Anchar oni
Consili
sive
Juris Re
sponsa

VENETIIS,
APVD NICOLAVM BEVILACQVAM
M. D. LXVIII.

CONSILIA
SIVE IVRIS RESPONSA
PETRI ANCHARANI
IVRECONSVLTI CLARISSIMI,

Summa fide ac diligentia elaborata.

Nunc denuo accurata multorum locorum castigatione in communem Iurisperitorum utilitatem edita.

Summarijs unicuique adiectis, quibus res præcipue obseruandæ breui compendio complectuntur,

Indiceq; rerum toto opere memorabilium adiecto.

VENETIIS,
APVD NICOLAVM BEVILAQVAM.
M. D. LXVIII.

RVBRICAE IVXTA ORDINEM

DECRETALIVM, SVB QVIBVS CONVENIENTER collocari possunt consilia præsentis uoluminis.

Liber primus.

De constitutionibus. 1
De rescriptis. 2
De consuetudine. 3
De electione. 4
De translatione prælatorum. 5
De bigamis. 6
De officio delegati. 7
De officio legati. 8
De officio ordinarij. 9
De pactis. 10
De transactionibus. 11
De procuratoribus. 12
De his quæ ui metusve causa. 13
De restitutione in integrum. 14
De arbitris. 15

Liber secundus.

De iudicijs. 1
De foro competenti. 2
De libelli oblatione. 3
De ordine cognitionum. 4
De causa pos. & proprieta. 5
De restitutione spoliatorum. 6
De dolo & contumacia. 7
De confessis. 8
De probationibus. 9
De testibus. 10
De fide instrumentorum. 11
De præsumptionibus. 12
De iureiurando. 13
De exceptionibus. 14
De præscriptionibus. 15
De sententia & re iudicata. 16
De appellationibus. 17

Liber tertius.

De clericis coniugatis. 1
De clericis non residentibus. 2
De præbendis. 3
De concessione præben. 4
De rebus eccle. non alienan. 5
De emptione & uenditione. 6
De deposito. 7
De locato. 8
De feudis. 9
De pignoribus. 10
De obligationibus. Et de solutionibus. 11
De fideiussoribus. 12
De donationibus. 13
De testamentis. 14
De successio. ab intestato. 15
De sepulturis. 16
De decimis. 17
De regularibus & transeuntibus ad religionem. 18
De conuersione coniugatorum. 19
De statu monachorum & religiosorum. 20
De religiosis domibus 21
De iure patronatus. 22
De censibus. 23
De celebratione missarum. 24
De baptismo. 25
De immunitate ecclesiæ. 26

Liber quartus.

De sponsalibus & matrimonijs. 1
De eo qui cognouit consanguineam uxoris suæ. 2
Qui filij sint legiti. 3
De do. inter ui. & mulie. & de dote post diuor. resti. 4
De secundis nuptijs. 5

Liber quintus.

De accusationibus. 1
De magistris. 2
De adulterijs. 3
De usuris. 4
De delictis puerorum. 5
De excessibus prælatorum. 6
De priuilegijs. 7
De iniurijs & damno dato. 8
De pœnis. 9
De uerborum significatione. 10

Rubrica extraordinaria.

De dispensationibus.

REPERTORIVM OMNIVM MATERIARVM QVAE IN CONSILIIS DOMINI PETRI

de Ancharano, J. V. Doct. continentur feliciter incipit.

ABBAS ad modicum tempus bona monasterij locare potest. consil. 57. numero. 3. folio 28
Abbas an representet totum capitulum quod sine consensu capituli sit validum. consil. 57. num. 4. 8
Abbas asserens se totum capitulum representare ei non præiudicat. consi. 57. nu. 6. 28
Abbas quando monasterium obligare posit. consi. 301. numero 2. 160
Abbas in cuius monasterio est capella pupillariter substituta an posit se præscriptione temporis longissimi contra legatarium agentem ad legatum hypothecaria uel personali. consi. 139. nu. 1. 65
Abbates possunt esse arbitri & arbitratores. consi. 443. numero. 6. 236
Abbatis assertioni an credatur. consi. 171. nu. 7. 87
Abbatis consanguinei qui de suo pro utilitate abbatiæ expẽderant repetere possunt. consi. 328. nu. 6. 173
Abbati quis succedere posit. consi. 328. nu. 5. 173
Abbatissa executrix testamenti potest in suo monasterio distribuere bona pauperibus relicta. consi. 84. nu. j. 41
Absens in quibus pro præsente haberi posit. consil. 296. numero. 2. 156
Absenti ex nullo contractu ius quæritur non interueniente nuncio uel epistola. consi. 127. nu. 3. 60
Absolutio an posit peti a promissione usurarum. consi. 200. nume. 4. 102
Absolutionis casus in articulo mortis reseruãdus. consi. 189. num. 5. 97
Absurditas & prauus intellectus uitari debet. consil. 190. nume. 4. 97
Acceptare beneficiũ incertũ qui posit. consi. 413. nu. 3. 220
Acceptatio non currit super beneficio incerto. consil. 413. num. 1. & 2. 220
Accusator deficiens in probando in expen. condemnatur. consi. 182. nu. 1. & 7. 92
Acquirere uerbum quid significet. consi. 102. nu. 5. 49
Acta iudicij possunt per testes probari. consil. 276. numero. tertio. 144
Acta omnibus prosunt uel nocent omnibus sicut & sententia consi. 336. nu. 2. 179
Actio pro socio non oritur ex pacto substantiæ actionis contrario. consil. 194. nu. 2. 99
Actio utilis sine cessione an transeat in legatariũ usufructus nominum debitorum post satisdationem. consi. 368. num. 1. 2. & 5. 196
Actiones de una persona in aliam non transeunt sine cessione. consi. 368. nu. 4. & 6. 196
Actiones hæredis ossibus affixę non auelluntur pacto uel cõuentione. consi. 5. nu. 2. 2
Actionem contra socium dirigens debet eum probare sociũ. consil. 332. nu. 6. 177
Actore unum petente non potest reus contrarium nisi excido petere. consi. 146. nu. 2. 69
Actori in termino non comparenti tanquam iudicis autoritatem spernenti denegatur audientia. consi. 97. nu. 7. 47
Actus subsequens animum fraudis præcessisse mõstrat. consi. 251. nu. 3. 133
Actus uitiosus præsumitur dolose factus. consil. 173. numero sexto 88
Actus uoluntarij in materia societatis non extendũtur ultra q̃ geratur. consi. 400. nu. 1. 213
Actus nullus defectu consensus confirmatur accedente consensu. consi. 337. nu. 5. 180
Actus ipsi demonstrant quo iure quis interfit. consil. 421. numero. 2. 224
Actus annullatur qua nõ habente potestatem agitatur. consi. 208. nu. 3. 108
Actus iudicis quando maxime sit ualidus. consil. 208. numero. 9. 109
Actus uoluntarij ultra quam gerantur non extenditur. consi. 149. nume. 4. 71
Actus ipse uitiatur si potestas & uoluntas sibi inuicem aduersentur. consi. 1. nu. 4. 1
Actus non semper uarietate uitiatur. consil. 65. nu. 6. 31
Actus ut ualeat quo effectu fieri debeat. consi. j. nu. 3. 1
Actus inualidus nec iurisdictionem perimit nec perpetuat. consi. 16. nu. 5. 9
Actus redditur inualidus quando iudex qui inquirere debet non inquirit. consi. 69. nu. 2. 34
Actus a causa proxima denominari debet. consil. 329. numero. 2. 137
Actus uitiatur si falsa causa & uia incompetens eligatur. consi. 357. nu. 2. 190
Actus est quadruplex. consi. 32. nu. 1. 17
Aditio hæreditatis ex quibus inducatur actibus. consil. 252. nume. 3. 134
Aditio si omissa fuerit quicquid in testamento habetur irritum erit. consi. 8. nu. 2. 5
Aditio hæreditatis facta uigore testamenti inualidi quando ualeat. consi. 357. nu. j. 189
Aditio hæreditatis quando ualeat. consi. 203. nu. 5. 104
Aditio hæreditatis an fiat per receptionem eius quod defuncto debebatur. consil. 324. nu. 1. 171
Aditio hæreditatis facta cum dubio de uiribus testamenti an ualeat. consi. 203. nu. 2. 104
Administrator de bonis quæ administrat dotare præsumitur. consi. 300. nu. 3. 160
Administrator qua intẽtione administrate & disponere præsumatur. consi. 436. num. 5. 229
Administrator quilibet agnitionem bonefidei habere debet consi. 154. nu. 3. 75
Administratorum nomina diuersa consi. 47. nu. 2. 24
Administrationem bonorum suorum quis perdit si de proximo spes sit deuolutionis in alium. consi. 430. num. 3. 227
Admissus & præsentatus ad unam scientiam quando posit ad aliam admitti. consi. 99. nu. 1. & 5. 48
Adiudicatio iudicis sine traditione corporali non transfert possessionem. consi. 353. nu. 3. 187
Aduentitia bona non conferuntur. conf. 365. nu. 9. 195
Adultus qui cum autoritate curatoris tutorem ab omni administratione liberauit an posit contrauenire. consi. 330. nume. 2. 175
Affectio defuncti attenditur in præferendis hæredibus. conf. 38. nu. 1. 20
Affirmantibus plus creditur quam negantibus. consil. 337. nume. 4. 180
Affinitas per fornicationem non contrahitur. consi. 391. numero. 3. 209
Agens ex contractu donationis factæ per minorem repellitur exceptione nullitatis. consi. 69. nu. 3. 34
Agens ex contractu reciproco ex parte sua debet implere pacta. consi. 86. num. 2. 42
Agens prius implere debet conuenta ex parte sua cum agitur ex contractu obligatorio. consi. 34. num. 11. 19
Agnati de successionibus sibi delatis testari possunt. consil. 300. nu. 4. 160
Agnationis dignitas in successionibus cunctis præferenda est. consi. 356. nume. 3. 189

Agnationes conferuãdas iura curauerunt.confi.339.n.5. 181
Agnatus quas excludat perfonas & a quibus excludatur a fucceſsione.confi.334.nu.1.& feq. 178
Alimenta de quibus folui debeant & an pro futuro eſtimari ualeant.confil.383.nu.3. 204
Alimenta fpurijs debentur intuitu humanitatis. confil. 401. nume. 213
Alimenta pauperi auferre necare eſt.confi.375.nu.3. 210
Alienationes an refcindantur fi is a quo facte funt de crimine lefe maieſtatis condemnetur.confi.251.nu.1. 133
Alienatione prohibita cenfetur omnis actus dominij tranſlatiuus prohiberi.confi.105.nu.2. 51
Alienatione prohibita nõ cenfetur neceſſaria fed uoluntaria tantum prohiberi.confi.371.nu.2. 197
Alienationis prohibitio in ultima uoluntate dotis dationem non impedit.confi.381.nu.2. 202
Alienationis nomine continetur omnis actus per quem dominium transfertur.confi.381.nu.1. 202
Alienat qui in dotem dat.confi.105.nu.3. 51
Alienatio legalis & lucrum dotis an prohibeantur.conf.105. nume.5. 51
Alius dictio quã naturam habeat.confi.361.nu.3. 191
Amici electi ad cognoſcendum de cauſa inter amicos uertẽte an cenfeantur arbitratores ao arbitri. confilio 259. nume.1. 140
Anima rebus omnibus eſt præferenda.conf.46.nu.2. 24
Animus donandi non præfumitur ubi alia conjectura reperitur.confi.180.nu.8. 92
Afius delinquendi per exteriora probat.confi.251.nu.2. 133
Animus de quo femel conſtat perdurare præfumitur. confil. 357.nu.4. 190
Antecedens tollitur fi confequens auferatur. confil.387.numero. 2. 200
Appellans non auditur qui fua non intereſſe reperitur. conf. 297.nu.13. 158
Appellatio poteſt diebus folennibus & feſtiuis interponi. confi.361.nu.1. 191
Appellationi renunciare dicitur qui ad iudicem a quo reuertitur.confi.6.nu.3. 3
Appellatio infra tempus appellandi interpofita facit ne quis excommunicatus dicatur.confi.240.nu.5. 127
Apoſtolatus dignitas diem uel conditionẽ non recipit.conf. 281.nume.3. 147
Arbitramentum tranfactio quædã cenfet.conf.34.n.7. 18
Arbitratorum fententijs etiam iniquis ſtari debet. confilio. 221.nume.2. 118
Arbitrator in laudo referuans fibi poteſtatem diuidendi certas res laudo emologato iam diuifas an poſsit eas de nouo diuidere.confi.111.nu.1. 53
Arbiter nõ permittet a lege denegatum.confi.207.nu.2. 107
Arbiter equitatem præoculis habere debet. confi. 316. numero. 2. 167
Arbitri an poſsint ad laudandum cogi.confi.115.nu.4. 55
Arbitri poteſtas non extenditur ad res coram eo non deductas. confi.111.num.3. 53
Arbitrium boni uiri fine fuſpicione erit.confi.84.nu.6. 41
Arbitrorum officium in condemnando & abfoluendo q̃ fit. confi.172.nu.1. 87
Arbor mala bonum fructum non producit.confil.330.numero 12. 175
Archipresbytero feni feu alij beneficium curati habenti datur coadiutor.confi.279.nu.2. 146
Argumentum de uno ad aliud non ualet in feparatis confil. 283.nu.3. 124
Argumentum a fenſu contrario in pactis & ſtatutis eſt ualidum.confi.141.num.4. 66
Argumentum a communiter accidentibus eſt in iure ualidũ. confi.385.nu.6. 205
Argumentum de uno ad reliquum in feparatis non ualet.confilio 404.nu.11. 216
Argumentum de loco ad perfonas eſt ualidum.confil.11.numero 4. 6
Arbitrium uitiatur fi error feu falfa cauſa in eo inferatur. confilio primo.nume.5.fol. primo
Arma quando licite capiantur.confi.439.nu.11. 232
Arripiens uiolenter de malo exemplo punitur. confil. 123. nume.7. 82
Aſſertio non fufficit ubi ueritas requiritur. confil. 52.nume. quinto. 26
Aſſertio fiue opinio fubtrahens populo deuotionem tanquã perniciofa reijcitur.confi.48.nu.1. 25
Aſſertioni partium ſtatur.confi.115.num.2. 55
Aſsignatio futura loci cauſam de præterito habet annexam. confi.360.nu.2. 191
Attendi in omni negotio quæ debeant. confilio 66. numero 3. 32
Autoritas iudicis excufat a pœna iuris. confilio 409. numero octauo. 217
Autoritas fuperioris excepta intelligitur in ſtatutis. confilio 205.nu.2. 106
Autoritas iudicis iniuſte interpofita non excufat a pœna. confi.92.nu.2. 44
Autoritas & decretum iudicis de contingentibus non inquirentis nullius funt uirtutis.confi.83.nu.3. 41
Autoritas iudicis in contractu minoris interpofita fine cauſæ cognitione nulla eſt.confi.83.nu.1. 41
Autoritas iudicis in permutatione omnem tollit fuſpitionẽ con.388.nu.16. 207
Autoritas papę in omni iuramento excepta cenfetur. confil. 239.nu.4. 127
Autoritas iudicis a dolo præfumpto excufat. confil. 425.numero 2. 225
Auaritia omnium malorum mater iudicum inhærens animabus.confi.201.nu.2. 102
Auia habet ufumfructum in portione patrui.confilio 407. nume.3. 217
BAnnitus officij actoris executionem non habet.confi.271 nume.6. 142
Bannum nullum cenfetur fi forma debita omittatur. confi.6. nume.4. 3
Bannum quando dicatur iuſtum & quando iniuſtum. confil. 6.nume.2. 3
Baptizare quis poſsit.confi.195.nu.1. 100
Baptifmus quando paruulis rite conferatur. confil. 195. numero 2. 100
Baſtardi fiue naturales & ſpurij de domo nobilium non funt cenfendi.confi.389.nu.2. 208
Bellum iuſtum quod dicatur.confil.140.nu.3. 66
Beneficia collectorum femel referuata etiam fi definant collectores eſſe femper remanent referuata.confilio 138.numero 3. 65
Beneficia refidentiam perfonalem requirentia quæ fint & quæ non.confi.17.nu.2.&.3. 9
Beneficia plura quæ & quando ab eodem fimul teneri poſsint.confi.214.nu 4. 112
Beneficio curato refidentiam requirente priuatur qui in eo non famulatur.confi.17.nu.1. 9
Beneficio iuris nemo utetur contra eum qui facit ut beneficium concedatur.confi.290.nu.3. 152
Beneficio legis non potietur a quo in ipfam legem peccatur confi.291.nu.5. 153
Beneficium fequitur fua cauſa fuaque uitia.confi.207.numero 6. 107
Beneficium alteri annexum an contineatur fub gratia illius alterius conceſſa.confi.124.nu.1. 54
Beneficium habens curatum an fit capax non curati. confil. 59.nu.4. 29
Beneficium inuentarij de iure antiquo incognitum fuit.confi. 411.num.3. 219
Beneficium principis eius facto amiſſum reintegrari debet. confi.404.nu.9. 215
Beneficium intuitu alicuius cauſæ conceſſum tollitur ipfa cauſa fublata.confi.408.nu.3. 216
Beneficium non uacans qui occupauerit ad illud redditur

inhabilis

inhabilis.consi.405.nu.3.fol. 216

Beneficium ciuilitatis collatum in absentem an opituletur ei dem.cons.169.nu.1.fol. 85

Beneficium datur propter officium.cons.293.nu.2.fol. 124.

Bigamia duplea uera scilicet & interpretatiua.cons.123.numero 2.fol. 59

Bladum an posit extrahi causa molendi stante statuto quod extra districtum non extrahatur.consi.155.nu.10. 76

Bona fides præsumitur nisi mala probetur.consil.142.numer.6.fol.67.

Bona a laico pro alendis pauperibus relicta an dicantur bona pia an uero priuata & prophana.consi.129.nu.1. 62.

Bona pauperibus relicta sine diminutione ad eos transire debent.cons.129.nu.4. 62

Bona banniti & diffidati possunt impune occupari.cõs. 277. num.2. 144

Bona emphyteotica ecclesiarum laicis concessa secundũ ius commune non regulantur.cons.125.nu.4. 60

Bona emphyteotica ecclesiæ in alium transferri possunt. cõs. 79.num.4. 43

Bona ingressi monasterium ad quos deueniãt.consi. 107.nu.1.fol.52.

Bona monasterium ingredientis ad quem spectent.consil.69.num.9 fol. 34.

Bona ecclesiarum an posint ligari statutis laicorum. consil. 433.num.3. 228

Bonorum nomine ueniunt actiones & iura.consi.105.nume.6.folio. 49

CAnones in nuptijs filiarum requirentes parentum consensum de honestate tantum intelliguntur.consil. 21. num.4.fo. 15

Calumniator qualiter puniatur. consil. 158. numero. 2. folio.78.

Canonice portionis causa cessante cessat & legis dispositio. cons.369.nu.2. 196

Caporalis cẽtum lancearum si debita contraxerit in alius caporalis unius lance stipendium suum petens proferatur cęteris creditoribus.cons.378.nu.1. 201

Capisolida quando & cui debeantur.cons.201.nu.3.fol.102.

Capitulum duobus.de rescrip.li.vj.quando locum habeat.cõsi.55.num.1. 27

Caput potius quam membra attenditur.cons.248.n. 8. 132.

Cardinales regulæ cancellariæ consentientes an sibi præiudicent.cons.245.nu.4. 156

Charitati semper aduersata fuit cupiditas.consil.66.nume. 2. folio. 32

Casus omissus in dispositione iuris communis remanere debet. consi.545. nu.4. 30

Casus omissus quando non suppleatur sed pro omisso sit habendus.cons.288.nu.3. 151.

Casus legis omnem tollit dubitationem.consil.371.nume.4. fol.197.

Casus omissus a statuto remanet in dispositione iuris communis.cons.310.nu.2. 186

Casus a statuto omissus secundum ius commune regulatur. cons.428.nu.2. 126

Casus omissus dispositioni iuris communis est relinquẽdus. cons.120.nu.1. 57

Casum allegans illum probare debet.consilio.356.numer.4. fol.167.

Casum specialem allegans illum probare debet. consil. 368. nu.3. 196

Castra uel uillæ de iure ciuitatibus subiectę an posint per cõsuetudinem meri & mixti imperij iurisdictionem acquirere.cons.142.num.1. 67

Castrum ciuitati rebellans an incidat in crimen læsæ maiestatis.cons.287.nu.1. 155

Causa cessante super qua fundatur appositio, cessat & ipsa dispositio.cons.47.nu.3. 24

Causa proxima fortius agit quam remota.consi.334. num. 3 fol. 178

Causa ad essentiam actus si requiratur illam subsistere fateri non sufficit nisi probetur.cons.150.nu.7. 72

Causa dispositionis uerba generalia restringit. cons.254.nu.4.fol. 135

Causa principalis ad se trahit causam appellationis. consil. 284.nu.3. 150

Causa legitima allegari nedum sed & probari. consil. 36.nume.2. 59

Causa falsa quid operetur.consi.207.nu.8. 108

Causa proxima in iure non remota attenditur.consi.315.numero.3. 167

Causa proxima fauorabilior est causa remotiori.consil. 378. nume.3. 012

Causæ in unum tempus concurrentes non debent una ab altera absorberi.consi.395.nu.2. 211

Causa pecuniaria grauis capitali causæ equiparatur.consi.28. nume.6. 16

Causa criminalis prius tractatur quã de ciuili cognoscatur. consi.62.nu.2. 29

Causa criminalis & præiudicialis ad ciuilem prius motam si superueniat in ciuili supersedetur.consi.62.nu.1.&.3. 29

Causa criminalis quomodo intelligatur separata a causa ciuili.consi.62.nu.4. 29

Causa debiti a causa usurarum est separata. consi.234. numero. 4. 125

Causam suæ intentionis quilibet limitate probare debet.consilio.34.nu.4. 18

Causa minima minimam causam contingens in eam non infert.consi.291.nu.4. 153

Cautela abundans in quibus noceat.consi.257.nu.5. 136

Census uendi potest,consi.30.nu.5.&.9. 17

Census acquiri & præscribi potest.consi.30.nu.7. 17

Cemiterium pollutum censetur ecclesia polluta. consil.160. nume.4. 80

Clauis quãdo probet possessionẽ.consi.190.nu.3. 97

Clausula motu proprio an purget gratiam in qua fuit expressus ualor falsus.consi.138.nu.1 65

Clausula motu ꝓprio nõ ꝑiudicat tertio.consi.364.n.3. 193

Clausula non obstan. quid operetur. consil.331. numero secundo 178

Clausula quæ in medio ponitur ad antecedentia & subsequẽtia refertur.consi.288.nu.2. 151

Clausula que in fine ponit ad ꝓcedẽtia congrue refert.consi. 68.nume.2. 34

Clausula petit omni iure uia modo & forma quibus fieri potest, quid includat.consi.73.nu.3. 36

Clausula pro non apposita habetur quæ contra actus naturã adijcitur.consi.207.num.3. 107

Clausula & generaliter omnibus & singulis quomodo intelligatur.consi.180.nu.7. 92

Clausula nõ obstante aliquo statuto quid operetur. consi.73. nume.5. 36

Clandestine facta uelut suspecta reprobantur. consil. 69.numero. 2. 25

Clerici pro ciuitatis custodia uigilare tenentur. consilio.96. nume.4. 46

Clerici non sunt collectis uexandi. consi.96.nu.3. 46

Clerici immunes sunt a uectigalibus soluendis. consil. 155. nume.11. 76

Clerici ab obedientia prælati etiam mali se subtrahere non debent.consi.158.nu.18. 79

Clerici iniuriam ecclesiæ tenentur propulsare.consi.158.nume.16. 78

Clerici dispensatores fideles rerum ecclesiæ & non usufructuarij dicuntur.consi.116.nu.3. 55

Clerici ad quæ opera teneantur.consi.96.nu.6. 46

Clerici & ecclesiæ non ligantur statutis laicorum. consi.258. nume.2. 136

Clericus in minoribus contrahens beneficium non recuperabit consi.34.num.10. 59

Clericus in latrocinio deprehensus degradatur. consil. 158. nume.9. 78

Clericus sigillum regis falsificans quibus afficiatur pęnis. * 3 consil.58

consi.158.nu.7.fol.78.
Clericus contra laicum coram seculari iudice debet litigare. consi.333.nu.3.fo.177.
Circuitus inutilis est in iure uitandus.consi.386.nu.3.fo.205.
Circunstantiæ quæ in libello exprimi debeant.consi.317.nu.3.fol.168.
Citatio defensionis species esse dicitur. consil.277. numero 4.fol. 145.
Citari an debeat pars in relaxatione iuramenti.con.198.nu.2.fol.103.
Citatio an expiret per mortē citantis.consi.406.nu.1.fo.216.
Citatio species defensionis dicitur quæ ab Imperatore uel ip so Papa non tollitur.consi.439.nu.5.fo.231.
Ciuitas tolerans iniuste perpetrata a subditis delinquere cen setur.consi.158.nu.13.fo.78.
Ciuilitas quid sit & cui & quando quæratur. consi.169.num. 2.fol.85.
Codex rationum iudicat quo animo quælibet actum gerat. consi.400.nu.2.fo.212.
Cogere seipsum & sibiipsi imperare nemo potest.consi.154. nu.2.fo.75.
Cognoscere potest incidenter qui non principaliter. consil. 236.nu.2.fol.128.
Collectores apostolici si de beneficijs uacātibus debeant habere fructus primi anni an si alij debentur debeat collecto de secundo anno sequenti recipere.consi.328.nu.10.& sequenti.fo.172.
Colono a iudice uiolenter eiecto non perdit dominus ciuilē. consi.292.nu.2.fo.146.
Copula & diuersa copulare debet.consi.154.nu.4.fo.75.
Copula quam habeat naturam.consi.145.nu.3.fo.130.
Copule natura concursum copulatorum exigit.consil.21.nu. 8.fol.11.
Commercium alicuius loci ex iusta causa potest interdici. consi.204.nu.5.fo.105.
Commercium rerum sui territorij certo generi personarum potest prohiberi.consi.155.nu.6.fo.75.
Comparens in iudicio ut alteri noceat nō auditur.consi.104. nume.8.fo.51.
Compensatio negligentiæ ad negligentiam fit & doli cū dolo.& culpæ cum culpa consi.450.nu.4.fol.232.
Commentariensis tenetur ad eandem pœnam ad quam is qui fugit. consi.340.nu.3.fo.183.
Commodum non consequitur quod impugnasse quis inuenitur.consi.16.nu.3.fol.8.
Commodum afferre non debet quod in onus factum est. consi.141.nu.3.fo.66.
Compromissum ex quibus & quando uidere præsumatur. consi.241.nu.1.fo.137.
Compromissum contractos dicitur & laudum subsequens transactio quædam.consi.123.nu.6.fo.58.
Compromitti an possit pluries super decis. consi.221.numero 4.fol.118.
Compromissarius idem quod compromittentes facere potest.con.214.nu.5.fo.112.
Compromissum non fit sine decreto superioris. consil.309. nu.2.fo.164.
Compromissum super sententia nec super cōuentione cadit. consi.183.nu.3.fo.93.
Commissarius an possit pro debito hæreditatis conueniri.consi. 5.nu.1.fo.2.
Commissio est actus intricabilis.consi.77.nu.3.fo.32.
Commissio stipulationis pœnalis quando nouet stipulationem præcedentem.consi.265.nu.1.fo.138.
Commissio absolutionis ab una specie excommunicationis ad aliam non debet extendi.consi.77.nu.3.fol.31.
Commissarij quam potestatem habere dicantur. consil. 150. nume.11.fol.72.
Compositi natura quæ fit.consi.384.nu.4.fo.205.
Concessa censentur quæ expresse non prohibentur. consi.48. nu.4.fo.25.
Concedi non debet per obliquum quod directo est prohibitum.consi.169.nu.6.fo.96.
Concessio aliquo conceduntur media ad illud.consi.155.nu. 3.fol.75.
Concessum quod non reperitur partibus denegat.consi.207. nu.4. fol.107.
Concessum in laudo censetur q in transactione permittitur. consil.207.nu.5.fo.107.
Concessio facta cuidam de decem annis perpetua pro meritis præteritis & futuris ab una cōmunitate an dicatur realis an personalis.consi.317.nu.1.fo.171.
Concessio semper in dubio realis præsumitur.consilio, 317. nu.3.fo.172.
Condemnatio lata per contumaciam in quibus præiudicet casibus.consi.52.nu.6.fo.26.
Condemnatio impersonalis derisoria dicitur. consi. 386.nu 5.fol.206.
Condemnatio iudicis differt ab ea quæ fit per legem.consil. 256.nu.1.fol.135.
Conditio apposita debet impleri in forma. consi.390. nume. 3.fol.208.
Conditio facti est implenda iudicio certo. consil. 392.nume. 2.fol.209.
Conditio habitandi cum aliquo quomodo intelligatur. con. 318.nu.4.fo.56.
Conditiones in forma debent impleri.consi.156.nomero secundo.fol.76.
Conditio certa in rerum natura transmissionem non impedit.consi.354.nu.7.fo.188.
Conditionem suam cuilibet meliorem facere licet. consil. 155.nu.7.fo.75.
Conditio seu clausula si sine liberis decesserit talem substituo,quid operetur.consi.74.nu.1.fo.36.
Confessio facta in testamento quid operetur.consil. 376.nu. 1.fol.200.
Confessio de recepto non sufficit ubi solutio actualis requiritur.consi.338.nu.2.fo.180.
Confessio qualificata scindi non debet.consi.146.numero.6. folio.69.
Confessio alicuius coniunctis nocere potest. consi.51.nume. 9.fol.26.
Confessio per generalem principalem personam facta quando reuocetur.consi.212.nu.2.fo.111.
Confiteri se recepisse differt ab eo q est uere & realiter aliquid solutum esse.consi.443.nu.4.fo.235.
Confessio criminis sufficit ad punitionem.consi.173.nume. 9.fol.89.
Confessio quæ principaliter emittitur non præiudicat in probando negotium aliter se habere. consil. 291. numero. 3. fol.153.
Confessio non uerisimilis & si sponte fiat non admittitur nisi alia adminicula suffragentur.consi.24.nu.4.fo.13.
Confessionem propriam testimonio contrario nullus infirmare debet.consi.305.nu.2.fo.162.
Confessio & liberatio facta de usuris usurario quando præsumatur simulata.consi.305.nu.1.fo.162.
Confessio sola non sufficit ad condemnationem. consil. 24. num 2.fo.13.
Confessio nō disponit sed dispositionem probat.consil.159. nume.3.fol.80.
Confessio contra inquisitum de crimine falsitatis aliter non probato an præiudicet.consi.24.nu.1.&.5.fo.13.
Confirmatio sequens quando ualidet retro gesta.consil.389. nu.6.fo.208.
Confirmatio non habet locum in collationibus. consil.51. nume.3.fo.24.
Connexa quæ nō possunt diuidi pro uno debent haberi.consi. 160.nu.3.fo.80.
Coniectura locum non habet ubi uerba clara sunt.consi.204. nu.2.fol.105.
Coniuncti ex uno latere tantum fratri defuncto cęteris præferendi.consi.252.nu.1.fo.134.
Coniectura loci non habet ubi utilitas notoria est & euidēs consil.

consi.197.num.3.fo.101.
Coniunctus ex defuncti uoluntate per fideicommissum est substituto praeferendus.consi.390.nu.5.fo.104.
Coniuncti praesumuntur alter alterius facta nõ ignorare.ↄsil.170.num.5.fo.86.
Coniecturae & interpretationi non est locus ubi clara est cõuentio seu contractus.consi.302.nu.2.f.168.
Coniectura locũ non habet ubi dubitatio nulla apparet. ↄsil.282.num.3.fol.149.
Congruitas loci culpam excludit.consi.348.numero tertio.folio.186.
Consanguinei & affines an cogantur compromittere quãdo petitur executio sententiae uel instrumenti cum pacto de ingrediendo stante statuto &c.consi. centesimoseptuagesimotertio.num.1.fol.37.
Consanguinei quando contractus consanguineorum impedire possunt.consi.206.num.1.fol.107.
Consanguinei ad compromissum de qõne inter eos uertente sunt cogendi.consi.182.num.1.fo.95.
Cõsanguineus pecuniam accipiens ut puellam nuptui tradat cui illam restituere debeat.consi.175.nu.1.fol.89.
Consanguinitas quando dicatur legitime probata. consi.52.nu.7.fol.26.
Constitutio canonica non prohibet suppletionem defectuũ causatorum ab infirmitate naturae.consi.167.nume.tertio folio.84.
Constitutio laedens interpretatur ut minus laedat quam possit.consi.215.num.7.fo.114.
Constitutio disponens continuatiue in diuersis casibus quomodo intelligatur.consi.55.num.3.fo.27.
Constitutio synodalis approbans statuta laicorum an faciat uicarium episcopi eis teneri.consi.18.nu.2.fo.9.
Cõstitutio iuris antiqui correctiua ultra casum de quo loquitur non est extendenda.consi.304.nu.1.fol.162.
Constitutio uetus si renouetur etiam aliquo addito noua dicitur.consi.54.nu.4.fo.27.
Constitutio poenalis quandoque ad alium casum est extensibilis.consi.304.num.4.fo.162.
Constitutio aliquem offendens quomodo interpretetur. ↄsil.214.nu.13.fo.113.
Constitutio poenalis ad casum penitus diuersum nõ extenditur.consi.304.num.2.fo.162.
Conductor domus an teneatur de incendio ipsius.consilio 348.num.1.fo.185.
Conductor stationis conductae quando incidat in poenã.ↄsil.90.nu.1.fo.43.
Consentiens oneri sibi per testatorem iniuncto illud implere tenetur.consi.365.nu.5.fo.194.
Consensus clericorum omissus a principio non reddit contractum nullum consi.122.nu.4.fo.58.
Consensus eius requiritur de cuius praeiudicio tractatur.ↄsil.243.nu.6.fo.129.
Consensus partium purgat nullitatis uitium.consil.67.num.4.fol.33.
Consentire dicitur qui scit & non contradicit.consil.21.nu.7.fol.11.
Consensus patris quando requiratur in cõtractibus filiorum.consi.73.num.2.fol.36.
Consensus uim renouationis habet.consi.63.nu.3.fo.30.
Consensus non obligat errantem.consi.228.nu.2.fo.122.
Consequens si quis uelit uidetur & antecedens ad illud uelle.consi.261.nu.2.fo.137.
Conseruator uice papae fungens est legato maior.consi.132.num.4.fol.63.
Consideratio ad personarum notitiam & affectionem est referenda.consi.130.nu.4.fo.62.
Consilium minoris aetatis fragile & infirmum ac multis captionibus expositum.ↄsil.180.nu.11.fo.91.
Consors in emendo partem consortis an praeferatur extraneo & an consorti alij.consi.370.nu.1.&.2.fol.197.
Contrahentibus se decipere licet usq; ad dimidiam iusti pretij consi.157.nu.5.fo.76.
Contrahentibus bona fide iura fauent.ↄsi.251.nu.4.fo.136.
Contractus post omnem perfectionem difficilius resoluitur quã ante ipsius ↄtinuationem.consi.151.nu.1.fo.72.
Contractus cum priuato initi natura & origo ex priuilegiati persona nõ mutatur.ↄsi.145.nu.2.fo.83.
Contractus quot modis dicat simulatus. ↄsi.227.nu.1.f.121.
Contractus & iudicia fauore minorum non dicuntur nulla consi.123.nu.7.fo.58.
Contractus ex partium conuentione quomodo reddatur nullus.consi.141.nu.1.fo.66.
Contractus quomodo cognoscatur esse usurarius & simulatus.consi.257.nu.1.fo.133.
Cõtractus dolo extortus ipso iure est nullus.ↄsi.18.nu.4.f.9.
Contractus non dicitur si ab emptore periculum suscipitur. consi.19.nu.2.fo.10.
Contractus emptionis census factus ad tempus certũ an ualeat.consi.30.nu.1.&.5.fo.16.
Contractus emptionis factus cum professa quae se pro laica gerebat an sit ualidus.consilio quadragesimonono.nu.1.folio.25.
Contractus uitiatur si res pro parte uẽdatur & pro parte donetur.consi.257.nu.3.fo.139.
Contrariari sibijpsi uerbis uel factis indignantis est. ↄsi.281.num.13.fo.147.
Contrarietas rẽ dubiã reddit & suspectã.ↄsi.188.nu.6.f.96.
Consuetudo an extendatur ad bona extra iurisdictionẽ territorij in quo uiget sita.consi.163.nu.1.fo.81.
Consuetudo interpretans legatum usufructus pro legatis alimentorum matrem grauat.consi.175.nu.2.fo.89.
Consuetudo hoc operatur ut scripturae minus solenni credatur.consi.44.nu.6.fo.23.
Consuetudo a canone reprobata an possit denuo innouari. consi.218.nu.2.fo.116.
Consuetudo deceptionem iudicialem requirens in esse producta nõ censetur.consi.178.nu.7.fo.91.
Consuetudo iuri contraria ad alios casus non extẽditur. ↄsi.365.nu.11.fo.153.
Consuetudo temporẽ longissimo roborata instar habet priuilegij.consi.51.num.2.fo.25.
Consulendum non est alicui cum iniuria alterius.consi.282.nu.4.fo.149.
Consultor in consilio an bene faciat partem instruendo. ↄsil.191.nu.1.fo.97.
Contentio dignitatis ex propinquitate & aequalium conuersatione oritur.consi.310.nu.4.f.165.
Contumax non dicitur hostis.ↄsi.287.nu.2.fol.151.
Contumax qualiter pro confesso haberi dicatur. ↄsi.408.nu.5.fol.112.
Contumacia compensatur cum cõtumacia. consi.97.num.4.fol.47.
Continuum quid sit & quid ↄtinuatio.ↄsi.4.nu.7.fo.2.
Conuentio executionem concernens sententiam iudicis meretur.consi.344.num.1.fol.184.
Conuentiones intellectum recipiunt a statutis & consuetudine.consil.125.nu.6.fo.59.
Conuentio statum personae laedens rempublicam ciuitatis laedere dicitur.consi.75.nu.4.fo.37.
Corrumpens uel falsificans locum uel instrumentum causam perdere meretur.consi.385.numero septimo. folio centesimo sexagesimoprimo.
Corrigi non creduntur quae de proximo dicta sunt. consilio.379.nu.1.fo.201.
Corrigere seipsum quisq; debet.ↄsi.67.nu.2.fo.32.
Creditor quod uoluerit remediorum si plura sint eliget.cõsi.265.nu.3.fo.138.
Creditor rem debitoris possidens praesumitur eam habere poenes se nisi amissionem probet.ↄsi.40.nu.2.fo.22.
Crimen in iudicio deductum per modum accusationis est puniendum. consil. centesimoseptuagesimotertio. nu.4. fol.88.
Crimen puniendum secundum plures reformationes secundum quam puniatur.consi.268.nu.1.fo.139.

Crimen læſæ maieſtatis ſola uoluntate committi poteſt.cõſi. 277.num.3.fo.145.
Crimen obijciens in actionem iniuriarum incidit ſi nõ probet.conſi.325.num.1.fol.171.
Conſtare ſeu liquere quando aliquid dicatur. conſil.297.nu. 8.fol.157.
Crimina morte extinguuntur. conſili.67. numero ſecundo. folio.32.
Crimina falſa in iudicio obijciens grauius punitur q̃ qui extra iudicium.conſi.325.num.2.fo.171.
Cum dictio quã uirtutem habeat.conſi.365.nu.1.fo.239.
Culpa non dicitur quæ per conſuetudinem admittitur.cõſil. 358 num.fo.190.
Culpa & mora ſua cuilibet eſt nociua.conſi.141.no.2.fo.66.
Cura aiarum penes quos eſſe dicat.cõſil.59.num.3.fo.29.
Cumulatio exceptionis non admittitur quando ſententia in principali præiudicat quæ in incidenti fertur. conſil.146. num.3.fo.69.
DAtio curatoris adulto dementi an ualeat. conſi.324.nu. 1.fol.166.
Datio ſubſtituti uolgaris omnem tolli effectum ſoitatis. cõſil. 440.num.3.fol.232.
Debitor acquirere non tenetur & ſi legatum uel hæreditatem repudiet non in fraudẽ creditoris feciſſe dicitor. cõſi. 101.num.8.fo.49.
Debitor pœnam euitare uolens creditori debitum congruo loco & tempore offeret.conſi.86.num.1.& tertio.fo.42.
Debitor locuples de iniuria cõquereretur ſi de fuga ſuſpectus allegetur.conſi.85.num.3.fo.42.
Debitor de fuga ſuſpectus an poſsit licite ſuper redoctione laudi ad arbitrium uiri pendente capi.conſil.85.num.1.& 4.fol.42.
Debitor rem ſuam inuito creditore poteſt alienare. conſil. 106.num.3.fo.52.
Debitor dicens ſum paratus ſoluere an euitet pœnam ſine alia oblatione.conſil.235.nu.1.fo.125.
Debitor uſurarij mutuans ſocio hoc pacto quod uſurario ſortem & uſuras reſtituere debeat an dicatur uſurarius. cõſil. 376.num.2.fo.200.
Debitor principalis prius diſcutitur quam tertius quiſpiam conueniatur.conſil.318.num.2.fo.168.
Debitum ſub conditione ante conditionis euentum non debetur.conſi.254.num.2.fo.134.
Debitum an præſcribatur per quinquennium.conſil.258.nu. 1.fol.136.
Debitum liquidari debet ante capturam debitoris.cõſi.191. num.6.fo.98.
Debitum iuſti ſtipendij cæteris debet præferri. cõſi.378.nu. 2.fo.201.
Debitum per teſtes probari poteſt.conſi.350.num.1.fo.186.
Decapitari an debeant omnes qui in rixa fuerunt ſi neſciatur quis uulnus intulerit.conſi.216.nu.1.fo.116.
Decedere ſine filio dicitur cuius filius frater minor efficitur. conſi.396.nu.1.fo.211.
Decedere uerbum de morte naturali intelligi debet. conſil. 438.num.3.fo.181.
Decime quare a deo inſtitute.conſi.196.nu.2.fo.100.
Decime prædiales an ſint de præcepto.conſil.196.num. primo.folio.100.
Decreti primi & ſecundi materia hic ample declaratur.cõſi. 362.num.1.fo.192.
Decretum monitorium uitiatur ſi ordo debitus in eo peruertatur.conſi.297.num.7.fo.157.
Declaratio ſemel facta correctionem amplius non admittit. 170.nu.7.fo.86.
Defenſio non ſubtrahitur etiam in iudicio ſummario. conſil. 259.num.3.fo.137.
Defenſio cuilibet competere poteſt. conſi.382.numero undecimo fo.203.
Defenſio prima ſi alicui competat ſi ſequentem agere patiatur ſibi præiudicat.conſi.343 nu.4.fo.177.
Defendere conſeruare & manumittere hæc uerba in reſcriptis poſita quid importent.conſi.87.num.2.fo.42.
Defendere quem teneor impugnare non debeo. conſil.291. num.1.fo.153.
Degradatio in quibus caſibus locum habeat.conſi.158.num. 5.fol.78.
Delegatus non a principe an poſsit ſubdelegare. conſil.36 num.7.fo.20.
Delegatus papæ quodlibet eſt ordinario maior. conſil.164. nu.2.fol.83.
Delegatus principis in cauſis quæ ſibi committuntur quodlibet ordinario præfertur.conſi.132.nu.2.fo.62.
Delicto iterato oritur noua actio.conſi.4.num.2.fo.2.
Delicta & pœnæ ſuos tenent & ſequuntur autores. conſi.52. num.2.fo.26.
Delictum nõ dicitur quod ad delictum adaptatur. cõſi.221. num.4.fo.118.
Delictum prælati non nocet eccleſiæ.conſi.158.numero undecimo fo 78.
Delictum commiſsionis grauius eſt q̃ omiſsionis. conſi.158. num.10.fo.78.
Delictum nouum quando dicatur ſi idem iteretur. conſil.4. num.6.fo.2.
Delictum grauius punitur in deum commiſſum q̃ quod in temporalem committitur maieſtatem. conſil.15.nume.4. folio.8.
Delictum principalis ſi non conſtet contra auxiliantes non procedetur.conſi.216.nu.5.fo.116.
Delinquens in rem eccleſiaſticam efficitur de foro eccleſiaſtico.conſi.15.nu.2.fo.8.
Deſtinatio animi pro opere conſummato habetur. conſi.69. no.8.fo.34.
Deſtinatio animi procuratori intimata obligationem non producit.conſi.28.nu.3 fo.16.
Denunciatori quando ſtetur & an contra eũ excipiatur. cõſil. 416.num.1.fo.221.
Denunciator qualis eſſe debeat.conſi.100.num.2.f.48.
Depoſitarius ex qua conuentione ſe tueri poſsit ne ſoluere depoſitum teneatur.conſi.360.nu.1.fo.191.
Depoſitionis cauſa iuſta quæ ſit.conſi.178.numero ſeptimo. fol.96.
Deportatus non dicitur uere mortuus. conſilio.396.num.2. fol.211.
Deuolutio quando fieri poſsit & quando non. conſi.196.nu. 7.fo.100.
Deſcriptio multis modis fieri poteſt.conſilio.30.numero.5. fol.17.
Detractores latronibus ſunt deteriores. conſilio.325.num.3. fol.171.
Dies appoſita pro homine interpellat. conſilio.226.num.4. fol.121.
Diſcedens malo conſilio & proditorio animo ſub numero hoſtium computatur.conſilio.439.nu.tertio.fo.231.
Diſciplinam ſimilem in legibus ſentiunt qui cum alijs ſimilem uitam ducunt.conſi.ij.num.2.fo.1.
Dicere expreſſe plus eſt q̃ minime conſentire. conſil.12.nu. 2.fol.7.
Dicta in præcedentibus cenſetur repeti in ſequentibus. cõſi. 262.num.3.fo.138.
Diffiniri nil debet contra partem inauditam. conſil.354.nu. 2.fo.188.
Diſpẽſatio i quo differat a legitimatione.cõſi.427.nu.1.f.226
Diſpenſatio papæ contra iuramentum non facit quẽ in conſcientia tutum.conſi.323.no.3.fo.166.
Diminutus capite dicitur ciuitatem perdens. conſi.75.nu.2. folio.37.
Diſpenſatio ſine cauſæ facta cognitione diſsipatio dicitur. conſi.261.num.4 fo.128.
Diſpenſatio qualiter fiat & quid continere debeat. cõſi.404. num.8.fo.215.
Diſpoſitio quælibet ſic intelligitur ut abſurdum non ſequatur.conſi.270.nu.3.fo.14.
Diſpõnis naturalis natura quæ ſit.cõſi.28.nu.2.fo.136.

Diſpoſitio

Dispositio sic interpretatur ut ex ipsa effectus habeatur. consil. 281. num. 12. fol. 148.
Dispositio simpliciter prolata est secundum ius commune regulanda. consi. 6. nu. 8. fo. 3.
Dispositio principis contra ius cōmune quomodo intelligat ualere. consi. 293. nu. 3. fol. 155.
Dispositio qualibet secundum quod restringitur expediri debet. consi. 342. nu. 4. fo. 184.
Dispositio testatoris propter uerba generalia an extendatur extra territorium. consi. 163. nu. 2. fo. 85.
Dispositionum uerba iuxta mentem iuris etiam contra propriam significationē sunt redigenda. cons. 158. nu. 3. fo. 61.
Dispositionum uerba ultra ius commune aliquid operari debent. consi. 418. nu. 2. fo. 222.
Dispositio una ex duabus successiuis a qua effectum & essentiam sumat. con. 28. nu. 2. fo. 16.
Dispositio mixta illi attribuitur cum quo magis participat. consi. 269. nu. 3. fo. 140.
Dispositio uitiatur ex præfatione quæ in facto falsa reperitur. consi. 398. nu. 4. fo. 212.
Dispositio legalis uitiatur si modus & forma omittantur. cōsil. 268. nu. 3. fo. 139.
Dispositio ipsa cessat cessante causa super qua fundatur. cōsi. 47. nu. 3. fo. 24.
Dispositio nostra hæc uerba a papa prolata cum effectu sunt intelligenda. consi. 398. nu 3. fo. 212
Dissensus quibus probet in dieijs. cōsi. 209. nu. 2. fo. 110.
Dispō gñalis odiosa q̄ cōprehēdere dicat. ɔs. 295. n. 4. f. 156.
Diuisio legalis hereditatis est duodecim unciarum. cōsi. 152. nu. 6. fol. 73.
Diuersitas temporis uel locorum an inducat pluralitatē delictorum. consi. 147. nu. 1. fo. 70.
Diuina ab humanis differunt. consi. 236. nu. 2. fo. 125.
Dolo nō caret q nō vult essequi quod pōt ɔs. 281. n. 6. fo. 147.
Dolus requiritur ut iniuria irrogetur. consi. 283. nu. 5. fo. 149.
Dolus ex pspicuis ꝓbatur ɔiecturis. consi. 281. nu. 10. fo. 148.
Dolus & machinatio ab omni dispositione rescinditur. consi. 212. nu. 3. fo. 111.
Dolus ex re ipsa eundem effectum habet sicut dolus ex proposito. consi. 330. nu. 10. fo. 175.
Dolus quid sit. consi. 24. nu. 3. fo. 13.
Dolus non lædens nō punitur. consil. 24. nu. 6. fo. 13.
Dominium in titulo præsumitur ex possessione quæ de præsenti habetur. consi. 297. nu. 12. fo. 158.
Dominus rei est dominus usus eiusdem & potest ipsam & ipsius usum gratis uel ꝓ p̄cio i aliū trāsferre. ɔs. 30. n. 11. f. 16.
Dominus emphyteosis emphyteotam non soluentem canonem expellere potest. consi. 420. nu. 3. fo. 222.
Dominium non perditur nisi alteri quæratur. consil. 454. nu. 2. fol. 224
Dominus castri an teneatur mercatoribus in castro depredatis quibus securitatē ꝓmiserat. consi. 121. nu. 1. fo. 57.
Dominus contumaciam procuratoris non purgans illam dicitur ratificare. consi. 158. nu. 14. fo. 78.
Domicilium nouum uel aliud ex accidenti ueniens causam originis non mutat. consi. 37. nu. 3. fo. 20.
Dominium non transfertur si uniuersa bona donentur. consi. 308. nu. 3. fo. 168.
Domus si detur an statio specialis de subtus dari censeatur consi. 291. nu. 1. fo. 153.
Domus dictio pro agnatione & gente sumitur. consi. 152. nu. 4. fol. 73.
Donatio ob causam inter personas prohibitas est ualida. cōs. 247. nu. 2. fo. 131.
Donatio ꝓhibet si alienatio ꝓhibeat. cōsi. 102. nu. 2. fo. 49.
Donatio sacerdotis facta concubine quādo ualeat. consi. 247. num. 1. fo. 131.
Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum non ualet. consi. 101. nu. 7. fo. 48.
Donatio inter uirum & uxorē est iuramento firmanda. consi. 307. nu. 2. fo. 163.
Donatio facta monasterio an reuocetur per professionem consi. 231. nume. 1. fol. 123.
Donatio causa mortis plus de natura contractus sumit quàm ultime uoluntatis. consi. 384. nu. 3. fo. 205.
Donatio reuocatur si modus conditioni appositus non seruetur. consi. 197. nu. 5. fo. 108.
Donatio inter patrē et filiū qñ ualeat. consi. 106. nu. 6. fo. 52.
Donare dilapidare seu iactare est quod nemo facere præsumitur. consi. 23. nu. 3. fo. 13.
Donare non dicitur qui ad dandum necessario cogitur. cons. 295. nu. 7. fo. 156.
Donatio non præsumitur ubi potest esse alia probabilis coniectura. consi. 33. nu. 4. fo. 18.
Dos si assignetur uxori ex causa quod uergeret ad inopiam tñ ipsa mulier fruct⁹ pceptos nō lucrabit. ɔs. 119. n. 2. fo. 57.
Dos redire ad patrem impeditur per existentiam liberorum. consi. 434. nu. 2. fol. 228.
Dos locum non habet ubi matrimoniū esse non potest. cōsil. 108. nume. 3. fo. 52.
Dos a patre profecta ad ipsum reuertitur filia mortua. consi. 349. nu. 1. fo. 186.
Dos sororis in matrimonio cum liberis decedentis an reddatur fratri qui dotans eam stipulatus fuit sibi reddi. consil. 434. nu. 1. fo. 228.
Dos quæ matrimonio cōstituitur naturā donationis inter uirum & uxorem qñ habere dicatur. consi. 307. nu. 1. fo. 163.
Dos restitui non potest matrimonio constante. consilio. 238. nume. 1. fo. 129.
Dos a patre ꝓfecta in persona filiæ an debeat nepotibus masculis in legitimā imputari. consi. 50. nu. 1. & 4. fo. 25.
Dos ibi erit ubi & matrimonij onera cons. 228. nu. 2. fo. 122.
Dos ad patrē reuertitur filia mortua. consi. 315. nu. 2. fo. 167.
Dos in legitimā computatur eo modo quo uenit in collatione. consi. 365. nu. 8. fo. 195.
Dotis constitutio an excludat dotatam ab hæreditate dotantis. consi. 168. nu. 2. fo. 85.
Dotis cōstitutio corā quo iudice agitet. consi. 21. nu. 12. f. 11.
Dote p̄rimoniū egressa q d ɔsiderari debeat. cōs. 50. n. 3. f. 25.
Dotem restituere stipulatus quomodo teneatur. consil. 23. num. 1. fol. 13.

ECclesia non debet locupletari cum aliena iactura. consil. 443. nu. 7. fo. 235
Ecclesia quare non recipiat ab usurarijs relicta. consilio 429. num. 3. fo. 226
Ecclesia pro futuris impositionibus obligari potest. consil. 203 nu. 5. fo. 104.
Ecclesia cultrix iusticiæ contra iustitiam quid fieri non patitur. consi. 217. nu. 3. fo. 116.
Ecclesia cultrix iustitiæ conuentiones turpes non admittit. consi. 231. nu. 3. fo. 124.
Ecclesiæ & clerici an pro suis possessionib⁹ teneant soluere cum alijs ut eorum territorium rapinis nō grauetur. consi. 96. nume. 1. fo. 46.
Ecclesia in testamento institui potest. consi. 61. nu. 3. fo. 29.
Ecclesia cultrix iustitiæ contra iusticiam nil fieri patitur. cōs. 49. nu. 4. fo. 25.
Ecclesia ad quam transeunt bona ad collectas futuras obligata an teneatur collectas subire pro futuro tempore. consi. 303. nu. 1. fo. 162.
Ecclesia longo tempore se tanq̄ non curatam gerens an dicatur curata uel non. consi. 162. nu. 3. fo. 81.
Ecclesiasticus respuere debet a statuto reprobata. consi. 179. nu. 5. fo. 91.
Ecclesia ad mortem non damnat. consi. 158. nu. 4. f. 77.
Ecclesia siue monasteriū de re dubia & incerta litē pōt transigere. consi. 135. nu. 2. fol. 63.
Ecclesia contrahentem secum decipere uolens non auditur consi. 122. nu. 3. fo. 58.
Effectus & substantia in paucioribus consistere debet. consil. 419. nume. 1. fo. 222.
Electio pauperum facta a cōmissario testamenti post tēpus per constitutionem synodalem præfixum executioni an ualeat. consi. 387. nu. 2. fo. 206.

Electus sine superioris confirmatione administrans an sit pu niendus. consi.51.nu.4.fo.25.
Electus sine confirmatione superioris administrare nequit. consil.51.nu.1.fo.25.
Electio syndici non ualet quæ fit omissa statuti forma. consi. 191.nu.3. fo.98.
Electionem quam feci non ĩpugnabo.consi.214.nu.3.fo.112.
Eleemosyne animas redimunt.consi.429.nu.5.fo.237.
Eleemosyna uerecundis in secreto fienda est. consil. 436.nume.3.fo.239.
Eleemosina dr̃ quod pro sĩa Deo relinquit.consi.25.n.4.f.14.
Emancipatio facta a patre quando ualeat & quem factum producat.consi.430.nu.1.fo.237.
Emancipatio nõ fit apud nõ suũ iudicẽ.cõs.320.nu.3.fo.169.
Emergẽtia de nouo indigent auxilio.consi.204.nu.9.fo.105.
Emphyteote ius seruatur a quocũq; canon debitus soluatur. consi.44.nu.7.fo.23.
Emphyteota consentiente & præsente potestatem habente transferunt iura quæ habẽt in re illa. consi.63.nu.1.fo.32.
Emphyteotica iura an transeant i monasteriũ ipso emphyteota ingrediente.consi.420.nu.1.fo.233.
Emphyteota utile dominium & possessionem habet. consil. 274.nu.2.fo.143.
Emphyteosis ecclesiastica an transeat ad hæredes extraneos, & quis in renouatione ipsius præponatur.consi.134.nume ro primo.fo.97.
Emphyteosis ecclesiastica in perpetuum cõcedi potest.cons. 443.nu.8.fo.136.
Emphyteosis ecclesiastica temporalis esse debet. consil.443. nu.3.fo.235.
Emphyteosis finita in unius persona redit ad superuenientes. consi.44.nu.9.fo.24.
Emphyteosis linea finita ad ueteres possessores nõ reuertitur consi.38.nu.3.fo.21.
Emphyteosis ecclesiæ in quibus in perpetuum concedi possit.consi.443.nu.9.fo.237.
Emphyteosis a fratribus recepta cum pacto q; portio decedentis sine liberis ad superstites deuoluat an una linea finita deuoluatur ad aliam.consi.418.nu.1.fo.232.
Emphyteosis ecclesiæ an trãsmittatur ad hæredes extraneos. consi.89.nu.1.fo.43.
Emphyteosis ecclesiæ non transit in monasterium per ingressum emphyteote.consi.161.in replicatione.nu.1.fo.80.
Emptor differt a locatore pretio & mercedis quãtitate. cõsi. 402.nu.5.fo.214.
Emptor datiorum salis cũ suis periculis an possit aliquo casu remissionẽ petere.consi.414.nu.1.&.2.fo.220.
Emptor gabellarum qui conuenit remissionẽ se non petiturum eam petere potest.consi.402.nu.6.fo.214.
Emptio rei turpis est nulla.consi.184.nu.3.fo.4.
Emptor in mala fide constituitur per contradictionem tertij iustificatam per causam.consi.206.nu.3.fo.107.
Ementia alieno nomine quando quæratur dominum. consil. 318.nu.4.fo.168.
Ementi siue contrahenti decepto quando succurratur. consi. 402.nu.4.fo.214.
Ementi spem sine fructus futuros periculũ datur.consil.405. num.3. fol.214.
Emens rem nomine postea nominandorũ qui postea eius nominatione ratam habeant an per hoc ipsus quærstur dominium illius rei.consi.127.nu.1.fo.61.
Episcopi & superiores constitutiones & iura roborare possunt.consi.435.nu.2.fo.235.
Episcopus si elegerit sepulturam apud fratres minores an debeatur quarta suæ ecclesiæ de legatis ab ipso factis. consi. 186.nu.1.fo.94.
Episcopus quando teneatur consentire beneficiorum permutation in sua ecclesia.consi.279.nu.1.fo.146.
Episcopus pauperes sustentare debet.consi. 129. nu.5.fo. 65.
Episcopus plus tenetur ecclesiæ suæ q̃ inferioribus ecclesijs sibi subditis.consi.186.nu.2.fo.94.
Episcopi & prælati feuda re caduca alijs infeudare tenetur. consi.171.nu.2.fo.86.
Episcopus spolians ecclesiam suam de qua ad aliam translatus est qua pœna puniatur.consi.158.nu.1.fo.77.
Episcopus terrulas steriles & ruinosas concedere potest sine solennitate legali uel canonica.consi.122.nu.3.fo.58.
Episcopus in ordine procedendi an teneatur sequi laicorum statuta inter laicos in sua curia litigãtes.cons.27.nu.3.f.14.
Episcopus an ueniat nõie officialiũ.cõsi.340.nu.1.fo.183.
Episcopus rebꝰ dorũ in pias causas executor legitimus cẽset si executores negligant uel moriantur. consi.45.nu.2.fo.24.
Equalitas in successionibus abintestato seruanda est. consil. 347.nu.3.fo.185.
Error in modico gratias fauorabiles non uitiabit.consil.195. nu.9 fo.156.
Error qualitatis uel nominis non uitiat contractum. consil. 229.nu.1.fol.122.
Error consuetudinis uel statuti uitiat sicut & iuris. cõsi.163. num.5.fo.82.
Error an sufficiẽter ꝓbetur ꝑrio ꝓbato. cõsi.159.nu.4.fo.80.
Error in dubio præsumitur potius q̃ dolus credatur. consil. 285.nu.3.fo.150.
Errare quid sit.consi.229.nu.2.fo.122.
Etatem minorem allegans illam probare debet. consil. 440. nu.5.fo.232.
Etas infantilis rerum ignara cẽsetur & indiscreta.consi. 241. nume.3.fo.128.
Euentus posterior a tituli primordio est formandus. consil. 65.nu.4.fo.31.
Euentus posterior a primordio tituli formatur. consi.26.nu. 5.fol.14.
Euẽtus posterior a tituli primordio format. cons.4.nu.3.f.2.
Estimatio rerum in his quæ usu consumuntur succedit loco rerum.consi.291.nu.6.fo.154.
Estimatio terræ aliena haberi nequit.cõsi.415.nu.4.fo.221.
Exemptio a collectis concessa per cõmunem an possit per idẽ reuocari.consi.366.nu.1.fo.231.
Exequens uel declarans factum alterius nil noui facere dicitur.consi.329.nu.3.fo.174.
Exceptio facilius quæritur q̃ actio.consi.261.nu.3.fo.138.
Exceptio usuraria quando possit contra laudi executionem opponi.consi.98.nu.1.fo.48.
Exceptio excussionis possessori competens q̃ quẽ agitur an sit dilatoria.consilio.317.nu.1.fo.168.
Exceptio nullitatis prohibita contra sententiam non includit nullitates ex capite alterius statuti descendentes,consi. 73.nu.4.fo.36.
Exceptio sapiens spiritualitatem coram arbitratore agitari potest.consi.98.nu.3.fo.48.
Exceptio iudicis incõpetentis et declinatio fori opposita quãdo ualeat.consi.140.nu.4.fo.35.
Exceptio periurij & agentem repellit & actionẽ ipso iure perimit.consi.382.nu.1.fo.204.
Exceptio metus quando sit efficax & concludens necessario iustum metum.consi.410.nu.1.fo.218.
Exceptio in fine posita refertur ad omnia præcedentia. consi. 361.nu.2.fo.191.
Exceptio sequestrationis depositi & iudicis incõpetentis an obstet contra depositum.consi.192.nu.1.fo.98.
Exceptiones executionem rei iudicate impediẽtes quæ sint. consi.259.nu.1.fo.136.
Exceptio quæ possit cõtra instrm opponi. consi 6. nu.1.fo.3.
Exceptio dominij quando obstet agenti possessorio. consil. 205.nu.5.fo.107.
Exceptionis natura quæ sit.consi.178.nu.2.fo.90.
Excipere prohibitus de nullitate prohibetur de ea principaliter agere.consi.73.nu.6.fo.76.
Exceptio quid operetur.consi.78.nu.5.fo.72.
Executio testamenti in quo consistat & ad quẽ spectet. consi. 412.nu.1.fo.220.
Executio negotij non examinati si cõmittatur eius etiam cognitio cõmitti censetur.consi.140.nu.4.fo.127.
Executionẽ sniæ ĩpedire nõ poterit q̃ sciens aliũ litigare de re sibi

re fibi pertinēte fe nō oppofuit cōfi.333.nu.5.fo.177.
Executio fuie impeditur euideoti iniquitate.ɔſ.382.n 9. 203
Executor datus ad eligendum pauperes poft heredis mortem non eliget in vita.confi.203.nu.4.fol.103
Executio teftamēti ad epifcopum deuoluitur fi executores negligentes inueniantur.confi.45.nu.1.fo.24
Executio inftrumenti guarentigie femel facta fi rurfus fieri petatur obreptitia prefumitur.confi.40.nu.3.fo.23.
Executio ad pias caufas pertinet ad epifcupū fi executores effent defuncti.confi.45.nu.2.fo.19.
Executor teftamenti an pofsit diftribuēda inter pauperes in filios fuos nepotes teftatoris & fororem erogare.confi.436.nu.1.fo.229.
Executoris poteftas ex teftamēto pēdet.confi.84.nu.2.fo.41.
Executor an poffit fuper decifis in contrarium pronunciare.confil.221.nu.1.fo.118.
Executor gratie legati an teneaẽ exceptionē oppofitā admittere ad perimendum ipfam gratiā.cōfi.224.nu.1.fo.119.
Executori teftamentum non exequēti infra annum quādo tempus currere dicatur.confi.412.nu.1.fol.220.
Executor quis dicatur.confi.223.nu.2.fol.119.
Executoribus teftamenti an pofsit alios eligendi poftas dari.confilio.202.nu.3.fo.103.
Executor teftamēti an fibi & fuis pofsit refiduū vt pauperibus diftribuere.cōfi.84.nu.5.fo.42.
Excludere & ĩhabilitare plonas ecclefiafticas a parētū fucceffione eft contra libertatē ecclefie. confi.108.nu.3.fo.52.
Exclufus vna via qñ ex nouo titulo pofsit ad eandem admitti.cōfi.99.nu.3.fo.48.
Excommunicatio an pofsit cōtra mortuū obijci vt eius impediatur fepultura conf.189.fo.96.
Excommunicatus a canone non punitur ante fententiam declaratoriam.confi.181.nu.3.fo.92.
diatur fepultura.cōfi.189.nu.1.fo.96.
Excufatio nō admittiẽ in his que iure diuino prohibeẽ.confil.391.nu.4.fo.209.
Exiftentia fui heredis tabulas confirmat pupillares.confi.26.nu.3.fo.14.
Exiftentia fui heredis quando eneruetur a ftatuto.confil.220.numero.3.fo.118.
Expēfarū neceffariarū & volūtariarū ratio habēda eft. confi.216.nu.6.fo.116.
Expēfe educationis p iudicē taxari debēt.ɔſ.316.n.5.fo.167.
Expreffum cenfetur quod fub generali vocabulo continetur confil.393.nu.2.fo.110.
Expreſsio falfa quātitatis reddituū gratiam nō facit fubreptitiam.confi.295.nu.10.fo.106.
FAcere in re ꝓpria cuilibet quodlibet licet.cōfil.298.nu.2.fo.159.
Facere plus dicitur qui facto q̄ qui verbo facit.confil.173.nu.3.fo.88.
Facere plus dicitur qui facto q̄ qui verbo facere reperitur.confi.10.nu.1.fo.6.
Factū ipfum fi requirat ipfa verba non fufficient. confil.330.nu.5.fo.194.
Factum ipfum preponitur fi verbis contrariet.confil.302.numero.3.folio.161.
Factum perfone precedentis.quando fequentibus preiudicet.confi 172.nu.3.fo.88.
Famā fuā nō curās i feipm crudelis eft.ɔfi.188.nu.4.fo.96.
Fama publica de poffefsione facit rem reftitui confi.42.nu.3.folio.22.
Fama quando fufficienter probet delictum.confi.253.nume.2.folio.134.
Fama pecuniario commodo eft præferenda.cōfil.325.nume.quarto.fo.171.
Familiaritas quomodo & per que contrahatur.confil.398.numero.1.fo.212
Falfum tacendo committitur.confi.224.nu.3.fo.119.
Falfum quid fit.confi.271.nu.3.fo.142.
Fauor fpecialis impartiri non dicitur vbi iuftitia miniftraẽ cōfi.70.nu.3.fo.35.
Fauor femper crefcere debet in eo qui beneficium concedit.confil.325.nu.4.fo.144.
Fauorabilius vltra legitimum prouidet lex piæ caufæ quam filijs confi.46.nu.3.fo.79.
Fauorabilior eft caufa filiorum q̄ in fuccefsionem ibi nu.4.
Feminæ an cōprehendantur nomine propinquorū.confi.95.numero.5.fo.45.
Fœmina vel fratrer minor an pofsint effe teftamenti executores.confi.202.nu.1.fo.103.
Fœminæ non fuccedunt in feudis.confi.339.nu.4.fo.181.
Fœminæ dotate fi excludanẽ donec mafculi fuperuiuunt an ipfis defuctis ipfe admittatur.cōfi.220.nu.1.fo.117.
Fœmina an fuccedat mafculo fuperftite.cōfi.26.nu.1.fo.14.
Fœnerari nō licet etiā pro pauperibus alendis vel captiuis redimendis.confi.150.nu.5.fo.71.
Feudatarius quę feruare debeat domino fuo & qñ periurus efficiatur confi.439.nu.1.fo.231
Feuda vnico cafu ad ecclefiam vt caduca reuertuntur. confil.171.nu.4.fo.56.
Feuda antiqua alio ordine regulantur q̄ bona hæreditaria.cōfi.208.nu.4.fo.108.
Feudo finito omne ius in re fœudali conceffum finitur confi.193.nu.2.fo.98
Feudum paternum fi ad feminas deuoluaẽ mafculi ex eis defcēdētes alijs feminis præferuntur.cōfi.170.nu.2.fo.57.
Feuda ecclefiarum in defectu legum & canonū an regulētur fecundū cōfuetudines feudorū cōfi.174.nu.1.fo.89.
Fidei commiffarius vniuerfalis heres effe cenfetur.confi.425.nu.2.fo.225.
Fideicommiffum remiffum cenfetur q in rationibus fepe factis non redigitur confi.170.nu.8.fol.86.
Fides recta omnibus etiam lumine clarior præfulget.confil.240.nu.2.fol.127.
Fideicōmiffa & legata ad pias caufas legum folemnitatibus non funt fubiecta.confi.144.nu.2.fo.67.
Fideicōmifsi onere nō grauatur qui fortuito & nō teftatoris iudicio eius hæreditatē confequiẽ.confi.137.nu.3.fol.65.
Fideicōmiffum vniuerfale appofitū in fecundo teftamento an conferuetur fi ex caufa præteritionis ipfum teftamentum rumpatur.confi.144.no.1.fol.54.
Fideis pietafque iuris nulla qui caftra fequuntur.confi.88 nu.3.fo.43.
Fideicommiffarius poft tempus electionem fideicommifforū fibi cōmiffam nō exequetur cōfi.214.nu.11.fol.112.
Fidelis hominibus effe nequit qui deo infidelis exiftit.confil.416.nu.3.fo.221.
Fifcus non per hoc heres diciẽ quod bona alicuius apprehendat confil.317.nu.4.fol.168.
Fifcus priuilegiatus cum priuato fuccedit iure priuato confi.54.nu.1.fol.26.
Fifcus quando vt heres & diues primo fit conueniendus confilio.294.nu.2.fol.147.
Fifcus quandoque prius cōuenit & ɔ̄ eū tanquam hæredē obligatiōe plonali & hypothecaria agiẽ.cōfi.322.nu.2.f.170.
Filiatio indicijs ꝓbaẽ & coniecturis. cōfil.225.nu. 6.fol.120.
Filie dotate quādo agnatis fuperftitibus excludātur a fucceffione.confi.300.nu.1.fo.160.
Filia & nepotes ex ea nō vocātur ad bona emphyteotica.cōfi.241.nu.5.fol.128.
Filia a patria poteftate nō liberatur ꝑ matrimoniū q ab ipfa contrahitur.cōfi.176.nu.1.fo.90.
Filia dotata an pofsit fuccedere in bonis emphyteoticis ecclefiarū confi.431.nu.1.fo.228.
Filia patris cōfilio regitur ob cuius reuerentiam ab oībus patrocinijs excufatur.cōfilio.176.nu.fo.90.
Filiæ an pofsit ius queri in emphyteofim ex ftipulatione paterna.conf.143.nu.3.fol.68.
Filiæ veniunt filiorū appellatione confilio.112 nu.3.fo.53.
Filia inftituta in re certa an admittatur ad emphyteofim quā pater pro fe & filijs fuis heredibus ab ecclefia recepit. cōfi.319.nu.1.fo.169.
Filia cum patre pacifci pōt. vt dote cōtenta ad alia bona regreffum

gressum non habeat.cōsi.39.nu.1.fo.21.
Filia nubens absque patris volūtate an debeat exheredari.cōsi filio.21.nu.1.& sequentibus. 11
Filius decedens hereditā nō aditā ad quoscūque transmittere potest cōsi.43 2.nu.3. 227
Filius in proprijs grauatus legitimā consequi pōt omissa here ditate.cōsi.312.nu.2. 166
Filius rem patris consentientis vxori sue causa morti donare potest.cōsi.76.nu.1. 37
Filius qualiter matri teneatur.c.137.nu.2. 129
Filius a matre institutus cum marito in equalibus portionibus an possit partes petere.cōsi.101.nu.2. 48
Filij ex secunda vxore nati viuente prima ad successionē non sunt admittendi.cōsi.401.nu.2. 213
Filius puer de restituēdo grauatus debet trebellianicā in legitimam cōputare.consi.101.nu.3. 49
Filij vsurariorū ea districtione cogētur qua parētes si viuerit consilio.411. 219
Filij cōditionaliter in statutis apprehēsi per modū dispositionis expressi alios excludunt.consilio.74.numero.3. 36
Filius nō portabit iniquitatē patris & pro debito alieno vel offensa nemo inquietari debet consi.140.nu.2. 66
Filius de restituendo grauatus an possit iure duas quartas detrahere.consi.27.nu.3. 15
Fraudibus obuiare quilibet pro posse debet.con.11.nu.3. 6
Filius propter uulgarem substitutionem se grauatum praetendens an possit hereditatem repudiare & legitimam retinere.con.312.nu.3. 166
Filiusfamilias an sine consensu patris possit esse in iudicio criminali.con.73.nu.1. 36
Filius in uxorem non ducet eam cuius pater gessit tutelam. consi.244.nu.3. 129
Filiorum appellatione ueniunt masculi & fœmine.cō.112.onu mero.3. 57
Finem bonum non sortiuntur quę malo sun principio inchoata.coo.230.nu.3. 123
Finem rei impedit qui principiā & media ad finem impedit. con.281.nu.7. 148
Finis non refertur ad principium ubi ex hoc actus redderet nullus.con.115.no.3. 55
Fine bono non terminantur quae malo sunt inchoata principio.con.230.nu.4. 123
Formam nouam mandato non dabunt si exprimantur quae tacite insunt.con.440.nu. 255
Forum non declinabit qui ex transuerso ad causam pro suo interesse uenit.consi.333.nu.2. 177
Forma mutata mutatur ipsa res.consi.54.nu.3. 26
Forme quibus res emphyteotice pluribus conceduntur.consi. 245.nu. 130
Fratres minores non possunt esse testamentorum executores consi.412.nu.3. 220
Frater nominari potest qui frater non est.cosi.52.nu.2. 26
Fratres & patruus ac nepotes si simul habitent uno fundum e menre tenentur alij communicare.consi.302.nu.5. 161
Frater minor non potest esse testamenti executor. consi. 21. nu.2. 103
Fratres minores annui redditus sunt incapaces.consi. 199.nu. 3. 102
Frater pupillus communionem habens cum fratre adulto tenetur ad redemptionem eius capti ab hostibus. con. 103. nu.1. 50
Frater munera publica soluere cogitur qui ad illa tenet aliis exemptis.consi.303.nu.3. 50
Fratres minores ius sepeliendi habent penes se sepulturā eligentes.consi.214.nu.2. 112
Fratres singulares nomine fratrum intelliguntur consi.349. nu.4. 196
Frater die a natiuitate sua septimo moriens hereditate nō adita minore suitatis hereditatem transmittatur ad fratrē utrinque coniunctum consi.278.nu.2. 146
Fratres predicatores an possint retinere possessiones sibi legatas.consi.57.nu.5. 28
Fratres nil sibi posse a propriare qualiter intelligatur. consi. 369.nu.5. 196
Fratres sancte marie seruorum non dicuntur de ordine mendicantium.consi.321.nu.3. 170
Fratres minores ad debeant dare quartam de legatis factis occasione missarum quas dicunt pro anima testatoris. consil. 329.nu.1. 173
Fraudulentus non dicitur qui iure suo utitur consi. 430. nu. 2. 227
Fraudem probabit qui eam allegauerit.consi. 305.nu.3. 162
Fraudem allegans illam probare debet.consi.385.nu.5. 205
Fraudem non cōmittit qui se plus altero diligit. consi.11. nu mero.5. 6
Fraus quando fit de personis ad personas & de loco ad locū. consi.329.nu.4. 163
Fraus coniecturis a iure approbatis probari debet consi.383. num.4. 204
Fraus non probata non praesumitur consi.204.nu.2. 105
Fraudibus obuiare debet consi.99.nu.2. 48
Fructus non producitur ex infecta radice.consi.239.nu.6.181
Fructus annuus ex spirituali percipi potest.con.313.nu.2.166
Fugitiuus die dominico capi potest.con.124.nu.8. 59
Futura contingentia ut communiter accidit sciri possunt. cōs. 492.nu.5. 165
Furor & dementia pea quae cognoscantur indicia consi.5.numero.4. 3
Furtum cummittitur petendo id quod alteri debetur. consil 199.nu.1. 80

Gabella de quibus equis soluenda intelligatur, stante statuto &c.consi.274.nu.1. 143
Gabella de contractu emptionis & uenditionis non soluēda consi.72.nu.3. 35
Gabella de quibus ɔ̄tibus soluatur.consi.72.nu.1. 35
Generationis nomine qui ueniant.consi.349.nu.2. 186
Generi per speciem derogatur.consi.255.nu.4. 135
Genero non creditur pro socero deponenti nec socero pro genero.consi.63. 30
Gesta per edicta quando praeiudicent.consi.336.nu.3. 163
Gesta per metum qn ualeant & qn non.consi.382. nu.2. 203
Gesta ratione officij publici etiā ab inhabili sunt ualida. consi. 287.nu.3. 151
Gestio quelibet sine mandato a principio deficit ex defectu potestatis.consi.124.nu.5. 59
Gladius spiritualis seu ecclesiasticus est temporali praeferendus.consi.27.nu.9. 145
Gradus consanguinitatis per duos testes probatur.consi.339. nu.8. 182
Gradum doctoratus an possit quis assumere uigore cuiusdam indulgentie in cuius supplicatione se peritum asseruit.cōsi. 440.nu.1. 232
Gradus in ordine charitatis in obsequijs exhibendis reperiūtur.consi.237.nu.3. 129
Gratia pape super beneficijs uacantibus & uno curato & dignitate motu proprio & cum clausula non obstante an cōprehendat prebendam sacerdotalem postea uacantem ex fundatione testatoris si impetrans non fit legitime etatis. consil. 20.nu.1. 10
Gratia apostolica ad postulationem concessa strictam recipit inter pretationem. consi.161.nu.2. 81
Gratie & rescripta ad lites & beneficia uitiantur per suppressionem ueritatis & suggestionem falsitatis.consi.249. numero.4. 81
Gratia facta motu proprio fauorabilis est & amplianda. cōsi. 137.nu.2. 65
Gratia secunda quo ad impetrationem inualida an possit quo ad dispensationē ualida reputari.consi.65.nu.7. 31
Gratie deo in quolibet euentu prospero referende in consi. post.151.extra numerum.nu.1. 72
Gratie siue litere facultatis super beneficijs proprie diocesis pape reseruatis an sint fauorabiles uel odiose.consi.131.nu. 5. 63
Gratie plures successiue eidem concesse quomodo intelligatur consi.

confi.65.nume.1. 31
Gratia dictio quid importet.coofi.408.nu.4. 216
Gratia pape ius priuatum concernens quomodo intelligitur. confi.363.nu.2. 193
Grauamen iniunctum non extenditur ad illud quod quis ex iudicio defuncti non consequitur.confi.144.nu.3. 68
Gremium ecclesie redeunti non claudendum.consi.post.151. nu.2. 72
HAbilis ualere facit actum communem a se & inhabili factum.confi.215.nu.5. 120
Heredem cogens de proprio satisfacere dicitur animam defuncti grauare.confi.411.nu.4. 219
Heredes ultimi morientis an posint de premortuorum portionibus duas detrahere quartas. confi.27.nu.4. 12.
Heredes donatarij non possunt per mortem ciuilem aduocare donationem.confi.396.nu.3. 212
Hereditas loco non circunscribitur.confi.275.nn.2. 143
Hereditas sine bonis intelligitur.confi.252.nu.2. 128
Hereditas non adita indifferenter ad omnes transfertur. con. 354.nu.1. 188
Hereditas hoc ipso quòd defertur adiri potest. cosil. 354. numero.6. 188
Hereditas non adita non transmittitur.confi.392.nu.4. 209
Heredibus hereticorum christianitatem sectantibus non denegatur communio.confi.244.nu 4. 1 9
Heredis nomine qui ueniant.confi.393.nu.3. 210
Heredis & defuncti eadem est persona cfi.144.nu.2.2.6. 129
Heres an posit se tueri ob intentionem testatoris seruatam. confi.197.nu.4. 101
Heres semel si quis sit heres esse non definit. confi. 300. numero.2. 160
Heres inuentarium non faciens de usuris satisfacere tenetur. confi.411.nu.7. 219
Heres mariti non tenetur fructus perceptos restituere. confi.. 94.nu.3. 45
Heres heredis an ueniat appellatione heredis in materia substitutionis.confi.130.nu.1. 62
Heres dictio relata ad honoratos per testatorem nõ debet referri ad eum in quem nullam habebat affectionem. confili. 130.nu.3. 62
Heres an posit sana conscientia redditum annuum fratribus minoribus legatum retinere.confi.199.nu.4. 102
Heres qui inuentarium non confecit an teneatur ultra uires hereditatis.confi.411.nu.1. 219
Heres donatoris constituentis se precario rem donatam possidere causam donationis sibi non mutabit. confi. 205. numero.1. 106
Heres heredis heres est testatoris.confi.130.nu.1. 62
Heres si confessus fuerit se de capsa coheredis aliqua subtraxisse an ultra confessata posit de alijs rebus in litem iurari.confi.286.nu.1.& seq. 151
Heres si non appareat quis iudicat heres.confi.216.nu.3. 115
Heres quando cadat a iure suo propter canonem nõ solutum. confi.174.nu.5. 89
Heredum appellatione qui ueniant.confi.152.nu.9. 73
Homicidium quando dicatur probatum.confi.52.nu.4. 26
Homo homini non debet insidiari.confi.155.nu.3. 75
Honestas est de essentia legis & constitutionis & etiam conuẽtionis.confi.243.nu.8. 129
Honor pecuniario commodo preferendus.cfi.197.nu.2. 101
Hora specifica debet probari quando res ex tempore potest mutari.confi.388.nu.12. 207
Hipothecaria agitur pro re dotali contra tertium possessorẽ & causam habentem a principali obligato.confi.126. numero.12. 60
Hypothecaria non agitur antequam bona principalis discutiantur.confi.362.nu.3. 192
IActare suum nemo presumitur.confi.106.nu.2. 52
Iactare suum nemo presumitur.confi.324.nu.3. 171
Idoneitas personarum ad beneficia curata quæ dicatur.confi. 404.nu.2. 215
Idoneitas personarum prius requiritur q̃ ratio iuris. consilio 154.nu.1. 75
Ignorantia presumitur etiam si quis per edictum citetur. cfi. 372.nu.6. 198
Ignorantia uel scienta an in prescriptionibus curetur. confi. 172.nu.5. 87
Ignorantia facti prudentisimos fallit.confi.201.nu.4. 102
Ignorans potestatẽ experiundi non habet.cofi.174.nu.4. 89
Ignorantia eius contra quem prescribitur est iusta causa ut restitutio indulgeatur.confi.170 nu.3. 86
Ignorantia principis actum inualidum ualidans ipsius gratiã non uitiabit.confi.295.nu.2. 155
Imensitas in ecclesijs est mensura.confi.48.nu.4. 20
Immunis eterne salutis nemo presumitur.consi.209.nu.3. 110
Immunitas alicui concessa ne infra certum tempus pro debito non posit conueniri an ualeat.confi.37.nu.2. 20
Immunitas certis communitatibus concessa a communi florentie an posit per idem reuocari.confi.2.nu.1. 1
Imperator dominus mundi dicitur.confi.310.nu.3. 165
Imperator quam potestatem habeat in legitimatione illegitimorum.confi.308.nu.1. 163
Imperator nil diffinit contra non legitime citatum con. 270. nu.4. 140
Imperator in terris ecclesiæ falcem suam non potest mittere. confi.320.nu.2. 169
Imperium merum & mixtum longo tempore præscribitur. confi.142.nu.4. 67
Impetrans literas ad prebendam uacantem an preferatur ei qui ante literas optionis impetrauit.confi.405.num.1.216
Impetratio uel collatio quæ fit uno iure non debet alio ualere.confi.34.nu.2. 18
Impetratio beneficij fuit expressum ipsum beneficium per mortem uacasse eius quæ postea illegitimua an per hoc subreptitia dicatur.confi.117.nu.1. 56
Impetratio an ualeat ante conditionis euentum. consil. 158. nu.10. 79
Impetratio decimarum deuolutarum an sit surreptitia ex eo quod ab alio posidebantur.confi.156.nu. 76
Impetrantibus iuste nõ denegaĩ assensus.confi.276.nn.2.144
Impetrans gratiam apostolicã nil falsi suggerere debet.consi. 84.nu.3. 18
Implementum vnicum sufficit ad dissolutionem obligationis confi.404.nu.6. 215
Impressio sigilli an debeat gratis impẽdi.cfi.218.nn.3. 116
Impugnatio plurium testium ab actore productorum quando locum habeat.confi.64.nu.1. 30
Imputatio in legitimã de q̃bus reb. fieri debeat.cf.50 n.2.25
Incertitudo sententie in quo tolleretur iudicio.consilio.289 nume.5. 152
Incestus dicitur quotiescunq; matrimonium illicitum cõtrahitur confi.391.nu.2. 209
Incerta & incertorum venire nomine quæ dicãtur.cõfi. 306. nume.1. 163
Incidat verbum intelligitur per sententiam & non ipso iure. coofi.145.nume.3. 69
Incõmoda quando debeat quis tollerare pro augmento reipublice.confi.298.nu.6. 159
Inclusio generalis reprobatur.confi.258.nn.3. 136
Induciæ deliberatorie ad quid concedaĩ.cõfi.99. nu.4. 48
Industria sua cuiq; debet esse proficua con.67.nu.5. 33
Industria in diuisione rerum societatis est attendenda. confi. 302.nume.6. 161
Indefinita oratio a iure vel homine prolata vniuersali equipollet.confi.179.nu.6. 91
Indulgentia non vietĩ qui ipsã elargitur.cõfi.295.nu.5. 156
Indulgentia apostolica an sit stricte interpretanda.cõfi. 393 nume.1. 210
Ineptitudo procedendi processũ vitiat.cõfi.391 nu.7. 154
Infans moriens quando hereditatem patris ad posteros trãsmittere dicatur.confi.278.nu.13. 146
Instrumentũ an posit releuari per chartulam apud notariũ repertam cum inter linea turas in locis suspectis.cõfil.431. nume.1. 227

Instrumentum commissionis quomodo probetur & quando eisletur.consi.77.nu.2. 32
Iostrumentum idem an pluries executionem possit sortiri. consi.40.nu.1. 21
Instrumentum dicens fictitium speciem fictinnis exprimat. consi.227.nu.3. 121
Instrumentum non registratum in memorialibus fidem non facit.consi.179.nu.1. 91
Instrumentum simulatum asserens speciem simulationis exprimere debet.consi.227.nu.2. 121
Instrumentum publicum quot possit testibus reprobari consilio.9.nu.2. 5
Instrumentum a non notario confectum esse asserenti an in cumbat onus probandi ducentesimodecimotertio.numerotertio. 111
Instrumentum fundi estimati traditum facit emptionem presumi consil.72.nu.2. 35
Instrumenti tenor per iuramentum & per testes probatur.cōsilio 276.nu.6. 144
Instrumentum ob inter lineaturas suspectum redditur.consilio.431.nume.4. 27
Inutile nō validat ex sequēti dispositione.cōsi.70.nu.2. 35
Inutilia non conualescunt ex dispositione generali.consilio.346.nume.1. 184
Intentio loquentis attenditur non is ad quem ipse loquitur. consil.155.nu.8. 75
Intentio disponētis ex præfationibus & proemio colligitur. consilio.180.nu.4. 91
Intentio est verbis preferenda.cōsi.181.nu.quinto. 147
Iniustitia agentis repellitur officio iudicis 9si.291.nu.7. 154
Intentio testatoris dubia ex vicinis scripturis declaratur.consilio.152.nu.3. 73
Intentio dubia disponentis declaratur subseqnentibus verbis.consi.2.nume.5. 1
Intentio actoris quando probetur per attestationes & dicta testium consi.299.nu.1. 132
Interpretatio que fiat quando de iure alicuius dubitatur.consilio.214.nu.9. 113
Interpretatio maligna est semper vitanda.cōsi.180.nu.5. 94
Interficiens aliū in colluctatione approbata ex loci cōsuetudine quando puniatur.consi.283.nume.1. 149
Inuentarium non faciens vltra vires hereditatis non teneтre.consi.294.uume.3. 155
Inuentarium non faciens ad omnia onera etiam vltra vires hereditarias tenetur.consi.365.nu.sexto. 183
Inuentariū omnia continere debet.cōsil.104.nume.4. 51
Iocalia data vxori per virum causa vsus data dicuntur.consi.181.nume.3. 92
Iudex circumuentus presumitur qui contra suam sententiam aliquid operatur.consi.389.nume.septimo. 208
Iudex minus instructus presumitur si repente ad sententiam prorumpat.consi.188.nume.2. 95
Iudex iniquitati manifeste debet occurrere.9si.167.nu. 8
Iudex ordinarius sine causa recusari potest.consi.263.nume.2. 138
Iudex ecclesiasticus aditur super iniquitate laudi quod inter clericum & laicum fertur.consi.309.nu.3. 164
Iudex absentiā rei & actoris supplere debet.9.259.n.4. 137
Iudex petitorem improbum ex officio suo repellet.9sil.297.nume.6. 137
Iudex ecclesiasticus an possit inhibere iudici seculari ne cognoscat de exceptione vsurarum coram eo parte non citata.consi.236.nu.1. 128
Iudex secularis non cognoscit de crimine ecclesiastico. consilio.536.nu.3. 158
Iudex quando supplere possit partibus absentibus.consi.97.nume.8. 47
Iudex ad quem non minoris presumitur potētie quam iudex a quo.consi.188.nume.3. 95
Iudex ecclesiasticus an possit per exceptionem vsurarum impedire executionem preceptum confessum facti. consilio.234.nume.1. 125
Iudex suum officium etiam non petitum impendere potest. consil.234.nu.2. 125
Iudex iustus esse presumitur nisi contrarium probetur. consi.248.nume.3. 131
Iudex in facto proprio & in causa propria esse quilibet prohibetur.consi.320.nume.sexto. 170
Iudex secularis quādo debeat ecclesiastico iudici parere.consilio 382.numero.8. 203
Iudex in adhibenda fide testibus quid facere debeat.consilio 388.numero nono. 207
Iudex actorum improbum repellens reum etiam ex allegatione iuris tertij possessorem iniustum cognosces repellere potest.consi.297. nume.10 158
Iudex iuramentū relaxaturus an debeat partem citare & de causa cognoscere.consi.382.nume.5. 203
Index appellationis quando incompetens dicatur.con.345 nume.1.& 2. 184
Iudex an succedat in declaratione alimentorum fienda si moriatur is qui declarare debuerat.consi.383.nu.4. 204
Index iudicaturus qualis esse debeat.9 208.nu.1. 108
Iudex dubius quid facere debeat cōsi.208.nu.3. 110
Iudex iurisdictionem contentiosam habens voluntariā exercere poterit.consi.423.nu.1. 224
Iudex secularis sua iurisdictionem vti potest ecclesiastico negligente.consi.196.numero.8. 100
Iudex secularis de causis spiritualibus se intromittere nō debet.consi.18.nume.3. 9
Iudex secularis an possit punire feminam cum clerico fornicantem.consi.196.nu.3. 100
Iudex equus ex coniecturis motum sui animi informare debet.consilio.292.nu.3. 128
Iudex sententiam proferens quis suis potest vti verbis dummodo intentio colligatur.consi.16.nu.2. 8
Iudex errans in casu difficili mitius punitur.consi.289.numero.2. 152
Iudex post missionem bonorum factam ex primo testamēto denegans missionem ex secundo an possit de imperitia cōdemnari.consi.289.nu.1. 152
Iudex latissimum habens officium in materia beneficiali semper debet obuiare iniquitati.consi.297.nu.11. 158
Iudex officio agentem repellet.consi.209.nume.5. 111
Iudex a partibus non recusatur qui in curia de cōmuni assensu procuratoris vtriusq; impetrat.cōsi.158.nu.19. 79
Index quando fatuus dicatur.cōsi.208.nu.8. 109
Iudex equitatem preoculis habere debet.consilio.289.numero.3. 151
Iudex excedens cadit a suo officio & iure priuari censetur consi.164.nu.6. 84
Iudex non rigorem sed equitatem preoculis habere debet consi.401.nume.6. 220
Iudex aliter sententiam non feret quam in processu conclusum fit.consi.383.nu.5. 204
Iudeis an possit cōcedi iudex christianos ad solutionem vsurarum coacturus.consi.243.nu.1. 129
Iudei ad officia publica non sunt eligendi.consi.271.numero.2. 141
Iudei christianis vsuris remittere coguntur. consi.243.numero.7. 129
Iudei delinquentes a quo iudice sint puniendi.9.15.n.1. 8
Iudeum eligens in gabellanum an incidat in penam consilio.271.nume.1. 141
Iudices testificari non possunt.consi.178.nume.4. 90
Iudice deficiente ad quem deueniat eius iurisdictio.cōsi.409 nume.7. 517
Iudicem proprium recusare grauissimum est.consi.410.numero.2. 219
Iudicantem cuncta rimari oportet.consi.316.nume.1. 167
Iudicium per ineptitudinem verborum & pronunciationis vitium non immutatur.consi.78.nume.3. 38
Iudicium contra singularem possessorem annulatur si prius debitor principalis non excußatur.consilio.294.numero primo. 147

Iudicium dei infallibiliter veritati sequitur.consil.172.numero.1. 87
Iudicium humanũ sæpe fallitur.consi.210.nu.2. 110
Iudicium promittens ubiq; subire vsque ad litis contestationem potest resilire.consi.192.nume.2. 98
Iudicium omne incipit a citatione. consi. tricentesimo primo.nume.4. 111
Iudicium defuncti negligere impium est. consi. 139.numero.2. 66
Iudicium nullum redditur si actus ad solennitatem requisiti omittantur.consi.269.nu.4. 140
Iudicium coram non suo iudice habitum consensu partium subsequenti non firmatur.consi.123.nu.3. 58
Iudicium nullum redditur si libellus saepius offeratur uel si petitio in iure non fundetur.consi.383.num. septimo. 204
Iudicium & sententia super libello tanquam fundamento sustentatur.consi.386.nu.1. 205
Iudicium sine reo uelut in substantia deficiens censetur nullum.consi.386.nu.4. 206
Iurans non uenire contra liberationem an possit eam iniustam dicere.consi.200.nu.1.&.3. 102
Iura absentibus & contumacibus non fauent.consi.97.numero.3 47.
Iura corriguntur quæ subditis præiudicare reperiuntur.con 298.nu.5. 159
Iura suitatis & successionis si legitimatis conferantur hoc ipso iura de suis & legitimis loquentia ad eos extenduntur.consi.290.nume.4. 152
Iura multa cum uniuersitate transeunt quæ non de tempore. consi.420.nu.4. 223
Iure ordinario agitur ubi post missionem factam ex edicto diui adriani questio mouetur.consi.289.numero.7. 152.
iura quod prius & principaliter geritur respiciũt.consi.183.nume.2. 93
iura realia ad successorẽ singularem transeunt.consi.204. nume.8. 105
iura sua remittentibus non est ad illa regressus.consi.339.nume.10. 181
iuramentum quare institutum fuerit.consi.375.nume.2. 200
iura priora extinguuntur conditione personæ uel rei uariata. consi.143.nu.4. 68
iura de productione testium cum solennitate legali loquentis quando locum habeant.consi.223.nu.2. 119
iura & leges humanæ adeo sunt.consi.25.nu.2. 14
iure suo non priuatur quis ob non solutum canonem.consi.44.nu.2. 23
iurium unitorum natura quæ sit. consi. 114. numero secundo. 54
iuri generali seu publice utilitati nullum priuilegium debet aduersari.consi.303.nu.3. 162
iuramentum quare institutum sit & quod in se habere debeat.consi.180.nu.10. 92
iuramentum difficultate impletionis non soluendum. consi.66.nu.6. 32
iuramentum dolo uel metu extortum non præiudicat.consi. 330.nu.9. 174
iuramentum quod per metum extorquetur propria iurantis autoritate non rumpitur.consi.382.nu.1. 203
iuramentum debitoris an debeat relaxari sine licentia creditoris.consi.198.nu.. 101
iuramentum sine dispendio salutis eterne est seruandũ.con. 329.nu.11. 181
iuramentum ultra intentionem iurantis & recipientis non extendendum.consi.200.nu.2. 102
iuramentum obseruare non semper quis tenetur. consi. 34. nu.9. 19
iuramentum pupilli contractum non firmat inualidum.con. 34.nu.4. 18
iuramentum cõtra ius ciuile contractum inite non firmat. consi.192.nu.5. 98
iuramenta quæ & quando derogent legibus & statutis. con. 226.nu.3. 121
iuramenta sine dispendio eterne salutis sunt seruanda. cõsi. 330.nu.4. 174
iuramentum defertur ei contra quem semiplene probatur. consi.77.nu.5. 38
iuramentum interueniens facit queri absenti cui iuratum est. consi.21.nu.10. 11
iuramentum quod confirmet contractus minorum. consil. 83.nume.2. 41
iuramentum in salutis eterne non uergens dispendium seruari debet.consi.180.nu.3. 91
iusiurandum quid sit quid in eo attendi:& an semper seruari debeat.consi.66.nu.5. 32
iusiurandum quid sit.consi.226.nu.2. 121
ius reale habens præfertur utile tantum habenti.consi. 443. nu.14. 238
ius in re difficilius tollitur ad rem.consi.59.nu.quinto. 29
ius accrescendi in contractibus locum non habet.consi.245. nume.2. 130
ius ipsum disponit ut patre mortuo bona ad filios deueniãt. consi.432.nu.2. 228
ius patronatus ecclesie transit ad hæredes extraneos. consil. 81.nume.2. 39
ius patronatus an quando & quomodo transmittatur.consil. 81.nu.1. 39
ius commune locum incipit habere prouisionem hominis uel statuti cessante.consi.26.nu.2. 14
ius præsentandi & committendi regimen hospitalis potest laicis competere.consi.374.nume.2. 199
ius suum pro derelicto habere dicitur qui ipsum longo tempore non prosequitur.consilio quatuorcentesimo quinto. nume.2. 216
ius diuinum circa matrimonia pape disponendum relinqui dicitur.consi.373.nu.8. 199
ius tertij pendente iudicio comparentis plene discuti debet consil.91.nume.2. 44
ius diuinum & naturale per constitutiones humanas modificari & declarari potest.consilio 373.numero.3. 199
ius agendi ad supplementum quando locum habeat. consil. 365.nume.2. 193
ius executiuum unde oriatur.consilio.133.num.secundo. 64
ius patronatus ecclesiæ an diuidatur inter hæredes in stirpes uel in capita.consi.355.nu.1. 188
ius purum differt a conditionali.consi.320.num.quarto. 171
ius disponens de muliere nubente locum habet in profitente consi.108.nume.4. 52
ius suum remittere & pecunias iactare nemo præsumitur.cõ. 7.nume.5. 4
ius commune seruatur in casu omisso.consi.339.nu.8. 181
ius idem in quibus statuatur.consi.304.numero.3. 162
ius accrescendi an tollatur per nouum contractum in emphyteosi.consi.30 nume.12. 17
ius ex facto oritur.consi.439.nume.9. 132
ius directum habens præfertur iura utilia habent.consi.444 nume.5. 135
iurisdictio delegata odiosa censetur.consi.215.numero octauo. 114
iurisdictio super conuentionibus & pactis fundata non extẽditur ad alia.consi.437.numero.3. 230
iurisdictio quando tempore præscribatur.cõsi.142.nu.4. 67
iurisdictio seu potestas ecclesiastica temporali est præferenda consi.155.nume.5. 75
Iurisdictio defuncti non porrigitur suum effectum post mortem consi.406.nume.3. 217
Iurisdictio acquiritur per castri uel uille traditionem.consi. 142.nume.7. 68
Iurisdictio est ubi territorium est. consilio centesimoquadragesimosecundo.nume.3. 67
Iurisdictio prorogata speciem suam non mutat. consil. 201. numero.5. 103
Iurisdictio delegata in dubio præsumitur. consilio. 215. numero.3. 114
Iustitia tituli non debet in iudicio restitutorio discuti. consilio.

filio.292.nom.3. 146
Iustitia summa est patriam & infirmos ac debiles ab hostibus tueri.consi.96.nu.5. 47
LAici an possint aliquid statuere contra utilitatem ecclesiarum seu prælatorum.consilio 155.nu.1. 75
Laici construentes ecclesias mendicantium ius patronatus sibi reseruare possunt.consi.113.nu.1. 54
Laicus nullum ius in spiritualibus sibi uendicare potest.consilio. 113.num.2. 54
Latrones puniendos censet lex.consilio 277.nu.1 t. 146
Laudum secundum quando ualeat contra primum.consi.111.nume.2. 53
Laudum latum uigore compromissi facti nomine absentis & postea ratificantis omnia gesta an ualeat. consilio 103. nume.1. 58
Laudum quando sit ad boni uiri arbitrium reducendum.consilio.207. num 7. 108
Laudum de qua nullitate & iniquitate argui uetetur. consil. 207.nu.11. 108
Laudum an habeat paratam executionem contra fideiussorem in compromisso datum.consilio 35.nu.1. 19
Laudum latum contra absentem inauditum & non monitum an ualeat.consil.39.nu.1. 164
Laudum quando ualere cognoscatur & quando non.consil. 208.nu.3. 108
Legans rem sibi cum alio communem partem suam tantum legare censetur.consi.102.nu.3. 49
Legati de latere an possint adiri per uiam appellationis interpositæ a sententia seu a grauamine conseruatorum.con. 133.nume.1. 62
Legatum reuocatur si conditio adiecta non seruetur. consil. 197.num.6. 101
Legatum auri uel argenti non extinguitur si postea in massam reducitur.consi.404.nu.10. 216
Legatum factum filiæ causa dotis an sit purum uel conditionale.consi.222.num.1. 124
Legatum quando uitietur per falsam causam sibi adiectam. consi.164.num.3. 82
Legatum factum uxori si cum filio moram traxerit an expiret eo mortuo consi.185.nu.1. 94
Legatum annuum quare usura dicatur.consilio 93.n.3 45
Legatum factum femine in diem a substituto an debeat computari in portione sibi debita a statuto.consilio.26.numero.4. 14
Legatum uel fideicommissum relictum a filio post mortem suam expirat.eo postea cum liberis decedente. consilio 46.nume.1. 24
Leges litigatoribus non debent esse ludibrio. consilio. 201. nume.3. 118
Leges secundas nuptias prohibentes an sint hodie correctæ. consi.101.oum.1. 48
Leges humanæ nil possunt contra ius diuinum statuere. consi.180.num.9. 92
Leges quomodo ad canones se habeant circa parentum consensum habendum in nuptijs filiarum.consi.21.nu.3. 11
Leges posteriores trahuntur ad præcedentes & statuta posteriora ad præcedentia.consi.268.nu.2. 139
Legem statuere super decisis est calumniam excitare præteritis.consi.164.nu.3. 83
Legitimatus postliminio reuerso est equiparandus. consilio. 290.nume.2. 152
Legitimatio quid operetur.consi.225.nu.3. 120
Legitimatio spurij an debeat mentionem facere de lege derogatoria.consi.320.nu.5. 270
Legitimatio facta in terris ecclesiæ a summo pontifice sine clausula non obstante an ualeat.consi.335.nu.1. 178
Legitimatus an possit in feudo succedere consilio tricentesimooctauo.nu.5. 163
Legitimatio per principis rescriptum quando ualeat. consil. 241.num.2. 127
Legitimatio donum principis dicitur quod cum iniuria tertij uon datur.consilio 467.nom.4. 226
Legitimatio sequens quando rumpat testamentum præcedens consi.290.nu.1. 152
Legitimatio spuriorum ad feuda nobilia non extenditur. consi.308.nu.7. 164
Legitimare illegitimos an sit idem quod dispensare cum eis ad successionem.consi.241.nu.1. 127
Legitimatio authoritate imperatoris facta in terris ecclesiæ quando ualeat.consi.320.num.1. 169
Legitimatio quæ dicitur actus ciuilis naturalem non uincet. consi.427.nu.5. 226
Legitima filiorum in quibus consistat rebus. consil. 128. numero 2. 61
Legitima seu trebellianica an computetur inter bona.consi. 168.nume.3. 85
Legitima trebellianica cuiuslibet quatuor filiorum quanta consi.152.nu.7. 73
Legitimam habens ultra petere non potest. consilio. 120. nume.7. 54
Legitimi & naturales ex spurijs uel bastardis nobilibus descendentes an possint dici nobiles.consi.389.nu.1. 208
Legitima si non sit legatis & oneribus deductis iudex eam supplebit.consi.320.nu.3. 166
Legitime supplementum de quibus & de cuius bonis fieri debeat.consi.365.num.7. 195
Legitime dictio quid importet.consi.225.nu.4. 120
Lex potentius agit quam iudex.consi.182.nu.3. 92
Lex cum auus. & lex cum acutissimi de quibus loquantur. consi.426.nume.1. 225
Lex medullitus non cortice tenus inspicienda est. consilio. 120.num.5. 54
Lex odiosa dicitur qua liberi disponere & contrahere prohibentur.consi.380.nu.3. 202
Lex canonica qualis sit.consi.231.nu.4. 123
Lex specialis quæ dicatur.consi.298.nu.7. 159
Lex qualis esse debeat ut commodis subditorum seruiat. consilio.298.nu.4. 159
Lex humana iuramentum sumens uires a iure canonico & diuino tollere potest.consi.180.nu.12. 92
Lex suum beneficium non impartitur ei qui contra eam facere inuenitur.consi.160.nu.5. 80
Lesio minor toleratur ut grauior euitetur.consilio. 210.numero.4. 110
Libellus an semper in figura iudicij debeat offerri. consilio. 33.nu.1. 18
Libellus iustificari debet & referri ad causam ex uerbis recipi potest consi.194.nu.4. 194
Libellus est totius iudicij fundamentum. consilio. 33. numero.3. 18
Libellus offerri debet si post missionem iam factam contra dictor legitimus apparet.consil.289. nu.6. 152
Liberatio administrationis quæ tutori relinquitur an porrigat effectum suum finita tutela.consi.118.nu.1. 56
Liberatio seu quietatio generalis ad quæ extendi possit. consi.330.nu.13. 175
Liberatio facta ad certum tempus effectum suum porrigit post tempus.consi. 118.nu.2. 56
Liber rationum manu priuata scriptus fidem non facit. consilio.44.nu.5. 23
Liberi non præponuntur deo in successione patris uel aui. consi.46.nu.4. 24
Libris speciariorum quando sit habenda fides.consi. 388. numero.11. 207
Licere non debet in genere quod non licet in specie.consil. 164.nu.4. 83
Licentia iudicis iniusta non excusat a pœna.consi. 133. numero.4. 63
Licentia testandi a superiore data inferiori nil operatur..cõsilio.82.nu.3. 40
Licitum & honestum in rebus sequi debemus.consil.17 1nume.6. 87
Limitari ex actibus debet quod ex actibus ipsis dependet consi.302.nu.7. 261

Linea

Lliea quid si & quotuplex.consi.45.nu.7. 46
Lis non mouetur super eo quod a futuro dependere digno scitur.consi.150.nu.8. 72
Literæ ad beneficia impetratæ ad beneficia per permutationem uacantia non extenduntur.consi.388.nu.2. 206
Lites quæ per sententiam sopiuntur per rescriptum principis non resuscitantur.consi.167.nu.3. 84
Locationes rerum ecclesiæ temporales an posint commutari in perpetuas.consi.122.nu.1. 58
Locatio permissa clericis ad modicum tempus quanti temporis censeatur.consi.116.nu.6. 55
Loca pia sunt sub episcopi potestate constituta. consil. 129. nu.3. 62
Loca pia quæ dicantur. consilio. centesimonono. numero. 2. 61
Locus iudicij an sit congruus ad debitum offerendum.consi. 86.nu.4. 42
Lucra sectari potest quis cum alieno damno.consi.47.numero.4. 24
Lucrum dotis an debeat ante omnia ab hereditate detrahi. consi.101.nu.5. 49
Litigare temere non dicitur a quo testes semiplene probantes producuntur.con.ducentesimoquadragesimo octauo nu.7. 132
MAioritas rationis casum diuersum non includit in materia pactorum.consi.151.nu.4. 72
Mala ex genere malo animo semper fieri præsumuntur.con. 415.nu.2. 221
Malum minus toleratur ut maius euiretur.consi.143. numero.3. 129
Mandans contraria leuis & inconstans iudicatur.consi.240. nu.3. 127
Mandatum generale non includit aliquid illicitū per quod mandans contra sua pacta ueniret. consilio. 367. numero.1. 196
Mādatum infra tempus asignatum executionem sortiri debet.consi.214.nu.10. 113
Mandatum cessat mandati causa cessante.consil.394. numero.2. 210
Mandatum ad iam promissa referri non debet.consi. 367. numero.2. 196
Masculi & feminæ usque ad tertium gradum succedunt in emphyteosi ecclesiæ.consi.44.nu.4. 23
Masculi preferuntur feminis in emphyteosi. consi. 359.numero.1. 190
Masculinum in statutis an concipiat femininum.consil.112. nu.1. 53
Masculinum in materia fauorabili femininum comprehendit.consi.112.nu.4. 53
Masculi ex feminis procreati an sint ceteris preferendi.con. 359.nu.5. 190
Maritus secundus quando dotem dimidiaum lucrari dicat. consi.380.nu.4. 202
Maritus an lucretur dimidiam dotis ipso & uxore concordi ter profitentibus.consi.438.nu.1. 230
Maritus secundus an lucretur dimidiam partem dotis.consi. 105.nu.4. 230
Maritus alienans bona constante matrimonio quæsita uxori præiudicat in parte sua.consi.102.nu.1. 49
Mater plus ad feminas afficitur quam ad masculos.consili. 339.nu.7. 182
Mater filio succedit abintestaro decendenti.con.278. numero.4. 146
Mater ob tenuitatem patrimonij pupilli petitione tutoris excusata tutelam ipsa assumet cōsil. centesimo quarto.nu. mero.5. 51
Mater ad secunda uota transiens an succedat filijs primi matrimonij in usufructu tantum.consi.278.nu.1. 146
Mater instituta in certa quantitate an ad supplementum possit agere.consi.428.nu.1. 226
Mater non accipiens tutelam pupilli an excusetur pupillo intra annum decendente qui legitimos habeat tutores. consi.104.nu.5. 50
Mater improrie tutrix dicitur nec tutelam suscipire cogitur consi.104.nu.2. 50
Mater in quibus auie preferatur. consilio. 250.numero.secundo. 133
Matre a successione filij propter non petitū tutorem exclusa an etiam excludantur auiæ & ceteri cognati.consi.250 nu.1. 133
Matris ad bona filij intestati uenientis conditio alia est quā quando uenit testamento condito consilio. 421.nu.3.224
Matri incumbebat olim filijs impuberibus petēdi tutorem necessitas.consi.104.nu.3. 50
Matrimonium quod separari & dissolui.posit.consili.239. numero.2. 127
Matrimonium an uitietur per errorem in nomine.con.228. nu.1. 122
Matrimonia ab omni pena libera esse debent.consi.21.numero.5. 22
Matrimonium per errorem uitiatum an reconualescat per ratificationem.consi 230.nu.2. 123
Matrimonium clandestinum ratione consanguinitatis prohibitum an posit post solutionem approbari.consil.409. nu.j. 217
Matrimonium contractum per procuratorem reuocatū nō tenet.consil.214.nu.6. 112
Matrimonium per uerba de futuro contractum cum habente maritum an confirmetur per copulam marito uiuente. consi.212.nu.1. 111
Matrimonium contrahens cum duabus simul per statutum punitur.consi.4.nu.5. 2
Matrimonium impeditur quando in nomine erratur.consil. 229.nu 3. 122
Matrimonium uitiatur si in persona erretur. consi. 230. numero.1. 123
Matrimonium quid perficiat, consilio. 229.numero.quarto. 123
Medicorum & obstetricum fallax est iudicium. consil. 392. nu.3. 219
Matrimonium per errorem uitiatum an reconualescat per ratificationem.consi.230.nu.2. 123
Matrimonium clandestinum ratione consanguinitatis prohibitum an posit post solutionem approbari.consi.409. nu.1. 217
Matrimonium contractum per procuratorem reuocatū nō tenet.consi.214.nu.6. 112
Matrimonium per uerba de futuro contractum cum habente maritum an confirmetur per copulam marito uiuente. consi.212.nu.1. 111
Matrimonium contrahens cum duabus simul per statutum punitur.consi.4.nu.5. 2
Matrimonium impeditur quando in nomine erratur.consi. 229.nu.3. 122
Matrimonium uitiatur si in persona erretur.consi.230.numero.1. 123
Matrimonium quid perficiat.consi.229.nu.4. 123
Medicorum & obstetrieum fallax est iudicium. consil. 392 nu.3. 209
Mendicantes qui dicantur.consi.109.nu.2. 35
Medicantes habentes redditus & possesiones an posint cōtributionibus grauari.consi.109. nu.1. 55
Mens testatoris potius quam uerba attenditur. consili. 219 nu.4. 117
Mens contrahentium est attendenda.consi.204.nu.4. 105
Mens in interpretatione legum statutorum & testamentorum attendi debet.consi.74.nu.2. 36
Mercatores publice apothecas retinentes pannorum uenalium an posint statuendo excludere solutos admitti ut posint uenire ad ipsas apothecas cum uolentibus pannos emere ut bonitatem & ualorem pannorum uideant. consi.157.nu.j. 76
Metus quis sufficiat ad rescisionem contractus.consil. 205. nu.4. 106

** metus

Metus coniecturis probatur. conf.382.nu.1 2. 203
Metus quis & quando excuser.conf.66.nu.5 32
Minor quando posit contractum a se initum dicere nullum conf.338.nu.1 180
Minoribus æquitate naturali subuenitur, consilio 438. numero 3 180
Missus in bonis an posit missionem petere confirmari quæ a tertio possessore petitur reuocari.conf.292.nu.1 146
Minor qui in contractu alimenta debita sibi cum iuramento remisit an posit restitutionem petere.cõf.375.nu.1. 200
Milites rempublicam a qua aluntur ab omni bellorum necessitate tenentur defendere,conf.158.nu.17. 78
Miles armatæ militie pro republica mortem tenetur oppetere.conf.281.nu.9 148
Missio in possessionem facta auctoritate iudicis non iusta non priuat possessoré sua possessione.conf.92.nu.1 44
Mixtum an ueniat in expressione simplicis.consilio 114.numero 3 54
Minor immobilia alienare nequit.confi.94.nu.2. 45
Mixtum quomodo ex duobus componatur simplicibus. cõsilio 70.nu.1 35
Minor restitutionem petere potest contra sententiam latam contra procuratorem.conf.41.nu.3 22
Metus coniecturis probatur:confi.299.nu.1. 159
Moderator & arbiter in re sua quilibet esse potest . consilio 371.nu.1 197
Moderator & arbiter in re sua quilibet esse potest.conf.380. nume.2 202
Modicum pro nihilo reputatur,confi.75.nu.6 37
Monachus vnius monasterij,an posit negocia alterius administrare.conf.57.nu.1.& 2 27
Monachus pro mortuo habetur.confi.443.nu.2 235
Monachus in sibi relictis monasterio quærit. consilio 369. numero 2 196
Monachus,nec uelle,nec nolle dicitur habere. confil. 443. numero 1 235
Monachus uagabundus neglectus uel licentiatus,an quærat monasterio.conf.424.nu.1 224
Monachi quantumcunque mali non sunt de monasterio expellendi.consil.352.nu.2. 187
Monachi possunt posidere in communi.conf.321.n.2. 170
Monasterium loco filij habetur,confi.430.nu.2 223
Monasterium non potest contractum quem tolerauit dicere nullum.confi.49.nu.1 25
Monitio non requiritur ut intra mensem concubinam non dimittens in pœnam incidat.confi.65.nu.9 32
Morari cum aliquo obligatus non intelligitur singulis horis.confi.75.nu.5 37
Moriatur uerbum dum in lege ponitur de morte naturali intelligitur.confi.158.nu.6 78
Mori subito nemo præsumitur nisi pestis tam ualida probetur.consil.388.nu.10 207
Mori non dicitur ex uulnere, qui post uulnerationem uixit longo tempore.consil.283.nu.3 149
Mors quid sit.consil.273.nu.2 142
Mors ciuilis non æquiparatur naturali ultra casus in iure expressos.confi.438.nu.2 230
Mors naturalis expectatur antequam de bonis professis disponatur.confi.436.nu.6. 229
Mortuum non dicitur quod non uixit.cõf.177.nu.2 96
Mox,dictio,quid significet.confi.208.nu.4 108
Mulier in dotis restitutione moram passa,quando usuras petere posit.confi.150.nu.1.& 2 71
Mulier dotata,an excludatur a successione dotantis. consil. 168.nu.1 85
Mulieres secundo nubentes legibus sunt odiosæ. consilio 316.nume.3 167
Mulier habens filios,an posit de bonis suis disponere ultra decem pro centenario.confi.25.nu. 1 13
Mulier secundo nubens, qualiter liberis primi matrimonij prouidere debeat,& qualiter secũdi:& an maritus secundus dotem lucretur.confi.381.nu.3 203
Mulier an posit secundo uiro ultra quartam partem in dotem dare.confi.105.nu.1 51
Mulier ad nuptias non festinans secundas laudatur. consilio 219.nume.2 116
Mulier cui relicta sunt alimenta,an illa habeat si extra domũ manserit.confi.254.nu.1 134
Mulier occultè cum clerico fornicata non punitur a seculari iudice,confi.196.nu.5 100
Mulier prægnans cognoscere potest, an masculum sit paritura.confi.392.nu.8. 210
Mulier alimenta petere potest,ratione retardatæ solutionis. confi.150.nu.4 71
Mulier professa,an sit dotanda respectu matrimonij spiritualis.confi.107.nu.2 52
Mulieres naturæ sunt cupidissimæ.confi.23.nu.2 12
Mulier potest secundo viro dotem dare magnam partem bonorum filio primi matrimonij reseruando. confi.105. numero 6 51
Mulieres auarissimæ.confi.22.nu.2 12
Mulier habens filios,an posit de dote sua testari. confi.213. numero 1 111
Multiplicatio verborum non vitiat substantiam rerum. consil.357.nume.3 190
Munera personalia & patrimonialia vbi subiri debeant.cõsilio 351.nu.1 186
Munera quare ab omnibus soluenda sint. consilio decimo. numero 2 6
Munera ciuilia pro fortunarum modo sunt subeunda. confi. 389.nume.4 208
Mutans mentem non statim dicitur mutare sedem.confi.90. numero 3 43
Mutatio in instrumento quando pœna falsi puniatur. consil.173.nu.2 88
Mutatio uoluntatis in vno non inducit mutationem in alio. confi.199.nu.2 101
Mutuans communitati, vt durante debito ad collectas non teneatur,an sit vsurarius.confi.376.nu.3 200
NAturales in materia pacis & scandali sunt ita naturales sicut naturales legitimi.confi.187.nu.2 95
Natura rei attenditur quæ in iudicio deducitur. consil. 342. numero 1 184
Natura fortius operatur in filiis naturaliter procreatis quã ius positiuum.confi.225.nu.5 120
Necessario quis facere dicitur quod ob verecundiam facit. confi.181.nu.2 91
Negatiua alicuius intentionis causa probari debet. consil. 254.nume.3 135
Negatiua aduersarii confessione probatur.cõf.79.nu.2. 38
Negotiari quis præsumitur cum pecunia propria. consil. 31. nume.2.& 3 17
Negotia aliena suo periculo nullus gerere debet.confi.194. numero 2 99
Negotia aliena gerenda procuranda & administranda sine mandato suscipere quis potest.confi.123.nu.4 58
Nepotes veniunt appellatione liberorũ.cõf.347.nu.2. 185
Nepotes mulieris stipulati reddere dotem quo animo censeantur adhibiti.confi.22.nu.1.& seq. 12
Nepos cum Papæ dispensatione an posit patrui vxorem sibi accipere.confi.323.nu.1 198
Nobilitas matris an reddat filios nobiles: consilio 389. numero 3 208
Nocituum in dispositione est attendendum. consilio 384. numero quinto 205
Notarij dicuntur indices chartularij,quorum officium in iurisdictione uoluntaria consistit.confi.361.nu.4 191
Notario aliquid in instrumento asserenti,quando credatur. consil.301.nu.1 127
Notario asserẽti se rogatũ nõ semper credit̃ cõf.431.n.2. 160
Notario creditur in his quæ suo officio committuntur.consil.178.nume.6 90
Notarius instrumenta scribere debet manu propria. confi. 242.nu.2 128

Notarius

Notarius in eodem instrumento potest esse rogatus de con tractu,& tanquam iudex facere præceptum guarentigiæ. conf.423.nu.2 224
Notorium uel præsumptionem esse non sufficit nisi allegetur & probetur.conf.388.nu.6 207
Nouitates ideo odiosæ quod discordias pariant. consil. 158. numero 4 76
Nouitius seu neophitus infra annum prohibitionis,an dicatur persona ecclesiastica uel secularis.conf.69.nu.6. 34
Nullitas emancipationis in præiudicium emancipati inducta est.conf.270.nu.7 141
Nullitas sententiæ,an possit apponi quòd scilicet pars non fuerit citata.conf.211.n.1 108
Nullitas a dolo partis causata, quando per statutum sit exclusa.conf.211.nu.2 110
Nullitas emancipationis discussa in priori iudicio non pôt repeti in iudicio hypothecariæ actionis.c.270.n.6. 141
Nullitas est multiplex & unde causetur quælibet. conf. 207. nume.9 108
Nuptiæ secundæ redarguuntur.conf.89.nu.2 43
Oblatio nullam culpæ maculam ingerere dicitur. consilio 271.nu.5 142
Obligari seu teneri ex facto alterius nemo debet.conf. 280. nu.1.cum seq. 147
Obligatio perplexa de papatus cessione ob totius Christianitatis vnionē,an uitiet obligationē.cōf.281.nu.1. 147
Obligatio mutua inter rectorem parochialem & ipsos parochianos est limitata.conf.48.nu.3 25
Obligatio restringitur in qua unus pro alterius debito grauatur.conf.301.nu.4 160
Obligatio si cum persona minus legitima cōtrahatur ex eade liberatio quadoq; sequetur.conf.222.n.1 118
Obligatio quando possit cum absente contrahi. conf. 398. nume.2 212
Obligatus soluere & emptor pretium realiter debent offerre.conf.331.nu.2 176
Obligatus rationem reddere, qualiter hoc facere debeat. conf.330.nu.3 174
Obligatus date si dederit animo compensandi non donandi facere dicitur.conf.7.nu.4 4
Odiosi statutorum premiis non potiuntur.consilio 408.numero 2 217
Officiales datiorum fraudem committentes, an sint puniendi.conf.210.nu.1 31
Officialis quis dicatur.conf.110.nu.3 31
Officialis actum exercens in quo certus sigitur testium numerus in eodem non computabitur.conf.432.nu.3. 224
Officia singula singulis sunt committenda.consilio 422.numero 3 224
Officij nomen per quæ tribui dicatur.conf.398.nu.3. 212
Officium iudicis conquiescit dilatione pendente nec quod nil facere possit in præiudicium dilationis.cōf. 36.nu.6. 20
Officium vnum & idem in diuersis locis non diuidetur.consil 56.nu.3 27
Officium iudicis quando expiret principali causa perempta.conf.145.nu.2 69
Officium iudicis latissimum est in fide testibus adhibenda. conf.172.nu.3 87
Omissum censetur quod in dispositionibus stricti iuris non exprimitur.conf.1.nu.6 1
Omnis,dictio,non dicitur congrue de duobus. consilio 68. numero 3 34
Onus suum quamlibet rem sequitur.conf.225.nu.10 115
Onus dotandi filias ad hæredes pertinet. consilio 434. numero 3 228
Onus fideicommissi, an conseruetur per authen.ex causa.cō fil.263.nu.4 104
Opinio uehemens ueritati consonans idem quod certitudo operatur.conf.354.nu.5 188
Opinio uehemens ueritati consonans certitudo quædam dicitur.conf.392.nu.6 210
Opinio uehemens cum ueritate concurrens potentiā adeundi inducit.conf.354.nu.4 188
Opponens se executioni pro suo interesse, quando audiatur.conf.164.nu.5 83
Opponenti exceptiones, quando non præiudicetur,etiam si per iudicem non obstan.exceptionibus ad ulteriora pro cedendum pronuncietur.conf.372.nu.3 198
Ordinatio reprobatur in præiudicium ecclesiasticæ libertatis statuitur.consil.12.nu.3 7
Ordinarius an possit se intromittere de prouisione papæ effectum non sortita.conf.58.nu.2 28
Ordinarius ante consecrationem beneficia promoti curiæ conferre non potest.conf.397.nu.1 211
Ordo scribendi non est de substantia scripturæ. conf. 285. numero 2 150
Ordo temporis in quibus attendi debeat. consil. 334. numero 4 178
Ordo non est de substantia ipsius rei.conf.266.nu.2. 139
Origo in quibus quæri,& in quibus non possit. consil. 142. numero 2 67
Origo plurium actuum testibus singularibus probari potest conf.277.nu.8 145
PActa sequentia contractum tolluntur ipso cōtractu sublato.conf.394.nu.3 210
Pacta & conuentiones appositæ in beneficij datione seruari debent.conf.20.nu.3 10
Pactum a duobus quod quicquid de hæreditate domini ad alterum peruenerit debeat alteri restitui, quomodo intelligi debeat,consi.403.nu.1 214
Pactum consensu firmatur.conf.403.nu.3 214
Pactum quod super communione initur simpliciter inter socios interpretatur.conf.102.nu.4 49
Pactum quodlibet in se conditionem tacitam continet. consilio 394.nu.4 210
Pactum de lucranda dote instrumento dotali insertū quod fit,& quid operetur,consi.273.nu.3 142
Pactum super dote in personam certam appositum censetur ualidum.consi.7.nu.2 4
Pactum non distinguit sexum a iure communi non distinctum;consi.44.nu.2 23
Pactum super hæreditate futura est contra bonos mores.consil.39.nu.3 21
Pactum substantiæ contractus non conueniens eius naturā alterat,consi.23.nu.5 13
Pactum uenditioni adiectum prærordinate ad contractum emphyteoticum an uideatur in ipso contractu emphyteotico repetitum.conf.262.nu.1 138
Papa dispensans cum hæretico non facit contra Apostoli authoritatem.conf.124.nu.3 59
Papa quando subiiciatur concilio.conf.281.nu.4. 147
Papa an possit dispensare ad receptionem ordinum cum eo qui cognouit vxorem sciens eam commisisse adulterium. consi.124.nu.1 59
Papa concedens alicui omnia relicta satisfactione carentia, & personis incertis,an censeatur relictum annuum paupe ribus certi loci factum concessisse.conf.282.nu.1 143
Papa processum & sententiam irritare potest. consilio 24. numero 9 13
Papa in quibus dispensare possit.conf.373.nu.2 199
Papa prolem legitimare nequibit si matrimonium extinctū approbare nequiuerit.conf.409.nu.1 217
Papa quos Deus coniunxit separat, sed an licite quæstio est. conf 373.nu.7 199
Papa an aliquo casu teneatur,& possit papatui cedere.consil. 66.numero 1 32
Papa gladium duplicem a Christo recepisse putatur.consil. 30.nume.3 17
Papa per sua iura iuri alterius præiudicare non intendit. cōsil.10.nu.4 10
Papa subditos ab ordinarij potestate potest eximere.consil. 132.nume.3 62
Papa in quibus casibus dispensare nequeat.consilio 373.numero quinto. 199

Papa deficiente eius iurisdictio ad cardinales deuoluitur. consil. 409. nu. 6 217
Papa si dispensauerit cum minore ut beneficium curatum obtinere possit an abbas cui licentiam concessit de certa uicaria idoneę personę prouidendi utrum prouidere poterit dicto minori. consi. 404. nu. 1 215
Papa in suis sententiis quare reseruationes faciat. consi. 372. numero 4 198
Papa ius tertio quęsitum per suam ordinationem tollere non potest. cons. 143. nu. 2 68
Papa in his quę sunt facti errare potest, sed non in his quę iuris sunt. consi. 293. nu. 2. 147
Papa quam potestatem habeat circa matrimonia impedienda uel dirimenda. consi. 239. nu. 1. 127
Papa reseruans sibi fructus beneficiorum uacantium an dicatur uelle ius auferre secularibus. consi. 328. nu. 4. 173
Papa dicens se gratiam intuitu meritorum conferre super quibus intelligatur. consi. 65. nu. 5. 31
Papa omnia posse putatur. consi. 239. nu. 3. 127
Papa leges approbans & obseruari mandans quando eas tollere posit. consi. 30. nu. 4. 17
Papa præces pro natis in adulterio oblatas respuit. consil. 427. nu. 2. 226
Papa quam potestatem habeat super matrimonijs soluendis uel firmandis. consi. 409. nu. 4. & seq. 217
Papa quid posit. consi. 373. nu. 6. 199
Papa uel princeps contra partem inauditam nil diffiniet. consi. 297. nu. 3. 157
Papa maior omnibus in collatione beneficiorum. consil. 58. num. 3. 29
Papa hic dicitur caput ecclesie. consi. 30. nu. 2. 15
Papa cum aliquo dispensans ut ad presbyteratum non teneatur an etiam dispenset ut ad inferiores ordines non promoueatur. consi. 293. nu. 4. 147
Papa & imperator id possunt per legem priuatam quod & per legem uniuersalem. consi. 404. nu. 4. 215
Pape declaratio retrotrahens contra ius tertij medio tempore quesitum fingere nequit. consi. 399. nu. 2. 212
Pape intentio omnibus est præferenda iuribus. consili. 295. num. 8. 156
Pape intentioni quando standum sit & quando uerbis. cons. 398. nume. 5. 212
Pape narranti quando fides habeatur. consi. 301. nu. 2. 160
Parafernalia uxoris obligantur marito pro defensione dotis. consi. 380. nu. 6. 202
Parentum ignorantia prolem non legitimabit. consili. 409. nu. 2. 217
Parochianus defunctus qui sepulturam eligit apud prædicatores an debeat primo ad ecclesiam parochialem deferri. consi. 56. nu. 1. 27
Pars citatur de cuius interesse & præiudicio tractatur. consi. 382. nu. 4. 203
Pater in stipulatione cócepta pro se & filijs in dubio censet uoluisse prouidere filijs & hæredibus. cons. 125. nu. 5. 59
Pater patiens filiá possidere hæreditaté obuentá an uideatur ei remittere usumfructú sibi in ea debitú. cos. 176. nu. 2. 90
Pater pro se & filijs stipulatur ordine successiuo. cons. 125. nu. 7. 60
Pater habens usumfructum in bonis aduentitijs filij an consentiendo filio proprietatem alienandi uideatur usumfructum remittere. consi. 106. nu. 1. 52
Pater remittens usumfructum filio an debeat confirmare ut donatio ualeat. consi. 106. nu. 5. 52
Pater recipiens emphyteosim ecclesiasticam pro se et filijs an etiam pro filiabus recipere dicatur. cos. 125. nu. 1. 59
Pater qui hæreditatem filio maiori infante delatam inutiliter adiuit an ex eo posit restitutionem petere. consi. 362. num. 1. 192
Pater an posit de dote filie cum ipsius marito componere consi. 21. nu. 12. 11
Pater non potest auferre ius quesitum filie. consili. 143. numero. 1. 68
Pater consentiens filio bona sua donanti an ex hoc censeatur sua bona obligare. consi. 76. nu. 4. 37
Pater qñ filie ius querere posit. cons. 329. nu. 2. 169
Pater stipulando de uoluntate filie quando dicatur stipulationem de dote sibi appropriare. consi. 22. nu. 6. 112
Pater an posit in præiudiciú creditoris usumfructum quem habet in bonis filij remittere. consi. 106. nu. 4. 52
Pater habens duos filios & nepotes ex altero eorum si unú ex eis instituat in illa parte q de iure sibi debet & aliú in residuo quæ erit portio illius sic instituti. cos. 311. n. 1. 166
Patientia an habeatur pro consensu. cons. 176. nu. 3. 90
Patientia inter quas personas societatem inducat. cons. 149. num. 3. 71
Patria est parentibus præferenda. consi. 75. nu. 3. 37
Patris & filij identitas maxima. consi. 82. nu. 2. 40
Patruus cum auo ad hæreditatem neptis admittitur. consi. 347. num. 1. 185
Patruus & filij patrui defuncti cum auia paterna ueniunt ad successionem. consi. 407. nu. 2. 217
Patruus neptem diuitem recipiens & alimenta ministrans an ea maiori effecta posit imputare sibi alimenta. consil. 435. nu. 1. 229
Pauperes quando ex substitutione uocentur. consi. 266. numero. 1. 138
Pauperes in quos fienda sit pecuniarú erogatio. consil. 214. num. 12. 113
Pauper facilius corrumpit q̃ diues. consi. 157. nu. 6. 77
Peccatores & fornicatores in hoc mundo alijs admixti sunt cum quibus & uiuere oportet. consi. 100. nu. 6. 100
Peccatum putandum est ubi non est: & culpa timenda ubi non est culpa. consi. 179. nu. 7. 91
Peculium regularibus in particulari prohibetur. consilio. 369. nu. 7. 197
Pecunia de facili consumitur quia seruando non seruatur. consi. 116. nu. 5. 55
Pecunia turpiter data & recepta cui applicari debeat. cons. 330. nu. 14. 175
Pecunie obediunt omnia. consi. 243. nu. 4. 159
Pena grauius hæreditate patris priuari. cons. 21. nu. 6. 15
Pena laudi non seruati per arbitros declarata an posit peti contra non obseruantem. consi. 1. nu. 1. 1
Pena licite petitur quando iudex a litigantibus contemnit. consi. 148. nu. 2. 70
Penas incurrit qui contra transactionem iuramento firmatam uenit. consi. 381. nu. 7. 203
Pena quando euitari posit. consi. 391. nu. 5. 209
Pena durissima est inter homines uersari & eorum carere suffragijs. consi. 155. nu. 2. 75
Pena suos sequetur autores. consi. 400. nu. 5. 213
Pena fauore creditoris adijcitur. consi. 265. nu. 2. 138
Pena quæ a iure infligitur ad hæredes transmittitur. consil. 65. num. 2. 31
Pena in fauorem testij imposita quando incuratur. consilio. 79. nu. 3. 38
Pena contra nuptias incestas contrahentes edita an locum habeat in contrahente cum una cuius sororem fornicario coitu cognouit. consi. 391. nu. 1. 209
Pena an in delictis quæ iterari possunt toties committitur quoties delinquitur. consi. 4. nu. 4. 2
Pena non infertur quæ ipso iure non cauetur. cons. 388. numero 14. 207
Pœnæ in testamentis apponuntur sicut in dispositionibus alijs. consi. 93. nu. 2. 45
Pœnæ legales quadruplum uere sortis non excedunt. cons. 148. nu. 3. 71
Pęnæ quando peti possunt. consi. 148. nu. 1. 70
Pœnæ legales contra secundo nubentes ab apostolo tolluntur. consi. 278. nu. 5. 146
Pendentia appellationis a snia afficiente statum persone facit ualere quæ geruntur ea pendente. consi. 158. nu. 21. 79
Pensio occasione fructuú feudaliú psoluéda feudo finito & p morté feudatarij reuerso ad qué spectet. cos. 193. n. 2. 99

Pensio

Penſio ratione fructuum debita non tranſit ad ſucceſſorem iuris qui non tenetur ſtare colono. conſilio centeſimo nonageſimotertio. nu. 3. 99
Penſio in emptionibus & locationibus, ſecundum ſubiectã materiam ſtatuitur. conſi. 443. nu. 10 237
Periculis obuiãdum potius quàm poſt vulnus acceptũ quęrere remedium. conſi. 277. nu. 12 146
Periculum rei emptæ in contractu perfecto ad emptorem pertinet, conſi. 151. nu. 2 72
Peritis in ſua arte committenda ſunt ſuæ artis negotia. conſilio 330. nu. 6 174
Peritia in prælatis & iudicibus pręſumitur. conſilio 224. nume. 4. 9
Perpetuum dicitur quod deficientis loco ſubrogationem recipit alterius, conſi. 27. nu. 7. 15
Permiſſum cenſetur quod prohibitum non reperitur. conſil. 243. nume. 2 129
Permiſſum inter alios prohibetur inter ſuos. conſilio 84. numero tertio 41
Permutatio quando in fraudem fieri dicatur. conſilio 388. numero 1 206
Petitionem non inducit quod ad retentionem ordinatum eſt. conſil. 87. nu. 3 43
Petitio reductionis ad arbitriũ boni viri eſt appellatio quędam. conſi. 35. nu. 3 19
Perſeuerantia uoluntatis non præſumitur quæ calore Iracundiæ attentatur. conſi. 356. nu. 4 189
Perſone admittuntur ſeruato affectionis ordine. conſi. 153. nume. 6 74
Pietas in recepto neceſsitatem & miſericordiam in recipiente præſupponit. conſi. 435. nu. 2 229
Pluralitas eſt in ſingularitatem reſoluenda in ſubſtitutione fideicommiſſaria. conſi. 390. nu. 2 208
Pluralitas delictorum reſultat ex pluralitate factorum. conſil. 158. nu. 2 77
Populus liber quis dicatur. conſilio quinquageſimoſexto. numero ſecundo. 27
Poſſeſſor hypothecaria non conuenitur antequam debitor principalis diſcutiatur. conſi. 126. nu. 3 60
Poſſeſſor ex ſeipſo contra emphyteotam de canone non ſoluto non opponet. conſi. 443. nu. 13 238
Poſſeſſorium recuperandæ contra præſtationes denegãtem intentari poteſt. conſi. 386. nu. 2 205
Poſſeſsio antiquior præferenda eſt. conſ. 188. nu. 5 96
Poſſeſsio non perditur per ſequeſtrum iudicis auctoritate factum. conſi. 248. nu. 2 131
Poſſeſsio naturalis emphyteotæ per ingreſſum alterius non perditur. conſi. 274. nu. 3 143
Poſſeſsio verbis nudis non transfertur. conſilio 194. numero quinto 99
Poſſeſsio ſola in factis antiquis ſufficienter probat. conſilio 213. nume. 4 112
Poſſeſsio à qua quis cecidit, & ad alium peruenit aduocanda eſt, & primo poſſeſſori reſtituenda. conſ. 42. nu. 2 22
Poſſeſsio naturalis animo retineri poteſt. conſilio 443. numero 11 237
Poſſeſſor prior qui legitimè non fuit expulſus, an in interdicto uti poſsidetis, poſsit obtinere. conſilio 274. numero primo 143
Poſſeſſores extranei, an ſint citandi in declaratione rerum quas a ceſſantibus poſsident. conſi. 270. nu. 1 140
Poſsidens ſemper præſumitur in bona fide, niſi mala probetur. conſi. 310. nu. 5 165
Poſſumus cum aliis quod ſoli nequimus. conſilio 436. numero 2 229
Poteſtatis defectus vitiat quod agitur a ſtatuentibus. conſ. 12. numero primo 7
Poteſtas an poſsit de delictis poſt quinquennium cognoſcere. conſil. 4. nu. 1 2
Poſteritatis nomine qui ueniant. conſilio 339. nu. 3. 181
Publicatio ſola atteſtationum, an præcludat uiam teſtibus producendis ſuper eiſdem articulis. conſi. 223. nu. 1 119
Publicatio atteſtationum ſpecies eſt defenſionis. conſil. 5 numero 2 26
Publicatio atteſtationum omiſſa ſententiam reddit nullam. conſi. 53. nu. 1 26
Pupillus ex delicto tutoris tenetur ſi locupletior ex eo efficiatur. conſil. 158. nu. 15 78
Pupillus an dicatur decedere inteſtatus. conſilio 177. numero primo 90
Pupillus poteſt donare multis caſibus. conſilio 69. numero quinto 34
Purgatio contumaciæ per procuratorem, quid operetur. cõſilio 272. nu. 3 142
Præbenda ſacerdotalis reſidentiam requirens, an debeatur impetranti minoris ætatis habenti ratam motu proprio & cum clauſulis non obſtan. conſi. 364. nu. 1 193
Præceptum arbitri in eo quod poſsibile eſt ſeruari debet impoſsibilitate ſublata. conſi. 1. nu. 2. & 7 1
Præceptum iniuſtum neminem excuſat. conſi. 248. n. 5. 131
Præceptum quod fit in confeſſum vim obtinet ſententiæ. cõſil. 234. nu. 3 125
Præceptum de cenſu ſoluendo, quando ſit nullum. conſil. 60. numero 3 29
Prædicatores in quibus æquiparentur minoribus. conſil. 56. numero 4 27
Prælatus iterum inueſtire poteſt eum qui ob negligentiam a feudo cecidit. conſi. 171. nu. 8 87
Præſcriptio nulla ualidatur niſi bona fide præſcribatur. conſil. 5. nume. 6 3
Præſcriptio rei emphyteoticæ eccleſiæ annos quadraginta requirit. conſi. 44. nu. 8 24
Præſcriptio propter bonum publicum inducta. conſil. 170. nume. 4 86
Præſcriptio quadragenaria eccleſię eſt nociua. conſilio. 172. nume. 4 87
Præſcriptio quando iuſte dormire ſeu ceſſare dicatur. conſi. 443. nume. 12 237
Pręſentati duo ſi ſũt an locus ſit gratificationi. cõſ. 55. n. 2. 27
Præſentatio patroni putatiui firma cenſetur ſi bona fides in eo reperiatur. conſi. 162. nu. 3 81
Præſentes quõ teneantur de occiſione, conſ. 216. nu. 2 115
Præſentia perſonarum in rebus agendis neceſſaria. conſilio 281. nume. 8 148
Præſentia partis requiritur, quando de inſtrumenti regiſtratione agitur. conſil. 222. nu. 2 118
Præſentia eius ſemper requiritur de cuius præiudicio tractatur. conſi. 383. nu. 2 204
Præſes contra omnes delinquentes inquirere poteſt. conſil. 277. nu. 6 145
Præſentia ſi mutetur an hæres ad eandem teneatur. conſ. 54. numero 1 26
Præſtationes ſeu functiones publicæ ſunt ab omnibus ſoluendæ. conſil. 260. nu. 2 137
Præſumptio eſt in partem meliorem fienda. conſil. 388. numero 15 207
Præſumptio locum non habet, quando de ſalute animæ agitur. conſi. 411. nu. 5 219
Præſumptio quando ſit pro iudice. conſi. 69. nu. 4 34
Præſumptio fieri debet pro ſententia. conſ. 362. nu. 2. 192
Præſumptio iuris qua mulier ducta ad domum cognita præſumitur quando elidatur. conſi. 209. nu. 1 110
Præſumptio fit ex præteritis in futurum, conſ. 205. nu. 3 106
Præſumptionem vel indicium faciens quid habere debeat. conſi. 388. nu. 5 206
Præſumi de præterito in præſenti quando poſsit. conſilio 63. nume. 5 30
Præuentio per citationem inter duos ordinarios iuriſdictionem inſolidum habentes locum habet. conſ. 58. nu. 4. 28
Prior quis dicatur. conſi. 82. nu. 6 40
Prior in tempore potior eſt in iure. conſilio ducenteſimo decimoquinto. nume. 1 114
Primogenito moriente relicto filio, & patre moriente relicto nepote, quis pfertur in ſucceſsione. conſi. 81. nu. 1. 39

Primum esse quid dicatur.consi.328.nu.3. 173
Principale non regulatur secundum naturam accessorij sed econuerso.consi.160.nu.2. 80
Principale secuodum naturam accessorij non regulatur. cõsil.403.nu.2 214
Princeps iuso terti quesitum auferre non intendit. consil. 427.nume.3 226
Princeps impedimenta circa actus legitimos tollere potest. consi.308.nu.2 163
Princeps fide recta præfulgere debet,cons.3.nu.3. 1
Princeps solus tollere potest ius alteri quæsitum,consi.366. oumero 2 195
Principes nil contra statuta ecclesiastica statuere possunt. cõsil.196.nu.4 100
Principes propositum esse debet dona sua, & gratias oõ angustare.consi.295.nu.3 155
Principis potestas latissima est in tollendis impedimentis. consi.308.nu.3 163
Principium obligationis est inspiciendum.ↄs.126.nu.2. 60
Priuilegia iuri vniuersitatis detrahere non debent. consil. 303.nu.2 162
Priuilegia & rescripta in dubio ad intellectum iuris communis sunt refenda.consi.153.nu.3 74
Priuilegia specialia non reuocantur per legem generalem. consi.346.nu.2 184
Priuilegia a iure vel principe concessa minui,& in totũ possunt tolli.consi.2.nu.4 5
Priuilegia iuri contraria strictissimam recipiunt ioterpretationem.consi.153.nu.2 74
Priuilegio de non dandis prætestationibus eas solueodo tacitè tenunciatur.consi.260.nu.3 137
Priuilegium in quibus priuilegiatũ nõ tueatur.ↄs.10,n.3. 6
Priuilegium in dubio interpretatur secundum ius commune contrarium.consi.215.nu.9 114
Priuilegium principis super publicis functionibus non soluendis an valeat.consi.260.nu.5 137
Priuilegiatus cootra priuilegiatum priuilegio non vtitur. consi.37.nu.1 20
Priuilegium secundum an tollat primum.consi.161.nu.3. 81
Probatio incumbit ei qui factum iniuste aliquid asserit. consil.385.nu 4 205
Probationes singulares & varie non probant. consil.337. numero 2 179
Probatio resultans ex cõstitutione synodali strictè debet intelligi.consi.189.nu.7 97
Probatio per coniecturas quando sufficiat,ↄs.310.n.2. 165
Probatio debet concludere necessario vt probantem relenet.consi.5.nu.3 2
Probatiooes ad quid fiant.consi 276.nu.5 144
Probationes plures imperfectè, quando faciat probationẽ plenam.consi.276.nu.1.& 4 144
Probatio extremorum iofert medij probationẽ.ↄs.5.n.5. 3
Probatio plena per semiplenam,quandoque eliditur.consil. 283.nume.4 149
Probatio dubia circa nomen & substantiam personarum super quibus fundatur intentio agentis quando releuet agẽtem.consi.267.nu.1 139
Probationibus superfluis nullus se onerare debet. consi. 36. nume.5 20
Probatio non releuat probantem.consi.385.on. 3 205
Prohibere qui potest tenetur si quid mali committatur. consil.158.nu.3 77
Procedendum ad vlteriora & reo seruare exceptionem incompetentiæ iudicis oon debet iudex pronunciare. consi. 372.nume.5 198
Prohibito aliquo prohibentur media ad illud,consilio 204. nome.6 105
Prohibitus actum gerere illi prohibetur consentire. consil. 204.nume.10 106
Prohibita & permissa imitantur ea quæ ab ipsis oriuntur. consil.283.nu.2 149
Proles patris dupliciter intelligitur.consi.95.nu.6 46
Pronepos conceptus post mortem auiæ, an ex persona auiæ veniat ad hæreditatem proauiæ.consi.365.nu.1 193
Procurator an admittatur in criminalibus.consilio 272.numero 1 142
Procurator non admittitur vbi pœna arbitraria imponitur. consi.272.nu.2 142
Procurator ius suum dolose subticens non poterit impedire executionem sententiæ quam contra se reportauit. consil.333.nu.6 178
Procurator debitum domini,in personam domini transferre potest.consi.32.nu.2 17
Procurator io bonorum obligatione non plus potest quàm ipse dominus.consi.28.nu.4 16
Procurator an possit pacto obligare dominum vt non possit in ciuitate morari.consi.75.nu.1 36
Promissio simplex & indefinita de oon faciendo intelligitur,nec per se,nec per alium.consi.204.nu. 3 105
Promissionis pluralitas ex diuersitate formarum consurgit. consi 331.nu.4 176
Promitto verbum in dubio,qualiter sit intelligendum.consil.331.nu.3 176
Promoueri ad sacros ordines infra annum,debet qui beneficium curatum in ecclesia obtinet.consi.293.ou.1 154
Pronunciatio iudicis super certo actu eum firmat, quando probatio eam præcedit.consi.41.ou.2 22
Pronunciatio iudicis super legitimatiooe procuratoris quando noceat domino.consi.41.nu.1 22
Propinqui qui dicantur.consi.95.nu.3 45
Propinquior quis sit.consi.95.nu.4 45
Proprietas vel possessio oon probatur per instrumenta locationis.consi.291.nu.6 154
Prosenetis contra alteram partem inuitam non creditur. cõsil.331.nu.2 176
Protestatio quæ facto contrariatur nil operatur. consil. 33. numero 2 18
Protocollo alieno manum apponens, quando dicatur falsum committere.coosi.173.nu.1 88
Protocollum mutans vel vitians incidit in crimen falsi. consilio 173.nu.5 88
Prouisio sex officialium venditionis irritans iocartamenta sententias & lauda,an valeat.consi.164.nu.1 82
Prouisio est nulla de beneficiis oondum vacantibus facta. consil.397.nu.2 211
Prouisio Papæ de beneficio vacante vel vacaturo non sortita effectum,an debeat ad Papã reuerti.cons.58.nu.1. 28
Prouisio statutaria respectu filiorum velut fauorabilis ampliatur.consi.112.nu.6 54
Prouisio generalis ad quæ extendatur.consi.250.nu.3. 133
Prouisio exclusiua vnius personæ non extenditur ad diuersas personas.cons.190.nu.2 97
Prouisio Papæ an præferatur electioni capituli. consi. 299. oume. 5 212
Prouisio constitutionis synodalis prouisionis expressa tollitur.consi.412.nu.4 220
Prouisio hominis oon tollit prouisionem iuris communis. consi.81.nu.3 39
Prouisio testatoris præfertur ordinationi legis. consil. 440. nume.6 233
Prouisio in vno casu ratione paritatis ad alium extenditur. consi.350.on.3 186
Qualitas propter quam dispositio celebratur necessario assistere debet.consi.244.nu.5 129
Qualitates diuersæ quando diuersitatem in substantia inducant.consi.321.nu.1 170
Qualitates etiam probari debent si sint de substantia facti. consi.253.nu.3 134
Quandiu quo ad & quousque dictiones an sint perpetuo exclusiue.consi.220.nu.2 117
Quandocuuque dictio omnem modũ & qualitatẽ comprehendere potest.consi.268.nu.4. 139
Quarta canonica an debeatur de legato fratribus mẽdicantibus facto.consi.369.nu.1. 196

Quarta episcopo debita in euãgelio fundatur.consi.186.numero.3. 94
Quæstio seu causa spiritualis coram laico iudice terminari non debet.consi.98.nu.2. 48
Quæstio dominij non refricatur predoni depositum repetenti.consi.341.nu.2. 183
Quæstus ex usuris prouueniens in actione pro socio non cõicatur.consi.184.nu.4. 94
Quietatio & liberatio generalis in laudo firmata iuramento an possit rescindi eo quod pars altera contenta in instrumento non impleuerit conf.180.nu.1.& 6. 91
Ratihabitio subsequens quando firmet actus nullos præcedentes.consi.123.nu.2. 58
Ratio iuris non prius quæritur q̃ persona.conf.34.nu.6. 19
Ratio in qualibet dispositione attendenda.consilio.262.numero.2. 138
Rationes plures & efficaciores paucioribus minus efficacibus præfertur.consi.171.nu.5. 87
Rationem reddere deferetis nemo cogitur.consi.436.num.4. 239
Receptio quando dicatur fieri autoritate apostolica. consil.215.nu.6. 114
Receptio facta per capitulum prefertur electioni factæ per episcopum.consi.215.nu.2. 114
Recipiens emphyteosim pro se & filijs suis ordine successiuo recipere intelligitur.consi.433.nu.2. 228
Recipiens rem in emphyteosim a priuato pro se & suis heredibus si illam transferat in monasterio & monasterium alij cedat per professione faciat an dicta emphyteosis debeat renouari.consi.165.nu.1. 83
Rectores ecclesiarum pro omnibus orare tenentur.consi.48.nu.2. 25
Redditio rationis seu indignatio scrupulosa exigi non debet.consi.118.nu.1. 56
Regna unde exordium habuerint & qualiter in eis succedatur.consi.339.nu.1. 180
Regula cancellarie quod in gratijs factis motu proprio papæ ualor beneficij exprimatur odiosa censetur.consi.295.nu.1. 155
Regule cãcellarie non dicuntur cõstitutiones generales sed uoluntatis papæ derogatorie.consi.297.nu.1. 157
Regule cancellarie successorum gratias non arctabunt.consi.297.nu.2. 157
Regula res inter alios acta quando ualeat.consi.21.nu.2. 15
Rei uendicatio contra non possidentẽ non datur consi.419.nu.2. 222
Reipublice bonum priuato commodo est præferendũ.consi.298.nu.3. 159
Rei uendicatio cuius sit nature.consi.318.nu.1. 168
Rei uendicatio cui cõpetere possit.consi.318.nu.2. 168
Relaxatio iuramenti qñ possit concedi.consi.18.nu.6. 10
Relictis pauperibus iura fauent.consi.89.nu.3. 43
Relicta pijs locis ab usurario non possunt dici ad pias causas consi.429.nu.2. 226
Relictum fratri intuitu anime & non consanguinitatis relinqui præsumitur.consi.369.nu.8. 197
Relictum filie iure institutionis factum pro dote quando purum dicatur.consi.333.nu.1. 176
Religiosa dicunt quæ religioni inherent.consi.69.nu.7. 34
Religio uel pia causa filiis preponitur.consi.46.nu.3. 24
Relinquo uerbum certe rei uel quantitati adiectum directã substitutionem non importat.consi.43.nu.4. 23
Relinquere uerbum ad fideicommissa & legata adaptari potest.consi.112.nu.2. 54
Renũciare beneficio ualoris magni non præsumitur quis de facili.consi.388.nu.3. 206
Remedia executiua & maxime pacti de ingrediendo possessione an possint propria autoritate intentari contra tertium possessorem.consi.133.nu.1. 63
Remedio seu auxilio nouo indigent nouiter emergentia.consi.84.nu.4. 41
Remedio & auxilio nouo noua res eget consi.67.nu.3. 33
Remediũ ante uulneratã causam quærendũ con.88.nu.4. 43
Remissio pretij quando fiat gabellarum emptori.consi.402.nu.1. 214
Remissio & quietatio qñ obstet agenti consi.242.nu.4. 128
Renunciatio generalis ad quæ extendatur.consi.207.nu.10. 108
Remissio semel facta non tollitur & spes melioris conditionis non adimitur.consi.404.nu.7. 215
Renunciatio future successionis non ualere censetur etiam si iuramento ualleitur.consi.39.nu.1. 21
Renunciatio liti & cause facta per consanguineos & consortes quibus preiudicet.consi.52.nu.3. 26
Repudiatio an presumatur simulata eo ipso quod repudians possidere reperitur.consi.27.nu.6. 15
Rescissio sententie alicuius iudicis quando peti possit corã iudice mercantie.consi.167.nu.5. 85
Represalie quando debeantur & quo ordine ad eas procedatur.consi.140.nu.1. 66
Rescriptorum uerba ad limam iuris communis sunt referenda.consi.404.nu.3. 215
Rescriptum gratiosum sedis apostolice an possit impugnari & audebeat probari.consi.34.nu.1. 18
Rescriptum principis quid possit.225.nu.2. 120
Rescripta non sunt ad prauum intellectum trahenda. consil.319.nu.3. 169
Rescripta pape & imperatoris contra ius emissa ab omnibus sunt refutanda iudicibus.consi.313.nu.1. 166
Rescripta qualiter sunt intelligenda.consi.353.nu.5. 187
Reseruatio iuris iterum compromittendi quando ualeat. consi.207.nu.1. 107
Rescripta summi pontificis sic interpretantur ut ex ipsis nemini iniuria inferatur.consi.282.nu. 149
Respublica charitati liberorum est preferenda.consi.303.numero.4. 162
Res ipsa secundum presentem statum est iudicanda.consi.420.nu.5. 223
Res ad ecclesiam transeuntes priuilegia debita & constituta rebus ecclesiasticis assumunt.consi.166.nu.1. 84
Res quæ restitutioni subiecte sunt alienari quandoq; possunt consi.152.nu.10. 74
Res sm statum præsentem iudicanda.consi.171.nu.3. 86
Res quæ inter alios sit alijs preiudicium non parit.consi.10.nu.4. 6
Rescriptum surreptitiũ quod dicatur.consi.16.nu.1. 8
Renunciationis ea est natura ut renuncianti præiudicet.cõf.34.nu.8. 19
Resoluto iure datoris quando dicatur resolui ius successoris consi.63.nu.2. 30
Restitutio in integrum denegatur post quadriennium. consil.136.nu.3. 65
Restitutio quando peti possit.consi.362.nu.2. 192
Restitutio quæ per principem uiuis conceditur ad eorum testamenta extenditur.consi.161.nu 7. 82
Restitutio an possit peti ex clausula generali ratione ignorantie.contra præscriptionem longissimam.consi.170.numero.1. 85
Relaxatio iuramenti ad quem spectet.consi.383.nu.6. 203
Restitutio an debeat fieri antiquioribus in substitutionem facta filiabus separatim & postea per substitutionem filiorũ. consi.27.nu.5. 15
Restitutio quo casu heredi minorum denegetur. consi.104.nu.7. 51
Restitutio non semper minori competit pro contractu secũ contracto.consi.226.nu.5. 121
Restitutio peti potest aduersus omissam hæreditatis aditionem.consi.104.nu.6. 51
Romani binos fecerunt imperatores.consi.339.nu.2. 181
Reus non comparens an debeatur pro contumace actore eius contumaciam non accusante.consi.97.nu.1. 47
Reus afferens se non debere condemnari hoc debet probationibus euidentissimis monstrare.consi.246.nu.5. 131
Reus absoluitur si actori ius non competere reperitur.consi.233.nu.1. 124

Rusticitati

Rusticitati subuenit in his quæ omissa reperiuntur.consi.393 nu.4. 210
Rumor populi si quid operetur id ipsum a iure reprobatur. consi.285.nu.4. 150
SAnguinis & honestatis ratio inter personas familiares attendi debet consi.379.nu.2. 201
Sacrilegij pena quæ sit.consi.15.nu.2. 8
Salaria uendi possunt.consi.30.nu.6. 17
Salus ubi multa consilia.consi.157.nu.3. 76
Satisdatio de iudicio sisti liberat a captura & carceribus.cō. 85.nu.2. 42
Scire quis dicitur quod uehementer opinatur.consi. 392. numero.7. 210
Scienti iniuria non infertur & uolenti dolus non irrogatur. consi.180.nu.2. 91
Scientia factorum alterius præsumitur ex communi habitatione.consi.170.nu.7. 86
Scriptura testamenti qualis esse debeat.consi.431.nu.3. 227
Scriptura sequens per precedentem delaratur.consi.371.numero.3. 197
Scripture maior fides non adhibetur quam uiue uoci. consil. 28.nu.5. 16
Scriptura priuata instrumentum publicum dationis in solutionem habenti non præiudicat.consi.29.nu.2. 16
Scriptura pacti disponentis facta super hereditate uiuentis an ualeat.consi.115.nu.1. 55
Scriptura priuata per procuratorem facta efficax censetur ac si per dominum fieret.consi.28.nu.1. 16
Scriptura ad aliā se referens solennis esse debet. consil. 179. nu.5. 391
Scriptura suspecta redditur si ordo solitus apponi in ea omittatur.consi.285.nu.1. 150
Sententia ipso iure annullatur ob iniquitatē que ex ea oritur. consi.180.nu.5. 92
Sententia retractatur que in contemptū legis municipalis fertur.consi.170.nu.2. 85
Sententia non fertur super eo quod inepte petitur.consi.383 nu.6. 204
Sentētia diffinitiua & etiam interlocutoria errorem expræssum continens est ipso iure nulla.consi.372.nu.1. 198
Sententia iuris penetrabilior est hominis sententia.consi. 97. nu.3. 47
Sententia annullatur in qua euidens iniquitas reperitur.cōs. 6.nu.6.
Statutum imponens penam fraudantibus pecuniam communis in quibus locum habeat.consi.110.nu.2. 35
Sententia etiam in rem iudicatam transacta cum suis effectibus contraria tollitur sententia.consi.44.nu.10. 24
Sententia petioni debet conformari. consi.249.nu.1. 132
Sententia pro reo fertur quando de causa dubitatur.consi.64 nu.2. 30
Sententia pro absente non ualet.consi.97.nu.7. 47
Sententia per eundem iudicem retractetur quæ iudiciali ordine non seruato fertur.consi.67.nu.2 32
Sententia declaratoria ferri debet per iudicem super summaria cognitione.consi.123.nu.3. 63
Sententia an diffinitiua dicatur quæ super dubium in causa inter consanguineos sit committenda fertur.consi.437.numero.1. 229
Sententia & cetera acta in iudicio sunt perpetua. consi. 92. nu.3. 44
Sententia sola publicationis possessionem in fiscum non trāsmitit consi.322.nu.1. 126
Sententia secunda quæ super expensis fertur tenet nec ei absolutoria præcedente præiudicatur.consi.182.nu.4. 162
Sententia diffinitiua quando dicatur & quando interlocutoria.consi.342.nu.1. 93
Sententia annullatur quæ sine instantia fertur.consi.208.numero.1. 179
Sententia super etate & super certis casibus contra omnes facit ius.consi.336.nu.1. 179
Sententia annullatur si sine causæ cognitione procedatur.consilio.382.4. 203
Sententia rusticorum.diuidatur per medium quando locum habeat.consi.210.nu.1. 110
Sententia pro uel contra exceptionem lata non parit exceptionem rei iudicate.consi.146.nu.7. 70
Sententia nulla censetur in qua error iuris exprimitur.consi. 182.nu.8. 93
Sententia quomodo de iniustitia & iniquitate impugnetur. consi.194.nu.1. 99
Sententia quando in una parte ualere posit in alia non con. 208.nu.6. 109
Sententia ob partis lesionem reuocanda.consi.198.nu.2. 101
Sententia annullatur quæ contra absentem fertur.consi.191 nu.2. 98
Sententia rescinditur si postea appareat nō deberi quod petitur.consi.259.nu.7. 137
Sentētia simpliciter lata ad intellectum iuris communia est reducenda.consi.6.nu.7. 4
Sententia cum magna maturitate ferenda.consi.255. numero.2. 355
Sententia in quibus casibus dicatur nulla.consi. 188. numero.1. 95
Sententia sine causæ cognitione lata an presumatur ex temporis breuitate.consi.255.nu.1. 135
Sententia quæ a statuto non admittitur nullo modo recipitur.consi.182.nu.2. 92
Sententia non uitiatur ob falsam causam si ex alia substineri posit.consi 289.nu.4. 252
Sententia quomodo cognoscatur esse diffinitiua.consi.78.numero.1. 32
Sententia an posit de iniquitate impugnari quando iudici datum est arbitrium procedendi ad libitum.consi.167.numero.1. 48
Sententia quæ ob iudiciarium ordinem non seruatū est nulla non ualidatur consensu litigatorum principalium. cōs. 67.nu.6. 33
Sententia quæ de nullitate redargui prohibetur.consili. 271. nu.7. 142
Sententia ex quibus nulla efficiatur.consi.259.nu.2. 137
Sententia ex temporis breuitate nimia rescinditur.con.255. nu.3. 135
Sententia diffinitiua quæ dicatur & quæ interlocutoria.con. 342.nu.1. 184
Sententia interlocutoria dicitur quæ super exceptione præsumptoria.fertur.consi.417.nu.2. 221
Sententia lata contra principalem an noceat ei adherentibus.consi.87.nu.1. 42
Separata separatam rationem habent.consi.65.nu 8. 32
Sepatatorum separata est ratio.consi. 31.nu.2. 63
Sepulchrum quid sit & an sit in bonis.consi.192.nu.1. 54
Sepultura an posit eligi a tertio in non parochiali ecclesia. consi.113.nu.3. 54
Sepultura quando propter peccatum sit impedienda. consil. 189.nu.4. 96
Sepultura prohibetur si cautio de restituendis usuris non pstetur.consi.189.nu.6. 97
Sequestrum spoliatio quedam censetur. consi. 248. numero. quarto. 131
Sequens in gradu quando cum precedentibus admittatur in successione abintestato.consi.365.nu.10. 195
Seruitutes emi possunt.consi.30.nu.8. 17
Seruitus quomodo intelligatur ut per partem anteriorē domus ad posteriorem transeatur.consi.379.nu.4. 202
Signa armorum quid significent & quid operentur.consilio. 113.nu.4. 54
Simulatio quid sit.consi.227.nu.5. 122
Simulatio instrumenti quando posit per testes probari.cōs. 227.nu.4. 121
Singularitas testium quando uitiet testimonium.consi. 277. nu.7. 145
Societas leonina quæ sit.consi.103.nu.1. 50
Socio ex socij contractu actio non quæritur nisi cedatur. cōsilio.

filio.18.nu.5. 19

Societas rerum inhónestarum nulla & delictorum feda communio.consi.184.nu.2. 94

Societas si contracta sit ad trienniũ ad ipsa per mortẽ unius dissoluta posit anre trienninm capitale repeti.consi.394.nu.1. 210

Societas an presumatur inter fratres contracta eo ipso quod hereditatem communem possederunt.consi.31.nu.1. 17

Societas qnando & per quæ dicatur inter fratres cohabitantes contracta.consi.302.nu.1. 161

Societas qnando contracta dicatur inter fratres diuerse artis consi.149.nu.1. 71

Societas tacito etiam contrahitur consensu.consil. 302.numero.2. 161

Societatem iuitam esse quæ præsumi faciunt.consi.149.numero.2. 71

Socius de qnibus bonis mercari præsumatur.consi.302.numero.9. 161

Socius in pecunijs fenerandis an preferatur in capitali suo creditori antiquiori neniẽti pro suo antiquiori debito.consi.184.nu.1. 93

Socius socium fraudans qua actione teneatur.consi. 110.numero.14. 35

Sucius ex cõtractu socij pater filij dominus serui an possint conueniri.consi.332.nu.1.2. 176

Socius prepositus in una negotiatione nou potest socios in alia obligare.consi.332.nu.5. 177

Socius mutuum uel depusitum suscipiens socios nõ obligat consi.331.nu.3. 177

Socius quando dolose uersari dicatur.consi.302.nu.8. 161

Solennitas testamenti quid requirat.consi.337.nu.3. 179

Sulummodo & quelibet taxatiua dictio quam naturam habeat, consi.406.nu.2. 216

Soror renuncians hæreditati paterne fratri suo ꝑ certa summa socero suo soluenda dotis nomine cum pactis in instrumento apponendis an possit agere ad dotem pactis nondum impletis.consi.7.nu.5. 4

Species ita se habet ad speciem sicut genus ad genus. consil.3.nu.3. 2

Spiritualia sine temporalibus non ministrantur.consil. 197.nu.7. 101

Spuliatum an possit quis se pretendere per sequestrum autoritare iudicis incompetentis factum.consi.248.nu.1. 131

Sportule quando quibus a quibus & de quibus debeantur.consi.218.nu.1. 116

Sportule non sunt soluende.consi.201.nu.1. 102

Spurius legitimatus quando excludat substitutum.consi.225.nu.1. 120

Spurij dicuntur qui uiuente uxore prima ex secunda nascuntur.consi.401.nu.1. 213

Status alicuius si diffametur ad agendum quis compelletur.consi.306.nu.4. 163

Status alicuius talis esse præsumitur qualis nunc & de preterito reperitur.consi.162.nu.2. 81

Status rei mutatur persona mutata.consi.217.nu.2. 116

Status ecclesiæ si alteretur quando ab herede relinquentis exceptio opponatur.consi.197.nu.1. 101

Status rerum si alteretur conditio & natura ipsarum alterantur.consi.171.nu.1. 86

Statu religionis alterato quid iuris de monachis ibi professis.consi.352.nu.1. 187

Status quanto tempore firmetur.consi.162.nu.4. 81

Statuta secũdum ius cõmune sunt intelligenda.consi.182.numero.5. 93

Statuta preut scribuntur sunt intelligenda.consi.147.numero.2.&.4. 70

Statuta penalia de matrimonio loquentia non trahuntur ad sponsalia.consi.21.nu.9. 29

Statuta laicorum ecclesias non ligabunt.consi.61.nu.2. 31

Statuta statutis & leges legibus ad concordiam reduci debẽt consi.6.nu.5. 3

Statuta formam citandi tradentia quæ & quot sint.consi.96 nu.9. 47

Statuta & leges sic debent intelligi ut ex eis non sequatur absurdum.consi.146.nu.4. 69

Statuta ad iuris cunmunis intellectum sunt reducenda.consi.421.nu.1. 223

Statuta ementibus liberam facultatem restringẽtia sunt nulla consi.157.nu.2. 76

Statuta a iure communi exorbitantia strictissime sunt intelligenda.consi.91.nu.1. 44

Statuta a iure communi exorbitantia ad casum in eis non expressum non trahitur.consi.125.nu.3. 59

Statuta ut iacent sine interpretatione sunt intelligenda.con.97.nu.2. 47

Statutum non ualet quod pie cause est præiudiciale.consi.15 nu.2. 114

Stare an prohibeatur quod non mutatur.consi.59.nu.2. 29

Statuentes non intendunt preiudicare iura potiora habentibus consi.44.nu.2. 23

Statutum annullans contractum sine certa quantitate factũ an ualeat.consi.226.nu.1. 120

Statutum loquens simpliciter de personis de habilibus intelligi debet.consi.416.nu.2. 221

Statutum cõferens lucrum dotis uel donationis propter nuptias altero coniugum superuiuenti & altero mortuo an locum habeat in morte ficta.consi.273.nu.1. 142

Statutum mulieres a successione excludens sane est intelligendum consi.80.nu.3. 39

Statutum filios ad successionem matris admittens & filias repellens quumudo intelligatur.consi.80.nu.1. 39

Statutum dictans quod ille qui super positionibus interrogatus negauerit contrarium probetur in expensis cõdemnetur quomodo intelligatur.consi.145.nu.1. 69

Statutum quod de emendatione damni loquiĩ secundum ius commune distinguitur.consi.182.nu.6. 93

Statuta quæ simpliciter loquuntur secundum ius commune modificentur.consi.264.nu.2. 138

Statutum an odiosum dicatur quo mulier habens filios ultra quartam disponere prohibetur.consi.380.nu.1. 202

Statutum dictãs denunciationi cũ sacramento conductoris iuri communi derogat.consi.100.nu.1. 48

Statutum laicorum disponens non posse relinqui nisi in certo testamento an includat relicta ecclesijs.consi.61.numero.1. 29

Statutum exceptionem nullitatis tõllens implorationem officij non tollit consi.208.nu.7. 109

Statutum unum si fratrem a fratre mercatore obliget.& personas certas & alius de literis prouideat contra scribentẽ exequentis an hoc secundum statutum ad ipsum fratrem extendatur.consi.270.nu.1. 146

Statutum formam immutãs antiquam est inualidum.consil.155.nu.9. 76

Statutum quod uicinus rem alienare non possit alio uicino irrequisito de quo uicino intelligi debeat.consi.160.numero.1. 80

Statutum ad non subditos non extenditur.consil. 169. numero.3. 85

Statutum certam formam ponens in compromisso necessario fiendo inter consanguineos an habeat locum in compromisso uoluntario inter consanguineos facto.consi.159 nu.1. 79

Statutum imponens onus ad molendinum archiepiscopi eũtibus an dicatur contra ecclesiasticam libertatem. con.11.nu.1. 606

Statutum feminas excludens a successione de monialibus non loquitur.consi.108.nu.1. 34

Statutum requirens fideiussionem de non offendendo præstandam a consanguineis offensi.consi.52.nu.1. 26

Statutum simpliciter loquens generaliter intelligi debet.consi.270.nu.2. 140

Statutorum uerba ad casum uerum & non fictum sunt referenda.consi.408.nu.3. 217

Statutum ciuitatis an ualeat quod iuri singularium personarum

...preiudic at.consi.598.nu.1. 259
Stipulatio absque traditione dominium non transfert. consi.13.nu.4. 12
Stipulatio super cōtractu interposita eius naturam assumit consi.76.nu.3. 83
Stipulatio de soluendo morte filij secuta effectum habet irreuocabilem.consi.76.nu.2. 37
Stipulatio uel obligatio facta sine causa est ipso iure nulla. consi.330.nu.11. 175
Stipulatio super re propria in dubio qualiter intelligenda. consi.171.nu.6. 87
Subditi debent superioris parere legi.consi.11.nu.7. 6
Subditi non resistentes prelato delinquenti dicuntur eius delicta uenerari.consi.158.nu.12. 78
Subiecta sunt talia qualia demonstrant predicata.consi.82.nu.5. 40
Substitutus duabus feminis hoc modo si ipse non uixerint &c. si altera decesserit an ueniant eius liberi an superstes. consi.390.nu.1. 208
Substituti uulgariter pupillo an excludantur per neoientem ex persona eius qui tutorē non petijt eo tempore quo eū petere tenebatur.consi.440.nu.1. 232
Substitutus in fideicommissaria substitutione admittitur in portione deficiente.consi.390nu.4. 208
Substitutus in casu quo masculus non nascatur an possit hereditatem adire a tempore quo scitur feminam nascituram consi.390.nu.1. 209
Substitutio pupillaris expressa dicitur quæ posthumo facto est.consi.71.nu.j. 35
Substitutio pupillaris dicitur ubi de etate pupillari tractat. consi.43.nu.j. 23
Substitutio pupillaris qualis sit nature.consi.quadragesimotertio.n.1 23
Substitutus primus in restitutione suæ substitutionis quod per cepit in re fideicō.restituere debet. consilio sexagesimo octauo. nu.j. 33
Substitutio facta filio casu quo non esset heres uel quouis modo impediret effectualiter esse heredē si filius ipse tempore mortis testatoris sit bannitus & postea restitutus an locum habeat uel non.consi.275.nu.j. 143
Stipulatio pupillaris in quibus differat a fideicommissaria. consi.43.nu.4. 23
Substitutio fieri potest heredibus & legatarijs.consi.365.numero.4. 194
Substitutionis species quæ primo inter liberos facta fuerit. consi.27.nu.j. 14
Substitutio uulgaris & pupillaris quæ fit in casu quo masculi nascantur an eos includat qui non nascuntur.consi.356.nu.j. 189
Substitutio uulgaris casum comprehendit in quo institutio pro non scripta reperitur. consilio 356. numero secundo. 189
Substitutiones due in eodem testamento reperte.consi.110.nu.1. 57
Substitutio exemplaris quæ dicatur & quæ fideicommissaria consi.8.nu.j. 5
Substitutio facta tertio loco super tota hereditate an dicatur reciproca sicut secunda super parte hereditatis facta. cōsi. 288.nu.2. 151
Substitutio de antiquioribus an fuerit directa an fideicommissaria an ad tempora uarietur.consil. uigesimoseptimo. nume.2. 15
Successor in beneficio prædecessoris sui debet facta tueri.cō si.116.nu.2. 55
Successor in prebenda an teneatur stare colono. consi. 116. nu.j. 55
Successionis materia in qua fideicommissum apponitur hic discutitur.consi.95.nu.j. 45
Superior an possit impedire iurisdictionem inferioris. consi. 236.nu.4. 129
Suspitio falsi pro ueritate habetur.consi.173.nu.8. 88
Suspectus de fuga de incompetentia iudicis ut detentionem euitet non potest excipere.consi.192.nn.3. 98
Suspicio ex quo cauetur & fraus unde presumatur.consi.257 nu.2. 136
Surrogatus naturam sequitur eius in cuius locum surrogat. consi.431.nn.2. 223
Tabelliones & procuratores quando sine causa recusari possint.consi.263.nu.1. 138
Tempora diuersa si uni dentur non plusquam si diuersis data fuissent operantur.consi.395.nu.2. 211
Tempora sunt tria scilicet pacis,guerre & treuge.consi. 88. nn.j. 43
Tempus ipsum requiritur ut maturius quid agatur.consi.36. nu.3. 20
Tempus executori testamenti concessum an confundatur cum tempore quod per synodalem constitutionem confunditur.consi.395.nu.1. 211
Tempus guerre quod dicatur consi.88.nu.s. 43
Terror presumitur ab officiali inferri.consi.24.nu.5. 13
Testamenta duo si conficiantur primum per secundum reuocatur.consi.214.n.7. 112
Testamenta subuerti non debent.consi.178.nu.3. 90
Testamenta duo ualida quis relinquere potest.consi.203.numero.5. 104
Testamēta mortuorum inualida an reconualescant papa libellos ad bona publicata honorem & famam restituente. consi.161.nu.j. 80
Testamenti & contentorum in eo notitiam habere præsumitur is apud quem testamentum reponitur.consi.170.nu mero.6. 86
Testamentum impugnare qui nititur nil ex eo consequetur. consi.101.nu.3. 49
Testamentum usurarij non ualidatur si post mortem ipsius cautio debita præstetur.consi.376.nu.4. 200
Testamentum an reddatur nullum si forma debita omittat. consi.425.nu.4. 555
Testamentum quot testibus probetur.consi.178.nu.j. 90
Testamentum a non notario confectum censetur inualidum . consi.125.n.3. 211
Testamentum semel approbans illud impugnare nō debet. consi.155.nu.8. 73
Testamentum usurarij ut ualeat quam formam habere debeat.consi.425.nu.1. 255
Testandi libertas quo iure inducta fuerit.con.429.nu.4.227
Testator grauante heredem ut soluat singulis annis decem uxori donec dotem soluerit an sit usura uel pena.con.93. nn.1. 45
Testator facere non potest ut heres eius uerbo tantum adire possit.consi.47.nu.1. 24
Testatore post certas substitutiones dicente omnibus decedentibus successio secundum iuris dispositionem habeatur an ultimus poterit testari.consi.377.nu.1. 200
Testator legans uxori trecenta si per mensem iannarij nupserit an hoc legatum ualeat.consi.219.nu.1. 116
Testator legans fundum ecclesiæ an possit eam ad collectas ligare.consi.217.nu.1. 116
Testator relinquens quadraginta pro capella cōstruenda & alijs necessarijs an pro eis teneatur dare de dictis quadraginta legatis.consi.199.nu.1. 102
Testator in defectum masculorum descendentium ex filijs substituens proximiorem de domo sua an dicatur domū accipere pro tota agnatione an pro illis tantum de familia.consi.152.nu.1. 73
Testator ultimo decedenti non iniungit onus fideicommissi.consi.377.nu.1. 201
Testatori succeditur ex uulgari.consi.440.nu.5. 233
Testator grauans unum filium an censeatur nepotes ex filio grauare.consi.46.nu.5. 24
Testatore relinquente sue familie uictum & uestitum sine alimenta arbitrio cuiusdam tertij declaranda an ualeat declaratio facta heredibus ignorantibus.consi. 383. numero.1. 204
Testator post institutionem & substitutionem si dicat omnibus

bus autem deficientibus succedatur secundum formam iuris an ultimus possit extraneum instituere excluso proximiori primo.consi.432.nu.1. 227
Testes quot sint necessarij contra instrumentum uel presumptionem instrumenti.consi.9.nu.1. 5
Testes presentes quãdoque diuersimode audiunt & id unus intelligit quod non alius.consi.77.nu.4. 32
Testes producti non de his quæ iuris sunt sed quæ facti deponere debent.consi.296.nu.4. 157
Testes de continua possessione deponentes qualiter intelligantur.consi.296.nu.1. 156
Testes contraria uel diuersa deponentes quomodo ad concordiam reducantur.consi.385.nu.1. 205
Testes alios dicens se nolle examinari an per hoc eorundem productioni renunciet.consi.223.nu.3. 119
Testes singulares non probant.consi.339.o.5. 145
Testes ad concordiam reducuntur ne periurio notentur.cõsi.388.nu.8. 207
Testes domestici duo si deponant cum inimico an faciant semiplenam probationem.consi.246.o.1. 130
Testes regulariter.ad factum & non ad ius ex eo ortum se referunt.consi.248.nu.6. 131
Testes contrarij ad concordiam sunt reducendi.consil.385.nu.2. 505
Testibus singularibus etiam si sint plures nulla datur fides.consi.246.nu 2. 130
Testis ignotus olim uite reprehensibilis probatus an possit in testem admitti.consi.415.nu.1. 221
Testis unus de mutuo si deponat & alius de confessione mutui an probent.consi.439.nu.7. 231
Testis non examinandus si examinetur non faciet indicium.consi.246.nu.3. 130
Testis de uisu deponere debet.consi.253.nu.1. 134
Testis deponens super eo quod uehementer opinatur falsus non dicitur.consi.24.on.7. 13
Testis de uisu prout uisus in facto consistit deponere intelligitur.consi.296.nu.3. 156
Titulum probare debet parochianum alterius ad se spectare dicens.consi.214.nu.8. 113
Titulus criminis ex facti contingentia ex utroque iure orit.consi.439.nu.2. 231
Titulus beneficij in illegitimum irregularem & homicidam cadere potest.consi.117.nu.2. 56
Titulus antiquior durare presumitur nisi extinctus probet.consi.297.nu.4. 157
Titulus posterior uitiosus presumitur ubi potior in iure & prior in tempore reperitur.con.297.nu.5. 157
Titulus & possessio simulata præsumitur si is qui possessionem suam in alium transtulit possidere reperitur.consilio 333.nu.7. 178
Tralactio non fit super interesse uel alimentis de futuro prestandis.consi.150ou.9. 72
Transactio monialium facta super legato animo & dubio an debeatur uel ne quando ualeat.consi.136.nu.1. 65
Transactio super futuris alimentis tunc ualebit cum index de pluribus inquisiuerit.consi.375.nu.4. 200
Transgressio iuris quæ reddat sententiam nullam.consi.182 nu.9. 93
Transitus facilior in habentibus symbolum.consilio 422.numero 4. 224
Transmissio quando fiat ex dispensatione legis.consil.220.nu.5. 118
Tutor pecunias pupillares in tuto collocare debet.con.330.nu.8. 174
Tutor datiuus non datur tutorem legitimum habenti.consi.314.nu.2. 167
Tutorem habenti non datur contutor.con.36.nu.1.&.4. 19
Tutela dictio quid significet.consi.118.nu.5. 56
Turpitudinem propriam aliquo casu allegare licet.con.212 nu.3. 111
Tunc dictio quid significet.consi.354.nu.3. 188
Tutius quod est pro salute anime sequendum est.consi.175.nu.3. 90
VAcatio priorum beneficiorum incompatibilium an inducatur per assecutionem tertij.consi.59.nu.1. 29
Vagatio sola non priuat monasteriũ iure quod habet in monacho.consi.424.nu.3. 225
Vagabundus ubique conuenitur.consi.192.nu.4. 98
Venetus non potest officium exercere sine consensu dominationis ducalis Venetiarum.consi.204.nu.1. 105
Venetus an possit officium extra.Venetias acceptare.consi.204.nu.7. 105
Venire per alium quis possit & quis non.consi.82.nu.8. 40
Verba seruari debent a quibus mens & intellectus dependẽt.consi.379.nu.3. 201
Verba statutorum sunt ad intellectum iuris communis reducenda.consi.400.n.4. 213
Verba in qualibet dispositione secundum materiam subiectam sunt capienda.consi.297.nu.9. 158
Verba dispositiua & obligatiua principaliter sunt addenda.consi.365.nu.2. 195
Verba potestatiua quando necessitatem inducunt.consi.95.nu.2. 45
Verba naturaliter secundum debitum ordinem & non iuris fictionem sunt intelligenda.consi.82.nu.7. 40
Verba priuilegiorum si dubia non censeantur ad coniecturas non recurritur.consi.103.nu.1. 74
Verba in qualibet dispositione sunt secundum materiam subiectam intelligenda.consi.311.nu.2. 166
Verba statuti qualiter intelligenda.consi.232.nu.2 124
Verba statuti conformis iuri communi debent seruari.consi.146. 69
Verba enunciatiua principaliter propter aliud emissa dispositionem non inducunt.consi.27.nu.5. 60
Verba quæ in dubio ad præteritum & futurum referri possunt secundum naturam contractus intelligenda sunt.cõ.150.nu.10. 72
Verba contractuum qualiter capienda.consi.153.n.4. 74
Verba in contractibus posita aliquem effectum habere debent.consi.7.nu.6. 4
Verba testatoris & cuiuslibet disponentis referuntur ad intellectum iuris communis.consi.120.nu.4. 57
Verba quando ad sensum extraneum sunt trahenda.consi.219.nu.3. 117
Verba sue secundum naturam rei quæ in obligatione deducitur sunt moderanda.consi.248.nu.9. 132
Verba improprìantur ut absurditas euitetur.consil.281.numero.11. 148
Verba statutorũ proprie debent intelligi.con.437.nu.2.230
Verbis in dubio inherendum est.consi.269.nu.2. 140
Verbis statutorum in dubio est inherendum.consi.400.numero.3. 213
Verbis standum est in dubio.consi.78.nu.2. 32
Verbis partium affirmantium aliqnid plene creditur.consil.330.nu.3. 174
Verbum generale quod ad locum refertur secundum subiectam materiam intelligitur.consi.163.nu.4. 82
Verbum simpliciter prolatum omnes species sub se contentas includere uidetur.consi.187.nu.3. 95
Veritas in quibus consistat in materia metus consi.299.numero.3. 160
Verisimilius in dubio est inspiciendum.consi.224.nu.5. 120
Verum esse quando præsumatur ex temporis breuitate.con.388.nu.3. 207
Vestimenta mulierum mortuis maritis penes quos maneant consi.147.nu.5. 70
Vicarius episcopi an ex forma statutorum teneatur sapiẽtis consilio committere.consi.18.nu.7. 10
Vicarius episcopi contra debitorem ecclesiæ non potest ꝓcedere.consi.60.nu.2. 29
Vicarius episcopi an possit non facientem sibi fidem de titulo beneficij beneficio priuare.consi.600.nu.1. 29
Vicedominus an sit in numero quinque testium in testamento requisitorum computandus.consi.422.nu.1. 224

Vinculum religionis non soluitur inulto religioso.con.240 nu.1. 127
Vincens uincentem uictũ nincere potest.con.390.nu.6.209
Vitium patris in quibus pteiudicet filijs.con.355.nu.2. 189
Victoria causę uon oritur ex probatione noo necessario concludente sicut nec ex confesione.consi.179.nu.3. 91
Vir uxori legare an possit & an heredem non soluentem hereditate priuare.consi.79.nu.1. 98
Vir cum uxore eadẽ caro censetur consi. 339.nu 9. 282
Viri ad matrimonia contrahenda prouocantur si uxore sine liberis secundo matrimonio decedente dotis medietatem lucrentur.consi.380.nu.5. 202
Vis siue insultus hostium casus fortuitus dicitur.consil.151. nu.3. 72
Vltima prioribus derogant.consi.221.nu.1. 118
Vniuersitas quelibet in tres secat partes.con.341.nu.j. 183
Vniuersitas & ecclesia quandiu dicantur ad annuas prestationes obligari.consi.327.nu.2. 172
Vniuersalis propositionis natura est quod omnia complectãtur.consi.12.nu.4. 7
Volens unum uult & aliud sine quo illud consequi nõ potest consi.324.nu.5. 171
Voluntate sola contrahitur seu committitur crimen lese maiestatis consi.439.nu.4. 231
Voluntas testatoris quando imperfecta dicatur. consil. 337. nu.1. 179
Voluntarium quod est expostfacto efficitur necessariũ. cõs. 340.nu.2. 183
Voluntas & animus ex uerbis agnoscitur.consi.23.nu.6. 13
Voluntas & causa facti inspicitur in omnibus.consi. 216. nume.4. 216
Voluntas perseuerare præsumitur nisi mutata probetur. cõsi.90.nu.2. 43
Voluntas testatoris pro lege habetur.consi.137.nu.2. 65
Voluntas testatoris dispositiones regens pro omnibus attendi debet.consi.152.nu.2. 73
Voluntas mala coherceri debet.consi.439.nu.10. 232
Voluntas in maleficijs spectanda.consi.17v.nu.2. 89
Voluntas mala est a quolibet coercẽda.con.277.nu.10. 186
Voluntas seu intentio hominis ex quibus elici possit. consi. 302.nu.4. 161
Vtile per inutile non uiciatur.consi.215.nu.4. 114
Vsus communis loquendi præfertur uerborum propriae significationi.cons.152.nu.5. 73
Vsufructus cum persona finitur.consi.134.nu.3. 65
Vsufructus finitur emphyteosi finita.consi.134.nu.2. 64
Vsufructuarius omnium bonorum quando contra nomẽ debitoris agere possit.consi.3.nu.2. 1
Vsufructus nominum debitorum an ueniat nomine usufructus omnium bonorum.consi.3.nu.1. 1
Vsura quid sit.consi.19.nu.1. 10
Vsura dicitur quod per dinumerationem annorum apponitur.consi.150.nu.6. 71
Vsurariorum genus tenacissimus, consi.457.nu.4. 136
Vsurario decedente nõ præstita cautione an locũ habeat.c. quamquam.de usur.consi.329.nu.1. 256
Vsurarius in seculari foro non inquietabitur cui in foro conscientie usure gratis remituntur.consi.306.nu.5. 163
Vsurarij sepultura ecclesiastica priuandi.consi.189.nu.2.96
Vsurarius si repellatur ab agendo an etiam eius heredes siue tutores suorum heredum repellantur.cons.244.numero.1. 129
Vsurariorũ contractuum cognitio ad ecclesiasticum iudicẽ spectar.consi.179.nu.4. 91
Vsurpans pecunias usibus pauperum deputatas homicidia. censetur.consi.96.nu.2. 46
Vxor bona sua potest marito in dotem dare & fructus parafernalium in eum transferre.consi.94.nu.1. 45
Vxor nimis dure a uiro tractata an possit licite obeo recedere.consi.408.nu.1. 217
Vxor non ualens sine uiri consensu contrahere an possit causa mortis donare.consi.384.nu.1. 204
Vxor sequitur uiri sepulturam.consi.186.nu.4. 95
Vxorem uiuentis accipiens perpetuo cum ea contrahere prohibetur.consi.397.nu.3. 211
Vxor quæ cessit alicui omnia iura sua pretio habito sibi cõpetentia ad dotem an possit postea contra uirum suum intentare aliquod remedium.consi.119.nu.1. 57

FINIS.

CLARISSIMI IVRISCONS. PETRI ANCHARANI CONSILIA AMPLISSIMA,

Nunc primum a multis mendis ac erroribus aliorum Impressorum, mira diligentia ac fidelitate emendata atque expurgata.

CONSILIVM I.

1 *Pœna laudi non seruati per arbitros declarata an possit peti contra non obseruantem.*
2 *Præceptum arbitri in eo quod possibile est debet seruari impossibilitate sublata. & nu. 7.*
3 *Actus ut ualeat quo effectu fieri debeat.*
4 *Actus ipse uitiatur si potestas & uoluntas sibi inuicem aduersentur.*
5 *Arbitrium uitiatur si errat seu falsa causa in eo inseratur.*
6 *Omissum censetur quod in dispositionibus stricti iuris non exprimitur.*

N CHRISTI noie eiusque Matris Virginis Gloriosæ Mariæ, & B. Ant. Amē.
1 † Pro isto Ant. ꝙ possit de iure petere pœnā per arbitros
declaratam uidetur casus expressus ī d. l. arbitrer ĩfra certum. ff. de arb. Præterea arbitratus est pœnā centum florenorum iste Franciscus & licet subiunxerit ꝙ debeat supplicare cameræ dñi comitis uirtutū non tñ per hoc eius arbitrium uitiaṫ super declaratione pœnę. Nam ista inutilis adiectio non debet uitiare istam utilem declarationem cū possit ab ea separari. ut l. j. §. sed & si mihi pamphylum. ff.
2 uer. ob. † Item impossibilitas de præcepto arbitri de medio tollitur & præceptum eius in eo ꝙ est possibile adimpleri remanet efficax & ualidum ut l. celsus. §. idem ait. ff. de arbi. necessaria quidem prætermissa uitiant actum non superflua & inutiliter addita, ut l. testamenta. C. de testa. & l. quæ extrinsecus. de uer. ob. His non obst. contrariū sentio & dico ꝙ talis declaratio est inutilis quo ad fiscū: ut d. l. arbiter. sic etiam inutilis quo ad partē. Constat nāq; ꝙ super pœna soluendū parti non habuit anima arbitrādi quia uerba contra se hñt. Pro fisco aūt dñi comitis arbitrari nō potuit. ꝙ ergo potuit nō egit: ꝙ uoluit adimplere nequiuit. & per ꝯñs redditur declaratio inutilis. ut l. multum. C.
3 si quis alteri uel sibi. ibi dū tibi nō uis nec illi potes. † Non enim sufficit ut gerendi actum quis potestatē habeat prout iste Franciscus habebat sed requiritur ut eo effectu & opinione actum gerat quo potest & aliter nihil ualet ut l. quęro. de eo qui pro tu.
4 † Nam cū ptās & uoluntas sibi inuicē aduersantur actus uitiatur. ut c. cum super abbatia. de offic. dele. Præterea dictus Fran. dicit se facere dictā declarationem pœnę uigore arbitrij & bailiæ sibi concesse in cōpromisso prædicto: sed ista causa est falsa quia de declaratio-
5 ne pœnę applicanda dño comiti nulla fuit potestas. † Error ergo & falsa causa inserta in arbitrio uitiant ipsam declarationē sicut sententiam & aliam iuris dispositionē ut no. in l. si is ad quem. ff. de acqui. hęre. & l. qui testamento de execu. tu. & l. fi. de hæred. instit. Fuit enim collatum in ipsum arbitrium declarandi pœnam applicandam parti obseruanti contra non obseruantem, sed iste non declarauit pœnam applicandam parti obseruanti sed fisco & sic præter siue extra potestatem sibi datam ergo non ualet ut l. di-
6 ligenter. ff. man. & cap. cum dilecta. de rescript. † In dispositionibus enim stricti iuris quicquid non exprimitur pro omisso habendum est ut l. quicquid astringende. de uerbo. obliga. Non ob. l. arbiter. quæ arguit in contrarium. Ibi enim fuerunt partes stipulatę pœnam fisco in compromisso ut ibi secundum formam compromissi &c. Item aliam pœnā ibi ut ibi stipulationis pœna &c. Debet enim intelligi de alia stipulatione pœnali quam de illa fisci. & hoc tenet ibi gloss. & clarius Iacob. bu. Non mirum ergo si uitiata stipulatione inutili altera remaneat efficax. ut d. l. j. §. sed & si mihi. de uerb. oblig. sed in casu nostro una fuit dispositio declarandi pœnam partibus applicandam quòd factum nō fuit: ergo nulla reperitur dispositio quæ sit parti obseruanti inesse producta & personæ quæ expresse in dispositione non ueniunt non subintelligantur. ut lege si
7 ita stipulatus. §. grisogonus. de uerborū obligatio. † Non obst. ꝙ duo debeant intelligi præcepta arbitri & sublato illo quod inutiliter apponitur debeat alterum remanere. debet enim intelligi cum utrunque mandatum fuit utile a principio dum superuenit impedimentum in altero: hic uero tantum fuit una totalis dispositio declaratiua pœnę quæ inutiliter in parte uitiatur tota, ut dicit Cy. in simili. in l. dies festos. ad fi. C. de fer. Præterea hoc dicere persuadet disparitas personarum & domini comitis & Antonij. Nam arbitrium ad relatum fiscum domini comitis non conuenit arbitrio declaratiuo pœnę in personam Anto. Non potest enim declaratio pœnę concernens tam illustrem principem ad Antonium adaptari, cuius est habenda diuersa ratio non eadem in arbitrando pœnam diuersorum ergo diuersa ratio & consideratio est habenda & de uno ad alterum non infertur. ut l. si maritus. C. de donatio. inter uirum & uxor. & l. Papinianus exuli. de min. Ex quibus pro uarietate cōcludo dicto Antonio non competere ius agendi ad dictam pœnam iuxta formam dicti arbitri alium licet inutiliter concernentem rationibus supradictis.

CONSILIVM II.

1 *Immunitas certis communitatibus concessa a communitate Florentia an possit per eandem reuocari.*
2 *Disciplinam similem in legibus sentiunt qui cum alijs similem uitam ducunt.*
3 *Princeps fide recta præfulgere debet.*
4 *Priuilegia a iure uel principe concessa minui & in totum possunt tolli.*
5 *Intentio dubia dispo . . . declaratur subsequentibus uerbis.*

N CHCISTI nomine eiusq; mris Virginis gloriosæ Mariæ & Beati Ant. Vt tactum
est supra per dños & maio. meos non est hic
inuestigandum de prāte cōis Florentiæ siue
1 eius titulo in datijs imponendis. † Nam suffi
cit quo ad istud de quo quærit quasi possessio vtis quā cōe
habet in eos sicut in alios eius subiectos ab ista quidē quasi
possessione causatur exactio & usus istorū incorporalium
ut.c.cōsultationibus.de iure pat.per Inno.& c.in literis.de
resti.spo.c.cū ecclesia sutrina.de cau.pōs. & proprie. in nouel.
Ex narratis insuper instris prædictis se subditos profiterent:
unde quia in hoc super quo uerba emittunt licet enūciatiue
& incidenter. & est reperire possessorium cōstituūt
cōe Florentiæ possessorem dicti iuris subiectionis q postquā
ad ipsum talia uerba diriguntur ut no. Bart. in l. ex hac
scriptura.ad fi.ff.de do.facit.l.optimā.C.de contrahen.stip.
In hoc ergo tenendum est q ex hoc capite.s.ex defectu po
testatis imponentis, qm non possunt in hoc referre qōnem
tituli communi flor. ad euitationem onerū & munerum.
2 † dignum est.n.ut qui similem cum alijs uitam suscipiunt
similem sentiant in legibus disciplinam. ut in c.recolentes.
de statu mo. Videndum est ergo utrum illa immunitas con
cessa in.13.obstet cōi flor. & uidetur q sic per c.decet de
reg.iur.lib.vj.Ex narratis.n.in illo instro patet se simpliciter
communi flo.subiecisse & eius fidem sequutam & tunc
certa onera imposita & ab alijs immunitas concessa ergo
seruanda etiam si sint inita inter dnm & subditum ut cap.j.
3 de probat. & maximè a tenente locum principis. † nihil
est enim quòd lumine clariore præfulgeat quā recta fides
in principe ut.C.epistola inter claras.& in prin. uolēti igitur
pœnam ipsam infligere vr permissum subditis resistere
ne amplius quàm expediat sino subiecti ut c. amouendi.ij.
qōne.vij.Super statutis nāq; legem iterum statuere nō est
æquitatem in medium proponere sed præteritis calumniā
inuenire.ut.C.de decu.l.peonl.lib.x. His non obstantibus
sentio contrarium sicut alij supradicti dñi & moueor sicut
ipsi. Apparet enim illam immunitatem eis fuisse con
4 cessam per modum legis & statuti † certū est aūt q priuilegia
quæ a iure uel a principe conceduntur, minus modificari
& in totum tolli pñt: ut no.in cap.de cæt.præalleg. & in
Spe.de instru.edi.§.nunc autem. prope finem. & de sepul.
cle.fin.& ibi coocor.Non obst.c.j.de proba. quia nō loquit
in priuilegijs & immunitatibus indultis pprio motu principis
sed in pactis quæ non semper sunt per dnm uiolanda
subditis suis postquam transierunt in contractum iuxta no.
per Bar.in l.omnes populi.ad fi.de iustit. & iure. non enim
sine iniuria beneficium sua prouisione quæsitum alicui tolli
posset: q secus est in prouisione legali. Hinc dicitur q
lex non tuum sed suum sibi denegat auxilium: ut not. in l.
assiduis.C.qui po.in pigno.hab.uide qñ priuilegium transit
in contractum. reuocari non potest.Sed prædictis multum
obstat reformatio de qua supra in.13.Sed ubi primo
reuocatur omnis immunitas retro concessa illis tribus cōmunitatibus
de quibus quæritur & inducitur eis nouū æstimum
& cum pœnis. & subditur q si se concordauerint: ut
in ea patet intelligantur libera & absoluta & immunia ab
æstimo supradicto & a solutione dicti æstimi & ab omnib9
& singulis supradictis. ita dicit ad literam. Sed supra cassata
fuit immunitas & iniuncta noua onera. si igitur in casu
concordię sint sublata noua onera.s.æstimi & pœnarū ergo
& talis cassatio immunitatis uidetur per talem concordiam
irritari postquam ista claosula generalis in fine posita
pōt ad omnia supradicta referri.ut ca.ij. requiris.de appel.
& l. talis scriptura.cum l. seq.de leg.j.& si ita est.s.q ad oia
referatur uidetur q sit irreuocabilis cum transiuerit in cōtractum
ut dictum est. Ad hoc subtiliter est respōsum per
egregium legum doctorem maiorem mihi fratrem dñm
Iacob.cuius rōnibus addens dico q illa uerba gñalia & ab
oibus & singulis supradictis referuntur ad æstimū & ab eo
dependentia ut sunt pœnæ & alia quæ cōcernunt ipm æstimū,
uerba gñalia.n.quæ sequuntur in dispōne referēda sunt
ad pxima pcedētia & ex eorū collatione dñt recipere intellectū:
ut l.fi.§.cui dulcia.de uino tritico & oleo le. Et q
talis fuerit intentio statuentium clarè patet ex sequenti reformatione
in eodē M.die.vj. Decēbris ubi cōcordia subsequuta
cōcernit exonerationē ab æstimo loco cuius ut i ea
5 dicit cōpēsatio pecuniæ surrogat.† Ex his ergo subsequentibus
uerbis declarat dubia intentio disponentis. ut l. si seruus
plurium.§.fi.de leg.j.Et ex his sequit q subsequens cōcordia
habet solū relationē ad æstimū.Cōcluditur q super
cassatione immunitatis nulla fuit subsequuta pcordia infra
duos menses: ut uult illa reformatio ut saluo expresso &
c.ergo sequitur q cassatio remanet efficax & ualida tāquā
defecerit cōditio pro cuius existētia resoluta fuisset. ar.l.ij.
& q ibi no.de in diem adiec.Postquā.n.cassatio pure facta
in euētū alterius pditionis debebat cassari si nō apparet cōditio
adimpleta remanet illa cassatio uelut pura ut c. illo
uos.de pig.& ista mihi vr bona rō & cōcludens necessario.
Nā cū cassatio immunitatis & æstimi impositio sint diuersa
capita cōcordātia super uno nō infert i reliquo ar.l.si maritus.
de do.inter ui.& uxo.Præterea aduertendū q alia reformatio
q̄ præcedit istā in ordinatione scripturæ moderatur
etiā istas immunitates,uidelicet qđ uendicent sibi locū
in gabella signominarū licet igit per sequētē reformationē
immunitas generaliter irritata pp subsequutā cōcordiam
posset intelligi nō sublata per ipsam reformationē quia tñ
reformatio illa pcedēs specialiter irritat. ipsam immunitatē
cōcludit q ad gabellā offorū non uenit sub illa gñalitate
postquā specialiter est cassata ar. eius q legit & no. in l.si
quis priori.ff.ad tre.alias gñalis approbatio nō refertur ad
illa q̄ spāliter sunt cassata.ad hoc c.generi.de re.iur. Itē posito
q pp sequētē pcordiā reformatio tolleret pœnā quā
ipsa inducit in cassando nō tñ tollit nec derogat alteri legi
q̄ in spē idē facit ar.l.si nō lex.ff.de hęr.insti.ubi sublata una
l.quæ etiā habilitat quē ad actū nō vr sublata altera quę ad
idē tēdit.ad hoc.l.si domū.de serui.urb.præ.Ex quibus i fauorē
cōis flor.concludo sicut supradicti dñi legū patres.

CONSILIVM III.

1 Vsusfructus nominum debitorū an ueniat uoce usus fructus oīum bonorum.
2 Vsufructuarius omnium bonorum quando contra nomen debitoris agere possit.
3 Species ita se habet ad speciem sicut genus ad genus.

1 N CHRISTI noie amen. † Non est dubiū
q i isto gñali legato usufructus omnium
bonorū ueniunt oia bona defuncti ex quibus
fructus percipit etiā impropriè ut i reb9 quę
usu cōsumuntur ut no.in l.oim.ff.de usufr. &
l.ij.& iij.ff.de usuf.ea.re.quæ usu.& facit q no.in c.pastoralis.
de deci.in nouel.Cōstat ēt appellatione fructuū ēt pensionē
ptineri & p pñs usufructuario deberi.ut l.defuncta.ff.
2 de usufr. & l.diuor.§.pēsionib9.ff.so.ma.† In qōne aūt supradicta
solū dubitat utrū usufructuarius oim bonorum
post pstitā satisdationē possit agere p nomē debitoris obligati
ad pēsionē ex pctu defuncti absq; alia cessione hęredis.
Et vr q nō:nā sicut legatū rei corporalis dēt de manu hęredis
capere legatarius & nō ppria autoritate.ut l.nō dubiū.
C.de le.&.ff.quo.le. p totū ita ēt in legato rei incorporalis
puta nois debitoris vr sentiēdū. nā quo ad trāslationē dūij
ipso iure in re corporali & utilis actio ipso iure ista assimilant
ut.s.sine traditiōe trāsferat dñiū ubi sine cessione trāsfertur
utilis actio & ecōuerso ubi unū nō trāsit nec reliquū.
ut l.ex legato nois.C.de le.et q ibi no.& l.ij.C.de act.et ob.
ī gl.Sicut igitur i legato rei corporalis trāsit dñiū & oportet
rē accipi de manu hæredis ita incorporalis trāseat utilis
sine cessione. Accedēte tñ exercitio uolūtate pparatiua hæredis
q̄ i istis incorporalib9 p traditione habetur. ut l.quoties.
ff.de ser.ei.gñali.Et i usuf. q traditionē exigat ē expressum
i l.iij.§.dare.ff.de usufr. Et hic efficax rō pro hac parte
qua tñ nō obstāte pōtium sentio i pdicta qōne. Moueor primo
q i exercitio utilis actionis i casibus spālib9 i qbus cōpetit
sine cessione nō reqritur psensus illius penes quē psistit
directę alias si diceret reqrit nō eēt dria inter exercitiū
utilis & directę cuius cōtrariū sentiunt gl.& oēs in l.j.C.de
act.

act & ob.& d.l.ex legato.cũ si.Et si ita est concluditur ꝙ in
casu de quo quæritur cõpetit utilis sine cessione: quia igi-
tur contra nomen debitoris legatum est inclusum sub gña-
3 li legato bonorũ omnium.vt d.l.oim.& l.j.C.de usuf. † Si-
cut.n.si spãle nomẽ illud testator legasset posset legatarius
agere utili iure suo.ut d.l. ex legato. ita si legat gñaliter q̃a
idem.operatur genus quo ad oĩa sicut spẽs quo ad spẽm.Et
dicit lex ꝙ si chorus aut familia leget perinde est ac singuli
hoies numerati essent. ut l. si chorus. de leg.iij.& l.si duo.
ff.de admi.tut. Secundo posito ꝙ loco cuiusdam traditio-
nis in casu isto exigatur patiẽtia hæredis dico ꝙ dicta cau
tionis præstatio hæredis patientiam includit. Vsufructua-
rius.n.post præstitam cautionem constituit quasi custos &
procurator rerum ex quibus percipit usumfructum adeo
ꝙ super iuribus concernẽtibus proprietatem potest agere
ut l.j.in si.ff.usuf.quemad.ca.ibi oẽm curam rei susceperit. &
l.j.in fi.de oper.no.nun. Si igitur exponitur ad cõmodum
proprietatis oe pereat uel deterior fiat multo magis ad cõ
modum proprium & pro iure suo. arg.l.præses.C.de seru.
Pro hoc uidetur casus.ff.de usuf.l.uxor. ubi præstatur usu-
fructuario omnium bonorum secus noim ex cõtractu defun
cti descendentiũ.Nec uidetur bona expositio quã facit ibi
glo.præstabitur.s.ab hærede imo uidetur exponendũ præ-
stabitur.s.a debitore. Nã usufructuarius post impletã satis-
dationem debet fructus percipere a seipso non de manu hæ
redis.ut no.in l. fundi.ff.de usuf.leg.& maximè in perce-
ptione fructuum rei incorporalis in qua sola patientia ha-
bet uim traditionis ut dixi per l.quoties. nã etiã ipse actus
legãdi habet uim cessionis i incorporalibus probat Cy. in
d.l.ex legato. Et per ista non obstat rõ in contrarium facta
supra.nam hæc præstatio cautionis includit patientiã hære
dis & patientia traditiooẽ ut probatum est. Et maximè est
hoc uerum,qñ non agitur ad rem ex qua debeat usufructus
percipi quia de illa esset maius dubium an post præstitã sa-
tisdationẽ posset eam aduocare a tertio. sed in casu nostro
quæritur de exercitio actionis contra tertium quo ad fru-
ctus debitos ipsi fructuario iure suo quos debet de manu
sua percipere oõ hæredis ut dixi. Allegatur pro hac parte
quasi pro casu l. si homo.ff.de usuc.ubi postquã usufructua-
rius incipit uti frui agitur pro re ex qua debet percipere
usumf.& gl.exponit ꝙ tunc dicitur posse frui & agere qui
præstitit cautionem quasi tũc se obligauerit ad custodiam
& permissum sibi ex hoc fuerit exercitium actionis contra
tertium ut supra dictum est. Et auertendum quia lex illa lo
quitur in legato sicut qõ nostra in qua breuiter ex præmis-
sis pro uarietate concludo ꝙ iste de quo quæritur agere po
tuit sine aliqua cessione.

CONSILIVM IIII.

1 *Potestas an posit de delictis post quinquennium cognoscere.*
2 *Delicto iterato oritur noua actio.*
3 *Euentus posterior a tituli primordio formatur.*
4 *Pœna in delictis quæ iterari possunt toties cõmittitur quoties delinquitur.*
5 *Matrimonium contrahens cum duabus simul per statutum punitur.*
6 *Delictum nouum quando dicatur si idem iteratur.*
7 *Continuum quid sit & quid continuatio.*

1 STATVTO cauet ꝙ potestas † nõ possit co
gnoscere post quinquẽnium de delictis. Alio
statuto cauet ꝙ coniugatus cõtrahens sponsa
lia cũ alia pœna pecuniaria puniatur & si per
carnis copulam consumatur puniatur capite.
Modo quidam hñs uxorem contraxit cum alia & consuma
uit per carnis copulam: demum lapso quinquennio hãc se-
cundam cognouit & sequentibus annis cohabitauit. quæri-
tur an ueniat capite puniendus. Quæritur an ex ista itera-
tione oriatur nouũ delictũ & a die quo ultimo iterauit in-
cipiat cursus præscriptionis. Sicut expresse gl. in l. mariti
2 lenocinium.§.quinquennium. ad fi.ff.de adul. † Item ex ite
ratione delicti oritur noua actio: ut no. in l. uulgari.ff.de
fur. Itẽ vr̃ absurdum melioris esse conditionis delinquen-
tem propter continuationẽ. ut.ff.de fur.l.infitiendo.§.in-
fans.quia diuturnitas nõ minuit peccatũ sed auget: ut c.cũ
haberet.de eo qui dux.in ma.quã pol. p adul.Ex istis cõclu
ditur ꝯ istum quia a t̃pe ultimę iterationis delicti nõ est de-
cursum quinquennium.Itẽ ꝯ cõtinuantẽ non vr̃ hr̃e locum
statutũ sed in delicto momentaneo sicut est homicidium
3 & similia. † Cõtrarium credo uerum & præmitto ꝙ a pri-
mordio tituli posterior quoq; formatur euẽtus: ut l.j.C.de
impo.lu.li.x.ubi glo.dicit ꝙ ex origine cuiuslibet ꝯctus &
causæ quid sit statuendum distinguitur ut in iuribus quæ al
le.ibi. Statutũ aũt põderetur punit cõtrahentẽ s̃m mr̃imo-
niũ primo stãte cuius uerba sunt põderãda: quia punit alia
pęna cõtrahẽtẽ & nõ cõsumãtem p carnalẽ copulã cũ alia
cõsumantẽ.s.pęna capitis. Intentio igitur ac uerba statuti
hoc nolũt ꝙ per ꝯctũ & cõsumationẽ pœna capitis cõmit-
tat. Hęc aũt cõsumatio qñ fiat dicit tex. ꝙ tũc cum carnalis
copula subsequitur tũc.n.perfici dr̃ mr̃imoniũ sed per spõ-
1 salia initiari.ut.§.sed sciendũ.& c.cum initiat.xxvij.q.ij.Ex
istis infertur ꝙ a die cõmissi & cõsumati criminis incipit
statuti p̃scriptio quinquennalis sicut & legalis in crimine
adulterij. ut l. mariti lenociniũ.§.quinquenniũ.ff.de adul.
Sed uidendum est hic utrum sicut in crimine adulterij uel
alio reiterabili incip.præscrip.a delicto cõmisso ultima ui-
ce ut in iuribus allegatis.s̃.pro alia parte.ita i casu oro ma-
4 trimonij. † Ad hoc dico pro uarietate ꝙ non quia in adulte
rijs & alijs criminibus reiterabilibus toties pœna cõmitti
tur quoties delinquitur.ut l. nunquã plura. de priua. delic.
Itẽ talis iteratio non habet relationẽ ad aliquem titulũ præ
cedentem retro. Sed matrimonium secundo loco de facto
præsumptum habet relationem ad titulum præcedẽtem &
ois copula subsequens referenda est ad illũ sicut ois usus
possessionis refertur ad titulum præambulũ. ut l. quædam
mulier.ff.de rei uen. Omnis.n.subsequẽs cõmixtio refertur
ad ueterẽ consensum qui præsumitur perdurare etiam cũ
est nullus.ut dicit gl.no.c.si.de coniug.ser. Et in mr̃imonio
hoc clarũ ꝙ ad eius substantiã requiruntur uerba.ut c.tuæ.
de sponsa. Vnde uerba semel facta ad oẽ t̃ps subsequens re
feruntur & sine ipsis nudus concubitus nõ ueniret punien-
dus. Et absurdum esset dicere ꝙ ex quolibet cõcubitu ori-
retur vnũ mr̃imonium, ꝙ esset contra l. quæ dicit quod nu
ptias non cõcubitus sed cõsensus facit. ut l.nuptias. de reg.
iur. Ad propositum ergo cum a die contractus & consu-
mationis sit lapsum quinquennium est extinctus titulus cri
minis quod statutum punire intendit pœna capitali: Vnde
quantum ad pœnam statuti omnis copula subsequens post
quinquennium est habẽda pro simplici coitu, quia fundari
nõ potest super titulo criminis iam extincti per statutum.
Et hoc est ꝙ præmisi ꝙ a primordio tituli,&c. Præterea sic
statutũ tollit ius accusandi siue inquirendi per lapsum quin
quennij ita iusiurandum tollit potestatem agendi ei qui de
tulit tale iusiurandum. ut l.nam postea.§.iureiuran. cum si
Sed in iureiu.delato super facto continuato habemus glo.
magnam ꝙ per continuationem post decisionem non po-
test agi: ergo nec sic pro continuatione post præscriptio-
nem.ita no.ff.de iureiur.l.eum qui.§.in popularibus. Et lo-
quens in appenso dicit quod ante & post iusiu. est una ap-
pensio sicut & una possessio continuata. Et subdit ibi nec di-
cas quod possit conueniri ex præsenti delicto quia modo
suspensum habet. Nã secundum hoc idem diceretur in fu-
re qui iurat se furtum non fecisse sed tñ non tenetur.ff.de
furt.l.si quis uxori.§.si iurauerit.& hoc ibi firmat. idem er-
go in mr̃imonio continuato post præscriptionem comple
tam dicamus quod non possit agi. & est subtilis rõ ut præ-
cedens. Et uidetur ibi ista qõ decisa per Bar.s.in.d.§.in po
pularibus.ubi dicit ꝙ si statutum punit magis factum quã
animũ tunc licet factum sit continuatum propter talẽ con-
tinuationem non potest agi ultra tempus statuti sed hic pu
nit statutum ipsum factum.s.contractum sponsaliorum.
Item & eorum consumationẽ, quòd de prima intelligitur.
vt.d.c.cum initiatur.&.§.sciendum.xxvij.q.ij.non enim po
test dici ꝙ in quolibet concubitu nascatur unum matrimo-
nium ut prædixi.ad hoc facit quòd ipse not. in.d.§.infans

 ubi.

vbi dicit ꝙ in his in quibus animus multū pōt pro toto tēpore est unum maleficium licet ꝯtinuatum. Præterea aduertendum ꝙ statutum punit secundo contrahentē & consumantē per carnis copulam.& sic refert se ad illud principium,sed lege cauetur quia quando lex se refert ad initium nuptiarum non habetur consideratio ad id qđ postea sequitur sed ad illud principium.ita dicit text. in l. quid ergo.in prin.ff.de bis qui no. infa. ibi prætor enim ad initiū nuptiarum se retulit &c.& per illā.l.dicit gl.no.in cle. unica.de ꝯsang.& affi.quod quando lex punit contractū matrimonij illicitū si tunc temporis excusatur a pœna propter ignorātiam cohabitatio post scientiā superuenientē non facit incidere in pœnam:quia ut dicit ibi gl. lex punit contractum non cohabitationē uel incestum & ita in casu nostro statutum punit ꝯctum perfectum matrimonij non cohabitationem uel adulterium sed illud est extinctum præscriptione quinquennij ergo inquisitio non procedit. Præterea concubitus subsequēs uenit accessoriè ad matrimonium iam de facto consumptum & est eius executio.sed lege cauetur ꝙ in accessorio præscriptio consideratur ex tempore principalis dispositionis contractę. uñ si iam diu fuit contractus initus habito respectu ad principium est præscriptum intelligitur similiter præscriptū accessorio etiā si dudum postea oriatur.ut l.eos.C.de usur.Et in simili ex cōtractu præcedenti oritur non ex sequenti implemento. ut no. in l.ex placito.C.de rerū permu.ad hoc.c.præsenti. de offic.lega. lib.vj.ubi extincto officio principalis per lapsum termini
6 alia subsequentia sunt extincta. †. Concludo ergo quòd iura quæ dicunt ꝙ ex iteratione a continuatione oriat̃ nouū delictum dicunt intelligi quando continuatio & iteratio non se referunt ad aliquem præcedētem titulum aliàs si se referant nō oritur nouus titulus criminis ex iteratione uel
7 continuatione. † Vel potest dici ꝙ in adulterio non est dare actum continuatum: quia sm̃ Aristo.illa dicuntur cōtinua quorum terminus est unus & idem & ut dicit Seneca continuatio est partium inter se non intermixta coniunctio: ut no.in c.j.de confes.& allegat.ad hoc.l.sed & si manente.ff.de preca.sed matrimonium est continuatum quia est quædam coniunctio animorum.ut instit.de nup. Magis ergo est simile appenso ꝙ est cōtinuum quā adulterium ꝙ est discontinuum. Et uidemus in re furtiua uiolenter inuasa & similibus quarum possessio cum uitio & mala fide cōtinuantur tamen habent unum principium a quo præscriptio sumit originem seu exordium & non quotidie quo ad præscriptionem furtum uiolentia & delicta cū ipso usu nascuntur aliàs non præscriberetur contra.l.sicut omnes. & l.cum notissimi. de præscript.xxx.anno. Similiter administratio tutoris procuratoris negociorum ergo & si est continuata & tamen non quolibet actu oritur noua actio sed pro toto tempore una actio. ut l.si tutor reipubl.§.fi.ff. de tutel.& ra.distra. Præterea sequeretur absurdū quia quinquennio præscriberetur homicidio assignatui & alijs atrocissimis criminibus ex forma statuti & huic crimini nō esset ulla præscriptio limitata contra mentem statuti cuius uerba generalia sunt & debent intelligi generaliter & ad literam prout iacent ut in fine statutorum. Ex quibus omnibus luce clarius manifestum est ꝙ de dicto secundo matrimonio obstante lapsu quinquennij non potuit dn̄s potestas inquirere. Nec pōt iste pauper homo ex actibus certe demens cōdemnari sed debet absolui rationibus supradictis. Sed dices sm̃ hoc poterit persistere in futurū in hoc damnato coitu quod uř absurdum. Ad hoc dico ꝙ multa sunt de iure prodita remedia de quibus nihil ad præsens.

CONSILIVM V.

1 *Commissarius an possit pro debito hereditatis conueniri.*
2 *Actiones heredis ossibus affixa non auelluntur pacto uel conuentione.*
3 *Probatio debet concludere necessario ut probantem releuet.*
4 *Furor & dementia per quæ cognoscantur indicia.*
5 *Probatio extremorum infert medij probationem.*
6 *Præscriptio nulla ualidatur nisi bona fide præscribatur.*

N CHRISTI nomine amen. Pro parte nobilis uiri dñi Roberti Mauroceno de Venetijs contra petitionē dñarū Iudæ Thadiæ & Antoniæ quatuor exceptiones principaľr opponunt̃ quarū duæ tendunt ad exclusionē iudicij,aliæ uero duæ ad merita principalis causæ. De viribus ergo primarū est prius discutiendū.ut c.exhibita. de iudi.& l.fi.C.de excep. Ad exclusionē ergo iudicij primo opponitur ꝙ dictus dn̄s Robertus conueniri non potest tanꝗ cōmissarius ad debitum hæreditarium testatoris cum actiones hæreditarię cōmitent̃ hæredem qui personā defuncti representat & est successor iuris.ut in aut. de iureiur. a mo. ꝓsti.In princip.colla.v.& .ff.de eden.l.quædā. & l. quoties. §.hæredes.de hæred.instit.& no.Cyn.C.de epis. & cle.l.id ꝙ pauperibus.& maximè est hoc uerum postquā pauperibus est facta restitutio quia ipsi sunt loco hæredū siue hæredis iuxta no.per Bar.in l.alio.de ali.& cib.leg. & l.cēturio.
1 de uul.& pupil. † Nec debet commissarius qui restituit & suū impleuit officium damnū pati.vt c.cum nō deceat. de elect.li.vj.& l.si quis ex signatoribus.ff.quēad.test.aper. & de hoc non est dubitandū. Secundo ad idem.s.ad exclusionem iudicij opponit̃ exceptio ordinis quia prius debebant pauperes ꝯueniri quā dn̄s Robertus qui ex cā cessionis factę sibi a pauperibus tenet dictam hæreditatē. Et si cessio facta esset sibi ex cā onerosa non uř dubium ꝙ efficax est sibi prędicta exclusio nō obstante replicatione ꝙ pauperes non sint cēsendi idonei: quia imo sunt postquam pretium perceperunt ꝙ solet in istis uniuersalibus succedere loco rei.ut l.si rem & pretium.ff.de peti.hær. præsumitur.n.quis effectus locupletior eo ipso quod recipit pretium nec apparet consumptum.ut l.in pupillo.de solu.Si uero cessio facta fuit ex cā lucratiua quod tamen iudicatum semel fuerit hæredes nō uř quod possint desinere & credendo se eximere ab onere debitorum ideo conueniri poterunt & debent antequā cessionarius etiam si conuentum expresse fuerit quod teneatur suscipere actiones ut est casus expressus in l.
2 ij.C.de hæred.uel act.uen. † Actiones enim affixæ ossibus contra hæredem non possunt pacto uel conuentione auelli ab eius ossibus & transferri in alterum. ut l. pacto successorum.& l.ij.C.de pact.Et si dicatur illud est uerum cum liquido constat eum qui cessit esse soluendo, sed ubi est notorium de opposito.s.quod soluendo non sit potest cessionarius ꝯueniri ad debitum hæreditarium absq; alia discussione ut no.Bar.in l.decem.ff.de uer.ob. Et ꝙ hoc casu.s.qñ cedens non est soluendo cessionarius conueniri possit tenet Cyn.in d.l.ij.cum ergo pauperum denominatio sonet inopiam non uidetur in conuentione illius qui recepit ab eis cessionem alia discussio necessaria postquam nomen & uocabuli allusio paupertatem necessario pręsupponit.arg. institu.de dona.§.est & aliud.

Ad hoc dico quod temporis interuallum siue spatium inter restitutionem factam pauperibus & eorum cessionē
3 & hoc litis principium facit cessare istam oppōnē. † Constat.n.quod probatio debet esse cōcludens necessario aliàs nō releuat probantē.ut l.non nudis.& l. neq; natales.C.de probat.& c.cū contingat.de offi.dele.Constat etiā ꝙ unusquisq; pōt & præsumit acquirere. ut l. si defunctus.C.arb.tut.nec paupertas de præterito infert necessario in pręsenti.& sic nō sufficit probare quē olim fuisse inopē ut sic talis hodie ꝓsumat̃ facit.l. spadonē.§.qui absolutus.ff.de excu.tut.debet.n.ꝓbari quē olim fuisse limitate inopia unius cū ex ea fundat quis suū iudicium ꝯ alium iuxta theoricā Bar. in l.in illa stip.si calendis.ff.de uerb.ob. Ad hoc facit quod le.& no.in l.si uero.§.qui pro rei.ff.qui satis.cog. Ad propositū ergo patet quod non excussis illis quibus iā fuit ut pauperibus restituta hæreditas an hodie sint soluendo uel non iuste dictus do.Robertus i ingressu & ꝓgressu litis iudiciū recusauit. Venio ad alias secundas exceptiones quæ opponuntur ad merita principalis causæ:quarū prima fundat̃ super furore & dementia principalis ꝯhētis.s.Nicolai. Alia sup ꝯpēsatione alterius debiti quo dña Catharina tenebat̃ suo filio Nicolao cōtra cuius hæredem in effectu agit̃ per hæredes

hæredes prædictas dñæ Catherinæ. Furorem & demētiam
ipsius Nicolai clare probant testes per actus extrinsecos in
dicantes furorem ante cōtractum dicti mutui celebrati cū
4 matre & post usq; ad eius mortem. † Insana.n.loqui lapi-
des proijcere ergā famulos terribilem esse sunt signa furo
ris & demētię ut l. si cum dotem.§.si maritus.ff.sol. mat. &
l.ob quæ uitia.de edili.edic.& c.cum dilecti.de suc. ab inte.
& c.j.de cleri.ęgro.lib.vj.Et si dicitur licet probent testes,
quandoque talia fecisse signa furoris.non tamen limitato
tempore quo contraxit mutuum & sic illa probatio nō cō-
cludit necessario & per ɔ̄ñs non releuat probantem, ut c.in
5 præsentia.de proba. † Ad hoc respondeo ꝙ probatio ex-
tremorum.s.principij & finis infert præsumptiue probatio
nem medij temporis.ut no.Bar.in probatione possessionis
continuatę quæ præsumitur si probentur extrema.s.princi-
pij & finis ut ipse no.in l.celsus.ff.de usuc. Item ille qui di-
cit furiosum gessisse actū eo tempore quo erat sanę mentis
debet hoc clare probare ut est tex.no.cū glos.iij.q.ix.iudi-
cas.præsumit.n.furor continuari licet casualiter habeat di-
lucida interualla.ut l.pe.C.de cura.furi. & ista p̄sumptio
est assumenda maximè ubi tractatur de præiudicio furiosi
qui alteri se obligat uel delinquit nā præsumendo eum fu-
riosum obligatio est nulla. ut l. in negocijs.ff.de neg. gest.
p̄sumēdo eū sanę mētis obligatio tenet. In hoc ergo dubio
promptiores sumus ad soluendum quā ad cōdēnandū.ut l.
arrianus.de act.& ob.& c.ex literis.de p̄ba. & c. inter dile-
ctos.ad fi.de fi.instru.& hanc partē ꝙ præsumat furor cōti-
nuus tenet Bar.in trac.de teste.§.opposita prudētiæ. Super
est de quarto & ultimo discutere utrū,s.ɔpensatio debiti iā
p̄scripti quo tenebatur dña Catharina suo filio Nicolao p̄p
susceptā in se obligationē mutui debitoris Nicolai ex cau-
sis i instro descriptis possit modo.d.Robertus possessor hæ
reditatis dicti Nico.ex cā cessionis pauperum ipsam cōpē
sationem opponere. Istud.est pulchrum dubium qñ p̄ de-
bitum unius p̄cedit debitū alterius in tēpore an cōtra pri-
mū præscribat si nō petit debitū qđ pōt per exceptionem
cōpēsationis excludi. Et credo ꝙ non quia præscriptio ad
īnuenta est cōtra desides & sui iuris cōtemptores: ut l.fi.C.
de edic.di.adri.tol.& c.uigilanti.& c.fi.de præscrip. Sed cū
iste Nico.agendo ad debitum suū posset ope except. exclu
di non vr̄ esse in negligentia siue mora petendi. Hinc dicit̄
quod ubi nulla petitio nulla mora.ff.de uer.ob.l.si pupill'.
Item lex dicit male eū agere cui obstat cōpensatio: ut.ff.de
cōpen.l.uerū, ergo nō debebat iste agere cōtra matrē sciēs
se eius debitorē i simili qn̄titate,unde nō absurde dici pōt
istū esse de casib' i qb' fit ɔpēsatio ipso iure sine facto hois.
sicut fit ad impediendū cursum usurarū & ad euitādū com
missionē pęnæ in quibus fit cōpensatio ipso iure.ut no.in l.
si cōstat.C.de cōpē.& est optima ista similitudo qa illa p̄scri.
xxx.anno.est inuēta cōtra negligentes solū.ut d.l.fi. Itē est
odiosa multū sicut cursus usurarū & cōmissio pęnę.ut not.
Dy.in c.malę fidei possessor.de reg.iur.lib.vj.Vnde sicut in
dictis casibus fit cōpensatio ipso iure ita hic ex paritate & si
militudine oīmodæ rōnis arg.eius quod not. in c.j. de tem.
ord.lib.vj.Nec vr̄ posse filio ad culpam siue negligentiam
imputari si matrē eius debitricem nō cōuenit ut dr̄ in pa-
tre.& l.si extraneus.ff.de iure do.Præterea postquā constat
hunc Nicolaum fuisse tanto tēpore furiosum dicto tēpore
non currit sibi præscriptio ipso iure sed seruatur illęsus si-
cut pupillus & adultus.glos.est nota. in l.ij.C. de cura. fu.
Vltimo circa hoc aduertendū quod uiuēte dña Catharina
nō potuit p̄scriptio inchoari. Nam cū ipsa mutuo promise
rit se soluturā p̄cium ligaminū Nicolao eius filio sciebat se
in dicto debito eius filio fore & obligatū esse ergo nō po-
tuisset p̄scribere propter malā fidē.ut in c.malę fidei posses
sessor.de reg.iur.li vj.Et licet dicat Bart.illud c. nō hīc lo-
cū in p̄scriptione actionū personaliū ob defectū possessio-
nis ex parte debitoris ut ipse no.i l.sequē.§.si uiā.ff.de usuc.
& ideo suū dictū de iure canonico nō vr̄ p̄cedere nec hoc
dixisset si finalē cām iuris canonici pōderasset. Sicut.n.ius
ciuile i tali p̄scriptione longissima pōderat negligētiā ex
parte nō petētis nō aliquā possessionē ex parte p̄scribētis
ut ipse dicit,ita ius canonicum ponderat ex parte præscri-
bentis bonā fidem & cessationē malę fidei possessoris. Nā
illo uerbo possessor deceptus Bar.ita dicit.s.quod non uē-
dicet sibi locū illa regula ubi est dare possessionē uel quasi
sicut contigit in debito personali s̄m eum. sed certe tex. in
d.c.fi.gn̄alius & latius loquit̄ ɔtra mala fide præscribentes.
6 † Dicit.n.ꝙ nulla ualeat absq; bona fide p̄scriptio tā cano-
nica quā ciuilis & subdit ꝙ qui p̄scribit in nulla tēporis par
te rei habeat conscientiā alienę. Ecce ergo ꝙ nō facit men
tionē de p̄scriptione quę a possessione cātur sed generalr̄ ī
quacūq;.& ita ad oēs rō illius.c.adaptatur.dum dicit quod
absq; peccato mortali non pōt obseruari. & q̄s dubitat ꝙ
ille peccat qui debitum quo tenet̄ alteri per prǽscriptionē
usurpare contendit sicut qui rē immobile aduocat per præ
scriptionē.Item secundum dicta eius alibi cū post talē præ
scritionē remanet naturalis obligatio iuxta cōem opi.in l.
cum quis.C.de iur.& fa.igno.posset per uiam denunciatio
nis iste qui sic præscripsit ad tale debitum cōueniri in foro
ecclesiastico propter peccatū ut ipse no.in.extrauag. ad re-
primendam.Si posset conueniri multo magis in foro ciuili
exceptione cōpensationis talis debiti mala fide præscripti
excludi,quia regula est quod exceptiones ex ęquitate cano
num descendentes debet iudex secularis admittere. ut c.li
cet.de iure iur.li.vj.& c.cū quidam.de excep.co. li. Ex qui-
bus oibus concludendum vr̄ quod exceptiones supradictę
dilatoriæ & perēptoriæ sunt efficaces & in iure & æquita-
te fundatæ maximè supradictæ duæ proximæ perēptoriæ
& per consequens idem dominus Rober.ueniat proculdu-
bio absoluendus.

CONSILIVM VI.

1 *Exceptio quæ possit contra instrumentum opponi.*
2 *Bannum quando dicatur iustum & quando iniustum.*
3 *Appellationi renunciare dicitur qui ad iudicem a quo reuertitur.*
4 *Bannum nullum censetur si forma debita omittatur.*
5 *Statuta statutis & leges legibus ad concordiam reduci debent.*
6 *Sententia annullatur in qua euidens iniquitas reperitur.*
7 *Sententia simpliciter lata ad intellectum iuris communis est reducenda.*
8 *Dispositio simpliciter prolata est secundum ius commune regulanda.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Viso the-
mate quæstionis uertentis inter dominā Frā-
ciscam ex una parte & ticium hæredem Mar
tini ex alia parte & dubijs ex eo elicitis subti
libus allegationibus super eis quinque dubia
eliciuntur.Prima dubia elicita ex prædicto themate atten-
to statu causę in quo est possunt redigi ad quatuor puncta
tantum.Primū est utrum dictum bannum i quo positus est
titius fuerit æquum uel iniquū uel nullum. Secūdum est an
possit idē cōquæri & debeat audiri super dicta iniquitate
uel nullitate.Tertium est corā quo debeat hanc cām prose
qui.Quartum est posito sine p̄iudicio ꝙ obstante sibi rigo-
re iuris secundum illa quæ infra dicam nō debeat audiri an
dictum bannum debeat cōtra eum personaliter & insolidū
2 exequi vel quatenus uires hæreditarię patiunt̄. † Quo ad
primum vr̄ ꝙ bannum fuerit iustum & æquum quia statutū
sub rubrica de excep.quæ pn̄t opponi contra publicum in
strumentū expresse prohibet contra instrumenta & senten
tias obiectū exceptionē oium per procur. nisi primo prin-
cipalis fuerit detentus.Cōparēdo igit̄ procur.prima uice so
lummodo indiscretè.i.sine principali qui debuit detineri
non vr̄ excusare dām a uitio contumacię: qa paria sunt nō
cōparere uel comparere minus legitimè.ut l.j.in fi.ff.quod
cuiusq; uni.no.& c.cōstitutis.de procu.Eodē morbo labo-
rat alia ɔparitio post datū bannū infra quatuor dies utiles
similiter & alia subsequens coram iudi.in offic.successore,
ex quibus apparet bannum iustificatū duplici ratione uigo
re dicti statuti. Prima quia exceptio inuentarij non est de
præmissis contra publica instrumēta.Secunda qa etiā si de
eis fuisset fuit cōparitio indiscreta absq; principali ut in di.
cto statuto ad fin. quod intelligēdū est simpl̄r prout uerba

sonant ut in alio statuto sub rubrica q statuta nõ recipiant
interpretationẽ. Quo ad secundũ vr̃ titium hæredem om-
ni auxilio destitui. Primo propter dictæ exceptionis obie-
ctę repulsionẽ. Secundo propter desertã appellationem &
eius renunciationẽ. Cõstat nãq; ex themate dictã exceptio
nẽ inuentarij per iudicẽ non admissam dũ procedit ad ban
num fiñr nec post bannum. Illa ergo bina repulsione vr̃ di-
cta exceptio reprobata per processum ad ulteriora & etiã
expresse quia dicitur q admittere recusauit ergo talis exce
ptio non põt amplius opponi nec super ea qõ refricari. ut
cle.si.de ap.& c.suborta.ad fi.de re iudi.& l. quod si in diẽ.
§.si rõnẽ.uer.aliud.de cõpen. Transit.n.talis interlocutoria
in rem iudi.quo ad partẽ infra quatuor dies.ut.c.cũ cessan-
te.de ap. Et ꝯfirmari vr̃ hoc statuto quo dicitur cõtineri q
hñs duas sententias ꝯ se nõ possit appellare uel de nullita
te opponere uel querelare nec aliquid dicere ꝯ ipsas. Sic
non vr̃ q iste titius hæres prætextu appellationis possit se
tueri. † eo.n.ipso q redijt ad iudicem a quo vr̃ illi renuncia
3 ret nec protestatio actui contraria sibi prodest,ut c. sollicitu
dinẽ.de ap.in fin.l.ad solonẽ.C.de re iudi. & c. cũ uenisset,
de eo qui mit.in posses.& c.gratũ.de offic. deleg. Et ex hoc
infertur q frustra iste titius hæres appellationẽ suam q per
iam dicta debet censeri deserta prosequitur. non.n.ualeret
sententia lata super tali instantia iam sopita & extincta p
renũciationẽ sicut nec super extincta lapsu fatalium. ut cle.
si appellatione.de ap.cũ ibi no.& q no.in l.proper.in prin.
C.de iud. Vr̃ etiam huic titio non ꝯpetere remediũ nullita-
tis. Nãq; in si.statuti de appel.clare patet q infra.x.dies de
bet qs de nullitate agere excipere & ultra non auditur. Ex
quibus infertur solo quo ad tertium dubium & cõcluden-
dum hũc titium oĩ auxilio destitutũ & per ꝯñs dictũ bannũ
licet forte iniquũ executionẽ mereri. Inferr̃ ẽt decisio quo
ad quartũ dubium postquã.n.dicta exceptio inuẽtarij est to
ties reprobata non vr̃ amodo posse repeti nec excuti cõ-
pellendũ esse ad solonẽ solide ac ẽt capi posse iuxta formã
banni. Et licet ex his & alijs sup rigore iuris fundatis pos-
set ita uideri minus subtiliter intuenti: tñ pdictis statutis &
alijs in facto propositis subtiliter ponderatis de iure est cõ
trarium sentiẽdũ. Et pro clariori intelligẽtia præmitten. q
pro parte dictæ dñæ fuit petita executio publici instri ꝯ di-
ctũ titiũ s̃m formã statuti de exceptione publici instri, qd̃
statutũ diuersimode prouidet & aliter ꝯ reũ principalẽ als
ꝯ hæredẽ cũ bñficio inuentarij aliter ꝯ pupillum. Itẽ aliter
ꝯ pñtem aliter ꝯ absentem. & pp istã uarietatem caute di
cta dña formauit petitionẽ suã gñalem uidelicet quòd fie-
ret executio s̃m formã dicti statuti cũ nõ posset eẽ certa de
ꝯdõne hæredis an esset hæres cũ bñficio inuentarij siue nõ
quo casu admittir̃ petitio incerta. ut l.j.§.q aũt.ff.quo.le.
no.ca.in c.ut qs duas.de elec.li.vj.illo aũt ꝯparente & de-
clarante se hæredem cũ bñficio inuentarij. unde illud.c.sta-
tuti q de tali hærede loqr̃ intentatũ sicut gñalis petitio re-
stringitur ad cãm specialiter ꝓsequutã iuxta materiã.l.licet
C.de iudi.facit.l.gall.§.& qd si tm̃.de li. & po. Processus
ergo iudicis sup illo.c.q de tali hęrede loqtur debet serua
ri qa ex illo vr̃ actũ & uigore alterius.c.ꝓcedendo stulte
agit uelut sup nõ petitis.ut l.fi.C.de fideic.li. Et aduertẽdũ
q dictũ statutũ inqtũ prouidet ꝯ hæredẽ cum bñficio inuẽ-
tarij solũ statuit de executione super bonis hæreditarijs &
nõ ꝯ personã.ꝯcor.ĩ hoc iuri cõi.ut l.fi.§.& si pfatã.C.de iu.
deli.ibi nihil ex sua sub a petitur hæredes amittant & ibi ui
delicet ipm hæredẽ inquietare q doct.intelligunt persona-
li captura.& in uer.ꝯ ipm. † Cum isto statuto ꝯiungendũ
4 est ẽt statutum sub rubrica de forma bãnorũ dandorũ qua
ꝑtermissa non vr̃ dubium bannum aliter datum non mereri
executionem iuxta formã dicti statuti. cum.n.statutũ illud
requirat materiam & formã pęnitus diuersam ab illa iuris
cõis omissio reddit bannum nullum sicut sñia lata ꝯ ordi-
nem iudiciorum nõ tenet:ut l.prolatam.C.de sen. & quòd
subtiliter no.gl.in cle.j.de iure pa.omissio nãq; modi & for
mæ uitiant dispõnem legis bois.ut.c.cum dilecta.de rescri.
& c.pisanis.de resti.spo.& l.qui romę.§.j.ff.de uer. ob. & l.
constitutionibus.ff.ad municip.Bannum igitur aliter latum
non debet dici bannum propriè sed impropriè & abusiue
sicut sententia testm̃ exhæredatio & alia dispõ legibus non
subnixa.ut l.iiij.§.condemnatũ.ff.de re iudic.& l.ij.l. testm̃
ff.quemad.testa.aper.& l.nõ putauit.§.nõ quæuis.ff.de cõ-
tratab.& l.j.ff.quòd quisq; iur.cũ alijs si. Ex quibus conclu-
dendum vr̃ quòd cũ dictus titius cõparuerit per procurato
rem & obtulerit se paratum satisfacere iuxta formã statuti
quòd loqtur de hærede cũ bñficio inuentarij perperã &
inepte processit ad bannum iniunctum ꝯ non cõparentem
a principio uel post ipsum bannum infra certum. At hic a
principio & post ipm bannum infra terminum cõparuisse
proponitur ut prædictum est.non ob.q cõparitio procura-
toris sine principali qui debebat detineri fuerit minus legi
tima per statutũ de excep.q pñt opponi &c.ut prædixi. Nã
ꝓcurator offerens principalem paratũ soluere iuxta uires
hæreditarias utitur iuris bñficio & statuti quibus apparet
nõ debere ultra inquietari nec actio ꝯ eum dari. Ex quo pa
tet q nõ dicitur opponere aliquã exceptionem,quia exce-
ptio est actionis exclusio.ut l.ij.de excep. sed nõ dicitur ex
cipere qui soluere est paratus debitum eatenus quatenus a-
ctio ꝯ eum datur ut ar.l.si domus.§.qui confitetur.de le.j.&
l.si reus paratus.ff.de procu. Proposito.n.q erat hæres cũ
beneficio inuentarij debuit iudex procedere prout dr̃ s̃m
formam statuti de executione publici instri.§.si uero peti-
ta fuerit. Ipse aũt processit ad bannum tanquã nõ cõparue
rit & minus rite lapsus ea rõne statuti pdicti de excep. quæ
pñt apponere &c. Arbitratum est.n.exceptionẽ inuentarij
nõ esse de permissis ibi hñtibus retardare uel si est de illarũ
numero debuisse principalem cõparere stare detentũ. Sed
ut dixi ista nõ est exceptio quæ perimat uel elidat actũ sed
est exceptio intentionis & facti. Asserit.n.se amplius nõ te
neri quã patiãtur uires hæreditatis. facit qd̃ no. in l.qui se
debere.ff.de ꝯdi.ob cãm. Nam & in simili qui stãte obliga-
tione solide & sententia super ipsa data utetur iuris benefi
cio immoderando executionem ad certum modũ non dici-
tur uenire cõtra sñiam:ut no.in l.j.C.de iur.& fac.igno.nec
dñt dici cõtraria quæ dispõnem modificãt nõ in totum ab
rogant:ut c.cum expediat.de elec.lib.vj.& l. sed & poste-
5 rior ff.de legi. † Præterea sicut leges legibus ita statuta sta
tis ad concordantiam reducenda.ut.c.cum expediat. & l.j.
C.de nooffi.doti.& statuta iuri cõi.ut c.cũ dilec. de consue.
Sed in palleg.§ si uero petita fuerit ꝯ hæredem cũ bñficio
inuentarij est fienda executio realis nõ personalis. & hoc si
aliud nõ alleg. Si aũt aliquam exceptionẽ de permissis alle-
gat per procuratorẽ debet stare detentus etiam si fuerit cũ
beneficio inuentarij. Cũ ergo nunquã allegauerit nisi bene
ficium inuentarij hoc sibi cõcessum est per statutum & per
ius cõe debet cessare oĩs personalis detentio & seruari sup
executione forma in procedendo d.§. si uero fuerit. Et hic
uerissimum puto ad sanum intellm̃. Et pro hac parte esset
per iud.appellationis pronunciandum si per actus contra-
rios & redditum ad priorem iudi. non esset ab eo recessum
sed posito q recesserit utrum sit remedium. Et ut dixi pro-
pter binam repulsionẽ dictę excep. inuentarij item pp uiã
præclusam exceptioni & iuri agendi de nullitate. & insu-
per propter tacitam approbatã ipsius repulsionẽ & p red-
ditum ad iudi.a quo uideretur prima facie hunc titium oĩ
remedio & auxilio destitui.ut.s.probaui. Contrarium cre-
do uerum. Primum.n.dico q bannum illud sibi non nocet
quia nõ est bannum propriè sed impropriè & abusiue cum
nõ habet subsistentiam a statuto uel iure cõi. ut.s.probaui.
uer.cum.n.statutum illud &c. Et licet nulla debeat admitti
exceptio ꝯ bannũ:tñ ista exceptio q istud nõ sit bãnũ i sub-
stantia & effectu non vr̃ exclusa sicut nec exceptio q nõ sit
publicum instrm̃ nõ sit sñia & similia:ut no. Bar. in.l.j post
prin.ff q ui aut clam. Põt.n.dici q umbra qdam uideatur
in opere, ueritas aũt non subeat i effectu.c.quãto. de cõsue.
quatenus ergo de facto processit ita de facto põt peti reuo
cari ne sic careat noĩe etiam banni q careat efficacia & iu-
6 ris effectu: ut cle.pastoralis. ante si. de re iud. † Item eui-
dens iniquitas q apparet ex sñia & processu reddit sñiam
nullam sicut error iuris: ut no. in c. cũ bertoldus.de re iud.
& gl.

& gl.in d.c.past. In qõne aũt istã patet bãnũ latũ ꝫ legiti-
mè ꝑarẽtẽ cuius natura est absẽtes & contumaces afficere
non pñtes. Itẽ cũ sup deductis in iudicium iudicis offm sit
latissimũ & possit supplere de facto etiã pro absente & cõ
tumace iuxta doc. Bar. in l.iiij.§.hoc aũt iudicium.de dã. in
fec. si notorie sibi constat bannum latum ꝫ hæredẽ cũ bñfi-
cio inuentarij cõparentẽ legitimè in iudicio & offerẽtẽ se
paratum satisfacere. non vr̃ hic posse exequi nec ꝓcedere
ad capturã salua ꝯscia & secura sicut facere debet & cũcta
rimari.ut.c.abbate sane.de re iud.li.vj.& xxx.q.ultima indi
cantẽ.& bñ facit præalleg.cle.pastoralis. ubi sententia lata
etiã p Imperatorẽ ꝫ nõtorium facti notum sibi iudici ut iu
dici est ipso iure nulla. nec expedit ipm̃ aliter allegare uel
de ipso excipere: q̃a iudex ex suo officio hoc facere dẽt cũ
ex actis apparet iniquitas manifesta facie qđ no. in l. ubi pa
ctum.C.de transac. & ad hoc optimè quòd no. Io. an. post
Innoc.in c.j.de offi.uica. Præterea aduertendũ quod etiã
si bannũ esset rite latũ nec posset rescindi: tñ e x eius tenore
nõ apparet ꝙ iudex retulerit se ad exactionẽ solidi sed sim
7 pliciter. † certum est aũt ꝙ uerba sentẽtiæ simpl̃r prolata re
ferenda sunt ad intellm̃ iuris cõis a quo recipiunt modifi-
cationem sm̃ subiectam materiam de qua in sententia cõti-
netur.ut l. miles.§.decẽ.ff.de re iud.& l.ij.C.de noxa.quini
mo expresse nõ uidet posse iudex tollere iuris beneficium.
8 † Omnis.n. dispõ quę simpl̃r profertur uestitur a iure cõi &
sm̃ ipsum debet restringi & ampliari: ut l.qõ.§.inter locato
rẽ.loca: & l.quid ergo.§.si hæres in hæreditẽ. de leg.j.præal.
c.dilec.de cõsue.ff.so.ma.l.si prior maritus & c.quẽadmo-
dũ.de iureiur.ubi de ꝯditionibus intellectis tacite in dispo
sitionibus quæ simpl̃r sunt conceptæ quinimo expressæ nõ
uidetur posse iudex tollere iuris beneficium si imperitia iu
ris lapsus condemnaret insolidum in casibus nõ permissis
ut l.ex diuerso.§.si in iudicio.ff.so.ma. Itẽ nõ est maioris ef
ficacię bannũ quã sententia diffinitiua imo minoris inquã-
tum bannum accedit ad naturã interlocutorię, ut no.in l.j.
ff de requi.re.sed post sententiã diffi.in executione sentẽtię
põt opponi per hæredem ꝙ non fiat ꝫ eum executio ultra
uires hęreditarias ut no.Spe. i ti.de instru.edi.§.dicto uer.
sed nunquid hæres. Nec mirum nã & si exceptione quis cõ
ueniatur ultra quã facere possit potest opponi in executio-
ne.ut.d.§.dicto.multo magis ista quæ non est ꝓprie execu-
tio cũ ultra uires actio ꝫ eum nõ det.ut.d.§.& si ꝑfatam. &
ꝙ no.Io.an.in c.quãquã.de usur.li.vj.in nouel.super gl.dice
bat. Et pro hac parte sufficiant quæ allegata subtiliter repe
rio: & maxime doctrina quã tradit Mars. i sua dispu. in qua
æquiparat bannum & sñiam quo ad hoc ut quæ põt obijci
& allegari post sententiam possint etiam post bannũ. Per
ista super quinque primis dubijs cõcludendum uidet ꝙ di-
ctus hæres prætextu banni prædicti capi non possit: tũ quia
nullum tum & quia si esset aliquod tẽperanda esset exactio
& ad uires hæreditarias restringenda est. Dico etiam ꝙ su-
per dicta nullitate põt successor in officio adiri & petere re
scindi quatenus de facto processit.ut d.cle.pastoralis. & l.
si minor.ff.de mino. & ꝙ no. in l. si expressim. de app.per
Bar. Põt etiam excipere de inuentario si petatur banni ex-
ceptio & allegari per hoc bñficium illius.§.si uero petita
fuerit &c.qđ arctat ad exequendum prout ibi dicitur pęna
iudi.imminente si illum ordinem prætermiserit. Per prædi
cta etiam patet solutio ultimi dubij.de sexto dubio non ex
pedit ultra discutere per iam dicta, & quia iura inducta op-
timè concludunt pro parte titij in prædicto casu. Ad id qđ
dixi de desertione ap.dicendum est ꝙ talis desertio non fir-
mat bannum contra nullitatem.ut l. si expressim.de ap.

CONSILIVM VII.

1 *Soror renuncians hæreditati paternæ fratri suo pro certa summa socero suo soluenda dotis nomine cum pactis in instrumento apponendis an possit agere ad dotem pactis nondum impletis.*
2 *Pactum super dote in personam certam appositum censetur ualidum.*
3 *Statim fieri dicitur quod ex interuallo efficitur.*
4 *Obligatus dare si dederit animo cõpensandi non donandi facere dicitur.*
5 *Ius suum remittere & pecunias iactare nemo præsumitur.*
6 *Verba in contractibus posita aliquem effectum habere debent.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † In quæ-
stione agitata inter nobiles uiros sergium ex
una parte agentem & bonseplantem de boni
co ex altera se defendentem: uisis õibus hinc
inde deductis defensiones dicti bonseplan. q̃a
sunt iustitia & æquitate fundatę quod ut clarius elucescat.
præmitto fundamentum super quo sergius nititur. s. ex uer-
bis cuiusdam instrumenti quibus dicitur ꝙ dña alix soror
bonseplantis pro libris duabus milibus paruorũ dandis &
soluendis in dotẽ & dotis nõie ipsius dñæ Alicis nobili ui
ro do. Florello per dictum nobilem uirum bonseplantem
cum pactis clausulis & conditionibus quæ uidebuntur ap-
poni in instrumento dotis per se & suos hæredes facit finẽ
& remissionẽ dicto bonseplan. de materna paterna & fra-
terna hære.&c. Inouit enim sergius ꝙ per illa uerba dictus
bons.obligatus est sibi in dictis.ij.millibus.ut hæredi dictæ
dñæ mediante persona dicti do. Florelli sui patris quem di
cta domina alix hæredem instituisse dicitur. Subsequenter
innuitur quia constat dictum bons. soluisse partem dictæ
summæ dicto.do.Florello.s.quingentas. Tertio innuit ex
quadam confessione dicti bonseplantis de qua constat in
quarta exceptione ipsius. Ista quidem sunt principaliter su
per quibus sergius fundat suã intentionem quæ idẽ bonse.
alijs exceptionibus nititur impugnare de quarũ efficacia ui
deamus. Primo quidem excipit ꝙ ex uerbis instr̃i supra re-
latis nulla fuit nata actio cõtra ipsum quia illa uerba pro li
bris duabus millibus soluendis in dotẽ sunt uerba enuncia
tiua & non dispositiua quę non solent parere actionem sed
q̃nq; exceptionẽ ut not.in l.emptio.§.ancilla.ff.de rei uen.
& plene per Bar.in l.ex hac scriptura.de dona. Secundo ex-
cipit quod licet prædicta uerba instr̃i essent apta ad obliga
tionem inducendam tñ ante declarationem pactorũ & cõ-
ditionum quæ apponi dñt in instr̃o dotali malè agitur con
tra ipsum subiungens ꝙ inter cæteras clausula apponenda
erat illa sub qua cõis pater ipsorum reliquerat eidem alici
mille.c.libras.s.qđ si illa decederet sine filijs dicta dos de-
ueniret in dictum bonseplantem, quæ conditio iam extitit
quia sine liberis decessit eo superstite. Replicatur pro par-
te sergij contra ista ꝙ promissio supradicta est pura ob cer
tam cãm facta quia non renunciauit dicta dña hæreditati
supradictę ita quod non uigore testamenti paterni renun-
ciationis promissa dicta quãotitas debeatur sibi. Et notan-
dum est in facto ꝙ mater dictę dñæ reliquit centum & simi
liter eius frater quorum hæreditatibus renunciauit ut.s̃.ui
dendum est ergo quid iuris. Ad quod dicam ꝙ siue dicta
uerba sunt enunciatiua tñ ante declarationẽ conditionum
& pactorũ inepte agitur. Constat.n.ꝙ illa uerba quæ uide-
bantur apponi in instr̃o dotis referuntur ad arbitrium bo-
2 ni uiri.ut l.fideicom.§.quãquã.de leg.iij. † Constat etiam
quod super dote ualet pactum appositum in personam cer
tam quãquã in bonum uirum.ut l.iij.C.de do. ꝓmis. nam si
ualet super dote ut ibi ergo super dependentibus & con-
nexis quæ regulantur a suo principali: ut c. si super gratia.
de offi.de le.li.vj.& c.prudentia.de don.inter ui. & uxo. &
clausulæ pactorum & cõditionum censent pars ꝯctus dota
lis nec pñt ab ipso separari.ut l.fundi.ff.de cõtrahen.emp.
& l.fi.ff.de eden. Præmature igitur iste sergius egit.s.ante-
quã bonsep.declararet cõditiones & pacta sicut ineptè agi
tur ante diem uel cõditionẽ.ut.C.de plus peti.& l.graccus.
§.si sub condit.de pig.& l.hoc iure.de uer.ob. Non obst. ꝙ
declaratio pactorum conditionũ in instr̃o dotali ueniebat
apponenda in fauorẽ dñę alicis nõ ipsius bõseplantis quasi
ex interuallo patet uel extraneus dans dotẽ non possit pa-
cta & conditiones apponere in ipsius dotis cõstitutione in
præiudicium mulieris.ut l.quoties.ff.so.ma. Nam dico ꝙ a
principio pñt pater & extraneus dantes dotẽ apponere in
ipsius dotis ꝯstitutione cõdi.& pacta tanq̃ sup re sua: ut.d.
l.quoties.& l.in re mãdata.C.mãdati.licet ergo i casu nr̃o
hodie fieret declaratio pactorũ & cõditionum, tñ facta vr̃

a principio postquã a principio sic cõuenit ut est casus in l.
3 Modestinus.ff.de solu. ubi illud dicitur † fieri statim qđ fit ex interuallo si a principio sic cõsueuit. & patet in sententia expẽsarum incerta cuius declaratio trahit ad tẽpus sententiæ:ut no.in l.ab executore.ff.de ap.& l.si cũ excep.§.quæstionis.ff.qđ met.cã.& l.itẽ ueniunt.§.& cum prędiximus.ff.de peti.hær. Videt.n.bonus uir assumptus ut declaret quid iustũ & æquũ sit.& sic dictũ eius est quędã declaratio iustitię & æquitatis iam certę in rerũ natura. sed apud hoies incertę:ut l.si pecuniã.& l.cũ ad præsens.ff.si cer.pet.Hinc dicit ꝙ qui declarat nihil de nouo facit.l.hæredes palã.de test.Prætera nõ vr̃ uerũ ꝙ dicta ꝯuentio cõditionum & pactorum exprimendorũ uideat apposita in fauorẽ dñę alicis non ipsius bonse.nã imo in dubio debet intelligi apposita in fauorẽ ipsius qui se obligat ad soluẽdũ cũ conditionibus exprimẽdis in instr̃o dotali.cũ.n.inter ipsum & sororẽ ꝯtractus iste ageret & ipse se obligaret ad soluendã dotẽ cũ pac.&c. est uerisimile ꝙ noluerit obligare purẽ & simpliciter sed cũ pactis & ꝯditionibus declarãdis arbitrio boni uiri. Nã cũ in dubio cõuẽtiones inuẽtę sint ut unusquisq; stipuletur ꝙ sua interest alteri stipulari nemo possit. ut.l.stipulatio ista.§.alteri.de uerb.oblig. uerisimile est ꝙ uoluerit pacta & cõu.apponere in fauorẽ suũ nõ officium procurationis uel negociorũ gest.assumere & sic alteri prouidere. & hoc est ꝙ dicit glos.alibi.s.ꝙ cum quis aliquid gerit ꝙ suo iure põt facere & alieno ꝑsumit fecisse noie proprio & nõ alieno.ut no.in l.pro hærede.§.cæterũ.uersi.& ideo.ff. de acq. hæred.l.si ita stipulatus.§.grisogonus.ff.de uer.ob. Ex istis breuiter infero ꝙ ante declarationẽ factã de pdictis pactis & cõditionibus sergius iste male gerit & inepte & pet pñs bonse.ex hoc capite ueneril absoluendus. Secũdo ueniens propius ad medullã qõnis dico ꝙ etiam si bonse.simpliciter promisisset dotẽ prædictarũ duarum millium librarum absq; dicta clausula cũ pactis clausulis & coodit.&c. tamẽ cõsiderato tenore paterni testamenti & ꝙ illa decesseric sine liberis nõ tenẽtur eã soluere: quinimmo solutã posset ab hæredibus mulieris repetere.ꝙ sic probo. patet ex testõ patris obligatum ipsum bonse.ad mille quingentas ex testamento matris in centum & testõ fratris in centum. & sic in mille septingentas. Cõstat etiam ex dispõnibus odotighe ꝙ dictus bonse.sciebat se obligatum pro dote eius sororis in libris mille septingẽtis & ultra promittit postea de ꝑprio libras.ccc.& sic.ij.millia.
4 † Infinitis aũt legibus cauetur ꝙ obligatus aliquid dare uel facere si postea dat uel facit,vr̃ illud facere animo compensãdi non animo donãdi & maxime in dote. multa iura hoc uolunt ꝙ frater dando dotẽ vr̃ ipsam dare ut se exoneret ab obligatione qua tenebatur non aũt dotẽ duplicare.ut l.titia.§.qui innita. de leg. ij.& l.hmõi.§.cũ pater.ff.de leg.j. Esset.n.absurdum ꝙ filia illa posset petere relictũ in testõ patris pro dote & postea frater hæres patris uideat in dubio promisisse de suo & sic dotem duplicare cõtra præalleg.iura & multa alia.Præsumendum est ergo ꝙ promissio fratris de soluenda dote facta fuerit per fratrẽ uigore absolutionis ex testõ paterno: & sic hac cõtemplatione vr̃ se ad dicta duo millia obligasse per relationem ad testm̃ paternum ut est ipsa ueritas,ergo illa uerba cum pactis cooditionalibus &c. uidentur intelligi repetita uel saltem ꝑ bonum uirum declarãda ut sic uolũtas testatoris pro lege seruet.ut in aut. de nup.§.dispo oat. & confirmatur hoc per l. qui romæ.§.duo fratres. de uer.ob.ubi in dubio conuentiones & pacta inter hæredes nõ infringunt fideicõ. inuicẽ inter eos debitum de futuro sicut est in casu nostro in quo dos ista debet ad fratrẽ peruenire si ipsa decesserit sine liberis,quæ cõditio cum euenerit datetur sibi petitio si soluisset multo magis retentio.ut l.j. §.ꝙ ait.ff.de superfi. Et uere est ibi casus noster.s.si dicam ꝙ bõse plan.dictã dotẽ promisisse uideatur uigore obligationis qua tenebatur ex testõ paterno ꝙ sine dubio est dicendum per ea quæ dicta sunt & probatur apertius.illud est de bitum quõd descendit ex dispositione legis qua cauetur ꝙ paternum est officium dotare filias.ut l.fi.C.de do.promis. sed alia.l.dicit ꝙ quicquid filia percipit a patre in hoc debito cõputatur.ut l.si cum dotem.§.si pater.ff.solu. mat. facit aut.præterea.C.unde uir & uxor. si ergo recipit a fratre hærede patris promissionẽ pro dote vr̃ in dubio recipere aio compensandi debitum in quo sibi tenebatur ꝑ dispõne legali & paterna non aũt animo donandi de nouo,quia donatio non præsumitur ubi adest alia coniectura,ut l.si cum aurum.ff.de solu.Non ob.ꝙ hic appareat alia causa promissionis.s.propter renunciationem hæreditatis paternę maternę & fraternę.nã ut ex eorum testamentis apparet non plus imo minus sibi debebatur quã receperit de ꝑmissis. Item non apparet ꝙ sibi aliquis mouerit litem super insufficacia prædictorum testamentorum & sic nõ præsumitur renunciasse ob aliam causam q̃ ex eo ꝙ noluerit agnoscere bonã fidem quia non plus sibi ex ipsis testamentis debebatur. Ista aũt est probabilis & concludens præsumptio ut si de uoluntate contrahentis non appareat recurrat ad coniecturas & uicinas scripturas & ex his debemus percipere intellectum.ut l.si seruus plurium.§.fi.ff.de leg.j. sic ꝙ dictus bonse.nõ habuit animum propter dictã renunciationẽ dñę alicis suę sororis se obligandi,sed tantummodo ab obligatione qua tenebatur liberãdi probãt illa uerba.ij.mill.libr. dandis & soluendis in dotẽ per nobilem uirum &c. sonãt ista uerba in dissolutione obligationis antiquæ quia soluere est actus obligationis extinctiuus nõ inductiuus.ut instit. qui mod.ob.in prin. Præterea si dictus.b.sponte soluisset.ij. mille libr. tenebatur dicta dña eius soror eum liberare & renunciare dictis hæreditatibus qa recipiẽdo debitum testamenti, vr̃ testm̃ approbare,ut l.post legatum.ff. de his qui.vt indi. Idem ergo si recepta promissione pecuniæ sibi debitę liberat hęredem uidetur recepisse & renunciasse ex causa prædicta fideicommisso in futurũ debito in defectũ liberorũ saluo manente.ut d.§.duo fratres. ubi est casus ẽm uerã lec.maximẽ uerbis dictæ renũciationis hoc sonantibus dum dictũ fuit cũ pactis clausulis & conditionibus inferẽdis &c.
5 † Verisimile est.n.ꝙ frater de illo fideicõmisso reseruando senserit quia nõ præsumitur quis i dubio remittere ius suũ sicut nec pecunias iactare.ut l. cũ de indebito. de ꝓba.Si.n.dicta in præcedentibus uidenẽ in cõtractibus repetita.ut l.item ff.de pac.multo magis illud de quo apparet testm̃ pñs sicut erat illud fideicõ. deberi intelligi repetitũ.Et ꝙ cõditio quæ inest præcedẽti obligationi uideat repetita in sequenti ꝑmissione & oĩs eius qualitas sunt tex.expressi.ff.ot leg.no.ca.l.j.§.si quis sub conditione
6 cũ ꝯcor.ibi no.& l. si prior maritus.ff.so.ma. † Accedat ad hoc regula ꝙ uerba dñt aliquid operari.ut c.si papa.de priui.lib.vj.& l.si qñ.de le.j.Illa ergo uerba cũ pactis & cõditionibus inferẽdis nisi istũ effectũ producãt non ꝑñt alium operari,operenẽ ergo quẽ pñt sine pıudicio alterius. & est æqua illa interpretatio q̃ conseruat ius fratris si soror sine liberis decesserit quẽ pater præstitit i dicta dote extraneis quibuscũq; & recte.ut l.cũ acutissimi.C.de fideic. Ex istis oĩbus manifeste cõcludit ꝙ si dictus bonse. dictã dotẽ soluisset sorori ea postea decedẽte sine liberis posset eã repetere ab hærede ipsius, dñs multo magis si non soluit soluere ammodo tenetur ut in regula cui damus. Et ꝑ ista sublata sunt fundamenta partis alterius quia nedũ parte sed si totũ soluisset & pure etiam se soluturũ ꝑmisisset uel confessus esset intelligiẽ facta ꝑmisio cõfessio & solutio saluo iure fideicõmissi.ut d.§.duo fratres.Sic ad illa q̃ apparent obligatio ipsius bonse. & renunciatio dictæ dñę referant sicut a primordio tituli oĩs posterior formatur euẽtus, ut l.j.C.de impo.lu.de.ubi gl.notabiliter dicit ꝙ ex origine cuiuslibet cõtractus & causæ qđ statuẽdũ sit distinguit.Et sic apparet ꝙ in principio dixi ꝙ ius dicti bonsep. in æquitate & iustitia est fundatũ in cõspectu cuiuslibet recti iudicis & sic ueniat absoluendus a petitione dicti sergij, quia certat de lucro captãdo & alterius testm̃ & mentẽ cõtrahentiũ infringere conat,& hæc cõclusio respicit quõd reliqt pr̃ huic alici.s.mille quingentas libras cũ onere fideicõmi. sepe dicto q̃ soluere nõ tenet & solutionẽ repeteret ut pdixi. Quo ad residuũ aliorũ quingẽtorũ debuerat declarari cõdões & pacta & clausulę antequã iste ageret ꝙ cũ non fecerit male egit

egit & sic uenit iste bō.s.absoluendus ut superius est ꝓbatū. De legitima iure naturę hic non est quærendum quia nō est actum ex hoc capite nec ꝓbata quātitas limitata ipsius legitimæ ut ex actis apparet. & satis certe esset ęquū ꝙ i ccc. libris ultra datas per ipsum bon.s.e. illa ꝯditio si soror decesserit sine liberis reuertaꝛ ad ipsum debeat sub intelligi sicut in mille quingētis libris. s. debitis ex testmēto ut sic in q̄n gētis debeāt conditiones & pacta intelligi repetita sicut in principali dote. ut. l. inter socerum. §. cum inter. de pac. do. cum si. ut sic frater iste liberalis sororē uideatur se potius dilexisse q̄ hæredem extraneum institutū ab ea quòd ista est ordinata charitas commendata a iure. ut. l. præses. de ser. Et ita consulo ego. P. &c. Mccccxcv. xij. Iul.

Mater suæ filię mente captæ coins pr̄ iam decesserat post uniuersalem institutionē factam de ipsa substituit per hęc uerba, post mortem uero dictę Helenæ eius filiæ mentecaptæ uolut iussit & mandauit omnia sua bona mobilia & immobilia distribui & dari per dictos suos ꝯmissarios ubi melius uidebitur pro aīa dictæ testatricis. deinde mortua testatrice curatores dati in testō matris dictæ mentecaptæ adiuerunt dictā hereditatē & tandem mortua est dicta mētecapta, de eius bonis tam prædictis m̄rnis q̄ paternis oritur prētio iter dictos cōmissarios siue ep̄m ex una parte & herodes ab intestato dictæ mēte captæ ex alia q̄rit̄ q̄d iuris.

CONSIL. VIII.

1 *Substitutio exemplaris quae dicatur & quae fideicommissaria.*
2 *Aditio si omissa fuerit quicquid in testamento habetur irritum erit.*

N CHRISTI noīe amē. Difficultas q̄ōnis
1 pricipaliter ꝯsistit in spē substitutionis †Verū. s. dicta substō sit censenda exemplaris an fideicommissaria. namque si est exemplaris uidet̄ trahi ad oīa bona mentecaptæ undecunque quæsita ex successione paterna materna uel aliunde. nā ita est in pupillari ut facta in parte trahatur ad totū patrimonium pupilli cui substitutio pupillaris facta est. ut. l. sed simpliciter. §. ad substitutos. a. l. coheredi. §. fina. ff. de uulg. & pup. l. precibus. C. de impub. & alijs sub. vñ cum exēplaris sit inducta ad exemplum pupillaris idē erit in ea dicendū. s. ut ad totum trahatur. ut. l. humanitatis. C. de impub. & alijs substi. & hoc tenet ibi Cy. & post Di. in vj. q. & Bar. in. l. ex facto. in quarta principali. q. ff. de uul. & pu. & s̄m hoc oīa bona uenirent non solum bona matris substituentis de certa linea quæ una cū alijs mentecaptæ bonis ad suos uenientes ab intestato deuoluerētur. ut. l. cohęredē. §. cū filiæ. uer. nec fideicommissum. ff. de uul. & pup. p̄all. l. precibus. in fi. Premittendū est ēt ꝙ ista substitutio post mortē uero &c. est cōpendiosa quę est apta cōprehendere uul. & pup. exēplarem. & sic directas & ēt fideicommissariā & sic obliquā. modo q̄nque de una ad aliā trāsit ut legit̄ & no. in. d. l. precibus. & . l. centurio. ff. de uul. & . pup. Pro decisione igit̄ quæstionis est discutiendum an dictā substitutio compendiosa acepta ut ꝓponitur ꝯtineat in se exemplarē uel fideicommissariā. Et uidetur ꝙ sit directa exemplaris sic esset eñ in pupillari inclusa i cōpendiosa ut facta per uerba de quibus in themate, post mortē uero &c. censeretur directa pupillaris & executores mortuo pupillo infra pubertatē tenerent locum hæredis ut no. plene per Bar. in. l. centurio. in. ij. principali. q. ff. de uulg. & pu. ita dicendum uidetur hic. s. quod prædicta compendiosa propter distributionē fiendā ꝓ anima censeaꝛ exemplaris. Nam post quam conuenit uerbis & personis est in dubio interpretanda esse directam potius quàm obliquam ut. c. si pater. de testa. li. vj. & no. in. l. uerbis ciuilibus. ff. de uul. & pu. Ista faciunt pro hac parte. In ꝯriū duo urgent. Primo intentio testatricis. Secundo defectus non solennis aditionis. Intentio testatricis quod hic deficiat tollitur ex uerbis testamenti. Nam primo dicitur in testamento quod instituit eā hęredem in omnibus bonis suis. Et in substitutione subiungitur: post mortem uero dictæ Helenæ mente captæ mandauit omnia bona suā distribui & dari pro anima ipsius testatricis &c. Per hæc uerba clare ostenditur quod uoluit solūmodo bona sua distribui pro anima non autem aliunde quæsita ipsi filiæ mentecaptæ. nā animæ testatricis non prodesset distributio bonorum quæ ad ipsam non pertinent ut. c. non est putanda. 1. q. 1. Hæc ergo causa in substitutione adiecta expresse demōstrat quod uoluit prouideri saluti suæ aīe & non filiæ mentecaptæ, & sic s̄m causam adiectam est ista substitutio restringenda. ut. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de le. ij. & per hoc respondeē ad. l. humanitatis. quæ uidetur cum apparet ex uerbis quod substituendo uoluerit prouidere filiæ mentecaptæ hic uero aīe suæ tm̄. Non ob. quod substitutio pupillaris expressa uel in compendiosa inclusa extendatur ad oīa bona. ut. l. cohæredi. §. fin. p̄alleg. nam & si in pupillari expressa hoc faciat cum apparet tñ inclusa in cōpendiosa negari pōt. nam facta per hæc uerba post mortē filij mei pupilli uolo ꝙ bona mea distribuantur pro anima mea repugnat quòd ueniant bona pupilli aliunde quæsita per p̄realle. c. nō est putanda. & dicta Bar. quæ de ista inclusa pupillari sub compēdiosa loquuntur sustineri possunt in casibus qui ex uerbis eius apparent. s. cum testator bona sua iussit distribui inter pauperes simpliciter nec adiunxit pro anima sua uel filij sicut in casu nostro. Ibi eñ ideo ueniunt bona pup. quia prouisio aię non refertur ad animam testatoris tm̄ sed potest includere salutē animæ pupilli: ideo benigne & piè interpretatio sumitur ut includat animam utriusque. In casu autē nostro uerba expressa non patiuntur coniecturam talis uoluntatis arg. l. illud aut illud. §. cum in uerbis. de lega. iij. Nā ut idē Bar. dicit in. d. l. centurio. in. iij. q. principali probabiliter in multis casibus & loquēdi modis dubitatur an inclusa in cōpendiosa & pupillari uel fideicōmissaria in quorum casuū decisione ponderat multum uerba quibus usus est testator, sic ergo in ista inclusa exemplaria ponderanda sunt ut dixi & in talibus relictis ad pias causas æquum est ita dicere ut mentem testatoris sequi non scriptas iuris ciuilis regulas quibus talia relicta non reguntur sed iure poli & naturali, ut. c. filius. & c. cum tibi. de testamentis. & ꝙ no. Bart. in. l. hanc. C. de sac. san. ec. Ex istis infero ꝙ ista substitutio non est exemplaria ponderata principaliter testatricis intentione uerbis expressis manifesta & per consequens amplectēda. ut. l. in conditionibus primum locum. ff. de condit. & demon. Dixi secundo ꝙ principaliter arguebat in ꝯrium defectus nō soluendis aditionis maternæ hæredıtatis factæ ꝑ procuratorem filiæ mente captæ. nā posito ꝙ esset directa. exemplaria & sit, tñ quia nō fuit aditione roborata non as-
2 sumpsit robur siue efficaciā. †Nā omissa aditione legata substitutiones & omnia in testamento relicta ad irritum decidunt. ut. l. si nemo. ff. de testa. iure. cum si. Et quòd ad confirmationem exemplariæ factæ a matre requiratur aditio tenet Bar. in l. ex facto. ff. de uul. & pup. Talis. n. mentecapta adire non potuit sed uenire debuit per bonorum possessionem s̄m tab. quæ satis fuissent ad confirmationem. l. fi. C. de cura. fu. ꝙ dicit expresse Bar. in prædicta. l. ex facto. in. j. q. principali. ibi unum & ultimum &c. Non ob. si dicatur ad confirmationem talium relictorum non requiritur aditio ut ipse no. in. l. habeat. C. de sac. san. ec. ubi ēt dn̄s meus Bal. tenet. nam dicunt uerum qñ cōstat de expressa uel tacita uoluntate defuncti ꝙ sic uoluerit. Tunc. n. est iustum dicere ꝙ talia relicta non subiaceant huic rigori sed quando ex iuris rigore quis ad talia consequenda aspirat. Preterea non ex præsumpta uel tacita uoluntate autoris sed ex eo ꝙ ius statuit ut institutus in parte habeat totum uel quod iure possit facere testamentum filio mentecapto in bonis ipsius filij. Nā hoc concessum est ex priuilegio legis. ut. d. l. humanitatis. ibi parentibus indulget tunc talia relicta pia cum sumant auxilium & fomentum a iure positiuo debent illo iure regulari. ar. c. quo iure. viij. di. & credo hoc uerissimum quod confirmo ex his quæ dominus & præceptor meus dominus. Bald. in. l. omnium. C. de sac. san. ecc. ubi si obligatus petit instrumentum confessionatum executioni mandari secundum formam statuti poterit ex illo statuto repelli mi-

gore

gore præscriptionis statutariæ contra talia instrumenta. Multum ergo refert utrum relicta ad pias causas fundentur in uoluntate an in iuris subtilitate. Hoc enim casu alio iure simili uti dñt.& d.c quo iure. Ex quibus infero & concludo in proposita.q.quòd bona testatricis sm eius uoluntatē post euentum conditionis per obitum metecaptæ Distribuantur inter pauperes pro anima testatricis minus solēni aditione non attenta detracta tamen legitima debita filiæ quam non potuit auferre.ut.c.raynutius.de testa. &.l.cum quæritur.de inoff.test. Trebel. uero de talibus relictis non detrahitur sm ueram communem opi.de qua per Bar. in.l. marcellus.ad treb.Sed aliter oo.Io.an.in.c.si pater. de test. li.vj.dicta uero legitima & alia mētecaptæ bona undecunque obuenerint deuoluuntur ad uenientes abintestato dictę filiæ mentecaptæ rationibus supra dictis. Et ita dico et consulo ego Pet.de ancha.iuris utriusque doctor bononiæ actu legens & ad fidem me scripsi & sigillaui &c.

CONSILIVM. IX.

1 *Testes quot sint necessarij contra instrumentum uel præsumptionem instrumenti.*

2 *Instrumentum publicum quot possit testibus reprobari.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Plurimæ coniecturę concurrunt quòd iste debeat iudicari contractus pignoris & sub specie emptionis initus in fraudem uel legis commissoriæ uel in fraudem usurarum quas blando nocabulo campsores quidam moderni temporis meritū appellant & sic de nomine ad nomen fraudem faciunt qđ tñ non excusat. xiij. q. iij.plerique. Et antequàm dictas coniecturas enumerem præmittendum est φ instrumentū in sui forma uisibili est purum in quo.a.&.b.fatentur se p̄tium recepisse & φ in præsentia ipsius notarij fuit eis integre numeratum ita φ alio nō apparente præsumitur pro instrumento & ei statur donec probetur ꝯtrarium,quo probato plus ualet q̄ scriptura. ut. l. cum precibus. cum ibi. no. C.de proba.& c.accepimus.§.interim autem.de fid. instru.

2 † Qualiter autem fiet hæc probatio contra publicū instrumentum omnes concordāt φ in hoc sufficiant tres testes licet aliqui dicant de duobus tantū.ut in.c.cum ioannes. &. ibi plenè in nouel.de fi.instru.& per Bart.in.l.j.ff.q̄mad.testa.ape.Et hęc uera cum directe quis vult ꝓbare ꝯtra instrumentum.si autem contra præsumptionem quæ ex eo oritur lenior probatio sufficit.ut no.in.l.iuregen.§.quod fere.ff.de pac.Quod aūt dicta uenditio non fuerit ita pura nec uera numeratio intercesserit prout uerba sonant ex multis efficaciter demonstratur.Primo ex serie scripturæ priuatę trino teste annotatę & sic eandem habet uim quam publicum instrumentum.ut.l.scripturas.C.qui po.in pig.ha. & no.in. c.ij.de fide instru.in ea.n.habita mentione expressa de ꝯtu prædictę emptionis præambulo emptor & uēditor. s.a.& b.paciscuntur quòd eis liceat dictas domos reemere infra. an.&.c.&.d.emptores si eis pretium fuerit numeratum & redditū infra dictum tp̄s libere teneantur relaxare & reuendere qđ pactum ubi alia nō cōcurrerent in præsumēda fraude est a iure approbatum.vt.l.ij.C.de pac.inter emptor.& uēd.Alijs autem concurrentibus pactū illud adminiculat ad præsumptionem fraudis.ut no.Ioan. an. referendo Cy. in.c.illo uos de pig.licet ergo appareat ex tenore instrumēti emptio absoluta & pura,tō illud pactum aliud ostēdit:φ licet omissum fuerit instrumento si tñ extrinsecus probetur sufficit.ut.d.c.cum Ioannes.Secundo considerandum quia ex serie instrumenti patet.a.&.b.pretium recepisse.supradicta autem scriptura oppositum testificat dum in ea dicit φ dictum prætium siue ducatus debeat inueniri ad meritum per literas cābij uel aliter ut prædictis emptoribus melius uisum fuerit.ex hoc patet φ prætium non fuit solutum ut dicit in p̄dicto instr̄o. Preterea hoc expresse dicit ꝓbaturos tres testes qui interfuerūt ꝯtui & descripti sunt in instrumēto.s.φ nulla prætij uera numeratio facta fuit sed quædā ostensio pecuniæ prædictæ quàm.d.&. c.fecerunt & retro reportauerunt.non autem dictis emptoribus tradiderunt. In hoc ergo instr̄o quæ ad hoc expresse conuincitur simulatum & fictum ut.d.c.cum Ioannes.Scriptura.n. propria manu annotata tribus testibus & ipsis illud idem & clarius deponentibus nulli dubium quòd superat fidem instrumenti. ut.d.l.scripturas.Tertio considerandum est pactum appositum quòd de dicto prætio sic procurato ad meritum per literas cambij uel aliter.a.&. b. uenditores tenentur soluere meritum toto dicto anno quo poterant reluere,φ pactum non minus est ꝯ substantiā ꝯtus quàm illud. s. quod uenditor computet sibi fructus in sortem.ut no. io. d. c. illo nos. Ex serie etenim instrumenti patet quòd uenditores constituunt se præcario nomine possidere domos uenditas & sic fructus pensiones & si pertinent ad emptores post traditionem factam:ut.l.iul.§.si fructibus. &. §.ex uendito.ff. de actio.emp.Quod ergo uēditores teneantur interim soluere meritum siue usuram de prætio est ꝯ.no.in.l. ex uendito.quinimo uenditor postquàm rē tradidit potest licite petere usuras tamquàm interesse pretij non soluti. ut no. in.c. cōquestus. de usur.Quarto ēt pōderandū est quod in libro rōnum dictorum.c.&.d.apparet quod idem.a. &.b.ante dictum ꝯtum emptionis & uenditionis erant debitores descripti in centum ducatis:& immediate in folio in quo descripti sunt debitores subsequunt q̄dam in quibus. a. &. b. describuntur ēt debitores in usuris sub noīe meriti concurrentibus illo anno factę uenditionis & dicta quantitas sortis & usurarum æquatur de prætio in quo in eodē libro rōnum descripti sunt dicti.a.&.b.creditores dictorū. c. et. d. ex qua descriptione manifeste & liquide infert quod. c. et d.dictum prætium non soluerunt.ut dicitur in prædicto instrumento . quis enim mercator esset tam supinus & ebes ut pretij iam soluti se describeret debitorem in li. rōnum suarum.certe non est uerisimile nec sibi credendum si ꝯ scripturam propriam uenire tētaret sed potius libito suo: ut.l.si.C.arb.tu.&.j.q.vij.§.loberrimū.& de prob. per tuas. &.C.eo.ti.l.rationes.&.l.instrumenta.Quinto ēt considerandum est quod dictę domus uenditæ erant duplo maioris pręti j q̄ ꝯuēti quod ēt adminiculatur ad fraudem præsumendum.ut.d.c.illo nos. &. c. ad nostram.de empt.& uen. Nam ēt ex isto capite posset ꝯtractus rescindi ēt si fuisset uerus.ut.l.ij.C.de rei uen.Sexto & ultimo ad considerādum quod dicti.a.&.b.uenditores toto illo anno quo habebant facultatem reemendi steterunt in possessione domorum quæ detentio argumentum præstat ad præsumendam simulationem.ut.l.sicut,§.superuacuum.ff.qui.mo.pigno.uel.hipo.sol.Et si dicatur quare ergo lapso anno tradiderunt uel possidere uel uendere passi sunt dictis. c. &. d. emptoribus dictas domos postquàm pretium non receperant ut tu dicis.istud.n.soluere uel tradere est iactare quod nō debes & hoc non præsumendum:ut.l.cum de indebito.ff. de proba.Ad hoc respondeo quod sic facere cogebantur quia ex alijs causis apparebāt ueri debitores dictorum.c.&.d. in dictis centum.ut patet ex literis ipsorum ut superius tactum est. Vnde cum urgerentur ad solutionem conuenerunt ut post annum dicti.c.&.d.licite & titulo emptionis dictas domos ꝓ dicto debito possiderēt & interim soluerunt meritū siue usuram.Concludo igitur quod cum ex libro siue codice rationum non appareat dictum pretium aliunde solutū &.a.&.b.describantur dicti prætij creditores.& hoc idem ēt ꝯfirmetur per dictam scripturam priuatam ex ista uia si. a.&.b.ea uti uellent possunt licite petere dictum pretiū cōuentum & ēt omnes fructus & pensiones domorum quas dicti.c.&.d.percipere potuerunt.ut.d.l.iulia. §. ex uendito. &.d.c.conquestus.& utrobique not.Item si uolunt idem.a. &.b.dicere dictum ꝯtractum emptionis & uenditionis simulatum & potius fuisse dictas domos pignori obligatas quàm uēditas ēt hoc dicere possunt & ex plurib' demōstrare.Primo ex pacto de reuendendo. Secundo ex paruitate pretij quia minus q̄ dimidia iusti p̄tij. Tertio quia post domos traditas uigore conuentionis cogebantur soluere usuras sub nomine meriti siue cābij. Quarto quia ante dictū

contractū ma

contractum erant ueri debitores quantitatis conuentæ, po
stea sub nomine pretij pdictarum domorum quodammo-
do coacti uẽdere cogebãtur ut dictis creditoribus. c. &.d.
satisfacerent. Quinto quia euidenter apparet per scripturã
priuatam & codices rationum & per testes in instrumento
descriptos non interesse ueram numerationem sed & simu
latã ut probant testes. Sexto quia uenditores in possessione
domorũ quousq; ex forma cõuentionis poterãt reluere in
possessione remãserũt. Septimo quia ijdẽ uenditores scribendo in
suo codice aliquos sibi debitores meriti suæ usurarũ quas
meritum siue cambium uocant non carent suspicione ꝙ
fœnerentur & credant alias pecunias sub usuris. quia igitur
sumus in materia in qua ex præsumptionibus iudicatur, ut
no. Io. an. post. Inn. in. d. c. illo uos. de pigno. circunspectus
iudex atque discretus ex prædictis argumentis & testimo-
nijs confirmabit motum animi sui ꝯ prædictos. c. &. d. cum
ꝯctus emptionis & uenditionis prædictæ multipharia mul-
tisque modis conuincatur uitiosus & uere per eos nullum
fuisse pretium numeratum prout ex superioribus euidẽter
apparet Ego Pe. de ancha. legum doctor.

Communitas castragani submisit se cõmunitati anchõ-
næ & ut illam defenderet certam summam pecuniæ annuã
soluere promisit. Quidam nobilis dicti castri certis annis
in solutione dictæ summę contribuit & facta confirmatio
ne apostolica dictæ submissionis dictus nobilis se & sua
sub protectione papæ posuit & receptus est. queritur an pos-
sit compelli ad contribuendum in solutione prædicta.

CONSIL. X.

1 *Facere plus dicitur qui facto quàm qui uerbo facere reperitur.*
2 *Munera quare ab omnibus soluenda sint.*
3 *Priuilegium in quibus priuilegiatum non tueatur.*
4 *Res quæ inter alios fit alijs praeiudicium non parit.*

IN CHRISTI nomine amen. Videtur effi
caciter posse probari istum nobilẽ. uirũ Col-
lam non posse effugere quin soluere & cõfer-
re teneatur cum illis de cõmunitate Castraga
ni sicut hactenus contulit. Primo quia in the-
mate præsupponitur pręsidentes cõmunitatis prædictæ fe-
cisset hanc submissionem cõmuni Anchonæ de cuius iuri-
bus non põt in dubium reuocari. Quia postea papa regimẽ
& gubernationẽ dictæ cõitatis dicto communi concessit.
de factis. n. summi pontificis alicui disputare non licet nec
retractare ꝙ fecit. xvij. q. iiij. qui aũt In si. &. viij. q. 3. cuncta
per mundum. & cap. per principalem. &. l. disputari. C. de
crimi. sacri. Si ergo submissio illa tali confirmatione robo
rata est de iure ualida, dictus nobilis uelut membrum non
põt a suo toto a capite recedere. dicitur. n. turpis pars quæ
suo non cõgruit uniuerso. xij. dist. c. illa. &. c. de his. &. c. no-
uit. Præterea ex solutione siue contributione hactenus fa-
1 cta conuincitur quòd cõsensit huic submissioni. † Vnde &
si aliter non constaret eum consensisse uerbo, tamen ipse fa
cto comprobauit & plus est facere facto quàm uerbo. ut. c.
dilecti. & quod ibi no. facit. l. certum. ff. si cert. petat. Nec
prædictis obstare uidetur noua submissio quam de se ca-
stro & uillę prædictis nuperrime fecit summo pontifici qui
res ipsas et ipsum ut uasallum sub sua protectione suscepit.
Nam ista receptio non uidetur eum eximere ab oneribus
communitatis. Primo quia hoc non uidetur esse de princi-
pis uoluntate. s. per suum priuilegium auferre ius tertij. ut.
l. ij. §. si quis a principe. &. §. merito. ff. ne quid in lo. pu. &.
2 c. ex tuarum de auto. & usu pallij. cum si. † Et uidetur maxi
me hoc uerum in solutione munerũ quę indifferenter sunt
ab omnibus subeunda ut facilius obsequijs publicis pareã-
tur. C. de mu. pe. l. ciuilia. &. l. munera. &. l. fi. li. x. Et priuile
gium ꝯ hoc impetratum nullius est momenti. C. de nec. ti.
3 & communi. l. fine. & uidetur † lex expressa quòd priuile-
gium in talibus non defendit aliquem. C. de decur. l. uacua.
li. x. Cum ergo ista submissio facta fuerit pro communi uti
litate communitatis castragani & pro parte quam soluit
idem nobilis alij subleuentur cum aliãs oporteret eos solue
re illam partem dicto cõmuni anchonæ, uidetur quod nul-
lum priuilegium hoc tacito impetratum teneatur in præiu
dicium prædictorum maximè quia erat in quasi possessio-
ne soluendi constituta in eum per dictam annuam præsta-
tionem. ut. c. querelã. de elec. Debuit ergo de hac fieri mẽ-
tio. s. de possessione quam habebat alius contra eum alias
concessio fuit nulla. ar. c. cum nostris. de conces. præben. &.
c. ij. de decimis. li. vj. Et licet ista prima facie uideantur ur-
gere, tñ subtilius ponderando uerba thematis contrarium
sentio & quòd nõ prædicti homines de communitate non
possunt eum de cętero compellere ad prędictam solutionẽ
siue contributionem. Et primo quia ut apparet ex uerbis
thematis cessat in prędicto nobili causa ꝑpter quàm dictã
quantitatem pecuniæ promiserunt. s. propter defensionem
protectionem & submissionem. prædictis autẽ Colla nec
submisit se nec fuit sub ꝓtectione et defensione susceptus.
cessante ergo commodo cessat & onus, conuincatur emolu
mentũ & e contra. l. j. §. pro secundo. de cadu. tol. l. sm natu
ram. ff. de regu. iur. & cle. j. de censi. fuit ergo ista solutio si-
ne causa & nuda. & per consequens põt dici census sine tri
butum non debitum pro futuro tempore. ut. c. conuenit. de
censi. &. l. si certis annis. C. de pac. tex. n. in. d. c. peruenit. di-
cit oportet. n. ut omnis census ad quod & qñ persoluunt si
non subest causa extirpãdus est. lxx. di. c. or episcopi. Et hoc
uidetur proculdubio uerum cum non est deuentum ad pre
scriptionem legitimam ut est hic. ut legitur & no. xviij. q.
ij. sed uitium. Et prædicta submissio a prin. nõ fuit iure sub
nixa: sed de facto presumpta ab illis de comunitate qui sub
traxerunt se ad obediẽtia ueri dñi id est ecclesię & submise
runt se. Et per hoc tollitur ꝯtrarium quòd membra non de
beat a capite discernere &c. debet enim intelligi cum salu
briter pro comuni utilitate aliquid statuunt cum non ali-
quid illicite caput attẽtat. Hoc enim casu laude dignus est
qui caput non sequitur. ut. c. si quis præsbyterum. de reb. ec
cle. non ali. e facit. l. omnes iudices. C. de ap. Tunc namque
minor pars tenetur sequi maiorem. cum utitur iure suo se-
cus si abutitur: puta delinquendo, tunc. n. alijs non pręiudi
cat. ut. l. j. §. j. ff. de mag. conue. Item tunc est uerum cum
utitur re ad usum destinatum secus si ad usum insolitum et
granamen singulorum. Tunc. n. stat regula quòd omnes tã
git &c. ut leg. & no. in. c. cum omnes. de consti. &. no. in. c.
bonę. de postula. prola. ij. &. c. humilis. de maio. &. ob. Nam
consulte igitur fecit commune anchonę si uicariatum & re
gimen comitatus prædicti recepit a summo pontifice: quia
sine eius uolũtate nõ uidebat licite posse possidere. sed ac-
cedente postea dicto canonico titulo certum est quòd iu-
ste possidet & mutatur qualitas possessionis de non iusta
in iustam quòd semper fit ex causa superueniente: ut. l. cum
nemo. C. de acqui. po. ut. l. qua ratione. §. interdũ. de acqui.
re. do. & l. si seruus. §. qui fideicommissariam. de hęre. insti.
Nõ ob. ꝙ nõ ualeat priuilegium impetrantis super mune
ribus non subeundis, debet. n. intelligi de muneribus ordi-
narijs sed illud quod soluitur communi anchone per illos
de communitate soluitur uigore cuiusdam conuentionis
& pacti. Sic. n. promiserũt, nec in hoc dictum nobilem po-
tuerunt obligare maxime ignorantem & irrequisitum: ut.
4 d. c. humilis. † Stat ergo regula generalis quod res inter a-
lios acta alijs non præiudicium facit nec in iudicijs nec ex
tra ut. C. res inter alios acta per totum &. l. si unus. §. ante
omnia. de pac. cum multis si. Ex quo concluditur quod ipsi
de cõmunitate castragani sui cæpti sub defensa & prote-
ctione communis anchonę iuxta tenorem conuentionis in
ter eos, dictam integre summam soluere teneãtur. Et licet
certo tempore idem Colla cum eis ꝑ certa rata contulerit
cum tñ ad eam non teneret ut dixi dico dictam ratam eis
accrescere nec error contribuentis minuit onus ipsorum
quod sponte a princ. conuenerunt. ad hoc. ff. de leg. j. l. ab
omnibus in prin. ubi si unus ex hæredibus exemptus est ab
onere cæteri ad onus integrum tenebuntur. & facit ꝙ no.
ibi. Bar. post. Ia. de ate. Et aduertendum quia ibi post onus
inuentũ omnibus unus fuit exemptus & tamen onus suæ
possessionis accrescit alijs, multo magis casu nostro in quo
iste

iste nobilis nonquàm fuit obligatus ad aliquàm partem licet sponte uel ꝑ errorē eam soluerit multis annis. talis. n. solutio cum nō obligat. ut. d. l. si certis annis. &. c. peruenit. cum alijs supra. all. Item talis solutio ut dixi non eximit uel minuit aliorū obligationem sponte insolidum susceptā ab ipso principio. ar. optimum. ff. de le. j. l. si duobus. §. hæres. Et quòd diuisio oneris inter eos ét qui tenentur non preiudicet creditori hoc est communi Anchonæ uidetur tex. in fi. in. c. cum inst i. de cen. &. l. pacto successorum. C. de pac. &. l. si titius & seia. de fideiuss. Ex istis omnibus clare patet quòd in circumscripto priuilegio apostolico nuper obtēto iste colla non posset compelli de cetero ad contributionē prædictam pro rata hactenus solita sponte uel per errorē non curo ut superius dictū est & multo magis compelli potest propter dictū priuilegiū ex cuius tenore. si plena exemptio designatur prout uerba sonare uidentur certum est eū non teneri ad contributionem cum alijs non exemptis cū quibus non eandem sed diuersam suscepit in legibus disciplinam. ut. c. recolentes. de sta. mo. Per hoc tñ utrum perdictam submissionem factam summo pontifici de persona. & rebus denotetur exemptio non declaro aliter quia idē nobilis ꝯ presidentes regimini cōmunitatis castragāi uolētes eum ad contributionem compellere satis est per iam dicta in multis legibus & rationibus supradictis.

CONSIL. XI.

1 *Statutū imponens onus ad molendinum archiepiscopi euntibus an dicatur contra ecclesiasticam libertatem.*
2 *Subditi debent superioris parere legi.*
3 *Fraudibus obuiare quilibet pro posse debet.*
4 *Argumentum de loco ad personas est ualidum.*
5 *Fraudem non committit qui se plus altero diligit.*

N DEI nomine amen. Factum super quo petitur consiliū tale est. Sub protectiōe & dñio serenissimi principis & domini do. Ludouici Dei gratia Vngariæ & Poloniæ regis cōmune ciuitatis spaleti exercet iurisdictionem suam tēporalem in ciuitate ꝑdicta & eius districtu omnibus rebus pertinentibus ad temporalem iurisdictionem. Item archiepiscopus dictæ ciuitatis habet & exercet iurisdictionē suam spritualē in clericos & personas subiectas eius dominio spirituali. Nunc in flumine salonę quod est uicinum dictę ciuitatis spaleti archiepiscopus spaletensis habet unam domum molendinariam & dictum commune habet in eo flumine plures domos. Vnde tēporibus retroactis cuilibet tam laico quàm clerico libere licebat ire ad quodcunq; dictorum molendinorum uoluisset & in dictis molēdinis tā archiepiscopatus quam dicti cōmunis percipiebatur duodecima pars bladi pro molitura unde contingebat quod superiores sibi conductores qui dicta molendina dicti communis accipiebant pro certis pensionibus annuatim occulte & ꝯ statuta dictæ ciuitatis bladū qđ accipiebant pro molitura non reportabant ad ciuitatem sed occulte in dictis molendinis uendebant forēsibus. uñ ad obuiādum præmissis & ēt ad augēdum introitus dictę ciuitatis propter expēsas uarias quę occurrūt per ipsum cōmune prouisum & ordinatū fuit ut inferius uidelicet cum bladū quod portatur ad molendinum non reportatur ad ciuitatē & de parte quę accipitur in molendinis non reassignatur bona ratio communi spaleti. & ēt bladum defraudatur & exportatur extra ciuitatem & districtum spaleti propter quod generatur carestia in dicta ciuitate spaleti super quibus dependentibus ab eisdem. & ad obseruandum statuta posita in libro quinto uoluminis statutorum sub capitulis. xxiiij. xxvij. &. xxviij. & pro sustinendo expensas occurentes dicto cōmuni prouisum & ordinatum est ꝙ quilibet subiectus dominio temporali & cōi spaleti portas blada ad molendinum debeat soluere duodecimam partem bladi ad portam pistoriæ ciuitatis spaleti & non ducat aliunde officialibus super hoc depurandis sub pena. xxv. librarum. & dicti officiales teneanť ponderare bladum & farinam & oīa scribere ordinate & assignare camerario cōis qualibet hebdomada. Illi uero de uillis & insulis communis spaleti teneātur soluere dictum duodecimum in molēdinis sub pænis supradictis. Et si quis dictorum officialiū aliquàm fraudem commiserit &c. ut in dicta prouisione & ordinatione latius ꝯtinetur. Nunc uero archiepiscopus spaleten. dicit ordinamentum fieri non debere nec posse de iure asserens dictum ordinamentum fore factum ꝯ ecclesiasticā libertatem si non directe attamē per obliquum quia propter hoc multi non uadunt ad eius molendina qui irent & ꝙ molendina eius per consequens minus ualent. Cōmune uero dicit ꝙ possunt dictum ordinamentū facere de iure & ꝙ potuerūt imponere legē suis laicis subiectis dominio temporali dicti cōmunis & ꝙ dictū ordinamētū factū modo ꝑdicto ualet & tenet & ꝯdictione dicti domini archiepiscopi non ob. Mō super ꝑmissis petiť salubre ac iuridicū peritorū iuris ꝯsiliū exhiberi. Quod autem dictū statutum ualeat vr̄ probari ex persona statuentiū secundo ex persona eorum quibus imponitur onus duodecimę. tertio ex cā & rōne statuti. quarto ex regula naturali ordinatę charitatis. quinto quasi per casus legum. Et primo arguit sic. Cōe spaleti habet iurisdictionē temporalē quàm exercet ut in puncto præsupponitur ergo rōne suæ iurisdictionis pōt statuere. ut. l. omnes populi. Itē bonna ꝯsequētia est ciuitas habet iurisdictionē ergo pōt facere statuta nā facere statuta est iurisdictionis statuentis. ut patet in diffinitione iurisdictionis posita ab Azo. & Accursio. l. j. de iurisd. om. iudi. Et secundo arguit sic. † Subditi tenētur
2 obedire legi superioris. l. j. &. iij. ff. de legi. l. si. de. ff decre. ab ordi. faciē. C. de consti. prin. l. ij. in fi. ergo cū hoc ius generale in oībus locis est seruandū. Nam ex differentia locorū &c. ut. C. de tēpo. in integ. restit. l. superuacua. Tertio arguitur sic. Constitutio statuti iustificat statutū & reddit ipsum rationabile & iō iorisconsulti quasi de quolibet edicto pretoris reddunt rōnem. Sed optima ratio est ne pictualia extrahantur ne annona carior fiat ut fraudibus obuietur. Istæ rōnes sunt ꝓbabiles & necessariæ ex quo sunt in. l. scriptæ ut accedat ꝙ no. C. de edifi. priua. l. si quis post. C. de nau. fęno. cum proponas. C. quæ res exportari nō debeant. l. ij. C. de monopo. l. j. ff. ad. l. iul. de annona. l. iij. cum fi. Fraudibus
3 † ét obuiari publica simul & priuata nos suadet utilitas. ff. de iure pa. l. si libertus. & in fraudem populi commercia ꝯtracta damnantur. C. quæ res uen. non possunt. l. quia non unquàm. Ex quarto arguitur sic. Cōe spaleti pōt imo teneť ex ordinata charitate magis prospicere sibi & suis necessitatibus quàm archiepiscopi. Cōia. n. multū supportant onera quę sine pecunia expediri non possunt. C. de uecti. & cōmit. l. fi. unde si comune facit. l. prohiben. amplioribus redditibus de bursis laicorum licet redditus archiepiscopi minuantur per accidens non propterea dici debet lex iniqua quam simul fouet charitas & rō naturalis. ut. C. de serui. & aqua. l. præses. & ibi no. Non. n. immittit cōe falcē in messem alienam sed solū in subditos quibus collectā & impositā indicere pōt. ff. de mu. & hono. l. rescripto. §. fi. nā ex eo, ꝙ cōe spaleti non haberet propria molēdina posset imponere onus duodecimę molentibus. C. de uecti. & commiss. l. oim rerū. & l. ex præstatione. & l. uectigalia. sicut. & rex ungarie posset quia liberū regnū habet. & ꝙ fit per cōe spaleti eo permittente vr̄ fieri eius autoritate. C. de peti. here. l. si filius. & l. vj. ff. de acqui. here. & C. de uete. iure enu. l. j. §. oia.
4 Ex quinto arguitur sic. † Paria sunt aliquid facere in eo loco uel in eos subditos arguendo de loco ad personas quod argumentum est licitū. ista sunt similia locus tempus persona. & sepę de uno ad aliud ferimus arguendo: ut. l. uinū. si cer. pe. de uul. substi. quia plures. de mili. test. l. miles ita. §. & quia. Sed certissimū est ꝙ in loco meo possum facere ꝙ uolo principaliter ut mihi prosim licet alijs per consequentiam noceatur. ut. ff. de dam. infec. l. proculus. Si autē mihi non prodesset & alijs obesset illud facere nequeo. ff. de aqua plu. ar. l. ij. §. idem uarijs. Quod ergo est in loco idem in personis ut possit ciuitas legē suę reipublicę utilē ꝓmulgare

gare licet redditus archiepiscopi minuantur. Nullo.n. uin
culo ex cōmunicationis tenet ciuitas archiepiscopo ad con
seruandū redditus ibidē sed solū ex quadā æquitate gene-
ralē q̄ excludit charitas ordinata.& facit.ff.si quis omi. cā
testa.l.qui minutis si patronus in rōne sui. Sic posset ciui-
tas per obliquū derogare Introitibus archiepiscopi prius
inuitando cūctos ad molēdina ciuitatis. Præterea archiepi
scopus facit accipi duodecimā ipsi facerēt accipi uigesimā,
Nā licet proponere pmium accedētibus nec dicit ad alte-
rius iniuriā fieri sed ad pprīū cōmodū.ar ff.de condi. & de
mon.l.titio centū.§.j.Et idē posset archiepiscopus facere
in subditis sibi temporaliter subiectis licet derogaretur in
troitibus ciuitatis & nō debet perere in alio q̧ nō esset pe
titurus in seipso.ut.C.de rescin. uend.l.ratas. Et ita teneo
q̧ dictū statutum ualeat quod accedentes ad molēdina cōis
& non ad molendina archiepiscopatus. Sed ꝯ hoc opponi
tur & vr̄ quòd dictum statutum nō ualeat per.c.eos. qui de
immu.ec.li.vj.ubi vr̄ expressum. Sicnunc induco rōnem il
lius.c.pro me ratio illius.c.est cum talia in derogationē li
bertatis ecclesiasticæ præsumant. Vnde siue exponat p qñ
siue pro quia ubi cessat illa rō cessat dictum.ne.l.adigere.§.
5 quàmuis.de iure pa.† Sed in casu nostro cessat rō præsumē
di fraudē:quia ut dictum est nō vr̄ fraudē cōmittere qui se
plus altero diligit uel qui alterius fraudē repellit.de le.ij.
l.cū pater.§.titio.Et hic ēt distinguo aut statutū est directè
prohibitoriū ne quis uadat ad molendina ecclsiæ & non
ualet.d.c.fin.quia immittit falcē prohibitionis directæ in
messem alienā & ita loquitur.c.eos.ar.ff.de lib.leg.l.si is q.
duos.ff.ad.l.falci.seius & augerius.& ita est in casu nostro.
Aut non est licitum antecedens. Præterea in aliquo exem-
plo in quo respublics non sentiret cōmodū & ecclesia sen
tiret detrimentū:tunc tale statutum non ualeret quia esset
odiosum & illicitū.ar.ff.qua.rerum actio non datur.li.§.q̄
onerandæ.&.d.§.idem narijs.&.ff.de doli excep. l.j.in fin.
In casu aūt meo statutū bona fide factū uidet pro bono ci-
uitatis qđ est æquale bono ecclesiarū.C.de sac.san.ec.l.fi.&
licet in quæstis nullo ingenio laici pñt derogare ecclesijs
uel iuribus ecclesiarum.ut in.c.ecclesia sanctæ Mariæ.de cō
sti.tñ in inquirēdis si laici nō faciunt hoc malo ingenio sed
bono principaliter ut alijs obsint vr̄ q̧ hoc posset fieri Am
plius duodecima debita archiepiscopo cum detur pro ope
ra est in conditione si in suo molēdino sit macinatū.istā con
ditionem ne existat cōe pōt impedire si cōitatis interest si
cut est in casu nostro.ut.ff.de cōdi.ob cau.l.iij.§. quanquàm
Et duobus propositū premiū uel cōmodum unus pōt pōc-
cupare.si alternatiuè debeat ut in currentibus ad brauium
ut no.ff.de uerb.ob.l.in executione.§.fi. & quia cōe non est
subditū archiepiscopo in tēporalibus non pōt uetari sua tē
poralia in suos subditos exercere.ar.xij.q.ij.c.de persona.&
ff.deposi.l.bona fides.& ar.ff.de sol.l.fi.& l.stipulatus.§.silē
tē.Et si dicat quæ iustitia est ista.nā iustitia reddit unicuiq;
qđ suū est istā reddit ius suū archiepiscopo. Respōdeo imo
quia non habet plus iuris quàm dictū sit.nam quandoq; per
consequentiam iuri alterius derogat. q̧ ut aut clā. l. si aliua
est.§.alia.Itē si opponat de authē.cassa.& de.c. nouerint.de
sen.excō.uel de.c.non minus.de immu.ec.Item quibus dicit
q̧ nō ualent statuta ꝯ libertatē uel ꝯ iura ecc. directè uel in
indirectè.ad qđ facit.c.statutū.de hære.li.6.Respōdeo put
suprà.respōsum est q̧ in casu nostro uidet pricipale de duo
decima soluenda ciuitati per suos subditos licet ex quadā
consequentia ledat ecclesia quia hoies nolunt ire ad molen
dina ecclesiæ ne soluant ibi iterum aliud duodecimū molē-
dinarijs ecclesiæ.Itē si opponatur q̧ istud est ꝯ consuetudi-
nē antiquam per quam hoies ibant huc & illuc ad molendi
num & nunc impediuntur q̧ fieri nō debet.ut. l. quisquàm
de diuer.& præscri.ut.l.uēditor.cōia prediorū. &.ff. de uia
pu.l.uiā publicā.si quis dixerit non licere ciuitati hàc. l.ha-
bere pari ratione dicet non licere ciuitati habere molendi
na:quia per hoc impeditur ecclesiæ redditus quæ plus per
ciperet si sola ecclesia haberet molendina: q̧ tū nemo sani
capitis diceret.ff.de flumi.l.quominus.Et si dicatur istud est
pessimmum statutum q̧ id quod debetur ecclesiæ soluatur
ciuitati. Respondeo q̧ non debetur quia non portatur. Et
si diceretur cōmune trahit totam aquam ad suum molēdi-
num.& desiccat aquam. j. reditum ecclesiæ. Respōdeo hæc
aqua in suo, orit.i. a subditis suis & de eorū bursis unde lici
tū est totā trahere.ut.d.l.pses.do.Bal.de perusio legū doct.

CONSILIVM. XII.

1 *Potestatis defectus uitiat quod agitur a statuentibus.*
2 *Dicere expresse plus est quā minimè consentire.*
3 *Ordinatio reprobatur quæ in præiudicium ecclesiasticæ libertatis statui tur*
4 *Vniuersalis propositionis naturà est quòd omnia complectatur.*

IN NOMINE dei ac uirginis gloriosæ Ma
riæ amen. Super casu prædicto ego. Gaspar
infrascriptus saluo saniori cōsilio dico q̧ p-
dictum statutum siue ordinatio uel reforma
1 rio dicatur non ualere de iure.† Primo pro-
peer defectū potestatis quæ est in statuentibus qui defectua
habet uitiare qđ agitur.j.q.vij.daibertum.cū cōcor.licet.n.
quælibet ciuitas possit sibi ius statuere.j.distinct.ius ciuile.
& quod ibi notat.tñ hoc recipit multiplicē determinatio-
nem. Primo quòd non de his quæ sunt de iure superiorum.
xxj.di.inferiorum.& est expressum de iureiur.uenientes. sed
angarias imponere similiter et collectas tributa et munera
hoc est de regalibus ad hoc in libro usus feudorū quæ sunt
regalia.c.uno. & ar.de uer. sig. super quibusdam agitur in
tali generali potestate statuendi illud non uenit. Secundo
quia non puto q̧ uniuersitas habens superiorem sine eius
autoritate possit statuere.ad hoc.xxj. di.subijcitur ibi.a ce-
phalum.liquet esse consilium.&c.xcvj.di.bene quidem.uer.
petrus.ix.q.iij.c.l.&.ij.Hæc iura & alia multa possūt allega
ri propter rōnem quæ est quia minor absque maioris con-
scientia non disponit nec statuit quia hoc est ius dicere. no
tant Moderni & Cōpo. expresse de constit.cū omnes. alle.
C.de in inte.resti.mi l. si curatorem. ergo &c. Et si dicatur
planum est quòd ciuitas spaleti per suos rectores ius dicit
hoc est uerum inter subditos sed non de his quæ ad statum
uel ius uniuersi ꝯtingunt uel expectare quoquo modo pos-
sunt sine ꝯsensu capitis uel rectoris.& ideo cōcludunt doc.
ibi quòd uniuersitas ecclesiastica nō potest statuere sine pre
lato. Ad hoc no.de uer.sig.c.j.li.vj.Sed dato quòd id ordi-
namentū potuissent facere sine ꝯsensu regis ungariæ cui di-
cta ciuitas dicitur subiecta & iure regali pertinere uel sub
cuius protectione & dominio esse cognoscitur:tñ certū est
quòd eo ipso uel ordinarionē reuocante illud tenere non
pñt.xxj.di.inferior.& in iuribus supra alle.maximè.c.bene
2 quidē.in fi.& quia † magis est expresse dicere quàm mini-
mè consentire.de rescrip.ex parte decani.cū cōcor. imo &
magis reuocare illud expresse quòd superior pōt.xj.q. iij.si
dominus & ne qui resistit.de ma.& obe.si quis uenerit.&.c.
solitę.& quòd no.de of.or. cum ab ecclesiarum. & iō non
vr̄ ualere tale statutū uel ordinatio propter piudicium ar-
chiepiscopi quia eius reditus minuuntur & minus dicunt
sua molendina ualere.& si oia molēdina essent ecclesię spa
leten. per priuilegiū Andreæ ducis & forte ēt fuit de men
te regis geizæ.constat.n.q̧ in præiudicium tertij non subie
cti imo et subditi charitàs uel uniuersitàs non potest statue
re ut tenent doc.de consti.cum oēs.& ibi Io. an.super uer-
bo ferunt &.J.e.ti.quæ in ecclæsiarum.& ibi Io.an.super.j.
in gl.ultra q̄ no.induco.ff.de ca.dimi.l. eos. & insti. de leg.
agn.tu.in fi.& quod no.in.l.oēs.si ꝯ ius uel uti.pu.et si dicat
imo no.in.c.quæ in ecclesiarum.faciunt ꝯ quia statutū hoc
factum est ex causa iusta propter uti. publi. & necessitatis
communis spaleti & ne defraudentur reditus communis.
Dic quod illa non loquuntur cum circa subditos uel res eo
rum prædicta statnuntur. Sed sic circa extraneum uel res
non subditorum id fieri non potest. æquiparamus enim
statuere circa personas non subditas uel circa bona uel res
non subditas. ff. de uerbor. obligat. si duo. de rescript.
rodulphus.&.c.abbatem.&.c.sedes.&.c.significante. & de
reli.

reli.do.c.ulti.cum.si.quæ probant bonum argumentum de
personis ad res & in materia mea non est opus autoritate:
Sicut circa personas ecclesiasticas laici nõpossunt statuere.
sic nec circa personas ita nec circa res.de cõsti.ecclesia san
ctæ Mariæ.& statim subdam unde dato quod circa molen-
dina uel singularium personarum ciuium suorum potuis-
ser commune statuere,tñ in præiudicium tertij hoc non vr
potuisse statuere.& sufficit ipsius tertij ɔdictio hoc casu &
ɔ approbationem ar.liiij.di.quis aũt.&.c.si seruus.&.C.de
filiosa.l.ij.lib.x.notatur in prædicta decretali cum oĩes de
consti Et prædicta confirmo sic,priuilegia sunt quædam le
ges licet priuatæ.iij.dist.priuilegia.ergo ɔ ea non licet ue-
nire.l.non dubium.C.de leg.ff.de here.instit.l.si non lex in
prin.&.l.iubemus.§.sanè. Sed regibus ungarie non liceret
ɔ uenire,ergo multominus cõi spaleti.Ad hoc regula decet
concessum.de re.iu.li.vj.licet.n.superior legibus prædeces-
sorum ligari non potuerit.l.nam magistratus.ff. de ar.tñ.p
fitetur se legibus alligatum.l.digna uox.C.de leg.& fm eas
se uelle uiuere.insti.qui.mo.te.infir.§. fin. multo fortius &
3 priuilegia.† Tertio dico potissimè dictam ordinationẽ nõ
ualere:quia ɔ ecclesiã factam & in p̃iudiciũ ecclesiasticæ
libertatis & si directè id uerba nñ sonãt tñ indirectè & quã
tum ad effectũ.planũ est.n. q talia statuta & ordinamenta
non tenent.de sen.excõ.nouerint.&.c.graué. & illa aũt est
ɔ ecclesiasticã libertatẽ qñ statutũ p̃hibet liberam admini-
strationẽ ipsis clericis bonorũ ecclesiasticorũ quæ ipsis.n.
cõpetit de quibus ẽt imperator non habet se intromittere.
xcvj.di.bene quidẽ.&.c.si imperator.de re.ec. nõ alie. cum
laicis.de ɔsti.ecclesia sanctæ Mariæ.de iu.decernimus.quę
iura probant tã de libertate rerum q̃ personarum. Et licet
rem ecc͞liæ seu ɔcessã per principem seu regem auferre ec
c͞liæ singulari non sit facere ɔ ecc͞liasticã libertatem:ut no.
Inno. in prædicta decre.nouerint.tñ statuere superillis tol
lendis uel auferendis uel nñ libere utẽdis est ɔ ecclesiasticã
libertatem:ut.s̃.dictum est.& probatͣ in dictis iuribus. sed
per dictum ordinamẽtum ecclesia spalatẽ.non utitur ita li
bere molendinis suis sicut prius &c.ad p̃dicta de immu. ec.
non minus.per qua patet ẽt imponere onus ecclesiæ esse ɔ
libertatẽ ecclesiæ.At non põt negari hoc onus esse q̃rĩ &c.
ad idẽ eo.ti.c.vl.li.& ibi est expræssum. Et si dicatur hic nõ
est facta dispõ aliqua super rebus ecclesiæ . quia ibi aliqua
ecc͞lia uel eius bona nõ sunt noiata.dico q satis est q si nõ
directe saltẽ indirectè uel per ɔsequẽtiã super his disponat:
ut in.c.statutum ciuitatis.de here.li.vj.ibi directe uel indire
cte statutum ciuitatis impediens officium inquisitionis &c.
dicitur nullum fore.Glo.ibi ex exponens indirecte exem-
pla ponit.preterea ut nullus nisi sit de familia ptãtis possit
p̃tare arma. Idẽ in similibus in quibus exẽplis nulla fit mẽ
rio de officio inquisitionis impediendo & quia prohibẽdo
ne aliq̃s puniat aliquẽ de aliquo crimine nisi sit ptãs tacitè
p̃hibet inquisitione:iõ tale statutũ nñ ulet.Sic directe in ca
su nostro cum ordinatum fuerit ut q̃libet subiectus cõi spa
leti portans bladũ ad molẽdinum debeat soluere duodeci
mã partem bladi ad portã ciuitatis &c.q̃ solutio dicitur fie
ri cum magno præiudiciñ archiepiscopi quia ad molẽdina
sua sic libere non acceditur sicut prius & per ɔñs non habet
ipse redditus suos nec libere uigore talis ordinamẽti. de re
sti spo.pisanis.& ibi est rectè casus quare & si non directè
tñ indirectè factum est ɔ libertatem ecc͞liasticam. imo di-
co q ẽt per quandã ɔsequentiã cõprehenduntur molẽdina
ecclesiæ quia licet non dicant uerba ad q̃libet molẽdina cũ
ista uerba indiffinite posita ad molendina quælibet comple
4 ctuntur & maximè pp uerbũ quilibet quod præcedit † Na
tura.n.huius indefinite uel uniuersalis est oĩa cõplecti. xix.
di.si romanorum.de coniu.lepro.c.ij.de priui.quia circa.cũ
si.Prædicta ẽt eo maximè procedunt quia sub ficto colore
ne fraudetur & exportetur &c.fraus facta est legi immuni
tatem ecclesiasticã p̃seruare uolenti quæ fraus prodesse nõ
debet ad ualorem statuti nec per ɔñs ratio ficta in statuto al
legata.ff ad mace.l.iiij.§.his.ad si.de priui.l.c.quanto. cũ si.
& quæ fraus recte præsumitur ex circunstantijs facti. de re
scrip.sedes.cum si.& in casu isto ita mihi uidetur esse q sa
tis uerisimiliter præsumo quia & olim & hodie magis cle
ricis laici oppido sunt infesti.de immu.eccle. li. vj. Et quia
narrate sunt rõnes aliquæ quæ mouent aiam ad ɔ̃rium con
clusionis datæ illas non urgere per rõnes ad eas facile mon
strabitur.Allegatur.n.in ɔ̃rium statutum ualere ex persona
statuentiũ quòd est falsum quia statuentes laici sunt.ex per
sona eorum quibus imponitur onus duodecimę quia licet
id sit uerum tñ est circa res ecclesię uel earum usum.Et hoc
sufficit ẽt si indirectè licet non expresse ut statutũ non ua-
leat licet tñ subditos cõplectatur statuti forma ut patet in
dicta decre.statutum.de here.li.vj.&.s̃.dictum est. Sequitur
igitur q tali legi subditi non tenentur obedire quia hone-
sta non est.iiij.di.erit aũt.Ad id qd̃ allegatur ẽt de cã statu
ti ẽt fraude uel fictione cessantibus patet quòd illa causa fi-
nalis licet iusta non iustificat cãm uerisimilem sicut nec ef-
ficientem.ut in decre.eccle.San.Mariæ.de consti. sicut nec
iustificauit formalem.xij.q.ij.sine exceptione. Ad illud qd̃
allegatur q plus tenetur cõe spaleti se diligere & quod cui-
libet licitum est facere in suo qd̃ sibi p̃dest &c.non proce-
dit statuendo statuitur super materia non subiecta uel ɔ ec-
clesiasticam libertatem. Preterea statuendo ẽt ad propriã
utilitatem in præiudicium cuiuscunque alterius forte non
ualeret statutum:quia statutum non ur̃ honestũ:ut in.c erit
aũt.iiij.dist.& reprobatur propter hoc de cõsti.cum oẽs.ta
le statutum,Ad decre.eos.de immu.ec.li.vj.conantur respõ
dere q illa cessat qñ eius rõ cessat: quòd faceret si hoc casu
cessaret ratio eius.Hec.n.per tale uidelicet ordinamentum
est nedum præsumptio fraudis sed fraus reipsa cum statuẽ
tes disponant saltem tacite circa res ecclesiarum uel earum
redditus & usum. Ex quibus sequitur quòd distinctio quæ
fit aut statutum rectè prohibetur uel indirectè uel ualet.&
dato illam procedere hoc non est licitum quod statutum
ęst.ut.s̃. Quare concludo dictum statutum propter preiudi
cium præalle.si tñ tendit in præiudicium domini archiepi
scopi non ualere.imo statutum de capitularibus seu libris
statutorum iuxta formam & sub pœna decre.nouerint. de
sen.excom.esse cancellandum.Ego.Gas.

Illud consilium similiter est de materia p̃cedẽtes cõsilij.

CONSIL. XIII

N DEI nomine amen.Super dubio trãsmis
so circa uires statuti communis spaleti ɔtinẽ-
tis in effectu quòd quilibet subiectus domi-
nio tẽporali cõis spaleti portãs bladũ ad mo-
lendinum debeat soluere duodecimam partẽ
bladi ad portã pistoriæ ciuitatis spaleti. Visis & diligenter
ac mature inspectis & ponderatis puncto & quęsito & trãs
missis nobis vr̃ qd̃ dictũ statutũ de iure nõ ualeat quatenus
concernat personas uolentes ire ad molendina archiępisco
patus,unde uel ipsos non cõprahendat uel si cõprehendat
non uidelicet quo ad eos.& hoc ideo quia tendit si diligen-
ter ponderatur licet per indirectum quatenus comprehen
dat predictos in graue damnum ecclesiæ archiepiscopalis
& libertatis eiusdem ergo non ualet ut in.c.ecclesia sanctæ
Mariæ.de consti.xcvj.di.bene quidem.& in.c.cum laicis.de
reb.eccle.non alie.& in.c.cum decernimus.de iudi.& in.c.
nouerint.s̃.de sen.excõ.& in.c.si.& quod ibi plene. no. Io.
an.in nouel.de immu.eccle.li.vj.accedat.c.statutum ciuita-
tis.de hereti.lib. vj. & aut.cassa.de sacrosan.eccle. Cum.n.
hoies spaleti licet laici & subditi communitati possent li-
bere & essent soliti ire ad molendum ad quodcunque mo-
lendinum uolebant ciuitatis spale.uel ecclesiæ archiepisco
patus & in illis molẽdinis ad quæ ibant percipiebatur duo
decima pars bladi pro molitura quod tunc per dictum sta-
tutum auferatur dicta libertas laicis spaleti ire ad molendã
num archipiscopatus per indirectum quia arctantur solue-
uere ad portam ciuitatis dictã duodecimam partem quia
eorum unquàm ibit ad molendinum archiepiscopatus ubi
oporteret aliã duodecimã partem soluere.vnde ut succincte
tollantur obiecta & multum subtilr̃ allegata licet cõe spa-
leti

leti disponat in personas sibi subditas quo ad uerba tñ effectus resultat in preiudicium ecclesiæ & libertatis eiusdem licet per indirectũ unde nõ nobis cõprahendi casum propositũ.& oo.plene per Io.an.io.d c.fi.de immu.ec.li.vj.& si statutum non uidet quatenus prædictos comprehedat ut diximus per iura.s.alle. Nec ob.causæ allegatæ in pambulo dicti statuti ad ipsum iustificandum uidelicet quod bladum non reportabat ad dictã ciuitatẽ &c. Istæ.n.rationes uidentur potius coloratæ quàm ueræ:cũ ad illa pos aliter per cõe prouideri ut ad porta describerentur & reportarentur blada uel aliter prout placeret cõi quam attingere piudicium ecclesiæ siue minuere sibi redditus ecclesiæ pro ampliandis redditibus cõis in præiudicium ecclesiasticæ libertatis predictæ auferendo libertatẽ dictæ ecclæ per indirectũ & per sonis spaleti. Longa.n.est dña an inuito aliquid faciam pro cõmodo meo licet alij resultet preiudicium uel diminutio commodi siue lucri uel præter premis.inducã aliquẽ spon te uenire ad molẽdum ad molendino cõitatis. Præterea minus accipiendo quàm duodecimã quod liceret ad statuere & in subditos aliquid per quod auferat eis libere facultas eundi ad molendina ecclæ licet per indirectũ ut in casu proposito.q.non uñ nobis posse fieri per hoc accedat lex titio centũ.in prin.ff.de condi.& demon.quãmuis.n.ire ad molẽ dum ad molendina ecclesiæ q sit simplex facultas & qui uadit ad ipm soluat ibi duodecimam fm consuetudinẽ usitatã p ibus retroactis & qui non uadit non soluat, tñ quo ad ecclesiã est ius percipiendi dictã duodecimam a quolibet eunte & q non auferatur dicta libera faculeas eundi ad ipsum molendinum et per indirectum ar.l.uenditor.§.si constat.ff.cõmunia prædio. Cõcludamus ergo nos doc.& collegium doctorum iuris ciuilis Bononiæ dicto statuto non cõ prehendi personas ciuitatis spaleti uolentes ire ad molendum in molendino archiepiscopatus. & sic non cogãtur ad portam soluere duodecimam de qua loquitur statutum uel si comprehendantur in statuto dicti tales quòd non ualeat ad eos per iura satis superius alle.

CONSIL. XIIII.

SVPER quinque de quibus quæritur. Primo uidelicet de iure noui statuti cõis spaleti q nullus in testõ uel uenditione &c. posset trãsferre aliquam tem suam immobilem ad pias causas uel in aliquam personam collegiũ uel uniuersitatem quæ non sunt subdita cpali regimini cõis spaleti ualeat in præiudicium ecclesiarum & clericorum. Secũdo an cõitas posit ab archiepiscopo & clericis exigere cõtenta in litera regia. Et super tertio si soluere recusent quis modus esset adhibẽdus in exigẽdo & super quarto an cõe spaleti posit statuere q extrahens bladum uel introducẽs mustum soluat aliquid ut ligẽtur ecclę ecclastice personæ & clerici. Et an posit impouere taxas impositas super possessiones clericorum seu ecclarum quæ ad eos & ipsas ue oerunt a laicis. Et super quæstio ultimo quas & quales exa ctiones & impositas posint imponere et exigere a clericis Dicimus quod nõ ualent nec possunt fieri statuta prædicta in præiudicium clericorũ & ecclarum nec ab eis exigi exa ctiooes uel impositas et prætextu literæ regiæ ab ipsius clericis nec ullo modo grauari ipsi uel eorum bona per cõitatem prædictam uel laicos:ut.l.j ij.& iij.& aut. item nulla C.de epis.& cleri.& alia iura plenius alleg.in arti.super facto molendi archiepiscopatus. Et sic cõcludimus nos doc. iuris ciuilis ciuitatis bon.

CONSIL. XV.

1 *Iudei delinquentes a quo iudice sint puniendi.*
2 *Delinquens in rem ecclesiasticam efficitur de foro ecclesiastico.*
3 *Sacrilegij pena quæ sit.*
4 *Delictum grauius punitur in Deum commissum quàm quod in temporalem committitur maiestatem.*

1

IN CHRISTI nomine amen.† Spiritualis iudex in prouincia romandiolę seu ipsius locumtenens per inquisitionem procedit ꝯ zanatanum quondam uenture hebreũ super eo quod in ipsa tali inquisitione continetur q iudeus spiritu diabolico instigatus in ꝯtemptum uilipendium & uerecundiam fidei catholicæ ecclęsiæ omniumque fideliũ figuræ dñi nostri Iesu christi & uenerabilis signaculi sanctæ crucis dum solenniter celebrarentur per totũ clerum ciuitatis cesene processiones & letanie corã fideli populo ciuitatis predictæ ausu proteruo temerarie scienter dolose & appensate proiecit stercus & immunditias super uenerabilem figuram sanctæ crucis in qua sculpta erat figura domini nostri Iesu christi in forma crucifixi quam crucẽ in manibus portabat unus de societate crucifixi, ipsam figuram & signum deturpando Potestas temporalis ciuitatis cesene dicit quod cognitio & punitio talis delicti spectat ad ipsum ita quòd non dicit nec potest spiritualis iudex de hoc se intromittere:tñ quia pœna talis nephandi & abhominandi criminis est personalis & persæculares principes debet infligi:tum quia iudei sunt extra ecclesiam & de his quæ extra sont ecclesiã se nõ intromittit & sic debet omnino ad iudicem secularẽ uidelicet ad dñm potestatem ciuitatis Cesene dimitti puniendus idẽ hebreus qui ut de utroq; iure tam canonico quàm ciuili hoc est iudex cõpetens & iudex spiritualis debet tacere quæritur de prædictis quod iuris in utroque foro tam canonico quàm ciuili. Videtur prima facie q cognitio & punitio huius criminis spectet ad ecclesiasticum forum constat.o. quod † delin 2
quens in rem ecclesiasticã efficitur de eius foro sicut si deliquerit in personam,nam utroque casu sacrilegium committit & est tanq sacrilegus puniendus ut.c. cum sit gñale. de foro compe.&.ij.q.j.in primis.§.de persona.cum multis si. Vnde si iniuria irrogata in personam uel rẽ ecclasticam est de fo.ec.mu ltomagis si in Deũ ad cuius cultum oia deputata sunt.nam propter q unũquodq; & ipsum magis ut in aut.multo magis.C.de sacrosan.eccle.in aut.ut nõ luxu. ꝯ naturam. §.& qm.colla.vj. Item non solũ rõne criminis ecclesiastici:sed et rõne personæ iste iudeus trahi debet ad ecclesiasticum forum na iudei & oẽs infideles subsunt papæ & super eos potestatem & iurisdictionem habet maximè cum delinquunt ꝯ legem naturæ:ut plene no.Ioan.and. post.Inn.in.c.quod super his de uotõ.in nouel.preterea & si probabiliter dici posit q et iudex secularis posit se intromittere de illo crimine.ut.j.probabo nõ tñ uidetur negandum quinetiam iudex ecclesiasticus sit iudex cõpetens nam & in si.cumulatur forus foro.ut.d.c.cum sit generale. & q no.in.c.si.de foro compe.li.vj.&.e.l.c.j.de usur. in oo uel. Quod si ita est & in themate supponit quod index ecclesiasticus iam incepit procedere liquide infertur quod iudicis secularis iurisdictio sit preuenta & per consequẽs nõ posit se intromittere.ut.l.j.ff.de offi.consul.& q oo. Bar. & post eum dñs.Bal.in.l.si pluribus.de leg.j. In contrarium quod offensa quæ cadit in diuinæ maiestatis offensam uindicari debeat per iudicem secularẽ probatur legibus & canonibus.constat nanque q illi qui manu facta templa fregerunt † & dona Dei noctu tulerũt uel uiui exuruntur uel 3
furca suspenduntur uel ad bestias damnantur tanquàm sacrilegi.ut.l.sacrilegi.ff.ad.l.iul.pecu. Item si quis uenerabile signum crucis in marmore uel solo silice humi politis depinxerit uel sculpserit grauissima pœna id est morte punitur.ut.l.j.C.nemini liceat signũ saluatoris christi &c. similiter & qui iurat per eius capillos uel aliter uerecunde capitali pœna punitur.ut.d.§.& qm. Et subdit ibi rõnem quia per patientiam contumeliæ creatoris respublica leditur & fames terremotus & pestilẽtie fiunt dum christi opprobria sustinemus.ad hoc.c.& si iudeos. uer. ppter quæ.de iudeis unde et priuato uñ competere uendicta huius criminis ut patet in mathicinam qui similes in iudeũ idolum immolantem super arã domini trucidauit ut legiẽ pmo machab.c. ij.proprius ad casum nostrũ facit.l.si quis in hoc genus. C. de epis.&.cle.ubi siue sacerdotibus uel in ipso cultu uel in co

eo aliquo aliqua irrogetur iniuria præses capitali sñia iudicabit.ad idem in aut.de sancti epi. §. omnibus aũt.col.iiij. ubi de letanijs cum cruce ergo plures leges quæ istud crimen & offensam diuini numinis & cultus persequuntur & puniunt grauissima pœna & cognitionem concedunt iudici seculari & denegari uidentur ecclesiastico sicut patet io.l.si quis in hoc genus.uel.nec expectet.de epis.& cle.Canones hoc ẽt confirmant & iurisdictionem tribuunt iudici seculari quinimo statuũt ꝙ de eo crie iudicetur ad instar cris lesæ maiestatis.xvij.q.iiij.si quis.§.qui.aũt.Nec mirũ lo
4 ge est †.n.grauius eternã q̃ temporalem ledere maiestatẽ ut.c.uergentis.de here.Hinc dicit lex ꝙ si in religionẽ diuinam committitur in oim fertur iniuriam. ut. C. de here.l.manicheos.Cõstitutiões ẽt canonice hoc expresse statuũt.s.quòd iudei prosilientes in contumelia creatoris per principes seculares condigna aĩs duersione compẽsant. ut. in.c. nonnullis.de iudeis.Et pondero uerbum aĩaduersione quo utitur ille tex.nam aĩaduertere est alatum corpus tollere in totũ uel io parte:ut no.io.l.imperiũ.ff.de iuris.om.iudi.hãc aũt non imponit ecclesia.Sed si ꝑ crimine ecclesiastico est imponẽda corporalis pœna.traditur.n. iudici seculari post degradationẽ ut.c.cum no ab hoie.de.iudi.cum si. Pro isto aut crimine infligendam esse pœnam corporalem probãt in ra palle.nam intulit contumacia uenerabili signo crucis & diuinum officiũ perturbauit astante popoli multitudine & sic ex cã & ex loco infligenda est pœna capitalis.& in eo q concutit letanias est expræssum in aut.de sancti. epi. §.si qs cum sacra.col.4.ix.&.d.l.si quis in hoc genus.utrobique.n. tex.expsse ꝑcedit iurisdictionẽ iudicibus secularibu.Preterea præsupposito quod imponẽda esset pœna pecuniaria tñ talis pœna applicari debet iudici seculari si eius subditus ꝯ personam ecclesiasticam deliquit:ut.c. postulasti.de iud.& hoc est expressum cum.l.blasphematur Deus: pœna pecuniaria multatur blasphemus per iudicem secularem.ut.c.fi. de male.imo plus si laicus cõmittat crimen mere ecclesiasticum ut est crimen heresis pœna tamen temporalis puta confiscationis non cedit ad commodum iudicis ecclesiastici ad quem spectat criminis cognitio & punitio. sed ad cõmodum iudicis secularis ut preal. c. cum secundum leges: Per ista responsum sit ad rationem contrariam.scilicet quod istud sit crimen ecclesiasticum.nam imo secularis fori ut in iuribus preall.Non ob.quod iudei sint de foro ecclesiæ & sic pœne pecuniare cedant commodo fisci ecclesiastici: ptealle. c. postu. per not.in. d. ca.quod super his.in nouel. Nam dico quod iudei immediate sunt de iurisdictione iudicis secularis sicut alij laici.& ita subiacent legi imperiali. ut.c.gaudemus de diuor. io nouel. super gl. & tex. ibi expressus qui dicit quod constitutionibus canonicis non arctantur mediate uero subsunt papæ &c. qui preest omnibus christianis iuxta no.in.d.c.quod super his. unde in defectum iudicis secularis uel propter eius negligentiam fatendum est quod iudex ecclesiasticus posset procedere uel ad hoc iudicem secularem cogere.ut.c.licet de foro compeæten.&.d.c.postulasti.Concludo igitur quod pœna fori penitentialis pro hoc crimine sacrilegij imponenda spectat ad iudicem ecclesiasticum ut pœna fori iudicialis ad iudicẽ secularem.Nec ulla tollit alteram:ut in.c.de his.de accu.& c.felicis.de pœnis.§.per hoc.&.c.j.de malefi. In quæstione tamen nostra de pœna fori penitentialis non est curandum quia iste delinquens est iudeus & sic pœna spiritualis nõ cadit io eo:& locum habet illud.j.ad cor.v.c.&.d.cap.gaudemus.Mcccxcv.viij.septembris bonon.

CONSIL. XVI.

1 *Rescriptum surreptitium quod dicatur.*
2 *Iudex sententiam proferens quibuscunque potest uti uerbis dummodo intentio colligatur.*
3 *Commodum non consequitur quod impugnasse quis inuenitur.*
4 *Contrarius sibiipsi non auditur.*
5 *Actus inualidus nec iurisdictionem perimit nec perpetuat.*

1 N CHRISTI nomine amẽ. Viso processu facto coram nobili & potẽti milite domino.Ant. Bembo de Venetijs bono potestate ferra.& respõsione ꝑ eũ facta ziliolo ꝓcura. in causa die.xviij.septemb.processu ẽt agitato postea coram egregio legum doc.domi.And.de Romẽ. uicario dicti domini potestatis & in.d.causa delegati illustris principis domi.Marchionis et alijs hincinde oppositis & obiectis uidendum est utrum opposita pro parte egregij & strenui militis.d.Francisci de uice comitibus de Mediola.habeant impetrare processum dicti dñi uicarij in prædicta causa delegati.Et inter alias except.est una precipua super qua hincinde in puncto reperio motiua aduocatorum quia dicitur.& exceptio surreptionis ꝯ rescriptum.dicit.n.
1 † rescriptum surreptitium propter tacitam litis pẽdentiam super eodem facto & inter easdem personas coram prefato do.potestate.ista exceptio uidetur efficax.ut in cap.inter mona.de re iudi.&.c.ij.de dolo.& cõtu.&. C.ut lite pe. l.ij.& in autentica.ut diui.ios.per totum colla.viij.& cle.si. ut lite pen.ubi quo ad hunc casum qualiter dicitur lis pendere.preuenitur.n.iurisdictio nedum delegata sed ẽt ordinaria per citationem. ut. l. cum quædam puella.ff.de iuris. om.iudi.&.c.proposuisti.de fo. compe. In contrarium arguitur quod hoc tempore impetrati rescripti non poterat dici lis pendere coram prefato domino potestate: quia ipsam a se abdicauerat cũ parti petenti ꝙ procederet in causa respondit se nolle procedere amplius propter saluũ conductum domini marchionis,quæ exceptio.s.salui conducti cum fuerit coram eo apposita & discussa uidetur per dictã responsionem secundum ipsam pronunciasse & sic obstare
2 & impedire processum. † Non.n.refert quibus uerbis iudex utatur in pronunciatione dummodo posit ex eis percipi eius intentio.ut.c.in his.de uerb.signi.&.l.quod tamẽ. §.j.ff.de arbi.cum ergo post talem abdicationem nõ posset causam reassumere.vt.c.significantibus.de offi.delega.&.l. quod iussit.ff.de re iudi.per. Bar. uidetur ꝙ licuerit rescriptum impetrari non ob.dicta litis pendentia iã sopita. Itẽ posito adhuc ponderat tñ ex illa litis pendentia non uidet strenuus miles do. Luchinus posse uti quia uisus est ipsam continue impugnare & dicere. quod potestas non est eius
3 iudex competens pluribus rationibus † sed omnia iura clamant quòd non potest quis cõmodum cõsequi quod nisus est impugnare patet in testibus in.l.si quis testibus.C.de testi.& in.c.in præsentium.Item in iostrumentis.ut.c.cũ uene. de excep.&.cũ olim.de cen. Itẽ in positione negata ut no. Spec.in titu.depos.§.viij.& patet in multis si. de q̃bus per Bar.in.l.post legatũ.ff.de his qui.ut indig.&.c.ex eo.de re. iur.lib.vj.Preterea allegaẽ ꝙ de dicta litis pendentia facta fuit mentio in rescripto implicata licet non explicata dum suggestũ fuit quod dominus Franciscus occasione salui cõducti nititur fatueri & necessario tuitio ꝓsupponit impugnationem sicut exceptio actionẽ & defensio impugnationem ut patet ex not.in.d.c.cũ uene.&.l.si quidem. C.de except. Qui.n.dicit unum uidet & illũ asserere ꝙ ex illo sequitur. viij.di.quo iure.&.l.illud.ff.de acqoi.here. & claritate coniungẽdorum actuũ medios occultaẽ.ut.l.iij. de dona. inter
4 uirum & uxo.† Preterea ꝯ dominũ Francis.obijcitur quod sibiipsi ꝯrius & per consequens nõ audiẽdus.l.j.C.de fur.& c.sollicitudinem.de ap.nam primo elidere nititur iudicium potestatis per exce.incõpetentię deinde conuentus coram alio obijcit de prędicta litis pendentia sic ultra excludere aliud iudiciũ ex iudicio quod impugnat quod uidetur ꝯdictio & perplexitas ꝯ iura predicta. Et istę rationes multũ urgent pro hac parte quas sequeretur consulendo ubi dicta pronunciatio & non subiaceret uitio nullitatis ꝓpter quã ꝯrium sentio & dico ꝙ litis pendentia non est sublata per illam responsionẽ factam parte absente non monita nec citata in cuius fauorẽ sententia lata ipso iure nõ tenet.ut no. in.l.furioso.ff.de re iudi.&.l.ab eo.C.quõ & quan.iud.& utrobique per Bar.& maxime sententia ab obseruatione iudicij ut est ista quę accedit magis ad naturam diffinitiuæ q̃ interlocutorie iuxta nota.per Bar.in.l.titia.ff.de accu. cum

§.

iuxta no.in c.cum plures de offi.deleg.lib. 6. ita ipsam non perimit nec extinguit maximè ordinarij. ut l. si ut proponis. C.quomodo & quando iudex.& l.4.de accu.stante ergo litis pendentia impetratio est nulla nisi de ipsa fiat mentio ut in iuribus.supra in prin.alle.Non ob. quòd facta fuerit mentio in prædicta forma quibus nititur se tueri in hac nostra ciuitate &c.talis enim expressio generalis non sufficit sed requiritur specialis & expressa de principalibus articulis de iudicibus & litigantibus & de his de quibus agitur ut no.Io.an.in d.c.inter mona.in nouel.super uerbo ꝓcesse. & c. super literis . de dolo & contu. Non ob. quòd non possit ex ea pendentia niti ratione contrarietatis & etiam quia ex eo quòd impugnat non debet commodum consequi.nam ista tolluntur per .l. diximus . ff. de excu. tu. uer. donec. pendet quæstio super eo quod quis impugnat non debet in alio molestari quod non compatitur se cum illo super quo quæstio mota pendet. nam & alibi approbat quis ut reprobet in.l.3.§. falsus. ff. rem ra. ha. Est enim illa quæstio primo mota præiudicialis ad istam. nam si coram potestate debet finem accipere non debet coram alio trahi.imo quandoque perderet causam sic trahens ut l. j. in fi. C.de asser.tol.& c.dispendia.de rescrip.lib.6. Præterea coram domino potestate opposita fuerat alia exceptio q̃ salui conducti generalis exceptio incompetentiæ quòd ibi non sortiebatur forum aliqua ratione.unde licet expressit quod se tueri nitebatur exceptione salui conductus,tamen tacuit aliam non minus impedientem iudicij processum.s. incompetentiæ quæ est præ ceteris priuilegiata & quæ omnibus alijs prohibitis est præmissa.ut no.in cle.i. in fi.de se. pos.& fru.Ex quibus concludo quòd stante litis pendentia coram domino potestate non tenuit rescripti impetratio non facta specifica mentione de prædicta litis pendentia iuribus & rationibus supradictis.

Concessum est scholaribus bon. studen. priuilegium à domino nostro Papa quod in eorum absentia ipsi fructus redditus & prouentus suorum beneficiorum cum cura secularium & regularium integrè percipere ualeãt ac si personaliter in eisdem residerent &c. In quo. quidem priuilegio circa finem apponitur hæc clausula uidelicet prouisio quòd beneficia hmôi debitis interim non fraudentur obsequis & animarum cura in eis quibus illa imminet nullatenus negligatur sed per bonos & sufficientes uicarios quibus de huiusmodi prouentibus necessaria congrue ministrantur diligenter exerceatur & deseruiatur inibi laudabiliter in diuinis &c. Quæritur ergo utrum talis clausula referre se habeat ad omnia supradicta beneficia secularia & regularia cum cura & sine cura an solummodo ad curata tantum. Item nunquid appellans a processu executoris dictæ gratiæ negligens ꝙ cum tamen per annum & ultra suam appellationem prosequi iterato a secunda monitione præfati executoris appellare ualeat. & an in possessione primi & secundi processus app. non ob. inciderit quamquàm tamen hoc clare pateat.

De cleri.non resi. & de multiplici residentia clericorum in beneficijs & qñ & qualiter cogi possunt ad eã residẽtiã.

CONSIL. XVII.

1 *Beneficio curato residentiam requirente priuatur qui in eo famulatur.*
2 *Beneficia residentiã personalẽ requirentia quæ sint & quæ nõ. & nu. 3.*

N CHRISTI nomine amen.Super primo dubio dico ꝙ clausula prouisio &c. referatur ad illa beneficia quæ communi consuetudine uel institutione beneficij ad residentiã arctabãt & quæ licitè arctabant ad personalem.Mõ scholaris existens in studio priuilegiato nõ arctatur licet illud tale beneficium habeat arctatur tñ per bonos & sufficientes uicarios ad deseruiendum . Sed si scholaris habebat beneficium ꝙ non requirebat residentiam per
1 dictam clam non arctabat † Hanc conclusionem declarando dico ꝙ beneficia quæ de iure communi requirunt residẽtiam personalem & continuatã sicut curata.7.q.1. si quis in clero.in fi.xcj.di.c.j.de app.peruenit.2.de cler. nõ resi.c. 3.& 4.de præbe.de multa.saluo casu.eo.ti.decre. extirpande.§.qui uero.& de ele.licet canõ.li. 6. & hæc taliter requiruntur ꝙ cessante priuilegio hoc uel iuris cõis põt non residens nedũ fructibus sed ẽt titulo priuari.de cle. non residẽ. c.2.& c.inter quatuor.& c. ulti. ſm formã tñ decre. ex tue. eo.ti.& ẽt no.in præalle.decre.2.& ut li.non ꝓtest. qm̃ fre-
2 quenter.§.si uero. & in eadẽ decre.ex tue. † Quedam sunt bñficia quæ requirunt ꝯtinuatiuam residentiam & personalem ex institutione beneficij & in his forma instõnis seruãda erit.de præben.significatum.saluo tamen priuilegio iuris cõis uel hominis ut statim subdã. Hic aduertendum ꝙ forma institutionis interdum requirit residentiam personalem.i.per seipsum: interdum saltem per alium interdũ ꝯtinuam:interdum interpellatam:& interdum non residens priuatur titulo : interdum fructibus tantũ & interdũ oĩbus fructibus:interdum parte eorum uel alia pœna punitur.& hoc uoluit.Inno.in decre.si.præalle.de cleri.non resi. facit ꝙ no.per Io.an.de præben.ei cui.li.6.& super gl.si.talis aũt forma institutionis seruanda erit ut prædixi de priuil.porro.& c.accepimus.dixi tñ saluo priuilegio iuris & qui teneretur qualitercunque residere si absentare se ꝓ factis ecclesiæ uel epi uel in studio theologie censeri debet residens ẽt ecclesiæ deseruire ẽt si constitutio uel statutũ haberet absentes nil debere percipere:hoc casu tñ perciperet propter priuilegium iuris cõis , onus tñ bñficio impositum ex instõne per alium debet exerceri.hoc probat de cle.non resi.de cetero.& c.ad audientiam.& c.cum dilectus.Similiter est uidere in priuilegio hoĩs: quia uidelicet ad residentiam obligatus sine qua debet de iure communi siue institutione excusatur ut de priuilegio hoĩs.ꝓbatur de cle. non resi. relatum.c.ine.& c.pe.de elec.cum ex eo.li.6.quæ decre.ut præfata decre.relatum probant hic nedum de priuilegio Pape
3 sed ẽt epi.† Quædam sunt beneficia quæ requirunt residentiam sed nõ cõtinuam uel personalẽ sicut sunt ecclesiæ sine cura canonicatus uel clericatus simplices in quibus rector qui nõ est p̃sbyter uel nec forte in sacris põt per alium ibi facere dici missam & alia officia & dicet residere. hæc probantur per ea quæ legunt & no. de ap. peruenit.2.Sic est ẽt in quolibet impedimento qui qualitercunq; ad residentiã teneretur ut d.decre.cũ ex eo.de re.iur.bñficiũ.li.vi.in bis bñficijs ẽt cessante p̃uilegio iuris cõis uel hoĩs bñficiatus ab epo arctari nõ põt ad residentiã p̃sonalẽ seu p̃sonaliter deseruiendũ,sed sufficit ad seruiẽdũ in eo saltẽ ꝑ aliũ Ex hoc casu ut quis puniat tanquàm nõ residẽs in eccl'a necessaria ẽ monitio. & ꝑ ꝯñs ista excusatio quare ꝑ se ul' ꝑ aliũ deseruit admittẽda est:ut in p̃dicta decr. relatu. de cle.nõ resi.& de præben. significatũ.& sic debet intelligi ꝙ no.Inno.& alij post eum.de cle.non resi.cõquerente.Ex his infert quod eps nõ debet mouere bñficiatũ & maxime non rectorẽ ad seruiendũ continuẽ ꝑ se uel ꝑ alium in tali bñficio sine cura uel canonicatu uel clericatu nisi instõ beneficij aliud haberet ut prædixi.existẽs ergo in studio priuilegiato & per consequens nõ perdit tale beneficium nec fructus nec residens uel deseruiendo per se uel alium: quia qualitercunq; absens non perderet illud uel eius fructus nec propter hoc priuari posset.moneri tñ poterit ut ꝑ aliũ interdum deseruiat quatenus cessante priuilegio poterat & non magis. & hoc uult illa cl'a priuilegij prouisio ꝙ hmõdi bñficia debitis obsequijs nõ fraudent.absurdum eñ esset dicere ꝙ per cl'am papa uoluisset plus arctare eũtẽ ad studiũ uel existẽtẽ in studio q̃ uagantem uel ex quauis alia cã absentem: uñ eñ quis meretur pati non debet.xij q.iiij.quicunq;. de fide inst.peruenit.uñ dicit regula iuris ꝙ ob grãm alicui ꝯceditur in eius læsionẽ retorqueri nõ debet. regula ꝙ ob grãm. de reg.iur.li.vj.ff.de legi.nulla iuris rõ.Ite cl'a notanter dicit debitus nõ aũt est dubium ꝙ in non curatis uel simplicibus quis ꝑ aliũ uel per se ꝯtiuuã facit residentiam ut prædixi,uerba ergo illa generalia prouisio ꝙ hmõi dñt intelli-

gi ciuili modo.s.ẽm iuris dispositionẽ de iureiu.veniens.&
c.petitio,cũ suis concor.ciuilis aũt modus est quẽ prædixi
quare,&c. Ad secundam q̃ónem plana est solutio ꝙ nec a
prima nec a secunda monitione talis monitus per proces-
sus executoris potuit appellare, & licet appellet appella-
tio tñ nõ tenet,quia non legitima est cã appellandi,de ap.
ut debitus.Item posito ꝙ prima appellatio fuisset legitima
& defendisset appellantẽ quominus in sentẽtias & pœnas
non incidisset tñ secunda non quasi si grauamen fuisset pec
desertionẽ appellationis transiuisset in rem iudi.de appel.
personas.&.c.ꝯsuluit.&.c.sæpe.Caueant ergo sibi qui non
paruerunt qui ligatis sententijs forte irregularitatem in-
currerunt ob quæ beneficijs priuari merentur. 11.q.3.rur-
sus.&.c.quicunque.& intelligibiles facti sunt, de elec. du-
dũ.2.cum si. Ita dico & consulo iuris fore salun consilio
saniori. Ego Gas.de cal.decretorum doc. & miles prædi-
ctisq; per aliũ scriptis in testimonium propria manu mea
subscripsi meumq; iussi apponi sigillum consuetum,&c.

CONSIL. XVIII.

1 *Episcopus in ordine procedendi an teneatur sequi laicorum statuta inter laicos in sua curia litigantes.*
2 *Constitutio synodalis approbans statuta laicorum an faciat vicarium eis teneri.*
3 *Iudex sæcularis de causis spũalibus se intromittere non debet.*
4 *Contractus dolo extortus ipso iure est nullus.*
5 *Socio ex socij contractu actio non quæritur nisi cedatur.*
6 *Relaxatio iuramenti quando possit concedi.*
7 *Vicarius episcopi an ex forma statutorum teneatur sapientis consilio committere.*

1 IN CHRISTI nomine amẽ.† In quæstio
ne quæ uertitur inter Nicolaũ benedicti ex
vna parte Danielem ut principalem ex alia
& Andream & Fęlicianum pro suo interes-
se cõparentes in eadem causa ab eadẽ parte
uidendum est quæ sint partes dñi vicarij dñi episcopi Luca
ni super relaxatione iuramenti postulata per dictũ Nic.ad
uersus societatis contractũ initum & cum prædicto Danie
le super oĩbus bonis ipsorum vt plenius dicitur in primo
instrumẽto & utrum in causa hac debuerit concedere con-
silium sapientis,& quia prædicti Andreas & Felicianus ad
exclusionẽ dicti Nic.a dicta petitione relaxatione iuramẽ
ti fundant se super statutis cõis Lucani approbatis ut di-
cunt per constitutiones dñi epi Lucani.uidendũ est, primo
an dicta statuta in hoc casu sibi uendicent locum cũ ista cã
non inter clericos sed inter laicos subiectos iurisdictioni
dicti cõmunis coram dicto dño vicario uentiletur. Et cir-
cunscripta approbatione prædicta nulli dubium quia sta-
tuta cõis Lucani nõ sunt seruãda in quæstione de qua quæ
ritur quia licet causa sit inter laicos,tñ quia est de foro ec-
clesiæ statuta laicorum super ordine procedendi non de-
bent attẽdi sicut irregulariter traditur in.l.cunctos popu
los.in.j.q.C.de sum.trin.per Bar.& plenius per Io. cal. in
sua disputatione quæ incipit statuto ciuitatis cauetur ꝙ si
ab actore,& per Io.an.qui idem tenet extra de ꝯsue. in ru
2 brica.ver.q̃ritur in principali q̃óne,&c. † Sed utrũ appro-
batio statutorũ cõis Lucani per synodalem constitutionẽ
operetur hunc effectum, ut vicarius dñi episcopi isto casu
teneatur ipsa sequi in causa ista. Dico breuiter quòd nõ.di
cta enim constitutio synodalis loquitur cum laici litigant
contra clericos in curia episcopi uel econtra clerici liti-
gant in foro sæculari quibus casibus est hincinde prouisum
ut seruet̃ æqualitas nisi in casibus exceptis in eis. Sed nos
loquimur cum laici in causa quæ ducta est ad forum eccle-
siasticum litigant inter se quo casu statuta & constitutio sy
nodalis nihil ꝓuident vel disponunt,tanq̃ ergo casus omis
sus relinquitur dispositioni iuris cõis quæ est ut locus iudi-
cij consideret̃ in ordine procedendi ut dixi faciunt iura vul
garia.ff.de lib.& posth. cõmodissime. sol.ma.si cum dotẽ.
de rescri.susceptum,lib.6. Præterea posito ꝙ talis recipro
ca prouisio se extẽderet ad casum istum tñ duo laici litigãt
in foro ecclesiastico tñ ut subtiliter allegatũ est deberet in
telligi cũ cã est ꝓphana nõ q̃ñ est spũalis,ut est cã iur̃i quæ
afficit & cõcernit aiam iuxta no.in.c.cũ laicus.de foro cõ-
3 pe.li.6.in nouel.† De istis aũt causis spũalibus ptãs sæcula
ris nõ põt se intromittere nisi de consensu epi iuxta no.in
c.cum laicus.de foro cõp.lib.6.in no. &.c.decernimus. de
iudi.Hunc ergo casum dicã excepttuatũ per ipsam gñalem
approbationẽ factã per ꝯstõnem epalem dũ solũ approbat
statuta quæ sunt rõnabilia & honesta. Non esset aũt rõna-
bile nec honestũ ut super causis spiritualibus uel annexis
eisdẽ statuta laicorũ disponerẽt super ordine ꝓcedẽti, q̃a
ꝯtra iura canonica vt.c.decernimus,& 96.di.bene q̃dẽ op
time facit.c.j.de iureiu.lib.6.Itẽ nõ videret̃ ꝙ eps expresse
posset statuere & alterare ordinẽ traditũ canonicis consti-
tutionibus ꝯ̃ ipsas ꝯstões quibus debet deseruire iuxta ple
ne no.in.c.fi.de off.archipresb.facit.c.cũ inferior. de maio.
& obe.&.21.die inferior. Non ob. ꝙ dñs uicarius cõmisit
nuncio vt citaret ẽm formã statutorũ quasi per hoc volue-
rit ꝓcedere iuxta formam statutorũ ciuitatis Lucanæ ad q̃
vr̃ se retulisse,ut.l.deoũciatio.ff.de ꝯdi.& demon.nã inepta
vr̃ ista allegatio nec concludit.licet.n.vicarius mãdauerit
exhiberi libellũ Danieli ẽm formã statutorũ nõ sequit̃ ꝙ
retulerit ad statuta cõis, sed ad propria q̃ sequẽda sunt in
præsenti cã.& nõ illa cõis ut dixi.Nã uerba dñt intelligi ut
ius cõe exponit nõ aũt in casu extraneo cãm de qua agitur
nõ tangente,ut.l.qui extrinsecus. de verb.obl.&.l.si q̃ñ.de
leg.j. De statutis ergo proprijs non extraneis quæ ad cãm
nõ faciunt vr̃ dñs uicarius cogitasse. Ex istis manifeste cõ-
cludit̃ ꝙ frustra hic allegat̃ nullitas quę descendit æ statuto
ciuitatis Lucanę rõne ꝯtumaciæ Nicolai & rõne inhabilita
tis Luchini qui dr̃ ꝙ est inhabilis ad offm̃ procurõnis cum
sit forẽsis. In cã.n.etiã mere spũali laici admittunt̃ quibus
nõ obst.notio nationis nisi aliter deregant̃ inhabiles, ut.c.
1.de procu.lib.6.&.c.cum deputati.de iudi.Non ob.ꝙ no.
gln.in.l.ex ea.de postu.ubi consuetudines laicorũ seruari
dñt in foro epi,pro qua.c.cũ neoisset,de eo qui mit. ĩ pos.
Nam ibi loquit̃ de ꝯsuetudine nõ de statutis in quibus licet
Bart.idem dicat tñ eius opi. reprobat̃ per oẽs canonistas,
quia contra casum.c.quæ in ecclesiarum,&.c.ecclesia san-
ctæ Mariæ.de consti.posito ꝙ seruari deberent non tñ dñt
intelligi de statutis quæ tendunt ad litis ordinationẽ nec
etiam multominus in causis spiritualibus ut est ista sicut su
perius est approbatum. Restat igitur vt videamus discu-
tere quæ sint partes dñi vicarij in concedenda uel neganda
dicta relaxatione. Visis petitione Nicolai & confessione
Luchini procur. Danielis ac etiam oppositionibus & exce
ptionibus And.& Feli. contra dictam petitionem & con-
fessionẽ & contra petitionẽ & confessionẽ Ni.nihil est op
4 positũ nec posset,quia est apte ꝯcepta ex eo † quia dr̃ dolo
inductus ad contrahendum.quo casu contractus est ipso iu
re nullus dolo.s.dante causam contractui bonæ fidei iuxta
no.plene in.l.eleganter.in princ.ff.de dolo. &.l.bonã.fidẽ.
C.de act.& ob.talis autẽ contractus non firmatur iuramen
to,quia non est uinculum iniquitatis siue dolositatis. &.c.
inter cætera.22.q.4.&.c.quanto. de iureiu. & ideo semper
jura uetera & noua quæ loquuntur de obseruantia iuramẽ
ti dicunt si non ui uel dolo extortum &c.ut c.cum contin-
gat.de iureiur.& de pac.c.2.li.6.& de iureiur.c.licet.eo.li.
Vidẽdum est igitur an deducta in libello taliter sint pro-
bata quòd sit relaxatio concedenda non ob.dictorum fra-
trum contradictione. Et videretur prima facie ꝙ non quo
ad istos fratres quibus confessio procu. Danielis non de-
bet præiudicare cũ ueniant pro suo interesse q̃bus etiã nõ
noceret sñia cum alia lata.ut.c.super cõtrouersia.de re iud.
Contrarium sentio & dico per dñm vicarium relaxandum
esse. Moueor primo quia postq̃ ille qui contraxit principa
liter dolũ se cõmisisse fatetur per suum procuratorẽ.cũ.n.
hæc confessio videtur istis fratribus nocere saltem pręsum
ptione postq̃ ab eo hñt causam & tit.lucratiuum ꝓtendunt
5 ad hoc.l.si duo patroni.in prin.ff.de iureiu. † Secundo ad-
uertendũ semper ex contractu socij socio actio nõ q̃ritur.
nisi ce-

nisi cedat, ut.l.s.ff.pro soc.&.l.si qs societatē, eo.ti.ubi ca-
sus.posito.n.quod iste Daniel teneret fratribus suis cõicare
lucrũ prouenięs ex societate ȝcta cũ ipso Nic.nihilominus
tñ ȝ ipm Ni.nulla eis cõpetit actio nisi cessa ut dixi. Ex quo
infert ꝙ sicut ȝ ipsum nõ possent agere ita nec eius petitio
ni se opponere qui cũ eis nõ ȝtraxit ut sic dicere eis possit
quantũ ad uos liberas ædes habeo, ut.l.loci corpus.§.vlti.
ff.si ser.vendi. Tertio hoc ꝓbať, quia iurm non est præsti-
tum eis sed dicto Danieli, vnde nihil ad eos si iurm alteri
præstitum relaxetur & licet possit ꝓtendere cõmodum ex
ȝtractu agendi contra Danielem & cõmunicent nõ ꝑ hoc
periurus dici põt qui nisi eis cõtractũ cum alio initum non
impleret quia ut dixi eis non est obligatus donec per pro
cessus eis acquiratur factũ Danielis ei præiudicat quia hēt
liberum exercitium actionis sicut seruus præiudicat dño
& filius patri recipiendo solutionē ex cõtractibus celebra-
tis cum eis, vt.l.ꝙ seruus.ff.deposi.& iurm unius ex socijs
reis stipulandi alteri nocet, ut.l.duobus, in prin.ff.de iure-
iur.& no.in.l.si minus.ff.de pact. Ex quibus infert ꝙ rõne
proprij interesse non pñt isti duo fratres se opponere sæpe
dicto Nic.vtpote contra ipsum nullum ius habentes licet
habeāt contra fratrem Danielem ut cõmunicet, & si de col
lusione inter ipsum & Nicolaum conqueri voluerunt con
tra ipsum agant ad eorum interesse, ut.l.socius eius socio.
&.l.adeo.§.si.pro soc.et.l.si is cum quo.ff.commu.di.
6 † Quarto præsupposito ꝙ eorũ interesset & ꝙ essent legi
timi contradictores tñ si ex tenore instrumēti apparet pa-
cta de quibus fit mentio interuenisse ꝙ intrm non uidi &
dictũ Nic.minorē fuisse, ex istis rm alio nõ probato debet
do.vicarius se præbere facilem in ꝑdicta relaxatione ex eo
maxime quia est modici ꝑiudicij & quia tm ꝙ subtiliter al
legatũ est ꝑ talē relaxationē nullũ ius deperit aduersario
sed submoto obstaculo persona habilitať ad actũ. In tali-
bus aũt modici ꝑiudicij sufficit probatio per iurm, ut.l.the
saurus.ff.ad exhi.hic aūt & personæ iurantis qualitas qui a
minor & pactorũ prima facie iniquitas arguēt ad istā rela-
xationē. Tertio Old.hoc expresse tenet in qõnibus suis.q.
157.& dicunt.n.ꝙ qñ querit de relaxatione iuramēti non
ad rescissionē dolosi ȝctus sed ad habilitandũ persona, ut
non obstā. tali facto possit detegere fraudē contractus, &
hoc casu non requiritur partis uocatio nec solēnis exami-
natio, quia de grandi periculo creditoris nõ agit. remanet
enim oē ius sibi saluum ad tale debitum defendendũ. Con
cludit ergo quod sine aliquo ordine potest decenter con-
cedi talis relaxatio quia & materia partis nõ detrahit. Po-
nit similia in libero qui petit ueniam a prætore, ut possit
patronum uocare in ius & de filio emancipato qui petit
decerni bonorũ possessionē causa litis agnoscende & sibi
dari lniam ut possit proponere quærelā inofficiosi testamē
ti ȝ testm patris & sunt bona similia quæ etiam aduocatus
Nic.subtiliter deduxit.cum Old.cõcor. Io.an.in addi.spe.
ti.de iureiur.super rubrica ad fi.mouet eisdem rõnibus &
similibus. Ex istis oibus manifeste concluditur ꝙ non ob.
conditione dictorũ fratrum.d.vicarius debet dictum iura-
mentum relaxare ut sic in probationibus & iudicijs qbus
potest detegat dolum & fraudē quā allegat ȝtra contra-
ctum licet satis detexerit per confessionem Luchini pro-
7 cura.ut supra dictũ est. † Quo ad aliud dubiũ quo quæri-
tur utrum vicarius astringatur ex forma statutorũ cõmitte
re consilio sapientis.breuiter est dicendũ ꝙ non, quia vt di
ctum est superius statuta cõis Lucani hanc cām non inclu
dunt nec includere possunt vtpote spiritualem. Item quia
statutum illud disponit ꝙ omnia granamina reseruētur in
diffinitiua snia & in hoc ȝdicunt canonicis constitutioni-
bus quæ permittũt appellationē a quolibet grauamine, ut.
c.ut debitus.de ap.& eo. tit.c.cordi.lib.6. Non posset aũt
eps statuere ꝙ non possint litigantes in sua curia reclama-
re a quolibet grauamine, quia esset cõtra legē superioris &
in eius præiudiciũ vt plene disputat, & sic concludit. Ioan.
an.in.c.si.de ap.lib.6.in nouella, generalis ergo confirma-
tio statutorũ curiæ secularis per constitutionē synodalem
non cõprehendit statuta quæ iuri canonico ȝdicunt cõtra
qđ expresse eps nequiuisset statuere.ar.c si gratiose ad fi.de
rescri.&.d.c.j.de iureiu.li.6.& ꝙ no.in.l.si quis prior.ff.ad
treb. Item posito ꝙ episcopus teneret tale statutũ sequi tñ
cõmissio mihi facta tenet. Nā statutũ illud prohibet cõmit
ti grauamina consilio sapientis in medio causæ quæ est pos
sibile reseruari in diffinitiua sententia ac in qõne proposi-
ta ad diffinitiuam sententiam perueniri non põt, nisi ista
quæstione relaxationis primitus decisa, quia est præiudi-
cialis quodãmodo & seorsum examinanda a negocio prin
cipali, & per alium iudicem. facit. c.tuam. de or.cog.&.c.
lator.qui filij sint legi. vnde cum ex eadem instantia nõ spe
retur alia diffinitiua & si non relaxetur absorbent negociũ
principale potest dici hēre uim diffinitiue, & per cõsequēs
eius naturam sequi debet. ad quod no. Bar.in.l.tiria.ff. de
accu. & ꝙ ibi no.in.l.ab arbitrio.ff.qui satis cog. Ex isto
ergo capite cõmitti potuit consilio sapientis. Item & ex
alio iudex cum est dubiũ iuris potest & debet habere cõsi-
liũ cũ peritis iuxta no.in.d.c.vt debitus de ap. Ex qbus etiā
in dicto puncto concludo dominũ vicarium in hac causa
nullo modo astrictum ad obseruantiā dicti statuti de con-
silijs & colloquijs ante diffinitiuam sententiam nõ haben-
dis. Et ita dico & consulo prout superius est scriptum.
Ego Pet.de Anchar.iuris vtriusq; doctor, & ad fidem me
propria manu subscripsi, & sigillo mei nominis sigillaui.
Bononiæ. 1396. vltima Ianuarij.

CONSIL. XIX.

1 *Vsura quid sit.*
2 *Contractus non dicitur illicitus si ab emptore periculum suscipitur.*

HIC ISTA ordinatio seu statutum proce-
dit & debet procedere ne in paupertatē de-
1 ueniant prædicti ciuitateñ. † Item quicquid
recipitur ultra sortē usura est. 14.q.4.pleri-
que de pig.cum concor.sed hic nihil recipiť
ultra sortē quia pro eo ꝑtio vēditor rehabere potest ꝙ ipse
uendidit emptori ut patet in verbis in prædicto statuto cõ-
tentis. Et si dicatur ꝙ imo vltra sortem recipere videretur
quia lucrať emptor fructus nõ est uerũ ꝙ aliquid recipiat
vltra sortē, nam in uēditione quis lucratur fructus licet res
ad uenditionē reuertať ut superius dictũ est. In mutuo aũt
meruerunt usurā. 14.q.3.in ciuitate de usu. ubi dicunt ꝙ si
aliquis vēdat certũ censum seu redditũ alicuius possessio-
nis uel domus ꝑpetuo uel ad tps talis ȝctus de iure licitus
est licet certũ sit ꝙ ad. 20.uel 40.annos plus acciperet em-
ptor de redditu q̃ sit ꝑtiũ qđ dedit.& ita no.ibidē. Inn.i gl.
2 quæ incipit de hac decretali. † Item pro eo quia emptor in
se suscepit periculũ nõ vř ꝙ ȝctus sit illicitus uel in aliquo
claudicare. Nec ob.no.ꝑ gl.in.c.de illis primo de despon.
impu.imo potius est licitus & de iure approbatus cũ si be-
ne inspiciat periculũ erit vtriusq;. & ꝙ emptor in se susci-
piat probať ex uerbis statuti, qa si domus incēdio uel alio
quouis casu fortuito destruať vsq; ad ualorē medietatis vel
circa sortē principalis vēditor cēsus illius domus uel area
prout tunc est si vult dimittat emptori & a solutione cen-
sus, seu redditus liberabiť ex toto. Itē ꝙ hmõi statuta non
sunt in fraudē usurarũ nec ȝ ea ꝑsumendũ patet quia tales
hoies q dicta statuta fecerũt nõ ȝsueuerũt exercere vsuras
nec aliqd recipere ultra sortē, ut apparet ex statutis supra
dictis ꝑ eos editis tum ꝑꝑ donũ ȝsciæ tum propter releua
tionē paupertatis. Ex ꝑdictis igiť tanq̃ veris de iure proce
dentibus, nec in aliquo repugnantibus canonicis institutis
superfluis allegationibus resecatis concluditur statuta præ
dicta esse licita honeste facta iusta & æqua nec sapere aliq̃
fraudē seu speciē vsurarum & ꝙ virtute ordinationis seu
prædictorũ statutorũ possint per dictos ciues seu oppida
supradicti ȝtractus huiusmodi licite celebrari absq; uitio
usurarũ. Ego Dynus permissione diuina ianuen. archiepi-
scopus hanc ȝclusionē puto uerā, & in testimoniũ propria
manu subscribens feci sigillari meum secretũ apponendo.
Ego Elbilius maximus rector ecclesiæ sancti priuati de

gracen.docto.decretorum doc.prædictis tanq̃ ueris assen-
tior & de alijs allegationibus conclusioni decem doct.
utriusque iuris adheserunt & se subscripserunt.

Quæstio talis est. Dñs noster Papa Bonifacius
Bartholomæo Ioannis Iacobi
extante ætatis. 20. anno. ꝯcessit literas motu proprio in ci-
uitate nel diœcesi boñ. reseruãdo sue collationi in ipsis sex
beneficia uacantia vel vacatura quæ idẽ Bartholomæus ꝑ
se uel per procur. duxerit acceptanda simul uel successiue
etiã si unũ ex ipsis sit curatũ nel dignitas etiam maior post
pontificalẽ in ecclesia cathedrali non ob. d. ætatis defectu
in quo defectu quo ad dictũ curatũ dignitate uel persona-
tum motu proprio etiã dispensando subiungit clausulam
non ob. q̃buscunq; statutis & ꝯsuetudinibus ecclesiæ con-
trarijs iuramẽto ꝯfirmatione apostolica uel quacunq; fir-
mitate alias roboratis cũ decreto & alijs clausulis multis.
Sed ꝑdicta clausula & motus proprius faciunt ad proposi-
tum nostrũ. post dictã gratiã in ecclesia sanctæ Mariæ ma-
ioris vacauit quædã præbenda sacerdotalis dotata ꝑ unũ
canonicũ cum multis conuentionibus & modis per vica-
rium capituli sede vacante & ipsum capitulũ acceptatum
& dimissum & inter alia puncta quæ ad propositum conti
nenẽ ꝙ ad dictã capellam siue beneficiũ sic dotatũ debeat
p̃ñtari sacerdos. Itẽ ꝙ quotidie dicat missam & deseruiat
in diuinis horis singulis cũ alijs intitularis. Item ꝙ retineat
seruientẽ apenm etiã ad seruiendũ in diuinis officijs. Item
ꝙ nõ habeat aliquod beneficiũ curatũ & si adipiscat̃ ipsum
uel aliud qđ requirat residẽtiã sit ipso iure priuat' ista præ
benda & simil'r si se absentauerit per. x. dies a dicta ecclesia
sine causa plura alia onera iniungẽdo, vt patet in instr̃o di
ctarũ ꝯuentionũ. His ꝑmissis ꝯtingit ꝙ dictã ꝑbendã sic va
cantẽ dictus Bartholomæus acceptauit & executor eius eã
sibi ꝯtulit. Prior vero dictæ ecclesiæ sanctę Mariæ ad quem
spectat p̃ñtatio sacerdos ad dictã capellã vacantẽ p̃ñtauit
aliũ de capitulo ecclesiæ cathedrali. Inter istum igit̃ præ-
sentatũ et ꝑdictũ Bartholomeũ orit̃ qõ quis sit potior in di
cto beneficio ꝑbendali & sacerdotali. Contra Bart. obijcit̃
ꝙ nõ sit ad ipsam idoneus cũ nõ sit sacerdos nec de ꝓximo
eẽ possit cũ sit. xx. annoꝝ. Ex aduerso ipse replicat ꝙ imn si
bi debet̃ ꝑꝑ cl'am motu ꝓprio & ꝓpter cl'am non obstã. de
qua s̄. q̃ritur q̃d iuris ꝑsupponit̃ ꝑ uigore dictarũ literarũ
ꝙ iste Bartholomæus iam obtinuit vnã plebaniã curatam.

CONSIL. XX.

1 *Gratia papæ super beneficijs uacaturis & uno curato & dignitate motu proprio & cum clausula non obstan. an comprehendat præbendam sacerdotalem postea uacantẽ ex fundatione testatoris si impetrans non sit legitimæ ætatis.*

2 *Inhabilitas iuris communis facilius tollitur quàm statuti.*

3 *Pacta & conuentiones apposita in beneficij fundatione seruari debent.*

4 *Papa per sua iura iuri alterius præiudicare non intendit.*

1 N CHRISTI noĩe amen. † Viso prædi-
cto puncto e licito ex literis apostolicis & in
strumento dotationis & fundationis dicti be
neficij sacerdotalis & præbendalis diligen-
tius per me uisis & electis decisio huius q̃õ-
nis multum pendet ab eis quæ not. in. c. ei cui. de præb. lib.
vj. vbi & in glo. & in nouel. tenet Ioan. an. ꝙ præbenda sa-
cerdotalis debetur impetrãti non ꝯstituto in ætate apta ad
sacerdotium si in literis est clausula non obstan. Archi. ibi
contra dicit ꝙ dicta generalis clausula non sufficit, nec ta-
lis generalis includit non verisimilia. de deci. c. 2. insti. qui
ma. nõ po. §. j. non est aũt verisimile ꝙ papa uelit per dictã
generalem clausulam fraudare ecclesiã officio vnius sacer-
dotis. Nam & in alia q̃õne ibi plene no. Ioan. an. ab officio
sacerdotali pendet tota deuotio fideliũ. Præterea effectus
huius ecclesię nõ est habilitare personã inhabilẽ ad bñficiũ
sed surreptionem literarũ excludere sicut dicimus in clau-
sula motu proprio. c. si motu proprio. de præben. lib. 6. sed
si vigore dictæ clausulæ deberetur ista præbenda sacerdo-
talis non constituto in ætate legitima per ipsam habilitare
tur inhabilis contra theoricam prædictã. nec vĩ probabilis
respõsio huic rationi quã dat ibi Io. an. ꝙ illud est verbũ qñ
inhabilitas causatur a iure cõi secus si a cõsuetudine vel sta
2 tuto ut in q̃õne nostra. † Nam s̃m Lap. facilius deberet tol
li inhabilitas iuris cõis q̃ statuti, ut. c. j. de constit. lib. vj. si
ergo illa nõ tollitur multominus ista. Et post tantorũ pa-
trum opi. ꝯ̃rias refert ibi Lap. qui reducit eos ad concor
dantiã distinguẽdo tam in clausula non obstan. q̃ io clausu
la motu proprio dicunt. n. ꝙ qñ papa facit gr̃am uel aliq̃d
respiciens ius priuatum, aut illud impediens de quo debet
fieri mentio aut procedit ex facto proprio impetrantis aut
ex facto alieno. Si ex facto proprio ut quia beneficiatus im
petrat, uel defectuosus & tunc nõ sufficiat mẽtio siue clau-
sula generalis, sed debet esse specialis & specifica. s. specifi-
cando illius defectũ pro quo scribitur & causam illius sta-
tuti ꝯsuetudinis uel priuilegij ꝑꝑ qđ talis defectuosus red
ditur. scilicet ætatis ordinis uel alterius. & idem si ex facto
alterius publico, alias sibi noto. & isto casu est verba opi-
nio Archi. s̃m Lap. Si aũt ex facto alieno non publico, nec
alias sibi noto tunc uera sit opi. Io. an. vt sufficiat generalis
clausula nõ obstan. & s̃m illam opi. Lapi quæ nititur æqui-
tate vĩ ꝙ in q̃õne nostra dicta generalis clausula nõ ob. nec
motus proprius sufficiant ad tollendum defectum ætatis &
ordinis cum causentur ex persona dicti Bartholomæi gra
tiosi. & ista opi. vĩ mihi ęquior & sequenda et eam sequi in
quæstione nostra aliæ rationes me urgent, & primo pia de
uotio fundatoris dicti beneficij sacerdotalis qui tẽpore do
tis assignarę tot pacta apposuit, ut. s̄. patet in facti narratio
ne de quibus papa certificatus verisimiliter statutum dicti
beneficij sacerdotalis noluisset subuertere & eum conferre
puero obtinentiã unã pleb. retraherentur. n. catholici a fun
datione beneficiorũ videntes per papam sic tolli eorũ pias
uoluntates & pacta habita in fundatione de quibus ut tol-
lanẽ debet fieri mentio specialis, ut. c. ex multiplici. de deci.
facit ꝙ no. in cle. literas. de rescrip. & per hoc non ob. clau
sula nõ obstãtib. de qua supra. ut. n. ex eis patet ipsa tollun
tur solum statuta & ꝯsuetudines ecclesiæ contrariæ nõ pa-
3 cta & cõuentiones † appositæ in fundatione beneficij quæ
apponi p̃ñt & seruari omnino debent. 18. q. 2. eleutherius.
& c. verbũ. de cond. ap. Opinio ergo Io. an. non tangit quæ
stionem n̄r̃am. loquitur. n. eius opi. de clausula quæ concer
nit consuetudinẽ & statuta ecclesiæ, nos uero loquimur. de
pactis & modis appositis in fundatione beneficij, de q̃bus
nulla fit mentio in præfatis literis apostolicis, nec in ꝑindi
cium ecclesiæ cui per nostrũ sacerdotẽ & socium debet as-
sidue deseruiri in diuinis verisimiliter concessisset tales li-
4 teras. † omnia. n. iura clamant ꝙ nõ est suæ intentionis per
suas literas & rescripta præiudicare iuri alterius, ut. c. ex
tuarum. de aut. & usu pal. &. l. j. §. si quis a principe, ne quid
in loco pub. cũ infinitis si. Item nec clausula motu proprio
talẽ parit effectũ. i. præiudicandi tertio uel etia ampliandi
gratiam ad alia quàm expressa in ea. vt no. in. c. si motu pro
prio. Dispensatio etiam super ætate nõ facit ad factum in
casu nostro. Nam talis dispensatio de qua in literis refer-
tur solũ ad beneficiũ curatum vel dignitatẽ non aũt ad alia
beneficia prout patet ex tenore literarũ. nec sequitur est di
spensatum super ætate in curato & dignitate, ergo multo
magis in beneficio sacerdotali, cessat. n. illud ar. in dispensa
tionibus quæ odiosę sunt. & per ꝯsequens restringendæ. ac
cedant no. in. c. postulasti. de rescrip. & no. in. c. cui de non.
de præb. lib. 6. & c. j. & . 2. de filijs præsby. eo. lib. Non ob. ꝙ
obijcit̃ ꝙ iste sit præsentatus post mensem statutum ad præ
sentandum in fundatione. nam ut facta fuit mihi fides pri-
mo fuit vnus præsentatus & admissus, infra mensem dein
de renunciauit postq̃ renunciatur datur alius integre men
sis ad præsentandum de nouo, ut. c. si electio. de elec. lib. vj.
& in secunda die sequentis mensis reperitur iste secundus
præsentatus & sic satis infra tempus. Ex quibus omni-
bus cõcludo quòd postquàm de dicta fundatione beneficij
& de facta præsentatione est facta fides executori illius.
Bar. sicut

Bar. sicut sioe cāe cognitione ipsum posuit in possessione dicti beneficij de facto nō de iure ita debeat eū inde remouere tanq̄ ad dictū beneficiū se dicta gratia non extendat facit. l. si minor. ff. de euic. & .c. qualiter. el primo. de accus.

CONSIL. XXI.

1 *Filia nubens absq; patris uoluntate an debeat exheredari, & nu. seq.*
2 *Regula res inter alios acta quomodo ualeat.*
3 *Leges quomodo ad canones se habeant circa parentum consensum habendum in nuptijs filiarum.*
4 *Canones in nuptijs filiarum requirentes parentum consensum de honestate tantum intelliguntur.*
5 *Matrimonia ab omni pœna libera esse debent.*
6 *Pœna grauis hereditate patris priuari.*
7 *Consentire dicitur qui scit & non contradicit.*
8 *Copula natura concursum copulatorum exigit.*
9 *Statuta pœnalia de matrimonio loquentia nō trahuntur ad sponsalia.*
10 *Iuramentum interueniens facit quæri absenti cui iuratum est.*
11 *Dotis constitutio coram quo iudice agitatur.*
12 *Pater an possit de dote filiæ cum ipsius marito componere.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Pro solutione dubiorum & quæstionis quæ uertit inter. A. & D. super facto matrimonij qđ idem. D. dr̃ ɔtraxisse cū. C. filia dicti. A. absq; sua & matris uoluntate, & per ɔñs fore priuandā portione bonorū ipsam contingente in paternis & maternis bonis ſm formā statuti ciuitatis Spaleti ad ipsa dubia in actis elicita & alia necessario pmittenda sunt ut sic singulis ordinatē propositis clara & aperta appareat solutio oium quæsitorū. Primū ergo dubiū est utrū ſnia & processus habiti iter dictū. A. & .D. noceant. D. C. eius filiæ & maxime sibi noceant attestationes illorū triū testiū qui deponunt pře & mře absentibus dicti. D. matrimoniū contraxisse, & sic absq; eorū uoluntate. Secūdo si uigore dicti statuti. A. posſit. C. eius filiā exheredare ex eo q absq; eius & matris uoluntate dr̃ ɔtraxisse & sic statutum tale ualeat quo ad hoc. Tertio utrū dicta. C. uel. D. eius maritus posſit petere & agere cōtra dictū. A. ut dotē sibi ɔstituat & assignet & in qua quātitate talis cōstitutio eēt fienda. Quarto utrū. A. pater nō pronunciato aliter per iudicē qđ filia sit priuanda portione sibi debita in bonis přis & mřis posſit sua & absq; iudicis autoritate uel sententia ipsam in testō dicta de cā priuare. Quinto utrum probatis his quæ in actis transmissis ꝓ ueritate in facto ꝓponuńt posſit dici dicta filia sine přis & matris uolūtate cōtraxisse. Sexto quid sit iudex cōpetēs in qōne quæ super dote uel iniusta priuatione & exhæredatione per. C. sit iam & maritū eius. D. cōtra. A. proponeret, utrū archieps uel iudex sæcularis. Septimo si. A. pater dictæ. C. uellet cū ipsa dicta filia cōponere ut contenta dote uel portione nullū sup alijs bonis posſit habere regressum nec ipsum eius patrē per. C. uel. D. eius uirum effecta, super qbus per ordine rñdetur. Et primo ad primū dicendū qđ iudiciū & ſnia habita corā dño archiepo iter dcm. A. & dcm. D. non pıudicant dictæ. C. p regulā gnālē
2 res inter alios acta. l. j. & per totū. † Et hoc est uerū et ubi coniuncta ꝑsona ingressa esset iudiciū pro alia coniuncta. eo. ti. l. si. & .l. j. C. qui. res iud. non no. & .l. sæpe. ff. de re iud. In causa ēt oino conexa duorū ēt hoc locum hēt in ſnia cōtra unū lata ut alij nō noceat neq; profit qui in iudicio nun quā fuit, ut. c. dilecto, & .c. si. de preben. & .l. denunciasse. §. si. ff. de adul. & quod legit & no. in. c. quæuis. de re iud. Ex qbus liquide infert qđ ſnia illa dñi archiepi non extendit effectū suū ad dictā. C. quæ in isto iudicio nō fuit neq; suo noie agitatū, neq; ratificatū q ēt non posset q suo noie nō est gestū, ut. c. ratū. de re iud. lib. 6. Attestationes illorū etiā testium deponentiū de matrimonio clandestine cōtracto patre & matre absentibus similiter non præiudicat dictę. C. quia regula traditur quod quibus non præiudicat sententia non præiudicant acta ad sententiam ordinatā, ut no. in. c. causam quæ. de testi. & Bart. in. d. l. sæpe. de re iudic. & hoc
3 breuiter de primo. † Ad ſm dubiū ueniens præmittendum est qualiter se habent leges ad canones circa ɔsensum parētum adhibendū in nuptijs filiarū. Ad hoc dico quod de iure ciuili in coniunctione filiarū in sacris positarū patris ex pectatur arbitriū, ut. l. in coniunctione. C. de nup. Idem dicit canon. §. q pri⁹ ɔsensus desideraŕ in nuptijs nec est uirginalis pudoris eligere maritū sed eius electio parentibus cōmittēda est. 32. q. 2. honorant. De hoc. l. ne si. fa. & .l. si uel proponis. & .l. uidue. C. de nup. Et in tm̃ uř hoc uerū ſm leges q si filia ɔdicit př pōt exhæredare ut in aut. ut cum de ap. cog. §. si alicui. colla. 8. Et ex his uideretur ꝓbabiliter dici posse statutū de quo est quæstio ualidū cum concordet cum iure cōi caonico & ciuili, ergo firmiter obseruādum sicut ɔsuetudo cui suffragaŕ ratio naturalis ut. c. frustra. uiij. dist. His non ob. aliter sentio & dico uel dictū statutū non ualere simpliciter de iure canonico uel limitandū totaliter q ɔcordet de iure cōmuni sicut in dubio fieri debet, ut. l. 2. C. de noxa. & .l. ut gradatim. ff. de mune. & hono. & .c. cum
4 dilectus. de consue. & .c. quod dilecto. de ɔsan. & affi. † Pro cuius euidentia est sciendum quod c. honorantur, & alij canones qui exigunt parentum consensum in nuptijs filiarū debent intelligi, de honestate non de necessitate, ut. c. sufficiat. & nota. 27. q. 2. iura ergo ciuilia, de quibus supra inquantum patris assensum necessario requirunt per ius canonicum corrigunŕ, ut no. in. c. j. de spo. impu. & per Cy. in d. l. si ut proponis. C. de nup. Et si ita est quod iura ciuilia sint correcta nō uidetur statutum ualidū quod reducit nos ad ius ciuile & discedit a iure canonico quo iure magis q̄ de iure ciuili matrimonia regulantur & sunt de eius foro, ut. c. tuam. de ordi. cogni. & .c. de prudentia. & de dona. inter uirum & uxor. cum multis simi. & .c. si. de secun. nup. & ibi concor. Et si dicatur statutum non disponit hoc super substātia matrimonij ipsum irritando si cōtractum fuerit sine patris uoluntate, nam certū esset quod non posset sic etiā nec posset leges. ut. d. c. sufficiat, sed filiæ sine patris & matris uoluntate nubenti pœnā imponit quod uř posse cū congruat honestati, ut. d. c. honorant. Nec uř deuiare a iure canonico statutū pœnā adijciens ei qui agit ɔtra honestatem. ar. 4. dist. erit aūt lex. Ad hoc dico quod postq̄ per canones ɔceditur filiabus libera nubēdi ptās non uř posse ꝑ leges uel statutū talis potētia metu pœnę coarctari. & hoc est quod pœnę legales ꝯ secūdo nubētes infra annū de quibus in. l. j. C. de secun. nup. sunt sublatæ post dictarū rerum
5 correctionem autoritate populi, ut. c. si. de secun. nup. † Et maxime est hoc uerū i matrimonijs quę debēt eē libera ab omni pœna, ut. c. gēma. de spō. cū simi. Nec uř probabile q posſit disponere & statuere super accessorio quod nō pōt subsistere sine principali quod accessoriū sublatum est sublato principali, quia non pōt super principali, quia sic indirectē super accessorio statuendo impediret ipsum principale & alterius forū spectans ꝯ. c. j. de immu. eccle. lib. 6. & .c. quāto. de priuile. facit. c. ueniēs. de iureiu. & lex dicit quod metu pœnę nō dēr libertas mřimonij auferri, ut. l. ti-
6 tio ceotū. § j. ff. de condi. & demon. † Pœna aūt magna est patris hæreditate priuari filios eis debita naturali uoto, ut. l. nam & si parētibus. ff. de inoff. test. & .l. in suis. de lib. & posthu. Per ista igitur non absurde dici pōt tale statutū si intelligaŕ rudiťer & ad corticē prout iacet nō ualere, uel si dicamus ualere debet referri ad intellectū iuris cōmunis ut prædixi & sic intelligatur cum filia contraxit contra uoluntatem patris cum infami uel turpi persona ita quod per hoc patrem offenderit & famā eius læserit, uř enim ista iusta causa exhæredationis, ut. l. non tantum. §. sic emancipatus. ff. de contratab. & hoc casu debet intelligi statutum scilicet cum filia sine patris & matris uoluntate contraxit cū indigno secus si cum digno. Nam canone pmittēte pōt nubere absq; cōsensu alicuius, & per ɔñs non meretur pœnā. ut. l. gracchus. C. de adult. Sed quia uulgares imperiti iudices exceptiones nullitatis contra statutum ciuitatis uel limitationes ipsorum statutorū difficulter admittunt, ideo est discutiendum an in his quæ in facto proponuntur diligenter consideratis posſit istā filiam nupsisse sine consensu

parentum ut ficut a patre priuari potuit debita portione.
Et hic descēndo ad quartū dubiū omisso tertio ad quod
aperte vr̄ dicendū quod nō dicat̄ nupsisse sine ipsorū voluo
tate. Primo nāq; in prima parte narratiōis facti patet qūo.
B.vxor.A.affirmauit dicto.D.cām quare. A.uolebat in ei⁹
& dicti.B.absentia filiā uelle ꝯhere cum eodē.D.tō de hoc
erat ꝯtentus & ꝙ de dote & alijs nō dubitaret &c. Secūdo
in eadē charta dicit quod idē.D.misit bonos uiros ad dcm̄.
A. quibus cū iuramēto promisit quod postquā ipsam duxe
rit ꝯtentabit eū de dote &c.ut latius ibi patet, & subiungit̄
quod corā dn̄o archiep̄o idē. A.asseruit qđ dabit eidē.D.
ipsam libēter si sponsus faciat cū eodē archiep̄o quod sibi
dari percipiat, & sequit̄ in secūda charta quod idē.A.roga-
oit sponsum poll sntam aschiepiscopi ne vellet ipsam sta-
tim ducere sed differre & ꝯtentabit eum de oībus quę pro
misit. Ex istis luce clarius manifeste vr̄ matrimoniū noofo-
7 re ꝯctū sine matris uoluntate.† Itē ēt nec p̄ris,quia postquā
sibi factū inootuit nō contradixit,ait.o.lex patrē intelligi
filiæ consentire nisi euidēter dissentiat,ut.l.in sponsalibus.
§.j.ff.de spon.Item cū uelle & nolle ab aīo depēdeaot per
extrinseca ꝓbant̄ maxime ꝑ uerba,ut.l.labeo.ff.de sup.le-
gata.& quod oo.io.l.fulcinius.ff.ex quib.ca.in pos.ea.&.c.
1.vt eccle.benefi.22.q.v.humanæ aures. Sed ut ex superio-
ribus patet quod mater ante ꝯcta spoosalia declarauit ma-
ritum scilicet.A.& ipsam cōtētari,pater etiā post ꝯcta spō-
salia & in populo diuulgata nō ꝯtradixit oec etiā io termi-
nis p̄fixis per dn̄m archiep̄m cū bāna & proclamationes fa
ctæ fuerunt in ecclesia cathedrali se opposuit ut dr̄ i prima
charta quis ergo dubitare probabiliter posset ꝙ iste.A.ta
libus nuptijs cōsensisse vr̄. Et si dicat̄ declaratio voluntatis
huius.A.nō præcessit spoosalia sed sequuta fuit, ergo ius si
bi quæsitum ꝯ filiā ut priuet eam bonis suis nō vr̄ tolli.arg.
ff.so.ma.l.insulā.§.j.Ad hoc dico qđ postq̄ p̄r iste consen-
serit in matrimooio vr̄ remittere ius sibi q̄situm ad priua-
tionē filiæ propter spōsalia quæ ꝯxit in eius abn̄tia.ar.l.cū
maritus.§.j.ff.de pac.do.ad hoc optime p̄alleg.c.honorant̄
§.idē.in lib. vbi idē operat̄ in m̄rimonio filiarū consensus
p̄ris a prin.& taciturnitas postq̄ sciuit & oō ꝯtradixit. Itē
ēt pōderanda sunt uerba statuti in tribus,& primo dū dicit
quod nulla mulier possit maritū recipe. secūdo quod ime-
diate subiungit̄ sine volūtate. tertio quod ēt copulatiue dr̄
quod etiā p̄ris sui & m̄ris suæ. Pondera igr̄ primo dico ꝙ
dicit sine uoluotate.quod uerbū uerificat̄ siue uoluntas ista
p̄cedat actū siue sequat̄ post actū ꝯsumatū,ut.l.sin aūt.p̄res.
& ibi ꝑ Bar.ff.de aqua plu.arc. vode cū poll dicta spōsalia
quātūcunq; clandestina superuenerit uoluotas p̄ris ut supe
rius est oñsum satis est ut filia nō dicat̄ sine eius uoluntate
cōtraxisse,maxime ut dixi,q̄a taciturnitas in hoc casu habe
tur pro cōsensu,ut.d.c.honotaotur.&.l.in sponsalibus.§.1.
8 Secūdo pōdera qđ dicit sine uoluntate p̄ris & m̄ris.† Nam
ꝑ istā copulā vr̄ ꝙ ad cōmisionē pœnæ debeat cōcurrere
utriusq; dissensus:quia natura copulę est exigere cōcursum
copulatorū quo ad cōmisionē pęnæ & quo ad multa,ut.l.
si hæredi plures.ff.de cōdi.iosti.&.l.si seruus.§.si pluriū.ff.
si quis cau.&.c.2.& quod ibi not.de rescrip. Cum ergo ex
superius narratis appareat de cōsensu & uoluntate m̄ris in
timatis ante dcā sponsalia dicto.D.concludit̄ pœnā nō cō-
missam ēt si cōstaret p̄rem dissensisse,cuius cōtrariū ex plu
ribus demonstratū est,de cuius uoluntate ꝑ oīa dicta supe-
rius & illū concursum utriusq; dissensus suadet in materia
odiosa exhæredationis de qua loquit̄,ut.l.cū quidā.de lib.
& posth. c.odiosa.de re iud. lib.6.Tertio ponderandū dixi
illud verbū maritū acceperit,ꝑ quod vr̄ ad cōmisiooē pœ
oæ exigi matrimoniū consumatū carnali copula,q̄a uerbū
maritus & de iure cōi & s̄m cōem usum loquēdi sic dēt in
telligi consumato matrimonio, nā aote talē consumationē
iura appellant spōsum & sponsam & nō maritū & uxorē,
ut patet i toto ti.de spon.† Statuta aūt pœnalia quæ loquū
tur de m̄rimooio nō extēdunt̄ ad sponsalia tm̄ nec statutū
quod loquit̄ de uxore hēt locū io sponsa cū tractamus de
odio secus si de fauore,ut no.Cy.in.l.oñ fine.C.de bo.quæ
lib. Initiatur.n.matrimoniū per spoosalia & per carnis co-
pulā consumatur.27.q.2.c.statutum.§.sed sciendum. Vnde
licet a principio sponsaliorum patris uoluoras non inter-
uenit,tamē quia post ootitiā ante copulam superuenit uel
saltē oon cōtradixit non vr̄ pœna exhæredationis & priua
tionis esse cōmissa quia ad pœnā cū ciuiliter & nō crimina
liter agitur cōmittendā debet delictū esse consumatū, ut.l.
uulgaris.§.qui furti.ff.de fur. Ex istis oibus manifestū cōclu
ditur dcm̄.A.nō posse.C.filiā suā portione sibi debita ī bo
nis suis hoc prætextu priuare quod oupserit uel maritū ac-
ceperit sine eius uoluotate, q̄a imo nupsit de uoluntare sua
& matris ut plene superius demoostratū est. Et ꝑ ista etiā
patet quod superflue quinto loco quærit̄ utrū propria auto
ritate hac de cā pater possit filiā priuare uel debeat primo
agere corā iudice,nam nec priuare pōt,nec ad priuationē
agere per iam dicta superius. Descendo ad tertiū dubium
utrum dcā.C.filia uel.D.eius maritus possint agere contra
dictū.A.ad cōstōnem dotis. Ad hoc dico ꝙ si probare pōe
qđ dr̄ in.j.charta narrationis facti.s.ꝙ p̄r bonis uiris mis-
sis a sponso iuro firmauerit ꝙ cōtētabit eum de dote, va-
let promisio incerta, ut.l.cū post.§.gener.ff.de iu.do. Et
interuenit hic nuncius ꝑ quē absenti quærit̄,ut.l.cōsensu.de
10 act.& obl. Præterea † interuenit iurum quod solum suffi-
cit,ut q̄ratur absenti cui iuratū est,ut est gl.oo.in.c.quoties
cordis oculus.j.q.7.& maxime hoc uerū est io patre qui ēt
sine aliqua promisione posset cogi per iudicē ut cōstituat
dotē filiæ cū hoc eius sit officiū,ut.l.fi.C.de do.ꝓmis.&.l.
qui liberos de ritu nupt. Et si quærat̄ quāta erit illa dos ꝗ
sic debet ꝯstitui. Dic quod modus dēt statui ex facultatibus
p̄ris dignitate mulieris & mariti,ut.l.quæro,&.d.§.gener.
ff.de iure do.ex p̄dictis breuiter ꝯcludo maritū & filiā ex-
periri posse cōtra dictū,ut dotē statuat iuxta modū p̄dictū.
11 † Venio ad sextū dubiū quo quærit̄ coram quo iudice sit
agendū ad istam ꝯstitutionē dotis utrū corā ecclesiastico,
an corā seculari. Ad hoc breuiter respondeo & dico qđ tu
tius coram iudice seculari. Nam licet q̄n noo est qō princi
paliter de matrimonio posset iudex ecclesiasticus cogno-
scere ēt de dote incidenter,ut.c.prudētia.de dona.inter vi.
& vxo. tn̄ ubi principalr̄ agitur de dote spectat cognitio
ad iudicē laicū,ut tenet Ber.in.d.c.prudētia. licet Inn.te-
neat quod etiam iudex ecclesiasticus possit de dote cogno
scere principaliter, quia ad ecclesiam spectat defensio do-
tium,de dona.inter vir.& vxo.nup. Sed Inno. loquitur cū
dos iam constituta reperitur. Sed in casu nostro agitur ad
constitutionē dotis, de oouo,quo casu nō habeo text.neq;
dictū doctorū quod iudex ecclesiasticus censeatur compe-
tens.vnde cum oon sit de hoc quæstio inter laicos & de re
temporali tutius est vt dixi tenere quod ista quæstio agita-
ri & cogoosci debet per præsidētes regimini ciuitatis spa-
leti. Et licet opi.Inno.esset uera ꝙ etiam iudex ecclesiasti-
cus posset cognoscere.tamen cū diuersi iudices sint in quæ
stione cōpetentes electio est actoris corā quo velit reum
conuenire,ut.l.j.&.2.ff.de eo qđ certo loco. Fallit in scho
laribus qui possunt eligere, alterū ex tribus iudicibus corā
quo cōueniantur,ut in auteo.habita.C.ne filius pro patre.
Et secundū hoc iste maritus filiæ dicti.A.oel ipsa filia po-
test dictum.A.coouenire corā dooino archiepiscopo, uel
12 coram præsideotibus supradictis ut prædixi. † Vltimum
dubium quod fuit si pater velit de ista dote cōponere cum
prædicto uiro sine eius filia taliter quod post mortē uel in
uita sua ooo possit dicta eius filia aliquem habere recur-
sum,&c. Ad hoc dico quod remedium est leue, de iure ca
nonico, scilicet quod ipsa filia in instrumento dotis quam
pater sibi constituet paciscatur cum ipso quod ad bona sua
& hæreditatem eius ounquā velit habere regressum & di-
ctis bonis & hæreditati paternæ expresse reounciet & iu-
ret corporaliter ad sancta Dei euangelia sic seruare, & de
hoc est casus in.ca.2.de pac. lib.vj. Per ista omnia dubia
proposita sunt clarè soluta sicut clarè in actis petitur consi
lium exhiberi. Et ita dico & consulo ego Per. de Anchar.
Iuris utriusque Doctor,& ad fidem me propria manu sub-
scripsi⁹, & sigillo mei nominis sigillaui Bononiæ. 1391.
Prima Ianuarij.

CONSIL. XXII.

1 *Nepotes mulieris stipulati reddere dotem quo animo censeantur adhibiti & nume. 3 et 4.*
2 *Mulieres auar. ssime.*
5 *Donatio iuris præsumptione facta causa mortis ex aliquo admunculo inter uiuos esse præsumitur.*
6 *Pater stipulando de uoluntate filiæ quando dicatur stipulationem de dote sibi appropriare.*

N CHRISTI noīe amen. Et circa istā
1 qōnē doctores vř distinguere † q̄ aut cōstat
quod isti adhibiti ad stipulandum istā dotē
fuerunt adhibiti ut ministri seu procurato-
res ipsius.d.Nico.tunc hæc stipulatio subia-
cet mere uoluntati datoris & de ea pōt facere mulier quic-
quid vult & p ɔñs pertinet ista restō ad utilitatē hospita-
lis.l.mulier bona.§.fi.ff.de iure do.l.idēq;.§.is cui.ff.man..
& l.si mandato titij.in prin.eo.ti.& hoc casu pōt intelligi.
l.cū qs.§.nuptura ff.de leg.3.cōstat p glo.3.l.q̄ dotis.ff.so.
ma.Aut isti adhibiti ad stipulandū fuerunt adhibiti ut hæ-
redes & tunc ex quo eos hr̄des nō fecit nō agerent,ut l.ta
le pactū.§.fi.ff.de pac.& sic ēt restō cederet ad dictā utili-
tatē hospitalis dicti hr̄dis. Aut ɔstat quod isti adhibiti ad
stipulandū fuer̄t adhibiti tanquā donatarij & aīo donandi
& tunc si ista donatio fuit inter viuos quod p̄sumit̄ q̄ nul-
la est fcā mentio mortis,& tunc ista donatio non pōt re-
uocari & remanet in bonis nepotū,ut.l.cum maritus.§.fi.
ff.de pac.do.& no.in.d.quæ dotis.Si aūt esset facta mentio
mortis ita quod mors sit cā dōnis tunc ista donatio posset
resolui p pœnitentiā,ut.l.senatus.§.j.ff.de don.cā mor. Si
enim de hac pœnitentia ɔstat legādo bona dotata alijs vel
aliter disponēdo parat̄ exceptio ɔ̄ nepotes,ut.d.l.cum qs.
§.nuptura.de leg.3.&.l.seia.& quod ibi not.ff.de do.p̄leg.
Aut dubitat̄ quo aīo nepotes fuer̄t adhibiti an stipulādi an
aīo donādi uel ut ministri,& in dubio cum nemo p̄sumat̄
2 iactare suum,ut.l.cum de indebito.ff.p̄ba. & † q̄a mulierū
est auarissimū gen⁹,ut.l.sed stipula.ff.de dona.inter virum
& vxo.lex p̄sumit eos adhibitos ut ministros potius q̄ aīo
donādi,& pro hoc.d.l.seia.de dote p̄leg.& ibi gl. &.l.quę
dotē.ff.sol.ma.& ibi in gl.l.si mulier ita. &.l.stipulatio.ff.
de iure do.&.d.l.cū qs.§.nuptura. Et licet hoc lex p̄sumat
in dubio tñ hoc aliqñ fallit rōne ɔsanguinitatis, ut no.in.
d.l.q̄ dotis.Quod p̄cedit qñ ascendēs adhibet descēdētē
ad stipulādū,ut.l.dōnes i ɔcubinā.§.spēs.ff.de don.&.l.fi.
Sed ubi adhibet aliū ɔiunctum ad stipulandū nō vř p̄sumi
aīus donādi,quod uidemus in p̄re adiecto ad stipulandum
dotē de uoluntate filię vbi nō p̄sumit̄ aīus donādi licet po-
tius uidebit̄ adhibit⁹ vt p̄curator,ut in.l.post dotē s̄m lec.
Dy.ff.sol.ma.Præterea si isti adhibiti stipulati sunt in oēm
casum quo matrimoniū solui posset,unde siue sint extranei
adhibiti siue ɔiunctæ persone ušr adhibiti ut ministri ut
potius sibi q̄ alij ɔsulere videat̄ & oīs charitas incipit a se-
3 ipso, ut.l.p̄ses.C.de ser.& aqua. quia † quodāmō adhibiti
ad totū p̄rimoniū mulieris nec ferē aliud hr̄e, & sic nō est
qd modicū sed magnū in quo minus p̄sumit̄ donatio, ut.
l.cum q.d.ff.si.cer.pet.& qđ ibi no. Sed dubiū magnum fa-
cit quod isti stipulati sunt sibijpsis pro seipsis & hæredibus
suis de uoluntate mulieris,unde adiectio hr̄dum non facit
p̄sumi quod ut ministri adhibiti sint sed potius ut in cām
donationis.Sed certe illa adiectio hære.non inducit nouā
naturā dōnis q̄a si loq̄mur in transmissionibus ad hr̄des.
tunc nō est superuacua,ut.l.eum qui ita.§.te & titiū.ff.de
verb.ob.Si uero loquimur in non transmissionibus ad hæ-
redes tunc est superuacua,ut.l.stipulatio ista.§.si quis ita.
ff.de verb.ob.Aut ergo emergit casus restōnis in personā
nepotū & illi quod receper̄t hn̄t in cām mādati, & alij hæ
redes tenent̄ actione mādati ad restituendū q̄a descendit
in in eos p.l.12.tab.vt.l.j.C.si.cer.pe.& sic nil est inconue-
niens qđ ipsi & eorū hr̄des ex stipōne q̄sita agant & q̄ ipsi
teneant tanq̄ hr̄des ministri p actionē mādati ad restituen
dum qđ ceperint uel saltē ad ɔcedēdum iura acquisita sti-
pulatorib.ut ministris,ut.l.possessio.§.fi.ff.de acq.pos.&.l.
dāna.l.a.j.§.fi.ff.de dā.īfe.ɔiuncta.l.res ex mādato meo em
4 pta.ff.de acq.rer. do. † Aut casus restōnis dotis emergit in
p̄sonis hr̄dum stipťorū,et tunc possum⁹ dicere duo aut qđ
i ipsos hr̄des sit trāsfosū nouū mādatū uirtute mētionis fa-
ctę de hr̄de,ut sic ipsi facti sunt ministri & eorū p̄pria p̄so
na.ar.d.l.& i hoc bñ adaptarent̄ uerba adiectionis hr̄dū ut
ipsi ut ministri uideāt̄ stipolati quasi sint facti p̄curatores.
Sed hoc nō placet q̄a mādatū nō vř ɔferri ad incertā p̄so-
nā de quo ad p̄sens nō curo.sed tangit Bar.in l.si pup.i pri.
ff.de neg.gest.Itē q̄a istos hr̄des uenič̄tes ex iudicio stipula
torū nō p̄t dici q̄ cadat mādatū dñę Nicolutiæ quos igno-
rabat.ar.l.sed si fideicōmiss.§.sic autē.ff.de leg.3.in.j.char.
Vnde descendēdo ad aliud quod dici p̄t qđ quāq̄ hæredib⁹
stipulatorū restō dotis fieret,tñ istud uenit ex cā hæredita-
ria,fuit.n.actio q̄sita defuncto añquā cesserit mandatori,vñ
quārumcunq; restō incipiat in p̄sonā hære.tñ in cām hære-
ditariā retineri,ut.l.si hæres pecuniā.ff.ad tre. unde adie-
ctio hæredis non uariat natura primi contractus,sed prout
erat in principali ita in hr̄de maxime circa actionis substā
tiam,ut.l.in honorarijs.in gl.super uerbo ex p̄rimonio.de
act.& ob.facit quod no.i.l.2.de bo.pos.hęr.pe. Sed unū di-
ctū dñi Bal.positū i.l.j.C.de do.cā.mor.adducit dubōnem
5 in ista materia.† Dicit.n.quod in cab⁹ in q̄bus iura p̄sumūt
donationē cā mor.puta mentionē mortis fcā,tñ ex aliquo
adiecto p̄sumit inter uiuos puta si isti adhibiti dōnis cā sti-
pulati sint facta mentione mortis pro se & suis hæredibus.
Nam dicit do. Bal. q̄ præsumit donatio inter uiuos. Nam
donatio inter viuos plus transmittit ad hæredes quām do-
natio cā mortis & sic adiectio hæredis facit p̄sumi donatio
nem inter uiuos ubi sine adiectione hæredis fuisset donatio
cau.mor.Sed hoc dcm̄ posito quod esset uerum nō ob. p̄di
ctis quia aliud est transire de ɔtractu mandati in dubio præ
sumpti ad dōnē,aliud est transire de dōne causa mortis ad
donationē inter uiuos quod faciliter fit,ut.l.ubi ita donat.
ff.de dona.cau.mor. nam simile uidemus quod substitutio
que ualuit semel de iure directo non uariat in fideicōmis-
sum,ut.l.verbis ciuilibus.ff.de vulg.& pup.uariat tñ in alia
directa,ut.l.centurio.eo.tit.sic etiam uoluntarius hæres ef-
ficit̄ necessarius,ut.l.2.§.qui fideicōmissum.ff.de hæred.in-
stit.Item obstare uidetur dictum eiusdē do. Bald.positum
in.l.ei qui seruo.C.quod cum eo.ubi expresse dicit qđ pro
curator qui per illam adiectionē obligauit se & suos hære-
des uidetur fidē suam astrinxisse proprio noīe quasi noīs is-
sime p̄curatori termino transierit. Allegat.l.cuius bonis.
ff.de cur.fur. Sed pōt responderi quia talis obligatio quod
suam fidē uideat̄ astrinxisse & se suo proprio noīe obligas
se nō discrepat a natura procura. uoluntarij,ut.l.procura-
tor qui pro euictione.ff.de procur. Et quia illa uerba obli-
gauit se & suos hæredes sunt satis conformia ad utrunque
non sic in donatione & mandato.facit.l.si quis in fundi uo
6 cabulo.ff.de leg.j. † Item alia est inspectio,quia ego uideo
quod pater stipulando de uoluntate filiæ adiecto hoc pro
noīe sibi appropriat sibi stipťonem de dote q̄ primo erat
cōis,ut.l.quoties.uersi. cæterū.ff.sol.mat.mul. fortius hic
ex quo expressum est sibi & suis hæredib⁹.Sed r̄ndeo quod
ibi illa dos erat cōis & sic negotiū super quo īterponebat̄
stipulatio pertinebat cōiter tam ad stipulantē q̄ ad dñm &
stipulatio p̄cessit uoluntatē. vnde illa uoluntas nō inducit
mandatū sed potius ɔsensum merito pater sibi appropriat
actionē adiecto hoc pro noīe sibi & ita ītelligat̄ ɔtrarium.
Sed qñ uoluntas p̄cedit stipťonē super negocio cōi īterpo-
sito tūc talis uolūtas īducit mandatū ut dicūt do.i.d.l.post
do.Et idē puto si īpersonaliter siue simpľr stipulatio inter-
posita fuerit quia inter s̄m matrimoniū actionis de dote ut
patet per gl.in.d.l.post do.io.3.lec.In casu aūt nr̄o ista sti-
pulatio fuit interposita super negotio in totū pertinēte ad
dictā dñam Nicolutiā iō exprimēdo sibi & suis hæredibus
non ex hoc magis appropriat io cām donationis q̄ mādati
vř tex.in.d.l.quæ dotis.ubi est expresse ista dictio sibi & qñ
ex illo uerbo non īducit̄ donatio sed inducit̄ s̄m Bar.ex eo
q̄ adhibitus fuit ad stipulandum patrē uel s̄m glos.oportet
q̄ ibi alio modo de aīo donandi ɔstaret ut ibi patet per gl.

Concludendum est igitur q non obstantibus illis uerbis pro se & suis hæredibus q stipulatores & eorum hæredes teneãtur actione mandati ad cedendum iura aut si dotem perceperunt ad restituendum eaodem, ut. l. si. §. si mandato calfurnius. in princi. Ego Pe. de Ancha.

Iste est puoctus etiam pręcedeotis consilij.

CONSIL. XXIII.

1 *Dotem restituere stipulatus quomodo teneatur.*
2 *Mulieres natura sunt cupidissime.*
3 *Donare dilapidare seu iactare, est quod nemo facere præsumitur.*
4 *Stipulatio absq; traditione dominium non transfert.*
5 *Pactum substantia contractus non conueniens eius naturam alterat.*
6 *Voluntas & animus ex verbis agnoscitur.*

1 IN NOMINE Dei amen. † Verba stipulatiooois super quibus cõsistit dubium primæ scriptę litis & quæstionis talia suot videlicet quatenus possessiones supradictas inestimatas sibi io dotẽ concessas per ipsam dominã
Nicolutiam & quaotitatẽ trigintaquinq; flore. de auto dictus Nicolaus per se & suos hæredes promisit & solẽniter coouenit reddere restituere assignare & coosignare Mattheo & Francisco fratribus & filijs quondam ser Ducij notarij banchi de Corthona ibidem præsentibus stipulantibus & recipientibus pro se & eorũ hæredibus nepotibus dictę dominę Nicolutiæ de præsentia uolontate consensu & expressa licentia & mandato dictę dñę Nicolutiæ in oẽm casom & euootum dotis restituendę &c. Et subdit in instrumento hoc tñ pacto apposito inter ipsos contrahentes quod si contigerit matrimonium diuidi inter ipsos cõiugales morte dictæ domioę Nicolutiæ filijs cõmunibus ex eis extentibus uno uel pluribus masculis siue fœminis quod dictus Nico. ad restõnem dictę dotis ipsis Francisco & Matthęo nullatenus teneatur, sed ipsa dos remaneat & remanere debeat in eo casu dictis filijs cõibus & ex eis extantibus &c. Mortuus est primo Nico. maritus deinde dña Nicolutia prædicta, modo Franciscus quõdam ser Ducij contra Christophorũ & Franciscum filios dicti Matthæi etiam defuncti direxit petitionẽ suã dicens ipsos possidere quasdã de dictis possessionib. in dotẽ datas, uel. & casũ restõois dotis euenisse quia matrimoniũ prædictum fuit solutũ liberis nõ extantibus & sic petit dimidiã à prædictis Christophoro & Francisco filijs fratris sui Matthęi quæritur utrum recte petat. Et q petere oõ possit ex defectu actionis sibi cõpetentis maxime cõ dictos Christophorũ & Franciscum subtiliter allegatũ reperio maxime theoricam & doctrioã gl. & doc. io l. q dotis. ff. sol. ma. Ex tenore. n. præcedẽtis stipulatioois oõ apparet utrum isti. F. & M. fuerũt adhibiti a prædicta dña ut mioistri an ut dooatarij in quo casu cũ. s. ad stipulandũ totã dotẽ adhibent io dubio præsumuotur adhibiti ut ministri. ut ibi no. Bart. & probat in l. post dotẽ. eo. ti. secundũ unã lect. & l. mulier. §. si. ff. de iure.
2 do. † Et istã psumptionẽ roborat in casu nro persooæ qualitas quia mulier naturalr auarissima est, ut. l. stipulata. in. fi. ff. de do. ioter vir. & vxo. Item ordinata charitas quæ est ut nõ sibi quisq; totũ eripiat nec uestimẽtis & alimẽtis suis parcat misericordiæ cã, sed pro possibilitate condõnis humanę mensura seruet. 86. dist. io singulis. Donare † enim
3 dilapidare est, ut. l. filiusfa. ff. de doo. Hoc aũt oullo modo præsumit. s. quod iactare uelit quod suum est ut. l. cũ de indebito. ff. de proba. Ista igit dña Nico. vr adhibuisse istos suos nepotes ad stipulandũ ut mioistros oõ qd eis donare uoluerit, & sic suũ iactare siue perdere, ut in d. l. filius. Nec coniunctio nec affectio parentelę inducit præsumptionẽ contrariã, quia non prẽm uel mrẽm sic simplr adhibendo, præsumit eis filiã uoluisse donare ut. l. post dotẽ, & l. mulier. §. fi. palle. & l. cũ quis. §. nuptura. ff. de leg. 3. vbi etiam filius stipulando dotẽ mãdato mulieris psumit in dubio ut minister electus. Itẽ oõ võr dictã pręsumptionẽ. s. q oõ donãdi aio eliderent illa uerba pro se & suis hæredibus &c.

Nam in l. quę dotis fuit appositũ uerbũ. s. in stip & similiter in. §. nuptura. & io iuribus pallega. & tñ ut minister vr adhibitus. Idẽ ergo si appositũ fuerit uerbũ pro se, qoia nõ vr posse iure probari q verbũ pro se sit maioris importantiæ q̃ verbũ sibi. Sicut ergo ex isto non inducit præsumpta donatio ita oec per illud. Simili nec uerba & eorũ heredibus elidere uiderent istã præsumptiooẽ nec alterare naturam & substantiã dispõnis, ut ar. l. ij. §. ex his. ff. de verb. ob. Si. n. io præcedentibus gradibus oõ præsumit donatio ut in prædalle. iuribus multominus in ulterioribus & remotioribus in qbus oõ est tanta affectio. Secuodũ. n. ordinẽ graduum resultat ordioata affectio & charitas disponẽtis, ut. l. cũ pater. §. pe. de le. 2. & l. hæredes mei. §. Peto. ad Treb. & c. nõ satis. 86. dist. & l. plures. §. fi. de cõd. & demõ. Quędam etiã allegant pro ista parte quæ nõ ita arguẽt vt pcedentia ad probandũ q prædicti Matthæus & Franc. stipulati fuerint ut ministri oõ ut donatarij. Sed præsupposito q ut donatarij fuerit adhibiti, tñ inepte vr iste Franciscus ser Ducij direxisse petitiooẽ suam cõtra Christophorũ & Frãciscũ filios fratris sui Matthæi cũ quibus uel cum eorũ patre nullũ negotiũ gestũ est uel obligõ cõcta, vr igitur egisse cõtra eos sine actione ergo &c. ut. l. si pup. §. videamus. de neg. gest. & c. examinata. de iudic. Debet igit iudex ipsum repellere ex officio cũ ex oarratis io libello appareat sibi cõtra eos noo cõpetere actiooẽ, ut oo. in. l. vbi pactũ. C. de transac. & c. 2. de off. vica. per Inn. in. d. c. examinata. Item cum extraneus vel coniunctus agit & stipul. interposita super dote dẽt agere fm matrimoniũ qui promisit reddere uel cõtra ipsius hæredes nõ contra illũ ad quẽ ex stip. partem cõmodi peruenire dẽt cũ quo nullum negotiũ gestum est, ut. l. si me & titiũ. ff. si cer. pe. & l. cũ marit. §. fi. de pact. & d. §. nuptura. Itẽ vr inteotari rei uen. dum. dicit idẽ. F. dictas petias terræ ad se ptioere iure dñij uel quasi. hoc antẽ noo põt cootingere oisi dicamus q existẽte casu restõnis dictæ dotis per mortẽ cooiugatoris sine liberis dñium ipso iure transeat in prædictos stipulatores & hrdes ipsorũ. hoc etiã oon videt probabiliter dici posse, quia hoc est priuilegiũ mulieris cũ sibi est restõ faciẽda & in ipsam transeat dñium ipso iure, ut. l. io rebus. C. de iure do. Sed istud & alia priuilegia nõ vñr cõpetere extraneo stipulanti dotem, quia actio sibi cõpetens est stricti iuris, ut not. in. l. 2. in prin. ff. eo. sol. ma. & Bar. eo. ti. l. ex diuerso. Cessante igr
4 priuilegio certũ est † q sola stipulatio absq; traditione nõ transfert dñium, ut. l. traditioonibus. C. de pact. Ex quibus vr dicendũ q dictus Franc. ser Ducij male egerit, tum qa sibi actio oon vr cõpetere, & si cõpeteret nõ tñ illã quam intentasse. s. vr rei uend. nec contra personã sibi io aliquo obligatã per rões & iura pdicta quæ licet multũ vrgere prima facie uideant, tñ veritas pdictorũ aliter est inuestiganda. Et in. j. dub. utrũ isti. F. & M. fuerĩot adhibiti ut do-
5 natarij oel ut ministri. Tõ pro veritate q ut donatarij inter viuos postq̃ oõ fuit facta mẽtio mortis, ut no. in. l. seia. ff. de dote pleg. hoc primo probo per illa uerba recipientibus pro se & eorũ hrdibus, hoc. n. est dicere ad eorũ utilitatem & cõmodum. ut. l. 11. §. interdũ. ff. de leg. 3. ad hoc. l. si pro me. ff. de sol. sonat. n. absurdũ q ille qui stipulaẽ pro se & suis hæredibus uideaẽ stip. ut minister. & iura q̃ hoc psumant loquunt cũ de mandato mulieris simplr stipulet. F. reddi, non tñ pro se & suis hrdibus. Secũdo q talis fuerit iotẽtio dicti Nico. euidẽter demõstrat exceptio q̃ subsequitur in uerso hoc tñ pacto apposito &c. ubi patet q i casu existentiũ liberorũ ex illo mrimonio istis suis nepotib' uoluit nõ restitui sed remanere dictis liberis oõ existẽtib' uoluit remanere penes ipsos nepotes ad stipulandũ adhibitos pro se & eorũ hæredib. ita dicit tex. no. in. l. inter socerũ. §. cũ inter. ff. de pact. dot. & expresse hic dicit Bar. in d. l. q̃ dotis. sol. ma. ut adhibitus ad stipulandũ partẽ in dubio uideaẽ adhibitus uel donatarius, ut. d. l. quæ dotis. ita adhibitus certo casu uel casibus & certis oon. Tertio hoc probat expressio facta de hæredibus, certũ est. n. q hæredi illius qui est adhibitus in dispõne ut mioister non recte soluitur, ut. l. cum quis. de verb. ob. & l. si stipulatus sum mihi. de sol.

5 de sol.† Mentio igitur hæredũ tollit præsumptionẽ simpli
cis ministerij & inducit pſumptionẽ diuersam sic in simili
cũ in ɔtractu apponiť pactũ non ɔueniens substãtiæ,& na-
turæ cõtractus alterat eius naturã,ut.l.cũ pcario.ff.de pca.
&.l.ubi ita donati.ff.de dona.cau.mor. Ad idẽ quod ipse
no.in.l.ei seruo.C.q cũ eo.ubi mẽtio hæredis inducit præ-
sumptin.ut ille qui videreť se ,pcuratorio noie obligare ve
lit obligare se ,pprio. Adiectio igř alicuius pacti extranei
a specie ɔtractus aliàs pſumẽdi ex cã trãsitinnis in cõtra-
ctum alium cui talis cnuentio adaptať vt in iuribus pſle.
Quarto & vlt.coadiuuant istam partẽ tres testes.s.duę dña
Catharina & dña Claræ q̃ plures audiuerunt dici a dicta
dña Nicolu.q uolebat loco remunerationis dictas dotes
6 suas pertinere ad dictos eius nepotes. † Ex verbis.n.decla
ratur uolũtas & aĩus disponẽtis nec pſumitur quis dixisse
q mẽte nõ agitauerit.l.nõ codicillũ.C.de testa.&.l.labeo
§.tubero.de sup.leg.Non ob.quod in tali assertione nõ in
teruenerit partis.i.nepotũ pñtia,quia declaratio volunta-
tis ambigue non vř hoc requirere sicut nec ratihabitio vel
hæreditatis aditio & similia quæ depẽdent ab aĩo,ut no.ĩ
l.põponius scribit.ff.de neg.ges.& Bar.in.l.certũ.§.si quis
absentẽ.de cnnfes.Ex quibus in hoc primo duob. conclu-
dendũ est q Frãcisco ser Ducij sit q̃sita actio pro dimidia
ad prædicta dotẽ & eam posit petere cum exstiterit condi
tio & casus restitutionis per ea quæ ex actis tunc diligẽter
uisis percepi .Non ob.q dř acceptasse legatũ,& per ɔñs si-
bi præiudicauerit &c.quia ab hoc eum defendit protesta-
tio quæ conseruat ius protestãtis in casu qno ea omissa p-
iudiciũ afferret actus qui gerẽdus erat facit.l.qui in alie.
§.celsus.ff.de acq.hære.& l.sicut.§.non vr.ff.quib.mo. pig.
uel hypo.sol. Ad 2m dubiũ quod fuit utrũ contra istos fi-
lius fratris sui rectè egerit idẽ Franciscus vř prima facie
dicendũ q non per illa quæ superius dixi fundata super iu
ris rigore.Sed uideamus utrum de equitate posit ista pe-
titio tolerari ut ex ea posint isti nepotes condẽnari dicto
Francis.& vř quod sic ex equitate legis si me & titium.ff.si
cer.pet,ubi si res mihi debita ad te peruenit eam mihi a te
reddi bnnũ & ęquum est & hẽt locũ illa equitas cum res
talis ad illum peruenit ex cã lucratiua puta titulo legati.ca
sus est in.l.si cũ seruum.ff.si cer.pe. Idẽ etiã si contra illum
qui obligatus erat principalř ad restõnem erat recursus,
sed liberabať per cessionẽ contra illũ qui deprehenditur
posidere ut ibi no.Bar.s.in.d.l.si & me. in prin.in uersi. p
declaratione.Cum ergn in casu nřo maritus qui promisit
Matthæo & Franc.restituere mulieri niuẽti uiderent hæ-
redes eius liberari si cederent actionẽ contra hæredes mu
lieris.s.dñæ Nico.quæ recepit ipsam dotẽ vel forte nõ te-
nentur hřdibus mulieris uel alij si restitutio facta fuit con
stante matrimonio in casu præmisso iuxta no.in.l.quãuis.
ff.sol.ma. Hæredes etiã mulieris quæ dictas possessiones
rehabuit a marito nõ vř dubiũ quod ĩ casu quo essent obli-
gati ad restõnem dicto Frãcisco pro dimidia liberarentur
cedendo acti. cõtra Christophorum & Franc. possessores,
& sic per ista sumus in equitate illius.l.si me & titiũ.multo
magis sumus in illa si contra hřdes mariti promissoris uel
contra hřdes mulieris dic,Franc.non posset habere recur
sum ex causis dictis. Prædicta confirmantur alia equitate
fundata super circuitu euitando.ut.l.dñs testõ.ff.de cond.
inde.& cle.auditor,de rescrip.parũ.n.,pdesset dictis Chri-
stophoro & Francisco ab ista instantia liberari cum finalř
dictas possessin.pro medietate ad alium pertinentes.s.ad
Franciscũ iniustè & indebitè teneant. Cõmodius est ergo
ipsos ex ista instantia condẽnari quàm rursus alio institu-
to iudicio nouis litigijs implicari,hoc.n.appetere non est
boni uiri.facit.c.abbate sane.ad fi.de re iudi. lib.6.&.c.di-
lecti.de iudi.postquã enim ex narratis in libello & ex pro
bationib.super eo clare liquet ad Franc.res petitas pro me
dietate pertinere quocunq; iure pertineant satis est ut ille
ɔtra quẽ agiť condẽneť etiã qñ ineptã direxisset actionem
ut not.Inn.in.c.examinata.de iudi.illa ergn uerba quæ ad
ipm pertineant iure dñij uel quasi nõ uitiant postquàm ex
narratis apparet nõ sic sed aliter ptin.re. Ad hoc optime.
l.insulã.ff.de pscri.uer. & l.pediculis.§.labeo.de auro &
ar.le.ibi nõ mutat substantiã rerum nnn necessaria verbo
rum multiplicatio. Ex his igitur in isto secũdo principali
dubio ɔcludẽdo dico dictos contra quos agiť ɔdẽnandos
esse dic.Franc.ad dimidiã dictarum poss.& in expẽsis quia
temere litigarunt scientes rem ad petitorem pertinere.

CONSIL. XXIIII.

1 *Confessio cõtra inquisitum de crimine falcitatis aliter non pr.bata an
ei præiudicet,& nu.5.*
2 *Confessio sola non sufficit ad condemnationem.*
3 *Terror præsumitur ab officiali inferri.*
4 *Confessio non uerisimilis & si sponte fiat non admittitur nisi alia ad-
minicula suffragentur.*
6 *Dolus non lædens non punitur.*
7 *Testis deponẽs super eo quod uehementer opinatur falsus nõ dicitur.*
8 *Dolus quid sit.*
9 *Papa processum & sententiam irritare potest.*

IN CHRISTI noĩe amen. Visa inquisi-
tione formata ɔ̃ Philippinũ de Mãtua q̃ con
tinet in substãtia q idẽ Philippinus induxit
& instruxit sciẽter & dolosè & aĩo cõmittẽ
di falsum B.& V.ad manifestandũ et ad pciã
dũ certas possessiones Phil.deposito sui debitoris cũ ĩ rei
ueritate nec de possessionib' ipsis nec eorũ ptio,idẽ. B. &
V.aliquàm hřet notitiã , sed inductione & suggestionibus
Philippini sic postea corã iudice testificati fuerunt. Idem
Philip.confessus est oĩa in inquisitione ɔtenta cum ut asse
rit per tormenta confessus fuerit de quibus tñ docere non
posset cum consueuerint nfficiales in secreto reos tnrque
re idem.B.& V. etiam inqnisiti confessi sunt oĩa uera esse
& ante iquisitionẽ iudex ipsos examinauit & similiter sic
dixerunt,ex quorũ dictis motus vř iudex ad inquirendum
etiã ɔtra dcm̃ Philip. Præsupponitur etiã pro ueritate q
idẽ Philip.erat uerus debitor sepe dicti Phi. Item q pos-
sessionnes manifestatæ per dictos testes erant dicti Phi. &
q estimatio fuit iusta quia non plus ualebant . Quæritur
utrum ista confessio Phi.sibi præiudicet ita q formidinẽ
tormentorũ nõ posit allegare nec ex hoc capire reuocare
ɔfessionẽ suã. Secundo quæriť an rebus sic se hñtibus istę
Phil. dicatur induxisse famulos testes ut sic pœna statuti
1 Mantuæ puniať. † Quo ad primum vř prima facie dicen
dum quod ista cnnfessio sponte facta in iudicio sibi præiu
dicet & sufficeret ad condenationẽ in ciuilibus & crimina
libus etiam aliter crimine non probato,ut.l.j.C.de con-
fes.&.c.per inquisitionẽ.de elec.&.c.super de cõfes.& ple
ne in.c.nos in quẽquã. s.q.j. In contrariũ facit.l.j.§.diuus.
ff.de qõ.ubi confes.reorũ non sunt habẽdæ pro exploratis
2 facinoribus. Ad idẽ.l.qui sniam.C.de pœ.† ubi sola con-
fessio non vř sufficere ad condẽnationẽ nisi adsint alia in-
dicia & præsumptiones & hoc est quod dř.s.in criminali-
bus requiruntur probões luce meridiana clariores.l.sciant
3 C.de proba.Et si dicať super dicto crimine perpetrato ut
pdiciť asserunt se eius precibus tale testimoniũ tulisse.Ad
hoc rñdeo quod in nullo est eis danda fides in piudicium
alterius postquàm sponte aliter super estimatione & mani
festatione deposuerunt.ut est casus in.c.sicut nobis.de test.
facit.c.j.de ɔfes.& 15.q.3.nouum. &.C.de accus.l.fi.testes
igitur pdicti cum nõ debuerũt ɔtra dictũ Philip.examina-
ri non faciunt indiciũ.l.maritus.cũ ibi no.de qõ.Præterea
aduertendũ quod iste Phil. dicit se ɔfessum cnntẽta in in-
quisitione formidine tormẽtorũ per iudicẽ illatorũ & for
midine inferendorũ,curia econuerso dicit sponte & sic no
tarius attestať.Quæriť cui dẽt credi.Super isto dubio con
sultus do.meus do.Bal.dixit formaliter in hæc uerba quia
cõiter tales confessiones consueuerunt assessores & ptates
per tormẽta extorquere forte per locum a cõiter acciden
tibus pſumi dẽt formido tormẽtorũ.ad hoc facit qđ no.
Cy.& cla.Ia.bu.in.l.2.C.qđ me.cã.in lec.& ibi reprehen-
dit multũ assessores qui faciunt scribi qđ sponte fuit con-
fessus.Item rõ natur.lis hoc dictat quia nemo in cã sua in
odio

odio habuit seipsum. Vnde nō est uerisimile quod existēs in fortia iudicis sponte cōfiteatur.sufficiat.n.terror eorum qui minarū terrorē ferre pnt,ex sola ergo confessione reuocata & dato termino ad ꝓbandū hincinde ēt alio non ꝓbato nō credo ꝙ iudex possit fundare ꝯdēnationē maxime ſm glo.quæ dicunt quod soli & unice ꝯfessioni nō credit,ut no.de custo.re.l.2.& in hoc residet. Ad hoc facit qđ ipse no.post Cy.in.l.nouissime.ff.fal.tutauto.ubi dicit ꝙ
3 † in officiali semper ꝓsumitꝰ terror ab eo iferri & licet qs sit ab eo relaxatus tñ semper metus instare vr̃ ne iterū capiat,et talis recte dici pōt metus ꝯtinuatus,ut.c.j ꝙ me.cā. Et ita est dicendū in iudice cuius metus posito in carcere pro crimine semper instat & ad torturā familiā & alia instrumēta semper in promptu habet ita quod potentia torquēdi ut nocendi in habitu idem operat̃ quod potentia in actu,ut.c.non solum,de appel.lib.vj.&.l.labeo.de sta.lib. & habet hoc in se equitatē. Nā si minima reuerētia cōtrahētis mecū reddit actū inualidū, ut.l.j.§.quæ onerandę.ff. quā.re.ac.non da.22.q.4.unusquisq;.multo magis nimia tormentorū formido quā formidinē iustā reddit cōis vulgi opi.q̃ hēt quod officiales captos & inquisitos de criminibus ꝑtermissa iuris grauitate torquere consueuerunt,ad hoc,ut no.Bar.in.l.de pupillo.§.si qs ipsi ꝑtori.ff.de ope.no.nun.Itē nuda cōfessio sufficeret in ciuilibus ad obligationē.l.cū de indebito.de ꝓba.&.c.si cautio,de fide instr. multominus in criminib. ubi agit̃ de salute hois. Nec est uerisimile ꝙ quis ultra cōfiteatur illud quod uitā adimat uel statū eius & famā minuat. Abhorret.n.hoc natura qđ conseruari desiderat mortē uero ꝑditionēq; deuiat. ut ait
4 Boetius. Confessionē † ego nō uerisimilē etiā sponte factam non dēt iudex admittere nisi alia suffragentur adminicula ut legit̃ & no.in.c.quia uerisimile.de ꝓsum.& sicut cōfessio cōtra naturā non ualet,ut no.in.c.fi.de concess.& d.c.nos in quęquæ.Ita nec confessio contra ꝓsumptionē eius ꝙ est ſm naturā.s.seipsum conseruare mortēq; & pernitiē euitare ut dixi.Remediū ergo est ꝙ Philippus qui dicit se confessum contēta in inquisitione formidine tormētorū confessionē suā reuocet per se uel per ꝓcuratorē habentē ad hoc speciale mandatū nec iudex aliter dicto crimine nō ꝓbato poterit eum condēnare rōnibus supradictis,ita de facto obtinui. Quia uero iudices maleficiorū plurimū anhelant ad ꝯdēnationē cum ꝑ inquisitionē procedunt & credunt uilescere in conspectu hoium cum absoluunt ꝯ legē absentē, de pęnis. iccirco difficiles & rigorolos se exhibent in admittēdo dictā reuocationē confes-
5 sionis.† Ideo discutiendū est de secūdo.s.utrū dicta confessione ꝓsupposita pro vera idē Philippus ueniat ꝯdēnādus pęna falsi ſm formā statutorū & diligenter ponderato tenore inquisitionis ꝑdictæ & alijs circūstantijs factis de quibus ī.in themate aperte vr̃ dicendū ꝙ nō primo quia statutum quod punit testē falsum uel ipsum ad hoc inducentē debet intelligi cum falsitas illa cadit in aliquo ex capitulis enumeratis.ff.de fal.l.j secus si aliter falsum siue mandatū asseratur,& hoc no.gl.& clarius.Bart.in.l.quid sit falsum.ff.ad.l.cor.de fal.multa.n.sunt genera mēdatiorū,ut.c.primum genus.22.q.2.& illi duo testes inducti a Philippino ad deponendū ueritatē licet eis incognitā potius possent de temeritate q̃ de falsitate redargui,quia & si uerū testimonium tulerint tñ non ſm propriā conscientiā eis notā: Ideo temerarij & nimis creduli dici pñt non falsarij,ut.c.is aūt.22.q.2.Pręterea in materia falsi & eius pęna falsitas est mutatio ueritatis.ut in aut.de instru.can.& fide post prin.col.vj.Sed in inquisitione non dr̃ quod falsum deposuerint ex manifestatione & estimatione ꝑdicta ꝯ ueritatē hoc mō sumptā sed ꝯ propriam conscientiā tñ vnde casus ille non cadit sub antiquo ti.legis cornelię.& ꝑ consequēs cessat hoc casu similiter ꝓuisio statuti sicut & legis corneliæ ut ꝑdixi ut sic statuta ad iuris cōis itelligentiā redigantur,ut.l.gradatim.§.sed si lege.de mune.& hono.&.l.2.C.
6 de noxa.&.c.cū dilectus.de consue.† Præterea dolus siue falsitas quæ nō ledit nō punit̃.l.cornelia.ut.l.damus.& ibi no.Bar.C.de fal.sed illud est tale ꝙ & manifesta fuit natura quia res erant dicti Philippi debitoris & estimatio fuit iusta,cessat igit̃ ciuilis actio ꝑꝑ deficiens interesse.ergo & per ꝯñs criminalis,ut.l.qui noie.ff.de fal. Postremo aduertendū qđ licet testis debeat ferre testimoniū sup eo quod
7 † percipit altero ex qnq; sensibus corporis,ut no.in.c.cū cam.de testi.Inno.& Cy.C.eo.ti.l.testium.tñ si deponit de scia super eo quod vehementer credit uel super eo qđ ab alio audit nō dēt propterea dici falsus testis q a ferre dicimur qđ uehemēter opinamur uel quod ab antiquis ꝑcipimus.Ad hoc optime qđ no.Io.An.in.c.cum in cā.de iura.calū.si igit̃ hi testes crediderunt huic Philippo q reputat̃ bonæ famæ & opi.& ipse eos induxit ad deponendū uerū et nō falsum ꝓ certo falsitatis pęna cessat licet aliqua posset notari temeritas ab utraq; parte.Et si dicat̃ certe in inquisitione dr̃ quod dolo iste custos induxit. & ipsi dolose eius suggestione deposuerunt in ꝑiudiciū dicti Philippi ꝑsupposita ergo ualiditate ꝯfessionis cessat quod dixi qđ isti dixerunt bona fide. Ad hoc dico quod nullum apparet huic Philip. ꝑiudiciū generatū ex tenore ipsius. quinimo nec dr̃ qđ iudex fuerit sequutus ipsorū testimonia quod ē opus in alia materia cū.s.ciuiliter agit̃ de falso ,ut.c.licet cām.de ꝓba.&.c.cū.1.&.2.de re iudi.Multomagis igr̃ cum agit̃ criminaliter ꝑꝑ maius periculū iuxta no.ꝑ Cy.in.l.
8 damus.C.de fal.† Rursus dolus dr̃ caliditas fallacia & machinatio ad circunueniendū & fallendū aliū adhibita.ut.l.j.§.dolū.ff.de dolo.Sed ꝑsuppositis oibus veris in facto.s. uero debito uera estimatione & manifestatione dicat mihi iudex quæ deceptio & circumuētio alicuius hic ꝑtendi
9 pōt certe nulla. † Sicut ergo alibi Papa irritat processum & sniam qui fundati sunt super cā quæ nō hēt ueritatis substentiā nec delictū intentatū poterat cadere in eo qui dr̃ deliquisse,ut cle.pasto.de re iudi.ita dicā in casu isto quod narratis i inquisitione & ex ꝑdictis alijs quæ sunt vera nō resultat titulus criminis punibilis ex forma statuti uel.corneliæ.Ex qbus oibus manifeste concludit̃ quod vel ex capite reuocādæ ꝯfessionis emissę formidine tormentorū, ut dixi in.j.parte uel ex isto alio capite.s.quod illud non sit crimē ꝙ puniri debeat pęna falsi ut superius demonstratum quod iste Philip.debeat absolui a contētis in dicta inquisitione in qua crimē consumatū nō deducit̃, nec ēt tale ꝙ sit punibile ꝓut iudex credit ꝑ ea quę superius dcā sunt. Fateor tñ ex eo qđ iste temerariæ egit suggerēdo testibus ut corā iudice assererent cū iuro qđ ꝓprio sensu corporis ignorabant qđ aliquali pęna extraordinaria dignus. Nam est res mali exēpli & licet dolo nō cōmissa tñ pęna digna est,ut.l.si quis aliqs.§.qui abortionis.ff.de pę. Sup his aūt quę ꝯclusa sunt superiꝰ post singula acta cāæ diligenter visa et pōderata ꝑ maiorē mihi fratrē Io.de cādulo.ll.ꝓfessorē,ita sibi & mihi uisa est ueritas in prædictis iuribus & ęquitate fundata. Ita dico & consulo ego Pe.de Anch.

CONSIL. XXV.

1 *Mulier habens filios an possit de bonis suis disponere ultra decem pro centenario.*
2 *Statutum non ualet quod pia causa est praeiudiciale.*
3 *Iura & leges humana a deo sunt.*
4 *Elaemosyna dicitur quod pro anima deo relinquitur.*

N CHRISTI noīe amen. Videtur prima facie dicendū ꝙ statutū istud non ualeat quo restringitur libera disponendi facultas pro aia quę debet esse libera prout dicit tex.
2 C.de sacrosan.ec.l.1. † Item relicta pro aia uidentur relicta ad pias cās,ut not.in.l.si quis titio.ff.de leg.2. Talia aūt relicta.s.ad pias causas regulant̃ secundū ius canonicū non ſm ius ciuile uel statutorū. facit.c.filius &.c.cū tibi.de test.Itē per statutū non pōt arctari acquisitio rerū priuatarū fiēda in ecclesijs.& alijs pijs locis.Cum enim Imperator Constātinus hanc liberā ꝑtātē catholicis concessit relinquēdi ecclesijs,ut in.d.l.j.in gñali ꝑtāte concessa populis faciēdi sibi statuta,ut.l.oēs populi.de iust.& iu.non

iu.nō uidet̄ concludi nec etiā cōcessum q̄ possint statuētes
tali priuilegio derogare, maxime cū cōcernat salutē anima
rum quæ bonis tēporalibus quibuslibet ꝑferēdæ sunt, ut.l.
2 sancimus.C.de sac.sanc.eccl.† Et sicut ciuitas nō potest sta
tuere in præiudiciū iurisdictionis vel culminis imperialis,
ut ar.ff.de.ope.no.nun.l.j.§.fi.ita nec in præiudiciū piæ cau
sæ quæ cōcernit aīam quæ regit̄ lege Dei,& illam sequitur
nō humanā.ar.c.literas.de resti.spo.&.c.nihil.11.q.3.facit
qđ not.Io.An.in.c.fi.de imu.eccle.lib.6.in nouel. Ad hāc
partē faciunt iura & rōnes quas adducit Io.An.in fi.q.in.c.
quāq̄.de usur.lib.vj.in nouel. super uerbo usurariorū. His
non obstantibus credo ꝯrium.s.q̄ statutū de quo supra va-
leat, quia cā propter quā statutū sic disponit iure diuino &
canonico cōprobatur.s.existētia liberorū. Istis.n.magis q̄
Deo est parentū hæreditas relinquēda.& qui cōtrariū fa-
cere uoluerit alium quærat pro ꝯsilio q̄ Augustinū.17.q.4.
c.fi.& no.in.l.si quis ad declinandā.C.de epis.& cler. hæc
nāq; bona tēporalia iure ciuili regulantur quo sublato ne-
mo pōt dicere hoc meum est.8.dist.quo iure. Ex causa igit̄
bene pōt statutum restringere potestatē dn̄orum disponē-
di de rebus suis. Nec mirum, quia posset dn̄ium ex cā in to-
tum auferre, facit quod no.Io.An.post Inn.in.c.quæ in ec-
clesiarum,&.c.cū oēs.de consti.&.l.j.in fi.ff.de const.prin.
3 Item ut beatus Aug. dicit iura humana † per reges sæculi
Deus hoibus siue humano generi distribuit.viij.dist. quo
iure. Et alibi dicit̄ venerandæ romanæ leges ꝑ ora princi
pum diuinitus promulgatę.16.q.3.c.fi. Vnde idem beatus
Aug.qui potestati resistit Dei ordinationi resistit.11.q.3.
qui resistit. Et alibi dr̄. Generale quippe pactum societatis
humanæ est suis obtēperare regibus.8.dist.quæ contra. Et
alibi monemur esse subditi regi tanq̄ præcellenti & duci-
bus tanq̄ ab eo missis.de ma.& obed.solitæ. Iure etiā cano
nico humanæ leges mandant̄ ab oibus custodiri, 10.dist.c.
de capitulis.per totā dist.&.c.j.de ope.no.nunc. Ex quibus
iuribus infert dn̄s Freder.de sen.in quadā sua disputatione
q̄ quicquid vuult lex humana cōdita ab eo qui ptātem ha-
bet cōdēdi legē manifestā nō ꝯtinens iniquitatē obliget
nedū in foro iudiciali, sed etiā in foro conscientiæ per iura
præallegata. Istud aūt statutum nō continet manifestā ini-
quitatē imo tendit ad prouisionē filiorū qui sunt in talibus
bonis cæteris ꝑferendi, ut.d.c.fi.17.q.4. Et per ista respon-
detur ad iura superius in contrariū allegata. loquitur.n.cū
nulla subsistente cā per legē vel statutum impediret̄ libera
facultas disponēdi de rebus ꝓprijs quo ad ecclesias & alia
pia loca siue pias causas quo casu manifestā cōtinet iniqui
tatem & esset cōtra iura superius allegata. Præterea aduer
tendū q̄ posito quod per statutū nō possit arctari dn̄i uolū
tas in relinquendo pro aīa prout uerba sonant, quia in the
mate ꝑsupponit̄ istam dn̄am Catharinā diuitem & paren-
tes eius diuites.cccc.mille duc.uel circa, unde talis dona-
tio facta diuiti tanquā pauperi non debet censeri pro ani-
4 ma, nec prodest ad salutē aīæ quæ est color quęsitus.† Nam
relictum Deo & pro aīa est quædā eleæmosyna quæ nō est
in diuites & ualidos ꝯferenda, ut.C.de mendi. vali.lib.12.
l.j. Oportet ergo q̄ vere is in quē liberalitas confert̄ sit pau
per nec uerba sunt curanda sed oportet uere subesse cām
super qua dispositio sustentatur, ut.l.si forte.ff.de castren.
pec.vbi ueritatē.n.spectamus nō quod qs finxit. Est.n.hoc
regulare.s.ut ꝑsona ꝓhibita ꝯhere uel disponere nisi ꝓ cer
to casu nō possit disponere in re nisi uera iusta causa subsit.
Nec ꝯfessioni siue assertioni eius credit̄ imo in fraudē facta
ꝑsumit̄, ut.l.cū qs.§.pe.ff.de leg.3.&.l.q testm̄.ff.de ꝓba.&
qđ no.in.l.si.dōne.C.de colla.&.c.j.de reb. ecc.nō alie.lib.
6.& hoc tenet expresse dn̄s meus dn̄s Bal.in.l.habeat.C.de
sacros.eccl.in repe.d.l.si qs titio.ad fi.de leg.2. Et hoc quo
ad donationē ꝑdictā q̄tū ꝯcernit dictā dn̄am Cathar. Quā
tum uero ad pn̄tes & futuras fœminas moraturas in domo
dicti Cobucij nō apparet q̄ sint uel futuræ sint illæ vtrum
pauperes an diuites. Rōne igr̄ huius dubij nō vr̄ filios po-
tuisse fraudare ꝯ statutū. Nam qualitas paupertatis dr̄ debe
re adesse necessario in donatario tpe dōnis siue ex tūc eius
vigor uel inefficacia ꝯsiderari, ar.l.in delictis.§.si extraneus
ff.de noxa. Nec debet dispositio pendere de futuro euentu
quantū ad eius ualiditatē, ut.l.receptū.ff.de cōmu. prædi.
Ex quib. oibus luce clarius manifestū est statutū ualere &
per ꝯn̄s donationē prædictā irritam esse. Et ubi de viribus
statuti dubitaret nimiū curiosus nō dubitet ex hoc vltimo
capite.s.q̄ donatio ista non sit censenda pro anima iuribus
& rationibus supradictis. Ego Pet.de Ancha.

CONSIL. XXVI.

1 *Fœmina an succedat masculo superstite.*
2 *Ius commune locū incipit habere prouisione hominis uel statuti cessante.*
3 *Existentia sui heredis tabulas confirmat pupillares.*
4 *Legatum factum fœmina in diem a substituto an debeat computari in portione sibi debita a statuto.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † In qōne
supradicta uisis subtiliter allegatis hincinde
scribā qđ de iure sentio. Et ꝑmitto pro eui-
dētia interius dicendorū q̄ sentiunt et aduo-
cati dictæ dn̄æ Margaritæ q̄ testm̄ Bartbo-
lomæi mucij nō sit ruptū ex hoc q̄ decesserit Barthol. no-
uellus eius filius ante imissionē dicta filia Margarita super
stite. Nam fuit inuestita in re certa qđ sufficit ne rumpat, ut
no.in.l.si quis priore.ff.ad treb. Itē quia is rupit q tpe mor
tis reperit̄ suus uel iura suitatis obtinere, ut.l.si qs filio. &.
l.posthumorū.de lib.& posth. Sed tpe mortis pr̄is superat
Bartbol.nouellus q filiā excludebat ex testō & abintest.vi
gore statuti, potuisset igit̄ pr̄ ipsam in totū ꝑterire nec ex
hoc hr̄et ius rūpēdi & redigēdi rē ad cām itestatis agnoscē
do etenī qs rūpit ut sibi locū faciat, ut.l.nā & si sub ꝯdōne.
§.rūpendo.&.§.sed si a primo.ff.de iniust.test. Sed hęc etiā
abintestato repellitur filio masculo superstite & hr̄ditatē
iure suitatis in aliū transmittente ut statim dicam. Plus di-
cit Bart.& post eum dn̄s meus Bald.q̄ si prohibita esset so
lum succedere ex testō filio superstite. Præterea nō posset
dicere testm̄ nullum dicto filio instituto, quia non est affe-
cta iniuria postq̄ patri per legē municipalē succedere pro-
hibetur, ut no.in.l.gallus.§.& quid si tantū, de lib.& posth.
Recte igr̄ qui ꝯsuluit dictæ dn̄æ Marga. considerauit si ex
hoc capite.s.impugnandi testm̄ per ius dicēdi nullum non
egit. Sed utrū ex capite petēdi supplementum legitimæ re
ctè egerit ad integrū trientē uideamus. Super quo confide
randum quod uigore statuti Pad. alterata est legitima filia
rum masculis succedentibus & prouidendū est eis aliter.s.
in dotando tm̄ uel maritando iuxta facultates & conditio
nes personarum, ut insiñ vult.l.quæro.ff.de iure do. Ex hoc
autē capite nō vr̄ actum nec intentata condictio ex hoc sta
tuto sed ex.l.oimodo.C.de inoffic. test.quæ inducit istam
suppletionē quod an rectè dubium est. Et uidetur quod sic
quia postq̄ filius non succedit Bartholomæo eius patri, er
2 go prouisio legis statim sibi uendicat locū.† cessante.n.pro
uisione hois uel statuti reponit̄ qs ī iure cōi, ut.l.sed & mi-
lites. in prin. de excu.tut.&.l.si cū dotē.in priu.so.ma. Hoc
nāq; casu cū filius nō succedit filia nō excluditur a statuto
nec in eo casu loquit̄ ergo &c.ut.l.si uero.§.de uiro.ff.sol.
mat.&.l.qcquid astringendæ.de ver.ob. Si dicat filius rōne
suitatis censet̄ fuisse vniuersalis successor, & ꝑ eum alius.s.
substitutus sibi pupillariter. Ad hoc rn̄detur ꝑ alterā partē
quod ista existētia nō curat̄ nec nocet alteri qui est in eodē
gradu cui nō dēt obesse nudū nomē hæredis, & tūc obstēt
masculi fœminis cū rem hn̄t & non nudū nomē hr̄dis. ita
dicit tex.in fi.in.l.2.§.si quis ex liberis.ff.ad ter. Et talis vr̄
fuisse mens & intentio statuti ut de effectu successionis nō
de nudo hr̄dis noie cogitasset. Nec ēt priuilegiū ꝑlationis
in excludēdo fœminas vr̄ cōpetere substituto filij postq̄
qualitas exclusiua.s.masculina ut sic dixerim filiatio in eo
cessat.arg.l.ea quidē.C.si man.ita fuit alie.&.l.cum patro
nus.de leg.2.& quod no.Bar.in.l.liberorū.de verb.sig. Ex
quibus vr̄ istam dn̄m Margaritā rectè egisse, & postq̄ ma-
sculus cū effectu pr̄i nō successerit nō sit habēda eius rō, &
per ꝯn̄s de iure cōi dicta dn̄a admittēda ad integrū trientē
ut sic

ut sic nõ faciat sibi partẽ qui nõ admittit̃ ad partẽ,ut.C.de
cad.tol.l.j.§.in primo,&.§.pro secũdo,et de le.j.l.si duobus
in fi.cũ si. Præterea postq̃ Barthol. nouellus decesserit in-
fans & ante imissionẽ Ioãnes substitutus ad bona Bartho-
lomæi nuncij venit ex tacita vulgari cõprehensa in expres-
sa pupillari,ut.l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pup.ex vulgari
aũt tacita substitutus veniens nõ dr̃ succedere testõri sed fi-
lio,& hinc est q̃ matrẽ excludit,ut not.in.l.cũ quidã pgnã-
tem.C.de instit.& sub.pr̃na igitur successione insolidũ de
riuata in aliũ q̃ in filium masculũ ex testõ pr̃no nõ vr̃ filia
repellenda a petitione solidi triẽtis. Et licet ista uideatur
prima facie vere dicta & vigere satis pro dña Marg de iu-
re,tñ aliter sentio & dico hanc dñam non ꝯsulte egisse hac
uia iuris cõis in petendo trientẽ. nã vt dixi ꝓuisum est sibi
alr.ꝑ statutũ quod in casu nr̃o hr̃e locũ ostẽditur ex ꝓdictis.
dixi.n.quod in successionib. quæ ex testõ deferunt tp̃s mor
tis testoris inspicit̃,ut.l.si quis filio.de iniusto testa.hic autẽ
supererat filius masculus istitutus a patre in uniuerso,tanq̃
igr̃ successor insolidũ excludit filiã per statutũ. Non ob.si
dicat̃ nõ fuit hæres cum effectu, sed noĩe nec dicit̃ succes-
sisse pr̃i sed substitutus ex tacita vulgari & nõ cũ eodẽ pri-
uilegio exclusionis fœminæ pet iam dicta.† Ad hoc.n.re-
3 spondeo & ꝑmitto cõem doctrinã oĩum maxime moderno
rum q̃ extãtia sui hæredis sola cõfirmat tabulas pupillares
& oĩa q̃ cõcernunt cõmodũ filiorũ suorũ,ut plene ꝑ Bart.
io.l.si filius qui pr̃i.de vulg.& pu.nec tacita vlgaris eneruat
istum effectũ existentiæ sui hæredis quo ad confirmationẽ
tabularũ pupillariũ & paterni testamenti,ut.l.precibus. in.
4.q.C.de impu.& al.sub.per Cy.& per do.argẽ.in repe.d.
l.si filius qui patri.ad fi.Item etiã ꝑmittendũ quod ex pupil
lari succedit̃ i bonis pupilli & trahit̃ ẽt ad legitimã in qua
ita põt sibi substitui sicut in residuo.hæc probant̃ io.l.sed si
plures.§.ad substitutos.ff.de vul.& pu.& qđ no. Cy.in.l.ex
tribus.C.de inoff.testa. Ex quibus ad propositũ applicatis
dico quod iste Barthol.nouellus statim patre mortuo suus
non dico ficte sed uere propter cõtinuationẽ dñij & ipsius
suitatis,ut.l.in suis.de lib.& posth.virtute aũt illius existen
tiæ,& suitatis substitutus ex testõ successit sibi , & per ꝯñs
in portione legitimæ sibi debitæ i bonis patris sicut in alija
bonis ut dictis iuribus & ridiculosũ est sentire quod por-
tio trientis sibi contingentis separetur ab uniuerso & tran
seat in filiam fœminã ex illa regula qui nõ admittit̃ ad par
tem,&c.sed ad totum patrimoniũ pr̃is deriuatum in Ioan.
substitutũ ex persona sua tõnibus supradictis. Per ista fit re
sponsum ad.§.si sint.&.§.si quis ex liberis.nã.§.si sint.loqui
tur cum suus abstinuerit quo casu non facit partẽ sicut nec
faceret cũ funditus esset inhabilis iuxta no.plene per Bar.
in.l.j.§.filiũ,de ꝯtratabu. sed in casu nr̃o nõ abstinuit , sed
ante mixtionẽ decessit quo casu existentia facit ipsum hæ-
redẽ,ut d.l.si filius,& l.necessarijs,de acq.hæred. Ad.§.etiã
si quis ex libe.rñdetur q̃ ibi non agnoscebat̃ patri sed auo.
& ibi not.in vlt.solu.quã tenet Bar.& plenius per Cy.in.l.
apud hostes.C.de suis & legi.hære.vbi declarat intellectũ
illius.§.ex his ergo concludo q̃ suus ex prouisione statuti
tanq̃ filius patri successerit cum effectu nõ in iure cõi.Præ-
terea igitur debuit ut statutũ disponit nõ ut ius cõe. Nec ẽt
subuenire t de iure cõi petere quod esset admittẽda in inte
grum trientẽ cum filius iste vniuersaliter institutus faceret
sibi partẽ sicut alij si aui extant pares in gradu.Et in allega
tionibus dr̃ quod supersunt. Nec uideo quo iure mouere
poterit aduocatus dñe Marg. ad petendũ solidũ trientem
filio uniuersalr̃ instituto & iure suitatis succedẽte pr̃i quod
negari nõ põt,&.l.in suspenso.ff.ad tertul. & alia iura quæ
de suspensione iuris in ꝑsona alicuius loquunt̃ non hñt lo-
cum io casu isto in quo filius ipso iure est hæres,ut.l.j.C.si
vt se ab hære.ab &.d.l.necessarijs.sed hñt locũ cum ille q̃
deliberat hẽt ius in habitu nõ in actu.i.ipso iure ut emanci
pati uel extranei qui faciunt perdere ius alterius,ut.l.q̃ diu
de acq.hære.&.d.l.in suspenso. quæ signãter in emãcipato
loquit̃ qui ut succedat de iure prætorio debet petere sicut
& extraneus adire,sed in suo non est necessaria petitio uel
mixtio quia ipso iure vt dixi.In ipso igit̃ per abstentionem
ius quæsitũ resoluitur,sed in extraneo uel alio non suo per
repudiationẽ uel non agnitionẽ nunq̃ quæsitũ fingitur,me
rito ius sequẽtis in gradu intẽrim io suspenso retinet̃ ut re
tro uideat sibi hr̃ditas acquisita, ut.l.quod dr̃.de test. mili.
facit quod not.in.l.ij ff.de in diem adie. &.l.hæres qñq;.ff.
de acq.hære.Indubitanter ig.r ꝯcludendũ est quod sua pe-
titio in triente uel eius parte nõ procedit cum ab ista lega-
li pr uidẽtia sit recessum per prouisionẽ statutariam aliter
prouidẽtẽ filiabus fœminis vt in eo patet, facit quod not.
Io.An.post.Iac.de Bel.in addit.spec.in ti.de pœna teme-
14 re litigantiũ,in fi.† Restat uidere de secundo quod est utrũ
legatum factũ in diẽ dñe Marg. a Io. substituto debeat si-
bi cõputari in portione sibi debita a statuto. Et dicit q̃ nõ
quia licet Bartho.nuncij pater dictæ dñæ uideatur filiæ re-
liquisse animo cõpensandi & sic ex statuto debeat cõpen-
sare,tñ secus vr̃ in legato facto ab eius substituto quem lex
1 non obligat,sed eius quasi ꝯctus qui oritur ex aditione vt
insti.de obli.quæ ex quasi contractu post prin.relictum aũt
in testõ per debitorẽ cõpensatur cũ debito descendente ex
legali dispositione non hoĩs se sponte obligantis, ut.l.si cũ
dotem.§.si pater.sol.ma.coniuncta.l.creditorẽ.de leg. 2.&
per doc.in aut.præterea.C.unde uir & uxor. Et licet obli-
gatio trahat in qõne nostra originem a statuto in persona
patris & de ipso in substitutũ , tamẽ proxima cã obligatio
nis oritur ex facto ipsius substituti.s.ex ipsius aditione. in
iure autẽ semper debet inspici causa proxima non remota,
ut.l.si quis nec causam.ff.si cer. pet.& not.in.l.si mulier. in
prin.ff.de re.amo.& not.in.c.de cętero.de homi. Breuiter
ego credo ꝯrium moueor primo ex.l.2.§.ex his.de uerb.
obl.ibi ex persona hæredis conditio obligationis non mu-
5 tatur,& alibi dicit lex † quod a primordio tituli posterior
formatur euentus.l.j.C.de impo.luc.descri.lib.10.nec pro
pter illum quasi cõtractũ qui ex aditione oritur est censen
da diuersa obligatio hæredis ab obligatione defuncti sed
est eadem numero.nec mirum quia eadẽ persona fingitur
cum defuncto.& hoc no.Cy. in.l.pacto successorum.C.de
pac. Item in obligationibus descendẽtibus a defuncto ꝑꝑ
prædictam fictionem & reputationem eiusdẽ personæ per
omnia eodem iure vtitur,vnde dicit lex hæredem eiusdem
ptãtis iurisq; esse cuius fuerit defunctus constat, ut.l.hære-
dẽ.ff.de reg.iur. Ex q̃bus ꝯcludo quod summæ dñæ Marg.
legatæ ꝑ substitutum est habenda ratio ac si legata fuisset
ab isto testatore cuius personam repræsentat facit.l.huius-
modi.§.si sempronius.de leg.j.Concludo igitur quod com
pensandi animo uideatur Io.substitutus dictæ dominæ re-
liquisse iuribus supradictis. 1395.27. Maij.

CONSIL. XXVII.

1 *Substitutionis species quæ primo inter liberos facta fuerit.*
2 *Substitutio de antiquioribus an fuerit directa an fideicommissaria, an ad tempora varietur.*
3 *Filius de restituendo grauatus an possit inter duas quartas detrahere.*
4 *Heredes ultimi morientis an possint de præmortuorum portionibus duas detrahere quartas.*
5 *Restitutio an debeat fieri antiquioribus in substitutione facta filiabus separatim & postea per substitutionem filiorum.*
6 *Repudiatio an præsumatur simulata eo ipso quod repudians possidere reperitur.*
7 *Perpetuum dicitur quod deficiẽtis loco subrogationẽ recipit alterius.*

5 N NOMINE Domini amen.† Non ser-
uato ordine dubiorum primo illud breuiter
transeundũ est,quæ.s.spẽs substitutionis fue-
rit illa prima facta inter liberos utrum pu-
pillaris an fideicommissaria omni tempore
quod de hoc ad hunc finẽ quærit̃ ut sciatur vtrum ueniat in
restõne fienda duobus de antiquioribus an solũ portio dõi
ultimi moriẽtis. Hoc dico solũ parũ curandũ quia siue pri
ma substitutio inter filios fuerit pupillaris siue fideicõmis-
saria quod ex ea ad dñam peruenit uenit in restõe attẽtis
uerbis testamẽti.ex quibus patet istos antiquiores voluisse
succe-

succedere in oĩbus bonis suis & succedere non solum vlti-
mo morĩẽti sed oĩbus. Probant ista per no.in.l.marcellus.
§.quidã liberis.ad treb.&.l.ita tñ.§.qui suspectã. eo.ti.vbi
per Bar.de eo quod capit ex substitutione pupillari quod
uenit in restitutione.&.l.sed cũ.eo.tit.p eundẽ de eo quod
capitur ex fideicõmisso vniuersali. Quo iure igitur siue mo
do ueniant antiquiores ad portiones præmorientiũ nõ est
curandũ postquã ad oĩa ueniant,ut.l. gallus.§.si eius.ff.de
lib.& posth.Et maxime quia præmorientibus etiam in pu
pillari ætate isti antiquiores nõ ueniunt ut ex pupillari ut
2 infra dicam. † Restat discutere de secũdo dubio quod est
vtrũ substitutio de antiquioribus fuerit directa an fideicõ-
missaria an uariabilis secundum tẽpora. Super hoc dubio
attentis verbis substitutionis prædictæ fuit facta per ver-
ba mere ciuilia cũ adiectiõe sine liberis tot sunt sniæ quot
capita quorum opiniones plene & subtiliter in præsenti.
q.refert quidã doct. egregius dñs Vgolinus de Guarũber-
tis cuius ꝯclusio est & uera ꝙ ista substitutio post tẽpora
pubertatis sit fideicõmissaria.Rõnes pro ista opi. urgẽtes
refert Ioan.an.in.c.si pater.de testa.lib.6.in nouel. Et ad-
uertendũ quod ista adiectio sine liberis etiã qñ fit pro ver-
ba directa hoc operat̃ ut obliquet̃ post tpa pubertatis, nã
de maiori ætate vr̃ testator itellexisse in qđ tp̃s collata sub
stitutio p verba directa est cẽsenda obliqua sicut cũ fit in
codicillis,ut.l.ex fcõ.&.l.scæuola.ad treb.&.l. filiusfa.§.ut
qs hære.de leg.j.Et ad corroborandũ istã opi.ꝯsonã uolun
tati testõris ultra opi.pluriũ doc, habem⁹ in casu nr̃o clam
codicillarẽ ꝯceptã per illa uerba non põt,&c.Nam ualere
nõ põt directo post tpa pupillatis ætatis valeat igr̃ illo tẽ-
pore ut obliqua ut plene ꝓbat & efficaciter idẽ doc.egre-
3 gius cui assentior & me ulterius nõ extẽdo.†Nec ẽt in ter-
tio ubi q̃rit̃ vtrũ una quarta vel due sint detrahẽdæ & an
de portione ultimi moriẽtis tm̃ an in portionibus mortuo
rum in pupillari ætate. Nam duas quartas posse detrahere
dubiũ nõ est.Et licet de iure ciuili ẽt inter glossatores⁹ sup
hoc magna disceptatio sit,ut no.in.l.pap.§.eo aũt.de inoff.
test.&.l.quãq̃.C.ad.l.fal.eorũ altercatio est decisa p̃ius ca
nonicẽ,ut ĩ.c.raynutius.de test.cui decisioni canonice sem
per stadũ in foro ciuili cũ uenit ad decisionẽ opi.ẽt legista
rum,ut in.c.p venerabilẽ.§.rõnibus q. filij sint legi. p Ioã.
an.de iure ciuili illa erat et est ista opi.cõiter approbata qđ
qñ iste due quartæ nõ ꝯcurrunt eod. tpe sed diuerso ut in
4 rogato sub ꝯdõne utraq; sit detrahẽda. † Ad aliud dubium
utrũ.I.de portionibus p̃mortuorũ possint hr̃des vltimi mo
riẽtis detrahere istas duas quartas. Vr̃ qđ nõ quia iste ulti-
mus succelsit illis ex pupillari & sic granari potuit ẽt in
legitima,ut in.l.fundum p fideicõmissum. in fi.&.l.seq.ff.
de le.j.& no.Cy.in.l.ex tribus.C.de inoff.test.Cõtrariũ ibi
tenet dñs me⁹ Bal.& sic dicit se ꝯsuluisse quasi in terminis
qõnis nr̃ę. Nã isti antiquiores solũ vñr substituti ulti. mo-
riẽti & ad bona p̃moriẽtiũ nõ ueniũt ex pupillari ꝙ ex ea
vltimo moriens successit fr̃ibus p̃mortuis , uñ de p̄sona in
personã de prima nõ potuit directa substitutio pupillaris
facere trãsitũ & desinere & trãsire in scđam.ar.l, & si sine.
§.sed qđ papinianus.ff.de mino.&.l.hr̃ditas ad tp̃s. de vul.
& pup.cũ.n.p talẽ substõnem uideat̃ uoluisse testõr ꝯserua
re ius legitimarũ hr̃ditatũ,ut.l.vel singulis.de vulg.& pup.
ín portione ultimi deuoluta ad eos ex fideicõmisso repit
portiones aliorũ p̃moriẽtiũ quæ ẽt deuolute ex pupillari ĩ
restõne veniũt ut p̃dixi.Eo igr̃ iure capiet p̃morientiũ por
tiones quo ca vltimã in qua illas repit & si eodẽ iure illas
ꝯsegt̃ nõ tenet̃ diuerso,ut.l.eũ qui.de vsuca.&.c.cũ in tua.
de decimis. † Quartũ dubiũ est de relictis filiabus iure in-
stõnis an ueniãt in restõne postq̃ sunt ad dñm deuoluta.Et
per cõem regulã & doc.dicendu est quod nõ, Grauamẽ.n.
filiorũ decedẽtiũ sine liberis,de restituẽdo dñn p̄cessit sub
stõne ista facta filiab⁹.de masculis.Qđ ergo masculi capiũt
ex tali substõne facta post grauamẽ eis iniunctũ in restõne
nõ uenit iuxta plene no.in.l.cũ virũ. C.de fideicõ. &.d.§.
quãdã liberis.&.l.si titius.de lega.3.Accedit ad hoc expressa
dispositio testõris qui substituit hos de domo saluis legi-
bus & conditionibus infrascriptis &c.quasi dixerit lega

ta filiabus conditionata quæ subijcientur inferius ab isto re
stitutionis onere sint excepta,nã dictio saluo venit limita-
tẽ ad disposita,ut no.in fi.in.l.item labeo.ff.fami.er. Quod
ergo unus frater ex fratribus inuicem substitutus capit ab
alio,ideo uenit in restõnem iuxta superius qui fuerũt in or
dinem scripturæ p̃rius inuicem honorati q. grauati resti-
tuere illis de domo,substitutio aũt filiabus facta de mascu
lis reperitur facta de filijs post grauamẽ de restituendo il
lis de domo,ergo non uenit in restõne iuxta theoricã glos-
satorũ testõris ẽt uoluntate firmatam ut dixi. Postremo la
tius declarandũ occurrit quod primo & quinto loco supra
quærit̃ in ordine dubiorũ.s.de viribus repudiationis factæ
per Nico.& Fran.antiquiores de progenie illrũ de'calca
gnis & subsequenter de iuribus renunciationis & cessio-
nis iuriũ postea factarũ per dñam Ioãnã,& sororẽ Marthã
antedictis Nic.& Franc.de bonis Andrioli. Allegat̃ p eos
6 simulatio p̃sumpta, ut dicũt p statutũ de quo s̃. † Item de
iure cõi postq̃ repudians reperit̃ postea bona possidere ex
his.n.præsumit repudiatio facta in fraudẽ,ut.l. si is qui de
bonis.ff.de acq.hære.&.l.sicut.§ superuacuã.ff.qb.mo.pig.
uel hypo.sol.Et indubitãter vr̃ hoc uerũ qñ oĩa possidere.
deprehendit̃ ut in casu nr̃o,ut.l.oẽs.§.lucius.ff. q̃ in fraud.
cre.& no.Bar.& post eum Bal.in.d.l.si is qui bonis.Itẽ ꝙ
facta ante cessionẽ diei excedit dies legatorũ & fideicom.
ab adita hæreditate, ut in.l.in.§.in; nouissimo.de cad.to.cũ
si.a tẽpore huius repudiationis nõ erat adita hr̃ditas dam-
nũ per hr̃des.i.per dictas dñas.Sicut ergo hr̃ditas debita in
re directo anteq̃ sit delata nõ põt repudiari , ut.l.is qui.ff.
de acq.hęr.ita silr vr̃ dicẽdũ,de fideicõmisso vniuersali.Et
est bonum simile,quia effectus fideicõmissarius hæres est,
ut.l.si filius.ff.quod cũ eo.& insti.de fideicõ.hæred.§.resti-
tuta.Contrariũ dico simulatione non ꝓbata aliter quã p̃dl
ctis modis.Non ob.statutũ q̃a loquit̃ in rebus suis & in qui
bus q̃s hẽt dñium uel quas q̃s possidet pleno iure,ut.l.q n-
tus.§.argẽto.ff.de au.& arg.leg.&.l.seruo.ff.de lega.3.Ius
in re nõ cõplectit̃ eũ qui hẽt ius ad rẽ, aĩr.n.de uno, aĩr de
alio ꝓuidet,ut.c.si.de ꝯcess.p̃b.li.6.Non ob.iura si ex posses
sione p̃sumunt actũ qui gerit̃ simulatũ, nã licet ꝫ possessorẽ
possit talis simulatio allegari,ut i dictis iuribus tñ ipse hoc
non põt allegare.Et hoc ꝯsuluit Bar.in donatore vel alie-
nante qui postea deprehẽdunt̃ possidere. Ex hoc.n.quod
possidet allegare nõ põt ꝯctũ simulatũ,ut.C.de reuo.do.l.
cũ ꝯfitearis.& de ser.pig.da.ma.l.creditoribus. Ex alio ve-
ro quã ex possessione bene posset dicere ꝯctũ simulatũ,pu
ta qñ ꝓpter metũ tyranni repudiasset in alterũ uideret̃ ius
transfusum quẽ tyrannus nõ opprimeret sicut ip̃m.Si.n.agit̃
tunc cũ illo q.a p hoc nihil trãsferat̃ uel trãsferet̃ & pote-
rit hoc allegari,ut.C.de ꝯhen.emp.l.nuda.et.l.imaginaria.
de reg.iu.& hoc plenius ponit.Bar.in p̃dicto ꝯsil.quod in-
cipit.In Christi noĩe amẽ.factũ tale est Petrus nicolai,&c.
Nnn ob.tertiũ de repudiatione p̃matura.i.ante diẽ facta.
nã ex die mortis testõris vniuersalis fideicõmissarius hẽt
ius cogẽdi hærede:ut adeat uel restituat adita a defuncto,
ut.l.j.ff.ad treb.Sicut ergo ius quod quis hẽt actu , ita & si
hẽt habitu vr̃ posse renũciare quia potẽtia in habitu idem
operat̃ qđ potẽtia in actu,ut.l.labeo.ff.de sta.lib. &.c.non
solũ de ap.lib.6.Itẽ sicut hæres post delatã hr̃ditatẽ põt il-
lam repudiare,ita & fideicõmissarius post potẽtiã cõpellẽ
di ut adeat ambo.n.in statura residẽt in p̄sona , facit quod
no.in.l.is põt.de acq.hær.&.l.qui act.de re.iur. Concludo
igr̃ quod simul̃one aliter nõ ꝓbata illa renũciatio est effi-
cax,quia facta notario tanq̃ publice p̄sonæ recipienti pro
oĩbus quorũ interest ad hoc.c.quãq̃,cũ ibi no.de usu. li.6.
Præterea hoc tpe renũciationis p̃dictorũ cesserat dies fi-
deicõmissi vnĩlis. Nã prius adiuerat portionẽ suã de bo-
nis p̃rnis simil̃r portiones fratrũ pręmortuorũ,unde postq̃
hæreditas Andrioli erat adita sufficit ad ꝯfirmationẽ fidei-
cõmissi.ut.l.j.§.sublata.cũ si.ad trebel. Præcedens tñ ratio
melior est aũt dubia. Postquã igitur propter dictam repu-
diationẽ isti sunt exclusi,uidendum est ad quẽ sit dicta hæ-
reditas deuoluta, & hic diligenter aduertendũ ad formam
dictæ substitutionis de qua supra.Substituit enim duos an-
tiquio-

tiquiores de domo & progenie sua de calcagnis cum hoc
onere quod imperpetuum singulis mensibus debeant dare
vnū stariū frumēti inter pauperes &c. Est.n.mihi ista sub-
stitutio valde dubia an restringat ad duos antiquiores so-
lūmodo an vero duobus antiquioribus exclusis deuoluat
ad sequētes duos antiquiores,& sic in infinitū ut sic censea
tur illud fideicōmissum relictū familię i quo ꝓsimi succes
siue & gradatim vīr inuitari,ut.l.cū ita.§.fideicōmisso.de
le.j.& de le.2.l.pero.§.fratre,ver.qđ ergo.nā si illud est re-
lictū familiæ per repudiationē Nicolai & Francisci est de-
uolutum ad sequētes,& per ꝯńs cessio facta ipsius Nic. &
Franci.per dñam Ioannā & sororē Marthā esset minus ef-
ficax.Si uero nō fieret ista deuolutio tunc illud fideicōmis-
sum,tanquā caducum maneret pœnes dictas hæredes,tūc
ex dicta cessiōe iuriū eis facta possent magis iuuari. Quid
iuris igit in ṗdicto dubio videamus.Et saluo saniori consi-
lio credo quod illud fideicōmissum per repudiationē pri-
morum nō remaneę ut caducū penes hæredes deuoluatur
ad duos sequētes antiquiores de domo & progenie testāris.
Et hanc eius mentē fuisse elicio principaliter ex duobus.
Primo quia sine expressione nominū est relictū duobus de
ꝓgenie.Secūdo ex qualitate hois in fideicōmisso appositi.
Ex primo sic arguit quādo pōt probabiliter dubitari vtrū
testōris affectio sit directa ad personas an ad agnationē &
domū suā ad sīlia recurrendū est cū.s.exprimit nomen of-
ficij & ꝓsonæ uel alterius in dispōne iuxta no.in.c.qm ab
bas.de off.deleg.Oēs aūt in hoc ꝯcordāt quod qñ exprimit
solū nomē officij ipsius hr̄ ꝯsideratio non ipsius ꝓsonæ ut
ibi casus sed hic nomē agnationis fuit expssum & suppres-
sa noia ꝓsonarū ergo &c.Secundo sic qñ est dubia testōris
intētio erga duos an ad unū uel aliū applicet debemus ꝯsi-
derare qs ex eis testōri fuerit maiori dilectione ꝯiunctus,
ut.l.si fuerit.de reb. dub.&.l.si seruus pluriū.§.fi.de leg.1.
sed in casu isto vr̄ testōr magis cōsiderasse domū & proge-
niē suā quā ꝓsonas legatariorū quas nō expressit & sic quę
ille essent nō ꝯsiderauit sed domū ar.ad hoc optimū.l.quā
habebat.de reb.dub.Dilexit.n.testōr in casu nr̄o personas
antiquiores ꝓpter ꝓgeniē,ergo progeniei fauendū est ma
gis q̄a pp quod vnūquodq; & ipsum magis.C.de sac.san:
eccle.aut.multo magis.Prætulit.n.in substituēdo forte sibi
incognitos de ꝓgenie pp affectionē domus ꝓprijs filiab⁹
ꝙ de alijs nō fecisset ar.l.cū aquissimi.C.de fideicō.Et hęc
affectio.s.ad agnationē & domū prouisionib⁹ & statutis vi-
sa fuit utilis & morib⁹ hoim ꝯuenire,ut patet insti.de hære.
q̄ abinte.de.§.itē uetustas.& de legitima agnato.success.in
prin.&.§.quo ad fœminas.Non ob.si dicat postq̄ testōr re-
tulit se ad duos antiquiores eius dispositio restringēda ad
duos proximos nō vlteriores arg.c.nō pōt.de ṗb.lib.6.vbi
dispositio sup rebus in sibi forma ꝯcepta restringit ad duos
primos.Si hoc est i reb⁹ ergo idē in ꝓsonis ad ꝓximos duos
restringant,sic ēt cū de tpe loquimur intelligit de ꝓximo.
ut.l.eū q calēdis.de verb.obl.ad hoc.ff.de vulg. & pup.l.q
plures.vbi iurisconsultus arguit de ꝓsonis ad tps.facit quod
no.Io.an.post Arch.in.c.quāuis.de ṗbē.li.6.&.l.boues.§.
hoc sermone.de ver.obl.& p ista vr̄ quod sile de legato re
licto familiæ siue agnationi non est bonum in casu nr̄o,vbi
nō de familia simplr̄,sed de duob⁹ tm̄ mētio facta fuit. Ad
hæc respondeo quod in casu.c.nō pōt.&.c.quāuis,cessat af
fectio disponētis,& sic stricte intelligere debere suggerit
odiū literarū ad bñficia,ut.c.quauis.de ṗb.li.6.Hic aūt loq
mur in dispōne fauorabili,& per ꝯńs amplianda,ut.l.in
testamētis.ff.de re.iur.Itē in alijs iuribus nulla est ꝓbabilis
ꝯiectura deriuādi dispōnem in alios quā in primos,hic ve-
ro affectio & charitas testatoris ad domū suā diuersam in-
terpretationē admittit.Non ob.expressio duorū quia non
fuerunt expressi proprijs noibus,tunc.n.subsequēs expres-
sio gn̄is siue domus uideret subiuncta ad demōstrationē ꝙ
nō est dicendū cū sine proprijs noibus nomē agnationis ex
primit non enim tunc possumus dicere demōstrandi cau-
sā sed disponēdi nomē progeniei siue domus adiectum.Ad
hoc quod no.Bar.in.l.pe.ff.de stip.ser. Expressio aūt duo-
rum si generaliter nō uideret obstare quin dicat fideicom-
missum illud ꝯcernere progeniē.ut.l.cum illa.§.in fideicō-
misso.ff.de leg.j.ubi ur̄ casus. Nam cum testator proximos
inuitauerit ad illud fideicōmissum ad mentē iuris vr̄ se re-
tulisse qđ propinquos successiue uocat ad talia,ut ibi.&.d.
l.pero.§.fratre,&.l.pe.§.j.ff.de verb.sig.ordo ergo charita
tis suggerit,ut hic fideicōmissum de proximo in proximū
deriuet ex sermonis ꝯceptione & personarū affectione,ut
in sili dicit glo.ff.de le.2.l.cū pr̄.§.j.Dico secūdo hoc præ-
7 sumēdū ex qualitate hois in fideicōmisso subiuncti.† Cer-
tum est.n.quod illud dr̄ perpetuū propriè quod loco defi-
ciētis recipit subrogationē alterius,ut.l.eū debere.colū.ff. 8
de ser.vr.ṗdi.Cū ergo legatū istud sit perpetuum respectu
pauperum,ut.l.antep.& vlt.de annuis legatis. Silr dēt esse
perpetuū respectu duorū antiquorū de progenie,ut sic pręs
cedētia per sequētia declarent sicut eꝯ.ut.d.l.si seruus plu-
riū.§.fi.de le.j.&.l.fi.§.cui dulcia.de uino tritico & oleo le.
ibi ex collatione uini,&c.hæc aūt perpetuitas nō pt̄ ꝯsistē-
re in duob⁹ primis de progenie nisi in dicto fideicōmisso.
d.ca.l.si post morte.ff.de lega.j.Et istis igr̄ ꝯcludo per re-
pudiationē primorū duorū antiquorū illud fideicōmissum
in alios deuolutū.Et audiui quod unus de sequētib. est fili⁹
unius ex istis repudiantibus quod nequaquā forte alterius
ipedit deuolutionē in ipm.Nec ṗdicta repudiatio pr̄is uel
alia eius sibi nocet cū nō ex sua sed alterius prouidētia ad-
mittat ad illud,ut.l.j.§.quid.ff.de ꝯtab. &.l.2.§.si uero,ad
tertu.&.l.fine.§.vlt.de iure patr.& quod no.Bar.in.fi.ff.de
inter.& rele,l.j.&.l.cū oportet.C.de bo. quæ libe. Per ista
manifeste patet ꝯcessio & trāslatio iuriū cōpetentiū hr̄di-
bus.s.dnę Ioānæ & sorori Marthæ per eas facta in Nico.&
Fran.nō tenuit in ṗiudiciū sequētiū in gradu. Igr̄ per eam
tanquā factā eis qbus nō debuit nō transiuerūt actiones ex
trebel.Nā nec trāsissent in procur.in rē suā, ut.l.mulier.§.
ex asse.ff.de iure do.Indubitanter tn̄ credo quod ius retinē
di duas quartas.s.treb.& legitimā cōpetēs antedictis hr̄di-
bus dūi per illā cessione trāsiuerit in ṗdictos Nico. & Frā.
nō ex trebel.sed ex titulo.de here.vel actio.vē. Nā cū pro-
pter tale ius eis cessum promiserūt idē Nico.& Fran.dictæ
dnæ Ioānæ & sorori Marthæ quantitatē pecuniæ. ut in in-
strumēto cessionis patet infert necessario quod emerint il
la iura pro dicta quātitate ab eode,& ex hoc capite succes-
serūt in iure ipsarū,ut.C.&.ff.de hære.& actio.uedi.per to-
tum. Videret.n.sic cedēdo & recipiēdo promissum pecu-
niæ hæreditatis dñium amisisse,& postea cessisse ius quod
habebat in dicto fideicōmisso vniuersali debito per hr̄des
Donini vltimi moriētis ex testō Andrioli vt sic vnicus ac-
tus includat plures sm̄ ordinem intellectus,ut.l.illud.ff.de
acq.hære.&.l.singularia,si cert.pet. &.l.3.§.si debitor.ff.de
dona.inter vi.& vxo Nondū quidē erant istæ quartæ sepa-
ratæ a bonis Andrioli. Quod patet q̄a si dicta domina ex
trib.restituisset sequētibus in gradu,ut tenebat per iam di-
cta transiuisset insolidū act.& in ṗdictis quartis,ut.l.j.ff.ad
trebel.Et per hoc nō obstat quod supra reuocat in dubiū ꝙ
cesserunt iuri & act. in hæreditate Andrioli non Donini:
Nam ius detrahendi dictas quartas nō cessit in personam
Donini sed hæredū ꝙ per cessionē ṗdictā in alios transtu-
lerunt cū nondū essent a fideicōmisso separatæ. Concludo
igit in hoc ultimo ꝙ ṗdicti Nico. & Fran.ex ṗdicto titulo
cessionis habēt ius retinēdi duas quartas ex personis dicta-
rum hr̄dum cedentiū iura sua,aliæ duæ quartæ trāseunt ad
sequētes in gradu propinquiores q̄ debēt eis restitui saltē
per ṗfatas hæredes ut sic transeunt actiones ex treb. vt.l.4.
ad treb. Onera hæreditaria quæ descēdunt ex prædicta hæ
reditate debent diuidi inter eos,ut in cōsilio præfati docto
ris egregij domini Vgolini plenius declarat per ṗdicta. ad
vj.& vij.dubiū non expedit respondere præsuppositis ces-
sionibus & renūciationibus supradictis præualidis & iuris
solennitate vallatis.1397.xx. Iunij.

CONSIL. XXVIII.

5 *Scriptura priuata per procuratorem facta efficax censetur ac si per dominum fieret.*

Disposi-

2 *Dispositio una ex duabus successiuis a qua effectũ & essentiã sumat.*
3 *Destinatio animi procuratori intimata obligationem non producit.*
4 *Procurator in bonorũ obligatione non plus potest quàm ipse dominus.*
5 *Scripturæ maior fides non adhibetur quàm uiuæ uoci.*
6 *Causa pecuniaria grauis capitali causæ æquiparatur.*

N CHRISTI nomine amen. Rationes
inductę superius pro ser. Iac.cõtra dictũ.B.
cõuentũ hypothecaria super possessionibus
quas recepit insolutũ a dicto.G.videnť pos-
se iuri cõformari, licet.n.dictus. B.datione
sibi facta in solutum de dictis possessionibus exhibeat pu-
blicum instrumentũ tñ dictus ser Iaco.exhibet scripturam
priuatam recognitã ab.v.procuratore & socio dicti.g.ex
qua patet obligationẽ in bonis dicti.g.ser Iaco.prius con-
traxisse,ergo potior est in iure,ut.C.qui po.in pig.l.a.& fi.
l.si fundũ.&.l.cũ si.& ꝯstat etiã priuatis scripturis pignus
contrahi posse.ut.l.cum tabernã.§.fi.ff.de pig.&.l.scriptu-
1 ras.C.qui po.in pig.ha. † Scriptura igiť hæc licet priuata,
& per procuratorẽ confecta debet censeri efficax ac si fa-
cta esset a dño cuius noie actus geritur,ut.l.j.§.deiecisse.ff.
de ui & ui ar.&.l.ita aũt.§.gessisse.de admi.tut.& in regu-
la qui per aliũ,de reg.iur.lib 6.Aliquid autem cõtra proxi
me dicta vř obstare prealleg.l.scripturas quæ vult in ꝯcur-
su duorum creditorum agentium siue de prioritate pigno
ris ꝯtendentium præferendũ esse ſm habentẽ publicum in
strumentum in priori tẽpore qui nititur ex priuata scriptu
ra & ratio est suspicio fraudis quæ cõmitti posset per de-
bitorẽ cui facile esset priuatam scripturã conficere & per
illam posteriores creditores præferre prioribus repetita
die siue præ lata ut ibi no.Iac.but.& Bar.in fi.dicit tex.in.l.
j.§.editiones.ff.de eden.ibi ne quid fraudis excogitetur edi
to die & consule & prælato die fiat.Sed ista fraudis p̃sum-
ptio non vř habere locum in casu nostro ubi patet quod an
te dictum dationẽ insolutum idem.g.constituit procurato
rem dictũ.v.specialiter ad cauendum & securandum dictũ
ser Iac.ad istum ergo tractatum & mãdatum de cauendo
de quo apparet & publicum instrũm vř sequens cautio re-
ferenda ad dictũ tempus vt ar.ff.de adul.si amici.ubi ad lo-
cum tractatus refert delictum alibi cõmissum ergo idẽ in
tẽpore ut ad diẽ tractatus sequẽs dispositio referatur.ar.l.
vinũ.ff.si cer.pet.&.l.huic scripturæ, ad.l.aquil.ibi uerũ est
cum a te occisum tunc cum vulnerabas.De delictis aũt ad
ꝯtractus licitum est arguere.l.oẽs,&.l.tam ex ꝯ̃ctibus.ff.de
iudi.Præterea qñ vnus contractus causať ab alio non cõsi-
deratur ꝯ̃ctus vltimus,sed primus a quo dř,ut.l.si procura-
torẽ.in prin.ff.man.Sed illa obiectio de qua patet priuata
scriptura causať a mandato de quo patet publicũ instrm &
propter ipsum ueluti suã cãm processit,ergo illud est attẽ-
dendũ ut sic a primordio tituli posterior formať euẽtus,ut
l.j.de impo.lu.descri.li.x.vbi no.gl.ꝙ ex originẽ cuiuslibet
ꝯ̃ctus & causæ qd sit statuendũ distinguiť. Vlterius ꝓbatur
qñ aliquid venit per modum executionis ad actũ p̃ceden-
tem inspiciť actus p̃cedens,ut patet in teste qui uno tpe iu
rauit & alio deposuit.ad diem.n.iuramẽti tps depositionis
referť similiter ad locũ,ut.l.si qñ.C.de iureiu.Et.no.in cle.
j.de off.dele.Licet igiť de obligõne pignoris appareat per
scripturam dẽt cessare suspicio fraudis dictæ.l.scriptura.
2 postq̃ talis scriptura referť ad publicũ instrm.†Nam in dua
bus dispõnibus successiuis dispositio sumit effectũ & essen-
tiam ab illa q̃ se refert ad aliã nõ ab illa ad quã fit relatio,
ut.l.si quis ita scripserit.de ꝯd.& demon. &.l.asse.de hære.
insti.Non põt ergo dici ꝙ ser Iac. nitať simpliciter ex scri-
ptura priuata sed corroborata publico instro & eius pri-
mordio adiuuať.Sicut ergo nõ põt dici falsum qđ iuuatur
primordio ueritatis,ut.l.cũ filius.§.hæres.de leg.2. Ita nõ
põt dici pignus ꝯ̃ctum in priuata scriptura quæ fulciť auto
ritate publici instrumẽti. Ex q̃bus prima facie vř dicendũ
ꝙ dictus ser Ia.debebat obtinere in cã Et.l.scripturas & di
cta doctorũ ibi nõ videnť hře locũ in casu nřo in quo ces-
sat finalis ratio dictæ.l.ergo legis dispositio, ut.l.adigere.
§.q̃uis.de iur.pa.& no.in.l.cũ ita.§.legato.de ꝯd. & demõ.

Sed his nõ obstãtibus ꝯ̃rium vř de iure dicẽdũ. Et pro eui-
dentia dicendorũ p̃mitto.ꝙ illa non sunt paria sed diuersa
bona.s.obligare & mandatũ de obligãdo sicut aliud est eli
gere & aliud mãdatũ,de eligendo.Et aliud inuestire aliud
mandatũ de inuestiẽdo.Et aliud ꝯ̃here aliud mãdatũ de cõ
trahẽdo ut ista ꝑ ordinẽ ꝓbanť in iuribus q̃ alleg.de elec.
3 c.ult.li.6.in fin.Sola.n. † destinatio animi ẽt quæ intimata
sit ꝓcuratori & ꝑ eum acceptata nõ producit obligõnem
in illo cũ quo debeat actus celebrari nisi postq̃ inter eũ &
ꝓcuratorẽ fuerit actus celebratus,ut.l.non solũ.§.si mãda
to.ff.de iniu.&.l.si quis vxori.§.neq; uerbo.de fur.Hoc est
ꝙ inter ꝯ̃hentẽ cũ procuratore alicuius & ꝯstituentẽ oriť
actio ex ꝯ̃ctu qui sequiť nõ ex mãdato p̃cedẽti ut plene per
Bar.in.l.si ut proponiť.ff.de fideius. Hinc est ꝙ dñs põt re-
uocare tale mandatũ & sic impedire obligationẽ ꝯ̃hendã
iuxta nota,in cle.j.de renũ.&.c.fin.de ꝓcur.li.6.& plene in
l.j.C.de satisdãdo.Licet ergo per instrm publicũ probetur
mandatũ factũ.V.de obligando socios ac bona,tñ obliga-
tio sua secuta cũ nõ habeat necessariã ꝯsequentiã ad p̃dictũ
per ipsum publicum instrm nullatenus probať,sed solũmo
do per p̃dictã priuatã scripturã. Cum.n.sunt penitus diuer
sa de uno ad aliud nõ inferť,ut.l.si maritus.C.de dona.inter
vi.& uxo.&.l.papinianus exuli,de mino.de off. ordi.dile-
ctus.de testi.cum venissent,de p̃scrip.ueniens,&.c.auditis.
cũ infinitis similib. & per ista nõ obstã. inducta superius in
ꝯ̃rium.Omnia.n.loquunť cũ principiũ dispõnis hẽt neces-
sariã ꝯsequentiã ad fi.Hic uero nõ necessario sed contingẽ
ter qñq;.Præterea mãdatũ ad obligandũ ꝑsonas & bona
sociorũ est quoddã preãbulũ ad ꝯ̃ctum obligationis qui po
stea sequiť.Qñ aũt sunt duo quorũ vnum procedit ab alte-
ro tanq̃ præambulo debemus inspicere qualitatẽ facti ſm
effectũ secutũ nõ ſm factũ p̃ambulũ,ut patet in ferente opẽ
simiľr.l.j.§ fi.ff.re an no.&.c.de cætero.de homi.Hæc solu-
tio probať aperte per ea q̃ no.doc.& př meus in decre.du-
dum.de elec.in illo brocardo initiũ spectandum uel non.
4 Gaspar.† Præterea aduertendũ ꝙ in ꝯ̃henda obligatione
bonorũ nõ plus dẽt posse procurator q̃ dñs penes quẽ sem
per remanet eadẽ ptãs & maior q̃ transferat in procura-
torẽ,ut.c.dudũ.de p̃bẽ.li.6.& quod ibi dř.Sed priuata scri-
ptura ueri dñi debitoris nõ p̃iudicat tertio possessori ha-
benti de sua hypotheca publicũ instrm cõfectũ de tali obl.
ergo nec procuratoris. Nec est verũ ꝙ per publicũ instrm
p̃cedens de ꝓcuratione cesset suspicio frau.de qua in p̃all.l.
scripturas.nã & hodie posset iste. V.iam reuocatus vel non
reuocatus scribere manu ꝓpria in secreto ꝙ dictus ser Ia.
obligauit ante dationẽ in solutum.d.B.oẽs possessiones il-
las traditas in solutum.Cum ergo in scripturis priuatis sit
facilis præuentio & gratificatio sit p̃cise eis stetur voluit il
la.l.fraudibus debitorũ obuiare ne per suas scripturas pri
uatas possent ledere creditores q̃ cautius ꝯ̃xerunt cum pu-
blico instrumẽto. Imputet ergo sibi ser Ia.si tam improui
de & incaute sibi prouidit & hypothecã prius sibi ꝯstituit
in bonis dicti.G.maxime super tã magna summa:f.l.flore.
Nec occurrit efficax rõ ꝓpter quã ab equitate ad.l.recede-
5 re debeamus. Vlterius hoc probať. Non maior † dẽt adhi-
beri fides scripturæ q̃ uoci uiuę alicuius, ut not. Cyn.in.l.
3.§.bonæ fidei.C.de iureiur.&.ff.eo.l.admonẽdi. per Bar.
&.c.licet ex quadã. de testi. in rõne sui,sed testimonio di
cti.N.afferentis tanq̃ ꝓcurator cũ aliquo ꝯ̃xisse non stareť.
in p̃iudiciũ tertiæ ꝑsonæ, nisi tanq̃ unius testis de test. cũ a
nobis de proba.qm contrã.Ergo nec suæ scripturæ priuatę
& hac rõne puto qđ si.g.mandans negat dictũ procurato-
rio noie super ꝯ̃xisse qđ ideo de dicta obligatione & ꝯ̃ctu
apparere aliter q̃ per assertionẽ dicti N.affirmantis se iux-
ta formã mandati cũ aliquo ꝯ̃xisse.cum.o.ex susceptione
mandati obligeť dño ad implendũ mandatũ quod suscepit
asserendo se simpliciter impleuisse non vř fides danda,quia
sic se exonoraret ab obligatione suscepta.ad hoc facit qđ
no.Bar.in fi.in.l.deferre.§.idem decreuerunt.ff.de iure fis.
sicut ergo de procuratione siue mandato procurationis de
bet plene constare iuxta no.in.l.j.C.de procu.ita similiter
& fortius vř qđ debeat plene liquere ipsum ut ꝓcuratorẽ
postea

postea ɔxisse ut sic dño uel alijs q̃ exinde pñt lædi præiudicet.ad hoc facit qđ no.Bar.in præalle.l.admonēdi.ubi scriptura ꝓpria alicui' si negat eã ꝓpriã & ꝓbač ꝓpria ꝑ testes tm̃ uel cõparatione lrarũ tãtũ nõ facit plenã ꝓbationẽ sed semiplenã ut in auth.de instr.cau.& fi.§.qui igitur.C.de fi.instr.l.antepe.& auth.ɔtus.& quod ibi no.eo.ti.si ergo ꝓpria sit probata non facit nisi semiplena ɔ ipm scribentẽ.ergo scriptura per procuratorẽ si dñs neget & cõparatione uel testib.nõ ꝓbet.nõ debet facere aliquã ꝓbationẽ ɔ tertiũ.ad hoc qđ no.extra de fi.instr.c.j. & maxime in tã magna summa ad quã cũ idẽ.g.cõueniat insolidũ nõ debet de dicta obligatione in tã graui summa plena fides ɔ eũ & priuata scriptura adhiberi nec per procuratorẽ obligari licet mandatũ processerit ad ipsum obligãdũ probatio em plena mãdati licet ꝓbet inter mandatariũ & mandantẽ tamen nõ infert in probatione ɔ cũ ꝑ procu.cũ alio ineundi quia
6 ista sunt satis diuersa ut superius probaui.† Confirmat hoc quia cã pecuniaria tã grauis æquiparat cãæ capitali in qua requirunt ꝓbationes luce meridiana clariores ut.l. sciant.C.de proba.& l.athlete.§.dat remissionẽ.ɔiuncta.l.ꝓpter litẽ.de excu.tuto. Ex ista aũt scriptura priuata q̃tumcunq; recognita post finitũ mandatũ non vř resultare semiplena. Nã ut.s.dixi ẽt hodie posset ẽt scribere & apponere oẽm diẽ & locũ. Maxia igit æquitate sunt moti legumlatores nõ credere priuatis scripturis nisi magna maturitate cõfectis.ut no.plenè in d.l.scripturas. Ex quibus oibus cõcludo qđ si nõ ex defectu ptãtis siue mãdati ꝓcuratoris sed ex defectu solennitatis probatoriæ ɔtus qui dicit celebratus ꝑ procuratorem defecerit quod.g.& b.ueniunt absoluẽdi ab intentione fer. Ia. Nec priuata scriptura procuratoris ẽt ꝑ eum finito mandato recognita ɔ alter non probata sufficit ad plenam.nec ẽt semiplenã probationẽ ɔtus quem ut procurator asserit iniuisse iuribus & rationib.supradictis, Subscripsio Bal.de cal. Dñi n̄ri Iesu Christi nomine repetito cæterorũq; ciuium supernotum quia plenitudo adiectione non indiget.6.q.1.si oia.& superfacto.b.descripto plenè & compendiose per suprascriptũ dñm meũ.d.Pe.de Anch.utriusq; iuris profundissimum professorẽ sic & iuridice rñsum prius canonico consilio & deliberatione cum iuris ciuilis manarcha domino meo domi Franc.de ramponibus præcedente una cum eisdem consulo & dico esse iuris. In testimonium me subscribens & meum iussi apponere sigillum Ego Bal.de cal.doc & miles.

CONSIL. XXIX.

1 *Scriptura priuata instrumentum publicum dationis in solutionem habenti non præiudicat.*

Istud consilium tractat de materia præcedentis consilij.

1 IN CHRISTI nomine amen.† Ego Frã. de rãponibus assentio præmissę conclusioni uidelicet qđ dicta scriptura priuata non præiudicet dicto.b.habenti.instrm publicum dationis in solutionẽ sibi factæ iurib.& rõnib. supius allegatis.nã rõ.l.scripturas allegata.s.q̃ fuit & vř fraus quæ de facili põt cõmitti.& ꝓnũit faciliꝰ in scriptura priuata ꝑ ꝑ piculũ appositionis diei ꝑ.l.j.§.diẽ.ff.de ede.& l.repetita.ff.de fi.instr.qm in publica habet locũ ẽt in casu proposito.ultra præmissa obstãt multa quæ narant in fcõ prio qđ licet dictus.g.fecerit instrm procurationis de quo.s.quod ui debač prima facie coadiuuare scripturam priuatã & ab ea suspicionẽ tollere non tñ expressit specifice aliq̃ certã quantitatẽ. Sed cõmisit declarationẽ dicto.v.telõne fcã libr.societatis quã relationẽ ẽt specifice fecit dictus v.i dicta scriptura priuata quæ uerba relationis ad libros fuerunt limitatiua ꝓcedentiũ & mandati per.d.aut.si quis in aliquo & quod ibi no.C.de ede. Vñ libros oporteret uide re maximè cũ dictus.g.nunquàm recognouerit scripturam sed semper eam negauerit & ptenta in ea ęẽ suspicionem inducit per.d.l.scripturas.cũ aut.sua.C.qui po.in pig.ha. Et cum in mandato etiã contineaẽ de termino habendo quãuis hæc commissio in uoluntate dicti sẽt Ia.sic apposita & in scriptura priuata nullus certus terminus sit appositus & est quod plus promisit dictus.v.in dicta scriptura priuata soluere interesse pro tẽpore preterito & futuro de quo nec in mandato cõtinebaẽ specificẽ q̃uis sub uerbis gñralibus mandauit cũ plena libera & generali administratione & i connexis & dependentibus posset intelligi inclusum causant qualemqualem suspicionem ɔ scripturam priuatam & subscribentem ea ar.l.diligenter in prin.ff.manda.& l.non distinguemus.§.de offi.de arbi.& quia nõ fuerunt adiecta illa uerba in fine scripturæ apposita & cõmo.procuratore &c. Ex quo surgit aliqualis uariatio scribentis & sic aliqua lis suspicio.ar.l.qui falsã.ff.de testi. Et etiam quia dicta recognitio facta per dominum.v.narratur facta post dictam societatem finitam unde non haberet olim socijs præiudicare.cessat.n.hoc casu quo ad recognitionem prædictam & addens assignare per doc.in l.cum te in galia.C.si cer.pe.& p.Bart.in l.si cõmunis seruus iam ultra circa medium ff.de stip.ser.& cum executio.dictæ scripturæ petatur solum ɔ.g.tanq̃ principalem & caput dictæ societatis & non contra alios quinimo ut narrat producũtur in testes ɔtra quos deberet esse suspicio tanq̃ participes commodi & incommodi.ar.l.nullus.ff.de test.l.omnibus.C.de test.quæ omnia simul iuncta talem qualem suspicionem ut dixi inducunt,unde coadiuuari deberent scripta & cõtenta in ea ar.l.iubemus.& quod ibi no.C.de proba. Quæ dixi ad confirmationẽ & corroborationẽ primo scriptorũ & allegatorũ in themate ꝑtoposito. Nam primo scripta tantum sufficiebãt & sufficiunt ad iustitiam dictæ causæ per ea & alia confirma.dicta prius scripta & conclusa ut superius ego di xi.Fran.1397.4.Iulij.

CONSIL. XXX.

1 *Contractus emptionis censu factus ad tempus certum an ualeat.& numer.5.*
2 *Papa hic dicitur caput ecclesię.*
3 *Papa gladium duplicem a Christo recepisse putatur.*
4 *Papa leges approbans & obseruari mandans quando eas tollere possit.*
5 *Census uendi potest.& nu.9.*
6 *Salaria uendi possunt.*
7 *Census acquiri & possessibi potest.*
8 *Seruitutes emi possunt.*
10 *Vendi quæ possint & qualiter.*
11 *Dominus rei est dominus usus eiusdem & potest ipsam & ipsius usum gratis uel pro pretio in alium transferre.*
12 *Ius accrescendi an tollatur per nouum contractum in emphyteosi.*

1 DVBITARI solet a quibusdam in dubio uertentes.† An ualeat ɔtus emptionum census factus ad certũ tempus uel ad redimendũ uel ad tempus uitæ. Circa quod est aduertendum q̃ dominus noster Iesus Christus ecclesiam suam catholicam fundare uolens & ipsius regimen committere suis uolens antequam pateret iussit & mandauit apostolis suis ut gladios emerent: & ostensis duobus respondit sufficit Luce.23.in hoc ostendens duos gladios esse in sua ecclesia uidelicet ecclesiasticum & temporalem ut dicitur in extrauag. Bonifacij octaui posita sub rubrica de maio.& obe.in ciuitate.unam ecclesiam cuius quidem ecclesiæ caput sanctum Petrum instituit dicendo tu es Petrus & super Matthei.xvj.& xix.di. Ita dominus.xxj.di.nouo.& cap.quamuis.& xxij.dist.sacrosancta.& in alijs pluribus concordantijs.tunc tollam argumenta glossarum notatarum in titu.de iudi.§.nouit.qui fil.sint legi.cau
2 fam.el.ij.in gl.in uerbo ad regem.& c.quo iure.8.di.† quoniam de necessitate salutis est hodie ut credatur unum esse caput.s.Papa ut in prædicto.c.unam sanctam.unde quia papa caput est ecclesię & uicarius Iesu Chri.de ele.fundamẽta.lib.6. In quibus habet quod est ille qui ius cõmune ɔdit & facit ea quibus ab omnibus est obediendũ.xix.distin.nulli phas.& c.sic omnes.& c.omni uero.& per totum.de consec.di.2.

ſe.di. 1.ſic quod hæreticus iudicatur qui eius ſtatutis obe-
dire contemnit:ut in præalle.c.nulliphas. No.etiam de uer.
ſig.constitutionem.lib.6.inter quæ ſtatuta nulli licet igno-
rare:ut 35.di.c.nullibi.& c.omnes quarum autoritate cun-
3 cti regi debent ut in c.j.de conſtit. † Et licet papa ex pote-
ſtate a Chriſto ſibi tradita utrunque gladium recepit:& ta-
men ſolum ſpiritualem ſibi reſeruauit uſum temporalis in
Imperatorem tranſtulit ut no.in prædicto.c.nouit.de iudi.
&c. cauſam. qui filij ſint legi. & patet in extraua. præalle.
unam ſanctam quod poteſtatem.ex. hoc condendi leges ac
cepit quæ ab omnibus ſibi ſubditis ſunt obſeruandæ ut no.
de conſt.c.j.de priui.ſuper ſpe.x.di.capitulis.& per totum.
4 † Ex quibus iuribus patet quod papa approbat leges & eas
obſeruare mandat nec eas etiam tollere poſſet niſi quo ad
forum ſuum. & quando inducerent peccatum mortale ut
no.x.di.conſtitutiones. de no.ope.nun.c.j.de præſcri.c. fin.
unde ipſas ēt leges i eccleſiaſticis ēt cauſis & iudicijs ſerua-
mus niſi contradicant canonibus ut patet ex not. in præal-
le.c. j. de no. ope. nun. His præmiſsis dico tenendum cum
Inno. & Hoſt. Io. an. & alijs doctoribus notantibus in c.
5 in ciuitate.de uſur. quod † huiuſmodi cōtractus emptionis
ad reemendum ſiue ad tempus. ſiue ad uitam hominis ua-
lent de mero iure dummodo redditus conſtitui fiat an-
te uenditionem ut ſi ſeruantur ſubſtantialia contractus em
ptionis:ut certa ſit res quæ uenundat.ut.ff.de contrah.emp.
l.nec emptio & conſenſus.l.in uenditionibus.& inſt.eo. ti.
in prin.& in.§.cum autem.& no.in ſpe.de emp. & uen.poſt
prin.ſuper uerbo uendere dummodo ſecundum Hoſti.neu
ter decipiatur ultra dimidiam iuſti pretij & dummodo in
fraudem uſurarum nil fiat.de emp.& uen.c. ad noſtram. &
l.3.C plus ualere quod agitur. Et eſt ratio quia hic interue-
nit pretium. ſ. pecuniæ quantitas. Item interuenerunt ea
unde debet contractus ex iuribus prædictis robur accipe-
6 re.C.de ſacroſan.eccle.l.iubemus.C.de hære.uel actio.uē.
per totum.ff.de contrahen.emptio.l.j.§.ſine pretio. † Hanc
opi. probo multipliciter primo ꝙ ualeat cenſus uenditio.
hoc probatur quia cēſus eſt res certa.unde uēdi pōt per di-
ctam legem nec emptio. Item probatur expreſſe per cle.
monaſterium de reb.eccle.non alie. ubi papa expreſſe con
cedit quod redditus monaſteriorū uendi poſſunt uel conce-
di ad tempus quare &c. Item probatur hoc per aut. ut hi
qui ſe prohib.hab. ob res mino. §. quod ſi mino.col. 6. ubi
dicit imperator qđ tutores & curatores ne pereāt pecuniæ
minoris redditus eis cōparare debent. & gl. dicit ꝙ reddi-
tus cēſent ut prædia immobilia quare &c. Et aduerte ratio
nē legis quæ dicit in prin. quod tollere uellit peccandi ma-
teriam unde ſi emptio cenſus tollit peccatum cōſtat quod
ualet emptio & peccatum non inducit quia nō probat hoc
eſſe &c.de off.dele.cum contingat.cum concord.Item ſala
ria uendi poſſunt ex cauſis neceſſarijs ſiue poſſent:quia cen
ſentur & ſunt cenſus ut patet.1 2.q.2.apoſtolicos.Item pa-
tet hæc cauſa.& q.in c placuit. ubi expreſſum eſt quod red
ditus eccleſiæ uenduntur propter meliorationem. Item do
natione transfertur cenſus ſiue poſſeſsio in monachos ut.
16.q.2.ſane.& quod ibi no.quare nō uenditione nulla rō
patitur cum hi ſunt contractus bone fidei & in uno conce-
dit & in alio negatur ut no.in l.cum prætor.ff.de iudi.Item
uendi pōt utile dominium retento directo ut patet in feu-
do & in emphyteoſi.de loca.potuit. & ibi no. utile aūt do-
minium cōſiſtit & in cenſu & in fructu ut ibi no.quare &c.
Item eccleſiaſtici redditus ex conſtitutione certis uſibus
debent & diuidunt ut patet. 12.q.2.cōceſſo.& c. ſeq. quare
ſic non poſſent redditus uendi ad certos uſus nulla rō pati-
tur quare &c.& facit.16.q.2.ad hoc. Itē poſſunt manumit-
ti ſerui eccleſiæ & in ipſorū bonis.xx. ſolidorū pēſione reti
nenda ut. 16.q.2.ſi quis.ſic ēt conſtitui poſſunt in emptione
quare &c.Item homines uendunt ut patet de ſeruis,12.q.2.
fugitiui.multofortius cenſus per locum & argm̄ a maiori,
de ele.cum in cunctis.Item conſuetudo inducit annuas pen
ſiones cenſus ut patet & no.17.q.2. c. fi. ſic ergo etiam pōt
emi cum non appareat diuerſitatis ratio. Item per ſolutio-
nem cenſus & per rationem factam quæritur poſſeſsio qua
non eſt quis ſpoliandus & ſpoliatus reſtituitur: ut patet &
no.in c.ſignificauit.unde ſicut ſola præſtatio ſic etiam ex cā
7 emptionis & multofortius deberi pōt.† Item cenſus acqui
ritur & præſcribitur ēt ſine cā ſolummodo temporis curſu
maximè tali quo in ꝯrium nō eſt memoria hominum ut pa
tet ex no.de cenſibus. peruenit. fortius debetur & acquiri-
8 tur ex cauſa legitima emptionis & uenditionis. † Item ſer-
uitutes emuntur & conſtituuntur in feudis ut patet. C. &
ff.de ſerui.p.tot.& inſt. de ſeru.§.ſi quis.ubi no.qđ emptio
ne & uenditione habentur huiuſmodi ſeruitutes multofor
tius cenſus: quia corporales & incorporales ſeruitutes cen
ſentur. Item poſſunt epiſcopi clericis ſtipēdia eccleſiarum
qui cenſus & redditus cenſentur dare ut patet ex. 2.q. 2. c.
ſæpe.& c.ſi epiſcopus. Sic etiam a ſimili cēſus emi poſſunt
Item remittitur ius ſub annua penſione ut patet de reli.
do. conſti.nec cenſetur ſimoniacum nec illicitum ut ibi
quare &c.Quare etiam non poſſet fieri emptio nil ob. qua
re &c. Ex quibus iuribus ſatis patet quod licitè emunt cen
ſus. Item fundus uendi poteſt retento uſufru.ff. de emptio.
9 & uendi.l.fundum.ſic eſt retento cenſu. † Secundo probo
quod ualeat uenditio cenſus ad reemēdum uel ad tempus
uitæ uel ad certū tēpus.Et primo patet id ex.l.naturali.le-
uitici. 25. ubi dominus mandauit iudeis ne terram perpe-
tuo uenderent: ſed ſub pacto reemendi ſic etiam cēſus ſub
tali pacto uendi poſſunt quare &c. Item arguo diſpoſitio
cuiuſlibet rei quæ fieri poteſt in ipſa re ſimpliciter & ad
perpetuum fieri pōt ēt ſub conditione & mō & ad tempus.
hoc patet.inſti.de emp.& uen.§.quod ſi fugerit:& ff.eo.tit.
quod ſi fundū.& l.exiſtimo.ſed emptio cenſus fieri pōt ſim
pliciter ut ex priori articulo claret ergo ēt ſub mō & con-
ditionibus pdictis iura prædicta.& no.de pign. ſignificate.
Item emptio fieri pōt in diem ut.s.& ff.de in diem adiecti.
per totum ſi hoc poteſt emi ad tempus hominis quare &c.
10 † Itē pōt uendi fundus pro certa pecunia ad certū tps ui
delicet qđ uſq; ad.x.an.recuperari poſsit ut no.Io.an.in p-
dicto.c.ſignificante.ſimpliciter motus.per l.ff. de præſcrip.
uerb.ſi uir uxori. ſic etiam hoc uēdi pōt quod quotieſcunq;
facultas.Itē dicit.l.2.C.de pact.inter emp.& uend.quod li-
cite uendit cum pacto quod qñcūq; pecunia reſtituat quod
res ad uenditorem reuertat & idem not.de uſuris ꝯqueſtus
ſic in propoſito idem no.i c.illo uos.de pig. in gl.hoc uī &
hoc caſu lucratur emptor fructus medio tempore perce-
ptos. Et idem patet.ff.de ꝯhe.emp.& uend. Item dicit lex.
de edil.edic.quod ſi nolit.§. ſed quod. in fin. quod emi pōt
eo pacto quod ſi res diſpliceat quod reddatur ſic etiam emi
tur ſub pacto reemēdi. Item dicitur.ff.de contrahen. emp.
ſi res. Item poteſt paciſci quod ſi infra certum tempus non
ſoluatur pecunia pro re empta emptor arrhas perdit & res
reuertatur ad uenditorem:ut C.de pact.inter empto. & uē.
l.2.& idem patet.ff.de contrahen. emp. §. ſi fundus. Item
poteſt uendi res ut alteri niſi uenditori diſtrahatur: ut ff.
de contrahen.empt.l.qui fundum. Item poteſt emi quan-
ti alius eſtimauerit: ut C. de contrahen. empt. ſuper rebus
ſic ergo ad tempus. Item pōteſt excipi in uenditione ma-
nuſata. ff. de contrahen. emp. cum manuſata. & ſic cenſus
quare ex iuribus patet prædictis emptio huiuſmodi ad cer
tum tempus ſub conditione ad reemendum ualere quare
&c. Vltra quę ſciendum tamen eſt quod inueni unum tra-
ctatū cuius nomen ſuum obticuit autor in quo ſimpliciter
11 tenet hos ꝯtus ualere & fuerunt he cōcluſiones ſuæ.† Pri
ma is qui dñs eſt alicuius rei eſt etiam dñs uſus iſtius rei.Se
cunda quod dñs uerus eiuſdē rei pōt eū transferre in alte-
rum gratis & pro pretio & per cōmutationē alterius rei.
Tertia quod dñs pōt transferre uſum rei & fructum ꝓprię
rei in alterū quia illud uerū eſt ubi talis repetitio pōt fieri
ſalua ratione recti ſermonis alias ſecus: arg. l. iul.phebus.
quæ eſt l.fi.ff.ad treb. ad hoc non pōt fieri quia ut ſepius di
ctum eſt uerū in ipſorū & cuiuſq; ipſorū &c.regit & refer-
tur ad generationē Petri & Berte non ad ipſos iam gñatos
non obitat abſurdū de quo dixi ꝙ uī eſſe.ſ. admittere filio-
ad portionē caducam per obitū filiorū alterius & non fra-
trem loco fratris. Nam hoc ex eo contingit quia in filijs ta-

lis ē ꝯctus: sed īter ipsos nulla ē legis uel hominis ordinatio ī hoc iure accrescēdi: imo legis dispositio ē ꝯria. s. qđ ī parte caduca per solutionē ꝯctus frater nō admittatur loco fratris ut superius ē ꝓbatū. Et cū hoc casu agat̄ de fauore ipsorū uerba dubia dispositionis sunt ꝯ eos interpretanda qui potuerunt apertius loqui: unde non dictū habet̄ & obstare dictum ꝯ eos interpretat̄: ut l. ueteribus. ff. de pac. & l. quicquid astringende. de uer. obl. Concludo igitur in hoc puncto secundo quod non obstantibus istis & cuiusq; eorum &c. succedat ecclesia in portione de facto per obitum Ber
13 ti absq; filijs rōnibus supradictis. † Super tertio dubio dicit. Bal. & loquit̄ in hæc uerba quod si dn̄s emphyteosim p̄nā duobus fratribus renouauit an per istū nouū ꝯctū est sublatū ius accrescendi. Videt̄ quod sic qa debet inspici qđ nouissimū factū ē ut. l. si q̄s ante. ff. de acq. pos. In ꝯriū uı̄ qđ uı̄ tacite repetitū quicquid erat repetēdū. ar. ff. de pac. l. itē qa §. fi. ff sol. ma. l. pe. §. uxo. & ff. loca. l. itē querit̄. §. qui impleto. de arbit. l. labeo. Quod uerum credo quia renunciatio uidetur facta ad confirmationem non ad derogationem: ut aut. si quas ruinas. de sacrosan. ecclesi. Et quia in præiudicium tertij nō potuit dominus mutare formam antiquitus ꝯstitutam ad ar. de ad. tut. l. impuberi filio centurio. Et quia innouatio uidetur facta cum sua causa suisque uitijs. ff. loca. l. si quis domum. & de pign. l. lex uecti. nā soli semper ius ꝓcedentis uı̄ ꝯcessum. ff. de ꝯhen. emp. l. qui tabernā. Ista sunt uerba sua in. l. unica. C. qn̄ non pe. par. in pe. col. quæ in istis ꝯctibus emphyteoticis: ideo uera sunt quia in eis renouationes fiunt ne t̄pis longinquitate obscuret̄ & lateat ꝯditio originis ipsius rei: ut c. ne uero & c. longinquitate. cum seq. 12. q. 2. c. j de ꝓca. Limitata ergo cā renouationis limitatū ꝓducit effectū. c. ex multa. de uoto. & c. si pro clericis pauperibus. de p̄ęb. li. 6. sic in ꝯfirmationibus antiquarū dispositionū. Nā sumunt robur & effectū ab ipsis dispositionibus in tm̄. s. si ipsæ non ualeant nec per ipsas ꝯfirmationes eis robur accedat. c. cum īter uos. de re iud. Per ista fit solutum tertium dubiū ut in nube proponit̄ hoc dico quod uerba renouationis potuissent in persona filij taliter concipi quod ex eis augeretur effectus primæ cōcessionis sicut qn̄q; auget̄ ex ꝯfirmatione: ut in c. j. & 2. de confi. uti uel inuti. & c. quia diuersitatem. de conces. præbe. In dubio igitur ex uerbis aliud non apparet teneo quod prædixi. 1400. die 8. Ianuarij Petrus de Ancha. legum doctor.

CONSIL. XXXI.

1 *Societas an præsumatur inter fratres contracta eo ipso quod hæreditatem communem possederunt.*
2 *Negotiari quis præsumitur cum pecunia propria. & no. 2.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Quia qō modicam aut nullā dubitationem ꝯtinet: iō pauca loquor. Ex his. n. q̄ no. Bar. in l. titium. §. altero. ff de adm. tut. potest dicta qō terminari. Nā ut dicit ibi societas ꝯhitur expresse & tacite, de expressa hic non quærit̄ quia nō p̄ęsupponitur inter ipsos fratres aliqđ ꝯuenisse. De tacita ergo an debeat intelligi ꝯcta uideamus. In hac ante dn̄s. Oldr. dicit regulā simul habitatio lucrorum in cōi collatio & eius qđ insup alter lucratur inuicē nō reddita ratio facit præsumi societatē. ff. de proba. l. procula. ff. sol. mat. l. quæ dotis. & q ibi no. Sed in casu nostro nedum quod nec lucrorum collatio uel mutuo rationis redditio interuenerit sed nec simul habitatio in diuersis se prouincijs ad mercandū cōtulerunt retinēdo aūt solūmodo hæreditate indiuisa & ex hoc non resultat tacita societas aliorū lucratorū: ut l. ex parte. §. si filius
2 ff. fami. erc. & no. Bar. in d. §. altero. † Præsumit̄ eīm quis negotiari q̄rere & lucrari cū ꝓpria pecunia nō cū cōi uel tertij etiam si eius negotia administraret: ut. l. si defunctus. C. arbit. tutel. & l. si neuter. in fi. de priui. cre. facit. l. non unde originē. C. si cer. pet. Quinimo & si de pecunia cōi merces emisset suo nomine alter frater non tenere t̄ fratri cōicare lucrum inde prouenieus: ut l. si patruus. C. cōia utriusq; iudi. Idē si simpl̄r ꝯxissent. Nā p̄ęsumit̄ proprio noie & personam extrinsecā nō debere subintelligi ut. l. si ita stipulatus. § grisogonus. de uer. ob. Item cū in oi obligatione requiratur consensus ut. l. consensu. de ac. & obl. Et consensus iste sit duplex. s. tacitus & expressus: iste tacitus rebus ipsis & factis elicit̄: ut l. de quibus. ff. de legi. In societate aūt ꝯprehēdēda exigo actus sociales inter socios fieri ꝯsuetos ut cōis habitatio lucrorū collatio in cōi ut dixi. s̄. post Old. per actus aūt non necessario inferentes societatē non debemus eam præsumere. facit. l. pro hærede. §. papinianus. ff. de acq. hæ. Et in alijs materijs debemus īspicere qualitatē actuū ut ex eis de aīo iudicemus: ut not. Inn. c. bone. ij. de postu. præla. & l. j. ff. de iti. actuq; priua. per Bar. In. q. ergo nostra cum non ꝯstet de aliquo sociali actu reciproco inter ipsos fratres nō possumus præsumere tacitā societatem q̄ ut dixi debet elici & præsumi factis ipsis & rebus. Ex quibus breuiter ꝯcludendū est pro debitis ab uno ꝯctis aliū ut sociū ꝯueniri posse. facit ad p̄dicta qđ no. do. Bal. in l. si patruus. præalleg. ex cuius dictis ibi latissimè supradicta ꝯfirmant̄ Confirmat̄ ēt suprascripta decisio ex his quæ no. Spec. 4. parte. ī ti. de iud. §. sequit̄. uer. ut aūt circa hoc. ubi in dubio præsumitur lucrū q alter frater patre mortuo assequutus † est ex sua industria & operibus quæsiuisse nō de re cōi ut d. l. si defunctus uēditor ex hæreditate. ff. de hær. uel act. uend. Quinimo in casu nostro ultimo iste frater sponte onus probandi subire uoluit quòd de fructibus bonorum hæreditariorum deductis sumptibus & ære alieno nil potuit superesse & per consequens aliunde non de bonis communibus præsumitur quæsiuisse. Et sic concludo breuiter ut prædixi. 1400. 10. Ianuarij.

CONSIL. XXXII.

1 *Actus est quadruplex.*
2 *Procurator debitum domini in personam domini transferre potest.*
3 *Mandatum etiam cum libera non extenditur ad contractum donationis.*
4 *Donatio non præsumitur ubi potest esse alia probabilis coniectura.*
5 *Descriptio multis modis fieri potest.*

N CHRISTI nomine amen. Subtiliter & copiosè super prædicto dubio allegatum est per dn̄os aduocatos quorū motiua & rōnes repetere non expedit sed ꝯcludere quòd
1 de iure sentiā super prædicto puncto. † Pro cuius ueritatis inuestigatione p̄ęmitto quod quadruplex ē actus. s. permissiuus traditiuus cōfessiuus & confessionatiuus & ꝓmissiuus siue adhibitiuus. De primo. s. permissiuo loquit̄. l. 2. §. circa. ff. de doli. excep. & l. cāpanus. de o per. liberto. De secundo. s. traditiuo loquitur. l. cū qui. ff. si certū peta. & gl. no. ibi. de tertio. s. cōfessiuo loquitur. ff. de dona. l. nuda. l. ratio. & l. cum de indebito. §. fin. ff. de proba. De quarto. s. promissiuo siue adhibitiuo loquuntur quedam iura ut infra subijciam & uidetur casus noster. † In quo pa-
2 ter quod procurator debitum domini permutauit & transtulit in personam uxoris ipsius domini constituentis. Mandauit. n. idem procurator officialibus communitatis quod pecuniam domino debitam ponerent & describerent ad ius dn̄æ Philippæ uxoris dn̄i constituentis & ipsam dn̄am Philippam debere recipere a dicta cōitate dictas quantitates. Ex hoc autem actu procura. per dn̄m postea ratificato & approbato oritur dubium an resultet donatio ut sic morte uiri fuerit confirmata: ut l. cum hic status. ff. de dona. inter ui. & uxo. & leg. tertia. & §. donationis. C. eod. tit. Et si uerba descriptionis concepta sunt ut supra referuntur uidetur ex eis resultare donatio. nam dum dicitur quod ponerēt & describerēt ad ius & ipsū debere recipere & nomen dn̄i cācellare de libro: uı̄ ex his resultare titulus & traditio & quædā delegatio nois debitoris per cancellationē scripturæ qđ uı̄ abdicare a se ius crediti. per cācellationem aūt scripturæ uı̄ creditor abdicare a se ius crediti sicut scripturam legēdo uel tradendo ut. l. labeo. ff. de pact. & l. qui chyro-

chyrographum. de leg. 3. quod oo. in c. ecclesia sanctæ ma-
riç. 2. ut lite pendente. itē vř q̄ talis descriptio habeat uim
traditionis quæ in istis noibus debitorū alitet nō pōt inter-
uenire nisi q̄ nomen debitoris de uno in alterū trāsferatur
cōi consensu ut no. Bar. in l. a diuo pio. ad fi. ff. de re iudi. &
quod no. Inn. in c. literis de rest. spo. Ex quibus infert quod
cū nomē debitoris quod ē cōe florē. fuerit de ꝯsensu dñi ex
post facto per ratificationē in alium. i. in uxorē eius transfu
sū ista sic cēleoda donatio traditiōe uallata: & p̄ p̄ns morte
ꝯfirmata & sic non. obst. l. pōpo. ff. de do. inter ui. & uxo. &
qđ no. in l. 2. C. de dote. cau. nō num. Ad hmōi ꝯfirmationē
accedit quia hic nō fuit unicus actus tm̄ sed multiplex quo
casu facilius p̄sumit donatio q̄ ex uno. Fuit. n. cancellatio
debiti rōne dñi ratificatio & forte cursus t̄pis & annua exa
ctio licet in puncto hæc duo ultima non pōant: sed ēt fine
ipsis vř ex primis p̄sumi animus donandi inter personas cō
iunctas. arg. l. p̄cula. ff. de proba. & cū illa uerba ponerēt ad
ius & ipsam debere recipere nō p̄nt aliū deontare titulū ex
quo ius trāsferat̄ q̄ in donationis debemus illum p̄sumere
qui pōt ꝯcipi ex uerbis quæ sēper debēt aliquid operari: ut
l. si quis. de leg. 3. & c. si papa. de priui. li. 6. Descriptio. o. ista i
rōnibus cū alijs actib' p̄sumi facit donationē sicut & tradi
tio chyrographi debitori facta de mandato p̄curatori: ut l.
fi. §. fi. ff. de dona. & l. mortis cā. §. ciuius. ff. de dona. cā mor.
Et licet ista urgeat pro hac parte ꝯtrarium dicendo conclu
do & teneo de iure. s. quod ex his quæ p̄posita sunt in facto
3 non resultet donatio. † Primo hoc probo ex defectu iura-
menti procuratoris quod mandatū quantūcūq; cum libera
non extendit ad ꝯtractū donationis: ut l. filius afs. qui fasū. §. fi
lius. ff. de dona. cū ꝯcor. ibi gl. subsequens ergo ratihabitio
dñi nō vř ad donationē extendi quā negociū nō. includit
quod gestū fuit per procuratorē: talia. n. sunt subiecta qua-
lia prædicata demōstrat. insti. de inuti. stip. §. præterea. 2. l.
fi. §. fi. ff. de uino tri. & oleo le. & natura ꝯfirmationis siue ra
tihabitionis non vř extendere ꝯfirmatū ad speciē non inclu
sam. ar. c. cū inter nos. de re iud. & quod no. in c. quia diuer-
sitatē. de cōfir. uti uel inuti., & a primordio tituli posterior
formar euentus: ut l. 3. C. de impo. lucra. descri. li. x. Secūdo
p̄bo ex natura præsumptionis ac fictionis quæ est ut in illis
locū habeat in quibus pōt ueritas adaptari non ad illa quæ
sunt impossibilia de natura uel facto iuxta not. plene. per.
Bar. in l. si is qui p̄ emptore. ff. de usuca. & quod not. in c. is
qui fide. de spon. in nouel. & l. qui ad certū. ff. loca. Sed in ca
su nostro istam donationē non cōprehendimus ex uerbis
uel ex forma ꝯtractus sed dicimus quod præsumit donatio ex
his quæ proposita sunt in facto superius. Sed cū uere nō po
tuisset donare iure prohibente: ut. C. & ff. de dona. inter ui.
& uxo. per totū non vř ꝯ iura talis præsumptio assumenda
sed in dubio debemus actus hoim & dispositiones redige-
re ad intellectū iuris non ꝯ prohibitionē & ad illicita ut. c.
cū cām. de rescr. & c. cū a deo. eb. ti. & l. quero. §. interloca-
torē. ff. loca. & l. quid ergo. § si quia duos. ff. de leg. 3. & c. qn
4 tauallis. & c. ueniens. de iureiu. cū si. † Tertio probo ex dif-
ficili ꝯiectura donationis quæ nunq̄ præsumit ubi pōt esse
tradendo alia probabilis coniectura: ut. l. si cū aurum. & ibi
per Bar. ff. de solu. Sed ista descriptio ad rōnem uxoris pōt
fieri alijs de casibus & respectibus q̄ donationis: ut oo. in l.
si cū propria. C. si quis alteri uel sibi. ꝯfidentes. n. hoies de
amicis & uxoribus sæpe quod debet eis debet tales adhi-
bent ut stipulent & debitū uel. debendum ipsis in amicorū
personā trasferant: ut l. quidā cū filiū. de hære. insti. talis aūt
stipulatio uel translatio nō accedit ad naturā donationis i
dubio sed ad naturā simplicis cōmissionis & ministerij ut
probant multa iura sed maximè. l. idēq;. §. si cui. ff. man. &
l. mulier. §. fi. ff. de iure do. unde uer. mater adhibita ad stipu
landū dotē datā a filia non vř adhibita nisi tanq̄ ministra
multominus uxor q̄ nō ē p̄sona adeo habilis & susceptibi
lis donationis ut mater. Item si adhibeo aliū ut stipulet mi-
hi debitum quod est plus non præsumit in me animus do-
nandi sed quod ille recipiat ut procurator meus ad meum
commodum: ut l. donationis. §. pe. cū sua. gl. ff. de dona. fal-
lit hic in personis in quibus possum quærere stipulando.

Nā tunc præsumit ꝯius donandi: ut ibi not. & l. plu. in prin.
ff. de pœnis. & breuiter possē multa similia adducere quod
in dubio difficulter & raro præsumitur animus donandi de
quibus exemplis per Bar. in l. quæ dotis. ff. sol. ma. in. 3. col.
Ex quibus satis aperte concludit quod ex isto actu descri-
ptionis informari. i. non necessario inferente donationem
nō debemus donationē præsumere Nec immerito quia do
nare est perdere ut dicit tex. in d. l. si filius. & nullus pecu-
nias suas iactare præsumitur: ut l. cum de indebito. ff. de pro
ba. oportet ergo ad elisionem eius quod non est uerisimile
adducere probationes necessario inferentes: ut c. quia ueri-
5 simile. de p̄sum. † Sed descriptio multis de causis fieri pōt
sicut & sigillū uel subscriptio in primo instrō: ut c. 3. de fide
instr. in nouel. & dictū est. s̄. de descr. sicut ergo i actibus tra
ditiuis est præsumptio quod custodie. & non alia cā fiant:
ut no. in l. cū pater. § pater pluribus. de le. 2. & l. cū quid. ff.
si cer. pe. & ibi no. in actibus ut sic dicerē de strictiuis est di
cendū: & sicut in adhibitiuis ex̄neorum uel stipulationibus
collatis in eos superius est probatū. Quarto & ultimo non
omitto licet tactū non reperiam: quia forte non expedit. s.
quod in ista descriptione nō fuit nec p̄supponit uxorē istā
fuisse p̄sentem nec aliquis suo noie stipu. uel promissionē
recepisse quod si ita est in facto nulli dubiū qđ ex stip. p̄cu
ratoris dñi uel mariti sui nullū esset sibi ius quæsitū. per. §.
alteri insti. de inutil. stip & l. stipulatio ista. §. alteri. de uer.
obl. Non ob. quod per officialē ad illud officiū hoc potuit
sibi q̄ri: quia hoc oō egit nec forte ad hoc suum officiū se ex
tēdebat. facit quod no. Cy. in aut. scra. C. si aduer. uē. & do.
Bal. in aur. gñaliter. C. de epis. & cleri. Ad allegata i ꝯtrium
patet rñsum & p̄dictis. nam illa uerba quod ponat ad ius &
rōnem uxoris & quod debeat ipsa recipere &c. non repu-
gnant quin penes ipsā ꝯstituat quoddā ius. s. recipiendi di-
ctā summā: tñ ad utilitatē hære. uiri & dicit clare. gl. io d. l.
donationes. §. pe. de dona. non ob. quod possit alium affe-
ctum producere quā donōnis quia imo p̄nt per no. io d. l. cū
propria. & illæ ꝯiecturæ & alia quælibet præsumptionem
donationis excludit: ut d. l. cū aurū. Ex quibus oibus conclu
dendum ut dixi. s. quod ex his quæ præsupposita sunt io fa-
cto: non resultet donatio &c. 13 12. mensis. Ian. Pet. de Anc.

CONSIL. XXXIII.

1 *Libellus an semper in figura iudicij debeat offerri.*
2 *Protestatio quæ facto contrariatur nil operatur.*
3 *Libellus est totius iudicij fundamentum.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Per statu
tum i cā in qua agit debet offerri libellus sm
aliud statutum debet super ipsa procedi de
plano sine strepitu & figura iudicij. Est modo
qō si quia porrexit petitionem corā iudice di
cens non per formā libelli sed simplicis & talis qualis peti-
tionis &c. utrū possit super tali petitione fundari iudicium
uel ualeat si processum fuerit super ea. Et vř primo quod
ualeat postq̄ dicta petitio cōtinet io se oia quæ sunt de sub
stātia libel. nō obst. dictis uerbis non per modū libelli &c.
2 † Quia protestatio ꝯtria facto nil operat. c. cū. M. fe. de ꝯsti.
nō. n. uerba sed mētē & intētionē recipere debemus & sē-
p̄ mētē uerbis p̄ferre. ut. l. scire leges. ff. de legi. & l. scire o-
portet. de exc. tu. & c. itelligētia de uer. sig. & c. mathi opor
tet. de basilidis. 3. q. 3. & maximè hoc diceret uerū q̄a ista a-
diectio inutilis. s. non per modū libelli formam per omnia
ꝯtinet cū posset ab illa diui. arg. de uer. oblig. l. 3. §. stipulan-
ti. sufficere. enim uidetur ad substantiam libelli quod in-
tentio sit apte concepta & ex ea resultet actio nec attendi
debeat non causa uerborum multiplicatio quæ non mu-
tuat substantiā iuris. l. ut pediculus. §. labeo. de auro & arg.
leg. & ista urget pro ista parte. Tñ in ꝯtrium uidetur ueritas
propter expressam repugnantiam & quæ resultat ex uerbis
expressis ut. l. ibi repugnantia. de re iudi. Iura enim allega-
ta superius in contrarium tunc haberent locū cū uerba es-
sent ambigua sed cum sunt clara non est opus coniecturis:
ut l. ille. aut ille. §. cum in uerbis. de leg. 3. & le. cōtinuus

§ cum ita.de uer.ob. cum ergo in casu proposito manifestè
appareat hanc petitionē noluisse ꝓducere per modū libel
li satis apparet quod ēt si aliàs esset acta nō pōt super ea ꝓ
cedi postq̄ intentio refragaꝛ ut l.iustū. C.si quis alteri uel si
3 bi.& c super abbatia de os.dele. † Est.n.libellus fundm̄ to-
tius iudicij & substantia ut no. in c.j.de libe.obl.& in aut.
offeraꝛ.de lit ɔtesta.deficienter igiꝛ fundamento superedifi
cari non pōt.j.q.j.cum Paulus.non ob.quod protestatio ɔ̄-
ria facto nil operaꝛ quod illud uerum cum factum protesta
tioni ɔ̄rium non depēdet in totum in protestante sed cum
tertio celebraꝛ quia tunc si ille tertius nō sentit protestatio
non impedit actum gerendum,secus si actus pendeat a uo-
luntate solius protestātis prout est libellum offerre uel lit.
ɔtesta uel hæreditatē adire:ut no.Bar.in l.qui aliena.§.cel-
sus.de acqui.hære.facit quod no.in l.j C.de lit.ɔtesta.& ma
ximè est hoc uerum in casu nostro in quo inquantum dixit
per modum libelli &c. Aduersas pars consentit dum tēdit
ad exclusionem iudicij opponendā super dictam oppositio
nem supra procedendū nō esse,ex quibus sine ulteriori pro
secutione concludo super dicta petitione tanq̄ inepta non
esse procedendum: & per consequens producentem tan-
quam temere partem uexauerit in expensis legitimis con-
demnandum.l.cum quem temere.de iudi.&c.dispendia.de
rescrip.lib.6. Pe.de Ancha.legum doctor.

CONSIL. XXXIIII.

1 *Rescriptū gratiosū sedis apostolicæ an possit īpug. & an debeat ꝓbari.*
2 *Impetratio uel collatio quæ fit uno iure non debet alio ualere.*
3 *Impetrans gratiam apostolicam nil falsi suggerere debet.*
4 *Causam suæ intentionis quilibet limitate probare debet.*
5 *Iuramentum pupilli contractum non firmat inualidum.*
6 *Ratio iuris non prius quæritur quam persona.*
7 *Arbitramentum transactio quædam censetur.*
8 *Renunciationis ea est natura ut renuntianti præiudicet.*
9 *Iuramentum obseruare non semper quis tenetur.*
10 *Clericus in minoribus contrahens beneficium non recuperabit.*
11 *Agens prius implere debet contenta ex parte sua cum agitur ex contra ctu obligatorio.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij Amē.
In hac cā quia Ludo; & Ricar.tenent locum
actorum.ideo prius de ipsorū iuribus est di-
scutiēdum q̄ de iuribus Antonij & Philippi
qui substituent partes rei cum tanq̄ priores se offerāt ad de
fensam corā iudice delegato papæ. quātūcunq;.n.ipsorū iu
ra essent inualida tñ si ꝓdicti Lud. & Ri. nō ꝓbauerint qđ
incumbit debent absolui:ut c.ad nostrā.ut eccl.bñfi. & l. fi.
2 C.de rei uen.& l.qui accusare.C.de ede. † Et quia intentio
prædictorum Lu.& Ric.fundatur super grā & rescripto a-
pl̄ico ad eorum impetrationem ɔcesso:certum est quod ꝓ-
bare debent quæ i precibus deduxerunt alias carere debēt
impetratis. Nam talis est ɔditio & natura apl̄ice grē.l.si ꝓ
benꝛ quæ sunt in precibus collata.C.de diuer. rescr. l.uni-
uersa.& si ɔ̄ ius uel util.pub.l.ꝑscriptione.canonizata.25.q.
2.Irē subintelligiꝛ sine præiudicio iuris tertio competentis:
ut c.ex tuarū.de auto.& usu pal.& c.quamuis.de rescri.lib.
6.& l.2.§.si quis a principe.2.§.merito.ff. nequid i loco pu.
& l.quoties. C. de ꝓci. imper. offe. Ex duabus aūt conces-
sionibus factis de dictis decimis Andree pater dictorum.
And. & Phi. per uicarium dñi epi Andriani clare cōstat de
inuestitura prius facta dictis.And. & Phi. Cum ergo Papa
concedat dictis.Lud.& Ricar. cum clausula dūmodo alij in
dicta medietate non sit alicui spāliter ius quæsitū &c. liqui
de inferꝛ quod tanq̄ deficiat ɔditio uel modus sub quibus
dicta gratia facta est nullum ius dictis.Lu. & Ric.est quæsi
tum tanq̄ præuentus.facit.c.si pro te.de rescrip.lib.6.per in
uestituram.n.& concessionem prædictam factam. And.&
Phil.quæsitum fuit ius in re. Quod quæritur in istis corpo
ralibus & spūalibus sine alia corporali traditione ut legiꝛ
& no.in fi.in c.si tibi absenti.de præben.facit.c.cum bertol
dus.de re iudi. Non ob.quod allegaꝛ quod cōcessio fa.per
uicarium epi adrien. non tenuit tanq̄ eps feuda caduca in-
feudare non possit sine solennitate prædicta in alienationi
bus rerum ecclesiarum maximè si qñ fuerit res caduca diu
steterit q̄ nō infeudauit.Huic.n. obiectioni plenè & claris
simè est responsum in alio consilio de quo hic copia : uer.
uerum tñ pōt in dubium reuocari &c. & quia ɔ̄ ibi dicta ni-
hil reperio replicatum ideo aliter non confirmo.Sed addo
quod re uera sint ita quod non liceat prælato amplius rein
feudare ex eo quod sint effecta de mensa ꝓpter diutinā mo
ram in reinfeudando,dico q̄ obstabit hæc eadem exceptio
impetrantibus cum isti impetrauerint ut re caduca & iure
debiti quia agnati ex quo sequiꝛ quod non possunt dicere
fuisse effecta mensualia quia essent ɔ̄rij sibiipsis. Item & si
possent sequiꝛ quod nec ipsi habere debēt quia ex quo ca-
pite non fuit eis facta ɔcessio per papā sed tanq̄ re caducas
2 & per ɔ̄ns habitu acta rei feudationi. † Certū est aūt quod
impetratio uel collatio uno iure facta non ualet alio iure.
c.suspectum.de rescrip.& c.ex parte astensis.de ɔces. præb.
in nouel. nec est uerisimile quod papa res prælatorū incor
poratas irreuocabiliter in patrimonio ecclesiæ uoluerit
auferre & dare laicis,sed uerisimile quod intellexit de re-
bus caducis:non sic incorporatis quasi in illis ecclesia non
3 ledaꝛ.ad hoc.c.j.de iure pat.li.6.† Transeo ad duo alia sug
gesta per dictos Lud. & Ri.in dicta impetratione, sugges-
serunt.n.qđ in dicta ɔcessione accedebat assensus dñi mar-
chionis & hoc falsum quia p eius literas clare patet quod
prius ɔsenserat dictis And.& Phi. nec ēt ɔsensus subsequēs
iustificaret gratiā ꝓcedentē in qua ɔsensū præsuponiꝛ ꝓce-
sisse : ergo non sufficit si sequaꝛ ad iustificandū grām surre-
ptitiam a prin.impetrationis.ar.c.si eo tpe.de rescrip. li.6.
no.Ioan.and.in c.postulasti.de rescr.facit.c.dudum. de ele.
Secundo suggesserunt idem Lu.& Ri.quod in dicta medie
tate. Anto. ultimi morientis pater eorum debebat admitti
de iure sed non curauit inuestituram petere:quia dictæ de-
cimę fuerāt ab alio occupatę &c.ex quibus uerbis clare pa
tet quod petunt se ad dictā portionem admitti iure debiti
tanq̄ prouenerit ab antiquis ipsorum & sic fuerit feudum
ꝑnū : ut in x.col.de natura suc.in feu.ubi paternū dicitur si
fuerit parentis cōis agnationis. sed licet hoc per eos capitu
latum fuerit non tñ probatum imo principaliter ex duo-
bus fratribus habuit: & per consequens portione unius de
facto pp generationem finitam alius uel ipsius hæredes nō
succedunt.de duobus fratribus de nouo bene.inuest.c.j.nō
obb.si dicaꝛ hoc probatum præsumptiuè : quia inuestitura
quam quilibet ꝓdictorū fratrū accepit narraꝛ feudū fuisse
progenitorum.Ista.n.uerba narratiua non inducunt proba
tionem nec dispositionē: ut c.si papa.de priuil.lib.6.& l.ex
his uerbis.C.de testa.mili.facit quod no.Inno. in c. cum in
iure.de offic.deleg. & ibi in nouel. Item quod si inter ipsos
ɔ̄hentes quandoq; probaꝛ : ut l.optimam.C. de ɔ̄hen.emp.
tñ absentibus certum est non nocere ut ibi no.sed cū ambo
fratres progenitorū ipsorū Lu.& Ri.separatim quilibet de
per se & pro parte sua indiuisim inuestituram acceperit,uerba
narratiua prædicta & ēt dispositiua prolata a quolibet reli
quo absenti alteri nō præiudicāt neq; prosūt.facit.l. certū.
§.si quis absente de ɔfes.& l.fi.ff.de interro.act. Ex qbus in-
ferꝛ quod non probatis his quæ mouerunt principē ad gra
tiā concedendā debent impetrantes carere penitus impe-
tratis:ut in præalle.iuribus.& quod no.in cle.literas.de re-
4 scri.& c.super literis.eo. ti. † Quilibet enim illud quod est
causa suæ intentionis debet limitate probare: ut not. Bar.
in l.non solum.§.sed ut probari de op.no.in c. abbate sane.
de re iud.li.6.& c.in præsentia.de ꝓba.cum si. & prædicta
fundāꝛ super efficacia grę sue concessionis apl̄icæ quæ per
Lu.& Ri.non est iustificata sed potius per.A.& Phi.impu-
gnata rōne.proprie.inuestituræ. q̄ præcessit dictam grām
ut ꝓdictū ē. Vltrā ꝓdicta ɔ̄ sæpe dictos.Lu.& Ri. allegaꝛ lau
dū lapsū inter ipsos & dñam Nouellā q̄ postea cessit iura
sua ꝓdictis.A.& Phi.quod q̄dē laudū fuit a partibus emolo
gatū interpositio iuramento. Videndum est igiꝛ utrū hoc eis
noceat.Et allegaꝛ q̄ nō multiplici rōne. Prima quia in lai-
cum non potuit compromitti.de deci.c. contingit. de arbi.
Secunda quia autoritate iudicis secularis roboratum quod
non potuit

non potuit nec ẽt tutoris autoritas aliquid operari. quia ad
ista spūalia se eius autoritas non extendit sed cum autori-
tate iudicis competentis debet dari curator in talibus cau-
5 sis: c. si annum. de iudi. li. 6. Iuramentum† aũt pupillorũ non
vr̃ ꝯfirmare ꝯtractum inualidũ ratione omissæ solennitatis ut
no. in aut. sacra. pube. C. si aduer. uen. & per Bar. in l. si quis
pro eo. ff. de fideiuss. ex quibus vr̃ pro dictis Lu. & Ri. con-
cludendum q recte per dictum rescriptum siue priuilegiũ
aduocare possit dictas decimas non ob. dicto arbitramen
to & accedit hic nullitas laudi & renunciationis iuris iuri
bus feudalibus causata ab incapacitate dñe Nouellæ q̃ non
põt feudum possidere de gra. suc. in feu. c. j. & de his qui. in
feu. da. pos. §. hoc aũt notandum. & per ꝯñs nec ex laudo
6 eum sibi uendicare. † Nam non prius rõ quam persona que
rẽda est. ut. l. qui referunt. de iure codi. & l. si queramus. de
testa. posito ergo quod ex pacto. Lu. & Ri. fuissent oĩa uali
da: tñ post quam ex parte recipiẽtis renunciationem depre
hendit capacitas non uiderent qui renunciant perdere ius
suum ar. l. utilem. ff. qui ex cau. maio. Ista prima facie multũ
ob. sed põt singulis subtiliter r̃nderi. Et primo non ob. c.
ꝯtingit. quia loquit̃ de uero arbitrio ex eo tñ quod ad istar
iudiciorũ sunt redacta arbitria: ut l. j. ff. de arb. sicut de spũa
lib. ius nõ põt esse iudicium coram laico ut. c. decernimus.
de iud. ita nec corã arbitro sed secus vr̃ i arbitratione eẽ cu
ius dicto nõ oritur actio sed ex ꝑambula partium ꝯuentio
7 ne: ut c. quintauallis. de iurei. per Inn. † Hinc est quod arbi
tramentum est q̃dam transactio in aut. ut diffe. iud. in prin.
Sed tunc dices si est transactio ista non põt interuenire in i-
stis spūalibus licet possit amicabilis ꝯpositio: ut c. super eo.
de transa. & c. nisi essent. de preb. Ad hoc dico illud uerum
in beneficijs ecclesiasticis de quibus loquunt̃ preallegata. c. Sed
cum ꝯtendit. inter laicos de proprietate decimarum quæ ꝯ
cesse sunt in feudum ab antiquo vr̃ quod super eis possent
laici transigere casu nr̃o quo Lu. & Ri. qui transegerunt di
ctas decimas non possidebant per talem enĩ trãsactionem
titulus si quem habent in decimis non fuit translatus in do
minam Nouellam q̃a talis est natura transactionis eam nõ
ꝯferre titulum: ut l. si ꝑ fundo. C. de trans. quia ergo per ta-
lem transactionem vr̃ potius. Lu. & Ri. promisisse non mo-
lestare dictã dñam q̃ transferre in ipsam titulũ vr̃ talis tran
sactio tenuisse aliquo dato quasi dicta dña sic dãdo redime
ret suã uexationẽ, qđ licet ẽt in spūalibus absq; uitio simo-
niæ: in c. cũ uenissent. de insti. Itẽ negari põt i illa transactio
ne aliquid datũ ẽt Lu. & Ri. a dicta dña ꝑ dicta renũciatio-
ne decimarũ: hoc. n. non dr̃ in transactiõe sine laudo emolo
gato sed cũ pluribus & multis capitulis inter eosdẽ ẽet q̃stio
super quibusdã Lu. & Ri. dictæ dñæ per laudũ ꝯdẽnã. & ip-
sa quibusdã alijs dictis Lu. & Ri. In diuersis ergo capitulis fa-
cta transactio debet haberi ac si plures essent gratuite con-
positione in singulis capitulis: ut l. scire debemus. de uerb.
obl. & si est ita vr̃ quod amicabilis ꝯpositio inter partes in
istis spūalibus ualeat & saltẽ sit censenda cõpositio persona
lis ut sic cõponentibus obstet: ut c. decetero. de trans. & d.
c. nisi essent. & hæc interpretatio est benignior quia care-
ret uitio & delicto & facit actum ualere ergo in dubio assu
menda: ut l. quoties. ff. de reb. dub. & l. merito. ff. pro soc. &
8 c. cum tu. fili. de testi. † Præterea natura renunciationis est
ut noceat renuncianti si non alij in. cuius præiudiciũ illa re-
nunciatio esset facta: ut patet in. c. admonet. q in dubijs. de
renun licet. ergo q̃tum ad epm cuius sunt decimæ transla-
tio iuris fieri non possit laico in laicum: ut c. ꝓhibemus. de
decimis. tñ quod renuncians excludat̃ ne ueniat ꝯ factũ ẽt
inualidũ põt: ut c. diuersis fallacijs. de cler. coniug. & l. post
mortẽ. & quod ibi no. de adop. Præterea aduertendũ quod
Lu. & Ri. iurauerunt non uenire ꝯ dictã dñam uel habentẽ
ab ea cãm molestare. istud ergo iuramẽtum ẽ seruãdum quatenus
rem familiarem ipsorum respicit: ut c. cũ uenissent. de insti.
non ob. si dicat̃ fuit præstitum pupillis: ergo nullũ. d. aut. sa
cra. Ad hoc r̃ndeo quod de iure canonico pupilli doli capa
ces obligant̃ iurãdo. c. j. de delic. pue. & c. paruuli. & quod
9 ibi no. xxij. q. v. † Item quod q̃ñq; non teneat̃ quis ad obser
uantiam iuri tñ antequam absoluat nõ debet uenire ꝯ pro-

pria autoritatẽ: ut c. uenerabilẽ. ad fi. de ele. Non ob. quod
autoritas tutoris ad ista spūalia non extendit: ut d. c. si annũ.
nam intelligo de istis spūalibus de quibus laici intromitte
re se non dñt ut in beneficialibus & alijs sed in decimis cõ-
cessis in feu. ab antiquo sicut eorũ laici sunt capaces. ut c. q̃-
uis de decimis. & eorũ iu. cũ sint pup. habent de ipsis admi-
nistrationẽ & exercitiũ actionũ: nec occurrit rõ dña quare
magis ipsis laicis administratio cõpetat in talibus & nõ ad
ministratoribus eorum: quinimo cũ tutor detur uniuersita-
ti rerũ & non certis rebus. l. certatum. ff. de tutel. sicut in uli
uenditione uenit ius patronatus quod est spūali annexum:
ut c. quanto. de iudi. & c. ex literis. de iure pa. ita sub conces
sione usus administrationis ueniat administratio quarũ lai-
ci sunt capaces. Itẽ c. si annũ. loquit̃ cum persona est eccle-
siastica quæ debet excipere curatorem a suo iudice. c. nullus
iudicum. de iudi. quæstio nostra loquit̃ in laicis paruis qui-
bus si dent̃ tutores extenditur ista datio ad quecunque bo-
na ẽt ex. territoriũ ipsius iudicis qui tutelam decreuit. Ad
hoc optime. l. puto. §. illud queri põt. ff. de reb. eo. & quod
no. Inno. in c. pastoralis. de priui. Suus ergo iudex. s. ipsorũ
pupillorum cognoscere debuit utrũ transactio ẽt pupillis
utilis & maximẽ cũ principaliter esset qõ rerum tꝑalium
& licet aliquæ decimę ueniãt in transactione nihilominus
quia pupillorum utilitas in hoc ꝓcuratur potuit iudex lai-
cus decretum interponere rõne personæ subiectæ materiæ
super quæ principaliter coram eo deducta erat. s. lis & qõ su-
per multis rebus temporalibus. Ad hoc l. præses. C. de tran
sac. & l. pactum curatoris. C. de pactis. & maximẽ quia ut
dixi per talem transactionem dictæ dñæ in decimis titulus
spūalis ipsorum non fuit translatus: ut d. l. si pro fundo. sed
renunciatio solum facta de iuribus q̃ hñt i eis, q̃ renuncia-
tio nocet & maximẽ iuro uallata ẽt si nullus recipiat uel sit
præsens: ut c. ueniens. de renun. per Inn. & c. quoties cordis
occulus. & quod ibi no. j. q. vij. & hac rõne tollit̃ quod dixi.
§. s. quod cum dicta dña fuit capax huius iuris feudalis non
vr̃ eis nocere renunciatio postquam illi non quærit̃. Nam
imo nocet ẽt si nulli quærat̃: ut d. c. ueniens. facit. l. plane. in
10 prin. de leg. j. † Nam & alibi & si quod agit̃ non tenet pu-
ta matrimonium cum ꝯsanguinea ignoranter ꝯtractum tñ cle-
ricus in minoribus qui sic ꝯxit non recuperat beneficiũ cui
tacitẽ renunciauit ꝯtrahendo: ut dixi post. Io. an. in c. j. de cle-
ri. ꝯiuga. li. vj. Nec dicta dña prætendit ex dicta renuncia-
tione pupillorũ aliquod. ius sibi quæsitũ sed hoc solũ ne ab
eis in dictis decimis molestat̃ & sic ꝯuenerunt cum iuro de
bent ergo hoc seruare & eã in pace dimittere: & quicquid
ad eos pertineat quamuis iniuste eas detineat si petant põt
dicere quo ad uos liberas ædes habeo & remittentibus iura
sua &c. ut l. loci corpus. §. ꝯpetit. si serui. uedi. & c. quã peri-
culosũ. 7. q. j. Postremo ꝯ dictos Lu. & Ri. diligenter aduer
tendũ qđ alius ex eis factus iã adultus petijt laudũ & ꝯpo-
sitionẽ ꝯ dictam dñam executioni mandari per prætorem len-
dinariæ, frater alius eius frater carus tunc & nihil dicit distãs
a pubertate & sic ipsis petentibus dicta dña adimpleuit lau
dum ex parte sua ex quo facto ꝯ ipsum factũ adultũ resul-
tat approbatio & ratificatio præcedentis ꝯpositionis in-
ualide si inualida dici debeat cuius ꝯtrarium dixi. §. ad hoc. l.
fin. C. si ma. fac. ra. ha. & si dicat̃ illa lex dicit ꝯtrarium quia exi-
git quinquenniũ post maiorẽ etatẽ. Ad hoc dico quod lap
so. 8. anno. in istis spūalibus est cẽsendus maior quo ad oĩa:
ut d. c. si annum. & per ꝯñs approbare potuit dictam com-
positionem & sic fecit recipiendo quæ deducta erãt in lau
do quod plus fuit quãm uerbo approbare: ut c. dilecti. de
appell. licet ergo in tacente illa lex exigat cursum tꝑis ad
approbationem ꝯtactus in expresse tñ approbante inducitur
ratificatio statim propter expressum ꝯsensum qui debet po
tẽtius & citius suũ effectũ operari quã solus cursus tempo-
ris. Quantũ ergo ad istũ factũ adultũ si dicam⁹ has decimas
ꝯsistentes penes laicos non regulari ut iura spūalia quæstio
non vr̃ dubia quod ẽt si ꝯpositio ista fuisset inualida ex tali
apꝓbatione post annũ. xiiij. subsecuta ueniat a sua intẽtione
repellendus tanquã libere potuerit tũc administrare & sic
res peruenit ad casum a quo possit haberi efficax princi-

piom & sic ualet:ut d.c.si anoom.& c.placet de conuer.con iung. Alij etiam nondum tpe implementi adulro vr qđ obstat doli exceptio.postquā .n. ex laudo seu cōpositione petijt & obtinuit qua deducta in eo fueraot uelle uendere iura uēdicare q̄ adimpleti laudū assignata fuerūt hoc ipso cōtrario facit & iuris beneficio minoribus ɔcessū uult trahere ad iniquū cōpendiū qđ nō licet:ut ē casus in. l. cū qui a pupil-
11 lo.C.de usu.ꝑ emp.cū cor.ibi in gl. † Præterea cū ex ɔ̄ctu agiẗ hincinde obligatorio debet ille qui agit implere primo ex parte sua aĩs repelliẗ ut.l.iul.§.offerri.de act.emp. ergo idē in districtu ut.s.q.rescindere ɔ̄ctū nitiẗ dēt primo restituere qđ recipit ut sic idem operetur ꝑpositum in ꝑposito qđ oppositum in opposito:ut l.& ɔ̄.de uul. & pup.& l. si ut ꝑponis.C.de nuptijs.& aut.ɔ̄. de diuo. & in regula nil tam naturale.facit.l.j.C.de repu.quę fiunt in iudicio.Rursus pōderanda est dicta executio laudi qđ per eā.Lu.& Ri. uidentur renunciasse iuri si quod ex dicto indulto apostolico eis quesitū fuerit nā per laudū & ɔpositionē obligant io decimis de q̄bus in dicto indulto dictā dn̄am nō inquietare petendo igiẗ exequi laudū uident ɔtenta io eo oīa approbare ēt ɔ̄ se:ut c.cum uenerabilis. de excep.in nouel.& c.cum olim.de cēsi per Ino.& l.post legatū. in prin.& ibi Bar. de his quib.ut indi.Si ergo sic petēdo uident laudū approbare per quod a dictis decimis excludunt ergo per ɔ̄s illi indulto renūciare uŗ per quod ad decimas admittunẗ:& hoc de facili ɔtingit.s.per ɔ̄riū actū perdere ius quæsitum ex priuilegio:ut c.cū accessissent.de consti.& c.ꝑ illorū. de præben.cū si.ex quibus oībus luce clarius manifectum apparet quod dicti. A.& Phi.habentes cām a prædicta dn̄a nouella & etiā ex inuestiturís proprijs intētātes non potuerint neque possint à dictis.Lu.& Ri.fratribus molestari tanquam nullum ius habētibus in prædictis decimis tam propter gratiam ipsorum non iustificatam quàm multis rationibus supradictis.Pet.de Ancha.

CONSIL. XXXV.

1 *Laudum an habeat paratam executionem contra fideiussorem in compromisso datum.*
2 *Sententia qua contra principalem fertur executionem non meretur contra fideiussorem.*
3 *Petitio reductionis ad arbitrium boni uiri est appellatio quadam*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Apud intelligentes dubium siue quæstio quę opponiẗ parū habet dubitationis quia decisa per cōes theoricas & doctrinas doctorū. certū ē. o.qđ fideiussio de qua. s̄. est extraiudicialis interposita per stipulatiooem super obseruantia futuri laudi & nō corā arbitratoribus electis sed solum corā notario stipulāte ut publica persona uice & noīe Nicolai & oīum quorū interest.Ex ista ergo stipulatione oriẗ actio ex stipulatu ɔ̄ fideiussorē quæ actio nō habet executionē paratā si laudum latum ɔ̄ principalem haberet paratam dictā executionē ex forma forte statuti ferrarię.† Sicut oec snia lata ɔ̄ principa-
2 lem mereret executionē ɔ̄ fideiussorē peractus secus si cootra fideiussorē de iudicato soluendo corā iudice interposita:ut oo.Bar.ff.iudi.sol.in rub.& Cy.in l.fin. C. de usu. rei iud.in 2.q.& Io.an in c.j.de iureiu.& dāno da. in oouel. cū ergo io quæstione prædicta fideiussor fuerit extraiudicialis coram arbitratore uel eius laudo non deducta luce clarius manifestū est quod executionē dictū laudū noo mereẗ ɔtra præfatū fideiussorē:ut no.in prædicto.c.j. Præterea aduertendū quod fideiussio præstita super obseruantia laudi quod postquā latū fuit petitum fuit reduci ad arbitriū boni boni uiri in quo Guido io laudo condēnatus succubuit ut
3 in themate ꝑponit.† Ex quo infero quod cū petitio ad arbitriū reductionis boni uiri sit quędā appellatio ut.l nō distinguemus §. cum quidā.ff.de arbi.& iudex adirus tanquā bonus uir succedat loco iudicis appellationis ɔ̄r infertur quod sicut fideiussores dati de iudicato soluēdo io cā principali nō teneat de eo quod fuerit iudicatū ꝑ iudicē aditū tanquā bonū uirū ex cuius snia coofirmatoria laudi oritur officiū iudicis executiuum non ex ipso laudo ad instar sniæ appellationis:ut no.Bar.in l.cū apud.ff.iud.sol. imputet ergo sibi Nicolaus dictus buccarellus quod nō petijt coram prædicto iudice recursus fideiussores renouari.ut not.Bar. io prædicta.l.cum apud. Ex quibus infertur solutio ad quæsitum quod ɔtra fideiussores de quibus queritur nō pōt fieri executio laudi.nec forte amplius ɔtra eos agi cū ex dicto laudo nō oriat iudicis officiū sed ex snia iudicis ɔ̄firmātis laudū Laus Deo & saluatori nostro dn̄o Iesu Christo. 1408.die mensis aprilis.dominus Pet.de Ancha.

CONSIL. XXXVI.

1 *Tutorem habenti non datur contutor. & nu. 4.*
2 *Causa legitima allegari nedum sed & probari debet.*
3 *Tempus ipsum requirenter ut maturius quid agatur.*
5 *Probationibus superfluas nullus se onerare debet.*
6 *Officium iudicis conquiescit dilatione pendente sic quod nil facere possit in praeiudicium dilationis.*
7 *Delegatus a principe an possit subdelegare.*

IN CHRISTI nomine amen. Visa quadam petitione porrecta ꝑ parte magistri Maleti de rursis de forliuio ɔtra dn̄am Tamanā auiam & tutricē Andromache & Elisene pupillarū snia subsecuta lata per dn̄m Ludouicum contra dictā dominā & appellatione ab eo interposita per ser.Ioan.procuratorio nomine dictæ Octauianę & snia super dicta appellatione lata per dn̄m Francis. & alijs actis & actitatis in prædictis causis & dubijs superinde elicitis ad dicta dubia ordinate defendens discutiendum est primo de primo dubio utrum.s.proonciatio dicti dn̄i Lud. inquantū adiunxerit dictum magistrum Maletū in ɔtutorē dictæ dn̄æ octauiane & ipm in contutorem dedit sit ualida de iure maximē uiso statuto forliuij sub rubrica de tutoribus dandis pupillis. super quo statuto uŗ fundari dcā pro-
1 onnciatio & snia. † Nam de iure cōi tutorē habenti nō datur talis adiunctus siue contutor.ut C.in quib.cau. tuto.habenti.l.licet per totū.& qui perant tuto. l. cū in re. oportet igiẗ postq̄ super statuto fundaẗ dicta datio ɔtutoris menti & uerbis statuti deseruire.l.j.§.si is q̄s nauē. ff.de exerci. & l.constitutionibus ad muni.Sed statutum riquirit duo.Primo quia ab aliquibus consanguineis ex parte patris petatur talis adiunctio legata aliqua causa suspitionis uel alia legitima & uerisimili causa iudicio ostensa.Secundo quod iudex uideat & arbitretur an expediat hoc pup. nō passim ergo statutum iudici concessit istam donationem adiuncti sed concurrentibus prædictis. s. petitione & consanguinei eorum iusta causa allegata & probata & iudicis arbitrio confirmata. & omnia ista uidentur de forma substantiali cum iurisdictionem super hoc recipiat à prędicto statuto ɔ̄ ius commune iuxta doctrinam sing.gl.de iure pa.cle.j.quicquid autem fit ɔ̄ formā a statuto traditam ipso iure non ualet sicut si fieret ɔ̄ formam traditam ab homioe uel a leg.c. cum discam.de rescrip.& c.q̄uis. coniuncto. c. prouida.de elec.li.vj.facit.l.diligenter.ff. manda. Sed in casu nr̄o dicta petitio noo est facta a consanguineis ut statutum requirit sed ab uno tantum & sic ɔ̄ uerba statuti q̄ uoluit per plures fieri quasi ualidus esse præsumpserit quod plurimorum iu-
2 dicijs cōprobaẗ. c.ꝑuidentia.de of.dele.† Item statutū uoluit cām legitimam allegari & coram iudice probari quasi allegare solumō non sufficiat:ut oo. in fi.in cle.j. de resti. io inte.& ff.si quadru.pau.se.di. in rub. Sed in casu nr̄o causæ ān libello deductæ non sunt probate simpliciter nec per iudicē nec cognitum uel discussū an dictis pupillis fuit expediēs talis adiectio siue tutoris datio quod ex eo paret q̄a facta fuit eodē die quo ꝑcurator dicti mar̄i maleti libellum porrexit & sic minus ꝑpere ad hoc accessit ex quo conuincitur & præsumiẗ nulla adhibuisse cāæ cognitionē ex ipsa tpis breuitate ut ē te.no.in c.cū ex literis.de rest.in inte. & no.Bar. in l.ꝑlacitum. C. de sen.& per hoc tollitur præsum-

ptio

ptio iuris præsumẽtis ꝓ indice in arbitrarijs. iuxta not.per
Inn.in c.innotuit.de eo q̃ fur.ord.susce. Nã illud nerũ nisi
ex tẽporis breuitate appareat iudicẽ de ueritate cãrũ in li
3 bello deductarũ nõ inquisiuisse. † tẽpore n. indigemus ut
aliquid maturius agamus di.c.põderet.ad hoc optime.l.cũ
hi.§.si ptor.ff.de trãsac.nõ.n.passim statutũ iudicis arbitrio
hoc relinquit sed si sibi ueritas ostẽsa fuerit . & sic oportet
de ueritate cõstare p acta & per ꝯñs iudici nõ credit.c. qm̃
ꝯ falsã.de ꝓba. Vlterius ex libello ꝓducto per ser antoniũ
apparet petitũ solũmõ declarari & ꝓnũciari dictã auiã nõ
fuisse tutricẽ & inquantũ fuisset uel esset ipsã per sñiam re
moueri tanq̃ suspectã ex certis causis allegatis in libello
in quo nihil apparet qđ petierit dc̃m magrm̃ dari in adiũ
ctũ uel cõtutorẽ dictæ dñæ super igit̃ nõ petitis iudex tulit
sñiam & per ꝯñs nullam: ut l. fi.C.de fideic. lib.c.qualiter
& qñ.de accu.Itẽ ẽt ex hoc apparet quod datus fuit adiun
ctus nullo cõsanguineo hoc petẽte & per ꝯñs nõ fundatur
dicta datio super dicto statuto quod exigit petitionẽ & in
4 starũ cãrũ ꝓbõnẽ & iudicis inquisitionẽ. † Clare igit̃ con-
cludit̃ quod dcã datio dicti magri in adiũctũ & tutorẽ iuri
bus nõ subsistat nec iuuari possit legib.statuto uel sñia præ
dictis. Ex hoc infert̃ Decisio ad fm̃ qđ eodẽ morbo labo-
rat sñia dñi Frãcisci.Nã sup nõ deductis & nõ petitis corã
iudice a quo nõ habuit ptatem ꝓnũciandi sed petita non
fuit dcã datio in adiũctũ corã iudice a quo ut s̃.dictũ est.Si
ergo iudex a quo iurisdictionẽ nõ hũit super nõ petitis nõ
potuit appellatio deuoluere cognitionẽ eius super quo in-
dex a quo carebat iurisdi.ut c.olim.de exce.facit qđ no.in
cle.fin.de app. Itẽ ex alio capite dicta sñia. d. dñi Francisci
fuit nulla quia dicta cõmissio sibi facta fuit conditionalis
quæ fuit sibi cõmissa si & inquãtũ partes corã eo procedere
intendãt & parte dictæ dñæ recusante & inuita ꝓcessit &
sic nõ existẽte cõditione suæ iurisdictionis & ea nõ purifi-
cata ꝓcessit & sic sñia nulla iuxta plene no.in c. cũ plus.
de offic.dele.lib.vj.& c.ab excõmunicato. de rescri. Itẽ q̃a
parte lata nõ citata perẽptorie & qđ peius est nec ad illũ
actũ sed ad aliũ puta ad uidendũ pronunciationẽ utrũ esset
iudex cõpetens necne ut no.in c.cõsuluit de offi. dele.& in
l.aut qui aliter.§.j.& l.fi.ff.quod ui aut clam.per Bar.Ex p-
dictis liquide apparet quod tã a sñia dñi Ludouici quam a
sñia dñi Francisci cũ sint nullæ funditus ipso iure fuit per-
perã & superuacuo appellatũ,q̃a nõ expediebat nec per de
sertionẽ taliũ appellationũ dictæ sñiæ cõfirmari possent.ut
l.si expressum.ff.de ap.ex quib.infert Decisio tertij quæsiti
quod superuacuo dicta dña iustificare intendit tutelã suã p
certas ꝓbationes quas omisit corã prædictis iudicib. nã ad
uictoriã causæ sibi sufficit ut fundata sit sua intentio de iure
cõi quod dicta datio cõtutoris & adiuncti nõ teneat nec sũ
5 stentari possit statuto prædicto uel alio iure.unñ † superua-
cuis ꝓbationib.nõ debet se onerare nec iudex ẽt hoc pati
debet.c.cũ cõtingat.de offi.dele.& l.ad ꝓbationẽ.C.de ꝓ-
ba.cũ si.hac ẽt rõne superflua relinquũt̃ dubia quæ tangun-
tur in quarto articulo principali quæ etiam si superflua non
essent tamen ex allegatis hinc inde super eis uidentur al-
legata per dictam dominam contra dictum magistrum ma
letum in iure fundata. Excepit enim primo quod non
est audiendus quia non est consanguineus pupillorum ex
parte patris quod statutum requirit,debet ergo hoc ꝓbare
ante oĩa ad legitimationẽ suæ personæ quia alias iudicium
eẽt nullũ.ut l.quæramus.ff.de testa.cõiuncta.l. cũ iniusto.ff.
de collu.deteg.facit.l.præses.C.de plag. Itẽ ẽt aduertẽdum
quod ser.Anto.ꝓcurator dicti magri petijt dictã dñam re-
moueri ab administratione tanq̃ suspectã pluribus de cau
sis & in hoc requirit̃ spãle mandatũ ut l.nõ solũ.§.fin. ff.de
procu.quod hoc utrũ habuit nõ iudico:sed si nõ habuit iu-
diciũ esset nullũ iuxta no.in fi.per Bar.in l.pe.§. ad crimẽ.
ff.de pub.ulterius dicta dña corã dño Petro commissario
uult probare cõsuetudinẽ quod nõ fit de cõsuetudine dari
massario cõis forliuij copias inuẽtariorũ tutorũ. & ad hoc
primo dico quod cũ ex minus solẽni cõfectione inuentarij
fundat̃ intentio dicti magistri quod ipse debet hoc probare
etiam negatiuam:puta copiã nõ datã massario cõis iuxta

doctrinã Inno.in c.super his.de accusa.& Bar.in l. illa sti-
pulatione sic calendis.de uer.obli.Secundo dico quod in-
quantum teneat̃ probare ꝯsuetudinẽ quã deducit dico qđ
debet admitti ad hoc probãdũ non ob.publicatione testiũ
& processus q̃a datus fuit sibi terminus ad probãdũ & pro
nunciandũ q̃ terminus sibi nõ curret donec esset responsũ
suis positionibus & hoc de iure est iuxta no.in cle.sæpe.de
6 uer.signi. † Certũ est aũt quod pendente dilatione iudicis
officium conquiescit:ut non ualeat ipso iure quod facit in
præiudiciũ dilationis:ut l.siue pars.C.de dila. & c. signifi-
cante.de appel. Non ob.quod iudex asserit responsũ quia
super hoc sibi non creditur nisi constet ex actis ut d.c. qm̃
ꝯ falsam.de proba.Super eo quod quæritur an cõmissarius
postquam cõmisit alij uices suas & ille acceptauit & si as-
sumpsit aliũ cõmissariũ secũ an ualeat processus in primo
7 dubio. † Non uidetur quod delegatus ab alio quàm a prin
cipe possit subdelegare:l.a iudice.C.de iudi.& c.super quę
stionum.de offic.dele.licet ubi potuisset an reuocare pos-
sit in casu prædicto de hoc remitto ad c.quamuis. de offi.
deleg.lib.vj. De secundo not. in c. super de offi. deleg.&
quia ex tot deductis & allegatis.s̃. a dicta domina in causa
uictoriæ. Et expresse patet dictum magistrum maletum te
mere fatigasse litibus & expensis dictam dñam: ideo super
istis ultimis duobus me non extendo. Sed concludo per di
ctum commissarium pronũciandum superuacuo fuisse per
dictam dominam appellatum cum sententiæ late super da
tione adiuncti & contutoris sint & fuerint ipso iure nul-
læ rationibus supradictis dictoq; magistro maleto & suis
procuratoribus perpetuum silentium imponendum & in
expensis legitimis condemnandos. Laus Deo & saluatori
domino nostro Iesu Christo. 1408. die. xv. mensis Apri-
lis Do.Pe.de Aancha.legum doctor.

De priuilegijs.

CONSIL. XXXVII.

1 *Priuilegiatus contra priuilegiatum priuilegio non utatur.*
2 *Immunitas alicui concessa ne infra certum tempus pro debito conue-*
niri an ualeat.
3 *Domicilium nouum uel aliud ex accidenti ueniens causam originis*
non mutat.

1 IN CHRISTI nomine amen.† Contra
Ioannẽ & Marianum allegantur principali
ter tria per Laurentium. Primo simile priui
legium siue immunitas concessa Laurentio
eodem tempore & contextu quo prædictis
Ioan.& Maria.concessa fuit. Vnde priuilegiatus cõtra pri
uilegiatum non potest uti priuilegio. Secundo quia dicta
immunitas non extendit se contra florentinos uel suppo-
sitos eorundem iurisdictioni sed bene contra pisanos. sed
Laurentius licet sit domicilio pisanus est tamẽ origine flo
rentinus siue suppositus iurisdictioni florentiæ scilicet de
terra sancti Geminiani oriundus. Tertio pro parte Lauren
tij quòd dicta immunitas non extendit se ad istud debitum
ad quod conueniuntur cum dictum debitũ non possit dici
cõtractũ ante dictam immunitatẽ.sed postea quia licet ab
antiqua societate descendat tamen quia diuisa fuit postea
ex parte diuisionis debẽt censeri dicti Io.& Ma.debitores
cũ ante diuisionem non potuissent ad dictum debitum cõ-
ueniri.super istis igit̃ tribus dubijs inquirendũ est quid iu-
ris.& præmittendum ante omnia quod immunitas conces-
sa prædictis Io.& Ma.quod nõ possint conueniri usq; ad
decenniũ super debitis retrofactis nullũ sortitur effectũ ni
si idoneè satisdederint de soluẽdo in dicto termino : ut est
casus in l.uniuersa.C.de ꝓci.impe.offe.præmittẽdũ est etiã
quod dicta immunitas uidet̃ concessa ad postulationẽ siue
procurationẽ non proprio motu, quo clare colligitur ex
proemio quod præbet intellectum dispositionib. quæ post
eum sequitur:ut l.j.in fin.de orig.iur.& l.fin. de hære. instl.
cum simi.in proemio enim dicitur conuenta præmissa. &
c.& ibi quod fides publica obseruetur.&c. & dicta immu-
nitas descendit ex præambula cõuentione prædictorũ Io.

& Ma. uel alterius pro eis & si idẽ ac si ab eis. c. si motu proprio de præben. lib. vj. His præmissis in primo dubio uidetur quod licet prædicti Io. & Ma. excipiant contra dictum Laurentium de prædicta immunitate decennij possit idem Laurentius ꝯ ipsos replicare de simili immunitate sibi concessa ut sic dictæ immunitates inuicem confundantur. Nã cum dictus Laurentius certat de damno uitando & prædicti Ioan. & ma. de lucro captando. s. decennalis dilationis interusurij medij temporis, & sint pariter priuilegiati præfertur Laurentius qui certat de damno uitando. ff. ex qui. cau. ma. l. ulti. & l. fi. C. de codi. & no. Cy. in l. fin. C. de sacr. san. ec. in iiij. q. Itẽ cum sint in hoc pariter priuilegiati a communi florentiæ propter forte eorũ bena merita & ob rem cõmunis florentiæ prospere gestã nõ est uerisimile ꝙ uoluerit priuilegiari unum contra alterũ. ar. l. assiduis. ꝗ po. in pign. ha. & l. qui dnos. ff. de proc. Itẽ dictam dilationẽ decennalẽ ab ambobus obtentã & alia rõne nõ uidet ꝙ unus possit ipsam allegare neq; uti cũ pariter impetrauerint ius iniquũ. ꝯ igitur Ioan. & Ma. excipientes de sua impetratione potest replicari frustra legis auxilium inuocat ꝗ cõmittit in legẽ. c. ꝗ frustra de usur. &c. cũ ecclesiasticæ. & c. dilecti. & qđ ibi no. de except. & hoc de prima allegatione facta supra in fauorem Lauren. quæ fundatˀ efficacibus rõnibus ꝑut. s. patet. Venio ad scđam rõnẽ. Nã dicto Laurentio in quãtum est suppositus cõi florentiæ rõne originis & immunitas ꝑdicta cõcessa. Io. & Ma. sibi nõ præiudicat inquantũ non est pisanus forte domicilio ꝯ ipsum effectus dictæ immunitatis extenditˀ: & sic in eadẽ persona concurrũt sibi ius fauorabile & nociuũ. Videndũ est igitˀ quod ꝑualeat: & licet ꝑ & contra possent multa iura & rõnes allegari de quib. plene quadã dispu. Ioã. cal. nõ disputatiue sed decisiue loquendo ꝑut in ꝯsilijs fieri debet uidetˀ ꝙ in miatura ꝯriorũ iuriũ cõcurrentiũ in eadẽ persona debeamus inspicere in isto casu potius id qđ ꝓdest Lauren. ꝙ̃ id quod nocet: & rõ est: quia id quod nocet uidelicet immunitatis cõcessa Io. & Ma. est cõtra ius cõe & ius iniquum & ꝑ consequens odiosum: id autẽ qđ ꝓdest s. quod possit petere id qđ sibi debetˀ est fauorabile. s. ius cõe. i hoc ergo ꝯcursu cõcessionis odij & fauoris ꝑferri debet fauor. ad hoc a xxij. dist. hospitiolũ. cũ. c. seq. facie. c. odia. de reg. iur. lib. vj. & l. cũ quidã. ff. de lib. & posth. Itẽ aliter iudicamus de mixto aliter de simplicib. ex quib. mixtũ cõponitˀ. ff. ad l. aquil. l. ita uulneratus. in fi. cũ ergo dicta immunitas liget pisanos nõ floren. pisanos & florentinos simul non uidetur includi nec ligari dicta immunitate propter rationẽ prædictam: quia aliter iudicamus de unitis separatim sumptis: aliter de ipsis unitis & coniunctis. & maximè
3 quia cã originis ꝑfereda est: ut l. qui id qđ. ff. de dona. † Nã qđ uenit ex accidenti ut est nouũ domicilium non mutat cãm originis: ut l. senatores. ff. de sena. Itẽ casus omissus relinquitˀ dispõni iuris cõis siue omittat a ꝯhente siue a testatore siue a principe priuilegiũ concedente: siue a lege: ut l. si cũ dotẽ. in prin. ff. sol. ma. & l. cõmodissime. de li. & posth. & c. susceptũ. de rescrip. li. vj. & l. si uero §. de uiro. sol. ma. Sed prouisum est septim in dicta immunitate aliter in pisanis aliter in florẽtinis. in casu uero in quo unus sit florentinus in pisanis nõ est ꝓuisum: ergo tanꝗ casus omissus debet remanere dispõni iuris cõis quo iure quis põt agere ad id qđ sibi debetˀ. insti. de actio. i prin. facit qđ no. Bar. post glo. in l. ij. ff. de uerb. ob. Vltimo uenio ad tertiũ qđ allegatˀ ꝑ parte Laurentij ꝙ prædictũ debeat cẽseri nouũ debitũ post immunitatẽ exortũ licet trahat originẽ ex antiquo cõtractu societatis cõtractæ ante dictã immunitatẽ & in hoc põderãda sunt uerba dictæ immunitatis quæ dicunt. Non pisana esset ꝯstructi a nisuno debito de retrofacti. In hoc ergo qđ dicit esset ꝯstructi patet qđ loquitur de debitis qđ tũc tꝑis potuissent exigi cũ effectu & ab inuito extorqueri. l. fideicõmissa. §. si rẽ. de leg. iij. Sed tũc tꝑis cũ cõcessa immunitas istud debitũ nõ poterat exigi quia durabat societas: & sic nec actio ꝑ socio ad dictũ debitũ cõpetebat: ꝗa dicta actio nõ cõpetit: nisi post dissolutã societatẽ: ut no. i l. tãdiu. C. ꝑ soc. & l. j. C. ut actio. ab hære. & ꝯ hær. ꝑ Bal. in casu nr̃o societas dissoluta fuit post dictam immunitatẽ & sic dicto tꝑe post ipsã cõtinuatã. debitũ ergo in quo post calculum rõnis apparet ipos Ioã. & Ma. obligari & teneri post cõfusiones & refutationes hincinde ꝗ solẽt fieri in calculis rõnũ nõ uidetˀ hoc debitũ postea liquidatũ posse dici magis antiquũ ꝙ̃ nouũ post ẽt immunitatẽ imo magis nouũ cũ nõ appareat. i. post calculũ rõnis fore debitũ & purificatũ. facit. l. tutorẽ. ꝗ tutelã. ff. de admi. tu. ubi antiqua administratio trahitˀ ad nouã in his quę cõnexã hñt rõnẽ ut in casu nr̃o. & l. cũ actũ. ff. de ne. ge. cũ si. Ex quib. oĩbus ꝓcul dubio cõcludẽdũ uř Io. & Ma. dicta immunitate ꝯ dictum Laurentiũ se non posse tueri. Laus deo & salutari nostro domino nostro Iesu Xp̃o. 1408. die xvj. mensis Aprilis.

De iure emphyteotico.

CONSIL. XXXVIII.

1 *Affectio defuncti attenditur in præferendis hæredibus.*
2 *Mater succedit filiæ decedenti in ætate pupillari.*
3 *Emphyteusis linea finita ad ueteres possessores non reuertitur.*

IN CHRISTI nomine amen. Mortua dcã dña Bona inter dctm̃ mgr̃m Raynaldũ eius socerũ & hæredẽ uniuersalẽ ex una pte & ꝑdictã Catherinã pupillã siue eius matrẽ & tutricẽ ea alia orta fuit contentio sup parte dictorũ bonorũ emphyteoticorũ quæ in partẽ obuenerãt dictæ Bonæ cũ bona paterna dictæ bonæ & Catha. inter se diuiserãt. dictus. n. magister Rayn. ꝑtẽdebat partẽ obtẽtã dictæ bonæ de dictis bonis emphyteoticis ad ipsũ pertinere iure hæreditario ꝗa hæres. Itẽ ꝗa renouatus fuerat ꝑ obligationẽ. Itẽ ꝗa eius filius maritus dictæ bonæ debebat lucrari dictã ptem dotis & ista bona fuerũt sibi data in dotẽ. Ex aduerso mater tutrix Catha. dicebat qđ dicta bona emphyteotica data in prẽ dictæ bonæ postꝙ̃ ipsa sine liberis decessit reuertebãtˀ ad Catha. eius sororẽ superstitẽ nec ea existẽte trãsire poterat ad mgr̃m Rayn. utpote hr̃dẽ extraneũ & oĩs reuocatio sibi facta erat extincta per obitũ dictæ bonæ nec in dictis bonis poterat habere locũ lucrũ dotis. & ꝑ ista parte dictæ Catha. cõsului cũ plerisq; alijs magnæ auctoritatis doctorib. Nũc uero mortua Catha. impuberi oĩa eius bona debẽt uẽdi & pretiũ inter pauperes distribui & ꝑsupposito ꝙ dicta bona emphyteotica spectent ad paupes ea forma cuiusdã statuti de quo. J. dicã ueniãt in uẽditione & cõcurrãt in emptionẽ matri. dictarum bo. & Cat. an nõ magr̃ Ray. & eius utriusq; fundari sup statuto qđ dicitˀ eẽ in obseruãtiã in reb. emphyteoticis ecclesiarũ. Statutũ autẽ uř in plurib. facere ꝑ magistro Ray. Primo ꝗa postꝙ̃ linea est finita in ꝑdictis bonis succedũt quicũq; extranei sed ꝑ mortẽ bo. & ca. linea est finita ergo dictus magister hæres bonæ dẽt in eius ptes succedere, cessat. n. cã exclusiua ipsius. s. ca. debet ergo cessare exclusio quæ nõ uř eẽ ꝑpetua sed ad tꝑs. s. donec cesset aliquis de linea. ad hoc qđ no. Bar. in l. fi. ad tertu ꝑ hoc facit affectio quã habuit dicta Bona ad dictũ magistrũ plus ꝙ̃ ad matrẽ ꝗa eũ hæredẽ uniuersalẽ instituit. æquius ergo est ꝙ ad eũ potius quã
1 ad matrẽ ꝑtineat dicta portio bonæ in prædictis bonis. † Nã in dubio semꝑ præfertˀ ille in quo maior affecto reperitur. ut l. hæredes mei. §. cũ ita. ff. ad treb. Itẽ Bo. & Cat. fuerũt a pr̃e suo inuicẽ substitutæ uulgariter pupillariter & ꝑ fideicõ. si decesserũt sine liberis. Sed mgr̃ Ray. hæres Bonę ea testõ cũ teneretˀ ex fideicõ. restituere ca. portionẽ Bonæ potuit de dictis bonis emphyteoticis sicut de alijs detrahere legitimã & treb. c. Raynutius. & c. Raynaldus. de testa. Nã ut statutũ dicit in fi. dicta bona emphyteotica sicut quæcũq; alia hr̃ditaria sunt cẽsenda & in detractione æris alieni & onerib. hæreditarijs, saltẽ ergo dimidia uř de iure debere renouari ẽt si nõ tanquàm hæres Bonæ esset renouãdus cuius tñ ꝯrium de iure uř esse ostensum & hæ rõnes faciũt ꝑ magr̃o Ray. qđ nedũ de æquitate sed de iuris rigore circũscriptis paupib. sit mr̃i præferendus in ista renouatione in portiõe quæ fuit bonæ ut sic redeat ad naturã suã.

Nam

Nam & flumina unde exierunt reuertuntur. facit. leg. filio
quem pater. de lib. & posthu. & l. si unus. §. pactus ne pete-
ret. ff. de pac. & maximè uidentur prædicta confirmari quia
mater istarum. Ca. & Bo. secundo nupsit uñ nulla æqui-
tas nel benignitas quod ad bona emphyteotica per lineam
finitam reuersa ad ecclesiam ipsa ecclesia debeat eam reno
uare quia indigna legum beneficijs certa bona primi uiri a
quo ista bona descẽdunt cuius aiam dictis secundis nuptijs
contristauit & etiam pudore prædictarum filiarum primi
mariti. facit. l. & per totum tit. C. de secun. nup. Et licet rõ-
nes prima facie uideantur urgere qđ dictus magister de æ-
quitate & benignitate sit circunscriptis pauberibus matri ꝓ
ferendus: tamen ꝯrium est de iure & æquitate dicendum.
Et ad euidentiam præmittendum quod concessio facta fu-
schino p̃ri prædictarum. Bo. & Ca. ꝓ se & suis hæredibus
&c. sub uerbo hæredibus intelliguntur filij & descendentes
non extranei in emphytheosi ecclesiæ iuxta no. in l. etiam.
solu. ma. & c. in præsentia. de proba. in nouel. & ita ut ĩ. in
apostillando instrumentum concessionis in emphyteosim
factæ fuschino reperitur & dicitur de consuetudine obser-
uari in ecclesia cathedrali & alijs monasterijs, cum talia sic
concedunt & talis consuetudo concordat cum iure cõi. un-
de nihil oportet firmius permanere. viij. di. frustra. Itẽ cum
prædicto ꝓximo euidentiali præmittendum est qnod dicit
in statuto ubi per prædicta aũt non intelligatur fore per
missum liberos uel alios descendentes &c. Nam uult iste
uer. ꝙ donec superest persona de linea ad quã habeat tran-
sire emphyteosis non põt ei præiudicari per instõnes & le-
gata facta personis extraneis de prædictis rebus ex quo in-
fertur ꝙ dicta dña Bona instituendo magistrum Ray. non-
dum non potuit in prædictis rebus præiudicare. Cæ. quomi
nus in dictis bonis integre succederet tã ex fideicommisso
p̃no etiam sine detractione legitimæ & trebellianicæ isto
casu ut al's consului quam etiam iuris accrescendi propter
finitam lineam in persona bonæ ut. l. si mihi & tibi. de nerb.
ob. per Bar. Nec diuisio & assignatio portionum præiudi-
cabit dictæ ca. in isto iure accrescendi. facit quod no. Bar. in
l. qui romę. §. duo fratres. de uer. obli. & ita consuluerunt &
ego una cũ eis quidã doctores excellẽtissimi pro prædicta
dum dixit contra dcm̃ Raymundum. Postquã igit fuerunt
acquisitæ dictæ. Ca. & per eius mortẽ linea sit finita. restat
uidere circunscriptis pauperibus utrum mater. Ca. & Bo.
an uero magr̃ Ray. in portione quæ obuenerat ad ca. ut præ
dicitur deuoluta erat in præferenda de iure uel benignita-
te & æquitate de qua statutum prouidet. præmittendum est
autem ꝙ finita linea ad prædicta bona emphyteotica per
statutum admittuntur omnes extranei tam ex testõ quàm
ab intestato & etiam titulo inter uiuos. Præmittendum est
etiam ꝙ mortua dicta Bona sine liberis ius eius in dictis bo
nis fuit pro tunc extinctum & deuolutum siue acquisitum
ca. superstiti iure accrescendi non hæredi bonæ. ius ergo in
persona eius extinctum non potest reuiuiscere quantun-
cunque in persona cap. sit linea finita. leg. qui res. §. aream.
de solu. sed ipsa bona transire debent ad hæredes ca.
ab intestato circunscriptis ut sepius dixi & etiam ex testa-
mento & quocunque titulo inter uiuos transmittere po-
tuisset uigore statuti quasi amodo libera a deuolutione in
alios de linea postq̃ linea deficit & ipsa est ultima. ad hoc.
2 l. cũ p̃r. §. liberis. ff. de le. ij. † Ista igitur ca. quæ decessit ab-
intestato quia in pupillari ętate mater de iure succedit quã
tuncunque nupserit in aut. ex testamento. C. de secun. nup.
Magistro aũt Raym. cui fuerat affinis dissoluta affinitate
uel etiam ea durante nihil attinet quo ad ius succedendi.
& sic abintestato mater in istis bonis emphytheoticis sicut
in alijs succedit filiæ suæ. ca. de iure. ius autem competens
in eisdem magistro Ray. bo. uiuente ex renouatione quam
habuit ab ep̃o extinctum fuit per mortem bonæ sicut ititu-
lus dotis. cap. nuper. de dona. inter uir. & uxo. & l. uecti. de
pig. & ad ca. deuolutum ut sepius dictum est: cessat igitur
successio in persona dicti magistri Ray. de iure. Cessat etiã
benignitas & æquitas statuti quæ enim potest pensari æqui
tas ut in bonis ca. efficaciter acquisitis succedat magister
Ray. licet hæres uniuersalis bonæ cuius per translationem
& deuolutionem in ca. sua esse desierunt ut ar. l. Paulus. de
acqui. hæ. Præterea attento ordine nerborum statuti ad di-
ctam benignitatem tunc demum deuenitur cum ad nemi-
nem aliũ deferuntur nt sic ius cõe præferatur æquitati non
scriptæ iuxta no. in l. j. C. de legi. & i c. possessor malæ fidei.
de reg. iur. lib. vj. per di. sed in casu nostro ca. uenit ad eius
successionem ut dixi ergo non est reccurendnm ad aliam
æquitatem quæ in subsidium & defectum omnium succe-
dentium locũ habere debet. Ad rationes quæ faciunt pro
3 magistro de quibus satis supra uidetur responsum † Ex præ
dictis dico ꝙ non est uerum ꝙ finita linea dicta bona emphy
teotica reuertantur ad ueteres possessores qui habuerunt
ius in eis & ad eorum hæredes quasi exclusionis causa sit fi
nita & fuerit temporalis quia ut dixi postq̃ ius primorum
est extinctum & recerunt dicta bona ad alium transitum
ut in c. ad priorem nunquam redeunt & licet deficiat linea
in ultima. j. ca. tñ istud ius transfert in suos hæredes quan-
tuncunq; extraneos ut. d. §. libertis. facit. l. post aditã. C. de
impu. & alijs subst. & l. t. C. de insti. & substi. & per hoc ces-
sat ratio ꝙ ipse cum sit hæres bonæ cuius fuerunt ista bona
habet ius in institutione igitur præferendus. Nã hoc habet
locum in bonis quæ remanserunt in eius hæreditate re uel
spe. sed illa ea mortua funditus exiuerunt de eius hæredita
te & peremptum fuit omne ius ipsum & in alium deuolu-
tum. s. in ca. ergo cessat dicta ratio. Similiter respondet ad
aliud ꝙ finita linea ueniunt extranei ad prædicta bona nam
intelligo extraneos qui reperiũtur succedere illi ad quem
ultimo peruenerunt dicta bona ut. d. §. libertis. non autem
ad hæredes illorum quorum iam esse desierant per iam
dicta sæpius. Ex quibus liquidè concluditur ꝙ mater ca.
circunscriptis pauperibus præferenda est prædicto magi-
stro Ray. in renouatione & gratificatione tam de iure com
muni quàm etiam de æquitate & benignitate statutaria.
Laus Deo & saluatori nostro domino Iesu Christo. 1408.
die ultima mensis aprilis & do. Pe. de Anch.

CONSIL. XXXIX.

1 *Renunciatio futuræ successionis non ualere censetur etiam si iuramen-
to ualletur.*
2 *Filia cum patre pacisci potest ut dote contenta ad alia bona regressum
non habeat.*
3 *Pactum super hæreditate futura est contra bonos mores.*

1 IN CHRISTI nominẽ amen. † Pro cla-
riori decisione quæstionis præmitto ꝙ de iu-
re ciuili renunciatio hæreditatis futuræ non
ualet etiam iuramento firmata maximè filio
rum in bonis patris uel matris quia ad p̃na
obsequia sunt meritis prouocandi non pactionibus astrin-
gendi. ut l. si quando. C. de inoffi. testa. & l. pactum qui dota
2 lis. C. de colla. † superuenit postea ius canonicum quo iu-
re filia potest cum patre pacisci ut dote contenta nullum
habeat regressum ad bona paterna nisi iuramentum fuit ꝓ-
stitum ui uel dolo ut est casus in c. quemuis. de pac. li. vj. su-
3 per quo. c. scribo & dico ponderãdum tex. in duobus quo
ad nostrum propositum. Primo inquantum dicit de dote ꝯ-
tenta ex quo patet ꝙ illud. c. debet intelligi qñ filia renun-
cians recepit in bonis p̃ris uel matris illud quod succedit
in loco legitimæ. s. dotem ut not. Bart. in l. sancimus. C. de
nup. ubi per Cy. Quãdo uero non percepit dotem in bonis
renunciantis ius ciuile remaneret incorrectum. illud. c. qđ
uenit ad correctionem iuris ciuilis in tali casu non loquitur
nec debet ad eum extendi. nam cum hæreditas parentum
debeatur filijs naturali uoto ut. l. nam & si parentibus. ff. de
inoff. testa. per renunciationem meram nihilo præcepto qđ
posset renunciari cum iuramento esset ualde inhumanum
& rigorosum seruire maximè cum dos succedat loco ali-
mentorum unde cum sine dote non haberet unde se ali-
ret. nec etiam unde se nutriret non est uerisimile ius cano-
nicum quod utitur æquitati uoluisse legem corrigere isto
casu.

casu facit no. Spe.in ti.qui filij sint l.uer. sed pone quidem. Ex istis inferro q ad hæreditatem maternam ex cuius bonis nihil percipit non uidet ualere renunciatio etiã iuramẽto uallata.q.d.c.quamuis.ueniens ad correctionem iuris ciuilis in hoc casu non loquitur.argum.l. si uero.§.de uiro.ff. so.ma. Secundo pondero ibi.tex.no.ui uel dolo præstitum &c. & statutum dicit omni dolo cessante. Pondero etiam q dicta domina Io.erat pubes minor.xxv. annis cuius ætatis cõsilium infirmum & facile multorum insidijs & captionibus expositum,unde naturalis æquitas suadet talibus subueniri.dicit tex.in l.j.ff.de mino. per hoc aũt quod dicit nec dolo intelligam simpliciter prout iacet. s. de dolo ex proposito de dolo re ipsa.nam ad rescisionem contractus idem operatur dolus re ipsa quod dolus ex proposito. ff. de doli excep.l.ij.ff.de uerb.obl.l. si quis cum aliter.sed pro una dote renunciare hæreditati patris & matris ac fratris & duarum sororum.& sic. v. hæreditatibus ut in themate proponitur uidetur satis impium & iniquum & inesse dolum re ipsa & maximè sic renunciare filiam minorem patri & matri quibus magna reuerentia debita idem debet operari quod iustus metus ut.l.j.§. quæ onerande.quarũ rerum acti.non datur.& quod no.xxij.q.iiij.uniusquisque. Et hac ratione consului senis in quadam puella quæ opulentissime hæreditati paternæ iam delatæ renunciauit cum iuramento patruo suo pro dote quingentorum florenorum. dixi enim q hoc erat dolus re ipsa unde cum iuramentũ non deberet esse uinculum iniquitatis. c. si uero. de iureiur. põt peti de iure relaxatio iuramenti:ut no.Io.an post Vicen.in c.cũ ɔtingit.de iureiu.† Vlterius ẽt aduertendũ q inquantũ

3 prædictum pactum cum pr̃e & mr̃e concernit hæreditatem fratris & dictarũ sororum de quorum consensu non apparet interpositũ est cõtra bonos mores quia super hæreditate tertij ut expresse dicit tex. i l.fi. C.de pac.ergo nõ firmat iuramẽto ut i c. nõ est obligatoriũ.de re.iu.li.vj. Ex quibus oĩbus concludo qđ in casu de quo quærit nõ habet locum .c. quamuis.loquitur cum pactum interponitur super hæreditate paciscentis & de dote recepta.non aũt interponitur super. v. hæreditatibus pro una dote solummodo & maximè sub hæreditatibus fratris & sororum non paciscentium. tale.n.pactum non continet in se dolum re ipsa . & est ɔ̃ bonos mores ut probatum est superius & interpositũ à minore cum pr̃e & matre & sic quasi per metum propter nimiã reuerentia & per ɔñs inualidum. Super alio uero dubio in quo quærit utrum dicta dña Ioanna teneat imputare in sua legitima non solum octingentas libras sed etiam iocalia & residuum quingẽtorum ducatorum uisis uerbis copie testamenti transmisse & certè ex uerbis ipsius testamenti uĩ aperte colligi q inquantum capit legitimam debeat in ea solũmodo imputari octingentas libras non autẽ iocalia uel arnensia quæ pater sibi dederat t̃pe nuptiarum. tunc. n.sit ista suppletio de datione in dotem uel de omnibus quæ recepit filia in bonis pr̃nis qñ filius uel filia agent ad supplemẽtum.l.qm nouella.cum.l.seq.C.de inof.test.Sed in casu nr̃o filia non petit istud supplementum tanquam minus si pr̃ reliquerit ꝓpter renunciationem iuratam & dictam dotem semel habitam & receptã sed admittitur ex eo q pater ita disposuit.scilicet. q decesit legitimè in libris octingentis sibi supplere quasi uoluerit eam minus habere in dotẽ dũ secundo nuberet q̃ cum nupsit primo& periculum exactionis dotis a uiro uoluit super se recipere dum suppleri uoluit aliunde quanto minus exigeretur, & uere ista fuit eius intentio & iusta siue æqua nec minus hr̃et in dotem si secũdo nuberet quàm cum primo nupsit ut in aut.sed quamuis. C.de rei uxo.ac.quæ eius intentio colligetur etiam ex duobus. Primo quia ipsam quantitatem pro dote datam esse noluit.& ipsam & iocalibus & in arnẽsis hæredem instituit postea subdit q si quantitas data dño Inno.non esset sufficiens pro solida & integra legitima debita iure naturæ tunc suppletur de tali pondere. Ecce ergo q supplementũ istud ubi fieri debeat satis uerba declarant.s.in pondere nõ autem in iocalibus uel in residuo quingentorum ducatorũ & iocalia sunt ex̃.causam bonorũ defuncti & soluta ob cãm renũciationis paternę & maternę hęreditati,habita & recepta & in uita patris multum fecisset eius patrimonium propter hoc augeretur amplius eius legitima ergo e conuerso non debet diminui postquam pr̃ hoc non exprimit imo oppositum cum expresse prouidet aliunde fieri argm̃ facit. ff. de leg. ij.l.sequens quæstio.& in pluribus partibus testamẽti colligitur q supplemẽtum legitimæ fieri uoluit in bonis suis quod patet ibi supplementum deponere dicti Ioannis sito in curia sancti Veruculi &c.& ibi quam penitus habere noluit in bonis suis &c. sed quingenti ducati non pñt dici de bonis suis nec iocalia sed extra bona & ob causã data. s.renunciationis paterne hæreditatis. Ista ergo legitima ɔstituta a testatore eius prouidentia debet regulari s̃m eius uoluntatem quæ ex uerbis testamenti colligitur ut prædixi: & hebet iste intellectus æquitatẽ in se ex eo maximè q̃a Ioannes pr̃ dictæ dominæ hæredes extraneos instituit quibus non ita fauendum est in collatione dotis date filie sicut fauendũ esset suis fratribus & cõcurrentibus cum eodẽ ut l.fi.C. communia utriusque iudi.idem ergo quod in collatione est quo ad legitimam in imputatione dicendum ut l.illud.C.de colla. Ex quibus omnibus concludo q in imputatione legitimæ dicta Ioanna non debet sibi imputare residuum.400.ducatorum ultra.8.centum lib.nec etiam iocalia & arnensia. Laus. Deo & saluatori nostro dño Iesu Christo.1408.die 8.Maij.do.Pet.de Ancha.

CONSIL. XL.

1 *Instrumentum idem an plures executionem posit sortiri.*

2 *Creditor rem debitoris possidens præsumitur eam habere penes se nisi amissionem probet.*

3 *Executio instrumenti guarentigie semel facta si rursus fieri petatur obreptitia præsumitur.*

N CHRISTI. Visa petitione producta pro parte Esaie hebrei simul cũ citatione facta de Antonio Francisco & hæredibus petri ut resignare debeat tenutã. ccxl. stariorũ grani assinatam ipi esaie pro debito.xl. florenorum auri & hoc facere infra tres dies uel inter dictũ terminum soluere dictos.xl. florenos . uel opponere infra dictum terminum quare nõ debeant resignare al̃s proceditur ad executionem instr̃i & præcepti &c. & hæc acta sunt 1410.die.15.Feb.uiso etiam alio processu. 1494. producto per seipsum Esaiam in quo petita eius executio eiusdem instrumenti & etiã facta ɔ̃dictos ao.f.& p.in certis domibus & petijs terre & in duobus de geticulis maluasiæ. viij. salmarum & subhastatione de ipsis facta.uisa insuper sententia dñi Io.de saxo. qua pronunciauit super petitione Esaie nõ esse procedendum maximè ob executionem semel factam & processum usq; ad subhastationem &c. tanquam temerarium litigatorem condamnauit in expensis uisis & sententia iudicis appellantis qua pronunciatum est per ipsum iudicem appellantis male sententiatum & pro parte dicti Esaie bene appellatum & procedendum ad executionem dicti instrumenti Esaie usque ad quantitatem.35. ducat. auri

3 quæ fuit uera sors &c.† Visis igitur diligenter prædictis & alijs actitatis hincinde & statutis transmissis uidendum est de uiribus dictarum sententiarum quæ ex eis sit iusta uel iniusta & certa ueritate prædictorum non aliter iudici patefacta durũ mihi uidetur graue pronũciare dictũ instrumẽtũ toties exequendum. & moueor rationibus infrascriptis primo quia de ipso excutio semel facta fuit & usque ad subhastationem processum iam sunt anni.13. si ergo Esaias non facit fidem quod illa excutio non fuerit sortita fraternalẽ effectũ non uidetur quod posit super alijs rebus prædictorum petere executionem nouam quia illa semel facta præsumitur durare & res acceptas penes se habere cum ex tali executione & misione in possessionem fuerit sibi quæsita uera possessio ut no.Bar.in l.a diuo.pio.§.si pignora. ff. de re iudi. Et aduertendum quia de mente illius. l. uidetur esse quod nisi super rebus acceptis in causam iudicati fiat controuersia

trouersia non sicut super rebus executio facienda: ut in d. l.
§. si reru. uer. sed & illud. Item certu est quod maluasia non
pot de facili seruari oec seruat. xiij. annis. si ergo quod ege-
rit Esaias de ista maluasia iam accepta non ostendit durum
est dicere uel sentire q possit petere execuitionem instri se-
mel execuiti oec cum bona conscientia pot iudea pro præ-
dicta quantitate quæ patitur alia bona sibi adiudicare ꝯ re-
gulam bona fides non petitor de reg. iur. li. 6. cum ergo cō-
stet iudici possessionem maluasiæ & petiarum terre semel
ad Esaiam peruenisse & postea post longum tps probabili
ter dubitare possit q d de dictis rebus actu fuerit cu qua con
scientia potest cogere præd ctos ad soluendum uel hoc eis
mandare oisi sibi lique at quid de pretio maluasiæ uel de ip-
sa fecerit idem Esaias uel etiam de fructibus prædictarum
rerum quas tanto tpe seruando seruare oon pot certe stan-
te dubio super his ꝯ ꝯscienti iā ut p dixi ageret prædictos uel
se cogere ad soluendum iterum. xj. q. iij. c. graue. & c. cum
eterni. & c. abbate sane. de re iudi. li. 6. Nam certe alio non
probaote tenetur restituere prædictam estimationem mal-
uasiæ & fructus perceptos ex dictis possessionibus uel i sor
2 tem compesare. c. ad nostram. de iureiur. Nisi enim † credi-
tor qui possidet rem debitoris cām probet amissionis uř
eam habere penes se & tenetur ad custodiam & exactam
diligentiam. inst. qui. mo. re ꝯ. ob. §. pe. & l. si creditor. C. de
pig. actio. & tenet ut dixi fructus percipere & in sortem cō
putare. Ineptissimè igitur Esaias nouā executionem noui-
ter petit si de rebus a. 13. an. citra accep. non ostendat ut iu-
stificet non fuisse sibi satisfactum uel a possessione ipsarum
casu fortuito cecidisse. item ex temporis diuturnitate qnq
præsumuntur oia solēniter acta maxime in casu nr̄o in quo
apparet processum ad possessionem & subhastationē ꝯtra
prædictos. De leui igitur p̄sumendum est fuisse processum
ad reliqua nec iudeum euodemqoe usurarium ius suum in-
discussum tam longo tempore dimisisse; quia cum nihil eis
dulcius quam usura ideo de facili contra eos est præsumen
dum. c. ad nostram. de empt. & uend. io nouel. ad hoc l. 5. §.
sed si non adierit. ff. de acquir. hered. & l. si filius. C. de peti.
3 hære. † Præterea iterum simpliciter petere executionem
instri guarentigie postq̄ semel facta fuit iam diu satis uř pe
titio obreptitia quia præsumit satisfactum sibi ex dicta exe
cutione uel saltem estimatione maluasie & fructum habuis
se. ex hac ergo obreptione satis præsumit sua petitio obre-
ptitia & sic nulla. l. prætor. §. marcellus. de iudi. si. n. hoc iu-
dici expressisset ex æquitate saltem interrogasset. & quid
fecisti de tenuta accep. iam diu. argu. l. ubicunque de inter-
ro. actio. & c. cum Ioannes. de fide instru. Item uř casus ex-
pressus quod postquā snia est pro parte executioni mādata
ut fuit instřm in casu oostro si petat iterum executio debet
fieri mentio de parte executionis & peti quod fiat in totū
ut c. ueniens. in princ. de testi. ita ergo in casu nostro debet
fieri mētio de tenuta subhastata articulo illius. c. ubi casus.
Vlterius aduerteodum est ad nouam petitionem Esaiæ de
qua. s. in prin. nam fatetur pro dicto debito semel sibi tra-
ditam tenutā. ccxl. stariorum frumenti & concludit quod
prædicti debeant sibi resignare uel soluere uel execu. fieri.
& certe illud ultimum de executione inepte petitur. nam
postquam semel teouta accepta pro debito & sic executio
ꝯsummata & perfecta oō durat amplius iudicis officiū exe
cutū de illo instro semel execuito qa p hoc obligatio fuit
extincta quasi pro debito illa staria accipiendo fuerit cre-
ditori satisfactum licet etiam in accipiendo postea dece-
ptus sit. ut l. si rem §. ois. in fi. ff. de pig. act. ergo qood tenu-
tam ducentorum quadraginta statiorum grani debitorum
postea habuerit prout sentit Esaias dum dicit resignare nō
tamen reuiuiscit illa obligatio semel extincta. l. qoi res. §.
aream. de sol. ioepte igitur petita fuit iterata executio su-
per obligatione semel extincta sed debuit peti dictum fru-
mentum assignatum si extabat alias eius estimatio & sic ad
iudicium ordinarium reccurendum & uidetur casus in d.
l. a diuo. pio. §. si post aditum. de re iud. Et per ista superflua
relinquuntur dubia super qoibus reperio proliae per mo-
dum consilij disputatum. Verum possint dicti debitores se
tueri præscriptione statutaria. x. an. qui fluxerunt post pro-
cessum iam sunt. xiij. an. uel contra dictam præscriptionem
obstet mala fides debitorum scientium se obligatos ad di-
ctum debitum Pet. de Aocha.

De procuratoribus.

CONSIL. XLI.

1 Pronunciatio iudicis super legitimatione procuratoris quando noceat domino.

2 Pronunciatio iudicis super certo actu eum firmat quando probatio eam precedit.

3 Minor restitutionem petere potest contra sententiam latam contra procuratorem.

1 IN CHRISTI nomine amen. † Prima fa
cie uideretur dicendum q prædicta copia
cum prædictis subscriptionibus nullam facit
fidem de mandato aloisij quod ea ipsius se-
rie & ex tenore uř colligi dum in ea dicit q
hoc est exemplum &c. Nam si exemplum ergo nulla pro-
batio ex eo sumitur in aut. si qois in aliquo documeoto. C.
de eden. & c. j. de fi. instru. Item legitimatio mandati etiam
non uř cum probare procura. in præiudicium dñi absentis
& nō citati ad talē pnunciatiooē: ut no. Cy. in l. licet. C. de
pcu. io 4. q. Contrarium credo uerum coniunctis alijs quæ
elicio ex facti narratione de qua supra. Primo nanq; nar-
ratur quod aloisius produxit mandatum & sniam obtinuit.
in fauorem dñi sui constituentis ꝯtra Ioannem subsequen-
ter Ioannes contra aloisium tanquam procurator eiusdem
dñi mouit litem & mandatum suum produxit & ꝯtra eum
fuit lata snia. ecce ergo duplex mandati productio aloisij
in duabus causis. in una uidelicet tanquam actor in alia tan
quam reus. cum ergo istæ duę productiones sint in actis in-
corporatæ & de ipsis etiam in sententijs subsecutis fiat ex-
pressa mentio uidentur dicta acta facere plenam fidem cō-
tra dñm Gabrielem de mandato aloisij licet originale in-
strm mandati non producatur. per incorporationem. n. &
etanslatiooem in actis hñtur pro publicis instris: ut probat
Inno. in c. quoniā. de prob. Et per hoc et multum facit pro-
nunciatio iudicis super legitimatione mandati aloisij post
quam talem legitimationem apparet pcessisse productio-
nem instri mandatis aloisij. Nec ob. dictum. Cy. quia intelli
go cum in actis de aliqua mandati productione oel proba-
tione non apparet: quia tunc pronunciatio iudicis non po-
2 test facere procurator qui non est. † Sed cum probatio præ
cedit pronunciationem iudicis super certo actu tunc illa p
nunciatio firmat illum actum contra omnem nullitatem
quod not. Inno. in c. super literis. de rescrip. & c. 2. de dila
facit. l. fi. C. de fide iostru. Præterea noo uř quod iste nouus
procurator dñi Gabrielis possit opponere exceptionem
quod aloisius nō fuerit pcurator dñi Gabrielis, quia idem
dñs habuit sniam pro se latam pro dicto aloisio tanquam
pro eius procuratore quam posset petere executiooi man-
dari, nec Ioannes posset obijcere contra dictum dñm aloi-
sium nō fuit suus procurator. si ergo factum aloisij sibi pro
dest tanquam suo procuratori nec pōt eius personam im-
pugnare quod non fuerit eius procurator in alia causa con
tra ipsum nisi hoc docet. iuxta. no. per Cy. in c. l. licet & c.
cum in iure. de offi. dele. per Inno. fac. l. si quis testibus. C.
de testi. & c. cum uenerabilis. de excep. per Inno. Vlterius
aduertendum quod dicta copia uidetur facere plenam fi-
dem noo ob. quod in ea dicit hoc est exemplum &c. Nam
uerum est quod fuit exemplum sumptum de instro publi-
co mandati aloisij apud acta producto ut daretur parti ad-
uersæ sine die & consule. & ita dicuut subscriptiones tabel
lionum in dicta copia descriptorum datum fuit siue comis-
sum dari. Vnde notanter dixit narratiue notarius hoc est
exemplum cuiusdam mandati producti per aloisium in-
fra scripto nomine &c. ut patet in princ. & in subscriptio-
nibus etiam tabellionum ipsi copiæ dicitur exemplatum
de instro mandati. cum ergo ipse tabellio de productione
attestatur

attestatur mādati facti per Aloisium apud acta procuratorio noīe standum est talibus uerbis narratiuis notarij postq̃ de eius pñtia attestat. ut no. in d.c. cum in iure. per Imo. Ex quo inferunt quod dicta copia sumpta ex actis notarij causæ qui de productione instři mādati procuratorio noīe attestatur & sumpta est iudicis autoritate vř facere fidem de mandato. Quod proculdubio credo uerũ ɔiunctis alijs mandatorum productionibus in alijs causis & legitimatione mandati facta per iudicē ɔun.s.patet. Et maximè quo ad hoc ut transferat onus probandi ɔ̃rium in dñm Gabrielem uidelicet quod Aloisius non fuerit procurator ipsius. Nam si hunc effectum parit disceptatio mandati cum præstatione cautionis de rotanat no. Cy. in d. leg. licet. multo fortius hoc est dicendũ ubi tot ɔcurrunt. s. productio mādati Aloisij in duabus causis pleoa mentio in sententijs de prædictis mandatis & iudicis ɔnunciatio super eo & copia sumpta ex instřo mandati apud acta ɔducta. Ex quibus cõcludo in hoc primo dubio mandatum fore plene probatum & pro hoc obstare exceptionem rei indi. ɔ̃ nouum procuratorem
3 dñi Gabrielis & hoc rationibus supradictis. † Venio ad sm dubium in quo quæritur utrum dñs Gabriel possit petere restõnem in integrum tanq̃ minor aduersus sñiam ɔ̃ procuratorē latã non ob. iuřo præstito per eũ q̃ habebit rata & firma gesta per eius procuratorē & sic promisit notario publice personæ stipulanti noīe oium quorũ interest uel in futurũ interesse poterit. & vř quod ista promissio iuřo uallata non extendatur ad iudicia sm opiniones quorundam dicentium quod aut. sacra puberum: non habet locum in iudicijs tanq̃ fauorabilis propter salutē aiarum. & hanc opi. tenet. Bart. ibi: præterea aduertendum quod dictum iuřm fuit præstitum in ɔ̃ctum procurationis non in iudicio & ɔmissum fuit de ratihabitione eorum quæ gesta fuerunt per procuratorem. Hunc ergo ɔ̃ctum iuřo uallatum debet minor inuiolanter obseruare et super eo quod gestum fuerit in iudicio, quia sponte præstitum in ɔ̃ctu non extortum ab inuito quod sentiunt et fere oēs. doc. in d. aut. ut Iaco. bu. Bart. & Bal. ex quibus ɔcludo non posse peti aduersus talē sñiam restõnem in integrũ obstante iuřo prædicto. Laus deo & suę matri uirgini gloriosæ mariæ. 1408. die. 18. mensis Septembris, do. Pe. de Ancha.

De præscriptionibus & de resti. spoli.

CONSIL. XLII.

1 *Vendicare uolentem ab aliquo quo attendere debeat.*
2 *Possessio a qua quis cecidit & ad alium peruenit aduocanda est & primo possessori restituenda.*
3 *Fama publica de possessione facit rem restitui.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Circa recuperandã dictã terrã triũ coronatorum iurisconsultorum ɔsuluit uolenti rē aliq̃ ab aliquo uendicare ut diligēter aduertat i aliquo interdicto possit agere possessorio in quo interdicto faciliores occurrunt probationes q̃ circa probationē dñij quæ est difficilis. l. is qui destinauit. ff. de rei uen. & l. at qui natura. §. cũ me absente. ff. de nego. gest. Ex narratis aũt superius si a principio primæ concessionis usq; quo peruenit ad extraneum possessorē ɔtinuato tpe Ioannes te successiue rixius dictam petiam terræ ɔcessam eis in emphyteosim possederint an. 30. an possit eccla auocare ab isto extraneo per rei uen. utilem. nam tanto tpe quæsiuit sibi utile dñiũ per medios emphyteotas prædictos qui noīe monasterij possederũt ut l. si quis emptionis. C. de præscri. 30. an. & c. cũ uenissent. de resti. spoli. hoc ergo despiciat aduocatus monasterij si possessionem ɔtinuatã triginta an. probare possint ɔiungendo tempora primi emphyteotæ cum tpe secundi & et tpe ipsius monasterij añ ɔcessionem per seipm possedit ɔ̃ monasteria uero extraneus possessor nõ posset se tueri nisi possessione quadragenaria. & hoc certũ est de pscri. c. de quarta. cũ simi. Si uero uel ex titulo uel ex possessione ɔtinuata ut prædicitur non posset monasteriũ se fundare. Tunc distinguendũ est utrũ probata possessione minoris tēporis eorũ qui suo noīe & iure emphyteotico possederunt & dicto titulo ammodo acceperunt posset recuperare possessionem suã ɔ̃ extraneũ possessorem aliquo interdicto uel ɔdictione ex alia lege uel canone & nõ insistendo prolixitati uerborum in declarando substantialia si naturalia interdictorũ & ɔdictionē ex. l. meminerit. & l. inuasor. & l. si ante. & l. cũ. quærebat. C. unde ui. & c. sæpe. de resti. spo. nã difficile
2 vř ɔdictiõe aliqua ex illis legibus uel canonibus posse monasteriũ se fundare nisi probata mala fide de dolo uel uio-
2 lentia istius extranei possessoris. Verum habemus de condictione ex canone reintegrande. 3. q. 1. quæ canon. Inno. in c.
1 sæpe. & Hostien. in summa. de resti. spo. §. pe. late intelligit
2 † quod qualitercunq; quis decidit a possessione sua licet dicta possessio ad aliũ peruenit bona fide aduocanda est pos-
1 sessio ab isto nouo possessore & restituenda primò, nisi ille nouus possessor probet se iniustè possessionē acquisiuisse. facit ad hoc. l. si coloni. C. de agri. & cēsi. li. xj. Et hoc maximè est uerũ si monasteriũ posset probare per publicã uocem & famam dictã petiam terræ monasterium possedisse per suos emphyteotas & spectare ad dictum monasterium ar. no. in §. cum me absente. probata. n. tali publica fama cõuincit ille nouus possessor quod mala fide rem ipsam occupauerit quam sciebat ad aliũ pertinere. ut d. l. cũ quærebatur.
3 C. uñ ui. & hoc casu ut dixi † probata publica fama rem ad monasterium pertinere doc. oēs ɔcordant quod deberet possessio restitui monasterio ɔdictione ex illo canone reintegranda. Sicq; ɔsulo monasterio q̃ dictã publicã famã deducat in suis capitulis & probet. Ex prædictis sine ulteriori prosecutione ɔcludo monasterium posse possessionē aduocare & sic possessorio tm̃ agere in quo sufficit probatio possessionis & minoris temporis quàm exigat præscriptio uel q̃ potest præscriptionem probare põt etiam aduocare ut dixi in prin. tutius tamē est quod intentet remedium ex prædicto canone reintegranda. die. 6. Octobris &c.

De uulgari & pupillari.

CONSIL. XLIII.

1 *Substitutio pupillaris dicitur ubi de ætate pupillari tractatur.*
2 *Substitutio pupillaris qualis sit natura.*
3 *Relinquo uerbum certæ rei uel quantitati adiectum directam substitutionem non importat.*
4 *Substitutio pupillaris in quibus differat a fideicommissaria.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris gloriosæ uirginis Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Super prædicto dubio ad utranq; partē subtiliter allegatum reperio & primo quod bona prædicta non sint in casu distributionis allegate in pauperes sed prædicta debet cēseri substitutio pupillaris postq̃ fit mentio de ætate pupillari: ut sentit Bal. in l. si quis ad declinandã. de epis. & cle. & Bar. in l. centurio.
2 de uulga. & pupil. † Ex quo ergo Franciscus decessit. pubes factus pupillaris substitutio expirauit: quia hæc est eius natura: ut l. Precibus de impu. & alijs substi. & l. in pupil. de uul. & pup. Secundo quia postq̃ testator prouidit solum usque ad tempus pupillaris ætatis postea vř prohibuisse. l. si ita quis. de uulg. & pup. & l. statu. liberum. de leg. 2. uoluit. n. testator prouidere filio de hæreditate donec per aduentum pube. consequeretur liberã testamenti factionē. & præferre nascituros ex Francisco eius filio quibuscunq; alijs. l. cum acutissimi. de fideicom. facit qđ no. i l. ex tribus. C. de inof. test. per Cy. & alios. Tertio quia in primo gradu filio ɔtulit totum patrimonium & solum in unũ euentum alteri ɔtulit. s. si decessit i pupillari ætate. in casibus aũt alijs ab excepto in gñali dispositione nõ vř decessisse: quia generi nõ solet derogare nisi specie subtracta de genere. c. generi. de regu. iur. li. 6. Istę sunt rationes factæ pro ista parte meo iudicio multum debiles nec tangentes medullã qõnis &c. Et de iure ɔ̃rium sentio. s. quod bona sint in casu distribuenda inter pauperes xpi. Et pro euidentia dicendorum præmitto quod istæ sunt duæ substitutiones diuersæ formæ & speciei &

cici & de diuersis personis factæ. Prima.n.de albertina ē facta de usufructu oium bonorū ita quod nō in tota uel quota hæreditatis: sed potius in re certa.s. in usufructu.facit.l. mulier.§.fi.ff.ad treb.& d.l.statulibe.§.fi.cū.l.seq.de leg.s.

3 † Itē est facta per uerbū relinquo ꝙ quidē uerbum adiectū certæ rei uel quantitati non importat substōnē siue institutionē directā: ut no.in l.cogi.in prin.ff.ad treb. uerbū ergo si decesserit in pupillari ętate &c.non mutat naturā uerbi obliq. i naturā uerbi directi. quod.n.si testator dixisset si Franciscus decesserit in pupillari ætate uolo albertine restitui hæreditatē meā erit ne ista pupillaris. absit.ar.l.coheredi.§.cū filiæ.de uulg.& pup Et per hoc tollit̄ ista rō quod isti albertinæ censeat̄ substō pupillaris ꝑpter expresionē pupillaris ætatis . talis.n.expresio nō alterat naturā uerbi obliqui, quod si adiungit̄ sonaret.nimis absurdū quod si testator dixit si Franciscus decesserit in pupillari ætate relinquo titio fundū,quod ista censet̄ substō pupillaris: præsertim quia natura directæ est quod si cepit non desinat . ista aūt albertinæ. de usuf.finitur eius morte.facit.l.si fine.§.sed quod pap.ↄiuncto insti. de usufr. post prin. Et per ista uerū est quod dicit ↄsultor qui dicit quod relictū albertinæ de usufructu cēseat̄ legatū particulare. Sed quod subijcit quod obiectio mortis albertinæ non hēat suspendere effectū substōnis factę de pauperibus quominus interim habet effectū per no.i l.hæreditas ex die.de here.inst.& l.idē est.de uulg.& pup.per Bal.reputo istud nihil facere ad ꝓpositum.nam per hoc dictum & alias rōnes suas quas supra retuli. sentit expresse ꝙ substō facta de pauperibus relata ad Franciscū teneat̄ pupillaris per expresionē pupillaris ætatis:ut s̄.dixi & reprobaui.

4 † Quod ↄfirmo alia rōne.nā ut dixi.s̄. istæ duæ substōnes sunt diuersæ formæ & speciei. Nā substō albertinæ ē fcā si Frāciscus in pupillari ætate decederet. Substitutio aūt de pauperibus ad fran.est facta post mortem albertinæ simpliciter & sine temporis limitatione & sic sunt diuersæ formę similiter & diuersę speciei. Nā illa albertinę est facta solū in usufr.oium bonorū , illa aūt pauperū est facta in oibus & singulis bonis distribuendis. Cōstat ēt quod sint factæ diuersis personis . nisi ergo tā multiplex uarietas ↄtingit quod dictū est de una substitutione cū tpe limitato uidelicet albertinæ quod ita intelligat̄ illa ætas pupillaris ætatis repetita in sequenti substōne quæ habet alia.s. post mortē albertinę nō debemus dicere uel sētire.ar.ff.de le.j. licet imperator. postq̄.n.testator nō repellit pupillarē ætatē in substōnem pauperum sed in aliud tēpus certum.s.mortis albertinę non debemus intelligi repetitū aliud tēpus quod redderet substōnem inutilē.arg.d.l. licet imperator.& hoc ē regulare quod in aduersis & separatis substōnibus & casibus non infert̄ de uno ad reliquū . maximè si ex hoc ut dixit ↄtingeret actum uitari. Sunt ēt diuersæ speciei ꝑpter aliud quia persona albertine censet̄ esse in re certa instituta quia in usufru.& sic fideicommissum singulare illa uero pauperum est fideicōmissa & uniuersalis quia in omnibus bonis. ut d.l.cog.& quod substō de pauperibus sit fideicommissa. patet quia testator nō dixit post mortē albertinæ substituo uel instituo pauperes sed per medium executorē uoluit inter eos bona distribui quod tenuit Bar. disputando . Per ista ēt tollit̄ sua ratio quia prouisio usq; ad certū tēpus uř prohibita post tēpus.ista.n.rō adaptat̄ ad substōnem albertinæ in qua fuit expressum tempus pupillaris.ætatis . sed in substōne pauperum nō fuit expressum dictum tempus sed. aliud.s.post mortem albertinæ nec in secunda rōne.subiungit quod post pupillarem ætatem uoluit aliud non expressum in ea debet intelligi repetitū si maximè per quod reddatur inutilis ut prædixi:ut d.l.licet. Nō ob.tertia rō quia attentis ꝑdictis facit ꝓ dicta parte.ꝓuisio.n. pupillaris ætatis fuit adiecta uni personæ. s. albertinæ . ergo in alia persona absente alio tempore debent intelligi prohibita.arg.l. prætor.ff.de iud.quod ēt in secunda rōne. subiungit quod post pupillarem ætatem uoluit testator expirare substitutionē de pauperibus propter liberos quos Franciscus potuisset habere . debilis est ista ratio quia lex cogitat de hoc casu etiam in maiore.ut d. l. cum acutissimi . sed si non habet filios post pubertatem uerisimilius est testatorem uoluisse mortuo Francisco sine liberis pro anima sua bona distribui q̄ ad extraneos hæredes Francisci deuolui . ar. l. sancimus.C.de sacro.san.eccle. Et in ista dubietate standum est aię testatoris. Nam summa est rō quæ pro religione facit.l.sunt personæ.ff.de rel.& sump.fune.facit.l.in testamentis,de reg. iur. & c.cum dilectus de dona. Ex quibus oibus concludo dicta bona esse in causa distributionis inter pauperes Christi . Laus deo & saluatori nostro Iesu Christo. 1408 .die.10.Octobris.do.Pe.de Ancha.

De iure emphy. aliàs de offi.

CONSIL. XLIIII.

1. *Masculi & fœminæ usque ad tertium gradum succedunt in emphyteosi ecclesiæ.*
2. *Pactum non distinguit sexum a iure communi non distinctum.*
3. *Statuentes non intendunt præiudicare iura potiora habentibus.*
4. *Iure suo non priuatur quis ob non solutum canonem.*
5. *Liber rationum manu priuata scriptum fidem non facit.*
6. *Consuetudo hoc operatur ut scripturæ minus solenni credatur.*
7. *Emphyteotæ ius seruatur a quocunque canon debitus soluatur.*
8. *Præscriptio rei emphyteoticæ ecclesiæ annos quadraginta requirit.*
9. *Emphyteosis finita in una persona redit ad superuenientes.*
10. *Sententia etiam in rem iudicatam transacta cum suis effectibus contraria tollitur sententia.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen. Primo de uiribus & efficacia titulorum ipsorum . Secundo de uiribus sniarum & processuum subsecutorū corā delegatis iudicibus. & postremo corā.Ca.& P.& dño do. epo urbinatis est discutiendū. Et lu.& Ca. nitunt̄ principaliter ex cōcesione facta eorum autoribus ex quorum personis prætēdunt res cōcessas in emphytheosim præfatis eorū autoribus ad eas deuolutas siue deriuatas. Ex aduerso dña masia & fratres nitunt̄ ex renouationibus eis nouiter factis per canonem non solutum ab autoribus prædictarum lu.& Ca, & ꝑpter præscriptionem quā ↄ eas obijciunt ex persona magistri angeli ex cuius persona uenit dña masia mediātibus filijs suis & magistri Angeli sui uiri quibus ipsa successit . ↄ quas exceptiones replicat lu.& ca.ut s̄.& in naturali rōne infra dicā.

1 † Redeundo igit̄ ad prædicta ius Ca, & lu, sit fundatum ex antiquis cesionibus.clare patet ex tenore concesionis ex quo liquet eas includi & comprehendi in prædicto ꝑctu tā de iure coi q̄ ex forma concesionis. de iure.n.cōi clarū est quod in emphyteosim ecclesiæ succedunt masculi & feminæ usq; ad tertium gradum non extranei in aut.de nō alie. §.emphyteosis.& qd no.in l.et.sol.ma.per Bal.in c. in pſentia.de proba. ex tenore ēt concesionis successerunt filij & nepotes usque in tertiam gñationem expletam ut patet: supra in prin.nostre rōnis factæ & concordando dictam ecclesiasticam concesionem cum iure cōi intelligam de filijs utriusq; sexus postq̄ sic intelligit ius cōe quod interpretat̄ conuentiones & pacta.l. quæro. §. inter locatorem.ff.loca.

2 Et similiter intelligam tertiam generationem uidelicet descēdentium ex ꝑdictis siue sint masculi siue fœminæ.postq̄.n.ius coe non distinguit sexum & per ↄns nec per pactum concessum distingui debet sed concordare cum iure communi sicut quelibet dispositio in dubio concordanda est. facit.c.cum dilectus.de consue. in concesione etiam plus exprimitur ultra ius coe.s, quod pars ꝑmorientium sine liberis accrescit superuiuentibus qui soli sunt lu. & ca. nam in personis oium aliorum generatio est extincta & finita & hoc est ualde pōderandum & notandū per lu. & Ca. Nam dña masia & fratres non ueniunt uigore prædictorum ut in concesione comprehensæ siue inclusæ sed uigore concesionis filiarum suarum magistri Angeli quæ erant de cōprehensis ex persona magistri Angeli patria ipsarum . ius ergo accrescendi prouenisens ex pacto ex concesione lu. & Ca.uidetur potentius & fortius quàm ius successionis ex quo

ex quo nititur dña masia in fratres.quãq.n.dña masia filia-
bus successerit in alijs bonis filiarum:tñ in dictis rebus em-
phyteoticis non succedit de iure cõi tanq̃ extranea ut præ-
dict um est.Item nec uigore ɔuẽtionum & ordinationũ ini-
tarum inter cõe urbini & canonicos urbini ecclesiæ. nã cũ
sint initæ post dictam concessionem factam autoribus lu.
& Ca.pacta in dicta concessione prius habita non infringũ
tur nec ad præterita se extendunt sicut nec statuta uel alia q̃
futuris tñ negocijs dant formã & essentiam.l. leges. C.de
legi.c.fi.de consti.Et posito q̃ extendi possent super his quę
hñt originem & executionem post dicta pacta & ordinata
super antiquis cõcessionibus prout.J.subdã:cũ in dictis or-
dinationibus cũ cõi habitis expresse reseruat̃ ius suum oi-
bus habentibus potiora iura ut patet in. 4. c. quod incipit
3 quod unicuiq; emphyteotica &c. circa fi. † ubi patet quod
non fuit intentio statuentium siue paciscentium præiudica
re alicui qui ex concessione ṗterita hr̃et potiora iura. talis
n.debet esse intentio cuiuslibet disponentis ut nõ præiudi-
caret iuri alterius.l.2.§.si quis a pricipe. & merito ne quid
in lo.pub.& c.ex tuarum.de aut.& usu pal.facit.l.qui taber
nã de ɔhen.emp.Ex ṗdictis inferi q̃ lu.& Ca.sunt de perso
nis inclusis & comprehensis in renouatione & concess. anti
qua facta eorum antoribus & per ɔñs præferendæ maximẽ
non inclusæ nec ɔprehensę sed honoratis solum uigore or-
dinationis cõis & canonicorum uigore success. ab intesta.
suis filiabus,quæ tñ dicto iure si uenire posset sicut non põt
ut dixi tñ non deberet admitti nisi ad tertiam partem rerũ
prædictarum.nam tertia debet ɔsequi.Ca.ex persona philip
pæ suæ matris & tertiã lu.ex persona Andreæ sui patris ex-
presse in antiqua concessione ɔprehensi. Ex quibus ẽt ɔñr
sequit̃ quod renouatio facta de dictis rebus in totum filia-
bus dñe masiæ & postea sibi in nihilo ualuit quia per mor-
tẽ dictarum sine filijs ius ipsarum consolidatũ est in prædi-
ctis.Lu.& Ca uigore antiq; concessionis cui per dictas or-
dinationes cõis & canonicorum non præiudicat̃ ut prædi-
xi uel si ueniret in aliqua dicta agnesia non deberet admit
ti nisi ad tertiã partẽ ex personis filiarũ cuius tñ ɔ̃rium ẽ osi
sum.s.& ṗbatum in nihilo admittendum fore. Similiter &
multo fortius eius fratres quorũ reuocatio nõ fundat̃ nec
in antiqua cõcessione nec in dicta ordinatione nec in alio
iure.Restat mõ discutere de iuribus sine efficacia eorũ quæ
ɔ̃ Lu. & Ca. obtinent̃ per dictam dñam masiã & primo ad
ɔfirmationem suę renouationis & elisione antiqua conces-
sione ex qua dñe lu.& Ca. nituntur obijcit de canone non
soluto:nã si in instr̃o renouationis dñe mansie ɔtinent̃ & si
illa exceptio esset uera in facto esset efficax & ualida. c.po
tuit.de loca.& l. 2.C.de iure emphy.sed replicatur dictam
exceptionem non obstare primo quia nõ uera in facto qd̃
probet ɔ̃rium per librum canonicorum ubi oẽs solutiones
4 canonũ sunt descripte & ista inter alias reperit̃. † Secundo
quia ex forma capitulorũ prædictorũ inter canones & cõe
ṗpter canonẽ non solutum non põt quis cadere a iure suo
sed alijs pęnis afficit̃ ɔ̃ istas replicat & ẽt duplicat dña ma-
sia Et obijcit qd̃ ex prædicto lib. canonicorũ non põt sumi
plena ṗbatio cũ non sit autenticus sed priuata scriptura ca
pitula et dicit non opitulari cum respiciant futuras renoua
tiones nõ antiquas & præcedentes ipsa capitula ut est illa
concessa lu. & Ca. Videdũ est igitur an de iure dictę dupli
5 cationes dñe mansie obstent lu. & Ca. † primo q̃ liber ca-
nonicorũ fidẽ nõ facit ut probari quia non publica manu
nec aũt autẽticus sed tanq̃ codex rõnum.& priuata scriptu-
ra non ṽr fidem facere.l.rões.C.de proba.& l.exempla.&
c.2.de fide instru. Contrariũ quadruplici rõne.Primo quia
in d. lib. sunt descripti oẽs emphyteotici & censuarij ca-
nonicorum & solutiones canonũ & censuum & hoc ẽ no-
torium inter emphyteotas & censuales & dat̃ semper fides
dicto lib.de dictis solutionibus de antiqua consuetudine.
Ex quibus infero duo.Primo qd̃ iste censet̃ liber rõnum ɔ-
fectus uoluntate ipsorum censuariorum & emphyteotarũ.
& sic facit plenã fidem inter canonicos & emphyteotas. &
debent canonici exhiberi ɔ̃ se. l. prætor ait. in princ. & l. si
6 quis ex argentarijs.§.pertinere.ff.de eden. † Secundo quia

consuetudo p õt hoc operari ut scripturæ minus solenn
plena fides adhibeat̃.c.cũ dilectus. de fid. ins. Tertio quia si
esset priuata scriptura tñ facit fidem ɔ̃ ipsos canonicos scri
bentes:ut no in d.c.2.de fide inst. Ipsis ergo canonicis asse
rentibus se tertio. i. dictis masie & fratribus renouasse ob-
stat dictus eorum liber plenam fidem faciens ɔ̃ ipsos ut di-
xi & per consequens ɔ̃ masiam & fratres hñtes cãm ab eis
ut l.quod ipsis.de re.iu.& c.sallubertimũ. 2.q.7. Quarto q̃a
istę solutiones censuũ sunt de summis minimis.puta de tri-
ginta libris centũ solidorũ annuatim unde esset minus dif-
ficile & sumptuosum de sol̃one qualibet conficere publicũ
instr̃m.Et hinc est qd̃ minutẽ leuissimẽ probant̃ & q̃lq; per
solum iur̃m.l.fi.C.de iure deli.ex quibus infero quod post-
q̃ in predicto eorũ lib.canonicorũ reperiunt̃ sol̃ones cono
num usq; ad tempus renouationis factæ masiæ & frĩbus nõ
ualet assertio canonicorũ ɔ̃ria asserentium non solutũ. ob-
uiat.n.eis scriptura proxima.d.c.saluberimũ.& per hoc re-
nouatio facta masiæ & fratribus est fundata sup falsa cã:&
per consequens nulla.arg.c.cũ cessante.de appel.& l. qui te
stamenta.de execu.tu.& hoc est uerum ẽt si lu.& Ca.nõ sol-
7 uissent sed magister angelus. † Nam a quocunq ue fiat solu
tio conseruat̃ ius ueri emphyteote. ut sunt lu. & Ca. per iã
dicta facit quod no.Bal.in l.solennibus.C.de rei uend.iuua
ri ẽt ṽr dicto lu.& ca.ɔ̃ dictã exceptionẽ canonis non solu
ti ex dictis capl̃is siue ordinatione canonicorũ & cõis in q-
bus expresse dicit̃ quod propter canonem non solutũ quis
non cadat a iure suo ut clare patet in c.quod incipit. Itẽ q̃
cuilibet personæ &c. non obstat quod ibi loquat̃ de rebus
emphyteoticis in futurũ concedendis non de iam conces-
sis ante dicta capl̃a ut sunt res de quibus quærit̃.Nã de mẽ-
te.d.c.est comprehendere ẽt pręteritas & antiquas conces-
siones de quibus loquunt̃.c.præcedentia pront patet in pri
mo.c. i quo de omnibus rebus emphyteoticis canonicorũ
syndicus habet liberã ptãtem deponendi & renouãdi suc-
cessorem cuiuslibet emphyteote ex testa.& abintesta. ut in
c. itẽ quod si contingeret &c.quod ergo debet in d. c.Item
quod cuilibet &c.de futuris successionibus nõ excludit an
tiquas concessiones quæ in eod.iure non regulent̃ cum no
nis sed declarando & addendo de nouis cõcessionibus sub
dit quod potuisset de eis fortius dubitari ne in pactis et or-
dinationibus prædictis uenirent futuræ cõcessiones. arg.l.
si ita.de aur.& arg.leg.& l.fi.C.qui po.in pig.ha.Si ergo d.
c.uenit quodammodo confirmãdo & addendo præceden
tibus debet quod in eo dicit̃ in præcedentibus intelligi re-
petitum.ad hoc optimẽ.l.si quis id quod de iuris. om. iudi.
ibi quod si cum proponit &c.ne eadem ordinatio diuerso
iure censeat̃ c. cum in tua. de deci. præterea illa ordinatio
facta est a cõi pro cõi utilitate ciuium & censenda est quæ-
dam lex quo ad ipsos quibus ut subditis quęritur de ordina
tione cõis.l.antiochẽsium.de priui.credi.sed noue leges tra
huntur ita ad præterita inquantum exceptionẽ & consum-
mationem recipiunt de futuro:ut l.eos. C. de usur. & l.te-
stium.C.de testi.quod no.in c.licet canon.de elec.lib. 6. &
quod no. de testamentis. cap. j. in clem. sed in casu nostro
licet emphyteosis de qua agit̃ præcedat dictas ordinatio-
nes inquantum solutiones qõnes pensionis & canonis con-
cernunt futurum tp̃s post ipsam ordinationẽ debet quo ad
hoc sub dicta ordinatione cõprehẽdi.ut in præallegatis iu-
ribus.Præterea aduertẽdum est quod dictæ lu. et ca.uident̃
excusari a solutione canonis pro eo tempore quo res ipsas
emphyteoticas alius. s. magister angelus possedit & absol-
uit cum propter possessionem ad hoc teneret̃:ut d.l.solen-
nibus.per Bal.non ṽr delictum magistri Angeli dictis mu-
lieribus imputari.ar.c quæsiuit.de his quæ fi.a ma. parte ca
pituli. Vlterius ẽt considerandum quod canonici ita reno-
uauerunt lu.et c.sicut dñm masiam & fratres post dictam re
nouationem dicti canonici ad quos solos spectãt dictæ res
emphiteote a dictis lu. & Ca. canonem receperũt semper:
unde ẽt si priuationẽ propter non solutum canonem icur-
risset per renouationem canonis uidentur eam remisisse.
juxta no. in c.potuit. de loca. utrisq; igit̃ renouationibus.s.
masia & fratribus prædictis dñabus illa renouatio debet es-
se uali-

de ualidior quæ fundatur in antiquo tpe.c.licet cãm.de proba.sed in antiquiori tpe fundať renouatio pdictarum lu.& ca. quia trahit originem ab antiquo tpe & iustius est earũ renouationẽ tueri q̃ illã masię & fructum prorsus exnecorũ qui siue quæ non sunt de personis inclusis. facit l. quo iure. ff.de acqua quoti.& ęsti.Ex quibus oĩbus liquidè inferť decisio quo ad primũ in quo dixi prius inquirendũ de iustitia tituli prædictorum.Nã patet ex prædictis quod lu.& ca.iniustiorem prætendunt titulũ q̃ prædicta masia uel ipsius frater.

8 † Obijciť ẽt ꝯ dicta lu.& ca. pscriptio: quia dr̃ magr̃m Angelum præscripsisse spatio triginta an. sed certè in iure emphyteotico rei ecclesiasticę pscribẽdo requiruntť quadraginta an.ꝯ emphiteotã sicut ꝯ ecclesiã a qua habet titulum. arg.c.ad audientiam.de præscrip. Præterea rũ magister Angelus sciret res emphyteoticas esse & tam in ipsum q̃ in pdictis lu.& ca.iure hæreditario & a suis autoribus deriuatas possidendo pro se insolidum cum sciret seu scire deberet ad prædictas dñas pertinere possedit mala fide & per ꝯñs non præscripsit.c.possessor malefidei.de reg.iur. lib. 6.

9 † Postremo uigore antique concessionis finita emphiteosi in persona unius debet redire ad alios superuenientes. posito ergo q magister Angel.præscripsisset ꝯ dictã lu. & ca. tñ filiabus magr̃ Ange.defunctis & sic finita ĩ eius linea ex hoc capitè reuertitur emphyteosis ad prædictas lu. & ca. inclusas & comprehensas in dicto pacto nec ad illum casum præscriptio extendit cũ de nouo cõpetere ceperit ar.l.j.de an.præ.& est bona rõ ex qua & alijs pdictis ꝯfirmať cõclusio & decisio supradicta quod lu.& ca. debeať obtinere tanq̃ hñtes potiora iura. Ex quibus ẽt ꝯñr inferř quod dñs Anto. primo & dñs eps secundo loco pro prædictis lu. & ca. pronunciauerint sanctè iustè & rectè. Contra tñ sniam dñi Ant.cum eius executio peteretur corã dño epo opposita fuit sibi exceptio nullitatia & quædã aliæ quæ rectè fuerunt per dñm epm & pronunciatum eis nõ ob dictã sniam dñi Antonij exequendã esse & ab hac pronunciatione appellatum & deserta appellationo dubitať mõ utrũ ista pronũciatio epi firmauerit sniam dñi Ant.in tm̃ quod amplius non possit obijcij de eius nullitate quæ nullitas apparet ex snia lata per do. Io. iudicẽ appellationis qui pronunciauit sniam dñi Ant.fore nullam.& si quis uellet hoc dubiũ plus attingere plura possent allegari sed decisiuè loquendo vr ꝯ pnunciationẽ epi pnunciãtis sniam dñi Ant.exequendã & illã dñi Io.fore nullã transiuisse in rem iudi.postq̃ appellatio fuit deserta non; põt amplias de snia dñi Io. opponi postq̃ de ea fuerit exceptũ & ꝯrium snia tum.c.suborta. de

10 re iudi. † Nã snia quãq̃ transiuerit in rem iudi. si de eius iuribus in nouo iudicio discutitur & ꝯria snia ferť: tolliť per hoc oĩs eius effectus: ut notat Inno. in c.ex parte de rescr. facit quod no. Inno.eo.ti.super literis. Ex quibus cõcludo non obstantibus obiectis sniã dñi Antonij per dñm epm exequendam esse tanq̃ iustam & consonam æquitati . Laus deo & saluatori nostro domino nostro Iesu Christo.1408. die.12.mensis Octobris.do.Pe.de Anch.

De testamentis.

CONSIL. XLV.

1 *Executio testamenti ad episcopum deuoluitur si executores negligentes inueniantur.*

2 *Executio ad pias causas pertinet ad episcopum si executores desint defuncti.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris gloriosæ uirginis Mariæ & beati Antonij amẽ.

1 † Per constitutiones synodales solet ubique prouideri post certũ terminum si executores testi neglexerint exequi uoluntatem testõris executio deuoluať ad epm & si talis uiget in ciuitate Vrbini constitutio illam sequatur.c.j.de consti.li.6. Si uero non uiget tenetur de iure cõi cũ tempus nõ sit præfixum executoribus in testõ ad hoc ut ꝯstituanť in negligentia de mora requiritur interpellatio & monitio per epm.sic.n. requiriť in hærede monitio ut dicať in hoc negligens iuxta no. i c.si hæredes.de test.in 17.q.j. siluester. & ex tunc executore negligente epi exequiť ut in iuribus prælle.& c.nos quidem. de test.& in aut.hoc amplius.C.de fideic.

2 † Si aũt executores essent defuncti tunc clarũ quod executio ad pias cãs pertineret ad epm.ut l. nullis. & l.si quis ad declinandã.C.de epi.& cler. Istis igiť sic distinctis ualeat dñs eps i quo casu sit in prædictis.Nã si deuolutio sit facta ĩ ipsum uel per negligentiã executorum uel per mortẽ ipsorũ uel constitutionem synodalẽ proculdubio res hęreditarias sanctutij quas reperit post eius mortem illicitè occupatas põt ex suo officio aduocare.3.q.j.reintegrãda.iura.n. prædicta sciunt eũ executorẽ: ut pia uolũtas morientiũ impleať ut,d.c. nos quidem.& c.si hęredes.prælle. Et maximè ubi constat sicut in casu nostro de fraude exequentis sicut istius siluestri qui distribuit & postea dicta bona tpe cessionis acquisiuit a paupere quẽ elegit.s.titio unde cũ possideat bona inter tres psonas distribuenda præsumiť fraus ar.l.sicut.§. superuacuũ. ff.qui. mo. pig. uel hypo. sol. & maximè de fraude ꝯuinciť siluester si filiæ titij pauperes nõ sint nupte aliàs per pretia rerum hæreditatis pro rata singulis assignata . oportet. n. tales uendi & fieri pñti pecunia & re uera distributionem fieri non fictè uel per concessionẽ simplicem l. a diuo pio. §.sed si emptor.de re iudi.per Bar.facit quod no. in l.si procurator.de iure fis. Præterea nullo iure ad dictũ siluest.pertinebat distributio uel electio pauperũ sed ad epm deficientibus testamẽtarijs executorib.põt ergo eps talẽ distributionẽ non habere ratã pp̄ter præsumptionẽ fraudis per iã dicta facit.c.eã.te.de iureiu. Cõcludo igiť quod dñs eps põt res quæ remanserunt in hæreditate sanctutij ex officio a possessoribus aduocare eis citatis & nihil legitimè siue iuste probantibus qualiter possessio prædictarum rerum ad eos peruenit. Ad hæc quod no. Inno.in c.sæpe.de resti.spo. & ibi in nouel. Et maximè si eas possideat dictus siluester suspectus de fraudulẽta distributiõe postq̃ res quas præsenti pecunia uendere debuit deprehendiť possidere ut in iuribus præallegatis. Laus deo & saluatori nostro Iesu Christo.1408.die.12.mensis Octobris do Pe.de Anch.

De testamentis.

CONSIL. XLVI.

1 *Legatum uel fideicommissum relictum à filio post mortem suam expirat eo decedente cum liberis.*

2 *Anima rebus omnibus est præferenda.*

3 *Vltra legitimam fauorabilius prouidet lex piæ causæ & religioni quàm filijs.*

4 *Fauorabilior est causa liberorum quam Dei in successione.*

5 *Non est maior ratio exonerandi nepotes a relicto pro anima quam ipsum filium superuiuentem.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uerginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.

1 † Prima facie uidereť dicendũ dictũ legatũ quingentorũ dictæ societati nõ deberi.ita.n. uidenť uelle expresse tex.quod fideicommissum uŧe singulare uel legatum relictũ a filio post mortẽ suã expiret filio postea cũ liberis decedente: ut l. cũ auus. ff. de cond. & dem.d.l.gñaliter.circa fi.C. de inst.& l. cũ acutissimi.C.de fideic.in oĩbus reddiť rõ quod si testator de nepotibus cogitasset alienam prolem non anteposuisset suis nepotibus in legatis & fideic.prædictis & bene ponderandũ q prælle.leges fundanť super præsumpta mente siue nolũtate testatoris. Ex quo sequiť qđ in casu in quo posset præsumi de mente ꝯria testatoris cessaret legis præsumptio & per ꝯñs eius decisio: ut no. in simili in.l. precibus. C.de impube.& alijs substi.& l.in testõ.C. de testa. mili. Hac ergo rõne p fundamẽto præsupposita ex pluribus præsumptio-

2 nibus. † Contrarium sentio in prædicto dubio & primo ꝯsiderata cã relicti qđ pro aĩa quæ rebus oĩbus est præferenda: ut l.sancimus.in fi.C.de sacros.ec.semper.n.in dubijs qõnibus sequenda est opini.quæ pro anima facit: ut l.sunt personæ.ff.de reli.& sump.fu.ad hoc.C.de sacro. ec. aut.si qua

3 mulier. † ubi ultra legitimã fauorabilius prouidet lex piæ causæ

caufæ & religioni quam filijs.cum ergo ista quingenta fint
relicta hospitali pro aĩa testatoris post mortem ultimi filij
morientis uideret̃ deberi quantũcũq; ultimus filius cũ libe
4 ris prædecesserit.† Nõ ob.si dicat̃ fauorabilior esse cã libe
rorum q̃ dei in successione patris uel aui per illud ꝯsilium
augustini,qui nult deũ instituere filiũ aũt exhæredare aliũ
querat pro consilio q̃ aug.ut no.in l.si quis ad declinandam
in prin.C.de epis.& cle. Nã intelligo illud dictũ prout ia-
cet qñ ex tali relicto sequeret̃ totalis priuatio & exhereda-
tio filiorũ non aũt cũ de amplo siue lato p̃rimonio testator
de certa particula pro remedio aĩe suę disponit & ita in ca
su nr̃o in quo ut mihi assertum est quod dicta quantitas du-
centorum erit minima respectu residui p̃rimonij testõris ĩ
quo residuo fateor ꝙ ꝯsultũ est nepotibus per allegata iu
ra ut in eo residuo substõ fideicommissaria facta de p̃re &
eius filijs euanescat. Secundo moueor alia rõne.nam testõr
hñs tres filios facta substitutione inuicem inter eos grauat
ultimũ morientẽ in mille libris dandũ dictę societati ꝓ aĩa
testatoris quas si in uita non dederit uoluit post mortẽ suã
dare mille quingentas . uel si mille soluisset quingentas so-
lummodo post mortẽ dicti ultimi filij.si ergo testõr ultimũ
filiũ superuenientẽ grauauit in mille uerisimile est ꝙ ẽt ne
5 potes ex eo remanẽtes grauare uoluerit in quingentis. † q̃a
non est maior rõ exonerandi nepotes a relicto pro aĩa quã
ip̃m filium superuiuentẽ ar.l.dedit dotem.ff.de colla.bo.&
maxime ubi affectio aui ad nepotẽ a dilectione filij descẽ-
dit . Præterea multum pondero quod hæc est eadẽ disposi-
tio ꝯtinuata. nam primo mille relicta sunt puro a filio suc-
cessiue eo mortuo nõ soluente mille quingenta tñ.sed pri
ma pars substõnis de mille quingentis non vr̃ recipere illã
interpretationẽ.l.cũ auus.& l. gñaliter & l.cum acutissimi
præal.ergo sitr nec legatum de quingentis sibi annexum.&
ꝯiunctũ in continuata oratione.arg. optimum.ff.de leg.3.si
legatarius.§.si.& l.iam hoc iure. ff. de uulg. & pup. & ꝯfir-
mo hęc ex qualitate p̃sonę ad quã uoluit mortuo ultimo fi
lio bona sua peruenire.s. ad ipsius testõris patrem & patris
filios.nam si in dictis quingentis grauauit patrẽ ergo & sitr
nepotes ipsius vr̃ grauare uoluisse ar.l. nam & si parẽtibus.
ff.de inoff. testa. ubi eadem est legis dispositio filiorum &
parentum in hæredibus deferendis . Ex quibus rationibus
saluo semper consilio saniori cõcludo societatem posse exi
gere dictas libras quingentas.

CONSIL. XLVII.

1 *Testator sine causa non potest disponere quòd heres possit adire uerbo tantum.*
2 *Administratorum nomina diuersa.*
3 *Cessante causa super qua fundatur dispositio cessat ipsa dispositio.*
4 *Lucra sectari quis potest cum alieno damno.*

N CHRISTI nomine eiusq; mr̃is uirgi-
1 nis gloriosæ Mariæ & bti Anto. amẽ.† Pro
clariori decisione dubij de quo quæritur præ
mittendũ est utrum testator possit disponere
ꝙ hæres possit adire uerbo tm̃ non aũt se de
facto immiscere administrationi bonorum anteq̃ legata &
alia in testõ disposita fuerũt per eius executorẽ mãdata exe
cutioni in quibus in hoc plenã dedit p̃tãtẽ&c. Et in hoc sal
uo iudicio saniori credo de iure dicẽdum ꝙ testõr sine cã
hoc non possit sicut.n. non posset ex die uel ad diẽ dare hæ
reditatẽ ut l.hæreditas ad diem.ff.de hære.insti. Itẽ nec hæ-
redi ad ip̃s administrationẽ adimere ut sic ꝓhibitio legis
in substantia rei locũ habet in exercitio aĩs sequeret̃ quod
testõr posset unũ hæredẽ instituere cũ ꝓhibitione ut perpe
tuo administret & alium executorem siue administratorẽ
perpetuũ relinquere & sic de leui fieret fraus dictæ legi hæ
2 reditas ad diem.† Præterea distincta sunt noĩa administra-
torũ siue ex testamentis siue inter uiuos aliena negotia ad-
ministrant ut ꝓcuratores economi executores siue fide. &
sires . sed aliquid ex istis omnibus uel alijs nõ põt adaptari
huic administratori . dato bonis iam hæredi per aditionẽ
quæ suis nec super quo se fundet dicta administratio ultra
illa quæ exequi debent proprie reperiri posset . non .n. sub
noĩe defuncti posset concipi per executoris uerba ꝯctum su
per dictis bonis q̃ iã defuncti esse desierũt in aut. de nup. §.
deinceps.nõ sub noĩe hæreditatis quia istud nomẽ per adi-
tionẽ extinguitur:ut l.j.ff. de hære.uel acti.uẽ. nõ sub nomi
ne hæredis a quo non habet mandatum. ideo nomen pro-
curatoris sibi non potest competere si a domino hoc est ab
hærede mandatum non habet.l.j ff. de procu. Præterea ista
dispositio per quam admittitur administratio homini sanæ
mentis uel non relinquitur libera.iuxta. l.in re mandat. C.
manda.uidetur tanquam nuda & sine causa posse sperni: ut
l.cum filius.§.diuid.de leg. 2.maximè quia in his quæ super
bonis defuncti ueniunt disponenda post mortem testato-
ris nihil põt in præiudicium hæredis.ut l.j. C. de usufru. &
l.potest. ad l. falci. & hoc credo uerum ut dixi quando te-
stator prohibet dictam administrationem hæredi sine cau-
sa.ad hoc l.cum filius.§.diui.de leg.j.cum causa uero potest
prohibere ad tempus administrationem hæredi. iuxta no.
in Spec.de instru.edit.§.nunc uero aliqua in additioni. cir-
ca fin. §. His præmissis respondeo super prædicto dubio
quod testator uidetur prohibuisse hæredi administrationẽ
de facto quatenus per eam impediretur potestas executo-
rum in soluendis legatis & alijs in testamento dispositis
quo impedimento cessante non uideretur extendi dicta ꝓ-
hibitio administrationis quo ad alia quare cessat causa pro
3 pter quam prohibitio emanauit. † Hæc est enim regula ge
neralis in legibus contractibus & alijs dispositionibus : ut
cessante causa super qua fundatur cessat ipsa dispositio . ut
in c.cum cessante.de appel.l.si.ff.de hære.insti.& l.genera-
liter.C. de epis. & cle. & l.adigere. §. quamuis . de iure pa.
Ad propositum igitur si per istã administrationem de qua
proponitur in themate non fuit impedita in aliquo pote-
stas executorum in exequẽdo disposita in testamẽto . Dico
dictam pœnam cessare.& per consequens constitutioni de
qua quæritur locum non fuisse maximè si executores hære-
di non contradixerũt in dicta administratione quæ ut au-
dio non fuit in alio quam in receptione certarũ pecuniarũ
quas sibi obtulerunt debitores hæreditarij sponte soluẽtes
qua solutione sic facta executores in alijs bonis hæredi-
tarijs executi sunt uolũtatẽ defuncti & hæc uideretur fuis-
se intentio testatoris in uer. & ꝙ nullus præterq̃ fideicom-
missarius & executores &c.ubi expressè fit mentio de ꝯtria
uoluntate executorum. pro hoc.l.si procuratorẽ.§.mãdati.
ff.man.ubi in fini. dicit tex. qđ si non intersit actio mãdati
non cõpetit sic in casu nostro si cessat cã ꝓhibitionis admi-
nistrationis nõ debet pœna admitti nõ ob.qđ in pœnis nõ
habeat̃ ꝯsideratio ad interesse.ut l.stipulatio ista.§. alteri.de
uerb.ob.quia illud uerũ ubi obligatio non fundat̃ super alĩ
qua cã finali,sed in casu nostro oportet uolũtatẽ testatoris
fundari super cã ut ꝓhibeat administrationẽ hæredi ut su-
perius dictum est & habet ista opinio ęquitatẽ de æquitate
4 canonica. † Nam debemus sm̃ iuris ciuilis rigorẽ lucra se-
ctari cũ alieno præiudicio siue damno: ut in c. fraternitas.
12.q.j.postq̃.n. iste mãfredus impleuit omnia quæ mãdauit
testator licet ĩ numero uideat̃ excessisse recipiendo ab uno
uel duobus debitoribus sponte soluẽtibus . si per hoc uero
constat quod non fuerit impedita executio uoluntatis de-
functi rigorosum uideretur ipsum dicta hæreditate priua-
ri propter minimum excessum nec honestè posse personã
ecclesiasticam dicta de cã magnã pœnã exigere ut.d.c. suã.
c.fraternitatis. &c. Ex quibus oĩbus concludo rebus sic se
habentibus ut in allegationibus . s̃. factis dictum latius est
deductum & dicta pia loca substituta in casu quo manfre-
dus administrationi se de facto ingesserit eorum substitu-
tione facta in penam dictam hæreditatem petere non pos-
se Laus deo & saluatori nostro Iesu Christo. 1409.

De celebratione missarum.

CONSIL. XLVIII.

1 *Assertio siue opinio subtrahẽs populo deuotionem tanquam perniciosa reijcitur.*
2 *Rectores ecclesiarum pro omnibus orare tenentur.*

3 Obli-

3 *Obligatio mutua inter rectorem parochialem & ipsos parochianos est limitata.*
4 *In ecclesiis immensitas est mensura.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amé.
1 † Qui talia asserunt siue opponunt ut prædicitur uidentur ꝯ doctrinam apostoli plus sapere quàm oportet. sicut in simili dicitur in cap.j.de renun.lib.vj.talis enim assertio siue opinio quia subtrahit populi deuotionem & tendit ad diminutionem diuini cultus & in derogationem laudabilis cósuetudinis uidetur perniciosa & contra ius.de conse.dist.ij.necesse & cap.fi.de rescri.lib.vj.& c.ad audientiá de simo. ubi tex. expresse dicit quod tales laudabilem consuetudinem pia deuotione fidelium introductam sub prætex.canonice pieta-
2 tis nitunt infringere ex fermento hæreticæ prauitatis. † Nó ob. quod dicunt quod rectores ecclesiarum tenentur orare pro omnibus suis parochianis sibi commissis & hac de causa sint eis redditus deputati: quia hoc non negatur sed qđ ita arctetur eorum officium ut non possint orare pro alijs quibuscúque benefactoribus & missas dicere hoc uidetur absurdum sentire. nam ecclesia orat pro omnibus Christianis & in genere & quádoque expressis nominibus. de conse.di.ij.utrum.& cap.de nominibus.& dist.v.nó medio criter. misericordiæ enim dei qui orationibus sacerdotum & iustorum mouetur nec mensuras possumus ponere nec tempora diffinire.de pe.dist.ij.c.multiplex misericordia. & hoc est quod in ultimis uoluntatibus & etiam inter ui uos liberum est unicuique ecclesijs ac pijs locis sicut personis priuatis bona sua relinquere & donare.l.hanc.C.de
3 sacrosan.eccle.&.c.de his. de sepul. † Item limitata est obligatio qua tenetur rector parochialis suis parochianis & econuerso sui parochiani sibi ut circa dotationes decimas funeralia & missarum solemnia quæ nó debent omittere ut patet in ti.de paro.& in toto ti.de decimis. & alij.q.j. & ij.per totum.& xvj.q.j.reuertimini. His autem exceptis quilibet in re sua est moderator & arbiter & pót relinquere
4 re cui uult siue donare & maximè ecclesijs † in quibus immensitas est mensura. ut.l.decernimus.C.de sacrosan. eccle. Postremo in sacris canonibus non reperitur prohibitum ergo intelligitur fore concessum. nam hæc est regula in iudicijs bonę fidei & in beneficijs ut omnia intelligantur concessa quæ non reperiuntur expresse prohibita xxx. di. ca.ij.&.v.di.ad eius.& no.in ca.inter corporali. de trásla. Ex quibus omnibus sine ulteriori prosecutione concludo in prædictis dubijs prædictę cósuetudini per quam augetur deuotio fidelium & etiam diuini cultus ſtádum esse & non superstitiosis quorundam adinuétionibus uacillare de fide. Laus deo & saluatori nostro domino Iesu Christo. Mccccix.d.Pet.de Anch.

CONSILIVM XLIX.

1 *Monasterium non potest contractum dicere nullum quem tolleravit.*
2 *Clandestine facta reprobantur.*
3 *Ecclesia cultrix iustitia contra iustitiam nil fieri patitur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amé. De iuribus professionis illius dńæ Nicholose non expedit pro modo discutere sed præsupponere qđ etiá si esset uerè professa morando tñ in seculo tanq̃ non professa sed ut benigna & bona propria gubernádo & pro laica se gerédo in habitu uirginali utrú ꝯctus initus cú florido ignoráte eam professam debeat remanere ualidus in præiudiciú monasterij quod recusat ré emptá tradere & pretium quod dńa Nicolosa recipit pstituere quasi ex ꝯctu illius nó teneat ad pretium nec ad ré cú sit effecta monasterij p obligationé prius factá Nicolosa etiá recusat ṗciu̅m reddere dicés eú cósumptum &
1 nó teneri uelut nihil hńs uidendum est igit quid iuris. † Et primo probo efficaciter quod monasterium non posit dicere cótractú nullú postq̃ tollerauit dictá dñam Bona quæ abstulit ut propria possidere & in habitu laicali extra monasteriú cómorari. Primo quia abbatissæ & monasterio im putatur ad culpá permittere monialé uiuere & morari ut prædictú est.c.quia ingredientibus.de testa.in fi. Scđo quia talis ablatio personæ & bonorú clandestina nó debet alijs afferre pindicium.l.donatio.§.in cóscribendis.C.de dona. dicit.n.ibi illum qui occulte facit male agere & hre odio lucé ut ibi not.in.l.cú ipse.C.de contrah.emp. præsumit.n. cótra occulte dátes facientes uel indicátes.xix.di. Anasta-
2 sius ut eccle. benefi. ut nr̄m.§.porro.&.c.quia propter.de ele. † ubi cládestina electio reprobat, a simili ergo expressa professio in occulto,maximé ut dixi in præiudicio tertij. qui cú tali bona fide ꝯxit. Tertio quia in finibus cóis error excusat & reddit actú ualidú q. aliás nó ualeret.l.j.ff.de ma.ubi nó debent decipi ꝯhentes cú filiosa. qui pro patresa.se gerebat. minor etiá si maioré dicit uel ostendit ut decipiat cótrahenté secú non iuuatur beneficio minoris ætatis C.si minor se maioré dicat.l.si alterius. a simili ergo monasterium quod patitur monachum suum uiuere suo proprio patrimonio oblato tanquá laicum babere debet ratum có tractum super bonis initum ne culpa sua fit damnosa alijs. Quarta si palam abbatissa administrationem liberá suorú bonorú moniali reliquisset & illa cú alijs cótraxisset tanq̃ cum mádato monasterij ꝯheret monasteriú obligaret sup bonis in quibus cócesé. administration. ut plene no. in.c.qđ quibusdam.de fideicó.facit.l.qui patit.ff.máda. Fortius igitur obligari debet si commisit occulte & culpabiliter nec propter delictum debet esse melior abbatissæ uel monaste-
3 rij có ditio.c.cú qui.de præben.li.vj.& ibi concor. † Quinto dicit tex. quod ecclesia cultrix & autrix iustitiæ non patitur ꝯ iustitiam aliquid fieri i se uel alterú in.x.col.de alie. feu.c.j.nec debet adhibere frandé in suis cótractibus.xiiij. q.v.denique.quæ ast maior fraus q̃ occulte ad professioné recipere & pati postea per personam laicam bona ablata possideri per eam detrahi & re non tradita uelle pretium solutum retinere. Istud enim est trahere fauorem concessum a iure monasterij & ad iniquum compendium contra l.cum pro quo.C.de usu.pro empt. nec credendum est dominæ Nicholosæ si dicat se non hre pretium quod recepit quia dicit se consumpsisse uel perdidisse. nam hre præsumitur uel dedisse monasterio. facit.l.pupil.ff.de so. Sexto in concursu rei uendite per dominam Nicholosam concurrút monasterium & floridus, monasterium habet causam legitimam floridus autem onerosam igitur præferendus l.fi. C.de codi. nec debet ecclesia turpia lucra sectari: imo quãdoque propter bonam famam de iure suo dimittere.cap. fraternitas.aij.q.ij.sunt enim ex parte monasterij hæc duo uitia. Primum quia donatio clandestina contra.§.in conscribendis & quia admisit possessionem penes donatricem usque hodie ex quo etiam in alio quá in professo præsumeretur donatio simulata & ficta.l.sicut.§.superuacuú. qui po.in pig. Ex quibus omnibus sine ulteriori prosecutione concludo dictum contractú ualuisse & monasterium obligari ad tradendum dictam possessioné & ad alia de quibus in contractu nenditionis facte floridum per dñam Nicholosam. Laus deo & saluatori nostro Iesu Christo & Beatæ uirgini Mariæ & Beato Antonio. Mccccix.j.Iulij.

CONSILIVM L.

1 *Nepotes in successione aui tenent locum patris siue matris ab intestato tam tenore testamenti quam ex forma statuti uel iuris communis.*
2 *Imputatio in legitimam de quibus rebus fieri debet.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris gloriosæ uirginis Mariæ & beati Antonij amé. Visis diligenter uerbis testaméti statutorum & conceptione stipulationis dotis restituendę: ut in puncto præmittitur circa imputationem dotis a patre profectę in persona filiæ: utrum de-

beat dictis nepotibus masculis uenientibus ad successio-
nem dicti aui ex testamento imputari in legitimam. Du-
bitatur & prima facie uidetur quod sic quia tam tenore te
stamenti quàm ex forma statuti quàm etiam de iure com-
muni nepotes in succesione aui tenent locum patris si-
ue matris ipsorum abintestato. C. de suis & legi l. ij. & in-
stitut. de hæred. qui abintesta. defer. §. cum filius. item Bar.
uidetur hoc expresse tenere i l. iiij. ff. ad. l. fal. & uidetur ista
opi. æquitatem in se continere ut nepotes non maiorem le
gitimam in bonis aui habeât quam fuisset habitura mater
ipsorum cuius loco subrogâtur. ut. l. si eum. §. qui iniuriam
ff. si quis cau. & c. maiores de bapti. sed nulli dubium quod
mater ipsorum imputasset sibi in legitimam dotem a pa-
tre profectâ. ut lege quoniam in nouella. C. de inoffi. test.
ergo similiter & nepotes ex ea. Sed his nõ ob. uidetur in
casu nro contrarium de iure dicendum præmittens quod
filij uel nepotes etiam cum ueniunt ex testamento debent
2 hrẽ legitimam puram. i. sine aliquo onere. † Item præmit-
to quod imputatio in legitimam debet fieri de rebus quas
quis consequitur ex substantia eius de cuius bonis uenit le
gitima detrahenda. ut. l. ut liberis. C. de colla. & l. illam. in
fin. eo. ti. & d. l. quoniam in fi. Sed in casu nro nepotes nõ
percipiunt istam dotem ex bonis aui sed tâquam hæredes
matris proui statutum expresse disponit: ergo non debet
nepotibus imputari in legitimam eis debitã in bonis aui.
Nõ ob. si dicatur ista dos profecta est de bonis aui: quia ad
de eã filiæ, ergo debent nepotes sibi imputare eam tanquã
de bonis aui pfecta fuerit sicut deberet filia si uiueret cuius
loco subrogatur ut dictum est. s̄. pro parte contraria. Re-
spondeo enim aliud in filia aliud in nepotib' isto casu. Nã
si filia peteret legitimam in bonis patris uerè & immedia-
te posset dici dicta dos a patre profecta & per consequẽs
in legitimam imputare debere. ut d. l. quoniam in nouella.
sed nepotes ad dictam dotẽ ueniunt ut hæredes matris ui-
gore stipulationis & statuti ergo uenientes ad legitimã in
bonis aui non debẽt sibi imputare quod capiunt ex perso-
na tertij non de bonis aui quia hoc nulla lex caueret quod
sufficit ut non fiat imputatio sicut nec ut non fiat collatio.
ut. l. illam. C. de colla. non ob. quod prædicta dos traxit cau
sam & originem ab auo ut sic principium habeamus inspi-
cere quo ad istam imputationẽ. ut. l. si id quod. ff. de donat.
& l. tutor de fideiuss. nam postquam dicta dos patrimo-
nium eius exiuit non debet quod semel fuerit in eius bo-
nis considerari sed persona in cuius patrimonio hodie re-
peritur: ut in cap. j. de iure pat. lib. vj. & l. Paulus aliàs per
procuratorem. ff. de acquirẽ. hæred. ibi quia castrensia esse
mutatione persone desierunt. Et confirmat hoc ualde te-
nor stipulationis in quantum pater dotem pro filia stipulã-
tus fuit reddi eam sibi & suis hæredibus. si enim hæres fi-
liæ fuisset extraneus & institutus similiter pro parte a patre
ipsius filię non deberet de dicta dote sibi quæsita filiæ me-
diante imputatione legis fal. uel treb. detrahendarum de
bonis testatoris haberi consideratio ar. l. sequẽs quæstio. ff.
de leg. ij. multo ergo minus debet haberi consideratio di-
ctæ dotis in imputatione licẽtiæ quu ad dictos nepotes. ar.
l. fi. C. communia utriusque iudicij. in ratione sui. Non ob.
opi. Bar. de qua in d. l. in quarta. quia potest habere locum
quãdo dos a patre profecta ad eum reuertitur moriente fi-
lia etiam cum liberis iuxta ueram opi. de qua in. l. dos a pa
tre. C. sol. ma. tunc enim non dicitur dos extra bona patris
sed in bonis ideo imputaretur nepotibus in legitimam de-
trahendam de bonis: & in hoc est uera eius opi. sed in ca-
su nostro totaliter dicta dos est ex forma statuti & stipu-
lationis extra bona aui. Nulla ergo occurrit ratio quod
debeat nepotibus imputari in legitimam. & istam opin. se
quitur Bal. post Ia. de bel. in. l. illam. C. de colla. & in d l.
quoniam in nouella. Ex quibus sine ulteriori prosecutio-
ne concludo in dubio de quo quæritur non debere dictos
nepotes dictam dotem quam consequuntur ex persona ma
tris debere imputare in legitimam detrahendam in bonis
aui. Ad contrarium est supra satis responsum. Põt etiam
aliter responderi quod leges statutum & testamentum pa-
tris quibus disponitur quod nepotes in succesione aui te-
neant locum matris ipsorum debet intelligi prout iacet ui
delicet cum ueniunt ab intestato; & de hoc non quæritur
in puncto scilicet solum quando uolunt ante licentiam sine
onere legis beneficio & quæritur quid si debeant imputare
& hoc statutum uel ius commune nõ loquuntur ergo &c.
ut. l. si uero. §. de uiro. ff. so. mat. & quod dixi in dott. idẽ de
cæteris rationibus prælleg.

CONSILIVM. LI.

1 *Electus sine confirmatione superioris administrare nequit.*
2 *Consuetudo temporum longissimo roborata instar habet priuilegij.*
3 *Confirmatio in collationibus non habet locum.*
4 *Electus sine superioris confirmatione administrans an sit puniendus.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † Consuetudo quæ habet quod electus admi-
nistret sine confirmatione uidetur corrupte-
la & sacris canonibus inimica. cap. cum uene
rabilis. de consuet. unde non uidetur præscriptibilis post-
2 quam est a iure damnata ut dic. cap. cum uenerabilis. † ta-
men in contrarium uidetur ueritas in casu nostro in quo
præsupponitur consuetudo tanti temporis cuius contra-
rij memoria non existit & ista habet instar priuilegij. l. hoc
iure. §. ductus aquę. ff. de aqua quoti. & esti. & tanto tem-
pore præscribitur contra ius commune cap. j. de præscrip.
lib. vj. Item istud ius administrandi sine cõfirmatione po-
test concedi per priuilegium uidelicet quod habeat quis
utrunque ius eligendi & confirmandi: ut not. de elec. cap.
cum inter canonicos. in nouel. super glo. sed nonne &
tunc ut ibi dicitur eligendo confirmatur simile in epi-
scopo ad quem est deuoluta eligendi potestas, nam eli-
gendo confirmat ut not. in cap. pro defectu. de elect. in no-
uel. super uerbo illa. Ex istis apparet quod penes eun-
dem cadunt ista duo iura confirmare & eligere.
3 † Præterea subtiliter aduertendum quod confirmatio in
collationibus non habet locum: ut not. in cap. fin. de elec.
lib. vj. sed in casu nostro licet capitulum eligat decanum
capitaliter non potest dici propria electio sed collatio
beneficiorum ecclesiæ suæ, nam aliter quàm eligendo nõ
cadit collatio in uno corpore siue collegio ad substen-
tandum igitur dictam consuetudinem tam uetustam di-
camus quod de iure sit potius ista cẽsenda collatio quàm
electio. ar. cap. cum dilectus. de consuet. & est bona ratio
maximè quia in dignitatibus intra ecclesiam non serua-
tur forma cap. quia propter. ut ibi in gl. per hoc ergo ui-
detur quod iura quæ de confirmatione electionis loquun-
tur debent intelligi in dignitatibus per quas dicitur eccle-
sia uiduata ut sine confirmatione non possit electus se im-
miscere administrationi etiam si consuetudo se habeat
ita: ut. d. cap. cum uenerabilis. in alijs uero dignitatibus
intra ecclesiam ut illa decanatus posset consuetudo ali-
4 ter prouidere. † Postremo posito sine præiudicio quod
in casu nostro istud ius administrandi sine confirmatio-
ne superioris esset impræscriptibile & contra canones ta-
men administrãs uigore consuetudinis reprobatæ non de
bet aliquam pęnam pati quia dicta consuetudo tam uetu-
sta excusat eum a pœna & debet per illam cõsuetudinem
tolerari. & ita dicit glo. in d. cap. cum uenerabilis. in glo.
sicut abbas. nec debet puniri qui communi iudicio nõ pec
cat. xvij. q. ij. de uiduis. & de translat. inter corporalia. ad
fi. ibi maiorum sequutus errorem. & quod no. in cap. j. de
postu. præla. in glo. licet ista constitutio. Nec ob. quod post
quam est a iure damnata dicta consuetudo sit impræscripti
bilis. nam hoc nego licet enim constitutio damnet con-
suetudinem tamen si post dictam reprobationem continue-
tur longissimo tempore reassumit uires: ut est glos. no. in
cle. statutum. de elec. Ex prædictis apparent soluta om-
nia dubia excepto tertio de quo non curo: quia non ex-
pedit, debent ergo præsidentes in cancellaria iuxta for-
mam

nam supradictæ electionis literas expedire: & ita uidetur
de iure dicendum mihi Pet. de Ancha. &c.

CONSILIVM LII.

1 *Aggrauatio ad onus satisdationis de non offendendo est odiosa & restringenda.*
2 *Delicta debent tenere suos auctores.*
3 *Renunciatio litis & causæ facta per consanguineos & consortes quibus præiudicet.*
4 *Homicidium quando dicatur probatum.*
5 *Assertio non sufficit ubi ueritas requiritur.*
6 *Condemnatio lata per contumaciam in quibus casibus præiudicet.*
7 *Consanguinitas quando dicatur legitimè probata.*
8 *Frater nominari potest qui frater non est.*
9 *Confessio alicuius coniunctis nocere potest.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amē.
1 † Pro clariori decisione dubiorum præmitto
quod materia de qua in themate contra christophorum consanguineos & consortes suos
proponit quia aggrauatio ad onus satisdationis de non offendendo Lau. Berrum. Bartholomæum & eorum consanguineos & consortes est odiosa & restriogenda. c. odia. de re iur. lib. vj. l. cum quidam de. libe. & posthum. grauantur eni ex alieno delicto onere satisdationis & successiue alijs penis grauioribus nisi præstēt dictam satisdationem & hoc est iniquum & iniustum ut unus ex delicto alterius prægrauetur. xxiij. q. iij si haberes. & ca. fi. de his quæ fiunt a maio. par. ca. C. de inoffi. testa. l. si quis in suo circa fi. cum multis
2 simi. † Ex quibus patet q delicta suos debēt tenere autores
non ad propinquos notos familiares extendi quos reos sceleris societas non facit ut. d. l. sancimus. præmitto aliam regulam iuris quòd afflicto nō est addenda afflictio. vij. q. j. cum percussio. v. di. ad eius & ad. l. ro. de iac. nauis. §. cum aūt. In casu uero nostro per statutum additur afflictio afflicto inquātum Christophoro cuius filius Antonius dicitur occisus compellitur cum suis cōsanguineis satidare cōsanguineis Stephani occisoris de nō offendendo. l. debet igitur dictum statutum tanquā odiosum & pœnale restringi ur. c. odia. & c. statutum. de ele. lib. vj. & cap. quamuis. de præben. e lib. Præmitto etiam q ut posset peti dicta satisdatio statutum requirit cām euidentem inimicitiæ odij. uel alterius causæ debet igitur ut sit locus dictæ satisdationi de cā & & eius qualitate liquere ut. s. cā illa subsit. & quod sit euidens & manifesta ad hoc. l. iij. §. decē. ff. vj. bo. rap. & l. habebat. de insti. cap. licet eām. de probat. & in l. si forte de cast. pec. In casu ergo nostro pro causa legitima satisdationis deducitur homicidium comissum p Stephanū in persona Antonij. l. oportet igitur q de ipso cōstet euidenter & manifeste ut iuri. prælle. & l. j. §. item illud. ff. ad silla. ibi liquere igitur debet scelere interemptum ut senatusconsulto locus sit. His pmissis pro euidentia descendē
3 do per ordinem ad quæsita. † Et quo ad primum utrum re-
nunciatio litis & causæ per omnes coniunctos & consortes prædictorum Laurentij & Berti & Bartho. promotorum dictę litis præiudicet dictis Lau. Ber. & Bart. Et in isto dubio subtiliter & eleganter probatum est supra in allegationi. quod præiudicet quia in casu nostro ex uno facto. i. homicidio cum consanguineis utriusque partis oritur una inimicitia respectu agnationis q est nomen collectiuū sicut familia. l. lex cor. ff. de iniu. Item similiter una agrauatione afficiuntur consanguinei offensi. s. ad satisdandum consanguineis offendendis. una ergo iniura sub quodam nomine uniuersali collecta remissa per maiorem partem ex cōsanguineis unius partis & recepta per alterā uidetur q minor pars quæ litem hanc mouit teneatur sequi. ad hoc. l. si familia. ff. de iur. om. iu. Mouit enim consanguineos Stephani occisoris ad dictam renuntiationem litis ratio naturalis: ut patet ex tenore renuntiationis inquātum in eis est ad pacē & concordiam partium & uolentes quotidie cōsanguinei Antonij dicto Christophoro & alijs improperare &c. Christophorus enim pater dicti Antonij interfecti non inuitus ad satisdandum sed leuibus actibus ad concordiam in inefidā trahendus erat per Laurentium & ipsius complices. Vnde non absurde dici potest quod minor postquam pro se & maiori parte consanguineorum promouit litem super unica satisdatione treuge & satisdatione remissio & renunciatio maioris partis huic liti præiudicet minori fauore pacis & liberationis. l. maiorem. cum. l. seq. ff. de pact. & l. fi. qui bonis ced. pos. & cum iudicis officium sit latissimum in prouidendo ne partes ueniant ad rixas & arma. l. æquissimum. de usufructu. postquam ex actis sibi liquet ex rationabili causa maiorem partem ultra sextam duplum nolle odia & rancores psequi sed sedare non debet minorem partem in præstanda satisdatione audire per quā odium & inimicitia potest fortius excitari & attendi ut dictum est. Item cum statutum fundet se super causa euidenti & manifesta apparet talem causam non subesse postquā ex. xxxiij. nominatis in libello pro parte Laurentij Ber. & Bartho. xxj. cedūt liti & causæ propter dolorem Christophori leniendum hoc modo potius quam per litem accēdendum tanquā igitur per prædicta cesset iusta & euidens causa satisdandi non debet per iudicem audiri & istę rationes quo ad primum dubium in iuris subtilitate per rationes in allegationibus deductas & per rationes supra proxi. in æquitate fundatas quam iudex semper debet habere prę oculis. l. quod si ephæsi. ff. de eo quod cer. lo. maximè hæc sunt uera non probato quod iustior sit causa exigendi dictam satisdationem in eis quàm in alijs sed sub uno ut sic dixerim certo pariter nominati sub eadem causa & eodem iure indiuiduo, scilicet metus offensionis facit. l. si se
4 paratim. ff. de ap. † Procedendo ulterius est aduertēdum
utrum homicidium quod est fundamentum & causa satisdationis exigendi & consanguinitas sint probata. Et de homicidio quod non sit probatum clarum est quod nullus testis de hoc deponit imo quòd plus est in libello Lauren. Ber. & Barth. non deducitur sed narratur q hic asserunt Christophorus & alij sui consanguinei in libello specificati ibi pro eo quod dixerunt & dicunt quod Stephanus &c. & ibi pro quo homicidio q sic dicitur commissum &c. & per hoc inferunt se timere ex causa prædicta &c. sed de iure satis diuersum est uerbum dicere uel asserere uel in rei
5 ueritate esse. † sola enim assertio ubi requiritur ueri-
tas non sufficit ut est casus in. d. l. si forte. de castren. pecu. & nor. in fin. in autheo. unde si parens. C. de inoffic. testamen. & l. si in dona. C. de col. cum ergo requiratur uerum homicidium ad inimicitiam coortahendam: ut. d. l. j. §. item illud. ad fi. sola assertio suæ partis dictum nō probat homicidium per iura prællega. Ineptus igitur per hoc redditur libellus qui fundatur super assertione quæ etiam non probatur per testes uel aliter nisi quod uiderunt ire partes armatas per ciuitatem &c. sed non probato homicidio ire armatos per ciuitatem non refert necessario inimicitiam: quia ex alia causa quam illa poterant isti ire armati per ciuitatem & pauci non de omnibus notatis in libello super hoc deponunt. l. tanquam igitur incerta probatio de quibus & necessario non concludens non releuat probantem. cap. in præsentia. de proba. & cap. cum contingat. de offic. deleg. nec illa causa quod inerunt armati deducitur in libello sed solum quod di-
6 cerunt &c. † Non ob. quod homicidium probetur per ban
num & sententiam condemnationis: quia condemnatio quæ fertur per contumaciam non præiudicat etiam in casibus in quibus sententia solet omnibus præiudicare. l. qui repudiantis. ff. de inoffic. testamen. & l. cum filius de uerbor. obligat. per Barth. Item ficta confessio quæ resultat ex contumacia non præiudicat tertio. l. qui delatorem. de iure fisc.

Itē de æqualitate uidelicet qđ i cā inimicitiæ fuerit euidens & manifesta testes nō deponunt qđ est necesse ut d. §.
7 dotem. & dixi in euidentia. † Vlterius quæritur utrū pro-
bata sit consanguinitas hincinde quæ est causa exigendi &

præstandi illam satisdationem & in hoc aduertendū quod statutum cum sit odiosum ut prædixi debet stricte intelligi & probari & per consequens consanguinitas uere & per gradus distinctos ex utroque latere. ut in fi. dicit tex. in cap. licet ex quadam de testi. Sed hic nullus gradus est pro batus sed simpliciter q se pro consanguineis habuerunt & tractauerunt & hoc non uidetur sufficere. s. probare quasi possessionem consanguinitatis: quia hoc possessorium in alijs quàm patre & filio uiro & uxore & secundum quosdam etiam inter fratres non reperitur in iure proditum ut
8 no. Cy. in. l. non epistolis. C. de probat. † nam quandoque frater fraterna charitate diligitur & nominatur licet frater non sit. l. nemo. ff. de hæred. instit. unde tales nominationes consanguinitatis non concludunt consanguinitatem nec cadit cōsanguinitas in aliquem ex quinque sensibus corporis unde debet reddere sufficientem causam dicti sui alias nō probat. c. cum causam. de testi. per Innoc. Item statutū cū sit odiosum ut dixi non debet effusè nimis intelligi de omni gradu agnationis & cōsanguinitatis sed de illa ad plus q̄ est usque ad gradum quo consanguinei inter se succedunt l. scientia. C. ad tur. sed hic non probantur gradus distincti sed simpliciter quod pro consanguineis se inuicem tenuerunt. incerta ergo probatio cōsanguinitatis quæ potest includi & non includi sub statuto non releuat probantem: ut in d. cap. in præsentia. de proba. Et non absurde etiam dici potest quod statutum dum loquitur pro satisdatione petenda per consanguineos offendentes a consanguineis offensi non loquitur dispositiue sed enūciatiue & exceptiue a prædictis. s. ut in uer. hoc enim non præiudicet &c. talia autem uerba dispositionem non inducunt. l. ex facto etiam cognata
9 tum. de hæred. instit. c. le. j. de præben. † Ad aliud dubium de confessione Christophori an habeat obesse alijs coniunctis &c. non uidetur dubium per regulam generalem res inter alios acta &c. C. res inter alios acta. per totum. Et subsequenter idem sentio in sequenti dubio de assertione procuratoris sub his uerbis uidelicet occasione maximè homicidij. oam sunt uerba incidenter emissa quæ non dispŏnūt etiam si sint incidenter emissa ab eo qui potuisset principaliter disponere super illo actu. l. ex his uerbis. C. de test. mili. & d. c. j. de præbē. & l. iubemus. C. de libe. cau. Ex quibus omnibus sine ulteriori prosecutione concludo dictū christophorum & alios eius cōsanguineos in libello deductos ut supra patet a petitione Laurentij Ber. & Bart. & eorum procuratoribus proculdubio absoluendos.

CONSILIVM LIII.

1 *Publicatio attestationum omissa sententiam reddit nullam.*
2 *Publicatio attestationum species est defensionis.*

1 OMISSIO publicationis attestationū, † nō reddit sententiam ipso iure nullam quia per hoc non dicitur lata contra ordinem sed cōtra ius litigatoris. ideo tunc sententia mero iure ualet secundum Ia. bu. in. l. prolatam. C. de sen. & idem Bal. clarius & plenius ibi Gar. nō ob. quod dixit Bart. quod non publicare attestationes est auferre defensum. & sic sententia nulla cle. pastora. in fin. de re iudi. Nam si reus excipit & iura quæ sapiunt defensionem iudex repellat non per hoc sententia est ipso iure nulla sed ualet nisi a tali grauamine appelletur. c. inter monasterium & c. suboria. de re iudi. † Item q publicatio non sit species de-
2 fensionis apparet ex. c. si. de hæret. libr. vj. ubi est casus q nō publicantur dicta testium & fertur sententia quod nō posset fieri per papā si esset defensio de iure naturali: ut d. cle. pastoralis. Præterea stylus curiæ Romanæ facit ius in casibus non decisis in iure. c. ad falsariorum. de cri. fal. sed in curia sic seruatur quod fertur sententia nō publicatis attestationibus maximè cum pars non petit publicari in casu nostro, nec est uerisimile qd̄ hoc seruaret curia si omissio publicationis auferret defensionem. Item pars petijt publicari altera parte pñte & iudex neglexit ut interim lapsa est instantia probatoria & restat decisoria, sed prædicta negligētia iudicis sonat potius in iniustitiam quā in nullitatem postquam ut dixi in prin. publicatio non est de ordine substantiali iudiciorum. nam licet iudici semper attestationes publicare & in eius arbitrio relinquuntur credere testibus uel non credere. l. iij. de testi. Concludo pro ueritate sententiam iudicis mero iure ualere licet attestationes nō fuerint publicatæ sicut si instrumenta & alia iura partium repulisset ut in iuribus præalleg.

CONSILIVM LIIII.

1 *Fiscus cum priuato succedit priuato iure.*
2 *Forma mutata mutatur ipsa res.*
3 *Constitutio uetus si renouetur etiam aliquo addito noua non dicitur.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amē. Apparet ex themate gisellum in uita sua præstantia de la domina oneribus destinatū fuisse cuius destinatione siue præstantia nondum finita decessit. In residuo ergo oneris & exactionis ipsius præstantiæ non uidetur dubium filias hęredes licet maritatas succedere non ex persona ipsarum siue earum ex immunitatis priuilegio se tueri posse. nam hoc expresse disponit earum exceptio per statutum cōcessa: ut supra in themate. hoc etiam disponit ius commune quo cauetur q exceptio postquam quis est iam partis muneribus destinatis nō pro sit. l. incola. & quod ibi no. ff. ad mu. facit in rōne sui. l. cum quędam puella. de iurif. om. iu. & c. pe. de fo. cōpe. licet. n. non actu tñ habitu idē gisellus erat debitor in illa præstantia de la dña. & ad illam obligatur saltē destinatione & habitu ut dixi. idem aūt operaẽ potentia in habitu quod potētia in actu. l. labeo. de testa. b. &. c. nō solum. de ap. li. vj. hoc ergo debito succedunt hæredes nec possunt se proprio priuilegio excusare quia ex persona hæredum cōditio obliga
5 tionis nō putatur. l. ij. §. ex his de uer. obli. † Nam & fiscus quātūcūque priuilegiatus cū priuato succedit priuato iure utiliter. l. fiscus. ff. de iure fisc. Et certe de hoc nō credo posse dubitari ita esse de iure stante & durāte distributione de la dña in nihilo immutata per nouas reformationes editas post mortem giselli. Sed quia eo mortuo dicta præstantia per nouam reformationē alterata uidetur, quinimo extinctus dicitur per nouā formā in ipsius solutione sibi addita ut patet in dicta noua reformatione quæ nō præcise ad soluendum illam de la dña sed illam uel aliā regualglo. & hæ dictæ dñæ nuptæ se defendunt dicentes q hoc non potest dici præstantia de la dña antiqua tempore giselli, sed noua nelu
2 ti per nouā cōstitutionē inducta & aliter alterata. † Vnde mutata forma quæ dat esse rei mutat ipsa res. l. nihil. §. sed & si quis. ad exhi. & cū aliqnid additur uel detrahitur antiquæ legi per nouā dicitur noua lex nō antiqua. & Lius ciuile de iusti. & iur. & c. j. de cōsti. lib. vj. ubi plenè scripsi post glo. Item per nouā reformationē datur facultas alternatiue soluendi illam de regualglo quæ erat extincta & illam de la dña quæ durabat. & sic sub illa erat pura & simplex efficitur alternatiua mixta & āposita ex duabus simplicibus. & per ptis dicitur resultare noua spēs siue noua lex ex qua agit nō pura & simplici. a. d hoc quod no. Bar. in. l. ij. de uerb. obli. post gl. ubi simplicib' nō cōtinet mixta. ex quibus pro se cōcludunt dictæ dñæ nuptæ nullo mō tenere absolutionē. Sed certe istis rōnibus licet subtilibus nō obstan. contrarium uẽ de iure dicendum rōnibus infrascriptis. Prima quia est ultima reformatio alternatiue dispositionis de solutione præstantiæ de la dña non uenit ad eius correctionē sed eius modificationē dū tribuit facultatē soluēdi de illa uel alia iura uel regualglo. per istā ergo facultatē soluendi quod placuerit debitori non est a præcedenti reformatione recessum. l. iiij. §. ex conuentione. ff. de re iu. ibi cum aliquid accesserit rei iudicatæ non est a re iudicata recessum. præstantia enim de regualglo iam extincta non est in obligatione sed in solutione. unde super

per ea noua reformatio non immutat præcedentem obligationem. casus est in.l.miles.§ decem.de uer.oblig. Secunda ratio quia noua reformatio est cēsenda executoria præstantiæ de la domina cum aliquali modificatione & tēperamento benignitatis ut debitores possint soluere de antiqua iam extincta. sed iure cauetur quod ille qui iam ex altero exequatur non dicitur aliquid de noua facere sed exequi quod iam factum est.cap.literis.de rescrip.capi.nouit. de ap.ordo enim exactionis est mutatus per nouam reformationem. sed per hoc legis substantia non mutatur.l.ordo.ff.de publi.iudi. Tertia ratio est quod in casu nostro præstantiæ de la domina admixta est præstantia alia de regualglo & est utriusque obligatio diuidua natura & effectu.talis autem mixtura superueniens non extinguit ius competens ex prima:ut.ff.si serui.uen.l.si eo loco.§.si.ibi qui aquā ex aqua ius habet utendi aliàs usus est & retinet ius suum. ad idem.ff.quemad.ser.amit.l.is cui.ibi aut aquæ admiscueritaliam &c.mixtura ergo addita non mutat naturam præcedentis dispositionis cui admiscetur maximè per modum
3 benignitatis & temperamenti ut dixi. † Postremo expressum est in canone quando uetus constitutio renouatur etiā aliquo addito non dicitur noua sed antiqua.xij.distin. præceptis.& xxiiij.q.j.acutius.sic etiam si super antiquo feudo aliquid disponatur de nouo non iudicabitur per hoc de eo ut de nouo feudo sed antiquo ut no.in.d.cap.præceptis. & cap.j.de feu. Ex quibus omnibus sine ulteriori prosecutione concludo iuxta thema propositum quod dnæ maritatæ obligatæ sunt & cogi possunt ad soluendum onera & præstantias impositas post contracta matrimonia posteaquam dictę pręstantiæ trahunt originem a præstantia de la domina & super dicta præstantia districta ante mortem dicti gisell: quam si gisellus ipse uiueret soluere tenretur ut dicitur in puncto ut sic a prin.ti.pnsterior formatur euētus.l.j. C.de impo.lu.des.h.x.& nō titulus formalis de quo igitur sed debiti causa respicienda.l.cum.ff.de fideius.per prædicta apparent soluta contraria quæ in quadā subtilitate sunt dantur.sed prædictis rationibus factis in contrarium est responsum. Laus deo & Saluatori nostro domino Iesu Christo. Mcccccix.die.xij.Iulij.

CONSILIVM LV.

1 *Capitulum duobus. de rescrip.lib.6.quando locum habeat.*
2 *Præsentati duo si sint an locus sit gratificationi.*
3 *Constitutio disponens continuatiue in diuersis casibus quomodo intelligatur.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis Gloriosæ Mariæ & B. Antonij amen.
1 † Vltra prædicta subtiliter deducta confiderādum est quod iuris lator in cap.duobus.de rescrip. lib.vj.in nouo iure cōdendo ponit nouam materiam siue casum alias non decisum. item etiā nouam formam quomodo procedendum sit in eo. hnc autem casu.s.quando super noua materia ius reperit nouam formam non est ab ea recedendum.quinimo eius omissio uitiat dispositionē ut dicit glosf. singu. in cle.j.de iurepa. sed in casu illius.c.duobus.cum duo cōcurrunt in data & super eodem beneficio prout.§.allegatum neuter deberet admitti de iur.rigo.l.si fuerit.ff.de reb.dub. ad legatum eiusdem rei duo uenientes eiusdem nominis repelluntur ambo. ad idem.l.duo sunt titij. de test.tu.cum multis si. illud autem ca.uult alterum admitti certa forma & modis consideratis primi prærogatiua præuentionis in præsentando in cōcursu aut præsentationis gratificatio canonicorū ad quos spectat canonicorum receptio & præbēdarum collatio & ipsorum uel maioris partis est electio quē ex eis eligant. Hęc autem forma sic tradita cap.ecclesiæ quod grauatur debet ad unguem tota seruari in cap. capitulariter cōgregato primo quia de capitulo loquitur illa noua constitutio non ergo potest impleri in persona prorsus diuersa de qua lex nō loquitur puta de executore gratię alterius impetrantis.l.si uern.§.de uiro.ff.solu.mat. & licet executor ad prouidendum possit dici collator & emptor tamē de tali qui est ex accidenti & exorbitante illud cap.non loquitur sed de tali collatore qui regularis sit. literæ ergo ad bñficia quæ sunt stricti iuris non dicunt extendi ad personas alias quàm ius statuat l.quicquid astringendæ.de uer.ob.facit.c.quamuis. de præben.lib.vj.in ratione sui. Item iura aliter prouident de beneficiorum impetratione cum spectat ad capitulum aliud cum ad personam singularem. nam in cap. reperitur maior idoneitas cap.cum illis. & ibi in nouel. de præben.
2 † Præterea subtiliter aduertēdū quod in casu quo pariter in præsentando concurrūt statur gratificationi capituli uel maioris partis. sed pone quod iste concursus concurrat in executionibus pluribus ex dictis literis deputatis utrū ipsi potuerunt gratificare uel eligere alterum, proculdubio est dicendum quod non quia cum in gratificando debeat adhiberi causæ cognitio quis sit magis idoneus,nunus de executoribus non potest cognoscere de idoneitate uel habilitate alterius in suis literis non expressis cap.p.&.g.de offi. deleg.& tex.in d.c.expresso. dicit hi ad quos spectat canonicorum receptio & collatio præben. alterum quē uoluerit eligere teneantur. Item.d.c.duobus arctat ad aliam electionem de altero faciendam per capitulum sed executores etiam si essent centum non facerēt capitulum sed ut singuli cognoscerent de ista gratificatione.c.pasto.de rescrip. ad ipsos igitur uerba dicti.cap.non possunt adaptari in casu gratificationis ergo nec prouisio illius.c.uendicat sibi locum in eis postquam uerba deficiunt.l.ita autē.ff.de admin. tut.c.indemnitatibus. in fi.de elec.lib.vj.Item si non aptentur in casu gratificationis ergo non debent adaptari in alio casu præuentionis. de quo ibi primo in illo cap. in quo de præsentatione facta & receptione per cap.præmisit. & etiā post casus gratificationis dicta mentio repetitur cum uerbo ut præmittitur ex qua repetitione sępius facta colligitur mens legislatoris quod illam prolixitatem & literarum dubietatē uoluerit p.c.expediri. & sic per ordinarios collatores quos grauauit in receptione alterius impetrantis.uoluit igitur eos in hoc releuare ut coram eis tam præsentatio de altero præueniente uel gratificatio de utroque concurrente expediretur. & hoc est æquum ut qui in uno grauatur in altero releuetur.l.eum.qui.ff.de iureiur. Non ob.si dicatur licet in concursu in gratificatione legislator noluerit deferre capitulo præuentionē alterius supplicantis uidetur quod æque bene possit fieri coram executore sicut coram capitulo. & multofortius quia maior est eius autoritas in hoc actu. ar. ca. studuisti.de offic.le.ad hoc dico ut dictum est supra quod noua constitutio actum præuentionis & actum gratificationis uoluit capitulo reseruare. nec cogitauit in isto casu specialissimo & nouo de præsentatione fienda executori.
3 † Item cōstitutio & quælibet dispositio disponens cōtinuatiue in diuersis casibus intelligitur uniformiter disponere etiam in personis & rebus disparibus.l.iam hoc iure. ff.de uul.& pu.&.l.si legatarius. de le.iij.si ergo in gratificatione necessarin ille text. intelligitur de canonicis uel maiori parte ipsorum,ergo eodem modo intellexi in casu præuentionis alterius quod uerba expresse dicunt ergo non debemus recurrere ad coniecturas.l.ille aut ille.§.cū in uerbis. de lega.iij. Concludo igitur quod a forma nouę constitutionis casum aliàs dubium decidentis non est recedendum sed in uerbis eius inherendum & deseruiendum.l.constitutionibus.ad muni.& l.j.§.si is qui autem.ff. de exerci.

De sepulturis & de regularibus.

CONSILIVM LVI.

1 *Parochianus defunctus qui sepulturam elegit apud prædicatores an debeat primo ad ecclesiam parochialem deferri.*
2 *Populus liber quis dicatur.*
3 *Officium unum & idem in locis diuersis non diuidetur.*
4 *Prædicatores in quibus æquiparentur minoribus.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris Virginis Gloriosæ Mariæ & B. Aotonij amen.
1 † Ioan.an.in cle.dudum de sepul.in.§.huiusmodi.super uerbo integre refert. Io.mo.sic tenere quod non solũ ubi est cõsuetudo. sed ubi noo esset primo deferendum esset funus ad propriam ecclesiam ut ibidem haberet missam & reciperet ultimum uale.alle.in ar.de pę. dist.v.noo oportet. oec illud delectio ni sepulture repugnat sed cõcordat ita refert ibi Io. an.do. Old.dicit contrarium in suis quæstionibus uidelicet de iure ooo debet prius funus deferri ad ecclesiam pro missa solenni. nam tex.in.d.§ huiusmodi. dicit liberam habent sepulturam.uerbum autem liberam denotat quãdã prærogatiuam absolutam & dominium super actũ cui additur.ff.de procu.l.procurator cui liberã:& de elec.cum nobis olim in fi.Vnde gl.in.d.cle.j.§.si uere libere dicit per hoc uerbum in casu illius.§.non esse necessariam licẽtiam sacerdotis parochialis licet Io.mo.ibi contra sed nõ bene ut patet io gl. sequenti. quæ incipit impartiri. & ponderandum quod liberam facultatem iurislator dat fratribus ipsis dum dicit quod habeãt liberam sepulturã & oẽs ad eam recipere ualeant qui sepelire elegerunt in locis & ecclesijs memoratis &c.coostat aũt quod non hñt liberam potestatem funus recipiendi si impediẽtur deferre per rectorem parochialem qui uendicaret sibi in funere illud ius deferendi primo funus ad ecclesiam suam: ista secũda prohibitio siue perpetua siue ad tẽpus contradicit libertati simplr consideratę.ff.
2 de sta.ho.l.si libertas. † item ille populus dicitur liber qui nulli alterius potestati subiectus est.ff.de cap. in.l.non dubito.§.liber fit.& illa sepultura debet dici libera quæ nullius est ptãti supposita. Præterea si fratres dum uolunt funus recipere retardant propter missam & delationẽ fuoeris in propria ecclesia certum est ꝙ per hoc spacium tẽporis turbantur in iure suo.s.libere deferendi funus iuxta tex. l.dicentis prohiberi io sepulchrum vł siue in locum inferre ꝓhibeat siue in itinere arceatur.l.j.§. prohiberi.ff.de mor. infe.præterea mortuo parochiano dissolutum est in eo oẽ ius parochiæ & rectoris quia mors omnia soluit.in aut.de nup.§.deinceps. funus autem statim quod est funus spectat ad fratres iudicio ipsius defuncti. quo ergo iure possit rector parochialis aliquod ius etiam minimum uendicare in funere non esset reperire. Item ultimum uale non aptat ad funus qoia uale illud noo intelligit neque sentit. nã iam est futuro iudicio relaxatus.xxv.di.qualis. est ergo impropria locutio & oõ uera rõ ut ad hoc ut recipiat illud uale ad ecclesiã deferatur postremo per illam cle.& per alia iura.defuncto parochiano limitata reseruatur sibi certa portio de relictis ecclesię sepulture. & ultra illud dicit tex.cle.quod nihil ualeant parochiales curati exigere ut ibi in.§.portionem aũt habui.sed certe multum sibi uẽdicaret ultra per illam dilationem & missam. primo hoeorem.secundo oblationem amicorũ & affinium & candelas. Item multũ detraheretur hooori funerum si oporteret ipsos expectare &
3 recipere funus de dicta ecclesia. † Vltimo vł probabiliter dici posse quod missa est pars officij mortuorũ. sed cũ dicere officiũ spectet ad fratres imo & missam ꝓ anima defuncti celebrare quia unum & idem officium oõ debet diuidi in diuersis locis & personis. Ex quibus rõnibus cõcludo dictam opi. Io.mo.quã Io.an.nõ approbat sed simplr recitat nullam habet in se rõnem ſm multa iura & rõnes io cõtrarium prout.s̄.deduxi.& maxime hoc uerum est si electores parochiales oõ haberent hoc ex præscripta consuetudine. nam si non est consuetum tempore longo & pacifice non debent inducere nouitates & nutrire discordias cõtra mentem & uerba illius cle.& c.cũ cõsuetudinis. extra de ꝯsue. Super secundo quęsito sunt opi.quas refert Cy.in.l.deo nobis.C.de epis.& cleri.& Io.an.in c.in præsentia.de proba. in oouel.& Spec.in ti.de sta.mo.uer.iij & iiij.Fed.de se.in consilijs.ꝯsi.29.& nouissimo.bal.in aut. si qua mulier.C.de sac.san.ec.& archi.xix.q.ult.c.quia ingrediẽtibus.& xxvij. q.j.de uiduis.& licet uarie & diuerse fueriot opi.tñ ut dicit Spc.dicti fratres mendicantes bona ingrediẽtium uel aliũde obuenientia ex testamentis non pñt petere ut possideãt sed ut uẽdant.& ita seruant de facto sed de iure vł hoc procedere. Bal.dicit ubi supra ꝙ si ita se habet consuetudo prædicatorum ꝙ possint ita capere ut uendant & pretium i eorum utilitatẽ cõuertant standum est cõsuetudini aliàs hoc nõ possint.& ita no.io.d.aut.si qua mulier. ubi hoc probat
4 pluribus rationibus. † Sed aduertendum ꝙ fratres prædicatores licet in multis casibus æquiparentur fratribus minoribus ut cle.dudũ.de sepul.tamen in hoc differunt quia prædicatores sunt incapaces immobilium ex suis cõstitutiooibus non ex regula originali canonici regulares de regula Beati Augustini. & sic possunt hr̃e proprium io commuoi c.sane.de reg.iu.in oouel. sed consuetudines & constitutiones etiam a sede apostolica cõfirmatę pñt de facili mutari quasi ueniant ex accidenti sed nõ a regula quæ inest naturaliter ab origine.unde non põt immutari sicut nec ea quę insunt ab origine naturaliter.instit.de iur. na. gen. & ci.§. sed naturalia.& ideo si consuetudo præscripta habet quod prædicatores teoeant & possideant booa eis obuenientia per talem consuetudinem detrahat eorũ constitutionibus etiã apostolica cõfirmatione uallata.nã sicut cõstitutiones consensu expresso firmanť.ita ꝑ consuetudinem infirmantur.l. de quibus.ff.de leg. & sic concludo quod respectu acquisitionis & retentionis bonorum uel uenditionis quo ad eos standum sit consuetudini quæ derogat eorum constitutionibus & maximè quia per talem consuetudinem in hoc redeuot ad naturam suam quod fit de facili.l.si unus.§.pactus ne peteret.ff.de pac.

CONSILIVM LVII.

1 *Monachus unus monasterij an possit negocia alterius administrare, & num.2.*
2 *Iudex aquitatem debet habere praeoculis.*
3 *Prouisio papa de beneficio uacante uel uacaturo non sortita effectum an debeat ad papam reuerti.*
4 *Abbas solus non potest costituere syndicum aut procuratorẽ ad locandum bona capituli & conuentus Mariae.*
5 *Abbas asserens se totum capitulum repraesentare ei non praiudicat.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis Gloriosæ Mariæ Beati Antonij amen.
1 † Quædam ex prædictis exceptiooibus respiciunt inhabilitatem persooarũ actum gerentium: puta contrahentes cum Lambertino ordinis ꝑdicatorũ syndico monasterij & abbatia. de quo.s̄. itẽ & inhabilitatẽ iudicis circa missiooẽ io bonis monasterij locã.ut proponiť facien. Quædam uero exceptiones respiciuot oullitatẽ & iniquitatẽ ꝯctuũ prædictorũ: quia asseriť monachũ nõ posse suscipere mãdatũ procuratoris alterius monasterij.nec etiam proprij.c.j.de syn.& c.ij.de post. stat.n.regula generalis quod oon habet uelle uel nolle.nec se debent forensibus negotijs implicare. xvj.q.j.præsen. &
2 d.c.ij.facit cle.religiosus.de procu. † Et satis probabiliter dici potest ꝙ non potest prouincialis dicti ordinis dare licentiam sno fratri admioistraodi negotia alterius monasterij uel contractus ioeundi quia talis licentia præbet materiam uagaodi contra iura præallegat.& contra stabilitatem loci & regulæ.facit.c.ij. de sta.mo.in rõne sui.& cle.ut professores. de regul. & hoc de primo puncto ultra allegata superius in facto ꝯ mandatum dicti fratris Albertini quo ad inhabilitatẽ iudicis secularis qui fecit fieri missionẽ in boois monasterij rõne dictarum locationũ oõ vł dubium fuisse nullũ ex defectu incõpetẽtiæ iudicis & omissæ solennitatis.certum est.n.quod dña ursa & eius procurator prætendentes ius sibi q̃situm ex dictis locationibus i rebus monasterij pro dicta missione debuerũt adire iudicẽ abbatis & monasterij ꝯ qđ agebãt ꝑ regulã gñalẽ. actor seqť forũ rei &c.c.cũ sit gñale.&.c.sane de fo.ꝯp. & l.iuris ordinẽ C.de iurisdi.om.iu. rõoe ergo incompetentiæ iudicis non sui monasterium põt dicere missionem nullã: ut.C.si a nõ cõpe. iudi.per totũ &c.c.at si clerici.de iudi. Itẽ etiam est nulla. quia facta oon rite postquam.n.coloni dicte possessionis noiauerunt monasteriũ tanquã dñm in iudicio cõtra

eius

eius abbatem fuit actio dirigenda seu missio petenda, alias talis missio non præiudicat monasterio. l. ij. C. vbi in rem actio. & l. ij. §. quod si super. ut lit. non contest. coniuncta. l. fin. C. si per uim uel alio modo. & l. iuste possidet. ff. de acquiren. pos. Ex quibus infertur quod dicta missio fuit nulla nec præiudicat monasterio. Dixit ulterius quod quædā ex dictis exceptionibus concernunt nullitatem contractus dictæ locationis & hoc clarum. Postremo ex defectu consensus capituli & conuentus. item quia uidetur facta ad longum tempus, id est ad xv. an. eo. die loco & testibus. & sic ui detur una locatio in effectu uel si plures sint celebratæ uiden tur factæ in fraudem cle. j. de reb. eccle. non alie. nam talis diuisio temporum in rebus limitate concessis à iure præsu menda est fraudis præsumptio. ar. c. aposto licæ. de dona. &

3 quod no. in. l. nomen debitoris. de lega. iij. per Bar. † Et cōfirmatur hoc ex æquitate quā iudex debet habere præoculis: maximè super rebus in suo iudicio reseruatis. l. quod si ephesi. ff. de eo quod cer. lo. sed cum licentia sit concessa abbati locandi bona monasterij ad modicum tēpus & quod sit modicū iudicis arbitrio reseruetur ut in d. cle. j. not. certe in casu nostro non debet iudex arbitrari quinquennium esse modicum tempus sed lōgum dum de quinquennio in quinquennium extenditur ut in iuri. prælle. maximè non accedente assensu capituli & conuentus qui debet regulariter interuenire in omnibus agendis. e. quanto. & c. ea noscitur. de his quæ fiunt a præla. Vlterius in facto proponitur monasterium grauiter læsum ex prædicta locatione ex qua si cōtra eum agitur potest per modum exceptionis implorare restitutionis beneficium tanquam læsum enormiter. c. ad nostram. de reb. eccle. nō alie. & cap. nulli. eo. ti. Vt unum ultimo non omittam quod non apparet fratrem Lambertinum pretium siue mercedem recepisse dictarum locationum sed tantummodo cōfessum fuisse, quæ confessio sine assertio procuratorum est modici effectus nec idem operatur quod receptio manualis: ut l. a diuo pio. §. sed si emptor. ff. de re iudic. per Bart. ex quibus omnibus concludo bene iudicatum pro parte monasterij missionem fuisse nullam & reuocandam & male appellatum pro parte di-

4 ctę dñæ. † Non ob. in causa abbatię fesulanæ factum ita se habet prouisio papæ ad uacantia uel uacatura eum inhibitione & reseruatione non est effectum sortita quod multis de causis euenire potest utrum ad papā uel ordinarium reuertatur prouisio dicti beneficij. Dominus Nico. uerus abbas monasterij Sācti Bartholomęi de Fesulis de mense Augusti. Mcccclij. sine aliquo consensu sui capituli uel cōuentus quod in ueritate dicta abbatia habebat & hodie habet licet abbas diceret ut asseritur in instrumento mandati se repræsentare capitulum &c. facit suum procuratorem & syndicum fratrē Lamber. Bartholomęi de Bon. ordinis fratrum prædicatorum ciuitatis Bon. ibidem præsentem & acceptantem ad multa faciendum & instrumentum dicti asserti mandati & syndicus cōfecit ser Georgius de Castrocētis de flo. licet pro parte abbatis dicatur mandatum nō esse uerum sed falsum. postea de anno. Mccccv. & mensis Decembris dicti anni dictus frater Lambertinus procuratorio nomine dicti abbatis locauit certa bona dictæ abbatiæ posita in populo Sancti Nico. de Calézanocollo Ioanni conducenti pro se & nominādum per eum pro parte. v. an. inceptorū die. j. Nouembris. Mccccv. & pro affictu & mercede flore. xxv. pro quolibet anno licet in rei ueritate cōuenire pro dicto affictu flore. xl. & ultra etiam successiue incontinenti & eadem hora eiusdem testibus dictus frater Lambertinus aliam secundam locationem fecit de eisdem bonis dicto collo. ut supra producenti pro parte. v. an. incipiendorum post illos. v. an. alterius loca. & pro simili effectu fecit eadem bona & loco dictus frater Lamberti aliam locationem dicto collo de eisdem bonis pro eodem affictu & pro tempore aliorum. v. an. quæ tres locationes sunt in totum pro. xv. an. & cadit affictus in totum flor. ccclxxv. licet etiam in hoc si uera & ualida esset multum abbatia læderetur, ut supra dictum est. postea eadem die & hora dictus frater Lamberti fecit finem dicto collo conductori recipienti pro se & nominandis per illum de toto dicto affictu dictorum. xv. an. & confessus fuit precium & per aquilianam stipulationem fecit finem & omnia prædicta fuerunt facta eodem contextu & uno instanti. Post hoc dictus collus conductor nominauit in conductricem dictorum bonorum pro omnibus supradictis loca. dominam Vrsam uxorem præfati ser Georgij ser castieiati qui de instrumento supradicti mandati dicitur fore rogatus & recognouit se conduxisse pro ipsa. d. Vrsa. Postea uigore suprafactorum instrumentorum & iurium dicta. d. Vrsa & ser Orlandus eius procurator de anno. Mccccvij. & secunda mensis Iulij pro tunc iudicis colla. domini potestatis fecerunt pronunciari tenta in dictis bonis scilicet loca. & uigore pronunciatis de licentia iudicis facta fuit immissio in dictis bonis de quodam procuratore dictæ dominæ Vrsæ & factum fuit sequestrum ex parte dicti iudicis de fructibus dictorum bonorum & factum fuit præceptum laboratori. cōparuit ser Vannes syndicus & procurator abbatis monachorum capituli & conuentus dictæ abbatiæ & contradixit immissioni sequestro & præcepto. Et incidenter petijt reuocari tenutam & immissionem. & hoc maximè quia in ipso primo actu abbatis cōparuit ser Matthæus procurator alexi laborator dictorum bonorum & nominauit abbatem monachos & conuentum abbatiæ in possessores dictorum bonorum. & breuiter in causa ser Vanes syndicus prædictus obtinuit sententiam & reuocauit dictam tenutam & missionem. Post hoc ser Orlao. procurator dictæ dominæ Vrsæ a dicta sententia appellanit & prosecutus est dictam appellationem & nititur probare abbatiam non habuisse monachos tempore procu. factæ per abbatem. Item de licentia data fratri Lamber. & de auctoritate magistri Vbertini qui licentiam concessit fratri Lamber. & ad acceptandum dictum legatum & alia fecit prout in actis appellationis latius cōtinetur pro parte abbatis petitur pronunciari debere bene iudicatum & male appellatum infrascriptis rationibus & causis. &

5 primo quia† dictus abbas solus non potuit cōstituere syndicum uel procuratorem ad locandū bona capituli & conuentus dictę abbatiæ & quòd in rei ueritate tempore dictæ constitutionis dicti procuratoris abbatia habebat capitulum & conuentum monachorum. & hoc est probatum in causa principali per testes deponentes super. vj. c. intentus dicti ser Vannis procurator dictę abbatiæ. Itē per plura instrumenta producta in causa in quibus continentur nomina quorundam monachorum qui etiam hodie uiuūt: ita ꝙ clare apparet abbatiam habuisse conuentū & capitulum

6 monachorum. † Non ob. ꝙ obijcitur de assertione abbatis ꝙ asserit se repræsentare totū capitulum, quia hæc assertio non pōt nocere capitulo. & conuentui. Item nō ob. quod pars ser Orlandi nititur ,pbare dictā abbatiam nō habuisse conuentū monachorū &c. quia hoc non est probatū. Itē quia nō potuit super dicta intentione admitti cū sint directè contraria capitulis exhibitis in eā principali per dictū ser Vannem. Itē quia pręsumptio est abbatiam hre cap. Secunda rōne ex defectu incōpetētie iudicis qui executus est dicta infra. Nec ob. quod obicij de reformatione edita in Mccclxxiiij. quia nō cōpræhēdit casum nrm & nō loquitur de bonis in quibus quis habet ins ab ecclesia ut in priuatione dictæ reformationis eōtinet sed in bonis in quibos ius quæsitū fuit anteꝗ bona essent translata in ecclesiā &c. Tertio quia frater Lamber. ordinis prædicatorum non potuit esse procurator nec mādatum suscipere. nec obstāt asserte literæ concessionis licentiæ cōcessę per fratrē Vber. de abba. assertum uicarium generalē &c. quia de hoc fuerit uicarius uel prouincialis non ob. Item quia non innotuit fratri Lamber. quod haberet licentiam & re uera nō habebat. Item quia istę literę sunt satis recētes & forte post eām motā scriptę fuerunt nec reperiuntur in registro prout aliæ literæ, & ideo noluerūt producere registrum literarū sed nisi suot probare consuetudinem scribendi literas prout hic scriptę sunt post instrumentum procur. Item quia hoc primo & ante oia debebat etiā innotescere iudici qui pronunciauit

nũcia uit tenutã & ſequeſtrũ ꝙ minimè actum eſt. itẽ quia
licentia fratris Vber. debeat præcedere mandatũ uel ipſo
mandato interuenire.

CONSILIVM LVIII.

1 *Prouiſio papæ de beneficio uacante uel uacaturo non ſortita effectum an debeat ad papam reuerti.*

IN CHRISTI nomiue eiuſq; matris uir
ginis glorioſę Mariæ & Beati Antonij amẽ.
1 † Circunſcriptis regulis cancellarię de iure
cõi eſſet qõ dubitabilis cum papa beneficia
promouẽdi ad aliquam eccleſiã reſeruat pro
certa perſona & dicta promotio nõ ſortitur effectum pro-
pter obitum eius de cuius promotione ſperabatur ex eo ꝙ
iam ꝓ eo erat facta cõmiſsio utrũ tãquã de beneficio reſer
uato ualeat prouiſio papę alteri poſtea facta. Pro cuius du
bij declaratioue ponderanda ſunt quæ ſcribit Io. an. poſt
Inn. in cap. inter dilectos. de exceſsi. præla. cum. ſ. papæ. le.
ſui executoris prouiſio ſiue gratia prouiſionis faciendæ nõ
ſortitur effectum utrum beneficium affectum per tale factũ
papæ remaneat reſeruatum per talem manus appoſitionẽ.
Et ex bis quæ ibi ſcribit Io. An. colliguntur plures caſus in
quibus prouiſio uel mandatum papæ de prouidendo repe-
riuntur uon ſortiri effectum. primo propter ſubreptionem
prouiſionis. ſecundo propter formã mandati apoſtolici nõ
ſeruatam per executorẽ. tertio quia perſona cui fuit proui-
ſum uel mandarum prouideri eſt perſona inhabilis & indi-
gna. quarto propter defectũ conditionis ſub qua prouiſum
exiſtit uel mandatũ prouideri. quinto quia perſona cui pro
uideri mandatur deceſsit uel prouiſionẽ ſibi factã nõ proſe
quitur: ſexto propter mortẽ executoris antequã prouideat
ſecutã uel forte prouidit indigno. † In omnibus enim iſtis
2 membris põt dubitari utrum ordinarius de illo beneficio
ſe intromittere poſsit poſtquam factũ papæ uel ſui executo
ris non habuit effectum. uel dictum beneficium ut affectũ
ſemel per appoſitionẽ manus papæ in eius poteſtate rema-
neat donec ipſi beneficio ſic uacanti prouiderit de perſona
digna & debito modo ſuper hoc ut dixi ſunt opi. in d. cap.
inter dilectos. Et primo cum prouiſum eſt notoriẽ indi-
gno uel contra tenorẽ mandati refert Io. an. aliquos tenere
quod tali prouiſione non obſt. res redeat ad naturam ſuã. i.
ad ordinarium. c. cum cũctis. in fi. de elec. & c. cũ dilecta. in
fi. de reſcrip. ſic qñ legatum uel fideicõmiſſum ſit caducum
uel pro non ſcriptum remanet apud eũ qui grauabatur. l. j.
§. iu primo. & §. pro ſecundo. de ca. tol. ex facto. n. papæ ap
ponentis manus in beneficio uacante dicitur eccleſia graua
ri. c. mandatum. & c. literis. de reſcrip. & eo. titu. c. duobus.
lib. vj. ſi ergo pro certa perſona uel incerta grauare decer-
uit & factum ſuum uon habuit effectum non eſt uerſimile
quod uoluerit apud eũ beneficium uacans perpetuo impe-
dire ſed intellexit de illa uice tantum ſiue effectum habue-
rit ſiue nõ arg. c. cum iniuncto. de elec. & l. bones. §. hoc ſer
mone. de uerbo. ſignifi. & vr̃ iſta opi. habere æquitatem. nã
cũ papa poſsit probabiliter ignorare ſingula facta quæ per
orbem de ecc. diſponit & propter multitudinem gerendo-
rum eum fallat obliuo: ut no. in c. j. de cõſti. lib. vj. erit poſſe
quod poſtquã ſuũ non habuerit effectum ꝙ hoc ipſe igno-
ret. & ſic beneficium perpetuo ſiue diu remanebit uacãs &
hoc eſſet contra intentionẽ ſuam quæ eſt ut cito prouideat
& uacationũ periculis occurratur. de elec. ne pro defectu.
& c. quia propter. præterea cũ papa pro certa perſona ſcri-
bit ſuper certo beneficio uacãte uel uacaturo cũ decreti re
ſeruatione & alijs quæ bñficium ipſum reddunt affectum, ſi
perſona illa moriẽ uel renunciat literis uel aliter appareat
crimínoſa & indigna vr̃ deſerta reſeruatio & oĩs affectio
expiraſſe quaſi oĩa fauore illius perſonæ & ad ipſam acceſ-
ſoriè appoſita. arg. c. ſi cui. de offi. deleg. lib. vj. & qđ no. in
c. ij. de præben. eo. lib. & c. præſenti. de offic. leg. lib. vj. pro
hac parte faciunt not. per Cõpo. i c. capĩm. de reſcrip. i ultĩ.
char. ubi i duobus ſolis caſibus dicit impediri ordinarium
in prædictis exẽplis cum. ſ. in literis papæ eſt uerbum reſer-
uamus. itẽ cũ mandat ꝓuideri bñficio de perſona idonea.
nam hoc caſu vr̃ ordinationẽ dicti bñficij ſibi reſeruaſſe &
manus appoſuiſſe. c. ut noſtrũ. de appel. In ꝯtrarium ex di-
ctis iu. d. c. inter dilectos. põt argui ꝙ poſtquã papa per ſe
uel eius executorẽ uoluit prouideri uacãti bñficio nunquã
de ipſo ad inferiorem debet deuolui prouiſio, quia hoc uõ
reperitur expreſſum ergo denegandum. c. quia diuerſitatẽ.
3 de conceſ. præben. † Item nullus maior ordinarius quã pa
pa in beneficiorum collatione. c. ij. de præben. li. vj. & in du
bio facto ſuo magis quã alterius ordinarij fauendũ eſt cle.
j. ut lit. pen. Poſtquam igitur uacante beneficio intromiſit
ſe ſemel licet prouiſio ſua nõ fuerit ſortita effectum nõ ui-
detur æquũ neq; iuſtũ ut exeat de manu eius prouidẽdi po-
teſtas & reuertatur ad ordinarium. cum. n. ſuper nullitate
prouiſionis aliqua cauſæ cognitio requiratur vr̃ de iure ſu-
per boc papa adeundus nõ aũt ab ordinario factũ eius poſ-
ſet reprobari & ſuppleri eius defectũ arg. c. cũ ueniſſent de
iudi. Itẽ papa diſponẽdo de beneficio uacãte uel uacaturo
& bñficio & perſone uoluit prouidere. licet igiẽ reprobeẽ
perſona uel deficiat prouiſio eius ut ſurreptitia uel ex con-
ditionis defectu uon tñ deficit beneficij uacatio & prouiſio
facienda. ergo boc debet remanere in ptãte. arg. c. cũ dile-
4 cti. de dolo & ꝯtu. & l. celſus. ff. de arbi. † Itẽ ſi ſunt duo or
dinarij hñtes iuriſd. in ſolidũ habet locũ inter eos ꝑuentio
ꝑ citationẽ. l. j. ff. de offi. ꝯſu. l. q̃dã de iureiur. & c. pe. de fo-
ro ꝯpe. ſed papa & ordinariũs ſunt ordinarij collatores in
bñficijs ꝯferendis. papa tñ eſt maior ut. d. cle. j. ut lit. pen. &
c. ſi a ſede. de ꝑben. lib. vj. Si igiẽ papa ꝑuenit ordinarium di
ſponendo de certo uel incerto beneficio vr̃ qđ ordinarius
tãquã ꝑuentus nõ poſsit ſe de illo beneficio intromittere li
cet factũ papę uõ fuerit ualidũ. nã ſm̃ Hoſt. ad perpetuãdã
iuriſdictionẽ nõ reqriẽ ꝙ actus ualeat. c. licet. de offic. dele.
ꝑ Hoſti. & alibi actus nulli inducũt effectũ iuris & impedi
mentũ. c. j. de ſpon. li. vj. & ꝓuiſio q̃ eſt nulla impedit ſecũ-
dã. de cle. audi. Itẽ indignũ dicit imo quod ex quo papa ad
ſe reuocauit ꝓuiſionẽ uel alij delegauit ad inferiorẽ reuer-
taẽ ſine iĩia papæ. de po. præ. bona. in uer. nocebat. nã ad lo-
cũ unde exeunt flumina reuertunẽ ut iterũ fluãt. nã & iuriſ
dictio delegati redit ad delegãtẽ. de offi. deleg. caſu ꝑ qõnũ
§. porro. Ex qbus oĩbus hincinde arguẽtibꝰ remanẽt de iu
re dubia & propter dictã dubietatẽ tollendã emanauerunt
regulæ cãcellarię multorũ ſummorũ põtificũ q declinãt in
iſtã ſecũdã partẽ i caſibus ſitibꝰ propoſitæ qõnis, imo quaſi
idẽ diſponẽtes maximè illa urbani quĩ de qua. ſ. loquiẽ. n.
gñaẽr quod ſi de quocũq; bñficio uacãte uel certo mõ uaca-
turo pro vr̃ & prouideri mãdeẽ & prouiſio ex aliqua cã nõ
ualeret uel effectũ ſortiri nõ poſſet ab illa die intendit eſſe
beneficiũ reſeruatũ. iſta ſunt uerba regulæ q̃ decidũt dubiũ
qõnis nr̃ę ꝙ illud beneficiũ huic impetrãti debeaẽ tanq̃ be
neficiũ reſeruatũ licet non illo mõ uacauerit quo ſperabaẽ
mandatũ fuerat ꝓuideri. Rõ huius colligiẽ ex qõne Alex.
dũ ſtatuit quod per manus impõnẽ præfatę ſedi effecta &
ſpãliter reſeruata intelligãtur & ſint. Itẽ regula Gre. xj. du-
bium nr̃m vr̃ expreſsè decidere dũ ſtatuit quod ſi de aliqbꝰ
bñficijs q̃ ſperanẽ uacare per aſſecutionẽ aliorũ bñficiorũ
uel aliàs cũ uacabũt mãdauerit ꝓuideri & uacare cõtingat
per obitum ipſius obtinẽtis uel aliàs quã per aſſecutionem
fore diſpõni ſuæ reſeruata decreuit. ex qua reg la clare pa
tet qđ licet unus modus mãdati de prouidẽdo nõ includat
aliũ modũ. de reſcrip. c. ſuſceptũ. lib. vj. tñ unus uel plures
modi expræſsi i prouidendo includũt oẽs alios expreſſos
ad inducendã reſeruationẽ etiã ſpãlẽ. hoc idẽ clare diſpo-
nit rote deciſio. & breuiter oẽs alij de qbꝰ. ſ. ſit mẽtio. idẽ
ſtatutũ excepta quadã regula urbani edita. 13. Kalen. Mart.
ꝯtrarium diſponẽtis: ſed corrigiẽ per ꝑdictas maximè per
ꝑdictã Alex. q fuit poſterior. c. j. de ꝯſti. lib. vj. Ex his oĩbus
apparet ultima opi. de iure uerior poſtq̃ ſuꝑ eius ꝯfirmatio
ne tot iuris regulæ ſucceſsiue emanauerunt & per ꝯñs dñi
ꝑſidentes cancellarię debẽt pro impetrãte expedire literas
tanquã de bñficio reſeruato nec deuiare a tot regulis q̃ de
iure multis rõnibus ꝯfirmãtur prout. ſ. deduxi & probaui.

CON-

CONSIL. LIX.

1 *Vacatio priorum beneficiorum incompatibilium an inducatur per asse cutionem tertij.*
2 *Stare an prohibeatur quod non mutatur.*
3 *Cura animarum penes quos esse dicatur.*
4 *Beneficium habens curatum an sic capax non curati.*
5 *Ius in re difficilius tollitur quam ad rem.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosę mariæ & beati antonij amen.
1 † In publicis relaxationibus uenerabiliũ dño
rum auditorũ de rota.tale fuit dubiũ proposi
tũ & plene discussum utrum per assecutionẽ
tertij bñficij & eius pacificã possesionem babitã quod re-
quirit ex statuto ↄtinuam & personalem residentiã induca
tur uacatio duorum priorũ incõpatibilium & curam habẽ
tium siue alterius per cle.non p̃ses.de præben.que tñ nõ lo
quitur in casu nr̃o in quo de sola continua residentia perso-
nali q̃rit̃ an inducat uacationẽ priorũ curatorũ pluriũ uel
unius tm̃ cle. aũt loquitur in dignitate uel bñficio curato
postea assecuto in quibus nõ est dubiũ quod de iure cõi in
ducebatur uacatio primi incõpatibilis per. c. de multa de
pre.quod.extenditur ad casum in quo quis plura priora ex
dispensatione obtineret ut oĩum inducat̃ uacatio p̃p aliud
incompatibile quod ultimo obtineret per illã cle.cũ p̃ses.
antequàm ultimũ incõpatibile assequi potest arctat̃ ẽt for-
tius per.c.ordinarij.§.in cõferendis.de offi.or.lib.vj.& for
tissime cum multarũ adiectione pęnarum per extraua.exe
crabilis.nisi seruauerit quæ ibi ꝓuisa sunt & bñ ponderan-
dũ quo ad casum nr̃m quod dicta iura.s.in.§.in conferẽdis.
cle.si p̃ses.& extrauagãs execrabilis loquunt in beneficijs
curatis dignitatibus & alijs incõpatibilibus de iure cõmu-
ni.Prædictũ uero dubiũ loquit̃ de ultimo incõpatibili per
statutũ de quo supradicta iura nõ cogitauerũt nec ẽt cl.gra
tie.de rescrip.quæ ẽt loquitur cũ quis obtinet gratiam ad
bñficium curatũ & obtinet postea pacifice aliud quod iure
cõmuni nõ cõpatitur sed cũ beneficio uigore gratię sibi de-
bitę prout ibi dicit tex.refert igitur se ibi iurislator ad bene
ficiũ adeptũ quod de iure cõi non cõpatitur se cum bñficio
gratię sibi debito prout dixi.ergo non ad bñficiũ quod reci
pit certũ statutũ a statuto particulari;nec dicta iura quæ suc
cessiue manarunt ad interpretationẽ declaratiuã & extensi
uam.c.de multis.debent extendi ad interpretationẽ extẽsi-
uã statutorũ particulariũ.de quibus papa non cogitat sed il
la ꝓbabiliter ignorat.c.j.de consti.li.vj.Postquàm ergo de
isto casu nostro non repitur canon uel lex non est nr̃m ex-
tendere ad casum nouum & improuisum de quo nõ loquũ
tur dicta iura.nam cum.c. de multa.inquantum de nouo in-
ducit uacationẽ ipso iure ueniat ad correctionem iuris an-
tiqui ut ibi,tunc nos non debemus correctionẽ iuris exten-
dere nisi ad casus de q̃bus in præalle. iuri.repitur exp̃ssum
in alijs ius antiquũ remanet incorrectum.C.de appel.l. præ
2 cipimus.in fi.&.l.sancimus.C.de testa.ibi † quod.n. nõ mu
tatur quare stare prohibetur.& non est mirãdum si arctius
siue strictus iura ꝓuident circa curata & dignitates quã in
simplicibus. nã in curatis maius periculũ est.c.cum illis.de
prebe.libr. vj.&. c.cum sit de ętate & quali.Illud aũt bene
ficium cum non requirat residentiã ↄtinuã non est curatum
sed simplex.& tanquã de simplici iudicãdũ excepto quod
de residentia quo ad oĩa in quibus iura statuũt aliter de sim
plicibus quã curatis.iuxta not.in.d.c.de multa.&.c. cum iã
dudũ.eo.ti.ubi iã aliter in simplicibus quàm curatis respe-
ctu dispensationis & pluralitatis.Itẽ & ętatis.c.si eo tẽpore
de rescrip.libro.vj.In istis & similib⁹ credo ꝓculdubio de
illo primo bñficio licet req̃rat residẽtiam iudicãdũ puto ut
de simplici.multo ergo fortius ut de simplici iudicandum
est quo ad iudicẽdã uocationẽ ipsorum de curatis & digni
tatibus prius obtentis ipso iure cum alis pęnis de quibus s̃.
in.§.in ↄferendis & extrauagans execrabilis.quorum iuriũ
pęnas oportet necessario dicere ad hunc casum nr̃m exten-
di.si extẽdis ad casũ uacationis ipso iure & ad alias illud in
beneficijs incõpatibilibus qđ est absurdũ dicere q̃a sine le
ge uel canone in aut.de trien. & se mis.§: ↄsideremus. hinc
dicit̃ quod erubescimus cum sine lege loq̃mur.l. illã. C.de
colla.Pro confirmatione p̃dictorum accedat quod no. Ol.
3 in q̃onibus suis.q.lxij.† ubi q̃rit de pluribus instõnibus in-
ecclesia p̃ochiali & collegiata uel habente rectorem qui
exercet curã animarum ut est hic Bononię in ecclesia san-
ctæ Mariæ maioris ubi est prior & duo intitulati qui mini-
strant populo sacra & exercent curã aĩarum.Verũ ergo pe-
nes istos dicatur esse cura aĩarum & in ipsis hẽat locum.c.
de multa.& c.licet canon.& si.ia.& concludit quod nõ q̃a
nõ sunt ibi prælati sed ut in perpetuo bñficiati.ut expræs-
se no.in.c.cũ ignores.de p̃ben.& ibi Archi. in.d. c.licet ca-
non.& clarius Hostien.nec ut ipse dicit prædictas decreta-
les possumus ad istos casus extẽdere cũ sint pęnales.c.odia.
de regu.iur.li.vj.licet.n.talibus sit ↄmissa administratio ut
exercitiũ curæ nõ tñ ipsa cura q̃ fieri non p̃ot̃ no.in.d.c.
de multa.in fi.itẽ refert hoc idẽ tenere Archi.in.c.sicut. xxj.
q.ij.ex his & alijs ↄsuluit Oldr in.c.licet canõ.&.c. de mul-
ta.cum sint pœnalia nõ uident̃ ad casum istum de quo quæ
rit̃ extẽdenda.c.statutũ.de elec.li.vj.idẽ tenet archi. in.d.c.
sicut.ergo q̃ habet exercitiũ & administrationẽ curæ et est
institutus in ecclesia obligatus ad residentiã ꝓpter dictã cu
rã non ligatur illis iuribus multominus qui tenet̃ ad resi-
dentiã ↄtinuam sine curæ exercitio ut in casu nr̃o ego ẽt in.
c.de multa. tango illam. in secunda opi.ubi ad literam ista
4 scribo.† Sed hic incidenter quæritur habens beneficiũ cu-
ratum recipit s̃m non curatum quod tñ requirit residentiã
utrum post pacificã possessionẽ istius secundi uacet ipso iu-
re primũ uel habeat optionẽ iuxta formã.c.referente.j.&.c.
pręterea.de prebẽ.& uidetur primum beneficium ipso iure
uacare per tacitã renunciationem quæ resultat ex accepta-
tione secundi bñficij non cõpatientis secum primo arg.ff.
de diuor.l.fi.l.sicut patronus.de oper.li.&.in cle.gratie. de
rescri.& v̄r hoc tenere de cle. non resi. ex tue.sed ↄ̃rium v̄r
uerius quia in curatis est hoc sp̃aliter statutũ ut hoc in alijs
ergo stent iura antiqua ar.ff.solu.ma.l. si uero.§.de uiro.&
quia pœnalis est illa ↄstitutio ergo nõ extendenda.c.statu
tum.de elec.li.vj.Iura ergo antiqua quæ dabant optionem
in casibus hac ↄstõne non cõprehensa remanẽt incorrecta.
l.præcipimus.in fi.C.de appel.& in hac opi.q̃ non inducat̃
uacatio ipso iure inclinat Inno. in. c.ulti.de cle. non resi.&
quod dicit in.c.ex tue.intelligatur de beneficijs curatis. &
ita ↄsuluit Ol.ↄsi.ccxx.ista sunt uerba mea in d.c.de multa.
non ob.ergo q̃ allegantur in ↄ̃rium in.d.cle.g̃ti.nam sane in
tellecta refertur ad tex.ut.s.post.d.opi.beneficij curati ex-
piret g̃ra ad bñficium sine cura quod requirit residentiã de
iure speciali & sic est casus satis diuersus a nr̃o in quo econ
uerso q̃ritur an per adoptionẽ bñficij requirentis residen-
tiã expiret prius curatum in quo dictum est quod nõ & idẽ
forte esset dicendum ecõuerso ad illam gl.ut.s.per adoptio
nem bñficij requirentis residentiã non expiret ipso iure g̃ra
ad curata prius obtenta: sed quicq̃d sit de hoc q̃ sub dubio
forte tetigi.s̃.proxi.quo ad casum nr̃m aliter & clare r̃ndeo
ad illã glo.nã loquitur de iure ad rem quod aspirat per asse
cutionem beneficij curati quod non compatitur se cum bñ
ficio uigore g̃rę debitę.in casu autẽ nostro loquitur de iure
in re & sic de dñio quod non aspirat ipso iure per assecutio
5 nem beneficij curati requirẽtis residentiã.† nam difficilius
tollitur ius in re quàm ad rem.ut.l. sempronius athalus. de
op.lib.&.c.si.de conces.preben. li.vj.& quòd no. in.c.si ele
ctio.de elec.eo.li.dominium.n.siue ius in renunciatione ẽt
expressa non tollitur nec abdicatur a domino ipso iure ut.
l.si quis vj.§.differentia.ff.de acqui.pos.nec est bona dñia fa
cio actum in cõpassibilẽ iuri meo ergo uideor ei renuncia
re.illud.n.non est uerum in iure quæsito sed in iure queren-
do.c.accedentibus. de priui. coniuncto. c. ut quis duas.¦ de
elec.lib.vj.itẽ non est bona illatio quæ infert̃ uideor renun-
ciate ergo uacat ipso iure uel resoluitur titulus. pone.n.ali
quis est adeptus bñficium curatum uacat primum ipso iure
per.c.de multa.expresse renunciat beneficio curato. sed po
ne quod ordinarius primi beneficij uult eũ retinere inuitũ
certẽ p̃ot in.c.amouet.& in.c.qđ in dubijs de renun. Nũq̃d
ergo

ergò propter dictã uacationẽ ipso iure uel renunciationẽ adeo sit ti.resolutus ꝙ requirat noua collatio siue ꝓuiso si uult eũ retinere iuxta p pdicta.iura Postremo hác partẽ qđ per adeptionẽ beneficij sine cura requi entis continuã resi- dentiã non uacet primũ curatũ ipso iure nec locũ habeat. c.de mul.a. dicit expresse Io.an.in addi. Spec.in ti.de cle. non resi.cuius & aliorum autoritatibus consideratis & pręsuppositionibus ponderatis proculdubio eõcludendum & tenendum est cum eis nec in iudicando ab opi.tantorum recedendum.Mccccix.die.xx.Iulij.

De officij ordinarij.
CONSIL. LX.

1 *Vicarius episcopi an possit non facientem sibi fidem de titulo beneficij beneficio priuare.*
2 *Vicarius episcopi contra debitores ecclesiae non potest procedere.*
3 *Praeceptum de censu soluendo quando sit nullum.*

N CHRISTI nomine eiusque mris uirginis glorio.Mariæ & bti Antonij amen.† Dupli 1 ci ratiõe uidetur sentẽtia uicarij epi super priuatione siue amotione beneficiorum pp non exhibitum titulũ in termino fuisse nulla Primo ea defectu iurisdictionis.nam uicarius ex generali officio uicariatus non põt clericos ab ecclesijs amouere. c.ij.de offi.vi.li.vj.Item.c.ordinarij.de offi.or.eo.lib. super quo uidetur fundari præceptum dicti uicarij super exhibitione tituli non facit ad propositum quia loquitur cũ quis posside t ꝯ ius cõe plura eurata uel dignitates quo casu pſumitur ꝯ ipsum possessorẽ.non mirũ ergo si ordinarius põt ipsum arctare ut ostendat quia præsumitur illicite posside re.c.di.ꝯ mortem. nos uero loquimur cum sm ius cõmune non posidet beneficia simplicia quod potest.c.cũ iã dudum. de præben. quo casu postquám ordinarius passus est eum semel posidere nisi ostẽdat qđ minus canonice posidet non põt eũ propter titulũ non exhibitũ spoliare. c.ex ore. de his que fi.a ma.par.c.per.c.diuersi.de cle.conin.&.c.dil. de præben.& ita tenet zen.in.d.c.ordinarij.Et ego idẽ ibi scribo.Secunda rõ principalis est quia in casu nro a pcepto uicarij fuit appellatum & per eum appellationi delatum et sic in superiorem ois eius iurisdictio est transfusa.c.cum appellationibus.de ap.li.vj.ergo tanq̃ carens iurisdictiõe nõ põt postea se intromittere de ista cã. non obst. si dicatur imo põt quia ptendit appellationem fuisse desertã per lapsum termini præfixi ad iter arripiendũ & faciẽdum sibi de inhibitione & ẽt per lapsum termini præfixi instantię appellationis per ꝗſtõnem principalem &c.Ad hæc oĩa rñdeo et dico ꝙ istorum cognitio utrũ sit deserta appellatio necne spectat ad iudicẽ appellationis.c.dilect⁹ filius.j.de rescrip. item ẽt si peccasset ad eũ debuit Io.citare ad allegandũ & excusandum se quare non deberet pronunciari eius appellatio deserta.nam plura impedimenta potuissent eum eacusare a cursu fatalĩu. c. ea rõne.de ap.debuit igit ad hũc actũ citari & ẽt ad sniam priuationis qđ minime fecit snia nulla.l.ea quæ.C, qũo & qñ iudex. & idẽ potest dici de snia ꝯ Io.lata inquantũ fundat super cã erronea uidelicet q̃a non ostendit terminũ.Nã hoc præceptum sub excõicationis pęna &c.fundatur super eo qđ facere non tenetur ut probatũ est.s.ergo uidet ex hoc capite nulla.c. uenerabilibus. ad si. de sen.excõ.lib.vj.ut possit pcti de facili relaxatio ꝓut ibi 2 no.facit.c.sacro.de sen.excõ.† Super alio dubio de senten. excom.lata ꝯ Anto.quia censum non soluit ex eo quod non spectabat ad officium suum cogere censuarium ad soluendum censum ex officio suo non habente potestatem ad exigendum noĩe ecclesiæ dictum eensum.non.n.põt ex officio inquisitionis procedere ꝯ debitores ecclesiæ quia non debitorum exactio sed iurisdictio est sibi cõmissa.facit quod no. Inno.in.c.ad nostrã de iureiur.& posito quod exigere noia debitorum ecclesiæ esset sibi commissum : tamẽ non debuit incipere a præcepto pęnali excõicationis quę non debet infligi uel comminari nisi pręcedat culpa uel offensa.c.roma

na.§.caueant.de sen.excom.lib.vj. talis. n. comminatio uidetur nulla. C. cõm.uel epistolas.l.j.per totum. &.l.nimis 3 propere.marcelle.C.de execu.rei iu.† Pręceptum ergo de soluendo censum fuit proculdubio nullũ ẽt ut incertę quãtitatis.C.de sen.quæ sine cer.quanti.l.j.& per totum.Snia uero eacõicationis quia siue iusta siue iniusta ligat quo ad ecclesiam dico debere ipsam de facili relaxari & dictum nicariũ puniri iuxta no.in.d.c.sacro.de sẽ.excõ.& eo.ti.c.j.li.vj. Cõcludo igit snia prædictã uicarij super priuatione beneficiorum & solutione cẽsuũ fuisse nullã rõnibus supradictis & per regulam ea quæ fiunt a iudice.de reg.iu.lib.vj.Sententias uero exeõicationum tutius est dicere eas iniustas quã nullas & de facili relaxandas per ea quæ dicta sunt superius Laus deo &c.Mccccix.die ultima Iulij.

CONSIL. LXI.

1 *Statutum laicorum disponens non posse relinqui nisi in certo testamento an includat relicta ecclesiis.*
2 *Statuta laicorum ecclesias non ligabunt.*
3 *Ecclesia in testamento institui potest.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen. 1 † Ista quæstio est parũ dubia : quia indultũ est priuilegijs imperatorum corpore iuris clausis ecclesijs posse relinq & hęredes institui.l.j. C.de sacrosan.eccle.nõ posset ergo inferior per statutũ suũ infrigere priuilegia ecclesijs indulta.xxj.distin.inferior.et 2 cle.ne romani.de elec.† Item iura sunt notoria quod statuta laicorum non ligant ecclesias uel ecclesiastica personas c.q̃ in ecclesiarũ.&.c. ecclesia sanctæ Mariæ.de constit. Irẽ non obuiat supradictum statutum imo in si.permittit relinquire ecclesijs in qualibet ultima uoluntate.& sic testõ ecclesias instituere.Item si statutũ expresse ꝓhiberet ecclesias institui uel eis relinqui statutum esset ꝯ ecclesiasticã libertatẽ & statuẽtes excõicati in au.ẽ. itẽ nulla cõitas.C.de epis. & cle.&.c.grauem.de senten.excom. quod ergo non potissent statuentes expresse disponere nõ vr̃ tacite personas & loca priuilegiata ꝓhibuisse uel inhabiles reddidisse ut ibidem,quia quod non possent expresse non possunt ẽt taeite. l.qui ad certum.ff. loca.Et colligitur ista rõ ea no.per Ioã. an.in.c.j.de immu.eccle.libr.vj.Preterea ecclesia & clerici non sunt enumerandi cum personis nõ subeuntibus onera in cõi titulo inter personas non subiectas iurisditioni cõis. nam imo subeunt onera quia eorum orationibus & diuinis ministerijs ac sacrificijs liberamur a peccatis & conseruat deus ciuitates & loca in quibus diuina celebrantur misteria.facit.c.uestra.de coha.cle.& mu.& in necessitatibus laicorũ participant in oibus adhibito moderamine.c.non minus de immu.eccle.& i certis ẽt casibus sunt de iurisdictione iudicis secularis de quibus xxiij.q.v.c.principes. & hoc non sufficit ut nõ comprehendantur appellatione illorum qui non subeunt onera uel non sunt de iurisdictione. facit 3 quod no.in.c.si.de offi.dele.li.vj.† hx quibus ꝯcludo ultimũ testm̃ in quo est ecclesia instituta ualere & ex eo ecclesiam capere posse.Laus.deo.x.die mensis Iulij.Pe.de ancha.

CONSIL. LXII.

1 *Causa criminalis & praeiudicialis ad ciuilem prius motam si superueniat in ciuili supersedetur. & nu.3.*
2 *Causa criminalis prius tractatur quàm de ciuili cognoscatur.*
4 *Causa criminalis quomodo intelligatur separata a causa ciuili.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ & bti Antonij amen 1 † Duplici respectu causã incendij monasterij põt dici piudicialis ad primã cãm prius motã sup eodẽ monasterio inter ualachũ.& Io. Primo potest dici præiudicialis ratione contingentię quia secun

secũda causa incẽdij sic se habet ad primã quod sñia lata in
ea.I.condẽnatoria ꝯ ualaschum absorbet totum ius suũ de-
ductum in primo iudicio quia facta fide de incendio mona
sterij est priuandus per secundã sñiam ferendam in secũdo
iudicio omni iure suo.debet igitur super primo supersede
ri sicut super petitione hereditatis mota quæstione postea
libertatis.l.si quis libertatem.ff.de peti.here.& sicut tñ dici
tur ꝙ sit heres priuandus hereditate qui prohibuit testato-
rem facere testamentum nam interim supersedetur in peti-
tione hereditatis.l.j.C.si quis ali.te.pro. & mota quæstione
separationis matrimonij quo ad thorum uxoris coram iu-
dice ecclesiastico supersedetur in quæstione mota prius su
per alimẽtis per ipsam ꝯ uirum corã iudice seculari. & hoc
operatur natura causę ꝑiudicialis.c.tuã.de or.cog.& hoc ꝯ
suluit Fede.de se.cõsi.ccxxix.Item si accusatus de homi.uel
alio crimine quod ꝓbatum est per testes potest arguere &
recusare testes de falso.nam diffinitio super causa homici-
dij est differenda. C. de fi.instru.l.fi. quasi incidens quæstio
falsitatis sit preiudicialis ad quęstionẽ homicidij.ar.l.j.C.
qui accu.non pos. Item ẽt si constaret ualaschũ habere ius
in dicto monasterio in priori iudicio & ꝓ eo esset lata sñia
tñ si ex euentu secundi iudicij super incendio apparebit in
cendisse monasterium debebit dicto suo iure priuari.Postq̃
igitur crimen intẽtatum est exclusum lis petitionis debet
super ciuili supersedere ut sic quod operat̃ sñia in cã crimi
nali in absorbendo ciuile operetur ipsa litis pendentia dif-
ferendo:ut est casus in.l.fi.C.de or.iudi.Fm Iaco. bu. qui cã
2 ita summat.† prius de cã criminali pronunciandũ quã de ci
uili cã cognoscatur.& hoc tenet Cy.in.d.l.j.C.qui accu.nõ
pos.&.iij.q.xj.ciuili.ubi post glo.Archi.ita explicat illud.c.
ratione ergo pleni preiudicij quod producit sñia cãe crimi
nalis in ciuili vr̃ proculdubio supersedẽdũ in ciuili ẽt prius
3 mota.† Item non solum in cã prius mota est supersedendũ
ratione præiudicialitatis sed ẽt præeminentiæ & maiorita-
tis.l.ij.§.j.ff.ut bo.rap.l.per minorem.ff.de iudi. Item ratio
ne uitãde ꝯrietatis & perplexitatis ne ꝯrias sñias in duabus
instantijs.prima uidelicet in ciuili pro ualascho secundam
per Io.in cã incendij proferri contingat.hoc aũt iudex eui-
tare debet ut no.Inno.in.c.cũ contingat. de offi. deleg. sỉr
& uitare debet ĩtricationẽ processuum.c.tuã.de or.cog.mi
nus ergo inconueniens est differre causam ciuilem & pro-
cedere in criminali quæ affert sibi preiudicium quam ipsam
ciuilem simul prosequi postquam euentus causę criminalis
dabit sibi principium aut finem.c.si forte.de elec.lib.vj.Per
4 prædicta non ob.quod allegetur in ꝯrium † ꝙ cã criminalis
separata sit a cã ciuili.l.pap.exuli.de mi.ergo super utroq; est
procedẽdum quia hoc uerũ cum se dictę causę inuicẽ non
ꝯtingunt.c.cũ dilectus.de or.cog.hęc uero adeo se ꝯtingũt
quod secunda criminis est preiudicialis ad personã ciuilẽ.
Non debet igitur dici separata & diuersa imo coherens et
ꝯnexa.Nõ ob.quod dicitur propter talẽ suspensionẽ causę
ciuilis labi posse in ipsa appellationis instantia quia hoc nõ
est uerũ cum appellans possit pretendere iusta impedimẽ-
ta facto aduersarij causata ex eo quod nouit preiudicialem
cãm ad ciuilem.argu.l.si ipse.ff.de excu.tuto.&.c. uenerabi
lis.de iudi.non ob.quod. Io. habuit tres sñias.ꝯ se.& sic nõ
uidetur ratione preiudicialitatis uel nullitatis posse earum
effectus impediri.cle.j.de re iudi.quia illæ sententiæ redar-
guunt de nullitate rõne incompetentiæ iudicis qui ipsas ꝓ-
tulit & hoc fieri potest cle. j. in fine. de seque.pos.& fru.in
glo.Non ob.quod preiudicialis eneruet ipso iure.Sed incẽ
diũ non extinguit tit.bñficij ipso iure sed ꝑ sñiam & ꝑ ꝯñs
non debeat dici ista præiudicialis de sui natura.nam dico ꝙ
non refert ipso iure uel per sententiam quis priuetur quo
ad effectum præiudicij unius cãe. ad aliam stante lite siue
pendente.nam liquidata cã siue ipso iure siue per sñiam qs
priuandus sit non refert siue sit sñia declaratiua siue di-
spositiua quo ad præiudicium generandũ illi ꝯ quẽ sñia est
ferenda.& postq̃ in fine iudicij deprehẽdit parũ uel nihil re
fert qualiter qs a bñficio amouẽdus.ar.in.l. gallus.§.si eius.
ff.de lib.& posthu.ubi de modo non curamus dũmodo ha-
beamus effectũ.Ex istis oĩbus luce clarius manifestũ est qđ
propter criminalẽ cãm incendij ꝯ ualaschũ postea motam
coram domino adiutore supersedendum est in ciuili mo-
ta prius coram reuerendissimo. p. domino domino Cardi.

CONSIL. LXIII.

1 *Emphyteota consentiente & præsente potestatẽ habente transferuntur iura que habent in re illa.*
2 *Resoluto iure datoris quando dicatur resolui ius successoris.*
3 *Consensus uim renouationis habet.*
4 *Emphyteota nõ potest constituere se precario nomine alterius possidere.*
5 *Presumi de preterito in presenti quando possit.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosę Marię & beati Antonij amen.
1 † Motiua iudicis in ferendo sñiam ꝯ minores
pro dña Iacoba subtilius intuenti & ueritatẽ
defendere cupienti non uidentur de iure ꝓ-
cedere.retento itaq; ipsorũ ordine singulis respondendum
est.& primo quantũ ad primum uidet̃ ꝙ non debeamus in
spicere lineam finitam uenditoris sed ipsius emptoris: post
quàm in emptorem translata sunt iura oĩa utilia & directa
competentia in prædicta re uendita.Nã mutatione persone
de consensu dñi uel habentis mandatũ ab eo ut in casu nr̃o
mutatur conditio & natura rei in tm̃ ut ammodo nõ debea
mus inspicere amplius uenditorẽ sed emptorẽ qui emit ꝓ
se & suis heredibus de ꝯsensu domini.& de hoc est casus.c
2 j.de iure patro.lib.vj.Nõ ob.iura alle.in ꝯrium qđ † resolu
to iure datoris resoluitur ius successoris.l.lex uecti.de pig.
c.nuper.de dona.inter vi.& uxo.cũ si.non loquunt̃ cũ hñs
aliquod ius in re uendit uel trãstulit in alterũ ius suum sine
ꝯsensu domini.sed ubi ille qui habet ius in re ipsam rẽ tran
sfert in alium de ꝯsensu domini dominus ipse vr̃ recipere
emptorẽ in nouũ emphyteotam.& in eo ut in nouo emphy
teota emphyteosis sumitur principalr̃ cum interueniat quę
dã noua actio interuẽtu noue ꝑsone insti. qui mo.sol.obli.
post prin. & in.d. c.j.facit quod no.in.l.j ff.de ap.per Bart.
3 † Quo ad sm̃ de renouatione &c.vr̃ probabiliter dici pos-
se quod postq̃ pignus emit de ꝯsensu castaldiõis habentis
gñale & liberũ mandatũ in talibus,talis ꝯsensus habet uim
renouationis.nam postq̃ receptus est in nouũ emphyteo-
tam non uideo ad quid expediat amplius renouari postq̃
eum in dominum recognoscit nec.d.l.fi. C.de iure emphy.
Aliud exigit q̃ cõsensum domini ꝑse uel ꝑ literas &c.Prę
terea & si fuisset necessaria reuocatio & non obtenta non
per hoc caderet ipso iure ab emphyteosi sed per sñiam.qđ
patet quia tex.dicit ibi cadat.& no.in.c.potuit.de loca.in-
terim ergo ante sñiã debet censeri emphyteota & habere
utile dominium.nec a tertio põt repelli aliqua exceptione
ut no.in.d.c.potuit.& in fin.ff.fa.er.l.his ꝯsequenter.& per
4 illa tollitur dictũ motiuũ. † Quo ad tertium ego miror de
hoc dicto quod emphyteota cũ habeat naturalẽ & iustam
possessionẽ non possit constituere ꝑcario sed nomine alte-
rius possidere.& per talẽ ꝯstitutionem transferatur suũ uti
le dominiũ.l.qđã mulier.ff.de rei uendi.illa.n. possessio na
turalis habet admixtã quã dã ciuilẽ. l. pretor ait.§.itẽ rei.ff.
ex qui.cau.ma.assistit.n.ius huic naturali & huic emphyteo
te & actio siue ciuilr̃ retinet̃ sicut possessor ueri dñij & uti-
lis rei uẽdicatio sibi cõpetit sicut dño directa.ff.si ager uec.
uel emphy.pe.l.j.&.l.iij.§.unde ui inter dic.ff de ui & ui ar.
Quo ad quartũ aduerte ꝙ post tanto tp̃e se gessit in ꝑteri-
tum pro castaldiõne dño sciẽte & patiẽte prout testes pro
bant quod hodie castaldio ꝑsumendus est.facit.l. qui patit̃.
ff. mandati & qđ no.Inno.in.c.ex parte decani de rescrip
postq̃.n.semel cõstat de domini uoluntate qđ passus fuerit
ita lõgo tp̃e se gerere pro ꝓcuratore generali uolũtas dñi
non ꝑsumit̃ mutata nisi probetur. de baptis.c.maiores. &.l.
5 sancimus.C.de testa.† In his.n.q̇ solo cursu tẽporis nõ mu-
tant̃ ꝑsumitur de ꝑterito in pñti.unde oli excõicatus hodie
ꝑsumitur excõicat᷑. & silr̃ oli dñs hodie ꝑsumitur dñs.l.siue
possideris.C.de proba.lrẽ & petẽte ꝑte minorũ posset iu-
dex ꝯcedere ipsi resti.in integ.ad nouos testes producendos
super

super eodẽ iuxta not.in.l.j.ff.de ope.no.nun.per. Bar.in.c. olim de resti in integ.in nouel.sitr.ad cautelã ad petendã re nouationẽ & aliàs pp quæ posset dici minores eorũ facto uel negligentia cecidisse a iure suo.hoc.n.debet eis concedi licet ꝯctus traxerit originẽ cũ maiore.l.cũ filius.§.in hac ff.de uer.obli.In istis igit omissis & neglectis circũspectus aduocatus prospiciat diligẽter & suppleat singulari restõnis beneficio ꝙ non posset de iure cõi. licet ex his q̃ dicta. sunt superius liquido appareat quia partes iudicis sunt pronuncia.bñ appellatum & male iudicatum & ad minores dictę possessionis utile dominium pertinere.& dominam Iacobam condemnare ad restitutionem possessionis. Laus. deo.&c.Mccccx.die.xvj.Iulij.do.Pe.de anchara.

CONSILIVM LXIIII.

1 *Impugnatio pluriũ testiũ ab actore productorũ quando locum habeat.*
2 *sententia pro reo fertur quando de causa dubitatur.*
3 *Genero non creditur pro socero deponenti nec socero pro genero.*

1 N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & bti Antonij amẽ † In cã quæ nertitur inter Philippum ex una parte agentẽ & lucam quondã Pauli de creatis de Parma ex alia parte se defendentẽ. Visis diligenter actis & actitatis in prædicta cã est primo discutiendum utrũ ille Philippus probauit suã intentionẽ plene uel semiplene.oĩa eo nõ ꝑbante lucas qui est reus ẽt si nihil prestiterit obtinebit.l.qui accusare.C.de eden.&.c.ut nostrum vt eccle.benefi Secundo principaliter uidendũ est presupposito sine preiudicio ueritatis qđ Philippus probauit suã intẽtionẽ utrũ lucas ꝑbauit suã defensionem siue exceptionem. Quo ad primũ aduertendũ qđ pro pte dicti Philippi ꝑducti sunt quatuor testes ad probandũ depositũ certarum summarũ.clij.lib.ij septingentarũ. xl.tertio. li. iij.in illo.c. ats iiij.li.c.lxviij.& sic.iiij.li.xc.& sic ij.l.li.duo primi testes uidelicet Antonius.& flo.uidẽt in oĩbus ꝯcordare excepto qđ Antonius ꝑbat qđ ex cã depositi fuit facta numeratio. flo.autem de ca numerationis interrogatus dixit nescire et sic non sunt contestes in cã deducta in iudicio uidelicet in deposito quod necesse.s.probare cãm ex qua agit taliter qđ concludant testes alias non releuat probatio difformis.c.in presentia. de proba. Præterea non probant quod soli lucę fuerit facta numeratio & depositũ.sed luce & Andreę q a dicuntur numerasse & portauisse.ergo tenetur in dubio q;libet pro parte non lucas insolidum.l.reos.§. cum in tabulis.ff.de duo.reb.tertius testis uidelicet Franciscus de corsano discordat a prędictis in tẽpore & in causa numerationis, in tempore quia dicit diuersis diebus facta numeratione de dictis pecunijs.prædicti autẽ quod eodem die & quod post prandium. Item discordat ut dixi in causa quia dicit numerationem factã ex causa talie imposite Philippo per dominũ Ottonem quæ causa est satis diuersa a causa depositi & deponit iste magis uerisimile dum dicit fuisse solutam summa mille.l.centũ ex causa talie & dicto luce tanquam collectori.nã ex confessione sane apparet taliã duarum librarũ impositã sibi fuisse & ẽt lucã collectorẽ. & hec est causa uerisimilis ut dixit postquam constat tale debitum subfuisse tunc arg.l.j ff.de solu. Itẽ discordat iste Franciscus a prædictis in alio quia dicit soli luce fuisse prædictas pecunias numeratas predicti autem quod Andreæ & luce & diuerso modo numerationis. Itẽ Franciscus dicit quod ꝑ parte lucas portauit & in manicis pelãde & alios ipse Lucas habuit & exportauit.prædicti autẽ duo dicunt quod alij portauerũt in alio loco uidelicet i sacratis. Quartus testis uidelicet Antonius ualde diuersificat a predictis in modo recipiẽdi dictos denarios.si patet.n. dicit qđ lucas accepit de dicta quantitate & exportauit in eadẽ die reuersus fuit & acceptauit de ipsis certã aliã quantitatẽ, deponit ergo de solo luca quod acceperit & de presentia sui tantũ & de uxo. de alijs dicit non recordari neẽ de causa numerationis.ex istis attestationibus non apparet probatum depositum nisi per unum testem tantum:s. Ant.per Franciscum probatur quod ex cã talie alij duo dñt de cã nescire.hęc autẽ diuersitas ualde reddit intentionẽ Philippi dubiã & incertã.nã dictũ Antonij probat depositũ & sic obligationẽ.dictũ aũt Frãcisci tendit in oppositũ quod ex cã talie.iõ solutio facta tẽdit
2 ad ipsius Philippi liberationem. † Alij duo cãm numerationis non probantes põt adaptari ad alterã ex prędictis causis depositi uel talie. in tanta ergo obscuritate debet ferri snia per reo.c.inter dilectos.in fi.de fi.instru.nã in dubio oĩa judicia absulutoria.insti.de excep.§.fin. nec posset iudex in re incerta certã ferre sententiã.xj.q.j.graue.Et ꝯfirmaẽ hoc quia ex uarietatibus supradictis tẽporis & modi numerationis & exportationis nullatenus possunt dici ꝯtestes sed singulares in suis testimonijs ego nihil probant. c. licet cãm. de proba.& l.testa.C.de testi.inducti sunt.n. ad probãdum unicum ꝯctum depositi diuersarũ summarum. & cum uno initum,ipsi aũt ex diuersitate tẽporum ꝑbant plures ꝯctus. & non cum luca solũmodo sed cũ eo & andrea fratre suo. nec est dare rõnẽ q̃re magis ipse q̃ andreas fuerit obligatus cũ ambobus sm dicta duorum primorũ testium fuerit facta numeratio & ab eis exportatio, unde ẽt si eorũ dictis esset standum male actũ fuit ꝯ lucam insolidum cum teneretur nisi pro parte.ut in.d.l.cum in tabulis.& plene lex in tali uarietate instruit quid agendũ sit per iudicẽ & sequendũ nã dicit sequendum quod nature negotij ꝯuenit & quæ proximiora esse comperit.l.ob carmen.§.si testes.ff.de testi.licet in casu nostro ex parte philippi suberat debitum tale ij.li. ex parte autẽ luce suberat officium collectoris.& ex causa hac deponit frãciscus phi.affirmasse & dixisse qđ soluebat. cũ ergo tale debitũ & ex parte luce recipiendũ sit factũ ꝑbatum credendum & huic testi uerisimilius deponenti quã Antonio asserenti ex cã depositi,& maximè quia tã magna summa non ꝯsueuit deponi sine publica scriptura uel priuata ad solutionẽ arguendo igitur ab eo qđ fieri cõiter consueuit ubiq; vr̃ non uerisimile ꝙ phi. dicit sic simpliciter & ruditer deposuisse quod ergo non est uerisimile non debet iudex facile sequi:ut.c. quia uerisimile.de p̃sum. Ex p̃dictis apparet quod philippus nõ probauit depositum in libello deductũ sed potius occasiõe talie imposite persoluisse. Sed præsupposito quod p̃dicti duo testes primi probarẽt plene depositum.nã de alijs duobus non est dubiũ quod non probant uidẽdum est utrum duo primi censendi sunt testes idonei ut eorum dictis fides debeat adhiberi. & in hoc aduertendum quod hic agiẽ de magna summa uidelicet mille cẽtum ducatorum & ultra.& sic excedit.x.li.auri q̃ imperator ueluti arduam cõmittit maioribus iudicibus.l. in offerendis.de app.facit.l.placet.C.de pe.iudi.& tales dicunẽ pecuniarie graues:q a similes sũt causis capitalibus.l.athletas. ff.de excu.tuto.ex quo sequiẽ ꝙ reqrat probationẽ p testes idoneos & omni exceptione maiores.l.sciant.C.de proba utrum aũt tales sint isti duo primi.s.Antonius & flor. uideamus & de Ant.per ipsius confessionẽ factam super interrogatis apparet quod est gener philippi ꝙ in fi.ꝯfiteẽ ex quo patet dicto suo in fauorẽ philippi non fore credendũ ut est
3 gl.in.d.l.millia.† Cũ.n.socer locũ parentis teneat.l.qui parentes.ff.solu.matri.sicut filius in causa patris nõ admittiẽ ad testificandũ.ut.l.parentes.C.de testi.ita nec gener ꝑ socero.l.testis idoneus.ff.eo.ti.cõcludiẽ ergo suo testimonio non credendum.ꝯ flo.autem ne credaẽ eius dicto includũẽ plura paupertas & uita rep̃hensibilis & plurimũ inhonesta taliũ testimonio nõ est credendum.l.testiũ fides. ff. de testi. qualiter aũt hęc sint ꝑbata apparet esse potissime per multos testes super.x.&.xj.capitulis deponẽtes & de ebriositate paupertate & leuitate ꝑbant ibi bona Dyn.sup dictis capitulis deponẽs similiter Ber.de fragnano.Itẽ tibertinus Iaco de bazo.Bartholo.de rascha.Anto.de ro.Io.& Bi.de bẽcais.oẽs.n.isti testes ꝯcordant quod iste flo.sit uitæ reprehẽsibilis & uilis ꝯditionis & abiectę pauper & grauatus debitis i comuni & hactenus publicanus & exactor depnnũt qđ fere oẽs de actibus suis uilibus & ꝯuersatione.cũ uilissimis ꝑbaẽ ẽt quod eius est officium ex quo ẽt eius fides attenuatur.ex istis quæ probata sunt ꝯtra personã eius liquido

do apparet qđ eius testimonio non est standū. ꝯcurrunt.n. in eo plures causę quarū quelibet sufficit ad eius fidem minuendā ut paupertas uitę uilitas & insuper publicanus discurrens cū uilibus hominibus ꝑ tabernas & ēt affinitas cū phi.talium aūt testimoniū iura oīa non admittunt ut patet in.d.l.testiū.ff.de testi.ij.qō.vij.c.testes.&.iij.q.v.ꝓfan.c.suspectos.&.c.canoni.&.c.similiter.&.c.accusatores cū alijs sibi similib.Ex quibus apparet ipsi flo.nullā esse fidē.adhibēdā nō ob.quod phil.nisus est cum probare bone fame nā ēt si bene probauerit nec prodest fama pnstq̄ ueritas uilis cōuersationis ac morū ꝓbata est per tot testes de uisu. hoc.n. testimonium uisus prævalet maxime quia bona fama apud aliquos non abstergit maculam infamiæ apud alios qui uiderunt eum cum uilissimis conuersari & in officio publicani qui quante audacie quanteque factionis sit nemo est qui ignoret.l.quante.ff.de publi. Ex prædictis autem patet intentionem phi. super deposito non probatam & etiam si probata esset per præfatos duos testes tamen eorum monasterium legibus & canonibus reprobatum est per iura præallega. & per consequens lucas & si nihil. probauerit obtinere debet & ab eius petitinne absolui nec in tāta causa tam graui deberet per iudicem condemnari ex testimonijs duorum testium suspectorum.ut dict. cap. in nostrā. & bene.l.qui accusare.C.de eden. Nec multū facit ad factum quod philippus uult & quod uideī testimoniū frā. qđ talis ueniat ut falsarius puniendus nō tñ dicit standū eius prime assertioni & debet esse iudex. nā hoc non esset uerū quia ꝯ text.in.l testiū.ff.de testi.in testibus non testimonijs esse credendū & merito quia dixi primū dictū extra iudiciū non iuratus & absente parte ꝯ.l.iusiurandū. C.de testi.frustra igiī quo ad adinuandū causam suā post & in sui reprobatione laborat quia licet illi Frā.aggrauaret.sed tñ nō audiuit & nō debuit ergo iudex talē ꝓbationē recipere quę ꝓbata & recepta non releuat ꝓbantē.l.probationē C.de ꝓba.&.c.cū contingat.de offi.dele.De secūdo ad ſm principale dubiū quod fuit ꝑsuppositū quod phi. probauerit suā intentinnē utrū lucas ꝓbauerit suā defensionē quæ est quod soluet ottoni nunc dn̄s & terminus legitimus administratori ciuitatis per me uidi librū pro talea imposita dicto philippo quā ipse confiteī sibi fuisse impositā & in alia manu libras sic ēt uideī quod nō libēter per iura que alle.Bar.in.l.si creditor. de sol.ff.& Ioan.an.in addi.Spec.in ti.de so. & breuiter in hoc dubio concludendū est quod postq̄ dicta pecunia exacta fuit & talea imposita in iniuriā creditoris. ſ.philippi debitor est liberatus ut ibi per Bar. nā ex actis apparet quod dictus otto ex certis limitationibus fuit obligatus luce ibi soluere ut probant plures testes producti.ſ.ix.c. apparet ēt in actis de publica. §. cōmodum. quod oēs qui haberent de pecunia sine bonis rebeliū debent pandere siue propalare sub sic missiuis pœnis.& hoc sufficit ad iustū timorē:ut no. bar.in d.l.creditor.&.l.nouissime.quod fal.tuto.per Bal ēt apparet in actis esse expresse mandatū dn̄i ottōis factū luce & Anto.sub penis æris & personæ quod ultra dictas. cviij. li.debeāt ēt soluere ottoni li. quas reperit.puta si habuit de pecunia dicti sub reb.de alia parte siti qui nā sub hoc non expediat plus instare qui in pactis & ꝯiunctis nouissime in Nico.iure mandatū & illi dum martinus & isti sunt cōes ꝑ me cū suo dubio subiecti est expressum quod tu & qui soluissent pecuniā & deposita eis facta dn̄o ottoni uel suis officialibus sint citati & non pn̄t inquietari. qui aut ē lucas lib. clare patet.nam Io.de poz.deponit dicta ottonis & attestaē ipsius scripture possir:sitr & in lib. suarū rationē hoc apud & quidā testes dicūt in.d.lib.sua manu ita scripsisse.Franciscus ēt sub alia parte.ſ.phi.producit attestaī phi.soluisse dictā pecuniā occasione dictę taleæ & quorū dictis libris nō vī dubiū qđ resultat plena probatio.nā sunt plures ꝓbationes simpliciter diuersis quæstionibus hic cōiunctim faciūt unā plenā:ut no.Bal.post glo.in uerbo excusaī.in.l.semper de excu.tu.quod no.ēt Bar.in.l.admonendi. de iureiurā. ꝓpterea in casu nostro sufficit probatio ꝑ unū testē ꝑ formā prędictorū & cōiecturas de q̄bus proxime dictis proculdubio cōcludendō uī ꝑdictum lucā plene probasse except.suā

solutionis oppositam per consequens ab intentione dicti phi.absoluendum fore per sententiam diffinitiuam.

De literis impetratis super tribus gratijs.

CONSIL. LXV.

1 *Gratiæ plures successiue eidem concessæ quō intelligantur.*
2 *Crimina morte extinguuntur.*
3 *Pœna que a iure infligitur ad heredes transmittitur.*
4 *Euentus posterior a tituli primordio est formandus.*
5 *Papa dicēs se gratiā intuitu meritorū cōferre super quibus intelligatur.*
6 *Actus non semper uarietate uitiatur.*
7 *Gratia secunda quo ad impetrationē inualida an possit quo ad dispensationem ualida reputari.*
8 *Separata separatam rationem habent.*
9 *Monitio non requiritur ut infra mensem concubinam non dimittens in pœnam incidat.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ matris dei & beati Antonij amen
1 † Pro clariori decisiōe dubiorū quæ subtiliter mota sunt per dominū auditorē in romana curia deputatū ꝯ tres gratias successiue concessas dn̄o paulo scholastico ecclesiæ poznamē. sibi obtinenda scholastoria canonicatu & præbenda ecclesiæ plocē.est ante oia premittendū quod secunda gratia emanauit solūmodo ad purgandum surreptionē prime grariæ inquantum in ea fuerat expressus falsus ualor sine taxa. Itē ēt quod si uacare contigeret aliter quā in prima expressum fuerat ēt debeatur & decernit papa hanc secundā gratiam trahi ad tempus prime gratie ꝯ istos prime purgatos ut sicut dixerim per secundā gratiā non est amplius edificandū sed super alijs defectibus ex quibus dicitur primā gratiam non debere in hoc primo iudicio considerari nec domi. paulo opitulari.primo quia non fuit purificata.mādabiī.n. primas literas Nico.declarari priuatū si inquisita diligētia ueritate dephensus fuerit tenuisse ꝯcubinā ꝯ constitutionē editā in prouinciali cōcilio.de hoc autē inquisitum nō fuit
2 in uita Nico.† nec post mortem vī posse requiri ꝯ mortuū cum crimina morte extinguāī.xxiij.dis.quorundā.&.l.j.C. ne ex delic.defun.deficiente igiī ꝯditione ex cuius euentu gratia dependebat uideī deficere gratia ut cle.j. de conces. prębēn.&.l.cedere dicm.de uer.sig.Secundo quia post dictā gratiā ad plocem.adeptus fuit paulus poznamen. scholastoriā incompassibilē cū ꝑdicta graria & per consequēs est extincta per cle.gratie.de rescri.Sicut.n.per adeptionē secundi incōpassibilis expirat primum ita ēt expirat ius ad rē ut ibi coniuncto.c.de multa.de preben.cū si. Ista sunt dubia que mouentur ꝯ primā gratiam ad que potest probabiliter responderi & primo quo ad primū uideī dicendū qđ ēt post mortem Nico.poterat inquiri utrum ratione cōcubinatus in uita sua fuerat ipso iure priuatus ꝓpter ius pauli superstite eo acquisitum sibi.nam qn̄que quæritur de iure defuncti ad effectum iuris illius qui cum eo litigabat ut cle j.ut lite.pen.& eo.titu.c.ij.lib.vj.Item constitutio prouincialis priuat ipso iure ꝯcubinarios sn̄ia ergo declaratoria super tali priuatione potest fieri ēt post mortē patet in.c.
3 cum ſm leges de here.lib.vj.† & hinc est quod tales pęnę ipso iure inflictę transeunt ꝯ hęredes.& ratio quia qui declarat nihil de nouo facit sed factū declarat.l.heredes palam. §.sed si notā.de testa.&.c.nouit.de app. Si ergo de concubinatu predicto domino cōstat auditori ex actis habitis cum isto competitore sufficit dicto paulo uictoriā causę qa ex quo liquet de crimine Nico.hodie inferī retro ipsum fuisse priuatum & carere titulo ex tunc ergo ipse pau. quesiuisse
4 intelligiī ius ad rem in dicta scolastoria plocen. † nā a primordio tituli posterior formaī euentus.l.j.C.de impo. luc. de.lib.x.sic ꝯ istud primum dubium optime defensatur prima gratia ꝯ secundā quod fundatur super extinctione iuris ad rem propter ademptionem poznamē. per cle.gratie. de rescri.Respondeo quod ista extinctio siue pro exempto nō debet

debet attendi primo propter secundam gratiam in qua de
illa adeptione siue acquisitione sit expssa mentio & ea non
ob.papa mandat quod si ploceñ.fuit assecutus posśit eã cũ
poznamen.usq; ad terminũ retinere &c. Ex quibus uerbis
liquido appet quod papa habuit notitiã de peremptione
iuris ad rem quo ad ploceñ.post q̃ ei innotuit paulũ assecu
tum possesśionẽ.uidetur ergo ꝯ istum defectũ expirationis
iuris ad ploceñ. papa ex certa scientia prouidisse de nouo
& hanc prouisionẽ uoluisse trahi ad tps inserte gratie prout
in ea dicit ibi data præsentiũ &c.Et licet de illa pemptio-
ne iuris ad rem quo ad ploceñ.per adeptionem poznamen.
non fiat mentio nihil tñ ad factũ quia licet non explicite tñ
implicite.nã uidet de illa perẽptione facta mentio eo ipso
quod in secunda exprimit paulũ iam assecutum poznamẽ.
cum.n.constaret papæ ex uerbis narratis dictas fore digni-
tates incõpatibiles satis ex hoc notitiã habuisse præsumitur
non potuisse habere de iure ius ad rem in ploceñ.postq̃ ade
ptus fuerat poznamẽ.p dictã cle.gratie.de qua cle.papa p-
sumitur habere notitiã cũ oĩa iura habeat in scrinio sui pe-
ctoris.c.j.de consti.li.vj.nulla ergo in hoc surreptio ibi exps
sa papæ intentio & notitia facti ex qua ius oritur contra qd
ẽt super iure in re ex certa scientia dispensauit uidelicet su
per utraq; retinenda,ergo dispensasse intelligitur ẽt super
adipiscenda ploceñ.tanq̃ preãbula ad retentionẽ. l. ad rem
mobilem.&.l.ad legatum.de procur.&.c.præterea.de offi.
deleg.pdicta optime confirmant per tertiã gratiã. Ex qua
patet q licet dicte due gratie q̃ pcedunt tertiã & ẽt dispen
satio sint nullius roboris,tñ intentio pape est quod proui-
deatur sibi de ploceñ.& ita prouideri mandat cum expsio
ne dispensationis pdictæ iuxta tenorem secunde gratie &
expsione ẽt quod obtinet poznamen. Ex quibus patet qd
nihil est tacitum uel surreptum pp quod gratia ad ploceñ.
posśit de surreptione redargui postq̃ est expræssum benefi
cium incõpatibile & dispensatio super eo uel alio quocun-
que beneficio obtinendo iuxta tenorem dispensationis in-
serte in gratia secunda. nullius igitur notabilis qualitatis
uel facti expresśio potest dici supressa uel falso suggestæ p-
pter qd papa gratiã nõ fecisset.& sic incertus nõ certus lo-
cus est coniecture. l.continuus.§ cum ita.de uerb.obli. Vlte
terius aduertendum quod ista tertia gratia impetrat a pau-
lo ad supplendũ omnem defectum qui reperiet in prima &
secunda ẽt dispensatione ut patet ibi dum dicit. Cum autẽ
sicut eadẽ petitio subiungebat dictus Pau. dubitat gratias
mandata & dispensationẽ huiusmodi tunq̃ nullas & inua-
5 lidas &c.† Ex quibus uerbis patet ut dixi quod tertia gra-
tia impetrat super suppletione defectuum si qui essent. pa-
pa igit subiungendo quod intuitu meritorũ suorum uult si
bi facere gratiã spãlem intelligitur sup narratis & expresśis
paulo ut sicut talia sint subiecta qualia pdicata demonstrãe
instit.de inuti.stipu. §. preterea. & .l.si defensor.ff.de inter-
rog.actio.& quod not.ibi & in.c.solite.de maio.& obe. &
c.si de beneficio.de preben.lib.vj.& per ꝯñs ꝯ nullitatẽ al-
legatã in predictis uidet uoluisse occurrere. & per illã ter-
tiam gratiã prouidere postq̃ ad hunc finem impetrata exti
tit.facit.c.intelligentia uerborum ex cãis est assumenda di
cenda de uerbo.obliga.aliàs si nihil adderet firmitatis & ro
boris ad primas frustra fuisset concessa:cũ tñ uerba debeãt
aliquid operari:ut.l.si qñ. de leg.j.&.c.si papa.de priuile.li.
vj.facit.c.si romanum.xix.dis.operaretur igitur augmentũ
postq̃ ut dixi hunc finẽ impetrata extitit & obtẽta. facit. l.
legata inutiliter.de leg.j.& quia ultra prædicta reperio di-
ctas grãs uidelicet secũdã & tertiã inpugnari.aliis de causis
ideo ad ipsas descendo.Obijcitur.n.ꝯ ẽm quod in narratio-
ne discrepat a prima in taxa siue ualore.oã in pria dicitur.
xxxvj.in secunda de.xxx.Itẽ circa admonitionem oi. in pri
ma mandatur fuisse & esse priuatũ.in secunda duximus ad
monendum.Item suppræssum est in secunda quod expssum
est in prima.nam de cassatione gratie poznamen. tunc non
dum obtente si aliqui ꝯtigerit plocem. Itẽ in secunda fit
mentio de quadam reseruatione de qua nõ hr mentio in pri
ma:sed ad illam in eo iudicio de facili rñdetur.Premittens
6 quod † nõ oĩs uarietas siue diuersitas uitiat actum sed illa q̃

tangit substantiã negotij de quo agitur iuxta no.in.c.frater
nitatis.de here.per Innoc.& per Bar.in.l.eos.ff.de fal.& in
literis ad beneficia uel ad lites dicimus illam suppresśionẽ
ueritatis uel suggestionem falsitatis uitiare literas.quo non
suppresso uel suggesto papa literas non concesśisset:ut.c.su
per literas.de rescript.&.l.pre scriptione.C.si ꝯ ius uel uti.
pu.ꝯ hanc diuersitatem in quantitate apparet expresse intẽ
tio pape q uult paulo prouideri ẽt si ascenderet ad ualorẽ.
lxxvj.in quo necessario sunt xxxvj.& .xxx.ut.l.j.§. si stipulã
ti.de uerbo.obli.&.c.j.de arbi.li.vj.Ad secnudam ẽt obie-
ctionẽ rñdetur & primo q a papa dũ dicit in secũda gratia
duximus amouẽdũ uidelicet per aliũ executorẽ deputatũ
in prima grã ut sic dicat amouere qui per aliũ amouere mã
dauit sicut si ipse amoueret.c.qui p aliũ.ff.de reg.iur.li.vj.
.l.ita aũt.§.gesśisse.de admi.tuto. Itẽ siue ipso iure siue per
sñiam idem ni. propter concubinatum debuerat amoueri
non uidetur faciendum. Postq̃. n. ꝯstitutione puinciali uł
de iure cõi uenit amouendus uerisimile est quod papa huic
paulo noluit prouideri inspecto potius effectu quam modo
& sic in omnem effectum uacationis.l.gallus.§ si eius.de li.
& posthu.Secundo rñdendum quod per tertiam gratiã ap-
paret papam non curare qualiter cumq; uacet siue per pri-
uationem ni. siue per mortem siue ex alia cuiuscunque per-
sona.& hoc idem dicitur in secunda gratia uberima. ergo
pape intentio transcendens ẽt exposita & narrata per pau-
lum non debet recipere hãc magnam interpretationem p
quam pape intentio subuerteretur.nã ut alibi dicit gl. si ali
ter res salua esse non posset uerba trahenda essent ad extra
neum intellectum:ut no.in.d c.intelligentia.facit.l.& si po
sterio.ff.de legi.Non obst.quod tertio obijcitur quod sup-
presśit cassationem gratie ad poznamen.in euentum assecu
tionis plocem.quia illa modificatio iã extincta erat per as-
secutionem poznamen.credidit.n.papa quod paulus es-
set prius assecutus ploceñ.iõ tunc p casso haberi uoluit ius
ad rem in poznamen. sed quia e conuerso contingit quod
prius habuit poznamẽ.ideo in noua inpetratione ploceñ.
non fuit expediens facere mentionẽ de dicta modificatio-
ne & cassatione quæ non poterat contingere cum quæsitũ
fuerat ius in re in dicta poznamẽ. scholastoria eidẽ paulo.
& sic expirauerat ius ad rem quod papa mandauerat cassa-
ri.& per consequens de iure cassato non fuit necesse facere
mentionem in secunda gratia: sed de iure in requisito per
eius apprehẽsionem expressam habuit mentionem in secũ
da.& sicut caute & prudenter se habuit paulus in hac secũ-
da grã.dũ de iure quæsito in poznamen. non de iure ad rẽ
per hoc quæsito facit mentionem.Preterea illa clausula po
sita in prima gratia uersi.uolumus autem quod q̃ primum
idem paulus &c. tacite inerat de iure communi quo ca-
uetur per adeptionem beneficij expirat gratia ad aliud in-
compasśibile cũ eodem.ut cle. gratie. Ex quo sequit quod
non fuit expediens facere mentionem de eo quod tacite in
erat de iure communi ut no.Inno.in.c. j. de rescript.& qñ
no.Io.an.in.c.j.de consti.lib.vj.Per. istã liquido uidetur rñ
sum primo & secundo dubijs factis per dñm auditorem
7 ꝯ paulum.† Transeo igitur ad tertium de quo dubitatur.nã
præsupposito.ẽm eum quod secunda gratia quo ad impetra
tionem beneficij sit inualida utrũ quo ad dispensationẽ pos
sit ualida reputari.de ista quæstione dubitat glo.in cle.j.de
preben.nam ponendo ibi tertiam lec.dicit esse casum quod
mixtura dispensationis & gratie uitiat utrumque si quid
sit suppressum sed glos. ibi illam lecturam non approbat
per.c.utile.de regu.iur.lib.vj.quòd sine dubio uidetur uerũ
in casu nostro in quo non sumus in dispensatione. ita scri-
pta ut in illa cle.ibi.n.de dignitate obtinenda insimul cum
obtenta fuerat dispẽsatum & super uacante impetrata hoc
in casu nostro non mandauit secunda gratia conferri in plo
cen.sed dicit quod si eam fuerit assecutus posśit eam cum
poznamen.obtento & quocunque alio obtinendo benefi-
cio usque ad triennium retinere & sic super uacante non
super uno solo sed sup quibuscunq; obtinẽdis dispensatio
facta fuit nulla igitur reperitur ista dispensatio habere an-
nexitatem cum ploceñ.q̃ petit uigore tertie gratie & sic to-
taliter

taliter separare a dispensatione concessa per secundam.cessante igitur mixtura & stante disiũctione utriusque directo sumus in regula utile per inutile.nõ in alia tertia lec. illius cle.licet ẽt illa gl.vr reprobare ut dixi ad istam ꝯsiderationem utrum duo separatim ponantur uel cõnexa ꝯiungatur optime facit ꝙ no.gl.in cle.j.de preben.alias de concel.præben.io gl. iste terminus &c.Item ut dixi secunda nõ est noua gratia ad plocen. sed confirmatio prime gratię ꝯ quosdam defectus nec est gratia totaliter pure siue simplex sed conditionalis quodamõ si eã assequitur dispensatio igit cõcernens eã & alia quecunq; beneficia obtinenda non cõcernit eã adeo copulate & connexe quod dicta gratia secunda quo ad confirmationem primę debebat inualida reputari
8 † quia separatorum separata est ratio ut.l.si maritus.C. de dona.inter uir.& uxo.licet enim ĩ una charta siue litera scribanĩ diuersa nullitas in uno articulo non infert necessario nullitatẽ io alijs.facit quod not.in.c.dilectus.el.j.de preben.ibi facto illicito reprobato quod est licitum approbantes.&c.&.l.j.de iusti.& iure.ibi.ęquum ab iniquo separantes licitum ab illicito discernentes &c.Nã cum quo ad alia beneficia dispensatio sit ꝓrsus noua gratia licet specialr exprimatur ecclesia plocen. tñ naturã primordialẽ cum alijs quibus adiungitur debet sequi ar.l.iã hoc iure.ff.de uulg.& pup.& quod no. Bart. in.l.si legatarius. §. fina. de.leg.ij.& hęc dubitatio ut dixi procedit si supponimus secundam gratiam inualidã sed ut.s.probaui uidetur tanq̃ ualida posse defendi ꝯ oia non tã subtilr quàm cauillose opposita ad subuersionẽ intentionis papę de qua constat per tres lr̃as sed maxie per tertiam gratiã ꝯ quam proculdubio nihil uidet posse de iure opponi per quã ꝓuisum est sibi de plocẽ.cum qua poznamen. & omne aliud beneficium retinere. põt uigore dispẽsationis predicte de qua io secunda gratia uꝯ̃pdictum est.Et per illa rñdetur ad tertium dubiũ.s.utrum uacauerit poznamen.per adeptionem possessionis plocem. uigore snie nulle & ꝓuisionis inualide & nullius ualoris. hic aduertendum in facto ex quo resultabit iuris decisio in hoc quæsito affirmatur tñ quod nunq̃ iudex faceret dictã sniam nullam in qua ẽt producti fuerunt coram eo prouisio & ꝓcessus habitus uigore tertię & ẽt impensa gratia nec põt ex eius snia apparere utrũ motus fuerit ad sniam latã ꝓ paulo uigore tertie uel primæ gratiæ quia simlr eã tulit.debemus ergo ꝓ̃sumere quod eam tulerit uigore illius gratie q̃ erat ualida non quæ nulla ut.l.quoties.de reb.dub.peodet.n.uigor & efficacia snie actis & causis in eis deductis & potius defendere sniam ex causa efficaci & ualida quam ex cã ex qua redderetur nulla:ut no.Inno.in.c.presentia.de renunt.& cum per executorẽ gratie prouisum fuerat paulo de plocẽ. subsequens prouisio facta in snia illa nulla fuit & superuacua.& per consequens nullũ prestare potuit prouisioni dictæ impedimentum.ut in.c.non ꝓ̃stat. de reg.iur. lib.vj.& apprehensio possessionis plocẽ. debet intelligi & præsumi facta uigore tertie gratiæ & prouisionis inde sequute nõ uigore prouisionis & sententię inualidarũ:ut.l.quædam mulier.ff.de rei uẽ.quinimo si uigore illius snie prouisionis nullarũ expræsse fuit in gressus possessionũ nõ per hoc ius quæsitum io re per ꝓuisionẽ uigore tertie gratie uidetur extinctũ.sed mutare ibi posset cam possessionis causa extrinseca accedente electio.n.uie competentis non præiudicat nec præcludit uiã quin possit quis eligere uiã aptã.c.examinata de iudi.non ob.c.ut qs duas.de elec.lib.vj.ubi electio unius iuris precludit sibi uiã ad aliud quia loquit in iure ad rem quod non potest cõpetere ex electionibus diuersorũ ut ibi. Sed nos loquimur de iure quæsito ex titulo efficaci qđ non admittit.licet qs cedat ex alio titulũ sibi cõpetere ꝓut fuisset in casu nostro si uigore illius snie apprehendisset qđ tñ ut mihi in facto proponit non apparet & præsupposito qđ de hoc constaret tñ ex illa cã non põt apphensio iustificari iustificet ex aliàs ex qua põt & de ea cõstat ex processu.arg eorum quæ notant in.c.cum ex officij.de prætcri.l.titianus. ff.quod cum eo.ad hoc optime l.cum in corpus.ff.de acqui. rerum do.ubi ficta cã in apprehẽsione possessionis ex uera causa quæ suberat ualidatur.hinc est quia q̃ñque alius retinẽdi operat acquisitionẽ de nouo.iuxta no. in.l.iij.de acq. pos.Ex istis ẽt superuacuũ relinquatur illud dubium utrum paulus retinendo possessionẽ poznamẽ.post adeptionẽ plocẽ.inciderit in pęnam extrauag.execrabilis.nã præsupposito quod istius possessio fuerit iusta & dispensatio canonica concludit quod in nullã pęnã incidit quia iusta tenuit.ar,l.
9 gaius.de adul.† Quo ad aliud dubiũ utrũ ad ꝯmissionẽ pęnę priuationis quę incurrit retinens publice concubinã nisi eã dimiserit infra mensem &c.requirat monitio credo qđ non.nam ubi est dies & pœna priuationis opposita a canone nõ requirit monitio.Casus est expræssus in simili in.c licet canon.de elec.lib.j.dies.n.a canone apposita interpellat pro homine.l.magnam.de ꝯ̃hen.stipu.& .c.potuit. de loca.& precipue ubi per legẽ imponit pęna ipso iure ut in casu nostro in quo dicit sint priuati iuxta doctrinã doctorũ in l.imperator.de iure fis.ꝑ Bar.ꝯ ꝓ̃dicta mihi uñr gratiæ pauli.s.præsertim tertia & secũda quo ad dispensationem optime defendi & per dominum auditorem pronunciandum in hoc iudicio petito eum fouere iustitiam & habere canonicum titulum in prædicta scholastoria ecclesie plocen. & eam cum poznamen.posse insimul retinere.

CONSIL. LXVI.

1 *Papa an aliquo casu teneatur & possit papatui cedere.*
2 *Charitati semper aduersata fuit cupiditas.*
3 *Attendi in omni negotio quæ debeant.*
4 *Iusiurandum quid sit: quod in eo attendi: & an semper seruari debeat.*
5 *Metus quis & quando excuset.*
6 *Iuramentum difficultate impletionis non soluendum.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Pro declaratione dubiorum de quibus quærit præmittendum est ꝙ a principio creationis sanctissimi in christo patris & domini Pape Gregorij ipse uidetur fuisse optimi & firmi propositi in cedendo.nam submota difficultate quacũq; planam & simplicem cessionis uiam in se hoc facto desiderare per plures eius literas attestatur in quibus istis uerbis utitur ad contextum.ut omnibus notum sit animi nostri propositum decreuimus iuri nostro ꝙ uerissimum est intendentes tollere oẽm effectũ tam iuris q̃ facti. & post pauca subiungit non.n.semper iuri suo inherendũ est sepæ utilitatis & tpis hñda est rõ.&c.& hec uerba in literis directa ad regẽ romanorum ad regem francie ad reueren.patrẽ dñm dñm legatum Boñ.ad bñdictum apud nos antipapam noiatum uulgariter deprehenduntur inserta.Ex quibus ut præmisi eius feruens animus ad unionem sanctæ matris ecclesiæ declaratur & subsequenter in transmittendo procuratores cũ plena & libera ptãte ad conueniendũ de loco idoneo & deinde locũ simpliciter apꝓbando per literas ad cõe saoñ. trãsmissas licet in quadam aliqua approbatione alias modificationes adiungat q̃ ut proponitur per regem francie & gubernatorẽ ianue adimplete fuerunt postmodum rñdit oratoribus regis franciæ & locum saoñ pluribus de causis recusauit subiungendo tñ ꝙ si multa & uaria per eum expressa prout tenentur ultra aliàs iam ꝓmissa ꝓ bono sanctissime unionis accedere ad ꝓ̃dictum locum saoñ.ex quibus populus catholicus consolationem unionis catholice ecclesie auide expectans si nihil uidens imo maiorem confusionem põt dicere cum propheta expectaui ut faceret uuas & fecit lambruscas.& illud ueuerunt filij usq; ad partũ & uires nõ
2 habuit parturiens.† Ex quibus apud plurimos illud uerbũ sapienter in quadam eius epistola dictum ẽt ꝯ cum impungitur charitati a mundi exordio cupiditas aduersatur:& dũ charitati intendimus se cupiditas opponit.ex istis ergo remanente hac dei cã & pplo catholico inconfuse iuste religiose cogitat sacrum eius collegium dñorum cardinalium qd agendum ꝓ̃supposito ꝙ sunt astricti uinculo sacramentis als iuramenti & uoti ad multa sed præsertim ꝙ in negotio unionis inchoata mediabũt prosequentur & finient & q̃ñ in eis erit nihil de contingentibus necessarijs uel opportunis

nis quolibet seu utilibus omittendo &c. hec sunt uerba ad
literam in eorũ iuramento exp̃ssa. Ex quibus uerbis p̃suppo
sitis ẽt supradictis dubiũ orii apud dños cardinales ad quid
teneñ & utrum teneantur ire ad locũ saoñ. ↄueurum ẽt ab
sq; dño papa qui expræsse debet se nõ teneri ad dictũ locũ
accedere: quia petita in sua rñsione facta Romæ ultima die
augusti: non fuerunt sibi ad impleta & utrũ idẽ dñs noster
paps possit eis iubere ne accedãt. Ista sunt dubia sup q̃bus
q̃rit informari quid iuris licet de pluribus quęri posset tñ
solũ supradicta tangã maximè tñ in tractatu per me cõposi
to de schismate plura alia dubia sint utiliter ac plene discus
sa iudicio meo: ex quibus prædictorum dubiorũ decisio ul
timi pendet & ultra ibi decisa fuit ẽt attingendũ: An de iu
re liceat pape nostro recusare locũ. a principio electum p
eius ꝓcuratores habentes liberũ & generale mandatum &
an cãe recusationis sint adeo efficaces ꝙ debeant tñ bonũ
3 sic dimittere imperfectũ & sanũ. † Idem dñs nr̃ debuit tria
attendere quæ sunt in omni negocio attẽdenda. Primo qd
deceat fm honestatẽ. Secundo quid liceat fm æquitatẽ. Ter
tio q̃d expediat fm utilitatẽ. c. magne. de uo. & xj. q. j. aliud.
sed quod ad ipsum attinet ultra non prosequor sed illa tan
tũ de quibus q̃ritur in quibus dictũ quo ad deũ de autorita-
te & efficacia iuramenti quæ quãta fuerit ẽt apud infideles
exẽplũ Reguli demõstrat qui iuramento de redeundo astri
ctus a senatu carthaginẽ. Romã missus ut captiui penit' re
laxentur primo nõ relaxandos cõsuluit & deinde ad hostes
rediuit: de quo ut ait Tullius li. viij. de offi. neq; charitas pa
trie eũ retinuit nec suorum nec ẽt ignorabat se ad crudelis
simum hostem & ad exquisita supplicia ꝓficisci sed iusiuran
dum ↄseruandũ putabat. itaq; cũ uigilando necabat erat in
meliori causa q̃ si domi senex captiuus periurus ↄsulorum
remansisset & ut Tullius ibidem subiungit in iureiurando
4 non quæ meta sed quæ uia sit debet intelligi. † est. n. iusiurã
dum affirmatio religiosa ꝙ autem affirmatiue quasi deo te
ste ꝓmiseris non tenendũ. & ipso iure nullũ uinculũ ad cõ-
strigendũ fidẽ iureiurando maiores alterius esse uoluerunt
unde in sacra scriptura dicit os ꝙ mentitur occidit animã.
xxij. quæstione. v. iuramenti. & eadẽ causa &. q. omne. dicit
enim ibi tex. omne ꝙ in federa pacis uenit tũc solidius sub-
sistit tñ iuramenti hec interpositio roborat. hac ergo ui iura
menti quæ est maxime ultra oẽs diligenter ponderata utrũ
papa accedere recusante ad locũ conuentum cardinales ire
teneantur in hoc certe ipsi uident utrum cause allegate per
eum quare nolit accedere tales sint quæ ẽt habebant ipsos
accusare ab accessu quo aduertendũ ualde ad naturã huius
ardui negotij & ad uerba relata superius ore proprio dñi
pape & per eius literas tot principibus intimata, non. n. sup
iure suo heredum est sed sepe utilitatis & tpis habenda est
5 ratio &c. † Cõsideraut ẽt qualis metus habeat quem excu-
sare ille qui inferat metũ mortis uel corporis cruciatũ: ut. l.
interpositas. C. ꝙ met. cã. de trãsac. utrum in p̃senti tractatu
& accessu immineat non apparet nec nulla impresio iu co
gendo eligere habent illum uel illum. Propterea si iste tñ
minor subesset cogitens de duobus malis minus malum eli
gendum. xiij. di. duo mala. &. c. nerui. quid. n. minus malum
uel pati coactionem & uiolentiam mentis ut ecclesia catho
lica uniatur uel eam uim recusare ut sic maneat lacerata &
in scissura ꝓfecto minus malum illud ubi subuertitur pauco
rum iudicium hoc salus populorũ & ecclesiæ catholice pro
qua xp̃s uelut bonus pastor posuit aiam suã ꝓ ouibus suis.
xxiij. q. iiij. quis nos. hinc ap̃li gaudentes ibant qm̃ digni ui-
debantur pro noie xp̃i contumelias pati & ap̃s discipulos
admonebat dicens oino delictum est in uobis ꝙ non magis
fraudem iudicia habetis inter uos quare non magis iniuriã
accipitis nec magis fraudem patimini &c. Cõteplãtur dñi
cardinales illustres & sanctos uiros qui in mortem uolunta
riã intrauerũt ut sancti martyres ꝓ fidei augmẽto & antiq.
romani ꝓ patria quibus patria charior fuit q̃ charitas libe-
rorũ: ut. l. postliminiũ. §. filius. ff. de captiuis & quia de plu-
ribus talibus facio mẽtionem in tractatu schismatis in una
uia uoluntarie cessionis iõ hoc nõ ꝓsequor sed cõcludo ad
hoc ut cardinales impleant iuramentum & uotum suum te

neantur ad locum accedere etiam absque papa & etiam eo
prohibente ut in conspectu populi christiani uideantur ser
uasse promissa & quantum in ipsis est nihil de contingenti-
bus omisissent sicut uñ in ista scissura quiescendo & se lite-
ris dirigendo per orbem tantummodo excusando non satis
faciant iuramento nec uoto: nam ubi facto opus est uerba
& facta sepius sunt per orbem per eorum literas diuulga-
ta: de isto sancto proposito cessionis & per istum & per
alios prædecessores quid ergo sit agendum student quasi
gloriam tenere fugiendo dum eam stimulant declinare: dũ
enim quid iuris sit quotidie super antiquis & nouis dubijs
disputatur: quid aliud agitur quàm cum omnibus sacramẽ-
tis cano. ecclesijs & monasterijs tuat status ecclesiæ militan
tis & ueniat in contemptum & fastidium populorum.
6 † Concludendo ergo primo propter deum: secundo pro
pter bonam famã ne uoti & iuramenti transgressores apud
populum catholicum videantur quo locum saoñ. conuen-
tum accedere tenentur & si cum magno incommodo & dif
ficultate tanto maiori laude digni. nam & difficultas nõ ex
cusat ab obligatione. l. continuus. §. cum ita. de uerbo. obli.
nõ obst. ꝙ papa prohibente uideantur excusati: & quod in
omni iuramento eius autoritas intelligitur accepta. c. ue-
niens. de iureiuran. nam hoc non credo iu casu nostro &
uide quę plene dixi in dicto tractatu schismatis sexto mem
bro coacte cessionis.

CONSIL. LXVII.

1 *Sententia an per eundem iudicem retractetur quæ iudiciali ordine non seruato fertur.*
2 *Corrigere seipsum quisque debet.*
3 *Remedio & auxilio nouo noua res eget.*
4 *Consensus partium purgat nullitatis uitium.*
5 *Industria sua cuique debet esse proficua.*
6 *Sententia quæ ob iudiciarium ordinem non seruatum est nulla nõ uali datur consensu litigatorum principalium.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij. amen
1 † Querela exposita coram. R. p. & domino
domino epo tridentino pro parte quarũdam
uillarum de redagaiza ↄ̃ omnes & communi
tatem uille uetzani & pedregnoñ. super retractatione cu-
iusdam diuisionis publicarum functionum & onerum fa-
cte inuicem: & seruate inter se iam sunt anni. lxxxv. uel cir-
ca. idem. R. p. dictam diuisionẽ iuxta dictam querelam ꝓ-
positam irritauit ex causis in ea deductis de ipsarum tamẽ
causarum ueritate non facta perquesitis nec citatis parti-
bus & sic retractata prædicta diuisione hoies prædictarum
uillarum uetzani & pedregnoñ. ad cõunionem reuocauit
per suam sententiam siue ordinationem de qua retractatio-
ne conqueruntur omnes dictarum uillarum uetzani pedre
gnoñ. & petunt dictam retractationem ↄ̃rio imperio reuo-
cari tanq̃ nullam quia ipsis quorũ intererat nõ citatis & ali
ter causa nou discussa & ad suggestionẽ falsam hoim alia-
rũ uillarũ. quæritur modo utrum dñs eps posset ↄ̃rio impe-
rio reuocare qđ fecit & debeat de ꝓ̃dictione partiũ utrum
debet irritare dictã diuisionẽ consensu partiũ celebratã: &
tã longissimo tpe obseruatã uel eã potius ↄfirmare debeat
auditis partium allegationibus & rõnibus ac iuribus ꝓdu
cendis. Quo ad primũ uñ sine dubio dicendũ ꝙ dictus dñs
eps possit & debeat dictã sniam ruocare postq̃ pars in cui'
præiudiciũ lata est redarguit eã de nullitate. pot. n. iudex or
dinari' de nullitate suę snię cognoscere & ꝙ egit in melius
reformare & hoc est laudabile. nã & ecclesia mutat sniam
suã de frig. fraternitatis. & imperator ↄ̃ res his iudicatas par
tẽ audit. c. cum ex lr̃is. de resti. in integ. Aug. xij. qõ. j. certe.
2 facit aut. de nup. circa princi. ubi imperator dicit † ꝙ nõ eru-
bescit seipsum corrigere nec expectare uult ꝙ ab alio cor-
rigatur ad hoc. c. qualiter. el. j. de accu. ubi casus de isto pri-
mo dubio ubi allegatur nullitas ratione ordinis non serua
ti. facit. l. ea quæ. &. l. si ut proponis. C. quomodo & quando
iud.

iud.& regulariter cum iudex causa nõ cognita aliquid sta
tuit debet iterũ audire.l.4.C.de accus. potest.n.ꝙ egit do-
minus episcopus isto casu dici potius quædam subscriptio
ad libellũ querelantiũ data ꝙ res iudicata quæ magis con-
flictu non paucis literis diffiniri fas est.&.l.iudex,&.l.fi.C.
cõmuni epi. Ex istis liquido apparet q̃ dictus eps querelã
nullitatis cõtra factũ ius interpositã debet benigne recipe
re & ꝙ egit ut dixi in melius reformare,facit.c.non dēt:de
ↄsang.& aff.hoc ergo pro uero ꝓsupposito restat discutere
de secũdo dubio utrum attẽtis causis allegatis debeat dñs
eps rescindere supra dictã diuisionẽ fictorũ.& vr̃ ꝙ sic q̃a
super eius retractatione potest suppleri ptãtem & operi-
bus a principio reseruata & a primordio posterior forma-
tur euentus.C.qñ & quibus quarta pars deb.l.j.Secũdo al-
legatur iuxta cã superueniens & ꝓterita cã cessans & vr̃ ẽẽ
3 hic iusta.† quia in re noua nouum est remediũ & ↄsiliũ sug
gerendũ.l.j.de uen. inspi.nec etiã mirũ,ut ẽm ueritatẽ tpo-
rũ ac rerũ varient ↄuentiones Pacta priuilegia & statuta.c.
suggestũ.de deci.&.l.ex facto.de vul.& pup.dic.c.nõ dēt.
hñt.n.ista tacitam ↄditionẽ annexã si res in eodẽ statu per-
manserit.l.cum quas.de solu.& no.in.c.quemadmodũ de iu-
reiur.Allegatur tertia approbatio sñiæ ꝓdictæ subsecuta ꝑ
syndicũ hoium dictarũ uillarũ vetzani & pedregnoñ. dixi
enim videri dictam sñiam sibi æquam ꝙ quilibet solueret
pro rata bonorũ suorũ & ꝙ uolebat consentire dictæ sñiæ
protestando tñ ꝙ ↄsentiebat ne incideret in pœnã in sñia
positã,& elegit hoies qui interessent nouo estimo faciẽdo
4 ẽm tenorẽ dictæ sententiæ. † Ex ꝓdictis vr̃ uitium nullitatis
purgatum consensu partium, & hoc põt facere consensus
partium.s.purgare vitium nullitatis sñiæ.ut.l.j.C.com. utri
usque iudi.ad hoc ꝙ no.in.c.cũ cãm.de test.in nouel.super
gl.q̃a si ista sunt quæ principaliter urgent ꝙ dñs eps debeat
suã retractare sñiam prout petitur ↄfirmare & approbare.
hoc.n.facere põt iudex.s.ex eisdẽ & etiam ex nouis causis
sñiam nullam approbare.ut no.Bar.in.l.si expressim.ff.de
ap.&.d.l si ut proponis per eundẽ. Sed his non ob.ↄ̃rium
est de iure dicendũ propter tria. Primo propter dicti in-
strumẽti tenorẽ.Secundo propter tam prolixam ꝓscriptio-
nem.Tertio propter cõis odiũ & diuisionis fauorẽ. Quo
ad primũ vr̃ ꝙ tenor dicti instri sit ↄ eos.dum allegant re-
tractari debere anteq̃ diuisionẽ ex eo ꝙ hoies uillæ uetza-
ni sint in hoibus & diuitijs augmentati, ipsi aũt diminuti.
expresse.n.dr̃ in instro ꝙ augmentũ & diminutio rñdet ad
cõmodũ & incõmodum illius uillæ ubi hoc contingerit.
& sic futurũ augmentũ & diminutionẽ pariter susceperũt.
non pñt ergo illæ aliæ villæ allegare augmentum villæ de
vetzano,quia nec si simile cõtigisset eis potuissent illud po
stulare.l.pe.C.de solu.&.l.si ea lege.C.de usur. dubius.n.
euentus diminutionis & augmẽti uniformiter cõcernebat
oẽs uillas.si ergo uni prospere cessit nõ dñt aliæ scrupulo-
5 se corde moueri.† quilibet.n.sua industria uel prospera for
tuna debet esse proficua & non dãnosa,ut.l.fin.C.de al.&
palu.ubi patet ꝙ propter ista non debet publica pensio au
geri.& alibi dicit lex ꝙ quæ ex liberalitate fortunæ alicui
prouenit ad extraneos uel proximos transferri iniuriosum
est.l.cum oportet.in prin.C.de bo.quæ li. ista ergo prima
causa non vr̃ rõnabilis quia ↄtra leges & cõtra expressam
mentẽ ↄ̃hentiũ. Ex his infert ꝙ pactũ factum super retra-
ctatione & reuocatione dictæ diuisionis destruit & iniquã
reddit petitionẽ ipsorũ.Non ob.si dicat istud est factũ uni
uersitatis ꝓdictarũ uillarũ oium & maior pars in ista retra-
ctatione ↄsentit,ergo ↄtradictio minoris partis uidelicet
villæ vetzani & pedregnoñ.non debet attendi, ut.l.ꝙ ma-
ior.ff.ad munici. Ad hoc ꝙ iste uillæ & quælibet de per se
representant singularẽ personã,ut est tex.in si.de elec. stri-
ctum.suscepit.n.quælibet uilla onus hoim uillæ suæ & sic
inter se onus publicũ diuidẽtes ↄuenerunt enim suscipere et
tam longissimo tpe susceperũt.nõ vr̃ ergo licitũ nec de iu-
re maiorẽ partẽ villarũ posse mutare formã antiquitus cõ
stitutam.l.quidã decedens.de admini.tuto. & posito ꝙ oẽs
uillæ conuenientes in vnum facerent unã vniuersitatem,tñ
quia soluere collectas & onera fictorum spectat ad singu-
lares personas non uidet posse uniuersitatẽ uillarũ præiudi
care singularibus personis uel uillis aliquibus imponere le
gem in subeundo dictum onus aliter q̃ obseruatum sit in.
c.cum oẽs. de ↄstitu.& sicut per consensum & pactum cõe
omnium fuit facta diuisio iam diu ita debet de ↄ̃rio cõsen-
su omniũ dissolui,ut sicut per eundẽ modũ per quẽ res na-
scitur dissoluat,ut.c.omnis res.de reg.iu.&.l.nihil tam na-
turale.eo.ti.Item pro hoc ꝙ no. Io.an.post Host. in.d.c.cũ
oẽs.in noue.s.glo.fi.ubi dicit ꝙ si uetusta consuetudo tue-
tur aliquos ↄ̃ctus non põt minor pars etiã in prætextu cõis
utilitatis in aliorũ præiudiciũ aliquid statuere nisi utilitas.
ecclesiæ hoc requirat & aut. superiorũ accedat,in casu no-
stro nulla uersatur in ista retractatione diuisionis antiquæ
ecclesiæ euidens utilitas cum non creuerint ex hoc eius red
ditus siue ficti.Ex quo patet ꝙ sñia siue ordinatio noua epi
scopi non potest uerificari per consensum maioris partis,
nec etiã propter utilitatẽ suæ ecclesiæ similiter non posse
iuuari ex eo ꝙ diuidere bona inter subditos spectet ad eius
officium. Nam ista diuisio facta per subditos certo modo
& firmata petitio quantũ est inter eos est efficax et seruan-
da,ut.l.inter debitorem.ff.de pac.nam cum concernant in-
teresse ipsorũ paciscentiũ non vr̃ ꝙ superior ex officio obli
gationẽ inter eos contractã possit per sñiam uel ordinatio
nem aliã irritare quia ius priuatũ q̃sitũ non põt tollere su-
perior per eius legẽ.c.quæ in ecclesiarũ, de ↄsti.per Inn. in.
l.anthiocensiũ.ff.de priuile.credi.non ob.pro pactis et cõ-
uentionibus recedit ex causis superuenientibus, q̃a hoc ue-
rum in legibus & statutis ↄdendis,ut.d.c.nõ debet. de con
sang.& affi.sed in obligationibus cõtractis & initis ↄsensu
partiũ nõ recedere ꝑ superuenientẽ inopiã debitoris quin-
imo nec ↄ̃henda attendit paupertas.l. ↄtinuus.§.cũ ita. de
uerb.ob.cum si. Non ob.ꝙ ꝓcurator siue syndicus ꝓdicta-
rum uillarũ uetzani & pedregnoñ. consensit sñiæ epi. pri-
mo q̃a mandatum eius erat primitus reuocatum. ergo nõ
poterat dici ꝓcurator.c.ex parte decani.de rescrip. secun-
do quia nõ simpl̃r consentit sed dixit.videre sibi æquum ꝙ
onera dimidant pro rata & erat eius credulitas bona nisi iã
diuisa fuissent & diutius sit seruata.nã ꝙ ↄtra hoc fieret no
ua diuisio nõ consensit nec etiã potuisset facta dñi procura
tor irritare.l.si hoiem.ff.mandati, & præsertim quia metu
grauis pœnæ.cc.ducatorũ si nõ approbasset vr̃ hoc egisse.
nam gratis nõ potuisset ius dictarũ uillarũ remittere. fa-
6 cit ꝙ no.in.c.grauis.de po.per Inn. † Item sñia quæ est ip-
so iure nulla propter ordinẽ iudiciariũ nõ seruatũ ut fuit
illa nõ vr̃ posse confirmari nedum consensu procuratorũ,
sed nec etiam principaliũ litigatorũ. autoritas.n.sñiarum
pendet a publica potestate & similiter solẽnia in his adhi-
benda,ut no.in.c.fin.de re iud.lib.6.si ergo sentẽtia in uim
sñiæ non lædit dñm nõ põt procurator gratuitum accõmo
dando ↄsensum offerre dño ꝓiudiciũ infrigendo pacta dñi
diutius obseruata.nã illud põt dici dilapidatio ꝙ non ue-
nit in mandato.l.cõtra iuris.ff.de pac.&.l.filiusfa.de dona.
non obst.l.j.C.cõia utriusq; iu.quia ibi fuit ꝓcessus ad tra-
ditionẽ, q̃a quilibet possidebat quòd deductũ erat in illa
sñia & sic nõ autoritate illius sententiæ sed ↄsensu partium
sumpsit robur illa diuisio. Et ita intelligunt doctores illam
legẽ. Ex prædictis liquide infertur ꝙ dñs eps uel successor
eius in iurisdictione debet ꝙ factũ est ex arrupto & perpe
ram & in lesionẽ dictarum uillarũ contrario imperio reuo
care & pacta antiqua ↄsuetudine roborata tueri postq̃ in
eis residens euidens & publica utilitas nõ apparet,dicit.n.
lex ꝙ in rebus nouis ↄstituendis eiusdẽ dẽt esse utilitas ut
discedat ab eo ꝙ diuisum est.l.in rebus.ff.de cõsti.in prin.
Ex ꝓdictis apparet rñsum quasi ad oia ↄ̃ria q̃bus moti sunt
quidã ad ↄ̃rium consulendum & primo dicunt quòd factũ
episcopi nõ potest dici in hoc casu sententia sed statutum
quoddã æquum & instrm̃ per quòd hoies in functionibus
publicis subeundis rediguntur ad æqualitatẽ ẽm nouum æsti
mum quòd mãdauit fieri ex cã propter quã recedi ab anti-
quo æstimo æquũ sibi uisum fuit. C.de censi.& perequatori
bus.l.j lib.11.nã hoc uerũ si uellet ipse inter subditos fun-
ctiones exigere,et sic de iure suo statueret iter subditos di-

uidendo pro rata.l.forma.ff.de censi. sed in casu nostro de iure suo nõ quærit q̃a stat non diminutũ.s.pfectis q̃ quidẽ onus subditi inter se ex pacto diuiserunt & qualiter quisq; susciperet prouiderũt & firmauerũt insuper pacto valido & expresso q̃ augmẽtũ & diminutio cedat ad cõmodũ & incõmodũ uille ubi ꝯtigerit illud pactũ q̃ nõ tangit ius superiorũ sed ipsorũ tñ non põt neq; debet superior tollere etiã per statutũ quia statueret super iuribus priuatorũ & daret de iure unius alteri q̃ nõ põt facere superior per statutũ suum ꝯ pacta uel uetusto tp̃e obseruata, ut.d.l. antiocensium. Itẽ apparet q̃ ad querelã & petitionẽ uillarũ plurium hoc statuit ꝯ dictã villã uetezani,& sicut non põt dici statutũ factũ ad petitionẽ & postulationẽ, sed cõminatio uel pro grauia q̃ est ꝯtra singulares personas.C.cõminationes epi.p totũ,& maxime tacite postulantes pactũ pdictum q̃ erat inter ipsos unde põt dici p obreptionẽ obtentum,& per ꝯñs nullum & ambitiosum.l.p̃tor.§.marcellus. de iud.&.l.ambitiosa.de decre.ab or.fac.illa ergo rõ q̃ per hoc censeri debeat statutũ est satis debilis & nõ uera. Scd̃o principl̃r fundat se dicens q̃ dicta ordinatio inter dictas villas fuit quoddã statutũ & q̃ in eo expresse fuit dictũ q̃ duraret donec reuocaret dictã diuisionẽ &c.ex quo inferũt q̃ ui pacti expressi & ex natura statuti reuocatio debet esse ualida non ob.ꝯdictione dictarũ duarũ uillarũ.l.q̃ mater, ad munici.sed hæc ratio nihil ualet per ea quæ dicta sunt.s. in.v.nõ ob.si dicat̃ illud est factũ,&c.ubi clare patet q̃ inq̃tum dictæ villæ hoc onus diuidunt inter se nõ dicunt hæc facere tanq̃ uniuersitas,sed q̃libet de p se paciscẽdo cũ alia tanq̃ singularis psona super dicto onere subeundo. facit.c. cũ instãtia.de cen. & io dicto.c.sanctũ.& posito q̃ istã diuisionẽ facerent tanq̃ una uniuersitas,tñ cum tractet̃ de onere singularũ villarũ absonum est sentire q̃ maior pars posset istud onus iniungere minori parti vel etiã uni villæ, nã in hoc de facili consenserunt maior pars. unde in tali oneris impositione non vr̃ hr̃e locũ.l.q̃ maior.ut no.in d.c.cũ oẽs. Itẽ nõ est verũ q̃ istud ius reuocandi fuerit reseruatio, imo ꝯriũ dum dr̃ q̃ augmẽtũ & diminutio prosit & noceat illi uillæ ubi cõtigerit nõ obst. q̃ ea cã superuenienti põs diuisio & estimũ mutari & q̃ facultates & diuitiæ crescãt, & decrescãt ex quo æquũ est estimũ uariari s̃m varietatẽ tẽporũ, nã hoc verũ quo ad oblationẽ qua tenent̃ superiori ut.l.forma semper. de censi. sed si fiat diuisio oneris inter ipsos subditos certo modo subeundi non uidetur propter difficultatem aliter contingentem in solutione a pacto recedendum.l.cõtinuus.§.cum ita.de uerb. oblig. præsertim cum est appositum pactum in contrarium ut in casu nr̃o. Ad illam rationem q̃ syndicus in hoc consentit, &c. satis supra responsum est,& ideo concludendum est dictam diuisionem dictorum onerum tanto tẽpore obseruatam non potuisse dñm episcopum aliter reformare, sed ei standum esse iuribus & rationibus superius allegatis.

CONSIL. LXVIII.

1 *Substitutus primus in restitutione sua substitutionis quod percepit in re fideicom. restituere debet.*
2 *Clausula quæ in fine ponitur ad præcedentia congrue refertur.*
3 *Omnis dictio non dicitur congrue de duobus.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amẽ.
1 † Subtiliter ad plenum discussa & examinata sunt pdicta dubia, & super singulis iudicio meo vere & recte conclusum, ut ergo vidisse uidear reassumã singula retenta eodẽ ordine de quo supra & primo ad portionẽ dñe Piere institute in. ccc. flo. dicẽdũ est q̃ si eius legata excedunt dicta substõ nõ tenuit cũ sit censenda fideicõmissaria,nã & filia instituta in re certa dato alio hærede vniuersali ut est in casu nr̃o hr̃ loco legatarij nisi quo ad excludendam querelam,ut no.in.l.si q̃s priorem, ad trebel.&.l.quoties.C.de hæredi. instit. per fideicom.autem non potest filiæ substitui in legatis.l.cohæredi.§.cum filiæ.de vulg.& pup. &.l.ex tribus.C.de inoffi. test.per Cyn.& alios. Ex quibus sequitur q̃ in dicta quantitate.cc.successerunt sibi abintestato Antonius Ioannes & dña Ioanna pro rata & sicut ex persona sua.c.ex persona etiam Antonij vltimi decedentis debet etiam habere.c.& similiter alia.c.quæ erat portio Ioannis cum similiter de iure gentiũ abintestato tam dña Ioanna q̃ Antonius successerunt, nam substitutio facta de Antonio Ioanni fuit omni tempore fideicõmissaria,nam sic debet interpretari quia facta fuit puberi & impuberi, & sic personis disparibus,& per cõsequens assumẽda in casu quo põt utriq; pariter cõuenire.l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pup.recte ergo apparet in illo primo supra conclusum uidelicet q̃ Ioãna in hæreditate nobilis uiri Nolfi patris sui habere debet.ccc. flo.ex persona sua & aliæ.ccc.ex psona Piere sororis p successiones fratrum & sua propria deriuatos ad ipsam, ut patet ex prædictis. Descendo ad substitutionẽ factã filijs masculis vniuersal̃r institutis quã substõnẽ credo omni tp̃e fideicõmissariam & in personã Ioannis impuberis,nam fuit reciproca & facta puberi & impuberi,ut dixi.s̃.per.l.iam hoc iure.sed etiã uidendum verum ista portio Ioannis deuoluta in Antonium debeatur bastardo ut sic Antonius ultimo decedens sine liberis uideatur grauatus nõ solum de portione sua sed ẽt de portione Ioãnis primitus deuoluta ad ipsum.Bar.tenet q̃ illud qd̃ pcipit̃ iure fideicõ.per primũ substitutũ ipse tenet̃ illud ẽt restituere substituto scd̃o ut ipse,ut no.in.l.marcellus.ff.ad trebel.& Bal. in.d.l.ex trib. & sic ĩ casu quo dicamus extitisse ꝯdõnẽ secũdæ substõnis, de bastardo p obitũ Antonij. sine liberis debet̃ sibi ex fideicom hæreditas dicti Nolfi detracta legitima & trebellianica per hr̃dem Antonij,cuius hæres est do. Ioanna eius soror abintestato,& sic haberet dimidiã dictæ hæreditatis dicta dña rõne legitimæ & trebellianicę ultra dictos sexcentos flor.facit.c.raynut.&.c.raynaldus.de testi. Sed credo uerius q̃ supra conclusum est per p̃rem & dñm meum dñm Ioannẽ de rosel. uidelicet q̃ non extitit cõditio substõnis dicti bastardi,& per ꝯñs dicta dña debeat totũ hr̃ditate sui patris consequi & p eã dictũ bastardũ a substitutione Antonij excludi, nam iste substõnes uniuersales factæ pluribus cum signo vniuersali oẽs uel si nõ uendicant sibi locum nisi in defectu omniũ sine liberis moriẽtiũ & hoc cũ superest psona q̃ ex p̃sumpta mente defuncti habeat excludere substitutũ,ut.l.hr̃des mei.§.cũ ita.ad trebel.sed in casu nr̃o substitutio facta de bastardo fuit ꝯcepta sub conditione & si decesserint oẽs,&c.cum ergo supersit dña Ioanna filia testatoris,nõ põt dici conditio substitutionis extitisse.d.§.cũ ita,maxime q̃a talis est natura vr̃is, ut requirat concursum oium,ut.l.si is qui ducenta.§.utrũ.de reb.du. Restat tñ unũ dubiũ circa substitutionẽ factam de bastardo & Ioanna.nã præmissa institutione & substitutione facta filiabus in sexcentum subiungit̃ prædicta substitutio facta solis filijs in hæc verba,& si decesserint oẽs deueniant in bastardo dñi branchæ,&c.utrum ergo istud uerbũ oẽs intelligitur de filijs solis an ẽt de filiabus.s.Piera & Ioanna. Si.n.de solis filijs ẽt locus est substitutioni bastardi q̃a ambo sine liberis decesserunt,si uero intelligat̃ verbũ oĩs ẽt de filiabus, tunc habet locũ q̃ dictũ est supra uidelicet non esse locũ dictæ substõni,quasi non oẽs decesserunt postq̃ superest Ioanna, ut.d.§.cum ita.&.§.verũ. & in hoc vr̃ prima facie q̃ dicta uerba & si oẽs decesserint,&c.de solis filijs intelligatur,q̃a in proxima institutione præcedenti solum de ipsis est facta mentio,ergo ex incontinuatione orõnis de illis eisdem debet intelligi substitutio, de q̃bus proxime p̃cesserat instõ, ut sic talia sint subiecta qualia p̃dicata demonstrant.l.vlt.§. cui dulcia,de uino tri.& oleo leg.& ꝯfirmat̃ q̃a circa filias fuerat in præcedẽti particula testamẽti ꝓuisum instituẽdo ipsas ergo nõ vr̃ vlterior substõ facta filijs referẽda.arg.l. cohære.§.qui p̃or.de vulg.& pup. Ego bonanius sentiens contrariũ teneo uidelicet q̃ uerbũ oẽs referatur ad masculos & fœminas,nã idẽ verbũ testõ apposuit in substitutione facta masculis de oibus filijs intellexesit, quia nec omnia iura nec natura īter masculos & fœminas dr̃iam faciũt ut.l.

ut.l.maximum vitium.de libe.præte.vnde quia nulla ratio
reddi pôt quare magis ad masculos q̃ ad fœminas referaṫ
2 debet ad oẽs referri ar.l.j.C.de lib.p̃te.in fi. † Item in alijs
iuris partibus hoc contingit uidelicet ꝙ clausula in fi.po-
sita referaṫ ad oĩa præcedẽtia,ut.l.talis scriptura,in fi.cum.
3 l.seq.de leg.j.&.c.secũdo reg.ris.de app.† Itẽ verbũ oĩs sal
ua rõne recti sermonis nõ apte neq; congrue adaptatur ad
duos quia de duobus ꝯgruẽtius diceret ꝙ si ambo q̃ si oẽs,
& rectus modus loquẽdi debet attẽdi.l.plautius de auro &
arg.leg.&.l.fi.ad treb.item ista interpretatio est benignior
& in simili cõmendata per Iustinianum in.l.cum acutissi-
mi.C.de fideicõ.nã non est verisimile ꝙ pater filia supersti-
te ad extraneum ac bastardum alterius peruenire uoluit,ut
in ꝑalle.l.&.l.cum auus.de cond.& demon. Si qd ergo du
bium est in dicta substitutione rõne uerbi,& si oẽs &c.hu-
manius interpretando ꝯcludo ꝙ tam ad masculos q̃ ad fœ
minas referatur & sicut filia.i.dña Ioanna superstite substi
tutus excludatur & ipsa admittaṫ.eisdem rõnibus conclu-
dendum est excludi masculum a relicto sexcentũ flo. quia
in defectum oim filiorũ sicut dictus bastardus intelligitur
inuitatus ad dictum relictũ & in dicta eius substitutione in
tñ est minus dubiũ quia sua substitutio est cõtenta & con-
nexa cum substitutione facta filiabus de filijs masculis &
quasi ꝯtinuatiue de ipso subuertitur & si oẽs &c.& sicut de
oibus est intelligendũ quia qui oĩa dicit nihil excludit, ut.
l.a procuratore.C.man.&.19.dist.si Romanorũ super bo-
nis emphytheoticis non vr̃ dubium ꝙ spectent ad dictam
dñam Ioannam etiã si extitisset cõditio fideic. & personã
bastardi excludit prout non extitit conditio per iam dicta
superius.sunt enim bona emphytheotica extra cãm bono-
rum dicti Nolfi qui fuit stipulatus pro se & suis filijs ma-
sculis & fœminis vnde iure suo & ex ꝑsonis Antonij præ-
morientium ipsa ad prædicta & si non fuisset hæres iusta
no.per Bar.in.l.iurisiu.ff.de oper. lib. facie.l.sequens quæ-
stio.de leg.2.& ꝙ no.Bar.in.l.si mihi & tibi.de verb.oblig.
& hoc ultra non prosequor quia clarum per iam dicta. Su
per hæreditate domine Effresine matre domine Ioãne nul
la est dubitatio quin ad ipsam insolidum pertineat ex insti
tutione & substitutionibus fratrum ipsius premorientium.
legatum autem dotis.cccc l.flo.& legatum etiam.cc.& alia
facta dictæ eius matri Nolfi. & eius testimonio quo iure
ueniat dicta domina Ioanna & ad.cccc l.relicta sub no
mine dotis an petet ipsa ut legata & aliorum legatorũ
extiterit tanq̃ conditio uiduitatis uideatur in ipsis repetita
non est necesse declarare cum utraq; hæreditas tam Nolfi
quàm dictæ eius matris ad Ioannam pertineat ut ex supe-
rioribus clare patet. quo iure ergo percipiat per modum
superuacuum est tractare.

CONSIL. LXIX.

1 *Donatio facta à minore an ualeat.*
2 *Actus redditur inualidus quãdo iudex qui inquirere dẽt nõ inquirit.*
3 *Agens ex contractu donationis facta per minorem repellitur exceptio ne nullitatis.*
4 *Præsumptio quando sit pro iudice.*
5 *Pupillus potest donare multis casibus.*
6 *Nouitius seu neophitus infra annum probationis an dicatur persona ecclesiastica uel secularis.*
7 *Religiosa dicuntur quæ religioni inhærent.*
8 *Destinatio animi pro opere consummato habetur.*
9 *Bona monasterium ingredientis ad quem spectent.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † Cõtra donationẽ factam per dñm Minũ.&
Ioannẽ fratres carnales Francisco mino re-
cipiẽti vice & noie Andreæ eorũ sororũ in-
gressæ sunt monasteriũ nondum tñ professæ allegaṫ plura.
Primo de iure cõmuni prohibita minoribus donatio. Se-
cundo formalis solennitatis omissio quæ requiritur a statu
to in contractibus minorum. Tertio superuenientia libe-
rorum donatori per.l.donationis reuocatio. Quarto pro-
pter læsionem concedendã minoribus in integ.resti. Quin
to & vltimo statutaria ꝑscriptio. Et aduertendũ ꝙ ista do-
natio facta fuit.1364.& incepit a pronunciatione in quan
titate ꝯsistens,uidelicet in.ccc. flo.auri ad quos modo agi-
tur.s.1461.ꝯtra agentẽ aũt,ut est monasterium verbi dicta
Andrea fecit possessionem post dictum ingressum obijciũ
tur supradicta de quorũ iuribus uideamus & cõmendando
prima facie duo allegantur, nullitas donationis propter
omissam inquisitionem iudicis qui vt dicit statutum deber
diligenter inquirere verum ꝯtus initus tendat ad eius cõ-
modũ & utrum consanguinei autoritatẽ & parabolam ac-
cõmodantes sint bonæ famæ dr̃ & allegatur,quia de his nõ
apparet per iudicis inquisitionẽ ergo donatio nulla tanq̃
omissa solennitate statuti.l.cum hi.§.si ꝑtor. ff.de transf.&
c.q̃uis ꝯstitutio coniuncto.c.prouida.de elec.lib.6.in qui-
2 bus patet † ꝙ in illis casibus in quibus iudex debet inqui-
rere nisi inquisierit redditur inualidus & inefficax actus sit
quasi omissio modi & formæ traditæ ab homine uel a iure
uitiet dispositionem.c.cum dilecta.de rescrip.&.l.qui Ro-
mæ.§.flauius.de uerb.ob.&.l.cõstitutionibus,ad municip.
item re ipsa ex ſpẽ contractus simplicis donationis apparet
læsio,nec tutoribus uel alijs autoritatẽ interponẽtibus.hoc
vr̃ permissum videlicet donare vel donanti autoritatẽ in-
terponere. cum.n.donare sit perdere uel dilapidare,vt.l.fi-
liusfamil.ff.de dona. vnde uenit nec in generali mandato,
vel a lege dato uenit ista ptãs donãdi, ut.l.contra iurisdi.
ff.de pac.&.c.fi.de off.vica.li.1.Ex quo infertur necessario
nullitas donationis & autoritas in ea cõmodate p consan-
guineos ac etiã impossibilis inquisitio adhibenda per iudi
ces in minoribus ꝯtibus utrũ cedant ad eorũ cõmodũ nec-
ne. Nam ubi euidens læsio prædicta & dilapidatio frustra
& superuacua fieret inquisitio ubi non pôt cadere. argu.l.
ita autẽ.& ꝙ ibi no.per Bar.ff.de admi.tut. & ꝙ dixi in.c.
indẽnitatibus,ad fi.de elec.lib.6. Ex istis vr̃ necessario con-
cludendũ ꝙ ille ꝯtus donationis fuerit nullus a prin. tam
de iure cõmuni q̃ etiam per statutum, & per consequens
nullo cursu tẽporis ꝯfirmatur.c.nõ firmaṫ.de reg.iur.lib.6.
3 † Monasterium igitur agens hodie ex prædicto contractu
vr̃ repelli exceptione nullitatis quæ est perpetua sui natu-
ra.ut allc.ff.de excep.l.pure,similiter exceptio restõnis in
integ.si ꝯtus fuisset validus sed damnosus. nam cũ tpe cũ
quo agiṫ appareat ex tenore contractus euidens læsio siue
damnũ vr̃ omni tpe quo ex eo agitur posse excipi.l.nam et
post.§.si minor.ff.de iureiu. etiam si in dãnatione caderet
inquisitio statuti,quia forte ob iustã cãm de qua in.l.cũ plu
res.de admi.tut.tñ q̃a nullã inquisitionem apparet iudicis
adhibuisse nec super hoc interlocutum fuisse nec dẽt præ-
sumi ꝙ interuenit cũ sit solennitas extrinseca.l.sciendũ. de
verb.ob.per Bar.& de pub.l.de pretio,istis rõnibus in ef-
fectu reperio quosdã pro hac parte donationis ꝯsuluisse.s.
ꝙ ex dicta donatione agi non posset tanq̃ a prin.nulla rõ-
nibus supradictis.& etiam propter ꝑscriptionẽ decursam
ex forma statuti quo cauetur ꝙ pro debito pecuniario præ
scribaṫ.10.an. Nam iam sunt uiginti anni q̃bus nulla fuit
super hoc mota ꝯtrouersia licet post sic. Sed ego salno sem
per iudicio & ꝯsilio saniori ꝯtrium credo uerũ ꝙ dicta do-
natio ualuerit & ex ea hodie agi possit,primo quia solẽni
tas statuti adhibita fuit in his oibus quæ intererant dictis
minoribus q̃ per eos nõ seruatis pœna nullitatis appone-
re in uersi.si quis uero minor ꝯxerit ꝑter & contra formã
ꝑdictã &c.nã de forma est ꝑsumptio officialiũ sedentiũ ꝓ
tribunali,& autoritas & ꝑsentia consanguineorum qui iu-
rant,&c.ista certe adhibita sunt,& sic satisfactũ verbis qui
bus deseruire debemus maxime ĩ statutis,ut.l.j.§.si is q̃ na-
uẽ,&c ff.de exerci.& ꝙ subiũgiṫ in statuto & uer.& diligẽ
ter inquirant officiales &c.nõ est de forma substãtiali q̃a non
adhibeṫ uno ꝯtextu cũ ꝑsentia autoritas cum iurõ & para-
bola ꝑdictorũ sed ante ꝯtũ. & per ꝯsequẽs non de forma
iuxta doctrinã.Io.an.in.c.quanq̃.de usur.lib.6.in nouel.fa-
cit ꝙ not.doct.in.l.quoties.C.de preci. impe. offe.impor-
tans ergo potius quandã excitationẽ officij q̃ dent nouam

formam contractui.ꝙ patet quia de iure cõmuni ad hęc te
nebantur.l. magis puto.ff. de rebus eorũ & per totam le-
gem.expressio aũt eius in statuto ꝙ p legẽ statuitur, ut di
xi non debet dici forma contractus, sed excitatio iurisdi-
ctionis,& per consequens nõ plus & annullat q̃uis conclu
siue super illo actu statuat arg. eorũ quæ not.in cle.vnica.
de off.deleg.&.c.prudentiam.de offic.de leg. Innoc.sed de
iure cõmuni si apparet iudicem interposuisse decretum in
contractu inito a maiore sufficit licet propter lesionẽ enor
mem restitutio cõcedatur,ut in toto ti.de mi.quia restitu-
tio hoc non ꝯcipit cum sit lapsum quinquẽnium.l.superua
cuam,de tẽporibus in integ.restitu.& licet possit per uiam
in integ.resti.deduci in iudicio,ut.d.§.si minor.tñ non est
ista exceptio longioris uitæ q̃ sit actio iuxta doctrinã no.
Inno.in.c.si.de ordi. cogni. potest & subtilius responderi
ad.§.si prætor.&.c.quãuis,&.c.prouida.quæ loquuntur cũ
ius excedit iurisdictionem alias non habenti super hoc de
quo agitur si vero habeat aliam iurisdictionẽ ut omnes or
dinarij in interponendis autoritatibus prædictis licet sta-
tutum aliquid ultra addat eius omissio non uitiat vt dicit
4 glo.singularis.in cle.j.de iure pat.† Præterea aduertendum
ꝙ per statutum et per ius commune ista inquisitio adhiben
da toto iudicis officio expeditur sed licet regulariter non
præsumatur pro iudice nisi constet.ut.c.qm̃ contra falsam
de probatio.tamẽ in reseruatis eius inquisitioni ex officio
semper præsumitur nisi probetur contrarium,ut no.Inno.
in.c.innotuit.de eo qui fur.or.sus.& maxime cum negatur
solennitas antiqui contractus,ut in casu nostro in quo pro
pter cursum prolixi temporis præsumitur omnia solenni-
ter acta.ut ibi no.in.d.c.qm̃ contra falsam, confirmat præ-
dicta ꝯsuetudo usus & practica ciuitatis senarum in qua ut
præsupponit sic extitit semper vsitatũ & practicatũ & sic
ꝯsuetudo est optima legũ interpres,ut.l.si de interpretatio
ne.ff.de leg.non vr̃ ulterius inquirendũ non ob. ꝙ species
contractus de re ipsa inferat lesionẽ cum donare sit perde-
re & dilapidare &c.nam hoc est semper verũ præcipue in-
ter personas tanq̃ coniunctas in quibus sub nomine libera
litatis debitum naturale persoluitur,ut dicit text.in.l.j.C.
5 de impo.lu.des.vbi vr̃ casus expressus in fine. † Item multi
sunt casus in quibus etiam pupilli possent donare, ut.d.l.
cum plures,& maxime sorori causa dotis & pietatis & si.
ut.l.pe.ff.ubi pu.edu.de.licet causa in hac donatione non
exprimatur tamẽ ut actus potius valeat q̃ pereat nõ debe-
mus interpretari in causam prohibitã sed permissam,ut.l.
quoties.de reb.du.cum si.& maxime vbi est præsentia con
sanguineorũ minorum & iudicis ubi præsumit recte actũ.
C.de pac.l.de fideicõmisso. Per ista clarissime satisfactum
puto rõnibus in contrariũ supra factis. Ex quibus patet ꝙ
etiam si Andrea ingressa monasteriũ sed nondum professa
tempore donationis debeat iudicari & reputari ut perso-
na sæcularis, tamen contractus donationis non redditur
6 inualidus per statutum prædictum. † Sed istud est pulchrũ
dubium & disputabile verum interim & infra annum pro-
fessionis in contractibus cum eo initis debeat ista Andrea
reputari persona ecclesiastica an vero sęcularis. Si enim
ut sæcularis ꝓculdubio subiacet statutis patriæ & legibus.
Si uero debeat reputari ut persona ecclesiastica & de foro
ecclesiastico ligatur canonibus non statutis laicorum,ut.c.
ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. &.c.si.de reb. eccle. non
alie. in relictis enim contractibus & alijs dispositionibus,
ut præscriptionibus clerici & eorum bona non possunt li-
gari legibus vel statutis laicorum,sed canonibus,vt.c.rela-
tum.&.c.cum omnes.de testa.&.c.si.de immu.eccle.lib.6.
&.96.di.bene quidem.&. c.cum ad verum. cum infinitis.
Si ergo ista Andrea infra annum probationis est habenda
ut persona ecclesiastica & ꝙ quærit interim quærat mona-
sterio in quo fecit professionem patet ꝙ quæsita omnia su-
pradicta relinquuntur superflua,cum dicta statuta non uen
dicant sibi locum cum donatur personis ecclesiasticis per
præalle.iura.& hoc dubium nõ reperio tactum nisi in vno
ex prædictis consilijs in quo tenet iste doctor eximius ꝙ in
terim iudicetur ut sæcularis quia retinet beneficium & om

nia bona,ut no.in.c.beneficium.de reg.iur.lib.6.Istam quæ
stionem disputaui Paduæ in casu in quo in monasterio mo
riatur infra annum,an interim acquisita uel prius spectent
ad monasterium. An uero priori ecclesiæ vbi erat intitula
tus, an uero uenientibus abintestato.Sed quæstio nostra est
minus dubitabilis in qua non disponitur ꝙ decesserit sed ꝙ
tacite uel expresse professa in monasterio post annum &
usque permansit,& omissis argumentis ibi factis ad quam
libet partem credo in quæstione nostra ꝙ in contractibus
& dispositionibus initis infra annum debeant seruari cano
7 nes & non leges uel statuta laicorum. † Et per hoc princi-
paliter induco ꝙ no.doc.in casibus similibus,nam in publi
ca disputatione reperio determinatum ꝙ iste interim in-
fra annum debeat conueniri coram iudice ecclesiastico ea
ratione,quia quo ad possessionem est bene translatus ad re
ligionem , & quæ religiosis adherent religiosa sunt.l.quæ
religiosis.de rei vendi.&.c.religioso.de sent.excom.lib.vj.
ad hoc quòd no.Io.and.in simi. post Gof. & Host. in.c.de
his.de sepultu.vbi quærit.de canonica portione istius in-
ingressi mortui infra annum utrum debeatur primæ eccle
siæ & tenet ꝙ non quia uidetur noluisse, & sicut desijt esse
ipsius parochianus c.si.de paro.ad hoc ꝙ no.in.d.c.benefi-
cium,ubi post longum tẽpus ꝙ talis nouitius infra annum
non debet notari ad electionem iminentẽ in ecclesia quã
dimisit,& hanc partẽ videlicet ꝙ bona decedentis infra an
num probationis remaneant penes monasteriũ, tenet Iac.
& Ray. &.P.Idem tenet Cyn.in aur.ingressi, & ut dixi in
terminis quæstionis nostræ , est minus q̃a ista infra annum
non decessit licet professionẽ fecit, vnde quia in statu mo
nachali fuit tempore donationis debet secundum illud sta
tutum iudicari & ſm monachalem debet viuere infra illũ
annum. 16.quæst.j.si cupis facit.c.si iudex laicus.de senten.
8 excom.lib.vj.† Item animi destinatio de qua patet per actũ
inchoatum licet nõ consummatum habetur pro opere con
summato & perfecto licet forte in casu fortuito uel alio
impedimento nõ proueniat ad effectum.l.cum quidam.&
l.si non fuerit.§.quid ergo.de auro & arg.lega. & hoc verũ
maxime cum sit de eo vbi sufficit incepisse sicut cum quis
pollicet̃ in opere reipublicæ.l.j.§.cepisse.de pollici. Postq̃
enim ista Andrea non reuocauit sed professionem suã uo-
luntate confirmauit , uidetur iste animus ultimus trahi ad
principium siue retro ut sic a primordio tituli posterior
formetur euentus.l.j.C.de impo.luc.de. nam & alibi cuius
status pendet ex futuro : iudicamus secundum euentum &
dicimus retrotrahi,ut.l.corne.ff.de vulg.& pup.Item con-
siderandum ꝙ quandoque dispositio est concepta sub con-
ditione a principio, quandoque autem pure sed resoluenda
sub conditione uel in diem , & in primo casu præcedenti
nullum uinculum oritur,ut.l.cedere diem.de verb. sig. In
secundo interim operatur effectum pure dispositionis iux
ta theoricã.glo.in.l.2.ff.de iudi.Sed obligatio ingrediendi
religionem uidetur a princ. pura sed resoluenda in euentũ
conditionis si non placuerit infra annum , & hoc uidetur
velle per plura capitula in tit.de re iud. nam in cap. super
eod.titulo dicitur ad priorem statum redire, & ibi in statũ
in quo uenerint reuertantur.& in .c. significatum , dicitur
de religio.recessit. hæc autem omnia uerba sonant ꝙ obli
gatio inter ipsum & monasterium interim sit pura resol-
9 uenda sub conditione contrariæ uoluntatis. † Concludo
ergo ꝙ quicquid debeat esse.de bonis ingredientis mona-
sterium infra annum professionis. tamen in eo qui ingres-
sum suum confirmauit per professionem tacitam uel ex-
pressam debemus dicere quòd in contractibus interim ce-
lebratis debeat censeri interim religiosus quo ad solenni-
tatem iuris canonici , & etiam quo ad præscriptionem de
qua minus dubium cum consummationem recipiant post
factam acquisitionem monasterij,& per consequens regu-
landum secundum præscriptionem quadragenariam,iuxta
sacros canones , & quia per professionem sequentem quo
ad monasterium,acquisitio sub conditione causali contra-
cta quæ proculdubio habet tractum retro. l. potiori.&.l.
qui balneum. qui po. in pigno. ha. debet censeri acquisi-
tio pu-

tio pura & resoluenda sub ꝯditione, iuxta proxime dicta,
& ista etiã benigna interpretatio in dubio facienda est vt
dixit v1 reus ualeat & ut pro religione pro qua summa ra-
tio facit iudicem, et. l. sunt psonę. ff. de relig. & sump. fune.
Laus Deo & Saluatori nr̃o. die. 17. mensis Octobris.

CONSIL. LXX.

1 *Mixtum quomodo ex duobus componatur simplicibus.*
2 *Inutile non ualidatur ex sequenti dispositione.*
3 *Fauor specialis impartiri non dicitur ubi iustitia ministratur.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ, & beati Antonij amẽ. Apparuit ex themate ꝙ duæ præstãtiæ quarum prima ultima altera cinquina vulgariter nuncupantur in unã ꝯtinguntur, & quælibet diminuta pro dimidia creata est ex residuo noua præstantia quæ vulgariter appellatur, de regualglo. & quia Franciscus & Latinus eius filius depẽduntur in illa prima da la vintina, primo descripti in 40. flo. secundo in. 11. quę ex istis summis accipi debeat in coniunctione cum illa de
2 la cinquina quæ est a. marito dubitatur. † Pro cuius euidentia præmittandum ꝙ iura in diuersis materijs faciunt vnũ mixtum de duobus simplicibus, ex quo mixto oritur noua species de par se quæ participat de utroq; extremorum inter quæ sit qua repugnantia deprehendatur mixtum debet sibi assumere ꝙ utilius & fauorabilius in altero ex suis simplicibus reperitur, ut. l. j. C. de rei vxo. act. & l. j. communia de leg. & c. 1. ne sede vac. cum ibi not. Item si in eadẽ dispositione deprehenditur veritas quæ nõ possit sub diuisione iuuari nouissime standum est tam in iuribus q̃ in testamentis q̃ in ꝯtractibus & alijs dispositionibus quæ mutari põt c. j. de constitu. lib. 6. l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. j. & l. pacta nouissima. C. de pac. & c. inter monasterium de re iudi. lib. 6. Ista itaq; ad propositum applicando ista tertia præstantia creata nouiter ex duabus præcedentibus, si reperiuntur in prima, id est in ultima repugnantia respectu summæ uni impositæ quia prima vice. 40. secũda vice. 11. certe debet minorem summam sibi assumere in dubio tamen quia in obscurum ꝙ minimũ est sequimur ut in secundo iure. & l. nummos. ff. de leg. 3. tamẽ quia ultimo ordinata & taxata est in. 11. & per consequens a priori summa recesserit ut in iuri. pall. facit. l. arrianus. de act. & oblig. in rõne sui, & maxime hoc verum est in casu nostro in quo ad querelam Francisci taxa de. 40. tanq̃ iniqua reducta ad taxa. 11. tanq̃ æquam, & ita de iure in istis præstantijs siue publicis functionibus faciendum est, ut. l. formam. §. illam æquitatem. ff. de censi. Præterea in præstantia, de uintina non possunt dici. §. & l. destructi in. 40. quia ut dixi est ab ista taxatione recessum per superuenientẽ de. 11. Verisimile ergo est ꝙ præsidentes & statuentes supra ista coniunctione fienda volunt prædictos coniungere & redigere in hac pstantia de regualglo. in summa nouissima q̃ est. 11. nõ in illa quæ fuerat ex iusta causa irritata & cassata arg. eius ꝙ no. in. l. si quis propriè. ff. ad treb. non obst. si dicatur illa præstantia, de la uintina in personis prædictorũ a principio fuit in taxa. 40. de qua videntur intellexisse verisimiliter præsidentes tanq̃ de cõmuni & sub generalitate cõprehensa, non de singulari concessa specialiter in fauorẽ istius vel illius. arg. l. nam ad ea. ff. de legi. & talis vr̃ fuisse ista de. 11. sed ad hoc dico ꝙ non per modũ gratiæ sed per modũ debiti & iustitiæ ista moderatio siue diminutio emanauit, vnde nouissima de. 11. debet dici quo ad filium. & l. alpestrã. de la uintina nõ illa a qua est tanq̃ ab iniqua discessum. arg. l. ordo. ff. de publ. iud. nec debet sumi denotatio de eo ꝙ extractum est sed eius ꝙ est in obseruãtia. l. j. in prin. C. de ca-
2 du. tol. & l. si. in prin. C. de edi. diui Adri. tol. † quæ etiã inutilia sunt non ꝯualescunt, neq; resurgunt ea generali dispositiona sequanti quæ de illis facit simpliciter mentionẽ. c. si gratiose. de rescrip. lib. 6. sic ergo coniunctio ista simpliciter uintine & cinquine nõ vr̃ coniungere quæ in ipsis

nel eorũ alterum dependuntur & utilia correcta, sed utilia ad usum deducta, sed in casu nostro ad præstantiam, & per narrata in facto arg. l. legata inutiliter. de leg. j. nam in eadem præstantia reprehenduntur impu. libris in. 11. flo. & sic eam soluerũt ut patet supra in narratione facti uersu. & sic etiã pro dicta quantitate flor. 11. &c. super firmatis igi-
2 tur & decisis nõ debent officiales noua dubia excitare, nã istud non est ęquitatem in mediũ proponere sed præteritam calumniam inuanire. l. si. C. de decu. Et per istam etiam clarius responsum apparet ad obiectionem videlicet quòd mens statuentium super coniunctione duarũ pdictarũ præstantiarum uideatur potius referri ad summã de. 40. q̃ ad istam de. 11. quasi illa sit prima & sub generalitate comprehensa, ista autẽ quadam singulari gratia & fauore personæ subsecuta, nam ut dixi non fauore personæ subsecuta, sed iustitiæ causa allegatę. & p officiales approbate talis moderatio superuenit, unde de ipsa debet iudicari ac si a prin-
3 cipio sic essent officiales. † nec fauor singularis siue specialis impartiri dicitur ubi iustitia ministratur arg. l. unum ex familia. de lega. 2. & l. si creditori. de leg. j. facit. c. non debet. de consang. & affi. vel si uolumus dicere ꝙ ex quadã singulari gratia concessa fuerit ista moderatio. §. & l. tunc idẽ. & fortius dici debet per nouam & gñalem legẽ non vr̃ adimi ꝙ speciali grã reperit alicui ꝯcessum. c. decet. de reg. iur. lib. 6. in. c. j. & ꝙ no. in. c. j. de consti. lib. 6. & c. alma. de sen. excõ. ad si. ubi patet specialia priuilegia nõ intelligi reuocata p l. gñalem aliter disponentẽ nisi de ipsis fiat mẽtio specialis iterũ cõtra iam dicta obijcitur & vr̃ ꝙ ista prouisio de ea facta de Francisco & eius filio sit finita & extincta, q̃a ad præsens tps ipsius prouisionis relata & ad distributionem tunc præsentẽ & ꝙ ad tẽpus ꝓcedit post ips vr̃ denegatum. l. statuti. ff. de leg. 2. & l. imperator. ff. de post. & hoc ex uerbis reformationis in ver. & sic ipsos in dicta q̃titate flo. 11. soto tpe præsentis distributionis, &c. sed ad hoc faciliter r̃ndet quia præsens distributio dicitur ipsa taxa. d. §. & alijs limitata ut ad ipsam mensurã distributionis subeant onera in futurum donec dicta taxa non mutat & hoc in futurũ liquide sonant verba dictę prouisionis ibi ꝙ dictus magister Franciscus & Latinus eius oia & singula & quæcunq; onera quocũq; noie nuncupentur, &c. nam apparet ex verbis ibi sequẽtibus ꝙ illa præsens taxa respicit futura onera ut ad eius mensuram. §. & l. supra dicti subeant in futurũ ipsa onera quorũ impositio & ab illo primordio descẽdit sicut leges a prin. promulgantur & postea deducunt in exercitium ex quibus dicimus hodie etiã a mille annis citra prolatis. l. hodie. de pęnis. præsentem ergo distributionem, de uintina debemus sumere pro toto tẽpore iuridicis est, videlicet quo ad eius taxationem onera imponuntur arg. l. arriani. C. de heret. Ex quibus omnibus sine ulteriori prosecutione de iure & de ęquitate concludo ꝙ illa taxa de. 40. non debet considerari ista coniunctione præstantiarũ uintine & cinquine, sed illa. 11. quæ eius loco subrogatur, ut patet in ver. & dictam quantitatem flor. 40. auri reduxerunt, &c. cõiungendo igitur ista de. 11. cum illa de. 10. concluditur ꝙ duabus debet solui dimidia cuiuslibet earundem iuxta prouisionem vltimam uel regualglo.

CONSIL. LXXI.

1 *Substitutio pupillaris expressa dicitur quæ posthumo facta est.*

IN CHRISTI nomine amẽ. Dubia proposita uidentur in linea decidenda per communes regulas & doctrinas gl. & doc. & contingendo primũ dubium cum tertio est dicẽ-
1 dum † quod substitutio facta posthumo fuit pupillaris expressa licet facta per uerbum cõmune. s. perueniat quia facta fuit cum distinctione temporum, puta in pupillari ętate uel postea quandoq; iuxta not. in. l. precibus. de impub. & alijs substi. & l. centurio. de vulg. & pup. & c.
3 si pater. de testa. lib. 6. ista enim verba in pupillari ętate uel postea quãdocũq; &c. sonant in pupillari substitutione in-

fra tempora pubertatis, & sic uerba bona suæ hæreditatis
sonant in substitutione directa pupillari, sicut sonarent in
primo gradu nullo instituto, ut no. in. l. his uerbis. ff. de hæ-
redi. insti. & ibi Bar. Et sic cócludo quod ad paulum substi
tutum mortuo pupillo vt proponitur ex pupillari omnia
deuoluunt exclusa matre & sorore pupilli, ut. d. c. si pater.
facit ꝙ no. in. l. ex tribus. C. de inoff. test. per Cy. & licet nó
proponatur hæreditas adita per pupillum, tamē suitas con
firmat tabulas pupillares & etiam existentiam sui hæredis
operatur transmissionē paternę hæreditatis ad omnes iux-
ta cóem opi. de qua in. l. si iofanti. C. de iure deli. & l. ex mi
litari. §. fi. de testa. mili. & l. si filius qui patri. de vulg. & pu.
& utrobique per Bar. In secundo dubio dicendú credo ꝙ
Ceciliæ cui nulla reperitur facta substitutio in illis. 16. li.
succedunt abintesta. mater eius & Maria eius soror ut in
aut. defuncto. C. ad orfi. quæ sumitur ex corpore. de hære.
quæ abinte. defe. §. consequens. & §. sed hoc dicto, ergo.
16. li. in quibus reperiuntur institute spectant ad eas & pos
sunt petere, de hæreditate albertini. Super quarto dubio
est aduertēdum ad formam substitutionis factæ Paulo de
figurello, dixit. n. testator si dictus Paulus decederet figu-
rellum suum hære. instituit &c. videtur ergo ex ista subsit-
tutione mortuo Paulo cum liberis uel sine liberis sugge-
stum uocari ex prædicta substitutione nec habet locum có
iectura suitatis cótra Pap. l. cum auus. de condi. & demon.
l. cum acutissimi. C. de fideicó. quæ habet locum cum sub-
stituerit filius descendentibus nó cum fratribus uel pror-
sus extraneis no. Bar. in. d. l. cum auus. figurellum ergo di-
co ad istam hæreditatem Albertini mortuo Paulo admit-
tendum non iure directo licet hæc verba sonarent cum di-
xit hæredita. instituit tamen quia Paulo non potuit substi-
tui directo post aditam hæreditatē trahantur ad fideicó. l.
scęuola, ad treb. & l. uerbis ciuilibus. & qđ ibi no. de vulg.
& pup. hæredes ergo Pauli sicut sunt Lisa & Maria tenen
tur restituere figurello dictā hæreditatē Albertini rationi
bus supradictis. Sed quinto & ultimo est dicendú ꝙ Pau
lus instituit hæredes duas filias & Mariā eius nepote filiā
Albertini defuncti. & si qua ipsarú decesserit in pupillari
ętate uel postea quandocunq; vulgariter pupillariter, &c.
Ex quibus verbis patet ꝙ Laza. quæ proponitur decessisse
in pupillari ętate successerunt Lisa & Maria superstites
ex pupillari substitutione cum fuerint ætatis diuersæ & ex
presse dictum ꝙ pupillariter instituebat. i. substituebat per
verbum mere directum & sic Lisa & Maria ueniunt ex pu-
pillari licet Mariæ pupillariter nó potuerit substitui. facit.
l. iam hoc iure. de vulg. & pup. Conclusio prædictorú om
nium sit ꝙ omnia bona Albertini mortuo illo filio Alber
tini in pupillari ætate deuoluta sunt ad Paulum. & hæc pri
mo. Secundo quod mortuo Paulo bona prædicta Alberti-
ni deuoluta sunt ad figurellum & sibi debentur ab hæredi-
bus Pauli videlicet Lisæ & Mariæ. Tertio ꝙ illæ. 16. librę
relictæ Ceciliæ debeātur matri Mariæ & ęius sorori. Quar
to quod ad partem Lazariæ in bonis Pauli admittantur.
scilicet Lisa Maria ex substitutione pupillari, & ista est ve-
ra conclusio & veritas in prædictis.

CONSIL. LXXII.

1 *Gabella de quibus contractibus soluatur.*
2 *Instrumentum fundi æstimatū traditum facit emptionē præsumi.*
3 *Gabella de contractu emptionis & venditionis non soluenda.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris vir-
ginis gloriosæ Mariæ, & beati Antonij amē.
1 † Tantam familiaritatem emptio & uendi-
tio ex una parte & locatio & conductio ex
altera inter se habere videntur vt in quibus-
dam casibus probabiliter dubitetur sub qua specie prædi-
ctarum cadat contractus de quo agitur patent exempla. ff.
loca. l. 2. & insti. eo. tit. post prin. hæc autē dubitatio merito
adaptatur ad casum nostrum de quo quæritur. Nam ꝙ ista
datio boum & æquorum sit censenda emptio probat æsti-
matio facta de ipsis. l. plerunq;. de iure iu. probat etiā peri-
culi receptio quæ uenit ex natura ipsius ꝯctus emptionis,
potius aūt q̄ coductionis. l. j. & ij. C. de peri. & có. rei ven.
probat etiā mentio ꝑcij circa finē pacti, nā verbū pretium
adaptat propriè ad contractum emptionis & uenditionis.
C. de predijs curi. l. fi. ètiā ibi no. Prætera ista aīalia sicut
æstimata censent instrm̄ fundi ꝙ probat pactū ubi occasio-
2 ne laborandi dictas possessiones, &c. † sed lege cauet ꝙ cú
traditur instrumentú fundi æstimatum ad actum creditur,
ut colonus dictú instrumentú habeat emptum iste est text.
in. l. 3. ff. loca. ubi vr̄ casus pro ista parte. s. quod dictorú ani
malium sit censenda emptio non locatio postq̄ fuerunt tra
dita estimata & etiam periculo conductoris cú libera po-
testate alienandi & disponendi de ipsis pro libito volunta
tis ꝙ pactú conuenit vero dn̄o non conductori. l. in re man
data. C. mandati. & l. fi. C. de acq. pos. & ista vrgent pro ista
parte, scilicet ꝙ ista sit censenda emptio. & per cósequens
3 veniat gabellæ solutio. † Sed in ꝯtrium ꝙ gabella de isto
ꝯtractu tanq̄ de cótractu emptionis & uenditionis solui nó
debeat manifeste probatur iuribus & rationibus. & ꝑmit-
to ꝙ in multis similibus vnus contractus incidit in alium
per modum pacti & accessionis quo casu talis contractus
accessorius censetur pars principalis ꝯtractus, & illa actio
quæ oritur ex contractu principali oritur ex contractu il-
lo incidente, ut est casus no. in. l. fundi partem. ff. de ꝯhen.
emp. & de actio. empt. l. si sterilis. § si tibi. ubi etiam de hac
mixtura & specie actionis vnius. Item cum ista mixtura
contingit debemus inspicere quid agetur principaliter in-
ter partes & sic ꝙ ab eo quod principaliter geriť accessoriú
etiā iudiceť licet haberet naturā diuersam si principaliter
per se staret. ut est casus in. c. super eo. de pręben. lib. 6. & l.
& si nó sint. §. fi. ff. de au. & arg. leg. & Bar. plene no. de hac
mixtura ꝯctuum diuersorum & diuersarú naturam haben-
tium in. l. aristo. ff. de donatio. per cuius dicta deciditur
ista quæstio. s. quod gabella tanq̄ de ꝯctu emptionis nó de-
beatur. Certum est. n. ꝙ hic principaliter affictantur siue lo
cantur predia & occasione laborandi dicta predia & quæ
traduntur sic æstimata censentur tanq̄ instrumentú & per
principalis ꝯctus conditionis per. d. l. fundi partem. ubi ca-
sus & hanc partem expresse tenet dn̄s Bal. etiam in. l. quo-
ties. ff. de iure do. ubi licet æstimatio predij dati in doté fa-
cit emptionem tn̄ soluetur gabella, ut de contractu dotis
non tanq̄ de ꝯtractu emptionis quia contractus dotis qui
principaliter agiť in hoc debet attēdi nó natura accessorij
descendētis ex eo & ita ibi ipse nota. Item ꝙ in casu nr̄o
non possit dici precisa venditio, sed in euentum certę con
ditionis colligitur ex tenore pacti. Ex quo patet ꝙ si finita
locatione extant dicta animalia oīa ipsa dn̄t reddi in eadē
æstimatione. sed si extant pro parte similiter ad residuum
æstimationis non extantium teneantur, sed si nulla extant
tunc ad æstimationē præcise non teneť conductor sed di-
uersimode & incertú conditionis euentú. ex quo infero ꝙ
cú natura principalis sit ꝙ nó transeat dn̄ium, ut. l. nó solet
locati. ita nec in isto accessorio transeat simpliciter. sed ita
demú si discusserit iuxta formā pacti. pro hac parte facit ꝙ
no. Bal. post Cy. in. l. j. C. cómo. ubi in dubio ęstimatio non
facit emptionem si natura principalis ꝯctus repugnet. Ex
istis ꝯcludo ꝙ siue ista sit censenda emptio cú sit accessoria
ad ꝯctum locationis gabella non debetur, talis uero æstima
tio non facit emptionē tunc multofortius non debet. non
ob. uerbú pretium, quia quādoq; ponitur impropriè si pro
priè sumpto nó ꝯuenit ꝯctui de quo agiť. ff. loc. l. q insula. §.
qui ædem. ad prædicta addi debet disputatio Bar. quæ in-
cipit publicanus. ubi similis dubitatio an locatio vel uendi
tio censeatur ad quod tendit illa notabilis disputatio. Ad
alia iura & rationes suprafactas in contrarium non expe-
dit respondere cum ex prædictis appareat responsio.

CONSIL. LXXIII.

1 *Filiusfamilias an sine consensu patris possit esse in iudicio cri-
minalis.*

Consensu

2 *Consensus patris quando requiratur in contractibus filiorum.*
3 *Clausula petij omni iure uia modo & forma quibus fieri potest quid includat.*
4 *Exceptio nullitatis prohibita contra sententiam non includit nullitatem ex capite alterius statuti descendentem.*
5 *Clausula non obstante aliquo statuto quid operetur.*
6 *Excipere prohibitus de nullitate prohibetur de ea principaliter agere.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amē.
1 † Visis omnibus & singulis de quibus. ꝰ fit mentio & maxime allegationibus iuris factis in fauorē curiæ cōtra dictum Philippū bannitum & condemnatum ut proponitur non sequendo ordinem prædictorum dubiorum sed primum cū ultimo coniungendo in ipsis quid de iure sentio declarabo breuiter quia leuia & deinde descendam ad secundum & tertiū quæ ad idem tendunt & magna urgentia ꝯ dictum Philippum. Quo ad primum vr̄ proculdubio dicēdum dictum Philippum filiumfa. habere legitimā personā standi in iudicio in hac causa nullitatis & absque patris consensu. sicut enim in dicta causa principaliter mota cū sit criminalis q̄a agitur de pęna applicanda fisco: ut. l. fi. de priuat. delic. itē Philippus habuisset legitimam personā: ut. l. inter liberas. de adu. ita etiam cōtra condemnationem de eo factā uidetur defensor idoneus etiam absque patris consensu ut sit eiusdem naturæ hæc cā nullitatis quæ descendit a principali sicut est ipsa cā principalis. ut no. in cle. dispendiosam. de iud. & ꝙ no. Bar. in. l. solent. de ali. & ciba. leg. Præterea
2 † regula est ꝙ in casibus in quibus patri nō quæritur ususfruct. nō requiritur eius cōsensus ut. l. cū oportet. §. necessitatem. de bo. quæ libe. & c. si annū. de iude. lib. vj. ubi plene scripsi. sed in casu nr̄o in quo agitur de delicto filij & condemnatione inde secuta nihil ad patrē attinet cōmodi uel incōmodi. C. ne fi. pro pat. l. j. & l. sancimus. de pe. & per consequens in hac impugnatione condemnationis patris autoritas uel consensus frustra quærit cum hæc non sint de administratione patrimonij sed de debiti punitione arg. l. in copulandis. C. de nup. In quarto dubio allegatur ineptitudo libelli super nullitate producti in quo debuit iudicis officium principaliter implorari quia dicto officio iudicis nobili petitur sententiam declarari nullā: ut. l. quæ sub cōditione. §. fi. ff. de condi. instit. per Bar. ad hoc dico ꝙ libellus in sui narratione est apte conceptus. nā asseritur in eo sententia sine condemnatione nulla: quia tenor schedule citatorie non deprehenditur registratus in actis iuxta formam statuti. Ex quo ergo capite concluditur & petit̄ dictam cōdemnationē & sniam declarari nullam &c. Ex his uerbis satis imploratur iudicis officium cum hoc fieri petitur per suā sentētiam nec est necesse dicere uel exprimere ꝙ ius officio hic faciat sicut nō est necesse exprimere spēm actionis sm̄ opi. cōsuetudinē & iure canonicorū approbata. c. dilecti. de iudi. & insti. de ac. in princ. & satis in effectu vr̄ implorari iudicis officium cū petitur ꝙ sententia declaratoria super nullitate ꝓferat & alia facit de quibus includitur libelli effectus ergo & ꝯclōnē & petitionē debemus attēdere nō uerborū corticē & si nō explicite tñ implicite sub expressis cōcluduntur. ar. l. ꝙ te. si cer. pet. & j. q. j. Mar-
3 chion & Basilides. † Præterea in fine libelli dicitur ꝙ prædicta petit omni iure uia & forma & modo quibus melius de iure pōt. Ex quibus uerbis sic generaliter expressis oīs actio omne officium iudicis quod & quæ ex narratis concipi pñt uidentur cōclusa & expressa singulis quę sub genere continentur: ut no. Inn. in c. cū dilectus. de or. cog. facit l. si chorus. de lega. iij. Pro confirmatione prædictorū accedat quod no. Bal. in. l. gallus. §. si eios. de lib. & posthu. Descendo ad secundam & tertiam exceptionē quibus dicitur phi. nō debere audiri ꝯ sententiam & cōdemnationē latam in eius cōtumaciā resistente statuto & phi. aliquid ꝯ talē sententiā posse obijci uel opponi. & etiā præsumente ꝙ fuerit rite lata & rectè hęc ergo eius petitio cui statutum resistit nō vr̄ posse per iudicem admittenda cū constet ex statuto prædicto sibi non competere ius petendi ad hoc quod no. C. de transac. l. ubi pactum. & c. examinata. de iudic. & c. ij. de offi. uica. per Inn. in contrarium allegatur statutum sub rubri. de modificatione processuum fienda in realibus quæstionibus & causis. ubi patet ꝙ schedule quæ mittuntur accusatis de impe. uel inquisitis debēt registrari siue scribi in actis una cum cōmissione citationis. & in fine dicti statuti subiungitur ꝙ quicquid contra prædicta uel aliquod prędictorū factū fuerit uel inde secutū nō ualeat & nō teneat ipso iure. Ex hoc ergo statuto dicit̄ dicta cōdēnatio & snia nulla cū schedula nō fuit nec sit in actis registrata siue scripta. Verū ergo hæc nullitas posset opponi uel obijci merito dubitat̄ cuius dubij solo optimè & clarè colligit̄ ex no. per Bar. in l. j. ff. ꝙ ui aut clam. vbi q̄ntūcūq; per unum statutū sit prohibita oīs exceptio nullitatis ꝯ sniam uel ꝯctū siue aliā dispōnē: non per hoc vr̄ prohibita nullitas quæ descendat ex capite alterius statuti: ut sic statutum statuto sic iura iuribus concordentur. l. j. C. de inoffi. do. expedit. n. iura iuribus ꝯcordari & correctionem quātum possumus euitare. c. cū expediat. de elec. lib. vj. & quod ēt no. Bar. in extrana. ad reprimendam. super uerbo non obstante. Pro decisione. c. huius dubij adduco quod no. Io. an. in addi. spec. in tit. de executione sententiæ. §. postremo. ubi si unū statutū dat certā formam sentētiandi & illud iubet sniam infra tempus executio. mandari non obstante aliquo statuto. dicit enim quod sententia in qua constat formam primi non fuisse seruarā executioni nō mādabitur. nec dicatur primū statutum fuisse ablatum. allegat ad hæc multa iura quæ ibi uidere poterit qui uoluerit. † Ex cuius decisione satis colli
5 gitur ꝙ si clausula nō obstante aliquo statuto &c. nō impedit quin per alterum limitetur. multominus clausola generis ꝙ nō obstet nullitas quæ descēdit in casu nostro ex isto statuto & hæc est ipsa ueritas quia statutum ꝙ loquitur de sentētia debet intelligi de illa in qua statutorum solennia sunt seruata abusiue dicitur snia quæ non rite profertur. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudic. & l. non putauit. §. non quæuis. ff. de cōtrahē. & per ista tolluntur multa q̄ in allegationibus factis pro parte curiæ reducunt̄. fundantur. n. super statutis præcise de præsumpta solennitate in sententijs & ꝙ prius debet soluere &c. nam dñt intelligi ubi constet per acta contrarium hoc est solennitatem inductā ꝑ aliud statutum fuisse omissam. uincit enim omnem præsumptionem probatio contraria per aspectum uisibilem nec est uerum quod illa præsumptio sit fictio quia hoc statutum nō dicit sed bene dicit quæ forma seruetur antequā ad bannū uel sentētiam procedatur cuius formæ omissio reddit sententiam nullam. l. qui Romæ. §. flauius. de uer. obli. c. Pisanis. de resti. spo. & c. prouida. de elec. lib. vj. & frustra statuta de modo cita. fiendarum essent ædita. si ꝯ sententiā non posset obijci eam non fuisse seruatam non posset iudex sine aliqua citatione procedere ad sententiam si in tantum esset pro snia præsumendum ꝙ nō reciperet probationem in contrarium ꝙ satis esset absurdum & aperta uia contra innocentiam cum iudex posset audita aliqua defensione uel omissa omni citatione ad sententiam prosilire ꝙ non posset facere etiam Imperator cle. pastoralis. de re iudi. facit etiam c. quoniam cōtra falsam. in prin. de proba. nō ob. ꝙ aliter statutū sub rubrica prædicta de modificatione &c. intelligatur cum procedatur contra præsentem non cōtra absentem & contumacem ut in casu nostro quia uerba dicti statuti directo se hñt in contrarium nec possent ad præsentem adaptari ut placet eius inspectione ideo aliter non
6 declaro. † Super eo quod multum se extendet alleg. quod prohibitus excipere de nullitate prohibeatur de ipsa principaliter agere habet cōtra se ista allegatio multa & dicta doctorum cle. j. de re iudica. no. Bar. in. d. l. j. q̄d ui aut clā. c. debitores. de iureiur. c. ꝯstitutus. de appel. cū multis simi. restat ergo quia nullitas allegata descendens ex capite alterius sufficit ad ipsius sententiæ ęlisionem per iura & rationes prædictas. Ex quibus liquide infertur libellum phy. aptum in narratione & conclusione iuxta cuius formam sententia est ferenda per cap. licet heli. de simonia &c.

CONSILIVM LXXIIII.

1 *Conditio seu clausula si sine liberis decesserit talem substituo, quid operetur.*
2 *Mens in interpretatione legum statutorum & testamentorum attendi debet.*
3 *Filij conditionaliter in statutis apprehensi per modum dispositionis expressi alios excludunt.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amé. † Contra phi. faciunt no. per Bar. & Bal. post gl. in. l. Lucius de hæred. insti. ubi expresse pa
1 tet quod substitutio si sine liberis &c. nō facit nec operatur inclusio ipsorum liberorum quia nō per modum dispositionis sed conditionis de ipsis liberis facta est mentio & uerba conditionaliter prolata non inducunt dispositionem. ut. l. si quis sub cōditione. ff. si quis omis. cau sa test. & l. ex facto etiam de hæred. instit. nec Ioānes pater phy. spe substitutionis de suis & le. li. ex pluribus nō uidetur ergo substitutionis iure nec etiam transmissionis pa terne substitutus admittendus & ipse non admittitur tanquam substitutus uel ui transmissionis ut dixi liquide infer tur quòd dictus Philippus ab Andrea dictā possessionem non potest uendicare tanquam rem quæ subiacet alicui restitutioni fiende per quondam Bartholomæum filium dñi Ioannis testatoris quia idem Bartholomæus si sine liberis decessit tamen non reperitur grauatus aliquid restituere phi. de hæreditate domini Ioannis & per p̄ns nec Andr. item quia hæres Bartholomæi non uidetur posse in dicta possessione inquietari a dicto Philippo non habente aliquam actionem ut dixi. facit cap. examinata. de iudi. & l. si pupillus. §. uideamus. de neg. gest. ubi fine actione nemo ex peritur ex hoc etiā infertur & aliud q̄ executores ad pias causas nō p̄nt petere portiones aliorum filiorum dñi Ioannis præcedentium & similiter nec Bartholomæi quia dicta substitutio erogandi bona pro anima facta est in defectum omniū si decesserint sine liberis, sed hic Ioannes decessit cum liberis ergo expresse contra mentē testatoris executo res pro anima peterent dicta bona cum ex præsumpta men te defuncti supersint bona quæ habēt excludere dictā substitutionem pro anima. secutus. n. testator ordinē charitatis & consilium beati Augustini prætulit nepotes ex filia ipsi deo: ut no. in. l. si quis ad declinandam. & ibi no. C. de epi. & cle. Ex prædictis directo reperitur uoluntas & intentio testatoris quia uero Philippus habebit quia nō substitutus nec pauperes pro anima testatoris deficiente ꝯditione sub stitutionis ipsorum facta in defectum omnium filiorum decedentium sine liberis cum hic supersit Philippus unus de liberis Ioannis qui s̄m hoc sibi non proderit & nocebit ani
2 mæ testatoris aui sui. † Sed certe iudicio meo ista sic ad corticem intelligere & mentē testantis infringere satis sonant in absurdum quæ absurditas in intellectu legum testatoris & omnium dispositionum euitanda est & circūscriptis uerbis mens testatoris sequenda est: ut. l. scire oportet. §. & si maxime de excu. tuto. & l. diuortio. sol. ma. & l. iij. §. con ditio. de adi. le. & l. iij. C. de libe. præte. & c. dudum. de præ ben. lib. vj. facit. cap. intelligentia de uer. sig. & c. Marchion & Basilides. j. q. j. nt ergo intētio testatoris nō ita intelliga tur ad absonum intellectum dico non absurde dici posse q̄ liberi ex filijs præmorientibus admittantur ad portiones aliorum decedentium sine liberis uigore substōnis licet cō ditionaliter facta sit de ipsis mētio in hoc casu. Primo pro bo quia iuxta quandoque liberos interpretantur uenire exclusio substituto alio. & si de ipsis nō fiat mentio ut. l. cum auus. de condi. & demon. l. cum acutissimi. C. de fideic. si er go ubi nulla sit de liberis filiorum mētio lex supplet & sub intelligit multo magis mentio de ipsis facta conditionaliter debet accipi tanquam pura ne successio testatoris liberis siue nepotibus exclusis ad extraneos deuoluatur cōtra eius mentem. Secundo hoc optimè probat tex. in dicta. l. lucius. in fi. de hæred. instit. ubi iurisconsultus loquens de liberis comprehensis in testamento per modum cōditionis. dicit prudens consilium testantis animaduertitur. non enim fra trem solum prætulit substitutis sed eius liberis. ecce ergo q̄ liberi per modum conditionis apprehensi ueniunt iudicio testatoris & gl. quæ dicit tacite. f. abintestato &c. nimis offendit iurisc̄osulti uerba. qui clare loquitur prout. s. patet & ex intellectu gl. sequeretur q̄ si Ioannes primo cū liberis decessisset & quatuor alij postea sine liberis q̄ liberi Ioannis nihil haberent de portionibus prædictorū sed possent disponere in quoscunque extraneos cōtra mēte & uerba testatoris qui singulis substituendo & postea in defe ctum omnium sine liberis decedentium substituit. alium uo luit ius legitimatum hæredi. inter liberos confirmari ut. l. potuerit. & l. uel singulis. de uul. & pup. uel saluando, illam gl. Bar. & Bal. possum dicere q̄ tūc habeat locum no. ibi per eos quando post gradum filiorū decedētium sine liberis nō prouidit de alio substituto in defectu omnium sed si prouidit de secundo tertio & ulteriori substitutione nepotibus exclusis istis sequentibus forte extranei admittan tur dicendum est liberos licet cōditionaliter cōprehensos pro substitutis haberi per præalle. l. cū auus. & l. cū acutissimi. & ita in casu nr̄o i quo facta est substitutio pro anima si omnes decesserint sine liberis. n. testator liberos prætulisse aiæ per prædicta uerba ut expresse dicit tex. in d. l. Lucius. & probat rectus ordo charitatis ut dixi. & ista modificatio ad dictam glo. & dicta Bar. & aliorū uē mihi iustissi
3 ma & æqua nec posse dici cōtrarium. † Quarto confirmo per ea quæ no. Bar. in simili in. l. ij. §. uidedum. ad tertu. ubi filij in statutis conditionaliter apprehensi uidentur p̄ modum disp̄onis expressi quo ad exclusionem aliorū successione ab intestato. quod exemplifico prout ipse ibi no. & Bal. in. l. conuenticulam. C. de epi. & cle. ex quorum exemplis patet quod illa regula quod uerba cōditionalia nō disponūt non est perpetuo uera: imo disponunt qnq; & maximè in casu nr̄o in quo uerba illa si filij mei omnes sine liberis decesserint &c. fauore dictorum liberorum uidentur apposita ut in. d. l. Lucius. Ex prædictis sine ulteriori prosecutione concludo ne iudicium dñi Ioannis & sua intentio subuertantur & ordo charitatis & ordinis ut testator disponit obseruetur quod dictus Philippus possit dictam possessionem alienatam ranquā subiacentem restitutioni uendicari. per aut. res quæ. C. cōmunia. de leg. ad alia du bia de quartis detrahendum dico & uerum credo id quod supra est deductū in allegationibus circa finē ipsarum.

CONSILIVM LXXV.

1 *Procurator an possit pacto obligare dominum ut non possit in ciuitate morari.*
2 *Diminutus capite dicitur ciuitatem perdens.*
3 *Patria est parentibus preferenda.*
4 *Consentio statum persone ledens rempublicam ciuitatis ledere dicitur.*
5 *Morari cum aliquo obligatus non intelligitur singulis horis.*
6 *Modicum pro nihilo reputatur.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Viso diligēter instrumēto procurationis in persona nobilis uiri napulionis quondam Tiberti de Cęsena procu. constituti a Geminiano suo nomine & tanquam legitimo administratore Iacobi & Iuliani filiorum suorum. Visa etiam copia instrumenti pacis & concordiæ factæ per dictum Napulionem cum Iuliano quondam Iacobi Belli uigore dicti sui mandati discutiendum est utrum dictus Napulio procurator in concordia & pace firmato cum dictus Geminianus & præ dicti eius filij nullo modo debeant stare habitare nec uenire in dicta ciuitate Cęsene nec prædictā ciuitatē aliquali ter trāsire nec etiā habitare uel stare in dicto comitatu. saluo quod per comitatum Geminiano liceat trāsitum facere nec eius filius. & ut dixi uisa forma mandati quæ est exacta dili-

diligentia obseruanda.l.diligenter.ff.manda.&.c.cum dile
cta.de rescrip.uidetur quod uigore dicti mandati non po-
tuerit hic promittere uel pacisci.habuit.n.mãdatũ ad pacẽ
& concordiam faciendam & recipiẽdam dicto ser iuliano
quondam Iacobi de morte dicti Iacobi sui patris & de per
cussionibus siue iniurijs inuicem illatis.& ad promittendũ
perpetuo obseruare & ad ponendum in dicto istro pacis
oẽm pęnam iurm & ad dandum oẽs fideiussores &c.& iste
est tex.totius effectus mandati in quo mandato nõ uidetur
includi iste casus grauissimus perdendi siue amittendi pro
priam ciuitatem siue patriam quæ cuilibet est dulcissima:
2 ut l.qui habeat.ff.de leg.iij.† Item ille qui perdit ciuitatem
dicitur capite diminutus media capitis diminutione insti.
de cap.di.post principium.'procurator aũt quantumcumq;
habeat mandatum expressis certis casibus spãlibus nunq̃
tñ sub clausula generali sequenti ueniũt grauiores nisi spe-
cifice exprimatur.nulli uero dubium quod perdere ciuita-
tem & sic exulare cũiunctosq; sanguine dimittere est duris-
simum & forte grauius q̃ unius inimicitias sustinere. unde
non est uerisimile geminianum de hoc sensisse uel cogitas-
se:quia pactum tale est alienũ ab omni humanitate & me-
ram duriciẽ & uindictam ꝯtinet ideo odiosum:ut.l.seruus.
3 ff.de ser.expor.† Item adeo patria originis debet esse dul-
cissima quod ipsius charitas præualet charitati paterne. nã
licitum est occidere patrẽ uenientẽ ꝯ patriã.l.minime.ff de
reli.& sump.fune.dicit.n. eum quodammõ genuisse sicut si
est pater.hinc est quod obtemperãdo debet quis potius obe
dire patrię q̃ parentibus.l.ueluti.ff.de iust.iur.facit.l. postli
minium.§.filius de cap.hinc est q ciuitas põt uendicare ci-
uem suũ detentũ ab illo sicut pater filiũ. l.de iure.j. rñ.ff.ad
munici.&.l j.ff.de rei uend.Ex quibus infert quod habens
gñale & liberum mandatũ non põt eius uigore grauare pa
trem ad exheredationẽ filij.c.quintauallis.de iureiuran. ita
nec uigore similis mandati vr posse procuratorẽ exhereda
re ciuem patria sua ex qua exheredatione siue exilio perde
ret patria iura ciuilitatis in ciuẽ.quantum ergo ad hoc q̃a
istud pactum tendit ad publicam lesionem non ad rem fa-
miliarẽ siue ad interesse talr paciscẽtis illud pactũ est nullũ
ut est casus in.l.iuris gentium.§.si paciscar.ff.de pac.&.ꝯ di-
cã.Preterea iuliani quondam Iacobi sic paciscentis non vr
interesse sic pacisci q̃a ex hoc nihil sibi adest. stipulationes
aũt & conuentiones sunt inuente ut unusquisq; paciscat qđ
sua interest ut.ff.de uer.ob.l.stipulatio ista.§.alteri. pacisci
uero quod non liceat mihi in ciuitate uel in domo mea in-
trare uel habitare nõ vr paciscentis interesse.l.pe.ff.de pact
& si dicatur imo interest remouere ab oculis inimicũ suum
qui p̃rem occidit.rñdeo quod qui pacem & concordiã per-
petuam facit non vr hoc posse honeste dicere:quia sic indi-
gnationem pęne nõ irrogare & duritiem in animo retinet
ꝯ naturam pacis & concordie quę est deponere oẽm animi
4 langorẽ.ut.d.l.seruus & institu.de iniur.ad fi. † Ex istis in
hoc primo dubio sine ulteriori ꝓsecutione concludo quod
ꝯ.dicta conuentio quæ ledit statum persone ledit ẽt rempu
blicã ciuitatis q̃ implenda est hominibus siue copia hoim:
ut.l.j.ff.solu.ma.&.l.cũ rõ de bõ.dã.l.nullius momẽti.nec p
pręsidem siue dñm ciuitatis qui ex hoc leditur debet habe.
beri rata.Ex predictis ẽt consequenter infertur decisio alte
rius dubij utrum.s.fideiussores teneantur ad pœnam ẽt si se
& sua principaliter obligarunt se facturos & curaturos &c.
nam cũ principalis obligatio nulla sit per ea quæ dicta sũt
superius non uideť subsistere obligatio accessoria sine prin
cipali.l.fideiussor obligari.&.l.marcellus.de fideius. & ma-
xime ut dixi quia dictum pactum uidetur ꝯ publicam utili-
tatem principaliter non firmatur pęne adiectione nec ẽt iu
ramento.c.si diligẽti.de fo.compe.&.l.non dubium. C. de
legi.priuare.n.homines perpetuo tempore ciuitatis non ui
detur pertinere ad priuatas pactiones sed habentes merum
imperium ut.l.non distinguemus.§. deliberari.ff.de arbi. fa
cit.l.liber homo.ff.ad.l.aquili.Venio ad fm dubiũ in quo p̃
supposita pacti ualitudine siue efficacia queritur utrũ quia
iulianus filius geminiani in portu cesenatico diuersis tem-
poribus repertus est stare quandoq; per quatuor dies.q̃q;
per diem & noctem & successiue septem uicibus iã de die
q̃ de nocte in ciuitate cesene & eius portu uerum ꝯ eum fi-
deiussores & partem sit pęna commissa.& vr quod sic uigo
re pacti permittitur sibi soli per comitatum transire nõ au-
tem pernoctare uel diebus aliq̃bus manere ibi.nam uerbũ
transitus motum persone significat.non autẽ se in locu fige
re uel dormire & proprietati uerborum inherendũ est:ut.
l.j.§.si is qui nauem.ff.de exercitoria.Sed ꝯrium est de iure
dicendum nec tia amare istud uerbum transire est interpre
tandum ut non possit transeundo hospitari quiescere &
5 dormire.† sic.n.in simili dicit lex in casu cõuerso q ille qui
tenetur cum aliquo morari non intelligit uelle singulis ho
ris uel momentis:ut.l.si quis ita legauerit.de condi. & de-
mõstra.&.l.meuia.de annuis legatis ciuiliter.n. uerba inde
finite prolata sunt intelligenda non amare.ff.ad exhi.l.ulti.
& solu.matri.l.j.& per doc.de conse.distin.v.sicut tibi. Itẽ
ex pacto sibi conceditur quod possit transire sed non dicit
estimatio gressibus ẽt sine intermissione ergo non vr sibi
prohibitum stare uno uel quatuor diebus quia in similibus
mora modici temporis non curatur ut.l.si debitori.ff.de iu
di.&.l.si post tres dies.ff.si quis cautionibus.facit quod no.
6 in.c.cupientes.de elec.libr.vj.in glo. Hinc † dicitur quod
non uidetur uenisse qui non stetit in.c.j.de iudi.Fingitur.n.
non fuisse in loco qui est ad breue tẽpus:ut.l. ex facto. ff. de
heredi.institu.&.l.seruis urbanis.de legat.iij.cum multis si-
milibus est.n.transitus multũ priuilegiatus quia in eo alias
prohibita conceduntur.patet in.l.si quis.C.de edi.priua. Ex
quibus in hoc secuodo dubio concludo quod dictus iulia-
nus pernoctando & stãdo diuersis diebus uicibus ut in the
mate ponitur non incidit in aliquam pęnam ut in rationi-
bus supradictis.per ista nõ expedit alia dubia prosequi præ
dictis conclusionibus ueris remanentibus de iure & æqui-
tate prout sentio concludo &c.

CONSIL. LXXVI.

1 *Filius rem patris consentientis uxori sue causa mortis donare potest.*
2 *Stipulatio de soluendo morte filij secuta effectum habet irreuocabilem*
3 *Stipulatio super contractu interposita eius naturam assumit.*
4 *Pater consentiens filio bona sua donanti an ex hoc censeatur sua bona obligare.*
5 *Inopia unius quandoque auget obligationem alterius.*

IN CHRISTI noie eiusq; matris & beati
1 antonij amen.† Per modũ consilij roborãdo
& confirmando quæ dicta sunt superius de-
scendo ad dubia elicita ex themate & primo
ad primũ a quo siue ex cuius decisione pẽdet
alia dubia quæ sequuntur. Queritur ergo utrum considera
tis uerbis stipulationis & promissionis factę per partem de
dando tradendo uel exhibendo quantitates denariorum
tres & bona donata.A.B.eius filio uxoris sue ipsi. b. dona
ti morte secuta possit & ualeat idem.A.eius pater mortuo
dicto.B.eius filio superstite dicta eius uxore donataria di-
cta donatio ex penitentia dicti patris reuocari qui filio sic
donanti consensit autorizauit & per stipulationem promi
sit.ut.ꝯ & vr q non possit:quia donatio causa mortis ut fuit
ista facta a filio patre consentiente morte filij confirmatur
ut.in.l.qui precio.ad finem.& ibi per Bar.ff. de dona. causa
mortis.resolutio ergo dictę donationis non vr pendere am
modo ex arbitrio patris qui nõ donauit sed donanti ꝯsensit
2 qđ aliud.est:ut l.aliud de reg.iur. † Item stipulatio de sol
uẽdo secuta morte filij vr habere effectũ irreuocabilẽ sicut
pactum factum de non reuocãdo donationẽ cã mortis: ut.
l.ubi ita donatur.ff. de do.cã mor.tale.n. pactum de dando
& tradendo stipulatione uallatum vr excedere terminos
ad naturã donationis causa mortis.ꝓut in simili dicit lex.
in.l.lucius.ff.depo.His non ob.ꝯrium vr de iure dicendum
inquantum dicta donatio se extendit ad obligationem bo-
norum patris & non ipsius filij quæ est pro dimidia tam
librarum centum q̃ in alimẽtis & uite necessarijs prout pa
tet ex conceptione dictę donationis & stipulationis.facit.

l.reos

l.reos.§.3 tab.de duobus reis.narraf.n.quod idem.b. filius
donauit de bonis ipsius.b.& dicti eius patris libras.c.Item
quod alimentarentur in una domo de ſpetſe omnibus ſibi
neceſſarijs & opportunis expenſis bonorum ipſius.b.& di-
cti.a.eius patris &c.Ex quibus uerbis clare patet ꝙ iſta do-
natio proficiſcitur de bonis pr̃is pro dimidia in quo caſu ui
dentur concordare oẽs doctores ꝙ talẽ donationem poſ-
ſit pater per pn̄iam reuocare:ut no Cyn. poſt Dy. in. l.nec
fratres.C.de dona.cauſa mor.& Bar.in.l.ij.§.j.uerſic.iiij.q̃-
ro.ff.de dona.& Bal.in.l.ſenium.C.qui teſta.fa.poſ.& con-
firmatur eorum opi.inconuincibili rõne in caſu nr̃o. nam
aut dicemus patrem uideri donaſſe huic ſue nurui mediãte
filio ut miniſtro per.l.pr̃ ex familia.de manu. uindicta. tũc
indubitatum eſt patrem poſſe reuocare dictam donationẽ
cã mortis ex pęnitentia:ut.l.qui mortis.cã.ff.de don.cauſa
mortis.aut dicemus fingi primo patrem filio donaſſe & im
mediate filius uxori ſuę ſicut contingit in. l.ſingularia. ff.ſi
cer.pet.&.l.iij.§.debitorem.ff.de dona.inter uir. & tũc iſta
donatio facta a patre filio in ptãte non tenuit:ut no.in. l.ij.
C.de inoffi.do.& maxime quia ſtante in finibus promiſſio-
nis filius donatarius prædeceſſerit.unde non eſt cõfirmata
morte ẽt ſi prædeceſſiſſet pater donator ad ſimilitudinem
donationis inter uir.& uxo.ut.l.papi.ff.de dona.inter uir.et
uxo.& no.Cyn.in.d.l.ij.Ex quibus liquido infertur ex neu
tro iſtorum dictorum capitum poſſe dictam donationẽ cõ-
firmari morte filij & per patrem poſſe reuocari ut tenent
p̃fati illuſtres legum patres.Reſtat reſpondere ad id ꝙ ma
gis vr̃ facere dubium in iſta quæſtione.nam pater prout eſt
dictum. s̃. promiſit dare & tradere poſt mortem filij eius
uxori quę donata erant.& ſic per ſtipulationem notario ut
perſone publice promiſit.Ex quo uidetur quod ſubducta p
ſona filij ſit quæſita per notarium dicte eius uxori uel ipſo
iure uel media ceſſione iuxta uarias opi.de quibus per Bar
in.l.ij.de preto.ſtipu.& no inſti. de inuti. ſtipula. §. ſi quis
alij.& eſt hoc conſilium Bar.quod donante filio patre con-
ſentiente tertie perſone rem ſuam apponatur pactum de
non reuocando ut ipſe no.in.d.l.ij.ff.de dona.ad ſi. Sed ad
ad hoc dubium & ad dictum Bar. clare reſpondeo & dico
ꝙ ſtipulatio de dando & tradendo ꝙ donatũ eſt cauſa mor
tis non impedit dictam donationem ex penitentia reuoca
ri imo nec traditio.conſtat. n. ꝙ ex tali donatione ubi non
interceſſiſſet ſtipulatio.olim non naſcebat̃ actio hodie
uero naſcitur ex nudo pacto.ut.l.ſi quis argentum.C.de do
na.& no.Bar.in.l.j.C.de dona.cauſa mor.Oportet.n.intel-
ligere totum titulum de dona.cau.mor.quod ſiue talis inci
piat a traditione ſiue a promiſſione ſolenni habeat locum
reuocatio per penitentiam.ut.l.qui mortis cauſa.ff.de dona
3 cauſa mor.& no.in.l. non omnis. in prin.ſi cer.pe. † Item
probatur hoc alia ratione ſtipulatio enim quæ interponi-
tur ſuper aliquo contractu ſiue diſpoſitione aſſumit eius na
turam & ſecundum illam regulatur:ut.l. ſi ſtipulatus. ff. de
uſuris.&.l.j. §. ſi quis ſub conditione.ff. ut leg. no.ca.ibi &
huic ſtipulationi eaſdem cauſas omnes conditiones ineſſe
mere dicendum eſt:ut l. ſi eum. §. qui iniuriarum.ff. ſi quis
cau.cum ergo principalis contractus fuerit ſui natura reuo
cabilis per penitentiam in caſu noſtro:ergo ſimiliter & ſti-
pulatio quæ ſibi accedit uidetur habere eandem naturam
reuocabilem & tacitam conditionem ꝙ promittit tradere
& dare niſi peniteat.nam & alibi puta ſtipulatio plures ha
bet tacitas conditiones annexas:ut no.in.c. quemad. de iu-
reiuran. Vlterius ſi dicamus dictam ſtipulationem de dan
do & tradendo idem operari quod expreſſum pactum de
non reuocando illa donatio cenſebitur inter uiuos non cã
mortis.ut.d.l.ubi ita donatur. & ſi ita interpretemur dicta
donatio quo ad bona patris cenſebitur facta nurui.& ſic ip-
ſo iure nulla:ut l.iij.ff.de donatio.inter uirum & uxo.cenſe
tur feciſſe ipſe pater mariti.poteſt enim ipſam ex pn̄ia reuo
care & non niſi eius morte confirmatur:ut.l. cum hic ſtatus
§.ait oratio. ff. de dona inter uir. & uxo. ſi autem dicamus
dictam donationem feciſſe filium dictę eius uxori de bonis
patris tunc ex alio capite non poteſt dici morte confirmata
quia non interuenit traditio:ut.d.l.papinianus.ff. de do.in-
ter ui.& uxo.ubi caſus.Ex quibus in iſto primo dubio con-
cluditur dictum patrem dictam donationem cauſa mortis
factam per filium quo ad partem tangentem morte filij nõ
cõfirmari & poſſe pro parte proculdubio reuocari iuribus
& rationibus ſupradictis.Item concluditur quod dictum ſi
ue remedium Bar.intelligitur in diuerſo caſu ab iſto.loqui
tur enim ipſe cum donatio cum pacto de non reuocando
confertur in perſonam capacem donationis ſed in caſu no
ſtro iſta donatio facta a filio quo ad bona patris collata eſt
in uxorem filij & perinde eſt acſi pater donaſſet nurui &
uxori filij nurui & per conſequens nulla donatio put dictũ
eſt.s̃.Ex p̃dictis cõſequenter infertur reſponſio ad ſecun-
dũ dubiũ.poſtq̃ enim eſt concluſum poſſe patrem ex peni-
tentia reuocare tanquàm donationem ab eo & de bonis
ſuis pro parte promiſſam ſuperuacuo queritur an mors ip-
ſius patris debeat expectari poſtquam intendit eam reuoca
re ex capite penitentie.Similiter tertium dubium relinqui
tur ſuperfluum.nam pater dictas quantitates ſoluere nõ te
netur poſtquàm penitet:quod patet.Querenti tantum ſatiſ
faciendo dico quod ſi relictum factum eſt uidue ne ſecun-
das ineat nuptias tenetur ſatiſdare iuxta formam aut̃ .cui re
lictum. C. de indi.ui.certum eſt autem donationem cauſa
mor.accedere magis ad naturam ultime uoluntatis quàm
contractus.l.ſi.C. de dona. cauſa mortis facit.l.j. in ſi.C.de
4 cadu.tol.† Super quarto & ultimo dubio eſt dicendum ꝙ
pater conſentiens filio bona ſua donanti non uidetur ex ta-
li conſenſu bona ſua obligare: quia ex illo conſenſu non ui
detur contrahere ſed contrahenti conſentire:ut l.aliud.ff.
de re.iur.non ob.quod promiſit per ſtipulationem dare &
ſoluere dictas quantitates morte filij ſecuta:quia tacite ſub
intelligitur ſi bona filij reperiuntur patet ex uerbis ſtipu-
lationis ibi & per modum ſuprascriptum &c. Item ut di-
ctum eſt.ſupra filius ex donatione:pater autem ex promiſ-
ſione obligatur ad dictas quantitates. & ſic pro parte non
inſolidum obligati intelliguntur ut.l.reos. §. in tabulis. de
5 duos.reis. † in tali autem obligatione inopia unius non au
get obligationẽ alterius.patet in ſimili in legatis.ff.de leg.
ij.l.legatorum petitio.&.l.fideiuſſores de fideicom. Item ſi
lius ex predicta donatione cauſa mortis non uidetur obli-
gari niſi quatenus facere poſſit ad ſimilitudinem donatio-
nis inter uiuos ut .l.ſunt quid.de re iu.ergo ſimiliter nec pa'
ter ex perſona filij. uidetur poſſe conueniri a nuru:quia idẽ
honor debetur ſocero qui & uiro:ut.l. parentes. ff.ſol. ma:
cum ſe. Ex hoc ſequitur quod licet pater promiſerit dare
& ſoluere dictas quantitates debet ſubintelligi ut prædixi
iuxta uires bonorũ filij & nõ ultra ut ſic ad naturam obli-
gationis referatur ſtipulatio : ut.l. ſi prior maritus.ff.ſol.
ma. Per prædicta ſoluta ſint dicta quatuor dubia de qui-
bus queritur.

CONSIL. LXXVII.

1 *Commiſſio abſolutionis ab una ſpecie excommunicationis ad aliã non debet extendi.*
2 *Inſtrumentum commiſſionis quomodo probetur & quando ei ſtetur.*
3 *Commiſſio eſt actus inreuocabilis.*
4 *Teſtes preſentes quandoque diuerſimode audiunt & id unus intelligit quod non alius.*
5 *Iuramentum defertur ei contra quem ſemiplene probatur.*

IN CHRISTI nomine eiuſq; matris uirgi
nis glorioſæ Mariæ & beati Antonij amen.
1 † Viſa limitata commiſſione facta per reue-
rendum patrem dominum epiſcopum urbi-
natem domino Franciſco canonico urbina.
de abſoluendo dominum priorem ſciuiliani ab una ſpecie
excomunicationis tantum & abſolutione generali facta
per dictum do. Fran.ob omni uinculo excommunicationis a
quo ligatus eſſet idem do. Pet. ex his ſolũmodo alijs non
deductis ſed probatis abſolutio etiam nulla in alijs ſpecie-
bus excommunicationis ut poto ultra formam mandati &
commiſſionis ſibi factæ.c.cum dilecta.de reſcrip.c.piſanis.
de

de testi.spo.& l.diligenter. ff. manda. uerbum disceptro est
dubium inter dictum dominum Pet. & do. sergium Bar.
opponentem principaliter in hoc consistit quod dominus
sergius probare nititur commissionem absolutionis domi
ni episcopi fuisse ab una specie excõicationis tñ. & sic ad
aliam a qua ligatus erat idem dñs Pe. non extenditur:ut.c.
cum pro causa.de sen.excõ.facit quod not.io.c.ita quorun-
dam.de iude.& no.Bar.in.l de pup.§.si pluribus. ff. de ope.
no.nun.ad hoc probandum producit publicum instrumen
tum commissionis facte dicto domino Francisco. & ad cõ
firmationem dicti instrumenti commissionis producit qua
tuor testes inter quos est ipse notarius qui dictum instrumẽ
tum confecit nomine suo.crescentinus ex aduerso quod cõ-
missio absolutionis dicti domini episcopi facta dicto dño
Francisco canonico fuerit generalis & absolutus ab omni
excõmunicatione qua ligatus esset idem dominus Petrus
probare nititur per aliquos testes.Item per ipsum instrumẽ
tum absolutionis domini Francisci canonici qui ẽt idẽ as-
serit non tñ tanq̃ testis qnia iudex & cognitor dictę litis &
causę inter predictos.in ista ergo contrarietate & uarieta-
te uidendum est quæ sint partes dicti domini Francisci qui
de causa cognoscit utrum scilicet literas & gratiam dicti
domini Petri debeat declarare irritas tanquàm impetra-
tas ab excomunicato an uero tanquàm dicto dño sergio
non probante clare dictam excommunicationem debeat
2 dictas literas dñi Petri executioni mandare.† Pro inuesti-
gatione igitur ueritatis huius dubij aduertendum est ꝙ in
ista uarietate instrumentorum alio non producto standũ es
set instrumẽto commissionis limitate postq̃ absolutio dñi
Francisci ex alio quàm ex dicta commissione non posset iu
stificari nec esset pro eo præsumendum postq̃ de cõmissio-
ne alia nõ apparet:ut.c.cum in iure.de offi.delega. Item q̃a
in casu nostro ad confirmandum instrumentum limitatę cõ
missionis de absoluendo & rursus ad confirmandum istud
instrumentum generalis absolutionis ab omni excommuni
catione producuntur testes hincinde iõ qui ex eis debeant
præualere est uidendum & in eodem instrumento cum te-
stes contrariantur utrum perimant uel extenuent fidem in
strumenti pleoe per doc.in.c.cum Ioannes.de fide instr. &.
l.ij quemad. testa. aperi. per Bart. Ex quorum dictis uidet
in casu nostro quod standum esset instrumento commissio
nis limitate quod instrumentum corroboratur per testatio
nem notarij & tres alios testes aliqualiter adminiculantes
contrarium uero.s.quod fuerit commissio generalis nullus
probat pleoe nisi dominus Franciscus benabucij cuius di-
ctum non uidetur sufficere quantecunque sit autoritatis ẽt
circunscripto dicto instrumento contrario.c.cum a nobis.
extra de testi.Ego ꝯrium sentio de iure coniunctis cum atte
statione dñi Francisci alijs.j.scriptis & primo cõiuncto di-
cto dñi felicis petrucij de eugubio qui probat supplicatum
fuisse domino episcopo ꝙ dignaretur ipsum absoluere ita
& taliter quod possit missas celebrare & alia diuina officia
exercere.& eps respondit ꝙ contentus erat præstita satisda
tio e per eum ut petebatur absolui & absolutionem com-
misit dicto domino Frãcisco ibidem pñti . in hoc ergo con
testis dño franc.qui idem deponit:& licet abundantius lo-
quatur quod ipsum dignaretur absoluere omni uinculo ex
cõicationis &c.tñ idem dñs felicius uidetur dicere in effe-
ctu dũ debet fuisse supplicatum quod posset missas & alia
diuina officia celebrare &c.ista.o.uerba necessario inferũt
absolutionem ab omni excõicatione cum aliter celebrare
nõ posset.arg.c.preterea.de offi.dele.&.l.ij.ff.de iuris.om.
iudi.licet ergo isti duo testes uariant in uerbis tñ sufficit ꝙ
conuenjat in effectu:ut.c.nihil ob.de uer.signi. Non ob.qd
in dicto dño fely.eps faciat mentionem quod hoc non po-
terat facere sine ꝯsensu canonicorum &c. quasi per hoc ui-
deatur eps se restringere ad excõicationem latã occasione
debiti canonicorũ duntaxat, imo dicit quod ista p̃stita uult
taliter absoluere quod possit celebrare:& per ꝯñs ab omni
excõicatione absolui. habemus ergo duos testes in omni-
bus ꝯ dictũ instrm cõmissionis in quo instro notarius utitur
uerbo taxatiuo quod uidelicet dñs cõmisit absolutionem
ab excõicatione latã occasione sacristie tm̃ quod uerbum
est ualde suspectum in iure cum abstruat negatiuã quasi nõ
alio mõ commiserit nec aliter:iõ non de facili credendum
sibi sicut nec testi ut.c.cum ecclesia sutrina. de cã pos.& ꝓ-
prie . igitur illam negatiuam duobus testibus deponenti-
bus in ꝯrium est credendum magis q̃ instrumento,maxime
quia sunt de scriptis in dicto instrumento & dignitate con
stitutis q̃a ꝓbaui. nec in ista assertione notarij taxatiua tm̃
est aliquis de testi.qui adimet instrm:& per ꝯñs nulla data
est ei fides per no.in.d.c.cum ioannes.Adminiculatur mul
tum p̃dictis gñalis absolutio dñi francisci ab oĩ excõicatio
ne &c.ꝙ uerisiłr non fecisset nisi fuisset sibi cõmissum atten
so eius grauitate & fide. nec posset salua ꝯsciã habere dñm
P. ꝓ excõmunicato aliquã spẽ excõicationis postq̃ ipsum
gñałr absoluit tałr quod posset celebrare diuina & certe
ædificaret ad gehennam si ꝯ cõsciam iudicaret ad hoc.c.cũ
3 eterni.de re.iu.li.vj.† Item ẽt aduertẽdum quod cõmissio
facta domino franc.ut testes deponunt potuit esse diuersa
ab alia de qua loquitur instrm cum commissio sit actus in-
stricabilis:unde non põt dici ꝯrietas sed utrumq; uerũ fuis-
4 se.& hoc p̃sumendum est:ut.c.cum filij.de testi.† ita ẽt pos-
sibile est ꝙ testes quidã audiunt & intelligunt ꝙ non alij:
nam sepe quis est pñs in ꝯctu & non intelligit:ut lege corã.
ff.de uerb.signifi possibile est ergo quod eps de absoluẽdo
dictũ petrum ab oĩ excõicatione tałr ꝙ possit celebrare ha
buit dicta uerba coram notario uel corã eo non intelligen
te,unde credendum est dictis testibus & p̃sertim quia depo
nunt de absolutione & instrm limitatũ stat pro excõicatio
ne.in dubio igitur proniores sumus ad absoluendũ. ut.l.ar
rianus.de act.& obliga.p̃sertim quia ẽt iste dñs sergius obij
cit crimen ad repellendum dominũ Petrum a beneficio im
petrato:unde est quodammodo criminalis ut.c. super his.
de accu.& sic excipiẽdo fit actor.ut lege.ij.de except. sic ex
deductis hincinde remanet dubia probatio prout patet ex
prædictis debet sequi absolutio:ut. c. inter dilectos.in fine.
de fid.instru.postremo ꝯ dictam excõicationem obiectã cõ
probatam replicatum est de predicta absolutione generali
& similr de commissione & ꝓbatum est per duos testes &
5 alia adminicula ut prædixi. † Ex quibus plus q̃ semiplene
concluditur probatio ꝯria dñi sergij.igitur deferendum iu
ramentum dicto domino sergio iuxta no. c. fina.de iureiu-
ran.&.C.eo.ti.l.bone fidei.Ex quibus luce clarius conclu-
dẽdum uidetur quod dictus dominus Franciscus executor
debeat dictas literas apostolicas exequi in fauorẽ dicti do
mini Petri non ob dicta excommunicatione apposita per
dictum dominum sergium.

CONSIL. LXXVIII.

1 *Sententia quomodo cognoscatur esse diffinitiua.*
2 *Verbis standum est in dubio.*
3 *Iudicium per ineptitudinem uerborum & pronuntiationis uitiatur & non immutatur.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † Ex uerbis sententiæ uideretur dicẽdum p̃-
dictam sententiam esse diffinitiuam quia in
ea dixit iudex diffinitiue dicimus sententia-
2 mus &c. † uerbis igitur in dubio deseruire debemus p̃ser-
tim cum nulla est in ipsis dubitatio.l.ille aut ille. §. cum in
uerbis.de lega.iij.&.l.j.§.is qui nauem.de exer. tollitur ẽt
hoc respectu ordinis ꝓcedendi quia oblato libello & alijs
solennitatibus obseruatis.ex isto igitur ẽt si causa non fuis-
set ordinarie agitãda de sui natura postquàm ordinarie agi
tata est sententia super eo lata debet dici diffinitiua.ad hoc
quod no.in clemen.j. in fi.de uerbo signi. Item ẽt eo respe-
ctu potest dici diffinitiua uel habere uim diffinitiuę quia
alia ferenda per eundem iudicem non petatur & ex ea ori-
tur iudicis offm̃ executiuũ.ad hoc quod no.in cle. fi.de ap.
&.l.titia.de ac per.Bar.& cle.j.de seques.pos.& fruc.& istæ
rationes prima facie arguunt quod fatalia præfixa a statu-
ro

cicam ut quandoque contingit iuxta no.c.bone.j.de elec.in nouella.ita quod fratres optime eam probare poterant pro bando interpellationem uel resistentiam fratrum contra di ctam dominam ut prediri. & circa etiam hoc ponderanda sunt uerba per quæ dictis fratribus sancti Antonij dicta pęna infligitur,exprimuntur.n.uerba si non obseruent & contrafaceret &c.quæ uerba proculdubio uel requirunt interpellationem uel uocationem saltem ius. iuxta no.in.l.si qs maior.C.de transac.per Bald.c.si diligenti.de foro compe.

3 † Item ut supra subtiliter allegatum est pęnam impositam in fauorem tertij contra ueniens non incurrit nisi ille tertius uelit sine cuius consensu inepte petitur & qua actione ut no.in.l.is consequenter.ff.fa.er.&.c.mādatum.de rescrip in nouel.sed cum illa pęna sit apposita in fauorem domine quæ de fratribus non est conquesta, frustra tertius hoc est fratres sancti hieronymi conqueruntur qui de pęna sūt solicitati contra prælleg. c. fraternitatis.xij q.ij. Accedat alia ratio multum urgens uidelicet quod legatum illud factum uxori est per statutum uigens Pisis reprobatū & nullum:quia ultra. xxv.lib. maritus non potest obstante dicto statuto uxori relinquere.si ergo legatum est nullum per cōsequens etiam pęna adiecta legato prohibito.l. scius & augerius.ff.ad.l.fal.facit regula cū principalis.de re.iu.lib.vj. &.l.non dubium.C. de legi. & hoc clarum de iure do. Pe. de ancha.

CONSILIVM LXXX.

1 *Statutū filios ad successionem matris admittens.& filias repellens quo modo intelligatur.*

2 *Alternatiua uel requirit alteram sui partem esse ueram.*

3 *Statutum mulieres a successione excludens sane est intelligendum.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen.

1 † Retento ordine quæsitorum super singulis respondebo prout de iure sentio & in primo quæsito ꝗ alixia cum albertino eius fratre ad dotem quondam domine lucie eorum matris pariter admittantur per statutum antiquum.de quo.§.modica aut nulla uidetur dubitatio & per consequens non debemus recurrere ad interpretationes sed deseruire uerbis.l.ille aut ille.§. cum in uerbis.de leg.iij.&.l.j.§.si is qui nauem.ff.de exerci. cum ergo statutum clare loquatur de liberis siue filijs quod succedant pro uiribus in dotem matris defuncte intelligā de liberis & filijs utriusque sexus ut sic appellatione liberorum & filiorum etiam filie includātur in hac fauorabili materia successionis in qua lex etiam idem statuitur. l. maximum uitium.C.de libe.prete.facit.l.liberorum de uer.sign. &.l.si quis ita dederit. de testa. tu. non ob.si dicatur quod statutum de quo supra quod incipit filie uel mulieres dotate &c.prefert filios filiabus in successionibus patris & matris & aliorum ascendentium,ergo predictum statutum antequam quod incipit uxore defuncta &c. dum loquitur de liberis & filiis debet intelligi de masculis & sicut unum statutum trahatur ad aliud cum disponit de eadem materia. arg.l.sed & posteriores.ff.de legi. & quod no.in.l.sciēdū.q. satis eog.ad hoc respondeo & dico quod tempore illius statuti antiqui in successionibus parentum nō erat differentia sexus sed fm ius commune masculi & fęmine succedebāt pariter:ut.d.l.maximum uitium.fm igitur ius cōmune uerbum liberis & filijs prolatum in dicto statuto antiquo debet intelligi & non potest interpretari fm nouum de quo non potuit cogitari.ad hoc quod dominus Bal.in.l.quicunque de seruis fugi. Potest & aliter responderi quod statutū nouum & antiquum loquitur in diuersis casibus,nam nouū quod prefert masculos fęminis loquitur de dotali successione siue uniuersali. statutum uero antiquum loquitur de dote inter liberos diuidenda & sic in casu diuerso de uno ergo ad alterum non infertur argu.l.si maritus.C.de dona. inter ui.& uxo.nam & alibi succedunt aliter liberi in hereditate aliter in quibusdam rebus.l.uteriur.§.si liberi.ff.de ope,

libert.&.C.de secū.nup.l.aut.edictali hac.§.& hoc de primo quesito. Ad sm in quo est magis dubium propter uerba dicti statuti filię uel mulieres &c.nam includit fęminas dotatas uel non dotatas de bonis patrum anorum uel proauorum extantibus dictorum ascendētium filijs aut nepotibus seu pronepotibus masculis &c.Cum ergo dicta alixia nomine dotis receperit ab albertino quādam possessionē de bonis quondā berti cōis pris ipsorū uī ꝗ tanq dotata de bonis pris excludi dēat a successiōe mr̄is postq super est masculus.s. albertinus. nam hoc vr̄ mens & intentio statuti ꝗ sufficiat ab uno ex ascendentibus reperiri dotatam ut sicut a successione oim aliorū ascendentiū excludatur quia † sta-

2 tutum loquitur per alternatiuā uel:ad cuius ueritatē sufficit alteram nec requirit concursum oim:ut. l. si heredi plures. de condi insti.&.l.gn̄aliter. C. de insti.& substi.sub condi. fact. His non ob.de iure contrarium dico & credo quæ.s.in allegationibus circa sm deducuntur & allegātur sane & subtiliter uerba statuti intelligere fm equitate ut uidelicet statutum ꝗ alternatiue loqui de personis diuersis & successionibus diuersarum personarum a quarum successionibus femine dotate uel non dotate masculis superstitibus excludantur debeant intelligi diuisim non coniunctim & in qua libet persona unam orationem conceptam intelligi ut in. l.falsa demonstratio.§.fi.ff.de cōdi. & demon.ubi casus In fi.sit ergo statuti quod masculis existentibus filia dotata a patre non succedat patri ita filia dotata a iure non succedat matri.Item neptis dotata ab auo similiter nō succedat sibi & sic de singulis & quod plura copulata non ad eundē finem tendentia sed diuersos fines resoluantur in orationes singulos ui det notare Bar. in.j.ff.de his qui no.infa.itē esset ualde absurdū quod fęmina dotata a patre tantum propter unam dotem repellatur ab hereditatibus matris auie & oim ascendentium.hec autem absurditates debent euitari in omni dispositione etiam in statutis.fi.ad exhi.per Bar. &.l.diuor.so.ma.&.c.dubium.de preben.li.vj. Preterea similis modus loquendi reperitur in legibus quia si coniunguntur plures persone & illa coniunctio resoluitur in singularitates.& in illa io qua casus dispositionis impletur ad ducitur de cuius hereditate agitur uel de cuius boois dona tio siue dos perfecta est exempla patent in.l.illam.&.l.ut liberis.C.de colla.&.l.cum oportet.C.de bo.quæ lib. Preterea alia ratione vr̄ ꝗ per statutum prædictum alixia non ex-

3 cludatur a successiōe lucie.per superexistentiam lambertini eius fratris. nam per dictum statutum in duobus casibus reperitur excludi.s cum dotata deprehenditur de bonis patris uel matris aut alterius ascendentibus sed in casu nostro albertinus eius frater eam dotauit ergo ab alia persona de qua statutum loquitur ergo cessat eius prouisio.ar. l.si uero.§.de uiro.ff.so.ma. Non ob. si dicatur imo albertinus dotauit eam de bonis quoodam berti communis patris eorum.& hoc uidetur sufficere quia statutum loquitur impersonaliter dum dicit de bonis patrum uel matrum:ut. l.si seruum.§.non dixit.ff.de acqui.here. Ad hoc respondeo & dico considerandum esse quod hereditas dicti berti delata fuit equaliter albertino & alixie cum tempore delationis dictum statutum excludens feminas non uigebat ut supponitur in facto & ministro. nam bona sunt ipsorum qn una post obi.uecti.admittatur & oon possunt dici amplius bona patris cum mors omnia soluat. l. paulus.ff. de acqu.heredi.& in aut.de nup.§. deinceps. Et clare ex uerbis statuti colligitur de feminis dotatis uiuentibus ascendentibus maxime dum dicit de bonis matrum quæ non possent dici ipsorum ipsis mortuis & alijs iam quæsitis ut dixi. Ex quo liquido infertur ꝗ dicta alixia renunciando hereditatem patris fratri suo albertino propter dotem receptam potest dici dotata de proprijs eius bonis & per consequens ut dotata de bonis patris non excluditur per statutum. Similiter non vr̄ excludi tanquam non dotata.nam statutum clare loquitur de muliere quę nullo tempore fuerit dotata ut patet ibi eo modo quo dicitur in fęminis nullo tpe fuerit dotata &c. Item similiter loquitur in filia nō maritata dū dicit eā decenter alendam quousque fuerit maritata. sed in casu

su nostro eo tempore quo defertur hereditas lucie alberti-
no & alixie dicta alixia reperitur dotata & maritata ergo
cessant uerba statuti & etiam ratio siue causa finalis quę est
ut non dotate dotentur ad arbitrium bonorum uirorum ut
in dicto statuto.cessantibus igitur ratione finali & uerbis
statuti cessat ipsum statutum.l.adigere. §. quamuis. de iure
pa.& l.quod dictum.de pactis.& c.cum cessante.de ap. Ex
istis manifeste concluditur quod uigore statuti prædicti di
cta alixia non excluditur a successione matris ut pote non
comprehensa sub aliquo ex prædictis capitibus dicti statu-
ti sub uerbis dotata uel non dotata.remanet ergo sub dispo
sitione iuris communis quo iure in successionibus nulla est
3 dria sexus ut.l.maximum uitium.C.de lib.prete. † Per pre-
dicta tertium dubium relinquitur superfluum. nam si ad
successionem admittitur ut prędixi de dote super eiusdem
bonis nõ est tractandum & maxime quia ut.s.in primo du
bio est cõclusum statutum excludens mulieres dotatas uel
non dotatas a successiune ascendentium debet sane intel-
ligi cũ.s.de successione eius agitur qui dotauit non autẽ de
successione aliorum ascendentiũ ut prædictum est. Ex qui
bus liquido infertur quod dicta alixia & dictus albertinus
ad successionem lucie matris ipsorum equaliter admittan-
tur iuribus & rationibus supradictis.

CONSILIVM LXXXI.

1 *Ius patronatus an quando & quomodo transmittitur.*
2 *Ius patronatus ecclesię transit ad heredes extraneos.*
3 *Prouisio hominis non tollit prouisionem iuris communis.*

N CHRISTI numine eiusque matris uir
ginis gloriosæ Marię & beati Antonij amen.
1 † Prima facie uideretur dicendum q̃ lucia &
bartholomeus nõ succedant in dicto iure pa.
habita consideratione ad principiũ & origi-
nem dicti iuris pa.& ordinationem fundamentorum,ab ip
so.n.primordio tituli posterior formatur euentus:ut.l.j.C.
de impo.lu.descrip.li.x.sed titius fundator dicti beneficij
uoluit dictum ius.pa.inter alios pertinere ad Ioannem eius
filium & alios descendentes ab eo de quibus prædicti non
sunt licet alijs iuribus successio ioannis fuerit ad eos deri-
uata.tanquàm igitur non comprahensi sub ordinatione pri
mi fundatoris non sunt admittendi ar.l. si uero. §. de uiro
ff. so. ma.& .l .commodissime. ff de lib. & posth. Item ti-
tius.fundator prouidendo quod pertineret ad Ioannem &
eius descendentes masculos uidetur de alijs prohibuisse:ut.
l.cum pretor.ff.de iu.alias dicta uerba nihil operarentur
contra.l.si quando.ff.de le.j.& c.si papa.de ptiui.lib.vj. Itẽ
istud ius pa.recipit formam & essentiam a.l. siue conuen-
tione etiam in fundatione appositam sicut realiter omnis
contractus:ut no. Inno. in rub. de iure pa.l.j.§. si conuenit.
ff.depo.Item uidetur ista interpretatio fauorabilis eccle-
siæ siue beneficio qui per lineam Ioannis finitam recuperat
libertatem quo ad ipsum ergo amplectenda quia est sum-
ma ratio quæ pro religione facit.l. sunt personæ. de reli.&
maxime contra titium fundatorem proferentem dicta uer-
ba qui potuit.l.apertius dicere.l.ueteribus.ff.de pac.Ex qui
bus omnibus uidetur dicendum dictum ius presentandi
non transisse ad do.Iacobum heredem Ioannis nec per con
sequens ad dominum bartholomeum uel luciam trahentes
causam uel originem ab eodem. argumento. c. cum in-
2 ter uos.de re iudi.† Sed his non obstantibus contrarium de
iure uidetur dicendum præsupposita illa opinione pro uera
quod ius patro. ecclesiæ transeat ad extraneos heredes ut
no.xvj.q.vij.considerandum. & c.si plures. & no.in.c.cum
sm.de iure pa.in nouel.ad propositum ergo cũ de iure cõi
dñs.B.& lucia ueniant ad dictum ius patro. ex deriuatione
successorum Ioannis non uř excludi per prædictam expræs
sionem primi fundatoris per illa uerba Ioannem & alios
3 masculos descendentes &c.† nam regulariter traditur q̃ ꝓ
uisio hominis non tollit prouisionem iuris communis in
eodem casu.l.si cũ dotem.in princi.so.ma.& .l.si extraneus.
de ꝯdi.ob causam.quinimo ius cõmune informat ꝯuentio
nes & pacta & alias dispositiones & eas iterpretat.l.qro.§.
inter locatorem.ff.locati.& c.cum dilectus.de consue. & l.
ij.C.de noxa.& l.quid ergo.§.si habes mentem.ff. de leg.j.
cum multis simi.licet ergo titius sic expræsserit de descen-
dentibus Ioãnis nõ uř per hec alios successores Ioannis ex
clusisse qui nitũř de iure cõi sed potius ex abũdãti de descẽ
dẽtibus mẽtionẽ fecisse.arg.l.q̃sitũ. §.h.ff.de fundo instru.
& forte de dictis descendentibus mentionem fecit quia uo
luit eis pinguius prouidere ut dictum ius transiret ad eos ẽt
non heredes Ioannis ex prædicta sua ordinatione.iuxta no
in.l.iurisiur.§.si liberi.de ope.li.per Bar.Item titius alio cũ
Ioanne uoluit esse patronus in dicto beneficio absque alia
mentione de descẽdentibus heredibus.certũ est aũt quod
trãsmittunt ad alios heredes ẽt extraneos.& per ꝯñs essent
melioris conditionis q̃ ioannes filius fundatoris: licet ini-
quum quod magis uideat prospexisse alijs q̃ filio in trans-
missione dicti iuris pa.ꝯ ordinem charitatis & affectionis.
arg.l.heredes mei.§ cum ita.ad treb.& lxxxvj.di. nõ satis.
Ex istis sine ulteriori prosecutione concludo dictum ius p̃-
sentandi transmissum ad dictos bartholomeum & luciam
de iure communi,nec titium fundatorem uerisimiliter uo-
luisse a dicto iure communi recedere per expræssam men-
tionem nepotum qui uident̃ expressi uel potius causa agen
di ius ipsorum ut patet ex prædictis.facit.l.iiij.§.si ex coniũ
ctione.ff.de re iudi.ibi cum aliquid additum est non uidet̃
a iure iudicata recessum.& l.si filius.de testa.mili.

CONSIL. LXXXII.

1 *Primogenito moriente relicto filio & patre moriente relicto nepote quis preferetur in successione.*
2 *Patris & filij identitas maxima.*
3 *Licentia testandi a superiore data inferiori nil operatur.& nu.4.*
5 *Subiecta sunt talia qualia demonstrant predicata.*
6 *Prior quis dicatur.*
7 *Verba naturaliter secundum debitum ordinem & non iuris fictionem sunt intelligenda.*
8 *Venire per alium quis possit & quis non.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris vir-
ginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amẽ.
1 † Dicta facti narratio tam prolixe & confuse
exposita redigenda est ad aliqua dubia pũcta
iuris & quia dicta possess.siue possessiones in
loco dicto goões site per plures deriuationes successionũ
deuenerunt ad mitiam neptem Stephani & proneptẽ mar-
tini ualaschi & ab ipsa mitia hodie possidetur & super qui
bus dubitat litem mouere per minium consaluum nomine
beatricis matris sue neptis dicti martini ualaschi ex filio
eius minio primo genito descendentis discutiendum est an
ad dictam mitiam an uero ad dictam beatricem dictæ pos-
sessiones de iure debeant pertinere uiso testamento fratris
alfonsi & ordinatione regia ac ualaschi germani dicti fra-
tris alfonsi postea subsecuti. Et primo arguã q̃ debeãt pti
nere ad dictam beatricem. Secũdo arguam in ꝯrium q̃ ad
dictam mitiã & pro eius parte cõcluda primo ergo q̃d ad
beatricem ptineant facit.ordinatio dicti fratris alfonsi q̃ in
suo testõ disposuit quod in deficientibus certis lineis sem-
per propinquiori stirpis sue debeat dicta possessio remane
re. Idem ẽt ordinauit ualaschus eius frater ut deficientibus
quibus dicta possessio remaneret mariæ filie sue & post fi-
lio suo & successiue ad succedentes ex ipsis sm gradus pr
rogatiuã pront & sicut ordinauerat ibi consaluo ualaschi
filio suo. Ad propositũ ergo ex facti narratione apparet q̃
dicta beatrix precedit mitiam in uno gradu.nam est neptis
Martini nata ex minio eius filio primo genito. Mitia autẽ
est proneptis Martini quia nata est aluaro filio stephani se-
cũdo geniti martini & in hac genitura est considerandũ q̃
ẽt uersatur fauor dictæ beatricis quia postq̃ pater suus mi
nius ordine geniture preferebatur stephano secundo geni-
nito istud ius primogeniture uidetur ad filios transmisisse.
prout.j.plene dicã. Corroborando igit̃ supra dicta quæ fa-
ciunt

tiunt in fauorem beatricis uidetur ius suum rônibus & iuribus confirmari. Et primo quia pro se habet testm̃ fratris alfonsi ex quo dicta possessio defertur propinquiori & ꝓpinquior est dicta beatrix ut dixi. Item quia et ex propinquiori descendit.s.ex minio primo genito & sic cẽsetur eadem persona cũ eodẽ.C.de agri.& censi.l.cum satis.lib.xj. &.J.de hoc latius.ex dicto aũt testõ fratris alfonsi oritur titulus & principium possessionis in personis.s.dictorũ oim & licet prima facie iste titulus uideatur inualidus quia idẽ frater alfonsus non habebat testamenti factionẽ quia nõ habebat nelle nel nolle nec ullũ rerum dñium utpote religiosus & prior hospitalis ordinis cruciferorum.xij.q.ij.noo dicatis.& de testa.c.ij.& in aut.ingressi.C.de sac.san.ec.tñ nõ vr̃ hoc posse opponi cum centũ anni & ultra fluxerunt a tẽpore testamenti citra & sm̃ ordinationẽ testamenti fuerũt dictę possessiones i unum ex eius genere semper deriuatę, cursus tñ longeui tp̃is purgat oẽ uitium.c.cura.de iure pat. maxime quia descendentes ex ualascho fratris alfonsi non põt dictã exceptionẽ oppõere ꝯ seipsos & autores suos qui ꝓsumuntur dicto titulo possedisse postq̃ alium non ostendunt.l.quedam mulier.ff.de rei uen.Item hospitale ordinis cruciferorum Poterat reuocare dictã ordinationẽ & relictũ:ut.d.c.ij.de testa.sed tacẽdo tãto tp̃e q̃d excedit hoim memoriã ꝯ ipsum est pscriptum ex pdicto titulo licet nullo ꝯ iura.c.j.de prescrip.li.vj.facit.l.hoc iure.§.ductus aque ff.de aqua quot. & esti.&.c.super quibusdam.de uer.signi. Ex iure ergo tertij non excluso funditus iuris agentis nõ vr̃ dicta mitia posse niti per not.in.l.cum seruum.C.de ser fugi.& c. mandatum. de rescrip. in nouel. Ex istis apparet testm̃ fratris alfonsi non posse per mitiã impugnari & eius testi uigore dictas possessiones ad beatricẽ deuolutas tãq̃ propinquiorẽ in gradu. Itẽ sibi vr̃ ad ipsam deuolui ex ordinatione ualaschi regis approbatione uallata.nam disposuit ꝙ deficientibus certis lineis possessio prędicta remaneret maxime filię suę & post filio suo.& sm̃ quod in ordinatione consalui filij sui disposuit:& clare patet ꝙ in ordinatione sui filij disposuit quod eueniret de ꝯsaluo in eius filio & de dicto filio in nepotẽ & descendentes siue neptẽ pronep tẽ.& sic ex dicta ordinatione semper in gradu proximior uidet inuitatus lege peto. §. fratrẽ.de leg.ij. sed ista beatrix est ꝓximior dicto ualascho q̃ mitia in uno gradu ut patebit ex arbore figurãda iofra,igit pferẽda in dictis possessionib⁹ & ordinationibus ꝯdictis & et per ius cõe quo iure post fratres frum filios uocanť illi q̃ in gradu sunt ꝓximiores ut in aut.post fres.C.de leg.here. Dixi secundo principalr ꝙ dictas possessiones põt dicta beatrix sibi uendicare non solũ ex gradus progatiua ut superius dictũ est sed et ex prerogatiua ordinis geniture patris sui minij.nam sm̃ intentionem fratris alfonsi & ordinationẽ pdictã ualaschi semper dictę possessiones dñt pertinere ad unũ solũ & ꝓximiorẽ in ordine geniture sed ista beatrix est filij minij primogenita ex Martino ualaschi. Mitia aũt est neptis ex secundogenito.s. ex stephano.ex hoc infertur quod sententia ex persona sua saltem ex persona patris primogeniti est præferenda mitię. Et ꝙ istud ius primogeniture transeat de minio in beatricẽ eius filiã. Primo ꝓbat pluribus rõnibus: & primo q̃a ut.s.dixi beatrix censetur esse eadẽ persona cum pr̃e & uox unius uox alterius:ut.d.l.cum scimus.de agri.& cẽ.& insti. de inuti.stipu.in.§.ei qui.maxima.n.est idẽtitas pr̃is & filij. nã in filiũ ꝓtinuatur dñium rerum pr̃is & quodammõ uiuo pr̃e dñs estimatur:ut.l.in suis. de lib.& posth.hinc est ꝙ dicit lex ꝙ natura pr̃ & filius eadẽ persona esse intelliguntur & ubi unus est alius esse vr̃:ut.l.fi.C.de impu & alijs sub.& ibi no.non ergo minius primogenitus põt dici totius mortuus cum pars corporis sui beatrix eius filia superuiuat. & per ꝯñs mitia descendens ex secundo genito. s. stephano est repellenda. Secũdo hoc probatur per simile in materia collationis in quasi cessat collatio ex persona nepotis quia sicut emancipatus cum sit sibi collatio in persona sui in ptãte constituti cuius gratia sibi confertur.ut.l.j. §. portiones. de colla.bo.&.l.si nepos. eodem titulo &. l.j.§. si filius.de coniungen.cum emancipa.libe.cum simili.simile in liberis fratris consanguinei & uterini.nam excludunt consanguineũ tm̃ uel uterinũ tm̃ eius de cuius hereditate agit nõ ex ꝓsona sed ꝓpter oimodã repsentationẽ personę patris eo rũ inaut.de heredi. q̃ abintest.deferunt.§.si igitur. colla.ix. Tertio probatur sic istud ius primogeniture in casu nostro descendit ex prędictis ordinationibus fratris alfonsi & ualaschi:statim ergo istud ius fuit quæsitum minio primogenito saltem spe & habitu ergo uidetur quod istud ius transmittat ad eius heredes sicut ius conditionale quod oritur ex contractu ut insti.de uer.ob.§.ex conditionali.non mirũ ergo si istud ius consistens in habitu & in spe transmittit ad filiam suam beatricem naturali uoto parentum:ut.l.j.nam & si parentibus.ff.de inoffi.testa.& quod istud ius primogenitурę cõpetat primogenito patre uiuẽte ꝓbat genesis primo epitulo.ubi iacob abstulit primogenita Esau. uiuente eorũ pr̃e isaac quo niuente potest primogenitus in aliũ trãsferre tradendo uẽdere & donare. vij.q.j.q̃ periculosũ. & no. de uo.& uo.redẽ.licet c. si ergo dictis modis põt transferri.ergo ad heredem transmitti:ut.l.si ex pluribus.ff.de admi.tu. Quarto probatur per simile in tutela ubi donec supersunt reliquię deficientibus non admittitur sequens qui in ea ex iuris ordine alias successisset:ut.l.si quis sub conditione. ff. de testa.tu.& quod no.in.l.j.eod.tit. Sed in casu nostro superfuit reliquię minij, s. eius filia beatrix. ergo sequens.s. mitia ex persona stephani secundogeniti non debet admitti quia cum beatrici subrogetur loco primogeniti ut predictum est recepit eius gradum sicut pr̃ subrogatus loco filij instituti.& per consequens excludit in gradu:ut.l. cum non solum.C. de bo. quæ lib. Quinto & ultimo vr̃ casus in simili pro hac parte.ff.de assi.lib.l.iij.§.si.cum duabus legibus sequentibus.ubi si pr̃ assignauit uni ex filijs libertum fratris eius cui facta est assignatio nunquam habent ius in eo donec ille cui assignatio facta est uel ex eo aliquis superuiuit.nec distinguitur utrũ decesserit ille filius cui assignatio facta est pr̃e uiuo uel mortuo ut sic nepos ex ꝓsona patris ius prelationis sortiatur sicut in.§.C.de aduo.diuer.iu. l.nemini.§.filios.&.l.petitionum.§.filijs.eo.ti. rursus est ad uertendum id quod in facto proponitur quod minius primogenitus fuit receptus in dictum dominum dictę possessionis ex qua receptione uidetur fortificatũ suum ius transmissionis ad suos filios.s.beatricẽ & pettum si uixisset quã tuncunque stephanus primogenitus præcedentem eos in gradu dootc.n.de illo cui facta est acquisitio extant liberi nõ sit digressio ad alios de diuersa linea ut sunt descendentes ex stephano prout est mitia.ut est casus in simili:in materia feudi in.iiij.col.de natura successionis feudi.cap.j.& ista argumenta urgerent efficaciter pro parte beatricis quod ad ipsam dictę possessiones de googes debeant pertinere. Sed alijs rationibus efficacius demõstratur quod pertineant ad prædictam mitiam inchoando a testamento fratris alfonsi uidetur quod dicta beatrix non possit ius suum fundare quoquo modo.nam in eius euidentia clare liquet ꝙ frater alfonsus testari non potuit ut io dicta autenti.ingressi.C.de 3 sacrosan.eccle.&.c.ij.de testa.† nec testandi licentia sibi data a suo superiori aliquid operatur sicut nec licentia data a patre filio suo in potestate existenti:ut in. l. qui in ptãte. ff. de testa. Item quia hec lnia testandi de rebus monasterij sapit donationem & alienationem & hęc prohibita sunt abbatibus.xvij.q.iiij.c. in uẽditionibus. &.c.q̃sti.cũ simi. c.ergo iudici coram quo dictum testamentum producitur constet de tam euidenti & notoria nullitate nõ debet ex eo aliquo.l sumere fomẽtum sed potius reijcere.ut no.in simi.C. de transa. ubi pactum &.c.j.de offi.uica.per Inno. Nõ ob. præscriptio tam prolixi temporis.c.annorum & ultra quæ uidetur purgare omne uitium & malam fidem:ut. d.c.j.de præscrip.lib.vj.nam dico si dictum testm̃ producitur ostendit & arguit de mala fide omnium ad quos dictę possessiones fuerunt deuolutæ cum ex eo testõ appareat titulus iniustus & a iure reprobatus & per consequens in dictis possessionibus fuisse ad malum fidem: ut in.c. qui contra iura.de 4 regu.iu.lib.vj.† Apparet etiam extare memoriam principij uitiosi dictarum possessionum unde dicitur difficile est, quod

qund bono peragantur exitu quę malo fint inchoata prin
cipio.j.q.j.cum paulus.& per hoc non ob. dictũ c. primum
quod in præscriptione contra iura uel præsumptionem iu-
ris requirit memoriam in ɔ̄rinm non extare hic extat per
dictum restm̄. Preterea aduertẽdum quod dictas possessio-
nes peruenisse ad progenitores & ascendentes mitie pro-
batur aliter q̃ ex testamento predicto nec similiter fratrem
alfnnsum uel eius monasteriũ habuisse unq̃ possessionem
uel dominium in prædictis rebus.beatrix ergo si ex testamẽ
to fratris alfonsi licet firmo & ualido nitatur debet proba
re dictas res fuisse testatoris uel saltem possedisse. nam uer
ba dicti testamenri cum sint enunciatiua non probant:ut.l.
uerba.C.de testa.&.l.scriptura.C.communia utriusq; iudi:
cum simi.mitie autem non incumbit onus aliquid probã
di cũ possideat ut.l.res alienas. C. de rei uẽ. q̄nimo si auos
eius stephanus & pr̄ eius aluarus & ipsa possedissent conti
nuato tempore xxx.annorum cum bona fide quæ semper p̄
sumitur ɔ̄ beatricem agentem ẽe uerã dominam periret ex
ceptio ut.l.si q̄s emptionis.C.de prescript.triginta uel qua
draginta anno.& ad istam præscriptionẽ debet diligenter
aduertere aduocatus mitie.nec aliud deducere quàm con-
tinuatam possessionem suorum autorum quanti maioris tẽ
poris pōt:nam nisi ex ɔ̄rio doceatur de mala fide autorum
suorum nil sua obtinebit cã:ut.c.si diligenti:&.c.fin.de præ-
scrip.& quod utrobiq; no.de ista bona fide uidelicet q̄ pre-
sumitur n.si ɔ̄rium doceat. Postremo præsupposita ualidita
te dicti testi potius mens testõris fauet mitie quã beatrici.
nã tribus diuersis lineis in quas uult dictam possessionẽ de
riuari successiue fit mentio masculorum non feminarũ. Idẽ
ergo uidetur dicendum in quarta linea quod dicta posses-
sio remaneat propinquiori suæ stirpis &c.ut istud propin-
quiori referatur ad masculos ut † sic talia sint subiecta qua-
5 lia predicata demonstrant ut.l si.§.cui dulcia.de uino tri &
ole.le.&.l.si defensor.ff.de interro.ac.sed stephanus ulteri⁹
reperitur masculus de descẽdentibus ex martino & per cõ
sequens ad ipsum dicte possessiones deuoluebãtur iuxta di
ctam ordinationem alfonsi eo igitur mortuo potius ad ei⁹
nepotem mitiam quàm ad beatricẽ filiã minij licet primo-
geniti deuoluuntur:ut in.iiij.colum.de eo qui sibi & suis he
redibus masculis & fe.c.j.& hec rõ ualde urget præsuppo-
sito quod uero patrem minij consalui filij beatricis co-
misisse crimen lese maiestatis & per hoc. enim dictus mi-
nius consalui redditur inhabilis materna auita & omni
proximiorũ hereditate & successione & per consequens
ex testõ fris alfonsi uel etiã ualachi ex cuius linea mr̄na de
scendit iste minius consalui reddit̃ incapax ex sua p̄sona p̄
pter dictũ crimen p̄tnnm:ut.l.quisquis.C.ad.l.iul.ma.Ex q̄-
bus infert̃ quod nec ad dñam beatricẽ eius mr̄em utpote
fœminam nec ad ipsum minium consalui utpote incapacẽ
dicte possessiones deuoluuntur sed ad mitiã neptẽ stepha-
ni & per ea q̃ superius dicta sunt. Secũdo ostẽdẽdũ est prin
cipaliter quod ex ordine geniture mitia iuste possideat &
teneat dicta bona ab auo suo stephano legitime deuoluat̃
ad ipsam non ad beatricem filiam minij primogeniti præde
functi.& hic incidit dubium in si.plene decisum utrũ in he-
reditate indiuisibili ut in regno uelut in casu nr̄o in istis
possessionibus in quibus unus tm̄ debet succedere ut pri-
mogenitus filius & iste fuit martinus ualalchi filius marie
successiue minius & stephanus descẽdentes ex martino sũt
nepotes marie minius eñ primogenitus uiuẽte martino suo
pr̄e decessit superstitibus beatrice & petro eius filijs qui ex
persona pr̄is ipsorum uidentur tenere locũ prioritatis & si
cut dicta beatrix q̃ hodie superuiuit asserit dictum ius prio-
ritatis ad ipsam transmis.& per ɔ̄ñs nedum mitiam descen-
dentẽ ex stephano sed ẽt ipsum stephanũ si uiueret supera-
ret & se potiorem esse q̄ utrum sit uideamus. Et pro parte
beatricis deducte fuut supra quinque uel sex rõnes efficaci
ter concludentes ipsam præferendam esse stephano & per
ɔ̄ñs mitie eius nepti io dictis possessionibus.Sed in ɔ̄rinm ɔ̄
ipsam & p̄ mitia alias rõnes efficaciores adducã præmittẽs
primo q̄ iste ordinationes rã ualaschi q̃ fratris alfonsi hñt
magnam similitudinẽ cum relictis factus familie in quibus

primo nominati ueniunt & post eos omnes extinctos qui
ex nomine defuncti sunt eo tempore quo testator mori-
tur & qui ex his proximo gradu p̄creari sunt.ita dicit tex.
in.l.cum ita legatur.§.fi.de lega.ij sicut ex dictis ordinatio-
nibus apparet q̄ primo filius secundo nepos tertio ulterio
res ueniunt quia sicut surgit ordo charitatis ut prius filius.
q̃ nepos admittat̃:ut no.in.l.gallus.ff. de lib. & post. & no.
in.l.cum pr̄.§.pe.de le.ij.&.l.heredes mei.§.fi.ff. ad tre. Ad
propositum ergo in ordinatione ualaschi uidetur q̄ ueniat
ad consaluum.& post ad eius nepotem & deinceps & om-
nibus ad mariã eius filiã post ad eius filium & successiue si
cut ordinauit de descendẽtibus de consaluo q̄ expresse or
dinauerat de nepote. Ex quo liquido infertur q̄ stephanus
fuit nepos marie quia natus ex martino eius filio & reperi
tur propinquior tempore mortis martini ergo tanq̃ nepos
nominatur & proximior pręferẽdus est beatrici pronepti
dictæ marie non nominate:ut patet ex uerbis dicte ordina
tionis &.d.§.fi.& nõ solũ ipse sed ẽt ipse qui proximior in
gradu ex eo p̄creati sunt ut mitia:ut dicit textus in.d.§.fin.
Non obst.q̄ beatrix sit nata ex minio primogenito marti-
ni ualaschi.& quod idẽ minius fuerit de cõsensu dicti mar-
tini & eo promittente de dictis possessionibus inuestitus.
nam hoc martinus facere nõ potuit in præiudicium stepha-
ni qui proximior reperitur tempore mortis sue:cũ minius
ut sepius dictum est uiuente martino patre suo decesserit.
ad hoc optime.l.cum pater.§. fratre. de leg. ij ibi nec ideo
sequentium causa propter superiores in posterum legi de-
bet &c.cum.n.deuoluantur ad stephanum dicte possessio-
nes ex ordinatione ualaschi.nõ tanq̃ de bonis martini eius
preuentio in inuestiendo minium ante eius obitum nõ de-
bet præiudicare stephano qui tempore mortis martini pro
ximior reperitur.facit q̄ no. Bar. in. l. iusiur. §. si liberi.de
oper.li. &.l.j.de interdic.& re.&.c. cum quis in ius. de reg.
iur.li.vj.per Dy.Secundo principaliter arguitur in opposi-
tum eius quod, in primis sex rationibus est plene probatũ.
s.q̄ nepos in iure primogeniture siue prioritatis ẽt gradu
succedat & teneat locũ patris in re siue successione quæ so
li proximiori defertur ut in casu nr̄o : & per ɔ̄ñs ex illis sex
rõnibus concluditur q̄ Beatrix tanq̃ retinens locum patris
sui Minij primogeniti excludat Stephanum & per conse-
quens descendentes ab eo ut est dicta mitia eius neptis.
Sed † q̄ hoc non sit uerum probatur ex etymologia uocabu
6 li.nam prior est quem nemo præcedit:ut in.j.consti.ff.prius
enim & posterius in tempore consistit:ut.l. aretusa. de sta.
ho.unde primo genitus p̄prie intelligitur id est qui primo
natus est. de uerbo.signi.c. Ioseph & secundum catholicõ
dr̄ natus primogenitus hoc est primo aperiens uuluã:quia
ergo Stepha.est prior in ordine nascẽdi igit̃ beatrici pręfe
rẽdũ & eius filio minio cõsalui:q̃a prima etas reperit̃ in ip-
so:& quia hoc est beneficium ętatis non filiationis:quia fi-
lia sine ętate non est causa huius probationis sed ętas. q̄ er
go sibi tempus usurpauit alteri concedi non debet.ff. de bo.
lib.l.si filius.§.cum filius.uer.& sine dubio. Tertio fic. ius q̄
non est cessibile non est transmissibile.ut.l. ex pluribus. de
admi.tut.sed etas ueluti res personalissima extinguitur cũ
persona sicut alia quæ inherent ossibus in insti.de usufru. §.
fi.&.c.priuilegium de reg.iur. lib.vj.uenn.n.sane mentis di
xerit etatem filij esse etatẽ patris.ff.de adop. l. si pater. §.fi.
7 † Quartofic.uerba sunt intelligẽda sm̄ ordinem debitũ &
naturalr̄ & non sm̄ iuris fictionem:ut.l.filio quem pater.ff.
de iniusto testamen.ibi:ne imagine nature ueritas obũbre-
tur sed quod etas patris representetur in beatrice hoc pro
cedit ficte non uere.Stephanus autem est prior etate q̃ ipse
uere & sm̄ naturam igitur preferendus.esset. n. iniquum q̄
nepos qui est uere minor etate excluderet stephanum pa-
truum tanquàm maior quod esset absurdum & contra ra-
tionem legis si uiua matre.C.de bo. ma. & contra id q̄ no.
in. l. gallus. in prin. de libe. & posthu. ubi extante filio ex-
cluditur nepos qui debet uenire ex ordine successiuo ut
8 ibi not. † Quinto sic. non potest uenire quis per alium
quando ille alius medio tempore est extractus uel inhabili
tatus.ut.C.de quæstionibus.l. diuo Marco.nam quod ob-
stat

ftat patri obftat & filio.ff.de regu.iur.leg. in his.§. non de-
beo. fed minius uiuo patre Beatricis quia uiuo fuo patre
Martino decefsit inhabilitatus eft ad dictum ius priora-
tus: quia ut dixi fupra quis fit prior tempus mortis Marti-
ni infpicitur ficut in fuccefsionibus abinteftato: ut d. leg.
cum ita legatur.§. fin. de leg. 2. & l. fi quis exheredato. in
princ. ff. de iniuf. tefta. prior enim fiue primogenitus
debet interpretari de illo qui fuperuiuit tempore mortis
eius de cuius bonis agitur uel de alijs per eius obitum in
alijs deriuandis ut eft in cafu noftro: ut d.§. fin.& l. in fub-
ftitutione filij. ff. de uulg. & pupil. Sexto hoc probat lex
in fin. in tutela legitima uel fiducisria quæ prius defer-
tur filio quàm filio filij.ff.de leg.tu.l.3. §. fi duo. & de ope.
liber.l.fi duobus.uer.nec quifquam.& de afsigna. libe. l. fi
ex duobus.pro hoc etiam.l.fi quis exheredato. in princ. de
iniuft. tefta. ubi nepos rumpit teftamentum aui licet filius
fi uixiffet potuit rumpere. Ex quo concluditur q in eius
locum non fuccedit: & licet in fuccefsionibus nepos re-
prefentet patrem in fuccefsione aui: tamens fecus eft in
proximitate liberorum ficut etiam in iure patro. ut leg. fi
libertus præteritus.de bon.liber. & leg. 2 duobus de oper.
liber. Septimo & ultimo in fuccefsione regni quæ tan-
quam indiuifibilis eft ad unum folummodo deferenda fi-
cut prædictæ pofsefsiones. tenent quidam illuftres legum
patres. quòd ad patruum non ad nepotem natum ex pri-
mogenito prædefuncto fuccefsio deferatur ut not. Cyn.
poft Ricar.malum.in d. leg. fi uiua matre.C.de bo.mater.
& bar.in aut.poft fratres.C.de legi.hære. Et per ifta appa-
ret refponfum rationibus in contrarium fupra factis quæ
in alijs iuribus diuifibilibus locum habent: non iure indi-
uifibili quòd defertur uni & proximiori nam iftud ius fi-
lius nõ tranfmittit ad hæredẽ fed defertur ad alium proxi-
miorem in gradu ut eft ftephanus in cafu noftro cui poft-
quam & iure proximitatis deuolute & acquifitè funt di-
ctæ pofsefsiones tranfmittit eas ad fuos fucceffores vt in
cafu in fi.in.d.l.cum ita legatur.§.fin.de leg.2.ibi: & qui ex
his proximo gradu procreati funt. donec enim ex iftis ali
quis fupereft non fit digrefsio ad diuerfam lineam ut eft
linea beatricis. cafus eft in fi. in dict. cap. primo de na-
tura fuccef.feu.Ex quibus luce clarius manifefte conclu-
ditur quòd mitia fit dictæ beatrici & eius filio minio in
dictis pofsefsionibus præferenda de iure & per confequẽs
non poffe a dicta beatrice uel eius filio moleftari. Petrus
de Ancha.

CONSIL. LXXXIII.

1 *Autoritas iudicis in contractu minoris interpofita fine caufa cognitio-*
ne nulla eft.
2 *Iuramentum quod confirmet contractus minorum.*
3 *Autoritas & decretum iudicis de contingentibus non inquirentis nul-*
lius funt uirtutis.

N CHRISTI nomine eiufque matris uir
ginis gloriofæ Mariæ & beati Antonij amen.
1 † Vifis diligenter actis & actitatis in dicta
caufa & præfertim atteftationibus teftium
productorum fuper dementia guido. uifis
etiam allegationibus & rationibus proutraq; parte fubti-
liter deductis profequor folũ dubia iudicio meo magis ur-
gentia licet plura alia tacta funt in prædictis allegationib.
quæ decidunt pro dicta fcripta gloffatu & doctorum qui-
bus maximè in confulendo ftandum eft.facit q no.in c. ne
innitaris.de confti.& l.cũ prolatis.ff.de re iudi.per Bar.Pri
mo igit in actis reperio qualiter fer Nicolaus magri Iulia-
ni datus fuit curator guidoni præfenti & petenti ad inter-
ponendũ autoritatẽ cuidam obligationi dotis quã idẽ gui-
do facere intendit una cum Antonio eius fratre de duca-
tis.ccccl vij.habitis & receptis ab ipfo bono Frãcifco dotis
noie dñe Ciberghæ & dicti Antonij eius fratris & fic poft
dictam creationẽ curatoris foluta eft obligatio infolidum
dicti Antonij & guidonis cum iuramento non uenire con-
tra & cum autoritate iudicis eodem.13. menfe die & loco
&c. & ponderandũ q in dicta creatione curatoris & obli-
gatione fubfecuta nõ dicitur q dictus guido fuerit minor
uel demens ut fic fciamus an ut minori fiue ut demẽti datus
fuit curator & ifta inter fe fatis differunt propter iurm præ
2 dictum in ɔ̃ctu prędicto † tale enim iurm confirmat ɔ̃ctum
minorum: ut in aut. facra pub. C. fi aduerfus uen. fed non ɔ̃-
ctum dementis fiue mentecapti propter carentiam intelle-
ctus: ut in iuribus & rationibus fupra proximo confilio ple
nè & folenniter eft deductũ. in dubio ergo cum fit per quin
que teftes plene probatum dictum guidonẽ tpe dictæ obli
gationis fuiffe dementem fiue mẽte captum præfumam in
dubio ut demẽti & mente capto. curatorẽ datum ut fic fm
ftatum & conditionem perfonæ intelligat difpofitio in
dubio ut l.plenum.§.æquitij.ff.de ufu & habi.& c. fi de be-
neficio de præben.l. 6.uer. fi hoc præfumitur eft tunc uidẽ
dum de dictis autoritatibus curatoris & iudicis accommo
datis in dicto ɔ̃ctu ut prædicitur fuper quo aduertendũ q
autoritas iudicis requirit caufæ cognitionem multipli-
cem: ut l.magis puto.§.non pofsum.& l.qui neque. ff. de re-
bus eorum & de cu.fu.l.fi.& l. 2.C.eo.tit. & q ibi no. & in
l.actus.C.de fe.per Cyn.& l.nec quicq̃.§. ubi decretum. ff.
de offi.procon.& l.fimiliter.& curator non debet autorita
tem fuam impartiri fed tunc demum cum uerfatur utilitas
mẽte capti uel minoris cuius negotia gerit.& ita iurauit a-
gere Nicolaus, fed in cafu nr̃o eodem momento temporũ
creatus fuit curator & contracta dicta obligatio cum di-
cto decreto & autoritate. Ex qua temporis breuitate liqui
do apparet nullam fuiffe caufæ cognitionem adhibitam:
ut c.cum ex literis.de re.in inte. & no. Bar. in l. prolatam.
3 C. de fen. † Ex hoc ergo autoritas & decretum funt nul-
lius momenti poftquam iudex de contingentibus inquire-
re prætermifit: ut l.cum hi.§.cum prætor.ff.de tranf. Præte-
rea ex tenore & ferie ipfius obligationis apparet q tendit
ipfa obligatio in præiudicium ipfius guidonis eo ipfo q
alienam obligationem fufcepit & dotem infolidum cum
Antonio recepiffe narrat cũ ɔ̃ftitutione pcarij bonorũ fuo
rum & licentia diftrahendi. Ex his ergo q recipit pecuniã
non ad fuam utilitatẽ fed uxoris. Anto. ergo obligari non
potuit: ut d.l.fi.C.de cura.fu.& q ibi no.Cy. in l.j.C. fi ad-
uerfus uen.& q no.in l.nõ vr̃.C.de in inte.refti.mi. cum.n.
in cafu nr̃o ɔ̃ctus fit nullus ut dictum eft. ſ. debet ille qui a-
git ɔ̃ hæredẽ guido. mente capti pecuniã quã fatet fe rece-
piffe probare conuerfam in eius utilitatẽ uel penes eũ du-
raffe fiue extare q in mente capto recipiente non eft præ
fumendum per ea quæ proximè dicta funt. facit l. in pupil-
lo.ff.de fol. ipfum aũt guidonem fuiffe dementem & men-
te captum tempore dictæ obligationis probant plenifsimè
quinque teftes nec uideo in allegationibus hoc in dubium
reuocare fed quibufdam coloratis rationibus fed non ue-
ris dictum ɔ̃ctum fuftentari. Ex quibus concludo hære-
des guidonis ex dicta obligatione nulla & nullius momen
ti uelut a demente ɔ̃cta & cum autoritate perperam inter-
pofita non poffe inquietari. Idem eft fi dicamus ipm non
mente captum fed minorem fuiffe tempore obligationis
ut fcilicet talibus autoritatibus perperam impofitis dicta
obligatio non firmetur fed utrum iuramento accommo-
dato in dicto contractu eft magis dubium per præalle. aut.
facramenta pub. fuper quo ẽt aduertendum q dicta obli-
gatio ad reftitutionem dotis alienæ in minore eft euiden
ter iniqua primo quia talis receptio dotis nõ põt redunda
re ad aliq̃ minorem utilitatem cum in tali receptione uta-
tur nudo minifterio. ſ. onere reftitutionis. Item quia cum
alio. ſ. Antonio eius fratre fatetur dictam dotem fe infoli-
dum recepiffe q eft impofsibile de natura quia ergo fragi-
le eft minoris ætatis confilium & multis captionibus expo
fitum: ut l.j.ff.de mino.dico q ubi in obligationibus appa-
ret lefio re ipfa & iniquitas non hñt locũ facramenta pub.
cum tunc iurm effet uinculũ iniquitatis & per ɔ̃s nõ fer-
uandum.c.fi uero. de iureiur. & de facili relaxandũ cum ɔ̃
iniquitatẽ iudex debet occurrere nõ ob. iuramẽto ut no.in
d.c.cũ contingat.de iureiur.& c.quintauallis.eo.tit. in no-

uel post Host. & sic alias plene cõsului senis q hoc nó prosequi expèdit quia ex capitè demètiæ apparet nullitas huius obligationis quæ nullitas non purgatur iuramento ut plenè deducta est in precedenti consilio. Pe. de Anch.

CONSIL. LXXXIIII.

1 *Abbatissa executrix testamenti potest in suo monasterio distribuere bona pauperibus relicta.*
2 *Executoris potestas ex testamento pendet.*
3 *Permissum inter alios prohibetur inter suos.*
4 *Remedio seu auxilio nouo indigent noviter emergentia.*
5 *Executor testa. an sibi & suis possit residuũ ut pauperib. distribuere.*
6 *Arbitrium boni uiri sine suspicione erit.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij 1 † Dña Arolina in sun testõ dñam sororé Fräcesehinã sibi uniuersalẽ hæredẽ instituit in usufr. tñ dũ uixerit & cũ contingerit eã mori de bonis suis reliquit monasterio & ꝯuẽtui sanctę agnetis.cccl.& residuñ bonorũ distribui & dispensare inter pauperes psonas ꝓ aĩa ipsius testatoris prout suis cõmissarijs uidebit & placuerit.&c.testñ prædictũ fuit ꝯditum. 1383. & dicta testatrix decessit. 1403. & sola abbatissa monasterij sanctæ agnetis hodie est executrix quia alij sunt defuncti.& pręsupponit in facto q dicta testatrix post testm præ dictũ professionẽ fecit in dicto monasterio sanctæ agnetis q monasteriũ a tpe dicti testamẽti citra præsupponit in facultatibus diminutum ualde in redditibus & possessionibus prout supra patet. Renocat mñ in dubium utrum dicta abbatissa dictum residuum bonorum distribuendũ inter pauperes personas ut prædicitur possit distribuere in dicto monasterio sanctę agnetis attenta ipsius monasterij paupertate. nam deductis oneribus & expensis & reparationibus necessarijs q superest de redditibus non sufficit ad alimenta monialibus & ministris.

Christi saluatoris nostri & suæ matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij noibus inuocatis. Prima facie vr dicendũ dictã residui distributionem non posse fieri per dñam abbatissam executricẽ testamenti in suo monasterio. Primo rõne ꝯriẽ uoluntatis testatricis. Secundo rõne inhabilitatis suæ personæ quo ad hunc actũ, 2 † Circa primum aduertendũ q ptãs executoris tota pẽdet ex testõ sicut mandatũ inter uiuos & quelibet ptãs data ab hoie uel a lege pendet a forma tradita in mandato uel cõmissione.l.diligenter.ff.man.c.cũ dilecta. de rescrip. l. non distinguemus.ff. de arbi. sed testatrix i suo testõ monasterio. ccc. reliquit residuũ inter pauperes distribui mandauit sed appellatione pauperũ personarũ nó vñr ꝯprehendi moniales dicti monasterij postq̃ dicto monasterio factũ est spale legatũ, de.ccc. nã spale legatum derogat generali & operatur ne generalis porrigat ad spẽm illã de qua siue super qua spãliter est prouisum.l.doli clausula.de uer.ob.l. sanctio legum de pęnis.c.j.de rescri.& de pręb.dudũ.li.6.& c.gram. de re.iur.cũ si.ibi alle. personis igit non ꝯprehensis nõ vr distributio fieri posse & firmat hoc quia si executores distribuerent dictũ residuũ inter moniales acquirerẽt dicto monasterio.c.cũ olim.de priuil.& sic tã residuũ q̃. ccc. monasteriũ haberet. q satis vr ꝯ mentẽ testatricis.facit l.cũ dotẽ. ad l.fal.ubi capientis persona spectat ut est hic monasteriũ nõ persona interposita ut essent moniales inter quas distributio fieret. Dixi. secundo dictam residui distributionem prohibitã rõne inhabilitatis personę executricis ut est domina abbatissa. nam q distribuat suo monasterio uel inter suas moniales nõ vr posse quia sic inter suos arbitrarẽt. & hoc vr prohibitũ dicere sibi ius uel suis.l. qui iurisdict.o 3 ni de iurisd.om.iudi. † q.n.inter alios qñq; permittit inter suos oino prohibet in aut.quibuscunq; modis.C. de sacro sa.eccl.& l.si tibi mãdauero.§.si tibi.ff. mãda. Ex istis ut dixi prima facie uiderẽt dicendum q mente testatricis considerata dictũ residuũ in dicto monasterio distribui non possit propter specialem prouisionẽ in eis factam de.ccc.similiter vr quod dña abbatissa non possit hoc arbitrari ut pote a iure prohibita inter suos exequi uoluntatẽ testatricis: ut in preallega.iuribus. Quibus non obstantibus de iure ꝯtriũ sentio solum mõ attenta status mutatione dicti monasterij sic colapsi in facultatibus post mortẽ dictæ testatricis. pro cuius clariori intelligentia præmittendum est q ex cã noua superuenienti recedit a qualibet dispositione tunc fieri dicitur ꝯ uoluntatẽ quia si de tali status mutatione ille qui disposuit cogitasset illud idem fecisset patet hoc primo in iuribus condendis.nam ex cã superuenienti receditur a cõstitutione quæ tendit ad noxam.c.non debet. de consan. & affi.& c.statutum.de rescrip.lib. 6. patet hoc in dispositione testamentorum a qua receditur propter mutationem morum & status eius in quem dispositio est collata. l. in confirmando.cum.l.se.de confir.tuto.& l.si plures.§ q̃uis. ff.de admi. tu. Receditur ẽt a iurõ & a qualibet obligatione.c.quemadmodum.de iureiu.& ibi concor. Item a priuilegio.c.suggestum.de deci. Item a pactis & conuentionib. l.tale pactũ §.si.ff.de pac.& l.si cum cornelius.de solu. & l. 4 qui seruum.de uerb.ob.cũ ibi no. † unde gñaliter dicunt leges q quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio: & in rebus nouis nouum est remedium & consilium suggerendũ.& l.de ætate.§.ex eã.de interro. act. & l.j.de uen. inspi. unde dñs & redemptor noster quadã ex cã mutauit de ueteri testõ in nouo: ut no.in d.c.non debet. Ad propositum igit in casu nõ proponit dictum monasterium adeo in facultatibus collapsum q deductis necessarijs expensis possessionum & refectionis monasterij non remanet monialibus uñ põt sine penuria sustentari. Ex quo sequitur q uere põt dici pauperes: & tanto magis inquantum earũ status & ꝯditio non patit ut per mendicitatẽ siue incerta mẽdicitas tribuat ei uictum: ut c.j.de sta.re.li.6.tanto igit magis est eis q̃ alijs succurendũ.86.dist.non satis.cũ.c.seq.ergo debeat dictum residuum distribui inter pauperes personas prout uidebit & placebit suis commissarijs.appellatione pauperum personarum credo eas includi non ob.legato prædicto: & hoc propter dicta uerba uidebitur & placebit quæ sonant in arbitrium boni uiri.l.xj.§.q̃q̃.ff.de leg.3.l.thais.§. sorore.de fideic.li. quilibet aũt bonus uir arbitrarẽt subueniendum illis personis q absq; culpa ipsarũ ad inopiã sunt redactæ: ut d.c.nõ satis.non ob. dicat testatrix a principio non intellexit de eis sed de alijs circa illam distributionẽ residui fiendã per executorẽ, ꝯ uoluntatẽ igit dictæ testatricis non vr eius collatũ arbitrium in personas tacita prohibitas distribuere.ar l.si hoiem.ff.mãdan. Ad hoc rñdeo q rebus sic stãtib. prout stabant tpe testamenti: quia erat dictum monasterium sufficiens ad sustentationẽ monialiũ & oim onerum: fatent q esset dubiũ utrũ possẽt executores dictũ residuũ in eas distribuere sed statu mutato in deterius ut in facto proponit hñt locũ iura de quibus. s. ut indigeant nouo auxilio quæ de nouo emergunt & recedat ab ordinatione testatricis & cuiuslibet alterius ut est. s. deductum. præterea in casu improuiso de quo testator non cogitauit in quo uerisimiliter cogitasset si præmeditatus fuisset l. supplet in casibus similibus & ad eos extẽdit uolũtatẽ testatoris & cuiuslibet dispoñẽtis: ut l.cũ auus.ff.de cond.& demo. & l.cũ acutissimi.C.de fideic & l.tale pactũ.§. fin.& ibi not. ff. de pac.& l.si unq̃. C. de reuo.do. sed cũ dicta testatrix professa iã destinatione ai in dicto monasterio in quo statim post testm ꝓfessa ꝓponit reliq̃t dicto monasterio .ccc. libras uerisimiliter dictũ residuũ potius sibi q̃ alij dimisisset si cogitasset de dicta inopia superueniente: nam sm ordinẽ charitatis agris suis.i.monialibus consortibus sitientibus non fuissent alij irrigandi: quia ordinata charitas incipit semper a suis.76.dist.non satis.& l.præses.C.de ser. & aqua. Itẽ nec põt dici ꝯ mentem testatricis si appellatione pauperũ personarũ inter quas ad arbitrium debet distribui residuũ includant dictæ moniales pauperes & egene quæ fodere nesciunt & mẽdicare non põt cũ debeant sub clausura morari.c.j.de sta.reg. li. 6. æquũ est ergo & iustũ sub generali noie pauperũ personarũ eas includi licet monasteriũ earũ

habuerit

habuerit speciale relictũ:quia speciale relictũ qñq; non de-
rogat quin ipse idẽ legatarius ueniat sub legato generis: ut
5 l.cũ qõ.C.de le.per Cy.l.qui marco.de annuis lega. † Quo
ad fin principale dubiũ utrũ dña abbatissa executrix possit
hic residuũ exeq in dicto suo monasterio sanctę agnetis. &
breuiter Io.an.in addi.spe.in ti.de instr.edi.§. ↄpẽdiose. nõ
firmat nec similr Ia.de are. i tractatu suo executorũ.iura tñ
quæ allegãt faciũt ꝙ possint & maximè in casu nr̃o in quo
mandat fieri distributio inter illas personas pauperes quib.
ius fideic. uidebat & placebit.ista.n.ult. uerba sonant in ar
6 bitriũ boni uiri.ut l.xj.§. quãq̃ de le.3.† Nulla ergo debet
esse suspicio in arbitio boni uiri.l.3.de leg.2.& Bar. hoc ex
presse tenet in l.cũ quidã.de le.2. iõ nõ ꝓsequor sed conclu
do dictũ residuũ si dictũ monasteriũ sãctæ agnetis redactũ
est ad inopiã & collapsũ i facultatib. ut ꝑponit posse dñam
abbatissã in ipso distribuere cõsulte tñ faciat si de consċia
& consensu diocesani uel sui uicarij hoc faciat.

CONSIL. LXXXV.

1 *Debitor de fuga suspectus an possit lite super reductione laudi ad arbitrium boni uiri pendente capi & nu 4.*
2 *Satisdatio de iudicio sisti liberat a captura & carceribus.*
3 *Debitor locuples de iniuria conquerretur si de fuga suspectus allegetur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † Ex theoricis & doctrinis allegationum iu
ris hinc inde subtiliter deductarũ põt colligi
uera decisio dubij de quo querit utrũ.s. pen-
dente reductione ad arbitriũ boni uiri rõne doli & iniqui-
tatis arbitramẽti potuit Guido de florẽtia allegaſ Ioannẽ
sibi per laudũ ↄdẽnatũ in.ecc. suspectum & fugitiuũ cũ iu-
ramento & sic petere officio iudicis eũ capi & carcerari do
nec satisdaret de iudic. sisti & sic quibusdã causis deductis
& allegatis captura subsecuta possit iustificari & sustentari
uel non.omissis allegationib.q̃ ꝑ utraq; parte forte faciẽt
uidẽt decisiuè & breuiter vr̃ plurib. posse dictã capturã iu
stificari.primo quia ad ipsam deuenieſ cum semiplenẽ cãę
cognitione ut pote debitore allegato suspecto & fugitiuo
non monito nec citato & ẽt tpe feriato in honorem dei ut
no.in l.dies festos.C.de fe.facit.c.licet.ex̃.eo.ti.lcẽ ẽt ẽ mo
2 dici præiudicij. † nã sola satisdatio de iudi.sisti talẽ liberat
a captura & carceribus.nec ob. ꝙ añ petebaſ Ioannes capi
q̃ ut dictã satisdationẽ præstaret. in istis eñt summarijs cau
sis quæ sunt modici præiudicij sufficit semiplena probatio
& qñq; per solum iurm̃.c.cũ Bertoldus de re iud.& c. ex li
teris.de rest.in integ.ut no.plenè.Bar.in ex̃uag.ad reprimẽ
dam.super uersi. summariè in casu aũt nostro pluta sunt de
ducta & ꝓbata per dictũ guidonẽ q̃ inducebant ad dictã su
spitionẽ fuge dicti Ioannis.quia primo in loco iudicij hoc
est ferrariæ nulla immobilia possidebat,nec a dicta satisda
tiõe immobilia.ex̃.locũ iudicij sita releuabãt cũ ut no.Bal.
in l.sciendum.in priu.ff.qui satisd.cog.Item quia uxor dicti
Ioannis recesserat cũ pluribus rebus mobilibus de loco so
lite habitationis quia uẽdiderat certã possessionem & cer-
tam quantitatẽ frumẽti & quia reperitur eũ debitorẽ ultra
centũ ducatos . Ista aũt satis iustè & probabiliter poterunt
iudicem & guidonem adducere ad iustam suspicionem ꝙ
Ioannem in loco iudicij forensem & nihil possidentẽ ut di
ctum est facit.l. in lege aquil.si.deductum.ff.ad l.aquiliã.fu-
ge.n.eam quia pendet ex animo non põt nisi cum actibus
extrinsecus & uerisimilibus cõiecturis probari. facit quod
no.de actio.in §.alij aũt.& c.præsentium de testi.& c.statu
tum.§.cum uero.de rescri.lib.6.Redditus.n. uxoris ad do-
micilium originis mariti & uenditio mobilium & immobi
lium ut prædicitur & onus eris alieni arguũt de recessu ual
de suspectum & dicta mutatio morũ teste boetio non sine
conflictu contingat animorum. facit ꝙ no.in.l.2.post priu.
3 ff.so. ma. † Item tunc uidetur demum debitorem allegatũ
de fuga suspectum posse conqueri de iniuria cum apparet
euidentissimè locuples ut. l.si uero.§. qui pro rei qualitate.
ff.qui satis.cog.sed in casu nostro ioannes nedũ ꝙ appareat
locuples sed apparet potius euidẽtissime pauper ex proba
tatis contra eum de quibus . supra nec carcerationem etiã
sibi potest ad iniuriam reuocare cum possit eam facile redi
mere scilicet satisdando de iudicio si hi . quòd ergo sibi le-
ue est & creditori multum prodest debuit adimplere statu
tum & postquam adimpleuit non uidetur posse insistere su
per nullitate capturæ ad effectum satisdationis etiam irri-
tande quàm præstare necessario tenebatur ex causis supra-
dictis & ex illa maximè ꝙ in loco iudicij non possideat im
mobilia argum.optimum.ff.ꝙ me.causa.l.fi.§.fi. Ea quibus
apparet dictam capturam fuisse iustam & iustificari ex præ
dictis causis nec super ipsius impugnatione uidetur Ioan-
nem debuisse audiri postquam de debito constat per lau-
dum & de iure obligatus est ad prædictam satisdationem
contra enim dictam capturam querelando uidetur de iu-
ris apicibus disputare contra.l.fideiuss.ff.man.non ob. pen-
dentia reductionis ad arbitrium boni uiri quia pendente
ea non uidetur posse executio fieri nec aliquid innouari
sicut nec pendente appellatione cui assimulatur : ut l. 3.nil
no.ap.pen.coniuncta.l.non distinguemus.§. cum quidam.
ff.de arbi.nam hic aduertendum ꝙ secundum statuta ferra-
riæ prout uidi. lauda sunt etiam maioris autoritatis quàm
sententiæ in exequendo . sed in casu nostro pendet querela
nullitatis & iniquitatis contra laudum,& ista sunt dubia
quæ requirunt altiorem indaginem sed talia nõ impediunt
executionem sententiæ ergo nec laudi: ut leg. 4.§. con-
4 demnatur. ff. de re iudi. per Bar. † præterea pendente ista
reductione non petitur per guidonem executio laudi con-
tra Ioannem sed tantummodo ꝙ satisdet.huic ergo non ui
detur obstare pendentia litis super reductione quia nõ ob-
staret si peteret pendente causa principali.ut l. postquã im-
perator.ut lega.oo.c.quinimo sub quolibet debito ex con-
tractu bone fidei siue stricti iuris uidetur etiam nulla lite
mota posse peti cautio.de qua in l.quemadmodum.ff.de iu
dic. Non ob. ꝙ dicta pendentia litis faciat rem dubiam &
per consequens dubietate pendente non posse debitorem
capi. nam ista litis pendentia non uidetur facere deteriorẽ
conditionem actorum ut.l.euidenter.ff. de excep. rei iudi.
& ideo satisdatio quæ potuisset peti ante petitionem redu
ctionis potest peti postea similiter & captura ad prædictũ
finem satisdationis præstandæ . Ex istis omnibus sine ulte-
riori prosecutione concludo dictam capturam & carcera-
tionem Ioannis probatam ex uerisimilibus coniecturis de
fuga suspecti fuisse iustam & ad fin.ipsam irritandi uel satis
dationem postea subsecutam uel allegandi ipsam fuisse in
iuriosam iniuste & temere fuisse actum uel querelatum
pro parte Ioannis & per consequens in expensis condem-
nandum.

CONSIL. LXXXVI.

1 *Debitor pœnam euitare uolens creditori debitum congruo loco & tempore offerre debet. & nu. 3.*
2 *Agens ex contractu reciproco ex parte sua debet implere pacta.*
3 *Debitor debet offerre creditori pecuniam siue debitum realiter non uerbo tenus.*
4 *Locus iudicij an sit congruus ad debitum offerendum.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
Pro faciliori solutione quesitorum duę re-
gulę generales in duo tradite præmittende
1 sunt . Prima est quod † debitor debet offerre
debitũ creditori ↄgruo loco & tpe:ut l.q rome.de uer.ob.
& i l.acceptã.C. de usu. Secũda ẽ qđ ad hoc ut ille qui uult
2 agere ex ↄctu reciproco audiat oportet † ꝙ primo impleat
ex parte sua & illud ꝙ oportet offerat contrahenti secum:
ut.l.iul.§.offerri.de actio.empti.quinimo de dicta causa ire
tenetur ad domum creditoris & realiter offerre ut sic sibi
ex parte sua cõpetat actionis exercitium: uel ipsa actio na-

etaur.li.j.C.de condi.inser.& no.Bar.in l.itē illa.ff. de ꝯst. pe. Item ex uerbis & ex mente legū colligit quidā ordo solennis seruandus in obligatione quā facit debitor creditori: nam primo
3 † debet offerre creditori pecuniā siue debitū realiter non uerbo tenus & si recusat recipere tunc corā testibus obtestari & demum adire iudicē & pecuniam deponere & ꝯsignare: ut est tex. in l. acceptā. C. de usur. & l. qui. x. in prin. & l. si soluturus. ff. de solu. & in d. §. offerre. nā ex his legibus & similibus colligit ꝙ debitor debet ꝑquirere creditorē ēt ad domū & sibi realiter offerre ut J. dicā: maximè si ex solutione per eū fienda ꝯ illum cui offerat acquirere actionē ad plenā sed in casu nr̄o nō apparet titiū dictæ uiduæ aliquid obtulisse de his quæ ex laudo tenebat offerre sub pœna ex quo sequit qd̄ in pœnā incidit non eundo ad domum uiduæ ꝑdictæ siue sibi aliter solenniter offerendo: ut clarè no. Bar. in d. l. itē illa. ex quo sequit qd̄ si dicta oblatio & consignatio facta... coram dicto iudice: ut in themate proponit non excusat eum a pœna ꝯpromissi multominus sibi tribuit actionē ꝯ dictā uiduā in eo ꝙ sibi ex laudo tenebat. Consequenter ēt ex prædictis infert qd̄ dicta uidua citata mandato iudicis ad petitionē dicti Titij ad uidendū fieri dicto Titio oblationem cessionē iuriū & depositum scrineorū &c. ut in themate ꝓponitur non debuit ꝯparere ꝑp cām minus legitimam in citatione expressam not. in c.
4 a. de dila. † nam locus iudicij non pōt dici locus congruus nisi in casu prædicto ꝗ si creditor recipere recusat: & in casu nr̄o accedere dicta uidua nō tenebat cū sit iuuenis & honesta dn̄a nec eā deceat cetibus hoīum immisceri. ut in c. mulieres. de iud. li. 6. unde ēt si potuisset ad hunc actū iudex specialiter adiri debuissent mittere: ut in ꝑ alle. c. mulieres. & l. ad egregias. ff. de iur. Postrēo ꝑsupposito qd̄ ad hūc actū iudex potuisset principaliter adiri qd̄ eēt i singulari casu. l. si soluturus. in fi. ff. de solu. tn̄ ꝑpera & ineptè fuit facta aditio in casu nr̄o nā tenebat titius cedere actionē dictæ uiduæ in xl. ducatis ꝯ Semproniū. Itē tradere sibi scrineos & ista duo iuxta. x. dies sed corā prædicto iudice nec iura cessit nec scrineos corā iudice realiter obtulit. cū. n. iudex succedat loco patris maximè contumacis ut ꝓponit: ut l. si ob cām. C. de euic. & l. properandū. §. sin aūt reus. C. de iud. Liquido infert quod quem admodū tenebat uiduæ cedere & scrineos realiter offerre si fuisset præsens eodē mō & forma tenebat corā dicto iudice qui in patris locū succedit ut dixi sed in casu nr̄o nec iura cessit iudici nec realiter obtulit scrineos nec uerborū ꝓlatio sum paratus soluere uel talis contitet penes se habere habet uim realis oblationis q. actus realis uel reali proximus nō debet esse remotus a rē nec talis uerborū prolatio habet uim solutionis uel oblationis nisi res sit in conspectu, ut l. si prius. de distrac. pig. & Dy. in fi. in c. pactum de re iu. li. 6. & Bar. in l. prætocait. §. si paratus. ff. de ope. no. nun. & Bal. pleoē in d. l. acceptā. in uer. mō uenio ad opiniones. Ex prædictis liquido infert decisio quæsitorū uidelicet quod dicta dn̄a ueniat absoluenda tanq̄ Titius non impleuerit ex parte sua ut. l. cū proponas. C. de transa. Itē quod dicta uidua non inciderit in pœnam compromissi ex eo capitè uno pro parte Titij sibi fuerit adimpletum ex alio no. capitè. quod intra. x. dies nō restituerit uestes Titio cum econuerso Titius intra eundem terminum ut tenebat iura nec cesserit nec scrineos restituerit an inciderit in pœnam cum Titius in mora fuerit non declaro quia de hoc non queritur &c. de. Pe. de Anch.

CONSIL. LXXXVII.

1 *Sententia lata contra principalem an nocent ei adherentibus.*
2 *Defendere conseruare & manutere hac uerba in rescriptis posita quid importent.*
3 *Petitionem non inducit quod ad retentionem ordinatum est.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Omisso primo dubio quoad allegationes de quibus .s. satis vr̄ posse decidi in fauorem dicti Petri. cū præsupponat de iuribus mandati Ioan. in iudicio de quo plenè. s. cognitū & discussū maximè de illo iure pactorum de quibus. §. in themate qd̄ ius cū fuerit ꝑ sn̄iam ꝯriā reprobatū non vr̄ ammodo posse dictum ius per sn̄iam ꝯriam reprobatū alio iudicio ratificari. c. inter monasterium. & c. cū inter uos. de re iud. & plenè per Bar. in l. q tome. §. duo fratres. de uer. obl. & c. 2. de or. cog. per Io. an. post Inno. & maximè hoc uerū in casu nr̄o ī quo dictus Ioan. uenit ad iudiciū tanq̄ tertius pro suo interesse quo casu sn̄ia ꝯ principalē vr̄ sibi nocere tanq̄ adherēti. cui ēt nocent acta habita cū principali ex cuius persona in ꝓsecutiuis iudicijs ius metitur iuxta not. plenè per Inn. in c. sup de re iu. facit. c. ultimū. in fi. ut lit. pen. li. 6. & quod no. Bar. in l. si per lusorio. ff. de app. ad hoc faciunt not. in l. sæpe. ff. de re iud. cū. n. defensio pertineret ad Ioannem principaliter de dictis bonis si fuisset passus ea uinci ab alio nocuisset sn̄ia multofortius si prædicti liti assistit & prosecutus fuit. Nunc uenio ad fin. s. ad interpretationem dicti capituli super quo Ionnes nitit fundare ius suum: & ut in allegationibus s. dr̄ dictum capitulum tria continet. Primo quod Ioannes & fratres in dictis possessionib. defēdant & conseruent & manuteneant. Secūdo casu excipit casum in quo cōe florenti. esset alij siue alijs obligatū ꝓ dictis possessionibus. Tertio quod Ioannes & fratres remaneant in dictis possessionib. & iuribus quibus sunt uel ꝗ fuerunt. Ista tria quo ad uerū effectū diligentius ponderanda sunt & ꝓ intelligentia præmittendū quod non credo in dubio reuocari florentiæ uidelicet quod dictū cōe in regia ciuitate &
2 oīmoda iurisdictione tenet locū Imperatoris † quo ꝑsupposito si ab imperatore uel Papa in aliqua ꝯcessiōe gratuita ut videtur ista fuissent uerba ꝓlata defendere conseruare & manutenere &c. certè ista uerba sine alia causę cognitione prolata non sonant in aliquā obligationē nisi illā generalem quod princeps uel Papa quo ad ꝓtectionē & in defensionē dn̄i mundi sunt. ut l. bene a zenone. C. de quadrieñ. præscri & l. deprecatio. ad. l. rhod. de iac. tenet subditos defendere ab oppressionibus & uiolentijs: & hinc est qd̄ Papa quotidie concedit conseruatores monasterijs & ecclesijs ꝯ turbationes: ut c. j. de offi. dele. libr. 6. sæpe ēt mandat suis literis talem possessionem induci & defendi inductū & turbationes compellit. c. pro illorum. de præbe. per Inn. sæpe ēt confirmat priuilegia & possessiones hactenus acquisitas. per talē tn̄ confirmationē nō vr̄ cōferre aliquid noui iuris. c. j. & ij. de confir. uti. uel inuti. & c. quia diuersitatē de concess. præben. licet ergo illa uerba defendere conseruare manutenere sonent in ius cum sic permittit a priuata persona. ut no. Cy. in l. impulsos. C. de act. emp. & l. stipulatio ista. de uer. ob. per Bar. tamen si princeps subditum uel ipsius bona sub eius protectione uel defensione suscipit vr̄ promittere quod defendet & proteget contra illos qui de facto turbarent uel inquietarent non ꝯ illos qui de iure & aliter interpretādo resultaret iniquitas uidelicet ꝙ cōe uellet defendere Ioannē ꝯ illos qui haberent potiora iura in ꝑdictis rebus: & sic inde orirent iniurię unde iura nascunt ꝯ. l. meminerunt. C. unde ui. & c. qualiter & qū. de accu. & sēper ꝯcessio principis intelligit facta sine lesione iuris tertij. c. ex tuarū. de aut. & usu pal. & l. 2. §. si quis a principe. & §. merito. ff. ne quid in loco pu. Præterea uerba clare sonant quod cōe flor. non uult ad dictā defensam teneri in quo dn̄o Gabrieli Mariæ aut alij cuicunq; personæ reperiret ꝓ possessionib. obligatus sed cum floren. succedat in locū præcedentium dn̄orū ducis mediolani & dn̄i gabrielis in dictis possessionibus & totali dn̄o ciuitatis ipsarum post dictam obligationem ꝯctam ꝯ dictos dn̄os eorum bona sequitur quod si cōe flren. uellet dicto Ioanni dicta bona defendere reliuqueret obligatum Petrū prædictū contra mentem & uerba pacti supradicti. Vlterius aduertendum quod ad ultimum pactum coniuncto primo ex quibus apparet per uerba in eis apposita noluisse commune florentiæ in prædictum Ioannem aliquod ius de nouo conferre in prædictis rebus sed tantummodo seruare eum in iure si qd̄ habebat: qd̄ patet dum dicit qd̄ remaneant in dictis possessionib. & iuribus in quibus sunt uel unquam fuerunt & uerba etiam primi

primi pacti sonant in retentione iuris antiqui nō aūt in col
latione noui tituli dum dicunt defendere manutenere &c.
quæ uerba non sonant in oblatione de aliqua euictione. ut
3 l.si pro fundo.C.de transa. † Nam & alibi quod ordinat ad
retentionem non inducit petitionem:ut l.xj. §.si quis. ff. de
le.3.& maxime hoc dicendum est in casu nostro in quo nul
lus præcessit ɔ̄ctus inter cōe flor.& prædictum Ioan.ex cu
ius natura teneret dictum cōe eum defendere ɔ̄ eum qui di
ctas possessiones de iure uinceret.de quo nō vr̄ per cōe flo-
ren.cogitatum sed forte tantummodo de iure suo remittē-
do si q̄ haberet.c.quod aūt.de iure pa.& quod not.in c.pa-
storalis.de dona. & ista maximè sunt uera quod ex mera li-
beralitate & gratuito dictas possessiones dicto Ioanni &
fratribus sic dimisit. unde tanq̄ donatarius a traditione ut
sic dixerim incipiens non debet dici obligatum in aliquo.
Ex quibus omnibus sine ulteriori prosecutione concludo
dictum Io. & illos de lebracho nō posse ɔ̄ dictum Petrum
ex aliquo iure quæsito a communi floren.se tueri, cum per
prædicta uerba prolata superius non appareat commune
floren. uoluisse in dictum Ioan.aliquod ius de nouo confer
re uel se ad defensionem obligare contra legitimos petito
res iuribus & rationibus deductis superius &c.

CONSIL. LXXXVIII.

1 *Tempora sunt tria scilicet pacis guerra & treuge.*
2 *Tempus guerra quod dicatur.*
3 *Fides pietasque uiris nulla qui castra sequuntur.*
4 *Remedium ante uulneratam causam querendum.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Præmissa facti serie diligenter cōsiderata
parum vr̄ dubium qua ex causa fuerit guerra
& potest dici guerra. Ad quod declarandum
præmitto quod concursus uitę hominis regulatur altero ex
tribus modis:nam aut in pace aut in guerra uersatur aut in
tregua.ut l.postliminium.in prin.& §. in pace. ff. de cap. l.
postliminium.§.induciæ.eo.tit.& ex̄.de treug.& pa. c.j. &
ij.& ibi per Host.in summa.ar.ibi a sufficienti partium enu
meratione prout arguit iurisconsultus in l. patre furioso.
de his qui sunt sui uel alie.iu. & leg. obligationum fere. de
2 act. & obl. † vr̄ quod tp̄s de quo in themate potuerit dici
tempus guerræ quod consistit in calamitate quia homines
inuicem se lacessunt & depredanť quod est proprium guer
ræ:ut d.§.inducię proprium pacis in lenitate consistit securi
tate rerum & personæ.c.si.de treu.& pa.quinimo s̄m quos-
dam tempus treuge qđ est dubium inter pacem & guerrā
pōt dici potius tempus guerræ quam pacis:ut no.in c.signi
ficauit. ex̄.de iude. & tñ tunc urget quædā securitas ad tp̄s
concessa personis & rebus:ut no.in c.j.de treu.& pa.multo
ergo fortius in casu nostro in quo hostilis ēt inuasio terri-
torū depredatio psonarū & rerū omniū cōbustio domorū
& quam plura uulnera hoim interuenerunt. xx. diebus &
suspicio ñc de prædictis pro futuro tp̄e usq; ad finē condu-
ctionis gabellarum qui quidem timor & suspicio habeť pro
tp̄e guerre.ar. l.pedius.in prin.ff.de incen.rui.& nau.& qđ
no.in.l.j.§.si suspicio.eo.ti. hinc dr̄ quod sufficit terror ar-
morum.l.j.§.armis deiectū. ff. de ui & ui arma. & maximè
si prædicti inuasores & depredatores territorij recesserunt
& contulerunt se ad locū propinquum non ad partes remo
tas a territorio mutinensi.ita quod de facili & in breui tp̄e
potuissent reuerti ad iterum depredandum quod de facili
erat præsumendum de hominibus semel malis de quibus lu
3 canus. † Nulla fides pietasque uiris qui castra sequunť.
& Seneca in tragedijs. Peior est bello timor ipse belli.fa-
cit regula semel malus.de re.iur.li.6. Iustus ergo fuit timor
hominū si ēt post recessum dictæ gentis cessauerunt frequē
tare itinera cum mercantijs cum adhuc instaret facies bel-
li & nocendi potentia quæ idem operatur quod nocere a-
ctualiter.ar.c.pisanis.de resti.spo. & ff.de sta. libe. l. labeo.
quinimo etiam si non præcessisset hostilis inuasio territo-
rij depredationes & alia supradicta tamē si parassent se ad
talia & ob hoc mercatores & alij cessassent frequentare iti
nera cum mercantijs & animalibus istud tempus dubium
& trepidationis animorum deberet reputari pro tempore
guerræ postquam præcesserant paramenta ad guerram in-
dicantia futurum bellum.nam & signis & actibus deputa-
tis alicui facto iudicamus de illo prout illa facta demon-
strant.l.3.in princ.ff.quod quisque iuris.ibi: siue usus fuerit
siue nō. sic dicimus quod a grauamine cōminato licet non
4 illato pōt appellari.l.si quis p̄uocatione.C.de app. † lex
dicit quod melius est ante tēpus occurrere quàm post uul-
neratam causam remedium querere. l. j. C. quando liceat
unicuique sine iudice se uind.& Terentius. malo nos ante
prospicere quam ulcisci acceptā iniuria. Ex quibus sine
ulteriori prosecutione liquido infertur quod illi.xxij. dies
proculdubio reputari debēt pro tempore guerræ similiter
totum tempus postea quo durauit timor & depredatio in
animo hominum propter quod homines cessauerunt a fre-
quentatione itinerum & mercantiarum. & per consequens
diminutio est facienda dictis gabellarijs pro rata supradi-
ctorum temporum ut in facto præsumitur. domi. Petrus.
de Anchar.

CONSIL. LXXXIX.

1 *Emphyteosis ecclesia an transmittatur ad hæredes extraneos.*
2 *Nupta secunda redarguuntur.*
3 *Relictis pauperibus iura fauent.*
4 *Bona emphyteotica ecclesia in alium transferri possunt.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Decisio supradictorum uidetur fundari.po
tius super iure municipali siue statuto Cese-
næ quàm super iure communi quo iure du-
bium est adhuc utrū emphyteosis ecclesiæ hodie transit ad
hæredes ex̄neos quod non p̄sequor sed remitto ad not. per
Bar.in aut. p̄petua.C.de sacros.ecc.& l.si tibi.x.§. si pactus.
ff.de pac.& in aut.si quas ruinas.C.de sacros.ecc.per Cy.&
in Spec.de locato.§.nūc aliqua.uer.7.& uer. cxv.& tangit.
Bal.in l.etiam.ff.so.ma.& Io.an in c.in præsentia.de prob.
in nouel Sed quicquid sit de iure cōi de quo ut dixi est du-
bium prout uolenti curiosius ueritatem inquirere liquere
pōt ex p̄dictis remissionibus.tñ nos nō sumus in casu ita du
bio sed magis claro & liquido attenta forma statuti munici
palis prædicti quod est in obseruantia etiam in bonis em-
phyteoticis ecclesiæ nec de eius efficacia in dubium reuo-
catur & quia dictum statutum aliqualiter est prolixum pro
clariori intelligentia dicendorum effectum eius breuius
referre mihi utile uisum est Pro decisione dubiorum. Pri-
mo igitur statutum præfert plures in renouatione fienda
in rebus emphyteoticis & prohibet alias personas præter
prædictas inuestiri uel in renouatione petere etiam in casi
bus i qb' emphyteosis esset finita tp̄e uel linea gradibus ca
none non soluto uel alio quouis modo quilibet casus pro
hibet alios inuestiri quam supradictos nominatos & isti
sunt quam plures & inter ceteros quo ad propositum no-
strum sunt legatarij succedentes abintestato seu ex testa-
mento sub nomine uniuersitatis seu etiam singulari siue
etiam titulo inter uiuos. Ex quibus uerbis liquido ap-
paret quod talis emphyteosis sit transitoria in quoscunque
extraneos & quocūque ti.nam cum statutum prohibeat a-
lios inuestiri uel innouari uidetur supradictos admittere
& habilitare:ut in simili no. Bar.in l.j.§.uidendum.ff.ad tet
tu.Et aduertendum quod prohibitio statuti contra audēn-
tes petere innouationem uel inuestituram & præiudicium
prædictorum est pœnalis & annullat ipso iure talē inue-
stiturā & innouationē:ponderandū ēt est qđ finita emphy
teosi altero ex prædictis modis relatis superius admittunť p̄
dicti legatarij & alij qui ex forma innouationis seu acquisi
tionis alias de iure nō succederent ut patet in uer. addētes
quod oēs & singulæ personæ &c. ubi ēt patet quod p̄dictæ

res emphyteoticæ subiacent oneribus hæreditarijs & ueni-
unt in ꝯtributionē legatorum ad pias causas pro anima ip-
sius testatoris seu cuiuscunque. Ex quibus manifestè ꝯclu-
ditur ꝙ ꝑdicta bona emphyteotica regulant quo ad aliena
tiones & onera hereditaria & legata ad pias causas sicut a-
lia bona priuata laicorum excepto quod ex forma statuti ꝑ
dicti tenentur petere renouationes & recognoscere ab il-
lis a quibus acceperūt pro illo canone &c. ut post prin. sta-
tuti. Postremo etiam aduertendum est quod emphyteosis
finita altero ex modis prædictis traditur modus perendi in
uestituram quodam ordine successiuo. nā prius enumeran-
tur supradicti postea subditur seu æquitate & benignitate
quamuis recipienda spectarent &c. Ex ordine quorū uer-
borum apparet quod isti qui ueniunt de benignitate & æ-
quitate ad istam renouationem sunt ultimi in ordine scri-
pturę & per ꝯñs in ordine intellectus de conse. di. j. an Chri
sto patre. & c. si iusto. de elect. li. 6. illi igit qui præcedunt
eos in ordine ut pauperes substituti pup. in casu nostro tan
quam habentes uoluntatem ueri emphyteote & qui dicta
bona emerint præferendæ sunt dictæ matri pupilli qui
nullo alio iure uenit ad dictā renouationem nisi de benigni
tate & æquitate. ad hoc. l. hęredes mei §. cum ita. ad treb. &
l. cum pater. §. pe. de le. 1. & certè modica æquitas uel beni-
gnitas in casu nostro uidetur facere pro matre quæ in facto
ut mihi asseritur dictam matrem pupilli ea uiuēte transmi-
sit ad secundas nuptias: & per consequēs quasi indigna bo
nis quæ pupillo subueniunt cum maritum suum qui substi-
stituit filio suo pup quodammodo offenderit ex istis secun
2 dis nup. † nam alibi dicit tex. quod anima primi uiri quo-
dammodo contristatur ex secundis nup. & hinc est quod le
ges uarijs pœnis eas afficiunt & quæsita eis de bonis uiri qñ
que auferunt quandoque modificant ut patet C. de se. nup.
per totum. & quis dubitat quod maior est æquitas & beni-
gnitas fauere animæ testatoris in distributione fienda pau-
peribus de pretio redigendo de dictis bonis emphyteoti-
cis quam dictæ eius uxori quę secundo nupsit & ob hoc di-
ctum suum uirum licet mortuum offendit? certè nulli du-
bium animę magis fauendum quæ est cunctis alijs præferē
da. l. penultima. C. de sacrosanctis ecclesijs. Ex hoc sequitur
quod ambobus scilicet pauperibus & dicta matre pupilli
existentibus in casu renouationis in æquitate & benignita
te de qua statutum ultimo loquitur præferendi essent in ea
dem ęquitate pauperes prout. s. dictum est. Nō ob. qđ post
quam dicta bona sunt deuoluta & quæsita pupillę non pos-
sunt dici amplius testatoris: quia imo possunt dici inquan-
tum super eis eius ordinatio est seruanda ut in proprijs ex-
clusa matre: ut in capitulo si pater. de testamen. li. 6. & ma-
ximè quia pro anima sua mandat inter pauperes distribui
& sic pupilla defuncta non possunt dici fuisse pupillæ sed ꝓ
priæ patris. sed obijciūtur quedam ꝯ dictam substitutionē
factā de pauperibus q̄ oia fundātur super hoc uidelicet qđ
pauperes sint incapaces bonorum emphiteoticorū ecclesię
nec pñt ea capere ut ea retineāt nec ut ea uendāt. similr nec
ut cōmissarij ad uēdendū & distribuēdū electi cū nudū no
mē hæredis teneāt & pauperes eē seant hæredes ficti nō ue
ri. & de his non vr̄ statutum intellexisse. similr nec testator
gñaliter substituēdo pauperes vr̄ de dictis bonis emphyteo
ticis cogitasse licet forte spāliter & expresse potuisset de
3 illis disponere. † Sed certè ista licet subtiliter dicta non
habent in se iustitiam neq; æquitatē cū. n. relictis pauperi-
bus pro aia iura faueant plusq̄ alijs. ut l. id qđ pauperibus.
& l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cle. restringere ita
ipsa ad ipsorū nullitatē & irritationē absurdū est dicere uel
sentire: & hic uerba & mentē statuti qđ expresse uult ipsa
cū alijs legatis ꝓ ualore ipsorū bonorū ꝯtribui pro satisfa
ctione legatorū ad pias cās ꝓ aia ut in fine statuti cauet pro
legatis ergo gñaliter pro aia exoluendis uult statutū dicta
bona obligari & ad alia onera prout alia bona laicorū. Ex
quo manifeste ꝯcludit qđ de dictis bonis ꝓ aia pōt expres-
se disponi cū includat sub gñali dispōne ꝓ aia: & sic p ꝯñs
si testō uult bona sua uēdi & inter pauperes pretia distribui
ꝙ non ueniant dicta bona emphyteotica de quibus expres

sè potuisset disponere rōne caret. & maximè quia quæ dā
ueniunt sub gñali siue uniuersali dispositione: ut est substō
pupillaris in casu nr̄o quæ non ueniret in spāli. ut d. l. quæ-
dam. de acqui. re. do. & c. ex literis. de iure pat. & l. in modi
4 cis. ff. de ꝯhen. emp. † Postremo ēt aduertendū q̄ saluo iure
ecclesiæ & sine ipsius consensu possunt bona emphyteoti-
ca in alterūt transferri: itē si transferant sine eius ꝯsensu quo
cunq; titulo ꝯ iura ipsa ecclesia & non alius pōt si uult ta-
lē ꝯtractum rescindere. Ex quo sequit quod si fideicōmissarij
uolūt dicta bona prout uoluit testator sola ecclesia pōt ꝯ-
dicere: & non mater siue alia tertia persona quæ non habe-
bat ius in dictis bonis: quia sic opponeret de iure tertij non
exclusiuo funditus iuris illius qui actū gerit iuxta not. in l. si
cū seruū quispiam. C. de ser. fug. & c. mandatū. de rescri. in
nouel. Item fauendū est ex forma statuti quod quolibet ti-
tulo inter uiuos sustinus testōr potuisset disponere de his
bonis saluo iure renocationis ecclesiæ. ut dicit statutū ergo
similiter dare mandatū in testō suis fideicōmissarijs de uē-
dendo quasi ipsi uēdēdo ipse testator uēdidisse videat. ut l.
unū ex fa. i pri. de l. 2. & i re. q̄ p aliū facit. de re. iu. li. 6. Prę
dicta ꝓcedūt & uera sunt nō solū uigore dicti statuti sed ēt
de iure communi si teneamus illā opi. quod bona emphy-
teotica ecclesiarū transeant ad hæredes extraneus quod te
nent quidā glossatores & ēt solennes doctores. nam tunc
non vr̄ dubium transire ad pauperes directo substitutos: ut
in casu nr̄o. & maximè si instituti sunt nō ut retineāt sed ut
uendant personis habilibus. ad hoc quod no. Io. an. in c. in
præseotia. de proba. Ex quibus omnibus cōcludendum est
dictas pauperes sine fideicommissarios tenentes locum hæ
redum esse præferendos tam de iure municipali prædicto
quam etiam in cursu æquitatis & benignitatis quam etiam
de iure communi iuxta dicta superius. d. Pet. de Ancha.

CONSIL. XC.

1 *Conductor stationis conducta quando incidat in pœnam.*
2 *Voluntas perseuerare præsumitur nisi mutata probetur.*
3 *Mutans mentem non statim dicitur mutare sedem.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Considero quod pro ornatu plateæ & ciuā
tatis ad breue tempus conductores apothe-
charum necessario & ex præcepto migrare
eos oportuit donec scilicet apothece illæ & porticus refor
marentur in apparentia pulchriori & magis splēdida pro
decore plateæ. per hoc autem quod contingit de improui-
so & fortuito ꝯductio non dissoluitur sed conductor istud
incommodum æquo animo sufferre debet. ut l. habitatores.
ff. loca. facit. l. qui insulā. & l. si fund. eo. ti. & l. cęsar. de pu-
bli. & ex hoc sequitur qđ iste. G. qui. xviij. annos in dicta ꝯ-
ductione permansit uoluit etiam in futurum stare statione
2 in melius reformata. † nam præsumitur perseuerantia uo-
lūtatis nisi mutata probetur. c. maiores. de bap. & maximè
quia in mutatione uoluntatis requirebatur denunciatio an
te tres menses domino fienda per conductorem cū publica
scriptura ut in statuto primo de quo. s. & clarius in statu-
to sequenti. ubi ante repudiationem stationis factam ab eo
qui eam tenet coram massario & publica scriptura alius
de eadem arte prohibetur eam conducere sub pœna. xxvj.
lib. Non ob. si dicatur quòd tempore scilicet quo iste con-
3 duxit. G. migrauerat & sic consequens cessat pœna. † Ad
hoc dico quod non mutat sedem qui mutat mentem. sed
iste. G. ad tempus migrauit & non sponte: sed mandato
superioris cuius intentio non præsumitur fuisse præiudica
re. G. in aliquo iure suo: ut argum. l. si. C. si per uim uel alio
modo. & c. qm frequenter. §. quòd si super. ut li. nō ꝯte. per.
Inn. facit. l. ex facto. la. grande. de hære. insti. ubi abesse non
præsumitur qui est de proximo reuersurus uel qui aium re
deundi retinuit. hinc dicitur quod differt non aufert. ut. l.
destitisse. ff. de iud. Ex istis ꝯcludo idem quod prefati domi
ni mei doc. s. consulunt & cōcludunt. s. dicunt. G. incidisse
in pœnam

in pœnam statuti. Et ista dico & consulo ego Pet. de Anch.
iuris utriusque doc. & ad fidem me propria manu subscrip
si & sigillo paruo consueto sigillaui.

CONSIL. XCI.

1 *Statuta a iure communi exorbitantia strictissimè sunt intelligenda.*
2 *Ius tertij pendente iudicio comparentis plene discuti debet.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Pro specifica & clatiori responsione dubij
de quo qrit premittēdū est quod statuta inq̃
tum a iure cōi exorbitant sunt strictissime in
telligenda ut inquantum minus possunt ius cōe lędant: ut
c. cum dilectus. de consue. & c. ex literis. de consti. facit. c. is
cui. de præben. li. 6. & maximè ubi uerba statuti sunt gñalia
& sic generaliter intellecta sonarent in absurdum ut pro-
2 bant iura allegata. s. in alio meo consi. præcedenti. † Item
præmittendum quod de iure tertij cōparentis pendente iu-
dicio debet plenè discuti ꝓpter magnū præiudicium sibi im-
minens ex sñia quæ ferretur ꝯ eum ut l. sæpe. de re iu. & l. si fur
specta. de inoffi. testa. & §. si per lusorio. & l. a sñia. de ap. per
Bar. & c. qualiter de re iudi. Si uero compareat ad impe-
diendam executionem summatim discutitur de iure suo re-
seruatur sibi tamen omne ius in iudicio ordinario. l. a diuo
pio. §. si super rebus. de re iudic. & de testi. c. ueniens.
Applicando igit mentem omnium iurium ad intellectum
supradicti statuti siue reformationis primo concedit dñis
officialibus latissimum arbitrium declarando socios res &
bona Pauli & sociorum ex parte non requisita uel citata ut
tetigi in consilio proximo cum eadem ptāte uendendi alie
nandi &c. dicta bona. Subiungit tñ saluo & expresse decla-
rato quod quecunq; persona &c. & rectè in hoc statutum
prouidit in fauorem prætendentium se grauari ex tali deli
beratione ut debeant audiri & de eorum iure plenè discu-
ti nam hoc de iure cōi est q ad hoc ut declaratio & diffini
tio earum præiudicet q̃ uel requirantur uel sciant de eorum
præiudicio agi & taceant. licet et qnq; sola scientia et non p̃
iudicet iuxta no. in d. l. sæpe. & c. quis. ignorantibus aūt &
non citatis iura nunq̃ præiudicant et in casibus in quibus
sñia faceret ius inter oēs ut. C. res inter alios acta. per totū
& l. qui repudianti. & l. pupi. §. si. de inof. testa. Intelligo er
go istam particulam statuti quod illi qui comparuerunt
iudicio declarationis pendente pro suo interesse uel sciue-
runt uel citati fuerunt in prædicto iudicio aīs quod ipsis
ignorantibus nec citatis præiudicaret declaratio esset ual
de absurdum ut clare probatur in præcedenti consilio uersi.
sed his non obstantibus. Et ualde ponderandū quod in ista
comparitione prætendentium se grauari ex declaratione &
diffinitione quam facerent officiales non præfigitur termi
nus aliquis. intelligam igitur quod comparere possint per-
petuo & querelari si nec citati nec scientes talis iudicij fue-
runt. nam si esset de iure cōi quo talibus nullo tempore p̃-
iudicat res inter alios acta. ut in iuri. præalle. Apparet ergo
ex his quod iste uersiculus saluo. loquitur de his qui fue-
runt pñtes in dicto iudicio declaratorio & sic scientes uel
citati. uersi. sicut aūt. qui sequitur hoc acto q ꝯuenientibus
&c. nullus ꝓcessus ꝓcedat nisi proponatur ante lapsos qua
tuor menses intelligā sane de illis qui uellent impedire exe
cutionē præcedentis sñiæ declaratoriæ super bonis. nā ubi
de iure possent ipsam impedire uł petere reuocari rōne iu-
ris sui qū cām allegarēt summariè: ut c. cum super ꝯtrouer
sia. de re iudi. per illam particulā restringit̃ hic potestas im-
pediendi executionē uel eam summariè retractādi usq; ad
quadrimestre. Volentibus uero iure ordinario aduocare di
cta tanq̃ sua non ob. declaratione facta eis non monitis nec
citatis non uł obstare quadrimestre tēpus. nec hoc dicit sta
tutum uel si ad corticē hoc dicere uideat̃ intelligā eos non
audiri quibus p̄cedens diffinitio & declaratio attulit præiu
diciū non de prorsus ignorantibus nec citatis ne subsequā
tur absurda de quibus in præcedenti consilio & ut iuri cōi
statutum ab eo exorbitans detrahat quanto minus potest.
ut in prin. Ex quib9 ad quæsita clare patet responsio ad pri-
mum uidelicet quod contra declarationē etiam ultra qua-
drimestre peti possit recursus licet principaliter non pos-
set contra alienationem contra dictum tempus scilicet ꝯ
illos quibus declaratio præiudicat quod non facit in casu
nostro huic dominę non citatę & ignoranti processum of-
ficialiū. rescindentur ergo uenditio & alienatio in hoc ca-
su in quandam consequentiam tanquam fundata super de-
clarationem non afferente præiudicium dictæ dominæ. Non
ob. prohibito consequenti. scilicet non uenire contra uen-
ditionem uidetur prohibitum antecedens uidelicet non ue
nire contra præambulam declarationem ut. l. oratio. de
spons. & c. cum quid de reg. iur. lib. 6. quia hoc uerum ubi
consequens habet subsistentiam super principali ualido &
firmo sed ubi antecedens & principalis non præiudicat ali
cui similiter nec consequens siue accessorium affert sibi p̃-
iudicium ut l. cum principalis. de re. iu. & c. accessorium.
eo; ti. super gratia. de of. dele. li. 6. subsistit. o. accessorium in
uirtute iur principalis. si ergo post quadrimestre potest ue-
nire contra declarationem officialium & habere recursum
similiter contra alienationem uelut ex ea uel ob eam sub-
secutam. l. non dubium. C. de legi. Infertur etiam ex prædi-
ctis decisio ad secundum. nam si declaratio ignoranti & nō
citato non attulit præiudicium: quin post quatuor menses
possit habere recursum & similiter ꝑpetuo nec post sñiam
superuenientem post uenditionem incipit quadrimestre &
multominus incipit post solutum matrimonium quia sta-
tutum non arctat eam quin agat pro iure suo exercitio su-
perueniente quandocunque. nam declaratio non extendit
se ad dictum casum ut sepius dictum est similiter nec tem
pora limitata contra executionem uenditionem posse de
certi deberet se extendere ne sit breuioris uitæ accessoriū
quam principale a quo pendet ut d. c. super gratia.

CONSIL. XCII.

1 *Missio in possessionem facta autoritate iudicis non iusta non priuat possessorem sua possessione.*
2 *Autoritas iudicis iniuste interposita non excusat a pœna.*
3 *Sententiæ & cetera acta in iudicio sunt perpetua.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Tria in fauorem Ciechi baldelli contra Se
ium & Sempronium filios & hæredes Tey-
checoli pro parte iudicis successiuè emana-
runt. primo sententia super. lib. uidelicet quingentis. 1390.
die quinta Martij. deinde eodem anno Millesimo die. 16. di
cti mensis pronūcio de tenuta danda in bonis dicti coodi.
Teychecoli pro dicta quantitate. & sic successiuè nuncio
exequendo sententiam in tenutam & possessionem corpo
ralem tradidit tenturæ procuratori dicti Ciechi baldelli
de quadā domo condi. Teychecoli. & hoc die. xx. dicti sub
sequentis commissio facta nuncio de disgomberando. &
sic præceptum factum seio & Sempronio quod disgom-
berent. & hic ad petitionem dicti Ciechi baldelli qui po-
stea decessit. 1402. hæredibus relictis Simone & Luca fi-
lijs suis qui in eodem millesimo locauerunt Guido. unam
apothecam positam super dicta domo deinde de eadem
domo data fuit tenuta Catharinæ pro dote sua tanquam
eius filiæ ne uergerent ad inopiam non tamen citatis di-
ctis Luca & Simone. Postremo ad petitionem Luce & Si-
monis mandatum factum a nuncio de mandato iudicis
Catharinæ & Seio ac Sempronio quod debeant dictam
domum disgomberare uel comparere ad contradicen-
dum & ostendendum quia ad hoc non teneantur. & hoc
in. 1401. quæ comparuerunt & excludere nituntur dictos
2 Lucam & Simonem tanq̃ ius non habentes in hoc petēdo
sed ipsi tanq̃ iustè possideant disgomberare non tenean-
tur. Et antequam tangam de uiribus obiectorum contra dictū
præceptum per prædictos ca. Seium & Sempronium est

uidêdum an in ista ꝯdictione habeat legitimam personam
ratione possessionis & tenute apprehêse per Catha. & de
Seio & Sempronio nullũ vr̃ dubium quod non habeat ius
ꝯdicendi cum ꝯ eorum tenutam præceptum emanauit de
disgomberando iam diu. ꝑtra. patet. Resistere ergo & de
possessione contendere quam sciebat ad Lucam & Simo-
nẽ pertinere.uel si non ad eos pertinere tanq̃ non apprehẽ
derunt saltem uacare apparet ex his possessione uitiosa &
occupata autoritate iudicis Iniussẽ ut pote non citata par-
te ꝯ.l.meminerint.C.unde ui.& l. eum querebatur.eo.ti.&
in ea l. meminerint. vr̃ incidisse dicta dña Catha. quia mi-
nus rite autoritate iudiciaria possessionem apprehẽdit .&
tanq̃ de bonis Sei & Sempronij qui iam possessionem amit
ferant per tenutam in possessione apprehensam per procu
ratorem Ciechi baldelli.unde in hoc decretum iudicis fuit
obreptitium uel saltem in nullo afferens præiudicium Lu-
ce & Simoni l.cum uero.§.subuentum. de fideicom. li.& l.
prætor.§.marcellus.de iudi.non.n. est intentio iudicis præ
iudicare possessioni uel iuri tertij non citati. l. fin.C. si per
uim uel alio modo.& in c. qm̃ frequenter. §. quod si super.
ut lit. non conte. nec uidetur excusari posse Catha. præ-
textu ignorantiæ cum maritus eius Seius de possessione &
tenuta Luce & Simon.haberet plenã notitiam ut pote ꝯ ip
sum emanato.præsumitur ergo ista sciuisse.Cath.tanquam
uxor & domestica eius & pars sui corporis. l. consensu.C.
de rep n.& l.de tutela.de in integ.resti.mi. Item dicta dña
habet causam a Sempronio & Seio ꝯ quos tenuta & posses
sio emanauit,unde cum ipsi essent coniuncti & condemna-
ti suis autoribus obstaret.l.quod ipsis.de reg.iu.& ipsi cum
teneant de euictione. si. n. ei contingeret a prædictis Luca
& Simone dictam domum.l.si ob causam. C. de eui. & per
ꝯñs tenerentur defendere.l.stipulatio ista.de uer.ob. Con-
sequẽter infert quod ex aliquo eorũ iure non põt dicta dña
Catha.se tueri cum trahit originem ab infecta radice.j.q.j.
uulnerato. & maximè cum permis. nuncij primo facta in
dicta domo in possessione autoritate iudicis appareat iam
diu Seium & Sempronium amisisse possessionem domus
necessario infertur quod nulla fuit tenuta Cath. data sibi
tanq̃ de domo a Seio possessa cum possessionem apprehen
sam per prædictam dñam fore uitiosam & factam possessio
nẽ non pertinente ad tenutam uel Seium sed ad Lucam &
Simonem uel saltem de possessione eorum hæreditaria &
in hæreditate patris inuẽta per tenutam & possessionem a
iudice datam eius procuratori. l. j. & l. per procuratorem.
C.de acq.pos.unde tanq̃ post uere uacantem ad alium per
2 tinentem non potuit immitti. † & autoritas iudicis perpe-
ram interposita uel obreptitie non excusat eam a pœna.l.
cum quærebatur.& d.l meminerint.& iuste.de acqui. poss.
Sed præsupposito sine præiudicio ueritatis ꝙ appareat per
relationem ad possessionem tenute Luce & Simonis dicta
tenuta dñæ Catharinæ adeo uitiosa & nulla uidendum est
in cursu utriusque quia debebat præualere quo ad disgom
berationem petitam per Lucam & Simonem & ꝯ ipsos al-
legatur possessionis & tenute amissio ex cursu tanti tẽpo-
ris ex quo causatur obliuio & ex ea possessionis amissio. l.
furtum.§.fundi.de usuc.coniuncta.l.peregre.de acqui. pos.
Item ẽt si amissa non fuisset spatio tpis non tñ apparet Lu-
cam & Simonem eam apprehendisse mortuo patre. l. cum
hæredes.de acqui. pos.taoq̃ igit possessione carentes non
vr̃ posse petere illud consequens. s. disgomberari nec anteq̃
petit ab his qui non possident: quia extincto & perempto
principali. i. possessione extinctũ vr̃ accessoriũ ꝙ ab eo de
pendet ar.l.eos.C.de usur.& l.cum principalis.ff. de re.iur.
nec vr̃ curañ.de iustitia uel iniustitia possessionis postq̃ Lu
ce & Simoni non proderit ius agendi. l. res alienas. C. de
rei uend. hinc dicit ꝙ persona actoris ius meritur. l. 2. in
3 prin.ff.si pars hære.pet. † Sed his non obst. ꝯrium est de iu-
re dicendũ & ante oĩa præmittendũ quod sñia & acta sunt
perpetua & habent perpetuam firmitatem:ut.l gesta. C.de
re iu.similiter iudicis officium executiuum ei cohærens vr̃
perpetuo durare donec plene fuerit executioni man-
data.facit quod no.in l.sicut.C.de præscrip.xxx. uel xl.an-
no super uerbo prosecutus & quod plenè no. in c. querenti.de offi.dele.in nouel. post glo.ad hoc.c.si super gratia.de
off.dele. lib. 6. ubi officium executorium durat tanto tem-
pore quanto durat ius principale cui coheret.facit.c.acces-
sorium.de re.iu.li.6. Ad propositum ergo statutum proui-
det super executione dupliciter. primo quod fiat immissio
in bonis uel per capturam &c. subsequẽter prouidet quod
mandato iudicis possessio disgomberetur audito ꝯdictore
si iustam causam habeat non disgomberandi sicut de iure
debet audiri tertius uolens impedire executionem sñiæ: ut
l.a diuo pio.§.super rebus.de re iu.& c.ueniens. de testi.&
de re iudic.c.cũ super ꝑrouersia.in c.aũt nostro bene appa 1
ret facta missio in possessionem dic.xx. Martij. Item. xxij.
apparet relatio nuncij qui mandauit Seio & Sempronio &
quibusdam alijs ꝙ disgomberarent. non apparet aũt huic
mandato fuisse partum & sic præcedens missio in possessio
nem nõ fuisset sortita plenũ effectum cũ alij supradicti de-
tinerent eam ingomberatam. Ex quo liquido infert quod
offiũ iudicis executiuum adhuc durat cum prædicti Lucas
& Simon non fuerint adepti possessionem uacuam & expe
ditam prout statutum exigit et ius cõe:ut l.2.§.uacua. ff.de
de act. emp. Ex hoc infero ꝙ superuacuo quæritur utrum.
Luc.& Simon amiserint possessionem & tenutam obliuio-
ne causata cursu temporis. nam posito quod fuisset amissa
tñ quia non fuit plenè apprehensa sed alijs ingomberata &
detenta adhuc põt peti executio maximè ꝯ Seium & Sem-
pronium ꝯ quos præceptum emanauit ꝯ dictam dñam Ca-
tha.quæ habet cãm a prædicto Seio & eius facto tantum.s.
confessione quia uergebat ad inopiam.nam satis vr̃ transtu
lisse in fraudem euitandi executionem & disgomberatio-
nem sibi prius iniunctam unde ꝯ ipsam vr̃ quod possit fieri
executio.ut no.Cy.in l.1.de ali. iudi.in 8. q. & per dictum
statutum hoc est magis clarum: quia ꝯ omnes peti põt di-
sgomberatio nisi possederint ante per quadriennũ uel ostẽ
dant iustiorem titulũ q̃ petitor.& quod officium iudicis or
dinarij executiuum duret donec uictor habuerit possessio-
nem pacificam est de mente glo.& doc.in d. c. querenti.&
Bar.quod tale offm̃ est nobile & assumit sibi naturam eius
super quo competit ut ipse no.in d.l.a diuo pio. §. j. de re
iu.ad hoc optime.l.sed & si possessori.uersu.proinde. de iu
reiu.Item negari põt Lucas amisisse & possessionem patri
suo datam obliuionem. uel etiã patrem suum nam apparet
quod Simon nomine suo & sui fratris locauit apothecam
subtus dictam domum in 1392.& in 1402.aliam locationẽ
fecit. & per consequens non uidentur obliti. nam usq; ad
dictum.1402. iuisit Ciechus baldelli pater ipsorum in quo
non est præsumenda obliuio & amissio possessionis imo re
linquitur iudicis arbitrio:ut no.Io.an post Inno.in c.quere
lam.de elect. Et præsupposito quod possessio fuerit amis-
sa:tamen ex illa amissione non potuit per prædictos occu-
pari tanq̃ uacante per. l. cum querebatur . ut dixi. ꝫ. & nisi
ostendat qualiter ad eos de nouo peruenerit cum ꝯ ipsos
missio emanauit præsumitur eam indebitè usurpasse . c. ad
decimas.de resti.spo.li. 6.unde cum ex hoc ster possessio in
debite usurpata uel nunquam disgomberata . Luce clarius
manifestum est dictos Lucã & Simonem posse iudicis offi
cium implorare ut dicta sñia plenariè mãdetur executioni
quæ mãdata nõ fuit ad plenũ ut dixit tex.in c.ueniens. de te
sti.nã eo ipso inde turbatã inferũt qđ nõ disgõberãt. & sic
ad officiũ iudicis pertinet eos a turbatione cõpescere & re
mouere.l.j.ff.ne uis fiat ei.Ex quibus oĩbus ultra supius al-
legata subtiliter allegationibus trãsmissis ꝯcludo do.Cath.
uel prædictos non esse legitimos ꝯdictores:& per ꝯñs com
pellendos ad disgomberandum iuxta formam statuti &
etiam iuris communis:ut probatum est superius.

CONSIL. XCIII.

1 *Testatore grauante heredem ut soluat singulis annis decem uxori donec dotem soluerit an sit usura uel pena.*
2 *Pena in testamentis apponuntur sicut in dispositionibus alijs.*
3 *Legatum annuum quare usura dicatur.*

IN CHRI-

N CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Verba testamenti ita se hñt in effectu in ca-
su in quo uxor mea a Guidone hærede non
poterit dotem suam aut i ipsius testatoris bo
nis non exegerit, uoluit quod dictus Guid. perpetuo anno
quolibet donec dictam dotē apud se tenebit & habebit &
eam non soluerit debeat dare & soluere dictæ uxori
meæ p usufru. dictæ dotis. ll. lxxx. Reuocaт modo in dubiū
utrum recipere ista annua supradicto mō sit usura. Et uř
primo mō quod nō sit usura quia uř supradicto modo per-
cipere ut interesse dotis suæ non solutę tempore debito. C.
de act. emp. l. curabit. Secundo quia constante matrimonio
pōt recipere maritus lucrum ex pecunia in dotem promis-
sa & non soluta & hoc ex eo quia sustinet onera matrimo-
nij. ut c. salubriter. de usur. ergo etiam uiro mortuo uř ęquū
& iustum si uxor non receperit dotē tempore debito. quod
pro alimentis quibus dos est deputata ipsa recipiat certam
summam: ut c. per tuas. de dona. inter uir. & uxo. Tertio de
iure ciuili uř de hoc casus in l. j. §. exactio. de rei uxo. actu.
2 & ibi per. Cy. in q. 4. † Quia testator uř adiecisse istas. lxxx.
lib. per modum pœnæ ɔ̄ hæredem morosum in non soluen
do, & certum est ꝙ pœnę possunt apponi in testamentis si-
cut in alijs dispositionibus ɔ̄ non soluentes. l. j. C. de his quæ
pœnæ nomine. & insti. de le. §. fi. unde & si non ut usura sal-
tem ut pœna uideť quod possit peti dicta quantitas ab hæ-
3 rede moroso. ista uř pro hac parte satis urgere. † Sed ueri-
tas est in ɔ̄rium quod dictum legatum. lxxx. li. annuum sit
usura non pœna propter dinumerationem annorū: & quia
adijcitur quantitati ɔ̄ hæredem morosum: ut not. Bar. in l.
cum stipulanti. ff. de uerb. ob. sicut. n. apponendo hoc in ɔ̄-
ctibus esset usura ut pote donec sortem nō solueris soluas.
x. annua ut l. lecta. si cer. pe. ita adijciendo hoc in testamen-
tis in quibus ēt testator prohibetur retardationi solutionis
quantitatis adijcere usuram per dinumerationem mēsium
uel annorum ut not. Bar. in d. l. cū stipulanti. & l. 3. in fi. de
annu. leg. & per ista tollitur quartum ɔ̄rium quod prædicta
sit pœna non usura. nam imo est directa usura quia annua
adiecta retardate solutioni quantitatis. Secūdo per hoc ad
dico quod no. Bar. in l. insulam. §. usuras. so. ma. ubi dicit
quod marito passo moram in dādo sibi dotem debenť usu-
re. nam loquendo propriè illo casu non petuntur a marito
ut usuræ sed ut interesse quia sustinet onera matrimonij: ut
in d. c. salubriter. sed mulieri passe moram in restituenda
dote. sol. ma. usuræ non debentur quia propriæ essent usu-
ræ sm Io. And. post Inno. & Hosti. in d. c. salubriter. & per
hoc rńdetur ad primum ɔ̄rium de quo. š. & ēt ad sm. nam
so. ma. cessant onera matrimonij & tollitur nomen dotis &
pōt uxor sibi prouidere & repetere dotem suam post annū
& intra annum alimēta: ut d. §. exactio. Ex quo patet quod
non est eadem ratio in uiro quia sustinet onera matrimo-
nij quorum ratione uidetur posse petere interesse ratione
moræ in dote soluenda. & hoc uolunt præfati & legum ac
canonum doctores non obst. d. §. exactio. quia corrigitur
per ius canonicum quo iure omnes usuræ legales sunt cor-
rectæ sm Azo. in summa de usur. Et istis patet clara solutio
ad contraria. & concludendum quod dicta quantitas. lxxx.
li. tanquam usura non possit peti siue exigi.

CONSIL. XCIIII.

1 *Vxor bona sua potest marito in dotem dare & fructus parafernalium in eum transferre.*
2 *Minor immobilia alienare nequit.*
3 *Heres mariti non tenetur fructus perceptos restituere.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Ista domina Ioanna non pōt petere istā ter
tiam fructuum prędictarum possessionum ni
si ex eo quod dicta bona præsumptione sta-
tuti sint dotalia quasi tunc in fructibus huius dotis præsum
pte per statutum habeant locum leges quę de diuisione fru
ctuum uerè dotalium anni soluti. ma. loquuntur. Quod aūt
dicta bona non intelliganť data in dotem propter defectū
ætatis dictæ dñæ euidenter apparet quia tunc erat ætatis.
xv. annorum cū nupsit. unde si expresse uoluisset dicta bo-
na in dotem dare debuisset adhiberi solennitas proximi p̄-
cedentis statuti in uersi. excipimus. non debent ergo intel-
ligi uel præsumi in dotem data tacitè si expressè non pote
terat: ut l. qui ad certum. ff. loca. nam nō debet fortius ope-
rari consensus tacitus quam expressus: ut no. in l. item quia.
ff. de pact. & hoc tenet expressè. Bar. in l. si constante. ff. sol.
ma. in tertio principali articu. q. 4. ubi dicit quod tacita do
tis datio quæ nullum requirit hois factum non fiet per mi-
norem sine decreto & si dotem accepit debet in suis bonis
constitui hypotheca cum iuramento. Equipsratio ergo do
tis constitutæ expresse & tacitè per legem uel statutum sol-
uit dubium de quo quæritur uidelicet quod prædicta bona
non debeant intelligi fuisse dotalia tum quia omissa fuerit
solennitas statuti de qua in uer. excipimus. tum etiam lega
lis quia requiritur in tacita constitutione secundum Bart.
2 ubi š. † tunc ēt. quia aliud statutum de quo. ʒ. prohibet mi-
noribus omnem alienationem immobilium sine solennita
te legali & etiam alijs additis solennitatibus ultra illam le
galem & certum est quod dotis cōstitutio in immobilibus
est alienatio quia per eam dñium transfertur. l. j. C. de fun.
do. & l. fi. C. de reb. ecc. non alie. & c. nulli. de re. ecc. nō alie.
oportet ergo necessario: fateri quod si dicta bona non sunt
dotalia sint cēsenda parafernalia: quia uoluntate dictæ do-
minæ constituta & administrata semper per uirum qui ex
3 eis semper fructus percipit. † Ex quo necessario & ;pńr in-
fertur quod hæredes mariti defuncti nihil tenentur redde-
re de fructibus ab eodem perceptis prout. š. statutum rectè
disponit expresse. Postremo præsupposito quod prædicta
debuissent censeri bona dotalia: tamen uir debuisset fru-
ctus perceptos integre lucrari sicut de parafernalibus per
statutum de quo. š. ꝙ sic probo, fortius est ius mariti in do-
talibus quo ad lucrum fructuum quam in parafernalibus
quia istos non percipiet ɔ̄ uoluntatem uxoris: illos aūt sic.
ad hoc. l. fi. C. de pac. cū habet. n. dubium in dotalibus nā in
illis. l. dote de rei uen. & l. in rebus. de iure do. si ergo statu-
tum confert integros fructus parafernalium multofortius
dotalium arguendo a maioritate rationis. Non obst. quod
istud argumen. non sumitur ibi induceretur legum cor-
rectio prout hic: quia leges loquuntur de diuisione fru-
ctuum ultimi anni: ut authe. quas actiones. cum ibi not. C.
de sac. san. ecc. quia illud uerum ubi agitur de dote uera cō-
stituta ab homine: hic uero de dote ficta constituta a statu
to quod æquum est trahere ad alium statutū disponens de
lucro fructuum parafernalium quam ad ius commune lo-
quens de uera dote non de ficta inducta a statuto. sicut ergo
leges trahuntur ad casum ubi eadem uel maior reperitur
ratio: ut l. his so. C. de reuo. do. & l. illud. ad l. aqui. ita statu
tum debet trahi ad aliud statutum in casu quo præter uel ɔ̄
ius commune statuit de ista tacita dotis constitutione: &
ista mihi uidetur efficax ratio & subtilis. Postremo etiam
aduertendum quod statutum de quo. š. loquitur de bonis
parafernalibus in uersi. & idem seruetur in fructibus & red
ditibus rerum quod est generale. l. j. ff. si cer. pe. ad fi. potest
igitur ita comprehendere res dotales sicut parafernales &
de eis subdis siue matrimonium sit completum siue nō &c.
de quarum rerum fructibus statutum disponit quod intel-
ligentia generaliter prout uerba sonant licet proprie ad
res parafernales deberet referri propter prin. statuti quod
de illis loquitur tamē quia maior est ratio lucrādi de fructi
bus & dotalibus quàm de parafernalibus uerba statuti dnt
comprehendere casum in quo est maior ratio quam ada-
ptari possint: ut clare no. Cy. in l. j. C. quæ sit lō. consue. Ex
quibus omnibus omnino concluditur quod prædicta do-
mina non possit petere fructus de quibus queritur de iure:
& multominus de æquitate postquam maritus reliquit eā
fructuariam omnium suorum bonorum: & cum illud de-
bitum portionis fructuum ultimi anni sit potius legale de-
bitum

bitum quam conditionale nõ esset absonum dicere uel sen
tire quod tale debitum debeat sibi in legato compensare.
arg.no.in l.si cum dote.§.si pater.so.ma.

CONSIL. XCV.

1 *Successionis materia in qua fideicommissum apponitur hic disceptatur.*
2 *Verba potestatiua quando necessitatem indicant.*
3 *Propinqui qui dicantur.*
4 *Propinquior quis sit.*
5 *Foeminae an comprehendantur nomine propinquorum.*
6 *Proles patris dupliciter intelligitur.*
7 *Linea quid sit & quotuplex.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosae matris & beati Antonij amen.
1 † In quaestione quae uertitur in ciuitate trege.
inter quendam Homobonum auunculũ Gre
go. de baseglis institutum haeredem a dicto
Grego.& quandam dñam Ioannam natam ex Francisco fi-
ue ser Gregorij de baseglis auum patruum dicti Grego-
rij de cuius haereditate tractatur.& quandam dñam Dardã
filiam ser Pet. nati olim ser dñici de baseglis auum patruũ
dicti Gregorij de cuius haereditate tractatur. & quandam
dominam Dardam filiam ser Petri nati olim ser Dñici de
baseglis qui ser Dominicus fuit abauus patruus dicti Gre-
gorij de cuius haereditate tractatur dicentem quamlibet di
ctarum dominarum haereditatem dicti Gregorij secundi
ad se spectare uel ab intestato uel ex dispositione testamen
taria cuiusdam dñae Quaiotae auiae paternae dicti Gregorij
secundi de cuius successione tractatur in qua dispositione
q̃cum ad nr̃m propositum spectat dicta dn. Quaiota dictũ
Gregorium eius nepotem ex Francisco eius filio prae mor
tuo natum sibi haeredem uniuersalem instituit Adijciens q̃
si dictus Gregorius moreretur ante legitimam aetatem bo-
na sua oia debeant sorori ipsius Gregorij quae similiter uo
cabatur Quaiota ipsi Quaiotae dari &c. si dictus Grego
rius haberet legitimam aetatem & non haberet legitimum
haeredem ab eo descendentem quod tunc testari & dimit-
tere possit bona sua solum mõ propinquioribus suis ex li-
nea siue prole patris sui Francisci de baseglis eis descendẽ
tibus.& nihilominus.Quaiota praedicta si decederet quod
dñs magna cum tota tenuta priuaret eidẽ cognato per mor
tem fratris sui Gregorij moriẽdo ante uel post legitimam
aetatem non habendo legitimum haeredem ab ea descendẽ
tem ut dictum est testari & dimittere non possit dictam do
mum cum dicta tenuta nisi propinquioribus suis ex linea
seu prole patris sui Frãcisci de baseglis descendentibus.di-
ctus uero Homo bonus eis 2dicit dicens ex testõ dicti Gre
gorij haereditatem & bona ad se spectare. & redditus do-
mus praedictae debere distribui ut dictus Gregorius in suo
testamento disposuit ut hic & alia latius patent in actis &
ex actis dictae causae quae breuitatis cã hic non sunt scripta
sed pro appositis habeãtur quod omnia sunt uisa . Et in hac
quaestione pro ueritatis indagatione ego praemitto quod
de falcidia nec de trebel.nec de debita iuris naturae non ha
bemus in hac quaestione tractare propter dispositionem sta
tutorum dictae ciuitatis & omni modo dispositionem te-
statorum uel testatricum habemus sequi ideo de illa uiden
dum.& quia illa dependet a uerbis uel a mente quae colligi
tur ex uerbis ut l.cum uirum. C. de fideiuss. ideo uideamus
primo an ex uerbis prolatis in testamento dominae Qua-
iotae dictus Gregorius prohibeatur testari & dimittere bo
na sua alij quã propinquis ex linea uel ex prole patris &c.
& uĩ quod non quia testatrix locuta est affirmatiuẽ quod
possit testari &c. & per uerbum possit. cõstat aũt quod ea
quae sunt potestatis non necessitant:ut. ff. de offi. praesid. l.
saepe.& ff.de iud.l. non quicquid & si non necessitant sequi
tur quod cuicunq; si uult pro libito dimittere potuit & sic
2 dicto Homobono. † In 2tium facit quia uerba pt̃atiua ne
gatiuẽ prolata ab eo qui habet potestatem pro his se ab-
stinendi necessitatem inducunt prohibito ab eis se absti-
nendi:ut.ff.de off.proconsul.& leg.l.4.in fi.& l.solent. cir-
ca prin.ibi nec.n.põt &c.de offi.procu.ce.l.fi. de offic. eius
cui manda.est iurisd.l.j.§.j.& ff.de leg. j. l. nemo põt cum si.
Sed in themate nostro prohibetur ex propin. de quibus in
testõ sit sermo testari eius bona dimittere ergo &c. minor
probatur ex significato illius dictionis solummodo quae est
exclusoria & prohibitiua omnium aliorum. dicit. enim
testatrix quod possit testari & dimittere bona sua solum-
modo propinquis suis &c.non ergo alijs permittit sed pro
hibet.ut l.cum praetor.in prin.ff. de iud. & quod solummo-
do sit exclusoria sciunt magistri grammatici. sed probatur
C.de pa.qui fi.di.l.a.insti.de usuca.in prin.ff.de ade.le. l. 3.
§.cũ titio.no.glo.in l.rationes.C. de proba.& probatur ẽt
ex̃.de procu.c.si duo.li.6.& haec pars uera. stat ergo conclu
sio prima q.ex̃.propinquos ex linea seu prole patris sui de
scendentes iste Gregorius testari non potuit de bonis ab
auia sua dña Quaiota eidem peruenetis, de proprijs autem
aliunde quaesitis si qua habebat non puto quod sit quaestio
quin possit. Videndum est ergo qui propinqui sint inclusi
ut cognoscamus qui sunt exclusi & circa hoc est primo ui-
dendum de sensu illius uerbi propinquioribus: secundo de
sensu illius uerbi ex linea.tertio illius seu prole.quarto illo
rum uerborum tantum descendentibus. Circa primum est
3 videndum. † Primo qui dicantur propinqui simpliciter &
absolute loquẽdo & mihi apparet quod omnes illi sunt de
numero propinquorum qui uocantur de iure ciuili ad succes
sionẽ ab intestato ut mihi uĩ casus in l.j.C.unde uir & uxor.
hoc probat tex.C.de impo.lu.descrip.l.j.uer.ex his coniũ-
cta.gl.super verbo propinquitatis . licet qñq; istud uerbum
coniunctum uel propter praecedentia & sequentia restrin-
gatur ad pauciores personas:ut in d.l j.& sic ex illo simpli
ci uerbo propinquioribus dico quod hi qui sunt de capite
uel gradu cognationis non excluduntur & per pñs illa do-
mina Ioanna nec iste Homobonus auunculus ex illis uer-
bis solum dum dixit propinquioribus suis non excludun-
tur sed an uerba sequentia hic habeant restringere & limi
4 tare. 3.dicam. † Secundo circa hoc uerbum propinquio-
ribus est uidendum an de magis proximis in gradu loquatur
ut sic ad illos praeeligendos iste Gregorius necessitet an &
remotiores possit eligere.& dubium oritur quia siue in cõ
paratiuo siue in positiuo loquatur idem sensus uidetur cum
proximus in positiuo sit quem nemo praecedit. ut insti. de
le.agna.suc.§.proximum.& ff. de su.& legi.leg. 1.§.haeredi-
tas.ad fi.tamen Iaco.But.in l.j.C.unde uir & uxor.dixit q̃d
ibi in cõparatiuo dicitur unus ex propinquioribus debeat
interuenire intelligitur de magis propinquis adeo quod ul
5 terior in gradu non esset sufficiens. † Tertio circa hoc uer-
bum propinquioribus est uidendum an masculi tantum an
etiam feminae comprehendantur & puto quod in casu no-
stro comprehendantur tam feminae quã mares. ratio quia
de materia de qua loquitur est indifferens ad marem & fae-
minam cum & feminae successionum sint capaces. in aut.
de haere.ab inte. §. j. & sequen. Item quia in datiuo casu est
hic prolatum. unde & uerbum commune comprehendit
tam masculum quam feminam & sic utrunq;. Item quia qñ
leges utuntur isto uocabulo intelligunt tam de femina quã
de masculo:ut l.j.C.unde uir & uxor.in d.leg.j.C.de impo.
lu.descri. Itẽ quia mens testatricis illa fuit quod patet quia
uoluit quod si Gregorius decederet post legitimam aetatẽ
& domus perueniret ad Quaiotam sororem suam quod di
cta Quaiota non possit postea illam dimittere nisi propin-
quioribus suis. Ex illis enim uerbis manifestẽ colligit q̃d
si Quaiota soror Gregorij superuixisset. Greg.ipse potuis
set post legitimam aetatem bona dimittere Quaiotae soro-
ri suae ex dispositione & permissione dictae testatricis. haec
probantur in eius testamento.in uer.& nihilominus &c. &
sic stat conclusio quia illud uerbum propinquioribus com
prehendit etiam feminas hac materia an masculinum com
prehendat femininum non attingit casum nostrum hic in
masculino magis quam in feminino uerba non sunt prola-
ta.Viso de illo uerbo propinquioribus transeo ad sequens
uerbum ex linea.Circa quod aduertẽdum quod ut bona &
recta sit

recta sit constructio illud uerbum ex linea construit & con iungitur participio descendentibus quod postea sequitur seu cum taxatiua tantum ut sic coniungendo uerba ordinate dicat dispositio testatrici ut Gregorius possit testari & dimittere bona sua solummodo propinquioribus tantum descendentibus ex linea seu prole patris sui Francisci. Et dispositione ergo ista excludit non propinquos & includit propinquos sed non omnes: quia tantum illos qui descendunt ex lines seu prole patris sui Francisci. Est ergo inuestigandum qui sunt illi & hic est attendendū quod est hic una dictio disiunctiua seu quæ licet disiungat uerba inter quæ tamen dispositionē de uno disiunctorum ampliat ad aliud ut patet in l. si quis ita. de au. & argen. leg. & not. Cy. in l. cum quidam. C. de uerb. sign. Hoc sic supposito uideamus qui sunt descendentes ex linea patris & hic dico quod ista uerba possunt habere duplicē sensum unus est ut illud uerbum patris sumatur naturaliter uel effectiuè & secundum istum sensum comprehenduntur solum liberi patris. i. Francisci & liberorum descendentes & sic non ascendentes directo nec ex transuerso. iste sensus & intellectus non sic mihi placet ut sequens propter aliam partem subdisiunctiuæ quæ sequitur seu prole quæ nil adderet sed idem reperet. Alius ergo sensus est quod illud uerbum patris sumatur subiectiue siue constructiuè ut sit sensus ut Gregorius possit bona dimittere propinquioribus suis descendentibus ut tantum est linea patris idest sub qua pater subijcitur. & iste intellectus magis uidetur mihi de mēte testatricis & quod sequit seu ex prole patris similiter intelligi potest dupliciter.

6 † Vno modo actiuè. scilicet ex prole patris. i. ex genitis a patre. & ita exponit Hugu. & pro hac expositione facit. C. de insti. uel substit. sub conditione fac. l. generaliter. in fi. cum ibi no. & extra de cōdi. appo. c. fi. & ita habetur in cōi usu loquendi qui etiam debet attendi: ut l. cum delanionis. §. asinam. ff. de fun. instru. Item potest intelligi ex prole patris passiue. i. ex prole ex qua pater genitus fuit & sic pro genere & agnatione patris. primus sensus magis applicatur proprio significato & communi usui loquendi ideo illum teneo pro meliori. Ex quo infero quod ex illa parte disiunctiue seu prole patris dicta dña Truda neq; dicta dña Ioanna nō potest uenire ad petitionem dictorum bonorum. Restat ergo solū uidere. an ex prima parte disiunctiuæ aliqua eorum uenire possit tanquam sit de linea patris sumendo illa uerba secundum sensum & intellectum quem. §. ascendit. & quia in hoc stat magna pars istius quæstionis est uidendum quid sit linea.

7 † Ad primum est dicendum quod linea in hac materia est collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus continens & numeros distinguens & hoc ēm Io. an. in commen. suo super arbore affinitatis. & probatur in l. scemata. ff. de gradi. Ad secundum est dicendum quod triplex est secundum eundem. §. ascendētium & descendentium & collateralium: ut ea l. scemata. probatur & hoc attendendum quod si incipiemus ab eodem omnes essemus de linea descendentium & pro tanto in casu & themate nostro si incipimus a Francisco patre ipsius Gregorij qui nominatus est in dispositione testatricis in linea descēdentium fuissent eius liberi in infinitum linea uero ascēdentium fuit pater dicti Francisci proauus & abauus & tritauus & ceteri alij accessiuè. & hoc in linea agnatorum sed in linea cognatorum ascendentium esset mater auia proauia & abauia &c. & idem est uidere in linea descendēti. nā nati ex filio sunt in linea agnationis nati ex filia & sic successiue sunt de linea cognationis & idē in linea transuersali uel collateralium: nā quidā agnati & hi de linea agnationis dici possunt quidam cognati & hi de linea cognationis. Modo ad propositum cum testatrix dixit propinquioribus ex linea patris sui Francisci de descendentibus opportet intelligi de tali linea quæ sit directa & sub qua incipiendo a stipite Franciscus pr dicti Gregorij continetur. stipes autē fuit ser Dñicus a quo descēdit Gregorius eius filius ex quo Grego. descendit Franci. ex quo Francis. descendit Greg. q nunc est testatus & Homobonum instituit. hic directo est linea directa patris Greg. Est & alia linea directa sub qua pater dicti Gregor. nō ptinet. s. linea quæ est dñe Trude. nā ex dicto stipite. s. ser Dñico descēdit alius filius uocatus Petrus: & ex Pe. d. Dardæ: ut patet exemplariter in hac figura quā i margine describo. linea ergo sub qua ptinet Fräci scus est diuersa a linea dñæ Dardæ & quia cuiuslibet linea incipit a limite: ut d. l. scemata. i. a stipite vñ deriuat sicut a limite ostij inchoant uiæ diuersæ per quas inter cellulas diuersas quæ sunt in domo. Cunq; ergo dña Quaiota testatrix dixerit propinquioribus ex linea patris sui descendentibus exclusit oēs lineas alias propinquorū non descendentium ex linea patris: aut uis intelligere de linea initiata in psona patris & sic defensiuè siue intelligas ex linea patris p̄ctiuè & subiūctiuè q̄ initiat in stipite s. in persona ser Dñici in qua dictus Fran. ptinet. Ex hoc infert q̄ cum dña Darda non sit de illa linea sed diuersa quæ cū uerbis a dicta testatrice platis non est aprehensa. nec huic ob. qd̄ ipsa est de illa agnatione: & sic saltē respectu agnationis pōt dici de linea Fran. quia rñdeo qd̄ agnatio ppriè nō habet lineā sed latissimo uocabulo: & sic impropriè dici possēt. uerba aūt dñt intelligi propriè & nō impropriè: ut s. de le. 3. l. nō aliter. & ff. de uer. sig. l. eū qui uecti. nec de tali linea curauit testatrix cū se retulit ad lineā substātiæ non qualitatis iō dixit ex linea p̄is non aūt dixit ex linea agnationis. fateor ergo bñ quod Franci. & dña Darda erāt agnati: sed diuersæ erant lineæ: quia Fran. de una & dña Darda de alia: & sic in agnatione psūt esse lineæ duę: ut est i casu nro. Similiter ex prædictis infert qd̄ cū dña Ioanna non sit de linea patris dicti Grego. puta Fran. sed alia puta Greg. dictæ do. Ioanne aui materni qd̄ ipsa non comprehendit in numero illorū quibus testatrix relinquit permisit & noluit. nec ob. qd̄ ipsa sit de linea trāsuersali: quia uerum ē ium ad ipsum Fran. qui cognoscit sed non sequit: ergo est de linea ipsius. Fran. cū linea ista transuersalis dimitat lineā per quā descēdatur ad ipsum Francis. & diuertatur Grego. in Francis. & successiue in Ioannam. Ex his modo clarè patet quæstionis nostræ solutio qd̄ cum tempore mortis dicti Greg. testatoris nullus fuit in rerum natura de propinquis illis in quos domina Quaiota testari permisit: & uoluit quod ipse Greg. in quemcunque alium potuit testari & ei bona sua dimittere & sic ualet institutio facta de Homobono & legatum factum de redditibus domus ad pias causas ualet & tenet. & ita concludo & hic sit finis huius consilij. Verū tamen licet hoc non sit necesse adijcī: tñ in ipsarum dominarum maiorem quietationē pōt probabiliter dici quod non hñt de quo conqueri. Nam domina Quaiota que permisit testari & bona sua dimitti propinquioribus suis solummodo &c. & non alijs non prouidit quid fiendum si alijs relinquebat: unde si Grego. non instituit illos propinquos quos testatrix permisit non fecit quod potuit & alios instituendo fecit quod non potuit ideo non tenet institutio. iuxta illud. quod potui nolui quod nolui adimplere nequiui. & & si institutio non tenet hæreditas deuoluitur ad uenientes ab intestato: ut l. j. C. de hære. insti. & l. si pater. C. de insti. & substit. sub condi. fact. & si ita est præfertur ab intestato ille Homobonus auunculus dicti Gregorij qui est ei cōiunctus in tertio gradu: cum domina Ioāna sit in quarto & domina Darda sit in quinto: & hoc de iure communi sed etiam de iure municipali: nam cum ista bona peruenerint ad dictum Gregorium ab eius matre Quaiota uult statutū regis positum sub rubrica de bonis defunctorum ab intestato uersi. & si quid. quod bona deueniant propinquioribus defuncti uel defunctæ unde illa prouenerint. Cum ergo Homobonus sit propinquior matris huius Gregorij unde bona prouenerunt ad istum Gregorium sequitur quod in his ex forma dicti statuti ei succederet ab intestato. unde mulieres iste non debent conqueri si Homobonus habet ex testamento id quod habiturus esset ab intestato cum in casu quo dictus Gregorius testetur i alios propinquos matter non disposuit quo ad illos propinquos quibus dimitti permisit bona uenire debeant. puto tamen testamentum tenere ut superius scripsi. Laus deo. Bartho. de saliceto legum doctor.

Questio

Questio super qua petitur cõsilium est talis. quedã societas dñi Ber. & sociorum armata manu & sinelcã inuasit & intrauit territorium ciuitatis senarũ intentione & aĩo depredãdi personas rebus suis & possessionibus dãna inferendi in dicto territorio existentibus cõburendi domos capiendi captiuos & animalia & ẽt permanendi in dicto territorio ad inferendũ dãna ut prædicitũ & boc erat eis facile quia de uictualibus abundantiã per uillã reperiebant & omnes Senenses non potuissent ipsis resistere cum dicta societas esset potentior & magis prouisa & mediata quam commune senarum quod de hoc facto & inuasione non præsenserat tali tempore quod potuisset prouidere & cũ armis resistere dictæ societati ut prædicitur existenti cõe bene uolẽs euitare dãna prædicta ne possessiones & domus destruerent ut prædicitũ uel impediretur agricultura cum dicta societate deuenit ad istam conuentionẽ & pacta quod nõ deberet domos comburere uel captiuos capere uel alia dãna inferre sed recedere de dicto territorio: & hac de cã dederunt dictæ societati nouem milia.xl. flor. cum hac intentione & animo quod homines & quecunque personæ posidẽtes bona in dicto comitatu pro rata soluere tenerent ꝙ alias cõe fuisset impotens ad soluendũ quãtitatem prædictam propter alia onera grauiora quotidie sibi imminentia. Qua cõuentione facta & receptis pecunijs a procuratoribus communis dicta societas iuxta dictam conuentionem recessit. Modo commune uolens diuidere dictum onus inter possessiones dicti comitatus uellet includere possessiones tam clericorum quam etiam laicorũ & aliter exemptorum: cum boc sit quod dicta redẽptio & pecuniæ solutio cesserit & conuersa fuerit in commodum omnium possessionũ quæ aliter destructæ fuissent & laboreria impedita ut prædictum est. Dubiũ est ergo an possessiones clericorum teneantur coferre & posit cõe prætendere clericos & possessiones eorum oẽs ad boc obligatos.

CONSIL. XCVI.

1 *Ecclesia & clerici an pro suis possessionibus teneantur soluere cum alijs ut eorum territorium rapinis non grauetur.*
2 *Vsurpans pecunias usibus pauperum deputatas homicida censetur.*
3 *Clerici non sunt collectis uexandi.*
4 *Clerici pro ciuitatis custodia uigilare tenentur.*
5 *Iustitia summa est patriam & infirmos ac debiles ab hostibus tueri.*
6 *Clericus ad quæ onera teneantur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † Super dicto dubio multa possunt iura allegari quod clerici conferre non teneantur. ecclesiæ.n.& bona ipsarum & clericorum uidẽ
tur immunes ab istis muneribus & omni exactione seculari: & boc de iure diuino & positiuo. & c. quãq̃. & ibi no. de cẽ. li. 6. de quo gene. xlij. & regũ. c. 7. igitur a muneribus & tributis eximunt res diuine & pauperũ usibus deputatẽ de immu. eccle. c. j. li. 6. & in c. fi. de ui. & ho. cle. C. de epis. & cler. l. 2. & C. de sa. san. eccle. l. placet. 23. q. ult. sancimus. xj. q. j. nouatum. & c. placet. de episc. & cler. aut. itẽ nulla cõitas.
2 † Qui.n. has uexationes inferunt siue pecunias pauperũ usibus deputatas usurpant & homicide & sacrilegi iudicant ut. c. ꝯquestus. de fo. comp. & c. nulli. fi. c. quicunq. & c. prædia. & c. quis abstulit. 12. q. 2. Itẽ certo & limitato casu clerici ad bas collationes & onera sunt astricti & tũc nõ coactẽ. ut c. non minus. & c. aduersus. de immu. eccle. cum ergo istæ exactiones & collationes sint prohibitæ nisi ubi reperiant concessæ qd̃ non est sanctorum petrum decreto superstitiosis non est adinuentionibus præsumendũ. 2. q. 5. ꝯsuluisti. & de transl. inter corporalia. §. sed neq;. Contra.n. tot iura diuina & humana tam præclara & indubitata testimonia non vr̃ licitũ dicere & calumnias motu proprio distinguendo colligere ut. x. di. c. noli frater. In ꝑrium quod saluo saniori iudicio uerum credo. faciũt rõnes & iura nec minus rationes efficaciter cõcludentes sunt considerandæ
quam cortices uerborum imo magis intentioni quã uerbis deseruire debemus ut. j. q. j. marchion & basilides. & c. præterea. de uer. sig. ubi est. o. eadem ratio & penitus omnimoda similitudo non dr̃ lex extendi sed casus ille sub eiusdem dispõne includi: ut no. glo. in c. j. de tem. or. lib. 6. & l. nomi-
3 nis. §. uerbũ ex legib. ff. de uer. sig. † Ad propositum igitur iura prædicta uolunt quod clerici a laicis collectis & talijs non uexentur nisi qñ est tanta necessitas quod laicorum facultates commodæ non sufficiunt ad onera supportanda. ut d. c. non minus. uer. epi &c. de immu. eccle. hanc necessitatem subsistere euidenter dicitũ apparere propter onera quotidiẽ emergentia in cõi. pro boc facit præal. l. placet. C. de sacros. eccle. canonizata. 16. q. j. ibi postremo. nihil præter canonicam illationẽ quã repentinæ necessitatis sarcina repentina poposcerit eius functionibus ascribat &c. ubi igitũ occurrit repentina necessitas sicut alij obligantũ: ut ibi nulla magis dici potuit repentina quã ista propter narrata in the-
4 mate. † Item clerici tenentũ uigilare pro custodia ciuitatis & tuitiõe. ut c. peruenit. de immu. eccl. licitũ est ẽt hac de cã ecclesias incastellare pro tuitione infidelium ut not. Inno.
5 & Io. an in c. cum ecclesia. eo. ti. † Item nulla maior iustitia quã defendere patriam infirmos debiles a prædonibus siue hostibus ut. 23. q. 3. fortitudo. & c. si quis. & c. non inferenda eadem cã & qõne & hac rõne pro pace et quiete in qua teneri et defensari ecclesiæ debent tributũ imperatoribus persoluendum est. 33. q. 8. c. tributum. et eadem cã et. q. c. si nulla. facile. n. sui nominis uenia sperat ubi multorum salus & incolumitas procurantũ. ut l. prouinciarũ. C. de ferijs si ex hac igitũ pecuniæ solutione liberata est a prædonibus patria debiles et infirmi et quies procurata. et boc onus alijs consideratis nõ possunt laici commode supportare, magna æquitas suadet ut clerici teneantũ. Item ad hoc præcipue facultates ecclesiæ deputatæ sunt et clerici obligantũ. s. ut oppressos et captiuos redimant. ut c. sacro. et c. sicut. 12. q. 2. et c. aurum. et c. gloria episcopi ea cã. et q. Clarum est aũt hac solutionem pecuniæ fuisse cãm redemptionis multorum quietis et salutis patriæ. non igitũ moleste ferant ecclesiæ si ad collationem uocantur eius ad quod principaliter tenerentũ: ut ex prædictis iuribus euidenter apparet. meliusq; fuit ante tempus occurrere componendo quã post cãm uulneratam remedium querere: ut C. de tẽpo. in integ. resti. l. fi. et prædicta concludunt quod ecclesia teneatũ ad ꝯtributionem cũ cõi. Item quod etiam iure proprio et æquitate naturali ẽt ostenditũ. constat. n. et negari non põt ecclesias hmõi solutione pecuniæ in suis possessionibus et animalibus et colonis euitasse dispendia uerisimiliter infligen-
6 da sicut in rebus et possessionibus laicorum. † sed naturæ cõsonum est illos non recusare onera qui rerum commoda complectuntur: ut io cle. j. de censi. et ff. de re iu. l. sm naturam. dignum est ẽt ut qui similem cum alijs uitam suscipiũt similem sentiant in legibus disciplinam: ut c. recolentes. de sta. mo. et c. quod oẽs de re. iu. lib. 6. et de temp. or. c. si archiepiscopus. § fi. cessit. n. prædicta solutiones pecuniæ pro tuitione omnium possessionum animalium ecclesiarum & laboratorũ. & sic potuit dici onus reale qd̃ quidẽ onus sẽper est proportionabiliter diuidendũ nullo priuilegio suffragante. de sta. mo. in singulis. §. j. ad. l. rhodi. de iactu. l. 2. §. cũ in eadẽ. C. si ꝯ ius uel uti. pub. l. fi. ciuilia nempe munera pro mõ fortunarum sunt ab oĩbus subeunda quo facilius publicis obsequijs pareatũ. C. de impe. mune. l. ciuilia. & l. fi. lib. x. in publicis functionibus persoluendis æqua debet esse inspectio ut priuilegiũ ꝯ boc impetratũ nullius sit momenti. C. de uec. & con. l. sumi. & l. si quicunq; facit. C. de mune. patri. l. qui in immunitate. & de iure immuni. per totum. ubi. n. ex eo quod geritũ clericis commodũ applicatur tenentũ ad collationem ut patet in refectione & constructione pontium & uiarum ut l. ad instructionẽ. C. de sac. san. ec. facit. xj. q. j. magnum. & c. si tributum. ubi. n. munera respiciant pietatem & tuitionem miserabilium personarũ ad ipsa subeunda tenentũ possessiones ecclesiæ ubi mãsus & spiritualia ut no. Io. in c. non minus. de immu. eccle. facit de cẽsibus. c. cũ apostolus. §. iubemus. negare quidẽ nõ põt
ecclesia

ecclesia suum negotiũ gestũ fuisse utiliter sicut aliorũ laicorum quos cõe cogit pro rata soluere quia est eorũ utilitas procurata ut per supradicta apparet. Ex quibus omnibus patet quod rebus sic se habentibus ut.s̃.in facto proponitur ecclesiæ pro rata ad collationem tenentur & obligatẽ sunt sicut alij laici ut superius est ostẽsum.ita consuluit dominus Ant. saluo tamen consilio cuiuslibet melius sentientis & iudicio canonistarum.do.Pe.de Anch.

CONSIL. XCVII.

1 *Reus non comparens an habeatur pro contumace actore eius contumaciam non accusante.*
2 *Statuta ut iacent sine interpretatione sunt intelligenda.*
3 *Sententia iuris penetrabilior est hominis sententia.*
4 *Contumacia compensatur cum contumacia.*
5 *Iura absentibus & contumacibus non fauent.*
6 *Sententia pro absente lata non ualet.*
7 *Actori in termino non comparenti tanquam iudicis autoritatem spernenti denegatur audientia.*
8 *Iudex quando supplere possit partibus absentibus.*
9 *Statuta formam citandi tradentia que & quot sint.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † In questione quæ uertitur inter fratrẽ Ambrosium syndicũ & procuratorẽ capituli hospitalis sanctę Marię de Misericordia ex una parte agentem & Bertoldũ & mattheũ Ioannis ex altera. hoc solum in dubium reuocať an prædicti.G.& m.in termino statuto non cõparentes sint contumaces ita quod statutũ quod loquiť de executione instrumentorũ guarentigiæ possit ꝯ ipsos tanq̃ contumaces exequi quo ad capturã & missionẽ in possessionẽ & alia quę in dicto statuto plenius continenť. Quod aũt debeant contumaces censeri allegať statutũ sub rub.de guaren. & primo qualiter mandeť executioni &c. Caueť.n.ibidẽ ꝙ non cõparens in termino p̄fixo habeať pro contumace & legitimè exbannito quo ad ꝑsonalẽ capturã & missionẽ in possessionẽ. Cum ergo isti in termino citationis non cõparuerint debent haberi ꝓ ꝯtumacibus:ut ibidẽ caueť. Nõ ob.si dicať ꝙ similiter syndicus hospitalis non cõparuit & sic ꝯtumacia cũ contumacia cõpensatur. nã statutũ ipso iure constituit reũ non comparentem contumacẽ & legitimè exbannitum. ergo alterius partis factum in ꝯtumacia incusanda nõ exigeť ex eo maximè: quia ſm dictũ statutũ procediť in aliũ instrumẽtorũ executione simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicij. per quæ uerba omnis solennitas iuris positiui intelligiť relaxata.iuxta no.per Bar.in extrau.ad repri.& in c.sæpe. de uerb.si.in cle.& hæ rõnes in effectu pro parte hospitalis in
2 ducunť quæ p̃nt iuribus ẽt optimis confirmari. † Et primo statuta debent intelligi simpliciter prout iacent & interpretationem non recipiunt.iuxta no.io l.oẽs populi.ff.de iu.& iu.per. doc. si ergo de actoris cõparitione & contumacẽ incusatione ad contumaciæ existenciã nihil in statuto caueť, non debemus solennitatẽ statuti extendere & sibi alias cumulare quæ a iure exiguň ꝯ mentem statuti & uerba nihil operarent ꝯ.l.j.in fi.ad muni.& l.si qñ.de le.j.fi.n. uoluisset actorem ꝯparere & contumaciã incusare facile fuisset exprimere ꝙ cũ non fecerit pro omisso habendũ est:ut l.quicquid astringendæ.de uer. ob.& c. ad audientiã ex̃.de deci. Secundo probať ex uerbis statuti ipso facto contumaciã inducentis quod factum hominis nõ requirit sed statim ꝑducit effectum suum sine ministerio hominis.hinc dicit Inno.
3 † quod penetrabilius est s̃nia iuris quã hominis in c. præterea requisisti.de appe.ad quod optimè.l. si post mortem. in prin.uer.tunc.n.ff.de lega.j.& l.iul. de cond.& dẽ.& l.liber homo.§.titius.ff.de hære.insti.ubi acquisitio legalis quæ nõ exigit factum hominis ẽt ignorantem contingit ut in hærede necessario & suo necessario dicimus & in multis partibus iuris habeť pro commoda quæ ex legibus deferuntur acquirunť absentibus & ignorantibus. de quo plenè in. c. quia cunctis.de conces.præben.in 6.& ibi per Innocen. Itẽ probať certus terminus per statutum reo citato præfigiť .s. trium dierũ ad cõparendum alias pœnam patiť de quo ibi iura uolunt ꝙ ibi terminus præfigiť a lege & addit pœnam sine alio facto partis conueniens in pœnã incidit quia lex pro hoie interpellat.ut l.2.C.de iur.emp.& de loca. c. potuit.superuacuis.n.cautionibus & cautelis uti nõ debemus ut l.stipulatio.§.diuersum.ff.ut in pos.l.superuacuũ vř actoris p̃ñtiã expectari cũ statutũ ante citat.de reo fiendã necessitet ipsum debiti liquidi & guarentigie instr̃m & eius executionem postulare. Quarto ad idem ista solennitas quod actor compareat & rei contumaciam incuset vř a iure ciuili inducta.ut l.properandũ.§.& si quidem. C.de iud.ubi cõtumacia incusante &c.uer.de doc.postea hac practicam assumpserunt sed ut dictum est in casibus ubi sine figura iudicij procederetur iuris positiui solennitas non attendiť per no.in locis.s̃.alle. Quinto pro hac parte vř.gloss. ordi.in l. postq̃ liti. C. de pac.ubi renunciatio expressa non requirit partis præsentiam imo absenti & ignoranti renũciationes litis factæ in iudicio cõmode applicantur ꝯquerenti.vř.n. reus non comparendo tacitè liti renũciare postq̃ comparere potuit & nõ facit. sicut ille cui præfixus est terminus ad deliberandum uenit adire hæreditatem uel non. nam contumacia io non r̃ndendo operatur aditionem uel repudiationem ut magis põt esse sibi damnosum: ut l. quandiu. de acqui.hære. & ibi no. Sexto & ultimo pro hac parte vř casus in c.cupientes.§.quod si per xx.dies.extra de elec. li. 6. ubi præfigitur electo.i.ei qui se opposuit terminus ad comparendum & ibi dicitur quod si electus in termino non cõperuit omni suo iure priuatur ẽt si eius aduersarius non cõparuit dicit gl.quæ est rõ quod aduersario non comparente patitur istam pœnam.dicit ex eo quia ẽt in eius absentia procedi poterit sicut esset in casu nostro. Item ex eo quòd s̃nia canonis ipso iure punit non comparentes sine ministerio hominis quæ ratio similiter in casu nostro uendicat sibi locum. Ex quibus omnibus inferendum vř ꝙ prædicti citati qui in termino non comparuerunt debeant dici contumaces non obstante ꝙ actor in prædicto termino non uenerit rationibus antedictis. In ꝯtrium arguitur & ꝓbať ex
4 infrascriptis rõnibus. † Et primo ꝙ ex cõi regula supradicta ꝙ contumacia cum contumacia cõpensať & actor non cõparens non põt reo ꝯtumaciam imputare sicut ẽt si non uenissent die statutaria & iudex fuisset impeditus: ut. ff. si quis in ius uo.non ie.l.s.in fi. & de ar. l. arbiter & si literis ubi si iudex fuit impeditus pars in termino non comperẽs non censeť contumax multomagis si actor non comparuit & hoc tenet Inn.s.ꝙ cõparere actor debet licẽtiatus recedere & contumaciã incusare: ut c. calumniã. de pœnis. & Bar.ĩ l.si finita. §.Iulianus.in 2.col.de dam.infe.trãsacto.n. die ad comparendũ præfixo solutum fuit iudicium quo ad ambas partes & sine noua citatione non debuit iudex procedere ad missionem in possessionem ut.c.significante. ex̃. de app.& l.& post edictum.ff.de iudi.hoc ẽt no.Io.an.in c. actor de do.& cont.li.6.super uerbo uenienti spreuit quidem actor fauorem statuti non comparendo ergo nec debet eius auxilio uti.in aut.ut li.ma.& auie.§.quia uero.& l. fi.§.si uero uel postq̃.C de iure del. Secundo est aduertẽdũ ꝙ id ꝙ in primo articulo.s̃.in ꝯtrium dictum est. s. ꝙ statutum nõ requirit nisi citationem ſm formã quã tradidit & de actoris ꝯparitione ĩ termino & ꝯtumacię accusatiõe nihil dicit. An ergo hoc ĩ statuto itelligere debeam⁹ ẽ recurrẽdũ ad no.per Bar.in l.oẽs populi.de ius.& iur.ubi de interꝑtatione correctiua restrictiua expositiua extensiua interꝑtatio in casu nr̃o. Vel põt dici restrictiua quia statutũ quod habet reũ nõ cõparentẽ ꝓ ꝯtumace restringo ad casũ quo actor cõparuit & non alite. Vel põt dici extensiua solennitatis quia ubi statutum exigit tantumõ nõ comparitionem in termino ego extendo quod debeat etiam contumacia incusari si illa interpretatio dici debet restrictiua fieri debet in casu nostro. fieri enim debet secundum eius theoricam ibi in duobus casibus. Primo ne quis damnum indebite patiatur.aut ne ab aliquo ad lucrum indebite perueniatur ut l.adi-

ut l.adigere.§.quamuis.de iure pa.& l.2. de noxa.ubi statu
tum quod peruenit simpliciter animal dans damnũ nõ iu
relligitur auferre.l.beneficium.quod animal non possit da
ri pro noxa. idem est si ita dicat interpretatio extensiua qa
ista extensio est passiua non actiua.hoc est quia lege astabũ
tur ad statutum in casu quo contumacibus loquat ut contu
rumax dicaĩ ille qui a iure ꝯtumax est cẽsendus. facit quod
no.in l.fin. §.in computatione. C. de iure deli.ubi no. glo.
quod si statuto cauetur quod hæres non potest uenire ꝯ fa-
ctum defuncti intelligit ubi hæres facit inuentarium. de in
commodo siue damno eius uitando nõ comparente igitur
actore in termino pro illa citatione est edictum circundu-
ctum nec debet reus contumax reputari secundum iura er-
go & statutum sic intelligere debemus ut ex prædictis ap-
5 paret. † Tertio aduertendum quod iura in iudicijs absen-
6 tibus in contumacibus non subueniunt. † hinc est quod sen
tentia pro absente lata non tenet ut l.furioso. & ibi not.ff.
de re iu.iura enim in acquisitione fienda in iudicijs conside
rant interesse litigantium sicut in omnibus actibus ut l. sti-
pulatio illa.§.alteri.de uerb.obl. sed si actor non comparet
sua non interest reum non cõparuisse. & hac de causa reus
non dicitur contumax.ut d.l.2.in fi. si quis in ius uoca. non
ie.Non ob.no. in l. postquam liti.quia loquitur ibi quando
reus uel actor comparuit & liti cessit corã iudice ita quod
iudex gessit in animo absenti querere ex tali renunciatio-
ne.ubi autem nullus litigantium comparuit non possumus
dicere quod iudex habuit animum acquirendi actori ius
petendi immissionem & sic non queritur ut not. elegan-
ter.Cy.in aut.sacramenta.C.si aduer.uen.facit quod no. in
aut.generaliter.C.de epis.& cle.& l. eum pro quo ff. de in
ius uocan Non ob.si dicatur quod querat sibi lex ciui.statu
tum.& sic factum hominis non requiritur ut in iuribus alle
gatis in secundo arg. contrario quia illud uerum ubi est in-
tentio iuris extra iudicium quod ius afferre sine alterius in
iuria.quod est præsumendum: ut l.j.§. merito.& §. si quis a
prin.ff.ne quid in lo. pu. ubi uero tradit ordinem proceden
di in iudicio non vř uelle querere negligẽti.i. non compa-
renti q̃a licet reũ ꝯtumacẽ acrius puniat q̃ ius cõe nõ tñ ex
parte actoris intelligiť relaxasse iuris solenitatẽ que ẽ ut in
termino deputato cõparet. quo ad eum. n. nihil in statuto
cauet.ergo tanq̃ casus omissus iuris communis dispositio-
7 ni relinquiť ut l.si uero.§.uiro.ff.sol. ma. † & est illa subti-
lis consideratio.actor.enim non comparens in termino ui-
detur spernere iudicis autoritatem & sic sibi debet audien
tia denegari:ut l.sed si per prætorẽ.ff.ex qui.cau.ma.& hoc
etiam modo uidentur intelligenda iura quæ dicunt quod
dies apposita a l.pro homine interpellat:ut d.l.2.§.alt.quia
intelliguntur extra iudicium. & ibi aduersarius ex parte
sua non debet aliud explicare sed in iudicijs actor debet
esse sollicitus plus q̃ reus.& hinc diciť quod maior est con
8 tumacia actoris q̃ rei: ut c.j.de do.& cont.lib.6. † Quarto
aduertẽdũ quod in ciuilibus utraque parte comparente iu
dex non potest supplere de facto una absente altera præsẽ
te potest sed utraque absente non uidetur dubiũ quod non
possit unde etiam in casibus ubi sine figura iudicij proce-
ditur iura exigunt præsentiam partium: ut patet per totam
istam cle.sæpe.de uer.sig.& plenè de hoc no. in l. 4.§. hoc
autem iudicium. de dam. infe. per Bart. sed in casu nostro
nulla partium fuit præsens in termino. Item plus clarum vř
iudex in termino nihil suppleuit nec apparet quod in ter-
mino deputato sederit pro tribunali. ridiculum ergo uide-
tur dicere quod ubi non apparet quod iudex sederit pro tri
bunali uel nihil legerit & actor nõ comparuit reus debeat
reputari ꝯtumax contra d.l.2.in fi.si quis in ius uo. non ier.
l.arbiter si literis.& per Bar.in d.§.iulianus.& Io. an. in d.
c.actor.& Inno. in c. calumniam a quorum doctrina rece-
dere non uidetur tutum. & per hoc uidetur tolli obiectio
de.c.cupientes.§.quod si per.xx.de ele. lib.6. nam ibi loqui
tur in causa electionis ubi duplici ratione partis præsen-
tia non curatur prima quod iudex potest & debet supplere
de facto. & quia potest in causa ꝓcedi parte absente ut ibi
dicit gloss.c.cum nobis olim.de elec.idem esset in causa in
quisitionis uel accusationis ubi de præsentia accusationis
non est curandum:ut no. Innocentius in capi. cum clamor
extra de testi.& in disputatione domini Barto. quæ incipit
quod iudex maleficiorũ &c.nõ sic reperitur posse de facto
supplere de causis ubi sine figura iudicij non quo ad acta
causæ potestatem habet per illam cle.sæpe.& ibi no.Et hãc
partem.s. quod Bertoldus & Matheus non sint contuma-
ces teneo pro ueritate nec missio in possessionem uigo-
re dictæ assertæ contumaciæ teneat contra ipsos sed debeat
reuocari.Pro cuius ueritate & maiori eius inuestigatione
ad uerba statuti super quo se fundat hospitale de instrumen
tis guarentigie est diligentius aduertendum & ad illa quæ
statutum requirit ut remedia ibi posita locum habeant quo
ad formam citationis requiritur declaratio diei uel horæ
comparitionis quod in illa citatione non fuit. Secundo re-
quiritur quod aliqualiter constet de debito propter instru
mentum guarentigie. Item uidetur loqui de debito pecu-
niario & infra subdit contineas quantitatis. Item quod uer
bum pecuniario &c. referatur uel ad pecuniam numeratã
uel ad res quæ consistunt in pondere numero uel mensura.
& hoc modo accipiunt in ultima uoluntate quæ est res fa-
uorabilis ut.l.talis scriptura.ff.de legi.j.& l. in testamentis.
de reg.iur. multomagis strictè in statutis debemus assume
re quantũ exorbitant a iure communi quo ad ordinationẽ
procedendi.ut l. constitutionibus ad municip. In casu igi-
tur quæstionis nostræ omissa fuit forma citationis de debi
to non apparuit iudici per instrumentum sed per simplex
iuramentum actori delatum propter assertam contumaciã
& sic non seruatis solennitatibus statuti non debet dici cõ-
tumax nisi abusiuè: ut l.4.§. condemnatum. ff. de reg. facit.
l.cum hi.§.prætor.ff.de transa.& si dicatur imo forma cita-
tionis fuit seruata quia commissum fuit nuntio ut citaret
9 secundum formam statuti sic retulit se citasse: † Dico quod
duo sunt statuta formam citandi tradentia.unum quod in
cipit nulla requisitio fiat & illud est generale in quolibet
debito alterum incipit si agatur &c. est spãlis forma in in-
strumentis guarentigie. unde commissio iudicis & relatio
nuncij sunt obscure & clare quia non est certum an citaue
rit secundum formam generalis statuti an speciali & sic
citatio nulla ut not. Bartolus. in leg. aut qui aliter. §.j.ff.
quod ui aut clam. item ut dixit hic non fuit liquidum de de
bito per instrumentum sed tantum modo per iuramentum
ergo cessat contumacia & missio in possessionem quas de-
bet procedere declaratio debiti per instrumẽtum ibi dum
dicit dummodo constet de debito &c. Et si dicatur sufficit
quo ad missionem in possessione declaratio debiti per iu-
ramentum ut no. in authen.ei qui iurat.& l.cum proponas.
de bo.au.iud.pos. fateor si tu infers de iure communi sed
in casu nostro fundas te in statuto quia dices non curandũ
de incusatione contumaciæ dicit procedendum sine figu-
ra iudicij.ex quocunque igitur capite uitatis tu actor in so
lennibus defecisti & maximè non uidetur in casu statuti
sufficere iuramentum quia affert plenum præiudicium.sci-
licet carcerationis & debiti satisfactionis sed iure ciuili
ideo sufficit quia facili reuocatur: ut d.aut.ei qui. Item ad-
uertendum quia de instrumento comprehẽsum est factum
scilicet subire defensam. Item fuisse contumacẽ in non de-
fendendo & debet fieri fides iudici quod lis fuerit mota
ut possit præcipere quod defendat sed ea istis capitibus
non fuit facta missio nec iudici facta fides de litis motione
ergo facta immissio uigore eius quod non debetur ex in-
strumento igitur missio & cõtumacia nulla:ut ff.ne uis fiat
ei.l.j.§.hæc uerba.& l. cum uero. §. subuentum. de fideico.
liber. Ex quibus omnibus concludendum uidetur quod iu
dex tenutam datam debeat reuocare contrario imperio
nec procedere contra dictos bertoldum & Mattheum tan-
quam contra contumaces nec facere ipsos capi cum in ue-
ritate contumaces dici non debeant:ut. supra plenissime
est ostensum. & ita de iure dico & consulo ego Petrus de
Ancha.saluo iudicio cuiuscunque melius sentientis & præ
cipue excellentissimi legum doc.domini.H. collaterali do
mini Potestatis senensis.

CONSIL. XCVIII.

1 *Exceptio usuraria quando possit contra laudi executionem opponi.*
2 *Quæstio seu causa spiritualis coram laico iure terminari non debet.*
3 *Exceptio sapiens spiritualitatem coram arbitratore agitari potest.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirg
nis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amen.
1 † Istam quæstionem dubiam facit.d.c. con-
tingit quod tamen loquitur in arbitrio cuius
discussio est reducta ad instar iudicij.ut ff.de
arbi.l.j.quæstio nostra loquitur in arbitratore cuius diffini
tio pro transactione habetur . ut in authenti. ut diffe. iudi.
post princi.& quod no.Innocen.in c.quintauallis.de iure-
iuran. hanc uiam.f. cognoscendi de plano de re spirituali
uidetur laicis interdicta:ut capi. decernimus. de iudi.& c.
cum laicis.de rebus eccle.non alienan.& capi. ecclesia san
ctæ Mariæ de consti. cum simi.generale ergo compromis-
sum de quæstionibus coram episcopo ptãte & quocunque
alio pendentibus nõ uidetur includere nec extendi ad cau-
sam specialem coram episcopo tunc pendente quia non de
bet includere generale compromissum & laudum de quo
expsse non potuisset cognoscere arbitrator ut sic prius fiat
discussio de personis q̃ de effectu:ut.l.si queramus.ff. de te
sta.& l. quidam referunt. de iure codi. Ex quibus breuiter
minus subtiliter intuenti ur̃ dictum titium posse dictam
exceptionem opponere . & ur̃ istud oppositum prosequi &
per eius obiectum executionem sententiæ impdire quia est
præiudicialis ut est casus in c.tuam.de or.cogni. & c. lator.
qui fil.sint legi.Cõtrarium de iure sentio. & primo præsup
posito quod ista exceptio in forma infra proposita ut dici
tur sapiat spiritualitatem sicut non sapit.ĩ.dicam.tñ coram
2 eo opponere nequiuit. † Constat.n.quod licet coram laico
coram quo uertitur cognosci quæstio spiritualis nõ debeat.
ut d.c.tuam. & c.lator.tamen mente dictorum iurium &
similiũ ur̃ quod coram iudice laico allegari debeat & op-
ponitur . probant ista capitula & alia quæ loquunt de hac
materia & ratio est quia est exceptio perẽptoria perimens
negocium principale & intentionẽ agentis ut d.c. tuã. hoc
ergo pro uero præposito si debitum quod descendit ex sen
tentia arbitramentali dicaĩ habuisse originem ex cã usu-
raria debebat coram arbitratoribus tunc opponi. non aũt
post sex ann. ut dicit in themate. quantum igiĩ ad effectum
irreuocabiliter sicut post sententiam est præclusa uia exce
ptionibus peremptoris. ut C.sniam re.non pos.l.perẽpto-
rias. c. suborta de re iudi. ita post laudum est præclusa uia
exceptionibus quę habent eius effectum impedire.nã licet
arbitrator de tali exceptione spirituali forte cognoscere
non potuisset audire tñ eã & recipere debuisset. & per ãns
coram eo allegari debuit & deduci & quod in hoc sit ãpe
tens iudex secularis. tenet doct. meus dominus Bald. in l.
3 quoties. C. de iudi. † Præterea coram arbitratore deduce-
re & probare exceptionẽ quæ sapiat spiritualitatem nõ ur̃
prohibitũ sed concessum de iure.nam qñ non per medium
disceptationis de tali quæstione spirituali est contentio in
ter partes põt nedũ arbitrator sed iudex laicus de ipsa co-
gnoscere.ut no.in Spec.in ti.de reconuentione.§. nunc di-
camus.uer.sed nunquid.& hinc est quod super probatione
legitimitatis fiunt articuli & positiones coram iudice secu
lari & ualet super eis confessio quod non esset si non pos-
set cognoscere dicto modo de plano:ut c.at si clerici.de iu
di. sed ita est in ãposito quia arbitrator & amicabilis ãpo-
sitor cognoscit de plano & sine figura iudicij . & maximè
in casu nr̃o in quo istia latissimè in cognoscendo & termi-
nando arbitrium datum fuit debuit ergo iste titius istã ex-
ceptionem deducere & probare sic amicabiliter non per
modum disceptationis coram eis qđ potuit ut prædixi . ut
no.do.meus in l.titia.ff.sol. matri. Præterea aduertendum
quod ista exceptio in forma quæ dicitur in themate propo
sita & deducta nullam sapit spiritualitatem secundum do-
ctrinam.Barto.quam tradidit in præalle.l.titia. sol. matri.
dicit. n. qđ aut est ãtentio quia dr̃ instr̃m factum de duplo
in fraudem usurarũ,tunc quid est facti & non quid spiritua
le.põt cognosci per iudicẽ secularẽ.sed si non esset conten
tio de facto sed de certo facto dubitareĩ utrum esset usura
uel nõ:ut in casibus.c.nauiganti.& c.in ciuitate.de usu. tũc
debemus recurrere ad epm̃.& ita ẽt clare not. in d. l. quo-
ties.C.de iudi.cum ergo iste titius hanc questionem ã ãctũ
societatis taliter referat quod nullã spiritualitatẽ includat
sed aliter dicat actũ quam scriptum. & sic simulatũ necessa
rio concludendũ ur̃ quod potuerit de ipa cognoscere arbi
trator & inclusa ur̃ talis qõ sub uerbis generalibus cõpro-
missi.ergo tunc deduci discuti & probari debuit.& nõ ho-
die super hoc ã laudũ qõ refricari per præalleg.iur. Vltimo
ẽt considerandum est quod uerba compromissi & thema-
tis sonant quod tempore compromissi qõ super dicta ex-
ceptione usuraria pẽdebat in curia episcopi & non in alia
inter partes.Præsupposito igiĩ qđ tanq̃ in spũali nõ ualuis-
set ãpromissum : tñ propter iuramẽtũ titij qui promisit nõ
uenire ã laudum nõ ur̃ qđ possit prætextu laudi infringe-
re non petita saltẽ relaxatione:ut.c.debitores de iureiu.Et
est subtiliter aduertendũ quod licet ibi sit relaxatio conce
denda non ita isto casu . ibi. n. apparebit ãmisio de usuris
soluendis.Non mirum ergo si illicito ãctu se oculis exhibẽ
te relaxatio concedaĩ. in casu nostro queriĩ de remissione
dubie qõnis licet spũalis. unde sicut remittendo usuras usu
rario sponte sibi præiudicet:ut no.Arch.in c.2. de usu. lib.
6.super uerbo satisfactũ.& Host. in summa de usur. §. qua
pœna.uer.quid si fenerator.& uer.dicendũ est igiĩ.ita que-
stionem illam pendentẽ in compromisso deducendo non
ur̃ sibi præiudicasse. & talis deductio debet operari tacitã
renunciationem litis pendentis coram epõ & transactum
quodammodo super ea per ãns tanta temporia taciturnita
te roboratum.& cum laudum sit transactio quædã ut præ-
alle.aut.ut dif.iudi. post prin. sicut transigendo cum iura-
mento super usuris fuisset sibi prçiudiciũ generatũ.ita simi
liter est dicendũ propter dictũ laudũ nõ posse de cetero ad
dictã exceptionẽ habere regressum rationibus supradictis.

Christi nomine inuocato omniũq; ciuium supernorum
super themate suprascripto assentio conclusioni factæ per
suprascriptum profundissimè sanctitatis uirum . d.Pe. de
Anch.iuris utriusq; doctorẽ uidelicet quod dictus titius di
ctam sententiam executioni mandatum propter dictas ex
ceptiones non põt impedire etiam ex motiuis & per eum
tactis & alijs .hanc subscriptionem ego Gaspar.&c.

CONSIL. XCIX.

1 *Admissum & præsentatus ad unam scientiam quando possit ad aliam admitti & nu.5.*
2 *Fraudibus obuiari debet.*
3 *Exclusus una uia quando ex nouo titulo possit ad eandem admitti.*
4 *Inducie deliberatorie ad quod concedantur.*

GREGIE ac uenerabilis dñe, dñe rector
1 † quod semel admissus ad unam scientiam &
præsentatus ad ipsam per unum ex pluribus
ad hoc potestatem habentibus possit ab alio
similem potestatem habente ad aliam scien-
tiam præsentari multa possent pro hac parte allegari : quia
tamen multum posset frandari intentio fundatoris dicti
collegij qui noluit quod semel admissus ad alteram dicta-
rum scientiarum alteram audire possit nec aliqualiter se
transferre.non auderem indistinctè hoc consulere . nam si
sunt octo potestatem habentes anno uno posset quilibet
nouam scientiam audire renunciando præsentationi unius
& nouam præsentationem annuatim a quolibet procuran-
do & sic esset constitutio sibi ludibrio. contra. c. commis-
sa de elec lib. 6. & l.fin. §. ubi autem puerilis . C.de bonis.
2 quæ libe. † talibus enim fraudibus occurrendum est & re
stringenda potestas est potius quam laxanda ut.cap. quan-
to. de diuor. Preterea prouisio fundatoris arctat istum re-
ceptum

ceptum quod eligat & disponat se unam scientiam andire & ut sic dixerim nnn uagari. qñ aût constitutio ad talẽ constitutionem arctat & constringit per electionem unius uiç ab alia est exclusus nt.c.j.de pos.præla.& c.ut quis duas.de
3 elec.li.6. † exclnsio aût illa debet intelligi perpetua nec exclusus facto suo ab una uia debet ẽt ex nouo ti. ad eundem admitti ut est casus in c. cõmissa nec vř renũciasse q statim est reassumptus & fraus præsumitur ex tpis breuitate: ut c. officij.de elec.& l.j.§.uersum.ff.de in rem uerso.Inhabilitas namq; ɔ̃cta ad aliam scientiam per auditionem alterius nõ purgat permutationem tituli sicut nec obligatio personalis iam ꝯcta tollit licet prælatus qui post renunciationem iterum assumat ut sentiunt doc.in c.nisi essent.de præbe.In illo tñ de quo quærit credo de iure posse defendi qđ possit aliam audire nam præsupponit in puncto quod sex mensibus tantummodo audit unã scientiã & nunc nouiter ꝓsentatus uult audire aliam ex eo uř posse quod propter breuitatem tpis illam scientiam non vř audiuisse non vř uenisse qui non stetit:ut c. j. de ind. nam & alibi habemus qđ in illa uocatione &c.lxx.di.sanctorum.& tñ semel uocatus & ad religionem receptus põt egredi.ɉ.annum:ut c.ad aposto
4 licam.de reg. † Iura.n.inducias deliberatorias ut quis magis & deliberato aĩo actum gerat de facili concedunt: ut c. j.de dila.nec præsumendum est fundatorem collegij noluisse tempus istud ad deliberandum auferre postq̃ iura parum informata indulgent de facili & maturitas præcipitatio consilij ex quo ex tempore estimat ut. c. tam ex literis. de resti.in inte.& c.ponderet.l.di.iura ẽt præsentiã & reuocationem semper.ɉ.breue tps admittũt maximè si ius illius cum qno negotium geriť non sit factum deterius:ut c.si q s.
5 2.q.6.& l.si post tres. ff. si quis cau. † Et si tu dicas constitutio dicit quod a principio admissus ad unam scientiã nõ possit uariare tunc aût illud uerbũ a principio ius extendit post sex menses ꝯ̃ propriam uerbi significationẽ.nam principium tpis intelligitur prima dies:ut l.j.§.estatem. & §.sequit.ff.de aqua quoti. & esti. Ad hoc dico quod in re annis pluribus duratura non debemus summere principium ita strictè pro prima die sed principium octo annorũ põt bene censeri semestre & forte plus iuxta doc. Bar. qui de intellectu istius uocabuli principium eleganter loquitur in l. 2 ff.de fur.Ex cuius theorica concludo quod satis dicitur a principio qui. ɉ. sex menses ad aliam scientiam plenius informatus accedit.& ita credo de iure posse defendi admixta etiam æquitate non stricta saluo iudicio cuiuscunq; melius sentiẽtis ut accedat quod legitur & no. in l. claudius. ff.qui po.in pig.hab.1383.die 12.Decembris.

CONSIL. C

1 *Statutum dicens stari denunciationi cum sacramento conductoris iuri communi derogat.*
2 *Denunciator qualis esse debeat.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amen. Plures ex prædictis concernunt personam denunciantem & quædã aliæ sen-
1 tentiam indicis. † De ipsarum igitur efficacia nideamus ad quorum euidentiam præmittendnm est quod statutum in q̃tum uult stari dictæ denunciationi cum sacramento conductoris multũ detrahit iuri cõi quod exigit in criminibus probationes luce meridiana clariores: ut l.sciant. C. de prob. strictè igitur est intelligendum ueluti odiosum ut.l.quicquid astringendæ.dener.ob. hoc pro tanto dico quod processus iste nõ vř fundari super statuto qđ exigit dictum denunciatorem & sacramentũ conductoris. hic aût conductor non solum iurauit sed ẽt accusauit. & sic aliter processit quam statutum disponat. formæ ergo statutariæ omissio ponit hũc processum extra terminos statuti: ut l.ꝯstitutionibus.ff.ad muni. & si ita ẽt patet qđ prima sententia fuit iniusta ex defectu probationum quas ius cõe
2 exigit luce clariores ut dixi. † Secundo præmittendum est quod denunciator de iure communi debet esse humilis & idoneus sicut est accusator ut.c.cum oporteat.& ibi no.extra de accus. & multomagis in casu statuti debet exigi ipsius humilitas quia etiam unico tantum.

CONSIL. CI.

1 *Leges secundas nuptias prohibentes an sint hodie correctæ.*
2 *Filius a matre [illegible] cum marito in æqualibus portionibus an possit partes petere.*
3 *Filius puer de restituendo grauatus debet trebellianicam in legitimam computare.*
4 *Testamentum impugnare qui nititur nil ex eo consequetur.*
5 *[illegible] an debeat ante omnia ab hæreditate detrahi.*
6 *Bonorum nomine ueniunt actiones & iura.*
7 *Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum non ualet.*
8 *Debitor acquirere non tenetur & si legatum uel hæreditatem repudiet non in fraudem creditoris fecisse dicitur.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amen. Ex prædicto themate eliciuntur quedam dubia quæ per ordinem.ɉ. obijciam ipsa singula
1 riter declarando. † Primum est utrum leges editæ ꝯ̃ secundo nubentes de quibus.C.de secun.nup.l. j. & l.hac edictali.in prin.& l.si.eo.tit.in aut.de nup.§.optimæ. col. 4. cum si.sint sublatæ apostolica autoritate dicẽte quod uiro mortuo nubat in dño cui uoluerit.1.ad corinth.7.& 7. q.j.sicut.& c.pe.& si.extra de secun.nup. breuiter in hoc nõ est instandum sed tenendum super hoc ꝙ no.Io.an. post.Inno.Host.in d.c.si.distinguit.n. inter pœnas legales quæ infliguntur quia nupsit infra tpi luctus quę habẽtur in d.l.j.& 2. de secun. nup. & illas quæ infliguntur quia secundo nupsit de quibus in d.l. hac edictali. & l. feminæ. & l.si.mealt. Primæ pœnæ sunt sublatæ sed istæ ultimæ non.nam illud qđ
2 statuitur in præalle.l.j.& ij.est mere pœna. † Secunda est prouisio filiorum prioris coniugij. & ideo licet eodem mõ tollat primum non tñ secundũ & in hoc residet reprobata opinione Accur. qni aliter scripsit in d. l. cuius rationibus ibi plene respondet in nouel.Secundo pro uero presupposito ꝙ.supra dixi & ẽt præsupposita particula statuti.s.relati de duabus partibus bonorum applicandis uenientibus abintestato: utrum iste filius Bartholomeus ex primo matrimonio debeat hře istas duas partes. primo ratione beneficij dicti statuti & dimidiam etiam alterius tertie partis residue beneficio.l.hac edictali.de secu.nup. quæ ideo prohibet plus relinqui secundo uiro q̃ uni ex filijs primi matrimonij . uidetur enim ista lex intelligi de diuisione residui bonorum inter uictricum & priuignum deducta primo legitima debita per statutum prædictum.& quod ultra legitimam filius primi matrimonij sit æquandus secundo marito nidetur tex.in d.l.hac edictali.post princi. uers. ita tamen.ita est gl.expressa in d.§.optime. in glo. bic manifeste &c. ubi reddit rationem quod legitimam habet iure naturæ aliud ꝑꝑ delictũ transeuntis ad secunda nota.unde quasi pœna alterũ rei persecutoriũ se non impediunt ut ibi dicit & vř tex.pro ipsa in d.§.optimæ.uer.quippe dubium.& illa glo.licet possit efficaciter impugnari nnn tamen tutum putarem ab ea consnlendo recedere.Sed Cy.post Iaco.de are.reprobat illam gl. in d.l.hac edictali. 2. q. quam opinionẽ ueriorẽ credo.nec ille uer. ita tñ.& uersi. quippe dubium.ꝯ̃dicunt.uolunt enim per prouisionẽ.l. hac edictali.aliquid conferentis filijs primi matrimonij non tolli ꝓuisionẽ alterius.l.cõferentis legitimam . sed sic filijs magis fauorabile illam.l.amplecti.concurrunt.n. dicta iura in origine non in exactione nisi in hoc quod plus est sicut cõtingit in pluribus prosecutorijs: ut l.qui seruũ.ff.de act. & obliga.nec est dicendum quod illud quod confertur per illam. l.hac edictali.sit pęna: ut dicit gl.quia esset correcta apostoli.sed ex prouidentia filiorũ prioris coniugij. ut dicit Ioan.

and.

and.post Innocen.& hosti.oportet igitur prouisionem ta-
lem in duabus partibus computari & confundi quicquid
capitur extra substantiam patris computatur in legitima le
gali cuius loco succedit ista statutaria. ad hoc. l. qm in no-
uella. C.de inof.testamen.& est similie in quarta iure na-
3 ture & trebel.quæ ueniunt ex dispositione legali.† nam fi-
lius puer de restitutione grauatus debet treb. in legitima
computare sm communem opi.legistarum : ut no.in.l.filiu
quem habentem.C.fami.hercil.ita statutum grauans ascen
dentes in duabus partibus filio relinquendis in testamēto
dat sibi potestatem testandi de tertia in extraneos. si ergo
de ista tertia quam conferret nt in maritum sm filius habe
ret dimidiam iam non posset libere in illo tertio disponere
ut statutum disponit.nec.n.tm est fauendum filijs quod te-
stamenta parentum subuertantur quod de facili continge-
ret nam adimēdo eis potestatē disponendi fere de tota sub
stantia nullus esset qui eorū hæreditatem adiret & se uelle
negotijs hæreditarijs implicare. hoc autem esset ꝯ mentem
legum:ut patet in l.omnino.C.de inof.testa.& l. si pupillus
de acquir.here.cum si.Concludendum est igitur in hoc pū-
cto iuris esse filio habere duas partes cōputato in eis omni
commodo quod ex hac.l.hac edictali.uel aliter prouenire
sibi posset de substantia sui patris. Tertio principaliter est
discutiendū:quia ista domina humiliata instituit filium &
& maritum sed inequaliter utrum iudicio rescisso eius iu-
dicio in duabus partibus quia idem filius uult amplecti ex
dispositione statuti debeat ēt ultra duas partes habere di-
midiā in dicta tertia remanēte. Reperio in hoc consultum
quod non sed cum onere legatorum debeat dicta tertia ad
maritum pertinere quod uerum credo.non enim est dubiū
quod filius iste impugnet iudiciū defuncte dum beneficio
legis municipalis aduocat duas partes & sic ultra ꝓuidētiā
4 testatoris & diuerso iure:ut.l.titia.ff.ad.l.fal. † q ergo nitit
testamentū impugnare nihil pōt ex eo capere:ut.l. papinia
nus.§.meminisse.de inoff.testa.& format glo.similem que
stionem utrum exheredatus uel præteritus si impugnet te-
stamentum debeat habere legatū in eo relictū sicut debent
alijs per aut.ex causa.de lib.præte.& tenet glo.quod nō in
l.maximū uitium.eo.ti.quia nō est uerisimile quod pater si
de impugnando eius iudicium cogitasset tale legatum fe-
cisset.& ita tenuit Mar.disputando idem Bar. in. d. aut.ex
causa.qui allegat de lega.prestan.§.omnibus.&.l.non solū.
§.pen.si quis ca.te.casus est in fi.in patrono qui relicta liberi
iudicio uult uenire ex legis dispositione ad quartā sibi de-
bitam.dicit.n.l.quod residuum sibi relictum deuoluitur ad
substitutum.ut.l.si libertus patrono.ff.de bo.libe.Ita etiam
hoc deuolui debet ad coheredē alio substituto non existen
5 te † Quarto & ultimo declarandum est utrum lucrum do
tis quod facere debet maritus ex eo quod uxor eius domi-
na humiliata prædecessit debeat ante omnia detrahi de he
reditate & sic residuum diuiditur in tres partes quarū duas
ferat filius tertiam maritus an potius lucrum in cumulo et
aceruo posito fiat diuisio antedicta. In hoc consultum repe
rio quod ubi filius tantum de bonis habeat quod ascendat
ad duas partes dictus maritus tunc integram dimidiam fe-
rat & lucrum faciat iuxta formam pactorum dotaliū ubi
uero potius detracta non remanerent filio duę partes tunc
de ista dimidia suppleantur & habet ista decisio apparen-
tem rationem pro se quia non uidetur descendentibus per
missum fraudare filios in duabus partibus resistente eis
statuto. Ego contrarium sentio in hoc & dico lucrum ta-
le ante omnia detrahendum in casu de quo quæritur tan-
quam ęs alienum nam duę partes filijs debite per statutum
debentur ere alieno deducto sicut debito iure nature cuius
loco partes succedunt ille:ut.l.papinianus.§. quarta autem
ff.de.inoffi.testa.negari enim non potest illud debitum de
scendere ex contractu dotali ualido & a iure approbato.
ut.l.si constante.&.l.cum multe.C.de do.ante nup.nulla er
go occurrit rō nisi una quare maritus tanquam ęs alienum
non detrahat ante omnia unam dixi propter.l. hac edictali
in prin.de secun.nup.etiam ex iusto titulo plus conferri ꝓ
hibet secundum maritum quàm filio prioris coniugij. Sed

certe in posito calculo ac dimidia lucri dotis primo detra
cta & etiam tertia de residuo ratione institutionis deprehē
ditur filium plus consequi de predicta hereditate quàm
istum uirum secundum. Non obst. statutum quod descen-
dens necessitat ad relinquendum descendentibus duas par
tes fateor quod in ultima uoluntate extraneis relinquere
ultra tertiam prohibet sed inter uiuos contrahere
& efficaciter se obligare statutum illud non prohibet nec
resistit idem de iure communi nam propter legitimam fi-
lijs relinquendam non prohibet parentes inter uiuos con-
trahere es alienum stante dicta legitimatione detrahendū:
ut d. §. quarta autem. quandoque tamen si donaret in frau
dem legitimę reuocaret per titu.de inoffi.testa. quod in ca
su de quo quęritur non est dicendum:quia non uidetur ma
ritus tale lucrum pretendere ex casu lucratiua cum preces-
serit causa onerosa: ut no. glo. sing.in.l.si donatarius.ff.de
act.& obli.super uerbo duntaxat. propter incertum nam-
que casum mortis poterat si præmortuus fuisset de suo pa-
trimonio tantundem perdere quantum de bonis uxoris ex
premortua acquiritur. equalitas igitur & incertus casus
mortis etiam censeri non facit istam causam prorsus lucra-
tiuam ar. l. si pater puellę. C. de inoffi. testa. &. l. si ea le-
ge. C. de usur. Ex quibus omnibus concludo quod ante
omnia maritus iste secundus debeat detrahere lucrum
dotis & de residuo fiat unus aceruus de quo filius primi
matrimonij ferat duas partes maritus tertiam cum onere
legatorum pluribus rationibus supra dictis die. vij. au-
gusti. Et quod possit ad supplementum agi legitime con-
dictione ex.l.patet quod contrahentes expresse adinuicem
obligauerunt omnia bona inraque præsentia & futura &
sic per consequens actiones & iura incorporalia sunt obli-
gata:ut.l.fi. C. de præscri. lon. tēp. &.l.iubemus. §. ij. in
prin. C. de sac. san. ec. cum si. & sic ueniunt in expres-
6 sa obligatione. † Secundo posito quod tantum dixissent
bona uenirent etiam nomina debitorum quia bonorum as
sertione iura & actiones continentur:ut.l.bonorum. §.iu-
bemus. in fi. cum concor. ibi allegatis in cauda prime gl.
ff. de uer. sig. cum ergo obligauit omnia bona futura. er-
go omnes actiones futuras obligasse intelligitur & quod
sola spes nomina contrahendorum potest in contractu de
duci.probatur in.l.spe.C.de dona.& ibi not. per gloss. in.l.
non quicquid. ff. de iudi. Tertio quod licet olim in obliga-
tione generali tantum uenirent bona mobilia & immobi-
lia tamen deuentum est ut transeat in obligatione quod
sit obligatio bonorum generalis uel etiam specialis etiam
nomina debitorū ut.l.nomine.C.quæ res pi.ob.pos.l. post
quam.C.de here.uel act. uen.l. si conuenerit. ff. de pig.ac.
cum si.infinitis.facit quia in obligatione bonorum ueniunt
nomina debitorum ut præmittitur sed debitor appellatur
ille a quo potest pecunia exigi quacunque autoritate etiam
officio iudicis:ut.l.creditores. &. l.se.ff. de uer.sig.&.l.de-
bitor.eo.tit.Sed isti hęredes sunt huiusmodi quod supple-
mentum legitimę ab eis potest exigi condictione ex.l.ut.C
de inof.test.l.omnimodo.in fi.primi responsi coniuncta gl.
sua super uerbo exigere. ergo &c.Item quod in contractu
in quo fit mentio de bonis præsentibus & futuris ueniāt ēt
nomina debitorum ꝯhendorū patet per theoricam docto-
rum in.l.si.C.de pac.&.l.stipulatio hoc modo.ff.de uer.ob.
7 † In qstione in qua quærit nunquid ualeat donatio omniū
bonorū pſentium & futurorum ꝯcludunt quod non qa ni-
hil remanet donatori in quo possit testari ergo si nomina
debitorū in futurum ꝯhenda nō uenirent in donationn cū
aliquid possit superesse in quo testari possit donatio ualeret:
cuius ꝯrium concludunt ipsi & sic patet quod nomina ꝯhen
da ueniunt in ꝯtu donatiōis.ergo multomagis & pignorū
vt.l.fi.& quod ubi not.per glo. C.quæ res ob pos. pro ista
parte facit quod no.in.l.si quis legatū.§.si patronus.de fal.
vbi fili9 i hereditate paterna siue sit ex ea debitor appellat
creditor & similiter Dy.appellat eū creditorē in ꝯsilio qđ
incipit quidā hñs tres filios.& no.i.l.qa priuilegiū. ꝓ socio
pro hoc qa ꝯdictio ex.l.cōperit ad supplementū legitimæ.
sed actio dicit esse in bonis.l.quia actionem.de reg.iu.ergo

creditor debet in hoc immitti sicut in alijs iuribus. & p̃tẽ sertim quia tex. dicit ipso iure inesse supplemẽtum. Itẽ pro hoc facit doctrina in materia suitatis per quã filij sunt dñi quo ad omnia quæ concernunt eorũ cõmodũ. l. si filius qui patri. de uul. & pu. sed liberati a creditoribus suis est sibi utile. l. solũmodo. de neg. ge. In 9riũ facit. l. qui autẽ. in prin-
8 ci. cum concor. ibi alle. ff. de his quæ in frau. credi.† ubi debitor non tenet acquirere & repudiare põt legatũ uel here ditatem sibi datam. nec propterea dicitur creditorem fraudare. facit et in 9riũ. l. debitorẽ. ff. eo. ti. potest rñderi quod illa iura non obstent: quia loquunt in creditore chirographario qui in bonis non habet aliquod ius sed tantum in personam: ut. C. de bo. aut. iud. pos. l. pro hoc debito. & qui po. in pig. ha. l. eos. qui. cum si. qđ patet quia ad reuocatio nẽ alienatorũ requirit̃ participiatio fraudis: ut. l. qui autem §. hoc edictũ. ff. de his q̃ in frau. cred. quod non requireret̃ si esset creditor hypothecarius: ut eo. ti. l. debitor in fraudẽ. & l. distractis. & l. debitorũ. C. de pig. eo maxime quia ius agendi ad supplementũ quæritur filio ipso iure & ipso iure q̃ritur legitima absq; aliquo facto filij ut. l. sancimus. C. de inoffi. testa. & l. omnimodo. eo. titu. fm dominum Bartholomeum de sali. licet glo. ibi. & Ia. bu. cum ea teneant 9riũ 9 quos facit: quia requireret̃ factum filij ergo continetur aliquod grauamen. 9. l. quoniã in prioribus eodem titul. uel posito quod glos. esset uera factum filij quod requiritur ad hoc actualiter ipsa supletio legitima sed ipsa modo ad hoc ut petendũ fm omne ipso iure queritur filio: ut. d. l. om nimó. & sic hęc actio uidelicet conditio. ex tali natura po terit per creditores moueri ut supra. Pro premisis ẽt uidetur casus in. l. in fraudẽ. in prin. & in. l. idemq; iuris. ff. de iure fisci. ubi non tenet repudiatio iuris delati debitoribus fisci. & ratio est quia fiscus in bonis suis debitoris habet tacitã hypothecam: ut. l. aufertur. §. fiscus. eo. titu. nec ob. si dicatur quod illud operatur fisci priuilegiũ & non tacita hypotheca: quia fiscus in dubio præsumitur uti iure priuati: ut l. j. & l. cogi. p doct. C. de peti. here. fm qã in creditis exigẽdis magis sunt priuilegiati creditores priuati quam fiscus: ut. C. de pe. fisci. credi pe. l. j. lib. x. & l. quod placuit. ff. de iure fisci. si alijs creditoribus priuatis dicta repudiatio nocet: ut. d. l. qui autem. fortius & fisco. quæstio tñ est hoc coporter dicere qđ tacita hipotheca causa illud operet. Tertio si fisci priuilegium illud induceret & nõ hypotheca tũc sequeret̃ quod non ualeret repudiatio facta in fraudẽ fisci ante hypothecã 9ctam falsum est: ut. l. cũ quidam. ff. de iure fisci. coniuncto quod not. Barto. in. l. aufertur. §. fiscus. eo. ti.

Quæstio est talis de statuto 9munis tergestis li. ij. sub rubrica de matrimonijs &c. c. l. vj. inter cetera in principio loquens de marito & uxore cauet quod bona acquisita per ipsos stantibus ipsis in dicto matrimonio sint & esse debeant communia inter ipsos. s. medietas uiri & alia medietas uxoris & omnia debita facta per uirum ipsis stantibus in matrimonio similiter sint cõia alio statuto dicto li. lviij. c. ẽt si cauetur quod mariti mulierũ de tregestis non possint nec debeant bona ipsarũ mulierũ modo aliquo uẽdere uel alienare sine consensu & uolũtate ipsarũ & si reperiret ipsam alienare siue 9sensu & uoluntate ipsarũ & si reperiretur ipsam alienationẽ esse factã & querela peruenerit ad dominũ tregestunc dominũ teneatur mulieri inuito & irrequisito marito ius cedere 9 possessorem uel emptorẽ bonorũ ipsorum & ipsorũ & ipsa deueniant in uxorẽ incontinenti querela prædicta interueniente uir uero possit & ualeat bona acq sita cum uxore ipsis stantibus in matrimonio uendere uel alienare ad eius uoluntatem sine consensu mulieris suę. Itẽ li. iiij. c vl. sic cauetur quod omnia & singula statuta ruditer prout iacent ad literam intelligantur absq; aliqua subaudi tione glossatiõe et interpretatione seu aliquo extrinseco ac extraneo intellectu. His statutis premissis cõtingit quod quędam domina romana in. M. cccl xxxiij. de mense nouembris 9traxit matrimonium cum ser cõte quo matrimonio durante dictus ser conte in anno sequenti de mense augusti emit unã uineã & de mense ianuarii sequentis emi tunũ campũ quas res dictus ser conte donauit titulo inter uiuos georgio, contra quem soluto matrimonio inter dictum ser conte & dñam romanam ipsa domina agit contra dictũ georgium ad dimidiam prædictãm rerum uigore præcedentis statuti de communione loquentis, georgius se defendit uigore statuti etiam supradicti quod licuit ser cõte sibi donare quæritur quid iuris uisis actis & actitatis in dicta causa.

CONSIL. CII.

1 *Maritus alienant bona constante matrimonio quæsita uxori præiudicat in parte sua.*
2 *Donatio prohibetur si alienatio prohibeatur.*
3 *Legans rem sibi cum alio communem partem suam tantũ legare censetur.*
4 *Pactum quod super communione initur simpliciter inter socios interpretatur.*
5 *Acquirere uerbum quid significet.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen.
1 † Contra dictã donationem põt dici & obijci quod non teneat in præiudicium mulieris cui facto mariti est dimidię ius quæsitum. nẽ generalis alienandi facultas data marito per statutum ad talem non uidetur extendi: ut. c. si de offi. uica. lib. vj. & l. si liber. ff. de dona. cum si. Contrarium credo quod ẽt donatio sit permissa marito propter propriam naturam huius uerbi alienare quæ est comprehendere omnem 9ctum per quem dominium transfertur: ut. l. j. C. de fun. do. & c. nulli.
2 de re. eccle. non alie.† ubi est expressum quod ubi prohibetur alienatio uidetur prohibita donatio. idem igitur in materia permissiua de quã loquitur ut sic eadem sit disciplina 9riorum insti. de his qui sunt sui uel alie. iur. in prin. Confirmat hoc statuti ultimum de quo. s. non enim possiet negari q illi diceremus 9rium. s. non includi donationem non ẽẽ set restringere naturam huius uerbi alienationis & significatio est latissima. ut in præallegat. illa aut interpretatio restrictiua & omnia alia per illud statutum ultimum prohibentur dum statuit statuta debere intelligi ad literam absq; subauditiõe interpreta. &c. licet Bar. dicat mo dicũ operari in repetitione. l. omnes populi. ad fi. ff. de iusti. & iur. Probabilius tñ uidetur dicendum quod operetur illud effectum quem operatur clausula appellatione remota quæ infertur in literis apostolicis quæ producit istum effectũ uidelicet q remota intelligitur in casibus in quibus non inuenitur appellatio a iure cõcessa. ut. c. pastoralis. de appel. ita ergo hic concessa intelligatur alienatio in hoc casu postquam alio statuto contrarium non cauet. & sic oia inducta per statutum de bonis acquisitis cõiter inter ipsos 9 uel præter ius cõe alio statuto per alienationem permissam uxo cõia illa dissoluãtur. & per hoc uir qui in communione ista contra ius cõe grauatur: quia quæsita ẽt per uxorem in dubio quærereni sibi: ut. l. quintus. de donat inter uirum & uxo. per aliud statutum alienationem permittens de facili releuetur: ut. l. cum qui. ff. de iureiuran. Et pro certo ista fuit intentio & ratio statuentis quæ satis colligitur & per illa uerba uendere & alienare ad eius uoluntatẽ &c. istud enim uerbum uoluntas est liberum non subiectum rescissioni & retractationi alicuius & p ipsũ põt ille in quẽ dispositio sic efertur pferre iniquum equo: ut. l. cum quidã ff. de le. ij. Sed dices ista sunt uerba ubi ex uerbis donationis factæ georgio apparet quod donatio facta esset sibi in totum in dictis rebus ac ex uerbis instrumenti donationis apparet quod non nisi pro parte donauit. Nam in instrumento dicit q donauit omnia iura & actiones quæ & quas habet in dictis rebus &c. sed cum non haberet nisi ius in dimidia propter statutum uxorẽ ad cõe taliũ quæsitorũ admittens. ergo dimidia uxoris quæsita in tali donatione
3 non includitur nec ueniunt.† nam & testatori legando rẽ cõem cum alio non uidetur nisi legare partẽ suam: ut. l. ser ui. § frater. & l. si domus. §. si. ff. de leg. j. & bonum est simile de legato ad donationẽ. qa legatũ est quędã donatio: ut. l. legatum. ff. de leg. ij. Ad hoc respondetur dupliciter. Primo

mn quia & si uerba instri in suo principio ita se habeāt ut
pdixi:tñ ex eius discursu apparet quod in totum donare uo
luit res ipsas.nam posuit in locum suum quod posset de di
ctis rebus facere prout ipse poterat ante illam donationē
& cōstituit se eius nomine possidere donec &c. Ex quibus
uerbis apparet quod habuit animum donandi insolidū non
pro parte quod colligitur ēt ex traditione instrumē torum
emptione facta donatario rpe dictæ donationis. Secundo
ēt subtilius rñdetur quod iste ser conte habebat in predi-
ctis rebus dominium insolidū quantuncunq; statutū de cō-
munione disponens locū haberet in tali acquisitione sicut
non habet ut.J.dicā. Patet.n.quod ipse emit & p se sibi tra
ditio facta fuit:licet ergō statutum admittat uxorem ad
cōionem non tñ propter eius uerba pōt quæsitorū ab alte-
ro alteri ipso iure queri dominium sed per traditionem
nam uerba statuti dicunt quod sint communia inter ipsos
&c. sed uerbum sint est presentis temporis subiunctiui &
non significat ipso iure.de for.cōpe.si diligenti per doct.&
l.in criminali.C.de iuris.om.iu.similr habemus ī socijs uni
uersorum bonorū quod dominiū quæsitorū ab uno non trā
sit pro parte in alterum ipso iure:ut est casus in l.si societa-
tem.ff.pro so.ita igitur in ista cōione statutaria inter uirū
& uxorem est dicendum ut non ipso iure dominiū acquira
tur.Et per hoc infero q pdicta dña inepte agit ꝯ greg.dona
tarium cū non habeat dominiū de dimidia ad quā agit ante
traditionem sibi factam & sic gregorios ex hoc capite ab il
la eius potestate est absoluendus tanquàm illa egerit ꝯ sibi
in aliquo non obligatū & dñio carens rerum ad quas egit.
ar.c.examinata.de iu.&.l.j.in fi.ff.si mē.fal.mod.dixerit.qđ
uerissimū credo.Non obstat statutum de quo.s. quod alie
nata per uirum possit mulier uendicare a quolibet posses-
sore loquit.n.cum uir alienat bona ppria mulieris non cū
alienat quæsita per ipsum licet cōia ut subdit in pdicto sta
tuto uer.uero &c.Postremo subtiliter aduertendum in ca-
su nostro quod statuta predicta recipiant interpretationē
a iure cōi.& sic statutum ipsam prohibens modicum opere
tur sm Bar.ut pdixi tñ si talem interpretationē admittimos
dictum statutum debet intelligi de quæsitis ex quæstu & in
dustria non aūt si ex legato donatione successa uel emptio
ne alteruter acquisiuerit.nam pactum super coione initū in
4 ter socios simpliciter interpretatur.ut.s. dixi. s. ad quæsita
ex conquæstu non alijs prædictis : ut. l. coiri. &. l.sed & si
adijciantur.ff.pro socio.ergo similiter statutū & sic indisti-
cte disponens q quæsita sint cōia inter ipsos &c. debet in-
telligi sicut pactum simili forma conceptum & bonū est si
mile de statuto ad pactum:ut no.in rub.de decu.li.x.& equi
tatē habet ista interpretatio.s.q statutū intelligat ex quæsi
tis ex industria siue opera utriusq; : ut sic sibi cōicent actio-
nes & passiones.nā & cōpaternitatem sibi cōicat: ut in.c.
martinus.de cog.spi.&.l.si cum dotē.§.sed illud.ff.sol. ma.
quod autē ex alijs causis predictis sibi acquisita cōicent ra-
tione caret. Vltimo cōsiderandū est quod istę possessiones
peruenerunt ad istum ser contē titulo oneroso.s.emptionis
& sic soluit ex eis prætium. & sic non pōt censeri ista pro-
prie acquisitio postq̄ tantundem de pprio erogauit ar.l.im
perator.in fi.ff.de leg.iij.&.l.si rem & prætium. ff. de peti.
5 here.† Nam uerbum acquirere in augmentum patrimonij
quod contingit cum res obueniunt titulis lucratiuis uel ex
industria non titulis onerosis.idem est.n.acquirere quod lu
crari ut in.c.ex transmissa.de deci. coniuncto. c.pastoralis.
eo.tit.Si ergo prætium illud ser cote de proprio soluit nō
de cōi pecunia ratio suadet quod succedant res illę loco p
cij:& sic spectent ad ipsum solum arg. l. uxor marito. ff.de
dona inter uir.& uxo.psumit quod de proprio ex eo quod
testes plene pbant ipsum ante ꝯctum illud matrimonium
fuisse diuitē & industriosum & uinū habuisse tunc uenale
in magna quātitate.& absurdū esset dicere uel sentire qđ si
maritus uel uxor de rebus non adinuicē cōibus prætia redi
gerent & de eis aliās res pstante matrimonio euenirēt qđ
res illę tanq̄ cōstāte matrimonio acquisite essent uigore sta
tuti reputande cōes.Nā quod in cōmunibus unus ex eis so-
cijs de pprio exspendisset posset a socio repetere.ut.l.si un⁹

§.si quid unus.ff.pro socio.&.l.cū duobus.§.pe.eo.titu. Ex
quibus omnibus concludo quod prædicta dña in predictis
rebus taliter a ser conte cōptatis nullū ius habet & nullo
iure ꝯ georgiū donatariū agere potuit ad dimidiā. put egit
rationibus supradictis.& ita dico & psulo ego Pe.de anch.

Quæstio talis est duo fratres adultus & pupillus simul
habitant & paternā hereditatē possident. Adultus totum
quod ex arte lucratur ponit in cōionē & cōiter oia onera
subeūt:acto edicto qđ quilibet de domo debeat ire in exer
citium,adultus uadit & ab hostibus capitur & redimitur
petit pupillum ad dictam redemptionem debere conferre
& dictam taliam pro parte debeat soluere.tutrix pupilli di
cit contrarium.quæritur an teneatur & in quantum.

CONSIL, CIII.

1 *Frater pupillus cōionem habens cum fratre adulto tenetur ad redemptio*
nem eius capti ab hostibus.
2 *Societas leonina quæ sit.*
3 *Frater munera publica soluere cogitur qui ad illa tenetur alijs exēptis*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Parum subtiliter intuenti uideret in pdicta
quæstione dicendū quod pupillus iste teneat
pro rata.i. pro dimidia soluere taliā. fratres
enim inuicē sunt substituti in eadē domo degentes & com
muniter onera supportantes & quod plus est eidē pupillo
frater adultus cōicat lucrū suū.ęquum est igit ut eius lucrū
2 participet & dānum : † alias esset societas leonina si unus
solus lucrū alius uero dānum sentiret:ut.l.si non fuerit.§.si.
&.l.si igitur. ff. pro socio. & est casus expressus quod illud
damnū quod sentit unus ex socijs qui incidit in latrones
alius participare debet in.l.cū duobus.§.idē segaria. ff. pro
soci.His non ob.ꝯrium dico.s.quod pupillus dictā taliā nō
cogatur conferre cum aliquo.nā licet omnia prædicta con
currāt tñ ex his non dicendi sunt socij.cum.n.societas ꝯhat
consensu:ut.l.iiij.ff.pro soc.non pōt uideri per pupillū so-
cietatem fuisse ꝯctam qui ad eā ꝯhēndam consensum non
habet ut sic non uideat tacite agere quod expresse nō pos-
set ut.l.qui ad certū. ff.loca. in maioribus namq; fratribus
in simul habitatio & lucrorū in cōmune collatio & eius in
super quod alter lucretur non reddita ratione facit præsu-
mi societatē.ar.ff.de proba.l.procula.in pupillo tñ cessat p
sūptio q a nō posset.expsse & hoc tenet.d.Bar.post Ric.ma
lū.in.l.tertiū.§.altero.ff.de admi.rut.per.l.ut in cōductione.
ff.pro soc.per hoc rñdetur ad ꝯria.s.dicta quæ locum habēt
cum inter aliquos contracta est societas quæ non est in ca-
su nostro licet sit quædam cōis cohabitatio & incidens bo
norem communio & paterne hereditatis multis. n. modis
citra societatem incidunt aliqui in cōmunione cuius effe-
ctus rem illā non proteoditur:ut.ff.pro socio.l.actio. Præ-
terea si ex his quæ in facto deducta sunt superius resultaret
societas prout contrarium probaui. tñ idem esset dicendū.
s.pupillum non teneri ad collationem dictę talię. cōstat.n.
tunc demum socium ad damna ista talia teneri quando al-
ter pro cōi negotio proficiscens tale damnū incurrit alias
secus.ut.l.socius qui in eo.§.fi.ff.pro socio.sed in casu pro-
posito non accessit adultus iste pro cōi negotio sed pro pro
prio:quia pupillus non tenetur ad istud munus personale
quod animi prouisione & corporis laborum intentione ex
plicatur:ut.l.ad rem publicam.&.l. munerū.ff. de mune.&
3 hono.&.l.ij §.fi.ff.de iure immu. † constat autem quod in
muneribus publicis ille solus ex duobus fratribus persol-
soluere cogitur qui ad illud tenetur & non alius:ut.l.j.§.si
is q duos filios.ff.de muoe.& hono.&.l.lucius.§. idē respō
dit heredes.ff.ad muni.nec cōio paternę hereditatis nisi ali
ter societas ꝯcta appareat inter illos facit illud onus com-
mune inter fratres ut est text.in.l.ex parte.§.filius.ff. fa her.
&.l.si filia.§.& si filius.eo. ti. Concludo igitur antedictum
pupillum non teneri nec posse urgeri ad soluendum partē
taliæ de qua quæritur rationibus & iuribus supra dictis.

CONSIL. CIIII.

1 *Mater non accipiens tutelam pupilli an excusetur pupillo infra annum decedente qui legitimos habebat tutores.*
2 *Mater improprie tutrix dicitur nec tutelam suscipere cogitur.*
3 *Matri incumbebat olim filijs impuberibus petendi tutorem necessitas.*
4 *Inuentarium omnia bona continere debet.*
5 *Mater ob tenuitatem patrimonij pupilli a petitione tutoris excusata tutelam ipsa assumet.*
6 *Restitutio peti potest aduersus omissam hæreditatis aditionem.*
7 *Restitutio quo casu heredi minorum denegetur.*
8 *Comparens in iudicio ut alteri noceat non auditur.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Pro declaratione quæsitorum tria sunt puncta principaliter declaranda. † Primū est utrū dña Catha. mater Mariæ uenerandæ suę filię impuberis decedentis infra annum die mortis Conradi patris pupille sit priuata eius successione: quia infra dictum annum non petijt sibi tutorē similiter sit priuata a successiōe duarū aliarum impuberum filiarū eius, quæ non petito eis tutore a tēpore mortis patris. s. Cōtradi prædicti post triēniū decesserunt in pupillari etate. Secundo si dicimus eam priuatam utrum ad auiā prædictarum pupillarum. s. dñam agnetem matrem dicti Conradi an uero ad Autonium fratrem consobrinum dicti Contradi. Tertio quia dicte dñe ultime filie non adiuerunt partem hereditatis eis delate ex successione Mariæ uenerandæ earū sororis & sic decesserunt utrum si ad dictum Anto. est delata duarū impuberum successio deuoluta per exclusionē matris & auie possit petere restitutionē in integrū. ex persona ipsarū ad dictā hereditatem adeundam. Quo ad primum arguit quod mater non
2 sit repellenda si tutorem non petijt illo casu. † cōstat enim matrem nō proprie dici posse tutricem legitimam: quia ad tutelam suscipiendā nō compellitur: ut in aut. matri & auie C. quando mulier tuto. offi. fung. pōt. alij. n. legitimi sunt cogendi: ut. l. legitimos. ff. de leg. tu. & l. j. ff. de admi. tut. & per hoc. s. qđ uoluntarie subdit illud onus non coacte. dicit Cy quod si nō declarat se uelle iudex pōt dare aliū: ut ipse not. in d. aut. matri & auie. in. vj. q. & hoc si p̄supponimus quod ista matris taciturnitatis habeat pro dissensu & recusatione tutelę est tutela statim transfusa in auiā uel in dictum Ant. tanquam in legitimos quod si ista est mater est extra periculum amittendi successionem impuberum filiarum quia doctores moderni in hoc concordant quod si impuberes habent tutores legitimos excusatur si eos non petijt ur geri ad administrationem ut no. Bar. in. l. j. in. ij. collu. ff. qui pe. tut. & Cy. in. l. sancimus. §. personis. C. de admi. tuto. & est glo. in. l. matres. C. ad tertu. in casu ergo nostro uidetur ista domina Catha. ad successionem filiarum ea illo capite non exclusa similiter & alia ratione quia dicitur quod prædicte pupillę erant egenę. nam in hereditate computato ere alieno erant forsan in bonis mille. cccc. li. eo uero si ere alieno deducto erant cccc. ergo ista ratione uidetur ēt excusari: ut. l. ij. §. si mater nō petierit. uer. quod si penitus. ff. ad tertu. ista uidetur facere pro matre. sed prima ratio multū mihi uidetur debilis & penitus p̄ mentem iuris sic rudi ter intelligendo dictum Cy. in. d. aut. matri & auie. & glo. in. d. l.
3 matres. † Pro cuius declaratione premitto quod no. Bar. in. prædicta. l. j. ff. qui pe. tut. ubi dicit quod de iure antiquo florum matri auie & liberis incumbebat necessitas petendi tutores alias priuabantur hereditate & alijs commodis ut ibi patet. p theodosiū uero ista pęna priuationis est extēsa ad omnes qui ad pupilli successionē uocantur ut. l. sciant C. de legi. here. Item de iure nouissimo autenticorū mater est omnibus legitimis præferenda. ut. d. aut. mater. Si autē mater cum pōt tutelam non suscipit sine prouisione pupillū per negligentiam deserit dico eam incurrere istam pęnam priuationis. casus est in. d. l. ij. § si mater. uer. quod si pater. in casu enim illo mater cogi non poterat administrare. sed uolens admittebatur petendo a principe secundum illud ius uetus: ut ibi not. & si non petebat priuabatur successione: ut ibi patet. ita etiam hodie uenit priuanda postquam iure nouissimo permittente adire negleait & inuentarium conficere & alia obseruare quę debet, ut sic non minus eum arctet iuris permissio hodie quam olim permissio testatoris sed æqua lance. ut in aut. de nup. §. disponat. coll. iiij. & hoc clare tenet Barto. d. l. j. qui pe. tu. ubi expresse dicit quod punitur mater cui delata est legitima filiorum tutela si non administrat eam. non enim exclusa hodie non est dare tuto. legitimum olim uero sic quia ipsa non poterat esse tutrix: ut. l. fi. ff. de tute. Præterea aduertendum quod olim. idest de iure florum simpliciter erat dicta necessitas matri, petendi tutores filijs impuberibus. ut patet in. d. l. j. qui pe. tu. nec est uerisimile tunc demum eam ad hoc teneri cum deficiebant omnes agnati qui ad legitimam tutelam uocantur. ut. d. l. j. intelligo ergo sane gloss. in. l. matres. prealle. quod tunc tantum mater excusatur cum pupillus habet tutorem legitimum idest a iudice datum legitime uel alium legitimum qui per renunciationem matris solenniter a iudice confirmatus sit & directa est administratio. ut. l. legitimos. ff. de legi. tut. nec credo quod sola negligentia matris in suscipiendo tutelam iam per plures annos faciat eam desinere esse tutricem ipso iure quia posset purgare moram & tutelam assumere. ista enim priuatio ipso iure inducitur per transitum ad secunda uota. ut no. in. d. l. j. licet Cy. titubando de hoc opiniones referat in. d. aut. matri & auię in. vij. questio. ante fi. & idem Cy. ibi in. vj. q. format quæstionem de dato a iudice utrum preferatur matri. & text. quod sic si illa tacuit quia uidetur nolle. ut ibi dicit. Ex quo patet quod per illam taciturnitatem non desinat esse tutrix ipso iure: quia tunc deuentum esset ad legitimū ut idem subdit in. vij. quæstio. quia ergo in casu nostro ipsa tutelam non suscepit. & propter eius moram non fuit tutela in aliū id est Antoniū ipso iure transfusa necessario concluditur quod si ipsa non petit tutorem est ab earum successione exclusa & per talē exclusionē non deuenit ad sequentem legitimum sed datiuum quæ transfusio non excusat matrem si hoc ordinari negligat & a iudice nō petat: quia sic facit contra officium pietatis: ut. l. matris pietas. & l. cum a matribus. C. qui pe. tu. & Bart. hoc firmat quod teneret datio iudicis post moram matris in petendo: ut. l. tutor si petit. ff. de tut. & cur. da. ab his. facta tamen de hoc notitia iudici uidelicet quod mater sit in mora. si ergo datio iudicis tenet concluditur necessario quod non est locus legitimo illo casu. & posito quod fuisset non tamen cum eadem pœna priuationis quæ concernit solum illos qui retinent primum locum in successione. ut est ista mater. non autem sequentes: ut. d. l. sciant. & l. ij. §. fina. ad tertu. quid plura. bar. illam quęstionem ponit. in d. l. ij. §. quod si Pater. ad tertul. ubi dicit quod mater incidit in illam constitutionem si non recusat tutelam ita quod legitimus possit administrare uel ipsa non administrare. & ita ibi dicit latius. istam ergo rationem quæ. supra. subtiliter inducitur p matre & dictum Cy. retorqueo subtilius contra eum. item est casus. l. quod existentibus agnatis contingit ista matris priuatio & illi ea exclusa ad successionem ueniunt ut dicit tex. in. d. l. ij. §. fi. ad tertul. & sic in casu nostro ea exclusa Antonius si auia non ob. ut. infra. subijciam admittetur ut ibi est casus huius quæstionis. pro hoc etiam text. in. d. l. sciant omnes qui ad successionem uocantur &c. illa enim lex noua pęnam quę imminebat matri auie & libertis de iure florum extendit ad omnes qui uocantur ad successionem pupillorum. Et aduertendum quia non solum puniuntur si non petant sed etiam si ipsi sint proximiores ad tutelam & non petierunt eam sibi decerni confecte inuentario & non pręstito iuramento: ut. d. l. legitimos. & hoc no. Barto. in. d. l. qui. pe. tut. ubi idem dicit in matre. per ista cōcludo matrem illam ca. ex illo capite se non posse tueri rationibus supradictis. Vtrum ergo poterit ex secundo: quia. s. erat parua substantia & debitis prægrauata in hoc ponderādi sunt text. qui ex illo capite matrē excusant & repetitur

tur.lex.ij.ad tertul.que de ista excusatione loquitur & primo in.§.si mater non petierit.uer.quod si pietatis dic.t penitus egenis.& in.§. tractari. uersus ergo si mater loquitur cum pupillus non est soluendo si mater non petijt excusat & et cum maius emolumentum consecuturus est pupillus ut in.d.§.tractari.In quæstione autem nostra non proponitur fuisse prorsus egenos uel non soluendo: quia cum ere alieno habebat mille quadringentas lib.in bonis & sine tali ere quingentas ut considerata conditione uiliũ personarũ ex qua arbitramur diuitias & paupertates ut. l.sed & si susceperit.ff.de iu.non poterant dici penitus egentes.† Pre-
4 terea quantum ad confectionem inuentarij hr cosideratio ad totã substantiã defuncti quæ intelligit et non deducto ere alieno regulariter:ut.l. sunt qui.lã. &.l. inter eos. ff.de re iudica.& probatur in.l.fi.C.arbi.tut. ubi dicit qd debet scribere inuenta in hereditate imo debita aliena nõ debet in inuentario ponere.nec eorũ habetur ratio quo ad hoc: ut no.Bar.in.l.tutor qui repertorium.ff.de admi.tu.de mille igitur.cccc. li.quæ approbat in bonis tenebatur reddere rationem.& sic de eis inuentariũ conficere nõ proprio sen-
5 su duci & negligere iuris præcepta edita super his.† Preterea licet forte tenue patrimoniũ pupilli haberet matrẽ excusare a petitione tutorum tñ sm formam iuris per officiũ pietatis debuit ipsa assumere istud onus & nõ pupillos destitutos & sine prouisione indefensos relinquere. erat.n.in eius arbitrio uel recipere uel aliter demandare per iudicẽ pcreari:ut.d.aut.matri & auie.cum ergo neutrũ fecerit nõ est functa pietate nec plene officiũ exhibuit ut tenetur igit est priuanda:ut.d.l.ij.uer quod si nõ cõpulit.ff.ad tertu.nec põt modo allegare substantiã pupillorum egenã non soluendo postq̃ ad eam aspirat:quia sic est sibi 9ria & per cñs repellenda:ut.l.j.C.de fur.&.c.sollicitudinem.de ap.est.n. psumptio 9 eam de eo quod agit in psenti pteritum negligẽter se habuisse.iuxta no.in.c.quosdã.&.c.v.& c.mãdata. de psumpt. Ex illo igit capite 9cludo istr se nõ posse tueri. & per 9ñs sit priuata.Descendo igit ad sm punctum principalẽ utrũ.s.dña ca.exclusa ut probaui deferat istarum hereditas auie.s.dñe Matthee an uero Antonio pximo ita post eã & vr quod auie per.l.ij.§.fi ad tertul.uer.si.matre remota illi qui uenirent si mr non fuisset ut ibi text. dicit. sed in casu nro auia ueniret tanq̃ proximior.C.ad ter.aut. de functo.& absurdũ uidet negare auie quod alijs agnatis ibi cõcedit imo magis sibi esset succurrendũ: quia femia in qua iuris ciuilis ignorantia tolerat:licet in casu illo secus ut. l. regula.de iur.& fac.igno.coniuncta.l.fin.C.qui pe.tu.Ego als 9sului 9riũ & sic ad pñs dico quod licet sequentes agnati quos mater uel alij precedunt excusentur si non petent: ut.d. §. fin.tñ auia & mater pariter excluduntur si hoc neglexerunt.ad hoc principlr allegant dictũ Bar.in sua dispu. qua ponit in.d.l.qui pe.tu.in ul. col. dicit. n. sic. sed si esset mr & auia cũ utriq; imponat necessitas petendi tutores puro ambas posse excludi per negligentiã per rõnes. 3. factas p hac pte.lex.n. imponit necessitatẽ auie nec distinguit utrum pupillus habeat matrẽ uel non:credo tñ quod prius debeat matrem expectare.nec.n.auia debet matrẽ præcipiti festinatione preuenire.ff.de iure fis.l.edicto.§.cum autem.&.C.de his.quibus ut idi.l. nõ ideo.& ibi no.ista sunt eius uerba ex quib' patet quod licet sint in gradu remotiori tñ officium pietatis debet pariter exhibere alias excludetur sicut mater per aliãs rationes in illo consilio meo hanc partẽ roboraui sed hic sufficiat aut. tam illustris doctoris bar.Ex istis ergo breuiter concludendum uidetur in hoc secundo puncto auiam si est matrem fore exclusam ex quo per 9ñs infertur q ad Antonium sit dicta hereditas deuolu-
6 ta per.d.§.fi.ubi est casus.† Quo ad tertium punctum Antonius ex persona duarum pupillarum ultimarium possit petere restitutionem aduersus omissam aditionẽ per eas hereditarias Mariæ uenerane.& allegatur q non possit dictũ Bar.in.l.qui duos.de reb. dub. ubi distinguit tres casus. nã aut decessit ita repente quod non est quid possit tutoribus imputari & heredibus eius datur restõ aduersus omissam aditionem a minore aut non decessit ita repente tunc aut non habet tutorem.& hoc casu est quid imputetur heredi eius si tutorem nõ petijt.ut.l.sciant.C.de legi.here.aut habet tutorem & tunc aut est soluendo & non datur restitutio quia cessat æquitas ex eo quod 9 ipsum tutorem potest sibi esse consultum:aut non est soluendo & non datur sibi restõ ar.l.fi.ff.de eo per quem fac.erit. Ista eius distictio quę ãn uendicet sibi locum quo ad casum nostrum in aliquo eius membro uideamus.& primum membrum q hic repẽtẽ Maria decesserit non uendicat sibi locum quia decessit post tps iuris deliberandi q Bar. accipit ibi pro repente.
7 † Secundus casus siue membrum in quo denegat restõnem heredi minorum est si minor non habebat tutorem ei non vr sibi locum uendicare in casu illo quo dicta pupilla habebat tutorem legitimum.i.matrem quæ tutrix legitima dici potest & est ut.no.Bar.in.l.si quis sub conditione.de test.tu qui allegat.l.pen.C.in qui.cau.pi.ta. contra. Et si ita est ut credo deueniemus ad tertium membrum sue distinctionis in quo ad concedendum uel denegandum restitutionem in casu illo distinguit utrum tutor sit soluendo.uel non.& hec distinctio si est uera infert quod domina ca.tutrix legitima teneretur antonio quia ex eo cessauit adire hereditatẽ mariæ nomine pupillarum.& hoc solum remedium sibi conpeteret si esset domina ca.soluendo aliãs daretur restitutio ergo indistincte credo competere sibi restitutionem ex parte pupillarum primo autoritate Ia. de are. & Cy. qui hoc indistincte tenent. s. ex persona minorum competere eorũ heredibus beneficium resti.in inte.ut.l.non solum. de resti. in inte.ut ipse Bart. ibi refert. nam si heredibus maioribus impeditis adire iusta de causa tale beneficium indulgetur: ut.l.patronus.de here. eadem est ratio concedendi minoribus & eorum heredibus idem beneficium aduersus tale lucrũ omissum propter istud interesse saltem quia sic reperient successorem interesse et q̃nque iura considerant. ut.l. iul.alias si pupillus.ff.de acqui. here. nec ad restitutionem concedẽdam minori aduersus lucrum omissum iura distinguunt qui omisit acquirere sit soluendo uel non imo indistincte restitutionem indulgent eis ut.l.ait pretor.§ hodie. ff. de mino.& similiter indistincte eorum heredibus ex parte ipsarum:ut. l. non solum. nec distinguit utrum minor qui omisit habuit tutorem idoneum necne.ergo nec nos distinguere debemus ut.l.j.§.generaliter.de lega.præstan.Preterea contra illam distinctionem Bart.utrum tutor sit soluendo uel non est casus in.l.iij.C.si tutor sit soluendo uel non. In procuratorem enim bene habetur q̃nque dicta consideratio:ut no. in. c. significante. de appa. &. d. l.fi.de eo per quẽ.fac.erit.&.c.cõtingit.de dolo & contu. cũ si. Præterea mater ad successorẽ illius Mariæ uenerane filie sue pupille non uidet admittenda si non petijt tutorẽ sibi confestim. ad tertul.per totum.Contra Antonium ergo restitutionem uetaneẽ aduersus aditionem omissam non uidetur audienda:
8 † quia nõ debet i iudicio audiri qui non comparet pro suo interesse & ut alteri noceat & sibi non prosit:ut.l.j.§. denique.& ibi not. ff. de aqua plu.ar.uel si esset audienda: quia recessisset repente mortuo patre qd non contingit pro tertia parte tantũ de illius marie successione sibi contingẽte deberet admitti:pro alijs duabus partibus contingentibus duas sorores marie superstites Anto.earũ heres debet audiri restitutionis bñficio.ut. s. plene probaui. Et si 9cludo ex oibus supradictis matrem & auiã repellendas & Antoniũ sequentẽ eas in gradu proximiori admittẽdũ fore ad hereditates duarũ ultimarum pupillarum & ex earum persona admittendũ fore ad restõnis bñficium aduersus aditionem omissam hereditaris dictæ Mariæ uenerane per iura & rõnes quæ superius sunt deducta.& ita consului Pe.de. anch.

CONSIL. CV.

1 *Mulier an possit secundo uiro ultra quartam partem in dotem dare.*
2 *Alienationr prohibita censetur omnis actus dominij translatiuus prohiberi.*
3 *alienat qui in dotem.dat.*
4 *Maritus secundus an lucretur dimidiam partem dotis.*

5 *Alienatio legalis & lucrum dotis an prohibeantur.*
6 *Mulier potest secundo uiro dotem dare magnam partem bonorum filio primi matrimonij reseruando.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirgi
nis gloriosæ Mariæ & beati Antonij totiusq;
1 cçlestis curię Amē. † In themate præmisso &
dubijs inde sumptis est aduertendum quod ꝑ
parte filij mulium facit statutum predicti ter
tij.s̄.in ordine quod incipit si qua mulier habens filios &c.
iuncta detractione postea facta illi statuto de qua. s̄. illo-
rum uidelicet uerborum fecerit testamentū uel codicillos
&c.io uerbis.illis non posit relinquere donare uel uende
2 re uel alienare.&c.† Cōstat n.de iure quod uerbo predicto
prohibitionis alienationis continentur oīs actus per quem
dominiū transfertur ut.l.j.C.de fun.do.facit.l. statuliberi.
§. qntus.in.fi.ff.de statu libe.&.l.alienationis uerbo. & ibi
3 no.ff.de uer sig.&.l.fi.& ibi ēt no.C.de reb.alie. † Constat
autem quod io dotē dare est alienare cum maritus sit dn̄s
rei dotalis ut est tex.in.l.doce ancillam C.de rei. uen. &.l.
quintus.§.argento.ff.de aur.& argen. leg. &.l.in rem actio.
ē̄n prin.ff.de rei uen.&.l.j.C.de alie. iu. mu. cau.fa.pro hoc
bene faciunt multum uerba dicti tertij statuti quod incipit
si qua mulier &c. ibi dū dicit & filijs eius qui remanserint
postea posint priuari bonis suis.Nam si tenet constitutum
dotis ultra quartam & maritus lucratur dimidiā ex forma
statuti ecce quod mulier alienat taliter quod filij possunt
priuari.quod prohibitum est uigore dicti statuti ultra quar
tam in ipsa tasatiua.pro hoc accedat optime ēm statutū.s̄.
in ordine siue additione facta primo statuto ibi qđ si mu-
lier ex secundo uiro nubet &c.ubi statutum excludit in to
tum uirum a lucro dotis si existant filij ex primo uiro & exi
stant ēt ex secundo & filius uocat in capita nunc aūt essent
filij ex primo solū nō es secundo si lucretur uir dimidiā &
es primo uiro extarent duo uel tres uel plures filij quod se
cundus uir longe plus habebit de bonis uxoris solus quam
filij mulieris ex primo uiro & quam haberet ipse secundus
maritus & filij quos haberet uxor ex ipso secundo uiro qđ
uidetur absurdum & ꝯ mentem statutorum quæ semper re-
stringunt lucrū mariti in dote prædicta & auxerunt ius filio
rū mulierum ut ex tenore ipsorū apparet ergo uitandum:
ut.l.nam absurdum. ff. de bo. libe. Sed attentis in themate
narratisq; & propositis mihi uidetur quod dicta bona fue-
runt propria mulieris non de bonis primi uiri quod ipsa
maiorem partem eorum seu magnā dedit huic filio & quan
uis secundo uiro dederit ultra quartam.non poterat cōmo
de & honeste nubere ēm cōdōne suæ persone cum minori
dote q̄ dederit uidet de iure dicendū esse quod mulier po
tuerit hoc facere & uir lucretur dimidiā.ubi aduertendum
quod ꝓhibitio alienationis facta ēt in ultima uoluntate q̄
est fauorabilis non impedit donatione saltē congruā condi
tioni personarū. & hoc propter utilitatē publicā quæ pre-
fertur priuate ut est tex.in aut.res quę subiacet.C.cōmunia
de le.& in corpore unde sumit.§.quaobrem. in aut. de resti
tu.fideicom.& ibi no.ergo multominus in casu ꝓposito in-
telligeē esse prohibita dotis datio per statuta ꝑdicta uel ali
quod ipsorū quæ sunt minus fauorabilia quā ultima uolun
tas & sunt stricti iuris & odiosa & exhorbitantia a iure cō
muni maxime in casu isto per.l.j. C. de sa.san.ecc.ideo ma-
gis restringēda.arg.l.quicquid astringeode.ff.de uer. ob.c.
in nostra.de iniur.de uerbis ēt dicti tertij statuti & ēt cum
sua additione & detractiōe postea facta dico quod solū fue
runt detracta illa uerba fecerit testamētū uel codicillos uel
donationem ut includeret alias multas species donationis
quæ possunt fieri non dotis fauore unde nō puto ex hoc ca-
pite cōprehendi dotis dationē & esse prohibitū per statuta
predicta solum in casu proposito attenta q statutū ut dixi
in principio:& maxime dicta aut.res quæ & in coprore un
4 de.sumaē hec uolunt.† De lucro autē dotis an iste secūdus
lucreē dimidiā.pōdero quod ista est quædā alienatio legalis
quā facit les municipalis prædicto posito prima.s̄. in ordi
ne sicut alibi in simili in aut.pterea.C.unde uir & uxo.facit
l.alienationis uerbo.ff.de uer.signi.unde iste non cōprehen
dit sub uerbis statuti d.: quibus.s.quod incipit si qua mulier
&c.ibi no.posit relinquere &c.ibi ꝓhibitio ꝯcernat perso
nā mulieris alienantis nō rē ipsam & sic cū res nō sit ꝓhi-
bita alienari sicut alibi fund' dotalis ut.l.j.de.ff fun.do.&.l.
j.§.& cū res.C.de rei uxo.act.& tunc alienatio legalis:ut.l.
si fundus.ff.de fun.do.hic uero attendaē statutū odiosum ut
dixi.s̄.ar.l.quicquid astringend e.de uer. ob.& in.c.nostra.
de iniur.&.dā.da.ad allegationē legalē & sepę euenerit qđ
non posset fieri per pactū uel ꝯtractum ut.l.quēadmodum.de
agri.& cen.lib.xj.&.l.longe.ff.de diuer.& tēp.ꝑscri. & ibi
no.&.l.nā satis.§.fi.ff.quēad. serui.ami.unde posito qđ ista
uerba sequunē in dicto statuto quod incipit si qua mulier.
irē quod filij eius qui remanserūt & sic nō cōprehendiē do
tis datio ꝑ dicta.s̄.nec alienatio legalis q̄a illa non loquiē
& si dictum statutum intelligeretur de dotis donatione se
quereretur quod mulier ipsa attento dicto tertio statuto &
de datione ei facta non posset disponere nisi de.viij. parte
suorum bonorum hoc est de dimidia parte quam posset in
dotem dare cum aliam lucretur ut reliquas tres eius filijs
attenta aditione facta ex dicto tertio statuto de quo. s̄. ar.
5 C.de san.ecc.l.j.unde text.uideē.† An autem ex alijs statu-
tis sit prohibita dicta legalis alienatio & lucrum dotis &
inquantum & si ponderetur primum statutum loquitur in
principio generaliter & indistincte.unde in casu aliter nō
prouiso remanet illa prima dispositio argu. l. si extraneus
de condi.ob cau.l.si cum dotem.in prin.ff.sol.ma.sed dictū
statutū in secunda parte ibi si uero mulier ex uiro premor
tuo &c.prouidet quando mulier secundo nubens habet fi-
lios ex primo uiro & suscipit filium ex secundo qđ tertia
pars remanet penes maritum hic ergo dicendum quod si
ex secundo uiro susceperit filiū quanuis non superuixerit
mater locus est huic parti statutis:quia attentis uerbis sta-
tuti sufficit quod susceperit q̄uis non superuixerit alias es-
set secus.ut.l.ex facto.§.sed si quis autē. ff.ad trebel.l.here-
dibus.in prin.& ibi no.e.ti.si nunq̄ susceperit filiū ex isto
secundo uiro nihil ꝓuidet hec pars statuti unde remanet
in regula ꝑcedenti quod uir lucretur dimidiā ut in preal-
leg.l.si extraneus.ff.de condi.ob.cau.&. l. cū dotē. io prin.
ff.solu.ma.&.l.cōmodissime de li.& post.eodem. n. modo
ibi loquiē in effectu additio pijssima facta a dicto primo
statuto q̄a loquiē per hec uerba si mulier habuerit filios ex
secūdo uiro &c.per quę uerba uideē sufficere habuisse quā
uis non superuixerit ar.l.heredibus.& qđ ibi no.ff.ad treb.
& hoc attento si habuisset aliquē filiū ex secundo uiro quā
uis nō superuixerit locū uidereē habere hec additio & sic
uerum in totum excludit quod tū non puto quia ex uerbis
quæ sequunē io dicta aditione satis patet quod loquitur qn̄
superuiuūt ut patet ibi.filij ipsius matris ex utroq; uiro ex
ipsa muliere nati succedant in capita.unde in casu tantū lo
cū habet hęc dispositio additiōis.ar.l.mācipia.& quod ibi
6 not.in fi.glos.& la.but.C.de ser. fu. † Sit ergo ut predictis
inclusio in duobus primis quæsitis qđ dicta mulier potue-
rit reseruando primo filio primi matrimonij magnam par
tem suorū bonorū dare in dotē secundo tantū quod potue
rit cōmode mulier uiuere ēt ultra quartā bonorū suorum
& quod si ex secundo uiro mulier non suscepit filiū qđ uir
ipse lucreē dimidiā quia sufficit legē municipalē sic scriptā
esse & non reperiri prouisum per aliud municipale statutū
casum istius argu.l.prospexit.qui & a qui.ēt preal.l.si extra
neus.ff.de condi.ob cau. cum alijs si.superius alleg. quāuis
forte nō sit de mēte statuētiū ꝓpter absurdū quod dicebā.
s̄.de casu quo superstitē liberi ex utroq; uiro & bene facient
aīs ꝓuidere sed quo ad casum ꝓpositum dicerē qđ de illo
ꝓuisum est nō de isto.ar.l.si uero.§.de uiro.ff.sol.ma.si au-
tē habuit filiū non iuuat:q̄a præsupponit quod hodie non
habeat puto quod uir lucreē solū tertiam partē dictæ dotis
& hic ꝓpter secundā partem primi statuti cuius prouisio-
nem puto hic locum habere:non autē additionē ei factam
quæ priuabat ipsum in totum lucro dotis quod loquitur su
perstitibus filijs ex utroque uiro ut dixi supra & ex his sa-
tis sunt decisa oīa quæsita & patet responsio ad obiecta.

CON-

CONSILIUM CVI.

1 *Pater habens usumfructum in bonis aduentitijs filij an consentiendo filio proprietatem alienandi uideatur usumfructum remisisse.*
2 *Iactare suum nemo presumitur.*
3 *Debitor rem suam inuito creditore potest alienare.*
4 *Pater an possit in preiudicium creditoris usumfructum quem habet in bonis filij remittere.*
5 *Pater remittens usumfructum filio an debeat cõfirmare ut donatio ualeat.*
6 *Donatio inter patrem & filium quando ualeat.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
Dubitatur ut.j. & pro tanto super ipsis punctis petitur consiliū sapientis vt sciatur quid
1 iuris. † Primo an pater habens usumfructum
quem agnouit in bonis aduentitijs fi.fa. si consentit eius filio proprietario nudo in mortis articulo constituto testanti si de iure testari possit. alias donanti causa mortis pleno
iure omnia sua bona socero ipsius patris uideatur remittere uelle usumfructum filio animo donandi uel nō & facit
dubitare querentem: quia ob aliud nec ad aliud talis cōsensus fuit adhibitus principaliter.s.quam ad ualidādum actū
donationis causa mortis qui aliter non ualeret: ut.l.tam is.
§.j.ff.de donatio.causa mortis. & per ɔ̄s non uidetur quod
consensus interuenerit patris ad remittendum usumfructū.
& uidetur expressum in.l.cum non solum.§ filijs aūt. C. de
bo.quæ lib.ratio quia remittere hoc casu esset donare: ut.l.
si quis delegauerit.ff.de dona.l.§ iuris ciuilis regulas.§. si fi-
2 lius.ff.de pac. † & nemo psumit donare nec suū iactare si act⁹
aliam speciē ɔ̄ctus assumere possit.ut.l.cū de indebito. de
proba.&.l.cāpanus.de operis libe.& per hoc respondetur
ad.l.si debitor.§.j.ff.de pig.ubi creditor dicit remittere ius
pignoris: quia consensus creditoris non pōt ibi aliud opera
3 ri † quia in dubio debitor potest rem suam inuito creditore sine tū preiudicio creditoris alienare quia transit cū onere suo ut.l.j.§.eum predium.eo.titu.&.l.una. C.de rei uxo.
act.ubi dicitur.& est alienum gerentibus non interdici rerum suarum alienationē &c.& per hanc rationem uideret
dicendum debitorem usufructuarium non posse remittere
usumfructum proprietario sine ɔ̄sensu creditoris cui esset
ius concessum in commoditate & perceptione fructū, quia
per remissionē huiusmodi finiretur ususfructus: & eo finito cessaret ius percipiendi quæsitum creditori quod non
est dicendū adeo: quia cōtinuo esset in potestate debitoris
præiudicare creditori suo ut.j.latius dicetur super puncto
seq. Itē dubium facit quia ususfructus formalius non erat in
bonis filij: sed dūtaxat nuda proprietas. unde donādo bona
sua nō uidetur donare usumfructū paternū sed duntaxat dominium suum: ut.l.cum non solum.§. filijs aūt.C.de bo.quæ
4 lib. † Secundo dato quod pater uideatur & uoluerit remittere filio usumfructum an potuerit in præiudicium creditoris hoc ignorantis & eum sciuit ɔ̄dicentis.& loquor dū creditori sit concessa fruendi cōmoditas & fructuum perceptio.& facit dubitare regula ius nostrum.de reg.iu. qa ius
nostrum sine facto nostro a nobis abdicari non pōt. Itē lex
si usufructus.in fine.ff.de iure do.ubi maritus facto diuortio
locat uel uendit uno nummo primo defunctæ uxoris perceptionem fructuum rerum quarum usufructus in dote mulieris uiro fuerat constitutus ab extraneo dotante, unde licet uiuat & repudiare uelit uir usumfructum aut ēt moriat
non perit ius concipiendi concessum ex ɔ̄ctu uel quasi ipsi
mulieri. Ad hoc accedat.l.necessario.§. fi. ff. de pericu. &
cōmo.rei uen.l.arboribus.§.fi.ff. de usufru.alias esset in potestate debitoris fraudere crediturem iure percipiendi sibi concesso quod est absonum. Item ad hoc facit theorica
Bart.in.l.iuris aducto.ff.de aqua plu.ar.dicentis ius emptoris non resolui facto autoris directe ordinato.ad hoc ut.l.si
res.in fi.ff.qui.mo.pig.uel hypo. solui.&.l. si res iudicis.§.
sed & marcellus.ff.de in diem adiec.huic accedat quod no.
& legitur in.l.si post mortem.§.fi.ff.de contrahē.&.l.fi.ff.
de pac.&.l.si patre.§.si per fundum.ff.quē adset. amit &.l.
quoniam desideria.C.de qa.lib.ubi est casus secundū Bald.
quod quis non pōt renunciare iuri suo in preiudicium tertij: ad qđ allegant leges nunc proxime inductæ. Nā nec lex.
fingit in præiudicium tertij.ut.l.stipulatio.de dote.ff.de iure do.& in.gl.e.quia circa.extra de priuile.& per doc.in.l.
hac edictali.§. his omnibus. C. de secun.nup.facit.c.si pro
te.de rescrip.li.vj.&.c.j.in princ.de concess. præben. in cle.
secus quando ius autoris sine suo facto ad id directe ordinato sed ex natura rei uel contractus resolueretur: ut.l. lex.
uec.ff.de pig.&.x.col.qui.mo.feu.ami.§. rursus. ubi de hoe
per Iac.de bel.& Bal.de pus.procedit.n.illud ex natura feudi quam ignorare nō debuit creditor cum uasallo ɔ̄hens: ut.
l.qui cum alio.ff.de reg.iur.uel si naturaliter res periret.ut.
l.sicut.in princ.ff quib.mo.pig.uel hypo sol.item quia uidetur expressum per casum.l.quod usufructuarius non possit
remittere usumfructum quæsitum in præiudicium & fraudem creditoris: ut.l.ij.&.iij.§.gesta.ff.de his quę in frau.cre
& maxime debitore non habente aliquod aliud in bonis
ex quo possit sustentare uitam suam: ut. l. omnes.§. lucius
ff.de his quæ in frau.cre. Si autem usus. non esset quæsitu.
patri sed simpliciter delatus tunc creditor nō posset cōqueri quia nunquam fuerat in bonis creditoris: ut.l.qui autem
post priu.uersicu.similique modo.& uer.sed illud. & ibi no
5 in glo.super uer.leg.eo. titu. † Tertio dubitatur an pater
poterit remittere filio usumfructum animo donandi ut ualeat statim & cum effectu talis donatio sic quod non egeat
confirmatione per mortem patris donatoris. Hanc quæstionem gl.format in.l.ij.C.de inoffi.dona.& uidetur recidere in opi. Azo. ultimo recitatam qui tenuit in summa
eiusdem ti.quod non ualeat statim cum effectu: sed duntaxat si per patris obitum confirmetur.hanc opi.ibi sequitur
Cy.& Accur.in.l.cum oportet.§.fin autem res.C.de bonis
quæ libe.& ibi est tex.de ista opi.dum ibi.dicitur ista causa
intelligatur ut eundem.usumfructum post obitum patris ip
6 se lucretur &c. Et hanc opi.ibi sequitur bart. † præterea regula in iure traditur quod inter patrem & filium non constituitur donatio efficax nisi quatenus morte donatoris cōfirmetur: ut.l.donationes.C.de do.inter ui.& uxo. Quarto
dubitatur an ualere potuerit talis remissio usufructus facta
filio morienti & donanti causa mor.socero dicti patris cuius filiafa.nubet patri ipsius filij donatoris cā mor.quod uř
exeo quia non est permansura momento pęnes filiū sed trāsitura in alium extraneum per.l.in edibus.§. quod filiusfa.
ff.de dona.ti.generali.& per no.per Bart.in.l.ij.eo.titu. Et
certe uidetur magis esse dicendum quod non ualeat duplici ratione. prima quia in extraneū non potest conferri uel
cedi ius usufructus formalis ut tenu. donationis aut uenditionis uel legati: ut.l.si usufruc.ff.de iure do. Secunda quia
confert in socerum ipsius remittentis contra.l. cum hic status.§.oratio.ff.de dona inter uir.& uxo.etiam si fingere uolumus duas esse donationes scilicet patris in filium. & ista
in dubio non tenet ut.supra maxime pręmortuo filio donatario superstite patre donatore argu. l. a marito. C.de dona.inter vi.& uxo. secundo donatio filij in socerum patris
remittentis usumfructum quia qua ratione prohibetur donatio generi in socerum eadem ratione donatio collata in
socerum a filiofa generi sui ut.l.iij.§.qui in eiusdē potestate.&.§.se.ff.de dona.inter.uir.& uxo. Quinto dubitat si creditor in causam iudicati fuit missus per iudicem in possessionem rei ilsius in qua pater usumfructum habet & quantum est ꝓ usufructu paterno & preceptum inquilinis quod
de pensionibus respōderent dicto creditori donec sibi erit
satisfactum de debito suo in sentētiam deducto. An postea
ueniens dictus socer uirtute dictæ donationis sibi factæ a filio dicti usufructus debitoris se opponens predictæ missioni & præcepto per modum impugnationis excipiendo debeat admitti. An uero debeat uenire per modū directę petitionis quod uidetur dicendum per.l.a diuo piu.§.si super
rebus.cum ibi not.in glo.& per Bar.ff.de re iudi.& per Inno.in.c.ueniens.de testi.& per textum.&.c.& si post aditū.
in.d.l.a diuo pio.& per not.per Inno.in.c.super. de re iudi.

CONSIL. CVII.

1 *Bona ingressi monasterium ad quos deueniant.*
2 *Mulier professa an sit dotanda respectu matrimonij spiritualis.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amē.
1 † In di.prima ferrariç.die.xj.mēsis Iulij i domo i qua infrascriptus iudex sedet ad ius reddendum & in qua coadunari consueuerunt.
xij.sapienetes infrascripti uidelicet sapiētes regētes de pręsenti mensis Iulij una cum do. Gasparino de stāgis legum doctore eorum coniudicem & ipse do. Gasparinus cum eis unanimiter & concorditer nemine discrepāte prouiderunt ordinauerunt & statuerunt quod si aliqua persona ciuitatis ferrariç uel districtus dedicauerit se alicui monasterio uel loco religioso uel conuersam fecerit se alicuius monasterij seu alicuius loci religiosi oīa & singula bona mobilia & immobilia sese mouentia & noīa debitorū talis personę ipso iure perueniant & applicentur & peruenta & applicata intelligantur ꝓximioribus & si dicta persona nullā seu nullos hēet ꝓpinquos uel ꝓpinquas tunc eius bona ꝑueniāt ipso iure ad cōe ferrarię.Casus talis est quidam ser Gulielmus iā sunt anni.xxv. collocauit quādā eius filiā etatis tunc octo annorum uel circa in monasterio sancti Guli & ibi professionē fecit dicta filia debito tpe dicto suo pr̄e uiuente dictus ser guli.decessit intestatus mō sunt tres anni uel circa relicta sua filia & quodam filio ex diuersa uxore,mō dicta filia siue eius monasteriū petit a dicto filio masculo herede dicti ser guliel.legitimam sibi debitam in bonis dicti sui pr̄is cū ipsa filia bideatur exclusa a successiōe pr̄is ex forma statuti nolentis ꝙ mulieres nō succedant defunctis abintestato stantibus masculis sed quod dotari debeant dictæ filiæ excluse s̄m facultatem patrimonij patris. excipit dictus filius de prouisione dicens ipsam filiam fore exclusam a petitis. quæritur quid iuris & numquid habeat obstare dictū statutū excludēs mulieres a successione pr̄is intestati cum dos proprie cadat ipsam professam quia mr̄imonium non est capax.de efficacia dictæ prouisionis rigorose nimis ꝯ religionem non expedit mō discutere ut arbitrator quia sumus extra ipsam ꝓuisionē quæ loquitur solū de bonis quæ hēbat ingrediens religionē eo tēpore quo ingressus est.sed qō nr̄a loquitur de bonis superueniētibus ex successionē pr̄na.unde prouisio ueluti odiosa q̄ loquitur de bonis pr̄tibus tpe ꝓfessionis non debet extēdi ad bona po
2 stea ex aliqua successione monialibus obuētura.† Solū ergo est dubiū quia statutū quod loquit̄ de mulieribus nō succedētibus defunctis ab intestato uult fęminas dotari stātib⁹ masculis:an ꝓfessa in qua non cadit dos respectu carnalis matrimonij sit dotāda respectu spiritualis mr̄monij qđ per spirituale ꝓfessionem ꝯhitur uel q.d de ipsa agendū credo eā dotandā ne per ingressum religionis spirituale ꝯiugium esse debeat deterioris conditionis uel paris,cum s̄m ius cōmune cum masculo sit admittenda ad successionem patris tanquam dictum statutum excludens a successione non loquat in monialibus per.§.de uiro. Altero ergo ex istis modis consulendum est huic pauperrimæ moniali seu monasterio eius nomine ne expers sit a paterna successione in totum & super prædictis dei nomine consulatur quid iuris.

CONSIL. CVIII.

1 *Statutum fęminas excludēs a successione de monialibus non loquitur.*
2 *Excludere & inhabilitare personas ecclesiasticas a parentum successione est contra libertatem ecclesiæ.*
3 *Dos locum non habet ubi matrimonium esse non potest.*
4 *Ius disponens de muliere nubente locum habet in profitente.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris virginis gloriosæ Marię & beati Antonij amen.
1 † In paucis uerbis tactum est superius, quid dicendum & concludendum ut in puncto de quo queritur non absurde quidem dici posset statutum excludens fęminas a successione abintestato extātibus masculis non debere intelligi de filiabus monialibus circa quas non potuissent statuentes expresse disponere ut pote nō de sua iurisdictione.c.decernimus.de iu.&.c. cum laicus.de reb.ec.non alie.ergo non ipsas ur̄ sub generalitate includere: quia quod nō posset in spē & specifice statui non uidetur sub genere argu.c.in generali.de regu.iur.lib.
2 vj. † Excludere.n.& inhabilitare personas ecclesiasticas a successione parentum ur̄ ꝯ libertatem ecclesiasticam. per consequens iure ciuili & canonico improbatum.C.de epi. & cle.aut̄.Item nulla cōmunitas.&.c.ecclesia sanctæ Mariæ.de consti.&.c.grauem.de sen.excom. & hanc ptem uidelicet ꝙ statutum excludens iam professas a successione parentum non ualeat tenet Bal.post Bar.in l.ij. C. de pac. ex cuius dictis & ex his quæ superius dicta sunt probabiliter dici pōt monialem qua quæritur pariter & pro uiribus cum masculis uenire ad successionem pr̄is ueluti sub statuto excludente fęminas non inclusam tacite cum non posset expresse sed præsupposito sine præiudicio ueritatis quod arbiter nollet hanc interpretationem & conclusionem amplecti:sed præcise ipse tanquam fœminam licet monialem
3 cum masculo non admitti,† utrum s̄m formā eiusdem statuti debeat dotari s̄m uires pr̄imonij & ur̄ quod non quia ubi non pōt esse mr̄imonium non ur̄ habere locum dotis assignatio sine cōstū.l.iij.ff.de iure do.unde ad hunc casum ad quem non possunt uerba statuti adaptari nō uidetur statutum extendi.l.ita autem.ff.de admi.tu.per Barto.&.c.in demnitatibus.ad fi.de elec.li.vj. ꝯtrium de iure est dicendū
4 quia † ius disponens de muliere nubente habet locum in profitente quasi per professionem contrahatur speciale matrimonium quod est fortius quā carnale:ut.c. inter corporalia.de trāslā.prēla.& probat in simili in aut̄.de triē.& semi.§.ij.& aut̄.nisi rogati.C.ad trebel.attenta enim ratione illius aut̄.quæ est ut legatum dotis uel sub conditione nuptiarum debetur etiam in casu quo quis fuerit religionem ingressus ne impediatur uita contemplatiua habet locum etiam illo casu quo si filia non admitteretur extante masculo ad uirilem nec profitendo deberet aliquid loco dotis de bonis paternis amittere: quia retraheretur a professione & uita contemplatiua quæ est melior quam actiua. de quo in.c. fine. de reg. in fauorem ergo religionis pro quo summa ratio facit.l.sunt personę.ff.de reli. sump. fu. uidetur sine dubio concludendum quod sicut filiæ carnale matrimonium contrahenti debet dos constitui,ita etiam profitenti:ut sic illa dos loco legitimæ ad monasterium deuoluatur alias nihil de bonis paternis consequeretur quod satis esset absurdum & contra religionem in cuius fauorem multa contra iuris regulas sunt statuta:ut.d.l.sunt personę. Statutum autem de quo.supra. ꝙ bona ingredientis religionem ad proximiores & postremo ad fiscum deuoluuntur non uendicat sibi locum in casu nostro : ut tactum est. supra in motiuo pro ista parte adducto debet enim stricte intelligi ut in bonis quæ professurus hēbat tempore ꝓfessionis ut expresse statutū ipsum disponit. sed nos loquimur de bonis,quæ postea obuenerunt de quibus statutum non loquit̄.ergo iuris cōis dispositioni relinquit̄ iuxta no. in. l.si uero.§.de uiro.& l.si cum dotem.in prin.solu.matri.

CONSIL. CIX.

1 *Mendicantes habētes reddītus & possessiones an possint contributionibus grauari.*
2 *Mendicantes qui dicantur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ mariæ & beati Antonij amen.
2 † ꝯ fratres uel ordines mēdicātiū ad quos zelo deuotionis afficior nō cōsueui ꝯsulere nec patrocinū exhibere.hoc tn̄ dubio obtestatus pro parte clericorum secularīū ciuitatis & diocesis castellan̄.non mihi fuit usum eis iuste deprecantibus denegare cōsilium. Querunt.n.utrū dicti mendicantes ꝓ possessionibus imprestitis & alijs q̄ possident teneant̄ conferre in charitati

rbatiuo subsidio impendio legato de latere apostolicæ se-
dis iuxta formam literarũ apostolicarũ per quas grauãtur
clerici sæculares regulares exempti & non exempti ordi-
nis quorũcunq; & cuiuscunq; sint status præeminen. ordi-
nis,&c.ut supra in copia literarum mihi transmissa plenius
2 continetur. † Ad cuius euidentiam præmittendum quod
mendicantes dicuntur quibus ad sustentationẽ congruam
redditus aut possesiones habere professio seu regula in-
terdicunt sed per quæsitum publicũ tribuere sibi uictum so
let incerta mendicitas,ut.c.j.de reli.do.li.6.& transgresso-
res ergo ꝓfessionis & regulæ sunt qui dictos redditus aut
imobilia tenent non ꝯfidentes in Deum,qui uolucres cœli
pascit,&c.ut dicit textus in cle.exiui de paradiso. de verb.
signifi.Hoc ergo præmisso si sue institutionis & professio-
nis immemores tales redditus & imobilia posideant an
pro eis cõferre in oneribus cum clero & religionibus alijs
quorũcunq; ordinũ teneãtur iuxta gñalem & continentiã
literæ apostolicæ diuidendis, & vr̃ quod nõ quia ad casum
istum nõ extendit se intẽtio Papæ quæ non fuerit sub lite-
ra includere mendicantes cũ nihil de iure habeant sed in-
certum uictum,&c.ut prædixi & licet bona de facto posi
dere dicanẽ.& ista satis habenda sit cã inclusionis ipsorum
in oneribus subeundis sicut certorũ tñ similitudo rõnis &
æquitatis non extendit rescriptum ad huoc casum improui
sum licet eadẽ & maior fuerit in eis ratio onerandi & gra-
uandi,ut not.Host.in simili de rescrip.postulasti ,& ibi no.
facit.l.quod vero.de leg.ad casum.n.similẽ & improuisum
extensionem fieri oportet per nouam ꝯstõnem alias nõ fit,
ut not.& ibi dixi in.c.constitutionẽ.coniuncto.c.non solũ.
de reg.lib.vj.& ista est potissima ratio quæ pro eis facit.
Qua non obst. ꝯtrium mihi de iure vr̃ dicẽdũ & præmit-
to quod ista onera & similia quæ ecclesijs ĩponuñt pro mo
do facultatum sunt proportionabiliter diuidenda.c.in sin-
gulis.de sta.mo.&.c.sopite,de cen.&.x.q.3.raueñ.&.c.in-
ter cetera.&.c.vlt.Præmitto etiam quod litera apostolica
est multũ late ꝯcepta,cõplectitur oẽs personas ecclesiasti-
cas cuiuscunq; status & quorũcunq; ordinũ ,ut in ea patet.
ex cuius uerbis latissimis apparet grauare oẽs bona posi-
dentes quia principaliter grauamẽ bona concernit,ut dixi
ergo ut mendicantes propriẽ sumpto uocabulo ut non de
beant grauari quia bona nõ posident,tñ ut personæ eccle
siasticæ dicta bona tenentes, licet iniuste tenenẽ ꝯferre in
hoc oneri reali a quo p̃dones non debẽt excusari nec esse
melioris ꝯdõnis quã bonæ fidei possessores argumen.c.cũ
qui de præben.lib.6.ubi traditur regula gñalis quod agen-
tes iniuste nõ minus per ꝯstõnem ligantur quam illi qui li-
citum actum gerũt & ibi plura exempla & concordantiæ
ponuntur super hoc. Præterea ista defensio mendicitatis
vr̃ eis alia rõne nõ competere sed conueniantur ad ꝯtribu-
tionem,quia dum tanq̃ possessores bonorũ pro rata ad cõ
tributionem uocanẽ,non possunt quo ad hoc se mendican-
tes appellare quod factũ ipsorũ.s.quia posident ꝯdicit mẽ
dicitati professionis et regulæ,ergo nõ audiendi tanq̃ clau
di ingredientes terram duabus uijs quod est reprehensibi
le,ut.c.cum causam.de elec. ubi similes ꝯcordantiæ ara in
boue & asino & inde uestem lana linoq; contextam. ualde
enim in hac consideranda est plus realitas quã personali-
tas.onera namq; ista possessoribus inducuntur nec aliquod
priuilegiũ põt excusare possessorẽ, ut plene legitur & not.
in.c.peruenit.de immu.ec.unde cum intentio Papæ fuerit
hoc subsidium diuidi inter clericos per respectũ ad bona
per.d.c.sopite,cum si quis dicta bona posideat nõ est curã
dum cum tñ sint personæ ecclesiasticæ ut sunt isti.quid.n.
si unus prælatus multas possesiones alterius ecclesiæ occu
passet,posset ne per istas effugere ꝯtributionẽ dicẽdo q̃d
iniuste posidet? certe nõ quia sic allegaret turpitudinem
suam contra.c.inter dilectos.de fide instrumen. cum simi.
Vltimo pro decisiõe huius q̃nis allego casum expressum
in si.in.c.recolentes.de sta. mon.ubi posidentes bona ec-
clesiæ uel capellas contra sui ordinis instituta amittunt pri
uilegium sui ordinis institutum & tenẽtur subire cũ alijs si
milem in legibus disciplinã,ita & in proposito mendican-
tes isti posidentes bona nõ debent pro bonis quę posidẽt
gaudere imunitate mendicitati concessæ.& ita de iure &
æquitate cõcludo saluo iudicio cuiuscunq; melius sentien-
tis,& accedat.l.claudius,qui potiores in pigno.habean.

CONSIL. CX.

1 *Officiales datiorum fraudem committentes an sint puniendi.*
2 *Statutum imponens pœnam fraudantibus pecuniam communis in qui bus locum habeat.*
3 *Officialis quis dicatur.*
4 *Socius socium fraudans qua actione teneatur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirgi
nis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen.
1 † Prima facie vr̃ dicendũ pœnas prouisionis
statutariæ uendicare sibi locũ in casu nostro
quasi isti emptores datij loco officialium ha-
beantur cum eorũ loco in datijs exigẽdis succedant & per
ꝯñs eorum naturam assumunt.siue.n.persona personæ siue
actio actioni siue res rei subrogetur naturã illius cuius lo-
co subrogañ sibi assumunt cũ oibus suis qualitatibus & ap-
penditijs,ut.l.j.§.hæc actio.ff.si quis testamento liber esse
iussus fuerit.&.l.eum qui.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.&
cle.quia regulares. de supplen.neg. præla.&.c.abbate.de
uerb.sig.& plures coocor.per Ioan.an.in.c.contra eum de
reg.iur.in mercu.lib.6.& licet in pecunijs quas emptores
exigunt non eundem modum seruent qui traditur a statu-
to nõ per hoc minus vr̃ habere locũ ipsius statuti pœna,q̃a
ordinis mutatio non mutat substantiã rei , ut.l.ordo.ff.de
pu.iu. Ista arguunt pro hac parte.contrarium de iure sen-
tio & præmitto quod ciuitas arroceñ.siue dñi qui sunt uica
rij pro romana ecclesia habent iura finalia romanæ eccle
siæ cuius locum tenent & persoñã apostolici repræsentant
imediate ut in simili dicit tex.in.c.si diligenti.de præscrip.
unde quod ex datijs & talijs exigunt, ut iura romanæ eccle
siæ censentur,ut.c.ad audientiam.eo.ti.Ex quo infero quod
qui pecunias illas subtrahunt vel aliter in illis fraudem cõ
mittunt.l.iul.peculatus tenerẽtur, ut.ff.ad.l.iul. pecu.l.j.&
l.sacrilegij.§.eadem.eo ti.emptores autem prædictorũ da-
tiorũ non succedunt in illo iure,ut.l.licitatio.§.fiscus.con-
iuncto.§.seq.ff.de pub.non enim in eos transfertur ipsum
ius fiscale,sed cõmoditas exigendi,ut no. Bar.eo.ti.l.quæ-
stione.§.qui maximos.facit quod no.in.c.quãuis, de deci.
2 † Ex prædictis sequitur quod statutum imponens pœnam
fraudantibus pecunias cõis siue ex datijs qui sunt cõmunis
& ab officialibus exiguntur nõ habet locum in illo qui de
pecunijs exactis de datijs ab emptore datij fraudaret ip̃m
datiariũ quia mutatione persoñę priuilegiatę desinunt pri
uilegia cõpetere ei ad quẽ perueniunt.c.j.de iure pat.sicut
econuerso incipiunt,si ad priuilegiatum perueniunt , ut.l.
cum quidam.§.cum fiscus.ff.de usur.per prædicta apparet,
responsio ad legata superius quæ habent locum cũ in sub-
sidium & in primorũ defectum eorum loco succedunt , in
casu uero nostro non succedunt isti emptores in locum fi-
sci respectu iuris & proprietatis fisco competentis sed re-
spectu cõmoditatis & usus. Similiter non ob.l.ordo. quia
hic mutatione personæ nõ solum ordo recipiẽdi & conser
uandi pecuniam caute ut disponit prouisio uariatur et al-
teratur, sed ipsa substantia mutatione personæ & pecuniæ
exactæ mutatur.non.n.potest dici pecunia cõis quæ exigiẽ
ab emptore de ipso datio quia non fisco sed sibi quærit.itẽ
3 non põt dici officialis cõis emptor datij † quia officialis
proprie dicitur cuius ministerio & opera quis utitur,& in
solicitudinis partem uocatur,ut d.c.si diligenti. &.c.man-
data.de præsump.emptor autem potest esse procurator in
rem suam & in eo quod priuato uidetur percipere de his
quæ a fisco emit priuato iure utitur nõ fiscali, ut in iuribus
præalle.& maxime in.d.l.licitatio.§.mercator, de publi.
Ex quibus quo ad quæstionem de qua quæritur concluden
dum puto q̃ statutum puniens officiales cõmunis in datijs
cõmunis fraudẽ cõmittẽtes si uendicet sibi locũ in illo qui
deprehendiẽ cõmisisse fraudem contra emptorẽ ipsius da-
tij fraudando ipsum in pecunijs ex ipso datio exacto , quia
ut ex

quod licet in successionibus de iure antiquo inter masculos & fœminas fuerit deformiter prouisum in successioni bus masculorū in fauore agnationis, in successione aūt fœminarum non reperitur sexus discretio hodie sicut nec in masculis.ut.l.maximum uitium,de lib. præte.quinimo in successione fœminarū non distinguitur tealiter iusta sobo les ab iniusta ,ut.C.ad orfi.l.si qua illustris. Ex quo sequit quod cum simus in materia indifferenti masculinum conci pit fœmininū,ut no.Cy.in.d.l.quicunq; , & licet ista ratio non sit expressa in statutis tū postq̄ natura de qua statutum loquitur est vniformis & indifferens ad utrunq; sexum di cendum est filias sub statuto includi , ubi.n.est eadem rō & oimoda similitudo non dr lex extendi sed tacite & omni no cautū vī ubi eadē ratio reperitur.l.his solis.C.de reuo.
5 do.& no.in.c.j.de tempo.ordi.li.vj.† non enim cortex lite ræ inspici dēt sed medulla legis quæ super rōne fundat.j.q. j.c.marchion & basilides, &.c. intelligentia. de verb. sig. &.l.scire leges.de leg.ideo aduertendū quod vltima pars statuti loquitur per uerbum cōmune.s.collaterales,&c.ver bum cōplectif masculos & fœminas,ut no in simili in cle. j.de elec.Ex quo est uerisimile φ in parte præambula quæ copulatæ orationi iungitur sexum distinguere noluerit.l. utrum.de pe.hære.& satis esset absurdum prouidisse in col lateralibus statutis usq; ad tertium gradū & filiam præte risse & posset fœminā in relinquendo ɔtra filiū quod non potest cōtra collaterales.Et reperio Bal. consuluisse in sta tuto quo cauetur quod filij non possunt uenire quoquomo do contra testamenta parentum . nam ut concluditur etiā filias cōplectitur siue includit & incipit in Christi nomine amen.de filio scriptum est, de filia autem omissum , &c.
6 † Vltimo pro hac parte quod ista prouisio statuti respectu filiorum dicatur fauorabilis.& per cōsequens amplianda, adducō φ no.in.l.licet hac.§.fi.ff.de in ius uo. &.l.uenia. C.eo.in.q.n.illa inquantum restringitur potestas fœminis in testando pōt dici statutū odiosum, inquantum uero pro uidet pūr dici fauorabile. unde quo ad filios quorū fauor uersatur statutum est fauorabile , & per consequens conti net filias,ut.d.l.si quis dederit.& no.in.l.nominatim.de lib. & posth.Præterea potest illud statutum præcise dici fauo rabile propter id ad quod principaliter ordinat.s.ad pro uidendum filijs ipsis. nam circūscriptis prædictis liberior est facultas testandi mulieribus.ergo dispositio est censen da fauorabilis propter id quod principaliter tendit , licet in consequentiā alius prægrauetur,ut.l.qui exer.ff.de cōdi. inde.& patet hic in fi̇nali.nam leges quandoq; in bonis pa tris & matris dederunt minus pro legitima & postea plus & nullus dixerit has leges esse odiosas sed fauorabiles qa conferunt in liberos quod natura eis debetur.l.cum ratio. de bo.dam.ergo a simili statutum dando filijs tres partes, de hæreditate materna non pōt dici odiosum, & expresse
7 hoc no.Bal.in d.l.uenia. † Restat respondere ad statutum quo cauetur quod habens legitimam non possit ultra pe tere &c.nam debet intelligi cū habet plures filios uni for te ex eis relinquit minus q̄ legitimā,nō autem debet intel ligi φ ueniat correctiue postq̄ pōt aliqua subdiuisiōe iuua ri,ut.c.cum expediat,de elec.li.vj.Aliud dubiū de quo quæ ritur leue est utrum scilicet ista filia debet habere istas tres partes sub onere legatorū,dicendum est quod sic,quia sta tutum dicit quod non possit relinquere nisi quartam , &c.
8 quod statutum intelligitur de quocunque rit. † Maxime quia loquitur per uerbum relinquere quod potest adapta ri ad fideicommiss. legata & omnia . l. his verbis de hære. institu. & sentiendo contra sequeretur quod prouisio sta tuti esset derisoria similiter habens filios posset legatis & fideicom. grauare istas tres partes. sicut ergo ab onere le gatorū legitima filiorum est immunis,ut.l.quoniam nouel la.& l.omnino.C.de inoff.testa.ita & ista portio aucta per statutum quæ quodammodo loco legitime subrogatur.l.j. §.hæc actio.ff.si quis test.li.esse iuſ. fu.

CONSIL. CXIII.

1 *Laici construentes ecclesias mendicantium ius patronatus sibi reseruare possunt.*
2 *Laicus nullum ius in spiritualibus sibi uendicare potest.*
3 *Sepulchrum quid sit & an sit in bonis.*
4 *Signa armorum quid significent & quid operentur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amē.
1 † Iura quæ loquuntur, de iure pat. laicorum in ecclesijs siue capellis fundatis uel dotatis per eos iuxta no.per Innoc.in rubr. de iure pat.non uendicant sibi locum in capellis fundatis per lai cos in ecclesijs mendicantium in quibus nec dotis consti tutio nec præsentatio siue institutio ibidem deseruientium in diuinis locum habet, conuentus.n.fratrum minorū nūc per unum nunc per alium deseruire facit ibi & dotatio re pugnat mendicitati,ideo ergo in talibus capellis cessat ius patronatus quia iura de eo loquentia non possunt ad eas adaptari ualet dotis constitutio præsentatio,& ti.ar. c. in demniratibus.§.fi.de elec.lib.vj.& l.ita aūt.ff.de admi.rut.
2 † Cum igitur laicis in ecclesijs nullum aliud ius sit reseruatum quam ius pa.& istud est gratia ar.sumpto a regula vni uersali negatiua quæ habet laicum prohibitū in ministran do se spiritualibus uel in eis posset sibi ius aliquod uendica re.c.decernimus.de iu.liquido infertur p̄fatum baronem in capellis ut prædicitur constructa in dicta ecclesia men dicantium nullū ius sibi posset uendicare , sed libere est in administratione ipsorum fratrū uelut sancta sanctorū effe cta,ut in.c.uerum.&.c. postulasti.de fo.cōpe.per Inn.& ma xime quia constructa in solo ipsorum & etiam quia nihil sibi iure in tali constructione reseruauit,sed solum pro re medio salutis animæ suæ & suorum descendentium &c.& bene sunt poderanda uerba ibi scripta.sono facta pro reme dio &c. non dixit φ esset sua & suorū & merito , quia hoc non potuisset uenire in conuentione rei sacræ. facit quod no.in d.c.postulasti,& illa uerba sonant impuram oblatio nem & deuotionē baroni construentis.facit quod no.inst. de rerum di.§.cum in solo. & ille uersus quicquid planta tur,&c.tanq̄ igitur de re propria nulli seruituti subiecta li bere possunt fratres disponere de dictis capellis sicut de corpore ecclesiæ suæ cui annectuntur ut mēbra facit.c.ac cessorium de re iu. lib.vj.& l.in re mandata.C.mandati.
3 Et hæc dicta sint de capellis. † De sepulchro autem certū est sepultura sit memoriæ hois conseruandæ causa de qua usus ad nos pertinet.proprietas autem uelut rei religiosæ non est in bonis.insti.de rebus du.§.religiosos & ista sepul chra maiorum appellantur.c.j.de sepul. nec transeunt ad hæredes.l.pro hærede.ff.de acq.hære.& de sepul.vio.l.pe. unde non licet fratribus talia sepulchra aperire et alios nō de descendentibus baronis immittere quia ad eorū usum tantummodo distinata probatur scriptura literarū de qui bus supra. Quia tamen de iure funerādi in dicto sepulchro uel capellis non quæritur, sed tantummodo assignandi & sculpendi arma sua & filiorum ac nepotum descendentiū ex dicto barono per lineam fœmininā,utrum possunt fra tres alia arma quam baroni ibi permittere imprimi & scul pi & in hoc gratificari magis de dictis descendentibus ex fœminis uni q̄ alteri merito dubitatur & uidet φ fratres hoc non possunt interesse enim uide memoriæ baroni alia
4 arma q̄ sua in capellis per eum ɔstructis nō sculpi.† nā per talia signa armorum denotatur & conseruat memoria do mus eius circa diuinum cultum quæ per impressionem ar morum alterius domus confunditur nam si fœminæ descē dentes de domo eius filię eorū & filij possunt omnes scul pere arma sua in modico tempore ignorari posset quis di ctas capellas fundauerit nel quæ domus & sic non conser uatur agnationis dignitas dicti baroni & domus suæ quæ debet esse semper salua.l.j.§.j.ff.de lib.agno. per signa.n. cognoscuntur signata.c.in nouellis.de iudi.& hinc est φ ar morū alterius ipressio est prohibita in alienis rebus, ut.C. ut nemi.li.signa afi.re.impo.l.j.& l.basilicam. de ope. pub. & licet finita sit agnationis dignitatis dicti baroni,quia nul lus de domo eius superest , tamē non debet extingui me

moria

moria sed extendi per aspectum ædificiorum templorum Dei,& si.ad hunc finẽ arcus triumphales statue memoriæ insculpebantur in vrbe in illorum memoriam qui gloriosè vixerant & honores gesserant facit.C.de stat.& ima.l.j.& ad ista licet desit actio tamen debet esse iudicis officium tueri videlicet memoriam defunctorum.l.quintus.§.pomponius.de annu. leg. Ex his rônibus vr̃ ꝙ alij hæredes dicti Simonis vltimo defuncti de domo Baronis debent deleri & amoueri.& similiter sua etiam imprimi cum sint similiter ex fœminis descẽdentes nec possint fratres istis magis q̃ illis gratificari ne oriatur scandalum & inuidia inter Pares.ar.l.cum videtur.§.libertas.de leg.2.&.l.obseruandum de off.præsi. Et quanq̃ ista prima facie & æquitate nõ scripta appareant bene dicta tamen contrarium vr̃ de iure dicendum per rônes & iura deducta in prin. Ex quibus colligitur ꝙ in dictis capellis nulla per Baronem apposita est conuentio uel pactio per quam affectæ sint alicui seruituti imo apposita uerba stulta dnm dicit. queste capelle e sepulcro sono fatte per remedio delle anime di Barone e de suoi figliuoli e loro descendenti masculini, &c. si enim ut dixit in prin.constructæ sunt pro remedio aïarum, ergo non pro solatijs uiuentiũ uel mundanis pomposítatibus ut sunt arma & marmorea domus. illa enim nihil conferunt ad salutem animarum.c.animæ defunctorum. 13.q.2.nec etiam parietes capellarũ conferunt aïabus sed oĩnes fratrũ diuina officia & alia suffragia quæ per fratres & alios descendentes Baronis ex fœminis pro suorum ibidem vel capellarum ipsarum intuitu frequentantur, ista enim conferunt ad salutem animarũ & de talibus est verisimile Baronem intellexisse per prædicta uerba non de parietibus capellarum,& sic debet accipi hic continens pro ꝯtento.l.pe.C de impu.& ali.subst.& de exc. p̃la.oimis. Pone enim ꝙ quidam ex descendentibus Baronis ex fœminis uolunt pro augmento diuini cultus in ornamentis capellarum io eleemosynis fratribus erogandis in exequijs & anniuersarijs faciendis pro animabus Baronis & eius descẽdentium multa erogare pro solatio tamen uiuentium sua sibi arma sculpi. Vtrum fratres debent a tot bonis ad salutem aïarũ tendentibus retrahi & abstinere se propter dictam sculpturam & certe proculdubio est dicendum quod non sed potius indulgere infirmitati mentis humanæ & promittere ista in recompensationem bonorum spiritualium. facit 4. dist.c.deniq;. nec in hoc intentioni Baronis obuiant sed assistunt & fauent dum eleemosynis orationibus & alijs suffragijs a pœnis purgatorij facilius liberantur,ut.d.c.animæ defunctorum. Nec credo ꝙ in fundatione capellarum posset opponi illis ꝯuentio siue pactio per quã grauarent̃ fratres ne tales volentes in eorum monasterio augere diuinum cultum modis prædictis deberent recipere ad sculpturam armorũ vel alia quæ ad pœnam pertinent per quẽ deuotio ecclesiæ augetur & concursus. grauaretur enim libertas ecclesiarũ in quarũ constructione debet attendi publica utilitas non priuata ipsius ꝯstruentis.nam iure publi. sunt.l.j.ff.de iusti.& iu.facit.l.j.§.quæ onerandæ.ff.quarum re.ac.non da.sepulcra enim permissa sunt construi ad priuatum usum siue cõmodum nõ constructio ecclesiarũ siue capellarum sed ad usum publicum & non cõem nec res sacræ tales recipiunt pactiones,facit quod no.in.c.uerum.de condi.ap.contra id autẽ quod de ꝯfusione diuersorũ armorum & per emptionẽ memoriæ defuncti dixi facile prouideretur & prouisum est per prædictam sculpturã literarũ quã sculpturã possent fratres in alijs lapidibꝰ marmoreis. renouare & insuper si permiserit aliorũ deuotorum arma sculpi expressa facere mentionem quod in dictis capellis fundatis per Baronem pro anima sua & suorũ ex eo quod de sanguine suo descenderunt ea latere fœmineo propter affectionẽ & deuotioẽ quam habet ad locum ipsorũ intuitu dictarũ capellarũ permittunt & tolerant.d.arma sculpi. facit.12.q.2.longinquitate. Nam per hoc memoria Baronis in ipsis descendentibus ex fœminis etiam propagatur postq̃ soboles masculina deficit & alij descendentes ex fœminis non petent iure debiti. & sic iure superbo sua arma sculpi sed humiliter a prædictis fratribus qui propter merita & bona opera quæ coguntur facere in eorũ ecclesia ut egerunt isti de quibus quæritur. Ex quibus omnibus concludendum est posse fratres de iure permittere istis descendentibus ex fœminis Baronis sua arma imprimere & alijs prohibere, vt de dictis capellis, ut de rebus ipsorum pro utilitate animarum Baronis & suorum disponere. prout eis uisum fuerit expedire. Pet. de Ancha.

CONSIL. CXIIII.

1 *Beneficium alteri annexum an contineatur sub gratia illius alterius concessa.*
2 *Iurium unitorum natura qua sit.*
3 *Mixtum an ueniat in expressione simplicis.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amen.
1 † Pro impetrante ad collationem prioris de
louamo ꝙ debeatur ecclesia parochialis luzein probat̃ qa idẽ est prior prioratus sancti Andreæ de luzeio ad cuius collationem pertinet dicta ecclesia parochialis nã dicti prioratus sunt uniti & idẽ prior utriusque & ad cuius p̃ñtationẽ spectant ecclesiæ utriusque prioratus satis ergo p̃t dici ecclesia prioratus sancti Andreæ de luzeio spectare ad præsentationem prioris de semelaio quasi idem sit ius & eadem ratio in connexis & facta mentione de uno facta uideatur mentio de reliquo. c.translato.de cõst. duo. n. unita cẽsentur ut unum nec dñt diuersu iure censeri.l.rerum mixtura.&.l.eum qui edes de usuc.&.c.cum in tua.de deci. Item prior est ille qui grauat̃ qui est unus in substãtia siue idem corpus licet quod in lr̃a adijcitur ad p̃ñtationẽ prioratus de semelaio uenit in gr̃a per modum demõstrationis & certitudinis qui est ille grauatus.l.certum.ff.si certum pe. demonstratio aũt talis non uidetur restringere ius persone demonstrate sine designate quia non tendit principaliter ad hunc finem.ar.cle.j. de præben.postquàm igitur ad priorem de semelaio spectat præsentatio parochialis ecclesiæ prioratus de luzeio uidet̃ dicta ecclesia parochialis unita sub gratia ĩpetrãtis postq̃ infra tempus debitum acceptauit cle.cum ei quẽ.de cõcess.
2 præben. † Sed his non ob.contrarium uidetur de iure dicendum & præmittendũ pro clariori decisione quæ sit natura iurium unitorum concurrentium in persona unius & quo ad nr̃m propositũ de natura ecclesiarũ unitarũ habet̃ in.c.j.ne sede va.nam quandoq; accessoriè una ecclesia unitur alteri principaliter quandoque accessoriè, quandoque dubitatur: quia de hoc nõ apparet. primo casu quando principaliter uniuntur quælibet iura sua licet idem sit rector utriusq; unde cõtractus & aliæ dispõnes rector debet unire siue celebrare sub nomine ecclesię illius de cuius iure tractatur nec ex cõtractibus initis sub nomine alterius alia obligatur nec etiam ei quæritur,ad hoc quod no.in.c. pastoralis.de priui.c.2.de immu.ec.li.vj.in nouel.repræsentat ergo rector in ecclesijs unitis duplicem personã postq̃ in eo diuersa iura concurrunt.c.ea collatione.de ap.lib.vj.&.c.cum inter diuersas.de ele.& quod no.in.c.cum olim.de re ind.in nouel.&.l.si uero.ff sol.ma.Secundo casu cum unita est principaliter altera accessoria tunc de accessoria, ut pedissequa non curatur nec de ipsa expedit facere mentionem.c.super eo.de præb.lib.vj.&.l.non fit.de an.& ar. leg.quandoq; dubitatur an una alteri accessoriè uel principaliter uniatur & tunc recurren.est ad coniecturas & contra impetrãtem non probet quod illa quam impetrauit sic principaliter est pronunciandum ut no.glo.in cle.per literas.de præben. quæ multum facit pro priore ne grauatus tanq̃ ad priuationem unius ea prioratibus, uidetur grauatus sub nomine alterius non expressi ex iuris prouidentia sic in casu nostro uidetur dicẽdum quod isti duo prioratus sunt uniti ut pariter principaliter tunc prior expressus sub nomine unius non uidetur grauatus sub nomine alterius in literis non comprehensi. nam grauauit eum Papa tanq̃

priorem de semolaio cuius iura distincta & separata sunt ab illo, ad not. c. canitte. de rescrip. in sone sui. & quod dixi supra in eui deotiatibus. cum enim repraesentet duplicem personam ut dixi literae quae sunt stricti iuris sicut oo extendetur ad personam in literis nõ expressam. c. j. & ibi glo. de off. dele. ita non debet extendi ad personam repraesentatam in altero prioratu non expresso, ut. d. c. a collatione. cum si. alle. supra.
3 † Item expresso simplici & alio non venit mixtum ex dicto simplici, quinimo expressis ambobus simplicibus non uenit ex eis mixtum cõpositum. iuxta oot. per Bar. in. l. s. de verb. ob. pro hoc quia casus est in simili qöois nostrae in. c. cum in illis. §. fi. de praeben. lib. vj. in duabus enim personis expressa una ooo ueoit collatio quae ad ipsum cum alio pertinebat. unde cum hic prior repraesentet duas personas ut dixi demonstratio personae suae sub nomine alterius noo comprehendit eum ut alium. Item vniones prioratuum & ecclesiarum fundantur quodam iure singulari non cõmuni quo iure cõmuni singula beneficia singulis sunt conferenda personis. c. cum singulis. de praeben. lib. vj. & c. cum non ignores. eo. tit. facit. c. exposuisti, cü ibi no. eo. tit. quo praesupposito Papa cum mandauit prouideri quo ad praesentationem prioris. de semelaio ad ius commune se retulit credens ad illum priorem spectare praesentationem beneficiorum illius prioratus tantum oon illius & alterius trium uel quatuor si tot prioratus unitos principaliter habuisset. non enim de ista pluralitate Papa uidet cogitasse, sed de iure cõmuni tantummodo. c. causam. de rescrip. nam ad cõmuniter contingentia no singulari iure aptatur intentio legislatoris. l. nam ad ea. ff. de legi. Ex istis liquido inferi quod si isti duo prioratus principaliter sunt uniti prior grauatus ad praesentatum expresso solo nomine unius nõ uidetur grauatus suo oomine alterius de quo Papa non sensit, sed de uno solummodo & istam interpretatiooem confirmat stricta interpretatio facienda in istis literis odiosis. c. quamuis. de praeben. lib. vj. Si uero prioratus de semelaio est unitus accessorie ad prioratum sancti Andreae tunc multo fortius appone accessorij non comprehenditur principale, sed esset litera surreptitia cum principale regulet accessorium & sequatur eum, ut. c. j. de coose. eccle. uel alta. lib. vj. & ita praesuppooitur ex antiquis ordinationibus hoc apparere & si ista probantur nulli dubium quod sub ecclesia prioratus de semelaio non ualeret impetratio non facta mentione quod dictus prioratus sit accessorius & dependens a prioratu sancti Andreae sicut oõ ualeret impetratio ecclesiae curatae aonexae canonicatui. arg. c. super eo. de praeb. lib. vj. Tertio casu cü. s. dubitat si principaliter uel accessorie sit unitus unus alteri tunc recurrendum est ad ꝯiectura. nam ex praeminẽtijs & ex donatiooe ex residentia in alterutro ex fama & alijs hoc cogooscitur ut sentit glo. in. d. c. per literas, & in casu nr̃o praesuppooit pro veritate quod prioratus sancti Andreae est praeminentior & dignior, ut dixi ex ordinationibus & registris antiquis etiam hoc constat. Ex quibus ꝯcludit quod sub gratia ad praesentationem prioris de semelaio non ueniuot beneficia prioratus saocti Andreae, licet idẽ sit prior utriusq; licet. n. habeãt dicti prioratus eundẽ priorẽ. tñ oia iura vnius ab altero sunt distiocta & separata. uñ prior grauatus sub expsione unius illius bñficia tñ ueniũt nõ alteri° oõ expssi qñq; etiã nec expressi, ut patet. s̃. in ver. si vero prioratus.

CONSIL. CXV.

1 *Scriptura pacti dispositiuis facta super haereditate uiuentis an ualeat.*
2 *Assertioni partium statur.*
3 *[illegible] ad principium referri debere ubi actus redderetur inutilis.*
4 *Arbitri an possint ad laudandum cogi.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosae Mariae & beati Antonij amen.
1 † Incipiam ab ultimo dubio ex quo casu pendet decisio aliorum in quo quaeritur de uiribus supradictis conuentionis & concordiae inter dilectos fratres super haereditate quondam Io. de Salui quã concordiã alter dictorũ fratrum uidelicet Nico. nititur impugnare tanq̃ factam & affirmatam dicto eorũ patre uiuente & super eius haereditate certo modo diuidẽda, & per cooseqùens contra booos mores ideo non obligatoriam etiam iuramento uallatam. l. fi. C. de pac. c. nõ est obligatorium. de reg. iur. lib. vj. & ad hoc probandum primo inducitur tenor ipsius scripturae quae expresse sonat qđ pater ipsorum tempore dictae concordiae uiuebat dum in ea dicitur. ad alcuno de noi peruenera de la haeredita de beoi de Ioaoni de Salui nostro padre lassasse &c. & ibi etiã dio che inanzi ci lassasse &c. omnia. n. ista uerba sonant patrem ipsorum tunc temporis uiuere dum de eius haereditate descienda non delata fit mentio & de relictis per eum fiendis io futurũ quae essent impossibilia de facto quod homo mortuus possit amplius relinquere uel eius haereditas deferri cũ mors omnia soluat in aut. de nup. §. deinceps. & oo. in. l. eius qui in prouinciam. ff. si cer. pet. talem ergo concordiam boois moribus reprobatam non debet iudex exequi, nec de talibus statutum intelligi debet. c. j. de iureiur. lib. vj. facit quod not. Ionoc. in. c. j. de off. vj. Secundo quia dicta concordia sit formata patre uiuentẽ probat dies apposita in ipsa scriptura quia io ea fit mentio de duobus aonis & in fine duorum annorum. s. die. iij. Februarij. ergo oecessario dicti duo annni inceperunt die. iij. Februarij & oõ die. ix. prout sonat cõpromissum, nam tunc noo essent duo anoi si inciperent die. ix. & non tertio. habita ergo relatione finis ad principium duorum annorum necessario infertur quod dicta concordia fuerit firmata die. iij. Februarij quo die pro ueritate praesupponitur patrem uixisse. facit quod oo. in. l. si seruus plurium. §. fi. de le. j. Ex quibus prima facie concludeodum videtur dictam concordiam nullius esse momenti. Io cootrarium uidetur ueritas quod dicta coocordia facta fuerit die. ix. Feb. quo die pater erat mortuus alias si facta fuit. die. iij. Feb. tamen postea fuit reuocata, & iterum facta die. ix. & hoc sufficit ad eius efficaciam & uigorem quasi tunc cesset causa infirmans scilicet uita patris & superueoerit causa confirmans. s. mors patris & sic in tempore quo efficax poterit habere principium. c. placuit. de conuer. coniug. & c. j. de eo qui dux in uxo. quã pol. per adul. quod sit uerum istud probatur ex tenore ipsius scripturae ibi. Et aochora a piu cautela & a piu obseruanza questo sopraditto di habbiamo fatto uoo compromesso generale, &c. Quod quidem cõpromissum factum apparet die. ix. Feb. manu notarij & praesentibus testibus, de quibus in dicto compromisso fit mentio, & etiam generale prout in dicta scriptura fit mentio. Ex quibus tam liquidis & certis demonstratiooibus ad quod dicta scriptura se refert maoifestè concluditur quod dicta ꝯcordia fuit facta die. ix. postq̃ scriptura compromissi ad quam refertur die dicto confecta. ar. l. si ita scripsero. de cond. & demons. & l. asse. de haered. inst.
2 † postq̃. n. partes dicunt in scriptura se die cõpromissi fecisse dictam coocordiã standum est eorum assertioni nec altera pars uidetur quod possit dicere ꝯrium. l. generaliter. C. de non nume. pec. & c. per tuas. de proba. & j. q. 7. saluberrimũ. & affirmat quod die iij. Feb. noo dr̃ in scriptura quod ꝯcordia facta fuerit, sed quod durare debeat cõpromissum iu fi. c. A di tre de febraro, & sic adijcitur fioi & metae durationis cõpromissi nõ principio quo cõcordia facta fuit
3 † nec finis debet referri ad tale principiũ in quo actus redderet nullus & reprobus imo vbi et repugnantia videret debet taliter interpretari quod actus qui gerit ualeat & teneat & non pereat. ut. l. quoties. ff. de reb. du. & c. intelligẽtia. & quod ibi no. de uerb. sig. facit. c. cum tu filij. de test. Et circa hoc est ponderandũ etiam quod in dicta scriptura partes omiseruot exprimere & specificare diem in quo fiebat dicta cõcordia licet in genere io pluribus locis admitterent. spatium caula exprimendi diem certum patet in principio dum dicitur, al oome de Dio amen. 1409. a di &c. & postea etiam subdit io fine medij dicto de sopra questo sopraditto di habbiamo fatto compromesso, &c. Nam ut dixi superius vel die. iij. Februarij.

partes habuerunt colloquium & tractarunt de dicta concordia firmanda sed firmauerunt propter missionem diei uel postquam se retulerunt ad compromissum factum die. ix. tunc temporis firmauerunt eam & benigna est interpretatio ut dixi per.l.quoties.de reb.dub. hoc etiam quod dicta concordia tendit ad exequendũ fratres totaliter in paterna hæreditate & hoc est gratũ & acceptum legibus, inæqualitas autem odiosa & inuidiæ nutritiua.l.cum pater. §.cum liberis.de leg.2. Non ob. verba ex quibus uidetur apparere dictam concordiam fuisse factam eorum patre uiuẽte, quia dicta uerba debent intelligi quod dicto tempore.s. uitæ patris fuerit inter eos habitum colloquium & tractatus ut dixi, sed ex uerbis eiusdem concordiæ quæ se refert ad diem cõpromissi quod apparet factum fuisse die.ix. manifeste deprehenditur dictam concordiã fuisse conclusam & firmatam & hoc non prohibitum sed permissum.s. tempore prohibiti colloquij quod de iure peragi non potest si in tempore permisso cõferatur eius effectus, ut.l.dies festos.C.de ferijs. Vel possumus dicere & aliter uidelicet qđ postq̃ de die concordiæ initæ aliter non apparet quam per relationem ad diem cõpromissi die.ix. dicta uerba quæ sonant contrarium uidelicet concordia inita patre uiuente debet intelligi dum dicunt de nostro patre &c. supple quõdam & ista suppletio fieri debet ne dispositio uitiet, ut no. in.d.l.eius qui in prouincia.per Bar.post glo. Item nec illa uerba futuri temporis repugnant, ad alcuno de noi peruenera o peruenire potera. & illa che nr̃o padre o lassasse &c. nam dicta uerba licet futuri temporis uel præteriti imperfecti debent sane intelligi & referri ad tempus quo eis notum fuerit circa eos eorum patrem disposuisse q̃ tempore concordiæ ignorabant uel referri ad tempus futuræ acquisitionis per immiationem hæreditatis, & sic debet intelligi res de qua agitur in tut. ut.d.l.quoties.ff.de re. dub.cũ si. præalleg. Ex quibus omnibus concludo dictam concordiam iuxta formam dictæ scripturæ si recognoscantur a partibus exequendam esse & perducendã ad effectum iuxta formam statuti supradicti sub rubrica. de fide habendæ

4 sub scriptoris &c. † Et ex decisione huius dubij relinquõtur superflua alia dubia arbitris an possint cogi ad laudãdum & quid si ambo uel alter laudaret proprio motu uel coactus a iudice sequendo dictam scriptura an ualeret vel non. & nunquid dicta scriptura sit sequenda &c. Nam siue laudent siue non dicta concordia remanet ualida & firma, ut patet ex uerbis dictæ concordiæ igitur, & anchora a piu cautela a piu osseruatora questo preditto di habbiamo fatto uno compromesso &c. Ex quibus uerbis apparet prædictum compromissum factum fuisse ad corroborationẽ prædictæ concordiæ nec per ipsum arbitros habuisse ius immutandi aliquid de dicta concordia sed ad eius firmitatem laudandi & arbitrandi prout eis uisum fuerit. licet ergo nihil laudent quia nolint uel quia nõ possint dicta concordia remaneat ualida & firma ar.l.4.§.si ex conuentione.ff.de re iu.& l.pe.C.de inst.& substi.sub condi.fac.

CONSIL. CXVI.

1 *Successor in præbenda an teneatur stare colono.*
2 *Successor in beneficio prædecessoris sui debet facta tueri.*
3 *Clerici dispensatores fideles rerum ecclesiæ & non usufructuarij dicuntur.*
4 *Natura rei ecclesiasticæ nullitatem contractus operatur.*
5 *Pecunia de facili consumitur quia seruando non seruatur.*
6 *Locatio permissa clericis ad modicum tempus quanti tẽporis censeatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Secundum ordinem dubiorum primo de iuribus locationis possessionum & terrarum præbendæ factæ per dominum Franciscum canonicum ad.ix. annos infra fratri suo & uorus alterius possessionis interim ergo quia finitum & resolutum est ius domini Francisci locatum in dicta præbenda per optationem alterius. utrum dominus Ni. qui successit in illa præbenda dimissa teneatur pro futuro tempore stare dictis locationibus maxime quia dictus dominus Franciscus pro toto tempore dictarũ locationum confitetur in instrumentis se habuisse pensiones & affictus est discutiendum. Et uidetur q̃ teneatur stare idem dñs Nic. dictis locationibus tanquã factis in iure permittere ad modicum tempus cle.j.de re.ec.non alie. alias deciperentur conductores iuris autoritate q̃ esse non debet.l.j.C.de his qui ve.eta.impe. Constitutio etiam synodalis vr̃ dictam locationem confirmare si fiat cum licẽtia ep̃i uel uicarij quæ hic intercessit: nihil ergo debet firmius permanere q̃ iuris cõmuni eo municipalis autoritate fulcito.8.dist.consuetudo.

2 † pro hoc facit alia iuris regula quã successor in beneficio tenetur facta sui prædecessoris tueri non impugnare.c.j.de so. pro hoc etiam quia contractus & beneficia & aliæ dispositiones debent esse perpetuæ licet expiret officium & potestas eius qui innuit. ff.qñ ex fac.tu.l.j.&.c.fi.de off.vi.&.l.gesta.C.de re in. Sed contrariũ est de iure dicendum considerata persona locatoris & rei ecclesiasticæ nam clericus.n.ut erat dñs Franc. locator non erat dñs rerum locatarum sed usufructuarius, ut no.in.c.præsenti, de off.or.lib.vj. locatio aũt usufructuarij

3 resoluitur finito usufructu.l.si quis domum.ff.loc. † item sm̃ Arch. non est uerum q̃ clerici sint usufructuarij sed fideles dispensatores redditũum domorũ rerum ecclesiarum. c.2.de do.&.12. q vlt.c.fi. & tunc qñ esset minus dubia q̃ successor in beneficio pro futuro tempore non tenet stare contractui sed resoluitur ius conductionis soluto iure administratorum siue habentis ius ad tempus.c.tua nuper.de do.inter vi.& vxo.et.l.si tutele.de ad.tu. item etiam ponderandum est q̃ propter numerum annorũ uidentur hic plene locationes q̃ si ita est non uidetur durare locatio pro annis seq. quibus extinctũ est ius locatoris. facit.l. lex uecti. de pi.& confirmatur hic ar. expressi ad tacitum ut q̃ non potuisset expresse dominus Franc. conferre ultra tempus suum.l.eum qui.§.fi.de iuris.om.iud. non potuerit tacite similiter locando ar.l.qui ad certum.ff.loc.& quod no.in.c.

4 1.de immu.ec.li.vj.io nouel. † Secundo q̃ nullitatem huius cõtractus operatur rei ecclesiasticæ nam quæ ut semper meliora prospiciat.c.nuper.de reb.ec.non ali. sed conferre locationem ad.9.an. præsenti mercede non potest prospicere

5 re meliora propter iura primo quia † pecunia de facili consumitur & est de rebus quæ seruando seruari non possunt no.in.l.j.§.fuit quæsitum ad tre. cõsumpta ergo in breui pecunia per canonicum qui locauerit remanebit futurus eius canonicus sine fructibus præben.9.uel,8.an. cum inani nomine canonici & non poterit sine temporalibus ecclesiæ deseruire.c.cum secundum apostolum.de p̃b.&.j.q.iij.si q̃s obiecerit.& non solũ in ipsõ canonico locatore sed in eius successore erit reperire dictum incõueniens qui si stare cogeretur locationi carebit fructibus multis annis sine culpa sua quinimo non reperiret ecclesia qui uelit pro illo tempore manere canonicatum.c.j.de præb.li.vj.& sic indirecte deuenitur ad carentiam ministrorum in diuinis, & text. dicit q̃ cultus diuinus non debet minui sed augeri.c.fi.de rescri. lib.vj.& aperiretur oia omnibus canonicis & beneficiatis locandi sua beneficia ad octo uel.9.an. recepta mercede & postea renunciarẽt uel decederent uel optarent.& per hoc relinquerent successoribus beneficia onerata officio sine benefic.& cõtra mentem omnium canonum aperiretur etiã uia fraudibus & grauaminibus ecclesiarum contra.c.quanto.de diuor.

6 † & pro tanto non absurde dici põtest q̃ locatio promissa clericis ad modicum tempus sine solennitate non debet intelligi de locatione ad octo an. uel. 9. uel quatuor, sed ad unum uel biennium licet iura in hoc uarient q̃ dicatur modicum tẽpus non in casibus non decisis quid sit illud glo. dicit iudicis arbitrio relinquendum.l.j.ff. de iu.deli.&.no.in.d.cle.j.de re.ec.non ali.& esset hoc valde æquum arbitrium. nam cum beneficium & officium sint annexa & inseparabilia, ut.d.c.fi.&.c.pastora.de ap, iustum est ut fructus beneficij transeãt & sequantur illum qui tenetur ad officium in ecclesia non autem remaneant uel sequãtur illum qui desijt ecclesiæ deseruire facit.l.sub prætextu.C. de sa.san.

de fa.fan.ec.l.fi.C.in quibus causis ces.lon.tem.præscri.qui enim desijt militare non debet percipere stipēdia de ecclesia uel militia in dictis iuribus.nec maritus lucratur fructus si non sustinet onera matrimonij nec eo soluto uxor tenetur stare colono.l.diuortio,&.l.si filio.ff.so.ma.& utrobiq; per Bal.Ex qua ratione liquido infertur q dicta oblatio orta ex cōtractu locationis cōicari debet personæ locatoris nō autem debet afficere beneficiū uel ipsius fructus postq non prospicit meliora sed deteriora ecclesiæ ne afflictus sue merces recepta apparet conuersa in utilitatem ipsius præbendæ uel canonicatus.oblatio igitur non continens beneficium sed persona canonici non afficit res uel bona beneficij non mirum ergo si successor in beneficio nō tenetur stare colonis sicut nec emptor locationi uenditoris.l.emptorem.C.loc.&.c.querelam.ne præla.vi.sua.circa hoc etiam consideranda est mens iurium quę promittunt locationem ad modicum tempus quæ consistit in modico præiudicio uerisimili ex tali locatione aduersus q modicū non competit officium rescindens per uiā restitutionis.l.scio.ff.de re.in inte.sed nullus dixerit in casu nostro uersari modicum præiudicium canonicatus si præbendæ fructus nouus canonicatus recipit pro tribus quatuor aut quinque annis directos & uenditos & sic tanto tempore uel maiori fructibus carere,ergo non debet ista reputari leuis læsio sed enormis si nouus canonicus tali contractui tenetur stare.facit.l.adigere.§.quis.de iu.pa.& male uerum in casu nostro cum resolutum est ius canonici facto suo.i.per optationem alterius præbendæ quo casu cōstitutio synodalis de qua supra clare disponit q ille qui præbendā dimissam optauit possit etiam ipsa libere & expedite accipere cum possessionibus suis &c.unde si libere & expedite ergo non cum onere standi colonis uel carentia redditum multis annis.ista ēt nō esset libera possessio,si ergo innito alius detineret & fructus perciperet faceret quod dixi in cle. super cathedram.de sep. super uer. liberam.& q ibi in glo.& confirmatur hoc quia dominus Franc. canonicus est efficaciter obligatus conductoribus non uenire per se,uel per alium cōtra & per pactum locationis & obligatus est nō solum ex facto suo sed etiam eorum quos prohibere potest.l.inter stipulātem in princ.de uerb.ob.facto autem suo resoluta est locatio postquam aliam præbendam optauit.ipsum igitur committetur oblatio non præbendam dimissam.facit.l.a.C.qn ex fa.tu.uel cu. Ex prædictis liquido includitur in primis tribus dubijs q locationes prædictæ factæ.l.& F.& dicto L.nnn autem afficiunt dictam præbendam uel ipsius fructus & per consequens ni. non tenetur stare dictis conductoribus sed libere & expedite possessionem accipere iuxta formam dictæ constitutionis synodalis,dominus autem Fran.qui locauit remanet conductoribus obligatus nisi se defendere ualeat rōne nullitatis contractus uel ratione resolutionis iuris sui i rebus locatis ab obligōne interesse ultra mercedem & afflictus quem percipit, ab ista enim mercede quando restituat conductoribus pro tempore quo nō possunt frui facto suo proculdubio obligatus est. non ob. q in istis contractibus locationum interuenit autoritas & decretum vicarij episcopi quia nō fuit interposita uel oblatio esset realis sed efficax personalis ipsius domini Franc. qui alias fructus beneficij nō potuisset locare etiam ad modicum tempus prohibente constitutione synoda. In reali enim obligatione beneficij uel ipsius fructus debuisset adhiberi causæ cognitio multiplex & illa potissime & meliora prospiciat & fructus quos percipit ante tempus in utilitatem beneficij non personæ fuerint conuersi.facit.l.magis puto.ff.de re.ec.&.c.i.de re.ec.non ali.lib.vj.hic autem vicarius nō adhibuit aliq causæ cognitionē qd patet ex breuitate. imo ex identitate ipsius contractus & autoritatis ar.c.cum ex literis.de rest.in inte.& quōd no.Bar.in.l.prolatam.C.de sen.fuit etiam decreti interpositio nulla ipso iure quia tempore feriato in honorē Dei.l.actus.C.de fe. per Cy.&.l.nec quicquam.§.ubi decretum.de of. procon. His itaque principalibus dubijs declaratis & cōcluso pro ueritate & æquitate dictum dominum Nic.uel bona & possessiones præbendæ dictis cōductoribus non obligari nec oblationem contractam per dominum Fran.ipsas quoquo modo afficere, sed personam domini Francisci dumtaxat consequenter infertur decisio aliorum dubiorum & de iustitia & non iure conductorū & de iustitia facti præcepti per dominum vicarium laboratoribus q deberent respondere de fructibus domino Nico.tanq uero & iusto possessori.nam potuit idem dominus Nic. propria autoritate res locatas apprehendere prout fecit,quia in ipsum libera possessio continuatur uigore iuris communis & supradictæ constitutionis synodalis,ut no.in.c.cum super de causa po.& proprie.& q not.in.c.transmissa.de ele. non potuissent dicti.L.F.&.l.conductores se opponere,utpote non possidentes nec etiam detinentes dictas possessiones cum eorū detentatio fuerit resoluta per iura superius deducta. facit. l.si quis conductionis.C.loc.apparet etiā de iniustitia sententiarum domini vicarij dum præcepta facta laboratoribus ut respondeant domino Nic.reuocauit quasi respiciāt præiudicium conductorum &c.nam cum sibi liqueret nullum dictis conductoribus ius cōpetere in bonis dictæ pbē. debuit eos potius repellere tanq non legitimos conductores q ita inepte pronunciare.c.exanimata.de iu.&.l.pactū C.de transac.per Bart.&.c.j.de off.vi.per Inno. Item etiā si constitisset iudici penes prædictos conductores fuisse iustam determinationem & etiam hypothecam contractā in dictis bonis præbendę in pręiudicium.d.dñi Fran.tamē quia propter resolutionē & perceptionem tituli siue iuris sui constitit sibi hypothecam resolutam & detentationē iniustam ut.d.l.lex vect.unde debuit præceptum factum laboratoribus confirmare etiam si fuisset in eo aliqua solennitas omissa postq sibi constabat de iustitia domini Nic.& iniustitia conductorum ar.c.ad petitionem.de accu.&.c.cū ecclesia sutrina.&.c.cum super.de causa pos. & proprie. Ex prædictis clare infertur decisio omnium aliorum dubiorum q sit iudicis appellationis officium in prædictis. nam eius officium est pronunciare bene appellatum & male pronunciatum & præceptum factum dictis laboratoribus & camerario quōd respondeant domino Nic. de fructibus confirmare sententiam tanq iustam impugnare dictisq; conductoribus perpetuum silentium imponendum iuribus & rationibus supradictis declarare.

CONSIL. CXVII.

5 *Impetratio beneficij fuit expressum ipsum beneficium per mortem uacasse eius qui postea illegitimus an per hoc subreptitia dicatur, & numer seq.*

1
N CHRISTI nomine amen. † Satis impertinens uidetur dicta exceptio syndicorū & populi quī ser An.non fuerit uerus plebanus quia illegitimus ideo per mortē eius nō potest dici dictam plebem uacasse sicut fuit impetrata per dominum Ioannem & per consequens non debetur impetranti postquàm modus uacationis expressus reperitur falsus.c.susceptum.de rescrip.lib.vj.nam dico q ista exceptio est impertinens ex eo quōd etiam pbata non leuat probantem.c.cum contingat de off.deleg.&.l.ad probationem.C.de probatio.posito enim q fuerit illegitimus tamen postq fuit a canonicis electus & per episcopum cōfirmatus & possessionem plebis adeptus quàm tenuit.17. an.pacifice & quiete satis fuit legitimus plebanus quo ad regimen ecclesiæ & curam animarum, licet ipse si uiueret potuisset amoneri.ad hoc quod no.i.c.dudum.de ele.&.c. 2 constitutus. de app. †titulus nāq; beneficij bene cadit in illegitimum & irregularem & etiam homicidam, ut no. in c.cum nostris.de concess.præben.nec potest dici ecclesiam uacare licet indignus fuerit intitulatus in ipsa postq cadit in eum titulus.& per consequens per eius mortem incipit uacatio dictæ plebis. Secundo hoc probatur quia quo ad tertias personas actum gerentes cum personis dignitatem possidentibus sufficit ut fint tuti probare solum quasi possessionem

fessionem illius qui gerebat & administrabat actum publici officij: ut no. in c.ueoieos.de uerb.sign. oec credo illum qui impetrat beneficium per mortem talis tenere probare illum titulum eanooicum sed solummodo ꝙ pro tali se gessit & exercuit quasi ex possessione titulus & dominium sumatur postquàm deducit eum in iudicio incidenter.ut no. Bar.in l.quædam in suo.ff.de condi. inde.pro hoc facit præsumptio quæ resultat ex possessione beneficij tam longo tempore ut præsumatur eaoonice possedisse & secum fuisse dispeosatum arg.eorum quæ no.Inno.in c.illud. de præsump.& c.innotuit.de eo qui fur.or.su.ad hoc.l.ul.ff.de acqui.hær.& l.si filius.C.de pe.hære.noo enim oerisimile est, ꝙ episcopus qui annuatim uisitat ecclesias & inquirit de uita & moribus & ri.clericorũ suorum tolerasset eum tanto tempore si dispensationem noo habuisset & imputandum est populn siue parochianis ad culpam qui eum tanto tempore suo tolerauerunt node eo mortuo noo nidentur audieodi taoquàm culpabiles & morosi nimis. facit quod oo. in c.fi.de elec. li. vj. Ex quibus omnibus liquido concluditur dictos syndicos onmine populi nec suo non posse dictam exceptionem opponere nec per consequens retardare uel impedire dominum Io. io possessione dictæ plebis obtinenda.ad hoc c.accedens.de accu.

CONSIL. CXVIII.

1 *Liberatio administrationis quæ tutori relinquitur, an porrigat effectũ suum finita tutela.*
2 *Liberatio facta ad certum tempus effectum suum porrigit post tempus.*
3 *Redditio rationis seu indignatio scrupulosa exigi non debet.*
4 *Conditio habitandi cum aliquo quomodo intelligatur.*
5 *Tutela dictio quid significet.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amẽ.
1 † Casus talis est. pater habens quioque filios masculos A.B.C.D.E.& ex.a eius filio legitimo & oaturali prædefuncto nepotem legitimum & naturalem ueniens ad mortem suum ultimũ condidit testamentum & eum instituit in quo inter cetera institutionem fecit infrascripti teooris dictos meos filios & nepotem meum ex. a. præmortuo hæredes uíes instituo & esse uolo . tutores autem sui dicti nepotis dictus testator & reliquit & esse uoluit dictos.b. c.d. & quemlibet ipsorũ absoluens liberans eos & quemlibet eorum ex ounc ab inuentarij cõfectiooe & ab admioistrationis suæ ratione reddenda nolens & omnioo uetans ipsos & quemlibet eorũ pro prædictis iuramentum aliquod præstare & inuentariũ conficere de hæreditate & boois dicti testatoris acceptis & dat potestatem cuicunque gestionis actus ipsorum bonorum in scriptis redigere & ratiooes ostendere inhibuit. item ratiooem aliquam administrationis dictorum bonorum & dictę tutelæ aliquo tempore assignare uel exhibere ipsi nepoti uel eius nomine uel eius occasione a quibus omnibus & singulis & omni lege tutelę ipsos tutores & qoemlibet eorum & cuiuslibet corum hæredes & bona ipse testator liberauit penitus & absoluit & ipse aoologistas esse uoluit & eorum cuiuslibet approbauit fidem damnans ex nunc dictus testator dictum nepotem ne aliqnid ab ipsis tutoribus nec ab aliquo eorum petat uel exigat & ne aduersus eos uel aliquem eorum suas prædictis de causis modo aliquo exerceat actiones & si dicti tutores uel aliquis eorum prædictorum occasione uel alicuius eorum siue etiam occasione dictæ tutelæ & administrationis antedictæ & bonorum dictæ hæreditatis bene uel male gestæ omissæ uel neglectæ sine dolo culpa uel negligentia io aliquo tenerentur uel damnaretur reliquit eidem ipse idem testator illud totum uel tantundem de suo eisdem tutoribus iure legati uel institutionis uolens & mandans dictus testator dictum eius oepotem stare & habitare communiter cum dictis suis tutoribus seu aliquo eorum & ꝙ ad diuisionem bonorum suorum communium noo perueniat per se uel alium dicto nomioe donec erit ętatis.xxv.an.quod si contra fecerit dictus testator ipsum nepotem damnauit nomine pœnæ in amissiooe totius siue partis dictæ hæreditatis quàm uoluit & mandauit dictus testator peruenire debere pleno iure ad ceteros ipsius testatoris hæredes & ad eorum filios legitimos & naturales ęquis portionibus. Modo ex themate prædicto fiunt infrascripta dubia. Primum an dicta liberatio & absolutio a dicta tutela porrigat effectum suum ad tempus post .xiiij. an.si prædicti tutores administrauerint bona dicti nepotis. Secundo quæritur ao finita dicta tutela dictus nepos possit petere administrationis rationem & reliqua sibi consignari. Tertio utrum ipse nepos possit habitare seorsum a dictis tutoribus cum ipse non sit ætatis annorum . xx . uel circa. Quarto si habitando seorsum per se possit petere portionem suam osufructuũ bonorum communiũ singulo anno remanente in commu-
2 ni proprietate dictoruoi bonorum. † Circa primum uidetur breuissime arguendum ꝙ liberatio facta ad certum tempus non porrigat effectum suum post tempus per tex. in l.si unus.§.si cum reo.ff.de pac. quoniam limitata ad certum tempus post tempus suum non producunt effectum.

Circa secundum uidetur primo arguẽdo quod propter liberationẽ & uerba generalia liberationis facta dictis tuto.a dicto auo testatoris ipse nepos nihil possit petere ut uidetur casus ad literam in l.aurelio §.gaius.& l.si quis decedens.§.j.ff.de libe.leg & no.in l.quidam decedens . ff. de admi. tu. & l. cum necessitatem . C. de fideicom. & in l. si quis testator damnatus.ff.de li.le.& in l.si quis rationes. in §.fi.eo.ti. Sed istis noo ob.uidetur tenendum oppositum & dictam liberationem factam dictis tutoribus non extendẽdã ad ea quæ dolo uel quasi sunt relicta penes ipsos tutores ut est casus ad literam.l.oon solum.§.fi.& in l. si quis rationes.in priocipio.ff.de lib.leg.& per tex.in prin. in l.quidã decedens.ff.de admi.tu.glo. io l.cum necessitatem.C.de fi-
3 deicom.prælleg. † Nec ob.iura in contrarium alleg. quia debent iotelligi quod scrupulosa indignatio siue redditio rationis non debet exigi ut ibi per doc.nec ob.uerba legati in quo uidetur relictum id in quo ipsi tutores damnarentur quia tale legatum respectu administratioois future dolose oel respectu reliquorum nihil operatur . tamen quia hoc non præsumitur fuisse de mente testatoris : quia præstitisset causam maleficij quod testator non potuisset facere quia ius publicum &c.ut d.l.quidam decedens.de admi. tut. Item nec fideicom.respectu aliquorum in administratione futura operatur ut in dictis iuribus cõcludit. Nec obstant iura supra io contrarium alle. quæ uidentur uelle quod fideicommissum relictorum possit relinqui tutori quia debet intelligi de reliquijs administratiõis præteritæ & non future : ut no. Bar.in d.l.quidam decedens.ff.de admi.tut.& io l.si quis rationes. ff. de lib. leg. & per doc. in l. cum necessitatem.C. de fideicom. Ex quibus uidetur cõcludendum quod dictus oepos possit petere administrationem iotegram administratorum post tempus finite tutelæ admioistratę per dictos tutores & petere rationem administrationis respectu doli & reliquorum infra tempus durante tutela. Circa tertium prima facie uidetur concludendum ꝙ sic: quia habitatio seorsũ est solum inhibita duraote tutela. ergo ultra tempus tutelæ quę uidẽtur prohibita ad certum tempus uidentur reliquo tempore permissa.sufficiat text. cum concor.in l.cum prætor . in princi.ff.
4 de iudi.& alias in primo dubio. † præterea qootiescunquẽ impooitur alicui conditio cum aliquo habitandi intelligitur donec uiuat ille cũ qoo debet habitare ut l.j. C.de leg. Ad propositum sic prohibitio habitationis seorsum facta per prædictum auum dicto nepoti cum dictis patruis suis limitatur usque ad tempus quo tutores sunt quod denotat & probant clare uerba ipsius testamenti cum dicit ꝙ debeat stare & habitare communiter cum dictis tutoribus. nam a uerbis testatoris ooo est recedendum si possunt saluari salua ratiooe recti sermonis:ut in l.nõ aliter.ff. de leg. iij.Nec prædictis uidetur obuiare isto casu text. in l. pater
5 seuerinam.in §.condictionum.ff.de condi.& demon. † ubi uerbum

uerbum tutela etiam sumitur pro cura & per consequens uerba testatoris directa ibi sub nomine tutele uidétur proprie intelligi debere durante tutela & post tempus finite tutele uidentur impropriari & sumi procura: quia intelligitur fiat intelligi debet cum testator fecit legatū tutoribus ut tutelā pupilli gererent: quia fauore pupilli hoc uidetur relictum ut tutelam eius gererent. & ideo ex mente testatoris ibi coniecturatur & uerba improprianī:ut.ff.de reg. iur.l.in ambiguo.§.nepos proculo.ff.de uer.si.& in.l.labeo.ff.de sup.le.nec vī in isto casu disputandum cuius fauore ista conditio sit relicta de habitando cum tutoribus de quo aliæ glo.dubitarunt.de quo in l.j.C.de lega. & in l.illis libertis.de condi.& demonstr. & in l. qui concubinā.§.uxori.ff.de lega.iij.& in l.meuia.de annu.le.& in l. libertus.ff.de ali.le.quia hic non quærimus de legato facto fauore hæredis & onere imposito legatario: sed loquitur de fauore ipsius nepotis ut minus ipse nepos expenderet durante tutela hoc dixit.nam si testator noluisset etiam ipsum nō stare seorsum a dictis tutoribus & patruis post finitā tutelam sicut dixit cum tutoribus uel curatoribus denotasset utrūque tempus. Præterea quod ista habitatio seorsum nō fuerit facta fauore dictorū patronorum apparet euidenter primo q a nō fauore omnium patruorū quia plures patrui.

CONSIL. CXIX.

1 *Uxor que cessit alicui omnia iura sua pretio habito sibi competentia ad dotem an possit postea contra uirum suū intētare aliquod remedium.*

2 *Dos si assignetur uxori ex causa quod uergeret ad inopiam tamen ipsa mulier fructus perceptos non lucrabitur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirgīnis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amen.
1 † Pluribus de causis dicta sententia pōt argui de iniustitia de iniquitate & etiam nullitate. primo ex defectu iuris agentis, primo nāq; apparet quod domina Agnasia titulo uenditionis trāstulit & mandauit oēs actiones utiles & directas sibi competētes ad dictam suam dotē Petro pro certo pretio quod fatetur se recepisse iurantiq; non uenire cōtra. Ex his uidetur quod nō debuerit postea audiri petendo debitū actionis uendite & solenniter translate in Petrum cum instrumento & receptione pretij uidetur enim agere sine actione.ergo non audienda.l.si pupilli.§.uideamus.de nego.ge. Item sua interest agere ad prædictam dotem cū receperit de ipsa pretium quod succedit loco dotis non interest amodo sua agere quia ius exigendi cōpetit petro in quem translate sunt actiones utiles & directe. Non ob. quod Petrus consensit dñe ut agere possit quia reseruauit sibi iura contra ipsam & eius bona q̄ habet & habere posset. & sic apparet dictam dñam non agere ad cōmodum suū sed nomine dicti petri & ad eius utilitatem propter eius reseruationem hoc autem non potest facere mulier.s.agere ut procuratrix noie alieno: quia hoc est uirile officium.l.fœmine.ff.de procur. Non ob. quod constante matrimonio nō potuerit cedere uel uendere iura dotis suæ contra maritū per tit.de fundo dotali.nam tollitur illud contrarium per iuramentum interpositum non uenire contra.c.cum cōtingat. de iureiur.& cap.mulieres.eod.titu.lib.vj. Ex istis cōcluditur quod tanquam agens sine actione & sua etiam nō interfit non debuerit audiri: ut in iuribus præalle. Secundo & fortius hoc probatur.s.q inepte intentauerit uiam executiuam ex instrumento guarentigie. instrumenta.n.guarentigie habent executionem paratam per statutum cum debitum est liquidum & apparet competere ius agendi actori sed constante matrimonio non debet dos restitui mulieri. l.ij.ff.solu.mat. Stipulatio igitur de qua in instrumento dotali q promisit dotem restituere dicte dominæ & eius hæredibus &c. debet intelligi de restit. regulari & communiter contingenti per dissolutionem matrimonij non de irregulari & impropria. ut est illa quæ debet fieri per l.si constante.ff.sol.ma.& l.ubi adhuc.C.de iure do. isti enim casus q uir uergat ad inopiam & q male utatur substantia sua sunt casus de quibus nō cogitauerunt uerisimiliter cōtrahentes ut pote contingentes raro & cum casu & in fortunio liberi hominis.l.nam ad ea.ff.de leg.& l. inter stipulantem.§.sacram.ff.de uerb.obli.si igit̄ iste casus non comprehenditur in stipulatione dotis restituende ergo guarentigia non extendit ad casum in stipulatione nō comprehensum nec ex uerbis nec ex mente. Tertio cōfirmatur hoc.s. q hic non sit proprie restitutio & inepta sit ista petitio per no.in d.l si constante.ut.n.ibi no.doc. ista restitutio fit ad finem ut dos salua sit mulieri ut sic de ipsa se & liberos & maritum alat de fructibus rei dotalis uel si dos consistat in pecunia ut in casu nostro quia in ea nō cadit fructus debēt deponi apud aliquem mercatorem cum honesto lucro ut est casus in c.per uestras.de dona.inter ui.& uxo. & sic debuit ista domina concludere in libello non aūt sic simpliciter dictam dotē petere sibi restitui quia dicta restitutio non tendit ad commodum eius proprium sed ratione sui & uiri. Quarto probatur q dicta domina non potuerit ad hoc agere alia rōne præsupposito pro uero quod supra ꝓxime dictum est quod dicta dos sic improprie restituta debeat deseruire omnibus matrimonijs sicut prius. nā dicta domina iam sunt.xx.anni quibus uiro nō cohabitauit sed sine iudicio ecclesię de domo uiri discessit & hincinde sumpto habitu beghinarum peregrinando discurrit & quādoq; in domo fratrum suorum cohabitauit. hęc autem peregrinatio habitus assumptio & discessus de domo uiri sine iudicio ecclesiæ imputantur sibi ad culpam.c.significasti. de diuor.propter quam culpā fructus dotis debent esse penes uirum qui non tenetur de ipsis aliquid sibi dare uel cōmunicare extra domum suā: ut in d.c.significasti.cū si.quātūcūq; igitur uerū esset uirū male uti substātia sua & labi facultatibus nō per hoc pōt dicta dña uirū deserere & ei cohabitare quæ separatio quo ad thorū & cohabitationē ad dictā causam non reperit in iure expressa. præsupposito ergo qđ sententia esset alias iusta tñ postq̄ iudici constitit dictā dominam sine iudicio ecclesiæ tanto tempore dimisisse uirū & taliter uixisse prout ex attestationibus plene liquet inique pronuntiauit locum esse restitutioni dotis ipsi mulieri quia imo penes ipsum maritū debet ꝯsistere & lucrari fructus & ipsam mouere debuit ut uirum suū redeat quod cogi posset per iudicē ecclesiasticum postulante uiro per sententiam excōmunicationis subtractionis fructuū dicte dotis & si.& hoc in iure clarissimum. ut d.c.significasti.& c. porro.cū multis si. hoc autem iudex non considerauit sed excusabilis est quia forte merus legista.
2 † Ex his inferē qđ si per sententiam quæ transiuisset in rē iu. fuisset dos assignata uxori ex causa quod uir uergeret ad inopiam tamē fructus inde perceptos mulier nō lucratur.sed deberēt seruire oneribus matrimonij sicut prius in tantum quod si se subtrahat a cohabitatione uiri & debitis obsequijs matrimonij sine causa fructus spectant ad uirum non ad illā sine cā diuertentem sequuntur quia dicta assignatio dicto casu nō operatur fere aliud nisi ut mulier sit secura de dote sua nec noceat sibi in hoc uiri infortunium. quo ad alia uero debet utriusque fortune esse particeps.l.si cum dotē.§.si autem in leuissimo.ff.solu.ma.dicta igitur assignatio posset ut dixi sibi prodesse quo ad dotis securitatem non autē ad impunitatem culpæ quam contrahit se temere a uiri obsequijs subtrahendo.& hoc dixi cum sententia transiuit in rē iudi.sed cum pendet appellatio ut in casu nostro uidet̄ per iudicem appellationis obuiandum temeritati mulieris ut sibi non impēdat debitū assignationis dotis postq̄ ut debet ipsa nō impendit uiro.& de hoc sibi per acta constet q sic infortunium sine culpa erit cū culpa uxoris cōpensetur l.uiro atq; uxore.solu.ma. Ex quibus omnibus liquido cōcludendum uidetur quod uia executiua guarentigie uigore stipulationis dotis restituende non cōpetierit neq; competat dicte dominæ uigore statuti: ut in secunda ratione. item quia egit sine actione: ut in prima ratione. itē quod inepte petierit sic præcise sibi restitui: ut in tertia. itē qđ præsupposita culpa sua nō potuerit agere ad restōnē præ-

dictam de qua culpæ in descendendo sine iudicio ecclesiæ
cũ cõstet iudici per acta debuit sibi audientiam denegare.
& per pñs dictis rationibus ponderatis uidetur quod offi-
cium iudicis appellationis sit pronunciare dictam senten-
tiam pro uxore latam iniquam & iniustam. & sic bene ap-
pellatum pro parte Io. bonis & male iudicatum maxime
quia per quatuor testes est plene probatũ dictũ nanné siue
Ioan. nõ male uti substantia sua sed diligẽter & solicite fa-
cere facta sua & officium suũ habere honorificum in pala-
tio sanctissimi dñi nři pape Io. unde sacrilegij instar obti-
net talia obijcere illi quẽ apea tãte dignitatis dignũ & ido
neũ reputauit. l. j. de cri. sac. Ad aliud aũt ꝙ dicit ser Petrũ
substitutũ in procuratorẽ nõ potuisse appellare tanq̃ appel
lationis cã sit diuersa a prima: leuis est rñsio. nam actus ap
pellandi est dependens ꝯtiguus instantiæ primæ causæ li-
cet de prosecutione sit dubium. c. non iniuste. de procura.

CONSIL. CXX.

1 *Casus omissus dispositioni iuris communi est relinquendus.*
2 *Substitutiones due in eodem testamento reperte.*
3 *Filiorum appellatione ueniunt masculi & fœmine.*
4 *Verba testatoris & cuiuslibet disponentis referuntur ad intellectum iu-*
ris communis.

N CHRISTI nomine eiusq; matris vir-
ginis gloriosæ Mariæ, & beati Antonij amẽ.
1 † Pro clariori decisione dubij de quo supra
in themate præmittendum est quod in substi-
tutionibus & regulariter in omnibꝰ disposi-
tionibus casus in dispositione omissus habetur pro omisso
& remanet dispositioni iuris cõmunis. l. cõmodissime. de
lib. & post. & l. si cum dote. ff. so. ma. & c. susceptum. de re-
2 scrip. lib. 6. † Ad propositum ergo in testamento sunt duę
substitutiones. Prima quia omnibus filijs descendẽtibus ex
eis uel aliquo ipsorum filijs legitimis naturalibus supersti-
tibus eo casu dictos filios & per pñs nepotes eius sibi hære
des instituit &c. & ista substitutio non tangit casum nřm
quia in eo non quæritur de successione nepotum supersti-
tum ipsis filijs descendentium: sed de successione & hære-
ditate nepotis. f. nico. mortui sine filijs quo ad bona delata
sibi ex hæreditate Philippi aui sui mediante persona Ber-
nardi sui patris in quo casu iste nepos. f. Nico. nõ reperitur
grauatus partem hæreditatis Philippi patri suo Bernardo
quæsitam restituere alijs nepotibus ex alijs filijs Philippi
superstitibus. stat ergo regula supradicta quod iste tanquã
casus omissus per prædictã substitutionẽ remanet dispõni
iuris cõis quo iure fratres & sorores in hæreditate morien
tes ex eis exteris transuersalibus præseruatur. C. de legi. hæ
red. aut. post fratres. Philippus. n. testator solummodo uo-
cat n potes superstites ex filijs descẽdentes. de nepotibus
aũt descendentibus nihil in prædictã prima substitutione
disposuit. & de isto casu nõ disposito hic non quærimus ut
prædixi. Secũda substitutio fuit ꝙ in casu in quo dicti eius
filij & filiorum filij oẽs decederẽt sine filijs legitimis & na
turalibus sibi hæredes instituit atq; fecit fratres hæremitas
&c. per talia aũt uerba non apparent filij filiorum & nepo
tes Philippi de quibus quæritur inuicẽ substituti: quia non
dispositiue sed conditionaliter sunt apprehẽsi quod est in
ꝯdõne non est in dispositione. l. ex facto & etiam agitatũ.
de hær. insti. & l. si quis sub conditione. si quis om. cau. te. nã
ut in themate dicitur uidetur potius testator ius legitima-
rum hæreditatũ inter nepotes conseruasse q̃ eos inuicem
onerasse per fideicõmissum: ut. l. potest. & l. uel singulis. ff.
de uulg. & pup. & est de ista. q. gl. expressa uidelicet ꝙ per
prædictam formam substitutionis non inducatur fideicõ. de
talibus cõditionaliter noĩatis in l. lucius. ff. de hær. instit. &
ibi per Bar. & Bal. facit c. le. j. de præben. & c. si papa. de pri-
uile. lib. vj. ubi uerba narratiue non dispositiue posita non
inducunt dispõnem. & ita est in casu nostro in quo testator
dixit in casu quo oẽs filij & filiorũ filij oẽs decederent &c.
per quæ uerba de eis nihil disposuit sed de eis erga alios
uidelicet fratres hæremitas &c. Vlterius aduertendũ quod
mista materia instõnis & substitutionis filiorũ & nepotũ
non differunt de iure masculi a fœminis. l. maximum uitium
3 C. de libe. præte. † merito appellatione filiorũ ueniunt ma
sculi & fœminæ. l. si ita scriptum. de lega. ij. & l. si quis ita.
de test. tu. Cum ergo Philippus testator fecerit mentionẽ
in secunda substõne de filijs & filiorũ appellatione ueniũt
etiam fœminę ut sic in dubio qui ueniunt ab intestato ad
successionẽ uideantur apprehensi in successione etiã ex testa
4 mento. ita. n. † uerba testatoris & cuiuslibet disponentis
sunt referenda in dubio ad intellẽm iuris cõis. c. cãm quæ. de
rescrip. & c. cũ dilectus. de ꝯsue. & l. quæro. §. inter locato-
rem. ff. loca. & maxime in casu nřo in quo testator uoluit di
stinguere sexum. i. masculinum a fœminino expresse hoc
dixit in substõne facta uxori suæ de filijs. subiunxit. n. filijs
dicte dñæ Nanne masculis &c. suos & filios filiorũ simpli-
citer dixit filios quasi iuxta intellectũ. l. maximum uitiũ. de
filijs masculis & fœminis intellexerit quos secundum natu
ram lex pariter diligendos statuit. Ex quibus concludo do
minam Dionoram & nanã sororẽ Nico. eiusdem utrinque
coniunctas præferendas in eius successionẽ nepotibus di-
cti Philippi & alijs eius filijs superstitibus qui ad portio-
nem obueniam patri dicti Nico. de hęred. Phil. uigore sub-
stitutionum de quibus supra nullatenus ueniunt per prædi-
cta superius.

CONSIL. CXXI.

1 *Dominus castri an teneatur mercatoribus in castro depredatis quibus se-*
curitatem promiserat.

N CHRISTI nomine eiusq; matris vir
ginis gloriosæ Marię, & beati Antonij amẽ.
1 † Visis pactis & cõuentionibus initis inter do
minum. L. dominũ castri portus ipsius & cir
cũstantiarum ex una parte & dominos. A. B.
C. mercatores ex alia super assecuratione mercantiarũ sua
rum & subsecuta facti contingentia de inuasione dicti ca-
stri depredatione mercantiarum dictorum A. B. C. & D.
in dicto castro existentium & etiam in prædicto portu, du
bitatur & reuocatur in dubium utrum dictus dñs L. de di-
ctis depredationibus & robarijs & mercantiarum condu
ctarum tã in castro q̃ in portu dictis mercatoribus tenea-
tur. uiso ut dixi tenore pactorum & cõuentionũ & si teneaꝰ
qualiter dicti mercatores probare debeant mercantias ita
conductas cum libri & quaderni in quibus dicte mercãtiæ
& res descripte erant sint perditi & amissi in ipsa depreda
tione & rapina ac occupatione castri & mercantiarum &
rerum omnium. Christi igitur noĩe repetito uř proculdu-
bio ante oĩa dicendum & præmittendũ dictum. L. dñm ca
stri non excusari nec se tueri posse de iure ꝯ dictos mercato
res ex eo ꝙ castrum suũ fuerit a galeis hostiliter expugna-
tũ & occupatũ quasi iste sit casus fortuitus. l. q̃ fortuitus. C.
de pig. act. l. cũ duobus. §. quidẽ. ff. ꝓ soc. & l. si merces. §. uis
maior. ff. loc. & l. in rebus. ff. commo. Cõtrarium tamen est
dicẽdum in casu nřo primo quia super hoc partes expres-
se conuenerunt. & idem. L. promisit securitatem per ciuita
tem comitatum & iurisdictionẽ & subdit: ut maxime tẽpo
re guerre & suspitionis adhibeaꝰ diligẽtia in custodiendo
terras portũ &c. Sed cũ in casu de quo quæriꝰ uigeat guer-
ra & inimicitia inter dictum. L. & dñm dictarum galearũ
expugnantium dictum castrum & portũ debuit idem. L. di
ligentius custodire & etiam propter dictas inimicitias ca-
sus fortuitus inde descendẽs & etiam ex mala custodia im
putaꝰ sibi ut. l. j. §. sepe euenit. ff. depo. & l. si merces. §. cul-
pe. ff. loca. nã cũ sciret se habere inimicitias & guerras de-
buit diligẽtius custodire ut dicto. §. culpe. ideo de culpa ad
casum fortuitũ ordinata teneꝰ capitulo bona fides. extra
de deposito. & l. si ut certo. §. interdum. ff. cõmo. & maxime
q̃a exoneratio dictarum mercantiarũ in dicto castro custo
diendarum & conseruãdarum secure & tute fuit facta ad
utilitatem cõmodum & honorem dicti. L. domini dicti ca
stri ut patet ibi ad commodum mercatorũ & mercantiarũ
& ad boni factionẽ ciuitatis & comitatus ac ad augmentũ
introitus

introitus & gabellarum &c. gratia ergo dicti domini fuit initus iste contractus ideo tenetur de omni culpa lata leui & leuissima: ut no. in dicta lege si ut certo. præsupposita ergo culpa præpositorum ad custodiam dicti castri in eius occupatione & inuasione etiam circũscriptæ omni pacto de cursu piratarum tenetur.

CONSIL. CXXII.

1 *Locationes rerum ecclesiæ temporales an possint cõmutari in perpetuas.*
2 *Episcopus terrulas steriles & ruinosas concedere potest sine solennitate legali uel canonica.*
3 *Ecclesia contrahentem secum decipere uolens non auditur.*
4 *Consensus clericorum omissus a principio non reddit contractũ nullum.*

IN CHRISTI noie eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen.
1 † Ex narratis in facto liquet dictã cõcessionem perpetuam ad renouãdum rei ecclesiasticæ ipsi ecclesiæ profuisse. Primo ex eo qđ ubi annuatim percipiebat de affictu quinque libras de hac concessione perpetua percipit septem & sic in quãtitate. itẽ pro temporali pensione .v. librarum qui potest ex tẽpore uariari & de facili minui propter sterilitatem & defectum conductorum quandoq; modo per prædictum nouũ contractum percipit canonem perpetuum nõ de facili minuendum propter sterilitatem uel aliter iuxta not. in l.j.C. de iure emphy. & extra eo. ti. c. propter. & pro tanto uolũt iura quod in concessione perpetua minuatur .vj. pars soliti pẽsionis uidelicet propter onera grauiora & pericula quæ sustinet emphy. perpetua quam locatio temporalis .x. q. ij. c. perpetua. & c. si quas ruinas. ubi in rebus ruinosis & sterilibus quæ de nouo dantur in emphyteosim debet minui. Tertio ex istis patet euidens utilitas ecclesię in casu nostro in quo debebat minui solita pensio in sexta uel in tertia & fuit aucta quasi in tertia parte ultra & perpetuo. Ex hoc ergo capite lesionis nõ potest peti restitutio huius concessionis primæ. † Similiter non uidetur posse rescindi ex capite
2 solẽnitatis omissę quia tales terrulę steriles & ruinosę põt concedi per episcopum sine solennitate canonica uel legali. c. terrulas. xij. q. ij. præsupposita aũt ut proponitur qualitate huius terræ & domus ruinosę satis poterat dici terrula & exigua & ecclesiæ minus utilis. Præterea præsupposito quod possit iste contractus dici nullus esse rõne solẽnitatis omissæ: tamen probabiliter dici põt quod secundus q. hanc cũ alia permutauerit non potest de illa nullitate obijcere uel se tueri antequam hoc per sententiam declaretur. Nam hoc est regulare quod si secunda concessio uel cõtractus est celebratus ab eadẽ persona uere uel ficte talis persona non potest propria autoritate rescindere factum suũ uel sui prædecessoris nisi prius adito super hoc iudice. c. diuersis fallacijs. de cle. coniug. facit. c. cum sm leges. de hær. alias esset iudex in facto proprio contra. l. j. C. ne quis i sua causa iudic. c. inter dilectos. de excess. præla. Et maxime in casu nostro in quo fuit in utroque cõtractu tam primo perpetuæ concessionis quam secundo permutationis adhibita autoritas & consensus superioris. in secunda enim aut. uidetur superior circumuentus postquã de priori in fauorem alterius interposita nullam fecit mentionem. est igitur ipso iure nulla. c. cum olim. de reg. iur. & quod no. Bar. in l. j. ff. de confes. nulla enim est intentio iudicis præiudicare alicui non citato in iure suo & pſertim in possessione ut not. in cap. quoniam frequenter. §. quod si super ut lite non contest. Item cum proponatur in themate q interim meliorauit & neglectam terram reduxerit ad culturam & domum ruinosam ad bonum statum patientibus rectore & patrono laico propter autoritatem iudicis quæ intercessit & talem patientiam vĩ purgatus defectus solẽnitatis omisse. Si quis interuenisset arg. l. si filius. C. de peti. hære. & l. v. C. de acquir. hær. & uidetur etiam talis autoritas excusare dictũ laicũ a mala fide. l. iuste possidet. ff. de acqui. pos. præsertim q̃a poterat probabiliter ignorare dictam ecclesiã hr̃e patronum laicum. l. si. ff. pro suo. rõne ergo insti. ti. & bonæ fidei deberet recuperare meliorationes suas & lucrari interim fructus & retinere dictã rem pro prædictis recuperandis. fa
3 cit quod no. in. l. ex diuerso. & l. in fundo. de rei uen. † nec ecclesia nolens ista lucrari & sic decipere contrahentem secum uidetur audienda in suis etiam contractibus non solũ q licet sed quod honestum est se qui debet in l. in conuentionibus. ff. de reg. iur. esset autem inhonestas maxima uelle lucrari labores impensos per contrahẽtem in re sua secum sterili & uetusta. ad hoc. c. ad nostram de reb. eccle. nõ alie. & l. ij. C. de ali. & pa. ubi debẽt agricultores operas suas dedisse culture. præterea ista solennitas quod patronus consentiat in alienatione rei ecclesiasticæ non reperitur in canone sine excep. xij. q. ij. & illa solum requiritur & in terrulis quæ habetur in cap. ibi seq. terrulas. Ex quibus omnibus concludo ecclesiam uel rectorẽ & nihilominus istum laicum permutantem audiri non debere: sed dictum primum laicum cui facta est concessio potiorem in iure & in sua possessione non inquietandum rationibus supradictis. Circa consensum patroni laici ad cõmodandum uel nõ in contractibus emphyteoticis uel alijs alienationibus rerũ ecclesiarum credo de iure dicendum quod dixi uidelicet hoc non esse cautum lege uel canone. nec. l. iubemus. in fi. C. de sacrosan. eccle. hoc dicit sed solũ dicitur iuratorium his quorum interest ex eo contractu nil ad lesionem diuinæ domus effici. nam intelligitur ille tex. de clericis ecclesiæ quorũ interest de præsenti res ecclesiæ nõ alienari. patroni aũt interesse non debet considerari nec præsumi sicut nec aduersa fortuna. l. inter stipulantẽ. §. sacram. de uerbo. obli. præterea alia loquunt de consensu clericorũ non patroni laici: aut. hoc ius porrectum. canonizata. x. q. ij. & c. sententiæ excõi. xij. q. ij. item ius patroni est limitatum solum ad actũ præsentationis & etiam opponẽdi se si res ecclesiæ dissipentur & sine causa distrahantur. ad hoc quod no. Inno. i rub. de iure pa. & c. nobis. en. ti. sed q interest in tractatu & solennitatibus alijs adhibendis in alienatione rerum ecclesiæ nullo iure cauetur ut dixi. præterea illa solẽnitas dictæ. l. iubemus iurantibus his &c. sicut aliæ quam plures alijs legibus introductæ sunt sublatæ & solũ seruanda solennitas. c. sententiæ excommuni. ut no. Ioan. an. & Io. mo. & communiter omnes in c. j. de re. ec. non alie. li. vj.
4 † Vltimo aduertendum quod solennitas ista & consensus clericorum omissa a principio non reddit contractum ipso iure nullum quod patet quia superueniens ex post facto firmat contractum primo factum ut no. Io. mo. in d. c. j. de re. non alie. & hoc non esset si requireretur ad solẽnitatem: ut not. in cap. quanquam. de usur. lib. vj. in nouel. & hinc est quod subsequens taciturnitas confirmat illam inualiditatem consensus prætermissi. cap. j. & ij. de his quæ fi. a præla. & cap. continebatur. de his quæ fi. a ma. par. ca. Ex quo superius in consilio conclusi quod præsupposito consensu hunc fuisse a prin. necessarium uel etiam aliorum clericorum tamen postquam sciuerunt & tacuerunt, taciturnitas quo ad hoc habetur pro ꝯsensu. & hoc no. glo. expresse in d. cap. sententiæ excommuni. & per ista satis arbitror satisfactum huic dubio & per dicta in consilio . uersu . Item cum proponatur in themate.

CONSIL. CXXIII.

1 *Laudum latum uigore compromissi facti nomine absentis & postea ratificantis omnia gesta an ualeat.*
2 *Ratihabitio subsequens quando firmet actus nullos precedentes.*
3 *Iudicium coram non suo iudice habitum consensu partium subsequenti non firmatur.*
4 *Negotia aliena gerenda procuranda & administranda sine mandato suscipere quis potest.*
5 *Gestio qualibet sine mandato a principio deficit ex defectu potestatis.*
6 *Compromissum contractus dicitur & laudum subsequens transactio quædam.*
7 *Contractus & iudicia fauore minorum non dicuntur nulla.*
8 *Pagiusum (?) de dominio capi potest.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris vir-
ginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amé.
1 † Vnus ex procurato.baldasar compromisit,
cum quodam tertio compromittéte vice &
nomine dñi gorutij minoris. sxv. an, a quo
nullum hébat mandatũ in duos tanquã arbitros & arbitra-
tores de omnibus qõnibus &c.qui arbitratores per eorum
arbitramentũ & laudum cõdemnarunt dictũ Baldas. dicto
dño gorutio in certa quãtitate pecuniæ quod compromis-
sum suo nomine factũ & laudũ inde prosecutum dñs go-
rutius postea approbauit & emologauit & petijt execu-
tionem dicti laudi ꝯ dictũ Baldasa.tanquã ꝯ suspectũ & fu
gitiuũ & sic iudex receptis testibus super suspiciono fuge
die dñico dicto tñ baldasa.non citato eum capi fecit & car
cerari dicto die dñico quæ captura & carcera. dicit̃ nulla
& reuocari debere rationibus.j.scrip. Primo quia procu.
dicti Baldas.non potuit cõpromittere cũ illo tertio cõpro
mittente noie dñi gorutij a quo nullum hébat mandatum
nec dñs gorutius potuit dictum laudũ ratificare siue emo-
logare. Secundo quia dicit̃ dicta captura nulla & ꝓcessus
fiẽr super fuga:quia agitata parte nõ citata & die fetiata in
honorem Dei & non ex noua cã suppositionis superuenié
tis post dictum compromissum & laudũ ac ẽt facta & lau-
do inualido siue nullo prout super his & alijs plene & sub-
tiliter allegatum reperio in actis & processu habito super
fuga prædicta ac ꝯ statutũ pluribus facientibus in fauorem
dict. Baldasar. carcerati & ẽt allegationibus in oppositum
quibus omnibus plene uisis & mature discussis quid de iu
re dicendũ & concludendũ & bñ discutien.ẽ. & super pri-
mo dubio allegantur multa ꝙ dñs Gorutius non potoerit
dictũ cõpromissum suo noie factũ a nõ hñte ab eo manda-
tũ ratificare nec laudũ ex eo secutũ emologare allegantur
plura.primo ꝙ procu. Baldasar nõ habebat mãdatũ cõpro
mittendi cũ dno Go.igit̃ nullũ est laudũ & ꝯpromissum.l.
diligẽter.ff.mãda.& c.dilecta.de rescrip.Scđo q̃a dñs Go.
nõ ꝯpromisit nec alius ab eo hñs mãdatũ ergo arbitrato-
res sup iurib' dñi Go.nõ potuerũt laudare propter defectũ
ptãtis arbitrorum quæ potestas dẽt in eis & in alijs q̃bus-
cunque attendi.l.diligenter.& c.cũ in iure.de offic. dele.&
c.pisanis.de rest.spo.facit.l.si q̃ram'. de test.l.q̃dã referũt.
de iure codi.præsupposita igitur nullitate laudi & cõpro-
missi liquido infertur ꝙ ratihabitio dñi Go. non potuit fir
mare ꝙ a principio fuit funditus nullum.l.qui in aliena.in
prin.ff.de acqui.hær.&.l.seruo inuito.in princ.ad treb. fa-
cit quod no.in.l.ij.C.cõia utri.iudi.per doct.& no.Bart. in
l.& quia.ff.de iur. omn.iu.&.l.adoptio non iure facta.ff.de
adop.Et ꝯfirmat hoc allegãs & tradens q̃dã doctrinã & re
2 gulam generalẽ ꝙ siue nullitas causetur ex defectu psone
actũ nullum gerẽtis siue ex defectu rei in dispositione de-
ductæ siue ex defectu consensus a prin. requisiti in actu nũ-
quam ratihabitio subsequẽs firmat illos actus & gesta nec
purgat uitiũ nullitatis ut probant̃ per ordi.in.l.non dubiũ
C.de legi.&.l.usufru.de stip.ser.&.l.si constat.de appel. &
l.paulus.de sta.ho.& nn.in fi.in l.fi.§.necessitatem . de bo.
quæ li. Tertio adducit similia. Primo de illo q̃ iuris. exer-
cuit in territorio alieno noie proprij iudicis. Nã non põt
proprios iudex illius gesta sententiam & processum ratifi
care: ut no.in c.prudentiam de offi.deleg.Scđo de sñia la-
ta a duobus ex tribus iudicibos ut non possit a tertio ratifi
cari.l.instar.C.de iure fisci.& in spẽ.de arbi.§.fi.uer.sed po
ne.Tertio adducit no.in l.j.C.ubi de cri. agi oportet. ubi
3 † iudicium habitũ coram nõ suo iudice non põt subsequen
ti cõseosu partium cõfirmari: q̃a iuridi.defectus a princi-
pio & solẽnia quæ fuerunt nulla nõ põt suppleri p partium
cõsensum:ut est tex.in.l.obseruare.§.fi.de offi.proc. & leg.
quod no.in l.j.C.qui pro sua iuris. Ista præmissa quadam
eius distinctione ad propositũ applicata cõcludit in isto pri
mo dubio quod laudum huius arbitratoris ex defectu po-
testatis sue a principio funditus fuit nullũ:& per ꝯñs nõ po
tuit neque põt ratihabitione dñi Go.ꝯfirmari ad.l.non eo
minus.C.de ꝑc.& ad l.licet.ff.de iudi.& ad.l.iulia.§ falsus.
rem ra.ha.in omnibus.n.iuribus fuit habilitas & ptãs in iu-
dice ꝓnũciante.in casu uero nño fuit funditus inhabilitas
i persona arbitratoris eo mõ tñ ad not.in.l.si mater §.hoc
iure.ff.de excep.rei iudi.& breuiter totũ fundamẽtũ suum
ad cõcludendũ pro ista parte ꝙ laudũ fuerit & sic nullum
cõsistit in isto defectu ptãtis arbitratoris præsupposito nul
la sit emologatio. Ista licet subtilia & uera i casibus suis tñ
nostrum propositũ & dubium de quo q̃ritur non attingũt
Probabo igit̃ primo totũ ꝯtrarium.s.quod dñs Go. potue-
rit dictum laudũ ratificare. Secundo ad rõnes & iura alle-
4 gata superius in ꝯtrarium respondeo. † Quo ad primũ &
pro eius declaratione ꝑmitto regulã generalẽ in materia
negotiorum gestorũ sine mandato permissum est a iure su
scipere negotia aliena ꝓcuranda & administranda & pro-
dite sunt hinc inde actiones pro administratis gestis & ne-
glectis inter dñm & uxorem ut patet in l.j.& per totũ.ff.de
neg.gestis & etiã ꝯhentẽ cũ gestore. secuta ratihabitione i
qua q̃dẽ ratihabitione tradit̃ regula q̃d retrotrahit̃ & a mã
dato cõparat̃ c.rati.de reg.iur.lib.vj. Ex qua regula patet
quod oẽ negotiũ quod põt ad me pertinere noie meo ge-
stũ possum ratificare.& ita est in casu nño i quo iste tertius
ꝯpromisit uice & noie dñi Gorrij & supplicibus ad eũ per
tinẽtibus & ita laudũ subsecũtũ est. Si ergo dictus dñs Go.
postea ratũ habet pro suo noie ꝙ gestum est nõ uideo re-
gulam repugnãtẽ ꝙ ista ratihabitio nõ equiparet̃ mandato
iuxta regulã supra dictam. Non ob. ꝙ a principio ex defe-
ctu potestatis arbitrator in factis dñi Go.nõ habuerit ptãtẽ
q̃a hoc fateor ante ratihabitionẽ uidelicet q̃d actus a prin-
cipio deficiat in ptãtẽ respectu dñi cuius negotia gerunt̃.
& ideo ante ratihabitionẽ non parat̃ a dño ꝑiudiciũ sed pa
rat̃ secuta ratihabitione perinde ẽ ac si fuisset gestũ cũ mã-
dato:ut.d.l.rati.& miror q̃d tãtus doc. ita subtiliter allega-
uit & in hac uulgari allegatione defecerit.† ois.n.gestio si-
5 ne mãdato deficit a principio ex defectu ptãtis sed ratiha-
bitione secuta dñs ratũ habẽs ad se illud negotiũ tanq̃ suũ
& de eius mãdato gestũ trahit & est hoc clarũ in oi mate-
ria ut in ꝯctibus delictis spũalibus iudicijs & similibus ut
patet in toto tit.de neg.ge.c.his q.de homi.l.vj.c.mulieris.
de sen.excõmu.l.iij.§.j.ff.de ui & ui arma. & c. lugdunẽsis.
9.q.ij.& c.j.cũ ibi no. Præterea defectus ptãtis arbitrãdi in
ꝑiudicium dñi causat̃ solũ a defectu ꝯsensus ipsius dñi seca
to ergo ꝯsensu ipsius dñi vr̃ fuisse gestũ a princ.de mãdato
suo l.fi.C.ad mace. Et patet hoc i iudicio & sñia habitis cũ
falso ꝓcõ.nã secuta ratihabitione dñi ꝯfirmat̃ illud iudicio
& sñia:ut.l.iij.§.falsus.ff.rem ra.ha.& l.licet.ff.de iudic, &
no.in d.§.hoc iure.& tñ in illis casib' iudiciũ & sñia ꝯ dñm
nõ habebit effectũ ex defectu ptãtis ꝓnũciantis q̃ absentẽ
nõ citatũ & inauditũ nõ potuit ꝯdẽnare uel absoluere.l.ea
q̃.C.qũo & q̃ñ iud.& c.j.de cã pos.& proprie. bñ cũ ꝯside-
rato principio ita ꝯ dñm absentẽ est iuris dicta ptãs iudici
sicut arbitratori.secuta ergo ratihabitione quare magis iu-
dicium & sñia ꝯualescãt q̃ cõpromissum & laudũ non est
rõ diuersitatis & hoc bene ꝯsiderauit egregius aduocatus
dñi Go.qui ad supradicta in ꝯtrium allegata breuissime re
spondens dicit ꝙ loquunt̃ de actu simplr̃ nullo & nõ noie
alterius celebrato ut est in casu nño in quo actus nõ põt di-
ci nullus a prin.sed collatus & pẽdẽs de uolũtate & ꝯsensu
ꝯpromittentiũ ex ratificatione uel reprobatione. & aliud
est pẽdere aliud nullũ eẽ.l.illa instĩtõ.ff.de hær.inst.& l.Põ-
ponius scribit si negotiũ.ff.de neg. gest.facit.c.fraternita-
6 tis.in fi.de fri. † Itẽ ꝯpromissum est ꝯctus & laudum subse-
quẽs est q̃dã transactio.in aut.ut diffe.iu.post princ. sicut.n.
alij ꝯctus põt celebrari noie alieno & secuta ratihabitione
sortiunt̃ plenũ effectũ sicut quælibet dispõ ut superius di-
ctũ est. Vlterius allegat̃ nullitas ꝯpromissi q̃a ex parte Bal-
dasa.interuenit efficax hypotheca pro obseruãtia laudi. ex
parte aũt dñi Go.hypotheca fuit nulla sine iudicis decreto
l.lex quæ tutoris.C.de admini.tuto. & sic ea rõne ꝙ claudi
cet fuerit ꝯpromissum nullũ.l.si de meis. cum si.ff.de arbi.
Ad hoc rñdeo ꝙ lex si de meis. & si.non loquunt̃ de clau-
dicatione hypothecæ uel alterius accessorij sed de ipsa sub
stãtia cõpromissi.ista.n.accessoria non corrumpunt princi
palẽ ꝯctum si alias sit de se efficax & ualidus.ar.l.ex pupil-
lari

7 lari.ff.de uul.& pup.&.c.j.de conf.ec.uel alta.li.vj. † præterea contractus & iudicia non possunt dici nulla fauore minorum:ut.l.no eo minus.C.de pcu. & instit. de auct.tu. post prin. Et istis liquido concludit in isto primo dubio qd cōpromissum & laudom supra dictum potuerūt ratificari & emologari per dnm Go.postq suo nomine celebrata fuerint. Ad id obijcit quod procu. Baldasar nō habuit mandatum cōpromittendi cum dño Gorutio aliter nō rndeo qa in facto præsupponit ɔ̃rium q mandatū extenditur etiā ad cōpromissum cū dño Go.faciendum. Venio ad scdm principalem articulum de captura & carceratione quæ dicit nulla quia nō pmissa citatione facta fuit & processus sibi habitus super ea est nullus. & qa facta die feriata in honorem dei. Ad ista breuissime respondeo quod ista & si in quibus possent ius alterius perire per obseruātiam iudiciarij ordinis talis ordo debet omitti & procedi extraordinario mō

8 ut sic res de qua agit in tuto sit & hinc est quod † fugitiuus die dnico capi pōt : ut no. in.d.l.dies festos.C.de fer. facit c.si.de iudi.& c.j.& c.licet.de ferijs.cū.n.debitor fugitiuus autoritate propria capi possit.l.prætor.§.si debitorē.ff.de his qui in frau.cre.multo urbanius iudice imminente & circūscripta citatione.arg.l.si ob cām.de euic. periculū fugæ. ideo sufficit absq; ipsa summaria cogoitione adhibenda p iudicē.ut sic eius præsentia illius absentia suppleatur isto casu sicut in multis alijs.l.properandum.§.si aūt.C.de iudi. nec statuta q̃ traduot solēnitatē in citationibus & examinationibus testium debeot intelligi in isto casu fugæ in quo iuris cōis solennia relaxātur ut dixi ergo statutaria.ar.l.ij. C.de oora.&.l.fi.§.in cōputatione.de iure deli.in casu aūt isto iudex summariam cognitionem adhibuit super ista suspitione fugæ quā superuenisse post ɔ̃tum delictum & laudum deductū & probatum est in illa summaria cognitione quod sufficit ad iustificandum dictam capturam & carcerationem quā concludo ualidam de iure & fundatam sup uero delicto descendense ex laudo firmo & ualido supradictis iuribus & rationibus.

CONSIL. CXXIIII.

1 *Papa an possit dispensare ad receptionem ordinum cum eo qui cognouit uxorem sciens eam commisisse adulterium.*
2 *Bigamia duplex uera scilicet & interpretatiua.*
3 *Papa dispensans cum hæretico non facit contra apostoli autoritatem.*

IN CHRISTI noie eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen.
1 † Circa bigamos non promouendos ad sacros ordines multi canones editi sunt qui similiter prohibent eis executionem suspecto rum ordinum ante bigamiā m.xxv.di.primū.&c.34.di.c.fraterniratis. & c.præcipimus. & c.si cuius uxorē.& c.si laici. & c.si quis oiduam. Et aduertēdum quod illa irregularitas ex bigamia prouenieos licet trahat ordinē ab apostolo p per interpretationem sacrorum caoonum dicta autoritas apti ampliatur & declaratur & quandoq; cootra ipsam ex causis legitimis dispensatur : ut c.lector.34.dist.& oo.25.
2 q.j.c.sunt quidam. & † hinc est quod cōtōnes canonice distinguunt inter bigamum uere & interpretatiue ut sic facilius dispensetur cum bigamo interpretatiuo quam cum uero.c.a nobis.& c.debitum.de biga.& sic ratio diuersitatis quia bigamia interpretatiua est inducta per constitutiones ecclesiasticas canonicas uel cōcilia. uera autem est inducta ab apostolo: ut d.cap.j.& ea.di.acutius & c. deinde . facilius igitur papa potest subuenire constitutiones ecclesiasticas uidelicet sola uoluntate.c.j.de constit. lib.vj.quā ordinationes apostoli . facit quod oo.io c. de multa.de præben.in nouel. Ad propositum igitur considerandum est in casu nostro quod iste cognoscendo uxorem postquam sug gestum sibi fuerat adulterium commisisse nō potest ex hac causa cēseri bigamus uere sue de illo de quo loquitur apostolus qui apostolus intellexit de illo qui contraxit cū uidua uel cum duabus successiue , ut patet & colligi pōt ex

præalle.c.primum.c acutius.& ca. deinde. & 33.di.uidua: iste autem qui cognouit uxorē post adulterium ab ea cōmissum ordinari prohibetur non ex eo quod carnē suā in plures diuisit , nec ex eo quod corruptā acceperit in uxorē sed eo quod constitutio canoonica sic dicta : ut d.c.si cuius
3 uxorem. & c.si laici. † Et ideo si cū isto heretico dominus nr papa Ioannes duxerit dispensandum non pōt dici dispensasse ɔ̃ apostolum sed ɔ̃ canones uel concilia quos pōt ut dixi corrigere & tollere pro libito uoluntatis : ut d.ca.j. item ex causa posset etiam cum uere bigamo dispēsare cū papa in hoc sit supra apl̃m auroritate & poreftate : quia in terris dei uice fungitur & ab eo est eius ptās.c.inter corporalia.de transla.& c.nouit.de iudi.& c.sacrosan.22.dist. & oo.in d.c.sunt quidam . unde etiam & ex cohabitatione & copula cum uxore postea fornicare habuit uirginē a principio contrahere ueram bigamiam tñ iusta esset causa dispensandi cum isto heretico qui ea sublata de medio desiderat ad sacros ordines promouere cum ad hanc nō peruenerit culpa sua : ideo facilius succurrendum ei qui a principio non peccauit nec etiam postea cognoscendo uxorē licet adulteram.c.quemadmodum.de iureiuran.& quod habetur in d.c.si cuiusslibet.ut dixi.& credo bene q ista bigamia hæretici non descendat ex prohibitione apostoli sed solum ex concilijs & canonibus.facit quod oo. Archi.in d. c.lector.& c.j.de biga.lib.vj.& alleg. Archi. beatum Thomam super quarto sententiarum di.22.q.ulti.ubi dicit quod bigamie oon est adiuncta irregularitas quæ prouenit de iure oaturali sed positiuo.& per consequens Papa pōt etiā tollere & mutare : ut d.cap.j.& c.proposuit.de concef.præben. Cum isto hæretico sic etiam iusta cā dispensandi quia de dicto adulterio uxoris nō habet certitudioem nisi quia sic asseritur inter multos. sed tex.præalleg.qui eum reddūt inhabiles ad ordines exigunt quod euidenter probet adulterium uel quod fuerit deprehensa in adulterio . ut d.ca.si cuius uxorem.& c.si laici. Ex quibus concludo dominū nostrum papam posse cum isto dispensare & qood subsit causa dispensandi ut dixi & etiam quia pro bono coosciētię hoc petit cum recipiendo ordines sine dicta dispensatione nō crederet posse probari dictum adulterium uxo. facilius igitur sponte & pro bono conscientiæ confitenti est condescendendū.facit.c.quicūq;.I.di.& c.significasti.de homi.

CONSIL. CXXV.

1 *Pater recipiens emphyteosim ecclesiasticam pro se & filijs an etiam pro filiabus recepisse dicatur.*
2 *Institutio in re certa ad quotam restringitur.*
3 *Statuta a iure communi exorbitantia ad casum in eis non expressum non trahuntur.*
4 *Bona emphyteotica ecclesiarum laicis concessa secundum ius commune non regulantur.*
5 *Pater in stipulatione concepta pro se & filijs in dubio censetur uoluisse prouidere filijs & heredibus.*
6 *Conuentiones intellectum recipiunt a statutis & consuetudine.*
7 *Pater pro se & filijs stipulatur ordine successiue.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosæ Mariæ,& beati Anton j amē.
1 † Visis & diligēter ruminatis actis & actitatis in causa uertente inter dominas.L.&.B. ex una parte agentes & Petrum filium quondam Dominici fornarij & tutoris eius ex alia se defendentem super certis bonis emphyteoticis quæ sint partes domini iudicis de causa cognoscentis consilium iuri consonum quæritur. & quia in prædicta causa & dubij cōtraria consilia excellentium doc. quos non nomino emanauerunt , iccirco ut contrarium consulenti eius quod sentio & suis allegationibus subtilius satisfaciam eas primo succincte referam & deinde contrarium concludam cooclusionē meā iuribus & rōnibus corroborando & postremo rōnibus adductis in ɔ̃rium rndendo. Reuertor ad primum

uidelicet ut referā rōnes quibus monetur idem doctor ex
cellens consulere in fauorē dictarum dñarum & inter alias
illa potissima & fundamentalis est quod Petrus fornarius
pater dictarū L.&.B.recepit dictas res de quibus agitur i
emphyteosim a quodā monasterio pro se & suis liberis ac
pro uno successore. licet ergo idē Pe.faciēs testm̄ institue
rit eas i certis q̄ritatibus pro dotibus & filios masculos hę
redes uſes in oībus alijs bonis suis tñ in istis bonis emphy-
teoticis ecclesiasticis dictę filiæ fęmine debent uenire pro
uirili portione una cū masculis quod sic probat Petrus for
narius recipit dictas res in emphyteosim pro se & liberis
simplr non sub noīe hæredum.ergo ista bona æqualiter ad
liberos deferuntur vr̄ cōtractus ex stipulatione paterna nō
iure hæreditario.unde filij siue liberi etiā nō hæredes uigo
re ꝯtractus ad talia emphyteotica illo casu admittunt.l.ius-
iurandum.§.si liberi.ff.de bo.li.ubi ita tenet Bar.cū.n.sub na-
turali uocabulo liberorū stipulatus fuerit liquido apparet
quod eis ut filijs stipulari uoluerit etiam nō hæredibus: ut
no.Bar.in l.quod dicitur.de uer.ob. Nam si ut hæredibus
stipulari uoluisset fuisset sibi facile exprimere i ꝯtractu. ar
gu.extra de deci.c.ad aud:ētiam.&.l.j.in fi.de cadu.tol. hoc
idē fortificat ex eo quod in stip.dictū fuit pro se.& liberis
& uno successore apparet quod uoluit diuersimode stipu-
lari in personā liberorū & alterius successoris: qa ista co-
pula &, solet diuersa coniungere non eadē: ut no.ff.de iur.
& fac.igno.in rub.ꝯcludent per istam rōnem pro prędictis
dñabus ut ueniant pro uirili cū masculis; qa appellationē
liberorū tam masculi quàm fœmine ꝯtinentur.l.liberorū
.ff.de uerbo.signifi.& maximè in ecclesiastica emphyteosi
in aut.de rebus eccle.nō alie.§.emphyteo. & etiā si nō sint
hæredes:ut in.d.§.ubi uerbū hæredes exponit.i.filius & ne
2 pos. † Secundo præsupposito ꝙ non uenirent nisi ut hęre-
des petri patris earū ex testō licet in certis quātitatibus in
stitute quia talis institutio in re certa restringitur ad quo-
tam.& in ꝯcernentibus fauorē filiorū sic institutorum de-
beant reputari ut hæredes licet alij sint vlr instituti: ut no.
in.l.quoties.C.de hęr.pet doc. Tertio principaliter multū
instat & laborat in respondendo statuta ciuitatis Rauennę
& ꝯsuetudini ibi uigenti. Nam est unū statutum sub rubri-
ca de successione filiorū in bonis parentū abintesta. dece-
dentium quo simplr cauetur quod filiæ nō succedant in bo
nis patris uel matris extantibus masculis solum dictis filia-
bus legitima salua. Alio statuto cauet quod mulieres dota
te uel nō dotate nō succedant in emphy. & liuellarijs nisi
possent succedere abintesta.in alijs bonis defuncti inest se-
cundum formā statuti Rauennæ & nisi prout testator uo-
luerit.Ex quibus statutis uidentur dictæ dñæ excludi.& ita
ad earum exclusionē à dictis emphyteoticis allegant. Sed
præfatus doctor eximius multipliciter rńdet.Primo quod
dicta statuta cū sint laicorū non extendunt se ad bona eccle
siastica ut sunt intra uulgaria.c.ecclesia sanctæ Mariæ.de cō
stit.&.c.fi.de rebus eccle.non alie.Secundo quia statuta ista
debent intelligi & sic etiam ꝯsuetudo prædicta qua exclu-
duntur a successione & sic a bonis patrimonialibus quę de
feruntur iure vlis successionis abinte.quod patet ex illis uer
bis non succedat in bonis pa. &c. non potest excludit eas a
iure particulari quod defertur iure ꝯtractus nominati sub
nomine sanguinis & coniunctionis naturalis sub noīe hęre
dis.ista.n.debetur iure sanguinis regulata aliter q̄ succes-
sio in bonis.l.diuus.ff.de sep.uio.l.si patroni. ad treb.l.per
hær.§.ij.ff.de acquir.hęr.cū si.& no.Bar.in.d.§ si liberi. &
Bald.in aut.si quas ruinas.C.de sac.san.eccle. Tertio quia
dicta statura excludunt filias abintestaro sed nō sumus in
causa restati qa pater ipsarū fecit testamentum ut dixi ergo
sumus extra casum statutorum & cōsuetudinis: & per ꝯns
non debet extendi statutum ad hunc casum in statutis non
comprehensum.l.quicquid astringende.de uerb.oblig. &
maxime quia multum exorbitat a iure communi quia diffe
rentiam inter masculos & fœminas multum detestetur in
.l.maximum uitium.C.de lib. præte. & corrigit etiam ius
cōmune inquātum ad emphyteosim ecclesiæ masculos &
3 fęminas pariter admittit ut.d.§.licentiam. † cum ergo di-
cta statura exorbitent a iure cōi generali & speciali nō de-
bent trahi ut dixi ad casum in eis nō expressum.l.ꝙ uero ꝯ
ff.de legi.c.in argumentum.de reg.iur.lib.6.nec in casibus
diuersis arguimus de uno ad reliquū.l.si maritus.C.de do-
na.inter uir.& uxo.& l.fi.C.de calu. Quarto probat qa di
cta statura non habent locum cū apparet patrē aliter uo-
luisse disponere erga filias ut patet dū dicit & nisi prout te
stator uoluerit &c. Sed hic patet de alia ipsius uoluntate
per cōtractum dum sibi & suis liberis stipulatus fuit quo ca
su vr̄ ꝙ si etiam i testō filias exheredasset tñ ab eo qđ prius
in eas ꝯtulit per contractum non excluderentur ar.dictę.l.
j.§.assignasse.cū simus in spāli prouisione hoīs vr̄ recessum
a prouisione statuti in hoc casu quo per cōtractum patris
aliter est prouisum.l.si cū dotem.in prin.ff.so.matri. & l.j.§.
si conueniat.ff.depositi. Quinto hoc probat qa statutū prę
dictum quo filiæ excludunt a bonis emphyteoticis extan-
tibus masculis superuenit dudum post dictum cōtractum
emphyteoticū pro se & pro suis liberis &c. ius ergo quæsi
tum filiabus ex cōtractu paterno in dictis nō vr̄ statutū adi
mere noluisse propter ipsius statuti naturā quæ est dare for
mam futuris non ad præterita facta trahi uel eis præiudica
re.c.fi.de consti.&.c.cognoscētes.e.ti.&.l.leges.C. de leg.
nec contrahentium intentio fuit cōtractū regulari sm sta-
tuta de quibus non cogitauerunt.l.cū aquiliana.ff.de tran-
sact.unde licet aliarum ꝯuentiones & pacta informent per
statuta & ꝯsuetudines.l.quod si nolit.§.qui assidua.de edil.
edic.&.l.si prius.de aqua plu.ar.tñ hoc non possumus dice
re in casu nostro.s.ut statuta futura informēt & impugnēt
ut si dixerim cōtractus prius initos. facit quod not.in c. ad
dissoluendum.de despon.impu. Sexto probat quod si nō
ex capite acquisitionis factæ dictis filiabus tanquā liberis
sint admittende ad partē dictorū bonorū emphyteoticorū:
tñ ex capite qa pater stipulatus fuit pro se & liberis & sic
uice & noīe filiarum.vr̄ ꝙ dictę filiæ habendo ratū ꝙ earū
nomine gestum est per prem ex hoc capite ratihabitionis
possint petere partē suā per regulā generalē ꝙ habēdo ra
tum negotium perinde est ac si mandasset.c.ratihabitionē
de reg.iur.li.6.l.fi.C.ad mace.unde qa dictę dominæ.h.&
c.uidentur oē ius in iudicium deduxisse propter generalia
uerba ꝯclusionis libelli petendo iustitiā sibi fieri omni mo
do &c. Vr̄ quod postq̄ iudici constat de ipsarum iure in re
bus petitis debeat pro eis ferre sentētiam.facit quod no. in
c.cum dilectus.de ordi.cog.per Inno.in c.examinata. de iu
di.& c.abbate sane.de re iudi.lib.6. Septimo & ultimo re
spondet ad duo quæ faciunt in ꝯtrarium huic sue opi. Pri-
mo qa Petrus pupillus fuit nouiter renouatus per dominū
Abba.de prędictis rebus tanquam ad ipsum tantummodo
deuolutis. sed responde ꝙ ista renouatio fuit nulla in earū
præiudicium cum duraret adhuc paterna emphyteosis in
personis earum ar.in.x.col.de feu.da.in vi.l.commissorie.
cap.j.& si de feu.fue.contro.cap.moribus.secundo respon-
dit ad illud quod posset obijci de feudo ad quòd filius non
admittitur si non sit hæres patris: ut in cap.j.an filius uel
agna.quia speciale est ibi in feudo quod regulari magis ui
detur iure consuetudinario quàm communi. Emphyteosis
autem ecclesiastica regulatur iure communi ut transeat ad
filios etiam non hæredes maxime cum pater eam recipit
sub nomine liberorum ut in casu nostro. & sic sub nomi-
ne naturali & sanguinis charitate non sub nomine hære-
dum.& ita no.Bart. in.d.§.si liberi.& Bald.in d.aut.si quas
ruinas. quibus rationibus magis diffuse per eum deductis
consulendo concludit dictas dominas uigore dictę stipu.
paterne pro se & suis liberis &c.admittendas esse pro ui-
rili ad dicta bona emphyteotica consuetudine & statutis
prædictis non obstantibus nec etiam obstante quòd fue-
rint institute in testamento paterno in quātitatibus pro
earum dotibus & filij masculi in omnibus alijs bonis suis.
Sed quidam alij etiam doc.egregij contrarium consulue-
runt. quinimo etiam ipse idem hoc cōsuluit uidelicet pro
rauigano filio masculo contra Magdalenam filiam testato
ris ut sic a bonis paternis excludatur ultra legitimā per sta
tutum ciuitatis Rauennæ.& per cōsuetudinē ita etiam ex-
cludatur

ludatur ab emphyteoticis & hanc opinionem puto uerio rē non ob. supradictis rōnibus licet multum subtilibus in
4 oppositū factis. † Moueor rōnibus infrascriptis & prima quia bona emphyteotica ecclesiarū concessa laicis non regulantur ſm ius eōe. de quo in. §. licentiam. & in alijs iuribus quod apparet ex tenore pactorū initorū inter clericos rauen. siue personas ecclesiasticas ex una parte & pptm & hoies rauennates ex alia parte iam. cccxvj. annis lapsis & sic seruatorū nam ſm dicta pōt uendere cuicūque rem emphyteoticam. itē in testamento relinquere liberis in infinitū & similiter ab intestato in infinitum descendētibus desetuntur & transuersalibus usque ad quartum gradum. item potest relinquere uir uxori & econuerso quæ omnia exorbitant a iure cōmuni & redigūtur quasi dicta bona emphyteotica ad naturam aliorū bonorum patrimonialium. Argumentum ergo sitū primo factum & sępius repetitum q ista bona emphyteotica ecclesiarū deferantur iure sanguinis & conuentionis ad filios etiā nō hęredes non est uerū quia talia pacta antiqua aliter disponentia alterāt ius eōe quasi ex toto & sic ex iuribus per prædicta pacta & desuetudinem abrogatis nō potuit facere istud fundamentū. ar. l. ius ciuile. ff. de insti. & iure. & etiā circūscriptis pactis rebus emphy. ecclesiarū impropriè adaptatur uocabulis descendētium a iure naturali uel sanguinis nā imo mere a iure positiuo descendit. l. j. C. de iure emphy. & iste tractatus emphyteoticus iuregē. fuit incognitus. Itē incōgrue loqui tur dum dicit stipulationē cōceptā sub noie liberorū iure naturali & nō sub noie hæredis nō iure diuino positiuo ex uoto parētū. si filij igitur & hæredes: ut ait aplś. & no. in. l. necessarius de acqui. hæred. & l. j. C. si ut se ab hær. absti. ut de pater stipulando pro liberis propter naturale uotū parentum uř cogitasse de eis ut de heredibus. l. nā & si parentibus. ff. de inoffi. testa. & ideo in emphyteosi eccłę stipulatio sub noie hæredum ideo restringitur ad filios & ad nepotes: quia de sui natura a iure sibi tradita nō transit ad alios. ut d. §. licētia. licet ſm multorū opinionē trāseat etiam ad alios. ut no. in. c. j. pñtia. de proba. in nouel. & l. etiam. ff. so. ma. sed quicquid sit de iure cōi: tñ ex ui dictorum pactorū transit ad descendentes transuersales & extraneos ut præ
5 dictum est. † Et ió probabiliter dici pōt q stipulatione concepta pro se & filijs siue liberis ui detur in dubio pater uoluisse prouidere filijs ut hæredibus. & tenet gl. in. l. si tibi §. si pactus. de pac. & allegat. d. l. nā & si parētibus & l. scripto. unde libe. & pro tanto propter alteratā naturam emphyteoticarum rerum ecclesiarum & propter pdicta pacta cōcludo quod de alijs rebus quibuslibet iudicandū est ut pater simpłr pro liberis stipulando uideatur stipulatus fuisse ipsis pro liberis ut heredibus et sic dicta stipulatio sub nomine liberorum recipit interpretationē in re emphyteoti ca ecclesiæ nō ex illo. §. licentiam. sed ſm nouā naturam ex prædictis pactis adsumptā & ſm no. in. d. §. si pactus. ut in dubio pater uideatur recepisse pro filio ut herede ut sic cōuenientia apostoli si filius ergo hæres per. l. si coniuncta. & iussit ipsi stipulationi. Et per ista non ob. nō. in prima sua rōne de quā. §. Nec dicta Bart. quæ pñt habere locum stante emphyteosi ecclesiæ in natura sua sibi a iure nō aūt per pacta aliter alterata ut in casu supra ostendi. Secundo principaliter moueor ex statutis deferentibus successionē & bona emphyteotica filijs masculis reseruata filiabus legitima q statutū ualet iuxta no. in. c. uenientes. de iur. iu. & ff. Dy. & Cy. in. l. fancimus. C. de nup. pater igit simpłr stipulando pro se & liberis uř intellexisse de liberis ſm statutum & cō
6 suetudinem uniuersaliter successuris & ut heredibus. nam † uerba conuentionum recipiunt intellectum a consuetudi ne & statutis. l. quod si nolit. §. quia assidua. de edil edic. l. ex cepto. C. loca. facit. l. cū delanionis. §. asinam. de fun. instr. & hanc rōnē præfatus doctor consuluit pro hac parte in quadā alia cā rauignani coius consilio me subscripsi qui allegat Bar. in l. heredes mei. §. cū ita. ad treb. & etiam no. in d. §. si liberi. ubi aperte in fi. hoc tenet Bar. ut. §. filia per statutū exclusa extātibus masculis non ueniat ad emphyteosim. Mirandum est ergo q in hac cā tm̄ laborauerit in scri

7 bendo ꝓrium. † Præterea pater stipulatus pro se & liberis uř stipulatus ordine successiuo ut ipse i uita & eo mortuo liberi admittant iuxta no. in. l. gallus. §. j. ff. de libe. & post hu. nec credo sublatā potestatē patri in præferendo unū alteri in prædictis rebus emphyteoticis cū per prædicta pacta antiqua possit ipsa relinquere descendentibus in infinitū qđ intelligo huic uel illi de liberis prout maluerit alias si per illud uerū. liberis arctaret relinquere oibus frustra sic cultas relinquendi descendentibus esset sibi cōcessa cōtra l. si qñ. de leg. ij. & c. si papa. de priui. li. vj. facit. l. peto. §. facto. de leg. ij. & hoc pro uero præsupposito uř quod prædicta stipulatio pro se & liberis tacite sit uestita & informata a prædicto pacto antiquo. l. cū libera facultate disponendi de ipsis erga unum uel alium. Ex istis infero & ex his q dicta sunt supra ꝓxima rōne quod quia illa bona emphyteotica sic recepta pro se & liberis postq̄ per antiqua pacta pñt uendi relinqui & ab intestat. deferri uere propriè pñt dici patrimonialia sicut quæcūque alia. quod pater q ueniunt in petitione hęreditatis. l. item uidendū. ff. de peti. hęr. pater etiam quod utile dominium habuit qui recipit i emphyteosim quod utile dominium non pōt dici ecclesiasticum: licet rei ecclesiasticę cohærens ideo in infinitū trāsit in descendentem & alios iuxta formam pactorū & per hoc tollitur sua ratio in contrarium quod ista emphyteotica non sint censenda patrimonialia & hęditaria ut ꝓradictū est. Cū igit Petrus fornarius instituerit filias suas uide licet. b. & . v. in rebus certis: masculos aūt hæredes uřes in oibus bonis concludendū est q masculi & eorū hæredes successiue ueniant ad pdicta bona patrimonialia & uigore dictorū statutorū & etiā antiquorū pactorū ex dicta stipulatione pro se & liberis admittendi sunt masculi postquā sunt ueri hæredes uniuersales & hñt patris uoluntatē. filiæ aūt. v. & . b. ueniunt q uoluntatem patris postq̄ petunt ultra quā eis relictū fuerit. per ista tollit alia rō quod hic nō sumus in cā testati sed intestati. Et ideo filiæ etiam si re certa pro hæredibus admittantur &c. quia hoc fateor quod admittunt ex testō ut pater disposuit & nō ultra nisi ad supplementum legitimæ & ineptū est dicere uel sentire quod spę censeantur hæredes ex testō & petant ultra quā relictū eis sit tāquā hæredes & stip. nō sub noie hæredū expres se cōcepta sed tacite ut probatū est. s. nō. n. q testor possit uni ex hæredibus prouidere ultra partē hæreditariā habeatur pro extraneo quo ad illud ultra. l. continuus. §. si ff. de uerbo. obli. & l. j. in fi. de præto. stip. Per prædicta tollitur etiam ratio quod ista bona uelut ecclesiastica nō subiaceāt statutis laicorum. nam & si nō statutorū saltē subiacent pa ctis antiquis ꝯsuetudine approbatis q deuoluātur ad filios ut hæredes secundum uoluntatē testatorū. itē debēt etiam subiacere statutis laicorū quo ad ordinē succedendi in eis de personis stip. cōprehensis pro se & liberis & c. ut secundum quod liberi admittunt per statuta ad bona paterna ad mittant ad illud utile dominium acquisitū laico in prædictis rebus q non potest dici ius ecclesiasticū sed prophanum. & esset absurdum dicere q successio eiusdē hois aliter regularetur in rebus emphyteoticis ecclesiarū & aliter in residuo patrimonio. cum enim unica sit non debet diuer so iure cēseri sed potius regulari legibus & statutis ex qua litate personæ recipientis pro suis liberis q̄ cōcedentis. ar. c. deinde. 16. dist. & l. eum qui. de his qui. ut indi. & c. cum in tua. de deci. q credo nouū dictum & subtile, per ista apparent responsiones oibus rōnibus in cōtrarium allegatis nisi illi de statuto q superueniunt post stip. paternā pro se & liberis de exclusione filiarum a bonis emphyteoticis ergo ad illā stip. prius factā nō extendit ut in una rōne dedu xi. nā sine piudicio ꝓductorū & deductorū pro hac parte hic fateri possē sed nō dicto nouo statuto tñ alio antiquo quo filię excludunt a bonis pñtis stātib' masculis. & etiam antiqs pactū q pr̄ posisit relinquere descēdētibus in infini tū. & iō dico eas excludi ut supius est clare ꝓbatū. ꝑter ea subtilius dici posset uidelicet eas icludi i nouo statuto post stipłonē edicto. qa si qđ ius qsitū fuisset ipsis filiab' uigore. stip. Istud ius sumebat initiū post mortē pris ꝑ no. in. d. §.

l.gallus.statutum ergo superueniens debet extendi ad illud ius quod demū nascit postquā est editū. ar. corū. quæ bo.Bar.in.l.oēs populi.ff.de iust.& iu.i ulti.parte & est bona & uera rō. Ex qua & alijs rōnibus supradictis cōcludēdū est partes iudicis de cā cognoscentis esse pe. pupil. & eius tutorio noīe diffinitiue absoluēdos esse a petitione dictarū dñarū & suorū pcuratorū & ipsis tanq̄ ius nō hñtibus in pdictis bonis emphyteoticis perpetuū silētium imponēdo fore p dictā iudicis sniam diffinitiuā verū pp iustam cām litigādi quā habuerūt secuta ꝯsilia tā solēniū doctorum credo ab expensis huius causæ per iudicem absoluendas in aut.de iudi.§.oportet.

CONSIL. CXXVI.

5 *Hypothecaria agitur pro re dotali contra tertium possessorem & causam habentem a principali obligato.*
2 *Principium obligationis est inspiciendum.*
3 *Possessor hypothecaria non conuenitur antequam debitor principalis discutiatur.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amē.
1 † Quod prædicta domina data possit efficaciter agere ꝯ Bernardum hypothecaria non ob. supradicto statuto vr̄ prima facie posse quia ꝯ ipsum agitur tanquā contra mere possessorem quæ possessio nō præsupponit obligationē instit. de actio. post prin.cōiuncta.l.pignoris.C.de pig. Præterea per hypothecariā aduncatur ista possessio tanquā de bonis Ioannis in cuius bonis fuisse ostēditur licet modo per Bernardū possideat contra Io.aūt patrē potuisset & debuisset agere dicta data hæres tantie matris suæ vigore dictæ reformationis similiter cōtra ipsum Bernardū qui habet ab eo causam mediante Bartholomeo qui emit a Ioanne dicta bona. † prin-
2 cipium.n.obligationis debemus inspicere & personā primā licet per multas alias personas ambulauerint sine trāsitū fecerint dicta bona.ar.l.in causæ.§.fi.ff.de mi.facit.c.si beneficia.de præben.lib.vj.cū ergo in casu nostro nō agat contra Bernardū tanq̄ cōtra obligatū sed tanquā cōtra iuris detentorē bonorū nō sumus in casu statuti q̄ de obligatis ad dotē loquit.& sic nihil facit ꝯ dicta.ar.l.quicquid astringende.de uerb.obl.& l.cōmodissime. de li. & post. & c.suscepimū.de rescrip. lib.vj. Itē & si hic esset aliqua obligatio respectu dictorū bonorū dicta obligatio ut dixi respicit illū ꝯ quem potuisset efficaciter agi.s.Io.ergo similiter ꝯ illū qui in dictis bonis habet ab eo cām licet mediatā: vt in præal.iuribus.& iste rōnes faciunt pro pdicta dña ut efficaciter ꝯ Bernardum agere possit hypothecaria nō ob. dicto statuto. Sed his nō ob.dico cōtra Bernar.agi nō posse hypothecaria nō ob.ꝯ.dicto statuto & etiam iure cōi. & q̄ obstet dictæ dñæ statutū patet ex eo quod prohibet agi cōtra aliquē ad dotē obligatā quoquo mō &c. sed actio hypothecaria præsupponit obligationē ciuilē & naturalē: ut sentit gl. in.l.si tibi.§.de pignor.ff.de pac.& q̄ no.in.l.si qs emptionis.in fi.de præscrip.xxx.uel.xl.an.ubi dicit q̄ actio hypothecaria habet instar personalis actionis & causat ab obligatione quæ nascitur ex consensu: ut no.Dy.ff.de acq.pos.l.iij.in fi.nō est ergo arguendū de act. mere reali quæ obligationē proprie nō præsupponit: nec oritur ex cōsensu ad hypothecariam quę trahit originē a consensu ex quo oritur efficax obligatio: vt.d.§.de pignore.& ideo licet sit realis habet tñ naturā personalis: ut no.Barto.in.l.pignori.ff.de pigno.Ex quo liquido infertur q̄ in casu nr̄o nō potest negari quin agitur cōtra Bernardū tāquā ꝯ obligatum quoquo modo imo uere & propriè respectu persone agentis hypothecaria in cuius persona est affixa obligatio tanq̄ propria sita actiue & contra Bernardū utroq; uinculo obligatū.s.ciuili & naturali cohærēte ipsi & ei sine rebus obligatis: ut.d.l.pignoris. Præterea Bernar. representat Bartholomeum principaliter obligatum ad dotē cū dicto Io. & oēs defensiones & iura quæ cōpeterēt Bernardo qui habet ab eo cām & titulū emptionis:ut.d.l.& hæredi.§.in his.ff.de pac.certū est aūt q̄ nō posset agi ꝯ Bartholomeū insolidū obligatū cū Ioanne ad dictā dotē obstante statuto ergo similr nec cōtra Bernardū in cuius qōne & turbatione certū est Bartholomeū inquietari cū habet cōtra ipsum recursum ipse Bernardus.C.de euic.p totū.Præterea aduertēdū q̄ statutū concordat in hoc iuri cōi inquātū prouidet nullum posse cōuenire nisi patrē mulieris ad quē præsumit dotē peruenisse nō ad alios cū eo insolidum obligatos quos p hoc fingit fideiussores sicut iura alibi.ff.ad uel.l. uir uxo.
3 ad hoc aut.præsente.C.de fideius.† Itē possessor nō pōt cōueniri hypothecaria anteq̄ discutiat debitor principalis in aut.itē possessor.de pig.statutū ergo simplr disponens ante prem nō posse ꝯueniri aliquē quoquo modo obligatum intelligā de possessore rei obligare ut sic ꝯcordē cū iure cōmuni arg.c.cū dilectus.de cōsue.& q̄ sic statutum intellexit patet per casum receptū nisi pater sit inops &c. in quo posset ꝯueniri possessor et de iure cōi post factā exclusionē.l.x.de uerb.ob.per Bar.Postremo vr̄ q̄ Bernardus possit se tueri ꝯ hypothecariam spacio decennij quo titulo possidet & bona fide.l.j.C.si aduer.cre.Et uere de mente statuti fuit nullū posse cōuenire prater q̄ prem mulieris obligatū dū prohibet mulieri aliter q̄ pdicto mō ꝯtra aliquē quo quo mō obligatū exercitiū actionis ut patet dum dicit nec aliquo mō possit &c.pdictis accedat quod not.in.l.idēq; §.& generaliter.ff.mā.ubi patet quod Bartholomeus posset pro suo interesse suscipere defensionē Bernardi postq̄ haberet contra ipsum regressum aduocaret primo per hypothecariam.& hoc etiā si dicta defensio statuti nō trāsiret ad Bernardū licet ut dixi transeat ipso iure.§.in his.& l.flu minum.de dā.infec.per Bar. Ex quibus sine ulteriori prosecutione cōcludo Bernardū tā uigore dicti statuti quā de iure cōi a dicta dña molestari non posse rōnibus supradictis per quas apparet rūsum rōnibus factis in cōtrarium.

CONSIL. CXXVII.

1 *Emens rem nomine postea nominandorum qui postea eius nominati sunt, an per hoc ipsis quæratur dominium illius rei.*
2 *Verba enunciatiua principaliter propter aliud emissa dispositionem non inducunt.*
3 *Absenti ex nullo contractu ius quæritur non interueniente nuncio uel epistola.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amen. Ad dubia elicita ex facti serie siue narratione plena de qua supra in themate per ordinem & prouidenter posita sunt descen-
1 dam. Et primo ad primū in quo sit maior difficultas. † Videlicet utrū gerardus & Vrbanus uigore declarationis & noiationis facte de eis per celū qui emerat dicta bona pro illo uel illis quos noiabit & nominare uoluerit &c. secuta postea noiatione & declaratione de prædictis.g.&.v.sit eis quæsitū aliquid in possessione uel dominio pdictorū bonorū ut sic petere potuerint se immitti per iudicē i possessionē dictorū bonorū.Et super hoc dubio uiso diligēter instrumenti tenore prima facie videretur dicendū quod coniunctis simul cōtractu emptionis & cōtractu declarationis & noiationis postea subsecute fuerit quæsitū dominiū & possessio ipsis.G.&.V.nā talis declaratio & noiatio operatur ut noiatim postea ab ipso principio noiati & specificati in ipsa emptione censeantur.l.si ita respondit.de condi.& demon.&.l.asse.de hær.insti.cū simi. certū est aūt quod si fuissent ab ipso principio noiati fuisset eis quæsitū dominium & possessor postq̄ eorū noīe emptio facta fuisset & pcaria possessio in eodē instrō subiecta.l.quædā mulier.ff.de rei uē.l.per pcur.C.de acqu.pos.&.l.qd meo.ff.eo.tit. & c.cū uenissent.de resti. spo. secuta.n.ratihabitione pdictorū.v.&.g.perīde ē ac si a pricipio mādassent.c.ratihabitionē.de reg.iur.li.vj.sicut ergo p proc.quęrit dominium & possessio.ut.d.l.per procu.ita etiā per negotiorum gestorem ratihabi-

ratihabitione secuta:ut.l.si eo. de ne. gest. Nec eis obstare
uidetur q non fuerint presentes in ipsa declaratione facta
per celum quia declaratio uoluntatis non requirit partis
presentiam quia qui declarat nihil de nouo facit.l.heredes
palam.§.sed si notã qui.ff.de testa. &.c.nouit.de app. & qd
not.in.l.pomponius.ff.de neg.gest.potuissent igitur dicti.
g.&.v.tanq̃ possessores & domini dicta bona empta ꝓpria
autoritate occupare nec diceretur uiolentiam intulisse fe-
derico:sed magis propulsare si restituisset.ut.c.olim.el.j.de
resti.spo.&.l.qui possessio.ff.de ui & ui arma.egerunt tñ ur
banius hoc petendo a iudice.& ideo laudandi iuxta not.in
l.j.C.de iure emphy.&.l.iij.de pigno.istis rationibus ut ar
bitror moti fuerunt.g.&.v.incipere hoc iudiciũ ab execu-
tione non a petitorio uel possessorio & per glo. quæ est in
d.l.si ego quæ dicit statim secuta ratihabitione quæsitum
esse dominium ratum habenti & non absurde uel inepte
hs petijssent si omnia necessaria s̃m subiectã materiam &
naturam actionis negotiorum gestorum concurrissent.Sed
plura concurrunt propter quæ ꝯtrium est dicendum.uideli-
cet quod dictus.v.nomine suo & fratris inepte egerit. Et
primo quia sumus extra terminos quæstionis gl.dictæ.l.si
ego.in qua presupponitur quod intentio ꝯhentis ut gesto-
ris nomine alieno fuit ut illi statim quæreret cuius nomine
negotiũ gestum fuit quo casu secuta ratihabitione quæret
statim possessio & dñium ut ibi. hic uero animus celi non
fuit quærere illi uel illis quos noiabit dñium uel possessio
nem sed sibi quod patet ex ptãte quã sibi reseruauerat in di
ctis bonis uidelicet quod ipsa possit uendere obligare alie
nare permutare & oia facere prout uerus dñs & possessor
& prout poterat dicta dña uẽditrix ante dictum ꝯctum &c.
Ex istis uerbis & alijs subsequentibus de precarij constitu-
tione apparet q idem celus hũerit aium acquirendi domi-
nium & possessionem sibi non illi sine illis quos postea de
clararet.unde quia in tali acquisitione dominij & possessio
nis per alium inspicitur animus procu: & negotiorum ge-
storum principaliter ut l.qui mihi donatum.ff.de dona. di-
cendum est dominium & possessionem dictorum bonorũ
fuisse celi dum uixit:& post eius mortem ante apprehẽsam
possessionem per federicum eius heredem.l.cum heredes.
de acqui.pos.reseruãdo namq; sibi ptãtem alienandi obli-
gandi & permutandi vr per ꝯñs reseruasse dominiũ & pos-
sessionem sine quibus obligare uel permutare nõ posset.l.
j.ff.de pigno.& argu.l.ij.de iurisdi.om.iudi.&.l.ad rẽ mobi
lem.&.l.ad legatum.de proc. &.c.preterea.de offi.dele.Ex
istis liquido infertur quod Vrbanus potuit tanq̃ dominus
& possessor petere se immitti in possessionem quæ erat pe
nes federicum heredẽ celi qui heres suo nomine possessio-
nem apprehendit & proprio nomine in sua comparitione
& sui coloni possidere asserit & pretendit nõ nomine.v.&.
g.unde ẽt si iniuste federicus possedisset ordine iudicario
adipiscẽda possessio aduocãda erat ut.l.nimis propere.C.
de execu.rei iudi.&.conquerente.de resti. spo. nec talis uẽ
fuisse iudicis intentio uidelicet per mandatum de mitendo
in pos.federicum sua possessione priuari.l.fi. C.si per uim
uel.al.mo.& no.Inno.in c.quoniã frequẽter.ut lit.nõ côte.
& ibi in nouel.recte igitur mandauit iudex dictũ federicũ
in sua pos.defendi quasi non priuatũ per dictã immissionẽ
per iura palle.Per ista decidit ultima pticula primi dubij
uidelicet utrũ per predictã declarationẽ & nominationẽ
factã per celũ sit quæsitũ dominiũ uel possessio dictis.g.&
v.nã dicendũ est quod non præsertim ꝯ federicum heredẽ
celi in cuius persona & noua possessio suo noie acq̃sita ap
prehensa ut prædixi.Sed restat alia particula magis dubia
utrũ.l.dictis.G.&.V.ex dicta nominatione & declaratione
facta de illis per celum sit aliq̃d ius quæsitũ.& supple ad du
biũ uidelicet si mõ ratã habeãt nominationẽ dictã i qua ce
lus dixit asseruit & declarauit fecisse noie dictorũ.g.&.v.&
de ipsorũ pecunia & ꝓ ipsorum utilitate:& hoc pñte dicta
dña Margarita prius uẽditrice ꝓmittente dicto celo pñsen-
ti & stipulãti & uice & noie pdictorum.g.&.v.ipsos nullo
tẽpore inq̃etare uel molestare &c.Et rationes & iura dedu
cta superius in prin.faciũt quod secuta ratihabitione sit eis

q̃sitũ dominiũ & possessio.Sed subtilius & uerius ꝯsideran
do ꝯtrium est de iure dicendum nã præsupponitur celũ diu
mortuũ ante aliquã ratihabitionẽ & possessionẽ:& si quam
habuit morte sua extincta nec in eius hereditate remãsisset.
ut.l.j.§.sceuola.ff.si quis te.li.esse ius.fu.&.d.l.cũ heredes.
Federicus autem suo nomine possessionẽ apprehendit nec
eius possessio est eadem cum possessione defuncti eorũ no
mine possessam neq; in uita celi suo noie quia pcario con-
cessit neq; post mortem cũ federicus ẽt suo noie possedit.
sublata ergo & non reperta possessione acquisitio dñij nõ
procedit.ut.l.traditionibus;cũ ibi no.C.de pac.& hoc cla-
rum.Sed dubiũ restat utrũ per ratihabitionẽ dicti.g.&.v.
quærant ac.personalem neg.gest.ꝯ federicũ:ut tradat dicta
bona empta per celum pro illo uel illis &c. Subsecuta po-
stea declaratione facta de ipsis in forma de qua supra & la
tius in puncto dicitur & iura ut dixi allegata in prin.multũ
urgent quod ex tali declaratione subsecuta ratihabitione
quæratur eis dicta actio neg.gest cum ille qui declarat ni-
hil de nouo faciat & trahatur declaratio ad tẽpus ꝯctus &
nõ requirat alicuius presentiã:ut patet in iuribus.ꝭ.allega-
tis.Quibus non ob.ꝯtrium est de iure dicendũ.moueor prin
2 cipaliter ex cõmuni regula & doctrina doctorum † quod
uerba enunciatiua emissa principaliter ꝓpter aliud non in
ducunt dispõnem:ut.l.ex his uerbis.C.de testa.mi.&.l.ex
facto.ff.de he.insti.&.c.si papa.de priui.lib.vj.&.c.si sumus
de sen.excõ.& in cle.j.de preben.cũ infinitis similibus. Sed
in casu nostro illa uerba celi.s.dixit asseruit & declarari fe
cit nomine dictorum.g.&.v.&c. fuerunt uerba emissa enũ
ciatiue non dispositiue. & propter illud.s.obligamur ad
dictam dominam.m.ne ullo unquã tempore molestaret
illos ut satis uidetur casus in.d.cle.j. Itẽ probabiliter dici
potest quod declaratio de qua loquimur requirit præ-
sentiam eius uel eorum cui uel quibus quæritur seu quæri
3 debet ius. † Est enim regula quod abñti ex nullo cõtractu
quæritur ius non interueniente nuncio uel epistola.l.ex cõ-
sensu.C.de ac.& ob.facit.l.certum.§.si quis abñte.de con-
fes.l.cũ de indebito.ff.de prob.&.c.si cautio.de fide instru.
Nõ ob.quod ratihabitio potest fieri in absẽtia.ut.d.l.põp.
de neg.gest.nam fateor quod.g.&.v.quibus ex ratihabitio
ne ex neg.ge.eorum nomine quæri debet posset ratificare
quod gestum est nomine eorum alio non præsente quia est
simplex declaratio eius quod dependet ab eius libera uo-
luntate sed ille emit pro personis incertis uidetur ad hoc
ut eis ex declaratione postea acquirat uelle quod debeant
declarare ipsis præsentibus nec talis potest ꝓprie dici de-
claratio sed noua dispositio quæ emanauerat de psonis quæ
sunt in substantia & essentia ꝯctus:ut.l.cum proponeretur.
de leg.ij.Non obst.c.nouit.&.§.sed si notam.quia loquũtur
de declarationibus circunstatiarum alicuius facti uel actus
in esse producti super quo aliqua emergat ambiguitas. &
hoc facilius sit quam si ꝯctus uel dispõ deficiat in substan-
tia quæ uersatur in personarũ certitudine alias est nulla ut.
l.si fuerit.de rebus dub.quod not.Inno.in.c.certificari. siue
in.c.in nostra.de sepul.& ibi in nouel.de ista diuersitate &
differentia. Simil̃r non potest dici declaratio proprie cum
incidenter post dictum ꝯctum emptionis illi uel illis &c.ce
lus dicit se emisse de eorum pecunia.istud.n. non est decla-
rare sed addere ad ꝯctum principalem & nõuiter dispone
re super non inclusis in eo tacite uel expresse ut patet ad
sensum.Ex quo infero quod ꝓpter dicta uerba.g.&.v.pre-
tẽdere uel fundare se nõ possunt q emptio facta fuerit de
eorum pecunia:ut.d.c.si cautio.&.l. cum de indebito. cum
alijs palleg.Non ob.l.unum ex familia.de lega.ij.prealleg.
l.asse.&.l.si ita sensero. Nam loquuntur in acquisitionibus
quæ descendunt ex ultima uoluntate.quæ non requirũt pre
sentiã eius cui quærit.l.cum pater.§.surdo.ff.de leg.ij.secus
in acquisitionibus descẽdentibus ex ꝯctu:ut.d.l.cõsensu.Per
predicta concludo in isto primo dubio & quæsito quod iu
re fori id est iudiciali.g.&.v.nihil quæritur ex predicta de-
claratione facta in forma de qua ratihabitione relatio est
superius.iure aũt poli hoc est in foro ecclesiæ federicum
heredem celi suæ cõsciẽ relinquo,nam si credat assertio-
nem

nem defuncti ueritate fulciri absolutio iudicis nō prodes-
set sibi corā eterno iudice.c.cū æterni.de sen.& re iudi.lib.
vj.&.c.literas.de resti.spo.ubi potius debet quis sequi con
scientiam q̄ sententiam s̄m.ll.& canones.c.j.de constit. &
dictum Federicum si inquietetur absoluere tanquā ex præ
dictis de quibus in hoc primo dubio quæritur.G.&.V.nō
possint se iuuare ex prædicta declaratione cœli sic ruditer
emanata.& hoc per rónes & iura prædicta quæ sufficiunt
quoad declarationē istius primi dubij. Quo ad alia q̄sque
sequentia in quibus quæritur utrum dicti.G &.V.perdide
rint ius suum ex eo quod petierint & immissi fuerint auto
ritate iudicis in possessione bonorum a Federico ut prędi
citur possessorum eo non citato uel eo saltē quod post pro-
nunciationē iudicis quia Federico non præiudicaret dicta
immissio sed restitueret adsuam possessionē dicti.G.&.V.
semper resisterunt & tenutam ipsam bonorū dimittere re-
cusarunt maximè resistendo in hoc primo nuncio.& maxi-
mè etiam ponderatis alijs resistentijs in contradictionibus
in dimittēdo tenutam sic acceptā autoritate iudicis absque
Federici citatione & per eundem iudicem cōtrario impe-
rio reuocatis ad quæ omnia aduertens sine dubio vr̄ inci-
disse in pœnam illius.l.meminerint.C.unde ui.quæ iudicis
missionem factam ad petitionem partis arripientis eundē
punit illis pœnis siue pœna de quibus in ea.fuit.n.hic.g.in
culpa inquātū ipse & uxor noīe suo & fratris.suggesserunt
iudici dominium & possessionē dictorū bonorum ad eos
pertinere cū hoc falsum esset ut superius est plene probatū.
Itē quia.G.cū esset absens & uxor eius noīe petijt missionē
non apparet tunc temporis.G.absentem habuisse ratum di
ctum contractum.Itē apparet dictum Federicum dicta bo-
na tunc tēporis possedisse.ex quibus ut dixi mens & uerba
d. l. meminerint. adaptantur ad illum casum quo ad eius
pœnam.Præterea & si a dicta pœna illius.l.potuissent ex-
cusari propter probabilem ignorantiam possessionis Fede
rici.tñ postq̄ eum & nuncium missum pro parte iudicis ad
reponendum.s.in sua possessione non admiserūt ex tunc ui
dentur intulisse uiolentiam expulsiuam & sic tenentur pę-
na.l.si quis in tantā.C.unde ui. & pro hoc casus in.l.clam
possidere.§.qui ad nundinas.de acqui.pos.& qđ not. Spe.
in ti.de pe.& po.ubi dicit q̄ qui ꝓhibet possessorē uti pos-
sessione sua cui insidet vr̄ uiolentiā inferre. facit quod no.
Dy.in c.qui ad agendum.de reg. iur. lib.6.pro hoc rō mul
tarum legū quo factū excusabile a principio puniunt pro-
pter conscientiam cōem ipsius facti iniusti & illiciti post
sn̄iam superuenientē.xxvij.q.j.cū per bellicā xxxiiij.q.j.&
l.si cōtra.C.de nup.&.c.si beneficia. de præben.li.vj.ad ista
facit quod no.Bar.in l.iuste.ff.de acqui.pos.ubi dicit iniu-
stum dictum iudicis non excusat a pœna.per prædicta sunt
dubia declarata.

CONSIL. CXXVIII.

1 Institutio filij facta in usufructu certorum bonorum an ualeat.
2 Legitima filiorum in quibus consistat rebus.
*3 Dispositionum uerba iuxta mentem iuris etiam contra propriam signifi
cationem sunt redigenda.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Si huic Frācisco filio dñi sibēdi militis idē
dñs sibēdus iure institutionis reliquisset sim
pliciter bona de quibus in testamēto uel pro
prietatem concludendo.& quæ scripta sunt superius pro-
culdubio usque ad legitimam Francisco debitam sunt be-
nedicta per alle.l.qm̄ nouella.&.l.sancimus.C.de inoffic.
test.ubi grauamen etiam in tempore uel ex tēpore subdu-
citur de legitima sed in casu in quo.s̄.testator huic filio vr̄
solum mō reliquisse usumfruc.rerū de quibus in testō quo
usque eidē prouisum sit de beneficio ualēte q̄titatē.cc.lib.
ut patet ibi & in usufruc.prædictorū idem testator.l.filium
suū hæredem instituit &c. Si ergo ista instō intelligatur de
usufructu tm̄: frustra quærit utrū possit de ipsa testari qa
usufructus morte eius debet extingui. ut inst.de usufru.§.
morte.cū si.morte.n.Francisci debet extingui dictus usuf-
fru.& ꝯsolidari debet cū proprietate.l.antiquas.C. de usuf
fru.facit quod no.in.l.in pñtia.de proba.in nouel. licet er-
go uerū sit guidonē hæredem vrēm præmortuo dicto Fran
cisco.& sic uigore substitutionis de ipso factæ in prædicto
usufructu non posse filios dicti guidonis ad ipsum uenire ꝑ
not.in.l.j.ff.de his q̄ ante aperta.&.l.j.§.in primo.&.§.pro
secundo.C.de cad.tol.tñ uigore ꝯsolidationis extincto usu
fru.per mortē fran.dictus usufr.ad filios hæredis guidonis
deuolueret & consolidaret cū proprietate dictorum bono
rum ad eos pertinente ut in iuribus præal leg. Difficultas
igitur huius dubij consistere vr̄ in alio q̄ superius allegatū
2 est.& in hoc uidelicet q̄ † legitima filiorū nō in fructibus
sed in rebus ipsis hæreditarijs & substātia testatoris debet
ꝯsistere & de ipsis trahi. ut.d.l.sācimus.&.l.iubemus C.ad
treb.utrum usque ad legitima possit idem franc. ꝯsequi &
obtinere res prædictas de quibus in testō sibi iure institu-
tionis vr̄ relictus tantummodo usufru.& vr̄ q̄ non quia te
stator de relicto isto proprietatis dictorum bonorū nil di-
sposuit & suppletio in quibus rebus fieri debeat de his uel
illis iudicis arbitrio vr̄ relictum.l.filium quem hñtē. C. fa.
er.&.l.pōt.de leg.j. Ego saluo iudicio melius sententis.
credo hunc Franciscum posse consequi suā legitimā in prę
dictis bonis pleno iure.primo quia si diceremus ꝯtrarium
sequeretur quod testm̄ esset nullum: quia fran. reperiretur
institutus respectu legitimę in eo quod est testatori prohi-
bitum.s.in fructibus.ut.d.l.sancimus.&.l.iubemus. esset er
go institutio prorsus nulla quia in nihilo ex substantia te-
statoris nec cadderet supplementū nihilo prę supposito ar.
l.sed si manēte.ff.de preca.&.c.hic autoritate.de p̄ben. lib.
6.benignius igitur vr̄ ne Franciscus cēseatur præteritus ue
luti in nihilo institutus.& per ꝯ̄s testm̄ reddat̄ nullum.l.fi
lio præterito.de iniusto rup.&.l.seruus quoque.de hær.in-
stitu.debet ista institutio interpretari ut testm̄ ualeat & nō
pereat.l.quoties de reb.dub.&.c.intelligentia.de uerb. sig.
& quod sibi non ob.quod dixit & in usufru.nam in superio
ri parte testamenti dixit quod iure instōnis reliquit oīa &
singula quæ ipse hēt percepit & percipēre cōsueuit &c.hic
nāque regula est ut instō censeatur facta iuxta ordinem iu-
rium.& intelligā eū institutum in proprietate plena ut sic
mentio in usufructibus nō minuat relictum & institutionē
proprietatis.arg.l.donationes.§.spēs.ff.de dona.& l.iiij.ff.
de an.leg.siue ali.& cib.leg.uel si dicta instō intelligat̄ in
usufructu tm̄ prout uerba testamenti & intentio testatoris
sonant dico quod usufructus debet intelligi coniunctus
cū dominio & proprietate rerū i quibus reperitur relictus
usq; ad legitima dicti Francisci ut s̄. s̄m mentē non cōtra
mentē dictarum.l.sancimus.&.l.iubemus.uideatur facta in
3 bonis ipsis hæreditarijs nō in fructibus tantū. † cum ita.n.
ad mentē iuris sunt uerba dispōnum redigēda etiam ꝯ̄ pro
priam significationē uerborū ut dispō ualeat & non pereat
ut.d.c.intelligentia.not.in.l.quot.præalle.cū si. facit.l.om
niū.ff.de usuf.uel præsupposito quod nō deberet sic intelli
gi prout credo uerius intelligi debere: tñ iudex in istis re-
bus in quibus reperitur institutus in usuf.deberet legitimā
assignare & adiudicare pleno iure dicto Francisco ut sic
q̄tum fieri pōt se ꝯformet cum uoluntate testoris & sui fi-
lij Francisci cuius deberet esse electio s̄m quosdam in qui-
bus debeat hēre legitimā ut plene no.in d.l.filium. &.l.pōt.
Ex quibus oībus super eo super quo Franciscus principali
ter dubitat utrū.s.ꝑsupposita ualiditate testamēti prædicti
dicta bona spectent ad Franciscum pleno iure & sic assecu
tus ꝑtātē testandi possit disponere pro libito uoluntatis de
ipsis exclusis filius guidonis substituti dicto Francisco i ca
su mortis uel assecutionis.cc.li. de fructib' annuis alicuius
beneficij &c. Nā dico primo quod usq; ad legitimā dictū
onus substōnis & oē aliud reijcit a iure & remanet institu-
tio Frācisci pura & abstracta ab oī onere per prædictam.l.
qm̄ nouella. Secundo dico quod ex alio cap te excludunt
filij guidonis quia substō fuit ꝯditionalis uidelicet cū Frā-
ciscus fuerit mortuus uel assecutus bñficium. cc. lib. in re-
ditibus

ditibus.ista.n.substitutio est adönalis i casu mortis uel asse cutionis beneficij ut.l.j.post prin.ff.de cad.tol.sed præsupponitur q antequã aliqua prædictarum adönū mortis uel assecutionis existeret dictus guido decesserit Francisco su perstite ergo spem aditionalis substõnis ad eius filios non trãsmisit & per oñs absque dicto onere dicta bona saltem usque ad legitimam remanẽt dicto Francisco ut.d.l.j.§.in primo &.§.pro secundo.de cad.tol.& d.l.j.de his qui ante aper.ta.ultra legitimam uero credo standum uoluntati & iudicio testatoris quasi in illo ultra censeatur institutus in usuf.& ad tempus mortis uel assecutionis beneficij relata quo tempore adueniente usufructus extinguii & redic ad proprietatẽ propter iura præal.§.in prin.&.l.iij.in fi.ff.qui.mo.usuf.extin.nam in illo ultra legitimam lex nõ supplet & modificauit uoluntatem patris sicut facit usque ad legitimam ut in præal.iuribus.

CONSIL. CXXIX.

1 *Bona a laico pro alendis pauperibus relicta an dicantur bona pia an uero priuata & prophana.*
2 *Loca pia quæ dicantur.*
3 *Loca pia sunt sub episcopi potestate constituta.*
4 *Bona pauperibus relicta sine diminutione ad eos transire debent.*
5 *Episcopus pauperes sustentare debet.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosæ Mariæ, & beati Antonij amẽ.
2 † Super primo dubio prima facie vr̃ dicendũ q hæreditas siue bona dicti Francisci mar ci de prato quãquã deputata ussibus & in alimoniam pauperum possint præstantiari collectari onerari sicut bona aliorum ciuium & hoc principaliter propter ordinationem dicti Francisci qui domum suæ habitationis cum omnibus pertinentijs uoluit intelligi quoddam cippũ horreum & ut domus priuata & prophana & nullo modo esse uel de iure dicti posse ecclesiastica nec ecclesiæ uel ec clesiasticis iudicibus personis subiecta sed sub gubernatione manutentione ac regimine cõis prati esse uoluit & mãdauit cũ plena libera & generali administratione erogandi in alimoniam pauperum fructus redditus & prouentus bonorum & possessionũ & institionẽ dictum cippum hæredẽ & in oibus suis. Ex istis.n.uerbis apparet euidenter dictam domum siue cippum censeri ut rẽ priuatam prophanam non ecclesiasticam. Itẽ sub perpetua gubernatione lai ci.i.cõis prati deuolutam per oñs priuato iure censeri non ut locum pium & ecclesiasticum qa nõ epi autoritate fundatum. igitur nõ gaudet immunitate piorum locorũ iuxta no.in cle.quia cõtingit.ad fi.de reli.do.& per Host.in summa de reg.§.j.uer.quid de rustico. non.n.debet implorare auxilium uel consequi immunitatem ecclesiæ nec ab ea defendi q eam cõtẽnit & spernit ut fecit testator. arg.c.in audientia.de sen.excom.cũ cõcor. præterea quilibet in re sua est moderator & arbiter.l.in re mandata.C.manda.& maxime testator cuius uoluntas est pro lege seruanda in aut. de nup.§.disponat. sed Franciscus iste expresse mandauit quod domus sua siue cippus esset ut priuata a prophana er go fuit intentionis quod regularetur secundum regulã alia rum rerum & bonorum priuatarum personarum.& similẽ cum illis recipere disciplinã.c.recolentes.de sta.mo. Præterea ista bona deuoluta sunt ad laicum.f.ad cõe prati.& a laico profecta.nulla ergo occurrit rõ quare quæ ad onera & præstantias laicorum sint exempta. necesse est.n.quod aut ut domus religiosa & pia iudicetur:& tuoc subesse debet contra ordinationem testatoris aut ut domus priuata: & tunc iudici seculari & eius oneribus debet esse subiecta non aũt ut sic dixerim a fal.ar.c.cum non liceat. cum ibi no.de rescri.ad hoc.c.quo iure.de feu.8.di.nec debet dicta domus siue cippus dici religiosa postq̃ non est epi autorita te fundata nec gaudere immunitate pij loci.facit quod no. in.c.de sinodochijs.de religio.do. Sed istis nõ obstantibus de iure cõtrarium est dicẽdum & præmittendum pro cla-riori decisione utrum uidelicet illa domus siue cippus debeat dici locus pius & vr̃ quod non propter defectum autoritatis epi absq; cuius consensu non sunt illa loca pia cõstruenda sicut nec ecclesiæ. de consue.di.j nemo.&.d.c.de sinodochijs.sine igitur ipsius autoritate cõstructa uidenẽ de molienda.c.uideas.di.x.&.c.quã quæ cõ ius.de reg.iur.lib. 6.cũ concor. Imo cõtrarium dico uidelicet.quod dicaẽ locus pius licet autoritas epi nõ interuenerit. & hoc ideo qa deputata est ad hospitalitatẽ & opera pietatis. pro hoc qd̃
2 no.Spec.in titu.de instr.edi.§.nunc uero.uersi.& sciast ubi dicit quod pia loca dicuntur ecclesiæ monasteria & qualibet alia loca in quibus senes uel infantes uel aliæ personæ miserabiles & languidi aluntur & alia pietatis opera exer centur.ad hoc quod no.i.c.ad hoc.de reli.do. in nouel. ubi post Inno.dicit Io.an.nulli dubium quod laicus possit deputare domũ suã ad hospitalitatẽ & fundare hospitale cũ oratoria dummodo nõ habeat formam ecclesiæ nõ in sine autoritate episcopi ibi poterit celebrari quãtum.n.ad hoc. Itẽ etiam quãtum ad aliud.f.ut eidẽ possint accedere iura spiritualia requiritur autoritas episcopi. & ita loquunẽ cõ trariã.quãtum aũt ut dicatur locus pius hoc nõ requiritur sed sufficit ut in eo exerceantur opera pietatis & sic iudice tur ex opere & effectu non ex noie.14.q.iij.plerisq;. & hoc patet qnia ista loca pia narijs noibus appellantur ut in cle. literis.de præben.in gl.super uerbo elecmosynarijs præterea multe sunt.ll.quæ loquuntur de istis locis pijs deputatis ad hospitalitatẽ nec de autoritate epi in ipsorum cõstructione faciunt mentionẽ.C.de sacro san.eccle.l.sancimus. & l.illud.&.ut.l.inter diuinã.&.aut.hoc ius porrectũ.&.l. orphanotrophos.C.de epi.& cle.&.l.oẽs.§.pe.&.l.oia pri uilegia.eo.ti.& de iure cõi vr̃ approbari quod sit cã religionis ad sustentationẽ pauperũ qbus ne alimenta desiciãt quilibet & maxime eps prouidere debet ut.l.priuilegia.de epis.& cle.ad honorẽ ciuitatis hoc pertinet.l.ciuitatib'.de leg.j.Ex quibus liquido inferẽ q domus ista siue cippus debeat dici locus pius & ad pia opera deputa':q a ad perpetuũ usum & alimoniã pauperũ deputatus ut dixi.& hoc est dẽriali pmisso pro uero qd̃ ista sit pia domus siue cippua aũr inferẽ decisio dubij de quo qrẽ uidelicet utrum possit collectari præstãtiari uel grauari p cõe flo.& proculdubio est dicendũ q nõ sicut nec ecclesiæ quibus equparenẽ i oib' ut patet i.d.l.sancim'.&.l.inter diuinã.&.l.illud.C.de sac. san.eccl.& aut.hoc ius porrectũ. patet etiam hoc magis ex presse in aut.itẽ nulla cõitas.C.de epi.& cle.ubi phibentur cõitates collectare uel exactionibus grauare ecclesias uel alia loca pia & ibi pęna bãni imperialis & restõnis tri pli ad idẽ.l.oẽs.§.priuilegijs eo.ti.&.l.oia.in fi.ubi patet q ista loca pia eiusdẽ priuile.potiunẽ qbus maior ecclesia in clyte urbis potiẽ. Itẽ magnificum cõe flo. gerit uices imperatoris in suo territorio. sed imperator dicit nostræ humilitatis est prospicere egenis & dare operã ut pauperib' alimenta non desint.l.priuilegia.C.de sa.san.ec.cõe ergo flo.qui imperatoris uice fungitur non debet pro collectis alimenta pauperum minuere sed potius sustentationi eorũ dare operã sicut dis imperator cuius uices gerit.ar.l.j.C. de offi.eius qui ui.al.ge.& quod not.Innoc.in.c.cã te.de re scrip.nulla.n.occasione debent minui quæ relicta sunt pau peribus & opera pia et illis subuenire qui suis corporalibus laborantes necessarium uictũ sibi nõ pñt afferre.l.nulli & l.si quis ad declinãdã.C.de epi.& cle. & ibi dicitur illos dei potius iracundiam expectare debere & grauissimã pęnã qui de talibus relictis aliquid sibi usurpare audent. non ob.q ista hrditas & bona fuerint Francisci qui erat solitus pro eis collectari & præstantiari & sic cũ isto onere debet transire ad pauperes & quẽlibet possessorem.l.imperator .ff.de pu.& c.pasto:de deci.nã illud uerũ nisi transeant ad personam priuilegiatam: q a tũc pro futuro tẽpore utitur priuilegio suo.l.fiscus.ff.de iure fisci.& l.cũ quidã.§.fiscus. de usur.mutantes.n.bona mutant statũ.ff.de acqui.hær.l.& opponitur.&.l.c.j.de iure pat.lib.6.&.c.ij.de immu.ec.lib. vj.non ob.etiam q deuoluta sunt ad laicũ.i.cauſę petri: q a deuoluta sunt ad eum quo ad gubernationẽ protectionem & fidelem

& fidelem dispensationē sicut bona quæ relinquuntur ecclesijs deuoluuntur ad eorū rectores quo ad prædicta.c.ij. de dona.& c.si primatum.xij.q.ij. Est ergo commune ut minister cuius persona non inspicitur sed illius in quē cōmodum deriuatur.l.si dotem.ff.ad.l.fal.& l.cum potest.§.j.de le.ij.non ob.uerba & intētio testatoris quod uoluerit ista bona haberi ut prophana & priuata & sic exempta ab episcopo & personis ecclesiasticis. Nam posito q̄ ista potuerit disponere tñ non sequitur si sunt priuata ergo subiacēt oneribus collectis quia bona alimentis pauperum deputata ut sunt illa licet sint priuata & ab omni iurisd.epi abstracta tñ sunt exempta ab omnibus muneribus ut probāt multa iura præallegata & per illa responsum sit contrarijs quo ad istum passum. † Descendo ad aliud dubium utrū aliquam 3 potestatē habeat in prædicta domo & cippo eps uel persona ecclesiastica in conferendo grauando siue collectando & uī q̄ sic quia ecclesia & omnia loca pia i episcopi potestate consistunt & sua prouidentia gubernant.xvj. q.vij.oēs basilice.ipse.n.est pater pauperum ut.d.l.si qs ad declinandam.& l.nulli. non uī ergo testator potuisse generalem constitutionem canonis immutare. & filios a patre ut sic dixerim separare.c.requisisti.de testa.& l.nemo pōt. de leg.j.pro hoc.c.si quidem.& c.nouerint. &.c.si laicis.x, q.j.pro hoc etiam optime.xiiij.q.j.ca.quidam monachorū. Item si nullā ibi haberet potestatem sequeretur absurdū q̄ cōe prati posset fructus & redditus prædictorū bonorum sibi usurpare dissipare & pauperes omnino negligere cum nullus esset cui teneret reddere rōnem & sic pia dispō testatoris subuerteretur quæ tueri debet pontificali autoritate ꝯ hæredes & alios implentes.c.si hæredes.& c. tua.de testamentis.& l.quintus.§.pompo.de auro & ar.le propter ista iura & similia non attentarem dicere quod postquā bona siue ipsorum fructus sunt in usus pauperum erogandi qđ eps in casu dilapidationis & negligentię dicti cōis in implendo uoluntatem defuncti nullam habeat potestatem. esset enim hoc ualde absurdum cum sit pater pauperum & tuitio talium spectet ad ecclesiam.87.dist.c.j.& c.defensionis.& c.diuine.cum se.& est casus in cle.quia contingit. de relido.uersu.in quo si forte.& ideo in hoc dubio concludendo dico q̄ in casibus prędictis negligentie uel usurpationis redituū siue bonorum dicte domus per dictū cōe posset se episcopus interponere nec mirū quia quilibet catholicus deberet in hac audiri ar.c.si quis præsbyterorum. de re.ec.non alie. Quātū uero ad potestatem conferendi grauandi siue collectandi proculdubio est dicendum q̄ episcopus iste non pōt. Primo quia illud esset ꝯ intentionem testatoris cuius uoluntas in hoc est seruanda nec ultra ea quæ disponit aliter alteranda ut in d.cle.quia cōtingit.uersu 4 cū tñ ea. † Secundo quia bona relicta pauperibus debēt ad eos transire sine aliqua diminutione nec eps quartā uel sibi aliquid applicare pōt ut expressum est in d.l.nulli.& l. si quis ad declinandam. Tertio quia ista bona sunt priuata & prophana & sm uoluntatē testatorum usibus pauperum applicanda & per laicum gubernanda quod esse pōt.d.c. quidam.& cle.quia contingit. non uidetur ergo eps in bonis priuatorum deputatis hospitalitati & alimentis pauperum sibi aliquid applicare uel de hoc se intromittere nisi quo ad tuitionem ut prædixi. & est casus in d.cle.quia con 5 tingit. † Item episcopus de redditibus ecclesiarum suarum debet pauperes sustentare.c.gloria episcopi.xij.q.ij.nō ergo pōt quod eis relinquitur pro alimentis minuere qa cui tuere & impendere debeo de meo non possum ab eo extorquere sicut quē debeo defendere non possum impugnare c.j.de infant.exp.& c.petitio.de iureiuran.Ex quibus & alijs cā breuitatis omissis concludo q̄ eps in conferendo uel aliquid exigendo uel quoquo modo se intromittendo non habet aliquam potestatem nisi q̄ iuxta dispositionem testatorum in casu negligentie uel dissipationis testatoris pium judicium poterit se intromittere: nec in hoc uoluntati testatoris refragatur sed exequitur & adimplet.

CONSIL. CXXX.

1 *Heres heredis an ueniat appellatione heredis in materia substitutionis.*
2 *Heres heredis heres est testatoris.*
3 *Heres dictio relata ad honoratos per testatorem non debet referri ad eū in quem nullam habebat affectionem.*
4 *Consideratio ad personarum notitiam & affectionem est referenda.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amē. 1 † Pro & ꝯ subtiliter allegatū est primo pro parte hæredū al.ni.& heli. facit propria uerborū significatio & regula generalis ut appellatione hæredū non solū primi sed ulteriores in Infinitū ueniant.l.qui per successionē.de reg.iur. & de uer.sig.l.hæredis.&.l.sciendū.&.l annalibus.C.de le. Nomen.n.hǣdis est nomen appellatiuū maxime iunctū cum noie significante genus siue agnationē utputa substituo tales hæredes heliæ de constabilis.sub tali.n.noie appellatiuo includunt illi qui nō solū supersunt tēpore testamenti sed etiam illi qui postea in eorū loco succedūt ut.l.si cognatis.ff.de reb.dub. sicut ēt i legato relicto familiæ dicimus q̄ deuoluit de gradu i gradū primū sm tertiū & ulteriorē.l.cū ita.§.fi.de leg. ij.& l.peto.§.fratre.eo.tit.facit quod no.Bart.in l. si seruus cōis.de stip.seruo. ubi aliter de dispōne concepta sub noie appellatiuo aliter sub noie proprio iudicandū est ut.c.cū olim abbas.de offi. deleg. & l. annua §.fi.de annu.leg. & breuiter multe.ll.& canones in diuersis materijs possent huic applicari quod uerba simplr prolata extenduntur ad futura.l.placet.de li.& posthu.& l.si seruitus.de ser.ur.prædi.cū si.& multa i oppositū.cle.j.de rescrip.præterea testator hic intendebat grauare filios hæredes onere fideic. dū substituebat eis hæredes helie.& hoc casu cū onere hæredū qui etiā appellatione hær.quibus p fideicō. acquirit cōtinet etiā hæres hæredū ut no.Bar.in.l.qui liberis.§.hæc uerba.de uulg.& pup. Ex quibus uī dicēdū q̄ defunctis al. & ni.hæredibus quondā heli.immediate & heli.hǣde mediato dicti quondā heli.uiuentibus filijs testatoris quibus simpliciter substituti sunt heredes quondā helie qđ hæredes dictorū hæredū al.ni. & heli.ueniant ad prædictā substitutionē per prædictā.l.qui p successionē. & per regulā ḡnalem 2 † hæres hæredis testatoris est hær.l.fin.C.de hær.instit.pro hoc.l.in testamentis.de reg.iuris.nec est tutū recedere a regulis ḡnalib. nisi in casib. exceptuatis a regula quā q. p hēredē in dubio obtinere ut no.in rub.de reg.iu.lib.vj. Sed istis nō obstātibus ꝯrium uī de iure dicēdum. primo q̄ isti hæredes hæredū nō ueniūt ex iudicio primi testatoris substituentis hęredis quondā helie.ergo nō dicent hæredes testatorū quo ad dictā substitutionē ut est casus in.d.l.q. liberis.§.hęc uerba.de uul.& pup. ubi Bal. dicit qđ aut uerbū hæres profert ab hoie in substōne aut a lege. si profert ab hoie intelligit de primo hærede ut.d.§.hæc uerba. si a lege intelligit etiā de ulteriori hærede ut.l.ij.&.iij.de peti. hær. Rō diuæ est quia qñ profert ab hoie in substōne considerat modus & uoluntas testatoris.l.in condit.primū locum.de cōdi.& demon.hæc aūt uoluntas ex affectione colligit sed certū est quod hēt affectionē ad eos qui nō uocant iudicio suo sed extrinsecus de leg.iij.l. si fuerit.§.fi.cū.l.seq.unde merito substitutio testatoris nō intelligit de quolibet sed de eo quē testator honorauit nō de eo q. postea casu succedit sed qñ lex pfert hoc uerbū nō refert respectu alicuius affectionis,qua hēt ad aliquā personā certā sed pōderata solū rōne q̄ uenit ex nomine appellatiuo: ideo refertur ad oēs secundū do. Bal.in istam rationem affectionis etiā ibi ponderat Bar.dū rñdit ad.l.ij.de in rem ver. dicens qđ qñ quis uenit directe ex substitutione consideratur affectio testatoris quæ non cadit in eum qui uenit per obliquum. idem sentit in solutione contrarij.l.si quis cum testamentū 3 de iure co. ubi dicit quòd qñ † uerbum heredes refertur ad eos quos testator uult honorare nō refertur ad illū in quē testator nullā hēt affectionē idē dicit in versu vltimo huc. §.&c,ubi dicit quod licet sub nomine appellatiuo q.squis mihi hæres erit &c. non trāsit ad alienos successores: quia licet succedant in nomine appellatiuo hæredes non tamen in affectione testatoris.concordant ergo Bart.& Bal. q̄ ad substi-

substitutionem factam sub noie heredum nõ admittuntur alij qui non testatoris iudicio sed fortuito & per obliquũ ad eius hæreditatem ueniunt quia ista relicta fiunt ob merita.l.nec adiecit.ff.pro soc.quæ merita non cadunt in agnatos ut sunt isti heredes heredum quondam helie.hoc.n.sentit Bal.in.l.fi.de here.insti.in solutione ɔ̃rij.§.hęc uerba.dicitur.n.q͂ regula.l.fi.de here.insti.loquitur in his quæ transeunt ad heredem heredis sed in his quæ non transeunt ut in substitutione cõditionali tunc secus ut.d.l.hæc uerba.in quo affectio testatoris dirigebatur ad certos heredes ueniẽtes ex eius iudicio: ideo non transit ad alios. & ita dicit ibi in tertio ɔ̃rio & per istam tollit ɔ̃.d.l.qui per successionem de re.iur.nam debet intelligi cum uerbum heres profertur sub rebus transmissibilibus ad heredes.secus in re non trãsmissibili:ut in substitutione cõditionali.l.si ex pluribus. de suis & leg.Et confirmant istas solu.dictorum illustriũ doc. quæ no.Io.an.in.c.priuilegium.de re.iur.lib.vj.in mercu.&
4 Bar.in.d.l.si seruus cõmunis.ubi dicunt † non semper habẽdam considerationem ad uerbum appellatiuum seu dignitatis sed magis ad personarum noticiam & affectionẽ. c.requisisti.de test.& quod no.Bar.&.Bal.in.d.§.hęc uerba Itẽ in casu nostro testator non nominauit proprio nomine heredes quondã helie sed simpł̃r dicit heredes: quondam helie de constabil.posuit in substitutione facta de thomasino & recepit in personis heredum quondam heliæ.nam ad demonstrationem propriorum nominum non ad eorũ significationem augendam ɔ naturam substitutionis conditionalis uĩ apposuisse.ar.l.quod habebat.de re.du.Et probat hoc alia ratione.nam testator per copulatiuam in eadem dispositione coniũxit thomasinũ & heredes quondam heliæ sub nomine appellatiuo de constabilis sed certũ est q͂ thomasinus licet sub nomine de constabilis substitutus nõ transmisit spẽ substitutionis ad heredes ut.d.leg.ex pluribus. ergo similiter nec heredes helię quia ɔiũcti uident̃ uniformiter ẽt si alias sperati & diuisim positi essent aliter iudicandi.l.iam hoc iure.de uulg.& pup.&.l.si ita.§.j.de leg.iij & q͂ ibi per Bar.no.Per ista satisfactum credo omnibus allegatis in ɔ̃rium & concludendum pro ueritate heredes heredum quondam heliæ non uenire ad prædictam substitutionem quia testator se retulisse uidetur ad heredes quondam heli.superuenientes tempore testamenti non ad ulteriores rationibus & iuribus preallegatis.

CONSIL. CXXXI.

1 Gratia siue literę facultatis super beneficijs proprie dicursu pape reseruatis an sint fauorabiles uel odiosę.
2 Separatorum separata est ratio.

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriose Mariæ & beati Antonij. amẽ.
1 † Ad exclusionẽ domini Nicolai dominici inter cetera obijcitur quod literę facultatis cõcessę dño epo tuleñ. super nominatione certorũ clericorũ ad canonicatus preben.& dignitates &c.sint subreptitie & p̃ ɔñs nominatio p̃fati dñi Nico.nulla & collatio & prouisio inde secuta tanq̃ trahentes originẽ ab infecta origine & radice.c.uulnerato.j.q.j.&.c.sicut. de re iudi. Item cum literę posteriores addũt prioribus debet de prioribus fieri mentio in eis alias sunt subreptitię ut no. in. c.ij. de fil.presby.li.vj.Papa.n.primo concessit literas facultatis circa quatuor clericos graduatos nominandos secundo p̃ ix.tertio aliam gratiam pro uno ex dictis quatuor nõ graduatos.In ista ergo tertia ex qua utitur dominus Nic.licet facta fuerit mẽtio de illa de nouem & licet per expressum gratie de quatuor non possit ista tertia de surreptione redargui tamen quia suppressit illam de.ix.uidetur reddi surreptitia quia ex pluribus impedimentis sufficit aliud remanere.l.si dominus.de serui.ur.prædio&.l.si non lex.de herẽ. insti. Præterea papa iure ordinario & reseruato conferre poterat istas dignitates & canonicatus ecclesie tulen. & non episcopus.c.ij.de præben.lib.vj.cum ergo per plures literas facultatis successiue concessas detrahat iuri pape in conferendo necesse est quod in sequentibus fiat mentio de prioribus ut no.Inno.in ñ.in.c.ueniens.de prescri. Sed istis non ob.cõtrarium est de iure dicendum & premitto quod iste litere facultatis concesse domino episcopo tuleñ. sunt censende fauorabiles quia per eas episcopus reducitur ad ius suum.s.conferendi beneficia sue ecclesię ideo ergo fauorabilis quia reuertitur ad naturam suam.l.si unus.§.pactus.ff.de pac.& in.l.filio quem pater.de lib.& posth.ibi non translatus sed redditus uideretur &c. & facilius res renascitur quàm de nouo nascatur.l.si testamentum ff.de testa.ad hoc.c.cum aliquibus.de rescri.li.vj.ubi bonus tex. pro ista parte.Præterea quod ista gratia sit censenda fauorabilis tam ex parte episcopi quàm ex parte domini Nico. patet ex parte dñi episcopi quia ex dicta gratia nihil consequitur sed commodum ea ea debet in alium deriuari ut dixi.in.cap.dudum de preben.lib.vj.& ibi per Lap. Ex parte etiam domini Ni. nulla surreptio quia non ipse sed episcopus impetrauit.& hinc est quod propter surreptionem beneficiorum quæ haberet tempore gratie non posset eius prouisio impugnari.c.is cui.de pręben.li.vj.personam.n.episcopi considerauit dominus papa eum principaliter per dictam gratiam honorando ut dicunt uerba literarum.facit.l.ciuitatis.de lega j. Viterius aduertendum quod ista tertia gratia per quàm dominus episcopus tulen. consequitur facultatem conferendi & prouidendi uni non graduato uel nobili cum per primam hoc non posset non est censenda noua gratia.quia per eam non augetur numerus personarum sed persona non nobilis uel non graduata surrogari potest loco graduati uel nobilis. ergo est quædã alteratio qualitatis persone. qualitatis autem adiectio uel detractio non facit nouam rem siue grãm sed uigore illius ad quem refert se debet intelligi prouisum ar.l.in delictis. §.si detracta.ff.de noxa.& no.in.l.edita.C.de edẽ.c.iij.de dila.ubi casus.est.n. modica mutatio non nobilem surrogare loco nobilis in beneficijs in quibus dicta personarum acceptatio reprobatur.c.fi.de insti.Vnde cum in substantia personę nulla sit surreptio cum descendat ea gratia prima non surreptitia. Et surrogetur persona persone nobilitatis uel gradus qualitate relicta sicut illa ut dixi non laborat uitio surreptionis ita nec ista eius loco surrogata ar.l.si eum.§. qui iniuriarum.ff.si quis cau.facilius.n. ad ualiditatem literarum toleratur defectus qualitatis q̃ personæ.patet exemplum in.c.si pro clericis.de præben.li.vj.coniuncto. c. si eo tempore.de rescrip.eo.li.&.c.ei cui.de pręben.eo.l.&.cle. si de beneficio.de præben.coniuncta cle.literas.de rescrip. per hoc optime.c.cum aliquibus. eo. tit. lib.vj.ubi amotio impedimenti siue obstaculi non immutat substantiam gratie quin eadem censeatur si alias illo iure suo poterat illũ actum gerere licet ante admonitionem obstaculi præpeditum. Postremo ponderãdum quod prima gratia facultatis de nouem uersatur circa diuersa.nam prima conceditur in ecclesia tulen.secũda de nouem in illa citra canonicatus & preb.ipsius in alijs collegiatis.cum ergo ista secũnda de nouem sit penitus diuersa a prima non fuisse uidetur expediẽs in tertia quæ descendit ex prima facere mentionem de se-
2 cunda penitus separara & diuersa quia † separatorum separata debet esse ratio.l.si maritus. de dona. inter ui. & uxo. maxime quia ambe dictę gratię emanãt super eo quod spectat ad ipsum concedẽtem.ideo latissima interpretatio facienda.c.cum dilectus.de dona.&.l.beneficium.ff.de cõsti. prin.& per hoc non ob. no.per Inno. in. c.ueniens.de præscrip.ubi per priuilegium secundum detrahebatur ordinario iure sibi relicto de iure communi cui certa pars dicti iuris per primum priuilegium fuerat subtractum. & quia non uidetur fuisse de mente pape gratare ordinarium amplius quàm semel super eadem re. Idem in secundo expedit facere mentionem de primo argu c.mandatum.&.c.literis.de rescrip.& maxime quia ut dixi papa restituit ordinario ius suum.c.cum ecclesia.de ele.& q͂ ibi dixi per prædicta etiam tollitur ɔ̃rium de no.in.d.ca.ij.de fil.p̃sbyt. ubi per

per primam dispensationem secundũ habi. iure communi habilitatur ad beneficia. si ergo secundo impetrat debet fieri mentio de eodem defectu quia secunda impetratio nihil habet commune cum prima. l. naturaliter. §. nihil cõmune. de acquirem. pos. & ista odiosa restringuntur nec casum suum excedunt. c. susceptum. de rescrip. li. vj. & c. odia. de reg. iur. lib. vj. nos uero sumus in materia fauorabili ut probatũ est supra: ideo ampliandum ut. d. c. odia. & ista extraordinaria & exorbitantia facilius impediuntur & pereunt q̃ ius re quia fauet episcopo in prędictis literis facultatum per cõquas ut dixi res reuertitur ad naturam suam q fit de facili ut. d. § pactus ne peteret. Ex quibus oĩbus proculdubio ↄcludendũ est q pro prędicto dño ni. debuit dñs auditor ferre sñiam absolutoriã & simoni imponere perpetuũ silentiũ. & hic nulla surreptio allegari possit ↄ̃ dictũ. d. ni. per rationes inductas superius q̃bus tenentes ↄ̃rium maxime per dñm auditorem cuperem rñderi. do. Pet. de Ancha.

Casus super quo petitur consilium talis est. in regno alamanie francie anglie & alijs regnis monasteria ecclesiæ hospitalia & alia loca siue ordines pij exẽpti sunt per sedem apostolicam ab ordinaria ptãte & ecclesiæ romane immediate subiecta ẽt qñque cum omnibus membris suis. Ad tuitionem aũt suorum priuilegiorum & exemptionum prędictarum deputati sunt speciales conseruatores ut tueantur eos ab iniurijs & uiolentijs manifestis iuxta formam. c. j & c. fi. de offi. dele. li. vj. & sub uarijs formis deputantur super his oppressionibus & uiolentijs propulsandũ ita q ad formam conseruatorie recurrendũ est. c. porro. de priuile. modo sepe contingit in prędictis regnis & locis q prędicti exempti dum super suis iuribus oppressiones rapinas uiolentias dãna & iniurias patiuntur & suis iuribus inquiete turbantur faciunt dictos opprimentes turbantes damna & iniurias inferẽtes corã dictis conseruatoribus ad iudicium euocari & trahi & ↄ̃ eos sibi iustitiã ministrari. tales uero sic uocati & tracti prętendentes a dictis conseruatoribus uel eorum subdelegatis se grauari a talibus prætensis grauaminibus & alijs suis ↄ̃ eos promulgatis appellant ad diocesanos ut metropolitanos dictorum locorum & quandoque peruiã querele eos adeunt super dictis grauaminibus qui diocesani & metropolo. quorum quidam tanquàm legati nati prætextu suarum dignitatum iurisdi. sibi uendicant cognoscendi & diffiniendi de dictis appellationibus & querelas admittunt & diffiniunt tam per se quam per suos officiales & sic ipsos conseruatores & sub cõseruatores impediũt atque turbant. ex hoc ergo themate oriuntur duo dubia. Primum utrum dicti diocesani & metropolitani etiam tãquàm legati nati per se uel alios possint de talibus cognoscere & se intromittere ita quod ualeant eorum processus & sententię. Secundo si non possunt utrum dicti conseruatores possint suam iurisdi. defendendo ↄ̃ prędictos tanquã eos turbantes in sua iurisdictione exercere censuram & alias compescere ut desistant. Consilium sequitur.

CONSIL. CXXXII.

1 *Legati de latere an possint adiri per uiam appellationis interposite a sententia seu a grauamine conseruatorum.*
2 *Delegatus principis in causis que sibi committuntur cuilibet ordinario prefertur.*
3 *Papa subditos ab ordinarij potestate potest eximere.*
4 *Conseruator uice papa fungens est legato maior.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † In primo dubio prima facie uideretur dicendum q præfati ordinarij & maxime legati nati possunt se de talibus querelis intromittere. Primo quia ipsorum interest ne eorum subditi uexentur iniuste. Hinc est quod decanus reperiẽ clerum suum si indebite in carcere teneatur & ↄ̃ detinentes iurisdictionem exercet. c. dilectus de appel. Item nõ ob. q sit appellatum: tñ ordinarius possessionem reformat. c. cum teneamur. de ap. & co. ri. c. solicitudinem. Præterea uideretur satis absurdũ quod isti conseruatores ad petitionem exemptorum possent oẽs subditos extraordinariorum inquietare & uexare prætextu manifeste iniurie uel offense omissis ordinarijs qui parati sunt ↄ̃ suos subditos iustitiam ministrare capitu. ex transmissa. & capi. uerũ. & c. ea tenore. de fo. compe. Postremo subditi ordinariorum prędictorum proponendo querelas & apponendo a dictis conseruatoribus arguunt eos de iniquitate & de iustitia ac de oppressionibus iniuste eis illatis a prædictis conseruatoribus sed hoc casu. s. cum abutuntur iurisditione & delinquunt in causis sibi commissis uidẽtur subiacere ordinarijs. nam non obstante quod sint delegati pape possunt ab eis puniri & compelli ne iniuste opprimant ordinariorum subiectos ut no. Cy. in aut. qua in prouincia. C. ubi de crimi. agi op. reatus. n. omnem honorẽ excludit. l. ij. C. ubi se. uel cla. pro hoc in aut. de iudi. §. j. & §. nullum. & §. ne autem labor. In ↄ̃rium est ueritas & premitto q conseruatores sunt delegati pape in causis sibi commissis. c. j. & c. fi. de offic. dele. lib. vj. † Sed delegatus princi-
2 pis in causis sibi commissis est maior quolibet ordinario ẽt legato de latere. c. studuisti. de offi. dele. ex quo sequit quod ↄ̃ turbantes ipsum in sua iurisdictione & eius exercitio habet iurisdictionem & potest eos mulctare. & sic iurisdictionem suã defendere pęnali iudicio ut. l. j. si quis ius di. nõ obten. Itẽ sequitur q a grauaminibus per eos illatis non põt appellari uel querela proponi corã ordinarijs uel legatis ẽt de latere quia appellatio est de minori ad maiorẽ prouocatio. c. ij. de cõsue. li. vj. nec minor iudex põt facta maioris corrigere uel de ipsis se intromittere quoquo modo. c. cum inferior. de maio. & obed. & q ibi no. & xxj. di. inferior. de maior. & obe. c. cum inferior. Ex quibus infertur quod cõseruatores & alij delegati pape in causis sibi cõmissis maiores sunt ut dixi omnibus ordinarijs de quibus manibus exẽpte sunt cause eis specialiter delegate ut. d. c. studuisti. & p ↄ̃ns cognoscendo de appellationibus & querelis ↄ̃ conseruatores impositis excedunt terminos sue potestatis & uitiãtur ipso iure quo egerit tanq̃ gesta a iudice non cõpetente & de causis eorum iurisdictione abdicatis. C. si a non compe. iudi. per totũ. & c. at si clerici. de iudi. Pro decisione huius dubij allego no. per Ioan. an. in c. fina. de rescrip. in nouel. ubi concludit q quamdiu durat iurisdi. delegati papę uel qñ per actum ordinarij impeditur eius concessus nunquam potest ordinarius se intromittere. c. solicitudinem. de ap. & c. studuisti. qñ ergo principaliter queritur utrũ iuste uel iniuste processerit delegatus uel utrum ab eo excõmunicatus sit absoluendus uel ad ordinariũ sit reuocandus ad ipsum ordinarium nõ spectat hoc cognoscere. de offi. o. d. c. pastoralis. §. præterea. Imo plus dico q si de collatione uel sententia delegati reuocetur in dubium non poterit in aliũ diffinire. & hoc no. Io. An. in c. si pro te. & c. super eo. de offic. dele. in nouel. Non obstant ↄ̃ria. & primo respõdeo ad primum q ratione proprij interesse admittant prælati ad defensionem subditorum ne uexentur iniuste. n. dico q quo ad causas specialiter alijs delegatas non possunt dici eius siue eorum subditi sed ipsius delegati ut. d. c. studuisti. † & certum est q papa põt eximere subditos ab ordi-
3 narij potestate cũ ipse sit ordinarius omniũ supra omnes. ix. q. iij. cuncta per mundum. & c. per principalem. & hoc q no. Spec. in ti. de inquisi. §. j. uer. sed pone. non obst. quod sic sentiendo posset conseruatores uexare & turbare subditos ordinariorũ inique quia subditis sic grauatis proditum est remedium appellationis & alia remedia prodita coram iudice perperam uel inique procedentes uel sentẽtiantes. C. de pęna iudi. qui male iudi. l. j. in aut. ibi posita. & c. cũ ęterni. de re. iu. li. vj. Ex prædictis patet clara decisio dictorum dubiorum q metropolitani legati nati & etiam de latere non possunt de causis coram dictis conseruatoribus motis & deductis quoquo modo se intromittere per uiam appellationis ad eos interposite uel querele cum in talibus causis sit ab eis omnis iurisdictio abdicata: & per consequens iudices incompetentes. Sequitur etiam q conseruatores &

sub

sub conseruatores possunt ꝯ dictos diocesanos metropolitanos & legatos procedere & eos punire si eos turbare præsumpserint in iurisdictionis exercitio uel cognoscere de prædictis causis per iura & rationes superius deductas. Vltra prædicta ordinarij legati nati & alij supradicti quod appellari possit ad eos a grauaminibus & sententijs latis per dictos conseruatores se tenentur propter antiq. consuetudinē quia semper consueuerunt admittere tales appellantes & pro tuitione ad eos recursum habentes ꝯ gesta cōseruatorum. pro eis facit autoritas consuetudinis in quærēda iurisditione per ipsam alias non habenti. c. nouit. de iudi. & c. cum contingat. de foro compe. Ego dico ꝯtrium q hic nō possit consuetudine introduci q a sententijs & grauaminibus pape conseruatorum appelletur ad diocesanum metro-
4 pol. uel legatum de latere siue natum. † Primo quia conseruator fungitur uice papę. l. j. §. qui mandatum. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. & hinc est q in sibi commissis est maior etiā legato de latere. ut d. c. studuisti. de offi. de leg. sed hoc non pōt consuetudine introduci ut de maiori habeatur recursus uel appelletur ad minorem. ut no. in. c. non putamus de consue. li. vj. nā de substantia appellationis est q de minori appelletur ad maiorem nec ꝯ ipsam substantiam pōt ipsa consuetudo ꝯtrium operari. ut ibi no. glo. & probat naturali rōne. Iudex enim appellationis corrigit & reformat sententiam iudicis a quo irritat & annullat. Sed q inferior corrigat facta superioris omni iure prohibetur. erubescit enim. l. filios fieri castigatores parentum uel q in eum habeāt potestatem. c. cum inferiore. de maio. & obe. Itē cum conseruatores sint delegati pape. ut. d. c. j. & c. si. de offi. deleg. li. vj. Infertur q a delegato debet appellari ad delegātem non ad alium. c. quæstionum. de offi. deleg. sed non uī posse consuetudine introduci quod ubi est appellādum ad papam appelletur ad inferiorem. nam in hoc statutum reprobatur. c. uenientes. de iure iu. lib. vj. Ex quibus liquide ꝯcluditur neque iure neque consuetudine se tueri posse prædictos prælatos in admissione & cognitione talium appellationum ad eos interpositarum nec etiam sub ꝑtextu & colore tuitionis, quia ad tuēdum grauatos a conseruatoribus recurrendum est ad papam per uiam appel. uel querele. ut in iuribus præalle. nec quod una uia prohibetur debet alia admitti: quia sic facerent fraudē legi de nomine ad nomen. ad hoc. c. quanto. de priui. & c. auaritie. de elec. li. vj. cum si. facit. c. cum quid de reg. iur. li. vj. & c. tue. de proc. ubi habetur q prohibeē directe multofortius indirecte. sed directe non possunt prædicti prælati facere constitutionem suam quod a conseruatorum sententijs appelletur ad eos, quia nō de iure suo sed contra ius superioris attentant. & cum sic statuendo sibi usurpant. ut. d. c. uenient. si ergo non pōt fieri per statutum. ergo nec eorū consuetudine introduci. arg. l. de quibus. ff. de legi. habent enim se consuetudo & statutum ut tacitum & expressum. quod ergo non potest unum nec reliquum. Do. Pe. de Ancha.

CONSIL. CXXXIII.

1 *Remedia executiua & maxime petiti de ingrediendo possessionem an possint propria autoritate intentari contra tertium possessorem.*
2 *Ius executiuum unde oriatur.*
3 *Sententia declaratoria fieri debet per iudicem super summaria cognitione.*
4 *Licentia iudicis iniusta non excusat a pena.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amē.
1 † Satis inaduertenter dictus. a. de bonis patris suo nomine & hereditario nomine. b. patris sui petitionem suam direxit contra. c. de obit & ueniret ad contradicendum & opponendum quicquid posset ne dictus. a. iuraret in tenutam dictarum petiarum terre petens dictus. a. prædicta uigore iuriū suorū & licentiarum sibi datarum per quādā. L. de lanbertis prout dixit constare in tribu. sinistris. Ex quibus licitum erat sibi & dicto patri suo sua autoritate accipere possessionē dictarū rerum &c. Ex qua facti narratione apparet q dictus. a. intentauit iudicium executiuū oriens ex ꝯtractu alterius ꝯ tertium possessorē singularē non habens cām a prædicto. L. de lambertis & ꝯ dictum. C. qui dictas petias terrarū tenuit & possedit spacio. x. uel. xv. an. & ultra ipse & quædā dña antonia ut patet in narratione facti. Ex qua narratione infert q nō solū ipse. C. debuit citari in isto processu executorio sed ēt dicta domina antonia & non solum citari debuit sed ēt de-
2 bitū liquidari parte citata ad opponendum. † Pro quorum clariori decisione præmittendum est q ius executiuū oriē qñque ex sententia canonis uel legis & illud ius non oritur nisi post sententiam declaratoriā iudicis. c. cum sm leges. & ibi plene. de hæreti. li. vj. qñque oritur ex sententia iudicis & de hoc iure executiuo habeē in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. ubi patet quod requiritur summaria cognitio & sic partis citatio. l. nam ita diuus. de adopti. & l. si. C. si per uim uel alio modo. Quoddam est ius executiuū quod oritur ex partium conuentione siue ex ꝯtractu descendens ab obligatione personali. & de isto loquitur. l. creditores. C. de pig. & istud ius executiuum utrum possit intentari ꝯ tertium possessorē sunt ibi opiniones antiquorum nam ut ibi refert Bar. in 3. q. prin. Pe. Cy. & Spe. tenent q possit & idem ibi glo. per. l. titius. de ser. expor. Alij sunt in ꝯtria opi. ut mar. per. l. eū. de actio. & obl. idē Rofre. in. ti. de edic. diui adri. tol. quia tale pactū non afficit rē sed personam. l. si. ff. de ꝯtrahen. ęmp. idē tenet Ia. bu. & rūdet ad. l. titius. q ibi loquaē in casu speciali. Idē tenuit disputando Ia. de bel. per eandē rationē q dictū pactū afficit personā sed Bar. relatis prædictis opi. tenet q si dictū sit appositum ad executionē iuris realis ut in ꝯtractu pignoris. tunc istud ius quantumcunq; debitū sit liquidum tñ ꝯ tertiū possessorē debet corā iudice seculari summarie sicut dicimus in dicta. l. a diuo pio. §. si super reb᷑. † Ego ēt
3 ultra addo q super ista sumaria cognitione debet fieri per iudicem snīa declaratoria, nā fieri debet cū petiē executio snīe. l. uel canonis. ut. d. c. cū sm leges. multofortius debet fieri cum petiē executio quæ oriē ex conuentione partiū quæ conuentio non transit in notoriū sicut snīa iuris iuxta nota per. Innā. c. uestra. de cohab. cle. & mu. & maxime in casu nostro in quo ꝑsupponiē in facto dictū. C. et dñam Antoniā annis quindecim possedisse & ultra dictas possessiones præsente in eadē ciuitate dicto. A & patiente. unde si ex ꝯstitutione præcarij uel locatione facta dicto. L. de lambertis autori suo quæsiuisset ciuilē possessionē. l. qdam mulier. de rei uē. eā perdidisset cursu tanti tēporis ex quo causat obliuio. l. furtū. §. fundū. ff. de usuca. uenisset ēt in isto iudicio liqdatū uerū. L. de lābertis possederit dicta bona tpe locationis licentie siue constitutionis ꝑcarij. eo n. non possidēte ex ꝯductione uel ꝑcarij ꝯstitutione nulla trāsfert possessio ut. l. quis. ff. de acq. pos. facit. c. olim. el. j. de resti. spo. Ex quibus ad propositū applicatis euidenter ostendiē q ꝑdicti. A. petitio de qua supra est satis inepta dū nulla cause cognitione ꝑmissa & per solā contumaciā dicti. C. petit immitti in possessionē & sic incipit ab executione aliter nō liqdato debito ꝯ. l. nimis propere marcelle. C. de execu. rei iudi. & l. ordo. eo. ti. Na et ꝑsupposito q sola ꝯtumacia dicti. C. fuisset sufficiens quo ad ordinē procedendi ꝯ dictum C. quo ad misionē in possessionē ꝑut petijt idē. A. tñ eodē. C. absente ēt ꝯtumaciter debuit quæri & summarie cognosci de iure dicti. A. & super eo ferri snīa declaratoria de qua dictū est ut. l. ꝑperandū. §. si quidā. C. de indi. & in aut. qui semel. C. quomodo & qn iud. & c. j. de eo qui mit. i pos. li. vj. q factū non fuit hic sed una ꝯtumacia subsistente tm ꝑcessum fuit ad misionē in possessionē libello nō oblato nec alijs solennitatibus iuris seruatis ꝯ no. per Bar. in. d. l. creditores. Ex quibus concluditur quod dicta commisio fundata super inepta petitione & inepta processus prosecutione fuit & est nulla ipso iure nec per eam dictus. C. possessionem perdidit. C. commi. uel episto. l. iudex. & l. si. C. si per uim uel alio modo hac igitur nullitate præsupposita pro uera discutiendum est de eo super quo principaliter

CONSIL. CXXXVI.

1 *Transactio monialium facta super legato annuo et dubio an debeatur uel ne quando ualeat.*

2 *Ecclesia siue monasterium de re dubia & incerta lite potest transigere.*

3 *Restitutio in integrum denegatur post quadriennium.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirgiginis gloriosę Mariæ & beati Antonij. amē. 1 † Ex consilijs excellentium doctorum patet & efficacius rationibus; demonstrat in ipsis ꝙ iura monialium monasteri sancti nicolai propi senas in petendo annuatim libras centum erat ualde dubia & negabatur dominam minam testatricem potuisse ita eis testamento legare obstante statuto dictę ciuitatis & plura alia obijciebantur contra dictas moniales siue monasterium ad earum exclusionem quæ eis efficaciter uidebantur obstare prout patet in dictis solennibus consilijs & certa ratione concluditur quod iusta fuit cā transigendi de re dubia contra eas & lite incerta cum fratribus de mazano. 2 pōt.n.ecclesia siue monasterium per syndicū transigere de re dubia & incerta lite.l.præses.C.de tran.c.contingit. &. c.per tuas.de arb.c.j.de pac.li.vj.in nouel. Et maxime hoc uerum in casu nostro in quo moniales de ordine mendicātium transegerunt quas magis arctat constitutio canonica in obseruantia conuentionum & pactorum quorum honori & fame detrahitur si conuenta per eas rescindere moliūtur ut patet in.c.fi.de pac.lib.vj. ubi etiam patet quod in talibus non requiritur autoritas superioris quæ tñ hic prę supponitur interuenisse in secunda compositione siue transactione confirmatoria primę ita quod ex defectu autoritatis superioris non potest impugnari dicta transactio de nullitate. Præterea dictum monasterium sancti Nicolai annua quinquaginta in transactione deducta pro dictis centum recepit a tempore dictę transactionis citra qui sunt anni.xxx. & ultra.ex hoc ergo solo.s.cursu tanti temporis cum receptione cōiuncto uidet̄ esse purgatum oē uitium & defectus qui possit allegari contra dictam trāsactionem.ar.l.si filius C.de peti.here.&.l.qui in aliena. §. sed si non adierit. ff.de acqui.here.&.l.qui aliena.&.l.cū de i rem uerso.ff. de usur. nam ex parte præsumitur solennitas decreti & autoritatis. facit quod no.in.c.ea noscitur.de his quæ fiunt a præla.& in c.innotuit.de eo qui furtiue ordines suscepit per In.l.actorem ta.ha.per Bar.Item etiam aduertendum quod hic tractatus de legato facto monialibus super quo ingressu siue limine petitionis ipsarum patiebantur litem & quęstionē: ut patet in prædictis consilijs sed si fuisset legatum indubitatum potuissent eum repudiare prout consuluit do. Fed. de se.consi.ix.multo ergo fortius super legato dubioso transigere potuerunt.nam hoc est commendabile.s. seruos dei non litigare.c.j.de syndico.Ex quibus concluditur quod dictę moniales ex capite nullitatis non possunt rescindere dictam transac.initam. Mcccclxxix. & iterum confirmatam Mccccxcij.cum autoritate superioris ipsarum siue de mandato suo. Et hec secunda approbatio prime transactionis ꝑ supradicta vr̄ etiam purgare nullitatem si qua fuisset in prima.ar.optimū in.l.si mulier.C.ad uelle.in ratione sui. 3 † Ceterū ex capite lesionis enormis non vr̄ posse ēs uenire per uiam restitutionis in integ.quæ post quadriennium denegat̄ nisi in certis casibus inter quos iste non pōt numerari de q. bus in.c.j.de in inte.resti.li.vj.nam non pōt allegari hic dolus uel commentum fraudis circa ꝯctum exactionis.nec aliqua enormissima lesio dicti monasterij monialium cum ipsarum ius esset dubiū & incertum mētis prout patet in prædictis consilijs.semel ergo decisum per laudum habens uim transactionis in aut.ut diffe.iu.post prin.non uidentur quo quo modo posse retractare & litem resuscitare quod est iuribus odiosum & illaudabile maxime in personis religiosis ut.d.c.fi.de pac.li.vj.&.l. q̄uis.&.l.transactione. C.de trāś. Ex quibus sine ulteriori ꝓsecutione ꝯcludo ꝙ nec ex capite nullitatis nec ex capite restitutionis in inte.dictę moniales possunt rescindere transactiones & conuentione ipsarum tam longo tempore confirmatas & obseruatas. d Pe.de Ancha.

CONSIL. CXXXVII.

1 *Testator si instituat filium & eo præmoriente ipsi testatori substituat nepotes: demum omnibus istis pauperes substituat casu quo decedat sine liberis an & quando pauperum substitutioni locus sit.*

2 *Voluntas testatoris pro lege habetur.*

3 *Fideicommissi onere non grauatur qui fortuito & non testatoris iudicio eius hereditatem consequitur.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriose Marie & beati Antonij amen. 1 † Principaliter ponderandum est forma substitutionis multiplex. Prima de filio siue filijs Mengucij filij cechi ioannis testatoris prima enim forma fuit ut præmoriente Mengucio filio testatoris ipsi testatori eiusdem filium siue filios sibi uniuersales heredes instituit. & ista substitutio filij siue filiorum Mengucij defecit quia Mengucius testatori superuixit.l.i.§.in primo. &.§ pro secundo.de cad tol. Secunda forma fuit de Mengucio filio moriente sine filijs ad pauperes domicellas & alios in certis quantitatibus pecuniarum. & ista eadē forma substituit ipsis liberis Mengucij si absq; liberis morient̄ ut de utraque forma habetur in uer. & si contingeret dictū Mengucium &c. quām formā in bonis non alienatis per Mengucium in effectu repetit in personam Mengucij & liberorum eius in uer.cum Mengucio &c.diligenter igit̄ pōderatis his formis quia substitutio facta de pauperibus & quantitatibus Mengucio expirauit quia decessit superstite filio eius Iac.& in personam Iac.extitit qui decessit sine liberis uerum pauperes admittantur.& vr̄ quod sic: quia talis fuit intentio testatoris expræssa ut patet in uersu.seu ipsos liberos si qui extarēt &c.& in uersu.& in liberis masculis &c.utroque.n.casu liberis Mengucij decedentibus sine liberis substituit pauperes.cum igitur in uerbis nulla sit du- 2 bitatio non est recurrendum ad coniecturas: sed † uoluntas testatoris pro lege est habenda & in omnibus dominari debet.l.ille aut ille.§.cum in uerbis.de leg.iij.&.l.in conditionibus.de condit.& demonst.& in autent. de nup.§.disponat.Sed subtilius ponderatis uerbis testatoris contrarium est de iure dicendum. Primo quia dictæ substitutiones factæ Iaco.filio Mengucij referuntur ad casum in quo ipse deprehenditur institutus scilicet præmoriente Mengucio eidem testatori ut in prima forma.hic autem ut prædixi defecit quia Mēgucius testatori superuixit & hoc patet quia oēs aliæ substitutiones ueniunt per modum continuati sermonis ad illam primam formam quasi ut sic diceret a principio tituli posterior formetur euentus.l.j. C. de impo. lu. desc.& ar.l.cum de lanionis §.asinam.de fun.instru.ibi in infinitum primis quibuscunque proxima copulata procedūt & necessario vr̄ sic intelligi ut.s.substitutiones omnes ad institutionem preambulam referantur alias substitutio facta alicui sine institutione uidetur nulla.Hinc ē quod testamētum non pōt incipere a substitutione uulgari nec etiam pupillari; puta si filius meus heres non erit substituo caiū uul. & pu.&c.nam filius tanq̄ preteritus potest dicere testm̄ nullum sm̄ Bal.in.l.gallus.in prin.ff.de li.& posthu.qui reprobat in hoc Bar.qui dixit ꝙ tacite sic substituendo uideat̄ filius institutus sed cōtra eius dictū est ibi gl.& in.l. si quis ita instituatur.de here.insti.nullam esse.l.dicit quod substitutio præsupponat tacite substitutionem eius cui fit imo in contrarium vr̄ tex.in.l.ex facto etiam agitatum de here.insti.&.l.si quis eum.§.fi.de uul.& pu.&.l.posthumorum. de iniu.te.preterea substitutiones sunt priuatiue & extinctiue institutionū quia in institutionis defectum incipiunt.l.quādiu.de acqui.here.non ergo debet operari effectum oppositum nature suę ar.l.legata inutiliter.de le.ij. ubi dicitur ꝙ quæ ueniunt ad diminutionem non dn̄t operari contrariu. facit.l.qui hominem.§. ult.ff. de sol. facit.cle.j. de præben

Et uere ista est intentio testatoris.s.substituēre Ia. pauperes solum In casu quo eum instituit uidelicet præmoriente filio eidē testatori ut in prima forma.& hoc idem repetitur in forma sub qua sibi pauperes substituit in uersu & etiam liberis masculis &c.ibi si qui ex eo premortuo remanentes ut dictum est &c. nā quia dicit ut dictum est. & supra dixit ipso præmoriente eidem testatori &c. sequit ut dixi ꝙ ista substitutio facta Ia.de pauberibus referat ad casum quo ipse sit hæres testatori & hoc solum est cum Mēgucius præmortuus testatori fuerit ꝙ hic non fuit.Et confirmatur hoc subtilius quia Iac.dictā hæreditatē aui sui cechi non consequitur ex suo testō sed tanq̄ hæres patris sui Mengucij ut est glos.sing.in.l.lucius.ff.de hęre.insti.quā tenet Cy.Bar.& Bal.ut ibi & Io.an.in addi.Spe.in tit.de testamentis.§.j.penul.col. Ex quo sequitur ꝙ non indicio cechi testatoris aui sui eius hæreditatem consequitur sed est
3 persona Iacobi.stat manifeste ergo regula ꝙ † qui fortuito non testatoris iudicio eius hæreditatem cōsequitur non pōt onere fideicō.grauari.l.sed & si quis sic.in fi.de leg. iij. &.l.si fuerit.ubi dicit Bar.ꝙ ita quidam magni doc. consuluerunt licet ipse ibi dubitet in casu isto dicens ꝙ forte filius ur grauatus restituere eius filio sub conditione apprehenso propter dictum grauamen fideicom.et filio eius iniuncto ut est in casu nro.sed certe.l.lucius.& ibi gl. & alia iura & rationes de quibus supra arguēt fortiter ꝰ dictum. ꝙ em grauamen p̄supponat legatum onr ris iniuncti nō ur uerum ut.d.l.ex facto.etiam agitatum cum alijs pręalle. & Bal.in d.l.si fuerit.dicit ꝙ quando uerba grauaminis non sunt concepta in personā instituti sed alterius non hęredis non ualer & ita in casu nostro inquantum substitutio de pauperibus fit filijs mengucij ab auo ex cuius iudicio nil consequitur ut. d. l.lucius. non propter dictum ergo Bart. ponentis nouum dictum sub dubio forte in d.l.si fuerit.&. d.l.centurio.de uul. & pup. uidetur tutum recedere consulēdo a cōi opi.gl.& doc.& etiam consultorum de quib.retuli.s̄.licet ut dixi clare ostendi supra substitutio facta Iacobo de pauperib. facta sit in casu quo fuerit testatori hæres in casu quo mengucius p̄mortuus fuerit testōri ꝙ hic nō fuit.& ideo si ex alio capite fine iure iacobus fuerit cōsecutꝰ hæreditatē cechi quā ex eius institutione non debet intelligi grauatus onere fideicō. Et ideo concludendū est dictis pauperibus nihil deberi rationibus supradictis.

CONSIL. CXXXVIII.

1 *Clausula motu proprio an purget gratiam in qua fuit expressus ualor falsus*
2 *Gratia facta motu proprio fauorabilis est & amplianda.*
3 *Beneficia collectorum semel reseruata etiam si desinant collectores esse semper remanent reseruata.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē. De natura & efficacia huius clausulæ motu
1 proprio &c. † Pro decisione primi dubij est discutiendum & in hoc recurrendum ad nota.in.c.si motu proprio. de præb.lib. vj. & cle. si romanus. eo ti.nā in.d.cle.si romanus.clausula motu proprio operat contra pluralitatem beneficiorum & etiam qualitatem ipsorum sicut enim in gratia concessa ad impetrationem requiritur expresio beneficij quantuncunq, modici ut. d. c. si motu proprio.ita requiritur expresio qualitatis puta cure &c.dignitatis & si.ut.c.cum in illis.de pręb.li.vj. istis āt nō expræsis gratia reddit surreptitia ut in dictis iuribus. Sed si fiat gratia motu proprio non potest dictis de causis iudicari surreptitia.& idem dicit Io.an.in omni alia taciturnitate quæ impetrante surreptionem induceret puta de numero iuramento firmato uel quòd etiam prius fuerat p eundem papam grauata & si. de quibus diuersitatis ratio reddi non posset quo ad surreptionem eius pro quo scribitur.Ista sunt uerba Io.an.d.c. si motu proprio . in nouel. quibus ad propositum applicatis idem uidetur dicendum in quantitate ualoris beneficiorū ut suppresiō quantitatis redditū non reddat gratiā factā motu proprio surreptitiam quia eadem & maior est rō ꝙ ualeat q̄ multorum beneficiorum supp̄lsio uel eorū qualitatum ut.d.c.si romanꝰ. Sed in casu est maius dubium quia Papa non suppresit sed expresit falsum ualorem.s.cum esset redditus centum uinginti expresit. Vtrum ergo motus proprius tenetur gratia contra uitium surreptionis si est expressus falsus ualor sicut cum taciturna esset totus ualor . & reputo hoc pulchrum dubium ex facti qualitate aliter & aliter decidēdū si enim Papa ecclesiā curatā assereret simplicem uel dignitatē curatam diceret sine cura uel beneficium ualens mille assereret ualere.cc.in his & si.casibus ꝙ licet non ex capite surreptionis ꝰ quam non posit probari ꝯrium ut no. in cle.de proba.posset dicta gr̄a impugnari tanquam papa gratiam nō concesisset si in tam excesiua & notabili qualitate beneficij non errasset.secus autem si etiam tali qualitate uera & expressa literas concesisset ut in casu nostro i quo apparet Papam errasse in modica quantitate ualoris ut in.vj.parte quæ modica dici debet ar.no.in.l.si societatē.§.Arbitrorū.ff.pro socio per Bar.& pro ista distinctione allego casum.c.inper literis.de rescri.& maxime confirmatur hoc quia Papa non pro certo asserit ualere.c.sed dicit ut asseritur non excedunt.non enim p̄supponit pro constanti non ualere ultra centum sed prout asseritur.Ista aūt assertio non pro certo a Papa approbata sed sic ut diterim suspensiue relata non debet eius literas uitiare postquam
2 toralis suppresio non uitiasset ar.optimum.C.de rei uxo. actio.l.unica.in princi. † Postremo ista gr̄a propter motū propriū est fauorabilis & amplianda.c.si pluribus.de p̄bē. lib.vj.nec tractatur hic de præiudicio alicuius nec de iure principis concedentis contra ipsum igit est gratia latissime interpretanda.c.cū dilectus.de dona.per Inno.nam respectu pape beneficiū concedentis potest dici excessus modice quantitatis igitur nō curādū sed p̄sumēdū ꝙ papa talē excessum similiter cōcesisset in.d.c.super lris.& hoc uerum de iure & equitate per hoc optime regula sanctissimi dn̄i nr̄i pape Io.xxiij.ubi irritat gratias in qb.non exprimit uerus ualor s̄m cōem estimationē & subdit nisi gr̄a ipsa motu proprio facta esset &c.ex qua exceptione relata ad generalē regulā irritātē gratias in qb.nō exprimitur uerus ualor liq.de apparet ꝙ i gratijs motu p̄prio nō curauit de exp̄sione ueri ualoris.facit ꝙ no.Dy.in rub.de.reg.iur.
3 li.vj. † Super fo dubio ē clara decisio rote lxxiij.ubi dicit ꝙ beneficia collectorum semel reseruata licet desinant esse collectores tamen semper remanent reseruata nec de ipsis potest alius disponere præter papam.c.ut nostrū. de ap. de offi.ordi.pastoralis.de præben.li.vj.Ex quo sequitur ꝙ eṗs non potuit illa permutantibus conferre ut plene habetur decisione rote.xxvj. Ex quo sequitur dictum beneficiū uacauit uel per mortē subcollectionis uel eius signationē causa permutationis factam prout supra in facto proponit non tollit reseruationem sed suspendit.& ideo uacatio sedis apostolice in futurum successorem cui omnia reseruantur suspenditur cle.ne romani.in si.de elec.Pe.de ancha.

CONSIL. CXXXIX.

1 *Abbas in cuius monasterio est capella pupillariter substituta an possit se tueri præscriptione temporis longissimi contra legatarium agentē ad legatum hypothecaria uel personali.*
2 *Iudicium defuncti negligere impium est.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Visa prædicta facti narratione probabiliter dici potest dominum abbatem non posse se aliqua præscriptione tueri quominus dicto Iacobo teneatur soluere dictum legatum de quo in testamento. Primo quia constat capellam in suo monasterio construendam principaliter substitutam gasparino filio testatoris pupillo & eum decesisse in pupillari etate & sic casum substitutionis extitisse.l. iam hoc iure. de uul.& pu. & insti

& insti. de pup. substi. post princi. constat etiam dominum abbatem bona hæreditatis dicti testatoris possedisse & ho die possidere postq̃ alium terminum nõ ostendit. l. quædã ff. de rei vend. tenetur ergo soluere legatum illud & alia postq̃ est hæres directo ex pupillari substitutione. c. si hære des. de test. Capella enim construenda in suo monasterio est heres postq̃ ipse abbas uel cõmissarij neglexerũt in hoc implere uoluntatem defuncti ad epm hoc spectat lapso an no post monitionẽ, ut. d. c. si hæredes & cnos quidẽ. & e.
2 cua. † est enim hoc impium & crudele ita negligere iudiciũ defuncti. unde priuatur nõ implens hẽditate ut in dictis in ribus, & doc. in aut. hoc amplius. C. de fideicõ. His itaque psuppositis discutiendũ est utrum abbas possit se tueri pr̃ scriptione. & de iure ciuili in quo currit præscriptio etiam cum mala fide est dicedũ q̃ possit. l. sicut. & l. oẽs. de pscri. xxx. an. sed de iure canonico quo iure possessor malefidei non præscribit. Contrarium est dicẽdum. c. possessor. de re iu. li. vj. Qualiter aũt abbas de mala fide conuincitur & di cendum est ex præsumpta notitia contentórum in testõ. ut no. plene Bar. in. l. qui romæ. §. duo fratres in. 3. q. de verb. ob. Item ex alio quia testm̃ fuit productũ in iudicio & sibi copia data, ut supra narrat in facto. Ex quo liquidẽ apparet q̃ non põt ptendere ignorantiam ptentorũ in testõ postq̃ de ipso tam solẽniter coptã recipit. Posttemo cũ bona pos sideat & nõ apparet de alio titulo ut dixi ipsum possidere tanq̃ hæres, nõ. n. possit dicere quia ut pdicto modo nel in debite bona quæ ad defunctũ ptinebant occupauerint q̃a sic allegaret suã turpitudinẽ & delictum contra. l. si seruus plurium. §. j. de le. j. cum ergo dicta bona possidere non po tuerint citra ius & nomẽ hẽdis & citra aditionem præsu mitur in aditione testamenti quæ præsumit ex possessio ne. l. 1. C. de acqui. hẽdi. plene per Bar. habuisse malam fidẽ. Ex quibus concludo dnm abbatem non potuisse pscribere contra hypothecariam per quam bona oĩa pro dicto lega to sunt obligata. l. j. & ij. C. communia de le. Item nec con tra personã licet Bart. aliter dixerit in hoc. l. sequitur. §. si uiam. de usu. sed eius dictum cõmuniter ab omnibus repro batur, ut no. Bal. in dispu. sua & ego plene scripsi in repeti tione. d. c. possessor male fidei. Ex quibus omnibus liquide concluditur q̃ dictus lac. contra abbatem & personali & hypothecaria in rem agẽt. do. Pe. de ancha.

CONSIL. CXL.

1 *Represalia quando debeantur & quo ordine ad eas procedatur.*
2 *Filius non portabit iniquitatem patris & pro debito alieno uel offen- sa nemo inquietari debet.*
3 *Bellum iustum quod dicatur.*
4 *Exceptio iudicis incõpetentis & declinatio fori opposita quãdo ualeat.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ, & Beati Antonij
1 amen. † Primũ dubiũ de quo quæritur nullã habet dubitationẽ de iure in se. nã in rebus & personis hoium de Rauena præsupponit illata uiolentia & rapina nulla obligatione cõtra eos uel eorũ animalia præcedẽte, neq; alio iuris ordine, unde præ supposito q̃ per dictũ potestatem Rauen. non fuisset iusti tia ministrata dicto magistro Antonio tñ per hoc non ipse magister nec eius superior potuisset ex arrupto propria au toritate uiolenter animalia arripere uel homines carcera-
2 re. † Primo nãq; omni iure prohibitum est pro alieno de bito uel offensa alium inquietare hinc scriptũ est filius non portabit iniquitatẽ patris nec pater filij Ezechielis. 18. c. j. q. 4. iudei. 14. q. j. si hæres. §. j. & C. ne filius pro pa. per totũ & l. sancimus. C. de pen. Non debet vnus alterius odio pr̃ grauari uel alteri per alterũ iniqua conditio afferri. l. oino. de inoff. test. & c. quęsiuit. extra de his quæ fiũt a maio. par. capi. Item prohibitum est omni iure inferre uiolentias pro pria autoritate in personis uel rebus. & uariæ sunt pœne p leges condite contra tales qui uolunt sibi dicere ius pro pria autoritate. l. extat. cum ibi not. ff. q̃ me. cau. & l. si quis in tantam, C. unde ui. Item est in medio publica autoritas in medio constituta. l. ne quis sumere uelit ultionem. C. de iudi. l. nullus. & l. est singulis. de re. iur. & maxime car ceratori liberorũ hoium pro debito retinere est lege & ca none prohibitum. extra de pig. c. lator. & C. de ac. & ob. l. ob es. & aut. & imo. & maxime absq; ne aliquo iuris ordine. 2. q. j. per totum. in aut. de hære. & fal. §. inordinatis. Et ista adeo sunt de iure clara q̃ me super hoc ulterius non exten do sed transeo ad casum in quo sm iura & consuetudinem, ita alius pro alterius debito potest capi & res etiam arre stari. cum. l. in loco debitoris non reperitur iustitia quo ca su propter negligentiã domini uel populi negligentis mi nistrare iustitiam de suo subdito represaliæ inducuntur. 24.
3 q. 3. c. dominus. † nam & bellum moueri isto casu vr̃ per missum. & dicitur bellum iustum cũ iustitiæ necessitas ad id impellat. ut ibi not. & ea. causa & quæstione. c. noli. & plene in. c. olim. de resti. spo. & de ap. dilectis, & hoc opera retur delictum rectoris propter quod ciues puniuntur qui sibi imputent substituendo rectorem qui non ministrat iu stitiã. unde propter hoc etiã & ciuitas dignitate priuatur. 25. q. 2. ita nos. de pe. felicis. in si. li. vj. Ad istas autẽ repre salias certo ordine peruenitur. nam præcedere debet com petens monitio per quam constet de negligentia dñi. a. con tra cuius subditos represaliæ ueniunt indicendæ. & alia de quibus per Bar. in tractatu represaliarũ. & c. non debet aliquis. de re. iu. li. 6. per Io. an. In casu uero de quo psuppo nitur absq; represalijs indictis & nullo seruato ordine ad rapinã aialium & capturã personarũ est pceffum ut in che mate præsupponit. ergo prædicta illicite attẽtata cẽsentur & contra iura prædicta & multa alia. & per consequens ẽt ante omnia in statum pristinum reuocanda & homines & aialia relaxanda supradictis & per ea quæ no. Bar. de ui ca pturæ in disputatione quæ incipit Lap. facit. l. si quis ad se fundum. C. ad. l. iul. de ui publica uel priuata. Sequitur di scutere de secundo dubio. s. an per dñm Potestatem & eius vicarium sit rite & recte processum ad dictum sequestrum & an teneat ad hoc dico q̃ uiso diligenter supradicto pro cessu non reperio per iudicis operã vel iniuste processum
4 sed iuste & legitime ad hoc ostendendũ. † Primo & funda biliter pondero utrum exceptio incõpetentis iudicis & de clinatio fori opposita per dominũ Antonium procu. magi stri Antonij fuerit efficax & ualida & vr̃ q̃ sic quia idẽ ma gister non sortiebat forum Rauenne rõne contractus vel quasi nec rõne domicilij iuxta c. si. de foro cõpe. & posito q̃ puenerit q̃ pe 3ctus posse vbiq; conueniri renunciando in hoc omni priuilegio fori tñ ab ista cõuentione potuit im pune resilire uẽ ad l. i. conte. l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud. per doc. ex quo vr̃ q̃ dñs potestas & eius vicarius de buerint se pronunciare iudices incompetentes in dñm An toniũ, qui dictã exceptionẽ opposuit ulterius se nõ uexare. Itẽ incipit idẽ dñs potestas siue eius vicarius a sequestro q̃ est prohibitũ iure canonico & ciuili. c. j de seque. pos. & fruc. & C. de prohi. seque. pe. l. j. nec ob. q̃ statutum Rauẽ næ pmittat sequestrũ quo magister Anto. de vrbino nõ uẽ ligari a statuto loci Rauẽnæ, & l. ex territorio. ff. de iurisdi. om. iud. & c. ut aiarũ. de cõst. li. vj. Sed ista nõ ob. 3rium vẽ de iure dicendũ videlicet q̃ dñs Ant. procu. nõ poterit de clinare forũ. Primo quia hoc nõ uenit in suo mandato. s. ut forũ declinet in quo dñs cum 3hente secum puenit pos se conueniri. nam licet in exercitio causæ habeat plenũ mã datum nõ tñ vt ueniat contra illa quæ per dñm sunt ptenta & firmata. l. qui hoiem. ff. manda. Ex prædicta cõuentione bene confert iurisdi. licet tñ inutiliter si pacĩscenẽ penitue rit sed hoc nõ penituit qui conuenit unde in eadẽ volunta te psumit perdurare nec põt eam infringere procu. vt. d. l. qui hoiem. et. c. maiores. de bapti. in fi. et clare hoc probat mãdatũ do. Ant. videlicet q̃ dñs noluerit p eum forũ decli nare dum eum cõstituit ad petendum reuocationem seque stri & ad petendũ oẽm pœnã a dicto Francisco quã incur risset ad petendum etiã consiliũ sapientis & hinc habeatur in instru. in ver. & specialiter et expresse. Ex quibus liquidẽ apparet q̃ non fuit intentio magistri Antonij declinandi

forum iudicis rauennatis sed potius procedendi corã eo su
per reuocatione sequestri petitione pœnæ & ꝯsilium sapiẽ
tis.ista.n.expediri non possunt:nisi præsupposita ꝯpetentia
iudicis & declinare intẽdit ad oppositũ & per ꝯns ꝓcurari
ꝓhibitum.ar.l.qui hominem.§.si.de sol.& l.ad legatũ.de ꝓ
cur.& c.preterea.de offi. dele. Vlterius aduertendũ ꝙ sup
obseruantia pactorũ ꝯcta est hypotheca sup bonis p̄sentib.
& futuris. Ex quo sequitur ꝙ rõne hypothece ꝯctæ super
dictis rebus mobilibus sequestratis sortiat̃ forum rauennæ
ubi res ipsæ mobiles sunt reperte.nam ẽt rõne rei mobilis
quis sortit̃ forum ſm communẽ opi.azo.Iaco.but.& Bald.
in l.j.C.ubi in rem act.& Bar.gl.Inno.& Host.in c.si.de fo.
cõp.ut ibi refert Io.an.In. sup gl. rõne possessionis uel ſm
aliorũ opi.debet reus satisdare de re exhibenda & non ba
ratanda & si eam non p̄stiterit debet sequestrari:ut in Spe.
de satisda.§.dicto.in prin.ꝙ no.in ti.de competen. iud.adi.
§.j.ver.quid si quis.Ista aũt satisdatio per do. Anto.nõ fuit
oblata sed simpliciter per eum statum super exceptione in
competentie iudicis & male & ꝯ proxime dicta. Ex qbus
apparet do.ptãtem rauẽ.& eius vicariũ fuisse iudices cõ-
petentes rõne hypothece ꝯcte sub rebus impeditis & seque
stratis & ad sequestrũ euitandũ debuit satisdationem prę-
dictam offerre & non forum declinare. facit ꝙ not.in.d.§.
j.versi vij.infero & hoc aliud ꝙ rõne cõpetentie iudicis di-
ctus magister Ant.ligabatur statutis rauenne q̃ cõcernunt
ordinem procedẽdi iuxta no. ꝑ doc.in.l.cunctos populos.
de summa tri.& Io. calde. in dispu. sua sed statutum de se-
questro ꝙ est rauẽ. fuit plene seruatum in casu nr̃o. & sic
non ob.l.ex.territorium.& c.ut animarum præalle. appa-
ret ẽt satisfactũ primæ rõni.l.in ꝯrium supra factæ: quia sa-
tis ex præalle. apparet dñm ptãtem & eius uicarium fuisse
judices ꝯpetẽtes ac ẽt rite & recte ꝓcessisse & dñm Anto.
ꝓcuratorem minus prouide & ex arrupto discessisse pro-
pter quem discessum & ẽt eius contumaciam posset & de-
beret ad patris instantiam ptãs & uicarius ad ulteriora ꝯ
eum tanq̃ ꝯ contumacem procedere ad receptionem pro-
bationis & reliquum processum in aut.qui semel. C. quo-
modo & quando iudex.& c.quoniam frequen. §.fin. ut lit.
non contest.leg.properandum.§.& si quidem. C. de iudi-
cijs. cum similibus.

CONSIL. CXLI.

1 *Contractus ex partium conuentione quomodo reddatur nullus.*
2 *Culpa & mora sua cuilibet est nociua.*
3 *Commodum afferre non debet quod in onus factum est.*
4 *Argumentum a sensu contrario in pactis & statutis est ualidum.*
5 *Subiecta debent intelligi talia qualia demonstrant prædicata.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen.
2 † Super prædicto dubio formas punctũ sub-
tiliter ponderat uerba supradictæ concordiæ
facientie pro & ꝯ. Restat mõ discutere quid
tenendũ sit & pro qua parte ꝯcludẽdũ. Ad cuius euidentiã
præmittendũ est qđ sunt capitula principalia supradictæ
ꝯcordiæ quorũ præmittit̃ plena & præfatio quædam.& ad
prædictã concordiã deuenit̃ principaliter in fauorẽ ipsorũ
creditorum & possint bona sua debita a dictis debitoribus
fallitis facilius ꝯsequi & hoc patet in supradicta charta in
uer.& nolendo de supradicti siluestro & alteri &c.& in uer
su per euidentie utilia commoda e fauore de tuti editi cre
ditore &c. Ex hac gñali præfatione colligit̃ clare intentio
ꝯhentium ꝙ cõcordia ista ut dicit̃ principaliter celebretur
in fauorẽ creditoris facit ꝙ no.in l.j.ff.de iusti.& iure. l. fi.
de hæred. inst. ubi ex præfationibus talibus colligit̃ inten-
tio disponentis.hoc pro tanto dico ꝙ illi in cuius fauorem
tendunt pacta & conuentiones principaliter si non fuerunt
obseruata possunt talia pacta rescindere nel habere rata ꝓ-
ut sibijpsis placuerit per.l.ꝙ fauore.C. de legi. & l. quãuis.
de pig.act.ibi quia tua causa id caueat &c. imo plus tenẽs

glo.& docto.ꝙ ẽt & si pœna apposita ꝯ non seruantem ꝓ-
missa sit cũ clausula rato manente pacto põt a ꝯctu recede-
re ut no.in l.j.de iure.emphy.in gl. magna. & c.potuit.de
loca.& l.qui fidem.ff.de transac.facit ꝙ no.in l. elegãter. in
princ.ff.de dolo. & habet in se rõnem ne ille possit ex con-
uentione se tueri qui eã ẽ nisus impugnare.c.ex eo.de reg.
iur.lib.6. sed in casu nr̃o quia ꝑ non obseruantiã promis
sorum ex parte debitorũ ponit̃ illud pactũ irrationis cõcor
die non uidentur debitores inuitis creditoribus posse allega
re concordiam fore irritam ex eo ꝙ ipsi nõ obseruauerint
2 præmissa sicut allegarent in eorum fauorem † culpa & mo
ra sua cuilibet debet esse nociua & non proficua. c. mora.
de reg.iu.li.6.facit l.legatorum.de interd.& rele. ad hoc ꝙ
not. in l.si seruus plurium.§.si quis in re.de leg.j.& l.tran-
sactionem.C. de transa. Item præstatio satisdationis respi-
cit onus dictorũ debitorũ quia ad ipsas præstãdas se astrin
gunt sicut ergo ꝙ inducitur in fauorem alicuius, nõ debet
3 in eius lesionem commicti: ut d. l. ꝙ fauore. cum si. † Ita
econuerso ꝙ in alicuius onus est factum non debet redun-
dare in eius commodũ: ut d.l.relegatorũ.in fin.& in aut.de
hære.& fal.§.si uero instituto.C.de decur.l.ne quis.nec est
mirum ut ex pacto aliquo in cõtractu apposito unus con-
trahentium astringatur & non alius.l.iure gentium.§. qui-
nimo.de pac.& iste ultime sunt rationes Dy. qui ita con-
suluit in simili casu.Et incipit in christi nomine amen. In
questione quæ uertit̃ inter do.Io.&c. Præterea ex uerbis ꝯ
cordie p̄dictæ colligit̃ ꝙ in ptãte creditorum resideat rum
pere uel non rũpere corcordiam in casu non obseruantiæ
præmissorũ per dictos debitores.hoc patet in quarta char-
ta ut uer.Saluo ꝙ excepto ne alhora & in quel caso nõ pos
sinio ne aloro sia liciro &c. ubi certo & limitato casu ibi-
dem interdicit̃ creditoribus rumpere concordiã & cõposi
tionem. a ꝯrio ergo sensu vr̃ eis permissum a conuentione
siue cõcordia discedere si debitores præmissa obseruare ne-
4 glexerit. † in pactis aũt & statutis argũ a ꝯrio sensu est ua-
lidum in iure per.l.inter socerũ.§.cũ inter.ff.de pac.dot.&
not.Bal.in l.conuenticulam.C.de epis. & cle. l.ꝙ in credi-
toris arbitrio reseruatũ sit rũpere vel nõ rũpere ꝓbat̃ satis
clare in eo.c.saluo &c.ibi editi ꝓcuratori deliberatissimo
rũpere la dictæ ꝯcordia &c.Et si p̄dicta verba talis delibe-
ratio utrũ debeat reiterari vel non res debet esse arbitrio
creditoris p.d.§.cũ inter. & corroborat̃ ista interpretatio
de iure cõi vt in multis.s̃ allegatis in quibus patet ꝙ pactũ
nullitatis & recessionis ꝯctus intelligat̃ appositũ in fauore
adimplentis & ad onus & incommodũ ꝯ facientis. facit ꝙ
no in d.c.potuit.de loca.per Inn. ubi in ptãte dñi relinquit̃
rescindere nel non rescindere emphyteosim propter cano
nem non solutum ab emphyteota non põt dicere emphy-
teota resciſſam emphytosim dicta de cã in qua culpã cõmi-
sit.Non obstant ucrba posita in.6.charta.in c.item daccor-
do.& ibi si che nõ seruare le cosse ꝓmisse &c.nã illud pa-
ctum querit fauorẽ creditoris ut propter non obseruantiã
reduci possint ad primas actiones ꝯ debitores rõnis. non
dñt ergo debitores illud assumere in eorũ fauorẽ per iam
dicta superius.Itẽ nec facit pro eis additio in margine quia
uerba ibi posita non disponunt sed dicunt. Si che non ser-
uate le cosse promisse uel modo & forma prædicto cioe
chella presente concordia si uenga a rumpere &c. Per ista
enim uerba nihil derogatur præcedentibus conuentioni-
bus sed potius confirmatur dum dicunt uel modo & for-
ma prædicta & sententia rumpere &c.debent enim intelli
gi si procuratores creditorũ hoc deliberauerint quod rum
pitur & ẽt in casu quo eis licet ut est.s̃. Sic ẽtiã una partiçu
la dispositionis declarat aliam maximẽ cum se refert ad il-
lam ut in casu nostro ut d.l.si seruus plurium.§. fi. de leg.j.
Sed ulterius uideamus utrum uerum sit quòd dicunt debi
tores quod satisdatio debuerit per eos præstari usque ad
duas partes totius debiti uel ut dicunt creditores suf-
fecerit præstari usque ad duas partes debiti declarari in
conuentione & concordia quòd est. 12. flore. debitorum.
lx. creditoribus & ultra in conuentione descriptis & ex-
pressis nam præsupponitur quòd computatis alijs debi-
toribus

toribus non descriptis in ꝯcordia prædicta quantitatis debita transcendit satis dictã summam.xij.flore. Dubiũ est ergo quia satisdatio per debitores fuit præstita de.ix. millib⁹ si intelligatur dicta concordis de duabus partibus totius debiti tũc præstita de.ix.milibus p̃stita ꝑ duabus partibus de tribus & per ꝯñs concordia non seruat.si uero intelligat concordia de duabus partibus. xv. flore.tunc satisdatio de.ix.millibus est p̃stita pro duabus partibus & ultra & sic cõcordia obseruata. Vtrum ergo ꝙ dicitur de duabus partib⁹ intelligatur de summa totius debiti oĩm creditorum uel illorum tñ qui sunt in compositione specialiter nominati & eorũ quantitatibus duodecim.uidet ꝙ intelligat de duabus partibus uniuersi debiti quia ita p̃cedit conuentio de soluendo uniuersũ debitũ & oĩbus creditorib⁹ ẽt nõ descriptis.

5 & sic † debent talia intelligi subiecta qualia p̃dicata demõstrant.l.fina.ff.de ui.tri.& oleo leg. Contrariũ uidet dicẽdũ uidelicet quod duę partes intelligantur de debito expresse specificato in concordis.& hoc patet ex uerbis concordie. nam postq̃ est expressum debitum.xij.millium flore.subdit in.c.saluo & excepto &c.Subiungitur pęnis mone.due tertij delle prædicte quantitate sed superius non sunt expresse nisi quantitas.xij.in pluribus positis siue summis.Ad quãtitates ergo quæ apparent non quæ non apparent due partes sunt referendę.ar.l.rupilia.&.l.com in.l.de ꝯhen. emp. & quod sic intellexerint debitores apparet ex præstatione satisda.quia usque ad duas partes de conduci. M.prestiterunt.unde hoc factum suam uoluntatem talem fuisse uidetur declarasse & similiter creditores talẽ satisdationem recipiẽdo alias ista satisdatio fuisset nulla & per ꝯsequens cõcordia redderet irrita.sed hoc in dubio non debemus dicere nec sic uerba interpretari ut dispositio pereat.l.quoties. de reb.dub.cũ si.Item.ꝯ.in conuentione est expressa quantitas in genere ut teneatur soluere annuatim quinq; solidos pro libra.& ẽt expressa q̃titas specificata uidelicet duorũ milium florenorum in pluribus summis.dum ergo subditur in fine noue due tertie de predicte quãtitate põdero uerbum de predicte quantitate in plurali.Et si refertur ad prædictas summas specificatas non autem ad summam totius debiti in singulari prolatam.ar.l.iulius febus. ad treb.uel si dicamus posse ad utrasque referri cum ambe precedant intelligam in dubio de minori summa scilicet. xij. M. non de maiori.l.minus.de lega.ij.&.c.in obscuris.de reg.iur.lib.6. & ista est benignior interpretatio: quia per eam concordiam summa inter omnes bona salua remanet per eam debitoribus consulitur & eis materia aufertur ueniendi contra propriam conuentionem & allegandi turpitudinem atque culpam suam ut patet ex supradictis rationibus & iuribus.Pet.de Anch.

CONSIL. CXLII.

1 *Castra uel uilla de iure ciuitatibus subiecta an possint per consuetudinem meri & mixti imperii iurisdictionem acquirere*
2 *Origo in quibus queri & in quibus non possit.*
3 *Iurisdictio est ubi territorium est.*
4 *Imperium merum & mixtum longo tempore prescribitur.*
5 *Iurisdictio quanto tempore prescribatur.*
6 *Bona fides presumitur nisi mala probetur.*
7 *Iurisdictio acquiritur per castri uel uilla traditionem.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij, amẽ.

1 † Clarior & breuior erit decisio dubiorum de quibus quærit si aliqua euidentialia præmittantur.Et primo ꝙ dictum castrum fusignani est in prouincia romandiole in qua romana ecclesia habet merum & mixtũ imperiũ & omnimodã iurisdictionẽ.nã quælibet prouincia habet illa de iure cõi.ff. de offic. rec.prouin.l.j.& per ꝯñs oẽs illi qui præsunt illi prouincie habent fundatã suã intentionẽ de iure cõi super iurisdictionis exercitio in oĩbus ciuitatibus castris & uillis sitis in dicta prouincia nisi sp̃ali priuilegio uel pręscriptione & consuetudine eximatur.Ad hoc.xvj.q.vij.oẽs basilice.c.dudum de deci.c.cum persone.de priuile.li.vj.& ꝙ no.Inn. in.c.nimis quidam de iureiuran. & per Bar. in. l. j.ff.de dam.infe. Vtrum ergo ꝯ romanã ecclesiã dñantes hactenus in dicto castro potuerint p̃scribere illud merum & mixtum imperium dicam infra.nam pręsupponitur pro facto uero quod a tempore cuius initij memoria non existit rectores dicti castri uersi sunt omnimoda iurisdictione tueri & mixti imperij in dicto castro & inter homies dicti castri. Secũdo ꝓ uero ẽt facto p̃supponitur ꝙ in curte doneglabe rectores dicti castri exercuerunt dictam iurisdictionem omnimodã & in eius hoies per predictũ tempus cuius initij memoria non existit & cũ omnibus dicti castri in muneribus & oneribus contulerunt. Ex quibus actibus & alijs liquide ostendit ꝙ dicta curtis & doneglabe sit de p̃tinentijs dicti castri nam licet de iure communi castra & uillę non habeant territorium distinctum sed respõdeant ciuitati:ut.l.iiij.de na. libe.&.ff.ad muni.l.qui ex uico.cum concor. ibi no. & per Inno.in.c.cum sedent.de restit. spo. tñ de cõsuetudine hoc habere p̃nt per iura preal.& per no.in.d.c.nimis quidã per Inno.&.d.l j. de dã. infec.per Bar.Ex hoc infertur ꝙ quicũque habet iurisdictionẽ in castro habet in prædicta curte tanq̃ accessoria ut in.c.accessorium de reg.iur.libr.vj. His itaq; euidẽtialibus sic premissis uenio ad quæsita. Et primo utrum magnificus dñs recolende memorie dominus guido de polenta ex titulo emptionis & possessione continuata. xxiij.annis pręscripserit dictam iurisdictionem meri imperij ꝯ romanam ecclesiam. Secundo utrũ ꝯ alios qui possent prætendere iurisdictionẽ habere in prædicto castro ex uetusta consuetudine & præscriptione & priusquã idem dñs guido acquisiuerit possit magnificus & illustris dominus dñs Opizo filius & heres domini dicti guidonis se dicta sua præscriptione in posterum tueri. Tertio utrum uẽditio & traditio dicto castro præfato dño Guidoni ut dicitur in puncto transiuerit in eum oĩs iurisdictio & possessiones cõsistentes tam ibidẽ pertinentes ad dictos uenditores quãm in dicta curte doneglabe. Quo ad primum utrũ ꝯ supremã potestatem possit præscribi merũ & mixtum imperiũ. Antiqua est quæstio & disputata per plures ut refert Io. an.in c.cum contingat.de foro comp. sed ꝙ possit præscribi per tẽpus cuius ꝯrij memoria nõ existit tenet Cy.in.l.j. de emã. lib.nã consuetudo similis est priuilegio de aqua quoti. & esti.l.hoc iure.§.ductus aquę.& uetustas quædam licita quę per.l.sunt omnino prohibita acquirit ut exigere uectig. de pollici.l.imperator.de uerbo. signi. super quibusdam coniuncta.l. non solet & toto ti. C. noua uecti.insti. non po.& tollit imperia ius exigen uecti.in certo loco & de certis rebus.l.si publicanus.§ .j .&. §. fi.&.l.licita.§.cautum.de pub. Item uetustas præscribit ius aquæ ducende cum tñ hoc sit prohibitũ absq; principis cõmissione le.senatus de flumi. l.quominus.& d.§.ductus aque. Preterea præses põt quandoq; transferre merum & mixtum imperium in alterum in aut.de col.§.ad hoc.&.§. antequãm. quod ergo potest preses ergo & consuetudo uetusta siue præscrptio cuius ꝯrij memoria non existit.Item ecclesia romana tam longo tempore tolerando usum meri & mixti imperij uĩ concessisse nec põt p̃tendere ignorantiã tã uetuste consuetudinis cum in ꝓuincia illa semper hẽat p̃sidem & q̃ plures iudices. ad hoc ꝙ no.in.c.ex parte. de cõces. p̃ben.Rursus ut in quadã disputatione in ista materia eleganter ait dñs & præceptor meus dñs Bal.tẽpus uicẽ persone alienãdo gerit & iura negligentia tabescit atq; ꝯcordat & diligentẽ transfert. C.de omni agro deser.l. qui agros.lib.xj.nã iuregentiũ introductũ est iurisdi.transmitti in filios regũ ducum comitũ & baronũ.vij.q.j.q̃ periculosum de uoto.c.licet.ergo & tñ tempus idẽ nasci & transmitti potest & omnia licita facit uetu-

2 stas nec cã q̃renda est.l.j.§.fina.de aqua plu.ar.& qui † quæris causam quærit originẽ quæ quæri non põt in his quæ p̃ñtes hominum ętates excesserunt. & memoria oritur & moritur sicut homo:quia in homine est de proba.l.si arbiter.§. si &.l.ij.de aqua plu.ar.Ex longa enim patientia superioris & obedientia inferioris causa præsupponenda est. ff. de acquiren. heredi. leg. vj. §. j. & de peti. here. l. filius

sufficit ergo allegare concessionẽ superioris quæ præsumi
tur ex quo superior scit & patiẽ & eius subditus obedit. &
maxime qa in corporalibus nõ requirit titulus expressus.
ff.si serui.ven.l.si quis diuturno.† Præterea dicit Bal.ubi est
3 territoriũ ibi iacet iurisd.quæ cuilibet territorio est anne-
xa.C.ubi & apud quos.l.fin.& ex hoc patet ex ipso nomine
quia quilibet in suo territorio hẽt ius terrendi.de verb.sig.
l.pu.§.territoriũ.& quilibet in suo territorio est maior al
tero.de manu.l.apud eum.in glos.sed hoc castrũ susignani
semper habuit & habet territoriũ propriũ & districtũ tri-
bunal & magistratum qui cum dicto longissimo tempore
oẽm iurisdictionẽ exercuit ergo rõne territorij ꝯcessi uel
præscripti etiã merũ imperium continetur. Et bene aduer-
tendum ꝙ progenitores huiusmodi magnifici & dñi dñi
Opizonis a centũ annis ultra & citra in ciuitate Rauẽne et
districtu & alijs partibus semper exercuerunt merũ & mix
tum imperium & ecclesia Romana & suis p̄sidentibus hoc
tolerantibus & summorũ pontificum ꝯcessione. Ista ergo
totalis iurisdictio de facili potuit de consensu hoium dicti
castri extendi & prorogari a dictis castris cũ ista sit iurisdi
ctio prorogata hoc fit de facili in illo qui habet similem po
testatẽ,ut no.in.l.j.C.de iurisd.om.iud.& ꝙ no.in.c.p.et.g.
de off.deleg.& hoc dicto ut euitẽ ꝯtrium de quo in.d.c.cũ
contingat.de fo.comp.in nouel.ubi priuata persona nõ po
test præscribere merũ imperiũ uel iurisdictionẽ. nam p̄fa-
tus magnificus dñs non põt dici priuata persona sed pu-
blica qa præses est prouinciæ in suo territorio in quo oẽm
iurisdictionẽ exercet, ut no. in.l.fi.C.de p̄scri. lon.tem.fa-
cit ꝙ no.in aut.de defen.ciui.§.audient. Postremo vr̃ casus
in.c.j.de præscr.lib.6.ubi contra iura & iuris p̄sumptionẽ
præscribitur tanto tẽpore quæsita ergo est oĩs iurisdictio
quæ ei coheret quicunq; fuerint p̄sidentes de quorũ habili
tate uel inhabilitate propter cursum temporis tam prolixi
4 non uidetur ulterius quærendum.† Et istam partem uideli
cet ꝙ merũ & mixtũ imperium sit præscriptibile spatio tã
prolixi tpis contra illũ qui hẽt iurisdictionẽ suã fundatam
de iure cõi firmauit idẽ Bal. in dicta sua disputatione quæ
incipit appollus.licet alij contra ut refert Cyn.in.d.l.j.de
eman.li.& Ioan.an.in.d.c.cum contingat. de fo. cõpe. sed
quicquid sit de iure de ista p̄scriptione ꝯtra summã potesta
tem papę in terris ecclesiæ vel imperatoris in terris impe-
rij pro modo non expedit aliter decidere, quia de hoc in
puncto non quæritur sed p̄scriptione cõtra pares uel inferio
res dños qui in dicto castro & curte iurisdictionẽ p̄tendũt
utrũ põt excludi cõi & ordinata p̄scriptione i iure statuta
per p̄fatũ dñm Opizonẽ qui possidet dictũ castrũ & curtẽ
5 donceglage.† Et vr̃ ꝙ iurisdictio non possit præscribi nisi
tanto spatio cuius ꝯrij memoria non existit cũ non habeat
continuatam cãm sed interpollatam & interruptam per.l.
seruitutes.ff.de serui.ti.gñali contrarium tenet Iac.de bel.
in sua disputatio.quæ incipit baro uel uniuersitas in terris
ecclesiæ &c.nam ibi dr̃ ꝙ contra feudatariũ ecclesiæ merũ
& mixtum imperiũ habẽtem ab ecclesia sibi potest præscri
bi,quia in priuatam cãm vr̃ esse deductũ,ut in.c.ad audien
tiam.de præscri.ubi de hoc per Inn.in.c.bone.2.de postu.
præla.per hoc optime.c.j.de iure pa lib.6.Non ob.ꝙ no.in
d.l.seruitutes. quia s̃m Bal.in prædicta dispn.in p̄scribenda
iurisdictione tria sunt consideranda,actus superioris scien
tis & patientis & superiorem appello ad quem pertinet il
le locus & ꝙ illa scientia & patientia habeat causam con-
tinuam & est facti.l.2.& quod ibi no.de uerb.oblig.Secũ-
do considero actum præscribentis & iste est in genere suo
semper continuus quia tribunal perpetuum hẽt eius sta
tuta & banna semper uigent.C.de hære.l. arriani. & licet
in singularibus actibus usus discontinuus sit hoc non dẽt
attendi.sufficit.n.ꝙ habitu licet non actu uti possit cum ca
sus occurrit.l.foramẽ.ff.de serui.vrbi.p̄dio.facit ꝙ no.p Bar.
in.l.iusto.§.non mutat.de usuca.&.c.dilectis.de cap. mo.p
Inno.Tertio considerandũ factũ obedientis & non est du-
bium ꝙ eius patiẽtia & silentiũ dr̃ hr̃e cãm continuam illa
non reperiuntur in præscriptione seruitutũ quæ debentur
a re rei,ut seruitus aqueductus,quia prędia non dicunt obe

dire.& passiua passio non fundatur in animo sed in facto
& ideo naturalis possessio ibi attenditur non ciuilis quæ
fundatur in animo,ut no. Iac. but.insti.de act.§.æque.ideo
istę seruitutes si sint discontinuę requiruntur tempus cuius
initij memoria non existat ut.d.l.seruitutes. Sed ulterius
est discutiendum quãrum tẽpus requiritur in prædicta præ
scriptione contra alium dñm prætendentem se habere iu-
risdictionẽ in dicto castro & curte.& certe.ut dixi conside
randum est ꝙ iurisdictio est connexa castro.sicut ergo do-
minium castri pręscribitur cum titulo contra uerum dñm
spacio.x.annorũ inter præsentes.&.xx.inter absentes, ut.l.
fi.C.de præscri.lon.temp.ita præscribitur iurisdictio cohæ
rens eodem tempore ar.l.qui fu.& ibi Bart.de statu homi-
num.& sicut etiam præsumitur castrum & quicquid est ibi
plantatum & radicatum ita ista iurisdictio plãtata & tanq̃
annexa ar.de contrahen.emp.l.in modicis.glo.no.in.c.j.de
præscrip.lib.6.ubi licet quis præscribat contra ius cõe ta-
men si non contra illum pro quo facit ius cõmune sed con
tra tertium ut est in casu nostro sufficit legitima siue cõmu
nis præscriptio.ad hoc ꝙ no.in.c.ad decimas.de resti. spo.
lib.6.cũ ti.ẽt & longo tpe ꝯtinuato requirit in p̄scriptione
etiã bona fides,ut d.l.pe.de lon.tem.p̄scri. Videamus ergo
utrum in p̄scriptione castri & curtis susignani & donega-
gle interuenerint dicta tria.s.titulus cõtinuata possessio &
bona fides,& de titulo & continuata possessione ab olim.
23.ann.dicitur liquide posse probari licet postea idem dñs
Guido a possessione ceciderit & p plures manus ambula
uerit uitiose possessio dicti castri et curtis. Nũc autẽ ad ma
gnificũ dñi Guidonis filiũ & hæredem reuersa respectu ca-
stri susignaoi non deprehenditur aliqua mala fides. ergo
præsumitur bona propter titulum & acquisitionem posses
6 sionis,& a possessionibus continuatam possessionẽ † nam
semper præsumitur bona fides nisi probetur mala:ut no.in
d.l.pẽ.& in.c.si diligẽti in.fi.de præscri. hic in curte posses
de mala fide redargui non in partibus spectantibus ad uen
ditores castri & curtis.nec quo ad quartam partem acce-
ptam a præfato dño Guidooe. sed quia dr̃ in instrumento
in uersu & ultra dictam quartã parte &c.ibi uẽditores pro
indiuiso possidebant tẽpore dictæ uenditionis cum hære-
dibus manfredi,& cũ Ni.raynerio & berturio &c.Ex qui-
bus verbis apparet istos hæredes.M.enim ray. & ber.partẽ
aliq̃ de parte dictæ uenditionis possedisse,& sic in illa par-
te prædictorũ in præscribendo nõ potuerit dñs Guido ha-
bere bonam fidem,& per consequens non præscripsit in il-
lis partibus cũ sciuerit alienas.l.fi.C.unde ui. &.c.posses-
sor mala fide.de reg.iu.lib.6. Nec iuuat dominum Guido-
nem ꝙ usus fuerit insolidum iurisdictione in castro & cur
te,quia hoc uidetur fecisse rõne suarũ partiũ conseruanda-
rum non aũt ius aliorũ usurpaodi.ff.pro socio.l merito.&
fateretur hoc de plano si de partibus prædictorũ quatuor.
M.ni.Rayne.& Ber.possent isti docere,sed ut in facto pre
supponitur nõ est memoria ꝙ unq̃ possederint uel ostendi
possint quæ & quotes fuerint istę partes in instrumẽto em
ptionis dñi Guidonis non specificantur.Et ideo cum em-
ptio dñi Guidonis prædictorum castri & curtis facta fue-
rit iam sunt.52.anni.& usus fuerit insolidum iurisdictione
post dictum contractum & traditionem annis.22. conti-
nuis & pretio alterius occupantis & non prædicti. M. N.
R.&.B.satis ex hoc infertur ꝙ post tempus tam longissi-
mum nõ uidetur posse agere.l.sicut,&.l.omnes.de præscri.
xxx.uel.xl.an.nec per prædicta uerba narratiua instrumen-
ti probatur aliqua eorũ pars uel reliqua mala fides dñi Gui
donis quia uerba narratiua personis alijs quàm ꝯhentibus
non noceant nec prosint.l.optimam.de contrahen. stip.c.si
papa.de primile.lib.6.&.c.cũ in iure.de offi.deleg.per Inn.
Item ista uerba relata ad incertã partẽ de qua nihil appa-
ret nihil operãtur.l.cũ pr̃.§.fi.de le.2.&.l.pe.C.de insti. &
subst.sub condi.factis. & est casus in simili in.c.auditis.de
præscrip.paria.n.sunt nõ esse & non apparere,l.2.ff.de con
trahen.emp. Ex istis infero ꝙ cũ a tempore emptionis dñi
Guidonis citra fluxerint.l.anni & ultrã nullę apparuerunt
portiones p̄dictorũ.M.n.r.&.b.ꝙ p̄dictus dñs Gui.ex præ-
scriptione

scriptione sua. 13. annorũ siue prædicti fuerint præsentes siue absentes a prouincia põt contra eos se tueri tanq̃ possessor bonæ fidei dictę iurisdictionis & iuriũ dicti castri & curtis. nã ex cursu tã longissimi tẽporis apparet sublatum omne ius ꝓdictorum, ut.d.l.sicut.&.l.oẽs.de pscri. xxx.vel xl.an.& sic sine actione agerent & per ꝓũs iudicis officio a limine iudicij excludendi fini.ut not.in.l.vbi pactum.C de
7 transl.&.c.examinata.de iudi. † Restat conclusiones elicere ex ꝓdictis.& primo ꝙ per titulum & traditionem dicti castri & curtis dñs guido acquisiuerit dñium & iurisdictionem oẽm in prædictis locis si uenditores fuerint dñi. alias præscribendi ꝯditionẽ in istis de rerũ diui.§.per traditionẽ &.l.clauibus.& ibi no.ff.de ꝯtrahen.emp.nam cũ possessione castri & curtis transiuit iurisdictio ut coherens ut dixi, uel tanq̃ cum uniuersitate.c.ex literis.de iure pa.&.l.in modicis.de contrahen.emp.&.l.quidã.de acqui. re.do.facit ꝙ no.Inn.in.c.dilectus.de capel.mo. Secũdo elicio ꝙ spacio x.an.inter pñtes.&. xx. inter absentes quæsitum fuit & est dñiũ dictorũ castri & curtis.& similr iurisdictio si ꝓdicti uẽditores non fuissent dñi.aut.nisi triennalis.C.de bo. ma.

Tertio ꝙ si post ꝓdictam præscriptionẽ cõpletam ꝓdictus dñs Guido possessionẽ admisit & hodie do. Opizo filius atq; hæres suus possessionẽ recuperauit põt cõtra oẽs ex prædictis ex antiqua possessione tueri, quinimo etiam si non possideret posset tanq̃ uerus dñs effectus experiri cõtra quẽlibet possessorẽ ut est casus in.d.l.si quis emptionis C.de pręscrip.xxx.vel.xl.an.Quarto ꝙ eidem dño Guidoni in usu & exercitio iurisdictionis insolidũ nõ obstitit nec ob.hodie dño Azoni ꝙ in instrumẽto emptionis narratur de partibus aliorũ de q̃bus nihil apparuit tam longo tpe. nam usus iurisdictionis ordinarie tanq̃ indiuiduæ insolidũ sibi cõpetijt & modo competit.l.j.ff.de offi. consol. & ista omnia latius declarata sunt superius do.Pe.de Anch.

Casus est talis fratres acquisiuerunt multa bona emphyteotica in territorio castri durantis & renouationẽ receperunt pro se & eorũ filijs & nepotibus simpliciter nulla facta mentione masculorũ & fœminarũ.demũ postea adhuc uiuente dicta Venturella appropriata fuerunt oĩa bona emphyteotica existentia in dicto territorio per summũ pontificem cũ clausula ista ꝙ hoies de dicto loco possint pro eorum libera uoluntate uti frui & gaudere ualeant & uendere tradere cedere & donare & in alios transferre quolibet alienare, & alijs tanq̃ de suis bonis proprijs libere ordinare & disponere possint & ualeant ac si possessiones & petiæ terrarum ꝓdictæ de earũ natura nunq̃ emphyteoticę, sed semper liberę fuissent easq; iusto emptionis titulo acquisiuissent constitutionibus apostolicis & alijs in ꝯtrium editis non ob.demum postea decessit¦Vẽturella prædicta sola dña Paula vnica eius filia ex eo superstite & testõ condito in quo dñam Paulam hæredẽ instituit in centum & ꝙ plus de bonis suis petere non possit & fratres instituit hæredes uniuersales in omnibus bonis suis &c.

CONSIL. CXLIII.

1 *Pater non potest auferre ius quæsitum filiæ.*
2 *Papa ius tertio quæsitum per suam ordinationem tollere non potest.*
3 *Filia an possit ius quæri in emphyteosim ex stipulatione paterna.*
4 *Iura priora extinguuntur conditione persona uel rei uariata.*

PRO Domina Paula multum postq̃ ex stipulatione paterna est sibi quæsitũ in rebus emphyteoticis.ut in.§.ei qui.insti.de inuti.stipular.& in.l.ꝙ † dicitur.de uerb. ob.nõ uidetur
1 istud ius quæsitum posse patrem aliter disponendo auferre filię.arg.l.insulam.§.fi.solu.mat. &.l.stip. de iure do.&.l.post mortẽ.§.fi.de contr.tab. & cle. constitutionem.ante fi.de elec.similiter nec † papa vr̃ per suã ordi-
2 nationẽ posse tollere ius tertio quæsitum nec id ꝓsumitur esse suæ intentionis generaliter statuendo proue fecit de oibus possessionibus emphyteoticis.l.quoties.C.de preci. impe.offe.&.l.j.§.merito, &.§.si quis a prin.ne q̃d in loco
3 pub.&.c.ex tuarũ de aut.& usu pal. † Contrariũ credo &
1 præmitto ꝙ ex stipulatione paterna filiæ non est ius quæsitum de ꝓsenti in emphyteosim. sed denuo post mortẽ patris quia sic stipulãdo pro se & suis filijs nepotibus vr̃ stipulatum fuisse ordine successiuo iuxta no.per Bar.& doct. in.l.gallus.§.quidam recte.de lib.& posthu.uidendũ est ergo utrum pater possit priuare filiam acquisitione quæ pendet & est in spe nõ in re.& vr̃ ꝙ possit per ea quæ no.Bart. in.l.qui rome.§.flauius.de verb.obli.ubi dicit ꝙ donatori reuocat pactum de lucrando licet ex eo sit ecclesiæ ius quæsitum postq̃ ex solius donatoris prouisione hæc prouisio causatur ad hoc alleg.l.iij.ubi est casus in fin.de seruis expor.& maxime uidetur hoc uerum ex eo ꝙ ista acquisitio quo ad filiam est quædam donatio a patre profecta & potest dici ista acquisitio descendere ex causa profectitia nõ aduentitia postq̃ filiæ merita nõ præcesserunt, ut no.in aut. unde si parens.C.de inoff.test.&.l.si donatione.C.de coll. talis aũt donatio potest per patrem reuocari tacite & expresse.l.filiæ.C.fami.ercisc.&.l.2.C.de inoff. do.per doct. satis autẽ reuocare uidetur dum eam in dote & alia certa quantitate instituit & prohibet ne de bonis suis plus petere possit.nam talis prohibitio satis uidetur extendi ad ista bona quæ remanserunt in hæreditate patris & sua erant tẽpore testamenti & prohibitionis & in alios uniuersales tantum hæredes omnia bona contulerit.ad hoc.l.si maritus. de dona.inter vir.& uxo.& in facto pro uero præsupponitur ꝙ de antiqua consuetudine semper accipiunt emphyteote res emphyteoticas quas sub dicta forma pro se & filijs receperunt & etiam in testamento reliquerant cũ consensu abbatis nulla facta requisitione filiorum super eorũ consensu accõmodando qui cõsensus esset necessarius si diceremus filijs ex ꝓdicta stipulatione irreuocabiliter ius q̃situm.quia nõ possit pr̃.vendendo uel alteri relinquẽdo tollere ius quæsitum filio, ut.l.fin.de bo. quæ libe.sed q̃a de iure põt hoc facere ꝑ rõnes & iura ꝓdicta, iõ filij nõ req̃runt pro ꝯsensu.facit.l.minime.&.l.si de iterp̃tatione.ff.de legi. Postremo qõ de qua supra modicã aut nullã ꝑtinet dubitationẽ super ista exclusione filiæ a ꝓdictis bonis emphyteoticis ꝯstat.n.dicta bona desijsse esse emphyteotica patre supstite ꝑ ordinationẽ papæ qui per suũ indultũ liberauit oẽs emphyteotas illius loci.& oẽs res emphyteoticas uoluit esse liberas & exẽptas monasterio cuius erãt & ꝓprias possessorũ ꝑ inde ac si emphyteotice nunq̃ fuissent, et ita, ut de reb.ꝓprijs possẽt possessores earũ libere ordinare & disponere &c.ut.s.latius de ꝓdicto indulto in themate.Ex isto indulto apparet alteratio & mutatio status dictarũ possessionum.nam ubi erant emphyteotice factæ sunt modo ꝓpriæ dictæ Venturellæ, & sic utile dñium cõmutatũ est in dominium directũ & ubi tunc erant multis oneribus obnoxiæ modo liberę sed cũ ꝯtingit in rebus ista mutatio extinguit ois affectus prioris status & rerum mutatarũ ꝯditio & sm pñtem statũ iudicant & regulant.l.si ꝯuenerit.§.si nuda. de pign.ac.& hoc maxime est uerũ cũ mutatur nomen & conditio rei in totũ,63.dist.§.quod aũt,&.C.de ferijs.l.a nullo ibi si noie eximunt ẽt effectu carebũt.Itẽ legatis unionib.& margaritis & postea in alio testaĩ de ornamẽtis diuersis legatũ primũ extinguit.de au.& ar.le.l.seia.Itẽ in mutatione status ꝑsonarũ puta iura aliqua sub noie agnationis sunt in aliquẽ deuoluta si deficit in illo agnatio deficit dispositio. ff.de ca.l.tutela.§.2.facit.l.nõ distinguemus.§. sacerdotio. de arb.facit ꝙ no.Bar.in.l.legatũ.§.fi. ex off.de leg.3.facit.
4 c.j.de iure pa.lib.6. † In oibus.n.his iuribus & exẽplis patet ꝙ uariata ꝯditione ꝑsonæ uel rei oia iura priora in eis sunt extincta, & alijs sunt legibus et moribus gubernãda.f. sm præsentẽ statũ assumptũ.facit.l.paulus.ff.de acq.hæred. Et aduertendum ꝙ ꝓdicta in q̃one ista ex eo maxime vera sunt q̃a dictæ filiæ cõpetebat ius in ꝓdictis possessionibus spe non re, & sub conditione.f.post mortẽ patris, ut.l. dies incertus.de condi.& demon.Sed ita est ꝙ talis spes extinguitur mutatione conditionis personæ vel rei. insti.de acq. pos.arro.& no.18.q.2.statum si in legato & fideicõmissa-

rio sua conditione relicto q si ante conditionis euentum legatarius vel fideicōmissarius moriatur non transmittit ad heredem. de reg. iur. l. quæ legata. facit. l. quæsitum. §. illud fortasse. de leg. 3. Item papa per hoc suum indultum fingit dictas possessiones nunq̄ fuisse emphyteoticas, sed fictio reddit retro gesta inualida & rescindit illa ut est gloſsa not. in cle. j. de immu. eccle. & præsertim est hoc dicendū rebus & acquisitionibus habentibus pendentiam de futuro quæ si ueniunt ad statum a quo non possent incipere uitiantur. l. pro parte. de serui. & l. pluribus. §. & si placeat. de verb. obl. sed mortua Venturella si filia sua potuisset venire, ut ad bona emphyteotica ex stip. patris contra eius uoluntatem cuius contrarium est dictum supra tū postq̄ tempore mortis Venturellæ præcisa & extincta erat emphyteosis in prædictis possessionibus non vr̄ quod filia possit ipsa vt emphyteotica uēdicare, q̄a talia esse desierunt quo ad nomē & oēm eius effectū. ut. d. c. j. & d. l. paulus. & hoc esset motu proprio Papæ, quia super his bonis ecclēsiarū quæ regulantur iure positiuo latissimā habet potestatem. 9. q. 3. cuncta per modum. & eius ordinario facta cum emphyteoticis per modum contractus habet vim legis. l. penult. C. de dona. inter virum & vxo. Et hæc trahuntur ad pendentia quatenus futurum tempus respiciunt. l. eos. C. de vsu. v̄bi casus. & not. Bar. in. l. omnes populi. de iust. & iure. Ex quibus omnibus concludo dictam filiam ad dicta bona olim emphyteotica, nunc uero proprie hæreditaria Venturellæ non admitti & ad hæredes uniuersales Venturellæ tanquàm Venturellæ approbata sicut alia bona sua proculdubio pertinere. do. Pe. de Ancha.

Exhibitis mihi postea ambobus testamentis quo ad propositū excōicationis utriusq; oritur talis quæstio. 1385. die 19. mensis Martij dña Cecilia cōdidit testm̄ primū in quo ser Pe. & eius auum maternum & do. Bar. eius uirum hæredes instituit & aliqua legata reliquit, sequenti die aliud testamentū condidit in quo tertiam partē prædicto eius auo materno reliquit. Item quasi quartā partē oīum bonorum pro eius anima dispensandam reliquit, in residuo dñam Vrsulam & præfatum dñm Bar. eius virū uniuersales hæredes instituit cum ista conditione quod mortuo dicto Bar. oīa bona sua quæ peruenerint ad eum debeant distribui & dispensari pro aīa testatricis per dños Castaldiones scholæ sanctæ Mariæ. Ista est forma substitutionis & subiunxit in testamēto quod primū testamentum cassabat alia clausula codicillari non apposita in hoc secundo. decessit postea dicta dña ser Pet. ipsius auus dixit illud testamētum secundū nullum tanq̄ in eo præteritus. similiter postea hæredes dñi Bar. eadem rōne fatentur eum nullum uitio præteritionis, & uolunt venire ex testō primo in quo apparet dominum Bar. institutum pro dimidia sine onere restitutionis apposito in secundo tali onere ut prædixi. Reuocatur modo in dubium præsupposito pro vero quòd illud secundū testm̄ sit nullum ratione præteritionis aui materni: & per consequens non fuerit ruptum primum an onus adiectum dño Bar. de restituendo omnia bona post mortem eius pro anima dispensandi remaneat firmum non ob. nullitate dicti secundi testamenti ratione præteritionis. Item si remaneat firmum tale onus an veniet in restitutione tātummodo q sibi debeatur ex testamento secundo, ex quo deducto relicto tertiæ partis ser Pe. & alterius quartæ partis pro anima dispensandę vt dixi an deberetur sibi quasi quarta vel veniet in restitutione dimidia quam erat percepturus ex primo.

CONSIL. CXLIIII.

1 *Fideicommissum uniuersale appositum in secundo testamento an conseruetur si ex causa præteritionis ipsum testamentum rumpatur.*

2 *Fideicommissa & legata ad pias causas legum solemnitatibus non sunt subiecta.*

3 *Grauamen iniunctum non extenditur ad illud quod quis ex iudicio defuncti non consequitur.*

PRAEFATIS nominibus gloriosis inuocatis posset argui ex duabus iuris regulis

1 † tale fideicōmissum non debere pro anima distribui. constat enim quòd institutio ex secundo testamento fuit irrita uitio præteritionis ut in auten. ex causa. C. de libe. præte. onus igitur appositum portioni pro non scriptæ & irritæ similiter uitiatur: est casus in. l. vnica. §. in primo. C. de cad. tol. secundo probatur hoc idem quia ex tali secundo testamento non fuit adita hæreditas sicut nec adiri poterat per hæredes ergo fideicōmissum nullum, ut. l. eam quā C. de fideicom. & l. si nemo. C. de testa. tu. Contrarium dico q non ob. præteritione debeatur fideicom. illud & conseruetur per auten. ex causa sicut cetera legata & fideicom. nbi ibi dicit text. qui non distinguit inter fideicom. vt ibi dicit text. particularia & uniuersalia sed dicit fideicom. simpliciter conseruari dū dicit cetera nāq; firma permanent. appellatione autem ceterorum cōprehenduntur omnia prædicta. & hoc tenet expresse Bar. in d. aut. per. l. seruum. §. j. si qs omis. causa testa. & lege ita tamen. §. quoties. ad treb. & per hoc non obstant contraria de pro non scripto & omissa ãditione quia his non obstantibus prouidit illa auten. contra hunc iuris rigorem ut uitiata institutione cetera firma maneant & debeantur ac si rescissum non foret testamentum.

2 † Præterea aduertendum q illud fideicommissum est ad pias causas, quia pro anima, ut no. in. l. si quis titio. de leg. 2. sed talia relicta non subiacent legum solenitatibus imo ualent etiam si hæreditas non fuerit adita & etiam si ultima dispositio fuerit captatoria. & c. cum tibi. & c. cū esses. & c. relatum. de testa. reguntur enim talia relicta iure poli non iure fori, ut dictis iuribus. & c. filius. & hoc no. Bar. in. l. habet. C. de sacrosan. eccles. in repe. sua. & ibi idem tenet doctor meus dñs Bal. in repetitione sua. in hoc ergo primo puncto est pro ueritate tenendum q fideicom. pro anima dispensandum debeatur. non ob. præteritione aui materni. Restat inquirere de secundo dubio qd̄ fuit si remanet firmū onus fideicō. pro anima dispensandi, ut dixi an erit solummodo quod consecuturus erat uigore secundi testamēti quòd erat minus. tertia an uero q consecuturus erat ex prima q erat dimidia. & uidetur q talis restitutio fideicom. sit fienda solummodo de no q percepturus erat ex secundo ut sic onus restitutionis iniunctum domino Bar. post eius obitū metiamur ex cōmodo. ut. l. j. §. sciendum. & l. sed si sic. §. vl. de leg. 3. & l. imperator. §. si centum. de leg. 2. Præterea iste dñs Bar. dimidiam consecuturus est ex primo testamento non rupto per secundum contra voluntatem defunctę quæ uoluit ipsum habere ex secundo modicum ultra quartam.

3 † grauamen igitur iniunctum nō extenditur ad illud, quod quis ex iudicio defuncti non consequitur, sed aliter ex iuris dispositione, ut. l. cum pater. § cum estimaret. de leg. 2. & hoc est quod alibi dicit lex quod ille qui fortuito nō iudicio testatoris consequitur hæreditatem uel legatum non debet onerari, ut. l. sed & si sic. §. j. de le. 3. ac do. Bar. consecuturus est istam dimidiam uigore testamenti primi iudicis testatricis cassati, sed legis beneficio cōseruati, ergo grauamen in testamento secundo ibi positum ultra illud quòd inde consequitur non uidetur extendi rationibus supradictis, pro quo optime. l. si quis testamento. de leg. 2. ubi relicto hærede qui uenit alio iure quàm testator disposuerit non tenetur ad onera & concludit illa ratio q de iure ueteri in nihilum teneretur hæres alio iure ueniens. sed p aut. ex causa, satis est dicere in tantum enim eum teneri quantum deprehenditur grauatus in testamento irritato ex cā præteritionis, & non ultra. in contrarium facit lex post emācipationē. versi. idē quæsijt. de leg. 3. Et breuiter nō uidetur in hoc insistendum, quia & si non prædictum onus restitutionis post obitum grauet dominum Bart. ultra quàm percepturus fuerit iure institutionis grauet tamen eum legatum fere quartę partis pro anima eius dispensandi per dominam Vrsulam, ut dixi in themate. cum enim illud legatum & alia in secundo testamento relicta conseruentur per aut. ex causa. do. Bar. & ser Petrus siue hæredes qui ex

primo

primo testamento equalibus partibus uenire nituntur ad
integra legata & fideicõmissa relicta in secundo testamen-
to teneantur, ut no. Bar. in. l. si iure. de le. 3. ubi expresse hoc
tenet uidelicet q irritato secundo testamento ex causa præ
teritioois primũ remanet solẽne quo ad iostitõné, sed quo
ad legata & fideicõmissa tollitur ipsum primum testamen
tum & debebantur illa quæ in secundo testameoto relicta
sunt ab hæredibus scriptis & primo licet dicti secundi te-
stamenti institutio uitietur. per no. ibi per eum quæstio no
stra deciditur satis clare ut prædictum est. Ex quibus omni
bus clare liquet q hæredes domini Bar. frustra nitũtur vel-
le consequi ex testamento primo dimidiã hæreditatẽ. nam
& si ipsa consequeretur tertiam quæ ex secundo testamen-
to percipi debebat do. Bart. eius hæredes restituerent pro
anima dispensandam. Item ad legata secundi testamenti
quæ ascendunt quasi ad quartam hæreditatem tenentur ad
dimidiam dictæ quartæ & sic recte computando nihil uel
modicum retinebunt, nec trebel. vel falcidiam detrahent
cum sint relicta ad pias causas iuxta no. plene per Bar. in. l.
marcellus. ad trebel. consulunt igitur facerent si se in am-
bobus sumptibus non uexarent nihil laturi.

CONSILIUM. CXLV.

1 *Statutum dicens quòd ille qui super positionibus interrogatus nega-
uerit & si contrarium probetur in expensis condemnetur quomodo
intelligatur.*
2 *Officium iudicis quando expiret principali causa perempta.*
3 *Accedat uerbum intelligitur per sententiam & non ipso iure.*

DOMINI nostri Iesu Christi & eius matris
1 nominibus inuocatis † si dicta positio fuit fa
cta ad finem narratum indubitanter fuit im-
pertinens: quia hæreditas non fuit delata cũ
testamentũ fuerit nullum ipso iure licet pos-
sit confirmari de equitate prætoria, ut. l. filio præterito. ff.
de iniust. testa. quo casu hodie etiam esset necessaria bono-
rum possessio secundum tabulas intentata coram iudice,
ut. l. ii. C. qui admi. ad bo. pos. po. vnde non sufficeret adi-
tio, & sic pro non responso debet haberi secundum formã
statuti unde uidetur quòd poena non posit peti. Credo ue
rum de iure quod consultum est per præfatos dominos ac
maio. meos alta tõne, nam in facto narratur titium qui ne-
gasse dicitur dictam positionẽ absolutum diffinitiue a pe-
2 titione actoris & sic a causa principali. † certum est autem
quod si ex aliquo facto, & articulo incidente in causa quis
debet poenam pati maxime per sententiam ut in casu nrõ.
iudicis officium super eo expirat perempta principali cau
sa, & hoc no. Io. an. post Inno. in c. fi. de iura. cal. nam ut ibi
dicit ea quæ emergunt in iudicio post lit. contes. ualde per-
tinent ad officium iudi. ut. l. edi. §. item sciendum. de edil.
edic. istud autem officium expirat finita causa principali p
sententiam. ut. l. 4. depositi. ad hoc est q dicit lex quòd non
debet alia lis oriri ex materia primæ litis in. l. terminato.
de fruc. & litis expen. cum ergo in casu nostro ista condẽ-
natio in. x. libris propter positionem negatam ueniat per
3 sententiam † quia statutum loquitur per uerbum tocidat
q in dubio dẽt iotelligi per sententiam non ipso iure, ut.
in. c. 2. de hære. lib. vj. & l. criminali. de iurisd. omn. iud. non
potest causa finita super hoc iudicis officiũ implorare per.
iura prædicta. Præterea euentus sententiæ declarauit istũ
actorem iniustam mouisse litem. io hac ergo lite contra ti-
tium iniuste mota potuit titius per alias respoosiones &
defensiones etiam cauillosas se defendere. & sic aduersariũ
a sua improba petitione excludere nec dicitur in dolo uer
sari qui fraudem qualitercunque excludit. ad hoc. c. domi-
nus noster. 24. q. 2. & not. in. c. cupientes. de elec. lib. vj.
in princ. in gloss. per hoc soluitur. & ff. de lega. 2. l. cum pa
ter. §. titio. & not. in. l. si pup. alias incipit iul. ff. de acquir.
hæred. Et sic pro ueritate concludit præfatus excellentis-
simus dominus meus emptorem iniuste poenam petere, &
per consequens absoluendum. domi. Petrus de Ancha.

In Christi nomioe eiusq; matris virginis gloriosæ Ma-
riæ, & beati Antonij amen. Quæstio talis est quidam hære
des, ser Petri hæredis dominæ Ciciliæ egerunt coutra do-
minum. F. & dominam. C. hæredes domini Bart. ad certã
summam quam do. Bart. receperat io dote a prædicta domi
na Cecilia uxore sua. & narrauerunt in libello quomodo
dominus Bart. fuerat hæres institutus a prædicta domina
Cecilia sua uxore in primo testamẽto pro dimidia. ex quo
non adiuit hæreditatẽ dum vixit. ideo tota hæreditas per-
tinuit ad ser Petrum eorum autorem qui adiuit pro par-
te sua. unde iure accrescendi dimidia do. Bart. etiã ad eum
pertinuit. Ex aduerso hæredes do. Bar. s. dñs. F. & dña. C. se
defendunt & dicunt q imo do. Bar. adiuit ad quod ꝓban-
dum inter cætera posuerunt qũo plura bona immobilia q̃
dicta dña Cecilia in dotem dederat do. Bar. ipse do. Bart.
post mortem dñæ suæ ad quas positiones &c. pars aduersa
respondet. s. præfati hæredes Petri ut continetur in tertia
notula capitulorum dñi. F. & do. C. & clarius in quarta no-
tula in qua per confines posita omnia bona immobilia da-
ta in dotẽ do. Bart. per præfatam dñam Ceciliam, & etiam
pars altera. s. hæredes ser Petri fatentur ea dotalia. ut con-
tinetur in instrumento dotali. durante autem qõne prædi-
cta. s. utrum do. Bar. adiuit hæreditatẽ dictæ suæ uxoris, &
per consequens an transmiserit eam ad hæredes suos. s. do-
minum. F. & dñam Ceciliã dicti dñi. F. &. C. porrexerũt cõ
tra hæredes ser Petri quendã libellum in quo tanquam hæ
redes dñi Bar. petunt se poni in possessionẽ prædictorum
bonorum immobilium ex eo q do. Bar. ipsa possedit usq;
ad eius mortẽ & hoc petunt uigore cuiusdam statuti quo
cauetur q hæres institutus suadens sine qõne & controuer
sia ponatur in possessione earum rerum quæ defunctus pos
sedit tempore mortis suæ. contra istam petitionem præfa-
ti hæredes ser Petri obijciunt q prædicta bona fuerunt do
talia dictæ dominæ Ceciliæ, & pendet quæstio an ad dñm
Bar. debuerit aliquid peruenire. quia dicitur non adijsse hæ
reditatem pro dimidia uxoris suæ. Item obijciuntur plura
quæ apparent in exceptionibus productis contra dictam
petitionẽ qbus usis & alijs quæ possunt colligi ex proces-
su primæ causæ & huius secundæ quæritur quid iuris.

CONSIL. CXLVI.

1 *Verba statuti conformis iuri communi debent seruari.*
2 *Actore unum petente non potest reus contrariũ ipsi excipiendo petere.*
3 *Cumulatio exceptionis non admittitur quando sententia in principa-
li preiudicat qua in incidenti fertur.*
4 *Statuta et leges sic debent intelligi ut ex eis non sequatur absurdum.*
5 *Allegans in suum fauorem illa que non possunt probabiliter ratificari
non facit controuersiam.*
6 *Confessio qualificata scindi non debet.*
7 *Sententia pro uel contra exceptionem lata non parit exceptionem rei
iudicatæ.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris vir
ginis gloriosæ Mariæ, & beati Antonij amẽ.
In prædicta quæstione repetio solenniter al
legatum, & prima facie uidetur dicendũ q
dicti dñs. F. &. C. sint mittendi in possessionẽ
dictorum bonorum sine controuersia postq̃ constat p con
fessionem hæredũ ser Petri in. 3. &. 4. notulis uel articulis
do. Bart. possedisse tpe mortis suæ. † ita enim debet ultra
1 procedi dictum statutum a cuius uerbis non est receden-
dum, ut. l. constitutionibus. ad muni. & l. quicquid astringẽ
dæ. de uerb. ob. & præsertim quia tale statutum concordat
cum iure cõmuni disponente similiter ut talis immissio nõ
posit per nouum possessorem impediri postquàm constat
defunctum talia possedisse tempore mortis suæ, ut. l. fin. C.
de edi. di. Adria. tollen. Nec obstare videtur controuersia
mota utrum. s. dñs Bar. adiuerit hæreditatem dñæ Ceciliæ
necne

necne ista quæstio videtur habere ista dependentia,quia di
cta quæstio requiritur altiorem indaginem quo casu nõ so
let admitti ex.c.talis litis pendẽtia in summario iudicio,ut
est illud,ut.l.a quo.§.si de testamento.ff.ad treb. &.d.l.fi.&
l.a diuo pio.§.si super rebus.de reg.iur. In contrarium ar-
guitur.s.quòd huic petitioni obstet ista litis pendentia quæ
in hoc uersatur ao hæredes ser Petri sint hæredes insolidũ
dominæ Ceciliæ,ut prætẽdunt & in libello deducunt prin
cipaliter. si enim ista apparebunt petitio hæredum dñm
Bar.prædictorum bonorum dotalium non procederet ut.
c.j.&.c.tuam.de ordi.cog.prima ergo quęstio an.s.do.Bar.
fuerit hæres adeundo uel non fuerit dabit secũdæ quæstio
ni principium aut finem, igitur expectanda decisio quæ-
stioni primæ ueluti præiudicialis,ut.c.si forte. de elec.lib.
vj.&.l.si quis libertatem.de peti.hæred.quod sic probatur.
nam constat ista esse bona dotalia per instrumentum, & p
confessionem siue positiones do. F.&.C. per responsio-
nes ad eas, & mota est quæstio dictis dño.F.&.C.quòd nõ
sunt hæredes do. Ceci.ex persona do. Bart.ipsi uero exci-
piunt ꝙ sunt hæredes. Petendo autem postea se immitti
in possessionem uideretur petere contrariũ petitioni acto-
2 rum quòd non possunt † quia si actor petit unũ non potest
reus petere contrarium nisi excipiendo.unde libellus acto
ris impedit libellum rei super eodem ne contrariæ senten-
tiæ proferantur.ut no.Inn.in.c.cum cõtingat.de off.deleg.
& confirmatur hoc,quia ut dixi incidenter in primo iudi-
cio conantur hæredes do.Bar.probare, quia do.Bart. fuit
hæres per additionem, & ita exceperunt, sed quæstio inci
3 dens ex parte rei impedit reum interim refricare illud idẽ
per modum agendi.quia quando sententia lata in incidenti
præiudicat principali non admittitur cumulatio exceptio
nis & actionis ad idem positæ quia idem operatur interim
lis ꝙ operatur perpetuo lata sententia,ut.l. fundi.&.l.fun-
dum.ff.de excep.rei iudi &.l.diximus.de excu.tu. sed per
sententiam ferendam super instan.primæ causæ in qua con
tenditur,an do.Bar.adiuerit necne hæreditatem do.Ceci.
absorbetur causa istius possessorij secundo intentati. ergo
interim non possunt do.F.&.C.cumulare exceptiones di-
scussas in primo iudicio acto & ad eum fere effectum pro-
positas & deductas in secundo iudicio quæstioni posterio-
ri intentati potior est pars causæ proprietatis intentatæ in
primo iudicio quia possessionem proprietas secum trahit.
ut.c.cum dilectus de causa pos.& propriè. Tertio hoc pro-
batur apparet ut sæpius dixi ꝙ ista bona in quibus petitur
remissio sunt dotalia ut in prædictis notulis. Item con-
cludit ꝙ isti hæredes.d.Bar.agant possessorio adipiscendæ
sed tunc uleta aut petunt istam imissionem tanq̃ in bonis
Bar.& obstat eis probatio manifesta & euidens ꝙ sunt de
bonis do.Ceciliæ ut instrumenta & eorũ confessio mani-
festant aut petunt immissionem istam ut in bonis quæ fue-
runt do.Ceci.ex persona do. Barto. & tunc male petunt
immissionem in omnibus cum non nisi pro dimidia se præ
tendant hæredes. Item ob.eis litis pendentia. Et si dicat
horum discussio & examinatio non est fienda in illo iudi-
cio possessorio sed reseruanda est in petitorio ut statutum,
& ius cõmune disponunt ut.d.l.fi.de edi.di. Adria.tol.ad
hoc optime respondetur ꝙ postq̃ est per cõfessiones & in-
strumenta in primo iudicio liquidatum ꝙ istę possessiones
non pertinent ad do Bar. Ista liquidata super petitorio nõ
sinit ferri sententiam super possessorio prius uel postea in
tentato etiam possessorio recuperandæ.& ille est casus no.
in.c.pastoralis.de causa pos.uel ꝓprie.unde per acta prio-
ris iudicij hæredes ser Petri possint incontinenti probare
ꝙ do.Bart.possidebat dicta bona ut dotalia & titulus est
extinctus per dissolutionem matrimonij.& probent etiam
se hæredes dictæ do.Ceciliæ per mediam personam ser Pe
tri. Ex istis omnibus quæ per acta probantur deprehendi
tur iniustitia istius secundæ petitionis possessorij obstante
sibi exceptione domini iusti tituli possessoris. & ita tenet
glo.in.l.ij.uis.C.de edi.di.Adri.tol.facit.l.si is a quo.ff.ut in
poss.lega. Non ob.l.fi.de edic.di.Adr.tol.imo facit ꝙ in-
quantum instruit iudicem ut causam missionis & subiecu-
te contradic. inquirat & eius possessionem tradat qui po-
tiora iura ostenderit. Et no.ꝙ dicit potiora iura quasi in
isto possessorio prosit alle.tituli & domini contradictoris,
ut no.in.l.si de vi.ff.de iudi.hinc est etiam ꝙ fideicommis-
sarius potest resistere non hæredi si spectat istam missionẽ
quasi frustra petat ꝙ eum restituere oporteret & inconti-
nenti,ut no.in.d.l.fi.in glo.s.titulo cum ergo in casu nostro
per confessionem hæredum dñi Bar.constat ser Petrũ fuis
se hæredem pro dimidia do.Ceciliæ quo ad dictã dimidiã
missionem fieri in bonis ipsius dotalibus male petunt. simi
liter in alia dimidia cum liqueat ex actis primi iudicij nul
lo modo probatum do.Bar.admissam hæreditatem uxoris
& per consequens eius portionem deuolutam ad hæredes
ser Petri.& sic probatio tituli & dominij in ista alia por-
tione excludit agentem possessorio postea. postq̃ de peti-
torio est plene discussum ut est casus in.d.c.pastoralis.nam
postq̃ per acta primæ causæ potest decidi utrum hæreditas
dñæ Ceci.pertineat ad hæredes dñi Bar.pro parte intenta
re modo possessorium super eisdem rebus esset negotium
intricare & confusione quadam iudicium deturbare. ut di
cit tex.in fi.in.d.c.tuam.de ord.cog.&.c.pastoralis. nõ ob.
statutum prædictum ꝙ in rei ueritate non potest dici statu
tum cum idem disponat ꝙ ius cõmune. ut no. Io.an.in.c j.
de consti.lib.vj.Item posito ꝙ statutum dici possit quantũ
cunq; loquatur pręcise,& simpliciter,tamen legitimas ex-
ceptiones admittit,ut no.Bar.in fi.l.j.ff.quod ui aut clam. & re
4 cipit intellectũ a iure cõmuni, ut.l.a.C.de noxa. † debent
enim sic statuta & leges intelligi ne ex eis sequi possit ab-
surdum,ut.l.diuortio.ff.sol.ma.&.l.fi.ad eahi.quid enim si
solu.mat.per mortem dñi Barto.superuixisset dña Cecilia
eius uxor quæ reperiretur possidere bona quæ in dotẽ tra-
diderat dño Bar.an hæredes eius contra eam ueram dñam
possent uigore statuti petere se immitti.absurdum esset sen
tire ꝙ sic contra regulam dolo factam quę habet locum in
possessorio adipiscendæ ut est illud. si ergo contra ipsam
non posset petere missionem similiter nec contra eius hæ-
redes.s.hęredes ser Petri de suo titulo hęreditario & quòd
bona sint dotalia habemus probationes in promptu p in-
strumenta & confes.aduersæ partis.dixi præterea subtili-
ter aduertẽdum statutum dicit ꝙ ponatur in bonis quæ de
functus possedit sine controuersia & quæstione. sed hęre-
des ser Petri non dicuntur facere controuersiã exhibendo
confessi. hæredũ dñi Bart.& quod illa non erant bona dñi
Bar.sed do.Ceciliæ cuius se fore hæredes probant per te-
stamentum in dimidia.& in alia dimidia per mortem do.
5 Bar.non adeuntis.† ille.n.qui allegat in suum fauorem illa
quæ non possunt probabiliter ratificari non dicitur facere
controuertiam siue litem sed sibi fieri.facit ꝙ no.Io.and.in
c.uenerabilis.de censi.in nouel. Vltimo aduertendum ꝙ
in isto possessorio intentato non constat dominũ Bar.pos-
sedisse res in quibus petitur missio per hæredes eius nisi p
confessiones hæredum ser Petri in. 3.&.4.notulis vel arti-
culis. sed si quis illas confessiones aduertat clare intelli-
get per ea non competere hæredibus domini Bar. posses-
sorium adipiscendæ maxime coniunctis alijs positionibus
quæ ibi sequuntur per quas patet bona fuisse dotalia. appa
ret enim dicta confessione intellecta ut iacet hæredes dñi
Bart.improbe uelle dictarum rerum possessionẽ nancisci.
non.n.confitent do.Bar.simpliciter possedisse,sed adijciũt
causam per quamlibet ius possessionis illius extinctum &
causam possessionis per eius obitum fuisse mutatam de ali
qua in nullam.sic econuerso contingit,ut plene no. in.l.cũ
6 nemo.C.de acq.pos. † clarum est autem ꝙ quando confes-
sio est ita qualificata non debet scindi nec ille qui ex ea ni-
titur potest partem approbare & partẽ reprobare.sed de-
bet stare ita qualificati adiũctæ quæ facit contra se sicut vult
stare particulare quæ pro eo facit ut no.glo. magistra.in.l.
si quidem.C.de excep.& extra de eac.cum ven.& no. Bar.
in.l.Aurelina.§.idem quæsij.ff.de li.leg. Concludendo
igitur dico ꝙ postq̃ ex primo concessu per confessiones &
instrumenta liquet dicta bona fuisse domi. Ceciliæ & dñm
Bar.ipsa ut dotalia possedisse. Insuper liqueat dictæ Ceci-
liæ ser

liæ ser Pe. hæreditatem adiuisse & ipsorum bonorum possessionem habere & eius hæredes sunt in ipsa possessione iustificata per titulum defendendi nec hæredibus do. Bar. ullo modo adiudicando obstante exceptione dolo facit et alijs quæ plene superius sunt deducta & responsum efficaciter ad contraria & hæc procedunt si confessiones factæ in illo priori iudicio dicantur fidem facere in illo iudicio possessorio. nam si cõfessiones hæredum ser Petri eis præiudicant in illo possessorio similiter econuerso positiones hæredum do. Bar. qui fatentur bona fuisse dotalia dictæ dominę & ser Petrum hẽdem pro dimidia obesse eis debent.

Sed subtilius intuẽdo posset dici illas probationes quæ resultant ex confessionibus partium non nocere nec fidem facere in isto iudicio possessorio: q sic ostenditur, in priori iudicio agebatur iustitiam per hæredes ser Petri tanq̃ hæredes insolidum per modum exceptionis obiectum fuit q dominus Bar. fuerat hæres pro parte sua in testamento relicta & ad probandum q adiuerit incidenter deductũ fuit quòd illa bona ęque fuerunt dotalia possedit post mortem do. Ceciliæ & confessatum fuit q possedit ut dotalia incidenter fuit ergo quæsitum an dictus do. Bar. possederit dicta bona uel non post mortem vxoris hoc autem casu probationes & acta concernentia exceptionem non faciunt fidem si illud idem in modum exceptionis uel positionis deductum per modum agendi postea in alio iudicio repetatur quia ad alium finem tendit exceptio & ad alium actio.
7 † unde sententia lata pro uel contra exceptionem non parit exceptionem rei iudi. si illud idem per uiam agendi in alio iudicio refricet, ut plene no. in. c. j. de or. cog. & Ber. in. c. 2. eo. ti. si ergo sententia super exceptione lata nõ noceret in alio iudicio ad idem principaliter intentando similiter nec acta & probationes debent nocere, quia in casibus in quibus non nocet uel non prodest sententia in eisdem non prosunt nec nocent acta, ut no. Bar. in. l. cum lite mortua. iudi. solui. & in. c. causam quæ de testibus. Præterea ad aliud agitur in primo iudicio quã in illo secundo in quo agitur ad possessionem quæ non fuit petita in primo iudicio sed quantitas. & hoc casu omnes doc. concordant quod acta in una causa etiam inter easdẽ personas nõ prosunt uel nocent in alia, ut not. Cyn. in. l. is apud quem. C. de eden. & est casus quia acta non faciunt fidem in alio iudicio quando variatur modus agendi etiam ad eandem rem in. c. ueniens. de test. & hoc per prædictã regulam, quia non noceret sententia vbi diuersa res petitur uel modus agendi uariatur, ut. ff. de excep. rei iudi. l. an eadem. & l. cũ quæritur. & l. si quis cum totum si non noceret sententia multo minus confessio quæ est minoris autoritatis uel saltem paris potentiæ non maioris, ut. l. j. C. de confes. & l. proinde. ad. l. aquil. aut ergo hæredes do. Bar. volunt istis confessionibus tantummodo niti, & tunc ipsas et etiam proprias eorundem debent recipere contra se aut uolunt ipsas infringere quod non ualeant per supra proxime dicta, & tunc similiter nec pro eis fidem facient & per consequens succũbent cũ alias probationes de possessione do. Bart. non habeant ut prædixi. Et ita dico & consulo ego Pet. de Anc.

CONSIL. CXLVII.

1 *Diuersitas temporis uel locorum an indicat pluralitatem delictorum & nume. 3.*
2 *Statuta prout scribuntur sunt intelligenda. & nu. 4.*
3 *Illatio de uno ad reliquum non fit in diuersis & separatis.*
4 *Vestimenta mulierum mortuis maritis penes quos maneant.*

1 IN CHRISTI nomine amẽ. † Super alia quærela proposita contra do. Misem in qua petitur ipsum condemnari iuxta formam statutorum ciuitatis trigestis propter reseruationem factam in sententia qua absoluit ser Hectorem & ni. a quadam inquisitione cõtra eos per eum formata uideretur prima facie condemnandum esse ut petitur ista uerba statuti se habent quod sine aliqua conditione uel reseruatione sententias publicare &c. sed iste dominus Mise reseruationem fecit ergo uerba statuti offendit quibus debebat deseruire in dubio quãq̃ duris. ut. l. prospe
2 xit. ff. qui & a qui. & l. j. §. is qui viam. de exer. † Confirmatur prædicta ratio per statutum quo cauetur quod statuta prout scripta sunt intelligantur ruditer & ad literam prout iacent sine interpretatione subauditione uel glossatione cum ergo dominus Mise in absolutione in illo processu inquisitionis adiecit illa uerba reseruantes nobis ius procedendi &c. uidetur proculdubio offendisse saltem uerba statuti intellecta ruditer & ad literam prout iacent, & per cõsequens incidisse in pœnam nec debemus per coniecturas ipsum defendere postq̃ in uerbis nulla est dubitatio, ut. l. ille aut ille. §. cum in uerbis. ff. de lega. 3. Contrarium dico supra ex prædicta reseruatione ipsum in pœnã statuti non incidisse pro cuius ueritatis inuestigatione pręmitto quòd diuersitas loci sicut & diuersitas temporis facit nouum delictum, patet ex sententia Danielis, qua damnati sunt illi senes in loco discordes. ut no. in. l. testium. C. de test. sicut. n. ex diuersitate temporis resultat nouum factum, ut. l. si vsu-
3 fru. ff. de † usu. & l. si non sortem. §. libertis. ff. de cond. inde. ita & ex diuersitate loci ut sic de loco ad tẽpus arguamus ut. l. uinum. ff. si cer. pet. nam enim manifestum est unũ uulnus non posse diuersis loco & tempore perpetrari. Ex hoc apparet quod non de isto vulnere & percussione loquitur secunda inquisitio de qua prima. Ista enim prima loquitur de vulnere perpetrato in contrata. siue loco corsariæ sancti Siluestri secunda de vulnere inflicto in contracta cauan. deductum ergo in prima siue non fuerit uerum in se ut uidetur esse siue fuerit non est idem vulnus numero cum illo in secunda inquisitione deducto ex quo sequitur q sententia uel processus super eo non tangit illud aliud in secun-
3 da inquisitione deductum † quia in diuersis & separatis de uno ad reliquum non infertur. ut. l. si maritus. C. de donat. inter vir. & uxo. & cum ita sit etiam si dominus Mise dictã reseruationem non fecisset tali absolutione nõ ob. poterat de nouo inquirere quiã ubi ex defectu inquisitionis absolutio sequitur ex integro procedendum est, ut. l. liberorũ. §. q si libelli. ff. de accusa. regulariter autem uerum est q si illud quòd inest tacite & permissum est exprimatur non reddit actum conditionalem nec alterat naturam dispõnis. ut no. in. c. si. de præsum. & l. muto. §. sub conditione. ff. de tute. cũ ergo propter diuersitatem loci potuisset dominus Mise sine dicta reseruatione de nouo inquirere ut prædixi ipsius reseruationis expressio habetur pro nõ apposita & nõ mutat naturam rerum nec est necessaria uerborum multiplicatio, ut. l. pediculis. §. labeo. ff. de auro & arg. leg. & quæ dubitationis tollendæ causa dispositioni inseruntur ius commune nõ ledunt. ut. l. qui mutuam. ff. mand. Non obstat statutum reseruationem prohibens. debet enim sane intelligi de reseruatione quæ concernit delictum & alium intentatum de quo agitur super quo quandoq; non obstat sententia super eo lata potest de nouo procedi ratione alicuius qualitatis. iuxta no. per Bar. in. l. denunciasse. §. quod tamen de adult. uel quandoq; iudices ferunt sententiam ab obseruatione iudicij propter modicum tempus instantiæ q habent reseruato iure iterum procedẽdi, ut. l. properandũ. §. si. C. de iudi. Istis enim casibus obuiabit statutum iudici. Sed in casu quo delictum sit prorsus aliud a delicto intentato ut est in casu nostro non est uerisimile statutum intellexisse. quid enim si iudex in sententia qua absoluit ser Hectorem adiecisset reseruato iure procedendi contra eum si ipsum nouerit delinquere contingerit uel aliam reseruationem extraneam appositam subiunxisset secundum corticẽ uerborum uideretur incidere in pœnã: quod esset absurdũ & cauillatio quedam euitanda in legibus & statutis: ut. l. di
4 uortio. ff. soluto matrimonio. & l. penulti. ad exhib. † Non obstat quod statuta sint ruditer ad literam intelligenda ut iacent. debet enim hoc intelligi circa illud quod dispositio loquitur & ad quem uerba statuti possunt congrue adaptari ad prorsus extranea & diuersa a casu de quo dispositio loquitur ut in casu nostro. & ad hec adduco not. per Bar. in. l.

in l.omnes populi.ff.de iusti.& iure.in penultima colu. ubi
plene de iuribus supradictæ clausulæ quę interpretationē
de qua dixi non prohibet. Ex his ergo breuiter pro uerita
te concludo dñm misem a prædicta quærela per dños syn-
dicos absoluendum esse ego Pe. Præterea aduertēdum ꝙ
si istam exceptionem possessionum nomine proprio præ-
cessit dicta tacita societas uidetur communi nomine con-
tradixisse sicut quando præcedit aliquis contractus inter
duos super aliquo negotio futuro si illud postea per alterū
agitur uidetur nomine illius pro quo tenebatur agi: ut.l.q.
nego.in princi.de administratio.tuto. & l. post dotem . ſm
lecturam.Dyn.ff.soluto matri. cū ergo omnis pecunia pe-
nes alterum ex eis consistens præsumatur uel ex bonis cō-
munibus uel ex industria peruenisse ut dixi res ex tali pecu
nia emptę debent uenire in cōmunione . & pro hoc facit
ꝙ no.Specu.in titulo de iudicijs.iiij.parte.§. sequitur.uer-
sicu.quid si pater iuncto eo ꝙ ibi habetur per Io. an. in ad-
ditioni . dicit.n.ꝙ si frater est artifex & bene lucratur non
est præsupponendum habuisse de cōmuni nisi expresse ha-
betur.immo præsumitur ex suis operibus habuisse:ut dicta
l.si defunctus.siue ergo ex pecunia redacta de fructibus re-
rum cōmunium siue ex eius operibus præsumamus cōclu-
dendum est istas possessiones noīe proprio comparatas &
sicut emptas communi noīe uenire in communione. Acce-
dat ad hoc subsequēs cōmunis administratio & cultura ip-
sarum sicut aliarum communium & fructuum collectio &
positio in cōmuni.ex his.n.subsequentibus declaratur eius
animus & intentio præcedens ut l.procula.de probatio.&
l.nesennius.de negotijs ge. Et per ista sit solutum primum
dubium in ordine quo soluto alijs de facili respondet . Et
capio ſm de iuribus obligationis factæ uxori de re em-
pta cōi nomine. postquam.n.in cōmunionem deuenit est
effecta communis.ut.l.j.ff.pro socio . nō ergo potuit frater
partem fratris obligare imo in dubio non vr̄ obligasse nisi
partē suam & ius ꝙ habebat:ut l. qui tabernas.ff.de ʒhen.
emp.& l.si domus.§.fi.de leg.j.& l.nemo socij .ff. pro soc.
5 † Quo ad tertiū quia uestimenta festiua & ornamēta dña-
rum mortuis maritis non remanent penes ipsas sed penes
hæredes maritorum : ut no.in l.his rebus.ff.so. mat. Bart.
cum ista præsumatur expensa de cōi pecunia postq̄ redeūt
in substantia bonorum dñe esse cōia.casus est in fi.in.l.si so
cius.§.cæterum.ff.pro socio . Quartum dubium etiam est
clarum ꝙ onus dotandi filiam non uenit in cōione nisi spe-
cialiter actum sit ut d.l.si socius . ut no.Spe.in d.§.sequitur.
quid si unius.similiter si in testō frater decedēs filiæ posses-
siones reliquit in sua portione debet hic imputare & non
fratri in superstite ut.d.l.si domus.§.fi.cum si.Super.v.parū
est dubitandum ꝙ dissoluta societate morte renunciatio-
ne & alijs modis de quibus in l.actione.ff.pro socio.quili-
bet de gestis a se tenetur reddere rōnem in qua uenit cul-
pa & negligētia ut.l.socius socio.ff.pro so. & multa alia de
quibus per totum illum ti. Quo ad sextum & ultimū du-
bium non credo de filio huius fratris aliquā rationem ha-
bendam.cum ipso.n.frater ille mortuus non contraxit so-
cietatem aliquam ergo tanquam socius reputari nō debet
ut.l.qui admittitur.cum.l.se.ff.pro so. nec sibi quicquā uen
dicare pōt cum quæsiuerit ex re patris & in eis operā præ
buit manent in eadem familia cū prædictis tenebatur igi-
tur operari : ut.l.sicut . de ope. lib. & maxime quia perso-
narum coniunctio & nulla habita protestatio & longa co
habitatio faciunt præsumptionē cessare ꝙ uoluerit opera-
ri sibi sed pater cum fratre artifice in cōione de gen.ar.d.l.
procula.& l.quę dotis.so.ma.& d.l.nesennius.igitur in om
nibus prædictis dubijs responsio manifesta patet & con-
clusio est ꝙ oēs possessiones acquisite post mortem patris
ipsorum debeant in communi conferri & hoc de primo.
Item obiectio facta uxori fratris defuncti non præiudicat
fratri superstiti . & hoc de secundo . Item ꝙ uestimenta &
iocalia reuersa in hæreditatem fratris debeant in commu-
nionem redire . & hoc de tertio . Et sic de alijs quæ se-
quuntur supra proximē prout clare patet . Ego Petrus de
Anchar.

CONSIL. CXLVIII.

1 *Pœnæ quando peti possint.*
2 *Pœna licite petitur quando index a litigantibus contemnitur.*
3 *Pœnæ legales quadruplum uere sortis non excedunt.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Apud antiquos & modernos utriusq; iur.
professores dubitatum est & uarie respon-
sum an pęna peti posit & pro clariori intel
ligentia dicendorum excludo casus in quibus doct. nō ua-
riant distinguēdo sic aut est pœna canonica uel legalis &
hoc potest exigi.xvj.q.j.statuimus.&.25.q.ij.si ecclesiæ . &
l.si quis in tantam.C. unde vi. cum si.aut est consuetudina-
ria.& idem de offic.or.dilectus.quædam est puniens cōtu-
maciam in iudicio commissa & idem.ff.de tabu.exhi.l.lo-
cum.§.condemnatio.&.ff.si quis ius di. nō ob.l.j.quædam
est arbitralis siue compromissaria.& idem.s.ꝙ peti potest:
ut cap.dilectus.de arbi.quædam est conuentionalis & hęc
est illa de qua qō nostra loquitur an peti posit & inquātū
uario modo loquantur tex.glo.& moder.nam tex. in l. cū
allegas.C.de usur.pœnam appositam in contractum usq;
ad quadruplum eius ꝙ deducitur in contractu expresse re-
probat & ad modum legitimum moderatur alibi etiam re
probat pœnam dupli.l.iul.§.idē pap.ff.de pact. inter emp.
alibi uidetur reprobare petitionē pęnæ ueluti odiosam.de
do.& contu.c.j.&.12.q.ij.fraternitas . Ex his ergo patet iu
rium uarietas similiter & glossarum nā gl.in.d.l.cum alle-
gas.recitat opi.quidam tenent ꝙ aut pœna adijcitur datio
ni q̄titatis & pōt peti usque ad legitimum modū aut adijci
tur facti & pōt peti integra. Ista est opi.Io.ibi quā gl. non
approbat cum adijcitur dationi cū hodie non sit dare mo-
dum legitimum in usuris per aut. de ec. tit. tenet ergo ibi
glo ꝙ posit peti quātum interest.idem tenet in d.§.idem
papi.& hanc opi.te Iac.but.in d.l.cum allegas.gl.etiam de
creti uidetur similiter residere uidelicet quod pœna non
posit excedere interesse nisi esset apposita loco contuma
cię uel contemptus ut in d.c.si ecclesiæ . Et si dubitat uerū
pœna uideatur apposita propter interesse an uero propter.
puniendam contumaciam uel cōtēptum præsumendū vr̄
ꝙ loco interesse:ut no. Io.an.in regula bona fides de re.iu.
li.vj.in mercu. Ex his ergo iuribus & glossatorum autorita
tibus vr̄ dicendum ꝙ ista pœna non posit peti ultra q̄ in-
terfit & non integra prout ista romana nititur extorquere
& uere nisi esset ista transactio iuramento firmata temera-
rium arbitrarer consulere aliter q̄ senserint tanti patres cū
quibus etiam concor. Io.an.in d.c.dilecti.de arbi. Verum.
propter dictum iuramentum credo ꝙ etiam ultra interesse
talis pœna peti posit.& moueor per.l.si quis maior.C.de
transf.nam in odium deierantis ultra illa.l.cū punit ad pœ-
nam contentam & ad promissa implenda & accepta red-
denda cum alias teneretur ad alterum ex prædictis tantū t
ut.l.cum proponas.eo.ti.& l.qui fidem . de transac. ex quo
sequitur ꝙ illa pœna imponitur deieranti ab ipsa l.ergo pe
ti potest cum sit legalis : ut.d.c.si ecclesia.& cap.statuimus.
præalle.& ꝙ posit dici pœna legalis licet ab hoīe apposi-
ta patet quia nisi illa lex sic diceret appositio dictæ pœnæ
ultra interesse non fuisset efficax per prædicta iura. ad hoc
2 l.legitima.ff.de pac. † Præterea sicut dixi supra cum iudex
uel arbiter à litigātibus cōtemnitur potest licite peti pę-
na per iura præalleg. supra in prin. multo magis cum con-
tēnitur deus propter periurium quia grauius est eternam
q̄ temporalem offendere maiestatē: ut l. uergentis.de hær.
hoc ergo pro uero præsupposito ꝙ hoc casu propter auto-
ritatem iuramenti posit pœna excedere interesse. uiden-
dum restat in qua iste excessus tolleretur nā in quæstione
nostra sors est.xxv.& ratione pœnæ petuntur.xl.& sic im-
mensus est . an ergo teneat uidetur ꝙ sic : quia tex. in d.l.si
quis maior . simpliciter dicit pœnam exigi posse . cum er-
go non distinguat nec limitet pœnam intelligēdum est de.

de quacunque pœna, & l.j.§.& generaliter, ff. de leg.præ-
stan. ad idem in d.c. dilecti. de arb. ibi pœnam in compro-
misso statutam &c. Contrarii senti ö.f.ꝙ talis immẽsitas sit
ad mensuram debitam redigenda sicut in multis est ex-
pressum in iure. f. quod pœna ultra modum apposita redi-
gatur ad mensuram debitam: ut l.placuit. & l. pecuniæ fe-
nebris.ff.de usur, & idem dicimus de donatione non infini
ta ut ualeat usque ad modum legitimum & non ultra ut l.
sancimus. C. de dona. facit. l.j.§.si stipulanti: ff. de uerb. ob-
ligat. nec talis pœnę impositio excessiua confirmatur iura-
mẽto quia est ꝯ iustitiam talis excessus & ꝯ honestatem &
bonos mores ut probat tex. in c. suam. de pœn. ubi papa re-
prehendit illum de inhonestate qui uolebat petere. 30. no-
mine pœnę pro. 7. ratione sortis debiti non soluti. certum
est aũt ꝙ talis excessus odiosus & ꝯ bonos mores non fir-
matur iuramento ꝙ debet habere semper tres comites. de
quibus. 22. q. 2. animaduertendum facit ꝙ no. in l.eos. C. de
usur. ad quã ergo summã debemus istum excessum modera
3 re in hoc saluo consilio saniori † dico ꝙ regulariter pœnę
legales non debent excedere quadruplum uerę sortis ut in
in. de actio. §. omnes aũt. ubi dicitur ꝙ pœnę legales non e-
grediuntur quadruplum sed usque ad quadruplum exigun
tur. unde cum dixerim. f. ꝙ ista pœna in odium iurantis cẽ-
setur saltem approbatione & confirmatione pœna lega-
lis. per d.l.si quis maior. credo ꝙ usq; ad quadruplum pos-
sit exigi. & non ultra per dictum. §. omnes aũt actus. con-
iuncta d.l. si quis maior. & in tanta uarietate doc. an pœnę
cõuẽtionales possint peti ultra interesse ut apparet ex præ-
dictis iuribus & glossarum dictis, & per ea quę refert Bar.
in l. stipulatio ista. §. alteri: ff. de uerb. ob. prædictam mode-
rationem usque ad quadruplum uerę sortis in odium deie-
rantis quem ita prosequitur. l. si quis maior. credo æquam.
excessum aũt quadruplum reperio inhonestum & iuramẽ-
to non firmari per iura præalle. & sic concludo dictam do
minã romanã posse noĩe pœnę centũ exigere & non ultra
cum sors fuerit. 25. Item ꝙ possit petere totum interesse lu
cri cessantis & damni emergentis ratione retardatę solu-
tionis iuxta no. per Cy. in aut. ad hoc. C. de usur. & c. con-
questus. extra eo. ti. ad ꝯria de quibus. s. in allegationibus
facilis est rñsio quo ad omnia per interemptionem: quia
non est uerum ꝙ petitio sortis tollat petitionem pœnę cõ-
uentionalis. cum pos utrunque peti: ut d.l. si quis maior. &
ꝙ no. in d.l. stipulatus sim mihi a proculo. de uerb. obl. Ad
ꝯrium de purgatione morę quia propter duas regulas ces-
sit morę purgatio illo casu. prima est quia hic est dies appo
sita ab homine. secunda quia est iuramentum quorũ quod-
libet per se tantum tollit beneficium purgationis moræ. iux
ta no. per Bar. in l. si insulam. de uerb. ob. Ad tertium quod
præsumatur apposita in fraudem usurarum responsum est.
in homine enim non consueto fenerari cessat dicta præ-
sumptio: ut not. Bar. in d. §. alteri. & toleratur in casu no-
stro propter periurium usque ad quadruplum ut dixi. Ego
Pe. de Anch.

CONSIL. CXLIX.

1 *Societas quando contracta dicatur inter fratres diuersæ artis.*
2 *Societatem initam esse quæ præsumi faciant.*
3 *Patientia inter quas personas societatem inducat.*
4 *Actus uoluntarij ultra quam gerantur non extenduntur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † Plura dubia elicita sunt ex facto cõtingen
ti quorũ decisio apparebit ex theorica quã p-
mitto uidelicet ꝙ inter istos fratres sicut pre
mittit tam longo spe in communione uiuentes uidetur ꝯ-
tracta quedã societas quo ad illa quæ hincinde fuerũt in cõi-
2 ne collata & ut fuerũt possessiões ad eos iure hæreditario
deuolute fructus redditus & prouentus ex eis & lucra &
emolumenta prouenientia ex arte & industria utriusque
ꝙ super istis uideatur ꝯta societas inter eos apparet ex na
tura huius ꝯtus societatis: quæ est ut re & uerbis ꝯhatur:
ut l. 2. ff. pro socio. & licet ibi gl. dicat utrumque exigi. f. rem
& uerba per l. ut sit pro socio eo. tit. ubi incidens rerũ cõio
non sufficit ut contrahi uideatur societas inde dico ꝙ si ex
Probabilibus coniecturis apparet ꝯrium aliud est dicendũ.
ut ꝯta uideatur in casu sic cõiter diu uiuentes in. x. annis
2 ... edum. xx. ut præsupponitur. ut enim ait Oldra. in si. † habi
tatio lucrorum in cõi collatio & eius ꝙ aliter superlucra-
tur inuicem nõ reddita ratio faciunt præsumi societatem.
arg. ff. de proba. l. procula. de dona. inter uirum & uxo. l. si
seruus. & solu. matri. l. quæ dotis. & ꝙ ibi no. Bar. etiã hoc
tenet in l. titium & meuium. §. altero. ff. de admi. tut. ubi di
cit ꝙ qñ uterque fratrum negociatur si hincinde consueue-
runt lucra communicare præsumo ꝯtam esse societatem.
ar. l. in concubinatu. de concubi. & de ritu nup. in liber. ta-
lis enim actus circa ius & nomen societatis tacite non ur.
ff. de acqui. hær. l. pro hærede. §. papinianus sic dicit glo. or.
eco ꝯuerso ut. f. uideatur facta diuisio si rem cõem diuisam
3 materialiter possederunt: ut no. in l. pe. C. cõi diui. † patiẽ
tia enim cum actibus subsecutis præsertim inter personas
coniunctas sicut sunt fratres tacite inducit societatem quæ
fraternitatis uicem obtinet: ut l. uerum. ff. pro socio. ad hoc
l. v. §. sed si non adierit. ff. de acqui. hære. & C. de pet. hære.
l. si filius. Item contractus qui contrahitur consensu resul-
tat tacitè ex usu & patientia utriusque illorum inter quos
actus celebratur: ut l. quęrit. §. qui impleto. ff. lo. & l. cum de
in rem uerso. de usur. sic & peculium sola patientia consti-
tuitur. ff. de pecul. l. quãm tuberonis. §. sunt quidam. & l. nõ
solum. in prin. eo. ti. Ex his ergo concludo ꝙ inter istos fra
tres bona paterna lucerna expense & alia quæ apparent in
communi collata sunt cõia iudicãda. & sic inter fratrem
superstitem & filium fratris mortui diuidenda. Vlterius p
decisione dubiorum quæ dicta singulariter est aduertendũ
ad id ꝙ dicit Bar. in d. §. altero. quæ societas uideatur con-
tracta inter istos uerum omnium bonorum uel solum ad-
uenientium ex prædicta paterna hæreditate & lucrorum
quæ sunt ex industria prædictorum. hoc dico ex eo quia sic
tantum præcedentium de quibus re ipsa apparet uideatur
solum contracta aliud erit de obuenientibus: puta ex dona
tionibus & hæreditatibus aliunde quęsitis quæ non uenirẽt
in ista communione nec similiter erogata per alterum in
alijs causis ꝙ prædict. s. ut l. cum duobus. §. pap. alle. l. si fra-
4 tres. ff. pro so. & l. socius qui in. eo. ti. ad hoc dicit. Bar. † qui
actus uoluntarij non extenduntur ultra q̃ gerantur. C. ne
uxo. pro marito. l. si. & l. j. ff. de iti. actuque priua. §. hoc in-
terdictum. & C. de neg. gest. l. tutori. & ex hoc infert quòd
si unus emisset fundum forte suo nomine non cogeretur il
lum communicare sed cogetur communicare pecuniam si
ex dicta negociatione fuisset; ut ff. pro soc. l. si unus. §. j. sed
si emptiones fundorum communi nomine celebrassent tũc
& huius negociationis præsumitur contracta societas. &
sic cogerentur in cõmuni conferre. & per hoc dico in pri-
mo quæsito quòd possessiones emptæ per alterum commu
ni nomine ueniunt in communione sine dubio per iam di-
cta. sed de alijs emptis nomine proprio est maius dubium.
nam sm. Bar. non uidentur uenire in communione sed pre-
tium de communi solutum si prouenit ex dicta cõmuni ad-
ministratione. sed quis hoc probabit dicit ipse qñ dubitaẽ
de cuius pecunia emerit præsumitur emisse de pecunia p-
pria nõ de cõmuni; ut C. arbi. tut. l. si defunctus. nec putat re
currendum ad coniecturas quas ponit glos. in l. cum opor-
tet. in prin. C. de bo. quæ libe. quia ille coniecturæ non hñt
locum nisi in certis personis. f. uxore prælato & filijs quo
ad partem ut ibi per eum. Et licet istam opi. & omnem
aliam sequerer consulendo tñ quia probabiles coniecturæ
sunt quæ possunt elici ex narratis superius in facto dicto ꝯ
trium in hoc casu uidelicet communionem etiã præsumen
dam in empti. nomine proprio si ipsarum fructus sicut alia
rum deuenerunt in communi & communibus expeñ: fue-
runt separatæ & maximè si apparet tempore mortis patris
ipsorum neutrum habuisse aliquod seorsum distinctum &
separatum de per se ab altero. moueor primo ex eo quòd
dixi

dixi etiã lucrum & quęsitum ipsorum a tpe mortis patris
citra communicasse & in cõi collata. si ergo quæsita ex in-
dustria ueniunt in cõione psumendũ est illa acquisita esse
nõ ex bonis paternis ut sentit Bar. post gl. ut dixi: sed ex pe
cunia proueniente ex artificio uel ex fructibus reiũ cõmu
nium postq̃ constat nõ obuenisse aliũde nec aliud habuis-
se separatim in bonis a tpe mortis patris. ut est casus in. d.
l. si defunct°. quæ facit pro nõ ꝫ. & dicit Gof. q̃ ita est de iu
re longobardo. s. ut quęsita per fratres in cõione manentes
post mortem patris pręsumãtur quęsiuisse de bonis cõibus
nisi probent quòd habuerũt aliunde. & ita no. in ti. de of-
fi. iudicis quo subuenitur censito in iij. col.

CONSIL. CL.

2 *Mulier in dotis restitutione moram passa quando usuras petere posit. & nu. 2.*
3 *Damna & interesse petuntur ratione pecunie non solute.*
4 *Mulier alimenta petere potest ratione retardate solutionis.*
5 *Fenerari non licet etiam pro pauperibus alẽdis uel captiuis redimẽdis.*
6 *Usura dicitur quod per dinumerationem annorum apponitur.*
7 *Causa ad essentiam actus si requiratur illam subsistere fateri non sufficit nisi probetur.*
8 *Lis non mouetur super eo quòd a futuro dependere dignoscitur.*
9 *Transactio nõ fit super interesse uel alimentis de futuro prastandis.*
10 *Verba que in dubio ad preteritum & futurum referri possunt secundum naturam contractus intelligenda sunt.*
11 *Commissarij quam potestatem habere dicantur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir-
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † In quæstione quæ uertitur inter nobilẽ do
minam Floridam domini Azonis de sesso de
Regio ex una parte agentem & nobilem vi-
rum dominum Robertum mauroceno de Venetijs ex alte
ra descendentẽ uisis actis & actitatis & attestationibus te-
stium & instrumentis mihi transmissis in dicta causa pro-
ductis quæritur quæ sunt partes iudicis de causa cognoscẽ
tis. Pro cuius decisione clariori ad euidentiam præmitten
dum est q̃ dicta dña in libello narrat videlicet q̃ Marcus
tempesta filius & hæres domini Bardi eidẽ dominæ spon.
promisit reddere dotem suam videlicet quingentos duca.
Idem in. 1398. se obligauit dare & soluere pro alimẽtis &
nomine alimentorũ dictæ suæ dotis decẽ pro centario pro
quolibet an. donec ipsi dominæ Floride fuerit integraliter
solutum & satisfactum de dicta sua dote. Item quod dictus
dominus Robertus post mortẽ dicti Marci commissarius
noie eius & habẽs iura cessa ab hæredibus dicti Marci pro
misit dictæ dñe soluere dicta. 10. pro centenario donec fue
rit sibi satisfactũ de dicta sua dote, & ideo q̃a dictus Mar-
cus cessauit soluere in uita sua & similiter idẽ do. Rober-
tus qui cõmissarius ut promisit petit ipm ꝯdẽnari in quin-
gentis ducatis auri q̃a tanto tpe cessauerunt soluere dicta.
10. pro centenario noie alimentorũ q̃ ascendit ad dictam
summã ad hæc probanda dicta dña producit unum instrm
& multos testes de cuius promissionis efficacia & proba-
tionibus est uidendũ. Primo tñ discutiendũ est si de iure
cõi mulier soluto matrimonio est passa morã in restitutio
ne dotis consistentis in pecunia posit ratione retardate so
lutionis petere alimenta uel aliquod noie interesse & de
iure ciuili est expeditũ quod põt petere usuras usq; ad ter-
tiam partẽ centesimæ ut dicit tex. in. l. unica. §. exactio. C.
de rei. uxo. actio. sed nunquid iste. §. sit correctus cum ho-
die usuræ sint utroq; iure prohibitæ, ut no. in. l. j. C. de sum.
trini. refert ibi Cy. & Dy. quod etiam hodie posit mulier
2 petere quatenus est uerisimile eam percepisse † quasi ut in
teresse non ut usura. argu. C. de actio. empt. l. curabit. & ff.
de actio. emp. l. iuli. §. ex uendito. nã cũ dos dicat̃ patrimo-
nium mulieris, ut. l. 3. §. sed utrũ. ff. de mino. videtur q̃ ma-
gis deseruiat oneribus alimentorũ q̃ si simpliciter quanti-
tas ex alia causa debeatur. nã sicut deseruit oneribus matri
monij eo constante, ita deseruire vr̃ eo finito, ut. C. de iure
do. l. ubi adhoc. Item cum iste. usure ueniant ut in pęnã mo
rosi & sic quodãmodo ratione cuiusdam delicti vr̃ q̃ etiam
hodie peti possint sicut & aliæ poene legales, ut no. Cy. in
aut. ad hoc. de usuris. & facit. c. dilecti. de arbitris. & in hãc
partẽ declinat Cy. in d. §. exactio per hoc etiã bene facit q̃
no. in. c. conquestus. & c. cum tu. de usu. ubi no. q̃ si non sol
uitur pecunia in termino potest peti usura etiam de iure ca
nonico non quasi usura sed quasi interesse. 14. q. 4. quoniã
3 multi nam & dãnat & interesse peti possunt rõne pecuniæ
non solutæ, ut. c. dilecti. de foro cõpe. & non solum damna
sed etiã lucrũ uerisimile q̃ fecisset creditor si pecunia fuis-
set sibi soluta in termino, ut not. Cyn. in d. aut. ad hoc. C. de
usur. & quod no. eo ti. l. cum allegas. & hoc maxime est di
cendum in casu nostro ubi mulier fuisset stipulata pro ali-
mentis quibus multum fauoris impendit̃ ut patet in. l. cũ
hi. per totam. l. ff. de transac. & l. j. C. de fideicom. & etiam
fauore dotis priuilegiate ante matrimoniũ eo durante &
eo soluto: ut. l. j. ff. solu. matri. ad hoc facit q̃ rõne dotis nõ
solute vir lucratur fructus rei sibi obligate pro dote, ut. c.
salubriter. de usur. pro alia uero causa cõputarer in sortem
ut. c. ad nostrãm. de iureiurañ. si ergo ex parte uiri passi mo
ram in dotis solutione licitum est aliquid percipere ultra
sortem. similiter ex parte mulieris passe moram in dotis re
stitutione licitum est ex pacto & sine pacto aliquid recipe
re ultra dotẽ, quia uir & uxor non in paria iudicantur. 32.
q. j. si quis uxor. & c. 33. q. v. hæc imago. & hæ sunt rationes
4 & iura quæ pro hac parte possunt allegari. † Contrarium
tamen dico. s. quod de iure cõmuni si hæredes uiui sunt in
mora in dotis restitutione mulier posit rõne retardare so-
lutionis tantum petere alimenta uel aliquid ultra sortem.
nã soluto matrimonio non põt amplius dici dos q̃a dictus
titulus dotis est extinctus cum sine matrimonio esse non
posit, ut. ff. de iure do. l. 2. cessat ergo omne priuilegiũ do
tis pro futuro tẽpore cessante causa priuilegij, ut. l. titia.
§. usuras. ff. de lega. 2. & c. suggestum. de deci. & l. cum quid
§. si. is. ff. de vsu. pro hoc specialiter adduco quod no. Io. an
in. c. salubriter. de usu. ubi dicit q̃ si uir recepit cautionẽ de
dote sibi soluenda ad certum diem & interim recipit ex
pacto certos denarios pro libra quod hoc non potest fieri
licite & tamẽ esset maior ratio q̃ ualeret pactum huiusmo
di ex parte uiri onera matrimonij subeuntis q̃ ex parte mu
lieris matrimonio dissoluto ubi sunt onera matrimonij su-
blata. plus ibi tenet si hæredes uiri quia non soluunt dotẽ
obligant uxori prædiũ cõputabit mulier sibi fructus in do
tem, nec eos lucrabitur sicut lucraretur eos maritus dicto
casu constante matrimonio, ut. d. c. salubriter. bene tamẽ fa
teor q̃ marito passo moram in dando sibi dotem debentur
usuræ magis tanq̃ propriũ interesse, quia sustinuit onera
matrimonij q̃ ut usura sed mulieri passe moram in restituẽ
da dote sibi sol. mat. usuræ nõ dñtur quia proprie esset usu-
ra. & ita nõ. Inn. & Host. in. d. c. salubriter. quorũ opi. sequi-
tur do. Bar. in. l. insula. §. usuras. ff. sol. ma. & ibi reprobatur
opi. Cy. & Dy. de qua supra. Concludo ergo q̃ de iure cõ
muni mulier passa morã in dotis restitutione hoc prætextu
non potest aliquid petere ultra sortem. Sed an ex pacto in
stip. apposito posit sibi prouideri q̃ ultra sibi aliquid de-
beatur nomine alimentorũ ut pacta supradicta continent
uideamus. Et certe credo quòd nõ, quia q̃q̃ alimentorũ cã
sit multũ fauorabilis ut prædixi tamen nulla causa adeo
est pia & fauorabilis ex qua posit de pecunia plus deberi
5 q̃ ipsum debitũ principale. † Vnde nec pro alendis pauperi
bus uel captiuis redimẽdis est licitũ fœnerari, ut. c. super eo
de usu. & in regia pacti. de reg. iu. in merc. nõ ob. q̃ rõne re
tardate solutionis põt pœna adijci i ꝯctu. iuxta no. i. l. cũ al
legas. C. de vsur. & c. dilecti. de arbi. nã aliud in pœna quæ
semel cõmittit̃, aliud est in usur. q̃ pro tẽporũ interuallo si
sors nõ fuerit in termino soluta apponit̃. ut in casu nr̃o ubi
quolibet cẽtenario annis singulis. x. ex pacto petunt q̃ aue-
tio potius est usura q̃ pœna iuxta theoricã Bart. i. l. cũ stip.
6 ff. de ver. ob. ubi dicit q̃ sid qd̃ apponit̃ p dinumeratione an
norũ uel mẽsiũ semp ẽ usura, & licet dicat̃ q̃ pmittit noie
alimentorũ uel nomine interesse uel quocunq; alio nomi-
ne tamen

oc tamen considerato effectu rei quam potius q̃ uerba intueri debemus semper usura est:ut.c.plerique.xiiij.q.3.qd enim si dico promitto tibi.x.usque ad pascha & si non soluero abinde in antea promitto.v.singulis annis nomine alimentorum.certe non est dubium q̃ & usura est quicquid ultra sortem accedit quocunque pio uel blando uocabulo nuncupetur:ut.d.c.plerique.ut sic non sermoni res sed rei sit sermo subiectus.de uerb.sig.c.intelligentia.& c.marchiõ & basilides.q.j.& per hoc ẽt respondetur ad id qđ in instrumẽto super dicta obligatione confecto q̃ promisit pro singulo centenario.x.pro damno & interesse.nam si dictam obligationẽ dicimus pro annua non ob. q̃ dicatur nomine interesse & damni: tñ obligatio usuraria est apposita quantitati per dinumerationem temporum ut prædixi non ob. q̃ dixi supra qđ iure cannnico & ciuili potest peti interesse pecuniæ nõ solute in termino.ut in.c. cõquæstus.& aut.ad hec. præalle.illud enim intellige cum de interesse constat per probationes.& loquimur de interesse de præterito sed hic simpliciter partium assertio super obligatione annua in futurum non sufficit ad probandum nec taxandũ interesse non
7 dum exortum. † nam quando causa requiritur ad essentia actus non sufficit illam fateri subsistere nisi uere probet ut l. si forte. ff.de castren.pe. alias semper posset fieri fraus in mutuo apponendo q̃ singulis annis soluuntur.x.p damno & interesse.& istis fraudibus obuiandum est.ut.c. quanto. de diuor. l. cũ hi.§.si prætor. de transac.nam & pœna qñque uidetur apposita in fraudem ut no.in.d.l.cum allegas.& d. c.dilecti.de arbi.&.c.suam de pe.ad hoc.l.j.§.si mutuam.ff. si qd in fraud.pa.&.l.iij.§.pe.de in rem uerso.& pro tãto in quæstione ista debuit cautus aduocatus facere articulos super dãno & interesse mulieris:quia est domina industriosa emisset fundum ex dicta pecunia uel imprestita ex quo uel ex quibus percepisset quolibet anno tãtum si fuisset sibi in termino satisfactum & per illa sit respõsum quasi ad omnia iura in contrario.s.allegata quæ cõstitũt in fauore dotis alimentorũ in paritate iure & literis ut ex prædictis apparet. Ex his ergo infero q̃ nec de iure ex stipulatione uel pacto mulier de pecunia sibi debita ratione dotis potest aliquid recipere annuatim.& per hoc patet q̃ instrumentum & testes ad probandũ ad promisionẽ illius est marci tẽpeste & domini roberti superuacuo sunt producti & ẽt iudiciũ istud super tali promisione fundatum non haberet subsistentiam de iure.& c.examinata.de iud & c.ij de offi. uica. p Inno.Sed præsupposito sine pĩudicio ueritatis q̃ ualuerit dicta promissio & stipulatio annua nomine alimẽtorũ do nec fuerit in dotis solutione cessatum ut in libello dicitur an prædicta domina florida hic probauerit.& quia ad hoc produxit unum instrumentum & aliquos testes ad probandum promissum dicti marci & alios ad probandum promissum dñi roberti de ipsarum probationum efficacia singulariter uideamus & primo instrũm cõtinet in effectu quo modo dictæ partes habuerunt litem super dote & alimẽtis & iõ uolentes trãsigere idẽ marcus promisit dare ipsi dñe decẽ ducatos auri pro singulo centenario dictorum qngẽtorum ducatorum occasionẽ dictæ dotis & alimentorũ ipsius & ẽt rõne dãni & interesse qđ assertũ fuit p dictas partes uenire debere hæc est substantia uerborũ instrũi ex quib. certe uerbis nõ colligitur qđ dictus marcus promisit singulis annis decẽ pro centenario respectu futuri tpis nec hec uerba sonant imo de unica solutione.x.pro singulo cẽtenario est intelligẽdũ nõ de successiua.& sic q̃ debeat intelligi manifeste probat natura transactionis quæ debet intelligi sup lite instituta actionis iã competẽtis non competiture:
8 † quia sup eo q̃ habet dependentiã a futuro nõ põt esse lis: ut.l.j.ff.de usu.&.l.non quemad.&.l.nõ põt uideri. de iudi. super alimẽtis ergo & interesse p̃teritis non futuris est di-
9 cta trãsactio referẽda & maxĩe † qa sup alimẽtis de futuro non potest fieri transactio: ut.l.cum hi.per totum.ff.de trãsac.unde cum de natura alimentorum sit quod de præteritis potest trãsigi non de futuris.ut no.i.c.ut super.de reb.ec
10 cle.non alie. † uerba dubia quæ possunt referri ad præteritum & futurum sunt intelligenda sm naturam cõtractus celebrati.ut.l.si stipulatus.ff.de usu.& l.& uno loco. & ut res potius ualeat q̃ pereat: ut. l. quoties. de reb dub. & semper in obscuris q̃ minimum est sequimur ut in regula semper.de regu.iur.lib.vj.similiter interesse futurum uel damnum proueniens ex pecunia non uidetur estimabile nec quis uidetur addendo in dubio obligari ut.l. j. ff. de in litem iurand. Testes similiter approbare nitũtur promissum marci & laborant eodem modo sicut & dñs. Iaco.de Axonibus imo eo excepto alij de causa promissum marci efficaciter non probant nisi qđ promisit damna & interesse & alimenta sic in genere non.x.annuatim pro quolibet centenario ut petuntur. de promisione uero facta per dominum robertum probant tres testes domina Ioanna domina Barthola. & Antonius magistri dominici qui probant aliqua uerba prolata per dictum dominum robertum quomodo pro alimentis dotis suæ commissaria marci tẽpeste erat sibi obligata in quingentis ducatis super cuius confessionis efficacia aduertendum quòd minus prouide pro parte domine floride omissa sunt in illo iudicio quæ erant & sunt necessaria ut sibi dñs robertus tanquam com
11 missarius condemnetur. † nam de iure communi isti commissarij sunt nudi ministri nec habent exercitium actionis actiue vel passiue nisi in relictis ad pias causas & cum aliis non sunt hæredes: vt no. Bar.in.l.si quis titio.ff.de lega.ij. & in quadam eius dispu. quæ incipit testator filium &c. Item etiam aduertendum qđ confessiones instrumentorũ administratorum emisse sic uoluntariè extra iudicium nõ præiudicant dño.iuxta not. per Cyñ.io.l.ista in.xv.q.C. de confes.& quod no.Barto.in.l. a diuo pio. §. sed si emptor. ff.de re.iu.cum ergo non sit probatũ quod iste dñs robertus sit obligatus aliter quã ut cõmissarius & ut commissarius teneatur necessario concluditur quod contra personã non obligatam est iudicium institutum licet quandoque in libello & in iudicij prosecutione dicatur quod ipse dñs robertus habet iura cessa ab hæredibus marci &c. quod inutile est asserere nec probare. quando igitur constat iudici non tantum debet reum absoluere:ut no.io.l.nisi pactum. C.de transact.& c.examinata. de iudi. & magna inaduertentia fuit ista necessario non deducere & probare quod dñs robertus ad istud debitum teneatur. nam non solum contra commissarium qui est persona extranea in quam actiones hæreditarie non descendunt actiue uel passiue ut dictum est.sed contra filium usitatum est formare articulos quod sit hæres patris probando immisionẽ per uarios actus alias actor succumbit:ut no.Dy.in.l.si cũ dotem.§.trãsgredimur.ff.soln.ma.hic ante quo iure dñs marcus teneatur ad hoc debitum non est articulatum uel deductum nisi ut dixi incidenter & enunciatiue in libello & certis capitulis dictum est habens iura cessa ab hæredibus &c. quæ uerba ad ipm obligandum & commissarium sapere de iure non haben. Ex his omnibus necessario concludendum uidet quod pro parte domine floride fuerit institutum iudicium superuacuo ueluti super promisione inualida & a iure reprobata:quia propter moram in restitutione dotis adhibitam de iure uel ex promisione non potest percipi aliquid annuatim ut plene in primo articulo est probatum. Item posito quòd promissio esset efficax tamen per instrumentum uel per testes contra marcum dicta promissio non est probata ut dictum est in secundo articulo similiter posito quod contra dominum Robertum esset per eius confessionem probatum tamen dicta confessio ueluti commissarij est inefficax & iudicium contra eum minus apte fundatũ: ut supra proxime est probatum. Ex quibus concludo qđ partes domini Potestatis sunt absoluere dictum dominum robertum a petitione dictæ floride & uictum uictori in expensis condemnare:ut.leg.properandum.§.si autem reum. C.de iudi.&. c. calumniam de pœnis. cum multis simili. Aduertendum tamen quod illos quinquaginta ducatos q apparẽt nomine trãsactionis promissi dictæ dominæ Floride poterit petere ab hæredibus marci tempestẽ: quia dicta actio sibi durat licet agatur contra istum dominum Robertum nec eum obligatum ad hoc probauit.ad hoc facit. c.j.de depo-

c.j.de deposito. Pet.de ancha.

Casus talis est. Illustris ducalis dñatio Venetiarum emit duas ciuitates a domina maria uidelicet argos & neapol. quas cõstituit se posidere noĩe donationis donec &c. pro pretio quingentorũ ducatorum quos dñe recipere ipsa & hæredes sui in perpetuũ apposito tamen pacto quod in casu quo dñatio perderet dicta loca hæredibus nihil soluere teneatur donec recuperaret. Item præmittendũ quod tempore contractus ciuitas argos erat obsessa a quodã & hoc erat notum partibus & ille qui erat in obsidione occupauit ciuitatem & castrum. Dubitatur an ducale dominiũ teneatur illi domine dare totum dictum pretiũ annuatim uel teneatur pro parte uel in nihilum &c.

CONSIL. CLI.

1 *Contractus post omnem perfectionem difficilius resoluitur quam ante ipsius consummationem.*
2 *Periculum rei emptæ in contractu perfecto ad emptorem pertinet.*
3 *Vis siue insultus hostium casus fortuitus dicitur.*
4 *Maioritas rationis casum diuersum non includit in materia pactorum.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amẽ In quæstione prædicta posset argui inclitum ducale dñium non teneri cũ in parte ꝑdicta dña ꝯctũ non adimpleat rei uendi.offerẽdo ut debet ut.l.iul.§.offerri.ff.de acti.empt. nec implementũ partis ꝯctus parit actionem cũ unꝰ sit ꝯctus ꝓ duobus locis uno pretio ꝯstituto:ut.l.cũ eisdem.ff.de edi.edi.&.l. qđ dicitur.de uerb.obli præterea ut ex uerbis ꝯctus apparet ducale dñiũ noluit teneri hæredibus soluere ꝑtiũ in casu quo perderet donec recuperaret dicta loca sed maior est rõ nõ soluendi in casu quo non posit acquirere cum difficilior
1 † ꝯctus sit resolutio post oẽm perfectionẽ q̃ ante ipsius cõsummationẽ ut patet i. l.ab emptore.ff de pac.&.l.iure gẽ. §.quinimo.cũ seq.eo.tit.ille ergo qui prouidit sibi de uno casu uidetur ꝓuidisse in alio hñte maiorem rõnẽ sicut lex extendit ad casus hñtes maiorẽ uel similẽ rõnẽ:quia tacite cautũ vr̃ nisi eadẽ uel maior rõ reperit:ut.l.his solis. C. de
2 reuo.do.& qđ no.Io.an.in.c.j.de temp.ordi.lib. vj. † Contrarium dico de iure pro cuius euidentia præmittendũ est ꝙ post ꝯctũ perfectũ oẽ periculũ pertinet ad emptorẽ quñ emptio fuit pura ut est ista.casus est in.l.necessario.ff. de peri.& commo.rei uen.&.l.j.C.eo.tit.perfecta aũt dicitur cũ de re & ꝑtio est conuentũ:ut.d.l.maior.tñ in casu nr̃o perfecto interuenit ꝑcarij constitutio quæ operat acquisitionẽ dñij & ciuilis possessiõis:ut.l.ꝙ meo.ff.de acqui.pos.&. l.& habet.ff.de ꝑcar.cũ ergo in casu nostro possessio amissa fuerit dictæ ciuitatis argoniten.& castri casu fortuito & sine culpa dictæ dñe periculum tale pertinet ad ducale do
3 minium. † nã uis hostium & ꝑdonum inter casus fortuitos numeratur:ut.l.cũ duobus.§.damna.ff.pro socio.&. l. quæ fortuito.de pig.act.& maxime est ita sciendum in casu de quo quæritur in quo præsupponitur ducale dñium habuisse notitiam tꝑe ꝯctus de prædicta obsidione ergo debuit cogitare casum istum iam paratum contingere potuisse. & defectus rei patens imputatur emptori: ut. l. ea quæ commendandi.ff. de contrahen. emp. sicut imputatur illi casus fortuitus qui commodat equũ suum ad bellum. l.si ut certo.§.custodiam.ubi plene.ff.commo. Non ob.prima ratio in contrarium facta supra.s. quod ista domina non impleuit possessionem ciuilem & dominium transferendo.ut supra dictum est uel posito ꝙ non impleuerit hoc steterit per casum fortuitum contingentem non eius culpa. ideo tale periculum est emptoris ut. supra dixi. Non ob. quod ducalis dominatio prouidit sibi per pactum non soluere in casu quo perderet dicta loca quod soluere non teneretur. potius enim facit dicta ratio contra eum. nam prouidit sibi in unum casum cum.s.perderet utrunq; locum.i. ciuitates ambas. Item prouidit sibi contra hæredes dictæ dominę mariæ:quia ergo in casu quo perdit unum & cõtra solutionem quæ fieri debet dominæ marię dñatio non ꝓuidit remanet casus iste improuisus dispositioni iuris communis ut.l.si cũ dotem.in prin.ff.so.ma.&.l.commodissime. ff. de libe.& posth.sed prouisio iuris communis est illa de qua dixi quod oẽ periculum post perfectũ ꝯctum contingens ꝑ
4 tinet ad emptorem. † In pactis maioritas rationis non includit casum diuersum siue dissimilem quantũcunq; maiorẽ habeat rõnẽ ad qđ optime.l.si uina.ff.de peri. & cõmo. rei uen.& quod no.in.l.qđ fauore.C.de le.cũ simi. Cõclude ergo breuiter qđ si in amissione dictę ciuitatis & castri dicta dña commisit culpam: sed ui hostium hoc contingit in uita sua debere percipere annuatim illam summam quę continetur in præcedenti contractu.do.Pe.de ancha.

CONSIL. CII.

1 *Gratia deo in quolibet euentu prospero referenda.*
2 *Gremium ecclesiæ redeunti non claudendum.*

N CHRISTI nomine amen. † Mulier
1 uolens dragmam perditam inuenire accendit lucernam & cum inuenerit congregat amicas & uicinas dicens ꝯgratulamini mihi: quia inueni dragmam q̃ perdiderã scribitur Luce.xviij.R.p.& domini mei uas electionis & doctor gẽtium & ueritatis paulus sæpe nos suis monet eloquijs ut in cuiuslibet operis initio diuinum auxiliũ imploremus.omnia inquit quæcunq; facitis in uerbo aut in opere omnia in nomine domini nostri Iesu Christi facite gratias agentes deo & patri per ipsum.ad col.3. c.fundamentum eñ aliud nemo potest ponere præter id quod positũ est quod est Iesus Christus. consequenter probatur nisi ubi christus non est fundamentum boni operis nullum est super ędificiũ.J. ad cor.modo & transumptiue.j.q.j.cũ paulus. Omne nãq; datum optimum & omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum Iac. j. Diuino igitur auxilio implorato flexis genibus saltem cordis breuissime mihi restat causam præsentis congregationis uestris reuerentijs intimare non per modum sed modis huic actui non ꝯformis.sed simpliciter & breuissime sicut dixi ad correctionem & suppletionem uenerabilis domine & excellentissime domine dignissime abbatisse monasterij sancti Laurẽtij hic principalr̃ existentis de cuius mandato & consciẽtia præsens onus ad supportationem benignam & ur̃ę reuerẽtię assumpsi.noueritis itaq;.R. P. & domini ꝙ duce natura quæ semper ad discutiendum prona est & nouitates nituntur inuenire in aut.qui.mo.na.effi.legi.§.si quis uero.colla. vj.effectum est ut super nonnullis inter præfatam.R. dñam abbatissam & suum capl̃m ex una parte & capitulum clericorum ecclæ sancti seueri ex altera orta materia q̃õnis eadem.R.domina iuxta sñiam euangelicam tanq̃ uenerabilis mulier uolens dragmam perditam inuenire.i. subiectionẽ eccle sancti seueri quæ dragma merito dici potest accendit lucernam.i.oculos mentis flens ad conseruationem iurium i dicta ecclesia ut tenetur & debet, habita matura deliberatione & consi.peritorum præmisso litem mouit in curia castellana & tandem intẽtionẽ ꝓbans per tꝑs uetustissimũ quingẽtorũ.lx.annorũ & alijs iudi.postmodũ sentẽtijs subsecutis per testes & alia legitima munimẽta diffinitiuã sñiam in prędicta cã meruit obtinere corã nr̃a igitur uenerãda præsentia hic ea istẽs tanq̃ debitis coniunctis beneuolis & amicis dicere põt gratulamini mihi quia inueni dragmam quam perdiderã qđ fuit scđa pars thematis ꝑpassum pti in cuius diuisione & subdiuisione quia ut dixi actui nõ cõueniũt nõ insisto.sed declarãdũ restat ꝙ post dictã sñiam subsecutũ ẽ prædicti eñ reuerẽdi sacerdotes & clerici sãcti seueri deuicti testibus instrumentis sententijs & argumentis alijs separati & demum condemnati uolentes de cetero improbe litigare se præfate dñe abbatissę & sui capl̃i nũc subiecerũt sñiam ꝯ eos latã in singulis capitulis cõfir
2 mãtes.† Præfata igit dña instructa ꝑcepto dñico quo mãdatur nõ claudẽdũ gremiũ redeũti.vt in epl̃a iter claras.C.de sum.

sum.tri.ipsos principaliter hic astantes misericorditer su-
scipit & admisit uersa uice idem clerici capitulum totú di
ctę ecclesię facientes ipsam tanquã eorum dñam in prædi
cta ecclesia recipiunt & admittunt & sibi tanquã eorú dñę
& superiori per oĩa obedire promittunt ut in dicta senten-
tia continetur. Rursus eadem reuerendissima dña uolens
uti iure suo in præsentia dicti capituli clericorum dictę ec
clesiæ sancti Seueri remouit. A. procuratorem generalem
dictę ecclesiæ qui. A. dictam administrationẽ in suis mani-
bus resignauit loco euius constituit & creauit procurato-
rem suum & dictę ecclesiæ sancti Seueri. B. ibi præsentem
& acceptantem pro uno anno & plus & minus vt eidem
cõsocio cõuenti: ut capitulo uidebitur & placebit. monuit
etiam prędictos clericos & præceptores ne aliquẽ sine eius
conscientia & consensu audeant eligere siue etiã præsenta
re & ipsi debeãt officiare & solenniter officia celebrare in
dicta ecclesia sancti Seueri. & ad eius acquisitionẽ accede-
re ad monasterium sancti Laurentij & dicere missas & di-
uinum officium: ut in d. sententia continetur. d. Petrus de
Ancha.

CONSIL. CLII.

1 *Testator in defectum masculorum descẽdentium ex filijs proximiorum substituẽs proximiorem de domo sua an dicatur domum accipere pro tota agnatione an pro illis tantum de familia.*
2 *Voluntas testatoris dispositiones regens pra omnibus attendi debet.*
3 *Intentio testatoris dubia ex uicinis scripturis declaratur.*
4 *Domus dictio pro agnatione & gente sumitur.*
5 *Vsus communis loquendi præfertur uerborum propria significationi.*
6 *Diuisio legalis hæreditatis est duodecim unciarum.*
7 *Legitima trebellianica cuiuslibet quatuor filiorum quanta.*
8 *Testamentum semel approbans illud impugnare non debet.*
9 *Hæredum appellatione qui ueniant.*
10 *Res quæ restitutioni subiectæ sunt alienari quandoque possunt.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
† Plura sunt dubia de quibus quæritur quæ
1 prosequor non seruato ordine scripturæ trãs
misse sed alio magis apto & quia oĩa dicta
dubia oriuntur ex testamento ser Petri filij Martini primi
ideo forma substitutionis facta per eum filijs diligenter ui
sa ipsisq; omnibus defunctis ac etiam filijs aliquorú ex eis
principaliter discutiendum est ad quem uigore dictę sub-
stitutionis bona dicti testatoris pertineãt & delata sint.
† Pro cuius inuestigatione pręmittẽdum est quod uoluntas
2 testatoris præ omnib' dominatur & regit dispositiones ut
l. in conditionibus primum locum. ff. de condit. & demon.
est enim eius uoluntas pro lege seruãda & modis omnibus
adimplenda. ut in aut. de nuptijs. §. disponat. & 13. q. ij. ulti-
ma uoluntas. † Itẽ si dubia fuerit testatoris intẽtio fieri de
3 bet interpretatio ex uicinis scripturis ex cõi usu loquendi
& ex multis alijs. & exinde colligere debem' testatoris uo
luntatem: ut l. si seruus plurium. §. fi. de leg. j. & l. cum dila-
tionis. §. asinam. de fun. instru. Ad propositum ergo Petrus
quatuor filijs hæredibus institutis. s. Francisco Andrea her-
molao & bon Martino ĩ suo testamẽto disposuit quod ipsi
hæredes nõ pñt uendere uel alienare de bonis & hæredita
te sua saluo in casu perditionis mẽbri uel periculi mortis
&c. subiungens q hoc facit ut bona & hæreditas sua semp
remaneant in ipsos hæredes & filios & hæredes ipsorú ma
sculos tantum & eorum successores & posteros semper
de domo sua masculos tantum. & si decesserit sine hæredi
bus masculis ex se descendentibus q dicta bona & hære-
ditas quæ eis reliquit libere perueniant in alios hæredes
suos masculos aut proximiores suos de domo sua mascu-
los tantum: q a ergo Marcus filius Francisci prædicti fuit
ultimus legitimũs de descẽdentibus dicti Petri ita q ĩ eos
masculina progenies finẽ fecit an potuit de pdictis oĩbus
bonis disponere uel deuoluta sint ad quẽdam Bartholo-
meum Martini consobrinum dicti Petri. Martinus. n. & Pe
trus nati sunt ex duobus fratribus Martino primo & Mar
co. Et uideretur prima facie dicendum quod Marcus ulti-
mus lineę masculinę potuerit libere disponere: quia ut di-
xi ĩ eo masculina progenies finem fecit ergo libere potuit
testari. & Zannipaulo spurio fratris sui præsbyteri sancti
Antonij bona sua ad eum ex fideicommisso deuoluta relin
quere potuit ut. l. qui solidum. § prædium. de leg. ij. & pro
hoc faciunt uerba testamenti in quo testator grauat solum
modo filios & hæredes suos: ut si decesserit sine legitimis
hæredibus masculis dicta bona perueniant in alios eius
hæredes masculos aut proximiores &c. cum ergo Marcus
non sit de hæredibus nec de filijs testatoris bona sibi ex fi-
deicom. ultimo loco non uidentur subiacere onere fideicó.
ad hæc. l. pater filium. §. fundum. ff. de le. iij. Præterea testa-
tor dixit proximior de domo mea iste aũt Bartholomeus
filius cõsobrinus dicti Petri nõ est de domo Petri sed pa-
tris sui Martini primi. licet. n. possit dici de agnatione ut-
pote ex linea masculina pcedens ut inst. de legi. agn. suc. in
princ. tñ descendentes ex duobus fratribus & deinceps nõ
vr posse dici de una domo singuli. n. fratres singulas do-
mos & familias constituunt. ut l. pronunciatio. §. communi
iure. ff. de uerb. si. Contrarium dico. s. q dictus Bartholo-
meus admittatur ad bona dicti Petri ex fideicó. prædicto.
moueor primo ex intentione testatoris quæ in oĩbus dñaẽ
ut dixi. dicit. n. quod intẽtio sua est q semper dicta bona re
maneant in domo sua & uadant de ipsis filijs hæredibus si
decesserint sine filijs in alios aut proximiores &c. imitatus
fuit testor in hoc dispositionem legis ueteris quę ex mascu
lis progenitos plus diligens ad legitimã successionẽ sem-
perq; hæreditas ad masculos pfluebat ut inst. de legi. agna.
suc. §. certum. uer. qua de cã. & inst. de suc. q ab inte. d. §. itẽ
uetustas. nã dictus Petrus non solũ prouidit ut filijs dece-
dentibus sine legitimis hæredibus deuenirent bona ad su-
perstites sed ad proximiores ordine successiuo ut. ff. de le.
ij. l. peto. §. fratre. & instit. de leg. agna. suc. in prin. Non ob.
q respectu deuolutionis fiendæ in proximiores uideantur
soli filij dicti Petri grauati: quia dico quod etiam filiorum
hæredes legitimi & deinceps onerati uidentur ut in proxi
miores transferrent. quod patet dum dicit q si aliquis di-
ctorum filiorum & hæredum meorú &c. ista enim apposi-
tio hęredum meorum non solum refertur ad filios primos
hæredes sed ad omnes alios descendentes ex eis. & recte
omnes tales posteri dici possunt hæredes testatoris: ut. l.
hæredum appositio. ff. de uer. si. & l. qui per suc. de re. iur. &
l. fi. C. de hær. instit. & æquum est ita sentire ne plus uidea-
tur pater filios grauare uoluisse quàm alios descendentes
ex filijs in infinitum uocatos & alijs præpositos & deficien
tibus proximiores admitti uoluit de domo & progenie te
4 statoris. † Non ob. quod dictum est quod Bartholomeus
non sit de domo testatoris: quia uerbum domus non acci-
pitur hic pro habitatione sicut sumitur in l. lex cornelia. §.
domum. ff. de iniur. sed accipitur domus pro agnatione &
gẽte. ut dicit tex. in l. pnũciatio. §. familiæ. uers. cõi iure. de
uerb. sig. de gente. n. & agnatione dicti Petri cęsetur dictus
Petrus natus ex fratre suo cõsobrino. s. Martino primo. &
probatur hoc etiam ex cõi usu loquẽdi quod oẽs desceden
tes ex linea masculina appellantur de una domo: ut illi de
domo Venerio Dandolo Contareno, & similibus. & † ĩ ta
5 libus cõis usus loquendi & cõis uulgi opi. præualęt omni
propriæ significationi uerborum: ut d. §. asinam. & l. j. §. la-
bor. de flumi. & de leg. iij. l. librorú. §. qđ tñ cassius. & qđ
testator sic intellexerit ex uerbis suis apparet qđ retulit se
ad filios. Itẽ ad descendentes & posteros eorú. Itẽ ad proxi
miores ipsorú filiorú masculos de domo sua. certú est autẽ
qđ posteri & pximiores sumpta domo p habitatione non
possent dici de domo testatoris forte post eius obitũ per
longa tẽpora nascituri. accipiamus ergo uerba pprie ut te
stator sensit sm cõem usum loquendi & iuris etiã dispõnẽ.
ut d. uer. cõi iure. Ex quibus oĩbus sup primo iuris dubio ĩ
ordine pcludendo dico qđ dictus Marcus nõ potuit testa-
ri de dictis bonis subiacentibus restõni fiẽdæ pximioribus
dicti Petri q a licet sit ultimus legitimorú de stirpe & ra-

dice dicti petri.nō tñ ultimus de ipsius domo sed superest
Bartholomeus testōris cōsobrinus ut dixi quē dico admit-
tendū non ad oia bona Petri sed ad partē debitā uigore di-
6 cti fideicō.ut inferius declarabo. † Videndum est q̄ sibi por
tio debeat uigore dicti fideicō.pro cuius ueritatis inuesti-
gatione pmitto q legalis diuisio hæreditatis est duodecim
unciarum.ut.l.seruum meū.§.fi.ff.de hær.instit.in.12.ergo
partib' istius Petri hær.diuisa cū fuerūt quatuor filij.s.bon
Martinus hermolaus Franciscus & And.ipsorū quilibet de
dicta hæred.tres uncias siue partes de 12. cōsecutus fuit cū
prædicto onere cōi non se extendit prædicta portio ad le-
gitimam iure naturæ quam filij cōsequi debent sine aliquo
onere:ut.l.quoniam i prioribus.& l.omino.C.de inoffi.test.
grauati etiam tali modo debent hēre in euentum condōnis
trebellianicam fm unam opi.iure canonico consuetudine
approbatā: ut c.Ray.& c.Raynal.de test.prędicti ergo fi-
lij sic grauati adueniente casu restōnis ubi nō approbassent
aliter testm̄ patris possent libere testari & disponere de le-
gitima & trebellianica.& residuum suæ portionis sine libe
ris decedentibus debet ad superstitē pertinere uigore fidei
com. † Quæ aūt erit legitima trebellianica in portione cu-
7 iuslibet clare patet.sunt.n.quatuor filij . & sic eorum inte-
gra legitima est triens.i.quatuor unciæ & sic tertia pars hæ
reditatis ut in aut.nouissima & in corpore unde sumit.C.
de inoffi.testament.& quia quilibet eorū ut dixi cōsecutus
est tres uncias rōne legitimæ pōt quilibet unā unciā retine
re rōne legitimē suæ.de duabus etiam quæ restant pōt de-
trahere trebel. quæ est quarta. & sic media uncia: ut.l.in
quarta.& l.j.ff.ad trebel.de iure ergo cōi quicūq; ex eis de-
cessisset sine filijs fratribus suis superstitib' debuisset relin-
quere dimidiam portionis suæ i unciam cū dimidia & aliā
unciam & mediam suis filiabus & alijs relinquere pro libi
to uoluntatis.& hic ut dixi in casu quo non approbasset ali
ter testamentum patris.Sed quia in puncto dicit quod præ
dicti quatuor fratres tēpore diuisionis approbant & affir-
mant testm̄ dicti eorū patris in qualibet parte ipsius in om-
nibus & p oia &c.Est uidendum an propter istā approba-
tionē perdāt decedentes sine filijs istud ius detractionis le
gitime & trebel.vr quod sic:q2 iste quarte detrahunt cōtra
uoluntatem defuncti qui uoluit semper deuenire & descen
dere in masculos suę domus. † ille ergo qui approbat testa
8 mentum & iudicium defuncti non pōt postea uenire cōtra
ut l.non putauit.§.si quis sua manu.ff.de bo.pos.cōtrata.&
l.post legatam.de peti.hær.& l.fi.ff.de inoffi.testa. Ego di-
co quod talis approbatio priuat ipsos treb. illa.n.detrahit
contra uoluntatē defuncti de iure cōi.C.&.ff.ut l.titius.ff.
ad l.fal.in casu ergo quo approbet vr̄ remittere dictum ius
sicut etiam vr̄ remittere ius fideicom.per diuisionē hæredi-
tatis cōtra quam qui diuidunt se obligant nil facturos con-
tra &c.ut est casus in l.qui romę.§.duo fratres.ff.de uerb.
ob.ad hoc faciunt præalleg. iura aut.sed cū testator.C.ad
l.fal.Legitimam uero debitam iure naturæ dico per talem
approbationē testamenti defuncti non tolli.rō differentiæ
inter istam quartā & præcedentē est quia legitima diffici-
lius perditur.non.n.pōt eam prohibere testator,treb.uero
sic iuxta no.per Bar in l.marcellus.ff.ad trebel.Item legiti
ma tēpore diuisionis erat ipso iure pcisa & separata de bo-
nis patris ad oculum intellectus sicut dicimus in falci.quæ
resecat ipso iure.ut l.linea.ff.ad l. fal. treb. uero diuisionis
tempore nondum orta erat nec debebatur non mirū ergo
si difficilius tollitur ius in re quāuis in rem nondum in esse
productum.ut c.antepenul.& ult.de præben.lib.vj.& mul
ta impediunt contrahenda quæ non dirimūt iam cōtracta.
ut.l.patre furioso.de his qui sunt sui uel alie.iur.& 55.di.p-
cepta.& de hoc.s.quod legitima non tollatur ista generali
approbatione paterni testamēti sine diuisione est casus ex-
pressus in l.si quando.§.& generaliter.uer.nisi hoc speciali
ter.C.de inoffi.testa. Ex prædictis igitur apparet q quili-
bet prædictorum quatuor filiorū de tribus uncijs pro quo-
libet habito de dicta hæreditate Petri sui patris debent cō
sequi unciam sine aliquo onere a prædicto Petro imposito
reliquis duabus uncijs restitutioni subiacentibus quo ad il
lum & illos qui sine liberis decesserunt. Item patet quod
dicta approbatio testamenti tēpore diuisionis excludit gra
uatos a trebellianica nō legitima per pdicta iura. Et post-
quā sic generaliter declaratū est quātū quilibet ex his qui
sine filijs decesserunt hæredibus suis relinquat uel restitue-
re teneatur singulariter & specifice declaramus. & primo
decessit bon Martinus superstite filia portio ergo bō Mar
tini fuit in casu restitutionis propter carētiam masculorū
expressa igitur portione filia eius fere unā unciam quæ est
legitima dicti Bon Martini.aliæ uero due unciæ deuoluen
tur ad fratres bon Martini superstites uigore dicti fideicō.
Secundo decessit hermolaus relictis duobus filijs mascu-
lis qui similiter decesserunt in pupillari ætate per istā sub-
stantiam filiorum vr̄ in personam hermolai fideicom.con-
ditionem expirasse postquā decessit relictis filijs. Contra-
rium dico.s.etiam quod filij hermolai recipiant portionē
patris quā etiam cōsecutus fuit de portione bon Martini
cū prædicto onere restitutionis.non.n.dictum onus cōcer-
nit ipsum solum sed etiam filios filiorum & posteros oēs si
eos concernit ipsum solum sed etiam filios filiorum & po
steros oēs si eos contingat sine filijs decedere ut sic testato-
ris intētio obseruetur qui uoluit filios & oēs hæredes isto
onere prægrauare & isti filij hermolai sicut & ipse appella
tione filiorum Petri continentur ita quod dum dixi si ali-
quis dictorum filiorum & hæredum meorū &c. appellatio
9 ne &c. † hęredum meorum.filij nepotes & cæteri cōtinen-
tur per d.l.hæredis appellatio.de uer.sig. cū si. allegatis.s.i
primo latere.& corroboratur hoc ex uoluntate Petri qui
uoluit dicta bona semper in suos posteros masculos perue
nire quæ quidem perpetuitas esse nō posset si diceremus in
personam cuiuslibet habentis filios expirare cōdōnē fidei-
com.sicut enim ex parte illorū de domo sua prouidit testa-
tor de filijs & filijs filiorum & posterorum & proximorū
i quos uoluit ista bona sua deriuari ut eis fieret restō ita lar
ge debemus interpretari & intelligere ex parte oneratorū
siue grauatorum ut siue sint filij siue hæredes eorum qui si-
ne liberis decesserint intelligantur fore grauati, aliàs ut di
xi deriuatio non posset esse perpetua. cum tñ Petrus testa-
tor hanc causam in prohibendo alienationem addiderit.s.
quia uult semper bona i illos de domo sua masculos deriua
ri.causa enim in testamento apposita reducit uerba testa-
menti & ampliat ipsa ad mentē & aīum testatoris. ut.l.cū
pater.§.dulcissimis.de leg.ij.l.fi.ff.de hæred.insti.& uerè di
cta cā prohibitionis alienandi quæ est ut i posteros oēs de
domo bona descendant urget me ita dicere alias per illa
uerba si aliquis filiorum & hæredum meorum &c.non ex-
tenderē ad hæred.filiorū per.l.qui liberis.§.hæc uerba. de
uul.& pupil.scdm mentem testōris quæ ex uerbis colligit
dum uult bona in masculos semper descendere. ita sentio
ut sicut cōmodum est reale.& extēsiuū in omnes posteros
ita sitr & onus restitutionis debet esse perpetuū ut nō solū
filij sed descendentes ex eis si decesserint sine filijs grauati
intelligantur. Concludo igitur q mater dictorū filiorum
hermolai debet habere unciam rōne legitimè debitę her-
molao quā trāsmisit ad filios eius & filij ad eorū matrē reli
quis duabus uncijs & quod etiam ɔsecutus est de portione
bon Martini uenientibus in restitutione fienda alijs duo-
bus fratribus superstitibus q2 onus restitutionis singulis in
iunctū ad alios ex eis descēdētes ad quos aliqd ex portio
nibus aliorū peruenit cum simili condōne trāsfert quasi in
substitutis uideatur eadem cōditio repetita postq̄ substan
tiæ eadem causa reperitur.s.conseruatio dignitatis agnato
rū:ut.l.j.§.in.j.&.§.pro scdo de cad.tol.& facit.l.pr̄ filiā.§.
duob'.ad.l.fal.& l.q duos.de uul & pup. Tertio ut dicit in
themate decessit Frāciscus relictis Marco & psbytero An-
tonio quo ad ipsum ergo fideicō.cōditio expirauit ultimo
decessit Andreas relictis duabus filiabus.& si extitit ɔditio
fideicō.unde due unciæ ex trib' & q̄sita ex successione bō
Martini & filiorū hermolai restituere tenet dicto Marco fi
lio dicti Frācisci ita qd̄ in effectu nō debet penes filias di-
cti Andreæ remanere nisi uncia de bonis Petri pro legiti-
ma q̄ tangit eū nisi Andreas ipsas suas filias de dictis bo-
nis

nis dotasset. potuisset enim eas dotare de dictis duab^9 uncijs si aliunde dotare non potuisset, quinimo ipsę filiæ potuissent de dictis duabus uncijs seipsas dotare ut dicam.§. similiter Marco in quo masculina progenies dicti Petri finem cępit debet legitima ex persona Francisci sui fratris quã transmisit ad zanni Paulum institutű ab ipso hærede. Ex quibus omnibus imposito calculo rõnis dico φ quilibet ex prædictis quatuor filijs in bonis dicti Petri unciam unam rõne legitime ad hæredes suos transmisit & in bonis suis reliquit reliqs octo uncijs deuolutis ad dictű Bartholomæum ultimum de domo dicti Petri & proximiorẽ de linea masculina Marco præfato. Ex prędictis apparet rñsio ad oĩa.§. dicta dubia de quibus quæritur & primo ad secundum dubium inquãtum rochistianus legitimus administrator Antonij filij sui nepotisq; dicti Andreæ tenea tur rñdere dictis creditoribus dicti Andreæ respectu bono rum quæ posside dicti quondam Petri. apparet.n.liquide quod Andreas in bonis Petri nõ põt nisi unciam retinere quam potuit suis creditoribus obligare & de ea ad libitũ disponere quia inter sua bona cõputat. aliæ uero duę uncię portionis suæ quia sine masculis decessit libere deuenerũt in Marcum & de Marco in Bartholomeum proximiorem nisi in casum donationis filiarũ ut §.&.§.dicam & in illis q̃ de bonis dicti Petri possidet ultra unciam prædictam siue ex cõpositione facta cũ Zãnipaulo hærede Marci siue excessione iurium sibi facta per Bartholomeum ultimũ masculum de domo Petri nõ põt ullo modo rochistianus molestari a creditoribus dicti Andreæ quia ipla posside non ut hæres Andreæ sed excessione & transact. Ex prędictis responsum etiam apparet ad illud quod in tertio subiungi tur quid approbatio & ratificatio testamenti Petri quã fecerũt filij dusionis tẽpore operet. excludit.n.eos dicta approbatio a detractione trebellianice non legitime ut prædictum est. Ad quartum dubium dico breuiter æstimandã ser Petri hæreditatẽ totam & ex ea unã partẽ siue unciam ex 12.partibus fore creditoribus Andreæ obligatã & non ultra ut dixi ut.l.§.cũ dicitur.ff.si cui plusquã per l. fal. al legata in puncto.§. Ad quintum dubium etiam est rñsum quia portio Hermolai deuenit in eius filios impuberes sed cu ipsi sine filijs decesserint retenta unica ratione legitime Hermolai due aliæ uncie portionis suæ deuolute sunt ad alios superstites de eis in reliquo usq; ad Bartholomeum, ultimum proximiorem de genere ut dictum est & hoc dico per rõnes & iura deducta.§.ibi secũdo decessit Hermolaus relictis duobus &c. Ad sextum dubium similiter responsum. Nã sicut de Andrea dictũ est quod potuit dispone re de legitima sua quæ est uncia ita dicendum est de Frãcisco & Marco eius filio ut nõ nisi de uncia habuerint ptãtẽ disponendi obligãdi & alienandi & alienãdi sic nec p̃ ãnis hæredes eius Zãnipaulus qui in locũ eius successit: ut l.quod ipsis.ff.de reg.iur.cũ si. Ad septimũ & ultimũ dubiũ eodẽ modo rñdetur ut filiæ Andreæ cũ ueniant ex psona patris eodẽ iure regulantur ut nõ nisi unciam consequant inquãtũ creditores Andreæ pferrent qa potior est cõ creditorũ q̃ legitima filiorũ quæ deducto ęre alieno debet ut not. in l.si.§.in cõputatione.C.de iure delib.unũtñ non est omittendũ qd̃ si iste Andreas nõ fuisset idoneus ad dotandum istas duas filias de suo proprio potuisset eis pro dote dare integrã portionẽ sibi contingentẽ de bonis patris si tãtam dotem mererẽt autoritas & dignitas filiarũ ut dicit tex. in
10 aut.res quæ.C.comunia de leg: † est.n.iste casus specialis in quo res subiacẽtes restitutioni possunt alienari casu quo essent filiæ præferendæ creditoribus Andreæ in eo.§.quod & hic ultra legitimam Andreæ quæ est uncia consecute essent pro dote de bonis Petri aui earum qa illud ultra legitimam consecute essent iuris beneficio nõ ut bona paterna essent etiam præferendæ dicto Bartholomeo ad quẽ p me diam personã Marci debeãt dictæ duæ unciæ portionis Andreæ peruenire uigore fidei com.pdicti. imo plus qa si Andreas nõ dotasset ipsas in uita sua possent dictæ eius filiæ se dotare de dictis bonis fideicõmisso subiacentibus si aliunde se dotare nõ possent q̃ de ea portione quæ obuenit Andreæ detracta si legitima.i.uncia contingente Andreã in qua dixi creditoribus eiusdẽ filiabus præferendos. ad hoc l.mulier.§.cum proponeretur.ff.ad tre.& ita dñs Bar.de sa cto consultus respondit & alias consilium eius uidi. Non ob.quod Petrus excepit duos casus tantum in quo noluit bona posse alienari.s.in casu mortis & perditionis mẽbri. nã talis exceptio ex cludit alios casus i quibus similiter est concessa alienatio.ut in illo casu habenre similem æquitatem:ut d.aut.res quæ.exceptio.n.quoiũdam casum nõ includit sub regula casus alios a regula similiter exceptos: ut l.generali.§.uxori.ff.de usufru.le. Ex his ergo proxime dictis patet φ de portione Andreæ de bonis patris quæ fuit trium unciarum ut dixi una uncia debet eius creditoribus præcise relique duæ uel pro dote filiarũ in casu inopiæ earũdem uel patris sui debẽt remanere: uel ad Bartholomeũ ultimum de genere peruenire ut dixi ita quod breuiter nul lo casu creditores Andreæ i bonis patris psit habere recur sum nisi in uncia tantum quæ est de duodecim partibus ut dixi. Ad nonum & ultimum dubium de fructibus prouenientibus ex bonis Petri an sint obligati creditoribus antedicti Andreæ leuis est responsio. illi enim qui prouenire poterunt de legitima eius quã unciam.§.dixi obligati erũt sicut & ipsa legitima ut l.j.§.j.ff.de pig.& l.i prædijs.ff.quęres pig.ob.pol.& C.de pac.pig.l.j.si autem fructus qui uerisimiliter prouenerunt ex dicta legitima non extarent nõ tenerentur hæredes Andreæ nisi ex alijs bonis Andreæ potuissent soluere tale debitum: quia enim non habita consi deratione ad fructus sed ex eo quod Andreas debitor fuit tenentur eius hæredes satisfacere usque ad uires hæreditarias & non ultra propter beneficium inuentarij: ut l.fi.C. de iur.delibe. Et per prędicta satis apparent omnia dubia declarata.

Punctus talis est quidam habens naturales tantum masculum & fœminam fecit ipsos per papam legitimari.uerba autem legitimationis sunt ita concepta. Tecum qui de terris ecclesiæ in tẽporalibus immediate subiecti omni mo do ex istis & in bonis parẽtum & cõsanguineorum tuorũ absque tñ præiudicio illorum qui in eisdem bonis si parentes & consanguinei huiusmodi ab intestato decederent deberent succedere libere & licite ualeas pdicto defectu com stitutionibus apostolicis ac legibus imperialibus nec non statutis municipalibus & psuetudinibus contrarijs quibuscunqne nequaquã obstante tenore præsentium de speciali dono gratiæ dispensamus. Pater istorum post dictam legitimationẽ moritur intestatus istis superstitibus & duobus germanis suis & uxore eius legitima.fratres isti dicũt se debere succedere istis sic legitimatis exclusis. legitimati uero econtra dicunt se debere præferri. quæritur quid iuris.

CONSIL. CLIII.

1 *Verba priuilegiorum si dubia non censeantur ad coniecturas non recurritur.*
2 *Priuilegia iuri contraria strictissimam recipiunt interpretationem.*
3 *Priuilegia & rescripta in dubio ad intellectum iuris communis sunt referenda.*
4 *Verba contractuum qualiter capienda.*
5 *Interpretatio maligna est semper uitanda.*
6 *Personæ admittuntur seruato affectionis ordine.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amẽ.
1 † Pro fratribus defuncti quædam faciunt primo priuilegij uerba quibus est in dubio inhærendum. de priuile.c.porro in uerbis nãque dicti priuilegij satis clare dicitur absque tamen præiudicio illorum &c. & sic cum in uerbis nulla sit dubitatio non est recurrendum ad coniecturas. de leg.iij.ille
2 aut ille.§.cum in uerbis. † item illa priuilegia contra iura concessa debent stricte interpretari & cum minori quãm possumus læsione iuris cõmunis & diminutionę iu-

ris tertij indulta intelligi.ut c.ij.de deci.lib.6.& c.cum di-
lecti.de dona.& c.ex tuarum . de aut. & usu pal. & l.j.§.si
quis a principe.& §.marito. ne quid in loco publico . si er-
go diceremus uigore priuilegij hos præferri fratribus de-
functi proculdubio lederentur fratres priuati ordine suc-
cedendi quæ priuatio est pœna ut c.licite uniuersa . de uo-
3 to.l.iij.§.si emancipatus.de contrata.† Præterea priuilegia
& rescripta in dubio referenda sunt ad intellectū iuris cō-
munis:ut c.cum adeo.& c.cām quæ. de rescrip. sed de iure
cōi uxore defuncti existente in medio naturales nō succe-
dunt sed aliter prouidetur eis ut in aut.qui.mo. natu. effi.
sui.§.si quis aūt defunctus . col.vj.ergo idē cum nititur suc-
cedere per rescriptū principis . In contrariū multa urgent
primo defuncti intentio.secūdo legitimationis nā siue cō-
ditio.tertio priuilegiorum & rescriptorū sana nō maligna
interpretatio. Quo ad primū de intentione defuncti quod
uoluerit hos filios cæteris anteferri patet q̄a pro eis obtu-
lit præces principi ut sibi succederent & papa annuit uotis
eius.sublata ergo per rescriptū principia macula geniture
iste tanquā filius obtinet primū locū quia ī successione pri
ma cā est filiorū:ut.C.de su.& le.aut.in successione. tāta.n.
iuris benignitate ꝯ seueritatē legū persequētiū istos incon
tinentes succursum est ut pr̄ noiando filiū naturalē simpl̄r
filiū in aliqua dispōne uideaī ipsum legitimare sīr in testō
disponendo aliquid de eius legitimatione a principe im-
petranda facit hunc naturalē cæteris potiorē in sua succes
sione ut hæc hr̄ in præalle.aut.§. si uero is. & in aut. ut li.
ma.& auie.§.ad hoc. Secūdo dixi quod hæc dicere ꝑsua-
det legitimationis natura siue ꝯdō q̄ est ut isti sic natalibus
restituti perinde habeanī ac si a princi. legitimi nati essent
ut ꝑal.aut.q.mo.na.effi.sui.§.reliq igiī.& §. si igiī . ibi nihil
a legitimis filijs differētes sub eius ptāte ꝯsistāt &c. trahiī
.n.retro talis legitimatio sicut & illa q̄ induciī per sequēs
matrimoniū cū cōcubina ꝯctum legitimaī ꝑcedens prolea
ut in c.tanta.qui fi.sint leg.& l.pe. & antepe.C.de natura.
li.rescriptū ergo principis cōcessum super re cuius essentia
formā sumit a iure scripto ſm illā formā princeps intelli-
4 giī indulsisse ut.l.si qñ.C.de inoffi.testa. sicut & † uerba cō-
tractuū intelligenda sunt ſm naturā cōtractus qui geriī in-
ter partes & improprie dñt accipi si natura ꝯtractus repu-
gnat proprietati uerborū ut.l.si stip.ff.de usu.& l.& uno lo
ca.cum si.cū igiī ꝑ suū rescriptū ad ꝑces patris papa istos le
gitimauerit siue habiles ad successionē reddiderit vr̄ il-
lud quod principis donum est accedente consensu eius de
cuius successione q̄riī plenissime & nō stricte interpretan
dum vt.l.bñficiū de ꝯsti.prin.& not.in d.c.cū dilecti. de do
na.nā & si ꝑ indirectū & obliquā uiā tēdat ad grauamē ue
niētiū abintestato nō ꝑ hoc tñ dici dēt donū pricipis odio-
sum sed fauorabile attēta pr̄is uoluntate principaliter qui
potuisset fratribus nedū filios hoc mō sed quoscūq; extra-
neos in sua successiue præferre. ad hoc.l.j.§.sciendum.ff.de
leg.iij.& qđ not.doc.in.l.q excep.ff.de ꝯdi. indc. ubi dispō
utrū sit odiosa uel fauorabilis iudicaī ex eo quod principa
liter agiī nō ex eo quod ī ꝯñam uenit puta alterius læsio in
cidēter occurrēs & per hoc fit rñsum ad id quod dixi quod
vr̄ ex hoc rescripto taliter intellecto iniuriā cōsanguineis
irrogari.& per ꝯñs stricte sumi.nō.n.pōt dici iniuria post-
quā ille de cuius bonis agiī decreuit sic principe disponen
te & abolente maculā geniture iure positiuo iuri naturali
ꝯtrio introductā ut in ꝑal leg.aut.§.si quis ergo natura legi-
timas protulit soboles &c. † Tertio ut dixi hoc urgeret di
5 cere rescriptorū sana & nō callida siue maligna interpreta-
tio quæ uitanda est in literis gratiosis & oibus : ut c.ad au-
dientiā.de deci.& c.relatū.de cle.nō resi. nā si illā clausulā
absq; præiudicio illorū qui in eisdē bonis &c. intelligere-
mus qđ oēs q possent defuncto succedere ꝑferendi essent
istis legitimatis modicū siue nihil cōferret tale priuilegiū
cū post oēs cōsan. & uxo. defuncti fiscus succedat.talis aūt
gr̄a siue donum nunquā extitura nihil conferret nec taliter
uerba sunt in dubio intelligenda:ut no.in fi.in l. ex facto.§.
fi.ff.ad treb.imo debent aliquid opari : ut.l.si qñ.de leg.j.&
c.si papa.de priui.lib.6.Quinimo hoc priuilegium afferret
istis naturalibus incōmodum q̄a nō existente uxore defun
cti nec eius ascendentibus uel descendentibus legitimis es-
sent abintestato cæteris defuncti ꝯsanguineis præferēdi in
certa portione ut in præalle.aut.§.si quis aūt defunctus per
dictum aūt rescriptum sic ruditer intellectum nihil laturi
essent.& sic inducta dispō ad augmentū operaretur dimi-
nutionē contra mentem principis contra illud quod habe
tur in l.scire oportet.§.aliud.ff.de excu. tu. ibi sed si maxi-
me uerba.l.hunc habent intellectum tñ mens legislatoris
aliud uult &c.& ut.s̄.dixi uerba in dubio semper sumenda
sunt secundum naturā actus celebrati & improprie si non
ꝑñt proprie ut aliquid operentur & absurditas non sequa-
tur ut præal.iuribus.& l.diuortio.ff.sol.mar. Dixerit aliq̄s
si tu præfers istos filios fratribus.& cæteris defuncti cōsan-
guineis quid operatur illa clausula absq; tñ præiudicio. de
bet.n.aliquid operari : ut d.l.si quando.& c. si papa.præal.
dic q̄ operatur hoc quia ꝑ talē legitimationem siue dispē
sationem non vr̄ princeps uoluisse ipsis præiudicare in iu-
re succedendi licet istum eis addiderit præferendo eū pro-
pter gradus prærogatiuam.nisi.n.esset illa clausula potuis-
set dubitari utrum papa de successione certi hoīs simplici-
ter disponendo uideatur perpetuo excludere uenientes ab
intestato.illi enim sic cognoscēdo de una causa vr̄ ad se ne
gotium reuocare: ut c.ut nostrum.de ap.& sic condemnā-
do secundam legem vr̄ reuocare priorem:ut cap.j.de con-
stit.lib.6.& dando secundum iudicem siue procu. vr̄ reuo-
care priorem:ut c.j.de constit.lib.6. & dando secundum iu
dicem siue procu.uidetur reuocare primum : ut.l.si quis cū
pro.§.fi.de procu.licet per prædicta iura & similia potuis-
set hoc in dubium reuocari,tñ dicta clausula amouet dictā
dubitationem sicut uidemus in literis papæ ad beneficia in
quibus ultimo beneficiatus cæteris anteferri non tñ alija
qui prius impetrauerunt.unde in posterū præiudicium ge-
nerari ut in omnibus literis concessis ad beneficia uacatu-
ra talem clausulam uidi. poterunt ergo sine præiudicio di-
ctæ legitimationis uenientes abintest.succedere eo ordine
sicut prius si isti legitimati repudiatione morte uel aliter a
tali hæreditate reddiderint se indignos ad hoc.l.peto.§.fra
tre.ff.de le.ij.ibi nec tamen sequentium cā propter superio
6 res in posterum ledi debet. † licet enim quandoque uerba
simpliciter proferantur inter personas:tamen si inter ipsas
cadit affectio ordinata per prius & posterius seruato affe-
ctionis ordine admittuntur etiam si uerba se babeant ut pa
riter admittūtur:ut.l.cum pater.§.pe.de le.ij.& l. hæredes
mei.§.peto.ad tre.& qđ no.in l.gallus.§.j.ff.de li. & posth.
& hāc partē puto ueriorē q̄ isti filij cū quibus est dispēsa-
tū fratribus defuncti & alijs cōsanguineis ꝑferanī præsup-
posita potestate papæ qui in terris ecclesiæ super hoc ha-
bet plenissimam potestatem:ut c.per uenerabilē . qui filij
sint legi. Ad contraria apparet clara & manifesta respon-
sio ex prædictis do.Pet.de Ancha.

Q̄ō super qua petitur ꝯsiliū talis est. Sāctissimus in Chri
sto pater dñs Bonifacius papa nonus grām fecit reuerēdis
simo in Chr̄o patri & dño,dño angelo trāslato de ecclesia
castellana ad ecclesiā constantinopol. q̄ oēs fructus redi-
tus & prouentus ac debita quæ usq; ad tēpus suę translatio
nis obuenerunt ad tēporalem mensam castellanā pertinen
tia & quæ recuperare nō potuit ex certis causis dū præes-
set regimini dicte ecclesiæ castella.perinde petere & exige
re posset ac si adhuc esset regimini ecclesiæ ꝑlibare & suis
usibus applicare &c.prout plenius ꝯtinetur in dicta litera
gratiosa.post quæ idem summus pontifex sup executione
dicte gratiæ executores dedit dñm abbatē sancti Georgij
de Venetijs & plebanum sancti Casiani cū illa clausula ut
ambo aut alter uestrū &c. His ꝑmissis ꝯtingit q̄ uacan. se
de dicte ecclesiæ castel.tres fuerūt economi a capitulo de-
putati uidelicet idē plebanus sancti Casiani dñs plebanus
sanctæ Eufemie de Iudeca & dñs pleban⁹ sancti Raphae-
lis q certas decimas de prædictis quæ obuenerūt t pe dicti
dñi angeli translati ad prædictā ecclesiā constātinopol.per
ceperūt.modo ꝓcu.dicti dñi patriarche translati compa-
ret coram domino plebano sancti Casiani uno executori-
bus

bus gratiæ apostolicet ut dictū est. & economus similiter dictæ ecclesiæ castellan. unus ex alijs prædictis & petit contra eo q̄ dictas decimas sibi procuratori soluat & suos prædictos economos ad soluēdum cōpellat qui plebanus sancti casiani fecit processum suum & mādauit ut oēs qui haberent de dictis decimis sine pecunijs soluere tenerentur: infra certū terminū &c. Quæ litera & pcessus præsentatus fuit dictis duobus. s. dño plebano sancti Raphaelis & dño plebano sanctæ Eufemie de Iudeca economis qui prædictam pecuniam receperūt una cum prędicto executore qui. J. terminū ꝯpetentē obijciunt plura. Primo q̄ dictus executor eos cogere ad hoc non pōt cū ipse sit economus una cū eisdem recepit. & sic non pōt fungi duplici officio. Secundo quia iste decime sic recepte ab eis nō includunt sub gratia quæ concedit decimas quas exigere non potuit & p eum stetit. Tertio: quia ijdem economi receperunt eas nomine uacantis ecclesiæ castellan. & solummodo mādatum eorum extenditur ad conseruandū intra ecclesiæ castell. nō aūt ad soluen. alicui: & maxime cogi nō debent: quia Venetijs est statutū & consuetudo quæ de facto seruatur q̄ nullus cogitur ad soluen. nisi si uelit. Quarto quia prefatus do. patriarcha tēpore bone memoriæ dñi Francisci Felleti immediati successoris eiusdem dñi patriarche translati ad ecclesiam castellan. decimas quas tunc tēporis recepit idem dñs eps successor de tempore dicti dñi patriarche ipse ab eo non petijt tanquam diffidens de iure suo nunc uult agere contra istos tanquam inferiores & minimos quod non pōt de iure. uisis ergo prædictis exceptionibus & prædicta gratia quæritur quid iuris.

CONSIL. CLIIII.

1 *Idoneitas personarum prius requiritur quam ratio iuris.*
2 *Cogere seipsum & sibi ipsi imperare nemo potest.*
3 *Administrator qualibet agnitionem bone fidei habere debet.*
4 *Copula & diuersa copulare debet.*

N CHRISTI noie eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen.
1 † Quia primo inquirendum est de idoneitate personarum quam de rōne iuris: ut. l. quidam referunt. ff. de iure do. ideo primo exceptiones in ordine concernunt personā executoris. s. plebanum sancti Casiani qui dicitur inhabilis ex eo q̄ est eco-
2 nomus & dictę pecuniæ conseruator. † Examinamus hoc ipse ergo executoris officio fungi nō pōt quia seipsum nullus cogit & nullus sibi ipsi imperat. ut l. ille a quo. §. tempestiuum. ff. ad treb. & l. pe. de arbi. singula. n. officia singulis sunt coniungenda personis: ut c. cum singula. de præben. lib. vj. nec debent promiscuis actibus turbari rerum officia
3 ut l. consulta diualia. C. de testi. † Ex quibus vr̄ q̄ efficax sit illa exceptio. J. cōtrariū dico q̄ possit quia quo ad ipsum nō pōt dici coactio sed agnitio bonefidei quā quilibet administrator debet habere & q̄ aduersus alium præstare debuit aduersus se debet impendere & agnoscere bonāfidē: ut l. quoties. §. impensa tēporali. ff. de ad. tu. quo ad alios ergo duos qui resistunt officium suū exerceat. & sic diuersis respectibus duplici fungat officio quia ut economus solutioni fiende consentiat & alios duos economos ad soluendū ut executor cōpellat ut alibi facit papa. l. diuersos actus noibus diuersorū: ut c. cum inter uniuersos. in fi. de elec. & l. si pater. §. qui duos. ff. de adop. & sic sup prima exceptione concludo uidelicet q̄ ea non obstante plebanus sancti Casiani debet illos duos economos si resistant cōpellere ad soluendum per censuram ecclesiasticā ut habeat in hoc potestatem insolidum quia datus fuit cum clausula ut oēs aut alter uestrum &c. ut c. cum plures. de offi. deleg. lib. 6. Secunda exceptio vr̄ etiam efficax quia dñs patriarcha narrauit in impetratione q̄ exigere eas non potuit. a cōtrario ergo sensu debet hr̄e quas exigere potuit sed neglexit ar. l. inter socerū. §. cū inter. ff. de pact. do. & c. nōne. de psumpt. Contrariū dico uidelicet q̄ indistincte possit exigere oēs decimas q̄ usq; ad tēpus suę trāslationis obuenerant pro ut uerba gratiæ clare sonant. quibus est in talibus deseruiendum ut l. j. §. si is q̄ nauē. ff. de exerci. & c. porro. de priui. ad pa. n. non aliter de impotentia curauit certificari & simplr̄ gratiam facit ergo nec eius commissarius ut executor dēt de hoc inuestigare ut sic quæ rō mouit papam moueat delegatum eius: ut c. super literis. de rescrip. Itē falsitas uerborū super quibus gratia non fundatur nō reddit gratiam inefficacē ut not. in d. c. super literis. Præterea p exceptionē tertiam. s. in ordine satis liquet dñm patriarchā nō potuisse exigere q̄ laici nō pñt ad soluendum cōpelli & ista cā est notoria Venetijs quātum idē dñs patriarcha iustitiæ cultor. & uirtutis speculum ex bona ut arbitror intentione eā noluit specifice declarare dño papæ sed in genere & sub nube sicut qñq; faciendum est: ut c. si sacerdos. de offi. or. & l. j. §. qui qñe. ff. de qōni. Præterea aduertendū est ad uerba papæ gratiam faciētis. dicit. n. fructus redditus & prouētus ac debita q̄ usq; ad tp̄s prædictū ut præmittit obuene-
4 runt q̄ recuperare nō potuisti &c. † natura. n. istius copulę & est copulare diuersa: ut no. ff. de iur. & fac. igno. in rub. Itē est eius natura semper augere effectū præcedentium: ut l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. per prædicta igit̄ uerba patet quod intētio papæ fuit ꝯcedere sibi oēs prouentus q̄ obuenerunt usq; ad eius translationē & illos etiā quos recuperare nō potuit: ut hoc pp naturā dictę copule probaui. cū igitur modo nō sint in manibus laicorū sed a laicis sponte dictis economis solute debent eas reddere pcur. dñi patriarche ad quē pertinet & ad hoc cogi pñt p iam dicta. Videndum est mō de tertia exceptione qui sint economi & mandatum habeant ad ꝯseruādum non ad dandū. ista exceptio est satis friuola quia hoc nō q̄rimus de dando uel erogādo quicquam de iuribus uacantis ecclesiæ sed q̄ restituāt dño patriarche q̄ indebite de eius pecunia receperūt illa. n. est q̄ illud quod de meo ad te peruenit debes mihi reddere & hoc æquitas persuadet: ut l. si & me & titium. ff. si cer. pet. nec multū interest iniuste retinere ac inuadere alienū ut c. sepe. de resti. spo. quinimo qñq; furtiue obligat q̄ recipit in debitū ut l. qm̄. ff. de ꝯdi. fur. Sic non ob. q̄ non possint cogi cōsuetudo ꝯcernit laicos obligatos ad decimas: nec extēditur ad illas quas sponte soluerunt alteri q̄ deberet ab illo. n. tali pōt ille ad quem de iure pertinent uendicare: ut d. l. si & me & titium. prealle. Quarta etiā exceptio est satis friuola quod non recuperauit eas a bone memoriæ domino episcopo præterito ergo &c.

CONSIL. CLV.

1 *Laici an possint aliquid statuere contra utilitatem ecclesiarum seu prælatorum.*
2 *Pœna durissima est inter homines uersari & eorum carere suffragijs.*
3 *Homo homini non debet insidiari.*
4 *Concesso aliquo conceduntur media ad illud.*
5 *Iurisdictio seu potestas ecclesiastica temporali est preferenda.*
6 *Commercium rerum sui territorij certo generi personarum potest prohiberi.*
7 *Conditionem suam cuilibet meliorem facere licet.*
8 *Intentio loquentis attenditur non is ad quem ipse loquitur.*
9 *Statutum formam immutans antiquam est inualidum.*
10 *Bladum an possit extrahi causa molendi stante statuto quod extra districtum non extrahatur.*
11 *Clerici immunes sunt a uectigalibus soluendis.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Optimis rationibus & expresśis iuribus uidetur inuari. d. archiepiscopus contra commune ciuitatis spaleti statuta faciēs per quæ redditus & prouentus molendinorum domini archiepiscopi ad nihilum rediguntur. de mente nāque omnium iurium & maxime canonum uidetur esse quia per statutū laicorum non possit clericis subtrahi consortium eorūdem laicorum inter quos cōuersant̄ & uiuūt. alias esset eorum

ꝯditio deterior quã ꝯdõ iudeorũ & excõmunicatorum: ut
2 dicit tex.in c.quanto.de priui. † lex dicit quod durissima
pœna est esse inter homines & bominũ carere suffragijs:ut
3 C.de aposta.l.ni qui sanctam. † Cognationem enim quãdã
inter nos natura constituit ex quo lex dicit hominem ho-
mini insidiari nephas esse:ut l.ut uim.ff.de iusti. & iur. Cũ
ergo a longis retro temporibus tam ad molendina cõmu-
nis spaleti quam domini archiepiscopi potuerint hoies de
spaleto libere accedere & soluere duodecimam partẽ pro
molitura restringere hunc liberũ accessum per impositio-
nem noui oneris ex quo cõmuni accedat lucrum & archie
piscopo magnum dãnũ satis vř iniquum.nam ut dicit Tul-
lius libro de officijs detrahere aliquid alteri & hoiem cũ
hois incommodo augere magis est contra naturam quam
mors: & si tam illustris philosophus reputat hoc contra
naturam quo ad oẽs homines quanto magis ꝯ proprium
archiepiscopum pastorem animarum suarum cui nedũ sub
trahere sed temporalia ministrare tenentur postquam eis
spiritualia administrat:ut c.cum aposto lus. de cen. ex hoc
enim quod cogunt homines ad soluendum dictam duode
cimam in porta ciuitatis: & statuunt quod aliam duodeci
mam ad ipsorum molendina soluere non teneantur nullus
erit qui propter solutionem ad portam accedat ad molen
dina dñi archiepiscopi ubi aliam duodecimã soluere opor-
teret: sed accedent ad molendina cõmunis ubi ab alia solu
tione sunt liberi . nemo.n.præsumit uelle iactare pecunias
suas: ut l.cum de indebito.de proba.per hunc ergo modũ
indirectum cohercent homines ne accedant ad molendi-
na archiepiscopi.cum tñ liber debet esse ad ipsa aditus:nec
patri subtrahi debeat suffragium filiorũ spiritualium. post
quam.n.catholici & sacratissimi reges Vngarie ꝯtulerunt
dicta molendina esse spaletum vř sibi liberũ aditũ cõcessis-
4 se † nã lege cauetur quod cui conceditur haustus ex fonte
conceditur actus similiter & iter ad ipsum ut.ff.de serui.ru
sti.prædi.l.iij.§.ulti.& cui relictum est horreum ad quod p
domum transitus erat relictus vř & transitus per domũ: ut
ff.de ser.vř præd.l.olimpico.ad idem.ff.de usuf.le.l.dãnas.
prohibere igitur vř liberum aditum personarũ qui eos gra
uat in itinere:ut.l.j.§.j.ff.de mor.infer.ad idem.l.uim facit
ff.de ui & ui ar.ut.n.dixit tex.uim facit qui aliquid facien-
do liberam possessionem aduersarij non reliquit . Itẽ alia
l.cauetur quod ei qui sepeliendi ius habet competit etiam
ius per alienos uicos & territoria funera ipsa deferre:ut.ff.
de sepul.uio.l.iij.§.non perpetue.cũ ergo ex largitione fa-
cta dño archiepiscopo regia cõpetat ius exigendi duode-
cim ab illis qui uolunt accedere ad eius molendina: uidet
quod per aliena territoria siue uicos possint ab ipsa transi-
re nec possint in itinere coherceri: per iura prealle.Secũ-
do principaliter hoc probatur quia licet dicat canon quod
duo sunt genera Christianorum.12.q.j.duo sunt.tamẽ una
dicitur uniuersitas clericorum & laicorum. nã Ipodonius
philosophus qui paganus fuit diuisit regionẽ in tres par-
tes: quarum unam sacram alterã publicã aliam propriam
appellauit uniuersitatẽ & lex dicit quod ius publicum i sa-
cris & sacerdotibus uersatur in l.j.ff.de iusti. & iur. facit.l.
rerum mixtura.de usur.& quod no.Io.an. in c.fi.de of. de-
leg.lib.vj.& Oldr.in qõnibus suis quasi triginta: & per illã
mixturam in multis casibus laici sunt de foro ecclesiasti-
co: & econtra clerici de fo.secu.ut no.in c. cum sit genera-
le.de fo.compe.& in d.c.fin.in nouel. & c. ubi periculum
5 §.præterea.de elec.li.& cap.princeps.xxiij.q.v. † quin imo
maior censetur iurisdictio & potestas ecclesiastica inquã-
tum melioribus præest.i.animabus:ut c. solite. de maio. &
obe.& l.præcipimus.C.de sac.sanc.eccl.non vř ergo quod
respublica tẽporalis possit ꝑiudicare reipublice spirituali
in illa participio & cõione quã debet hre in laicos rebus
temporalibus in usu dictarum rerũ & suffragio laicorũ. si-
ne illis.n.spiritualia diu esse nõ pñt.j.q.iij.c.si quis obijce-
ret.dicunt.n.iura quod una ptãs dẽt per aliam adiuuari: ut
c.j.de oper.no.nun.cũ ergo una censeat uniuersitas ex dua
bus partibus non dẽt eadẽ res diuerso iure censeri nec una
in ꝑiudiciũ alterius aliqd machinari: ut d.l.rerũ mixtura.

& c.j.de of.or. Tertio ꝯfirmat hoc qa posito quod in lai-
cis ptãs tẽporalis plus iuris habeat quã ecclesiastica: tñ non
vř sibi licere p statuta sua ꝑiudicare ecclesiastice ptãti re-
spectu iuris quod in laicis ꝑtendit & cũ eis hñt liberũ parti
cipium.hoc probatur in simili.in c.pisanis.de rest.spo.& c.
fi.de immu.eccl.lib.6.si.n.clerici nõ hñt ius obsequiorũ in
laicis ualuisset illud statutũ quo ad ligãdos subditos si cũ
personis ꝓhibitis haberent participiũ ut.l.fi.de dec. ab or.
6 fa.& l.mercatores.C.de cõmer.& mer. † Itẽ lex põt ꝓhi-
bere cõmerciũ rerũ sui territorij certo generi personarũ:
ut no.i l.pe.C.de ꝯhen.emp.& l.j.C.nõ licere habi. me. li.
xj.& tñ nõ põt per statutũ laicorũ restringi ista facultas ne
possint donare cõtrahere & relinquere ecclesijs prout lai-
cis placuerit:ut s.l.j.C.de sac.sanc.ec.& c.futurã.12.q.j.& c.
j.de immu.ec.li.6.eo.tit.c.fi.eo.li.si ergo non põt impediri
cõmercium & facultas libere ꝯhendi & disponendi libere
cũ eis de rebus suis quo ad clericos multominus per statu-
ta sua pñt iura iam ecclesijs acq̃sita subtrahere & p indire
ctum modũ cultores possessionũ auferre & alios ab eorũ
obsequijs cohercere cui fraudi iura expresse obuiãt ut ꝑdi
cto.c.fi.& c.quãto.de priui.& si nõ põt per statuta impedi
ri acq̃sitio q̃ prouenit ex ꝯctibus testamenti & alijs dispo-
nibus multominus vř impediri acq̃sitio quæ prouenit ex
rebus iam acquisitis per simplicẽ laicorũ accessum ad mo-
7 lendinum. † Et per ista & ea q̃ dicta sunt in proxima ꝑce-
denti rõne tollitur illa fortis rõ in ꝯtrarium quod cuilibet
liceat sibi prospicere & suã cõditionẽ meliorẽ facere de re
sua & etiam cũ alterius detrimento; ut l.proculus.ff.de dã.
infec.nã illud uerũ agẽdo aliquid in re penitus sua nõ autẽ
in cõi uel in re propria ubi tñ tertius aliquod ius prætẽdit
in ea ut prætendũt clerici in laicis quorũ clericis nõ est suf
fragiũ uel cõmerciũ subtrahẽdũ p statutũ ut iura ꝑallegata
expresse disponunt.magna.n.est ptãs epõrum & prælato-
rum quibus oẽs subsunt princeps.de maio.& obe. oẽs & c.
solite.& c.nouit.de iudi.& cle.romani. de iureiur. Eisdẽq;
ecclesijs & personis ecclesiasticis imperatores multa priui
legia contulerunt in personis & rebus ut patet in toto tit.
C.de epi.& cle.& de sac.san.eccl. satis dicta priuilegia uio
lat cõe spaleti si indirecte prohibet laicos ab accessu mo-
lendinorum dñi archiepiscopi per talem mutationem anti
que ꝯsuetudinis quæ laudabilis erat nõ auferens liberã fa-
cultatem subditis in eundo quo uellent ad molendinum.il-
la aũt prouisio siue statutum aufert & fundata est in radice
cupiditatis dum ad sua emolumenta cõe inhiat cum iactu-
ra sui præsulis & antistitis animarum suarum . ex hoc ergo
capire nõ vř ualere: ut c.cum oẽs.de constitu. paria.n.sunt
tollere & arctare facultatem & liberã potestatem in acti-
bus qui fundantur in libero arbitrio:ut l. cum ita legatum.
de ꝯdit.& demon.& c.si de terra.de ele.& c.ubi periculum
§ certum.eo.tit.lib.6.In hoc.n.maxime uersat ecclesiastica
libertas ut laici liberam habeant facultatẽ donandi relin-
quendi & libere faciendi cum ecclesijs & prælatis: ut d.l.
habeat unusquisque.C.de sacro san.eccle.& plenius in d.
c.futuram.12.q.j.grauat aũt libertatẽ istam cõe spaleti dũ
per indirectum modum & impositionẽ oneris grauat sub-
ditos & cohercet in ipso accessu.vř.n.tacite prohibere ne
uadant ad aliã molendina quã sua.ad hoc.l.j.§.quæ oneran
de.ff.quarum rerum acti.non datur. Quarto est ꝯsiderandũ
quod ecclesia spaleten.istos redditus molẽdinorũ possidet
ex donatione plurium regũ Vngarie quos reges dicta ciui
tas recognouit & hodie recognoscit i dños & prouidebãt
isti redditus de regalibus qa de flumine publico siue ædifi
cio in eo collato ut in d.col.q̃ sint regalia.c.j.ex quo infero
quod sicut dño rege dicta regalia possidẽte nõ posset cõe
spaleti p statutũ prohibere subditos ab accessu p dictã uiã
indirectã ar.c.cũ iferior.de maio.& obe.& 21.di.inferior.
ita ẽt possidente ecclesia nõ vř posse taliter statuẽdo dictã
duodecimã eidẽ auferre: & licet uerba statuti nõ faciant
mentionẽ de ecclesia,tñ postquã in effectu eius redditus in
totũ pereũt satis est ut emanasse dicat ꝯtra ipsam dictũ sta-
8 tutũ & prouisio in effectu. † nec est curãdũ cũ quo quis lo-
quat sed in quẽ uolũtatis intẽtio dirigat: ut l.cũ pater.§.do
nationis

nationis.ff.de leg.iij.& multoties cõtingit quod in dispositione unus exprimit ad alium uero effect⁹ porrigit ꝑ obliquũ & debet ↄsiderari nõ persona interpositi uel expressi: ut l.j.§.nũc de effectu.& l.si quis reũ.§.j.ff.de lib. leg. & l.cũ dote.ad l.fal.& l.istis quidem.§.fi.ff.quod me. causa. & factis ipsis consentit quis malis ut plene legitur & no.in cap. dilecti filij.i.& h.de ap.ad propositũ ergo quia beneficium principis debet esse mãsurũ:ut c.decet.de regu. iur.li.vj.& debet late interpretari.ut c.cũ dilectus.de dona.& l.beneficiũ.ff.de ↄsti.princip.& est l.priuata.iiij.di.priuilegia. non vr̃ dictum beneficium & donationẽ regiam per statuta subdictorum posse sic iuribus in effectu euacuari: nã cũ ecclesia bãe habeat cãm a regia maiestate eius iure uti debet ut c.is qui in illius.de reg.iur.li.6.ad hoc.c.audientiã.de ꝑscr. Quinto ꝓbaẽ ꝙ istud statutũ nõ ualeat qa reuocatũ a dño rege Vngarie qui perpendens liberalitatẽ suorũ prædecessorum fieri prorsus inutilem irritauit dictũ statutũ. quod potuit: qa in ipso vr̃ excepta autoritas superioris: ut c.uenientes.de iureiu.& maxime i hoc casu quo molendina tã dñi archiepiscopi q̃ cõis spaleti semper fuerunt fundata in publico solo.s.in flumine publico quod ad regem spectat sicut alia regalia.redditus aũt regalium qui proueniunt ex cõmercijs subiectorum non vr̃ posse minui per statuta uniuersitatum quæ coartant liberam facultatẽ accedendi ad dicta loca:ut d.c.uenientes.& quod nota.in c.a collatione. de app.li.6.in nouel.& l.in cõcedendo. cũ l.seq.ff.de aqua plu.ar.quæ optime faciunt. Et hic hoc etiam vr̃detur & ad id quod dicitur licitũ esse statuere erga subditos sic & in rebus ad suũ commodum licet alteri inseratur damnũ.respectu enim regis homines de spaleto nõ dicũtur subesse suo communi solum sed etiam dicto Inclyto regi cui subsunt ut præcellenti.ut cap.solite.de maio.& obe. Cũ ergo i flumine publico molendina possideat dictum cõe ex principis tolerantia uel concessione non vr̃ talis concessio sibi facta per regẽ cũ detrimento alteris qui trahit originẽ ab eadem autoritate:ut l.j.§.si quis a principe.& §. merito.ff.ne quid in loco publi.sanctẽ igitur ac pie fecit idem inclytus rex tale statutum reuocare & ecclesiam spaleten. prout ad suum spectat officium a tali oppressione defendere: ut ca. principis.& c.regum.& c.administratores.23.qõ.v. Sexto & ultimo si benigne uolumus hoc nouũ statutũ cõis spaleti interpretari põt dici quod inquãtũ cogit simpl'r subditos ad duodecimã in porta debeat limitari quo ad illos q̃ nolunt accedere ad eorum molendina non aũt intelligaẽ de uolentibus accedere ad molendina archiepiscopi.& sic debent cogi ad declarandum ipsum statutũ alias sunt excõcati tanquã statuentes ↄ ecclesiasticam libertatẽ: & ita no. Io.an.in d.c.fi.in nouel.ubi ponit similem qõnem cum.s.ꝑ generalia uerba statuti clerici leduntur in commercio laicorum siue super rebus eorum.† Ex quibus omnibus con-
9 cludo quod dictum statutum immutans formam antiquitus constitutam non ualet ex personis statuentium nec rõne materiæ super quam disponit nec rõne personarum quæ ex eo enormiter leduntur ut regia maiestas in donatione sua pie collata in ecclesiam & etiam ipsa ecclesia spaleten. cui non est suorum similium spiritualium suffragium subtrahendum nec ipsorũ affectio.ergo res ipsius ecclesiæ immunes erunt. facit. l.ueteres.ff.de iti.actuq; priua. † Super eo
10 quo ultimo quæritur de statuto prohibente blada extrahi extra districtum spaleti an possint extrahi cã molẽdi & reducẽdi farinã ad ciuitatem spaleten.&c. aperte dico quod sic. Primo ponderata rõne dicti statuti quæ est ne in ciuitate & districtu generetur caristia. hæc aũt ratio cessat in frumento quod defertur cã molendi & reducendi farinã ad ciuitatẽ.ergo cessat legis siue statuti dispositio postquã cessat eius rõ:ut l.adigere.§ q̃uis.ff.de iure pa.& l.fin.ff.de hæred.insti.& c.cũ cessante.de ap. Secundo hoc probaẽ quia quod defertur de uno loco ad alium animo & intentione reducendi ad locum primum non uidetur esse mutatũ sed in loco primo manere: ut l.ex facto. la grande.ff.de hær. institu.& l.seie.§ quæsitum.ff.de fun.instruc. ad hoc.l.ij.§. non perpetue.ff.de sepul.uio.& l.si quis post hãc.C.de edi. priua. Tertio quia sicut dictũ est in personis subiectis cõmuni spaleti,ut non possit dictum cõe per suum statutũ arcere subditos ad accessum molendinorum dñi archiepiscopi:ita etiam est dicendum quod nõ possit per tale statutũ prohibere subditis ne accedãt extra territorium ad molendinum ad molendina archiepiscopi si hoc non possit expresse. multominus.iste casus uenit sub generalitate uerborũ.& ita arguit Io.an.in d.c.fin.de immu.ec.generalitas .n.non vr̃ includere super quibus non possit quis nominatim & specifice statuere.ar.c fi.de offi.uic.lib.vj.& l. si duo. de admi.tu.& l.si chorus.de lega.ij.Item sicut prouisio cõmunis spaleti statuens de personis suis debet intelligi sine præiudicio dñi archiepiscopi ut probatũ est.s̃.ita & prouisio quæ loquitur de territorio debet intelligi ne ledaẽ archieps in aliquo iure suo.nã ita participat & cõionem habet in territorio quo ad multa sicut in primis dictũ est superius:nã sua dioce.appellatur quæ non debet mutari per
11 statuta laicorum:ut no.in c.ne romani.de elec.in cle.† Præterea clerici per territoria oĩm sunt immunes a uectigalibus non soluendis de rebus proprijs ut c.quanquã.de cen. lib.vj.ergo similiter debet esse liber accessus per aliena territoria ad res proprias clericorũ maxime si hoc habet antiqua consuetudo:& cõe in nullo contra antiquam consuetudinem offenditur licet dñm archiepiscopum multifarie offendere conetur in periculum aĩarum ipsorũ statuentium & ipsa seruãtium.sunt.n.excommunicari ipso iure:ut c.aduersus.de immu.cle.& cap.grauamen.de sen. excom. & c. nnuerit.eo.tit. Ego Pe.de Ancha.

CONSIL. CLVI.

1 *Impetratio decimarum deuolutarum an sit surreptitia ex eo quod ab alio possidebantur.*
2 *Conditiones in forma debent impleri.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amẽ. Propter tria principaliter Ludouicus & Richardus uidenẽ repelli ut pote iustitiã nõ fouentes primo propter surreptitiam impetrationẽ secundo impetratio Antonij propter noui & legiti-
2 mi tituli acquisitionẽ: tertio propter transactionẽ.† Quo ad primum vr̃ prædictorum impetratio surreptitia ex eo quod impetrauerũt dictas decimas tanquam deuolutas:& sic tanquã essent in potestate epi uel dñorum Marchion. quos narrat indebite occupasse.hæc aũt falsa sunt tꝑe impetrationis. Anto.& Philip.possidebãt dictas decimas & cũ iusto titulo habito & ꝓdicto dño epo. certũ est autem quod sola facti possessio colorata cõsistens penes tertium reddit impetrationem surreptitiam coloratam: ut c.cũ nostris.de ↄcess.ꝑben.facilius.n.ↄsueuit papa concedere beneficia q̃ de facto & de iure uacant quã illa q̃ uacant de iure & non de facto ut ibi not.& facit in rõne sui:quod not. Innocen.in c.ueniens.de testi.& Barto.in l.a diuo pio.§ si super rebus.de re.in.& in decimis est expressum in si. quod impetratio nõ extenditur ad eas quæ ab alio possidentur: ut c.s̃.in princi.de decimis.lib.6. Itẽ impetratio Ludouici & Richardi est ↄdõnalis.s.si accesserit assensus dñorũ Marchion.quasi uelit papa in dicta possessione etiã ut narratur indebite occupata dictos dños per rescriptum suum non posse molestari sed ut patet ex themate dñi Marchion.iam concesserat Antonio & Philippo permittendo post ↄcessionẽ eis factã pacifice possidere:ut l.si filius.C.de peti.hæred.& l.v.§.sed & si nõ adierit.ff.de acqui. hær. & maxime uerũ est cũ quæriẽ de possessione perdenda & in aliũ trãsferenda ubi sola scia primi possessoris sufficit ad perdendũ si sciat eã ab alio occupatam & taceat ut lege clam possidere.§.qui ad nundinas.ff.de acqui. pos. cum ergo domini Marchion.possessionẽ iam amiserint & quod eã dicti Antonius & Philip.tenerent iam consenserint saltẽ tacite ut prædixi: sequitur qđ in persona Ludouici & Richardi ↄdõ adimpleri non põt postquã iam alij consenserunt ut in re-

gula quod semel placuit.de reg.iur.lib.6.& c.cum in mul
tis.de rescrip.e.li. Itē papa retulit se ad cōsensum eorum
propter possessionē quā ut suggestū sibi fuerat detinebant
illicite occupatā sed cū tēpore impetrationis nō eēt ita di-
cta conditio de accōmodando consensum non pōt adim
pleri respectu possessionis uel proprietatis ipsarū decima
rum in quibus nullum ius hñt: unde papa de ipsorum con-
sensu nō expressisset si sciuisset eos decimas admisisse. Cū
ergo non ad nudū cōsensum se papa retulerit sed ad illū q
propter possessionē poterat adhiberi & possessio deficiat
ut dixi sequit̄ qđ ꝯditio adimpleri nō pōt i forma sub qua
2 papa credidit & suggestū sibi fuit † cōdōnes aūt sunt im-
plende in forma: alias dispō deficit: ut.l.menius.de cōdi.&
dem.& cle.j.de offi.dele.& cle.j.de ꝯsti.pecu. Ex pdictis er
go ad primū arg.ꝯcludo qđ lu.& ri.nō iuste petūt propter
impetrationis surreptionē & impoēe implementū condi-
tionis. Dixi secundo ꝙ ueniunt repellēdi propter aliena-
tionē ꝓhibitā rerū ecclesiasticarū.nā illa ꝗ sunt cōsueta in-
feudari pñt infeudari: ut sic de facili redeūt ad naturā suā:
ut.l.si unus.§.pactus.ff.de pac.& l.si testamentū.ff.de testa.
& quod not.in x.col.de prohi.feu.alie. p fede.l.imperialis
§.insup.& est expressum qđ feuda ꝗ redeūt ad ecclesiā pōt
ꝑlatus in alios infeudare in c.ij.de feu.ubi ēt est casus qđ
qñ ecclesia nō pōt de facili recuperare ab eo q detinet pōe
alij laico ꝯcedere: ut recuperator ab ecclesia recognoscat:
& sic est directe in casu nr̄o ut patet ex narratis in thema-
te.nulla est ergo dubō ubi ē casus iuris.l.ancille.C.de furt.
Vnum tñ pōt in dubium renocari: qa ex narratis in thema-
te apparet quod iam diu dicte decime ad eccl̄iam redierūt
postq̄.s.masculina proles deficit i personā Antonij filij fo-
ri sed p hoc.s.ꝙ tā diu stetit prælatus quod alteri nō ꝯcessit
in feudū vr̄ dictarum decimarum conditio & natura muta
ta & facta esse de mensa & per ꝯñs adempta ptās infeudan
di de nouo: ut c.super.de reb.ec.non alie. Sed non ob.quia
loquitur cū feudū rediuit ad ecclesiā & prælatus cū pacifi-
ce possedit uel ad manus suas tenuit & in proprium usum
excep. In casu aūt nr̄o non tenuit nec possedit sed potērior
a quo nō potuisset de facili reuocare quo casu vr̄ quolibet
tēpore posse infeudare: ut d.c.ij.§.alio quoq; . Præterea
tunc vr̄ mutata conditio & natura rei feudalis sic reuerse
cū prelatus sic uerbis declarauit quod sic effecta de mensa
uel per suos officiales descripte sunt in libro possessionum
mensalium rediganī not.Bart. in l.si uacantia.C.de bo.ua.
lib.x. Nec est probabilis opi. quorundam dicētium quod
si non infeudat alij infra annum sint effecta mensalia: taci-
turnitas.n.tamen medium inter uelle & nolle: & ad delibe
rationem accedit ut patet in hærede qui nisi attingat ali-
quid non vr̄ adire sed deliberare.facit.l.si duo.ff.de acqui.
hær.nec ista præscriptio annalis reperiī statuta in iure i il-
lo casu nec rōne iuuatur. Itē & si esset uera tñ haberet lo-
cum cū prælatus rē reuersam ad eccle. pacifice possedit se-
cus aūt cum fuit ab alio occupata ut in casu nr̄o. Ex quib⁹
quo ad iustū sm ar.concludo quod dicti Antonius & Phi-
lippus iuste possidēt: & per ꝯñs lu.& ri.eos iniuste inquie-
tare contendunt.ut l.pompo.§.is qui.de procu. Descendo
ad tertium ex quo patet dictis lu.& ri. ius nō cōpetere pro
pter trāsactionē quæ secuta est ipsam impetrationē.ad quā
etiam aduertendum quod pendente lite per cōpromissum
super dictis dicimis impetrauit nō de ipsa lite habita mē
tione unde nō vr̄ ex hoc capite impetratio ualida: ut i aut.
ut in medio litis non fiant sacre iussiones per totū: quod.n.
operaī arbitrium vr̄ operari pēdentia cōpromissi ut sicut
arbitrium præcedēs reddit impetrationē priuilegij nullā:
ut c.cum olim.de re iudi.ita litis pendētia super eo & mul
to magis quia compromissum fundatur super ꝯsensu utrius
que partis.arbitrium uero fieri in inuitum.facit.c.ex multi
plici.de deci.& c.ij.de dolo & contu.& quod ibi no. sunt
.n.iuribus odiosæ istæ impetrationes quæ fiunt lite pen. ut
e xtra.ut lite pen.per totum. nā facilius mouetur papa ad
concedendū rem in iudicio nō deductā ꝗ deductam in cō-
trouersia: presertim ꝯ tertium de quo nulla est facta mētio.
facit.c.si per literis.de rescrip. Postremo istud ius super-
ueniens ex priuilegio apostolico est extinctum per expres
sam approbationē laudi subsecuram. Ex cuius serie euidē-
ter cōstat quod generaliter renunciat omni iuri sibi cōpe-
tenti & quod ꝯpetere posset.generalis ergo renūciatio ex-
tenditur ad ius istud superueniens super re deducta in cō-
promisso.nam postquā renunciationis tēpore sciebāt sibi
cōpetere dictum ius ex priuilegio apl̄ico nō sine uitio im-
petrato ut dixi debet ius sub generalitate icludi sicut alia
& multo magis arg.optimum.ff.de arb.l.de rebus.in fi. Itē
postquā impetratio ꝑcessit laudum super re deducta in li-
tigio debuerunt dictum priuilegium deducere & allegare
corā arbitris alias prætextu priuilegij etiam apostolici lau
dum uel sententia retractari non debet: ut d.c.cū olim.&
c.suborta.& c.inter monasterium.de re iud. Ex his oībus
ergo euidenter concluditur quod prædictis lu.& ri. nullū
ius competit in prædictis decimis & consulte facient si se
inanibus sumptibus non uexabunt.

CONSIL. CLVII.

*1 Mercatores publice apothecas retinentes pannorum uenalium an possint
statuendo excludere solitos admitti ut possint uenire ad ipsas apothe
cas cum uolentibus pannos emere ut bonitatem & ualorem panno-
rum uideant.*
2 Statuta ementibus liberam facultatem restringentia sunt nulla.
3 Salus multa ubi multa consilia.
4 Nouitates ideo odiosæ quod discordias pariant.
5 Contrahentibus se decipere licet usque ad dimidiam iusti pretij.
6 Pauper facilius corrumpitur quam diues.

N CHRISTI noīe eiusq; matris uirgi-
nis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen.
1 † Summæ prudentiæ & autoritatis apud gre
cos plato cū instituerit quemadmodum in ci
uitate bene & beate habitari possit i primis
negotiatores necessarios dixit: ut l.fina.ff.de nundi. Istis au
tē uenalibus rebus ut iusto pretio prębeanī epi præsunt: ut
l.munerum.§.itē episcopi.ff.de mu.& ho.& l.j.C.de epi.
audi.& c.j.& ij.de empt.& uendi. nec istis negotiatoribus
vr̄ licitum ex quo apothecam siue pergulam publice tenēt
expellere uenientes causa emēdi sicut nec caupone uenien
tes causa hospitandi: ut l.j.§.fi.ff.aduer.nau.cau.sta. Ex hoc
infero quod illos qui ueniunt causa emendi tenentur neces
sario admittere ergo etiam cimarores quos secum ducunt
causa cōsilij.argumen.lege.ij.cū lege se.ff.de usu.& ha.hoc
eni emptoribus prodest & draperijs nō nocet. unde est prę
sumptio malitie si repellunt eos & malitijs hoīum obuian-
dum est: ut l.in fundo.ff.de rei uendi. Secundo probat hoc
2 idem ex mente illius ti.C.de monop.ubi † statuta & cōuē
tiones istorum corporū si restringant liberam facultatem
emere uolētibus sunt nulla, satis autem minuit libertatem
qui subtrahit consiliarium unum uel plures: unde prouer.
† ubi multa consilia multa salus & integrum est iudicium
quod plurimorum sententijs comprobatur.ut cap. pruden
tiam.de offic.dele.& c.licet de priui.lib.vj. Tertio hæc est
uetusta consuetudo tempore cuius contrarij memoria nō
existit.hæc enim obtinet locum legis & priuilegij: ut.l.hoc
iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quo.& esti.& c.j.de pręscri.
lib.vj.ab ista autem consuetudine non uidetur posse recedi
nisi euidens appareat utilitas unde dicit lex quod in rebus
nouis constituendis euidens debet esse utilitas ut disceda-
tur ab eo quod diu æquum uisum fuit: ut l.in rebus.C.de
cōst.princi. † & nouitates semper pariunt discordias ideo
4 odiose & per consequens non fauendum eis: ut.c.consue-
tudinis.de consue.& multominus uidetur posse per statuta
draperiorum hanc consuetudinem tolli ex eo quod con-
cernunt tertias personas non illas sui corporis uel socie-
tas. non subiectos autem nullus potest per sua statuta sol-
uere uel ligare: ut c.quod autem.de pęni.& remis. facit ex
tra territorium. de iu.om.iu. Ex quibus consequenter in-
fertur quod decretum illustris domini domini Marchio-
nis quo eis conceditur noua statuta facere debet ciui-
liter

siter intelligi ut statuta sint super re licita non operantia
antiquissime uetustati nec personis extraneis quæ eorum
legibus non sint subiectæ.facit.l.si quando.C.de inoffi.test.
& quod not.Ioã·An.de arbitrio Potestati concesso in cle.
sepe.de uer.signi.&.c.j de iureiur.libr.vj.&.l.j.§.merito.&
§.si quis a principe. ff. oe quid in loco publico. Quarto &
ultimo pro hac parte cimatorum facit quasi possessio hu-
ius iuris interessendi cum omnibus eos conuocãtibus cum
uadunt ad emendum pannos a qua communi possessione
non uidentur posse per draperios de facto repelli:ut.c.cum
ecclesia sutrina.de causa pos.& proprie.nec concessio do-
mini marchioñ.concedendo potestatem concedendi statu
ta extendantur ad tertium possessorem in iure quod quasi
possidet in accessu ad apothecas draperiorum.ut.c.statuto.
circa princip.de deci.libr.vi Et hęc faciunt pro istis cima-
toribus.Contra quos faciunt iura magis urgentia:& primo
ęquitas naturalis quę inuito domino prohibet transitũ per
agrum alienum.j.d·c.ij.cum ibi not.vj.q.iij. scriptum est in
lege quod ergo draperios recipiant cimatores & ostendãt
eis pannos uelint nolint nulla.l.cauetur.sed bene oppositũ
ut predixi & quod dicitur in re sua quilibet est moderator
& arbiter:ut.l.in re mandata.C.manda.facit.l· nec emere.
cum si.C.de iure deli.certi. n. casus sunt quibus compellit
quis uendere.ut.C.de contrahẽ.empt.l.inuitum. de quibus
iste nõ est ergo &c. arg.l.obligationũ fere.de acti.& oblig.
Non ob.l.j.§.ulti.fur.aduer.nau.ca.sta.nam tex.ibi dicit qđ
non potest id est non debet. nam cogitur eos recipere nec
tenere in hospitio si non uult.& hoc uidet sentire ibi gloss.
dum exponit non potest.i.non debet:& hoc tenet Cy. post
Pe.in.l.j.C.de epi.audien.uel speciale est in aduenis & pe-
regrinis quorum causa hospitia eriguntur in ciuitatibus ut
postquam quis publice retinet hospitium cogatur aduenas
hospitari.argu.c.j.de emp.& uendi.diuersa ratio est in dra-
perijs & alijs artificibus qui cum ciuibus contrahunt : ut
scilicet non cogantur uendere si non uolunt. ad hoc facit
quod not.Cyn·in.d.l.j.de epi.audi.Item licet an sint cogen
di ad uendendum uolentibus emere posset in dubiũ reuo-
cari tamen quod emere non nolentes teneantur admittere
sicut dixi t nulla.l.cauetur.ergo non debent audiri in aut. de
trien.& semis.§.consideremus.&.l.illam.C.de colla.& qđ
non ast sanctorum patrum decretis sancitum non est super
stitiosis adinuentionibus præsummendum:ut.c.inter corpo
ralia.uer.& quod non est. de trãsla.prela.Non ob.l.ij.cum
alijs se de usu & ha.&. c. licet. de priuile.lib. vj.loquuntur
enim de personis domesticis consuetis in eadem fami-
lia habitare.ueniunt enim tales in dispositione etiam non
expresse.cimatores autem nil commune habent cum popu
lo ciuitatis quo ad præbendum illis de populo consilium
in agendis suis.ex hoc enim solo quod sic se ingerunt sunt
suspecti:& quodammodo ambitiosi dum se reputant sapien
tiores ceteris.argu.l. quæ omnia.de procura.& quod no.in
c.cum in iore.de ele. quinimo. reputat lex culpam se mi-
miscere rei ad se non pertinenti:ut. c. non est sine culpa. de
regu.iur.lib.vj.&.l.culpa.ff.eod.titul. Secundo hoc probat
libere disponendi libertas de re propria etiam si redundet
in damnum tertij:ut.d.l.in re mandata.C.manda.cnoiuncta
lege proculus. de dam. insec. non est autem dubium quod
istud statutum disponit de personis subiectis & super re-
bus pertinentibus ad artem ipsorum.licet ergo cimatori-
bus ex hoc damnum proueniat non debet attendi sed utrũ
quod principaliter liceat nec nc.argu.l.j.ff.de aut.tu. &.l.si
is qui duos. de lib.lega.Non ob.l.j.C.de monopo. loquitur
enim cum super ipsa rei substantia paciscuntur in præiudi-
cium aliorum puta ut carius uendant:uel ut opus ab uno in
choatum alius non assumat. hic uero statuunt ne præsente
certo genere personarum alijs uendant:& hoc licet. scilicet
interdicere illis de arte sua participium cum certo generę
personarum.ut.l.fin.de decre.ab ordi.fa.&.C. de commer,
& mer.l.mercator.Tertio hoc probatur cimatores dicunt
hoc statutum factum ad deceptionem populi,econtra dra-
perij cõtra eos replicant quod imo ipsi homines decipiunt
quos secum ducunt ad stationes siue apothecas. cum ergo
ipsi incipiant a dolo debent excludi per replicationem do-
li & in illo cõflictu melior est causa possessionis:ut.l. apud
celsum.§.marcellus.ff.de doli.excep.&.l.cum mulier.ff. so-
lu. ma. per Bartolum & per Innoc. in. c. intelleximus. de
5 adult. † Preterea & si uerum esset homines carius emere
absque præsentia cimatorum tamen iura hanc lesionem to-
lerant usque ad dimidiam insti pretij.hinc dicitur quod li-
citum est contrahentibus se decipere & dicit tex. quod na-
turaliter hoc licet. ut. l. in cause. §. idem pomponius. ff.de
mino.hanc igitur facultatem naturalem non uidentur ci-
matores posse impedire licet ut dixi non minor sit suspicio
fraudis in eis quam in draperijs imo multum maior in quã
tum consueuerunt esse pauperiores. & propter inopiam
multi deliquerunt ut ait ecclesiasticus & quo ad fidem ad-
hibendam magis creditur diuiti quàm pauperi & magis
homini altioris status quam inferioris.ut.l.iij.in prin. ff. de
6 testi. & † præsumit lex quod pauper facilius corrumpatur
quàm diues ut in aut.de testi. §. scimus. &. ff. de excu.tu.l.
spadonem.§.fin.si ergo pauperes & inferioris conditionis
homines sunt suspecti in factis & administratione patrimo
nij priuatorum ut in iuribus præallegatis quanto magis cũ
se ingerunt populo consulturi nec est uerisimile talem cãm
gratis eos suscipere nisi sentirent aliquod eis commodum
prouenire.in commodum autem non potest in alia consiste
re quàm in amissione iniusti lucri per talem exclusionem
quod ergo non est uerisimile.de præsum.&.c.super hoc.de
renũ.Non ob.tertia ratio quæ fundatur super more anti-
quissime uetustatis tollitur enim illa ratio per no.in. c.bo-
næ.el.ij.de postu.præla.per Io. An. in nouel.post Inn.& p
eos etiam in.c.cum.ecclesia sutrina.de causa poss. & pprie.
& p.Cy.& bar.& Bal.in.l.j C.de serui.& aqua.dicũt.o.qđ
quidam actus inchoãtur per modum iuris debiti ut sunt in
teresse electioni consilio populi & similibus & in istis pro
cedit præscriptio & per patientiam illorum qui talem ad-
mittunt quæritur quasi possessio.& sic loquitur.c.quęrelam
cum si.Quidam sunt actus qui inchoantur in re aliena per
modũ facultatis & in istis per patientiam assiduam maxi-
me triginta dierũ quæritur quasi possessio. ut. l. j.& ibi per
Bart.ff.de iti.actuque priua.Quidam sunt actus qui exercẽ
tur per modum familiaritatis & amicitie uel per modum
liberi arbitrij ut recipere domesticos & amicos in domo ut
ire per uiam publicam uel coquere panem ad furnum tuũ
uel ad molendinum tuum ire ad molendum.& ista nullo tẽ
pore præscribuntur contra recipientes tales quia non est
in eis reperire possessionem formatam a qua præscriptio
causatur:ut.c.sine possessione.de regu.iur·lib.vj.&.l. qui iu-
ra.ff.de acqui.pos.Ad propositum igitur de ducendo prædi
cta uidetur quod isti cimatores fuerit admissi in apothecis
siue stationibus mercatorum siue draperie cum emere uolẽ
tibus de gratia intuitu amicitie non per modum iure debi-
tum.sic enim homines cum amicis suis cõsueuerunt admit-
ti ad istas mercationes in stationibus alienis cum ergo sit
gratis non debet ad necessarium deduci:ut no.in.l.solent.in
fi.ff.de offi.procon.& leg.Per ista tollitur quarta ratio in p̄
rium allegata quæ fundatur super possessione. nulla enim
ex parte cimatorum reperitur formalis possessio per præ-
missa ad missa.actus enim difformes super quibus de con-
suetudine uel de iure non fundatur possessio quia ei appro-
priati sunt non probant possessionem:ut legitur & no.in.c.
ut nostrum.de offic.archi.facit quod not.in prealleg.c. bo-
ne.&.c.cum.ecclesia sutrina.Ex quibus omnibus concludo
quod nulla reperitur actio prodita istis cimatoribus uolen
tibus admitti cum emere uolentibus in stationibus alienis
dominis inuitis.Infertur etiam quod statutum draperiorũ
factum super hoc ualet & tenentur descripti in eorum ma-
tricula obedire eorum præposito quam statuto:ut.l.fi.ff.de
iuris.om.iudi.Ego Pe.de Ancha.

CONSIL. CLVIII.

1 *Episcopus spolians ecclesiam suam de qua ad aliam translatus est qua pœna puniatur.*

2 *Pluralitas delictorum resultat ex pluralitate factorum.*

Prohibe-

3 *Prohibere qui potest tenetur si quid mali committatur.*
4 *Ecclesia ad mortem non damnat.*
5 *Degradatio in quibus casibus locum habeat.*
6 *Moriatur uerbum dum in lege ponitur de morte naturali intelligitur.*
7 *Clericus sigillum regis falsificans quibus afficiatur pœnis.*
8 *Calumniator qualiter puniatur.*
9 *Clericus in latrocinio deprehensus degradatur.*
10 *Delictum commissionis grauius est quàm omissionis.*
11 *Delictum prelati non nocet ecclesia.*
12 *Subditi nō resistētes prelato delinquenti dicūtur eius delicta ueneravi.*
13 *Ciuitas tollerans iniusta perpetrata a subditis delinquere censetur.*
14 *Dominus contumaciā procuratoris non purgans illā dicitur ratificare.*
15 *Pupillus ex delicto tutoris tenetur si locupletior ex eo efficiatur.*
16 *Clerici iniuriam ecclesiæ tenentur propulsare.*
17 *Milites rempublicam a qua aluntur ab omni bellorum necessitate te-
nentur defendere.*
18 *Clerici ab obedientia prelati etiam mali se subtrahere non debent.*
19 *Iudex a partibus non recusatur qui in curia de communi assensu procu-
ratoris utriusque impetratur.*
20 *Impetratio an ualeat ante conditionis euentum.*
21 *Pendentia appellationis a sententia afficiente statum personæ facit ua
lere quæ geruntur ea pendente.*

NCHRISTI nomine eiusq; matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & Beati Antonij amē
1 † Ex narratis in facto grauiter apparet istum.
r.p.dominum archiepm bremeñ.ↄ uerdeñ.ec-
clesiā deliquisse cui in officio charitatis pri-
mo loco erat obnoxius cū ab ea noscat multa beneficia re
cepisse ad remunerationē ergo siue ad anthidora erat ei na
turaliter obligatus ut.c.cum in officijs.de testa.ff.de peti.he
re.l.sed & si.l.§.consuluit.ↄ ipsum igitur pōt dicta ecclesia
uerdeñ.clamare & dicere illud Esaie primo filios enutriui
& exaltaui illi autē spreuerunt me quinimo non solū spre-
uerunt sed pro gratia contumeliam reddiderunt & pro fa-
miliaritate contemptū illamq; retributionē impenderunt
quā iuxta uulgare ꝓuerbiū.mus in pera:serpens in gremio:
ignis in sinu suis consueuerunt hospitibus exhibere ut. c. si
iudeos.extra de iude.Primo nāq; impetitur quod post suā
translationē ad ec.bremeñ. bona mobilia ut frumētum &
alia dimissa uerdeñ.ecclesia per eius transitū tunc uacañ.as
portauit & in suum usum conuertit que debebant futuro
successori fideliter conseruari:ut. c. quia sepe.de elec.li.vj.
&.c.præsenti.de offi.or.eod.lib.Secundo similiter post di-
ctam translationem a subditis ecclesie uerdeñ.maximas pe
cuniarum summas extorsit quod facere non potuit cū colo
re iuris cū nihil cōmune cū dicta ecclesia iā hēret ꝓpter di-
ctā translationem ut.c.si quis iā translatus.xxj.q.ij. cū ergo
indebitos nummos sciens accepit furtū cōmisit:ut.l. quo-
niā.ff.de condi fur.&.l falsus.ff. de fur. & potest dici quod
tot fuerunt furta quot fuerunt personæ & summe a quibus
2 extorsit:quia † ex pluralitate factorū resultat pluralitas de-
lictorū & ex singulis tenet:ut.l.nūquā plura.ff.de priua. de
lic.cū ibi no.&.in materia fur.de qua loquimur nimiū ex con
suetudine rapiendi aut furandi aggrauat pœna.nam reddit
quis famosus & ultimo supplicio punitur:ut. l. capitaliū.§.
famosos.ff.de pe.facit quod not.Bar.in.l.si cui.§.fi.ff.de ac.
&.l.iij.C.de epi.audi.& quod in caso nr̄o quo ad illa bona
ecclesię uerdeñ.quæ uacabant ipso iure per eius translatio
nē occupauit furtū cōmiserit est casus in.c.dudū.el grande.
de elec.post prin.simplicis autē furti pœna si unum fuerit
nedum plura & publica ut in casu nr̄o est deposítio.l.di.de
his.lxxxj.di.ꝑsbyter.& extra de iudi.cum nō ab hoie.ubi ēt
dicitur cū uenerit in profundū malorū poterit degradari
& tradi iudici seculari. Ex prædictis autem extorsionibus.
& rapinis : de populatione agrorum motione guerrarum
contra dictam uerden. ecclesiam in super & contumacia
palliata friuolis excusationibus quē sit pęna condigna mul
tiplicium tot delictorum cum quodlibet de per se ad depo
sitionem eius sufficiat ut.J.dicam dominus nr̄ papa dn̄s bo
nifacius ad quem spectat talium personarum punitio arbi
tretur in.q.viij.accusatores. Tertio plura delicta tendentia
ad eundem effectum.s.ad exterminium desolationem & to
talem consumptionem ecclesiæ uerdeñ. Item dominus ar-
chiepiscopus dicitur commisisse cum castro robemborg.
spectāte ad ecclesiam uerden.quod ui detinet occupatum
pluribus guerram mouit &c.vt in fctō narratur. Ex quo fa
cto a gentibus armorum hincinde discurrentibus per terri
torium uerden.ecclesiæ plurima damna dicta ecclesia passa
est a multis potentibus & tyrannis ac familiaribus dicti ar
chiepiscopi clericus ecclesiæ uerden: diffi. datus passus est
guerras plurimas & per familiares suo spoliari fecit eccle-
sias & cemiteria &c.ↄtra in super dictum electum cū qua-
tuor canonicis ecclesiæ uerden.ad ipsum multipliciter mo
lestandum confederationem fecit & sub nomine capłi ec-
clesiæ uerdeñ.dicti quatuor canonici cum fauore dicti ar-
chiepiscopi dictū electū hostiliter isequeñ.Ex his oībus sin
gulis nulli dubium dictum dominum archiepiscopum ex ra
pinis incendijs homicidijs & alijs quæ belli calamitas in-
troducit uelut autorem tot scelerum obligari.ad hoc.l.qm̄
multa facinora.C.ad.l.iul.de ui publi.&.c.ad apłice. de re
iudi.li.vj.ubi ↄ imperatorē papa procedit de excessibus si-
bi adherentium. talis.n.autor tot scelerum vr̄ omnia intu-
lisse:ideo ex facto omnium obligatur:vt.d.l.qm̄.&.l.j.§.de
iecisse.ff.de ui.& uiarma.&.l.prætor ait.§.j.&. §. hęc actio.
ff.ui bo.rap.&.l.iij.ff.ad.l.iul.de ui publica.facit quod not.
Ioan.An.post Inno.in.c.sicur dignum.&.c.ad audientiam.
de homi. & postquàm in facto præsupponitur familiares
& domesticos dn̄i archiepiscopi in istis deprædationibus
& rapinis inter fuisse.& ipsos & alios cum rebus raptis ac-
ceptasse præsumendum est oia ad suggestionem eius fuisse
3 commissa:ut c.constituitis.de resti.† tenetur.n.quis de facto
illorum quos pōt prohibere & nō prohibet nec talis caret
scrupulo societatis occulte:ut.c.sicur dignum.de homi. &.
c.quāte. de sen.excom.lxxxiij.dist.error cum si.&.c.Petrus
diaconus.de homi.& prædicta maxime procedunt in casu
nr̄o in quo & si isti mouissent guerram ↄ clericum & eccle
siam uerdeñ.absque eius facto ope uel consilio tñ ↄ eos te-
nebatur dictæ ecclesiæ fauere electo propulsare illorū uio-
lentiam. dicit enim canon quod episcopi omni repudiatio
ne sopita ad pacem tenendam mutuum sibi consilium & au
xilium præbeant.nec hoc alicuius amore uel odio præter-
mittant sed si in hoc aliquis trepidus inuentus fuerit dam
num proprie dignitatis incurrat : ut.c.j.in fi. de treu.& pa.
&.xciij.di.prætio.& alibi canon appellat istum schismati-
cum qui fratri auxilium hoc subtraxerit aut quod deterius
est fratribus insidias ac laqueos posuerit. tales aūt autores
scelerū qui armata manu conuocatisque hominibus uiolen
tiam inferunt & rapinas multiplex est pœna statuti : ut no.
Inno.in.c.cum dilectus.de ordi.cog.inter alias est pęna ul-
timi supplicij nec appellant:ut.d.l.qm̄ multa.C.ad.l.iul.de
ui publi.&.l.iij.&.l.hi qui.ff.eo.ti.succidentes.n. arbores si
ue exportantes ut latrones puniuntur.s.furcarum.ut.l.ij. ff.
arbo.fur.& ibi no.Aduertendum tñ quod ista.s.uiolētia de
prædationes & rapinæ sunt in rebus ecclesiæ perpetratæ:
ideo sunt seuerius uindicande quia per ipsa deus offendit
cuius maiestatem offendere sceleratius est q̄ temporalem:
ut.c.urgentis.de hęreti.talesque raptores rerum ecclesiarū
uel eis fauentes homicidię sunt xij.q.ij.qui abstulerit. &.
xvij.q.iiij.sicut.q.ij. &. c. omnes.unde sacrilegi iudicantur
& de iure ciuili pro qualitate personæ rei conditione, tem-
poris & etatis & sexus seuerius & mitius uindicatur & di-
cto iure multi damnabantur ad bestias multi uiui exurebā
tur & quidam furca suspendebātur:ut.l.sacrilegi.ff.ad.l.iul.
pecu.& canon dicit quod tales perpetua damnantur infa-
mia uel carceri traduntur aut perpetuo exilio deputantur,
xvij.qō.iiij.attēdendum.tenetur ēt ciuiliter ecclesijs damni
ficatis & ad condignam satisfactionem sunt excōicandi.de
quo in.c.conquestus.de foro compe.quinimo uidentur ex-
cōicati:ut.d.c.omnes.18.qō.4.de quo ibi.& ꝓbata uiolen-
tia contra tales de damnis.credit iuramento prælati eccle-
siæ damnū passe:ut.c.si.quod met.cau.&.l.si quando.C.un-
1 de ui.Ex prædictis liquide patet istū dn̄m archiepm grauis-
sime deliquisse & tanto grauius quanto ecclesiam uerden,
: impugnauit defendere debuit ex debito sui officij & bene-
ficiorum

sciorum a dicta ecclesia receptorum ut superius est proba
4 tum & qua poena est afficiendus: quia † ecclesia non infli-
git pęna mortis extra ne cle. uel no. c. fiam. & li. di. c. j. &.
ij. & hoc uerū directe. aliā indirecte aūt qnq; imponit. f. de-
gradando clericum delinquentem & tradendo iudici secu
lari poena legitima puniendum: ut. c. cum non ab homine.
de iud. pro quibus autem delictis sic sit clericus degradan-
dus. tex. est in. d. c. cum non ab homine. uidetur uelle quod
5 tunc solum qn̄ uenerit in profundum malorū. † Item certi
sunt casus expressi in iure in quibus de ista actuali degrada
tione est prouisum quos glos. enumerat. de hereti. c. ad abo
lendam. in casu ergo non uidetur de tali degradatione
tractandum cum non sint ista delicta in quibus talis sit poe-
na statuta: & quod sanctorū patrū decreto sancitum non est
superstitiosis non est adinuentionibus præsumendum. ut. c.
inter cor §. sed neq. de transla. prælat. & poena non iudicis
sed iuris autoritate reseruatur. l. j. ff. ad tur. In 9rium facit
regula quam tradit Ioan. An. post Inno. in. c. qualiter & qñ
ij. de accu. ubi equiparando per modū regularum pęnas ca
nonicas legalibus tradit regulam q̄ in omnibus delictis in
quibus per legem imponitur pęna mortis naturalis per ius
canonicū succedit dicta degradatio & traditio iudicis secu
laris. Si uero imponit pęna mortis ciuilis ut est damnatio
in metallū uel deportatio ibi succedit pęna perpetui carce
ris & sic de alijs ibi prosequitur & de iure ciuili est expres-
sum in criminibus cōibus quod clericus criminosus spolia-
tus ab epo sacerdotali dignitate puniendus est pęna regali
ut in aut. nt cle. apud ,pprios epos. §. illud palam. col. vj. Itē
in bellis & guerris cōmunitatis certum est homicidia perpe-
trari hincinde: ut. d. l. qm̄ multa. ad. l. iul. de ui. certum est ēt
hunc dn̄m archiepm̄ cuius inuestigatione & mandato ista
commissa sunt ex factis omnium obligari: ut. d. l. qm̄. & di-
ctū est. §. Certum est ēt eum posse dici schismaticū & homi
cidam, quia farti & ecclesiæ quę nutriuit eum insidias para
uit & tot affecit ut. §. est probarum. sed ius diuinum ut lex
exodi. mandat tales euelli ab altari ita ut moriantur. loqui
tur. n. ille text. in clerico homicida qui ,pprie dicitur euel-
li ab altari. nam laicus non pōt dici euelli qui circa altare
non ministrat unde non pōt euelli qui non egit radices. nā
priuatio præsupponit habitū. l. x. de uer. obl. & q̄ no. de des
pon. impub. ad dissoluendū. debet ergo exponi euellas per
degradationem moriatur. f. ut moriatur per executionem
6 iudicis secularis † uerbum. n. moriatur debet referri ad mor
tem naturalem: ut no. xvj. placuit. & c. suiceptum. de rescri.
li. vj. & ponderandum quod dum dicit euellas prælato lo-
quitur & subdit impersonaliter moriatur quasi non ,p prę-
latum ecclesiasticum sed per iudicem secularem interatur
mors. & ista expositio est magis menti illius. l. exodi quam
alię quas ibi refert Io. An. in. c. j. de homi. & illa. l. ideo reda
cta est in uolumen decretalium ut seruet non ut frustra mē
branas occupet. xix. di. si romanorum. Præterea ista poena
degradationis infligitur satis pro minoribus delictis q̄ sit
homicidiū ut pro falsitate literarum pape pro illa contume
lia uel calumnia ,pprio epo. ut. no. in. d. c. ad abolēdam. &
quis dubitat supradicta delicta per hunc dominum archie
piscopum fore satis maiora grauius sunt igitur uindicanda
non mitius ut sic pęna commensuretur delicto ut. c. quęsi-
uit. de his quæ fia ma. par. ca. homicidium. n. & rapinę pro-
hibita sunt de iure diuino iure gentium & positiuo prædi-
cta aūt iure positiuo ibi est ergo maior transgressio. ar. ij. q
iiij. §. notandum. & l. regula. de iur. & fac. igno. Irē si dicat
quod poena priuati carceris sit condigna istis delictis non
uidetur bene dictum nā infligitur pro delictis satis minori
7 bus: ut patet in. c. qm̄. de simo. † Item clericus qui falsauit si
gillum regis a suis ordinibus degradatur charactere in si-
gnū maleficij insignitur & ,puinciā abiurare compellitur:
8 ut. c. ad audientiam. de crimini falsi. † Rursus calumniator
officio priuatur uerberibus fustigatur & in exiliū deportaē
9 c. j. de calum. † Item latrones clerici in latrocinijs deprehē
si ab ordinibus degradati detrudi debent in arcis monaste
rijs ad penitentiā peragendā in. c. tue. de pe. Ex illis clare
patet quod equiparatio Inno. & docto. est bona. ut in casib9

in quibus de iure ciuili infligitur laicis pęna mortis eadem
pęna infligatur & clericis prius tñ a suis ordinibus degra-
datur ut est expressum in. d. §. illud palam. in aut. ut clerici.
apud proprios episco. Non obst. c. cum non ab homine. de
iudi. ubi ad istam degradationem & traditionem requiric
quod uenerit in profundum malorum. nam satis uenit in ,p
fundum malorū qui tot delicta multiplicat: & plus satis
quam ille qui de uno delicto sepius monitus non uult age-
re penitentiam. ut uult ille text. si. n. propter contemptū pe
nitentie deuenitur ad illam degradationem ut ibi: multo-
magis debet deueniri propter continuata tot delicta gra-
uissime & homicidia incendia depredationes & alia quæ
10 belli calamitas introducit. † maius est. n. delictum in cōmit
tendo quam in omittendo: ut. l. si seruum. de uer. ob. & l. si
mora. solu. ma. & maius delictum est continuare quā semel
delinquere & non penitere: ut. l. si diuino. ff. de pe. & c. cum
haberet. de eo qui duxit in ma. & c. si. de consue. & hec sint
dicta de regore & iustitia mera 3 quam nulla equitas scri-
pta suggerit ad dicendum oppositum. non scriptam igitur
æquitatem dominus noster papa sequatur prout uiderit ex
pedire cui sanctitas ignoscēdi gloriam dereliquit: ut. l. si q̄a
in hoc genus. C. de epi. & cle. Ex prædictis luce clarius ma
nifestum est prædictum dominum archiepiscopum pęnis
grauissimis ex delictis ipsius & aliorū obligari: & ad inte-
resse omnium dānorum teneri ecclesiæ uerdē. Sed de eccle
sia sua bremen. de qua quærit in. ij. & vij. dubijs est uidend
utrū sit in aliquo uerden. ecclesiæ obligata ex his quæ per
eius prælatum indebite perpetrata & cōmissa sunt. & uide
11 tur quod non † quia delictū personæ siue prelati non debet
ecclesiæ nocere: ut in. c. si epm̄. xvj. q. j. & c. cum uenerabiles
de excep. & in regula delictū. de reg. iur. li. vj. & est hoc re-
gulare in delicto cuiuslibet administratoris ,pcura. & si eo-
rum delictū non noceat dominis: ut. l. j. §. si procur. ff. si quis
ius di. non obtemp. & l. non est. C. de admi. tut. nā quod de-
linquant non insunt in generali mandato. ut. l. si procu. ff. de
condi. indeb. & l. si pater de bis quæ in frau. credi. Preterea
ut dicat collegium uel uniuersitas deliquisse requiritur q̄d
tanq̄ collegiū uel uniuersitas delictum perpetrauerint ats
si omnes qui sunt hic bononie concurrent in homicidio nō
diceretur commune bononie occidisse ut. l. sicut. §. si. & q̄d
ibi not. ff. quod cuiusque uni. nomi. & l. aliud. §. refertur. ff.
de re. iur. facit quod no. Inno. in. c. cū ab ecclesiarū. de offi.
ordi. & hoc est quod iura dicūt quod uniuersitas potest de
facili delinquere. nam requiritur q̄ pulsata campana & ag-
gregata solenniter ad delictum prosiliat. & no. in preallē.
iuribus. ut. l. si ex do lo. quinimo Innoc. reputauit impossibi
le quo ad pœnam quod delictum caderet in uniuersitatem
nec consensum. isti. n. bene sunt de uniuersitate & cū iniquū
esset postquam non consentiunt obligari ex delicto aliorū
ut ipse no. in. c. grauamen. de sen. excō. & eo. ti. c. romana. §.
in uniuersitatem. lib. vj. cum ergo ecclesia bremā. fungatur
iure pupilli & archiepiscopalis. nec collegium consenserit
his delictis quæ eius prælatus cōmisit proprior non uidet in
aliquo obligata. In 9rium facit. l. iubemus. C. de sac. san. ec-
cle. ubi ex delicto prælati punitur ecclesia. ad idem. c. cum
dilectus. de ord. cog. nā in casu nr̄o iste archiepiscopus ad
hęc delicta perpetranda sumpsit fauorē & auxilium a præ-
dicta ecclesia sine cuius presidio tot scelera nequiuisset cō
mittere. ex hoc ergo capite auxilij & fauoris impensi uideē
dicta ecclesia obligari sicut ipse delinquens: ut plene legit
& not. in. c. j. de offic. delega. capitulum. n. bremen. ecclesiæ
non resistens delictis sui administratoris uidetur particeps
& socius in delicto. ut. c. quanta. & quod ibi no. de sen. ex-
com. & non solum capitulū sed uniuersitates castrorum &
terrarum sibi subditarū debuerunt resistere dicto archiepi
scopo tam notorie delinquenti quod cum non fecerit non
caret scrupulo societatis occulte: ut. c. sicut dignum. de ho
mici. facit. c. si quis præsbyterorum. de reb. eccle. nō alic. &
12 quod † subditi teneant resistere alias dicantur prelatorū ui
tia uenerari. est text. in. c. admonendi. ij. q. vij. & c. negligere
& est regulare quod omnes assistentes officio debent suo
superiori resistere si iniuste agant. ut. l. oēs iudices. C. de ap.
&

& ibi no.de subditis prelatorũ.&.l.per hãc.C.de aduo.di-
uer.iud.&.C.de propositis sacro.scri.l.j.in fi. cum ergo ca-
pitulũ & subditi ecclesiæ non restituerint dño archiepisco
po quinimmo cum eorum auxilio & fauore prædicta com
miserit satis uidetur bremen.ecclesia deliquisse & si dicat
non interuenit solennitas quæ requiritur ut dicatur eccle-
sia uel uniuersitas deliquisse de qua in.d.l.sicut.&.§. refert.
& l.si ex dolo.pręalle.ad hoc dico quod illa glos. debet in-
telligi de delicto q consistit in faciendo & non habet tra-
ctum successiuũ sed & momentaneũ sicut homicidiũ & si-
milia:sed si delictum habet causam successiuã & continua-
tã:ut rebellio guerra tollerantia præsidentis ergã subditos
opprimentis & alia similia in istis credo quod si sine deli-
beratione & pulsatione cãpane & congregatione solenni
fuerint ab una ciuitate perpetrata uel passa fuerit subditos
perpetrari aliquo tpe quod uere istud dicatur delictũ uni-
uersitatis postq totus populus concurrit. satis. o.factis ipsis
declaratur intentio uniuersitatis & euidentius declarat uo-
luntas hominis factis ipsis quã uerbis:ut. c. dilecti filij. de
ap.&.l.de quibus.ff.de legi.&.l.certũ.ff.si cer.pe.& sicut cõ
tumacia capituli ligat singulos de capitulo culpabiles in il-
la contumacia ut possint sine alia citatione excõmunicari:
ut no.in.c.romana de sen.excõ.in nouel.li.vj. ita e cõuerso
ex delicto oium de uniuersitate delinqnẽtium uidetur uni-
uersitas siue capitulum obligari:ut.n.dicit glos.in.d.l. sicut.
§.si quid nihil aliud est uniuersitas nisi homines qui sũt ibi.
nã inquantum uniuersitas collegiũ dignitas uel similis sunt
persone ficte:non cadit in eis delictum:quia carent aĩo sine
quo delictum non committit:ut.l.j.ff.si qua pau fe. di. &.l.
diuus.de sica.si ergo omnes collegium & ecclesia non pos-
sint delinquere & dolum cõmittere:ut not.in.d.l.si ex dolo
& ueniens ẽt ex delicto publicanda: ut plene per.Bar.in l.
aut facta.ff.de pe.&.c.dilectus.de simo necessario dicen.est
quod dicatur delinquere ex facto illorũ qui sunt de ipsorũ
corpore ut si ex facto præsidentium uel minoris partis mul
tomagis ex facto omnium concurrentium in delicto:ut in
casu nr̃o.Item pro hoc uidetur tex.in.c.felicis.§.ciuitas.de
13 pe.li.vj.&.c.quanq.de usu.eo.lib.† In quib° patet quod ci
uitas dicit delinquere eoipso qd tolerat quæ iniuste & illici
te ppetrant a subditis & non punit cum põt.nam talem uin
dictam negligere & fauere & iubere.&.ij.q.vij. negligere.
14 &.c.error.lxxj.di.&.l.qui patitur.ff.mã.nã & † dñs qui scit
procuratoris contumaciã & non purgat ipsam uidet ratifi
care & facere ipsam propriã.ut.c.j.in fi.de li.non conte. ita
dicamus & in col. & uniuersitate ut delictũ p̃sidentis facit
proprium.s.si non pertinaciter restiterit:ut.d.l.omnes iudi
ces.&.d.c.error.cũ si.Ex istis clare patet quod ecclesia bre
men.ex delictis commissis per dictũ suum prælatũ teneat
tanq sibi consenserit per subditos & ministros suos non re
sistentes prælato suo iniuste aliam ecclesiã opprimenti &
damnatam grauia notorie inferenti. Sed quia ista opi.põt
uideri nimium rigorosa licet multis iuribus & rationibus
roborata prout. s. patet tñ de eo quod querit in primo &
quarto dubijs non uidet dubitandum quod de omni eo in
quo ecclesia bremen.est effecta locupletior ex facto uel de
licto prælati sui efficaciter obligatur:ut no.in.c.dilectus.de
15 or.cog.& in regula delictum.sic.& † pupillus qui alias ex
delicto tutoris non tenetur tenebitur si effectus sit locuple
tior:vt.l.dolus.ff.quando ex facto tuto.Sic & heres ex deli
cto defuncti tenetur si quid ad eum peruenit & nõ alias de
iure ciuili:ut.l.j.C.ne ex deli.defun.&.l.j.ff.de priuã.delict.
& no.16.q. 6.si episcopũ.& generaliter si occasiõe rei meę
& quis locupletor sit effectus ęquũ est eum mihi teneri ut.l.
si & me & titium.ff.si cer.pet.Item cum ex pecunia uel reb°
ecclesię uerden.iste archiepiscopus redimendo castra eccle
siæ bremen. creditoribus utiliter gesserit negotia ecclesiæ
sue bremen.uidetur obligatus isto gestu actione nego.gest.
ut plene no.in.l.si pupil.§.quid ergo.ff.de ne.gest.Per prædi
cta patet clare responsum nouem p̃missis dubijs propositis
excepto quod in quinto quæritur quam poenam incurrerit
q archieps qui submisit castrum rodembur.potestate ducis
fratris sui cum quo dubio debet cõiungi quod quærit in un

decimo dubio quã.s.pęnã incurrerint canonici uerden. ec-
clesie & p̃lati qui non restiterunt dicte submissioni neque
alijs oppressionibus & iniurijs illatis ꝯ dictã ecclesiã & ele
ctũ suũ & in p̃latum sic res ecclie in aliũ transferentẽ est pe
na depositionis & debet excõicari.xij.q.ij diaconi.C.de sa.
san.ec.l.iubemus.§.economus & quod not.de elec.c. quod
sicut.in.fi.nam p̃lati ẽt rerũ ecclesiæ inuasores & alienato-
res ut sacrilegi iudicant.xvij.qõ. iiij. omnes. Item cẽsentur
homicidę.xij.q.ij.qui abstulerint. Item tenet ecclesiæ quã
offendit in quadruplũ.ea.cã.& qõne legibus &.c. nulli li-
ceat.&.c.quicunq; militũ eadẽ cã & qõne.In istis.n.cano
nibus plene ꝯ tales inuasores & alienatores clericos siue
laicos puisum est.ecclesiæ aũt lese indennitati consulitur
per iura p̃alle.per.c.reintegrãda.iij.q.j.& quod no.in.c.se-
pe contingit.de resti.spo.qui ẽt ꝯ iura susceperit ad restõnẽ
tenetur cũ oibus accessionibus & possessio ecciastica tãq
nullo iure translata repetit & alienator sicut dictũ est gra-
nibus pęnis afficitur:ut.d.l.iubemus.§. economus. & in fi.
l.Vidẽdum est de clericis uerden.ecclesiæ qui non restite-
runt & circa eos põt queri de duplici resistentia.s.per uiam
iuris & per uiã facti.uia iuris resistere non est dubium eos
obligatos & puniri certis casibus nisi denuncient uel accu-
sent.ut patet in.c.qua propter.ij.q.vij.&.c. si quis præsbyte
rorũ.de reb.ec.nõ alie.&.c.gñali.de elec.li.vj.&. c. hoc ꝯ-
sultissimo.de reb.ec.nõ alie.eo. li. & per Inn. in.c. cũ olim
de testi. Per uiam autem facti an resistentes propulsanti
propulsare uiolentiam teneantur est maius dubiũ. ad hoc
enim non uidet se extendere obligatio clericorũ sicut nec
priuatorũ qui alias obligati sunt ad defensionẽ ut.l. ui pul-
sos.C.de acti.empt.& quod ibi per Cyn.& Bar.no.in.l.sti-
pulatio ista.in prin.de uer.ob.nam ut ipsi dicunt ex natura
ꝯtus ẽt bonę fidei non tenet resistere de facto siue armata
manu. Audeo tenere ꝯtrium in clericis qui uident se rebus
proprijs spoliari nã si possunt debent de facto resistere ma-
xime cum censure sententia non curat.hoc patet in.c. dile-
16 cto.de sen.excõ.li.vj. † si. n. iniuriam propriã & coniuncti
sui ꝯiunctione carnali tenet quis propulsare & sic cũ põt
non prohibet uidet cõsentire delicto:ut no.in regula culpa
caret.de re.iur.multomagis est dicendũ in clericis ecclesiæ
cũ qua sunt spirituali ꝯiugio copulati.facit.c.cum sm apo
stolũ de prebẽ. & de testa. c. cum in officijs.&.c.requisisti.
facit quod no.in.c.quante.de sen.excõ.in nouel. nã si extra
nei ad instã defensionem alicuius & rerũ eius possunt acce
dere ut.d.c.dilecto.& no.i.l.iij.§. cum igitur.de ui & ui ar.
multomagis clerici ecclesiæ debent se ultro opponere ne
ecclesia cuius curam gerunt rebus spolietur.malus.n.custos
est qui gregem deserit & uiso lupo fugã arripit . talis.n.in
euangelio non custos sed mercenarius uocatur cui non est
cura de ouibus pro quibus pastor bonus animã ponit.facit.
xliij.di.sit rector.& maxime hæc uera sunt in clericis de qui
bus quæritur qui uidentes suum electũ uiriliter uelle pro-
pulsare iniurias defendere ecclesiã ab oppressionib° & uio
lentijs cum non sequunt neq; auxiliant.tales.n.uidentur tã
q ingrati° suis beneficijs spoliandi sicut suus uasallus feudo
qui non iuuat dominũ suũ iuste prælīantẽ uel non opponẽ-
tem se ꝯ molientes grandẽ patrimonij iacturã. ut in. x.col.
feudorũ quæ fuit prima cau.bñ amitten.Preterea in hoc ne
gligentia & dolus equiparantur.& in titu.si de feudo ꝯtro.
fue.c.licet uasallus.& in titu.hic fini.lex.c.dño guerram.&.
c.ad hoc.in his.n.omnibus iuribus clare patet q indignus
est beneficio qui dominum a quo habet beneficiũ non de-
fendit multomagis ad hoc tenet clericus defendere eccle-
siã & res suas sicut maritus uxorẽ:pater filium & e ꝯ ut no.
doc.in.l.ut uim.ff.de iust.& iu. post prin. facit. vij.q.j.scire
17 debes.&.c.sicut uidetur.& alibi dicit.l.† milites rẽ publicã
a qua aluntur ab omni necessitate bellorum defendant. C.
loca.l.milites.sic & a simili clericus ecclesiam suam que est
mater eius & quæ ipsum domino sociauit:ut.ij.q.vj. ad ro-
manam.de pe.c.ij.& debent se opponere ut murum pro do
mo domini & latrare saltem cõtra opprimentes:ut.c. sit re
ctor.xliiij.dist.&.xxiij.q.viij.facit quod no.in Spe.aduo.§.
j.prima col.Et hec dicta sint de clericis qui pro posse non
restiterunt.

restiterunt uel se opponunt uel adiuuant dominum electū
defendentem ecclesiam uerden. De suis autem quatuor ca
nonicis uerdeñ. ecclesiæ conspirantes ꝯ dominū electū &
contemnentes mandata sua pęnalia & adhęren. dicto do-
mino epo seuerius & grauius iura resurgunt. nec mirum
quia maius est delictū in faciendo quā in omittendo: ut. l. si
seruum de uerb. ob. l. si mora. ff. so. ma. pęna aūt ꝯ tales ino-
bedientes episcopis suis uel ꝯ eum cōspirantes grauissima
est. s. degradationis & traditionis iudici seculari pęna legi-
tima puniendo. xj. q. j. c. si qui sacerdotum. & c. cōiurationē.
cū alijs sequen. & in militibus dicunt. s. quod cōtumacia mi-
litis aduersus ducē uel presidē capite punienda est in. l. om
ne delictum. §. contumacia. de re mili. & l. milites agrū. §. ir
ritans. eod. ti. Itē qui relicto duce ad hostē confugit ad be-
stias uel ad furcas damnat: ut. l. iij. §. his qui. co. ti. & consti-
tutio canonica idem statuit in. c. si quis uenerit. de maio. &
obe. similiter lex dānat conspirationes & conuenticulas &
punit ultimo supplicio: ut. l. denunciamus. C. de his qui ad
ec. confu. & li. feu. de pace iur. fir. §. conuenticulas. Dixerit
aliquis ex his quæ narrantur in quarto dubio non uidetur
istos posse dici conspiratores: nam dicent hoc eis licere sub
noīe capituli defendunt ecclesiam suā ꝯ dñm electum con-
tra quē possunt conspirare si dilapidat uel consumit res ec
ecclesiæ sue iuxta illa quæ plene no. in. c. priuilegiū. de uer.
18 sig. li. vj. Ad hoc respōdeo multis modis. † Primo quia nō
licet clericis se subtrahere ab obedientia prelati propria au
toritate quātuncunq; mali. viij. q. 4. nonne. & q. Arch. loquit
cum clerici se opponunt & conueniunt resistere de iure nō
de facto ꝯ prælatum dilapidantem. Secundo quia cum ipsi
quatuor non faciunt maiorem partem capli præsumit eos
ex malo zelo ad hoc mnueri: ut. c. cum in cunctis. de his quę
si. a ma. par. ca. Item & si per uiam iuris hoc est corā superio
re liceat impetere prelatum: ut. c. ex part. de accu. non tñ li
cet in honestis factis & machinationibus clandestinisque
insidijs uel manifestis appetere: uel cū inimicis suis inimici
tias copulare. his. n. de causis pater & mater possunt filios
exhęredare: ut. l. liberi. in fi. C. de inoff. test. & c. grauem. de
exces. præla. facit. c. repellant. de accu. & similiter prælatus
talem uelut membrum putridum ab ecclesia abijcere pōt
& tradere iudici seculari: ut in. d. c. grauem. & ibi in nouel.
Item si dicti quatuor dixerint hoc se facere pro defensione
ecclesiæ & utilitate calamitas tanta a bellis captiuorum re-
demptio a predonibus domorū territorij combustio & rui
na desertio agriculturę ꝯrium demōstrāt: & nulla ualidior
ꝓbatio quàm illa de qua aspectus iudicat ex qua platus cō
uincitur de mala administratione ut no. in. c. fundamēta. §.
aliquid non hec destructio. de elec. lib. vj. Et licet ꝯ dñm
electū uellent isti quatuor culpam uel dolū in hac cāgrauis
sima dānificationem ecclesiæ impingere. quod tñ non pro-
batur. sanctius tñ erat & minus malū hoc tolerare quā tot
malis & periculis consentire: & prosecutori suo & compli-
cibus & socijs se cōfederare: ex quo facto tam graue scāda
lū & homicidia siue cedes hoium secuta sunt. pro eis. n. iam
grauissimis uitandis scandala & minora mala ferenda sunt:
ut. c. ij. de ope. no. nun. & xiij. di. nerui. & c. j. de cōuer. infid.
Ex istis liquide infertur quod ꝑdicti quatuor nullam in tot
delictis excusationem prætendere uel iuuare se possint q. n
tanq̄ ingrati a dicta ecclesia sint abijciendi & propter ino-
bedientiam & confederationem cum eius persecutore &
deprædatione & offensione multiplici sui præpositi sint
degradandi ut. d. c. grauamen. & c. clerici præalleg. facit. c.
si. cum ibi no. de postu. per prędicta undecim prima dubia
sunt clare soluta. Super eo quod. xij. uel. xiij. quæritur utrū
si procuratores partium conuenerunt de loco & iudicibus
& pars tali loco citata appellat ī absentia partis & iudiciū
ad papam sumpta causa quod locus non sit sibi tutus trahat
utrum ualeat talis appellatio & si ualeat an ex eo possit im
pugnari quod dicta causa est notoriè falsa uel etiā ex eo sit
nulla: quia extra iudicium interposita fuit & nunquam par-
ti uel iudici intimata. Quo ad primum uidet dicēdū quod
19 sicut iudex impetratus † in curia de cōi assensu procurato-
rū utriusq; partis non possunt partes recusare eū ut. c. olim.
de cā pos. & ꝓprie. ita similiter nō possit allegari per alterā
partium locus non tutus in quo eius procurator & procu-
rator partis aduerse conuenerunt ut sic de loco ad perso-
nas arguamus sicut de rebus ad personas & de persona ad
tempus & de tempore ad locum: ut. l. non plures. ff. de uul.
& pup. & l. miles. §. & quia diximus. de test. mi. & l. uinum.
ff. si cer. pet. factum. n. procuratoris in concernentibus cām
uel ipsius præparatoria debet nocere domino. nā & nocet
negligentia de qua minus uideretur iuxta no. in. l. cum qui.
C. de procu. & c. j. ut lite non conte. Ex his patet quod ap-
pellatio est censenda friuola ex quo constat iudici non pos
se locū nō tutū dicta de cā allegari. Si aūt non sic ꝓcurato
res partium consensissent de loco tunc certū est hac de cā
potuisse appellari iuxta no. in. c. ex parte. de app. & qđ ibā
no. in. c. statuimus. de offi. dele. li. vj. Sed ex eo quod subiun-
gitur in dicto dubio duodecimo dictā causam loci nō tuti
notorie fore falsum. utrū ex hoc appellatio reddatur nulla
uidetur dicendū quod sic. nam si locus notorie tutus litiga-
tori ꝓcessus reddit ipso iure nullus. ut colligitur ex cle. pa-
storalis. de re iu. & quod no. in. c. accedens. ut lit. non cōte.
si ergo notorietas operatur annullationem eius quod ꝯ no-
torietatem geritur multo magis debet operari inualidita-
tē eius quod ſm notorium agitatur. nam ut elegāter ait Io.
An. sicut notoriū fauens sententię illā iu tantū fortificat qđ
ab illa non licet appellari. ut. c. cum sit. de ap. ita notorium
resistens sententiæ habet eam reddere nullam potissime
cum fauorabiliores sunt absolutiones quam condemnatio
nes: ut. l. arrianus. de ac. & ob. & ita no. in. c. romana. de sen.
exc. lib. vj. si ergo notorium resistēs sententię reddit eā nul-
lam multomagis appellationem quę non est tante autori-
tatis. Item iura expresse uolunt quod cum cā expressa est fri
uola manifeste non debet eā iudex admittere: ut. c. cum ap-
pellationibus de ap. li. vj. multomagis si sit friuola notorie:
quia plus est notorium quā manifestū: ut in. c. uere. de coh.
cle. & mu. ad hoc qđ no. Inno. in. c. post electionē. de ꝓces. ꝓ
ben. ubi si iudex uehementer suspicatur calūniam in oppo-
nente exceptionē peremptoriā pōt eā non admittere & li-
cet ille appellet non irritabitur factū iudicis nisi ille probet
ueritatē sue exceptionis. Si ergo uehemens opinio iudicis
facit ualere quod geritur ꝯ appellationē multomagis qđ
geritur assistente notorio. Preterea & si in sua essentia esset
aliqua tñ rescindantur innouata per iudicem a quo debet
constare de ipsius iniustitia siue sit censenda appellatio iudi
cialis: ut. c. non solū. de ap. li. vj. siue extraiudicialis ut. c. cum
nobis olim. & c. cum inter canonicos. de elec. in nouel. post
Inn. Postremo alia ratione dicta appellatio redditur ineffi
cax. s. quia non intimata iudici uel parti quo casu est cōis
opinio quod ualeant omnia interim gesta per iudicem a
quo ut no. Ioan. And. post Arch. in. c. appellatio. de appel. li.
vj. & Tap. eo. tit. c. j. in cle. & in decisionibus Rotæ conclu-
sio. 342. iura & rationes quibus isti mouent in præallegatis
locis uideat qui non credit mihi. nam in simili & in procu-
ratoribus & iudicibus hoc uidemus. s. ad impediendū exer
citium eorū quæ ut tales gerunt requirit intimatio uel sciē
tia: ut. c. mandato. de procura. & cle. j. de renun. & c. audita.
de resti. spo. & quod no. in. c. quia cunctis. de concel. prębē.
li. vj. in nouel. post Inn. Itē requiritur intimatio ut causa di
catur ad curiam deuoluta. ut cle. causam. de ele. ergo & idē
a simili concludendū uidetur ut dicat deuoluta ad aliū quo
ad suspendendum iurisdictionē iudicis a quo ēt uidet casus
in c. si duobus. de app. ubi ualet quod fit per iudicem a quo
antequàm appellatio in eius absentia interposita uenerit
ad eius notitiā. Super eo quod xiiij. quæritur utrū excōica
tio sub conditione nisi satisfeceris intra certū tēpus reddat
rescriptū medio tēpore impetratum surreptitiū. i. post talē
sententiā & ante diē termini: licet ille postea in termino nō
satisfecerit. uidet quod sic quasi ꝯditio existēs postea fingat
istum a principio excōicatum. & sic interim idest medio tē
pore attentata rescripti impetratio non teneat: ut. l. potior.
& l. qui balneū. ff. qui pot. in pig. ha. nam & alibi sententia
fingit retro. ut. l. furti. ff. de his qui notan. infa. & multa iura
in hoc concordant. s. quod obligatio sub conditione ꝯcta
existente

existente conditione fingat quē a principio obligatū pure: ut.l.si.ff.de stip.seruo.&.l.si filius.de uer. obli. cū si.ibi alegatis. Itē talis sñia lata sub conditione habet eandē naturā cū alijs quæ feruntē pure quo ad tps appellationis interponende: vt.l.j.§. biduum. ff. qñ app.fit.ergo idē uidetē quo ad inhabilitatē impetrantis.ut ex tpe sniæ non extantis condi-
20 tionis debeat inhabilis reputari per.c.j.de rescr.li.6.† Contrarium credo uerū quod impetratio rescripti ualeat añ cōditionis euentū.nā añ non debet censeri excōicatus q a cōditio suspendit natiuitatē obligationis:ut.l. cedere diē. de uerb.sig.& l.conditionales eo.ti.Itē soluere uel non soluere in termino pendet ex potestate debitoris nā ante diem non recte ꝯ eū agitē:ut.c.j.de plus peti.dispositio aūt concepta sub conditione potestatiua nō fingit retro. ut plene legitur & not.in.c.si proce.de rescrip.li.vj.hoc ēt aperte probatē in.c.preterea.de appel.ubi appellatio interposita a snia excōicationis ꝯditionalis impedit effectū executionis quā secū trahit quod non faceret si haberet effectū sniæ pure.ut eo.ti.c.pastoralis.Concludendū est ergo per illud.c.preterea quod pendente conditione non est excōmunicatus nec appellatio subsequens impediret executionē:ut.d. c.pastoralis.Ex istis infertur quod.ca.j.de rescri.li.vj.non habet locū cū rescriptum impetratur ab excōicato sub cōditione licet conditio post impetrationē extiterit:quia non habet tractū retro ut dixi nec istæ fictiones in sñia excōicationis & in alijs actibus spiritualibus habent locū sed sm uerā existentiā judicantur.ut colligitur & not.in.d.c.pastoralis. de ap-
21 pella.† Itē pendentia appellationis a snia afficiente statū persone operatē ut ea quæ pēdente gerūt sint ualida:ut.l. qui a latronibus.§.j.ff.de testa.&.l.si quis filio.§. hi sū de iniusto. test. multo magis debet hic operari pendens conditio quæ ut dixi impedit natiuitatē obligationis,appellationis aūt effectū iā in esse productū extinguit uel suspendit iuxta no.in.l.j.i.si.ad tur.& facilius est impedire q̄ perimere. vt.c. quēadmodum.de iureiu. Ex prædictis soluitē illa qō que proponitur in dicto.xiiij. dubio nam si dicta excōicatio conditionalis ante conditionis euentū rescripto non redditē nullum superflue queritur an si redderetur nullū possit ex alio capite substentari quia si pro parte electi fuit rescriptū impetratum tanq̄ ab epo uel tutore bonorum ecclesiæ suæ & tanq̄ a promotore inquisitionis.si.n.dicta conditionalis excommunicatio inficeret rescriptū sine nomine suo siue ut defensor ecclesiæ siue ut promotor inquisitionis impetrasset redderetur rescriptum nullum secundum opi. Io.An.in d.c.j.de rescrip.lib.vj. cuius opi.teneo. & hæc sufficiant.

CONSIL. CLIX.

1 *Statutum certam formam ponens in compromisso necessario fiendo inter consanguineos an habeat locum in compromisso uoluntario inter consanguineos facto.*

Appellatio in potentia idem operatur quod ea quæ est in actu.

2 *Confessio non dispositionem sed dispositionem probat.*

4 *Error an sufficienter probetur contrario probato.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen. Rationes quæ superius in facti narratione deducuntur pro & ꝯ reddunt aliqua puncta de quibus.s̄.quæritur ualde dubia.Ad unā.n.partem pendet stricta interpretatio statutorū ad alterā mens & intentio statuentiū.Pro clariori igitur euidentia præmittendum est quod in supradicta pensione quæ incipit hone-
1 statem &c.† Circa compromissa de quibus loquitur plura narrantur.s.quod sit lis uel qō ut ibi dicitur quod inter consanguineos usq; ad quartum gradum quod si altera pars petat compromissum corā iudice quod iudex cōpellat quod fiat compromissum in unum si partes concordauerint uel in duos si discordauerint quod fiat de omnibus contentis in libello quod fiat cum potestate procedendi & ꝓnunciandi ut ibi quod iudex det tertium si discordes fuerint illi duo & quod dictum compromissum prorogetur usque ad publicatum processum &c. Videndum est ergo utrum dicta prouisio & alia nouissima quæ incipit & propinquis &c.requirunt concursum omnium prædictorū ut sic illa statuta quæ sunt super robore & efficatia laudi tunc locum habeāt cū prædicta concurrant & ubi non concurrunt tanq̄ in casu omisso locū habet ius cōe. Et sic uidetur prima facie q oia debeant ꝯcurrere & sint de forma dictarum ꝓuisionū quia exorbitant a iure cōi ergo ad literā ut uerba se habent sunt obseruandæ non aūt ad casus nisi ubi eorū uerba deficiunt extendende ut.l.quicquid astringende.de uerb.ob.&.l. quicquid cōstitutionibus.ad mu.&.l.j.§. si is qui nauē de exerc. Contrarium dico & sentio quod illa enumerata superius non sint de forma siue de substantia cōpromissi sed illud solum quod sit lis & quæstio & quod inter ꝯiunctos usque ad quartū gradū.Primo hoc colligitur ex proemio utriusque prouisionis ex quo proemio colligitur mens legislatoris.ut.l.j.i.si.ff.de ori.iur.&.l.si.de hære.insti. etenim ex his patet intentio finalis statuentium quæ tolleret lites & iurgia inter coniunctos.de quibus ibi & ipsa dirimi per communes amicos & sine strepitu quod ēt lex commendat. C. de pa.po.l.congruentius.hoc ēt est notum omnium iurium scilicet litis dirimere & partes releuare a laboribus & expensis:ut.l.properandum.in prin.de iud.&.c. finem litium de dolo & contu.&.c.cordi.de appel.li. vj. Istæ ergo prouisiones tēdentes ad corroborationem iuris communis quo ēt ad amputationem litium non pōt dici exorbitare a iure communi .sed potius fortificare per adiectionem penarum & omissionem ordinis procedendi & in alijs prout ibi patet.facit q no.in.c.si.de offic.archiepresbyteri. in nouel. in litibus namque sola substantia & quod omnes optant consistit in decimatione.ordo aūt procedendi & alia non sunt substantialia quæ mutātur.facit.l.ordo.ff. de pub. iudi.facit quod no.in.l.pacta communi. ff. de pac.Secundo hoc probatē per locum ab absurdo ut facit ma.in.l.de diuor.ff.solu. ma.fuit.n.intentio statuentium plus fauere & magis roborare lauda inter coniunctos quā inter extraneos.Sed si oia supradicta quæ concernunt ipsum compromissum fiēdum essent de substantia difficile posset reperire laudē in cuius compromisso essent obseruata omnia enumerata superius. Item magis esset ratum laudum super compromisso coacto quàm spontaneo.coacto.n.esset clausa omnis uia quærelandi.spōte uero compromittenti omnis uia patens & hoc absurdum est ut minus subueniatur gerenti actum uoluntarie quam coactē arg.eorum quæ no.in.l.si.§.si necessaria.ff. qui satis.cog.&.c.ab arbitris.de offi.dele. li. vj. similiter est absurdum quod illa quæ prouidentur ad diminuendam solennitatem iuris cōis operentē augmentū.facit.l.legata inutiliter.de le.j.&.l.iij.ff.de mi.te. Tertio optime supradicta confirmant no.in.c.quia propter.de elec.ibi.o.multa enumerantur obseruanda in electionibus & tū non oia sunt dicenda de forma ut.c.ecclesia uera de elec.nā ubi dicit Io.an in nouella. super uerbo multis uigilijs si omnia & singula quæ ponuntur in.d.c.quia propter.censerentur esse de forma uix reperiretur electio ualida & cui non deficeret aliquid de his quæ dicuntur.& sic frustra romani pōtifices laborassent in edendis iuribus super electionibus. Simile uidemus in iudicijs in quibus multa sunt statuta circa ordinē procedendi pauca tū sunt de substantia & multa accidunt alia quorum omissio non reddit iudicium.facit. c. fina. de re iud.lib.vj.&.l.prolatam.C.de sen.& uidetur directe casus in fi.in.d.c.quia propter.uer.nisi forte ubi iurislator nō uult etiam quæ statuta sunt per modum forme obseruari si oēs unanimiter sunt concordes.ad hoc optime.l.j.§.& post operis.ff.de ope.no.nun.ubi in litibus dirimendis uoluntas partim præfertur iussui prætoris quia nihil aliud agebat pretor quàm controuersias dirimere.ualde ergo absonus intellectus esset quod si post oblatum libellum partes sine coactione iudicis concordant de pluribus quam duobus non ualeret dicta prouisio nec debet esse deterioris conditionis compromissum uoluntarium q̄ coactum nec factum inter tres quatuor aut plures q̄ in unum aut duos:ut.c.pruden-

tiam

tiam.de offi.dele.In ratione ſul.ideo.n.coactione & de electione tertij per iudicem facienda prouidit quia conſiderauit hominum facilitatem ad diſſentiendum:ut.l.item ſi plures.§.principaliter.ff.de arbi.Caſus ergo in quo uoluntarie compromittunt uenit ex mente & ratione quæ colligitur ex proemijs ſicuti dixit licet uerba de coniunctis ſponte cõpromittentibus poſt litem motam nihil exprimant tñ uenit ex mente quæ magis debet conſiderari quam uerba.maxime qñ ex uerbis ad corticem intellectis reſultat uitioſus intellectus:ut.l.ſcire oportet.§.aliud aũt.ff.de excuſ.tut.ibi & ſi maxime uerba legis hunc habent intellectum tñ mens legiſlatoris aliud uult.&.c.marchion.j.q.j.Quarto hoc ꝓbo & eſt meo iudicio fortis ratio in q̃one noſtra præcedit legis municipalis ordinatio cõpulſiua partis remittentis compromiſſum ſiue cõpromittere ſed poſtq̃ ſcit quis ſe poſſe compelli per iudicem ad gerendum actũ non minus dicit coacte facere ſed ſpõte faciat ut eſt caſus no.in.l.nouiſſime.§.ꝙ ſi cõpulſus.ff.quod cũ fal.tut.ibi quod ſi cõpulſus.aut metu ne cõpelleret̃ &c.& quod ibi not. dominus meus.Bal.de ſtatuto quo cauet̃ qđ debitor exitiorũ cõpellet̃ ſoluere debita in cõmuni.nã ille qui ſoluit ſine cõpulſione dicitur nihilominus ſoluiſſe cõpulſus poſtq̃ legis ordinatio compulſiua ut prediximus precedebat.& ſic & alibi inſpicitur nocẽdi potentia ſicut nocendi actus:ut.l.labeo.de ſta.liber.

2 &.c.piſanis.de reſt.ſpo.ſic † appellatio in potentia idẽ operat̃ qđ appellatio in actu ut.c.nõ ſolũ.de appel.li.vj.facit.c.maiores.de baptiſ.non eſt igit̃ culpandus Michael neq; fratres ſi poſt litem motam non expectant cõpulſionẽ iudi.& ſponte cõpromiſerant.imo ſunt laudandi quia fecerunt de neceſſitate uirtutẽ.facit.xxij.q.vj.§.ex his omnibus.& Terentius quod uos ius cogit id uoluntate meret. Vltimo ad prædicta facit ultima prouiſio qua ex eius mente colligit̃ quod ſolum ſit de ſubſtantia prouiſionis honeſtatis &c.qđ perſone ſint coniuncte in gradu de quo ibi quo interueniẽte uidetur laudũ ſecutum firmiter ualere nec aliqua ratione poſſe reſcindi nam ſi nõ diceretur poſſe reſcindi ratione doli uel leſionis enormis multominus ſi lite mota partes ſponte cõpromiſerũt ẽt poſt publicũ proceſſum uel tertiũ elegerũt & nõ iudex.nã & ſi iudex elegiſſet uideret̃ electus a partibus:ut.C.de euic.l.ſi ob cauſã.In p̃dictis patet clara reſponſio ad rationes quæ alleg.s̃.in ꝯ̃rium. accedit predictis iuramentum quod facit ualere diſpoſitionẽ alias inualidam de iure ciuili:ut.c.cũ contigat.de iureiu.Et bene aduertendum quod talis iuramenti ualiditas non mutat neq; uariat legẽ ſed ex lege ſiue conſtitutione iuramento firmata orit̃ actio.ut no.in aut.ſacramẽta.C.ſi aduerſ.uend.Illud igitur conpromiſſum ad cuius corroborationẽ accedit dictum iuramentũ eſt ualidũ & coroboratur iuramẽto & eſt ſubtilis ratio licet uerbis non plene explicita iuxta mentẽ meã.Ex quibus omnibus concludo ſuper primo dubio qđ poſt cõpromiſſum & laudum inde ſecuta a iure regulentur & executionẽ mereant̃ iuxta tenores dictarũ prouiſionum non obſtantibus rationibus ſupradictis in ꝯ̃rium quæ fundãtur ſuper cortice uerborũ cu offenſione mentis & intentione ſtatuẽtiũ.ut plene ſuperius eſt ꝓbatum.Venio ad ſm tertiũ & quartũ dubia quæ connexa ſunt & uidetur ꝙ agnato parentele ſibi noceat.& ut eſt dictũ iuramentũ repellet eũ a probatione ꝯ̃rij.& ẽt probando ꝯ̃rium non debeat audiri de primo uidetur caſus in.c.per tua.de proba.licet.n.confeſsionibus uel pactionibus conſanguinitas cõſtitui nõ poſsit ſicut ẽt nec tolli:ut.ff.de pac.l.ius agnationis.tñ confeſsio in talibus bene parit præiudicium:ut.l.j.§.iul.ff.de

3 li.agno.eſt.n.regula quod † ꝯfeſsio nõ diſponit ſed diſpoſitionem probat:ut.l.publica.ff.depoſ.& per ſniam non põt conſtitui parentela.& tñ lata ſuper filiatione facit ius.d.l.j.§.ſi.& quod confeſsio noceat tenet Cy.in caſu nr̃o in.l.nõ epiſtolis.C.de proba.facit pro hoc optime.l.optimã.C.de ꝯ̃hẽ.ſtip.& no.de hoc Io.An.poſt Inno.in.c.cum in iure.de offi.deleg.ubi tenet qđ i iudicio & extra ſtat̃ uerbis narratiuis inſtrumẽti uel ſnie ſi pars fuit p̃ſens & nõ ꝯ̃dixit multo magis ergo in caſu nr̃o i quo expreſſe confeſſus fuit ita eſſe.Quo ad ſm quod iuramentũ repellat eum a probatione ꝯ̃rij.& quo ad tertium quod non poſsit peti relaxatio propter ꝓbationẽ ꝯ̃rij quia ultra admitti petit pp̃ leſionẽ quã pretendit ex laudo ſecuto.incolorate.n.hoc eſt & ſine cauſa non debet admitti ſicut nec minor ad petendũ reſtõnẽ:ut.l.nã poſtea.§.ſi minor.ff.de mi.Sed poſtq̃ ex certa ſcientia ſic iurauit non ui non dolo non debet uenire contra proprium iuramentum.nam poſtquam non uergit ad diſpendium ſalutis eterne præciſe eſt ſeruandum licet per obſeruantiam pariat damnum:ut.c.cum contingat.de iureiu.&.c.quãmuis de pac.lib.vj.&c.licet.de iureiu.eod.lib.Et ut puto In compromittendo nullã poteſt pretendere leſionẽ.nam inter cõſanguineos ſtatutũ ſiue prouiſiones de quibus.s̃.actũ compromittendi reputant honeſtũ ſimiliter eſt lex.in.ſi.C.de pa.poſ.l.congruentius.ſimiliter pp laudũ ꝯ̃ eũ non põt ex eius p̃ambulo.ſ.cõpromiſſo p̃tendere leſionẽ.nã ꝓpter dubiũ litis euentũ ita potuiſſet uenire laudũ in fauorẽ eius ſicut in p̃iudiciũ.hic aũt dubiũ ſolũ ſufficit ad denegãdũ reſciſsionẽ,diſpoſitionis ſubſecute p̃textu leſionis arg.optimũ.C.de ioff.teſt.l.ſi pater puel.&.l.ſi a lege.de uſu.&.l.ſi de fideicõ.de tranſa.ſi.n.laudũ latũ foret ꝓ eo non diceret.ſ.ſe non eſſe ꝯſanguineũ.non debet ergo admitti ad ꝓbandũ illud cuius ꝯ̃rium non fuiſſet poſtulatur.

4 &.l.pe.C.de ſo.† Preterea aduertendũ ꝙ ſola ꝓbatio ꝯ̃rij nõ uĩ ſufficere ad probationẽ erroris.primo quia in inſtrumento dicitur ex certa ſcia illud dixit ſecundo quia eſt cõſanguineus & domeſticus Michael ex quo preſumit̃ notitia & ſcia pp parentelã:ut.c.licet ex quadã.de teſt.&.l.de tutela.C.de in integ.reſt.mi.Itẽ ſcire uel neſcire pendet ex ſolo aio ſicut bona fides & mala.unde non põt probari per teſtes ſed per iuramentũ tm cũ hoc ꝯſiſtat in cõſciẽtia ipſius ſolus deus eſt ſcrutator cordiũ:ut.c.per tuas.de ſimo.et.j.bñ facit quod not.in.c.p̃ſtiũ.de teſti.§.alie aũt iſti.de actio probatio ergo ꝯ̃rij ſuper hoc ꝙ neſciunt ꝯ̃ primum iuramẽtum quod ſciuerit non eſt admittẽda:ut no.in ſi.in.d.c.mulieres.Itẽ ꝓbatio ꝯ̃rij non infert errorem.põt.n.probare ꝯ̃riũ & nihilominus hoc ſciuiſſe & falſo ꝯ̃rium ſuggeſsiſſe.ſ.ſe in quarto gradu eſſe.& cum dictũ ſit ſuperius quod præſumit̃ ſcientia parentele ſi uult probare ꝯ̃rium eius quod cũ iuramento prius affirmauit,arguit ſe periurum cum præſumatur ſciuiſſe.ergo non debet audiri ꝯ̃ iuramentum temere ueniẽdo.facit.c.quia uериſimiliter nõ eſt de p̃ſum.Ex omnibus ꝯcludo quod dicta aſſertio ſibi noceat & quod admiti non debeat ad ꝓducendum ꝯ̃rium nec peti poſsit relaxatio iuramenti per ꝓbationẽ ꝯ̃rij quia talis probatio nõ includit errorẽ detegit ẽt periurum ꝓpter confeſsionẽ iuratã ꝯ̃riam quæ præceſsit.Super quinto & ultimo non expedit reſpondere quia prædicta ſufficiunt.d.Pe.de Anch.

CONSIL. CLX.

1 *Statutum quod uicinus rem alienare non poſsit alio uicino inrequiſito de quo uicino intelligi debeat.*
2 *Principale non regulatur ſecundum naturam acceſſorij ſed econuerſo.*
3 *Connexa quæ non poſſunt diuidi pro uno debent haberi.*
4 *Cœmiterium pollutum cenſetur eccleſia polluta.*
5 *Lex ſuum beneficium non impartitur ei qui contra eã facere inuenitur.*

N CHRISTI nomine eiuſque matris uirginis glorioſæ Mariæ & beati Antonij amen

1 †Præſupponitur in themate quod dom⁹ uẽdita in prio inſtrumento non eſt iuxta rechum muro cõmuni mediante ſed androne quod incipit a parte iteriori & introitu domus & progredit̃ uſque in finem & egreſſum & introitum poſteriorem dictæ domus & a capite ſiue principio uſq; in finem incluſiue eſt iuxta dictum rechum muro communi mediante. Ex his poteſt probabiliter dubitari ſi iſta fuiſſet tota una uenditio an beneficio ſtatuti rechus poſſit & requiri debuerit & præferri extraneis emere uolentibus ut in eo diſponitur. & uidetur quod non duplici ratione.Prima quia ſtatutum ꝙ loquitur de muro communi uidetur intelligendum cum eſt

communis

cōmunis cum re principali uendita ut est domus secus si cum accessorijs dictæ rei habeat murum cōmunem ut cum androne siue itinere per id quod itur ad domum. l.n.caue-
2 tur quod licet † accessorium reguletur ſm naturā sui principalis non tñ econuerso principale sequitur naturā accessorij:ut.l.ex pupillari.ff.de nul.& pu.ff.de re.iu. cum principali.&.c.super gratia.de rescrip.li.vj.& de cōsecra. ecc.uel alta.eo.lib.c.j.eum ergo murus cōis non sit cum re principali sed cum eius accessorio non uidetur habere locum statutum maxime cum sit odiosum & per ɔñs restringendum ut in.c.odia.de re.iur.lib.vj.ɔiuncta.l.pe.C.de ɔ̃hen. empt. Secūda ratio est q̄a domus cuius pretextu uēdicat sibi illud ius non est sua nisi pro tertia parte pro indiuisa sed statutum tanquam odiosum ut nunc debet intelligi & restringi ad illum qui habet rem aliquam immobilem iuxta aliquam personam muro cōi mediante insolidum non pro parte ut sic isto casu sicut multis alijs cōis pro indiuiso non possit dici sua ut.c.cū illis.in fi.de prębē.lib.vj.quod bene facit. ibi.n. sicut hic tractat de onere & odio:& ideo res cōmunis cum alio non est sua ut ibi patet.ex istis prima facie, uideret dicendum quod dispositio statutaria isto casu non uendicet sibi locum:nec illa uerba aliquam rem immobilem, iuxta aliquam personam muro cōi mediante &c. possint adaptari ad causam de qua quæritur.In contrarium plura urgēt quę eliciuntur ex narratis in themate.ut.n.dixi supra in principio per domū Androne est introitus dictæ domus uenditæ in primo instrumento & protenditur usque ad exitum inclusiue & hoc est iuxta rechum muro communi mediante. Item dicitur in themate quod ostia dictæ domus sunt super dicta domo Androne & in parte cōtenta in secundo instrumento nec ad domum cōtentam in primo instrumēto est aliquod ostium per quod posset intrari in dictam partē ita quod ad domum Androne est introitus & exitus totius do-
3 mus ex istis quæ sunt facti resultat iuris dispositio † quod connexa quę per partes non possunt commode diuidi pro uno debent haberi.hinc est quod continentia edificia unū censentur cum eo cui coherent.ff.de uer.sig.l.ij.&.l. edifi-
4 cia.&.c.si ciuitas de sen.excom.lib.vj. & † polluta ecclesia cemiterium contiguum est pollutum de conse.ecc.uel alta c.j. & fugiens ad porticum ecclesiæ gaudet immunitate. xvij.q.iiij.si quis contumax.& hæc omnia operatur connexitas.nam & alibi eadem contiguatio coniungit, diuersa & facit unum censeri:ut.l.quod ennclaue.de damno infe.nec debet aditus & illa portio super qua ostiū sustentatur dici accessoria sed potissima pars domus sine quibus redderet inutilis ut.l.j.§.j.ff.de usufru.ubi de isto aditu ɔtiguo & connexu cum principali disposito domus igitur & ad ipsam aditus tanquàm indiuidua censetur quia ipsorum effectus in partes diuidi non pōt:ut.l.in executione.§. ij. ff. de uer. ob.& in talibus indiuiduis dispositio quæ concernit partē trahitur ad totum:ut.l.una est uia. ff. de ser.rusti. præ.& de furtis.l.uulgaris &.c.trāslato.de ɔsti.nec debet una eadēq; res diuerso iure iudicari:ut.l.eum qui ædes.de usuca.Præterea ponderanda sunt uerba statuti dum dicunt rem aliquā muro communi mediante &c.non enim uidetur requirere quod murus sit communis circunquaque sed sufficit quod res quæ uenditur sit iuxta murum communem. & hæc denotat hæc dictio aliqua quæ in qualibet minima parte uerificatur.ut not.in cle.quàmuis.de foro competent. super uerbo parte aliqua & dico iō ex parte rechi ut sufficiat ad ɔsequendū beneficiū statuti ut iuxta alium murum muro communi mediante hanc rem insolidum uel pro parte etiā in diuersa habeat satis enim res alicuius dici potest cuius nō potest ulla pars dici alterius esse: ut. l. ratione dicimus. de uer.sig.& regula est q̄d id quod cōe est meum est: ut no.in. l.serui electio.§.j.de le.j.non ob.c.cum in illis.in fi.de præben.li.vj.ubi in odiosis res communis non potest propria dici quia illud uerum ex parte eius cuius respectu eius dispositio affert commodum & fauorem dispositio debet dici fauorabilis & debet extendi ar.optimum ad hoc. ff.de in ius uo.l.j. in glos. sed cur patrono. Ex istis ergo infero q̄d si ista fuisset tota una uenditio domus domuncule & Adrona dicto Recho competeret beneficium statuti tāquam habenti rem iuxta alium murum muro communi mediante rationibus supradictis sed quia primo uendidit domini.Secundo post dies domunculam & Androne : utrum statutū uendicat sibi locum in eo & uidetur quod non si communis est domus cum eo tamen communis est etiam cum emptore domus de qua in primo instrumento.unde per statutum non uidetur prohibita uenditio alteri ex pluribus habentibus murum communem iuxta rem uendiram.ar.C.de sa.san.ecc.aut.sibi inuicē.& de le.j.l filiusfa.§.si pater.uersi. uerum eoim.Contrarium sentio in quæstione ista moueor primo propter præsumptam fraudem uenditoris quam elicio ex narratis in facto.statutum namque prohibet acquisitionem rei non tequisito consorte uel eo qui habet iuxta rechum muro communi mediante & alijs obseruatis in dicto statuto. Sed iste uenditor uendendo primo domum tāquàm noo iuxta rechum muro communi mediante deinde primo dies domunculam & andronam iuxta rechum muro communi mediante uidetur sic egisse in fraudem statuti quæ præsumitur ex duobus. Primo ex temporis breuitate inter unam uenditionem & aliam. Secundo diuidendo quodammodo indiuiduum & scindendo per partes. de primo quod in proibititis ex temporis breuitate præsumatur fraus est tex.in.c. officij de elect.cum concor. ibi no.& q̄d no.Bar.in.l.post contractum.ff.de dona.& quod no.in.l.uēter.§.in bonis.de priui.&c.de secundo etiam patet quod sicut dotalis alienatio semel facta esset contra statutum, ita simpliciter si fiat per partes:ut.l.oēs.§. lucius .ff.de his quæ in frau.cre.coniuncta. l.nomen debitoris. & quod ibi per Barto. de le. iij. uidetur ergo quod ista uendititio sic facta per partes sit facta in fraudem legis & per consequens q̄d seruatis uerbis legis uisus est facere contra mentem ideo incidit in pęnam:ut in.c.certum de re.iu.li.vj.& no.in.c. quāto.de priui.& quod no.do.Bal.in.l.dubium.C.de leg.facit. c.apostolice.de do.Secundo patet præsuppositis his pro ueris prout uera sunt in iure si dictus emptor emit contra formam statuti.quia nullus de consortibus requisitus fuit cōstat quod si non competat beneficium statuti in concursu cum recho tanquam & ipse habeat rem iuxta andronam
5 communi mediante.certum enim est quod lex † ei non subuenit qui contra eam facit:ut.ff.de mi.l.auxilium. in fine. & optime.l.qui bona.§.si quis iuxta.ff.de dam.infec.statutum ergo quod facit illum consortem qoi habet murum communem cum alio debet intelligi de consorte legitimo non de eo de quo constat offendisse statutum ar. l. non parit. §. non quæuis.ff.de bo.po.contrata. regula enim quod odiosi semper excluduntur a beneficijs legum & statutorum ut. c.alma.de sen.excō.li.vj.&.l.luicus.§ lucius titius dama de le.ij.10.fi.ff.de condi.ob tur.cau.Ex quibus concludendum est q̄ dictus rechus admitti debeat iuxta formam statuti ab emptione dictæ domus & domnocule & androne infra tēpus statuti & quod dictus emptor inciderit in pęnam dicti statuti rationibus supradictis.d.Pe.de anc.

CONSIL. CLXI.

1 *Testamenta mortuorum inualida an reconualescant papa libellos ad bona publicata honorem & famam restituente & nu.6.*
2 *Gratia apostolica ad postulationem concessa strictam recipit interpretationem.*
3 *Priuilegium secundum an tollat primum.*
4 *Gratie & rescripta ad lites & beneficia uitiātur per suppressionem ueritatis & suggestionem falsitatis.*
5 *Iniurie non debent oriri unde iura nascuntur.*
7 *Restō que per principē uiuis conceditur ad eorū testamēta extēditur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; Matris uirginis gloriose mariæ & beati Antonij amen.
1 † Visodiligenter tenore generalis restitutionis in integrum ad postulatiouem concesse per dominum nostrum Bonifacium papā ix. hominibus & personis ciuitatum & castrorū de quibus fit mentio in puncto transmisso uisa etiam facti narratione maxime

maxime circa castrū tumbę & hoīes dicti castri de quo &
i quos.d.Galeotus iurisdi.omnimodā exercebat & ad ipm
ptinet & pertinebat tpe dicte rebellionis & post licet ab
alio occupato tpe dictæ restitutionis imploratæ uidēdū est
primo de uiribus dicte restitutionis quo ad eos qui ex rebe
lione eiusdē castri ꝯ.d.Galeotū essent per eius officiales spe
cialiter cōdēnati in persona & in publicatione bonorū an
tales si uiuebāt tpe restitutionis icludat dicta restitutio ad
bonā famā honoris & alia ut patet.secundo si uiuentes tūc
tpis includere dicta restitutio an includat mortuos quo ad
hoc ut eorum testamenta reconualescant si dicamus ipsa te
stamenta irrita pp condemnationes pdictas latas super of-
ficiales do.Galeoti.Et si dicta restitutio nō extendat an ex-
tendat se ad bona sita extra territoriū dicti castri si tales de
dicto castro ut erat iste Franciscus alibi possidebant bona
qui tñ reperiant similiter cōdemnati ab alijs officialibus di
cti do.Galeoti pro dicta rebellione & alijs excessibus ppe
tratis in dictis territorijs in quibus do.Galeotus ꝓ sacra ro
mana ecclesia iurisdictionē oīmodam exercebat & multas
condemnationes sue camere & non camere romane ec-
clesiæ applicabat nō habebat tñ in eis ius ita plenū sicut in
castro tūbę:sed per ꝯcessiones apostolicas limitatū & mo
2 dificatū.† Pro clariori autē intelligentia prædictorū dubio
rū præmitto quod quælibet gratia apostolica adpostulatio
nem concessa est stricte interpretanda magis quā si fieret ꝓ
prio motu principis:ut.l.iij.in princi.ff.quod quisq;.iur.&.
c.si motu proprio.de preben.li.vj.Itē licet qñ princeps uel
papa remmittit uel ꝯcedit ius ꝓpriū fiat latissima interpræ
tatio:ut.c.cum dilectus.de dona.&.l.beneficiū.ff. de consti.
prin.tñ inquantū tangit concessa principis ius tertij sit certa
impetratio ut no.in.d.c.cū dilectus.quinimo in dubio ad
ius tertij talis concessio non extendit:ut.l.j.§.si quis a prin-
cipe.&.§.merito.ff.ne quid in loco publicō.&.c.ex rnarum
de aut.& usu pal.& c.quamuis.de rescrip.lib. vj. His pmis-
missis vī quo ad uiuentes ꝯdemnatos tpe dicte restōnis di
cta restō debeat porrigi & extendi solū ad bona fisco roma
ne eccłie applicata siue ꝯfiscata nō aūt pdicta acqsita spāli
fisco.l:dño Galeoto pp delicta a dicto Frā.eius subdito &
ei' spāli territorio ppetrata & cōmissæ & licēt ex his eisdē
delictis fuerit offensa maiestas papæ & per dictā restōnē re
miserit eius iniuriā quo ad bona & alia non tñ uidet remisis
se offensam & pęnā do.Galeoto applicandā ēt ex eodē de-
licto nedū alio & diuerso:ut.l.uenia.C.de in ius uo.& tex.
ille hic expsse ꝓbat q̄ pena alia debita ex delicto.tertij pri
ceps nō remittit: Bar.& post eū Bal.illū tex.& gl.ad nrām
qōnē inducunt ꝓ decisione ut.s.cōpositiones istę quas ec-
clesia romana seu eius officiales faciunt non extendant se
ad ius tertij qui propter offensam sibi illatā debet cōcurrere
prædicta remissione:alias non uidet absolutus. ad hoc optī
me.c.cum desideres.in.fi.&.c.cum illorū.uersi.si uero clau
stralis.extra de sen.excō.Ex quibus plus infert in qōne no
stra.s.q̄ non solū quo ad bona tertio ex delicto quæsita di-
cta restitutio nō se extēdat sed ēt quo ad statū personæ fa
mam & actus legitimos non intelligit Franciscus absolutus
ex eo quod do.Galeotus ex illis offensis iniuriā passus de-
buit in dicta absolutione concernente statū personæ dicti
Francisci concurrere uel de eo fieri mentio in eadē alias di
cta restitutio generaliter concessa per papā non uidet extē
di ad eum sed ad illos tātum a quibus lesa fuit maiestas pa
pe non sua & alterius ut in casu nro.& est casus de hoc in fi.
m.c.cū in illis.ad fi.de pben.lib.vj.Itē ut dicitur in themate
iste fuit condēnatus a diuersis officialibus de rebellione di
cti castri tūbę & alijs robarijs & condēnationibus & tñ am
bo isti officiales erant positi per do.Galeotū cui papa com
miserat omnē iurisdictionē in pdictis locis ēt emolumen-
ta ꝯuementia exinde.Ex hoc ergo capite dicta interpreta-
tio restitutio in integrū pōt dici surreptitia postquā in pre
iudiciū do.Galeoti fuit concessa de ipso non habita men-
3 tione:ut.c.q̄uis.de rescrip.li.vj.est n.regula gñalis qđ † se-
cunda gratia siue priuilegiū nō tollit primū nisi de ipso fa-
cta fuerit mentio specialis:ut.c.ueniens.de pscrip.cū si.Cō-
uincit ex alio dicta surreptio nā in supplicatione dicte re-
stōnis petite dicitur q̄ prædictę ciuitates castra & loca de
quibus in ea cum eorū districtibus & territorijs cum omni
iurisdictione alta et bassa et pleno dominio utili & directo
& quo ad custodiā spectant ad romanā eccle.dñm nostrum
papam &c.Sed cum castrū tūbe intercetera notatum spe-
ctaret ad do.Galeotū & ēt oīa alia quo ad custodiā & iuris
dictionis exercitiū ut prædixi:dicta supplicatio in qua sup-
præssa est ueritas.i.ius præfati magnifici dñi & suggesta fal
sitas est nulla ipso iure ex eo & maxīe quod tpe dicte sup-
plicationis & restōnis indulte quasi possessioni dicti castri
tūbe idē do.Galeot.erat indebite spoliatus & iniuste dicti
impetrātes ab eius obediētia se subtraxerant & simil̄r alia
loca q̄ plura de quibus in dicta supplicatione. Restō ergo
pape ad supplicationē relata uidetur uoluisse eū restituere
tñ eius subditos sibi immediate subiectos & offensam &
iniurias sibi remisisse ut a terris & subditis immediate su-
biectis.nō aūt cogitasse de iure alij in prædictis locis ꝯcesso
4 in iure aūt certum est quod † suppræssio ueritatis & sugge
stio falsitatis uitiant nedū grās sed rescripta ad lites & be-
neficia:ut.c.super lrīs.de rescrip.&.d.c.ueniēs.l.quoties.l.re
scripta.C.de preci. impe.offe.&.l.præscriptione mendacio
rū.C.si ꝯ ius uel uti.pup.canonizata.xxv.q.ij.& ea.causa &
:.q.c.dicēri.nec est uerisimile quod papa talē restōnē indul
sisset si pape expręssissent se rebellasse do.Galeoto & se ab
eius obedientia subtraxisse esset.n.hoc ꝯ iura & iniuriā di-
5 cti do.& ꝯ priuilegia quæ habebat in prædictis locis. † in-
iurię aūt oriri nō debent unde iura nascuntur:ut.l.meminē
rint.C.unde ui.&.c.allegato.de accu.& penæ ꝯsuete appli-
cari do.Galeoto in prædictis locis ex priuilegio apostoli-
co l.e.antiqua ꝯsuetudine nō debent sibi per nouā indulgen
tiā auferri quia psteriora priuilegia prioribus derogare nō
possunt.& in hoc.s.iuri auferendi adimit papa humana si-
bi ipsi.25.q.ij.c.post ea.& in.§.si ergo.& posito quod possit
non uidet uelle nisi de hoc faciat expressam mentionē:ut.
d.c.ueniens.de præscrip.&.c.ij.de deci.lib vj.Prædicta ma
xime uera sunt in dicto Frācisco qui dicit fuisse autor dicte
rebellionis dicti castri.uidetur.n.de ipsis autoritatibus ha-
benda mentio specialis ex eo quod magis quā alij delique
runt:ut.l.quoniā multa.C.ad.l.iul.de ui publi.unde non ui
dent sub generalitate restitutionis icludi:ut.c.alma.de sē.
excō.li.vj.& alle.§.addicimus.hinc est quod alia & maiori
pęna eos afficiunt quam multitudinem:ut.c.latore.de cle.
excom.mi.cum ibi no.sunt igitur speciali nota exprimendi
alias sub multitudinē non uidentur includi.argu.l.itē apud
lab.§.hoc edictum.ff.de iniu.Ex prædictis infert & conclu
dit quo ad primū dubium quod dicta restitutio non cōple-
ctitur eos nec eorū bona in quibus reperirētur condēnati
specialiter per officiales dñi Galeoti in persona & publica
tione bonorum & maxime non extendit ad dictum Franci
scū rebellionē & tot scelerū autorē rationibus supradictis.
Ex quibus ēt concludit quo ad bona olim sita in castro tum
be & alibi in districtu & territorio do.Galeoti & eius fisco
siue camere publice applicata quod non ueniunt in dicta
6 restitutione gñali. † Venio ad ēm in quo quæritur an dicta
generalis restitutio in quantum loquitur quod extendatur
ad mortuos faciat reconualescere testamentum dicti Fran
ci.irritum per eius maximam capitis diminutionem.ut.leg
si quis filio.§.irritum.ff.de iniust.ru.& irri.testa.prima fa-
cie uideretur quod si papa mortuos restituit quo ad hono-
res statum famam & bona in casibus in quibus esset eis uti
lis uel necessaria resti.hęc aūt uerba restōnis cum non pos-
sint ad mortuos adaptari nisi respectu temporis quo uiue-
bant cum mors omnia ista dissoluat.ut in aut.de nup.§.dei
ceps.si uidet iste restitutus in uita quo ad prędicta per. ꝯns
7 testm eius irritum factum uidet conualidatum.† restitutio
namq; uiuis per principem concessa extendit ad eorū testa-
menta:ut.l.si quis filio.§.quæsitū.ff.de iniusto testa.ergo &
sītr concessa in mortuis quibus ēt plus fauendū uidet:ut.l.j
C.de sac.san.ecc.Sed in ꝯtrium facit defectus extremia quo
cū n.non superest persona ex cuius noua uoluntate quę re-
quirit ad conualescientiā testamēti semel rupti:ut.l.qui ex
liberis.§.testamentū.ff.de secun.ta.possit ꝯfirmari non iure

principis reſtõ ad teſtm̃ extendi non debet. deficit. n. uolun
tas quę cum in facto conſiſtat & deſit perſona non põt per.
l. animatã ſuppleri: quia nec lex mortua hoc facit: ut plene
per Bar. in. l. ſi is qui pro emp. ff. de uſuc. Nõ ob. §. quatenus
quia loquitur in reſtõne conceſſa uiuenti unde uerbũ reſti
tutio quo ad ipſum latiſsime ſumit: ut in. l. ſi. C. de ſen. paſ.
ad hoc adduco glo. no. in. cle. i. de ſepul. cautio. n. ſuperue-
niens in uita uſurarij manifeſti facit reconualeſcere teſta-
mentum eius: ut not. in. c. q̃q̃. de uſur. lib. vj. p̃ſtita. aũt poſt
mortẽ eius non operat̃ tale reconualeſcentiã: ut ſentit. d.
gloſ. quæ incipit quod ſint manifeſti &c. ad hoc facit in rõ
ne ſui. l. quoties. in fin. & in uer. & ideo. ff. de noua. dicta er-
go reſtitutio quo ad mortua debet intelligi quo ad illa q̃
non exigerent uoluntatẽ. & ideo ad confirmationẽ teſtamẽ
ti ſemel rupti ut dixi dicta reſtitutio non extenderetur
cum mortui non habeant plus uelle uel nolle. remanebunt
igitur mortuorum bona heredibus abinteſtato quantum
ad illos qui includerentur in dicta reſtitutione: ſed probatũ
eſt efficaciter ſuperius quod iſta reſtõ non includit iſtũ Frã
ciſ. ſpecialiter ꝯdemnatũ per officiales illius magnifici dñi
de crimine tã magno. remanet igitur teſtm̃ eius irritũ ſicut
ante dictã reſtitutionẽ conceſſam. Ex iſtis patet ſo. tertij du
bij. nam ſi eũ reſtitutio non coplectitur ut plene eſt. s̃. proba
tum non eſt quærendũ ad quæ bona dicta reſtõ extendatur.
nã ad nulla extendit̃ & per ꝯñs remanent confiſcata. Cõclu
dẽdo igit̃ apparet quod ex eius teſtamento dicta dña olim
uxor dicti Franciſci non põt petere dictam dotẽ ſibi relictã
cum eius teſtm̃ ſit irritum: ut predictũ eſt. Itẽ dicit in libel-
lo quod uacacinus frater dicti Frãciſci poſsidet dicta bona
ſine titulo cum poſſet poſsidere ex teſtamento uel abinteſta
to & hæc falſa eſſe patet ex predictis. nã non poſſet poſsidere
re ut patet ex teſtamento & patet abinteſta. cum ſint delata
in fiſcum per ſñiam & tenẽtes locum fiſci in illis territorijs
ſibi dicta bona ſpecialiter conceſſerunt. caret igitur ueri-
tate & iure petitio dictæ dominæ & ab ea proculdubio ua-
cacinus abſoluendus uidetur rationibus ſupradictis.

CONSIL. CLXII.

1 *Eccleſia longo tempore ſe tanquàm non curata gerens an dicatur cura-
ta uel non.*
2 *Status alicuius talis eſſe præſumitur qualis nũc et de præterito reperitur.*
3 *Præſentatio patroni putatiui firma conſiſtit ſi bona fides in eo reperi-
atur.*
4 *Status quanto tempore firmetur.*

IN QVESTIONE eccleſiæ de commit-
tenda eccleſia cuius ſtatus uertitur in dubiũ.
1 † utrum ſit curata uel non & quod non de-
beat reputari poſtq̃ ſolum de tempore inter
illos quibus eſt collata contẽdere nõ de ip-
ſis curę proprietate ꝓbatur rationibus infra ſcriptis. & pri
ma ꝙ a. xl. annis citra collata fuit tanq̃ non curata ſic poſt
2 ea continue ſit poſſeſſa † talis ergo eius ſtatus præſumitur
qualis quibus nunc & in p̃teritum reperit̃: ut. c. ſi iudex lai-
cus. de ſen. ex. li. vj. & l. moueor. C. de ſer. expor. & loquunt̃
dicta iura de ſtatu perſonarũ: idem de ſtatu rerũ ut ex præ-
ſenti poſſeſsione iudicet̃ ut plene per Bar. in. l. ſi prius. ff. de
no. ope. nun. per Dy. in regula ſemel malus. de re. iur. lib. vj
licet ergo in p̃teritum poſſet probari fuiſſe curatã poſtq̃ tñ
quaſi poſſeſsio probat eam non curatã factam eſt quo ad illũ
cui fuit tanq̃ non curata collata quaſi plus nitant̃ in talibus
3 ex poſſeſsione quã de proprietate ut dicemus † in patronis
putatiuis quorũ p̃ſtatio eſt firma & ualida ſi bona fide poſ-
ſideant: licet proprietas dicti iuris ad aliũ appareat pertine
re: ut. c. conſultationibus. de iure pa. & quod no. Io. an. poſt
Inno. in. c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſ. & proprie. Se
cundo pro hoc uidetur caſus in ſi. in. d. c. cum eccleſia ſutri
na. a ꝯ̃rio ſenſu. ibi enim innuitur quod ſi clerici eccleſiarũ
perueniſſent ad legitimã præſcriptionem obtinuiſſent ꝯ̃ ca
nonicos in illa eorum electione: ſed ideo non obtinuerunt
quia intentauerunt poſſeſsionem & de petitorio apparuit
ꝯ̃ eos. nã ſi ſolum poſſeſsionem intẽtaſſent ẽt obtinuiſſent
ut ibi no. ſed in quæſtione noſtra apparet legitimo tempo-
re ad præſcriptionem canonicam fuiſſe dictam eccleſiam
poſſeſſam tanq̃ non curatã ergo ex hoc capite debet ille
cui & talis collata extitit obtinere cum ut dixi in electioni
bus & collationibus plus poſſeſsio quàm proprietas conſi
deretur. litigare. n. de proprietate ſtatus eccleſię non uidet̃
principaliter pertinere ad illũ qui litigat de titulo beneficij
ſed ad ep̃m & ad rectorẽ iam inſtitutũ & intitulatũ. præſer
tim cum curã animarũ alius poſsideat in q̃õne. noſtra. ſ. re-
ctor eccleſiæ ſancti domini ſuper quo eſt ẽt diligenter ad-
uertẽdũ quod licet quo ad præſcriptionẽ legitimã tuere in
aliena parochia requiratur tempus cuius ꝯ̃rij memoria nõ
exiſtit: ut. c. j. de præſcri. li. vj. tñ quantũ ad tertium uel duos
extraneos pro quibus non facit ius cõe in hoc caſu uni ꝯ̃ al
terum ſufficit præſcriptio canonica. xl. anorum. ut no. ſub-
tiliter in. d. c. j. ad ſi. gloſſ. magnæ. & c. ad decimas. de reſti.
ſpo. li. vj. in gloſ. & ita eſt i caſu noſtro ubi pricipaliter duo
extranei litigant ad eorum commodum utrum dicta eccle
ſia ſit curata uel non nec in iudicio proprietatis dictæ cu-
rę hoc iudiciũ prodeſſet uel non noceret eccleſiijs ante di-
ctis cũ ſit ſummariũ illud ordinariũ. ut no. in. c. j. & c. ij. de eo
qui mit. in poſ. li. vj. & cle. diſpendioſam. de iu. coniuncto.
c. ueniens. de reſti. & l. a diuo pio. §. ſi ſuper rebus. de re iu-
dic. Poſtremo pro confirmatione prædictorũ induco quod
ſcripſi poſt. Lap. in. c. cum de beneficio. de præben. li. vj. in
4 quarto no. ubi ad literam ita dico. † Quarto no. quod
curſus temporis. xl. anno. tribuit ſtatum beneficio. ut in il
lo ſtatu quo fuit pacifice & cõtinue tanto t̃pe conſeruetur
circa miniſtros inſtituendos. titulus igit̃ non uidetur exigi
quod eſt uerũ ſm̃ Lap. qñ ſeculares uẽdicãt ſibi talẽ ex ꝯſue
tudine eccleſiã ſecus ſi religioſi ſibi uẽdicarent de ſolo t̃pe
ſine titulo. nam ſm̃ eum licet ad repellendũ impetrantẽ ſuf
ficiat adminiſtratio regularia continuata. xl. annis & ſine ti
tulo. non tñ quo ad p̃iudicandũ dioceſano loci niſi cum ti-
tulo uel tãti t̃pis ſpacio cuius ꝯ̃rij memoria nõ exiſtit: ut. s̃.
de præſcri. c. j. ita ibi ſcripſi. Ad propoſitũ ergo ad excluſio
nẽ iſtius cui collata eſt dicta eccleſia ut curata ſufficit præ-
ſens quaſi poſſeſsio non curata continuata annis. xl. & ultra
Nõ ob. allegata in ꝯ̃riũ ex quibus ṽr ut dicitur p̃ſumendũ
eam fore curatã. nã receptio primitiarũ quod in dicta ec-
cleſia fuerit celebratũ quod ſoluta fuerit corba ſpeltæ & ca
thedraticũ & certa non inferunt neceſſario p̃ſumptionẽ cu
ræ nec de iure cõi nec ex conſuetudine. & hoc eſſet neceſſa
rio ut no. Io. And. in. c. ut nr̃m. de offi. archi. Præterea poſi-
to ꝙ aliquã præſumptionẽ facerent ſunt tñ præſumptiones
in ꝯ̃rium magis urgẽtes. ſ. quaſi poſſeſsio diuturna. ut dictũ
eſt. Secundo una collatio facta tanq̃ de eccleſia non curata
& una diſpẽſatio de tenẽdo ipſam tanq̃ ſimplex beneficiũ
non curatũ præſentis dñi epiſcopi facit ut habeat̃ ꝓ non cu
rata. Tertio propter ſcientiã epiſcopi quæ preſumitur circa
ſtatum ſuarũ eccleſiarũ ꝓpter uiſitationẽ annuã non eſt ue
riſimile quod tanto tẽpore permiſiſſet negligi ibi curã ani
marũ ſi eã habuiſſet. ad hoc quod not. Io. An. in. c. ex parte.
de cõcel. p̃ben. in nouel. ſu p uerbo recurrerent. Quarto te-
nuitas redditnũ dictę eccleſiæ quæ nõ ſufficeret ad ſubſtẽta
tionẽ ſacerdotis. unde poſito quod ꝯſtaret: hactenus habuiſ
ſet curã animarũ cum præſumendũ eſt quod fuerint illi alij
unita poſtq̃ tãto tẽpore ep̃i paſsi ſunt eas ab uno p̃ſbytero
poſsideri debet haberi pro nõ curata alias ꝯ̃ ep̃m eſſet cul
pa negligentię unde in dubio poſtq̃ põt per p̃ſumptã unio
nem ſuum factũ excuſari potius hoc præſumi debet quã ne
gligentia uel delictũ. ar. l. merito. ff. pro ſocio. & non tantũ
iſtã unionẽ p̃ſumere debemus ex defectu facultatis ſed etiã
ex patientia ep̃i tẽ lõgiſsimi temporis poſtq̃ hoc facere de
buiſſet & potuiſſet: ut in. c. expoſuiſti. de preben. quod ex ſo
la patientia longi tẽporis illius cuius factũ & autoritas re-
quirebat̃ præſumantur oĩa ſolenniter acta. eſt caſus in. l. qui
in aliena. §. ſed & non adijcerit. ff. de acqui. hæred. iſtæ ergo
ſunt præſumptiones urgentes pro alia parte unde in dubio
cum obſcura ſunt iura hincinde ferenda eſt ſñia ꝓ poſſeſſo
re & fauendum eſt ſibi ut. c. inter dilectos ad ſi. de ſi. inſtru.

CONSIL. CLXIII.

1 *Consuetudo an extendatur ad bona extra iurisdictionem territorij in quo uiget sita.*
2 *Dispositio testõris pp uerba generalia an extēdatur extra teritorium.*
3 *Legatum quando uitietur per falsam causam sibi adiectam.*
4 *uerbum generale quod ad locum refertur secundum subiectam. materiam intelligitur.*
5 *Error consuetudinis uel statuti uitiat sicut & iuris.*

IN CHRISTI nomine amē. Visis & diligenter inspectis subtilibus consilijs mihi sine noīe transmissis in cā dñe Dionore super pecunia montis flore. q̄ ex testō uiri sui Iacobi nitit uendicare uiso ēt diligenter testō dicti Iacobi duo puncta siue dubia per ordinē declaranda sunt.
1 † Primū est utrū circūscripto testō dicti Iacobi & presupposita consuetudine pro uera iuxta narrata in testamento ista consuetudo gallicana parisijs introducta extēdatur ad bona sita floren. uel alibi ex̄ illud territoriū uel ad extraneos florentinos ibi cōmorantes. Secundum dubium est si de iure cōi talis cōsuetudo non extendaẗ ad personas extraneas nec ad alia loca utrū uigore uerborū testamenti ipsius Iacobi quia uidentur latissime concepta extendatur ad floren. & alibi ubicunq; sita & si non uigore consuetudinis saltem uigore relicti & testamenti. Primū dubiū est plene examinatū per Bar. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. in. iij. &. vij. q. nam quādoq; concernit conseruit siue respicit solennitatē testamenti: ut ꝯsuetudo ueneti ſm quā sufficiunt duo testes: & testm̄ factum ſm illā solennitatē extendit uia suā ubiq;. & ita loquiẗ & tenet Gul. de cu. & Iaco. but. quos sequitur ibi Bar. in. vij. q. & ista non est. q. nr̄a. Qñque consuetudo uel statutū certi loci non respicit solennitatē testamēti sed effectū q̄ ex eo resultat: ut detractio falcidie & tre. & ista si nō uiget in loco conditi testamenti sed in loco bonorū: locus bonorū debet attendi. & ita not. d. meus Bal. in. l. si nō spāli. C. de testa. & iste ēt non est casus nr̄. Qñque cōsuetudo concernit personam ut est ꝯsuetudo anglicana ſm quā primogenitus succedit. & ista nō extendiẗ ad bona alibi sita ſm Gul. de cu. & Ia. de ra. ſm Bar. pōderat uerba q̄ aut sunt cōcepta in personā aut in rē ut ibi in. vij. q. ver. sed posset dubitari. Qñque cōsuetudo concernit principaliter bona: ut q̄ oia bona sint cōia inter ui. & ux. ita quod uno descendente superstes succedit in dimidia oium bonorū & ita est consuetudo de qua qō loquiẗ in partibus gallicanis siue in regno Francie: & licet dñi officiales montis nullā receperint fidē de dicta consuetudine: tñ sine ullo iuris ordine ex officio uideñ potuisse hoc facere: ut no. Inno. in. c. cū inter uos. de consuetu. Ego de ista cōsuetudine gallicana quo ad propositū reperio per Io. An. in. ti. de instru. edi. §. cōpēdiose. ubi dicit quod ſm consuetudinē uxor superuiuens lucraẗ certam partē bonorū mariti: & quia illa consuetudo est directe super bonis: bona quæ sunt extra locū ꝯsuetudinis nō includuntur: & quare magis testm̄ factū cū solennitate triū uel duorum testiū ſm consuetudinē certe regionis uel loci extendiẗ ad bona ubicunq; sita: & non ista consuetudo gallicana ibi per eum. Reperio ēt quod Old. ī q̄stionibus suis q. ccxlix. facit mentionē de ista ꝯsuetudine ciuitatis Parisiēsis ſm quam ut ibi ipse refert marito premoriente dimidia pars lucri per maritum acquisiti durante matrimonio applicatur uxori superstiti & subdit ibi quod talis cōsuetudo non extendiẗ ad floren. sed subditos tantū allegat iura uulgaria. C. de sum. tri & fide ca. l. j. cum si. Ex prædictis igitur optimis auctoritatibus comprobatis apparet quod uigore istius consuetudinis parisiensis non pōt dña Dionora uendicare aliqua bona sita Floren. uel alibi extra locū dicte consue. nec ēt extenderetur ad florē. qui sunt ibi ad tempus causa mercantiarū licet ibi ducerent uxores. ar. l. eligere. ff. de iud. &. ff. de ꝯben. insti. l. ex facto. §. rerum de leg. ij. l. quæsitum. §. ultimo. & de iud. l. heres absens. §. j & licet in hoc ultimo esset dubiū postq̄ dixi post Io. and. hanc consuetudinem esse realem sed quia facit ad ꝑpositū non firmo sed solum primo quia hæc consuetudo cū sit realis non extendiẗ ad bona sita florē. & de iure cōi ut ipse tenet post Guliel.
2 de cu. ubi. s̄. † Restat discutere de secundo principali dubio utrū si non prætextu consuetudinis saltē ꝑtextu testamenti dicti Iacobi uiri sui dicta dña Dionora ad bona sita floren. admittatur pro dimidia: & per ꝯn̄s ad pecuniā quam habebat idem Iacobus super monte Et quod dicta dña admittaẗ allegaẗ. Primo uerborū testamenti latissima conceptio Secundo testamentaria successio quę extendiẗ ad bona ubicunque sita ſm oēs in. d. l. oēs populos. ut dixi. s̄. sed loquuntur cum ꝯsuetudo disponiẗ de solēnitate testamenti nō principaliter circa bona uel personā. ut s̄. dictū est. Tertio allegaẗ testatoris intentio quod disponere uoluerit erga dictā dñam de bonis ubicunqu; sitis dum circa eū disponit de immobilibus quæ in regno Francie non habebat. Quarto ex ordine testamēti non colligiẗ necessario cōiectura quod dicta dña non admittatur ad bona ēt extra regnū Francię sita & ēt legatarij per actionē hypothecariā & personalem quantuncunque sint de legatarijs prime partis testamenti in quo de bonis mobilibus Francie asseriẗ primo uelle disponere & ordinare. Quinto respondetur in dictis consilijs ad aliqua quæ uidentur facere ꝯ̄ dictam dñam ꝯ̄ quam etiā alia allegata subtiliter reperio & consultum per alios sine nomine transmissa. In tanta igiẗ uarietate quid dicendū. & certe primo dirigam uerba mea ad deum cum psalmista dicente de uultu tuo iudicium meum prodeat & oculi mei uideant equitates. Secundo ad quæstionem descendens pro clariori decisione uerba testamenti sunt diligenter ponderanda inquantū loquuntur de dña Dionora in quibus tria per ordinem ꝯsidero. Primo obligationē ꝯ̄tam inter eos in matrimonio ꝯ̄hendo. asserit. n. eum ea concorditer conuenisse quod dicta dña uti possit cōsuetudinibus usibus stilis & iuribus dicte uille parisiensis sibi obseruatis & legitime præscriptis. & hoc facit usq; ibi ſm quos quidē usus stilos &c. Ibi refert specificat & declarat q̄ sit ista ꝯsuetudo usus siue stilus qui in talibus obseruaẗ parisijs usque ibi uolens igitur &c. ubi uult dicte sue uxori dictam suā consuetudinē obseruari & circa executionē ēt plenius ꝓuidere dū dicit quod propria aut. &c. Prima ergo pars est obligationis narratiua. Secundo consuetudinis declaratiua generaliter circa bona. Tertia predictarum obligationis & consue. executiua generaliter circa loca rerum mobilium & immobilium ubicūq; existanti. Ex predictis ut mihi uideẗ principale dubium quæstionis consistit utrū effectus consuetudinis qui ſm ius cōe non extēditur extra territoriū ubi uiget per ea quæ dicta sunt in primo dubio prætextu gñalitatis uerborū testamenti extendatur ad bona ubicunq; sita. & ur̄ quod sic ut sic uerba testamēti ultra ꝯsuetudinē aliquid operentur: ut. l. si quod. de inoff. testa. &. c. si papa. de priuil. li. vj. Itē ut in testamentis fiat interpretatio latior. c. cū dilectus de dona. & l. in testamentis. de re iu. Itē in dubio deseruiamus gñalitati uerborum. Nam qui omne dicit nihil excludit. l. j. §. si is qui nauē. de exerci. & l. a procu. C. mand.
3 † Itē ut falsa causa adiecta legato legatum non uitiet in parte si in parte fuit adiecta sicut non uitiaret in totum si in totum de dicta consue. non constaret: ut. l. cum tale. § falsam. ff. de condi. & demō. & l. demonstratio. §. fi. eo. ti. ꝯiuncta. l. quæ de tota. ff. de rei uen. His nō obstātibus ꝯ̄rium sentio & dico quod intentio testatoris non fuit plus uxori relinquere q̄ per cō suetudinē quæ est ibi cōsequi posset quinimo addictum relictum: ut patet ex prima parte obligationis narratiua ex qua ueluti ex ꝑfatione colligiẗ finalis intentio testatoris sicut legislatoris: ut. l. fi. de hære. insti. & l. j. ff. de orig. iu. gñalitas aūt consuetudinis narratiua concernit bona nō loca. unde dum narrat q̄ ſm dictam consuetudinē uxori superuiuenti debeẗ dimidia oium bonorū &c. intelligā inter territoriū ubi uiget dicta ꝯsuetudo ut sic uerba testatoris gñalia referantur ad intellectū iuris cōis sicut referunẗ uerba iudicis referentis missionē in bonis alicuius & ēt statutū: ut l. cum unus. §. si is qui. ff. de bo. auto. iu. poss. & c. ut animarum. de consti. li. vj. uerba enim iudicis & testatoris æquiparantur:

parantur:ut.l.si ita fuerit.ff.de manu.testa similiter consue
tudinum & statutorum:ut.l.de quibus. ff. de leg.testatoris
ergo intentio referentis generaliter cōsuetudinem quo ad
bona debet intelligi quo ad bona omnia intra locum con
suetudinis sicut intelliguntur uerba iudicis & statuti ut di-
xi.nam etiā circa omnes dispositiones generalitas restrin-
gitur ad intellectum iuris cōis ut patet in. l. quæro. §.inter
locatorem.ff.loca.& quod nota.in.l.si.§.in computatione.
C. de iure deli. &.l. vt gradatim.§.sed si lege.ff.de mu.&
bo.&.c.super eo.de offi.dele.&.c.pastlo.de appel. &. l.j.ff.
quod ui aut clam.in prin.per. Bar. Concludo ergo quo ad
hoc quod talia debent esse subiecta.i. uerba testatoris qua-
lia predicata demonstrant.hoc est conditio & natura con-
suetudinis qua inducitur ad relictū.ea aūt est ut dixi quod
bona extra territorium non includat:vt no.in.d.§.cōpen-
diose.in ti.de instru. edi per Io.And.optime facit lex. si.§.
cui dulcia.ff.de uino & oleo lega bene ergo dicit quod in-
telligentia dictorū ex causis est assumenda dicendi:ut.c.in-
telligentia. extra de uer.sig. Supradicta confirmat natura
unius dispositionis ad aliā se referentis.debet.n.dispositio
quæ sic se refert ad aliam intelligi sm naturā & conditionē
illius ad quā sit relatio:ut.l.si prior.maritus.ff.sol.ma.&.l.
j.§ si quis sub cōdi.ut leg.no.ca. ibi huic stipulationi easdē
conditiones & causas inesse sciendū est. &. l.in summa.de
re iud.ad hoc.c.quod dilectio.de consan.& affi. ubi gratia
apostolica recipit intellectū & uestit a consuetudine. & si-
militer quælibet dispositio:ut.l.si prius.ff.de aqua plu.arcē.
&.l.exceptio.C.loca.bona ergo illa sed & non alia inclu-
dat in quibus uendicat sibi locum talis consuetudo.Ex prę
dictis clare infertur quod illa generalia uerba omnia & sin
gula bona &c.debent intelligi sm subiectam materiam de
qua loquimur & restringi ad naturam consuetudinis super
qua uersatur intentio testatoris & facit quod not.xxvj.di.c.
deinde opponit super uerbo responso. Sed diceret aliquis
licet istā interpretationem recipiat generalitas quo ad bo-
na:non tñ congrue siue apte pōt eā recipere quo ad loca
quia in testamento dicitur ubicunque sita &c. & maxime
qnia dicta uerba non sunt consuetudinis relatiua sed dispo
sitionis executiua ut dixi.s. Ad hoc respōdeo & dico quod
ultima pars de qua in uer.uolens igitur &c.Primo testator
disponit & uult dictæ dñæ consuetudinem obseruari.Secū-
do eā ampliando prouidit quod aut propria possit appre-
hendere & exigere &c.ista.n.uerba ut superius dixi tēdunt
ad executionem præcedentis dispositionis : ergo eā nō am
4 pliat:ut est casus not.in cle.j.de præben. † Preterea ita uer-
bum generale relatū ad locum debet intelligi sm subiectā
materiam sicut relatum ad bona:ut no.in.l.si duo.ff. de con
stitu.pe.super uerbo ubique.& d.c.ut animarum. de consti.
li.vj.Non ob.predicta.s.quod sm hæc uerba testamenti ni-
hil operantur.nam imo multum absq; testamēto enim isti
dominæ forte nihil deberetur sm opi. do. Oldra. de qua.s.
sed quia in testamento dicitur quod ipse Ia. se astrinxit ad
hoc tempore matrimonij.ideo debet sibi illa cōsuetudo ser
nari ut saltem relatiui quo ad bona ibi sita.Non ob.si dica-
tur si nulla uigeret cōsuetudo parisijs super hac tñ ualeret
relictum quo ad omnia bona ubicunque sita tanquam falsa
causa non uitiet ut prædixi.Item apparet quod testator cre
dit dictam consuetudinē extendi ad bona ubicunq; sita tāq̄
falsa.ergo sm eius opi.siue estimationem non sm essentiam
& ueritatem consuetudinis iudicare debemus. ut no. in.l.
quo loco.§.j.ff.de here.insti.Ad ista rñdeo & dico quod fal
sa causa non uitiat cum relicto non coheret. alias secus : ut
no.in.d.l.cum tale.§.falsam.ff.de condi. & demon. qñ aūt
cohærere dicatur.Bar.dat doctrinam in.l.falsa.§ si. eo.ti.in
iij.q.sm cuius theoricam in quæstione nostra est dicendum
quod causa qua testator fuit motus ad relictum huic dñæ
fuerit finalis & coherens quia reputabat se obligatū ad ob
seruantiam consuetudinis:ut patet ex præambulo contra-
ctu.unde si talis non uigeret ibi cōsuetudo ut testator expſ-
sit falsitas causæ uitiaret relictum cum eidem cohereat. un-
de si finalis cā qua testatur ad disponendum inducitur est
falsa dispositio est nulla:ut.l.si.ff.de hæred.insti. &.l.si.de te

sta.tu.Item testator refendo loci consuetudinem refert eā
pinguius & uberius quam ibidem uigeat. & si expresse ad
alia loca uel bona dicat eam extendi quā extendi debeat ui
5 dentur ista uerba continere errorem † unde sicut error iu
ris uitiat ita error consuetudinis uel statuti:ut.l.ornamen-
torū.de aur.& argen.le.& in sententijs & alijs dispositioni
bus est clarum quod si iuris errorem contineant non ualēt:
ut.c.j.de re iud.&.l.j.§.item cum ꝯ sacras.quæ sen. sine ap
pel.rescin.Ex quibus omnibus concludo quod attenta mē-
te Iacobi testatoris huic dñæ non debentur nisi bona quæ
sunt in locis ubi dicta consuetudo uiget ad quam se retulit
& non pęcunia monte flore.de qua solum quæritur & hāc
etiam intentionem fuisse ueram peto & si fuisset alia conti
gisset per errorem consuetudinis quam credebat extendi
ubique quod cum non ita debeat esse de iure ut probatum
est.s.debemus ergo sequi potius ueritatem quā ipsius opi.
ut clare superius est probatum.d.P.de Ancha.

Ordinatione cōis florentiæ latissima ptās data est quibus
dam officialibus super bonis cessantium inquirendis ipsos
ac prouiderunt quod ois ꝯctus incartamenta snia & alia cū
dictis cessantibus a tali tpe sint irriti & nullius ualoris. Du
bitatur utrum in præiudicium eorum qui cum eis ꝯxerunt
teneat dicta prouisio. & si non tenet utrum ptās possit de
nullitate prædicta cognoscere cum per prædictam ordina-
tionem adempta sit omnibus officialibus ptās contra eorū
gesta aliquid attentandi. Item utrum dando officialem su-
per certo genere causarum uideatur subtracta iurisdictio
priori iudici qui habet generalem iurisdictionem si data
esset potestas quod semel & pluries non extenditur ad titu
lum iam decisum &c.

CONSIL. CLXIIII.

1 *Prouisio sex officialium uenditionis irritans incartamenta sententias & lauda an ualeat.*
2 *Delegatus papæ quolibet ordinario maior.*
3 *Legem statuere super decisis est calumniā exritare preteritis.*
4 *Licere non debet in genere quod non licet in specie.*
5 *Opponens se executioni pro suo interesse quando audiatur.*
6 *Iudex excedens cadit a suo officio & iure priuari censetur.*
7 *Declaratio semel facta correctionem amplius non admittit.*

N CHRISTI nomine amen. De iuribus
& efficacia prouisionis facte. Mcccxcvij.die.
xvij.Mensis Aprilis est primo discutiendum
si.n.dicta ordinatio & prouisio super eo quod
irritat snias lauda & incartamenta retro fa-
cta.Mcccxcij.citra usq; ad tēpus dictæ prouisionis appare-
bit nulla ꝯter liquebit dñm potestatē ciuitatis floren. esse
iudicē competentē in dicta causa nullitatis. Et istud erit sm
3 principaliter examinandū.† Quo ad primū igitur utrū di-
cta prouisio sex officialiū uenditionis & monete inquantū
irritat incartamenta snias & lauda ualeat potest probabili
2 ter dubitari.Et vr ꝙ sic quia super bonis cessantiū soluere
præstācias præstationes & similia eorū ptās est latissima &
descendit qui potestatē ꝯcedendi habuit.s. a cōi & populo
florentino qui tenet ibi locū principis & supremā iurisdi-
ctionē exercet ꝑ suos rectores & officiales.s.merū & mix-
tū imperiū & sic illa ciuitas nō ut ciuitas sed ut ꝓuincia est
cēsenda : ut no.in.l.si.C.de prescrip.lon.tēpo.& qđ no. Io.
an.post. Inno.in.c.cū oēs.de consti.&.c.nimis quidā.de iu-
reiuran.Hoc apparet ex primo.c.ubi dat istis potestas ꝯ il-
los qui hactenus non soluerunt præstantias residua præsta
tiones & actata & declarādi eorū bona & iura. & illa dicēt
eorū fuisse quæ per eos ipsos fuerūt declarata inquirēdi ēē
de prædictis ptātem habent & cogendi non soluentes rea
liter & personaliter ut subsequit in arbitrio eis dato in.c.
Itē ꝙ dicti officiales & duæ partes eorū &c. Ex hac igitur
latissima ptāte eis concessa vr ꝙ eorū prouisio & ordina-
tio de qua supra ualeat quia est declaratiua quæ bona sint di
cenda dictorū cessantiū.fingunt.n.illa esse & fuisse quæ per
lauda incartamenta & sentētias in alios transtulerunt dicti
cessantes

cessantes & malpagi licet quia citra. & ex hoc infertur ꝙ
dicta eorum prouisio sit efficax & ualida tanq̄ facta super
his quæ eis specialiter fit commissa super quibus ualet pro
uisio & statutũ cuiuscunq; iudicis præsidentis iurisdictioni:
ut no.ff.ꝙ quisq; iur.l.j.in cõmento.& Bar.in l oẽs populi
ff.de iusti.& iu.& quod no.in.c.constõnem.de uer. sig. lib.
vj.Ex his infertur & dicendũ vr̃ ẽt in secundo dubio ꝙ dñs
ptans non possit cognoscere de iuribus eorũ quæ statuta
sunt sed per eos solũ populus.& cõe florẽ.a quo illorũ iuris
dictio deriuaẽ qbuscõmittẽdo specialiter cognitionẽ & co
hertionẽ vr̃ ipsam ademisse dño ptãti in casibus specialiter
2 cõmissis.ar.l.cũ pretor.ff.de iud.† Sic in delegato pape di-
cimus ꝙ in cã specialiter delegata censetur maior quolibet
ordinario:ut.c.studuisti.de offi.leg.& ex forma concessio-
nis eis facte paret ꝙ nullus rector põt se intromittere ꝯtra
eos uel cognoscere de eorum efficacia quæ gessissent ex ꝑ
se ut diciẽ in fine bailie eis date Et idẽ est de iure cõi.l.ꝙ or
dinarij de his quæ geruntur per principem uel ipsius dele-
gatũ non possunt cognoscere uel ipsius officiũ impedire: ut
plene legitur &. no.in.c.si.de rescrip.in nouel.facit. c.cum
uenisset.de iudi.&.c.ij.de ꝯfir.uti.uel inuti.xxj.di. inferior.
Et ex istis quæ prima facie & ad corticẽ intellecta uideñ
innuere & concludere ꝙ eorũ prouisio & ordinatio de qua
supra ualeat. & quod potestas de gestis ab eis non habeat
potestatem cognoscendi. Sed contrarium in utroque du -
bio efficaciter demonstratur & quod dicta eorum proui-
sio sit nullius momenti tanquàm terminos sue potestatis ex
cesserint.& per consequens quod egerunt ipso iure non te
net:ut.l.diligenter.ff.man. &.c. cum dilecta.de rescri. Pri-
mo etenim excesserunt respectu personarum contra quas
eorũ iurisdictio nõ extendit.ut.c.p.&.g.de offi.dele.Vnde
licet uerba prouisionis loquañ de bonis cessantiũ. tñ effe-
ctus uerborũ dirigiẽ ꝯ ipsos legitimos possessores & hoc
debet considerari in quem.s. uolũtas & intentio dirigatur
non cum hoc quis loquaẽ ut.l.cũ pater. §. donationis. ff.de
leg.ij. Secundo ꝙ non ueniat in eorum ꝓmissione ꝓbatur
quia retractare preterita iã decisa presertim per transactio
nẽ & per sententias uel alios ꝯctus solennes est expresse ꝯ
legẽ.quarũ natura est dare formã futuris negotijs. nõ quo
ad preterita facta trahi:ut.l.leges.ff. de legi. &.c.si.de cõsti.
3 † unde alibi dicit lex ꝙ sup decisis legẽ iterum statuere nõ
est equitatẽ in mediũ ponere sed preteritis calumniam in-
uenire siue excitare:ut.l.pe.in fi.C.de decu.&.l.ñ.C. de fide
instru.& quæ maior calumnia ad excitandũ rixas & discor-
dias potest esse ista q̄.s.presumere in tã magnifica & popu
losa ciuitate omnes sententias omnia lauda & omnia incar
tamenta inita & confecta in fraudẽ communis. & onerũ in
ste impositorum quæ fraudare peccatum est ut no.Inno.in.
c.plerumq;.de immu.eccle.presumunt ergo domini officiales
oẽs in quos bona cessantiũ sunt trãslata a.vj.annis citra &
ipsum cessantẽ fuisse immemorẽ eterne salutis & ꝯ statuen-
tẽ patriã pro suis necessitatibus prestantias & onera deli-
quisse.& ita est ꝑsumptio ꝯ.l.nature.ut.l.si.C.ad.l.iul.re.&.
l.merito.ff.pro socio.&.c.cum in iuuentute.&.c.si.de præ-
sump.Tertio confirmaẽ hoc ex proemio prouisionis ipsorũ
ubi asserunt ꝙ plures cõmiserunt dictã fraudem & per q̄
plura instrumenta laudi &c.deprehenderunt. eã & fidẽ de
his receperunt ab hominibus fide dignis &c.Per ista uerba
narratiua nõ sequitur nec infertur ꝙ debuerunt omnes sen
tentias & lauda irritare generaliter sed fraudulenter fabri-
cata duntaxat. Istorũ.n.odio alios non repertos culpabiles
pregrauare est ꝯ naturalem equitatem:ut.l.sancimus.C .de
penis.&.c.j.de iniu.& dam.da.lib. vj. Iniquitas ergo legis
& prouisionis colligitur ex causa incõgrua & inepta sicut
iniquitas ex sententia quę per hoc redditur ipso iure nulla
ut no.in.c.cũ bertoldus.de re iudi.& cle.pastoralis.eo. tit.
&.l.si is ad quem.ff.de acqui.here.&.l.qui testamento.de ex
4 cu.tu.† Quarto hoc probatur illa regula quod non licet in
specie non debet licere in genere presertim cum ex genera
li prouisione deuenitur ad singulos.tunc.n. est perinde ac
si singuli essent specialiter enumerati ut. l. si coram, de leg.
iij.& no.in.c.ij.de offi.ordi,Sed in specie istam uel illã sen
tentiam laudum uel ꝯctum rescindere non licet ẽt ex rescri
pto principis: ut.l.si.C.senten.rescin nõ pos.&.l. causas uel
lites.C.de transac.ergo ista non uenerunt in eorum genera
li commissione in qua non ueniunt quæ non essent quis,
in specie concessurus:ut.c.ij.de pe.&.re.lib.vj.&.c. cum in
generali.de offi.uic.eo.li.& ut enim dixi eorum iurisdictio
concernit cessantes & malpagos non aũt tertios in quorũ
preiudicium tendit ista prouisio ꝯ mentem committentium
ut.l.j.§.merito.&.§.si quis a principe.ne quid in lo. pub.&.
c.ex tuarum.de aut.& usu pal.&.c.si.de confir. uti. uel inu-
ti. Non ob.si dicatur imo illa prouisio concernit penitus ex
traneos fraudis participes in acquisitione bonorum ipsorũ
cessantium ar.eorũ quæ no.in.c.j.de offi.deleg.&.l.ait pre-
tor.ff.de his quæ in frau.cre.Rñdeo hoc uerum si de fraude
& dolo appareret non perfunctorie & in genere ut in casu
nostro.Si enim sic isti domini officiales præsumebant om-
nes contractus sententia & lauda dolo & in fraudem inita
oportebat eos specialiter contra singulos inquirere non
contra eos generaliter statuere ut no.Inno.in.si.in.c.bone.
j.de elec.Item super hoc ipsi non erant iudices competen-
tes sicut nec procurator cesaris super delicto ex quo bona
ueniunt confiscanda de quo prius coram præside agendum
est ut est casus in.l.j.C.ubi cause fisca. Fraude igitur coram
domino potestate qui tenet locum præsidis patefacta tunc
procuratores illi cesaris succedebant in cognitione bono-
rum:ut est ibi casus similis quæstioni nostre.Item illud erat
negotium ualde arduum. s. gesta preterita retractare. Ista
aũt ardua non ueniunt in generali mandato:ut.c.qui ad agẽ
dum.de procur.lib.vj.&.c.sedes.de rescri.& cle. procura-
tor.de procu.facit.c.per uenerabilem.§.rationibus. qui fi.
sint leg. Quinto hoc probatur quia ex potestate concessa
eis apparet ꝙ sunt quodammodo meri executores inquan-
tum omni iuris solennitate prætermissa possunt procedere
contra cessantes hactenus & eorum bona & ipsos cogere
5 realiter & personaliter: sed iuribus cauetur † ꝙ si in execu-
tione tertius se opponeret pro suo interesse & cõstat quod
possideat uel interfit sua executionẽ non fieri debet audi-
ri & ordine iudiciario est agẽdum de re iudi. c.cum super.
& cum eorum potestas exorbitet a iure est stricte interpre-
tanda ut.l.non includat tertios possessores ar.l.ij.C.de no-
xa.&.l.si.§.in computatione.& ibi no.de iur. delib. ad hoc
quod nota.per dñm meum do.Bal.in.l.si.C.de edi.di.adri.
tol.ubi tenet ꝙ q̄uis uigore illius edicti debeat fieri in bo-
nis missio eoipso ꝙ produciẽ testamẽtũ non abolitum sed
in prima figura incorruptũ,tñ si apparet tertius legitimus ꝯ
dictor est cũ eo uia ordinaria procedendũ.& est ratio quia
cũ eo alia rõne est agendũ.nã in casu nr̃o uel agendũ reuo-
catoria tanq̄ alienata in fraudem creditorũ ẽt futurorum
ut a malpagis habitum & nõ sufficit ꝯ istos qui specialibus
actionibus nituntur.facit quod dicimus in fideiussore con-
tractus in.l.j.ff.iudi.solui.&.c.j.de iniu.& dam.da.li.vj. per
glo.ad hoc optime.l.uenditor.ff.de iudi.ubi emptor est co
ram suo iudice conueniendus cuius forum sequitur etiã uẽ-
ditor qui se offert defensioni.Ita & in quæstione nostra isti
qui ex laudis sententijs & incartamentis possessionem ces-
santium nacti sunt debent coram suo iudice conueniri nec
lex edita contra cessantes & eorum bona extenditur ad
istos quibus.l.non loquitur nec in sequentiam debet ad eos
extendi cum exhorbitet a iure communi ut.c.ea quæ. de rẽ
gulis iu.lib.vj.&.l.si uero. §. de uiro.ff. so .ma.Sexto & ul-
timo hoc probatur ex eo quod isti officiales sic electi dñis
prioribus & alijs non uidentur habere iurisdictionem ordi
nariam sed delegatam quia cõcernit eorum iurisdictio cer
tum genus personarum scilicet cessantium sicut iurisdi-
ctio inquisitorum concernit hereticos in quibus omnes cõ
cordant ꝙ habeat delegatam:ut.c.j.&.c.ne aliqui. de here-
ti.li.vj.Idem dicimus in conseruatoribus datis ut defendãt
aliquos contra opprimẽtes & iniuriantes habeant delega-
tã ut.c.j.&.c.si.de offi.dele. li. vj. In delegatis autẽ certum
est ꝙ non possunt statuta facere sed solũ de causis in eorũ iu
dicio cognoscere ut no.in.c.pro illorũ.de preben. in nouel.
& hoc pro certo fuit mens & intentio populi siue cõmunis

flo.cōmittendo prædicta dominis prioribus & alijs, ut.s.
eligendi per eos diligēter de cessantibus & eorū bonis in-
quirerēt non aūt tertios molestarent uel pterita decisa re-
tractarent per modū statuti uel prouisionis. Et aduertēdū
quod dicta prouisio vr̄ ex alio uitiari quia causæ cognitio
& fides habita a fide dignis de quibus asserunt in proemio
præmissa ut finalis cā nō potuit ut asseruut adhiberi primo
propter breuitatē tēporis.inter tempus.n.eorum prouisio
nis & assumptionis eorū ad dictum officium vr̄ parum ul-
tra mensem & certe tam breui tēpore nedum q̄ potuerint
reperire fraudē & simulationē oīum sententiarum laudo-
rum & certarum factarū a sex annis citra in tanto numero
so populo, sed in una causa non fuisset possibilis adhiberi
tam celeriter & repente plena causæ cognitio. Ex hoc er-
go capite dictū statutum & prouisio redditur nulla quia in
præiudicium plurimorū sine causæ cognitione ex tempo-
ris breuitate emanasse patet.ut dicit text.in sententia.in.c.
cum literis.de resti. in integ. &.l.prolatam.C.de sent. per
Bar.Item nō pōt dici causæ cognitionem intercessisse ubi
præsentia illorū uel citatio generalis saltem fuit ptermis-
sa.facit.l.fi.C.si per uim uel alio modo. Pragma igitur uel
epistolæ uel cōminatio dici debet potius q̄ statutū uel lex
in qua nouiter statuēdo euidens utilitas apparere debet,vt
l.in rebus.ff.de consti.princ.&.l.humanū.C.de legi. &.C.
cōmi.epi.per totū. Ex quibus oībus concludo q̄ prouisio
& statutū ipsorū dñorum officialium est nulla defectu ma-
xime potestatis.Item quia sine causę cognitione promulga
ta.Item quia nō habet in se honestatē iustitiā possibilitatē
& cōuenientiā quæ sunt de substantia legis.4.di.præterea.
&.c.erit aūt lex.Quod ista non contineat satis in pcedenti
bus est probatum. Descendo ad secundū principale dubiū
quod fuit vtrum super petitione Nicolai & Calcedonij ex-
hibita corā dño ptāte ciuitatis floreñ. de qua.s̄.in puncto
ipse dñs ptās sit iudex.s.cōpetens. Et vr̄ q̄ non per ea quæ
dixi supra post prin.ver.& ex istis infertur &c. Contratiū
dico.& primo probo ex generali & omnimoda jurisditio-
ne dñi ptātis sibi concessa per statuta de quibus.s̄.in pūcto.
Item ēt & de iure cōi postq̄ fungitur uice psidis prouincie
in quo dicit tex.q̄ quicquid intra vrbē admittit̄ ad suum of
ficium pertinere vr̄,ut.l.j.§.cum vrbē.ff.de off.psi. Est igit̄
sua iurisdictio p statuta & de ɔsuetudine tolerata p Impe-
ratorē fundata in tota ciuitate & extra in toto territorio
sicut & epi in tota sua diocesi,ut.c.oēs basilicæ.16.q.7.Nec
ex eo q̄ populus & cōe floreñ cās cōtra cessantes & malpa
gos alijs spāliter cōmiserat vr̄ aduocasse a dño ptāte sed ac
cumulasse ut est casus no.in fi.in.c.per hoc. de hære.lib.vj.
&.l.j.C.de offi.præfe.vr.& loquitur directe in præfecto vr
bis cui non derogat̄ si officiū certi generis causarū alij cō-
mittat̄.posito ergo q̄ isti dñi officiales essent iudices cōpe-
tens sicut probabo inferius ɔ̄rium,tñ per suam inhibitionē
uel resistentiā non possunt impedire cognitionē dñi pote-
statis. Secūdo hoc probo ex pluribus rōnibus supra factis
quod isti in casibus nō cessantiū sed pro debitis cessantium
ɔuentorū siue molestorū nō sunt iudices cōpetētes.vt pro
bat prima rō quarta & quinta de quibus.s̄.in primo articu
lo.Non ob.ordinatio populi & cōe florē.inquantū adimit
dño ptāti cognitionē contra dictos officiales vel de gestis
ab eis. Debet.n.sane intelligi cum.s.nō extendūt terminos
6 potestatis siue alias secus.† cum.n.excedunt nō censentur
iudices sed priuati.& ideo pōt super hoc adiri potestas ut
declaret nullitatē talē hoc bene probat glo.no.& vulgar.
in cle.j.de seque.pos.& fruc. ubi licet oīs exceptio & alle-
gatio nullitatis tollatur non tñ tollit̄ incōpetentia iudicis.
Probat̄ etiā quia delegati & cōmissarij principū cū delin-
quant iurisdictione abutendo possunt coherceri per ordi-
narios,ut no.Cy.in aut. qua in prouincia.C.ubi de cri. agi
oportet,& Io.mo.in.c.eporum.de priuil.lib.6. Et quæ pōt
esse maior abusio q̄ oēs snias & lauda tam longi temporis
retractare per repentinū statutū. ex hoc.n.lex psumit lites
& discordias excitare,ut.l.pub.de deci.præalle.&.c.cū cō-
suetudinis,de consue.ubi plerunq; discordias pariant vani
tates &c. Cohercere igitur & corrigere ista debet præses
prouinciæ & potestas floren.ad cuius officiū pertinet cu-
ri quietem popularium,ut.l.j.§.qui ex.ff.de offi.prefe.vrb.
Concludo ergo q̄ postq̄ prædicti Calcidonius & Nico-
laus fuerunt molestati per dictos sex officiales venditione
moneie super iuribus laudi super eos lati cū alijs fratribus
potuerunt habere recursum ad ipsum præsidem & petere
ut fecerūt.ar.l.diffamari.de inge.& ma.facit qd̄ no.Inn.in.
c.2.de confir.uti.uel inuti.Nam cū se negent debitores fisci
pro cessationibus aliorū duorū fratrum cum q̄bus apparet
per laudum diuisos fuisse nō possunt isti officiales qui te-
nent locū procuratoris Cæsaris de hoc cognoscere sed po
testas.ut est casus.in.l.3.C.qñ fiscus uel priua. Debent isti
officiales dñi esse præsentes & fraudē quā allegant pbare
& detegere,ut.l.cum aliquis.C.ubi res fiscales. Postremo
breuiter vnū declarandū restat præsupposita ptāte & cōpe
tentia prædictorū officialiū cognoscendi de pdictis ut asse
runt & nō bene sicut plene superius demonstratū est.reuo
cat̄ rō in dubiū quia semel & solēniter decreuerant de men
se octobris diuisionē factā inter dictos fratres uigore ulti-
mi laudi rite & recte fuisse factā & non posse molestari in
portionibus eis adiudicatis de bonis diamantis & altibra-
chi fratrū suorū &c.vt in eo plene ɔtinetur. utrū potuerint
dicti officiales illam eorū declarationē postea reuocare &
ɔ̄rium statuere. Ad quod vr̄ dicendū q̄ nō sine causa,ut.l.
quod semel.ff.de decre.ab ordi.fa. Siue.n.ista sit censenda
snia siue decretū postq̄ semel psentibus partibus & cogni-
tio de causa fi̇ rē accepit non pōt iterū super eo qō refrica-
ri.ut.l.terminato.C.de fruc & lit.expen. & hinc est q̄ non
valet sentētia ɔtra primū nec secundū decretū ɔ̄riū primo.
ut.d.l.quod semel.&.l.j.C.qñ prouo.nō est ne.cū si.nō ob.
si in eorū arbitrio caueatur q̄ possint semel & pluries de-
clarare &c. licet.n.potestate eis ɔcessa p populum & cōe
floren.de hoc nihil dicatur in terminis de q̄bus loquit̄, tñ
& si diceret̄ deberet intelligi super alijs capitulis q̄ decisis
7 & semel finitis.† Declaratio.n.semel facta nō recipit cor-
rectionē uel mutationē sicut nec sententia,ut no.in.l.quic-
quid astringendæ.de uerb.ob.& hoc no.do. Bal.in arbitra
toribus q̄bus semel arbitriū sepe concedit̄,ut semel & plu
ries arbitrari possunt. Nam non intelligit̄ de his quæ semel
per eorū laudū terminata sunt,ut ipse not.in repe.l.si quis
arbitraru.de uerb.ob.Ex pdictis apparent oīa dubia de cla
rata & q̄ Nicolaus & Calcidonius corā dño potestate re-
cte agunt & dicti officiales eos indebitē inquietant nisi ali
ter in fraudē detegant q̄ per dictam eorū prouisionē nullā
& inualidā rationibus supradictis.do.Pe.de ancha.

CONSIL. CLXV.

1 *Recipiens rem in emphyteosim a priuato pro se & suis hæredibus si il-
lam transferat in monasterio & monasterium alij cedat per profes-
sionē factam an dicta emphyteosis debeat renouari.*

2 *Contractus cum priuato initi natura & origo ex priuilegiati perso-
na non mutatur.*

1 QVESTIO talis est.concessit † Titius fun-
dum ad renouandum Gaio pro se & suis hæ-
redibus & successoribus perpetuo de.29.an.
in.29.annos post dictam concessionē in iuri-
bus titio cōpetentibus in prædicta re succes-
sit monasterium cui monasterio successit per cessionē de
angelis gaius q̄ monasterio hr̄mitarū obtulit se & sua dum
uixit in dcō monasterio.prior monasterij de angelis cano-
nē siue pensionē p dicto fundo pcepit similiter post mortē
eius prior heremitarū semel soluit mō idē prior petit reno
uationē prior de angelis ɔ̄dicit quærit̄ quid iuris.In Chri-
sti noie amē. Non ut aduocatus sed ut ɔsultor scribā quod
sm̄ Deum & bonā conscientiā verū credā. Et pro monaste
rio de angelis allegatur,quod no.Spe.in.ti.de loca.§.nunc
aliqua,uer.116.nā ecclesia siue monasteriū enumerat̄ inter
personas potētiores in quas emphyteosis nō pōt transferri
titulo institutionis legati uel vēditionis ut ibi & no.i.c.po
tuit.de loca.super uerbo phibētur.Sed Accur.expresse te-
net q̄

net ꝙ emphyteosis transeat in ecclesiam quia est de suis & appellatione filiorũ siue successorum uenit.ut ipse no.in.l. si ita quis promiserit.§ ea lege.ff.de verb.ob.& hoc tenet ibi Bar.cum mona.succedit iure legitimo hoc est propter conuersionẽ & ingressum ut in casu nostro.Si autem succederet iure legati institutionis uel alio dicit aliter prout ibi per eum.Host.idem.s.ꝙ emphyteosis transeat in ecclesiã tenet Io.an.in.c.in pñsentia.de proba.& Bal.in aut.ingressi. C.de sacrosan.ecc.alleg.tamẽ Io.an.in ꝯtriũ in aut.de ali. emphy.§.j.Sed ibi loquiť in emphy.eccl.ab origine ubi datur optio ipsi ecclesiæ utrum uelit apud illã ecclesiã remanere in quã facta est translatio an uero aduocare,ubi etiam aduertendum ꝙ ista ecclesia in quã facta est translatio dẽt habere ęstimationẽ uel ipsam rem ad ipsam deuolutã vendere infra annũ priuato ut sic in nullo alio ecclesia ꝓprietaria faciat deteriorẽ ↄditionẽ suã nec etiã lucreť cum iactura emphyteote qui monasteriũ plus dilexit ipsum instituendo uel sibi legãdo plus penitus extraneũ.& hoc tenet Spec.in.d.§.nũc aliqua,uer.117.& Io.an.in.d.c.potuit.super uerbo quæ personæ.in no.ubi plus dicit ꝙ non oẽs ecclesiæ includunť sub illa prohibitione sed illę quæ sunt ditiores & potentiores.l.nam potentioribus.&.l.j.C.de ali. iudi.mu.cã fac.sed certe in casu nostro inter dicta duo monasteria nõ est excessus in potẽtia ut de facto patet.In.q. ergo nostra etiã si ista esset censenda emphyteosis ecclesię tñ integra estimatio deberet monasterio heremitarũ ac si uenderet priuato p ea quæ dicta sunt.Sed certe ista emphyteosis postq̃ trahit originẽ a priuato q. cõcessit pro se suis successoribus & hrdibus est censenda ut emphy.priuati licet sic in ecclesiã demonstretur.

5 † quia natura & origo contractus initi cum priuato non mutatur ex persona priuilegiati:ut.l.fiscus.de iure fisci.&.l.emilius.de mino.Nõ ob. c.j.de iure pat.lib.6.quia origo ꝯtus non habebat certam legem.hic uero acceperat legem a principio pro omni tpe a principio ergo tituli posterior formatur euentus.l.j.C. de impo.luc.descrip.& ex persona successoris nõ mutatur conditio & natura obligationis etiam pro futuro tempore.ut.d.l.emilius.&.l.2.§.ex his.ff.de verb.ob.Item emphyteosis priuati transit in fiscum en casu quo transiret in hæredẽ extraneum.ut no.Bart.in.l.si finita.§.si vectigalibus.ff. de dam.infec.multomagis in ecclesiam.nam vterque censetur potentior & perpetuus & multa habentes priuilegia. ut patet.C.de iur.fisci.&.l.ut inter diuinum.de sac.san.ec. Non occurrit ergo ratio quia transeat in ecclesiam.Autoritatibus igitur tam sublimium doctorũ & rationibus supradictis concluditur pro monasterio heremitarum.Et rogo ut qui sentit contrarium similiter autoritatibus & rõnibus hoc probet.nam ut dixi Accur.hic expresse tenet.& Bar.in casu nostro.Io.an.Bal.& alij ut dixi.

De iure emphyteotico. Et est contrarium consilium præcedenti. circa præmissum dubium.

CONSIL. CLXVI.

5 *Res ad ecclesiam transeuntes priuilegia debita & constituta rebus ecclesiasticis assumunt.*

N nomine Saluatoris nostri eiusq; virginis matris gloriosę cuius clementia uerior eligatur uia & iudicium inter dictas ecclesias.

Circa præcedens quæsitum vř dicendum ꝙ dicti Fratres de Angelis potiores sunt in cõtradictionibus eorum. Et sic ad eas dicta res emphyteotica reuerti debeat,non aũt transiri in casu proposito in ecclesiam heremitarũ quod probari uidetur ex pluribus.Primo autoritate Dy.qui hoc tenuit de le.ij.si ita quis in fi.Et Cy.qui hoc simpliciter sequitur in auten.ingressi.C.de sa. san.ec.& allegant casum in aut.de alie.& emphy.§.j.Item & clarius ibi Bar. qui dicit quod dñs potest istam emphy. reuocare & sic eius transitũ in ecclesiã impedire.Item etiã firmat Gul.ĩ spe.de loc.§.nũc aliqua.ver.118.&.52.Quod inter plures rõnes ad hoc euidẽtes ↄfirmat rõ quod sm hoc transitũ faceret in potentiorẽ & duriorẽ aduersariũ saltẽ facilitate ↄueniẽdi in quo modicũ detrimẽtũ ipsorũ fratrũ de angelis & ecclesiæ suæ cui dñium dictæ emphyteosis ut sic loquar fuit iam diu successione ueri dñij q̃situm. Quod aũt potẽtiores sunt ipsi de ordine heremi. patet quia sunt exẽpti & ĩmediate subiecti sedi ap.ut ipsimet allegant.Nec ob.si dicatur ꝙ pdicta loquunť in emphy. ecclesiæ. sed isti fuerunt priuati.Rñdeo quod hoc uerum respectu initij sed cum in ecclesiã transiuit assumpsit priuilegiũ ꝙ alijs bonis ecclesiæ debeť.& sic de eo necessario iudicandũ ut de ipsa re ecclesiæ de qua etiã tex.clarus in.d.§ j.in cor.de alie.& emphy.Et ꝙ ita debeat iudicare ꝓbať per tex.in.c.j.in fi.de iure pa.li.6.& quod no.per.l.si cõem,in prin.ff.quẽad.serui.amit.

2 † Ad idẽ etiã facit quod dř ꝙ res cum transeunt in ecclesiã statim assumũt priuilegia debita & ↄstituta rebus ecctiasticis. vnde nec ambo poterant collocari, ut no.Iabu. in aut.itẽ nulla cõitas.C.de epi.& cle.& Io.an.de immun.eccl.c.j.li.vj. Florianus de sancto Petro de Bononia.

Replicatio consilij proxime præcedentis pro parte domini Pet. de Ancha.

5 *Emphyteosis ecclesia non transit in monasterium per ingressum emphiteote.*

VTORITATES istorum dominorum meorũ sunt Cy.Dy.& Bar.qui se fundãt ex illo.§.j.in aut.de ali.& emphy.& cum ille.

2 §.† loquatur de emphyteosi concessa ab ecclesia quæ non transit in monasteriũ per ingressum emphyteote sicut credendum est similiter tantos patres de emphyteosi ecclesiæ intellexisse. Et ratio est in promptu quia talis emphyteosis non transit in monasteriũ quia nunq̃ moriť non esset spes ꝙ rediret ad ecclesiã. Nos vero loquimur in emphyteosi recepta pro se & suis hæredibus a priuato & sic si transiret in oẽs extraneos non est ratio quare non transeat similiter in monasterium nisi una ꝙ censeatur persona potentior. Sed non ob.hoc succedenti iure legitimo hoc est legali ut in casu nostro.secus non titulo singulari sed uniuersali ex testamẽto tñ.& hoc tenẽt expresse gl.et Bar.in.§.preallegato.ea.lege.Non ob.ꝙ allegant ꝙ per transitum in monasteriũ de angelis ista desierit esse emphyteosis priuati & inceperit esse ecclesiæ, & sic eius naturam assumat per.c.j.de iure pa.lib.6.nam huic.§. in alijs meis allegatis est respõsum,& nunc subtilius rñdeo quia facit fortiter quod dum dicit quantũ ad præsentationem pertinet &c.per hoc dat intelligere ꝙ secus quo ad talia quæ accepissent certam legẽ a principio uel fundatione puta ꝙ patronus laicus qui donauit tenebatur dare unam annuam procurationẽ clericis ecclesiæ uel aliquid aliud in hnc.n.onere succedit ecclesia donataria ꝓpter originẽ contractus a cuius primordio posterior formať euentus ut dixi in alijs alle. In iure uero præsentandi nõ est mirum si assumit nouam naturã quia totum pẽdet ex futuro tẽpore.s. præsentare,sed quis succedat vel nõ succedat accepit legẽ a principio ꝯtus & sic ecclesia uel quicunq; alius priuilegiatus in quẽ res descẽderet cũ prædicto onere cõcernẽte rem ipsam.Quid plura pro ista differẽtia est casus in fi.in. l.cum quidã.§.fiscus.ff.de usu.ubi alligať ex ꝯtu proprio aliter ex cõtractu qui ab alio deriuať in ipsum obligatur fiscus.ad idem.l.fiscus.de iure fi.& præallega.l.emilius. Ex quibus luce clarius manifestum est quod dicta res emphyteotica remaneret pœnes monasteriu heremitarũ soluẽdo annuum affictum tanq̃ ista censeatur emphyteosis priuati ad eos iure legitimo deuoluta nec reperitur tex.qui dicat ꝯtrium & erubescimus &c.si pertinaciter quis uellet dicere quod propter dictã deuolutionẽ debeat censeri emphyteosis ecclesiastica non tñ sic ruditer debet intelligi ꝙ libere reuertať tanq̃ finita,sed tanq̃ deuoluta in potentiorem debeat ius emphyteoticũ vendere priuatę personæ sic conditio monasterij de angelis non efficiatur durior uel teneatur retinere pro se soluta estimatiõe dicto monasterio he-

remi.ut in spe.& Io.and.vbi supra in alijs allegationibus.
nam cum monasterium hæremi. non sit capax absq; culpa
sua debetur sibi estimatio, ut.l.apud iul.§. fi. de leg.j.&.l.
multum.de verb.oblig. per Bar. & hoc vult dicere text.in
præalle.aut.de alie.emphy.& idem doc.s.quod fit in ele-
ctione ecclesiæ proprietarie an uelit dimittere uel recipe-
re.s.soluta estimatione aliàs electio esset derisoria si tunc
diceremus eum debere recipere & graues autoritates etiã
sunt pro ista parte.s.Accu.glo.& Bar. Item Io.and.& Bal.
spe. similiter dum de estimatione tractamus & ita cre-
do de iure.& ideo iustitiæ cõuenire saluo ɔsilio saniori.

CONSIL. CLXVII.

1 *Sententia an possit de iniquitate impugnari quando iudici datum est arbitrium procedendi ad libitum.*
2 *Iudex iniquitati manifeste debet occurrere.*
3 *Lites quæ per sententiam sopiuntur per rescriptum principis non resuscitantur.*
4 *Constitutio canonica non prohibet suppletionem defectuum causatorum ab infirmitate naturæ.*
5 *Rescissio sententiæ alicuius iudicis quando peti possit coram iudice mercantiæ.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Visis di-
ligenter omnibus de quibus supra fit mentio
in puncto uidetur pendere dubitatio ɋ̃nis
ex statuto transmissu sub rubrica.de offic. &
bastia dicti iudicis officialis in causis & pro
causis &c.ex quo statuto liquidè apparet ꝙ officialis mer-
cantiæ in procedendo & terminando habet potestatem &
liberum arbitrium & prout uoluerit.quę uerba adeo latis-
simè concepta denotare uidentur liberam uoluntatem ꝙ
possit præferre iniquum ęquo.ut.l.cum quidam, de leg.3.
& maxime uidetur hoc verum ubi debitũ causatur ex sen-
tentia quæ est actus iuris ciuilis ad rigorem iuris conser-
uandum etiã contra ueritatem.ff.de condi.indeb. Videtur
enim minus dubium in hoc debito descendente ex senten-
tia quàm si ex contractu iuris gen.arg.insti.de iure na.gen.
& ciuili.§.sed naturalia.&.ff.de ca.di.l.eas. Præterea statu-
tum uidetur excludere omnem exceptionem nullitatis per
quam impediretur effectus sententiæ dicti officialis & de
rogat omnibus statutis contrarijs ut patet in statuto sub ru
brica quia parum foret &c.circa finem.hoc aũt casu cum.s.
sic statutum disponit uidetur sublata omnis exceptio nisi
incompetentiæ iudicis ut no.in cle.j.de seque. pos.& fruc.
His non ob.contrariũ de iure sentio pluribus rationibus et
primo propter defectum potestatis ipsius iudicis. Constat
namq; quod quantumcunq; per hominem uel per legem,
alijs committatur in liberum arbitrium siue voluntatem
alicuius nunquam per illa verba uidetur concessum quod
possit tollere ius tertij, ut not. Bart.in.l.dotalem.ff.de te-
stamen.mili.& per eundem in.l.j.eo.tit.plenius.Et hinc est
quod per liberum arbitriũ datum arbitratoribus per quæ-
cunque uerba non impeditur qui in modico leditur dictũ
arbitrium impugnare etiam si iurauit nõ uenire contra, ut
no.Dy.in.c.scienti.de reg.iu.lib.vj.&.c.quintauallis.de iu
2 reiur.in nouel.vbi etiam quod plus est dicit Hostiẽ.† quod
iudex ex officio debet occurrere manifeste iniquitati etiã
si parti esset uia pręclusa per pactum,ut no.Bar.in.l.j.ff.qđ
vi aut clam.Item non uidetur posse per statutum dari arbi
trium taliter quod possit ferri sententia contra non citatũ.
& per consequens indefensum. hoc enim posset facere im-
perator,ut dicit tex.in cle.pastoralis.ad fi.de iudi.& hoc est
quod dicit tex.in cle.sepe.de uerb.sig.ibi non tamen sic li-
tem abreuiet quod defensiones legitime subtrahãtur quasi
per legem siue canonem hæc non possint nec debeant au-
ferri ut ibi no. Vnde dicit August. nos in quẽquam senten
tiam ferre non possumus nisi conuictum aut sponte confes-
sum.2.q.1.nos in quẽquã.&.c.sicut fine.Si ergo per legem
animatam vt per imperatorem uel per sacros canones vel
per leges absens & in auditus non potest damnari,multo-
minus per statutum quod est pars iuris ciuilis & debet esse
rationabile & honestum sicut lex,ut.l.omnes populi.ff.de
iusti.& iu c.j.de const.lib.vj.&.4.dist.erit autem lex.Quid
autem esset iniustius & inhonestius quàm tollere ius quæsi
tum mihi me absente & ignorante per iudicem. Nam etiã
Papa uel Imperator nõ posset sine causa nec ualeret super
hoc eorũ priuilegium.ut.l.quoties.C.de preci.impe.off.&
quod not. in .c. cum omnes. &.c. quæ in ecclesiarum. de
3 cõsti.in nouel.facit.l.id quod nostrũ.ff.de reg.iur.† Pręte-
rea lites sopite per sententiam transac.uel aliter non pos-
sunt resuscitari per rescriptum Imperatoris,ut.l.rescripta.
C.sen.rescin.non pos.l.causas.C.de transac.si ergo per re-
scriptum Imperatoris hoc non potest multominus per sim
plicẽ sentẽtiam uel pragma iudicis.ut.C.com.epi. &c.per
totum ubi uidetur casus in toto titulo. Ex quibus patet ꝙ
ex defectu potestatis ipsius iudicis hæc sententia una uel
plures ut proponitur sunt nullæ quasi a statuto non potue
rit sic conferri potestas & arbitrium ferendi sententias cõ-
tra inauditos & non citatos. Secundo principaliter ꝙ per
dictum statutum non uideatur in eum talis potestas colla-
ta etiam si conferri potuisset apparet, quia statutum dat si-
bi arbitrium in causis quæstionibus differẽtijs motis & mo
1 uendis coram ipso &c.Sed ubi nullus comparet coram eo
hic non potest dici causa quæstio vel differentia coram eo.
Item non potest dici iudiciũ ad cuius substantiam requir i
tur iudex actor & reus,ut.c.forus.de verb.signi.facit quod
no.in prædicta.l.causas.substãtia igitur quæ dat esse rei nõ
potest adimi,ut.l.j.ff.de usufr. earum rerum quæ usu consu.
Super non deductis quidem in iudicium nulla est iudi.po
testas in factis priuatorum. & ideo oportet eius officiũ po 4
stulari.ut.l.4.de dam.infec.per Bart.&.c.ad nostram. de iu
reiur.per Inno.& hinc dicit dñs Bal.ꝙ si absentibus parti-
bus sit lata sententia, nec apparet ad cuius petitionem sen
tentia ipso iure non ualet,ut ipse no.in.l.j.C.ut quæ desunt
aduo. iudex sup. quæ dicta uidentur decidere quæstionem
nostram.Præterea aduertendum quod quantumcunq; om
nis exceptio nullitatis tollatur per statutum contra senten
tiam tamen exceptio ꝙ sit lata contra pup. prodigũ furio-
sum & si sit non uidetur exclusa. nec ex eo ꝙ qui tulit non
erat iudex vt no.dicit Io.an.in spe.li.de sent. & his quæ ea
sequuntur.§.ut autem,in prin.addi.facit.l.j.ff.de confir.tu.
ubi prius de habilitate personarum oium q̃ de alijs solen-
nitatibus inquirendum est ,ut.l.si quæramus. de testa.&.l.
4 quidã referũt.de iure cod.Suppletionẽ. † enim defectuum
quæ causantur ab imbecillitate intellectus & naturæ non
uidetur ciuilis uel canonica constitutio prohibere super
concessis liberi arbitrij,ut patet ex no. per Bart.in.l.j.C.de
sac.sanc.ecc.& ibi etiã per Bar. Cum ergo ista sententia iu
dicis & officialis mercantiæ sit lata cõtra pupillum & ista
nullitas quæ resultat ex sententia tali,ut.l.cõtumacia.§.cõ-
tra pupillum.ff.de re iu. non uidetur sublata per statuta ꝑ
rationem ꝑdictam. Tertio principaliter hoc probatur sic.
Cõstat ꝙ ꝑ hanc ultimam sententiã latam pro Ioanna.pu
pil.per iud.uniuersitatis mercatorũ calimale derogatũ est
omnibus sententijs contrarijs præcedentibus de quibus si
non fuerit exceptum imputetur ei pro qua lata fuit uel sit
exceptum & sententia lata alia in contrariũ hec ultima prę
ualuit.ut. c.inter monasteium.de re iud.& quod no.Bart.
in.l.j.quando prouo.non est neces. Et si pro quia hoc uerũ
est sequitur quod narratio quæ præsumitur ad iustificatio-
nem sententiæ istius iudicis mercantiæ arguit euidenter
ipsam sententiam de iniquitate & per consequens est nul-
la,ut no.in cle.pastoralis.de re iudi. Præmittitur enim in
dicta sententia tenor plurium sentẽtiarum successiue pro
latarum super litibus prædictarũ partium & demum sub-
iungitur de ista sententia ultima in fauorem pupillæ lata,
a qua tamen non fuerat appellatum transiuit in rem iudi-
catam,ut.d.c.inter monasterium. Debuit ergo præsupposi
ta potestate dicti iudicis mercantiæ dictam sententiã con-
firmari non autem resuscitare debuit dictã litem sopitam
per dictam sententiam eo modo quo statuit. Hoc enim ut
dixi nõ faceret Imperator,ut.l.fi.C.sententiam rescin.non
pos.&

pol.& d.l.causas.cum concor.ibi no.maxime ut dixi faciē
do sine statuendo hoc sine causæ cognitione quæ est de sub
stantia cuiuscunq; iudicij & sine qua etiam sententia papæ
non ualet.ut no.Bar.C.de sent.l.prolatam. & in toto dicto
titulo com.episto.&.c.cum ex literis de resti. in integ. Et
sicut omissio ordinis iudiciarij in causis ordinis reddit pro
cessum nullum,ut.d.l.prolatam ita omissio ordinis quali.in
istis extraordinarijs ut subtiliter Inno.in.c.vestra.de coha.
5 de.& mu.& dixi in.c.j.de off.de leg.lib.6. † Quarto & ulti
mo aduertendum ad id quod dicitur in fi.puncti.ad hoc.n.
quod corā dicto iudice mercantiæ posit peti rescissio sen-
tentiæ alicuius alterius iudicis requiritur q̃ fiat depositum
quantitatis in condemnatione deducte, quod dicitur hoc fa
ctum non fuisse. Ex quo infero q̃ omissa solennitate tra-
dita a statuto non ualeat eius sententia, ut.l.constitutioni-
bus.ff.de mune. Et licet contra sententiam dicti iudicis sic
præclusa uia omnibus exceptionibus non tamen uidetur
tolli nullitas quę descendit ex capite alterius statuti:ut no.
Io.an.in tit.in addi. Spec.c.de sen.ex se.tu.§.postremo. &
Bart.in.d.l.j.quod ui aut clam. Ex quibus luce clarius ma-
nifeste concluditur quod ista sententia iudicis mercantiæ
non meretur habere nomen sententiæ. & ideo ea non ob.
sententia consultum artis mercatorū calimali male in fa-
uorē Ioānæ pupillæ remanet in sua roboris firmitate rōni
bus supradictis per consequens posit ea uti absq; metu pę
næ inscriptæ in sñia iudicis mercātiæ ultimo loco lata quæ
postq̃ ut pdicit ipsa nō tenet nec ex ea pōt pœna cōmitti.
ut.l.non dubiū.C.de leg.&.d.cle.pasto.ad fi.de re iud. &c.

CONSIL. CLXVIII.

1 *Mulier dotata an excludatur a successione dotantis.*
2 *Dotis constitutio an excludat dotatam ab hereditate dotantis.*
3 *Legitima seu trebellianica an computetur inter bona.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Pro veri-
tate præmittendum est q̃ pupillus successit
Antonio fratri suo decedenti ab intestato ut
patet in statuto supradicto uersu & nulla
mulier posit &c.coniuncto uer. si uero ipse
filius uel filij &c.& hoc non reuocatur in dubium imo præ
supponitur Philippum hæreditatem Antonij adiuisse ut
patet.s.in puncto ibi postea decessit dictus Philippus &c.
Restat secundum rectum dicendi ordinē declarare pro
qua parte Gaia & Ioanna succedant Antonio. An in nul-
lo tanq̃ dotatæ a Iacobo earundē auo. An uero tanq̃ non
dotatæ succedit in inte.usufr.bonorum Antonij patris ip-
sorum ut præall.ver.si uero ipse filius uel filij &c. Et du-
plex circa hoc dubitatio oritur primo quia statutum dum
de successesione disponit facit mentionē de pluribus per-
sonis.s.patris aui uel proaui. Similiter cum excludit filias,
ut dotatas dicunt dotatas a patre auo uel proauo. Vtrum
ergo intelligatur cum solum agitur de successione eius qui
dotauit. An uero de uno ex eis dotante puta auo uel proa-
uō excludatur a successione patris uel alterius nō dotātis.
Et saluo iudicio saniori credo quod si fuerit dotata p alte-
rum tantum puta per auum ut in casu nostro excludatur a
successione aliorum puta patris siue proaui & in hoc sonat
uersiculus. si tamen tales mulieres &c. sic sentire occurrit
rei æquitas de qua in.l.dedit dotem auus.ff.de col.bon. Pro
pter filium enim dedit dotem auus nepoti. Perinde ergo
haberi debet ac si pater ipse dedisset ut ibi dicit tex. Proui-
dit statutū filiabus de dote in bonis alterius ex prædictis.s.
patris aui uel proaui, in quorum omnium successionē ab-
intestato certos agnatos protulit & sic quod debeat statu-
tum intelligi patet quia de successione aui uel proaui quo
ad nepotē uel neptem frustra loqueretur statutum cū præ-
cedat ipsas pater ipsorū. Oportet ergo intelligere necessa
rio quod sufficiat dotatā esse ab auo ut excludatur a succes
sione sui patris quo superstite frustra de successione aui q̃-
ritur quo ad nepotē,ut.l.gallus.de lib.& posth.&.l.posthu
morū.ff.de iniu.rup. Sic igitur intellecto statuto ut puto
est aliud dubium an posit dici dotata ex eo quod Iaco-
bus auus ipsarum dimisit si nascerētur fœminę.cl.flo.auri
pro qualibet earum. Et quod per talem constitutionem do
tis non possint dici dotatę faciunt iura quæ alle. Bart.pro
hac parte in.l.titio centum.§.titio genero.ff.de cond.& de
monst. Sed contrariū ibi firmat uidelicet quod intelligat̃
mulier dotata si in testamento fuerit sibi dos constituta si-
ue destinata alle.glo.ff.de admi tu.l.cum plures, & in ar.l.
qui pupillā.ff.de adu.& hoc etiam sentit Bal.in.l.sancimus
C.de nup.ubi de ualore talis statuti de natura talis relicti
pro dote an sit purum uel ɔditionale ut ibi per Cy.& alios
in.l.generaliter.C.de epi.& cle.per Bal.ex his sine ulterio-
ri prosecutione ɔcludo quod dicta Ioāna & Gaia in usufr.
oīum bonorū Antonij sui pa. non succedunt. & per conse-
quens non potuerunt transmittere ad dñam Catharinā sed
tantūmodo.cl.flor.pro qualibet. Nam euenit & purificata
fuit cōditio pro prædictis.cl.flor. eoipso quod decessit An
tonius sine filijs masculis, ergo tanq̃ purum transmiserunt
2 ad matrem quæ eis succedit ut infra dicam.† Item cum suc
cedat loco legitimę in bonis patris istarum dotium consti-
tutio omnis conditio dilatio siue onus remouet̃ a iure p.l.
quoniam in prioribus.C.de inoffi.testa.quod tenet Barto.
in.d.§.genero.& doc.in.d.l.sancimus. Sed si alicui uideat̃
fortè oppositum uidelicet quod per talem constitutionem
dotis testamēto aui non potuerunt dici dotatæ ista Gaia &
Ioanna est uidendum an admittantur ad usumfr. oīum bo
norum Antonij patris ipsarū. Et in hoc non esset dubium
quia statutum de usufr.eis expresse prouidet. Sed uidendū
est quæ sint & dici possent bona Antonij. Et certe non om
nia deuoluta ad ipsum ex successione Iacobi sui patris nā
eius portio subiacebat restitutioni si decesserit sine filijs
masculis prout ita decessit.potuit.n.iure suo Philippus re-
tinere dimidiam portionis Antonij uigore fideicō. pater-
ni. Ratione autem legitime & treb, quas potuit detrahere
dictus Antonius uidetur quod debeat alia dimidia portio-
nis suæ computari in bonis Anto.& per consequens de ip-
sa dimidia & bonis alijs quę ultra habuisset Ant.vsufr.fuis
se debitum ipsius filiabus a tēpore quo dies cessit vsq; ad
3 ipsum obitum.† Et de legitima q̃ debeat computari in bo-
nis Antonij non uidetur dubiū quia ipso iure debetur,ut.l.
sancimus.C.de inoffi.test. Sed de treb. quæ non reperitur
detracta uel de ipsa mentio facta esset dubium an debeat
computari inter bona Antonij. quia hæres suus Philippus
est fideicōmissarius uniuersalis in bonis Iaco.& est hæres
Philippus fratris sui. Ita q̃ si ex sua psona nō detraxit nec
eius hæres.s.Iacobus eius filius vult detrahere non vr̃ ista
quarta treb.in bonis Antonij computanda quia non ipso
iure quæsita.nec Iacobus vult querere sed vult inter bona
restitutioni subiacenda computari ut sic euitet usufr.ipsius
quartæ treb. Et hoc fertur quod solum usufr.legitimę Ant.
in bonis Iaco.deberet̃ huic dominę Catharinæ mariti puel
larum,ad hoc.l.recusare.§.si titius.ff.ad treb. & quod no.
in.l.si quis hæres.&.l.ne his.§.hæres.de acquir.hæred. Ex
quo infertur quod istis filiabus dum vixerunt in bonis ob-
uenientibus Anto.de successione Iaco.sui patris fuit debi-
tus usufru.solus legitime Antonio debitus in bonis Iaco.
& hæc est dimidia trientis totius hæreditatis Iacobi. Nam
alia dimidia legitimæ cōputanda est in bonis Philippi sui
fratris.aut.nouissima.C.de inoffic. testa. In residuo vero.
successit Philip.uigore fideicō.ex testamento patris postq̃
extitit conditio fideicom.sibi debiti per non existentiā ma
sculorum. Conclusio igitur prædictorū est q̃ in bonis Ant.
dictę eius filiæ nihil debēt habere nisi q̃ in testamēto Iaco.
earū aui eis relictum est tanq̃ dicatur dotatæ ab auo quod
probatur in prima parte consilij uel si aliter iudex causæ,
de hoc sentiret & quod tanq̃ non dotatæ debuerint habe-
re usumfr.integrū in bonis Ant.post mortē eius.iste usufr.
quo ad bona Iaco.solum erit in duabus uncijs debitis ipso
iure Antonio patri eorū in bonis dicti Iacobi. Residuum
uero libere pertinebit ad Iacobum Philippi filium ex fi-
deicom. paterno & ratione patris legitime ut dictum est
supra. Postremo quod dña Catharina succedat dictis filia-
bus suis

bus suis non dicitur dubium quia Iacobus non est de personis enumeratis in prin.statuti excludentis matres a successione filiarũ. Non deberet igit͂ excludi à ꝑsonis de q̃bus statutum non loquitur.ut.l.si vero.§.de uiro.ff.so.ma.

CONSIL. CLXIX.

1 *Beneficium ciuilitatis collatum in absentem an opituletur eidem.*
2 *Ciuilitas quid sit & cui & quando quaratur.*
3 *Statutum ad non subditos non extenditur.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Visis pũcto statuto & copia instrumẽti ciuilitatis lãberti ultra motiua de quibus in themate põderandum puto ꝙ reformatio super eius ciuilitate non apparet tanq̃ ad eius notitiam peruenisse nec eidem consensisse nec ut ciuem in oneribus personalibus realibus & mixtis fuisse inter alios ciues descriptum. Ex quibus clare concluditur probando ꝙ dicta ciuilitas non prosit sibi & per consequens filiam eius ex illo capite ciuiliter non fore excludendam ab eius successione. † Primo ꝙ notitia & consensus huius lamberti fuerit
2 necessaria probatur quia ista ciuilitas est quoddam donũ & beneficium quo casu certum est quod cum in absentem confertur non prius ei quæritur quàm ad eum peruenerit, & etiam sciuerit,ut.l.habenti,ff.de dona.&.l.qui habenti. de acq. pol. Item potestas patriæ in ciuem suum & patris in filium satis ad paria iudicantur,ut.l.veluti.de iusti.& iure.& quandoq; est amor patriæ præferendus.l.postliminiũ § filius.de capti.&.l.minime.de relig. & sump.fune. sed ꝑ rescriptum principis non potest filius ignorans uel inuitus redigi in patriam potestatem aut conferendo in ipsum legitimitatis donũ.ut in auten.qui.mod.nat.effic.sui.§.generaliter.ergo nec etiam conferẽdo donum ciuilitatis potest redigere ciuitas aliquem in sua potestate. Licet ergo in quibusdam casibus dispositio in absentem collata antequã ad ipsum perueniat sortiatur effectum suum,ut in.c.quia cunctis.de conces.præben.lib.vj. tamen hic vbi non solum de onere, sed etiã honore ciuilitati annexa quæritur uidetur necessarius consensus per iura præalleg. facit.l.sicut.C.de act.& oblig.l.consensu. Et nõ solum quod consenserit,sed etiam quod descriptus fuerit in numero & operationẽ se negligenter nõ habuerit,ut dicit tex.in fi.in.l.si duas.§.munere.ff.de excu.tu.&.l.si.eo.titu.&.l.ex eo tempore. eo.tit. ibi domini in numero referri quinimo descripti in numero collegatorũ si munera & onera cum alijs nõ suscipiunt priuilegia talium non merentur, ut.l.qui sub prætextu.C. de sacrosan.eccle.&.l.fi.C.qui. non ob.long.temp.ꝑscrip. Et non solum de iure cõmuni tenebatur iste Lambertus suscipere onera in eadem cum alijs ciuibus disciplinam assumere sed etiam ex forma siue ciuilitatis, ut patet in ver. dum tamẽ subeant & substineant onera &c. Siue.n.dictio dum tamen sonet in conditionem siue in modum debuit ꝑ eum adimpleri & ante implementum non consequitur effectum ciuilitatis.l.vniuersa,& quod ibi per Bar. & Bald. C.de preci. Impe.offe.& licet hæres ipsius.s.Antonius sub eundo mortuo eius patre Lamberto potuisset forte in posterũ uti tali ciuitate,tamen postq̃ eius filię.s.Lamberti est nia successionis & ius successionis quæsitum in bonis patris propter onera non supportata non uidetur quod hæres Antonij videlicet soluendo præterita onera possit offerre ius successionis iam acquisitum. arg. optimum ab eo.de elec.lib.vj.& cle.c.j.constitutionem,ad fi.eo.ti.&.l. si post mortem.§.fi.ff.de contra.& quod no.docto.in.l.petende.C.de temp.in integ.resti.& maxime hoc uidetur uerum postq̃ talis persona vult facere implemẽtum ad quam illa ciuilitas non transir et ad illam auia sicut credo arg. optimum.ff.de noua.l.quoties. Præterea statuta & fauor statutorum solum ciuibus & subeuntibus onera opitulantur,ut in statuto transmisso sub rubrica quòd statuta prosit subiectis tantum &c.sed non potest dici Lambertũ subijsse onera licet modo hæres ipsius meditatus uelit subire, quia statutum dicit ciuibus subeuntibus. Debuit ergo ipse in uita subijsse. ar.l.in delictis.§.si extraneus.de noxa. Nec solutio hæredis uidetur ammodo plus subijcere fauore Lamberti, quia mors hunc fauorem in ceteros abstulit sed fauor ipsius auię soluentis de quo statutum non loquitur sed de ipso soluente. ar.l.si uero.§.de uiro.ff.so.ma.& quod nor in.l.eius qui in prouincia.si cer.pet. Vlterius aduertendum id quod in facto proponitur videlicet quod hæc filia vult uenire ad successionem patris simul cum masculo non est oriunda de Ferraria,nec aliquo iure ubi subiecta ad ipsam
3 igitur non uidetur † extendi statutum sicut lex non subditos non includit,ut.l.cunctos populos.C.de summa trini. & quod ibi no.Bar.in.3.q.ad fi.& maxime hoc est verum in casu nostro in quo uerba statuti referuntur principaliter ad personas non ad bona ut patet in statuto transmisso sub rubrica de mulieribus non succedentibus defuncto abint. quo casu hic licet.Bar.teneat ibi præcise statuto in successionibus ligari forenses in bonis acquisitis intra territoriũ statuentis ut patet ibi tamen probabilius uidetur quod ad bona non habeatur consideratio, sed ad personas de quibus in dubio loquitur sint subiectæ uel non, quia bona regulantur secundum conditionem personæ.c.j.de iure pat. lib.vj.&.l.paulus.de acqui.hæred. Nec uidetur statutum superueniens posse tollere spem successionis filiæ iam quæsitam in bonis patris ut pote nõ subiectæ sibi.ut.l.extra territorium.ff.de iurisd.om.iud.facit quod no. Inn.in.c.quæ in ecclesiarũ.de consti.& ibi in nouel. Et licet propter autoritatem.Bar.possit de hoc dubitari,tamen rõnibus antedictis proculdubio concludendũ vr̃ hanc filiam ad successionem patris pro dimidia admittendam esse,& ita de iure teneo rationibus supradictis.d.Pet.de Ancha.

CONSIL. CLXX.

1 *Restitutio an possit peti ex clausula generali ratione ignorantia contra præscriptionem longissimam.*
2 *Sententia retractatur quæ in contemptum legis municipalis fertur.*
3 *Ignorantia eius contra quem præscribitur est iusta causa ut restitutio indulgeatur.*
4 *Præscriptio propter bonum publicum inducta.*
5 *Coniuncti præsumuntur alter alterius facta non ignorare.*
6 *Testamenti & contentorum in eo notitiam habere præsumitur is apud quem testamentum reperitur.*
7 *Scientia factorum alterius præsumitur ex communi habitatione.*
8 *Fideicommissum remissum censetur quod in rationibus sæpe factis non redigitur.*

N CHRISTI nomine amẽ. Principaliter contra istos legatarios siue ipsorum successores tria allegantur. Primo longissimi tẽporis præscriptio. Secundo ex probabilibus cõiecturis præsumpta debiti satisfactio siue solutio. Tertio ipsius debiti propter eius taciturnitatem amissio. Contra primum replicatur de probabili ignorantia successorum & autorum propter quam eis sit concedenda restitutio. Contra secundum & tertium alia replicantur prout infra subijciam. Ad ipsa igitur dubia or-
1 dinate descendens, † Circa primũ decursum præscriptionis est ante omnia considerandum an subducto tempore pupillaris ętatis singulorum successorum remaneat præscriptio triennalis cõpleta uel non, quia enim de iure communi & statutario dicta præscriptio tẽpore pupillaris ætatis singulorum successorum remaneat præscript in dormit. ut.l.j.&.l.sicut.C.de præscri.xxx.ann. & in statuto transmisso sub rub.de præscrip.ciuilium actionum. Ideo eo deducto si præscriptio remanet nõ completa non est dubiũ quod tales pro portionibus suis ex hoc admitterentur ad agendum. Et utrum subducto de medio tali tẽpore certo personis omnium successorum præscriptionẽ fore decursam cum hoc non reperiam allegari supra. Ideo dicendum est de iure cõmuni sine dubio post cursum tam longissimi temporis repellendos.ut.d.l.sicut.ibi viuendi ulterius non habent

habent facultatem. Et fortius per statutum dum dicitur ꝙ
post dicta tempora nullatenus reddatur per aliquem recto
rem &c. Hæc namque uerba sunt multum ponderanda,
2 † quia si contra statutum iudex audiret uel ius redderet nõ
uidetur ualere sententia in contemptum legis municipalis
lata ut no. in fi. la. de are. in quadam sua quæstione de ban-
nito non audiendo, & per Bart. in. l. cum lex. de fideicom.
& Bal. in. l. non dubium. C. de legi. Adultus autem postq̃
eos statutum non excipit certum est currere ipso iure cum
beneficio restitutionis concesso minoribus. de quo hic non
quæritur sed de concesso maioribus ex clausula generali. c.
constitutis. de resti. in integ. in nouel. post Inno. Videndũ
ergo est solummodo circa hunc articulum præscriptionis
utrum simpliciter & pura ignorantia quæ allegatur contra
dictam præscriptionem sit iusta causa concedendi restitu-
tionem ex clausula generali si qua mihi iusta causa esse ui-
3 debitur &c. de qua in. l. j. ff. ex qui. cau. maio. † Reperio Bar.
dicentem ꝙ ignorantia eius contra quem præscribitur est
iusta causa indulgendi ibi restitutionem istam. & l. fi. C. de
præscri. long. tem. quæ dicit ꝙ ignorantia non curatur nec
impedit cursum præscriptionis intelligi ipso iure sed bene
impedit in effectu quia restitutio conceditur. ita no. in. l. j.
§. si quis autẽ, ff. de iti. actuq; priua. Sed dominus meus pre
cise prout iacet intelligit dictam. l. fi. & dicit quod simpli-
citer ignorantia non causata ab absentia non est iusta cau-
sa restitutionis contra præscriptionem decursam. maxime
postq̃ lege cauetur ꝙ ignorantia eius contra quem præscri
bitur non curetur. & ita no. in. l. j. C. qui admitti ad bo. pos.
in. 14. opi. cuius opi. tanq̃ menti omnium iurium consonã
in hoc sequor. Primo quia tex. in. d. l. fi. simpliciter dicit nul
la scientia uel ignorantia prætendenda. supplere igitur. s.
ipso iure sed non cum effectu propter restitutionis benefi-
cium esset imponere legem uerbis. nam cum non obstat in
effectu potest dici non obstare. ar. l. qui acti. ff. de reg. iur.
Præterea contra Bar. est tex. ibi ne altera dubitationis in-
extricabilis oriatur occasio &c. si enim contra præscriptio
nem tam longissime temporis posset allegari ignorantia
semper perpetuo essent rerum dominia in incerto cõtra. l.
bona publico. de usuc. Nam post. xl. & c. annos rescriptum
instrumentis debiti progenitorũ suorum posset quis præ-
textu ignorantiæ petere restitutionem ex clausula genera
li. & sic nunq̃ esset litium finis cõtra. l. fi. ff. pro suo. quæ di
recte loquitur in præscriptione & hoc uoluit uitare text.
ibi nec altera dubitationis &c. quasi sicut post sententiam
post transa. post iusiurandum ignorantia instrumentorum
debiti non potest allegari, ut. C. de transa. l. sub prætextu.
&. C. de re iu. l. sub specie. & c. inter monasterium. de re iu.
& ita nec post præscriptionem quam scientia præscriben-
tis superueniens non rescindit etiam de iure ca. ut no. in. c.
fi. de præscri. ita etiam nõ rescindat ignorantia eius contra
4 quem præscribitur. † Præscriptio enim principaliter est
inducta ut dixi propter bonũ publicum propter uitandam
miserorum segnitiem & longi temporis errorem & confu
sionẽ. ut dicit tex. in. c. vigilanti. de præscri. Error enim &
confusio magna est post. l. uel. lx. an. & ulteriores petere de
bitum prætextu ignorantiæ cum etiam ille contra quẽ pets
tur probabilius ignorare possit solutionem uel aliam libe
rationem autorum suorum. Ex quo etiã infertur ꝙ simplex
ignorantia prout Bal. dicit non impedit ipso iure uel in ef-
fectum cursum præscriptionis secundum quod in casu no-
stro. Maxime cum non sit iusta causa prætendendi ratione.
ex clausula generali si qua mihi iusta causa &c. Ex narratis
supra in themate clare patet primo ex presumpta scientia
5 coniunctorum. † non enim præsumitur unus facta alterius
ignorare sed scire. l. de tute. C. de in inte. resti. mino. & ne-
dum inter coniunctos sed etiam inter uicinos præsumitur
scientia gestorum. c. quanto. & c. quosdam. de præsum. Ex
coniunctione igitur inter testatorem & tutorem siue lega
tarios est scientia præsumenda per iura prealle. Item ex
alio respectu domini Ioannis Rossi. & Matthei. Nam dñs
Ioannes & Ruffus legatarij fuerunt tutores in testamento
& hoc scienter fecerunt sibi tutelam decernere & admini-
strauerunt, uerisimile ergo est habuisse notitiam dicti lega
6 ti de quo in dicto testamento † ille enim pœnes quem te-
stamentum reponitur præsumitur habere notitiam omniũ
contentorum in eo ar. c. constitutus. de testi. & maxime in
hoc locum habet in tutoribus pœnes quos instrumentum
omnium iurium pertinentium ad pupil. esse debent. Qua
ratione si debitor uel creditor pupillorum est prohibetur
a tutela quia posset dicta instrumenta subtrahere & simi-
liter contra pupillum prohibetur recipere concessiones &
post finitam tutelam quia habens notitiam iurium pupilli
posset fraudes tali modo contra pup. machinari, ut in aut.
ut hi qui ob hære. per res mi. & C. qui da. tu. pos. auten. mi-
noris debitor. Ratione ergo sanguinis & officij præsumũ-
tur hi tu. sciuisse conditionem & statum pupillorũ, ut. d. l.
de tut. de in inte. resti. mi. & ibi no. Matthæus etiam rõne
sanguinis idem præsumitur ratione fideiussionis tempore
detracte tutele Lamberti etiam ratione coniunctionis. Et
maxime quia ibi. s. Rossus Matthæus & Zanotus erant filij
7 dicti domini Ioan. & in eadem familia † ut arbitror habi-
tantes ex qua cõmuni habitatione præsumitur etiam scien
tia ab altero eorum quæ per alium gesta sunt. ut. l. consensu
C. de repu. fa. c. consti. de resti. Ex quibus sine ulteriori pro
8 secutione cõcluditur ꝙ in prædictis domino Ioan. & filijs
præsumitur scientia & notitia dicti lega. ex pluribus con-
iecturis de quibus supra. In hæreditatibus etiam prædicto-
rum quo ad hoc ut agere ualeant ignorantia non censenda
probabilis, quia debuerunt de iure suo & autorum diligẽ-
tius explorare non ita misere desides esse & sui iuris con-
temptores ut dicit text in. l. qui in alterius. uer. hoc ita de
hæred. de re iu. & d. c. uigilanti. de præscri. & l. fi. C. de edi.
di. adri. tol. Ex quibus concludo ꝙ beneficium restitutio-
nis ex clausula generali si qua mihi iusta causa &c. non est
eis concedendum quia tam in longissima taciturnitate &
silentio non est iusta causa & præsumendum quòd proba-
tiones quas modo uolunt producere habuerit pœnes se
tãdiu postq̃ contrarium nõ appareat nec aliqua causa opi-
nata & alias occulta eis superuenerit de præsenti facit. c.
innotuit. de ele. ibi nec probare cogimus ignorantiã quam
allegant &c. Vnde licet dictum Bart. esset uerum. s. ꝙ ad-
uersus præscriptionem propter iustam ignorantiam esset
concedenda restitutio ex clausula generali, tamẽ eius opi.
non haberet locum in casu nostro, quia ignorantia non est
probabilis & potius præsumptio scientie per iam dicta su-
perius & ex proxime dicendis breuiter in sequenti princi-
pali dubio quod fuit. Vtrum ex narratis in themate resul-
tet probabilis coniectura de satisfactione & solutione di-
cti legati. Et presumptiue potest dici ꝙ sic ex eo ꝙ octo an
nis tutelam administrat & apparet ꝙ sibi de facili soluere
posuerunt. Item apparet Simõ descriptus debitor in libro
domini Simonis & filiorũ in quantitate que capit dimidiã
dicti legati & postea reperitur post mortem dicti Simonis
simpliciter cancellata. cũ ergo in legato exprimatur ꝙ oc-
casione debiti sic legat & debitum pro medietati legati ap
pareat cancellatio simpliciter subsecuta referenda est ad
causam debiti de quo constat in testimonio & per cancel-
lationem solutio præsumenda coniuncto cursu temporis
octo annorũ uel præsumendum postq̃ nulla mentio appa-
ret de dicto legato in libris & quaternis domini Simonis
dictum legatum repudiatum uel solutum. & uidetur quasi
casus in. l. procula. ff. de proba. ubi fideicõmissum non reda
ctum in rõnibus sepe factis inter ꝯiunctos nec de eo facta
mentio ur̃ remissum ita directe ur̃ in casu nostro. & multo-
magis ex eo ꝙ officium tutele habet illud onus annexũ cõ
ficiẽdi codices rõnum, ut. l. j. ff. de tute. & iu. Item hẽt onus
describendi debita tradita ante & post tutelam contractã
in inuentario alias cadit a debito dicta aut. minoris debi-
tor preallegata. Ex quibus oĩbus manifeste patet in iure &
præscriptionis & restitutionis & præsumptiue satisfactio-
nis & debiti amissionis hæredes dictorum legatorum a di
cto legato fore excludendos & per statutum eis audientiã
denegari & de iure communi tanq̃ sine actione ut. l. si pu-
pilli. §. uideamus. de nego. gest.

Quando

Quando alteratur status rerum alterantur conditio & natura ipsarum ut in rebus emphyteoticis ecclesiarũ per priuilegium apostolicũ. Itẽ generatione finita potius defuncto q̃ extranei renouandi sunt. Verũ ille qui cecidit de emphyteosi si propter inuestiturã non petitã possit de nouo inuestiri. Cum priuilegiũ dicat simpliciter q̃ de emphiteosi recaduta teneaẽ alium inuestire. Verum ille alius excludat ipsum qui priuatus fuit ut dixi. Per. de Ancha.

CONSIL. CLXXI.

1 *Status rerum si alteretur conditio & natura ipsarum alterantur.*
2 *Episcopi & prelati feudare caduca alijs infeudare tenentur.*
3 *Res secundum statum præsentem iudicanda.*
4 *Feuda unico casu ad ecclesiam ut caduca reuertuntur.*
5 *Rationes plures et efficaciores paucioribus minus efficacibus preferũtur.*
6 *Licitum & honestum in omnibus sequi debemus.*
7 *Abbatis assertioni an credatur.*
8 *Prelatus iterũ inuestire potest eum qui ob negligentiã a feudo cecidit.*

CASVS est talis quidam dominus ricobinus fuit inuestitus ab episcopo adrien. de quodã iure decimali & percipiendi decimas in diocesi sua ad ipsius episcopatum pertinentes iure feudi pro. xl. starijs farine quolibet anno præstandis dicto domino episcopo & fuit inuestitus pro se & suis filijs & nepotibus & omnibus ex eis in perpetuũ descendentibus masculis legitimis & ipsis deficientibus pro Ioanne & Petro ipsius domini ricobini filijs naturalibus tantum & pro eorum filijs & nepotibus & ceteris descendentibus masculis legitimis. Postea mortuo domino ricobino ex quo nullus filius aut nepos legitimus masculus fuit superstes relicta tñ post se unica filia legitima quam dotauit in testõ & relictis post se dictis Ioanne & Pet. eius filijs naturalibus tñ uniuersaliter heredibus ĩstitutis, qui fratres renouationem receperunt de dicto iure decimali seu percipiendi decimas & ipsis defunctis michael filius legitimus & naturalis dicti Ioan. & heres ipsius & dicti Pet. inuestituram & renouationem recepit de dicta re a dicto episcopo Adrien. qui Michael decessit nullis ex se superstitibus liberis facto testamento in quo sibi heredes uniuersales instituit Ludouicum & Ioannẽ de maisolis nepotes legitimos dicti Ricobini ex filia ipsius superstite ut. s̃. qui Ludouicus & Io. heredes dicti Michaelis & ipsius olim proximiores attinentes petunt inuestiri ab episcopo Adrien. de dicta decima ad ep̃atum prædictum deuoluta propter lineã finitã. Ep̃s uult aliũ laicum prorsus extraneũ inuestire quærit quid iuris. Et mouentur dicti Ludouicus & Ioannes præcipue ex theorica glo. & domini Bar. in. l. j. §. permittit. ff. de aqua quoti. & esti. & in l. j. in fi. de priui. cred. Presupposito quod de dicta decima ante dictum dominum Ricobinum continue consueuerint inuestiti & infeudari alij laici ab antiquo de cuius temporis initio extat memoria ꝯ eos. facit quia dictus Michael descendit ex filia naturali tñ dicti domini Ricobini. Item facit constitutio latera. quibus consideratis placeat consulere quid iuris. Priuilegio apostolico concesso populo Ferrarien. in effectu cauetur quod quilibet possessor rei ecclesiæ iure emphyteo. aut liuellario aut usuario aut iure feudi teneaẽ infra annum & mensem postq̃ dictum decretum fuerit publicatum petere se inuestiri & & rectores compellantur decimarum inuestitionem facere & qui infra dictum tempus inuestitionem non petierit ipso iure statim cadit ab emphyteosi liuello usu & feudo. Et rectores ecclesiæ teneantur alium inuestire. Modo contingit. M. cui successerunt. L. & I. fratres non receperunt inuestitionem a domino abbate rei per eos possessę titulo liuelli sed eam receperunt post annum & mensem de quibus supra Profitetur tñ dominus abb. in institutione an inuestiture se fuisse infra annum interpellatum & requisitum in dicto. M. de causa inuestitione facienda & quod non stetit per dictum. M. quin reciperet eandem inuestitionẽ sed per ipsum dñm abbatem circa quod thema dubitatur de duobus uidelicet Verum dictus. M. ceciderit a dicto suo iure uel non. Secundo si cecidit an dominus Abb. potuerit eum legitime inuestire an non. Et dubium faciunt dicta uerba decreti quæ fuerunt. s. & teneãtur rectores ecclesiarum nihilominus alium inuestire quia duplex potest dari intellectus unus. s. quod rectores eccle. debeant alium ab eo qui cecidit inuestire ut sic ille qui cecidit penitus sit exclusus a beneficio inuestitionis & quilibet alius sit inclusus. Alius intellectus potest esse scilicet quod rectores ecclesiarum non possint res eorum taliter recadutas seu ad ecclesiam deuolutas in se & apud se retinere sed potius tenentur aliũ inuestire. ut sic dictio alium non respiciat illum qui cecidit prout respicit in superiori intellectu sed respiciat duntaxat personam rectorum ecclesiarum quæritur quid iuris.

1 † In christi nomine amen. Ex tenore priuilegij diligenter inspecto pendet decisio dubiorum de quibus quæritur. Et ideo pro clariori intelligentia est aduertendum quod secũdum uarias feudorum qualitates ad unam naturam redigũtur similiter & uarias concessionum formas & qualitates successorum uniuersalium & singularium exequantur. Itẽ in feudationibus iam factis in quantum habent tractum & dependentiam de futuro quo ad qualitates succedentium

2 uerba priuilegij extenduntur. † Postremo feuda recaduca episcopi & prælati alijs necessarijs infeudare tenentur. & bene aduertendum quod in fine priuilegij decretum apponitur decernens omnia aliter attentata quam ibi statuta & ordinata sint ipso iure non ualere. Premisso etiam quod prima concessio facta Ricobino per multos annos precessit dictum priuilegium apostolicum prout mihi affirmatũ fuit licet ex themate non appareat. His itaque sic præmissis super primo dubio uĩ dicendum quod Ludouicus & Ioan. ex testõ succedentes dicto Michaeli ueniant sine dubio ad prædicta bona feudalia tanq̃ ipsius hæredes uigore dicti priuilegij quo expræsse cauetur quod successio in ipsis locũ habet ex testõ et ab intesta. ex quolibet titu. singulari. Ex quibus apparet q̃ assumpserũt nouũ statum & conditionẽ & s̃m eũ debet iudicari & non s̃m uerã naturã feudorũ in quibus circa successiones & alienationes aliter est ꝓuisum ut patet. in. x. col. de his quæ in feu. da. poss. per totũ & de ꝓhibi. feu alie. per totũ. Nõ habet ergo locũ in casu nr̃o illa regula quod a primordio tituli posterior formeẽ euentus de qua in. l. j. §. euent⁹. de impo. lucra. descri. sed alia. s. q̃ qualitas superueniens ius mutat succes. ẽr in personã eiusdẽ ut. l. si seruus. §. qui fideiussoriã. ff. de hære. insti. ibi non ut desinat hæres esse. Sed ut ius muteẽ in eo successionis & in multis similibus patet. s. quod ea extrinsecus accedẽte mutaẽ ꝯditio & natura rei patet in successione cuius qualitas alteraẽ mutatione personæ: ut. l. paulus. alias per procur. ff. de acquir. here. Item & iure patronatus deuoluto de laico in personã ecclesiasticã: ut. c. j. de iure pa. li. vj. similiter & in possessione laici q̃ libera est a datijs & collectis laicorũ postq̃

3 translata est in ecclesiã: ut. c. ij. de immu. ecc. li. vj. † Et gñaliter res quelibet iudicanda s̃m præsentẽ & nouũ statum qui accessit ei non s̃m antiquũ. l. di. c. ferum. & ff. de arb. l. nõ distinguemus. §. sacerdotia. Nã & seruus factus liber nõ teneẽ reddere rõnem de his quæ in seruitute gessit: ut. l. at qui natura. & l. cũ actum. ff. de nego. gest. & multa similia de hoc per dñm Io. cald. in sua dispu. quæ incipit impetrauit clericus beneficium &c. in primo & secundo ar. ad partem negatiuam. Ex quibus apparet quod in isto primo dubio suꝑuacuo quęritur de linea finita respectu prime concessionis facte Ricobino. Quia s̃m formam illius concessionis non dñt ibi bona feudalia circa deuolutionẽ & deriuationẽ in alios considerari sed s̃m formã & naturã assumptam ex priuilegio apostolico s̃m quod ut dixi p̃fatus michael ex testõ & ab intesta. & quolibet titulo singulari potuit dicta bona

4 feudalia in alios transferre. † uno. n. casu solo feuda possunt ad ecclesiã ut caduca reuerti cum scilicet non est petita inuestitura per successorem infra annũ & diem. Item ex inuestitura facta dicto Michaeli per dictũ dñm Abb. clare patet quod fuit iuxta formam dicti priuilegij nec forte sub alia potuisset Abb. concedere propter decretũ appositum in dictis

ctis literis apostolicis de quo. s. Ex uerbis priuilegij clare
colligitur oẽs alias formas reprobatas preter illam quæ ibi
traditur. sicut in simili uult tex. in. c. quia propter. de elec. &
c. j. de conces. preben. lib. vj. & l. constitutionibus. ff. ad mu
ni. Et confirmatur hoc quod dictum priuilegiũ est ꝯcessum
domino marchioni & populo ferrariẽsi: quorũ respub. lede
batur ex cuius dissensionibus quibus uarie cõditiones feu-
dorum fomentũ ministrabant ut patet ex priuilegio cuius
uerbis standum est ẽt narratiuis per modum de quo ibi: ut
cle. j. de ꝓba. facit lex siquis ingenuã. §. in ciuilibus. ff. de cap
Non uidentur ergo posse illi de populo Ferrariensi illi fa-
uori propter publicam utilitatem introducto renunciare
sub alijs formis recipiendo: ut. c. si diligenti. de fo. compe.
Nec similiter abbas concedere sub alio tenore quã in priui
legio sit expressum maxime onerando libertatem & immu
nitatẽ prædictam ut. l. j. §. quæ onerande. ff. qua. re. ac. nõ da.
Accedat ad hoc prædictũ decretum apostolicũ de quo in
priuilegio ut predixi quo ad casum nostrum non expedit
ut piorime dictum est ultra prosequi quia dominus Abbas
expresse in sua inuestitura Michaeli profitetur se eam face
re ẽm tenorem priuilegij apostolici & per ꝯñs cum ad di-
ctum priuilegium referatur cum modis & qualitatibus in
ipso priuilegio insertis dicta concessio facta esse vr: argu. l.
j. §. sub cõditione. ff. ut legatorum nomine caueatur. ut. l. ait
pretor. ff. de re iu. & l. si ita scripsero. ff. de condi. & demon.
& l. asse. ff. de here. insti. Ex quibus omnibus manifeste con
cluditur quod I. & L. hæredes uniuersales ex testamẽto di
cti Michaelis ex capite priuilegij admittẽdi sunt ad dicta
bona feudalia nec dominus Abbas potest ipsa pretẽdere re
caduca per generationem finitã rationibus supradictis. Ex
capite ẽt antiquo concessionis facte Ricobino uidetur ꝙ
dñs Abb. teneatur dictos. I. & L potius q̃ alios extraneos in
uestire. licet. n. linea masculina ipsius Ricobini sit finita &
per consequens dicta bona. feudalia recaduca tamen. I. &.
L. heredes Michaelis masculi ultimo morientis uiderẽtur
ceteris extraneis preferendi tanq̃ nepotes Ricobini. s. ex fi-
lia ad quos mediante persona Michaelis & precedentium
scilicet Ioan. & Petri est bonorum ipsius Ricobini & suc-
cessio deriuata. In ipsis. n. ut debeat reuocari plures ratio-
nes concurrunt. Primo sanguinis coniunctio. Sunt enim ne
potes dicti Ricobini cuius eadem quasi debet esse affectio
quæ ad filiam cuius personam representat ut. l. posthumo-
rũ. ff. de iniu. test. Item quia dicta bona fuerũt dicti Ricobi
ni ad utile dominium. & sic ergo progenitores & ex cuius
persona in alia descenderunt. & sic ad ipsa bona quadã sin-
gulari affectione sunt præ ceteris admittẽdi: arg. l. & in em
5 ptione. ff. de mi. Et in simili † hic uidemus quod pro illa par
te iudicari debet pro qua plures & efficaciores faciunt ra-
tiones xxiij. di. duo mala. & quod ibi not. in. l. j. C. de iu. &
fac. igno. & de postu. bone. ij. & de iu. pa. suggestum. & ibi
no. & C. de edi. di. adri. tol. l. fi. & licet linea sit finita in di-
cto Michaele: tamen reliquie non tolluntur. Et ratio natu-
ralis facit pro istis nepotibus. nam & quedam in simili con
ceduntur propter honorem pristine dignitatis & reliquia-
rum. facit. ff. de testa. tu. l. si quis sub conditione. Postquam
enim eps dicta bona feudala ricaduca alijs feudare tene-
tur debet inspicere ordinem charitatis & affectionis ad suũ
monasteriũ quæ magis in istis nepotibus concurrunt q̃ pe
6 nitus extraneo. patet ex prædictis † & semper & in omni-
bus nõ solum id qđ licet sed quod honestum est sequi debe
mus: ut. l. in conuentionibus. ff. de regu. iur. facit quod no.
in. c. cum non deceat. de elec. li. vj. Et ex istis sumitur ratio
eorum quæ no. Bar. in. l. j. §. permittitur. ff. de a qua quoti. &
esti. ubi si linea finita heredibus ultimo morientibus non
conceditur reuocatio vĩ fieri iniuria. & est iusta causa ap-
pellandi ad superiorẽ ut ibi per eũ plene. & quod no. in. d.
c. bone. ij. de postu. Ex quibus concluditur. quod nõ solum
ex capite priuiligij sed etiam eo circunscripto ex capite pri
me concessionis facte Ricobino dicti L. &. I. eius nepotes
7 sunt ceteris præferendi. † Descendo ad sm dubium quod est
utrum confessione abbatis asserentis per eum stetisse quo-
minus dictus Michael infra annum & diem fuerit inuesti-
tus sit credendum. Et huius decisio pendet a proximo se-
quenti quod est an si petita non fuerit inuestitura. & sic a iu
re suo ceciderit feudatarius ipso iure utrum possit abbas si
bi iterato concedere uel teneatur precise alium inuestire.
Nam si tenetur alium inuestire tunc dicta confessio in fa-
uore persone prohibite & excluse culpa sua uidetur emis-
sa in fraudem. & per consequens non credendum: ut no.
in simili. ff. de leg. iij. l. cum quis. §. pe. & l. qui testamenta.
ff. de proba. Si uero potest eidem iterato conferre uide-
tur dicte confessioni Abbatis præcise standum quæ in nul
lius preiudicium redundat nisi ipsius Abbatis. non enim
tendit in preiudicium monasterij postq̃ ex tenore priuile-
gij præcise aliũ infeudare tenetur. nullus alius ratione pro
prij interesse potest dictam confessionem infringere cum
nulli in spẽ teneatur conferre. Vnde sicut beneficijs ecclesia
sticis prius est astrictus conferre isti uel illi sed non uni præ
cise. ut no. in. c. significatum. de præben. ita quod ad ista feu
da de prelatis & dominis eorundem est dicendũ quod con
ferre necessario teneantur sed nõ illi uel illi Sicut ergo præ
supposita habilitate illius quia dicitur cecidisse quod iterũ
inuestiri possit remanet dicta confessio superflua quia ab-
sque ea potuisset Abbas dicto Michaeli iterato concedere
quod utrum uerum sit tertio loco in dubium reuocatur ꝓ-
pter uerba posita in fine priuilegij in uer. hoc adiecto. Nã
quia uerba priuilegij sic se habent ꝙ prelatus ad quem feu
dum est reuersum propter nõ petitam inuestituram tenea
tur alium omnimode inuestire. Videtur quod non possit il-
lum qui fuit negligens in petendo inuestituram & ob hoc a
feudo cecidit inuestire quia quo ad ipsum pœna priuilegij
debet esse propria sicut regulariter est in proprijs pęnis in
flictis propter delictum. l. di. c. j. & no. in. c. ex literis. de cõ
sti. & l. seruus. C. de pęnis ut uidetur casus in simili in. c. cõ
missa. de elec. lib. vj. ubi excludit cursu temporis a beneficio
ipso iure non potest illud iterum obtinere ex noua colla.
8 † Contrarium credo de iure tenendum. s. quod illum qui ce
cidit possit prælatus ad quem est recursum feudum iterum
inuestire. probatur in. c. ij. de feu. nam pater & filius censen
tur eadem persona xxxv. q. iij. §. hoc aũt. & l. pe C. de insti. &
sub. tamen ibi priuato patre propter alienationem filius
inuestitur. facit quod no. in. l. quod dicitur. ff. de impen. Nõ
enim reperitur prohibitum sed concessum priuato propter
feloniam. & sic propter feudum iterato concedere sed per-
missum. ut ibi no. uerba ergo priuilegij in dubio referenda
sunt ad materiam de qua loquimur & ipsius rei naturam. ꝗ l.
& uno. ff. loca. & l. dam. infec. quidem. ff. de dã. infec. Et per
hoc illa uerba teneantur aliquando omnimode inuestire
&c. non debent intelligi apposita in pęnam negligentis in
uestituram petere ut iterum inuestiri non possit sed ut Ab-
bates non possint pro se retinere dicta feuda recaduca. &
sic dicta uerba sunt intelligenda ut aliquid operentur ultra
ius commune: ut in. c. si papa. de priui. lib. vj. Non ob. c. com
missa. nam si ibi priuato posset beneficium iterato confer-
re iura essent sibi ludibria: quia nullam pęnam pateretur ex
negligentia & contemptu canonum. In casu uero nostro
aliud est dicendũ: quia ex dicta negligentia non petite inue
stiture licet de nouo inuestiatur in ipso feudo censebit tan
quam nouus homo. & per consequens tenebitur ad uigesi-
mam siue sextam partem ueri pretij: ut in dicto priuilegio
continetur. Cum ergo dicta uerba teneant aliquando inue
stire &c. habeant duplicem intellectum. ut in themate sub
tiliter est deductum. Iste intellectus de quo dixi sequendus
est tanquam benignior & minus habens captionis & ma-
gis iuri cõi cõformis ut ex prædictis patet facit. c. cum dile
ctis de consue. Ex quibus omnibus de primo ad ultimũ cõ-
cludo & dico quod predictus dñs Abbas dictos. L. &. I. te
netur necessario inuestire rationibus supradictis.

CONSIL. CLXXII.

1 *Arbitrorum officium in condemnando & absoluendo quod sit.*
2 *Iudicium dei infallibile ueritatem sequitur.*
3 *Officium iudicis latissimum est in fide testibus adhibenda.*

Ignorantia

4 *Prescriptio quadragenaria ecclesia est nociua.*
5 *Ignorantia uel scientia an in prescriptionibus curetur.*
6 *Stipulatio super re propria in dubio qualiter intelligenda.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † In causis
& q̃onibus ꝫ ser antonium serui de pisciamo
tis coram omnibus arbitris & arbitratorib⁹
per sindicos sanctę Marię. Item operæ sancti
Francisci ac ẽt monasterium monialium san
cti Michaelis de piscia consilium petitur. Visis actis & acti
tatis quæ debeant esse partes dictorum arbitrorum in con
2 demnando uel absoluendo. † Ad euidentiam aũt dicendo
rum premitto quod iudicium dei semper sequitur ueritatẽ
& non fallitur, iudicium aũt hominis aliqñdo fallitur: de-
bet tñ quantum põt diuinum iudicium imitari xj. q. iij. tunc
uero est. Deus. n. solus nouit corda & conscias hominum &
ſm ipsos iudicat. homo autem quia ipsa non nouit non de-
bet iudicare ſm consciam sed ſm allegata & probata: ut. c.
ĝ sacerdos. de offi. or. &. l. illicitas. §. ueritas. de offi. presid.
&. c. ut nl mut ec. be. sine domi. ꝯse. Istud ideo premisi: quia
ser Ant. ꝫ singulas petitiones ꝯtra ipsum productas intelle
ctis instrumentis & varijs defensionibus multa deducit &
probat & satis est eius melior conditio quia reus & posses-
sor predicti aũt sunt actores non plenius instructi super his
quæ petuntur nisi quod testã & instrumenta producũt & te
stes. Iure ergo poli quomodo iuste ser. Anto. ista agat ui-
deat quia deus consciam eius uidet iure uero fori quid iu-
ris super singulis uideamus. Incipiamque a laudo lato ꝫ ser
Anto. per ser Stephanum Martini & Ioannẽ Antonij com
munes arbitros & arbitratores quod ser Antonius dicit ini
quum multis rõnibus. Et quia nititur impugnare duos te-
stes qui deponunt ꝫ cum quod petiam terre de qua in dicto
laudo recepit ad officium ab operarijs dicte opere. Sub hoc
dico ꝙ præsentes arbitri hoc debent laborare & arbitrari
utrum non ob. obiectis debeant eorum dicta sequi uel non
considerata dictorum testium qualitate & fide ipsos etiam
3 repetendo iuxta. c. præsentia. de testi. Latissimum. n. est iu-
dicis officium in adhibenda fide testibus uel non ut. l. iij. ff.
de testi. &. c. quoniam ꝫ fal. de proba. per Inno. & si eorum
attestationes & dicta sequenda uideantur eorum est officiũ
confirmare dictum laudũ non ob. exceptionibus dicti ser
Ant. nam nec præscriptionẽ nec aliam defensionẽ põt con
ductor allegare ꝫ locatorẽ nec ẽt exceptionibus dñij ut. l.
male agitur. de prescri. xxx. an. &. l. si quis conductor. C. loc.
&. c. qui ad agendũ de re. iur. li. vj. per. Dy. Si uero dicti ar-
bitri nolint adhibere fidem dictis dictorũ testiũ tũc opere
sanctæ Marię dicta petia terre uidetur debita uigore testa-
menti: arg. a simili. Sed quia dictus ser Anto. dicit se bona
fide & longo tempore possedisse uigore primi testamenti
facti per orsum uidendũ est an præscriptio allegata ab ope
re sanctæ Mariæ. Et quod obstet allegat talis opera non ha
bet priuilegia pie domus postq̃ non est ep̃i autoritate fun-
data ut no. do. meus do. Bal. in aut. hoc ius porrectum. C. de
sa. san. ec. Non loquitur autem in casu in quo opera illa &
eius redditus accedunt ecclesiæ & sic eius conditiones se-
quuntur: ut. c. super gratia. de off. dele. li. vj. &. c. li. c. super eo
Ecclesiæ Sanctæ Marię q̃ritur quicquid illi opere eius con-
templatione relinquitur ueluti dño per seruum. ut insti. per
quas perso. nob. ac. in prin. Omissa ergo persona interposita
cupientis persona spectetur ut. l. tam dotem. ff. ad. l. fal.
4 † Ex quibus concludo ꝙ statutaria prescriptio uel legalis
non prodest ser Anto. quo ad dicte rei restitutionem: quia
sola quadragenaria nocet ecclesiæ iuxta no. c. j. de resti. in ĩ
te. in nouel. &. c. illud. &. c. de quarta. de prescri. In hac ergo
restitutione debent laudum confirmare. non aũt in fructi-
bus ante litem perceptis a quibus excusatur propter. c. p̃-
sentium. & bonam fidem quæ semper presumitur postquam
mala non probatur: ut nota. c. sanctorum de præscri. &. l. su
per longa. C. de præscrip. lon. tem. Aliæ autem exceptiones
ser Anto. super legitima dñæ Colucie sue uxo. & filie dicti
Orsi istam restitutionem non impediunt ex eo maxime
quia per ipsum allegata non probantur efficaciter ut debe
ret qñ de bonorum quantitate & cumulo faciendo agitur
iuxta no. in. c. si. de presum. &. l. cum de lege. ff. de proba.
Alia q̃o est quam habet dicta opera sanctæ Mariæ cum di-
cto. ser. Ant. super hæredi. mazzci. & præcipue super qua-
dam uinea a cole nichoi contra quam petitionem ser An-
to. multa obijcit. Et breuiter nõ uideo posse iure opere de
fensare tum quia nil de sua intentione probauit: tñ quia ẽt
si probasset decursa est prescriptio ꝫ ipsum. nõ. n. probauit
de dicta hereditate mazzci dictũ ser Ant. aliquid possidere
nec dictam uineam remãsisse in dictis bonis mazzci nec ad
ipsum pertinuisse. Non ob. dicti mazzci assertio quod in bo
nis eius esset dicta uinea: quia fidem illa uerba nullam fa-
ciunt cum sint enunciatiua non dispositiua ergo nõ probãt
ut no. in l. uerba testamẽti. C. de testi. Legi. concor. præscri-
ptio etiam si constat si uerum est quod Mattheus decesserit
iam sunt. al. viij. anni si sufficiunt ad exclusionem eiusdẽ iu-
re cõi & ẽt iure singulari restitutionis in inte. quę sibi conce
deretur ẽt post completam prescriptionem. Licet quidam
in quadragenaria præsciptione dicat cessare post ipsam re-
stitutionem in integ. iuxta plene no. in. c. j. de resti. in integ.
Sed postea posito quod uera opinio quæ competeret testõ
cessat isto casu: quia falsum consensum quadragenarium &
5 ultra ergo &c. ut no. in. c. ij. de resti. in integ. lib. vj. † Non
ob. ignorantia testamenti Matthei quæ pro p̃te opere alle-
gatur quia in præscriptionibus ignorantia uel scia eius ꝫ
quem non præscribitur non curatur: ut. l. fi. C. de prescrip.
long. tempo. ibi nulla scientia uel ignorantia expectanda
nec suadet aliqua æquitas operam nullo casũ post quadra-
genarium restitui ꝫ dictum ser Anto. Tamen quia certat de
lucro captando quod debet leuius tolerare quam si de dã-
no eius ageretur: ut. l. fi. C. de codi. Tamen quia idem ser
Antonius annis. a xiij. dictam uineam tenuit & possedit cũ
titulo a Ioanne sanctutij. Et licet pręscriptio canonica non
sit completa tñ quia opera non probauit quod intendit iu-
re fori & poli succurendum est in dubio potius ser Anto-
nio qui certat de damno uitando & ut posteriori quã ope-
re quę aspirat ad lucrum: & petit: ut. d. l. fi. C. de codi. &. c. in
ter dilectos. ad fi. de fide instru. &. l. fin. C. de rei uendi. Ve-
nio ad petita per syndicum monialiũ sancti michaelis qui
petit. cc. li. depositas penes Ioannem per colonum nomine
dicti monasterij ꝫ quam petitionem ser Anto. plura oppo-
nit scilicet exceptionem ordinis. Secundo quia bona quæ
possidet Ioannes sanctutij iuste tenet propter. c. flore. quos
soluit pro dote domine Frãcisce uxoris illius. Tertio quod
dictum depositum colonus reuocauit propter fidem sibi a
monialibus non seruatam ut dicit instrumentum Ab hac ul
tima incipio & dico ipsam efficacem ex eo quod dictus col
lucanus uoluit dictam summam dari monasterio demum
post mortem suam: & sic uidetur fuisse donatio causa mor-
tis: & per ꝯñs reuocabilis usque ad mortem. & no. in. l. seia.
ff. de dote præleg. &. l. que dotis. ff. so. ma. & per gl. & Bar.
Non enim ista fuit expręssa donatio licet nolens restituit
6 post mortem suam monasterio. nam † in dubio stipulatio
super re propria sic concepta debet intelligi quod ille cui
debet fieri restõ uidetur adhibitus ut minister non ut nota
rius licet fallit in certis: ut not. in. l. quæ dotis. Nec posset
in casu nostro ista dici donatio inter uiuos cum non inter
uenerit pro parte monasterij nuncius epistola uel præsen-
tia alicuius qui monasterio quæreret: ergo tũc perfecta nõ
fuit: ut. l. consensu. de act. & ob. Ratihabitio monasterij nu-
per facta post penitentiam non uidetur posse retro fingere
quia nihil reperit propter dictam renouationem ita ꝙ ex-
tremum a quo non potest trahi ad extremum ad quod ar.
l. bonorum. ff. rem. ra. ha. facit. l. habenti. ff. de dona. nam cũ
solum exceptio collucani super re propria inita quæreret
monasterio potuit collucanus tale pretium tollere ut exp̃s-
se hoc tenet bar. in lege qui rome. §. flauius. ff. de uer. ob.
Prima etiam exceptio licet rigorosa tamen iuribus manife
ste probaui. s. quod primus debitor siue eius heres conueni
ri debeat quam possessor bonorum etiam si hypothecaria
actum fuerit: ut. C. de pi. aut. si debitor cum simi. Alia etiam
exceptio. i. quia ipse ser Ant. habeat potiorem hypothecam
in

in bonis Ioannis fanctutij propter. c. ij. flore. in æquitate fundatur:sed ultra non profequor:quia non expedit per ea quæ proxime dicta funt &c. Secunda petitio monialium q dictum fer Anto. eft de quadam domo relicta eis in teftamento Ioannis fanctutij quo tribus fiue duobus teftibus qui fufficiunt ad pias caufas:ut.c.cum effes.&.c.relatum.ex tra de tefta.rem aut fuiffe dicti Ioannis fer Antonius confitetur licet inte ntione monialium pro.cij.flore.&.cc.lib.fi hi aliter debitis eam fibi retinere conetur ac et dicit quod heres & non ipfe debet ad hoc conueniri. Hec ultima exceptio non eft bona quia ad rem legatam competit rei uendicatio quæ directa uia contra poffefforem pota legatario totentari:ut.l.j.C.cōia de leg.&c.La titio.de fur. & infti. de actio.poft.prin. Dotem aut folutam illi domine Franci fce eum non probauerit caufam illi debitam in bonis dicti Ioannis non pot uti retentione. De alia etiam quantitate fi bi debita no apparet in actis & adnertendum quia dña Ioã na heres Ioannis fanctutij omnia iura fibi in dicta hereditate competentia cefsit dicto fer Ant.ita quod in effectu ipfe tenetur ad debita & legata faltem ufque ad uires hereditarias quia ifta fecit inuentariū ut.C.&.ff.de here.uel actio. non.per totum.fer Anto.uoluit excludere folutionem legati debent clare probare bonorum quantitatem non fufficere poftquam ipfa eft caufa fue intentionis. ut not. per Bar. in.l.in illa ftip.fi literis.de uer.ob.& quod not. in.l.eum.de leg.ff.de proba.&.c.fi.de proba.hic aut non fecit ideo offi cium arbitrorum eft ipfum eodem in re ad dictæ domus re ftitutionem monialibus antedictis &c. Tertia petitio monialiū eft de quodam legato eis facto per Iacobutiū unius petie terre uineate & obligate &c. Quarum intentionem idē fer Anto.per plures exceptiones excludit. Prima eft q illa monialis cui poft mortem domine bardine dictum legatum debebatur decefsit illa uiuente & per pñs eft effectum caducum:ut.l.ifta.§.pro fecundo.de cadu.tol. Et licet tale legatum quæri deberet monafterio mediante perfona dictę monialis:tñ poftquam dies legati non cefsit moniali uiuente et illo cafu ut confuluit egregius legum doc. Ro. falus in ifta eadē caufa & bene per iura q ipfi monafterio non debetur. Alia tñ rō fundata in.equitate mouet me ad hoc dicendum.nam dicta uinea non vr fuiffe de bonis Iacobi cuius hereditas fpectat ad præfactum fer Ant. ex conceffione epifcopi:cuius concefsio utrum fit ualida nec nenon expedit modo declarare fed hoc folum difcernere quod legatum prædictū nō tenuit in præiudicium faltem eius qui prætendit tn aliunde in prædicta re ut eft fer Antonius.ad hoc.c.filius.de tefta. Et q fuerit dicta uinea de fer Iacobi bo nis.alle.fer Ant.iuftim manu fer Fracifci archiepifcopi ut patet in fuis fecundis refponfionibus factis petitioni opere fancti Francifci car.xij. Non ob.fi dicatur cum bona fer Iacobi poft mortem dicti Iacobi deberent dari pauperibus & alijs pijs locis ergo Iacobum fic reliquendo in teftō ut di ctum monafterium & ut pium locum uidetur eum primile giatle.ut.l.unum ex familia.de lega.ij.ad hoc enim refpondetur pluribus rationibus. Prima quia ifta erogatio debebat fieri demum & fine filijs decedente & fic poft mortem eius.In uita igitur erogare non potuit nec fibi hoc vr commiffum fic poft mortem eius expedire Secunda ratio eft me hoc quia tres fuerunt executore in teftamento fer Iacobi: ipfe ergo folus alijs non uacatis non potuit ut executor alicui erogare.ut.c.fi.de tefta.lib.vj.per docto. Tertia ratio eft quia non vr hic difpofuiffe ut executor licet de dicta re difpofuit ut de bonis fuis proprijs quod exprefle uerba fui teftamenti demonftrant ac et reliquendi modus quia demum poft mortem uxoris fuę erogari .uoluit quod debeat ftatim facere poft mortem fuam iuxta difpofitionem fer Iacobi.Ex actu ergo difformi & penitus extraneo ab officio fibi cōmiffo non pōt præfumi hic ut executorem egiffe poft. quam eius extrinfeca ftium manifeftant.ar.l.labeo.§. idem tubero.de fup.le.& quod no.in.l.nō codicillum.C.de tefta. &.l.illud.§.tractari.de iure co. Poftquā ergo difpofitio Iacobi fuper illa re nō tenuit fup re fua ut executore hic egif. fe probat & et non potuiffet ut pbaui. Cōcludit quod petitio monialiū nō pcedat q dictū fer Antoniū & ab ea debet per arbi.abfolui rōnibus fupradictis. Per ifta et patet q petitio opere fancti Francifci qui per eūdem modū nititur a fer Antonio aduocare bona fer Iacobi non pcefsit quia de illis Iacobus non difpofuit nec folus potuiffet difponere ut pbaui ī.iō abfolui debet fer Antonius per dictos arbitros a pdicta petitione &c. Reb' fic fe habētibus & deductio cū debita iudice nō uideo qđ faueri plus pofsit pdictis ecclefijs q quas dictus fer An.multipliciter fe muniuit. Verū aūt iufte & fm pfcietiā nouit ille qui fcrutator eft cordiū deus ut.d.c.ut nrm.ut ecc.bene.fine di.cōferantur.d. Pe. de An.

CONSIL. CLXXIII.

1 *Protocollo aliena manum apponens quando dicatur falfum cōmittere.*
2 *Mutatio in inftrumento quando pena falfi puniatur.*
3 *Tacere plus dicitur qui facto quam qui uerbo facit.*
4 *Crimen in iudicio deductum per modum acquifitionis eft puniendum.*
5 *Protocollum mutans uel uitians incidit in crimen falfi.*
6 *Actus uitiofus præfumitur dolofe factus.*
7 *Arripiens uiolenter de malo exemplo punitur.*
8 *Sufpicio falfi pro ueritate habetur.*
9 *Confefsio criminis fufficit ad puniendum.*

IN CHRISTI nomine amē. Circa primū dubiū:quo qritur an ifte.p.actos pmiferit falfum vr dicendū fumēdo falfum largifsime p mutatione ueritatis put fumitur in aut.de in ftru.cau.& fi.in princip.&.xxij.q.ij.primū genus.&.c.mihi aute.quod ifte fine dubio cōmifit falfum dupliciter. Primo inquantū in alienis abbreuiaturis fiue protocollis appofuit manū:ut.l.per ppriam.ff.de falfis.&.l.quid.

1 fi falfum eod.titu.Secundo inquantū inftrumentū fumptū eft ex prædicto protocollo præfumptum & productum iā in iudicio de manibus notarij arripuit & in ignem proiecit & fic fecit quod ueritas non apparet & per hoc falfum cōmifit:ut.l.paulus.ff.de fal.ubi Bar.ponit exemplū de eo qui in ignem proiecit inftrumentum ut fuit in cafu noftro. Ex quibus clare concluditur quod fumendo falfum largifsime ifte.p. falfum cōmifit per iura prealle. Verū aūt occafione harum falfitatum uel alicuius ex eis cadat a cā & fubdelegatus apoftolicus fuper hoc fit iudex competens hoc eft quod fecundo & tertio loco quæritur. Et uidetur quod nō cadat a cā.non prętextu prime falfitatis appofitionis nominis in illis abreuiaturis.nam ex tali appofitione non apparet aduerfariū alium fore lefum in aliquo.unde ceffante intereffe vr ceffare dolus & machinatio ergo ceffat lex corne.de fal. Et licet de temeritate redargui non tamen de falfo puniri: Nec ficut teftis qui in fubftantialibus pegerijs falfum dixit

2 ut not. Innocen.in.c.fraternitatis.de hereti. Nec litere cancellationes & adiectiones & fifla in partibus non fufpectis inftrumenti uitians inftrm.facit quod no.in.l.fi. C. de edic.

2 di.adri.tol.) Non enim ois mutatio fed illa quæ in alterius perniciem committitur pena falfi punitur:ut not.in.l. quid fit falfum.ff.de fal.in.d.c.primum genus. Ex arreptione & combuftione et inftri non uidetur ifte.p.pena falfi puniendus. Et licet ad interrogata. f. fui aduerfarij refponderit fe eodem falfo uf o uelle uti tamen potuit penitere & ab ufu abftinere ad euitandum penam falfi:ut.l.fi falfos. C.de fal. Si ergo folo uerbo potuiffet retrahere inftrumentū ex corpore actoris abftinendo ab eius ufu multomagis potuit eum accipere de manibus cuiufcunque quia fuum effe con ftabat ex eo quod pduxerat & relauari fecerat:ut.l. fi quis. ex.§.pertinere.ff.de eden. Nec pofeft dicrifte corrupiffe acta quod inftrm quod productum nō eft de actis fed debet in corpore actorum transferri per folennem regiftrationē. & fola ipfius inftrumenti productio eft cenfenda de actis. ut not.in.c.cum in iure.de offi.dele.in gl.no.&c. quoniam contra falfam de proba.in no.gl no.quod ex quo. Et utrobique fenfit quod poft regiftrationem in ag.debet reddi parti producenti.& fi dicatur adhuc non fuerat regiftratum in actis & combuftio impedit regiftrationem ex hoc ergo uidetur

uidetur incidisse in crimen falsi:ut.d.l.paulus.ad hoc respō
deri posset quod postquam. R. fuit protestatus se uelle de
falso redarguere & huic.P.iuris beneficio liceat ab usu ab-
stinere nullius intererat registrari in actis non quidem ip-
sius.R.cum non posset ex eo se iuuare iusta no. in.c.cū ue-
nerabilis.de except.per Inno.& l.post legatū.ff.de his qui
ut indi.per Bar.Similiter non ipsius.P.intererat in actis re-
gistrari quia in abstinendo ab usu uidetur fateri eum fal-
sum.ut no.in.d.l.si falsos.Et uidetur abstinere eo ipso quod
facto arripuit.† nam plus est facere facto quam uerbo.c.di
3 lectu.de ap.& quod ibi no.Nulla igitur ex predictis falsitati
bus uidetur sufficiens ad istum. P. puniendū maxime quia
nec predicta dominium additio protocollo nec dicti instru
menti arreptio sunt dicenda de actis:& sic non sumus in ca
su.l.in fraudē.§.quoties.ff.de iure fis. Nec in hoc indicis ma
iestas offenditur uel ueritas occultatur quia ut dictum est
ueritas ex eodem sumi non potest pro aliqua partium ut ꝓ
batum est.s. Vlterius de tertio dubio an iste. P. iuxta peti-
tionem.R.in suis exceptionibus sit pro dictis falsitatibus
priuandus iure suo & ceciderit a causa & in hoc sit iudex
competens subdelegatus cui quæstio beneficialis simplici-
ter est cōmissa.Et quod nō sit priuādus iure suo nec cecide
rit a causa & in hoc sit iudex competens supra satis uidetur
probatum. Sed præsupposito quod a causa cadere debeat
& a iure suo propter prædicta an super hoc possit iudex
iste subdelegatus cognoscere & pronunciare. Et uidetur
quod non:quia ciuilis non criminalis causa est sibi commis
sa.ergo quod non uenit in cognitione nec pronunciatione:
ut.c.p.de.g.de off.dele.&.c.cum dilecti.de rescrip & quod
iudex et coram quo committitur falsitas non possit de ipsa
cognoscere & punire si sua iurisdictio hoc non patitur no.
Bar.in.l.diuus.ff.de falsis alleg.Inno.in.c.dilectus.de pen.
Præterea † non per modū exceptionis sed accusationis uel
4 inquisitionis uel denunciationis crimen deductum in iudi
cio puniendum est ut.c.cum dilectus.de ac.cog.ut.l.lucius.
ff.de his qui not.Positione pro hac parte et suadente deli
cti qualitate iudicis competentis & forma petitionis prin-
cipaliter non per modum exceptionis in iudicio deducta
ineptitudo deficit quia siue ciuiliter siue criminaliter hoc
deducta in iudicio intelligantur deducta criminis formaliter
& in iure statuit.ff.de accus.l.libellorū &.c.cum.de procu.
&.cum circa.cum ibi no.de elec.li.vj.& cle.constitutionem
ut.de ca.coita.Oportet.n.crimen deductum per circunstan
tias declaratorias alias ineptitudo inducit absolutionē ab
instantia & ex integro agendū est ut.l.libellorum.§. quod
si libellis.de accus.&.c.examinata.de iudi.Et habet hoc lo-
cū et cum crimen deducitur per modum exceptionis maxi
me in casu nostro quo crimen obijcitur in personā prouisi.l.
ut prealle.ut sum.de g.no. Bar.in.l.j.ff.de excep. Ex qui-
bus oībus vī pro dicto.P.ꝯcludendū & dicendum rōne cri
minū inductorum ipsum non cadere nec cecidisse a cā prin
cipali quæ ciuilis est & beneficialis & ab illo crimine sepa
rata inepte deducto & coram iudice incōpetente rōnibus
supradictis. Et licet prędicta multum urgeant prima tñ de
iure earum teneo in singulis supradictis dubijs.Et de pri-
5 mo non uidetur dubium uidelicet quod qui addit † mutat
uel minuit protocollum notarij incidat in crimen falsi.nā est
casus in.c.j.quid dic falsum.&.l.paulos.ff. de fal.nam et ta-
bellio qui ex.d.proto. redigit in publicam formam autori-
tate sua.instrumento nihil debet addere uel detrahere: ut
no.in.c.cum.p.tabellio.de fide instru.Corrūpit.n.talis pri-
mam faciem siue figuram protoc.ex quo scriptura redditur
suspecta & uitiosa:ut.c.inter dilectos.§.instrumentū. de fi-
de instru.&.l.fi.C.de edic.di.adri.tol.& quod ibi no. super
6 uerbo figura.† Et quia iste actus in suo genere est uitiosus
& malus præsumitur quod dolose fecerit nisi probet inno-
centiam suam & quod non mala intentione tale nomen ad-
diderit ut in simili tex.in.l.si non conuitij. C. de iniur.&.c.
ij.de præsump.Auget præsumptionē doli & fraudis quod
instrumentum ad sui instantiam est de tali protocollo &
per ipsum:p.apud acta productum post quam.r.protestatus
fuit quod uolebat eum redarguere de falso,ipsum de mani

bus notarij arripuit & in ignem proiecit.Nam taliter arri-
pere et rem propriam non licuit & punitur talis temeritas
a iuribus sicut l.extat.ff.quod me.cā.& l.si quis in tantā. C.
unde vi.Et maxime hoc casu licuit quia post protestationē
factā post redargutionē de falso asseruit se uelle uti unde
erat aduersario.s.r.ius quæsitū & hoc probato idē. p. cade
bat a causa ut.j.dicā.non licuit ergo penitere in ꝑiudiciū
aduersarij:ut.c.ab eo.de elec.li.vj.& cle.ꝯstitutione. eo. tit.
Non.ob.l.si falsos.ꝑalle.ubi pōt desistere ab usu ad euitatio
nem.pęnę:quia loquit de simplr utente non de eo qui præ-
sumitur fabricasse falsum ut de illo ꝑsumendū erat quod
corruperat protocollū unde postea fecerat instrm. Et non
modica ꝯ ipsum resultat suspicio ex hoc quod arripuit & i
ignē proiecit ne possit falsitas apparere.Hoc.n. solū uidet
sufficere ad ꝯuincēdum ipsum de falsitate.argu. optimū.C.
de probat.l.si de possessione in fi.Præterea licet instrumen
tum productum non fit de actis sed ipsa ꝑductio & registra
tio:ut not.in.d.c.qm ꝯ.in nouchiste.p. qui per proiectionē
i ignē ipediuit registrationē & aboleuit ipsam ꝑductionē
satis uidet acta corrupisse.Nā ista inuicē connectunt instru
mētū ꝑductio & translatio in actis ex eo quod ista duo ul
tima trahunt originē ab instrumento qui ergo ipsum iā pro
ductum corrūpit uidetur ista corrūpere quæ nō habent ap
parentiā uel subsistentiā sine illo argu.l.ad rem mobilē.&.l
ad legatū.de procu.&.c.translato.de consti.&.l.illud de ac
qui.her.&.l.uulgaris.in prin.de fur.Preterea instrumentū
in casu nostro.s.cum de falso redarguitur semper debet di-
ci de actis qui et post incorporationē in actis debet produ
ci.ex eo litere literarum forma & alia de quibus in. d. c.in-
ter dilectos.possint apparere qui exactis elici non possunt.
Licet ergo in isto casu instrumentum ipsum semper debet
censeri de actis.& quicquid sit quo ad alios effectus discerit
Innocen.& post eum Ioan.an.in.d. c. quoniam contra &.
ratum in iure preal leg.in nouel.& quod not.in.l.j.§. edi-
ctiones.ff.de eden.Non ob.quod non intersic.r.ipsum in-
strumentum dicit fuisse obiectum de manibus notarij post
protestationem quod uolebat redarguere de falso quasi ex
eo pēt neutram partium sic sumenda probatio ut dixi quia
licet non probatio tamen causæ amissio imminebat ipsi.p.
probato quod ipse fuerat autor falsitatis:ut infra. dicam.
nec poterat penitere hoc casu ad euitationem pęnę:ut. d.l.
si falsos.&.l.qui mente de fur.Præsumitur autem fuisse au
tor eo ipso quod post continuatum de falso sibi arripuit
malo dolo quasi male sibi conscius:ut.d.l.si de possessione.
7 &.c.apertuas in fi.de simo.† Sic enim arripere est res mali
exempli & perniciosa:adeo multum suspecta & punienda:
ut.l.si quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de po.& c.nisi essent.
de preben. Et nulla pena deterior quam amissio causæ in
qua crimen illud incidit & quod ipsam causam tangit:ut.c.
8 j.de excep.&.c.cum olim de rescrip. & infra dicam.† Po-
stremo in isto crimine falsi specialiter est prouisum φ su-
spicio falsi pro ueritate habetur nisi a parte producente ue
ritas comprobetur & producitur ad pęnam.C.de proba.l.
iubemus.C.de fal.l.ubi de numero. &.l.si.quod alias non
contingit.ij.q.j.nihil.&.c. de manifesta.quod autem in ca
su nostro multiplex sit suspicio negari non potest ut patet
ex prædictis.Quinimo apparet ueritas ex confessione sua
nā fatet quod addidit oīa protocollo,quod.d.proto. sic ui
tiato usus fuit,quod instrumentum inde sumptum arripuit
& combusit. Quia igitur omnes isti actus sonant in deli-
ctum nisi probet manifeste innocentiam suam condemnā
dus vī ex confessione quæ in hoc alias uim probationis ex-
cēdit quia processum non requiritur:ut.c.cum super. de con-
fes.& quod no. Inno. in.c. qualiter & quando.ij. de accu.
facit.c.cum dilectus.eo.tit. & quod not. Arch. xix. di. in
memoria. post Gof. Concludo igitur quod istæ falsitates
sint digne pęna falsi & quod de ipsis manifeste liqueat per
confessionem ipsius. p.& quod ex parte sua nulla sit pro-
bata inocētia super his. Discutiēdū restat an sine nouo pro
cessu possit iste.p. puniri in isto ciuili iudicio & qua pęna &
an ꝑ istū subdelegatū.Et ꝑ pte negatiua:qđ puniri nō pos-
set & qđ iste nō sit iudex cōpetēs sufficiūt rōnes de quibus
supra.

fupts in uer. sed præsuppofito. usq; s d net. ex quibus omnibus &c. quæ licet urgeant prima fronte tñ contrariū sentio ꝑ cuius ueritatis inuestigatiõe ꝑmitto quod no. Archi. in.d.c. in memoria. circa fi. ubi pluta specialia enomerat in hoc crimine falsi. Primo ꝙ quis ex fuspitione condemnaṭ, ut dixi supra regulariter cõtra. ut.l. absentem. ff. de pę. Itē ꝯdemnat fine accufatore qđ alias non vt ꝑall. c. nihil. &.c. de manifesta. Itē fi crimē falsi incidst ꝓnunciaṭ in eo. ut.l. ubi. C. eodē. alias fecus. ut.l. adite. C. de or. iudi. Item in hoc crimine ꝯuictus deponiṭ & statim tradiṭ iudici seculari qđ gñaliter nõ feruaṭ. c. ad falsariorū. de cri. fal. ꝯiuocto.c. cũ non ab hoīe. de iudi. & ita ibi nnt. Ex cuius dictis apparet quod iurs quæ ꝓhibent quẽ dãnari fine accufatore & ordinario processu non hñt locū in crimine fslfi: in quo etiã si deductum fit per modū exceptionis nenit puniendus si ꝓnbatum fuerit ut prædixi. & no. in.l. 1. §. si publico. ff. de adul. Quantum sd indicis competentiã natura causæ maxime ponderāda est. est. n. beneficialis. Item pro parte. p. sgiẽ de beneficio obtento per literas apostolicas in quo casu illa clausula semper subintelligitur si est idoneus. c. cũ adeo. de rescrip. &.c. si. de præsump. Item in hac causa si pendente lite cõmittitur crimen quo probato veniret ꝑrincipaliter priuandus ipso beneficio priuabitur etiã si in dicta cau sa incidat, ut. c. cum impositionibus. de iuteiur. lib. 6. &.c. ueritatem. & quod ibi no. in nouel. de dolo & contu. facit c. quærelam. de iureiur. Item ut supra etiã dictū est confessio criminis sufficit fine ordinario processu ad punitionem. ut. c. cum super bis. de confes. his sic præmissis quia constst iudici subdelegato hunc. p. criminosum & sic non idoneū ad beneficia uelut infamē infamis nedū facti, sed iutis propter falsitatem ut prælle. iuribus. ut. c. intet dilectos. de excel. præla. & quod no. in.d.c. cum dilectus. de or. cog. in gl. quia ad hoc non agebatur &c. Item constat hoc crimē tangere caulam de qua in ea fote cõmissum concluditur msnifeste quod debet sibi super. d. beneficio imponere perpetuum silentium & in hoc censetur competens. Nnn ob. no. per Bar. in.d.l. diuos. & per Inno. in.c. dilectus. de pę. quia loquuntur de pœna ordinarij infligenda quæ non nisi per iudicem cõpetentem infligenda est. Hic uero loquitur de repulsione personæ ratione inhabilitatis oppositæ & probatæ & per eius cõfesſiõnē quo casu quilibet iudex qui cognoscat de beneficio habet cognitionem, & de maleficiis propter quod sb ipso beneficio repellendus. Nsm ista censetur mete causa criminis sed mixta quæ conuenit in cognitione velut causa ipsam tangēs, ut. d.c.j. de excep. & d.c. cum impositionibus. &.c. super his. de accus. Ex quibus omnibus luce clarius msnifeste concluditur super dictis dubijs propositis. Et primo quod iste. p. falsum commisit dupliciter addendo nomina protocolo alieno & corrumpendo acta causæ eo ipso quod instrumentum ptodnctum arripuit & cõbusſit, & pet consequens debet perdere causam per no. in.l. in fraude. §. quoties. de iur. fi. & primã falsitas licet extra acta cõmissa. ad hoc sufficit ut probatum est supts & conclusum. Etiã super tertio ꝙ prædictus subdelegatus qui assumpsit necessario partes iudicis per hoc est cõpetens iudex per rationes & iura allegata superius.

CONSIL. CLXXIIII.

1 *Feuda ecclesiarũ in defectum legum & canonum regulantur secundum consuetudines feudorum.*
2 *Feudum paternum si ad fœminas deuoluatur masculi ex eis descendentes alijs fœminis præferuntur.*
3 *Factum personæ præcedentis quando sequentibus præiudicet.*
4 *Ignorans potestatem expetendi non habet.*
5 *Hæres quando cadat a iure suo propter canonem non solutum.*

1 IN CHRISTI nomine Amen. † Dominus Lazarius fuit inuestitus de quodã feudo pro se & suis hæredibus utriusq; sexus. ita ꝙ masculis deficiētibus fœminæ succedant: decessit dñs Lazarius relictis altigrado & castellano & dña Margarita filia. altigradus & castellanus fuerũt inuestiti de dicto feudo. Decessit altigradus relicta henida filia. Decessit ēt castellanus relicto amato filio. Et hic amatns fuit solus inuestitus. Quo defuncto fine filijs he nida ꝑdicta renũciat inti sibi cõpetēti i feudo ac si ad eã to taliter spectaret & inuestitus ex ꝯsensu eius Ioãnes q̃ nõ de hac agnatione nec ex latere masculorū nec fœminarũ. Sed ex dña Marg. remansit Zãbonus filius & ex Zãbono ēt defuncto nat' est Amat' q̃ supest & dicit se inuestiēdū ex quo deficiunt descēdētes ex masculis. Dicit ēt ꝙ renũciatio henide nõ potuit sibi ꝑindicare nec potuit ualete in ꝑiudiciū ipsius. Ita qđ attēta antiqua iuestitura ipse debet inuestiri. Non ob. quod diu steterit in petēdo se inuestiri, q̃a sibi asserit nõ ꝯstituisse quod hoc ius ei cõpeteret & nõ ob. inuestitura facta Inãni maxime q̃a in ea fuit expressum quod per ipsam nõ fiat alicui ꝑiudiciū in iure suo q̃nrit quid intis. Quia ex copijs ꝯcessionū & inuestiturarū transmissis apparet feudū de quo quæritɛ fore ecclesiæ quærēdū est primo inquãtū decima collatio de usi. feu. & eius materia exorbitat a iure ciuili & canonico uendicet sibi locū in feudis ecclesiasticis. Regulariter hæc feudum fm leges in defectum canonum non est dubium, ut. x. di. si in adiutoriū. &.c.j. de op. no. nun. sed ꝯsuetudinibus & statutis & alijs ecclesiæ & eorū bnna non subijciunṭ. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. cũ, si. Hoc aũt ideo ꝑmitto ut sciam' an iura edita in materia feu. debeant in hac qõne de qua quætiṭ allegsri. & Io. an. in.d.c. si. extra de feu. hoc plene examinat nil. ꝯcludens rõnes tñ efficaciter addunt pro hac parte videlicet ꝙ liber de feu. nõ solū quo ad ꝯstitutiones iperiales fed ēt quo sd ꝯsuetudinē specialiū locorū de q̃bus ibi fit mentio ꝯtineat ius cõe. In hoc expresse dñs Bald. in lec. sua approbauit & adducit plures testes ut patet plenius ibi ꝑ eum in ꝓemio dicti libri. Ex quo sentit qđ in feudis ecclesiasticis illa iura sint seruãda tanq̃ leges valet in defectū canonū & alle. ibi multa. c. quorū decisiones sumunṭ ex iuribus dicti libri. & hoc maxime est dicēdū in casu nr̃o in quo patet fœminas indefectũ masculorū uigore pacti ad hoc feudū admitti ꝙ est ꝑptiū de natura feu. in q̃bus fine ad quæ ꝓles fœminei sexus uel ex fœmineo sexu descēdēs ad huiusmodi successionē aspirare nõ põt nisi ex pacto & tunc etiã in defectum masculorū ut patet in. x. col. de suc. fen. c. filis. de grad. suc. in feu. &.c.j. de his qui in feu. da. pos. §. hoc autem notãdū. Præsuppofito aũt pro ueritate quod amatus descendens ex dña Marga. veniat ad istud feudū in defectū masculorū & circũscripta renunciatione dñe henide vr̃ iste Donatus. d. domine præferendus.

2 † Nam feudo paterno ad fœminas deuoluto masculi descendentes ex eis alijs fœmiois præferuntur, ut est casus in.c.j. de co qui sibi & suis hæredibus masculus & fœ. inuest. ac. non. n. apparet hanc dominã henidem in acquisitione præcessisse dictum Amatum, sed ambobus superstitibus defecisse lineã masculinã. & sic feudū deuolutū ad fœminas & ex eis descēdētes in qua descensione & ꝯcursu acq̃sitionis masculini ex fœminis alijs fœminis pferunṭ ut ibi ubi vr̃ casus nostræ. q. Ideo aũt de concursu acquisitionis dixi nec ob. qđ ibi no. Bal. post Ioan. de bel. Itē posito etiã qđ dña Henida ꝓcessisset dictū Amatū in acquisitione tñ ꝑpter dictã renũciationē de qua in tenore vr̃ dictū feudū deriuatum in ꝑdictū Amatum. Constat. n. dictã dñam per talem renunciationē amisisse ius suũ 7. q. j. quàm piculosum. &.l. quærit. §. si uēditor. de edi. edic. & qđ no. Inn. in.c. ueniēs de renun. Quo ad dictū igit feudum dñs pro mortua habereṭ ar. q. j. ecce. Quo casu certum est dictū feudū pertinere ad Amatū ut pnts ultimũ de prædicta prole Lazatij.

3 † Itē in hac materia & in qualibet alia cũ ordine successiuo debet una res de uno in alium deriuari nec factū ꝑsonæ in ordine præcedentis põt sequētib' ꝑindicare & in feudis qđ nõ noceat refutatio ꝑcedens in gradu his ad quos est feudū peruenturū no. in.c.j. de vasal. decrepi. ets. Amato. n. & Lazarij ꝓuidentia potius q̃ ab illa dña renunciat uidetur illud feudū pertinere. ar.l. arrogator. ff. de adop. & quod no. in. x. col. in.c. an agna. ut filius defuncti repu. her. po. fe. re. ad hoc. ff. de le. 1.l. peto. §. fratre. ibi ne tū sequentiū causã propter superiores in posterum

rum ledi debet.fa.l.in concedĕdo.cum.l.se.ff.de aqua plu. arc. Et cum ex renunciatione hic dñe henide dicamus dictum amatum admittendum nõ est curatũ amplius de persona postquã suo facto ad alium.i. ad amatum est hoc bñficium.i.feudum deuolutum ar.ff.de bo.po.cõtra ta.l.si post mortẽ.§.si.facit.l.isulã.§.fi.ff.so.ma.& cle.cõstõnẽ circa fi. de ele. Ex quibus in hoc primo dubio sine vlteriori ꝓsecutione cõcludo quod cum lazarius receperit pro se & suis heredibus & iste amatus sit eius nepos ex marga.eius filia & herede descẽdens vr̃ sine dubio iste amatus ad illud feu. admittendus vigore dictę cõcessionis & ꝓuisionis descẽdentis a lazario ipsius ꝓauo ad hoc. C.de leg.l. in annalibus cum si. Descendo ad fin dubium thematis quo quæritur an amatus excludaẽ a feudo isto quia non petijt inuestituram tpe debito de quo de constitutione federici imperialẽ.§.præterea.de ꝓhi.feu.alie.per fede. vidẽdũ est ergo an causa quãm alle.s.s.ignorãtia:quia sibi hoc non cõsistit. de iure esficax: siue iusta & legitima & in hoc quædã iura videntur velle quod ignorantia non impedit cursum præscriptionis a iure præfinitę vt.l.fi.C.de præscrip.long.tẽp. &.l.genero.de his qui no.insa. Plura aũt iura volunt ꝙ cursus præscrip.non incipiãt contra ignorãtẽ patet in tpe ad appellandũ.C.qũo & qñ iu.l.ab co.et.l.j.§.dies.ff.qñ ap.sit. ad idẽ.l.annus.ff.de calũ. ubi enumeraẽ ille annus ex quo cognouit per hoc.l.semper.ij.annus.ff.quod vi aut clam.& l.quicunque.C.qui admit.ad bo.pos.po.vbi ignorãtia enumeraẽ inter iustas causas. Et in casu nr̃o ꝙ annus & dies ad petendum inuestiturã non currat ignoranti no.gl.in.x.col. quo tpe miles inue.pe.de.c.j.quã ibi sequunẽ Iaco.de bel. & Bal.pro qua facit ibi tex.dum iustẽ impeditas excipit ab illa præscrip.& tex.in.d.§.pterea.puniẽ solũ qui incuria vel negligentia hoc omiserit petere probabilis aũt ignorãtia vt dixi enumeratur inter iustas causas impedimẽti.vt.d.

4 l.quicunq;.&.l.dicit quod † qui ignorat non vr̃ habere ptãtẽ experiendi.d.l.annus de calũ.ad hoc.c.quia diuersitatẽ. de conces.prebẽ.& ꝙ ibi not. vbi a tpe scientiæ currit ibi semestre tps ꝙ autem in herede cadat iusta ignorantia est casus in.c.cũ quis ius.de reg.iur lib.vj.cum ꝓcor.ibi & ꝑcipue i casu nr̃o in quo iste amatus venit ad feudũ deuolutũ ad ipsum ex prouisione lazarij sui proaui quæ habuit principium iam sunt.c.&.vj.anni.nec unquã fuit penes autorẽ ipsius amati dictum feu.sed penes descẽdentes ex linea masculina quæ iam defecit. Iustissima est ergo ignorantia in eodem quam sufficit iuramẽto probari.ut.c.j.&.c.vt circa. de elec.lib.vj.&.c.præsumit.de re.iur.li.vj. & optime.d.l. semper.§.annus. Põt.n.illud ius dici quo ad dictũ amatum occultissimum nunquã nisi mõ ad suã lineam deriuatum

5 facit ad ꝑdicta quæ † no.in emphyteosi vt ab eo non cadat heres in effectu si non soluit canonẽ infra bienniũ quia hoc ignorauit ut no.in spe.ti.de loca. §. nũc aliqua. ver. xviij. distin.& Cy.l.j.C.de iure emphy.in.xij.q.idem ibi Bart.& Dy.in.d.c.cum quis in ius. Vlterius aduertendum quod concessio noua facta Ioanni per dñm episcopum de hoc feudo fuit facta salno iure cuiuscũq; quæ clausula etiã a iure subintelligereẽ.ar.l.domus.§.fi.ff.de le.j.&.l. qui taber. de contrahen.emptio.&.l.j.§.merito.&.§.si quis a principe.ff.ne quid in lo.pub.&.c.ex tuarũ de auto.& vsu pal.sed ius amati in illo feudo tale erat videlicet quod etiam si finitum fuisset per lineã finitã vel aliã causam absque dolo suo debuisset de iure debiti naturali pott⁹ sibi q̃ extraneo dñs episcopus concedere & gratificare alias sibi diceret facere iniuriã & posset appellari.vt no.in.l.j.§.permittiẽ.ff.de aqua quot.& esti. Postremo conclusiue in hoc ponderãdũ est quod iste amatus hoc feudum adhuc nõ possidet:sed Io

6 annes proponitur inuestitus. Ex quo † infero quod feudatarius qui non possidet non cadit a iure suo si non petit inuestituram infra annum & diem. Nam ad hoc vt uasallus amittat feu. requiritur quod sit in dolo & qui absque dolo inuestituram petit non amittit feudũ.c.fi.de probi.feu. ali.per loth.sed non dicitur fuisse amatus in dolo postquã non possidet ex quo non habet commoditatem feu.non tenetur subire onera fed.& hoc not.do.Bal. post Gul. de cu. in.l.solennitatibus.C.de rei uen. Est.n.illud onus personale per relationẽ ad feudum. Carens ergo possessione feudi non tenetur onera feudi suscipere quinimo impensa obsequia & seruitia debita Ioanni occasione ipsius feudi liberant amatum ab eiusdẽ oneribus donec possesio erit penes Ioannẽ alleg.Guliel.pro casu.l.forma.§.si cũ ergo.ff.de censi. Equiparando istas ꝑstationes ex feudis uel rebus emphyteoticis tributis de quibus loquitur ille.§.quod est notandũ & quotidianũ ẽm Bal.ibi. Item iura quæ loquuntur ad petitionem inuestiture a successoribus uidentur intelligenda cũ ad eos est possessio feu. deuoluta,tunc.n.denotari potest circa eos ingratitudo quæ resultat ex non petita inuestitura, ut.c.x.quæ fuit causa benefi.amit. Quando autem facto dñi possessio est in alium translata & inuestitura facta non potest ascribi ingratitudo uero proprietario iuris feu. imo potius dño aliũ quem non debet inuestiendo. Postq̃ igitur feudũ nõ est vacans de facto nõ debet currere illud tẽpus amodo sicut nec prælato occurrit tẽpus conferendi beneficium si possessio est penes alium colorata, ut.c.cum nostris. de conces. præben. Ex quibus omnibus luce clarius manifestum uidetur illud feudum ad amatum pertinere & dictum Ioannem non iustẽ eum possidere rationibus supradictis. Do.Pet.de Ancha.

CONSIL. CLXXV.

1 *Consanguineus pecuniam accipiens ut puellam nuptui tradat cui illam restituere debeat.*

2 *Voluntas in maleficijs spectanda.*

3 *Totum quod est pro salute animæ sequendum est.*

1 IN CHRISTI nomine Amen. † Præmittendum est ꝙ cura & solicitudo collocandi hanc puellam in matrimonio pertinebat ad illum tanquãm ad coniunctum qui recepit inde pecuniã.ut.l.in copulandis.C.de nup. & cum ad hæc teneretur ex debito charitatis gratis agere recipiendo exinde pecuniã uidetur turpiter accepisse.l.fin. ff.de condi.ob tur.causam.& maxime hoc ex eo præsumẽdum est quod acceperit intentione corrupta quia recepit occultẽ.unde contra ipsum præsumitur sicut contra quemlibet qui occulte facit. Vnde scribitur. qui male agit odit lucem.facit.l.fi.ff.de ritu nup. Nec excusatur ex hoc quod bene & ex honesto ac condigno matrimonio puellam collocauerit.quia per hoc nõ minus intentio corrupta conuin

2 citur nec felix & bonus exitus delinquentẽ excusat. † Hinc dicitur quod in maleficijs voluntas spectatur nõ exitus.ff. de sic.l.j.§.diuus. Vtitur namq; iste bono male & sic nõ excusatur sicut nec iudex qui bonam fert sententiam per pecuniam. 11.q.3.qui recte iudicat.sic in bello qui rem prohibitam attentauerit.punitur.n.si bene gesserit, ut.l.3.§.in bello.ff.de re.permu. Concludo ergo quod si alteri licuisset pro matrimonio in quo fuit mediator accipere pecuniam: huic tamen non licuit postquãm ad hoc ex officio tenebatur & sic ex persona est quando aliquid inhonestum quod alias in suo genere non est malum, facit quod not. Hostien. in sum. de pœnis.§.quibus & qualiter.uer.quid de negotia. Sequiẽ discutere de alio dubio cui sit.d.pecu. restituenda uidetur quòd datorum.ar.c.veniens.de si. Item uidetur quod ille puellæ quæ ex hoc offendit tanquãm uenalis exposita,per propinquum suum sicut fit restitutio pecuniæ date per simo. pro ecclesia illi enim ecclesiæ quæ ex hoc uidetur pati iniuriam est danda in aut. de san. epis.§. sed neque.&.§.& si uero laicus. Ego credo saluo iudicio saniori quòd debeat pauperibus erogari. & hoc dico propter dubium, quia non apparet quòd pœnitus corrupta intentione accepit.sed ob plura beneficia & seruitia impensa in negotijs puellæ, ut dicebat. & cum simus in foro conscientiæ uidetur uerbis illis credendum. capitu. significasti. de hom. Tamen quia huic excusationi post quærelam a consanguineis sibi factam non prorsus uidetur adhæsisse ex eo quòd mandauit eam restitui faciens

3 sibi de hoc conscientiam.† Propter illud ergo quia pro salute animæ quod est tutius est sequendum:vt.c. iuuenis. de spon.cum si. videtur quod tutius sit ipsam pecuniam paupe ribus erogari q̃ danti restitui vel puellę dari quæ ex hoc non apparet offensa quia honestis nup.collata fuit. Apparet postquã sic in testamẽto reliquit habuisse super hoc cõscientiam dubiam & pulsabit animum suum illa receptio iden heredes eam purgare tenentur sicut ipse si viueret te neretur & etiam si cõscientia scrupulosa sit erronea & sal uari aliter nequiuisset:vt.c.per tuas de simo. Quod vlti.lo co quæritur an possit dispensari inter eius consanguineos pauperes non videtur dubium quod sic quinimo istorũ est prima charitas.lxxxvj.di:non satis.

CONSIL. CLXXVI.

1 *Filia a patria potestate non liberatur per matrimonium quòd ab ipsa contrahitur.*
2 *Pater patiens filiam possidere hered.tatem obuentam an uideatur ei remittere vsum fructum sibi in ea debitum.*
3 *Patientia an habeatur pro consensu.*
4 *Filia patris consilio regitur ob cuius reuerentiam ab omnibus patrocinijs excusatur.*

1 IN CHRISTI nomine Amen. † Premittendum est q̃ matrimonium a filia sua contractum nõ liberat eam a patria potestate:vt no. in.l.si vaorẽ.C.de ꝯdi.inser. & insti ad tertu. §.j.in prin.Hoc pmisso quæstio quæ proponitur non vĩ dubia:quia pater iste habet per se plures leges quibus expresse cauetur quod exceptis castren.& quasi castrẽsibus pater habet plenissimam potestatem vti fruiq; rebus quæ per fa.acquiruntur.& de ipso vsufru.disponere & in alios heredes transfimittere prout sibi placuerit nec potest filia hoc vetare quominus pr̃ taliter acquisita teneat & gubernet.quod si impedierit patria potestas in filiam exercenda est & hæc habentur in.l.cum oportet.C.de bon.quæ li.In hereditate etiam filio fa.delata eadem est iuris dispositio ut ex ea patri quæratur usufru.& gubernatio,ipsi autẽ filiæ nuda proprietas durante patria potestate quæ soluta per mortem ad filiam pleno iure deuoluitur &.l.cum non solum.§.ubi aũt in unum.C.de bo.quæ lib.&.d.l.cũ oportet.Dicta autẽ regula fallit in certis casibus in quibus pater non uidẽtur sibi illum ulumf.& inter alios est casus cũ filio contradicit in addi.& recusat adite de quibus iste non est ut.d.c.cum non solũ.in aut.idem est de bo. quæ lib. † Itẽ
2 enim licet in puncto non cõueniat obijcitur huic patri uẽ debeat quod iste pr̃,permisit & passus fuit istã suã filiã istas hereditates filiorũ sibi delatas fere per duos annos pacifice possidere & sic p hoc uideat usumfru.remisisse & filiæ donasse q̃ de facili hoc præsumitur inter personas cõiũctas; ut not.in.l.quæ dotis.ff.solu.matri.&.l.cũ quid si cer.peta. Ad hoc respondeo & dico q̃ ista pr̃s patientia operaẽ tacitum consensum pr̃is accõmodatũ filiæ in adeũdo ex quo tacito ꝯsensu olim pleno iure hodie quo ad vsumfr. est hereditas pr̃i quæsita:ut no.in.l.si filius.C.de peti.here. Taciturnitas ergo pr̃is in finendo filiã possidere infert.in acqui
3 sitione usufr.non in repudiatione.ut ibi no.† Et ꝓbat ẽt rõne generali nã patientia non habet ꝓ ꝯsensu cũ tractatẽ de tacentis præiudicio & amissione domini:ut nor.in.l. si iussa.§.inuitus.ff.de procur.&.l.quãuis.§.vetare.ff.de fur. & no.bar.in.l.cũ de in rẽ uerso.ff.de usu. Itẽ licet quo ad fructus pẽr similia ꝑsumptos possit pr̃sumi tacita donatio & etiã quo ad hoc ut mortuos pr̃e ipsius heredes non possint inferre filiæ quæstionẽ de fructibus sic pceptis.ut est casus in.l.oportet.§.si aũt res.C.de bo.quæ lib.tñ ipse pr̃ non possit ad se reuocare administrationẽ & percipere usumf. pro futuro tpe nullo mõ est dicẽdũ q̃ imo põt.Primo hoc ꝓbat ibi tex.dum dicit quali diuturna donatione in filium celebranda &c.quasi talis patientia non inducat donationem istã donec pater uixerat & sic fit una donatio a prin. taciti consensus licet sit pro eo tempore quo pater permisit.ad hoc.l.si cũ dotem.§.eo autem tempore ff.sol.mat. Et in donatione quam facit pr̃ filio & maxime est uerũ hoc quia potest per patrem reuocari licet si non reuocauerit eõ firmetur morte.ut ibi no. Cy.Item refutãdo & expresse do nando filio põt a se iterũ usumfr. abdicare sed tacendo uidetur ius & beneficiũ usufr. retinere.ut.d.l.cum oportet. §.cum constantiniana.Et aduertendum quod ille.§. loquit cum pater emancipat filium quia tunc ualet irreuocabili ter usufr. donatio alias si donat filio in potestate tunc põt reuocari licet alij in hoc contra in donatione usufr. Sed quicquid sit de donatione expressa donatio tamẽ tacita nõ inducitur per patientiã nisi ut diai.§.cũ.f.pater usq; ad obitum passus fuerit filiã percipere. Nã per hoc heredes eius nõ possent filiæ de fructibus sic perceptis quæstionem mouere.ut.d.§.si autem.ubi est speciale remanet ergo casus noster sub regula generali quod patet per patientiã maxime tam modici temporis nõ amiserit usumfr. qui tacendo non perdit etiã si abdicet a se filium emancipando multo magis in pr̃te retinendo. Et sic concludo hunc patrem posse ad se ipsorum gubernationem aduentitiorum reuocare & usumfr,retinere.Nec i prẽdictis quæ dicit ista filia ut elit eam in dotẽ tradere & pro parte retinere ut paraphernalia audienda esse.† Nã dotare ipsam iterum spectat
4 ad patrem cuius consilio debet se regere & non patri legẽ imponere qnia propter paternã reuerentiam ab omnibus patrocinijs excusatur:ut.l.cum non solum.§.hoc proculdubio.C.de bo. quæ lib.do.Pe.de ancha,

CONSIL. CLXXVII.

1 *Pupillus an dicatur decedere intestatus.*
2 *Mortuum non dicitur quod non uixit.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Reuocatur in dubium si statutum dicit si uis uel si quæ ab intestato decesserit exclusa matre & ascẽdentibus & trãsuersalibus de linea materna coniuncti ea linea paterna usque ad quartum gradum defuncto uel defuncta succedant matre & alijs ex materna linea exclusis:an dictum statutum uendicet sibi locum in infante uel pupillo descendente uel coniuncti ex paterna linea præferatur matri & alijs coniunctis de linea matris.Istud non est nouũ dubium sed iam tactũ est & discussum ut reperio per quam plures doc. quorum quidam cõsuluerũt dictũ statutũ nõ intelligi de pupillo decedẽte sed de eo q̃ est alias habilis ad testãdũ.Horũ tõ principali ter sumit ex.l.j.ff.de su.& legi.in prin.ubi dicit quod pupil lus nõ propriẽ dicit intest.Licet.n.uerbum intestatus priuationem nõ habitum significet tamen ubi non fuit habi-
2 tus non est dare priuationem.† Nam non potest dici mortuum quod non uixit:nec verum quod nõquã fuit ut de his & alijs si.plene no.in.c.ad dissoluendum.de desp̃õ.impu.in glo.&.l.decem.de uerb.obl.per Bar.Cũ ergo statutum & ipsius uerba cum possunt debeant intelligi proprẽ & non improprẽ maxime quãdo dispositio statuti exorbitat a iure comuni non uĩ uerum uerbum ab intestato debere intelligi de pupillo sed de habili ad testãdum.ut sic restringat di spositio odiosa:ut.l.cũ quidã.de lib.& posth.&.c.odia. de regulis iur.lib.vj. Sed Bar. lumen iuris ciuilis contrarium soluit.& idẽ scripsit in.l.j.prealle.& dictæ rõni quæ facit in cõtrarium subtiliter respõdet somẽs habitũ & priuationẽ nõ respectu unius idiuidui sed respectu unius spẽi sub qua indiuiduũ continet.unde rectẽ dicitur surdus qui nunquã audit & mutus qui nunquã loquutus fuit & cecus qui nũq̃ uidit.Ista.n.coueniunt spẽi humanæ licet nõ ꝓpriẽ illi indiuiduo puta citio a natura surdo muto uel ceco & nõ sic cõ ueniret lapidi nec ꝓpriẽ dici posset mut⁹ uel cec⁹:q̃ a tali indiuiduo nõ cõueniunt surditas obmutescẽtia siue cecitas ut ergo i dispõne uerbũ priuationẽ significãs uerificet sussi cit q̃d referat ad potẽtiã i spẽ nõ ad istud indiniduum vr̃ aliud:ut.c.mai.d̃ bap.et d̃ sta.libe.l.labe.& hoc determinat iurisc.i.d.l.j.de suis & leg. Dum.n.dicit q̃d ꝓpriẽ pupillus

non est intesta.retulit se ad priuationem factionis testamẽ
ti proprie inquantum priuatio debet presupponere habi-
tum qui non cadit in pupillo.sed dum subdit ibi continua-
tiue pro intestatis:tamen eos accipimus cõtra dictam uer
bi proprietatem ius statuit & hoc ideo quia ita accipimus
illud uerbum intestatus per hoc.n.uerbum intestatus iuris-
con. non refert suam interpretationem contra significatio
nem uocabuli sed cõem usum loquendi dum dicit accipi-
mus:de sua.n.iterpretatiõe sic nõ loqueret.D.Pe.de anch.

CONSIL. CLXXVIII.

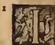
1 Testamentum quot testibus probetur.
2 Exceptionis natura quæ sit.
3 Testamenta subuerti non debent.
4 Iudices testificari non possunt.
5 Exceptio quid operetur.
6 Notario creditur in his quæ suo officio committuntur.
7 Consuetudo disceptationem iudicialem requirens in esse producta non censetur.

1 IN CHRISTI nomine Amen. † Visis &
diligenter inspectis statutis ciuitatis tregesti
de adhibendis testamentis circa numerum te-
stium aditionem vicedñi solum reuocatur du-
bium an vicedominus possit in numero.v. te-
stium per statutum limitatum computari.& maxime in ca-
su nostro in quo neptis est instituta ab auo in dimidia & fi-
lia.d.neptis mater pro alia dimidia. Et quòd dictũ testamẽ
tum valeat allegatur primo statutum de testa. & mõ seruã
do in ipsis ubi solummõ inter cetera exigit. v. testes & sub
dit in ver.insuper.qđ testamẽta ordinata sm illã formã sint
rata & firma.& siccum in.d. testõ cõputato uicedño inter-
fuerint.v.testes nulla videtur dubitatio ꝙ testm̃ valeat ma
xime cum alio statuto caueẽ quod statuta intelligantur ad
literam prout iacent nec aliquam recipiant interpretatio-
nem.& idẽ est de iure cõi.l.quicquid astringende. de uer,
ob.cum si. Secundo confirmaẽ hoc ex c.de notario. dicit
.n.v. testes requiri absq; nota.†. Excipiendo ergo notariũ
2 videtur per statutum oẽm aliũ computari quia talis est na
tura exceptionis uidelicet in non exceptuatis regulã ꝯfir-
mare ut noc.Dyn.in rub.de reg.iur.lib.vj.&.l.generali.de
usufru.le.per Bar. Tertio hoc confirmat edictũ de testi.
quod est ꝑmissorium.& oĩs admittiẽ qui expresse non pro
hibetur ut.l.j.de te.&.l.nec nõ.§.quod eix in fi.ex qui cau,
ma.Et maxime vicedñs non vr̃ ꝓhiberi sed potius admit-
ti & maiori debet firmitate niti quod in eius pr̃esentia ge-
stum est:quia cũ fides principaliter exigatur in teste hanc
debet augere dignitas non minorem reddere nec rõne offi
cij fides minui uel inhabilis reputari debet quia sic officiũ
suum sibi esset dãnosum cõtra.l.si quis.ff. quead.te. aperiã,
facit.c.cum olim.J.de priu.& quod no.in.c.statuti.in prin,
de rescri.in.vj. Quarto ponderatur negotiũ de quo agiẽ
& prouisio quæ loquiẽ super eo de presentia uicedñi. Nã
disponit de eius requisitione & presentia in testamentorũ
ordinatione & sic in actu liberi arbi .l.j. de sac.san.eccle,
nec ipsius requisitio est de solẽnitate.nã absq; eius presen-
tia corã quinq; testibus ualeret testamentũ. Ex istis infert
quod iste actus nõ explicatur coram eo uigore contẽtiose
iurisdictionis.s.mere uolũtarię & sic põt fungi duplici offi
cio & representare duplicẽ personã.c.cũ iter uniuersas.de
elec.&.l.iij.& ibi no.ff.de adop. Et notarius põt scribere
testamẽtũ suum in publicã formã.& sic publicã inscriben
do & priuatã ĩ disponẽdo ꝑsonã representare.l. si seruus.
ff.de stip.ser.per Bar. Quinto allegatur consuetudo ex
pluribus testamẽtis & dictis testiũ qui deponunt uicedñm
descriptũ pluries in numero dictorũ.v. testium & licet cõ-
suetudo aliqua statuta allegari possit ista tamen consuetu
do non põt dici contra statuta sed declaratiua & interpre-
tatiua.ideo cum hoc secundo reuocatur in dubium de iure
sit dubiũ ꝓpter argumenta arguentia pro et contra an ipse
uicedominus debeat in isto numero computari postquam
usitatum et practicatum est ita quod.s. scribatur ut testis
debet ita in iudicijs obseruari:ut.l.si de interpretatione.ff.
de legi.cum si. Sexto allegatur et ponderatur quod istud
testamentum est factum inter liberos in quo specialis so-
lennitas multum laxa et leuis sufficit nec exigitur exacta
legum diligentia in ipsius ordinatione:vt.l.hac cõsul.§.ex
imperfecto.de testa.et.l.si. C.fa.er. De tali ergo testamen-
to facto inter liberos statutum gñaliter tradens formã in
testamẽtis ordinandis non vr̃ cogitasse.ar.l.sanctio legum
3 de. pe.et l.doli clausula.de verb.oblig. † His accedat fa-
uor testamentorum que vt non subuertantur sed vt ualeãt
iura noua et antiqua multifariè prouiderunt.l. gallus. de
lib.et post l.oino et.l.qm̃ nouella.C.de inoffic. testa.Et ꝓ
hac parte reperio consuluisse magnę autoritatis uiros quo
rum rationes in effectu supra breuiter retuli.Sed quamplu
res alios maximæ reputationis et famæ in orbe doctores
excellentissimos vidi consuluisse oppositum et eorum opi.
ualidioribus rationibus confirmari quorum opi.ego mini
mus inter eos secutus sum et rationibus multis hoc confir
mo in meo cõsilio qđ incipit. Viso puncto processu et plu
ribus statutis etc. Moueor principaliter ex statuto sub
rubrica de forma sacr̃i uicedñorum et eorum officialium
in ver.exceptis etc.vbi dicitur ꝙ testamento scripto et ex-
pleto per ipsum notarium debet facere eum legi coram te
stante et testibus ibidem præsentibus qui esse debeant ad-
minus quinque sine notario etc.Ecce ergo verba satis clara
ꝙ absque ipso debeant esse quinq; testes & secundum illud
statutum debet intelligi aliud quo cauetur de numero
quinq; testiũ sub predicta rubrica.de testa.quod patet in fi.
dum dicit tanquã factũ erat per aliquẽ notarium coram vi
cedño cõmunis & testibus necessarijs circa predicta &c.
Hinc.n.inter vicedñm & testes necessariox poniẽ copula &
quæ solet copulare diuersa.ff.de iur.& fac.igno.in rubr.&
diuersorum ratio, habenda non eadem.l.papinia.Exul. de
mino.& C.de dona.inter vi.&vxo.Preterea vicedñs redde
re debet scripturas publicas pręsentatas sibi in publicã for
mam.vt patet in prin.statuti de forma sacramenti &c. vbi
immediate subdit .exceptis testamentis codicil. &c. Quæ
exceptio communicationem recipit a præcedentibus.vt.s.
aliæ scripturæ debent esse solennes cum præsentantur sibi
& tunc vicedominare ita & cum testamentũ conficitur co-
ram eo debet habere omnia solennia & tunc vicedomina-
re ꝙ liquido deprehenditur ex verbis statuti cum in eo di-
citur & testibus ibidem præsentibus qui debeant esse admi
nus quinque.Ex quo patet quod cũ aliud officium sibi attri
buitur non debet testis sibi officium vsurpare sic nec tabel
lio fungi debet testis & tabellionis officio.l.domitius.de te
sti.per doc.Nec iudicis & testis vt. c.cum a nobis.de testa.
Est.n. sibi cũ requiritur testis aliud officiũ deputatũ ut . s.
legi faciat & omnia ordinatè sibi claudere sigillare & alia
q̃ plura agere vt ibidem patet . non debet ergo testis offi-
cio fungi ne diuersis rerum actibus turbentur officia.l.con
sulta.de testi.Statuti.n.intentio principalis fuit ꝙ si quis vl
tra solennitatem quinque testium in testamentis ordinan-
dis vellet requirere vicedominum pro maiori validitate
testamenti hoc posset facere non per eius præsentiam vo-
luit minuere solennitatẽ numeri testiũ quod ex verbis præ
fatis expresse colligiẽ nec de iure quæ sunt inducta ad aug-
mentum deberent operari diminutionem sicut nec econ-
tra:vt.l.iij.§.si ex conuentione.de re iudi.&.l. legata inuti,
de le.j.cum si.Item negari non potest vicedominum testa
mentis & alijs interesse tanquam iudicẽ.quod patet ex prę
eminẽtia actuum quos exercet cum testis presentiam eius
exhibet cuius officium non absurde operari potest officio
sensuali apud quẽ testẽ publicant: vt.l.testã oia. C.de test.
Nemo aũt dixerit ĩ illa.l.vel alijs ip iudicẽ ꝯputari ipsũ nu
4 mero septẽ testiũ.† Officium.n.testificandi est iudicibus pe
nitus ꝓhibitũ:vt.c.qm̃ ꝯ falsam.de prob.& expressius in.c,
cum a nobis.de testi.Et huius probationis efficax ratio est
ꝙ ipse tenetur vinculo iuramẽti & alijs penis iuris si tamẽ
adhibetur non facit quod ad officium suum spectant ex for
ma statuti quod quidem iura cætera prouidẽt vt suscipiat
testamenta

testamenta in manu sua & facit perlegi & cuncta ordinate
scribi in testamēto in quo absq; notario interfuerint quinq;
testes. Redarguendus est igitur si uult sibi testis officiū uen
dicare contra statutū q ultra ipsum expresse exigit quinq;
testes. Et uera uerba statuti expresse ita se habent quod ul-
tra ipsum.v. testes requirantur & computare ipsum contra
iura prealle. esset tāquā trāsgressor iuramenti præstiti sup
obseruantia dicti statuti puniendus. Et sic merito repellen-
dus super probanda solennitate testamenti a qua eius præ-
sentia & autoritas debet esse distincta & separata sicut in-
ter autorizantem & eum cui autoritas impartitur: ut.c.fin.
de insti. Ad rationes in contrarium efficaciter respon-
deri potest. nam prima colligitur per illa quæ dixi in alio
consilio. nam sine uicedomino fateor testamentū ualere cū
quinq; testibus sicut statutum disponit. Sed cum requiritur
ut uicedñs quod numerus testium debeat minui & ipse nu-
mero testium immiscere. hic expresse ꝓhibet statutū de for
ma sacramēti uicedñorū quod per eius præsentiā nō uult
minui numerū testiū. & sic non ob. ꝑ iura alle.s̄.in ver.sta-
tuti enim intentio &c. Secunda ēt rō non ob. quia fateor
quòd exceptio cōfirmat regulā in casibus nō exceptis sed
non ampliat officiū regulę ad casus sub regula nō inclusos
ut not. Bar.in.d.l.generali. Sed cū in nume. testiū tenēs lo.
cū iudicis nō debeat cōputari: ut.d.c.cū a nobis.cū simi.in-
fertur qđ ꝑ dictā exceptionē de notario in numero testiū
non cōputādo nō debet iudex includi in dicto numero ut
puta tanquā persona prohibita a lege & a statuto saltē ta-
cite dū de ipso disponēs exigit quinq; testes & notariū. Ter
tie rōni rñdetur de facili & fatendū est qđ edictū de testi.
est gñaliter ꝑmissoriū sed dū subdis ergo uicedñs est ido-
neus postquā non prohibetur. Rñdeo quod imo ꝓhibetur
qñ i testō est adhibitus tāquā iudex & uicedñs: ut ꝑ al.c. qm
cōtra falsam & .c.cū a nobis. nec in hoc autoritas siue digni
6 tas persone debet considerari sed officiorū distincta pote-
stas. † Hinc est quod minimo notario quinimo uili baiulo
creditur in his quæ suo officio sunt cōmissa qñ adducitur sup.
illo eodē: ut no. in ꝑal. iuribus in nouel. Non ob. quarta rō
fateor.n.q ea quæ sunt uoluntariæ iurisdi. pōt iudex expe-
dire apud seipsum inquantum tangunt ipsum inquantū uero
tangunt alias personas non uidet quod possit fungi du-
plici officio.s.iudi. & testis ēt si sint iurisd. uoluntarie ut est
casus expressus in.d.c. cū a nobis inquantū ibi dicit siue in
causis siue in cōtractibus alijs ꝑ hoc.n. quod dicit cōtracti-
bus denotant actus & disponētis materię uolūtatē: quia cō
trahere sicut testari a principio libere volūtatis est: ut.l. si-
cut.C.de act. & obli. & tñ postquā in talibus est adhibitus
tanquā iudex nō pōt esse testis. Nō ob. ista rō de consuetu-
dine sic interpretata statutū ꝑdictū. nā testes q deponūt de
dicta consuetudine eā nō ꝓbāt imo cōtrariū dū dicūt quod
7 hoc nūq̄ fuit in dubiū reuocatū nisi mōt † Ex quo patet quod
cōsuetudo nō est inesse ꝓducta quę requirit iudicialē disce
ptationē & i cōtradictorio iudicio obseruationē. iuxta no.
ꝑ doc.C.quæ sit lō.cōsu.l.fi. p Cy. Requirit ēt cursum tpis
vt robusta sit alias nō pōt dici cōsuetudo. vt.l.j.C.q̄ sit lō.
cōsu.l.fi.per Cy. & no.i fi.c.de cōsn.in nouel. quāto aūt tpe
hoc fuerit obseruatū testes nō deponūt & certe cōtra statu
tū reprobās consuetudinē nō vr̄ posset cōsuetudo induci q
expresse exigit q̄nq; testes ꝓter notariū vel pñtia vicedñi
vt ꝓbatū ē.s. uel si pōt iduci cū sit cōtra dcm̄ statutū requiritur
q lōgo tpe confirmet. vt no.i.c.fi.li.vj.de cōs. & hoc nō est
ꝓbatū. Vltime rōni i alio ꝯsilio rñdi iō hic nō repeto: sed
ꝯcludo tm̄ de quo quærit nō valere ex defectu numeri te-
stium qui cū debuerūt eē quinq; vltra vicedñm et notariū
fuerunt quatuor ꝯtra dictū statutū. Sñia ergo lata ꝑ iudicē
quod testm̄ illud hac de cā nō sit nullum satis apparet iniu-
sta et certa nulla tanquā lata expresso iuris errore inquātū
i ea dicit sequēdo statuta ciuitatis circa testā. et ēt sequēdo
ꝯsilia famosissimorū doc. &c. nā statuta ciuitatis ꝯdicūt ut
clare superius demonstratū est. famosissimi doc. de quibus
loquitur non fundant se alijs rōnibus quā predicti quibus
clarissime est responsum. Præterea alij quos ad pñs honesti
us est tacere & illi in orbe re & fama excellentissimi repu-
tantur melioribus rationibus in hoc mouentur. Sed illos
& non istos index iste sequutus fuit quia discipulus fuit ip
sorum nō tamen sicut cassius magistri sui sñiam ꝯ preale. &
in alijs consilijs elegantissime ruminata poterit defendere.
ut accedat.l.diem.ff.de ar.do.Pe.de.ancha.

CONSIL. CLXXIX.

1 *Instrumentum non registratum in memorialibus fidem non facit.*
2 *Ecclesiasticus respuere debet a statuto reprobata.*
3 *Victoria causa non oritur ex probatione non necessario concludente sicut nec ex confessione.*
4 *Vsurariorum contractuum cognitio ad ecclesiasticum iudicem spectat.*
5 *Scriptura ad aliam se referens solennis esse debet.*
6 *Indefinita oratio a iure uel homine prolata uniuersali equipollet.*
7 *Peccatum putandum est ubi non est et culpa timenda ubi non est culpa.*

1 IN CHRISTI nomine Amen. † Prima
facie uideretur dicendum quod dictum istru
mentum debiti non positū in memorialibus
non debeat facere fidem in foro ecclesiasti-
co in quo inter laicos uidentur consuetudi-
nes & statuta ipsorum seruanda maxime in his quæ tendūt
ad litis decisionem: ut no. Bar. in fi.C.de sum.tri.l. cunctos
populos ad hoc.c.cum venissent.de eo qui mit.in pos. Si.n.
instrumenta quibus fides per consuetudinem adhibetur se-
quenda sunt per ecclesiasticū iudicem. ut.c. cū dilectus. de
2 fide instru. † Ita illa quæ a statuto reprobantur sunt per ec
clesiasticum respuenda. vt sic quod propositū in proposito
ita oppositum in opposito operetur ut.l. cōtra.ff.de nul. &
pu. Similiter uidetur non nocere mentio facta de dicto in-
strumento liberationis. nō.n. fuit facta mētio ad ipsum am
plius obligādum ad finem liberationis nō ergo debet ope-
rari duos contrarios effectus: ut.l. qui hominē.§. vlti.ff.de
solu. & c.maiores.ad fi.de bap. Et ꝓuisa ad diminutionem
non debent opari augmentū. vt.l. legata inutiliter.de leg.j.
Confessio ēt facta & cautio prestita vsuris instituendis nō
videtur nocere quia nō cōtinet certū tp̄s quo mutuauerit
sed dicit se mutuasse tpe vitę siue quod potest verificari ēt
si per diē mēsem uel annū mutuauerit. ut ergo fiat benigna
interpretatio maxime in delictis.l.merito.ff.pro socio. vi-
det de modico tpe debere intelligi nec debere referri ad
tam longum tp̄s retro.s.ad debitum.xxxvj.annorum & ul-
tra ut est istud & maxime vr̄ hoc confirmari ex verbis con
stitutionis synodalis de qua .s̄. de qua videtur requirere ip
sum fuisse usurarium tpe facti mutui. ergo actor qui usuras
reperit debet istam qualitatem usurarie prauitatis limitate
probare & affuisse tempore mutui arg.l.in delictis.§.si ex-
traneus.ff.de noxa. &.l.nō solum.§. sed ut probari. de ope.
no.nun. per Bart. † Item sicut ex probatione quæ necessa-
3 rio non cōcludit non resultat victoria cause ut.c.in presen
cia de proba. nec ex confessione quæ species probationis
est.l.c.cum ad sedem de restitu. spol. In contrarium quo
ad primum uidetur quod instrumentum solenne de iure cō
muni non possit per statutum laicorum reprobari in eccle
siastico foro in casu nostro quo agitur de periculo animæ
& est causa spiritualis: ergo secundū statutū laicorū nō de-
bet regulari sed iure poli & canonico ut.c. bene q.dē.xcvj.
4 di. &.c.ecclesia sancte marie.de consti.ij. cū si. † Vtrum.n.
contractus sit vsurarius uel non spectat cognitio ad eccle-
siasticum iudicem non secularem iuxta no. in cle.ij.de iudi.
Non ergo laicorum statutis super probationibus dispone
tibus est ista causa regulanda sed canonicis ut sic qui habet
ptate de causa cognoscendi & iudicadi habeat et potestate
statuendi non aliter ut. dicto c.ecclesia. & quod no. in.l.j.ff.
quod quisque iur. per Cyn. in cōmento. Et licet hæc ratio
multū urgeat quod statutū illud annullans instrumētū alias
ualidū de iure cōi nō sit sequēdū in foro ecclesiastico tñ ꝑ
mō qa hoc decidere nō expedit nō affirmo sed alia rōne di
co de ꝑdicto debito liquere ꝑ instrm̄ liberationis cōfessio
nis & absolutiōis de quo supra. Vt.n. s̄. in facto ꝓsupponit
in dicto instrō liberationis etiam in effectu repetitur tota

ſubſtantia inſtrī debiti & ipſum inſtrm cū die noīe notarij
& alijs. Hæc aūt narratio inter partes q̃ potuiſſent diſpone
re ſuper eo qđ aſſerit̃ facit inter ipſas plenā fidē, ut. l. opti-
mam. C. de ↄtrahen. & cōmit. ſtip. & qđ not. Inn. in. c. cū in
iure. de offi. dele. & maxime eſt hoc verū in caſu nr̃o in quo
debitori fit liberatio hoc quidē p̃ſupponit debitū p̃ceſsiſſe
ſicut priuatio habitū, ut. l. x. ff. de ver. ob. & qđ no. Dy. in. c.
excep. obijciens. de re iud li. 6. Sic et inſtrm cancellatū pro
5 bat p̃ceſsiſſe debitū. l. qui tabul. ff. de fur. & Bar. † Item ſuf-
ficit quod ſcriptura quę ſe refert ad aliū ſit ſolēnis ēt ſi ſcri
ptura ad quā refert̃ nō ſit valida quo ad actū qui gerit̃, ut. l.
aſſe. de hære. inſti. &. l. ſi ita ſcriptor. de cōdi. et demō. Quia
ergo inſtrm liberationis eſt ſolēne vr̃ ab eo ſumere vigorē
inſtrm debiti quod refert̃. licet de ſe ſit inualidū ꝓpter ſta-
tutum arg. p̃dictarū. ll. Reſtat inquirere de iuribus dictæ cō
feſsionis & patet ipſum fuiſſe vſurariū ſimplr̃ ſed tp̃e vitæ
ſuæ uel ad breue & qđ merito dubitatur. Et rō de qua. s̃. in
ver. confeſsio. etiā & multū urget qđ iſte uigore dictæ cō-
feſsionis nō debeat ↄdēnari ſuper uſuris deſcēdentibus ex
debito tā antiquo poſtq̃ aliter nō ꝓbatur ipſum tunc fuiſſe
uſurariū q̃ per dictā ↄfeſsionē quæ neceſſario non ↄcludit
tam longū tēpus ut dixi. Saluo tn̄ ſaniori iudicio credo hæ
redē dicti uſurarij poſſe ↄdēnari ſuper dictis uſuris p̃ſum-
ptiue extortis niſi hæres ipſe probet dictum titiū tunc uſu-
rariū fuiſſe ꝓ eius innocētia. Primo hoc probo argumēto
ſumpto per locūm vitandæ abſurditatis & nullitatis ipſius
confeſsionis. Cū. n. dicta ↄfeſsio nō eſt relata ad certū tp̃s
nec ad certā quātitatē poſsit uerificari in mutuo facto vni
uel duobus & in nūmo extorto noīe uſurarū & in uno die
abſorbet̃ ſic interpretando effectus ipſius cōfeſsionis, hoc
aūt in delictis & peccatis fieri nō debet ſed debet interpre
tari taliter ꝙ per ipſam cōfeſsio nō poſſet perimi ſed expo
ni & hoc ꝓbare debet qui cōfeſſus fuit, ut. c. cum dilecti ſi.
6 de accu. † Secūdo hoc ꝓbat natura or̃onis indefinitę q̃ pro-
lata ab hoīe uel a iure eq̃pollet uniuerſali. l. ſi neceſſarius.
§. annua. ff. de pig. act. &. c. ut circa. de elec. lib. vj. & in rub.
de reg. iur. per Dy. Tertio hoc probat benigna interpreta-
tio & tutior pro ſalute defuncti. cum. n. incertum ſit quan-
to tēpore mutauerit aduerſus eius indeterminata ↄfeſsio
referēda eſt ad omne tp̃s quia hoc eſt aīæ ſuæ tutius & mi-
noris periculi ſi hæres plus in dubio ſatisfaciat q̃ ſi minos
& i ſpūalibus ubi de aīarū ſalute q̃rit̃ abūdantius ē agēdū:
ut. c. ſi. de p̃ſb. nō bap. &. c. iuuenis. de ſpō. Et ↄfirmat hoc ex
regula qua cauet̃ ꝙ iterpretatio fit ↄ̃ eū q̃ potuit apertius lo-
q̃, ut. l. ueterib. ff. de pact. Per hoc nō ob. l. merito. ꝓ ſocio.
&. l. abſentē. de pœ. loquuot̃. n. in pœnis infligēdis in q̃bus
7 ſine dubio eſt ſanctius abſtinere. † Sed cum quæritur de ſa-
lute animarū eſt ſanciendū peccatū ubi non eſt, & timenda
eſt culpa ubi culpa nō eſt, ut. c. conſiliū. de opi. leg. cū ſimi.
Ex q̃bus ↄcludo hæredē huius titij ↄdemnandū pro dictis
duobus annis niſi probet tunc ipſum vſurariū nō fuiſſe.

CONSIL. CLXXX.

1 *Quietatio & liberatio generalis in laudo firmata iuramento an poſ-*
ſit reſcindi eo quod pars altera in inſtrumento contenta non impleue-
rit. & nu. 6.
2 *Scienti iniuria non infertur & uolenti dolus non irrogatur.*
3 *Iuramentum in ſalutis eternæ non uergens diſpendium ſeruari debet.*
4 *Intentio diſponentis ex præfationibus & proemio colligitur.*
5 *Sententia ipſo iure annullatur ob iniquitatem quæ ex ea oritur.*
7 *Clauſula & generaliter omnibus & ſingulis quomodo intelligatur.*
8 *Animus donandi non præſumitur ubi alia coniectura reperitur.*
9 *Leges humanæ nil poſſunt contra ius diuinum ſtatuere.*
10 *Iuramentum quare inſtitutum ſit & quid in ſe habere debeat.*
11 *Conſiliū minoris ætatis fragile et infirmum ac multis captionibus expoſitū.*
12 *Lex humana iuramentum ſumens uires a iure canonico & diuino tol-*
lere poteſt.

1 IN CHRISTI nomine amen. † Viſa dili-
genter narratione de qua ſupra ſumpta ex in
ſtrumento implemēti dicti laudi in quo qui-
dem inſtrumēto de laudo narratiuē fit men-
tio ſatis clare ut uidi extenſum, uiſa etiā for-
ma creationis curatoris dati dicto Iacobo p iudicē ad prę
dicta prima facie vr̃ Iacobum omni iuris remedio & com
muni & ſingulari deſtitui ne uenire poſsit contra conuen-
ta & ꝓmiſſa per ipſum in dicto inſtrumēto ĩpletionis lau-
di & gn̄alis liberatiōis & abſolutionis factæ per ipſum do
minæ Vrſolinæ eius auie a ↄtētis in dicto laudo. Apparet
nāq; primo ꝙ dn̄a Vrſolina in poſſeſsionibus quas uigore
laudi dare libere tenebat̃ & pleno iure retinuit uſumfru.
ↄtra tenorē laudi. ſed hoc fecit de expreſſa uolūtate & cō
2 ſenſu ipſius Iacobi & uerba inſtrumēti ſonant. † Scienti er
go & uolenti non fit iniuria neq; dolus. de reg. iu. c. ſcienti.
lib. vj. Item cum ſciret poſſeſsiones ipſas ſibi pleno iure tra
dendas & conſenſerit quod dn̄a Vrſolina retineret uſum
fru. vr̃ ſibi ipſum donauiſſe. ut. l. cuius per errorē. de re. iu.
Eiſdem rōnibus eſt dicendū idem de dictis. cccc. lib. quas
dicta dn̄a cū ſatiſdatione tenebatur ꝓmittere Iacobo poſt
mortem ſuā non remittendo in uita & eam generaliter li-
berādo a contentis in laudo uidetur donaſſe, ut. d. l. cuius
per errorē, & maxime iſta p̃ſumptio donationis habet lo-
cum inter coniunctos ut. no. in. l. quæ dotis. ff. ſolu. ma. Iure
ergo cōmuni vr̃ Iacobus deſtitutus omni remedio venien-
3 di contra. † Similiter vr̃ deſtitui iure ſingulari propter iu-
ramentū quod debet inuiolabiliter obſeruari quando non
uergit in diſpendium ſalutis æternæ etiā a minore. C. ſi ad-
uer. uen. aur. ſacramenta pub. &. c. cum contingat. de iure-
iur. &. c. 2. de pac. lib. 6. Confirmat prædicta ualde natura
tranſactionis iuramēto vallata quæ de iure eſt ſpāli fauore
munita & ueniēs ↄtra patitur multas pœnas. l. ſi quis. C. de.
tranſac. quæ. Licet loquatur in maiore idem vr̃ in minore
quia propter iuramētū reputatur maior, ut no. in. l. 2. C. de
reſcin. ven. Certū eſt aūt quod laudū eſt quædā tranſactio,
ut in aur. ut diffe. iudi. in prioc. Ex quibus prima fronte in-
fertur quod Iacobo tam ſolenniter remittenti iura ſua nō
ſit amplius regreſſus ad illa. 7. q. 1. quam periculoſum. &. l.
quærit. §. ſi uenditor. ff. de edi. edic. cum ſi. Poſtremo vide
tur idem Iaco. alia rōne repellendus a petitione dictarum.
cccc. lib. & fructuum quos percepit dicta dn̄a Vrſolina de
poſſeſsiōe quā debebat Iacobo pleno iure & libere relaxa
re. Et hoc ex eo quia acceptauit relictum ſibi iure inſtitutio
nis factum per dictā dn̄am cū hoc onere quod non poſſet
moleſtare hr̃dem ſuum ſup bonis uel alio quocunq; iure.
Acceptando igr̃ cōmodū vr̃ etiā agnouiſſe onus iniunctū
nec etiā ferēdus eſt is qui lucrum quidē amplectitur onus
autem ei annexum cōtemnit, ut. l. j. §. pro ſecundo. C. de ca
du. tol. &. cle. j. de cen. fac. l. ſi. ff. de inoff. teſta. &. c. ex ore de
his quę ſi. a ma. par ca. Ex quibus videtur prima facie dictū
Iacobum deſtitutum omni iuris remedio. Sed his non ob.
contrarium de iure ſentio & dico hunc Iacobū poſſe iuua
ri de iure cōi, ſed efficacius & clarius beneficio ſingulari
minoris ętatis quod de iure cōi ſe tueri poſsit ſic oſtendi-
4 tur † ex præfationibus ſiue procemio colligitur diſponen-
tis intētio adeo ꝙ diſpoſitio habens ſe aliter q̃ procemiū
reddit ſubſequentē diſpoſitionem nullam ut hoc probat in
l. ſi. ff. de teſta. tu. &. l. peto. §. meuius. de hęre. inſti. fac. l. j. in
ſin. ff. de ori. iur. ubi de præfationibus loquens dicit ꝙ eui
dentiorem præſtant intellectum ſed in cōpoſitione præſen
ti præmiſſo tenore totius laudi tanq̃ cauſa finalis ſubiungi
tur ꝙ prędictæ partes uolentes oīa & ſingula in ipſo laudo
ratificare & approbare ea propter &c. Ecce ergo ꝙ dictū
laudū partes ad cōpoſitionē impellit & ſic ſm eius tenorē
Iacobus adimplet non ſic aūt dn̄a Vrſolina. Tenebatur. n.
tradere duas poſſeſsiones, eidem Iacobo pleno iure. Item
ſatiſdare de ſoluendo poſt mortē ſuam dicto Iacobo. cccc.
lib. ſed neutrum adimpleuit. nam poſſeſsiones non tradi-
dit pleno iure ſed retinuit uſumfru. donec ultimo uixerit.
Item ꝙ eſt etiam abſurdiſsimum tradidit eas pro dictis.
cccc. lib. cum tamen ſciret dictas poſſeſsiones ad dictū Ia-
cobum pleno iure ſpectare, ut patet ibi dum dicit & etiam
ſciens & cognoſcens infraſcriptas res & petias terre ad di-
ctum Iacobum pleno iure ſpectare & pertinere &c. Tra-
didit igitur creditori in diem rem ipſius creditoris in ſo-
lutum & ſic rei ſuę emptio nulla fuit, ut. l. ſuę rei. ff. de ↄtra
hen. emp.

ben. emp. Ex hoc ergo capite implementi contentorum
in laudo nõ uidetur dicta dña absoluta a laudo.l.3.§.si red
dita cõmo.&.l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pigno.acti.
Item dicere ꝙ approbent laudum & quod uelit parere lau
do: & postea aliter q̃ in laudo contineatur adimpleat ex
hoc resultat perplexitas & repugnantia quædã. & sunt ver
ba facto cõtraria ergo nihil ualeor.l.vbi repugnãtia.de re.
5 iur.facit.c.cũ inter.r.de elec.† Præterea error euidens siue
manifesta iniquitas quæ resultat ex tenore sententiæ reddit
ipsam ipso iure nullã, ut no. Inno.in.c.cum Bertoldus. de
re iudi.& cle.pastoralis.de re iudi. Idem ergo est dicendũ
in transactione quæ tendit ad decisionẽ litium ut sentẽtia
reddat ipsam nullam ipso iure euidens iniquitas siue error
de quo satis constat in casu nostro coniuncto tenore laudi
cum implemẽto aliter facto per dictã dñam Vrsolinã. Ex
capite etiã generalis absolutionis adinuicẽ factæ ab oĩbus
& singulis contẽtis in laudo &c. ut plene in.§.præterea ip
se partes &c.nõ vr̃ iuuari dicta dña uel ipsius hæres.& hoc
ex eo ꝙ dictæ clausulæ generales nõ referuntur ad speci-
ficata,sed ad alia dependentia ab eisdem,ut.l.stipulationes
cõmodissimũ.&.l.doli clausula. de uerb.ob.sed in casu no-
stro apparet implementum ex parte dñæ uitiosum & dolo
sum propter retẽtionem usufru.in re quã debebat libere re
6 laxare & pro eadem obtinuit etiã remis. cccc.lib. † Gene-
ralis ergo liberatio a contentis in laudo de alijs debet in-
telligi non de expressis in quibus cum euidens iniquitas &
error appareat per iam dicta superius non debet per gene-
ralem clausulam confirmari quia generalitas ad illicita nõ
refertur nec ad specialiter de se nulla, ut.l.si pater. de his
quæ in frau.cre.&.c.si cõpromissarius.de elec. lib.6. & qđ
no.ff.ad trebel.l.si quis prior.Præterea pro confirmatione
omnium prædictorũ diligenter ponderanda est forma cu
re decrete Francisco de belu.ad interponendum autorita
te dicto ꝯtui ineundo per Iacobũ cum ꝑdicta dña. fuit.n.
in effectu datus ad confirmandũ dictũ laudũ de quo.s. Itẽ
ad ꝑstandũ etiã autoritatẽ implemẽto fiẽdo per Iacobũ de
prædicto laudo & enumerat illa quæ uigore laudi dare de-
bet Iacobo dictæ dñæ decernit sibi cura.Super his aũt quę
debet facere dicta dña Iacobo ut daret sibi duas possessio-
nes. Itẽ cũ satisdatione ꝑmittere idẽ Iacob.cccc. lib.post
mortẽ dñæ nulla est sibi in eis cura decreta maxime nõ im-
plendo in forma laudũ sed aliter vt in casu nostro in quo
retẽtio usufru.per dñam & liberatio ipsius a.cccc.lib.præ-
dictis sunt ꝯ tenorẽ ipsius laudi.ut.l.diligẽter.ff.man.&.c.
cũ dilecto.de rescrip. Ex quo consequenter infert qđ dicta
retentio usufru.Item liberatio a dictis. cccc.sunt ipso iure
nullius ualoris nec firmant iuramento Iacobi quia statutũ
ipsum ꝯhere prohibet sine curatore & qđ fit in ꝯtrariũ ip-
so iure nõ tenet.l.sis pro eo de fideius.per Bar.&.l.cum lex
eo.ti.& ꝑ eundẽ ista est efficax ratio et inconuincibilis cui
tñ obstare vr̃ ꝙ habet in dicta datione curę in uer.& gñali
ter oĩbus & singulis alijs ꝑuisionibus obligationibus pa-
ctionibus cõuentionibus &c. Ex quorũ uerborũ gñalitate
vr̃ ꝙ iste curator potuerit consentire & autoritatẽ dictis
ꝯuentionibus & pactionibus super dicta retẽtione usufru.
& liberatione.cccc.lib. Ad hoc rñdeo & dico ꝙ dicta ge-
neralitas pactionis ꝑuisionis & si referẽda est ad accesso-
ria depẽdentia & ꝯnexa laudo nõ tñ est referẽda ad peri-
mendũ & tollendũ ꝯtenta in laudo nisi per laudi implemẽ
tum cũ ad hoc est principaliter ꝯstitutus.s.ad cõfirmandũ
7 laudũ & ꝯtenta in eo. † Ista ergo subsequẽs cła & genera-
liter oĩbus & singulis &c.dẽt intelligi vt dixi nã in multis
iuris articulis uerba gñlia restringunt in transactionibus
& remissionibus in sententijs in cõpromissis in quietatio-
nibus & pactionibus in cõpu̾tationibus & si. & hæc ꝑ or-
dinẽ probantur.C.de transac.si de cetera. ad uelle.l.iube-
mus.C.de iudi.l.licet.ff.de arbi.l.si cũ dies.ff.de ꝯdi.inde.l.
si.§.quæsitũ.ff.de pac.l.emptor.§.lucius.Præterea pactũ me
re gratuitum est donatio quædã, quia nullo recepto factũ
sed autoritas curatoris non extenditur ad donationẽ, quia
hoc esset dilapidare non utiliter agere ut curator iste intra
uit,ut.l,contra iur.§.si.ff.de pac.&.ff.de dona.l.si filiusfa.&

c.fin.de off.vica.lib.6. & ista est ratio bona & concludenter
etiam si fuisset curator ad omnia dependentia a laudo. Lau
data oĩaq; pacto gratuito non potuisset remittere siue re-
mittẽti autoritatem præstare. Non ob.regula scienti.&.l.
cuius per errorẽ.quia contra præsumptam siue ueram sciẽ
tiam ꝯtentorũ in laudo apparet implemento error expres-
sus nec ex præfatione apparet aĩus Iacobi de donando sed
8 de laudo adimplendo.† Et nunq̃ præsumitur animus donã
di obi est alia coniectura etiã non parti.ut.l.si cum aurũ.ff.
de solu.Ista concluduot quod de iure cõ.Iacõ.possit postq̃
mortua est dña Vrsolina petere.cccc.lib. Itẽ fructus quos
percepit domina Vrsolina a die approbationis laudi usq;
ad mortem,quia fatetur dictas possessiones ad Iacobũ per
tinere & dicta retẽtione vsufru.quã facere nõ potuit nõ iu
ratur ut probatũ est supra.Restat discutere inquãtũ prædi-
cta possent in dubiũ reuocari an beneficio speciali introdu
ctum in fauorem minoris possit iuuari, quia præsupponit
tunc ipsum minorẽ & nunc infra tempora restitutionis pe
tende.Et uidetur quod nõ ob.dicto iuramẽto.auten.sacra-
menta puberum. maxima.n.est uis iuramenti. Confirmat
enim contractum nullum ratione solennitatis omisse,ut in
d.auten. Item contractum a iure prohibitum & a iure e-
tiam expresse reprobatum ut super futura successione.c.2.
de pac.lib.6.& .d.c.cum contingat.de iureiur. & fundatur
esse tantus fauor iure diuino quo ca[illegible]de domino tu
9 tamenta tua.c.& si Christus. de iureiur. † Nec leges huma
næ uel statuta uidentur posse contrarium statuere & repro
bare contractus iuramento uallatos ex defectu alicuius so
lennitatis & sic enim tolleret legem Dei & vicarij sui scili
cet papę.quod nõ potest maxime in his quæ peccatum nu-
triunt : ut est uenire contra iuramẽtum.ar.de maio.& obe-
dien.c.cum inferior.&.21.dist.inferior.In contrarium ar-
guitur & manifeste probatur quod non ob. prædicto iura
mento uel prædicta eius relaxatione tanq̃ minor possit po
tere dictas.cccc.lib.& fructus perceptos a prædicta domi-
na de decimis dñis terrarũ, & præmitto pro fundamẽto re
10 gulam qua quod † iuramẽtum nõ est institutum ut sit vin-
culum iniquitatis quod uerbum iniquitatis multum pondo
ro positum in.c.inter cetera.22.q.4.rursus.Iuramẽtum de-
bet habere tres comites ueritatem iudicium atque iustitiã.
22.q.2.animaduertendũ. Ad idem.c.quanto. de iureiur. ex
parte sua in forma debita non adimplet cum sibi ex parte
11 Iacobi impleatur in forma.† Itẽ iuris præsumptione fra-
gile & infirmũ est minoris ętatis cõsilium & multis captio
nibus expositum. & hoc inter omnes constat.ideo natura-
lis ęquitas suadet talibus subueniri ut dicit text.in.l.j.ff. de
minο.Præterea dolus re ipsa & dolus ex proposito ęqui-
parantur in iure,ut,l.2.de doli exceptio. sed in ista libera-
tione a.cccc.lib.& retentione usufruc. dictarum petiarum
est dolus re ipsa.sed de iure canonico uel diuino nõ firma
tur actus inuitus vero dolo uel pręsumptio,ut.cum contin
gat,&.c.2.de pactis.lib.6.Ex quibus concludo quod ratio
ne euidentis iniquitatis & ratione dotis re ipsa coniuncta
præsumptione iuris quod fragile sit minorum consiliũ a na
turali equitate quæ in hoc eis subuenit huic Iacobo sit sub
ueniendum etiã beneficio singulari restitutionis in integ.
in casu quo de iure cõmuni iuuari nõ possit licet eum iuua
ri etiã de iure cõmuni supra est efficaciter demonstratum.
Et ad cautelam consulo quod in eodẽ libello deducat nul
litatem & inquantum apparerent retentio usufru. & libe-
ratio a prædictis.cccc.lib. aliqua quod tunc petat restitu-
tionẽ propter iniquitatẽ & euidentem lesionẽ ut hæc pro-
bantur,ut.c.constitutus.de resti.in integ. Sed dixerit aliq
sm hæc aut.sacramenta puberũ. frustra membranas occu-
pat si eamẽ contra ipsam restitutionẽ concedis cõtra cõem
intellectum ipsius consuetudinis approbate. Ad hoc dico
quod illã aut. confirmat contractum minorũ contra solen-
nitatem omissam.non autem si de dolo re ipsa & euidenti
iniquitate contractus arguatur. Tunc enim iuramentũ es-
12 set iniquitatis vinculum contra iura ꝑdicta. † Non ob. qđ
lex humana nõ possit tollere iuramentũ quod sumit ortum
a iure canonico & diuino quia imo potest. ut.l.nõ dubium

C.de legi.&.l.adigere.§.quamuis.de iure pat. & ratio huius sumitur ex no.per Bart.in.d.l.cum lex. &.l.si quis pro eo.de fideiuss. Postremo postq̃ ex prædictis probatum est clare retentionẽ vsufru. & liberationẽ fuisse nullas ipso iure uel iniquas restat uidere an relicta via admittatur ad petitionẽ.cccc.lib.& fructuum.an uero petita relaxatione a iuramento &c.sic reprobato iuramento quia contra formã iuramẽti p̃stito super actu remanet dispositio nulla.non vt ut puto relaxatio necessaria, ut.l.quæ sub conditione.§.fi. de condi.insti.Tutius tamẽ puto qđ petat per ea q̃ no.in.c. venerabilẽ.de elec.per Inn.& in nouel.do.Pet.de Anch.

Quæstio talis sponsæ de futuro spõsus per tres dies anteq̃ duceret misit pelandã pãni damaschini pulcherrimi & cinturam sumptuosam & misit eo die quo attinentes sui debebãt eã visitare iuxta morẽ ut sic reperirent eam uestibus mariti indutã.hoc facto dicta mulier uenit ad domũ uiri & predictã pellandam & cincturam in cophanis cũ suis aliis secum tulit quæritur utrum ea mortua in matrimonio debeant prædicta esse uiri an soceri.i.patris mulieris.

CONSIL. CLXXXI.

1 *Vxori quod traditur an soluto matrimonio restituenda censeantur.*
2 *Necessario quis facere dicitur quod ob uerecundiam facit.*
3 *Iocalia data o[illegible] virum causa usus data dicuntur.*

1 N CHRISTI nomine amen. † In prædicto dubio parum uidetur esse scribendũ cum doc. moderniores moueant hoc dubium & concordant omnes quod ista redeant siue remaneant apud maritum.ita no.expresse Bar. in.l.j.§.nec castrensem. de collatio.bono. & Bald.in aute. ex testamento. C.de colla.& in.l.cum te sponsa.C.de dona.ante nup. Probant hoc iuribus & rationibus quas referre non expedit, ut tamen uideatur cogitasse aliquid ultra addam pro fundamento præmittens quod in actibus traditiuis & promissiuis non præsumitur donatio maxime ubi potest esse uel abesse alia coniectura, ut.l.si cum aurum, ff. de solu. & quod not.in.l.cum quid.ff.si cer.petat. & quod not.in.l.quæ dotis.ff.soluto matrimo. sed in casu nostro propter generalem consuetudinem & mores ciuitatis talia per maritum solent mitti & uerecundia esset sibi non mittere. violaret enim consuetudinem & per consequens redarguendus apud bonos & graues. Morem enim sequendum dicit.l.C.de testa.l. testamenta. &.viij. distin.quæ contra morem. Quod † autem quis facit ob
2 pudorem uerecundiæ dicitur facere necessario. ut.l.pecuniæ.ff.de ali. & ciba. leg. nec fieri posse creditur id quod lederet uerecundiam nostram uel auferret bonos mores,ut.l.filius.ff.de condi.institu.& si ita est sequitur necessario quod ista missio uestis preciose & cincturæ non habet uim donationis quia causatur a necessitate morũ & in necessitatibus nemo liberalis existit. ut.l.rem legatam. de adi.leg.† Probo etiam hoc euidenti ratione in iam nupta
3 traditio preciosarũ uestium & iocalia facta uxori per uirum non censetur facta causa donationis sed causa usus. Ideo cõmunis est opi.quod sol.ma.morte uiri debeãt eius hæredibus restitui non ut donata per uxo. retineri. ut no. per Bar.& post eum Bal.in.l.in his.ff.solu.matri. si ergo in uxore traditio talium iocalium & preciosarũ uestium non sapit donationem ergo nec sponsa de futuro debet sapere sponsalitiã largitatẽ nisi hoc expresse agatur.& sic intelligitur titu.de dona.ante nup.Reperio istud idem consuluisse dominũ Ioan.de canamonte cuius autoritas magna fuit in vrbe dum uixit & refert ita determinasse Anto. de pis.& dicit quod fuit opi.Gay.in.l.filiæ.ff.fami.erci.& Rayn. de forli.in.l.post dotẽ.ff.sol.ma.Ratio colligitur ex.l. si uir ex lana.ff.dona.inter vi.& uxo.Sine ulteriori igitur prosecutione ɔcludo cũ tot prædictis legũ patribus qđ proculdubio dicta p̃ciosa uestis & cingulũ ad maritum spectaret nõ autem ad socerũ uel hæredes mulieris.do.Pe.de anch.

Thema est Statuto cauetur quod accusator si defecerit in probando condemnetur in expensis. Et intelligatur defecisse eoipso quod reus fuerit de crimine absolutus & sic iudex talem condemnationem omiserit intelligatur in expẽsis nihilominus ɔdemnatus.Hoc presupposito iudex absoluit accusatum ab accusatione & accusatorẽ ab expensis & de p̃dicto statuto fieret sibi mẽtio p accusatum statim anteq̃ ad alias diuertetur ɔdẽnauit in expensis ipsum accusatorẽ quæ condemnatio dicit nulla propter absolutoriã quę p̃cessit.Replicat de statuto & qđ incontinẽti q̃rit q̃d iuris.

CONSIL. CLXXXII.

1 *Accusator deficiens in probando in expensis condemnatur. & nu.7.*
2 *Sententia quæ a statuto non admittitur nullo modo recipitur.*
3 *Lex potentius agit quam iudex.*
4 *Sententia secunda quæ super expensis fertur tenet nec ei ab absolutoria præcedente præiudicatur.*
5 *Statuta secundum ius commune sunt intelligenda.*
6 *Statutum quod de emendatione damni loquitur secundum ius commune distinguitur.*
8 *Sententia nulla censetur in qua error iuris exprimitur.*
9 *Transgressio iuris quæ reddat sententiam nullam.*

1 N CHRISTI nomine amen.† Videretur prima facie primam sententiam absolutoriam ab expensis nullam & secundã cõdemnatoriam subsecutam illico super eis validam esse. nam per statutum cõndemnatio expensarum habet necessariam consequentiam ad solutionẽ super crimine,eo enim ipso q̃ accusator deficit in p̃bando incumbit necessitas iudici ut condemnet in expensis & sic hoc omittit statutum ipsum supplet defectum iudicis cũ habere vult accusatorẽ pro ɔdemnato.no potuit ergo iudex a forma legis deuiare.nam facti quæstio in arbitrio iudicis est,pœne uero persecutio legis autoritati reseruatur ut.l. j.post prin.ff.ad turpil. sententia enim absolutoria super expensis est contraria verbis & menti statuti ergo nulla ut ff.sol.ma.l.ex diuerso.§ si in iudicio.iudex ignorantia iuris
2 lapsus &c. † Ex quo sequitur q̃ sententia quæ statutum nõ admittit non est sequenda.ut.l.iure nostro.ff.de testa. supplet.n.in casu nostro lex siue statutum q̃ iudicis sententiæ deest,ut.l.s.§.si quis condemnatus.ff.de re indi.Item nõ est compassibilis absolutio accusatoris super expẽsis cum absolutione accusati super crimine ut expresse vult statutum talis ergo absolutoria cui statutum resistit uidetur contra statutum expresse & per consequẽs nulla ut.l.si expressum. ff.de adopt.&.c.j.de re iud. Ex quo sequitur q̃ potuit iudex nedum statim ut in facto proponitur,sed etiam ex interuallo sententiam reformare. ut.d.l.si expressum. &.l.4. C.de accu.cum si. & posito q̃ non esset error expressus in sententia,tamen negari non potest fuisse errorem in mente iudicis de quo constat per relationem iudicis ad ipsam sententiam incompassibilem ut dixi cum absolutione expensarum. talis autem error in mente iudicis ita inficit sententiam sicut error iuris expressus ,ut not.Cyn.post Ia. de ra.& Pe.C.de erro. cal.l.j.in.j.q. Præterea statutum condemnationem omissam supplet ipso iure sine iudicis ministerio.Istud ergo iudicis beneficium reo a crimine absoluto concessum non uidetur iudicem posse offerre.ut.l.miles § decem.ff.de re iud. nam cum duo disparia potestatia ad idem concurrunt minus poterit confundi a maiori.ut.l.ge
3 neraliter.ff.de fideicom. † Lex autem siue statutum potentius operatur quàm iudex qui est secundarius agens, & quicquid facit debet uirtute legis agere nec debet esse clementior lege.ut in auten. de iudi.§.oportet.col.vj.& quòd potentius circa idem agat lex quàm homo siue eius minister patet in immixtione sui & necessarij & aditione extranei.nam in prima non est medium inter mortem & ipsam in secunda sic. ut.ff.de. lega.1.l.si post mortem.§.1. de opti. le.l.si optio. Iudex ergo absoluendo ab expensis cum debuit condemnare non est dubium quòd omisit quod lex

quod lex sibi iniunxit imo plus peccauit cõtrariũ faciendo plus est enim cõtrarium facere q̃ omittere. ut l.si seruũ. de uer.ob. Ex istis † uideret̃ dicendũ q̃ sententia secunda cõdemnatoria super expensis teneat, nec sibi noceat absolutoria quæ præcessit. nã si omisisset penitus lex supplebat siue statutũ. inutilis ergo actus qui gerit non uitiat dispõnẽ iuris cõis quæ infert necessario in ipso actu ut dicit tex. in l.j. in prin. C. de rei uxo. ac. & q̃ no. in l. qui testõ. §. per contrarium. ff. de te. Item illa secunda condemnatoria hẽt iuris municipalis adminiculum & calorẽ. primæ aũt nõ assistit statutum imo resistit. secunda ergo potentior & sequenda facit. l. legitima. ff. de pac. in rõne sui. His tñ non ob. licet multũ urgentibus credo 2rium de iure tenen. s. absolutoria ab expensis tenuisse cõdemnatoriam immediate sub secutam nullius esse momẽti. Primo moueor ex regula generali q̃ iudex siue bene siue male &c. &c. ex literis. de of. del. & l. ij. C. de sen. ex peri. reci. & l. j. C. q̃n prouo. non est ne. & de iure cõmuni circũscripta prouisione statutaria esset hoc tenendũ q̃ absolutoria ab expẽsis esset ualida quãtũcũq; iudex debuisset condẽnare. teneret tñ de proprio resarcire ut dicit tex. in l. properãdũ. §. finalit. C. de iudi. nec vñ post latam diffinitiuã super principali durare eius officium quoquo modo super expẽsis. ut l. iij. C. depo. & l. nõ ignorat. & l. terminato. C. de fruc. & lit. expen. nã si nõ pot super principali post uerbum cõdẽno uel absoluo cõtrarium agere incontinenti ut preal. l. ij. & j. multominus sub expensis quæ ueluti accessoria regulantur f̃m materiam sui principalis ut c. super gratia. de offi. dele. lib. vj. Irẽ absolutoriam ab expensis in casu nr̃o tulit iudex ex officio sibi cõcesso in illo accessorio sicut in principali: secundam uero condemnatoriam super eisdem primæ cõtrariam tulit ad suggestionẽ & instantiam partis aduersario nõ monito nec citato ergo nõ tenuit. ut l. ita diuus. ff. de adop. & l. de nnoquoque. de re iudi. nã ex eadẽ instantia non ualet sententia contra primã. ut l. j. C. q̃n prouo. nõ est necess. dicat quis hãc sententiam reuocabilẽ ueluti interlocutoriã ut nõ latã super principali negocio. ut no. in cle. j. de seque. pos. & fruc. nã quicquid fit in sentẽtijs super expẽsis promulgatis durante super principali cã & q̃nq; cõtingit iuxta no. c. finẽ litibus. de do. & contu. tñ fateri oportet sententiã hanc super expensis una cũ diffinitiua coniunctã cẽseri eius partẽ & diffinitiuã nec debet esse maioris uitæ & uirtutis quã ipsum principale. ut d. l. iij. ut. n. dicit. l. quæ accessionum locũ ob tinent extinguuntur cũ principales res perempte fuerint. ut l. ij. ff. de pec. leg. Ex quibus infero q̃ sicut iudex potuisset absolutionẽ super crimine emendare ut i iuri præal. ita nõ potuit super expensis sed ob. huic meæ opinioni l. paulus. ff. de re iu. & c. cũ appellationibus. de ap. lib. 6. ubi sup accessorijs durat iurisdictio iudicis toto die. Sol. illa iura loquunt cũ uellet addere priori sententiæ cõdẽnationẽ uel absolutionem expensarum. secus si iam latã uellet emendare ut i q̃one nostra. nã hoc nõ potest ut sentit ibi Bart. dum dicit illam l. intelligi quando per talẽ additionẽ nil derogatur ei q̃ iam est sententiatum q̃ non posset ut ibi dicit. Sed restat r̃ndere ad contraria quæ ut dixi multum urgent.

5 † Pro quorum solutione præmitto q̃ statutũ debet intelligi f̃m ius cõe sicut consuetudines & rescripta. ut c. cum dilectus de cõsue. & c. cãm quæ. de rescrip. & maxime est hoc uerum ad euitationẽ pœnæ siue damni. ut l. ij. C. de noxa.

6 † ubi statutum loquẽs simplr̃ de emẽdatione damni uel pœnæ distinguitur f̃m ius cõe. & ad ipsum refertur sicut ois dispositio simplr̃ cõcepta. ut l. ut gradatim. §. sed si lege. ff. de mun. & ho. & l. cæsar. de publi. & l. quæro. §. inter locatorẽ ff. loc. ois. n. dispositio babet aliquas tacitas contradictiones & suppletiones a iure maxime ubi ad corticẽ intellecta resultaret absurditas. ut c. quemadmod. cũ ibi no. de iureiur. & l. si cui. de serui. & l. 6. ff. ad exhi. Itẽ præmitto q̃ iusta causa litigandi excusat ab expen. causæ princi. f̃m oẽs secundum quosdam hoc operatur tantummodo iura metum calumniæ. ut plene per doct. in c. finem litibus. de dolo & contu. & l. qui solidum. §. etiam. ff. de leg. ij. esset nãq; absurdum habentem iustam causam litigandi in expensis condemnari quia hoc metu perterritus relinqueret quis suũ in defensum. l. illud. ff. de pe. & puniretur probabilis ignorantia cõtra iura.

7 † Ad propositum igitur statutũ istud quo cauetur q̃ deficiens in probando condemnet̃ in expensis & intelligat̃ defecisse eo ipso q̃ est aduersarius absolutus & c. idẽ disponit q̃ ius cõe quo cauetur quod qui nõ probat q̃ obijcit præsumit calumniari uel saltem temere litigare. ut l. j. ff. ad turpil. nihil aũt disponit de habente iustã cãm litigandi qui non est in talibus condemnandus. ut d. §. etiam. & in aut. de iudi. §. oportet. qui. §. quasi concordat per oĩa cum statuto prædicto. & ultra statuat. s. eximendo a dicta condemnoatione iuste litigantes. In casu ergo nostro sicut mihi asseritur apparet illum accusatorẽ per acta non temere accusasse. q̃ aũt per acta satis probatur vr̃ ad sententiam iudicis ualidandam adaptari. ut no. Cy. in d. l. j. C. de erro, calcu. & l. j. & ij. C. de sent. quæ pro eo q̃ intereft. & l. ij. §. igoominiæ. ff. de bis q̃ no. insa. Præterea posito q̃ per acta non apparet de iusta cã litigandi tamẽ postquã nõ fuit appellatum standum est sententiæ licet inique & præsumuntur omnia solẽniter acta & iuste lata postquã seruato iuris ordine lata fuit ut no. in c. in præsentia. de renun. & res iudi. de re. iu. Non ob. iura præalle. q̃ uideat̃ sententia continere expressum iuris municipalis errorẽ & sic non ualeat per præal. l. j. C. q̃n. prouo. nõ. est necess. & §. si in iudicio. cũ

8 si. alle. s. † Neqz enim q̃ statutum istud inducat formã aliquam in denunciando qua omissa non ualeat sententia in contrarium lata non. n. omnia iuris præcepta & in iure statuta si omittantur reddunt sententiam nullam sed solũ q̃n iuris error exprimitur in sentẽtia ut. d. l. j. nec sufficit de tali errore apparere per acta ut Cy. uoluit & nõ bene ut oo. per dñm meũ bal. in d. l. ex diuerso. §. si in iudicio & sequeretur q̃ si per acta constaret de iustitia litigatoris in cõtrarium lata sententia esset nulla quia contra mẽtẽ iudicis de qua per acta liqueret q̃ esset absurdum & cõtra totum tractatum de appel. quarum remedijs ab iniquitate & iniustitia sententiæ subleuamur ut l. j. ff. de ap. Itẽ sicut statutum istud statuit uictũ uictori in expensis cõdemnandũ ita & lex ultra etiam apponendo pœnam ut d. l. properãdum. §. siue aũt alteruter. & in aut. de iudi. §. oportet & tñ nullus dixerit q̃ omissa condemnatio reddat sententiam nullã licet. §. ille dicat oportet rationẽ expensarum iudicẽ omnino examinare. Ex quibus concludo q̃ nõ omnis iuris trãsgressio reddit sententiam iudicis nullam sed illa duntaxat quæ inducit uitium formæ sub qua iurisdictio est concessa ut subtiliter dicit gl. in cle. j. de iure pa. in gl. magna, facit extra. de elec. c. ecclesia vr̃a ubi non omnia quæ requiruntur in actu si omittantur reddunt actum inualidum sed illa quæ sunt de forma. Per ista solutum sit primum dubium q̃ per statutum illud non sit sublata iurisdictio potestatis in absoluendo illum qui succubuit in expensis licet talis absolutio possit rescindi remedio appellationis iuxta no. in l. si. C. q̃n prouo. nõ est ne. Nam statutum disponit q̃ condemnet quod si non fecerit statuti uigore intelligitur cõdẽnatus si autem absoluerit statutum nihil dicit ergo communi iuris dispositioni relinquitur ille casus improuisus: iuris autem prouisio est q̃ possit ut d. §. oportet. Tria enim sunt quorum unum non est alterum. s. condemnare omittere & absoluere. Iste tertius casus omissus remanet dispositioni iuris cõis ut l. si cum dotem. in prin. ff. so. ma. Infertur etiã ex prædictis q̃ condemnatoria post illam absolutoriã statim subsequens fuit nulla ut probatum est. s. Alia etiã dubia sunt soluta per iam dicta quia taxatio pignoratio & illa suo subsecuta uigore illius condemnationis quæ nulla est non tenent ut cap. iudi. de procur. & cle. pastoralis. ad si. de re iud. & quod no. Inn. in c. tanta. de excess. prela. Contra fideiussorem etiam alia rõne executio nõ uidetur posse fieri attenta forma suæ fideiussionis quæ fuit si ad ipsas iuridice fuerit cõdemnatus sed ipse in dicta sententia condemnatus non fuit ergo nõ cessit dies & per p̃nis conueniri non potest. ut l. cedere diem. de uer. sig. Item per iam dicta patet q̃ principalis suus non fuit iuridice cõdemnatus & sic etiam in hoc capite conueniri non potest.

Punctus

Punctus consilij sequentis.

Casus statuto cauetur ꝙ si in futurum contingeret litē motam esse siue per libellum siue per aliquam petitionem ex aliqua cā ciuili coram aliquo iudice inter aliquos coniunctos usque ad quartum gradum siue sint agnati siue affines & alius partium litigantium petat partē aduersam sibi coniunctam.ut.s̄.compelli ad compromissum faciendū de dicta lite rōne uel cā ꝙ dictus iudex officialis uel potestas qui super hoc requisitus fuerit cōpellere posset partes realiter & personaliter ad compromissum faciendum super libello uel petitione porrecta & contentis in ea. Quo statuto præsupposito contingit ꝙ creditor intrauit possessionē rei debitoris sibi obligate ex cā dotis & uolens in ea sibi satisfacere & pro debito retinere ut empta & pro empta iusto pretio secundum formā pacti appositi & instrumenti comparet coram iudice & eius officium implorat ut iustū pretium dictæ rei declaret electis ad hoc æstimatoribus ex aduerso debitor qui affinis est inter quartum gradum comparet & opponit exceptionem solutionis transactam uel aliam & petit compromissum replicat ꝙ nō debet de hoc compromitti cum contra ipsum nulla petitio uel libel. dirigatur sed iudicis officium imploret quæritur quid iuris.

CONSIL. CLXXXIII.

1 *Consanguinei & affines an cogantur cōpromittere quando petitur executio sententiæ uel instrumenti cum pacto de ingrediendo stante statuto &c.*

2 *Iura quod prius & principaliter geritur respiciunt.*

3 *Compromissum super sententia nec super conuentione cadit.*

IN CHRISTI nomine amen. Pro clariori intellectu præmittendum est ꝙ de natura pacti de quo.s̄.in themate no.Bar.in l.j.creditores.C.de pig. in.v.q. † Equiparat enim
1 primo pactum de ingrediendo propria autoritate sententiæ ut sicut in omni iure ꝙ oritur ex sentētia proceditur super eius executione summariè & sine libello.ut l.a diuo pio.§ si super rebus.ff.de re iudi. & l. minor. 25.annis fideicommissum.ff.de mi.& per Inno.in cap. cum querente.de offi.or.ita procedendum est super executione huius conuentionis quę ex partium uoluntate descendit. æquiparatur enim istud ius exequendi ex conuentione iudicis autoritate.ff.de pig.ac.l.si & lo. ma.l.dotis.& si hæc uera sunt prout efficaciter ibi probatur in casu quo rei obligare tali pacto petit creditor se immitti i possessionē multo magis qn̄ res obligata est pœnes creditorem.& petitur solum iudicis officio ęstimari ubi nulla petitio uel libellus contra debitorem dirigitur sed solum iudicis officium imploratur ut declaret iustum pretium rei cā summariè cognita super his quæ debitor citatus obijceret prout ibi tenet ad fi.uer.iuxta præmissa quæro &c. Hoc ergo præmisso efficaciter demonstrari pōt ꝙ cōsanguinei & affines infra quartum gradum uenientes & aliquid contra istud iudicis officium executiuum imploratum obijcientes nō possunt petere suis exceptionibus & obiectionibus cōpromissum s̄m formam statuti.s̄.relati. Primo quia uerba statuti in hoc casu deficiunt.nā loquitur cum inter tales coniunctos lis mouetur per libelli porrectionem uel aliquā petitionem & aliqua partium litigantium cōpromissum petit. Ex quibus uerbis liquide deprehenditur statutum loqui solum cū libellus uel petitio contra cōsanguineum uel affinē principaliter dirigitur sed in casu nostro contra ipsum nulla actio nulla petitio intentatur sed iudicis officium imploratur ut dixi. sumus ergo extra casum statuti & in iure cōmuni qun iure certum est neminem cogi posse ad compromissum.ut.l.ij.ff.de ar.facis.l.si uero.§.de uiro.ff.so.ma. Secundo hoc probat conditio & natura illorum qui super libello petitione porrecta inter alios ueniunt ex transuerso pro suo interesse persona.n.talium non mutatur iudicium siue forū etiam rōne priuile.ꝙ prętēdant ut est casus no.in l.uenditor.ff.de judi.nam si ex persona uenditoris qui totam cām ad se trahit non mutatur forum ut ibi multominus in casu nr̄o ubi nullam actionem creditor intentat nec posset cum rem habet pœnes se.ut.l.j.ff.uti pos. sed solum pretium declarari petit.qui.n.declarat nihil de nouo agere dicitur.ut.l.hęredes palam.§.sed si notam.ff.de test.& c. nouit.de ap. Et per hoc ꝙ dictum est ꝙ ex persona uenientium ex transuerso non alterat natura judicij nec forū mutatur.uolunt doc.ꝙ si non ueniunt illi tales super lite cum alijs principaliter instituta lite pendente debeāt admitti secundum statutum causæ in quo eam reperiunt & a quibus principali litigatori ēst uia præclusa. Præterea & a productione testium post eorū supplicationem similiter prædictis præclusa uia intelligitur ut no. Inn.io c.cū super.de ap.
2 & est tex.no.in c.ij.in fi.ut li.pen.li.vj. † Iura enim semper considerant rē per prius & non posterius & ꝙ principaliter gerit non ꝙ uenit incidenter & accessorie.ut.l.j.ff.de auto.tu.&.l.quoties.C.de iud.&.l.si is qui duos.ff.de li. leg. & c.super eo.de præben.lib.6. In casu aūt nostro incidēter & per modum exceptionis uenit ꝯsanguineus ad cām quo casu statutū non disponit ꝙ sup̄ exceptionibus debeat cōpromitti sed super libello & petitione ut dixi & multū differunt actio & defensio nec iuris ꝓuisio uel affectus in uno extendit ad reliquū.ut.c.cū dilectus.ad fi.de ordi.cogn. ut l.si quis in graui.§.utrū.ff.ad sille.&.l.liber. a pa.ff.de i ius uo.ad ꝓdicta optimè facit ꝙ no.in cle.dispendiosam. de iudi.in glo.si quærat.uer.si forte. Tertio principaliter probat
3 hoc equiparatio sententiæ ad prędictā ꝯuentionem. † sicut enim super sententia indubitata nō cadit cōpromissum: ut l.si causa cognita.C.de transac.ita nec sup̄ ista cōuentione sibi cōsimili & per oīa pari.ut.s̄.dixi.& sicut executionem sententiæ non impediunt exceptiones quæ exigunt altiorē indaginem.ut.l.iiij.§ ꝯdemnatū.ff.de re iudi.per Bar.ita similiter petitio cōpromissi non debet impedire summariā iudicis cognitionē super exceptionibus corā eo oppositis super pretij declaratione. Quarto & ultimo hoc cōfirmo: quia ita dn̄s & præceptor meus dn.Bal.cōsuluit in si.q.ian nuę ibi corā potestate agebatur hypothecaria & exceptū fuit de solutione debiti & hac lite pēdente petebatur principaliter per ipsum excipientē reddi instrumētū solutionis cancellatum & super hac cā compromitti. consului.n.hæc peti nō posse q̄a super eo ꝙ deductū est in iudicio ꝑ uiam exceptionis nō debet seorsum & principaliter super eadē exceptione compromissum peti & si dicatur s̄m hoc ergo reus excipiens nunq̄ poterit petere cōpromissum sed cogitur semper coram iudice litigare ꝯ mentē & uerba statuti. ad hoc rn̄deo ꝙ tunc em̄ cōpromissum petere poterit quando ꝯ petitionem & contra libellū cōtra ipsum directū excipit nam tunc solum cum eo dicit̄ esse lis uel cā & ꝙ cum actio cōtra eum dirigit̄.ut.l.litis nomen.ff.de uer.sig.qui autē iudicis officium super pretij declaratione implorat non dicit̄ intentare actionē quia iudicis officium hoc nō pręsupponit.s.actionē.ut.l.qui per collusionem.§.j.ff.de act.emp. sed petitio & libellus spēm actionis demonstrant sine qua petitio & libellus non procedunt; ut.l.si pupillus.§.uideamus.de neg.gest.&.c.examinata. de iud. Ex quibus omnibus pro ueritate concluditur in hoc casu de quo quæritur statutum non disponere.& per pn̄s cōpromissum peti non posse sed si quæ exceptiones corā iudice q̄ debet pretium per se uel alium declarare oppositæ fuerint debet de ipsis summariè cognoscere prout dixit Bart.ubi.s̄.

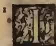
CONSIL. CLXXXIIII.

1 *Socius in pecunijs fenerandis an preferatur in capitali suo creditori antiquiori pro suo antiquiori debito.*

2 *Societas rerum inhonestarum nulla & delictorum foeda communio.*

3 *Emptio rei turpis est nulla.*

4 *Quæstio ex usuris proueniens in actione pro socio non cōmunicatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Visa scripta societatis prædictę ad mutuandum pecuniam sub usuris: uisa etiam subsequēter scripta ueditionis factæ ꝑ riconerū angelo fratri suo de omni iure suo quod habet tā in capitali

pitali seu sorte q̃ lucro ac de omni eo & toto ꝙ habere debet in corpore dictæ societatis & hoc pro mille ducentis florenis pro quibus fatentur se habuisse.ccc.& præsupposito in facto ꝙ hæredes do.angeli nihil aliud hñt unde possint de dicto residuo pretij dicto recuperino satisfieri nisi in pecunijs & pignoribus dictæ stationis & cambij sic uenditis. Pro parte recuperini reuocatur in dubium an in eis sit titio creditori antiquiori in tempore siue hypothecaria pferendus Christi & præfatis noibus repetitis præmittendũ ꝙ ista statio siue mensæ negotium appellaẽ in iure cum .s.quis præficiẽ certo loco pro pecunijs fenerandis uel mercationibus alijs . ut.l.cũ pariter.§.mẽse negotium.ff.de leg.ij.& l.cum taber.ff.de pigno.& l.j.& l.v.§.j.ff.de institO.& de natura omnium debitorum pignorum & negotiorũ omnium q̃ in tali statione & mensa geruntur & reperiuntur cũ creditores tm̃ uel creditores & dñi super mercibus illis cõcurrunt habeẽ plene in ti.de tribu.ff.& in d.l.cũ taber. & sic in. casu nro societas ista fuisset ɔcta super mercibus comparandis & uendendis iura præal.& alia de quibus in illis titulis habetur in mercibus repertis in statione uel mensa fauent multũ dñis & creditoribus ex eadem causa ex alijs autem causis creditoribus q̃ in ipsis mercibus nõ assistũt nec ad tributũ admittunt:ut l.j.& l.procuratores.§.sed est q̃sitũ & § si plures.de tributoria & sm hoc circũscripta emptione facta per recuperinũ de dicta statione vr̃ recuperinus in ɔcursu in bonis in statione repertis dicto titio q ex alia cã quã stationis creditor præponiẽ præferendus. uerũ q a ista societas est fundata super re improba & iuribus odiosa & super pecunijs fenerandis ut c.usurarum uoraginẽ. de usu.

2 lib.6.cum si. Videtur primo † ꝙ ista societas non ualuerit: nã regula tradiẽ inhonestarũ rerũ nullam esse societatẽ & delictorũ turpium & feda cõm est.ut l.ꝙ autẽ. & l. neque præmittendum.ff.pro.so.de fauore ergo prælationis i mercibus acquisitis ex turpi quæstu nõ uidetur hic tractan.uide licet etiam recuperino fauendum nec actio ei danda nec aliqua quo ad ipsum habenda cõmunicatio.nã nulla cõicatio iusta dãni ex maleficio est.ut.l.j.§.plane.ff.de tut. & ra. dis. ex quibus infert ꝙ in mercibus & pecunijs ĩ statione repertis non sit tanq̃ socius circũscripta ut dixi uẽditione admittendus.nã allegãdo in talibus societatẽ detegiẽ turpitudinẽ suã & per ɔñs repellendus.ut c.inter dilectos. de dona. &

3 l.transac. C.de trans. † Consequẽter etiam ex prædictis concludendum vr̃ ꝙ uenditio iurium quæ habebãt in statione tam in sorte q̃ in quæstu nõ ualuerit ꝙ rei turpis emptio nulla est sicut nec ualet societas nec mandatũ datum uel cõtractus alius.ut.ff.man.l.si remunerandi.§.rei tur. & de ɔtrahen.emp.l.ꝙ sepe.§.ueneni.& sa.erc.l.cætere.§.ma. His non ob.contrarium teneo & ꝙ rõne pretij sibi debiti ex prædicta uenditione stationis uelut creditori chirographario præferatur.& hoc primo probo sic.licet quo ad quæstũ feneratitium non tenuerit societas uelut rei turpis ut dixi tñ pecunia siue sors posita in cñi nõ perditur . nã & usurarius non prohibeẽ a petitione ueræ sortis sed usurarũ tñ.ut c.debitores.de iureiu.sed i materia usurarũ & i.multis alijs licitum nõ est de usur.super duobus nãq; vr̃ pecunia illa posita in cñi.s.ad mutuum & sub usuris.primum licitum & meritorium de per se.sm aũt reprobatum : teneat ergo statio quo ad primũ quo ad sm rescindatur.ut ar.c.cũ dilecti.de do. & contu. quãtũ ergo ad ipsum capitale & in noibus pignoribus ac pecunijs in statione repertis vr̃ idem recuperinus præferẽdus titio creditori ex alia cã ipsius stationis ut in d.l.& l.procurator.§.sed quæsitũ.& c.§.si plures ff.de tribu.si ergo statio quo ad simplex mutuũ de iure subsistit ergo & emptio tenuit.& si dicaẽ capitale talis recuperini fuit tantum mille quingen.lib.bona pecunia aũt stationis excessit istam summam quia uendidit pro mille ducentis flor.in illo ergo excessu proueniente ex quæstu illicito non uideẽ tenuisse uenditio per d.l.quod sepe.§.ueneni.de

4 cõtrahen.em. † Ad hoc rñdeo & dico quod in actione pro socio iste quæstus proueniens ex usuris non debet cõicari quia rei turpis &c. ut dixi sed postquã est delictũ perpetratum super re inde proueniente & super re ipsa titio quæsitũ est pactũ & conuentio.ut l.iure gentium.§.si paciscar. & l.si unus.§.illud.& §.pacta.ff.de pac.& c.quemad.de iureiuran.sed hic iam erant extortę usurę tempore uenditionis dictæ stationis & mensæ unde & si illud ultra sortem noie pretij permissum præsumaẽ ex causa usurarum prouenisse potuit ex puncto dato remanere pœnes Angelum cũ tali quæstu & sorte & recuperino noie pretij plus dari . Itẽ ad istas usuras extortas rõne dictæ societatis posset idẽ recuperinus sicut dictus Ang.conueniri & in hoc factum unius ex socijs alteri nocet.ut l.si unus.in princ.ff.de pac. & l.ex duobus.ff.de duo re.per Bar.de cõi ergo absolutione paciscendo vr̃ ualere cõuentio & cõtractus emptionis & uenditionis quãtum ad eos non in præiudicium eorũ a quibus extortę sunt.ut l.inter debitorem.ff.de pact. forte quãtitas usurarũ extorta erat maxima de qua pro rata debuisset recuperinus percipere magnã partẽ ex eo ꝙ ad ipsarũ restitutionẽ erat sicut Angelus obligatus:unde sicut ius stationis & per omnia penes Angelum dimisit titulo uenditionis potuit ultra capitale de pretio conuenire cũ sit substitutus usurarũ periculũ sicut ille.& colligiẽ hæc rõ in l.si igitur.ff. pro so.Præterea statio siue mensa est quoddã corpus intellectuale confectum ex creditis & debitis.ut.l.cũ tab. & §.si mensæ negocium præal.sed maioritas pretij ultra uerũ ualorẽ rei non reddit cõtractum nullũ licet q̃nq; ɔ̃ immoderatum excessum sit hinc inde ꝓuisum.ut l.ij.C.de rescinden.uend. Sed iterum posset obijci & probari ꝙ recuperinus & titius pariter concurrunt in his quæ in dicta statione reperiũtur.nã inter creditores chirographarios ut sunt ambo isti nõ habet locum regula qui prior est in tẽpore.de re.iu.li.6.ut ibi no.& l.priuilegia.de priui.credi ꝙ isti sunt solũ chirographi patet quia nullã hñt hypothecã & recuperino actione ex uendito & titio ex mutuo & alia personali obligatione debeẽ ergo dñt pariter admitti per iura prædicta. Ad hoc rñdeo & dico ꝙ in isto corpore stationis uendito cũ decursu creditorũ quæritur iste recuperinus est cęteris præferendus postquã res sua uẽdita reperitur pro pretio.talis res.n.censetur obligata.ut l. iul.§.offerri.ff.de ac. emp.& ꝙ omnibus præferatur casus in.l.si uẽter.§.in bonis.uers.si tñ.de priui.cre.& facit.l.si cum dotẽ.§.si mulier ff.so.ma.& hoc est æquum ut in subsidium detur uenditori recursus ad rem uenditam si non reperitur aliud unde pretium consequi possit. facit.l.interdum.ff.qui po.in pig. ha. nam & in alijs casibus iura similem æquitatem admittunt cões regulas.ut l.si cũ seruũ.& l.si me & titium.ff.si cer. peta.ex istis sine ulteriori prosecutione concludo quod in pecunijs pignoribus & rebus alijs stationis recuperinus titio præferatur.domi.Pet.de Anchatano.

CONSIL. CLXXXV.

1 Legatum factũ uxori si cum filio morã traxerit an expiret eo mortuo.
2 Consuetudo interpretans legatum usufructus pro legatis alimentorum matrem grauat.

1 IN CHRISTI nomine amen. † Quęstio uidetur magis dubiã q̃ apparet prima facie. Pro cuius dubij declaratione præmittẽdum est ꝙ uiuente filio hoc legatum factum dñæ Petrę eius matri ꝙ sit domina & usufructuaria &c.sumitur pro legato alimentorum ut no. in l.j.C.si mu.secundo nup.& l.Titia.§.si.ff.de leg.ij.moriente antem filio alteratur hoc legatum & quo ad substitutos filios assumit naturam propriam prout uerba sonant.s.pro integro usufruc.ut ibi noe:Bart.& de facto sic consului. Difficultas aũt quæstionis consistit quia legatum factum sub dicta forma quãdiu cum filio meo steterit &c. si fuerit legatum alimentorum nõ expirat per mortem filij si uero fuerit aliud legatum utrum moriente eo cum quo quis tenebatur moram trahere expiret legatum & distinguitur primo cuius contemplatione fuit hæc conditio morandi apposita ut si in fauorem legatarij non expiret si illius cum quo tenetur moram trahere tunc expiret. & si hoc apparet tunc in hoc

omnes

omnes concordant. sed quid in dubio præsumendum est si discordant. Bart. enim tenet ꝙ in dubio in fauorem eius cũ quo morari tenetur di. ꝙ in fauorem legatarij ut ipse noc. in c. imputari. de reg. iur. li. 6. & Cyn. enim refert in l. j. C. de leg. & ibi per Bar. & in l. illis libertis. de condit. & demon. Sed alibi dicit tex. non derogando alicui ex prædictis opi. in c. literis. de restit. spo. uidetur ꝙ alterationem de qua supra & conuersionem de alimentis integrum usumfructum mors filij nõ impediat. Probatur hoc ex eo ꝙ legatũ istud quo ad integrum usumfr. incipit post mortem filij nõ in uita. in d. l. j. C. si mulier secundo nup. ergo cõditio quãdiu steterit siue moram traxerit &c. non uidetur hoc legatum respicere qđ incipit filio demum mortuo nec cõtemplatione huius legati uidetur matri conditio apposita. arg. optimum ff. de excu. tu. l. amicissimos. §. j. in prin. & l. si. qui pe. tu. nõ ob. si dicatur ꝙ leges illę loquuntur in legato quod incipit post mortem pupilli ex dispositione testatoris & hoc incipit ex dispositione legis. lex enim facit istam alterationem de alimentis ĩ usumfruc. & quasi reducit eum ad propriam naturam sublato filio de medio cuius fauore uerbũ dñam. & usufructuariam consuetudo sumpsit impropriè. s. pro alimẽtis. uidetur ergo ꝙ debeamus hoc legatum sumere pro legato ususfruc. a principio & primordialem siue naturalẽ intellectum uerbis dare non singularẽ quo ad tertiam per sonam. singularis enim & consuetudinarius intellectus dictum uerborum pro filijs introductus non debet ad matrem extendi. ar. l. cum patronus. ff. de le. ij. ibi ꝙ illius persone præstaretur hoc nequaquam ad alium pertinere debet hac ratione uidetur ꝙ istud legatum iuris consuetudinarij interpretatione legatum alimentorum expiret morte tanq̃ a principio censeatur ususfru. & sic nihil habebit ista dña Petra recenta opi. Bart. & gl. ut spãle sit in legato alimentorum ꝙ mortuo filio non expiret alia uero sic quasi deficiente conditione mixta per casum deficiat legatum ut. l. in testõ. ff. de condi. & demon. Saluo tñ saniori cõsilio contrarium credo de iure dicendum ꝙ in casu qõnis nostrę matri debeatur mortuo filio integer usufruc. fm ꝙ Bar. cõsuluit moueor principaliter & fundo me in doctrina communi quæ est ut debeamus inspicere cuius contemplatione sit adiecta conditio trahendi moram cum alio & in dubio fm Bar. præsumendum est ꝙ in fauorẽ filij qui minus expendet si alimenta in domo præstiterit q̃ si extra: sed quia una præsumptio tollit aliam ut. l. diuus. de restitu. in integ. c. generali. & c. literas. de præsum. ostendo euidẽter ꝙ ista præsumptio cesset in casu nostro. nã in tribus casibus testator diuersimode prouidit dñæ Petrę. Primo si steterit cũ filijs ꝙ sit dña & usufructuaria. Secundo si stare uoluerit de 36. starijs frumenti de duobus cugnis uini de lecto fulcito & multis alijs. Tertio in casu quo nupserit. & de hoc nihil ad factum nostrum. Sed considerato secundo legato reputandum est filio grauius & durius soluere tantum uinũ frumentum lectum & alia extra domum q̃ in domo simplicia alimenta præbere ꝙ cum cõsistit in facto boni arbitrio dirimendum hoc esset. ar. l. meuia. ff. de an. le. & si hoc fm legatum filio esset grauius euidẽter appareret ꝙ si morando extra uxorem plus uel saltem tantũdem reliquit quãtum si in domo cum filio moraretur noluit per hanc moram uxorem grauare. nam si uoluisset grauare inde factũ more nõ amplius uel tantũdem legasset ex quo infero ꝙ dictũ Bar. potest esse uerum in dubio licet ĩ hoc etiam Dyn. cõtra ubi uero testator æque benè prouidet legatario non morãdo sicut morãdo sequor opi. Dy. ut duret legatum etiam post mortem hæredis. in opinionibus enim uarijs est benignior interpretatio facienda in testamentis. c. cũ dilectus. de do na. & l. in testamentis. de reg. iu. Item cum actui necessario subiungitur conditio potestatis reddit actum merè uoluntarium. ut. l. cornelius. & l. iam dubitari. ff. de hæred. inst. non ergo absurde concludi põt hanc dispositionẽ morandi cum filio adiectam potius contemplatione matris ut in domo morando habeat præeminentiam tanquam domina & mutuo filio quàm contemplatione filij postquam morã extra arbitrium contulit & tantundem communi reliquit. cuius ergo cõtemplationis cõditio de morando uideatur apposita non credo simpliciter concludendum ut Bar. s. ꝙ propter contemplationem debentis alimenta præbere sed ex qualitate personarum & modo relinquẽdi est quãdoq; pro grauato qñq; honorati contemplatione præsumenda

2 fm Odof. ut refert Cy. in l. j. C. de leg. † Item consuetudo q̃ interpretatur legatum usufr. pro legatis alimentorum extantibus filijs grauat in hoc matrem quæ secundum propriam naturam uerborum deberet habere integrum usumfr. debet ergo mater in alio releuari ut scilicet mortuo filio redeat ad naturam suam nõ autem expiret legatum in totum. Iure enim consuetudinario prædicto non deberentur alimenta quia hæc debentur filio uiuente solũ modo non deberetur usufru. si conditio de morando tanquã mixta deficiens per casum faceret deficere hoc legatum: & hæc interpretatio esset contra mentem testatoris q uoluit ꝙ uoluntariè non morando cum filio haberet alimenta multo magis igitur necessario propter mortem filij nõ morando cum filio habere deberet quia uidetur eam reliquisse in dispositione iuris communis quæ est ut filio sublato de medio habeat integrum usumfr. alias in hoc casu tãquam amisso in hoc testamento nihil haberet: ut supra probaui ꝙ esset absurdum & cõtra piam interpretationem iuris alibi quæ in dubio per mortẽ filij luctuosam lex subuenit matri. ut. l. cum quidam prægnantem. C. de insti. & substit. Ex prædictis de iuris æquitate concluditur ꝙ mater filio mortuo habere debet integrum usumfr. ne mors filij luctuosa damnum sibi afferat sed cõuertat legatum interpretatione consuetudinis alimẽtorum in legatum usufru. & sic cessante fauore filij res redeat ad materiam suam ꝙ fit de facili & per fauorem illum in substitutum non trãseat. ut. l. si unus. §. pactus. ne peteret. ff. de pactis. & d. l. cum patronus. de leg. ij. Dominus Petrus.

CONSIL. CLXXXVI.

1 *Episcopus si elegerit sepulturam apud fratres minores an debeatur quarta sua ecclesia de legatis ab ipso factis.*

2 *Episcopus plus tenetur ecclesia sua quã inferioribus ecclesijs sibi subditis.*

3 *Quarta episcopo debita in euangelio fundatur.*

4 *Uxor sequitur uiri sepulturam.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Pro parte ecclesiæ cathedralis ariminensis quod debeat habere quartam de relictis & funeralibus sui episcopi defuncti qui eligit sepulturam apud fratres minores subtiliter allegatum reperio. Et primo quia dicta ecclesia cathedralis est censenda parochia ipsius episcopi ex eo ꝙ in ea & non foris residere tenetur. vij. q. j. peruenit. 13. q. iiij sicut. uersi. ipso uero. nec lõge eius hospitium ab ecclesia esse debet. 41. dist. episcopus. & ibi per Archi. & Inn. de immu. eccle. inter. Item nec die transire licet quin missam audiat. de priuil. c. si. lib. vj. cœlesti ergo pabulo ibi reficitur. de sepul. c.

2 j. cum gl. in uerbo pabulo. ex quorum iurium coniunctione quorum unum arctat eum ad residẽtiam alterũ ad missam audiendam cõsequenter infertur ꝙ ad hanc quartam necessario teneatur si eligit alibi sepulturam. Itẽ coniunx est specialis ecclesiæ suæ cathedralis: si ergo tẽporalis uir debet esse cum uxore & in sepulchro coniungi. 13. q. ij. ebron. uer. item Augustinus. in uer. soror sancti Benedicti ita & episcopus in ecclesia in qua est & ipsa in eo. vij. q. j. scire debes. † maior est enim coniunctio inter ecclesiam

3 suam & ipsum quam inter ipsum & ecclesias inferiores. de testamentis. requisiuit. & maxime cum ecclesia inferior ubi eligit sepeliri est exempta ut ecclesia fratrum minorũ quæ quo ad ipsum non censetur de sua diocesi sed ut extranea tanquã de anglia quo ad eũ habetur. ad hoc quod no. in cap. si propter. de rescrip. li. vj. & c. j. de priuile. eo. li. Ex quibus prima facie uidetur probabiliter posse cõcludi pro ecclesia cathedrali quæ cum fuerit particeps passionũ ipsius particeps etiam debet consolationum de ipsis sepultura alibi

ra alibi electa: ut dicit tex. in d.c.j. Ego de iure sentio cō-
trarium scilicet ꝙ funeralibus & relictis episcopi non de-
betur ista quarta suæ ecclesiæ cathedrali & præmitto ꝙ
omnia relicta facta per episcopum istis fratribus minori-
bus concernant ornatum ecclesiæ & diuinum cultum ex-
cepto primo relicto & de talibus sic relictis ista quarta pa-
rochialis non debet deduci.c.fi.de testa.fallit cū quis reli-
quit ecclesię minorum uel prædictarū apud quā eligit quis
sepeliri: quia tunc etiam debet quarta de relictis priuile-
giatis.ut in cle.dudum.§.hmōi quoque de sepul. sed an ille
§.uel iura antiqua quæ de ista quarta loquuntur habeant lo
cum in casu nostro probo ꝙ non primo ex principio & fi-
ne.d.cle.cuius intentio est sedare ꝯtentiones & iurgia quæ
erant inter curatos prælatos & rectores curatos ecclesia-
rū parochialium ex una parte: & prædictos fratres ex alia,
sed in casu nostro super episcopum non est dare prælatum
uel rectorem curatum: nā ipse præordinatur in cunctis &
omnes ecclesiæ sub eius ordinatione consistunt.xxj.dist.
clericos.§.episcopatus.& xxv.dist.prælatis.§.ad episcopū.
& x.q.j.§.decretum.& c.regenda.cum pluribus seq. Itē lo-
quitur cle.& omnia iura antiqua cum parochia siue fideles
eligunt alibi sepulturam.sed hoc nō potest dicere ecclesia
cathedralis ꝙ eps sit eius parochianus imo eius sponsus re
ctor & ductor a quo debet accipere doctrinā & diligere
& amare ut legatum Dei & præconē ueritatis ut dicit ca-
non.vij.q.j.sicut uir. Ex quibus infertur ꝙ de episcopo non
loquit sed de alijs parochianis qui tenent a suo curato tan-
quā superiore recipere ecclesiastica sacramenta sed eps ut
dixi quo ad suam ecclesiam dicitur ordinator in cūctis nec
pōt sua ecclesia dicere quo ad ipsum ꝙ sit particeps passio-
num imo cōsolationū cū de ipsa sollicitā & uigilē curam
3 hre debeat ut in iuribus præl. † Præterea ratio huius quar
tę fundat super illo euangelico dicto dignus est mercena-
rius mercede sua & ponit hæc ratio in d.§.hmōi.ibi cū ope
rarijs mercedis exhibitio debetur &c. Intelligit ibi de cu-
ratis de quibus pręmiserat sed in ecclesia cathedrali nullus
pōt se dicere curatum episcopi a quo teneat accipere eccle
siastica sacramēta.non.n.capitulum pōt se dicere curatum
epi quo utitur eps tanquam pater.ut.c.edoceri. de rescrip.
215.dist.ecce.& c.esto subiectis.patet ergo ꝙ illa cle. non
loquitur de epo ut parochiano alicuius prælati uel curati
cū in uita sua curatū nō habeat uel prælatum sed ipse oium
curā gerit & prælationē. Secundo principaliter ad hoc ad-
duco quod no.in c.ij.de præb.li.vj.ubi dicit gl. ꝙ si aliqua
qō fiat super ecclesijs & ministris ecclesiæ non extendatur
ad epatus ꝙ optime probat.c.ij.coniuncto.ca.dilectus. de
ꝓcel.præben.idem dicit & maxime cū qō est ædita in ma-
teria odiosa & sic restringibili ut est illa cle. dudum inquā
tum exorbitat a iure cōi super solutione quarte relictorū
de quibus exigi de iure nō debet ut est in casu nr̃o: ut no.in
d.cle.in d.§ hmōi.super uerbo de iure. sr̃ eum constitutio
loquitur generaliter de prælatis & rectoribus ecclesiarum
uel ubi in casu nr̃o de parochianis qui eligūt alibi sepultu-
ram nō uidetur sub ista generalitate includere episcopos.
est.n.dignus speciali no. & talia.s.speciali noie digna nisi
exprimantur uidentur neglecta.l.item apud.§.hoc edictū.
de iniur.& c.quia periculosum.de senten.excōm.& maxi-
mē quia non eadē ratio uendicat sibi locum in epo quæ in
alijs parochianis.illi enim ideo solent quartam soluere qa
percipiunt ecclesiastica sacramēta, episcopus autem in sua
ecclesia principaliter non suscipit sed impēdit alijs & si qd
suscipit tamen plus impendit quia temporalia & spiritua-
lia administrat quo ad ipsum ergo non sua ecclesia imputa
re pōt omnes passiones & hoc ex co marte quia uerbum ꝙ
ponitur in prædicto.c.j.de sepul. non potest adaptari ad ec
clesiam quæ est res inanimata uel non sentiens, referendum
igitur ad rectorē curatū ipsius ecclesiæ qui laborat in exhi
bitione sacramentorum qui rector in casu nostro deficit ut
prædixi. Item in themate præsupponitur ꝙ ex speciali pri
uilegio apostolico testamentum fecit ꝙ intelligendum est
de mobilibus ecclesiæ nō de rebus suis ratione patrimonij:
nam in istis superfluum fuisset priuilegium impetrare quia
potuisset in re sua.12.q.ij.episcopi.& c.sint manifeste.& l.
j.C.de thesau.lib.x.& cum contra ius cōmune testetur ui-
gore priuilegij de rebus non suis sed ecclesiæ vr̃ ex talibus
relictis prætextu priuilegij illa quarta deberi quia non so-
let effectus priuilegij deriuari in alterum ut regula priuile
gium.de reg.iur.& arg.l.optimū in.l.cū patronus.ff.de leg.
ij.ibi ꝙ personæ illius præstaretur hoc nequaquā ad alium
pertinere debet &c. Præterea propter deuotionē & aug-
mentum religionis conceditur episcopo donare quinqua-
gesimam & quandoque centesimam partē redituū ecclesiæ
suæ.similiter dicit canon ꝙ sibi conceditur pro magnifi
candis suis sepulturis. Cum ergo in casu nostro utrūq; con
currat scilicet loci religio deuotio & magnificentia sepul-
turæ suæ non uidetur ecclesia sua posse petere de his quar-
tam quia i uita potuisset sic ordinare de ipsius ecclesiæ red
ditibus.ut.c.bone rei.12.q.ij.& c.apostolicę de dona.& ue
re si restatur de rebus ipsius ecclesiæ ꝙ de ipsis ecclesia suā
partem debeat habere non hēt rōnem nec de bonis suis al-
teri concessis.s.episcopo ex indulto apostolico detrahat il
lam quartam: nec etiam de proprijs habere debet a suo epi
scopo a quo ecclesia & clerici receperunt spiritualia: non
est ergo magnum si metet carnalia siue temporalia.13.q.j.
quia ergo. Non obstant argumenta facta supra in contra-
rium quæ fundantur super maxima cōiunctione inter epi
scopum & ecclesiam suā. Item fundantur super residentia
debita in ecclesia & auditione missæ. Primum.u.[illegible]
coniunctio non est tam huius quartæ parochialis nec talis
coniunctio arctat eum ad sepulturam ibi. &c.c.ob rationi.
& alia iura hoc nō probant sed oppositum eps est maritus
4 ecclesiæ suæ & ecclesia eius uxor.ut.d.c.sicut uir. † Iura au
tem illa & similia bene uolunt ꝙ uxor sequatur sepulturā
uiri non aūt uir uxoris ut.c.de uxore.de sepul. Auditio ta-
men missæ non pręcipitur epo ꝙ in ecclesia sua audiat nec
posset cum eum oportet circuire & uisitare dioce. & acti-
2 uam uitam ducere: & multa agere propter quæ non uidet
ꝙ ista missæ auditio restringatur ad suā ecclesiam: ꝙ bene
probat tex.in d.c.fi.de priui.lib.vj.& posito quod in sua ec
clesia teneretur: tū eam non audit a curato uel rectore ec-
clesiæ sed a suis ministris & subditis quibus cū maiora im-
pendat beneficia non uidetur ꝙ ex hoc debet obligari ad
quartam facit.c.nouum genus.de deci.in rōne sui. Ex qui-
bus omnibus concludo ꝙ illa cle.dudum episcopos eligen
tes alibi q̃ in sua ecclesia sepulturam non includit maxime
in relictis priuilegiatis ut dixi. & per ꝯns fratres minores
dictā quartā soluere non tenentur rōnibus supradictis.

Statuto cauet ꝙ si inter consanguineos ascēdētes & de-
scendentes in quocūq; gradu & inter collaterales coniun-
ctos usq; ad fratres & filios fratrū aliqua qō oriat ptās sta-
tim debeat eos cogere ad cōpromissum.& hoc ut scandala
& qōnes inter eos dirimant & ad ꝯcordiā reducant & im-
ponit pęnā ptāti hoc facere negligenti quo statuto præsup
posito cōtingit ꝙ inter fratrē legitimū & naturalē & aliū
fratrē naturalē tātū oritur qō an possit ꝯpellere unus alte-
rum ad compromissum & an sub uocabulo coniunctorum
& filiorum ueniant naturales tantum & sic statutū de quę-
stionibus compromittendis inter coniunctos & naturales
& coniuncti admittantur &c.

CONSIL. CLXXXVII.

1 *Consanguinei ad compromissum de quæstione inter eos uertenti sunt eligendi.*
2 *Naturales in materia pacis & scandali ita participant sicut naturales & legitimi.*
3 *Verbum simpliciter prolatū oēs species sub se cōtentas includere uidetur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Apud me
qō ista dubitabilis est nec mirum.uam iuris-
consulti trebatius & labeo uariauerūt inter
se.ut.l.si.ff.de iure deli. Io.an.etiam uariauit,
nā in c.statutum. de hæret.lib.6. tenet ꝙ cō-
tineantur

tineantur naturales sed in cle.j.de bap. de cōtineri quo ad
paternam reuerentiā non quo ad cōmoda uel honores ꝙ
etiam coniunctis iura ꝓcedūt an sub uocabulo cōiunctorū
ueniant naturales.opiniones uarias refert.Io.an. in c. quia
nōnulli.de rescri.& in multis iuris articulis est expressum
ꝙ appellatione filiorū ueniunt naturales.l.fi.C.de natu.li.
l.fi.C.qñ mulier tu.offi.fun.pōt.l.parentes.de in ius uoc. &
hoc etiam dicunt iura ꝙ naturalis tm̄ excludit substitutum
si sine liberis &c.quasi naturalis sit de numero liberorū.l.
generaliter.C.de insti.& sub.& c.in pñtia.de ꝓba. & utro
bique not.& l.ex facto.§.si quis rogatus.ad tre. ad idem.l.
parentes.ff.de in ius uoc.quibusdam uero alijs articulis ha-
betur totū oppositum.s.ꝙ non ueniant appellatione filio-
rū.ut.l.filium.ff.de his qui sunt sui uel alie.iur.& l.generali
ter.in fi.cū multis si.In casu ergo statuti de quo supra quid
concludendū postq̄ iura ita sunt uaria & diuersa. Ad hoc
saluo iudicio saniori dico ꝙ sub prædicto statuto inclu-
duntur naturales tm̄ primo attēta materia de qua loquitur
quę est ut inter coniunctos sanguine uitent scandala & ad
pacem siue ꝯcordiam reducant debeant qōnes cōpromit-
2 ti. † In hac aūt materia pacis & scādali ita participant na-
turales tm̄ sicut naturales & legitimi.& hinc est ꝙ iniurie
& uindicte prosecutio ita eis dat sicut legitimis & naturali
bus.ut no.Bar.in l.j.ff.de accu.quia ergo causę ciuiles cām
criminibus præstare noscuntur.ut.l.properandum.C.de iu
prouidit statutum ꝙ qōnes inter coniunctos debeāt per
amicos cōgruentius expediri.ut accedat.l.cōgruentius.C.
de pat.po.nō occurrit ergo rō naturalis quare nō ꝯtinean-
tur postquā super bono & uinculo naturali cōseruādo sta-
tutū disponit.ut sic intelligentia uerborū ex causis sit assu-
menda dicentis.c.intelligentia.de uer.sig.Pax.n.& concor
dia ad primeuum ius naturale referuntur quo iure oīa erāt
cōia oēs liberi oēs legitimi.ut in aut.q̄ mo.na.effi. sui.post
prin.ad naturalē ergo intelligentiam nō ciuilē postq̄ de na
turali materia statuti loquitur eius uerba sunt referēda ut
sic iuxta materiam subiectā sermones nitant.ut.l.si uno.ff.
loca.hinc est ꝙ in reuerentia exhibenda parētibus & i ma-
trimonijs: quia in naturali iure fundat ueniunt etiam natu
rales.ut.d.l.parentes.de in ius uo.l.adoptiuus.§.seruo.ff.de
ritu nup.ubi naturals ius & pudor inspiciendus est &c. Ita
aūt iste pudor attendit inter naturalē cū legitimo fratre li
tigant sicut cū litigāt inter se & duo legitimi.Itē statutū di-
cit indistincte ꝯiunctos usq; ad fratres & filios fratrū &c.
nō debemus ergo distinguere de legitimo uel naturali. ut
l.j.§.generaliter.de leg.præstan.& l.de pretio. de publicia
na.na si statutū nō uoluisset cōprehēdi filium naturalē uel
fratrē hoc expresse dixisset ut fecit imperator.l.iij.C.de a-
3 dul.ibi non naturales sed iusti duntaxat &c.Item † uerbum
ꝙ pōt sub se cōprehendere plures spēs uī oēs includere si
simpliciter proferat.ff.de uer.sig.l.alienationis.§.donati.&
l.quoties.idē sermo.de reg.iu.& ꝙ ibi no.ꝓterea in intelli-
gendis sermonibus plus attendit cōis usus loquendi q̄ uera
proprietas.l.librorū.§.ꝙ tn̄ cassius.ff.de leg.iij. sed cōiter
ppl's siue uulgus uerbum filium uerbum fratres interpretat
de legitimo & naturali & etiam de naturali tm̄ sic ergo de
bet intelligi i statuto.s.ut cōiter uulgus intelligit nō ut ius
c.ꝙ dilecto.de cōsan.& affi. Itē appellatio filij ampliat cū
agitur de fauore & cū agitur de odio restringit. ut no. in l,
filij.de uer.sig.Sed statutū loquit de materia fauorabili quę
uersat in celeri causarum expeditione grata iuribus:l.pro-
perandum.in prin.de iudi.& c.cupientes. de dolo & cōtu.
Concludo igit ex prædictis ꝙ sub dicto statuto includat fi-
similiter naturalis tantum & etiam filij fratres naturales tā
tam . accedat ꝙ no.Cy.in.l.quisquis.C.ad l. iul. maie. do:
Pet.de Ancha.

CONSIL. CLXXXVIII.

1 *Sententia in quibus casibus dicatur nulla.*
2 *Iudex minus instructus præsumitur si repente ad sententiam prorūpat.*
3 *Iudex ad quem non minoris præsumitur potentia quàm iudex a quo.*
4 *Famam suam non curans in seipsum crudelis est.*
5 *Possessio antiquior præferenda est.*
6 *Contrarietas rem dubiam reddit & suspectam.*
7 *Depositionis causa iusta quæ sit.*

1 IN CHRISTI noīe amen. † Visis cōsilijs
famosissimorū doctorū dñi mei dñi Bart. de
Sal.& dñi Frācisci de Zabarelis cōpatris &
maioris mihi fratris & in auxiliū ueritatis &
iustitiæ magistri Christophori ultra illa quę
per eos subtiliter sunt deducta alijs iuribus & rōnibus uī
eius iustitia corroborari & primo mandatū siue præceptū
dñi assessoris directū consulibus siue scribis ianuensibus ut
pecuniam siue loca magistri Chrophori scribit etiam dño
fratri Petro tanquā generali ordinis humiliatorū pōt mul
tipliciter de nullitate & iniquitate redargui & per ꝯñs si-
bi non obtēperandum nec exequēdum per dictos cōsules
siue scribas iuxta no.in c.de cætero. de re iudi. in nouel. in
cle.pastoralis.de re iudi.De nullitate primo liquet rōne in
cōpetentiæ iudicis.Secundo rōne omissæ causæ cognitio-
nis de prima manifeste patet:quia cū cā uerteret inter per-
sonas ecclesiasticas iudex laicus adeūdus nō fuit sed eccle-
siasticus & nō oīs ecclesiasticus sed papa in casu nr̄o cū es-
set qō inter personas exēptas notoriē a iurisdictione dioce
sanorū ut sunt fratres humiliati sententia igit iudicis secu-
laris fuit nulla ipso iure siue ꝯ pñtē siue cōtra absentē fue-
rit iudicatū per allegata superius in cōsilijs & plenius in c.
sciēnti.de re.iu.lib.vj.in mercu.per Bar.post Cy. in l.gene
raliter.C.de epis.& cleri.& Spec.in ti. de cita.§.j.uersi. sed
pone.& ar.Cy.xv.q.iiij.placita.& ꝙ no.Inn.de cēsi.c.uene
rabili.Secundo dixi dictā sñiam siue iuramentū fuisse nul-
lū rōne omissæ causæ cognitionis hoc aūt expresse probat
tēporis breuitas inter principiū sui iudicij & mandatū si-
ue ꝓceptū ꝓbat etiā absentia dicti magri Chrophori in cu
ius præiudicium emanauit dictū mādatū & ꝙ ex temporis
breuitate nō præsumat cognitū de cā probat in c. cū ex li-
2 teris.de resti.in inte. † præsumit.n.iudex minus instructus
si subito ꝓrupit ad sñiam ex quo redditur sñia nulla. ut no.
Bar.in l.ꝓlatam.in fi.C.de senten. magno nāque consli-
ctu sentētia serēda est q̄ paucis literis ascriptis temere dif
finire phas nō est.l.fi.C.cōmi.uel epi.& est unus de casibus
in quibus celeritas reprobat sicut in multis alijs de quibus
in c.fi.de ele.libr.vj.facit ad hoc.l.fin.C.si per uim uel alio
modo. Præsupposita igit euidenti nullitate dicte sententię
dñi assessoris laici ex capite incōpetentiæ & omissæ causæ
cognitionis incidēter declarādū est an appellatio interpo
sita ad unū de iudicibus collegij ea forma i qua apparet de-
uoluat ad ipsum dictā cām appellatū.n.fuerat ad eū inquā
tū ad ipsum debeat appellari uel ad illū ad quē de iure dēt
appellari & sic alternatiue & certe dubiū fuit probabile ap
pellandi sub dicta forma ex eo maxime ꝙ sicut iudex secu
laris est incōpetens inter clericos in cā principali ita uī in-
competens iudex laicus causæ appelationis.& sic uī ꝙ sup
dicta nullitate uel iniqtate debuerit haberi recursus ad iu-
dicē ecclesiasticū.ar.c.exposita.de arb.ubi laudo lato ꝑ iu-
dicē secularē super rebus ecclesiasticis fuit habitus recur-
sus ad papā.& talis recursus est q̄d ī appellatio: ut.l.nō di-
stinguemus.§.cū quidā ff.de arbi.ꝓp illud igit dubiū caute
fecit q̄ alternatiue appellauit ut plene legitur & no. in c.si
is cui.de offi.deleg.lib.vj.dico tñ i hoc dubio ꝙ etiā appel
lari potuerit ad iudicē secularē pro parte magri Chrophe
3 ri.nā cū † iudex ap.succedat in locū primi iudicis sicut ip-
se primus iudex potuisset illam suam sententiam declarare
nullā etiā ex capite dicte incōpetentiæ: ut.l.si pręses.C.quō
& qñ iud.& l.iiij.de accus. ita etiā posse debet iudex ap.ad
quē ita deuoluitur articulus nullitatis sicut iniustitiæ : ut.l.
quædā mulier.ff.fa.er.& l.carmelia pia. de iure pa. licet.n.
quis nō sit iudex ꝯpetēs in ꝓcessu causæ cū tn̄ ꝯpetētia re-
uocatur in dubiū & reuocari de facto petitur ꝙ de facto at
tētauit ille q̄ dicitur qd̄ nō sit iudex ipse uel eius superior
dēt hoc cognoscere & corrigere & ꝙ in casu nr̄o ipse iu-
dex laicus possit adiri ut se corrigat no. Archi. in d.c.placi
ta.& ꝙ similr possit adiri iudex app.ꝯsuluit dñs Bar.& in-
cipit ꝯsilium clericus nō sub noīe clericali &c. facit quod
no.ita

no.in.l.si minor.ff.de euic. in rône sui.qd etiã ex capite iniquitatis euidentis dictũ mandatũ rescindi debeat apparet qa ꝯ leges siue statuta locorũ siue corporũ cõis ianuæ. certis nãque casibus excluditur qs a loco suo siue corpore de quibus iste nõ est ergo &c.l.obligationũ fere.de act.& ob. &.l.patre furioso.ff.de his q sunt sui uel alie. iur. ꝯtra legẽ a loco seu corpore tanq̃ saltui datã non debuit ferri Inia per iudicẽ laicum nec per iudicẽ quę saltui supereſt cõtra.l. propriam exequi debuit.l.ij.C.de nox. & no. Inn. in c. postulasti de fo.compe.concernunt.n.dicta statuta locum & in rem ipsam stricta sunt nulla igitur etiã priuilegiate personæ consuetudine uel iure uiolandum:ut.C.quo iure. viij. dist.Et confirmatur hoc ꝙ ultra formam dictorum statutorum sic inuicẽ cõuenerunt.ut.s.sibi magrõ Chrõphoro responderetur de locis suis.i. depositis pecunijs officialibus ergo locorũ ipsorũ nõ licet al:ij rñdere sed propriã conuentionẽ seruare decet:ut.l.sumam.&.l.bona fides.ff.de penis. ubi patet ꝙ deponenti nõ pôt obijci exceptio nisi constet eum prædonẽ ꝙ hic nõ prætenditur sed solummodo ꝙ officio generalitatus priuatus est & ipso ꝯtrarium asserẽte & super hoc litigio pendente non debet depositarius alij rñdere q̃ sibi.nã perfidia magna est repetitionẽ depositi impedire exceptis aliquibus uc.l.siqnis pecunias.C.depositi. & extra eod.tit.c.bona fides. Ex quibus sup isto primo dubio sine ulteriori prosecutione cõcludo ꝙ dñi officiales sub pro locis siue cõpactis non dñt obtẽperare pcepto dñi iudicis secularis:tum quia eius apparet nullitas dicti præcepti qa cõtra psonã ecclesiasticã emanatũ:tũ qa ꝯ legem suã & sui officij, locis datã:tum quia ꝯ propriã ꝯuentionẽ & pactum & naturã ꝯtus depositi. in quo exuberat bona fides & per exceptiones aliquas ad perditiam minime redeunte per rõnes & iura prællegata. Descendo ad fm principale dubium pro cuius declaratione præmitto ꝙ si maxime oium interſit mala fama nõ pollui,clericorũ tñ præ ceteris interest hinc dicitur † crudelis est ꝙ negligit famã suã. 12.q.j.c.

4 nolo.facit.n.delinquere populum malus pastor:ut.c.magnę.de uoto hinc beatus papa leo a malis hoibus infamatus sponte uoluit in conspectu hoium se purgare ne uituperaretur in eo sanctũ ministerium ij q.v.si mala fama. & c. audiuimus.hinc etiã ex eo ꝙ ꝯ tura gerit ne uideat ꝯscia ipsius papæ fratrẽ confundi.potius q̃ seipsum:ut.c.nisi de auto.& usu.pa.& qd no.in c.j.ut ec.benefi.in prin. hæc aũt infamia pserim oritur ex duplicitate q̃ causat ex quadã animi leuitate nisi cã manifeste mutationis appareat.c.nõ debet. de cõsan.& affi.unde scribit eccle.uir duplex aio inconstans in oibus uijs suis & hæc incõstãtia maxime reprobatur i clericis quorũ uerbũ aut factũ falsum sacrilegium est.v.q.vj.presbyteri.&c.Sciũ Chrs.de iureiur.& sup oẽs in papa nihil est.n.ꝙ humane clarius pfulgeat q̃ recta fides in principe & sua iura ab eo custodiri ut in epſa intet claras.C.de sum, tri.& c.iustũ.12.dist. Præmittendũ est etiam ꝙ qñq; pp importunitatẽ petentium papa nõ acceda ꝯcedit:ut.c.si.de rescrip.lib.vj.&.C.de peti.bo.sub.l.j.sæpe.n.dño papæ uel falsum suggeritur uel ueritas subticetur quo casu pot tale pa dũ redargui & impugnari.de rescrip.c.sup literis. & generaliter cũ aliqd ꝯ iura ꝯcedit uel in alterius læsionẽ madat illud nõ exequi sed ab oibus iudicib⁹ refutari debet ut.C, de praeci.impe.offe.l.quoties.&.l.rescripta.& c. si qñ de rescrip.ibi patienter sustinebimus si nõ feceris ꝙ praua nobis fuerat insinuatione suggestum.& ibi gl.dicit ꝙ ea ꝙ per sollicitudinẽ nimiã elicita sunt nõ ualent. viij.q.j.audacter & 12.q.iij.unusquisque. Præmittendũ est etiã pro ueritate & fundamẽto iusticiæ dicti magistri Chrophori ꝙ licet sit senex corpore tñ mente integer.ut uiget in eo feruor spũs & discretionis & curam sibi cõmissam annis.30.salubriter gubernauit.ut pro uero mihi asseritur quæ si uera sunt i facto nedum ꝙ non debeat amoueri sed deberet inuitus i dicto officio retineri.ut dicit tex.in c.j.de renun. nam & ubi dementia decrepitas uel impedimentũ simile superueniret plato nõ per eius amotionẽ ne adderet afflictio afflicto sed per dationẽ coadiutoris esset ordini succurrendũ.c.ex parte.de cle.ægro.& eo.tit.c.uno.lib.vj. His ita præsuppositis declarandũ restat uisis pluribus literis amotionis dicti magistri Chrophori & surrogationis loco ipsius magistri Petri ac etiam pluribus literis restitutorijs dicti magri Christophori & surrogationis loco ipsius & alijs in fauorẽ magistri Petri cui ex eis subditi & prælati inferiores dicti ordinis debeant obedire & hr̃e pro generali & vr̃ ꝙ magrõ Petro qui literas nouissimas reportauit cum clausulis derogatorijs aliarum præcedentium ergo oibus pferende licet in oibus literis ad beneficia stemus date in literis ad lites stemus præsentationi.ut c.ea te.de rescrip.& c.ut debitus.de ap.tñ ubi apparet de cõtraria uolũtate papæ sibi est obtemperandũ & humiliter iugũ etiam quãtũcunq; graue ferendum. 19.di.in memoria.& maxime io materia de qua loquitur io bñficijs & officijs ecclesiasticis quorũ oium ad ipsum plene dispensatio noscit pertinere in cõferẽdo trãsferendo deponendo & similibus alij.n.uocati sunt in partẽ sollicitudinis non in plenitudine ptãtis c. multa. de psum. & c.ij.de præb.lib.vj.cum igitur istę ultimæ literæ sint concessę a uero beneficiorũ & officiorũ dño & cõductore eui denter ut dixi oibus præualere dñt sicut ultima uoluntas sicut ultima pacta sicut ultima sententia & si. ut l.si mihi & tibi.§.in legatis de leg.j.& l. pacta nouissima.C.de pac.& c.inter monasterium de re iudi.Ego cõtrarium sentio & dico ꝙ in tanta literarum ꝯrietate donec subditi fuerint certiores effecti non dñt se subtrahere ab obedientia antiqui prælati siue generalis magistri Christophori de suo.n.primordiali titulo & antiqua possessione pacifica generalitatis constat eis & manifeste liquet.de titulo autẽ huius magistri Petri probabiliter dubitatur & de quasi possessione sui officij nihil constat. In hoc ergo dubio ꝙ tutius est te-

5 nendum est & † iudicandum semper pro antiquiori possessione maxime iustificata per titulum.c.sẽd cãm de probatio.ad hoc.vij.q.iij.nonne ibi lite pen.subditi non dñt ab obedientia prælati recedere etiam post sententiam depositionis si ab ea fuerit appellatũ.ut ibi no.in summa. & c.se pe.de appel.Præterea negari non pôt in casu nr̃o pluralitatẽ tot literarum sibi inuicẽ aduersantium & derogãtium

6 facere rẽ dubiam & suspectã.una.n.† ꝯrietas nedum multiplex reddit rem suspectã & dubiam . ut c.j.ut eccle. benefi. &.l.eos.& l.qui falsa uel uaria.ff.de fal.tantã aũt contrarietatẽ præsumendũ est potius peruenisse pp nimiam importunitatem magistri Petri inquietantis & falsa suggerentis papæ q̃ ab ipso papa.ut d.c.si.de rescri.li.vj.& l.ij.de peti.bo.sub.Itẽ nõ pôt inter fratres dicti ordinis non esse notoriũ ꝙ dictus magister Chrõphorus non sit demẽs ex loq̃la .n.cito hoc deprehendit.ut e.si forte.de elec.li.vj.& c.j.de cle.ægro.eo.li.Sed cũ multiplex eius amotio dñi nr̃i papæ sit fundata super dementiam & ob hanc cãm facta surrogatio de magistro Petro postq̃ constat omnibus dictã priuationis cãm esse falsam notoriẽ non dñt nec tenentur literis papæ ꝯ facti notorium emanatis parere sic.n.notorium assistens sententiæ reddat eã magis efficacẽ ita resistẽs sententiæ reddit eã nullam ut no.in c.romana.de sen.exc.li.vj. facit.l.seie. egresse.de tut.& cu.da.ab his. Et cõfirmat hoc maxime quia idẽ magister Petrus cũ sit de ordine & nutritus ut audio sub doctrina dicti magistri Christophori non pôt probabiliter ignorare illam cãm dementiæ fore falsam.quãtũcunq; igitur motu proprio & ex certa scia emanassent pro eo dictę ultimę literæ nec possẽt dici contrarium ipse tñ cõtra ueritatẽ & sic cõtra Christum nõ debet uti talibus literis nec factum papæ & præsumptio quæ facto papæ faceret purgat malam eius conscientiam siue fidem ut c.cum inhibitio.de clan. despon. Præterea aduertẽn.ꝙ licet ultimæ literæ magistri Christopho. decernantur irritę,tamen magistro Petro non confertur in generalatu seu officio nouus titulus sed dicitur ꝙ concessio alias sibi facta sortiatur effectum perinde ac si ultimæ literæ nõ emanassent & sic papa per has ultimas literas non confert sibi ius aliud quãm haberet per alias proximẽ pcedẽtes. ut cap.si gratiosæ.ad fin.de rescrip.lib.vj.sed cum proximẽ præcedentes literæ magistri Petri præsumantur cõcessę ad interpretationem postquam non exprimitur ꝙ motu proprio.

prio. ut c.si motu proprio. de præben.lib.vj.sunt censende notoriè surreptitiæ quia fundat super dementia magistri Christophori contra notoriam ueritatem sibi notã ut dixi.ex quo cnnsequenter concluditur ꝙ non sit eis obtemperandum postquã notoriè constat per surreptionẽ & cõtra oĩa iura obtenta.ut d.c.si qñ.c.cum adeo.eod.tit. absorbent.n.ius & famam tã uenerabilis & antiqui prælati sicut dñi Chrõfori.non sunt igitur exequende sed papæ facti seriem per priores & fratres locorum dicti ordinis intimandæ.& qũo per dictum magistrum Pet. & mendaciter affirmatum est de dementia eorum ueri & utilis prælati. & licet in primis literis cõcessis dicto fratri petro super dicto magisterio si ultra cãm dementiæ admirationis alias inutilis sit subiunctum & alijs nobis innotescentibus causis & c.cum illud innotescere non pẽdeat ex facto papę vr̃ ꝙ per ipsum fratrem Petrum debeat de his fieri fides cum sint ad eius impetrationem concesse.ut cle.j.de proba. per Lap.& per me.& maxime quia cũ in literis ipsis expresserit demẽtia de suppresione bonorũ & subleuatione prauorum & alias de malo suo regimine nntoriè sunt non uera & apparet in promptu probatio in contrarium prout mihi asseritur.& ideo iam dicta eius amotio super dictis falsis nõ tenet & admittitur probatio in ꝯtrarium. nt no. in d.cle.j.de proba. Præterea generalis clausula & alias nobis innotescentibus causis &c.cũ non fundatur sup dicto papæ sed ex alijs extrinsecis causis quæ sunt q̃ plura & ꝓuenientes prin
1 cipaliter ex delictis.nam † ualitudo corporis demẽtia uel defectus alius superueniens absque culpa nõ est iusta causa depositionis sed dationis coadiutoris. ut patet in toto ti. de cleri.ægro deponere aũt prælatum non citatũ non cõuictum per quædã generalia uerba ex causis nobis innotescẽtibus &c.negari non põt ꝙ non sit ꝯ iura.ij.q.j.nos in quẽquã.& c.deus omnipotẽs.qui ergo tales literas reperiat q a non est præsumendum dñm nr̃m papam talia ꝯ iura concedere uelut suspectus de falsitate debet detinere & literæ sibi auferri:ut no.in d.c.in memoriam. & maxime postquã cõstat præcedentes literas suggesta falsitate dementiæ bis impetrasse.ar.c.qui semel malus de re.iu.lib.vj. Ex quibus omnibus papæ plenitudine potestatis semper salua quia in his literis adeo sibi inuicẽ aduersanribus minime usus est. Pro ueritate & æquitate concludo ꝙ fratres & loco ordinis humiliatorum dñt habere & tenere Christophorũ pro legitimo & uero magistro siue generali & ita sibi in oĩbus obedire.literas aũt sæpius impetratas per magistrum Petrũ ueluti mendaciter impetratas nullius esse roboris uel momenti iuribus & rõnibus supradictis. do.Pe.de Anch.

CONSIL. CLXXXIX.

1 *Excommunicatio an possit contra mortuum obijci ut eius impediatur sepultura.*
2 *Vsurarij sepultura ecclesiastica priuandi.*
3 *Excommunicatus a canone non punitur ante sententiam declaratoriam.*
4 *Sepultura quando propter peccatum sit impedienda.*
5 *Absolutionis casus in articulo mortis reseruandus.*
6 *Sepultura prohibetur si cautio de restituendis usuris non præstetur.*
7 *Probatio resultans ex constitutione synodali strictè debet intelligi.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Tribus de causis dñs eṗs fauẽsis corpus Nicolai de coltelinis prohibet tradi ecclesiasticæ sepulturæ.prima propter synodalẽ excõicationẽ. secunda propter non habitã de mortali peccato in morte ꝯtritionẽ.tertia ꝑꝑ præstitam a se uel ipsius hæredibus de restituendis usuris cautionẽ. Verũ ergo ista uel altera ex eis habeat sepulturam de iure impedire est discutiendum. Ex uisis actis & attestationibus testium concludendum est quid iuris & prima causa allegata uidetur efficax & ualida. præcisi nãque ab ecclesiastica unitate ut sunt excommunicati non sunt in cimiterio tumulandi. cap. sa-
2 cris.&.§.fi.de sepul. Item † usurarijs cum sunt in mortali eadem ratione deneganda est ecclesiastica sepultura.xiij.q.v.non est meus.& no.in c.ex parte.ij.de sepultu.Contrariũ credo in casu nostro & dico ꝙ si uerè potuerit probari hũc Nicn.mutuasse ad usuras & per ꝯñs incidisse in excommunicationem ipso iure iuxta formam synodalis constitutionis.tamen lite pen.super hoc utrum.s.inciderit nec ne in excõmunicatione non debuit dñs eṗs prohibere sepulturam. Primo moueor quia hoc est odiosissimum prohiberi mortuos tumulari.& contra taliter impedientes lex statuit multas pœnas.C.de sepul.mortuorum.l.fi.cũ autẽticis ibi positis.hinc est ꝙ sepulturam non prohibet appellatio. ut.c.ex parte.el.j.de sepul.& meritò est.n.quæ non recipit & tẽpore peritura ergo appellatio uel litis motio non debet talia impedire præsertim ille quæ sunt de genere permissorum. ut est sepultura mortuis nõ neganda.ff.de app. reci.l.si res. & l.j.ff.de mortuo infe.Et hãc partẽ.s.ꝙ litis motio ipsam nõ impediat nisi sint probationes in promptu tenet Io.an. in c.quãquam.de usur.lib.vj.in nouel. alias licitũ esset unicuique mouendo litem defuncto ꝙ non sepeliatur impedire sepulturam & sic famam defuncti denigrare ꝙ est absurdum & cõtra iura.d.l.fi.C.de sepul.uio. Secundo moueor
3 quia quãtũcunq; aliquis sit † excõmunicatus a canone non debet uitiari in publico nisi lata fuerit sententia declaratoria super hoc parte citata & cã cognita. ut no. in cle. pñti. de censi.& patet insi.de hære.cum ſm leges.lib.vj. ubi quãquã bona hæreticorum sint ipso iure ꝯfiscata per.l.tñ ante sñiam declaratoriam non põt fieri executio super bonis. Itẽ tenet Io.an in sententia iuris quæ afficit & cõcernit statum personæ unde ſm eum in crimine læſe maiestatis quãtum ad infamiam requirit uel cõfessio in iudicio uel sententia nec sufficit probatio criminis.& ita notabiliter dicit in c.si.qui.de præscrip.lib.vj. Ad hoc optimæ no.in cle. religiosi.de sen.excom.facit quod no.in aut. de tabel.§.cum tñ.ubi oo.quid iuris de instrumentis a notario priuato officio ipso iure per l.tenet.n.gl.licet dubitando ꝙ ualeãt. Ex quibus infero ꝙ sententia canonis uel statuti nõ priuet quẽ exercitio actuum ꝑmissorum nisi post sñiam declaratoriã ꝙ est oorandum & maxime est hoc uerũ in sepulturam per regulam qua cauetur ꝙ cõicat uiuenti cõicãdũ est iam defuncto.ut c.ex parte.el.ij.de sepul. Cum ergo in uita dicto Antonio nõ fuerit super ista excõicatione mota qõ nec uitatus ut excõmunicatus uel cõtra eum sententia synodalis canonis publicata non debuit neq; debet impediri quin sepeliat.ut sic cõmunicetur eidẽ mortuo ut uiuenti.ut d.cap.
4 ex parte. † Secunda causa principalis prohibitionis domini eṗi est propter non habitam de mortali peccato in morte ꝯtritionẽ & esset ualida si de ipsa incontinenti ꝯstaret ꝑ no.in d.c.ex parte.sed ubi de tali mortali peccato refertur qõ quæ requirit altiorẽ indaginem ut in casu nr̃o maxime post mortem non uidetur sepultura interim prohibenda ꝑ rõnes prædictas. Præterea constat dictum magistrum Antonium fuisse cõfessum peccata sua fratri Laurentio ut ipse testificatur & etiam nihilominus qui uidit eũ confiteri nõ debet ergo dici ꝙ decesserit incontritus siue sine contritione.potuit.n.dictus frater eum ad cõfessionẽ recipere sicut prædicatores & minores per cle. super cathedrã. de sepul. prærogatiua ad hæremitas.ut ibi no.doc. Et si dicatur iste non mandauit usuras restitui ergo sibi non prodest confessio quo ad sepulturam.ut d.c.quaquã.de usu. lib.vj.ad hoc dico ꝙ illud.c.loquitur de usurario manifesto. In laico autem criminoso etiã occulto usurario vr̃ sufficere ad sepulturam confessio uel contritio etiam absq; iussu uel mandato restitutionis male ablatorum licet hæredes urgeri possint ad restitutionem.ꝙ tenet Pau.de Leaza.in cle.eos. de sepul.Pro quo facit.c.in literis.de rap.& c.fi.de sepul. Apparet etiam per testes fuisse per præsbyterum & eṗm denegata ecclesiastica sacramenta quę in mortis articulo non sunt etiam excommunicatis penitentibus deneganda imo semper a iure iste casus absolutionis in mortis articulo reseruatur.ut c.eos.de sen.excom.lib.vj.cum infinitis si. Item nõ recipere alia ecclesiastica sacramenta postq̃ constat de contritione per confessionẽ nõ esset iusta causa denegãdi sepulturam quæ est regulariter permissa nisi in certis casibus

bus prohibitis qui no.in.c.ex parte. de sepul.inter quos
ille nō est ergo &c,ut.l.obligationū fere.ff.de act.& obli.
5 † Tertia & ultima prohibitionis cā est,ut dixi propter nō
præstitā de usuris restituendis cautionē maxime in forma
sub qua vult eum dñs eps ad sepulturā admitti & certè si
decessit in excōmunicatione uel aliter impenitens,ut præ
tendit episcopus in duabus causis proxime dictis non est
quærendū de ipsius sepultura tanq̄ decesserit in peccato
mortali uel excōicatus,ut.d.c.ex parte.cautio igitur uelut
superflua quo ad hoc nō est exigenda.ut.l.stipulatio.§.di-
uus.ff.ut le.no.ca.& hoc no. glo.in cle.eos.de sepul. super
uerbo manifestos. uerū quia dictis de causis scilicet excō-
municationis uel non habite contritionis sepultura sibi in
terdici non debuit ut probatū est superius. uidendū restat
an ista de causa interdici debeat.s.quia cautionē non præ-
stant hæredes in forma quæ petitur per eundem dñm Epi-
6 scopum. Ad q̄ aduertendum † q̄ ista cautio est solum indu
cta cōtra usurarios manifestos qui nō solū mutuauerunt,
sed usuras receperūt ita q̄ iste due qualitates dñt adesse.s.
manifesti & receptionis usurarū,ut no.Ioan.an.in.d.c.q̄q̄.
lib.6.in nouel. & hoc est regulare.s.ṗbatio qualitatis cū
est de substātia dispositionis,ut.l.3.§.docere.ff.ui.bo.rap.
& per Bar.in.l.denunciasse.§.quid tñ.ff.de adul.facit.c.li-
cet causam.de prob.Sed in q̄ōne nostra qualitas manifesti
non probaẗ nec receptio usurarū nisi per Salomonē qui as
serit se soluisse quod nō sufficit, tum quia iudæus.ut.c.iu-
dæi.de testi.tum quia de facto proprio & ipsi cōmodo agi
tur.ut.l.nullus.ff.de testi.ergo nō est locus cautionē cano-
nice hīci suam formā limitatam.s.contra usurarios manife
stos.unde cū ex mente iurislatoris formā cautio talis acci-
piat nihil immutare uel detrahere licet.ut.l.in conuentio
nibus.ff.de uerb.ob.&.l.cōstitutionibus ad muni.Non ob.
si dicatur imo aliqui testes ṗbant q̄ est publica uox & fa
ma ipsum fuisse usurariū ex qua fama publica resultat ple
na probatio per cōstitutionē synodalem,nec ista fama pu-
blica equipollere uidetur manifesto. Ad hoc respondeo
duobus modis. Primo q̄a licet ex fama resultet plena pro,
batio per restitutionē nō tñ crimen pōt per hoc dici mani
festum quia hoc dicit constitutio synodalis , unde cum ista
constitutio exorbitet a iure cōi inquantū dicit q̄ ex fama
resultet plena probatio criminis contra no.in.c.tam lite-
ris.&.c.ueniens de testi. &.ff.eo.l.3.debet constitutio stri
ctè intelligi,ut.s.ex fama resultet sufficiens probatio ad cō
demnationē non aūt transire faciat ad maiorē gradum.s.
manifesti criminis. augeẗ.n.effectus per istam qualitatem
quæ probanda est aliter ex modis no.in.c.j.&.ij.de usur.li.
vj. † Præterea igitur qui resultat ex ṗstōne synodali cum
sit ṗtra ius cōe debet strictè intelligi & in eo gradu sumi
q̄ quantum pōt minimū opereẗ,ut.c.is cui.de præben. lib.
vj.& l.quicquid astringendæ.de uer.obli. Secundo modo
respondetur.s.quod probatio huius fame eliditur per pro
bationem contrarie fame.s.ipsum fuisse bonæ uitæ condi
tionis & famæ & non usurarium & hoc probare sufficit ut
illa probatio elidatur.ut no.in.c.causam in tua.de spon.&
per Innoc.in c.qualiter & quando.de accus. circa mediū.
ista enim negatiua famam publicam non uigere ita est
probabilis sicut & affirmatiua si referatur ad certum locū
& ad certam personam ut in casu nostro. Et ideo ita pro-
bant testes deponentes negatiue sicut affirmatiue. ut not.
Io.an.in c.bone.el.j.de elec.& Cy.in l.testium.C.de testi.
quinimo in dubio credendum est potius testibus qui con-
cordant cum præsumptione naturæ.s.aliquē esse bonæ vi
tæ & famæ q̄ testibus qui deponunt p̄ ipsius naturæ ṗsum-
ptionem.ut no.Inno.in si.inti.de ṗscri.& ibi in nouel.su-
per uerbo excep. Ex quibus infertur q̄ in casu nostro nul-
la cautio est præstanda quia non sumus in casu.c.quanquā.
in quo tñ cautione non præstita est prohibita sepultura a-
lias secus ut no.in d.l.si.C.de sepul.uio.& plene probatum
est superius. Præterea etiam si in casu nostro esset cautio
præstanda.moderanda tñ esset usque ad certam quantita-
tem arbitrio dñi epi recipientis dicietex.in d.c.q̄q̄.de usu.
quæ autem uertantur in ipsius arbitrio gl. ibi notabiliter
declarat super uerbo alinquin super. ex actis autem non
apparet dñm epm illam diligentiam adhibuisse sed simpli-
citer interrogasse testes si de arte sua potuisset alias diui-
tias quæsiuisse & licet aliqui deponant quod non , tñ hæc
probatio nō concludit necessario quia quæsiuerit de usu.
quia potuit ex prospera fortuna & alijs occultis & iustis
causis q̄siuisse.arg.l.si defunctus.C.arbi.tu.& his de causis
potius q̄ illicitè præsumēda est acquisitio. arg.l.merito.ff.
pro so.Item nullus testis probat q̄ aliquid nunq̄ extorse-
rit nisi unus iudæus cui nō est credendum ut dixi.arbitriū
ergo epi relatū ad certam summā incertorum, cc. ducato-
rum cum de nulla extorsione liqueat satis vr̃ iniquum igi
tur non sequendum.facit quod no.in clemē. sepe de verb.
sig.nec sibi credendum est postq̄ per acta nō apparet de iu-
stitia sui arbitrij.ut.c.qm contra falsam,de proba. Ex qui-
bus oibus concludo quod nulla causa ex deductis est suffi-
ciens ad denegandū isti ecclesiasticā sepulturā. Item quod
nulla propter hoc cautio est præstanda uidelicet generalis
uel specialis postquam non est probatum ipsum fuisse vsu-
rarium manifestum,& hoc rationibus supradictis.

CONSIL. CXC.

1 *Inquisitio qualiter sit formanda.*
2 *Promissio exclusiua unius personæ non extenditur ad diuersas personas.*
3 *Clauis quando probet possessionem.*
4 *Absurditas & prauus intellectus uitari debet.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Plura 2
contra processum inquisitionis formatū con
tra Iacobū & Catum de pistorio obijciun-
tur. Ex quib. allega.pro parte ipsorum pro-
ductis infertur q̄ ueniunt absoluēdi pro par
te iudicis inquirentis etiam subtiliter allegatum est quod
ex probatis & deductis ueniunt condēnandi quid ergo iu-
ris sit discutiendum est & præmittendum q̄ modus inqui-
rendi intentatus & inductus per statuta est contra ius com
mune.s.suppressis nominibus denunciatorū super denun-
ciatione facta a personis incertis ad inquisitionē procede-
re,ut in.c.qualiter,& quando.de accu. &.c.licet beli. de si-
mo.subtrahitur enim copia defensionis contra denuncian
tes contra quos multa possunt obijci , ut.c.cum oporteat.
eo.tit.& no.de iudi.c.nouit.de iure ciuili etiam certum est
quod nemo sine accusatore damnatur & nisi in certis casi-
bus per inquisitionē non proceditur de quibus iste non est
ut plenius per Bart.in.l.2.§.si publico.ff.de adul.facit.c.ut
nostrum ut ec.benefi.sine di. confer.Correctio ergo huius
statuti permittentis per modum iuribus odiosum.s.per in-
tabulationem procedi cum ab omni iure exorbitet nō est
fauorabilis. & si potest ex uerbis reformationis editæ.
1398.die.25.Octobris talis correctio probabile est senti-
re q̄ sit correcta , non enim ex coniunctione huius refor-
mationis cum alia edita. 1393. potest colligi quòd hæc ul
tima operetur aliquem effectum nisi correctionem illius.
3 ut ergo istum effectum operetur debemus sic intelligere
alias ad quid occupasset membranas. ar.19.di. in memo-
ria.&.l.si quando. de leg.j.&.c. si papa. de priui. lib. 6.re-
stringit namq; dicta reformatio multarū penarū adiectio-
4 nem iurisditionem & officium domini & capitanei & sic
eius libertatem onerat vel saltem de causis ciuilibus & cri
minalibus cognoscendi. ar.ff.quar.re.act.nō dat.l.j. §.quæ
onerandæ , cum ergo ultima reformatio ueniat ad corre-
ctionem omnium præteritarum reformationum a. 1393.
usq; hodie quæ facerent contra officium iuris & baliam ip
sius capitanei non absurdum est dicere per ipsam corrigi
istam medio tempore editam ad hoc ut aliquid operetur,
ut dixi.hæc tamen ratio principaliter me non urget ad di-
cendum q̄ isti sint in casu absolutionis sed ad hoc moueor
alijs rationibus infrascriptis. Et prima quia quærele super
huiusmodi uexationibus & capturis personarum pro cau-
sis ciuilibus sunt proponendę. infra tres menses post fini-
tum officium capitan. & ultra nulla quærela debet audiri.

ni in ner. & talis citatus & captus siue detentus &c. Sed apparet istum ser Franciscum captum & molestatum per nobilem uirum Petrum tunc capitaneum ad instantiam prędictorum de mense Februarij proxime præterito & capitulatum est pro parte curiæ q de dicto mense & per totum illum mensem idem Petrus fuit capitaneus de mensibus autem sequentibus. s. marcij aprilis maij & iunij non apparet nec positum est ipsum fuisse capitaneum & paria sunt non esse & non apparere. ut. l. in lege. ff. de contrahe. emp. nec præsumuntur quæ sunt facti & positio temporis limitati non includit sed excludit tempus posterius. l. statu liberum. §. j. ff. de lc. ij. facit. l. cum prætor. ff. de iudic. Sed cum inquisitio fundata super denunciatione hominum incertorum facta sit xxiij. die puntis mensis iunij concluditur q est facta post tempus a statuto permissum ergo non pôt sequi condemnatio cum sublatum sit quærelandi & in iudicio deducendi tale ius. arg. l. scire oportet. §. j. ff. de excusa. tut. & quod no. in cle. j. de resti. in inte. & p Bar. & Bal. in l. properandum. post prin. C. de iudi. non ob. si dicatur statutum post tres mêses die finiti officij capitanei excludit capium uel aliter molestatû a quærela actione uel exceptione non autem iudicem inquirentem uel alium accusantem siue denuncianiem. Non ergo debet intelligi ista exclusio de personis de quibus non loquitur. ut. l. si uero. §. de uiro. ff. so. ma. & præsertim quia ista exclusio uidetur concernere interesse molestati non autem pęna quæ imponitur siue infligitur ipso iure per talem taxationem ut in uersi. nihilominus talis ꝯ faciens ipso iure factu & ipso intelligitur

2 &c. † prouisio ergo exclusiua unius personę & respectu ciuilis causæ non extêditur ad diuersas causas uel personas. ut. l. si maritus. C. de dona. inter uir. & uxo. & l. papinianus exuli. de mino. cum si. ad hoc respondeo & dico quod sublato iure quærelandi parti tollitur etiam ius iudici inquirendi, ut plene per Bart. in. l. quærelam. C. de fal. & q ibi no. multo fortius denunciandi extraneis qui facilius excluduntur quàm illi qui propriam iniuriam uel interesse prosequuntur. ut. l. qui accusator. ff. de accu. & cum in casu nro ad denunciationem incerti denunciatoris iudex inquisiuerit præsumendum potius denunciationem talem incomburatam fuisse factam a læso quàm ab extraneo q præsumi potest ex eo quod in ea concluditur ad ipsius interesse dicitur quod declarentur priuati iure debiti de quo nihil ad extraneos sed ad ipsum ser Franciscû cui facile fuit sub noie multorum uerba denunciationis concipere potuit & nois suppressio causam nô uitiat ꝯ pręalle. c. qualiter & qñ & c. licet heli. cum si. & cum per talem modum defensio tollatur dictis inquisitis equû est præsumere q iste ser Franciscus denunciauerit & non alij ut sic id potius quod nocet processui odioso q̃ id q prodesse potest interpretemur. ut. l. si quis in graui. §. si. cum. l. se. ff. ad silla. & per consequês hæc quærela proposita præsumptiuê & per officium post statuti têpus excludatur licet a tertio êt proposita non uideatur admittenda postquam iudex repellit ab inquirêdo sicut pars ab accusando ut dixi nô ob. quod pœna propter talem relaxationem sit inflicta ipso iure per statutum quia ad ipsam exigendam requiritur sententia declaratoria & causæ cognitio & quærela ut patet ibi a die quærele in scriptis uel sine scriptis. & concordat in hoc cum iure cômuni ubi sententia canonis uel legis non habet iudicis officium executiuum paratum nisi post talem sententiam & causæ cognitionem. ut. c. cum secûdum leges. de hære. lib. vj. & cle. præsenti. de censi. facit quod no. Ioan. and. in. c. si qui de pscri. li. 6. & l. sicut. C. de pscri. 30. uel. 40. ann. & qđ

3 ibi no. † Secundo principaliter moueor ex defectu probationis. certum est enim inquisitionem aperte conceptam nam asserentes domum quandam ad se pertinere petebat clauem eius & ad ipsam tradendam ser Franciscû per capitaneû compellendum ex qua petitione resultat delictû in tentatû. sed petrus unus ex testibus solum pbat q fuit detentus occasione clauis cuiusdâ domus sed quod asseveret ad se pertinere nihil deponit. patet aût q assertio facit hâc câm ciuilê & super ipsa fundatur intentio enûciatoris dû

petiit q priuent iure quod in ipsa hêt. Item certû est clauê esse accessoriâ ad domû. pbô ergo coactionis pp clauem nô infert in suo principali. s. in domo. & hoc nô pbato resultat pbô dubia & necessario nô ꝯcludens in câ ciuili ut ex alijs causis trahi potuit pp dictâ clauê descendentib. ex delicto ex quo ueniret pęna fisco applicanda ut rône furti uiolêtiæ & rapinæ qbus casib⁹ cessaret pęna statuti ꝯ molestâtê. & sic debemus ꝓsumere. s. petitionê sine câ factâ ut dicit testis iste fuisse iustâ ex câ licita sub iurisd. inclusâ ta lis. n. debet dici benigna iterpretatio q excludit delictû capitanei & cogêtis & ipsorû petentiû illû cogi aliasq ex câ ciuili ꝓsumeremus hæc gesta capitaneus Iacobus & ceteri ueniût puniêdi & sic in dubio esset præsumere delictû ꝯ. l. merito. ff. p soc. ad hoc. c. cû tu fili. de testi. Semper. n. cû câ nô exprimit & diuersitas unius causæ uel alterius facit dispônem sapere & nô sapere delictû in dubio câ q nô sapit delictû est subintelligêda. ut. l. ij. §. ignominiæ. ff. de his q no. infa. & quod no. in c. si ꝯfirmationê. de elec. lib. 6. Cû ergo fundamentû inquisitionis sit qñ câ sit ciuiliter mota corâ capitaneo ut pęna cômittat debuit p hunc testê necessario pbari. ut. l. ij. §. docere. ff. ui bon. rap. alias pbô dubia q referri pôt ad ciuilê & ciminalê non releuat pbantê. vt c. in psentia. de pba. & in rib. prealle. Itê ut dixi clauis in petitione afferta corâ capitaneo est accessoria ad domum domus. n. principaliter debet itelligi petita sine ipsius possessio p traditionê clauiû. vt. l. clauib. ff. de ꝯhen. emp. sed cû iste testis nihil deponat de ista domo quod petita fuerit sed solû clauis quadâ nô sufficit pbô accessorij nec sine principali debet p se ꝯsiderari. vt. c. sup eo. de præb. li. vj. & quod no. in cle. dispêdiosam. de iudi. Esset. n. satis absurdû quod petitio unius clauis ualore forte vnius solidi uel nullius faceret incidere in tâ magnâ pęnâ & capitaneû & petentê. nâ pęna nô cômesuraret delicto ꝯ. c. quuit. de his

4 q si. a ma. par. ca. † Et in intellectu statutorû êt est uitâda absurditas & prauus intellectus. l. si. ff. ad exhi. & quod no. in c. dudû. de pb. li. 6. & l. dinarrio. ff. so. ma. Concludo igit q Petrus testis nô pbat q est câ intêtionis agentis. Restat unus alius. s. Bartholomeus qui & aliquatulû plus pbet sed ad ꝯdemnationê nô sufficit nec ad delationê iuri in defectû plenę pbônis êt si esset fama ꝯiuncta. ut c. venientes. & c. tâ literis. de testi. & l. maritus. ff. de qô. dñs nô aût iudex q ad inquisitionê pcessit est plurimû excusandus q pluribus rônibus motus fuit. nâ tenebat inquirere sup dicta incóburatione q a ut dixi sup ea nô fundo ꝯsiliû. ad hoc & dicti testes vrgebât & alia q̃ sine examinatione & câ cognita nô debebât sub silêtio pteriri. nô. n. tunc gessisset sollicite put. l. multis iurib. ff. de offic. psi. l. pgruit. fecit ergo quod potuit p inuestigatione delicti denûciati igit excusandus ut. l. ea quidê. de accu. & l. diuus. de custo. reo. nihilominus ꝯcludo prædictos esse in casu absoluto a côtento in dicta inquisitione. Mccccxix. xv. iulij imolæ. d. Pe. de Anch.

CONSIL. CXCI.

1 *Consultor in consilio an bene faciat partem instruendo.*

2 *Sententia annullatur quæ contra absentem fertur.*

3 *Electio iudici non ualet quæ sit omissa statuti forma.*

1 IN CHRISTI nomine amen. De pluribus quæritur. † Primo de uiribus mei ꝯsilij & sniæ q̃ fundant super eo & ꝯ meum ꝯsiliû opponit q excessi terminos ꝯsultoris minus honeste instruendo alterâ partiû quid actura esset. Ad hoc rñdeo q si sane & recte ponderentur uerba ꝯclusionis ꝯsilij nihil est reprehensibile. In casu em sniæ instantia non prosecuta dico q probando implemêtum ex parte sua eandê instantiam ꝓsequendo debet maxime obtinere ꝯ fideiussores Stephani. nam dico q potestas antequam probônes ipsas recepit debuerit sub ꝯdône si pbauerit ꝯdemnare licet ꝯdim sic posita erit prout ꝯ. dicam. In hoc ergo pars non debet consilio meo côquæri sed de iudice si præmaturę ad condemnationem pcessit. q aût subdit quod non debui partê instruere in pbando quod

do quod amiserat. dico salua pace quod potui & secundũ
Deum & bonam conscientiam. nam de iure hoc erat ne-
cessarium ad uictoriam actori.s.adimplere ex parte sua cõ-
tractũ ut sic recte ageretur.ut.l.Iul.§.offerri.de actio. emp.
si ergo articulus super hoc ex imperpendentia uel imperi-
tia aduocati fuit omissus debet ueritas adiuuari per iudi-
cem quia istud non est supplere de facto sed de iure quod
licet.ut.C.ut quæ desunt, aduo. iudex sup.l.j.&.ij.unde cũ
causa ad me missa fuerit consulenda pro iuuanda conscien
tia & ueritate quæ postea p probationes apparuit ita esse
illud uerum subiunxi in fi.consilij satis ut uř cum displicẽ-
tia procuratoris uel aduocati huius Stephani ut apparet ex
libello suo garrulo.sed nõ mirum: ponderat.n.sepe magis
uictoriam cãę quàm salutẽ anime iuxta no.in.c.j.de cõfes.
li.vj.non fuit igitur cauillosa mea instructio sed ẽm Deum
qui est ueritas.nec debet uitiari erroribus gestorũ sed pro
ipsa eruẽda debet iudex cuncta rimari, vitj. di, ueritate.ff.
de offi.præsi.l.illicitas.§.ueritas. &.xxx.q.ulti. iudicãtem,
contra iustitiam igitur ex illa instructione non potest præ-
tendi lesio sed pro ueritate inuestiganda ne imperitia siue
perpendentia occultari posset ueritas illud uerbum addi-
tum fuit fateorq; quod dominus potestas iustius fecisset,
Primo probationes recipere contra sentẽtiam taliter sub
conditione si probauerit proferre sed licet sic protulerit
dubium est apud doc. an sententia ex hoc nulla sit.quidam
quod sic alij quod non. de quo per Bar.in.l.cum iudex.C.
de senten.Et pro prima opi.multum facit.c.in nostra.de se
pul.&.c.j.in fi.de ver.sig.lib.vj.sed ad præsens passum istũ
non expedit discutere: quia ex hoc capite non conuenitur
maximus. sed uigore sententiæ latæ contra dominum Ray
naldum pro quo coram syndico suo finito eius officio fi-
deiussit.uidendũ est igitur utrũ illa sententia ualeat & sibi
præiudicet & uidetur quod sic.quia est fideiussor de iudi.
sisti.& iudic.soluendo.ergo snia lata contra principalẽ sibi
nocet. vt no.in.c.j.de iniur.& dam.da.lib.vj.&.l.fina.C.de
2 usu.rei iudica.per Cyn. † Contrarium dico duabus ratio-
nibus.Et prima quia dicta sententia lata fuit contra dictũ
dñm Raynaldũ tanquã contra absentem quo casu snia nun
quã nocet tertio uidelicet illis quibus alias noceret.ff.de
inoffi.testa.qui repu. ut.l.si ideo. de aut. præsumitur enim
uictus potius pp cõtumaciam q̃ quod habuerit malã cãm
ut ibi est tex. & per Bar.in.l.cum filius.de uerbo.obl.Præ-
terea iustitia sententiæ fundatur super fuga & iuramento
procuratoris ac etiã cõtumacia ipsius dñi Raynaldi quæ li
cet forte sufficiant cõtra eũ quo ad plenã probationẽ non
tñ ꝯ Masiũ contra quẽ debet liquere de interesse per ueras
probationes. ut.l.j.& quod ibi per Dy.ff.qñ ex fac. tu. uel
cur.Ex quibus patet quod nõ potest iste Masius uigore ta-
3 lis snie conueniri. † Præterea dicta snia est ipso iure nulla
quia electio syndici fuit facta omissa forma statutaria & sic
nulla.ut.l.cõstitutionibus.ff.ad muni.&.c.q a pp. de elec.
forma.n.siue hominis siue legis si omittatur uitiat disposi-
tionẽ.ut.c.cum dilecta.de rescri.&.ff.man.l.diligẽter. &.l.
qui rome.§.flauius.ff.de uer.ob.non ob.consuetudo alleg.
ꝯ statutũ nã non est probatũ nec deducta taliter qđ statutũ
tollatur.plura.n.sunt necessaria ob cõsuetudinẽ inducendã
de quibus in.c.j.de consue.in nouel.& inter cetera requiri
tur q legitime sit præscripta.s.spatio.x.annorum cũ indu-
citur præter ius.&.xl.cũ inducitur contra ius.ut est glo.no.
in.c.fi.de cõsue.li.vj.Ad hoc allegaẽ cõsuetudo cõtra ius.s.
contra statutũ q est pars iuris cõis.ut.l.omnes populi.ff.de
iusti.& iu.nec est probatũ.x.annis nec etiã q cõtinuis q ẽt
requiritur nec sufficit si interpellat.ut.c.fi.de beneficio. de
pb.lib.vj.Ex quibus & multis alijs causa breuitatis omis-
sis concludo quod snia lata contra dñm Raynaldum non
nocet in aliquo dicto Masio rationibus supradictis.

CONSIL. CXCII.

1 *Exceptio sequestrationis depositi & iudicis incompetentis an obstet contra depositum.*
2 *Iudicium promittens vbique subire vsque ad litis contestationem potest resilire.*
3 *Suspectus de fuga de incompetentia iudicis vt detentionem euitet non potest excipere.*
4 *Vagabundus vbique conuenitur.*
5 *Iuramentum contra iusciuile contractum initum non firmat.*
6 *Debitum liquidari debet ante capturam debitoris.*

IN CHRISTI nomine amen. In auxiliũ
ueritatis & pro cõfirmatione eorũque supe
rius scripta & compilata sunt per dñm patrẽ
1 meum dñm Barth. de sali. † Præmitto quod
contra propriam scripturã iste Simon non
debet de facili audiri.ut.l.generaliter.C.de nõ nu. pe.&.c.
per tuas de proba.& maxime quia est iuramẽto uallata &
ex causa depositi quæ causa est multum fauorabilis ex par-
te deponentis & periculosa ex parte depositarij denegan-
tis uel subterfugientis restitutionem depositi per obiectũ
exceptionis. Nulla enim exceptio depositarij uel protesta
tio tertiæ persone habet restitutionem impedire. ut.l.pen.
C.depo.& aut.sed iam cautum est ibi posita ubi est casus
nostræ quæstionis præsuppositis tamen iudicis competen-
tia prout inferius subdam facit.l.j.&.l.fur.§.mandati.ff.de
his qui no. infa. Iuramentum etiam ut non posit obijce-
re de sequestro iudicis arctius eum ligat. est enim præstitũ
Deo cui potius est obediendum quàm iudici iniuste impe
ranti sicut est in casu nostro.ut.J.subdam.xj.q.iij. non sem
per.de resti.spol.l.literas.&.c.debitores.de iureiu. His præ-
missis ex quibus breuiter resultat quæstionis decisio uidẽ-
dum est de uiribus obiectorum & inter cæteras exceptio-
nes exceptio incompetentis iudicis uř magis efficax & ua-
2 lida. † Licet enim promiserit ubique subire iudicium nec
forum declinare tamen usque ad litis contest.habet locũ
penitentia.ut.l.si conuenerit. & ibi no.ff.de iuris. om. iu.
Nõ enim promisit ubicunque soluere quia tunc specifica-
tis locis specialibus subiuncta generali clausula secus es-
set ut in præcedenti consilio sed uoluit ubiq; posse conue-
niri in persona & bonis & sic sumus in casu illius legis nõ
in casibus aliorum iurium quibus cauetur quòd ibi uidet
contraxisse ubi pecunia est soluenda.l.cõtraxisse. de actio.
& ob.&.c.dilecti.&.c.si.de fo.compe.&.l.hæres absens.ff.
de iudi.nec satisdatio de parẽdo iuri & soluere iudi. præ-
stita per dictũ Simonem coram domino potestate. ar.uide
tur habere uim prorogationis iurisdictionis quia fuit facta
protestatione præmissa.s.saluis omnibus suis iuribus con-
tra dictam capturam & sic talis protestatio conseruat iura
protestantis postquã non fecit actũ probationi ꝯrium imo
magis pro.nam sequenti die procurator eius opposuit ex-
ceptionem incompetentis iudicis quæ etiam post senten-
tiam potest opponi.ut.C.si a non compe. iud. per totum.
& quod no.in cle.j.de seq.pos.& fru. nam satisdatio & ẽt
sportularum solutio non præcludit uiam recusationi iudi
cis.ut in aut.asse.C.de lit.cõte.Ad hæc licet subtilia subti
lius respõderi potest & ostendi quòd non obstent. Primo
propter fuge suspicionem. Secundo propter dictam satis-
3 dationem. Tertio propter iuramẽti religionem. † Quo ad
primum dico q suspectus de fuga ne detineatur & capiaẽ
nõ põt opponere exceptionẽ incompetentis iudicis sicut
nec exceptio feriarum obstat. ut no.in.d.l.dies festus.C.de
fer.nam & priuatus põt eũ capere.ut.l.ait pror.§.si debito
rem.de his quæ in frau.cre.& rõ est quia esset tpe peritura
interueniente mora in capiendo propter aditionem iudi-
cis competentis & citationem uerbalem arriperet enim
interim fugam & sic periret debitum creditori propter ne
cessitatem ergo more & periculum hic conceditur sicut
multa alia prohibita sunt cõcessa ne res pereat.ut.c. licet.
de fer.&.c.si qs ppter necessitatẽ.de fur.&.l.j.C.qñ lice.
sine iudice iudicare. hinc dicitur quod necessitas sibi legẽ
4 facit.c.quanto de consue.Item † uagabundus potest ubiq;
conueniri iuxta no.in.l.si hæres absens.ff.de iudi. multo-
magis de fuga suspectus ex indicijs & perspicuis coniectu
ris: ut in quæstione nostra est plenius probatum. fuga.n.
sonat magis in delictũ quàm uagatio ut ad sensum patet.
Quõ ad secundũ dico q satisdatio pstita de iudi. soluendo
in casu nřo præcludit uiam penitentiæ postq̃ semel p talẽ

satisdationem in iudicio cōsistit & sic non hēt locum rigor
illius.l. si conuenerint. quæ loquitur de pœnitentia anteq̄
iudex adeat.ut dicit ibi tex. a ɔ̄rio ergo sensu noo vr̄ habe-
re locum postq̄ est aditus per consensum & promissum de
soluen.iud.coram iudice.non ob.expositio.gl. quæ intelli-
git illud uerbum adire per litis conte. pōt.n.intelligi cum
non apparet per aliquem actum expressum ante lit. conte.
in iudicio consensisse. Sed si apparet ut in casu nr̄o non vr̄
habere locum amplius pœnitentia & sic intelligo illam gl.
quasi funiculus duplex difficilius rumpatur ut c. j. de pac.
nec pōt negari quin ex ista promissione uideat̄ iurisd.proro
ga.quia prorogatio ēt absq; lit.conte.firmatur iuxta no. in
c.p.& g.de offi.deleg.Non ob. reseruatio facta oium iuriū
sibi competentium ɔ̄ dictam capturam quia intelligitur de
alijs iurib.q̄ incompetentiæ.ista.n.non pōt intelligi reser-
uata pp repugnantiam & contradictionem quæ est inter
exceptionem incompetentiæ & promissum stare iuri usq;
ad fin.soluere iudi. Ista.n.tendit ad præparationem iudicij
& litis decisionem præcedens uero ad totalem prædicto-
rum exclusionē reseruatio ergo debet intelligi in alijs non
in eo qō aduersatur protestationi.ut c.cum m.ferra.de con
sti.& l.cum in pluribus.§.locator horrei.ff.loca.Aduerten
dum etiam super hoc q̄ post dictam præstationem satisda
tionis non apparet Simonem excepisse de incompetentia
sed procuratorem ipsius.Sed cum per satisdationem prædi
ctam appareat Simonem consensisse in iudicem non pōt
eius procurator ipsum declinare. nam sic impugnaret fa-
ctum dn̄i q̄ non licet procuratori:ut l.si hoiem. ff. manda.
Confirmat hæc rn̄sio dicti Simonis facta positionib.in qua
est positio recognitionis apodisse debiti sua manu scriptæ.
post pronunciat innē.n.q̄ teneret̄ rn̄dere sponte rn̄dit. xxij.
die mensis iunij.pronunciatio.n.a quo non est appellatum
firmat iurisdictionem iudicijs ordinarij ēt ɔ̄ suos non sub-
ditos,ut no.Inn.in c.præterea.de dila. & quod ipse not.&
Io.an.in c.super literis. de rescri. & sine appellatione ɔ̄di-
ctio parum aut modicum operatur ɔ̄ facta iudicis. c.dile-
cto.& quod ibi no.in nouel. de ap. Dixi tertio q̄ exceptio
iudicis incompetentis non ob. pp iuramenti religionē &
circa hoc licet nouum uideri posset audeo dicere q̄ l.si cō
uenerint. non hēt locum ubi promissio de non suo iudice
adeundo est firmata iur̄o quo casu non vr̄ habere locū pn̄ia
de qua loquitur illa. l.q̄ primo probo ex regula gn̄ali qua
cauetur oē iur̄m est seruandum q̄ non uergit in dispendiū
salutis eternæ.c.cum ɔtingat.de iureiu.& de pac. c. ij.li.vj.
sed illud est hm̄oi ɔuenit expresse plurib. locis gn̄alr ubiq;
posse grauari in ere & persona & coram quocunq; iudice
coram quo creditores eum uoluerint ɔuenire.& ita se sub-
misit ut latius in eius scripta patet.quæ ergo promissa sunt
de iure canonico opere compleantur & mortal̄r peccat q̄
recedit a pacto.c.iij.de pac.& c.j.& quod ibi no.& nec de-
bet iudex secularis aliquem audire ɔ̄ proprium iuramen-
tum:ut c.ij.de iureiu li.vj.nec mirum si in hoc dico illam.l.
si conuenerint:non habere locum cum pactum est iuramē-
5 to firmatum. † Nam in grauiorib. iur̄m firmat ɔ̄tractum initū
ɔ̄ ius ciuile. ut c.cum contingat.& d.c.de pac.li.vj.pr̄ealle.
multomagis debet firmare ne liceat uariare & pœnitere
ut sit unus iste de casibus in quib. uarietas & inconstantia
reprobetur pp uinculum iuri.c.cum in multis. de rescrip.
li.vj.nec pōt dici.l.concernere publicam utilitatem sed uti
litatem priuatorum & sic per consequens pōt actus & di-
spositio firmari iur̄o iuxta theoricam.Bart. in l. si quis pro
eo.ff.de fideiu. Ex quibus liquide infertur q̄ no pōt iurisdi
ctio dn̄i potestatis arim. declinari rōne incompetentiæ in
nostra q. Præsupposita ergo fori competentia uidendū re-
stat de iuribus aliorum obiectorum quorum quædam pro-
cessum iudicij quædam uero merita siue iustitiam causæ re
spiciant ɔ̄ processum igitur siue capturam obijcitur quia fa-
cta ante ligitimationem personæ petentis & liquidationē
debiti. unde licet de his postea fuerit plenior facta fides nō
per hoc uidetur iustificari captura præcedens argu.eorum
quæ not.Bart.in l.hoc autem.ff.ex qui,cau.in pos.eatur.&
l.multum.ff.de condi.& demon.Ad hæc respondeo prout
s.in præcedenti consilio. propter.n.periculum fugæ fuit
celeriter occurrendum sic to si.ff.de exerci.l.j.& c.ubi pe-
6 riculum.de elec.lib. vj. † Præterea pōt dici q̄ ante capturā
non debeat debitum liquidari. sicut.n.in processu ordina-
rio citatio uerbalis debet præcedere probationem & liqui
dationem debiti & non sequi:ut l.eam quæ. C. quomo. &
quando iudex. ita in illo processu extraordinario q̄ incipit
a citatione reali.i.in captura debet probatio reseruari po-
stea.nam facta ante capturam non noceret capto tanq̄ non
causa cognita. ff. de mino.ad informationem ergo iudicis
satis fuit sibi facere aliqualem fidem per iuramentū & per
illam scripturam insinuatam.agitur.n. de modico præiudi
cio igitur sufficit probatio semiplena quæ resultat etiā ex
scriptura priuata tertij nondum insinuata & etiam ex
solo iuramento.ut l.thesaurus.ad exhi.& quod no.in extra
uaganti ad reprimen.super uerbo summarie.& c.ex literis
de rest.i inte.& c.Berrol.de re iud.& facit qd̄ no.in cle.pa
storalis.de re iud.& post dictā probationē summariā super
fuga recipit iudex plenam probationem super eodē ex qui
bus probationibus non uidetur de fuga liquere uel suspi-
cione uel saltem postq̄ per attestationes apparet eius con-
ditionem in deterius & creditum amisisse.facit.l. si cū Cor
nelius.de solu.& c.nulli. de elec.lib.vj.cum si.& ad prædi-
ctum modum procedendi primo semiplene postea plene
facit quod no. Bar. in l. præscriptione. C. si contra ius uel
utilita.publi.& c.ueniens. de testibus. Præterea peruersio
huius ordinis etiam si seruari debuisset tamen non est or-
do substātialis iudicij cuius peruersio ipsum uitiet de quo
in l.prolatam.C.de sentē.si ergo sentiebat se ex hac captu-
ra grauari debuit appellari alias transit in rem iudi.ut c.cū
dilectis.de elect.facit quod no.Bartolus & post eum. Bal.
in l.quæramus.de test.alle.ante lit.contest.peruersio ordi-
nis nunquam uitiat. Nititur etiam impedire processum si-
ue annullare rōne legationis floren. Ad hoc respondeo ut
est responsum. s.in præcedenti consilio in quinto dubio. &
ultra addo.l.eundem.l.fin.ff.de lega.ubi post lit.contest.nō
prodest legatio superueniens quominus defendere tenea-
tur causam.Non ob. etiam sequestratio facta de dictis do-
nationibus per dictos officiales floren. quia ad hoc breui-
ter respondetur.ut s.in princ.per aut.sed iam cau.C.depo-
si. Præterea non uidetur q̄ incidenter nec etiam principa-
liter. N. & Lud.potuerint trahi coram dictis officialibus.
nec eorum processus ipsis non comparentibus præiudicat
utpote non de sua iurisdi.iuxta no. in c.præterea.de dila.in
nouel. Item & si fuisset de iurisdictione illorum iudicum
tamen quia dictum depositum fecisset in fraudem credi.uē.
debet contra eos agi reuocatoria exceptione. de his quæ
in frau.cre. Ratio autem quia incidenter mota contra eos
lite eorum depositum impediri non meretur.ergo tale præ
ceptum siue sequestrum haberet nomen sententiæ igitur
non parendum per dictum depositatium. ut in d. auth. &
C.commi.uel epi.per totum. & præsertim quia non est iu-
stificatum quòd aliunde. N. & Lud. qui dicuntur fraudem
commisisse non possint satisfacere quòd debuit ad iustifi-
cationem sequestri rerum reprobati a iure.ut C. de prohi.
seques. l. j. & extra eod. titu c.cum insuper.alijs dubijs sto
contentus his quæ in præcedenti consilio scripta sunt &
concludo per omnia cum eodem domino & patre meo do
mino Bartholomeo in fine sui consilij rationibus supradi-
ctis & alijs elegantius per ipsum ad propositum appli-
catis.

CONSIL. CXCIII.

1 *Pensio occasione fructuum feudalium persoluenda feudo finito & per mortem feudatarij reuerso ad quem spectet.*
2 *Feudo finito & omne ius in re feudali concessum finitur.*
3 *Pensio ratione fructuum debita non transit ad successorem iuris qui ab sanetur stare colono.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Subtiliter & plene allegatum est pro utraque parte & pro dño allegata sunt iura feudorum in supplementum statuti quod determinat tempus a quo moriente feudatario incipiat lucru fructuũ quo ad transmissio. in ipsius hæredem. Incipit. n. post kalendas marcij in dño incipit ante dictas kalendas. usque aũt ad qđ tps protẽdatur & duret acquisitio in hærede feudatarij uel qñ incipiat ante dictas kalendas marcij in dño statutum nõ disponit: & iõ tanquam casus omissos relinqui debet iuri consuetudinario feudorum. ut. s. duret usque ad kalẽdas augusti eiusdem anni: & ex tunc incipiat acquisitio in personam dñi. quia n. statuto dñi non exprimitur pro omisso habendum est iure cõi uel consuetudinario relinquendum ut l. si cum dotem. in princ. ff. so. ma. & c. susceptum, de rescri. li. vj. cum ergo de tpe quo expirat acquisitio fructuum in personam feudatarij sit cautum. s. post kalen. Augusti. ut in x. colla. hic finitur lex. c. domino guerram. § is pñr. uidet ista qõ quasi decisa per illum text. uĩ ẽt probe posse in dubium reuocari utrum illi iuri standum sit postquam 9 illum nõ habemus expressum iuri ciuili. nam oẽs tenent quod circa iura feudorum standum sit illis consuetudinibus redactis in scriptis in illo uolumine oec esset rotum per rõnes & argumenta urgentia 9 illum consulem uel iudicare. in prin. dicti libri no. per doc. Credo & sentio 9. s. quod ad hæredem uasalli pertineat perceptio pẽsionis postquam fructus fundi feudalis erant percepti per colonum uiuẽte feudatario. Primo probo hoc per tex. illius. § is pñr. dum dicit fructus eius anni ex feudo prouenientes &c. & sic refert se ad fructus naturales qui ex feudo proueniunt pensio autem uel affictus prouenit hominis prouidentia non ex feudo immediate sed occasione fructuum fundi qui ipsius loco subrogantur sicut pretium loco rei ad hæc quod no. in l. ac obi. ff. de peti. hæred. Item dicta diuisio temporis quo ad lucrum fructuum est 9 ius cõe quo ad principium & finẽ nec hẽt in se rõnem & no. c. si pp. de rescrip. li. vj. ergo si dicit fructus ex re fundi prouenientes non debet intelligi propter rem uel occasione rei. ut no. Bar. in si. post Dyn. in l. bella, ff. de excus. tuto. pensio. n. debetur uigore stipulationis uel pacti nec ex fundo prouenit quæ est ciuilis non naturalis accessio ad hanc aũt s. naturalem accessionem non ciuilẽ sunt uerba l. & hominis referenda in dubio. ut no. in c. susceptũ,
2 cum si. † Secundo probo finito feudo finitur omne ius quod uasallus alteri concesserit in re feudali ut ius pignoris ius belli & si. ut in x. col. qui. mod. feud. amit. § rursum. & l. lex uectig. ff. de pig. multomagis uidetur quod dñs. non teneatur stare colono feudatarij sicut nec proprietarius ad quẽ proprietas reuertitur post mortem usufructuarij. ut l. si quis domum. ff. loca. speciale enim est in colono mariti cui uxor stare tenetur. ut no. in l. diuortio. ff. solu. ma. facit l. emptor. ff. loca. si ergo onus coloni ad eum non transit ergo nec cõmodum pensionis uel afficius & præsertim quia ut dixi ille afficius debetur ex locatione quæ sine cessione & titulo legitimo non uidetur posse transire in dominum feudi sed in hæredem uasalli stipulantis uel locantis in quem transeũt obligationes actiue & passiue. ut l. j. C. si cert. pet. & l. ij. de uer. ob. & l. sed & si quis. § sed si operas. ff. de usufru. & confirmat quæ proxime dixi quod no. Bar. in l. fin. ff. de iure fi.
3 uen. † quando successor iuris non tenetur stare colono quo minus cohibitum transit ad eum pensio. quæ debetur occasione fructuum dudum perceptorum sed debet inspici tempus ipsorum fructuum cuius respectu debetur pensio. & dicit hoc esse equum tum ergo tempore fructuum recollectorum rei feudalis uiuente uasallus quo ad transmissionẽ illud tempus debet considerari non quo soluitur pensio siue afficius per colonum cum quo dns feudi nullum debet habere participium per iam dicta. Ultimo pro hac parte cum scilicet ab tẽpore pro eiusdem afficius soluitur quo ad acquisitionem quod debeamus inspicere tempus quo fructus recolliguntur uĩ de mente omnium iurium de quib. supra in allegationib: dicit. n. l. defuncta. § de usufru. expresse & l. j. C. de annonis ciuilib. li. xj. & l. diuortio post princ.

ff. so. ma. & absordom esset sentire 9riom. pone. n. quod feudatarius uel usufructuarius locauit fructus fundi in quinquennium pro mille soluendis usque ad vj. annos si. n. isti decederent statim finito quinquennio & perceptis fructib. per colonum pensio. v. annorum præteritorum soluenda vj. anno rum transiret ad dñm non ad hæredem usufructuarij uel uasalli quod esset absurdum. ut arguit tex. in d. l. diuortio. toto. n. tpe quo curatur non quo percipiuntur alia rõne accipere debemus: ut in d. l. diuortio. § nõ solum. Item licet exactio differat debiti in diẽ obligatio tñ & actio orta est a principio contractus. ut l. j. C. de actio. ab hærede & 9 hæredem. nec quantum ad obligõnem cui quæratur debet inspici tps exactionis maxime si actõ non transit in alium sed tps. contractæ obligationis. ut l. si filius. de uer. ob. & l. si. de stipu. ser. Ex quib. concludo pro ueritate & equitate tps fructuũ debere considerari quo ad acquisitionem dño uel hæredi uasalli nõ tps pensionis pro fructib. debitæ quæ põt fructuũ perceptionem præcedere & sequi per plures annos ut paciscentib. placuerit sed non debet mutare ipsius rei naturam quæ sm mẽtem iurium referenda est ad ipsos fructus ex re ipsa prouenientes. ut dedit tex. in d. § his consequuntur. sic se refert ad cãm proximam non remotam quæ scilicet proxima semper est consideranda. l. mulier. ff. rer. amo. & l. rogasti. si cer. pet. & c. de cetero. de homi. statutum ẽt nihil facit contra quia dicit fruges quod uerbũ non adaptatur ad pensionem sed ad fructus naturales: ut l. fruges. ff. de uerb. sign. qui cum essent percepti in uita uasalli & post mẽsem marcij debet ad ipsum non ad dñm pertinere & sic faceret magis prout non quod post kalendas Augusti fructus dño acquirantur dñt intelligi de pẽdentib. in fundo in quo sunt eius pars: ut l. fructus pendentis. ff. de rei uen. non aũt debet intelligi de perceptis ut in casu nostro cum sint percepti a colono feudatarij qui representant ipsum in cura & cultura fundi custodia: ut l. quod in eo. ff. de acqui. posses. cum si. domi. Petrus de Ancharano.

CONSIL. CXCIIII.

1 Sententia quomodo de [illegible] iniquitate impugnetur.
2 Actio pro socio non oritur ex pacto substantiæ actionis contrario.
3 Negotia aliena suo periculo nullus gerere debet.
4 Libellus iustificari debet & referre ad causam quæ ex uerbis concipi [illegible]
5 [illegible] uerbis [illegible] non transfertur.

IN CHRISTI nomine eiusque uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen.
1 † In causa & quæstione Ioannis ursi ex una parte agentis & Masij biuni ex alia defendentis uisis actis & actitatis in causa & sententia inde secuta. Quæritur de ipsis iuribus an sit iusta uel iniusta & sic debeat confirmari uel infirmari per iudicem appellationis. Et parum subtiliter intuenti ex dictis & attestationibus testium uideretur iusta quia guadi assinatio facta Masio ipsius guadi æstimatio tunc temporis & missio. Venetias ad uendendum ipsum & ipsius uenditio uidentur probata pecunia, igitur ex hoc redacta in medium conferanda est. l. socii. & l. si quis. ff. pro socio. cum si. Sed certe considerata causæ grauitate diligentius singulis ponderatis non uidetur mihi quod iste Masius ex probatis debuerit condemnari sed potius absolui. Pro cuius ueritatis inuestigatione præmitto quod ex narratis in libello Ioannis non bene potest intelli-
2 gi qua specie actionis agat † non enim resultat actio pro socio propter pactum contrarium substantiæ actionis prædictæ scilicet ut unus ex socijs recipiat periculum & damnum & alter percipiat lucrum & quod plus est suscipiens periculum ponat medium capitalis: & operam & industriam quæ plerunque supplet pecuniam alterius. ut l. societas. & l. si non fuerit. ff. pro soc.
3 ut Prima. n. facie male sonant ista in auribus sapientis uiri

ut nous uelit oegocia xlienx gerere suo periculo & obliga
re se & implicare se negocijs alienis & sentire nō aliquod
lucrum. nam etiam sub spe ueri talia onera quis reculat ex
quibus timere potest sumptibus & litibus non uexari. ut l.
filio quem pater. de leg. j. & l. quia poterat. ff. ad Treb. præ-
sertim quia facile sibi erat guxdum aliud diuidere & xcci-
pere partem suxm, in communione enim manere non co-
gebatur. ut l. si non sortem. §. si centum. ff. de cond. inde. pe
titio ergo Io. fundatx super non uerisimili requirit proba-
tiones efficaciores quam alia nec talem debet iudex de fa
cili audire. ut c. quia uelle de præsump. non est etiam uerisi
mile quia incidenter ut testes deponunt & post principali-
ter & ex proposito tam grauis promissio facta fuerit & as-
signxtio rerum tātæ summæ consueuerunt. n. de his fieri pu
blica instrumenta uel scripturæ non aduentitijs & non ro
gatis testib. confidere & uidentur fuisse testes Io. de facili
nẋqi duo uel plures reperiuntur testes deponentes se sic &
sic xdiuisse quib. modica fides est dxnda: ut l. diuus. ff. de te-
sta. mi. & l. Titium. C. de testi. & d. c. quix uerisimile & præ
supposito ꝙ ex deductis resultat xctio pro socio tanq̄ socie
txs 9cta fuerit inter eos ut fatetur Io. R̄ndendo positionib.
Masij præsupposito ꝙ eius petitio sit fundata super uerisi-
mili, tñ ex suis probationib. non resultat aliqua probatio q̄
sufficixt xd condemnationem. Et pro declaratione præmit
to ꝙ super altera ex duob. capitib. pōt dicta snix fundari &
eius iustitia uel super eo quo Masius tm̄ uendiderit dictū
guxdum quxntum in snix continetur nel ꝙ tantum ualue-
rit & fuerit in negligentix siue mora uendendi & ex tunc.
n. xd dictam summam obligaretur: ut. l. socius socio. ff. pro
socio. Añ morxm uero non uidetur obligari ad pecuniam
quæ in obligationib. facti succedit post moram tanq̄ inter
esse: ut. l. stipulationes non diuiduntur. uer. celsus. de uerb.
ob. Istud cxput negligentiæ & more non uidetur Io. in iu-
dicium deduxisse: quia de ipsis non fit mentio in processu
nec in petitione. super hoc ergo non potuit fundari snix ut
l. nec fundus. ff. cōi diui. & c. licet heli. de simo. & posito ꝙ
uerbx petitionis possint ad hoc caput adaptari txmen in
progressu iudicij ex probationib. non xpparet de negligen
tia siue morx fxcta probatio nec fides. ut j. subdā. necessx-
rio ergo oportet nos dicere ex eo capite xctum ex quo po
test concipi ex libello & processu. s. ex primo cxpite ꝙ tm̄
Masius uendiderit Venetijs dictum guadum &c. Et simili-
ter appxret ex processu ut patet in c. producto per Io. ꝙ in
cipit. Item ꝙ quantitxs guxdi assignati &c. xpparet etixm
super d. c. testes fuisse interrogatos ut ser Martinus ser Ci-
4 cus & an. † Ex quibus xpparet ꝙ petitio siue libellus de-
bet iustificari & referri xd cām quæ ex uerbis concipi pōt
& prosecutionem eius cum actio pro socio sit generalis
& petitio & persecutio relxta xd unam causam non inclu-
dit aliam: ut plene no. in l. j. ff. de eden. & l. xge. C. de tran-
sxc. & c. abbate sane. de re iudi. lib. vj. Sed de uenditione di
cti guadi ꝙ fuerit uenditū pretio in sententix deducto non
est probatum aliquid nisi per Andream prædictum qui de
ponit ꝙ audiuit hoc dici x Ioanne Angelini qui Io. etixm
hoc non probat nec deponit de aliquo certo pretio ex qui
bus liquide infertur ꝙ ex isto capite ꝙ fuerit guadum uen
ditum aliquo pretio per Masium uel alium eius nomine
non potest sententix iustificari sed debuit ex hoc capite in-
tentato & non probxto reus absolui iuxtx regulam. l. qui
accusare. C. de eden. Sed præsupposito ꝙ ex primo capi
te negligentiæ seu more Ioan. egerit & prosecutus fuerit
inquantum in capitale & petitione fit mētio de ualore gua
di forliuij & Venetijs an in illo ualore debuerit condem-
nari. Videndum est & aperte dico quod non primo pro-
pter defectus ineptitudinis libelli & articulorum. secundo
propter defectum probxtionum. De primo pxtet nā nō
sufficit isto xnno tm̄ Venetijs uel forliuij guxdum ualuisse
ut in ea summa Masius condemnetur. Sed requirit ꝙ fuerit
in negligentia siue mora ut d. l. socius socio. sed de mora
oon arguitur idem Masius. & per cōsequens obligatio pri
mitiux quæ cōsistit in receptione guxdi illam succedaneā.
s. pecuniæ non est transfusa ꝙ est necesse ut poni possit: ut
d. uer. celsus. & l. si quis ab alio. de re iudi. nec sequitur con
traxi societatem tecum in guado ut uenderetur. ergo sta-
tim obligor ad id ꝙ uendi communiter tunc potuit sed
demum ad hoc teneor post moram & culpam. cum ergo
de mora & culpx non sit probxtum nec ꝙ est ineptè ca-
pitulatum sequitur ꝙ sententia est iniusta. Sed rem in dete
riori loco ponamus ꝙ fuerit recapitulatum de negligeotia
Masij in uendendo sicut de æstimatione an de his aliquid
sit probxtum ita ꝙ debuerit condemnari & dico ꝙ nō præ
mittens quòd de æstimatione guadi in forliuio non fuit fie
da mentio. sed de æstimatione in Venetijs ubi fuit uēditio
destinata: ut l. pretia rerum. ff. ad l. fal. sed quantū ualet gua
dū xffinatū Venetijs illo anno. M.cccxc. nō est sufficienter
probatum gabinus. ij. t. refert se uenditionem sui guxdi illo
anno & ad communem æstimationem de auditu alieno ꝙ
non sufficit: ut l. iij. ff. de test. and. uidetur plenius probare
communem æstimationem sed in uno deficit: quia refert
se ad tempus assignationis guadi & subijcit & xnte & post
quæ subiectio potest uerificari in breui tempore. s. ꝙ tan-
tum ualuerit non per totum xnnum uel maiorem partem
anni quod non exprimit & per consequens suum testimo-
nium non concludit necessario. & sic non releuat: ut c. in
præsentia. de probatio. breuis enim temporis & rei æsti-
matio non curxtur: ut d. l. pretia rerum. præterex etiam si
plene probasset non habet contestem qui deponit de æsti
mxtione in Venetijs. ergo dictum suum non sufficit xd cō
demnationem. ut c. ueniens. de testi. hæc ergo sententia su-
per txli æstimatione non potest de iure defendi etiam xssi
gnxtio & communio guadi acta Masio esset legitimè pro-
bata super qua assignatione & communione iudicem cre-
do fuisse motum ad ferendum dictam sententiam condē-
nationis sed certe alia debebant probxri necessario ut præ
dixi. s. mora & æstimatio xperto modo noo ita ineptissime
ut probaui supra. Sed xlijs præsuppositis probatis uiden-
dum est xn propter talem assignationis probationem iuste
motus fuerit iudex xd dictam sententiam: & uidetur ꝙ sic
quia dictam assignationem uidetur probxre Andreas su-
per ij. æstimxtionis. & Io. an. & ser Marti. sed And. non est
istis contestis ambo uero isti uidentur contestes sed non
uidetur iudicem bene fuisse motum ad condemnationem
solum ad ipsorum testimonia. primo quia Io. an. fidem mul
tum attenuat paupertas. dicit enim nihil se habere in bo-
nis. minor ergo quàm uni alij est ei fides adhibendx maxi-
me in tam ardua causa: ut l. j. ff. de testi. fidei etiam ser Mar-
tini uidetur cōtrariari ipsius propria scriptura in qux scri
psit quòd Io. extraxit & guadum extraxit ut suum. Ita di-
cit in omnibus suis poltis Mcccxciij. Maij. si ergo Io. extra
xit ergo non assignauit & dimisit Masio in domo ubi erat
si testificatur non xlteri tradidisse ut deponit & Ioannē
misisse multum sunt contraria quix extrxhere præsuppo-
nit detentationem saltem fuisse penes Ioannem, assignasse
Masio præsupponit possessionem tradidisse Mxsio an er-
go scriptura contrariatur eius dicto aut dictum scripturæ
quòd sufficit ad fidem sibi non adhibendam. ut c. cum in-
ter. r. de elec. Præterea aduertendum quòd pro discussio-
ne & inquisitione ueritatis propter dictam scripturam ser
Martini dum dicit extraxit Ioannes &c. coniunctam cum
attestationibus testium Masij circunspectus iudex debuis-
set diligentius ueritatem rimari: ut xxx. quæst. ult. c. iudi-
cantem. probant enim dicti testes Masij quòd de domo Io
annis fuit extractx magnx quantitas guadi & per ipsum
trxditx carezietoribus & transmissa ad portum & licet
non probetur de identitate corporis hoc est quòd fuerit
illa quantitas assignata Masio tamē hoc debuit iudex præ
sumere de facili tū quix utraq; quantitas erat in domo Io.
tū quia ser Mxrtioos testificatur ꝙ illam quantitatem dr̄ as
signxsse Mxsio scripsit ipsi Io. & eum ipsam extraxisse in d.
scriptura & sic concordat cū prædictis test. Masij. Ex quib.
luce clxrius liquet ꝙ assignatio facta Masio per Ioannē nō
fuit factaoino uel fuit uerbalis & non realis postquàm re-
5 mansit in domo ipsius Io. † Nudis xutem uerbis possessio
non transfertur. ut l. traditionib. C. de pac. & sic tanquā si-
bi

bi tradita & assignata fuerit nõ debuit Masius condẽnari & iudex appellationis sancte & iuste facit et uel per interrogationẽ partiũ uel alr ex officio cõpeller. e. Io. ad faciendũ sibi fidẽ q illa quanticas q̃ Io. transmisit fuerit diuersa ab illa q in petitione & articulis dicit Masio assignasse alias præsumat ex prædictis q fuerit eadẽ & nõ tradita Masio per iã dicta facit. c. cum Io. de fi. instru. & l. ubicun q. ff. de interro. actio. Ex quib. concludendum vr q nisi alr. coram eo fuerit p Io. facta fides de sua intentione debeat i pse iudex appellationi dictã sniam pronunciare iniustam & Masium absoluere a contentis in dicta petitione rationibus supradictis.

De Baptismo.

CONSIL. CXCV.

1 Baptizare quis possit.
2 Baptismus quando paruulis rite conferatur.

1 IN CHRISTI nomine amen. † Secũdum ea q̃ pposita sunt vr q dictus puer hæbreus nõdũ nec dici possit baptizatus & hoc rõnib. & iurib. supradictis quæ pñt inrib. & rõnib. corroborari debent. n. hoc primo ptãs ex parte baptizantis nã alius q̃ sacerdos baptizare non pot nisi in casu necessitatis. de consec. di. iiij. c. cõstat. & c. in ueritate. deficit igit hic baptismus pp defectum personæ agentis & sic autoritas traditionis. de 9se. di. iiij. sanctum est baptisma iõ de alijs solennitatib. quæ requirunt in baptismo non vr 2 necessario inquirendũ. ut l. quidã referunt. de iure codi. † Ex parte et suscipientis deficit hic impresio huius sacramenti paruulis. n. quia non intelligunt quid agunt non confert ni si ab illo teneant & offerantur qui interrogõnib. sacerdotis rñdeat. j. q. j. spũs sanctus. & est spãle hoc casu ut fides parentum uel alterius offerentis obliget pueros ad fidem & post alienum suppleat defectũ non aliàs intelligit pupillaris ætatis quę ætas qd uidet ignorat & eorũ fides nihil operaẽ ut prædicta probant. de 9se. di. iiij. per totum. in qõne aũt proposita defuit tñ satis: quia nullus rñdit pro parte paruuli hebræi: & pro se rñdere ipse non potuit ueluti furiosus & intellectu carens & fide: ut no. in d. c. spũs sanctus. & l. j. ff. de acq. pos. Et si dicatur iste non est sacerdos qui infundit sup caput huius pueri hebræi utrunq; potuit rñdere p eo rñdeo hoc non est uerum quia sicut in ista sacramentali gñratione alius debet esse qui spũaliter generat: alius qui spũalr gñat: ita alius debet esse qui pro puero rñdeat alius qui baptizat. ut. d. c. spũs sanctus. & c. j. igit sic non pot unus conferre bñficium & collationem recipere. c. fi. de insti. Et et hic defectus ex parte aquæ. Vñ dicit beatus Amb. nõ oẽs aqua sanat sed quæ hẽt gratiam Christi. de 9se. di. iiij. per aquã & c. sinẽ. frustra. n. sacrificantes ad baptismum conferendum & aqua ibi posita deputata esset si quis posset in qualibet aqua baptizari. facit. c. di. in prin. & q ibi no. deficit et hic solennitas nathacismi quæ debet præcedere baptismum in pueris & adultis de qua solennitate & in quib. constat haber de cõse. di. iiij. baptizandi cum pluribus. c. se. q ergo unus non sacerdos nulla necessitate cogente baptizando puerum hebræum possit subuertere tot sacrorum canonum traditiones & parentibus subtrahere solatium filiorum discretione carentium iniquissimum uideretur: & ideo concludo dictũ puerum non esse baptizandum per rationem & iura prædicta quæ possent multis alijs rationibus confirmari gratia breuitatis omissis.

De decimis.

CONSIL. CXCVI.

1 Decimæ prædiales an sint de præcepto.
2 Decimæ quare a Deo institutæ.
3 Iudex secularis an possit punire fœminam cum clerico fornicantem.
4 Principes uel contra statuta ecclesiastica statuere possunt.
5 Mulier occulte cum clerico fornicata non punitur a seculari iudice.
6 Peccatores & fornicatores in hoc mundo alij admixti sunt cum quibus & uiuere oportet.
7 Denotatio quando fieri possit & quando non.
8 Iudex secularis sua iurisdictione uti potest ecclesiastico negligente.

1 IN CHRISTI nomine amen. † Magnifice & illustris & dñe mi singularissime super dubijs transmissis per uestram magnificentiã quid de iure sentiam intimabo ad correctionem & suppletionem uestri iudicij sanioris præmittendo q scribitur in epsta inter claras. C. de sum. tri. & fi. cat. Gloriosissime principum noris omnibus exorabitur diuina potentia ut pietatem uestram in hoc ardore fidei in hac deuotione mentis in hoc integre religionis studio sine defectu sui in tempora longiora conseruet. Ad ipsa igitur dubia ordinate descendens, dico super primo dubio utrum. s. modernis temporibus decimę debeantur quia antiqua est quæstio & inter theologos & canonistas uarias opin. refert. Ioan. andre. in c. j. de deci. li. vj. Quorum opi. & motiua non refero nisi illa quæ faciunt quæstionem magis dubiã & fundatur super eo q scribitur. Numeri. cxviij.
2 † Deus enim decimas instituit ut esset cibus sacerdotibus in domo domini. ut c. reuertimini. xvj. q. j. sed in illo. cxvij. inhibet Deus sacerdotibus dicens in terra eorum nihil possidebitis nec habebitis inter eos partes decimarum oblatione contenti quas in usus eorum & necessaria separaui &c. Sed cum hodie clerici possideant bona sicut laici & possunt aliunde quã ex dictis decimis congrue sustentari cessat causa institutionis decimarum ergo cessare debet diuina constitutio postquam contra ipsum ueniunt possidendo bona. ut c. cum cessante. de app. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pa. excedunt. n. suos terminos ergo excedi dicunt a nõ suis terminis. ut l. fi. C. de edic. diui adria. tol. & habenti da se nihil aliud est q̃ perdere præsertim clericis qui sm apostolum habentes uictum & uestitum dñt esse contenti. His non obst. sum. pon. cõtrarium statuerunt. s. quod decimæ debeantur & non soluentes mortaliter peccent monitione tñ præmissa scdm quosdam: alij quod et sine aliqua monitione & cum diuina cõstitutio tempus solutioni præfigat quæ pro homine interpellat & in mora constituit saltem post modicum tempus. ut c. potuit. de loc. tolerantia autem papę utrum excuset multitudinem non soluentium a peccato. dicendum est quod non secundum ueram opi. postquam iura canonica ubiq; õriũ clamant, uidelicet quod soluendæ sint quib. sacris canonib. inhærendum est nec de ipsorum iustitia disputandum est secundum ipsos. iiij. di. c. in ipsis. & l. ne mo clericus. de sum. tri. & sic in isto dubio concludo: & ue
3 cõiter oẽs tenent. † Super secundo dubio quod fuit de fœmina quæ accubuit cum clerico in sacris ordinib. constituto an scdm leges possit puniri per iudicem secularem pęna arbitraria & statutum et super hoc fieri sanguinis penain imponens 9 fœminas ipsis talr cum clericis fornicantes &c.

Prima facie uideret quod sic quia talis fornicatio est dãnata iure canonico & ciuili quod ius ciuile in talib. & oib. statutis & sacris canonib. famulatur xxviij. di. per totum. & l. olim. & l. priuilegia. C. de sac. san. eccle. & c. meretrices. xxxij. q. iij. si ergo crimen oi lege damnatum iudex secularis sibi subdito hoc est laicæ fœminæ pœnam imponit uel statutum super pœna edit non vr 9 sacros cano. aliqd attentare sed eis potius deseruire cum adiectione pœnarũ 9 sub fidium proprium. sic. n. unũ ius & una ptãs p alteram adiuuat qd semper fieri debet. ut c. si in adulterijs. x di. & c. j. de ope. no. nũ. ad hoc facit decisio qõnis disputata per pupillũ q determinauit qd possum accusare mulierẽ de adulterio cõmisso cum papa: licet papa accusari non possit. ar. l. a dul. ff. de adul. nec vr posse probe defendi mulierem suspectam subiectam iudici seculari rõne originis uel domicilij posse eius forum declinare ex eo q cum clerico fornicata est. nã tale delictum debet sibi tribuere immunitatem: ut l. siue hæreditaria. ff. de negot. gest. & l. relegatorum. §. fina. ff. de interdic. & relega. & de tali exemptione mulierum forni-

cantium cum clericis a foro seculari non uidetur canones cogitasse sed potius reliquisse punitionem ipsarum iudici seculari ꝙ potest colligi ex mente oium canonum qui imponunt penas clericis sed de mulieribus nihil dicunt ut patet i toto titulo de coha.cle.& mulie.quasi nihil ad eos pertineat licet cum personis ecclesiasticis fornicētur .persona enim cum qua delinquitur:uel in quam nō uidetur cōstituere nouum forum.ut no.Bar.in.l.cūctos populos . C.
4 de sum.tri.† In contrarium facit ꝙ contra statutum ecclesiasticum nihil a principibus seculi attentari licet directe uł indirecte: ut e.j.de immu.eccle.lib.vj.Sed in quæstione proposita non potest procedi cōtra fęminam per iudicem secularem uel statutum fieri quin etiam clericus infamet saltem de facto propter criminis connexitatem.lxxx. dist. c.tantis daniel.periculosa est autem clericorum talis infamia percutiuntur enim mala fama clericorum corda infirmorum & uituperatur ministerium ecclesiasticū & in mētibus fidelium scandalum generatur.ij.q.v.psbyter.&.c.si mala fama.Sed cū laici nō possunt clericos regulariter accusare & eis plurimum sint infesti.ij.q. vij.c. nullus laicus. &.c.laicos.non nř ꝙ per hanc uiam indirectam possint eorum crimina in populo publicari funguntur enim clerici dei legatione & sunt habendi ut patres ideo damnantur sententia Cam filij Noe qui suorum præpositorum culpā deridendo ostendunt & cotumeliam inferunt.vij. q.j. qualis. &. c.oues.plures etiam rationes possendpro ista parte adduci quas breuitatis cā omitto & scribam id quod sentio distinguendo inter fornicationem notoriam & occultā ut in notoria puta quia est publica & notoria concubina clerici & illam possit iudex secularis animaduertere & contra tales facere statuta per rationes & iura alle. pro prima parte. clerici enim publice concubinas detinentes grauius puniuntur quam alij sint fornicantes ut patet in. c. præter hec.xxxij.di.&.c.uřa.de coha.cle.& mulie.&. l. eū qui probabilem.C.de ep.& cle.& in auth.de sanctis.epi.§. præsbyteros.colla.ix.Concubinę etiam tales exeōicantur per iudicem ecclesiasticum:ut.c.si concubine.de sen.excō. & ideo dico hanc posse puniri per iudicem secularem & per eius statutum utrum autem pœna corporali uel quā credo relinquendum arbitrio iudicis sic tamē ut non de facili ad pœnam corporalem prosiliat quia nec adultere hodie talis pœna imponitur ut in auten.sed hodie. C.de adul.& nihil adulterio grauius. xxij. q. vij. ꝙ in omnibus. nec occurrit ratio quare hoc casu puniri non possit per iudicem secularem a cuius iurisdictione non uidetur exempta ex eo quòd deliquerit cum homine non subiecto ipsi iudici sicut laicus punitur a suo iudice etiam exemptum uel penitus non subiectum offendendo:ut no.in.d.l.oēs populi nec per hoc libertas ecclesiastica uel honestas clericorum uiolatur sed potius adiuuatur & sacri canones custodiuntur melius ad hoc.d.c.j.de ope.no.nū. &.c. si in adulteriū.x.di.Itē licet iura eximant a iurisdictione seculari clicos & eorum familiam:ut.c.null' iudicium.de fo. compe.in nouel.tamen non continetur appellatione familiæ nepharia concubina nec mirum quia nec iniusta uxor ut
5 ad munici.l.de iure.§.ulti. † Secundo casu.s.cum occulte mulier cum clerico fornicatur non uř ꝙ iudex secularis possit eam punire procedendo ex officio contra eam per iura secundo loco alle.& de tali debet intelligi ꝙ Constātinus imperator dixisse legitur ꝙ clamide sua cooperiret clericum peccantem ne ab alio uideretur .xcvj.di. in scripturis.hinc diciturꝙ latentia peccata nō habent uindictā.
6 xxij.q.vij xpiana. † oportet enim in hoc mundo cum fornicatoribus & peccatoribus uiuere sicut xps cum publicanis peccatoribus conuersatus est : & sciens iudam furem tolerauit nec prodidit. ut plene not.in.c.multi &.c.si peccauerit.ij.q.j.&.c.Deus omnipotens. ea.cā. &.q. hæc quæ dicta sunt de clerico in sacris intelligitur & de clerico cōstituto in minoribus:quia ad continentiam istam tenetur. ut in.c.si autem.de vi.& ho.cle.Super ultimo dubio ꝙ fuit utrū iudice ecclesiastico per negligentiam uel dolum non puniente blasphematorem Dei uel sanctorum delatum coram eo possit iudex secularis talē punire . Pro cuius decisione præmittendum est quòd quædam sunt crimina mere ecclesiastica:ut . hæresis.& in istis iudex non potest se intromittere.ut.c.ut inquisitum.de hære.li.vj.Quædam sunt crimina cōia.s. iudici ecclesiastico & seculari : ut crimen sacrilegij periurij adulterij & si.ut.c. cum sit generale. de fo.compe.& quod no.in.c.licet. de iureiu.li.vj.&c.felicis. ad fi.de pęnis eo.li. & in istis ut credo habet locum præuentio inter eos .ut.c.pe.de fo.compe.&.l.j.ff.de of.consul.
7 † Verum autem post præuentionem possit alter præuentus se intromittere in prædictis casibus doli & negligentię iudicis præuenientis.& uidetur quòd non : quia minor non supplet negligentiam maioris sed bene econuerso. & non reperiř in iure talis deuolutio: ergo standum est regule generali quæ est ut non fiat deuolutio postquam iure non reperitur expresse cautum.ut.c.j.de sup negli.præla.li.vj.facit quod no.in.c.si.de excō.eo.li. Et si dicatur ergo crimen remanebit impunitū ꝑ.l.ita uulneratus.ad.l.aquil. rńdeo ꝙ per suum superiorem iudex negligens punietur & cogetur ad iustitiam administrandam:ut.c.nullus.de iure.pa. &. d. ca.si.de excō.per hoc facit regula.quòd ubi cœptum est iudicium ibi finem debet accipere:ut.ff.de iudi.l. ubi cœptū. audeo tamen tenere contrarium & præmitto ꝙ illud est de criminibus.s.cum deo & sanctis irrogatur iniuria blasphemando.dicit enim lex quòd in religione diuinam cōmittitur in communem fertur iniūriam:ut.l.manicheos. C.de hære.& alibi imperator dicit cura nobis, diligens est superni numinis religionem tueri:ut.l.j.C.nemini licere signum salua.quinimo uidetur quādoq; committi ultio cuicunq; priuato cum in cōspectu omnium contra fidem aliquid tentatur , unde legitur in.j.machabeorum ꝙ mathatias hebreum sacrificātem idolis super aram domini trucidauit.ita iudex secularis contra sacrilegos uiolatores ecclesiarum iurisdictionem habet.ut.d.c.felicis. &. l. si quis in hoc genus.C.de epis.& cle.pro quo facit.c.j.in fi.de maledi.fortius si offendit Deum : ut in aut.multo magis. C.
8 de sac.san. eccl. † hoc ergo præmisso dico quòd propter negligentiam iudicis ecclesiastici iudex secularis incipit uti iurisdictione sua nec intelligitur præuenisse qui dolo uel negligentia procedere prætermittit ut est casus in.c.cū plures.de offi.de leg.li.vj.&.c.si duo.de procu.eo.li.ad hoc optime.c.significauit.de offi.or.ubi iudex inferior sua iurisdictione utitur si superior non procedit in causa non ob. ꝙ ibi sit speciale propter periculum animæ.Idem enim uidetur in delicto quo Deus offenditur quia grauius uidetur & prius pœna quam culpa est ad superiorem referenda: ut.l.si quis filio.§.irritam.ff.de iniu.test.Non ob.c.j.de sup. negli.præla.nam non habet locum in deuolutione iurisdictionis quæ bene fit propter negligentiam ut ibi per gl. & præsertim si crimen est notorium : & per consequens negligentia manifesta. de censi.c.j.§.notoria.li.vj.ad hoc adduco quòd not.Bart.in.l.s.ff.de sepul.uio.ubi præuentio nihil prodest cum criminis punitio protellatur propter contumaciam partis.multomagis si propter negligentiam iudicis.

CONSIL. CXCVII.

1 *Status ecclesiae si alteretur quando ab herede relinquentis exceptio opponatur.*
2 *Honor pecuniario commodo preferendus.*
3 *Coniectura locum non habet ubi utilitas notoria est & euidens.*
4 *Heres an possit se tueri ob intentionem testatoris seruatam.*
5 *Donatio reuocatur si modus conditioni appositus non seruatur.*
6 *Legatum reuocatur si conditio adiecta non seruetur.*
7 *Spiritualia sine temporalibus non ministrantur.*

N CHRISTI nomine amen. Subtiliter & ad plenum superius super dictis dubijs allegatum est. Ex quibus latissime & profunde de deductis hinc inde scribam id quod sentio & credam iuri & equitati etiam conuenire.

1 aire. † Et super primo dubio utrum scilicet status eccle
siæ huius hospitali subiectus fuerit per episcopum canoni-
ce mutatus & alteratus non credo ꝙ per hæredem qui te-
netur ad annuũ legatũ fratribus in dicta ecclesia institutis
possit referri quæstio uel repelli dicta exceptione hoc pro
batur per iura allegata supra in secundo principali dubio
& quarto, certum est enim quemlibet possessorem a perce
ptione fructuum non excludi nisi prius a possessione amo-
ueatur nec posse repelli per exceptionem minus canonicè
institutum, ut not. plene. Inn. in c. in literis. de resti. spo. &
c. transmissam. de elec. in nouel. & præsertim post obtentã
confirmationem: ut c. constitutis. de appellationibus. in fi-
ne. unde si personæ hoc est prælato & rectori ecclesiæ non
potest referri postquam est in possessione. octaua quæstio
ne quarta. nonne. & quod nota. in c. sæpe. de appellationi-
bus. & ergo nec ipsa ecclesia quod non fuit in conuentualẽ
canonicè erecta uidetur posse per exceptionem repelli a
petitione relictorum. arg. in auth. multomagis. C. de sacro
sanctis ecclesijs. Idem uidemus in statu personarum paruo
nedum per obiectum exceptionis, sed nec etiam iudicio
principaliter instituto debet qui est in possessione liberta
tis remoueri ab exercitio actionum imo interim tanquam
liber potest agere & conueniri. ut l. ordinata. ff. de lib. cau-
sa. & ratio quæ ibi redditur bene facit ad casum nostrum t
quia de leui subiecto aliquo qui moueat status controuer
siam excludantur interim actiones. facit. c. si iudex laicus.
de sententia excommunicationis. lib. vj. Item non uidetur
quòd iste qui tenetur ad legatum huic ecclesiæ posset prin
cipaliter agere ut ecclesia redigatur in primæuum statum,
quia sua non interest ad hunc enim finem scilicet ut unus-
quisque agat pro proprio interesse institutæ sunt actiones.
ff. de uerborum obligatio. l. stipulatio ista. §. alteri. similiter
tempore dictæ alterationis non potuisset dicta exceptione
scilicet ꝙ sententia non intererat repelli: iuxta nota. in si-
mili. in c. super his. de accusatio. multominus post dictam
mutationem uidetur dicta exceptione repellẽdus quia tur
pius &c. c. quemadmodum. de iureiurando. istud namque
ius reuocãdi ecclesiam ad primæuum statum spectat ad ho-
spitale ergo eius rectori cõpetit exercitium huius iuris nõ
tertio iuxtà nota. plenius in c. edoceri. de rescrip. & c. cum
deputati. de iudicijs. in nouel. & maxime hæc sunt uera ex
eo, quòd eius auctor istam mutationem procurauit & ad
eius preces facta fuit & legatum postea sibi reliquit quæ
ergo ab eius actore gesta sunt non debent ab eius hærede
ad irritum reuocari: ut l. quæ aperte. C. de resti. milit. cũ con
cor. ibi no. & ꝙ demum post sententiam uel statutum reso
lutum sit quærendum de legato probat tex: in l. patrona-
tus. §. tusculanum. de le. iij. ibi cum id collegium postea dis
solutum sit &c. Ad idem. l. uxori. ff. de usufru. lega. ibi post
illicitum matrimonium fuisse pronunciatum &c. Non ob.
si dicatur ista exceptio est exclusiua ipso iure iuris agentis
postquàm alteratio prætenditur ipso iure nulla propter
omissam formam: ut c. j. de reb. ec. non alie. li. vj. ergo uide
tur quòd talis exceptio a quocunque possit opponi: ut no.
in l. cum seruum. C. de ser. fugi. & l. ij. de excep. rei indi. per
Bart. ad hoc dico ꝙ exercitium actionum competens uel
prælato uel loco non fundatur super iustitiam tituli, sed
præsentis possessionis pro qua semper præsumitur. arg. c.
consultationibus. de iure pa. & quod no. in c. cum ecclesia
sutrina. de causa po. & proprie. in nouel. Vel potest dici ꝙ
ista regula est uera cum ille qui non possidet agit contra
alium, tunc enim eo ipso quòd constat iudici rem ad aliũ
pertinere per consequens sibi liquet ꝙ agenti actio uel uẽ-
dicatio non competit. l. Pomponius. §. si is qui. ff. de procu.
sed cum possessor agit & experitur pro iuribus dictæ pos-
sessionis non uidetur excludi posse tali exceptione ante
sententiam declaratoriam super tali nullitate: ut c. cum se
cundum leges. de hære. li. vj. & quod no. in c. ij. de præscrip.
in nouel. li. vj. & cle. præsenti dictæ & quod ibi no.

Ex quibus concluditur quod argumenta primo loco fa-
cta, ꝙ in ista alteratione defecerint iura solennia non attin
gunt ad propositum nostrum. super ipsis tamen esset consi
derandum utrum debuerit adhiberi & præsuppositis pro
ueris quæ narrantur in tali mutatione uidetur quòd non
fuerit solennitas necessaria. dicitur enim quod carebat di-
cta ecclesia bonis temporalibus ministro & omni cura ex
quo potest inferri quòd quantum ad hospitale erat pror-
sus inutilis cum nullum perciperet ex ea reditum pro alẽ-
dis pauperibus. Ex tali autem alteratione euidentissime
2 apparet utilitas hospitalis. † Primo quia percipit aliquid
nomine census & per consequens habet honorificentiam
religiosorum qui honor debet plus æstimari quàm pecu-
niarum commodum: ut l. Iul. ff. si quis omis. causa testa. nõ
fuit ergo ut dixi solennitas necessaria. xij. q. ij. terrulas. &
forte etiam ubi euidentissime se ostendit utilitas in aliena
tione rei ecclesiasticæ non requiritur solennitas. c. sine ex-
ceptione. eadem causa & quæstione. ad hunc enim finem
adhibentur tractatus & alia ut liqueat de utilitate eccle-
3 siæ cuius res distrahuntur † sed ubi utilitas est euidens &
notoria non est opus coniecturis: ut l. cõtinuus. §. cum ita.
de uer. ob. similiter in sententia quam debet præcedere so
lennis & exacta discussio & iuris ordo ut l. prolatam. C.
de sen. excom. & xxx. q. ulti. iudicantem. & tamen in facto
notorio talis solennitas relaxatur: ut c. j. de ele. ut c. ad no-
stram de iureiur. & est hoc notandum & ut credo uerum.
4 † Venio ad aliud dubium & præsupposito quòd hæres
non possit se prædicta exceptione tueri. s. inualide altera-
tionis an possit se tueri ex eo quòd fuerit seruata intentio
testatoris de numero fratrum quorum quatuor sint sacer-
5 dotes &c. † Et uidetur quòd possit: quia si modus a seu cõ-
a ditio donationi apposita non seruatur donatio reuocatur:
ut plene legitur: & not. in c. uerum. de condi. ap. facit quòd
no. Host. contra Inno. in c. uerum. de fo. competen. Io. an.
in nouel. quilibet enim cum tradit rem ecclesiæ potest ap-
ponere legem quàm uult & apposita est seruanda. xviij. q.
ij. eleutherius. & laicus potest prædium dare ecclesiæ & in
eis censum retinere. similiter & patronus seruitium. xj. q.
j. si tributum & de iure pa. c. præterea. facit. l. j. C. de dona.
6 quæ sub modo. † Contrarium dico. s. quod in casu nostro
propter modum non seruatum non posset neque debeat
hoc legatum reuocari, moueor primo quòd ad preces il-
lius petri ecclesia est creata in monasterio obtulit se de bo
nis suis sibi a deo datis congruam portionem assignare &
sic ad istam donationem uidetur se efficaciter obligare
etiam si non promisisset postquàm uoluit & procurauit sic
statum ecclesiæ alterari: ut plene legitur & not. in c. nemo
ecclesiam. de conse. di. j. si ergo a principio se ad hoc simpli
citer obligauit non potuit postea pacta uel conditiones in
testamento apponere: ut l perfecta. C. de dona. quæ sub mo
do. Item ordinare ecclesiam de numero ministrantium &
ipsius regimen non spectant ad laicum sed episcopum. de
consec. dist. j. omnes basilicæ. & confirmatur quia per talẽ
mutationem status teneretur assignare congruam portio-
nem de iure & ex promissione ut dixi non uidetur quòd
lx. libris tribus modijs frumenti & tribus constellatis uini
possint. viij. fratres uel vj. congrue sustentari in uictu & ue-
stitu & alijs uitæ necessarijs & seruitijs debitis quæ omnia
sunt consideranda: ut c. j. de insti. & c. j. de præben. li. vj.

Item aduerten. quòd per istam donationẽ uidetur huic
Petro acquisitum ius patronatus quòd quæritur fundatio-
ne & donatione: ut plene per Innoc. in rub. de iure pa. itẽ
istud legatum siue donum censetur dos ecclesiæ cũ in exor
dio institutionis & ordinationis facta uidetur postquam
tunc promissio facta fuit licet postea in testamento decla-
rata. ar. eorum quæ no. in l. ex placito. C. de rerum permu.
7 & l. fi. de stipu. ser. † Sed certum est ꝙ in bonis quæ pro do-
b te ecclesiæ uel monasterio assignantur non b possunt op-
poni puncta per quæ possit assignatio reuocari: quia sic sta
tus ecclesiæ bonis reuocatis redigentur ad nihilum cum si
ne temporalibus bonis non possunt monachi spiritualia
ministrare. c. si quis obiecerit. ij. q. iij. & hoc not. in c. ij. x. q.
j. & in c. si quis basilicam. de conse. di. j. & per hoc tolluntur
contraria illorum iurium ꝙ liceat in donationibus & lega
tis factis ecclesiæ pacta & conditiones apponere: nam hoc
uerum

uerum regulariter sed fallit in dote ecclesiæ. ut no. in d. c. ij. & c. si quis basilicam. & c. ij. de cen. Sed præsupposito sine præiudicio ueritatis quàm credo esse ut dixi q̃ istis fratribus legatum tale uel saltem pro præterito non debeatur an cedet hoc lucro hæredum uel conuertentur in aliam piã causam ut plenissime supra in allegationibus pro qualibet parte & pro ecclesia romana & pro hospitali argutum est. Ego autem saluo iudicio saniori dico q̃ ubi legatum q̃ non posset peti per monachos ut probaui tamen esset conuertendum in aliam piam causam: & non cedetur loco hæredum. ut l. legatum ciuitati. ff. de usufru. le. Item legatum istud factum est monacho pro salute animæ testantis quæ eorum orationibus adiuuatur & soluitur. ut c. animæ defunctorum. xiij. q. ij. licet ergo monachi deficiant uel uotum testatoris non adimpleant proxima tamen causa legati. s. erogatio pro salute animæ testatoris non deficit nec debet fieri caduca, sed per alios prouidentia diocesani esset saluti animæ testatoris prouidendum: proximam enim causam: s. animam quæ durat non secundariam. s. ministros per quos preces deo offeruntur debemus inspicere & sic testatoris iudicium adimpletur. ut c. nos quidem. de test. facit. l. mulier. re. amo. & l. rogasti. ff. si cer. pe. Et hæc decisio confirmatur per ea quæ no. Bar. in d. l. pater. §. Tusculanus. de le. iij. Dixerit aliquis secundum prædicta erit in potestate monachorum legatum percipere & onus recusare & est absurdum & contra regulam secundum naturam. de reg. iu. & cle. j. de cen. Ad hoc dico q̃ cum illud legatum ad conseruationem memoriæ testatoris & salutem animæ ipsius pertineat episcopi prouidentia debet esse ad effectum produci & ad hoc monachos cogi. Petrus etiam ut patronus tanquàm sua intersit potest ad hoc agere ut hoc probatur in l. quoties. §. Pompo. ff. de adi. leg. & sic in præmissis dubijs ut arbitror pro ueritate concludo.

CONSIL. CXCVIII.

1 *Citari an debeat pars in relaxatione iuramenti.*
2 *Sententia ob partis læsionem reuocanda.*
3 *Iuramentum debitoris an debeat relaxari sine licentia creditoris.*

IN CHRISTI nomine amen. Prædictis subtiliter & ad plenũ deductis ut aliquid ultra addam præmitto quòd uinculum iuramenti multipliciter reperitur. 1 † Contractũ etiam quandoque ualidum confirmare similiter & iurantem arctare ad ipsius obseruantiam: ut c. cum contingat. & c. debitores. de iureiuran. & c. licet. eo. tit. lib. vj. & auth. sacramenta. C. si aduer. uendi. & l. si quis maior. C. de transac. cum multis simi. Sed nulli dubium: q̃ per ipsius absolutionem siue relaxationem iuris contractus debilitantur & persona ab agendo propter uim iuramenti prohibita ad agendum admittitur & debitum absolutione obtenta interim lite pen. soluere non compellitur. certum est autem q̃ in istis præiudicium creditoris uertitur cuius interest contractum suas uires habere sumptibus & litibus non uexari. & solutionem debiti huius prætextu non retardari q̃ posset contingere per multas moras iudicij & dubiũ euentũ: ut l. quod dēt. ff. de pecu. & l. minori. ff. de mino. In præiudicium autem alicuius ex litigatoribus nõn potest iudex aliquid attentare sine causæ cognitione q̃ tunc adhiberi dicitur cum parte præsente uel absente per contumaciam actus geritur: ut l. in causę. §. causa cognita. ff. de mino. & tex. dicit contra inauditam partem nihil possumus diffinire: ut c. j. de causa posses. & proprie. communiter quatuor. de maio. & obe. & quòd no. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. facit q̃ not. Bart. in l. prolatam. C. de sen. Cum ergo in ista relaxatione non interuenerit citatio per consequens nec causæ cognitio. & sic relaxatio nulla & tanquam facta ex arrupto & sine causæ cognitione non habet uim sententiæ etiam interlocutoriæ. arg. C. commi. epistolas. l. iij. & si. uel saltem apparet notoriè de iniustitia quæ quo ad nullitatem idem operatur quòd error iuris expressus: ut in ca. cũ Bertoldus. de re iudica. in nouel. & q̃ not. in clementi. pastoralis. de re iudicata. Ex hoc ergo capite concludo q̃ ista relaxatio fuit nulla; Non obstat quod hic agatur de modico præiudicio ex quo non perit ius creditoris in causa principali. nam ut dictum est supra multiplex damnum incurrit propter moras iudicij & dilatam solutionem quæ propter uinculum iuramenti debuisset in termino præfixo fieri. recipiendo ergo tardius minus recipere uidetur: ut c. j. de plus
2 peti. † Item nec in modico permissum est iudici quòd offendat partem per suam sententiam & ob hoc eius sententia retractatur. s. propter nimiam læsionem: ut l. & in maioribus. C. de appel. & extra e. tit. c. de appel. Item & si non sit nulla tamen constat q̃ est minus iusta rationibus prædictis & illa potissime quia debuit pars citari uel si non citari tñ non ita repente & perfunctoriè iuramentum relaxari ad hoc. l. de unoquoq;. ff. de re iud. & quod no. in c. ij. de rest. in integ. insuper gl. non vsi in nouel. Et confirmo hoc quia ex inspectione instrumenti apparere poterat iudici de confessione partis emissa ex causa legitima & promissum cum iuramento non uenire contra. pro instrumento igitur debuit præsumere & contra propriam confessionem non ita de facili audire ut l. cum precibus. C. de proba. & c. accepimus. de fide instru. nam ut ibi dicit papa mota lite super priuilegio interim eius uires nolumus uacillare facit. j. q. vij. saluberrimum. & hoc uidetur expresse de mente. Inno. in c. debitores. de iure iu. ut. s. si iudici non constet promissum ex cã usuraria non posit absoluere sed debitor soluere cogitur & postea potest agere. idem ibi expresse. Io. an. post Vin. &
3 Tan. ad finem gl. Ber. † Nam Ber. dicit ibi quod sicut debitor potest primo soluere & postea repetere ita etiam prius potest agere contra creditorem ut eum liberet a iuramento quòd est uerum secundum prædictos nisi quando instat terminus solutionis uel quando debitor non potest ad relaxationem agere propter absentiam uel contumaciam creditoris. Istis enim casibus prius cogitur satisfacere & ita necessario, & non aliter potest intelligi illa apostilla. Io. an. ad dicta gl. quæ Bar. incipit. Sed uidetur &c. ad finem. Præterea diligenter ponderandum ad quod dicit. Inno. in d. c. debitores. in prin. s. quòd primo sint cogendi creditores ad relaxationem iuramenti super soluendis usuris & si ad hoc non possunt induci iudex ipsos relaxabit. Ex quo datur intelligi quod primo loco spectat ad unum dispositio super actu ad alium propter primi negligentiã siue moram. nam non ualet quòd agitur per sequentem in gradu nisi post deuolutionem ad ipsum. ut l. quandiu. ff. de acqui. hære. facit quod no. in c. prudentiam. de offi. dele. et quod no. in c. ab excommunicato. de rescrip. in nouel. & maxime est hoc uerum in his quæ expediuntur iudicis officio quòd non competit nisi in subsidium & in defectum remedij ordinarij. ut l. in causæ. ff. de mino. & quòd no. in l. in prouinciali. ff. de no. oper. nun. per Bart. Ad hoc ponderanda sunt uerba glo. Ber. in d. c. debitores. cum dicit quòd debitor habet actionẽ aduersus creditorem ut eum liberet a iuramento. ut e. tit. c. j. & sic sensit idem quod Inno. s. quòd aduersus creditorem sit primo loco actio dirigenda & postea secundum naturã iudicij officium iudicis operari posit. præterea negari nõ potest quin ista q. de usurario contractu non sit præiudicialis & deducta ad forum ecclesiasticum operatur quòd interim non proceditur ad condemnationem uel coactionem per iudicem secularem. ut c. tuam. de or. cog. & c. lator. qui fi. sint leg. uel saltem est præiudicialis in hoc quòd alias inhabilis per uinculum iuramenti habilitatur per istam relaxationem ad agendum contra propriam promissionem & contractum sed de talibus incidentibus est plenarie uidendum siue cognoscendum & etiam si semiplene tamen causa cognita & partibus præsentibus ut prædixi & probant iura præallegata. Item aduertendum est quod in facto narratur temporis dicta absolutionis lapsum fuisse terminum solutioni præfixum ex quo lapsu conuincitur de periurio. ut no. in c. super his. de accu. aut ergo hoc iudici non expresit & absolutio fuit nulla uelut indirecte opposita. l. prætor. ff. de iud. Aut hoc expresit & fuit iniusta. s. habilitare periu-

rum

rem ad agendum & sic uiam periurij aperire contra capitulum si uero. de iureiu. uel etiam potuit dici nulla uelut attētata in præiudicium creditoris non conuicti non citati uel confessi ut dicto capitulo eccl'ia sanctæ Mariæ. no. concludo igitur per iudi. appel. pronunciandum esse hanc absolutionem nullam uel saltem iniustam rationibus supradictis. & interim in dicta litis appella. creditorem audiendum esse super petitione pœnę tanquàm appellatio resciderit pronunciatum & personam ad eum statum redegerit in quo erat ante sententiam scilicet obligatum ad obseruantiam iuramenti. facit quòd not. in capitulo sæpe. de appellatio. & lege reus delatus. de mu. & ho. & l. qui a latronibus. §. fina. de testa. & quod not. Ioan. an. in c. auari. de elect. lib. vj.

Finis primæ partis consiliorum famosissimi iuris utriusque doctoris domini Pet. de Ancha. collectorum & ordinatorum in famosissimo studio Bonon.

INCIPIT SECVNDA PARS LIBRI CONSILIORVM FAMOSISSIMI IVRIS

utriusque doctoris domini Petri de Ancha. &c.

CONSIL. CCXCIX.

1 *Testator relinquens quadraginta pro capella construenda & alijs necessarijs an pro eis teneatur dare de dictis quadraginta legatis.*
2 *Mutatio uoluntatis in uno non inducit mutationem in alio.*
3 *Fratres minores annuo redditus sunt incapaces.*
4 *Hæres an possit sana conscientia redditum annuum fratribus minoribus legatum retinere.*

IN CHRISTI nomine amen. † Primum dubium est pulchrum postquam enim testator in uita summam relictā, xl. flo. & maiorem expendit in constructione solius capellæ non uidetur hæres teneri ad aliquàm aliam summam pro paramentis calicis & alijs expediētibus ad diuinum cultum pro his. n. omnibus relicti erant tantummodo. xl. flo. In uno ergo ex eis. l. constructione capellæ facta erogatione uidetur hæres ab alijs liberatus quasi in uita testatoris legatum soluitur ꝙ sufficit ad liberationem hæredis. ut l. Lucius. de leg. ij. nam quia constructio capellæ calix ornamenta & alia ad eundem finem tendunt vr̄ testator mutasse uoluntatem & quod in pluribus necessarijs expendi mandauit in altero cōuertisse nec uoluisse grauare hæredem duplici præstatione. hoc. n. in dubio non præsumitur. ff. de leg. ij. l. Titia. §. qui in uita. Contrarium credo. s. quod hæres teneatur ad calicem paramenta & alia expedienda pro rata. xl. flo. declaranda arbitrio boni uiri habita consideratione ad distributionem quæ fieri debuisset de dicta summa in constructione capellæ & alijs supradictis pro quibus omnibus una summa coalternata. s. xl. flo. fuit relicta. moueor quia ista sunt plura quæ testator uoluit per hæredem fieri licet ergo in uita unum impleuerit non uidetur in alijs renocasse legatum fauore diuini cultus ut in calice & ornamentis & alijs. est. n. regula ꝙ illud ꝙ non reperitur testator
2 mutasse debet stare † nec præsumitur mutatio uoluntatis in uno inducere mutationem in alio. arg. l. si maritus. C. de dona. inter ui. & uxo. Item causa finalis huius legati quæ est ut deseruiatur in diuinis pro anima testatoris & suorum in capella construenda non impletur per solam constructionem capellæ sed per eam coniunctis supradictis si ergo præsumeretur defunctum in istis alijs reuocasse legatum iam non posset causa & intentio testatoris adimpleri, non est ergo credendum testatorem per implemētum constructionis capellæ legatum eorum quæ sunt ad capellam necessaria & pro usu diuinorum destinata in dubio renocasse. tanquàm igitur per dictum implementum causa non finita non debet finiri legatum sicut econuerso ea finita legatum cessat. ff. de optio. lega. l. alumnæ. §. ij. & de condi. & demon. cum ita. §. falsam. Non ob. ꝙ expenderit plus in constructione solius capellæ quàm fuerit pro calice paramentis & capellæ constructione legatum, hoc. n. liberalitate potius quam animo compensandi cum alijs legatis uidetur in dubio præsumendum. Istam enim speciem compensationis & confusionis legatorum inuicem per solutionem unius non reperio in iure. imo contrarium ut dixi. s. ꝙ de uno ad aliud non infertur. Et hoc pro modo uerum cre-
3 do licet non sine dubitatione pertranseant. † Quoad secūdū dubium certum est ꝙ fratres minores non sunt capaces annui redditus. computatur enim talibus redditus inter im-
4 mobilia: ut clementina exiui de paradiso. de uer. sign. † Verū autem hæres possit salua conscientia penes se retinere. est dubium. & per Bar. plene tactum in suo libello minoritatis ubi multa dicit quæ communiter non tenentur per canonistas & uidentur expresse contra mentem illius clemen. ut ibi scripsit referendo dominum meum domi. Bal. qui eum in pluribus non sequitur quid tamen in hoc puncto teneat non potui modo uidere sed dominus Io. cal. tenuit disputando ꝙ si ius commune acquisitioni resistit debemus nostram conscientiam conformare cum iure non cum homine aliter disponente alias inter legem conscientiæ & ius scriptum esset quædam repugnātia & perplexitas. Idem ēt tenuit dominus Fed. de senis & eius dicta super hoc refero in capitulo possessor malæ fidei. de reg. iu. lib. vj. Ex quorum dictis credo quod istud legatum tanq̄ pro non scriptū debeat remanere penes hęredem & sic eum possit salua cōscientia retinere.

CONSIL. CC.

1 *Iurans non uenire contra liberationem an possit eam iniustam dicere & nu. 3.*
2 *Iuramentum ultra intentionem iurantis & recipientis non extendendum.*
4 *Absolutio an possit peti a promissione usurarum.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † In quæstione prædicta ꝙ dicti magistri Io. & Nic. possint contradicere dictæ deliberationi reperio allegatum primo ꝙ isti non uidentur uenire contra eorum confessionem quia non negant se contraxisse sed fatentur ut in instrumento continetur sed petunt se a dicta obligatione ueluti iniusta absolui hoc aūt non iurauerunt sed absolutionem non petere & contradicere liberationi ergo possunt eam iniustam dicere quia iuramentum non debet ostendi ultra id ꝙ est in obligatione deductum sicut nec stipulatio uel alia obligatio ut l. quicquid astringendæ. de uer. oblig. facit. c. susceptum. de rescrip. li. vj. proprie enim est uenire ꝯ quando negaretur ꝙ quis affirmauit ꝙ isti non faciunt sed fatentur omnia uera esse in instrumento contenta. s. promissionem & obligationem contractam. ar. eorum quæ no. in l. contra. ff. de legi. & l. qui fidem. de transac. facit ꝙ dicimus ꝙ ille non dicitur impugnare sententiam uel assertionem Papæ qui his stantibus conatur eius effectū infringere uel modificare. ut not. in cle. j. de proba. & quòd no. in l. j. C. de iur. & fac. igno. & & l. ex diuerso. §. si in iudicio ff. so. ma. & l. si. ff. de confes.

2 † Ex quibus infertur ꝙ cum iuramentum non extendatur ultra intentionem iurantis & etiam recipientis. ut c. si uero. & c. ad nostram. de iureiu. & etiam quia iste non impugnat negando ꝙ affirmauit cum iuramento secure procedit eius petitio super dicta liberatione maxime absolutione a iuramento secuta etiam non citata parte ut cæteris rationibus demonstratur in dictis allegationib. Et licet prædicta-

dicta subtiliter dicta & deducta sint tamen subtilius alijs rationibus probandum est contrarium & dicendum pro ueritate attentis uerbis instrumenti & mente iuris non cortice & superficie quod est super faciendum, ut c. intelligentia. de uer. sig. & c. marchion & basilides. j. q. j. & c. certum est. de regu. iur. lib. vj. Ex uerbis namque instrumenti apparet quod renũciauit excep. doli condictioni sine causa & omni alij legum auxilio. Sed in casu nostro intentatur condictio sine causa uel iniusta causa quòd est idem in effectu cui remedio cum iuramento renunciauit expresse ergo ex hoc capite uenit contra proprium promissum quòd non licet etiam si iurasset soluere usuras, ut c. debitores, de iureiur. Item fatentur in instrumento se debitores ex causa mutui renunciantes excep. non numeratae pecuniae rei non sic gestae & soluere promiserunt ad terminum iam diu elapsum &c. ut ergo uerbis iurisconsulti utar plusquàm ridiculum
3 est dubitare quin ille qui dicit ex iniusta causa † promissionem factam possit uenire contra confessionem ex causa iusta factam uidelicet ex causa mutui. Item in instrumento confessio continet ipsos pecuniam recepisse nunc autem sic petendo dicunt non recepisse. Item in instrumento soluere promiserunt nunc autem absque solutione liberationem conducunt. Item in instrumento renunciauerunt exceptioni rei non sic gestae nunc autem dicunt gestam aliter quàm continet instrumentum & quis dubitat quod omnia ista sunt expresse contraria quae contrarietas resultat ex affirmatione & negatione ut plene colligitur ex no. in cle. testibus de testib. Cum ergo taliter petendo uideatur uenire multipliciter contra propriam confessionem non debet audiri & hoc est nimis indignum secundum constitutiones canonicas & ciuiles ut c. per tuas, de probatio. & l. generaliter, de non nume. pe. & c. saluberrimum. j. q. vij. † Prae-
4 terea praesupposito quod expresse in instrumento apparet promissionem factam ex causa usurarum tamen contra ipsam non liceret petere absolutionem iuramenti ante solutionem ipsarum: ut in d. c. debitores. multominus debent audiri quos constat iam in periurium incidisse ex lapsu termini. ut c. super his. de accu. unde iudex ex officio postquàm constat per instrumentum promissionem fuisse cum iuramento & ipsam multifariam impugnari debet eos repellere, ut c. licet. de iureiu. li. vj. & quod no. in l. pactum. C. de transac. nec ubi iniusta causa non apparet ex tenore instrumenti debet praesumi etiam licita & iuramentum ipsum est iustissima causa adimplendi quòd simpliciter est promissum ar. eorum quae no. in c. quoties cordis oculus. j. quae. vij. & sic teneo in hoc primo puncto. s. eos non debere audiri & quòd nisi post solutionem relaxatio peti potest sed ante non & ita intelligi debet. glo. in d. c. debitores. & plenius pridie super hoc scripsi & consului in hac causa ideo non prosequor.

CONSIL. CCI.

1 *Sportulae non sunt soluendae.*
2 *Auaritia omnium malorum mater iudicum inhaerens animabus.*
3 *Capsolida quando & cui debeantur.*
4 *Ignorantia facti prudentissimos fallit.*
5 *Iurisdictio prorogata speciem suam non mutat.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosae Mariae & beati Antonij amen.
1 † Praemittendum est quòd de iure communi iudicibus ordinarijs sportulae siue ista capsolidi non debentur. unde dicit lex praesides gentium qui ciuiles administrationes hñt puris debent uti manibus & ab omni abstinere acceptione contenti his quae a fisco dantur. in auth. ut iud. sine quoquo suffra. §. cogitatio col. ij. & canon dicit estote contenti stipendijs uestris. lxxvj. di. non satis. circa fi. quae quidem stipendia eis constituta sunt ut gratis iustitia litigatibus ministretur nec fit uenalis. de ui. & ho. cler. cum ab omni. & xj. q. iij non licet. † Est n. auaritia mater omnium malorum
2 maxime quae non priuatorum sed iudicum inhaeret animabus ut in d. aut. ut iudi. sine quoquo suffra. in ij. col. Iudicib. uero delegatis ne labor sine mercede sit certum quid licet accipere. ut in aut. de iud. §. ne aut. col. vj. & haec ut dixi procedunt de iure communi. De consuetudine uero aliter obseruatur unde refert Spec. quod in ista prouincia Romandiolae soluuntur. xij. denarij pro libra ut ipse no. in tit. de sala. § dictum. uer. si uero est ordinarius. hoc praemisso liquet quod statutum siue ordinatio recolendae & felicis memoriae dñi Galeoti de malatesta cũ iure cõi per oia cõcordat inquantum iudicib. ordinarijs cognoscentib. de causis nihil tribuit noĩe sportularũ sed cognoscentibus ex ptãte delegata confert & permittit accipere. xij. dena. pro libra & sic concordat cum consuetudine prouinciae quae seruanda est tanquam optima legum interpres. ut l. minime. ff. de legib. In hoc igitur dubium nostrae quõnis cõsistit utrum dñs ptãs cognouerit de ista cã tanquam ordinarius aut ut legatus magnifici & illustris dñi Caroli de malatesta. & sicut allegatum prudenter reperio uĩ quod tanquam ordinarius quia in ciuit. lib. iurisdictio ptãtis est fundata de iure cõi & ciuium & forensium qui rõne cõtus pñt ibidem conueniri. ut c. fi. de foro cõpe. & c. ti. c. Romana. §. cõtra. lib. vj. facit. c. cum personis. de priuil. eo. li. Non ob. commissio dicti magnifici dñi quia facta post litis motionem corã dicto ptãte & in cã de qua ut dixi iure ordinario cognoscebat. uĩ quod potius eius officium excitare quàm nouam speciem iurisdictionis in eũ trãsferre. ut c. licet. & c. graueni. de off. ord. & hoc est regulare in qualibet dispõne hoĩs & legis ut si noua dispõ idẽ contineat quod antiqua actus denominetur à sua prima cã & antiqua dispõne non a noua patet ex notatis in c. j. de consti. li. vj. hinc est quod testõr rem semel legatã iterum legando uĩ saepius loqui non multiplicare legatum. de le. ij. l. maeuius. §. cum qui. facit. c. no. xij. q. j. praeceptis. hinc etiam est quod si rescriptum uel priuilegium idem continet quod ius cõe non censetur priuilegium sed ius cõe: ut no. Inn. in c. j. de rescri. & quod
3 no. in l. j. C. de thesa. li. x. † Ex quib. ad propositum concludendum prima facie uĩ quod ipsi non debeantur ista capsolida tanquam cognouerit ut ordinarius non ob. delegatione siue commissione dicti magnifici dñi quae non uĩ constituere nouam constõnis spẽm rõnibus supradictis. Et pro hoc facit dicta ordinatio siue statutum quod dum exigit ad hoc ut capita solidorum debeantur. s. quod cognitio ad eorum officium tales non spectet & quod facta fuerit commissio spãlis sed cum alias pertineret ad ptãtem cognitio: ut dictum est. uidentur non debere pp naturam copulae & quae requirit ad eius ueritatem concursus copulatorum: ut l. si haeredi plures. ff. de cond. insti. & not. in c. ij. de rescrip. Non ob. si dicatur magnificus dominus Carolus commisit quòd fieret iustitia summaria & expedita item in secundo rescripto commisit quòd procedatur non ob. ferijs ex quibus potest dici quòd ista iurisdictio sic commissa non sit eiusdem naturae & formae cuius est iurisdictio & ordinaria & per consequens est censenda alterius speciei. s. delegata iuxta ea quae not. subtiliter. Io. an. in c. hi qui autoritate de praeben. lib. vj. Ad hoc potest responderi quòd idem dominus uoluit iustitiam fieri summariam & expeditam quantum de iure fieri potest & sic remisit se ad ius commune sicut uerba rescriptorum in dubio referenda sunt. ut c. causam quae. de rescrip. haec ergo non uidetur noua species iurisdictionis inducta similiter nec per amotionem obstaculi feriarum. nam actus non denominatur ab eo qui amouet obstaculum sed ab illo penes quem erat illius actus exercitium impeditum tali obstaculo. ut c. cum aliquibus. de rescri. lib. vj. tempore enim feriarum iurisdictio non est perempta sed est penes iudicem absque exercitio. ut l. j. ff. de ferijs. facit. c. pastoralis. de rescri. Ex quibus uidetur quòd domini sapientes de camerino bonis rationibus moueantur quòd in praesenti causa solui non debeant capita solidorum tanquam constitutio quae de eis loquitur non uendicet sibi locum: in hac causa de qua uidetur potius cognitum iure ordinario quam delegatae iurisdictionis.
4 † Sed quia ut dicit gloss. ignorantia facti etiam prudentissimos fallit. ut l. j. ff. de iu. & fac. igno. unum mihi in facto

ꝗ͂ præsupponitur eis incognitum quòd me mouet ad dicendum contrarium. s. quòd dominus potestas non est iudex siue non cognoscit inter forenses sed iudex gabellarũ & sic de consuetudine præsupponitur obseruatum & obtentum in contrario iudicio quo pro uero præsupposito manifeste liquet quod potestas non erat iudex ordinarius huius causæ nec spectabat ad suum officium & sic cum cognouerit ex speciali commissione uerba & mens statuti super soluendis capitibus solidorum inferunt ꝙ soluẽdi sunt nec debemus recurrere ad coniecturas postquàm in uerbis nulla est dubitatio. ut l. ille aut ille. §. cum in uerbis. de leg. iij. Sed huic meę opinioni duo obstant primum quia antequàm fieret illa commissio erat quæstio inchoata coram potestate & sic incepit potestas cognoscere ex tacita partium prorogatione, qua prorogatione uidetur quòd cognoscat ut ordinarius & sic spectet ad officium suum. Nã iurisdictio prorogata est eiusdem speciei cũ prima. ut not. in c. p. & g. de off. dele. si ergo eius erat cognitio iure ordinario subsequens commissio uidetur officij excitatio non iurisdictionis allegatio per præallegatum. c. licet. Ad hoc respondeo ꝙ in istis litigationibus quæ erant forenses præsumitur potius per errorem aditus alius pro alio quàm prorogata iurisdictio. ut l. per errorem. ff. de iur. om. iu. facit ꝙ no. Io. an. in c. prudentiam. de off. del. super glos. ij. in nouel. & in spe. de compe. iu. ad §. j. uer. nunquid præsumitur. item quia alias in hoc processu super alio dubio consului & in eo reperi pro parte rei iurisdictionem declinatam & sic non est de prorogatione quærendum. sumit ergo robur & efficaciam istud iudicium ex dicta speciali commissione magnifici domini ad hoc quod not. in l. j. C. qui ꝑ sua iurisdi. Secundo ob. quia in dicto consilio si bene memini pluribus rationibus ostendi quòd arimini poterat de dicta causa cognosci ratione fugę allegatę & probatę contra debitorem. item etiam ratione iuramenti præstiti de implendo promissa. ex quibus patet quod potestas poterat iure suo cognoscere & spectabat ad eius officium: ut in dicto consilio plenius demonstraui. Ad hæc respondeo & fateor quòd arimini poterat conueniri ille debitor fugitiuus & per potestatem capi satisdatio recipi per l. prætor ait. §. si debitorem. ff. quæ in frau. cre. Veruntamen cognitio causæ principalis remittenda erat ad iudicem competentem qui in casu nostro erat iudex forensium uel magnificus dominus Carolus ex rescripto speciali & sic factum fuit & per consequens omnia præcesserunt rite & recte quasi in captura & satisdatione quilibet etiam alias incompetens ut priuatus censeatur competens. Sed in cognitione non nisi suus iudex. facit quod not. in l. capite quinto. ff. de adulte. Non ob. quod arimini sortiatur forum ratione iuramenti & fugę. nam uerum est quòd sortitur forum respectu loci simpliciter sed secundum quid respectu iudicis, idest non omnis in loco iudicis sed alias deputati sibi ab homine statuto uel lege. ut not. Cy. in auth. qua in prouincia. C. ubi de cri. agi opor. Ex quibus omnibus concludo soluenda capita solidorum domino potestati postquàm causa fuit sibi specialiter delegata & aliàs ad eius officium non spectabat rationib. supradictis imolæ. Mcccxcix. Pet. de Ancharano.

CONSIL. CCII.

1 *Foemina uel frater minor an possint esse testamenti executores.*
2 *Frater minor non potest esse testamenti executor.*
3 *Executoribus testamenti an possit alios eligendi potestas dari.*
4 *Executor datus ad eligendum pauperes post hæredis mortem non eligere in uita.*
5 *Anima eleemosynis redimitur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Circa primum dubium est primo inquirendum utrum foemina & frater minor primo gradu executores deputati ad pauperes eligendos sint huius officij capaces de ambob. not. Bario. in l. a filio. ff. de ali. & cib. lega. & in foemina tenet ꝙ sic idem Specul. in titu. de instru. e. iii. §. nunc uero. uer. sed quid in muliere. idem Ioan. an. c. fin. de testib. lib. vj. In fratre minore dicendum est oppositum scilicet quod non possit esse executor testamẽti. ut cle. exiui de paradiso. de uer. signi. in casu tamen nostro quo iste frater minor datus est executor ad nominandos siue eligendos pauperes uidetur quòd ualuerit datio. & per consequens pauperum electio ab eodem facta ut not. Bar. in l. cum pater. §. hæreditatem. de leg. ij. & in suo libro minoritarum ad quem ipse remittit. In casu tamen nostro est minus dubium quia si uollet aut non posset fuit sibi data potestas alium eligendi quo casu uidetur tenuisse electio quia cessat ratio prohibita de qua in d. cle. & est similis quæstio in procuratore utrum scilicet possit constitui habilis ad eligeñ. habilem in cle. religiosus. de procu. ubi plene de hoc. & quod not. in l. cogi. §. hi qui solidum. ff. ad Trebel. & l. cum dotem. ff. ad l. fal. ubi remota interpositi capiẽtis persona spectatur & licet Bar.
2 sic teneat ut prædixi: dominus Bald. † tamen tenet contrarium uidelicet quòd non possit esse executor frater minor ad nominandos pauperes: ut ipse no. in aut. ingressi. C. de sacrosan. eccle. sed non multum expedit quo ad casum nostrum quid iuris sit latius inuestigare quia ipsa electio executoris fuit commissa sibi & mulieri diuisim in testamento: ut patet ibi dum dicitur quem uel quos uterque uel alter ipsorum elegerit & eo quo casu potest quod incumbit per alterum explicari ut c. cum plures. de offi. dele. li. vj. &
3 quod no. in c. inter cæteros. de rescrip. † Sed restat circa hoc dubium utrum possit in testamento dari talis potestas executoribus scilicet eligendi alios uel eligendi pauperes. & uidetur quòd non quia tunc pauperes locum hæredis haberent isto casu ut plene probat Bart. in quadam sua disputatione quæ incipit filium. & no. in l. centurio. de uulg. & pup. sed electio hæredis non uidetur posse alteri committi: ut l. illa institutio. ff. de hære. insti. & l. captatorias. e. tit. Contrarium est dicendum in istis relictis ad pias causas quæ regulantur iure poli non iure fori. c. cum tibi. de test. & plene not. Bar. in l. habeat. C. de sacrosan. eccle. Concludendum est ergo quòd hæc potestas eligendi pauperes potest dari in testamento similiter & potestas nominandi & eligendi alium executorem. nam uidetur talis nominatus ab ipso testatore: ut l. unum ex familia. §. j. de le. ij. & l. institutio talis. & quod ibi not. de condi. insti. Aliud etiam dubium circa hoc uertitur nam prædicti executores & primo recusauerunt officium executoris & postea elegerunt & sic eorum officio iam finito non uidentur potuisse eligere postquàm functi sunt officio suo. ar. c. in literis. & c. significantibus. de offi. deleg. Sed contrarium dico maxime postquàm in eadem scriptura apparet repudiatio officij & alterius electio quo casu non attento ordine scripturæ præsumitur primum factum quod prius est ordine faciendum non obstante ordine præpostero etiam si apposita esset dictio postea. ut l. talem. ff. de hære. insti. & l. quidem. de pec. leg. facit quod not. Bar. in l. ij. §. prius. ff. de uulg. & pup. Item postquàm factum fuit incontinenti habetur perinde ac si præcessisset & sic debet adaptari in ordine intellectus. argu. l. modestinus. de solu. Ex quibus in primo dubio concludendum est quod nominatio & electio facta de ugolino per dominam Isabellam & fratrem Ioannem ualuerit tantum ut dictum est nec mixtura fratris minoris qui una cum ipsa elegit sed secundum opi. Bal. si inhabilem cum dicamus inficeret siue uitiaret talem electionem. arg. l. j. §. sed pompo. ff. quod fal. tu. auth. & quod ibi per Bar. & quod no. doc. in c. cum super abbatia. de offi. deleg.

4 † Descendo ad secundum principale dubium quod uidetur magis dubitabile solum propter opi. Bal. de qua statim subdam. tenet enim ipse quod executor datus ad eligendum pauperes post mortem hæredis non possit eligere in uita. mouetur ex eo quod alij forte tempore mortis supererunt pauperes quàm sint electi in uita unde in præiudicium futurorum pauperum non potest tempore præuenire. quã rationem colligit ex l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. j. & hoc ipse not.

not. in l. post mortem. C. de fidei. l. cum pater. §. a filia. de lega. ij. Sed dominus meus. d. Bald. si bene memini tenet contrarium in d. l. post mortem. cuius opinionem credo ueriorem considero enim quòd relictum & institutio facta de pauperibus post mortem dominæ Isabellæ uel per transitum ad alia uota est factum principaliter pro salute animæ testatoris: pauperes autem sunt ut causa secundaria & accessoria nec multum curandum quo sint isti pauperes præsentes uel futuri ideo iste fauor non debet considerari sed fauor animæ testatoris cuius saluti si domina Isabella mater uult celerius prouidere non est reprehendéda sed commendanda quia citius quàm teneretur impleuit ut est casus in d. l. post mortem. regulariter enim donationi appositæ in fauorem debitoris potest debitor renunciare & statim soluere: ut l. qui ratione. in prin. de uer. obli. & l. eum qui aliàs labolenus. ff. de an. leg. facit. c. j. de plus peti. Non ob. §. diui. quia ibi principaliter intererat filijs. non prius solui quia tempore existentis conditionis poterit esse sui iuris. hic uero dixi licet commodum huius institutionis concernat pauperes in genere non tamen hos uel illos. Item non principaliter sed accessoriè ut dixi & est si. in l. ciuitatibus. de leg. j. ubi legatum factum pro instruendis & alendis debilibus dicitur concernere factũ ciuitatis in cuius honorem factum est licet in alium deriuetur commodum. Similiter in immunitate concessa ecclesijs uel exemptione ecclesiæ quæ licet tedundet in aliorum commodum nihilominus dicitur concessa ecclesiæ: ut patet de immu. ec. per totum & c. per exceptionem. de priuileg. lib. vj. in iure autem principalis causa siue proxima non remota debet considerari. ut l. mulier. ff. rerum amo. & l. rogasti. si cer. pe. & c. super eo. & quod ibi no. de
5 præben. libr. vj. quia ergo † per eleemosynas & erogationes in pauperes redimitur & liberatur anima testatoris: ut c. animæ defunctorum. xiij. quæst. ij. non uidetur dubium quod hæres iussus restituere pauperibus post mortem potest restituere ante & sic maturius liberatur anima testatoris per præuentionem talem. uel possumus dicere quod dictum Bart. non tangit quæstionem nostram. ipse enim loquitur de restitutione in qua non licet præuenire in præiudicium futurorum sed nos loquimur in electione pauperum quam mandauit testator fieri per dominam Isabellam & fratrem Ioannem & sic in uita ipsorum uoluit electionem fieri. nam mortui non possunt eligere cum mors uoluntatem & omnia soluat in authen. de nup. §. deinceps. licet ergo pauperibus sic in uita electis non quæratur commodum domina Isabella uiuente tamen ea mortua non uidetur dubium quod quæratur ut no. Bartol. in d. §. diui. Similiter fuit eis data potestas eligendi alium uel alios executores quod fecerunt ugolinum eligendo qui post acceptationem officij elegit pauperes una cum prædictis domina Isabella & fratre Ioanne & ex eorum consensu. Ex quibus infertur quod uel ex electione ipsorum tantum uel ugolini uel omnium similium debet dicta electio reputari ualida si contra personas electas uel electionis fraudem nulla obstat exceptio. & maxime hæc sunt uera in relictis ad pias causas quorum uigor & efficacia regulatur secundum equitatem & ius gentium non secundum rigorem iuris ciuilis. ut not. Bartol. in d. l. habeat. C. de sacrosan. eccl. Item in §. diui. non erat conditio omnino extitura in personam eius qui eligebatur quia poterat mori ante hæredem & sic defecisset fideicommissum in persona ipsius: ut l. statius. §. corne. ff. de iure fisci. Sed in casu nostro conditio post mortem &c. in personam pauperum erat extitura omnino: quia genus pauperum perire non potest: nam ut in euãgelio scribitur semper pauperes habebitis uobiscum debet ergo ista institutio uel fideicommissum censeri ut puta postquàm non potest effici caduca: ut l. si pupillus. ff. de dona. & quod not. Bartol. in l. pater. §. tuscu lanus. ff. de leg. iij. nec pauperes præsentis temporis uel futuri debeat considerari sed uberior fides circa salutem animæ testatoris ut dixi.

Ex his ergo concluditur quod ualuerit electio ugolini & nominatio similiter pauperum supradictis rationibus.

Ex quibus consequenter infertur solutio aliorum dubiorum. s. quod pauperes sint electi possunt alienare & omnia facere tanquàm ueri domini de re sua: ut l. in re mandata. C. mandati. nec inquirendum est ulterius de deuolutione agendi executorẽ alium per guardianum sancti Francisci. do Pe. de ancharano.

In Christi nomine amen. Factum super quo consilium petitur tale est. Berta habens uirum ibidem præsentem & auum maternum eos in suo primo testamento solenniter condito equis portionibus hæredes instituit & adiecit quòd ipsum ualere uoluit iure testamenti & si non potest ualere iure codicillorum uolo quòd ualeat nomine donationis causa mortis & in omni alio modo quibus melius ualere & tenere potest: deinde aliud condidit testamentum in quo dictum uirum pro dimidia & quendam alium pro alia dimidia hæredes instituit & dixit quod post mortem dicti sui uiri omnia bona quæ ad dictum suum uirum peruenerint debeant distribui inter certos pauperes per certos castaldos in dicto testamento nominatos & in dicto secundo testamento dicta Berta præterijt dictum auum: mortuaque dicta testatrice dictus uir eius habens dictorum testatorum plenam notitiam & maxime quia interfuit confectioni dictorum testamentorum hæreditatem dictæ dominæ Bertæ apprehendit & adiuit hanc præfationem faciendo uidelicet cum hoc sit q̃ in dubium reuocetur & non sit merito in dubio reuocandum inter omnes sapientes utrum ex primo testamento prædicto an ex secundo debeat hæreditas adiri & de ipsa inuentarium fieri & quod dictus uir propter certas causas non potest plene & secure deliberare quomodo & qualiter tenetur & debeat adire hæreditatem dictæ suæ uxoris pro iure sibi competenti an ex primo an ex secundo testamento & utrum in toto an in parte & de ipsa hæreditate in bonis inuentarium facere ne prius super prædictis & connexis & dependentibus ad eisdem habeat plenam securam & liberam deliberationem ne aliquod damnum uel præiudicium sibi generetur protestans quòd per suprascripta uel infrascripta uel aliquod prædictorum uel per aliquem actum uel quod fieri contingeret nullum sibi præiudicium generetur nec per aliquam apprehensionem hæreditatis uel inuentarium quod fieri contingeret super bonis & hæreditate dictæ suæ uxoris nullum præiudicium generetur eidem sed saluum & reseruatum sit & esse debeat omne & quod libet suum ius dictis testamentis primo & secundo & ultimis uoluntatibus tam iure testamẽti quàm iure codicillorum quàm iure donationis causa mortis quàm quocunque iure ratione uel causa quibus omnibus & singulis non renunciare intendit tacite uel expresse per aliquem actum factum uel quod fieri contingeret & prædicta dixit exposuit & protestatus fuit omnimodo iure & forma quibus melius potuit & si inquantum sibi prosunt & expediuntur & non aliter ad cautelam omnibus & singulis sic præmissis uolens reseruare & conseruare sibi beneficium inuentarij petijt per iudicem commissionem fieri de & super dicto inuentario dictæ hæreditatis secundũ formam statutorum suæ terræ seu ciuitatis ad eius petitionem dicentis & afferentis se uelle esse hæredem dictæ suæ uxoris cum beneficio inuentarij & non aliter.

Subsequenter autem cum eidem fieret contradictio tẽpore quo uolebat conficere inuentarium quòd prædicta additio esset obscura quod declarat ex quo per testem hæres esse uolebat an ex primo an secundo dixit quod uolebat esse hæres ex secundo reseruando sibi omne ius ex primo sibi competens omni modo iure & forma quibus melius poterat deinde decessit dictus uir nunc inter hæredes dicti uiri ex una parte & dictum auum ex altera quæstio agitur pro dimidietate dictæ hæreditatis in qua fuit institutus dictus uir in primo testamento & etiam in secundo quia dictus auus dictam dimidiam dicit ad se pertinere iure accrescendi ex primo testamento: eo quod uir decessit

hære-

hæreditate non agnita de iure dicti autem hæ.redes dicti uiri hæreditatem prædictam dicunt fuisse de iure agnitam & comprehensam & ad se pertinere.

Ex aduerso pauperes dicunt ad se pertinere: qnia licet testamentum secundum sit nullum ex causa præteritionis aui materni tamen fideicommissum uel quod dictus uir fuit grauatus per auth. ex causa, conseruatur eisdem. Quæritur igitur ad quem pertineat dicta dimidietas hæreditatis Bertæ prædictæ an ad hæredes dicti uiri an ad dictum auum an uero ad pauperes supradictos &c.

CONSIL. CCIII.

1 *Ad'tio hæreditatis quando valeat.*
2 *Aditio hæreditatis facta cum dubio de viribus testamenti an valeat.*
3 *Dubitatio inter duo extrema eiusdem natura quid operetur.*
4 *Onus fideicommissi an conseruetur per autentic. ex causa.*
5 *Testamenta duo valida quis relinquere potest.*

N CHRISTI nomine amen. Ex themate prædicto elicio tria dubia principaliter. Primum an dicta aditio ualeat necne sic in nube facta considerata etiam declaratione sequenti. Secundo si non valeat an saltem per fideicommissum hæredibus dicti niri debeat per auum restitui dicta dimidia uirtute clausule codicillaris apposite in primo testamento uel ad eos hæredes directo pertineat uirtute clausule donationis causa mortis. Tertio & ultimo an dictum fideicommissum vniuersale quo suit grauatus. uir in testamento secundo conseruetur per aut. ex causa. De primo prima fronte uidetur dicendum quod dicta aditio non tenuerit propter duo prin-
1 cipaliter. † Primo quia dictus uir dubitauit de uiribus utriusque testamenti ut patet in præfatione sua quam fecit cum hæreditatem agnouit. constat autem quod dubitans de uiribus testamenti non potest hæreditatem agnoscere: ut.l.institutus.§.fi.ff.de acqui. hære.&.l.is potest. in gl.magna eo.tit.Secundo quia postea suum animum declarauit quòd uolebat esse hæres ex secundo quæ declaratio trahitur retro ad tempus aditionis. ut.l.hæredes palam.§.sed si notam,ff.de testa. Ex secundo autem testamento hæreditas non fuit delata quia erat nullum ex præteritiooe aui materni: ut in.§.aliud quoque capitulum. uer. & hoc quidem de parentum. & uer. si autem boc non fuerit obseruata &c. in aut. ut cum de appella. cogno. ergo dicta aditio fuit nulla tanquam facta ex capite inepto ex quo hæreditas non erat delata. C. de codi.l.fi.ff.de inoffi.testa.l.mater decedens. & est casus in terminis.ff.de acquirend. bære.l.clodius.ubi si institutus in primo testamento utili adit ex testamento secundo reddit testatorem intestatum secúdum papi. cuius sententia approbatur.l.nnde necessario concluditur quòd ex quo aditio fuit nulla quòd dictus uir dictam portionem hæreditatis ueluti non agnitam nõ transmisit ad hæredes suos: ut. d.l.clodius. & hoc ex generali clausula quia hæreditas nnn agnita non transmittitur nt.C.de cadu. tol.§.in nouissimo. accrescit ergo auo materno instituto pro alia dimidia ut eo.ti.§.his ita diffinitis.&.C.quando non pet. partes.l.unica. & ex hoc prima fronte uidetur decidi quòd dicta portio non pertineat ad auum in effectu imo ad pauperes quia si accrescit auo accrescit cum onere iniuncto uiro: ut.d.§.his ita. &.§.ubi autem legatarij. de leg.ij. &.l. celsus. & isto onere fuit grauatus in secundo testamento quòd onus conseruari uidetur per aut. ex causa. ergo &c.

2 † In contrarium facit. & ita est ueritas ꝙ dicta aditio tenet quia dictus uir habens dictorum testamentorum notitiam adiuit omni modo quo de iure melius potuit prima uice ut in animo suggessit omnino uelle hæres esse & ad acquisitionem hæreditatis delate sufficit quòd qui potest hæres esse in animo suo qualitercũque declarato proponat uelle hæres esse: ut.ff.de acqui.hęre.l.gerit.C.de iure delib.l.potuit.&.l.si auia. Non ob. quòd ipse dubitauit de uiribus utriusque testamenti, scilicet quòd ipsorum testamentorum præualeret & sic non uidetur quòd ualuerit aditio quia quandoque quis dubitando de uiribus testamenti dubitat an hæreditas sit sibi data & tunc procedit obiectio quòd non tenet aditio ut si dubitat an testator potuerit testari uel an defectus sit sic loquitur.l.hæres institutus uel dubitat an testamentum sit uerum ucl falsum ab alio fabricatum.ff.de acqui.bære.l.cũ falsum. qui enim igoorat hæreditatem sibi delatam sine dubio adire non potest. & cum quis dubitans ex quo capite hæreditas sit delata similiter non agooscit sic loquit.ff.de acqui. bære.l.si is ad quem.nam & talis dubitans similiter dubitat de uiribus testamenti quia si delata est abintestato. ergo nnn ex testamento.ff.de acquir. hære.l.quandiu.C. communia de successionibus.l.antequam.sed in proposita quæstione non dubitauit uir an hæreditas esset sibi delata imo de hoc erat certus quòd erat delata nec dubitauit an ex testamento uel abintestato imo certus erat quod ex testamẽto quia in utroque testamento erat institutus, & ex alio capite quam ex testamento non poterat hæres esse unde siue ex testamento primo esset sibi delata siue secũdo uerum erat hæreditatem sibi delatam & ex testamento delatam unde licet dubitet an ex primo an ex secundo non habet talis
3 dubitatio officere. † cum dubitatio inter duo extrema quorum quodlibet est eiusdem naturæ nihil operetur & nullum impedimentum producat.ff.de acqui. hære.l.quod si dubitet. de lib. & posthu. l.gallus.§.si eius. unde licet ex qunlibet testamento non deferatur hæreditas sed ex uno tamen ex altero eorum infallibiliter est delata. quia ergo hæreditas est delata.& clarum est adire hæreditaté posse ex testamento & cum ipse sciuerit ex testamento delatam coocludo quod tenet aditio supradicta & sic non ob. de acqui. bæred.l.eum qui duobus. ubi ex neutro adijt. quia nerum est adeundo ex uno cum dubitet de uiribus eius & sic an ex eo hæreditas sit delata secus cum adijt ex qnolibet sibi deferente nec se restringit ad quod quia tunc non dubitat hæreditatem sibi delatam ex testamento delatam imo scit utrunqne. sic uidemus io eo qui dubitat quanta portio sit sibi delata. nam adeundo se hæreditati non astringit nisi cum adeat in confuso ut uelit esse hæres ex quacunque parte sit bæres. de acqui.hære.l. ex semisse. adeundo ergo secundum prædictam formam dat aditioni efficaciam ucl defectum ut ex præmissis apparet. Non ob. ratio secunda quod declarauit se ex testamento secundo uelle esse hæredem propter duo. Primo quia ex quo per primam aditionem semel hæres est factus ex testamento primo ualido ut supra probatum est per nullum actum potest desinere hæres esse: ut.l.& si fine.§.sed & qund papi.ff.de mino.C.de repu.hære.l.sicut maior. Secundo quia cum adiuit primo omni modo quo potuit fuit protestatus qnod nolebat ille sue aditioni præiudicare per aliquem actum quem faceret in futurum quominus teneret dicte aditionis actus & quominus omnia iura sibi competentia ex dictis testamentis & quolibet ipsorum sibi salua essent quæ protestatio seruat uires omnis præiudicij quod generari posset ex declaratione prædicta.ff.de acquiren.hæred.l.qui.in aliena.§.fi.ubi casus per Inno. qnod me. cau. prælatum. unde concludo ex præmissis dictã dimidiam pertinere uirtute dictæ aditionis ad hæredes uiri non autem ad auum maternum uigore iuris accrescendi quia nnn habet locum nisi in portione defecta hoc autem nou defecit.

Quid plura & hoc est aduertendum quod licet aditio non tenuisset tum hæredes uiri illam dimidiam consequi debent uigore donationis causa mortis ratio est in promptu, aditio non tenuit ergo testamentum ex post facto

deficit

deficit quo ad personam ipsius uiri quod apparet, quia eius portio efficitur caduca, & tanquam caduca cohæredi est applicanda, ut C. de caduc. tollen. §. in nouissimo. Item non ualet iure codicillorum quia dies fideicommissi importati per illam clausulam secundum quod not. in l. prima, de iure codil. non cessit uiro uiuo qui potuit adire ex testamento usque ad ultimum uitæ spacium, ut. l. vltima. ff. de condi. insti. quousque ergo potuit ut testamentum ualere non potuit ualere ut codicillus, quia testator sic uoluit. cum autem non potuit quo ad eum ualere testamentum quod fuit demum mortuo uiro hæreditate non agnita per eum impossibile fuit ualere ut codicillum ex quo in eius uita dies fideicommissi non cessit, ut. C. de caduc. tollen. §. sin autem sub conditione. oportet ergo quod ualeat iure donationis causa mortis ex quo testator ita disposuit & eo iure ualere potest, quia tempore primi testamenti maritus fuit præsens & intelligens & in dubio præsumitur esse consentiens, ut l. tale pactum. ff. de pact. & donatio causa mortis hodie perficitur nudo pacto. ff. de lega. secundo, l. cum pater. §. meuio, in gloss. singu. quæ est ibi, & non est alibi secundum doct. ego allego aliam in l. secunda. C. de iure do. circa fin. gloss. magnæ. Ex prædictis apparet quod quo ad auum hæredes mariti habent in dicta dimidia meliora & efficaciora iura.

4 † Restat igitur uidere de tertio principali puncto, scilicet an onus fideicommissi conseruetur per auten. ex causa, ut sic hæredes mariti teneantur pauperibus restituere illam dimidiam, & iste casus est mihi nouus, & de facto nunquam plus uidi. nec doc. & gloss. mentionem faciunt in aut. ex causa. & si primum testamentum factum non esset sine dubio tale fideicommissum esset saluum per dictam aut. ex causa. secundum omnes, quia sola præteritionis iniuria auferretur ut ibi. & in corpore. sed quia primum testamentum solenne factum est resultat magna dubitatio an conseruetur. & dubitatio consistit in hoc an legata & fideicommissa quæ conseruantur petantur condictione ex illa authen. an actione ex testamento: quia si petuntur condictione ex illa. leg. secundum quod tenuerint Vgo. & Cy. in dicta authen. nihil repugnat quin dictum fideicommissum conseruetur. si autem petuntur per actionem ex testamento secundum quod tenuerint Iac. de Ra. & Barto. in dicta auth. quorum opinio uera est: quia text. in corpore dicit tanquam non rescissum obtineat testamentum. & sic apparet quod ipsum testamentum est ualidum quo ad legata & fideicommissa licet sit nullum quo ad institutiones sicut & alibi. ff. de hæredib. institu. leg. fin. ubi institutio sola est nulla. & quo ad reliqua testamentum est aliquid unde petuntur per actionem ex testamento a leg. roborato sicut uidemus in pactis, leg. roboratis. ff. de pact. leg. legitima. & agitur ex pacto roborato. leg. non condictione ex. leg. unde impossibile est hoc casu dictum fideicommissum pauperibus relictum conseruari: quia si dicimus. leg. illam confirmari. ergo dicimus actione ex illo testamento peti. sed quod illud testamentum quo ad aliquid sit ualidum ut testamentum est impossibile propter primum ualidum.

5 † Inuenitur enim pagana cum duobus testamentis ualidis decessisse cum primo utili quo ad instituta & legata & cum secundo similiter utili quo ad legata & fideicommissa. Istud autem est impossibile ut prædixi in pagano. Ex quo concludo authen. ex causa. non habere locum ubi duo testamenta facta essent primum utile: secundum inualidum ex causa præteritionis uel exhæredationis, imo tunc dico nihil de relicto in dicto secundo testamento inualido conseruari per rationem prædictam. Ex prædictis nunc aperitur utilitas resultans in cognoscendo an legata & fideicommissa petantur condictione ex. leg. illa in actione ex testamento. Ex quibus omnibus concludo neque auum neque pauperes in dictis bonis souere iustitiam sed solum hæredes dicti mariti. Pro prima tamen opin. quod conseruentur legata per dictam auth. ex causa, facit optime. d. l. fi. de hæredi. insti. ubi primum testamentum tenet quo ad institutionem & ex secundo licet inutili debentur legata uel ut conseruata ex dispositione illius. leg. & si quodammodo cum duobus testamentis uidetur ibi paganus decedere: & hanc partem licet multum succincte uidetur tenere Bart. & nihil allegat. ff. de leg. tertio. in leg. si iure. in prima quæstione, tamen hoc non obst. concludo quod conclusi in quæstione proposita quando secundum testamentum est nullum ratione præteritionis quia hoc casu subest duplex impedimentum ne legata debeantur de iure antiquo primum est præteritio & hoc impedimentum remouetur per authen. ex causa. Secundum est nullitas ipsius testamenti causata ex primo solenni quod remanet ualidum propter quod impossibile est ualere secundum & hoc obstaculum per illam authen. non remouetur solum obstaculum præteritionis: ut in. §. aliud quoque capitulum. ibi enim sola est nostræ serenitatis intentio a parentibus & liberis iniuriam præteritionis auferre &c. unde non extendam ad alium casum maxime quia uenit correctiue ad antiqua iura: ut leg. præcipimus in fin. C. de appella. & C. de sacr. sanct. eccle. authen. quas actiones. hoc etiam uiua ratione probo quia tex. in dicto. §. aliud. dicit quod relicta quæ conseruantur præstari debent per successores abintestato in uersi. sin autem hic cõseruata non fuerint, el secundo. ibi quod rescisso testamento eis qui abintestato ad hæreditatem defuncti reuocantur res eis dari disponimus. per quem tex. euidenter concludo quod ille. §. non habet locum nisi quando rescisso testamento ex causa præteritionis res redijt ad causam intestati quia instituit in primo testamento ad hæreditatem ex testamento uocantur & ad istud non uideo responsum. Non obst. dicta lex. ultim. imo facit pro ista parte subtiliter inuenti per locum a speciali nam speciale est ibi secundum omnes quod conseruentur ibi legata in illo casu unde in contrarium est ius commune. Item non debentur ibi ut ex testamento cum sit inutile ut ibi glo. dicit & idem not. in leg. eam quam. C. de fideicommis. nec obst. litera quæ ibi dicit ex secundo testamento deberi: quia illud subiectum, scilicet testamenti destruitur per eius obiectum, scilicet nullitatis sic, C. de fur. leg. falsus. & de hære. leg. omnes. de pig. acti. leg. eleganter. §. qui reprobos. Vnde necessario dicendum est illa legata deberi, & ex ultima uoluntate in casu illius legis. Et hoc tenet pater meus domi. Bal. in dicta lege fin. & hæc sunt subtilia utilia & notanda. Ego Ange. de Perusio legum Doctor. Ego Bar. Paradisus de capitis vace legum Doct. Et ego Francisc. consilius de Padua legum Doct. Et ego Ioannes Lodo. de Lambertijs Iuris Vtriusque Doct. Ego Thomas de sancto Ioanne de Bononia legum Doct. Ego Antonius de sancto Angelo de Padua legum Doctor, prout, supra dictum & consultum est per suprascriptos doctores egregios. ita dico & consulo & ad fidem in testimonium prædictorum me propria manu subscripsi sigillumque proprium apposui consuetum &c.

Disputatio utrum pactum inter commune Venetiarum & regem Vngariæ quod commune Venetiarum a tali loco usque ad talem non possit ponere rectorem uel iurisdictionem exercere &c. operetur quod unus nobilis Venetus non possit eligi per dominum ducem communitatis inter illa loca in rectorem.

Punctum

. Punctum unius instrumenti pacis celebratæ cum domino rege Vngariæ. Nos igitur qui cum christianis quibuslibet & potissime cum Venetis antiqua amicitia regno nostro coniunctis pacem optauimus & optamus ad infrascriptam pacem & concordiam deo propitio perpetuo duraturam deuenimus cum eisdem in hunc modum uidelicet quòd idem dux & communitas Venetiarum & in eorum personis ac nitæ & nomine eorundem ambasiarores nuncij procuratores & syndici prælibati habentes ad infra dicenda plenam & liberam potestatem uigore instrumenti iam dicti quod penes nos retinuimus ad cautelam contenti fuerunt renunciare & effectualiter renunciauerunt de facto in manibus nostris nostro & successorum nostrorum regum nomine toti dalmacij a medietate scilicet quarnarij usque ad confines duratij omnibus ciuitatibus terris castris insulis portionibus & iuribus quæ habuissent & tenuissent & habeant ac tenebant in eisdem quoquo modo & spaliter ciuitatib. iadre stardone sibrinci tragurij spalati ragusij in terra firma existentib. Item ciuitatib. & terris asoni uidelicet & carse ueglie arbipali brachia nilo suæ carusæ cum insulis & omnibus utilitatibus & pertinentijs eorundem articulis dalmaciæ & croaciæ quibus uti consueuerant duces ante dicti & totum eorum ius & dominium & proprietatem si quos habuissent in nos & successores nostros sponte & deliberatè & animi maturitate transferentes renunciantes etiam omni actioni & omni iuri quibus ullo unquàm tempore uti possent & propter quæ prædicta uel prædictorũ aliquod se iuuare possent & promittentes solenniter sub uinculo sacramenti pro se & dictis duce & communi corporaliter præstiri de ipsa dalmacia ciuitatibus terris castris locis insulis iuribus atque titulis ac ipsorum dominio seu possessione nullo unquàm tẽpore pro se uel alios se intromittere uel aliqualiter impedire usque ad fines antedictos obligantes se omnes ciuitates terras castra loca portus insulas atque iura infra dicta confinia existentia quæ sunt pro nunc in mera potestate ipsorum libere pure & simpliciter nobis uel illi quẽ ad hæc deputauerimus absque omni dolo siue fraude infra spaciũ. xxij. dierum a tempore literarum præsentium resignare de terris autem & locis quæ in ipsorum potestate non essent sed regerentur per rectores eorundem & extrahere quoslibet rectores & officiales & gentes quaslibet eorum nominè ibidem residentes & quod eisdem in posterum contra nos uel nostros aliquod auxiliũ uel iuuamen non dabunt. Supplicantes ex nunc quòd ipsorum ciuitates terras castra & loca cum ad nostram obedientiam deuenerunt dignaremur sub fauoribus & gratia nostris recipere sicut soliti sumus alijs gratiose & uersa uice, nos uolentes ipsum ducere ex causa &c.

Secunda pacta pacis celebrata cum domino rege Vngariæ ianuensib. Paduano patriarchatu acquileiensi. Mccclxxij. indictione. iiij. die iouis. viij. mensis Augusti. Item fuit actum specialiter & conuentum inter dictas partes dictis nominibus quod dicto domino regi restituantur omnes terræ loca & castra quæ pro commune Venetiarum tenentur quæ dicto domino regi ablata fuissent tempore præsentis guerræ & specialiter ciuitas & castrum citariensis. & uersa uice. Demum fuit inter partes prædictas dictis nominibus conuentum quod super non specificatis & declaratis in præsenti pace stetur paci antiquæ inter partes prædictas hactenus celebrata & supradicti syndici &c. uolui habere informationem ab ipsis dominis meis de ciuitatibus secundæ partis quæ non erat in potestate domini ducis & communis Venetiarum si erant suppositæ domino regi & dicunt quod non erant tunc sed fuerunt postea &c.

CONSIL. CCIIII.

1 *Venetus non potest officium exercere sine consensu dominationis ducalis Venetiarum.*
2 *Coniectura locum non habet ubi uerba clara sunt.*
3 *Promissio simplex & indefinita de non faciendo intelligitur nec per se nec per alium.*
4 *Mens contrahentium est attendenda.*
5 *Commercium alicuius loci ex iusta causa potest interdici.*
6 *Prohibito aliquo prohibentur media ad illud.*
7 *Venetus an possit officium extra Venetias acceptare.*
8 *Iura realia in successorem singularem transeunt.*
9 *Emergentia de nouo: nouo indigent auxilio.*

IN CHRISTI nomine amen. Visis & ponderatis uerbis pacis inite ut præfertur reuocatur in dubium si ciuitas & communitas citariensis sita inter prædictos confines uelit eligere in suum rectorem unum nobilem de Venetis ad certum tempus utrum sine metu fractionis pacis prædictæ possit inclyta ducalis dominatio statuere ut accedat ut non uideatur facere contra pacem. & sic talis ire possit & officium exercere. & præsupponendum est in facto quòd tempore inite pacis de qua supra ista ciuitas & castrum erat de iurisdi. domini regis Vngariæ & sub eius dominio modo uero ex donatione sine alia concessione ipsas ciuitates & castra retinet rex bossine qui assentit &
1 instat ut nobilis Venetus per rectore accedat. † Præmittendum est etiam quod nullus ciuis Venetus potest sine consensu inclytę dominationis ducalis aliquod officium exercere in aliqua parte. & hoc per eorum statuta & prouisiones. Et primo ad partem arguam negatiuam quod non possit accedere ullo modo. nam generaliter uerba pactorum de quibus supra dicam quod a medietate quarnarij usque ad fines durachij nullo unquàm tempore ducalis dominatio possit se intromittere uel aliquatenus impedi-
2 re per se uel alios † cum ergo uerba sint clara & nulla sit in eis dubitatio: non debemus recurrere ad coniecturas sed uerbis generalibus deseruire: ut l. ille aut ille. §. cum in uerbis. de leg. iij. & l. j. §. si is qui nauem. de exerci. uerba enim generalia sunt generaliter intelligenda ut l. j. §. generaliter. de lega. præstan. & xix. distinct. si romanorum. sed hoc idem probatur sic quando aliquis prohibetur actum pro se gerere prohibetur illi actui consentire: ut l. quidam de-
3 cedens. ff. de admini. tuto. §. papi. † Rursus indefinita & simplex promissio de non faciendo intelligitur tam de se quàm de illis quibus potest ille imperare uel prohibere: ut l. inter stipulantem. in prin. ff. de uer. ob. & l. stipulatio ista. eod. tit. Ex quibus uidetur quòd non possit ducalis dominatio consentire ciui suo uolenti ibi assumere officium sed debeat prohibere ne uideatur frangere pacta per prællegata iura quinimo consensum accommodando actui prohibito uidetur ipsa dominatio eligere quia ut alibi dicit tex. omnia nostra facimus quibus autoritatem impartimur
4 ut C. de ueteri iure enu. l. j. §. omnia enim. † Tertio probo sic mentem & intentionem contrahentium non minus quã uerba inspicere debemus. ut c. intelligentia. de uer. signi. & c. marchion & basilides. j. q. j. & l. iij. §. conditio. de adi. leg. & C. de libe. præte. l. iij. Sed intentio domini regis fuit quod domini Veneti infra illos confines nullo modo officia uel regimina obtinerent. & hæc uerba clare sonant motus fuit forte dominus rex ad hoc quia ex uicina conuersatione equalium contentio dignitatis nascitur: ut l. obseruandum. ff. de offi. præsi.
5 † Ex iusta enim causa sæpe interdicitur alicui commercium alicuius loci: ut l. cui petitio. ff. de ser. expor. & l. moris. ff. de pe. & multum interest domini regis intra confines sui regni potentiorem se uel equalis potentiæ non acquirere præeminentiam uel dominium quia scriptum est ubi leo tenet pedem cætera animalia quiescunt. & multa etiam iura obuiant ne fiant iste translationes potentiores. C. ne liceat poté. in rubro & nigro. & de his quæ pen. nom. l. j. Ista ergo intentio consideranda est quæ est iuri consona nec exquisitis coloribus subuertenda ut statim dicam.

Quarto probatur hoc ex not. in lege fraus. ff. de legat. 2. & c. quanto. de diuor. Ad illa enim quæ sunt prohibita non possumus deuenire directe uel indirecte ut

in dictis iorib.sed si diceremus quod singulares ciues pos-
sent io illis partibus assumi ad officia sequeretur euidens
fraus quia cõmune non uolens eligere iure suo ibi officia-
les tolerarct ꝙ ille ciuitates & loca regis Vngariæ minus
forte deuoluta eligerẽt ciues Venetos ad officia & sic qua
dã uia iodirecta & uetita prohibita attentarẽt cõtra men-
tẽ pactorũ & ꝯ præal.iura.facit.c.auaritiæ.de elec.lib.vj.&
l.scire.ff.de confir.tu.& præsumendum est quod ciues as-
sumpti ibi ad officia facereni quæ crederent ad statum du
calis dominij pertiocre propter magnam affectionem quã
habet ciuis ad patriam . arg. no. io c. coostitutus . de resti.
6 † Quinto & ultimo probo sic quando aliquid prohibeĩ ꝓ-
hibetur oĩa per quæ perueniri posset ad illud.l.oratio.ff.de
spon.imo plus est quia qñq; non mala io suo genere prohi
bentor quia potest ex eis malum sequi.iiij.dist.denique.&
xj.q.iij.c.nolite.& j.q.j.principatus. Sed permittendo uni-
ciui.quod uadat catharum in officio eadẽ est rõ conceden
di alteri & alteri & sic in omnibus ciuitatibus & locis in-
ter illos confines.Veneti officia obtinebunt ꝯ mentem &
uerba pactorum in quibus etiam expresse dicitur quod de
lincis eis non subiectis debeant gentes & officiales remo-
uere & reuocare ut patet io illo.uer.de terris aũt &c.Si er
go de terris eis omnino oon subiectis debent multo magis
prohiberi oolentibus accedere cõmodare cõsensum . plus
est coim & grauius eijcere q̃ de oouo non recipere uel nõ
mittere.ut.c.quemadmodum.de iureiur. Si enim tunc.ĩ.tẽ
pore initorum pactorum aliqui fuissent Veneti rectores in
terris & locis ibi debuisset eos dñatio remonere ergo mul
to magis debet prohibere ne uadãt quia probibitio est ꝑ-
petua.& qui prohibetur retinere prohibitus vr̃ de nõuo
assumere uel assumpto ab alio cõsentire. ut præal. iuribus.
7 & qđ no.Cy.in l.seruus.C.de pe. † In ꝯtrarium & ad par-
tem effirmatiuã.s.ꝙ dñs rex Bossine & Cathari possit eli-
gere Venctum io rectorẽ & electus possit acceptare & il-
lustris dñatio consentire ꝓbaẽ alijs rõoibus infrascriptis.
& primo sic.Dispositio quę coocernit plures ut uoiuersitã
tẽ noo habet locũ in eis ꝯsideratis ut singulis & ecõoerso.
Hinc dicimus ꝙ iura uniuersitatis nno sunt singulorũ nec
quod uniuersitas debet singuli debent.ff.quod cuiusq; uni.
l.sicut.§.si quid.& aij.q.ij.qui manumittit.sed ista sunt ioi-
ta ioter cõe Venetiarũ & dñm regẽ Vngariæ & recupera-
tio iurium in ꝑdictis locis & officiorum interdictio in po-
sterum referuntur ad ipsum cõe Venetiarum ooo ad sin-
gulos ciues Venetos uode si unus Venetus ex successione
uel alio iusto titulo contra illos cõfines habuisset unum ca
strũ nõ debuisset relaxari uigore istorũ pactorũ nec de iu-
re singularium personarum uidentur tuoc sensisse paciscẽ-
tes sed de iuribus suis tantum quæ vr̃ in dubio onusquisque
in conuentione deducere: ut l.si domus.§.si.ff.de leg.j.& l.
qui tabernas.de contrahen.emp. quid enim si unus domi-
nus uniꝰ castri uel ciuitatis iotra illos ꝯfines donaret ipsum
castrũ uni Veneto uel in testamento relinqueret non dubi
to quod talis acquisitio noo vr̃ interdicta singularibus ciui
bus Venetis sed cõi taotum. & quod de cõi Venetiarũ tan
tum pacta loquuntur apparet in multis uidelicet ibi quod
idem dux & cõmune Venetiarum io earũ persoois &c. &
ibi dictis duci & cõi.Cũ ergo io casu nostro iste ciuis qui
esset iturus ad officium nõ accedat sub noĩe dñationis sed
ut specialis ciuis electus ab habente potestatẽ vr̃ non pro-
hiberi uigore pactorum & rõ prohibitionis concernens
cõe Venetiarum.s.magna potentia ut dixi in tertia rõne
ꝫ.oon habet locum in uno singulari Veneto . Secundo ciui
tas Cathari spectat ad regem Bossinæ . Tertio hoc probaẽ
sic iste qui coosentit & vr̃ ut Venetus illuc uadat pacta ue
ra inita per regem Vngariæ oon poterunt præiudicare do-
minis inter illos cõfines quominus eligant unde uolũt per
regulam.l.si onus.§.aote omnia.de pac. res enĩ inter alios
acta alijs non præiudicat nec prodest ut.C.res inter alios
acta.per totum.oec persone in pactis omissę debent subin
telligi.ut l.ita stipulatus.§.grisogonus.de uerb.obli. libera
igitur eligẽdi facultas non debet iotelligi restricta dñis in-
ter dictos cõfines existentibus nec etiam potuisset dñs rex
in eorũ iuribus afferre præiudicium paciscẽdo nec de alie-
nis sed proprijs locis uidetur conuenisse io dubio. ut d.l. q
tabernas.præallegata cũ si.ad hoc.c.ea tuarum . de aur. &
usu pal.& l.j.§.merito.ne quid in loco publi. Quarto hoc
probatur sic in uer.& promittens solenniter obi promittit
dominatio se non intromittere aliquatenus impedire de
prędictis locis iuribus dñio ac procuratore eorũdẽ oĩa ista
uerba sane intellecta debẽt intelligi cum cõe Venetiarum
uellet se intromittere de dñio possessione uel alijs iuribꝰ
& titulis in prædictis locis per usum enim illorum iurium
impedirei libera possessio dñi regis ut l.oim facit.ff.de ui
& ui.ar.& c.Pisanis.de resti.spo.sed uoos electus in recto-
rem ad tẽpus non dicitur ex hoc nancisci dominium oec
possessiooem ciuitatis oel loci uel aliquod ius in eo sed cõ
petit sibi merum exercitium iurisdictionis quã exercet no
mine alieno non suo.inhæret enim iurisdictio territorio
non persone quod patet quia inde egressus priuatus est ut
l.si.ff.de offi.præse. Vt quod noo esset si haberet proprieta-
tem siue ius uel possessiooẽ loci. Itẽ administratores nego-
sia publica & prælati pñt dici procuratores non dñi & uo
cati in partem solicitudinis non io plenitudine potestatis:
ut c.mandata.de præsump. licet etiam fuisset prohibitum
Venetis singulis se intromittere io prædictis locis quo ad
dñium possessionẽ uel titulum aliquẽ prout nõ est ut dixi
in prima rõne pro hac parte supra tacta non uidetur prohi
bitu exercere ista nomine ueri dñi & ut procurator & ad-
8 ministrator .casus est in l.quæsitum.ff.de in ios ooc. † Quin
to probatur sic iura realia & omnia cõpetentia autori trã
seunt in successorẽ etiam singularem qui põt se ex iuribus
autoris tueri:ut l.alienatio.& l.dolia.ff.de contrahen.emp.
sed posito ꝙ. Veneti io singulari sicut in cõmuni prohibiti
essent ibi acceptare officia tñ dñs rex Vngariæ potuisset il-
lud pactum eis remittere & ad prædicta habilitare & ulti-
ma eius dispositio derogari priori:ut l.nihil tàm naturale.
de reg.iur.& l.pacta oouissima.C.de pac. Si ergo dñs rex
Vngariæ potuisset Venetis remittere dictũ pactũ in totum
& in partem.ergo dñs rex Bossinæ debet hoc posse io Ca-
tharo in quo hẽt dicitur iura quæ regi Vngariæ compete-
bant & in eum deuoluta sunt:ut in pręallega.iuribus.res.n.
cõditionata uel alicui ooeri affecta ꝑ ꝯsiderationẽ ad cer-
sã ꝑsonã mutata ꝑsona ipsius oaturã sequitur d.c.j.de iure
pa.lib.vj.& l.paulus.ff.de acq.hær.Sexto & ultimo probo
sic in cõuentione supradicta principaliter quatuor ꝯtinentẽ
renunciatio & traslatio oium iurium q̃ hẽt cõe ĩ dictis lo-
cis.Scđo ꝓhibita in futurũ intromissio ibi & ꝓmittentes.
Tertio detẽtarũ rerũ obligatio ibi obligantes. Quarto de
nõ retẽtis siue eis nõ subditis gẽtiũ & officialiũ reuocatio
ibi de terris aũt.ista uero oõ intromissionẽ ĩ futurũ intelli
go rõoe iuriũ ꝑtis ꝑteriti.ille.n.qui promittit aliũ nõ mo-
lestare uel de tali re se nõ impedire dẽt intelligi respectu
iuris cõpetentis sibi tꝑe promissionis . iuri aũt qđ io poste
rũ posset sufle q̃rere ĩ re illa renũciasse nõ vr̃ etiã si diceris
ꝙ renũciat oi iuri qđ hẽt uel hĩe sperat:ut l.post emãcipa-
tionẽ.& ibi per dñm Bar.de libe.leg.iuri.n.futuro non vr̃
qs renũciare nisi habeat cãm de ꝑterito uel pñti. iuxta no.
in.l.j.C.de pac.in casu ergo nr̃o si dñs Vngariæ donaret uni
oẽs terras intra illos ꝯfines & ille talis donaret postea cõi
Venetiarũ vr̃ qđ cõe possit hoc q̃rere accedẽte ista cã acq
fitionis.uariato.n statu rei & ꝑsone uariant ꝯuentiones pa
cta priuilegia & ois dispõ.ut c.quẽadmodũ.de iureiu . & l.
si cũ corne.de solu. † Hinc dicit noua res nouũ ꝯsiliũ capit.
9 & q̃ de nouo emergũt nouo indigent auxilio:ut l. de ætate
§.ea cã.ff.de interro act.& l.j.de uen.iospi.Ex istis oĩbꝰ pro
hac parte ꝯcludit ꝙ Venetus electus ibi ad officiũ accepta
re possit. Quid ergo ꝯcludendũ credo iure hãc ultimã par-
tẽ ueriorẽ & absq; metu fractionis pacis possit Venetus ac
ceptare & dñatio ꝯsentire.& hoc ꝑ rõnes & iura ꝑalleg.ꝫ.
pro hac parte.& potissimẽ ꝑꝑ primã rõnẽ ĩ qua dictũ est
ꝙ pñs capĩm pacis concernit cõmune Venetiarũ oõ singu-
los Venetos & cõcernit dñm regẽ Vngariæ & sua iura &
loca nõ iura & terras aliorũ dñorũ intra illos cõfines exi-
stentiũ & ualentium sine regis assensu eligere sibi rectores

ut in

10 ut in secunda rõne probaui. † Non ob. secunda rõ quæ fuit quod qui prophibetur actum gerere prohibeť illi actui consentire &c. intelligo. n. illud uerũ cum suggestio actus & consensus tendunt ad eũdem effectũ & utilitatẽ cõis respicerent sed consensus cõis nõ accommodať hic ut cõmuni aliquid ex hoc quæratur. sed ut in personã ciuis habilitet ad officium quod in qualibet parte mundi est ciuibus interdictum sine conscientia & ɔsensu cõis. uarijs & diuersis respectibus requiritur consensus in actu. sicut dicimus de sigillo in c. post cessionem. de proba. per doct. & quod not. in c. j. de re. eccl. non alie. lib. vj. nec respectu loci ad quẽ assumitur ciuis ad officium consensus uel autoritas impartitur ut per hoc in illo loco autoritas uel superioritas aliqua denotetur sicut in simili dicit text. in c. mãdata. de prælum. ibi in loco cõcessimus sed personę &c. & per hoc tollitur quod obijci posset quod ex ista accõmodatione consensus uideatur se intromittere & impedire non. n. per istum consensum quærit aliquod ius in loco illo. & sic nõ est consensus ex quo detur actio uel exceptio ut dicit glo. in simili in l. lucius. ff. solu. ma. Non ob. tertia ratio quæ concludit & uera est in cõmuni Venetiarum se intromittere non in singulari ciue Veneto. ut dixi. s. i tertia rõne huius ultime par
11 tis. † Non ob. quarta ratio de fraude quæ committi posset aliud sentiendo. fateor enim q si de ipsa fraude ɔstaret cõmitteretur pœna sed fraus non præsumitur nisi probetur: ut. l. quoties. § qui dolo. ff. de proba. Itẽ procederet dicta ratio si ciues Veneti acceptarent officia inter illos cõfines in terris regis sibi rebellibus uel deuotis sine regis conscia. tunc. n. ducalis dominatio debet cogere ciuẽ suum ut abstineat ab illo officio: ut d. l. stipulatio ista de uerbo. obli. si uero eligitur ciuis de Venetis ad officiũ in ciuitate in qua dominus rex non habet aliquod ius: ut est ista cessat dicta ratio ut dixi. Non ob. quinta rõ quæ fundatur super inconuenienti quod sequi posset consentiendo singulis: quia si deueniretur totum territorium singulis electis ad omnia officia in illis terris. esset enim hoc uerũ si de rebus sic se hñtibus. s. in potestate dñi regis illis cõsistentibus ciues Veneti electi p cõmunitates illas ad officia acceptarent sed si totũ illud territoriũ eximereť a iurisdictione & dño regis ex cõcessione sua uel alio iusto ti. & ille ad quẽ tali titulo deueniret assumeret ad officia Venetos uel etiã territorium ipsum donaret. nõ est dubiũ hoc fieri posse sine metu fractionis pacis q a pacta debent intelligi rebus sic se habentibus nõ mutato statu. ut dixi. s. in v. ratione pro hac secũda parte arg. l. ex facto. de uulg. & pup. c. suggestũ. de deci. & qđ no. in l. quod seruus. de cõdi. ob cãm. ff. & ista rõ quæ concludit in exceptione totius territorij a ptãte dñi regis locũ habet in ciuitate Cathari ab eius potestate exempta ut sic idẽ ius sit de parte quo ad partẽ quod esset de toto quo ad totũ. ar. l. si duo. de admi tut. & l. oẽs. de quadrien. pscripe. Non ob. quod dixi q si tunc tales potestates & rectores debuisset dñatio remouere: ergo tũc nõ põt de nouo concedere ut accedant. loquiť. n. illud pactũ de terris quæ erat tunc tẽporis rebelles & æmule dñi regis quod si hodie ita esset fateor quod dñatio mittere nõ deberet postq̃ existẽtes ibi debuisset tũc tẽporis reuocare ut dixi supra in v. rõne pro ista parte. Itẽ ibi dicitur quod deberent remouere gẽtes & officiales ipsorũ s. cõis & dñationis Venetiarũ. unus ergo Venetus qui fuisset tũc ibi potestas nõ in terra regis sed alicuius dñi singularis de alicuius dñi uoluntate nõ debuisset reuocari uigore dictorũ pactorũ per iura & rõnes deductas in prima rõne pro hac secunda parte. Ex his ergo patet quod absq; aliqua fractione pacis posset Venetus in rectorẽ eligi & inclita dñatio sibi ɔsentire. Do. Pe. de Anch.

CONSIL. CCV.

1 *Heres donatoris cõstituentis se precario rem donatam possidere causam donationis sibi non mutabit.*
2 *Autoritas superioris excepta intelligitur in statutis.*
3 *Præsumptio fit ex præteritis in futurum.*
4 *Metus quis sufficiat ad rescissionem contractus.*
5 *Exceptio dominij quando obstat agenti possessorio.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † In quæstione uertenti inter nobilẽ uirũ tysonem suo ac tutorio noĩe guercij & honorij filiorũ dñi Francisci de rustiga ex una parte agentẽ & ser Augustinũ de adalmario de Tarusio ex altera se defendentem uisis petitionibus dicti tysonis pbationibus & iuribus hinc inde productis reuocať in dubium & consilium petitur quæ sunt partes dñi potestatis in pronunciando. Pro eius declaratione hunc ordinẽ retinebo. Primo nanque discutiendum est breuiter an actor. s. tyso intentionẽ suã apte deduxerit & probauerit eo enĩ in probatione deficiente reus & si nihil præstiterit obtinebit: ut l. qui accusare. C. de eden. & c. ut nr̃m. ut eccle. benefi. sine di. confe. Secundo utrum dilatoriẽ & peremptoriẽ exceptiones per ser Augustinum appositæ elidant intẽtionem tysonis & his discussis & examinatis apparebit ueritas qõnis & q sit officium dñi potestatis in condemnãdo uel absoluendo. Quo ad primum an. s. tyso intentionẽ suã apte deduxerit & probauerit dico sic maximẽ coniungẽdo qđ ser Augustinus ad illius exclusionẽ deduxerit, uidelicet qđ se dicit hęredẽ dicti præsbyteri Thomasij donatoris tyso. nã ad suã intentionẽ fundandã deducit & probat donationẽ inter uiuos sibi factã de domo quã petit per dictũ præsbyterum Thomasium. Mccclxxxvij. die vj. Februarij. & sequenti die possessionẽ corporalẽ apprehẽdit. & idẽ præsbyter ab eodem dictã domũ pro certa pensione cõduxit q etiam sine alia apprehensione sufficeret ad acquisitionem possessionis: ut. l. quædam mulier. de rei uen. & c. cũ uenisset. de resti. spo. & in ipsa domo donata cõfectũ fuit instrumentũ apprehensionis possessionis dicte domus ergo p instrumẽtum tale bene probať acquisitio possessionis: ut not. Cy. in l. minus instructus. C. de acqui. pos. ff. eo. ti. l pdia. p Bar. His itaq; præmissis manifeste ɔcluditur quod ser Augustinus. hæres psbyteri Thomasij ɔductoris nõ põt sibi referre qõnẽ dominij ab eo. n. s. tysone habuit cãm antecessor ipsius: ut l. nec creditor. C. de pig. acti. quinimo referendo sibi qõnẽ dominij vr̃ eum spoliare. ut. l. si qs conductionis C. loca. certũ est aũt q nulla exceptio põt opponi contra spoliatũ etiã si sit prædo. Sed est ante oĩa restituendus: ut l. si quis ad se fundũ. C. ad l. iulia de ui pub. & c. itẽ cũ qs. de resti. spo. Cõfirmať hæc iuris prouisio etiã prouisione statuti cõis Taruisij quo cauetur q si qs sua autoritate possessionẽ quã alius possidet uel possedit debet eã dimittere & puniri xxv. lib. & aduertendũ q a illud statutũ non exigit nisi q quis probet in pteritum se possedisse ut sibi fiat restõ. nisi nouus possessor probet se iusto titulo quæsiuisse quam etiam de iure communi procedit secundum unam opinionem Innoc. quam ponit in c. sæpe. de restit. spo. recte ergo petit tyso per officiũ iudicis sententiari & declarari se restituendum & inducendum in possessione nec est uerũ qđ allegatum est quod mentet actionem & officium iudicis imo narrat factum ex quo resultat actio quæ est ius prosequendi in iudicio &c. ut ibi. insti. de ac. in prin. mediante enim sentẽtia per actionem sub facti narratione inclusam & resultantem deuenimus ad officium iudicis exequentis quod in condemnatione deuenit. ut. l. qui restituere. de rei uen. & quod no. in princ. instit. de ac. per glo. & doc. q officium bene ɔcurrit cum qualibet actione liquidata imo modicũ & inane esset introduxisse actiones & sententias nisi essent illi q eas exequerenť: ut l. ij. §. post originẽ. ff. de orig. iur. de alio ergo officio non de illo iudicis officio trahente originẽ ex snia tura in oppositũ allegata loquunť. p prædictũ etiam statutũ colligit obiectio q agẽti interdicto unde ui incũbit onus probandi possessionẽ tpe spoliationis: ut c. olim. de resti. spo. per statutũ. n. præterita possessio etiam sufficit & forte de iure qñdo possessio non est multum præterita sed recens iuxta no. per Cy. in l. uti possidetis. C. de proba. & pbať in c. olim. de rest. spo. ibi uel prius etiã habuisset &c. pterea ɔ̃ctus ɔductionis autoris. s. psbyteri Thomasij. operať retẽtionem possessionis quo ad eius hæredẽ qui nõ põt non accedente causa extrinseca mutas

re sibi causam possidēdi: ut.l.cum nemo.de acqui.pos.nisi
postquam constat ipsum interuertisse ex tunc.n.præsumi-
tur locatorem spoliare: ut.d.l.si quis conductionis. & puni
tur grauissima pœna.de qua in.l.non ab re.C.unde ui.& l.
conductores.C.loca. Ex his patet intentionē tysonis in
iure fundatam & eā probauisse maxime quo ad dimidiam
tangentem eam de dicta domo. Idem sentio quo ad partē
filiorum Francisci sui fratris: quorum noīe egit & de rato
promisit. Non ob.quod obijcitur nō fuisse probatum Fran
ciscum mortuū nec istos guercium & honorium fuisse eius
filios legitimos & naturales. Est enim aduertendum ꝙ ip-
se petijt oīmodo iure & forma quibus melius potuit. Ad-
uertendum etiam quod ipse tyso nomine suo & fratris do-
nationem recepit & locationē fecit dicto præsbytero cur
ergo dubium quod saltem ex suo ꝯtractu actiones descen-
dentes potuit in iudicio deducere pro coniuncta persona
quæ potest semper agere pro coniuncto etiam sine manda
to: ut.l.sed & he.ff.de procur.& c.nulli. de rescrip. nā alias
prohibitus agere potest ex cōtractu suo inito nomine alie
no: ut l.quod seruus.de solu.& maxime cōtra interuertētes
possessionem & sic spoliantem contra quem alias prohibi
ti admittuntur: ut.C.si per uim uel alio modo.l.j. Viso ita-
que quod actoris intentio est fundata: transeo ad secundū
principale dubium quod fuit utrū exceptionibus ser Au-
gustini oppositis cōtrarium elidatur ad cuius notitiā ple-
niorem est sciendum quod quinque exceptionibus princi-
paliter dictus ser Augustinus intētionē tysonis elidere &
impugnare conatur quod pōt: ut.l.nemo.ff.de reg.iur. &
c.nullus pluribus.de reg.iur.lib.vj. Primo excipit de domi
nio autoris sui.s.ser Thomasij. Secūdo de inhabilitate ty-
sonis quia tāquam forensis ipse & frater possessionē in di-
strictu Taruisij quærere nequierunt. Tertio quod ui & me-
tu illata dicto præsbytero dicta donatio facta fuit. Quar-
to quod prius idem præsbyter dictam domū donauerit ca-
pitulo ecclesiæ Triuisien.& in suo testamento eodē modo
reliquerat confitendo in instrumento donationis quod de
bonis ecclesiæ acquisiuerat. Quinto & ultimo quia tyso &
frater fuerant inimici & hostes ciuitatis Taruisij. Ex prima
exceptione nō iuuatur quinimo fortiter offenditur. nā ma-
gis donatio præsbyteri confirmatur & ex titulo hæredita-
rio quo se asserit possidere offenditur. quia nō potest ueni-
re contra factum autoris: ut.l.ex qua persona.ff.de reg.iur.
& l.quæ a patre.C.de resti.mi.& maxime quia ipse præsby
ter per se & eius hæredes promisit non cōtra facere sub pœ
na quingentorum duca.&c.& in instrō continet dicto cō-
tractu donationis stante & non rescisso per act.quod me.cā
uel alio iuribus remedio luce clarius liquet dicta exceptio
ne ser Augustinum non iuuari sed potius grauari: quia ex
persona eius non mutatꝰ ꝯditio obligationis: ut.l.ij.§.ex his
ff.de uerb.obli.& cauere sibi etiam debet de pœna dicte le
gis nō ab re quā eū ligari puto postq̄ sibi constat de trāsla-
tione iuris in alterū & actorē possedisse noīe alieno & in li
te persistit ut ibi dicitur arg.no.in l.si quis inficiat.ff.deposi
ti.per Bar.& est casus in l.conductor.C.loca. Secunda etiā
exceptio nō releuat: tum quia spoliator censetur & quam-
libet exceptionem opponere prohibetur ut dixi: tum quia
ciuis erat dn̄s ciuitatis Taruisij ut ipse ser Augustinus po-
nit in j.c.uidelicet.quod fuit dn̄s a. Mccclxxxiiij. die quar-
ta Februarij usque ad. Mccclxxxviij. die penultima No-
uembris. potuit ergo ipsos habilitare cum clausula non
2 ob. † in statutis.n.excepta semper intelligitur autoritas su
perioris: ut c.uenientes.de iureiur.& ad ipsum superiorem
spectat confirmatio statuti iuxta no.per doc.in l.i.ff. quod
quisque iuris.& sufficit dicto tysoni quod dominus Fran-
ciscus omnia manu regia gubernabat: ut.l.barbarius. de
offi.præsi. Super tertia exceptione est plenius insistendum
quæ si probata est donatio & affirmatio & omnia iura ty-
sonis ad nihilum rediguntur.ad hanc aūt impressionem &
metum probandū plura idem ser Augustinus adducit. Pri
mo in ipsa donatione impressionē. Secundo ciuium Tarui
sinorum malam tractationē. Tertio ipsius tysonis & Fran-
cisci fratris sui magnam dn̄i Francisci senioris beneuolen-
tiam & fauorē. duo quidē prima debito modo probata nō
sufficerent ad cōtractus rescissionē etiam per modū exce-
ptionis in iudicio deducta: ut l.metu.§.uiolenti.ff.qđ me.
causa. impressio enim eius qui in aliquo loco gerit medio-
cre officium sufficit ad rescindendum contractum: ut.l.si p
impressionem.C.quod me. causa. similiter consuetudo si-
milia faciendi.s.hunc & illum per metum ad extorsiones il
licitas cōpellendo.ut no.Io.an.in simili. de app.c.si iustus
metus. & Bart.in.l.de pupillo.§.quis ipsi prætori.ff.de no.
3 ope.nun. † ex consuetudine.n.hominis circa præterita de-
bemus præsumere ī futurum ut in regula qui semel malus.
de reg.iur.lib.vj.& l.nel uniuersorum.de pigno. acti. pro-
batum aūt vr̄ in xxv.c.quod dicti.t.&.f.ciues ciuitatis Tri-
uiensi male tractauerunt & similiter super. xvij.c.quidam
testes deponunt. Similiter probare nititur ser Augustinus
quod ad similia alios cōpulerunt ut castaldionē schole de-
batutis ad affictandum quandam domum a.xxj.c.usque ad.
xxvj.inclusiue similiter quosdam executores ad uēdēdum
eis quædam poderia olim cuiusdā ser Bartunli de istraua.
ut in 32.continet usque ad 34.inclusiue. itē quod fregit cas
sam sacristiæ &c.ista ad præsumendum metum & impres-
sionē in illa donatione deducit quod utrum probauerit &
4 apte deduxerit uideamus. † Pro cuius ueritatis inuestiga-
tione præmitto ꝙ non omnis metus sufficit ad rescissionē
actus sed debet esse talis uis & metus qui contineat salutis
periculum uel corporis cruciatum.hinc dicitꝰ quod uani ti
moris nulla est excusatio: ut l.iiij.& v.ff.quod me. causa &
l.interpositas.C.de transac.& c.de muliere. de spon. talem
autem metum ser Augustinus non deduxit nec probauit.
tres.n.testes deponentes de affictatione facta per castaldio
nem schole non probant uidelicet aliquam uim siue metū
fuisse illatum sed minore pensione locauisse & aduerten-
dum qa testes loquuntur de Francisco non de tysone. unde
posito quod aliquali metu compulsi & inducti locauissent
Francisco nō per hoc cōcluditur quod tyso cui donatio de
qua agitur facta fuit particeps talis uiolentiæ compulsiue.
unde in penitus separatis de uno ad alium nō infertur: ut l.
si maritus.C.de dona.inter uirum & uxo.in ꝑsentia. de pro
ba. similiter Hieronymus & bionus inducti ad probandum
uiolentiam compulsiuam in uenditione possessionum cō-
missariæ prædicte non probant tysonem, metū intulisse sed
quadam uana opinione inducti cuidam Marcheto minori
pretio uendidisse & forte isti non sunt idonei testes qui rē
alienam eorum administrationi commissam male dispen-
satis sub metus uelamine palliare sattagūt quod male ges-
serunt. regula.n.est quod ille ad quem etiam incidenter ꝑ-
tinet negotium de quo agitur testis idoneus non censetur.
ut no.Barto.in l.deferre.§.idem decreuerunt.ff.de iure fi-
sci. Item efficaciam contractuum qui ex consensu duorum
perficiuntur non metimur sm̄ opi.alterius cōtrahentis sed
utriusque.ut.l.si repetendum.C.de condi. inde.unde licet
forte prædicti castaldiones uel cōmissarij in mente conci-
perent & timerent sibi impressionem inferri quod tn̄ non
exprimunt tn̄ illa mentis trepidatio nō sufficeret ad cōtra
ctum rescindendum qa metū præsentē ad esse oportet ut.l.
metū.ff.quod met.cau.metus nanq; quod attrocitatē facti
exigit non iactationibus cōprobat. ut.l.metū.ff.quod met.
cā. Tertia etiā allegatio maxime familiaritatis dn̄i Franc.
non releuat nec sufficit ad uerum metū nisi alia suffragen-
tur.ut.l.ad inuidiam.C.quod met.cau.tantū ergo in huius-
modi probatione laborasse super.xvij.c.impertinens fuit.
Similiter de mala ciuiū tractatione & offensione ciuitatis.
qa tēpore uigēus guerre perpetrata dicunt & sic ad ꝓposi
tū nō accedūt.ar.c.cū contingat.de offi.deleg.& l.ad ꝓba-
tionē.C.de proba.alin.n.iure uiuit tempore belli alio tē-
pore pacis.ut.l.j.in prin.de cadu.tol.itē exceptio quę est ex
clusio actionis sumit originē tēpore quo actio oritur uel
post.ꝑdicta aūt.s.offensio depopulatio & oppressio dictā
donationē per tempora præcesserunt unde; confecta pace
& statu merito nō debemus ad præteritum nos referre ar.
c.ferrū.l.di.&.C.fami.herc.l.i ipsius.l.iij.§.fin.ff.de adimē.
leg. Ex deductis igitur uel probatis pro parte ser August.
metus

metus uel impresio nō probatur alicui illata per dictum tysonem cui donatio facta fuit. dicti autem presbyteri Thomasij asseueratio pluries affirmantis se metu & timore compulsum nō sufficit ad resoluēdum donationem. obuiat.n.huic suæ assertioni scriptura & instrum donationis in quo pura & libera donatio facta proponitur & pro eo præsumitur alio non probato. ut.l.cum precibus.C.de proba.&.l.optimam.C.de contrahen.sti.facta.n.fuit intermissio & sic in ciuitate unde metus non præsumit nisi probetur. ut.l.nō est uerisimile.ff.quod met.causa.& probari oportet per apertissimas probationes.ut ibi dicit tex. facit.c.quia uerisimile.de præsump.& c.super hoc.de renun. Præterea aduertendum quod nec testes qui deponunt de afflictatione domus de batutis nec illi duo alij deponentes de uenditione poderum cōmissariæ in eorum narratione aliquid exprimunt quod tyso uel frater eius Franciscus fuerit usus uerbis indicantibus metum uel incussionem aliquam, imo placidis & consuetis interuenire contrahentes. Similiter litera quæ trāmissa proponitur per dominum Franc. de Carraria domino epo Taruisien.& posito quod ɔtenta in ipsa litera nō fuissent iusta quod non apparet tamen ex hoc nō posset dici impresio q̃a papa & imperator lumina iuris in orbe ad importunitatem petentium nō concedenda concedunt qđ si fecerint persuadent cui scribunt ne exequantur sed suam consulant maiestatem: ut c.si quando de rescrip.& eodem tit.c.fin.lib.vj. Quod autem quidam deponunt quod fregit cassam sacristiæ non sufficit nec est metus talis qui debuerit cadere in constantem uirum qui req̃ritur ad contractus resolutionē ut dixi.l.interpositas.C.de transac. Et prędicta domino epo & clericis qui testant de prædictis uidebantur iniusta debebant resistere & se murū pro domo dei opponere nec eis possit obijci quod scribit. Canes muti non ualentes latrare 43.dist.sic rector. tales.n.clerici trāsitoriam pacem quærentes plus timentes tēporalē maiestatē offendere q̃ æternam olim excōmunicati erant ipso iure.ut cap. clericis de immu.eccl. Ex quo.c.clare deprehēditur talem metum fuisse uanum & debuisse dn̄m epm si mādatum domini papæ uidit iniustum resistere similiter illos clericos qui uiderunt cassam taliter aperiri nec ex illis apparet aliquis metus illatus in personis eorum ergo impertinēs probatio ut de alijs dictum est; & sic non releuat:ut d.l.ad probationem.& c.cum contingat. præa. Superest modo uidere de quarta exceptione per ser Augu. opposita quę cōcernit ius tertij.s.ecclesiæ Taruisij & est exclusiua iuris agentis ipso iure ergo vr̄ quod ser Augustinus possit se ex eo iure tueri per theoricam doctorum in.l.cum seruū.C.de ser. fugit.per Cy.& d.l.j.ff.de excepti.per Bar. Contrarium credo. dictū.n.est.s.quod ex eo qđ est hæres præsbyteri Thomasij conductoris uidetur tysonem spoliare non restituendo sibi domum tempore conductionis finito:ut.l.si quis cōductionis.C.loca.& per Dy.in c.qui ad agendum.de re.iu.

5 lib.vj. † Exceptio aūt dominij nedum alieni sed nec proprij obstat agenti possessorio recuperandæ possessionis:ut c.j.de resti.spo.& Bar.in l.naturaliter.§.nihil cōe. de acq.possess.& in hærede conductoris restituere recusante est casus in.l.conductor.C.loca.ubi dicitur quod tenet etiam ad æstimationem si olque ad sententiam duxerit resisteodum. Præterea aduertendū quod idē præsbyter Thomasius promisit per se & suos hæredes guarentare.& defendere dictā domum ab oi persona &c. Ex quo sequit quod eius hæres.s.ser Augu. nō pōt sibi referre contrōuersiam etiam dominij proprij quod prætēderet aliundē q̃ ab autore per illam regulam quem de euictione tenet actio ipsum agenē repellit exceptio.ut.l.uendicātem.ff.de euic.& ibi no.& est casus in.l.exceptione.C.de euic. de efficacia igiē istius exceptionis aliter nō discussa respectu iuris capituli & ecclesię dico dictā exceptionē inefficacē illo casu tū propter naturā huius causæ possessoriæ:tū propter inhabilitatē personę opponentis q̃ nec agendo nec excipiendo pōt rescindere quod autor eius fecerat no.in.l.q̃ a patre.C.de restitu.mi. Quinta etiā exceptio q̃ fuerint hostes ciuitati Taruisi,&c. etiam est inefficax abolita.n.& extincta fuit ois pcedēs inimicitia per sequentem pacē in præsentem statum,nō præteritum iudicare debemus.quia rebus sic se hītibus iudicamus:ut.l.q̃ seruius.de condi.ob causam:& l.cui eorum.ff.de postu.ab iniuria.n.facile recedimus & extinguitur ipso iure.ut.l.si unus.§.pactus ne peteret.de pact. Ex his omnibus late dictis exceptionibus non obstantibus ser Augu.fore cōdemnandum ad deducta in libello tysonis iuribus & rationibus supradictis.

CONSIL. CCVI.

1 *Consanguinei quando contractus consanguineorum impedire possint.*

2 *Emptor in mala fide constituitur per contradictionem tertij iustificatam per causam.*

1 IN CHRISTI noīe amē. † Visis actis & actitatis in causa quæ uertitur inter nobilem uirum dn̄m Ray. Victuri.de uen. ex una parte & nobilem uirum tysonem de rugesta ex altera.quæritur quæ sunt partes dn̄i potestatis Taruisij in pronunciando. Cuius q̄onis decisio est potius referenda siue sumenda a consuetudine & statuto ibi q̃ a iure scripto.est.n.ibi statutum quod uolens uēdere aliquam possessionē primo debeat adire potestatē & sibi de suo iure docere. Quo facto ex parte dn̄i potestatis fiūt proclamationes ut propinqui uenditoris usq; ad quartū & alij qui sua putauerint interesse debeant infra triginta dies cōparere & ius suū prosequi: quid iuris uero sit si nō comparent statutum nō disponit. sed q̃a procurator tysonis infra dictum terminū cōparuit & se opposuit eius nomine guercij & honoris discutiendum est quod dicti procuratoris cōparitio & contradictio operet unis iuribus quæ producit & certe de iure communi res aliena potest uendi: ut.l.rem alienā.ff.de contrahen.emp.

2 † Cōtradictio aūt tertij iustificata per causam constituit emptorem in mala fide.ut.C.de rei uendi.l.si fundum.quid ultra cū hanc iuris ꝓuisionē addat statutum de quo.s.credo quod impediat implemētum cōtractus si tertius opponēs doceat de iure suo sicut impedit executionē sententiæ:ut.l.a diuo pio.§.si sup rebus.ff.de re iudi.& c.ueniens.de testi.ideo.n.oēs sub generalitate citantur ut doceant de iure suo.infra terminū uero postea cōtradicendi est eis uia præclusa:ut c.fi.de elec. lib.vj.in aut. si ois.C.si ut se ad hære.ab.& quod not.in.l.j.§.cū dicitur.si cui plusquā per l.fal.in tēpore ergo proposito cū procurator tysonis.& nepotum cōparuerit & de iure suo in dictis bonis per publica instra docuerit dico quod impediant dictam uenditionē & censentur cōtradictores legitimi ideo supersedēdum ut.d.§.si super rebus. Verum aūt debeat eis fieri restitutio uel debeat declarari ut petunt dico q̃ non quia non principaliter egit sed per modum contradictionis in iudicio interuenisse.ut c.cū dilectus.de ordi.cog. Itē non est lis ɔtestata in isto iudicio sed summariè processum est ergo uia ordinaria agere debet ad illa bona & satis est in hoc summario iudicio cōsecutus fuisse quod dn̄s Ray.uendere nequeat.casus est in fi.in d.c.ueniens. Cōcludo ergo breuiter partes dn̄i potestatis esse debere in ꝓnunciando opposita & probata pro parte tysonis & nepotum præstare impedimentū dictæ uenditioni & suū consensum & autoritatē eidē non accōmodare iuribus supradictis.ubi tamen alia esset forma de consuetudine in pronunciando probatis oppositis & obiectis illam sequatur.argum.l.minime.de legi. Do.Pet.de Ancha.

Punctus quæstionis super quo cōsilium petitur talis est. Titius debitor assertus in c.libris grossis & sic de ducatis mille quod mutuum dicebatur contractum florentiæ & sempronius dicens se suum creditorem compromiserunt Senis in arbitros & arbitratores de iure & de facto quod haberet uidere & declarare si dictus titius teneret dicto sempronio ad dictum & in casu quo teneretur secundum laudum ipsorū deberent uidere & declarare.s.si dicto sempronio fuerit de dicto debito legitimè satisfactū i toto uel in parte & promiserunt seruare omne laudum ipsorum sub

quocunque modo cõtingit quod arbitratores prædicti laudauerunt in hac forma uidelicet laudamus declaramus dictum titium non teneri dicto sempronio ad dictum debitum. item dicimus & laudamus quod si dictus sempronius postquã pax facta fuit inter comitem uirtutum & flo. infra unum mensem proximè futurum dixerit se grauatũ tũc deberet fieri compromissum per prædictas partes in nouos arbitros iterum & de nouo de iure & de facto secũdum statuta cuiusdam curiæ mercantiæ & quicquid per eos laudatum fuerit deberet executioni mandari: ita tñ quod nullus ex nouis arbitris possit tunc de nouo eligi per dictas partes. dictus uero sempronius infra dictũ terminum tunc dicit se grauatum & petit compromissum de nouo fieri i nouos arbitros secundum formam dicti laudi. Titius uero recusat dicens non teneri quoniam arbitri non habuerunt mandatum in compromisso. Ad id sempronius instat & dicit quod ex quo laudauerunt super compromisso istud ultimum quod uidetur ab extra resoluitur in cõditionem laudi iam lati. Item quia posito quod extra mandatum dixerit tamen per dictum titium non potest opponi de nullitate uel alia exceptione obstante statuto dictæ curiæ mercantiæ quo cauetur quod contra dictum laudum in ipsa curia latum non possit appellari uel de nullitate opponi nec aliqua alia exceptione infringi. titius etiam respondet quod super prima parte laudi habuerunt mãdatum & ualet super secundo uero non: & sic non ualet: concludens quod in parte ualere debet & in parte nõ. sempronius fortius instat & dicit quod aut dictum laudum non ualet in totũ & tũc debet fieri compromissum de nouo ut petit aut potest dici per dictum titium nullum pro parte & pro parte aliquid & tunc dicit ipse sempronius quod sic licet sibi dicere nullum in parte facienti contra eum offerens se paratum de nullitate docere maxime quoniam causæ inserte in dicto laudo uidelicet quod dictum debitum non apparet in certis libris in quibus scriptum esse deberet. Ex quibus arbitri debent laudare quod dictus titius nõ tenetur ad dictum debitum dicto sempronio. constat autem non uere per instra publica in contrarium sumpta de eisdem libris i quibus apparet dictum debitum contineri quæritur quid iuris.

CONSIL. CCVII.

1 *Reformatio iterum compromittendi quando ualeat.*
2 *Arbiter non permittet a lege denegatum.*
3 *Clausula pro non apposita habetur quæ contra actus naturã adijcitur.*
4 *Concessum quod non reperitur partibus denegatur.*
5 *Concessum in laudo censetur quod in transactione permittitur.*
6 *Beneficium sequitur sua causa sueque utile.*
7 *Laudum quando fit ad bonũ uiri arbitrium reducendum.*
8 *Causa falsa quid operatur.*
9 *Nullitas est multiplex & unde censetur qualibet.*
10 *Renunciatio generalis ad quæ extendatur.*
11 *Laudum de quo nullitate & iniquitate argui potest.*

N CHRISTI nomine amen. In quæstio
1 ne supradicta hunc ordinẽ obseruabo. † Primo arguam quod laudum in eo quod continet titium non teneri sempronio ad dictum debitum debeat obseruari uel reuocandũ per reductionem ad arbitrium boni uiri. clausula uero quę sub sequitur quod sempronius infra mensem postquã pax facta fuerit possit dicere se grauatum. & tunc debeat in nouos arbitros compromitti habeatur pro non apposita. Secũdo arguam quod licet laudum sit seruandum ad literam prout iacet. Tertio quod in totum sit nullum. Quo ad primum articulum quod prima pars laudi teneat & dicta clausula habeatur pro non apposita sic probatur statutũ contra laudũ non permittit opponi de nullitate uel iniquitate similiter prædicti compromittentes compromisso promiserunt: resi stet ergo prædictæ clausulæ statutum & expressa conuentio compromittentium quorum quodlibet satis esset ad talẽ
2 clausulam irritandam. † non enim uẽ quod arbitri possint permittere quod lex negat sicut nec testator. ut l. nemo potest. de leg. j. & c. requisisti. de testa. ibi nõ potest dispositio testatoris generalem constitutionem canonis immutare. similiter iudex. ut l. j. §. item cum contra sacras. ff. quæ sen. sine. ap. re. & c. j. de re iudic. similiter nec ultra præter uel cõtra intentionem cõpromittentium quicquã põt ut l. nõ di
3 stinguemus. §. de offi. de arbi. † Secundo hoc probatur clausula quæ in aliqua dispositione contra naturam actus q celebratur apponitur habetur pro nõ apposita & dispositio quæ principaliter geritur rata manet: ut l. si ita quis. ff. de hered. instit. & si ususfru. pe. l. j. §. j. & se. sed natura laudi est ut a controuersia discedatur & imponat finem controuersiæ sicut arbitrium sententia ius iurisdictio & trãsactio cui assimilatur: ut in aut. ut diffe. iudi. §. si uero contigerit & l. dicere. ff. de arbi. sed dicta clausula est totaliter huic cõtraria quia prouocat & excitat alteram partem ad nouã litẽ: ergo debet haberi pro non apposita actionẽ nanq; nõ põt iudex sumere a laudo cui ista clausula præbet exordium ergo inutiliter apposita maxime quia per se stat & potest ab alia parte laudi separari ergo debet reijci ut sic illo casu utile per inutile non uitietur. l. j. §. sed si mihi. ff. de uerb. oblig. Tertio & ultimo uidetur lex expressa quæ prohibet per sententias arbitrorum arbitria propugnari uel in alios transferri in l. non distinguemus. §. idẽ pedius. ff. de arbi. & redditur ibi ratio quia sua sententia finem controuersiæ imponere eum oportet. Ex istis omnibus cõcludendum pro hac parte uidetur quod per primam partem laudi totius sit a sempronio absolutus. Secunda pars possit dicere se grauatum &c. pro non adiecta habeatur rationibus supradictis. Quo ad secundum principalem articulum primo arguitur quod laudum sit seruandum ad literam prout iacet. Et primo coadiuuat istam partem statutum & pactum compromittentium. pactum enim & statutum disponunt quod non possit laudum impugnari de nullitate uel iustitia & cũ arbitria uel statuta sint stricti iuris non recipiunt istas interpretationes sed sufficit illa scripta esse ut. l. quicquid astringende. de uerbo. obli. & l. prospexit. qui & aqui.
4 & l. si uero ff. solu. matri. in † iudicijs nãque stipulationibus arbitrijs & priuilegijs traditur hæc regula quicquid nõ reperitur concessum intelligitur partibus denegatum ut no. in c. inter corporalia. §. sed neque. de transla. prela. cum ergo ista impugnatio non reperiatur a promittentibus concessa quinimo generaliter omnis querela nullitatis & iniustitiæ sit eis expresse prohibita nõ est aperienda uia ad subuertẽdum lauda ullo modo sicut ne papa uult uiam periurijs aperire c. si uero. de iureiurando. Secundo probo sic sicut factum iudicis reputatur factum partis. ut. l. si ob causam. C. de euic. ita factum arbitrorum debet reputari factum a partibus. & multo magis quia iudicium redditur in inuitum sed compromissa a uolentibus celebrantur: ut l. inter stipu. §. si stichum. ff. de uerb. obli. & ff. de euic. l. si dictũ §. si compromisero. sed nulli dubium quod partes possent conuenire quod a laudo recedatur & iterum cognoscatur. ut. l. si diuersa. C. de transact. ubi casus ergo & in laudo põt illud apponi. Et confirmatur hoc quia arbitramentum est quædam transactio. ut d. §. si uero contigerit. unde quod
5 † in transactione permittitur & in laudo concedendum uidetur nec in hoc æquiparatio de arbitris ad lauda arbitratorum uẽ bona quia isti de iure & de facto procedunt & de iure unius alteri conferunt quod in arbitris secus. ut l. si de meis. §. recepisse. de arbi. & qđ no. Inno. c. quintauallis. de iureiur. & quod possit laudũ corrigi & mutari ex pacto in cõpromisso apposito not. Bart. in d. l. qui tamen. Et probat alia ratione: lauda nãque accedunt potius ad naturam contractuũ q̃ iudiciorum uel cõpromissorũ: ut colligit ex no. in d. c. quintauallis. de iureiuran. per Inno. sed in cõtractibus cum ineuntur possunt apponi conuentiones ut in euẽtum alicuius cõditionis resoluantur sic & ultimę uolũtates ut l. ij. de in diem adiec. & c. illo uos. de pigno. & l. si legatum pure. ff. de adi. lega. & per hoc etiã potest tolli obiectio de qua. s. quod in sententijs arbitratorum nõ liceat apponere clausulas per quas in alterum trãsferant &c. nã in laudis uideutur

dentur apponi posse tales clausulę per quas in euentú aliquem resoluantur & reformátur.ad hoc.l.ab emptio.ff.de
pact. Tertio sic probatur dicta clausula quod possit dicere
se grauatum est contigua & connexa præcedenti particule
laudi in qua dictum fuit titium sempronio oó teneri nec
talia incidentia principali dispositioni possunt dici omnino
extranea ab his in quibus necessario incidunt si ex illis
oriuntur & eis coniuncta sunt.C.de tempo.appe.l.p hác.
&l.cum delanionis.§.asinam. uersic. & sic nemo.ff.de fundo
instruc.ibi deinceps in infinitum proximis quibus quæ
proximè copulata procedunt sed ita est quod si est una dispositio
cui adhęreat dies uel códitio uel aliqua qualitas il
le ad quem pertinet approbare uel reprobare talem dispositionem
debet hoc facere cum dictis appenditijs.hoc dicimus
in pupillo qui non potest actum tutoris pro parte approbare
& pro parte reprobare: ut.l.cum quæritur.de admi.tu.
Item in confessione calificata. ut no.in l.pup.ff.de
6 positi. † uti enim debet quis beneficio sibi concesso cú sua
causa suisq; uitijs.argu.l.pompo.§.cum quis. de acqui. pos.
& quod not.in l.publia.depos.& in l.io causæ. in princ.ff.
de pcu.& generaliter in connexis idē est iudicium. ut no.
ij.q.iij.si quis obiecerit non uidet ergo sempronius audiendus
si uelit amplecti primam partem laudi pure & simpliciter
reprobata particula quæ permittit.J.certum terminú
posse dici contra.talis enim non fuit intentio arbitratorú:
ut.s.simpliciter seruaretur sed ita demum si infra mensem
non fuerit conuentum & acta agentium ex eorum intétione
demonstrata extrinsecus regulantur ut.l.non omnis.ff.si
cer.pe.Quid nāq; aliud præsumendum est semper arbitratorem
per illa uerba.q per mensem post factam pacem titius
possit dicere se grauatum. &c.nisi quod túc eis ad plenum
de negotio gesto i partibus remotis unde plena informatio
haberi tunc non poterat nó liquebat credendú est
æquidem ob prædictam causam hoc dixisse ut sic uerba aliquid
operentur ut.l.si quando.de lega.j.&.c.si papa.de priuile.li.vj.&
per illa tollitur oppositio de qua dixi quod utile
non debet per inutile &c. habet enim illud locum in penitus
separatis sed in connexis & in illis in quibus unú dependet
ab altero secus est ut no.in d.§.sed si mihi. istis pro
hac parte concluditur quod dictum laudum sit seruādum
7 ad literam prout iacet. † Ad tertium & ultimum principalem
articulum descendendo uidetur quod sæpe dictú laudum
in totum sit nullum uel reducendum ad arbitriú boni
uiri probatur alijs rationibus. Et primo facit rō de qua
in prima parte quia tale laudum nó præbet finē controuersiæ
sed principium ergo nullum.ut d.l.dicere de arbit. & l.
titio cum morietur.de usufru.& maxime quia ut dixi. supra.condi.&
modificationes contra substantiam actus qui
geritur reddunt actum nullum.ut c.si.de condi.appo.sed il
la modificatio est hmói quia incitat ad iterum litigandum
contra naturam laudi quod de sui natura debet esse decisio
quęstionis ut dixi & continet in se repugnantiam inquátum
finem controuersiæ no imponit dum dicit titium
nil teneri sempronio & deinde sempronio tribuit facultatem
conquerendi. Rōne aút repugnantiæ actus reddit inutilis.
ut.l.ubi repugnantia.de re.iur.nec debet litem aliā relinquere
ex materia primæ litis ut.l.terminato.C.de fruc.
& lit.expen.quod si fecerit dicit tex. non uidetur sententiam
dixisse & sententia ipso iure non ualet ut præalleg.l.
dicere.cum glo.sua quæ incipit no. quod dicit a tota &c.
uel saltem per reductioné ad arbitrium boni uiri uenit laudum
rescindendum sicut sententia qua iudex condemnauit
reum si actor probauerit quod intendit debet tanquam
iniusta rescindi per iudicem appellationis ut no.Spec.in titu.de
sen.prola.§.uidetur.uer.sed ecce. sententia.n.siue cóndemnatoria
siue absolutoria in potestate aliquid probandi
post ipsam sententiā reseruatur non tenet ut ibi no. Spe.
e.tit.§.species uersicu.quid si iudex præcipit. Secundo ad
idem arguitur arbitratores isti in lando expresserunt causam
quare arbitrabantur titium non teneri.quia.s.in libris
autenticis mercatorum de illo cambio nó constabat. & licet
in puncto non dicatur:tñ mihi uidetur quod per testes
eis facta fuit fides de hoc contrarium euidenter appareat.
.s.quod in libris mercatorú illud cambiú reperit sicut litera
cábij producta corā arbitris continebat uidendum est
an ex hoc dictum laudú possit dici nullú uel reducendú ad
8 arbitrium boni uiri.& uidetur non tenere. † quia falsa causa
uitiat sniam:ut not.in l.si is ad quē.ff.de acqui. hæred. &
probatur.in c.cum Bertoldus.de re iudica.uitiat etiam hęredis
institutionem & tutoris dationē.ut l.si.de hæt.instit.
& l.si.ff.de testa.& uitiat etiam præbendarú collationē: ut
c.ex parte astensi.de ꝓces.præben itē hæreditatis aditionē
& generaliter oēm dispositionē qñ causa est finalis: ut d.l.
si is ad quē.&.l.qui testamento.de excu.tu.talis ergo causa
quæ apparet falsa ex inspectione librorú arguit dictú laudum
de iniquitate:quæ iniqtas cú est euidēs reddit sententiam
nullam:ut no.in d.c.cú Bertoldus.Præterea aduertēdum
ad id quod dixit testis hoc deposuisse.s.in libris mercatorum
dictum cambium non apparere. postquam enim
appatet contrarium per eos libros constat eos deposuisse
falsum ergo laudum retractandum sicut sententia quæ lata
foret per dicta testium non deponentium ueritatem.ut.C.
si ex fal.instru.per totum.& c.liceat causam.de proba.cum
si.siue enim pars scilicet titulus iste sic suggesserit siue testes
mendaciter illud cambium nó descriptum dixerint in
libris mercatorum redditur ex hoc laudú nullú & iniquú
ut.l.si quis obrepserit.ff.de fal.& l.cú uero.§.sub ueniú. de
fideicom.lib.de dolo enim partis cómisso coram arbitris
pōt pars conqueri etiam post sententiam:ut.l.ita demú.ff.
de arb.&l.serno inuito.§.cum prætor.ad treb.facit qđ no.
Inno.in c.præterea de dila.& c.cum olim. de dolo & cóiu.
Et hanc ultimā partē teneo & cócludo quod dictú laudú
sit nullú uel reducendú saltē ad arbitriū boni uiri pp enormē
læsioné partis obreptioné falsæ causæ expressioné in
laudo. Restat respondere ad statutú quo cauet quod laudú
nó possit de iniquitate & nullitate redargui. & hoc p pactú
expressum promiserunt ipsi compromittentes:unde có
tra statutú & pactum expressum non vr q sempronius debeat
audiri quia lex licet durat est seruāda : ut l.prospexit.
9 qui & a quibus. † Ad hoc dico quod multiplex est nullitas
quædam causat parte proferentis laudum quia forte ad hoc
mandatú non habet & ista non vr prohibita quia nó pōt di
ci si non fuit electus a partibus arbitrator & quod illa allegatio
nullitatis sit permissa etiam ubi generaliter quærela
nullitatis sit prohibita est gl.no.in c.j.de seque.pos.& fruc.
cle.in gl.fi.sicut Bar.dicit cú exceptio prohibetur proponi
contra instrumentum publicú. oportet.n.primo constare
quod sit instrm: ut.l.j.§.j.ff.quod ui aut clam. quædam est
nullitas quæ causatur a fraude litigatoris ut puta corrumpit
arbitratorem per pecuniam uel obrepsit sibi suggerendo
falsum uel testes falsum testificati sunt etiam illa allegatio
nullitatis non uidetur excludi statutú enim homo posset
expresse hoc disponere quod ualeret laudum latú per
pecuniam uel per falsos testes ergo non debet talis casus
includi sub generali dispositione sic non operetur tacitú
q quod non pōt expressum:ut.l.qui ad certum.ff.loca.nam
si diceremus contrarium sequeret quod per statutum auferretur
ius alterius sine causa & iniuste quod non pōt facere
etiam imperator uel papa:ut no.Innoc.in c.quę in ecclesiarum.de
constit.hinc est quod quātúcúq; præcise scribat papa
q nulla exceptio uel appellatio admittatur tñ defensiones
legitimè non uidenē excludi ut in c.ex parte. de offi.dele.facit
q no.Spe.in ti.de renun. & cóclu.l.j.uer. sed pone
10 ubi dicit q generalis † renunciatio nó extendit ad illa super
quibus generalis renunciatio non ualeret sed quærela
falsitatis vr hmói ut renunciari ei non possit expresse sicut
nec alij iuri per quod inuitarentur hoīes ad delinquendú:
ut l.conuenite.de pac.do.& c.quēadmodú.ad fi. de iureiu.
pro hoc facit qđ dicimus de sententia arbitri.cui siue æqua
siue iniqua est parēdum:ut l.diem proferre.§.stari.de arbi.
& tñ potest redargui de iniquitate siue nullitate ut.l.ita demum.ff.de
arbi.& l.j.§.eo.ti.quædam est nullitas quæ prouenit
alia rōne puta propter omissam solemnitaté uel alia
de cā quæ nó tangat ptātem arbitrorum uel non habeat in

se dolum tangentem substantiam negotij de quo agitur & ista uidetur prohibita statuto.facit ad prædicta quod no. in l.j.quod ui aut clam.quod no.Cy. ĩ l. ita pudor.C.de adul. sic aût interpretari uerba generalia statutorũ est sanctum & æquum ne quis dispendium patiatur. ut.l.ij.C.de noxa. & hoc quo ad ea quæ respiciunt particulam nullitatis quę potest allegari in illa q̃one non ob. statuto per iura & rationes. ut.s.Similiter ac multo magis põt argui de iniqtate statutum.n.non plus dicit q̃ pactum expressum contrahentium quia hæc est regula ut quod non põt disponi per pactum nec per statutum:ut no.C.de decur. in rub. lib.x. nec aliud est statutum q̃ ciuium generalis conuentio sicut consuetudo tacita:ut.l.de quibus.ff.de legi. & quod no. in l.non impossibile. de pac. sed pactum quãtũcunque iuramento firmatum super obseruantia arbitramenti non exclu dit quærelam enormis iniquitatis.ut no. Dy.in c.scienti de
11 te in.lib.vj.& c.ueniens.de iureiur.cum alijs si.† Præterea aduertendum ꝙ statutum quod prohibet laudum redargui de nullitate & æquitate debet intelligi de nullitate & iniquitate extrinsecus ueniente non de illa quæ in ipso laudo est permissa: ut est in casu nostro cum illa particula laudi quæ uult ꝙ sempronius possit conqueri infra mensem sit incidens contigua & coniuncta personæ qua ergo rõne prima particula non posset impugnari eadem ratione & ista secunda.si enim persona est efficax ergo debet & illa secunda eodem iure non diuerso censeri ut dixi supra in secundo articulo in tertia rõne.statutum ergo debet intelligi de impugnatione in laudo non cõcessa & nõ de ea quæ a partibus originem habet.multa.n.possunt fieri a tẽpore actus gesti quæ postea prohibentur si a laudo dependent ar.l.modestinus.& quod ibi no.de soln. Ex quibus omnibus manifeste liquet quod sempronius põt conqueri de prædicto laudo: tamen quia in ipso laudo hoc est sibi concessum: tũ quia apparet ex falsa cã prolatum & continet euidentẽ iniquitatem & errorem expræssum: tum etiam audiri nõ debet titius uolens laudum approbare qualitatem uero conditionis siue modi reprobare contra intentionem arbitrorum ita concludere æquum est de iure uerissimum.Sentire uero contrarium esset perniciosum & sophisticum & ubi de bona fide agitur esset de iuris apicibus disputare ꝙ faciendum non est sed in talibus ueritatem & bonam fidẽ sequi deberemus:ut.l.si fideiusso.§.quidam.ff.mandati.dominus Petrus de Anchar.

Consilium collegij iuris utriusque doctorum Paduan. approbans prædictum meum consilium.

CONSIL. CCVIII.

1 *Iudex iudicaturus qualis esse debeat.*
2 *Laudum quando ualere cognoscatur & quando non.*
3 *Actus annullatur qui a non habente potestatem agitatur.*
4 *Mox dictio quid significet.*
5 *Sententia annullatur qua sine instantia fertur.*
6 *Sententia quando in una parte ualere possit in alia non.*
7 *Statutum exceptionem nullitatis tollens implorationem officij tollit.*
8 *Iudex quando fatuus dicatur.*
9 *Actus iudicis quando maxime sit ualidus.*

1 N CHRISTI nomine amen.† Iudex de iure iudicaturus ut ait philosophus ethycorum.v.debet esse medius & ut quoddam animatum iustum partis utriusq; iura æque perpendere & quod medium & iustum fuerit iudicare.iustitia nãque ut dicit lex est boni & æqui notitia.ff. de iustit.& iur.l.j.ius est medium quoddam unicuiq; suum tribuens.eod.titu.l.iustitia.de uerb.sig.c.forus.xij.q.j.cum deuotissimam.Super puncto ita suprascripto consulturi & iustitiam iudicaturi prius duximus pro utraque parte allegandũ & deinde eligẽdũ quid iuris fore putauerim. primo aũt quia rei sunt fauorabiles in primordijs pro titio: secũdo pro sempronio creditore & pro titio osñdetur . Primo
2 † laudũ ualuisse in eo quod fuit pronunciatũ eũ nõ teneri. Secundo quod non ualuerit in eo quod ꝓmissum fuit sempronio cõtradicere infra tẽpus expressum in themate. Tertio quia nullitas secũdæ partis laudi possit allegari a titio prima parte remanente ualida. non ob. statuto senensi uel promissione partium de parẽdo laudo. Pro sempronio uero allegatur ꝙ laudum nõ ualuerit in prima parte. secũdo ꝙ ualuerit in ultima.tertio quod si ualuerit ĩ prima ualeat etiam in ultima & si non ualuit in ultima nõ ualuerit i prima & quod de nullitate possit opponi pro eo concluditur & responderur cõtrariis & quod laudum ualuerit pro parte qua pronunciatum est titium non teneri nulla hesitatio est cum sit pura & plana & lata super eo de quo cõpromissum fuerit quod facere debet iudex.ff.de iudi.l.de qua re. de causa posses.& propriè.c.super.& de arbi. cum dilectus ff.de arbi.l.si cum dies.§.plenum.& l. non distinguemus.§. de officio.&.§.item si iubeat.& §.si.eo.ti.Et cum fuerit expressum in compromisso ut possunt arbitri declarare an titius teneretur de aliqua parte quod nõ ualuerit in eo.s.inquantum pronunciatum fuerat posse sempronium conqueri ostenditur ex pluribus primo quia arbiter statim cũ ꝓnunciauit super omni eo in quo assumptus fuit functus est officio adeo quod sententiam immutare nequit.ff.de arbi. l.dicere.& l.quia arbiter.& ibi glos.& l.quid tamẽ.in principio & d.l.non distinguemus.§.de officio . Comparatur enim delegato ut dicit glo.in l.quia arbiter.eo.ti. sed delegatus non potest immutare sententiam.ff.de re iudica.l. quod iussit.& l.iudex.&.l.paulus.de offic. deleg. cap.in literis.& ibi per Innoc.& de re iudicata.c.j.ut enim patet ex compromisso data fuit potestas declarandi an titius teneatur . & si pronunciaretur teneri an soluisset. sed si pronunciaretur non teneri nihil dictum fuit.& sic cum præter pri
3 mam partem huic pronunciauerit procedit ratio. † Secundo quia actus agitatus per non habenẽ potestatẽ & extra mandatum est nullus.l.diligenter.ff.de man.de rescript.cũ dilecti.de offic.delega.cum olim . & c.p.&.g.&.c.uenerabili.sed super secunda parte non fuit tradita potestas nec uenit in generali compromissione: ut est casus in.d.§.de officio . idem pedius ibi nisi hoc compromissum sit ut arbiter statueret cuius arbitratu satis doceretur. Tertio probatur ex incertitudine uerborum secundæ partis quæ etiam nihil certum diffinit: cum tamen diffinitiua sententia debeat continere condemnationem uel absolutionem.C.de sent. & interlo.l.præsens.ij.quæst.vj.§.diffinitiua.xj.quæst. iij.summo tempore uel æquipollens.de uerbo. signific.c.in his.imo nec sufficit quod contineat condemnationem uel absolutionem nisi cum hoc sit certum.C.de senten.quæ sine cer. quan. per totũ.& no.in.§.diffinitiua.uel nisi ex actis possit certa fieri secundum not.per Innoc.de excep.cũ uenerabilis.tenet maxime hæc ratio quia arbiter de se daret totam controuersiam non ad aliam remittere.d.l.dicere. & d.l.nõ distinguimus.§.pedius. Quarto uerba hæc si ponderentur referunt se ad resolutionem sentẽtiæ in casu quęrele facte a titio.non.n.illa uerba habent uim conditionis suspẽsiue sed resolutiue cum ante sententiam ualuerit sententia.ff.de in diem adiec.l.ij.& ibi glo.optima.& de l. cõmissoria.l.j.de pig.c.illo uos.quæ si esset conditio suspenderetur.ff.de uerb.signifi.l.cedere diem.de ac. & ob.l.obligationum fere.§.conditio. instit. de uerbo.ob.§.ex conditionali.de ap.c.præter ea.ij. Sed talem resolutionem non põt facere iudex etiam ordinarius.C.de sen.ex peri.reci.l. ij.& ibi no.de accus. qualiter.j.permittit.n.soli principi.ff. de quæst.l.j.in si.quod plene scribit Bart.in.l.ab executore ff.de ap.arbitria aũt habent similitudinẽ iudiciorum.C.de arbi.l.j.& hoc tam in princ.q̃ i medio. & in fine de quo ibi plene p Bal.& de arb.c.cũ dilectus.& ibi per Ioan.and.& de arbi.qđ non possit immutare suã sententiam est tex. in l.dicere.præal.in si.etiam si incontinenti ut ibi probat ibi
4 mox † uetuit cũ dictio mox importet continuitatẽ sine interuallo actus extrinseci.ff.de uer.obli.l.j.§. qui pñs. ibi gl. &.l.ↄtinuus.j.respõso.& de ui & ui ar.l.iij.§.cũ igit. de ele. c.quia propter. iuncto.c.cũ post petitã . ẽm uerum intelle-

ctum

ctum de quo in spe. de dispu.& allegat.§.iiij.versi.itē mox.
& ꝙ arbiter.non mutet tenet Cy. etiam si sententia sua sit
nulla in.l.si vt proponis.& in.l. accusatoribus. C. de accu.
potius ergo si sententia fuit valida de prima parte proba-
tum est.hoc etiam expresse tenet Bart.in.l.quid tamen.eo.
ti.in prin.nisi commissum fuit arbitro vt possit sententiam
5 corrigere. & sic dicit se consuluisse.† Quinto sic sñia lata
sine instantia est nulla.C.de sen.l.prolatam.Sed per primā
partem sententiæ pronunciatum fuit super omni eo quod
concessum erat arbitris & sic terminata fuit instantia.ff. de
fideiuss.l.græce.§. & post litem.ff.de iud.sol.l. cum apud.&
quod not.Inn.de te.c.cām.j.secunda ergo pars nulla.C.qñ
prouo.non est necess.l.j.secundum uerum intellectū & qđ
not.ff.de ex.rei iu.l.duobus.de re iudica.c. inter monaste-
rium.Sexto decidi videtur quæstio per illud quod no.Bar.
ff.de re iudi.l.iudex. vbi dicit quod si iudex adijcit senten-
tiæ clausulam ꝙ si lata est contra statuta reducit ad statuta
talis clausula habetur pro non adiecta si præcesserant ver-
ba sñie & sic fuit hic quia præcesserūt verba clara in prima
parte.pro hoc est casus.ff.de re iu.alteri.secundum primam
lecturam quæ ibi ponitur in gl.quam omnes tenent.Ex qui
bus tam ex defectu formæ quām ex defectu potestatis in
pronunciantibus concludendum videtur secundam partē
sñie non ualuisse. Secundus uero articulus quod possit ti-
tius allegare nullitatem secundæ partis prima remanente
valida uidetur ostendi posse ex duobus primo sic quæcun-
que sic se habent quod eorum sententia & qualitas est di-
stincta & separata nec sunt correctiua vnum non agit in
aliud nec inductio vel remotio.C.vnde cogna.l. non hoc
de transl.c.ij.xxxviij.di.quæ in ipsis sed hæ duæ partes sen
tentiæ sunt duæ orationes distinctæ per sua subiecta prædi
cta & inter ipsas est dictio item quæ est repetitiua vt in ca-
su.l.in repetendis.ff.de leg.iij.siue continuata sit vt est in.l.
j.&.ij.C.de ver.sig. cadit semper inter diuersa saltem sub-
stantia licet aliquando repetat qualitatem præcedentis di-
spositionis in sequenti vt est casus in dicta lege in repeten
dis a contra.& no. Ia.de bel. in aut.vt cum de app.cog. in
prin.col.viij.stat ergo validitas primæ partis cum nullita
6 te secundæ.Secundo † si quando sententia continet diuer-
sa capitula valere potest in vna parte & in alia esse nulla.ff.
fami.herc.l.in hoc iudicio.de præben.c.dilecto.de test.ray
nutiꝰ.&.c.raynaldus.talis est hæc ut patet ex themate qua
re &c. De nullitate autem quod titius eam allegare pos-
sit probatur sic quando nullitas surgit ex processu etiā par
te impedita & inhabili existente ad excipiendum iudex de
bet ex officio repellere petentem hoc no.glo.C.de transa.
l.vbi.& Inno.notabiliter de diuor.porro qui & alibi dicit
ꝙ iudex repellit libellum non solum si ex ipso tenore sur-
git ineptitudo sed etiam si aliunde nota est.ita no.de offi.
vica.c.j.quod est singulare ad hoc.ff.si mēs.fal.mo.di.l j.de
iu.examinata.& quod ibi no. glo.pro hoc.ff.de post.l.quos
7 prohibet.de excep.c.exceptionem.† Statutum autem etiā
si tolleret exceptionem nullitatis non tollit officij implo-
rationē.ff.nan.cau.stab.l.iij.in fin.de peti. here.l. plane. in
ver.benignus. &.l.si. quod no.Bar.ff. quod vi aut clam.l.j.
quod etiam expresse dicit de excep.l.ij.ubi per dictam gl.l.
vbi pactum.tenet quod quomodocūque innotescit iudici
de exceptione partis etiam non excipientis repellit aduer
sarium & talis exceptio est in hoc priuilegiata ꝙ impedit
executionem vt no.in.l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.
C.si ex fal.instru.l.fin.& per Inn. de off. dele. cum in iure.
quod autem tali exceptioni de nullitate nō obstat pactum
partium promittentium stare laudo etiam si renunciassent
petitioni de reducendo ad arbitrium boni viri.J.probatur
quasi ad finē.Pro sempronio nunc ostenditur primo quod
sententia non ualuerit in prima parte. sñia enim lata sine
medijs & probationibus est nulla.ij.q.j. primo semper vbi
casus & no.gl.ij.q.j.in ru.de consti.c.ecclesia.ad hoc no.ad
hoc etiam gl.de sen.& interlo.om.iudi.l.prolatam.& tex.
de sen.ex pericu.reci.l.ij.in uersi.subditas. de resti.in inte.
tum ex literis,ver.prospeximus. sed ex parte secunda ap-
paret ꝙ arbitri non habuerunt informationem facti.s.mu-
tui ꝙ asserebatur contractum floren. ad quod enim aliud
reseruauerunt facultatem sempronio conquerendi post
confectam pacem ut in themate ubi tempore guerre non
patebat liber accessus ad ciuitatē Floren.ubi poterat sem-
pronius docere de iure suo & non alibi quia ibi melius sci
tur ueritas ubi contractus initur propterea mittitur ad lo
cum illum ad examinandos testes ut est casus de fideiuss. cō
stitutus ad hoc.C.de fide instru.l.iudicis & aut. apud elo-
quentissimum et in cor.unde sumitur.& facit de præsump.
c.quosdam.&.c.quanto. Ex coniecturis itaque apparet ꝙ
nimis subito præcesserunt maxime ex coniectura guerre
tunc urgentis & impedientis probationem debitam pro-
ductioni. sicut enim probatur hoc.s.per coniecturas ex tē-
pore,ut.l.prolatam.& probatur eo.ti.ex stipu.in fi.item la
ta fuit ex falsis causis quia.s.dixerunt arbitrio non consta-
re in aliquibus libris allegatum per sempronium & tamē
constet ergo non ualet.ff.de excu.tu.l.qui testamento ubi
glo.& de doli exceptione.l.apud celsum.§.item quæritur.
de acqui.hæred.l.si is ad quem.ubi plene de hoc ad treb.l.
seruo inuito.§.cum prætor.de verb.ob.l.qui romæ.§.fi.ubi
etiam de hoc per Dyn. & Bart.C.quando prouo. non est
8 necess.l.2.unde dicit Host. in.c.sicut de re iudi. † iudicem
qui causam exprimit esse fatuum quia sententia non ualet
si causa est falsa & sic pronunciatum fuisse per clericum &
tenet efficaciter hæc ratio quia regulariter quælibet dispo
sitio surgens ab alio ut a causa illius existentiam præsup-
ponit ita quod sublata causa uel non ente seu non uera ef-
fectus non inducitur vel aufertur.C.si contra ius uel utili.
pu.l.& si legibus.& hoc quando causa est inductiua substā
tiæ,ut.d.l.& si legibus.quæ sic intelligitur & non ob.l.præ
scriptione.eo.ti.&.c.super literis. de rescri. quæ loquun-
tur quando causa concernit non substantiam sed solenni-
tatem. tunc enim falsitas causæ uitiat solum id cuius est
causa.s.ipsam solennitatem sic etiam falsa causa ex toto
uitiat dispensationem.de consang.& affi.quia circa secun-
dum uerum intellectum quem ponit Inno ibi.simile est in
decreto ꝙ etiam totaliter uitiatur ex falsitate causæ.ff.de
rebus eorum.l.magis.§.pen.de fideicom.li.l.cum uero.§.
subuentum.& similia sunt plura imo regula ista est in quo
libet uniuerso principio quando causa est adequata.i.quā-
do non subest alia causa.si enim subest aliqua non uitiatur
dispositio ipso iure sicut sententia iudicis si lata est ex falsa
causa probatoria non est nulla & transit in rem iudicatam
ut not. Inno.de renunc.c.in præsentia.& not.de probatio.
cap.quoniam contra.in fin.ubi exprimit etiam de causa ex
pressa in sententia.ut quia iudex dicit quia per tales proba
tum est & tamen probatum non erat ualeat sententia me-
ro iure quod etiam not.in prædicta.l.si is ad quem. opera-
tur autem alia causa.s.autoritas iudiciaria pro qua præsu-
mitur quo ad rectitudinem licet non quo ad ordinem di-
ctis.c.in præsentia,&.c.quoniam contra, item quia postꝗ
transiuit in rem iudicatam habetur pro ueritate.ff. de re.
iu.l.res iudicata.c.cum inter. de re iudi.in arbitramento
autem cessat hæc ratio quia nulla autoritate iudiciali fun-
datur ut supradictum est.unde dicit etiā Inno.in.c.quinta-
uallis.de iureiu. ꝙ non emologatur. & quod.l.cum antea
loquitur in arbitro fundatur ergo solum super causa mo-
uente arbitratores quæ hic fuit falsa quare &c. item arbi-
tramentum est quædam transactio ut dicit glo.in.d.§.si ue
ro contingerit. & transactio ex falsa causa uitiatur & ali-
quando est nulla aliquando rescinditur.ff.de condi.indeb.
l.in summa.in princ.&.C.de transa.l.sub prætextu.& utro
biq; not. Secundum ostendendum est quod sententia ua-
9 luerit in ultima parte quod probatur. † actus namque iudi
cis tunc est maxime ualidus quando iudex regulat se secun
dum ius.de verb.sig.c.forus. Sed hanc sentētiam tulerunt
arbitri prædicti non tanquàm arbitri sed tanquàm arbitra
tores quod cognoscitur in compromisso in quo talis pote
stas eis data fuit simul cum eo procedendi ordine per eos
seruato.non enim apparet quod iuris ordinem seruauerūt
ut arbitri sicut nec est moris,& hæc est forma dignoscendi
qua potestate usus sit qui ut arbiter & ut arbitrator & cō-

munis

munis amicus assumptus fuit dicit Innoc.de iureiu. quin-
tauallis.& Bar.in.l. si societatem. §. arbitrorum.ff.pro so.
de iure uero est quod arbitramentum reducatur ad arbi-
trium boni uiri.ff.pro sol.l.unde nerue.de op.lib.l. si liber-
tus.de iureiur.c.ueniẽs.&.c.quintauallis. ꝑalle. & sic quod
uolunt arbitratores sempronium posse conqueri de laudo
ut corrigeretur consonat iuri. Item sententia arbitratoris
habet instar cõtractuum potius q̃ actuum iudicialiũ quod
patet ex pluribus.primo probatur in aut. ut diffe. iudi. §. si
uero contigerit.ibi amicabilem conuentum. quod ẽt ibi te
net gl.probatur ẽt in præalle.c.quintauallis. ubi talis sentẽ
tia uocatur mandatum & põderandum quod quinquies in
illo tex.repetitur illud uerbum & nunquàm appellat sentẽ
10 tiam.probatur ẽt ex ratione † quia quis non potest iudica
re in cã propria.C.ne quis in cã sua.l.una.de uerb. sig. c.ex
parte.j.ubi de hoc per Innoc.sic nec arbitrari tanquàm ar-
biter.ff.de arb.l.pe.sed ut arbitrator sic.d.l.libertus.&.d.c.
quintauallis.item coram arbitratore non porrigitur libel
lus nec procedit ut iudex i aliquo de necessitate nec opor
tet ut sedeat iudicãdo pro tribunali & ualet eius sententia
ẽt lata die feriato in honorẽ dei sicut transactio.C.de ferijs
l.fi.&.ibi per Iaco.bu.& per.Bal.qui plenius not.C.de ar-
bi.l.j.regulariter autem quilibet ꝯtus potest fieri sub qua
cunque forma ẽt in diem & sub cõditione tam resolutiua
q̃ ẽt suspensiua.instit.de ꝯhen.emp.§.emptio.ff.de in diem
adie.l.ij.de peri.& commo.rei uen.l.necessario. & ꝓ emp.
l.ij.§.si sub cõditione.quod plene no.Dy.& Io.an.in regu-
la.actus legitimi.lib.vj.ualuit ergo talis pronunciatio quę
habet conditionem resolutiuam & tenet maxime hæc ra-
tio quia hæc secunda pars non est inductiua alterius com-
promissi seu litis simpliciter nec reliquit litẽ ambiguã ex
toto ẽt si ualeat sed decisam certo solo casu resolubilẽ &
sic nihil tangunt hunc casum.§.de officio.&.§.pedius.qui
loquuntur quãdo nulla facta decisione hoc solum decidit
arbiter ꝙ pars in aliquem incertum uel etiam indetermi-
natum cõpromitteretur.item ꝙ potius sit standum ultime
parti q̃ prime probatur quia qn in sententia sunt verba sa-
pientia contrarietatem statur ultimis ut si iudex dicit con-
demno imo absoluo glo.est sing.16.q.j.prædicator.cui cõ
sonat alia non sic expressa.11.q.3.cum ergo. & has sequit
Arch.per.l.stichum.ff.de manu. testa. & de hæredi.insti.si
ita.in prin.sicut etiam in opinionibus contrarijs stare de-
bemus ultimę.ut est gl.not.ff.ad treb.l.qui filium.gloss.pe.
Item ꝙ sententia arbitratoris possit ferri sub conditione
nedum resolutiua ut facit hic.sed etiam suspensiua est ca-
sus in.c.quintauallis.ubi fuit lata sub conditione omnino
incerta & non reprobatur ibi ex illa causa.item ad hoc ha
buerunt mandatum quia poterant declarare titium teneri
uel non teneri. sic etiam intelligo quod declarare poterũt
eum teneri pure uel sub conditione maxime resoluente
cum hæc sit pars eius quod mandauit.ff.iu.sol.l.iam tamẽ.
§.in hac. & man.l.fin.§.fi.de seque.c.j.ubi not. quod causa
commissa simpliciter committitur quo ad petitoriũ & pos
sessorium. Item commissione promiserunt partes obser-
uare omne laudum quod ferent in huiusmodi causa ut in
themate specificato quod posset declarare an titius tene-
retur &c.in nullo restrinxit potestatem cum ueniat potius
ad augendum.C.de procurato.l.maritus.& quod ibi not.

Tertius autem titulus huius partis est, scilicet quod si
laudum valuit in prima parte ualuerit etiam in vltima & si
non ualuit in ultima nec in prima,& quod de nullitate pos
sit opponi.Et primo pro fundamento declarandum quod
iste duę partes sententiæ fuerunt & sunt cõnexe & potius
unũ.& idem in numero in quo pendet ius qõnis quod de-
claratur ex pluribus, primo sic quandocũque enim in una
dispositione sunt duo disponentia quorum unum adiacet
alteri tanq̃ forma seu qualitas coniungimus utrunque ad
perficiendum unum totum & dicimus requiri quòd ex-
pediantur uno contextu & talia dantia formam seu quali-
tatem censentur pars actus.ff.de testa.l.hæredes palam in
fi.de elec.c.quia propter.&.c.cum post petitam. sicut dici-
mus autoritatẽ tutoris tanq̃ formalitatem actus gerendi
a pupillo interuenire debere in ipso actu ut constituatur
pars actus.ff.de auto. tuto.l.obligari.§.pen. insti.de auto.
tu.§.tutor.quod no.Inno.de consue.cum consuetudinis.&
de reb.eccle.non alie.c.j.lib.vj.probatur.ff.si cer.pe.l.lecta
ver.dicebam.loca.ti.l.si tibi.§.j.C.de pac.l.petẽs.de ele.c.
officij.licet secunda pars sententiæ est quædam moderatio
& qualitas primæ partis & fuit apposita incontinenti in ip
11 so tenore sententiæ ergo est pars eius,qualitas.n.† sine diui
no miraculo non potest a subiecto separari.de cele. mis.c.
cum marthe.§.quæsiuisti.item cum utraque pars sententiæ
uno & eodẽ tempore emanauerit non potest attendi ordo
prolationis secus esset si diuerso.ff.de mi.test.l.si certarũ.§.
si miles.& quod ibi not.Dy.de tribus contrarijs statutis in
eodẽ uolumine Item stricte probatur quia conditio appo
sita etiã post pactum seu stipulationẽ dum tñ incontinen-
ti suspendit & impedit productionẽ neptitatis & est pars
dispositionis casus est.ff.de uerb.ob.l.obligationũ fere.§.
ꝯditio recte intelligẽdo secundũ gl.ueriorẽ licet alia glo.
minus bene aliter sentiat de quo etiã ibi no.ad hoc de do.
c.delicti.de cõdi.apposi.uerũ.secus aũt si ex interuallo.C.
de do.l.ꝑfecta.& maxime in sñia per quã ꝑnuncians fun-
ctus est officio & sic ex interuallo nõ mutat nisi sibi reser-
uasset in sñia ptãtem imutandi.tunc.n.ex interuallo põt ut
est tex.iuncta gl.singulari.ff.fa.erc.l.labeo.§.j.uer.sed si pu
te.quod etiam ibi no.Ray.potuerũt ergo arbitratores hoc
adijcere maxime cum eorũ sñia sit potius ꝯtractus.ut.s.di-
ctum est,ꝑterea ꝙ potuerint patet expresse quia cũ intẽtio
disponẽtis mensuret dispõnẽ potẽtius.n.agit intẽtio q̃ ver
ba.ff.de sup.le.l.labeo.de le.3.l.non aliter.C.de leg.l.non
dubiũ.de verb.sig.intelligentia.&.c.in his.sed intentio ar-
bitrorũ fuit ut titius non esset simpliciter absolutus, sed cũ
hac moderatione ut liceret sempronio conqueri.s.ipsa er-
go tota dispositio fuit conditionalis. saltem respectu reso-
lutionis certo casu faciẽdæ tenet fortissime hæc ratio quia
cum sit vnicum factum & non plura non deberet habere
effectũ ante cõpletã totã sñiam prima pars nõ potuit hr̃e
efficaciam sicut etiam nulla pars testamenti habet effectũ
nisi testator ex toto compleuerit quòd intendebat . ff. de
test.l.si is qui testamentum de hered. insti.l.quoties.alias
insurgerent infinita absurda si iudex pronunciaret quem
debitorem & diceremus ꝙ id quod sequeretur in sñia nõ
valeret cum aliquando vellet pronunciare eũ soluisse par
tem vel terminum assignare solutioni vel quid simile. Ex
ꝑdictis oibus cũ pateat has secundas partes sñie esse po-
tius vnã sñiam infertur qđ si vna tenet & reliqua.ff.de acq.
plu.arc.l.iiij.§.fi.de aqua quotidi. & ęstiu.l.j §.itẽ quęritur.
de transac.l.cum hi.§.si prætor.ff.de arbi.l.pedius.ix.dis.si
ad sacras.iij.q.ix.pura de consti. translato.de offi. dele. cũ
super.&.c.cum quæstionum.§.vero duo.& plene in regu-
la vtile lib.vj . item quia non potest titius vti parte prima
sñie quin oporteat eũ vti tota de censi. cum olim . & quod
ibi plene no.Inn.& Bal.in.l. post legatum.ff. de his qui.vt
indi. Si.n . produxit titius instrumentum sñie ad sui defen-
sam:statim est cõe.de fid.instru.c.g.perpetuus sicut.n.que-
libet probatio est communis.hinc dicimus ꝙ licet expo-
sitione negata pars negans non possit se iuuare.vt no. spe.
deposi.§.verum.sed secũdum præmissa.rñ si probet proba-
tio prodest neganti.quia non põt nõ est cõis.vt dicit Bar.
In.l.post legatũ quod est notandũ & procedunt hæc quia
cum arbitramentum sit quidam contractus dependet a ti
tio ptãs approbandi & supplendi solennitatem si qua defi-
cit & sic nõ potest pro se approbare sñiam quin & pro ad-
uersario secundũ no.per.Inn.in.d.c.cũ olim. Pro hac par
te est euitatio magni præiudicij quod pateret sempronio
si sentẽtia teneret tm̃ prima parte. in modico.n.lederetur
quod nõ est præsumendũ nec dicẽdũ in sñia arbitrorũ qui
iudicare debuerũt & sic iudicarunt ut boni uiri,ut.l.vnde
si nerue.&.d.c.veniens.de iureiur.Et per hanc rõnem con
cluditur ad ultimũ articulũ huius partis.s.ꝙ inquantũ sen-
tentia sit nulla audiendus est sempronius ad opponendum
de nullitate ne remaneat imodice læsus de facto. Et ꝙ nõ
ob. statutũ disponẽs nõ audiri exceptionẽ nullitatis qa de
ber in-

bet intelligi ut non fit obuiam iuri nisi quãto minus fieri põt nec contineat manifestam iniuriam.de iniurijs.c.in no stra.ff de decu.l.ambitiosa.de re.iur.nec ex prætoria.ff no. de iusti.& iu.l. oẽs populi.& sic intelligimus de nullitate quã nõ opponendo nõ leditur non opponens saltem graui ter.Item de pacto partium per quod promiserunt non ỹue nire de utroq.n.C.de statuto & de pacto et si esset iuratum certũ est q debet intelligi in suo gñe tañ q per ipsum non remittatur dolus futurus ff.de pac.l.si unus.§.illud.de iure-iu.quemadmodum.sed qñ pars immodice læditur præsumi tur dolus arbitratoris.ff.quæ in frau.cre.l. oẽs.§.laicus. de prob.l.patronus,& ibi gl quod no.Cy.C.si quis i frau. pat. l.j.& Bar.expresse hoc dicit in §.arbitrorũ.& Inn.in c.qn-tauallit.& clarius Host.& Io.an. qui plenissime ponit in addi.spe.de arbit.§.si.uer.itẽ quid si compromissum.& fuit qõ dubitabilis per Io.cal.quæ incipit duo litigantes.absona ergo esset interpretatio quod de nullitate per quã sempronius remaneret immodice læsus non possit opponi. Si itaq; ad extremum libratis hincinde iurib.utriusq; iuris ueritas liquide patet. non.n.oĩa consonant falso sed cito dissonat uerum ut inquit philosophus.iij.ethycorum. uñ ɔsideratur pro sempronio esse iuris necessitatem & facti quæ nunc deregitur ex productis quæ præferẽda est errotib. ge storum.ff.de offi.præsi.l.illicitas.§.ueritas.de frig.c.fraternitatis.de pu.uul.c.ij. qđ optime probat ſm unum intellectum o opponentem audiendum.& ff.de cond.sine cã.l.ij.& illum intellectum gl.qđ ibi ex.iudicium fuit puentus.quia ut §. dictum est arbitramentum est actus ex iudicialis & sic reuocabilis docto de errore cum sit iudicium in quo de bona fide agitur.ut patet superius dictis.Concludimus pro ipso sempronio q audiendus est ut ualeat ultima pars laudi si ualet prima & non ualet ultima nec prima. Et quòd possit hanc nullitatem deducere.Et ad rões oẽs pro parte Titij rñsio est in rõnib.pro parte sempronij maxime quia ostẽsum est clare ambas partes snię fore ɔiũctas & potius unũ & idem.ad dictum th Bar.in l.iudex.ff.de re iud.præal.per quod inferebatur standũ primæ parti snię & non scdę dicimus q procedit qñ ex interuallo iudex aliqd adiecit snię nõ qñ in eodem tenore ut plene probatũ est in rõnib. scdę partis in so articulo.Item ipsi arbitri non reuocarunt nec immutarunt sententiam per se latam addẽdo q sempronius possit ɔqueri sed potius tulerunt sub tali moderõne & nõ prius fuit snia in prima parte q̃ illa qualitas esset in esse ɔfecta.§.euidenter ostensum est pro ipso sempronio est ueri tas ɔscientie & ɔ Titio si qd uiget est purus rigor p quẽ ɔ iuris regulas uult ditari cũ aliena iactura.tã ergo de iure so ri q̃ de iure poli iura Sempronij censemus esse potiora q oĩa subijcimus iudicio melius sentiẽtiũ & sic prout §.scriptũ é dñi & ɔsulunt doctores collegij.I.V. studij Paduani.&c.

Quæstio super qua petitur consilium talis est Petrus cẽ tum & domina Hieronyma bõ.insigna de sancto Geminia no per uerba de præsenti sponsalia cõtraxerunt postquam prædicta domina accedens ad domum uiri diebus quindecim ibi permansit nec unquàm ut ambo asserunt se carnaliter cognouerunt imo uicinis dictis.xv.dieb. uidentib.sæpe sæpius aufugit ab eo de die & etiam quandoq; de nocte dicens publice coram omnibus quod nunquam permitteret se cognosci & de hoc ue dictum est & de prædicta contradictione & dissensu constitit omnibus conuicinis. Tadem. xv.diebus elapsis ad domum propriam et reuersa & sic ab eo per plura tempora separata permansit.Nunc uero prædicta domina uult ingredi religionem & prædictus uir ad alia uota migrare quæritur utrum possint.

CONSIL. CCIX.

1 *Præsumptio iuris quæ mulier ducta ad domũ cognita præsumitur quan do eluditur.*
2 *Dissensus quibus probetur indicijs.*
3 *Immemor æternæ salutis nemo præsumitur.*

1 IN CHRISTI nomine Amen. † Facit dubium in qõne prædicta traductio ad domum uiri per quam & per cohabitationem subsecutã præsumitur ab eo cognita.xxxij.q. j.dixit dominus.& xxvij.q.j.nec aliqua. item contra mihi non uidetur standum confessioni uiri & mulieris quia solent quandoq; colludere inter se. ut c. discretionem.de eo qui cog.consan.uxo. sue. Et ex his prima facie uideretur q dictis ipsorum nõ debeat dari fides sed cogantur in matrimonio remanere. In contrarium multa faciunt. Et primo sciendum quod prædicta præsumptio carnalis copulæ non est adeo efficax quod non recipiat probationem in ɔrium.ut no.in c.is qui.de spõsa.sæpe.n.præsumptiones inuicem se elidunt & una tollit aliam.ut in capitulo literas.de præsumptionibus.& l.diuus.ff.de rest.in integ. tie.generali. In themate autem præsupposito narratur qđ
2 illa paucis diebus † secum fuit & sæpius aufugit & publice ostendit in conuicinia non placere sibi.unde per hæc signa apparet notorie de dissensu qui colligitur per extrinseca sicut & consensus quia aliter animus non probatur.ut l. labeo.§.idem tubero.digestis de sup. legata & capitulo ut nostrum ut eccle.benef.& capitulo significasti.de elect.Co adiuuat præsumptionem dissensus & redditus ad domum propriam.ut c.ex literis. de spon.item spontanea confessio utriusq; nam & solius uiri uideretur sufficere de despõ satione impuberum.c.duo pueri. Valde etiam adminicula tur ingressus religionis quam dicta domina facere destinauit. si enim per carnalem copulam consummasset non esset uerisimile quod uellet ingredi monasterium causa suæ damnationis maritum in seculo relinquendo permittendo eius
3 transitum ad secunda uota. † nec est præsumendum q sit immemor æternæ salutis.ut in c.sancimus.j.q.vij.ad hoc facit.c.ad id.de spon. ubi ex temporis diuturnitate inuitus a principio cohabitando præsumitur consentire. non ergo præsumere hoc debemus ex tanta temporis breuitate cũ longo tempore postea appareat dñam prædictam continuasse dissensum & perdurasse in eo semper ut c. maior. in fi.j.responso.de baptis.His ergo & alijs quæ debet inspicere circunspectus iudex non debet magis esse pronus ad coniunctionem eorum postquàm de carnali copula non potest liquere quàm permittere q illa domina transeat ad religionem quæ potest hoc facere & postquàm contraxit sponsalia de præsenti quæ soluuntur etiam per ingressum religionis ut est casus in c.ex publico.de cõuer. cõiu. quando iudici non potest in facto matrimonij de facili ueritate liquere debet coniugatos inuicem diffidentes relinquere eorum conscientiæ.ut in c.mulieri.de iureiu.Ex prædictis ergo concludo q prædicta domina potest libere ingredi religionem & uir in seculo remanere & transire licite ad secunda uota.in hoc iudex deum timens.& ego similiter in hoc consilium præbens eorum conscientias exoneramus.do.Pet.de anchar.

CONSIL. CCX.

1 *Sententia rusticorum:diuidatur per medium quando locum habeat.*
2 *Iudicium humanum sæpe fallitur.*
3 *Iudex dubius quid facere debeat.*
4 *Læsio minor toleratur ut grauior euitetur.*

IN CHRISTI nomine amen. Inter ɔria uaria consilia excellentissimorum doctorũ consultissimus & catholicus princeps & dominus Carolus de malatesta super decisione aditus tanquàm æquitatis & iustitiæ cultor quærit in tanta contrarietate quid agendum sit & statuendum inter partes salua conscientia & timore dei.
3 † Pro cuius clariori decisione præmitto q illa contrarietas oritur ex conflictu rationum hincinde urgentium,& hoc nõ est nouum. nam & sancti uiri & plurimum inter se ɔriati uidẽtur & unus alterũ corrigit ut beatus Paulus Petrũ de circũcisione:ut patet ĩ toto uolumine decretorũ ubi plene

plene de contrarietate canonum & iurisconsulti etiam inter se ꝯriantur & alter alterū corrigit ut patet in.l.domitius.de test.facit quod no.in.c.ne innitaris. de consti. hoc autem nō debet reprehensibile iudicari.c.nō debet.de con sang.& affi.& in c.j.de seque.pos.& fru.in illa aūt ꝯrietate iudex de medio nō dr̄ peccare si elegerit quod iuri & equitati crediderit conuenire.unde in.c.literas.de resti.spo.aliqui vnam aliqui alij mediā uiā eligunt in tanta ꝯrietate.& oēs a temeritia aut imperitia excusantur ut ibi patet. facit quod no.in.l.cum prolatis.ff.de re.iu.&.c.per uenerabilē. §.rōnibus.qui filij sint leg.excusat aūt apud eum & oīs ille iudex qui in illa dubietate elegit opinionē quā fm eius bonam ꝯscientiā credit fore uerā etiā si postea ꝯrium declaretur per habentē ptātem.ad hoc quod no.in.c.fi.de consti.
2 &.c.j.de postu.pla. † hoc.n.est propriū humani iudici.s.sæpe falli.& in hoc differt a diuino iudicio quod nunq̄ fallit. c.cum a nobis.de sen.excom.&.c.cum æterni tribu.de reg. iur.lib.6.Per prædicta concludimus q ꝯsciencia huius recti & iusti principis uisis rōnib9 deductis in ꝯsiliis inclinatur magis ad unā partē quā ad aliā intrepidā illā sequi dēt ne agendo cōtra ꝯscientiā edificet ad gehennā.de simo.c. per tuas. el.2. Si uero visis consilijs & contrarijs rōnibus ad utranq; partē remanet dubius & perplexus ꝯscientia tunc quid in similibus dicat canon agendo per exēpla colligitur.13.di.nerui.Verum quia in hoc dubio ancipiti non vr̄ uelle eligere more bonarū mentium timens culpam vbi culpa nō est.v.di.ad eius.ideo nos eius magnificentia deuotissimos seruitores consuluit quid si hoc sit factum siue dubium esset in nostris manibus positū faceremus circūscriptis nostris consilijs in quibus etiā inuicem dissidemus. uolentes itaq; fidel tam illustris principis obedire habito super hoc diligenti & matura deliberatione dicimus q si de bonis iam quæsitis talis quæstio cōtingeret.& sic de damno ageretur magis dubij in decisione huius dubij redderemur uerū ut dicit Io.an.cum super istis funeralibus est contentio agitur de lacte & lana.s.acquirenda ut no. in cle.super cathedrā.de sepul.vnde si aliqua partiū nō lucratur,ut credit ęquo aio ferre debet,de condi.l.fi. Præsupposito ergo q ambe partes affectent uidere exitum huius litis & in hoc liberū & absolutum arbitrium confederant præfato magnifico dño ut posit in totum & in partē istam quærelam funeralium dare alteri cui placet si super hoc tali forma & modo nobis dictæ partes cōpromitterentur in tantā contrarietate & varietate opinionū pro bono pacis & cōcordia pdictarū partium diceremus & arbitraremur prout in casu simili fecit Tiberius Imperator.ff.de here.insti.l.& hoc Tiberius. Postq̄ autē † rōnes aium hincinde dubium
3 reddunt nec magis ad vnā partem q̄ ad aliam inclinat iudex assignet cuilibet partē suā ut plenē no in.c.licet eam. de proba.quia Salomon dubius cuius esset filius qui petebatur dixit date dimidiā partē uni dimidiā alteri.c.afferte. de præsump.& licet respectu diuisionis pueri hoc tentando dixerit.tñ respectu iustitię sentētię suæ hoc sensit quod ubi sunt dubia iura partium & quilibet aspirat ad lucrum diuidere per medium æquitatem habet, ut sicut sunt pares in iure.quia sicut quilibet per se habet consilia ita sunt ęquales in consecutione eius super quo contenditur. Iurisconsultus etiā hanc mediā uiā eligit in casibus dubijs quādoq; ut.ff.de peti.hære.l.sed & si lege.§.adeo autem.in fin. §.l.titius.ff.ad treb.præterea hanc uiam utiliorem arbitramur esse partibus ex quo conuincatur quod est publicum quia si pro decisione huius dubij ad declaratione & decisionē canonū hr̄ recursus prout iure ordinario fieri debet in casibus nō decisis.ut.d.c.per venerabilē.§.rōnibus. cōtingere posset q per nouā eius constitutionē alteri totum adiudicaret uel forte pro se in hoc dubio hanc quartam retinerent qđ posset facere.sicut Imperator in casu dubio p se iudicauit.in.d.l.& hoc Tiberius.no.& iurisconsulti pro fisco nouam sniam inuenerunt.l.fi.ff.de iur.fis.melius ergo eis esse pbatur partē pacificē ꝯsequi q̄ exponere se dubio amittendi totū.ar.ad hoc.C.de inoff.test.l.si pater puellę. &.l.si ea lege.de vsu. Postremo postq̄ partes in hunc magnificum dñm consentiunt ut in arbitrum æquitatis cum pleno & absoluto arbitrio ,ut diximus nulli dubiū q pro bono pacis pōt transgredi iura & dare alteri quod de iure stricto nō posset vllo modo deberi. & p hoc arbitriū siue laudum Papa approbat.in.c.nisi esset.de præben. tollitur enim p talem cōpositionē discordia inter istos qui debent fraternē uiuere & nihil cum scandalo inter se agere sed puritatē religionis & habitus exterius demōstrare ppter qđ etiā Papa edidit illam cle. super cathedrā.ad hoc in.c.j.&
4 c.fi.de pac. lib.6.& in iure † multoties toleratur læsio in minori ut graniora uitentur,ut exempla quā plura sunt in d.c.nerui. &.l.ita vulneratus.ad.l.aqui. &.l. bona fides.ff. depo.& prædicta cōfidentius dixi quia si qua esset iure clara nobis tñ latens offensio esset mere iuris humani & mere positiuę introducti per illam cle. non aūt esset offensio iuris diuini naturalis vel gentiū quo casu tutius esset in dubio abstinere.ut.d.c.literas.& no.in.d.c.nisi essent.ex quibus omnibus concludemus relictis factis ecclesiæ sepulturæ per istum bonæ memoriæ Episcopū quarta ponatur in cumulo siue aceruo & quarta inter ecclesiā suam cathedralem & ecclesiā sepulturę sancti Francisci ciuiliter & æqualiter diuidat detrahendo tñ ante omnia de relictis pdictis si quid dicti fratres occasione sepulturæ ipsius Episcopi de proprio erogassent. Et ita propter dubium iuris quod oritur ex tot contrarijs doctorum opinionibus & propter bonum pacis & concordiæ partium prædictarū arbitraremur si cōmissa bonis cum latissimo arbitrio ut diximus decidenda fuisset. Anto.de but.& Per.de Ancha.

CONSIL. CCXI.

1 *Nullitas sententiæ an possit opponi quod si licet pars nō fuerit citata.*
2 *Nullitas a dolo partis causata quādo per statutum sit exclusa.*
3 *Dolus & machinatio ab omni dispositione rescinditur.*
4 *Iudicium omne in ipsa citatione.*
5 *Iudex officio suo agentem repellet.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amē. De iure cōmuni quæstio nullam cōtinet du-
1 bitationē q talis † sententia quā citatio peremptoria non præcessit est ipso iure nulla, ut.l.j.§.item cū ex edicto.ff.quæ sent.sine app.rescin.&.29. q.3.de illicita,nec sequens nuncij relatio referentis se.citasse iustificat sententiam publicē latam contra absentem de cuius contumacia sibi ut iudici non liquebat ut no.Bar. in.l.multum.ff.de condi.& demon.& alijs iuribus copiose & subtiliter allegatis.ut.j.& per hoc etiā de iure cōmuni similiter inferendum uidetur quod taxatio expensarū quæ est executio quędā sententiæ præcedentis similiter est nulla quia talis nullitas concernit sententiam & quæ postea secuta sunt.ut.c.auditis.de procur.quod no.Bar.in.l.quæ relatur.de re iud.quia vero statutū uidetur excludere oēm exceptionē & remedium nullitatis contra sententiā confirmatam per iudicem appellationis pōst quinq; dies uidendum est an secundum deducta superius & inferius reparari posit dicta nullitas q pars ad sententiam citata non fuerit & si allegari in casu nostro secundo non posset utrū contra dictam taxationem posit opponi exceptio de excessu non obstante tali statuto. Quoad primum quia subtiliter & plene legatum est in substātia quicquid potest ideo breuius pertransibo & quod de causa nullitatis citatione omissa posit quæstio refricari plura vrgent. Primo aduersarij suggestio quia suggessit aduersarium contumacē de contumacia per acta nil aliter iudici inde non liquebat & ad eius assertionē sententiam illam tulit & quod ista falsa suggestio reddat sententiam nullam probatur in.l.si ut proponis.j.&.ij.C.quomodo & quando iudex. & licet statutum
2 excludat omnē exceptionem † nullitatis tamen nullitas causata a dolo partis non vr̄ exclusa.quid.n.si per falsa instrumenta p gratiā uel per sordes sniam obtinuit nulli puto dubiū condēnatum posse tales etiā nullitates opponere

non

non ob. statuto.ut.l.venales.C.quando prouo.nõ est ne.l.
prætor.§.marcellus.& quod ibi no.in glo.idem si ignorãs.
ff.de iudi.sic.n.generalis ꝯstitutio & priuata dispositio ali
quid permittens nõ cõplectitur dolosos & odiosos ita nec
statutum.ut.l.lucius.§.lucius titius de ma.de leg.2.&.l.idẽ
§ si tibi in dñm uer.sed ipse.ff.de cond.ob tur.cau.&.c.al-
ma.de sent.excõ.lib.6.ubi iuris beneficio nõ utunt̃ odiosi
& autores delicti.præstitit.n.cãm iste qui sententiã meruit
dictæ nullitatis sñiæ ergo sibi est imputandum. ut.l.2.§.2.
cum cõcor.ibi no.in gl.ut aliquid.ff.si quis cau. nã & alibi
sñia non põt de iniquitate redargui.ut.l.diem.§.stati.ff.de
arbi.& tñ põt obijci ꝙ sit lata per gratias siue sordes.ut.l.j.
3 C.de arb.† & gñaliter oĩs dispõ quãtũcunq; late concepta
restringit̃ ut dolus et machinatio omnis absit.ut.l.creditor
§.lucius.ff.manda.&.l.si procurator.ff.de cõdi. inde.&.c.
si cõpromissarius.de ele.li.6.Ex isto capite.s.ꝙ per falsam
sugestionẽ & obreptionẽ iuramenti certum est sñiam nul-
lam esse & hanc exceptionem non uideri ꝓhibitam p statu
tum rõnibus supradictis.Subsequenter ex alijs deductis in
allegationibus pro hac parte factis dictũ statutum nõ im-
4 pedit hanc speciẽ nullitatis licet gñaliter loquat̃ † constat
nãq; omne iudiciũ incipere a citatione.ut inst.de pœna te,
li.in si & no.in.c.ecclesia sanctæ Mariæ.de const.& in quo
libet actu in quo põt ꝑtendi lesio est quis citãdus.l.de uno
quoq;.de re iu.Itẽ eius omissio reddit sñiam nullã.ut.l.ea
quæ.C quõ & qñ iudex.Item tex.iuris nouissimi dicit cita
tionẽ esse speciẽ defensionis.defensio aũt est de iure natu-
rali quæ non põt per principẽ auferri.ut cle. pastoralis. de
re iudi.ubi quo ad propositum qõnis nostræ est singulari-
ter ponderandũ quod Imperator supplet ibi oẽm defectũ
de plenitudine prãtis.ut i ver.nẽm supplendo defectũ &c.
& tñ talis suppletio nõ reducitur ad defectũ omisse cita-
tionis quę omissio subtrahit facultatẽ defensionis quæ per
principes auferri nõ põt.ut ibi in uer.certũ.si ergo hoc nõ
potest Imperator multo minus statutũ ꝙ est pars iuris ciui
lis.ut.l.oẽs populi.de iusti.& in. facit qđ no. Bar.in.l.q sa-
xum.§.filius.ff.de dona.& in cle.sæpe.de verb.sig.in verbo
defensione.sed posset quis dicere quæ ergo nullitatis exce
ptiones sunt prohibitę allegari ut sic statutum aliqd ope-
retur sicut debet esse, ut.l.j.ad muni.cũ si.Ad hoc dico sta-
tutum debere intelligi de illis speciebus nullitatis quæ de
scendũt a iure positiuo.de quibus enumerant̃ in spe.de sen.
prola.§.et iure propõnis.&.c.j.de re iu.illas.n.bene potest
statutũ ꝓhibere nõ illas quæ descẽdunt a iure naturali qđ
per ius ciuile corrumpi non põt.insti.de iure na.gen.& ci.
§.sed naturalia ad hoc facit ꝙ no.Arch.in.c.j.de rescri.li.6.
Vlterius aduertendũ ꝙ de nullitate de qua cõstat per acta
causæ non vr̃ statutum debere intelligi quia ista debet iu-
dex opponere ex officio postq̃ de ipsa sibi liquet iudici ut
iudici.resultat enim ex his quæ acta sunt in iudicio quod-
dam notorium impedimentum quod sine partis allegatio
ne debet iudex ex officio discutere & petitionem notoriè
iniquam ex officio.ut not.Inno.in.c.j.de off.vica. Inest.n.
5 actioni quandoque. † Item iudex ex officio repellit agen-
tem ut legitur & no.in.l.ubi pactum. C.de transa.licet er-
go esset parti præclusa uia.ut.l.si.ff.de peti.hered.&.c.cum
Ioannes.de side instru.& quod no.in.c.j.de re iud. lib.6.in
nouel.cum ergo per acta pateat nullitas sententiæ in qua
fundatur taxatio expensarum . concluditur manifeste
quòd taxatio talis re habens causam & originem ab infe-
cta radice non ualeat.ut.c.cum inter uos.uer.quàm iure.de
re iudi.& sufficit hæc pars allegare.s.sic per acta de nulli-
tate liquere nec debet aliter liquere.facit quod not. Bart.
in.l.4.§.condemnatum.de re iudi.

CONSIL. CCXII.

1 *Matrimonium per uerba de futuro contractum cum habente maritũ an confirmetur per copulam marito uiuente.*
2 *Confessio per generalem principalem personam facta quando reuocetur.*
3 *Turpitudinem propriam aliquo casu allegare licet.*

GO ANGELVS de Castellione Areti.
1 vtriusq; iuris doctor &c. † Assumptus per ve
nerabilem & magne scientiæ & famę uirum
dñm Bartholomeũ cyonis de floren.dñi Epi
scopi castellani vicarium gñalem ad conclu
dendum in causa & quæstione matrimoniali quæ uertitur
& uersa est inter dñam Claram de Venetijs ex una parte
agentem & Marinum de soldano ex alia parte se defen-
dentem,ita ut consulere debeam quæ sint partes iudicis in
sententiando sm allegata & ꝓbata acta & actitata ac pro-
ducta in causa ipsa.dico & ꝯsulo iudicẽ cãæ ꝙ ante ꝯclu-
sionẽ cãæ ad partis instantiã fieri debuerit cõclusione iam
facta ex officio suo examinare deberet diligenter ac ꝓba-
tiones recipere super impedimẽto matrimonij.in proces-
su allegato & reiterato per Marinum prædictũ. videlicet
ꝙ uiuente marito dictæ Claræ Marinus dicit se cum ea per
verba de futuro contraxisse & post eam carnaliter cogno-
uisse adhuc marito uiuẽte.& si hoc re & confessato pronũ-
ciet hic consulendo dico salua sñia periet uerũ esse pronũ-
ciet iudex matrimoniũ non esse nec posse esse inter partes
alioquin pro matrimonio probato cuiuscũq; melius sen-
tiẽtis.Ego Angelus de castellione Aretin.V.I. Doct.&c.
Protestor & dico quod mei moris non est in cõsilijs a me
requisitis per iudices cãrum aliquas allegationes appone-
re motiua uel cãs exprimere.iuxta illa quæ not. doc. extra
de re iud.sicut.l.properandũ.§.illo ꝓcul dubio.C.de iudic.
uerũ quia iudex causæ supradictæ p literas spãles a me cõ-
silium cũ allegationibus requisiuit. Credo ne pingue sala-
rium modico cũ labore perciperẽ ut sibi cõplaceam seor-
sum pono consilij mei motiuum. & dico primo ꝙ ꝑdictus
iudex conclusione causæ nondum facta ad partis instantiã
cognoscere debuit de impedimento suprascripto non ob.
2 cõfessione dictæ partis cũ iuramẽto in ꝯriũ emissa.† Et pri
mo pro parte cõtraria pono cõclusionẽ continentẽ regulã
gñalem quę si ista confessio facta per gñalem principalem
personam ex certa scientia nõ reuocatur nisi de contrario
notoriè constet,& conclusio regularis ponit̃ per doc.C.de
iur.& facit.igno.l.error.ubi plene per Cyn. & ego a modi
co tpe citra in mea lectura addidi extra de ꝯfes.c.si.& po-
suit Io.an.in nouo opere in addi.Spec.tit.de ꝯfes.§.si. ver.
cæterũ.pro parte vero quã ꝯsulendo teneo facit specialitas
3 causæ matrimonialis ubi agitur de periculo animarũ. † nã
in tali causa licitum est propriã turpitudinẽ allegare. eo-
dem modo licitum est contra propriam confessionẽ ueni-
re etiã iuramẽto firmatam si probare volo ꝙ illam confes
sionem seruare non possum sine aïæ periculo.casus est ex-
tra de iureiu. Si uero ádeo hic est casus ad literã extra de
re iu.lator,&.c.consanguinei.ubi patet ꝙ pars quæ procu-
rauit & affectauit a principio usq; ad finẽ sententiæ diuor
tij expresso iuramẽto & alijs ad cãm necessarijs post sen-
tentiã auditur ꝯueniens etiam recta uia sm opi.cõem,et ue
ram.licet Ala. de hoc dubitauerit. ut notat.in præall.c.la
tor.in glo.& super ea & nõ solum hoc procedit ut quidam
aiunt quando sententia lata est contra matrimonium sed
etiam qñ lata est pro matrimonio stante impedimẽto per-
petuo in contrarium. quod caute uoluit glo. si.in.c.lator.
& expressit Io.cal.in primo latere in.c.series extra de test.
Si ergo hoc licet post sñiam per modũ agendi multo for-
tius hoc liceat ante sñiam per modũ excipiendi per regu-
lam cui domus &c.iura sunt vulgaria sed quia in causa su-
pradicta conclusio est iam facta non põt ad partis instan-
tiam ammodo de supradicto impedimẽto cognoscere qa
quo ad hoc per conclusionem negotium dicitur esse fini-
tum.ut no.Car.& Mod.post eum de in inte.resti.c.si.lib.6.
Procedat ergo iudex super illo impedimẽto ex officio suo
antequàm ferat sententiã quia melius est ante tẽpus occur
rere sup hoc &c.uideat curiosus no.p Io.an.extra de excu.
ad petitionẽ.hæc pauca pro motiuo meo sufficiant &c.

Quæstio talis est.quidã medicus forensis salariatus cõis
treg.tradidit filiã suam nuptui cuidã ciui noïe Chatarino
de buellis & notarius in instro quo idem Chata.confessus
est se

est se recepisse duo millia li. noie dotis a dicto medico narrat matrimoniũ fuisse ɔtractum fm legẽ Rnmanã & consuetudinẽ ciuitatis Venetiarũ quæ ibidẽ obseruat dicta mulier sic nupta hñs filiũ superstitẽ ex prædictn Chata. condidit testm̃ & dicto eius filio reliquit mille libras iure instĩnis, & in oĩbus alijs bonis suis hæredẽ uninersalem instituit patrem suũ & substituit dicto filio in dictis mille libris dñam Gaspariã eins matrẽ si idẽ filius decederet ante legitimam ętatẽ. ɔditio testõ decessit. dictum aũt testm̃ fuit scriptũ ꝑ unũ iam sunt. x. anni quibus officiũ tabellionatus non exercuit. & licet pro notario reputaret etiã de ꝑsenti nullã tñ fidem põt facere ꝙ sit tabellin nec creatus ab aliquo autoritatẽ habẽte mortua testatrice Chatarinus iste dicit hanẽ suam dñam non potuisse testari tam de iure cõmuni q̃ ex forma statuti cõis treg. de quo infra subdam. Item dicit ꝙ licet potuerit tñ iste qui scripsit non est notarius. & ꝑ consequens eins instrumẽto tanq̃ publico nõ est fides adhibẽda. Ex quibus infero ꝙ tota ista dos debet pœnes ipsum noĩe cõis filij superstitis remanere. queritur quid iuris.

CONSIL. CCXIII.

1 *Mulier habens filios an possit de dote sua testari.*
2 *Testamentum a notario confectum censetur inualidum.*
3 *Instrumentum a non notario confectum afferenti an incumbat onus probandi.*
4 *Possessio sola in factis antiquis sufficienter probat.*

N CHRISTI nomine amen. Pro isto
1 patre instituto hærede plura faciunt. † Primo ꝙ testm̃ valeat nõ ob. patria potestate a qua mulier nupta non liberatur. ut. l. si vxorem. C. de condi. inser. & insti. ad tertul. §. 1. in fin. licet. n. ex hoc capite scilicet qund fuerit tẽpore testamẽti in potestate patris testamentũ illud sit nullum, de iure cõi. ut. C. qui testa. fa. pos. l. 3. §. j. & ff. de test. l. qui in ꝑtãte tñ de iure municipali ciuitatis treg. vr̃ subsistere nã cauetur statuto dictæ ciuitatis. cliiij. sub rubrica de legitima ętate & de emancip. ꝙ masculi & fœminæ postq̃ fuerint maritati habeant & intelligantur emancipati. & sic cum ista dña tanq̃ emancipata cum nupta esset vr̃ potuisse testari ueluti per emancipationẽ liberata a prima potestate vnde iura quæ de emancipatione loquuntur habilibus ad testandũ trahuntur ad ipsam ut sic statutum recipiat interpretationem passiuã & trahat ad se ius cõe de materia subiecta disponens iuxta doctrinam. Bar. in. l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. & vere ex isto capite non credo posse testamentũ impugnari cum gaudere debeat de statutis patriæ uiri sui postq̃ eius sortitur domicilium dignitatem & forum. ut. l. cum quædã puella. ff. de iuris. om. iud. & l. fœminæ. ff. de sena. & c. ex parte. b. de foro compe. Sed impugnatur ex alio statuto sub rubri. de legato uel alio relicto non fiendo per ciuem alicui forensi. c 39. §. postea nulla persona cinis treg. & §. postea si qua nam in §. postea nulla. statutum expresse prohibet posse ciuem in testamento relinquere forensi bona immobilia idem aũt medicus forensis est. s. de Cremona. unde dicta testatrix consecuta testandi beneficium tanq̃ emancipata ut ꝑdixi debet in suis actibus statuta reliqua obseruare & eis subiacere. ar. no. in. c. cum venerabilis. de excep. per Inno. & Ioan. an. & l. si quis testibus. C. de testa. & l. in causa de ꝓcu. sed posset quis huic rationi respondere ꝙ iste medicus sit habendus pro treg. ciue quia recipit stipendium a communi treg. ut. l. filiũ. §. senator. ff. ad muni. & ibi per Bar. Sed ad hoc respondetur ꝙ dicta ciuilitas introducta a iure nõ vr̃ sufficere ut eidem relinqui potuerint quia statum quantum ad hoc. s. ꝙ relinqui possint requirit copulatiuẽ duo. s. ꝙ sit ciuis & faciat uicinitatem ut in eo patet & sic alterum non sufficit, sed utrunq; debet concurrere. ut. l. si hæredi. de condi. insti. & c. s. de rescrip. postea vr̃ mihi ꝙ consuetudo ibi se habet cõi opi. s. ꝙ taliter salariati non habent pro ciuibus nec reputant sed per oia forenses. standum est ergo consuetudini & cõmuni opi. quæ in hoc ꝑualet legi. ut. c. j. de consue. lib. 6. & l. oẽs populi. de iusti. & iu. Item. §. præterea si qua quo cauetur qund mulier forensis non habẽs filios possit dimittere & legare dotes snas cuicunq; uoluerit colligit a cõtrario sensu ꝙ si habet filios hoc nõ possit & illud argumentũ a ɔtrario sensu sicut habet locũ in legibus & conuentionibus ita & in statutis quæ sunt pars iuris ciuilis. ut d. l. oẽs populi. nam ex tali argumẽto resultat euidens coniectura disponentis & dicitur uenire ex mente ꝙ uenit ex tacita coniectura legis & alterius dispõnis. ut. l. nois & rei. §. uerbũ ex legibus. ff. de ver. sig. & l. qui testamẽto. §. mulier. ff. de testa. & hanc opinionẽ. s. quod in statutis hẽt locũ argumentũ a ɔ̃trio sensu tenet dñs & ꝑceptor meus. d. Bal. in. l. conuenticula. C. de epi. & cle. ubi refert Cy. & Dy. sic cõsuluisse. Et ultra rõnes quas ibi subtiliter adducit addo aliam in hoc casu. si. n. diceremus ꝙ argumentũ a cõtrario sensu nõ haberet locum in isto casu statutum illud esset derisorium. Nam absq; tali statuto mulier nõ habens filios poterat de dote sua disponere & testari & sic ita ruditer intellectũ nihil inducit ut ergo aliqnid inducat debet intelligi ꝙ in casu quo habeat filios hoc nõ posset vt sic in fauore filiorũ videat hoc statuto emanasse sic & in pacto sub conditione si absq; liberis decesserit mulier de dote alij restituenda vr̃ a cõtrario sensu tacite conuentũ quod in casu existẽtiũ liberorũ pro liberis remaneat pęnes patrẽ, ut est casus notabilis in. l. inter socerũ. §. cum inter. ff. de pac. do. arguẽdo igitur de stricto pacto ad statutũ sicut argui est permissum ut in rub. C. de decu. lib. x. no. & l. nec ex prætorio, & l. neq; pignus. §. priuatorũ. ff. de re iud. & l. non impossibile. & quod ibi no. ff. de pac. vere est casns in. d. §. cũ inter. nam ut dixi dictus. §. postea si qua. nisi a sensu contrario hoc inducat frustra mẽbranas occupat contra. c. si Romanorũ. 19. di. & l. si qñ. de leg. j. ad munt. et. c. si quando de
2 priui: li. 6. † Vltimo aduertendum quòd testamẽtum huius domine deficit ex defectu solennitatis probatoriẽ, quia confectum ab eo qui non est notarius nec constare potest quòd sit notarius. ergo tanquam priuatę scripturæ creditur nõ annotatę subscriptione testium nec alijs solennitatibus uallatę quæ requirunt ad solẽnia testamẽti uel scripturæ priuatæ. ut. l. domicius. & l. ad testiũ. ff. de testa. & l. scripturas. C. qui po. in pig. ha. & l. hac cõsultissima. C. eo. ti. Sed dicet aliquis satis est quod officiũ tabellionatus publicẽ exercuit & quod sit cõmunis oium opinio & fama publica ipsum esse notarium. ut. l. babarius. ff. de off. præto. & l. j. C. de testa. & l. ij. de sen. & interlo. om. iu. Item cum est quæstio inter duos de scriptura tertij adhibiti tanq̃ tabellionis sufficit illis quasi possessio tabellionatus simul cum fama publica vt no. Inno. in. c. veniens. de uerb. sig. sed præsupponitur in themate ipsum officium tabellionatus exercuisse & pro tali habitum & reputatum ergo &c. Ad ista patet responsio per no. in Spec. de instru. edi. §. restat uidere. uer. quid si is qui nõ est notarius. ubi dicit ꝙ tunc publica fama & cõmunis opi. in hoc prosunt quando ille qui se pro tali gerebat habuit priuilegium ab eo qui potestatem habuit creandi notarios quo casu inhabilitas suscipientis ab eo officium tabellionatus non attenditur quin ualeant gesta ꝑ eum propter cõem errorẽ uel uero nullum habuit priuilegiũ tunc cõis opi. siue error non potuit eum facere notarium ut extra, de cle. excom. c. j. & C. de iuris. om. iud. l. priuatorũ. vñ ɔcludit ꝙ nõ valeant instr̃a ɔfecta a tali. ut. ff. de reb. eo. qui sub tu. & cu. l. qui nec. & C. de sac. san. ec. l. decernimus. unde nõ sunt cẽsenda instrumẽta publica sed priuata qbus nõ credit nisi triũ testium habeat subscriptio
3 nem, ut. d. l. scripturas. † Confirmat hoc ibi Io. and. in addi. ubi refert dñm suum in legibus tenuisse disputando quod si produxi instrũm confectũ ꝑ eum qui longo tẽpore exercuit officiũ reus negat illum tabellionẽ quæritur an mihi incumbat onus ꝓbandi & tenet quod sic quia actori incũbit onus ꝓbandi cũ asserat factũ uel solennitatem. C. de ꝓba. l. actor & ff. de pnb. l. quicũq;. Nec ob. possessio officij qa cũ ꝑsumptio sit pro aduersario etiã possessoriẽ probat. C. de ꝓba. l. siue. & de ꝓba. c. ex literis. ad. si. in. q. ergo

nostra

nostræ cū medicus iste producat testū in pub. formā. & ne getur illum qui confecit esse notariū affirmanti. i. medico onus probōnis incūbit. Non ob. dictū Inno. in. d. c. veniēs.
4 nam loquitur in factis. † antiquis in quibus quasi possesio sufficit quo ad tertias psonas in factis uero recētibus oportet de priuilegijs tabellionis doceri, nec usurpata possesio officij præsumit eū talē, nec vsurpatio nec sine titulo parit iuris effectū. ut. c. ad decimas. de resti. spo. lib. 6. & c. di. cōtra morē. & C. de prob. l. nec improb. & C. ubi const. l. j. Plus etiā aduerten. in casu. b. j. nam in themate dicit quod iam sunt. x. anni quibus tabellionatus officium nō exercuit ergo si in aliqua quasi possesione officij fuisset tanto tēpore negligendo perdidit. nā sic perditur possesio rerū singularium corporaliū propter obliuionē quæ ex cursu longi tēporis causatur. ut no. in. l. furtū. § fundū. ff. de acqui. pos. nec possesio præterita infert in præsenti, ut nota. in. l. siue posideris. C. de pba. Prædicta uerisima sunt de iure. sed posset obijci contra prædicta de eo quod reperit in dotali instrumēto in quo dr matrimonium pctum sm legem Romanā & consuetudinē ciuitatis Venetiarū quæ ibidem obseruatur &c. nam dicitur ibi de cōsuetudine obseruari mulieres de suis dotibus posse disponere etiam sine tanta solennitate quando potest de eius uoluntate constare sicut hic posset per testes qui superuiuunt & fuerunt præsentes prædicto testamento. uidetur ergo potius partium conuētio & uoluntas sequenda quam alicuius statuti ordinatio quæ succumbere debet in talibus priuatorum pactis. ut. l. j. §. si conuenerit. ff. depo. Ad hoc respondetur quod dictum pactum se refert ad contractum matrimonij non ad dotē. nam ista diuersa sunt, nec vnum infert in reliquo. potest. n. contractus matrimonij per se stare etiam sine dote. solennitas ergo formalis matrimonij non extenditur ad dotem ar. l. iij. de su. do. Item tertio quærimus de iuribus & solennitatibus testamenti conditi per prædictam mulierem q defecit ex defectu probationis solennis ut requirebat ordinatio & statutū loci in quo celebratum fuit. quæ solennitas debuit obseruari, ut. l. ij. C. quemadmo. testa. ape. & per Bart. in. l. cunctos populos. C. de summa tri. Ex quibus concludo Catharinum tanquam legitimum administratorem filij sui posse bona dicta domine suę defendere & dictū testamentum sibi non nocere tanquam non publicum nisi de priuilegio notariatus illius qui præscripsit & rogatus fuit aliter hat fides & depositio quod fieri uidet.

CONSIL. CCXIIII.

1 *Sepultura an posit eligi a tertio in non parochiali ecclesia.*
2 *Fratres minores ius sepeliendi habent penes se sepulturam eligentes.*
3 *Electionem quam feci non impugnabo.*
4 *Beneficia plura que & quando ab eodem simul teneri posint.*
5 *Compromissarius idem quod compromittentes facere potest.*
6 *Matrimonium contractum per procuratorem reuocatum non tenet.*
7 *Testamenta duo si conficiantur primum per secundum reuocatur.*
8 *Titulum probare debet parochianum alterius ad se spectare dicens.*
9 *Interpretatio que fiat quando de iure alicuius dubitatur.*
10 *Mandatum infra tempus asignatum executionem sortiri debet.*
11 *Fideicommissarius post tempus electionem fideicommissorum sibi commissum non exequetur.*
12 *Pauperes in quos fienda sit pecuniarum erogatio.*
13 *Constitutio aliquem offendens quomodo interpretetur.*

RANCISCVS Antiquus Parochianus sancti Romuli in mortis articulo constitutus Thomam suum fideicōmissariū fecit ac inter
1 cætera sibi † cōmisit ut locum suæ sepulturæ deberet eligere, qui Thomas in ecclesia minorum Franciscum sepeliendum elegit domū ante sepultum Franciscū Thomas subito infirmat suā ac pdicti Francisci apud pdicatores elegit sepulturā quo mortuo corpus Francisci per rectorē antique parochialis petitur. Itē per minores uigore primæ electionis. Item per pdicatores vigore secundæ. Modo quærit quis istorū in defuncto sit potior, & qm minoribus magis afficior primo pro parte arguetur eorū & ista ratio tollat aliam quæ urget pro prædicatoribus. s. quia prima fuit ipsorū instō q patet quia semper præmittuntur ut de exces. pla. nimis. ij. de priuil. in his. de exces. præla. c. uno. lib. 6. de deci. c. j. in suprascriptione. eo. lib. de relig. do. & vno. & de ele. quorundā. eo. lib. & ibi glo. fuit aūt confirmatus ipsorū ordo anno. 1216. per honorium. 3. quod se facturum Ion. eius prædecessor anno præcedenti promiserat ut not. Io. an. super prædicta glo. Secūdo arguetur pro prædicatoribus. Tertio pro ecclesia pa-
2 rochiali. † Primo igitur pro parte minorum arguitur, certum est quod minores possunt sepelire quemcunq; eligentem sepulturam apud eorum ecclesiam, ut est casus in cle. dudum. §. huiusmodi. de sepul. sed iste Franciscus elegit licet per interpositam personam. ergo debet habere ipsius corpus, nam quæ tibi licet per me & per alium. de re. iur. potest quis & extra eodē qui per alium. lib. 6. cum coeor. sed si Franciscus elegisset deberetur eis corpus per prædictam cle. ergo idem si per alium elegit. quod autē per aliū elegerit patet ex themate quæstionis. & illud ideo est primum ut ostendatur eos esse capaces ex electione. sed quia a prædicto Thoma processerunt duę electiones ad coadiuuandum minores oportet probari q prima tenuit quod sic probo arguendo secundo. Certum est quod si cōmittatur alicui ut eligere debeat in aliqua ecclesia siue iste compromissarius eligat bene siue male ex prima electione consumitur potestas sibi data probatur hoc de electione si cōpromissarius. j. & ij. responso. lib. 6. sic & hoc ex prima electione competit ius eis apud quos elegit prima uice qua vice potuit eligere uigore commissionis & non secunda quia secunda uice non potuit ex eo quod potestas sibi tradita expirauerat, facit ad hoc, de elec. publicato. ubi si cōsensi in aliquem ipsum nominando in scrutinio publicato non possum in alium consentire, quia uersatur interesse nominari sic & hic uersatur interesse minorum. Tertio inducitur lex serui electione. ff. de leg. j. quæ dicit quod serui electione legata possumus aptare tantum semel sicut ergo ibi per primam electionem perit ius legatarij quantum ad hoc q ulterius non elegit sic & hic per illam electionē quā fecit iste Thomas ex potestate sibi tradita Francisco perit ius alterius eligendi id super quo mandatum recepit. & facit quæstio quæ ibi formatur per Dy. de illo cui cōmissa est electio alicuius rectoris qui electus renunciat an ille amplius eligat. sed hæc quæstio terminatur per. ca. si compromissarius quod fuit in proxima ratione allegatum si ergo cōmissio alicui facta expirat etiam electio renunciante multo fortius ipso consentiente sicut in casu nostro. Quar-
3 to inducitur. c. nulli. de elec. lib. 6. ubi si ego elegi † aliquē non possum postea impugnare electionem ipsius obijciendo in formam uel personam nisi ex causa postea emergentibus uel prouenientibus ad notitiam ipsius eligētis & est ratio quia proprium factum nō potest impugnare ad hoc 55. di. pœnitentes. de elec. nostri. de cleri. coniug. diuersis fallacijs. sic & hic ex quo iste semel approbauit locum minorum illū reprobare nō pōt expresse. ergo minus tacitē. s. eligendo aliū locū absq; cā. Quinto inducitur. c. quāuis. eo. ti. & li. ubi si appellet in causis episcopalibus & superioribus partes postq̄ appellatio est psentata superiori non possunt recedere ab appellatione sed antea possunt de cōmuni consensu. secus si altera tm̄ uellet nihilominus uellet satisfacere de expensis ut ibi not. super verbo partibus. & no. G. in Spe. de excep. §. uisis. sed nunquid iudex. Cum ergo ambę ptes non consentiant. s. fratres minores, ergo altera sola. s. eligens hoc nō poterit sicut ibi altera tm̄ nō pōt recedere. Sexto inducitur. c. ab eo. ti. ubi si ego opposui cōtra aliquē euidentē defectū scientiæ vel personæ facta oppositione ego opponēs nō possum uariare euidentē defectū, & est ratio quia p talē oppōnē est quæsitum ius electo contra quē opponit repellendi opponentē si non pbat euidentē defectum quē opposuit. sic in casu nostro p electionē quam iste Thomas fecit est quæsitum ius fratribus sepeliendi Franciscum. sicut ergo ibi nō reuocat pter ius qsitum aduersario sic nec hoc. ad hoc regula mutare. de re. iu. eo. lib. Se-

ptimo inducitur.c.ut quis duas. eod. ti.& li.vbi ex duabus electinnibus de me celebratis unã teneor eligere. qua electa ad aliam nõ redeo.ad idem.l.j.C.de fur.vbi dñs de cuius pecunia seruo mandatis alicuius emit prędia.approbat factũ serui agendo mandati . agendo furti.reprobat.n.si eligat alterum alteri eoipso renunciat.ad idem.C.de codi.l.fi.ff.de le.ij.cum filijs.§.natus.C.de pac.inter emp. & vẽd.l.cõmissoriẽ.ff.de tri.quod in hęrede.§.eligere.Si ergo hęc procedunt in his quæ cõpetunt de iure cõi ut unn electo alteri renunciatur.fortius in his quæ procedunt ex cõmissione alicuius ad hoc quod nn.Inno.in.c.causam . de elec. ubi dicit quod quandn electio defertur ab hoie non habet locum uariatin ita etiã no.in.c.si cõpromissarius. per.l.cũ qui certarũ.ff.de uerb.obl.Octauo inducitur.c.duobus.cũ glo.de rescri.lib.6.vbi si duo in cadem ecclesia impetrant canonicatum & præbendã,ita ꝙ nnn apparet quis primo & concurrunt in præsentando capitulum teuetur eligere alterum ex eis. qun electn nõ possent postea alterum eligere.ut ibi nnt.in glo.nec in ipsius. Simile dicatur in casu nostro.nam in utroq; casu procedit potestas ex iure commissinnis.ad idem qund not.de elec.si quis iustn , eodem libro.uer.si is.in glo.nec credo,ad hoc.c.unicũ. de postu. eo.lib.in fi.ubi enim si aliquis postuletur & eligatut prnut potest melius de iure valere tenetur eligere electionis uel postulationis viam.qua electa ad aliam nnn redit. Nono inducitur.c.cum in multis.de rescrip.eo.lib.ubi si impetraui contra aliquem et quosdam alios rescriptum apostolicũ deben in primo citatorio exprimere nomina aliorum quæ comprehenduntur sub illa clausula generali , quia expressione facta non possum ipsorum nomina mutare , & facit quod ibi not.in glo.fi.de eo qui acceptauit per literas generales ꝙ illud non potest acceptare quia est perinde ac si illud beneficiũ fuisset specificatum in mandato,ad hoc de conces.præben.quia cunctis.eo. lib. si specificatum fuisset aliud eligere non posset propter formam mandati.ff.mã. diligenter. de rescrip. cum dilecta. de præben. cui de non.

4 lib.6.ergo &c. † Decimo & ultimo inducitur cle. gratiæ. de rescrip. ubi si impetrauit quis beneficium curatum & anteq̃ uigore literarũ illud nbtineat acceptat aliud quod cum illo non compatiatur gratię renunciat eoipso quia in similibus beneficium contentum sub gratia & acceptatum non compatiuntur sic in casu nostro isti Thomæ cnmpetit eligere sepulturam Francisci ubi vult eoipso ꝙ eligit vnũ locum omnibus alijs renunciauit quia corpus ipsius Francisci non potest esse in pluribus locis sicut ergo ille qui nõ potest tenere duo beneficia eligẽdo unum alteri renunciat si cum corpus Francisci plura in ca tenere vel nccupare nõ posset vno electo alijs renunciatum est.facit quod ibi no. de illo qui litigat super beneficio & recepit secũdum quod cum primo teneri non posset ꝙ renunciat liti propter rationem superius expressam & fuit hoc dictũ Inn.& Cõpo. de rescrip.in nostra.Inducatur ad idem.c.gratiæ de rescri. cum sua fi.glo.quæ vult quod si elegi unum ex beneficijs mihi competentibus etiã re integra penitere nõ possum & gl. optima facit.ff.de procu.in causæ.in princ.ff.de leg.2.statu li.§.scitam.nam incnnstantia reprobatur ut ec.bene.c.uno de tempo.or.dilectus.de pęnis. super his.22.q.2.nnn enim de pe.di.3.irrisor.cum multis si. Secũdn ueniamus ad prædicatnres prn quibus arguitur sic.Et primo certũ est quod si aliquis fuit delegatus a sede apostolica ,& alteri commissit uices suas potest antequàm subdelegatus inceperit uti iurisdictione reuocare ad se potestatem, de nffic.dele. quamuis.lib.6.etiam tacitè ut ibi not.Archi.s.citando uel alias procedendo sic directè in casu nostro licet iste Thomas elegit vnum locum tamen cum res adhuc sit integra potest reuocare istam electionem & tacite.s.eligendo aliũ locum.ad hoc , de procu.si quem lib.6.ubi procurator tacite reuocatur & faciunt no.per Innn.& Hosti. de ap.inti masti.Secundo non est dubium quod quantum ad electionem illius sepulturæ illud potest Thomas quod poterat Franciscus sed si Franciscus uixisset poterat mutare semel & pluries ergn & Thomas qui gerit vices eius . ad hoc

5 quod no.Compo.de ele.in causis.in fi.ubi dicit ꝙ idẽ ſ potest cõpromissarius quod cõprnmittentes & idem Host.de cnnces.præben.constiturus. quod autem Franciscus posset uariare notoriũ est. Imo plus quia si iuramentum etiã interuenisset non deberetur ecclesiæ quæ talem obligationẽ eum iuramento reciperet vt est casus de sepnl.c.j.lib.6.Si ergo iuramentum non obligatur multominus simplex promitsin quia multa teneretur quis facere uigore iuramenti quod non teneretur alias.facit.c.cum contingat.de iureiu. & de pac.c.j.li.6.nec ob.si tu dicas per prædictum.c.j.de sepul.ꝙ eligens sepulturam nnn potest pnstea aliam eligere quia illud uerum quando quis obligaret se cum iuramento uel uoto quod hic non fuit. Tertio inducitur lex unum ex familia.in prin.ff.de leg.2.ubi si rogaui hæredem institutum ut restitueret bona uni ex familia quem eligeret & si ipse elegit unum põt alium eligere & uariare.ad idẽ inducit.l.cũ pater.§.a filia.& qund ibi no.eo.ti.Quarto sic certum est ꝙ si dun sunt delegati a sede apostolica cũ clausula quod si ambo &c.quorũ unns renũciat iurisdictioni & postea pœnitet & petit se admitti collega tenetur ipsum admittere ita disputauit Io.an.ut no.đ reg.iu.mutare. lib.6.in nouel.etiã si res non sit integra ergo multo fortius si sit integra sicut in casu nr̃o.ad hnc.l.fi.C.de repu.hæred. ubi qui repndiat alio vulgariter substitutore integra penitet sed hic res erat integra ut dixi quia adhuc non erat datus sepulturæ ergo penitere potuit eligens sicut ibi renuncians nam executnres & delegati uidentur ęquiparari cũ quilibet exerceat officium de mandato alterius.facit qnod not.de rescrip.tibi.lib.6.& de offi.deleg.si super gratia.eo. lib.ubi not.quod executor gratiarum delegatus est. & qđ no.Io.an.de rescrip.statutum.§.in nullo.eo.lib. Quinto inducitur.c.in causis.de elec.ubi si canonici alicuius ecclesiæ compromittant in aliquem possunt ab ipso reuocare potestatem & eligere uel in alium. transferre iterato potestatẽ ergn idem in casu nostrn poterit Thomas alium locum eligere non obstante prima electione facta per eum. ad idem de postu.c.bonæ.& uer.nec nocebat.a contrarin. & ꝙ ibi not.Io.an.super uerbo uidentur.ubi dicit ꝙ postulatio põt reuocari anteq̃ præsentetur superiori sic in quæstione nostra in qua non dicitur quod electio fuisset fratribus præsentata.facit etiam cle.unica.de renun. ubi post datum mã datum renunciandi reuocatur procurator adeo ꝙ renunciare nnn põt ex quo dñs mutauit vnluntatẽ anteq̃ res esset perfecta. sic ergo hic potuit reuncare iste Thomas & mutare unluntatem suam anteq̃ rẽs esset perfecta.i.anteq̃ sepulturæ tradatur,faciunt nn.per Inn.de rennn. quidam. & per Inno.de elec.cum post petiam. ibi debent literam cedendi petitam reuncare antequàm fuit admissa.Sexto inducitur.c.procuratnr.de procu. lib.6.ubi si dedi mandatum procu.contrahẽdi matrimonium & postea reuocaui.

6 non tenet †contractum matrimonium pnstea per eum etiã si reuocatio nõ perueniat ad eum.ad idem.ff.de manu.uindi.si pater. ubi si pater mandet filio ut manumitteret seruum,& postea prohibuit ne manumitteret manumissio nõ tenet.ad idem.ff.de diunr.l.si penituit.ubi si mandauit quis uxnri libellum repudij & postea penitet matrimoniũ stat firmum etiam si non perueniat mutatio uoluntatis ad mãdatarium. si ergo hi nẽs vnluntatem possunt mutare ergo idem poterit Thomas.Septimo inducitur.l.is qui.ff.de cessio.bn.& lex quod si minor.§.sceunla.ff.de mino. ubi dicitur quod qui cessit bonis re integra potest penitere.ad idẽ. ff.de iure deli.l.si quis seruum.& faciunt no. 30.q.j.nec illud.&.63.di.tibi domino. ubi si expresse consensit alicui mulieri per literas & postea peniteo non erit matrimoniũ licet illa cnnsentiat.si igitur in his præiudicialibus uaria-

7 tur quare non in casu nnstro. † Octouo inducitur ratio talis certum est ꝙ si feci duo testamẽta ualet secundũ & non primum.13.q.2.ultima uolũtate.de cele.mis.cum marthe. ff.de leg.j.si mihi. & est ratin quare dependent ista duo a uolũtate vnius.ita no.de const.c.j.lib.6.in gl.de conse.di. j.ergo idem in casu nostro cum certum sit ꝙ quælibet istarum electinnum dependeat a uoluntate unius.s. Thomæ

prædicti

prædicti faciat predictū.c.j de consti.lib.vj.ubi.ſm ius preualet primo poſito ēt quod de primo nullā faciat mentionē per rationē ſuperius expreſſam per quā dicimus idē in duabus extrauagantibus ex quo ſunt eiuſdem papę. ut ibi no.Io.mo.prædictū.c.allegat.xix.di.ſi romanorū.& facit ꝓ hoc quod Io.an.de iureiur.c.j.li.vj.ſuper uerbo obuiantia. ubi dicit ꝙ ſi in eodē uolumine reperiuntur duo ſtatuta ꝯria facta per eandem autoritatē ſeruai ſm: ex quo apparet de ꝓprietate & poſterioritate nec ambo ſeruari poſſunt ſic eſt in caſu noſtro ubi hoc apparet prioritas & poſterioritas nec utraque electio ualere poteſt. Nono in ducit. c. ſi tibi abſenti.cum ſua ultima glo.de preben.lib.vj. ubi ſi epiſcopus contulit beneficium titio & aſsignauit ſibi terminum infra quē conſentire deberet poterit titius elapſo termino conſentire ſi alteri nō fuit facta collatio ergo per collationem mihi factā conferente manente in eadē uoluntate ſi unū eligi.ſ.non conſentire poſſum iterato aliud eligere.ſ.conſentire ſic in caſu nr̄o licetthomas ex poteſtate ſibi tradita per franciſcū unū elegerit cū certū ſit franciſcū perſiſtere in eadē uoluntate aliū eligere potuit.faciat ad idem c.licet.de procu.lib.vj.ubi ſi conſtitui procuratorē. & ipſe expreſſe dicit nolle ſuſcipere mandatū ſibi preſentatū poterit me manente in eadē uolūtate ſuſcipere.fateor tñ quod c.ſi tibi.optime facit pro prima parte aliter inducendo. Decimo & ultimo induco id quod no.Dy.in regula quod ſemel.circa medi.ubi dicit quod aut uoluntas eſt obligatoria:& tunc habet locū illa regula.aut alicuius iuris uolentis cōpetere excluſoria: & tunc habet locum illa regula imo uariatur tunc.ſed in caſu nr̄o primo uoluntas non fuit obligatoria.ergo &c.Et ad iſtam partē faciunt omnia iura quæ dicunt quem poſſe uariare. quæ plenius notant de reg. iur. quod ſemel.li.vj.Reſtat uidere tertio pro parte eccleſię parochialis.Et primo ſic certum eſt quod ius parochie inter cetera conſiſtit in iure funerali.i.ut parochiani ſepeliantur in eccleſia parochiali.ut patet de ſepul. c. j. &. ij. & per to. & ibi no. Inno.& Hoſt.& Io.an.poſt eos.de paro. ſuper ec-
8 cleſiaſtica.† conſtat ergo ꝙ de iure cōi eccleſia parochialis fundat intentionem ſuā.oportet ergo quod qui dicit parochianum alterius ad ſe ſpectare probet titulū quare.de preſcri.c.j.li.vj.ſed ut ſ.patet minores & predicatores oſtendunt titulū ſiue cōmiſsionē & electionē factam per cōmiſſarium.ideo ad adiuuandū eccleſiā parochialē oportet probari qualiter ille electiones non tenuer int. & primo ſic iure cauetur ꝙ ſi aliquis cōmiſerit alicui ꝙ eligere deberet in eccleſia uacante in qua ipſe cōmittens & cōmiſſarius erant canonici ipſius cōmittentis nomine ſi ille commiſſarius eligat unum nomine ſuo & alium nomine domini electio nō ualet ut patet de elec.ſi quis iuſto.ij. reſpon.lib. vj. & eſt rō quia illum quē elegit nomine ſuo tenetur eligere nomine dñi.ad hoc.xlvj.di.ſicut nō ſuo.& facit quod dicimus de delegato qui recipit uices a conſocio.ſ.ꝙ nō poſſet ferre unā ſententiā nomine ſuo & alia nomine cōſocij ſic in caſu noſtro cum thomas elegerit unū locū nomine dñi cōmittentis & alium noie ſuo.iſta electio non ualet.nec ob. ſi decis ꝙ ſecundo loco eligit eundē locū ꝓ ſe & pro dño quia per primā electionē uidet̄ conſumpta poteſtas per iura primo allegata.reſtat ergo quod ſi neutra ualuit quod eccleſia debet habere corpus quæ fundat intentionē de iure cōi. Secūdo ſi certū eſt quod cōmiſsio alicui facta expirat per mortem illius qui cōmiſit re integra.de off.dele.licet.cū ſi.ſimiliter mandatū procuratoris per mortē conſtituentis qñ conſtituitur ad negotia expirat.ut patet.ff.ſi cer.pet.eius qui.& no.de renun.c.un.in cle.in glo.unica. Idē ſi ad iudicia re integra licet ſecus re non integra.ff.de procu. ſi defunctus. inſti.mandati.§. itē ſi adhuc.ff.man. inter cauſas.C. man.l. mandatū.& not.de procu.in cle in glo.in caſu uero nr̄o poteſtas data iſti thome expirat per mortē cōmittentis & ſic eligere non potuit poſt mortē.Sed cum ex themate queſtionis non appareat ipſum elegiſſe ante mortē debēditur corpus eccleſiæ parochiali ad quam ſpectat nulla interueniente electione uel tali que non ualeat quia pro non dato &c.
9 de iure pa.quod aute.j.qō. vij. diabertum. † Tertio ſic ubi dubium de iure aliquorum debet fieri interpretatio pro illo qui habet pinguius ius qui habet cauſam a maiori ut patet de reſcri. duobus. li.vj.ubi ſi duo impetrant prebēdam in aliqua eccleſia & non apparet quis primo ſi altera habet canonicatum & altera non fit interpretatio pro illo qui habet canonicatum.& de preben.ſi a ſede.lib. vj. ubi ſi eadem die papa uni & ordinarius alteri contulerit beneficiū prefertur qui habuit a papa.cum ergo in caſu nr̄o ſit dubiū ꝓꝑ duas electiones item quia non apparet an poteſtas fuerit data ut duraret poſt mortem committentis uel tantū in uita ipſius dicam interpretationem pro eccleſia fieri debere ratione eucharistie penitentie & aliorū ſacramentorum ſibi per eccleſiā exhibitorum ratione quorū habet pinguius ius.item quia fundat intentionem ſuam de iure communi a quo cauſam habet & ſic a maiore. Quarto ſic certum eſt quod patronus laicus poteſt per preſentatum unum alium a ſe preſentare de iure pa.paſtoralis.tñ ſi uariat recurrimus ad ſuperiorem.qui poteſt alteri gratificare.ſ.ad epiſcopum propter dubium duarum preſentationum ſicut ergo ibi recurrimus ad ſuperiorem propter diſpoſitionē iuris in cauſa uariationis ſic in caſu nr̄o recurrimus ad diſpoſitionem iuris quod uult quod ubi quis non elegit ſepulturam ſepelatur in parochiali:ut.ſ.dixi.Sed idem eſt non eligere uel eligere conditionaliter alternatiue uel incerte ut patet de
10 elec.c.ij.libr.vj.† Quito quoties alicui mandatur quod debeat.facere aliquid infra certum tempus infra illud tempus debet hoc facere ſiue hoc mandetur a iure ut eſt uidere in canonis eccleſiarum cathedralium qui debent eligere. infra tres menſes de ele. ne pro defectul. di. poſtquam. & inferiorum eccleſiarum qui debent eligere infra quatuor. de iure patro.c.uno.libr.vj.& not.de offi. ordi.cum uos.& facit de iur.pa.c iiij. &.c.cum propter.ſiue ab homine ut cum mandatur iuriſdictio ad tempus.ff.de arbi.ſi cum dies.§.ſi finita. ff.de iudi. l. ij. §. ſed & iudex poſt tempus uero id facere non poteſt ut patet ex predictis exēplis. Sed ſi ad alium deuoluitur uel referetur illud facere non poteſt ut patet ex predictis exemplis unde ſi lapſis ſex menſibus canonici cathedralium non elegerint ad ſuperiorem hoc pertinet.de elec. quanquām. lib. vj. Et idem in alijs & hoc habet locum etiam ſi predicto tempore eis a iure uel ab homine conceſſo alijs commiſerint qui infra idē tempus non elegerint ut patet de ele.ſi compromiſſarius.j. reſponſo.lib.vj.eſt ergo neceſſe quod infra tempus eis cōceſſum hec fecerint per ſe uel per alium.Sed ſic eſt quod iura uolunt quem poſſe eligere ſepulturā apud quemcunque locum uel eccleſiam dum uiuit quod apparet quia ſi moriatur illa non electa de iure communi ſepeliri debet in eccleſia antiqua parochiali ubi concurrit ꝙ ſit antiqua parochialis ſicut in queſtione noſtra & ſic non ob.c.penul.j.reſpon. de ſepul. libr. vj. ergo ſi infra illud tempus non elegit elapſo tempore pertinet ad eccleſiam parochialem ad hoc facit quod actus morientium non debent eſſe in ſuſpenſo & pro tanto terminauit dominus lambertius de rampo-
11 nibus † quod ſi teſtator commiſit electionem fideicommiſſorum tunc fideicommiſſarius non poſsit illos poſt eligere ut no.Io.an.de procu.c.j.ſuper glo.in contrarium. libr. vj.Sed apparet ex themate quod iſte franciſcus non elegit per ſe uel per alium in uita ergo poſtea non poteſt per ſe quod patet quia mortuus eſt ergo nec per alium ſed transfertur ſecundum quod iura diſponunt ſed iura diſponunt de parochiali ut dixi ergo &c. & quia iſtud argumentum eſt aliquantulum longum inducam licet ad idem.

Sexto probatur quod dictum eſt ſtātim aliter & ſic iure cauetur ꝙ ſi eccleſia eſt leſa poſsit petere reſtitutionem in integrum.c.j.& per totum.de in integ.reſti. ſiue in ſententia ut eo.tit.c.j.li.vj.ſiue in confeſsione ut ibi in.c.ij. & hoc debet intelligi uſq; ad quatuor annos a die leſionis ut probat cle.unica eodē tit.ubi de hoc ibi plene & ſic ei ſtatuitur terminus a iure nunquid elapſo quadriennio audietur certe non ut patet in prædicto.c.ij. et ſi interim commiſiſſet alteri quod eam petere deberet alias ſequeretur ꝙ commit-

tendo infra quadrienniū perpetuata esset sibi actio in perpetuū quod esset absurdū dicere & esset destruere omnia iura loquentia de restitutionis materia sic ēt in casu nostro statuunt iura terminum eligendi sepulturam infra illud tēpus debeo fecisse per me uel per aliū alias sequeretur quod committendo in uita mea commissarius posset differre sepulturā quantum uellet.& idē argumentū potest induci de minori leso qui potest usque ad uigesimum nonū annū petere restitutionē quod si alteri commisisset ante lapsum ipsorū semper petere potest:post non. Septimo inducitur ad probandū quod statim dictū est aliud exēplū & sic iure cauetur quod appellans debet appellare infra decem dies a die scientiæ.de appel.concertationi.lib.vj. cum similibus nunquid si appellare uolens cōmisit ante lapsum decennij alicui procuratori quod appellaret nomine suo poterit procurator appellare post decem dies absit.idem dico de decēnio quod datur ad prosequēdum appellationem de quo de app.cum si.&.c.ex ratione.&.ij. q. vj. ei. qui.idem dico de.xxx.diebus ad petendū apostolos de quibus de app. ab eo. lib.vj.& in cle.quāuis.eo.titu.ij.q.vj.post appellationē. &. §.ulti.in fi.&.C.de appella.iudicibus. idem dico de tempore quod datur electo ad consentiendū electioni de se factæ scilicet mense & de tēpore confirmationis petende.s.trium mensium de quibus.de ele.quā sit.lib.vj.& idē de tribus mēsibus qui dantur ad petendū consecrationē.de quibus. c.di. quoniā lxxv.dist. c. ij. & idem de tempore petendi pallium quod ēt trium mensium.c.dist.c.j.dico ubicunq; tēpus statuitur a iure uel ab homine qd infra illud debet fieri alias absque causa postea pōt fieri nec per se nec per aliū & maxime ubi per negligentiam eius qui habet facere ad aliū deuoluit illud facere uel alteri ius quærit ut in casu nostro.& hoc uerū nisi ille qui prescribit pp negligentiā eius ad quē spectabat illud primo facere consentiret illum postea posse agere uel tēpus interim non currere.sic loquitur aut. si tamen.C.de temp.ap.& cle.quamdiu.de app. ubi si compromittatur super appellatione non currit tēpus prosequende appellationis quia hoc procedit de uoluntate prescribētis & eius cui præscribitur.ita no. Inn.de ele. ne pro defectu. & glo.eo.tit.si compromissarius quæ incipit poterat & ar. idem sed in casu nostro non reperitur parochialē presbyterum consensisse ergo &c. Octaua ratio sit ista pone quod testator iussit executoribus suis ut petere deberēt fieri facere nec dixit ubi seu in quo loco debet fieri ubi dicemus quod fieri debet in loco domicilij sui ubi &c.ita no.Guli.in spec. de instru.edit. §. nunc uero aliqua. uersi.quid si testator ad hoc.ff.de condi.& demon.l.quæ condi §. cum ita. & ar.q.j. si peccauerit.ad fi.ff.de pœ.capitalium.§.famosos.de electio
12 postquam.& † dicit ibi si iussit pecuniā pauperibus erogare.s.quod intelligitur de pauperibus proprij domicilij & ē ratio quia maiorem affectionem intelligitur habuisse ad locum proprium xxxiij.q.iiij.fortitudo.sic dicam in casu nrō quod ex quo testator non expressit apud quā ecclesiā intelligiē de illa a qua in uita sometorum consolationes & seruitia recepit.s.parochiali quæ sibi sacramenta ministrat & nō alia Nec obst.si dicas qd potestas data isti Thome sit inutilis si debeat sepeliri in ecclesia parochiali in qua absque alia dispositione testatoris fuisset sepultus: quia hoc non est uerū ut pbabit statim in sequenti argumento. Nono sic ubicunq; statuens potuit legē dicere apertius quā fecerit in dubio facimus ꝫ ipsum interpretationem de regu. iur ꝫ cū
13 lib.vj.& ibi concor.† Itē ubi constitutio offendit aliū uel absorbet ius ipsius interpretatur ut minus ledat ipsum q̄ sit possibile.de consue.cum olim.hinc est quod interpretationes beneficiorum auferunt ius collatoribus ordinarijs restringuntur inquantū possunt:ut patet de præben.quanuis. &.c.cum in illis.lib.vj.& in multis capitulis eiusdem tituli. dum tn̄ interpretatio non poterat pro ea parte pro qua potest ualere Sed sic est si iste Fran.potuerit exprimere apud quā ecclesiam uolebat quod locus eligeretur:ergo cōtra ipsum fiet interpretatio. Item per istā commissionem quam fecit Thome leditur ius ecclesiæ parochialis: ergo interpretamur ut minus ledat ipsa dummodo commissio aliquid operetur:sed commissio potest operari sepeliendo ipsum in ecclesia parochiali:quia poterit eligere locum in ipsa ecclesia:ergo de ipsa etiam dicamus testatorē intellexisse:& hoc uidetur importare uerbum locum:unde non dicit in ecclesia quia tunc esset maius dubiū:& sic per hanc interpretationem operatur commissio & seruatur uoluntas testatoris:& ēt non patitur præiudicium:& ualet res quo ad omnem sui partē non autem perie. Soluendo dico semper correctione domini mei salua:si i hoc passu male sentirē quod aut iste commissarius elegit sepulturā cōmittente ipso uiuo aut post mortem. Primo casu aut ipso sciente aut ignorāte.primo casu dico quod ualuit electio qua apparuit quod committens noluit quod iste commissarius eligeret ecclesiam ex quo sciuit & tacuit:que taciturnitas in tali casu meritorio & appetibili habetur pro consensu.ff. mand. qui fidē.C.man.l.si fideiussori & facit quod not. Innocen. de electio.in genesi.& Cōpost.eo.titu. quia pp̄ter. & quod not. in capitu.sicut cum. de electio. libro sexto. & eo casu dico quod si prima & secunda electio fuit facta sic eo sciente & tacente uidelicet electio secūda quia apparet quod hoc est de uolūtate disponētis qui mutare potest per se & per aliū ex quo est infra tempus a iure cōcessum.s. ante mortem:& sic intelligatur s̄m argumentum secunde partis: & omnia alia in illa parte deducta quæ ad hoc tendunt. Sed si pro minoribus elegisset eo uiuo & sciente & pro predicatoribus eo mortuo uel ignorante debetur minoribus ex tacita uoluntate testantis quod sciuit apud eos commissariū eligisse & tacuit per rationem quam supra dixi:& sic intelligantur argumenta in prima parte inducta:si uero eo uiuo & ignorante processit in altera utarū electionū uel utraque dico nullā ualere per id quod infra dicā:quia ecclesia parochialis impedit utranque ut statim apparebit in sequenti membro. In secundo pricipali.s.quando elegit eo mortuo dico similiter quod non ualet electio aliqua per rationes in tersia parte deductas:quia potestas fuit sibi data ut eligeret locum sepulture:non autem quod eligeret ecclesiā quo casu forte potuisset eligere:quia per talem commissionem apparet de intentione testantis quod ex quo uoluit quod commissarius eligeret aliam ecclesiam per consequens noluit sepeliri apud illam in qua sine aliqua dispositione sepeliri debebat:& tunc esset instandum super primis & secūdis argumentis an commissarius potuisset uariare non tn̄ dico hoc assertiue.s.quod etiam committendo quod eligat ecclesiam quod post mortem hoc possit per illam inducta supra in tertia parte in sexto septimo & octano argumento. erit tn̄ hoc casu differentia inter commissionem loci & ecclesie quia si cōmittit electio loci in uita testatoris eo ignorante debet fieri electio in ecclesia parochiali & multo fortius post mortem:sed qn̄ committitur electio ecclesie tunc uiuente committente siue ignorante siue sciente potest eligi ecclesia quecunque habilis. Sed redeundo ad terminos nostros in questione nostra dicitur quod deberet eligere locum sepulture oportet ergo intelligere quod iste locus eligatur in ecclesia parochiali per id quod dixi in noua ratione tertie partis:quia intentio testantis fuit quod eligeret sibi honorabilem locum in sua ecclesia parochiali.sic intelligendo mādatum aliquid operatur & consulitur ecclesię parochiali & quod minus captionis habet in se eligitur. tales autem interpretationes per quas tollitur lesio cunctorum & diuersa ad concordiam reducuntur sunt iuri gratissima.de testi.cum tu.de electio, cum expediat. libro sexto. C.de inoffi.dona.si quando.& facit.l.quoties.ff.de reg.iu.& quod no.de officio deleg.si duo.lib. vj. Concludo ergo istū commissarium post mortem committentis eligere non posse ecclesiam sed locum tantum in ecclesia debita que est parochialis ante mortem idem esset ignorante aut eo sciente sic consulo.Mcccl vij.die mensis.

CONSIL. CCXV.

1 *Prior in tempore potior est in iure.*
2 *Receptio facta per capitulum praefertur electioni factae per episcopum.*

Iurisdictio

3 *Iurisdictio delegata in dubio presumitur.*
4 *Utile per inutile non uitiatur.*
5 *Habilis ualere facit actum communem a se & inhabili factum,*
6 *Receptio quando dicatur fieri autoritate apostolica.*
7 *Constitutio ledens interpretatur ut minus ledat quam possit.*
8 *Iurisdictio delegata odiosa censetur.*
9 *Priuilegium in dubio interpretatur secundum ius cōe contrarium.*
10. *Omnis forum quamlibet non sequitur.*

SCRIPSIT papa pro titio episcopo & capitulo florentię ut facultatem haberent recipiendi eundem in canonicum eiusdem ecclesię in qua canonicorum receptio & prebendarum collatio ad episcopum solum pertinere dignoscitur qui titius in canonicum est receptus. Secundo loco scripsit pro sempronio in forma mandati ut eū recipere deberet qui similiter in canonicū est receptus. Queritur ēm quē ordinem prædicti præbendas postmodū uacantes consequi debeant.
1 † Et primo arguit pro titio & sic certum est quod iura clamant priorē tempore: potiorem in iure esse debere. de rescrip. tibi qui. & c. duobus. de prębē. sed cui. & c. si postq̄. libro sexto. cum simili. sed titius primo impetrauit ergo &c. & hic ueniunt omnia iura not. in regula qui prior. de regu iur. super qua regula ista prima pars fundata est. Et hanc rationem prioritatis date coadiuuat prioritas in actu præsentandi: & prioritas receptionis in canonicum quæ habet multum operari qñque ad utrūque optime facit præalleg. c. duobus. ad ēm prædictum. c. si postquam. Secundo inducitur Paritas conferentis: nam certū est quod utraque gratia processit ab eodē ut patet ex thēmate questionis ergo cum concurrant prioritas in data & in canonicatus receptione ut in proxima ratione & in persona cōferentis omnino titius tanquam primus in pari gratia obtinere debet probat hoc. c. hi qui. de preben. li. vj. hoc modo: nam si duo recepti sunt: unus autoritate pape alius autoritate legati habentis speciale mandatum conferēdi autoritate pape seu apostolica. si receptus autoritate legati fuit primus ille præfertur quia ambo censentur recepti autoritate eiusdem scilicet apostolicę sedis. ut in. c. hi qui secundo responso. de præben. libro. vj. ergo multofortius si ex mandato pape ambo sunt recepti quia dicimus semper primū preferendum quoties utriusque par. est causa. ff. de reg. iur. quoties utriusq;. & no. in. d. c. hi qui. sed ista par ergo &c. & iste debet coniungi cum proxima precedente. Tertio ad declarationem huius quæstionis & ut argumenta melius coaptētur sciendum quod ista questio fundatur super. c. cum aliquibus. de rescri. lib. vj. ubi dicitur quod si aliquis est receptus per literas facultatis si receptio spectabat ad recipientes talis intelligitur receptus autoritate recipientium. si autem non spectabat ad eos intelligitur receptus autoritate pape: & si dicis quid prodest hoc scire ex quo constat. de prioritate. Respondeo quod ibi no. quod si est receptus autoritate pape præfertur omnibus receptis etiam ante quācunque autoritatem secus si est receptus autoritate recipiētium. Modo sic est in quæstione nostra quod iste titius est receptus per illum ad quem spectabat & per alios ad quos spectabat quare uidendum est quæ receptio magis operetur: quo uiso apparet solutio quæstionis.
2 † Et quod debeat attendi magis receptio capituli quam episcopi: & sic per consequens titius intelligatur receptus autoritate apostolica sic probatur quoties in eadem ecclesia est unus receptus autoritate recipientis: & alius autoritate apostolica præfertur receptus autoritate apostolica: ut in. c. hi qui superius allegato. si ergo habet hoc locum in diuersis receptis multofortius in eodem: sed sic est quod in persona titij concurrunt istæ duę receptiones una uidelicet ex parte episcopi ad quem spectat altera ex parte capituli ad quem non spectat altera ex parte capituli ad quē non spectat: & sic una autoritate recipientis altera autoritate apostolica ergo attendetur receptio procedens a papa non illa quæ procedit ab ordinario: & per consequens præfertur titius quia intelligitur apostolica autoritate receptus ex quo processisset

3 data ut apparet ex themate questionis. † Quarto sic ubicunque concurrunt iurisdictio ordinaria & delegata nec apparet ex qua procedatur intelligimus processum esse ex delegata non autem ex ordinaria. ita no. Ioan. an. de elec. si postquam. lib. vj. super uerbo ordinarium loducit. l. ff. de mil. testa. & facit optime quod ipse scripsit post Inno. de rescrip. cum ex officij. in gloss. dicebatur. ubi dicit quod si quis potest procedere autoritate ordinaria & delegata & ipse procedat & appelletur ab ipso debet appellare ad papam & quod scripsit de re iudi. c. fin. in gloss. ponitur ultra medium ubi dicit quod si ordinarius & delegatus ferant contrarias sententias recurritur ad papam ad idem de hereti pro hoc lib. vj. nam inquisitor heresis. deleg. est ut ibi no. Ioan. an. Sed si ordinarius & ipse procedant contra aliquem & ferant diuersas sententias attenditur quod attenderetur in duobus delegatis: sed quia ad papam. refertur ipsum negotium ut sic in duobus delegatis: per. cap. fina. de re iudic. non autem quod fieret in duobus ordinarijs quo casu teneret sententia absolutoria. sed sic est in casu nostro ubi concurrit ordinario ex parte illius ad quem spectat receptio & delegata ex parte illum ad quem non spectat receptio & sic deleg. & per consequens autoritate apostolica receptus & sic preferendus tanquam primus. Nec ob. si dicatur quod ista non sit delegata sed executoria. Et respondeo quod executores habent delegatam potestatem ut patet de offic. deleg. si super gratia. ut. ibi no. & de rescriptis. hi qui. lib. vj. sicut etiam dicitur de conseruatore. de officio deleg. c. j. in si. eodem libro. Quinto sic certū est quod si iste titius obtinuisset literas ad solum capitulum deberet præferri per c. cum aliquibus. & ibi no. multofortius si scribatur sibi & alteri ad quem ex eo quia habet fortius ius: habet enim receptionem autoritate apostolica ex parte capituli recipientis eum tanquam delegati pape & receptionē autoritate ordinaria ex parte episcopi si ergo sufficeret sibi solum altera ad hoc ut preferri debeat: multofortius si non habet utranque. facit de præben. si a sede. secundo responso. libro sexto. ubi prefertur receptus autoritate pape ceteris paribus propter ampliorem prerogatiuam conferentis sed amplior est receptio autoritate apostolica & ordinaria facta quam facta altero tantum ergo prefertur titius habens utranque: si eo casu præferretur habens alterā tantum facit capitulū duobus. de rescrip. eod. lib. ubi gratia amplior & uberior semper prefertur in dubio: multofortius si constat de prioritate date. Sexto sic magis dignum trahit ad se minus dignum. de consecratio. eccle. uel altaris quod in dubijs. eod. titu. c. uno libro sexto. ff. de rei. uendi. que religioso. de solut. si alium. de usucap. si edes. xiij. questione. ij. non estimemus. & not. Archidiac. de iure patro. capitulo uno. libro sexto. & Ioan. and. super glossa finali. Sed magis est dignum receptio facta autoritate apostolica q̄ illa quæ fit autoritate recipientium quod patet ex prerogatiua quæ a iure illi conceditur: ut capitulo hi qui. de præben. libro. vj. & in capitulo si a sede. supra allegato & ex not. de concess. præben. si sols. eod. libro. in magna gloss. ultra medium. cum similibus. ergo receptio facta per capitulum ad quod non spectabat receptio: & sic per consequens autoritate apostolica facta trahet ad se receptionem factam per episcopum ad quem spectabat: & per consequens facta autoritate ordinaria: & sic censebitur tota receptio autoritate apostolica facta: & per consequens titius. prefertur ad hoc optime. c. si duo ex tribus. de offic. dele. libro sexto. ubi habetur quod si concurrit delegata & subdelagata iurisdictio censetur tota delegata: dato etiam quod subdelegata sit duplo maior. idest procedat a duobus ubi delegata procedit tantū ab uno. Septimo inducitur re-
4 gula utile cum sua materia. de re iudica. libro sexto. † nam utile non debet per inutile uitiari: sed si titius censeret receptus autoritate eius ad quē spectaret: sequeretur qđ utilitas sibi cōpetens ex receptione illius ad quem non spectabat. S. capituli per quam debet omnibus alijs preferri in assecutione prebende. ut capitulo. hi qui. uitiaretur per inutilem electum scilicet per receptionem episcopi ad quem specta

bat

bat ergo &c. facit quod not. Ioannes and. de electio. si cui li
bro sexto. super glos. ergo a contrario & facit optime ca-
pitul. si confirmationem. eod. ti. & lib. ubi inutilis & confir
matio non habet uitiare utilem electionem. super qua fit; &
quod ibi not. Io. mo. & Ioan. an. post eum super gloss. prima
in fine. faciat. de arbi. contingit. & c. per tuas. ubi † quo ha-
5 bilis & inhabilis faciunt actu tunc habilis facit ualere qd
non ualeret gestum solum ab inhabili. Ad idem quod dici-
tur de autoritate præstita per uerum & falsum tutorem quia
ualet & habetur respectus solum utilis. s. ueri & non inutis-
lis. s. falsi. ff. quod cum falso. tut. l. j. §. j. ad idem quod dicimus
quod unicum de duobus retinet conditiones quæ sunt me
liores ex altero. C. communia de leg. l. ij. & de rei uxo. actio.
l. unica. & no. xvj. quæstione. j. & temporis. ne sede uacan.
c. j. facit etiam. xxxij. q. j. non est culpandus. & de spon inter
opera. Octauo sic prout apparet ex themate quæstionis ad
episcopum spectat. exceptio de iure communi capitulum
uero hoc facit uirtute priuilegij & gratiæ alteratur ergo po
testas episcopi per potestatem capituli & mutatur personæ
conditio sed sic est quod quoties mutatur cõditio personæ
conuenit et rei statutum mutari. ff. de sol. cum quis. in prin
ci. & de acquiren. heredi. l. paulus. alias est. §. sub lege pup.
ergo hic alteretur personæ conditio intelligetur alterata
res. s. receptionis statutum & sic cum alias ante alteratione
esset receptio per episcopum ordinaria nunc dicetur dele-
gata: & sic per consequens titius receptus per ipsum & per
capitulum & per consequens papæ autoritate receptus præ
ferri debebit. ad hoc inducatur quod Bar. b; duminicalis.
xxij. ubi tenet quod si titius rem sempronij præsentis bona
fide possedit spatio qui aq; annorũ & moritur sempronius
instituto herede et no sufficiunt titio alij quinque anni imo.
xx xv. ad compellendam præscriptionẽ. allegat quod quãdo
in priuilegiatam personam transfertur ius non priuilegia-
te personæ priuilegiata utitur priuilegio suo cum ergo sic
persona non priuilegiata utitur priuilegio quod compete-
bat episcopo ut quia mandatur capitulo per priuilegium li
cet ei sibi cum episcopo competeret utemur priuilegio po
tiori: optime facit quod nota. de iure par. c. uno. libro sexto
in gloss. fina. ubi si præsentatio spectat ad ecclesiã & ad lai-
cum quia ecclesia habet maius priuilegium uidelicet spa-
tium sex mensium & laicus tantum quatuor utimur priui-
legio ecclesiæ tanquam maiori. Non inducam glos. positam
in capitulo cum aliquibus. quę incipit tantum intelligo ubi
tenet quod si † receptio spectabat ad duos & scribitur solũ
6 uni quod recipiat talem tunc alter receptus diceretur re-
ceptus apostolica autoritate & est ratio quia illud qđ prius
solus non poterat modo solus potest uigore mandati ergo
uides expresse quod ibi concurrit receptio apostolica pro
parte socij & receptio ordinaria pro parte sua & tamen at-
tenditur sola apostolica sic & hic concurrit receptio ordi-
naria pro parte episcopi & apostolica pro parte capituli er
go attendatur sola apostolica. Decimo quia ex omnibus su
perioribus rationibus probatur solum titium esse priorem
per quas uidetur Sempronium esse sm ex ui comparatiui
prior qui præsupponit positiuum: iuxta nota. per Ioan. an.
de rescrip. duobus. super glo. non ergo in hoc libro. vj. fa-
ciam ultimam rationem in qua probabo quod supra titiũ
debere censeri autoritate apostolica receptum: per conse-
quens Sempronium omnino excludẽdum & sic certum est
7 quod † ubi mandatum uel constitutio habet ledere & au-
ferre ius alterius debet fieri interpretatio ut minus ledat.
de consuetu. cum olim & ut minus statuentem iuuet qui po
tuit legem apertius dicere & non dixit. de reg. iur. contra
eum. libro sexto. hinc est quod in impetrationibus his fit
stricta interpretatio quia auferunt ius ordinarij collatoris.
de præbeo. quamuis. j. libro sexto. maxime qñ ad petitionẽ
scribitur ut in casu nostro uidetur text. eod. titu. si pluribus.
& capitulo si motu. & clementi. si romanus: eo. titulo a con
trario facit. c. non potest. eodem titulo libro sexto. & de si
filijs præsbiterorũ. c. j. & c. ij. eodẽ libro. sed sic est quod si ista
receptio censeatur facta apostolica autoritate ecclesia di-
cetur grauata de uno nec cogetur ad receptionem secundi

non habentis clausulam iuxta capitulum mandatum. de re-
scriptis. cum similibus & similiter autoritate recipientium
non dicet grauata ita quod tenebitur ad receptionem secun-
di: ut no. in. c. cum aliquibus in glo. no. uerbum eod. titu.
lib. vj. & per hoc & alija superioribus rationibus quibus
monstratum est istum titium autoritate apostolica rece-
ptum esse apparet quod nedum sempronius potest esse
primus imo in totum debet excludi & hic sit finis pro pri-
8 ma parte. † In contrarium facit nam certum est quod iu-
risdictio delegata non est fauorabilis sed est odiosa ordi-
naria autem fauorabilis est ut no. de rescrip. dispendia in
gloss. fortis in fi. & facit quod no. eo. titu. c. ij. glo. quod de
literis. lib. vj. & de offic. delega. si contra unum. §. cum au-
tem. & in cle. & si ab apostolico de offi. ordi. in glo. pen.
cum ergo concurrat fauor & odium sequi debemus fauo-
rem odio omisso. nam in fauorabilibus fit larga interpre-
tatio in odiosis secus ad hoc de filijs præsbyte. c. j. & c. ij. li.
vj. & de præben. quamuis. & c. non potest. de reg. iu. in pe-
nis. & regula odia. causa simili. sed receptio facta per epi-
scopum est ordinaria idest ordinario iure facta ergo illam
sequitur omissa receptione capituli quæ est delegata. &
sic per consequens titius intelligetur receptus autoritate
recipientis & sempronius autoritate appostolica. Sed re-
ceptus appostolica autoritate etiam secundo prefertur re-
ceptis autoritate ordinaria & primo per. c. si qui. de præ
bend. lib. vj. ergo sempronius prefertur habet enim iuris-
dictio ordinaria minus captionis in se & ideo sequenda. ff.
de reg. iur. quoties. & no. de offi. dele. si duo ex tribus. in
glo. ij. lib. vj. Secundo si concurrentibus autoritate & ma
iori & minori maiorantatur. & minoratur. de offi. dele.
super quæstionum. §. si uero. sed iurisdictio delegati maior
est ordinaria. de offi. dele. sane. ergo minorabitur & seque-
tur naturam ordinariæ. & sic titius in quo concurrunt illæ
duæ iurisdictiones censebitur autoritate minori receptus,
scilicet ordinaria. & per consequens qui est receptus auto-
ritate apostolica præfertur per. c. si qui. optime facit quod
notat Hostien. de ma. & obe. per tuas. & Ioan. an. post eum
super glo. ante fi. ubi formando quæstionem de subdiacono
papæ ordinato ad diaconatum & presbyteratum per alium
de licentia papæ nunquid perdat priuilegiũ dicit quod sic
quia ex quo priuilegiũ & ius commune contraria sunt pri-
uilegium uires suas perdit: & alle. §. si uero. quem allegaui
9 supra. Item dicit quod in † dubio priuilegij semper debet
fieri interpretatio sm ius commune p̃ruum quia per illud
uim suam perdit allegat de consue. cum dilectus. §. si. facit
quod no. de app. cum appellationibus. in glo. per hanc lite-
ram libro sexto. & res de facili reuertetur ad naturã suam.
xxxv. di. ab exordio. ff. de pactis. l. si unus. §. pactus. & meo
iudicio istud dictũ Hostien. multũ facit pro ista parte quia
uis priuilegij & iuris communis a duabus personis descen
dens in unam ujm tantum censetur iuris cõmunis quod ad
literam est reperire in casu nostro & istud idem dicit Ioannes
mona. & Ioan. and. post eum. de regu. iur. indultum. super
glo. j. ubi dicit quod si magis & minus dignum concurrunt
simul minus adiutum communi iure uincit magis dignum.
Tertio sic in omni scriptura ad intentionem scribentis est
recurrendum. de rescrip. super literis. de arbitris expo-
sita. de preben. c. finali. cum concor. Sed intentio papæ
uidetur esse ut mandatum dirigatur eis ad quos spectat
collatio quod probo quia de iure communi collatio
præbendarum & receptio canonicorum spectat ad epi-
scopum & capitulum in ecclesia cathedrali: ut not. Com-
po. de electo. cum ecclesia uulterana. & not. ne sede uac.
c. uno. in glossa hoc dixi. libro sexto. ergo fuit sua inten-
tio scribere illis ad quos spectat receptio: & per conse-
quens quod receptio fieret autoritate ordinaria: non au-
tem delegata: & per consequens quod ille pro quo secundo
scribetur in forma gratiæ intelligeretur sua autoritate rece-
ptus. Sed sempronius est talis ergo debet preferri. nõ. n. de-
bet presumi quod propter iustitiã negligat qui alios in sua
iustitia fouet. de immu. eccl. c. pe. libro sexto. Quarto in-
ducitur directe contrarium eius quod dixi in prima par-
te

te septima ratione uidelicet quod in separabilibus utile
per inutile uitiatur ut probarur de re indi. ad probādū. 23.
distinc. quorundā. ix. distinctio. si ad sacras. de offi. delega.
super quæstionū. §. si uero. ix. puta. ff. de aqua quoti. & esti.
l. j. §. item queritur. cum simili. sed receptio facta per epi-
scopum & capitulum similis facta fuit: nec aliter potuit fie
ri propter formā mandati. de rescrip. cū dilecta. ff. manda.
diligenter. de preben. cui de non libro sexto. Ex eo quod
ista receptio est illa quæ habet ius tribuere: ut no. Ioan. an.
de rescrip. tibi qui. super uerbo recipi. li. vj. ergo magis
utile. s. quod receptio esset autoritate apostolica facta ui-
tiabitur per minus utile scilicet quod dicatur facta auto-
toritate ordinarij. facit quod not. Guli. man. in libello suo
electo super. c. xlij. ubi dicit quod si det alicui per capitulū
potestas ut ipse scrutatis uoluntatibus singulorum illū elī
gat in quem consenserit maior partium comparatione mi
norum quod si ipse eligat illum in quem consensit maior
pars capituli non ualet & dicit Honorium sic pronunciaſ
se: ut not. Ioannes an. in. c. si cui. de elect. libro sexto. & Lap
pus depodio bonezi abbas sancti minatis prope floren. di-
cit idem: quia mādatum factū compromissario fuit unum
& sic pars utilis uitiat inutilem. & facit quod scripsit Ioan
andr. de regu. iur. contra eum in quæstione. iij. §. ad ꝯrium
Quinto sic non dubium quod si capitulum succederet epi
scopo in tali receptione canonicorū & præbendarum col
latione. ut si de cōsuetudine uel priuilegio uacāte sede suc
cederet uel propter negligentiam episcopi transfertur po
testas in capitulum: ut de concess. præben. c. ij. quod nō ali-
ter censeretur receptio quam faceret tunc capitulum q̄ il-
lam quam faceret episcopus per regulam qui ius. de regu.
iur. lib. vj. & quod actio subrogata obtinet uicem prime. ff
si seruus test. libe. l. j. §. hec actio. † Item quia res trāsit cum
10 suo onere. de deci. c. pastoralis. & in cle. j. decens. si ergo
hoc haberet locum qn̄ in totum subrogatur multo fortius
qn̄ subrogatur ꝑ parte quæ est de toto. ad hoc. ff. de rei uen
dita. l. quæ de tota. facit et. c. unicum. de supp. negli. præla.
in clemen. j. responso. ubi si ordinarius supplet uices religio
si et exēpti licet hoc faciat apostolica autoritate tamen
non confert aliter quam ille qui fuit negligens. i. si ille de-
beat conferre religioso similiter & iste si ille seculari cleri
co: & iste nec aliter pōt cōferre. Sexto inducitur quod no.
Archi. in prædicto. c. cum aliquibus. ubi tenendo ꝯriū eius
quod dicit glossa quæ incipit tantum: dicit quod si spectat
collatio ad duos & scribitur tantum uni quod tales litere
impetrate sub nomine facultatis non ualent ex eo quia pa
pa non intendit dare literas præiudiciales sed sua manda-
ta sunt recipienda sine alterius præiudicio. de offi. ordi. gra
ue. & ne nascantur iniurie &c. de accusa. qualiter. Itē quia
litere beneficiales ambitiose sunt & restringende. de præ-
ben. quamuis. j. & c. si motu. libro sexto. Sed pręiudiciū es-
set illis ad quos spectat receptitio si receptioni non interes
sent ergo &c. sic directe dicam ego in proposito quod cum
præiudicetur isti qui habet conferre solus de iure & nunc
oportet quod conferat specialiter uirtute mandati quod ta
le rescriptū sit subreptitiū & reseruetur ipsi episcopo legi-
tima defensio. ad hoc de eta. & quali. accepimus. & de offi.
delega. & ex parte. ij. ubi si papa scribit pro alio reseruat
alijs defensio legitima & quod scribit Io. an. super regula
indultum. de regu. iur. lib. vj. in quæstione. in secundis alle-
gationibus. Septimo si uideamus quæ fuerit ratio. c. cū ali-
quibus. Ratio fuit ad hoc ut mandata apostolica non fru-
strentur effectu quia qn̄ papa scribebat ubērius scribebat ꝑ
līas facultatis ad hoc ut secundo impetranti non obstaret
exceptio grauaminis quod esset si scripsisset primo sub for
ma gratie iuxta mandatum. de rescrip. & no. eod. tit. duo-
bus. libro sexto. in glo. antepe. sed quia in tali forma scili-
cet facultatis ex quo receptio non spectabat ad illum cui
scribebatur dicebant ipsi quod non poterat recipere illum
pro quo scribebatur: quia per literas non dabatur sibi po-
testas absolutionis sed concedebatur solum facultas si fa-
cultas autem uidebatur respicere solum illum ad quē spe-
ctabat remanebat ipse impetrans per istam alternatiuā ex

clusus & sic mandata apostolica frustrabantur effectu. ad
hoc ergo tollendum ut res ualeret potius quām periret.
de uerbo. significa. abbate. fuit factum illud. c. per quod im
petrantibus prouideretur. sed sic est quod in casu nostro
cessat ista ratio quia scribitur episcopo ad quem specta-
bat per literas facultatis ergo ipse facere debebat quia ta
les rationes proprie locum habent in eo ut supra dixi &
per consequens cesset dispositio tex. illius in ea parte qua
loquitur de his ad quos non spectat receptio: nam cessante
causa cessat constitutio ratio huius non minus attenditur
q̄ lex: & ubi locum habet ratio & lex. C. quæ sit longa con
suetue. l. j. ff. de iure patr. adigere. §: quamuis. ff. de interdict.
l. j. ad hoc. de electio. ubi periculum. libro sexto. ubi euidēs
ratio ubi hoc etiam not. Archidiaco. & Cle. pi. ad idē cle.
cum rationi. de electio. & quę not. de rescriptis. si qn̄. de cō
suetudi. capitulo secundo. libro sexto. cum mille si. quæ ra-
tio fuit apposita solum in fauorem impetrantis quæ hic
cessat: ut s. dico ergo qđ ipse ad quem spectat hoc facere
debeat uel saltem si casu quo secum debeat admitti censea
tur ipse recipiens tanquam principalis ex eo quia in eo cō
currit mandatum pape & ius ordinariū in capitulo, uero.
mandatum tantum pape & si exceptio sua autoritate facta
dicatur & per consequens Semptonius qui est apostolicus
licet secundus præfertur per capitu. hi qui. de præben. li-
bro sexto. Soluendo dico salua semper correctione patris
& domini mei Ioan. de sancto geor. & etiam cuiuslibet al
terius melius sentientis quod ad ueritatem huius quæstio
nis oportet distingui & sic aut fuit idem papa scribens
aut fuerunt diuersi si fuit idem papa tunc dico quod titius
debet habere primam præbendam tanquam apostolicus
per iura pro prima parte inducta & sempronius nullā par
tem habere debet cum ex themate quæstionis non appa-
reat ipsum habere clausula non obst. quod pro alio scrip-
serimus & sic litere sunt surreptitię etiam non opposita ex
ceptione: ut not. Ioan. an. de rescriptis. duobus. super uer-
bo eligere. libro sexto. uer. sed dicere contrarium. & eod.
titu. postulasti post Hostien. super uerbo uicaria. Si uero
fuerunt diuersi pape tunc dico quod titius habebit pri-
mam tanquam apostolicus & primus & sempronius se-
cundam tanquam secundus. Non obstant iura inducta pro
secunda parte quæ probant titium receptum autoritate or
dinaria & sic uidetur quod deberet esse secundus per capi
tu. hi qui. de præben. Et primo prima ratio non ob. quæ di
cit ordinariam iurisdictionem fauorabilem & delegatam
odiosam nam hoc fateor sed non sequitur propter hoc
quando delegata sit maior: de officio delega. sane quod
in nostra materia attenditur. de præben. hi qui. & capitu-
lo si a sede. alias sequeretur quod receptus autoritate or-
dinaria præferretur receptis autoritate apostolica scili-
cet per executores: quorum potestas est delegata quod est
falsum ut in dictis iuribus. Nec obst. secunda quia collega
qui recipit ut collega subdelegationem simpliciter fuit in
culpa cum per mandatum apostolicum posset procedere
appellatione remota ut dixit Ioan. mona. in regula in-
dultum. de reg. iur. item ibi non concurrunt delegata &
ordinaria iurisdictio sed delegata & subdelegata: unde ca
pitulum super quæstionum. §. si uero super quo prædicta
quæstio fundatur non obst. Nec obst. tertia ratio que
forte processisset a principio quando non insurrexerant
consuetudines sed cū hodie ad prælatū possit spectare re
ceptio & ad capitulum tantum: ut not. ne sede uacan. capi-
tulo uno libro sexto. & de regu. capitu. finali. eod. lib. quæ
iura papa scit de constitu. capitulo. primo eodē lib. est præ
sumendū quod fuerit sue intentionis quod ad quemcunq;
spectaret receptio titius reciperet & hoc expresse probat
capitulo cum aliquibus. qui ergo ꝯriam dicit fuisse inten-
tionem scribentis illam probet. Nec obst. quarta ratio qui
a nihil inutile in materia nostra concurrit. nā qualiscunque
sit receptio sibi prodest sed magis dignum & minus ꝯcur-
rūt quorum magis trahit ad se minus ut ꝓbat sexta rō pri-
me partis. Nec obst. quinta rō quia capłm hic nō uenit per
modum successionis nec istud ius recepit ab episcopo quo

casu pcederet ratio partis & totius imo recepit potestatē a quodam superiori qui ius inferioris confundere potest. Nec obst sexta ratio quia ēt posita uera opinione Archidia: quæ est falsa in casu nostro nulla potest notari surreptio ex quo scribitur ei ad quem pertinet sed sic in suo casu ex quo taceo unum de illis ad quos spectat hinc autē ex primo ipsum & alium & tñ ut diximus opinio sua est falsa quia nullo iure cauetur quod in tali impetratione debeā exprimere uerū collatore imō directe probatur ꝯrium per istum tex. ubi dicitur ꝙ si impetro ad unū & ad ipsum nō spectat receptio debeo recipi autoritate apostolica: ergo apparet quod collator non debet exprimi. Ad ultimam di co quod ratio. c. cum aliquibus. fuit quia quando non spectat receptio ad illum cui scribitur non potest dici quod il le sit executor ordinarius: quia ordinario iure hoc sibi nō competit sed executor apostolicus. ergo oportet concludere quod receptus sit autoritate apostolica. Quando uero spectat ad eum non potest dici apostolicus: & ista fuit ratio istius capitu. sed sic est quod in casu nostro concurrit utrunque ergo sequeremur magis dignum: ut probat quarta & sexta ratio prime partis.

CONSIL. CCXVI.

1 *Decapitari an debeant omnes qui in rixa fuerūt si nesciatur quis uulnus intulerit.*

2 *Presentes quomodo teneantur de occisione.*

3 *Heretes si non appareat quis iudicatur heres.*

4 *Voluntas & causa facti inspicitur in omnibus.*

5 *Delictum principalis si non constet contra auxiliantes non proceditur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amen. Nos Bartholomeus de Saliceto de Bononia legū doctor & Gaspar de calderinis comes palatinus dectetorum doctor & miles. & petrus de Ancha. iuris utriusque doctor uiso diligenter & maturē puncto nobis transmisso: & ipsius facti circumstantijs ponderatis consulimus concorditer prout infra sequit

1 † Et primo exceptio clericatus quam obijcit. A. B. & C. ad exclusionem fori secularis uidetur parum efficax postquā sunt coniugati & deprehensi sine tonsura & habitu clericali quantuncunque cum unicis & uirginibus contraxissent: ut capitulo primo de cleric. coniuga. libro. sexto. & super ipsa ulterius non instamus postquam casum habemus expressum ibi: & ideo dubitatio nulla cadit ut. l. ancille. C. de furtis. Restat igitur plenius inquirere de secundo: utrū omnes de occisione teneantur an unus tantum uel duo uel nullus & quomodo & qualiter teneantur: & quia illud dubium non est nouum sed antiquum. & ideo quid gloss. & moderni uelint communiter inquirendum est. Et quod omnesā tenetur sentit gl. in l. si rixa. ff. ad legem cor. de sic. pro qua facit. xxij. q. ult. c. hna. ubi pugnant ut occidant. similiter ut occisor tenetur. Item licet nō appareat nisi unum uulnus illatum ex quo decessit tamen appater omnes insultum fecisse & emanasse cum ensibus ex quibus præsumitur animus occidendi. c. j. de præsumptioni. & l. si conuicij. C. de iniurijs. & talis animus cum actu sufficit quo ad legē cor. de sicar. ut. l. is qui cum telo. C. ad legem corne. de sica. Præterea non uidetur posse negari quin illi qui nō uul

2 nerauerunt teneantur tanquam socij de auxilio & fauore nedum. n. ex insultu & animatione dicitur quis præbere fauorem sed ex sola presentia si per eam reddatur insultatus timidior. Ad hoc quod not. Io. An. post Innocen. in. c. continentia. de cle. percus. & quod non uulnerantes de auxilio teneantur & fauore: sentit Bar. io prællegata. l. si in rixa. Et cum statutum raruis sicut ius commune puniat præbentes auxilium simili pena: ut. l. is qui opem. de furti. uidetur qꝺ postqꝫ per alterū ex his tribus fuerit interfectus homo licet non constet per quem ex eis omnes debeant decapitari & si non ut homicide saltem ut prestantes opem homicidio postquam enim puniendi sunt ex illo capite & ex illo ueniunt pena simili puniendi superfluum est quærere qua lege ista uel alia puniantur postquam puniendi sunt ur in simili dicit tex. in. l. gallus. §. si eius. ff. de liberis & posthumis. lege quod si dubitet. ff. de acquirenda hereditate. In ꝯrium arguitur & probatur nullum ex eis de occiso puniendum ubi ex eis constare nequeat quis ex eis illud letale uulnus inflixerit. primo quia glossa hoc expresse tenet in lege ité mela. §. si plures. ff. ad legem aquiliam. licet enim certum sit apud rerum naturam unum ex eis fore nocentem tamen sanctius est eum absoluere quam alium innocētem de occiso damnare ut lege absentem. ff. de penis. confirmemus hoc ex uerbis Dynqui in simi. quæstio. consuluit & sic dixit quod si incertitudo est circa rem fauorabi-

3 lem ut institutionem hæredis dationē † tutoris legatum & dationem libertatis impedit effectum habere quia si nō apparet quis sit heres iudicatur quod nullus est heres & si dubitetur quis sit legatarius iudicatur nullus legatarius. ff. de rebus dubijs lege si fuerit. Si non apparet quis tutor indicatur nullus tutor. de test. tutela. l. duo sunt titij. Si non apparet quis liber iudicatur nullus liber. ff. de rebus dubi. l. si quis de pluribus. & lege si fuerit. & de manu. testa. lege cum ex pluribus. ergo in proposito si non apparet quis uere sit interfector iudicari debet propter incertitudinem nullus interfector. si enim in casibus continentibus fauorē ut sunt predicti propter incertitudinem nullus admittitur ad primum, multo magis in casu nostro continente odium ut quis ex pluribus homicidium commiserit nullus debet mori. l. cum quidam de libe. & posthu. &. c. odia. de regu. iur. libro sexto. pro hoc facit glossa in d. c. fin. xxiij. quæstio. ult. quæ dicit quod ſm leges aliud est quam ſm canones uult dicere quod in lege promotionis propter incertitudinem delinquentis omnes repelluntur a promotione sed in lege ut sic dixerim punitiua ut ē lex ciuilis sint oēs ꝑ innocentibus reputandi per. le. absentem de pe. & idem nor. in. c. significasti. de homi. non ob. gloss. quæ est in. d. l. si in rixa. ubi dicit quod si non potest apparere cuius ictu decesserit omnes teneri. Oldra. enim dictam glo. declarans loquitur per hec uerba aduocati pro maiori parte male intelligunt gloss. istā dicunt. n. omnes puniendos. l. cor. de sic. dicas omnes puniendos pecuniariter tamen & iste est intellectus Ioan. & Azo. & ita dicebat dominus Dy. & omnes doct. bononie legentes. ita dixerunt quod credo uerius: &. §. ille sed si plures. in. l. item mela. loquitur in ciuili. & ita tenet Pileus: & bene ar. l. absentem. de penis. ita per Oldr. apostillatum in libro meo reperi ego Petrus pdictus & bene probatur ille eius intellectus in dicta lege si in rixa. quæ frustra diceret nullus euiusque debere contēplari si omnes uulnerantes eadem pœna legis cornelie renerentur & aduertendum quia illa lex presupponit plures uulneraffe & certum esse dum dicit ictus cuiusque &c. tamen non omnes lege cornelia teneri. multominus igitur tenebuntur in casu nostro ubi non nisi unus uulnerauit. Et de duobus alijs certum est quod non sed tantummodo emanasse & insultum fecisse de quibus emanationibus & insulib. certū est eum non interfectum: sed ex uulnere unius licet incerti ex dictis tribus quo casu glo. expresse dicit nullum teneri. ut. d. l. item mella. §. sed & si plures. ad. l. aquil. glos. ergo quæ est in. d. l. si in rixa relata ad tex. loquitur cum constat omnes uulnerasse sed incertum est quod quis letaliter quo casu cōtinere posset aliquam equitatem omnes teneri sed hic constat contrarium scilicet tantum unū uulnerasse quod tres de occiso teneantur seuerissimum est sentire & contra glos. in. d. §. sed si plures. Restat responde re contrarijs in quibus expresse dicitur quem teneri. l. cor. etiam sicum telo tantum ambulauerit hominis occidendi causa. ut. d. l. is qui cum telo. Item et argumento contrario de auxilio quod resultat ex presentia corporali nedū de insultu & amenatione. Item quia uidentur socij criminis postqꝫ simul insultum fecerunt quo casu simili pena tenentur etiam si non percusserunt. ut. d. c. si. &. l. iij. §. qui. ff. de ui & ui. ar. Hec autē ꝯtraria ex facti circunstantijs sigillati

latim declaratis in pūcto nobis trāsmisso tolluntur ex nar
ratis.namq; in eo patet quod prædicti non ex proposito de
liberato moti sunt ad illud homicidiū committendū sed ex
fricatione siue tactura unius cum altero & ex uerbis contu
meliosis tunc in primo habitis inter se peruenerunt ad ri-
xam istā non.n.statim cum seipsos repercusserint aggressi
sunt quia tunc ex facto cōstaret de iniquo ꝓposito sed post
fricationem oēs ut in puncto dicitur transierunt uiā suam
qui transitus indicat quod non animo occidendi ibant uel
rixandi secum nisi fricatio illa & uerba & rancor ex prete
rito aliqualis non dignus cum ultione mortis fuissent inter
eos ita quod ex illis coniecturis circunspectus & rectus iu-
dex debet informare motum animi sui quod non causa oc-
4 cidendi dictū .s.a.b.c.simul agebant † cum. n. in maleficijs
nolūtas spectetur nō exitus & in eis non factū sed facti cau
sa inspicit.ut.l.diuus.de sica.&.l.uerū.ff.de fur.oportet pre
sidentem in hoc facto diligenter cuncta rimari.ut.xxx.quæ
stione ulti.iudicantē.& super hoc unde instruit cum lex in
simili.ff.de testi.l.ob carmē.§.si testes.ubi in re dubia inspi-
cere debet quod nature negocio conuenit & quod inimici
tie suspicione caret & ex his q̄ rei aptiora & uero ꝓximio-
ra putauerit esse uel cōpererit & s̄m ea quæ nobis in facto
sunt narrata uere credimus quod non animo occidēdi uel
ex proposito deliberato dicti. a. b.&.c.ad rixā peruenerint
cū prædicto. s. quia nō presupponit̄ inter eos causa ꝑꝑ quā
debuissent in hoc cōspirare quinimo apparet a casu & for
tuna sibi inuicē obuiasse & ad dictā rixā ut leues hoies se-
pe faciunt peruenisse & ex hoc.s.quod non expresuppposito
sed a casu & accidenti homicidiū illud est cōmissum & in
rixa necessario cōcludendū est quod non oēs de occiso te-
nent̄ ēt uulnerantes sed ille tantū qui letale uulnus inflixit.
ut.d.l.si in rixa & ꝯria locū habent cū ex ꝓposito & ita ibi
no.glo.De quo sic ut nobis presupponit̄ non cōstat magis
humanitati & iustie credim⁹ cōuenire nullū ex eis ad mor
tē danari nec propter homicidiū unius tres decapitari.ut.d
l.absentē.Et ita in hoc sequimur opi.Old.& aliorū de qui-
bus.s.tanq̄ humaniorē : ut. s. dominus potestas non eos ad
mortē condemnet sed primo de inferente illud uulnus leti
ferum diligentissime inuestiget & inquirat. & si reperierit
supplicium sumat alios uero duos non ut socios uel ut pre
bentes auxiliū puniat quia ad hoc cum illo occisore nō ue-
nerant sed casualiter se cū eo associauerant oportet autem
quod ut dicant socij uel auxiliatores sint ad hoc principali
ter coadunati.ar.l.iij.§.hoies.ff.ui bo.rap.apparēt in facto
omnes in rixa pariter fuisse principales nec causa fauendi
unum alteri conuenisse & insultū fecisse se & quēlibet id
qd̄ egit ut principalē egisse.unde cēsendi sunt pariter prin
5 cipales & ꝓut deliquerint puniendi.ut.d. l. si in rixa.† Præ
terea si non constat de delicto principalis non potest ꝓce-
di ꝯ alios ut auxiliantes ut no.Bar.in.l.si is qui.§. si in titiū.
ff.de fur.sed hic p̄supponitur non constare quis fuerit prin
cipalis unde incertitudo principalis obligati infertur in ac
cessorio in potentia ꝓcedendi. Cōcludimus ergo ꝙ rebus
sic se habentibus ut narrantur tanquā homicida uel ut præ
bētē auxiliū homicide nullū posse puniri sed aliter ad arbi
triū iudicātis ꝙ exprimere ad nos nō pertinet sed ad ipsum
qui uere longa experiētia sapientissima prudentissimus do
ctissimus arbitrabit̄ ꝓut iustitie & eq̄tati uidebit̄ expedire.

CONSIL. CCXVII.

1 *Testator legans fundum ecclesie an possit eam ad collectas ligare.*
2 *Status rei mutatur persona mutata.*
3 *Ecclesia cultrix iustitie contra iustitiam quid fieri non patitur.*

IN CHRISTI nomine amen. † Dubiū fa-
cit in predicta.q.mutatio rei & translatio in
ecclesiam post quem transitum uidetur quod
res in ecclesiā translate sint immunes a colle
ctis & datiji laicorum. cum enim ista descri-
ptio quæ fit pro libra & solido nō sit perpetua & certa imo
s̄m uarietatem negociorum imminentium immutatur non
uidetur hoc onus durare postq̄ res transiuit ad personam
priuilegiatam.x.qō.j.nouerint. mutata enim persona mu-
tatur status rei.C.de impo. luc. descri.l.j.&.c.j.de iure pa.
li.vj.&.l.paulus.alias per procuratorem.ff.de acqui. here.
& no.Io.an.in.c.j.de immu.ec.li.vj.in nouel. ad fin. Istam
autem iuris dispositionem non uidetur posse testator mu-
tare & rem quæ debet transire libere in ecclesiam huic su
bijcere seruituti ut sit affecta oneri collectarum. nam per
legem municipalem hoc fieri non posset ut.d.c.j.& Bar.in
l.rescripto.§.si de mu. & ho.unde si non potest fieri per le
gem.ergo nec per testatorem cū eius dispositio censeatur
lex ut in autentica de nup.§.disponat mutaret enim testa-
tor generalem dispositionem legum & canonum quod nō
potest ut.c.requisisti.de testi.&.l.nemo potest.de leg.j. his
non ob.ꝯrium est de iure dicendum quod iste sacerdos te-
neatur soluere collectas & datia prout hactenus sunt solu
2 te iuxta impositione cōmunis lamporochij. † Est.n.licitū
cuicunque priuato donanti res suas ecclesię adijcere condi
tiones & onera & ecclesia tenetur illa seruare ut.c.uerum.
de condi.ap.& adeo est hoc uerum quod si bona in eccle-
siā sub predicta conditione trāsferantur quod si non subie
rit onera imposita liceat laico donatori sua autoritate ca
pere quod potest ecclesia non parente illa capere propria
autoritate.arg.d.c.uerum.& l.iij.C.de pign. & est hoc ex-
pressum s̄m Hostien.in.c.cum dilectus. de dona. & ita no.
Io.an.post hosti.in.c.uerum.de foro compe. cum ergo le-
gatum sit quædam donatio ut.l.legatum.ff.de le.ij.& in re
sua quilibet sit moderator & arbiter ut.l.in re mandata.C.
manda. potuit testator rei proprie illud onus adijcere &
eius prouisio facit cessare prouidentiam canonicā & lega-
lem:ut.l.si cum dotem.in prin.ff.sol.ma.&.l.cum ex filio.ff
de uulga.& pug.est.n.nature consonum eum non recusare
onera qui acceptat cōmoda ut cle.j.de censi.& ut dixit lex
non est ferendus is qui lucrū quidē amplectitur onus autē
annexū contemnit ut.l.j.§.pro secundo.C.de cad.tol.fuit.n.
in potestate ecclesiæ uel respuere uel amplēcti legatū ut.
3 d.l.j.&.l.si tibi homo de leg.j.cum simi.† Ecclesia enim ue
lut cultrix & auctrix iustitie non debet ꝯ iustitiam commit
tere fraudē neq; pati.ut in.x.col.de alie.feu.c.j.§. inde po-
test.Non ob.quod dictum altare in collatione onerum in
cōmuni sit descriptū cū clerico pistoriēsi.precedit.n.istud
debitū ad quod altare restringit̄ pro dictis possessionibus
conferre cum cōmuni lāporo.unde si in illo deducto non
potest amplius supportare non debet grauari ultra q̄ face-
re possit ut leg.& no.in.c.cum instantia de censi. Nec pro
eisdem rebus soluere in diuersis locis ut no. in dicto capi
tu.j.de immunita.eccle.in nouel.& licet ad hoc forte de fa
cto iniuste urgentur non tamen ex hoc potest uel suū debi
tum dicto communi subtrahere uel negare ut.l.si te bonis.
& quod ibi not.C.de acquirenda hereditate.Concludo er
go ex prædictis quod sacerdos illius altaris non potest se
tueri quominus soluere teneatur & conferre cum dicto cō
muni pro dictis possessionibus iuxta seriem testamēti. Pe-
trus de Ancharano.

CONSIL. CCXVIII.

1 *Sportule quando quibus a quibus & de quibus debeantur.*
2 *Consuetudo a canone reprobata an possit denuo innouari.*
3 *Impressio sigilli an debeat gratis impendi.*

IN CHRISTI nomine amen. Iuxta ordi
nē quęsitorū primo uidendum est.utrū dictę
ꝯstitutioni synodali sit ꝯriū ius cōmune. se-
cūdo si ius cōmune sibi resistit utrū possint
per longum usum & antiquam consuetudi-
5 nem dicti duo solidi ꝓ qualiqet libra exigi.† Quo ad pri-
mum uidetur huic constitutioni utrunque ius.s.ca.& ci.ꝯ-
trari quibus iuribus expresse cauetur quod iudicium debet
gratis litigatoribus impartiri ut capitulo cum ab omni
specie.de ui. & ho. cle. & capitu. statutum. de rescrip.
§. insuper. libro sexto. & in autentica ut iudi.sine quo-
quo suffra.post princi. & quasi per totum. & ratio reddi-

tur in prædictis iuribus quia ideo iudicibus secularibus &
ecclesiasticis beneficia deputata sunt ut ab omni exactiõe
abstineant & gratis studeant litigantibus iustitiã ministra-
re ut.d.c.cum ab omni scripture autẽ tabellionum uidenẽ
esse potissima pars iudicij: quia absque ipsis assertionibus
iudicum non creditur & per ipsas rerũ memoria conserua
tur ut.c.quoniam ꝯ falsam. de proba. & capi. albericus. &
capitulo significauit.de testa.& capitulo cũ dilecta. de con
sit.uti.uel inuti.&.l.current.ff.de testamen. Si ergo pro iu-
dicio nihil debet exigi & scriptura est potissima pars iudi-
cij sequitur quod pro ipsa nihil debet exigi ut sic prohibi-
tio in toto extendatur ad quamlibet eius partem at. l. quæ
de toto.ff.de rei uen.quod not.Cy.in.l.reos.C. de accu. Et
aduertendum quod tex.in dicto capitulo cum ab omni. re-
probat in hoc consuetudinem & quæsitum colorem puta
nomine assessorũ.& per hoc quo ad ꝓpositum infertur qđ
talis consuetudo semel reprobata per illum canonem reꝓ
bantem qui in hoc semper loquitur.l.arriani.C.de here.nõ
ualeat similiter nec statutum quod procedit ex eadem po
tentia cause efficientis ut.l. de quibus.ff.de legi.lex. n. siue
constitutio quæ tollit iam factum uidetur prohibere ne il-
lud prohibitum possit postea renouari:ut capitulo cõmis-
sa.de elec.libro sexto.&.l.seruus.C.de penis. & licet in lo
cis in quibus consuetudo uel statutum uiget uincant legẽ
& canonem:ut capitulo.j.de consti.libro sexto tamen ubi
expresse a lege & canone reprobantur non est eis standum
ut dicto capitulo.j.ad fi.&.C.quæ sit lon.consue.l.fina. His
non obꝯrium sentio & dico quod uigore statuti maxime
uetusta consuetudine roborati ualeat & teneat.Moueor pri
mo ex uirtute consuetudinis quæ uincit ius positiuũ in per
ceptione decime partis litis ut no.Specula.in tit. de salarijs
§.j.& licet Ioan.and.dictum Specu.reprobet in cle. statutũ
de elect.tñ sua reprehensio non uidetur iuris regulis cõue-
nire.cauetur enim in canone quod canõ siue lex quam usus
non comprobat non fit lex ut.iiij.distinct.in istis.&.c.leges
& hinc est quod per desuetudinem multe leges abrogate
sunt ut in proemio institutionum & ratio horum est quia
multe leges moribus patrie non conueniunt ideo permit-
titur cuilibet prouincie abundare in sensu suo. & capitulo
certificari.de sepul.&.l.seculari.§. sunt quædam. ff. de ex-
traor.crimi.cũ ergo in pluribus prouincijs fiat exactio de-
cime uel alterius partis litis ẽt in terris ecclesiæ ꝓut refert.
Specu.in dicto.§.j.& uenetijs ubi iustitia naturalis tollitur
sic dicta exactio qua appellant caratos uidetur † ꝙ canoni-
2 bus & legibus talia prohibentibus sit derogatum per con-
suetudinem in locis ubi uiget.nec uidetur uerũ quod si ca-
non reprobat consuetudinem non possit postea innouari
nam imo potest ut no.Ioannes and.in dicta clementi.statu-
tum.Secundo moueor quia ẽt si ꝯ canonem cum ab omni
non possit consuetudo induci tñ preceptum illius.c.& si-
milium iurium dicentium quod iudicium debeat gratis im
pendi tñ non dicitur ibi quod non soluatur notario salariũ
pro scripturis quod bene colligitur ex capitu. statutum. §.
insuper cõiunctio.§.notariũ de rescriptis.libro sexto.ut.n.
patet per iudicium debet gratis impendi & nihil exigi & tñ
salarium notarijs debet solui similiter assessori ut ibi patet
& aduocatis & nuncijs.ut leg.prima.§.diuus.ff.de uar.& ex
traordina.cog.& i dicta autẽtica.ut iud.sine quoquo suffra.
prohibitio ergo canonis dirigitur ad iudicem ut nihil per-
cipiat non autem sibi iungitur ut personis in iudicio neces-
sarijs de suo eroget uel impendat ẽt nomine assessorum nisi
quando est ordinarius qui præsumitur scire iura & cui tur-
pe esset illa ignorare postquam in eis uersatur ut.l.secunda.
§.post originem.ff.de origi.iur.& not.in dicto capitulo cũ
ab omni nouel. notãter ergo ibi dicit text. nomine assesso
rũ non autẽ aduocatorum tabellionum & nunciorum. hoc
idem probatur in dicta autẽtica ut iudi. sine quoquo suffra.
ubi simile preceptum est quod iustitia ministretur gratis &
tñ ibi sequitur rubrica de tab.ubi tabellarijs taxãtur diuer
simode salaria fm diuersitatem prouinciarum hoc idẽ be-
ne probat quod not.gloss.de emolumento sigilli curie epi-
3 scopalis in dicta clemen.statutum.† nam ibi dicit quod pro
impressione sigilli ut per ipsum priuata scriptura tabellio-
nis roboret potest aliquid exigi.nam quædam ẽt alia emo-
lumenta ex iurisdictione proueniunt.ut ibi not. nam et cõ
suetudine potest deberi certa portio emendatum ut capitu
lo dilectus.de officio ordinarij.nõ obst.si dicatur quod illa
possit esse portio nimium exclusiua respectu modici labo-
ris notarij.præterea qñque si præceptum in sponte confes-
sis ut in casu nostro.nam posset econtra contingere ꝯrium.
puta super modicis usuris iudicium ordinarium ut sit ma-
gnus labor notarij in multitudine scripturarũ.propter istũ
ergo incertum euentum debent ẽt alias prohibita & exces
siua si eueniant tolerari.arg.l.si a lege.C.de usuris & capitu
lo nauiganti.extra eodem titulo.facit lex si pater puelle.C.
de inofficioso testamento.Ex quibus omnibus concluditur
quod iudices ecclesiastici uel seculares pro sententia in isto
iudicio nihil debeant exigere sed contenti debent esse stipẽ
dijs suis nuncij scriptores & alij sint partes iudicij tñ pos-
sunt per iudicem consuetudinem & statutum salaria pro la
bore taxari. & sic in casu nostro superhoc concludendum
quod statutum ualeat præsertim uetustissima consuetudi-
ne utentium approbatum per iura & rationes de quibus su
pra.d.Petrus de Ancharano.

CONSIL. CCXIX.

1 *Testator legans uxori trecenta si per mensem ianuarij nupserit an hoc legatum ualeat.*
2 *Mulier ad nuptias non festinans secundas laudatur.*
3 *Verba quando ad sensum extraneum sint trahenda.*
4 *Mens testatoris potius qua uerba attenditur.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Mirũ pri-
ma facie potest uideri quod iste christopho-
rus legauerit uxori sue lisie.ccc.flore.conuer
tendos in dotem eius si & inquantum nupse-
rit & matrimonium ꝯxerit post mortem ip-
sius testatoris per totum mensem ianuarij nunc proximum
futurum solet.n.legari per merita. l. nec adiecit. ff pro soc.
Ex solis autem nuptijs maxime infra annum ꝯhendum mu
lier demeretur quia pęnas patitur & prioris uiri anima cõ
tristatur patet in lege prima. & per totum. C. de secundis
nuptijs.Aduersatur ẽt hoc legatum alijs testamentis mari-
torum quibus consoluerunt relinquere uxoribus si honeste
uixerint & uidualem uitam seruauerint.Ex his uidetur ine
pta satis eius dispositio quæ legibus & bonis moribus ad-
2 uersatur.& † potius laudanda quam culpanda mulier quæ
non uult festinare ad nuptias post mortẽ eius. nec per hoc
amittere sed consequi relictum debet ut.l.quidam. de con-
di.instit.ubi in fi.dicit iurisconsultus discutiendum est utrũ
homo qui talem conditionem apposuit cõpos mentis fue
rit.facit.l.si quis inquilinos.§.penultimo.& fina. & lege ser
uo alieno.§.in empt.uoluntatis.ff.de legatis Primo. sed ad
excusandum testatorem ab ineptitudine & defectu quoq;
pro ueritate mihi assertũ fuit qñ testator cum ista ꝯxit erat
senex corpore languens & diues habens filios ex uxore prę
mortua.ista autem erat puella & de nobili progenie quæ
propter paupertatem isti nupsit alias non nuptura seni ac
debili & habẽti filios sed equali sibi.ꝯsueuerũt antẽ tales ui
ri puellas dotare sicut qñque nobiles ꝯhẽtes cũ nobilibus
dominabus ut notat Bart.in lege cum uoluntate. C. de do.
præ.ubi appellat istam potius remunerationem quam do-
nationem.hęc ergo ratio seu causa legandi quæ potest pro-
bari ex communi usu & consuetudine est in testamentis
subintelligenda sicut in contractibus & in alijs dispositio-
nibus.lege si prius.de aqua pluuia.arcenda.&. l. quod si no
lit.§.qui assidua.de edil.edic.& lege cum de lanionis. §. asi-
nam.de fund.instru.ibi in qua præsumptione sunt in ea re-
gione moram facit.& ibi not.capitulo.ut debitus.de appel
latio.præsumendum est ergo quod propter remuneratio-
nem quandam sibi legauit uidens enim eam pauperem
& puellã & ne nuberet forte uiliori & sic legauerit nec ista
præsumptio est diuinatio quia fundatur ex communi usu

in

in similibus consueto ut dixi nam alias uideretur inepta & carere omni ratione per ꝯñs nõ seruãda quo ad illud quod est minoribus improbatum ut dixi.facit.lxviij. disti.cor episcopi.Presupposito ergo quod fuerit motus ex causa rationabili in adijcienda tali conditione uidendum est an conditio legati expirauerit & allegatur quod sic quia infra tẽpus quo testator expressit non nupsit scilicet per totũ mensem ianuarij tunc futurum.patet enim per istam dictionem nunc quod testator expresse se retulit ad mensem ianuarij futurum post conditum testamentũ in hoc ergo uoluntas eius est seruanda nam detinet primum locum in conditionibus lege in conditionibus.de conditioni. & demonstratio.credens enim testator se ante dictum mensem moriturũ sic tempus taxauit infra quod quia nubere non potuit quia testator non decessit uidetur dicta mixta conditio limitata eius implemento ad certum tempus casu defecisse & per consequens deficere legatum. lege in testamento. & no. in lege prima.C.de condi.insti.de nup. enim ulteriori tempore contrahendis & legato consequendo non est prouisum imo ademptum ut in uer.& in casu quo dicta domina non maritaretur infra dictum terminum nolit ipsam habere dictum legatum &c.cũ ergo in uerbis prædictis proprie sumptis nulla sit dubitatio non uidebatur currendum ad coniecturas nec a propria uerborum significatione recedendum. l.ille aut ille.§.cum uerbis.& lege nõ aliter.ff.de legatis. 3. His non obstantibus ꝯtrarium credo quod de iure & equitate dicendum & premitto quod in legatis optimũ est nõ propriam uerborum significationem scrutari sed in primis uidendũ quid testator demonstrare uoluerit deinde in qua cõsumptione sunt uerba &c.ut in dicto.§.asinam.facit quæstione prima.marchion & basilides.de uerborum significa-
3 ficatione.capitulo intelligentia.ubi dicit glossa † quod uerba ad extraneum sensum sunt trahenda ubi res aliter salua esse non potest. C. de uerborum significatione. lege cum quidam.Item ubi aliud uerba sonant aliud clamat.intentio uerba intentioni non uerbis intentio debet esse subiecta ut in dicto capitulo intelligentia.& lege scire oportet.§.aliud de excu.tuto.& capitulo certum est. de regulis iuris libro sexto sed in casu nr̃o dum testator post mortem suam nubere iussit infra mensem ianuarij proxime futurum in mente gessit se infra dictum terminum moriturum cum ergo aliter contigerit quia uixit ultra debet de legato id quod est impossibile remoueri:ideo debet legatum ualidum remanere.nam quando dispositum est possibile sed executio impossibilis propter temporis angustias hec sola executio remouetur .ut.l.si mihi & tibi. &. l. si quis seruos.de lega. j. &. l. insulam. §. fina. ff. locati. hoc est quod dicit lex & canon quod duo sunt præcepta quod nubat & quod infra tempus.& loquitur ille tex.cum possibilitas superuenit post præceptum sicut facit in simili.in.l.ij.§. si quis in iudi-
4 cio.si quis cau.ibi iubet,† Item quis dubitat quod si testator fuisset interrogatus in casu quo non decederet infra mẽsem ianuarij futurum sed postea tunc nubente uis eam habere legatum & credendum ac uerisimile est quod respondisset uolo quia ita subest causa & ratio mouens eum ad legandum post mensem ianuarij sicut ante. ad hoc facit optime quod no.in.l.tale pactũ.§.finali.ff.de pact.& l.si extraneus. de cõdictio.ob causam.ubi ad casum uerisimilem omissum extenditur stipulatio ad certum tempus modificata. finalis enim causa legati fundatur super nuptijs quarum dies non debet cedere antequã possit nubere.nam dicit tex.absurdũ est ante diem preterire q̃ is existeret oportet accipere: ut l.si in diem.de condi.& demonstratio.cum ergo ante mortem uiri nõ possit conditio existere ut eam accipiat in uxorem non debet ante currere sibi tempus nubendi quam nubere possit & ne absurdum hoc sequatur debemus exponere nunc pro tunc & hoc est de iure quod una coniunctio ꝓ alia ponatur prout est necesse ut dicit glos. in. l.has causas. de condi.& demonstra.& quod in dispositione conditionali dictio nunc exponatur pro tunc est casus expressus in cle. j.de concess. prebeu. & ibi glo.&. c. preterea de appella.in nouel.super uerbo excommunicatum.qui hoc ẽt optime.c si propter tua debita. de rescrip. libro sexto.ſm utranq; lecturam glo. fructus.n. primi anni uacationis beneficij qui ex priuilegio uel statuto alicui debentur si primo anno alter ex eis alteri preferatur sequenti anno alius sit exclusus in illo primo percipiet quasi sequenti sit primus annus postquam in primo percipere nõ potuit ut ibi per Ioan.an.impedimentum ergo limitato contingens non perimit dispositum sed in tempus longius prorogat implementum eius quod uolunt omnia iura præallegata.est.n. tempus coniunctio quædam principalis dispositi quod possibile est adimpleri ẽt post tempus.debet ergo temporis angustia submoueri de medio nec idem ius statui in defectum concomitantem quod in principali disposito. ut.c.abbate sane de regulis iuris.libro sexto.& quod no. in clemen.constitutionẽ de electio. Vltimo in allegationibus pro hac parte trãsmissum reperi quasdam leges quæ decidunt quæstionem.ff. de statu.lib.l.iij §.si quis heredi.l.tali.de iure do.&.l.fin. C.de per.here.insti.quibus legibus aduocatus alterius partis subtilis ingenij & præclare scientie respondere nititur more aduocatorum qui in causis sequũtur uerisimile sed iudices super uerum & ęquum & ita in casu nostro faciendum est ꝓpter duplicẽ fauorem dotis ac matrimonij & ultime uoluntatis facit. l. j. ff. soluto matri. & capitulo gaudemus.& capitulo porro de diuor.& capitulo cum dilectus de donationi.& lege in testamentis.de regulis iuris. Concludo ergo hoc legatum deberi dicte domine Lisie nubendo maxime infra tantum tempus post mortem uiri quãtum erat præfixum a tempore testamenti usque ad mensem ianuarij tũc futurum.do.Petrus de Ancharano.

CONSIL. CCXX.

1 *Fœmina dotata si excludantur donec masculi superuiuunt an ipsis defunctis ipsæ admittantur.*
2 *Quandiu quoad & quousque dictiones an sint perpetuo exclusiue.*
3 *Existentia sui heredis quando eneruetur a statuto.*
4 *Ius purum differt a conditionali.*
5 *Transmissio quando fiat ex dispensatione legis.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosæ Marię & beati Antonij amen.
1 † Hec quæstio iam uulgaris dici potest & per consilia doctorum & collegiorũ uario modo decisa & in terminis diuersis.nam Bart. eam prosequitur cum pater decessit abintestato filio & filia superstitibus.Ex primo arguit cõtra filiam quod mortuo filio post immixtionem filia ad patris hereditatem non debeat admitti postquam per statutum excluditur per existentiam filiorum & aliarum personarũ tempore mortis patris.nam in hac successione abintestato ille admittitur qui reperitur proximior tẽpore mortis & aditione hæreditatis. l. si quis exheredato.in principio.de iniusto testamen. & de condi. insti.l.fina.Item postquam filius se immiscuit iuncta cepit esse hæreditas patris cum sua intantum quod ammodo nõ debet patris hereditas nominari:ut.l.sed & si plures.§.filio. de uulga.& pup.arbitratur enim statutum ferrariæ dotem esse congruam portionem mulieris dotate unde extantibus masculis uidetur ipsam contemplatione talis dotis exheredasse.arg.l.qui uolebat.ff.de here.instit.nam in dote tantum soluta uel promissa per patrem uidetur taxata sibi legitima quæ non est aliud nisi quædam portio taxata legis arbitrio certis personis quibus iure nature uel quasi debetur successio.C.de inofficio.testamen.aut.nouissima.unde uidetur statutum hanc legitimam filie redegisse ad dotem postquam a residuo eam excludit:& hoc potest facere statutum capi.indultum.de reg.iur.libro sexto.per Dy.&.C.de nup. l.sancimus.per Cy.item ista uerba extantibus masculis uel quousque uel quandiu siue donec extiterint masculi filie dotate excludantur &c.uidentur conditionalia cum habeant diem incertum.l.dies incertus.&.l.quibus diebus. §. quidã titio.de conditio.& demon.in conditionibus autem traditẽ regula quod sufficit semel.existere ẽt si non duret. l. de. C. de

de institu.& substitu. sub condi. factis.nam omnis exclusio
debet intelligi perpetua.ut.l.di.c.j.l. si seruus. de pęnis. per
Cy.&.c.ex literis.de consti.& maxime hec uera uidentur
in materia de qua loquimur in qua si diceremus filiam su-
perstitem post mortem filij qui iam se immiscuit admitti
obrumpimus duas iuris regulas: unā quod filius fuisset he
res pro parte patris & p alia parte filia sm qd filius semel
heres desineret esse hæres:& hec iura non patiuntur:ut.l.he
reditas.ff.de here.insti.&.l.si fine.§.sed quod papinianus.ff.
de mino.Ex quibus prima facie uideretur quod filia semel
exclusa per superuenientiam filij masculi intelligatur exclu
sa perpetuo.licet cesset causa exclusionis. l. masculina pro
les:licet tn̄ cesset causa:non tn̄ cessat dispositio iam perfe-
cta prætextu dicte cause nūc finite:ut.c. decet.cum ibi not.
2 de regu.iuris.libro sexto.in mercuria.† His non obst.Bart.
tenet ɔtrium in.l.si.ff.ad tertul.Ista.n.uerba donec quandiu
quoad uel quousque non sunt prrpetuo exclusiua filiarum
sed eas certo mō per existentiā quarundā personarū & carū
ɔtemplatione & fauore ad tps impediunt:quod aperte di-
cunt dicta uerba statuti donec erunt aliqui de descendenti
bus masculis &c.nam hæc uerba habent in se conditionem
ff.de uen.in pos.mit.l j.§.si.l.ambiguitatem.ff.de usufr.cum
alijs si.alleg.per Bar.in.d.l.si. temporalitatem. autem ad ex
clusionem perpetuam trahere non debemus.ut.d.c.ex lite
tis.&.ff.de pact.l.epistola.§. fina. statutum nanque uidetur
ad tempus suspendere filiam non perpetuo priuare.& cer-
te aliud est suspendere aliud opprimere siue perimere:
& hec suspensio & cessatio ad ipsa in alijs iuris articulis re
peritur:ut no.in.l.ij de uerbo.oblig.&. l. qui res.§. areā.de
solu.&.c.ad hoc quoniam. de appel. &.c.non est uobis.de
spons.quo autem tempore suspenduntur eo finito ad natu-
ram suam redeunt.facit quod no.in cle.j.de deci. & de eta.
& quali.cum bone.& hæc suspensio in hereditatibus defe-
rendis repetitur in materia legis cor.& postli.ut.l.illa in-
stitutio.§.is qui.ff.de here insti.ibi omnia iura in persona
eius in suspenso cōtinentur non opprimuntur.hanc opinio
nem secutus est doctor accutissimus ac magni cōsilij.d. Gu
liel.de perusio gener suus dicit. n. quod quandoque alicui
interdicitur actus successionis quandoque duntaxat suspen
ditur hæc intra se differunt euidenter. nam quando actus
successionis interdicitur tunc tollitur habilitas succeden-
di: & in eo non perducitur ipso iure adeo quod incontinē
ti sequenti facit locum.ff.de bo.lib.si necesse.§.si deporta-
tus.&.l.j.§.filium.de contratab.& quod no.in.l. intercidit.
de condit.& demon.sed quando suspenditur actus succes-
sionis in euentum alicuius conditionis uel mutationis sta-
tus persone:tunc ius succedendi quo ad effectum dicitur in
suspenso oritur enim sed non efficaciter.ut.d.§. si deporta
tus.&.d.§.filiū.l.gallus.§.quid si is.de libe.& posthu. Nūc.
ad propositū uigore statuti castri plebis mulieri dotate nō
interdicitur actus succedendi sed suspenditur in euentum
incerti temporis uel conditionis quod patet ex uerbis sta-
tuti prohibentis mulierem dotatam redire ad bona heredi
tatis paterne donec superest heres masculus & sic no.quod
dicit donec est enim dictio suspensiua donec & similes:ut.
d.l.ambiguitatem.&.l.reperi. quibus modis usufruc. amit.
facit.l.quandiu.C.qui admit.ad bo.pos.sublato ergo ma-
sculo suspenso impeditiua actus successionis filiarum uidet
submota.nam suspendendo successionem feminæ ad incer
tum tempus uidetur disponere quod post illud tempus suc
cedat licet hoc non exprimat.l.si seruo legato.§.si testator.
&.l.si seruus.§.qui margaritam.de lega.j.&.l. fideicommis-
sa.§.interdum.de lega.iij.facit.l.statu.libe.§.j. de lega.ij.&.
l.imperator.de post.Non obst.dicit ipse quod post immix-
tionē filij non potest dici amplius hereditas patris quia il-
lud uerum ubi simpliciter esset delata & facta acquisitio &
incorporatio secus si non simpliciter sed temporaliter do
nec quandiu uel quousque &c.ita ipse consuluit & incipit
uisis & attentis omnibus & singulis supradictis &c. & hec
sint dicta conclusa cum istis legum patribus scilicet filiam
mortuo filio sine filijs admittendam fore ad successionem
patris intestati nec immixtio filij eam impediat per ratio-
nem & iura prælles.Et contrarijs supradictis responderi
potest:ut supra dixi:ut & plenius respondet Bar.in.d.l.fin.
Sed reperio hanc quæstionem occurisse de facto cum pa-
ter decessit condito testamento in quo masculum instituit
& filiam dotatā præterijt & post immixtionem talis filius
decesserit an filia ut preterita poterit dicere testamentum
nullum:& uidetur quod non:quia testamētum a principio
ualuit cum necessario non habuerit pater eā instituere uel
exheredare propter statututum excludens eam quousque
masculus superuixerit & is demū rumpit qui tempore mor
tis reperitur habere iura suitatis.l.gallus per totā. de liber
& posthu.&.l.post mortem.&.l.si quis exheredato.de inin
sto testmen.Bart.cōsuluit ɔtra & incipit proponitur quod
pater filium instituit &c. fundat se in supradicta ratione
quod ista sit exclusio filie temporalis non perpetua & sit
in suspenso quo casu in simili cum tēpus aduenerit poterit
rumpere testamentum & habet hec ruptura tractum re-
tro.l.cum quidā.§.quod dicitur.de acquiren. heredi. alleg.
c.pro casu.de bo.poss.sm tab.l. equissimum.circa princi ibi
expectandi ergo &c.Et concludit ex hoc mirabile quod fi
lius dum uixit non potuit dici heres:nam si fuisset non pos
set desinere:ut.d. §. sed quod papi. dominus & præceptor
meus dominus. Baldus plenius hanc quæstionem attingit
in.l.si quis post humos. §. si filium.de libe.& posthu. & ibi
relatis contrarijs consilijs & consilio Bar. uidetur in eius
opinione residere scilicet quod deficiente masculo filia in
testamento præterita admittitur illo casu scilicet post mor
tem filij non in uita:ut ipse Bar.no.in.l.prælle.gallus.§ &
quid si tantum.circa medium.& in fi. & latius hanc tangit.
in l.si quis filiū.de inoff.te.& in uno ibi discedit a bar. s. qd
filius interim hoc est dum uiuit non sit heres. dicit.n.quod
imo est heres ēt de iure ciuili & eo mortuo sine liberis re-
manet filie ius dicendi nullum ut ibi plene per eum idem
quod Bar. consuluit collegium doct. floren. licet collegiū
senarum consuluerit oppositum per regulas iuris quam rū
pi non est dubium tenendo opi.Bart.& aliorum de quibus
supra sed totum hoc facit exclusio temporalis per statutū
quod potest quem facere heredem pro parte temporis &
postea desinere & alium subrogare allegat glo.in.l.in subsi
tutione filij.ff.de uulga.& pupil.& Franci.tigri.appellat in
isto casu hanc filiam heredem anormalam per glo. quę est
institu.de eo cui li. ca. bo. adi. in fi. latius rationes & iura
prædictorum docto.non refero quia iste non est casus no-
ster sed optime applicatur eidē nam si ad mittitur mortuo
filio ɔ testamētum patris hec filia propter statutum fortius
ubi pater decessit abintestato qui in casu per eum non di-
sposito.s.post filij mortem uidetur reliquisse prouisioni sta
tutarie quæ admittit filiam in defectum filiorū ut dixi.Re-
stat modo discutere de secūdo dubio uidelicet de istis duo
bus filijs & una filia superstitibus ex sorore predefuncta ui-
uo fratre predicto utrum isti tres ueniant & cōcurrant cū
ista filia superuiuente & uidetur quod dicta filia predefun-
cta nihil transmiserit ad suos liberos.nam iura ipsorum ha
bent ius conditionale quia in diem incertum:ut.d.l.dies in
certus,cum simili:sed iura conditionalia sucessionum non
transmittuntur nec similiter ius deliberādi potest dici trās-
missum quia hoc ius non ualens agnoci non transmittitur
l.cum antiquioribus.C.de iure deliberādi.sed ista filia præ
defuncta non habuit ius agnoscendi extantibus masculis
ergo non habuit ius transmittendi.& hoc tenet Bar.uideli-
cet quod ex persona matris non possit admitti sed ex perso
na propria bene possunt:ut.l.ij.§.si quis proxi.ff. unde cog-
na.& ita no.in.d.l.si.Ex cuius opi.quæstio est decisa. Istam
eius opinionem credo ueram in casu nostri statuti quod lo
quitur expresse de filia & nepte quando non succedant do-
nec erant aliqui de descendentibus masculis sed sic si loque
retur solum de filia tunc ea uiuo masculo predefuncta non
ueniret neptis ex persona sua quia de ipsa statutum non lo-
quitur.l.si uero.§. de uiro.sol.mat.Et hanc opi.tenet Bal. in
d.l.si quis filium.Sed alibi pro istis filijs. sororis quod ue-
niant illo casu ui transmissionis ex persona matris ipsorum
in simi. consuluit idem Bald.cuius rationibus ad proposi-
tum

tum adaptatis dico in casu nostro considerari oportet ius commune quod exequat masculos & feminas in succesio ne.ut.l.maximum uitium.C.de lib.præte.& in iure suitatis l.in suis.de lib.& posth. Videndum est igitur de effectu statuti quod filiā excludit a successione donec erunt &c. † Vt 3
rum istam existentiam sui heredis eneruet funditus an suspendat & certe uidetur potius quod suspendat q̄ eneruet: quia non minuit ius filie in substantia successionis sed in tē pore.na ius purū facit in diem dum dicit donec &c.ff. ad legem fal.l.in legem fal.here.pro puro impedimēto enim temporale diuersum est ab eo quod importat impedimen tum perpetuū & præcisum:quia primū impedimentū cur su temporis amouetur.fm autem non.l.stipulor. de uerbo. signi.& no.in.c.non feratur.de reg.iur.libro sexto.Hoc er go pro uero præsupposito quod statutum suspendat nō pe rimat ius suitatis in filia est ultra discutiendum utrū ius suc cesionis filie ista suspensio reddat conditionale an in diem & certe si ēt redigeret ius cōditionale sequeret quod istud non esset minuere in tempore:sed esse mutatio substantiæ
4 † quia ius purū & conditionale differunt ut 2dictoria quia in uno inuenietur natiuitas in alio non.de condi.& demō. l.nam ad ea.si autem dicamus quod redigat in diem & tūc fateri oportet quod hec est dies incerta.nam & q̄nque etiā est conditio:& per q̄ns filia interim moriens non transmit tat.ut.l.j.§.in nouissima.de cad.tol.&.l.j.de his qui ante aper.tabu.Ex quibus inferendum uidetur opi.Bart.ueram esse.s.qd ui trāsmissionis filij huius sororis premortue nō possint uenire nam dato ordine prolationis per statutum masculus instituti loco habendus est femina uero loco sub stituti.ergo necessario moriens non transmittit.l.si ex plu ribus.ff.de suis & legi. Sed ut dixi contrarium tenuit Bal. in fi.nam in casu nostro considerandum est quod qn perso na non impeditur in prosecutione propter defectum iuris sui:sed propter defectum extrinsecū alterius persone quæ suspendit hoc ius & defert ipsum ibi interim moriens trāsmittit.C.de inoffi.test.l.si quis filiū.ubi est expressum sed filius in casu huius statuti non impeditur ex eo quod ius suum sit diminutum in substantia succesionis:sed in tem pore propter extrinsecā personam.s.masculorum merito illud ius cum sua suspensione transmittit ad liberos filie.l.j. C.de his qui ante ap.tabu.quotiescunque enim nō est defe
5 ctus in iure deferendi sed est suspensio † in iure agnoscēdi uel petendi ibi lex dispensat ut fiat transmissio.ne impedi mentum q debet esse temporale & suspensiuum fiat præci sum & perpetuum.ff.de acqui.here.l.uentre.nam ut in secū da regula Bar.ibi patet quotiescunque suus heres habet im pedimentum accidentis uel impotentie iuris uel facti inte rim moriens transmittit per quam secūdam regulam uide tur dicta qō decisa pro liberis huius filie defunctę. facit.l.si quis magistratu.§.fina.cum.l.seq.ad fi.Item ut soluit Bar. amotio obstaculi masculorum fingit retro impedimentum non fuisse.nam oportet sic fingi fm eum ut sic filia preteri ta posset dicere testamentum nullum quod alias non pos set ut.s.dixi post eum.sed in hoc casu mors illius qui spera tur succedere non impedit transmissum:ut.l.si exheredatus ff.ad filla. Vltimo aduertendum est ad idem quo supra di xi quod dos filie constituta per patrem habetur pro legi tima portione donec super sunt masculi, ita.n. statutum eā modificat in dote sicut lex in quota pura & fine onere.l. omniuo.&.l.quoniam.&.l.sancimus.de inof.testa.Aressi uo autem ut superius dictum est eam non prorsus exclu dit sed suspendit &c.hoc autem casu.s.cum certa pars de fertur pure altera sub conditione interim.i.pendente con ditione decedens transmittit.l.qui matri.de acqui. here.cō ditio.n.siue dies purificans illud ius suspensum facit por tionem accescere portioni pure. nam ius accrescendi etiā conditionale transmittitur ad heredem:ut.d.l.qui patri.&: l.si ex pluribus. facit quod no. in.l.plane.§.si duobus.per Dy.de lega.j. Ex istis rationibus liquide concludendum est quod isti liberi filie prædefunctę ueniant & concurrāt cum filia defuncti superuiuente eorū matertera uel ex per sona sua ut tenuit Bar.ui transmissionis ut supra clare pro bauit.succedet ergo heres dicti.A.in tertia & filia superstes in alia tertia.& in alia tertia liberi filie prædefunctę.domi nus Petrus de Anchā.

CONSIL. CCXXI.

1 *Executor an possit super decisis in contrarium pronunciare.*
2 *Arbitratorum sententiis etiam iniquis stari debet.*
3 *Leges litigatoribus non debent esse ludibrio.*
4 *Compromissi an possit partes super decisis.*
5 *Vltima prioribus derogant.*

IN CHRISTI nomine amen. Discutien dum est primo de uiribus istius secundi com promissi & laudi inde secuti inquantum ad uersatur laudo primo lato inter eosdem cō iunctos cōi consensu expresso emologato & sponte ēt executo.† Et uideretur prima facie dicendū di-
1 ctum primū laudū per fm sublatum primo quia fic expres se placuit partibus quod posset arbitrator assumptus super iam decisis & emologatis iterū pronunciare uti scienti & uolenti non infertur iniuria neq; dolus.c.scienti. de re iu li.vj.nec est prohibitum sed permissum iure ut post transa ctionem iterum transigatur super eodem & a prima disce dat.ut.l.si diuersa.C. de transi item fortissima est prouisio quæ 2 laudata oēm querelam excludit & fingit arbitrato res adeo sanctos uiros & bonos quod per eos dolus cōmic ti non possit neq; lesio neque fraus clauditque os partibus 2 laudū allegandi ista unde 2 fictionē iuris non vr admittē da probatio in 2rium sed standum est ei tanquam euange lio fm dictam prouisionem editam principaliter pp publi cā utilitatem ut in ea dicitur unde licet dura & rigorosa tñ ei standum est.l.prospexit.qui & aqui.& similem rigorem
2 uidemus in sententijs † arbitratorum quibus stari debet li cet iniquis.l.diem proferre.§.stari.de ar.nam & in senten tijs lex fingit dum dicit q res iudicata pro ueritate accipi tur.nec potest de iniquitate redargui postq̄ transiuit in rē iudicatam.l.res iudicata. ff. de reg.iur.Ex quibus breuiter prima facie uideretur omnis uia præclusa ad precisionem huius secundi laudi maxime postq̄ a primo discessit quia de partium uoluntate nam remittentibus iura sua &c.l.qd si nolit.§.si uenditor.de edil.edic. &. c. q̄ periculosum.vij. q.j.His tamen non obstantibus uidetur contrarium sentiē dum & hoc propter dictam prouisionē adeo rigorosam su per obseruantia laudorum inter coniunctos cui non posset ut credo derogari per consensum partium quominus lau do pareatur & secundo compromittatur ut in casu nostro. Primo nanque hoc colligitur ex præfatione ipsius ex qua colligitur intentio legislatoris.l.j.ff. de origi. iur. expresse enim ibi narrat q post laudum solent astutijs uarijs noua litigia suscitari quibus obuiare rigorose conatur dū omni allegatione etiam doli uel fraudis reiecta inuiolabiliter uult seruari & claudit os parti impugnanti laudum suppli cando de iniquitate uel nullitate uel aliter quomodocun que & qualitercunque redarguenda &c. Resistit ergo ista prouisio initio cuiuslibet materiæ noue litis & quæstionis super laudatis.unde ipso iure non ualet quod contra eam agitur.arg.l.si minor.de ser.expor.& quod no. doc.in si.in. l.j.§.nuncio.de oper. no. nun. & quando lex ista prohibet querelari quod agitur in contrarium notorie est nullum. ut no. Bald.in si.C.de legi.l.non dubium.facit quod no.In no.in.c.j.de offi.uica.nam illa uerba generalia quæ sequun tur quibusdam remedijs rescissorijs enumeratis ibi quocū que & qualitercunque &c.complectuntur omnes querelas partis satagentis laudum impugnare.unde quicquid cū eo agitur tanq̄ cum minus idoneo contradictore est nullū ip so iure:ut.l.cum non iusto.ff.de colla.docis.& quod no. in cle.religiosus de procura.Secundo hoc cōfirmatur ex uer bis dictę prouisionis dum in ea dicitur quod dicta constitu tio est edita principaliter propter publicam utilitatē quo casu certum est quod contentis in ea non potest renunciari pactis

pactis priuatorum.c.si diligenti.de fo.compe.&.l. iuris gẽtium.§.si paciscar.de pac. &. l. ius publicum. eo. ritu. facit quod no.in.l.properandũ.in prin.C.de iudi.Tertio hoc ꝓbatur ibi dum dicit illam obtineat roboris firmitatem quã obtinet sententia quæ irreuocabiliter transit in rem iudicatam & cuius executionem nulla exceptio etiam nullitatis possit impedire: postea subdit quod ualidiorem cõtineant firmitatem quam sententia &c. fingens quod nullus possit dolus committi nulla fraus nullaque lesio &c. Ex istis uerbis patenter ostenditur quod maiorem obtinet firmitatem q̃ sententia ꝯ exceptionem nullitatis doli fraudis corruptele iudicis reseruantur l.iiij.§.condẽnatum.de re iudi.l.prætor.§.marcellus. de iu. l.j. & auten.ibi posita. &.l. uenales. quando prouocare non est neces.sed certum est quod post rem iudicatam transactio non ualet. l. si causa cognita. C. de transac.& certe laudum arbitratorum istorum etiam de iure communi magis accedit ad naturam sententie quam arbitrij siue laudi cum sint necessarij & assumpti ab inuitis ex forma statuti.c. ab arbitris.de offi. dele. li. vj. &. l. cum specialis.C. de iudi.Ex quibus proxime dictis clare patet ꝙ super iam laudatis & quod plus est consensu partium roboratis & ẽt executis non potuit compromitti de nouo ẽt de consensu partium quia prouisio multipliciter resistit ut
3 superius est ostensum & roboratum.†Quarto apertius non debent leges & statuta esse litigatoribus ludibrio & frustrari effectu.c.comissa.de ele.li. vj.l. si. de bo. quæ libe.sed
4 si super decisis per laudũ possit secundo compromitti † eadem ratione secundo & tertio deinceps:& sic non esset litium finis ꝯ mentem & uerba dicte prouisionis & in effectu esset imposita uerbis & non rebus ꝯ præalle.c.commis. &.l.ij.C.cõia de leg.nam ut dicit alibi lex super iam decisis aliquid de nouo statuere non est equitatem in medium proponere sed prædictis calumniam inuenire.l.si.C.de decu.& hoc probatur euidenti ratione per leges canones & statuta quæ loquuntur de compromissione & laudo presupponũt materiam quæstionis & litis inter partes existere & dubitationem uersari.nam de re dubia & lite incerta compromittitur & transigitur.l.j ff.de transac. nõ aũt de re indubia & clara:ut.l.post rem iudi.eo. tit. &.l.eleganter.§.si quis post. ff.de cõdi.inde.Sed in casu nostro post primum laudũ emologatum nulla demum dubitatio potuit remanere nec querela opponi obstante prouisione.unde cum non fuerit inficiationi nec tergiuersationi relictus ſm locum compromissum quo ad decisionem in primo apparet fundatum super liquido certo & indubitato nec quo ad eum fuit reperire subiectum quod est de substantia & essentia cõpromissi.s. materia litis & quæstionis.Ex quo sequitur quod desinente subiecto non potuit ferri laudum super eo quod litis subsistentiam non habebat.ar.optimum in cle.pastoralis.§.rursus.de re iudi.deficiente enim potentia litigandi cessat prouisio & statutum de compromissis fiendis.ar.no.in. l. ita autem.§.gessisse.de tu.&.c.indennitatis.in fin.de elec.libr.vj. Non obstat si dicatur postquàm apparet secundum laudũ contra primum sicut dicis contra primum nihil posse obijci eadem ratione vr̃ nec cõtra secundum:quia fundatur super eadem cõpromissione.Nec uidetur occurrere bona ratio quæ defendat primum ꝯ ultimum potiusq̃ ultimum cõ
5 tra primum:imo † in dubio ultima prioribus derogant tã in pactis quam in transactionibus & alijs quibuscunque dispositionibus.l.pacta nouissima.C.de pac.&.d.l.si diuersa. &.l.si mihi & tibi.§.in legatis. de leg.j.Ad hoc respondeo & dico ut prædixi quod primo laudo promulgato & emologato cessat transitus ad secundum cõpromissum super eodem:quia statutum siue prouisio oẽm querelam excludit ut dictum est.unde si prouisio resistit antecedenti fortius consequenti hoc est laudo.ar.eorum. quæ no. in. l. ij.ff.de iuris. om.iud.&.l.oratio.de spon.&.l.illud.de acqui.here.nec statutum siue prouisio vr̃ hanc compromissi & laudi nullitatẽ prohibere quæ descendit ex eodẽ fonte & prouisione. arg. eorum quæ no.Bar.in.l.j.ff.quod ui aut clã.Ex quibus oib[9] in hoc pulchro & notabili dubio concludendum pro ueritate & equitate uidetur non uoluisse illud ſm laudũ ꝯ primum secundum mentem & uerba dicte prouisionis quæ a propinquis studet iurgiorum extirpare materiam ut in ꝓemio suo dicitur ꝙ male contingeret si post laudum emologatum & executum posset iterum & iterum compromitti renunciando ipsis iam decisis contra publicam autoritatẽ seu utilitatem quæ in popularium omnium & maxime coniunctorum quiete uersatur.l.j.§.quies.de offi. præsi.

CONSIL. CCXXII.

1 *Obligatio si cum persona minus legitima contrahatur ex eadem liberatio quandoque sequetur.*
2 *præsentia partis requiritur quãdo de instrumenti registratione agitur.*

N CHRISTI nomine amen. Subtiliter & ad plenum allegatum est supra & conclusiones selectę ex iuribus & rationibus supra late deductis uidentur iure & equitate fulciri ad quorum confirmationem ẽt quædã addam.Et primo ꝙ eiusdem curatoris autoritate ꝯtractum fuit a principio debitum & subsequenter eiusdem curatoris autoritate liberatio & confessio creditorum subsecuta.utendo igitur primo instr̃o debiti pro se necessario confitentur illum fuisse curatorem.ex quo sequitur ꝙ negare hoc non possunt cum producit eiusdem curatoris autoritas ꝯ eos in liberatione secuta:quia sic allegarent eum curatorẽ fuisse & non fuisse ꝯ.l.j.C.de fur.&.c.solicitudinem.in fi.de appella.est.n.regulare quod ille qui producit instrumentum vr̃ fateri oia quæ in illo instr̃o continentur uera esse non põt ꝙ pro se facit approbare & ꝙ ꝯ se faceret impugnare: ut in.c.ex eo.quod.de re.iu.li.vj.Fundant.n. istis fratres intentionem suam ex instrumento debiti contracti cum illo Ioanne tanq̃ cum eorũ curatore siue autore qua fronte igitur possunt asserere illum curatorem non fuisse uel de solẽnitate omissa impugnare ipsi uideant. nam de iure non possunt. iiij.q.iij.si quis testibus.iij.q.viij.cuius in agendo. nam & si me culpem alij &c.ff.de iure do.l.cum in feudo. facit
5 de censi.c.cum olim in si.& forte generale est † ut si cũ persona minus legitima ꝯtracta est obligatio cum eadem possit sequi obligationis liberatio.ut sic omnis res per quascunq; causas ꝯhitur per easdem dissoluatur.c.ois res.de re. iur.forma nãque in antecedenti facit ius in sequenti.l.ex diuerso. ff.de rei uend.Secundo hoc idem fortificat natura liberationis & fortius etiã natura rei in hac liberatione deducte quanq̃.n.in ꝯtibus & distractibus minor multa solennia de iure & ẽt per statuta requirantur.tñ in solutionibus debitorum latius incesserunt iura & in fauorem liberationis spãlia induxerunt ut sola iudicis autoritas pareret plenissimam liberationem.l.iij.§.petitur.ff.de mino.statutum ergo generaliter prouidens de solennitatibus ultra & aliter q̃ ius cõe non vr̃ extendi ad cãm istam singulari ꝓuisione legis notatã sed ad generalitatem casuum emergentium negotiorum.ar.l.nam ad ea.ff.de legi.&.l.itẽ apud.§.hoc edictum.ff.de iniur.statutũ. n. debet modificari per legẽ sicut una.l per aliam.l.ij.C.de noxal.& quod no.in.l.si.§ in computatione.de iure deli.dicebam ulterius quod hoc fortificat natura rei & cã in utroque instr̃o deducta.Causa.n. huius debiti est fructuũ & redditũ prouentorum ad manus illius socij de administratione tutele.Solutio aũt seu satisfactio talis debiti fit de leui & cũ modica solennitate: ut.l. sancimus.&.l.constitutionum.C.de admi.tu.in casu autem nostro iudicis autoritas & multa alia solennia affuerunt & illius autoritas cum quo dicta obligatio re petitur contracta & assertio adultorum asserentium curatorem suum & huic assertioni roborate cursu iam. xx. an.dicitur standũ & pro ipsa præsumendum sicut in multis alijs ex quibus in temporis prolixitate præsumitur solennitas & pro instr̃o. ar.l.optimã.de ꝯhen emp.&.l. precibus.de proba.& maxime cũ de nouo producit per istos instr̃m debiti illius autoritate ꝯtracti ut ꝓdixi.facit.c.saluberrimum.j.q.vij. & quod no.Innocen.in.c.innotuit.de eo qui fur.ordi.recepit.facit. l.qui in aliena.§ sed si non adierit.de acquiren. heredi. &.l. si filius

§ filius.C.de peti. here. Quo ad 2m dubium de uiribus decreti parum uidetur opitulari dictum decretum dictis supplicationibus uel obesse Ioanni de quo quæritur. Primo quia instrumentum uigore dicti decreti in memorialibus registratum non est illud de quo in supplicatione dicitur.i. quod sunt creditores uigore publici instrumenti in quantitate ducentorum ducatorum auri &c. hoc autem tenore instrumenti non apparet: imo oppositum.s. quod in centum cum quatuor fuerint creditores simpliciter stipulati.& sic pro rata.l.reos.§.cum in tabulis.de duobus reis. Non ob. si dicatur isti possunt dici creditores in tota summa prædicta: quia forte successerunt fratribus prædefunctis certe tunc non uigore instrumenti registrati sed ex causa immediata successionis sunt creditores. unde causa proxima nõ remota debuit exprimi: quia iura in talibus considerant causam proximam non remotam.l.si quis nec causam.&.l.rogasti.§.si cer.pe.&.l.in hered.ff.rerum amo.c. de cetero.de bonu.secus in cessionario cui licet ex causa cessionis debeatur. nõ põt tñ se uere dicere creditorem quia non fuit secutus fidem alius: ideo de ista proxima causa cessionis tenetur facere mentionem. ideo dicit lex quod talis partim suo partim procuratorio nomine experiri & conueniri debeat.l.si plane.fami.ercis. Et confirmantur ista quia uerba talium gratiarum referuntur ad ipsum factum.& sic sunt exprimenda quo ad effectum iuris.c.ij.de deci.lib.vj. ubi casus facit.l.stipulatio ista.§.hi quoque.de uerb.oblig. sunt enim ista rescripta prædicta ad detogationem iuris alterius iam quæsiti. & sunt multum stricti iuris. unde si contra principalẽ debitorem possunt operari effectum suum non tñ ꝯ tertiũ possessorem ꝯ quem conueniendum iura aliter prouident quàm ꝯ ipsum debitorem in auten. hoc si debitor.C. de pigno. unde sub inuolutione uerborũ ꝙ sint creditores hereditatis & bonorum socij nõ ueniunt bona in alios iam translata iure pleni dominij & possessionis. ut est ista possessio empta ꝑ Ioãnem a dicto gotto: nam ista est.n. extra causam bonorũ ut dicit tex. in.l. sequens questio. de lega.ij.& rescriptũ impetratum expressa in eo certa persona non extenditur ad rẽ quæ a tertio possideretur. imo taciturnitas possessionis tertij nedum iuste sed ẽt colorate reddit scriptum surrepticiũ c.cum nostris. de concess.præben.&.d.c.ij. & maxime cũ impetrans sciebat tertiũ possidere ut in casu nostro non.n. debuit sub inuolutione uerborum eum includere sed specifice declarare.ut.c.ex literis de dolo & contuma. nam ꝯ bona a tertio possessa modo ita de facili concessisset rescriptum princeps sicut contra hereditatẽ debitoris & eius bona.s. in hereditate reperta.argu.not.per Innocen.in.c. ueniens.de testib. deficit ergo dictum instrumentũ registratũ in memorialibus in substantia & in forma nec affert preiudicium dicto Ioanni quod ex alio capite confirmatur quia utrum negligentia notariorum uel principaliũ quibus forte sunt successores fuerit omissa registratio debuit plene
5 discuti & uocato illo cuius interest nam † in omni relatione & instrumentorum ẽt registratione talis partis de cuius præiudicio agitur necessaria est requisitio & processus cũ eo.c.cũ dilecta.de cõfir.uti.uel inuti.c.albericus.&.c.significauit.de test.l.j.&.ij.C.de rela.c.intimasti.de ap. ubi materia relationum & solennia quæ ibi traduntur hic non apparent interuenisse & in Specu. de remis. per totum. Relatio igitur minus plena debet obesse: ut.d.c.intimasti. Postremo cum ex omissa registratione uigore statuti contractus sit irritus ipso iure & ex ista nullitate quesitiuum tertio ius defensionis non uidetur intentio domini legati ꝑ suũ rescriptum absorbere ius tertio iam quæsitum nam hoc etiã nec papa uel imperator intendit: ut.c.ex tuarum.de auto.& usu pa.l.j.§.merito.&.§.si quis a principe ne quid in loco publico nec ur̃ quod per uerba quantuncunque generalia absorbere ius tertij non citati nec requisiti.c.ex parte.de offic. deleg.&.l.meminerint.C.unde ui. Statuta ergo priuilegiũ uel indultũ certo certius est quod non ꝑiudicant tertijs nõ uocatis.l.si.C.si ꝑ uim uel alio modo.&.C. cõminationes uel epistolas per totũ. Ex quibus ꝯcludo per dictã registrationẽ in memorialibus huic Ioanni ꝑiudicium non parari.

CONSIL. CCXXIII.

1 *Publicatio sola attestationum an precludat uiam testibus producendis super eisdem articulis.*

2 *Iura de productione testium cum solennitate legali loquentia quando locum habeant.*

3 *Testes alios dicens se nolle examinari an per hoc eorundem productioni renunciet.*

N CHRISTI nomine amen. Ad euidentiam premitto quod licet de iure ciuili sint opiniones utrum post didicita in cã principali super eisdem capitulis possint testes in appellationis causa produci plerique iuris ciuilis doctor. tenuerunt quod possint attenta diuersitate instatiarum magis quam timore subornationis: tamen de iure canonico hec dubietas est decisa tam de iure canonico. ꝑ ea quæ habentur in.c. Fraternitatis.de testib. ꝙ nouo etiam super capitulis directe ꝯrijs per.d.cle. testibus.de testi. ponunt doc. iuris ciuilis.C.de tempo.ap.l.per hãc. & huic decisioni canonice debet stare per no.per Io.an.in.c.j. de ope no.nun.in nouel.& etiam in.c. possessor malefidei.de regu.
1 iur.lib.vj. Item premitto fuisse dubium inter docto.† quod est subtile an sola publicatio & apertio attestationum testium & totius processus uiam precludat non productioni testium super eisdem capitulis an etiã requiratur quod sint testificata dedicita nam glo.Ber.in.c.constitutus.ij.eod.ti. confirmat ꝙ sola publicatio nõ sufficiat. idẽ Gul. in Spec. de teste.§.satis utiliter uer.quod autem dixi.& uer. ꝙ si publicate. sed Hostien.in summa.de test.§.& utrum. tenuit ꝙ sola publicatio sufficiat. allegat eo.ti.c.causam.ij.&.c.cum uenissent.& de hoc est bonus tex.in.d.c. testibus.in clemẽ. Idem meo pusillo iudicio hoc uoluit Inno.eo.ti.c. ultra tertiam in gl.ij. ibi item qñ attestationes &c. ubi parificat testium aperturam & scientiam attestationum Io. And.in.d.c.constitutus dixit notanter ꝙ si publicatio est facta parte inscia uel inuitã nõ officit quin super eisdem capitulis possint de nouo ꝑduci. alias secus. idem no.in dicto.c. testibus idem Bar.C.de probatio.auten.at qui semel. addens rationem quia ubi parte sciente & acceptante fit publicatio statim uidetur acceptare & confiteri se testificata didicisse. & hec opinio meo uidere iure probat & placet maxime: quia consona equitati. Ex his clare infertur decisio dubij suprascripti. cum.n. presupponatur quod ad petitionem procuratoris Ioannis fuit publicatio facta, omnis uia producendi testes super eisdem capitulis debet sibi esse precisa.& tanto magis quia prout in facto presupponitur tam in causa principali ꝙ prima appellatione iam fuerant testes examinati & publicati super capitulis super quibus in hac secunda appellatione uult nouissime producere testes. Item quia apparet ex themate ipse Ioannes in hac appellatione secundaria fuit protestatus alios testes examinari nolle.& sic tacite renunciauit productioni testium aliorum in eadem causa per not. Innocen. codẽ titu. cum uenissent. His igitur simul conglutinatis: scilicet tot productionibus testium in causis diuersis & protestatione predicta ac dictis publicationibus factis petente procuratore Ioannis, aliud coniecturari non potest nisi quod pars Ioannis testificata didicerit unde merito de subornatione timetur si testes ijdem uel alij producantur nec obuiat predictis protestatio quam procurator Ioannis fecit tempore publicationis: scilicet se nolle discere testificata &c. quia hec protestatio est contraria facto cõtra no.in.c.cum.M.de constitutionibus. Primo enim instat Ioan. quod fiat publicatio.& sic tacite acceptat se testificatorũ habere notitiam. ꝙ apparet expressius cum protestat se alios testes producere nolle quasi sufficerent testes examinati quorum numerum sibi sufficere uerisimiliter scire non potuit nisi testificata didicisset. Secundo protestatur se nolle discere quod iam didicit presumptiue. & quod sciuisse fuit tacite confessus instando fieri publicationem. quo-

modo

modo ergo potuit ipse protestari se ignorasse id quod per
suam confessionem apparet eum sciuisse. maxime quia
petendo publicationem fecit actum per quem indicat scië
tiam testificatorum. unde protestando protestatur contra
factum suum. item quia ius actori quæsitum ex ista tacita cõ
fessione per contrariam protestationem rei absque actoris
facto tolli non potest. argu. ff. loca. cũ in plures. §. locator.
horrei. de appella. solicitudinem & eorum quæ no. Inno.
de excep. cum uenerabilis ubi confessionem tacite resultã
tem ex productione instrumenti producens ad præiudiciũ
aduersæ partis reuocare non potuit cum producens ab ini
tio sibi potuit præuidere. Preterea ista protestatio est de-
claratoria uoluntatis quod non uult dicere in futurum sed
non declarat nec adimit quod nesciuerit in præteritum.
2 † Preterea ponderandum quod iura quæ loquuntur de ista pro
ductione cum solennitate legali de qua in. c. in causis. & c.
ultra tertiam. de testi. locum habent quando nondum erant
attestationes publicatæ. hoc enim casu tm̃ conceditur quar
ta productio cũ prædicta solennitate. Et ita sano intellectu de
bent intelligi iura præallegata: nam licet quo toties producen
tẽ iura præsumant & suspicentur de fraude: hec tñ presum
ptio iure permittẽte eliditur per prædictam solennitatis ob
seruationem. ubi uero publicatio facta est non reperii iure
cautum quod ad productione testiũ aliquis admittat sicut
nec post renunciationem testibus producẽdis quæ hic uere
3 intercessit dñ in eã app. † dixit alios testes nolle examinari
nã illa uerba important renunciationẽ in casu quo tenetur
quis deliberate actũ gerere. l. in filij. ad tertu. & in iure ista sũt
paria renunciarũ esse testibus & publicatas fore attestatio-
nes. C. de testi. & c. cũ uenissent. de testi. ite iura simpliciter
dicũt quod attestationibus publicatis super eisdẽ capitulis nõ
sunt ijdem uel alij testes ulterius producendi propter timo
rem suborõationis. c. fraternitatis. de testi. cle. j. eo. titul.
ergo tu qui dicis posse da mihi tex. uel doc. qui hanc regulã
limitant. nam si dicis hoc dicunt iura cum hoc permittunt
cum solennitate legali liquide respondetur quod loquun-
tur ut dixi cum non sunt attestationes testium publicatæ. &
hæc proculdubio uidetur ueritas sane intelligenti. Ex qui-
bus omnibus in hoc dubio passu me subijciens correctioni
cuiuslibet de iure melius sentientis concludo breuissime
dictum Ioannẽ per se uel aliũ super dictis capitulis in hac
appellatione secunda non posse producere testes etiam cũ
solennitate legali de qua de testi. ultra tertiam. & C. de pro
ba. auc. at qui semel. his sum contentus.

CONSIL. CCXXIIII.

1 *Executor gratiæ legati an teneatur exceptionem oppositam admittere ad perimendam ipsam gratiam.*
2 *Executor quis dicatur.*
3 *Falsum tacendo committitur.*
4 *Peritia in prælatis & iudicibus præsumitur.*
5 *Verisimilius in dubio est inspiciendum.*

1 IN CHRISTI nomine amẽ. † Iste dñs exe
cutor eligendo uiam meri executoris recte
& prudenter uĩ egisse postq̃. n. dominus le-
gatus contulit titulum canonicatus in præfa
ta ecclesia de exceptionibus quæ uenirent ad
dictum titulum elidendum non uĩ quod habuisset cognitio
nem sicut nec uicarius episcopi de iuribus collationis be
neficij quod episcopus contulisset iuxta not. in. c. ij. de offi. ui-
ca. li. vj. in nouel. factũ. n. superioris inferior non potest re-
scindere & per consequens nec de his cognoscere quæ ad hũc
finem rescindendi coram eo deducuntur arg. c. cum uenis-
sent. de iudi. & l. si hominem. mã. & cle. ne romani. de elec.
Ex quo sequitur quod si iste possessor canonicatus in eo prætẽ
debat titulum canonicatus postq̃ innotuit sibi per literas
executoris qualiter itẽdebat exequi & nolle cognoscere de
iustitia titulorum debuit adire legatum postquam erat præ
sens & satis improuide hoc misit præsente. n. dño legato q.
contulit temere fecisset dñs executor de facto legati se in-
tromittere quia ad ipsum propter reuerentiam & præsen-
tiam debebat ista cognitio pertinere. Nam & in similibus
præsente legato inferiores ordinarij nedum eius delegati
debeant abstinere ab his quæ tenderent ad uerecundiam ip
sius legati. c. uolentes. de offi. lega. & Bart. no. in l. iiij. ff. de
dam. infe. facit. c. j. §. officiales. de offi. ord. li. vj. † Cum ergo
censeri debeat executor hanc uiam recte eligit nec minus
quis executor dicitur licet citet & ex habũdanti etiam quæ
dam agat quæ ad iustificandum eius executionem tendant
ut arg. c. bone. j. de elec. nam & quilibet executor de aliqui
bus cognoscit non tñ de his quæ rei proprietatem respicitũ
in qua est executio faciẽda. ut. l. a diuo pio. §. si super rebus.
de re iudi. Ex istis sequitur quod non recte a repulsione exce
ptionum concernentium ius opponẽtis uel inhabilitatem
eius qui gratiam obtinuit appellatum fuit. Sed restat pul-
chrum dubium presupposito quod sine præiudicio potue-
rit appellari utrum si ex actis non appareret an iste execu-
tor appellationi detulerit necne utrum apostolos denega-
uerit uel consenserit ad terminum ad eos suscipiendos assi-
gnauit uel prorsus tacuerit quo in dubio præsumemus postq̃
notarius non attestatur nisi quod appellatio fuit interposita &
petiti fuerunt apostoli prope portam &c. cum ex aduerso
dñs executor attestetur se respondisse quod dimitteret si-
bi copiam appellationis ut deliberate sibi responderet &
sic pro responso rediret in termino iuris. nam utrum sic res
ponderit uel tacuerit diuersus resultat iuris effectus. ut pa
tet ex not. in cle. j. de ap. & uidetur postquam notarius ni-
hil scripsit quod dictus executor tacuerit. alias præsumemus
delictum in notario si omisisset scribere responsum execu-
toris. † nam falsum etiã committitur in tacendo sicut falsum
3 exprimendo. ut in aut. præbiteri. C. de epi. & cle. hæc aũt nõ
debemus presumere de notario: ut. c. ad audientiam. de præ
scri. & quod ex serie scripturæ non apparet præsumitur nõ
interuenisse & omissum fuisse. l. quicquid astringendæ. de
uer. ob. & paria sunt non fuisse & non apparere. l. in. l. de con-
hen. emp. Ex hoc ergo sequitur præsumptio taciturnitatis:
& per consequens quod non debuerit amplius ad eum redire sed pro
se qui ac si fuissent apostoli donati. ut no. in. d. cle. Ego sal-
uo consilio cuiusque melius sentientis cõtrarium teneo cre
do quod prædicta scriptura tabellionis qui de actu iudicis
nihil scripsit nõ inferat necessario taciturnitatẽ in casu nĩo
patet gl. in. d. cle. equiparat quo ad affectũ prosequendi ap
pellationem absque alia petitione apostolum tacere & de-
negare expresse. ille ergo appellationis qui in termino iu-
ris pro apostolis redijt debet facere fidem quod iudex ta-
cuerit. nam hoc eum exonerat ne redire teneatur. ut patet
in. d. cle. in glo. & in tex. unde sicut de negatione teneretur
facere fidẽ & de alijs casibus quibus potest prosequi & abs-
que eo quod redeat ita ẽt ut de isto casu cũ sit causa suæ prose
cutionis absq; alijs aplĩs. facit qđ not. Bar. in. l. in illa sti-
pulatione. de uer. ob. & c. uenerabilis ad fi. de sen. excõ. li. 6.
Secundo ualde põderandũ est quod dñs executor primũ attesta-
tur. s. quod respondit ut supradictum est nec in hoc contraria-
tur scripturæ notarij quia notarius non dicit quod tacuerit.
tunc. n. executor dicendo contrarium obuiaret scripturæ. j.
q. vij. saluberrimum. nec est dare rationem quare magis præ
sumamus iudicem tacuisse & sic delictum quam respondisse
se se facturum quod de iure tenebatur. s. apostolos se da-
4 turum in termino iuris. arg. ad hoc. ff. pro so. l. merito. † in
prælatis enim & omnibus iudicibus debemus præsumere
peritiã & quod in dubio recte fecerint. c. in præsentia. de re-
nun. & forte illa glo. cle. j. quæ equiparat iudicem tacentẽ
deneganti apostolos non recte sentit. nam facere tenet me
dium inter fateri & negare. c. is qui tacet. de re iur. li. vj. Ex
quo sequitur quod iudex tacendo uideatur elegisse uiam deli-
berandi an uelit eos concedere uel negare & maxime cũ re
quiritur in loco non congruo ut in porta & sic non in loco
iuridico. c. ab eo. in fi. de appella. lib. vj. Ex hoc sequitur quod
notario nihil in scriptis asserente de taciturnitate uel nega
tione sine alio uerbo iudicis præsumere debemus potius quod
ipse dicit quam quod scriptura non dicit nec tamen opposi
tum. ut sic præsumamus iudicem id egisse quod agere tene
batur

batur uidelicet respicere quod apostoli dari deberent an-
dilatorij.an refutatorij.c. cum appellationibus. de appel.
lib.vj.&.c.cordi.eo.ti.&.lib.Porta enim ubi fuit requisitus
non est locus congruus concedendi apostolos uel negandi
sed supersedendi. unde attestatio executionis q. responde-
rit ut prædicitur fundatur super uerisimili.ideo amplectē-
da maxime quia hoc ut plurimum fieri solet in talibus.sali
5 quid respondere non obmutescere.† unde regula iuris di-
cit q in obscuris respicimus q est uerisimilius uel quod ple
runque consueuit.c.inspicimus.de reg.iur.lib.vj. & maxi-
me in casu nostro in quo apparet ex tenore appellationis
iuris ignorantiam animositatem & alia quæ sonant in uere
cundiam iudicij siue executoris obiecta quo casu uiros pro
uidos conumelia tactos non est uerisimile obmutescere
quia sic negligerent famam suā crudeliter contra text. xij.
q.j.nolo & contra.c.nisi specialis.de aut.& usu pal.Ex qui-
bus oibus liquide inferendum uidetur quod iste .C. non po
tuit appellare per iura primo loco allegata. idē & si potuit.
tamen quia in loco congruo apostolos non petijt.& ēt si pe
tijsset reddere pro eis tenebatur & non fecerit q appella-
tio sit deserta & sic per iudicem coram quo ista quæstio agi
tur pronunciandum dico. s. appellationem esse desertam
propter apostolos loco congruo non petitos. & esto quod
congruo redire tamen pro eis debuit quod non fecit & po
stremo etiam quod non potuit ex talibus causis appellari
rationibus suprascriptis.

CONSIL. CCXXV.

1 *Spurius legitimatus quando excludat substitutum.*
2 *Rescriptum principis quid possit.*
3 *Legitimatio quid operetur.*
4 *Legitimum dictio quid importet.*
5 *Natura fortius opperatur in filijs naturaliter procreatis quàm ius pos-
situm.*
6 *Filiatio indicijs probatur & coniecturis.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Videtur
prima facie dicendum dictum spurium legi
timatum non excludere substitutum hoc est
filium bartholomei legitimum naturalem &
hoc ex præsumpta mente defuncti quæ obti-
net primum locum in conditionibus.l.in conditionibus de
condi.& de mon.& præ oibus dñatur in aut.de nup.§.dispo
nat.sed hic potius testator uoluit substitutum uocari dicen
do si quis ex insti.decesserit sine filijs legitimis & naturali-
bus Ex quidem quibus uerbis vr̄ sensisse de his qui nascerē
tur ex legitimo matrimonio non de legitimatis per rescri-
ptum principis nam isti possunt dici legitimi fictione qua-
dam & ciuili intelligentia tātum non naturali. in dubio au
tem uerba testatoris ad naturalem non ciuilem intelligen-
tiam redigenda sunt.l.fin.C.de his qui ue.eta.impe. &. l.ex
ea parte.§. insulā.de uerborum obli.& quod not.in.c.susce
ptum.de rescrip.lib.vj.&.l.si ita quis.§.fina.de leg.ij. Itē ad
id quod frequenter accidit non ad id quod raro maxime ex
traordinario & singulari iure contingit debent uerba le-
gis & cano.adaptari.l.nam ad ea.ff.de leg.l. iiij. de fideicō.
libe.&.l.apud iul.§.finali.de lega.primo. Præterea condi-
tiones debent repleri prout sonant in facto nō prout in ef
fectu iuris consistunt.l.qui heredi.&.l.in cuius. de conditio
& demon.Ex quibus uidetur quod legitimatus qui non ut
uerbum in facto sonet sed ut sonat in ius dicitur legitimus
non faciet deficere predictam conditionem si defecerit si-
ne filijs legitimis & naturalibus fuit enim spurius a princi
pio & non dignus filius appellari.C.de incest.nupt. aut.ex
2 complexu.† Hec ergo macula quæ in facto consistit nō ui-
detur per rescriptum principis aboleri.l.libello. §. facte. de
ea.Prostremo rescriptum principis non vr̄ extendi nisi ad
bona patris qui fecit eum legitimari nō ad bona que subia
cent restōni fiende alijs nā cū præiudicio tertiarū persona-
rum non vr̄ rescriptū tale intelligendum.est.n.legitimatio
quedam restō antique ingenuitatis natura quidem non fe-
cit dñiam naturalis atq; legitimi in aut.quib. mo. natu effi.
legi.§.si quis ergo restō aūt semper vr̄ pcedi sine iuris præ-
dicio alieni.in.c.q̄uis.de rescrip.li.vj.facit.l.j.§.si quis a prī
cipe.ne quid in loco publi.&.c.ex tuarum. de auto. & usu
pal.Ex istis uideretur dicēdū q sit locus substōni tanq̄ pau
lus decesserit sine filijs legitimis & naturalibus nec legiti-
matio filijs eius spurij faciat deficere condirionē & substō
nē tanq̄ de eo q Petrus testator non scripserit sed de legiti
mis qui frequenter solent ex iustis nuptijs prouenire ut di-
xi.s.His non ob.ɔ̄rium uidet de iure dicendū uidelicet q
iste legitimatus excludat substitutū in casu nostro. primo
hic pondero mentem legū & canonū de legitimatione lo
quentium.abstergunt.n.omnem maculam geniture & resti
tuunt tales prioribus natalibus & haberi nolunt eos ac si
de legitimo matrimonio nati essent patet hic in aut.q.mo.
na.effi.leg.§.si ergo.ibi nihil a legitimis differentes &c. &
in aut.qui.mo.na.effi.sui. §. si quis ergo.ɔ̄simile uerbū & ibi
damus eis successiones illas quas habent hi qui ab initio le
gitimi &c.† Ex quibus uidet q talis legitimatio habet tra-
3 ctum retro nec mirū quia reddit legitimatos ad primeuum
statū nature siue ius naturale quo omnes liberi & legitimi
nascebant.ut in prealle.aut.&.l.manumis.ff.de iusti. & iur.
Ista.n.discretio filiorū multiplicis speciei & qualitatis est
inducta legibus positiuis principiū ut proban tex.in.d. aut.
non mirū.ergo si potest per principē ita funditus tolli ma
cula sua.l.inducta q non remaneat de ipsa uestigiū nec no
men ut clare patet in simili in.l.imperialis.§.itaq;. &. §.nā
omni macula.C.de nup.facit quod singulariter no.in cle.j.
de immu.ec.similiter hereditas & bona regulantur legibus
principum. viij.dist.quo iure & per fictiones auferunt iam
quesita uni & dant alteri ut patet in fictione postliminij &
legis corneliæ.ut.l.fi.C.de sen.pa.& in toto li.de cap.C.&.
ff.per quæ iura consuluit Dy.q legitimatus post mortē pa
tris offerat hereditatē iam quæsitā alijs uenientibus ab in-
testato ex eo q legitimatio fingit eū legitimū ab origine &
sicut reuersus iuris postliminij recuperat iura in alios iā trā
slata ut.d.l.fi.ita ēt & legitimatio ad idē operetur.†Nō ob.
4 q iste dicatur legitimus ciuili intellectu non naturali nam
uerbū legitimū semper sonat in ciuilē intellectū incogni-
tū.n.erat illud uocabulū iure naturali quo oēs homines le-
gitimi habebant ut dixi siue ergo a principio natiuitatis si-
ue ex postfacto status legitimatus cohereat non vr̄ referre
negare.n.non potest legitimatū a principe proprie dici le-
gitimū sicut natū de matrimonio.facit.c.tanta.qui fil.sint le
gi.& probant iura prealle.Et aduertendū in casu nostro q
ista qualitas legitimationis debet adesse tpe quo isti nepo-
tes moriuntur.nam dicitur in testō si aliqui & omnes mo-
rientur sine filijs legitimis & naturalibus tūc &c. qualitas
enim illa legitimis & naturalibus refertur ad tempus
mortis quod confirmat dictio tunc.l.iiij.ff.de condi. & de
mon.sed negari non potest paulū relinquendo filiū legiti-
matū tā solenniter per papā & imperatorē siue per eorum
ministros quin decesserit cū filio legitimo & naturali cū ta
lis uere & proprie dici possit legitimus ut dixi.nec debe-
mus uerba testatoris predicta restringere q sit naturalis &
legitimus tēpore quo nascit uel per matrimoniū sed quod
adsit tēpore mortis ad quā retulit se testator. l. in delictis.
§.si detracta.de noxa.plena.n.& larga non stricta interpre-
tatio est facienda in testamētis:ut.l.in testamētis.de re.iur.
&.c.cum dilectus.de dona.facit quod no. Bar.in.l. ex facto.
de uulg.& pup.& dixi in.c.si eo tēpore.de rescrip.li.vj. pro
hoc optime quod no.in.c.innotuit.de elec.c.tanta. prealle.
ubi licet constō requirat in promoto ad epatum q sit natus
de legitimo matrimonio tñ legitimatus per prædictā con-
stōnem nō excludit ex eo q constōne canonica & ciuili est
5 legitimatus & quo ad.omnia ut legitimus reputat. si ergo
legitimatus admittat ad id ad quod non admittit nisi natus
de legitimo matrimonio:ut in iuribus prealle. multo for-
tius censeri debet natus de legitimo matrimonio cum te-
stator non retulerit se ad tēpus natiuitatis.sed mortis insti-
tutorum quo casu ut predixi liquide constat paulum natu-
ralem & legitimum filium reliquisse.non ob.l.si ita quis. §.
si.quia

si.quia loquitur in eo qui est filius prorsus ciuilis ex iuris
artificio ut adoptiuus.nos loquimur in illo qui plus partici
5 pat de naturalitate q̃ de ciuilitate.† in filijs.n.naturaliter ꝓ
creatis fortius operatur natura q̃ constõ positiua facit. l.fi-
lio quem pater. ff. de libe.& po.l.si unus.§. pactus ne pete-
ret.ff.de pac.in rõne sui.non ob.ꝙ rescriptum principis nõ
debet præiudicare tertio:ut.d. §. si quis a principe. &. c. ex
tuarum.præalle.nam illud est uerũ nisi per uiam legitima-
tionis hoc contingat.ut consuluit Dy. uel melius illud ue-
rũ in iure iam quæsito & ẽt in esse ꝓducto sed impedire fu-
turã acquisitionẽ quæ pendet ex incerto euentu ut erat in
casu nr̃o non vr̃ probibitum.nã nondũ filio legitimo & na
turali bartholomei erat aliquod ius quæsitum tẽpore quo
prędictus spurius legitimatus fuit.illa.n.vr̃ natura legitima
tionis.s.impedire futuras acquisitiones successionũ: maxi-
me ex deriuatione in eum quẽ auus.i.petrus instituere po-
tuisset.ẽt non legitimatũ:ut consuluerunt doc.eximij Fede.
de senis & ẽt Bar.& uerisimile est ꝙ auus eandẽ affectionẽ
ad hunc legitimatũ habuisset quam habuit ad ipsius patrem
post amotã maculã geniture.ar.l. dedi dotem.de colla. bo.
nam quo ad naturale fedus naturalis proles habetur pro le
gitima.l.adoptiuus.§.seruiles.de ritu nup.& in multis iuris
articulis naturales ueniũt eppellatione filiorum.facit quod
not. Bar.in.l.j.ff.de accu.Postremo in materia in qua sumus
scilicet substõnis appellatione filiorũ siue liberorũ ueniũt
naturales tm̃ & excludunt substitutum regulariter:ut no.in
l.ex facto.§.si quis rogatus.ad treb.&.c.in pñtia. de proba.
& Dy.consuluit consilio septimo sed legitimatus est plus
q̃ naturalis quia in eo ut dixi sublata est macula geniture
per habentem ptãtem qui potest talẽ maculã funditus abo
lere.unde si naturalis tm̃ nepos faceret deficere substõnem
factã de alio in testamento aui:ut in iuribus prælle.fortius
iste legitimatus in quo idem uinculũ naturale cõsistit & ẽt
ciuile legitimum quod ea legitimatione descendit debet
ergo fortius operari.ar.l.fi.C.de adop.istam partem ꝙ legi
timatus excludit substitutum sub prædicta forma de qua in
themate modernis temporibus disputando tenuit doctor
excellens dñs Ang.de perusio.& refert ẽt fratrem suũ domi
num Bal.sic tenere.ff.de lib. & posthu. l. si sub conditione.
& in hanc partem inclino in hoc primo quesito. Ad cuius.
confirmationẽ accedat quod tenuit disputando. Ia. de bel.
uidelicet ꝙ talis legitimatus post testamentũ patris rumpat
tale testamẽtũ si reperit se in eo preteritum & sic operatur
legitimatio ꝯ ipsum patrem offerentẽ preces principi suꝑ
tali legitimatione ꝙ vr̃ mirũ.ad predicta faciunt no.per Io.
an.in.c.fine culpa.de re iu.li.vj.in merc. Super alio dubio
de quo queritur utrum si negetur istum spuriũ legitimatũ
fuisse filiũ dicti pauli:qualiter hoc probatur & de nato ex
matrimonio est casus quæ probatio sufficiat in.l.filium dif-
finimus.de his qui sunt sui uel alie.iu.sed de nato in adulte
rio uel alio dãnato coitu est idẽ dicendum si tenebitur in
domo pro focaria & ut cõcubina. nam tunc in domo natus
presumitur ꝙ sit natus ex eis:ut no.in.c.michael.de fil.præ-
sby.sed de nato ex muliere in domo non retenta sed ex ad
quam habebat consuetudinẽ & furtiuũ accessum ꝑꝑ timo-
rẽ forte uiri uel pęnam metuens quia forte monacha uel fi-
lia magni ciuis tunc est dubium si in publico forte non au-
detur dicere eũ habuisse ex tali muliere nec mulier ipsa hoc
audet affirmatiue. nam cum ista quasi possessio filiationis
ortũ habeat ex nominatione & ex tractatione pro filio .ut.
c.per tuas.de proba.non vr̃ ꝙ in casu nr̃o possit cadere ta-
lis quasi possessio cum non presupponam illã coniugatã ex
qua susceptus est imo ipsum pro filio pauli habuisse uel no-
minasse. Vnde remanet dubiũ an sufficiat ad probandũ filia
tionem ꝙ pater eius paulus eum in domo nutriret & filiũ
nominauerit:eum legitimari fecerit & postremo ut filium
instituerit.& certe dico prædictam sufficere maxime acce-
dente fama uicinie.ut not.in.c.trãsmisso.qui fil.sint legi. cũ
6 † enim nulla sit filiatio que posset uere probari sufficit ꝙ ꝓ
betur per coniecturas & indicia.ut.l.lucius.de condi. & de
mõ.& dicit glo.in.d.c.michael.ꝙ sufficit ꝙ ille appellabat
eũ patrem & cõmuniter habebatur & nominabatur filius.

ut.d.c.per tuas.de proba.Item ex dilectione discernit quis
& cuius filius in dubio reputetur:ut.c.afferte. de presump.
in paulo aũt erga illũ legitimatũ est reperire oẽm pñum
affectum ut colligitur ex proxime dictis. Accedit his testi-
monium matris spurij quæ sic fatetur publice nec est ueri-
simile ꝙ tm̃ scelus. s. filiũ ex adulterino cõplexu diceret se
genuisse nisi ita se habuisset rei ueritas.de præsump.literas
Concurrentibus.n.testimonio utriusq; fama uicina nomi-
natione:& alijs supradictis certo certius est dicendum ex
his resultare plenissimam probationem filiationis. Postre
mo quæritur quia mortuo paulo dictus eius filius legitima
tus tunc tẽpore remãsit in domo habitationis pr̃ne & sic
aliquandiu in ea stetit & habitauit.postea uero cum se ab-
sentasset ille substitutus qui de hereditate contendit dictã
domum ingressus est & domũ legitimatũ reuersum nõ ad-
misit qualiter consulatur sibi per illum uel illos qui de cau-
sa cognoscit uel cognoscunt & de iudicio petitorio nõ est
dubiũ cũ dictus legitimatus excludat eum in totum ut ple
ne superius est deductum.Sed in possessorio est dicendum
sibi consuli diuersimode nã si questio super fideicommisso
dicto erat mota tunc temporis tũc pertinet ad officiũ eius
qui de causa cognoscit reponere eum in dicta domo per
tex.ut lit.pen.nihil inno. c. cum teneamur.de appel. si autẽ
nulla pendebat qõ super hoc tũc quia iam dictus legitima
tus fuerat possessionem adeptus ut puta institutus a paulo
præsumitur adiuisse & possessionem acquisiuisse:ut.l.3.de
acqui.here.&.l.cum heredes.de acqui.pos.&.l.quedã mu-
lier.de rei uen.si ergo post adeptam possessionem iste qui
se substitutũ pretendit illo absente possessionẽ ingreditur
& legitimatum reuersum ad possessionem non admittit vr̃
eum spoliare:& per pñs ꝯ eum competere interdictum un
de ui.l.clam possidere §.qui ad nundinas.de acqui. pos.uel
ẽt posset dici ꝙ ẽt si ad substitutionem prædictam deberet
admitti nõ tñ posset antẽ restõnem sibi fiendam ex trebel.
propria autoritate occupare sed de manibus legitimati ꝑ-
dicti eam accipere tanq̃ ueri heredis Pauli de restituendo
grauati:ut.ff.ad trebel.l.j.& per totum.Inuadendo aũt pro
priã autoritate certum est contra eum competere interdi-
ctum adipiscende quorum bonorum.ff.&. C. quorum bo-
norũ.& per totum & dicendo sibi ius uidetur perdere ius
quod habet de quo in l.j.ff.quorum legatorũ & in hac pos-
sessione rescindenda iudicis officiũ multũ põt.c.in præsen-
tia.de proba.per.Inn.hoc tñ in puncto narratur quod in-
gressus fuit autoritate iudicis non citato dicto legitimato
ex hoc ẽt capite debet perdere ius qđ habet.l.meminerint.
C.unde ui.neq; excusat eũ autoritas iudicis perperã inter-
posita.in.l.iuste possidet.de acqui.pos. Ex istis apparet di-
cto legitimato cõtra dictum substitutum in petitorio & in
possessorio plene fore consultum. Verũ statutum quo pro-
hibet ꝯtus sine certa solennitate & annullat aliter ꝯtum
factũ ẽt cũ iuramento ualeat & multe bone allegationes de
maxima autoritate iuramenti. Et si minor in ꝯctu iurauit
se maiorem an ualeat ꝯctus uel debeat irritari si postea di-
xerit se maiorẽ ꝯxisse nõ seruata solennitate statuti & uerũ
debeat audire. Et si ꝯtractus initus cum minore est statuti
solennitate uallatus an restituatur tanquam maior aduer-
sus comissionem pęnę descendentia ex ipo contractu.

CONSIL. CCXXVI.

1 *Statutũ annullans contractum sine certa quantitate factum an ualeat.*
2 *Iusiurandum quid sit.*
3 *Iuramenta quæ & quando derogent legibus & statutis.*
4 *Dies apposita pro homine interpellat..*
5 *Restitutio non semper minori competit pro contractu secum inito.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Legitur
in canone quod omne quod agitur tunc soli-
dius sub sistit cum iuramenti hoc interposi-
tio roborat. xxij. q. j. c. omne iure enim di-
uino & canonico & ciuili quinetiã pagano
est uinculũ arctissimum quo ligantur nedum proximo sed
ẽt deo ad obseruantiam promissorum. nam ut ait. Tullius
lib.

2 libro tertio, dc officijs † insiurandum est affirmatio reli-
giosa quod seruandum est quasi Deo teste promiseris nec
maius uinculum ad astringendam fidem iureiurando ma-
iores arctius esse uoluerunt id iudicant leges in duodecim
tabulis. Indicant sacra indicant federa & narrat ibidē .de
Regulo quem nec charitas patriæ, nec suorum retinuit
quin aperte reuerteretur ad exquisita supplicia ne trans-
gressor esset iuramenti etiam hostibus præstitit. facit.j.q.
octaua.c.quoties cordis oculus. eius namque trangressor
nomen Dei in uanum assumit & proximum dolo capit.
uentesimo secundo.quæstio. quinta, quacunque arte. & di-
citur talis occidere animam suam eadem causa & quæstio
ne iuramenti & per istum periculum animarum emana-
runt iura nouissima quę astringunt seculares per censuram
ecclesiasticam ut iuramenta præstita non ui dolo vel me-
tu faciant obseruari in suo foro etiam si præstita fuerint
super contractibus prohibitis siue reprobatis de iure ciui-
li.c.licet mulieres.de iureiuran.lib.vj.c.cum contingat. ex
3 tra eo.tit.de pac.quamuis lib.vj. † Ex quibus iuribus patet
quòd etiam inter laicos iuramenta quæ nō uergant in ęter
næ salutis dispendium sunt præcise seruanda & derogatur
legibus quæ statuunt oppositum. fortius ergo debet intel-
ligi derogatum statutis municipalibus quæ non sunt tan-
tę efficacię, ut.cap.primo, de constitution.lib.vj.&.l.prima
in fi.ff.de sepul. viol.unde non absurde dici posset ꝙ si iu-
ramētum habet illos tres comites.s.veritatem iudicium &
iustitiam.de quibus.22.q.3.innocens, ut not.in.l.imperia-
lis.C.de nup non posset per statutum reprobari, & tale sta
tutum non ualet quod aperit uiam periurijs & inuitat ho-
mines ad peccandum.ad hoc faciunt no. Io.and.in.c.si.de
excep.lib.vj. in nouel. Sed præsupposita ualiditate statuti
de qua non quæritur sed solummodo utrum iste.supra qui
in primo contractu locationis asseritur maior & in eo iu-
rauit omnia & singula vera esse & se seruaturum in alio
contractu mutui eodem loco testibus & die ac etiam in
contractu eodem asseritur maior. & in eo iurauit omnia
& singula uera esse posfit probare se minorem per testes.
Et præmitto quod iste qui cum iuramento asserit se maio
rem est ualde legibus odiosus. Vnde ex hoc lex ipsum affi-
cit speciali pœnæ & oneratur ne probare posfit per testes
dictam minorem ętatem. quinimo si iurauit corporaliter
ut in casu nostro nullum superest auxilium, ut in.l.si alte-
rius.C.si mi.se ma.dixe. Et bene aduertendum est quod gl.
ibi præsumit istum qui sic asseruit se maiorem fecisse ani-
mo decipiendi contrahentem secum quo casu iuris benefi
cio excluditur ꝙ sic conatur, scilicet decipere contrahen-
tem secum.l.j.eod.tit.&.l.j.ff.ad velle. abutitur enim iuris
priuilegio propter quod amittere eum debet. 11.q.3.pri-
uilegium, intelligam ergo supra dictum statutum cum mi-
nor simpliciter contrahit non seruata solennitate statuti,
& tunc.s.iuramentum non firmat talem contractum. ubi
autem se maiorem attestatur & sic corporaliter iurat, iste
casus non est in statuto comprehensus, ergo relinquitur di
spositioni iuris cōmunis sicut quæcunque alia alijs disposi-
tionibus non præuisa uel munita.l. quicquid astringendæ.
de uerb. oblig.l. commodissimè.de lib. & posthu.c.susce-
ptum.de rescrip.lib.sexto, &.l.si dotem.in princi.sol.matr.
Præterea etiam si statutum comprehenderet casum in quo
quis mendaciter assereret se maiorem, tamen asserendo po
stea se minorem ad irritationem sui contractus certum est
quòd super probationem minoris ętatis statutum nihil di-
sponit, ergo per legem secundum supradictam de casu
omisso uidetur dicta minor ætas per instrumenta proban-
da, ut dicitur in prædicta.l.si alterius & maxime quia bis
de mendacio super asserta per eum maiori ætate conuinci
tur, & per duo instrumenta in uno cum iuramento in alte-
ro absque eo unde magis deliquit propter delicti reitera-
tionem, ut.l.nemo.C.de epi.audien. ibi qui impunitatem
veritatis admissi non emendationi potius quàm consuetu
dini deputarunt, &c. Item statutum sicut omnis disposi-
tio debet intelligi in casibus in quibus eius obseruantia nō
sonaret in absurdum, ut.l.diuortio.solu.matri.&.c.dudum
de præben.lib.vj.&.l.fi.ad exhi. esset autem satis absurdum
in pernitiem contrahentibus sepius cum aliquo tanquàm
cum maiore subuenire huic qui modo asserit se maiorem
& habet ista decisio ęquitatem ut statutum illud restringa
tur ad casum in quo minor simpliciter contrahit non ser-
uata solennitate uel cum asserit se maiorem dolo contra-
hentis secum, ubi autem mendaciter cum iuramento & in
tentione fallendi quæ præsumitur ut prædixi non uidetur
statutum debere intelligi hoc casu. Nam esset iniquum &
tenderet ad periculum animarum & esset contra omnia iu
ra quæ tam stricte præcipiunt iuramenta seruari ut dixi in
prin. ne ergo statutum exorbitet ab omni specie iuris diui-
ni pariter humani, & ne tendat ad dispendium animarum
intelligatur sane ut prædixi & redigatur ad intellectum
prædictarum legum.C.si mi. se maio.dixe.l.si alterius sicut
redigatur ad ius cōmune statutum de quo in.l.2.C.de nox.
& sicut consuetudo in.c.cum dilectus.de consue. & dice-
tur ista Interpretatio passiua quia ad se trahit ius commu-
ne, & per eum statuti generalitas modificatur & restringi-
tur ad casum in quo absit dolus taliter asserentis se maio-
rem, facit.l.creditor.§.lucius.ff.man. Concludo ergo cum
minor ætas in casu nostro sit in causa nullitatis contractus
debet ante omnia constare legitimè de hac minori ætate
& probari eo modo quo illa.l.si alterius statuit debere
probari. facit.l.j.§.item illud ad simili. & quòd no. Bar.in
l.j.ff.ꝙ ui aut clam, & l.3.§.docere.ff.ui bo.rap. Venio ad
secundum dubium cuius decisio viso supradicti instrumen
ti tenore colligitur, ut patet ex not.per Bart.& in fi.ff.dc
4 verb.oblig.l.cum filius.§.in hac.† Apparet namq; in instru
mento prædicto solenniter celebrato ꝙ solutioni pecunię
& pignorum dilationi est apposita dies & pœna quæ dies
interpellat pro homine.l.magnam. de contrahen.stip.un-
de cum ista pœnalis obligatio cōmittatur propter non fa
ctum & nihil ulterius est agendum cum ipso minore sicut
prohibetur sibi restitutio aduersus dictum cōtractum per
statutum supradictum, ita etiam & aduersus pœnam quæ
ex illo contractu efficaciter celebrato descendit quia acces
sorius naturam sequitur principalis, ut.c.si super gratia.de
rescript.lib.vj.& in regula accessorium, de reg.iur.eo.lib.
5 plus credo quod quando contractus† est aliter celebratus
cum minori quod non competat sibi in integrum restitu-
tio ut in casu nostro & si ipse postea contra faceret uenien
do contra promotionē litis uel aliter quod pœna in con
tractu illo apposita committitur contra eum efficaciter
nec posset restitui nam negari non potest quod ista pœ-
na licet postea quandocunque commissa non petatur ex
obligatione descendente ex contractu illo ualido & solen
ni ab eius ergo primordio firmatur omnis euentus, ut.C.
de impo.lucra.descri.l.prima, in fi.ubi glo. etiam dicit ex
origine cuiuslibet contractus & causæ quid sit statuen-
dum.& distinguitur.ff.man.l.si procurator.in princ.l.pri-
ma.§.si seruus depo. nempe origo potius obligationis
quàm titulus actionis inspicienda ad mace.l.tertia. &.l.
qui id quod, de dona. licet enim pœna ex sequenti conuen
tione committatur tamen actio oritur ex contractu præ-
ambulo facit quod not.in.l.petens. C.de pactis, &.l.ex
placito. de rerum permuta. facit. cap. literis. de rescript.
& tenendo contrarium sequeretur absurdum quòd ex
omnibus contractibus solenniter celebratis cum minore
in his quæ postea adimplenda per eum forent sub pœna
posset si contra faceret restitui quod esset valde contra
mentem statuti quod negat indistinctè sibi restitutio-
nem si contraxerit cum solennitate de qua ibi & serui-
ret nobis statutum de nihilo cum semper contractus pro-
uideant super obseruantijs futurorum in dando uel fa-
ciendo siue non faciendo. l. prima.§. stipulatio.de verbo.
obligatione. Ex quibus liquidè infertur restitutionem
quæ petitur aduersus commissionem pœnæ per neglien-
tiam siuè moram subsecutam post contractum proculdu-
bio denegandā esse. Ex prædictis etiam consequenter
infertur decisio tertij dubij non apparet curatorem sibi
datum cum debita solennitate ad hanc obligationē inso-

lidum

lidum contrahendam cum consignatione pignorum obligatione bonorum & cum omnibus inserendis in instrumento fiendo, & post dictam dationem subsecutus fuit contractus mutui cum obligatione insolidum cum præsentatione pignorum & sub pœna. cum autem dicti curatoris autoritas interuenerit satisfactum est & alijs solennitatibus statuti. Licet ergo obligatio dicti. S. redderetur nulla ratione minoris ætatis cuius tamen contrarium est supra clare probatum, tamen dictus. M. remanet obligatus insolidum ad sortem & ad pœnam. Constat tamen quòd ista obligatio quæ pro mutuo re contrahitur potest contrahi a duobus reis & cum eis, ut in. l. si non singuli. C. si certum peta. ex quo sequitur quòd ex sua persona est insolidum obligatus ad sortem & ad pœnam, in pluribus enim est obligatus insolidum licet quandoque habet beneficium diuisionis de duobus reis quibus beneficium renunciatum est in instrumento & sic non competit restitutio in integrum, facit quod not. in. l. si titius. ff. de fideiuss. & quod not. Barto. in. l. si ex duobus. ff. de duobus reis.

CONSIL. CCXXVI.

1 *Contractus quot modis dicatur simulatus*
2 *Instrumentum simulatum asserens speciem simulationis exprimere debet.*
3 *Instrumentum dicens fictitium speciem fictionis exprimat.*
4 *Simulatio instrumenti quando possit per testes probari.*
5 *Simulatio quid sit.*

N CHRISTI nomine amen. Ad corroborationem prædictorũ & in auxilium ueritatis iudicio meo præmitto q̃ in casu nr̃o allegatur simulatio & ad probandũ ipsam producuntur testes videndũ est ergo vtrum posset eo modo quo proponitur allegari. Secundo si potest vtrum apte uel inepte istam simulationẽ Bartholomeus adduxerit. Tertio si apte deduxerit potuerit eam ꝓbare ꝑ testes. Quarto præsupposito q̃ potuerit utrũ sit ꝓbata plene uel semiplene & si semiplene vtrũ iudex iuste & recte detulerit iuramẽtum Bartholomeo in defectum plene probationis.
1 † Reuertor ad primũ in quo dico q̃ multis modis contractus dicitur simulatus, ut not. Bar. in. l. i. C. plus ualere quod agitur & Bal. in. l. cum precibus. C. de proba. & l. generaliter. C. de non nu. pecu. & l. j. plus ualere quod agitur, contractus aũt de quo loquimur cadit sub illa specie simulationis qua cõtractus apparenter fit ex mente aũt contrahentium agitur q̃ nil fit. Et consueuit iste fieri ex varijs causis puta cũ aliquis timet tyrannũ uel propter fugiẽda onera cõis uel ut fraudet creditores præteritos uel futuros. Et in ista simulatione q̃n scilicet allegatur talis simulatio per ipsum qui eam fecit in fraudem creditorum uel bonorũ cõis dicit & cõsuluit Bar. q̃ nõ põt eam allegare qui eam fecit nam talis allegatio continet inhonestã professionem unde nõ debet audiri alle. pro casu. l. cum confitearis. C. de reuoc. do. facit. l. transactione. C. de transac. & l. creditoribus. C. de ser. pi. da. ma. per illum aũt in cuius præiudiciũ celebratus est ille contractus simulatus procul dubio allegari põt simulatio talis. l. sicut. §. superuacuum. qui. mo. pig. uel hypo. sol. & l. post contractũ. de dona. & in toto tit. de his quæ in frau. cre. Ex his breuiter apparet solutio primi dubij videlicet q̃ Bartholomeus iste nõ potuit allegare istã simulationem quia per eam detegit turpitudine suam & vẽ illicita attentasse unde nõ debet audiri ut in iuribus præalleg. & c. inter dilectos in fin. de dona. & ita ut dixi firmat Bar. in consulendo & incipit in nomine domini amen. factum est tale. Petrus nicole donauit Nichole &c. in quo consilio soluit etiam secundum dubium de quo supra uidelicet, in casu quo posset talis simulatio proponi uel allegari qualiter adducenda est & in hoc regula quòd
2 † quicunque dicit instrumentum simulatum siue agendo siue excipiendo debet dicere qua specie simulationis sit simulatum alias intentio est incerta & ille contra quem allegatur simulatio debet obtinere. l. pomponius scribit si frumentum. §. fi. de rei uend quæ loquitur in agente idem in excipiente. l. j. §. labeo. de sti. & c. in præsentia. de probationi. ubi idem est in eo qui probauit per testes obscure. l. eum actum. in fi. & ibi no. de neg. gest. & l. nõ solum. §. sed ut probari de ope no. nun. Et breuiter in hac specie simulationis de qua quæritur concludit q̃ iste qui allegat propter metum tyranni uel aliam probabilem suspicionẽ processisse ad talem ꝯctũ debet exprimere specifice cãm & personam cũ qua & propter quã factus fuerit talis contractus alias simulatio nõ præsumitur nisi ista appareant. ff. re. amo. l. si mulier. in prin. & l. sed si maritus. §. fi. ff. qui & a qui. sic non põt dici donatio celebrata metu mortis nisi appareat de mortis periculo. l. j. cum. l. sequen. ff. de dona. cau. mor. & sic etiã nec in fraudẽ creditoris qui non apparet. ff. de iure fis. l. j. Ex q̃bus dicit Bart. & ꝯcludit q̃
3 qui † dicit instr̃m fictitium debet dicere speciẽ & causam fictionis & ad cuius casus reparatione sit factus & habet æquitate ista eius opinio siue ꝯclusio. nã iniquum est cum producit instr̃m pro quo præsumit. l. cũ precibus præal. c. accepimus. de fide instrum. q̃ perfunctoria et incerta fictio uires eius perimat & elidat maxime cum fictio allegata habet admixtam fraudem & dolum ut in casu nostro quo casu dicit lex quòd ille qui hoc allegat non debet cum discrimine alterius in incerto vagari. l. idem extraneus. ff. de dolo. hinc est quod isto casu scilicet per modum exceptionis arguitur, quia de dolo debent omnia exprimi scilicet persona locus tempus sicut cum agitur criminaliter. cap. tuæ. de procura. & no. Barto. in. l. prima, in fin. ff. de exceptio. & cap. præsentium. de test. lib. sexto. Ex istis apparet quod illa simulatio ineptissimẽ est deducta & ineptius probata absque debitis & necessarijs circunstantijs. Eodem morbo laborat iuramenti delatio & potiori quia fundatur super penitus incertis perfunctoriẽ allegatis & probatis contra liquidum & publicum instrumentum. &
4 hoc de secundo dubio. † Tertium de quo quæritur utrum contra primum instrumentum potuerit siue possit talis simulatio probari per testes. & Cyn. multum dubitauit in. l. prima. C. plus valere quod agitur. ubi dicit quod si uolo probare contrarium eius quòd non continetur in instrumento, sed præsumitur ex tenore eius & hoc posset, & sic intelligitur. l. iuris gen. §. quod fere. ff. de pact. sed in casu ubi vendidi & uolo probare quod pignoraui & sic directa contrarium eius quod continet instrumentum, & tunc non posset probare contrarium, nisi per contrarium instrumentum. ut. l. antique. C. ad uelle. sed in casu nostro instrumentum de quo quæritur continet obligationem factam ex causa rationum factarum inter eos ex antiquis debitis siue præteritis, & vult Bartholomeus probare per testes directe contrarium scilicet, quod non ob illam causam, sed ob aliam simulatam & fictam fuit facta. certe ex verbis supra relatis non uidetur posse, pro huius dicti confirmatione allegatur. l. generaliter. C. de non nume. pecun. ubi contra causam debiti expressam in instrumento non potest ad eius elisionem allegari alia causa nisi per scripturam ibi nisi certe ipso contrario per apertissima argumenta in scriptis inserta religionem iudicis possit instruere quod in alium quemque modum, & non in eum quem cautio perhibet negotium subsecutum sit. Ecce ergo cautio expressum quòd si in alium casum quem perhibet cautio vult quis probare negotium fore gestum debet probare per scripturam. Et confirmatur hoc per illa quæ ibidem Bald. scribit post Bart. dicit enim quod quando quis vult probare contra tenorem instrumenti respectu causæ, & non potest nisi per aliud instrumentum, & est ratio quia instrumentum fundatur in consensu & confessione sed probatio testium non fundatur in confessione partis sed in præsumptione quia lex præsumit quod dicant verum ubi sunt recipiendi, secus ubi prohibentur recipi, ut. d. l. generaliter, quæ lex secundum cum, & Nico. de ma. habet locum non solum quando scriptura est facta ad sub-

stantiam

stantiam obligationis sed etiã ad solam probationẽ cũ tota lex loquitur de uiribus probationis ibi causæ ꝓbationẽ, & ibi religionem iudicis &c. Et æqua fuit legis consideratio super hoc ne per uiles & redemptos testes posit infringi siue perimi tam solennis probatio quæ descendit ex publico instrõ.ut dicit tex.in simili.in.l.testium facilitate.C. de testi.& maxime in casu fortuito cum attestantur se audiuisse quem dicentem sic & sic quod testimoniũ lex reprobat etiã in casu ubi leuis probatio sufficit, ut.l.diuus.ff.de test.mili.multo ergo fortius reprobaĩ ubi habet talis asseueratio contra se liquidũ & publicũ instrm.j.q.7.saluberrimũ.Item maxime est hoc uerũ ubi indirecta probatio inducitur ad probandũ directe contrarium.ut in casu nostro in quo intendit probatio simulationis directe ad perimendum cãm & effectũ instrumẽti quo casu probatio indirecta debet esse plenior,ut no.in simili.Vincentius in.c.in nostra de testi.ad fi.magnæ glo.Et per ista concludo in hoc dubio notabili ꝙ simulatio contra publicũ instrm in casu nostro nõ potuerit probari per testes maxime duos & singulares & modice fidei ut ex ꝓbã.cõtra ipsos patet & infra subdã. Descendo ad quartum dubiũ in quo quæritur præsupposito ꝙ probari posset per testes utrum isti duo testes ꝓducti per Bartholo.probant plene & semiplene & taliter semiplene quod iudex sibi potuerit deferre iuramentum in defectũ plene ꝓbõnis. Et præmittendũ est quod isti duo testes sunt singulares in loco in tẽpore & in substantia ueritatis negotij de quo agitur & singularitas nedum in prædictis sed in aliquo prædictorũ facit ut in testibus nulla fides adhibeaĩ,ut.c.licet causam.de proba. ex quo sequiĩ ꝙ non
5 probant semiplene.† Simulatio.n.est actus momentaneus hoc est qui ex conuentione partiũ consumaĩ & est facti.l. consilio.de cu.fu.ista aũt nullus ex eis probat sed tantummodo quod Io.nouelli confessus fuit simulate. Ex hoc patet quòd simulatio allegata nõ est probata,similiter nec ipsius simulationis asseueratio nisi ut dixi per testes singulares in tempore & in loco & in substãtia ueritatis ut dixi. cuius ergo dictum fuerit iudex secutus ex prædictis testibus in iuramenti delatione respondeat mihi quæso si dixerit quod secutus sit dictũ Antonij Paduani respondeo probatum esse quod ipse est pater habens nihil in bonis luxuriosus & mendax & in tabernis solitus cõuersari & cũ asello discurrens uendendo pisces.& hoc probat Ioãnes Gamberinus super. vj.c. Iacobus etiã ꝓbat eũ mẽdacẽ in exigẽdo debitũ quod solutũ erat.Similiter Andriolus probat de infamia quod sit mendax & pauper & uiso etiã quod libenter laudat ad azardũ. Fabritius etiã probat eum pauperem quasi nihil habentẽ & quod deprehẽdit eum in multis mendacijs & ob hoc noluit se amplius impedire cũ eo. Ex istis studijs suis ꝯuinciĩ iste testis quod sit uilis & abiecta persona leuis capitis & opinionis & nullius fidei,ut.c.licet cãm. prælle. Circunspectus ergo & discretus iudex non debuit motum animi sui ex tali testimonio informare & maxime quia fortuito & in casu dicit se superuenisse tẽpore quo cõfessum fuit dictum instrm & interrogauit Ioan.per quẽ factum erat illud & ille respondit inter alia, nõ per che non diga dare nigocia &c.nam fuisset ualde stultus iste Ioannes stipulari & rogare notarium de debito & fateri tunc temporis uni uilissimo quod hoc non erat uerum non deponit ergo uerisimile.s.quẽ fateri quod ficte & simulanter agat & sic impugnat quod facit contra.l.similes.de testa.mili. præterea notarius nomine Antonius qui fuit rogatus & Raynaldus qui fuit testis testificãtur illud uerum debitum sic istum Bartolomeum fuisse confessum & Ioannem stipulant.De hoc autem quod deponit Anto.dicunt nihil scire. Sed mirandum est ꝙ iste Anto.fortuito superueniens audiuerit illa uerba simulationis & nec notarius nec testis rogatus.Ex hoc sequitur quod nulla lux sibi ueritatis adsistit nec ex dicto talis debuit iudex suum animum informare, ut.l.ob carmen.§ j.ff.de testi.in.c.in nostra.de testi.&.c.prę terea.eod.ti. Contra alium testem.s. Lippum qui deponit de diuerso loco & tempore a prædicto Anto. aliqua opponuntur & probantur & per Antoniũ notarium huius causæ probatur solicitatio & quædam singularis affectio ad prædictam causam quia ex uerbis datur uoluntas intellectualis.l.labeo.§.idem tubero.de sup.leg.&.l.non codicillum.C.de codi.attestatur etiam quòd Philippus siue Ioannes aduersus Ioannem nouellum inuicem alterantes dixit in se de Dio.tu non la uincerai. Alter testis.s.secũdus Andreutius attestatur quòd dictus Lippus semel sibi intimauit qualiter erat electus in examinatorem dictæ causæ. Arctius etiam animositatem dicti Lippi etiam manifestè probat contra dictum nouellum dixit idem Lippus ꝙ habebat maximum tortum & quòd fieri fecerat plures chartas falsas de quo testis eum redarguit tanq̃ male loquentem. Ex istis attestationibus satis iste testis conuincitur dicto nouello siue Lippo nec per illa potest dici omni exceptione maior sicut requiritur in teste semiplene probante ubi enim semiplena probatio attenuatur ex aliquo uerisimili contrario non est sufficiens ad iuramenti delationem. ut est casus in.l.j.C.qui & aduersus quos.siue ergo istum siue illum testem alterum de quo supra fuerit iudex secutus apparet eum indiscrete uel improuide prosiluisse ad tale iuramentum præsertim considerata causæ grauitate & illius cui detulit qualitate. nam rusticus & egenus & contra publicum instrumentum actor uero sibi fertur pro se adduxisse a publico notario instrumentum factum.& per testes rogatos corroboratum ex quibus certe magis debuit huic deferre iudex iuramentum,ut.c.fi.de iureiur.uel potius supradictis testibus nullam fidem penitus adhibere. nam alter leuis pauper mendax & luxuriosus.alter causæ sollicitator parti alteri odiosus & obloquens tam grauiter cõtra eum & affectus ad causam tanquàm sui domestici & laboratinnis. Concludo ergo parum probe iudicem detulisse iuramentum dicto rustico contra ciuem plenissime de sua intentione probantem & non aduertit de illa quæ in testibus consideranda sunt de quibus in.l.testium fides,ff.de testi.& ad illa quæ no.in.c.quoniam contra falsam.de proba. Ex hoc sequitur solutio dubiorum de quibus quæritur. & primo quod sententia absolutoria a petitione actoris fuit iniusta, quia iuramentum prædictum fuit iniuste delatum & ꝑ consequẽs sententia iniusta ꝯdẽnationis expensarũ.

Rex Cipri ꝯstituit procuratorẽ ad ꝯhendũ matrimoniũ cũ una ex filiabus.d.Bernabonis & in instrõ ꝓcuratoris expressum fuit nomẽ alterius q̃ cum qua ꝯhere uellet. & ob hoc mandatũ ꝓcuratoris reuocauit q̃ de reuocatione ignarus cũ noiata in instrumẽto contraxit spõsalia de pñti quo reuerso ad regem & narrato ꝙ sic ꝯxerat rex ratum habuit sed cũ illi dispensare ꝯstituit qñ non cum ea sed cum alia ꝯhere intẽdebat extraxerit sibi de digito annulum & extra proiecit quẽ ꝑ plures mẽses ĩ digito portauerat. Queritur utrũ ex ratihabitione & delatione anulli ꝑ plures mẽses uigore primę dispẽsationis inualide matrimoniũ ꝯualescat.

CONSIL. CCXXVIII.

1 *Matrimonium an uitietur per errorem in nomine.*
2 *Consensus non obligat errantem.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amẽ.
1 †A.duas filias habebat maiorẽ.s.B.& minorem quæ.C.uocabaĩ.D.de natura nisi ꝑ famã notitiã habẽs nec earũ noia sciens proposuit matrimoniũ ꝯhere cũ iuniore & ꝓcuratorẽ ad hoc ꝯstituit in cuius ꝓcuratorio noiauit.B.credens minorẽ illo noie uocari post hoc procuratorẽ illũ ignorantẽ reuocauit qui de reuocatione ignarus noie dñi matrimoniũ cũ.B.contraxit demũ dñs de matrimonio contracto & de errore nois, & persone forte certificatus istud ꝓsupponitur ꝙ alias nõ haberẽt dubiũ qõnes seqnẽtes ratũ habuit matrimoniũ taliter ꝯctũ nõ expsso ꝙ ratificabaĩ errore et reuocatiõe nõ obstãtibus.B.instrm ꝓcuratorio ad ꝯhendũ mrimoniũ & matrimonij ꝯcti ratificationẽ uidit cepit & tenuit & de errore

 prædicto

dicto & reuocatione procuratorij prioris semper ignara se-
uxorem prædicti.B.semper nominauit.Modo primũ quæ-
ritur an supradicta.B.præsupposito q non fuisset facta re-
uocatio procuratorij iste dicatur error personæ ab initio
omnia uitians,& credo quod sic,& ista quæstio videtur du
bia iuxta ea quæ no.glo.29.q.j.in sum.ibi qui nobis per fa-
mam uel alio modo cogniti sunt. & Tho.de Aquino super
4.sen.dist.30.q.j.articu.ij.in responsione ad quartum argu-
mentum. Secundo vtrum post ratificationẽ.d.B.nondum
ratificationis conscientia potuit matrimoniũ cũ alio con-
trahere & credo q sic si verũ est quod.B.posset cõtrahere
ergo si.B.medio tẽpore contradiceret nunq̃ erit matrimo
nium dico q debeat compelli,quia de hoc nõ quærimus.&
hoc dicunt ille gl.scilicet in.c.fin.de coniu.seruo.&.c.si qa
ingenuus.29.q.ij.Ratio in ista quęstione est,quia mulier er
rans consensit ut tunc esset matrimonium qñ cum procurato
re contrahebat cuius contrariũ post factum si sciuisset for
5 te non perstitisset in eodem consensu † & consensus datus
per.B.non ligat.B.errantem & in errore durantẽ, facit ad
hoc glo.in.c.si quis ingenuus.29.q.2.& facit text. expresse
in.c.ueniens.de eo qui duxit in ma.ibi ubi dicit de nouo po
tuit matrimonialiter cõsentire, & glo.in.c.j.eo.ti.quæ om
nia probat quod stante errore nunq̃ consensus perficit ma
trimonium,si vero cessante errore est necessarius nouus cõ
sensus tam fallentis q̃ alterius & quod vtriusq; consensus
eodem tẽpore cõcurrat & facit si certum pet.l.si ego.&.ff.
de condi.cau.da.l.dedi.&.c.j.de despon.impu.li.6.ibi per-
uenisse constiterit euidenter.Nec ob.quod no.Arch.& Io.
an.in.c.fi.de procu.li.vj.quia fateor quod is qui mittit epi-
stolam est intentionis ut alio consentiente tunc statim ip-
se mittens ligatus sit,& idem si quis contrahit cum alio no
mine absentis sciens eum non esse procuratorẽ habet inten
tionem quod tunc sit matrimoniũ qñ absens ratificauerit.
In proposito tñ.B.fuit intẽtionis quod nunc statim esset ma
trimoniũ & hoc esse nõ potuit nec uoluit qđ inciperet esse
matrimoniũ ratificãte.d.& sic nec ualet ut tunc nec ut nũc.

Tertio utrũ.B.ratificationis iam conscientia ignara tñ
quod reuocatio aut error præcessit potuerit matrimoniũ
cum alio contrahere & credo quod sic.Ratio pro parte af-
firmatiua est quia semper durat.B.in matrimonio ex conse
quentia prioris consensus erronei,ut no.gl.in.c.fi.de cõiu.
seruo.in uer.sed pone quod aliquis contraxit.

Quarto utrum.B.erroris & ratificationis & reuocatio-
nis iam conscientia nondum tamẽ tacite aut expresse rati-
ficans potuerit matrimoniũ cum alio contrahere & credo
q sic.Ratio pro parte affirmatiua uidetur quia postq̃ impe
dimentum & error cessant requiritur nouus consensus iux
ta.c.j.de despon.impu.lib.vj.&.c.ueniens supra alleg.

CONSIL. CCXXIX.

1 *Error qualitatis uel nominis non uitiat contractum.*
2 *Errare quid sit.*
3 *Matrimonium impeditur quando in nomine erratur.*
4 *Matrimonium quid perficiat.*

IN CHRISTI nomine amen.Multa du-
bia attingit querens de duobus ultimis pa-
rum curat & de illis nihil dicam decisio quę
sitorum omnium pendet ex primo & quarto
circa illa dicã quid iuris & inferam ad duo
1 media. † Ad primum uidetur talem errorem uitiare con-
tractum quia non data alia notitia personarũ nisi quod.A.
habet duas filias iuniorem & antiquiorem nulla alia affe-
ctio potest mouere animum nisi qualitas ætatis hic autem
non uitiat contractum. 29.q.j.in fine.& ibi not.in summa.
nam licet credat.C.uocari.B.si aliã notitiã non hẽt de. B.
perinde est ac si ut cũ regina Franciæ ꝯheret cum titia nul
la habita notitia reginæ error hic qualitatis uel nois nõ ui
tiat. ut ibi nota.Item error fundamentalis est in noie quali
tatis quia credo.B.iuniorẽ cum sit antiquior & quia puto
iuniorem uocari.B.cum uocetur.C.& ex hoc trahor in er
rorem substantiæ personarum. fundamentalis ergo error
debeat attendi & nõ superficialis.ff.pro dona.si uir.& no.
Inn.de iure pa. Cura qualitatis autem aut nominis error
2 non uitiat ut dixi ergo &c. item † errare est aliud pro alio
putare de iur.& fac.igno.super rubrica.ff.de testa.l.de sta-
tu.& quod ibi no.39.di.in prin.unde si nullam habeo noti-
tiam. de.B. &.C. nisi quia iunior est una altera antiquior
hic putando.C.fore.B.uel altera antiquior uel econuerso
non puto aliud pro alio sed aliter de.B.& aliter de.C.hic
aũt qualitatis est error ergo &c. Secundo uidetur quod sal
tem post ratificationẽ.D.non obstante errore fuerit matri
monium ad substantiã matrimonij capit uim a consensu.i.
simul sensu.de spon.tua nos.eo.ti.cum locũ.& c.cum apud
&.c.tuæ.& de spon.dudũ.c.j.&.c.tuas dudũ.de resti.spo.ex
parte.n.& a coniunctione animorũ de biga. debitum post
certificationẽ aũt erroris in.D.si ratificat cõsentit in.B.ut
in uxorem.&.B.in ipsum. D.ut inuirum quinimo & sem-
per consensit:quia nunquam errauit est ergo hoc matrimo
niũ quia simul sensus & ꝯsensus adest & aĩorũ ꝯiũctio quia
ut ex tempore ratificationis utriusque aĩa coniungit ut sint
uir & uxor ita in actibus regulatis a consensu consensus su
perueniens post alterius partis consensum qui ab initio de
fecerat ualidat actum ex antiquo consensu alterius firma-
tum licet non renouetur.unde si te constitui procuratorem
tu renuisti si ex postfacto acceptas & ex antiquo meo con
sensu perdurante ualidatur actus:ut.l.semper qui non pro
hibet.& quod ibi no.gl.ff.de reg.iur.& de procur. licet. li.
vj.ita stante consensu ex parte mulieris non errauit in uirũ
licet uir a princio per errorem non consenserit si superue-
niat consensus a parte uiri a principio errantis debet ma-
trimonium ualidari.Nec ob.gl.de coniug.seruo.ad nostrã
&.c.ueniens.de eo qui dux.in matri.quia nouus exigit con
sensus ab errante & non a sciente hic autem adest in erran
te ex quo ratificat.Itẽ in actibus regulatis a consensu uolũ
tas in retinendo uel perdurãdo prodest ad actũ nouiter in
ducendũ ut a tpe consensus quicquid dixit gl.in.l.iij.in pri.
de acqui.pos.ut.l.sequit.§.idẽ labeo.&.§.illo.ff.de acqui.
pos.&.l.quod uulgo.ff.de usuca.pro empto.et utrobiq; no.
Bar.nam si ex antiqua causa puto possessionem retinere ac
quiro ex noua cã quã ignoro esse ut ibi sic hic mulieris cõ-
sensus ex antiquo ꝯctu durans in matrimonio uiro ratificã
te & nunc deficiente errore cõsentiente nouiter perficiet
3 matrimonium & inducet. † Non obstantibus prædictis de
iure puto errorem impedisse matrimoniũ.&. b. ꝯhere po-
tuisse ẽt post ratificationẽ.d.uiri anteq̃ ipse ratificauerit ta
cite uel expresse nam data notitia ẽt per famã q.a. habue-
rit duas filias.B.&.C.& q.B. esset antiquior &. C. iunior
si hic ꝯstat q.C.determinabat ad iuniorem absq; dubio pa
tet q aliã substantiã personæ in mẽte & consensu habebat
& uerbis aliam exprimebat & sic erat error in substantia
nõ in alia qualitate uel noie,error ergo a principio vitia-
uit substantiã matrimonij.29.q.j.p totũ.ad hoc.l.in uendi-
tionibus.uer.idẽ est.ff.de ꝯhen.emp.nã si emi Pãphilũ cre-
dendo stichũ cũ stichũ haberes & Pãphilũ uitiat emptio.
ad hoc iura quæ dicunt nois errorẽ non nocere si de cor-
pore constat, ut.d.l.in uenditionibus.uer.plane.ubi ergo
non ꝯstat uel dissentit in corpore nocet nois error, ut est
gl.ibi in uer.absentes in prin.idẽ dicas in matrimonio ubi
p famã solã data notitia duorũ etiã ex qualitatibus aliqb'
si ex expressione noium unũ pro alio suscipiat actus vitiat
in substãtia.& ista glo. ꝯcordat cũ glo.29.q.j.in summa.ad
hoc.l.2.§.cum stichum.ff.pro emp.C.de test.si in noie.ff.de
rei uen.l.põponius scribit.alias incipit si frumẽtum.§.si.l.
hæredes palã.§.si qs post.ff.de testa.Ex hoc concludo ma-
trimoniũ ex primo cõsensu fuisse nullũ. Nunquid aũt su-
perueniẽte ratificatione uiri errantis ualidet matrimoniũ so-
lo illius consensu stante ẽt cõsensu coniugis ex antiquo cõ-
tractu puto q non, matrimoniũ.n.a prin.fuit nullum rõne
primi consensus & dato q nõ fuerit error a parte mulieris
in personã tamen ab eius parte fuit ignorantia erroris cõ-
iugis quæ credidit cõsensum interuenisse a parte uiri.erra
uit ergo in substãtia uel in illo q est substãtia mrimonij sci
licet

licet mutuo consensu quem mutuum credidit ubi non erat quæ sciuisset consensum ab altera parte deficere similiter non consensisset hoc ergo ut nullum utriusq; errore nõ ualidatur nisi a parte utriusq; accedat causa confirmans scilicet ratificatio utriusq; supposita in utraq; erroris notitia, ut in regula non firmatur.cũ ibi not.per Dy.& glo. de reg.
4 iu.lib.6.& in reg.quod ab initio.de reg.iu.ff.† Item in matrimonio cõsensus matrimonialis hincinde in uirũ & uxorem matrimoniũ non perficit absq; proposito contrahendi ut no.de spon.tue,& utrunq; certificatum fore oportet, at ibi ex primo cõtractu nõ fuit matrimoniũ quia deficit cõsensus a parte uiri ex secundo consensu nõ adest in muliere propositũ ꝯhendi ut ex nouo licet perduret in antiquo ergo non est matrimoniũ.ad hoc gl. quæ decidit qõne. 29.q. 2.si quis ingenuus.de ꝯiug.seruo.c.fi.de eo. qui dux. in ma. quam pol.per adul.veniens.in dicto tex.ubi si ex antiquo cõsensu matrimoniũ fuit nullũ ex aliquo errore impedimenti cessante impedimento nõ ualidatur matrimoniũ ex antiquo consensu perdurante alterius coniugum in retro contractum nisi ambo sint in proposito nouiter cõtrahendi ꝑ quæ patet ꝙ sola coniunctio aiorum coniugum uno ꝑdurante in antiquo altero nouiter consentiẽte nõ inducit matrimoniũ nisi ambo pro nunc sint in proposito contrahẽdi. Nec obst.si dicatur iura illa exigunt.nouum consensum in errante certe & exigunt in sciente ut uerum sit matrimonium licet ꝯdicere nõ posset qui cõpellatur ex antiquo cõsensu sciens ad nouiter ꝯsentiendũ.ut dicit gloss.in.d.c.fi. Item & hæc mulier errauit scilicet uirum nõ consensisse.ut ergo ualidetur oportet ipsam esse certificatam de errore uiri ut in ea hodie detur propositum nunc contrahendi. Ex his cessant alleg.in contrariũ recte intuenti. Non ob.de re iud.semper.&.c.licet,quia mandatũ de se subsistit a parte mandantis absq; acceptatione. quandocũq; ergo acceptet licet primo dissenserit ualidat mandatum uel ut melius loquatur susceptio mandati tenet hic contractus fuit nullus cum matrimoniũ non subsistat ex consensu unius nec pendentiam recipere potest quod in statu exigitur contrahi, quia uel statim est uel non est in aliquo esse sun.28.q.2.§.j. & no.glo.de transla.præla.licet sic in sentẽtijs censuræ quæ nisi expresso consensu promulgato suspenduntur extrinsece inquantum pure sunt in ualore suspensæ esse nõ possunt. de app.ad hæc,&.l.præterea.11.q.3.nemo,& quod ibi no. de appel.pastoralis.c.j.Item forte non esset peccatum dicere acceptionem mandati ualidari quando de renunciatione uel non acceptatione certificatus fuit primo mandãs alias non. Non obst.quod ex uoluntate retinendi possessionem illam acquiro quia aliud in possessione in qua iura nõ requirunt propositũ nouiter acquirendi, sed requirunt ad acquirendũ solã affectionẽ retiñedi,ut.d.l.3.in fi.princi.ff.de acqui.pos.ibi dũ dicit tñ in mente & cognitione sic &c.ad hoc quod ibi no. Bar.nam si diceres hoc matrimoniũ ualet ex primo consensu & hoc falsum quia non fuit mutuus & defecit consensus uiri errantis qui nõ consenserit aut ex cõsensu ex hoc nouo retrotractũ habente & hoc falsum,quia matrimoniũ ut non recipiens pendentiã nõ põt habere retrotractum quo ad uinculi substantiã,quia cũ esse non possit in pendente deficit in extremo ad quod.ff de usuca.si is qui pro emptore,& quod ibi no.licet.n.effectus matrimonij retrotrahatur quo ad prolem nõ quo ad uinculi substãtiam.qui fil.sint legi. tanta ad hoc gl.de condi.appo.c.fin. in glo.magna uer.sed pone non ut ex tẽpore ratificationis viri quia in coniuge muliere non adest propositum ꝯhendi hodie cũ olim se credat contraxisse ex quo aliter certificata non proponitur hæc fortius procedunt si affuit alius defectus reuocationis procuratoris quæ reuocatio ex altero capite dedisset nullitatẽ matrimonij,de procura.c.fin.li.6. Non obst.si contraho per literas uel per epistolam matrimonij sic a tempore consensus secundi certificato mittente epistolam,quia ibi consensus fuit suspẽsus natura rei ad illud tempus quod bene potest suspendi de uoluntate procuratoris sed hic in momẽto contrahere uoluerunt & per hoc non ob.scriptura.Io.an.& Archi.de procur.c.fi.lib.6.

Ex quibus relinquitur secundũ & tertium dubiũ decisum ut indubitabile ex decisione quarti & ꝙ hæc mulier ante & post certificationẽ erroris uiri & reuocationis si ꝯxerit ante ratificationẽ suam tacitam uel expressam potuit contrahere & etiã nunc si uelit si duxit sibi ergo gratũ illũ in pace teneat illiq; adhęreat absq; scrupulo. Si nondũ alterũ duxit est tutius forte cum isto ꝯhere si grauiorem tñ inuenit & illum oino uelit & cum illo cõtrahere poterit,nõ.n. contrahere cõpellitur cũ primo nisi illum decipit quod hic nõ est vt in iuribus.s.alleg.nubat ergo libera in domino.

CONSIL. CCXXX.

1 *Matrimonium uitiatur si in persona erratur.*
2 *Matrimonium per errorem uitiatum an reconualescat per ratificationem.*
3 *Finem bonum non sortiuntur quæ malo sunt principio inchoata.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Præsupponitur pro ueritate ꝙ hic fuit error personæ siue in corpore. intendebat enim iste.D. contrahere cũ minore nomine.C.& in eius nomine errans cõtraxit cum maiore ut præsupponitur in themate ex quo resultat error personæ per relationẽ ad ætatem utriusq; cum fama præcederet quod satis clare dicit glo. præalleg.29.q.j.in summa. & Host. in sum.de spon.sub rubricella de matrimonijs.§.qualiter impediatur.in prin.ad demonstrationem enim corporis de minore & maiore ætate harum duarum sororũ habitum fuit colloquium & tractatus & natura manifestum est ꝙ homines facilius inclinantur ad contrahendum cũ iuniore quã cum antiqua & cum iste qualitates minoris & maioris ętatis in casu nostro ad diuersas personas siue corpora referãtur errori in nomine præbuisse uidetur errorẽ in corpore. facit.l.certũ.ff.si cer.pet.Præmisso ergo hoc pro vero prout superius est plene probatum in præcedenti consilio remanet dubium quia ille.D.comperto errore in corpore ratum habuit quod eius fecerat procurator dicta.B.inscia & ignara semper.D.eius cõiugem nominauit, sed errore sibi dicti.D.postea patefacto vult cum alio contrahere cum tamen talis ratificatio nota sibi fuisset. B.non error nec procuratoris reuocatio quæ etiam interuenit ut in themate & in tertio quæsito supra utrum ergo cum alio ista contrahere potuerit dubitatur & rebus sic stantibus ut narratur supra in themate contrahere potuerit eleganter & plene superius est consultum per excellentissimum utriusque iuris doct.domi.Anto.de But. cuius decisio mihi uera uidetur. clarum est enim quod hic defuit substantia coniugalis contractus.i.consensus dicti.D.propter reuocationem procuratoris etiam nõ intimatam.c.fi.de procu.lib.6.& propter errorẽ in corpore personæ dictæ dominæ. ubi aũt substantia coniugalis scilicet consensus deficit cętera frustrantur
2 effectu.ut in.d.c.fi.&.c.tua.de spon.& ibi no.†Sed dubium ualde facit ratificatio huius uiri.D.qui cõperto errore in corpore & persona in literis postea ratũ habuit an faciat conualescere hoc matrimoniũ quod a principio fuit nullũ & arguendo scilicet in præcedenti consilio probatum est quod sic & contrariũ ibi determinatur quod etiã mihi uidetur uerius.certum est.n.quod istud matrimoniũ a principio fuit nullum ex parte utriusque propter errorẽ personæ & reuocationis consensus,ergo sollus uiri postea superueniens cõsensus non vr̃ sufficere ad dictũ matrimoniũ reintegrandum siue ut proprius loquar de nouo ꝯtrahendum, nam in hoc nouo uiri consensu mulier nõ consensit,sed cõsensum suum primũ erroneũ a principio in hunc tẽpus continuauit. Nam si continuatus põt dici sensus nõ consensus, quinimo dicit Io.an.in simili põt dici dissensus quasi diuisus sensus a sensu viri qui per eius ratificationem tendit ad nouum matrimonium,dña autem perseuerat in antiquo in quo adfuit error. & etiam contradictio ex parte uiri ut pręditi,hic uero dicit Io.an.in.c.tuas nos super gl.vult in nouel. Item origo huius contractus fundatur super errore

corporis & dissensu uiri, & per consequens super duplici
nullitate, ut dixi licet cuiuslibet dispensationis efficacia de
beat secundum suum principium iudicari, ut si tunc non te
nuit nō conualescat postea nisi omnia integrantur. l. ab em
tione. ff. de pac. & l. hæredes palam. §. si quid post. ff. de test.
3 † & canoniste quod difficulter bono peraguntur exitu quæ
malo sunt inchoata principio. j. q. j. cum Paulus. & lex etiā
ait quod a primordio tituli posterior formatur euentus. l.
j. C. de impo. lucra. descri. iuxta princ. Hinc est quod in re-
scripto inspicimus tempus date. c. eam te. de rescri.. Et ma-
xime cū quæritur an super eo de quo agitur fiat obligatio
uel cum quæritur, an persona sit habilis uel competat ius
agendi, nec in his attenditur quod postea superuenit facit
quod no. Spe. in ti. de rescri. præsen. §. ulti. ad fi. & c. si eo tē
pore. de rescri. li. 6. & de spectādo initio i iudicijs delictis
& contractibus & alijs dispositionibus plenè glo. in. c. du-
dum. de elect. & l. pompo. in nego. ff. de neg. ge. & ad mace.
l. tam & si. & pro soc. l. si id quod. § si filius. & de mino. l. 3.
§. socios. cum multis si. Non ob. si dicatur in ista dña quæ cō
traxit non fuit error in corpore sine persona viri. nam vere
consensit in eum & ꝯtinuat consensum post matrimoniū ra
tificatū p uirū ex quo deprehenditur utriusq; consensus eo
dem tpe ex post facto concurrisse, unde quia matrimoniū
nudo consensu etiā absq; uerbis cōtrahit postq̄ apparet ex
actibus de affectu matrimoniali iuxta no. per Host. in sum.
ver. sed & c. tuæ. de spon. in nouel. vr pro matrimonio sal-
tem præsumptum iudicandū. nam hoc alibi contingit quod
matrimoniū a prin. inualidū confirmat ex post facto, si ob-
staculum amoueat ut in casu isto error uiri purgatus est. c.
j. ad fi. de despon. impu. lib. 6. Ad hæc satis. s̄. in præcedenti
cōsilio respondet, & ego. s̄. tetigi in uer. certum est. n. &c.
quod confirmo fortius. nam matrimoniū quod fundatur in
consensu mutuo habet principiū in consensu, nec per singu
la momēta tēporū debemus dicere quod oriatur nouū ma
trimonium: alias diceremus quod per annum menses dies
uel horas quibus coniugati consentirent nouum matrimo
nium nasceretur. quod esset ridiculum dicere & contra no.
in cle. j. de consan. & affi. l. quid ergo. in princi. ff. de his qui
no. infa. actus. n. qui habet tractum successiuum & cōtinua
tum censetur vnus per relationē ad prin. sui tēporis. l. eum
qui. §. in pupillaribus. de iureiur. & quod in casu nostro cō-
sensus huius dñe in progressu tēporis habuerit semper rela
tionē ad princ. contractus apparet, quia pęnes se proponi
tur permansisse instrumentum procurationis & successiue
sic se post contractū uxorē siue sponsam credidit, ista ergo
continuatio & credulitas descēdit ex erroneo principio et
fundamēto nullo, ergo nulla postq̄ trahit principium ab er
rore. arg. c. ex diuerso. ff. de rei uen. in ratione sui. & c. inter
uos. de re iud. nec post istum errorem ex parte dñe superuę
nit ratificatio, uel aliquod propter quod possumus dicere
purgatum uitium nullitatis, & tamen ut id quod est ualidū
confirmetur debet superuenire causa confirmans iuxta no.
per Dy. in. c. nō firmatur. de reg. iu. li. 6. credidit. n. dicta do-
mina quæ contraxit cū procuratore. D. & retinuit penes se
instrumētum procurationis ex parte contractus fuisse uxo-
rem. D. & sic ex illo contractu pro uxore postea se gessisse.
ar. no. in. l. quædam mulier. ff. de rei uend. & arg. etiam eius
quod supradixi quod a primordio tituli posterior forma-
tur euentus ex quibus proculdubio potest dici, quod ipsa
hac falsa credulitate decepta per solum processum tēporis
non uideatur de nouo contrahere uel contractum nullum
a principio confirmare nec confirmatio. B. in mente reten
ta, & quæ ad dominā aliter non peruenit uidetur sufficere
nisi de consensu etiam mulieris apparet qui hoc non appa
ret, imo oppositum, postq̄ enim sibi innotuit hunc virum
non habuisse animum contrahendi cum ea sed cum sorore
eius minore contraxit & alteri intendit nubere de quo non
redarguenda sed potius commendanda uidetur, si nollit
accipere qui non ad eius matrimonium, sed sororis a prin
cipio aspirauit. Vltimo veritas prædictorum colligitur ex
no. in. c. fi. de consanguin. & affi. & c. fi. de coniug. seruorum
& cap. ueniens. de eo qui dux. in mat. quam pol. per adult.
ubi ad confir. matrimonij a princi. inualidi propter solum
cursum temporis requiritur certa scientia amotionis obsta
culi præcedentis, alias continuatio & etiam copula refer-
tur ad principium & consensum erroneum. Ex quibus si-
ne ulteriori prosecutione concludo quod ista donuna po-
tuerit rebus sic se habentibus ut in puncto narratur con-
trahere cum alio rationibus supradictis.

CONSIL. CCXXXI.

1 *Donatio facta monasterio an revocetur per professionem.*
2 *Diuina ab humanis differunt.*
3 *Ecclesia cultrix iustitiæ conuentiones turpes non admittit.*
4 *Lex canonica qualis sit.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris vir
ginis gloriosæ Mariæ, & beati Antonij amē.
1 † De primo dubio, utrum ista donatio post
mortem de bonis præsentibus & futuris fa-
cta in fine testamenti cum pacto de non re-
uocando ualeat uel non, non expedit ultra quam superius
scriptum sit & tangunt doc. in. l. stipulatio hoc modo. de
verb. oblig. ubi per Bart. in. l. ij. C. de pac. nec similiter de
secundo, sed de tertio. licet supra plenissimè scriptum sit.
tamen quædam opinio domini Bar. quam non tangit pri-
mus. consulens posset eius decisionem iuribus & rationi-
bus ac doctorū illustrium autoritatibus confirmatam re-
uocare in dubiū an ꝓcedat eius decisio in casu nr̄o in quo
præsupponit quod dña Piera in fin. testamēti donauit bo
na præsentia & futura cōuentui fratrū oium sanctorum et
hospitali sanctæ Mariæ nouę de Florē. exceptis quibusdā
supellectibus alteri legatis. tenet. n. dñs Bar. sub dubio, ta-
men fore quod talis donatio ualeat. nam secundū eum si
quis potest personā suam uouere ecclesiæ, multomagis bo
na præsentia & futura addunt no. per eum in aut. ingressi.
2 C. de sacrosan. ubi quod dixit inter † res diuinas & huma
nas debet esse discrimen & quædā prærogatiua ecclesiasti
ca conseruari nec legibus debent esse subiecta. c. filius. &
c. relatum, & c. cū esses. de re. collata. n. in ecclesijs ac pijs
locis pro anima sunt Dei & regum iure poli nō iure fo-
ri, & in talibus ipsa immensitas est mensura, & animæ ter-
renis siue bonis tēporalibus & caducis præferendæ sunt. l.
sancimus. C. de sacrosan. eccl. qui. n. donat Deo & ecclesijs
spiritu Dei ducitur, & nulla ratio exigit, ut a. l. publica cō
stringatur. ca. duæ sunt inquit leges. 19. q. 1. humana ergo
lex quæ statuit quod posset quis nō sibijpsi afferre liberam
testamēti factionē quā sibi aufert indirecte sic donādo nō
vr habere locū ubi quis eligit uitā pauperū propter Deū
hoc consuluit nobis redemptor. Lucæ. 13. & Marci. 10. c. si
uis perfectus esse uade & uēde oia quæ habes & da paupe
ribus. & arg. Bar. satis uidet bonū ut si cui possum me sub-
mittere & abdicare a me propriā libertatem possum etiā
bona mea. ar. c. cui licet, de reg. iu. lib. 6. Item manendo in
seculo possum a me abdicare quod est in homine præci-
puum & quod cōseruat humanū genus. s. potestatem con
trahendi matrimonij & abdicare usum etiam matrimonij
iam contracti consentiente utroq; coniugatorum. ut. c. du
dum. de conuer. coniu. multo ergo fortius abdicare a me
proprietatem bonorum, maxime post mortem dando ip-
sam irreuocabiliter pio loco. dico ergo dominæ Pieræ,
si se a bono proposito retrahat quod de tali penitentiam
agat. 17. q. j. c. sunt qui opes. prodest ergo animæ huius dñe
ne cadat in conspectu Dei faciendo primā fidem eius irri
tam. Concludendum vr cum dño Bar. ciuilis scientiæ do-
ctore fertilissimo quod talis donatio de bonis præsentib⁹
& futuris facta ecclesiæ & pio loco proculdubio sit de iu-
re efficax & ualida non subiecta legibus sęculi, sed legi cō
scientiæ & priuatę. His tamen non ob. sentio contrarium
& primo moueor quod hic loquimur de rebus tempora-
libus ecclesiæ siue monasterio acquirendis donationis ti-
tulo in quo casu dicit canon quod ista bona temporalia
regulantur legibus regum & imperatorum quibus subla-
tis

tis nemo potest dicere hoc meum est, sed hoc iure recte dicitur hæc domus mea est hic seruus meus est. 3. di. quo iure. &c. c. cum ad uerum. cvj. di. ibi pontifices quod cursu temporalium tantummodo reru legibus imperialibus uterentur, &c. c. si adiutorium, &c. c. quoniam idem. a. di. & ista doctrina uera est quando in iure canonico non reperitur expresse contrarium, quia tunc leges nō dedignantur sacros canones imitari sicut est in testō cum duobus testibus & in certis alijs immutatis in quibus standum est canoni & non legi. iuxta. no. in. d. c. cum esses. &c. c. uigilanti. de præscrip. et c. posterior malefidei. de reg. iur. lib. 6 facit. c. j. de ope. no. nunc. in casu ergo nostro cum ista donatio bonorum præsentium & futurorum post mortē sit legibus reprobata ut patet in. l. fi. C. de pac. & l. stipulatio hoc modo. de ver. obl. nec in canone dicatur contrarium stabo legibus. Præterea aduertendum ad rōnes quare sit dicta donatio reprobata et ratio est quia contra bonos mores & Bart. in d. l. fi. addit alia quia inducit uotū captandæ mortis quod uotum est sacris canonibus improbatum. c. detestanda. de concess. præben. lib. 6. Item & ponderandū quod hæc duo facta sint uno conteatu cum ipso testamento & in fine testamenti, & sic in pœnam mutantis testamentum uidetur subiecta in eadem. ut not. Bart. in. d. l. stipulatio hoc modo præall. sed cum iure diuino & humana uoluntas hominis debeat esse ambulatoria usque ad mortē. ut. l. si mihi & tibi. §. in legatis. de leg. j. & cum marthe. de cele. miss. uidetur quod hoc liberum testandi arbitrium usq; ad supremæ uitæ exitum non posset adimi metu pœne quæ apposita actui cui ius resistit nō ualet. l. seius & augerius. ad. l. fal. &c. ubi periculum. ante si. de elec. lib. vj. † Item non est ue-
3 risimile quod turpes conuentiones bonis moribus reprobatas uelit ecclesia per se, unde dicit tex. quod ecclesia cultrix & autrix iustitiæ non patitur contra iustitiam aliquid fieri in se uel in alterū in. a. col. de alie. feu. c. j. non ob. quod si potest personam ergo potest omnia bona secundū Bart. nam illud uerum cum quis mutat statum & renunciat diuitijs atq; delitijs, & submittit caput suum alterius ditioni propter Deum, ut. c. quorundam. de elec. lib. vj. & ita loquitur aut. ingressi. sed in eam nostro præsupponitur istam dominam non uoluisse, sed liberam in seculo remansisse tanquam laicam et secularem, unde stante ea in statu libertatis non uidetur posse sibi adimi indirecte testandi arbitrium metu pœne. id est talis donationis. nam has pœnas uerecūdata est ecclesia eatorquere. c. fraternitatis. xij. q. j. quinimo ne nimis uideatur ecclesia rebus tēporalibus inchoare quādoq; deuote collata restituit. 17. q. 6. c. quæstio. cum. §. seq. &c. c. quod ad te, de cle. coniug. † Præterea lex canonica est
4 in æquitate fundata & libera absque laqueis iuris ciuilis circa stipulationum uincula circa iudicia circa numerū testiū & quam plura alia. c. j. de pact. & c. dilecti. de iudi. & c. in omni. de testi. cum si. ciuilis autem lex præsumit infirmum & uolubile & instabile atq; fragile mulieris consilium & semper contra propria cōmoda laborare. l. si mulier. C. ad uelleia. & c. C. de spon. l. si pater. Ex quo infero quod si circa uiros quantumcunque prouidos talis donatio reprobatur de iure ciuili multofortius circa fœminas forte mulierculas allectas ad tales laqueos contractuum futurorum bonorum & præsentium debet talis donatio reprobari & certè redargui debet qui tales promisit, & donationes recipit quæ in sacris canonibus nō habentur. Non ob. quod uideatur primum irritam fidem facere & sic agat pœnitentiam de pœnitentia, quia ut uidetur in principio thematis narrationis facti præsuppouitur quod ista domina dedicauit se post dictam donationem conuentui fratrum sancti Laurentij, quam dedicationem non uidi, sed apparet si quod dedicauerit se & sua uidetur hæc dedicatio præiudicare dictæ donationi, quia non fregit uotum sed auxit dedicando personam ultra bona, licet alteri monasterio nam sic uidetur uotum in melius commutare, & per consequens non frangitur. c. non est de uoto. ignoscendum enim ei, ut si bona primo uni ecclesiæ solum uerbo collata in alteram postea conferendo personam conferat & transferat. ut sic, ubi est persona sunt bona quæ hominum gratia comparata sunt. l. in pecudum. de usu. Ultimo quæstionem prædictam ultra Bart. reperio tactam per unum ea nouissimis claræ famæ legum doctorem dominum Angelum de Perusio qui contra opin. Bar. supradictam aliqua scribit in quadam sua disput. sed non figit pedes, nec ipse Bart. canones siue canonicas rationes adducit pront adduai ego superius minimus utriusque iuris doctor. Ex quibus canonibus coniunctis etiam legum radicibus. i. rationibus optimis concludo dictam donationem factam dicto conuentui fratrum omnium sanctorum nullius fuisse momenti sicut si fuisset facta cuicunque alij.

CONSIL. CCXXXII.

1 *Legatum filiæ causa dotis an sit purum uel conditionale.*
2 *Verba statuti qualiter intelligenda.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosę Marię, & beati Antonij amē.
2 † Subtilissimè & ad plenum pro matre huius Catharinæ prædictæ supra allegatum est, & pro eius parte conclusum quod legatum factum Catharinæ prædictæ sub ista forma per eius patrem qui reliquit & indicauit Catharinæ quadraginta pro ipsius dote, & in his eam dotauit & hæredem instituit, & noluit quod plus petere non possit censeri debet parum, & per consequens ad eius matrem transmiserint, si decessit antequam nuberet, & quia huic conclusioni & decisioni uidetur contrariari opin. Bart. in præalle. l. titio. centum. §. titio genero. de condi. & demon. Ideo ad ipsius opinionis euasionem rursus est respondere supradictis allegationibus multipliciter, sed maxime per uerba testamenti prædicti. Ex quibus propter geminationem & reiterationem in his eam dotauit, & hæredem instituit &c. debet intelligi relictum purū, nec debet subintelligi pro ipsius dote quōd sic subintelligendo esset inculcatio uerborū inutilis cum tam uerba debeant operari aliquid. l. si quando. de leg. j. & c. si papa. de priui. lib. vj. & maxime uerba geminata & posita ad augendum sicut est de natura huius copulæ. & l. balista. ad treb. & l. ea. tamen a diectio. de leg. 3. Præterea Bar. loquitur quando per statutum filia debet esse contenta dote sibi a patre relicta, & sic præsupponit dotem esse relictam: quod oportet intelligi pure & non subaudiri conditio, si nupserit uel cum nubet, sic intelligendo anteaduentum nuptiarum posset dici præterita & tanquàm præterita non teneretur seruare uoluntatem patris ut expresse dicitur in prædicto statuto est enim ista conditio mixta quæ inducit præteritionem sicut casualis. l. si pater. C. de insti. & sub. & resti. sub condi. fac. & l. suus quoq;, de hære. insti. & ista fuit ratio decisiua. Ry. ma. in sua disputatione quod etiam stante tali statuto relictū pro dote factū filiæ a patre censeretur purū & transmissibile, alias si censeret interim ut præterita posset dicere testri nullum tanq; nihil sibi relictū fuisset cō ditione pcedēte. ar. l. creditores. de verb. sig. & l. cedere diē eo. ti. & licet posset sm Bar. pater diminuere in tēpore sicut pōt in quantitate legitima filiarū per statutum tū subtilius intellexit uerba sua dominus Bal. dum diait illud dictum uerum nisi per illud differre contingeret auferre quod esset, si interim decedens non transmitteret, & hoc ipse no. in d. l. sancimus. C. de nup. & idē plenius Bal. in. l. generaliter. C. de epis. & cle. ubi refert Vber. de cer. tenuisse disputādo hanc partē uidelicet quod legatū pro dote factum puelle, si decesserit anteq; nuberet transmittit ad matrem. & idem ut dixi tenuit ista disputando Ry. malū. quando relictum est in filia cui de iure cōmuni debebatur legitima, sed per statutum subrogatur dos loco legitime, & sic de ea omnis dilatio & onus debet remouere sicut delegato cuius loco succedit arg. l. quoniam in prioribus. & l. quoniam nonella. de inoffi. testa. quam opi. etiam sequitur Bald. in. d. l. generaliter. & Ioan. an. in addi. Spe. in ti. de statu. mo. ubi dicit, quod dos uel prouisio quæ filiæ deberetur statuto uel

consuetudine est sua legitima,& sic fratres pro se recipiūt
ut pars talis sit legitima sororis ut plus petere non posset
sic admittant quod habeat iua legitimæ quo ad omne gra
uamen vel moram tollendam, facit de iureiur.l.si duo.§.si
quis,& concludit quod tale legatum statim peti posset nó
expectato tempore nuptiarum & uere ista fuit intentio
statuentium quod tale relictum deberet intelligi ut purū
dum dixit quod ultra petere non posset vt sic etiam dici
potest in supradicto testamento, ex quibus uerbis a con-
trario sensu colligitur quod pro dote relictum posset sta-
tim peti ex quo probibet ultra non peti ar.no.in.l.cum prę
tor.ff.de iudi.&.l.inter socerum.§.cum inter. de pact. do.
item illa uerba statuti,si tamen filiæ fuerint dotatæ, & eis
dotes relictæ in testamento uel ultima uoluntate non sunt
intelligenda quod tempore nuptiarum dotes habeant &
sic actu sed quod habent habitu ut dotari possunt, quando
2 uoluerint sic sumitur.l.j.ff.sol.mat. † & vulgari modo uer-
ba statuentrum sunt intelligenda cum fine facti, & in facto
consistant.cap.j.de consti.lib.6.vulgariter autem diximus
etiam in puellis & uiduis & non nuptis quod habeant bo
nas dotes,& sic dicit tex.in.d l.j.dotes mulieribus conser-
uari & dotatas esse fœminas &c.Ex quibus patet quod ha-
bere debeant penes se etiā anteq̄ nubant uel nubiles sint
ne interim bonis patris sint prætecite, sed potius pro lega
tis retineant penes se & nubant quādo uoluerint. Vltimo
aduertendum bene ad id quod præsupponitur in themate
quod masculi filij decesserunt superstite ista domina Ca-
tharina excludebatur a successione per primū statutum su
pra relatum superuenientibus masculis, & per secundum
quousq; superuixerit aliquis filius masculus &c.verba au-
tem ista denotant non exclusionė perpetuam, sed ad tem-
pus uitæ masculorū masculis ergo deficiētibus filiæ admit
tuntur & rumpunt testamentum,ut præterite, & ita Bald.
consuluit sequendo plura consilia super hoc, ergo ne ista
ruptura contingat dicamus filiam dotem suam in testamē-
to patris relictam debere consequi tanq̄ relictam pure, &
per consequens transmisisse per iura & rationes prædictas
consonas æquitati et rigori iuris scripti possemq; copiosius
loqui,quia materia lata est, sed ut de iure uerissimum ar-
bitror concludo dictum legatum censeri purum, & per
consequens debitum matris huius Catharinæ.

In Christi nomine amē. Factum tale est in plebe sanctæ
Mariæ de boudeno diocesis mutiñ. sunt archipresbyter,et
quatuor canonici inter quos fructus dictæ plebis comuni-
ter collecti diuiduntur.s.duabus partibus archipresbytero
reliquis quatuor partibus dictis quatuor canonicis cuili-
bet ipsorum pro uirili deputatis dña Io. partegonij archi-
præsbyter dictæ plebis locauit eandem plebem militi dño
Chabrino de robertis modis & forma in dictæ locationis
instrumento descriptis dñs Petrus de compagnis canoni-
cus dictæ plebis,& capellanus dñi Papæ petit fructus di-
ctæ suæ præbendæ canonicalis a dicto domino Chabrino
ad quem fructus omnes dictæ plebis peruenerunt pro tē-
pore dictæ locationis pro parte dicti domini Chabrini ex
cipitur non cōpetere dicto domino petro ius petendi ac
consequendi & percipiendi fructus dictæ suæ præbendæ,
quia residentiam non fecit in plebe prædicta, nec eum ex-
cusat a residentia titulus capellanartæ domini Papæ, nisi
ipse deseruiat,pro parte dicti dñi Petri excipitur de nō re
sidentia dicti archipresbyteri. item quod dicta locatio est
de iure inualida cum laico non potuerint concedi spiritua
lia,& alia dictæ locationis instrumento descripta replica-
tur pro parte dicti dñi Chabrini quod dictus archipresby
ter est capellanus dñi Papæ & residēs in curia Papæ. item
qđ ipse dñs Chab. nō innititur dictæ ꝑductioni respectu
spiritualiū sed tēporalium uidelicet fructuum redditium
& obuentionū dictæ plebis.item quod ei sufficit dicto agē
ti nō cōpetere ius petendi,qa quo ad eum liberas edes hēt
super quibus quid iuris sit petitur ꝑ sapientis consiliū de-
clarari artētis in praedictis & inspectis iuribus partium prę-
dictarum quæ vobis per partes transmittuntur &c.

CONSIL. CCXXXIII.

5 *Reus absoluitur si actori ius non competere reperitur.*
2 *Beneficium datur propter officium,*
3 *Argumentum de uno ad alium non ualet in separatis.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris vir
ginis gloriosæ Marię,& beati Antonij amē.
Priua inquirendum est de iustitia petitoris
1 quā defensoris. † Si enim apparet in princi-
pio uel in medio litis actori ius non cōpete-
re reus absoluitur,& quod plus est ex officio iudicis actor
repellitur.ut not.in.l.ubi pactum.C.de transac.&.l.si unus
§.pactus ne peteret.in glos.in opponendo.ff.de pac. facit
quod no.in.c.j.de offi.vica.in nouel.post Inno.&.C.de rei
uend.l.res alienas.hoc ex eo præmisi quia si de iure domi
nus Petrus iniustè petit hos fructus perceptos in absentia
sua non est discutiendum, utrum locatio redditum dictæ
plebis fuerit ualida necne quantum enim ad ipsum domi-
num Pet.dominus Chabrinus liberas edes habet, ut.l.loci
corpus.§.competit.ff.si ser.uen.quod autem dominus Pe-
trus iniuste petat luce clarius manifestū est.regula.n.est qđ
2 qui seruit ecclesiæ debet viuere de ipsius fructibus. † nam
propter officium datur beneficium, ut.c.fi.de rescrip.li.6.
sicut propter militiam & militare ministerium datur mili-
ti stipendium & priuilegium, & hæc sibi subtrahuntur, si
non exercet se in actu militari.C.qui.ca.ces.lon.temp.præ
scri.l.fi.& de resti.mili.&.l.qui sub prætextu.C.de sac.san.
ecc.ut enim dicit lex propter hoc ipsum beneficium ei in-
dulgemus ut in omnibus alijs derelictis dei omnipotentis
inhereant ministris,ut.l.generaliter.C.de epis.& cle.cano
niste, 16.q.j.generaliter uer.dos tamen.si ergo dñs Pet. ab
ecclesia ubi obtinet beneficium fuit absens, & sic non fecit
residentiam,& per consequens non seruiuit patet quod fru
ctus sibi non debentur dicto tēpore.oē.n.beneficiū requi-
rit de iure cōmuni residentiam ut no.in.c.fi.de cle. nō resi.
in nouel.fallit. in certis casibus in quibus debentur sibi fru
ctus etiam in absentia,quos enumerat Ioan.and. in,c.extir
pandæ.de præben.in nouel.&.d.Fede.de senis consil.239.
& in dictis casibus exceptis debet deseruire per substitu-
tum,uec in hoc.Lut substitutum non teneretur ponere va-
leret consuetudo,ut no. Ioan.and.post Host.in.c.cum om-
nes.de constit.ad fi. & in.d.c.extirpande. &.c.ex parte.de
conces.præben.in nouel.inter casus autem exceptos nō re-
periuntur illi ex quibus dominus Petrus nititur. nam ex
eo quod sit de scriptus inter capellanos Papæ non sufficit
nisi se circa Papam obsequialem exhibeat vniuersis,& per
consequens ecclesię suæ,ut.c.cum dilectus.de cle.non resi.
&.d.l.sub prætextu.de sac.san.eccle. facit.c.fi.de verb. sig.
lib.6.nam residentia ipsius archipresbyteri multominus
eum excusat. si enim non residet archipresbyter ex iusta
causa ut proponitur nihil ad istum qui est in culpa non re-
3 sidendo. † in separatis enim & pœnitus diuersis non argui-
mus de uno ad alium, ut.l.si maritus.C.de don. inter vi.&
uxo.nec delictum habet aliquid cōmune cum uenia, ut.l.
papi.ff.de mi.si uero iniuste archipresbyter affuerit etiam
nihil ad istum, quia in damnum tertij.i.ecclesiæ non debet
fieri compensatio delictorū,sed qlibet ex delicto proprio
sine culpa tenetur.facit.l.sancimus.C.de pę. &.c. quæsiuit.
de his quæ fi.a ma. par.capi. Vltima exceptio siue replica-
tio domini Pe.est quod do. Chabrinus non habet canoni-
cum titulum in perceptione istorum fructuum.non uidi
instrumentum locationis.sed si ut mihi asseritur est in for-
ma cōmuni quod dñs archipresbyter sibi uendidit oēs fru
ctus redditus & prouentus usq; ad certum tempus uel sibi
locauit.certum est prælatum hoc facere posse, ut.c.quæ re-
lam.ne præla.vices suas.&.c.2.de loca.per talem enim lo
cationem uel uenditionem non transit ius spirituale in lai
cum, sed fruendi cōmoditas quæ in temporalitate consi-
stit,ut no.in.c.quamuis.de deci.& est simile de vsufructua
rio qui uendendo fructus transfert fruendi cōmoditatem,
sed titulus non mutatur, ut.l.necessario.§.fi.ff.de peri. &
cōmo.rei uend.& recte prælati usufructuarijs comparan-

tur

tur in uita.ut c.præsenti.de offi.or.li.vj.Et si dicatur isti fructus quibus dominus Petrus priuatur propter non residentiam non ueniunt locatione uel uenditione: sed debent in utilitatem ecclesiæ conuerti.ut in c. pen. de cleri. non resi. Ad hoc respondeo quod hoc dicere pertinet ad prælatum cui cura & ministratio ecclesiæ principaliter est commissa non ad canonicos:ut c.requisiti.de testa.recte ergo de iure tertij.i.ecclesiæ exclusiuo ipso iure iuris agentis dominus Chabrinus excipit quinimo idem iuris est etiam si esset exclusus ope exceptionis postquam habet domini uoluntatem.i.archipresbyteri in fructuum perceptione:ut not.l.in is consequenter.ff.fam.ercis.& l.cum seruum.C. de ser.fugi.& c.mandatum.de rescrip.in nouel. generalis enim administratio in perceptione fructuom est sibi commissa & pro ipsis consequendis habet exercitium actionis: si archipresbyter in cuius iure succedit.not. in fi.ff. usufru. quem ad. cau. & maxime est hoc uerum in casu nostro ubi præbendæ non sunt distinctæ: sed de fructibus fit unus cumulus siue aceruus qui diuiditur ut in themate in dubio: ergo cura & solicitudo in ipsis percipiendis insolidum pertinet ad prælatum sicut iurium ecclesiæ.ut c.edoceri.de rescrip. ergo similiter ad illum cui cura temporalium est commissa:& diuisio fructuum non mutat ius:sed in facto uersatur. argu.l.inter tutorem.ff.de admi. tuto.

Ex quibus omnibus concludo quod deficiente iustitia ex parte petitoris. i. domini Petri.domi.Chabrinus ab eo &, eius petitione ueniat absoluendus. dominus Petrus de ancharano.

CONSIL. CCXXXIIII.

1 *Iudex ecclesiasticus an possit per exceptionem usurarum impedire executionem præcepti in confessum facti.*
2 *Iudex suum officium etiam non petitum impendere potest.*
3 *Præceptum quod fit in confessum uim obtinet sententiæ.*
4 *Causa debiti a causa usurarum est separata.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amé.
1 Casus talis est † post præceptum factum in confessum in curia iudicis secularis: postea fuit coram eo oppositum ex usurario contractu: deinde iudex ecclesiasticus hoc intellecto absente creditore:nec aliter citato inhibuit iudici seculari ut supersederet. Quæritur utrum iuste fecerit:adeo quod iudex secularis propter dictam inhibitionem supersedere deberet:& uidetur quod sic: quia in istis incidentibus quæstionibus spiritualibus iudex ecclesiasticus nedum ad partis instantiam: sed ex officio inhibere iudici seculari: ut c. si iudex laico.de sen. excom.libr. vj. & est hoc regulare in omnibus casibus in quibus uertitur periculum animarum
2 ut iudex † posset impendere suum officium non petitum: ut not.in c.cupientes.§.denique. super uerbo contumacia. de elec.lib.vj.& c.bonæ. de postu.præla.Contrarium dico quod dicta inhibitio non suspendit cognitionem & executionem iudicis secularis.primo quia facta partibus non uocatis:& sic non causa cognita: ergo nulla: ut l. ea quæ. C. quomodo & quando iudex.& l. prolatam. C. de sen. per Barto.in simili. & est expressum in c.romana.§.si uero.de
3 ap.lib.vj.& not.eo.titu.c.non solum.in fin.† Secundo pondero quod preceptum factum in confessum habet uim sententiæ:ut l.j.C.de confes.& l.si debitor. ff. de re iudi.Item quod exceptio usuraria examinanda seorsum per iudicem ecclesiasticum exigit altiorem indaginem: ergo executionem præcepti in confessum sicut sententiæ impedire non potest:ut l.iij.§.condemnatum.& quod ibi per Bar.ff.de re iud.& cum tempore confessionis & præcepti hanc exceptionem debitor non opposuit: uidetur per excogitatam maliciam nunc uelle opponere:ut c.licet causam. de proba.& c.suscitata.de rest.in integ.uidetur ergo prius in quæstione ista executio facienda:& postea de dicta exceptione ita tarde opposita cognoscendum:nam hoc facit quandoque contumacia: ut nn.in cle.j.de dolo & contu.multomagis spontanea confessio quæ facit rem notoriam:ut c. uestra. de coha.cle. & mu. & hæc enim fundata est intentio iudicis secularis:nec dicitur quæstio plus pendere.& sic.c. tuam.de ordi.cog.& c.laror. qui filij sint legiti.non faciūt ad propositum:loquuntur enim cūm quæstio spiritualis incipit prima lite pen. non autem cum sopita est per confessionem & præceptum.fingi enim posset debitor usurarum post sententiam uel præceptum in confessum ut sic diutius executio & sponsio foret & terminato iam negotio lis ex litibus orietur & aperietur uia fraudibus contra c. quanto de diuor.& l.cum hi.§.seq.ff.de transa.& forte post sententiam uel præceptum non posset ista exceptio opponi:quia non est de excep. opponendis post sententiam reseruatam de quibus in l. j. de iur.& fac. igno. licet principaliter agi posset ut declaretur contractus usurarius ut sic concedatur facilius actio quam exceptio isto casu sicut in simili. not.Bart.in l.j.§.j.ff.quod ui aut clam.& c.constiturus. de appel.& c.inter dilectos.de exces.præla.per Inn.ad hoc.c. debitores.de iureiu.uer.qui iurauit. prius soluit quām posit agere uel excipere.Idem ergo quod iuramentum debet operari autoritas sententiæ & præcepti iuxta not. in l.j ff. de iureiu.non ob. c. si iudex laicus:imo facit pro: nam ubi est dubium:an sit clericus uel laicus qui est captus: si est fundata intentio iudicis secularis ex quasi possessione habitus secularis uel notorietatem ipsum non reiecit:sed retinet: licet interim sit suspensus eius processus. sed hic non quæritur de suspensione processus iudicis secularis inde secuti: & eius intentio est fundata super confessione & præcepto. Item ibi esset executio irretractabilis: quia agebatur de qua pœna corporali hæc nullo modo erat irretractabilis: quia de debito pecuniario. Item ibi super quodam indiuiduo hoc est primo captura erat quæstio: an esset clericus
4 uel laicus hoc nullo casu est indiuiduom: † nam causa debiti est diuisa a causa usurarum in cuius cognitione iudex laicus non in processu incompetens secundum quosdam ut plene per Bar.in l.titia.ff.solu.ma.& cle. dispendiosam. de iud.nōn mirum ergo si pro tuitione personæ captus iudex magis potest impendere suum officium propter eius interesse clerici: & sic subditi capiantur quod in casu nostro de partis & non suo interesse prætenditur facit.c.dilectus.de app.& quod no.in l.de iur.ff.ad muni.

Ex quibus concludo quod iniuste iudex ecclesiasticus inhibuit: & per consequens debeat eam inhibitionem reuocare:ut c.cum cessante.de appel.cum si.dominus Petrus de ancharano.

CONSIL. CCXXXV.

1 *Debitor dicens sum paratus soluere an euitet pœnam sine alia oblatione.*
2 *Incertitudo quæ excuset a mora.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ mariæ & beati Antonij amé.
1 † Prima facie dicitur quod dictus moyses in pœnam inciderit.quia constat per eius responsionem protestationibus factam bona communis hæreditatis administrasse: & bona etiam hæreditaria possidere: ergo interpellatus debuit offerre & tradere:nec sufficit dicere sum paratus: quia ubi facto opus est uerba non sufficiunt:ut l.j.C.de eo qui mit.in pos.debet enim qui sub pœna tenetur aliquid dare uel facere protestari quod paratus est & pecuniam uel rem debitam offerre uel deponere: ut l.si.ff.de legi.& quod no.in l.acceptam. C.de usur.& l.ait prætor.§.si quis paratus. ff. de noui ope. nuncia.per Bartol.

Contrarium dico in terminis quæstionis.Pro cuius ueritatis inuestigatione præmitto quod deducta in utroque libello non recipiunt realem oblationem nec depositionem pro parte dicti moysis: quo casu sufficit si dicat se paratum satisfacere: nec tenetur offerre: sed moram petenti

non

forem rei: sed quia iudices ecclesiastici sunt magis fauorabiles ad restitutionem usurarum faciendam forte propter periculum quod sibi uendicant: ideo potius habetur recursus ad ipsum ecclesiasticum quod cannniste amplectuntur: quia quilibet trahit aquam libenter ad suum molendinum & in contrarium solet allegari quod no. Ioan. mo. super rubrica de usuris tamen mihi uidetur quod hanc opi. sequitur. in fi. cum ibi quærit an cum punitur hoc crimen per iudicem ecclesiasticum posit postea puniri per secularem. Et deinde quærit quomodo puniet cum nō sit de foro suo. Solutio dicit imo est quia utroque iure sunt prohibitæ &c.

4 † Quare concludo dictam inhibitionem de iure non posse fieri cum etiam superior non posset inhibere inferiori ut sua iurisdictione utatur ut no. de offic. ordi. c. cum ab ecclesiarum. allegationibus facientibus in contrarium supra per dominum meum do. Petr. est sufficienter responsum ideo non repeto quia inutilis. d. Gaspar de calderinis decretorum & miles.

CONSIL. CCXXXVII.

1 *Uxor si domina & usufructuaria instituatur: an mortua matre expiret tale legatum.*

2 *Filius qualiter matri teneatur.*

3 *Gradus in ordine charitatis in obsequijs exhibendis reperiuntur.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.

1 † Quia in primo quæsito modica uidetur dubitatio ideo parum scribam. præsupponitur. n. q̃ domina Lucia in domo testatoris non stetit neque habitauit: & per consequens cum per eam steterit omnes leges & glo. concordant q̃ non admittatur ad legatum istud: ut no. in l. illis libertis. ff. de condi. & demon. & l. mæuia. de an. leg. & no. Cy. in l. j. C. de lega. Item & si dicamus propter mortem plene matris testatoris non stare per eam: sed per casum mortis helenæ. & sic debere admitti ad legatum alimentorum iuxta opi. glo. quàm sequitur Bar. in d. l. illis libertis. tamen dicendum uidetur cōtrarium in hoc casu in quo si hæc filia lucia defendat hoc legatum tanquàm legatum usumfructum omnium bonorū: & tunc clarum est quod cum relictum fuerit donec steterit & habitauerit &c. & non possit ulterius petere propter casum expirat hoc legatum: ut no. in l. in testamento. de condi. & demon. & d. l. j. C. de lega. & ibi no. Si uero defendat ut legatum alimentorum & sic non deficiat propter casum & personam eius cum qua debet trahere moram tamen adhuc uidetur idem dicendum: scilicet q̃ expiret per mortem helenæ isto casu in quo proculdubio fauore dictæ helenæ apposita fuit dicta conditio habitandi & morandi cum ea quo casu gl. & doc. omnes tenent q̃ expiret. ut no. in d. l. j. & l. Seyo. ff. de an. leg. & l. illis libertis præalle. q̃ autem fauore helenæ de mora & habitatione cum ea adiectum fuerit probatur ex eo q̃ antiqua & infirma est. præsumendum est igitur filium suum uoluisse uxorem suam secum morari & habitare ne sola remaneret in domo considerans illud ecclesiasticum ve soli quia cum ceciderit non

2 habet subleuantem. † Item filius matri ægre & antiquæ sine eius ægritudine naturali quadam sanguinis charitate tenetur in necessarijs prouidere sicut econtra mater filijs: ut l. si quis a liberis. §. non tantum. & §. parens. ff. de libe. agno. Credendum est ergo filium uxorem suam cui sic legauerat onerasse de habitando & morando cum matre cōtemplatione ipsius matris cuius senectuti & ægritudini succurrendum putauit nam talibus iura subueniunt. ut c. ex parte. de cle. ægro. & C. qui morbo. l. j. item leges priuant liberos ut ingratos qui parentum curam in ægritudine nō suscipiunt necnon extraneos qui aspirant ad commoda legatorum & relictorum sic curam testatorum negligunt ut in auth. liberi. C. de epi. audi. & l. iij. de his qui. ut indi. & l. si ab hostibus. §. j. solu. matri. Et in dubio semper præsumendum est fauore eius cum quo alius habitare & morari hoc fuisse adiectum ut no. Bart. in d. l. illis libertis. & probatur ex eo quod priuari debet relicto si stat per eum quominus habitet ut in iuribus præal. q̃ non esset si eius fauore. C. de leg. quod fauore. & c. ad apostolicam. de regu. Concludo ergo breuiter quod uel ex eo capite quod per eam steterit quo minus habitauerit uel ex eo q̃ casum mortis contingentem in eius persona cuius fauore hoc onus fuit iniunctum: uenit ista Lucia excludenda & priuanda relicto per theoricas & doctrinas glossatorum & doctorum omnium ut apparet ex prædictis.

Ex quibus etiam consequenter infertur secundum dubium & reliqua superuacua quia siue censeatur legatum usufructus siue alimentorum ulterius non debetur ut tamen satisfiat quærenti discutiam de secundo quid iuris maxime quia dubium est pulchrum. & Bar. insolutum dimisit in l. titia. §. fin. ff. de leg. ij. mouit Bar. ad dubitandum ut credo prohibita interpretatio extensiua consuetudinis inductæ contra iura: nam dicit quòd qui relinquit uxorem dominam & usufructuariam. omnium bonorum q̃ per ista uerba tantummodo alimenta ut uult consuetudo in cur. uulgari. hodie tamen generalis ubiq; est contra omnem propriam significationem uerborum prædictorum dominam & usufructuariam &c. per quæ uerba apertissime denotatur uel dominium uel integralis usufruc. omnium bonorum: ut not. doc. in l. j. C. si secundo mulier nup. & in d. §. quia dictum intellectum & interpretationem gl. & doc. restringunt cum superstites sunt instituti filij non cum sunt extranei instituti: ut no. in præalleg. iuribus. Restat dubium quid si non superstitibus filijs testatoris sed matre uel sorore hæredibus institutis fiat tale legatum uxori utrū ita in fauore matris sicut liberorum defuncti fieri debeat illa stricta interpretatio. s. quod uxor habeat alimenta tantū & uidetur quòd non: quia cum dicta consuetudo processerit in extraneo intellectu dēt potius restringi. s. ad personas liberorum tantum quàm ad alias dilatari de quib. non loquitur etiam si in eis fuisset par ratio inducendi. ut l. si uero. §. de viro. ff. solu. mat. & quod no. in auth. quas actiones &c. C. de sac. san. eccle. & l. quod vero. ff. de leg. & pro ista parte sufficiat allegari. no. per Bar. in l. post dotem. ff. solu. matri. ubi concludit & exempla consuetudinis contra iura inducta ad casus alios non extendenda. similiter nec ad loca. ut no. Cy. & Iaco. butri. in d. l. j. C. si mulier secūdo nup.

Contrarium sentio & de iure credo quod in fauorem matris defuncti sicut filiorum fiat talis interpretatio. ut scilicet uxor per talia verba habet alimenta tantum. Pro cuius ueritatis inuestigatione præmitto quod ex pluribus debemus sumere coniecturam uoluntatis defuncti: & inter cætera ex charitate & necessitudine & ex mente & hæc ante omnes alias est consideranda: ut .l. in conditionibus primum locum. ff. de condi. & demon. & l. si seruus plurium. §. fin. ff. de leg. j. mentem morientium qualiter colligimus dicit tex. quod ex arbitrio & opinione uiuentium ut l. quoniam. C. de natu. libe. quia fauore filiorum illa verba dominam & usufructuariam per consuetudinem restringuntur ad alimenta: ergo idem debemus interpretari in fauorem matris aui & aliorum ascendentium testatoris quibus turbato ordine mortalitatis ita piè sicut liberis succurrendū est: ut l. nam & si parentibus. ff. de inoffi. testamen. nec salua sanguinis charitate dicta uerba secundum communem opinionem & rectum iudicium sunt aliter interpretanda & proprie assumenda: quia sicut uideretur filius prædiligere post mortem plus uxorem quàm matrem si præferret eam in successione & usufruc. omnibus quod non est præsumendum. ar. d. l. nam & si coniuncta. l. cum acutissimi. C.

3 de fideicom. & l. cum auus. de condi. & demon. † Sunt nāq; in ordine charitatis gradus sub quibus homines in exhibēdis obsequijs regulari debent: ut c. non satis & c. est & alia. lxxxvj. dist. ubi maxime canon considerat in subuentionib. debilitatem corporis & ætatem senilem. non est ergo uerisimile quod testator per prædicta uerba uoluerit integrū usumfructum in uxorem conferre forte iuuenem & robustam & matri & seni et debili nudam proprietatem relinquere

quere. Ad euitandam igitur istam absurditatem & impietatem debemus assumere dicta uerba improprie non secundum propriam & strictam naturã sermonis & sic per uerbum domina denotetur quædam dominatio & præminentia in administratione domus sicut habebat eam in uita mariti qui uxores suas appellant dominas. & l. qui marco in prin.ff.de an.leg. & societas nitæ facit eam quodammodo dominam bonorum uiri.l.j.ff.rerum amo.& l. manifestissimi.ad si.C.de fur.uerba ergo dominam &c.dicunt intelligi secundum conditionem personarum a quibus proferuntur & ad quos diriguntur.ut l.quibus diebus. §. dominus. ff.de condi.& demon.& no.in c.deinde.xxvj.di.& c. solitæ.de maio.& obe.& l.plenum.§.æquitij.ff.de usu & ha.& c.si de beneficia.de præb.lib.vj.sed etiam dixit usufructuariam & c.nam & ubi uerbum dominam non intelligitur relinquere nisi alimenta:multominus si dixit usufructuariam ut no.dominus meus.d.Bal.in l.si.C.de indic.uidui.qui approbans quod prædixit ibi. ita scribit hæc uerba relinquo uxorem meam dominam & cæ.exponuntur iuxta uulgare italicum relinquo regimen in domo & præceptione sicut erat marito uiuente & φ idem honor sibi adhibeatur unde illud est uocabulum honoris non proprietatis designatiuũ sic. ff.man.l.creditor.§.si.ad filla.de uerb. signi. l.pronũciatio.§.j.& ita tenet Spe.in tit.qui filij sint legi.§ j. uer. quid si uersu. Non ob. quod ista consuetudo inducta in fauorem filiorum ueluti exorbitans a iure communi sit extẽdenda ad alias personas.ut §.de niro.& l.quod nero cum si milit.præalle. quia imo consuetudo extenditur ad casum similem rationem habentem:ut no.in d.l.de quibus.ff.de legi. Item operatur istam extensionem regula legis antiquæ quæ eandem pietatem statuit adhibendam parentib. quæ & liberis:ut dicta l. nam & si. Communis ergo regula in utrisque operatur ut quod mutatur in uno mutetur in alio iuxta not.in l.Marcellus.ff.ad treb.& l.si quis seruo. C. de fur.ad hæc optime quod no.in auth.nouissima. C.de inoff.testa. ubi noua prouisio circa quartam filiorum extenditur ad ascendentes. Item consuetudo extenditur ad causam similis æquitatis quando uerba possunt ad talem casum aliquo modo adaptari etiam improprie ut no.Cy. in l.j.C.quæ sit lon.consue. sed in casu nostro possunt sumendo dominam & usufru. improproprie ut quandoq; sumũt iura & in uerbo dominam pater ex prædictis φ in uerbo usufructus patet in l.sed si possessori.§.item si iurauero.de iureiu.& l.& uno.ff. loca.nec est uerum φ consuetudo stricte debeat interpretari imo extenditur:ut not.in c.si.de offi.archi. Postremo no.causam & rationem extensionis φ uulgares intelligentiæ prædictorum uerborum sunt ad alimenta & quandam solam præminentiam referendę ut dictum est.& probatur in c.ex literis.de spon.nõ est ergo ista extensio sed uerborum antiqua interpretatio quæ concordat cum iure inquantum uxores dominas appellamus ut dixi facit.l.si de interpretatione.ff.de legi. Ex quibus infertur φ si & inquantum dicta domina non esset priuata prout contrarium est supra probatum tamen non deberet habere nisi alimenta rationibus supradictis. Alijs duobus non expedit responderi postquam uel nihil uel alimenta tantummodo sunt debita:ut apparet ex prædictis.dom.Petro de ancharano.

Ioannes filius Nicolai cole de pergula duxit in uxorem dominam Antoniam abuzaghi de sancto Angelo in uado a qua habuit siue cuius dos fuit.cl.duc.quos duc. præfatus Nicolaus recepit a domina Antonia & sub hypotheca omnium bonorum suorum se obligauit eidem dominæ Antoniæ ad restitutionem in omnem casum restituendæ dotis.modo antedictus Ioannes filius dicti Nicolai uellet ut eius Nicolaus pater prædictus dictos.cl.duca.sibi a prædicta Antonia numeratos prædictæ dotis nomine sibi consignaret eo quia licet emancipatus non sit tamen familiam de per se facit & suas etiam de per se exercet mercantias dictus Nicolaus dicit se ad hoc paratum dummodo liberetur & absoluatur ab obligatione qua obligatus est dictæ dominæ Antoniæ ipsa etiam domina parata est dictũ Nicolaum absoluere si potest dicitur φ non potest sine consensu sui mariti qui etiam maritus ut dicitur cum sit filiusfamilias quia non emancipatus a patre licet de per se habitet non potest præstare consensum Nicolao : quæritur de modo iuridico ad istam absolutionem fiendam & maxime si fieri potest absque eo quod dictus Ioannes emancipetur quod nullo modo facere uellet & quis modus tenẽdus est.

CONSIL. CCXXXVIII.

1 *Dos restitui non potest matrimonio constante.*
2 *Dos ibi erit ubi & matrimonij onera.*

1 IN CHRISTI nomine amen. †Regulariter constante matrimonio dos non põt restitui mulieri uel alij de ipsius uoluntate: & si restituatur non contingit liberatio. C. si constan.ma.l.hoc fallit in certis casib. cum scilicet causa necessitatis causa pietatis & causa utilitatis sit talis restitutio.ut l.quamuis.& l.se.ff.so.ma.& idem ubi cunque est causa honesta.ut ibi per do.Bal. post Io.de aré. Videndum est ergo in proposita quæstione consideratis facti circunstantijs an ista restitutio possit dici φ fiat ex causa utilitatis uel saltem ex causa honestatis ut sic Nicolaus socer obligatus ad restitutionem dotis liberetur certum est enim ipsum obligatum esse quia recepit.ut l.si cum dotem.§.transgrediamur.solu.ma.utrum ergo restituendo nurui uel marito eius filio liberetur consideratis circunstantijs de quibus in themate supra quia filius separatim ab eo habitat cum familia sua & uxore & negotiatur ac omnia tãquã paterfa. administrat. utrum ergo istę sint iustę causæ restitutionis dotis. Et quod in hoc concurrant causæ ho-
2 nestatis & utilitatis manifeste probatur †legibus enim cauetur φ ibi debeat esse dos ubi sunt onera matrimonij : ut l.si is qui.§.j.ff.de iure dotium.& l.si filia.§.hoc amplius.& l.si maritus.C.fa.er.& in filio emancipato habitante seorsum a patre dominus Bal. φ pater dotem quam recipit teneatur sibi tradere in d. §. transgrediamur. Idem reperio Dy. consuluisse per præal. leges quarum ratio sibi locum uendicat in filio fa. habitante seorsum a patre cum uxore sua causa utilitatis uxoris & uiri etiam concurrit in ista restitutione postquam præsupponitur Ioannem filium Nic. esse mercatorem & dotem consistere in pecunia consueue runt enim mercatores lucrari & quandoque dotes mulierum penes ipsos deponi ut c.per uestras.de dona. inter ui. & uxo. & hoc uidetur uerum maxime in casu quo pater iste omne lucrum ex illa pecunia proueniens uelit filio libere dimittere & renunciare usufructui in emolumentis quæ exinde filio prouenirent ut l. oportet.§.si autem.C.de bonis quæ libe. uersatur enim in hoc utilitas ut censeatur facta restitutio ex honestis & iustis causis quæ omnia credo uera si iste Ioannes maritus sit homo diligens circunspectus & prouidus in administratione & gubernatione suæ familiæ & patrimonij postremo ut dictus Nicolaus sit tutior & magis sibi cautum cum deuenerit ad hunc actum restitutionis restituat eam filio de mandato & uoluntate dictæ dominæ Antoniæ nurus suæ & quod ipsa eum liberet & promittat non uenire contra præstito iuramento ex hoc enim consequetur plenam liberationem ut c.cum contingat.de iureiur. quod capitulum corrigit leges inquantum prohibent alienationem fundi dotalis nam ualet alienatio accedente iuramento constante matrimonio ut ibi ergo & restitutio in casu nostro ubi uertitur minus præiudicium mulieri quia dotem habet maritus & cum ea lucrabitur & lucrum in gubernatione familiæ conuertitur.

Ex quo concludo φ sicut iuramentum confirmat alienationem a lege prohibitam ita etiam restitutionem fiendã ipsi mulieri maxime ex causis probabilibus ut in casu nostro.do.Pe.de ancha.

CONSIL. CCXXXIX.

1 *Papa quam potestatem habeat circa matrimonia impedienda uel dirimenda.*
2 *Matrimonium quod separari & dissolui possit.*
3 *Papa omnia posse putatur.*
4 *Autoritas papæ in omni iuramento excepta censetur.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ mariæ & beati Antonij amē.
1 † Parum dubitationis quæstio quæ proponitur continere uidetur si potestatem papæ circa matrimonia & spōsalia consideremus & etiam circa alia quæ sunt iuris diuini ut in uotis iuramētis & similibus. Circa namq; matrimonia impedienda plura impedimenta per suas constitutiones inducit quæ impediunt contrahendum & dirimunt iam contractum ut patet in tit. de spon. cum titulis sequentibus usque ad fi. libri
2 quarti & enumerantur instit. de nup. † & licet cautum sit lege diuina quos deus coniunxit homo non separet. Mat. j. cap. tamen christiani non coniuncti a deo uel secundum deum: imo contra deum quia contra eius uicarium separātur. & hoc facit non homo sed deus uel eius uicarius cui suā potestatem dedit. de transla. inter corporalia & quod ibi not. Io. an. super uerbo habeo & de diuo. c. gaudemus post princip. Circa contracta dirimenda etiam ex causa potestatem habet de diuor. cap. gaudemus. §. penulti. Circa initiata per consensum etiam de præsenti & non consummata carnali copula etiam multum potest nam istud quod non potest dissolui nisi per ingressum religionis uidetur inductum constitutione canonica & illa autoritas quos deus cōiunxit &c. debet intelligi de matrimonio consummato per carnalem copulam non initiato per consensum duntaxat: ut c. ex publico. §. sane. de conuer. coniu. ubi glos. hoc expresse tenet dicens ꝙ latissima est potestas papæ circa tale matrimonium non firmatum carnali copula. nam sortitur naturam ex constitutione ecclesiæ. ut ibi not. licet ergo ex ordinata potestate potest papa super eo disponere quare non ita possit in matrimonio consumato carnali copula. not. ibi Io. an. in nouel. circa fi. & c. rursus qui cle. uel uo. & in c. is qui fide. de spon. in nouel. Si ergo tale matrimonium initiatum sumit statum ex constitutione ecclesiæ ut probatum est sequitur ꝙ mulier absoluta a tali uinculo de mandato papæ salua conscientia potest con
3 trahere & similiter a quocunque cum quocunq; duci † in his enim quæ a canonica constitutione dependent recte & secundum conscientiam agi potest quicquid papa statuit siue mandat: ut no. in c. non est uoti. de uoto. hinc est etiam ꝙ in uoto continentiæ solenni per professionem tacitam uel expressam papa dispensat. ut ꝙ monachus ex causa matrimonij contrahat: ut no. Io. an. c. semel deo. de reg. iur. li. vj. in mercu. & c. cum ad monasterium. in fi. de sta. mo. in nouel. & ratio quam dixi. quia ꝙ monachi uel clerici non possint contrahere est inductum constitutione canonica qua circunscripta teneret matrimonium contractum a monacho uel presbytero unde contrahebant sacerdotes ueteris testamenti & hodie græci quia hac constitutione canonica nō arctantur. xxxj. dist. nicena. & lxxxiiij. dist. cum in præterito & no. Ioan. an. in c. rursus. qui cle. uel uo. Item etiam in his quæ sunt de legis natura. nam præceptis diuinis papa constitutiones suas facit quæ quandoq; ius diuinū modificant qñq; distinguunt quandoq; declarant patet in præceptis ueteris testamenti circa homicidiū furtū usuram & similia ista enim iure diuino simpliciter prohibita ex causa impune perpetrantur, ad hoc quod no. Io. an. in c. fractū. de reg. iur. iu mercu. & c. [illegible] in ecclesiarum. & c. cum omnes. de consti. post Inn. in nouel. patet etiam in uoto quod simpliciter lex diuina seruandum statuit & in iuramento tamen ius canonicum distinguit inter uotum simplex &
4 solenne: ut c. j. de uoto. lib. vj. † & in iuramento semper intelligitur autoritas excepta papę. nam quod ipse facit deus facit & non homo. de transla. inter corporalia. & c. quanto. & generaliter potest soluere & ligare. sibi enim soli dictum est quodcunque ligaueris &c. xxiiij. q. j. quodcunque. Ad propositum ergo nostrum illam autoritatem ueteris & noui testamenti quos coniunxit &c. constitutio canonica interposita est de coniunctione corporum & animorum. h. autem animorum tantum potest libere ut d. c. ex publico. & maxime cum subest iusta causa. ut in casu nostro in quo papa a principio dispensauit ut non ob. quod essent in gradu prohibito possint matrimonialiter copulari. si ergo uir sponsalibus iam contractis protrahit consummare si hoc facit licite possit mulier contrahere ne cogatur perpetuo expectare. sicut dicit text. in d. c. ex publico. est enim in longa mora fornicationis periculum ut ibi. & subest æquitas in hoc casu quia contra iura isti contrahebant: licet ex dispensatione papæ. ut c. non debet. de consang. & affi. fauorabile ergo est ut culpa & mora præcedentibus ipsius uiri dispensatione res redeat ad naturam suam & ad ius commune. ut l. si unus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. & papa qui impedimentum sustulit ex causa in primæuo statu partes reducat. ut c. omnis res. de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. Alius autem quàm papa non potuisset propter solam absentiam alterius ex contrahentibus soluere talia sponsalia de præsenti: ut c. in præsentia. de spon. & in c. de illis. eo. tit. & ibi Innoc. facit c. quoniam frequenter. §. porro. ut lite non contesta.

Concludo igitur ex prædictis ꝙ post factam requisitionem & monitionem illius uiri iuxta tenorem literarū apostolicarum si contempserit adimplere & matrimoniū consummare in termino præfixo poterit dicta domina post terminum cum quocunque contrahere & cum bona conscientia postquàm papa ex causa iusta & legitima sic decernit. nam licet dissoluendo sine causa sponsalia de præsenti non esset tutus quo ad deum qui absolutus est ut in simili dicit gl. in c. non est uoti de uoto. & c. de multa. de præbē. in nouel. tamen ubi subest iusta causa potest obligationem etiam communi consensu contractam & iuratam dissoluere & rerum dominia de uno in alium transferre. ut d. c. cū omnes. de constit. per Innoc. facit. c. secundum & quod ibi not. de uoto facit. c. ad apostolicæ. de re iud. lib. vj. facit qđ not. Spec. in tit. de legato. §. nunc ostendendum. ubi de potestate papæ tractat. & c. proposuit. de conces. præben. & quod ibi dicit Io. an. in nouel. super glo. nam contra. dom. Pe. de ancha.

CONSIL. CCXL.

1 *Vinculum religionis non soluitur inuito religioso.*
2 *Fides certa omnibus etiam lumine clarior præfulget.*
3 *Mandans contraria leuis & inconstans iudicandus est.*
4 *Executio negotij non examinati si committatur eius etiam cognitio commissa censetur.*
5 *Appellatio infra tempus appellandi interposita facit ne quis excommunicatus dicatur.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosę Marię, & beati Antonij amē. Per prædicta subtiliter deducta per excellentissimum iuris utriusque doctorem dominum Franciscum compatrem meum patet ꝙ prima facie istę ultimæ literæ apostolicæ contineant iniquitatem nisi subintelligatur clausula si est ita & preces ueritate nitantur. arg. l. uniuersa. C. de diuer. rescrip. canoni-
1 zata. xxv. q. ij. † postquam enim soluta est a uinculo prioris monasterij dicta Lucia & transitus ad alium restitutionis obseruantiæ per papam confirmatus est ex certa scientia quo ad primum. i. monasterium sancti Zachariæ inuita redire cogatur est contra iura. obligatio enim per eum contracta postea in monasterio corporis christi non potest dissolui ea inuita & multominus obligatio iam extincta sine eius consensu reintegrari: ut c. omnis res. de regu. iur. & ff. eo. l. nihil tam naturale. & l. ab emptione. ff. de pac. dictū ergo

ergo rescriptum absorbens iuris alterius dicit lex q debet
ab omnibus iudicibus refutari : ut l.rescripta.& l.quoties.
C.de præci.impera.offe.& xxv.q.ij.rescripta. Præterea ni-
si subaudiatur dicta clausula si preces &c. dictum rescriptũ
est suspectum uel de falsitate uel q fuerit per nimiam im-
portunitatem obtentum. nam cum primo papa dederit li-
centiam prioris se recipiendi de alijs monasterijs etiam re-
gulæ arctioris & subsequenter trãsitum huius Luciæ ex cer-
ta sciencia confirmauerit q ita tam mature gesta uoluerit
ad simplicem alterius suggestionem retractare non est ue-
2 risimile: † nihil est enim quod lumine clariore præfulgeat
quàm recta fides in principe.ut in epistola inter claras. C.
3 de sum.tri. † Mandare enim contraria: leuitatis est signum.
& inconstantiæ quæ & si omnibus maxime in principe est
uituperanda cuius beneficia debent esse inuiolata: ut c.de-
cet.de reg.iur.lib.vj.unde cauet si papa non faceret quæ re
prehendi possunt & subdito reuocare quod fecit ut c.ij.de
auto.& usu.& c.j.ne sede ua.qui ergo recipiunt hęc scriptu
ra quæ lędunt ius alterius uel sigillate possunt famam pa-
pę uel quid agere debeant instruit bene tex.in c.si quando.
de rescri. ut enim dicitur debet diligenter primo conside-
rare qualitatem negotij & ex tunc uel exequi uel referri ex
quo. c. patet bene quod quantumcunque præcise scribatur
habet cognoscere de negotij qualitate & præsertim si ille
cõtra quem executio committitur legitimas exceptiones
opponit ut in casu nostro ubi pro parte Luciæ opponitur
quod suggesta papæ sunt falsa dum suggeritur scandalum
propter eius transitum esse ortum &c. Item est suppressum
q in monasterio sancti Zachariæ non uigeat obseruantia:
ille enim exceptiones sunt legitimæ ne transire cogatur er
go debuerunt per iudicem admitti quantumcunq; eis scri-
ptum fuisset omni exceptione remota: ut c.ex parte.de of-
fi.delega.& l.j.ff.quod ui aut clam per Bar.facit.c.pastora-
lis.de appella. † Præterea aduertendum est q quando com
4 mittitur alicui executio alicuius negotij quod princeps nõ
examinauit uidetur etiam commissa cognitio ut præambu
lum ut not.plene.Bart.in l.a diuo pio.in princ.ff.de re iud.
debuerunt ergo isti domini delegati de ueritate dictarum
exceptionum oppositarum cognoscere antequam manda-
tum ipsis reiectis ex abrupto exequeretur. imo is in cuius
fauorem facta fuerit talis executio non causa cognita pri-
uatur omni iure suo: ut l.meminerint.C. unde ui. nam &
si committitur executio sententiæ & sic negotio liquida-
to tamen exceptiones legitimæ ut fraudes & mendacia si-
cut ille sunt debent admitti & earum cognitio ad papam
remitti.c. de cætero.de re iudi. Item si coram papa Lucia
dictas exceptiones opposuisset.s. quod nullum scandalum
inter prælatos dictorum monasteriorum ex ipsius transitu
est exortum uel non tale quod ipsa Lucia spiritu dei ducta
debeat de monasterio ubi omnis uiget obseruantia regula
ris reuocari ad monasterium ubi est collapsa dicta obser-
uantia & cui dubium quod Papa ipsas tanquam legitimas
admisisset nam iuste deprecantibus &c.ut ibi no.& expo-
nitur ad propositum nostrum: intentio ergo quæ mouisset
papam admittendo exceptionẽ debuit etiam mouere dele-
5 gatos: ut c.super literis. de rescrip. † Ex quibus consequen
ter infertur quod talis appellatio interposita pro parte Lu
ciæ infra tempora appellandi tueatur eam ut non debeat
se gerere pro excommunicata nec ab alijs euitari: ut c.solet
ad si.de senten.excom.lib.vj.& c.ad præsentiam. de appel.
Sed posset cõtra istam illationem opponi fortiter: nam pa-
pa in rescripto directo contra Luciam uult quod si moni-
tioni prædictorum delegatorum non obtemperet ipso fa-
cto sit excommunicata. unde sicut non potest appellari a
sententia canonis.ff.de uerb.obli.l.si qua pęna.ita nec a sen
tentia papæ qui est lex animata in terris. in auth. de consu-
li.in fi.nec isti domini delegati uidentur ipsos excommuni
care sed excommunicationem papæ publicare & exequi
& per consequens ab eorum facto non potuerit appellari:
ut c.nouit.de appel.c.literis.de rescript. etiã licet papa uel
alius iniuste excommunicet tamen pro excommunicato
debet se gerere & sic ab alijs euitari. quia sententia pasto-
ris iusta uel iniusta &c. xj.q.iij.sententia pastoris. Ad hoc
respondeo per iam dicta quia hæc sententia papæ habet il
lam conditionem subauditam si preces ueritate nitantur:
unde ista citata conditio sic expressa ante publicationem
& liquidationem ueritatis suspendit effectum excommuni
cationis sicut cuiuslibet dispositionis: ut c.præterea.de ap-
pel.& quod not.in l.item quia.ff.de pac.Item antequã fue-
rit liquidatum quem in sententia canonis incidisse omnis
executio suspenditur: ut c.cum secundum.de hæreti.lib.vj.
ergo similiter & sententiam legis animatæ debet præcede
re talis liquidatio & suspendi executio per prædictã æqui
parationem. Item a sententia declaratoria super pęna infli
cta a canone appellari potest.ut in gl.no.in c.cupientes. §.
insuper.super uerbo priuatos.de elec.lib.vj. & si permissa
est appellatio a sententia tali declaratoria: multomagis a
grauamine illato in tali iudicio declaratiuo.

Ex quo infero quod talis appellatio ita suspendit iurisdi
ctionem dictorum delegatorum datorum super pęna infli
cta a papa uel a canone exequẽda sicut suspenderet in quo-
cunque negotio: ut c.cum contin. de offi. dele.& d.c.solet.
quod credo uerissimum & notandum.

Ex quibus omnibus inquisitis super dubijs concludo ut
dixi quòd dicta Lucia non debet se gerere pro excommu
nicatione nec pro tali ab alijs euitari quia dicta appella-
tio tuetur eam & alias secum communicantes. domi.Pe-
tro de ancha.

CONSIL. CCXLI.

1 *Legitimare illegitimos an sit idem quod dispensare cum eis ad successio nem.*
2 *Legitimatio per principis rescriptum quando ualeat.*
3 *Aetas infantilis rerum ignara censetur & indiscreta.*
4 *Dispensatio sine causa facta cognitione dissipatio dicitur.*
5 *Filia & nepotes ex ea non uocantur ad bona emphyteotica.*
6 *Tutela officium ultra infirmitatis fœmineæ sexum uirile censetur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Ex te-
nore priuilegij apostolici de quo supra cla-
re constat Papam istos spurios non legiti-
masse sed ad certos actus habilitasse puta ad
successiones parentum publica officia digni
tates & honores: inter ista autem scilicet legitimare & ha
bilitare ad certos actus differentia est quia primum regu-
lariter fauorabile est.secundum autem odiosum & restrin-
2 gendum: ut no.in c.ij.de filijs presby. lib.vj. † regulariter
autem ideo dixi quia in legitimatione per rescriptum prin
cipis ut sit ualida quædam requiruntur. primo ut sit natura
lis proprie.i.ex soluto & soluta genitus cum qua potuisset
esse coniugium. spurij uero alijque ex damnato coitu pro-
creati hoc legitimationis beneficio non sunt digni.ut in au
ten.qui.mo.na.effi.legi.in prin. & circa fi.nisi adiecta fue-
ris specialis clausula derogatoria illius iuris: nec sufficeret
generaliter clausula. non ob. ut ibi not. & sic est in multis
alijs casibus de quibus in c. j. de exces. præla. in nouel. Se-
cũdo requiritur etiam in legitimatione naturalium quod
non extent legitimi.aliter.n.i.ipsis extantibus papa per re-
scriptum suum non intendit eis in aliquo præiudicare in
successione parentum.ut in d.auth.§.moriens uero.ad idẽ
in auth.qui.mo.na.effi.sui.§.si uero is. Requiritur & tertio
q pater offerat preces principi super tali legitimatione fi
liorum: & merito quia de eius præiudicio agitur ut in di-
ctis iuribus & l.nam ita diuus.ff.de adop. Requiritur quar
tum.s.q filius consentiat & sub certa forma: nam absq; eius
consensu non est redigendus sub alterius potestate. ut in
dictis iuribus. & si ista requiruntur in legitimatione natu-
ralium multomagis in dispẽsatione spuriorum quo ad suc
cessionẽ & alia. nã ista fauorabilis hæc aũt odiosa ut dixi.

His præmissis uidendum est de uiribus supradictæ di-
spensationis: & quidem proculdubio uidetur nulla uel tal
tem

gem ſurrepticia ex ſuggeſta falſitate narrat enim papa qđ
ad ipſum fide diguorum teſtimonio inclinatur propter
3 honeſtatem uitæ morum & alia merita. † iſta autem non
poſſunt cadere in infantem cum talis ætas quod uidet igno
rat & neque ſcire neque diſcernere aliquid talia ætas po-
teſt:ut l.j.C.de fal.mo.& l.pupillus.ff. de acq.hære. Ex hac
ergo cauſa falſa qua mouetur papa ad dictam diſpenſatio-
nem uidetur diſpenſatio uitiari:ut c.quid circa.de conſan.
& affi.nam ut ibi dicit.Io.an.in nouel.ubicunque diſpenſa
tio eſt neceſſaria oportet ꝙ oſtendatur non ſuſpecta:ut pa-
tet in eo ꝙ leg.& no.de reſcrip.c.ij.de ſciſma.c.ij.ſurrepti-
cia autem non eſt ſine ſuſpitione.de elec.dudum. ij.§. inſu-
per & præſumitur papa circumuentus:ut l. cum olim.de re
iu.Cum ergo in illo reſcripto dicatur iſtum qui infans erat
ſupplicaſſe & hoc in eũ nõ cadat uidelicet merita uel uirtu
tes nec apparet ꝙ alius eius nomine impetrauit hæc diſpẽ-
ſatio redditur de falſitate ſuſpecta & conceſſa ob falſam
cauſam. ergo nulla ſicut ſententia & aliæ diſpoſitiones ui-
tiantur ex defectu cauſæ finalis:ut l.qui teſtamento.ff.de ex
cu.tuto.& l.fi.de hære.inſti.& c.ex parte aſten. & quod ibi
no.in nouel.de conceſ.præb.cum ſi. Secundo pro hoc facit
4 omiſsio debitæ ſolennitatis quæ debuit interuenire. † cer
tum enim eſt quod diſpenſatio requirit cauſæ cognitioné
& aliter facta dicitur diſsipatio:ut no.in c.multa. de præb.
& c.cum ad monaſterium. de ſta. mona.in nouel.ſed ut di-
catur aliquid factum cauſa cognita requiritur citatio eorũ
qui læduntur ſiue lædi poſſunt.ut d.l.nam ita diuus. & l. in
cauſæ.§.cauſa cognita.de mino.& c.j. de cauſa poſ. & pro-
prie. ſed cum hic tractetur de præiudicio filiæ & ea mor-
tua filiorum eius ergo debuerunt ad hoc citari.eis enim di
cta hęreditas erat debita & quodammodo domini licet ex
filia procreati.ut l.maximum uitium.de libe.præte.coniũ-
cta.l.in ſuis. de libe. & poſthu. negari enim non poteſt eis
inferri læſionem: quia diminuitur ſpes ſucceſsionis quàm
unuſquiſque filiorum obſequio ſibi parat.ff.de adop. l.nec
eã.§.præterea.& uidetur caſus in ſimili. in d.l. nam ita di-
uus. Item etiam tractatur de præiudicio patris:per talem
enim diſpenſationem ſibi forte occultam potuiſſet habere
hæredem ſpurium ab inteſtato præter eius intentionem ꝙ
fuiſſet iniquum habere illum.ſ.hæredem qui non debet fi-
lius nominari neque ab eo ali. & in auth. ex complexu.C.
de inceſt.nup. Et ſi dicatur imo uoluit hoc caſu eum habe-
re hæredem quia eum ſiue eos inſtituit.Reſpondeo hoc ꝓ-
ceſsit ex damnata concupiſcentia & affectione non quod
appareat ſciuiſſe cum eis diſpenſatum & quæ fortuito non
ex deliberatione procedunt non firmant actum contra nul
litatem.ut no.in ſimili in l.multum.ff. de condi.& demon.
per Bart. Et firmiter credo quod ſicut requiruntur preces
patris porrigendæ principi in legitimatione: ut in præal.
aut. ita & multomagis & in tali diſpenſatione ſuper ipſius
hæreditate a ſpurijs obtinenda nec prodeſt iſtis ſpurijs qđ
pater eos nominauerit filios in teſtamento & inſtituerit
hoc enim non ſufficit ad eorum legitimationem quia talis
nominatio prodeſſet uero naturali ſeruata tamẽ legum ſo-
lennitate nõ autem ſpurijs atque damnatis ut in præalleg.
auth.ſ.qui.mo.na.effi.leg.& Bar.diſputando concluſit plu-
ra eſſe neceſſaria in prædicta legitimatione quæ reſultat
ex tali nominatione quorum nullum hic interuenit ut in
auth.item ſi quis.C.de naturali.li.in auth.ut lic.ma.& auię.
§.ad hoc.col.iiij. Bar. in dicta diſputatione quæ incipit ha-
bens filium naturalem &c. Præterea poſito ꝙ reſcriptum
ratione ſuggeſtæ falſitatis & alijs de cauſis impugnari non
poſsit:tamen expreſſe papa non intendit per talem præiu-
dicare uenientibus defuncto ab inteſtato & maxime nepo-
tibus de quibus debebat fieri expreſſa mentio ut in iuribus
præallegis.& hoc ſonant expreſſe illa uerba abſq; præiudi-
cio tamen illorum quæ in bonis huiuſmodi ſuccedere debe
rent.ſ.ab inteſtato &c.per hæc enim uerba patet ꝙ papa no
luit talibus præiudicare & ſonant & referenda ſunt ad apti
tudinem non ad actum. ſufficit enim ad elidendum dictam
diſpenſationem ꝙ dicti nepotes eſſent de iure ab inteſtato
ſucceſſuri licet modo pater deceſsit teſtatus facit. c. majo-
res.§.cæterum.de bap. & l.labeo. de ſta.lib.& iſte eſt ſanus
intellectus qui concordat cum legibus prædictis & cum ge
nerali principis intentione quæ eſt ꝙ non intendit per ſuũ
reſcriptum alicui præiudicium generare: ut l. j. §.ſi quis a
principe & §. merito. ff. ne quid in loco publi.& c.ex tua
rũ.de auto.& uſupal.cum ſi.ſi enim fuiſſet expreſſum in ſup
plicatione ꝙ tempore petitę diſpenſationis pater habuiſſet
filiam uel nepotes legitimos & naturales non eſt ueri-
ſimile quòd papa eis per ſuum reſcriptum uoluiſſet in
ſucceſsione filios ſpurios congregare ut in dictis auth.
ubi eſt hoc expreſſum. Item iure diuino & canonico
& omni iure tales proles ſunt deteſtabiles & exoſæ neque
debet hæres eſſe filius ancillę cum filio liberæ:ut c. per uene
rabilem.ad ſi. qui filij ſint legi. Iſtas autem diſpenſationes
& conceſsiones odioſas quælibet ſuppreſsio uitiat: ut c. ſi
motu proprio. de reſcrip.li. vj.nec conualeſcunt licet ceſſet
impedimentum quod reddebat eas inualidas:ut c.ſi eo tem
pore.de reſcrip.lib.vj.& quod no.in c.poſtulaſti.eo.ti.in no
uel.Ex iſtis ſequitur quod priuilegium apoſtolicum conceſ
ſum populo Ferrarię de quo ſupra ſit mentio non obſtet.nã
loquitur cum de iure communi aliqui deberent ſuccedere
ab inteſtato. Iſti autem ſpurij non poſſunt niti nec nituntur
de iure communi ſed priuilegio ſpeciali & odioſo. & ſic de
bilius & non ita fauorabile: ut l.militis codicil. ff.de teſta.
mili.& in auth.de non alie.§. quia ueriſimile. Item ut dixi
iſta non eſt legitimatio ſed diſpenſatio ad certos caſus.ſ.ad
5 ſucceſsionem parentum & publica officia. † Ad iſta autem
bona emphyteotica & liuellaria filia uel nepotes ex filia
non ueniunt iure hæreditario: ſed ex ſtipulatione & proui-
ſione paterna uel auiata. Vnde ad ipſa admittuntur etiã nõ
hæredes ut l.iure noſtro.§.ſi liberi.ff.de ope. libe.per Bart.
& ꝙ not.in l.qui romæ.§.duo fratres.ad fi.de uerb.obli.per
eum quinimo & ſi iſta eſſet uera legitimatio tamen de tali-
bus non uidetur a principio cogitatum.ſed de legitimis &
naturalibus uel de legitimatis per ſequens matrimonium:
ut no.in ſimili.in c.lator.qui filij ſint legi.in nouel.

Ex quibus omnibus concludo quod dicti ſpurij habili-
tati per reſcriptum apoſtolicum extantibus iſtis nepotibus
non ſunt ad hæreditatem prædictam admittendi. & multo-
minus ad bona emphyteotica ſiue liuellaria rationibus ſu-
pradictis. Super ſecundo dubio prædictorum opinio cõ
tra glo.in d.l.ſi pater.C.quando mu.tu.officio fungi poteſt.
6 uidetur uerior probabiliter poſſe defendi. † Conſtat enim
quod de iure ff.orum. & de dicto iure codicis officium tute
læ eſt uirile & ultra ſexum fœmineę infirmatis.ut dicit tex.
in l.j.& l.ſi.ff. de tutel.permiſſa autem eſt poſtulatio matri-
bus a principe cum certa ſolennitate de qua in l.ij. C.quan
do mu.tu.offi.fun. poteſt.& hoc beneficium extẽdit poſtea
imperator ad matres filiorum naturalium: ut in d. l. pater.
eo. tit.ad matres autem ſpuriorum hoc beneficium non eſt
protenſum ergo non debemus. d.l.ad eos extendere poſt-
quàm de ipſis lex non loquitur nec includi deprehendun-
tur ſub aliqua regula permiſſa.arg.l.ſi uero.§. de uiro.ff.ſo-
lu.matri.cum enim tales ſcilicet in adulterio conceptos ius
diuinum canones & leges deteſtentur:ut dicto.c.per uene-
rabilem ad ſi.qui filij ſint legi.ad ipſos & eorum filios ut po
te odioſos legum beneficia non debent extendi.argu. l. lu-
cius.§.lucius titius damam.de le.ij.&.c.alma in princip.de
ſententia excommunicatio.lib.vj.nec mirum ſi aliud ſtatuẽ
dum eſt in naturalibus tantum & eorum matribus quam in
alijs ex damnato coitu procreatis: mitius enim cum natura
libus quam cum ſpurijs agunt iura. ut patet in auten. qui.
mo.na.effi.ſui.in prin.illis enim ſcilicet natis ex concubina
iura medentur in iuribus præallega.Iſti autem non ſunt filij
nominandi.nec alendi,non eſt ergo ueriſimile quod huma-
nitatem aliquam imperator uoluerit cum eorum matribus
adhibere nec ipſis ſpurijs quos etiam alimentis reputauit
indignos.facit autẽ.ex complexu.de inceſt.nup.per iſta pa-
tet quod ſuperfluo de alijs dubijs quæritur in quibus ſi qui
tenent.glo.in dicta l.ſi pater,credo idem quod prędicti ſen
tiunt in prædictis ſequentibus dubijs ut ſcilicet tradita in
prædicta.l.ſi pater ſint de forma & ſolennitate. nam quan-
do

do lex introducit aliquid de nouo in certis modificationi-
bus quicquid ibi eaprimitur est reputandum de forma. ad
hoc optime quod subtiliter no.in clem.j.de iure patro.& c.
quamquam.de usuris.lib. vj.in nouel.nec aliquid immuta-
tum credo de illa. l. per alia iura nouissima autenticorum.
in auth.ut fine prohibi.§.primo.in fi.& per auth.sacramen-
tum.C.quando mu.tu.offi.fun.potest.loquũtur enim de ma
tre legitima & naturali.ius ergn.C.inquantum loquitur de
naturali debet stare postquam nõ reperitur immutatum: ut
l.præcipimus. in fi. C. de appel.Expedit enim iura iuribus
&c.ut c.cum expediat.de elec.libro sexto.& l.prima. C.de
inofficio. doti.

CONSIL. CCXLII.

1 *Instrumentum de quo unus notarius rogatus fuit scriptum per alium notarium & subscriptũ a notario rogato subscriptione generali quando ualeat.*
2 *Notarius instrumenta scribere debet manu propria.*
3 *Iudex aquus ex coniecturis motum sui animi informare debet.*
4 *Remissio & quietatio quando obstet agenti.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris vir
ginis gloriosę Marię,& beati Antonij amẽ.
Prius de uiribus probationis quàm de effi-
cacia supradictæ renunciationis est loquiren
dum:in foro enim iudiciali cum probatio de
ficit ius parum prodest.ut l.dno sunt titij.ff.de testa.tut.& c.
1 a nobis.de senten.eacom. † Videndũ est ergo primo utrũ
ex illa breuiatura prima de qua supra posit sumi plena pro
batio & si non ex illa sola an coniuncta cum secunda quæ
facit de illa mentionem faciat de illa pleniorem fidem &
q ex prima nulla posit fieri probatio ex eo probari uidet
quia est alteratio mann apostillata cuius mann hoc factum
fuerit ignoratur.ex hoc ergo redditur suspecta uel ut in sui
parte uitiata.ut l.fi.C.de edict di.adri.tol.facit.c.inter dile
ctos.de fide.instru.& in auth.de tabel §.illud uero.uer. no-
2 uimus enim.colla.iiij. † Secundo hoc probatur quia nota
rius non debet instrumenta scribere mann alterius sed pro
pria:nam uidetur in hoc electa industria persoaæ & sic al-
teri delegari non potest scribendi officium nisi in casu im-
pedimẽti & tunc debet hoc & tenore scripturę fieri spãlis
mentio in subscriptione.ut no.Bar.in l.diuus.§.item sena-
tus.ff.de fal.facit. c. cum p.tabellio. de fide instru.& quod
non posit illud scribendi officium alteri delegari est text.
in d.auth.de tabel.§.nos autem.& ibi no.& plenius per Io.
and.in specu.de instru.edi.§.iostrumentum.in addi.In con
trarium faciunt plura & primo subscriptio manu propria
ser Thomedei ex ea enim principaliter est sumenda fides
scripturæ: quod paret in d.§.nos autem.dicta enim subscri
ptio notarij uidetur includere & complecti effectum om-
nium præmissorum ad quæ habet relationem. nam natura
terminum talis est referentis: ut l. si ita scripsero. de con-
di. & demon. & l. asse.de hære.institu. & l. ait prætor.§.si
iudex.ff.de re iud. Secundo hoc coadiuuatur ex breuiatu-
ra alterius rogitus de quo scripta mann dicti ser Thome
dei in qua facit specialem & expressam mentionem de præ
cedenti contractu remissionis & æquitationis de quo asse-
rit se rogatum eodem die per quam assertionem uidetur
tolli omnis suspitio falsitatis ad quam uitandam ius proui
dit quod tabellio per alium documenta nõ scribat: ut in d.
aut.de tabel.in princ. ex pluribus enim defunctis tabellio
nibus colligenda est fides.ut in auth.de instru.c.& fide. §.si
uero nullus.& maxime quia ista secunda breuiatura est col
legiata cum prima & circa primam. ideo enim in secunda
dat sibi bona quia promittit se facere & curare q pupillus
remissionem & quietationem præcedentem habebit ratã
hinc ad quinque annos &c. Ratione ergo connexitatis fi-
des contentorum in ipsis undique confirmatur: & una per
alteram adiuuatur.l.cum delanionis.§.asinam.ff.de fun.in-
stru.ibi in infinitum prius quibus proxima copulata proce
dunt.& c.translatum.de consti.nam solum secunda breuia-
tura in mundum redacta faceret plenam fidem de dicta re
missione licet sint uerba enunciatiua postquàm sunt prola
ta per præsentes ut l.optimam.C.de contraheo.stipu.

Confirmat etiam prædictorum fidemque dicti pupilli
possederunt bona eis tradita hac de causa de quibus in se-
cunda breuiatura ab illo tempore citra ut mihi asseruntur
3 fuit licet non ponatur in puncto† ex quibus iudex circum
spectus & rectus uelut ex pluribus coniecturis ioformare
oportet motum animi sui & nõ ad unam probationis spe-
ciem se referre ut c.in præsentia.de renun.& l. ob carmen.
ff. de testi. Item aduertendum q iura præalleg.quæ proui-
dent ut tabellio manu sua scribat loquuntur de iustrumen-
to siue documento non autem de prothocollo siue breuia-
tura.nam ista per se non faceret fidem sed bene instrumen-
tum q ex eo sumitur ut no.in addi. Specu. de instru. edi.§.
dicendum restat.in prin. Item non loquuntur de scriptura
sed de præsentia tabellionis qui per se debet negotio inter
esse & non alteri mandare rogationem & ipse postea scri-
bere:& hoc enim prohibet ille.§.non autem cum sequenti-
bus ut ibi no.in casu uero nostro ser Thomas rogatus fuit
& propria manu se subscripsit & se rogatum de prætenden
tibus profitetur quæ precedentia scripta sunt per alium no-
tarium & suspectum unde quia oportet iudicantem cun-
cta rimari.xax.qõ.ulti.indicaotem.Concludo ea prædictis
colligi plenissimam fidem reiectis apostillis quæ in margi
nibus sunt scriptæ per persooam incognitam licet per eam
non augeatur effectus abbreuiaturæ sub quantitatibus quæ
in dictis apostillis appositæ includuntur. non ob. dictum
Bart. q debeat esse subscriptio specialis expressam faciens
mentionem de præcedentibus quæ scripta sunt mann alte-
rius.nam imo sufficit generalis postquam habet relationẽ
ad certa & specificata sicut generalis responsio sufficit ad
interrogata.ut instit.de inuti. stipu.§.præterea.& hoc tenet
4 Bal.in auth.si quis in aliquo.C.de eden. † Sequitur ut ui-
deamus de secundo an dicta quietatio & remissio a tutrice
& pupillo facta obstet & huic iam facto maiori agenti hy-
pothecaria contra tertium possessorem & quod non obstet
ostenditur quia facta sine decreto & autoritate iudicis er-
go nulla.l.non solum & per totum tit.C. de prædijs mino.
ita enim remissio hypothecæ uel pignoris a pupillo facta
exigit decretum iudicis sicut qualibet alienatio:ut l.si con
uenit.in princip.ff.qui.mod.pigno.uel hypo.solu.nec præ-
sentia iudicis quæ hoc intercessu habet uim autoritatis &
decreti.nam requirit causæ cognitionem ut l.minorum.C.
de prædijs mino.facit quod not.in cap.primo.de rebus ec-
cle.non alie.libro sexto. Et sine dubio hoc uidetur uerum
scilicet quod huic agenti non obstet dicta remissio & quie
tatio nisi coniuncta & firmata cursu temporis de quo in
themate. uult enim lex quod tales alienationes sine decre-
to factæ quinquennio roborentur si non ex causa donatio-
nis sunt factæ.sed si ex causa donationis decennio inter pręe
sentes.& xx.an.inter absentes.ut l.fi.C. si maior factus sine
decre. factam alie. ratam habuerit ubi ut dicitur in puncto
uidetur casus expressus nostræ quæstionis. nam ibi dicitur
quod post maiorem ætatem lapsi sunt.aa.anni.& per conse
quens sine facta dicatur remissio prædicta gratuito sine ob
causam datorum excluditur iste actor ab agendo propter
dictam quietationem & remissionem firmatam cursu tan-
ti temporis. nam & alibi iste cursus supplet defectum solẽ
nitatis omissæ ut l.sancimus.C.de test.& l. qui in aliena. §.
sed & si non adierit.ff.de acq.hære.& l.si filius. C. de petit.
hæred.cum si.& hæc maxime uera sunt si ille maior factus
possedit res datas domine.g.eius matri & tutrici suæ ut mi
hi dictum fuit eum posidere. quis enim dubitat quod res
datas ob hanc causam ratificandi & approbandi dictam re
missiooem posidendo uidetur eam approbare. nam ut di-
cit glo.non improbare ratihabitioni par est. ff. rẽ ra.ha.l.
quo enim.facit quod not.in c.ex parte decani.de rescrip.&
c.primo.de procura. In cle.& præsumẽdum est eum dictas
res possedisse eodem modo quo habere reperitur & osten
ditur per ultimam abbreuiaturã quæ etiam sine prima fa-
ceret contra ipsum posidentem res ipsas plenam fidẽ post-
quam

quia explicite fit expressa mentio de quietatione prædicta. ad hoc.l.quod mulier.& quod ibi no.ff.de rei uend.& dixi supra in margine. Et si dicatur iste secundus ꝯtus dationis ob causam fuit initus cum matre:nec apparet de prescotia pupillorum ergo presumitur quo ad eos ignorantia contractus tanquam de facto alieno:ut.l.fi.ff.pro suo.ad hoc dico quod coniunctio personarum & uicinitas precedentis contractus inducũt præsumptionem scientie istius alterius contractus & possessio dictarũ rerũ.argu.no.in.l.de tutela C.de in integr restitutio.mino.cum simi. Ex quibus omnibus concludo quod iste pupillus nunc factus maior non potest per hypothecarium aduocare res de quibus quæritur a tertio possessore obstantibus sibi quietatione & remissione predictis liquide probatis plenius per ea quæ superius dicta sunt.do.Pe.de ancha.

CONSIL. CCXLIII.

1 *Iudeis an possit concedi iudex christianus ad solutionem usurarum coa- cturus.*
2 *Permissum censetur quod prohibitum non reperitur.*
3 *Malum minus toleratur ut maius euitetur.*
4 *Pecuniae obediunt omnia.*
5 *Creaturam rationalem conseruare deo maxime placet.*
6 *Consensus eius requiritur de cuius preiudicio tractatur.*
7 *Iudei christianis usuras remittere coguntur.*
8 *Honestas est de essentia legis & constitutionis & etiam conuentionis.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Christianissime & illustris priceps & singularissime domine mi super eo quo ad esonerationem cõscientie uestre quæritur utrum possitis de iure iudeis cõcedere per decretũ quod ipsis super usuris exigendis a christianis ministretur iustitia coram uestris officialibus & rectoribus cum in hoc accedat assensus eorundem subditorum nõ ualentium aliter quam sub fenore & ab eis pecunias mutuo reperire ex eo maxime quod christianos masime non intenditis & sm in hac arte nequissima quæ deuorat animas & facultates exhaurit tolerare in uestris ciuitatibus atq; locis. Et quod super hoc possitis uestrum decretum concedere probatur primo ex eo quod non potest aliqua partium hoc comprehendi delictum uel peccatum communiter non ex parte christianorũ recipientium sub usuris iuxta no.in capitulo super eod .de usuris.non ex parte iudeorum mutuantium. nihil enim ad uos de his qui foris sunt.c.gaudemus.de diuor. nã ut dicit canon superuacue rei uidetur donare operam qui cohercere iudeos nititur a peccato:ut puta iam damnatos propter perfidiam. Tolerandi sunt igitur in eorum ritibus. ut. xlv. 2 distinctione capitulo.qui sincera.† si ergo hoc non reperit decretum cõtinere in se uitium uel peccatum ergo permissum cum omnia sunt de genere permissorum nisi expresse reperiantur prohibita:ut.c.inter corporalia.de transla. prala.cum ibi not. Secundo hoc probatur quia leges cões editte a catholicis principibus ut a iustiniano permittũt usuras ut patet in toto titulo de usuris.C.& ff.ergo & quilibet dominus & quelibet ciuitas potest idem statuere cum facere statutum sit regulariter a iure concessum ut.c. j. de consti. 3 lib.vj.&.l.omnes populi.ff.de iusti.&.iur.† Tertio propter bonum quod ex aliquo male gesto sequitur ipsum malum toleratur & similiter pp maius malum uitandum conceditur minus malũ.unde Paulus cum quosdam incontinentes in ecclesia aspiceret concessit minora ut maiora uitarent dicens pp fornicationem unusquisque uxorem suam habeat. ut habetur.xiij.dist.nerui.& idem beatus Aug. ut habetur. xij.q.j.c.ecce.& ecclesia tolerat publicas meretrices & sub dissimulatione pertransit ut euitet malus malum:ut no.in c.inter opera.de spon. cum ergo iste princeps catholicus hic uelit discernere quod euitet maius malum quod uertitur si christiani sub fenore non mutarent uidetur hac ratione decretum suum posse defendi:de ipsis enim non de iudeis tenetur reddere deo rationem.c.irrefragabili.de offi. ia.

fi.ordi.& si hoc non ageret posset sibi obijci illud pro uerbiorum noli esse nimis iustus.nam sanguinem elicit qui nimis emungit.iiij.di.denique.nam ut ibi dicit tex.in quibusdam leuibus peccatis laici cum uenia suo ingenio relinquendi sunt ne forte peiores existant si ab eorum consuetudine prohibeantur.

Quarto ut dixi propter bonum publicum quod ex hoc sequitur uidetur tale decretum posse defendi. prouidetur enim necessitatibus subditorum non ualentium aliter re-
4 perire pecunias mutuo † cum enim pecunie omnia obediant & per ipsam omnia estimentur.ut.l.j.ff.de cõtrahen. emp.& uidetur de facili siue mitius uenia speranda postquam per hoc decretum multorum salus & incolumitas procuratur.ut.l.presides. C. de fer. hinc est quod propter necessitatem multa regulariter prohibita iure diuino iure humano conceduntur ut furtum homicidium & similia. ut.c.si quis propter necessitatem.de fur. &. l. licet. de fer.
5 † Pre omnibus enim placet deo creaturam rationalem & corporalem conseruare pro qua etiam animam suam dedit.c.cum ad monasterium.de sta.mo.in nouel. & propter hoc bonum publicum ius ciuile concessit usuras uolens per eas indigentibus subuenire. Simili de causa conceditur quod possumus præscribere res alienas etiam cum mala fide:ut.l.si quis emptionis.C.de præscrip. xxx. an. & propter bonum publicum ne diu sint dominia in incerto:ut.l. j.ff.de usucapi.& appellatur istud ius bonum sed non ęquũ est enim aliquod bonum & ęquum & aliud ęquũ & non bonum ut per exempla patet in.l.j.ff.de iusti.& iur. Ex quibus uidetur hoc decretum propter bonum publicum tolerari licet per ipsum modificetur ius diuinum quod non ꝓhibet simpliciter fenerari nam hoc est permissum scilicet ius diuinum modificari per constitutiones principum ex causa.ut no.Inn.in.c.cum omnes.de consti.unde Augusti. in libro de libero arbitrio lex in qua ista quæ regendis ciuitatibus fertur multa concedit quæ per diuinam prouidẽ
6 tiam iudicantur.† Quinto & ultimo pro hac parte facit assensus subditorum in hoc decreto concedendo cum enim de eorum preiudicio agatur uidetur eorum consensus necessarius ut not.in fi.in.c. quanto. de iureiur. &.c.humilis. de maio.& obe. & quod eorum consensus in hoc possit operari probatur ex eo quia in re propria quilibet est moderator & arbiter:ut.l.in re mandata. C. manda.& iustum est suum cuique committere.C.de iude.l.nemo exterus.Si ergo sponte statuũt uel statuto domini consentiunt quod usuras teneantur soluere Iudeis de pecunijs quas mutuo suscipiunt uidetur obligari ad solutionem ac si specialiter cõuenissent.ut ar.l.de quibus.ff.de legi.&.d.l.omnes populi. & maxime põderata causa finali quæ est ut necessitatibus indigentium succurratur nam ẽr ex causis non ita concernentibus bonum uniuersorum ius canonicũ concedere uidetur quod possit recipi ultra sortem:ut.c.j.&.c.salubriter de usuris.& no.in.c. conquestus. eo. ti. Concluditur ergo ꝗ postquam assensus subditorum accedit possint ad solutionem compelli & talis consensus purgat omne uitium & peccatum si quod hoc uertitur in soluendo usuras. ꝗ tamẽ non uertitur cum eas si se obligauerit soluere teneantur; ut.c.debitores de iureiu & probatur clarius per ea quæ di
7 cta sunt.s.in prima ratione.† Et licet istæ rationes multum arguant tamen non audeo hoc tenere ex eo quod ius canonicum statuit quod iudei teneãtur christianis usuras remittere & cogantur ad hoc per principes seculares. ut. c.post miserabilẽ de usuris.satis ergo uideret ꝯria constitutio decretum uostrum iuri canonico quod cogit iudeos remittere per decretum autem uestrum coguntur christiani soluere & per hoc.s.quod iuri canonico aduersaretur posset dici irrationabile.ut.c.j.de consti.lib.vj.Item etiam inhonestum uideretur cogere christianos ad soluendum usuras iudeis qua de causa.s. propter opprobrium fidei christiane talia decreta principum concessa iudeis in simili repro-
8 bantur ut cle. j. de iude.† Ad essentiam autem legis & cõstitutionis requiritur honestas ut.iiij.di.c.erit autem lex.& in conuentionibus non solum ꝗ licet sed quod honestũ est

sequi debemus ut.l.in conuentionibus.de reg.iur.Item qua
tumcunque per rationes factas pro alia parte posset per-
suaderi hoc decretum ualere propter publicum bonum
& consensum populi; & quia ex neutra partium intendit
ad mortale peccatum ut uult prima ratio tamen non cre-
do hoc spectare ad iurisdictionē uestrā sed romani pontifi
cis siue fori ecclesiastici cuius est cognitio prædictorum an
sit concessibile necne ut no. in simi. Pau. de leaza. in cle.
dispendiosam.de iudi. & Bar.in.l. titia. ff. solu. matri. nec
propter aliquod bonum publicum aliorum debitis in mi-
nimo peccare uel transgredi honestatem uestre excellentie
xiiij.dis.quod ait & tutius est in dubio hoc tenere ꝓ bono
conscientie nam ut dicit canon bonarum mentium est ibi
etiam culpas cognoscere ubi culpa non est in dubijs est
tutius abstinere de spon. c. iuuenis. de hac materia ple-
ne in regula peccatum.de regu.iur. lib. vi.dominu.Petro.
de Ancha.

CONSIL. CCXLIIII.

1 *Vsurarius si repellatur ab agendo an etiam eius heredes siue tutores suo-
rum heredum repellentur.*
2 *Heredis & defuncti eadem est persona.*
3 *Filius in uxorem non ducet eam cuius pater gessit tutelam.*
4 *Heredibus hereticorum christianitatem sectantibus nō denegatur com-
munio.*
5 *Qualitas propter quam dispositio celebratur necessario assistere de-
bet.*

VIA quæstio est dubitabilis arguam ad utrā
que partem: & deinde quod de iure sentiam
concludam. † Ad partem igitur negatiuam
1 quod isti tutores agentes nomine pupillorū
non debeant audiri.probatur primo per regu
lam generalem quod exceptio quæ obstat defuncto obstat
heredi: ut. l. quod ipsis. ff. de reg. iu. & extra eodem. titu.
si quis in ius. libr. vj. & est uera ista regula siue perso-
ne succedāt in locum persone. quia ex facto actoris succes-
sio damnatur heredis.j.q.j.cito turpem. & non debent ad-
mitti quorum repelluntur autores.de resti.c. licet ex qua-
dam siue res succedat in locum rei.ut in.pen.c. ecclesia san
ctæ Mariæ.de usuris. c.cum tu.siue actio subrogetur loco
actionis. & generaliter subrogatum assumit sibi naturam
eius cuius loco subrogatur. l.si eum. §. qui iniuriarum. ff. si
quis cau.&.l.j.§.hec actio.ff.si quis te.li.esse ius.fu.& de ba.
c.maiores.† Secundo in heredibus maxime in filijs hoc ꝓ-
2 batur fortius quia heredis & defuncti eadem est persona.
ff.de usuca.heres.& in aut.de iureiuran.a moriente presti-
to in princi.hinc est quod ex persona heredis non mutatur
conditio obligationis: ut.l.ij.§.ex his.ff. de uerb. obl. Item
et non mutatur forum & regulariter nulla mutatio fieri de
bet.C.de non nu.pecu.l.si interea de mino.l.emilius, de iu-
di.l.heres absens.quinimo uitiat personalia siue persone co
herentia transeunt contra uniuersalem successorem ma-
xime cum nititur adminiculo expresso autoris: ut.l. pom
ponius.§.cum quis.ff.de acquiren.pos.&.l.cum heres.de di
uor.& tempo.pre.quia ergo isti filij reputantur eadem per
sona cum patre ex eo quod filij: ut.l.si.C.de impube.& alijs
substi.& ex eo etiā quod heredes qui ex persona defuncti
nituntur ut in.d.aut.de iureiuran.a mo.præ. patet. expresse
quod sunt repellendi ab agendo sicut eorum autores per
prædicta iura sicut enim heres succedens argentario eo iu
re uti debet: ut.l.quædam. §. nec interest. ff. de eden.ita &
succedens usurario publico.ut in casu nostro. facit de im-
muni.eccle.c.aduersus.&.c.pastoralis.de offi.delega.Ter-
tio quo ad casum nostrum hoc probatur per casus similes.
ut ecce denegatur audientia non conferenti cum petit sibi
conferri.C.de colla.l.posthumo.quid ergo in herede eius
si agat respondetur quod sibi etiam denegatur actio nisi cō
feria.ff.de collatio.bo.l.cum emancipati.in princip.Item si
defunctus impetrauit ius iniquum fit retorsio in heredem
3 eius.ut.l.iij.§.quod autem.ff quod quisque iuris. † Et prohi
bitio quæ fit tutori ne ducat eam cuius tutelam administra-
uit habet locum in filio tutoris: ut.l.libertum.&.l. non so-
lum.in princi.ff.de ritu nuptia. Quarto & ultimo uidentur
pro hac parte casus expressi in capi.michael.de usu. ubi si-
cut usurarius repellitur ab agendo antequam usuras resti-
tuat ita etiam heres ipsius. Ad idem eodem titu.capi.tua.
ubi filij usurariorum eadem sunt districtione cogendi qua
parentes si uiuerent cogerentur. In contrarium alijs ar-
gumentis ostenditur quod isti filij & heredes debent audi-
ri ne debeant excludi ab agendo per iudicem eodem mo-
do quo fuisset pater exclusus. Et primo sic multum refert
utrum dispositio siue uerba legis sint concepta in rem aut
in personam primo enim casu legis dispositio omnes com-
plectitur.secundo casu personas tantum de qua loquitur.
ut.l.aut qui aliter.ff.quod ui aut clam. & ibi per Barto. &.
l. hec uerba. ff. de adul. Sed in casu nostro uerba statuti
sunt maxime personalia nam excludunt usurarium. ergo
heredem non usurarium non includunt quia de ipso lex
non loquitur ergo &c.ut.l.si uero.§.de uiro.ff. so. ma. Se-
cundo probatur sic si respectu certe qualitatis lex loquitur
de persona uel re cessante illa qualitate cessat legis ordi-
natio & ea existēte suum sortitur effectum.exempla patent
in cle.si de beneficio.de preben. & quod not.in cle. literas
de rescrip. Hinc est quod legatum factūm seruo sub com-
memoratione officij si cessat in eo officium extinguitur le
gatum.l.leg.seruus.§. si ex officio. de leg. iij. Et tutele quæ
agnatis sub agnationis qualitate deferuntur finita agnatio
ne deficiunt.ff.de ca. di.l.tutela. § ij. & hoc cum in eadem
persona alteratur qualitas sibi inherens. idem si de una per
sona fit transitus in aliam non eiusdem qualitatis ut in ca-
su nostro in quo non debemus decetero considerare quali-
tatem inherentem persone primeue. sed statim eius in quē
fit transitus ut est casus in.c.unico.de iurepat.lib.vj.&.l.pau
lus. alias incipit per procuratorem. ff. de acqui. here. ad
hoc bene facit.l.iij. §. si filius.ff.quod quisque iur. ubi si fi-
lius statuit ius iniquum pater agens ex persona ipsius filij
non repellitur. ad idem. c. cum in tua in fi. qui mato. acc.
pos.ubi carens culpa non repellitur licet ille ex cuius per-
sona nititur repellatur.Et est ratio prædictorum uitij per-
sonalis cum persona peremptio. ut patet de offi. deleg. c.
iudex lib. vj. ubi recusatio quia est uitium persone cohe-
rens non transit in subdelegatum.qui tamen utitur autori-
tate & adminiculo delegantis recusans. ad idem de fo.cō-
pe.si quis.& de appel. cum speciali. & generaliter sicut pri-
uilegia & fauor qui conceduntur personis pereunt cum
persona.ut in.l.j C.de priuil.do.&.l.uetia.C. de acqui. pos.
& vij.q.j.petisti.ita & odia personalia ut est uitium usura-
rium non debent in aliam personam transire ar.l. cum qui-
dā.de lib.& posth.& in c.odia.de reg.iur.lib.vj.& Spec.eo.
titu. l. in omnibus. Cum ergo filij qui ad præsens agunt
non sint usurarij.& sic carent nomine ergo & pena ex no-
mine odioso inducta ar. C. de ferijs. l. annulo. tertio hoc
probat regula qua cauetur quod penę non transeunt ꝯ he-
4 redes: ut l.j.C.ne ex delic.defunc.† unde licet manicheo de
negetur communio tamen eius heredi xpianitatem sectan-
ti hec communio non negatur.C. de heresi. l. manicheos.
&.l.cognominus & in herede apostate. C. de aposta.l.apo
statarum.Constat autem hanc esse penam scilicet audientiā
denegare cum hoc non contingat nisi propter delictum &
contumaciam.ut.l.sed si p pretorē.§.fi.ff.ex qui. cau.ma.&
patet in alijs penis quæ manifestis usurarijs imponunē a iu
re.ut ꝑstita cautione careāt ecclesiastica sepultura ut nō ua
leat eius testm̄ & ad habitandū in alienis ciuitatibus nō re-
cipiaē ut.c.j.& quē quā.de usu.lib. vj. nullus.n. dixerit eius
heredē his penis puniri ēt si usuras non restituat quia ista
qualitas usurarij manifesti propter quām iste pęnæ infligun
tur non sequitur eum.ut.n.dictum est.s.in secundo argumē
5 to huius partis† Oportet necessario qualitatē assistere pro
pter quam dispositio celebratur: ut not.in.d. c.quemq̄. &.
c.j.de homi.lib.vj.&.l.in delicti s.§.si extraneus.ff. de nox.

Et

Et ista argumenta sufficiant pro hac parte quam saluo consi. saniori sequor & teneo. s. tutores agentes nomine pupillorum in curia mercantie ex contractibus initis per patrē etiam publicum usurariū non possent repelli ista exceptione q̄ pater potuisset moueor primo ex decisione cuiusdā. q. disputate per Iac. de are. multū huic similis & est talis: utrū exceptio banni quæ obstabat bannito uolenti agere obstet eius heredi. & tenet qđ nō ut. n. notabiliter dicit alius est cū electio est inflicta actioni aliud cum personæ. Primo. n. casu actoris repellit æquitas. Secūdo uero psone refutat improbitas. quia ergo excipit non licet tibi agere. quia usurarius uel bannitus non litem inficiatur sed personam euitat ut. ff. de excep. l. ij. in fi. Et confirmo hic ex eo quod ista exceptio est dilatoria: & sic proponēda ante lit. ptesta. ut no. Io. An. post Inn. & Hostiē. in. c. quia frustra. de usu. Adduco ēt p ista decisione qđ no. Pau. de leaz. in quadam sua disputa. de usurario qui super usuris ab eo extortis cessit non usurario iura sua an huic cessinario obstet exceptio quæ obstaret cedenti: nam repelleretur per prealleg. c. quia frustra ipse post multa argumenta concludit quod non repellatur iste cessionarius & distinguit sic cū quæritur an personalis exceptio uel alia obstet cessionatio: sic distingue aut loquimur de exceptione dilatoria iudici contra iudicem uel partem quæ est proprie personę punitoria aut de peremptoria ꝯctus uel iudicij. Primo casu non transit ad successorem sed extinguitur cum persona cum in persone odium sit inducta & quo ad iudicem hoc bene probat per præalleg. c. iudex. de offi. deleg. lib. vj. & quo ad actorem præalleg. decre. cum in tua. qui ma. accusa. pos. ad fi. Secundo casu aut cessionarius utitur adminiculo & persona actoris aut non, si utitur patitur oēm exceptionem in rem & in personā siue habeat causam lucratiuam siue non ut. d. l. pomp. §. cum quis de acqui. pos. si non utitur nulla sibi obstat exceptio ad hoc quod no. & legitur in l. apud celsum. §. si cum legitima. ff. de doli except. Ad propositum ergo cum ista exceptio qua per statutum repellitur publicus usurarius sit dilatoria & persone officiens non contractus iniquitatem respiciens concludendum est quod non obstet tutori agenti nomine pupillorum & cum ratio repellendi actorem. s. quia est publicus usurarius non committatur eius heredem sequitur cum cessante ratione legis cesset lex siue statutum. l. ij. distin. §. ex his omnibus. & ff. de iure pa. l. adigere. §. quamuis. & c. cum cessante. de appel. Restat breuiter respondere rationibus factis in contrarium & prime rationi respondetur per ea quæ supra proxime dicta sunt: iura enim quæ dicunt quod exceptiones quæ obstabant defuncto obstant heredi sunt intelligenda cum exceptiones coherent rei non autem si sunt materia personales & penales excludentes personam propter ipsius improbitatem: ut dictum est. Ad secundum argumētum quod fundatur heredem maxime filium censeri eandem personam cum defuncto: & nō mutari forum ex persona ipsius respondetur hoc esse per
6 iuris fictionem non secundum ueritatem & † statuta nō cōprehendunt casum fictum ut. l. iij. §. hec uerba. ff. de neg. ge. & quod dicitur forum non uariari debet intelligi nisi forū concernat aliqua speciali ratione defunctum quæ non transeat in heredem: quia tunc non transibit forum ut no. eleganter Io. an. in. c. si. de sepul. & c. cum laicus. de foro compe. li. vj. Non ob. quod dicitur quod uitia personalia transeunt cum utitur adminiculo expersona actoris & hoc uidetur niti quia agunt ex ipsius contractibus. ad hoc enim respondet Iacob. de are. quod locum habet cum heredes uolunt locum consequi ex persona defuncti ut usucapere & prescribere quod defunctus mala fide inchoauit. in casu uero nostro de hoc non queritur quia de usuris extortis non agitur sed solum de persona repellenda ab agendo contenditur propter uitium personale defuncti. constat autem quod facilius alicui lucrum quod cum aliena iactura procederet interdicitur quam insonti pena infligitur. arg. C. de iure delibe. sancimus. §. & si præfatam. & l. non solum. & l. sed si perpreto. §. fi. ff. ex qui. cau. maio. Eodē modo respōdetur tertie rationi de collatione & retorcutione locum haber in casu suo sed in casu nostro de lucro usurario uel alio ad quod agatur statutum non loquitur sed de repellendo personam deo & hominibus odiosam quod non comitatur heredes. ad. l. non solum. de rite nup. Responde quod no. ea. l. §. si pupille. Non ob. iura alleg. in ultima ratione in. c. cum in tua. & c. michael. nam loquuntur de illo de quo constat fuisse usurarium uel ipsius heres repetit usuras ab eo extortas. non enim auditur ubi & ipsi restituat quas extorsit non redditur in. c. quia frustra. eo. titu. quia enim extorquendo ab alijs legem offendit non potest uti legis auxilio nisi ipse restituat ut ibi. incipit enim sua petitio a dolo cum dicit ab eo usuras extortas. non mirum ergo si repellitur exceptio similis criminis. ut. l. uiro atque uxore, ff. sol. matri. & c. cum ecclesiastice. de excep. & c. intelleximus de adulte. in casu autem nostro heredes non repetunt usuras sed debita hereditaria exigunt quo casu nulla est iuris prohibitio quod etiā usurarij nedum ipsius heredes nō possint repetere uera debita. & si contra ipsa opponeretur in curia mercantie debitum est usurariū uel non deberet dicta exceptio impedire executionem uel esset ad episcopum remittenda: quod tamen aliter non declaro: quia de hoc non queritur. Sed concludo pro ueritate tutores agentes nomine pupillorū nō posse repelli ea exceptione quod pater eorum fuit publicus usurarius rationibus supradictis do. Pe. de Ancha.

CONSIL. CCXLV.

1 *Forme quibus res emphyteotice pluribus conceduntur.*
2 *Ius accrescendi in contractibus locum non habet.*
3 *Copula quam habeat naturam.*
4 *Casus omissus in dispositione iuris communis remanere debet.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriose Mariæ & beati Antonij amē. Duo prima dubia de quibus. s. querlrur non sunt noua sed per doctores antiquos & modenos tacta & plenius discussa & examinata per dominum & doctorem meum domi. Bald. in pluribus
1 locis prout. J. subijciam. † Ex dictis tñ omnium elicio diuersas formas sub quibus res in emphyteosim concedutnur in quarum qualibet dubitari potest an ad ecclesiam conuertātur uel in alium deriuētur. Prima igitur forma est cū unus recipit pro se & pro filijs siue descendentibus suis simpliciter quo defuncto unus ex filijs moritur an eius portio accrescat alteri uel ad dominum reuertatur: & ista non est quæstio nostra. sed ipsam plenius examinat Bar. in. l. si mihi & titio. de uerb. obli. & Bal. in. l. j. C. qñ non pe. partes ac. Secundus casus est quando non uni sed pluribus a prin. cōceditur. & hoc dupliciter quo ad propositum. Primo quādo simpliciter quo casu oēs concordant q uno mortuo al-
2 teri non accrescit per regulā qua cauetur quod † in ꝯctibus non est locus iuri accrescendi: ut. l. si mihi & titio. de uerb. obli. & ibi per Bal. & no. in. prealle. l. j. C. quando non pe. par. per Cy. post pe. & alios. Secundo modo quando simpliciter duobus a prin. conceditur sed cum pacto quod post mortem eorum uel filiorum fundus ad ecclesiam reuertat tunc altero mortuo est dubium quid de parte sua an ad fratrem superstitem uel ad ecclesiam deuoluatur. & dubium facit uerbum post mortem quod non uidetur uerificari altero moriente. & ista est questio. Spec. in titu. de loca. §. nunc aliqua. uer. lxix. sed non facit ad casum nostrum primū uel sm in quibus uerba aliter sunt concepta. Tertio forma cum unus recipit pro se & uice & nomine fratris sui uel alterius tunc in predicta acquisitione a prin. in personam fratris sui uel alterius per dissensum uel resoluta per mortem: utrum eius portio accrescat fratri superstiti uel redeat ad acclesiam. & huic forme adaptatur primū dubium de quo. s. in quo est dicendum quod siue loquamur de impedita acquisitione a principio per non ratihabitionem siue de resoluta per mortem non sit locus iuri accre-

scendi & de impedita a prin.loquitur Bar.hoc casu in.d.l.si
mihi.licet contrariū in hoc firmet Bal.in. d. l. j. qñ non pe.
par.fallit secundum eum in feudo ut ibi per eum cuius de-
cisio est mihi dubia propter repugnantiam rerum regula-
rium in materia iuris accrescendi & in alijs sed non prose-
quor:quia ut credo non est dubium nostrum in quo presu-
mitur acquisitio impedita a prin.per dissensum sed resolu-
ta per mortem fratris scilicet berti cuius etiam nomine pe
trus recipit & in hoc casu.idem dominus meus dicit quod
non habet locum ius accrescendi sed reuertitur ad proprie
tatem & ut dicit non solum est hoc in contractibus sed in
legatis:quia sicut ius quæsitum excludit substitutionē uul-
garem in perpetuum:quicquid postea emergat de acquirē-
te & ita & multofortius excludit in aut.si quas ruinas.C.de
sacrosan.eccle.Et concludo ergo in primo dubio quod cū
emphyteosis sumpsit originem & radicem in personis duo
rum licet in eadem inuestitura coniuncta re & uerbis uno
mortuo non accrescit alteri.tum quia ius accrescendi fauo
re ultimæ uoluntatis est inductum & non pertinet ad con-
tractus.ut.d.l.si mihi & titio.&.c.j.de duobus fra.de no.be
nefi.inuesti.tamen quia post acquisitionem etiam in ultimis
uoluntatibus cessat ut dixi.Venio ad secundum dubiū ubi
ponitur forma satis diuersa a prima ubi duo coniungun-
3 tur per copulam tm̄ † cuius natura est non attribuere rem
unicuique insolidum sed pro parte.ut.l.reos.§.cum in tabu
lis.ff.de duo.reis &.l.j.C. si plures una sen. &. c. prudentiā.
de offi. deleg. Sed in illo secundo ponitur dictio quisque
siue cuiusque quę uidetur attribuere rem de qua agitur uni
cuique insolidum.ut.l.hoc articulo quisque.ff.de hered. in
sti.& quod no.in.l.si pluribus de leg.ij.facit.c. cum plures.
de offi.de delega.lib.vj.Itē non uidetur dubium quod si ista
emphyteosis esset de berto in eius filios deriuata ipsis
deficientibus in personis filiorum alterius fratris scilicet pe
tri haberet locum ius accrescendi nam habuisset locum in-
forma pluraliter & infinite cōcepta secundum Spe.ubi su-
pra multofortius cum oratio est concepta cum nomine di-
stributiuo per quod unicuiq; insolidū prouidetur: ut. d.le.
hoc articulo.& l.si is qui ducenta.§.uerum de re. du. Iniu-
stum ergo uideretur excludere principaliter contrahentes
iure accrescendi & ipsorum filios ad hoc admittere contra
mentem præferendam etiam ubi uerba deficiunt:ut.c.intel
ligentiam.de uerb.sig.&.l.si quis id quod.ff.de iur.om.iu-
di.propter paternam enim prouisionem descendit in filios
eorum ista emphyteosis & de uno in alium. Multomagis er
go debet descendere inter ipsos fratres quia secundum phi
losophum pp unumquodque tale & ipsum magis ut in aut.
multomagis.C.de sacrosan.eccle.Contrarium sentio saluo
tamen saniori consilio.Pro cuius clariori decisione premit
to quod in cōtractibus & in quibuscunque dispositionibus
4 quod † non uenit de natura ipsarum non debet uenire sed
stat respectu quod casus omissus remanet in dispositione iu
ris communis:ut.l.si cum dotem.ff.so.ma.in prin.&.c.susce
ptum.de rescrip.lib.vj.& hoc est uerum etiā si in casu omis-
so fuisset maior ratio statuendi ut.c.cui de nō.de præbē.li.
vj.facit quod no.Cy.in.l.quod fauore.C.de legi.&.l.j. C.q
sit lon.consue.facit.l.cōmodissime.de libe. & posthu. Sed
in casu nostro isti duo fratres sunt coniuncti per copulam
& nec salua ratione recti sermonis potest referri ad eos uer
bum cuiusq; eorū sed refertur ad generationē cui adiungit
& a quo nomine uerbum cuiusque ipsorum regitur
& hoc est in dubijs considerandum.scilicet salua ratione re
cti sermonis:ut.l.plautius.ff.de aur.& arg. leg. nec uerbum
generationem potest ipsos fratres complecti saluo hoc re-
cto modo loquendi quia nemo generat seipsum sicut nec re
generat per baptismum ut.c.debitum de baptismo.ab alio
ergo in ipsorum & cuiusque ipsorum tertiam generationē
finiuam &c.descendentes siue generatos ex eis respicit non
ad ipsos fratres refertur in quorum personis oratio est per-
fecta & concepta per copulam &.ut dixi.Et hoc est maxi-
me uerū si pprie illud usq; esset alia copula & sic ponit in
primo dubio:nam eius natura est copulare diuersa ut no.in
rubrica.ff.de iur.& fact.igno.unde cū iter fratres sit una co
pula illa cum his quæ sequuntur est ad descendentes refe-
renda:nec referenda ad fratres contra rationes recti sermo
nis & cū offensa iuris cōis quo inter fratres cessat ius accre
scendi.sed inter filios locum habet:ut.d.l.si mihi & tibi per
Bar.uerba igitur ad intellectum iuris communis sunt redu
cenda in dubio quantum potest fieri:ut.c. cum dilectus. de
consue.&.c.causam.de rescrip.&.l.& uno.ff.loca.&.l.quæ
ro.§.inter locatorem.ff.loca.non ob.q dicta in precedenti
bus intelliguntur repetita in sequentibus & econtra maxi
me in copulatis per copulam.& ut.l.seyę.§.gayo.de fun.in
stru.&.l.talis scriptura.in fi.de lega.j.

CONSIL. CCXLVI.

1 *Testes domestici duo si deponant cum inimico an faciant semiplenam probationem.*
2 *Testibus singularibus etiam si sint plures nulla datur fides.*
3 *Testis non examinandus si examinetur non facit indicium.*
4 *Inimicitia durare presumitur nisi reconciliatio probetur.*
5 *Reus asserens se non debere condemnari hoc debet probationibus euidentissimis monstrare.*

1 N CHRISTI nomine amen.† In causa
agitata inter zanguighum ex una parte agen
tem & ser Georgium musellinum ex altera
defendentem satis constat intentionem zan-
gui.pbatam fore testibus & partis ēt confes-
sione quo ad societatis ɔ̄ctum initum inter eos uerum quia
ser georgius per uxorem suam famulam & marcum stracia
ulum probauit calculum rationis firmarum inter eos &
etiam dicto zanguigho plus debito satistactum quæritur an
predicti testes si non plenam propter domesticitatem &
inimicitiam illius marci probatam saltem semiplenam fa-
ciant probationem ut sic in defectum plene probationis iu
ramentum dicto ser Georgio fuerit deferendum prȩsertim
accedente attestatione ser passim deponentis de confessio-
ne dicti zanguighi eo modo ut deponit.Et primo posset ar
gui q semiplene pbent quia multi sunt qui a testimonio p
hibentur ut socij criminis:ut.l.fi.C.de accusa.&.c. ueniens.
de testi.& tamen examinati faciunt presumptionem:ut no.
1 in.c.j.de confes.similiter impuberes non sunt idonei testes
tamē examinati faciunt indicium:ut.l.j.§.impuberes.ff.ad
si.& quandoque plures species probationis imperfecte fa-
ciūt unam plenam probationem.iuxta no.in.l.j.C. qui pro
numero tu.Contrarium teneo ī hoc casu scilicet quod nul
2 la sit adhibenda fides istis testibus. † nam & pluribus testi-
bus singularibus nulla fides datur capi.licet causam. de p-
ba.ubi similiter nulla daī fides pluribus testibus leuis opi-
nionis.nam ea ratione qua unius domestici uel inimici te-
stimonium reprobatur iure naturali & positiuo:ut.l. etiam
iure ciuili.C.de test.eadē ratione si sint plures. quid enim
si debitor probaret dictam solutionem per uxorem & plu-
res famulos suos per.v.aut plures inimicos debitores cer-
te eadem est ratio prohibendi plures quæ est prohiben-
di unum scilicet suspitio falsitatis & autoritas imperan-
di uel nimia domini & patrista. reuerentia quæ sunt cause
repellendi testes ad hoc. quarta quæstione quarta. §. item
testes.ibi enim loquitur testes in plurali quod dum quos
de domo sua produxit &c.similiter. l. etiam prealleg. lo-
quitur in plurali:sed aduertendum quia tex in.d. c. item te-
3 stis.dicit interrogari † non debet. nam testis qui non de-
bet examinari examinatus non facit indicium.ut.l.maritus
ff.de questio & de uxore tanquam domestica repellitur est
gl.iiij.quæstio.iij.§.item idonei.de inimico quod non de-
beat sibi dari fides est certum iuxta no.in.c.cum.p.de accu.
nam & ab accusatis repelluntur:ut eo.tit.c.repellantur.Itē
dicit tex. quod de facili mentiuntur.ut.l. prima. §. prete-
rea.ff.de quæsti.Preterea aduertendum quod in illo iudi-
cio sepius inter istos agitato: iste ser georgius positioni-
bus respondendo reperitur periurus. nam primis posi-
tionibus super societatem confectis fatetur societatem ip-
sius iysdem iterum repetitis societatem negat. & sic per-
iurus

iurus & per iudicem puniendus.ut.c.cū in portionibus. de iureiur.li.vj.cum ergo periurus non debeat ad iurandū admitti.ut ea.testimonium.de testi.non debebit index sibi iuramentum deferre:oam digniori est deferendū iuxta theoricam not.in.l.in bone fidei.C.de rebus credi. l. admonendi.de iureiuran.periuri autem fiunt infames.vj.quæsti. vj. in fames &. si quis maior. C. de transac. nam illud iuramentum supplet defectiuam probationem: & iuraos habet locum unius testis sed periurus a testificando repellitur.ut dicto.c.testimonium.ergo a iurando ut testis est repellendus. Preterea illa ex quibus resultat indicium uel præsumptio debēt plene probare:id est per duos testes idoneos ut est gloss.in.l.fina.C.fami. ercifcun.sed plena probatio presumptionis non resultat ex dictis uilium testium uel inimicorum:ut dicto.c.licet causam. Item ut dixi illud iuramentum est deferendum reo uel actori ut iudici uisum fuerit.ut capitu.fina.de iureiuran.rursus debet iudex in testibus cōsiderare an sit uerisimile quod aanguighus cum illo matco capitali inimico habuerit illa uerba domestica de quibus deponit nec q̄ eo presente fuerit ratio calculata. nam per attestationem de inimicitia capitali preteria plenius constat:& et ip semet in sua actione confitetur se inimicū fuisse licet modo non sit.nam dicere quod nō sit credit † cum

4 durare inimicitia presumatur nisi reconciliatio probetur per modos not.insti.de iniur.&.l.iij.§.si.de adi.le.ideo non fuit prætextu talis improbate testificationis iuramentum preferendum. Preterea reuocant doctores in dubium si actor probauit plenam suam intentionem & reus semipleoe suam exceptionem an sit locus huic iuramento. Ia. de are. quòd non quia ille obtinere debet qui po.ut.inducit. C. de edi.di.adri.to.l.l.si. Item semiplena nō derogat plene. de te

5 sta.Luo lumos.† Itē si probata intentione actoris reus uelit probare se non esse condemnandum debet euidentissimis probationibus ostendere.ff.de peti.here.l.qui se liti.& hoc refert Cy.in.d.l.in bone fidei.C. de iureiur. ubi dicit quod ita tenent canoniste.licet ibi Petrus teneat contrarium.sed ut dixi isti domestici & inimici nō faciunt semiplenam nec periuro est iuramentum deferendū.Ex his breuiter & alijs. gratia breuitatis omissis Concludendum q̄ duo domestici & uous inimicus oon faciunt semipleoam probationem. Non ob.ratio in contrarium facta.§.quia an illud sit uerum q̄ faciunt socij criminis præsumptionem est dubium.præterea illi .f. socij criminis repelluntur de iure ciuili:& positiuo tantum ut est tex.in.c.j.de confe. domestici uero & inimici iure naturali & ciuili.ut no.in.d.l.et.C.de testi. Questio talis est quidam præsbyter bonus amicus intitulatus in ecclesia sanctæ Mariæ de portu magno. de multis seruitijs cōmodis & obsequijs exhibitis sibi a domina Iacobina nomine numerationis donauit certa sua bona in instrumento specificata & deinde generaliter omnia bona sua.& deinde condidit testamentum & ipsam dominam predictam heredem instituit exprimens etiam quod salarij nomine hoc facit appellans eam in testamento famulam suam cum in ueritate concubina deinde mortuo testatore ista domina bona sibi donata & postea in testameoto relicta dooauit in ter uiuos dictæ ecclesię sanctæ Marię. Queritur modo utrū donatio primo facta dictę domine per prefatum presbyterum & subsequens heredis institutio teneat.Secundo an donatio secundo loco facta a prefata domina dictæ ecclesiæ teneat uel non super his consilium queritur.

CONSIL. CCXL VII.

1 *Donatio sacerdotis facta concubine quando ualeat.*
2 *Donatio ob causam inter personas prohibitas est ualida.*

IN CHRISTI nomine amē. Dubiū facit in presenti questione q̄ ista erat eius concubi

1 oa in quam regulariter † collata donatio ualet ut.l.donationis in concubinam.ff.de donationibus. similiter & legari sibi potest : & etiam potest heres institui.l.qui concubinam.ff.de le. iij. & licet istud sit regulariter uerum ut dixi tamen certe persone sunt quibus non est licitum retinere mulieres io quibus posit cadere suspitio fornicationis ut sunt clerici. ut extra. de coha. cle. & muli.c.j.&.ij.& per totum.tales autem non possunt suis concubinis donare uel relinquere:ut.l.miles ita.§. mulier. ff.de test.mili.que loquitur in milite terrestri: sed idem & multomagis est in milite celesti:ut no.Bar. io.d.l. donationes.qui alle.gl.i.l.milites.de re.iur.Si igitur ex donatione simplici uel institutione predicta dicta domina niteretur non est dubium quod donatio & institutio sunt nullius ualoris per iura preallega.& cui tunc bona dicti presbyteri deben tur ab uenientibus abintestato:an fisco an ecclesiæ noo declaro propter illa quæ subijciam. uerum quia io themate narratur quod iste presbyter donauit pro meritis & fecundum &c. Est aduertendum an posset talis donatio sustineri. Ad hoc etiam dico breuiter quod si merita per dictam dominam probarentur credo dictam donationem tenere licet enim inter personas prohibitas simplex donatio non

2 sit ualida tamen † donatio ob causam non reprobatur: quia aliam & diuersam naturam habet a simplici ut patet ex no.in aut.unde si parens.C.de inoffi.testa.&.l.si donatione.C.de col.ad hoc.l. aquilius de do. non enim dici potest proprie donatio ob causam sed cuiusdam debiti naturalis resto:quia ex collatis seruitijs obligatur ille cui conferuntur naturaliter conferenti ut.d.l. aquilius. & dicitur talis obligatio ad antidora ut.l.sed si lege.ff.de peti.here. secundum legem fideiussor obligari.de fideiusso.inter personas autem prohibitas inter se donare alij contractus non prohibentur:sed tenent ut.l.si testamentū:& quod ibi no. ff. de proba.l.cum quis.§.pe.ff.de leg.ij.predictus ergo presbyter Antonius pro collatis sibi seruitijs obligatus censetur dictæ domine ; si ergo sibi donauit potuit & potest dicta obligatio dici obligationis contracte ad antidora dissolutio non patrimonij diminutio per iura prædicta & hoc ut dixi intelligo uerum si merita & seruitia probari possint alias si non probarentur aliter & per illa uerba narrati na in isti do... uidelicet quod donauit pro meritis seruitijs & obsequijs illa uerba non sufficerent ut predicta probanda post quam emanant inter personas prohibitas ut est casus in d.l.cum quis.§.pe.&.d.l.qui.testamentum. &.l. si forte.de castren. pe.talibus enim uerbis non datur fides sed pręsumuntur adiecta io fraudem legum:ut dicit tex.io. d.§. p. Concludo igitur quod non probatis meritis & seruitijs donatio & heredis institutio careant effectu: sed eis probatis teneant:& per consequens donatio subsequenter facta ecclesiæ per prefatam dominam talis enim donationis efficacia dependet a prima quæ si ualida apparebit per consequens hec secunda:si uero prima apparebit inanis similiter & secunda. arg.j.q.vij.daybertum.ff. de acqui.re.do l.tradicio.dominus Petrus de Ancha.

CONSIL. CCXLVIII.

1 *Spoliatum an possit quis se pretendere per sequestrum autoritate iudicis incompetentis factum.*
2 *Possessio non perditur per sequestrum iudicis autoritate factum.*
3 *Iudex iustus esse presumitur nisi contrarium probetur.*
4 *Sequestrum spoliatio quedam censetur.*
5 *Preceptum iniustum neminem excusat.*
6 *Testes regulariter ad factum: & non ad ius ex eo ortum se referunt.*
7 *Litigare temere non dicitur a quo testes semiplene probantes producantur.*
8 *Caput potius quam membra attenditur.*
9 *Verba sententie secundum naturam rei que in obligatione deducitur sunt moderanda.*

IN CHRISTI nomine eiusque Matris uirginis gliose Mariæ & beati Antonij amē. Ad predicta dubia per ordinem respōdēdo.

1 † Quo ad primum uidetur quod episcopus & capitulum tergestine. debeat absolui & do.

do. Abb. siue eius ꝓcurator io expensis ꝯdēnari. Et primo
ex defectu ꝓbationis:ex attestationib'. n.nō apparet dñm
abbatem probasse plene nec semiplene ergo &c.ut.l.qui ac
cusare.C.de eden.&.c.ut nostrum.ut eccle.benefi.&.c.finē
litibus.de dolo.& contu.&.c.calumniam.de pęnis.&.l.pro
perandum.§.si autem reus.C.de iudi. Nam in libello do-
mini abbatis deducitur spoliatio.& sic uiolentia expulsiua
sed testes dno uidentur probare oppositum scilicet quod
uinum fuit sequestratum penes procuratorem mona-
sterij:ergo possesio uini non fuit ablata nec monasterium
2 possessione priuatum:quia per † sequestrum factum iudi-
cis autoritate possesio non perditur nec possessionis effe-
ctus ut notari solet in.c.examinata. de iudi.&. l. interesse.
de acqui.pos.per Bar.& maxime hoc uidetur cum de una
persona in aliam possesio non mutatur.sed penes procura-
torem posidentis possesio sequestratur non enim potest
committi uiolentia solo uerbo ad motum ut sic dixerim la
biorum sed requiritur factum extrinsecum quod hic non in
teruenit ergo spoliatio hec non cadit ad hoc.l. si quis uxo-
rem.§.neque uerbo.ff.de fur.Item non est uerisimile quod
iudex sequestrando noluerit monasterium possesione pri
uare.ut no.Innoc.in.c.qm frequenter.§. in alijs. ut lite non
conte.† quia in iudice non presumitur iniustitia:ut.l.heres
3 §.gaius.ff.de euic.& in.c.presentia.de proba.quid plura ꝓ-
curator monasterij ꝓductus in testem expresse dicit quod
monasterium non fuit spoliatum teste ergo suo conuincit
d.Abbas.Preterea spoliatio adaptatur ad immobilia circa
mobilia non cadit spoliatio:sed furtum & rapina: & ideo
separati sunt tituli in.C.&.ff.nam interdictum unde ui cō-
petit spoliatis rebus immobilibus.ut.ff.de ui & ui ar.l.j.§.il
lud utique quod non habet locum in rebus mobilibus sed
furtum uel rapina:ut ibi.&.ff.ui bo.rap.l.j.& per totum.&
de fur.inepte ergo super uino & sic super re mobili spolia-
tio est deducta.Ex his ergo satis apparet ꝙ concludendū
uidetur quod si hoc aliquid est probatum infert talis pro-
batio in sequestro non in spoliatione: ergo monasterij in-
tētio est inepte deducta & per ꝯñs episcopus & capitulum
ueniunt absoluendi.ut.c.examinata.de iudi.&.l. j. in fi.ff.si
mes.fal.mo.dix.Item ueniat fienda condemnatio expensa
rum per.c.finem litibus.cum alijs preallega. & he sunt ra-
tiones & iura quæ faciunt pro hac parte necprima fa-
4 cie uidetur oppositum sustineri posse. † Sed contrarium
credo quod tale sequestrum habet uim spoliationis pro
cuius declaratione premitto quod quandoque sola de-
negatio iuris uel rei debite habet effectū spoliationis hoc
patet in colono depositario commodatario denegantibus
rem restituere domino quā ab eo tenent:ut.l.si quis condu
ctionis.C.loca.&.c.qui ad agendū.de reg.iur.li.vj.per Dy.
&.l.clā posidere.§.qui ad nundinas.ff.de acqui.posses.imo
quod plus est quandoque domino existente in ipso fundo
uel suo procuratore dicitur spoliati dicto fundo puta si ab
eo qui inuasit detinetur inuitus:ut l.j.§.j.& fi.ff. de ui & ui
ar.sola enim denegatio restitutionis inducit spoliationem:
ut.l.colonus.eo.ti Preterea licet proprie sequestrum fa-
ctum autoritate iudicis competentis non habet uim spolia
tionis:tñ cum ab eo modo monasterium non habet posses-
sionem uidelicet pp sequestrum liberum sicut prius pōt di
ci spoliatum ꝙ patet:quia interdictum unde vi competit ꝯ
eum qui liberam possesionem aduersarij non relinquit:ita
dicit tex.in.l.uim facit.ff.de ui & ui ar.ad hoc.c. pisanis. de
resti.spo.Preterea procurator monasterij posidebat prius
noīe monasterij dictū uinū:nunc uero retinet ad petitionē
iudicis secularis episcopo & capitulo hoc petentibus. Ex
quo patet ꝙ procurator mutauit cām possesionis ꝙ potest
aliquo extrinsecus accedente.ut.l.cum nemo. C. de acqui.
pos.ergo dominum priuauit possesione maxime rei mobi
lis quæ de facili perditur eo ipso ꝙ procurator uel alius in-
teruertit.ut.l.rem quæ nobis.&.l.si rem mobilem.ff. de ac-
qui. pos. Ex his satis patet ꝙ uerbum priuatio latius patet
q̄ appareat prima fronte & complectitur non solum quæ
cum uiolentia perpetrantur:sed ēt illa quæ sine uiolētia so
la denegatione cōmittuntur.faciunt ad hoc no.per Inno.in
c.querelam.de elec.& per ista sit rñsum ad rōnes in ꝯtrium
ꝙ uiolentia nō committitur solo uerbo.Non ob. quod per
sequestrum non priuatur quis possesione:quia illud intel-
ligo cum sequestrum fit autoritate iudicis competentis ut
in casu premisso:at hic episcopus & capitulum habuerunt
recursum ad iudicem secularem prorsus inhabilem contra
dominum abbatem & monasterium sancti Georgij:ut. c.si
diligenti.de foro compe.cum si.ergo perinde debet fieri ac
si unus priuatus præcepisset procuratori meo in quem non
habet ius imperandi sicut in casu nostro quod non traderet
mihi rem quam posidet noīe meo:quo casu si procurator
obtemperans illi tali mihi restituere recusat non vr̄ dubiū
ꝯ illum talem competere interdictum:quia facto suo procu
rator possesionē dñi interuertit & sibi liberam non rela-
xant.ad hoc.l.j.§.deiecisse.ff.de ui & ui ar.&.c.cum ad sedē
de resti.spo.& quod not.in.d.c.querelam. de ele.per.Inno.
Preterea posito quod fuisset iudex competēs:tñ sequestrū
non est iustū.ut. C. de prohibi. seque. pecunie.& de seque.
5 pos.c.j.& per totum decretum.ergo † iudex siue præceptū
institutum non excusat illum qui tali autoritate innititur a
uiolentia & a raptu.ut not.Bart. in. l. iuste.ff.de acqui.pos.
Non ob.quod procurator monasterij negat in sua testifica
ta spoliatione intercessise.nā ex narratis per eum dicendo
de sequestro facto ad petitionem capituli & episcopi per
iudicem secularem facit mentionem ex qua resultat spolia
tio per rōnes prædictas sed ipse intelleait de uiolentia quæ
6 consistit in facto non solo uerbo ciuiliter intellecta † &
hoc est regulare quod testes referunt se ad factum non ad
ius quod ex facto oritur ut not. in.l. stipulatio. §. hi quoq;
ff.de uer. obli.& potuisset redargui iste testis de nō sano in
tellectu istius uerbi spoliatione & iurisconsultus reprehen
dit illum qui uim putabat esse solum modo si honores uel
alia putabat se sua autoritate posse uindicare.ut. l. extat.ff.
ꝙ met.cau.ubi dicit quod ius est quod cum quid sibi debet
non per iudicem reposcit:at in tali casu nostro directe epi-
scopus terges.non per iudicem reposcit sed potentia iudi-
cis secularis nō sinit monasteriū sancti Georgij libera pos-
sessione frui quod si plene esset probatum non absurde di-
ci posset ipsos iure debito fore priuatos per.d.l.extat.quod
non firmo hoc modo.Non ob.quod uerbum spoliatio non
aptatur a mobilia nam recipitur uerbum secundū materiā
de qua loquimur ut res de qua agitur in toto sit ut no. in. c.
intelligentia.de uerbo.signi.&.l. stichus.ff.de usu.nā ut te-
mere occupantes res mobiles tenentur ꝯditione. l. si quis
in tantam. C.unde ui.ut ibi not.& possessoria iudicia com-
petunt pro rebus mobilibus ut no.in. l. manifestissime.C.
de fur.satis est ergo si ex narratis in libello resultat ius agē
di implicite & ipsum postea explicite in probationibus de
clarare.ut no.Inno.in.c.si.de li. ob. Ex predictis concludo
quod si sequestrum esset plene probatū in ea forma qua ꝓ-
curator monasterij & cancellarius de terges.testes produ-
cti probare nituntur quod episcopus & capitulum essent
in casu condēnationis per rationes & iura predicta. Prete
rea & si dicatur dominum. i.monasterium non perdidisse
possessionem per tale sequestrum tamē negari non potest
eam amisisse per uenditionem dicti uini factam alteri per ꝓ
curatorem de mandato dicti iudicis & capituli & uolun-
tate priuat enim procurator dominum possessione rem
suam in alterum transferendo ut.l.posideri.§.ꝙ si.ff.de ac-
qui.pos.Et si dicatur pretium retinetur in sequestro & so-
let succedere loco rei.ut.l.titia seyo.§.impe.de le.ij.Respō
detur istam uenditionem factam domino inuito:quia sem-
per intelligitur ꝯdicere & prohibere ut.l.qui uas.§.uetare.
ff.de fur.nec pretiū redactū ex re mea est meū nisi in subsi-
diū si hoc nolo ut l.si cum seruum.ff.si cer.pe.taliter.n. pro
curator rem dñi ꝯtractando & ad petitionem alterius cōmit-
tit furtū cui eps &c.opē prestant ergo &c. ut.l.si is qui opē
ff.de fur.cū si.Sed utrū sit plene uel semiplene ꝓbatum ui-
deamus & uidetur quod non nam donatio probat quod
ad instantiam episcopi & certorum de clero fuit citatus &
quod ad instantiam uicarij scholastici & Archi. quatuor
canonicorum fuit uinum sequestratum : hec autem pro-
batio

batio non infert q capitulū fecerit sequestrari. nam q faciunt aliqui de capitulo non dicitur fuisse capitulū ut.l. sed si hac.§.qui manumittitur.ff.de in ius uoca.canonizata. 12. q. 2. qui manumittitur. ad hoc enim ut capitulum fecisse aliquid dicatur requiruntur plura quę no.in l.sicut.ff.quod cuiusque uni.no.& c.dilectus. de simonia. facit. cap. si soli & c.si capitulo. & quod ibi no. de concess. præben.li.6.do. Iac.probat quod ex habitis per uicarium & capitulum tergestiñ. fuit dictum uinum sequestratum: sed de quantitate certa non deponit in sequestro ergo &c.concordant donatus & do.Iac.alter testis sed donatus deponit de certis personis de capitulo & dñs Iac.de capitulo & de epo nihil dicit. & sic isti duo testes non uidentur per omnia contestes sed non dubito per eos semiplene probari quod ad petitionem episcopi & capituli uinum fuerit sequestratum: ná licet donatus non deponat de capitulo deponit tamen de personis quę solent capitulo pręsidere & sunt archi.scholasticus canonici & uicarius qui representat personam episcopi regulariter ar.ad hoc.ff.de condi.& demon.l.municipibus.do.Ia. deponit expresse de capitulo in quo represen tatur episcopus táquã caput ut no.in. c. post elec. de concess.præben.& c.nouit: & c.quãto de his quæ fiunt a præla. Corroborant & adminiculantur ad hac semiplenam probationem litere destinate inclyto dñio uene.per commu. tergesf. cum de abbate sancti Georgij faciunt mentionem. ad hoc facit quod no.in l.admonendi.ff.de iure iu.probat de litera manu tertie persone &c. Ex his infero quod semiplene saltem do. Abb. ꝯ dñm epm & capitulum tergestiñ. probauit de sequestro uini non licito & iniusto ut probatum est. Restat ergo q est in potestate domini auditoris de cã cognoscentis cui uelit ex illa semiplena probatione deferre iuramentum uel non. & sic eos condénare uel absoluere. iuxta not. in l.in bone fidei.C.de re cre. & c.ult.de iureiur.& in casu absoluat dico quod nullo modo dñm abbaté siue eius procuratorem debet condemnare in expensis cum iuramentum calumnie cum semiplena probatione coniunctum ipsum a tali condemnatione debeat releuare. nam tales expensæ non debentur nisi ratione temeritatis & calumnię: ut d.c.calumniam de pœnis.& no. Bart. in l.
7 j.ad tert. † non potest dici temere litigare qui producit testes semiplene probantes.iuuatur.n.do. Abb. primordio ueritatis igitur non pōt de temeritate redargui: ut l. cum pater.§.hæres.ff.de leg.2.Et sic cōcludo in illo primo quesito.Super secundo quesito cum quo teneatur contribuere in procurationibus legatorum dicta ecclesia sanctorum martyrum an cum clero tergestiñ.ubi sita est an cũ clero castellano in cuius diocesi est monasterium sancti Georgij cui subest dicta ecclesia pleno iure & est quæstio satis pulchra & posset argui qđ teneatur ↄtribuere cũ capite cui subest hoc est cum monasterio sancti Georgij.nam caput & membra constituunt unum corpus ergo eodem iure debent censeri.de priui.quia certe.& 12.q.1.cognoscimus. ubi diuersa consuetudo & duplicitas in talibus reprobatur. Præterea ille procurationes legatorum & nunciorum apostolicorum imponuntur monasterijs pro rebus & pro rei ualentia.de censi.sopite.& c.cũ instantia.& c.procurationes. & sic possunt dici opera patrimonialia quę imponũtur personę pro rebus & secundum facultatem.constat aũt qđ talia debet quis soluere in loco diocesis sue non in loco ubi possesiones site sunt.ff.de mu.& ho.l. rescripto.§.ulti.Itẽ monasterium sancti Georgij est principale & ecclesia sanctorum martyrum sibi accessoria: sed accessoria principalis naturam sequuntur ut in regula cum principalis.& c.ac
8 cessorium.de reg.iur.li.6.& l.j.& l.2.de pecu.le. † Item dicit lex ipsum principiũ.i.caput non mẽbra ↄsideranda sunt, hinc est quod si in uno loco sunt membra hominis sepulta & in alio caput locus in quo sepultum est caput & non alius religiosus esse censetur.ut ff.de reli.& sump.fu.l.cũ in diuersi.ergo patet solius monasterij ut principale caput ↄsiderationem habendam nõ mẽbrorum eiusdem. pro hoc facit quod no.Inno.in c.cũ & plantare.§.in ecclesijs.de priui. ubi dicit quod si epo per se & patronus clericus de per se imponatur collecta mẽbra pleno iure subiecta non cōtribuent cum epo sed cum abbate. Ad idem facit quod ipse no.in.c.pastoralis.de priui.ubi non eps.ubi situm est prædium sed ubi sitũ est monasteriũ principale uisitat & procurator.& idẽ dicit in ꝓcurationib. legatorũ in quib.d.Abb. S.Georgij contribuet pro possesionibus ubicunq; sitis. & ista faciunt pro hac parte. In contrarium primo facit sententia arbitraria quam tulerunt antiqui legum patres.domi.Ricar.malum. & domi. Guidn. de fer. quorum magna autoritas & opinio mouet me ad cōtrarium cōsulendum ut.l.labeo.§. idẽ tubero.de supel.lega. & iurib. eorũ laudũ efficaciter confirmari potest.constat namque predictam ecclesiam ad monasterium deuolutam cum onere procurationis legatorum: ut in cle.j.de cen.si ergo.prius cum clero tergesf.soluebatur & nunc sit soluere teneat̃ per talẽ cõcessionem portio oneris tãgentis dictã ectam accrescat clero tergesf.in cuius preiudicium non est uerisimile ipsum donasse ar.l. qui taber.de contrahen. emp. &.c.ex tuarum. de aut.& usu pal. Præterea per talem donationem non fit confusio debitorum & creditorum: nam ecclesia si sit unita monasterio retinet iura sua & actiones actiue & pasiue ut no.in.c. pastoralis. sed inter debita ecclesiarum illud procurationis debitum computatur ut.c.de monachis. cum ibi no.de preben. præterea dictam ecclesiam sic concessam sicut alia debet legatus uisitare.nam & episcopus hoc non potest.ut.c.cum & plantare. §. in ecclesijs cum ibi nota.de priui. procuratio ergo que ratione uisitationis debetur in loco uisitato & non alibi est soluenda.ut.c.ex officij de præscrip. non potest ergo censeri una procuratio monasterij sancti Georgij & illa illius ecclesie sed sunt duę ut sic statum ecclesie conseruet Abb.ad quod tenetur.ut no. in. d.c. pastoralis. Præterea solutio iurium episcopalium & procuratio legatorum spectat ad rectorem membri non ad caput hoc est monasterium sancti Georgij. & pro dictis iuribus persoluendis debet dominus Abb. illi quem instituit assignare congruam portionem ut. c. de mona.de preben. & eo.ti.c.4. lib. vj. & cle.4. de iure pa.si ista ergo onera debet subire institutus in tali membro ut expresse uolunt iura predicta clare liquet quod rector ille uocatus ad contributionem cōtribuet cum episcopo suo.s. tergesf.cui quo ad multa debet sibi obedire ut plene no.in.d.c.de mona. Et per illa possunt solui plura argumenta in contrarium facta.s.nam non prorsus tale membrum est subiectum capiti nec sibi accedit in tantum quod iura membri non debeant integre conseruari sicut nec subditus plusquam expediat debet esse subiectus.ij.q.vij. ad monendi. non ob.dictum Inn. q de possesionibus alibi sitis debent ista solui ubi est monasterium principale.nam istud uerum in possessionibus: sed aliud in possesionibus aliud in ecclesijs. nam possessores non habent aliquod statutum de per se sed ad dominum referuntur nec uisitantur.ecclesia uero subiecta est capax iurium instrumentorum & similium & uisitatur unde sicut in milite hñte duo patrimonia italicum & prouinciale quo ad onera & credita quod libet de per se consideratur: ut.l.si certarũ.ff. de test. mi. sic ista diuersa patrimonia ecclesiarum considerantur quo ad onera & credita distincta & separata. Non ob.c.cum & plantare.§ in ecclesijs.quia loquitur ibi Inn. cum caput & membrum sunt in eadem diocesi non diuersa.ut in casu nostro accedit prædicta sententia arbitraria confirmata per instrumentum solutionis factę per unum abbatem sancti Georgij cum clero tergesf. Et sic de iure concludo quod cum dicto clero tergesf.dicta ecclesia contribuere teneatur omissis multis alijs quæ adduci possent gratia breuitatis. Super tertio dubio non uidetur dubium quòd si eps & clerus de tergesf.soluerunt in præteritum portionem tangentem dictam ecclesiam & hoc probent quòd eis dicta ecclesia est obligata ad restitutionem: quia uidetur eius negotiũ utiliter gestũ esse ideo cogit̃ habere ratã iuxta materia no.in l.si pupilli.ff. de neg.gest. in hoc me igit̃ non extendo ulterius. Ad quartum & ultimum descendo utrum.s. diminutis facultatibus debeat & diminui tale onus procurationis taxatum in sen

tentia arbitrariis:& vř ꝙ non ista.n.obligatio est in genere & consistens in quantitate & durat & personam sequitur ét exhaustis facultatibus ut.l.incendium.C. si cer. pe. Item census per procurationes equiparantur:quia sunt eodé tractn pp conformitatem & iunxit eos iuris lator:ut de censi. & procu.sed census vř minui licet minuanť facultates quarum occasione debetur:ut.l.ij.C.de iure emphy.cum si.Cótrarium credo.Pro cuius euidentia præmittendum ꝙ natura procurationis est ut iuxta facultates exhibentur & non ultra:ut.c.sopite.&.c.cum instantia.&.c.procurationes. de censi.† Item præmitto ꝙ uerba sententie moderátur ſm
9 naturam rei in obligatione deductequantuncunque sint generalia & indefinita:ut.l.miles.§.x.de re iu.& l.ex diuersa.§.si in iudicio.ff.sol.ma.cum igiť natura procurationis ut ultra facultates non esse diminutis facultatibus debet ét diminui procuratio in sentétia moderata ut sic mutato statu rei mutaretur natura obligationis & duret donec res permanserit in eodem statu.xxij.q.ij.ne quis.nam in conuentionibus sententijs & dispónibus quibuscunque tacite conditiones subintelliguntur ut patet in.l.stipulatio.ff.de iure do.& quod no.in.c.quemad.s. de iureiur.minuitur ét pensio ex conuentione debita.c.propter sterilitatem de loca. ad hoc optime de decimis suggestum.&.l.ex facto. ff. de uul· & pup. ubi a priuilegio principis receditur statu rei mutato super quo priuilegium est indultú & procuratione est expressum qď crescit & decrescit ſm numerum facultatis ét si debeatur ex conuentione.c.quanto. de censi.& habet hoc equitatem in procuratione.nam cum cósistant in alimentis semper alimenta sunt ex facultatibus metienda.ut no.in.c.j.de cle.nó resi.in censu.etiam est expressum ut diminuto redditu minuantur census:ut.l.ex forma.ff.de censi.Non ob ꝙ obligatio generis non tollitur rei peremptione: quia illud uerum nisi obligatio generis sit ɔ̄cta respectu certe speciei:tunc.n. perempta specie extinguitur.ut.l.titie textores.de leg.j.Ad alia contraria non expedit respondere sed ex predictis cóculdo quod si dicta ecclesia sanctorum martyrum lapsa sit facultatibus debet obligatio ad quartam partem obligationis procurationis cótractam ex sententia moderari per rationes & iura predicta.

CONSIL. CCXLIX.

1 *Intentio actoris quando probetur per attestationes & dicta testium.*
2 *Sententia petitioni debet conformari.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē. In qóne quæ uertitur inter marcum de azillo agentem & nobilem uirum gucellum de monte firmo ex alia se defendentem quæritur quæ sunt partes iudicis de causa cognoscentis.† Pro cu-
1 ius decisione premitto effectum petitionis dicti marci narrat in eo qúo sperabatur qó inter eá & dñam agentem uxorem dicti gucelli & tandem interpositis communibus amicis deuenerunt ad concordiam & promisit per stipulationé idem guccellus se facere & curare quod dña agens inuestiret ipsum marcum de dicto libello respondendo annuatim &c.& ista petitio est apte concepta cum per stipulationem promittit quis se facturum & curraturum quod alius sic faciet uel seruabit:ut.l.inter stipu.in pri.ff.de uer. obl. ubi de materia.&.l.stipulatio ista.§.alteri.eo.ti. Sed huic promissioni vř obstare impossibilitas obligationis quæ rigore statuti nó pót cadere in feminam nuptam & incipit statutum cum periculosis & dubijs &c.vř ergo ei guccellus permisisse ꝙ de iure prohibetur .s. mulierem coniugatam ɔ̄here ergo tali obligationi non pót accedere expromissor sicue nec etiam fideiussor:ut.l.cum lex.ff. de fideiuſ.&.l. non dubium.C.de legi.si.n.principalis obligatio ɔ̄henda non pót ɔ̄hi q a impossibilis : ille qui hoc promittit vř se ad impossibile obligare ergo obligatio nulla:ut. l. si penam. ff.de uer. obli.& insti.de inuti.stipu.§.impossibilis.& hac ratione arbitror pro parte gucelli productum fuisse dictum statutú in hac causa ꝙ tń non multum facit:quia loquiť de alienatione dotis uel aliorum bonorum quæ pro dote sunt obligat.& in hac parte concordat cum iure cói.ut aut.siue a me. C.ad uelle.& quod ibi per Cy.&.c.peruenit.de emp.&.uendi. tale igitur statutum me non mouet ad irritandum promissionem si quam fecisset guccellus in ea forma quæ deducitur in libello.sed an eam probauerit uideamus:nam parum est dicere & non probare.ut.l.j.ff.si quadru.pau. fe. di. in glo. & uerum sit.&.l.j.ff.de dolo.&.c. j. de restit. in integ.in cle. Ad eam igitur probandá producit marcus duos testes quorum alterum guccellus nititur reprobare táquam odiosum & inimicum:ut.J.dicam.Et ambo isti satis sunt diuersi testes super diminutione.xxx. sol. omni anno:& qúo de hoc gucellus fuit contentus.ná ser Franciscus non deponit plus in effectu.boni contrus auté ultra addit uidelicet quod promisit dare operam cum effectu quod dña agnes eius uxor reficeret instrumentú libelli dicto marco soluendo annuatim tres libras.&.x. sol. &c. Ex dictis quorú satis patet qď petitio non est plene probata.nam ser Franciscus nihil probat:quia non deponit ꝙ guccellus ꝓmiserit se facere & curare & tñ ꝙ sint contenti.& hoc.s.esse contentum quáq; ei sic transigentem de tertia persona haberet obligare.non tñ mó & forma in petitione deductis.ubi de obligatione per stipulationem & a tertio sed ab uxore suscipienda fit men-
2 tio:in alia ergo obligatione quam deducta fuerit iudex nó potest ferre sententiá quæ debet esse † petitioni conformis ut.l.ut fundus cói diui.&.c.licet hely.de simo.&.l.si.C.de fideiscom.lib.præterea super re ad uxorem pertinente quę non sit dotalis.uel parafernalis non vř marito licitú sic pa-scisci sine cautione de rato:ut no.in.l: maritus. C.de procu. preterea non deponunt isti ꝙ consensus intercesserit inter marcum & guccellum sed cum ipsis cóibus amicis compo-nèribus licet marco pńte nec de consensu marci aliquid attestatur ex consensu ergo unius non alterius non resultat stipulatio:nec pactum nec obligatio : ut.l.j. ff.de pac.& qď no.in.l.in ementis.C.de ɔ̄hen.emp.Ex dicto ergo istius cócluditur ꝙ intentio & quod in libello deducitur non probatur.De alio igitur est uidendum.s. bonicótro. & hunc ultimum defectum pactum patitur.s.de consensu habito cum eo & alio non cú marito nec quod marcus fuerit presens uel consenserit huic eorú determinationi aliquid deponit. Item deponit ꝙ in ipsos duos dictus gucellus consensit ut deciderent cum tñ ser Franciscus dicat quod ambo ipsi & alij boni uiri interposuerunt se & sic non ambo soli. Item non dicit ser Franciscus quod partes ipsos in arbitros uel amicos cómunes elegerint sed quod interposuerunt se quę aliud est quam compromittere discordes ergo sunt & uaria deponunt igitur non credendú ut.c.licet causam de ꝓba. Sed dices isti testantur quod iste gucellus fuit cótentus stare eorú determinationi ergo ex tali consensu & approbatione & citra stipulationé uidetur efficaciter obligatus tanq̄ emologauerit sńiam arbitrorum.ut.l.pe.in ptin.C. de arbi.& efficax uideť ꝓbō eorundé de cóꝓmisso in eos facto & laudo subsequuto.ut.l.ne in arbitris.§.sui autem in scriptura.C.eo.titu.& extra de arbi.c.ij. Respondeť quod lex. pe.preal.loquiť in arbitris non in arbitraméto amicabilium cópositorú quod sine stipulatione non emologať.ut no.in. c.quintauallis.de iureiu.ubi plures differentie inter arbitros & arbitratores per doctores ponút & inter ceteras est illa quod ex arbitramento nó uallato stipulatione non orit actio in factú:posito ergo quod isti essent uere contestes ꝓut non sunt & fuisset habitus simplex partiú consensus mutuus de quo tñ non constat non posset ex eo agi.Et hec ratio infert quod dicta promissio de qua bonicontrus depo-nit fuisset facta ipsi marco non tń ex ea actio orietur : quia uerbum promisit prolatum a teste intelligitur de promissione pacto simplici non de stipulatione uallata:ut no.in.l. j.C.de usur. Preterea posito quod iste bonicontrus plene probaret tń quia probatum est esse parti maliuolú & odiosum esto quod non inimicitia capitali non resultat ex dicto suo semiplena probatio ex qua iudici est concessum procedere ad delationem iuramenti iuxta no.in. l. in bone fidei. C.de

C.de re.cre.&.c.ult.de iureiu. Rursus est discutiendum an marcus iuste conqueret de diminutione affictus siue pensionis ex eo q̃ foret rei portio diminuta: & quia in eius libello deducitur quod ista res erat libellaria. & sic dñium utile penes eum & cum ad longũ tps & imperpetuum cum facultate renouandi esset facta concessio. ut. l.ij C.si ager uec.uel emp. pe. uidetur quod hac rõne diminutionis diminutio sit facienda sicut & de emphyteosi.ut l.j.C.de iure emphy.nam inter emphyteosim & libellũ quo ad partis rei periculum subeundũ eadem uidet̃ ratio quia uterque si uult habet potestatẽ rẽ perpetuo posidendi.s. renouando uel pensionem soluendo.ad hoc facit quod not.Cy.in d.l.j. in q.viij.si ita est qđ non est diminutio sibi facienda ratione partis rei sublate sicut nec emphyteote ut ibi necessario infertur quod iste marcus iniuste & contra ius litem inferebat ergo transactio super lite in prole instituta ex parte actoris est ipso iure nulla.ut no.in l.summa.ff. de condi.inde.& per Inn.in c.grauis.de depo.nã & ista compositio potest dici transactio cum arbitramentum sit species transactionis.ut in auth.ut diffe.iu.post prin. Ex quibus cõcludo uel quod petitio dicti marci non ꝑcedit ut puta fundata super transactione iusta de materia litis iniuste uel si de iure fundata sit tamen non de iure probata: ut superius est ostensum & sic necessario infertur qđ dictus gucellus debet absolui per illã regulã actore non probante. &c. ut l. qui accusare.C.de eden.&.c.ut nostrum ut eccle.benefi. & uictus uictori in expensis legitimis condemnari debet ut. C. de iudi.l.properandum.§.si autem alterutra.

CONSIL. CCL.

1 *Matre a successione filij propter non petitum tutorem exclusa: an etiã excludantur auia & cæteri cognati.*

2 *Mater in quibus auiæ præferatur.*

3 *Prouisio generalis ad quæ extendatur.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosæ Mariæ,& beati Antonij amẽ.
1 † Omnia iura quæ de hac materia loquũtur copiose & subtiliter in fauorem auie superius sunt deducta & pro auia multum facit il le.§. fin.l. ij. ad ter.ubi dicit matre remota admitti eos qui uenirent si mater non fuisset:quare igitur sub ista generalitate non ueniant auia & agnati non est dare rationem imo ex alio tex. uidetur etiam eam admitti dũ dicit ergo & agnati.ista enim dictio & uidetur admittere non excludere alios agnatos proximiores.imo magis quã agnatis uidetur auie fauendum: quia femina in qua iuris ciuilis ignorantia magis quam in masculis toleratur:ut l.regula. ff. de iur. & fact.igno.licet ipsam ignorantiam iuris non excuset in casu isto:ut l.fi.C.qui pet. tut. Sed tantum ut dixi attenuat culpam.pro hoc etiam optime.d.l.sciant.C.de legi.hære. quæ similiter excludit eos duntaxat qui ad impuberis successionem uocantur quibus exclusis alij sequentes sine illo onere simpliciter admittuntur:ut ibi no. quare igitur auia sit deterioris conditionis quam cæteri agnati ut etiam sequens matrem pariter cum matre puniatur impium uidetur sentire leges penales non benigne sed maligne interpretari contra.l. interpretatione. de pœnis & hæc opi. uidetur habere equitatem & nisi uidissem quandam disputationem domini Barto.super illo puncto forte inclinassem in prædictam partem.s. in fauorem auie: sed quia ipse uidetur ibi determinare contrarium cum eodem conscentio eius autoritate & etiam motus una eius potissima ratione ut enim ipse dicit de iure ueteri ista necessitas petendi tutorem liberis matri & auiæ incumbebat ut dixit tex. in l.ij.ff.qui pe.tut.& l.ij.§.si mater.ner.quod si nepotibus. ff.ad tertul. Isti autem debent petere cum primum possunt ut annum non transcendant.ut d. l. iij. §. confestim ad tertu. nec ratione sperate successionis principaliter ista eius necessitas est iniuncta sed per officium pietatis circa matrem & auiam & debiti obsequij in libertis. ut. l. matris pietatis.C.qui pet.tut. In hoc autem officio pietatis appellatione matris. continetur auia quia mater fuit ita dicit.
2 Barto.in l.ij.ff.qui pet.tut. † Et licet una alteri præferatur.s.mater auiæ in successione tutela & tutoris petitione donec unus præoccupet ambo dicuntur in mora agentes in hoc contra officium pietatis: ut ff. de adult. si maritus. in princ.& hoc ut dixi de iure.fforum.sed de iure. C.per dictam.l.sciant quæ necessitat ad petendum tutorem solum illos qui ad successionem uocantur dicemus auiam arctari hoc onere & an debeat reuelari dico quod non quia illa lex producta est in fauorem pupillorum & extendit pœnam priuationis imminentem de iure antiquo libertis matri & auie ad illos uenientes ad successionem pu. leges autem quæ ueniunt & tendunt ad augmentum non operan-
3 tur diminutionem ut l.legata inutiliter. C.de leg. † ad illa enim de quibus specialiter est prouisum non se extendit prouisio generalis & in materia penali: ut l.sanctio legum.ff.de pœnis.facit l.quoties.ff.de actio.& obliga.& optime.c.cum apostolus.in fin. de censi. & hoc est de mente. Barto.in dicta sua disputatione quæ incipit pupillus cui erat extraneus &c.in ult.colum.ibi sed si esset mater idem in auia cum utrique imponatur necessitas petendi tutorem.puto ambas posse excludi per negligentiam per rationes factas supra. Pro hac tertia parte lex enim imponit necessitatem auiæ nec distinguit utrum pupillus habeat matrem uel non credo tamen quòd prius matrem debeat expectare nec enim auia debet matrem præcipiti festinatione præuenire de iure fisci.l.edicto.§. cum autem. C. de his qui.ut indi.l.non ideo.& ibi no. ista sunt uerba sua. ecce ergo mater & auia possunt concurrere in negligentia & per eas ambas potest induci priuatio simul imo etiam ut ibi dico quandoque mater priuatur ista spe licet non sit potiõe in successione. Præterea si habet pupillus principaliter substitutum minorem uel aliũ qui non potest petere pupillo tutorem siue excusatur aliter petendo. pone ergo quòd mater similiter non petijt.& sic fuit negligens & deinde substitutus decessit ante pupillum uel non adita eius hæreditate. an ueniet mater pupilli ad eius successionem uidetur quod sic: quia alius præcedebat eam in successione. & hi tantum qui ad successionem uocantur ad hæc tenentur:ut d.l.sciant. contrarium tenet ipse. non enim spes successionis principaliter astringit matrem auiam & liberum ad hæc sed pietas & obsequium. & ideo si ille qui eos precedit excluditur a successione non isti ideo admittuntur nisi cum substitutus pupillariter non habet excusationem quominus petat.tunc enim mater potest & caute agit expectare ut ille negligat. ut sic sibi in successione locum faciat.ff.si quis omis.causa testa. l. qui autem.§.non simpliciter.cum si.allegatis ibi per eum. Ista autem ut sic dixerim insidiatio non uidetur probabilis in auia uersus filiam suam matremq; pupilli proponere qui debuit pietatem commodo obuenturo cum filiæ iactura proponere cuius propositum esse debet thesaurizare non supplantare. ut c.cum apostolus. de censi. Ista uero pietas in alijs agnatis cessat.ideo releuantur ab hoc onere si obtinẽt primum locum in successione. ut d.l.ij.C.ad tertu.& quod sub illo.§.non ueniat auia. patet quia. supra in uer. quod si nepotibus ipsam iam priuauerat non est ergo sentiendum quod sub generalitate istius.§.ipsam incluserit. Ex proxime dictis patet quare sit deterioris conditionis auia quã cæteri agnati non est alia ratio nisi officium pietatis: quia in ea sicut in matre magis censetur hoc esse delictum quã in cæteris agnatis. Cum ergo ambas per tres annos proponatur fuisse negligentes non est quod auia possit imputari matri pupilli cum ipsa in eadem negligentia deprehendatur.ut l.si ambo.de compen.& l. uir. atque uxor. sol.ma.& c.intelleximus.de adul.do.Pe.de Ancha.

Quæstio talis est dominus potestas ciuitatis uellini pro parte illustris principis domini comitis uirtute de magis mandauit gotardo quod de dicta ciuitate deberet.infra triduum iter arripere & ire brixiam ad confinia sub pœna æris & personæ qui infra triduũ iuxta mandatum

datum inde recedens teruisium peruenit suppositum inclyto dominio Venetorum ibiq; manens raymundino de Brixia habitatori Venetijs cum illuc accessisset vendidit unã possessionem pro.ccc.du.sibi manualr numeratis. Post hoc eum non accederet ad confinia. teruis. pro parte præfati illustris principis fuit intimatũ quod si adhuc ire uellet non fieret processus contra eum alias procederetur ad penas connumeratas quo accedere non curante potestas inquisitionem formauit & condemnauit in ampuia. capitis & confiscatione bonorum. & hic de mense sequenti ante tamen dictam sniam & processum alias alienationes fecisse dr̃ in diuersas personas quas omnes & istam syndicus ciuitatis tanquam factas in fraudem reuocari petit de ista tamé raymundini quæritur quid iuris.

CONSIL. CCLI.

1 *Alienationes an rescindantur si is a quo facta sunt de crimine lesæ maiestatis condemnetur.*
2 *Animus delinquendi per exteriora probatur.*
3 *Actus subsequens animum fraudis precessisse, monstrat.*
4 *Contrahentibus bona fide iura fauent.*
5 *Fraus multis modis præsumitur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Ex his q̃ superius sunt narrata in facto posset argui qđ dicta uenditio debeat rescindi. & talis possessio publicari. constat nanq; hunc gothardum malo ɔsi. & proditoris animo patriã reliquisse & sic in hostium numero est habendus. ut l. postliminiũ. §. transfuge. ff. de cap. & le. amissione. §. qui deficiunt. ff. de cap. dim. hunc autem animum habuisse uidetur a prin. quo obtemperaturus mandato domini de sua ciuitate recessit. apparet postea ex euentu quia non iuit vt se obtulit & benigne tutum teruisiũ per literas domini monitus accedere
2 recusauit. † Ex quibus animus ad delinquendum per ista exteriora demonstratur: quia aliter non potest quam p extrinseca probari: vt. l. non codicillum. C. de testa. & c. ex studijs. & c. j de præsum. cum si. & l. labeo. §. idem tubero. de suppelle. le. patet etiam delictum eius consummatum ante dictum contractum uenditionis. nam cum per eum steterit ire Brixiam cum primum potuit dicitur contumax & rebellis. nam ita intelligitur dictum præceptum quod accedat cum potest commode post triduum sibi præfixũ ad iter arripiendum. ut l. continuus. §. illud. de uer. obli. & no. in. l. & si post tres. ff. si quis cau. præsupposito ergo delicto contumaciæ & inobedientiæ & quod capitali pena erat feriẽdus: vt c. j. de ma. & obe. necessario concluditur quòd alienationes factæ post capitale crimen consumatum debent rescindi postquam condemnatio secuta est casus est in. le. post contractum. ff. de don. imo fortius si dicamus delictũ non consummatum tamen postquam delinquere cogitauit non uidentur alienationes ualidæ de iure ar. l. si maritus. ff. qui. & a qui. præsumitur autem facta alienatio talis in fraudem eoipso q̃ delictum postea sequitur incontinenti. ut l.
3 si uentri. & quod ibi not. ff. de priui. cre. † & est ista præsumptio de præsenti in præteritum quoniam actus statim subsequẽs declarat animum fraudis præcessisse: ut c. officij. de elec. & l. di. si qua femina. de renun. c. j. li. vj. ad hoc optime. c. ueritatis de dolo & contu. & c. tanta. de exces. præla. in quibus patet alienationes & omnia gesta prælatorũ rescindi postq̃ p sniam deponũt. præsumit ẽt dicta fraus ex alijs ɔctib. intris super reb. suis: ut l. omnes. §. lucius. de his quæ in frau. cre. nihil. n. refert quo ad fraudẽ præsumendã ineat quis unum ɔctũ super oib. bonis uel plures particulariter cũ diuersis. ar. no. in. l. nomẽ. de le. iij. & c. apostce. de dona. Ex quib. concludẽdum ur̃ qđ talis uenditio tanq̃ facta in fraude ueniat rescindenda uel sit nulla ab ipso prin. ipso iure. Cõtrarium credo uerũ & q̃ dicta uẽditio sit de iure efficax & ualida sic probat delinquẽs retinet administrationẽ bonorũ: ut l. aufert. §. in reatu. ff. đ iure fis. qui ergo cũ leguimo administratore contraxit non debet damnũ pati licet ille ẽt ex causa de præterito postea sit administratione priuatus. ff. de mino. in l. causæ. quinimo si appel lata sententia contra eum lata interim per eum medio tempore gesta tenent: ut no. in c. sæpe. de ap. Præterea sola fraus ex parte eius qui iam deliquit uel delinquere proposuit non est cã rescindendi ɔctum ab eo initum & dico contractum termino oneroso sed exigit quod emptor uel alter secum ɔhens fuerit fraudis particeps. ut l. ait prætor. §. si quis particeps. ff. de his que in frau. cre. & in materia de qua loquimur Bar. hoc tenet expresse. in l. post ɔctũ. ff. de do. & habet hoc equitatem ut fraus delinquentis potius fisco noscat habẽti terminum lucratiuum quàm emptori habenti terminũ onero-
4 sum: ut arg. in l. fi. C. de codicil. † Iure eñ fauent bona fide cõtrahentibus cũ persona inhabili reputata habili ut. l. si qs puniri. ff. ad mace. Præterea aduertendum quod ad rescindendum cõtractum initũ à delinquente uel qui delinquere cogitauit requiritur ut dixi participatio fraudis quæ participatio in scietia debet probari dilucidis probationibus. ut dicit rex. in d. l. sed si maritus. qui & a quibus. qui eñ dolum fraudem & scientiam alllegat in fauorem probare debet: ut l. quoties. §. qui dolo. & l. diuus. de proba. & c. præsumitur. de reg. iur. lib. vj. aliquos autem præsumendi modos ponit Bart. in d. l. post ɔctum. Et aduertendum quia ibi Bar. loq-
5 tur de modo præsumendi fraudẽ duobus casibus. † Primo ex parte delinquentis & alij sunt plures modi. Alio modo ex parte ɔhenis secũ & hi modi sunt duo uel tres. Primo quando talis contrahens est persona coniuncta. Secundo quando post uenditionem uenditor possidet sicut primo. Tertio qñ uendidit hoc expresse acto si bona sua contingerent publicari. & sic delictũ statim sequens post ɔctum uel etiam præcedens nõ infert necessario participationem fraudis uel scientie in emporem ut ibi patet & in casu nostro quod non fuerit particeps fraudis uel conscius de animo delinquentis istius ser. raymondi ex pluribus demonstratur. Primo quia uenetijs habitator potuit probabiliter ignorare quæ in ciuitate uellini gesta erant cum isto gotardo: ut c. cum in iua. qui ma. accu. pos. Secũdo quia super p̃cio non simplex confessio recepti pretij a gotardo sed uera numeratio intercessit. & sic excludo fraudem quæ ex sola pretij ɔfessione præsumit: ut l. ij. ff. de his. quæ in frau. cred. & no. Bartol. in d. l. post contractum & est casus. in l. si quis posthac. C. de bo. dam. ubi numeratio excludit fraudem & inducit bonam fidẽ. Tertio quia iste ser. raymundus est extraneus non coniunctus gotardo licet sola proximitas nõ sufficiat ad fraudem præsumendum: ut l. si quis posthac. §. si quid. de bo. dam. Quarto excludit fraudem perceptio fructum post ɔctum. de rei uend. & sic non remansit gotardus post uendionem in possessione non tradita fraus quando præsumitur si fuit longa mora post ɔctum. ut l. sicut. §. superuacuum ff. qui. mo. pig. uel hypo. sol. Et hanc partem. s. quod si emptor non fuit doli particeps debeat esse tutus & iusta ignorantia eũ excuset. tenet expresse Cy. post Ia. de aret ẽt quod plus est in crimine læsæ maiestatis. in l. j. C. ad l. iul. ma. ser raymundum aũt fuisse scientem, & fraudis participem non solum non probat sed ex multis præsumptionibus de quibus s̃. in ipsa ignorantia præsumit. Præterea aduertendum quod gotardo præceptũ fuit sub pœna eris & persone quod. j. triduũ deberet iter arripere ad confinia, sed cum non iuerit & rebellis fuerit, a die præcepti debet intelligi condemnatus quandoq; conditio retrotrahitur & inobedientia subsequens debet fingere hunc condemnatum a die p̃cepti. ar. l. potior. & l. balneũ. qui po. in pig. ha. si ita est sequitur q̃ uenditio fuit nulla. ut sentit. Bart. in uno membro. in d. l. post ɔctum. Sed solutio leuis est q̃a ista uerba mando sub pœna. &c. non hẽnt uim ɔdemnationis sed indicant animũ p̃sidẽtis qua pœna debeat plectere ɔtumacem & rebellẽ. ut no. de frig. c. j. & hoc apparet ex his quæ subsecuta sunt. nã post dictam inobedientia secuta est inq̃sitio ɔ eũ deinde litera serenissimi principis qui scribens domino p̃tãti mandat ne ulterius super dicta inquisitione procedat si ad seruãdũ ɔfinia se disponat alias p̃cedat ɔ eos &c. sic fa-

ctum quia ad dictā sniam capitis & confiscationis est ꝓcessum quia noluit obedire q ahec snia publicauit eos hostes ciuitatis non autē illud pceptum oon io forma iudicij sibi factū ꝙ anteq̄ crimen eius fuerit per sniam publicatū notoriū omnibus secum ante dictā inquisitionē & sententiā ꝯbētibus est bona fides & ignorātia præsumēda si dilucidis ꝓbationibus scientia non ꝓbet ut dixi. Nō ob. c. neritatis. & c. tāta. prealle. quia loquunt in administratore cui facilius interdicitur ab homine uel a iure admioistratio quā domino rei sue. ibi enim ex mutatione status presumitur administratio reuocata. arg. l. si cum cornelius de solu. sed nō ita uero domino: ut. l. reo. de solu. facit quod no. in. c. licet heli. de simo. Ex his concludo quod dicta uenditio raymundino facta non debeat reuocari sed sit efficax & ualida rationibus supradictis. domi. Pe. de Ancha.

CONSIL. CCLII.

1 *Coniuncti ex uno latere tantum fratri defuncto ceteris sunt preferēdi.*
2 *Hereditas sine bonis intelligitur.*
3 *Aditio hereditatis ex quibus inducatur actibus.*

RATER charissime per uos nō dubitatur & bene bartaluciā sororē uteri nā mattheo infanti in successione dicti matthei decedeotis superstite catharina eius matre & præfatam bartaluciā sororem eius fuisse potiorē dicto michaele cōsobrino dicti matthei qui est sibi de iure ciuili in quarto gradu ut. l. auunculo. C. cōmunia de suc. † ꝙ cōiuncti ex uno latere tm̄ fratri defuncto sint ceteris preferēdi post mortē defuncti est casus in autē. cessante. C. de leg. here. mater autē exclusa per non petitū tutorē vr̄ his præferri. ut in aut. defuncto. C. ad tertu. Dubitatur aūt & recte quia iste mattheus non agnita patris sui francisci hereditate decessit an transmiserit eā ad istā bartaluciā sororē uterinam proximiorem abintestato si dicamus matrem exclusam per non petitum tutorē. Secundo & hoc est fortius dubiū sit rāsmisit ad dictā bartaluciā cū dicta bartalucia sit similiter infans & dictā hereditatem sic trāsmissam mercolinus pater eius non adiuerit in uita eius an modo possint ea adire uel ex eo quod bona post mortē dicti Matthei infantis uiuēte bartalucia ipse possedit ꝑ hāc possessionē dicamꝰ ipsum adiuisse. Quo ad primū ut scitis Mattheus hereditatem patris sui francisci non agnitā transmisit ad bartaluciā & ad oēs & hoc operat existentia sui heredis. ut no. Cy. in. l. si infanti & . l. si fratris. C. de iure deli. & . l. apud hostes. de suis & legi. & bar. in. l. ex militari. de testa. mi. & hec est cōmunis opi. licet Io. de bel. disputauerit ꝯrium in casu quo filius suus decederet maior & nullū habuisset impedimentū adeundi. sed in casu nr̄o quia iofans decessit similiter idē tenet transmittat ita quod hoc. s. ꝙ mattheus transmiserit oēs tenent. Ad s̄m de quo merito dubitat de iure vr̄ istum mercolinum satis se posse tueri & potiorē esse illi. Moueor primo quia si ista bartalucia eius filia fuisset maior retinens adire uel ēt repudians ꝙ plus est pater eius mercolinus iure patrio potuisset adire ꝑ ꝑ usum f. ut. l. cū non solum. C. de bo. quæ li. si ergo filio retinente & repudiāte posset hic pater ergo & ea mortua hoc posset: ut. l. qui potest inuitis. ff. de reg. in. & hoc tenet Pet. licet alij ꝯ referet Cy. in. d. l. cū nō solū. sed & alia rōne hoc idē confirmo filiusfa hodie in aduentitijs habet heredē & pater qui filio obuenit ex cā aduētitia occupāt hodie tanq̄ heres non iure peculij ut olim ut ut not. Cy. io. l. cū oportet. de bo. quæ li. quod tenent quedā gl. licet quedā alie ꝯ & male. ut no. in. l. filie mee. ff. so. mat. & l. post dotē. co. ti. per Bar. cū ergo istius bartalucie pater censeat heres & istud ius trāmisse hereditatis sit ad bartaluciā deuolutū pōt istud ꝓsequi tanq̄ heres filie & obtinere. maius enim est transmittere hereditatem non aditam quā semel transmissam in alios continuare quod probatur quia heres decedens infra tempus deliberandi demum sciens illud sibi delatum ad heredem eius transmittit iste in quem transmissum est infra eundem annum decedens transmittit illud ius deliberandi ēt ignorans quia semel transmissum ad eum ius hereditarium reputatur. & ita notabiliter dicit Bar. in. l. uideamus. ff. quod me. causa. & . l. qui duos. de reb. dub. inter bona ergo bartalucie si qua reliquit istud ius trāsmissum in hereditate fratris uterini cōnumerat & prosequi
2 pater potest. † Nō obst. si dicis ista bartalucia non reliquit alia bona super quibus fundari possit pater titulū heredis dico. n. quod hereditas intelligitur ēt sine bonis & iuris intellectū habet ut no. doc. meus dominus. Bal. in rub. de acqui. here. in illa qōne an bona non habens possit facere testm̄. Item pater qui non adiuit hereditatem infanti filio delatam dum infans uixit pōt adire post eius mortem: ut. d. l. si infanti. uer. sed si hoc parens. si ergo iste marcellinus modo dicat hereditatem matthei filie mee bartalucie delatam quandiu uixit non adiui: ex nūc adeo certum est quod pōt: ut d. uer. & sic excludet istum michaelē in hereditate aūt Matthei inueniet hereditatem frācisci eius patris cuius hereditatis paterne prætextu inuenit heredem s̄m ordinem successionis alias non inuenturus: ideo sibi in hoc fauendū est ut ꝯrio dicit tex. in. l. iul. ff. de acqui. her. & . l. si filius qui patri. de uul. & pup. Ad ista ergo bona tanq̄ ad bona francisci non potest iste michal peruenire. ut puta mattheo eius filio ipso iure quesita propter existentiā sui heredis qui non potest desinere: ut. l. & si fine. §. sed ꝙ papi. ff. de mino. tanq̄ ad bona matthei similiter peruenire non potest quia mediante bartalucia infante hereditas matthei. quesita fingitur marcellino: ut. d. l. si infanti. & huic rōni non posset in contrarium responderi. Præterea etiam sine beneficio dicte. l. si infanti debet dictus marcellinus michaeli præferri. nam ut dixi in aduentitijs filia fa. habet heredem patrem. si ergo bartalucia maior. infante minor tñ. xij. an. hereditatē sibi delatam non adiuit potest pater adire tanquam eius heres beneficio restitutionis in integ. quod conceditur nedū heredi minoris sed etiam heredi maioris iusta de causa impedit adire: ut. l. cum quidam. de acqui. here. & . l. nō solum. ff. de in inte. res. & de mino. l. minor autem magistratus. §. si. Tertio principaliter pro confirmatione iurium marcellini in prædictis bonis accedat possessio prædictorum bonorum. præsupponit. n. pro ueritate in facto ꝙ bona ad mattheū delata ex hæreditate francisci sui patris dictū marcellinum & catharinā eius uxorē matremq; matthei tenuisse dum mattheus uixit & ipsa gubernasse sicut & personam ipsius matthei infantis demū eodē infante mortuo superueniēte bartalucia sorore eius marcellinus dicta bona possedit & tenuit. uidendum est ergo an ipsa possederit noie filie sue bartalucie ifantis ad quam matthæi successio & hæ
3 reditas pertinebat uel non. † Ad huius decisionē præmittēdum est ex quo actu inducatur aditio & tex. dicit quod per actū qui nō pōt exerceri citra ius & nomē hæredis: ut. l. pro hærede. §. papi. ff. de acqui. he. aditio. n. est nō tā facti quam animi. i. facti & animi. ut ibi per doc. cū ergo marcellinus non haberet ius possidendi pertinētia ad Mattheū nisi tanquā pater filie hæredis matthei dicto iure possedisse ꝓsumā: ut. l. quedam mulier. ff. de rei uen. nam aliter detinēdo rem alienā peccasset & modicū ab inuasore differret: ut. c. sepe cōtingit de resti. spo. & . l. cum querebat. C. unde ui. hoc aūt scilicet ꝓsumptionē delicti & illicite euitare debemus & presumere cū possumus de iure factū. & hoc in oi materia. ut. l. merito. ff. pro socio. & in materia aditionis tenet hoc expressa Bar. in. l. geri. ff. de acq. here. nā dicit ibi ꝙ qn̄ quis ut heres & ut nō heres ilicite pōt actū gerere ꝓsumit ꝙ tanquā heres gesserit. & q a ut dixi aditio pēdet ex aio ad declaroem eiꝰ qd̄ licet ꝓlixit sufficit iuramētū ut no. i. c. significasti. de homi. & c. presentium. de testi. & insti. de actio. §. alie & si dicat uidetur cōtinuare possessionē quā tenebat i uita matthei infantis quia cōtinuatio presumit si aliter mutatū possidēdi ꝓpositū nō apparet: ut no. in. l. cū qui. §. in popularibꝰ. ff. de iureiur. Ego dico ad hoc quod qn̄ ex ꝓsumptione deueniremus ad illicitum ꝙ licite & de iure continuari pōt debemus presumere animū mutatū exlicita causa possidere & actu gerere. h. d. gl. notabilis in fi. in. c. fi. de colan. & affi. causa enim extrinsecus accedēte possessio mutat de

de aliqua in aliquam & de nulla in aliquam:ut.l. licet. uer. plane.C.de acqui.poſ.Poſtremo marcellinus poteſt ſe alio iure teneri ſi dñam Catharinam matrẽ non dicamus excluſam a filij hereditate ꝑꝑ non petitum tutorem ad ipſam.n. tunc ſpectaret ſucceſsio hereditatis matthei ut dixi in prin. quam tranſmitteret ad heredem ſuã.ſ.margaretã.quæ dr̃ ſuperesse per ti.de his qui ante apertas tab. ſi ipſam totaľr nõ adiuit.uel ſi dicamus adiuiſſe propter poſſeſsionẽ continuatã per eam cum uiro eius marcellino clarius hoc liquẽt & ꝙ ſi mattheus erat pauper excuſetur mater ab illo onere petendi tutorem.eſt caſus in l.j.§.ſi pater.uer.quod ſi penitus. ff.ad tertu.Ex his concludo marcellinum optime poſſe defendi ſaluo uoſtro ſaniori iudicio.Et aduertatis dñe Io. q̃a de iſta margareta nõ factis mentionem & tñ iſta eſt ſoror uterina matthei ſicut & bartalucia defuncta unde & ſi pater ꝓ iure ſuo tanq̃ heres bartalucie nõ ueniret ꝓut uenit tanq̃ legitimus adminiſtrator iſtius margarete põt adire: quia ipſa mattheo proximior inuenit̃.Credo tñ uos ſentire ꝙ iſta margareta fuerit concepta & nata poſt mortem matthei:ſed ſi ex perſona ſua tñ ex perſona bartalucie ſororis ſuę põt uenire & reſtitui aduerſus aditionẽ non factam per partem ſi factam non dicamus ſed factã eſſe. §. liquide eſt oſtenſum.Multis ergo uijs ſi poſsident defendetis eum.

CONSIL. CCLIII.

1 *Teſtis de uiſu deponere debet.*
2 *Fama quando ſufficienter probet delictum.*
3 *Qualitates etiam probari debent ſi ſint de ſubſtantia facti.*

IN CHRISTI nomine amen. In q̃one pſbyteri Charoli eccleſię ſancti ſiluestri inquiſiti de furto per dñm uicariũ aroden.uiſis depoſitionibus teſtiũ productorum ꝯ eum requirit̃ quæ ſint partes dñi uicarij in abſoluendo uel cõdẽnando torquẽdo uł purgationẽ indicẽdo qđ ex illis ꝓbationibus nõ ſit damnãdus certiſsimi iuris eſt †null9.n. te
1 ſtis ꝯ eũ deponit de uiſu qđ ẽ neceſſe cũ teſtes de aliquo teſtificant̃ qđ ſubijcit̃ uiſui.ut furari uulnerare occidere & his ſimilia iſta.n. ꝑcipiunt̃ iudicio intellectus ſed uiſu ergo de uiſu teſtis deponere debet non de alio ſenſu corporeo iuxta theoricã Inn.& doc.in.c.cum cãm.de teſti.&.l.teſtiũ.C. de teſt.per Cy.&.l.qui teſtõ.§.ſi.ff. de teſta.ubi ẽt per Bar. reſtat uidere an ſit ex illis ꝓbationibus ſubijciendus torture vr̃ ꝙ ſic quia eſt fama ꝯ eum & fama vr̃ facere ſemiplenã ꝓbationem ut.l.iij.& ibi not.ff.de teſ.Contrariũ dico in criminibus.n.non ſufficit ſola fama ad torturã quia non eſt uerũ quod faciat ſemiplenã probationem ſed cõfirmat rõnes ſuper ueritate facti receptas:ut ibi not. doc. facit quod no.
2 in.c.ueniens.&.c.cũ literis.de teſti. †Preterea aduertẽdum ꝙ ad hoc ut argumenta & concludens ſit probatio ſuper fama delicti cõmiſsi requirit̃ quod fama precedat capturã & inquiſitionẽ iudicis nõ autẽ ſequat̃ ut probat tex.in.c. licet heli.de ſimo.&.c.qualiter & qñ de accuſ.& utrobique vr̃ ꝙ debet habere originẽ ab honeſtis & dignis ac ex atteſtationibus nõ appareat a quibus & a quo tẽpore fama iſta originẽ traxerit ergo qualitates & circũſtãtie quæ exigunt̃ ad ꝓbationem fame non ſunt ꝓbate.igit̃ probatio nulla neceſſario ut expedit nõ excludens iuxta no.per doc.in l. neque na
3 tales C.de proba.† qñ igit̃ circunſtantie & qualitates ſunt de ſubſtãtia nõ ſufficit ꝓbare factũ ſimpliciter ſine tali qualitate.ut.l.iij.§.docere.ff.ui bo.rap.& per In.in.c. ſi clericis laicũ.&.c.cũ ſit generale.de fo.compet.l. non ſolum. §. ſed ut probari.ff.de ope.no.nun.per.Bar. imo plus ꝙ unus teſtis.ſ.preſbyter angelus dicit quod poſt capturã audiuit iſtã famã añ.Ex quo in ſecundo articulo pro ueritate cõcludit̃ ꝙ torquendus non ſit ex iſtis atteſtationibus. Sed reſtat tertium an ſit purgatio indicenda precedens rõ facit ꝙ nõ q̃a fama non eſt legitime probata.Preterea aduertẽdum quod aliqui teſtes ſunt qui dicunt eum diffamatum & credunt eũ malum.Alij ſunt & plures qui credunt eum bonum. In iſta ueritate dico ꝙ potius credendum eſt teſtibus habentibus opinionem ꝙ ſit bonus quia concordant cum preſumptione iuris quia ſic prima facie debemus præſumere de quocũque.ut.c.ſi.de preſum.& no.in.c.ſi ſorte.de elec.li.vj.& alibi hanc doctrinam tradit Inn.quia ubi teſtes ſunt contrarij ſequi debemus illos pro quibus facit pſũptio iuris. ita no.in.c.ueniens.de præſcri.ad abundantiorem aũt cautelã & pro onere domini uicarij dico ꝙ debet ſibi aliquam purgationem indicere & leuem & inueſtigare ſi iſta infamia ꝯ eũ orta ſit poſt capturã & ſuper his duobus apertius liquidato preceſſu ipſum debet abſoluere nõ ulterius ipſam in carcere detinere quod non eſt faciendũ.ut.l.ſi.C.de cuſto.reo. & ibi de his quos tenet carcer incluſos ſancimus ut aut quietos uelox pęna ſubducat aut liberandos cuſtodia diuturna non incarceret de iſto presbytero charolo puto faciendũ. dominus Petr. de Ancha.

Statuto cauetur ꝙ ſi quis deceſſerit relicta uxore & relictis filijs & ipſa mulier uellet poſsidere thorũ uiduitatis & ſtare cũ filijs ſuis ſeu defuncti debeat percipere alimẽta & neceſsitates ſuas & ſtare cum filijs ſuis & defuncti competenter conſiderata conditione perſone & qualitate facultatis uſque in tẽpus ſue mortis donec ſtaret cum dictis filijs defuncti ſi autem ipſa non poſſet uiuere & morari cũ filijs defuncti tunc dicta mulier debeat habere pro ſuis alimentis & neceſsitatibus de fructibus bonorũ defuncti pro rata parte & numero filiorũ defuncti ut tantum habeat ipſa mulier quantũ habet unus ex filijs defuncti. Iſta ſunt ad litera uerba ſtatuti quo præſuppoſito contingit talis caſus quidã ſer theodoſius condidit teſtamẽtum & uxori ſuę relinquit dotem. Item annua centũ ae ẽt iure legati.cc.lib. quo mortuo per filius immixtione ſecuta dicte uxori teſtoris fuit ſoluta dos per heredes &.cc.li.pro uno anno cũ proteſtatione quod ſuper alijs ſuis iuribus non intendebat ſibi preiudicare.Ex iſto themate plura dubia eleci poſſunt ſed conſiliũ petitur tñmodo ſuper dubijs infraſcriptis. Et primo utrũ dicta mulier aſſerendo ſe nõ poſſe morari cũ filijs defuncti debeat habere de fructibus bonorũ defuncti ut ſtatutũ diſponit non probata aliter impotentia quod morari nõ poſſit.Secũdo quia conſiderato numero filiorũ & fructibus annuatim percipiendis ex bonis defuncti portio fructuũ diuidenda pro rata eſſet maior q̃ ſibi expediat ꝓ alimentis & neceſsitatibus quare ergo ſi moret̃ extra debeat habere tantũ modo quod ſibi expedit ꝓ alimẽtis & neceſsitatibus uel ẽt illud plus quod ultra alimẽta poſſet percipi ex portione fructuũ aſsignanda ꝓ rata tertio utrum ſi non poſsit morari cum filijs debeat partem percipere per ſe ipſam & ſibi aſſignare poſſeſsiones ad alimenta an percipere ipſa alimenta de manibus filiorum heredis teſtatoris.

CONSIL. CCLIIII.

1 *Mulier cui relicta ſunt alimenta an illa habeat ſi extra domum manſerit.*
2 *Debitum ſub conditione ante conditionis euentum non debetur.*
3 *Negatiua alicuius cauſa intentionis probari debet.*
4 *Cauſa diſpoſitionis uerba generalia reſtringit.*

IN CHRISTI nomine eiuſq; matris uirginis glorioſæ Mariæ & Beati antonij Amen.
1 † Super primo queſito non multũ inſiſtendũ uidetur.nam extra domum ſtatutum alimẽta preſtanda decernit in caſu quo in domo defuncti cum filijs morari nõ poſsit.ſi ergo ex illo capite iſta mulier extra domum alimẽta conſequi uelit̃ oportet quod probet cum filijs ſe morari non poſſe:ut.l.in illa ſtipulatio-
2 tione ſi calendis.de uer.ob.† Cum.n.aliquid ſub conditione debetur ut in illo caſu ante euentum conditionis peti non poteſt:ut.l.grege.§.ſi ſub conditione.ff. de pig. &.c.j. de plus peti.in caſu namque noſtro preceptio alimentorũ de uno modo in alterum uariatur.ſ.in domo morari non poſsit recipi extra domum.Illud ergo recipere extra domum eſt debitũ conditionale & eius petitionis origo proficiſcitur ab impotentia habitandi.facit. l. j. §. item ſi ita.ff. ad.

ad.l.fal.&.l.si pecuniam.si cer.pe.Nõ obst.quod posset obi-
ici q neganti non incumbit onus probandi sed affirmanti
ut.l.si quidem.de exce.at ista negat:heredes affirmãt ipsam
morari posse ergo vr quod heredibus illud onus incumbat
3 † dico.n.quod qñ negatiua est cã intentionis alicuius de-
bet ipsam probare & maxime in casu nostro in quo ista
impotentia habet terminos limitatos causatos a fortuna
uel ex parte heredis.patet in.l.j.C.de condi.insti.&.l.si ea.
de condi.inser.cum si.ibi allegatis cum ergo casus talis im-
potentie habitandi sit pbabilis per rerum naturam ipsi ne-
ganti qui ex hoc intentionem suam fundat probare debet
se habitare non posse:alias repellenda est a statuti premio
ad quod aspirat.ad hoc pro decisione allego theoricã Bar.
quam ponit in.d.l.in illa stipulatione si calendis.de uerb.
ob.& quod no.Io.And.in.c.bone.de elec.in nouel.Et sic in
in illo primo quesito concludo quod si uelit extra domum
alimenta consequi debet pbare se habitare non posse alias
extra domum uoluntarie & sine cã habitando heredes ma-
riti sui aliquid sibi alimentorum nomine non tenentur sol-
uere.Qño autem probetur ista impotentia ex facto ius orit
& mott.ipsa ergo respiciat aliquã lite heredib' moueat su
per hoc & sic caueat ne si culpam obijcit heredibus super
hoc in probatione succũbat quia difficile est probare hoc
magis quam appareat minus subtiliter inuenti. Venio ad
sm de quo quæritur & vr q si plus est in portione reddituũ
quam in quantitate alimẽtorũ pro alimentis necessaria qđ
id plus debeatur quia ita expresse statutum dicit quod ha-
beat portionem pro rata & numero filiorum & a uerbis sta
tuti non est recedendum sed intelligenda sunt ad literam si
cut iacet sine interpretatione ut.l.j.§.si is qui naue.de exer-
ci.&.l.quicquid astringende.de uer.ob.Contrarium credo
uerum de iure.s.quod in casu nostro quo morari non possit
in domo cum heredibus debeat extra domum habere ali-
menta necessaria & non plus quod sic ostenditur.statutum
habet duo capita & utrunque intendit prouidere uxori de
functi manenti uidue ne quid sibi desit de necessarijs. Per
primum caput prouidet si moretur cum filijs ut habeat ali
menta & necessaria in domo & istud primum caput est cer
tum q ultra alimenta & necessaria nihil debet habere ẽt si
multum plus in fructibus superesset heredibus.Similiter se
cundum membrum puidet eis p suis alimentis & necessa-
rijs fructibus &c.Licet igitur in quota fructuum uideantur
alimenta mentiri:tñ si illa quota est maior quam ad alimen
ta expediat non debet illud ultra percipere & hoc propter
4 cãm in legato adiectam.s.cãm alimentorũ.solet †.n.cã sem
per generalia uerba dispõnis restringere siue cã adijciatur
in.l.siue in contractibus siue in ultimis uoluntatibus & iu-
dicijs & presertim cum cã propter quã emanat dispositio
est finalis ut est ista de qua in casu nostro optime ad hoc fa
cit.l.cum pater.§.dulcissimis.de le.ij. ubi uerba generalia
dispositionis restringuntur ad cãm adiectam in dispositio-
ne facit.l.si.de here.insti.&.c.cum cessante.de ap.&.c.&.si
xps.de iureiu.cum si.Et precipue est hoc uerum in disposi-
tione quæ emanat super alimẽtis & uite necessarijs quæ stri
ctius sumitur quã alia dispositio & in tñ restringitur ad ali
menta ut ultra nihil habere debet si ex alia cã foret relictũ
augeri posset ex cã ut patet in.l.uiuus.§.si.ff.de usufru. Præ
terea aduertendum q statutum quod primo uoluit illã in
domo morari uidet uoluisse pspicere heredib' minus eos
grauando in casu quo morari posset.nam semper cum dis-
ponitur ut quis percipiat alimenta in domo debitoris vr in
dubio fauere statutum præstanti ipsa alimenta non ei cui
prestanda sunt:quia heres facilius prestat ipsa in domo sua
q alteri'.ut.l.illis libertis.& ibi no.Bar.ff.de cõdi.& demo.
si ergo in casu in quo trahat istã morã cũ heredibus debet
habere tantummodo alimenta.multomagis in casu secun-
do.s.si commorari non potest vr statutum de alimentis tan
tũmodo cogitasse & nõ pluribus.& patet hoc per uerba sta
tuti secundi capitis.dum dicunt p suis alimentis & neces-
sitatibus de fructibus &c.& hoc est quod dicit lex q si relin
quo usum fructum domus habitationis cã q licet uerbum
usufructus plus importet q̃ habitatio:tñ in casu illo uerbũ
usufructus debet ad habitationẽ restringi ut.l.si habitatio
§.sed si sic.ff.de usuf.ea.re.quæ usu consu.& ita hic dictum.
statutũ debet intelligi quod disponit q habeat de fructib'
portionẽ p rata & numero filiorum pro suis alimentis ne
cessarijs.& illa portio restringenda est ad alimenta ut.s.tñ
ipsa p alimentis habere debeat annuatim de fructibus quã
tum unus ex filijs.nã licet maiora conueniant uiris q̃ femi-
nis & eis plus expediant in indumentis & multis alijs uo-
luit tñ statutũ dominas uiduas in alimentis masculis ẽt he-
redibus exequari.Et ex ɔ̃rio sequeret absurdum. Pone tñ
q defunctus erat ditissimus fctẽs de redditibus annuatim
tria millia reliquit duos filios & uxorem quę manens in do
mo consumet in alimentis & uite necessarijs centum du-
catos si autẽ stabit extra domum habet mille ducatos quæ
est tertia trium millium & tñ statutum ẽt extra domũ mo
rãdo uult sibi tantũmodo prouidere in alimentis & neces- 4
sitatibus unde ẽt licet uerba sonarẽt aliter tñ quia ex ipsis
resultat absonus intellectus debemus sequi mentẽ statuti &
ad cãm in eo appositã uerba restringunt ut absurditas euite
tur.& ita dicit lex in simili.ff.de excusa.tu.l.scire oportet. 5
§.aliud.ibi sed si maxime uerba legis hunc habeant intelle-
ctũ:tñ mens legislatoris aliud uult.potius.n.debemus atten
dere mente legis q uerba ut ibi &.l.iij.§.coditio.ff.de adi.
leg.& intelligentia uerborũ in causis est assumenda dicẽtis
ut.c.intelligentia.de uer.sig. Vltimo p decisione adduco
qđ no.Bar.in.l.liber.ff.de ali.& cib.le.nã apparet hic por-
tionẽ de redditibus relatã ad cãm alimentorũ.& sic limitã
dum & restringendũ ad alimẽta necessaria & non ultra.&
ita rñdet ad illam legẽ quæ vr ɔ̃triari sed loquit qñ relinqui
tur fundus ad alimenta.secus si alimenta ex pdictis debean
tur:quia ultra ipsa ẽt si plus percipit non debetur plus q̃ sit
nec si minus pcipit minuunt:ut.l.lucius.de ali.& cib.leg.su
per tertio non est dubiũ q dicta domina debet percipere
alimenta si moretur extra domũ:quia cum eis morari non
possit de manibus heredum & a quolibet partem suã perci
perẽ debet nisi ad ipsorũ pstatioẽ unus ex eis qui in iudi-
cẽ deputet pster qđ debet facere iudex qñ essent multi here
des ita q scindendo alimẽta in particulas afferret domine
præiudiciũ.& ita dicit.l.solet.de ali.& ciba.leg. Concludo
ergo ex predictis omnib.quod dicta domina si uult alimẽ
ta psequi extra domũ probare tenetur cũ heredibus mora-
rari non posse.& si hoc probauerit debet habere extra do-
mum tantummodo alimenta necessaria & non plus etiã si
plus esset in redditũum portione. Item quod debet tũc de
manibus heredis percipere.& ista est cõclusio pdictorum.

CONSIL. CCLV.

1 *Sentẽtia sine causæ cognitione lata an præsumatur ex tẽporis breuitate.*
2 *Sententia cum magna maturitate ferenda.*
3 *Sententia ex tempori breuitate nimia rescinditur.*
4 *Generi per speciem derogatur.*

N CHRISTI nomine amen. † In cã &
qõne quę uertit in ter nobilẽ uirũ dñm rober
tũ mauricensẽ cõmissariũ nobilis uiri quõdã
marci tẽpesti aduocati teruisij & heredes eius
dẽ ex una parte agẽtem & franciscum anto-
2 nium fortunalem bartolinum procuratorem syndicos nil
larũ anoalis ruici damassiani buchianane ariani & castri al
uerij.ex parte altera defendentes super eo quod idẽ co.ro-
bertus petit dictis nominibus se mittendum esse.& re ipsa
poni & mitti in possessionẽ & retentiã uel quasi posse po-
stulatum dictarũ uillarũ & iuris affictandi dicti postã pasto
ribus & custodibus cũ aĩalib. ut in.d.petitione latius patet
Visa itaque dicta petitione & rñsione ad eam ẽt quadã sñiã
lata ɔ̃ præfatum dominũ robertum per dñum ptãrem terre
anoalis.& appellatione a pdicta sñia interposita per prefa
tũ dñm robertũ ac ẽt subsequenter uisis actis & testificatio
nibus receptis per nobiles & egregios uiros dños audito-
3 res sñiarum de appellationibus cognoscentium. Queritur
de uiribus & efficacia sñię antedictę latę per prefactũ dñm
ptãtem

ptātem terre anoalis & an saltem uigore attestationū rece
ptarum per dños auditores testiū alias receptorū in ano.
Mcccl xxviij. in dicta cā possint iura dicti domini roberti
sustinere & econuerso possit impugnari per dicta testiū no
uiter receptorum per nobilem uirum dñm besellum cuyta
no de mandato dominorum auditorum. Quibus oībus dili
genter uisis vr de iure dicendum ꝙ sniā prefati dñi ptātis
nullo possit iure defendi primo ex defectu ordinis secūdo
ex cā quæ eundem mouit ad ferendū dictā sniam. Quo ad
primū ex ordine satis liquet dictam sniam fore nullā. non
dum.n.lite contestata non discusso de efficacia iurium dñi
roberti cuius nomine fuerūt producta capitula & citati te
stes idem dominus ptās his nō discussis ad sniam prorupit.
Ex nimia ergo festinantia & omissis iudiciorum solennita
tibus snia est nulla:ut.l. plarum.C.de sen.&.c.j.de lite. cō
2 te. snia †.n.debet ferri cum magna maturitate consilij ut pa
tet.C.de snn.experi.reci.per totū.nec pōt dici mature ge
stum quod nimis uelociter expeditur quia ut ait canon. tē
pore indigemus ut aliquid agamus.xliij.di.sint rector.c. pō
3 deret.in prin.l.dis.†. Nā ēt snia pape & imperatoris nimis
temporis breuitate rescin dit quia psumitur sine cause co
gnitione prolata:ut.c.cum ex literis.de resti.in integ. quan
tumcunque igitur dño ptātis uisum tunc fuerit petitionem
dñi roberti ꝯ rōnem cooceptā tñ quia multis allegādis po
terat iustificari non debuit ipsum sic repetēte excludere ab
agendo.decet.n.& expedit ut conscientie puritati non desi
jt iudiciū rōnis:ut.c.non solū.de re.iu.li.vj. non aūt iudicij
dictat ut iudex cūcta rimet.30.q.ul.iudicantem.&.d.l.j.&.
ij.C.de sen.ex pi.reci.Ex cā.ēt dicta snia inpugnatur. fun
dat.n.mentem suam dñs ptās ꝙ petitio domini roberti nō
procedat ex eo ꝙ in pdijs alienis inuitis dñis eorundē non
est licitum nec dño roberto nec ēt cōmitatibus pascuari sa
cere quia illud quod nostrum est ad alias personas nobis in
uitis transferri non pōt.ut in regula id quod nostrum. ff.de
re.iu.& hac solū rōne mouetur ad pronunciandum perso
nas minus legitimas ad litigādum super isto facto quasi de
iure spectante non ad eos sed alios non debeant se intromit
tere. Et ista eius ratio & motiuum prima facie super rōne
fundatur sed non aduertit ad naturam rei de qua litigatur
nec ad petitionem dñi roberti qui intentionem suā fundat
ex cursu lōgissimi tēporis & cuius memoria nō existit quo
tpe dicit priuatū aduocatū teruisij hoc iure uisum sed nulli
dubiū ꝙ ex tanto & ēt minori tpe pōt illud ius quæri in re
bus.s.pascendi aīalia affictāda & similia.nā licet res sit mea
tñ pōt habere alius seruitutē in ea.unde me inuito pōt ali
tignū mittere onera imponere per ipsam ire ne uicino li
ceat domū altius eleuare nec alieri uēdere nisi mihi & bre
uiter iste & alie īsinite seruitutes pñt ꝯstitui i reb.alienis &
acquiri pscriptione ꝯcessione priuilegio & alijs diuersis ti.
ut patet.ff.&.C.de serui.tit.generali.& de ser. ur. predi. &
de ser.ru.predi.per totum.&. l. j. §. ductus aque.ff.de aqua
quo.& esti & de iti.actuq; priua. per totū. Ex qbus liquide
apparet ꝙ si dñs robertus usum tanti temporis probauisset
obtinuisset in cā.ad pbandum ergo de iure suo admitti de
buit & non eo excluso a pbatione snia pmulgari quod cū
factum non fuerit snia debet rescindi per dños auditores
ut dixi. Sed uideamus uerū ista snia pōt iustificari ex eo qd
testes recepti per nobilē uirū dñm belellum cuyrano ad re
quisitionem nobilis uiri dñi matthei memo auditoris ꝯtra
dictarum deponunt super hoc facto de generali obseruan
tia pascuorū territorij teruisij aliter se habere ab eo ꝙ dñs
robertus habere contendit. ad hoc dico ꝙ iustificari non
pōt quo posito quod ita sit qñ oēs alie uille & loca aliter i
pascuis uterent & alio iure tñ si pascua in quibus dñs rober
tus hoc ius uēdicat habent aliā & diuersam naturā ab alijs
sua & specialis in hoc est consuetudo seruanda non sm lo
corū consuetudines regulari.arg.no. in. c. fin. de offi.archi.
per Inno.unde ēt si dominus robertus pbaret quod hoc iu
re pascuandi usus fuisset autor suus a tēpore cuius ꝯrij me
moria non existit quid ad rūbū si in alijs uillis & pascuis di
uersa est ratio:ut.l.si maritus.C.de dona.inter ui.& uxo.&
non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse:ut.l. ne
4 que natales.C.de proba.&.l.nō ob hoc.C. unde legi. † sem
per generi p speciē derogat.ut regula generi.de reg. iur.li.
vj.dico ergo probationes prædictæ recepre.ut.s.non nocēt
nec tangunt prēsentē cām ideo non curandum de eis nisi do
minus robertus plene de suo iure probaret.tunc.n.in dubio
præsumendum est particulā unius territorij regulari & te
gi sm consuetudinē uniuersalē.ar.c.cū olim.de consue. sed
ut dixi si potest probari ꝯrium uel ꝯ talem apparentē proba
tionē non est psumptionibus inferēdū:quia sempe præsum
ptio succūbit ubi probatio in ꝯrium manifesta patet iuxta
materiā.l.ei qui.de proba.&.c.is qui fidem.de spō.&.l.non
est uerisimiliter.ff.quod me.cā.Ex quibus concludo ꝙ snia
pfati dñi ptātis est irrita decernēda & restringēda per dños
auditores nec iustificanda ex antedictis attestationibus.
Pro pdicto aūt domino roberto propter attestationes re
ceptas in.Mcclxviij.non credo pnunciandū nec per ipsas
testificationes tantūmodo declarādū esse per sniam ꝙ ius
habeat super petitis nisi aliter & plenius de iure suo docue
rit tpe cōpetenti.rōnes aūt & motiua quæ me inducunt ad
hoc dicendū nō expedit allegare quia dominorū auditorū
offm est tātummodo sniam rescindere siue introducere in
consilio ipsam rescindendā esse & si ita uidebitur irritat &
ad iudices qui tulerunt snia reformanda remittitur uel ius
parti ad petendū iterū reseruatur.& p tanto quia super iu
re dñi roberti non pronunciant ubi snia nulla sit ipse tñ ui
derit ꝙ probare sibi expediat pro uictoria ꝯsequenda &c.
Questio talis cauetur quodā statuto ciuitatis padue sub
rubrica de ratione redenda quod in quacunque causa tam
ciuili quam criminali interlocutoria uel diffinitiua debeat
in ex pensis legitimis uictus uictori condemnari & ꝙ quili
bet uictus qui non sit per iudicē mediū qui sniare debet in
cā uel per coosultorē qui debuerint in cā consulere absolu
tus ab expēsis ipso iure intelligat esse in expensis legitimis
condēnatus quarū taxatione &c. Post illud statutū sequit
illud incipiens post multis rescriptis positū sub rubrica de
cāis ap.quo cauetur ꝙ in quibuscunq; causis uictus uictori
condemnetur in expensis quas iudex taxet &c. His statu
tis psuppositis contingit ꝙ excellētissimus legū doctor. d.
B.appellauit a snia ꝯ eū lata per iudices delegatos per con
silium magnifici dñi paduani ad ipm consilium ꝯ quod ex
ceptū fuit ꝙ ad eū non potuit appellari.& hac de cā eius iu
risdictio fuit declinata quo consilio cām pdictam cōmittē
te curię domini potestatis dicta curia statim pronunciauit
se iudicem cōpetentē & pcessum fuit in cā usque ad cōclu
sionē cause semper tñ in quolibet actu repetita exceptione
ꝙ potuit ad consiliū appellari tñ fuit lata snia per curiam
ptātis ꝙ do.Bar.legitime ad consilium appellauit & consi
liū non fuisse iudicē competentē in hac cā de expensis nihil
dictū fuit in dicta pronūciatione. Ex pdicto primo statuto
aduersarius do. Bar. petit expensas factas in curia domini
ptātis quasi intelligatur ipso iure condēnatus uigore primi
statuti.ipse aūt excipit quod non debet intelligi condēna
tus multis rōnibus deductis in suis allegationibus consulto
ri transmissis.quæritur quid iuris uidetur de statutis senten
tijs & interloquutorijs antedicte curie domini potestatis.

CONSIL. CCLVI.

1 *Condemnatio iudicis differt ab ea quæ fit per legem.*

IN CHRISTI nomine amen. Pro clario
ri decisione prædictæ quæstionis est principa
liter inquirendum de intellectu pdictorū sta
tutorum ꝙ in duobus maxime sibi inuicē ad
uersari uideotur.primum.n.cōdemnationē in ex
pensis si omissa fuerit a iudice ipso iure supplet. sm uero
precipit ꝙ in expensis uictus per iudicē debet. Itē primum
post decē dies a die requisitionis taxari pcepit. sm uero in
ipsa prolatione sniæ uel per tres dies postea fieri mandat.
Circa primā diuersitatē certū est ꝙ uarius resultat iuris ef
1 fectus.aliud †.n.est per iudicē condēnari aliud per.l.condē
nationē fieri patet ex no.per Bar.ff.de iure fis.l. eius qui de
latorem.

litorem.& l.Imperator.eo.ti.primo nãque casu pena falcē ante lit.conte.non transit ꝯ heredes altero uero sic. ut.l.cōmissa.de pecu.&.c.cum ē.n leges.de here.li.vj. coniuncta.l.j.ff.de priua.deli.& ibi per Bar.Circa secundam diuersitatē non multū expedit allegare:quia de se patet ex temporis uarietate quæ ēt factum eiusdē hominis censeri debet diuersum & uariū ēt importare effectum:ut. l. si non sortem. §.libertas.ff.de cōdi.inde.& quod no in testibus.in.l testiū C.de testi.&.c. eum cim.eo. ti. oportet ergo.nos ea illa diuersitate concludere ꝙ uel ea diuersis casibus intelligantur uel si hoc fieri non pot primū per posterius corrigatur:ut. c.cū eapediat.de ele.li.vj.nec oportet ulterius laborare sed precisè dicere dominū Bar. tu tū ab eapensis postꝗ de eis curia in snia nihil dixit ut.l.4.C. loca.&.l. termioato.C.de fruc.& lit.expen.si uero dicamus ꝙ loquaoī in diuersis casibus ut fateri oportet aduersario domini Bar. efficaciter nūc ostendo ꝙ primū loquaī in causa principali ſm in causa appellationis.& quod istud secundum loquatur &c.

In Christi nomine amen.Ex ordine ꝯctuum quos baptista iniuit patet quod primo pro dote sororis obligauit expresse omnia bona sua ser dosio marito dictæ sue sororis succesaiue prediū angelino pro centū ualens.ccc.ſm partium assertionem.& istud quod plus ualebit io eode instrumento donauit & apposite sunt in ꝯctu plures clausule & inter alias ꝙ bap:ista non dicet hanc uenditionem simulatā uel fictitiam uel ꝯctum pignoris factum in faudem usurarū & fuit constitutio præcarij in prædicto contractu. Subsequenter baptista uenditor in alio instrumento eodem die confecto cōduxit prædium a dicto angelino pro decem in anno & pro duobus annis.deinde eodem die aliud instrumentū inter eos confectū est continens in effectu ꝙ angelinus uolens de dicta donatione remunerare liberaliter sibi stipulanti promisit reuendere dictum prædium si infra biēnium dicta.c.nomine pretij sibi retro redderet. deinde idē baptista post nouem annos dictum predium. ser dosio insolutum dedit cum licentia apprehendendi possessionem ꝓpria autoritate.& sic per procuratorem corporaliter eam apprehendit.Postremo angelinus ꝑtendens se potiorem in possessione uigore dicti præcarij & conditionis prædicte per baptistam egit contra ser dosium possessorio tanquām spoliatus possessione. & sic obtinuit reseruato ser dosio omni iure in proprietate & quocunque alio quod pretenderet io predicta re. Ex ista facti serie reuocatur in dubiū quæstio consulatur ser dosio ut posit predictum prædium ad uocare a prædicto angelino & eius heredibus presupposito ꝙ probare posit per publicam uocem & famam istum angelinum publicum & manifestum usurarium & per consequens dictum contractum conuentionis uere fuisse contractum pignoris & initum in fraudem usurarum.

CONSIL. CCLVII.

1 *Contractus quomodo cognoscatur esse usurarius & simulatus.*
2 *Suspicio ex quo causatur & fraus unde presumatur.*
3 *Contractus uitiatur si res pro parte uendatur & pro parte donetur.*
4 *Usurariorum genus tenacissimum.*
5 *Cautela abundans in quibus noceat.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Si prædicta snia super possessorio lata non transiuisset in rem iudicatā posset de iniquitate redargui ex duplici capite. Primo quia dicto angelino non poterat competere contra dosium interdictum unde ui nec aliud possessorium cum bona fide adeptus fuerit possessione & cum titulo dationis insolutū. unde quia nō spoliauit nec spoliari mādauit cessat tale possessoriū ꝯ eum.c.cum ad sedem.de resti. spo. &. l.cū a te.ff. de ui & ui ar.Item uigore hypothecarie tacite & expræsse præcedenti s titulum & possessionē huius angelini in prædicto prædio ratione dotis prædicte competebat sibi detentio nec mirum quia ēt actio hypothecaria prout infra subdam argumento regule cui damus.de re iu.Item nulla præcaria possessio vr̄ amissa per traditionem corporalem possessionis prædij factam procuratori ser dosij maxime antecedente cursu nouem annorum quo dictam possessionem neglexit.nam perderetur uera tanto tempore ea quo oblivio causatur.facit quod no.Inn.in.c.querelam.de ele.& potest qui præcario possidet.præiudicare domino possessionem alij tradendo.l.fi.de acquir.pos.per ista uel saltem per duas superiores rationes nō vr̄ dubiū ꝙ prædicta snia fuit iniqua uerum quia transiuit in rem iudicatā alijs remedijs consulendum est ser dosio de remedio hypothece vr̄ indubitatum quia sibi competat recta uia instrumento dotis appareat de expressa hypotheca conuentionali & ēt de legali per.l.assiduis qui po.in pig.ha.unde quia pignoris persecutio est in rem:ut.l.pignoris.C.de pig.clarum vr̄ ꝙ posit aduocare per hypothecariam maxime contra angelinum uel eius heredes qui pretendunt cām siue titulum ab eodem autore.s.baptista de cuius dominio uel possessione non vr̄ necesse ser dosio aliter probare eum constet ex actis habitis in iudicio possessorio inter eos quæ faciunt fidem in isto iudicio inter eosdem ut no.in.c.cū cām.de testi. &. l. is apud quem.C.de eden.ubi plene per Bal.nec excussio vr̄ ēt necessaria super bonis debitoris uidelicet baptiste cum mihi assertū sit esse notoriū quia nihil possideat & sit lōge absens.iuxta no.in.l.x.de uer.obl.per Bar.&.l. fi. si cer. pe. & fortificatur hypotheca ser dosij ea eo quod angelinus habuit pro duabus partibus titulum lucratiuū in predicto prædio.s.donationis quia fatentur partes ualere.ccc. & emit ꝓ centum unde non est necesse ser dosio docere de dominio autoris sed solum de possessione quæ probatur ex confessione angelini uel ab ipso si uiuit. potest ēt agere recta uia rei uendicatione & dicere se dominum uel quasi ex prædicta datione insolutum & tradita possessione.c.abbate sane. de re iudi.li.vj.& si excipiatur de uenditione & donatione prius factis cum cōstitutione precarij & sic de dominio.ut. l.quædā mulier.ff.de rei uen.&.l.quod in eo.de acqui. pos. replicabit quod imo fuerit ꝯctus pignoris & initus usurarū per.c.ad nostrā.de empti.& uē.&.c.illo uos.de pig. & quia hoc est difficile aperte & clare probare cū occulte istos ꝯctus ineant & tot fraudes & modos contrahendi in fraudē usurarum reperiant quod uis coniunci possunt de usuraria prauitate.ut ele.j.de usuris.& in.d.c.ad nostram. ubi plene in nouel.Discutiendum est utrū in casu & qōne nostra sint tot probabiles coniecture ꝙ ex eis prædictus ꝯctus uenditionis facte angelino posit dici uitiosus & malitia conuolutus & aperte uidetur quod sic per prçallegatum.c.ad nostram.&.c.illo uos.ex eo enim quod consueuit iste angelinus publice fenerari.& ex eo quod appositum fuit pactum de reuēdendo & quod minus ꝗ dimidia insti prætij emptio facta fuit illa.c.presumunt ꝯctum feneratitium.& licet Io. An.referendo Cy.post Ia.de are.dicat in.d. c. ad nostrā prçdicta tria non sufficere tñ in casu nostro alie coniecture cō-
2 currunt & primo.† suspitio causatur ex eo quod in solutū est fieri eodem instanti tēporis factum esset ea hoc. n. fraus præsumitur.de ele.c.officij.cū concor. ibi no. & l.si mater. §.in bonis.de priui.cre.non quod sponte danauerit duplū prætij dicti prędij baptista & ꝙ statim angelinus post biennium pro eodem paruo pretio eidē retro donare conuenerit non est uerisimile bona fide ista gesta esse.ui.s. si quis donet
3 & eodē die retro donet ar.l.qui sic soluit.ff.de sol. † Itē ꝓ parte uendere & pro parte donare in alia materia uidelicet cessionis iuriū uitiat ꝯctum & reddit eum de fraude suspectum.l.diuersas.&.l.ab anastasio.C.mandat.Fortius igitur ex hoc fraus præsumēda est in publico usurario qui hos ꝯctus insolitos reperire conatur.iuxta plene not.in.d.c.ad nostrā. in nouel.donatio.n.in dubio nō ꝓsumitur ut.l.cū de indebi-
4 to.de proba.& præsertim in usurario cuius † genus est tenacissimū & deuorat substantias hominis.c.j.de usur.li.vj. Itē ficta uenditio probatur per coniecturas de quibus.s.& alia multum urgens.s.cum uenditor remanet.in corporali possessione.si.n.dicatur cōtractus initus in fraudem tertij. ista continuata possessio uitiat contractum de simulatione & fraude.l.sicut. §. superuacuum.ff. qui. mo. pig. uel hyp. sol. etiam

ètiam si sit ibi constitutio præcarij ut est in casu nostro. ut no.Bar.in.l.post ꝯtum. de dona.& io Spe.de do.§.j. uersi. itẽ pone aliquis intẽdens. & in ti.de accu.seu peti·§.i anterioribus.uer.quod si forte.& Bal.in.l.emptione.C.plus ualere quod agitur.ubi predicta taogit plene.cum ergo in casu oostro baptista remanserit titulo conditionis per bieonniũ & eo finito continuauerit possessionem per septenniũ et eã possessionẽ dederit in soluiũ ser dosio & corpore apprehenderit procurator eius possessionẽ nec appareat ꝙ angelino emptori quaoq̃ solutum fuerit de afficitu & tanto tẽpore dimisisse possessionẽ penes baptistam.certe ex istis ꝑsumitur uioleoter ꝙ illa emptio fuerit simulata postq̃ exequi ius suum neglexerit tanto tẽpore ꝯ morem usurariorũ qui ut dixi solent esse nigiles & tenaces in exigendo pecunias & res eis debitas. Ex quibus infero ꝙ ꝯ tot noo uerisimilia uenditionis prædicte noo debet per iudicem recipi nec dari fides:ut no. Inno. io. c. quia uerisimile.de presum. &.c.solite.de rest.spo.&.c.super hoc.de renun.Item ꝑ duobus annis quibus baptista conduxit prædium ab eo uenditum afficitus siue pensio constituta commensurator magis ꝑtio cõiuncto ꝙ estimatio rei sine redditibus ualebat.ccc. & ultra ergo de afficitu debebat amplius.x.quam.c. respondere in anno.nam.x.commensurantur directo quantitati prætij prædicti:quia.x.pro centenario solent in anno communiter pro usuris solui.nomẽ ergo prætij debet sumi ꝑ mortuo postq̃ frequentius quod pro eo soluitur ad mutuũ adapiat nec in nomine uel nocabulo est facienda uis sed effectus debet attendi.l.insulã.de præscri.uerbis.xiiij.q.iij.in.c. plerique.Accedit prædictis alia ootabilis coniectura ꝙ licet dici soleat ꝙ abnodans cautela nõ nocet:ut.C. de testi.
5 l.testamenta.tñ in personis † suspectis ut pnta usurarijs cautele adhibite plus redarguunt & cooniucunt eos de fraude ad ꝯtum initum in fraudem usurarum;ut no.Bar·in.d.l. emptione.& gl.notabilis.in.l.si quis.sub conditione. de cõdi iosti.sed in isto ꝯtu uenditionis fuit pactum appositũ ꝙ baptista non dicat eum simulatum nec io fraudem usurarũ &c.quæ cautela potius eum sigillat quam proregat. ut dicit tex.in si.in cle.pastoralis.de re iudi.Ex prædictis luce clarius concludẽdum oidetur ex tot & tantis uerisimilibus cõiecturis dictum ꝯtum nenditionis fuisse & esse fictitiũ & simulatum.& per consequens oullum dominium translatum ex eo io aogelinũ emptorem & recte contra eũ agi per ser dosium rei nendicatiooe ad dictũ prædium.Et predicta donatione io solutum sibi facta & traditiooe possessionis. Ex quibus duobus publiciana ẽt causaẽ si de directo dominio baptiste probari non posset.& forma libelli elicitur ex. c. abbate sane.in prio.de re iodi.lib.vj. huic ẽt modo agendi cumulate hypothecam antiquiorem per modum narrationis io libello ẽt tuto puto ut si ex capite dñij uel quasi intentio deficeret saltẽ ex capite hypothece subsistat iuxta not. per.Dyn.io.c.nullus pluribus.de re.iur.libr.vj. facit quod no.in.l.quia debitore ff.qui po.in pig.ha.

CONSIL. CCLVIII.

1 *Debitum an præscribatur per quinquennium.*
2 *Clerici & ecclesia non ligantur statutis laicorum.*
3 *Inclusio generalis reprobatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Supradictum statutum nedum ad clericos sed ẽt quo ad laicos est nullius momẽti.nam quod depositarius præcribat depositum hoc noo põt procedere nisi cum mala fide & cũ peccato ideo præscriptio oon procedit.c.possessor male fidei.de reg.iur. li.vj.&.c.si.de præscri.& io hoc leges corriguntur per caoones:ut no.in.d.c.possessor.& ꝙ non ualeat tale statutum tenet Io.An.in.c.si.de exce.lib.vj.in oouel. sed præsupposito quod de facto seruetur inter laicos non per hoc uidetur ligare ecclesias & personas ecclesiasticas.nam statuta & constitutiones astrigunt solommodo subditos statuentis: ut.c. ut animarum.§.j.de consti.lib.vj.&.ij.q.j.multi.de sen. ex com.a nobis.de diuor.gaudemus.clerici autem & ecclesiæ non sunt ciuitati subiecti.C.de episc.& cle. l. placet. &.c. quæ in ecclesiarum.&.c. ecclesia sanctæ mariæ. de consti. Et firmatur hoc ratione.Constat enim quod potestas statuendi causatur a iurisdictone quæ est de publico introducta cum potestate iurisdicendi & statuendi:ut. no. in. l.j.ff. de iuris.om.iu.sed non debet plus extendi statutum quàm autoritas statuentis:ut.l.extra territorium de iuris. om. iu. &.l.cum unus.§.si is qui.de bo.auto.iu.pol.& cle.pastoralis.de re in.sed clerici non sunt de iurisdictione iudicis secularis imo si sponte uellent se eius inrisdictioni subijcere non possunt.xj.q.j.c.ioolita.&.c.placuit.de fo. compe.sidiligenti.ergo sequitur quod eorum statutis noo arctantur expresse & si expresse non possunt ligari multo minus sub
3 generalitate uerborum inclusi uideniur.† oam cootra quos non potest statui exprælse multo minus sub generalitate uerborum includere eum recte & indirecte talis inclusio reprobetur:ut.c.si.de immu.ecc.lib.vj.& ibi in oouel.Item arguendo de consnetudioe ad statuta tanquàm de tacito ad expressum:ut.l.de qnibus.ff.de legi.&.iiij.di.erit autem &.viij.di.quæ contra sicut consuetudo laicorum etiam iusta non astringit clericos uel ecclesias.ot no. Ino. & Host. in rubrica.de consue.& Host.in summa.de consue.l.si. uer. sed pooe de consuetu.qnod inter laicos.& Cy. in. l.ij.ad si. C.quæ sit longa consue.ita ètiam est dicendum quod statutis ooo ligentur.est enim tale statutum onerosum & odiosum quod post quinquennium excludit quem a iure suo & irritas probationes per publica instrumenta & sic subtrahi facultatem probationum qnæ non debet angustari. C. de here.l.quoniam.& ꝙ statutum laicorum irritans probationem alias de iure ualidam nõ extendatur ad ecclesias tenuit Io.cal.in sua disputatione quæ incipit bononiensi statuto cauetur &c.io uer.saluo ꝙ si ecclesia in dicto testamẽto &c.Consistit etiã in alio dubitatio questioois oostre quia actionis exercitium contra depositarium ex persona laici. Idest domine ioanne descendet in ecclesia post mortem dicte domine.sed hec reperitur per statutum exclusa : quia etiam oltra quinquennium petere neglexerit.ergo eius negligentia oidetur nocere illi ecclesiæ substituere post mortem.iura enim præscripta contra heredem ut erat domina nõn uidentur posse intentari per unioersalem fideicommissariam:ut erat ecclesia io hoc casu. Ad hoc dico quod ecclesia ad hoc dispositum oenit iure suo quia ètiam absq; alia restitutione transeunt ex fideicommisso iura & actiones ut.l.si.C.de sac.san.eccle.unde cum exercitinm actionum incipiat competere ecclesiæ post mortem domine nõ uidetur quod ante incipiat ꝯ ecclesiã præscriptio quàm purificetur eius institutio:ut.l.cum notissimi. C. de præscrip. xxx.an.Item cum alia tempora sint statuta contra ecclesiã quam contra laicos.ut.c.de quarta.de præscri.& uit. quas actiooes.C.de sacrosan.eccle.uidetur quod postquã actio super disposito deuoluta est ad ecclesiam ex eius persona debeat prescriptio coosiderari non ex persona laici. arg.c. j.de iure pa.li.vj.Proculdubio igitur concludendum uidetur non obst.prescriptione qninquennali uel legali illa ecclesia sioe rector ipsius possit petere dictnm depositũ post quam præscriptio canonica.xl.an. non est decorsa tempore depositi.do.Pe.de ancha.

CONSIL. CCLIX.

1 *Exceptiones executionem rei iudicate impedientes quæ sint.*
2 *Sententia ex quibus nulla efficiatur.*
3 *Defensio non subtrahitur etiam in iudicio summario.*
4 *~~Iudex absentiam rei [illegible] supplere debet.~~*
5 *Sententia rescinditur si postea appareat non deberi quod petitur.*

1 IN CHRISTI oomine amen.† Ex uerbis supradictę sententię tria possunt percipi ex quibus uerisimiliter apparere potest quod non est contra Ludouicum dicta sententia exequenda.Et primo appareret iudicis in cõpetentia.nam non coostat quo iure uel qua ratione Ludouicus qui est de Ferraria potuerit per iudicem siue iudicem

dices uenetorum condemnari uel coram eis trahi. nam in
non suo foro non debet citatus cóparere nec contra talem
tenet processus uel sententia. iuxta no. per Inno. in c. ij. de
dila. hæc ergo exceptio incompetentiæ iudicis maxime de
qua páte ex ipsius inspectione impedit eius executione, ut
.C. si a non compe. iudi. l. j. & per totú & cle. pastu. de re iu.
Secúdo quia lata ptra procuratoré qui expresse se dicit nol
le Ludouicú defendere nec uelle pro eo rńdere uel com-
missioné ab eo habere. ex quo sequitur q sic dicédo nó po
tuit cogi subire ei' defensioné ét si fuisset uerus pcurator.
iuxta no. in cle. j. de pcu. & l. inuitus. C. e. ti. de cuius tñ má
dato aliter nó apparet & per consequens sńia ista reperit
lata ꝯ inauditum & indefensum inquantum ludouici piudi
cium respicit. & licet dicatur in sńia uirtute cómissionis
quá habet a dicto Ludouico &c. tñ hæc uerba non faciunt
fidé de mádato si de eo aliter nó apparet. iuxta no. in c. qm̃
ꝯ fal. de proba. & l. sciendú. de uer. ob. & quod no. in c. cú
in iure. de offi. dele.
2 † Ex istis duobus resultat duplex nul-
litas dictæ sńiæ. uidelicet quia lata p iudice incópetente &
cótra procuratore qui expresse recusauit suscipere iudiciú
& sic dici non potuit pcurator ergo sńia nulla. l. licet. C. de
procu. & c. in nr̃a. extra eo. ti. Tertio quia lata diffinitiue in
piudiciú ipsius abśntis indefensi qui & si fuisset psonaliter
citatus Venetijs ut asseritur in sńia tñ hoc non sufficit ad
códénaudú diffinitiue sed bene ad missioné in possessioné
ex primo decreto ut. c. qm frequéter. ut lit. non pce. et. l. j. C.
de exce. rei iudi. & ex hoc etiam sententia redditur nulla.
& per consequens tanq̃ ꝯ leges uel canones prolata exe-
cutionem nec nomen sententiæ habere meretur. c. j. de re
iu. & l. iiij. §. códemnatú. ff. eo. ti. Quarto quia in puncto dr
q instrumétorum pro parte Ludouici petita fuit copia &
denegata & per consequens subtracta defensionis facultas
ex quo sententia redditur ipso iure nulla cle. pasto. de re. iu.
† quantúcũq; n. iudicium sit summarium tñ defensionis co
3 pia non est subtrahéda. cle. sepe. de uer. sig. & l. defensionis
facultas. de iure fis. li. x. uel per istá delegationem si non nul
la saltem redditur euidenter iniqua quæ idem quod nulli-
tas operatur iuxta not. in d. cle. pasto. & c. cum bertoldus.
de re iudi. Quinto ex uerbis narratiuis ipsius sententiæ ap
paret debita de quibus in instrumentis fore præscripta. nã
ea cedit moniem. xxx. an. tanto aũt tempore est præscriptú
ultra omne ius. l. sicut. de præscript. xxx. uel. xl. an. & l. oés.
eo. ti. unde iudex qui debet diligenter rimari cuncta. xxx. q.
ult. iudicantem. debet ex officio absoluere Ludouicú ab-
sentem postq̃ sibi pstabat actori actionem non cópetere. c.
examinata de iud. & quod no. in l. ubi pactum. C. de trásac.
† Supplere n. debet iudex rei & actoris absẽtiá & per quisi-
4 ta ueritate pronúciare. in aut. qui semel. C. quomodo & qñ
iu. & quod no. Bar. in l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam.
infec. ex hoc sńia ex ipsius serie redditur euidéter iniqua si
lata deprehenditur post impletam præscriptionem. Ex his
omnibus liquide infertur q per literas alterius iudicis non
est dicta sententia exequéda per iudicé ferrariensem. iuxta
not. plene in c. docetero. de po. iu. in nouel. & in d. §. códem
natum. Sed præsupposito q dicta sententia possit ea có-
suetudine forte seruata uenetijs in sententijs proferendis
sustentari de qua tñ nó cóstat restat uidere de secundo du-
bio utrum contra executionem possit Ludouicus oppone
re se soluisse ut satisfecisse. & uidet q nó ut. l. sub specie. C.
de re iu. & c. suborta. & c. inter monasterium. e. ti. & l. peré
ptoria. C. sententiam rescindi non posse. Ego aũt contra-
rium credo quia negari non põt dictam sententiam latam
esse contra iuris ordiné. ut pula sic non conte. contra pro-
curatorem recusantem defensionem recipere & contra no
subiectum ut patet ex supradictis. non debemus ergo de-
fendere talem sententiam per iuris regulas quæ contra iu-
ris regulas lata est. & ut sic dixerim leuato uelo non cum il
la maturitate qua sententiæ proferuntur ad l. in his ff. de le
gi. & hinc est q facta cótra absẽtes legitime non citatos
de facili reuocantur & re integrantur ad audientiam sola
restitutis expésis. aũt. ei qui de bo. aut. iudi. pos. & c. si de eo
5 qui mit. in pos. & in d. c. qm frequenter. † Item qñ directum
habet effectum diffinitiue tamen quia non seruato ordiné
iuris ad eum non proceditur: rescinditur si apparet postea
non deberi quod petebatur ut no. in d. c. ii. de dila. in no-
uel. & ratio naturalis dictat quod ea q̃ faciliter ligantur fa
cile dissoluatur. ut in regula nihil tam naturale. de reg. iur.
& c. omnis res. extra. e. tit. Et hinc forte est q uenetijs nũq̃
tráseunt in rem iudicatam. sed perpetuo coram dño sńta-
rum possunt sńie de iniquitate redargui quia oés de facili
contra absenté inauditú & indefensum pronunciant ideo
de facili postea q̃relantem audiunt per præallegatá regulá
nihil tá naturale. Ité ét in sententijs solenniter latis si post
eas opponitur solutionis exceptio est dubium an admitti
debeat. & pleriq; tenent quod sic per regulam bona fides
non patitur. & per alia quædam iura quæ alle. Cy. in l. j. C.
de condi. inde. & licet alij teneant contrarium tñ uenetijs
prima opinio uidetur equior & seruáda. nam satis est illi-
cita extorsio iterum petere debitum q dicitur satisfactú.
Et aduertendum quia prædicta habent locum cum senten
tia lata est soléniter & contra præsentem. sed quæstio no-
stra loquitur cum est prolata contra absentem & indefen-
sum quo casu exceptioné solutionis uel satisfactionis pro-
culdubio attendendam puto per no. in d. c. præterea. ut sic
reus absens qui in uno grauatur cum sine iuris ordine có-
demnetur in alio releuet. l. ut de satisfatione possit excipe
re & pbaẽ argu. l. eum qui. §. in pluribus. ff. de iureiu. l. eũ q
. §. i popularib'. ff. e. tit. & hoc credo iuri & eqtati ꝯuenire.

CONSIL. CCLX.

1 *Priuilegium principis super publicis functionibus non soluendis an*
ualeat.
2 *Præstationes seu functiones publicæ sunt ab omnibus soluendæ.*
3 *Priuilegio de non soluendis præstationibus eas soluédo tacite renunciatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † In quæ-
stione quæ uertitur inter nobilem uirum Fe-
dericum dñi Pauli de stafulo ex una parte &
ipsam cõitaté stafuli ex alia super collectis
& muneribus dicti castri à quibus idem nobi
lis se prætendit exemptum uigore cuiusdá priuilegij apo-
stolici ex aduerso dictum priuilegium dr̃ sibi nó opitulari
pluribus de causis de quibus in actis & scripturis trásmis-
sis quibus uisis prima facie dici posset quod idem nobilis
tueri se ualeat dicto priuilegio quia beneficium principis
debet esse mãsurum. ff. de consti. prin. l. beneficium. & xxv.
q. ij. c. j. & ij. & per totum. & qõ quæ uertitur super eis est
ad ipsum apostolicum referenda nec de ipsis per alium iu-
dicandum. c. cum uenisset. de iud. si enim non seruétur quid
aliud agitur nisi ut ordo ecclesiasticus confundatur. x. q. j.
peruenit. C. de ex. mu. pu. l. vna. lib. x. Et maxime cum ema
nat ad corroborationem iuris cõmunis cõtra illicitas exa-
ctiones talias & collectas quæ generaliter sunt reprobatæ
consuetudine non obst. ut in l. federici. hac edictali. §. illi-
citas. & l. ad docere. §. item nulla communis. de quibus le-
gibus extra de fo. compe. c. si diligenti. in nouel. & ista sane
sunt dicta cum priuilegium solutum respicit quod ad prin
cipem spectat & in ipsius administratione consistit. cum ue
ro priuilegium ledit ius tertij tunc strictissime debet intel
ligi. c. cũ dilecti. de do. c. olim. de uer. sig. vj. q. ij. in fi. & l. j.
§. merito. & §. si quis a principe. ne quid in loco public. Ité
iura primo allegata procedunt cum priuilegiú emanat in
materia cócessibili sed si in materia iure funditus reproba
ta & inconcessibili tunc est nullum ipso iure uelut contra
iura indultum. ut. l. rescripta. C. de preci. impe. offe. nec est
exequenda sed expectanda secunda missio: ut. c. si qñ. de re-
2 scri. † Super qua igitur materia priuilegium siue indultum
de quo quærimus emanauerit est discutiendum & certe sup
materia funditus odiosa quia reipublicæ & patriæ nociua
inquantum a publicis functionibus immunitas indulget.
oĩs. n. pro possessionibus quas possidet præstationes seu
publicas seu communes tenetur soluere & proportionali-
ter contribuere etiam si de religiosis agatur. de sta. mo. c. in

singulis.§.j.quod no.de tem.or.c.si archiepiscopus.& in.c.
q oẽs.de reg.iu.li.vj.Et est adeo hoc uerum q nulla prag-
matica sanctio nulla pactio nulla præscriptio in contrariũ
allegari possunt.C.de uecti. & cõmi.l.siue. &.l.si quicquã.
&.C.sine cẽsi.& reli.l.fin.de oper.pub.l.j.&.l.præscri.&.ff.
de pac.l.ius publicum. &.l.inter debitorem in fi. quinimo
dicit.l.quod in talibus priuilegium aliquem non defendit
ciuẽ.C. de decu.l.uacuatis.lib.x.& de bo.ua.l.j.& de peti.
bo.subla.l.j.Ex istis omnibus alijs iuribus & similibus pa-
tet rõ quare tot leges istas immunitates irritent uidelicet
quia utilitati publicę aduersantur ergo nullę.C.de præci.
imp. offe.l.rescripta.&.l.nec damnosa. Itẽ p tale indultum
detrahitur iuri uniuersitatis.si dicamus huic nobili iniun-
gendum onus pro rebus suis uniuersitati accrescere & hoc
nõ est dicendum.C.de agri.& censi.l.antepe.& fi.lib.xj.oc
casione.n.priuilegiorum non est uniuersitas aggrauanda.
aggrauatur aũt si munus publicum diuidendum inter plu-
res inter pauciores diuidatur.ar.de conces. præben.c.si.li.
vj.& per hoc concludit Io.an.post Spe q si uniuersitas ter
re cõsueuit soluere annuatim centum libras dño suo si ipse
aliquẽ exemit detrahit de ista summa illa pars quæ istu tã-
geret si priuilegium nõ haberet:ut no.in.c.ij.de immu. ec.
in nouel.& in spe.de cen.§.nunc dicendum.uer.q si uniuer
sitates. Ex istis liquide concluditur dictũ priuilegium esse
nullum quia utilitati publicę aduersatur.Item ledit ius ter
tij uidelicet uniuersitatis illius inquantum superior non
detrahit de onere consueto q iste nobilis supportare de-
buisset per iura prædicta prima quia dictum priuilegium
non derogat legibus derogatorijs quæ ipsius vires elidunt
& certum est quod cum contra leges tales emanat priui-
legium uel rescriptum de ipsis est mentio facienda iuxta
no.plene.in cap.j.de exces.præla.secundo quia apparet in
actis castrum illud fuisse inuasum & depredatum a quadã
societate & ab hominibus diminutum: unde iniquũ & iniu
stũ est q onus antiquum inter multos antiquitus diuisum
integrum a paucis supporteтur. Potius igitur recedẽdum
a priuilegio ex cã superueniente.c.suggestũ. de deci.& no.
&.in.d.c.j.in nouel. Vlterius aduertendum q idẽ nobilis
format articulos q post dictã exceptionẽ per priuilegium
prædictum nunq̃ in dicto communi fuerunt grauati sui au
tores.& quod suis antecessoribus semper fuit dictum priui
legium obseruatũ & rectẽ deducunt quasi per hoc sint adę
pti quasi possessionẽ libertatis.& in istis iuribus incorpora
libus ad acquisitionẽ requiritur quędã quasi cõtradictio.l.
iij.§.date.ff.de usufr.&.l.quoties de serui.& hinc est q p
non usum perditur priuilegium legitimo tpe.l.j.ff.de nun-
dinis.& ibi per Bar.&.c.cum accessissent.de consti. ubi
plenẽ. Sed iste nobilis non probauit capitula supradicta
quinimo si aliquid pbauerit ex auditu tamen probatur per
unum ex suis testibus & per plures ex parte aduersa quòd
sui autores regebant illud castrum tanquã dñi & sic colle-
ctas imponebant.ex nimia ergo reuerẽtia & metu iusto vr
prætermissa ab eis exactio vt a cæteris facta est ar.l.j.§.quę
3 honorande. quarũ rerũ ac.non datur.&.c.j.de renun.† Po-
stremo non solum vtendo amittitur sed fortius actum cõ-
trarium faciendo puta soluendo uel aliter paciscendo.ta-
cite enim per ista uidetur priuilegio renunciatum. ar.ff.de
condi.idẽ si quis perpetua.ff.de bo. poss. secundũ tab.l.j.§.
semel.&.C.de his qui pub.spõ.susti.l.j.& qđ ibi no.de ista
tacita renunciatione.& in.d.c.cum accessissent.sed de cõ-
positione ipsius apparet in una eius responsione facta uni
ex capitulis partis aduerse & per plures testes etiam hoc
probatur licet forte non ad plenũ sed ex cõiunctione præ-
sumptionum cum eius responsione resultat plena quod sol
uit.& hoc sufficit ne utatur amodo illo priuilegio . ad hoc
q no.in.d.c.j.de immu.ec.li.vj.in nouel. in uer. maximẽ si
talis &c. Ex prædictis sine ulteriori prosecutione conclu-
do prædictum nobilem dicto priuilegio se non tueri.

CONSIL. CCLXI.

1 Compromissum [illegible] quando ualere præsumatur.
2 Consequens [illegible] ad illud ualle.
3 Exceptio facilius quæritur quam actio.

1 IN CHRISTI nomine amen.† Videtur
prima facie dicẽdum q istud laudum latum
fuerit absq; compromisso ex uerbis.n.supra
relatis nõ apparet aliud nisi quod dña.B.co-
ram arbitratore electo inter ipsam.&.F.pe-
titionem porrexerit ꝯ dictũ.F.Item quod F.consensit tunc
per dictum arbitratorem procedit & parere promisit no-
tario uti publice psone pro dicta.B.recipiẽti eius laudo &
arbitramento &c. & sic postea laudauit psente dicto.F.&
approbante sed de psentia dñe in laudo non apparet nec
qualiter laudũ emologauerit vr ergo ex his ex parte dictę.
B.dictum laudum & cõpromissum deficere in substantia &
in forma & per ꝯsequens nihil ualere.ar.c.per tuas.de spõ.
quod.n.dicta dña.B.cõpromiserit uel laudũ secutum ea p-
sente latum fuerit nõ apparet igit ex parte sua ut dixi lau-
dum deficit in substantia & in forma.Sed contrarium de iu
re dicendũ arbitror.nam psente.F.dicta dña.B.petitionem
suam porrexit coram arbitratore contra dictum.F. & sic
2 p eum tanq̃ p arbitratorẽ eũ petijt condemnari.† Ex hoc
satis ur eum in arbitrum elegisse cum alias ꝯdemnare nõ
põt vñ q uult ꝯñs vr uelle & antecedens sine quo ad aliud
ꝯñs peruenire non põt.ar.l.illud.de acquir. hære.facit.l.ad
rem mobilem.&.l.ad legatũ.de procur.& sic & in si.qui ꝯ-
fitetur unũ ur etiã confiteri illud quod ex eo sequitur. viij.
di.quo iure.& de offi. dele.c.cum sup. unde alibi dicit.l.q
qñq; propter celeritatem actuũ cõiungendorũ medius oc-
cultatur.l.iij §.debitor.de do.inter. ui.& uxo. &.l.singula-
ria.ff.si cert.pet.Præterea appareat q ista dña. B. porrexe-
rit in scriptis petitionẽ coram arbitro præsente dicto.F.&
negante contenta in dicta petitione . Arbiter ergo admit-
tendo talem petitionem ur cõpromissum acceptasse quod
magis patet ex laudo subsecuto non minus.n.factis ipsis q̃
uerbis intelligimur consentire.l.certum. si cer. pe.&.c.di-
lecti.§.j.&.ij.de ap.& ibi pcor.& optimẽ ad hoc facit cle.j.
de procu. Ex parte aũt dicti. F q compromissum pcesserit
laudum manifeste patet q promisit notario stipulanti uti
publice sermone & nomine dictæ dñę.B.parere omni lau
do secuturo &c.ut in themate patet.unde cum huic stipu-
lationi dicta domi.B.fuerit tunc præsens vr ipsa stipulata
& recta uia quæritur sibi actio: ut.l.si procuratore pñte.C.
de procura.ꝯiuncta.l.qui patiatur.ff.man.&.c.ex parte de-
cani.de rescrip. per Inno. & per ista concluditur quod hic
pcesserit compromissum solẽne ex utraq; parte & sic non
deficit in substantia nec in forma sed hinc inde stipulatiõe
uallatum laudum etiam postea subsecutum est approba-
tũ & emologatũ per dictũ.F.& promissum notario ut pu-
blice persone nomine dictæ.B.stipulanti perpetuum ratũ
habere & cõtra non uenire &c. Ex qua stipulatione q̃ritur
dictæ dñæ sm quosdam actio sine cessione quã opinionem
sequitur Bar.licet alij dicant q cessio requirat de quo in.l.
ij.rem pupilli saluã fore ubi plenẽ p eum in casu nr̃o est mi
nus dubium quia illa domina ꝯ quam hæredes, F.agere uo
lunt est in possessione bonorũ quæ ab ea aduocantur . Vn-
de non est hic tractandum de quærenda sibi actione sed ex-
ceptione quæ uidetur sibi facilius quæri tam p arbitrum
3 q̃ per notarium. † nam nõ possunt isti dici pœnitus extra-
nei per quos est dubium an quęratur exceptio:ne.l.idem in
duobus.de pac.&.l.non solũ.§.si liberationis uerba.de lib.
leg.arbitrator.n.assumptus a partibus uidetur quoddã me-
dium organũ inter partes & p consequens ex facto eius q̃-
ritur partibus.ar.l.ꝯsensu.de acti.& ob.&.l.qui per alium.
de reg.iur.& censetur eius laudum trãsactio quędã.in aut.
ut diffe.iudi.in princ. Ex præsupposito q in casu nr̃o nullũ
pcessit cõpromissum si una partium approbat laudata a pe
nitus extraneo recipiente dictã approbationẽ pro reliquo
pro quo talis extraneus laudauit oĩr actio & exceptio nõ
dico ex laudo sed ex consensu stipulatione uallato prout
fuit in casu nr̃o.iuxta no.insti.de inuti.stipula.§.si quis alij.
& in dicta.l.ij. Ex quibus concludo q Nicolaus & Ioãnes
hæredes dicti.F.cõpromittentis & laudũ approbãtis ut su
pra in themate nõ possunt uenire ꝯ factũ defuncti.C.de te-
sta.militum quæ a patre.& quod ibi no.domi. Per.de anch.

CON-

CONSIL. CCLXII.

1 *Pactum venditioni adiectũ præordinatæ ad cõtractum emphyteoticum an videatur in ipso contractu emphyteotico repetitum.*
2 *Ratio in qualibet dispositione attendenda.*
3 *Dicta in præcedentibus censentur repetita in sequentibus.*

1 N CHRISTI nomine amẽ. † Præmittendum est quod in traditione rei dñs potest tale pactũ apponere maxime cũ sua interest ut in casu nõ in quo Abb.& monachi prospexerunt per hoc pactũ salubritati monasterij cõsueuerunt.n.fetidam reddere aerem pestilentem: ut.l.j.ff. de cloacis.&.l.de pupillo.§.si quis riuos.ff.de ope. no.nũ. ualet ergo tale pactum etiam si dominium horti fuisset ad eos translatum: ut.l.fi.C.de pac.inter emp.& uend.& multo fortius in casu nostro in quo per pactum expressum monasterium uoluit quod emptor cognosceret dictũ hortum a monasterio in emphyteosi & sic ad eũ pertinere directũ dñiũ: ut.l.j.&.ij.si ager uecti.uel emphy.pe. Præsupposita ergo pacti ualiditate remanet dubium an istud pactũ quod non posset facere macerum guadi nec conciam corij &c. uideatur repetitum in ↄtractu emphyteotico post aliquos dies subsecuta iuxta præcedentem conuentionẽ.& uř ꝙ nõ quia hoc pactum solum fuit expſſum in contractu uenditionis præambulo qui diuersus est pœnitus a cõtractu emphyteotico. pactum ergo in uno non uř repetitũ in alio cõtractu ut dixi penitus diuerso ar.l.maritus.C.de do. inter ui.& uxo.&.l.papi.exuli.de mino. Item primus cõtractus uenditionis est abolitus & nouatus per cõtractũ sequentẽ emphyteoticũ: ut.l.j.ff. de dona.ergo pactũ in primo nouato nõ uř repetitũ in secundo nouante.sed pro omisso habẽdũ est.l.aliã.ff.de dona.&.l.quicq̃d astr̃ ingẽdæ.de uer. ob. His nõ ob.cõtrariũ est de iure dicendũ hoc primo probat cã finalis pacti appositi in ↄtu uenditionis.fuit.n.cã ne ista fetida exercẽdo ibidem fetorẽ in monasterũ exalarẽt. sed ista ratio ita locũ sibi uendicat in cõtractu sequenti emphy-
2 teotico sicut in contractu uenditionis præambolo. † & rõ multum attendit in qualibet dispõne.l.adigere.§.q̃uis.de iure pa.c.cũ cessante.de ap.l.fi.de hære. insti.&.l.ex facto. de uul.& pup.Secundo est aduertendũ ꝙ cõtractus uenditionis in quo fuit appositũ pactũ de fetidis nõ fiendis ordinabatur ad trãsfusionẽ & nouationẽ q̃dam in cõtractu emphyteotico.nam ex illo pacto poterat cogi emptor recognoscere in emphyteosim a monasterio.l.lecta.ff.si cer. pe. &.l.pacta conuenta.de cõtrahen.emp.facit.l.si hæres.ff.de ac.emp.sed cum illud pactũ de fetidis non tenendis fuerit indistinctẽ appositum referri debet tam ad præsentẽ contractum uenditionis q̃ etiã ad futurũ emphyteoticũ in quẽ præcedens contractus transfundi debet & contrariũ sentire esset satis absurdũ cõtra meotẽ cõtrahentiũ.nã ex ordinatione partium de primo recedendũ erata cõtractu uẽditionis ꝙ ergo tam breui tpe uideat monasterium noluisse puidere de feridis nõ fiẽdis uř absurdũ sentire & ꝫ.l.inter castel.ff.de arbi.io rõne sui.uidet.n.habere illud pactum ꝑpetuã & successiuã cãm ut ibi.ergo ad contractũ emphyteoticum qui debet habere perpetuã cãm referendã & in
3 eo intelligi repetitũ.quia † dicta in ꝑcedentibus in sequentibus repetita credunt.l.itẽ quia.ff.de pac.l.iij.§.idẽ respõdit.de uer.obl.Item pstud pactũ non exercendi macerum guadi & conciã corij & si.uř cõstituta quædã seruitus in illo loco ad utilitatẽ monasterij ne in eo per talia aeris salubritas corrũpatur.ar.l.ut pomũ &.l.quoties.ff.de serui.Iste aũt seruitutes reales semel ↄstitute inducũt & transeũnt ad extraneos ad quos transit rei alienatio.ff.de cõtrahẽ.emp. multo ergo fortius in ꝑsonã eiusdẽ in quẽ uariat species contractus sol ũmodo ut in casu nõ. Concludo igit ex ꝑdictis ꝙ iste emptor & modo emphyteoticarius monasterij pot ꝓhiberi ne macerũ guadi uel cõciam corij faciat & si fecerit remoueri debeat alias tanq̃ faciẽs cõtra pacta & cõtra debitã seruitutẽ incidit in pena ↄctus quã monasterium pot ab eo licite exigere iuxta no.in.c.cũ dilecti.de arbi.

CONSIL. CCLXIII.

1 *Tabelliones & procuratores quando sine causa recusari possint.*
2 *Iudex ordinarius in causa recusari potest.*

1 N CHRISTI nomine amen.† Subtiliter & ad plenum est allegatũ superius super dictis dubijs & in utroq; conclusum est ꝙ iuri congruit & etiam eqtati. nam in primo dubio cum recusare cõsultorem sit modici præiudicij uidetur certis in talibus sufficere iuramẽtum pstitum iuxta ritũ iudeorũ in casu nostro. ar.l.thesaurus.ff.ad
2 exhi.&.c.ex literis.de resti.in inte. † Item de iure ciuili recusatio etiam iudicis ordinarij pot fieri etiam sine causa ue sic lites sine suspicione ꝑcedant.l.apertissimi. de iud. & licet ius canonicũ aliud statuat in recusatione iudicum.c. cum spāli.de ap.tñ in recusatiõe consultorum & procuratorum & tabellionũ durat rõ.d.l.apertissimi.ut in istis leuibus & in qbus de facili pot alius subrogari sufficiat ꝑ rõne uoluntas.l.quia poterat.ad tre.facit quod no.de resti. dilecto.Item quia poterat probabiliter ꝑcu.ignorare cãs recusationis quas modo dñs allegat nimia familiaritate in loco unde est consultor assumptus & in quo loco altera pars habuit consultorem siue aduocatos in suis causis iste quidem sunt causæ rationabiles arbitrio cuiuslibet boni uiri ne de tali loco consultor assumatur facit quod not. in. c.ot debitus de app.& hoc.in primo dubio. In secundo idem sentio quod præfatus eximius legum doctor dñs Iac.de mariscalcis.nam cũ potuerit uigore præcarij dictas terras propria autoritate ingredi multo fortius autoritate iudicis licet defectiua ex omissa præsentia &c.do.Petr.de ancha.

CONSIL. CCLXIIII.

1 *Gabella de quibus equis soluenda intelligatur: stante statuto &c.*
2 *Statuta quæ simpliciter loquuntur secundum ius cõmune modificãtur.*

1 N CHRISTI nomine amen.† Præmittendũ est quod illa pedagia & guidagia sunt legibus plurimũ odiosa & reprobata nisi ex speciali priuilegio uel antiqua consuetudine exigantur.c.quanq̃.de cẽsibus. li.vj.& C.noua uec.istitui nõ posse.ꝑ totũ &.c.sup q̃buldã.de uerb.sig.
2 † Præmittẽdum est ẽt quod statuta quæ simpliciter loquũtur debẽt intelligi & modificari siue restringi fm ius commune.ut.l.ij.C.de nox.& no.in.l.fi.§.in cõputatione.de iure deli.&.c.cum dilectus. de consue. his præmissis uidetur sine dubio dicẽdum ꝙ de iure commuui equites super equos equitãte transeuntes nõ tenẽtur soluere pedagium qa usus sui causa conducuntur non causa mercatoris uel negotiationis: ut.l.fi publicanus.§ j.ff.de publi. & ibi no: & eo.ti.l.fi.§.quoties.&.d.c.quanquam.sed prædicti equi ducebantur causa usus personarum ad equitãdum. unde quia in tali statu sunt deprehensi.ad usum ita sunt cẽsendi & iudicandi & ar.c.si iudex laicus.de sen.excom.lib.vj.&.l.mo ueor.de ser.expor.& quod no.in cle.præsenti.de censi.statutum igitur supradictum quod indistinctẽ loquitur de soluendo pro equis iumentis pupillis &c.sane debet intelligi de his qui negotiationis causa conducuntor non usus sui causa ut sic concordet cum iure communi per iura præalle. & postro quod in dicta ciuitate de consuetudine soluerẽtur dectig.de his quæ deferuntur usus sui causa uel de equis ad equitandum conductis: tamen quia hæc consuetudo esset contra ius commune isti transeuntes equestres poterãt probabiliter ignorare istam prauam consuetudinem ideo deberent excusari a pœna. c.cognoscentes: de cõstit. &.l.generali.de tab.ibi cõsensum enim non ignorantiam uolumus obligari.facit quod no. Bart.in.l.cũctos populos. de sum.tri.& fi.cath.Postremo in facto præsupponitur qđ de equis ad equitandum ductis per ciuitatem & territoriũ nunq̃ uectigal solui consueuit. & ista consuetudo concordat cum iure communi ut prædictum est ergo nihil opponi

tet firmius permanere. viij. dist. cõsuetudo. & l. de quibus. ff. de legi. & sunt casus expressi quod earum rerum quarum uectigal nunquam præstitum est præstari non debet: ut lege licitatio. §. earũ. digestis. de publicis. et lege si publicanus. §. finali. eodem titulo. Ex quibus sine ulteriori prolecutione concludendũ est de ueritate quod publicani istius ciuitatis audita temeritate iuxta morem suum non iustitia uel colore iuris dictos equos publicare conat. facit. l. quan te audacie. digestis de publi.

CONSIL. CCLXV.

1 *Commissio stipulationis pœnalis quando nouet stipulationem præcedentem.*
2 *Pœna fauore creditoris adijcitur.*
3 *Creditor quod voluerit remediorum si plura sint eliget.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Quod donatio de qua quæritur fuerit donatio inter uiuos & nõ causa mortis apertè demonstrãt uerba instrumenti ipsius donationis dum promisit solenniter non reuocare uel penitere sed perpetuo eam firmam & ratã habere. facit. l. ubi ita do natur. de dona. causa mor. & quia illud dubium in consilio meo est plenè discussum. & pro hac parte conclusum ideo me ulterius non extendo. Sed de secundo ad alia dubia nõ uiter exurta. & dicitur præsupposito quod fuerit donatio inter uiuos & in ea promisit non uenire contra sub pœna postq̃ venit cõtra uendendo uineam hospitali donatã pœna est commissa & solum ad eam agi debet non ad uineam quia commissio pœnalis stipulationis nouat præcedẽtem ex cã lucratiua. iuxta opi. Bar. in. l. ita stipulatus. de verbo. ob. ubi relatis septem opi. istam firmat uidelicet quod cõmissio pœnalis in stipulatione nouet præcedentem ipso iure si descẽdebat illa præcedens obligatio ex causa lucratiua per. l. j. §. item si ita. ad. l. fal. & l. si pomum. qñ dies leg. ce. Sed. d. Bal. in quibusdam suis additionibus ad lect. Bar. tenet ita quod ista opi. non sit bona licet noue: quia contra casum. l. qui ratione. §. flauius. de uer. ob. ibi enim cõtractus donationis præcessit eum pacto de manumittendo stipulatione uallato & tñ ibi pœnalis non nouat primitiuã obligationẽ imo ex ea agi põt ut impleatur quod in pacto deuenit. Dñs etiã Ang. de peru. in repetitione. l. si insulam. de uer. ob. reprobat opi. Bar. & alleg. similiter palle. §. flauius. & l. rescriptũ. §. si pacto. de pac. ubi similiter stipulator ex cã lucratiua eligere põt an petat pœnã an uelit exceptione tueri. & loquitur ibi in liberatione gratuita cũ nõ appatet de alia. Nõ ob. rõ Bar. q̃ dicit hoc in cõtractu ex causa lucratiua quia pœna uidetur adiecta in fauorem donationis vt possit eligere utrũ uelit pœnã soluere an quod deuenit

2 in primã obligationẽ. † oã imo pœna semp vr adiecta fauore creditoris: ut. l. stichũ aut pamphilũ. circa prin. de sol. nec est bona rñsio Bar. qd in. §. flauius. esset interposita stipulatio ex cã onerosa respectu donatarij. confunditur. n. ista responsio ex dictis meis Bar. in alia materia de duobus reis ubi appellat reum ex cã luctatiua. nõ aũt appellat eũ reum ex causa onerosa quod apparet quia nõ hẽt locũ inter eos beneficiũ cessionis uel diuisionis quorũ q̃ li bet locum haberet si dicerentur rei ex cã onerosa. ut patet cor. de duo. reis. cõiuncta. l. in. l. falcidia hoc obseruãdum. ad. l. falc. & in casu nostro satis ur absurdũ q̃ plena dupli uideat adiecta in fauorẽ donatricis 3 quam si puenerit pœ na cõmittit in duplũ. & si grauat eius obligatio p̃ euentio

3 nẽ. † Item cũ cõpetunt plura remedia est electio creditoris q̃ ex eis eligatur nõ. rei ut. l. q̃ in hęredẽ. §. eligere. de tribu. & c. in alternatiuis. de re. iu. li. vj. per Dy. Item cum pœna cõmittatur ex mora q̃ est delictũ. l. si filius de inter. ac. ridiculũ est dicere quod delictũ dicatur tendere ad fauorẽ mo rosi siue delinquẽtis q̃ nõ fauore siue immunitate sed odio dignus est. l. relegatorũ. §. si. de iter. & re. & regulariter tra dit q̃ mora sua cuilibet est nociua: ut. c. mora. de re. iu. li. vj. Ex quibus patet qd rõ Bar. nõ est uera nõ ob. l. j. §. itẽ si ita. ad. l. falc. & l. j. de penn le. q̃ ibi pœne adiectio est eiusdẽ speciei & forme cũ obligatione primitiua & ideo rõne similitudinis de facili fit trãsitus. l. an iutilis. de acce. sed pœ na adiecta donationi nõ est eiusdẽ speciei & formę. Ideo pp dissimilitudinẽ nõ fit trãsitus ita de facili. & ista est rõ Bal. Vltimo aduertendũ q̃ dubiũ nũum nõ fundat in opinionibus pdictorũ doctorũ. nam per donationẽ etiã absq; traditiõe fuit quæsitũ dñium hospitali. cõmissio ergo pœnalis stipulationis nõ uidet nouare siue extioguere dñium iam q̃situ quod nudo pacto in donatricẽ uõ potuit trasferri. ar. l. traditionibus. C. de pac. nã sup dñio tam quæsito & trãsfuso in hospitale iure singulari. p pal. l. ut inter diuinñ. nõ ur posse cõtingere nouatio per cõmissionẽ pœnalis stipul. quæ ad alia capitula & obligatiões cõtractas in instrõ est referenda & ista est subtilis rõ pro qua facit. l. quoties. de noua. in ratione sui. Super tertio quod obijcitur pbatũ ex confessione syndici hospitalis tpe litis cõtestationis dñium nõ fuisse hospitalis. nam cũ syndicus ponat quod an te emptionẽ factã per Ioan. dicta uinea fuerit dñe Bartholomeæ donatricis quod ab anno. Mcccciij. & ante spacium v. x. & xxv. annorũ dicta dña de dicta uinea disposuit & fe cit de ipsa ut dña dictæ rei. Ex istis ppositionibus ur syndicus tacite confiteri dñium non fuisse hospitalis tpæ litis contest. arg. eorum quæ no. in. l. non solum. §. si is qui. ff. de procur. & l. si ut certo. §. si duobus. cõmo. Ad hoc rñdeo & dico quod syndicus asserit in libello dominiũ uel quasi dictæ uineæ pertinere ad hospitale ad quod pbandũ produxit instrumentũ donationis. Illa ergo uerba positionis qd ante emptionẽ &c. & quod ab anno. Mcccciij. & ante per spacium &c. cum dicat simpliciter & in nube ante intelligã illud ante taliter q̃ ex eo nõ resultet ɔrietas vr repugnã tia cũ narratis & probatis prius in cã & sm intentionẽ pferentis. & ut res magis ualeat q̃ pereat. ar. l. si quis intẽtione. ff. de iudi. & l. quoties. de uer. obl. & c. intelligentia de uerb. sign. debet ergo intelligi quòd domina fuerit dña dictæ uineæ ante emptionem supple & ante donationem hospitali factã. nã si syndicus intellexisset fuisse dñam pximo tpe emptionis suus intellectus & responsio fuisset erronea & ut dixi cõtraria prius narratis & pbat de dñio hospitalis & pualeat assertio in libello cũ pbatione cõiuncta huic simplici responsioni positionibus ubi esset penitus ɔria sed nõ est distinguẽdo tpa. ar. c. cũ tu fili. de testi. & c. d. l. si. q̃ s intentiõe. p quæ iura apparet rñsum clarè supradictæ obiectioni & ɔcludẽdũ ad dietũ hospitale ptinere pculdubio dñium dictæ uineę siue quasi dñium & p eo pronũciandũ.

CONSIL. CCLXVI.

1 *Pauperes quando ex substitutione uocentur.*
2 *Ordo non est de substantia ipsius rei.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Iste magister Gerardus de massa in testõ suo circa filios iam natos uidelicet Io. & be. nascituros plures gradus fecit primo eosdem uniuersali ter instituendo. Secundo decedentibus in pupillari ætate substituit superstites & filios pmortuorum. Tertio si oẽs decederent in pupillari ætate substituit dicto be. eius filium si uiueret. Quarto si nõ uiueret & ex eo extarẽt filij eosdẽ pupillariter substituit. Quinto si eius filius pupillus decedentibus omnibus in pupillari ætate dictus be. non uiueret nec ex eo extarent filij tunc fecit certa legata & residuum dispensari uoluit inter pauperes pro anima sua. Modo cõtingit casus improuisus in quo dubitatur qd iuris si mortuo Io. in pupillari ætate supstite dicto be. qui postea sine liberis decessit an sit locus dictæ substitutioni pauperum de qua. s. & prima facie uidetur locum esse substitutioni pauperum attenta potius mente & intentione testatoris quã uerbis testamenti quod semper fieri debet. C. de lib. præte. l. iij. ff. de adi. le. l. iij. §. conditio. de uer. sign. l. conuentionibus. cum si. sed in casu predicto uidet fuisse de mente testatoris prius prouidere filijs & ex eis descendẽtibus,

bus, secundario deo pro salute animæ. & hæc est charitas ordinata s'm beatum Augu. ut no. in. l. si quis ad declinandã .C. de epis. & cle. & licet ex supradictæ quintæ substitutionis forma uideatur innui quod Be. debeat prius mori sine filijs quam pupillus tñ idem uidetur fuisse de mente testatoris in casu quo lo. pupillus prius decesserit quam prædictus Be. postq̃ idem be. postea sine liberis decessit. non. n. uidetur facienda uis in ordine moriendi sed in carentia li-
1 berorum. † nam ordo non uidetur regulariter esse de substantia. ff. de peco. l. quidem. l. nec. n. de sol. uidetur namq; testator ut dixi primo prouidisse posterioritati secũdo animæ saluti. unde quia filij non supersunt. uidetur locus substitutioni pauperũ ut sic nõ modum sed effectum consideremus: ut. l. si mater. C. de insti. & substi. Ego de iure cõtrarium sentio & dico substitutionem pauperum expirasse p̃ superuiuentiam dicti be. Primo pp̃ cõditionis naturam quæ est ut impleatur in forma: ut. l. qui hæredi. &. l. meuius. de condi. & demonst. sed hic sunt pauperes substituti si filijs pupillis decedentibus be. nõ uiueret. sed lo. pupillus est mortuus be. uiuente ergo cõditio reperitur adimpleta . nã be. pupillo successit lo. substitutione pupillari ut. s. in tertia substitutione be. aũt nõ reperitur facta aliqua substitutio. nec quinta substõ uidetur facta sibi sed pupillo sicut et præcedentes. & hoc multum põdero quod ex discursu omnium prædictarum substõnum apparet quod testator solis pupillis uoluit pupillariter substituere primo eos inuicẽ, secundo be. tertio filios be. quarto pauperes ut sic primis proxime copulata. pcedunt. l. cum delanionis. §. as nam. de sun. instru. in defectum. n. be. & filiorũ eius uidentur pauperes substitui lo. pupillo. nõ aũt be. vt dixi. Itẽ expresse dixit testator si dictis pup. decedẽtibus be. non uiueret & ex eo filij non extarent &c. requirit ergo q̃d t'pe mortis pupilli be. non uiuat quia qualitas & demonstratio iuncta uerbo debet uerificari secũdum tẽpus uerbi. l. iu delictis. §. si extraneus. de noxa. sed cum be. uiueret t'pe mortis pupilli ergo non est condicio substitutionis pauperum adimpleta in forma ut. d. l. meuius . &. l. qui hæredi. Itẽ copulatiue in substitutione apponit si nõ uiueret & filios nõ haberet. debet ergo concurrere utrunq; copulatorũ t'pe quo lo. pupillus decessit: ut. l. qui hæredi. de cõdi. insti. sed hic defuit alterũ. s. mors be. eo t'pe quo pupillus decessit. Nõ ob. l. iij. de lib. præte. cum si. alleg. superius quia mentem testatoris nõ possumus elicere ubi prorsus uerba deficiunt nec ad casum improuisum debet extendi: ut. l. commodissime. de lib. & posthu. sed hic ut dixi dicto. be. nulla substitutio facta reperitur sed bene dicto pupillo si be. non uiueret & filios non haberet. substitutio ergo omissa est intelligẽda. Et per ista concludo quod Be. partẽ hæreditatis pupilli ex substitutione sibi obtenta transmittat ad amitam suam sibi proximiorem ab intestato. do. Pet. de ancha.

CONSIL. CCLXVII.

1 *Probatio dubia circa nomen & substantiam personarum super quibus fundatur intentio agentis quando releuet agentem.*

2 *Varietas impedit intentionem probari.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Pro parte Bartholamei actoris propositis in libello positionibus & attestatiõibus de Adamo patre & Adamo filio ac etiam Adamo auo & contractum soccitæ celebratũ cum Adamo patre cuius dicit se filiũ & hæredẽ deducit. & in secũdis capitulis se fratrẽ Adami filij nati ex dicto Adamo patre cõi & fatet in secundis capitulis dictum Adamum filiũ decessisse superstitibus Andrea Iacobo & Mattheo eius filijs contractus autem dictæ soccite an celebratus fuerit cum Adamo patre suo an cum Adamo filio eiusq; fratre nihil ponit uel probat & magna est uis in hoc. nam si cum Adamo patre ipse succederet pro dimidia & p̃dicti And. Iac. & Mat. filij Adami pro alia dimidia. & per consequens male petit in libello oẽs chartas dictæ Soccite. si uero cum Adamo filio fuit contractus initus tunc iniuste peteret aliquid ex contractu dictæ Soccite: quia tũc And. Ia. & Ma. succederẽt in prædicto ɔ̃tu. ut insti. de hær. quę ab intes. in prin. Ex isto capite incertitudinis personarũ cum quarum alteri ɔtractus Soccite celebratus probabiliter dubitatur deberet iste Bartholameus succumbere: ut. l. duo sunt titij. de testa. tut. & dubia probatio non releuat probantem. c. in pñtia. de proba. facit. l. eũ quem temere. de iudi. Et augetur dicta dubietas & obscuritas ex instrumentis ɔductis in prædicta causa. ĩstrm. n. Soccite est bis in actis registratũ . primo dicit cõtractũ Soccite initũ cũ Adamo delinionibus filio Adami. & cũ isto sic registrato cõcor. instr'm in pgameno in publica forma transmissum manu notarij rogati in altero registrato dicitur contractum Soccite celebratum cum Adamo quondam Adamini. in duobus autem instrumentis registratis actis uno diuisionis alio emãcipationis narratiue etiam Adamus filius Adamini. Ex istis instr̃is sic registratis & publico instr̃o in pergameno ostẽditur uarietas in nomine inter patrem & filium. nam pater Adaminus filius Adamus uocabatur & sic iste contractus initus potius p̃sumitur cum Adamo quod hic pluribus aminiculis adiuuatur . & etiã ex libello ut dixi & alijs clarẽ patet q̃ semel Bartho. asseruit cõtractũ initum cum Adamo patrem aũt suũ uocatũ fuisse Adamũ principaliter non probat licet inciderẽt ex uarietate testes sui deponant ipsum fuisse filium Adami. Sed utrum cum isto Adamo patre suo an cũ Adamo fratre eius non capitulat nec probat & posito q̃d p̃baret tñ quod nõ sic uocetur eius pater ser adamus dicta quatuor instr̃a narrãt . Ex quibus satis p̃batio sua testium redditur dubia & p̃ista cõsequens sententia pro reo feren-
2 da est. c. inter dilectos. ad si. de si. instru. † Quinimo ex ista uarietate redditur eius intentio non probata: nam asserit in secundis capitulis Barthol. quod ipse fuit filius Adami quõdam Adami sed instrumenta Soccite unũ registratum in papiro alterum in p̃gameno dicũt soccitã contractã cũ Adamo filio Adamini. & sic non est filius illius cũ quo soccita est ɔ̃cta si Adamus & Adaminus in loco patris posita denotant diuersa corpora & personas. Item si denotant diuersa Adamus & adaminus. ipse est sibi ɔ̃rius quia in primis capitulis dicit se filium Adamini in prędictis secundis filiũ Adami. confuse igitur & obscure deducit cuius cõtrarium facere debet agens alias succumbere debet. ut. d. c. inter dilectos. in si. & in. c. in pñtia pal. Postremo ista ɔplexitas & obscuritas actoris lucidẽ declarat̃ p capitula & duos testes quos produxit reus cõuentus. nam ponit & p̃bat quod iste Bartho. nõ fuit filius adamini qui locauit dicta animalia sed Adami & huic Adamo qui locauit successerunt p̃dicti. A. I. & M. Ex quorũ attestationibus si liquide & patenter ostẽditur q̃ cũ Adamo ex quo p̃dicti tres filij remanserũt ut et Bart. in secundis capitulis deducit fuit iste ɔ̃tus Soccite celebratus. nõ ergo per consequens nõ cum patre Bartho. Ex quibus sine ulteriori prosecutione cõcludo quod Bartho. obscure deduxit ea quæ sunt sue intentionis in corpore substantia & persona patris eiusdẽ. & augetur ex dicta cõfusio & obscuritas p̃ p̃dictã instr̃a registrata in quibus adaminũ fuisse patrem Adami attestatur. & cõtractũ hunc celebratũ fuisse cũ Adamo ex quo dicti tres filij remanserũt liquido sit p̃batũ. ideo cõcludo q̃ per iudicẽ debet reus diffinitiue absolui ab eius petitione & ipse tanq̃ temere uexauerit dictum reũ conuentũ debet in expẽsis legitimis cõdemnari.

CONSIL. CCLXVIII.

1 *Crimen puniendũ secundũ plures reformationes secundũ quã puniatur.*

2 *Leges posteriores trahuntur ad precedentes & statuta posteriora ad precedentia.*

3 *Dispositio legalis uitiatur si modus & forma omittantur.*

4 *Quandocunq; dictio omnẽ modum & qualitatem cõprehendere potest.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Iure diuino pariter & humano hoc detestabile scelus propter quod uenit ira Dei in filios diffidentiæ seuerissime uindicatur. nam talium ciuitates cum eorũ habitatoribus igne consumsit de pe. dist. j. c. sed cõtinno. xxxij. q̃ó. vij. flagitia. de excess. pla.

ꝑla.c.clerici.C.de adul.l.cūuir.& in aut. ut nō luxu. cōtra
na.& c.deus omnipotēs.ij.q.j.Statuta uero ciuitatis ubi cō
tra illū Bn̄dictum Andreæ inquiritur seueritatē ꝑdictorū
iurium eum quodam tēperamēto benignitatis modificant
quasi salubrius uisum eis fuerit inspectis uarijs qualitatib⁹
personarum & circunstantijs facti pœnas ipsas exagerare
& mitigare quam simpliciter & indistinctè penā ignis om
nibus hoc crimen ꝑpetrantibus irrogare & hoc pōt statu-
tū facere.s.distinguere ius diuinū & humanū iuxta locorū
necessitatē.ut.l.secularis.§.sunt quædā. de uae. & extraor.
cri.& quod no. in.c.quæ in ecclarū. de cōsti. in nouel.nam
iure diuino illa seuerissima pœna deus afflixit ciuitates il-
las & habitantes in eis:quia hoc nephandū crimen nō emē
dationi sed cōsuetudini deputarunt. & sic seuerius iudican
dū.ut l.nemo.C.de epi.audi.Ad propositū igiť super pro-
secutione huius criminis tria statuta siue reformationes
successiue sunt edite.quarum prima sub rubrica sodomita
rū &c. alia edita post in.Mcclxix.alia in.ccccciij.die.xj.Fe
bruarij.& de potestate iuris ultimis attributa in quadā ꝓ-
uisione edita in dicto.Mcclxix.& die.xx.mēsis Aprilis. &
de primo statuto certū est quod iste Bn̄dictus nō uenit cō-
burendus.nam tali pœna plectuntur alienigene malendri-
ni siue trapasse & tabernarij qui tenerēt pueros pro tā ne-
phando scelere exercendo altera aūt prædictarū qualitatū
nō est deducta cōtra dictū be.& ꝑ cōsequēs ꝑ ꝑdictū statu-
tū non est puniendus dicta pena.facit qđ no.in.c.j.de statu
te.lib.vj.&.c.j.de homi.&.c.j.de usur.eod.li. per Io. an se-
cunda reformatio.de qua.ś.in.Mcccclxxviij.secundū ua-
rias circunstantias uarias pœnas imponit & inter alias illā
ponit pœnam ꝙ qui per uim uel uiolentiā tale scelus cōmi
sit statuit igne cremari ita quod penitus moriať ut patet in
uer.si aūt per uim uel uiolentiā &c. & super ista particula
uidetur formata inquisitio dn̄i capitanei dum in eo dicitur
uiolatio modo illato per ipsum Be.capite dicto uanne &c.
Vtrū ergo per ꝑdictā reformationē ultimā sit sublata di-
cta pœna ignis & subrogata pecuniaria & arbitraria iuxta
formam ultimæ reformationis de qua supra in Mccccij.
merito dubitatur.& prima facie uideretur nō sublata quia
hic ultima reformatio loquiť de uitio. sodomitico puniēdo
indistinctè & simpliciter sed ꝑcedens loquitur cū hoc cri-
men cōmittitur uiolēter & in inuitū & sic cū notabili qua-
litate quo solet semper in criminibus penas exaggerare:ut
.l.aut facta.ff.de pœnis.nam in præcedenti proxima refor
matione huic ultime qualitas uiolentiæ operatur prorsus
diuersitatē pœne a simplici crimine sodomitico:quia istud
arbitraria illud aūt simpliciter capitali pœna puniť.Ex q-
bus uř prima facie ut dixi hāc ultimam reformationē per
proximam ꝑcedētem limitari & restringi ad casum simpli-
cis sodomie non aūt uiolentiā in tanto scelere inferentis.
arg.l.sed & posteriores.ff.de legi.& quod no.in.l.sciendū.
qui satis.cog.&.c.cum expediat. de elec.li.vj.† sicut.n.po-
2 steriores leges & canones trahuntur ad priores modifica-
tiue & restrictiue ita etiam statuta ad statuta. ut no.Bar.in
extraua.ad reprimendam.super uerbo nō ob. Præterea ex
defectu pōtatis statuentiū uidetur ultima reformatio non
ualere tanq̄ fecerint ꝯ formā mandati eis cōcessit sup hoc
concessum.n.fuit ut prouiderent in augmentū punitionis
huius nephandi sceleris aliorū ordinamentorum hactenus
edictorū ipsi aūt prouiderunt in diminutionē pœna mor-
tis in pecuniariā comittēdo & in arbitrariam nō tn̄ ad pœ
nam mortis se extēdentē egerūt ergo ꝯtrū eius qđ fuit eis
iniunctū si dicamus hanc corrigere ꝑcedētes reformatiōes
& statuta cōtra.l.diligēter.ff.man.&.c.pisanus de resti.spo.
3 † omissio.n.modi & formæ uitiat legalē dispositionē.l.qui
rome.§.flauius.de uer.ob.& inducta ad augmentū non de-
bēt operari diminutionē nec ecōuerso.l.legata inutiliter de
leg.j.& cle.j.de ꝑben.&c.transmissæ.de uerb.sig. & iste rō-
nes urgent pro ista parte. Quibus nō ob.cōtrariū est de iu
re dicēdum uidelicet quod pœna ultime reformatiōis pe-
cuniaria & ad arbitriū pœna fustigationis & alijs pœnis
corporis afflictiuis uel uituperatiuis ueniet puniēdus iuxta
formā ultime reformationis per quā puto recessum a pena
ignis infligenda cōmittentibus hoc crimen uiolenter ꝑ re
formationē proximam præcedentem hoc primo colligo ex
mente statuentium qui etiam in magis notabili & duplici
qualitate prouiderunt de pœna pecuniaria & arbitraria
primo in qualitate per quam iste sodomitæ hoc crimen in
cōsuetudinem deputarūt.nam nulla uenia uel miseratione
uidentur tales digni ut.d.l.nemo. & quod Bar. no. de iure
consuetudinario in.l.si cui.ff.de accu.& tn̄ in ultima refor
matione dř eum dicta pecuniaria puniendū etiam quoties-
cunq; reperireť tale crimē fuisse cōmissum &c.ista aūt qua
litas uř grauior.s.in cōsuetudine prout dř in isto Be. Item
subiungitur alia qualitas ualde grauis.s.si diceret fuisse or
tum scandalū uel oriri potuerit rumor scandali uel tumul-
tus quo casu ēt habet locū pœna pecuniaria & cum talia
crimina solent seuerissime uindicari ut.l.aut facta.§.fi.ff.
de pœ.si ergo in istis arduis qualitatibus est ꝓuisum de pœ-
na minori ergo & in illa minori qualitate uiolentie proui-
sum debet intelligi & sic iuxta enormitatem culparum pe-
narum modus exuberet & penā metiamur ex culpa.c.fœli
cis.de pœnis.lib.vj.& maxime hoc dico quia in utraq; ꝑdi
ctarū ponitur dictio ēt quæ est implicatiua ēt aliarum qua
litatum similium minorum.ut.l.ēt.C.si reus uel accusator
mor.fue.& nō ex maioritate rationis sed etiam ex ueritate
inclusionis similiū qualitatū dicam recessum a præcedenti
reformatione respectu qualitatis uiolētiæ & ꝑsertim quia
prouisio super substātia criminis & delicti difficile est qđ
nō intelligatur ꝓuisum sitr super eius qualitate & maxime
quia in principio reformationis ultime sup illo articulo di
4 citur quandocunq; agendo uel patiēdo† nā dictio quando-
cunq; est apta cōprehēdere oēm modū & qualitatē ar.l.ba
lista.ad tre.& facilius receditur a qualitate quā a substātia
.l.in delictis.§.si detracta.ff.de noxali. Restat respōdere ad
contraria.& primo ad.l.sed & posteriores.l.sciendū. cum
alijs allegatis supra.nam loquuntur cum in diuersis casibus
iura noua & antiqua disponūt ita quod possunt aliqua sub
diuisione iuuare . hic uero loquimur cum super eodē facto
utrunq; ius prouidet & uerba ultimæ reformationis sunt
apta cōprehēdere qualitatē in priori reformatione annexā
prout supra deduxi . Respondetur aliter & quia prędictæ
leges habent locū cum in ultimo statuto non apponitur il-
la clausula nō obstāte aliquo statuto quod generaliter uel
specialiter loqueretur.nā hoc casu nō habet locum.l.sed &
posteriores.cū si.sed indistinctè per ultimū est recessum a
primo.ut no.Bart.in dicta extrauaganti ad reprimendam.
super uerbo non obstāte.sed in ultima reformatione est ap
posita dicta clausula & multū late concepta ut in ea patet
clare.Non ob.quod uideantur statuētes egisse cōtra formā
mādati corrigēdo ꝑcedentē reformatione ut uult scd̄a rō
quia de uiribus reformationis ipsorū ut puta tenentiū ibi
locū principis & totius populi nō pōt ꝑ dn̄m capitaneū ca
pita iudicari.ut.c.cū uenisset . de iud.cū si. allegatis ibi uel
pōt dici qđ hæc ultima reformatio cedat in augmētū prio-
rū ordinamentorū inquantū ultra pœnā pecuniariā relinq
in arbitrio iudicantis oēm aliam corporis afflictiuā & ui-
tuperatiuam.nam illa posset esse talis & tanta quod mors
posset dici solatium & uita suppliciū & ꝑ consequens se-
pius mori.ut.d.c.felicis.ad fin.de pœnis.li.vj.in miseria e-
qdem & in luctu ætatē agere est plusquā mors ut dicit Sa-
lustius in catil.in quęstione cesaris sine deleri nāq; oēs oc-
cidere siue igne cremari & facti circunstantias nō pensare
& uarias medelas non adhibere non est laudabile quia sm
diuersitatē personarum locorū & temporū pœnas cōuenit
uariare & illam imponere quæ magis coherceat a delicto.
xxix.dist necesse.c.quoniā frequenter.§.fin.ut li.non cōte.
prædicti aūt statuentes arbitrati sunt istas pœnas arbitra-
rias plus timeri ꝓ eis ꝑsumendum est.ut no. Bal.in.l.j.ff.de
postu.in.§.nunciū.ubi dicit qđ lex dř rationabilis eoipso
quod legislator putat eam rationabilem. & idem subdit in
statutis & cōsuetudinibus & omnibus quæ sunt de iustitia
positiua ut censeantur rationabiles eo ipso qđ statuentes
ita sunt arbitrati nec post legem editā de ipsa iudicandum
est . sed secundum ipsam. iiij.dist. in istis . Et per ista patet
respon-

responsum ad contraria & concludendum quod secũdum
ultimam reformationem iste be. pœna pecuniaria & ultra
eam arbitraria ueniat puniendus.do.Pet.de ancha.

CONSIL. CCLXIX.

1 *Amici electi ad cognoscendum de causa inter amicos uertente an cen-*
seantur arbitratores an arbitri.
2 *Verbis in dubio inhærendum est.*
3 *Dispositio mixta illi attribuitur cum quo magis participat.*
4 *Iudicium nullum redditur si actus ad solennitatẽ requisiti omittantur.*

1 IN CHRISTI nomine amẽ.† Pro decla-
ratione primi dubij quod solũ prosequar est
discutiendũ de natura istorum cõium amico
rũ quos ex forma statuti lucani coniuncti q̃-
stionẽ habentes tenentur amicos eligere: &
ipsi amici sic electi acceptare cognoscere decidere com-
pelluntur sub pena &c.omni petitione ordine & figura iu-
dicij & alijs solennitatibus reiectis & non auditis &c.utrũ
ergo isti sint iudices an arbitri an arbitratores est ut dixi
ante omnia declaran.nam si sunt iudices necessaria citatio
peremptoria ad sententiam alias est ipso iure nulla.l.j.§.itẽ
cum ex dicto.quæ sententiæ sine appellatione rescindãtur.
&.xxiij.q.iij.de illicita.& in Spe.de cita.§.uiso de tẽpore.
uersic.alias aũt.& not.de offi.dele.cõsuluit.& Idem si sint
meri arbitri cum arbitria sint redacta ad instar iudiciorum
.l.j.ff.de arbi.si uero haberent naturam arbitratorũ est du-
bium an requiratur partium præsentia uel citatio in prola
tione laudi siue arbitramenti prout infra dicam: & prima
facie uideretur dicẽdum quod si sint iudices quia ex forma
statuti necessario eligũtur & cõpelluntur acceptare quod
secus est in arbitris & arbitratoribus.l.ij.ff.de arbit. & qđ
no.in.l.j.de le.ij.& licet sine iuris solennitate & petitione
aliqua sit concessa eis autoritas cognoscendi nõ minus ui-
dentur iudices reputandi cũ & in iudicibus hoc quãdoque
contingat fauore causæ uel psonæ.ut in aut. nisi breuiores.
C.de sen.ex peri.reci.& quod no. in.c.si.de re iudi.li.vj.&
quod ibi scripsi post.d.Bal.qui ẽt de hoc no.in.l.cũ specia
lis.C.de iud. In cõtrarium quod sint arbitratores uidetur
colligi ex uerbis & ex mente statuti qui appellat eos com-
2 munes amicos non iudices.& in dubio † inhærendũ est uer
bis.l.j.§.si is qui nauem.de exer. & tales de iure sunt eligen
di in arbitratores & consueuerunt: ut dicit text. in.l.si de
meis.§.recepisse.ff.de arbi.arguendo ergo a nomine quod
debet esse consonans rei.insti.de do.§.est & aliud.xvj.q.j.
si cupis esse quod diceris uidetur isti cões amici sortiri na
turam arbitrorũ non iudicum. hoc etiam patet ex ordine
procedendi eis cõcesso.s.sine petitione & omni iuris solen
nitate omissa.nam corã iudicibus quãtumcũq; in procedẽ
do latissimam ptãtem habentibus hoc non contingit imo
talis qualis petitio dari debet & snia cle. sepe. de uerb. sig.
& hoc statutum lucanũ appellat eos arbitratores & licet
etiam uocet eos arbitros & etiam laudũ eorum sit iudicis
officio exequendum contra naturam arbitramenti: ut not.
in.c.quintauallis,de iureiu.tñ non minus per hoc sunt cen
sendi arbitratores sicut & quãdoq; p legẽ ex laudo arbitra
torum oritur iudicis officiũ executiuũ puta si fuerit emolo
gatum.l.cum antea.C.de arbi.non minus tñ sunt arbitri q̃
tulerunt. Item cum statutũ utatur uerbis arbitris arbitra-
toribus ac etiã uerbis sententiæ siue laudo &c. hæc uerba
nõ possunt intelligi in suo ꝓprio significato propter diuer
sam naturã adinuicem ut ꝑdixi debemus intelligere in eo sen
su in quo alia uerba statuti præcedentia & sequentia ada-
ptantur ut sic dispositio ualeat:ut.l.quoties.ff.de reb.dub.&
c.intelligẽtia.de uer.sig.sed oia uerba statuti adaptant ma-
gis quod isti sunt cẽsendi arbitratores q̃ arbitri uel iudices
dum in procedẽdo & exequẽdo ois iuris obseruãtia relaxa
3 tur † illi ergo debet attribui dispositio mixta cum quo ma
gis participat & plus capit.l.cum q̃ritur.de sta.ho.& istam
partẽ credo ueriorẽ quod isti cões amici a partibus electi
sint arbitratores non iudices. Non ob.c.ab arbitris.&.l.fi.
præl.quia ibi de ordine procedendi omni iuris solennitate
& petitione omissis & appellatiõe reiecta nihil dicit imo
ad prædicta tenetur.in casu uero nro intantum per statuta
prædictis cõibus amicis latissima ptãs cõceditur quod fi-
gura ois iudicij coram eis cessat. sublata ergo omni for-
ma iudicij ipsum iudicium debet intelligi sublatum.ar.l.
iul.§.fi.ff.ad exhi.Restat ergo consequenter discutere utrũ
laudum ipsorũ latum partibus absentibus nõ citatis ualeat
& teneat.& de hoc quæritur in primo dubio:& in hoc sunt
opiniones Moder.Bar.tenuit ꝙ non ualeat & sic consuluit
prout ipse refert in.l.si quis arbitratu.de uer. ob. ubi pluri-
bus rationibus hoc cõfirmat. Sed dñs præceptor meus do.
Bal.in.l.fi.C.de cõtrahen.emp.& ego idẽ teneo in repe.l.
si quis arbitratu.ꝑdicte.Cy.etiam idẽ tenet in additionib⁹
ad lecturã.C.in.d.l.fi.quas additiões Bar.nõ uidet uidisse.
dicit.n.quod in declaratione arbitratoris nõ est necessaria
inquisitio uel præsentia partis.nam põt arbitrari per nun-
cium & epistolã.de leg.ij.cum pater.§.hæreditatis.&.l.ij.
si mens.fal.mo.dixerit.ad hoc.l.si conuenerit. secundo re-
sponso.de pig.act.ubi in executione potestatis cõuentiona
lis nõ requirit citatio.Item quia executor & prouisor ꝓce
dunt sine figura iudicij nõ tenẽtur partes citare. ut no. Inn.
in.c.ex ratione.de appel.& est glos. in cle.j.de offi. delega.
Itẽ quia arbitrator non tenet locum iudicis quia nõ est iu-
dex nec arbiter nec iudiciũ est coram eo sed totũ in sua est
positum uoluntate & sufficit quod nudo uerbo dicat quia
sibi uisum fuerit ut no.Io.an.post Inno.in.c.quintauallis.
de iureiu.& confirmatur hoc quia põt etiam in aduersariũ
compromitti.c.ueniens.de iureiur. Item cõpromissum est
simile mãdato quia mandatũ suscipit arbitrator a partibus
arbitrandi sicut cõpromissarius ab electoribus eligẽdi præ-
latum. In talibus aũt non requiritur præsentia dñi commit
tentis.l.qui romæ §.calimacus.de uerbo.oblig.&.c.si com
4 promissarius.de ele.lib.vj.† Præterea actus qui pertinent
ad solennitatẽ & sunt a iure introducti reddunt iudicium
nullum si omittantur.c.fi.de re iudi.lib.vj.& hoc ideo quia
ius ita statuit his seruatis si ea quæ spectãt ad iustitiam cau-
sæ si omittantur uidelicet sententia.ut no.Bar.in.l.prolatã
.C.de senten.sed in arbitratore & eius laudo nõ debemus
quærere nisi ueritatẽ & nihil ammodo petitur ab ipso nisi
quod seruet æquitatẽ.istæ.n.sunt duæ radices propter quas
recurrimus ad arbitratorẽ. & hic est finis cõpromissi quo
habito non curamus de modo.citatio ergo siue requisitio
ad laudum cum pertineat ad solennitatẽ non requiritur.fa
cit quod not.Bar.in.l.filiusfa.de donatio. & patet ẽt quod
laudum est quædam transactio ut in aut. ut diffe. iudi.post
principium.sed hoc potest fieri die feriato in honorẽ dei.
l.dies festos.C.de ferijs ꝑ quo die citatio esset nulla ut ibi:
ergo patet quod non requiritur. Cõcludo igitur quod lau
dum arbitratoris non infringitur ex eo quod altera pars
uel utraque fuerit absens in laudi prolatione & hoc tenet
Gul.de cu. in.l.episcopale, de epis. audien & idem Cy. in
additionibus ut prædixi.hãc opi.ut dixi tenet Bal. in.d.l.fi.
C.de contrahen.emp.&.l.si quis ex consensu.de epi.aud.in
uer.sed incidenter quæro.Ad cõtrarias rationes quas Bar.
adducit pro opi.sua respondeo & subtiliter in prælle. iu-
ribus & quia de sua lectura apud studiosos habetur copia.
Ideo responsiones eius non refero. nam satis plenẽ refero
in dicta.l.si quis arbitratu.

CONSIL. CCLXX.

1 *Possessores extranei an sint citandi in declaratione rerum quas a ces-*
santibus possident.
2 *Statutum simpliciter loquens generaliter intelligi debet.*
3 *Dispositio qualibet sic intelligitur ut absurdum non sequatur.*
4 *Imperator nil diffinit contra non legitime citatum.*
5 *Ingrediens possessionem tertij autoritate iudicis punitur.*
6 *Nullitas emancipationis discussa in priori iudicio non potest repeti in*
iudicio hypothecaria actionis.
7 *Nullitas emancipationis in præiudicium emancipati inducta est.*

1 N CHRISTI nomine amen. † In pri-
mo dubio quæritur de duobus quorum de-
cisio multum pendet ex prædicta bailia, &
latissimo ac libero arbitrio concesso officia
libus deputatis super bonis Pauli cessantis
siue falliti & eius sociorum. multum enim fauet emptori-
bus habentibus causam a prædictis officialibus in bonis
cessantium ac sociorum. ac etiam limitat &, modificat tē-
pora quærelandi & recursum habendi omnibus uolētibus
conqueri de his quæ gesserunt quod intra quatuor menses
& non ultra debeant audiri post quatuor menses iste qui
emit ab officialibus ista bona tanquā de bonis Ioannis so-
cij Pauli cessantis præsupposito quod fuissent dictæ dñæ
Banthæ narratio dandi eius uiri uidetur plenissime tuta
& coufert dictā dñam Bantham uendicātem per hypothe
cariam. dicta bona tanquā de bonis Dandi prædicti quon
dam uiri sui. potest enim lex municipalis sicut lex commu
nis dare talem securitatem emptoribus & contra ueros do
minos vt. l. j. & ij. C. de qua. præscrip. facit quod no. Iono:
in. c. quæ in ecclesiarum. de consti. in fauorem enim credi-
torum talium fallitorum uidetur rigoroso statutū uoluisse
prouidere. & etiam in fauorem habentium causam ab eis-
dem. ut in uer. adeo nequeant dicta bona in torum uel pro
parte ab eo cui fuerint uendita aduocari &c. & mandauit
officialibus & rectoribus omnibus quod quærelas non au
diant contra tales emptores subdit tamen quod qui sense-
rint se grauati possint habere recursum intra menses qua-
tuor & nō ultra. cum ergo dicta domina dudum post qua-
tuor mēses habuerit recursum uidetur quod quę gesta sunt
post tempus. a. l. municipali statutum sint ipso iure nulla. l.
scire oportet. §. consequens. de excu. tu. & quod not. in cle.
j. de resti. in inte. & cle. si appellatione. de appel. & maxime
quia prohibendo iudicibus & officialibus omnibus. audiē
tiam non ualet quod fit in cōtrarium ipso iure. ut not. Bal.
in. l. non dubium. C. de legi. & tenuit Iac. de are. disputan-
2 do † dicens quod statutum loquens simpliciter & absolu-
tę non debet limitari sed generaliter intelligi prout uerba
sonant in. l. j. §. generaliter. de le. pręstā. & l. iij. de offi. pfęsi.
ibi nec distinguitur unde sint. Item quod contra omnes ex-
traneos in declarando eas debitores cessantium & res alio
rum siue ab alijs possessas similiter declarādi patet in prin.
dictæ prouisionis siue reformationis in qua uerba latissi-
me sunt concepta. s. quod ad ipsorum officialium uolunta
tem & nemine citato possit prædicta declarare: & sic præ-
ferre iniquum ęquo. l. creditor. §. lucius. ff. man. & quod no.
in. l. j. ff. de resti. mi. per Bar. ubi igitur in uerbis nulla repe-
ritur dubitatio non uidetur recurrendum ad cōiecturas. l.
ille aut ille. §. cum uerba. ff. de leg. iij. Et ista sunt quæ mul
tum faciunt pro tempore inherēdo cortici uerborū prout
in dubio faciendum est. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerci.
Verum his non ob. contrarium de iure est dicēdum & pro
3 intelligentia præmittendum quod † nulla dispositio sic de
bet intelligi late quod possit sequi absurdum ut no. in. cap.
dudum. de præben. lib. vj. & l. diuortio. ff. so. ma. & no. Bal.
in. l. conuenticulam. de epi. & cle. & l. fi. ff. ad exhi. sed si tā
late ut uerba dictæ reformationis sonant debet intelligi
possent omnes de florentia declarare debitores & socios
dicti Pauli cessantis eis absentibus & requisitis. & simili-
ter possessiones omnium ciuium apprehendere tanquam
bona Pauli cessantis & ea uendere & præberent omnibus
plenam securitatem saltem post lapsum temporis recur-
sum hæc autem essent ualde absurda & contra iura nam
4 † contra non legitime citatum imperator non posset ali-
quid diffinire: ut in cle. pasto. in fin. de re iud. & c. j. de cau.
poss. & proprie. ubi papa de se loquens dicit quod contra
irriquisitum non potest aliquid diffinire. debet igitur sta-
tutum simpliciter loquens redigi ad intellectum iuris ne
ex eo possit sequi absurdum ne quis damnum indebite pa-
tiatur. ut. l. ij. C. de noxa. quod ergo dicit prouisio & etiam
non citata parte & nō requisita penitentia alicuius &c. In-
telligā parte. l. cessante de cuius cessatione cōstat. uel si in-
telligit dicta uerba in oibus personis intelligā prout iacēt
. s. quod non requirantur solēnia citationū & requisitio nō
declarādo solūmodo sed in discussione & pquisitione ue-
ritatis qui sint. s. debitores & quæ bona cessantiū nō dicit
statutū siue prouisio quod tertij qui ledunt in declaratione
ubi de maximo eorū præiudicio agitur nō sunt requirendi
nā eis nō uocatis uidetur declaratio impossibilis cū merita
cārum &c. l. fin. C. si per uim uel alio modo. & l. de uno-
quoq; . de re iud. & l. nam ita. de adop. nec uideretur uale-
re prouisio si sic latissime prout uerba sonant intelligere-
tur quia faceret debitores cessantis q non sunt & auferret
possessionē & dominiū rerū possessoribus absq; culpa sua
quod nō posset facere ēt imperator uel papa ut in. d. c. quæ
in ecclesiarum. & no. in. l. quoties; & l. rescripta. C. de pci.
impe. offe. & pterea papa & imperator uerba sua generalia
rescriptorū interpretantur sine præiudicio tertiarū psona
rū. l. j. §. si quis a principe. & §. merito. ne quid in loco pu-
blico. & c. ex tuarū. de auto. & usu pa. & c. ex parte. de off.
delega. Ex qbus pro ueritate cōcludo quod nō fuit nec es-
se potuit intētio statuentiū qd contra tertiū possessorē ut
erat iste Dandus eo nō citato nec requisito indagata ueri-
tate potuerit isti officiales aliquid declarare & in iure sue
pprietatis uel possessionis piudicare quia talis non debet
esse intentio iudicis aliquid statuentis in. d. l. fi. si p uim uel
alio modo. & in alijs palleg. iuribus & quod no. Inno. in. c.
qm frequēter. & ibi in nouel. super uerbo nominare. extra
ut lite non contest. habet. n. talis possessio iudicialis plus iu
ris quā facti. & Bar. cōsuluit quod per factū iudicis nō pōt
possessor priuari sua possessione etiam si citatus fuit p p-
clama generale. allega. d. l. fin. C. cōmi. uel epistolas. & l. iu-
5 dex. eo. ti. † imo ille qui ingreditur possessionem tertij au
toritate iudicis incidit in pœnam. l. meminerint. C. unde
ui. nam debuit diligenter inquirere quis sit possessor & eū
facere nominatim citari. ut. l. j. ff. de uentre inspi. quinimo
Dandus per talem uenditionem & traditionem officialiū
non uidetur priuatus sua possessione: ut. d. l. fi. & ita Bart.
consuluit & incipit consiliū missum uigore. l. edicto in pos-
sesioue &c. Ex quibus infero quod dicta uenditio officia-
lium facta tanquam de bonis Ioannis cum essent attenta-
ta in dicti Dandi pręiudicium nulla fuit & multo fortius in
præiudicium phypothecæ quæsitæ dictæ dominæ Banthę
in bonis Dandi eius ratione dotis sue cui tunc tēporis cū
distincta fuerint dicta bona non competebat hypotheca in
exercitio cum constaret matrimonium. Item etiam hanc
prouisionem potuit probabiliter ignorare quia mulier. ut
l. regula de iur. & fac igno. & facta de possessione non sua
sed alieni iuris. s. uiri. l. fi. ff. pro suo. absurdum ergo esset di-
cere uel sentire quod ignoranti ius & factum non monita
nec citate & agere non ualenti tale ordinamentum noceat
l. fi. de decre. ab ordi. fa. & l. fi. C. de anna. excep. & c. cum
in tua. de spon. Per hoc patet etiam responsio de eo quod
obijcitur de recursu post tempus quadrimestre quasi post
tempus illud officiales super hoc per dominam aditi non
fuerint iudices competentes cum iurisdictio concessa ad
tempus lapso tpe expiret. ut. l. cum nō eo die. C. qn prouo.
non est neces. & l. statu liberum. §. fin. ff. de leg. j. nam dico
quod dicta dña uel maritus eius Dandus nō uidentur sub
ista puisione includi quo ad bona ppria & a Ioanne siue
Paulo cessantibus nō possessa maxime ipsis nominatim nō
monitis nec citatis ut dixi. Itē præsupposito quod iurisdi-
ctionem habuerint habito recursu infra quadrimestre tem
pus & nō postea tamen uidelicet quod p eos postea factū
fuerit in fauorē dñe. cum. n. coram eis ista ex capitulo fue-
rint opposita ad processum habitū cum tpe & cōtra plures
alios & dicti officiales a dño obstātibus obiectis ad ulte-
riora pcesserunt uident dictas exceptiōes tacite reprobas-
se ut in capitulo cū inter uos. de re iud. & nulli dubiū quod
eū iudicio reuocatur in dubium pōt idē cognoscere & ua-
lebit iudiciū etiā si in rei ueritate appareat cum alias non
haberet iurisdictionē inter partes: ut no. Inno. in capitulo
scđo. de dila. & c. primo. de appella. libro. vj. in nouel. & ca
pitulo super literis. de rescrip. Ea quo sequit quod non po
test iste emptor ad istā exceptionē transire postquam corā
dictis

dictis officialibus cum dña litigauit & contra sententiã reportauit a quo extitit appellatum. In isto ergo iudicio hypothecariæ non uidetur super illa exceptione incompetenti audiendus postquam de illa fuit in alio iudicio maxime ad istud præparatoriũ plene cognitum & discussum.l.quæ romæ.§.duo fratres.de uerb.ob.per Bar.in.c.cum dilectus.de ordi.cog.in nouel.post Hostien. Ex his patet solutio ad quæsita in primo dubio uidelicet q prædicta domina possit agere hypothecaria contra dictum emptorem per officiales additos super dicto recursu.
6 † Venio ad secundum dubium in quo dico quod de nullitate emãcipationis fuit cognitum & discussum in priori iudicio nõ potest amplius peti in hoc secundo iudicio hypothecariæ actionis per ea quæ supra proxime dixi. præterea quod ista bona fuerint Ioannis emptor fundat se ex quodam contractu emptionis cuiusdam Ioannis qui emit pro domina Piera uel pro eo quem dicta domina nominaret quæ postea nominauit dictum Dandum & confessa fuit se emisse de pecunia dicti Dandi qui cum esset filius dicti Ioannis præsumitur quod de eius pecunia emerit non obstante quadam eius emancipatione quam dictus emptor dicit nullam etiamquam omissis solennitatibus statutorum hoc circunscripta igitur emancipatione præsumẽdum est quod illud pretium siue pecunia fuerit a patre profecta & præferenda est hæc iuris præsumptio huic assertioni dominæ Pieræ asserentis quod de pecunia dicti Dandi & hoc probare debebat dicta domina cũ ex persona Dandi agat. iuxta not.in fi.l.cum oportet.C.de bo.quæ lib.sed cum contrahens cum domina Piera habuerit animum acquirendi Dando non debet attendi cuius fuerit pecunia ex qua emptio facta est, ut.l.si ut proponis cum ibi no.C.de rei ven. Præterea cum emptor fundet defensionem & ius suum contra dictam dominã quod dicta bona fuerint Ioannis hoc non potest ostendere nisi ex prædicto contractu emptionis celebrato nomine dicti Dandi, sed illud instrumentum dicit oppositum uidetur quod nomine Dandi.& eius pecunia emptio facta fuit præferri ergo debet instrumentum asserenti oppositum.7.q.7.saluberrimum.
7 † Item nullitas emancipationis est inducta per statutum in præiudicium.ipsius emancipati tantũ non autem in præiudicium contrahentium cum eodem prout contraxit ista domina Bantha recipiendo hypothecam pro dote in bonis suis. & hoc uult expresse statutum ibi non autem in damnum uel incommodum creditorum ipsius.uel cum eo contrahentium &c.nullitatem ergo emãcipationis causatam a statuto maxime per dictionem taxatiuam tantum non debemus extẽdere ultra casum suum.l.quicquid astringendæ.de verb. obl. Item illa solennitatis omissio in.142. & sic per quatuor annos ante ordinationem factam cõtra Paulum & Ioan.& per.11.quasi annos post primam emancipationem nullam quo ad ipsum Dandum. ut dixi ista ergo emancipatio ut dixi nõ arguitur quod facta fuerit per Ioannem in fraudem futurorũ creditorum prout fuit iste emptor qui emit post dictam ordinationem nec præsumitur in fraudem,sed bona fide quasi secunda cautela suppletum sit quod in primo fuerit prætermissum.facit quod no. in aut.sed iam necesse.C.de donatio. ante nup.si ergo non uigore primæ emancipationis saltem vigore secundæ in qua donatio facta est peculij aduentitij & profectitij debẽt ista bona dici fuisse Dandi quæ ea dimisit tenuit quod possedit post dictam secundam emancipationem. Et per prædicta clare patet responsio ad secundum dubium quod ratione solennitatis omissę in dicta emancipatione non potest emptor dicere ista bona quæ dicta domina per hypothecariam auocat non fuisse Dandi. imo eius fuerunt rationibus supradictis. Postremo pro solutione tertij & ultimi dubij aduertendum est quod officiales dictum Dandum iniustè possessione priuarunt & ad tertiũ & ad bona ab eo possessa eorum bailia non extendebatur ut plene deductũ est & probatũ supra in primo dubio.ex hoc sequitur quod eidem Dando si ageret non incumberet nisi probatio possessionis tempore spoliationis.c.olim.el.1.de resti.spol.& c.conquerente.eod.ti. &.d.c.si.C.si per uim uel alio modo ubi casus.illud ergo ius quod habebat Dandus in recuperatione possessionis istud idẽ ius habet dicta domina agendo hypothecaria,ut subtiliter no.Cy.in.l.cum res.C.si pig. oblig. sit quinimo postq̃ est probatus titulus & possessio Dandi sicut sibi competeret publiciana, huic dominæ seruiana,ut ibi no.Cy.nec posset emptor se tueri ex titu.officialium,quia titulus iste est iniustus & reprobus super re a tertio possessa, ut sæpius dictum est per ista sunt solutã omnia dubia.dominus Pet.de ancha.

CONSIL. CCLXXI.

1 *Iudeum eligens in gabellanum an incidat in pœnam.*
2 *Iudei ad officia publica non sunt eligendi.*
3 *Falsum quid sit.*
4 *Delictum non dicitur quod ad delictum adaptatur.*
5 *Oblatio nullam culpæ maculam ingerere dicitur.*
6 *Bannitus officij actoris executionem non habet.*
7 *Sententia quæ de nullitate redargui prohibeatur.*

1 IN CHRISTI nomine amẽ. † De titulis criminum quæ in inquisitione deducũtur est principaliter inuestigandum an sint talia crimina super quibus procedi possit non obstãte temporis cursu uel reseruentur sub regula generali, ut procedi solum modo possit per duos menses tantum & non ultra tanquam de delictis commissis ante introitum sui officij ut cauetur in statuto posito sub rubrica de tempore cognitionis dñi potestatis &c. nam certum est quod si non sint de exceptis remanent sub ista generali regula quinimo per exceptionem quorundam casuum fortius firmatur regula in alijs non exceptis iuxta no. in rub.de re iud.lib.6.per Dy.facit quod no.Bar.in.l.generali.de fundo.instr. Tria autem crimina possunt elici ex tenore dictæ inquisitionis. Primum quod Bartholameus tunc vicarius autoritatem habens & iurisdictionem ad fa-
2 ciendum fieri scrutinium dolose voluit & consensit quod Angelus iudeus secte improbatæ & contrarius catholicæ fidei inhabilis ad publicum officium obtinendum fuit missus in scrutinio inter alios. Secundum est successiue post aliquod tempus quamquã per.16.lupinos albos de.52.ex.26.fuisset reprobatus dictus Angelus iudeus tamen dolose immisit & immitti fecit in bursa sui officij ad regimen prioratus dictæ terræ piscię una cum alijs scrutinitatis ad prædicta & ad alia officia dictæ terræ ad hoc ut dictus iudeus esse posset ad dicta officia inter alios christianos & hæc omnia & singula precibus oblationibus persuasionibus dicti Angeli. Tertium quod prædictis non cõtentis post aliquos dies dictus Bartholameus ultra salarium sibi promissum & taxatum pro officio loco seruitij & remunerationis prædictorũ causa & nomine donationis recipit a dicto hebreo tassas & panceriã. Ex istis sic in inquisitione deductis. Primo dicitur resultare crimen quod hominem non fidelem & indeuotum sanctę romanæ ecclesiæ immitti fecit scrutinari & imbursari ad officia christianorum. ex quo dicitur incidisse in titulũ criminis de quo in statuto sub rubrica quod nullus gibellinus &c.§.&c.quod domini prioris &c. Secunda quod describi fecit hominem talem,& maxime per lupinos.16.ex.26.reprobatum ex quo uidetur incidisse in crimen falsi seu falsaméti. Tertio quod illicito modo fuit prædicta executus.s.panceriam & tassas. Videndum est igitur primo istis præsuppositis sic in facto si isti sunt casus simpliciter a statuto excepti ut sine cursu temporis perpetuo procedi potuerit per dominum potestatem an uero remanent isti casus sub regula generali ut procedi possit solum modo intra certa tempora ut prædixi. Secundo si sunt delicta talia super quibus procedere non potuerit post duos menses quid iuris si processerit & eum condemnauerit, prout fecit utrum possit dicta sententia de nullitate redargui siue dici nulla. Quo ad primam recolo me alias consuluisse q prædicta crimina non sint de exceptis super quibus sine cursu temporis perpetuo procedi possit secundum formas

statuto-

statutorum. nam statutum sub rubrica quod nullus gibel-
linus &c. non uidetur facere ad propositum inquantū præ
cepit eligi hominem fidelem & deuotum sanctæ romanæ
ecclesiæ &c, credendum est enim statutum intellexisse de,
alias eligibili non iudeo; quia sic statutum esset prolatum
in casu non dubio contra.l.quod laben.de carbo.edic.† nā
2 certissimi iuris est iudeos non posse eligi ad publica officia.
si dicamus istum esse de illis.c.cum sit. de iude.&.C.eo.tit.
l.hac valitura, sed non debet aliquid sic intelligi quod sit
superuacuum uel quod raro accidat si aliquis intellectus
sanus potest ei dari casus est & ibi not.ff.ad muni.l.j.in fin.
facit.l.nam ad ea.de legi.ff. Secundo probatur quod statu-
tum loquatur tantum de alio genere personarum prohibi-
to eligi.s.de gibellinis qui nō sunt vere guelfi, fideles & de
uoti sanctæ romanæ ecclesiæ. Istę autem qualitates ut quis
sit eligibilis requiruntur in eadem persona nec altera suffi-
ceret quod text. loquitur copulatiue & sic requiritur con-
cursus omnium, ut.l.si hæredi plures.de condi. insti.&.c.li-
cet causam de probationi.& quod not. Bart.in.l.diuus.de
re iud.sic etiam requiritur ad cōmissionem pœne.s.quod
elegerit gibellinum non uere guelfum non fidelem &c.
Istę autem qualitates contrarię ex quibus fit delictum per
statutum quod alias non est delictum de iure cómuni non
sunt deductę in inquisitione quod fuit necessarium ut sic es
set locus pœne statutariè.ut not. Ioan.and.in.c.j.de homi.
lib.6.in nouel. super uerbo christianorum & in.c.quam-
quam.de usur.eod.lib.super verbo receperunt nec uidetur
probabiliter posse in dubium reuocari uidelicet quod
statutum loquatur de alijs siue alio genere personarū quā
de gibellinis inhabilitatis per illud statutum ad officia pu
blica.sicut enim in principio in medio & in fine uerba sta-
tuti ad tales referuntur non ad iudeos homicidas spurios
uel alias inhabiles ad officia publica obtinenda,quod satis
etiam probatur ex rubrica in princ.statuti ad cuius intelle-
ctum refertur tota lex siue constitutio.ff.de iur.& fac.igno
ran.l. regula.§.fi.& a primordio tituli posterior formatur
euentus.C.de imponen.lucra.descri.l.j.in pe.§. Tertio di-
ctum statutum punit electos si acceptauerint punit etiam
electores punit etiam scribentes sed ex tenore inquisitio-
nis supra relate non potest dici dictum Barto. elegisse di-
ctum iudeum ad officiū sed quod consensit & uoluit eum
poni ad scrutinium & imbursari postea tanq̄ autoritatem
præbens illi actui. sed certè aliud est eligere aliud consen-
tire & uelle personam quam inhabilem eligi. nam sicut
dicit lex quod aliud est agere aliud est agenti consentire
& uelle personam aliquam inhabilem eligere.l.aliud.ff.de
reg.iur.fieri enim faciens non dicitur vere facere sed ficte
nec tenetur eadem lege qua tenetur faciens maxime statu-
taria quæ si loquatur de faciente actum liberi arbitrij non
extenditur ad mandantem. iuxta not.per Bartol.in.l.sed si
unus §.seruus.ff.de iniu.iste ergo casus potest dici omissus
a statuto etiā si intelligeretur de eligente inhabilem alia in
habilitate quam loquatur statutum quod non est dicēdum,
sed restringendum ad personas de quibus loquitur.ut.l.si
uero.§.de uiro solu.matr.quia ergo locus tempus & simi-
lia sunt concomitantia actuum gerendorum.c.abbate sa
ne.ante fi.de re iudi.lib.6.inquantum sine præfinitione tem
poris procedi statuit intelligam de eligentibus & electis
inhabilibus de quibus statutum loquitur. Quarto si dica-
mus illa uerba fidelis & deuotus sanctæ Romanæ ecclesiæ
intelligenda de alijs hominibus quam gibellinis ut qui ta-
lem non eligerit puniatur pœna statuti.tamen iudei sarra-
ceni uel alie secte reprobate possunt dici fideles & deuoti
sanctæ Romanæ ecclesiæ si nobiscum conuersantur & uiuunt
& hinc est quod ecclesia eos in suis ritibus & cerimonijs
tolerat.ut.C.de iudeis.l.die sabbati.& quod not.in.c.quod
super his.de uoto.per Inno.& alios potest ergo iudeus esse
fidelis & deuotus sanctæ matris ecclesiæ, quia sub eius pro
tectione se subijciens misericorditer ab ea sustinetur & cō-
tumelias ei fieri inhibet & tenetur extra de iude.c.sicut iu-
dei. unde statutum quod loquitur de deuoto & fideli san-
ctæ Romanæ ecclesiæ intelligam de ecclesia militante quæ
suscipit infideles non autem de ecclesia triumphante quæ
est in cœlis de qua verisimiliter statutum non sensit. Ex
hoc ergo capite quod iudeus non possit esse fidelis & de-
uotus sanctæ Romanæ ecclesiæ non uidetur iudeus ab of-
ficijs prohiberi, sed bene ex capite quod sit secte & religio
nis prohibite & damnate.ut.l.j.C.de sum.trini.& fid.ca.&
de istis statutum nō loquitur quia esset derisorium de uno
prohibere quod est prohibitum bonis minoribus iuris ca-
nonici & ciuilis ut iuribus præallegatis.ut est casus in.d.
l.j.in fine.ad muni. Ex quibus infero quod quamquam iste
Bartholameus deliquerit de iure communi procurando e-
ligi & assumi hominem improbate secte ad publica officia
ut.d.cum sit &.l.hac valitura.præalleg.tamen de tali statu-
tum non prohibet sed de Gibellino non fideli nec deuoto
sanctæ Romanæ ecclesiæ militantis qualis iste non probat
ut dixi, remanet igitur sub casibus non exceptis.& per con
sequens ultra tempus a statuto præfixum ergo sententia &
processus nullus ipso iure. Secundo principaliter allega-
tur contra Barth olameum delictum falsitatis siue falsamē
ti super quo crimine non ob.cursu temporis potest proce-
di perpetuo statutum sub rubrica de tempore cognitionis
domini potestatis &c. de quo supra dicitur autem falsum
commisisse ex quo dictum Angelum acopiauit & acopia-
tum immisit in bursa regiminis officij & regiminis priora-
tus inter alios christianos cum tamē reprobatus fuerit per
lupinos.16.& sic. a maiori parte repulso cancellario di-
ctę terrę qui talibus interesse debebat. Ex quo facto illici-
to dicitur resultare crimen falsi.hoc tamen ex tenore inqui
sitionis non colligitur expresse sed potest ea eo percipi qđ
reprobatum per.16.lupinos immitti & imbursari fecit, ut
idoneum & approbatum in publico libro siue actis cū ta-
men esset ut prædicitur reprobatus. mutauit igitur uerita-
tem dum reprobatum pro approbato posuit siue poni fe-
cit.ex quo dicitur quod incidit in crimen falsi. & in.l.cor.
de fal.& per hoc infertur quod de tali crimine per statutū
3 potest cognosci temporis cursu non obst. † Ego in hoc
alias consului contrarium.& idem hic sentio quod hic nul-
lum falsum ex narratis in inquisitione elicitur.est enim fal
sum mutatio ueritatis in auten.de instr.cau.& fide.in prin.
sed in inquisitione non dicitur quod mutauerit ueritatē in
immittendo in bursa.sed quod misit uel immitti fecit illū
qui fuit reprobatus per.16.lupinos. de.26.sed hoc non in-
fert imbursationem falsam sed minus legitimam si non ha
buit uoces in sufficienti numero sed quod habuerit uel nō
habuerit non dicitur in inquisitionem unde quia prouisio
dictæ terræ non exigit quod habeat maiorem partem sed
simpliciter q̧ habeat plures uoces possibile fuit q̧ partiū
comparatione minorum habuit plures voces quam alij nō
immissi.pone.n. quod de dictis.16.unus habuit sex alius.
v.& alius.v.ipse vero Angel.habuit residuas octo uoces si-
ue lupinos de quibus in inquisitione & qui eos habuerit nō
exprimitur.præsumendum est igitur q̧ ipse dictos.8.lupi-
nos habuerit postq̄ fuerit immissus & alios in hoc supera-
uit. Ex quo sequitur quod inquisitio non infert necessario
delictum quia absque delicto falsitatis imbursatio fieri po-
tuit de indigno scienter & dolose absque mutatione ueri-
tatis siue uitio falsitatis, ut not.Bart.in.l.quid si falsum.ff.
de fal.& in hoc dubio præsumendum.s.nō delictum, ut.l.
merito.ff.pro so. licet igitur deliquerit imbursando iudeū
& per hoc ueniat puniendus.ut.c.perpetuæ.de elec.lib.vj.
non tamen pœna falsi postq̄ nulla deprehenditur mutatio
ueritatis uel si dici possit falsitas quoquo modo non tamen
talis quæ cadat sub aliquo ex capitulis legis corneliæ, de
falsis.& per consequens non tenetur illa lege ut no.in.d.l.
quid sit falsum.per Bart. Postremo circa hoc aduertendū
quod ut ex inquisitione colligitur inter illos qui intererāt
scrutinio erat notorium Angelum fore iudeum. & sic eius
inhabilitas erat patens & notoria & per consequens nulli-
tas scrutinij & imbursationis,sed ubi uitium est uerisimile
& se exhibet in conspectu omnium nō uidetur in tali actu
committi falsum sed potius potest dici qui talem actum at
tentat de præsumptione & temeritate redargui,non autem
ordina-

ordinaria pœna puniri postquam non est ad publicationē
deuentum ut est casus not.in.d.c.perpetuę facit quod not.
Bar.in.l.si quis legatum.ff.ad.l.cor.de fal.Concludo igitur
circa hoc quod Bartholameus ille potuisset ex præsumptio
ne & temeritate extraordinaria pœna puniri. infra tamen
duos menses ut supra nō autem perpetuo tanquam falsum
cōmiserit.Præterea in inquisitione dicitur quod dolose &
scienter dictus Bar.tunc vicarius procurauit dictum Ang.
infidelem & indeuotum sanctæ Romanæ ecclesiæ scrutina
ri cum alijs christianis. & subdit.quod postea scrutinatus,
immitti fecit in bursa.ex quibus verbis patet quod resultat
unum delictum videlicet quod curauit,principaliter eligi,
ad officia hominem improbatæ sectæ.ad hoc autem delictū
perficiendum uenit scrutinium & imbursatio consequēter,
& accessoriè sed talia confunduntur cum delicto principa
li de quo agitur. ut.l.illud. in fin.ad.l.aqui.&. C.de accu.l.
qui crimen.& ibi no. Superest videre de tertio crimine vi-
delicet quod illicito modo fuit consecutus loco seruitij &
remunerationis & donationis tassas argenti & panceriam
de quo delicto uidetur posse perpetuo procedi sine cursu
temporis.sed subsequitur post dicta verba sine cursu tem-
poris quæ uerba respiciunt delicta præcedentia non sequē
tia postq̄ in eis non reperitur & sunt delicta pœnitus sepa
rata & diuersa.c.inquisitioni.& ibi no.de appel.in delictis
enim enumeratis post illa uerba sine temporis cursu nō est,
tempus limitatum.debet ergo intelligi de tempore regula
ti & præfixo in alijs criminibus f.duorū mensiū quod præ-
sumitur postq̄ in præsentibus non expresśit clausulam sine
cursu temporis.arg.c.nonne. de præsum. & maxime quia
facile fuisset idem tempus exprimere si uoluisset.c.ad au-
4 dientiam.de deci. † Similiter non uidetur delictum quod
intenditur adaptari ad delictum quod dicitur barateria qđ.
crimen vulgus interpretatur esse illud committitur per iu
dicem mediante pecunia,ut.l.j.ff.de calū.& in aut. sed no-
uo iure.C.de pœna iudi.qui male iu.ut.c.cum æterni. de re
iud.lib.vj.Sed in eo quod dictus Bartholameus fecit in fa-
uorem hebræi nulla pactio nulla datio pecuniæ interuenit
sed dudum postea loco remunerationis & impensi obse-
quij tassas & panceriam recipit oblatam mera liberalitate.
5 de qua dicit canon † quod oblatio nullam culpæ maculam
ingerit quæ non ex ambientis petitione processit.j.q.ij.si
episcopum.ubi dicitur quod possumus spōte recipere quæ,
petere prohibemur.credo tamen in officiali,qui debet ab-
stinere ab omni munere & ab omni specie mali hoc fuisse,
reprehensibile & illicitum.l.talia recepisse etiam gratis.c.
cum ab omni.de uita & hone.cle.sed per hoc non infertur
quod commiserit barateriam. nam cū donauit patet quod
dictum iudeum ad hoc nulla necessitas impellebat.l.rem
legatam.ff.de adi.leg.pœnam autem huius extorsionis il-
licitè limitatam expresse reperio in statuto sub rubrica qđ
executor cognoscat de omnibus recipientibus officia &c.
in ver.& idem facit &c. vbi prohibetur expressa promis-
sio contra officialem qui occasione officij aliquid illicitè
recepit a singulari persona. quia ergo istud statutum spe-
cialiter contra officiales prouidet uidetur derogare in hoc
alijs statutis generalibus contra illos qui modo illicito ali
quid extorquent sub rubrica de arbitrio domini potestatis
& sub rubrica de tempore cognitionis domini potestatis,
loqui enim uidentur de illis qui per potentiam minas &c.
aliquid illicitè consequuntur, sed contra officiales produ-
ctum est in specie supradictum statutum ergo generi dero-
gatur.c.generi.de reg.iur.lib.6.&.l.sanctio legum.ff.de pe.
statuta ergo supradicta diuersimode loquentia redigenda
sunt ad sanum intellectum ut aliter puniantur priuati qui
per potētiam uel aliter illicito modo consequuntur aliter
iudices qui per barateriam aliter faciunt & aliter qui gra-
tis & liberaliter.ut prædictum est ut sic iuxta diuersitatem
delictorum plagarum siue pœnarum modos mereamur.c.
felicis.de pe. lib.vj. & quia per alios & per me consultum
est ad plenum alias super hoc ideo vlterius non prosequor
sed concludo quam cognitione huius criminis sit præscri-
ptam tanq̄ sit comprehensum sub regula generali duorum

mensium & non ultra. Verum quia iudex qui super dictis
criminalibus contra Bartholameum processit prædictam
pœnam non ita subtiliter pōderauit sed tanq̄ posset proui
dere perpetuo iuxta casus exceptos inquisitionē formauit
& dictum Bartholameum pœna pecuniaria & priuatione
officiorum perpetuo in districtu quinimo in ciuitate Flor.
condemnauit est uidendum utrum dicta sentētia posśit de
nullitate redargui tanq̄ lata super criminibus exceptis sed
inclusis sub regula generali duorum mensium prout supe-
rius declaratum est & quod posśit dici nulla uidetur expres-
sum in statuto sub rubrica de tempore cognitionis domini
potestatis in ver. si ultra tempora prædicta &c. ubi dicit
quod condemnatio uel absolutio si processerit ultra tem-
pora quocunque modo est irrita. In contrarium fortiter fa
cinor supradicta statuta sub rubrica de officio & bailia do-
mini iudicis super appellatione & nullitate & aliud statu-
tum ibi sequēs quod incipit qđ de cetero aliqs rector &c.
In his enim statutis ualde latissime est probatum & obuia
tum ne sententia in criminalibus causis irritari posśit per
aliquam speciem nullitatis & omnibus rectoribus interdi
cta est cognitio super his nisi quatenus de nouo concedere
tur talibus autoritas uel potestas per reformationes consi-
liorum populi & communis Floren.& cum populus & cō
mune Floren.teneat ibi locum principis & omnes officia
les ab ipso populo & communi iurisdictionē ibi recipiant
uidetur proculdubio inferendum istum esse casum soli po-
pulo reseruatum.f.cognoscendi de nullitatibus sententia-
rum & in hoc iurisdictioni omniū officialium derogatum
sit nam Imperator & Papa reseruant sibi aliqua de quibus
per Bald. in.l.rescripta.C.de preci. impe. offe. facit quod
no.in.c.j.&.2.de confir.uti.uel inuti. Ego saluo saniori cō-
silio contrarium sentio in hoc casu nostro in quo nullitas
causatur ex defectu iurisdi.domini potestatis & patenter
ac notoriè inspectione ipsius inquisitionis apparet inquan
tum a delicto cōmisso per duos menses ante ingressum sui
officij inquisiuit. † Item quia dicta nullitas descendit ex
alio statuto de quo supra, & sic tribus rationibus moueor
quod dicta sententia sit nulla ex defectu iurisdi.& huic ex-
ceptioni nullitatis uel iuris agendi de ipsa non videtur uia
præclusa licet omnis querela nullitatis sit prohibita per sta
tutum,ut est.glos.sing.licet vulgaris in cle.j.de seque. pos.
& fruc. Constat enim quod potestas iudicis limitetur ad
tempus, quod post tempus agitur ipso iure nō ualet ut no.
in.l.properandum.in prin.C.de iud.& no.in cle.j.de resti.
in integ.& illa nullitas dicitur puenire ex defectu iurisdi.
post tempus.ut sentit glos.expresse in cle.si appellationem
de app.& oportet necessario hoc fateri.nam stante iurisdi.
post tempus causæ limitatum sententia esset potius iniusta
quam nulla cuius contrarium uolunt iura præalle.quasi iu
risdictionem conferendo ad tempus uidentur postea pro-
hibere sicut testator in.l.statu liberum.§.j.de leg.2.ad hoc,
l.scire oportet.§.consequens.de excu.tu. Præterea statutū
sub rub.de tempore regiminis confere iurisdi. potestati in
criminibus limitato tēpore & ipso iure irritauit quod age
ret post tempus præfixum, & per consequens resistit statu-
tum iudicialiter inquirenti.hæc ergo nullitas dicitur recte
excusari ex defectu iurisd. quam amittit potestas resisten-
do statutum potentiæ procedendi.facit quod no.in cle.j.de
iure pa. Vlterius aduertendum q Io.de are.disputauit quę
stionem de statuto quod prohibet bannito ius reddi & cō
munem audientiam denegari,nam tenuit disputādo quod
sententia lata in contrarium ipso iure non ualet si fuit op-
posita exceptio banni & in contemptū iuris municipalis
eam respuit prout fecit in casu nostro,imo peius quia ex-
pressa ultra tempus concessum in inquisitione deduxit de-
lictum fore commissum. allegat.ff.de fer.l.j.§.j. nam ut ibi
dicitur iudicium consistit ex tribus personis iudice actore
& reo.c.forus.de verb.sig.in illo autem iudicio deficit per
sona actoris quia paria sunt non esse uel inhabilem esse.l.j.
6 in fi.quod cuiusq.vni.no.l.fideius.qui satis. cog. † Item talis
bannitus non habet executionem officij actoris, obstante
statuto,sed qui gerit officium cuius est sibi executio inter-
dicta

dicta nihil agit.ff.de tu.& cu.da.ab his.l.nec manifeste, & breuiter multa exempla ponit ibi ex quibus patet quod cui est interdicta officij executio si facit contrarium ipso iure non valet.& idem dicit Bald.cum officio iudicis quod est meri imperij in criminali obuiatur per statutum,nam ut dicit ipse licet expresse nõ adimitur iurisdictio adimitur tamen officium iudicis sine quo iudicium non potest agi vt ipse no.in.l.nõ dubiũ.C.de legi.ad fi.ex quo dicto patet qđ ex defectu executionis iurisdictionis causatur talis nullitas. si enim inhabilitas quæ causatur in actore facit deficere iudicium in parte substantiali ut ipse ibi dicit multofortius cum subest inhabilitas in iudice procedente carente iurisdictionis exercitio ut prædictum est deficere dicitur iudicium maxime cum hoc notorium est iudici & alijs ex tenore ipsius processus & sententiæ,facit quod not.Innoc. in.c.j.de off.iu.&.c.quoniam contra falsam. de proba. ubi defectus euidens potentius operatur in nullitate sentẽtiæ
7 quam uelatus & latens. Itẽm quantumcunque † statutum præcise prohibeat posse sententiam de nullitate redargui, tamen nullitas quæ descendit ex alio statuto siue alijs partibus statutorum non uidetur prohiberi ut patet ex no.per Ioan.an.in addi.Spec.de execu.sent.§.postremo.quod no. Bartol.in.l.j.quod ui aut clam.& Bal.in.l.j.ne liceat in una eademque causa.& Barto.in extrauagan. ad reprimendam super verbo non obstan. Cum ergo in casu nostro descendebat hæc nullitas ex statuto supradicto merito poterit allegari & probari, maxime quia ut dixi descendit hæc nullitas ex defectu iurisdictionis siue exercitij eius & respectu deficientis partis in qua debet substantiari iudicium ut in iudice ut prædicto.c.forus.&.l.si quæramus.de testa.

CONSIL. CCLXXII.

1 *Procurator an admittatur in criminalibus.*
2 *Procurator non admittitur ubi pœna arbitraria imponitur.*
3 *Purgatio contumacia per procuratorem quid operetur.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris virginis gloriosę Marię,& beati Antonij amẽ. Plene & subtiliter est supra allegatũ & meo iudicio recte conclusum.Pro corroboratione igitur supradictæ conclusionis aliqua addam.† Et in constitutione procuratoris in criminibus pu-
1 blicis uel priuatis uel cum criminaliter agitur pondero regulam generalem & casus exceptos a regula.Regulariter in publicis criminibus traditur negatiua uidelicet qđ procurator non admittatur.l.accusatore.§.id crimẽ.ff.de pub. iud.Et idem in priuatis si pœna sit relegationis,ut supra,ut not.in.d.§.ad crimen. Si uero pœna est incerta a principio quia potest esse pecuniaria & corporalis forte reseruata arbitrio iudicantis.tunc dicit Bald.quod iudicandum est interim de pœna illa ut de capitali.arg.l.fi.C.de iniu. consi-
2 cta.l.fi.ff.eo.tit.& per hoc concludunt docto.† quod ubi est pœna arbitraria non debet procurator admitti ne possit reddi iudicium suum delusorium respectu pœnæ corporalis quam uellet imponere arg.l.ampliorem.in fi.de app.& hoc ipse not.in d.l.fi.C.de iniur.&.l.reos.C.de accu.& isto est casus noster in quo pœna est arbitraria in pecunia uel in corpore etiam vsque ad mortem postq̃ quantitas rerũ subtractarũ excedit.25.lib.Si ergo ante declarationem pęnæ pecuniariæ uoluisset iudex admittere procuratorem in prædicta causa instę hoc facere potuisset per iura prædicta sed quia ꝯtra absentem & cõtumacẽ bannum dedit in pœna pecuniaria.cc.lib.vł quod ad purgandam dictam contumaciam & subsequenter ad plenam defensionem debuerit procurator admitti quia iam iudex pœnam arbitrariã declarauit in pecuniaria.cc.lib. unde quia arbitrium suum in hoc præsumitur fore iustum & æquum iuxta no. in cap. innotuit. de eo qui fur.ot.su.uidetur quod non possit postea aliter declarare tanquam solenniter inquisiuisse de singulis circunstantijs præsumatur ut statutum requirit & in declaratione uoluntatis non admittitur uariatio iuxta no. in.l.inter stipulantem.§.stichum. de uerb. ob. Ego credo contrarium uidelicet quod à dicta declaratione pœnę pecuniariæ possit recedere & in maiori uel minori & etiam in persona rerum postea comparentem & purgantem contumaciam punire. Constat enim quod purgata contumacia est recessum ab illo banno & debet de delicto cognosci ac si contumax non fuisset. simile enim dicimus in ciuili ad cuius similitudinẽ proceditur in criminalibus.l.ab-
3 sentem.ff.de pœ.&.l.fi.de requi.re. † Purgatio ergo contumaciæ per procuratorem non producit illum effectum quem produceret comparitio principalis contra quã comparentem remaneret pœna arbitraria prout prius erat videlicet ante bannum & per consequens cum per purgationem contumacię causa sit reuersa ad naturam suam propriam non debuit procurator admitti. efficeretur enim deterior conditio iudicis inquirentis per talem declarationẽ pecuniariæ pœnæ & prodesset in hoc bannum contumaci quia ubi ante bannum non poterat constituere procuratorem post bannum posset & hoc est absurdum,nam delictũ hoc est contumacia non debet facere meliorem conditionem contumacis.l.euidenter.de execu.tei iud. facit.l.relegatorum.de interdi.& releg.Præterea statutum illam pœnam contra fures reseruat omnino arbitrio iudicantis quẽ instruit qualiter debeat se habere circa plura & notanter quo ad casum nostrum circa conditionem & ętatem furis, sed de his non potest iudex instrui & informari plene in absentia delinquentis nec de multis alijs quæ ut dicit statutum impossibile est quasi seriatim exprimere interrogationes enim & responsiones sunt in talibus diligenter ponderandæ & in actis redigendæ.ut no.Inn.in.c.quoniam contra falsam.de proba.Ista autem requirunt præsentiam personæ alias non est ad plenum decretum interponẽdum nisi examinata causa & pœna finalis infligenda per sentẽtiam in procuratorem latam facit. cle.de iureiuri.ibi examinata persona ipsius prout absentia patiebatur eiusdem &c. Et per ista concludo quod iudex iuste & discrete se habuit si in purgando bannum & contumaciam requisiuit præsentiam principalis delinquentis cum bannum esset per talem comparitionem extinctum & tanq̃ essemus a prin. deberet causa uentilari de nouo debet de pœna prouideri maiori uel minori arbitrio iudicantis.proculdubio iste est unus ex casibus ex quo iudex ad personalem cõparitionem potuit cogere furem iuxta no.in d.l.si actor mali de procu. &.c.si quis.eo.ti.lib.6.&.l.fi.de procu.per doc.d.Pe.de anch.

CONSIL. CCLXXIII.

1 *Statutum conferens lucrum dotis uel donationis propter nuptias alteri coniugum superuiuenti & altero mortuo an locum habeat in morte ficta.*
2 *Mors quid sit.*
3 *Pactum de lucranda dote instrumento dotali insertum quod sit & quid operetur.*

N CHRISTI nomine amen.Pro & contra rationes & iura quæ faciunt pro utraque parte plene & subtiliter sunt deducta superius. Restat igitur ponderatis hincinde deductis quæ opi. sit de iure uerior.† Ad cuius
1 euidentiam præmittendum est quod nisi per ingressum seruare iurasset pacta dotalia super lucro dotis & donationis propter nuptias proculdubio tale lucrum collatum in casu mortis simpliciter non habet in ista morte ciuili locũ per professionem.licet enim talis dicatur mortuus mundo & haberet uocem funestam & translatã conuersatione cœlesti in corpore & in anima.16.q.j.placuit.secundo,& 12. q.j.non dicatis,& in auten.hæc constitutio innouat consti. iu prin.col.6.tamen proprie loquendo non potest dici ue-
2 re mortuus. † Mors enim est lucis præsentis subtractio & animæ a corpore separatio,omnia dissoluens & omni professione priuans & reuersio in puluerẽ. Gen.3.j. q.3. in.c. si quis obiecerit,& in auten.de nup.§.deinceps.Ista autem

non

non parit professio, nam professus corpore uiuit, usum rerum habet, loquitur, testificatur, & comedit, eligit, & eligitur ad prælaturas, & generaliter omnes actus naturales exercet ut habebat nuper de elec. quorundam. & c. religiosus. lib. vj. cum multis si. Statutum ergo quod loquitur de lucranda tertia uel duabus partibus ut si mulier decesserir. &c. debet intelligi de morte naturali quæ omnia soluit non autem de ficta & impropria quæ inducitur ex professione. nam ad naturalem mortem uiri similiter statuentes se retulerunt quæ sępe accidit & frequenter non ad illam quæ rarissime ut in casu nostro in quo uir & uxor pariter in eodem instanti temporis proponuntur professi, ut. l. nā ad ea. ff. de legi. est enim mors ciuilis & ficta uerba autem statuti sunt facti & io fcō cōsistunt. c. j. de consti. lib. 6. nec recipiunt casus fictos. l. 3. §. hæc uerba. ff. de neg. gest. quinimo statutum non posset expresse prouidere quod maritus uxore ingrediente religionem lucretur certam partem dotis, nam cum seruire Deo summa libertas sit non debet ista libertas grauari per diminutionem dotis. l. j. §. quæ honorandæ qua. re. actio. non detur. Nam grauamina iam inducta submonentur ut homines ad religionem faeilius inclinentur. in auten. de san. epi. §. sed hoc præsenti, & si disponeret statutum de bonis personæ postquàm incipit esse religiosa non posset. c. si. de re. ecc. non alie. facit quod nor. Bal. in. l. Deo nobis. de epi. & cler. Circunscripto ergo pacto uidetur dicendum proculdubio quod cessaret lucrum ex statuto altero præcedente prouenies per ingressum re-
3 ligionis uxoris. † Sed hic uidendum restat de pacto inserto dotali instrumento super isto lucro dotis quod pactum remanet ualidum quinimo purificatur per ingressum religionis. ut. d. l. Deo nobis, & in auten. de san. epi. §. si uero constante. col. 9. Et certe ponderata conceptione pacti de restitutione fienda uxori in totum uel in partem prout casus acciderit secundum formam statuti ciuitatis Lucanæ, tacite autem potest dici pactum inquantum super restitutione totius uel partis se retulit ad prædictum statutum ut uideantur tacitè pepigisse de retinenda illa parte quam statutum infert uxore præmortua. Et præsupposito hoc pacto tacitè subintellecto de tali lucro est uidendum utrum locum habeat in casu de quo nunc quæritur utrum uidelicet utroq; ingrediente eodem tempore & pro & contra allegatur ille. §. si uero constante. uersi. ambobus autem. quem. §. quidā dicunt debere intelligi cum cessant pacta ut tunc sit locus restitutioni hinciode datorum ut ibi dicitur probant per illud uerbum uocantibus dotalibus placitis & ibi quando neque ex pactis nuptialibus uiro autē mulieri lucrari &c. quæ uerba uidentur satis clara quod loquātur quādo utroque ingrediente nulla pacta fuerunt apposita super lucro dotis. Alij dicta uerba superius relata intelligunt quod in dicto casu. s. utroque ingrediente uacent siue cessent pacta dotalia super dicto lucro nisi uir uxori uel econuerso aliquid donare uoluerit quando neque ex pactis nuptialibus aliquid lucrari conceditur qoādo. i. postq̄ per. l. nihil lucrari conceditur dicto casu. utroq; ingrediente. & iste intellectus uidetur mihi uerior ut illa uerba vacantibus dotalibus placitis &c. & alia quæ sequuntur quando neque ex pactis dotalibus &c. ponant ius & uelint quod uacantibus. i. non obstantibus dotalibus placitis fiat hincinde restitutio datorum nisi aliquid sibi inuicem relinquere uoluerint postq̄ nihil lucrari cocedirur. s. per. d. l. siue. uer. ambobus autem. moueor quia superius iurislator dixerat de restitutione dotis & donationis quādo alteruter profitetur seruatis tamē pactis dotalibus, utroq; autem ingrediente superfluo posuisset dictum uersum ambobus circa restitutionem dotis & donationis. nam satis supra prouiderat & pacta dotalia reseruauerat circa lucra. sed in isto uersi. ambobus uoluit alterutri reseruare lucra, sed sine damno utrunque conseruare & totum recuperare ut sic vnusquisq; citra damnum suis fruatur rebus intelligo damnum quod poterat prouenire alterutri ex pacto inserto in instrumento dotali super lucro. nam de alio dāno non potest ille tex. intelligi vel dicta ratio adaptari, & ita intellexit glos. illū text. in d. l. Deo nobis. & Cy. idē sentit in sua distinctione dum dicit quod si statutum confert lucrum ei qui superuixerit nō habet locum utroque simul ingrediente, quia neuter alteri tunc dicitur superuiuere. sed in casu nostro statutum cōfert lucrū marito superuiuenti, quod non contingit utroque eodem instanti temporis profitente. unde directe ille. §. siue uersi. ambobus autem. emanauit ad tollendam subtilitatem legum quæ quandoq; fingunt mulieres ueluti debilioris naturæ primo mortuas. nam in morte ficta per ingressum debet cessare dicta fictio. nam sic essent due fictiones circa idē una mortis ficte altera præuentionis in pacto. & hoc iura abhorrēt. l. j. C. de dotis promis. Item nouit ille. §. inducere mortem fictam & præuentionē cum damno alterius. Nam hæc est uera natura proprie fictionis nō conferre lucra sed occurrere contra damna iuxta no. in. l. si is qui pro emptore. de vsuca. per Bar. Ex quibus concludo in quæstione de qua quæritur nō habere locum lucrum prouenies ex prædicto statuto. d. Pet. de ancha.

CONSIL. CCLXXIIII.

1 *Possessor prior qui legitimè non fuit expulsus an in interdicto uti possidetis possit obtinere.*
2 *Emphyteota utile dominium & possessionem habet.*
3 *Possessio naturalis emphyteotae per ingressum alterius non perditur.*

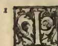

1 IN CHRISTI nomine amen. † Ad declarationem dubij de quo quæritur præmittendum est quod uigore statuti uiduarum quod est in præsenti iudicio deductum & specialiter petitum quia secundum eius tenorē procedatur non est insistendum super exceptionibus oppositis quę concernunt iudicium & processus solennitatem, sed in illis quæ concernunt solūmodo iustitiam causæ & ueritatem sicut in si. dicitur in processu cle. sępe. de uerbo. sig. & quod ibi no. in oer. non sit tamen. Et per istud dictum euidentialiter tolluntur quædam exceptiones de quibus supra in narratione facti quāquàm enim aliqua dicantur deducta ex quibus arguatur libellus de ineptitudine & de cōtrarietate attento iuris rigore, tamen quia ex facto narrato & allegationibus & probationibus hincinde deductis & factis resultat interdictum uti possi. quod competit cū duo de possessione contendunt quorum quilibet se asserit possidere, uel cum vnus possidet alter turbat, ut no. Bar. in. l. j. §. huius autem interdicti. ff. uti possi. uidendum est uisis deductis & probatis hincinde quis sit in interdicto potior & debeat obtinere in hoc possessorio retinendæ. Et pro dominabus facit antiquior possessio. Item etiam titulus pro dote, & concessio noua eis facta a procuratore siue syndico fratrum. Pro emptore facit præsens possessio & nouus titulus emptionis ab eisdem fratribus. Possessio dominarum impugnatur propter canonem non solutum propter alienationē rei emphyteotice & defectus possessionis causati a nullitate tituli dictarum dominarum. Et ex aduerso impugnatur possessio emptoris similiter ex inualiditate tituli. Item ex possessione posteriori laborante eodem morbo quo possessio dominatum. s. ex tituli nullitate. Attentis istis igitur quid iuris sit quæritur. Et proculdubio uidetur dicendum dictas dominas superiores in interdicto primo quia constat de earum antiquiori possessione quod uidetur sufficere in isto interdicto uti poss. postq̄ recentior possessio noui prioris non ualidatur titulo iusto. c. licet causam. de proba. & ita est in casu nostro in quo apparet quod iste emptor non habet canonicum titulum quia emit non seruata forma canonica nec legali de qua in. c. j. de reb. eccle. non alie. lib. 6. & c. sine exceptione. xij. q. ij. Nec delegatus qui dedit eis licentiam alienandi immobilia usque ad certam summā & cum certa forma. s. plus offerenti uidetur uoluisse subuertere alias solennitates quæ in alienatione rerum ecclesiarū hospitaliū requiruntur de quibus in præall. iuribus, & autent. hoc ius porrectum. de sac. san. eccl. & l. si bene. C. de inoff. testa. In prædicta autē alienatione debuit interue-

Interueniſſe tractatum & factum ut meliora proſpiciat &
occaſione imminentis debiti nó apparet nec deductum eſt
uel probatum quæ cum ſint de ſolennitate canonica & ea-
trinſeca probari debuiſſent & ſic titulus iuſtificari.l.quęcũ-
que.§.ſi. de pub.&.l.ſciẽdum. de uerb.ob. per Bar.exceptio
ergo de nullitate tituli dominarũ fortius obſtat ipſi empto
ri qui emit iure proprietatis directi & utilis dominij. facit
l.iubemus.in ſi.C.de ſa.ſan.eccle.Sed & p̃ſuppoſita utriuſ-
que tituli nullitate ut dixi poſſeſsio dñarum antiquior præ
ualere debet in interdicto ut.d.c.licet cãm. Pręterea aduer
tendũ quod & ſi dñas prædictas cecidiſſe a iure ſuo ex præ-
dictis cauſis ſupra eſſet probatum quod tñ nõ eſt, nõ tñ fra
tribus licuiſſet autoritate propria eas expellere abſq; iudi-
cis autoritate. Et iſta eſt op.quã tenet Cy. in l.ij.C.de iure
emphy.& Inn.& quidã alij in c.potuit.de loc. & Spe.in tit.
de loca.§.nunc aliqua.uer.xlviij. † Cum.n.emphyteota ba-
2 beat utile dñium & naturalem poſſeſsionẽ a quibus ex præ
dictis cauſis nó cadit ipſo iure a iure emphy.ſed per ſniam:
ut not.in d.c.potuit.per Inno.& Spec. in d.§. nunc aliqua.
uer.xlviij.hoc uidelicet an acciderit uel non ſpectat cogni-
tio ad iudicẽ non ad dñm ut ibi clare per Hoſt. in ſumma
de locat.§.quid ſi de natura. Item etiam ſi expellere poſſet
propria autoritate idẽ & nõ poteſt ius transferri in alium.
ut no.in l.cũ fundum de ui & ui arma.& not. Dyn.in c. pót
quis perſonam.de reg.iur.lib.vj.& per ꝯñs emptor iſte ex li
cẽtia a fratribus ſibi conceſſa nó potuit dñas ſuas antiquio-
ri poſſeſsione priuare nec conſtitutio prẹcarij & licẽtia in-
grediendi ad talem poſſeſsionem naturalem quæ eſt penes
alium ſe eatẽdit:quod eſt not.Nec obſt.ſi dicatur licet ꝓ-
betur dictas dominas in præteritum poſſediſſe tamen non
præſumitur tempore præſenti poſsidere.i.tempore iudicij
poſsidere.nã hoc non eſt uerũ imo in poſſeſsiune ſicut i do-
minio præſumitur de præterito in p̃ñti poſtquã amiſsio nõ
probatur maxime ſi præterita eſt recens ut in caſu noſtro.
& hoc tenet Cy.in l.ſine poſ.C.de proba. & Io. an. in c.cũ
ad ſedem.de reſti.ſpo.in noue l.ſuper tertia gl. Nec ſubtili-
ter aduertendo poſſeſsio emptoris recẽtior dici poteſt poſ
ſeſsione poſtquam ſcia & patientia dñarum poſsidentium
prius non probantur interueniſſe.facit quod no.in l.j.C.de
ſer.fug. † Naturalis.n.poſſeſsio emphyteote per ingreſſum
3 alterius non perditur.l.clam poſsidere.§.qui ad nundinas
ff.de acqui.poſ.Ex quibus omnibus ſine ulteriori proſocu-
tione concludo iuxta petitionem dictarum dñarum debe-
re diffinitiue pronunciari per iudicem in præſenti cauſa.
Et ego Rodulfus de lamandinis prior ſancti Ioannis in
monte decretorum doctor motus rationibus per ſupra ue-
nerabilem conſulentem & rõne ſtatuti diſponentis poſſeſ-
ſorem in ſua poſſeſsione tuendum non attenta iuſtitia nel
iniuſtitia poſſeſsionis poſſeſſoris. Item quia interdictum
uti poſ.obtinet ille qui uetuſtiorem cauſam ſiue ti.habet.ut
c.licet cãm.de proba.cum & iniuſtus detentor beneficij nõ
remoueatur iuris ordine nó ſeruato.ut c.licet eps. de præ-
ben.lib.vj.Item quia qui olim poſſedit hodie præſumatur
poſsidere.ut no.Innoc.in c.ſepe.de reſti.ſpo. Item qui agit
ad tuendam ſuam poſſeſsionẽ dicitur habere animum con-
tinuandi ſuam poſſeſsionem: ut no.Innoc.in c.ij.de reſt.in
inre.Sed poſſeſsio dominarum eſt probata per duos annos
proxime præcedentes pleniſsime & titulum emptoris fuiſ-
ſe de anno præſenti in princ.unde titulus ſuus eſt uitioſus.
ut ſupra & ſua poſſeſsio propria autoritate apprehenſa &
clãdeſtina ideo per oia conſulo puto dico & ſentio eſſe de
iure prout per eximium utriuſque iuris doctorem ſupra cõ
ſultum eſt in cuius fidem & teſti.&c.

CONSIL. CCLXXV.

1 *Subſtitutio facta filio caſu quo non eſſet hæres uel quouis modo impedi-
retur effectualiter eſſe hæredem ſi filius ipſe tempore mortis teſtatoris
ſit bannitus & poſtea reſtitutus an locum habeat uel non.*
2 *Hæreditas loco non circumſcribitur.*

1 N CHRISTI noie amen. † Filio ſuo ta
lato inſtituto ſer Zazolus ſubſtituit ſub hac
forma ſi dictus tarlatus reperiretur uel quo-
uis modo probaretur nõ eſſe effectualiter ca
pax hæreditatis ipſius teſtatoris ad ipſius tar
lati commodum uel eſſe non poſſet nullum liberorum di-
cti tarlati legitimorum & naturalium per maſculinam li-
neam deſcendentium eſſe uel eſſe poſſe effectualiter hære-
dem ipſius teſtatoris tunc & eo caſu ipſi teſtatori uniuerſa
lem hæredem inſtituit Mathiolum &c.reperiebat tarlatus
filius tẽpore teſtamẽti & mortis patris teſtatoris bannitus
de ciuitate ſua ubi ſunt bona hæreditaria ſed poſtea reſtitu
tus fuit. Quæritur an ad eum uel ad dictum ſubſtitutũ per-
tineat & vr̃ quod ad ſubſtitutum præſuppoſito quod fuit
bannitus pro graui maleficio quia poſt relegationem rupit
confinia & ſic quodammodo cõtumacem rebellem & ho-
ſtem ſe conſtituit non parendo confinibus arg.l.amiſsion.
§.qui deficiunt.ff.de capi.diminu.talis.n.contumax & ino-
bediens patriæ ſuæ equiparatur deſertori qui ſicut põt im-
pune occidi ita etiam bannitus ex forma ſtatuti.C.de de-
ſertoribus.l.j.lib.xij.& qñ li.ſe ſine iu.uin.l.j.ex hoc ſeqnĩ
quod dictus tarlatus nó potuit dici effectualiter capax hæ-
reditatis paterne tẽpore teſtamenti & tempore mortis te-
ſtatoris quod requiritur:ut l.ſi alienũ. in.§.extraneis de hæ-
re.inſti.& maxime ſi bannito adimant bona per ſtatutum.
nam bona tunc ſuæ ciuitatis amittit ſecundum Ia.de are. in
l.ex facto.ad treb.& no. Bar. in diſputatione ſua quæ inci-
pit ſtatuto lucane ciuitatis &c. Ex hoc breuiter concluden
dum vr̃ quod ueniat dictus Mathiolus ſubſtitutus tãquam
tarlatus non ſit effectualiter capax nec ad ſuum cõmodum
ſed communi bonon. nec vr̃ dicta reſtõ in integrum aliqd
operari poſt ius quæſitum ſubſtituto in dicta hæreditate.
not.in.l.gallus.§.& quid ſi rãtum.de lib.& poſth. & c.quã-
uis.de reſcrip.lib.vj. In contrarium plura urgent. Primo
communis doctrina doctorum.ſ.quod bannitus ſit capax
hæreditatis ex teſtamento & abinteſtato.licet.n.gloſ.equi-
paret bannitum deportato.ut inſtitu.quibus mo.ius pa.po.
ſol.§.relegati.tamen cõmuniter non tenetur. & Cyn. poſt
dñm Fe.de.de ſcalis tenet quod non equiparentur deporta
tis imo poſsint hæredes inſtitui ut ipſe no.in l.j.C.de hære.
inſti.& Iac.bu.idem in aut. Item nulla cõitas.C.de epi. &
cle.Io.an.etiam idem tenet in addi.ſpec.in ti. de ceſ. actio.
Bar.etiam idem tenuit diſputando in prædicta diſputatio-
ne quorum rõnes & motiua non refero. quia non expedit
cum de hoc prædictorum illuſtrium doc. copia habeat ſed
ultra ipſorum motiua in caſu noſtræ qõnis ſubtilius aduer-
tendũ puto quod tarlatus erat ſuus pater & ex naturali uo-
to parentis eius hæreditas eſt filio debita.& quodammodo
dñs uiuo patre.l.nam & ſi parentibus.de inoffi.teſta. & l.in
ſuis.de lib.& poſthu.& l.ſcripto.unde libe. Iſtud ergo ius
quod a iure naturali deſcendit non potuit auferre ius muni
cipale ſiue bannum ex ſtatuto deſcendens. ut inſtit. de iure
natu.ge.& ci.§. ſed naturalia.& l.eas.de capi.dimi.ius.n.lo
cale ſiue municipale non põt tollere ex bannito ius genera
le gen.& naturale. Ad hoc.xxj.di.inferior.& In hoc reſidet
Bart.quod beneficia & iura ſingulariter introducta in fa-
uorem ciuium ut quod maſculi in ſucceſsione præferantur
fœminis.iſtud & ſi non patrocinetur bannito ius autẽ ſuc-
cedendi de iure communi non perdit propter bannum. ut
etiam ipſe no.in l.j.de hære.inſti. Nõ ob.ſi dicatur tarlatus
effectualiter nõ erat capax hęreditatis patris ad ſuũ cõmo-
dum quia fiſco ab eo auferret. & ſic extat cõditio ſubſtitu-
tionis prædictæ dicti Mathioli.fiſcus enim bonorũ erit hæ-
res in effectu nõ tarlatus.l.in ſubſtõne. de uul.& pupil. Nã
teſtator retulit ſe ad effectum nõ ad inane nomen hęredis
ut l.ſi filius.quod cum eo.ad hæc rñdeo primo ut dixi ban-
num quod fundatur ſuper autoritate ſtatuti non ſubſtulit
filio tarlato iura ſuitatis & nomen hæredis. unde cũ hæres
ipſo iure non põt ſubſtitutus directo hæres eſſe.l.poſt adi-
2 tã.C.de impu.& alijs ſubſti. † Item nec ſuſtulit effectum.nã
hæreditas cum ſit nomen iuris nec circũſcribitur certo lo-
co ſed ubiq; uim ſuam extendit.l.ſi.C.de lon. tẽp. præſcrip.

Capax

Capax ergo hæreditatis dicitur tarlatus licet bānitus ubiq;
locorum per iam dicta superius. unde si pater suus floren.
Romæ: Perusij uel Venetijs habuisset bona nō posset Ma-
thiolus tanquam conditio substitutionis suæ extiterit pete
re dicta bona tanquam hæreditas sit ad eum deuoluta. nam
hoc dici non pōt filio existente capace cum effectu prædi-
ctorum bonorum. bannum ergo non abstulit tarlato ius &
nomen hæredis nec etiam effectum hæreditatis capescen-
de. Non ob. si dicatur bona hæreditaria testatoris quæ sunt
bonon. non pōt tarlatus capere in effectu & sic quo ad illa
bona extitit conditio substitutionis. ad hoc rñdeo ut dixi
quod ius & nomen hæredis non respicit certi loci faculta-
tes sed ubiq; uim suam ostendit. l. fideicōmissum. §. tractatū
ff. de iudic. possibile ergo est quod tarlatus sit hæres insoli-
dum & bonorum certi loci capax nō sit: per hoc tñ non se-
quitur ꝙ in illis bonis ueniat substitutus ut hæres. hoc. n. est
impossibile quod nomen hæredis deuoluatur ad substitutū
maxime in bonis certi loci stante primo gradu instituti a-
deuntis. l. quādiu. de acqui. hæred. & d. l. post aditam. & est
rō subtilis. Praeterea aduertendum ꝙ tarlato post bannum
iam cōtra eum latum obuenit hæreditas paterna. unde nō
vř quæsita fisco sed sibi ut no. in. l. si tibi mandauero. §. si is
cuius bona. ff. mādati. & l. fiscus. possit talia bona post mor
tem occupare equiparando etiam bannitum deportato tñ
donec tarlatus uixit potuit dicta bona retinere & alienare
per uiam contractus. ut not. Bal. in l. eius qui. §. si cui. ff. de te
sta. Ex quo sequitur quod tarlato existente capace dictorū
bonorū postea quæsitorum substitutio expirauit. Vlterius
etiam cōsiderandum quod licet cōmune bonon. posset ban
nito auferre bona tāquam ab indigno tñ antequam auferat
ius & nomen hæredis effectualiter residet penes bannitum
nec tertius ut puta substitutus pōt ad utilitatē suam excipe-
re de iure cōmunis bonon. si cōe hoc iure non utitur ut no.
in l. ij. ꝯfiter. ff. fami. erc. Et hoc tenet expresse Bart. in ban-
nito in d. l. j. de hære. insti. Vltimo iuuatur tarlatus restōne
quæ est in pristinum statum repositio. l. quod si minor. § re
stitutio. ff. de minor. & maxime quia per primum substitu-
tum uel secundum nō fuit hæreditas adita: & per ꝯñs nec
quæsita. Et per hæc non obstant no. in. §. & quid si tantū. &
etiam si fuisset acquisita idem esset cū bannum fuisset imme
diata cā acquisitionis quo casu restitutio rescendit talē ac-
quisitionem ut scripsi post Bal. in c. quamuis. de rescrip. lib.
vj. Ex prædictis liquide cōcluditur quod tarlatus fuit hæ-
res patris & capax & se immiscuit quia bona possedit & ꝑ
ꝯñs omnis uulgaris substitutio sibi facta expirauit: ut l. post
aditam. C. de impu. & alijs substi. cum si. uerum quia dicto
tarlato & alijs substitutis reperitur facta substitutio fidei-
cōmissaria si decesserit sine liberis &c. ut patet in testō. uer.
si uero contigerit nullum ex superius &c. & quia idē tarla
tus decesserit sine filijs vř proculdubio locum esse substōni
de Pesarino & liberorum eius. quia ista uerba testamēti se
habent ex quo necessario & consequenter infert quod hæ-
redes tarlati tenentur Pesarino uel suis liberis restituere di
ctam hæreditatem patris Pesarini deducta siue detracta le-
gitima & trebellianica. capitulo Raynutius. de testa. & ista
vř uera decisio prædictorum. Petrus. de Ancha.

CONSIL. CCLXXVI.

1 *Probationes plures imperfectæ quando faciant probationem plenam. & num. 4.*
2 *Impetrantibus iuste non denegatur assensus.*
3 *Acta iudicij possunt per testes probari.*
5 *Probationes ad quid fiant.*
6 *Instrumenti tenor per iuramentum & per testes probatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Visa dili
genter narratione & conclusione supplica-
tionis de qua supra. quæritur utrum magnifi-
cus & illustris. d. dñs Malstesta de mala testis
de pensaneo qui secundum illud quod scribi
tur in psalmo. iustitiam dilexit & equitatē uidit uultus eius
& cuius iustum regimen ueritas misericordia & clemētia
roborarum debeat ponderatis causis in supplicatione de-
2 ductis annuere impetrātis † quasi iuste impetrantibus nō
sit denegandus assensus. c. nouit. de iud. in princ. & inst. de
his qui sunt sui uel alie. iur. in fi. & uidetur quod non de-
beat concedere quod petitur ex defectu probationis. qua-
tuor. n. deducit ad probandum principaliter quod intendit
quorum quodlibet de per se nō sufficit ut sola præscriptio
notarij probanda per comparationem literarū. Ex simpli-
ci enim subscriptione notarij extra acta originalia notarij
reperta nullam uidetur facere fidē ob defectum rogitus &
testium quæ requirūtur. C. de tabu. l. generali. cum ibi not.
& c. qm̄ cōtra fal. de prob. dum dicit quod si super actis fue
rit suborta contentio ad originalia recurrendū est quæ de-
bent esse penes scriptorem uel penes iudicem. c. fina. eo. ti.
Ex simplici ergo subscriptione quæ sic deprehenditur pe-
nes partem non vř sumenda probatio etiam probato per
comparationem uel aliter quod esset manus illius notarij
similiter non uidetur facere fidē de actis narratio quæ fit de
eis in sententia ut puta uerba narratiua quæ non probant.
ut. d. c. quoniam contra. de probatio. per Inno. & l. sciendū.
de uerb. obligat. per Bar. & cle. j. de proba. Probatio. n. ser
Ioannis non uidetur sufficiens quia solus est & dictū unius
&c. c. ueniens de testib. l. iurisiurandi. C. eod. titu. Similiter
quod sit manu benedicti ille scripturæ sic subscriptæ non ui
detur supplicanti opitulari quia non est probatio necessa-
rio concludens quod productio sit iudici facta de eis & ꝑ
eum admissa. quod est necesse ad hoc ut possint dici acta: ut
no. Inno. in c. qm̄ cōtra falsam. Prima facie ex istis inferen
dum esse uideretur ꝙ ex istis probationibus imperfectis nō
resultet una plena probatio: ut l. j. in fi. C. qui nume. tu. & l.
spadonem. §. qui iura multa. ff. de excus. tuto. Ego his non
obstantibus credo de iure contrarium isto casu in quo ha-
bemus plures probationum species imperfectas non tñ in
tantum quin ex qualibet resultet semiplena probatio nam
quod acta scripta appareāt manu aduersarij. s. benedicti &
subscripta appareant manu notarij attestantis plusquā se-
miplena probatio oritur ex prædictis duobus. Nā & si so-
la scriptura tertiæ personæ facit inter alios semiplenā pro
bationem. ut no. Barto. in l. admonendi. de iureiuran. Multo
fortius subscriptio notarij coniuncta cū scriptura partis ad
uersæ qui si uiueret non posset cōtra scripturam propriam
dicere quod non ita esset ut in prædicta scriptura contine-
tur. similiter nec notarius diceret non fuisse scriptam ma-
nu sua. facit. j. q. vij. saluberrimum. Secundo multum admi-
niculantur uerba sententiæ narratiua in quibus iudex facit
mentionem de actis prædictis & manu eiusdē notarij natu
ra licet de per se non facerent probationem: ut dixi tamen
magnum est indicium & corroboratio ad prædictas duas
præsumptiones uidelicet quod producta fuerit postquā iu
dex attestatur de ipsis in sententia: ut quæ nō prosunt singu
la multa iuuent. l. ij. §. etas. de excusa. tuto. Confirmanī præ-
dicta si ser Ioannes attestabitur de lite & actis prædictis.
3 † Nam acta iudicij possunt etiā per testes probari. ut. l. emā
cipatis. C. de fide instru. & l. gesta. de re iudic. per Bald. Ex
4 istis igitur probationibus † licet imperfectis singularibus
tamē iunctis simul vř ex eis resultare plena probatio. Non
ob. §. qui iura multa cum si. nam secundum Dy. aut loqui-
mur in materia probationum aut in materia excusationū.
primo casu ex pluribus speciebus probationū imperfectis
resultat probatio quia est fauor publicus & generalis ne fa
cultas probationum restringatur sed amplietī. l. qm̄. de hæ-
reti. Sed in materia excusationum a tutela est fauor ipsorū
pupillorum. Vel ut subtilius dicit Bal. in d. §. qui iura mul-
ta. Quædam sunt quæ requirunt certam speciem & tūc di-
uersæ species imperfectæ nihil operantur. ut in d. §. qui iura
multa. Cum ex omnibus concurrentibus non augetur effe-
ctus cum non ueniunt ad integrationem unius speciei sicut
ex pluribus testibus singularibus non resultaret una plena
probatio: ut not. in l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. Quædam
sunt quæ non requirunt certam speciem: & tunc quæ non
prosunt singula multa iuuant. Et ita loquitur glos. in l. ij. §.
etas.

etas.de excu.tut. Nam ad unam spẽm probationum iudex non debet alligare animum suum in materia probationũ. ut.ff.de testib.l.iij.§.idem diuus.& c.in præsentia.de renũ. Et ideo unus testis de ueritate conuictus cum alia semiplena probatione alterius speciei facit coniecturam sufficientem ad probationem.patet in iuramẽto delato ob defectũ plenę probationis quod licet sit alterius speciei q̃ depositio testis tñ ex eis iunctis simul resultat plena probatio licet sint diuersi generis & formę tamen quo ad iudicis motum unus actus infert in confirmationem alterius actus. & idem dicimus in pluribus iudicijs diuersarum specierũ: ut ex eis resultet qñq; plena probatio si sunt indubitata & ꝓxima actui de quo agitur.ut not.in Spe.in tim.de probatio.
5 in addi. † Præterea probationes fiunt ad declarationẽ ueritatis præambulę de qua litigatur non ad inducendum siue producendum de nouo obligationem:ut.l.publia.ff.de po. Certum est aũt quod facilius aliquid declaratur q̃ de nouo cõstituatur in esse:ut.l.heredes palam.§.sed si notam.ff.de testa.Præterea ex prædictis actis ultimis iste quondam pupillus probauit quoddam factum quod habet moras & cõtinuationem & iudicium agitatum fuisse super talibus rebus inter martinellum tutorem ex una parte & benedictũ ex alia.Nam iudicium habet certum tẽpus & multas moras.l.quod deberet.siue in.l.si eo tempore.de pecul. quo casu uidelicet in istis dispositionibus quæ momento tẽporis non perficiuntur sed cũ tempore successiuo ut ꝓbatio possessionis iurisdictionis parẽtele & similib' singularitas ꝓbationum non uitiat.ut no.Inno.in c.qualiter & qñ.de acc. &.l.ob carmen.§.fin.ff.de testi.& iij.q.ix.nihilominus licet. ergo probatio habeat in se quãdam singularitatẽ actuũ de quibus supra ut subscriptionis notarij probationis sententiæ scripture sic subscripte manu aduersarij attestantis litẽ & quæstionem inter eos uiguisse Archolanum qui subscripsit fuisse notarium de medio:quia tñ ex istis omnib' simul iunctis probatur litem & q̃onem inter se in iudicio habuisse: singularitas in probationibus actuum diuersorum non debet uitiare de negligentia uel imperitia tabellionis partibus preiudicare ut.l.imperator.ff.de sta.ho.&.l.si librarius. de regu.iur.Pro hac parte facit duplex equitas & primo fauor in probationibus amplius non angustandis. ut d.l.qm. Secundo fauor impediendus illis qui aliorum ignorantia
6 uel ignauia uel casu fortuito lesi sunt. † Nam qñq; per iuramentum qñq; nec per testes tantum probatur tenor scripture.c.cũ olim.de priui.Confirmat prædicta latissimũ arbitrium a iure concessum iudicibus in sequendis uel nõ sequendis probationibus:ut not.in.c.quoniam cõtra falsam. de probatio.& l.iij.ff.de testibus. Ex quibus omnibus concludendum uidetur præfatum magnificum dñm si de prædictis narratis in supplicatione iuxta narrata fidẽ faciet & cõprobabit dictas probationes & pro ualidis reputare deberet:quia sic faceret quilibet circũspectus ꝓuidus & iustus iudex.do.Pe.de Ancharano.

CONSIL. CCLXXVII.

1 *Vasallus ad quæ teneatur domino.*
2 *Bona banniti & diffidati possunt impune occupari.*
3 *Crimen læsæ maiestatis sola uoluntate committi potest.*
4 *Citatio defensionis species esse dicitur.*
5 *Testes singulares non probant.*
6 *Præses contra omnes delinquentes inquirere potest.*
7 *Singularitas testium quando uitiet testimonium.*
8 *Origo plurium actuum testibus singularibus probari potest.*
9 *Gladius spiritualis seu ecclesiasticus est temporali præferendus.*
10 *Voluntas mala est a quolibet coercenda.*
11 *Latrones puniendos censet lex.*
12 *Periculis obuiandum potius quàm post uulnus acceptũ quærere remediũ.*

IN CHRISTI nomine amen. Ex prædicta facti narratione quis titulus criminis siue quod crimen oriatur & qua pœna dignũ. Primo discutiendum. Secundo si ex probationibus sic receptis aliqua resultat efficax probatio per quam iuste iudex moueri potuisset ad inquirendum contra dictum dominum comitẽ. Tertio utrũ exi-
2 stente alia inquisitione ordinarie formanda cõtra attentis diligenter omnibus quæ in facto narrãtur de periculis imminẽtibus potuerit dñs legatus incipere ut sic dixerim ab executione in apprehendendo singula bona prædicta prius concessa in feudum ut supra dicitur eidem comiti.Quo ad primum dubium vř quod ea facto narrato oriatur duplex titulus criminis . Primus ea lege descendẽs feudali . Secũdus descendẽs ex lege cõmuni canonica & legali . cautum nãque est lege feudi satis clare quæ ueniant in fidelitate
1 ut dicit tex.quod feudatarius † qui dño suo iurat fidelitatem debet ista sex semper ante oculos habere incolume tutum honestum utile facile possibile.quorũ quodlibet tex. seipsum declarando prosequitur.in.x.colum. de forma fidelitatis.c.j.in principio.ubi subdit quod ille qui in prædictorum præuaricatione deprehenditur censeri debet perfidus & periurus & ad propositum põderari debet expositio de uerbo incolume uidelicet ne sit in damno dño suo de corpore suo.& subdit quod nunquam debet esse in cõsilio uel in facto propter quod dñs amittit uitam uel membrũ aliquod uel honorem quem tunc habet uel haberet imposterum. Item dicit ibi tex.quod si sit grandem domini iacturã molientem debet super hoc quod citius põt dñm certiorare ut prouide dñs sciens prudensq; periculum ualeat declinare.quod si forte fidelis qui esse debuerit dolosus aut negligens inuentus fuerit se beneficio cariturum agnoscat . Item tex.in c.j.quæ sit prima causa beneficij amittendi.ponit plures causas ingratitudinis propter quas uasallus priuatur feudo & inter alias cum fuerit insidiatus qualitercũque contra dominum.& generaliter dicit quod multe causæ nõ expresse possunt occurrere grauiores expressis quas discreto & solerti iudici arbitrandas relinquit.quæ aũt posset esse grauior causa q̃ contra statutum pacificũ,r.p.& do. dñi cardinalis talia machinare uidelicet eũ proditorie capere ad hoc in casu quod nõ posset ipse alium uidelicet dominum epm incitare & prouocare ad capturam & rebellionem ciuitatis Forliuij & cũ tam potenti dño in gẽtibus armorum amicitias copulare & ordinare cum eo hostilẽ impetum & incursum super territorio bonon. hoc modo cogitans terras aliquas territorij occupare . Et insuper qđ horiendum est hæc omnia machinando dum esset suus capitaneus generalis & sic ex alio capite quam ea lege feudali eidem dño legato erat obnoxius ad fidelitatem.maxima ergo & abhominabilis conspiratio erat illa prohibita & damnata non solum inter christianos sed etiam inter hæreticos & publicanos qui bene & nõ male faciunt his qui eis benefecerint.& ideo talis conspiratio seuerissime legibus & canonibus punienda.xj.q.iij.c.commutationẽ. & c.conspirationẽ.Ex istis liquide apparet ex ti. criminis quod descendit ea lege feudali eundem dñm comitẽ insidiando uitę dñi legati & non releuando quæ a prædictis senserat de prædictis tractatibus reddit se indignum. Dixi ulterius qđ ex prædicta facti contingentia oritur titulus criminis ex utroq; iure & duplex inspecta qualitate persone & crimi-
4 nis attentati.ex qualitate.n.persone apparet quia ꝯtra personam & statum cardinalis & legati & contra suũ præpositum ratione stipendij etius rõne contrahitur militare delictum multipharie multisq; modis & augetur dignitate psone præpositi & gradu militie ut plene patet.ff.de re mili.l. 3
j.§.his qui hostem.&.§.qui seditionem.&.§.qui præpositũ. & l.omne delictum.§.exploratores.&.§.qui præpositũ suũ 2
& §.proditores. Nam dicit tex.ibi quod talis habetur pro hoste non pro milite.Item ex qualitate solius cardinalatus conspiratio contra ipsum facit crimen atrocissimum & puniẽdum ad exemplum criminis læsæ maiestatis c. felicis.de pe.libr.vj.talis.n.ut ibi dicit tex.habet uodiffidatus & bannitus & de feudis.ibi subdit tex. qđ ipso iure ideo est priuatus quod ad ecclesias de quibus obtinet sic libere reuertentur quod earum rationes de ipsis pro sua uoluntate disponant.& notanter põdero quo ad casum nřm plo. ibi posita super uerbo disponant dum dicit illis nõ uocatis etiam si de

si de facto possiderent quæ glo. fortiter facit q dño legato
non licuerit dicto comite non uocato occupare sua castra
feudalia & ratio est in promptu postquã tex. habet eum ibi
2 pro diffidato & bannito. † nam talia bona possunt inuadi
& occupari. c. pro humani. ad fin. de homi. lib. vj. ubi text. in
simili. & minori delicto dicit. quod sufficit constare de illo
scelere probabilibus argumentis. nec alia sententia depor-
tationis requiritur ut ibi dicit litera in fine. c. & fit etiam ra
tio in casu nostro quia iure militari præpositus cõtra suum
dominum talia attẽtabat unde de numero hostium debuit
eum habere dominus cardinalis. ut. d. l. omne delictũ. §. p-
ditores. & per ɔñs bonorũ suorum uelut hostium occupa-
tio fuit permissa. Nã etiam ut in facto narratur missus are-
tium cum gentibus nõ rediuit recta uia ad dñm sed ad ter-
ras suas se contulit nec absq; saluo cõductu redire uoluit
sed & postquã rediuit non accepto cõmeatu cõtra morem
solitum discessit unde etiam trãsfuga ex hoc dici debet de
quo ait text. qui malo consilio & proditoris aio discessit in
hostium numero haberi debet. l. postliminium. §. trãsfuge
ff. de cap. & postli. re. pro hoc optime quod no. Bar. i extra
ua. ad reprimẽdum. super uerbo rebellando. in uer. circa se
cundum. ſ. de pœna ubi dicitur etiam si sit occulte rebellis
imperij licitum est ipsum occidere nam ipso facto pęnam
incurrit & in iudicio quo proceditur de homicidio hoc li-
quidatur an fuerit rebellis ut arg. ff. de noui. oper. nun. l. de
pupillo. §. si quis ipsi prætori. & §. toties. ita dicit ibi ex quo
possumus in casu nostro per maioritatem rationis inferre
quod si est licitum talem occidere ante aliquam sentẽtiam
multo magis bona feudalia Romanæ ecclesiæ statim inua-
dere & postea cognosceretur utrum dictum delictum commi
serit necne. de quo infra latius dicam facit. l. nec in ea. ff. de
adul. ibi qui occidere potest adulterum multo magis iuris
contumelia poterit afficere &c. Postremo ex dicta facti cõ
tingentia oritur titulus criminis læsæ maiestatis. est. n. do-
minus Cardinalis legatus in prouincia unde trahit originẽ
idem comes & domus sua tota & castra etiã sua & alia quę
apprehendit dñs legatus sunt feudalia ecclesię Romanæ &
intra terminos dictæ prouinciæ. Ex quibus idem dñs comes
est de iurisdictione dicti dñi legati tam ratione feudorum
ut dictum est q̃ ratione legationis in prouincia ita quod de
iure cõmuni habet super ipsum & domũ suam fundatã iu-
risdictionem de iure cõi. xvj. q. vij. c. omnes basilicę. & c. ni-
mis de iureiur. per Innocen. & quod no. io cle. ne Romani.
de elec. Delinquendo ergo idem comes ut in themate præ-
supponitur non est dubium incidisse in crimen læsæ maiesta-
tis quia ꝯ pacificum statum terrarum Romanæ ecclesiæ &
cõtra personam legati apostolicæ sedis domini sui talia at-
tẽtauit & scelestam iniuit factionem quod sufficit ad infra
dictum crimen contrahendum ut. l. quisquis. C. ad. l. iul. ma
iest. ibi n. eadem seueritate uoluntatem sceleris qua effectũ
iura puniri uoluerunt. & in. l. fin. eo. ti. ibi nam ex quo scele
ratissimũ quisq; cõsilium ceperit exinde quodammodo sua
mente punitus est. † Ex quibus legibus clare patet quod so
3 la uoluntas declarata per aliquem actum ut in casu nostro
sufficit ad hoc crimen læsæ maiestatis contrahendum tam
contra principem q̃ contra illos qui sunt pars sui corporis
ut est cardinalis legatus apostolicæ sedis. facit. vj. q. j. c. si qs
cum militibus. nouissima consti. extrauagans imperatoris
henrici de crimine læsæ maiestatis loquens clarius hoc di-
cit quæ incipit. Quoniã nuper. ubi dicit declaramus quod
oẽs illi & singuli sint rebelles & infideles imperij qui quo-
cũq; modo publice uel occulte contra nr̃m honorem infi-
delitatis & rebellionis opera faciunt & contra nostram &
imperij prosperitatem aliquid machinantur contra nos si-
ue officiales nostros in his quæ eis ad commissum officium
pertinent &c. & tales reputantur hostes & rebelles etiã an
tequam fuerint per sententiam cõdemnati ut ibi dicit tex.
facit cle. pastoralis. in prin. de re iudi. ubi super delictis tã-
tummodo attentatis non consummatis procedi mandatur.
Et si dicatur quod supra dicta iura loquuntur quãdo delin-
quitur contra imperatorem uel eius officiales non aũt lo-
quuntur cum delinquitur contra papam uel eius legatum

unde ad eos hæ pęne non sunt extendende. l. Interpretatio-
ne. ff. de pæ. & c. in pęnis. de regu. iu. lib. vj. Solu. dico qđ di-
ctę leges trahuntur ad papam & eius rectorẽ. nam si in per
secutione uel machinatione contra unum cardinalem dici
mus quod punitur ad exemplum criminis læsæ maiestatis.
c. fęlicis. de pœnis. lib. vj. Multo fortius si contra statũ Ro-
manæ ecclesiæ talia machinantur uel ꝯ legatum cardinalẽ
apostolicæ sedis in casu nostro. Item satis uidetur fieri con
tra statum & tranquillitatem imperij si fit contra Romanæ
ecclesiæ cuius est aduocatus & defensor. & sic iurat cle. j. de
iureiur. est. n. magna cõiunctio inter ecclesiã & imperium.
in aut. quomodo oportet epõs. in prio. & hoc tenet Bartol.
in extrauag. præalle. quoniam. super uerbo rebellando su-
mit. n. ecclesia sibi leges in adiutorium ubi deficiunt cano-
nes. x. di. si in adiutoriũ. Ex his omnibus clare patet decisio
quo ad primũ dubium. nam ex narratis in themate resultãt
plures tituli criminum. & per ɔñs pluribus legibus fit reus
idem comes. Primo ex lege feudali. Secundo ex canone fę
licis qui persequitur crimen contra cardinalem commis-
sum in exemplum criminis læsæ maiestatis. Tertio ex lege
militari multipliciter ut prædixi. Quarto directe ex le-
ge læsæ maiestatis. & hæc clare probantur in præalle. iu-
ribus & rationibus. Descendo ad secũdum dubium in quo
quæritur an resultet aliqua efficax probatio ex probationi-
bus sic receptis per quas dñs legatus iuste moueri potuis-
set ad ingredũ ꝯ præfatũ comitẽ. Et vr̃ quod nulla resul-
tat ꝯ ipsum efficax probatio duabus rõnibus. Primo rõne
omissæ solennitatis in eorum receptione. Secundo ratione
singularitatis in eorum testificatione. Prima rõ probatur p
regulam generalem. l. nã ita diuus. de adop. & l. ea quæ. C.
quomodo & quando iudex. & in c. in nomine dñi. de testi.
4 & c. nos in quẽquã. ij. q. j. citatio † enim est spẽs defensionis
quã non potuisset tollere imperator uel papa. cle. pastora-
lis ad fin. de iudi. ubi dicit quod sententia imperatoris est
ipso iure nulla propter minus legitimã citationẽ. si igit cũ
non citato uel monito dñs legatus ad examinationẽ testiũ
processit nullum eidem dño comiti præiudicium genera-
uit: ut d. c. in nomine domini. ibi admonendus semper ad-
uersarius ad audiendos testes ueniat quod q̃a hic omissum
est necesse est ut quia contra legem actum est non habeat
firmitatẽ. ecce ergo casus expressus quod attestationes præ
dictorum testium nullæ sunt: & per consequens nihil pro-
bent. ad hoc. iij. q. ix. chartæ. & non solum in receptione te
stiũ sed in accusatione & in sententia & generaliter in oi-
bus est dicendum quod quæcũq; aduersus absentes nõ per
cõtumaciam statuuntur sint ipso iure irrita & nõ ualeãt. iij.
q. ix. omnia. & d. l. ea quæ. & c. j. de causa pos. & proprie. ibi
nec nos ꝯ inauditã partem possumus aliq̃d diffinire. Scđo
qđ nullã faciunt fidẽ ꝓbat rõne singularitatis in eorũ testi
ficatione. † certũ est. n. quod testes singulares nõ ꝓbãt cum
5 diuersitas tpis inducat diuersitatẽ actuũ. sed in casu nostro
Maynardus testificat de alijs actibus q̃ Nannes: & Nãnes de
alio q̃ de gato eius socio: & dñs eps de alio q̃ prædicti. Et
sic nullo actus est plene ꝓbatũ: q fieri debet ad min᷒ p duos
testes. iuxta illud in ore duorũ &c. de testi. c. in omni. Vnus
aũt singularis in facto nõ probat. c. ueniens. primo. de testi.
& c. in ni. & iiij. q. iij. iussu. qđ aũt duo saltẽ testes debẽt in-
terfuisse simul facto de quo agitur patet. C. de codi. l. fi. § fi.
& de testa. l. fi. iij. q. ix. nihilominus. iiij. q. iij. in testibus. de
elec. bone. uer. q̃uis. & de proba. c. licet. uer. quãquã. demon
strat hoc optime testimonium illorũ sacerdotũ: quos Da-
niel examinauit. Danielis. 13. hinc est q si unus testis ꝓbat
de mutuo. alius de ɔfessione mutui uelut singulares nõ pro
bãt licet ɔcordẽt in iure. q̃a dicũt obligationẽ esse: tñ non
ɔcordãt in facto. i. in numeratione. Ideo nõ probãt. ad hoc
qđ not. io Spe. de teste. § j. uer. sed pone Egy. de suc. ab in-
test. c. fi. & hac rõne dixit Pe. de bel. q testes singulares nõ
ꝓbãt cõsuetudinẽ. ut no. Cy. quæ si lon. cõsue. l. cõsuetu. er-
go in casu nr̃o cũ deponãt de diuersis locis & tpibus nõ ui
dent ꝓbare uelut singulares. His nõ ob. aliter & subtilius
est dicẽdũ & pmittẽdũ q dñs legatus in prouincia Roman
diolę sibi decreta & in alijs habet generalem iurisdi. rõne

legationis & maiorem omnibus alijs post papam.c.si abbatem.de elec.lib.vj.eius officium sicut omnium præsidētium principale est curare: ut pacata atque quieta prouincia sit quam regit quod non difficile obtinebit si solicite agat ut malis hominibus prouincia careat eosq; cōquirat. ita dicit
6 tex.in.l.congruit.ff.de offi.præsi. Ex ista † l. patet quod præses potest generaliter inquirere cōtra oēs delinquētes pro quiete prouinciæ. & sic est casus in quo inquisitio permittitur. Ad propositum igitur cum sollicite ageret dñs legatus ut pacata & quieta esset prouincia uel etiā nunciata essent illa de quibus ī themate turbatiua prouinciæ & totius status ecclesiæ tacite & occulte testes prædictos recipit q. deponunt contra comitē: ut ea dictis eorū patet certe non possunt dici nulla imo contra comitem commouere domi num legatum iuste poterūt ad eius capturam & specialem inquisitionem formandam si ex his maius scandalum nō timuisset. ad hoc quod no. Bar.in.l.ij.§.si publico.ff.de adult. c.dudum.de elec.p Inno.& maxime in crimine læsæ maiestatis in quo coniurationem lucij Catilinæ iulia mulier detexit & Marcū Tullium ɔsulem in iudicium eius instruxit ut dicit tex.in.l.in qōnibus.ff.ad.l.iul.ma. Item est tex. in simili delicto.c.hæreis in quo si ex publicatione testium potuisset periculum imminere possunt testes in occulto recipi adhibitis quibusdam uiris ɔuidis & honestis: & ualēt dictæ attestationes ac si citata parte recepte fuissent.tex. est in c.si.de hæreti.lib.vj. Non ob.secundum quod cōtrarium de singularitate testium in quo aduertendum quod qñq; deducitur unum factum quod perficiatur uno loco & tēpore & unū homicidium adulterium uel una obligatio ex consensu & mutuum commodatum uel depositum & hoc casu si testes deponunt de diuersis locis & temporibus ueluti singulares non probant unicum homicidium adulterium mutuū commodatum uel depositum deducta in iudicio sed diuersa & isti dicuntur singulares & non probant idētitatem facti ex quo nascit obligatio & actio quæ deducte sunt in iudicio. & ita intelligitur exēplum de Susanna & alia iura quæ de singularitate loquuntur. Quoddam est factum quod non capit essentiam in momento temporis uel in uno loco ut conspiratio coniuratio & tractatus de quo quæritur ī themate. Conficitur.n.una commotio & rebellio ex uarijs partibus siue præparamētis ut erat in castro in quo unus uoluit inuadere hostiliter territorium alius occupare illud castrū alius illud alius capere dominum legatum &c. Ex istis tā uarijs & singularibus actibus ut dixi perficitur unus tractatus una rebellio & commotio contra statum & quilibet testis deponens de actu singulari & diuerso ab alio deponit de tractatu ɔspiratione & eā perficit & hoc casu singularitas testium probantium licet singulariter hoc & illud non uitiat. quod vr̄ de mente glossatorum.& docto.in similibus casibus not.xvj.q.iij.uolumus.in glo.ecce.iij.q.x.nihilominus.per Innocē.de accusa.c.qualiter & qñ. per Accur.ff.de testib.ob carmen.per Gui.in Specu.de teste.§.iam de interrogatorijs.uer.idē de tempore & in uer. quid si unus. & in tit.de inquisitione.§.j.uersi.quid si unus & in §.nūc tractan.
7 uer.quid si ille.& uersic.item no. † Ex quibus omnibus colligitur quod si uolo probare aliquid quod habet continuationem & temporis perseuerantiam siue fit totum unum si ue habeat actus & partes distantes & separatas singularitates testium respectu loci & temporis non uitiat alias lex astringeret ad impossibile de facto si uellent omnia continuata & distantia siue separata per eosdem testes probari contra.c.nemo potest.de regul.iur.lib.vj. Sed contra prædicta obijcitur quod uidetur quod licet pluralitas diuersorum actuum ex quibus coniuratio & tractatus perficiuntur non requirat concordiam singulorum actuum in omnibus testibus tamē uidetur exigi necessario quod quilibet actus singularis probetur per duos testes quod uidetur tenere in si.qō.Inno.extra de testi.c.series.ubi dicit quod qlibet gradus debet probari per duos testes qñ uolo probare cōsanguinitatem in certo gradu. Idem Vincen.de præsump.c.illud.ubi dicit quod si uolo probare famam nō sufficit quod unus testis dicat esse in una parte ciuitatis alius in alia. Idē uidetur placere Arch.in præalleg.c.nihilominus. ubi dicit quod si uolo probare me possedisse.x.annis & unus deponit de certis annis: alius de alijs: tertius de alijs nō sufficit. qa de quolibet facto probādo per testes requiritur pluralitas. Ad hoc respondeo post Paulum de leaza. ex cuius disputatione habui quæ proxime dixi quod quandoq; est aliquid quod non propter se sed propter illud quod ea eo elicitur est finalis intentio probare uolentis. Quandoq; est aliquid quod per se & propter se est probandum. Primo casu procedunt quæ proxime dixi post Archi.Inno. & Vincen. Secundo casu qñ.super se propter se est aliquid probādum ut dixi & habet locum doctrina prædictorum gl.& Specu. de quibus.§.in primo casu.pone exemplum in consuetudine quæ elicitur ex actibus in tantum quod ipsi actus per se non sunt ipsa consuetudo: sed ex eis elicitur propter tacitū ɔsensum populi tunc non sufficiunt testes singulares quia testis de actu deponens eo ipso non dicit de consuetudine: cum unum non sit aliud etiam in cōsanguinitate. nam aliquis gradus non facit nec consanguineum sed omnes gradus coniuncti faciunt me cōsanguineum ideo quilibet gradus debet probari per duos testes si ea dictis singulorū nō resultat aliud nisi ipsum factum quod deducitur ut me iurisdictionem ea exercuisse.nam si unus de una causa alius de alia unus de causa tertij alius de causa martioi singuli ex his dictis de iurisdictione deponūt similiter quod posledi si unus deponit quod collegi frumentum. alius ordeum alius numum: ex istis dictis resultat possessio quia quilibet actus est possedisse. idem de extare memoriam alicuius facti si nunc quod ab uno alius quod ab alio audiuit probatum est memoriam extare. Ex istis Paulus in prædicta disputatione
8 concludit quod quando † actua plures habēt unam originem & unam causam illa origo probatur per testes singulares respectu actus sed ubi actus sunt separati dicuntur tamen iterati per expressam similitudinem non identitatem requiruntur contestes alias non probant. Ista est Theorica sua quæ ad propositum nostrum applicata concludit quod in casu nostro non noceat singularitas in testibus quia quilibet ex eis probat actum licet diuersum qui sonat in conspirationem & tractatum contra statum & personam domini legati. ea dicto enim cuiuslibet testis resultat actus conspirationis sicut ex probatione cuiuslibet actus iurisdictionalis resultat iurisdictio uel ex recollectione fructuum diuersorum resultat possessio uel ex auditu diuersorum resultat memoriam extare. Ex illa ergo disputatione solemni sustinentur dicta duorum testium quod sint contestes in probando tractatum & conspirationem. & incipit quæstio contra instrumentum debiti opponitur quod est usurarium &c. Venio ad tertium & ultimum dubium. Verum licuerit domino legato dicta castra apprehendere & sic ab executione incipete probantem diligenter in facto causis quibus motus fuit de uitandis periculis. Et quod sibi non licuerit probatur quia oia iura uulgaria sunt pro ista parte quod debeat procedi seruato iuris ordine non a spoliatione incipere.cap.conquerente. de restitut.spo.C.de execut.rei iud.l.nimis propere marcelle. Item prohibita uidetur sibi iniurie proprie prosecutio & esse iudex in facto proprio maxime occulto.cap.ex parte. de uerbo. signifi. per Innoc.l.j.C.ne quis in sua causa. ideo enim uigor indiciorum iurisque publici tutela in medium constituta est ne quis sibijpsi permittere ualeat ultionem: ut.l. nullus.C.de iudic.Item etiam præsupposito hic fuisse crimen læsæ maiestatis & notorium: tamen debuit præcedere processus & sententia: non autem ex abrupto ad arma prorumpere: ut in cle.pastoralis. de re iudica. nec suæ assertioni credendum uidetur si dicat quod imminebāt pericula & scandala si a processibus sententia incepisset.cap. quoniam cōtra falsam.de prob.& c.a nobis.de testi.si enim assertioni iudicis super scandalo imminēte credendum est fore semper posset, hinc sumpta occasione incipere ab executione. talibus autem figmentis & fraudibus obuiandum
9 est.c.porro.de diuor.Irē † scdm rectū ordinē ɔcedēdi gladius spūalis debet præcedere gladiū tpalē de hæret. excōicatus

tatus.§.j.de homi.c.postulasti.de iudi.cū nō ab hoie.in no-
uel.& per Host.in summa de tren. & pace.§.quod sit iustū
bellum.His nō obst.ꝯtrarium uidetur de iure dicendum fa
cti circunstātijs diligenter consideratis.nam ex facto ius
oritur.l.si ex plagijs.§.in cliuo capitolino.ff.ad.l.aquil.& ꝓ-
mitto pro clariori intelligentia dicendarum quod ea præ-
dicta inuestigatione & informatione a tot uiris fide dignis
potuisset de iure dn̄s legatus formare specialē inquisitionē
contra dn̄m comitē.Itē etiam in ipsum manus inijcere.&
carcerare.Itē etiam ad torturam ponere propter tā urgen-
tia indicia ꝯ ipsum:quinimo ex tot testibus ipsum etiā præ
sentem cōdēnare si se aliter non purgasset per ea quæ dixi.
supra proxi.dubio.facit ad hoc quod not.Inno.in d.cap.du
dum.præalle.& quod not.C.ad.l.iul.maie.l.quisquis. sunt
.n.manifesta indicia de tractatu & rebellione ex dictis tot
testiū fide dignorū habita.nā ut dictū est sola mulier Mar-
cū Tul.cōsulē de coniuratione Catilinæ mouit ad inuesti-
gandum de dicto crimine ꝯ eū & secrete quæsium potuit.ut
d.l.in qōnibus.Ad propositū igitur dn̄s legatus cū isto co-
mite uolens dimicare cū minori detrimento suæ reipubli-
cæ & subditorum quàm posset noluit eū capere: qa ꝑ eius
capturā alij de domo remansissent in castris & terris prædi
ctis feudalib⁹ & alijs & mouissent bellū. Ex alia parte do.
otto multis gentibus præmunitus territorium inuasisset &
auxiliū præbuisset & hæc erant uerisimiliter euentura pro-
pter simplicē capturā dicti comitis.similiter si ꝑ uiam insti
tiæ seruato iuris ordine processisset contra ipsum & in ca-
stris suis degentem. nam fortius & audacius restitisset in
bello.Cogitauit igit̄ sapienter do.legatus arripere sibi pec
candi audaciam dum uoluit præuenire in occupatione ter-
50 rarum prædictarum.nam ut dicit.can.† Mala uoluntas pro
hibēda est & debilitare quæ nocitura sunt laudabile ac piū
vr̄.a xiij.q.iij.c.si quis fortitudinem &.c.qui pōt.nam adimi
tur sic agendo malis potestas delinquendi: & bonis consu
litur:ut in pace uiuatur.ea.causa &.q.c.imperatoribus. Cū
ergo do.legatus ꝓbabili iudicio crediderit se & sua offen-
di non potest dici culpabilis si præuenit hostem . nā hostis
merito dici pōt eas quo scelestam inijt factionem & scelera
tissimum consilium cepit: ut dictis.ll.quisquis.&.l.fin.ad l.
iul.ma.probatur hoc & fortius per uiam iuris . nam contra
futurum grauamen uerisimile inferendum pōt quis sibi ꝓ-
spicere prorumpendo in appellatione.c.bone.de appel.er-
go uerisimile est quod per uiam facti resisti posit: si mora
interpellandi uel adeundi iudicem: est allatura periculum:
ut.l.ait prætor.§.si debitorem.ff.de his quæ in frau.credi.nā
continenti potest statutum legis & canonis: si in eius obser
uantia mora afferat periculum.l.de pupillo.§.præterea.ge
neraliter.ff.de op.no.nun.& c.si.de indi.& c.licet.de ferijs.
& maxime hoc uerū in illis qui se parant ad bellum inferen
dum a principe non inductum . tales enim latrones appel-
51 lantur.l.hostes.ff.de cap.† Contra latrones autem publicos
dicit.l.cuncti ius sibi sciant pro quiete communi exercēde
publicę ultionis indultū & nullus militi parcat cui obuiare
telo oporteat ut latroni: & quod lerum est punire iudicio
subiugamus edicto. Ista sunt uerba.l.j.& ij.C.quādo li. se
sine iudi.uindi. His bene cōcordat qđ scribit Valerius lib.
iij.c.de fortitudine ubi cum Tyberius Gracchus profusissi
mis largitionibus fauore populi occupatos rempublicā op
pressam teneret conuocatis patribus conscriptis in edē fi-
dei a consule Mutio Sceuola quid nam in tali tēpestate fa-
ciendum esset deliberabant cunctis censentibus ut consul
armis rempublicam tueretur . Sceuola negauit se quicquā
ui esse acturum . tunc Scipio Nasica quoniam inquit. con-
sul dum iuris ordinem sequitur illud agit ut cū omnibus le
gibus Romanum imperium corruat ego memet priuatus
uoluntati vr̄e ducem offero: ac deinde leuam aperte manū
toge circūdedit sublataq; dextera proclamauit: qui remp.
saluam esse uolunt me sequantur eaq; uoce cunctatione bo
norū ciuium discussa Gracchū cum scelerata factione quas
meruerat pœnas ꝑsoluere coegit.hęc ille.Ex isto exēplo na
turali Romanorum patet quod ubi quies patriæ infestari ti
metur omissa iuris ordine ad arma recurrit̄, quibus dilatis

ruit imperium cum omnibus:nam non debet quis expecta
12 re ictum.unde Terentius. † Malo nos ante prospicere quā
ulcisci acceptā iniuria.& in l.dicitur.melius est ante tēpus
occurrere quā post uulneratam cām remedium quærere.l.
fin.C.in quibus cau. in inte.rest.non est neces. Et canon di-
cit quod pro necessitate & utilitate ecclesiæ militantis re-
laxantur præcepta canonica.j.q.vij.& si illa & maxime su-
per illis quæ recipi sine manifesta decoloratione nō pn̄t.e.
cā.&.q.dispensation.& quod sit licitum præuenire cum ar
mis cum probabili iudicio quis timet non præueniri tenui
disputādo & incipit.Orta graui discordia &c. fac.l.fin.ff.
quod me.cau.ubi executio facta minus legitimè nō retra-
ctat̄ si facta fuerit ex uero debito sed hoc subest uerū debi-
tum cū ipso iure propter delictū reuersa sunt ad ecclesiam
dicta feuda ut prædixi & per uiam exceptionis contra co-
mitem agentem poterit ecclesia se tueri de amisione ca-
strorum propter delictum de facili iterato probandum per
receptionem dictorum testium Per prædicta responsum sa
tis apparet contrarijs quæ procedunt ubi non timentur ta-
lia pericula turbationis status & quietis prouinciæ q̄a tunc
iuris ordo nō debet omitti etiam in atrocissimis ut cle. pa
storalis.cum si.ubi autem uerisimiliter ex iuris obseruantia
posset turbari status & quies prouinciæ debet seueritas di-
sciplinæ & aliter cōtra pericula prouidere ut c. in nomine.
xxiij.di.& probant iura prædicta.Non ob.quod credi non
debeat dn̄o legato asserenti imminere pericula si per uiam
iuris prouidere uoluisset nam imo credēdum ex prædictis
& uerisimilibus & urgentibus rationibus quibus munitus
fuisset quilibet circunspectus & prudens rector pro cōmu-
ni quiete omnium & salute patriæ. Et pro ista conclusio-
ne specialiter adduco not.per Barto. in dicta extrauaganti
qm̄ super uerbo rebellando.ut retuli.s̄.in prima charta.ij.
col.ibi pro hoc optime quod not.Bart. in dicta extrauagā.
&c. Ex quibus omnibus clare patent soluta dubia de qui-
bus quæritur uidelicet dictum comitem reddidisse se indi
gnum pacis beneficio & feudis & licuisse dn̄o legato cōtra
uenire & apprehendere supra dictas terras & loca pro san
cta Romana ecclesia.d.Pe.de Ancha.

CONSIL. CCLXXVIII.

1 *Mater ad secunda uota transiens an succedat filijs primi matrimonij in usufructu tantum.*
2 *Frater die a natiuitate sua septimo moriens hereditate non adita an iure suitatis hæreditatem transmittat ad fratrē utrinque coniunctū.*
3 *Infans moriens quando hereditatem patris ad posteros transmittere dicatur.*
4 *Mater filio succedit ab intestato decedenti.*
5 *Pœnæ legales contra secundo nubentes ab apostolo tolluntur.*

IN CHRISTI nomine amen. Præmittā
casus indubitatos qui eliciuntur ex prædicto
themate. & primo quod stantibus filijs pri-
mi matrimonij duo fratres utrinque coniun
cti sibi inuicem morientes succedunt abinte
5 stato excluso fratre ex uno latere tantum. † Item mater fi-
liorum secundi matrimonij succedit in uirilem morienti si
mul cum alijs filijs eiusq; defuncti fratribus utrinque con-
iunctis defuncto tex.est in aut.defuncto. & aut.& cum sol.
C.ad senatusconsultum tert. Item ultimo filio mortuo suc
cedit mater excluso fratre defuncti patruele ut in dictis iu
ribus . & sic in casu nostro mater ista succedit huic secundo
suo filio morienti. Sed dubium uidetur in usufru. tantū an
pleno iure ꝓpter filium primi matrimonij superstitē hæc
2 j.dicā. † Est etiam dubium de posttemo moriente per se-
ptem dies post natiuitatem qui se nō immiscuit an iure sui
tatis transmittat partē suam ad fratrē utrinque coniunctū
& ad matrē.nā si transmittit filius primi matrimonij nō ha
bet nisi tertiam de hæreditate pleno iure.si uero nō hr̄et di
midiā & sic plus quasi de ipso & de alio eius fratre supsti-
te & ꝯiuncto & ex uno latere nō habet. Et si iste q̄ sic de-
cessit infans decessisset post infantiā s̄m cōem opi. moder
norum trāsmitteret iure suitatis suā portionē ad quelibet

executione.apparet ex rubro & nigro dictorũ statutorũ qđ
diuersimode in causis & personis prouident primum proui
dēt oāque generaliter de quæstionibus quę mouentur gene
raliter contra oēs mercatores super quibus mercantijs &
tradit ordinē procedēdi in dictis causis: & quæ persone ex
trinsecus obligentur & contractibus talium mercatorũ &
ex quibus causis. Sequens loquitur de specialibus uidelicet
de literis cambij exequendis contra certas personas solum
modo & cum quodlibet prædictorum statutorum exorbi-
ter a iure communi maxime quod filijfa.& fratres pro patri
bus & fratribus obligentur.uel litere nullo seruato iuris or
dine etiam in fratres dies executioni mandentur uidentur
tanquam exorbitantia non debere extēdi ad alias personas
quam ibi expressas.l.si uero.§.de uiro.ff.soluto matri.&.l.
2 quod contra iuris rationem.ff.de legi. est enim † cōtra ius
quod unus ex facto alterius teneatur.l.j.& per totum.C.ne
filij pro pat.& quod sine aliquo iuris ordine propere litere
exequantur:ut.l.nimis propere.C.de execu.rei iudic. Ad pro
positum ergo cum statutum prædictum de literis cābij sic
procedere exequendis loquatur contra scribentem factorē
uel socium non extendam ipsum ad fratres uel filiosfamil.
de quibus non loquitur.ut.d.§.de uiro.Non obst.si dicatur
quod eadem ratio est in fratribus si dicam ex facto fratrum
eos obligatos per primum statutum de quo supra nam alia
ratio est in fratre quam in prædictis . prædicti enim scilicet
3 scribens† factor & socius uoluntariē obligātur propter so
cietatem & factoriam . frater autem nihil gerēs nec fratri
mercatori consentiens obligatur inuitus per statutum. Magis
igitur est fratri succurrendum ut non ita propere per lite-
ram cambij arceatur sicut prædicti qui participant in ea-
dem obligatione sponte.ar.ad hoc.ff.qui satisda. cogā.l.fi-
deiusso.§.si necessaria. Primum enim statutum de quo su-
pra inducit obligationem contra fratrem limitate. oā plu-
ra debent cōcurrere ut ex facto fratris obligetur quæ foret
impossibile liquidari infra tres dies in quibus ꝑ literas cā-
bij soluere compellitur per statutum sequens. Caute igitur
statutum sequens dum de executione literarum cambij lo-
quitur restringit ad personas ualde connexas & quæ ꝑ una
reputantur in negociatione.s.factor socius & dominus. A-
lias autem personas extrinsecas quas obligari uoluit ut fra
tres & filiosfa.nō arctauit respectu executionis sed obliga-
tionis duntaxat & procedendi cū eis ordine iudiciario abs
que tamen strepitu & figura iudicij. ut dicit primum statu-
tum per quæ uerba non in totum subuertitur ordo iudicij
sed laxatur in aliquibus.ut dicit tex.in cle.sæpe.de uerb.sig.
si enim cōtra fratres uoluisset literas exequi infra tres dies
non esset impossibile ut prædixi primum statutum seruari
quod uult procedi sine strepitu & figura iudicij. Ex quibus
concluditur quod inepte & nimis propere petijt istas lite-
ras cambij exequi contra fratrem defuncti tamen quia sta-
tutum executiuum de fratre non loquitur ideo obligatio
quæ contra ipsum prætēditur ex facto fratris debet coram
iudice deduci per aliqualem petitionem ex datis dilationi
bus ad defensam per sententiam condemnari. ut dicit tex. in
d.cle.sæpe.& iste est sanus & uerus intellectus dictorũ sta-
tutorum & conformis iuri communi inquātum est possibi
le concordari cum eo quod iudex rectus & iustus semꝑ de
bet facere.c.cum dilectus.de consuet.& quod no.in l.fin.§.
in computatione.de iure delibe. Laus deo & saluatori nro
domino Iesu Christo.

Reuerendissimo in Christo patri & domino do. Iorda-
no tituli sancti Martini in montibus præsbytero cardinali
de Vrsinis super puncto dubio mihi transmisso . per.v.r.p.
ad eiusdem supportationem benignam & correctionē scri
bam quod sentio ego humilis & seruitor uester Pet. de An
char.iuris utriusq; docto.minimus cui in omnibus sed si-
gnanter in hac materia me totum uestro sacro collegio.R.
P.& dominorum Cardinalium.R.P.libenter offero & hu
militer reccommendo.

CONSIL. CCLXXXI.

1 Obligatio perplexa de papatus cessione ob totius christianitatis unio-
nem annitiet obligationem.
2 Dispositionis naturalis natura que sit.
3 Apostolatus dignitas diem uel conditionem non recipit.
4 Papa quando subijcatur concilio.
5 Intentio est uerbis preferenda.
6 Dolo non caret qui non uult exequi quod potest.
7 Finem rei impedit qui principia & media ad finem impedit.
8 Præsentia personarum in rebus agendis necessaria.
9 Miles armata militia pro republica mortem tenetur oppetere.
10 Dolus ex perspicuis probatur coniecturis.
11 Verba impropriantur ut absurditas uitetur.
12 Dispositio sic interpretatur ut ex ipsa effectus habeatur.
13 Contrariari sibipsi uerbis uel factis indignitatis est.
14 Veritas scripturarum in quibus consistat.

N CHRISTI nomine amen. In auxi-
lium ueritatis & iustitiæ sanctissimæ & op
tatæ unionis catholicæ ecclesiæ & populi
christiani contra quādam excusationem in
ter multas alias in peccatis qua utūtur isti
duo contendentes de papatu licet alias aliquid scripserim
1 tamen latius nunc attingam. † Reuocat.n.in dubium apud
eos qui contra doctrinam apostoli nolunt plus sapere quā
oporteat sapere in dei cā utrū uisis iuramentis notis & pro
missionibus dominorum Gregorij & benedicti de papatu
contendentium ut prædictū est possit excusare a mora ne-
gligentia siue culpa quare non cesserint iuxta eorum pro-
missiones iuramentum & notorum uinculis confirmatas.
Et quod ex dictis eorum promissionibus neuter ex eis
in mora possit negligentia siue culpa constitui uidetur cla
re posse probari ex forma ipsarum promissionum . pro-
misit dominus Gregorius cedere pure libere & simplici-
ter si & quando dominus benedictus renunciabit & cedet
siue decedet. Similiter econuerso dñs benedictus obtulit
se cessurum si & quando dñs Gregorius cedet uel decedet.
Et ꝙ per interpellationes siue requisitiones neuter potue-
rit in mora constitui probat natura † conditionis naturalis
2 dispositionis quæ est ut prius conditio impleatur & purifi
cetur q̄ ex ipsius dispōne recte agatur.ut.l.qui hæredi.§.fi.
ff.de condit.& demonst.&.l.grege.§.si sub cōditione.ff.de
pig.ibi enim dicit tex.ante euentum conditionis non recte
agi cū nihil interim debeat.ad idē.l.cedere diē. de uer. sig.
ubi dicit qđ pēdente ꝯdōne obligatio nōdū uenit neq; ces-
sit.& in.l.nō oēs.post princi.ff.si cer.pe.dicit tex.cessat obli
gatio interim.Cū ergo ꝓmissio ꝓdictorū fuerit sub ꝯdōne
concepta post nō est ꝯditio ꝫ dñm Greg.purificata:qa dñs
benedictus nō cessit necessario infert quod nulla fit ꝫ eum
orta obligatio & per ꝯñs nulla requisitio potuit eū ꝯstitue
re in mora quia ubi nulla petitio ibi nulla mora.de uer.ob.
l.si pupillus.oportet.n.ut interpellatio ꝯstituat quē ĩ mora
qđ fiat cōgruo loco & tēpore iuxta no.in.l.qđ te.si certum
peta.facit.c.cū ab eo.de appel.li.vj.ante euentū aūt diei uel
ꝯdōnis nō pōt quis in mora ꝯstitui uel in iudicio ꝯueniri.c.
j.de plus pe.in fi.Scdo hoc probat natura perplexe obliga-
tionis quæ est ut si futurus creditor perplexitatē inducat in
sua stipu.nō possit ex illa agere qa est quod creditori impu
tetur perplexe stipulando.arg.l.titius.de ꝯdi.insti. nā ibi est
rō qua institutio redditur inutilis quia uitio testatoris illa
uerba ambigua uel obscura sunt prolata.l.qcquid astringē
dē.de uer.obli.facit.c.tua nobis.de spon.Sed dñi cardi. in-
duxerunt illā perplexitatē illo mō si & qñ dñs bñdictus ces
serit ego Greg.cedā & econuerso si & qñ do.Grego.cedet
ego.b.cedā.est igit̃ eis imputandū nec ante aduentū dicta-
rū ꝯdōnū & dierū vr̃ dictos duos ꝯtendētes posse ꝑ eosdē
dñs car.ad iudiciū hoc est ad sacrū ꝯciliū prouocari ex ꝓ-
missione inutili & perplexa eorum facto quia nulla con-
tra eos fuit petitio nec mora:ut in primo argu. supra. Ter-
tio hoc probat natura stipulationis collatæ in arbitrium de
bitoris in qua dicit lex quod pro non dicto est quod
nisi dare uelis cogi non possis.l.sub hac.ff.de ac. & ob.l.
a titio.§.fin.de uerb.oblig.ibi nulla promissio potest consi
stere quæ ex uoluntate promittentis statum capit. præ-
sumit enim lex quod debitor nunquam uelit.l.uir.ff.de eo

quod cer.io sed in casu nostro domini car. sic concipiendo
uerba promissioois obligationis substantiam cõtulerunt in
uoluntatem ipsorum debitorum utrum uelint cadere nec-
oe. debuerunt enim cogitare ipsos nunquã uelle quia de re
gno cadere graue est & humana natura facilis atq; ꝓna est
3 ad dissentiendum. l. itẽ si unius. § impari. ff. de arbi. † Quar-
to hoc probat natura rei in obligatione deducte. nam non
uidetur quod summa apostolatus dignitas recipiat diẽ uel
conditionem maxime resolutiuam summi pontificatus. nã
etiam hæreditas temporalis non põt dari ad tẽpus nec de
finere per appositionem onerum esse hæres qui semel fuit
l. hereditas ad diem. ff. de hæred. iosti. & l. & si sine. §. sed qđ
pap. de mino. ergo multominus hæreditas spiritualis sacer
dotij uidetur posse cõferri ad tempus uel apponi pactio si-
ue conditio per quam titulus resoluatur. j. q. ij. quam pio.
Item domini cardi. sunt subiecti pape sicut omnes nationes
ix. q. iij. c. cuncta per mundum. sed inferior non uidetur qđ
possit eius futuro domino apponere onera ꝓpter quæ gra
uetur eius libera potestas. viij. q. ij. artaldus. & no. in c. signi
ficasti. de electio & viij. q. iij. summa. & cap j. facit. l. j. §. quę
honorao de. ff qua. re. ac. non da. canon qui dirigitur electo-
ribus dicit iudicari enim a nobis ultra nõ debet semel prę
latus. viij. qõne. ij. dilectissimi. † Item propter solam hære-
4 sim uel peccatũ notorium ex quo uniuersalis ecclesia scan
dalizatur papa est subiectus cõcilio ut oot. io c. si papa. xl.
dist. nam his exceptis nemo iudicat primam sedem nec po-
test dici cur ita facis. ix. q. iij. nemo. & c. aliorum. cum se. &
se. quod ergo se obligauerit ad cedendum præsupposito qđ
obligatio fuerit alias rite & apte cõcepta & euenisset dies
& conditio non tñ uidetur posse conueniri coram genera-
li concilio. ar. l. fi. de cur. fur. & obligatus ad factum regula
riter præcise non cõpellitur. l. stipulationes non diuiduntur
§. celsus. de uerb. ob. Sed istis rõnibus non ob. cõtrariũ est
de iure dicendũ & ꝙ ambo sint & fuerint in mora culpa si-
ue negligentia post requisitionẽ super cessiooe eis factam
a præfatis. R. P. dominis Car. & ab omnibus quasi prioci-
pibus christiaois. Et pro euidentia dicendorum & clariori
decisiooe & conclusione huius articuli præmitto quod iste
ꝓmissiooes uinculis iuramẽti & uoti firmate ab illis duo
bus & alijs dominis Car. in conclaui emanauerũt & deuen
tum est ad ipsas in fauorẽ sanctissimæ unioois & extirpan-
di pestiferum schisma qood tendit in christianæ religionis
infamiam detrimenta & graues fidelium molestias &c. ut
habetur plenius in forma iuramenti dñi Greg. & eius Car.
ubi etiam notanter annectitur quod non iotendunt quære
re quid iuris uel pro quo iustitia suadeat. sed quid expediat
pro unitate & interrogatione christianorum & io hoc uo-
lunt amputare dilatioois materiam ut ibidem patet in iura
mento etiam dominorum car. domini benedicti & ꝓprius
dicitur in proemio pro dei seruitio & unitate ecclesiæ san-
ctæ ac salute animarũ omnium fidelium promittimus &c.
Ex quibus apparet quod illa obligatio est facta deo & suæ
ecclesiæ militanti & ex cã summe necessaria populo chri-
sti. s. unionis & integrationis suæ ecclesiæ sanctæ. Ex qui-
bus proemijs ita generalibus colligitur intentio & uolun-
tas ipsorum contrahentium cui quære uoluerit. ut dixi ex
præfationibus nãque istis & proemijs percipitur effectus le
gis canonis & cuiuslibet dispositionis. l. j. ff. de orig. iur. in
fine. & lege. secunda de iur. & fac. ignoran. & secundũ prin
cipium posterior formaẽ euentus. l. j. de impo. lucra. descri.
lib. x. Item dicte promissiones habent causam necessariam
& urgentem uidelicet onionis ecclesiæ catholice uniuersa-
lis & schismatis extirpandi. primũ fauorabile. s. unitas. c. te-
neamus. j. q. j. secũdum. s. schisma abhominabile & exosum
omni iuri. xxiiij. q. j. non auferamus. & vij. q. j. deniq;. ponde
randum insuper quod in instrumento domini Greg. subiun
gitur uidelicet sequendum quid expediat oũquid iustitiæ ri
gor uel ueritas ꝑsuadet. Et hæc uerba latius dominus Gre.
declarauit in literis quas direxit ad dñm bõ. dum in eis ad
literam dicit. non enim semper de iure suo disputandũ est
sæpe rigor ipsi utilitati & tempori cedit. nam si mulier illa
iuri suo renũciare & proprio filio spoliari uoluit ob sectio
nem unius pueri oitandam quanto magis nobis si malitia
operante ad optatam unionem uenire oon possumus p iu-
stitiæ uias pie cedendum uidetur. ex quibus uerbis paten-
ter ostenditur quod uia cessionis fuit electa ut facilior &
expeditior per ipsum & eius tunc dominos Car. esset finis
quam oia iustitiæ sed si ipse recuset cedere nisi tunc cũ do-
minus benedictus cesserit & ecõuerso dominus benedictus
si & quando Gregorius cesserit non uidentur posse isto co
lore iustitiæ uti cum per hæc possit usque ad alterius obi-
tum unio retardari nec tunc quid expediat animarum salu
ti uel populo Christi & suæ ecclesiæ catholice considerant.
aut prouisio & statutum prædictum considerandũ fore pro
spexit. sed quid iustitiæ rigori & eorum ambitioni sic agẽ-
do oon cogitant amputare dilationis materiam ut prætẽ-
dunt sed extendere contra mentem ipsorum & eorum car.
& contra prædicta saluberrime prouisa & ordinata ex cal-
lida ergo & maligna interpretatiooe ut ait Tullius id con-
tingit quod ius summum summa malitia factum est sed qa
iura in hoc edita sunt ut plurimos tramites calumniantiũ
iniquitatem expellant ut in proemio iosti. in princip. & in
prima constitutione Greg. ideo cum legibus & canonibus
exemplis alijs his callidis & malignis adinuentionibus oc-
5 curramus. † Primo igitur pro integratione & unione ec-
clesiæ quã in longum protendere conãtor facit quod inten
tio præponenda est semper uerbis & cortici ut c. intelligen
tia. de oer. signi. & j. q. marchion & basilides. sed quãquam
uerba sic fuerint cõcepta promitto cedere si & quãdo &c.
intentio tñ fuit omnium qood cessio unius oõ deberet diu-
tius retardari propter alium qui uellet protrahere cessio-
nẽ in longum cum infamia christiane religionis &c. moro-
sum. n. sua culpa onerat oon alium similiter obligatũ excu-
sat. l. ij. §. si publico. ff de adul. noo enim relaxatione crimi-
nis sed innocentia reus purgatur. l. is qui reus. ff. de accu. Itẽ
ex prædictis præfariooibus quibus oisi fuot apparet protra
ctionem in longum optabilis unionis tendere ad infamiam
religionis christianæ molestias fidelium & periculum ani-
marum sed potuerunt isti duo ista mala de facili remouere
simul uel successiue cedendo. si igitur hoc non faciunt sunt
6 in dolo. nam † dolus est oolle quem eaequi quod potest. ut
l. dolus. ff. mao. oã & in legibus & quibuscunq; dispositioni
bus si qua uerba contrariantur menti disponentium debe-
mus sequi mentem & non uerba. ut. c. certũ. de reg. iur. libr.
vj. cum coocor. ibi no. & l. fraus. ff. de legi. sed ut dictum est
superius oẽs dños cardinales apparet uiam cessionis eligis
se ut expeditam & facilem uiam iustitiæ ut difficilẽ & pro
lixã reliquisse sed si dicamus alterum in mora nunq̃ ꝯstituit
antequã alter cedat redderet ista ꝓlixior q̃ uia iustitiæ quæ
iam esset expedita in ꝯcilio generali ad qđ dirimere ꝑtine
bat illa. ix. di. c. si duo. & ibi no. lex autẽ hoc abhorret ut ꝓ-
uisa ad certuoi finem operent effectum coorrarium. ut. l. le
gata inutiliter. de leg. j & l. scire oportet. §. j. de excusatio.
tut. ubi de intentione præpooenda uerbis & quod non de-
bet operari contrarium eius ad quod fuit inducta. deli-
ctum igitur seu mora unius alium non excusat. ut. d. §. si pu-
blicæ. & l. si uxor. §. si iudex. eod. titu. Coofirmatur mens &
intentio prædictorum dominorum card. dñi Gregorij tũc
de eorum numero statuentium ea alijs uerbis in dicta or-
dinatione subiunctis ibi ac quod infra mensem a die suæ in
tronizationis numerando &c. in qua clausula diligenter
ponderanda sunt illa uerba quod secundum uidere præfa-
torum doominorum de collegio præmissa omnia iudicabit
& ea se offert impleturum & paratum ad cessionem mo-
do prædicto & omnem aliam uiam rationabilem per quã
prædictum schisma tollatur & unioois sequatur integri-
tas in ecclesia christiaoorum in qoibus modis pondero
quod non eius arbitrio est relictum sed dominorum card.
de modis retinendis in uia cessionis modo prædicto &c.
sed dominis card. uisum fuit quod ipse iret ad locum perso
naliter cũ eis uel saltem per eius procuratorem & alterius
partis coocorditer electum. s. sanum quod ipse facere recu
sauit. uisum etiam eis fuit quod iret ad certa alia locaque
ex friuolis causis dixit minus idonea. uisum etiam eis
fuit

fuit q̃ constituerat procuratorem ad renunciandum cũ ple
no mãdato quod similiter facere noluit. licet ergo promis-
sio sua collata fuerit si & quando dominus benedictus ces-
serit &c. tamen oẽs uias quæ uisæ fuerunt dominis car. ido-
neæ & saluberrime sine aliqua causa iusta quæ appareat re
cusauit impedisse igitur uidetur cessionem si modos & or-
dinem circa loca & constitutionem proc. & prædicitur nõ
seruauit. impedire enim est si omittit facere quod debet. ut
d.l. dolus. hoc enim modo contrahitur mora. ut. l. quod te.
7 si cer. peta. † ille enim qui impedit principia & media per
quæ peruenitur ad finem uidetur impedire finem. ar. l. ij. §. j.
ff. de mor. infe. tacite enim in qualibet dispositione ueniunt
& promissa uidentur sine quibus dispositio non potest sor-
tiri finem debitum & effectum suum. l. ij. ff. de iurisdi. om. iu
di. & c. præterea. de offi. deleg. Item non solum promissio-
ne continetur si & quando dictus benedictus cedet &c. sed
etiam subiunctum fuit quod omnia præmissa inchoanda &
inchoata mediabit prosequetur & in fine debito termina-
bit nihil de contingentibus necessarijs & utilibus: uel quo-
modolibet opportunis ommittendo quantum in eo fuerit.
Peruenisse autem in cessione uel ad eam constituisse pro-
curatorem idoneum uel personaliter accessisse uel misisse
ad locum tutum cum libera potestate cedendi aliquem uel
aliquos dominos cardi. non põt negari fuisse necessarium
8 uel saltem utilem † nam personarum præsentia multũ ope-
ratur super rebus agendis. in. l. item si unus. ff. de arbit. Et
quod not. in c. quoniam contra falsam. de proba. Ex prædi-
ctis igitur ad propositum redeundo concluditur quod non
ita simpliciter concessio domini Gregorij fuit collata sub
conditione si & quando dominus benedictus cesserit sed
subiunctum est quod secundum uidere dominorum car. se
offert eam impleturum & nihil de contingentibus necessa
rijs & utilibus omittendo &c. negari autem nõ potest præ-
dicta & multa alia opportuna prætermisisse & spreuisse in
super & salubria monita & exhortationes ipsorum quini-
mo propter ista cum eis capitale odium concepisse & ces-
sionis uiam facto uerbo & opere publicè reprobasse & po
stremo ad uiam aliam transiuisse: uidelicet concilij gene-
ralis superuacuã quo ad ipsum si seruare uoluisset promis-
sa: quæ iurauit & uouit. Ex quibus liquide infertur quod
ex his & alijs quæ ꝯsistunt in facto & maxime dominis car-
dinalibus hoc attestantibus magis quam in iure cõuincitur
de negligentia mora & culpa. nam dicit lex quod mora ex
facto colligitur & in facto consistit. l. mora. ff. de usur. facta
autem superius relata simul iuncta & aliæ uariæ & diuersæ
præsumptiones manifeste arguunt eum in cedendo culpa-
bilem & morosum. cũ enim pro integritate in ecclesia chri
stianorum esset tot uinculis astrictus debuit adhibere oẽm
diligentiam & summa ope niti ut in similibus dicunt iura
de obligatis ad aliquid faciendum: ut in l. ij. si quis cau. &
l. ij. §. fi. C. de tempo. ap. & ultra uincula iuramenti & uoti
obligatur ad hoc idem per sacros canones in quorum alte
ro dixit papa Sixtus: intelligo autem mihi aliter non lice-
re quam ut omnes cognatos meos ei causæ in qua uniuer-
salis ecclesiæ salus infestatur impendam. xxiiij. quæst. j. me-
mor sum. in alio dicitur quod propter plebis malitiã apud
quam nihil potest proficere uel propter graue scandalum
euitandum tenetur cedere. c. nisi cũ. pridem. §. propter ma-
litiam. & c. §. pro graui quoque scandalo. de renun. a xxx.
annis citra uidit totus mundus graue scandalum uidit etiã
cum iustitia non potuisse dirimi disceptationem istam. hãc
igitur cessionis uiam quam in prædicta sua litera piam di-
cit debuit pie exequi & mortem etiam non fugere tãquam
miles Christi qui animam suam posuit pro ouibus suis. nã
9 & † miles armatæ militiæ obligatur iuramento mortẽ non
uitare pro republica ut. l. fi. ff. ex qui. cau. ma. quanto magis
ad hoc astringitur miles cœlestis militiæ pro ecclesiæ uni-
tate nam & alibi paulus cum pro fide loquitur discipulis
suis dicit: ego autem semper impendam. Subsequenter
pondero in prædictis uerbis uerba prædicta & oẽm aliam
uiam rationabilem &c. nam ista dictio & semper auget &
extendit significatum præcedentium. ut. l. ea tamen adie-
ctio. de legatis. iij. per quod dico quod post uiam cessionis
est obligatus ad omnes alias uias per quas unionis sequa-
tur integritas & signanter notãdum quod in istis alijs uijs
non reperitur si & quando ante papa & cõsimiliter renun-
ciabit & cedet. debet ergo intelligi pure & simpliciter qñ
alias uias eligere paratus erit. Sed dominus cardi. utriuſ-
que collegij simul conuenerunt pro sedando schismate &
cum uiam concorditer elegerint cõcilij generalis & ad hãc
amplectandam & sequendam fuerint per eorũ literas am-
bo ipsi requisiti & inuitati debuerunt ambo in hoc cõcilio
conuocando consentire & concordare & recedere ab eo-
rum conuocationibus ad diuersa loca & tempora publi-
catis pro consilijs suis ex quibus conuocationibus diuersis
scire uerisimiliter debuerunt unionem non posse sequi in
uniuersali ecclesia cum pars unius obedientiæ ad cõcilium
alterius non iuisset nec unum generale sed duo particularia
concilia ex eorum conuocationibus dici possunt. sed in cõ-
uocatione dominorum si cardinales concordassent & spon
te uenissent purgassent infamiam contractam in subterfu-
gijs adhibitis in non sponte cedendo insuper conueuissent
citius prælatos & omnes ad ueniendum & reges & princi-
pes admittendum ad dictum generale cõcilium quod qui-
dem ualde impedire conãtur directe & indirecte quidem
dominus Gregorius dum censure sententias & alias cõtra
suos cardinales opponit dum ambo nuncios & literas per
orbem diuulgando transmittunt quod ijdem domini cardi
nales non possunt concilium conuocare cuius contrarium
multis iuribus & rationibus alibi copiose deductum est &
probatum indirecte etiam dum in suis cõuocationibus per
durat. nam sic agendo quid aliud cogitant quàm dictũ uni
uersale cõcilium impedire & omnes retrahere ab accu. ita
enim conuocant ut noceant non ut bonum aliquod sequi
credant uel credere debeant per ea quæ dicta sunt. sed ali-
bi dicit lex quod malitijs hominum non est indulgendum
l. in fundo. ff. de rei uendi. Et confirmantur prædicta ex eo
quod in ordinationibus dominorum cardinalium contine
tur quod ipsis cedentibus fiat unio utriusque collegij pro
electione canonica unici summi Romani pontificis ut ple-
nius in forma iuramenti do. gre. & suorum car. continetur
approbata per dominum. L. præfati aũt dñi car. diuina gra-
tia illustrati iam conuenerunt in unum & sic in hoc imple
ta est forma ordinationis post amborum negligentiam &
moram. si ergo in uia cessionis debent uniri dicta duo col-
legia & post cessionem elegerunt unum ergo & in illa uia
concilij generalis debuerunt saltem ambo consentire & ue
nire ut idẽ sequeretur effectus. s. nouæ electionis per utrũ-
que collegium & ualde ex hoc tãtũmodo de collusione &
tergi uersatione conuincuntur q̃ tot cardinales utriusque
collegij se uniuerint & concordauerint de loco & tempo-
re cõcilij ipsi duo tantum nõ potuerint ꝯuenire nec in uno
loco cessionis nec in eodẽ loco & tẽpore concilij genera-
lis: † dolus aũt cũ consistat in aĩo nõ põt probari nisi ex per
10 spicuis ꝯiecturis. l. dolũ. C. de dolo. & factis ipsis & rebus. l.
nõ codicillũ. C. de test. nã facto datur uoluntas intelligi &
plus est facere facto quã uerbo. c. dilecti. de app. & ibi ꝯcor.
de dño aũt bñdicto est minus dubiũ quod sit constitutus in
negligentia & mora quia in ordinatione sup sua cessione
fiẽda reperio ita scriptũ sine machinatione seu excusatione
dilatione quacunq; seruabit & ꝓcurabit pro posse eius qđ
q̃libet nrm & si fuerit assumptus ad papatũ etiã usq; ad ces
sionẽ inclusiue ꝑ ipsum de papatu faciẽda si dñia cardinali
bus q̃ nũc sunt uel erũt in futurũ de his q̃ nũc sunt uel maio
ri parti ipsorũ hoc ꝓ bono ecclesiæ & unitatis prædictæ ui
deaẽ expediri. ecce aũt uerba clara & quibus post req̃sitio-
nẽ suorum dñorum cardinalium quod cedat teneẽ hoc fa-
cere sed requisitus proponitur pluries & facere recusauit
& hac de causa quasi omnes ab eo discesserunt & conue-
nerunt cum alijs ut prædictum est. igitur in mora in nõ ce
dendo fuit ad eorũ concilium nõ ueniendo nã postq̃ teneẽ
cedere ad eorũ requisitionem pro bono ecclesiæ & utilita-
tis multo fortius uenire ad concilium ob hanc causam cele
brandum in quo unio sequeẽ uniuersalis ecclesiæ nõ in suo

uel alterius ut prædixi. Ex quibus omnibus sic diffuse di-
ctis concluditur ambos constitutos in negligentia siue mo
ra & dominum Grego. uarijs exquisitisque coloribus pro-
traxisse in longum uiam facilem spontanee cessionis unde
præsupposito pro uero quod sua obligatio ad cedendũ fuis
set simpliciter conditionalis tamen sic impediendo & ua-
riando de loco toties cessionis fiende uidetur per eum ste-
tisse & per consequens haberi debet conditio pro imple-
ta & ammodo eius obligatio tanquã pura adimplenda quę
promisit iurauit & uouit eum ut.l.in executione.§.pe.ff.de
uerbo.obliga.l.labeo.ff.de contrahen.empt. post morã au-
tem succedunt aliæ pœnæ iuris grauissimæ: ut alias plures
scripsi ultra prædicta quæ fundantur super ordinationibus
& prouisionibus amborum collegiorum. Ex quibus liqui-
de deprehenditur attentis uerbis & mente ipsorum domi-
norum cardi. ambos fuisse in mora uidetur etiã de iure scri
pto per similia posse clare ostenditur quod etiã si illa pro-
missio fuit concepta ut dixi in prin. uidelicet promitto ego
Gregorius cedere si & qñ dñs b. renũciabit & cedet. & cõ
uerso ego. b. promitto cedere si & quãdo Grego. cedet &
renũciabit &c. quod ambo possint ex hac promissione cõ
ditionali in mora constitui. nam in simili habemus quod
ubi non potest obligatio sub conditione concepta purifica
ri: nisi facto debitoris: quia præsumitur quod debitor nun
quam uelit: ut d.l.utique.ff.de eo quod cer.lo. lex ꝯtra hoc
prouidet & permittet agi de facto: ut obligatio purifice-
tur & sic debitor in mora constituatur: ut.l.si titius.de uer-
borũ obligat. ubi si duobus titius promisit separatim si sti-
chum illi non dedero tibi dabo. nã ex ista promissione cõ-
cepta scilicet si illi non dedero: tibi dabo non est purifica-
ta: quia usque ad mortem possum alteri dare: ut.l.si ita sti-
pulatus.de uerborum obligatio. tamen illa.l.si titius. dicit
conueniri posse per alterum ex prædictis duobus qui prius
iudicium occupauit. Item illa lex concordat cũ ista in qua
dicitur quod si non de iure: tamẽ de facto petere posset in
conuentione deducta. & sic petendo impletur cõditio sti-
pulationis & redditur pura stipulatio ex qua agi non pote
rat: ut.l.nuda.C.de contrahen.stipu. sic quandoq; sufficit de
facto facere. ex quo facto resultat effectus iuris.l.quidã cũ
filium.de uerborum obliga. Et ratio prædictorum est: quia
qui conditionem stipulationis interponit uerisimile est qđ
cogitauerit de effectu & existentia cõditionis. arg.l.si quis
locuplex.de ma.te.ut le. nomine caue.l.stipulatio.§.diuus.
11 † Et hinc est quod uerba ad extraneum intellectum trahun
tur si aliter res salua esse non posset.C.de uerbo.signi.l.cum
quidam.& not.in c.intelligentia.de uerb.signifi.ubi glo. di
cit quod sicut anima prefertur corpori: ita mens & intẽtio
uerbis.22.q.v.humane. licet ergo in ordinatione & proui-
sione prædicta super cessione fienda fuerint adiecta illa uer
ba si quando dominus benedictus cedet & renunciabit &c.
non debent intelligi dicta uerba sic ruditer ut Greg. cessio
tunc tãtum fiat cũ ille cesserit sed cum cedere debuerit. sic
in simili exponit lex uerbum iuramus conditionem si acce-
perit. nam supplet uel per eum steterit quo minus accipiat:
ut.l.iij.de adi.lega. non enim est uerisimile dominos car. in
tellexisse quod cessio Gregorij depẽderet à cessione bene-
dicti uel econuerso cessio benedicti a cessione Greg. quia
sic intelligendo cessio fuisset inutilis & collata in uolunta
12 tem amborum ad hoc de iure obligatorum. † nulla autem
dispositio debet sic interpretari quod nõ sit effectum uerisi
mile habitura. ut.l.ex facto.§.si.ff.ad trebel. benigue igitur
assumendo uerba crediderunt & credere debuerunt Car.
dominum. b. facilem in cedendo quia plures eam cessionẽ
uerbis obtulerat. unde forte sciebant eum ad hoc obliga-
tum i forma de qua supra si suis dominis Car. uidetur eum
cedere &c. ut prædictum est. Præterea talis intentio do-
minorum Card. probatur ex natura dispositionis super qua
fuit inita dicta ordinatio & prouisio. fuit enim inita super
re celeritatem desiderante.c.ubi periculum. in princ. & in
fine.de elec.lib.vj. Item super re in qua papa debet impen
dere omnes suos cognatos: ut d. memor.xxiiij.quæst.j. de-
bet igitur dicta ordinatio & prouisio referri ad intellectũ
iuris communis sicut generaliter omnis dispositio debet
intelligi secundum subiectam materiam & secũdum eam
uerba debent intelligi etiam improprie si intelligẽdo pro-
prie essent contra naturam dispositionis.l.ita stipulatus
ff.de usu.& l.si uno.ff.loca.cap.cum causam.de rescriptis.
cap.cum dilectus.de consue. debet sane ergo intelligi di-
cta reciproca conditio & quando. b. cedet & renunciabit.
idest cedere & renunciare tenebitur: ut di.l.iij. sed pro
bona integritatis ecclesiæ militantis & tot uitandis scan-
dalis & periculis animarum non est dubium quod tene-
tur ne plus temporalem dignitatem quãm æternam uidea-
tur desiderare salutem ut dicto.§.j. graui quoque scandalo
si ergo toties requisitus per eum steterit debet haberi di-
cta conditio pro impleta quo ad hoc ut dominus Grego.
cedere teneatur. nam & infinitis iuribus conditiones ha-
bentur pro impletis & dispositiones remanent pure.l.iu-
re ciuili.ff.de conditio.& demonstrat.&.l.si executionum
§.penul.de uerborum obligatio. cũ multis similibus. quã-
to ergo magis in ista cessione fienda mutuo in fauorem
totius sacre religionis de qua licet iurisconsultus fuerit pa-
ganus dicit habemus strictam rationem quæ nonnunquam
in ambiguis religionum quæstionibus omitti solet. nam
ait summam esse rationem quæ pro religione facit.ff. de
relig.& sump.fu.l.sunt personæ. in si. quam rationem fuit
dominus Gregorius recte uerbis suis amplexus dum dicit. a
non enim semper de iure suo disputandum est &c. & sub-
misit si malitia operante ad optatam unionem uenire non
possumus per iustitiæ uias pie cedendum uidetur &c. si
ex corde puro & fide non ficta ista uerba dicta sunt non
est locus dicte disceptationi. quod non sit impleta con-
ditio si & quando non concilij conuocationi in qua lon-
gum tempus consumitur & consumptum est. nec de alijs
iuris apicibus circa loci electionem & circa alia plura fuit
instandum sed procedendum & simpliciter prout uerba
sonant. nam hãc omittere uel in longum protrahere quid
13 agit aliud quod se sua uoce damnare † & indignum est
quod sua uoce dilucido protestatus est uerbis & factis cõ-
trarijs infirmare.c.per tuas.de prob. Re enim ipsa mora cõ
mittitur ubi salus christianorum & unio uniuersalis eccle-
siæ procuratur. nam & in minoribus & in ecclesijs & cer-
tis alijs personis quibus obligati sumus mora re ipsa ꝯtrahi
tur.l.in minorum.C.in qui.cau.in inte.resti. non est ne. quã
to magis in matre ecclesiarum omnium domina & magi-
stra debemus idẽ dicere si eius salus infestatur & per mem
bra diuisa in naufragij tempestate fluctuatur.c.in nomine
dñi.23.di.& in aut. multo magis.C.de sacrosan.ecc. Ex qui
bus omnibus & pluribus alijs omissis breuitatis causa luce
clarius concludendum uidetur ambos esse & fuisse in mora
culpa & negligentia in cedendo eorum promissionibus iu
ratis & uotis diligenter ponderatis & natura causæ ac mẽ-
te canonum & longum obuiantium calumnijs & malignis
interpretationibus illorum qui sapientes sunt ut faciãt ma
la quæ uerba captantes contra mẽtem canonum & legum
14 ueritatem sępe opprimunt † quæ quidem ueritas ut ait bea
tus Hiero. non cõsistit in uerbis scripturarum sed in sensu,
non superficie sed in medula, nõ in sermonum folijs sed in
radice rationis transumptiue.j.q.j.marchion & basilides.
& l.scire leges.ff.de le. Restat breuiter respõdere ad con-
traria & quo ad primum satis responsum est per ea quę di-
cta sunt superius. negatur enim quod tota dicta ordinatio
ne prospecta dicta ordinatio fuerit cõditionalis uel si fuit
debet dici impleta cum per eos steterit quominus impleta
fuerit ut est supra plene probatum & deductum. Non ob. se
cundum argumentum de natura perplexæ obligationis qa
posito quod & conceptione uerborum possit dici perple-
xa tamen ne dicta obligatio sit inutilis in eius purificatio-
ne iura prouident contra dictam perplexitatem: ut in d.l.
si titius. de uerborum obligat. nã ut ibi patet si perplexitas
fundatur in promissore dissoluitur ex dispositione.l.& pu-
rificatur obligatio prout ibi patet. Præterea in casu no-
stro non est perplexitas sed conditiones duę in duabus per
sonis appositæ & unius existentia purificat conditionem
alterius

alterius sed existere dicitur cum interpellatur & nõ adimplet: ut.d.l.Louda.de contrahen. stipul.uel & sine interpellatione cum ex canone obligetur ad cedendum:ut.d.§.pro graui quoq; scandalo. unde ut dixi contrahitur in hoc casu mora re ipsa: ut.d.l.in minorum.C.in quibus causis in integ.restit.non est ne.Non ob.tertium argumẽtum nam negatur quod obligatio utrum cedat uel nõ sit collata in potestate ipsorum sed cessio domini Gregorij solis uerbis inspectibus si & quando dominus.b.cedat &c. pendet ex concessione benedicti & sic ex eius facto non Gregorij licet ostensum clare sit superius aliter dicta uerba de iure & secundum ordinationem ipsam & mentem ordinis nisi fore intelligenda. Ad quartam rationem in cõtrarium plenè respondi alias in secundo tractatu in eo super schismate & in primo etiam nam ut dixi omnia iura in.d.quarto articulo loquuntur in uno. & indubitato summo pontifice cuius potestas quia pendet ab eat ut.c.apostolice.de re iudi. lib. vj.non posset in eius electionem pactionibus coarctari uel onerari. secus quando est contentio inter duos de papatu & pro utilitate uniuersalis ecclesiæ facta est dicta pactio uidelicet quod pro bono unius integrationis ecclesiæ ambo cedant.: & in hoc dare operam & conatus omnes apponere est laudabile & fauorabile unioni & schismatis extinctiua & cõcordat dicta pactio & ordinatio cum prædictis iuribus quibus cauetur quod pro uitando scandalo & dissidio christianitatis & circunscripta omni pactione cedere sunt astricti. expressio igitur eorum ad quę electus est de iure obligatus non uitiat sed a iure approbatur & sonat in monitionem nõ in conditionẽ: ut.c.significasti.de elec. facit.l.muto.§.si sub cõditione.de iu. & in cle.j.de offi. dele.per ista apparet iuribus & rationibus allegatis in contrarium satisfactum.

CONSIL. CCLXXXII.

1 *Papa concedens alicui annua relicta satisfactione carentia & personis incertis an censeatur relictum annuum pauperibus certi loci factum concessisse.*

2 *Rescripta summi pontificis sic interpretantur ut ex ipsis nemini iniuria inferatur.*

3 *Coniectura locum non habet ubi dubitatio nulla apparet.*

4 *Consulendum non est alicui cum iniuria alterius.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosæ mariæ & beati Antonij amẽ.
1 † Pro decisione dubij de quo quæritur natura impetrationis & gratiæ apostolicę intuẽda est.nam ad supplicationem rectoris & capellanorum ecclesiæ sancti Nico. de argenta gratia apostolica emanauit; ut super contentis & narratis in supplicatione. R. in Christo pater & dominus noster dñs Card. se informet & prouidet: prout sibi uidebitur. rectè quidẽ & iuste Papa respondit supplicantibus.cũ enim de iuribus siue rebus ad alios pertinentibus prouidere sibi & eorum usibus impetrarent non fuit passim & simpliciter gratia concedenda sed adhibẽda causæ cognitio: & uocatis quorum intererat: de quorum præiudicio tractabatur.nam sic
2 † rescripta & indulta apostolica sunt intelligẽda uidelicet sine alterius iniuria uel offensa.c.ex tuarũ. de auto. & usu pa.& lege.j.§.merito.&.§.si quis a principe.ff.ne q d i loc. pub.& quo ad hoc ne alios ledant strictè debent interpretari: maximè ad postulationem concessa:ut in casu nostro facit quod not. Innocen.in.c.cum dilectus.de dona.facit.c. is cui.&.c.si pluribus.de præben. lib.vj. Impetratio igitur de qua quæritur debet strictè interpretari. primo quo ad impetrationem. secundo quia in præiudicium pauperum. tertio quia contra expressam uoluntatem defuncti quam dicit text. ualde iniquum in usum. alium quam reliquerit commutari.ut.c.conquestus.de fo.compe.& hinc est quod nulli est permissa illa alteratio & commutatio nisi Papæ. ut cle.quia contingit.de reli.do. His igitur sic præsuppositis est uidendum de intellectu prouisionis & ordinationis subsecutę per.R.patrem & dominum.d.Card.cuius uerba super quibus oritur dubitatio sunt sequentia eiusdem ecclesiæ rectori & capellanis incorporamus quęcunque legata seu fideicommissa in quibuscunq; rebus cõsistentia. Hactenus facta seu relicta satisfactione carentia in eorum testamentis seu alijs quibuscunq; uoluntatibus personis tantum incertis &c. Vtrum ergo uigore dictorum uerborum ueniant possessiones & bona quorum fructus redditus & prouentus debent imperpetuum distribui & dispensari inter pauperes Christi & alias personas miserabiles & egenas de Argenta & de alijs partibus partimiarchas ecclesiæ sancti Nico.de Argenta qui erunt per tempora &c. Et prima facie uidetur dicendum quod dictæ possessiones & bona ueniant sub prędictis uerbis prouisionis & ordinationis quia clarum est quod dictæ possessiones pro futuro tempore carent satisfactione & relictę sunt personis incertis pau-
3 peribus. † non est igitur recurrendum ad coniecturas postq̃ nulla est in uerbis dubitatio.l.ille.§.cum in uerbis.de lega.iij.uidetur enim idem.R.pater dominus exclusis personis incertis de omnibus relictis retrofactis nondum executioni mandatis dictæ ecclesiæ & ecclesiis usque ad dictam summam redditum uoluisse prouidere. executiones aũt retro factas in suo robore permanere ut sic uerba satisfactione carentia exponamus id est carentia executione. satisfactio enim potest dici rectè executio obligationũ omnium quia omnes obligationes perimit & effectu ex hoc carere dicuntur.l.si rem.§.si.ff.de pig.ac.nec uidetur q̃ dicta uerba satisfactione carentia possint recipere alium intellectum ut aliquid operentur sicut debent uerba operari ut.c.si Papa.de priui.lib.vj.& .l.si quando.de le.j.Ego saluo iudicio saniori intelligo q̃ dicta dies iam cessit quo ad satisfactionẽ & neglecta est facto quod non potest dici de legatis annuis quorum dies nõdum cessit: sed in futurum debentur ut in casu nostro talia enim non possunt dici carere satisfactione si nondum cessit dies. nam uerbum carere non potest adaptari ad id quod nondum existit sicut non potest dici mortuus qui nunquam fuit,nec cecatus qui oculos nunquam habuit.& multa de hoc similia notã.d.c. ad dissoluendum de despon. impu. facit.l.x.de uerb.obli. Præterea cum relictum factum fuerit a partimiarchis nomine officij non potest prorsus hoc relictum dici annuum factum personis incertis in testamento. nam hoc requirit dicta ordinatio & prouisio.Non ob. quod pauperes & egeni in quos debet fieri distributio sint incerti & illi qui fuerint electi & declarati partimiarchæ uidetur nominati in testamento ab ipso testatore.l.unum ex familia.in princi. de le.ij.intelligam ergo prouisionem de personis incertis non declaratis per medium ministrum electum iudicio testatoris: sed prouisione legis uel canonis ut per episcopũ ad alium.c.hæredes.de testamentis. Et prædicta interpretatio ita strictè debet fieri quia dicta gratia apostolica est concessa in præiudicium miserabilium personarum & pauperum & alterat uoluntatem testatoris & ad postulationẽ cõcessa ut prædixi sufficit ergo quod aliquid operetur ut. dicto.cap.is cui.in ratione sui & extendatur ad legata annua uel alia quorum dies tempore ordinationis cessit sed carebant satisfactione & executione. pro futuro uero tempore ledit & damnificat pauperes certi loci in suis redditibus annuis satis uidetur impium & absurdum. non minus enim fauendum est pauperibus quã ministris ecclesiæ. arg. xij.q.ij.gloria episcopi. & c. aurum.& sicut esset iniustitia auferre mihi & dare ecclesiæ ita & multofortius auferre pauperibus & ideo cultor iustitiæ fuit Innocen. circa hoc cum postulatis non annuit sed commisit ut cum causæ co-
4 gnitione fieret quod petitum erat. † nulli enim consulendum est cum alterius iniuria uel iactura: ut.c.ex tenore. de foro compe.&.c.nuper.de dona.inter ui.& uxo. Postremo ponderandum quod in ordinatione præfati domini cardinalis simpliciter & in genere dicitur incorporamus relicta satisfactione carentia usque ad summam.ccc.flore.in redditibus &c. in quibus autem possessionibus ista assignatio fieri debeat taliũ relictorum personis incertis nõ dicitur in testa-

testamento unde cum relicta certa possint concernere di-
uersa genera pauperum puta annua.ccc.pro pauperibus a-
lendis & sic de similibus non credo uigore dictæ gratiæ
posse absorberi legatum factum alteri generi prædictorum
sed circa adiudicationem bonus uir id est iudex debet arbi
trari quantum istis uel illi detrahit nec immodice grauet.
ita enim fieri debet cum aliquid cõmittitur arbitrio alicu-
ius: ut lege si societatem.§.arbitrorum.ff.pro socio. nimis
autem esse magnum grauamen absorbere uoluntatẽ unius
testatoris in totum circa annuam distributionem inter pau
peres & egenas personas de Argẽta & possessiones ad hoc
deputatas alijs usibus & ecclesiis applicare. Item uerbum
personis incertis quo uerbo usus est dominus Cardinalis in
sua ordinatione non omnino refertur ad pauperes eligen-
dos per personas certas nec ad eorum relicta sed ad alia
quæ possunt alijs q̃ pauperibus per episcopum distribui &
in certa & male ablatã in testamento relicta quorũ petitio
pauperibus non cõpetit iure suo: ut.c.cum sit de iude. sed
relicta facta pauperibus certi loci uidentur facta certis per
sonis, ut lege id quod pauperibus.C.de epis. & cle.&.d.l.
unũ ex familia. Ex quibus concludo quod dicti clerici non
possunt uigore ordinationis priuare pauperes de relicto
annuo possessionum uel dictas possessiones pertimiarchas
uigore dictæ gratiæ uel prouisionis præfati.R.patris & do
mini Cardinalis aduocare rationibus supradictis do. Pet.
de Ancha.

CONSIL. CCLXXXIII.

1 *Interficiens alium in colluctatione approbata ex loci consuetudine quando puniatur.*
2 *Prohibita & permissa imitantur ea quæ ab ipsis oriuntur.*
3 *Mors non dicitur ex uulnere qui post uulnerationem uixit longo tempore.*
4 *Probatio plena per semiplenam quandoque eliditur.*
5 *Dolus requiritur ut iniuria irrogetur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Iure stri-
cto & consuetudine sunt aliqua adinuenta
contraria equitati & iuri ut bella seruitutes
tormeta gloriæ & uirtutis causa introducta.
Item duella.ut.l.manumissiones.&.l.ex hoc
iure.ff.de iusti.&.l.qua actione.§.si qui in colluctatione.ff.
ad.l.aquil. & extra de tornea. per totum. & de cle. pu. in
duello.c.j.&.ij.contra bella & seruitutes postq̃ iure gen-
tium approbata sunt secute sunt leges quantũ possunt hoc
ius contrarium naturali equitati restringentes & beneficia
introducentes: ut.d.l.manumissiones. Item secuta sunt iu-
ra canonica consuetudines duellorum & torneamẽtorum
reprobantia propter periculum animarum. ut in præalle.
titu. de iure autem ciuili colluctationes uirtutis & gloriæ
causa adinuente non uidentur specialiter reprobate. facit.
l.j.§.bestias.de postu. Sed præsupposito quod per leges &
statuta terrarum tales ludi noxij ex quibus crimina oriun-
tur inueniantur expresse prohibita si tales leges & statuta
consuetudo non recipit dicit canon quod postquam a ma
la consuetudine auerti non possunt cum uenia suo ingenio
relinquendi sunt ne forte peiores existant si a tali consuetu
dine prohibeantur.iiij di. deniq; . ubi subdit tex. quod quæ
legibus constituta sunt si a cõmuni usu approbata non sint
transgressores reos non arguunt ut ibi habentur in.§.hæc
& si legibus. ut enim leges moribus utentium confirman-
tur sic moribus utentium in contrarium nõnulle leges ab-
rogate sunt ea.di.§.leges. & in proemio institutionum. &
ista sunt dicta pro fundamento innocentiæ huius pueri p-
cussoris ne statutum in contrarium sibi contra quod usus
contrarius præsupponitur Bononiæ a tempore cuius con-
trarij memoria non existit. At præsupposito igitur si iste
usus puerorum annorum.xvj.& ab.j.inuicem colluctandi
una pars contra aliam lapides consuetudine uetustissima
toleratur similiter toleranda uidentur uulnera & homici-
dia quæ ex eo sequuntur. nam in prohibitis & permissis
2 datur regula † quod omnia prohibita & permissa sequun-
tur ea quæ ex eis nascuntur & sine quibus ludus ille & col-
luctatio explicari non potest. ut.l.cui iurisdictio. & quod
ibi not. de iurisdi. om. iu. &.l.oratio. de spon. cũ enim iactus
lapidis in colluctatione unius partis contra alteram mode
rari non possit neque regulari quin sequantur percussio-
nes & uulnera tanquam connexa & inseparabilia uidetur
quorum concessio tali ludo & colluctatione cũ uenia in-
telligantur omnia accessoria & dependentia ab eodẽ. viij.
dis. quo iure. xvj.q.j. simoniacus. de re. iud.l. quidam con-
sulebat.&.c. præterea de offi. dele. cum ibi not. facit.c. si su
per gratia.eo.ti.li.vj. Et per hoc dico quod si certatio age-
retur gladijs sicut neapoli uel magnis & grossis lapidibus
inter homines armatos ut perusij homicidia quæ sepe ibi-
dem cõmittuntur sunt impunibilia etiam si sit certum qs
fecerit. postquam enim talia autoritate publica conceduu-
tur poenam non merentur ut in casu nostro. & hoc dicit
Bald. in.d.§. si colluctatione. & ista satis essent pro defensio
ne huius pueri. generalis enim consuetudo talis ludi red-
dit eum excusatum quantumcunq; talis nõ consuetudo sed
corruptela proprius dici possit. ut no. in.c. cũ uenerabilis.
de consue. in gl. in uer. sicut abbas. sed ultra prædictam de-
fensionem habet aliam quæ etiam uidetur efficax uidelicet
quod ille cum lapide percussus ab eo iuxta.xxij. dies infir-
mus fuit & de uulnere illo conualuit sed superuenit dolor
in supercilio cum febre & emissione uermis per nares ex
qua febre pestifera ut medicus attestatur decessit. Ex qui-
3 bus resultant due præsumptiones diuersæ speciei. † Pri-
ma ex eo quia uixit tanto tempore post uulnus non præsu
mitur decessisse ex uulnere & colligitur ista præsumptio
ex temporis diuturnitate. quia superuixit. ut.c. ad audien-
tiam. de homi. quæ iura & alia quæ supponunt ex uulnere
decessisse referunt se ad tempus breuissimum uersum die
rum ut.c. si qua foemina.l.di.&.l.j.C. de emẽ. ser. & no. in.c.
præterea. de cle. pu. in du. & sentit expresse Barto. in.l. si
in rixa.ff. de sica. uel si dicamus istud tempus arbitrarium
prout tenuit Dy. dicendum in casu nostro quod iudex de-
bet arbitrari non ex uulnere decessisse tum propter cur-
sum tot dierum tum quia iura & glosse quæ de hoc lo-
quuntur referunt se ad tempora supradicta magis breuis-
sima tum quia habet unum testem. s. medicum qui curauit
eum & attestatur non ex uulnere sed ex morbo diuerso su-
peruenientе decessisse. cui credendum est in arte sua. ut no.
Bar. in.d.l. si in rixa. quantũcũq; igitur de homicidio plenè
liqueat tamen utrum sit punibile per prædictas coniectu-
ras & probationes potest iudex probabiliter dubitare. nã
4 † & in ciuilibus si constaret iudici plenè de debito & semi
plene de solutione per unum testem idoneum elideretur
illa plena probatio per contrariam semiplenã: ut not. in.l.
in bonefidei.C. de iureiu. quantomagis debemus hoc dice-
re in criminalibus in quibus probationes debent esse luce
meridiana clariores.l. sciant.C. de pba.l. qui sententiã.C.
de pe. & certè plusquam semiplene constat de innocentia
ex prædictis inquantum est unus testis idoneus & peritus
in arte cuius testimonium fortificatur glossarum & iurium
testimonijs quæ præsumunt post tantum tempus de uulne
re non decessisse. facit quod no. Inno. in.c. ueniens. de præ-
scri. ubi testes qui concordant cum eo quod ius præsumit
maxima & plusquam alijs adhibetur fides quinimo nõ so-
lum ubi est præsumptio iuris & ordinis ut est in casu nostro
sed etiam ubi esset probatio semiplena de defensione & in
nocentia per unum testem tantum omni exceptione maio
re non posset iudex ex probationibus quantumcunque ple-
nis de maleficio salua conscientia condemnare reum quia
debilitatur illa plena probatio per probationem cõtrarij
semiplenam postquam semiplena est compassibilis cum
plena ut est in casu nostro. nam tunc directe sumus in ca-
su.l. absentem. de pe. nam sanctius est nocentem absolue-
5 re quàm innocentem condemnare. † Postremo negari
non potest quin statutum prædictum de homicidio requi-
rat dolum in occidente uel inferente iniuriam uel offen-

sum in personam: ut not. Bar. in.l.j.ff.si quis te. liber esse
iussu.negari etiam non potest quin iste puer in iaciendo la
pidem illum in turba partis contrarie puerorum caruerit
dolo & etiam lata culpa licet iniustis rationibus possit di-
ci motus ad lapidis proiectionem tamen non uenit corpo
raliter puniendus etiam si fuisset in culpa lata quod nemo
dixerit saltem ratione consuetudinis quæ excusat ut præ-
dixi. ad hoc.l.j.in fi.ff.de abige.ibi siue iustis siue iniustis ra
tionibus motus &c.nam & sola miseratio etatis attenuat
culpas.l.auxiliū.§.in delictis.ff.de mi. & quod no. in.l.qd
ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no. infa. Ex prædictis
coniunctis his quæ in præcedenti consilio plenius & subti-
lius dicta sunt concludo cum præfato excellētissimo legū
patre & domino meo dictum adolescentē de quo quæri-
tur nullatenus puniendum.d.Pe.de Ancha.

CONSIL. CCLXXXIIII.

1 *Instantia appellationis an suspendatur per pendentiam compromissi in arbitratorem facti. & nu. seq.*
3 *Causa principalis ad se trahit causam appellationis.*

OANNES Andreas in ti. de appell.§.in
quibus in addi. ad Specu.dicit uerba sequen-
1 tia.& † si iudex modo uellet istorum canonū
atq; legum patrum opiniones sequi infertur
quod a sententia qua iudex declarauit laudū
nullum & executionem nō mereri potuit appellari & per
consequens appellatio non deuoluit causam ad illum qui
pronunciauit dictam sententiam supradicti iudicis iniquā
& iniustam & male iudicatum & bene appellatum . nam
imo fuit ut sic dixerim nulliter appellatum postquam non
poterat appellari . Et ideo hæc eius sentētia nulla ut potē
in causa non deuoluta ut cle.si appellationem cum ibi no.
de appel.si enim appellatio non deuoluit iudex appella-
tionis censetur incompetens in prædicta causa sicut si pro
cederet post appellationem desertam ut ibi . & secundum
hoc frustra ulterius inquirēdum de dubijs & motiuis præ-
dictis quæ tamen plenius declarando quod tempus com-
promissi de quo quæritur non debeat computari in tempo
re instantiæ statutaria prosequende appellationis uidetur
expresse text. in aut. de appell.§.ij.col.viij.& aut.si tamen.
C.de tempo.appel.& cle.quandiu.de appel.nam sicut per
illa iura suspenditur instantia causæ appellationis canoni-
ca & legalis per compromissum ita etiam uidetur suspēdi
illa instantia statutaria ut sic passiue statutum trahat ad se
ius commune.facit.l.ij.de noxa.& quod not.in.l.fi.§.in cō-
putatione. de iure delibe. Quod etiam procura.utriusque
partis compromittere potuerint uidetur clarē probari ex
2 tenore mandatorum † quæ sunt generalia cum expressio-
ne casuum requirentium speciale mandatum subiuncta ge
nerali clausula & ad omnia alia &c.& cum libera & gene-
rali &c. Ex quibus liquide inferendum uidetur quod po-
tuerit cōpromittere transigere & pacisci per.c.qui ad agen
dum.de procu.lib.vj. Sed subtilius considerando uidetur
dicendum contrarium de iure & maxime ponderando in
hoc statutum de quo supra per quod dico quod de expres-
so consensu partium non potuisset dicta instantia proroga
ri . nam inductum est propter bonum publicum amplian-
dum & obuiandum malitijs & uarijs astutijs nitentium li-
tes protrahere ei ergo partes expresse & directe renuncia-
re non possent.c.si diligenti.de foro compētē.& l.prope-
randum.in princip.C.de iudi. ualde enim fraudaretur sta-
tuti intentio si pendentia compromissi suspenderet instan
tiam statuti.nam secundum leges si decies mlies transiret
annus pendente tamen compromisso non transiret instan-
tia.ut in.d.aut.appel.& sic esset apesta uia prorogādi instā
tiam quam statutum uult præcidere.ad hoc.c.porro.de di-
uor.&.c.tue.de procura. Secundo moueor ex prædicto sta
tuto quod redit appellationis instantiam ad naturam cau-
sæ principalis dum dicit & eadem tēpora & idem modus
& ordo seruetur prout disponitur in causis & de causis &
3 circa causas principales &c.† Ex quibus uerbis patet quod
natura causæ principalis trahit ad se causam appellationis
ut secundum eam reguletur. nam statutum sic eas coniun-
gendo uidetur vniformiter determinare licet alias quo ad
instantiam sint diuersæ naturæ.ar.l.iam hoc iure de uul.&
pup.&.l si legatarius.§ fi.de legat.iij.& quod ibi per Bar.
not.cum hoc nulli dubium sit quod causa principalis per
compromissum non suspenditur: quia nec alio quocunque
modo: ut.l.properādum.in prin.& quod ibi not. ergo nec
instantia appellationis ad eius naturam redacta . Præterea
tex. qui de ista suspensione loquuntur habent locum in uer
bis arbitris compromissarijs non in arbitratoribus & ami
cabilibus compositoribus coram quibus dicit Ioan.And.
quod nulla lis uel quæstio intelligi potest neque iudicium
quod secus est coram arbi.l.j.ff.de arbi. & quod not.in.c.
quintauallis.de iureiur.in nouel. Item ex uerbis & mente
prædictorum iurium uidetur quod tunc instantia appella-
tionis suspendatur cum coram arbitris partes procedunt
secus si facto compromisso non procedunt . Item in arbi-
tratoribus dico sub dubio forte quod sicut expressus con-
sensus partium non suspenderet instantiam appellationis.
ita nec debet suspendere cum partes mediante amicabili
compositore de transigendo inuicem colloquuntur . nam
potius eorundē determinatio dicitur transactio quàm lau-
dum.ut in aut.ut diffe.iudi.in prin.non uidetur autem du-
bium quod tempus consumitur antequam transactio con-
cludatur.computatur autem in legali instantia appellatio-
nis ergo idem in eo quod sumitur corā arbitratoribus cū
nulla.l.contrarium caueatur sicut in arbitrio uero ut dixi.
Descendo ad ultimum & præsupposito quod compromis-
sum tantum in arbitratorem suspendat instantiam cum ta-
men supra contrarium efficaciter sit ostensum . tamē dico
quod isti procuratores non habuerunt mandatum ad cō-
promittendum si diligenter uerba procuratorij ponderen
tur . nam clausula generalis ad omnia alia &c. & clausula
cum libera &c. restringuntur per sequentia relatiua dum
dicitur ad omnia alia quæ in prædictis &c. similiter uerbū
libera.unde dicta generalitas & libera potestas, referuntur
ad prædicta expressa quę sunt nulla uidelicet ad agendum
defendendum &c.enumerata. non autem ad compromit-
tendū . & pro hoc optimè quod no. Barto. in.l.qui Romæ
.§.calimachus. de uerbo. obliga. ubi decidit dubium pro
hoc intellectu . Ex prædictis infero quod dicta mandata
non extenduntur ad potestatem compromittentis. & per
consequens concludendum dictum compromissum factū
a personis inhabilibus non impediuisse cursum instantie.
do. Pe. de ancha.

CONSIL. CCLXXXV.

1 *Scriptura suspecta redditur si ordo solitus apponi in ea omittatur.*
2 *Ordo scribendi non est de substantia scripturæ.*
3 *Error in dubio præsumitur potius quam dolus credatur.*
4 *Rumor populi si quid operetur id ipsum a iure reprobatur.*

N CHRISTI nomine amē. † Tria prin
cipaliter contra istum generalem massarium
comitatus imole obijciuntur primo suspitio
scripturarum quas producit ad probandum
solutionem , secundo culpa in solutione cō-
missa . scilicet parum ante expulsionem Ioannis de bent
euoglis sua dominatione. tertio similiter culpa in soluen-
do post finitum eius officium & administrationem & etiā
eo tempore quo comitatus imole erat quasi in commotio-
ne & rebellione.contra illa tria obiecta replicat idē mas-
2 sarius ut superius in facti narratione deducitur . † Visis
igitur obiectis & replicationibus contra illam discutiendū
est quid iuris . allegatur primo suspicio scripturarum pro-
pter omissum ordinem consuetum in scribendo. nam totū
id in quo communitas comitatus obligatur solet scribi in
una facie charte & in sequenti alia id quod soluit massa-
rius quod hic non est.unde ratione ordinis omissionis cō-
sue-

sueti non est ei fides adhibenda quæ scripturæ in quibus
omittitur uel peruertitur id quod est de consuetudine sunt
suspectæ de falsitate.l.iubemus.in fi.C.de test.&.l.fi.de ma-
gis.conue. ordo namque fidelissimæ uetustatis seruandus
uon subuertendus est.l.testaméta omnia.C.de test. & per-
uersio ordinis uitiat processum & sententiam.l.prolatam.
C.de sen.& nihil debet esse inordinatum uel præposterū:
quia ordo nerborum designat ordinem intellectus. de cō-
sec.di.j.in Christo patre. & hæc faciunt pro hac parte.
5 † Quibus non ob.contrarium est dicendum de iure in isto
primo puncto quia non reperitur iure cautum quod iste
ordo scribendi sit de substantia uel solēnitate publicæ scri-
pturę.solennia enim expressa sunt legibus: ut no.in.l.j.C.
de tabu.li.x.& lex expresse dicit quod præposteratio non
uitiat contractum nel ultimas uolnntates.l.præposteri.C.
de test.Præterea cum publicis scripturis aliquid reperitur
scriptum uel omissum non ex facili potest argui scriptura
de falsitate suspecta quia hoc contingit plerūque ex erro-
re nel simplicitate scribentis: ut.l.error.C.de te.&.l.impe-
3 ratot.ff.de sta.ho.&.l.si librarius.de re iu. & † in dubio po-
tius debet præsumi error quàm dolositas uel falsitas quæ
non tam leuissimo argumento sed subtilissima indagine
conuincenda est perspicuis coniecturis.C.do dolo.l.dolū.
&.l.ubi.C.de fal. Præterea ueritas manifestè huius solu-
tionis pecuniæ dicitur probari non solum per istum librū
in quo dicitur ordo peruersus. sed per alios etiam libros
publicæ directæ conscriptos de isto debito & similibus ut
per librū thesaurarij generalis & per librum manu publici
notarij deputati ad aliud officium: & hi tres libri diuer-
sorum officialium deputatorum ad scribendum prædicta
in hac solutione concordant. ut igitur io simili dicit tex.
nullus est locus insidijs ubi tot sunt spectata oculis tot in-
sinuata sensibus insuper tot in toto locata: ut in.l.hac con-
sultissima.in fine.C.qui te. fa. pol. Item nedum tot libris
censualibus sed uni tātum sumpto de archiuo publico ma-
nu publica scripto datur plena fides ut plenè no.in.c.ad au
dientiam. de præscri. nec rasura uel alio etiam apparenti
uitio quod non concernat snbstantialia uitiatur. ut.c.ex li-
teris. de fide instru.& si reperitur præposteratio ad rectū
ordinem debet redigi non per hoc solum de falsitate re-
dargui.c.causam quę.de rescri.& maxime hęc uera sunt ubi
qui libros conscripserūt & qui libris illis utuntur sunt ho-
mines bonæ famæ & uitæ laudabilis & probatæ fidei: ut.l.
si quis ex argentatijs. in princi. & quod ibi no. Bal.ff.de
eden. Ex quibus in isto primo dubio proculdubio conclu-
dendum uidetur quod illa allegatio suspicionis sit satis de
bilis & friuola non concernens substantiam facti uel iuris
sed ordinem quendam scribentium qui non est de substan
tia alicuius actus.ut d.l.pręposteri.&.l.nec enim.de solu.
non obstant contraria quæ loquuntur de ordine qui est de
substantia quem ita ius statuit: ut.d.l.prolatam. cum si. &
no.in.l.ij.§.prius.de tut.& pup. Venio ad secundum prin-
cipale in quo iste massarius generalis arguitur de culpa
commissa in solennitate eodem tēpore quo ille dominus
de Bonoñ. sperabatur de proximo ab illo dominio & regi
mine amoueri propter populum Bonoñ.contra ipsum cō-
tractum unde cum haberi debuit pro expulso qui de proxi-
mo expellēdus erat.l.si filius.ff.de mili.testa.l.si mulier.re-
rum amo. Ex his enim quæ de proximo consecuta sunt ar-
guitur quis de fraude antecedente pręcogitata.ar.not.in.c.
officij. de elec.&.l.si uētri.§.in bonis.ff.de priui. credi.&.l.
filiæ meæ emancipatæ & ægræ.ff.sol.ma.tale ergo dubium
culpabiliter uidet soluisse ergo sic potest ipsum communi
tas imputare in ratione reddenda. Sed certè contrarium
est dicendum de iure primo quia ut allegatur illa die qua
soluisse dicitur nondum erat compulsus sed pro domino
se gerebat & adhuc erat in quasi possessione dominatiōis,
& hoc sufficit debitoribus cōmunis Bonoñ. quod in eius
defensorem siue conseruatorem ipsum elegerat ut conse-
quantur plenam liberationē, donec enim quis est in pos-
sessione dominationis ei ab omnibus obtemperandū est:
nec debent subditi ab eius obedientia se subtrahere.viij.q.
iiij.nonne.& quod not. Innocen.c.sepe. de appel. spes pri-
uationis dominijs de proximo non repellit interim eum q
4 est dominus recte agere: ut.l.non ideo.de rei nen. † Præte
rea ponderandum est quod hic tractatur de expulsione fa-
cta ad rumorem populi sed ista sunt a iure penitus repro-
bata quia ad rumorem non est quis eligendus nel amouen
dus.c.osius.de elec.&.l.priuatus.qui & a quibus.hinc dicit
lex q uanæ uoces populi non sunt audiendæ & docendus
est populus non sequendus.l.decurionum.C.de pe. præte-
rea si non soluisset iuste potuisset timere coactionē & mul-
tationem quia castrum in quo habet domicilinm & quasi
omnia castra erant sub eius obedientia & iste timor sufficit
sibi ad excusandum eum ab omni culpa ut plenè not.domi
nus. Bald. in.l.nouissime.ff.de fal. tu. aut. facit quod not.
Barto.in.l.creditor.de solu. Item ista expulsio erat multū
dubia quia bello gerebatur: unde dicitur dubius est euen-
tus belli. Item erat iam dicta pecunia in depositum penes
thesaurarium generalem eiusdem domini in dubium ergo
certamen non potuisset cum salute sua dictam solutionem
recusare cum iam terminus soluendi esset lapsus ut mihi
asseritur. in dubio ergo bello elegit potius soluere & sic
potius considerauit statum dicti domini præcedentem in
quo adhuc erat quàm expulsionem dubiam & incertam.
hinc dicitur tene certum & dimitte incertum. de peni.di.
vij.c.ij.& dum res est dubia debet iudicari secundum pro-
ximum præcedentem statum. ut plenè not. in.c.beneficiū.
de regularibus.lib.vj. Non potest igitur hoc ascribi ad cul
pam si uoluit se a metu periculo & indignatione illius do-
mini exonerare. Præterea aduertēdum prout reperam in
sequenti articulo comitatus imole erat obligatus soluere
istas pecunias cuicunque qui regeret ciuitatem Bonoñ. &
qui ita ciuitatem ipsam in quocunque statu fuerit guber-
nabit ideo semper soluit. unde & si non dicto Ioanni sed
eius in dominio successori pro tempore iam [illegible] erito
soluere tenebatur. quantum ergo ad ipsam communitatē
dicta solutio fuit debita & per talem solutionem liberata.
cum ergo liberationem senserit & sic lucrum non potest
huic massario imputare culpam ex qua lucrum sensit.ut.l.
cum in fundo.ff.de iure dot. Et in supradictis rationibus
in hoc secundo dubio pro ueritate & equitate concludo.

Descendo breuiter ad tertium dubium in quo sibi culpa
obijcitur quia absoluit post suum officium finitum & ad-
ministrationem scilicet pro. Mcccccij. ad hoc sufficit respō
sio supra proxime dicta quia non debet inspici quando sol
uerit sed an dubium soluerit & comunitatē liberauerit ab
obligatione quæ iam erat ascripta. & ita contingit per di-
ctam solutionem: scilicet communitati prædictæ libera-
tionē factam. unde si quilibet extraneus soluisset haberet
contra communitatem actionem tanquam ipso gestu nego
rium eius gesserit.ut.l.si pupillus.§.item quæritur.&.l.sol-
uendo de neg.gest.&.l.solutionem.&.l.iudicium. de solu.
si ergo haberet actionem extraneus fortius iste massarius
debet habere exceptionem ut in regula cui damus. Præte
rea licet fuerit finitum officium tamen ista pecunia quam
habebat penes se fuerat ad hunc finem exacta & per eum
recepta ut solueretur pro isto censu siue debito quo com-
muni Bonoñ.tenebatur. si ergo administrator.i.massarius
pecuniam ad hunc usum destinatam & exactam soluit uide
tur potuisse quasi ista solutio debeat reputari de cōnexis
suo tempore præcedenti argumento notatorum in.l.cum
actum.de nego. gest. In istum enim usum erat ista pecunia
conuertenda & ad hunc finē exacta quæ igitur culpa fuit
ad hunc usum hanc conuertere certè nulla quia liberauit
communitatem ab obligatione ut dixi. Item præsuppo-
nitur ex facto quod pro tempore suo restabat soluere tan
7 tundem & pro utilitate communitatis noluit pro alio an-
no.Mccccj.computari sed pro.Mccccij. erat enim conten-
tio inter dictum dominum massarium an pro certis castris
rebellatis soluere teneretur residuum castrorum sub eius
obedientiam consistentium & ne dubietate ista præceden
te uideretur soluere pro castris rebellatis dimittere uoluit
solutionem eius in quo ille tenebatur & pecuniam quam
penes

pœnas se habebat committere pro debito sequentis anni
quod erat certum & indubitatum fuit hæc igitur diligētia
& non culpa soluere debitum certum & incertum in respō
so retinere: quia ita quilibet diligens paterfa. fecisset. ut. d.
c. ij. & uel pro. Mcccci. uel pro Mccccij. cēseatur soluisse nō
potest dici solutio indebita quoad ipsam communitatem
iam liberatam per dictam solutionem ut sepius dictum. Et
aliter considerando sequitur inconueniens & absurdum:
nam si dictus massarius refunderet dictas summas opor-
teret necessario de suo soluere: quia á communi Bononie
non posset tanquam indebitum repetere id quod soluit
quia debitum recepit & sic contra nullum haberet regres-
sum. & per cōsequens officium suum esset sibi damnosum
contra. l. si quis ex his. quemádmodum testa. aperian. & c.
non deceat. de elec. li. vj. Ex quibus in isto tertio dubio
similiter pro ueritate & equitate concludo quod iste mas-
sarius iniustè & indebitè super omnibus dictis articulis
molestatur.

CONSIL. CCLXXXVI.

1 *Heres si confessus fuerit se a capsa coheredis aliqua subtraxisse an ul-*
2 *tra confessata possit de aliis rebus in litem iurari. & no. sequenti.*

IN CHRISTI nomine amen. Ex prædi-
cta facti narratione liquide deprehenditur
dictum d. rem illicitam commisisse & mali
exempli apud bonos & graues. ut dicit. ex.
in fi. in. l. si quis aliq. d. §. qui ab orationis. ff.
1 de pœnis. Item quandoque † ex facto subsequenti præsumi
tur delictum in præteritum. l. si qui adulteri. C. de adul. &
not. in. l. nō est uerisimile. q me. causa. similiter contra ua-
riantem siue uacillantem iudex præsumit ut. c. ne nostrum.
ut ec. benefi. ad propositum ergo quærela testoris præsup-
ponitur de subtractione clauium cui quærele quandoq;
statur. l. diuus. ad sil. & uerum fuisse ex subsequenti facto p-
sumimus in præteritum. Itē conuincitur iste d. expresse de
mēdacio dū negauit nihil seu parū esse in capsa & mādato
cohæredis sui apertionē denegasse & postea extraxisse de
capsa. xviij. vel. xiiij. lib. & tres duc. Ista enim quæ sunt cō-
2 munia uel alterius sub clausura sub præsentia testiū † aperi-
ri deberent & non propria autoritate ut. l. dñs horreorum.
ff. loca. & cum ista appareant ex confessione sua licet ex-
traiudiciali nedum in criminali ciuiliter mota sed etiā in
criminali sufficerēt ad torturā & ad indiciū efficax ut. l. ca
pite quinto. de adul. & l. q̄ro. de edi. edic. Ex istis concludi
pōt dictū dnm conuinci de subtractione clauiū apertione
capse & pecuniarū subtractione quæ circa ipsum fortiter
arguunt & conuincunt de dolo & delicto. Ex quibus con-
sequenter in quæstione proposita subinfertur q si coheres
eius. s. M. dicat intus capsam magnas pecuniarum quantita
tes & argenti & alia preciosa fuisse. Iste autem ex diuerso
respondeat se nihil uel lapides inuenisse prima facie ppter
dolum & delictum psumitur ꝯ. d. & ꝯ talem cū probatio-
nes deficiant iuratur in litem ut. l. si quando. C. un ui. & ha-
bemus expresse in simil qōnem de illo qui restituit ualisiā
dissigillatam ab hospite. nā de rebus quæ erant intus † sta-
bitur iuramento sub qualitate rū personę & hospitis condi
tione pēsatis ut no. in. c. si. quod me. cā. in noue. subueniēdū
est. n. probationibus & malitia cōuincenda nā etiā ubi ar-
guitur quis in delicto propter difficultatē probationū suffi
ciunt probabilia argumenta. de ele. pereg. c. ij. & l. qm. C.
de hæreti. & l. consensu de repu. facit. l. lucius. de condi. &
demō. & habemus expressum cū hæres arguitur de subtra-
ctione rerum hæreditariarum q ꝯuincitur per indicia &
tormenta seruorum & alia argumenta in. l. fi. §. licentia. de
iure deli. in qōne autem nostra habeamus plus satis. s. mani
festam clauium & pecuniarum subtractionē per eius con-
fessionem per q liquide ꝯstat de delicto & quātitate uero
rerum existentium in capsa inuestigatio & inquisitio ueri-
tatis reseruatur iudici & etiam taxatio inspecta cōditione
testōris utrū diues an pauper & utrū solitus erat habere il-
la preciosa & pecunias suas quas ptendit dicta. M. & an in
illa capsa erat solitus retinere & hæc discussio & inuesti-
gatio a domesticis maximè habeatur & ex cōi uulgi opi.
& fama: ut. d. l. consensu. & l. de tutela. C. de in inte. re. mi.
& c. ueniens. & super ista inuestigatione ueritatis in facto
occulto q non pōt de facili probari bene instruit nos ca-
nō in fi. extra de testi. c. pterea. & c. in præsentia. de renun.
Bar. etiam plus in casu simili concedit iudici potestatē tor-
mentandi. ut ipse not. in. d. l. j. furti aduersus nau. & si illo
casu ubi non constat de delicto alicuius licet rerum quan-
titatea ignorentur sic in casu nostro non expedit adhiberi
cum sufficiat ad ciuilem condemnationem ad quam agitur
inuestigare de prædictis & reperta ueritate ex suo arbitrio
condemnare illum. d. in duplum.

CONSIL. CCLXXXVII.

1 *Castrum ciuitati rebellans an incidat in crimen lesæ maiestatis.*
2 *Contumax non dicitur hostis.*
3 *Gesta ratione officij publici etiam ab inhabili sunt ualida.*

IN CHRISTI nomine amen. Iste. b. de
guarnario bannitus notarius proponitur ci-
uitatis mutinę & castrum prædictum & ho-
mines erant rebelles dictæ ciuitatis & inobe
diētes. Videndū ergo primo est utrū per hoc
perdiderit officiū tabellionatus ipso iure ita q nō detur fi
des eius instris interim factis. Secundo utrum dicto castro
& hominibus restitutis ad grām & ad oīa & ipso etiā nota
rio cancellato de bāno in casu quo nō esset danda fides ta-
libus instrīs post dictam restitutionē & cancellationē sal-
tem fides sit adhibenda maxime quo ad relicta ad pias cau
sas factas in testamento tacite de quo tpe dicti banni idem
1 Bartholomeus proponit rogatus. † Quo ad primū prima
facie uī dicendū qđ castrū & hoies subtrahētes se ab obe-
dientia ciuitatis incidant in crimē læsæ maiestatis q. n. ni-
titur impugnare patriā incidit in pdictū crimē ut no. in. l.
fi. C. de aboli. & de re mili. l. proditores. facit. l. minime. de
relig. & sump. fu. tales aūt ipso iure sunt infames. & repellē
di ab oibus pdictis officijs bonis oibus publicatis: ut. l. q s-
quis. C. ad. l. iul. maie. facit cle. pastoralis. de re. iud. Ex quo
sequitur q talis nō potuit exercere offm tabellionatus quo
uī ipso iure priuatus pp tale crimē. c. qcunq;. de hære. lib.
vj. ꝯiuncti. c. uergentis. eo. ti. & c. infamibus. de reg. iur. lib.
vj. Et si ita est uī super secundo dubio dicendū q per talem
restitutionem non possint reconualescere instra retro nul-
la per. l. quod ab initio. de reg. iu. c. non firmatur. e. ti. lib. vj.
Cōtrarium de iure sentio in utroq; pūcto. Et in primo di-
co quod iste bartholomeus non fuit pp tale bannum priua
tus tabellionatus officio. Primo ex eo qđ nō incidit neque
ipse neq; castrū in crimē læsæ maiestatis quia nō cōtra im-
peratorem uel eius officiales principaliter & directe rebel
les fuerint. ut not. Bar. in extrauag. qui sint rebelles, sup uer
bo qm circa prin. Præterea aduertendū quia iste fuit ban-
nitus & processum fuit ad bānum ꝯ eum sm statuta ciuita-
tis. un licet per hoc perdiderit iura & bona ciuitatis suæ: ut
d. amissum. §. qui deficiunt. de capi. di. non tū iura cōia ro-
manorū uel q̄ consequit a lege animata in terris. ut ab im-
peratore sicut est tabellionatus officiū quia ad talia magi-
stratus iurisdictio nō extendit. ut ibidem no. Bar. & in di-
sputatione bānitorū q̄ incipit lucane ciuitatis &c. Præter-
ea alia rōne nō pōt dici hoc crimē læsæ maiestatis uel pa-
triæ oppugnate cū ciues ꝯ ciues pugnant occasione partia
litatis siue sectæ pars exulat pars est intra. nā ista sunt bel-
la ciuilia nec plus iuris habent intrinseci q̄ extrinseci nec
capti sunt serui nec perdūt bona. l. si quis ingenuā. §. in ci-
2 uilibus. de capti. † Item inobediētes & cōtumaces nō sunt
propriè hostes licet iudex & ciuitas posset ꝯtra tales arma
mouere & bellū indicere & multare non tū numero ho-
stium habent. ut plenè no. Inno. in. c. olim. el. j. de resti. spo.
3 † Ulterius aduertēdum quod illa quę geruntur ratione pu-
blici officij semper ualent & tolerantur pp bonū publicū
etiam

etiam si ab inhabili & indigno ministretur.ut.l.barbarius. de offi.præto.&.l.j.C.de test.& licet quis ipso iure per legem esset priuatus officio tabellionatus: tamen si hoc non fuerit per sententiam declaratū.infra interim facta ualent ut no.in aut.de tabel.ad fi.ad hoc.c.cum secundū leges. de hære.& cle.fi.de censi.& quod ibi no.Ex istis liquide infertur quod nec ex criminis qualitate nec ex iudicis procedentis arbitrio siue potestate nec ex procedēdi ordine pōt dici iste notarius priuatus officio suo. & per cōsequens instrumenta eius ualent propter bonum publicū & maxime testamenta ad pias causas quæ reguntur iure poli non iure fori ut.l.habeat.C.de sac.san.ec.per Bar. & Bal. Vltimo in secundo dubio uidetur dicendū quod si qua dubitatio possit fieri super prædictis tñ restitutio plenaria quæ proponitur tollit communem dubitationem. nam talis restitutio retrotrahitur.& cōfirmat interim gesta ut.l.fi.C.de sen.pa. & maximè gesta ratione publici officij ut sunt ista.& maximè etiam cum tractatur de fauore testamentorū & animæ testatoris quibus magis fauendum est q̃ uenientibus abintestato,qui nituntur ipsa subuertere inhiātes ad lucrum: restitutio ergo uelut beneficium est latissime interpretanda & trahenda etiam ad hunc casum ne test.facta subuertantur. ut arg.l.omnimodo.C.de inoffi.test.cum sim.

CONSIL. CCLXXXVIII.

1 *Substitutio facta tertio loco super tota hæreditate an dicatur reciproca sicut secunda super parte hæreditatis facta.*
2 *Clausula quæ in medio ponitur ad antecedētia et subsequētia refertur.*
3 *Casus omissus quando non suppleatur sed pro omisso sit habendus.*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris Virginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
1 † Prima substitutio est de quinque filijs Iacobi ad filios testatoris in dimidia hæreditatis & de alia dimidia de filiabus testatoris nascituris subsequitur substō reciproca inter ipsos substitutos simpliciter concepta quod in tempore præmorientis sine liberis substituit superuiuentes & eorum liberos. Tertio subiungitur substitutio de eisdem v. filijs Iacobi super tota hæreditate si feminæ filiæ non nascātur testatori. utrum ergo ad istam substitutionem super toto quæ extitit per mortem filiorum testatoris referatur supradicta substi-
2 tutio reciproca probabiliter dubitaē. Et ut q fict quia clausula in medio posita ut est ista substō refertur ad præcedentia & sequentia: ut.l.iij.§.sed etiā inter. de lib. & post.&.l. talis scriptura.in fi.de leg.j.&.l.j.C.de lib.præte.&.c.ij.requiris de ap.nec occurrit rō quare magis ista substō facta inter eos inuicē referratur ad pcedentē substōnem in dimidia q̃ ad sequentē in tota hæreditate.uñ cū rō diuersitatis red di non possit idē ius statui debet ut ē tex.in.d.l.j.bar.in.d.l. talis scriptura.& maximè quia exceptio sepe subintelligiē ex psumpta mente defuncti.l.imperator.de le.j. Ego saluo iudicio saniori ɔ̃riū credo dicendū de iure. oã ex uerbis expresse colligiē q dicta substō inuicē in medio posita referatur ad substōne præcedentē in qua de filiarum exñtia ē facta mētio.sed in ultima de defectu earū & hoc patet ibi uel aliqua seu aliqua dictarū filiarū &c.Ex quibus uerbis liquide declaratur dictā substōnem inuicem referri ad præcedentē ut dixi.substō ergo reciproca facta in dimidia dictis.v.filijs non intelligitur repetita in substōne facta de eisdem filijs testōris in uniuerso quia ista pñt dici capitula se minime contingentia.unde capitula adiecta in uno nō intelligitur repetita in alio.c.inquisitioni.de ap.omissa.n.substō reciproca in substōne totius hæreditatis nō debet suppleri p sub-
3 stitutionem præcedentem factam in parte quia † super his in qbus nō eēt legis ordinatio sed hominis non supplemus sed casus omissus habetur pro omisso: ut.l.cōmodissime. de li. & post. &.l.si cum dotem. in prin. so. ma.& licet lex quandoq; extendat uerba testamēti suadente naturali equitate.ut.l.cū acutissimi.ij.de fideicō.tñ nō pōt iudex sic extēdere licet possit uerba ambigua declarare: ut.l.si nero.§. de uiro.so.ma.&.l.uolūtas.C.de fideicō.Nō ob. si dicatur saltē si dicta substō reciproca non referē ad totā portionē alberti referaē ad dimidiā quæ semel inuicē facta non uidetur tolli propter substōnem non repetitā sup toto ut dixi. ad hoc dico q substō facta filijs testatoris in toto est diuersa ab illa quę est facta eis in dimidia: quia prima facta est in casu quo filię superessent.secunda.s.in toto facta est in casu quo filiæ nō extarent.unde sunt ut seperatim censendę nō ut pars & totū ar.ff.de uul.& pu.l.ex facto.§.itē qro.Ex qbus sine ulteriori prosecutione concludo quod Albertus de portione sua potuit libere testari ut potè non affecta alicui oneri fideicommis.

CONSIL. CCLXXXIX.

1 *Iudex post missionem bonorum factam ex primo testamento denegans missionem ex secundo an possit de imperitia condemnari.*
2 *Iudex errans in casu difficili mitius punitur.*
3 *Iudex equitatem præ oculis habere debet.*
4 *Sententia non uitiatur ob falsam causam si ex alia sustineri possit.*
5 *Incertitudo sententiæ in quo toleretur iudicio.*
6 *Libellus offerri debet si post missionem iam factam contradictor legitimus appareat.*
7 *Iure ordinario agitur ubi post missionem factam ex edicto diui Adriani quæstio mouetur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † De uiribus sententiæ qua dñs Franciscus de Cortona de imperitia condemnatus discutiendum est. Et proponitur in facto q ipse in iudicio coram dñis syndicis litigauit per procu. & ipse in iudicio nunquā fuit. Ex quo liquide infertur quod sententia contra eum non contra procuratorē lata est nolla ipso iure: ut.l.j.C.de sen.nam licet ipse fuerit citatus ad dictam sententiam.tñ non tenebatur cōparere postq̃ ,pcu. in dicta causa constituit.uñ sententia contra eum lata uī la ta ɔ̃ minus legitimè citatum ideo sententia nulla ut ibi per bar.in.l.furioso.ff.de re iu. Videndum latius restat presupposito quod ex hoc uel alio capite sit nulla an sententia sit iniqua. Et ad hoc clare demonstrandum præmitto quod missio ex edicto diui Adriani semel per iudicem facta fuit uigore primi testamenti solennis ad petitionem. d. Pe.de Gualdi. post dictam missionem cōparuit Christophorus procu.benedicti & produxit fm testamentū eiusdem testatoris.Ex quo petijt similiter se immitti & prædictā missionem factam reuocari.Contra quod fm allegatum fuit prætermissio neptis ex filia testatoris contra quā allegationem replicatum est quod ista non erat talis præteritio quæ redderet secundum testamentum inualidum & si redderet pater tñ dictæ neptis præterite approbauit eum. Iudex istis uisis pronunciauit dictū benedictum inepte egisse & petijsse & propter hoc condemnatus fuit in omnibus dãnis interesse & expensis dicto Christophoro quod an bene uideamus. Et certè ex causis deductis etiam in ipsa sententia euidenter apparet iniquitas dictæ sententiæ. præsupponitur.n. in ea quæ dictus iudex non per sordem dolum uel gratiam uel pecuniam dictam sententiam tulit: sed per aliqualem imperitiam & in tali materia erraueriē quę non erat leuis
2 & in qua materia legibus suffultus potuisset errare. † Ex istis casibus apparet quod dictus iudex si est in eo dare errorem errauit in casu difficili & ideo mitissime cum eo fuit agendum ut institu.de ob. quæ ex quasi delic. in princ. & ibi not.hic autem religio iudicantis non fuit mitis: sed multum rigorosa condemnando in toto interesse damnis & expensis.nam ciuiliter agendo etiam si per supinā ignorantiam sic pronunciasset nō potuisset durius cōdemnare. ex tenore ergo sententiæ conuincitur euidēs iniquitas ,pmulgantis & talis iniquitas idem quod nullitas operatur iuxta not.in.c.cum bertoldus.de re iudi. in nouel. &.c.qm̃ contra falsam. de proba.extra.facit cle.pastoralis. de re iudi.&.l.qui testō.de excu.tuto.& optimè faciunt nota.in.l.fi
3 is ad quē.ff.de acqui.hære. † Itē debuit iudex in hac cā habere præ oculis æquitatem postq̃ suo arbitrio erat cōdemnatio moderāda.l.quod si ephe.§.fi.ff.de eo qđ cer. loco. sed cum

cum solummodo ageretur possessorio adipiscendæ ubi tractatur de modico præiudicio: ut.l.j.C.si de mo.possessione.debuit sententiā rparare maximè quia iudex dixit in sñia inepte actum & sic petitum & nullum abstulit ius parti ēt in ipso possessorio.l.j.in fin.ff.si mens.fal.mo.dixit.&.c.exa minata.de iudi.Et forte dicta sñia fuit iustissima: postq̄.n. ex primo testō fuerat iam facta immissio non debebat fieri amplius ex secundo in quo apparebat neptē præteritam & sic prima facie dictū primū iam immissum fore iustum contradictorem postq̄ ex coniunctione ipsorum testatorū liquebat iudici ut iudici neptem in primo institutā: & in scđo præteritā posse scđm testm̄ sustētari & fuerit per eū primū sublatū prout memini me cuidam consilio subscripsisse tñ hoc nō ꝓcedit sine magna dubitatione apud antiquos & modernos ꝑ ea q̄ no.in.l.si duobus.§.si prius.ff.de ꝯ tabu.de qua subtilitate nō fuit in isto iudicio possessorio inquirēdū quia ꝯcernit ꝓprietatē.In possessorio ēt iustior erat ꝯdictor immissus ex primo testō ostēdens ipsum testm̄ primū solēne quā petitor uigore secundi in quo apparebat neptem fore præteritā: & sic uitio uisibili defectiuū no. in.l.fin.C.de edic.diui adri.tol. Iuste ergo iudex missionem denegauit & a petitis absoluit. per istā.n.absolutionē nullum poterat præiudicium Christophoro procuratori generari in iudicio proprietatis in quo de uiribus utriusq; testamēti erit discutiēdum: & in hoc iudiciū trahet ad se cām possessionis & absorbebit effectū sñiæ huius iudicis super dicto possessorio latæ: ut.c.cū dilectus.de cā pos.& ꝓprie. non.n.prius debet super possessionibus fieri executio quā feratur sententia declaratoria super eo in quo est executio faciēda.c.cum secundū leges.de hære.lib.vj. Non ob.si dicatur iudicē dixisse Christophorū inepte egisse & petijsse tñ sua petitio missionis fiende apparet apte fundata & formata super testō scđo in quo nō apparet uitiū uisibile licet extrinsecus dicatur neptis ꝓterita.nā ꝑ hoc nulla ineptitudo deprehēdit in petitione & ꝑ ꝯñs sententia iniusta. Ad hoc rñdeo quod licet ex tenore petitionis non deprehendatur ineptitudo tñ ex ꝯiunctione primi testamēti in quo apparet neptē institutā & cōiunctione cum secūdo in quo apparet ꝓteritā resultat missionē fieri non debuisse ueluti ex notorio uitio prima frōte qđ idē ꝙ ineptitudo operat. ut no. Inno.in.c.j.de offi.uica.Itē uerbū illud inepte egisse & petijsse declaratū ꝑ sequētia & ꝑ acta debet accipi inepte.i.non iuste prout patet ex prædictis.l.nā ut dispō saluatur & non pereat uerba impropriè sunt sumēda:ut no.in.c. intelligentia.de uer.sig. † Item falsa cā non uitiat si ex alia
4 causa potest sententia sustineri: ut.l.titianus.ff.ꝙ cū eo. sed ista sententia pñt sustineri ex eo quod ꝯ missionē ex testō secūdo petitā apparuit legitimus ꝯdictor ex primo ut no. in.d.l.ij.quēadmo.test.ape.Itē in arbitrādo ꝯ iudicē ēt peritū debuit dictus syndicus cōsiderare nō solū causæ qualitatē sed etiam ipsius iudicis qui cōsueuit assumi ad illud officium non consueuerunt ibi esse doctores sed simplices periti & quandoq; ualde parum scientes.quales.n.pñt reperiri pro tam modico salario quod exprimere uerecundum est.quod ergo uideatur se peritum asserere nō est intelligēdū de peritia Ia.bu.uel Bar.sed de tali ut nō erret in casib. expressis legū.ut in lege fusia. sed in casu nr̃o discutere de ualore utriusq; testamenti & quod alteri alterū ꝓualeat nō spectat ad iudicē talē.nam excellētes doc. merito dubitarent.& ego licet minimus anteq̄ uellē consulere pro scđo bis recusaui propter difficultatē dubij & tādem stimulatus consului eligendo decisionem pro secundo.Itē ut dixi hoc discutere in isto iudicio possessorio iudex non debuit:ideo iuste agit si missionem ex secūdo testō ex cā præteritionis nepeis nullo prima facie denegauit & ego denegassē postquam iam alius immissus erat ex testō quod ut dixi prima facie nō erat reuocatū per scđm in quo neptis erat ꝓterita: ut l.si filius q̄ in ꝑtāte.ff.de lib.& posthu. ubi pro eo uī casus nisi quod in casu nr̃o aliter pōt intelligi quod uere non poterat ipse examinare.Concludo ergo attenta causæ grauitate respectu proprietatis & possessorij ciuilitatis & iudicis qualitatis, de hoc cognoscentis præoculis æquitatis iste in nullo debuit condēnari imo commendari: quia iuste pronunciauit in possessorio rationibus prædictis. nam & in petitorio ut prædixi quod est difficilis non decisa per text.aliquem quem sciam. Vlterius aduertendum quod ꝯ iudicē qui dicitur per imperitiam iudicasse fuit actum ad interesse.nam ad hoc inquātum iudici uidebitur obligari, ut instit.de ob.quæ ex quasi delic.in pꝛin.&.c.j.de re iu.lib. vj.sed istud interesse debet certum in sententia deduci licet posset incertum in petitione deduci in.§.curare.& instit. de act.&.l.stipulationes non diuiduntur.§.celsus.ff.de uer.
5 obli.ubi per Bar.† toleratur enim incertitudo sentētiæ in iudicio uniuersali uel generali tm̄ uel super accessorijs. nō autem sup obligatione alia singulari in qua licet ut dixi incerta petitio quandoq; toleretur nunquam tamen incerta sententia.ut.l.j.§.si quis argentum.ff.depositi. Ex hoc ergo capite sententia ꝓculdubio uidetur nulla.ut.l.per totū.C. de sen.quæ sine cer.quāti. Præterea posito quod appareat primum uere reuocatum per secundum tñ postq̄ erat pronunciatum immissionē fiendam ex primo & sic subsecutā fuisse amplius nullo modo missio peti poterat ex secundo & inepte petebat.glo.est ordi.in.l.fi.C.de edi. di. adri.tol. super uerbo missus est.quæ ad litteram sic dicit dic quod post sententiam in hoc possessorio latam ꝯtradicebat uerbis & nolebat de ea sententia non tamen poterat resistere de iure nec etiam appellare.ut. C.quorum ap. non reci.l. quisquis.& responsio illa sunt uerba glo.ex qua apparet liquide quod inepte erat actum ad reuocationem immissionis iam factæ ad nouam missionem in contrarium facien-
6 dam.& probatur hoc per ea q̄ scribit ibi Ia.bu.& alij † ubi tenent ꝙ si post missionem iam factam superuenerit legitimus contradictor debet super hoc libellus offerri & per uiam ordinariam agi & in iudicio cōpetenti prout etiam ibi dicit tex. ex quo apparet quod inepte petebatur pronūciari in totum & contrarium eius ꝙ primo fuerat pronunciatum. Et probatur fortius quia prima pronunciatio licet super possessorio fuit diffinitiua ſm omnes.l.j.C.si de momentanea possessione sed post diffinitiuam inepte petitur pronunciari in contrarium cum iudex hoc non possit ut.l. iudex postquam.ff.de re iudi.similiter & si esset interlocutoria postq̄ est ad executionem processum ut hic fuit.l.j.in
7 fi.de præto.stip.&.c.cum cessante. de appel. in nouel. † Ex quibus patet quod post missionem siue executionem factā ex edicto diui adri.si controuersia moueatur iure ordinario agendum est in quo iudicio cum agatur de proprietate illa missio non nocebit & similiter est per omnia in missione quæ fit ex sententia diffinitiua.ut.l.a diuo pio.§.si super rebus.& §.si post aditū.de re iudi. si ad ista iudex qui tulit super sententiam imperitia aduertisset non cū taliter condemnasset sed cum magna laude absoluisset cum habeat ꝓ se gloriam & communem obseruantiam. & certè ego iunior fui & tenui & similem sentētiam super imperitia nunquam uidi dominus Petrus de Ancha.

CONSIL. CCXC.

1 *Legitimatio sequens quando rumpat testamentum præcedens.*
2 *Legitimatus postliminio reuerso est æquiparandus.*
3 *Beneficio iuris nemo utetur cōtra eum qui facit ut beneficiū cōcedatur.*
4 *Iura suitatis et successionis si legitimatis conferantur hoc ipso iura de suis legitimis loquentia ad eos extenduntur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † In successione ab intestato esset minus dubium qđ dictus Antonius legitimatus ad ꝑces Tadei patris sui excluderet ab ipsius Tadei successione illos de quibus.s.in themate quantumcunque alias legitimatione non facta prædicti fuissent dicto Tadeo ab intestato successuri. nam in ista successione ab intestato ille succedit qui reperit se proximiorem tempore mortis defuncti. de suis & legit.l.post ꝯsanguineos.§.ij.facit.xij.q.ij. sicut manifesta.ff.de iniust. testamen.l.si quis exheredato.ij respōso.licet ergo ante tempus mortis uenientes ab intestato reperirentur potiores tamen Antonius

nius tempore mortis patris reperitur proximior quod suf-
ficit ut dixi.nam non oportet prius quæri de cõditione ali-
cuius quàm hæreditas uel legatum ad eum pertineat.ff.de
lega.iij l.nõ oportet.legitimatio aũt amouet maculam ge
niture & ponit legitimatos loco legitimorũ ab ipsa origi-
ne in aut. quibus mo.natu. effi.sui.§. reliqui. ibi semel eos
efficientes legitimos damus etiam hanc successionem & il
las quas habent hi qui ab initio legitimi sunt ut in d. aut.§.
si qs ergo.in fi.ibi nihil a legitimis filijs differẽtes ergo &c.
Ex quo tex.clare patet quod talis legitimatio habet tractũ
retro.nec mirum quia reducit ad primeuũ statũ naturę siue
ad ius naturale quo oẽs liberi & legitimi nascebantur ut in
d.aut.qui.mo.na.amouetur ergo per indultũ principis ob-
staculum siue macula alio iure q̃ naturali inducta & redit
ad naturã suã pristinam ut.l.filio quẽ pater.de lib.& posth.
&.l.si unus.§.pactus ne peteret.ibi formæ suę reddere &c.
ff.de pac.per quæ iura & alia similia cõsuluit Dy.quod legi
timatus post mortem patris auferat hæreditatẽ iam quæsi-
2 tam alijs uenientibus ab intestato . restitutus † enim natali
bus equiparatur secundum eum postliminio reuerso ut si-
cut postliminium amouet prorsus effectum seruitutis per
captiuitatem inductæ : ut.l.postliminium.ff.de cap.& post-
li.re.ita & nataliũ restõ siue legitimatio absorbet defectũ
natalium non legitimorum & facit eum legitimum ab ori
gine ut in præal.iuribus.constat aũt q̃ si natus fuisset legi
timus iste antonius excluderet fratres & alios omnes legi
timos successores pr̃i suo. C.de suis & le.hęre.aut.in succes-
sione.& incipit consiliũ Dy.Christi nomine amen.qõ talis
quidam nomine.g.&c.Sed qõ nostra nõ est in terminis ita
strictis.s.q̃ bona iam quæsita fuerint tp̃e legitimationis
uenientibus ab intestato : nam fuit iste antonius legitimatus
ad instantiam & p̃ces patris & sic eo uiuente:unde nulli du
bium q̃ excludit alios posteriores in gradu etiã si citati nõ
fuissent ad istam legitimationem ut no. Bar.in.l.Gallus.§.
& quid si tantum.de lib.& posth & no.d.Fe.de se.in opere
suo consilio.lv. Verum quia qõ supradicta non quærit de
successione legitimati ab intestato sed de successione p̃ te-
stm̃ pr̃is ad cuius preces legitimatus uidẽdũ est utrũ pos-
sit dictum testamẽtũ pr̃is rumpere uel sit nullum ipso iure.
Et quod testm̃ non rumpatur p̃ talem legitimationem su-
peruenientem probatur per argumentum a sufficienti di-
uisione ex enumeratione casuum quibus testã rumpuntur
& in quibus constitutus in secundo uel ulteriori gradu lo-
co prioris subrogatur in successionibus hereditatis.contin
git.n.illa subrogatio morte naturali primo subducto &c.
qui fil.sin legi.c.lator.Item morte ciuili deportatione uel
damnatione in metallũ : ut in.l.gallus.§.& quid si tm̃ . & p̃
totam.l.de li.& posth. & de his modis.ff.de suis & le.l.j.§.
filius.usq; ad.§.post suos.& de inin. testamẽ.l.j.sed modus
legitimandi non est de illis per quos secũdus adducatur in
locum primi ergo &c.arguendo a sufficienti partium enu
meratione : quod argumentum est in iure ualidum. de po
stula.c.bone enim. in fine.ff.de actio. & obli.l.obligationũ
fere. & institu.de actioni.§.actionũ.Iste ergo casus rumpẽ
di testamẽta omissus a iure debet haberi pro omisso & nõ
superaddi interpretatione doctorum . nam & imperator
fine.l.loq erubescitur in aut.de trien.& se.§.cõsideremus.
Secundo sicut arrogatio est actus ciuilis:quia inducta est a
iure positiuo ita & legitimatio introducta a.l.animata in
terris & a principe.in aut.de cõsul. in princ. sed arrogatio
superueniens non rumpit testamentum arrogatoris primo
factum.l.si arrogator.ff.de adop. & .l.non putauit.§.si quis
emancipatus.ff.de contra.ergo nec legitimatio debet rum
pere quia p̃ istã sicut per illam rediguntur arrogati & le-
gitimati in patriam potestatem & emanant a pari potentia
cause efficientis . facit.c.translato.de consti. & ubi eadem
ratio & omnimoda similitudo est in diuersis casibus idem
ius statuẽdum.c.inter corporalia.de transla. & .l.illud.ad.l.
aquil.&.c.j.de tẽpor.ordi.lib.vj.& quod not.ibi. Tertio si
dicamus hunc rumpere testamentum factum ante uel post
diem legitimationis hoc solum operatur factum patris ad
cuius preces legitimatus est . & sic factum suum & libera-

litas collata in filium operaretur contra ipsum patrem ex
quo posset filius notari de ingratitudine ueniendo contra
factum patris & pro beneficio redderet contumeliam con
3 tra no.Inn.i c.si iudeos.de iude. † & uidetur quod nõ pos-
sit quis uti iuris beneficio contra illum qui fuit causa bene
ficij concedendi.l.amicissimos.§.fi.ff.de excu. tu. Quarto
pater suus testamentum suum præcedenti die legitimatio-
nis mutauit . uidetur ergo in eodẽ proposito perdurare.c.
maiores.in fi.de bap.&.l.sancimus.C.de test.nec est uerisi-
mile quod uoluerit tam cito se corrigere.l.nam ad ea.de
condi.& demon.sicut enim uenientes ab intestato uiden-
tur habere tacitam uoluntatem defuncti eoipso quod ab
eis non aufert. hæreditatem . ut.l.si titio & meuio.§.iul.ff.
de lega.ij.&.l.si quis.§.nullam.de iure communi ita institu
ti uidentur habere uoluntatem defuncti expressam eoipso
q̃ testator cum potuit non mutauit. ut in iuribus præalle.
eo.n.ipso q̃ potuit mutare & non fecit uidetur firmare. ut
no.ff.de testõ mi.l.tractabatur.& istę sunt rationes quæ ur-
gent pro illa parte. Quibus non ob.contrarium est dicẽ-
dum de iure.s.legitimatio superueniens rumpat testamen-
tum prædictum ratione præteritionis istius legitimati. con
stat enim quod ista legitimatio redigit eum in patriam po
testatem.& per illa iura suitatis sunt collata in ipsum ac si
a principio legitimus esset clare probat tex.præalle.in aut.
qui.mo.na.effi.sui. Constat autem q̃ si a principio siue ab
origine iste antonius fuisset suus siue legitimus cum fuisset
præteritus testamentum esset nullum : ut.l.inter cætera.ff.
de lib.& post.ideo si legitimatum post testamentum equi-
pares posthumo.i.nato post testamẽtum similiter eum rũ-
pit : ut.d.l.posthumorũ &.l.gallus pręal.ff.de libe.& posth.
Et hinc est q̃ legitimatus sic facit deficere cõditionem ap-
positam in fidei com.s.si sine liberis decesserit. licet enim le
gitimatio prouenientes ex adoptione hoc nõ faceret.l.si ita
quis.ff de lega.ij.tamen legitimatio filij naturalis facit ta-
lem conditionem deficere.l.& natura huic coadiuuantibus
ut in simili not.in aut.de consan.& ute. fratribus.§.j.abole
tur enim macula illegitimationis per rescripta principis
intantum q̃ in nihilo differt a legitimis ut prædictum est.
& not.in specu.de sue.abiote.in addi.in fi. & hinc est etiã
quod legitimatus uenit ad successionem una cum legiti-
mis sicut legitimati per sequẽs matrimonium.l.antepe.C.
de na.libe.& i aut.qui.mo.na.effi.sui.§.illud.in fi. ius enim
succedendi uenit in consequentiam ad legitimationẽ prin
cipis.unde iura omnia quæ de successione loquunt ad hos
filios legitimatos sicut ad legitimos ab orgine adaptantur.
ut no.per Bart. in.l.ex facto.ff.de uulga. & pupil. Et per
hanc rationem tollitur prima ratio in contrarium facta.eo
4 enim ipso quod † lex noua confert legitimatis iura suitatis
& successionis omnia iura quæ loquuntur de suis & legiti-
mis trahitur ad eos.sicut in fi.dicit Barto.in materia statu-
torum interpretationis passiue: in.l.omnes populi.de iust.
& iur. Non ob.secundum argumen.de similitudine arro-
gationis quia iste est mere ciuilis . sed legitimatio licet sit
actus ciuilis : tamen id super quo geritur fundatur in natu
ralitate ex consensu amouendo maculam geniture redigit
legitimatum ad statum nature qua omnes liberi nasceban
tur : ergo iuuatur.l.auxilio in naturali filio arrogando be-
neficio legis tantum ut dictum est.s̃. Non ob. tertia ratio
in contrarium quia legitimatus non dicitur filius legitima
tus in iniuriam alterius qui utitur iure suo quod filijs a iure
conceditur. ar.l.gracchus.C.de adul. nec beneficium iuris
collatum in patrem uel quod a patre deriuetur in filiũ : sed
resultat idem ius ciuilitatis a suitate quæ a lege descendit
& sic lex amicissimis.§.fi.nihil facit ad propositũ . Nõ ob.
quarta ratio.nã quia cum potuit mutare testamẽtũ & non
fecit magis ad culpam pr̃is q̃ excusationem tendit si legiti
matũ ad eius præces præterijt : ut est tex. in.d.l.tractabat.
contemnit.n.legẽ cum filiũ offendit qui legitimatũ institue
re non curauit cũ potuit nã si id propter casum fortuitum
& improuisum non potuisset esset subueniendum testõ : ut
.l.iij.C.de inoffi.testa. Ex prædictis liquide concludẽdum
aũt q̃ testm̃ dicti Thadei sit quo ad hæredum institutionem
nullum

nullum iuxta aut.ex cā.C.de lib.p̄te.& ad dictā hereditatē ueniat dictus antonius legitimatus ac si fuisset legitimus & naturalis & in patris testō præteritus. Ego Pet. de Ancb.

Verum in donatione siue uenditione domus facta simpliciter ueniat statio subtus domo si de ipsa non sit facta mentio. Et ex præsumptionibus ex facto elicitis hic dico q̄ sit donatio cum reciproca substōne quod altero decedente sine liberis consolidetur in alium & ipsius filios & an possit peti non obstante quod bona prædicta donata diuiserunt ut ad eos deuoluta ex cā hereditaria & ut heredes illius qui prius dicta bona eis tradiderat & quid operetur talis diuisio cum promissione de non ueniendo contra renunciationem fideicommissi si ex testamento defuncti contractus purus habet terminum soluendi gabellam contractus conditionalis habet onus soluendi bis. scilicet tempore contractus. & hnc in tertio termino & tempore purificate conditionis & hic non est terminus in statuto.

CONSIL. CCXCI.

1 *Domus si detur an statio speciatim desubtus dari censeatur.*
2 *Defendere quem teneor impugnare non debeo.*
3 *Confessio quæ principaliter emittitur non preiudicat in probando uegetum aliter se habere.*
4 *Causa minima minimam causam contigens in eam non infert.*
5 *Beneficio legis non potietur a quo in ipsam legem peccatur.*
6 *Proprietas uel possessio non probatur per instrumenta locationis.*
7 *Ineptitudo procedendi processum uitiat.*
8 *Iniustitia agentis repellitur officio iudicis.*
9 *Estimatio rerum in his quæ usu consumuntur succedit loco earum.*

IN CHRISTI nomine amen. Super pluribus articulis dubia super quibus consilium petitur oriunt quæ per ordinē sunt discutienda.
1 † Prime ergo quæritur utrum donatio de qua infra latius mentionem faciam includat stationem specialem subtus dictam domum positam. Et in isto dubio uiso instrumento dicte donationis & uiso etiam instrumento emptionis de dicta domo cum stationibus uidetur de iure dicendum dictam stationem uenire in predicta donatione facta per petrum bonum iacobo. Si idem petrus decesserit sine liberis & uicissim facta per iacobum dicto petro bona. Si idem iacobus similiter sine liberis decessisse contigerit. Apparet namque primo quod eādem domum & cum statione prædicta a dicto die donationis emerūt a dele. Item in facto etiam præsupponitur & sic est quod idem delis & idem petrus & iacobus ante dictam uenditionem donationem & post cōmuniter usi sunt semper domo & statione. Item quod dicta domus & dicta statio eadem ut sic dixerim contagione muro & fundamēto reguntur & eas pro indiuiso communiter possidebant. Ex quibus efficax coniectura colligitur quod sub donatione domus uenit ista statio. ut. l. prædijs. §. qui domū. de le. iij. nam ut dicit Bat. post Ia. de are. ille qui habet domum principalem habebat omnia appendentia domus quæ testatur in usu habuit. ad hoc. l. conclaue. de dam. infec. & l. creditor. in fi. & ibi concor. ff. de actio. emp. sicut ergo eodē die dictam domum cum stationibus pro indiuiso emerunt ita mutuo & uicissim uidentur donasse ut sic talia sint subiecta qualia predicata demonstrant. ut. l. fundo. ff. de fundo instr. & cōfirmatur ista quia in instrumento dicte donationis in principio fit mentio quomodo dicta dom⁹ cum stationibus est communis pro indiuiso dictorum petri & iacobi ex instrumento dicte emptionis &c. & infra confines domus donate reciproce dicta statio clauditur ergo in donatione quæ subsequitur de prædicta domo licet in ea non fiat mētio de statione tñ uidetur includi ut sic dicta in præcedētib. in subsequentib. repetita credantur ut. l. etia. de uer. ob. & l. item. de pact. & maxime ut dixi quia sub eiusdē finibus cōtinentur stationes. ar. c. cū ad sedem. de restit. spo. per Inno. aliter sequeretur quod nec cortile nec puteus & alia accessoria de quib. fit mētio in emptione non includerent quod esset absurdum & contra iura prællegata. Et ponderandum est hoc quod de domo in dicta donatione fit mētio ut de re principali de stationibus cortili & puteo ut de accessorijs quia coniunguntur per copulam: ergo cum uniformiter agatur sequi debent suum principale ut. in. c. accessorium. de re iur. lib. vj. & quod not. Bart. in. l. si cui. de fundo instru. & hęc larga interpretatio facienda est in donatione præsertim reciproca. c. cum dilectus. de dona. Secundum dubium principale est quia delis qui uendidit dictam domum cum stationibus suis instituit dictos Ia. & pet. uniuersales heredes cum onere reciproco fideicom. alterutro præmoriente sine liberis: & quia eo mortuo dicti. Iaco. & Pe. diuiserunt dictam domum & stationes ut hereditarias dicti delis remisso inuicem dicto onere fideicom in prædicta domo & statione utrum per talem diuisionem & remissionem fideicom. preiudicauerit sibi dictus Iaco. in prædicta donatione reciproca in casu mortis. Pe. sine liberis in quo casu purificata est conditio donationis in persona sua & suorum descendentium legitimorum secundum formam dicte donationis. ut patet ex instrumento. Et uidetur quod sibi præiudicauerit dictus Ia. ex eo quod in instrō diuisionis promiserunt sibi inuicem non molestare & de euictione & defensione a quolibet uendicante.
2 † quem ergo tenetur defendere ab alio non potest impugnare. & quem de euictione tenet actio ipsum agentē repellit exceptio. c. petitio. de iureiu. & l. excep. C. de euic. Præterea asserendo indiuisas dictā domū & stationes de hereditate delis uidentur tacite fieri uēditionem domus & stationis fuisse fictitiam postq̄ ista assertio non compatit se cū dicta diuisione ar. c. præterea. de transa. c. cū uenera. de excep. & quod ibi no. in gl. hec regula sumpta est &c. dñium enim in prædictis rebus non potest haberi ex causa hereditaria & ex causa emptionis. nam non potest talis acquisitio dñij duplicari. insti. de leg. §. sed & si & c. inter dilectos in fi. & ibi concor. de fide instru. His non ob. contrariū est in hoc dicendū: attēta potius substātia ueritatis q̄ falsa assertione: ut. l. cum falsa. C. de iur. & fac. igno. assertioni enim quæ habet contra se ueritatem de qua constat per publicū instrumentū nō statur: ut. c. saluberrimum. j. q. vij. facit. l. cū precibus. C. de proba. & c. accepimus. de fide instru. Sed in casu nostro dictam diuisionē precessit emptio & donatio earundem rerū per tres annos. & apparet per instrumentū emptionis de dictis domo & stationibus emptis a dele quę sitū pet. & ia. domū & possessionem & constitutionem præcarij: ut. l. quædam mulier. ff. de rei. uendi. & l. quod meo. ff. de acqui. pos. Item ista uerba diuisionis uolentis diuidere bona hereditaria delis & ponentia dictā domū & stationē in alterutra uel utraque parte &c. sunt narratiua non dispositiua & inter ipsos contrahentes ita demum faciunt fidem si contrarium non probatur: ut. l. optimam. C. de contrahen. stip. & c. cum in iure. de offi. deleg. in nouel. sed hic probatur contrarium per publicum instrumentum. ergo &c.
3 quinimo † ɔfessio principaliter emissa non nocet probādo rem aliter se habere: ut. c. error. de iur. & fac. ignor. & c. fin. de confes. cum ibi no. Et hoc uerum etiā si scientiā præsumeremus ipsorū de ista emptione & donatione. nam scientia confitentis rē aliter se habere quā se habeat in ueritate non p̄iudicat confitenti in dñio. ut si confiteor fundū meū esse tuum. tali enim confessione dñium non mutatur: ut no. Bar. in. d. l. cum falsa. facit l. traditionibus. C. de pact. facit quod no. in. l. sub p̄tex. §. error aūt. C. de tran. ad hoc. l. cū putarē. & l. ij. ff. fami. er. sed dixerit aliquis ad acq̄sitionē dñij in parte p̄ diuisionē obuenā vr̄ q̄ diuisio sit habenda p̄ titulo: ex quo transferri vr̄ dñium traditione secuta: ut. l. ij. C. cōia utriusq. iud. Itē licet nō essent cōes ipsorū domus & stationes ex cā hereditaria: tñ erant cōmunes ex predicto titulo emptionis. diuisio ergo licet facta ex falsa cā uidetur efficax post quā subest cā uera & cōio inter eos. ex communione enim non ex titulo uidetur ista actio proficisci: ut. l. si quis cū estimasset. ff. cōi di. Ad istā respōdeo & dico q̄d sola diuisio nō ɔfert si fundet diuisio super falsa cā ut hic erat nec p̄ iudicē fuerit facta talis diuisio: ut. d. l. cū putarem. in fi. fa. erc. non ob. l. j. quia ibi erat cōio & titulus ab utraque

parte licet iudicis diuidentis incompetentia quæ purgatur
per subsequentem partium consensum accomodatum diui
sioni. Item iudicium communi di. porerat competere ad
res istas non iudicium fami.er.quo iudicio hec diuisio fa-
cta fuit:ut in lege communi.di.ff.communi di.iudiciũ. n.di
uiforium decet supponere dominiũ uel iustũ titulũ singula
riter:ut.l.cõi.di.§.qui in rẽ.&.§.interpretationes.cõi di.&
hoc est bene ponderandũ:quia diuisio harũ domorũ cũ sta-
tionibus fuit confusa & cõmixta in uniuersali diuisione ex
præssa cã hereditaria:& sic falsa quæ habet uitiare licet ex
uera causa uidelicet emptionis istud idẽ agere potuissent:
4 ut.l.si is ad quẽ.ff. ad. l. aquili.here.& ꝙ ibi no.† cũ.n.causę
minime se contingunt una nunq̃ infert in aliã ut. l. cũ qui.
&.l.ꝯ maio.C.de inof.tef.&.l.hereditas marertere.C.de pe
ti.here.Ex istis inferẽ qđ diuisio fuit nulla per falsam cãm,
& sic dñij rranslatio impedita & stipulariones de euictione
de defendendo &de nõ molestandu:& sic ueluti de appẽdi
cijs pambuli ꝯctꝰ inualidi nõ obligãt.ar.c.cũ iter uos.de re
iud.&.l.nõ dubiũ.C.de leg.& cle.pastro.ad fi.de re iud. In
ferẽ ẽt qđ reciproca donatio ꝯdõnalis altero pmoriẽte sine
liberis remanet efficax nec ab ea vr recessum postq̃ de illa
nulla facta mentio fuit ar.l.sancimus.C.de testa.nec remis-
sio fideicommissi reciproci iofert remisfionẽ future dona- 5
tionis.ar.dicte legis hereditas.&.l.cũ qui.&.l.ꝯ maio. pal.
&.l.si maritus.de dona.inter ui.& uxo.facit.l.non nouũ.de
ac.em.ubi geminatio causarũ geminat ius.ut no.i.c.cũ o lĩ,
de re iu.in nouel.Vnde si renũcio iuri cõpetẽti mihi ex una
cã nõ piudicat in alia.multominus renũciatio fundata sup
iure uel cã ꝓrsus falsa debet piudicare i uera:ut l.mater de
cedens.ff.de inof te Preterea aduertendum quod licet diui
sio facta ex falsa cã.l.hereditaria opatur translationẽ dñij
cõpetẽtis ex alia cã ut titulus empr. tñ aduerte cõditiones
donationis ꝓut euenit per mortẽ petri boni sine liberis do
miniũ & possessio transferuntur statim. Iaco. superstiti ui-
gore pacti precarij appositi i prædicto ꝯctu:ut.l. quæ absen
ti.§.j.ff.de acqui.pos.Nec ob.stipulatio de euic. & nõ mole
stando de defendendo & similia apposita in ꝯctu diuisionis
in uer.promittens ipse petrus bonus & iacobus &c.q̃a illa
uerba debent intelligi respectu iuris cõpetentis de præsen-
ti nõ respectu iuris superuenientis ex cã de futuro iuxta ma
teriã legis qui rome.§.duo fratres.de uer.obl.&.l. qui cum
tutoribus.in prin.de transac.Et psertim est hoc uerũ cũ cã
superueniens trahit originẽ ex cõuentione ipsorum diuidẽ
tiũ a qua postq̃ hoc nõ exprimitur non vr uoluisse recedere
per generalia uerba.ar.l.doli clausula.de uer.ob.Postremo
circa hoc attendendũ est quod in casu quo cessat acquisitio
ex pdicta donatione in persona dicti Ia.tñ acquisitio transit
statim ad eius descendentes uigore dicte donationis & sti.
ut patet ex tenore dicte donationis satis clare. Vnde si filij
eius aduocarent siue euincerent dictã donationẽ quasi hoc
contingit facto dicti petri ut.l.si ei cui .ff. de euic. Ex his in
hoc secundo dubio liquide inferrur quod Iaco. per euentũ
conditionis nactus est dñium & possessionem prædicte do
mus cum statione iuribus & rationibus supradictis.Et ad ra
tiones in contrarium satis ut arbitror satisfactum est ut su
pra Subiungitur tertium principale dubium ad exclusio-
nem Iac. donatarij de contractu conditionali donationis
cuius conditionis euentus pẽdet ex insidijs fortune debent
tamen statim solui.xij.denarij a quolibet contrahente &
ita solutum fuit. Adueniente uero conditione debet solui
datium ordinatum & non soluit Iac. nec fratres donatoris
infra terminos de quibus cautum est in principio prouisio-
nis quæritur an ex hoc donatio reddatur ipso iure nulla
nec ex ea agi possit iuxta formam eiusdem prouisionis in
uer. Item quod si prædicta uel aliquod prædictorum &c. In
hoc dubio credo quod ista pęna nullitatis non se extendat
ad talem ꝯctum.nam ex principio prouisionis apparet in-
fra quos terminos debeat gabella solui de ꝯtractibus & in
stris cõfectis de alijs ꝯctibus postea nouũ modũ soluẽdi tra
dit in prædicto ꝯditionali ꝯctu ꝓut supra dixi & diuersum
ẽt de ꝯctu sub cõditione putatiua quia ẽt habet terminũ ar-
bitrariũ sed ꝯctus pendens ex ꝯditione prædicte clausule

habet primo terminum sicut alij sed adueniente conditio-
ne soluitur datium ordinatum &c. Certum est enim quod
ipse euentus conditionis non habetur pro termino solutio-
nis sed pro purificatione obligationis gabelle post euentũ
conditionis ergo requiritur interpellatio super solutione
gabelle sicut in quacunque alia obligatione purificata per
euentum conditionis ut no.Bar.post omnes doc.in.l.quo-
ties in dotem.de uer.ob.Hoc ẽt ꝓbatur in prealle.uer.item
quod si prædicta &c. ubi dicte pęne apponuntur non puri-
ficantibus uel non soluentibus in dictos terminos &c.& sic
se refert ad terminos limitatos in principio statuti nõ aũt
ad ꝯctum conditionalẽ qui non habent terminũ certum &
nec possunt dici quod in eo euentus conditionis habeaẽ pro
termino solutionis per no.in.d.l.quoties in diem & fm in-
tellectũ eorũ quæ ibi notantur debet statutũ restringi ut ces
set absurditas de qua ibi.facit.l.ij.C.de noxa.& quod not,
in.l.fi.§.in computatione.de iure delibe. Præterea in ꝯctu
inito sub conditione casuali est duplex facienda solutio ga
belle una a principio alia in euentu condirionis & sic post
diem.per primam aũt solutionem factus fuit contractus cu
ius efficacia non resoluitur licet id quod in diem debet
subsequi non fuerit adimpletum:ut not. Bar.in.l. uniuersa.
C.de preci.impe.offe. Item generalis clausula nullitatis pro
pter non solutam gabellam est referenda ad omnes ꝯctus
enumerationis in præcedentibus qui habent naturã unifor
mem de unica solone enim non ad illum contractum con-
ditionalem habẽtem ab alijs naturã difformẽ. propter duas
solutiones gabelle quarum prima habet diem sicut habẽt
ceteri ꝯctus in secunda solutione adueniente ꝯdirione est
dies omissa.sustenretur ergo ꝯctus talis super prima solutio
ne & nõ decidat ad irritũ semel iã firmatũ propter secundã
cessionem.arg.l.si ita scriptum.§.regula.de libe.& posth.&.
c.odia.de reg.iur.lib.vj.† Postremo præsupponitur in facto
5 quod nec heres petri boni soluit gabellam ad quã teneba
tur per statutum ut patet in prin.non potest ergo uti statu-
ti beneficio cum in eum commisit quia frustra legis auxiliũ
inuocat qui committit in legem.c.quia frustra. de usu. Non
ob.quòd Ia. certet hic de lucro ca. scilicet ex donatione
quo casu contra exceptionem doli nõ datur replicatio doli
per ea quæ no.Bar.in.l cum mulier.ff.sol.ma.nã ista nõ fuit
simplex donatio sed ob cãm datio & reciproca. poterat.n.
Ia.premori & Pe. bonus lucrari & sic non potest dici illud
lucrum descendere ex contractu mere lucratiuo sed ex con
sractu dubio per incertum euentum lucri uel damni.arg.l.
si pater puelle.C.de inoff.test.ad hoc optime no.in. l. si do-
natarius in gl.super uerbo duntaxat.ff.de condi.ob causam
potius ergo heres petri boni dicitur certare de lucro captã
do dum nititur rescindere contractum pp gabellã non solu
tam q̃ Iacobi.Replicando de simili delicto. Quarto obijcẽ
pro parte heredis petri boni contra Iacobũ quædã renũcia
tio siue recognitio facta de dicta domo cum statione.Nam
idem pe.& domina eius heres petierunt renouationem de
ea rectore sancti Gregorij.Mccccxcviij.tanq̃ de re dictę ec-
clesiæ ad cuius renouationis corroborationem produxit
quoddam instrumentum sumptum ex alio in quo cõstat
qualiter gingagolus pater Ioannis & danielis uendentium
delo & magistro Iacobo physico receperit renouationem
de dicta domo a rectore ecclesiæ.cxlviij. Hec autem reno-
uatio parum iuuat siue prodest dicto heredi petri boni. pri
mo quia per existentiam conditionis ciuilis possessio & do
minium est ipso iure translatum per prealle. l. quædam
mulier. &. l. quod in eo. cum si. unde eidem reuocanti prę
carium non potest referri questio de iure tertij: imo nec
dominio proprio: ut. l. si quis conditio. C. loca. &. l. non
ab re. C. unde ui. facit quod not. Dy. in. c. qui ad agen-
dum de reg. iur. lib. vj. Item apparet quod prefatus magi-
ster Iacobus & delus quæsierunt tantum iure proprio iam
sunt.lx. & a die ultime renouationis de qua.s.& anni xlv.&
sic prescriptum esset ius dicte ecclesiæ ut in aut. quas actio
nes. C. de sacrosan. ecclesi. &. c. de quarta. de præ-
scrip. cum si. nec recognitio post præscriptionem com-
pletam debet præiudicare tertio hoc est Iaco. cui in euen-
tum

tum conditionis possessio & dominium libere acquirendũ
erat:& sic enim recognoscenda perueniebãt possessionem
quam idem petrus tenebat nomine alieno:hoc autẽ est pror
sus inhibitum.l.si.C.de acqui.pos.nec per recognitionem
à tertio priuatur possessione ille cuius nomine possidet. l.
quamuis.§.j.ff.de acqui.pos.licet ergo sic ab ecclesia reco-
gnoscendo idem petrus potuerit sibi preiudicare:ut in præ
allega.l.cum falsa.de iur.& fac.ignoran.per Bar.tñ non po
tuit preiudicare Iacobo:cuius nomine in defectum condi-
6 tionis possidebat.c.cum uenissent. de resti. spo. † Præte-
rea per sola instrumenta locationis sine renouationis non
probatur proprietas uel possessio ecclesiæ postquam non
constat ecclesiam aliter possedisse:ut est casus in.c.inter di
le.uersi.per instrumenta uero.de fide instru.& maxime con
tra tertium idest Iacobum quia tempore tituli autorũ eius
constat pro indiuiso ante dictam renouationem secundum
Iacobum possedisse iusto titulo. xl. annis & ultra. ad pri-
uandum ergo ipsum iure suo de possessione ueteri uel no-
ua ista fuit misera & debilis cautela rationibus supra di-
ctis. Quinto principaliter dubitatur.nam apparet quod in.
Mcccc.die.ij.septembris fuit data tenuta per iudicem de di
cta domo cum statione uigore uallati pacto præcarij con-
tra quam tenutam procurator heredis petri boni plures
exceptiones opposuit & notificata fuit dicto heredi supra
dicta tenuta per iudicem & eidem nota iura dicti Iaco.
die.xij.septembris. Sed in. Mcccccij. die penultima Octo-
bris pronunciauit iudex instantiam prædicte cause & litis
fuisse peremptam per lapsum anni a die litis contestate uel
quasi ex defectu dicti Iacobi quem in expensis dicta de cau
sa condemnauit. Verum ergo dicta sententia a qua non præ
supponitur appellatum in forma sit ipso iure nulla breui-
ter est uidendum. Pro cuius dubij clariori decisione præ-
mitto & pondero quod petitio dicti Iacobi super dicta te-
nuta non habet formam libelli quia contra aliquem diri-
gatur. Sed de urbanitate dicit se hoc petere: tamen autori-
tate propria potuisset ex tenore instrumenti donationis ut
dixi tunc producti.facit.l.creditores.C. de pign.& ibi per.
Bar. & si iudex aduertisset non pronunciasset instantiam
cause peremptam cum instantia quando petitur talis exe-
cutio nullo modo cadat. Nam ut ibi dicit in. v. quæstione
istud ius executiuum quod oritur ex conuentione equipa-
ratur iuri executiuo re quod oritur ex sententia.ut.l. pe.C.
de pig.act.& solu.ma.l.dotis. sed in tali executiuo non est
dare instantiam ne instantia executiua iam sopita oriatur.
arg.l.terminato. C. de fruc. & lit. expen. & hoc not. per.
Bar. in. l. tale pactum. § qui prouocauit de pac. in repe.
Fuit ergo uitium in pronunciatione asserendo ibi esse in-
stantiam ubi non erat argumen. l. qui testator. de excusa.
tu. Vbi enim non est subiectum in quo fundetur iudicium
sententia ipso iure non ualet:ut est casus in clementi. pasto.
de re iudi. Preterea & si esset dare instantiam ubi non erat
tamen apparente legitimo contradictore debet offerri li-
bellus sicut in missione quæ fit ex edicto ut. l. fin. C. de.
edic. diui adria. Hoc autem hic factum non fuit sed post te
nutam acceptam iudicis autoritate super uenit procura-
tor heredis ad contradicendum ubi exceptio replicationis
replicatur & similiter agitata sunt: cum tamen contra di-
ctum heredem non erit aliqua directa petitio ut prædixi.
7 Vnde satis inordinate & inepte iudex processit quę inepti
tudo uitiat sine dubio processum & sententiam. ut. c. cum
dilecti.de emp.& uen. Item postquam dictus Iaco.fuerat
adeptus possessionem per sententiam dicti iudicis exequen
tis instrumentum donationis iudicis liquidum: nihil sibi
amplius incumbebat.Et si dicatur imo incumbebat se de-
fendere. Respondeo hoc uerum ut dixi inchoando iudi-
cium ordinarium non autem respondendo exceptioni di-
cti heredis.nam per exceptionis euentum non inducitur
lit.conte.uel quasi.ut.c.j.de lit.contest. libr.vj. Item post-
quam iudex pronunciauit Iaco. mittendum in possessio-
nem:& immissio secuta fuit: non potuisset iudex eam re-
uocare:quia talis pronunciatio uel est diffinitiua uel i nter-
locutoria executioni demandata: & quecunque sit irre-
uocabilis est.l.j.in fine.de præto. stipu. &.c. cum cessante
de ap. in nouel.&. l. iudex postea. de re iudica. Abinde er-
go ultra frustra est super cõtradictione dicte immissionis
instare & contradicere: quia non potuisset iudex etiam si
de eis constituisset suam sententiam reuocare per iura
præallega. Consulte ergo agit Iacobus si non ultra super-
uacuo litigare uoluit. Præterea omnes exceptiones op-
posite contra dictam tenutam concernunt iudicium pro-
prietatis : ut de iure ecclesiæ sancti Gregorij de iure hy-
pothece dicte domine & sic de alijs. Tales autem exceptio
nes non possunt opponi iudicio possessorio : ut erat illud:
per.l.si quis conditionis.&. l. conductor. C. loca. unde iu
dex cui liquebat exceptionem heredis non obstare debuit
ex officio resistentem dicte eius tenure repellere : non au-
tem ad prosequendum dictam litem Iacobum coarctare.
8 † Notorium enim iniustitiam agentis uel defendentis per-
tinet ad officium iudicis repellere.c.j.de offi. uica.per Inn.
Quinimo dictam tenutam etiam si fuisset nulla ratione ci-
tationis omisse debuit confirmare per. l. fin. §. fin. C.quod
met. cau.& no.Bar.in.d.l.creditores.in.v. quæ. post la. de
bel.Ex quibus apparet euidens iniquitas iudicis sic pronũ
ciantis & ista euidens iniquitas quod nullitas operatur. ut
not.Inno. in. c. cum bertoldus. de re iudi. Ex istis liquide
probatur dictam condemnationem expensarum nullam fo
re maxime quia per except.minus legitimas dicti heredis
apparet dictam instantiam sic peremptam:unde sua calum
nia in temere litigando debet præponderare culpe Iacobi
in non prosequendo.l.si cum ipse.de excu.tu. &. l.si ambo
de compen. Ex quo patet quod iudex super petitione ex-
pensarum factarum per temere & inepte litigantem non de
bet audiri rationibus supradictis.Ex istis etiam apparet di-
ctam dominam heredem petri quæ de facto incumbit pos-
sessioni dicte domus teneri tanquam male fidei ad omnes
pensiones quæ inde percipi potuissent per no.in.l. certum.
C.de rei uen.Sciuit enim sic se non habere iustam causam
detinendi per prædictam scientiam donationis. Quinimo
est per uim inde repellenda ut. ff. ne uis fiat ei. l. j. & per
totum. Ac etiam punienda per.l.non abs. re. C. unde ui. fa
cit quod no. Bar.in.l.si quis inficiat. infra. depo. Postremo
duo siue tria breuiter declaranda occurunt primum est ut-
rum bona mobilia obuenta in parte petro bono in diuisio-
ne bonorum hereditatis teneatur eius heres restituere ex
fideicommisso.Dicit enim heres ad eius manus non perue
nisse & si qua peruenerunt fore consumpta. Ad hoc dico
heredem præiudicatum tenere possessio quia ex test.delis.
Apparet eum uoluisse bona mobilia in substitutione ueni-
re dum præmissa de ipsa ut de alijs in substitutione subiun-
xit.facit.l.in condi.de condi.& demon. Secundo hoc appa
ret ex uoluntate ipsorum ipsa bona mobilia diuidere dum
reseruant in eis expresse futurum fideicommissum quod
etiam tacite intelligit:ut in.d.§.duo fratres. Apparet etiam
hoc ex eo quod estimant omnia dicta bona mobilia here-
ditaria subiacentia restitutioni quæ quidem stipulatio so-
let fieri ad duplicem finem.primo ut sciatur ualor rerum.
Secundo ut faciat teneri eum qui ipsa recipit ad estimatio
tionem. Ex hoc secundo modo in dubio debet hic intelli-
9 gi sicut alibi in.l. plerunque. de iu. do. † Quando enim ex
mobilibus quæ usu consummuntur debet usum ad tempus
percipere ad estimationẽ tenetur quæ succedit loco rerum
ut.ff. de usufru.ea.re.quæ usu.con.l.j.& per totum.cum er-
go in quæstione nostra petrus bonus deberet habere usum
mobilium ante conditionis euentum merito pro resti-
tuenda estimatione ipsa estimatio emanauit nec prodest
heredi si res mobiles non peruenerunt ad eam quia ut di-
xi iam petrus bonus erat obligatus ex estimatione &
sic in genere quod perire non potest. lege incendium. si
cer. pet. Concludo ergo in hoc quod iuxta estimatio-
nem factam in instrumento diuisionis heres petri boni
obligatus est ad restitutionem nã diuisione prædicta de re-
bus & estimationibus & quod fuerint hereditarie contra
ipsos heredes mutuo sic esse asserentes plenariam fidem fa
cit instrumentum:ut.l.j.C.arbitri.tute.&.l.cũ precibus.C. de

prnba. Aliud est dubium uerum dicta heres teneatur ad fructus rerum immnbilium subiacentium restitutioni ex tempore itcrpellatinnis & notitie dicti fideicommissi qui fuit in. Mccc. Et sine dubin dicendum quod sic ut nn. in. l. in fide iussnria. ad. trebel. petita enim tuuc fuit restitutio hereditatis. & sic usque hodie fuit in restitutione morosa ergn &c.

CONSIL. CCXCII.

1 *Missus in bonis an possit missionem petere confirmari que a tertio possessore petitur reuocari.*
2 *Colono a iudice uiolenter eiecto non perdit dominus ciuilem.*
3 *Iustitia tituli non debet in iudicio restitutorio discuti.*

1 IN CHRISTI nomine amē. † Videretur prima facie dicendum quod dicta missio debeat per iudicem confirmari. Executio enim facta iudicis autoritate perperam interposita non reuocatur si illud ꝙ est solutum appareat tore debitum. l. fi. ff. ꝙ me. causa. Videtur. n. iustius ꝙ factum est per iudicem licet perperam firmū cnnfirmari quā nouo iudicio instituto illud idem consequi. ut. c. abbate sane ad fin. de re iudi. li. vj. Nā in fi. iudex appellationia & sic confirmat sniam nullam si eam ex nouis probationibus reperit confirmandam: ut not. Bar. in. l. si expressim. ff. de appel & c. dilecto. de appel. per Inno. & quotidie uidemus in iudicijs practicari ꝙ missio iam facta petitur confirmari si appareat postea ꝯtictor ueniens ad eam rescindendū. l. fi. de edic. diui adri tol. per Ia. bu. Bal. & alins. Sed his nnn ob. ꝯrium est prn ueritate dicēdum uidelicet quid dicta immissio & præceptum debeat reuocari ante omnia quatenus de facto processit arg. nn. l. si minor. ff. de euic. primo executio in bonis a tertio possessis facta eo non citato nullum habet iuris nrdinem Ex quo sequitur quod nnn potest ordinabiliter agi: sed debet per iudicem reuocari. c. qualiter. de accu. el j. secundo quia facta fuit immissio preter intentinnem iudicis qui mandauit immitti in tenutam bnnorum hereditatis: sed bona a tertio possessa non sunt hereditaria: ut puta a defuncto non possessa in quibus solis cadit immissio ex edicto: ut dicta lege fina. debet ergo dicta possessio relaxari siue dimitti postqnam constat ad tertium pertinere. Nam sic est etiam si fuisset capta in causam iudicati. lege ad mo. §. si super rebus. ff. de re iudi. Item probo hoc idem etiam si talis fuisset intentio iudicis scilicet priuare tertium non citatum sua possessione hoc non potuisset: ut. l. fi. C. si per uim uel alio modo. ut no. Io. an. post Inno. in. c. quoniam frequenter. §. quod si super. ut li. non contesta. in no-
2 u. l. super uerbo nominare. † ubi dicit quod si colonus per iudicem uinlenter eijciatur dominus non amittit ciuilem licet secus esset si deijceretur a priuato. ff. de acquir. pos. l. possideri. §. si seruus. Quarto pro hoc expresse facit quod Bar. consuluit uidelicet quod etiam post talem immissionem factam in bonis a tertio possessis potest immissus accusari de uiolentia turbatiua: quia posterior retinet utranque possessionem. nam ut dicit Accur. qui per decretum iudicis immissus obtinuit non excusatur a pena. l. meminerint. C. unde ui. nam decretum iniustum censetur obreptitium: nec excusat a pena ut dixi. l. cum uero. §. subuentum. de fideicom. liber. & c. l. j. §. hec uerba. ff. ne uis fiat ei. & quod not. in. l. iuste. ff. de acquiren. pos. Item secundum Bar. l. meminerint. expresse statuit quod qui uult autoritate sententie alicuius ingredi possessionem alicuius rei debet diligenter inquirere quis sit possessor & eum facere citari. & si hoc neglexerit punitur ut ibi patet. ista ergo negligentia in non inuestigando possessorem & etiam in non uocando eum est punienda. subiungit ibi quod supra dixi quod per talem immissionem non est possessor sua possessione priuatus. Plus dicit quod si possidet immissus excusabili & probabili ignorantia de possessione tertij: tamen si postea in iudicio reuocationis liqueat de tali possessione nisi statim desistat debet puniri. ar. l. si adulterium cum incest. §. idem populi. de adul. & incipit consilium suum missus in possessionem. l. edicto &c. Quinto pro hoc decisio. Lapi in. q. iniuste capit & carcerari urrū possit apte relaxatione pro uero debito in carceribus cōfirmari & recōmendari per tertium uerum creditnrem. nam de creditore qui eum fecit iniuste capi non dubitat quod non possit recommendari quia sicut iniuste & uiolenter priuatus possessione rei ante omnia debet restitui etiam si per iudicem. c. cōquerente de resti. spo. & l. si quis ad se fundum. ad. l. iul. de ui publica ita etiam priuatus propria libertate. alleg. l. cū unus. §. plane. ff. de bo. aut. iu. pos. Si enim fundamentum est reprobum debet restitui quicquid edificatum est super. en. ar. l. hactenus. § fi. de aqua pluri. ar. & c. cum paulus. j. quæstione prima ibi difficile est ut bono peragantur exitu quæ malo sunt inchoata principio. Item ibi dicit quando actus iudicis cadit in uim spoliatiuam nulla exceptio potest opponi contra restitutionem petentem. ut. l. ij. si per uim uel alio modo. & . c. qui ad agendum. de re iu. lib. vj. per Dy. & d. c. conquerente. Et subiungit ibi Bar. quod ad istam reuocationem procedit summarie iudex: ut in. d. §. si super rebus. & quod no. in. d. l. si minore. Et respondet ad. l. fi. quod met. causa quę loquitur in ui compulsiua quæ habuit in se consensum licet coactum. unde cum tertij inter sit uiolentiam passi non debet restitui aduersus inciuiliter factum per iudicem cum nulla actio detur ad interesse sed pro uiolentia expulsiua uel ablatiua agit etiam predo: ut. c. cum quis de restitu. spolia. Non obstant contraria quia locum habent cum ab illo qui alias possidet petitur confirmatio: ut. c. ij. de confirma. uti. uel inuti. non cum petitur ab illo qui immissus est per decretum obreptitium & per consequens uitiose & iniuste in possessione tertij possessoris. Absurdum. n. esset si iudex eum in tali possessione defenderet postquam talis immissio de eius consequentia non processit nec etiam potuisset. ut no. in. d. §. quod si super. in no-
3 uel. † Nnn ob. quod in istn iudicio reuocationis tenuite cōstare dicatur quod iniusto titulo possessnris & iniustia petitoris quia iustitia uel iniustitia tituli non debet in isto iudicio restitutorio discuti ergn discussa non releuat quia ut dixi etiam prædo foret restituendus. Impertinentia enim deducta uel probata in causa non coadiuuant causam. c. cum contingat. de offi. de leg. & . l. ad probatinnem. C. de proba. facit quod no. Cy. in. l. quod tempore. C. de resti. mino. in. iiij. & . v. quæstin. Ex prædictis pro ueritate concludo quod partes iudicis sint in reuocando dictam immissionem & preceptum.

CONSIL. CCXCIII.

1 *Promoueri ad sacros ordines infra annum debet qui beneficium curatum in ecclesia obtinet.*
2 *Papa in his quę sunt facti errare potest sed non in his que iuris sunt.*
3 *Dispositio principis contra ius cōe quomodo intelligatur ualere.*
4 *Papa cum aliquo dispensans ut ad presbyteratum non teneatur an etiā dispenset ut ad inferiores ordines non promoueatur.*

VLTRA alia solenniter allegata ꝙ ius in ecclesia parochiali prædicta competat gosfredo clare probatur.
5 † Papa mandat prouideri dicto. g. de dicta ecclesia quā asserit uacare per non promotionem ad aliquem sacrum ordiné segebondonis per annum & annos post pacificam possessionem eiusdem dispensatione super hoc non obtenta &c. Vnde intentio pape super illa prouisione fundatur ex non promotione. S. cui stādum est ut in c. lr. litteras de pba. Et si dicatur ista non promotio est factum alienum cui non stat ut ibi no. Respōdeo quod imo est ius resultans ex facto pbato cū certum sit uerum. S. non fuisse promoti ad sacrū ordiné saltem ex quo iuxta commissionem aliqs cōcessam ut patet ex registro cause ut eidē. S. incumbat onus probandi se fuisse promotum in qua probatione non satisfecit iuri. Ergo declaratio est factum pape. de sen. exc. & c. inter alia. xj. q. j. his omnibus. C. de le. l. j. Si enim forte apud aliquos dubium

dubium esset an per nõ promotionem ad sacrum ordinem
quis beneficio curato tẽpore statuto elapso sit priuatus ip
so iure &c. quod papa non declarat in illa prouisione.g. dũ
sibi de curata ecclesia mandat prouideri tanquam de uacan
2 te per non promotionem &c.† Censetur enim præsumptio
ne iuris papa in his quæ sunt iuris non errasse cũ illorũ noti
tiã censeat hře.c.j.de consti.li.vj.l.oim.C.de testa. Aliàs.n.
erronea & eludentia esset talis gr̃a q̃ nec cancellaria admi
sisset si uacationem talem nullã seu inefficacẽ cognouisset
licet secus si super facto fundatetur ꝙ induceret uacationẽ
tunc nunq̃ cancellaria ẽt tales gr̃as expediret quia contine
rent notoriam iuris repugnantiã secus ubi ex iure resultat
3 ut dixi.† Præterea ubi scienter princeps disposuit tũc licet
talis dispositio illa sit ꝯ ius intelligitur factum illud remo-
to iuris obstaculo ualidare.l.quidam consulebant. ff. de re
indi.l.idem ulpanius.ff.de excu. tu. & talis facti narratio
principis tm̃ operaẽ quãtũ si ex certa scia dicereẽ se in actu
illo prouidere ut ibi est tex.& per Dy. in.l.fi. C.si ꝯ ius uel
uti.pub.& de hoc.c.ueniens.de fil.præsby.ubi Inno.hoc ple
ne tractat.Cum ergo papa narrat istum.S.infra statuta tẽ-
pora a sacris canonibus non fuisse promotum ad sacrum
ordinem propterea fuisse priuatum ut gratia ipsa effectum
sortiatur intelligitur ipsum. S. declaratum ex eo priuatum
& iura si in aliquo dubia forent declarasse ex dicta non pro
motione priuationem iuris insurrexisse. Et quamuis bulla
quam post superius scriptam uidi restricta fuerit ad non ꝓ-
motionem ad sacerdotium tñ Inno.in commissione quæ au
ditori causæ dirigitur declarat dictã ecclesiam uacasse per
non promotionem ad ordinem subdiaconatus & idem. S.
eius successor confirmat. Ad quos plena & libera disposi-
tio oim beneficiorum pertinet in cle.j.ut lite pen.&. c.ij.de
præben.lib.vj.Et ulterius mãdat perinde procedit ac si cõ-
staret de nõ promotione si in terminum non probet se fuis
se promotum. Ex quibus satis de uacatione prædicte eccle-
siæ per talem non promotionem constat & ꝙ gratia ipsa fa
cta.g.cum clausula uel alio quouis mõ extendatur ad dictũ
casum nõ promotionis ad subiaconatũ.† Nec ob.si dicatur
4 ex quo papa dispensauit cum.S.ad maiores ordines scilicet
sacerdotijs ergo multomagis ẽt ad minores vr̃ dispensasse
ut non inducatur priuatio. Quia de una ecclesia maiori nõ
infertur ad aliam sicut dicit Arch.de præben.c.si pro cleri-
cis.libr.vj.& Io.mo.de rescrip.cum aliquibus eodem. libr.
Quia sacerdoti expectanti non potest prouideri de præbẽ
da quæ habet diaconatum uel subdiaconatum annexum.&
si dispensetur cum aliquo ut possit obtinere præbendã cui
sacer ordo est annexus nõ tñ habet uocẽ in capitulo nisi ex
presse adijciaẽ quod non teneẽ ꝓmoueri ad illũ ordinẽ ut
dicit Pau.in cle.ut hi.qui.de eta.& qua.facit de præben. nõ
potest.in si.li.vj Sed in dispensatione.S.nihil dicit quod nõ
teneaẽ promoueri ad ordinẽ diaconatus uel subdiaconatus
ergo super hoc non intelligiẽ dispensatũ. Et sic saltẽ ꝑꝑ ta-
les cõmissiones papa uoluit & intellexerit istum.S.priuatũ
propter non promotionem ad sacrum ordinem dicta paro
chiali ecclesia & gratiam.B.extendit ad talem uacationem
propter non promotionem ad ordinem subdiaconatus sub
illa clara in literis apostolicis posita uel alio quouis mõ.
Nam licet propter crimen exceptũ heresis & simonie quis
non sit ipso iure beneficio priuatus.ut per Inno.in.c.cũ no-
stris.de conces.præben.& per Cõpost.in.c.considerauimus
de ele. tñ si papa mandat alicui prouideri de isto beneficio
criminosi si constiterit crimẽ commisisse talis cõmissio &
in uim talis cõmissionis executor prouidere põt.Eodẽ mõ
auditor iuxta mandatum sibi factum ab.Inno.licet alias ip
so iure ipse. S. non diceretur propter non promotionem
ad sacrum ordinem esse priuatus tamẽ hoc casu debet pro
cedere ac si ipso iure priuatus esset cum ita papa declarat
in commissione prædicta.l.decem.de uerb.obliga.

Hic deficit & transit ad aliud consilium.

Sed replicatur ꝙ si iudex non uult sequi opinionem Bar.
in.l.prosecutione.C.de pig.nec debet sequi in.d.l. decẽ uel
secundo quod in casu isto fiscus fuerat effectus principalis
debitor & est semper idoneus in soluendo.ut.l. j. ff.de fun.
do.Item est præsens quia quæstio uertitur in ciuitate Senẽ.
cuius fiscus iã bona occupauerat & sic obligationes erant
translate in eum actiue & passiue & fiscus erat presens ubi
quæstio uertebatur in marchia & sic ecclesia romana non
erat presens quia agebatur in marchia.quod aũt fortius in
oibus supradictis allegatur est ꝙ qñ debitor est absens nũ-
quid posset agi ꝯ possessorẽ bonorũ gl.in.d.aut.indistincte
determinat quod sic in aut.hoc si debitor.C.de pig.& doc.
ibi tenent ut & Cy.& Ia.bu.& Azo.in summa in ti.de pig.
Sed ꝯ hoc replicatur quod dominus Bar.limitat illam glo.
uidelicet quod non sit necesse agi contra principalẽ absen-
tẽ adeo ꝙ ꝯ eum sñia diffinitiua feratur quia ferri non põt
lite non ꝯte.ut.l.fi.§.illud.de tẽp. app. Sed bene inferi ꝯ eũ
quãdã interlocutoria tanq̃ ꝯ contumacem.& si fiet excus-
sio ipsorũ bonorũ principalis debitoris.ar.l.pñenti.§.j &.§.
sicubi.C.de his qui ad ec.confug. & sic ꝯcluditur quod nõ
facta excussione bonorum fuerit male actum & processus
& sententia non ualeat. Item dato ꝙ sine præiudicio possit
agi sine excussione tñ debuit tertius possessor clarificari ꝙ
agebatur ꝯ eum non facta excussione propter absentiam
principalis ut sic reus esset certus quo iure ageret & sic nõ
falleretur ex postfacto:ut no.doc.in aut.præsente. C. de fi-
dei. tamen una sit responsio ꝙ licet dominus Bar. sic limi-
tet & ipsa limitatio sit satis consona iuri in decisiuis & du-
bijs passibus non est recedendum a gl.& tex. per doctrinã
Iac.but.quam refert Bal.in.l.ij.de sen. quæ sine cer. quan.
& eam tenent doc.Sed huic respondetur quod illud est ue-
rum quando directe sibi adinuicem contradixerint. secus
4 quando cum distinctione possent omnes saluari & ad con-
cordiam reduci ut in casu nostro. Præterea in dubijs fauo-
rabiliores sumus in absoluendo quam in condemnando.
& maxime debet haberi hic hęc consideratio quia si senten
tia ferretur contra actorem ius suum remaneret saluum &
integrum secus si contra reum:quia in totum suo iure pri-
uatur cum sit in casu appellationis quo ultra appellare non
possit. Modo omnibus uisis quæritur quid iuris sit in præ-
fato casu & themate & cui parti sit inclinandum per iudi-
cem qui sententiam ferre debet attento tenore suprascri-
pto & uisis actis & actitatis ut melius ueritas eruatur.

CONSIL. CCXCIIII.

1 *Iudicium contra singularem possessorem annullatur si prius debitor prĩ*
cipalis non excutiatur.
2 *Filius quando ut heres & diues primo sit conueniendus.*
3 *Inuentarium non faciens ultra uires hereditatis non tenetur.*

N CHRISTI nomine amen. Ex prædictis
subtiliter allegatis hincinde restat conclude-
re quæ sit uerior pars. Saluo iudicio saniori
mihi uidetur ꝙ iudicium fuerit rite intentatũ
siue fundatum contra tertium possessorem li
cet nulla præcesserit discussio contra. S. principalem de-
bitorem. Nec in libello. T. creditor fecerit mentionem
de inopia uel absentia principalis debitoris scilicet. S.
1 † Moueor primo quod ista exceptio uidelicet quod non
possit conueniri tertius priusquam discutiatur principa-
lis debitor est dilatoria ut tenet Cyn. in aut. præsente. C.
de fideicom. & in. l. excepta. de proba. & Bar. in. l. iij. ff.
ff. de excep. & Ia.de are.in tractatu excussionis. Debuit er
go opponi ante lit. conte. in principali iudicio sed in casu
nostro non est opposita nec in prin. nec in secundo iudi-
cio appellationis nec in tertio nisi postquam sumus in fine
causæ: ergo dicte exceptioni in hac tertia instantia est uia
præclusa. Et per hoc tollitur contrarium quod libellus de-
beat dici ineptus ex eo quod nõ fuerit in eo facta mẽtio de
eo quod est fundamentum iuris agentis contra tertium ui-
delicet cum debitor principalis est absens uel inops in aut.
hoc si debitor. C. de pig. Nam dico quod contra tertium

tes personatus uel officia existant &c. & tamen restringit
se ad gratias de prædictis factas non proprio motu quas
non uult sub dicta regula coactari siue comprehendi. Re-
gula ergo sequens supradicta corrigens præcedentem in
gratijs fiendis motu proprio eam intelligam de beneficijs
simpliciter prout loquitur nec extendam correctionem ta
lem ueluti odiosam ad dignitatem officium uel persona-
tum de quibus non loquitur sed stabo regule præcedenti
quæ a tali specie nullitatis conseruat gratias factas motu
proprio. ut sic prior regula fauorabilis limitetur non in
toto corrigatur per posteriorem quæ de dignitatibus ex-
præsse nõ loquitur. ergo ueluti casus omissus remanet sub
priori regula. ar. l. commodissime. de liber. & posthu. c.
susceptum. de rescri. libr. vj. & c. cum expediat. de elec.
eo. libr. Secundo sic ex eo quod dicta secunda regula de-
bet ueluti odiosa restringi ut dixi non debet extendi ad
gratias factas personis dominorum cardinalium quod sic
4 probatur.† Generalis dispositio sub quacunque uerborũ
prolatione concepta si sit odiosa comprehendit cõmunia
siue quæ communiter accidunt non superlatiua uel maxi-
ma siue disponat generaliter de personis siue de rebus. c. se
des. de rescrip. c. qui ad agendum. de procurator. lib. vj. cle.
procurato. eo. tit. c. quia periculosum. de senten. excom. lib.
vj. & ꝙ no. in. c. ij. de preben. eo. li. &. c. dilectus. coniũcto.
c. ij de conces. præben. & c. de multa. in fi. de præben. & hu
ius ratio colligitur ex. l. itẽ apud. §. hoc edictum. ff. de iniu.
ubi text. dicit ꝙ quæ speciali non sunt digna nisi exprimantur
uidentur neglecta. Et hoc est quod constitutiones cano
nice penales non sunt contente uerbis generalibus sed sub
iungunt cuiuscunque status gradus siue dignitatis &c. ut in
extrauagan. ad reprimen. & c. j. de man. ma. li. vj. ubi plus ex
primit cum intendit comprehendere cardinales. nam eos
specialiter & specifice noiat prout ibi patet ꝙ esset super-
fluum si includerentur sub generalitate. ut in. d. c. felicia. de
pęnis. eo. li. Pro hoc quod not. Ioan. an. in. d. c. j. in nouel.
post Io. mo. ubi Cardi. sub reuocatoria bonifacij de qua in.
c. j. de conces. preben. lib. vj. non includuntur Pręcedunt. n.
ẽpos dignitate & prerogatiuia multis. ut patet ex no. in. c.
ij. de cle. non resi. in nouel. & in. d. c. j. facit ꝙ repetam. infra
proximo arg. Ex quibus liquide inferendum uidetur quod
non fuerit intentionis urbani sub sua regula odiosa inclu-
dere cardinales nec gratie in eos collare debent regulis si
ue legibus cõmunibus subiacere sed ꝓ lege seruari sicut do
natio quam confert imperator in coniugem uel eꝫ. ut. l. pe.
C. de dona. inter uirum & uxo. Sicut enim augusta est pars
corporis Imperatoris & eius radijs illustratur: ita domini
cardinales sunt pars corporis Pape & participant de eius
priuilegio singulari. ut no. in. d. c. j. & ij. prealle. Tertio sic
probatur certum est quod nulla constitutio siue lex ligat ip
sum statuẽtem maxime principem. l. princeps. ff. de legi. &
l. digna uox. Natura enim statutorum & canonum est lega
re subditos tantum non seipsos de pęni. & remis. quod au-
5 tem.† Et hinc est quod concedens indulgentiam siue remis
sionem illa uti non potest ut no. Spec. in tit. de peni. & re-
mis. ad fi. & no. in. c. cui licet. de reg. iur. libr. vj. in merc. Sed
cum cardinales sint pars corporis pape & ueluti membra
sua: ut. c. nouit. & c. quanto. de his quæ fiunt a præla. & no.
in. d. c. j. de schisma. in nouel. Et de eorum assensu cuncta ꝓ-
sertim graniora ordinet & disponat. c. per uenerabilem. §.
rationibus. qui filij sint legi. necessario infertur ꝙ sub regu
la cancellarie tradente formam in expresione ueri ualo-
ris non uidentur ligari membro sicut nec ipsum caput. ar.
de præscrip. cum nõ liceat. Nec debet una & eadem res di
6 uerso iure cẽseri. l. eum qui edes. de usuca.† Nec cardinales
consentiendo regule est uerisimile uoluisse seipsos astrin-
gere & suas gratias sub tali ordinatione regulari. arg. lego
cum de indebito. de proba. Est enim inter papam & cardi.
indissolubile uinculum sicut inter ui. & uxo. æquum est er-
go ut participent de eius priuilegio sicut augusta de priui
legio principis: ut. d. l. princeps. & familia de priuilegio do
mini. c. licet. de priuileg. li. vj. & locius de priuilegio socij
de tempo. or. cum nullus. in fi. & communio in re indiui-

dua. l. si communionem quemad. ser. amit. & quod not.
in. l. petende. C. de tem. in inte. re. Quarto reperio alle-
gatum quod de stilo cancellarie gratie facte motu proprio
do. Car. habent specialem naturam quia nihil refert utrũ
ualor beneficij exprimatur in eis uel non exprimatur quod
si ita est cõsequenter infertur quod sub regula generali Vr-
bani non ueniunt dictæ gratiæ speciales fiende card. post-
quam habent specialem stilũ. arg. c. generi. de reg. iur. li. vj.
& c. j. de rescri. Et infertur ex hoc aliud quia si omissio
ualoris non uitiat ergo nec superflua licet falsa expresio
ar. l. j. in prin. C. de rei uxo. act. & l. qui testamento. §.
per contrarium. de testamen. Vnde cum non sit uerisimi-
le papam per generalem regulam uoluisse derogare spe-
ciali stilo & priuilegio cardi. c. si propter tua debita. de re-
scri. libr. vj. & c. j. de consti. eo. ti. liquide infertur gra-
tiam factam domino cardi. dicta regula Vrbani non arcta-
ri. Nec propter expresionem non ueri ualoris uitiari.
Quia superflua non uitiant. l. testamenta. C. de testa. Et
præsertim cum ille qui exprimit uerisimiliter & probabi-
liter factum illud ignorat sicut papa ualorem beneficiorũ:
ut. d. c. j. de consti. lib. vj. Quinto quod dicta regula Vrbani
non extendatur ad gratiam factam huic domino cardinali
debrancatijs probatur non solum ex sublimitate persone
ut superius est probatum sed etiã ex diuersitate huius gra-
tie ab alijs gratijs communibus differentis. Aliænamque cõ
munes gratiæ procedunt ex mera liberalitatẽ pape confe
rẽtis beneficium gratis: & ideo ex parte recipientis dicitur
pura & simpliciter donatio. c. signi. & ibi not. de præben.
7 † Si enim subesset necessitas pape dandi illam non esset
proprie donatio sed est quædam iustitie executio. Vnde de
talibus dicit lex quod sub nomine liberalitatis debitum na
turale persoluitur. l. j. C. de impo. lucra. descri. litere etiam
pape quæ emanant pro illis quibus papa tenetur necessa-
rio prouidere appellãtur proprie litere iustitie. ut no. in. c.
cum sm apostolũ. de præben. lex etiam inter purã donatio-
nem & remunerationem facit differentiam quia donationẽ
simplicem nisi certa solennitate seruata lex moderatur
usque ad certam summam sed non ita donationem remune
rationis cã: ut. l. aquilius. ff. de dona. Ad propositum ergo
gratia facta huic. R. p. ex uerbis narratiuis pape super qui-
bus fundatur eius intentio apparet euidenter ꝙ est quædã
remuneratio laboris & exoneratio expensarum sibi quoti-
die incumbentium & in necessitatibus suis prouisio ut col-
ligitur ex pluribus uerbis lrarum super dicta gratia confe-
ctarum ibi dignum reputamus & debitum & ibi. Et in tuis
opportunitatibus liberam. ibi non uolentes tibi pro expen
sarũ onerib supportãdis qua te oportet iugiter de necessita
te subire de alicuius subuentionis auxilio ꝓuidere &c. Ex
istis uerbis ut dixi probaẽ quæ fuerit intẽtio pape. cle. j. de
ꝓba. fuit. n. sub nomine liberalitatis debitũ naturale persol
uere dũ dicit dignũ & debitũ fuit in necessitatibus imminẽ
tibus ꝓuidere dũ dicit expensarũ oneribus supportãdis. &
ibi tuis opportunitatibus &c. ad hoc. n. quilibet platus obli
gat nedũ papa suis fratribus. xij. q. j. gloria episcopi. Nõ er-
go ꝓprie debet dici grã si occurat necessitati quia nemo in
necessitatibus liberalis existit. l. rẽ legatã. de adi. le. Ex qui-
bus luce clarius concludendũ vr̃ ꝙ regula Vrbani quæ sim
pliciter loquitur de gratijs debet intelligi de gratijs puris
& mera liberalitate collatis non de his quæ ex debito iusti
tie & remunerationis gratie conferuntur prout est ista de
qua loquimur per iam dicta. Sexto probatur quod sub di-
cta regula non ueniant cardinales ex eo quod erga eos pa-
pa disponit ut ordinarius immediatus sed circa alios ut me
diatus & de plenitudine ptãtis. c. ij. de ꝓben. li. vj. Sed ordi
narius fuit imediate subiectus beneficia ꝯferendo nõ astri-
gitur iuribus quæ de expræsione beneficiorum de quantita
te ualorum de qualitate ipsorum sunt prodita sed illi qui
hæc beneficia ad impetrationem per literas apostolicas as
sequentur. ut. d. c. qui motu proprio. & cle. ij. de offi. ordi. ex
quo infero ꝙ collatio pape iure ordinario conferendo car
dinali sibi subdito nõ debet arctari plusq̃ alij ordinarij con
ferendo suis ꝓ ceteris. Et iura statuunt ipsum in suis colla-

tionibus prærogatiua gaudere.c.si a sede.de præbeo.libr.
8 vj.&.c.j.ut lit.pen.† Septimo ponderandum quod pape in-
tenetio quibuscunque iuribus & regulis præualet cum de ip
sa pôt apparere per uerba uel probabiles piecturas ad hoc
c.super literis.de rescrip.sed si papa de maiori ualore q̃ in
gra expræsit fuisser certificatus de illo maiori uerisimili-
ter prouidisset quod primo ex uerbis grẽ apparet.Secundo
ex qualitate dantis & recipientis & ex causa ex uerbis qui
dem gratie apparet dum dicit de alicuius subuentionis au
xilio prouidere. Nã illud uerbum alicuius importat quod
per dictam gratiam nõ ad plenum sed in parte succurrit &
prouidet necessitatibus dñi Card.facit ad hoc quod no.in
cle.j.de præben.Secundo ut dixi ex persona dantis & reci-
pientis ista est satis minor quantitas quam conueniat supra
dictis.arg.eius quod no.in.l.sed si susceperit.ff. de iudi. ubi
ex personis iudicatur donum magnum uel paruum.Tertio
est causa expressa in gratia uidelicet pro oneribus suppor-
tandis &c.quæ sunt multum maiora quam redditus in gra
tia specificati ex quibus omnibus ut predixi si redditus sint
multo maiores papa uerisimiliter in quocunq; excessu gra
tiam concessisset.Et sic concludamus quod ad hoc ut gra-
tia ualeat & non pereat potius excessus trahatur ad ualorẽ
expressum ut sic in totum ualeat quam ꝙ omissio siue taci-
turnitas illius maioris uitiet gratiã in quãtitate expressa ut
sic tota ualeat postquam non potest utile ab inutili separa-
ri.ut no.in regula utile. & præsertim si expræssa quantitas
9 præponderet quãtitati tacite in multo.† Error enim in mo
dico non uitiat & præsertim gratias fauorabiles ut est illa
quæ motu proprio & ex causa remonerationis & debiti &
persone sublimi concessa ut in superioribus est clare pro-
batum.Ex quibus liquide infertur quod dicta regula cancel
larie non extenditur ad illam gratiam factam domino car
dinali:& per consequens quia facta moto proprio & ex de
bito cultute & persone sublimi ut dixi est efficax. & ualida
Non ob.quod papa in gratia expresit minorem ualorẽ si-
ue estimationem fructuum dicti Archi. quam sint in rei ue
ritate.Talis namque expressio non fuit necessaria ad ualo-
rẽ gratie sed superflua & nõ de substãtia impetrationis.ut
no.in cle.j.de preben.in talibus autem falsitas non uitiat
actum.l.testa.C.de testa.& quod no.in fi.Inno.in.c. frater-
nitatis.de here.& Ba.in.l.eos.ff.de fal.Nũc sicut dixi.supra
si omissio non uitiat multo minus inepta siue falsa expres-
sio:ut.l.ista.de rei uen.Ac præterea postquam cõstat de cor
pore in quo Arch.papa senserit falsa demonstratio quanti
tatis uel alterius qualitatis non uitiat gratiam sicut nec ul
timam uoluntatem.l.demonstratio falsa de condi.& demõ
Et bonum est simile de gratia presertim fauorabili ut est
ista ad ultimam uoluntatem.c.dudum.de preben.lib.vj.Et
est hoc regulare ut licet error in corpore uitiet tamen non
error fortune conditionis qualitatis uel quantitatis de quo
plene.xxix.q.j.in princi.† Circunscripta igitur supradicta
10 regula seu gratia de qua queritur non tangente procul-
dubio concludendum est quod falsa expressio quantitatis
redditiuũ gratiam factã motu proprio ex remunerationis
cause & persone sublimi non reddit subreptitia rationibus
supradictis.Ex quorum intelligentia satis colligitur solu-
tio quorundam contrariorum iurium quæ contra dictam
gratiam fieri possunt super monitorio pro executione di-
cte gratie emanato quod non sit de iure ualidum & non ar
ctet aduersam partem.Aliqua allegantur & ex eo quod di
citur primo iustificatum ex defectu probationis incumben
tis quia non dictum de reseruatione non probatum de titu
lo & possessione eius ex cuius persona dicitur uacauisse.
Tertio quia concessum & emanatum ad instantiam procu
ratoris minus legitimi non habentis mandatum legitimũ
ad ipsum petendum & nõ citato procuratore principali in
curia personaliter existente &c.& quædam alia sunt dubia
contra ipsum monitorium minus probabilia quibus omni
bus quia clare & subtiliter responsum reperio in quibusdã
allegationibus id ast non prosequor & maxime quia liqui-
dato coram iudice appellationis de iustitia cause quam fo-
uet.R.p.& d.cardinali debet ipse iudex iustitiam ueritatem
& æquitatem in decidendo potius sequi quam de [illegible] api
cibus disputare in istis beneficialibus & ecclesiasticis cau-
sis.c.cum dilecti.de iudi.&.l.fideiussor.§.in omnibus.ff.mã-
da.&.l.quod si ephesi.de eo quod certo loco.Cum enim ad
ipsum iudicem appel.sit tota causa deuoluta.c.cordi.de ap
pel.lib.vj.etiam si ex defectu ordinis iudiciarij non seruati
uel alia ratione posset monitoriũ argui de nullitate si sibi
liquet de iustitia monitorij ex probatis uel aliter debet ip-
sum in melius reformare.& per consequens in casu nostro
in quo ad admittendam possessionem Archi. monitorium
conferre facit quod no.in.c.dilecto.de ap.per Inno.& per
Bar.in.l.si expressim.de ap.

CONSIL. CCXCVI.

1 *Testes de continua possessione deponentes qualiter intelligantur.*
2 *Absens in quibus pro præsente haberi possit.*
3 *Testis de uisu prout uisus in facto consistit deponere intelligitur.*
4 *Testes producti non de his quæ iuris sunt sed quæ facti deponere debẽt.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Visis arti-
culis pro parte titij productis dispositionibus
tertium super eis ad probandum possessionẽ
b.quorundam bonorum in dictis articulis ex
pressorum uidẽdũ est an possint quoquo mo
do excusari a uitio falsitatis ut sic titius qui eos ꝓduxit per
diderit cãm iuxta formam statuti ciuitatis floren. Et super
hoc reperio solenniter allegatum pro & ꝙ primo multum
subtiliter pro parte titij quod cãm non amiserit quia testes
siue eorum dicta possunt saluari & per consequens a reatu
falsitatis excusari quod benigna interpretatione fieri de-
bet.c.cum in filij.de testi.Sed ex aduerso subtilius allegatũ
est & cõclusum quod nullo modo dicti testes possunt excu
sari a uitio falsitatis & per consequens titius ꝑdiderit cãm
ut statutum disponit.Videndum est igitur non per modum
disputatiuum sed ut dixerim consultiuum quid iuris. Pro
cuius euidentia pondero tex.qui loquitur de illa reproba-
tione testium ratione absentie illius ꝙ testes deposuẽt fuis
se præsentem.Et certe dicti text.solum exigunt quod pro-
betur absentia persone illius qui dicitur fuisse presens ut.l.
optimam.in fi.C.de contrahen.emp.&.c.ex tenore. de te-
sti.& in aut.de here.& fal.§.si uero absunt. & intelliguntur
de absentia uel presentia prout consistit in facto corporeo
2 non ad oculũ intellectus relata † nam licet quandoque ab
sens habeatur pro pñte iuris fictione.l.seruis urbanis. de le
ga.iij.&.l.ex facto.de here.insti.&.c.relatum.&.c.dilectus
de cleri.non resi.Tamẽ dictum testis deponẽtis quod alias
fuit præsens.& quod eum uidit non debet referri uel intel-
ligi de tali præsentia ficta ad oculum intellectus relata sed
de presentia ut in facto consistit ut percipitur oculo corpo
3 ris.† Et sic in testibus accipitur uisus prout in facto consi-
stit & hoc solum consideratur in teste uidelicet ut deponat
de eo quod percipit sensu corporis non sensu iuris uel iudi
cio rationis ut.c.cum causam.de testi. in nouel. post Inno.
Sic & iura cum loquuntur de absentia uel de præsentia. l.
fi.C.de præscri.lon.tempo.&.ff.de procu.l.præsens.&.l.ꝑ
perandum.§.si autem reus.de iudi.cum multis si. & hoc uo
luit.gl.in.l.stipu.ista.§.hi.quoque.de uerbo.obli.dum dictũ
testis deponentis aliquem possidere refert ad possessionẽ
naturalem prout in facto consistit non ad ciuilem quam ut
dicit gl.peritissimi non sunt ausi diffinire.Hoc idem dicunt
expresse tres isti testes producti qui interrogati quid est te-
nere & possidere concorditer dicũt quod est ire intrare &
stare in bonis & fructus inde percipere & habere &c. Ex
quo patet quod deponẽtes de possessione temporis & per
tempus in.d.c.cõtentum & ante tempus sue mortis per sex
menses continuos & ultra liquide colligitur quod intellexe
runt de possessione prout consistit in eundo stando intran-
do & fructus percipiendo ut sic de illa de qua deposuerunt
& sic de naturali non de ciuili quæ non consistit in prædi-
ctis actibus uideantur deposuisse.arg.l. ulti. §. cum dulcia.
de ui.tri.& ole.lega.ibi collatione sit.&c.Esset enim absur
dum

dum dicere uel sentire quod de alia possessione deponant & de alia rationem reddant cum rõ nõ debeat esse a dicto extranea & remota sed proxima & concludẽs l.j.de offi. p cu.ce.&c.in presentiã.de proba. His igitur ad propositum applicatis est discutiendum utrum ex serie eorum depositionis uel ex aliunde probatis in cã conuincantur dicti testes de falsitate tanquam super facto principali uel super intentione producentis falsum dixerint ut sic habeat locum poena statuti. Et certe uidetur quod sic coniuncto primo articulo de eorum temporibus. Continetur namque in dicto articulo quod Ber. tempore uite sue & mortis & ante tempus sue mortis per sex menses continuos & ultra usque ad tempus sue mortis &c. ex uerbis istis apparet continuatio temporis sex mensium & ultra usque ad mortem & ita deponunt testes tempore & per tempus in.c. contentum de ipso Bernardo una cum titio eius patre & alios &c. sed quod per se tenuerint & possederint quo ad titium & dominam an. eius matrem Bernardi satis liquet hoc esse falsum cum sex menses continuos ante mortẽ & tempore mortis ber. constat fuisse absentes. Et hoc sufficit probare ut de mendacio cõuincantur ut.l.optimam.&c.c.ex tenore. Quo autem ab.b. constat quod non fuit præsens dicto tempore.vj.mensium nisi octo diebus uel circa. Et sic non tempore & per tempus contentum in.c. de quo.s. prout testes deponunt Non ob. si dicat dicta testiũ debere intelligi de ciuili possessione quia quo ad titium & dñam an. de nulla ciuili possessione probatur. non possumus igitur diuinando saluare testes sicut poterant in.c.cum tu fili. Similiter quo ad ber. male possunt saluari in ciuili possessione sex mensium præcedentium eius mortem. Quia licet in tempore quo fuerit.s. per mensem ante mortem posset de eius possessione præsumi propter dictam præsentiã octo dierum in loco per mensem ante dictam mortem ultra tñ dictum mensem non potest dictum testis iustificari in naturali de qua non constat nec in ciuili si de naturali quæ eam præcesserit nõ apparet & sic sane pôt intelligi quod no. doc. in.l.j.ff.so.ma.s. q dictum testis deponentis semper uel continue aliquem possedisse posit saluari possessione ciuili qđ ut dixi sane itelligo cum liquet de naturali eodem cursu temporis ciuili admixta sed qñ constat de contrario.s. quod non potuit continuo tempore quo deponit naturaliter posidere propter continuam absentiã quæ probata proponitur in casu nostro q testes qui deponunt prout isti quod tẽpore & p tempus in c.cõtentum uideretur posidere & tenere &c. nõ possunt saluari in ciuili postquam de naturali nullo modo patet uel tam modico.s. octo dierum nec dictis octo diebus apparet de naturali possessione aliqua sed quod stetit & uisus fuit in ciuitate uel comitatu ex quibus et si dicta benigna interpretatio esset in dictis testium facienda ad euitãdum in eis falsitatem. Tñ ubi nõ est posibile de facto naturalem cõcurrere cum ciuili propter continuam absentiã a loco pro certo non uendicat sibi locum q dicunt doc. in d.l.j. nec in tali casu intelligunt sed in casu quo propter uerbum continue siue semper ab eis prolatum imposibile uidebatur eos uerum dicere cum non tempore dormitionis uel noctis obscure potuerint uidere & sic non semper uel continue. Nã saluatur tunc propter subductionem quæ debuit fieri eius temporis quod deputatum est usui naturali.l. antiquitas.C. de test. sed si fui absens sex mensibus continuis uel anño siue biennio & testes depoñant se uedisse me dicto tempore tenere & posidere pro certo excusari non possunt a falsitate ppter illa quæ dixi. supra in uersu. tñ dictum testis deponentis &c. & in præcedenti & certe dicti testes solum exigunt &c. ubi dictum testis debet uerificari de præsentia personę uera & naturali non ficta. Idem ergo intelligã de possessione naturali nõ de illa quę est a iure subtilius diffinita
4 † Non enim testes debent deponere de his quæ sunt iuris sed de his quæ sunt facti & super hoc producuntur: ut.d.c. cum cãm. per In.&.l.testiũ.C. de testi. ibi quod sub eorum præsentia acta esse dicuntur &c. Per ista clare & sane sit responsum ad no. in.d.l.j.solu.ma.& maxime quia 3 benignã interpretationem facit ratio quam assignant testes prædicti in eorum depositione dum deponũt quod posidere est ire stare redire &c. quæ ratio declarat eorũ dictũ q de naturali intellexerint non de ciuili. & per cõsequens cum sit clarum de qua possessione intellexerint non est locus coniecturis.l. continuus.§. cum ita. de uer. obli. Vltra prædicta uidetur q Iannes secundus testis in ordine non posit excusari a falsitate in quantũ deponit quod Ber. & titius eius pater insolidum possederunt & tenuerunt pro suis & tanquam sua bona propria &c. Huic enim suo testimonio aduersantur alij duo testes inquantum deponunt de ber. solũ modo quod possederint pro se una cum patre & matre & pro ipso.b. insolidum. Item aduersantur iura inquantum dicit duos insolidum possedisse ut bona eorum propria.l. si ut certo.§. si duobus.ff.commo.&.l.iij.§. ex plurimis. de acqui.pos. Non ob. omnibus superius dictis q posset obijci quod dicta pęna statim habet locum quando testes deponunt falsum super facto principali uel super intentione producentis sicut dicit statutum sed quod titius & domina an. fuerint presentes uel absentes uel quod possederint insolidum de propria uel non uideretur tangere factum principale uel articulos siue intentionem producentis ergo sibi non debet falsitas imputari super talibus argu. eius quod no. Bar. in.l.eos.ff. de fal. Ad ista facilis est responsio nã fateri oportet q prædictę depositiones respectu eius q continent de possessione continua.b. sex mensium &c. tangunt proculdubio principale factum. Et similiter reprobatio dictorum ipsorũ testium super hoc eodem modo quod Ber. & titius insolidum possederint ut propria ut deponit Iannes quia dictum suũ conuincitur fore falsum per dicta aliorum duorum deponentium de ber. tantum. Dicendum est proculdubio quod ista dicta concernant negotium principale de quo agitur scilicet possessionem uel saltem circunstancias negotij principalis & in istis si reperitur falsitas satis est ad pęnam falsi. ut.d.l.eos.per.Bal.&.c. fraternitatis. de here. Ex quibus omnibus & alijs in allegationibus subtilibus quas uidi deductis uideretur dictũ incidisse in pęnã amissionis cause ut statutum disponit. Pe. de Ancha.

CONSIL. CCXCVII.

1 *Regule cancellarie non dicuntur constitutiones generales sed uoluntatis papæ derogatoriæ.*
2 *Regule cancellarie successorum gratiam non arctabunt.*
3 *Papa uel princeps contra partem inauditam nil diffinit.*
4 *Titulus antiquior durare præsumitur nisi extinctus probetur.*
5 *Titulus posterior uitiosus præsumitur ubi potior in iure & prior in tempore reperitur.*
6 *Iudex pastorem improbum ex officio suo repellet.*
7 *Decretum monitorium uitiatur si ordo debitus in eo peruertatur.*
8 *Constare seu liquere quando aliquid dicatur.*
9 *Verba in qualibet dispositione secundum materiam subiectam sunt capienda.*
10 *Iudex actorem improbum repellens reum etiam ex allegatione iuris tertij possessorem iniustum cognoscens repellere potest.*
11 *Iudex latissimum habens officium in materia beneficiali semper debet obuiare iniquitati.*
12 *Dominium in titulo præsumitur ex possessione quæ de præsenti habetur.*
13 *Appellans non auditur qui sua non interesse reperitur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Efficacibus & quasi inconuincibilibus rõnibus est clare demonstratum quod sub regula urbani.vj. non uenit gratia facta. r. p. domino cardi. de brancatijs: quia dicta regula ueluti odiosa nõ extenditur ad dignitates uel personatus sed ad beneficia simplicia tm. Item non comprehendit gratias quæ loco remunerationis & per modum iustitie conceduntur nec etiã simpliciter disponens q uerba generalia & ẽt geminata uidentur extendi ad personas sublimium personarum ut dominus cardinalis prout plene scripsi & probaui in consilio alias super illo dubio compilato. nec in oppositum allegata reperio nisi quædam generalia quæ modicum aut nihil

urgeut

urgent & quibus in prædicto consilio est clare rñsum. Iõ
non vr̃ mihi necessarium notissima ulterius refricare sed
unum addere quod regulę cancellarię non possunt dici cõ
stitutiones generales:ꝙ patet quia per eas papa sibijpsi in
suis agendis leges imponit derogatorias sue uoluntatis ut
si sic fecerit uel non fecerit non ualeat:unde si talis uolun-
tas eius derogatoria cõtradicit iuribus sicut in casu nostro
loquentibus de natura clausule motus proprij: ut prædixi
vr̃ ꝙ sub tali eius regula nõ ueniunt personę sublimes quæ
5 sunt digne speciali nomine.c.sedes.de rescri. † Et quod nõ
constituant ius generale ex alio patet dictę regulę deroga
torię uoluntatis non arctãt gratias successorum nisi confir
mentur ut dixi in.c.j.de consti.li.vj.per ista tolluntur quędã
allegata in ꝯrium quòd generales constitutiones ligãt &c.
& ẽt per alia in alijs allegationibus plene discussa. Sed ad
alia quędam dubia pleoius declaranda descendo. Et alia de
uiribus monitorij emanati ad petitionem præfati. d. cardi.
contra dominum Richardum.nam dicitur dictum monito
rium non arctasse pręfatum dominum Ricardum ex eo qđ
nullum pluribus de causis.Primo quia emanauit super exe-
cutionem gratiæ subreptitiæ propter uerum ualorem non
expressum. Vnde si gratia est nulla ergo & monitorium ue
lut eius accessorium.l.cum principalis.de re.iur. &.c. si su
per gratia de offi.dele.libr. vj. facit quod no.Inno.in.c.de
iur.de testi.& Ber.plene eo.ti.c.ad audientiam.Secundo di
citur nullum quia nulla præmissa cause cognitio decretum
fuit emanatum.Nam cum grauissime pene in eo decernan
tur & mandetur aliquid dari uel fieri debuit præcedere cũ
plena cause cognitione & tacita parte. l. nam ita diuus. de
3 adopt.&.c.j.de causa pos. ubi papa dicit contra inauditam
partẽ nihil possumus diffinire.facit.l. fi. C.si p uim uel alio
mõ.est enim ordo peruersus & præposterus ab executione
incipere.l.nimis propere marcelle.de exe.rei iudi. censen-
dum est ergo istud monitorium uelut quædam commina-
tio siue epistola quæ non arctat nec est ei parendum.C.cõ-
mi.uel.epi.l.j.& per totum.Tertio dicitur nullum propter
defectũ iurisdictionis ipsi' iudicis siue auditoris a quo ema
nauit.collata enim fuit iurisdictio sub conditione si sibi cõ
stiterit ita esse &c.sed iudex sub conditione datus non ha-
bet iurisdictionem nisi prius conditio purificetur nec ante
põt dici iudex.c.ab excommunicato.cum ibi no.de rescrip
& hoc regulare in qualibet dispositione conditionali ut nõ
prius ex ea agi uel excipi possit quam conditio extiterit.l.
cedere diẽ.de uerb.si.&.c.j.de plus peti.l.qui heredi.§.fi.de
condi.& demon.& confirmatur hoc in casu nostro quia &
si dicta uerba si constiterit &c. non sonant in conditio. tñ
tradunt formam mandato quam iudex debet exacta diligẽ
tia obseruare.c.cum dilecta.de rescrip.&.l.diligẽter.ff.mã.
Quarto & si non sit nullum tñ negari non potest quin fue-
rit iniustum & iniquũ quia nõ iustificatũ ex probationibus
necessarijs super iure & titulo præfati. d. cardi. Vnde quia
fuit postea tpe scientie oppositũ infra.x.dies pro parte do.
Ricardi a prædicto monitorio sequitur quod quicquid se-
cutũ fuit ex eo monitorio uel ob id debet reuocari per mo
dum attentati.c.non solum.de ap.lib.vj.c.exhibita.de iudi.
cum si.& maxime sñia diffinitiua pro domino cardinali se-
cuta post dictam appellationem uenit irritanda quia lata
post appellationem legitimam & ẽt quia lata sine cãe co-
gnitione & non seruato aliquo iuris ordine & absque perẽ
ptorio:ergo nulla dictis de causis uel altera ex eis.l. prola-
tã.C.de sen c.consuluit. de offi. dele. in nouel.post gl.&.c.
cũ ex lr̃is.de resti.in inte.Quinto dicitur dictum monito-
rium resolutum in uim simplicis citationis postquàm do.
Ric.post notitiã monitorij cõparuit corã auditore. ut no.
Inn.i.c.uestra.de coha.cle.& mu.&.l.de pupillo.§.meminis
se.de ope.no.nun.per Bar. C. commi. epist. in rubrica.per.
Bal.& maxime quia a dicto monitorio appellauit quod iu
ste potuit post q̃ sine cãe cognitione iudex comminabatur
pęnas censure & alias nisi beneficium de quo erat quæstio
relaxaret.ut not. Bal.super dicta rubrica pro quo.c.cũ ces-
sante.de app.Sexto de iniustitia monitorij & snie super eo
secute dicitur manifeste liquere ex eo quod non de iure

domini cardi. in dicto archidiaconatu apparet manifeste
quia probatum dicitur pro parte domini ricardi dictum ar
chi.iam diu fuisse collatũ domino rober.& ab eo possessum
ex cuius titulo antiquiori conuincitur & depræhẽditur do
minum Iacobum ex cuius uacatione dominus cardinalis ni
4 titur non habuisse aliqđ ius in eo † quia prior & antiquior
titulus præsumitur durare & hodie postq̃ non probat amis
sus siue extinctus.l.siue possidetis.C.de proba.ex quo sequi
tur ꝙ cum duo possint eodem tpe habere titulum in eodẽ
beneficio.c.cum non ignores.de preben.&.l.si ut certo.§.si
duobus commo.si de antiquiori titulo domini roberti. est
probatum cõsequenter infertur ꝙ idem dominus Iacobus
ius habere non potuit in eodem.l.non solum.§. si is de pro
5 cu.&.c.licet causam.de proba.† ubi posterior possessio si-
ue titulus præsumitur uitiosus uel clandestinus postquam
constat alium in titulo & possessione potiorem in tempore
Ex quo sequitur ꝙ.d.cardinalis trahit causam & originem
ab infecta radice ex qua fructus non producitur.dicit text.
in.c.uulnerato.j.q.j.&.c.cum inter uos.de re.iu.&.c.princi
patus.j.q.j. liquido enim ex hoc apparet dictum archi. non
uacasse per mortem dicti. Iac. postquã probatum est prius
do.rober.fuisse collatum per ordinarium quæ collatio prę
sumitur etiam hodie durare ut dictum est & per consequẽs
domino cardinali nullum ius fore quesitum dicto benefi-
cio non uacante.c.j.de concess.preben.De iure autem domi
ni rob.& tertij potuisse & posse excipere dominum Ricar.
allegatur doctrina doc.in.l.cum seruum.C.de ser.fug.&.c.
mandatum.de rescrip.ubi de tali iure tertij semper potest
excipi postquam est exclusiuũ ipso iure intentionis agen-
tis sicut est illud de quo agitur per.d.§ si duobus.&. c. cum
non ignores.cum si.Nec subsequens resigna. ber. domi ro.
de dicto archi.confirmat titulum domini cardinalis a prin
cipio nullum utputa beneficio non uacante ut in.c.non fir-
matur.de reg.iur.lib.vj.& quoad efficaciam uel nullitatem
tituli temporis date siue collationis uel electionis inspici-
mus.c.eam te.de rescri.c.dudum.de elec.&.c. si eo tempo-
re.de rescri.lib.vj. Vnde cum ista omnia ex actis appareant
manifeste domino auditori liquet dominum cardinalẽ nõ
habere canonicũ titulũ imo nullũ in dicto archi.& per con
sequens do.Ric.etiam si nihil probauerit absoluendum es-
se.c.ut nostrum.ut eccle.benefi.&.l.ij.C.de eden. Notoriũ
enim dicitur iudici quod ex actis apparet unde ex officio
5 debet † repellere improbum siue iniustũ petitorem. c. j. de
offi.uica.per Inno.facit.c.examinata.de iu.&.l. res alienas.
C.de rei uend.Septimo & ultimo do.Ric.post decretũ mo-
nitorium uenit ad curiam & comparens allegauit ius reuo
candi domum tanq̃ ambasiator regis anglie & sic declina-
uit forum per ea quæ notantur in.c.fi.de fo. compe. &. v.q.
ij.uocatio.&.l.ij.§.legatis.ff. de iu. Ex quibus omnibus su-
pradictis concludit dictum monitorium non arctasse do.
Ric.ratione nullitatis ratione in iustitię & iniquitatis ra-
tione non probate intentionis do.cardi.ratione fori decli-
nati.& per consequens se non absolui debere uel diffiniti-
ue ab obseruatione iudicij. Ista dubia circa gratiam factã
præfacto. R. p. do.cardinali & monitorium inde secutum
processum super eo habitum tacta reperio in effectu quę li
cet alijs iuribus quam superius allegatis roborentur tamẽ
subtilioribus rationibus gratia ipsa monitorium & proces
sus confirmari possunt prout infra patebit. Et pro clariori
decisione & responsione fienda supradictis rationibus in ꝯ
rium.ad euidentiam præmittendum est quod per literas a-
postolicas negotia expedienda quandoque committuntur
ut iudicibus quandoque ut meris ministris quandoque ut
executoribus & hoc casu quandoque ut meris quandoque
ut mixtis.Primo casu quando ut iudicibus habetur in toto
titulo de offi.dele.Quando ut ministris in.c.fi.eo.ti.Quan
do ut executorib' meris uel mixtis plene in clem.j. de offi.
deleg.Quando ut denunciatori.c.uenerabilem. de ele. &.
c.nouit.de ap.Inter predictos autem est maxima differen-
tia ut patet in.d.c.uenerabilẽ.& in.d.c. nouit. ad hoc quod
no.bar. in.l.a diuo pio.§.si super rebus.de re iudi. Ad pro-
positum ergo nostrum discutiendum est utrum iste domi-
nus

nus auditor sacri palatij deputatus ad executionem gratie
facte domi. cardinali censeri debeat tanquam iudex an ut
merus executor an mixtus ut propter hoc sciamus quem
modum & ordinem in decernendo monitorium seruari de
buerit in citando domino. Ricar. & in audiendo eum & su
per quibus iuribus audire debuerit. Et super hoc aduerten
dum quod fe. re. Bonifacius papa nonus archi. marchsein-
chie contulit tanquam uacantem præfato do. cardinali. Sub
sequenter exposita quærela contra dictum dominũ. Ricar.
per dominum cardi. domino pape de impedimento turba-
tione & resistentia dicti domi. Ric. quominus dictum arch.
assequatur idem do. cardinalis papa. d. auditori sub illa for
ma committit. Si constiterit de reseruatione & collatione
prædictis moneat inhibeat ac declaret ut petitur & iusti-
tiã faciat. Ecce forma commissionis ad ꝑtextum per quam
utrum idem auditor debeat assumere partem iudicis an
ut executoris meri uel mixti potest probabiliter dubitari.
Et uidetur quod assumere debuerit partes iudicis per uer-
bum si constiterit & per uerbum iustitiam facias &c. Ista. n.
uerba sonant in plenam cause cognitionem institutũ & per
consequens partis citationem & rectum procedendi ordi-
nem. l. fi. C. si per uim uel alio. c. j. de cau. pos. & proprie. &.
c. causam quæ de rescri. ubi semper uerba rescripti ad iuris
7 ordinem reducenda sunt. † Et ex hoc sequitur quod in mo-
nitorio decreto nõ fuerit seruat⁹ debitus ordo. Quia priu⁹
decretum quam de iuribus eius contra quem fuit impetra-
tum cognitum uel discussum ut dixi supra in secunda ra-
tione. Ego credo contrarium uidelicet quod iste censeri
debeat executor merus uel saltem mixtus. Primo quia de
putatus ad executionem gratiæ pure de beneficio ut uacan
& reseruato. Hoc probatur in. d. cle. j. de offi. dele. & c. si su
per gratie. eo. tit. lib. vj. & satis patet ex no in. d. cle. quod ta-
lis sic deputatus potest assumere partes iudicis & partes
meri executoris. Nec tenetur aliquem citare uel iuris or-
dinem seruare sed simpliciter puram gratiam executioni
mandare sicut executor sententie. l. executorem. de exe. rei
iudi. Et hoc maxime uerum in casu nostro in quo. dicto au
ditori traditur legitima for ma si constiterit de reseruatio-
ne & collatione prædictis moneat inhibeat ac declaret &c.
solum enim papa ꝑditionem apposuit si constiterit de reser
uatione & collatione. sed de istis constitit sibi per bullam
per registrum & alijs modis legitimis ergo his liquidatis
recte & iuste decreuit monitorium super beneficio uacan.
8 & reseruato. † Non ob. l. fin. & alia iura quæ uolunt ut ali-
quod constare & liquere dicatur quod requiratur præsen-
tia partis aduerse quia hoc non est uerum quando commit
titur executio quam potest executor facere etiam non cita
ra parte quando agitur de executione fienda in re de qua
agitur præsertim uacan. c. ueniens. & ibi per Inn. de test. &
Bar. no. in. d. l. a diuo pio. Nec est uerũ isto casu quod moni-
torium resoluatur in simplicem citationem aliquo postea
comparente & executioni se opponere imo summaria est
adhibenda cognitio utrum iuste aut iniuste se opponatur
est tex. in. d. c. ueniens. quod loquitur in eo qui se opponit
contra executionem sententie. Idem dico cum se opponit
contra executionem gratie ut no. in. d. cle. j. Et est simile cũ
petitur missio ex edicto diui adri. Nam talem missionem
sententie non impedit tertius se opponens nisi ex possessio
ne priori ante mortem testatoris nitatur: ut. l. fin. de edic.
diui adri. tol. opponens autem se pro iure quod requirat al
tiorem indaginem & causam proprietatis non uidetur au-
diẽdus in illo iudicio executiuo. facit. l. a diuo pio. §. si super
rebus. de re iudi. Et proxime dicta optime iustificat restitu-
tio pape ad supplicationem domini cardinalis dum solum
inquiri mandat de reseruatione & collatione prædictis de
quibus duobus si sibi constiterit mandat sibi quod moneat
inhibeat ac declaret ut petitur. Et sic meram sibi executio-
nem cõmittit si constiterit de his duobus tñ. Nõ ergo sibi
cognitio uel discussio de iure tertij sibi opponẽtis demãda
tur siue committitur. R ite ergo & recte processit ad moni-
torium dominus executor si personã monitoris siue execu
toris & non cognitoris assumpsit. ut est casus in fi. in. d. c. ue
nerabilem. de elec. Itẽ attenditur in istis literis executorijs
implementum conditionis & sufficit eas purificare ut iuris
dictio per eas sub conditione collata deducatur in exerci-
tium. c. ab excommunicato. de rescrip. per Inno. & doc. in
cle. j. de ꝯces. præben. & est regulare. s. ꝙ conditio impleatur
in forma ad eius purificationem. l. qui heredi. &. l. meuius.
de cõdi. & demon. En ergo ipso quod domino auditori cõ
stitit de reseruatione & collatione pape potuit deducere
in executionẽ id ꝙ sibi mandabat. s. monere inhibere & de
clarare ut petebatur constitit sibi aũt liquide de prædictis
per uerba narratiua pape super quibus fundabat gratia sua.
cle. j. de proba. & hoc clarũ est. Non ob. uerba si constiterit
& ꝙ iustitiã facias &c. quasi uideat mandasse de iustitia re-
spectu cognitionis totius cãe & citata parte legitime ut ꝑ-
9 dixi. † Rñdeo. n. & dico ꝙ semper uerba rescripti & cujusli
bet dispositionis dñr intelligi ẽm subiectã materiã de qua
loquimur. c. intelligentia de uer. sig. &. l. si uno. ff. loca. &. l.
si stipu. de usu. &. d. c. cãm. de rescri. sed nos sumus in mate-
ria executiua gratie consummate & perfecte in qua execu-
tor põt assumere sibi partes meri executoris ut dixi. & ma-
xime cũ forma mandati ita se habeat quæ forma debet dili
genter obseruari. c. cũ dilecti. de rescri &. l. diligẽter. ff. mã
da. Ex istis & infra dicendis apparet monitoriũ rite ac re-
cte decretum iuxta formã mandati aplici ab ipso principio
similiter & postq̃ emanauit & dñs Ricar. cõparuit. liquide
apparet iuste probatum & pronũciatũ eundẽ in ꝓcessu mo-
nitorij incidisse. Ad qđ ostẽdẽdũ debemus discutere de ma
teria exceptionũ quas idem do. Ri. opposuit ꝯ gratiam fa
ctã do. cardinali & in effectu exceptionis opposuit quatũ
prima respicit ius ipsius opponentis secunda exclusiua iu-
ris agentis propter subreptionem gratiæ. Tertia similiter
exclusiua iuris agentis quia non ex persona eius de quo lo
quitur gratia sed ex prolatione iuris tertij beneficium ua-
cauit. Quarta exceptio tendit ad exclusionem iudicij pro-
pter ius reuocandi domũ. Est ergo uidendũ utrũ super om-
nibus uel super quibus dñs. R. debuerit audiri opponens se
ꝯ executionem gratiæ do. Cardinalis & appellans. Ad hoc
dico inherendum primo regule generali ꝙ ad opponendũ
ꝯ prouisionem electionem uel confirmationem non debẽt
audiri nisi quorũ interest ut plene no. in. c. super his de ac-
cu. in nouel. post Inno. Similiter non auditur quis appellãs
nisi sua intersit. c. cum inter. R. p. de elec. Debet enim pro-
prium uel publicum interesse prætendere qui opponit se
contra prouisionem. Præterea quia patronus quia collator
de illa ecclesia. Extranei aũt non admittuntur: ut. d. c. super his
& c. cum ber. de re iudi. in nouel. Super uerbo memorato.
Imo plus uidetur ꝙ post prouisionem factam de qua con-
stat per bullam non uidetur ꝙ quis ẽt ueniens pro suo inte
resse possit impedire prouisionis effectum nisi in casu spe-
ciali. s. cum opponitur crimen cum infamia. c. accedens. de
accu. & c. consti. de ap. Et reperio de iure ciuili multa simi-
lia allegata quod cum agitur possessorio adipiscendenõ im
peditur missio in possessionẽ per obiectũ exceptionis cõ-
cernentis proprietatem rei in qua petitur missio. Quæ li-
cet sint subtilia & uere dicta tñ per iura canonica & do-
ctrinas canonistarum ueritas prædictorũ clarius elucescit.
Ad propositum ergo prima exceptio dñi. R. excipientis de
iure suo apparet ex ipsa inspectione iniusta quia nititur ex
collatione ordinarij collatoris in beneficio reseruato per
papam. Nam talis reseruatio ligat manus ordinarij ipso iu
re. facit. c. j. de conces. præben. lib. vj. & c. si beneficia. de pre
ben. eo. li. Si ergo dño auditori qui decreuit monitoriũ cõ-
stitit de reseruatione proprie per narrationem quam facit
in bulla: ut. d. clemen. j. de proba. Consequenter infertur
quod optime fecit ipsum non audire nec in alijs exceptioni
bus concernentibus ius tertij uel non ius do. cardi. uel ex-
clusiuis iudicij. Quia quo ad ipsum do. Car. liberas edes ha
bet. l. loci corpus. §. competit. ff. si ser. uen. Sicut & alibi
multum refert utrum exceptio quæ contra prouisionem op
ponitur concernat ius opponentis & per exclusionem al-
terius tueatur ius proprium & sic si prosit ad hoc est lici-
tum. Etiam si alius contra quem excipit patiatur dam-
num.

num.l.procul.de dam. infec.' An uero per excep. obiectum grauet alium oon ius suum tueatur. Et hoc non est licitum ne defensionem concessam trahat ad alterius impugoationem prohibitam.l.quooiam alexandrum.C.de adul.&.l.ij.§.si publico.ff.de adul.& scripsi de boc plene post Oldr. in cle,constitutionem.de elec.in tertlo nota. Ei per illa tollitur doctrina doc.in.l.cum seruum.C.de ser.fugi. Quanquã enim in rebus prophanis posit excludere actorem per exceptionem iuris tertij ut ibi tamen in beneficijs eo ipso q possessor allegat titulum tertie persone in beneficio quod defendit tacite constat de eius possessiooe improba nisi doceat quòd ab illo tertio posideat.argu.c.contra morem.c.di.&.c.ad decimas.de rest.spo. lib. vj. Eo enim ipso fatetur se oon habere titulum qood allegat beneficium ad aliud pertinere.l.fin.C.si per uim uel alio modo.facir.c. cum nõ ignores. de præben. &. l. pompo. §. si is qui. ff. de procu.

10 † Nam sicut iudex repellit actorem si a pricipio uel ex post facto liquet sibi de ipsius maoifesta ioiustitia.c.j.de offi.uica.per Inno.&.c.examioata de iu.ita debet repellere reum qui ex allegatione iuris tertij uidetur dieere improbũ possessorem argu.l.j.de flumi.Et licet sufficiat possessori si constet de non iure actoris ut absoluatur. l. res alienas. de rei uen.l.qui accusare.C.de eden.dico hoc uerum nisi etiã constet de ioiustia possessoris beneficij quia non debet tunc auditot eum in possessiooe dimittere sicut est in casu nostro, c.cum super.de causa pos.& proprie. Quinimo super tali exceptiooe ex qua patet improbum possessorem non debuit eum audire sed ab eo statim possessionem auferre & tradere domi.cardi. cuius collatio ex inspectione gratie noo apparet aliquis uitio uisibili laborare ut. d. l. ij. C. de edic. di.adri.tol.& est casus in.d.c.constitutus.de ap. Prouisio enim pape facta do.cardinali quæ habet uim etiam cõfirmationis sicut prouisio episcopi.ut ibi.non debet retardari per exceptioois obiectum effectus confirmationis quĩ effectus est possessio ut dixi.Ex quibus concludo quod oo. in.l.cumseruum. ad materiam beneficiorum legistis non plene cognitam parum faciunt ad casum nostrum in quo dicendum quod exceptio de iure tertij non debuit admitti a principio & admissa ac probata non iuuat probantẽ iuxta oo.io.c.cum contingat.de offi.delega.& per illa non ob. quæ dixi lupra in.vj.ratione & confirmat prædicta ut dixi intentio pape qui committit executiooem si auditori constiterit de duobus solum uidelicet de collatione & reseruatione predictis.Quasi fuerit eius intentio q mooitorium prædictum non retarderetor per obiectum exceptionis iurjs tertij subreptioois uel alterius ut sic eius intentio concordet cum.c.constitu.prout.supra dixi.Ex quibus concludo monitorium recte ac rite decretum & iuste datos apostolos refutatorios domino ricar. appellãti q nihil laturus non tendit ad aliud oec laborat in aliquo nisi ut noceat do car. & in sua possessiooe quæ ex predictis quæ allegat apparet improba tueatur se & sic perseueret in peccato.

11 † Istis aũt postquam liquet ex eis per acta iudicij debet iudex occurrere ex officio quod est latissimum in materia beneficiali.c.cũ nobis olim de electio. facir.l.in fundo. de rei. uen.ubi malitijs hominum obuiandum est facit quod no in l.ubi pactum.C.de trans.Præterea si de iore tertij exclusiuo iuris agentis posit opponi sicut noo potest ut probaui tameo oon est de ipso doctum uel probatum adeo quod sufficiat duabus ratiooibus.Prima est quia de proxima uacatione dicti archi.per mortem domioi Iaco. dardani collatoris apostolice & de eius pacifica possessione tempore mortis sue & de prouisione beneficij facta do.cardi.est plene probatum.Pro parte autem domini.R.allegatur titulus aotiquior ex collatione ordinarij facta cuidam do. roberto qui titulus antiquior cum hodie præsumatur durare. l. siue posideris.C.de proba.Consequeoter infertur quod titulus subsequens domi.Cardi.ex persona domini Ia. dardani est nullus quia de beneficio non uacante. c. j. de concessio. præben.ad hoc.l.pompo.§.sed is qui. ff. de procur. Sed ad istam opi.facile respoodetur & allegatur.nam per illam allegationem domi.Ric. nititur ex non iure domi. Cardi. &c. sic principaliter deducit negligentiam ex persona tertij nõ ex sua ergo debet eam clare probare sicut actor suam inteotionem. c. super his.de accusa. & limitata secundum tempus prouisionis facte domi.cardinali.& oot. Bar. in. l. non solum.§.sed ut probari.de ope. no. nun.Noo ob.si dicatur probat ipsum presumptine quia presumitur durare titulus antiquus nisi probetur extinctus.ut.l.siue posidetis. Ad hoc dico quod. d. l. loquitur cum quis allegat titulum proprium qui durare præsumitur ut ibi sed si fuodat se ex titulo alieno ad eligeodum intentionem aduersarij debet illud limitate probare.Nam cum titulus tertij posit extingui multis modis renunciatione depositione & sit postquam robertus cecidit a possessione uel forte nunquam fuit adeptus non debemus ex illo titulo de preterito præsumere de præsenti maxime quia probatio debet necessario concludere.c.in præsentia. de probat.&.d.§.sed ut probari.per Bar.ad illam differentiam utrum oitatur quis ex iure tertij an proprio in positionibus negatiuis ponit Inno. in.c.super his.de accusa.& Bar.in. l.io illa stipu. si Kalendis. de uerb.obli. Vel potest & melius responderi postquã do.Iac.dardani tempore mortis posidebat dictum archi. & erat collatio fundata apparet intentio domini pape in conferendo & satis dicta possessio dici potuit colorata ex quo sequitur quod intuendo in possessione illum cui facta est prouisio uel ponendo eum io possessiooem sufficit illa quasi possessio colorata etiam.si postea appareat de titulo alterius circa illud ius collatum:ut in.c. consultatiooibus. & quod ibi per Ino.de iure pa.&.c.cum nostris.de pces.prę ben.Potentius & fortius enim est io possessione quam proprietas in ualidando gesta per bonefidei possessorem iuris conferendi.&.d.c.consultationibos & not.in. c. cum ecclesia sutrina.de causa pos.& proprie.Et maxime quia ex possessiooe præsenti præsumitur dominium & iustitia in titulo quaodo dominium uenit io iudicio incidenter ut est dominium domini roberti iuxta plene no. per Bart.in.l. quidam. de condi. insti. Ista ergo præsumptio quæ oritur ex præsenti possessione Ia. uidetur efficacior quam illa quæ oritur ex antiquo titulo tertij non cooiuncto cum possessione. Io prouisiooibus enim & electionibus quasi possessio etiam noo habentis ius præfertur habenti proprietatem dicti iuris & oon possessoris.ut no.in.d.c. cum ecclesia sutrina.in oouel.super uerbo exclusis. Ex quo seqoit quod dominus aoditor facta sibi fide de possessione proxima & recenti domini Ia.recte decreuit mooitorium.oec de iure proprietatis tertij debuit io illo indicio executiuo inquirere scilicet quis beneficium modo uacaos & collatum per papam posideret tempore prooisionis sed cum posideret eum dominus Iac.sufficit domino cardioali qui ex oacatione per mortem eius nititur probare solum quod ipse posederit tempore mortis.Nec exceptio proprietatis opposite uel tertij habuit impedire prouisioois effectum sed in ordinario iudicio reseruari.ut.d.c.coostitutus.in fi. & d. l.fi. de edic. diui adria. tol ibi testatoris mortis tempore fueruot.& ibi.oot. in gl. oon ergo in alijs. &. l. ij. eodem. ti.Et per ista satis apparent solutę rationes facte in contrarium de quibus supra & primo ad primam quod monitorium emanauerit super subreptiooe gratie subreptitie &c. Nam hoc oon est uerum ut dixi supra in allegationibus. Non ob. secuoda ratio quia fuit adhibita cause cognitio quam requirit executio gratiæ apostolice ut patet ex his quæ dixi supra in uer.Ego credo contrarium uidelicet q iste &c.Non ob.tertia ratio de iure sub conditione collata & non purificata &c.Nam dico quod fuit purificata eo ipso quod domino auditori constitit.de collatione & reseruatione per bullam qui de his fecit plenam fidem.ut.d.cle. j.de proba.&.C.eo.titu.l.cum precibus.& dixi supra in uer. & de his constitit sibi per bullam &c.Eodem modo respõdetur ad quartam rationem. Nam ut prædixi iustificatom est monitoriũ ex probationibus quę requirunt io executione gratie apostolice.Nec dominus Ricar.debuit audiri appellans quia non sua intererat eum de iniustitia exceptionis concernentis collationem sibi factam apparent notorie

tie propter reseruationem. Et super alijs de subreptione & de iure tertij sua non intererat ut plene tetigi supra in uer. cu ergo uidendum &c. Similiter respondetur ad quintam quia tunc resoluitur monitorium in uim citationis qn com paret legitime & docet quod sua intersit alias tertius simpliciter ueniens non debet executionem gratie uel sententie impedire ut. d. c. ueniens. de testi. Item nunc resoluitur cum cōparet responsurus in iudicio super eo de quo in monitorio continet prætendēdo aliquo interesse sed dominus R. comparēs appellans & exceptiones obijciens ex quibus apparuit & apparet sua non interesse nec etiam per earum obiectum debere executionem prouisionis apostolice retardari ut satis superius est declaratum. Sed etiam rationi in contrarium est satis responsum supra in uer. ad propositum ergo &c. uersi. & licet sufficiat &c. Ex quibus omnibus luce clarius manifestum est dominum Card. fouere iustitiā in dicto beneficio & rite & recte decretum monitorium in ipsius fauorem. Et sic in illa causa confirmandum. Non ob. etiam exceptio quod habet ius reuocandi dominum quia non habet in illo iudicio executiuo in quo in partibus non esset iudex competens quia posset de iuribus gratie apostolice iudicare. c. cum uenisset. de iudi. & quia in exceptione allegata apparet de iure & iniustitia opponentis ut ex dictis plene apparet.

CONSIL. CCXCVIII.

1 *Statutum ciuitatis an ualeat quod iuri singularium personarum preiudicat.*
2 *Facere in re propria cuilibet quodlibet licet.*
3 *Reipublice bonum priuato commodo est præferendum.*
4 *Lex qualis esse debet ut commodis subditorum seruiat.*
5 *Iura corriguntur quæ subditis preiudicare reperiuntur.*
6 *Incommoda quando debeat quis tollere pro augmento rei publice.*
7 *Lex specialis quæ dicatur*

N TERRITORIO dethiani oritur quidam † fluuius & transit iuxta menia terre in quo fluuio a ducentis annis citra fuerunt edificata molendina & ualcherie quæ molendina & ualcherie habuerūt seruitutem aque decurrentis per dictum fluuium ducentorū annorum & ultra quæ molendina & ualcherie fuerunt per dictum tempus & ultra singularium personarum. & de dictis molendinis & ualcherijs fructus & redditus perceperunt dicte singulares persone: accidit quod commune dicte terre emit quædam molendina & ualcherias quæ habuerunt & habēt seruitutem aquæ dicti fluuij & cum post emptionem factam de dictis molendinis & ualcherijs commune dicte terre nō reciperet fructus nec redditus ex eo quod uolentes macinare & ualchare potius ibant ad macinandum & ualchandum ad molendina & ualcherias singularium personarum quam ad molendina & ualcherias communis predicti. Videns hoc commune condidit legem & statutum quod euntes ad molendina & ualcherias communis ad macinandū nullam soluerent gabellam sed liberi & immunes essent ab omni solutione gabelle. Euntes uero ad macinandum & ualchandum ad molendinum & ualcherias singulariū personarum darent tātum sicut in lege contractuū de gabellis imposita propter quam legem factam habentes molendina & ualcherias asserunt se damnificatos & lesos & sentiūt se grauatos dicentes dictam legem fore iniquam: & per commune de iure fieri non potuisse propter iniquitatem ipsius legis. Commune terre dicit fecisse legem iuridicatam & potuisse facere quoniam gabellas potest imponere. Et etiam dicit commune quod potest priuare singulares personas de seruitute aque dicti fluuij cum aquæ & fluuius fuerint & sint communitatis & non singularium personarum. Et plus dicit commune quod legem potuit iuridice condere quod omnes homines & persone de terra & sui districtus uolentes macinare & ualchare debeant macinare & ualchare in molendinis & ualcherijs communitatis & non singularium personarum quæritur quid iuris super omnibus & singulis supradictis.

Pro communitate quod potuerit tale statutum facere facit primo autoritas & potestas statuentium qui possunt inter suos subditos & in suo territorio legem facere: l. antiocensium. de priui. cred. & l. fina. de decre. ab or. fa. Secūdo quia tale statutum fit propter bonum publicum ergo præferendum utilitati priuatæ istius & illius. c. licet. de re-
2 gula. c. si diligenti. de foro competen. † Tertio quia præsupponitur fluuium esse communitatis ergo in re propria potest facere id quod sibi placet etiam si ex hoc facto tertius in re sua damnum patiatur. l. flumi. §. fi. & l. proculus de dā. infec. Quarto quia non debet considerari id quod uenit in consequentia sed illud quod principaliter agitur utrum sit licitum an illicitum. l. j. ff. de auto. tuto. sed intentio communitatis non est principaliter minuere utilitatem subditorum habentium ualcherias & molendina sed augere redditus & prouentus reipublice in quo bono etiam includuntur qui ex illo statuto leduntur quia omnium interest habere rem publicam opulentam. l. cum ratio. de bo. dam. &
3 quod not. in. l. j. ff. solu. matrimo. per Bar. † patienter ergo isti qui ledunt debent tolerare incommodum proprium si per hoc utilitas eorum reipublice augetur quæ etiam sibi carior esse debet quam charitas liberorum. l. post liminium § filius. de ca. & l. ut uim. de iust. & iur. l. minime. de relig. & sum. fu. Nam & deus omnipotens pro salute humani generis proprio filio non pepercit & quam plures de regimine romanorum non dubitauerunt se & filios morti exponere pro salute publica. Ex quibus uidetur quod prædicti de terra illa non possint conqueri de statuto illo per quod publica utilitas augetur. facit. c. j de his quæ fi. a ma. par. ca. Quinimo pro bono publico uidetur quod licite possit unus de communitate priuari principaliter re propria. l. si priuatus. ff. qui & a qui. Ista sunt iura & rationes quæ possunt adduci pro ista parte. Quibus non ob. contrariū alias in fi. consului in communitate ciuitatis spaleti quæ fecit statutum quod euntes ad molendina extra portam ciuitatis si irent ad molendina communis nihil in transitu porte soluerent pro gabella sed si ad molendina aliarum personarū soluerent magnam summam pro gabella. Ex quo statuto contingit quod omnes accedebant ad molendina communis alijs totaliter derelictis & destitutis de cuius statuti iniquitate archiepiscopus dicte ciuitatis conquestus fuit cuius redditus molendinorum maxime per tale statutum redacti erant ad nihilum. Pro quo consului &c. quamplures alij do. famosissimi & sic fuit ob. eorum pluribus rationibus & iuribus que siue quas breuiter succinte referam. Et primum quia dictum statutum est nullum & inualidum per quod commune proprijs utilitatibus inhiando minuit aliorum
4 commoda. c. cum omnes. de consti. † Secundo quia lex debet esse communis & honesta pro bonis subditorum non proprio adinuenta cum incommodo subditorum. iiij. di. erit aute lex seu ista lex nō ē cōmunis nec honesta q̄ grauat solummō quosdam de terra eorum commoda subtrahendo tantummodo. Est enim hoc inhonestum statutum per quod respublica sibi consulit cum alterius incommodo & iactura locupletari intendit. ut. l. nam natura. ff. de condi. inde. &. c. locupletari. de reg. iur. libr. vj. cum concor. ibi. Tertio quia communitates terrarum in eo quod possident in communi habentur pro priuatis personis & sic iura ipsorum ut priuatorum regulam de iure. l. cum qui uectigal. de uer. sig. & l. simile. ad muni. sed in priuatis personis dicte terre est hoc certum quod unus non posset alteri auferre usum & commoditatem quam percipit ex flumine publico. de ser. ur. præ. l. filulam, & de ser. l. fi. cum sua & l. j. §. merito. ff. ne quid in loco publico. Et hec maxime sunt uera cum ex statuto prædicto graue damnum infertur aliquibus de communitate. Nam & imperator uult sua priuilegia non ualere per quæ graue damnum alijs irrogatur de utilitate quam de flumine publico percipere consueuerunt ut. l. j. §. sunt qui putant. & §. si. ne quid in lo

eo publico.&.§.si quis a principe.molt uminus debent ualere statuta populi.Quarto quia præsupponit quod sunt.cc.aooi & ultra quibus in dicto flumine præsari homines habuerunt molendina & ualcherias patiente & tolerante dicta communitate.posito ergo quod flumē publicum posset dici ipsius communis tamen tanto tempore tolerando usum suis hominibus & personis de terra non uidetur priuare posse eos sine graui iniuria cum cursus tam prolixi tēporis habeatur loco statuti.l.hoc iure.§.ductus aque.&.l.j.§.permittitur.de aqua quoti.& esti. Quinto est considerandum quod aliqui singulares de terra illa molendina & ualcherias possidendo in flumine publico, dicuntur habere domioium de iure quo iure rerum dominia sunt distincta.l.ex hoc iure.de insti.& iur.in quo iure debet communitas singulos conseruare & defendere.xxiij.q.ij.dominus.&.c.dilectus.de ap. Interest enim reipublice ciuitatis & castri subditos habere locupletes ut sic citius obsequijs reipublice succuratur.l.cum ratio.de bo.dā. & insti. de his qui sunt sui uel alie.iur.§.fi.Si ergo subditos debet cōmunitas defendere.ergo oon opprimere & eorum iura minuere.c.j.de oa.ex li.uen.&.c.pac.de iureiu. Quinimo oon ualet statutum
quòd aufert sine causa dominium aut ius mei.ut no.Inn.in. 4
c.quæ io ecele.de consti.&.l.rescript.de preci.impe.offe.per Cy.nō obst.si dicatur imo hic subest quia augetur utilitas communitatis per istud statutum.Ad hoc ut dixi superius respondetur quod ista utilitas est reprobata quia cū alterius iniuria & iactura.ut.d.c.locupletari, Item quia dicta iniuria fit ab eo qui debet subditorum commoda procurare.ut.d.c.j.Item quia dicta causa est fundata in radice cupiditatis & auaritie ut patet.d.c.cum omnes.unde Tullius lib.vj.de offi.detrahere aliquid alteri & hominem cum hominis incommodo suum commodum augmentare magis est contra naturam quam mors.Si ergo est contra naturam ergo statutum iniustum & iniquum & per consequens nullum.ut.d.c.erit autem.possunt ergo subditi de iniquo statuto coram sua uniuersitate conqueri uel potius coram eius superiore & hoc modo de facili renocandum esse uel corrigendum.
5 † Nam & papa & imperator etiam iura sua corrigunt cum redundant in præiudicium subditorum.c.statutum.in princ.de rescrip.lib.vj.& no.in.c.qualiter.de accu.el.j.facit quod no.Io.An.post Inno.in.c.plerique de immu ec.uersu.quid si imperator uel alius princeps. Non ob.quod dixi quod potest quilibet in suo facere & statuere inter subditos etiam si redundet in damnum alterius quia illud uerū in suo libero oon in eo quo per usum tanti temporis est alteri ius quæsitum. Nam contra antiquam seruitutem non potest etiam dominus aliquid innouare.facit quod no.in.c.j.de immu.ec.in nouel. Nno ob. etiam si dicatur in nullo impedit cursum aque nec prohibet hominibus quin procedant ad dicta molendina & ualcherias aliorum sed suos subditos grauat si accesserint maiori onere quam si uadant ad sua.Ad hoc dico quod multipliciter grauantur illi. Primo propter graue onus annexum impedit liberum aditum & accessum ad dicta molendina arcendo & onerando expresse maiori onere accedentes ad illa.l.j.§.j.de mor.inte.ibi prohibere uidetur quis siue in locum inferre prohibeatur siue in itinere arceatur.ad idem.l.uim facie.de ui.& ui ar.Ibi uidelicet facit qui aliquid faciēdo liberam possessionem aduersarij nō reliquit.ad.hoc.c.pisanus.de resti.spo.talia aliena territoria debent esse libera in transitu.l.iij.§.non perpetue.de sepul.uio.pro hoc.c.cum quid una.de re.iu.lib.vj. Certum est enim quod cōmune noo potuisset expresse disponere quod sui homines non accedant ad molendina uel ualcherias dictarum personarum quia esset lex diuersius subtrahendo commercium & suffragia quæ debet homo homini arg.l.ut uim.de iusti.& iur. Si ergo hoc oon potest statuere expresse & directe ergo nec sub uerbis generalibus uel indirecte debet hoc posse.c.ex tue.de procur.ibi ne quod uoa uia denegatur alia concedatur.Grauantur enim ex hoc statuto liberi accessus & cum alijs contrahendi & disponēdi libere prout uult cootra.l.j.§.quæ onerande.qua.re.ao.non da.Non ob.quod publica autoritas est preferenda pri
6 oate.† Et quod debet quisque bonus patieoter pati incommoda pro rei sue publice augmento.Quia illud uerum cū commune indiget auxilio ciuium cum sit inops quo casu debet equaliter onera diuidere inter suos & non unū plusquam alterum aggrauare.nam ex grauamine inequali excitantur seditiones & scandala ac bella ciuilia in populo ut ait Tullius lib.iij.de offi Sed in casū quo commune sarciani sit indigens & impotens ad onera communis subeunda non debet per uiam interdictā illud oous comunitatis imponere certis personis quia si fecit licite appellatur tanquā
7 grauans aliquos & non omnes.† Nam talis dicitur lex specialis quæ non potest adaptari ad omoes homines sed ad certos.Et tunc dicitur iniqua quia oon communis omnibus.iiij.di.erit autem.& est casus in.d.c.cum omnes.& no.Bal.in.l.iudicibus.l.j.C.de appel.&.l.j.in.fi.& quod ibi oo.de doli excep.& qoi & a qui.l.fit priuatus.Per ista sit respōsum contrarijs & liquido concludendum quod dictum statutum uidelicet tanquam iniquum edictum cootra certas personas indirecte per quod auferetur eis utilitas & redditus consueti ab antiquo de suis molendinis & ualcherijs contra uetustam consuetudinem.

CONSIL. CCXCIX.

1 *Metus coniecturis probatur.*
2 *Furtum committitur petendo id quod alteri debetur.*
3 *Veritas in quibus consistat in materia metus.*

N CHRISTI nomine ameo. Visa supradicta facti oarratione elicita ex processus agitato in causa inter dictas partes. Et etiam uiso dicto processu uidetur prima facie ius domine dorotee plene fundatum & probatum ex præcepto sponte suscepto.l.si debitori.ff.de iudi.&.l.debitoribus.de re iudi.Et licet contra satisdationem de soluendo dictum debitum potuerit allegari metus,tamen cōtra præceptum quod ab alio iudice & diuerso tribuoali uidelicet parme emanauit actus ille precedens & satisdatio noo infert metum in præceptum suscipiendi. Imo si quis fuit prius purgat illum.l.ij.C.quod me.causa.Testes etiam pro parte ni.producti ad probādum metum uident omnes io suis testimonijs singulares & per consequena nihil probant.c.licet causam.de proba.Sed certe subtiliter facti cir
2 cunstantijs ꝯsideratis uidetꝰ metus plene probatus.† Pro cuius clariori intelligentia præmittendum est quod metus cū habeat in se dolum probatur ex perspicuis coniecturis.l.dolum.C.de dolo.maxime metus qui pendet magis ex animo quam ex actibus qui ex post possunt demōstrari ut metus tyranni crudelissimi cuius uoluntati non solum parendum est spoote sed etiam apparenter oñdere quod sponte & libenti animo pareatur ad fugiendum eius seuitiam.sufficit enim terror ipsius qui semper instat & contious est ad iustum metum inducendum.l.commodissime.ff.quod fal.tu.auto.&.c.j.quod me.causa.& quod no.Inno.in.c.super hoc.de reoun.& Bal.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.de ope.nou.nunc.&.c.si iustus metus.de app. crudelitas autem domini ottonis adeo ontoria est in parma & alijs ciuitatibus lombardie & alijs quod probatione non indiget sed solummodo allegari prout factum est prout nu.in cle.appellanti.de appel.Hoc ergo præmisso multa allegantur deducuntur & probantur circa istum metum præteositum siue allegatum.Primo mandatum domini Ottonis quod ni.cogeretur ad soluendum & pro hoc iudex cause testificatur ex cuius attestatione cum alijs adminiculis super eodem uidetur resultare plusquam semiplena probatio.ad hoc quod no.in.c.ij.de arbi.Nam quod ad literas domini ottoois fuerit captus & detentus plures testes probant. Presumitur ergo per metum inductus ad satisdandum.Maxime quia adhuc supererat multum de termino ad soluēdū ex quo si uiue potuisset uerisimiliter opposuisset exceptiooem dilatoriam solutionis nec uoluisset in soluendo preuenire terminum.argu.l.cum de indebito.de proba. Quinimo uerisimiliter

similiter postquam ex tenore instrumenti debiti apparebat iudici quod nondum dies uenerat non coegisset eum imo ex officio absoluisset inducijs duplicatis.c.vj. de plus pe. & quod no.Bar.in.l.eum qui ita.ff.de uer. obli. & ideo iudex testificatur quod lra dicti domini hoc expresse continebat quod cogeretur termino non ob.& hec est una præsumptio quod per metum ita se obligauerit præcedente iussu & mandato crudelissimi tyranni. Accedit ad probandum iustum metum quod dictus dominus otto habebat dictum Ni.odio & carcerari eum fecerat prius una cum alijs qui ab eo postea trucidati sunt & ipse liberatus. Præsumendũ est igitur propter metum continuatum non fuisse ausum aliquam exceptionem opponere contra eius mandatum iudici directum. Et hanc præsumptionem confirmat contradictio subsequens dicti Nico.cum tute potuit scilicet postquam idem dominus interfectus fuit ad hoc quod no. iu.c. ad id.de spon. Præterea aduertendum quod magister Ioan. ad cuius instanciam ut procurator domine dorotee iste Nico.fuit expulsus cum ab eo peteretur mãdatum sue procurationis & cessionis quàm asseruit de dicto debito dorotee factũ ista nunquam exhibuit. Non est ergo uerisimile quod ni. non excepisset tu non habes mandatum uel iura cessa quæ prætendis si fuisset ausus. Poterat enim scire se non liberatum a uero creditore de albis nisi de cessione legitime constitisset. Non fuisset igitur ita stultus quod dicto magistro sponte se obligasset ad id quod alteri soluere tenebat. & sic bis soluere uoluisset.ut.d.l.cũ indebito. &.c. eam te.
2 de iureiu. Imo iste magister Ioã.† furtum committeret exigendo quod alteri debetur.ut.ff.de fur.l.falsus.§.j. facit de consti.pe.l.si uero mihi. Et potest ab eo repeti quod solutũ est & damnum inde secutum si non exhibeat instrumentũ cessionis & mandati.ad hoc quod no.Bar.in.l.licet.C.de pcu. Et ista est alia præsumptio quod propter iustum metum satisdederit & se obligauerit dare uni quod alteri dare tenebatur idem Nic. Et sic bis ad idem debitum soluendum teneri uoluisset quod non est uerisimile nec secundum bonam fidem.l.bona fides.de reg.iu. Non ob. si dicatur præsuppositum ita esse quod compromissio & satisdatio fuerint extorte per metum tamen hic agitur de executione præcepti sponte suscepti coram iudice alterius tribunalis cũ sint diuerse ligationes eiusdem debiti metus in una non infert metũ in reliqua imo purgat ut prediti per.l.ij.C.quod me.causa. Ad hoc respondeo quod tam burgum sancti donini quam ciuitas parme erant sub dominio domini ottonis. Et quo ad eius mandatum exequendum & parendũ idẽ metus instabat & continuatus in personam nico. Nam siue in dicto burgo siue parme eius uoluntati de qua semel constitit per dictas literas contradixisset poterat probabiliter timere mortem & iterum trahit ergo istud subsequens præceptum parme susceptum causam & originem a coactione prima & sic præsumitur. quia rationes de quibus supra ita inferunt in secundo præcepto ut in primo argu.in.c.cum inter uos.de re iudic. Ex istis igitur argu.quæ ad probandum iustum metum apertissima sunt iudex circunspectus atque disertus debet confirmare motum animi sui in ista causa & ex ipsis alijs plenius in causa deductis arbitri ni.iustum metum passum fuisse in prima oblatione & secunda huius præcepti. Verum enim sit iustus metus uel non suo arbitrio relinquitur.ut no.in.l.interpositas.C.de transact.&.c.cum dilectus.extra quod met.causa. Item accidit statutum parme quo cauetur quod de metu & uiolentia stetur iuramento oppressi & publica uoce & fama quo statuto etiam circunscripto esset de iure communi dicto nico.iuramentum deferendũ super isto metu. Et in casu nostro agere & mouere debet equitatem iudicantis forma commissionis ut sola tacti
3 ueritate inspecta &c.† Veritas enim facti consistit multum super uerisimilibus in materia metus quæ pendet principaliter ex animo & uerisimilibus coniecturis.c.super hoc de præsump. Præcedentes autem coniecture multũ urgent Primo seuitia tyranni. Secundo quia alias capi fecit ni.cum alijs qui fuerunt interfecti. Tertio speciale eius mandatum super ista coactione. Quarto presumpta stultitia si uni sponte dare promisisset quod dare alteri tenebatur. Quinto quia Nico.statim cum potuit produxit.scilicet quod inter fecto domino ottone prout patet ex superius plene deductis. Ex quibus æquus & rectus iudex suum animum informare debet etiam quod iudex magister fuerit falsus procurator cũ nec mandatum suum producat nec etiam.instrumentũ cessionis ad quod tenetur ut dictum est supra. Vnde nisi ostẽdat mala fide & non prope traxisse ni. ad iudicium conuincitur auctor & fautor huius metus & per consequens tenetur ad restitutionem pignorum quæ accepit ista de causa quia probata principali obligatione inefficaci & inualida propter iustum metum similiter accessiones & pignora.c. accessorium.de reg.iur.lib.vj. Et per iuramentum ni. pignora & interesse probabuntur contra dictum magistrum Io. tanquam dolosum cum taxatione iudicis super damnis & interesse.ut.c.super eo.quod met.cau.&.l.si quando. C. unde ui. Ex quibus omnibus supradictis dubijs concludẽdum est quod preceptum & obligationes de quibus supra debeant per iudicem pronunciari nullum & nulle & quod solutum est debere restitui & dictum magistrum Ioan.ad restitutionem pignorum & petitorem condemnari rationibus supradictis.

CONSIL. CCC.

1 *Filie dotate quando agnatis superstitibus excludantur a successionibus.*
2 *Heres semel si quis sit heres esse non desinit.*
3 *Administrator de bonis que administrat dotare præsumatur.*
4 *Agnati de successionibus sibi delatis testari possunt.*

1 N CHRISTI nomine amen.† Posset probabiliter dubitari utrum Francisca & Iacoba filie doni admittãtur abintestato ab hereditate doni communis patris cum titio fratre ipsarum. Et statutum excludit feminas maritatas a quocunque dotatas a patris hereditate abintestato. Videtur.n.statutũ requirere quod dotate sint tempore quo defertur patris successio. Vnde in casu nostro cum dotate fuerint a patruo post mortem patris non uidentur per statutũ excluse patris hereditate arg.l.in delictis. §. si extraneus.ff. de noxa. alias sequeretur quod hereditas patris iã filiabus quæsita quia tempore mortis dotate non fuerant si contingat eas dotari per patruum uel alium agnatum dudum postea ꝙ priuabuntur tali hereditate quæsita.
2 † Quia uidetur absurdum & contra iura ut semel heres desinat esse heres.l. & si sine.§.sed ꝙ papiu. ff. de minori. Et hac ratione credo istas successisse patri ab inte.simul cum titio. Quasi in hoc casu scilicet cum non sunt dotatæ tẽpore quo succedunt patri statutum non disponat. arg. l. quicquid astringende.ff.de uerb.obliga. Ad hereditatem autem titij non puto eas debere admitti sed excludi p guidonẽ. Et hoc ex eo ꝙa tempore mortis titij reperiuntur maritate & dotate a guidone quod sufficit ad eorum exclusionem quia sic statutum disponit cum dicit a quacũque persona uel a se &c. Item dico quod gui. uideatur eas dotasse de portionibus eis delatis de bonis patris quia gerebat negotia ipsarum & hereditatis.ut.l.si.C.de do.Promis.
3 † Et est generale in quolibet administratore preterquam in patre ut uideatur de bonis quæ administrat non de proprijs dotauisse.ut.d.l.si.facit. l.cum pater.§.gener. de admint. tuto. & hoc est clarũ. Restat modo discutere de puncto magis dubio.s.utrum guido potuerit de bonis titij cui successit testari & instituere heredem fraternitatem de qua queritur. & vr quod non quia eo ipso ꝙ statutum excludit feminas extantibus agnatis masculis uidetur hoc disponere in fauorem cognatorum & conseruare uoluisse ius legitimarum hereditatum inter eos arg.l. uel singulis.ff.de uul.& pu.& per consequens uidetur quod hereditas titij deuoluatur ad proximiores agnatos. Nec potuerit guido de ipsa disponere. Nam excludere feminas & admittere extraneos uidetur contra ordinem charitatis & absurdum.argu.l.fin.C.de conditio. insti. enim

enim ulteriores agnati nocerent filiabus & sibi non pro-
dessent si ab extraneis institutis hereditatibus excluduntur
quod non uidetur fuisse de mente statuti sed potius exclu-
dere feminas ut sibi locum faciat. ad hoc quod not. Bar. ff.
ad tertul. l. fi. Ex quibus uidet quod ad ista bona titij agna-
ti non fraternitas instituta a guidone sini admittendi. sed
his non obst. contrarium credo uerum de iure. Primo quia
in hereditate titii successit guido unde non debet dici am-
plius hereditas titij sed consusa & mista cum hereditate
guidonis argumento. l. paulus ff. de acquiren. heredit. unde
non posset fraternitas hereditatem titij separare ab heredi
tate guidonis unam .f. adeundo aliam scilicet repudiando
l. quidam eulogio. ff. de acqui. here. Si ergo guido potuit te
stari de hereditate sua. Ergo titij quia una ut dixi censetur.
hereditas. Nec statutum prohibet agnatos superstite femi-
na facere testamentum de hereditate alterius agnati sibi de
lata. Non enim fuit intentio statuti propter exclusionem fe
minarum substituere inuicem agnatos inter se in hereditati
bus acquirendis ex personis agnatorum. Et sic quod unus
alteri reseruare hereditates sibi delatas ab agnatis tenea-
tur. Hoc enim statutum non dicit sed tantummodo ut femi
na maritata a quocunq; dotata nõ succedat patri &c. Quod
ergo omissum est i statuto pro omisso haberi debet & iuris
communis dispositioni relinqui l. quicquid astringende. de
4 uer. oblig. & l. si cum dotem in princi. ff. so. matri. † Esset nã-
que satis absurdum ut propter feminas superstites heredita
tes agnatorum delate agnatis abinte. perpetuo illi qui-
bus delate sunt agnatis alijs reseruare teneatur & non pos-
sit de ipsis testari in extraneos. Licet enim statutum præ-
ferat agnatos feminis proximioribus abintestato tamen
non prohibet agnatos quibus deferuntur de ipsis posse
facere testamentum ut dixi. concludo igitur agnatum de
hereditare agnati sibi delata posse facere testamentum
tanquam de propria. Et per cõsequens agnatos alios proxi
miores non posse eam sibi uendicare nec a bonis here-
ditarijs testatoris separare quia iste casus non est statuto
uel lege comprehensus. Non obstat quod dixi quod ius le-
gitimarum hereditatum uidetur statutum noluisse conser-
uare inter agnatos quia hoc uerum cum decedunt abinte-
stato. Sed non uidetur prohibuisse de sua uel sibi agnato q̃-
sita facere testamentum. ista uidetur mihi equa & bona in-
terpretatio statuti saluo iudicio cuiussibet melius sentien-
tis. Per ista soluitur aliud dubium quod agnati duo ex
tribus renunciantes hereditatem titij dictis filiabus & ter-
tius agnatus nullum habet ius in dicta hereditate sed de-
uertitur fraternitati institute guidone una cum sua heredi-
tate.

CONSIL. CCCI.

1 *Notario aliquid in instrumento afferenti quando credatur.*
2 *Pape narranti quando fides habeatur.*
3 *Abbas quando monasterium obligare possit.*
4 *Obligatio restringitur quando quis pro alterius debito grauatur.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Viso dili-
genter tenore instrumenti in quo uenerabi-
lis in christo pater dominus Io. abbas mona-
sterij sancti pauli bisiui tantum obligauit se
cum iuramento & bona sui monasterij da-
re & soluere domino archiepiscopo uien. mille francos de
fructibus redditibus & prouentibus dicti monasterij in tri-
bus annis proxime uenturis. Et hanc obligationem fecisse
dicitur idem abbas de mandato petri de luna tunc pape nũ
cupati in recompensationem laborum & sumptuum quos
sustinuit idem archiepiscopus in ro. cu. ac regis francorum
pro negotijs tangentibus romanam ecclesiam &c. Ante ue
ro quã dictus abbas solueret translatus est & de dicto mo-
nasterio alteri prouisum post lapsum dictorum termino-
rum. Dubitatur modo utrum idem nouus abbas soluere te
neatur uigore dicte obligationis sui prædecessoris sum-
mam prædictam dicto archiepiscopo. Pro cuius dubij de-
claratione præmitto quod postquam de mandato & auto-
ritate petri de luna tunc pape aliter non apparet uerba nar
narratiua notarij de dictis mandato & autoritate non fa-
ciunt fidem. c. si papa. de priui. li. vj. & l. ex his. C. de testa.
mili Est † enim speciale in papa ut eius uerbis narratiuis
2 tunc debeatur fides cum super eis fundatur intentio sua
cle. j. de proba. & maxime in notario est hoc uerum qui de-
bet conficere instrumentum de his quæ sub eius præsentia
aguntur & in his sibi creditur in alijs uero quæ ante gesta
fuisse attestatur uel narratiue de personis non pñtibus uel
factis alijs mentionem facit sibi non creditur. ad hoc quod
not. in. c. quoniam contra falsam. de proba. in nouel. & l.
sciendum. de uerb. obli. per bar. & c. cum in iure. de offi. de
le. per Inno. & l. optimam. de contrahen. & commit. stip.
per Cy. hoc ergo pro uero præsupposito quod de autorita-
te & mandato tunc pape instrumentum non faciat fidem.
Videndum restat de uiribus obligationis abbatis dicto ar-
chiepiscopo utrum successor in monasterio teneatur domi
no archiepiscopo soluere dictam summam mille francorũ
& proculdubio est dicendum quod non: quia causa obli-
gationis non concernit utilitatem monasterij sed ecclesiæ
3 romane. & etiam ista non apparet uera licet narrata. † Cer
tum est autem quod ad hoc ut abbas possit monasterium
obligare plura debent concurrere uidelicet utilitas mona
sterij tractatus & consensus capituli & contentus & supe-
rioris autoritas. ut extra de his quæ fi. a prælato. c. ij. & per
totum. & aut. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccle. & c.
quod quibusdam. de fideiusso. Nec in obligatione mona-
sterij sufficit asserere siue fateri iustã causam obligandi sub
sistere nisi de eius ueritate aliter fides fiat: ut dixi in. c. j. de
reb. eccle. non alie. facit quod not. in. l. si forte. de castr. pec.
Ex hoc apparet monasterium siue successorem non obliga
ri ad solutionem dictorum mille francorum cum deficiant
iur. solẽnia in prædicta obligatione. Preterea posito quod
ex dicta obligatione tenetur abbas qui se cum iuramento
obligauit: tamen non teneretur eius successor in monaste-
rio: quia tales ꝓmissiones facte a prelatis de istis præstatio-
nibus annuis sunt personales: non reales. ut in. c. nisi es-
set. de præben. & c. de cetero. de transac. Vnde abbas iste
licet translatus uideretur teneri ad solutionem: & incurris-
se periurium propter moram: quia non soluit in terminis
limitatis argu. l. magnam. C. de contrahen. & commit. sti-
pu. & c. potuit. de loca. ubi dies apposita ab homine uel a
iure interpellat etiam absque alia requisitione. c. licet canõ
de elec. lib. vj. Postremo etiam ubi posset dici ista obl'o rea
lis & transitoria in successorem quia apparet de mandato
autoritate pape. Tamen quia dicta obligatio concernit fru
ctus & redditus certi temporis uidelicet trium annorum
proxime sequentium non uidetur quod fructus ulterioris
temporis ad hoc obligetur quia alij sunt fructus unde obli
gatio modificata ad fructus certi temporis non uidetur ex-
4 tendi ad fructus alterius temporis. † Quia cum ista obliga-
tio sit extraordinaria contra ius ut unus pro alterius debi-
to prægrauet. ut. c. pastoralis. de priuile. per Inno. debet
restringi & stricte intelligi prout iacet. argumen. c. p. &.
g. de offi. delega. & c. cui de non. de præben. libr. vj. Et
hec ratio probabiliter defendi potest cum archiepisco-
pus potest argui de mora & negligentia non petendo
solutionem ex fructibus limitatis ex quibus solutio fie-
ri debet. argumen. optimum. ff. de usuf. le. l. si usuf. mihi
in biennium. Et maxime equitatem habet ista opinio si
fructus illorum trium annorum non probantur con-
uersi in utilitatem monasterij. Nam si hoc non appa-
ret præsumendum est dictum abbatem translatum se-
cum exportasse uel male consumpsisse & per consequens
culpa sua siue dolus & archiepiscopi negligentia essent no-
ciue monasterio contra iura. c. delictum. de re. iu. libr. vj.
Ex quibus de iure & equitate concludo ex prædicta obli-
gatione prædecessoris successorem uel eius monasterium
præfato domino archiepiscopo non teneri rationibus su-
pradictis. do. Pe. de Ancha.

CONSIL. CCCII.

1 *Societas quando & per qua dicatur inter fratres cohabitantes contracta.*
2 *Societas tacito etiam contrahitur consensu.*
3 *Factum ipsum praeponitur si uerbis contrarietur.*
4 *Voluntas seu intentio hominis ex quibus elici possit.*
5 *Fratres & patruus ac nepotes si simul habitent uno fundum emente tenentur alij communicare.*
6 *Industria in diuisione rerum societatis est attendenda.*
7 *Limitari ex actibus debet quod ex actibus ipsis dependet.*
8 *Socius quando dolose uersari dicatur.*
9 *Socius de quibus bonis mercari praesumatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Materia
de qua quaeritur noo est noua sed tacta pec
doc. narijs locis ut infra tangam ac etiam in
quaestionibus super materia quotidie emer-
gentibus diuersa ac quaodoq; contraria ui-
dentur emanauisse consilia prout facta diuersimode ex quo
diuersum ius oritur.l.si ex plagijs.§.incliuo.ff.ad.l.aquil.
Nec mirum si ita contingit quia ista materia praesumendi
uel non praesumendi tacitam societatem fundatur super
coniecturis quae quandoque sunt leues quandoque ut gra-
uantes quandoque uiolente secundum factorum uarieta-
tem & quandoque mulia concurrunt ex quibus omnibus
2 simul iunctis declaratur animus socialis inter eos. † Con-
cordant enim omnes de hac materia scribentes quod so-
cietas non solum expresso sed etiam tacito consensu con-
trahitur.l.qui admittitur. &.l.plane.ff.pro soc. & insti. de
obli.quae ex contractu.per totum. consensus autem de-
claratur noo solum uerbis sed etiam factis.ff.de legi.l.de
3 quibus † Quinimo plus est aliquid facto demonstrare quam
uerbis: ut.c.dilecti filij I.&.H.de appel. cum multis con-
cor.ibi oo.facit.l.certum.ff.si cer.pe. Vnde si factum con-
tradicit uerbis siue scripturae factum superat & scriptura
sibi cedit.C.plus ualere quod agi.l.j.& per totum. His prae-
missis ad puncta de quibus quaeritur redeundo ex facti se-
rie scripta superius plura eliciuntur ex quibus inter.a.&.b.
uideatur societas contracta. Primo inter eos bonorum
communio post mortem aui. Secundo communionis con-
tinuatio annis.xxx.cum dicto.b.& eo mortuo cum eius fi-
lijs. Tertio communis habitatio utriusque familiae & fru-
ctuum ex possessionibus semper in comuni collatio. Quar
to expensarum sumptuum & onerum imminentium cir-
ca res uel personas ipsorum nunquam inter eos reddita
uel inita ratio licet factae fuerint de obuenicotibus in com
muni. Et ista utroque uiuente scilicet.a.&.b.ita ut prae-
dicitur acta sunt similiter mortuo dicto.b. idem.a.frater
eius superstes cum filio & filiabus dicti.b.communionem
continuauit. Nam filias dicti.b.nuptui tradidit & dota-
uit,in filijs suis proprijs magnas expensas fecit & similiter
nepotes ex suis filijs baiulari & haec omnia de bonis com-
munibus indiuisis annis.xxx.ut dixi.Et certe quia isti actus
non posseot exerceri citra nomen & ius societatis; ideo
praesumitur societas arg.ff.de acqui.haere.l.pro haerede.§.
4 papi. † Ad eliciendam enim intentionem hominis debe-
mus recurrere ad qualitatem actuum ut talis uoluntas
hominum praesumatur qualis ex actibus colligi potest;
ut.ff. de acquiren. haered.l.duo fratres.C.de insti. & sub-
stitu.l.rependenda. ubi gl. dicit quod facto datur uolun-
tas intelligi etiam in animalibus brutis. instit. de rerum
diui. §. ceruos. Ad haec quod dixi supra uer. concor-
dant &c. facit quod not. Innocen. de animo praesumendo
ex actuum qualitate in cap. bone.ij. de postu. praela. Et
hoc est quod dixit eleganter Oldr. post Ricar.malum,in-
simul habitatio locorum in commune collatio & eius in-
super quod si alter lucretur inuicem non reddita ratio fe-
cit praesumi societatem, argumen.ff. de do. l. procula.ff.
de dona. inter uir. & uxo.l.seruus. &.l.quae dotis.ff.solu.
ma. & hoc refert Bartolus in lege Titium & Meuium.§.
altero.ff.de admi. tu. & Baldus etiam hoc no. in lege pri-
ma.C.qui testa. fa. pos. dicit enim in fratribus quod quan-
do diu simul stant propter diuturnitatem temporis &
communem usum uiuendi & ratione coniunctionis per-
sonarum praesumitur inuicem facta donatio & tacito con-
sensu contraxisse societatem. & refert idem tenere Nic.
de ma. postquam simul habitauerunt & communibus ex-
pensis sine computo uixerint & negotia sua promiscue
egerunt. Nam ex istis praesumitur societas. Plus est ex-
pressum de iure longob. quod si duo fratres & patruus &
nepotes simul habitent & unus emat fundum tenentur
alij communicare ut in lombard. de successio. cap. si fra-
tres. quia praesumitur emptus de communibus rebus. de
dona. inter uir.& uxo. lege quintus.& hoc no. Baldus in
lege si ut proponis.C.de rei uendi. io fine. & Ry. malum.
in lege cum duobus.§.si fratres.ff.pro soc. & idem Cynus
in addi. Vbi igitur io facto oon esset aliud. Clarum ui-
detur ex praedictis actibus diu continuatis resultari taci-
ta societas inter eos. Sed uidendum est ulterius quia
duo sunt in facto nostro quae uidentur facere rem magis
dubiam quo ad quaesita a tempore mortis aui usque ho-
die. Vtrum ueniant communicaoda & si sic qualiter di-
uidenda. Primum est quia dictus.b.uersabatur circa ope-
ra ruralia & laboreria io communibus possessiooibus.
Alter uero,scilicet.a circa mercantias & gubernationem
familiae prout latius supra patet in puncto. Vtrum ergo
ista diuersitas impediat tacitam societatem. de qua su-
pra. Secundo utrum istam societatem impediant em-
ptiones praediorum & mercantiarum quae apparent fa-
ctae per.a.nomine suo proprio non communi. Tertio &
si ista non impediant utrum in diuisione sit habenda ratio
maioris industrie unius quam alterius. Nam uerisimi-
liter ex industria in mercantijs maius lucrum percipitur
6 quam ex rurali opera. † Vtrum ergo in diuisione habea-
tur ista consideratio ut sicut fuit maior industria a quam.b.
ita maiorem partem ferat de rebus acquisitis.

Quarto si.b.dicat quod.a.incepit mercari cum pecunia
comuni uel redacta ex rebus comunibus haereditatis aui.
Ex aduerso dicit.a.quod habuit aliunde uel ex sua indu-
stria personali prouenit totum lucrum & pecuniae ex qui-
bus emit dicta praedicta quid in dubio praesumendum ali-
quid oon apparet.

Quo ad primum uidetur quod ista diuersitas siue dif-
formitas non impediat dictam tacitam societatem. nam
ut dicit Baldus cum fratres omnia comunicant praesumi-
tur societas generalis. Sed si in una specie in illa tantum
7 praesumitur.l.cum duobus.§.cum duo.ff. pro so. † Quod
enim ex actibus pendet ex actibus limitatur. ff. de legi. l.
de quibus in fin. & de iti. actuque priua.l.j.§. Iulia. Plus
dicit quod si neuter negotiatur tamen potest ex actibus
apperere. socialis affectus sicut est inter nobiles qui non
faciunt quaestuarias mercantias; tamen quecuoque dona
quecunque salaria quecunque dotes acquiruntur in comu-
ni conferunt. Nemo enim potest negare hos esse socia-
les actus quibus praesumitur intencio & uoluntas: ut di-
ctum est. Idem dicit si alter negotiatur alter noo. Sed
ille qui negotiatur omnia quae obueniunt sibi ex redditi-
bus uel ex doois ponit in communi. & sic faciunt hinc-
inde. Ex istis eoim actibus reciprocis praesumenda est
societas inter eos. Idem dicit si unus negotiatur in una
mercantia alter in alia: & lucra omnia ponunt in com-
muni; puta unus aduocatus: alter tabellio alter artifex;
si.n.quicquid lucrantur in communi ponunt & in commu-
ni habitant & alia prout supra tactum est faciunt; non uide-
tur ista diuersitas impedire hunc contractum societatis. Et
hoc ponit Bal. complendo tractatum Bart. de duobus fra-
tribus simul commoraotibus in.l.si patruus. C. commu-
nia utriusq.ind. Ex cuius dictis remanet decisum primum
dubium de quo supra. Venio ad secundum dubium quod

fuit utrum istam societatem impediant emptiones præ-
diorum & mercantiarum quas dictus.a.fecit nomine pro-
prio. in hoc Bar. dicit quòd ex hoc præsumitur quòd sibi
quærere uoluerit, unde in talibus non potest intelligi ani-
mus socialis postquam constat de contrario per scriptu-
ram at.l.nesennius.de neg. ge. cum enim ista societas fun-
detur solum in præsumptione uidetur ab ea recedendum
postquam per factum contrarium animus aliter declara-
tur. facit quod no. Innocen. in.cap. super hoc. de renun:
& hoc no.ipse in.d.l.si patruus. &.l.titium.§.altero. præ-
al. Sed certè concurrentibus tot circunstantijs generalis
societatis inter eos quot sunt enumeratæ superius in pun-
cto subtilius aduerten.est & primo ponderan. quòd iste.b.
cultor ruralium erat ignorans & nescius de scripturis fra-
tris uidelicet dicti.a.consideran.est igitur scriptura an fa-
cta præualere debeant postquam inuicem contradicant.
Omnia enim facta istorum sonabant in societatem & in
animo sociali unius autem scripturæ sonat in contrarium :
& ideo præualere debet quòd agitur non quod scribi-
tur.C.plus ualere quod agitur. per totum. facit. cap. cum
interss. de elec. & maxime quia societas elicita ex colla-
tione omnium in communi & officio dicti.a.in admini-
stratione gubernatione familiæ & redditiuum receptione
& uenditione & pœnes se retentione pecuniarum inde
redditarum debet intelligi contracta utriusque consensu
tacito. ut superius dictum est uoluntas igitur alterius, sci-
licet dicti.a.in contrarium per scripturam suam tantum.
d.b.incognitam non debet attendi in contractu recipro-
co.ut.l.si repetendi.C.de condi.ob causam. Item commu-
nione præsupposita sociali & communi pecunia præsum-
ptiue si alter fratrum uidelicet.a.mala fide uersatur dum
fratrem, scilicet ab emolumento communionis & pecu-
niæ priuare conatur cunctaque sic gessit non secundum
eius animum siue præsumptiuum sed secundum effectum
prout gerere debuit iudicare debemus argumē. de repu.l.
quòd ait.§.fin. &.l.ut neuter.§.in bo. de priui. credi. Præ-
terea cum mercationes quas idem.a.exercuit præsuman-
tur traxisse principium ex communi pecunia siue rebus
hæreditarijs communibus inter eos postquam aliud non
apparet.ut.j.dicam equitas suadet quod lucrum omne in-
de proueniens frater fratri communicet & sicut cum ali-
quid ex re mea ad te peruenit æquum est mihi restitui.l.si
me & titium.ff.si certum petatur. Et præsertim cum pecu-
nia prouenit de hæreditate in qua precium succedit lo-
co rei & lucrum inde proueniens.l.uenditor.ff.de hæredi.
vel acti.uen. Licet enim in lucro operetur non solum pecu
nia sed etiam personæ opera & industria tamen postquam
ambo communicant inter se suam industriã in aperto ini-
quum est si alter in occulto actum gerat quod sibi soli quærat
imo quod socius ex re communi immediate quærit socio
communicare tenetur.ff.fa.er.l.idem Isbeo.§.familiæ.&.l.
inter cohæredes.§.fructus. Et dicendo contrarium seque-
retur absurdum.s.quod b.agricola industriam suam posuerit
in utilitate communi. Alter.s.a.in sua utilitate propriè. Ex
quo orìretur discordia inter fratres quod abhorrent iura.l.
cum pater.§.euictus.de leg.ij.ubi enim plures causæ simul
concurrunt in actis perfectiores debent concurrere & in
lucri acquisitione arg.l.titio cētum de lega.j. Item ex the
mate apparet quod iste.a.b.patientem curam familiæ ac do-
mus & rerum obuenientium omnium in communi gere-
bat in hoc mandatum tacitum habēs a.b.l.qui patitur.ff.
mã. Sed quæsita de rebus administrationis & proprio no-
mine tenetur administrator dare domino quasi dolose uer
sari uideat si quod facere debuit nomine domini facit suo
8 .l.j.C.de dolo. † Ita socius si quod debet agere cõmuni no-
mine facit suo uidetur dolose uersari argu.l.quę de toca.ff.
de rei uen. Ex quibus concludo quod in diuisione emptionia
contractus quos.a.proprio nomine celebrauit ueniant in
cõmuni quasi de rebus cõmunibus prouenientes & unius
industria in acquisitione cum industria alterius ipsorũ gu-
bernatione & regimine compensetur per dicta superius per
Bal. Et confirmatur quia licet emeret nomine proprio tã
gubernatio ipsarum possessionum sic cõmunium erat sub
cura dicti.b.& fructus earum similiter redigebat in com-
muni quæ omnia sunt recte consideranda in præsumendo
quòd sint cõmunia quod scriptura simplex quòd sint pro-
pria dicti.a. Nam dicit lex: res gesta potior quàm scriptu-
ra habetur.l.multum. C. si quis alteri uel sibi. Circa du-
bium tertium Bal.in.d.l.si patruus. dicit quod non consi-
derat in prædictis an unus plus lucreẽ quam alius uel plus
expendat quàm alius quia hoc in generali societate non
attenditur sed omnia sunt æqualiter partienda.ff.pro so.l.
si socius pro filia. De facili enim præsumenda est dona-
tio illius pluris cum illud ponit in cõmunione cum fratre
minoris industriæ postquam minor frater ut erat.b.credebat.a.
in totali administratione domus familiæ ac domorum om
nium & in reuerentia quæ omnia etiam si.b.sciuisset fratrẽ
suum.a.omnia proprio nomine negotiari & emere uiderẽ
tur sufficientia indicia.ut.a.in diuisione non deberet præ-
dicta sic empta habere præcipua sed cõmunicare cum fra-
tre licet nomine suo empta. & hoc operetur societas gene
ralis.l.si quis societate.ff.pro soc.& sic non.ob.l.si patruus
præallega.&.l.multum.&.l.j.cum omnibus ferè legibus il
9 lius tituli.C.si quis alteri uel sibi. † Circa quartum breui-
ter est dicendum quod utrum pecunijs proprijs an commu
nibus præsumatur fecisse mercantias. spec. dicit quod in
dubio de communibus in specu.in parte. de iudi.§.sequi-
tur uidere.uer.porro.ubi de modis probãdi quod de pro-
prio. Nam in dubio præsumitur habuisse de communi nisi
contra. probetur secundum eum ubi uideas in uerb. quid
si alter frater. & Bald.in.l.cum non solum. de bonis quæ
lib. & in lombardia hoc est expressum quod de commu-
nibus præsumatur in titulo de successione. Sed Bald.in.l.
si patruus.communia utriusque indi.dicit recurrẽdum ad
coniecturas de quibus no.in.l.cum oportet. de bonis quæ
libe. Et in casu nostro coniecturæ faciunt pro isto.b.cum
ut in puncto narratur remanserit mortuo auo sapta eius
hæreditate nec in pũcto præsupponitur dictũ.a.tunc tem-
poris inchoate communionis pecunias habuisse seorsum
præsupponitur etiam in puncto pecunias ex uẽditione fru
ctuum redactas habuisse pœnes se & omnia communia
ut paterfa. gubernasse & administrasse. Præsumendum
est igitur quod pecunias quas in negotiationibus conuer-
tebat habuerit de communi postquam quod aliunde ha-
buerit non probatur. quæ enim non apparent non præsu-
muntur sed rebus sic se habentibus iudicamus.l.in lege.de
contrahenda emptione.&.l.quod seruus. de condictio.ob
causam. Et per ista plenissimè declaratum apparet pri-
mum dubium thematis de quo supra. Secundum du-
bium principale tangit Bald.in.l.si.C.de collatio. ubi di-
cit quod ubi fratres simul uixerunt & in communi uictu
unus de fructibus aduentitiorum posuit plusquam alter
quod nihil potest repetere quia licet proprietas communi
cata non sit fructua tamen consumpti iure societatis eo-
rundem communicati censentur. Et dicit hunc casum ex-
pressum in.x.collatione de fructibus de nouo beneficio in-
uestitis.§.si duo fratres. Tertium dubium decidit specul.
in.d.§.sequit.uer.quod si unus ex fratribus. ubi dicit quod
mortuo patre frater debet de parte sua dotare filiam non
de communi, similiter expensæ factæ in filio alterius fra-
tris circa studium uel militiam sunt de sua portione. non
alterius detrahendæ in uer. quod si unus ex cohæredibus.
Circa ultimum quod unus maiori familia grauatus plus-
quam alias expenderit de communi. Non puto rationem
habendam quia in istis & sic in communi. consumptis scru
pulosa inquisitio non uidetur habenda tempore diuisionis
postquam ita pacifice tam longissimo tempore in commu
ni uitam duxerunt. Nam facilè præsumitur in sic consum-
ptis donatio prout dictum est de fructibus in cõmuni con
sumptis ex prædio dicti.a.facit quod no. in.l.quę dotis.ff.
solu. matri. Et per ista sunt decisa omnia dubia.

CONSIL. CCCIII.

1 *Ecclesia ad quam transeunt bona ad collectas futuras obligata an teneatur collectas subire pro futuro tempore & numeris sequentibus.*
2 *Priuilegia iuri uniuersitatis detrahere non debent.*
3 *Iuri generali seu publicae utilitati nullũ priuilegium debet aduersari.*
4 *Respublica charitati liberorum est praeferenda.*
5 *Ecclesia pro futuris impositionibus obligari potest.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Hoc statutum communis pistorij quod nemo a publicis muneribus excusetur & quod ꝑ ipsis subeundis omnium ciuium possessiones sint obligatae & hypothecatae communi quo ad hoc donare uidetur satis concordare cum iure communi talia nempe munera pro modo fortunarum sunt ad omnibus subeunda quo facilius obsequijs publicis pareatur. de
2 mu.pu.l.ciuilia.&.l.muni.&.l.fi.lib.x. † Et est expressum quod in talibus priuilegium non defendit aliquem si consenserit communia. C.de decur.l.uacuatis lib.x. Nam non debet per priuilegia iuri uniuersitatis detrahi uel ipsa uniuersitas onerari. C de eman.lib.l.nec annus.&.C.de cen.l. antepe.& fin.lib.xi.facit.l.quicquid.C.de uecti.& commi. ubi priuilegium exemptionis a muneribus communibus ipso iure non ualet. ad idem.C.de preci. impe. offe. l.re-
3 scripta.&.l.quoties. † Nam ut ibi & in multis alijs iuribus patet nullum priuilegium nulla etiam pragmatica sanctio quae generali iuri uel utilitati publicę aduersetur prodest. Nec super hoc disceptari oportet etiam si celeste oraculum in medium proferatur. C.si contra ius uel uti.pub.l. fi.& de sac.san.eccl.l.iubemus. Ex istis iuribus patet quòd praedictum statutum non exorbitat sed concordat cum iure communi. & per consequens hypotheca in talibus oneribus subeundis potuit superaddi per statutum & donatio possessionum facta communitati a ciuibus uidelicet propter onera subeunda: masimè quo ad ista onera quae imponuntur subditis pro modo fortunarum suarum: ut.d.l.ciuilia.&.l.minima. Nullum enim inconueniens uel absurdũ resultat si domini rerum ex consensu spontaneo hypothecent & obligent bona sua communi pro futuris functionibus persoluendis: ut fic cum dicto onere trãseant ad quãlibet possessionẽ.c.pastoralis.de deci.&.l.imperatores. de pub.&.l.inter debitorem.de pact. In infinitis namque casibus per dispositionem legis contrahunt hypothecae super certis obligationibus ut in dote.& fi.l.assiduis. qui po. in pi.ha.& C.in qui.cau.pi.ta.contra.l.j.& per totum. Si ergo per legem potest induci talis hypotheca: ergo & per statutũ ꝙ est pars iuris.l.omnes populi.de iust.& iur.&.c.j.de cõsti.li.vj.& maxime in casu nostro tam fauorabili ut dixi. Nam fortificando ius commune adiectione poenarum hypothecae & si. non est leges siue canones subuertere sed eis deseruire & supplere & hoc est licitum.c.j.de ope. no. nũ. & no.in.c.fi.de offi.archipre.in nouel.nõ ob. si dicatur ista sunt uera donec possessiones sunt apud eos qui ad omnia ista soluenda tenentur. Sed postq̃ perueniunt ad ecclesias & personas ecclesiasticas uidetur ꝙ mutatione ꝑsone mutauerint & naturam suam argu.c.j.de iure pa.lib.vj.&.l. paulus.de acqui.here. non enim est reperire hypothecariam sine personali ar.l.fideiussor.ff.de fideius.& postquam in personis ecclesiasticis & earum bonis non potest subsistere personalis oblatio ad subeundum praedicta onera.c. fi.de ui.& hone.cle.&.c.j.de immu.ec.lib.vj.ergo non debet durare ammodo hypotheca quae non habet adherentiã alicuius personalis obligationis ar.l.urannius.§.sed cum duo de fideiusso. Ad hoc respondeo & dico ꝙ hoc operatur hypotheca semel contracta dñis super rebus suis & donatione corroborato. Videtur enim sequi talis obligatio rem ipsam poenes quemcũque reperiatur. ut.d.c.pastoralis.cum alijs praeallegatis. Praeterea si dominus in re sua potest contrahere hypothecam translatoriam contra quemlibet ad quem res ipsa peruenit ut in toto ti. de pig.&.l.pignorum persecutio.C.eo.ti. Quare non ita conlepture cõi & cum eo pacisci ꝙ in perpetuũ possessiones suae sint cõ-
4 muni pro futuris impositionibus obligare. † Certè non est dare rationem differentiae quare magis possit hypotheca cõtrahi pro futuro debito eum singulari persona quàm cũ sua republica cui nascitur & quę antiquis romanis sanctior uisa est q̃ charitas liberorum.l.postliminium.§.filius.de cap.&.l.minime.de.ll.Est enim ius naturale ut parentibus & patriae pareamus.l.ut uim.de iusti.& iur. Et confirmatur hoc quia si super rebus suis qnis tali modo contraxit cum suo communi postea contrahendo uel donando siue relinquendo ecclesijs uidetur eum uoluisse cum dicta obligatione transferre in ecclesiam & ecclesia cum dicto cõmuni recipere ut sic semper praesumatur perseuerantia uoluntatis.c.maioris. de baptismo. Quinimo laicus disponens de re sua in ecclesiam posset omne onus reale opponere c. uerum.de cõdi.appo.& no.Inno.in.c.postulasti.de fo. cõpe. Ergo singuli tanq̃ uniuersitas disponentes super rebus suis de hypotheca cum sua communitate uidentur haec facere potuisse. Nam si possunt ut singuli ergo & ut uniuersi arg.l.si corpus.de leg.iij. Et hanc opinio. tenet Bart.in.l.re scripto.§.sciendũ ff.de mu.& ho.idem & Old.in distinctio
5 ne quã refero in.d.c.j.de imm.eccle.li.vj. † Ex quibus concludo in casu de quo quaeritur pro futuris impositionibus realibus inducendis propter publicam & euidentem necessitatem communis uel propter damnum cõmunis ineuitabile ecclesiã obligari pro possessionibus laicorũ post statutũ ad eos deuolutis. Et ista opi. uidetur mihi iusta & aequa maximè in ciuitatibus in quibus ecclesiae & pia loca in diuitijs & possessionibus semper crescunt & sic non recusant onera ipsis rebus annexa postquam rerum commoda complectuntur praesertim ab illis qui prius in dictis one ribus consenserunt ut dixi. facit cle.j.de censi. Et ita sentio saluo semper saniori iudicio cuiuslibet melius sentientis ut accedat.ff.qui po.in pig.ha.l.claudius.

CONSIL. CCCIIII.

1 *Constitutio iuris antiqui correctiua, ultra casum de quo loquitur non est extendenda.*
2 *Constitutio poenalis ad casum penitus diuersum non extenditur.*
3 *Ius idem in quibus statuatur.*
4 *Constitutio poenalis quandoque ad alium casum est extensibilis.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uirginis gloriosae Mariae & beati Antonij amẽ. Ista allegata in contrarium multum urgent quia fundata sunt in communibus regulis &
1 doctrinis doctorum ꝙ † constitutio quae uenit ad correctionem iuris antiqui non extendatur ultra casum de quo loquitur masime cum est poenalis.l.praecipimus.in fi.C.de app.&.c.statutum.de ele.li.vj. Sed constitutio.c.licet canon.coniuncto.c.cum ex eo loquitur in promoto ad sacerdotium in etate legitima. Item dum praeallег.c.cum ex eo loquitur de promotione saltem ad ordinẽ subdiaconatus loquitur in illo eum quo fuerat dispensatũ ad septennium causa studiorum ut interim teneatur sumere subdiaco. Nos uero loquimur in casu cum est dispensatum in minore.xxv.an.ꝙ possit tenere ecclesiam curatam. Et sic diuersa est dispensatio causa studiorum ratione minoris etatis. Et aliud loqui in eo qui est habilis ad suscipiendum sacerdotium: ut in.c.earum ex eo.aliud loqui in eo qui
2 non est habilis.ut i casu nostro. † Ex quibus diuersitatibus inferendum uidetur ꝙ poenalis constitutio extendi nõ debeat ad casum poenitus diuersum. facit.l.si maritus.C.de dona.inter ui.& uxo.praecipue correctiua iuris antiqui ut dixi. Sed saluo iudicio melius sentientis contrariũ vr posse dici de iure uidelicet cum ille cum quo est dispẽsatũ in etate ut obtineat ecclesiam curatã teneatur suscipere diaconatũ si ad ipsum susci piendũ sit etatis legitimae. Moueor principaliter p rõnem expressam in.d.c.cum ex eo.in uer.ne sicut a multis.q̃ rõ ita adaptat ad illũ cũ quo est dispensatum in.vij.cã studiorũ imo in illo maior est ratio coarctandi eũ
3 ad subdia. quia magis exorbitat a iure cõmuni sua dispen-

 satio

satio cum minori ætate quàm cum perfectę ætatis in residē tia. si ergo istum arctat constitutio ad subdiaconatum for tius debet arctari iste qui magis offendit canon.c.cum in cunctis.de elec.nam qui magis offendit iura magis uel sal- tem equaliter debet arctari arg.l.scire oportet.ff.de excu.: Item quid refert si sacerdotium differatur causa studiorū: ut causa minoris ætatis.certè mihi: nisi in facto sed ratione. finali recipiendi subdiaconatum conueniunt ne retroce-
3 dant a statu clericali. † Vbi est ergo eadem ratio & omni- moda similitudo idem ius potest statui. Nec debet dici ex- tensio nam tacitè cautum uidetur ubi eadem ratio reperi- tur.l.his sol.C.de reuo.do.& est gl. in.c.j.de tēp. or. lib.vj. Pro hoc facit quod no.arch.io.d.c.cum ex eo. ubi tenet cū illo cum quo est dispensatum in etate ex cōpleta subiacet illi pœnæ nisi promotus fuerit infra annū. Ecce ergo q di. spensatio in etate nō tollit ius commune a sacerdotio post etatem legitimam ergo non debet tollere in subdiacona- tu. Non ob.si dicatur constitutio pœnalis non extenditur ex identitate rationis quia nego.c.licet canon.&.c.cum ex eo.esse cōstitutiones pęnales sed principaliter introducte sunt pro salute animarum & augmento scientiæ & uirtutis in clericis. Vnde licet non seruientibus imponatur pœna non per hoc censenda est pœna sed attento quod est indu. cta principaliter in fauorem ecclesiarum iuxta doctrinā.l. qui excep.ff.de condi.inde.per Bar.& Bal.in.l.euenta.C.de. in ius uo.&.l.maximum uitium.de li.præ. Si ergo ille con stitutiones principaliter sunt edite in fauorem ergo dnt extendi. Quia in suscipiendo subdiaconatum principali- ter prouidere intendit in demunitati parochialium ecclesia-
4 rum † Postremo etiam aduertendum quod etiam si dicere- da esset constitutio pœnalis tamē debet extendi per ratio- nem in ea expressam in dicto uer. sicut a multis. Nec talis casus dicitur uenire ex extensione sed ex mente legis. nam ratio extendit uerba legis ut.l.nominis & rei.§.uerbum ex legibus.ff.de uer.sig.& est tex.expressus q ad casum qui ue nit ex mente legis extendatur constitutio pœnalis in.c.si postq̄.de elec.lib.vj.Mens autem legis colligitur ex ratio- ne in.l.expressa ut no.Bal.in.l.non dubium.C.de legi.Cō- cludo ergo quod minor.xxv.annis maior tamē.xv. pro mo tus dispēsatiue ad parochialē teneatur se facere promoue- ri infra annū ad ordinē subdiacona. alias sit priuatus per.c. cum ex eo. ut sic qui offendit ecclesiam in sacerdotio non offendat in subdiaconatu postq̄ nihil est ad ipsum. Ista ui- detur mihi uera opinio de mente iuris ita sentire.

CONSIL. CCCV.

1 *Confessio & liberatio facta de usuris usurario quando præsumatur simulata.*
2 *Confessionem propriam testimonio contrario nullus infirmare debet.*
3 *Fraudem probabit qui eam allegauerit.*

1

N CHRISTI nomine amen.† Dubium de quo supra quæritur fundatur solum in præ sumptione fraudis & fictæ liberationis ante ex qualitate persone creditoris quæ est suspe cta canonibus & exosa hominibus. Tot enim fraudes usurarij committere moliuntur q in obuiando eis iura deficiunt: ut no.in.c.ad nostram.de empt. & uend. Si enim in prædicta liberatione & absolutione facta de usu- ris ut.s.patet non esset suspicio fraudis questio nō haberet dubitationem q cōfessio tam Andreæ procuratoris pauli q̄ etiam ipsius pauli auferent ipsi paulo præiudicium ne ue nire possit contra propriam confessionem. maximè tam solenniter in scriptis redactam.c.per tuas.de probatio.j.q. vij.saluberrimum.&.l.generaliter de non nu.pe.Est igitur hic discutiendū utrum præsumptio malitiæ & fraudis con- tra usurarios elidat dictā confessionem liberatoriā ab usu ris confessaris se recepisse &c.prout plene de ipsa in instru mento Pauli & Andreæ super quo aduertē. q licet perso- na sic sit iuribus odiosa:tamen debet sibi ministrari iustitia & sine legitimis probationibus non debet damnari.c.cum interponit.de exceptio.& quod no.in.c.testimoniū. extra de testi.Ad ꝓpositū ergo dico q generalis præsumptio iu- ris est q usurarij sint mali & fraudes excogitēt ad suis con- tractibus ut prædictū est ita tñ generalis præsumptio nō sufficit ad ipsorum condemnationem nisi per aliquas spe- ciales coniecturas possint conuinci de fraude ex circonstā tijs contractus cum ipso usurario celebrati.& hoc bene col ligitur ex.c.illo uos.de pig.&.d.c.ad nostram.c. ex literis de iureiur. cum ergo in casu nostro nulla specialis præsum. ptio possit occurrere q quare dicta confessio Andreæ sponte facta statim post liberationem factam paulo super debito principali per Zenobium usurarium nec etiam quare alia subsequens confessio pauli q omnia quæ recipere tenebatur a Zenobio confessus fuit &c. debeāt haberi suspecta de fictione uel fraude uidetur eius standum in dubio nec præ sumendum in dubio postq̄ fuerat Paulus liberatus a sorte principali per diem anteq̄ Zenobiū generaliter liberaret fecisset dictam liberationem nisi ab eo usuras uel alia rece pisset. Videtur ergo proculdubio dicen.dicto paulo suam & sui procuratoris an.confessionem de receptis præiudi- care cum nulla specialis causa occurrat quare dictas cōfes- siones impugnent nisi ex causa generali q usurarij sint ma li. Sed hæc eliditur per alium q florentini & alij non præ- sumuntur iactare pecunias cōntendo se recepisse quod nō receperunt arg.l.cum de debito.de probatio.una ergo præ-
2 sumptio tollit aliam.l.diuus.ff.de testi. in integ. † Item 2 paulum est præsumptio.f.& canonis dicentium q indignū est q quis semel confessus est contrario testimonio ualeat infirmare.ut.d.c.saluberrimum.c.per tuas.&.l.generaliter pręal. Et in casu nostro non est una duntaxat confessio de rete epris e missa a Paulo sed præcessit alia emissa ab an.hlio dicti Pauli tanq̄ eius procuratore. Duplex ergo confessio magis confirmat actum.l.si.C.ad uelle. præterea in utroq; instrumento est præceptum guarentigie & iuramentum & hoc secundum statutum & ius commune magis etiam firmat contractum maxime laboratorum. Nam guaren- titia habet autoritatē rei iudi. & similiter iuramentū.l.j.ff.
3 de iureiu.&.c.debitores.de iureiu.† Item qui allegat simu- lationem & fraudem debet aperte hoc probare maxime cū sint causa suæ intentionis & oegentur ex aduerso.l.ij.de proba.&.l.in excep.§.qui dolo.eo.tit. Et maxime cum im- pugnat factum proprium sine confessione. ut.d.c.saluber- rimum. Nam & si ex parte usurarij sit præsumptio fraudis in genere ut prædictum est ex parte tamen pauli est præ- sumptio in specie quod non fuerit fatuus in absoluendo eū a debito usurarum nisi eas recepisset postquam contra ip- sam liberationem nihil allegat specifice propter quòd de- beat rescindi. Non ob.quòd postea præstitit cautionem & continuauit uiturasurarum quia cautionis præstatio re- ferenda est ad illos qui debent recipere usuras non ad Pau lum qui ab eis Zenobium tam solenniter liberauit ut dictū est. hanc autem liberationem non rescindit continuatio uitij usurarum quia diuersa & separata nihil concludens penitus in usuris præteritis restitutis siue cōfessatis.facit.l. si maritus.C.de dona.inter uir.& uxo.&.l.non ob hoc.C. unde le.Ex istis breuiter concludendum est q dicto Paulo ob.exceptio liberationis prædictæ.& pacti de non petēn- do ex dicta causa & per consequens non posse hæredes di- cti Zenobij inquietare rationibus supradictis. Illud autem non est in dubium reuocandum utrum si non appareat de reali satisfactione usurarum sed tantummodo de earum re ceptione per confessionem ut in casu nostro Andreas & Paulus fuerunt confessi se habuisse & recepisse &c. Nam quo ad præiudicium confitentis post.xxx.dies idem opera- tur cōfessio q realis numeratio ut.d.l.generaliter. & hoc tenuit disputando dominus Fede. de senis q etiam in foro conscientiæ idem operetur gratuita usurarum remissio quod realis numeratio ut patet in ordine cōsiliorum suo- rum. xviij.

CONSIL. CCCVI.

1 *Incerta & incertorum nemini nomine que sciantur.*

Incerta

2 *Incerta sunt pauperibus distribuenda.*
3 *Gesta per edicta quando praeiudicent.*
4 *Status alicuius si diffametur ad agendum quis cogi poterit.*
5 *Vsurarius in seculari foro non inquietabitur cui in foro conscientia usura gratis remittuntur.*

1 N CHRISTI nomine amen.† Efficax & fortis uidetur allegatio. Ioan.Michaelis repetētis usuras a Thomasio. Nam licet super incertis detur episcopo potestas procedendi & terminus modificandi ultra quem nullus auditur post proclamata & edicta.c.fi.de elect.lib.vj.tamē iste processus generalis non uidetur referri ad personas a quibus certū est fuisse usuras extortas quia cum eorū actio sit perpetua non uidetur quòd sit in iudicis potestate coarctare illum cui ius competit ad agendum infra breue tempus sine causa.ut.l.j.C.ut nemo inui. &.l.si ea.C.qui accu. non pos.& .l.diffamari.C.de inge.ma.Et hoc aduertendum quando dicantur incerta super quibus latior est potestas episcopi quia per ipsum ut patrem pauperum debent erogari pauperibus.c.sicut dignum.de homi.&.c.cum sit de iu di.&.c.cum manifestus.de usur. & certè ibi dicitur ꝙ cum non estant illi uel eorum hæredes quibus debet fieri restitutio tūc debet fieri talis erogatio pauperibus. Item si forte extant sed si sunt aduene peregrini & uiatores a quibus
2 usure extorte sunt & ꝙ tot perquirere longum foret.† Ista enim credo dici incerta & pauperibus eroganda argu.C. communia.de suc.aut.omnes peregrini.& aut. nauigia.C. de fur. Item de stipendiarijs nostri temporis qui quotidie depredantur & espoliant quandoq; præde & ciuitates & loca talia etiam quæ rapiunt sunt incerta quia ignorantur persone a quibus.Ista.n.propriè possunt dici incerta sed si ex libris usurariorum apparent certæ personæ a quibus extorte sunt usuræ non uidentur includi sub generali procla
3 matione & edictis. † Nec gesta per edicta nocent si descripti appareant in libris coram iudice exhibitis quia cum de ipsis constet iudici debuit iudex de ipsis inquirere si extabant.nam iudex debet inquirere ueritatem etiam si quis sit absens per contumaciam nec sibi iusta sententia negari:ut. C.quomodo & qn̄ iudex.aut.qui semel.&.l.properandū.§. si aūt reus.de iudi. Et ista crederē bene dicta si illi qui erat certus non pōt aliqua culpa imputari quod nō comparuerit ad generalē citationem epi per edicta puta erat absens a ciuitate uel præsens licet infirmus uel aliter probabiliter ignorare potuit publica edicta & monitiones episcopi.ut c.in tua qui matri.accu.pos.&.l.is potest. de acqui. hæred. per Bar.sed si erat in ciuitate & in loco ubi publica denunciatio in uoce præconis & in publicis missis & populi frequētia facta fuit in themate præsupponitur tunc credo uerum ꝙ consuluit Fede. de senis. ut.s.iste ueniens post decisam causam per episcopum non audiatur uolens agere ꝯ usurarium sed cōtra pauperes christi qui usuras receperūt sub generali computo incertorum. Nam secūdum dn̄m Fede. post sententiam declaratoriam dn̄i episcopi ꝙ oēs qui nō probauerint certas ueniant sub incertis non uidetur post sententiam episcopi aliquis admittendus ad probandum certas.l.sub specie.C.de re iudi.e.c.inter mona.eod.tit Nō ob.l.j.C.ut nemo inuitus.cum si.alle.superius:quia ibi loquitur cum non subest causa. Hic uero cum subest.ut.s.publicus usurarius qui uult satisfacere & sic saluari generali
4 ter ab omnibus uolētibus repetere absoluatur † Vbi enim status alicuius diffamatur & periculum est in mora uidetur quis cogendus ad agendum maxime quia ubi agitur de salute animarum latissimum est iudicis officium maxime in materia usurarum.c.ad nostram. de iureiuran. & maxime etiam est hoc uerum in casu nostro in quo ut dixi huic Io.postea uenienti non præiudicatur ex toto quia potest agere contra ipsum si non erogauit uel contra pauperes si in eis erogatio facta fuit.Thomasio autē quia id ꝙ debuit posuit in calculo incertorum debet succurri quia auto.sententiæ episcopi hoc fecit. & ita tenet Fede.in cōsil.cxlviij.

& habet equitatem ista eius opinio in hoc casu in quo solet magnus numerus creditorum uocari qui cum usurario contraxerunt. Vocati enim in iudicio per episcopū quod compareant quia uult omnibus satisfacere uel quia ponētur in numero incertorum uidetur quod debeant comparere. ut habeat locum ille tit. nemo inuitus propter multitudinem usuras recipientium & minutas sententias & periculum more ꝙ uersatur circa salutem animę usurarij sed agere uel non potestate secum contrahentium reseruetur arbitranda sunt ista inducta causa moderandi terminum ad petendum & comparendum ut dixi & præsertim quia iudicis officium est latissimum in ista materia usurarum & præsumitur in his quæ fecit in reseruatis sub arbitrio circa modum & ordinem procedendi. ut no. Inno. in.c. innotuit. de his qui furt.or.iu.& cle.dispendiolam. de iudi. cōiuncta.l.spem.de uerb.sig.Ex quibus sequendo opinionem tam solennis doc Fede.concludo quòd idem Io.non possit post dictam sententiam episcopi declaratoriam super usuris a Thomaso amplius molestari ex isto capite ꝙ usura eius certa & citari debuit personaliter.Sed posito quòd prædicta opi. posset uideri aliquibus minus uera: tamen ex alio capite sine alia exceptione idem Ioan. excluditur uidelicet quod Thomasium ab vsuris totaliter & solenniter liberauit & absoluit postea licet incontinenti postquā ipse absolutus fuerit a Thomasio sup sorte. Et circa hoc ē discutiēdum utrum eo ipso ꝙ Thomasius est usurarius manifestus dicta liberatio & absolutio facta sibi a Ioanne de usuris censeatur simulata & ficta. & quia super quodā alio consilio hodie dato similiter floren. plenè scripsi & conclusi quod non nisi aliter probaretur fraus & simulatio alias nunquam esset in potestate creditoris absoluere efficaciter usurarium ab usuris extortis ꝙ esset absurdum ut ibi plenè disi. Et hic suppleo quod ibi remisiue pnīt dominū Fed. de senis tetigi: uidelicet utrum sufficiat usurario remissio in foro conscientiæ sibi facta ab his qui debent recipere usuras absque rerum restitutione. Et relatis argumentis pro & contra tenet quòd sufficiat: quia hoc sufficit in delictis grauioribus: ut rapina furtum & si.c.ij.de rap.&.c.in literis. Præterea qui potest donare potest remittere:quia remissio gratuita est donatio.ff.de cond.ob causam.l.si mulier. & no.in.c.ueniens. de testi. Sed nulli dubium usuras quas recipit ab usurario potest donare. Vlterius quidam sunt casus speciales in quibus obligatis ad restitutionem non sufficit remissio. de rescri. statutum. ad fin. &.c.exigit.de cen.eo.li. Datur ergo istis specialibus intelligi ꝙ sit regula generalis in contrarium.s.ꝙ remissio sufficiat. de cle.non resi.c.j.ad finem. sufficit enim qualitercunque creditori satisfiat.l.si rem.§.satisfactum.ff.de pigno. ac. & in hoc resider Federicus in ordine cōsiliorum.xviij. Ex cuius solutione opinor quòd si in foro cōscientiæ sufficit remissio sine reali restitutione multo magis in fo. iudi. Nam forum iudiciale super usur.restituendis per officium iudicis tendit ad salutem animarum & sic ad forum cōscientiæ. ad
5 hoc.c.nouit.de iudic. † Tutus ergo in foro conscientiæ super usuris per gratuitam remissionem non debet inquietari in foro iudiciali, & est subtilis ratio ut remissionem quietationē & absolutionem de qua in instrumento supradicto iudex debeat sequi & ei stare maxime quia Ioan. cōfessus est ibi se habuisse & recepisse. Asserenti ergo modo contrarium obuiat instrumentum & propria confessio.c. saluberrimum.j.q.viij.&.c.tuas. de proba.& cōfirmaui hoc alijs rationibus in alio consilio ideo non prosequor.sed cōfirmo ex alio quòd thomasius priusquam Ioan.eum absoluerit cautione præstitit de soluendis usuris. subsequens ergo liberatio uidet facta sibi ex eo quòd soluerit iuxta formam cautionis ut talia sint subiecta qualia prędicata demōstrant.ut.l.fi.ff.de ui. tri.& oleo leg. &.l.fi.de feu. inter ac. Continuatio autem uii ijusurarum post dictam liberationem non facit ad propositum nihil enim prohibet continuare uitiū usurariū & prius satisfecisse uni creditori.Non ꝓbat ergo hne esse ꝙ ab hoc contingit abesse.l.nō ob hoc. C.unde le.Ex quibus omnibus concludo dictum Thomasium

sium fore tutum & non posse a dicto Ioanne inquietari siue molestari. do. Petrus de Ancharano.

CONSIL. CCCVII.

1 *Dos quae matrimonio constante constituitur naturam donationis inter uirum & uxorem quando habere dicatur.*

2 *Donatio inter uirum & uxorem est iuramento firmanda.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Nulli dubium q dos potest constitui constante matrimonio sicut ante. l. cum multe. C. de dona. ante nup. Item ita potest constitui per confessionem numerationis sicut per ueram numerationem. licet in hoc sit differentia quia in dotem cōfessionem constitutam potest opponi exceptio dotis non numerate. J. certa tempora. Postea nullo modo. C. de dote cau. non nume. l. fi. in aut. ibi posita. ubi tex. dicit q si decennium transiret a tempore constitute dotis omnis quærela denegatur. & glo. intelligit siue illud tempus fluxerit cōstante matrimonio siue eo soluto. Ex quo tex. clare liquet q ista confessio non habet uim donationis inter uirum & uxo. Quia tunc non diceret tex. quòd non posset post decennium de hoc conqueri cum talis donatio non firmetur cursu temporis sed morte si traditio interuenit alias etiam nec morte. l. papi. de donat. inter ui. & uxo. Vnde quia illa lex cum autem loquitur in dote cauta non numerata si haberet uim donationis non firmaretur decennio ut prædixi. Dicendum est ergo quòd dicta confessio numerationis lapso decennio operetur idem q uera numeratio postquam 2 tex. dicit omnis quærela denegatur. † Præterea etiam si censenda esset donatio inter uir. & uxo. tamē talis donatio confirmatur iuramento. ut not. Bar. in. l. si quis pro eo. de fideius. in fin. in instrumento autem apparet iuramentū interuenisse in ista confessione ex quo cōtractus iste tali exceptione defenditur. Ex quibus breuiter concludo quòd uiro uergente ad inopiam uxor in hypotheca & uendicatione bonorum uiri præfertur palmerio creditoris. posteriori. l. ubi adhuc. C. de iure do.

CONSIL. CCCVIII.

5 *Imperator quam potestatem habeat in legitimatione illegitimorum.*

2 *Princeps impedimenta circa actus legitimos tollere potest.*

3 *Principis potestas latissima est in tollendis impedimentis.*

4 *Feuda antiqua alio ordine regulantur quam bona hereditaria.*

5 *Legitimatus an possit in feudo succedere.*

6 *Subiecta talia censentur qualia per prædicata monstrantur.*

7 *Legitimatio spuriorum ad feuda nobilia non extenditur.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Prima facie uideri posset quæstio parum dubia postq̄ ita plenè constat de uoluntate imperatoris concedendi tam latissimam potestatem domino episcopo florentino super legitimatione illegitimorum quocunque genere illegitimitatis de quibus in. c. tanta. qui filij sint legi. & c. nisi cum pridem. §. personę. de renun. Nam in dicti episcopi priuilegio expresse dicitur quòd tanquam legitimi & de legitimo matrimonio nati in bonis paternis & maternis proprijs & feudalibus acquisitis & acquirendis ex testamento & abintestato succedant & tanquam de legitimo thoro & matrimonio editi & concepti. Ista uerba sunt priuilegij in quibus uidetur nulla dubitatio. Ergo non debemus recurrere ad interpretationes. l. ille aut ille. §. cum in uerbis. de leg. iij. Præsupposito enim pro uero quòd hæreditates successiones & bona temporalia regulentur secundum constitutiones ciuiles. c. quo iure. viij. di. Similiter restituere ad pristina iura naturæ secundum quàm omnes liberi & legitimi nascebantur. ut in auten. qui. mo. na. effi. legi. & in aut. qui. mo. na. effi. sui. non uidetur dubium quòd maculam geniture per constitutiones principum introductam possit princeps tollere. Et similiter spem successionis & hæreditatis alijs acquirendę in alium transferre quia ut dixi ista bona suis constitutionibus regulantur. ut. d. cap. quo iure. Vnde cum in casu nostro fecerit mentionem specialem q possit legitimare ad feuda non uidetur dubium quòd in feudo iam quæsito patri ipse filius legitimatus succedat. c. 2 lator qui filij sint legi. † Impedimenta enim per leges adinuenta circa inhabilitationes ad hæreditatem actus legitimos & similia potest princeps tollere ut ex tūc per suum indultum. ut l. imperialis. C. de impera. ibi nam omni macula penitus directa & quasi suis natalibus redditis. Neque uocabulum inhonestum eis inherere decreto uolumus nec differentiam aliquam eos habere cum his qui nihil simile 3 peccauerunt &c. † quo tex. patet quòd latissima est potestas principis in submouendo impedimenta etiam quo ad tractum retro. ad hoc quod no. in. c. per uenerabilem. qui filij sint leg. in nouel. & cle. j. de immu. hac ergo eius potestate præsupposita in eius mente & uoluntate ex uerbis sui priuilegij ac sui ministri expresse licita non uidetur dubiū hunc legitimatum ad preces patris per dominum episcopum florentinum ad prædictum feudum siue feuda paterna præferendum fore dicto commoni cinero quamquam ex legitima sobole descendenti. Quia & ipse legitimatus propter maculam geniture absorptā fingitur priuatus de legitimo matrimonio natus prout uerba se habent sue legitimationis quæ fundatur in expressa principis uoluntate ut dixi. Et licet ut dixi prima facie iuxta corticem uerborum priuilegij ita uideatur dicendum tamen subtilius intuenti contrarium est de iure dicendum. Moueor primo q̄a illud est feudum descendens a progenitoribus prædictorū 4 comitum Petri patris dicti legitimati & nerij. † Ista feuda antiqua regulantur quo ad deriuationem in descendentes alio ordine quàm alia bona hęreditaria. Nam appellatione bonorum hæreditariorum non ueniunt iuxta no. per Bar. in. l. si patroni. in prin. ad treb. & l. iureiu. §. si liberi. de ope. lib. per eundem & hinc est quod agnatus uel filius potest hæreditati agnatis uel patris renunciare & retinere fundum principis priuilegio a progenitoribus in eundem deriuandum. iuxta plenè no. per Bald. in. l. qui se patris. C. unde liberi. & l. liberti. de oper. liberto. per eundem. Hinc est etiam quòd in tali feudo antiquo priuatio patris nō nocet filio quin imperium deriuetur iuxta no. per Bar. in. l. j. de interdic. & relega. & Baldus in. d. l. qui se patris. & l. j. de bonis quę libe. & per Dy. in cap. non debet aliquis. de 5 regu. iur. lib. vj. † Ad propositum ergo feudum de quo q̄ritur traxit originem a progenitoribus certis Petri patris legitimati & dicti comitis nerij & decedente comite Petro sine legitimatis filijs ex se descendentibus transiret eius portio in comitem nerium iuxta formam imperialis priuilegij. Remanet ergo dubium utrum filij dicti comitis legitimati excludāt comitem nerium quòd uidetur quia habetur ac si natus esset de legitimo matrimonio & q possit succedere in feudis &c. Nulli autem dubium q si natus esset de legitimo succederet in dicto feudo. Ego de iure contrarium sentio & præmitto quod ista priuilegia & concessiones principum inquantum ledunt tertias personas sunt strictè interpretandæ quinimo ita restringendæ ne extendātur ad præiudicium tertij. l. j. §. merito. & §. si quis a principe. ne quid in lo. pub. & cap. ex tuarum. de [illegible]. & usu pal. & quod no. Inno. in cap. [illegible]. de dona. sed cum feudum debeat deriuari in descendentium legitimos comitis tamcredi primi feudatarij iam sunt. xcvij. anni non uidetur ista legitimatio nouiter facta iam sunt tre anni & minus ledere ius descendentium legitimorum quia non ex prouidentia patrum. ipsorum sed comitis tācredi eorum proaui quo ad comitem nerium se tenentur & debentur eidem comiti nerio, & non hæredi sui patris. per ea quæ no. Bald. in. d. l. qui se patris & alijs locis. præal. Nec id feudum quæsitum comiti Petro est ius ipsius hæreditarium nec in eius hæreditate computatur sed resoluitur eo mortuo sine filijs legitimis ar. l. lex uec. de pig. Et in comitem

mitem nerium deriuatur dicto comite Petro sine filijs legitimis defuncto. Non ob. ꝙ reliquit legitimatum qui fingitur de legitimo matrimonio natus nam id nerum quo ad succedendum matri patri ascendentibus & descẽdentibus ac transuersalibus & clarè uerba legitimarionis sonant. Sed ista bona feudalia de quibus quæritur non sunt de successione patris quia iure hæreditario non deferuntur sed principali prouidentia mortuo comite Petro sine legitimis descendentibus deuoluuntur in comitem nerium cui non est uerisimile principem noluisse inferre præiudicium cum istud non proueniat ex aliquo iure hæreditario patris uel aliorum ad quorum successionem iste legitimatus habilitatus est sed extrinsecus & indulto principis ad comitem nerium hæc feuda deuoluuntur & legitimatio prędicta in quārum habilitat ad feuda intelligitur de feudis ex aliqua successione prædictorum ut iure hæreditario deuolutis. Es quibus ut dixi illa non sunt sed a bonis hæreditarijs totaliter separata & est subtilis ratio & ex uerbis legitimationis expresse elicita. Non ob. ꝙ dicit feudis acquisitis &
6 acquirendis. † Quia intelligitur de feudis acquisitis per illos de quorum successione tractatur. nam de talibus personis solum præcedentia uerba sonant. talia ergo debent esse subiecta qualia prædicata demonstrant. l. fi. §. cui dulcia. de uino tri. & oleo le. & l. fi defensor. de inter. act. Secundo principaliter moueor quia dominus imperator iam sunt ut dixi. xcvij. an ꝙ concessit ista feuda comiti tamcredo & suis legitimis descendentibus & sic comes nerius ex priuilegio principis principaliter se tuetur. Iste autem legitimatus non immediate sed mediate se fundat uidelicet ꝙ dominus episcopus autoritatẽ habens a principe habilitauit ipsum ut legitimum ad successionẽ patris & ad feuda. Es hoc dico ꝙ gratia specialis imperatoris non debet minui uel alterari per factum ipsius principis ministri generalem potestatem habẽtis & est casus expressus in. c. dudũ. de pręben. li. vj. Princeps enim non uidetur dedisse ptãrem episcopo reuocandi uel tangendi concessiones ipsius principis speciales ut sic generi per speciem derogetur siue pcedat species siue sequatur. ut no. Dy. in. c. generi. de re. iu. li. vj. Potestas enim ministri est concessa a domino ut. l. si hominem. ff. manda. & est ista equa interpretatio, & secundũ naturam beneficij principis quod debet esse mansurum. c. decet. de re. in. li. vj. Non esset autem ita si feudũ immediate ab ipso proueniens concessum legitimis descendentibus per nomen & generale indultum deberetur legitimis. Tertio mouet me autoritas domini mei. d. bal. de peru. in. l. eã quam. C. de fidcicõ. qui quærit utrum legitimatus ad feuda sub illo generali uocabulo ad feuda intelligatur legitimatus ad feuda dignitatis. Dicit ꝙ non quia dignitas uult dignos arg. impetrantis beneficium indefinitè. Nam talis impetratio non extenditur ad curata uel dignitates quando princeps in illis se reddit difficiliorem ut ibi dicit. & est casus in. c. cum in illis. de præben. li. vj. Sed cõcessio supradicti imperatoris dicto comiti tancredo ut ibi dicit. est facta in nomine feudi & de castris uillis & uasallis & sic cum iurisdictione ordinaria in hominibus & uasallis prædictorũ
7 locorum. † Ad talia ergo nobilia feuda non uidetur extẽdi legitimatio spuriorum siue naturalium secundum eum nam naturales prouenientes ex personis clarissimis & specialibus sunt magis exosi legibus & astricti q̃ alij patet ex no. in. l. ex facto. ff. ad treb. & l. generaliter. de insti. & subst. & l. si qua illustris. C. ad tertu. Ergo similiter & eorum legitimatio debet restringi & non extendi secundum Bald. Per prædicta apparet ꝙ superfluo dubitatur utrum comes nerius debuerit citari ad istam legitimationẽ. nam postq̃ dicta legitimatio non extendit se ad illa bona feudalia per rationes & iura prædicta superuacuo dubitatur an citari debuerit cui nullum præiudicium generatur ex tali legitimatione quæ dicta bona feudalia non includit de institutione facta per comitem Petrum de communi floren. cum non possit dici de legitimis descendentibus. Sed hęres extraneus dicta bona feudalia non cõprehendit: ut. d. l. si patroni. ad trebel. per Bar. Et quia hoc nõ est dubitabile: ideo hoc tetigi. In dubijs uero casibus iure dicti communis magnifici & excelsi pro posse defenderem ut fidelissimus & deuotus seruus eiusdem.

CONSIL. CCCIX.

1 Laudum latum contra absentem inauditum & nõ monitum an ualeat.
2 Compromissum non fit sine decreto superioris.
3 Iudex ecclesiasticus aditur super iniquitate laudi quod inter clericum & laicum fertur.

1 IN CHRISTI nomine amen. † Videtur prima facie dicẽdum laudum ualere quia latum in fauorem ecclesiæ. Vnde etiam si alias esset inualidum nunc tamen cum. s. in fauorẽ ecclesiæ latum est debet esse ualidum: ut no. in fi. ff. de transl. cum hi. §. eam. trans. Preterea per statutum commune flor. cõtra laudara non potest de nullitate obijci uel opponi sed simpliciter iudices debent per laudũ terminata executioni mandare. Dum ergo iste brunorius cõpromiserit flore. uidetur statuto illius patriæ ligari ratione contractus licet alias sit forensis & stipẽdiarius. l. ut fundum. cõmuni diuid. & l. cunctos populos. C. de sum. tri. & si. per Bar. & c. romana §. contrahentes. extra de fo. com. li. vj. Sed his non ob. contrarium uidetur de iure tenendum inquantum inter istos erat qõ utrum ista domus esset de rebus ecclesiæ necne. Nam si decreto superioris non pôt
2 † compromitti: ut. l. præses. C. de transa. per Bald. & c. decreto de trans. per Inn. Ex quo sequitur ꝙ etiam in fauorẽ ecclesiæ non ualeat laudum super eo latũ. & no. Bar. in. d. l. cum hi. post Iac. bu. Sed ex alijs rationibus istud idem probatur quæ ex puncto non apparent sed pars petens consilium præsupponit pro ueris in facto. Et primo quia eo nunquam ad discussionem per arbitratores uocato sed absente continuè laudum latum fuit: sed hoc iniquissimum est absentem inauditum taliter condẽnare. nam & papa dicit de seipso quod hoc non potest. c. j. de can. pos. & proprie. Nec etiam imperator non monitum nec citatum condemnare potest quia per hoc aufert defensionem quæ est de iure naturali. cle. pasto. de re iud. Itẽ hoc est cõtra officium quod incumbit arbitratoribus. s. discutere & audire sepius partes. ut no. Bart. in. l. si de meis. ff. de arb. facit quod no. Bar. in. l. si quis arbitratu. ff. de uer. ob. & l. inter stipulantem. in prin. eo. ti. Et licet construant in laudo reperisse ꝙ instrumentum uenditionis fictitiæ celebratum fuerat in personã uxoris certè cum de inquisitione istius fictionis non appareat non est eorum uerbo credendum & maximè præsumendo delictum contra absentem non uocatum. facit. c. quoniam contra falsam. de proba. & l. marito. ff. pro soc. Ex quibus apparet doceri posse de iniquitate dicti laudi. & p consequens ex hoc capite impugnari posse. Sed dices corã quo cum statutum hoc expresse prohibeat & subtrahat in hoc officium magistratus unde non uidetur ualere qđ fieret in contrarium: ut. l. non dubium. & quod ibi per Bald.
3 C. de legi. † Ad hoc subtiliter aduertendũ ꝙ cum inter laicum & clericum est latum laudũ super eius iniquitate est iudex ecclesiasticus adeundus: ut est casus in. c. exposita. de arb. & maxime quia laicus dicit iniquum & sic clericus pro quo latum est sustinet partes rei. c. cum sit generale. de fo. compe. In foro ergo ecclesiastico non est locus statuto laicorum super ista reductione laudi ad arbitrium boni uiri quia cum super rebus ecclesiæ actum sit nec prout contra statuta secularium ad res uel personas ecclesiasticas se extendunt. c. ecclesia sanctæ Mariæ. & c. quæ in ecclesiarũ. de consti. & c. fi. de so. in nouel. Et est hoc ęquum ut statuta quę non recipiet ecclesia pera se super obseruantia iniqui laudi non debeat recipere pro se. c. cum omnes. de cõsti. & l. j. ff. quod quisque iur. Continet enim statutum in hoc iniquitatem ut non possit conqueri de iniquo laudo contra. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro so. Et contra omnia iura quæ obuiant iniquitati ut patet in toto titu. extra de iureiu. & de arb. Vnde etiam laico uidetur per

missum ecclesiasticum iudicem adire super dicta iniquitate postquam non audiuntur super ea in foro seculari: vt no. Inn. in c. nouit. de iudi. & Bar. in extrauagan. ad reprimendum. super uersi. denunciatum. Ex quibus liquidè infertur q Brunorius recta uia potest adire iudicem ecclesiasticũ super dicta iniquitate & de ipsa cognoscere & interim iudici seculari inhibere ne dictum laudum exequatur pendente questione præiudiciali. arg. c. tuam. de ord. cog. & c. lator. qui fil. sint legi. do. Pet. de Anch.

Tres magnifici uendicant sibi subiectionem per iurisdictionem in castro diani & motiua super quolibet. Et quod nulli teneatur dominus dicti castri pro se motiua adducit, Pro euidencia de iure personarum & dominorum. Et de suprema potestate imperatoris super rebus temporalibus in toto orbe. Item fauorabilior est ille qui fundat intentionem suam in iure communi q̃ ille qui ex priuilegio uel præscriptione & potius illi gratificari oportet. Canó prohibet papæ alienare. Alienatio ergo facta contra canon. de rogatorium uoluntatis non ualet. Et plures causæ surreptionis unius priuilegij papalis.

CONSIL. CCCX.

1 *Præscriptio contra imperium & contra Papam non procedit.*
2 *Probatio per coniecturas quando sufficiat.*
3 *Imperator dominus mundi dicitur.*
4 *Contentio dignitatis ex propinquitate & equalium conuersatione oritur.*
5 *Possidens semper præsumitur in bona fide nisi mala probetur.*

N CHRISTI nomine amen. Tres domini magnifici & illustres in castro diani cũ suis pertinentijs prætendunt & uendicant sibi directum dominium & fidelitatem. Magnificus uero milts & dominus Raymundus marchio de buscha contra omnes tres uendicãt sibi libertatem si potest uel si non potest de iure cui ex prædictis debeat obedire & in dominum cognoscere quærit. Et incipiendo ab antiquiori illustris dominus marchio montisferrati nendicat sibi subiectionem & fidelitatem in prædicto castro tanquam dominus ciuitatis Albe cui ciuitati apparet facta concessio per uicarium imperatoris de omni iurisdictione in hoibus dicti castri diani rodelli rodi pianni & uerdini ut plenè de hoc in publico instrumento. Mccxl. unde cum immediate ab imperatore concessio iurisdictionis emanauerit non uidetur contra dictam communitatem posse præscribi dicta iurisdictio & fidelitas in hominibus per alium sicut nec contra ipsum imperatorem a quo descendit. cap. ad audientiam. de præscri. ubi casus.
1 † Nam contra imperium & obedientiam sibi debitam non procedit præscriptio sicut nec contra Papam. ad hoc. l. competit. C. de præscri. xxx. anno. & c. cum non liceat. de præscri. Secundo idem illustris marchio pro se inducit etiam ius commune. Constat enim quod omnia castra & ville intra territorium ciuitatis sunt eiusdem ciuitatis sub eiusdem iurisdictione. l. qui ex uitio. ff. ad munici. & l. j. ff. de dam. infec. sic & omnes ecclesiæ intra diocesim præsumuntur subiectæ episcopo. xvj. quæst. vij. omnes basilicæ. Quicunque ergo extraneus intra dictum territorium & diocesim uult sibi uendicare iurisdictionem & imperium debet ostendere legitimum titulum uel probare præscriptionem cuius contrarij memoria non existat alias præsumitur usurpasse. c. di. contra morem. de resti. spo. c. ad decimas. lib. vj. & de rescri. c. j. eo. li. sed de isto priuilegio uel præscriptione tanti temporis nec magnificus illustris dominus. d. comes sabaudiæ nec dominus Episcopus albe uiderentur posse facere fidem ergo dominus marchio tam ex priuilegio quam de iure ciuili super subiectione prædicta uidetur habere fundatam suam intentionem per iura præalle. & quod no. in c. nimis quidam. de iureiu. in nouel. post Inno. Subsequenter dominus Episcopus ciuitatis albe uendicat sibi iurisdictionem & obedientiam in prædicto castro & circunstantijs quia constat & notorium est a. xliiij. annis retro. i. antequam esset occupatum per gẽtes armorum iam an. sunt. xliiij. ipsum Episcopum possedisse dictum castrum diani cum omnimoda iurisdictione pacifice & quiete & multis annis. Vnde uidetur quòd tanquàm spoliatus debeat restitui ante omnia. iij. qõ. j. reintegranda sunt omnia spoliata &c. quod cap. principaliter emanauit in fauorem ecclesiarũ quæ per negligentiã prælatorum suorum suis rebus & iurisdictionibus spoliantur ut not. Inno. in c. sæpe. de resti. spol. postquam enim potest probari de eius pacifica possessione & patientia communitatis alben. eum pacifice possedisse uidetur præsumendum quod possederit iusto titulo & bonafide arg. l. qui in aliena. §. j. de acqui. hæred. & l. si filius. C. de peti. hære. Nec uidetur curandum de priuilegio uel fundamento in iure communi super quo se fundat ciuitas alben. quia potuit episcopus contra ipsam præscribere bona fide quæ præsumitur. c. uigilanti. & c. si diligenti. de præscrip. & l. pen. C. de præscri. lon. temp. Nec uidetur posse sibi opponi de nõ titulo uel præscriptione nõ completa postq̃ constat ipsam ecclesiam spoliatam per societatem hominum armatorũ: c. in literis. & c. item cum quis. de resti. spol. & l. si quis a se fund. C. ad l. iul. de ui. Descendo ad iura illustris & excelsi principis comitis de sabaudia qui tuetur se primo priuilegio apostolico clementis in eius creatione fuit principium & origo nephandi schismatis in catholicam ecclesiam qui cum gereret se pro papa segregauit & diuisit dictum castrum diani a mensa Episcopali ecclesiæ alben. & donauit præfato domino comiti illud quo ad directum dominium & magnifico militi domino manfredo marchioni de buscha patri dicti quondam domini Raymundi quo ad dominium utile tempore pontificatus sui anno quarto. Præsupposita igitur ualiditate eorum quæ gessit tanquam gesta fuissent a uero Papa uidetur dicendum hoc facere potuisse tãquam omnia bona ecclesiarum & ipse ecclesiæ fuerint in sua dispositione & plenissima potestate. c. cuncta per mundum. & c. per principalem. viij. quæst. iij. & c. ij. de præben. li. vj. & quod no. Innocen. in ca. cum super. de cau. pos. & proprie. Ex quo sequitur quod no. Innocen. in cap. cum super. de cau. pos. & proprie. Ex quo sequitur quod præfatus dominus comes sabaudiæ habet iustum titulum in dominio directo & succedit in loco ecclesiæ alben. Vnde etiam propter ius dictæ ecclesiæ quod habebat ut dictum est superius se tueri potest: ut. l. qui in ius. ff. de re. iur. & c. is qui in ius. eo. ti. lib. vj. Secũdo efficaciter se tueri posse uidetur ex eo quod præfatus dominus Manfredus patrem & auum moderni domini comitis recognouit in dominos & ipsis iuramẽta fidelitatis ut fidelis uasallus exhibuit. Ex hoc sequitur quòd etiam circunscripto indulto apostolico postquam dominus Manfredus possessor castri recognouit eum a dicto domino comite ut ipsius uasallus transtulit in eum directũ dominium postquã ipsum alieno nomine possidere cepit. l. meo. ff. de acqui. poss. & quod no. Bar. in l. si rem aliquam. eod. ti. Ex quo etiam consequenter infertur quod dominus Raymun. uelut hæres & filius dicti domini Manfre. non potest uenire contra factum patris & ueniendo contra uidetur dominum comitem spoliare quod non potest de iure facere nec opponendo de iure sui uel tertij contra comitem debet audiri l. si quis conductionis. C. lo. facit quod not. in l. quæ a patre. C. de resti. mil. Nec etiã prescribere. l. male agitur. C. de præscrip. xxx. uel. xl. an. Postremo de iuribus dicti magnifici militis domini Raymun. prætendentis nemini p̃dictorum obligari uinculo fidelitatis ut feudali occasione dicti castri diani cum suis pertinentijs est discutiendum. Et præmittendũ q progenitores iam sunt. cc. anni fuerunt expulsi de illis partibus & per mundum exules xl. an. & ultra. & perdiderunt tempore exclusionis ipsorum omnia instrumẽta iuriũ suorum unde prætendens idem dominus Raymun. antiquissimo tpe anteq̃. l. p̃fatus dñs uicarius imperatoris concesserit

cesserit

tenferit illud castrum communi albæ dicit dictum castrum cũ alijs supradictis fuisse de iurisdictione & dño antiquorum suorum quod non ualens probare directo intendit probare per indicia uerisimilia & cõi opi. uulgi in illis locis &
2 auditu maiorum suorum. † Et istæ probationes per coniecturas & indicia uidentur sufficere in factis quæ excedunt hominum memoriam uidelicet .c. annorum iuxta not. in c. quid per nouale. & c. ueniens. de uerb. signifi. per Inn. & .l. si arbi. de proba. Nam & fama in probatione dominij multũ facit. l. atqui natura. §. cum me absente. ff. de neg. ge. & .l. proprietatis. C. de prob. ad hoc quod not. in cap. cum causam. de proba. ubi de istis probõnibus per libros antiquos famã indicia & adminicula in factis antiqs & inter cætera dicit posse probare per testes aliquos qui elegerunt antiqua instrumenta in publicam formam In quibus expresse apparebat quod dictum castrum diani cum alijs pertinebat ad dominos Marchiones de buscha a quibus idem dñs Raymun. originem ducit. & hoc est quando plena probatio. c. cum olim. de priui facit. l. per iniquum. C. de fi. instr. Item dicit etiam hoc posse probare per auditũ a suis maioribus a quibus audiuerunt aliqui qui sunt uiui & testimonium tale recipitur in factis tam antiquis sicut & fama & uulgi opinio ut in iuri. præalle. Et istæ probationes debent admitti de facili in fauorem dñi Raymun. qui computato tẽpore patris sui dñi Manfredi cum suo possedit dictum castrum diani cũ alijs .xliiij. annis uel circa & cũ titulo quia emit a domino Thoma tunc temporis possessore dicti castri. Vnde tãto tẽpore tutus est præscriptione aduersus ecclesiam albe. c. de quarta. cum si. de præscri. Item cum peruenerit ad eum sine uitio contra omnes qui medio tempore quæsiuissent dominium siue ius etiã tutus est ex priori dominio iam præscriptione eliso. l. si quis emptionis. C. de præscrip. xxx. an. c. cũ dilectus. de ordi. cog. Cum igitur de præsenti ipsum possideat & pater suus etiam possederit tanquam castrum liberum non subiectum alicui homini feudali nec aliquẽ in dominũ recognoscens nisi modi tempore dñm comitẽ sabaudie ut ꝙ possit sibi uendicare in plenam libertatem præsertim cũ dicta castra consistant in Italia quæ de iure cõmuni sunt libera præsumenda & nullis tributis obnoxia si cõtrarium non probatur. ff. de censi. l. j. Recognitio aũt & fidelitas præstita dño comiti sabaudie per dñm Manfredum non fecit dicta castra feudalia si non erant ante. ut. j. dicam. Vlterius ad præsumendum quod dictum castrum diani & alia prædicta sint libera deducit idem dñs Ray. ꝙ a .xliiij. an. citra quibus ipse & pater possederunt & maxime ante tẽpus plixi schismatis Vrbanus papa Quintus & successor Gregor. xj. miserunt ad partes illas legatos & gentes amorum & cum ibi morarentur epi & prælati illarum partium & earum uasalli & feudatarij & generaliter oẽs recognoscẽtes immediate ecclesiam Romanam in dñam accedebant ad prædictos legatos debitam fidelitatem subiectionẽ & obedientiam exhibentes præfactus aũt do. Manfr. nullam obedientiam fidelitatis uel subiectionem exhibuit quod uerisimiliter fecisset si requisitus fuisset sicut si rõne feudi ecclesiæ Romanæ uel alben. fuisset obligatus. & hoc uerisimiliter colligitur a cõmuniter accidentibus quia sic in subditis in aduentu legatorum in prouinciam fieri communiter & regulariter consueuit. non fuisse igitur uel requisitum non fuisse est magnum & efficax indicium libertatis. facit quod no. la. bu. in. l. neque natales. & .l. nõ epistolis & utrobique per Bal. C. de proba. & .l. non ad ea. ff. de legi. prædictis ergo indicijs & præsumptionibus cum præscriptione & iure cõmuni cõiunctis uidetur idem do. Raymun. posse se libertate tueri & ut uasallum non posse ab aliquo ex prædictis inquietari uel molestari rõnibus supradictis. istæ sunt rationes & iura quæ quilibet ex prædictis magnificis dominis pro parte sua potest adducere. Ex quibus apparet præfatum dñm Ray. probabiliter posse dubitare utrum & cui debeat esse subiectus & in qua specie siue gradu subiectionis & in hoc petit consilium quid iuris. Christi igitur nomine repetito dicam quod de iure sentio & præmitto ꝙ status & conditio hominũ post ius gentium est multiplex. quidam liberi quidam serui quidam sui iuris quidã patriæ potestati subiecti quidam ascriptitij &c. ut in to. ti. ff. & instit. de statu personarum. similiter & rerum status & diuisio est multiplex. ut. ff. & instit. de re. diui. & ista uarietas iure gentium introducta est quo iure distincta sunt regna agris termini impositi dñia diuisa &c. ut. ff. de iust. & iu. l. ex hoc iure gentium. & .j. di. ius naturale. & c. ius gentium. cum ibi sequentibus rursus pro rerum & hominis cõseruatione fecit dñs duo magna luminaria sacerdotium & imperium. c. solitæ. de ma. & obe. & in aut. qũo oportet epis. in prin. horum duorum officia distincta sunt & iurisdictio potestas & imperium. ut patet. xcvj. di. c. cum ad uerum. & c. duo sunt. Ex quibus patet quod legibus imperatorum regulantur tẽporalia cuius iure sublato meo põt dicere hæc dom' mea est
3 hic fundus meus est ut c. quo iure. de fundis. viij. dist. † unde de seipso imperator dicit mundi dñs sum. l. deprecatio. ad. l. rhodi. de iac. & omnia principis esse intelliguntur. l. bene a zenone. C. de quad. pscri. & sub eo sunt omnes nationes & totius mundi obtinet monarchiam unde Christus soluit tributũ Cæsari & mandauit reddi quæ sunt Cæsaris Cæsari. c. si tributum. & c. magnum. xj. q. j. facit. vij. q. j. c. in apibus. ab ipso imperatore omnis iurisdictio temporalis deriuatur uelut ab uno fonte riuuli multi & a sole multi radij & ad una arbore multi rami. horum tamen omnium unitas seruatur in origine. xiiij. q. j. c. loquitur. Vnde Seneca in personam Neronis loquẽs ita dicit. Ego ex omnibus mortalibus placui electus quia sum qui in terris deorũ uice fungor uitæ necisq; arbiter gentibus qualẽ quisq; sortem statũ ue habuit habeat in mea potestate & quod cuique mortalium fortuna dare uelit meo ore pronunciat quas nationes funditus excidi quas transportari quibus libertatem dari quib. eripi, quos reges mãcipia fieri quorũcũq; capite regi circundari decus oporteat quæ ruant urbes quæ oriantur mei iurisdictio est. hæc ille in principio libri de clementia ad Neronẽ ex qua autoritate & canonibus & legib' præal. apparet ꝙ iurisdictio potestas & imperium imperatoris in toto orbe ordinata est a deo & in eo fundatur nec contra ipsam supremam potestatem præscribi potest. c. nõ liceat. de præscri. & d. l. competit. Item isti in quos ab cpo ut a capite deriuatur iurisdictio dicuntur uocati in partem sollicitudinis non in plenitudinem potestatis. c. mãdata. de præsump. & de iure cõmuni concessa est iurisdictio multis diuersa per territoria prouincias & regna ut patet. C & ff. de offi. præfec. affri de offic. proconsul. de offi. præsi. & multis alijs & in aut. de defen. ciuitatum. §. audient. & tales in suis territorijs fundant intentionem suam de iure cõmuni: ut. c. nimis. de iureiur. per Inn. & dixi. s. post prin. His præmissis ad propositum redeundo dico ꝙ intentio epi uel domini comitis sabaudie sibi iurisdictionem temporalem & di-
4 rectum dominium in prædicto castro diani non fundatur in iure communi imo contra ius commune inquãtum iurisdictionem & temporalitatem sibi uendicant. j. fines alterius territorij ut ciuitatis albe. i casu nostro oportet ergo quod ostẽdant priuilegium uel pscriptionem cuius contrarij memoria non existat cum sit iuris præsumptio contra eos: ut d. c. j. de præscri. li. vj. & c. cũ personæ. de priuil. eo. lib. sola aũt quasi possessio iurisd. præterita ut ad ipsam restituant non uidetur sufficere ut. c. ad decimas. de restit. spo. li. vj. In persona aũt ciuitatis siue cõitatis albe iurisdictio in prædictis castris in casu nostro fundatur primo in priuilegio uicarij generalis imperatoris. Item fundatur in iure cõmuni cum sint intra eius territorium. l. j. ff. de dam. infec. per Bar. & ideo si de priuilegio uel præscriptione prædictus illustris comes sabaudie uel dominus eps albe fidẽ nõ faciunt in dubio pro communi alben. siue dño Marchione montisferrati esset ferenda sententia pro quo facit priuilegium & ius cõe facit. c. dudum. de deci. & præfatus do. Raymun. uolens recognoscere unum ex prædictis in dominũ debet eligere dominum Marchionẽ quasi eum eligendo res redeat ad naturam suam & naturalem statum quod fit de facili. l. si unus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. & .l. filio quem pater. de lib. & posth. nec fiet confusio terminorum quos antiqui patres

patres statuerunt & quos egredi etiam a iure prohibitum
sicut mittere falcem in messem alienam quod fieret si præ-
fatus dñs comes in alterius comitatu siue territorio uellet
habere iurisdictionem & superioritatem.hoc.n.solet exci-
tare discordias. probantur hæc in.c.j.de sepul.vj.q.iiij.stri-
ctum.& c.scitote.& l.cum pater.§.dulcissimis.de le.ij. Itẽ
titulus communis albæ est antiquior quia sunt iam.cl.anni
quod habuit titulum ut dixi.titulus autem ecclesiæ recen-
tior uel possessio sine titulo & amissa iam sunt anni xliiij.
ambo igitur agentes contra possessorem.s.cõtra do.Raym.
qui possedit coniuncto tempore patris continue dictis an-
nis non uidetur dubium ꝙ ubi aliquis ex eis debeat uince-
re debet ferri sententia pro eo qui habet titulum antiquio
rem fundatum etiam in iure cõmuni.Possessio aũt præte-
rita ecclesiæ est contra ius cõmune inquãtũ in alterius ter-
ritorio iurisdictionem temporalem sibi uendicat.pro com
muni igitur est ferenda sententia.ar.c.licet causam.de pro-
bat.& istam partem credo in dubio ueriorem de iure inq̃-
tum idem dñs Marchio qui præscripsit cũ ti.xl.an.& ultra
nolit præfato dño Marchioni referre quæstionẽ de titulo
suo & de præscriptione cum ti.xl.an.ut dixi.s̄.in rationib⁹
ultimo modo deductis pro domino Raym. in uersu postre
mo &c.Nam si recognoscere eum uoluerit potius q̃ alios
supradictos & ei gratificari erit iuste laudandus quia resti-
tuit ius suum licet præscriptione forte elisum domino natu
rali.i.comitatui albæ in cuius corpore & territorio sitũ est
castrum.Item & in consequẽtiam mediate recognoscit im
peratorem a quo dicta iurisdictio sicut omnis alia emana-
uit ut dictum est supra & contra cuius supremam obedien
tiam & iurisdictionem præscriptio non procedit ut.d.l.cõ
petit.& c.non liceat.propter hanc obedientiam & supre-
mam iurisdi.põt etiam do.Ray.se tueri etiam nomine ciui-
tatis albæ cui uult gratificari.facit quod not. Host. in rub.
de spon.duorum.& c.ad audientiam.de rescri.ubi casus no.
in fi.de hoc.Restat modo respõdere rationibus factis.s̄.pri
mo pro domino comite sabaudie & primo inquãtum fun-
dat se ex priuilegio apostolico clementis respondetur pri-
mo ꝙ dictus ti.est contra iura siuẽ cano. prohibentes papæ
alienationem rerum ecclesiarum.c.nõ liceat papæ.xij.q.ij.
& aduertendum ꝙ licet papa quilibet posset illi canoni de
rogare per c.innotuit.de elec.tñ si in ipsius priuilegio non
est derogatum in genere uel in specie ut in casu nostro se-
quitur quod suum priuilegium indultum contra ꝓæceden
tem canonem derogatorium fuit nullum & non exequẽdũ
l.quoties.l.rescripta.C.de preci.impera.offe.& l.nec dam-
nosa.eo.ti.sequitur etiam quod est malefidei qui cõtra ca-
nonem interdicta mereatur.c.qui cõtra iura.de re. iu. li.vj.
& per consequens non præscripsit.l.nunquã.ff.de usur. Se-
cundo probatur quod dictum priuilegium cõcessum ad po
stulationem comitis illustris sabaudie fuit obtẽtum ꝑ falsi
suggestionem multiplicem de quibus.s̄.in themate quibus
suppressis non obtinuisset eum debet ergo carere pœnitus
impetratis maxime per illud tacite subintellectum si pre-
ces ueritate nitantur.l.rescripta. & l.uniuersa.C.de preci.
impe.offe.& l.nec damnosa.C.eo.ti. canonizati.xxv.qõ.ij.
Suggessit enim primo ꝙ pleno iure dictum castrum ad ec-
clesiam alben. pertineret & hoc non posset probare ad
quod tenetur ut.d.l.uniuersa.ibi nec aliquem fructum.Se-
cundo subiunxit quod idem dominus Manfredus ui armo-
rum recuperauit a societate angelicorum. & hæc nõ uera
quia illa societas occupauit nec idem do.Manf. ui armorũ
recuperauit sed emit de sua pecunia quo expresso papa nõ
ita de facili concessisset contra titulo possidentem sicut cõ
tra uiolentum inuasorem suum priuilegium. Vlterius sub-
iunxit ꝙ dictum castrum erat in comitatu suo. & hoc mo-
uit præcipue papam ad ipsum concedendum per singula-
rem affectionem ad locum ipsum intra comitatum suum
situm.l.si cui fundus.ff. de leg.ij.sed dicitur hoc manifeste
non uerum quia per sex dietas distat a suo comitatu & si-
tu. ut dixi in comitatu albæ & prope dictam ciuitatem.
& hac rõne uerisimiliter non concessisset & domino tã po
4 tentissimo ad cumulationẽ domini ciuitatis albe. † ex pro-
pinquitate enim & conuersatione æqualium contentio di-
gnitatis nascitur.l.obseruandum.ff.de offic.præsid. ꝙ enim
potentior dñs minimũ quid possideat intra territorium al-
terius est periculosum.nam ubi leo tenet pedem cetera ani
malia quiescunt.uerisimile ergo est ꝙ non concessisset pri
uilegium quod discordias excitasset:ut.d.l.cũ pater.§.dul-
cissimis.ff.de le.ij.Ex quibus sequitur ꝙ nullum fructũ peni
tus affert dictum indultum præfato excelso domino comi-
ti & per consequens recognitio fidelitatis & alia inde secu
ta ex eo uel ob id sunt nulla.l.cum principalis.de re. iur.&
l.non dubium.C.de legi.& c.cum inter uos. de re iu. Non
ob.l.si conductionis.C.loc.nam iuramentum fidelitatis si-
ue fidelitas constituit ius personale non reale nisi de nouo
successor similiter recognoscat.c.ueritatis.de iureiu.per In
noc.ergo possessio fidelitatis in patre.i.do.Manfre. non ex
tenditur ad do.Ray.nec potest dici interuenere possessio-
nem castri quia non apparet ex priuilegio app. uel aliter
dictum comitem quæsiuisse possessionem dicti castri quod
fuisset necesse.c.pasto.de priui. & quod ibi habetur in glos.
quã nunquam habuerunt:nam acquisitionem directi domi
nij sibi concessi requiritur apprehensio & traditio posses-
sionis.l.traditionibus.C.de pac.ad quam traditionem non
uidetur sufficere sola præstatio obedientiæ & fidelitatis cũ
iuramento quam fecit dñs Manfre. quia nõ fuerat hoc sibi
mandatũ a papa cuius autoritate ut dixi debuit quæri pos-
sessio.ut d.c.pasto.Ex quibus concludo ꝙ ex titulo prorsus
nullo propter suggestiones mendaciorum & impetratio-
ne priuilegij ex ficta traditione quæ resultat forte ex cõsti-
tutione fidelitatis & subiectionis non põt dici dñm comi-
tem in dicto castro quæsiuisse possessionem. & per ꝯñs nec
directũ dominium & iccirco ex denegatione obedientiæ
& fidelitatis per dñm Ray.non potest se prætendere spolia
tum possessione quã nunquã habuit arg.optimum de resti.
spo.c.olim.el.j.cessat ergo condictio ex.l.si quis conductio
nis.ad prædicta facit ꝙ not.Bar.in prędicta.l.si rem aliquã.
in illo membro an ex ficto titulo & ficta traditione quæra-
tur dominium & possessio.Nõ ob. ꝙ papa habeat super re
bus & personis ecclesiasticis plenissimam &c.quia hoc ue-
rum ubi appareat de ista uolũtate sed cum præcedit lex de-
rogatoria uoluntatis suæ nouę contra ipsam legem deroga
toriam non uidetur agere nisi de ipsa fecerit mentionẽ. ut
in præalle.l.rescripta.& l.uniuersa.cum si. & per ista sit li-
quido responsum omnibus rationibus pro eius parte supe-
rius adductis.Restat respondere ad rationes & iura eccle-
siæ albe quæ fundatur potius in possessorio q̃ petitorio per
c.reintegranda.& c.intentum.& c.item cum &.c.eũ in lite
ris.de restit.spo.Ista enim iura loquuntur cum agitur con-
tra spoliatorem uel qui habet ab alio causam mala fide. ut
c.sepe contingit.de restit.spo.& hoc non posset probari de
5 do.Manfre.qui emit † & sic iusto titulo possidet & præsu-
mitur ꝙ bona fide nisi probetur mala. ut no.in.c.si diligen
ti.&.c.sanctorum.de rescrip. Præterea ut superius dictum
est in castris & uillis intra limites ciuitatis albe super iuris
dictione exercitio & subiectione est fundata intentio di-
ctæ ciuitatis de iure cõmuni sicut intentio episcopi intra
diocesim quo ad spiritualia. eps ergo q̃ uẽdicat iurisdi. de-
bet ꝓbare titulum etiam si prætendat se spoliatũ quia ꝯ ip-
sum ius cõe præsumit.c.ad decimas.de resti.spo.lib.vj.& c.
ꝯstitutus.de fil.præs.Non ob.patiẽtia cõmunitatis albe qa
talis potentia nõ confert illum titulum nec nocet ubi agit
de amissione dominij nisi legitima præscriptione munita
ut no.Bar.in.l.cũ de in rem uerso.ff.de usur.Ex quibus om-
nibus late dictis luce clarius manifeste concluditur quod
eundem magnificum & illustrem dñm comitẽ & præfati
Re.p.dñm epm albe uel eorũ alterũ idem do.Ray.miles &
marchio in dños recognoscere non tenetur.Si uero illustrẽ
dñm dominũ marchi.montisferrati recognoscere uoluerit
tãquã dñm ciuitatis albe iustius & tutius faciet tanquam
res redeat ad naturã suam sub iurisditione dominij natura-
lis ciuitatis albe ratione territorij & sub iurisdi.imperato-
ris a quo iurisdictio dictæ ciuitatis & omnis alia tempora-
lis deriuatur ut preæalle.iuribus.do.Pet.de Ancha.

CON-

CONSIL. CCCXI.

1 *Pater habens duos filios & nepotes ex altero eorum si unum ex eis instituat in illa parte quæ de iure sibi debetur & alium in residuo quanta erit portio illius sic instituti.*
2 *Verba in qualibet dispositione sunt secundum materiam subiectam intelligenda.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Quæsitũ
illud sic implicitum & sub nube figuratũ plu-
ra dubia in se continet quæ explicite & quo-
dam ordine declaranda sunt. Et primo circũ-
scriptis bannis dicti Benedicti utrum admit-
tatur ad aliquam partem bonorum Bucij testatoris de iu-
re communi uel statutorum sancti miniatis ex persona Bu
cij nepotis sui nati ex filia eius lena mediante persona Ia-
cobi patris dicti Bucij & aliorũ de quibus supra in thema-
te. Et inter alia dubia illud est potissimum in effectu. Vtrũ
uisa institutione Iaco. filij Licij Bucij testatoris quam par
tem ex illa institutione consequi debeat. instituit enim eũ
in ea parte substantiæ hæreditatis dicti testatoris quæ eidẽ
Iaco. de iure contingit. Alterum uero filium: scilicet Tho-
masium pupillum & a. & g. nepotes ex dicto Iacob. uniuer
sales hæredes instituit in omnibus bonis suis. dicit enim Be-
dic. auus maternus Bucij pupilli ex persona dicti Iacobi ad
dictum Bucium nepotem suum dimidiam hæreditatis Bu-
cij testatoris deuolutam: quia dimidia ab intestato de iure
sibi contingebat & alia dimidia Thomasin pupillo filio di
cti Bucij testatoris in aut. in successione. de suis & legi. ad
illud enim ius commune uidetur testator se retulisse quo fi-
lij ab intesta. pariter admittuntur ad successionem patris:
licet quandoq; iure quodam singulari contra patris uolun
tatem admittantur ad legitimam cũ in eos minus cõfertur ut
patet in aut. nouissima. & l. omnimodo. & l. quoniã in prio
ribus. de inoffi. testa. Ego contrarium sentio q testator sen
serit de legitima tantum & licet de iure communi cum su-
mus in causa intestati debeatur secundum numerum filio-
rum ut dixi tamen cum sumus in causa testati sicut in casu
nostro de iure cõmuni debetur tantum legitima. ad illam
enim testator de iure cõmuni necessitatur & cogitur non
ad partem ab intestato debitam. eligendo etenim uim te-
stamenti ad ius commune quo regulatur dispositio testa-
mentaria se retulisse uidetur & sic talia sunt subiecta qualia
prædicata demonstrant. l. si. §. cui dulcia. de ui. tri. & n leo
le. & † sm subiectam materiam sunt intelligẽdi sermones
2 l. si stipulatus de usu. & l. damni infecti quidã. de dam. in-
fect. & hoc quod fuerit mens testatoris apparet quia illud
quod eidem Iac. ab intestato debeat diminui debet in per-
sonis filiorum dicti Iaco. suppleuit quibus nihil superstite
Iaco. relinquere tenebatur. l. si quis testamẽto. ff. de iniust.
test. exequauit enim eius filios uidelicet a. & alteri eius fi-
lio Thomasin instituendo eos in capita cum eodẽ. Item ul
tra etiam Philippam dicti filiam dotauit. Ex quibus appa-
ret quod si hæc uerba quæ eidem Iac. de iure cõtingit &c.
intelligeremus de dimidia hæreditate Bucij & non de legi
tima sequeretur nimis magna inequalitas & absurditas in-
ter dictos Iac. & Tho. quia Iac. haberet dimidiam & duo
eius filij de alia eius dimidia haberẽt quatuor uncias Tho
masius uero duas tãtum & cum onere dotis Philippe pro
parte ipsum contigente & sic non reperiretur habere legi-
timam sine onere. Iaco. aũt ex persona sua haberet dimidiã
.s. sex uncias & usumfru. quatuor unciarum ex filijs debita
rũ. & hæc inequalitas inter fratres est legibus odiosa. equa-
litas aũt amplectenda ideo uerbis dubijs hæc sequenda illã
respuenda. l. cum pater. §. libertis. ff. de le. ij. Item etiam ex
eo potest colligi dicta testatoris intentio quia in substitu-
tione apparet Thomasium & nepotem ex Iac. prædilexis-
se & ptulisse Iaco. dum eos uulgariter pupillariter & per
fideicommissum substituit Ia. autem in defectum omnium
argu. ad hoc. ff. de condi. & demonst. l. pupillum. in fi. Con-
cludo igitur q Bucius testator de filio suo Iaco. non confi-
dens per prędicta uerba solum in legitima quæ de iure de
betur uidetur instituisse & q in eum minus contulit sup-
pleuisse in personis filiorũ eius. facit. l. quidam cum filium.
de hære. insti. Ex quo etiam consequenter infertur q si in
hæreditate Bucij testatoris Bened. auus matern⁹ Bucij pu-
pilli filij sui dicti. Iaco. potest aliquod ius prætendere hoc
descendit ex persona Iac. in personam Bucij quo ad bona
Bucij testatoris & hoc solum fuit in legitima Iac. debita
per iam dicta. Item etiam hoc potest prætendere ex perso-
nis Thomasij Gasparis & Philippe prædefunctorũ quod
utrum de iure ualeat siue possit uideamus succincte. Et pri
mo certum est q de hæreditate siue portione hæreditatis
Bucij testatoris Bucius pupillus nihil debet habere pro-
pter substitutionem pupillarem ipsi Thoma. factã per Bu-
cium patrem suum de. a. & g. quia ex ista substitutione pu-
pillari ad hæreditatem Thomasij ueniunt proculdubio cũ
dicta substitutio facta fuerit uulgariter & pupillariter &
per fideicõ. l. iam hoc iure. ff. de uul. & pu. Similiter ab hæ-
reditate Gasparis post patrem suũ Ia. decedentẽm Bucius
pupillus excluditur quia Antonius superstes ex utroq; pa-
rente coniunctus præferri sibi coniuncto ex uno latere tm̃
.s. patris communis Iac. in aut. defuncto. C. ad tertu. & hac
ratione &c. Pe. de Ancha.

CONSIL. CCCXII.

1 *Filius propter uulgarem substitutionem se grauatum prætẽdens an possit hæreditatem repudiare & legitimam retinere.*
2 *Filius in proprijs grauatus legitimam consequi potest omissa hæreditate.*
3 *Legitima si non super est legatis & oneribus deductis iudex eã supplebit.*

1 IN CHRISTI. nomine amen. † Ex sola
uulgari substitutione filius non potest præ-
tendere se grauatum quia i potestate sua est
excludere dictam substitutionẽ hæreditatẽ
uidelicet adeundo: ut. l. suus quoque. de hæ-
red. insti. & l. si pater. de instit. & substitu. Vnde cum adeun
do possit totam hæreditatem consequi non potest eam di-
uidere acceptando legitimã & repudiando residuum ut
sic ipsum habeat substitutus. repugnant enim in hoc duę iu
ris regulę de quibus in. l. j. & ij. ff. de acquir. hære. & l. quan-
diu. eod. titu. & in hoc concordant omnes Moderni. ut Cy.
in l. hæres. instit. C. de impu. & alijs substi. & Barto. in. l. qa
poterat. ad treb. & l. getit. uer. sed quæro quid si aliquis. &
in l. j. de uulga. & pup. in primo effectu uulgaris & aduer-
2 tẽdum ad casum specialem in quo dicit Bar. posse † filium
consequi legitimam omissa hæreditate. s. si sit grauatus in
rebus proprijs siue legatis & habeat substitutum. tũc enim
onus repellitur de legitima & reliquis partibus non paren
do oneri facit locum substituto. & hoc sentit Bald. sub du
bio forte in d. l. heres instituta. & per. l. si libertus patrono.
de bo. li. & dicit esse notandum. Sed saluo semper iudicio
saniori credo q grauamen in legitima non potest præten-
di si in reliqua portione hæreditatis in qua est filius institu
tus dato substituto non allegetur grauamen nec est ista iu-
sta cã rũpendi iuris regulas de quibus. s. nec etiam nouissi-
me leges quæ de nouo ius agendi ad supplementum intro
duxerant hoc sed oppositum dum tam filijs q̃ etiam testa-
mentis & uoluntatibus testatorum nõ rumpendis subueni
re uoluerunt ut patet in. l. qm̃ nouella. & l. omnimodo. de
inoffi. test. secundum enim illas leges grauamẽ succedendi
est & filius remanere debet hæres ut testator disposuit ut
sic tam testatori quam filio consulatur & hæc cognitio an
filius grauatus sit in legitima necne est iudicis non ipsius
filij. nam oportet ad hoc eum agere & inter cætera tẽpo-
ra ut in dictis iuribus. & l. scimus. eo. ti. † Si enim deductis
3 legatis & alijs oneribus legitima non superest iudex eam
supplere debet. Si uero superest legitima & etiã forte mul
tum ultra non credo filium posse legitimam retinere & il
lud repudiare & substituto locum facere quia ille conuer-
sus instituti & substituti & partem adire & partẽ repudia-
re est contra iuris regulas ut superius dixi. unde non est ue
risimile q d. ll. de suppletione legitime loquẽtes hoc indu-
cere noluerint & in hoc iuris regulas corrigere. ar. l. præ-
cipimus.

cipimus.in fi.C.de testa.Non ob.l.si libertus patro. de bo. quæ li.nisi in casu quo patronus institutus grauatur in rebus proprijs potest acceptare legitimã suã & p repudiatione residui aperire uiam substituto. Nã illum casum spãlẽ in legitima patroni nõ traham ad legitimã filij. nt.l.quod contra.ff.de legi.nel ẽm illam l. ius agendi ad supplementum & submouendi omne grauamen de legitima ipso iure nõ erat cognitum ideo forte illa.l.oõ haberet locum in paterno & in filio multominus cui est plene cõsultum per d. l.omnimodo.& hoc senti expresse Bar.in d.l.excusatio.ff. si quis omis.causa te.Ex quibus concludo q reseruatio legitime fuit nulla quia non potuit uxorem motu proprio a reliqua parte suæ portionis hæreditarie separare & præeligere contra uoluntatem testatoris qui uoluit locum tunc substituto cum Nicolaus hæres non esset sed ipse hæres si posset legitimam consequi.nt.d.l.si hæres instituta.&.d.l.omnimodo.Occurrit tñ circa prædicta alia dubitatio quia nõ simpliciter repudiauit sed sub conditione q possit consequi legitimam in bonis testatoris. Nam cum dictum sit legitimam solã consequi non põt nec a sua portione hæreditaria separare vř q dicta separatio oon ualuerit.arg.no. in l.hæres institnta.nam ut dicit impedit eam reseruatiua p testatio arg.C.de act.& obl.l.ut debitum & per istam infero q dicta repudiatio non ualuit. & per ɔñs non deuoluta ad substitutum uulgarem sua portio hæreditaria sed potest eam adire uel si grauatam ipsam ultra legitimam prætẽdat ad suppletionem debet agere & in illa mihi uidetur uera conclusio super dictis dubijs & quæsitis alijs.

CONSIL. CCCXIII.

1 *Rescripta papæ & imperatoris contra ius emissa ab omnibus sunt refutanda iudicibus.*
2 *Fructus annuus ex re spirituali percipi potest.*
3 *Dispensatio papæ contra iuramentum non facit quẽ in conscĩa tutum.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Nisi legibus & canonibus esset expressum q rescripta & concessiones papæ & imperatoris contra ius illicita deberent ab omnibus iudicibus refutari.l.rescripta.de præci.Imp. offe.p̃sumuntur.n.obtenta per importunitatem præcipue quãdo absorbent ius tertio quæsitum ideo sunt nulla.C.de pet. bo. sub. l.ij.li.x.& l.quoties.C.de præci.impe. offe. Ego nisi uterer licentia data ab ipsis sacrorum canonum conditoribus impugnandi ialia non auderem loqui & iniqua asserere quæ concedit. Mãdato enim papæ licet duro obtemperandum est nec quis põt ei dicere cur ita facis. xviij. di. in memoriam.quia ergo concessio contra iura papalia de temeritate est per iudices refutanda ut dixi in c.si quãdo. de rescrip. ideo concessio de qua supra absorbẽs ius dicti Rigucij & inducens bereogarium ad transgressionẽ fidei & uiolationem iuramenti audeo de ipsius dñi nostri papæ cõscientia sacris canonibus & legibus regulanda dicere ipsam nullã pro cuius declaratione ad euidentiam declarãdum exprimo utrũ dicta ordinatio Petri de luna super dicta scriptoria inter Rigucium & Berengarium fuerit cõtra iura. Rigucius.n.scriptoriam suam ipsius Petri de luna manib° resignauit libere & idem Petrus tũc papa dictam scriptoriam contulit.b.statuitq; q idẽ Berengarius annis singulis Rig. donec uixerit idem Ri.dimidiam scriptorie soluere teneretur ubicunque moram traheret. & hoc ordinauit idem Pet.tunc papa Benedic.iiij.nominatus de coosensu ipsius Beren.qui ut supra narrauit iurauit se postea seruaturum promissa. Et certe non uideo in quo possit dici dicta conuentio si ex re non spirituali uerus ipsius dominus rei promittit soluere annuatim tantum de redditibus & de re ipsa prouenientibus.l.inter stipulantem.ff.de uerb. obl. † Nam
2 ex re spirituali autoritate superiorum põt ex conuentione percipi annuus fructus.c.nisi essent.de præben. & maxime in casu nostro suggerit omnis equitas conuentionẽ ualere ex eo q Rig.suę rei.i.scriptorie cessit & collata fuit dicto Beren.nullum ius habenti cum dicto onere.nã si Rig.sperasset habere dimidiam non fuisset uerisimiliter renunciaturus gratis.ar.l.cum de indebito.ff.de proba.Præterea & si dici possit dicta conuentio libertatis dicti officij prodiga ut dicit in prædicta litera rescindi debuisset potius ipsa resignatio officij quam fecit Rigu.alias non facturus ut dixi quem reddit tunc excusatum ipsius tũc papæ autoritas. Si ergo dño nostro papæ Alexãdro dicta pactio rescindenda uidetur & exonerare Beren.a dicta solutione debet restituere dictum Rig.ad suam scriptoriam. nã cũ ipse certet de damno uitando Beren.aũt de lucro captando & ueniat per hoc contra fidẽ & iuramentum Ri. potius succurrendum fuit q̃ sibi arg.no.in.l. apud celsum.§.marcellus.ff.de excep.doli.&l.fi.C.de ɔdit.infer præsupposita.n.efficacia dictæ cõuentionis ualde reprehendi debet Beren. qui uult tenere cõmodum scriptorie & recusare onus annexũ. arg. l.j.§.in primo.de cad.tol.ubi.n.cõmodum ibi onus. in hoc ergo maxime uersatur iniquitas & etiam in alio ut nõ seruetur proprium iuramentum.nam ut dicit nihil tam congruit humanæ fidei quam promissa seruari. Vnde dicit canon quæ promittuntur opere compleantur & quæ processerunt de labijs meis non faciam irrita. & graue est fidem fallere.ut.l.j.ff.de pac.& extra.eo.ti.&.c.qualiter.&.l.j.de constit.pe. Iusta ergo & equa fuisset responsio dñi nři papæ ad supplicationem Bereng.asserentis cõmode nõ posse soluere dictam dimidiam respondere. Si non potes soluere renuncia scriptorie & restitue eam illi.nam ipsam uelle retinere & a promissa fide recedere iniquũ est. in omni enim materia hæc iura nolunt ut qui restituitur aduersus suam obligationem ut rescindatur similiter & aduersarius debet restitui ut io suo iure antiquo reponař: nt.l.j.C.si ad uer.transa. Alias unus remaneret in lucro alius in damno quod esset iniquum & reperiret Rigu.se deceptum autoritate tunc papæ contra.l.j.C.de his qui ne.ęta.impe.Itẽ præsupposito quod non subsit iusta causa quare Bereo. non obseruet fidem & iuramentum uideř q autoritas papæ in prę iudicium cõtrahentis cum Beren.non liberet eum a peccato.obseruantia enim cõuentionum & iuramẽtorum est de iure naturali ut patet ibi iurate & reddite dño iuramenta uestra. Vouete & reddite dño deo uestro & ibi, quæ pro-
3 cesserunt de labijs meis oon faciam irrita † contra iura illa dispensatio papæ sine causa non reddit quem tutum in foro conscientiæ: ut no.in c.cum ad mona.de statu mona. in nouel.super ult.glos.& not.in c.non est de uoto. io nouel. super glo.j.ubi dicit hoc maxime uerum quando ad debitoris postulationem est obtenta remissio. facit quod no.in Spe.in titu.de leg.§.nunc ostendendum. uersic. etiam inter laicos in temporalibus. Ex quibus omnibus concludo quod dicta concessio de qua.s̃.impetrata cum alterius detrimento: ueluti propter importunitatem & contra iura illicita sit nullius momẽti & ab omnibus iudicibus refutanda salua semper determinatione sanctissimi dñi nostri papæ Alexandri aliter sentientis cuius correctioni & emendationi p̃dicta oia subijcio & cuiuscũq; melius sentiẽtis.

CONSIL. CCCXIIII.

1 *Datio curatoris adulto dementi an ualeat.*
2 *Tutor datiuus non datur tutorem legitimum habenti.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Videretur prima facie dicendum quod in defectum curatorum sufficiat autoritas iudicis.l.bonorum.C.qui admit.ad bo.pos.po.& l.si infanti.C.de iu.deli. Nam statutum quo prohibetur adultus se uel sua obligare nisi cum cura. autoritate debet suppleri per.l.qua cauetur q iudex possit defectum curatoris supplere.arg.l.ij.C.de noxa.cum si. Ego credo cõtrarium quod ista datio cur.huic adulto dementi siue mentecapto non potest aliqua.l.iuuari.Sed põt probari cõtrarium quod fuerit nulla primo quia tali mẽtecapto sicut furiosis prouisum est a legibus de agnato ut suscipiat istam

curam

curam cum iuramento & inuentario & solennitatib' alijs de quibus in.l.tam dementis.&.l.de curatoribus.C.de epis. aud.&.l.fi.C.de cura.fu.nõ potuit ergo iudex dare datiuũ postq̃ lex prouiderat de legitimo.l.si quis sub conditione. ut ibi no.ff.de testa.tu.decretum ergo iudicis siue autoritas ppera interposita non potuit facere curatorẽ postquã ad eius officium non spectabat.c.ea quæ fiunt a iudice. de re. iur.& dici potest iudex errore ductus ad istam dationẽ cui
2 dementia adulti non constitit nec mentionẽ fecit. † & per consequens errauit in facto & in iure quia tutorẽ siue curatorem habenti legitimum uel agnatum proximum nõ potuit prouidere de datiuo: ut.d.l.tam dementis. coniuncto q̃ no.Bar.in.l.fere egresse.de tu & cur.da.ab his. Item si de dit hunc curatorem ut adulto debuit consentire quia inuitus non accipit.C.tam inuitus.instit.de cura. Sed demens non habet consensum.l ij.§.de cura.fu.&.c.j.de ele. egro. lib.vj. Vnde in casu nostro.s.compromissi ex quo oritur obligatio ad obseruantiã futuram laudi nõ est reperire fundamentum aliquod in personam istius dementis istius personalis obligationis quæ contrahere debeat originẽ a cõsensu autoritas iudicis non potest supplere defectum consensus ex quo oritur dicta obligatio naturalis. ut no.bal.in si. in.l.bonorum.C.qui admi.ad bo.pos.po. Præterea alibi dicit Bald.eleganter quod quando iudex nõ potest facere aliquem actum nisi dispensatiue oportet quod hoc sciat & eũ faciat ex certa scientia.l.quidam consulebat.de re iud. unde factum temerarium iudicis non haberetur loco dispensationis.c.ueniens.de fil.præsby.per Inn. sed i casu nostro licet iudex potuisset non habenti curatorem dare cur. ad litem futuram debebit hoc sciens facere adultum uidelicet curatore carere ut est tex.in.d.l.bonorum. hic autẽ non inquisito de hoc prorupit ad dationem curatoris specialis absque aliqua legum prædictarum solennitate ex quibus sine ulteriori prosecutione concludit dictum dementẽ non teneri ad obseruantiam huius laudi nec pœnã cõtra ipsum potuisse committi nec ex iuramento prorsus nullo confirmari.ut no.Bar.i.l.iij.de tute.&.l.is cui bonis.de uer. obli.

CONSIL. CCCXV.

1 *Nepos ueniens ad successionem aui an debeat sibi dotem maternam in legitimam imputare.*
2 *Dos ad patrem reuertitur filia mortua.*
3 *Causa proxima in iure non remota attenditur.*

IN CHRISTI nomine amen. Dominus Bar.plene tangit istam quæstionẽ in l.iiij.ff.
1 ad.l.fal.ibi quæstio. † Filia decessit antequã pater,& refert se consuluisse nepotes de quibus in themate debere sibi imputare in legitima quã petunt in bonis aui dotem matris eorũ ab auo profectã. probat hoc primo quia talis dos data matri debet filijs cõferri.l.illam.C.de col: si confertur ergo in quartam imputatur.l.quoniam nouel.de inoffi.testa.ibi secundo quod quicquid confertur in quartam imputatur. Secundo alle.l.omnino.C.de inoffi.testa.ubi ad hoc ut imputatio fiat sufficit q̃ occasione eius quod pater fecerit filia lucretur. Tertio probat quod dos data filiæ a patre licet ad eius filios deuenerit non debet dici aduentitia sed profectitia ut pote ab eorum auo profecta quod patet quia aduentitia non cõferuntur sed dicta dos confertur:ut.d.l.illam. Quarto ut ipse dicit probatur difficili ratione ista dos a patre profecta descendit in nepotes suos natos ex dicta filia potius uigore
2 consuetudinis quam de iure. † Nam de iure deberet reuerti ad patrem a quo profecta est filia premortua.l.dos a patre.C.sol.ma.& sic isti nepotes hanc dotem de consuetudine lucrantur non sic filiæ siue matris hæredes sed tanquam de bonis aui & ut profectitiam.l.profectitia.de iure do. ergo debent sibi imputare in legitimam siue quartã ut in.d.l. quoniam nouel.& ista præcipua ratione motus consuluit pro ista parte prout refert in d.l.in quartam. ubi dicit multos aduocatos & doct.consuluisse contrarium per l. sancimus.§.repletionem.C.de inoffi.testa. ubi repletio legitime debet fieri de bonis aui uel patris de quibus detrahit sed ista dos semel exiuit de bonis huius aui & est effecta propria filiæ.l.pater filiam.ff.ad.l.fac.ergo non debet imputari in legitima quia non amplius numeratur in bonis aui de quibus est legitima detrahenda:ut.d.§.repletionem. cum istis dominis aduocatis docto.concordat doc.& pceptor meus illustris.do.Bald.in.l.illam.ubi refert ita consuluisse,d.Ia. de bel.post pbat quia hæc dos nepotibus iam quæsita nulla.l.cauetur quod debeant imputare sibi in quarta. & hoc sufficit quia erubescimus cum sine lege loquimur.l.illam, de colla. Præterea non sequitur confertur ergo imputatur. nisi in casibus expressis in iure:ut.d.l.illud. Item quarta debeat euelli de corpore bonorum sed ista dos nõ est de corpore bonorum aui sed nepotum quia mutatione personæ profectitia esse desierunt & inceperũt esse aduentitia quo ad ipsos nepotes.ar.l.paulus.de acqui.hæ. & c.j.de iure pa.
3 † nam in iure causa proxima debet considerari nõ causa remota.ff.de le.iij.l.sed si sic.§.fi.&.l.rogasti. si cer. pet. & l. mulier.ff.rer.amo.&.c.de cætero.de homi. ulterius isti nepotes possident dotẽ maternam ex tempore cõsuetudinis quæ in eis contulit ipsam dotem antequam moreretur auus. dñi ergo effecti ex una causa non possunt fieri dñi ex illa uidelicet per imputationem legitimę.l.iij.§.fidem.de hær. instit.confunderetur enim ex hoc titulus acquisitionis iam facte per reditum ad principium aui de quo & non aliunde est legitima detrahenda dic.§.repleti & hæc alteratio uideretur omnino impossibilis nec posset ratione probari qualiter hoc possit attingere. Vltimo cõcludendo probat: isti nepotes & pronepotes nõ representant matrem in successione eius sed ueniunt ex personis proprijs & in capita sm opi.in summa ti.de hære.insti.de leg.agna. sue.§.hoc etiã quo ad legitimam ipsorum de bonis aui detrahendam nõ debemus considerare matrem ipsorum quia agnoscendo auo ex persona propria debet legitimã consequi ar.l.posthumorum.de iniu.testa.nec dotẽ maternã alio iure quæsitam ut dixi debent in legitimam imputare ut pura separata a bonis aui & in eos auo uiuẽte alio titulo acquisita.ar. l.sequens.de le.ij.& ita refert.Bal.se consuluisse.& Bar.nimis errasse in.d.l.illam.Ego hanc opi.d.Bald.confirmo ex dictis Bar.quo ad casum nostrum in quo per statutum supradictum mulier lucratur dotẽ a quocunq; & qualitercũq; datam non ob.quod sit in potestate ex qua patet q̃ est aduentitia & quod habet in ea hæredem tanquam in alijs bonis suis:& consequens si nepotes ueniunt siue petunt legitimam in bonis aui non debent dotem maternã aliunde eis quęsitam in legitimã imputare.& hoc tenet Bart.in.l.post dotem.sol.ma.in.v.q.in fi.& sic per istud statutũ patet q̃d sumus extra dictas opi.Bart.& Bal.qui concordant in hoc q̃ si nepotes percipiunt istam dotẽ & suæ matris hæredes & ut aduentitiã in legitima detrahenda de bonis aui non debeant sibi dictam dotem imputare.& ita teneo pro ueritate.do.Pe.de Ancha.

CONSIL. CCCXVI.

1 *Iudicantem cuncta rimari oportet.*
2 *Arbiter æquitatem præ oculis habere debet.*
3 *Mulieres secundo nubentes legibus sunt odiosæ.*
4 *Casum allegans illum probare debet.*
5 *Expensæ educationis per iudicem taxari debent.*
6 *Expensarum necessariarum & uoluntariarũ ratio semper habẽda est.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † In causa quæ uertitur inter Iacobum ex una parte agẽtem & do.Luciam eius matrem se ex alia defendentem coram dominis arbitris & arbitratoribus cõmuniter assumptis super administratis per dictam dominam Luciam & tutricẽ dicti Iacobi filij sui principaliter de eius officio inquirendum est super cuius officij executione dicit canon In quolibet qui debeat iudicare quod oportet eum cuncta rimari & rerum ordinem

ordinem plena inquisitione discutere quousque ad rei ueritatem perueniatur.xxx.q.vi.iudicantem.nec ad unam speciem probationis applicet mentem suam sed ex uarijs coram eo productis & discussis informet animi sui motum. c.in præsentia.de renun. Vnde & iam alibi dicit text. q̃ circũspectus iudex atq; discretus & argumẽtis testimonijs ad minicuiis præsumptionibus & alijs quæ rei aptiora esse cõpererit confirmabit dictum animi sui motum. ca.præterea. de testi. † Isti ergo egregij uiri cum sint in arbitros æquita
2 tis assumpti debent æquitatem ipsam habere præ oculis sicut quilibet rectus iudex.l.qđ si ephesi.ff.quod cer.lo. quæ æquitas atq; iustitiæ rigor q̃ sit pro Iaco.principaliter tria urgent.Primo dictæ eius matris reprehensibilis temeritas. Secundo ex actis contra ipsam liquidata ueritas. Tertium legum autoritas. Matris temeritas in hoc uersatur q̃ tutelam filij administrare præsumpserit post transitũ ad secunda uota non reddita ratione tutele nec reliquis restitutis & non petito ei alio tutore in aut.de nupt.§.si autẽ tutela. col.iiij.ex hoc enim ut ibi dicit text. dum dicitur negligere memoriam primi uiri denigrare & filiorum charitatẽ deserere ideo multis pœnis talem matrem leges afficiunt. ut in.d.§.uersi.si uero etiam in nouo marito periculum immi net quia ꝑ mala administratione omnia eius bona sunt pupillo obnoxia.ut.d.§.& l.ij.C.quando mu.tu.offic. fun.potest & in aut.sacramentum.ibi posita. † nulla enim est de ta
3 libus matribus confidentia legibus.imo(dicunt q̃ plerũq; nouis maritis non solum res filiorum sed etiam uitam abducunt.l.lex quæ tutores.de admi.tu.& quando mulier tu. offi.fun.potest.in aut.sacramentum. Ex istis ergo liquide deprehenditur quãtum iste dñæ sint legibus odiose & q̃ sus pecte in administratione rerum filiorum a qua expresse & cum pœnarum adiectione prohibet abstinere q̃ minime fecit do.Lucia ideo tanquam legum præcepta transgrediẽs & in filij præiudicium non fauore sed odio ualde digna in præsenti causa coram dictis arbitris æquitatis censenda est. Secundo contra ipsam apparet ex actis satis liquidata ueritas & fordide in administratione uersata dũ nullũ exhibet codicem rationum suarum sed passim & persunctoriè rationem suam de redditibus perceptis sumptibus & expẽsis factis probare nititur quæ quidem per illos libros ratio num debent apparere utrum accepta & data probe an im probe referantur & ista diligenter discussi non in solle & passim ostendere prout ipsa facit.l.cum seruus. de condit. & demon.l.si quis ex argentarijs.§.rationẽ.ff.de eden. hoc enim est principaliter tutoris officium librum rationẽ cõficere seriatim.l.j.§.officio.de tu.& ra.distr. Vnde contra nõ exhibentem iuratur in litem.C.de in litem iu.l.alio iure. & recte quia dolus est omittere id quod ex officio facere quis debet.l.dolus.ff.man.facit.e.cum æterni. de re iu.libr. vj. Ex quo infertur quod super quãtitate redditũ de suis possessionibus standum est iuramẽto dicti . Iacobi propter culpam matris siue dolum & est istud iuramentum in litẽ dicta de causa deferendum.l.propter dolum & culpam.ut not.in c.dilecti.de fo.compe.& l.si quãdo.C.unde ui.& ca. si.quod me.cau.Præterea circa redditũum perceptionẽ dicta do.Lucia conuicta est multipliciter de mendacio dum per testes idoneos probate sunt quãtitates annuorum redditum maiores satis q̃ confessa fuerit positionibus Iacobi respondendo tam de frumento q̃ de uino & de cæteris bladis usibus & setu pecudum.contra ipsam naq; q̃ fuerint dicti annui redditus minoris & maioris siue ualoris plures testes deponunt quibus potius stãdum est q̃ suis responsionibus.& præsertim ut dixi accedente iuramento in litẽ dicti Iacobi propter dolum & fraudem dictæ eius matris in transgressione legum prohibentium sibi dictã administrationem & priuantium eam dicta tutela.ut in aut.sacramentum.& præsumendum propter intemperantiam & concupiscentiam ad nouum maritum nontantum rebus sed uita uelle filium spoliare:ut.d.l.lex quæ tutoris.uersi. lex.n.plus etiam uidetur q̃ non solum iuramentum in litem do deferendum ueritatis sit dicto Iacobo super dictis redditibus deferendum sed etiam iuramentum ueritatis in supplementum probationum suarum iuxta materiam.l.admonẽdi. de iureiu.& c.fi.extra eo.ti.probauit naq; per testes quãtitatem reddi tuum & ualorem ipsorum annis singulis postq̃ semiplene imo plene & uerisimiliter successiue si non plene certe ex culpa matris hoc prouenit quæ debuit conficere & edere coram arbitris codicem rationum suarum:ut d.
4 l.§.officio.de tu.& ra.di. † Non ob.si dicatur ipsa respondit se confecisse & postea perdidisse: certẽ sibi non creditur nisi probet casum quia eius erat officium cõficere & diligẽter custodire codicem rationum unde est præsumptio iuris contra ipsam q̃ non perdiderit sed occultet malitiose ut not.in l.si quis ex argẽ tarijs.§.prohibet.ff.de eden. ibi si ruina uel incendio uel alio casu simili rationes amisisse probet.ad idem.l.cum ita legatur.§.species.de le.ij. & ibi no.in exhibendo igitur uel non probando casum uidetur subtraxisse filio suo Iac. facultatem probandi ideo experiri debet iudicis autoritatem delusam.c.cõstitutus. de test. l.prouidendum . de postu.iij.q.vij.§.tria. non mirum ergo si eidem est iuramentum in defectum & supplementũ probationum per iudicem deferendum.ut.d.l.admonẽd. & c. fi.& l.in bone fidei.de iureiu. Subsequenter descẽdendum est & discutiendum quid iuris de expensis uarijs & diuersis quas imputat dicta domina Lucia filio suo in fine suæ administrationis in alimẽtis in possessionibus & recollectione redditium in ædificijs plantationibus uinearum & si.Et antequã ad ista ueniam præmittendum est quod dicta do.Lucia transeundo ad secunda uota nõ debuit filiũ educare penes se. hoc enim est sibi prohibitum propter suspicionem periculi imminẽtis uitæ ipsius pupilli: ut.l.j.& ibi no.C.ubi pu.edu.de.fi.eo.ti.l.vj. Præsupposita ergo legis prohibitione & per consequens in hoc sicut in administratione patrimonij matris transgressione legum multiplici mala fide põt dici expensas ministrasse . unde de ipsa uideẽ habenda ratio ut de possessoribus male fidei impendentibus in rebus alienis.l.infundo.ff.de rei uen. & tãto fortius quanto magis expressa legum prohibitio super hoc unde legum beneficijs in expensis imputandis uidetur prorsus indigna quia frustra legis auxilium inuocat &c.e.quia frustra.de usu.&.l.fi.ad fi.de iure delib.nam etiã hominis pro hibitio impedit repetitionem soluti.l.fi.ad fi.C.de nego. gest.Ex quibus non absurde concludi posset rationẽ suarum expensarum & sumptuum non habendam sed uideẽ donasse sicut in male fidei possessoribus iura uolunt: ut.d. l.in fundo.nec rigorosum est ita dicere uel sentire cum tales mulieres sint legibus odiose & multis pœnis legalibus suppositæ propter contemptum & transgressionem: ut.d.
5 §.si autem tutelam.in aut.de nup. † Item expensæ educationis & aliæ in bonis pupillorum imminentes considerande & taxande sunt per iudicem iuxta quãtitatem redditũum ita ut ex eis semper aliquid annuatim supersit.l.officio.& l. j.& per totum.ff.ubi pu.edu.debeat ista autem dña dicit expresse maiores fuisse expensas quam redditus & ob hoc filium sibi obligatum quod expresse cõtradicit iuribus quæ uolunt expẽsas imminẽtes iudicis officio moderandas & non matris arbitrio & quod semper aliquid supersit. culpa igitur & temeritas matris uertitur circa dictorum alimentorum exhibitionem & bonorum administrationem immiscendo se non solum rei ad se non pertinẽti sed rei sibi ꝓhibite immisceri per leges allegatas ex quibus probabiliter concludi posset ipsam nullatenus audiendam & imputatione expensarum sumptũ prædictorum. Sed posito fine præiudicio ueritatis quod isti dñi arbitri ue[illegible]ratio nem expensarum admittere est uide[illegible]um quas & quãtas admittere teneantur & qualiter sint probate. Circa primũ est sciendum quod non quantas ipsa domina dixerit se fecisse sed quantas arbitratus fuerit bonus uir põt computare . ut.d.l.officio.§.si uero prætor.ubi pu.educ.de. † Itẽ ad-
6 hibenda est distinctio utrum dictæ expensæ fuerint necessariæ an utiles uel uoluntariæ. inter istas enim in repetendo magna est differentia l.j.& l.quod dicitur.§.fin.cum.l.seq. ff.de impen.in rebus do.fac.& d.l.in fundo.de rei.uen.quæ expensæ ergo ex deductis & capitulatis per dictam dñam fuerint

fuerint iste nõ apparet nisi expense uictus & uestitus ipsius Iacobi quas ipsa natura probat necessarias.l.fin.C.ubi pu. edu.de.similiter & expense collectarum & onerum in cõmuni.l.neque stipendium.de impen.in re. do. fac. imputat do.Lucia expensas suas & pro una familia & pro pensione domus. quãtum autem sint debite iste expense pro tempore quo eduxit filium suum pupillum in domum nictrici & cum eo stecit quilibet arbiter potest considerare quod expense iste non sint imputande pupillo q̃a dum tutrix aliud bonis pupilli nec etiam iustum est retinere pro uno pupillo domum tante pensionis sed alendum tradere alicui ex coniunctis suis uel aliter prouidere ne unus puerulus grauetur tot sumptibus in pensione familiæ & alijs & prout paterfa.retinere domum.super istis enim bonis iudex uocatis cõsanguineis & amicis pupilli moderatius prouidisset quã ipsa fecerit.& ideo hæc iura iudicis arbitrio relinquetentur:ut.d.l.j.ubi pu.edu.de.& facit.l.a tutoribus.§.fi.de admini.tut.ubi non est habenda ratio sumptuũ in ipsos tu. & maxime in matris sumptibus quę ut dixi offendit memoriam defuncti deseruit charitatem erga filium contempsit leges ut dixi supra. Imputat annuatim pupillo salarium ꝓcuratoris ad lites: utrum autem hoc necesse fuerit non apparet. Impotat constructiones domorum utrum autẽ necessario uel utiliter siue uoluntarie nihil ponit ideo inepte sunt. Similiter quod dicit de conseruatione soccide pecudum imputãdum enim sibi fuit & est si perseuerabit in soccida pupillo damnosa nec pecuniæ pupillares his casibus fortuitis exponẽde sunt licet in lucris honestis uel emptionibus prædiorum.facit.l.iij.de usuris pu. De expensis aut factis in infirmitate Iacobi si probate sunt imputatio fieri debet. Ex quibus & alijs per dominos arbitros subtiliter ponderandis liquide apparet dictas expensas minus rationabiles siue iustas pro maiori parte ideo rationem non habendam. Superest discutere de iuribus cuiusdam compositionis & conuentionis quam allegat dicta dña inuitam cum Iac.eius filio cũ octuaginta lib.super omni eo quod ea posset petere rationem præterite gestionis & administrationis. Et primo inquirendum est an sit probata & si probata an efficaciter impugnata per Iac. Secũdo præsupposito sine iuris præiudicio eius ualiditate utrum &c. Pe.de Anch.

CONSIL. CCCXVII.

1 *Exceptio excussionis possessori competens contra quem agitur an sit dilatoria.*
2 *Debitor principalis prius discutitur quam tertius quispiam cõueniatur.*
3 *Circunstantiæ quæ in libello exprimi debeant.*
4 *Fiscus non per hoc hæres dicitur quod bona alicuius apprehendat.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Ex prædictis subtiliter allegatis hincinde restat concludere quæ sit uerior pars de iure & saluo iudicio saniori mihi uidetur ꝙ iudicium fuerit rite initiatum siue fundatũ contra tertium possessorem licet nulla præcesit discussio contra.s.debitorem principalem nec in libello.C.creditor fecerit mẽtionẽ de inopia uel absentia principalis debitoris. † Sed mo
2 ueor primo ꝙ ista exceptio uidelicet ꝙ non posit conueniri tertius priusquam discutiatur principalis debitor est dilatoria.ut tenet Cy.in aut.præsente.C.de fideius. & in l. exceptione appro.& Bar.in.l.iij.ff.de excep.& Iac.de are. in tractatu excusion.debuit ergo opponi ante litem contest.in principali iudicio.sed in casu nostro non est opposita nec in primo nec in secũdo iudicio appellationis nec in tertio nisi postquam sumus in fine causæ ergo dicte exceptioni in hac tertia instantia est uia præclusa & per hoc tollitur cõtrarium ꝙ libellus debeat dici ineptus ex eo quod non fuerit in eo facta mentio de eo quod est fundamẽtum iuris agentis contra tertium uidelicet cum debitor principalis est absens uel inops in aut. hoc si debitor.C.de pig. nam dico ꝙ contra tertium hypotheca est nata a principio & competit nisi exceptio ordinis opponatur debito tẽpore.unde cum secundum omnes debeat creditor excludi per obiectum exceptionis ordinis & non fuerit opposita tenet iudicium cum actio.s.hypothecaria cõpetat licet sine exer
3 citio si debitor sit soluendo ad præsens † sed iste quæ possunt dici circunstantie productiue actionis in actũ & exercitium non debent exprimi in libello.ut not.Inno.in cap. fi.de lib.ob.ille enim qui agit hypothecaria contra tertium possessorem uidetur sensisse concordantias & concomitantias siue sunt de substantia ipsius actionis siue exercitij nec de exceptione tertio possessori competente uidelicet discutionis super inopia uel absentia tenet in libello facere mẽtionem quia ex istis non nascit hypothecaria intentata sed habet ortũ a principio obligationis in omnibus bonis debitoris.& hanc partem ꝙ illa exceptione ordinis per tertium possessorem nõ opposita sun tempore procedat iudicium tenet Ia.de are.in dicto tractatu discus.licet Cy.dixerit contrarium in aut.præsente.C.de fideius.non firmando tamen dum subdit licet quidam dixerit contrarium &c. ut ibidem in.iij.q.per eum sed uidetur uerius quod prædixi ꝑ rationes & iura prædicta. frustra enim quæreretur dicto. Vtrum ista sit exceptio dilatoria si ea circũscripta actori non competeret actio: quia sine exceptionis obiectu repelleretur per iudicem.ut no. in l. ubi pactum.C.de transa.qđ est contra mentem omnium doc.de quibus.s.Præterea discussio non uidetur fuisse necessaria in casu nostro in quo proponitur principaliter quod erat exbannitus de ciuitate in ere & ꝑsona & sic similis deportato.instit.quib.mo. ius pa.pot.sol.§.relegati.in eo tam absentia q̃ inopia concurrebant tempore litis mote.& per consequens recta uia potuit agi contra possessorem bonorum ut not. in d. aut. hoc si debitor.C.de pig.& hoc.s.cum de inopia & absentia notorie recta uia agi potuit contra bonorum possessores sine alia excussione.l.x.de uer.ob.per Bar.& Cy.in.d.aut. præsente. sententia enim contra eum lata facit rem notoriam c.nostra.de coha.cleri.& mulie.per gl.& doc. Non obst. si dicatur ergo fiscus tanquã hæres debuit prius conueniri.l. iij.C.ad.l.iul.de ui.& cum iuris præsumptione semper sit diues & soluendo.l.j.ut leg.no.ca.ergo priusquam singulares possessores debuit conueniri & in eum actio dirigi.
4 † Ad hoc respondeo & dico ꝙ fiscus etiam si constaret uoluisse apprehendere bona huiusmodi non per hoc cẽsetur hæres propriè sed tenetur iuxta uires facultatis potius tãquam possessor quam tanquã hæres quod bene probat tex. in.l.j.an bona de iure fis.hinc est quod etiam non faciens inuentariũ non tenetur ultra uires hæreditarias ut no. Cy. in d.l.iij.Hinc est etiam ꝙ in eum non transit instantia iudicij quæ transiret si esset propriè hæres.l.si cõstante.§.fi.so. mat.coniuncta.l.si cum hominem.de fideiusso. Ex quibus non improbabiliter dici põt quod potius sit habenda ratio tam de fisco ut de possessore bonorum quam de hæred. & per ɔ̃ns recta uia tam cõtra ipsum tanq̃ cõtra possessorem q̃ contra alios possessores posit actio hypothecaria intentari & non prius ipse fiscus necessario conueniri.& hoc est nouũm dictum & satis probabile per iam dicta. Præterea non uidetur probatum neque deductum fiscum aliqua bona huius banniti incorporasse uel ea agnouisse. Ex quo sequitur ꝙ licet sit semper idoneus & soluendo tñ ultra quã posideat de bonis banniti non tenetur:ut d.§.qui bona.& per uerba sententiæ quibus bona applicantur fisco non efficitur solis uerbis sententiæ possessor.l.si tibi mandauero §.si is cuius bõna.ff.man. Ex quibus omnibus concludendum uidetur actione hypothecaria recte actum & rite cõtra tertium possessorem non ob.obiectis super ius quibus omnibus est clare responsum.do.Pet.de Ancha.

De natura rei uendicationis & eius substãtialibus & publiciane. Item quod usufructuarius in alterum transferendo rem non transfert dominium quod non habet & de natura ratihabitionis &c.

CONSIL. CCCXVIII.

1 *Rei uendicatio cuius sit natura.*
2 *Rei uendicatio cui competere posit.*

Domi-

3 *Dominium non transfertur si universa bona donentur.*
4 *Ementi alieno nomine quando quæratur dominium.*

1 IN CHRISTI nomioe amen. † In qōne
quæ uertitur inter Ghi.& ur.ex una parte a-
gentes & albericum se ex altera defendentē
dubitatur uisis actis & actitatis quæ sint par
tes iudicis de causa eognoscentis. Pro cuius
ueritatis inuestigatione uidendum est super qua spē actio-
nis fundetur libellus dictotum Ghi.& ur.super quo poo-
derandum quod si considerentur narratio & conclusio ip-
sius libelli uidet resultare dicta rei uen.uel publiciana quę
oritur ex negotio gesto per cellum qui emit pro illo uel il
lis quos declarabit & postea declarauit prædictos.g.&.v.
unde ipsi postea emptionem prædictam ratam baběres &
petentes ab bærede celli.s.alde.sibi ad restitutiooem con-
demnari &c.non uidetur ex isto libello posse elici oisi rei
uen.uel publiciana pro dominio quæsita ex dicta ratihabi
tiooe secuta quæ mādato comparatur.c.ratihabitione. de
re.iu. li.vj.cum concor.ibi positis sed ex articulatis & ꝓba-
tionibus ex eorum parte in dicta causa subsecutis non ui-
detur talis libellus io alrera prædictarum posse conclude-
re siue sustineri non equidem in rei uen.uel publi.quæ nō
competunt possessori.l.j.C.de ali.iu.& l.j §.j.ff.uti po.nam
allegant se possedisse a.Mcccciij.usq; ad Mccccix.sciēte &
2 uolente & patiente cello. † Ex quibus uerbis clare liquet
ꝙ rei uen.uel publi.eis non competit postq̄ asserunt se tā-
to tempore possedisse nec ostendunt qualiter a possessio-
ne ceciderunt & sic præsumitur quod etiam hodie possi-
deant prout multi tenent in.l.siue possideris.C.de proba.
& c.olim.de resti.spo.Nam in alijs inter ipsos agnatos co
ram Vicario domini episcopi & coram dño potestate sem
per inter ipsos fuit contentio principaliter de possessione
quod quilibet prætendebat se possidere & in quolibet fuit
confirmata possessio dicti al.& illorū.g.&.v.possessio re-
probata quæ acta in hoc iudicio sunt producta . Ex quibus
liquide potest iudex primo percipere ꝙ rei uen. & publi.
quarum altera & oulla alia potest colligi est siue sunt ine-
pte ex deductis: quia possessoribus non cōpetunt:ut c.exa-
minata.de iud.ubi casus nostræ quæstionis . Simile actio
negotiorum gestorum si quæ contra cellum uel eius hære-
dem competijsset fuit sublata postquam articulant & pro-
baot cellum tradidisse eis possessionē & passum fuisse ip-
sos pacifice possidere &c. solutione eius quod debetur
&c.ut insti.quib.mod.toll.obl.io princ.oec reuiuiscit licee
postea a possessione ceciderit.ut on.in l. fideiussor.de leg.
j.per Bar.Ex quibus patet ꝙ & si io actione ne.ge. libellus
iste concludere potuisset tameo ex probationibus subsecu
tis apparet eorum iotentionem in dicta actione fuisse ine-
ptam.ut in.d.c.examinata.& l.j.in fi.si men.fal.mo.di.rur-
sus si possessionem ipsorum in hoc iudicio deducant ad ef
fectum publicia.uel rei uend. corroborandum apparet in
alijs indicijs de quibus supra eorum possessio per sentētias
reprobata quæ oulla fuerunt prouocatione suspeose.Item
apparet in illis iudicijs plene cognitū & discussum de eo-
rum ti.quem allegant.s.de emptiooe eorum oomine facta
per cellum & per eum possessio tradita &c.Vnde postquā
succubuerūt vř quod noo possint amplius in isto nouo iu-
dicio deducere illud ius siue titulum bis per iudicem re-
probatum saltem tacite confirmando uidelicet possessio-
nem. alle.c.inter mona.de re iud.& quod no. Bar.in.l.qui
Rome.§.duo fratres.de ner.obl.Prædictis igitur per iud.
ap.diligēter ponderatis apparet ꝙ pro parte dicti alde.io-
quātum condemnatus fuit ad restituendū &c. fuit bene &
iuste appellatum & male iudicatum. Sed præsupposito si-
ne præiudicio ueritatis libellum concludere io publicia.si
ue rei uen. utrum sint probata illa quæ sunt de substātia di
ctæ actionis pro parte prædictorum uidetur ꝙ sic quia pro
bari vř titulus & possessionis traditio quæ sufficiunt coo-
iuncta bona fide emptoris quę præsumitur.l.cum qui.§.bo
nam fidē.ff.de publi.contrariom credo oerum & incipien-
do a primordio tituli ex quo posterior formaẗ euētus.l.j.q.
& qñ quarta pars de.constat oāq; de bonis de quibus con-
tenditur a principio dictos g.&.v.habuisse solum usumfr.
nec apparet eis possessionem fuisse traditā a Mattheo hę-
rede dñe lagine testatricis: unde propria autoritate occu
pando nisi doceant de traditione eius facta per dictū hære
dem perdunt ius eorum iuxta no.in.l.nō dubium.C.de le.
præterea non apparet Mattheum possessionē bonorū hæ-
reditariorum apprehendisse nec sola aditione transfertur
l.cum hæredes.de acqui.pol. Ex quibus apparet prædictis
oullam possessionem potuisse quæri . Item & si probatum
fuisset de dicta acquisitione possessionis tñ fuerat natura-
lis tantum.l.naturaliter.de acqnir.pos. nā fructuarij solum
erant.dando igitur postea io solutum dñæ Margaretæ di-
cta bona & constituentes se præcario oomine possidere ꝑ
ipsa non potuerunt transferre io ipsam dominiū uel quasi
quod non erat penes eos l.traditio.de acqui. re.do. nemo
enim dat quod non habet.j.q.vij.daybertum. & iura dictæ
hæreditatis ex qua dooatione & cessione tam i istis bonis
existentibus penes eos quam in alijs est quæsitū dominium
eis cum teneant locum hæredū in dictis bonis l.j.de hære.
3 uel actio.nend. † Respoodeo & dico qood ex tali donatio
ne nniuersorum booorum oō transit dñium nec possessio-
nijs fit ad corporalem traditionem deuentū.& ut no.Bar.
post gloss.in.l.j.ff.pro dote.Ex quibus infertur ꝙ dominio
oon existente penes eos noo potuerunt transferre illud in
do.Marg.ut.d.l.traditio.cum si. Consequenter etiam infer
tur quod do.Margar.possessionem & dominium cum non
essent apud eā non potuit transferre oeq; transtulit in cel-
lum.Non ob.si dicatur constat cellum possedisse tanq̄ pos
sessorē & dominum locauisse unde præsumitur possedisse
& quæsiuisse dñium uel quasi ex præcedenti titulo quem
ꝓbatur habere uidelicet a do. Marg.ar.l.quædam mulier.
de rei uen. Ad boc respondeo ꝙ ille titu.noo infert in ac-
quisitionem possessionis uel dñij dictis Ghi. & nr. sed ipsi
cello dum in instrumento dicitur ꝙ ipsa bona possit uēde
re & alienare & disponere ut uerus dñs possessor de quib.
uerbis patenter ostenditur ꝙ in illos.g.&.v.pro qbus emit
quia sibi dñium & possessionē quærere uoluit recta uali
cet forte per ac.neg.ge.illis tradere teneretur. facit ꝙ no.
4 in.l.qui mihi dooatum.de do. † Præterea emendo nomine
alieno dñium uel possessio ante ratibabitionē non quærit
oec cello qui emit nec.g.&.v.quorum noie. emptio facta
fuit.ut io d.l.si ego no sed in uita celli non apparet de ali-
qua expressa ratihabitione prædictorum principaliter &
per se ergo in uita celli fuit eis non quæsitū dñium uel pos
sessio.nec etiam post mortem quia cōtra alde.io alijs iudi-
cijs præteritis & in isto semper institerunt super dominio
& possessione iam acqsitis noo tanquā ex oou a ratihabi-
tiooe acquirendis sed in illis & in isto iudicio sic instando
fundamentum intentioois ipsorum fuerat probare ratiha
bitionē eorū dicti cōtractus emptionis qđ cū oō fecerint
merito in illis succubuerūt ergo similiter & io isto succū-
bere debuerūt cū oon probet priocipaliter habuisse ratū
anre litē motā.ar.optimum eius quod not.in.c.abbate sa-
oe.& ibi scripsi.de re in.li.vj.Itē cū in isto iudicio sint hæ
dictæ eedē ꝑsone quæ io primo res & eadē cā petēdi appa-
ret liquide eis obstare exce.rei in.l.eadē.&.l.cū quæritur.
de exce.rei iu.& tetigi supra. Non ob.si dicaẗ eo ipso ꝙ ex
dicto ꝯctu eorū noie celebrato petūt uidenẗ eū hře ratum.
ar.eius qđ dicimus in hæreditatis aditione si ad hoc ꝯsti-
tuiẗ ꝑ curator.l.paulus.de acq. hær. Ad hoc rñdeo ꝙ non
agūt ex noua ratihabitionē sed ueteri dum dicūt hactenus
iam diu sibi a cello traditas & ab eis possessas.hoc igitur
nō ꝓbato & acto ex cā legitima nō pñt ex oou a ratihabi-
tione obtinere ot in d.c.abbate sane.de re in.li.vj. Et ꝯfir-
maẗ hoc quia possessio quā habebat cellus est extincta per
mortē nec in eius hæreditate remāsit.l.j.§.sceuola. si quis
te.li.esse iul.fu. Aldericus aūt licet hæres celli in alijs iudi
cijs & i isto dictam possessionē & propriam defendit. Ad
hanc ergo nouā possessionē eius nō pōt trahi retro ratiha-
bitio ꝑdictorū cū sit diuersa ab illa celli sup qua poterat
fundari ratihabitio ac retrotrahi.c.ratihabitionē de re.iu.
li.vj.

li.6.ad hoc.l.fi. rē ra.ha. a primo ergo ad ultimū ꝯcludendū apparet dictos dños.g.&.ſ.in dictā dñam marg. nullū tranſtuliſſe dñiū ut pote nō hñtes ipſum & p ꝯñs nec cello qſitū p talē uēditionē ſibi factā ut plene.ſ. oñſum eſt & ſucceſſiue nec p ratihabitionē aliquā potoit qri dñium uel poſſeſſio dictis.g.&.ſ.cū nō poſsit dcā ratihabitio fundari ſuper poſſeſsione celli p mortē extincta nec ſup poſſeſsiōe alde. noua.& ꝑrſus ab illa diuerſa ut liquide eſt ꝓbatū.ſ. Poſtremo diligēter dēt iudex aduertere ad iura q̄ ꝓducuntor pro parte p̄dictorū.g.&.ſ. ad fundandam intentionē ipſorum. proditur enim inſtrm emptionis celli factū pro illo uel illis quos poſtea declarabit ſubſequēter declarando noiauit dictos.g.&.ſ.hñtes & nomioe pro ipſis recipiens. vñ alias ſup hoc conſultus plene ſcripſi & coosului qđ nulla eis ex tali declaratione potuit ius uel actio oriri:cū quia in eorum abſentia. cū quia incidens & p p aliud enunciatiue omiſſa prout in dicto conſilio efficaciter demonſtraui. Ea quibus oibus liquide concludendū uidetur qđ prædictorū libellus coniunctis eorū articulis & probationibus factis in cā nō cōcludit in pub.rei uen.& alia reali, nec in perſonali actione neg. geſt. nec aliqua ſpecie actionis cui poſsint narrata & probata prædictorū.g.&.ſ.adaptari ideo alde. in totum abſoluendus eſt per iudicē ap. & male pronūciatum per iudicē a quo & condemnari debet alde. in parte petitorum.

Gaius conuentus hypothecaria actione per dñam bertā abſolutus fuit diffinitiue a qua ſnia dicta berta appellauit modo corā iudice appellationis de iuribus dicte ſentētiæ abſolutorie diſputatur utrū iudex appellationis debeat eā proōciare iniuſtam uel iuſtam iuxta formā. l. eos in prin. C. de appel. & ad probandū iniuſtitiam dicte ſententiæ ꝑ parte dicte domine deducuntur plura. Primo proceſſus & ſententia lata contra titiū principalē debitorē dicte domine. Caſus talis eſt. uenturella & Franciſcus fratres & filij quondam martini eorū nominibus & nomine & uiee angeli eorū fratris & pro eorū & cuiuslibet eorū filijs & nepotibus ex eis legitime deſcendentibus uſq; in eorū tertiam generationem ita quod pars præmorientis in ſuperuiuentes deueniat & accreſcat fuerunt renouate ab abbate ſancti Chriſtophori de quibuſdam poſſeſsionibus & petijs terrarum ſub certa annua penſioe acquiſitis per ipſum uēturellam & fratres & titulo emptionis emptis ab habentibus in emphyteoſim dictas res a monaſterio prædicto poſtquàm renouationem habitam dictis rebus per longum tēpus a dictis fratribus Bonifacius Papa nonus poſſeſsiones & terras quæ tenebantur in emphyteoſim per homines dicti caſtri a dicto monaſterio liberas & proprias motu proprio fecit & ab omni præſtatione ceoſus liberauit ita quod ipſi homines poſſeſsiones & petias terrarum prædictas pro libito uoluntatis uendere tradere cedere & donare in alios transferre ſeu quomodolibet alienare & de eis facere tanquàm de eorū bonis libere ordinare & diſponere poſsint & ualeant acſi poſſeſsiones & petie terræ prædicte de earum natura nunquam emphyteotice ſed ſemper libere fuiſſent eaque inſto emptionis titulo acquiſiuiſſent in cuius rei compenſationem uoluit homines habentes bona emphyteotica a dicto monaſterio emere ꝑ dicto monaſterio poſſeſsiones & terras ualoris mille ducatorum & ſic factum extitit ſecundum plus & minus prout in literis apoſtolicis continetur eoius copia de uerbo ad uerbum uobis tranſmittitur poſt quas literas dictus uenturella fecit teſtamentum in quo paulæ unice eius filiæ titulo inſtitutionis reliquit centum iubens eam eſſe tacitam & contētam & quod plus de bonis petere non poſsit. in omnibus uero alijs ſuis bonis mobilibus & immobilibus iuribus & actionibus dictos ſuos fratres ſibi uniuerſales hæredes inſtituit. Modo quæritur nunquid dicta paula poſsit uēdicare tertiam partem dictorum bonorum olim emphyteoticorum & nunc appropriatorum uigore ſtipulationis paternę a dictis fratribus & paternis hæredibus uniuerſalibus non obſtante quod eā prohibuerit plus petere & nō obſtante qđ dictos fratres inſtituerit hæredes uniuerſales quaſi uideat reuocaſſe a filia quod ei quæſierat ꝑ ſtip.& renouationē prædictā.

CONSIL. CCCXIX.

1 *Filia instituta in re certa an admittatur ad emphyteosim quam pater pro se & filijs suis hæredibus ab ecclesia recepit.*

2 *Pater quando filia ius quærere possit.*

3 *Rescripta non sunt ad prauum intellectum trahenda.*

IN CHRISTI nomine amen. Themate p̄ſuppoſito ſunt tria principaliter diſcutienda. Primū de uirtute renouationis ſeu ſtipulationis. Secundū de uirtute reſcripti. Tertiū de uiribus prohibitionis.
1 † Circa primū eſt ſciēdū quod quandoque pater ſtipulatur filio ut filio & hoc conſtat quandoque filio ut hæredi: quandoque ut extraneo. quandoque dubitatur. Primo caſu ius filio quæritur ſiue ſit patri hæres uel non. Secundo caſu ita demū quærit̄ ſi ſit hæres quia ordo ſuccedendi dicit ordinem in iſta acquiſitione per ſtipulationem ut plene no. de uerbo. obl.l.quod dicitur.& ibi per Bar.&.ff. de pac. l. ſi tibi decem milia §. ſi pactus. in dubio dicūt iura patrem uideri filio ſtipulatum ut hæredi.ff.de pac.do.l. auus.ſi igitur in propoſito ſic intelligatur quod uenturella uideatur ſtipulatus pro ſē & filijs dicta bona emphyteotica ut hæredibus conſtat quod paola eius filia reperitur inſtituta in re certa per quod nō reputatur hæres alijs uniuerſaliter inſtitutis quia hoc nomen hæredibus non tam demonſtrat quàm diſtribuit & cum hæc Paula non reperiatur inſtituta in aliqua quota ei non poteſt proportionaliter aliquid diſtribui uel aequiri.C.de impu.& alijs ſubſti.l.j.facit. l. quoties. §. ſi duo.ff. de hære. inſtitu.
2 † His non ob. contrarium de iure eſt decēdum quod per patrem nō intelligatur ius quæſitum paulę ex iſta renouatione niſi ei ut filiæ ea natura rei in contractu deducte: ut in aut.de non alie. alias eſt principium ru. de emphyteoſis contracti.§.emphyteotico.colum.ij.& per Bart.expreſſe in.d.l.quod dicitur. & facit in ſi. quod no. in l.ſi non ſortem.§. libertus.ff. de condictio. inde. cum igitur ita ſit ſequitur quod non eſt curandum ſit hæres dicta Paula patri ſuo uel non & ſi non curatur ſit hæres uel non ſimiliter non curandum ſit hæres in re certa uel in quota. nam cum acquiſitio ei facta fuerit ut filiæ non ut hæredi ex natura ipſius rei ut ſupra dictum eſt ſequitur quod in contrarium allegata non obſtant ſimiliter non ob.de uerbo.obligat.l.eum qui ita.§.j. ut ex prædictis patet ſimiliter nec. l.iuris gen. §.pactorum.ff.de pac.ubi nulla etiam hæredum facta mentione obligatio ex cōtractu tranſit in hæredes q a repugnat natura rei non tranſibilis in hæredes, ut ſupra tactum eſt. Ex quibus omnibus concluditur iſtam paulam admitti uigore iſtius renouationis celebrate per uēturellam patrem ſuum ad iſta bona emphyteotica. Nec prædictis ob. quod dici poſſet quod iſta acquiſitio fuerat conditionalis reſpectu filiorum &c.ut plene & eleganter cōſultum eſt & reſponſum per primum conſultorem. ideo non inſiſto. Venio ad ſecundum quod fuit tertium in ordine ſcilicet ad prohibitionem factam per uenturellam teſtatorem quod dicta Paula in centum inſtituta plus non poſsit petere de bonis ſuis quia iſta prohibitio non extenditur ad bona emphyteotica nec ea reſpicit quinimo ſi expreſſe reſpiceret non poſſet pater priuare eam lege contractus nec grauare eam ſi non habet ultra legitimam. ita no. Bartol. ff.de ope.lib.l.ut iureiuran.§ ſi liberi. Cum ergo uenturella ſimpliciter dixerit quod de bonis ſuis plus petere non poſſit dicta Paula non extendendam dictam prohibitionē ad bona in quibus prohibitio nihil operari. hoc idem tenet dominus Bald. in terminis noſtris in iſta emphyteoſi non hæreditaria. C. de ope. libe. in. l. liberti liberteque. Et ſi dicatur ſaltem illa bona iudicantur hæreditaria per reſcriptum Papæ ergo teſtator de eis poteſt ex hæredibus prouidere tanquam de bonis ſuis patrimonialibus quia ad hoc clare reſpondetur. & modo intro ſecundum dubium in ordine quod princeps per reſcriptum ſuum nō intēdit tollere ius alij quæſitum: iſtud poteſt probari legibus & autoritatibus multimode. primo per legem eleganter.ff.

de pigno.ac in ptinc.ubi non ob. rescripto impetrans pati
tur euictionem ergo per rescriptum nō fuit ius tertij sub-
3 latum † nec enim debet rescriptum trahi ad iniquum intel
lectum ut no.ff.de vul. & pup.l. ex facto. in princ. constat
autem quod iniquum foret hanc panlā iure suo priuari er-
go &c.pro hoc optime facit tex.ff.de testa. mili.l. cū filius.
ubi priuilegium datum militi intelligitur sine alterius in-
iuria & alicuius iuris diminutione. do.Pet.de Ancha.

CONSIL. CCCXX.

1 *Legitimatio autoritate Imperatoris facta in terris ecclesiæ quando ualeat.*
2 *Imperator in terris ecclesiæ falcem suam non potest mittere.*
3 *Emancipatio non fit apud non suum iudicem.*
4 *Donatio Constantini facta ecclesiæ an ualuerit.*
5 *Legitimatio spurij an debeat mentionem facere de lege derogatoria.*
6 *Iudex esse in facto proprio & in causa propria quilibet prohibetur.*

N CHRISTI nomine amen. Primum
dubium non est nouum sed apud antiquos
& modernos utriusque iuris doc. plenius di
1 scussum. † Et quòd ualeat legitimatio facta
autoritate Imperatoris in terris ecclesiæ. Ad
ducitur primo uolūtariç iurisdictionis autoritas quæ corā
quocūq; iudice & in omni loco fieri potest.de offi.procon
su.l.ij.& de adop.le.emancipati.in prin.&.§.j.sed legitima
tio est huiusmodi .s. uoluntariæ iurisdictionis in auth. qui.
mo.na.effi.sui §.& generaliter.& de his q sunt sui uel alie.
iur.l.fi. Secundo q̄a legitimatio de qua loquimur est facta
motu proprio ipsius patris legitimātis qui potuisset proij-
cere bona sua in mari & uenientibus sibi abintestato quos-
cūque extraneos & ignotos præferre.multo ergo fortius fi
liū eius spuriū tāquā ex legitimatione patris antiquis nata
libus restitutū in aut.de nup.§.hinc nos.&.l.j.§.fi.ff.de leg.
3.in aut.qui.mo.na.effi.legi.post prin.Tertio sacerdotiū &
imperiū a Deo ea eodē principio emanarūt. in aut.q̄uo o-
por.epi.in prin. & distincte sunt isti potētes papa uidelicet
in spūalibus: Imperator in tēporalibus.c.cū ad uerū.96.di.
& c.solite.de ma.& obe.Ex q̄bus iuribus & si,patet q̄ Im-
perator hēt iurisdictionē in toto orbe q̄a dn̄s mundi est to
tius orbis obtinet monarchiā.ff.ad.l.rho.de iac.l.depreca-
tio.12.q.j.futurā.licet ergo actu & exercitio Imperator in
terris ecclesiæ iurisdictionē nō exerceat neq; possit cle. ro
mani.de iureiur. habitu tn̄ & aptitudine uidetur ibi iurisdi
ctionē hr̄e in illis qui uoluit se suæ iurisdictioni subijcere
quia hoc est regulare in quolibet iurisdictionē habente ut
possit eius iurisdictio prorogari.l.j.ff. de iud. &.l. est rece-
ptū.de iur.om.iu.&.C.de man.li.l.j.sic econuerso papa ca-
sualiter in toto orbe iuris. tpalē exercet.c.per uener.qui fi.
sint legi.Sed istis non ob.contrariū vr̄ de iure dicendum &
quòd Imperator uel eius comes palatinus non possit legi-
timare in terris ecclesiæ probatur pluribus rationibus. Et
primo hoc probat regula.l. extra territoriū. de iur. om.iu.
&.c.ut aiarum.de consti.li 6. sed teritoriū ecclesiæ in tpali
bus est distinctum & diuisum a territorio imperij qd̄ patet
quia Papa exercet in eo summi pr ncipis potestatē in legi-
timādo ut dicit tex.in.d.c. per uenera. ergo nō Imperator.
ar.l.cū prætor.ff.de iud.&.c.nōne.de præsump. & in iuris-
2 dictione cōtentiosa est expressum † quod Imperator in ter
ris ecclesiæ nō pōt mittere falcē suam in cle. pastoralis. de
re iudi.pro hoc allegat cle.romani.de iureiur.§. porro. ibi
ad eius proprietatē ipsius ecclesiæ plenissime ptinere &c.
& ibi nec iurisdictionē quācunq; p se uel aliū exercere &c.
pōdero uerba plenissime & quancunq; per se uel aliū exer
cere &c.per quæ nō solū cōtentiosa sed uoluntaria iurisdi-
ctio est Papæ reseruata & Imperatori prohibita qd̄ dictio
quācunq; omnē iurisdictionē complectitur.ar.l. balista.ad
Treb.&.c.si romanorū.19.di.Tertio hoc probatur: p legi-
timationē auferuntur iura successionū uenientibus abinte-
stato maxime q̄n legitimantur spurij qui sunt legibus & ca
nonibus odiosi.in aut.ex cōplexu. C.de incest. nupt.in d.c.
per uenerabilē,ad fi.& in aut.de ince.nupt.§. indubitatum.
& de trien. & semis.§. hoc idē obtineat sed cū tales spurij
legitimati sunt de territorio ecclesiç & subiecti papç ratio
ne originis & domicilij ēt & hæreditates similiter sint sitç
in terris ecclesiæ absurdū uidetur sentire quod Imperator
siue eius comes palatinus possit subditos alienos ad actus
legitimos habilitare & ad successiones alios legitime ue-
nietes abintestato excludere.negari .n. non pōt per talem
legitimationē ipsum exercere iurisdictionē in personā si-
bi non subiectā in rebus non suæ iurisdictionis contra præ-
aleg.l.extra territoriū &.c.ut animarum.& immitere falcē
in messem alienam contra c.scriptū.6.q.ij. Non ob.quod le
gitimare sit uoluntariæ iurisd. quia hoc uerū ne in inuitum
& ab iniusto hoc beneficium conferatur ut in aut. qui mo.
na.effi. legi.§.ij.&.l.fi.de his q sunt sui uel alie.iur. sed quā
tum ad restituendū subditum alienū antiquis natalibus &
in alieno territorio succedendi est contra leges & cano-
nes habilitare ad legitimos actus cum talia tāgat alios quā
patrem spurii uidelicet papā & eius subditos. indistinctç
ergo non uidetur dicendum quòd ista sint uoluntariæ iu-
risdi. quia nō pendent a patre preces offerente uel a filio
legit mando sed sunt supreme uolūtatis & de casibus prin
cipi reseruatis ut.d.c.per uenerabilem.& in aut.præal.Prç
terea respōdetur & aliter uolūtaria ueraq; iurisdictio potest
exerceri ab uno præside in homine qui sit sub alio præside
quando.s.ambo præsides recognoscunt unū superiorē sed
q̄n iurisdictiones sunt totaliter separatæ & distinctæ ut Pa-
pæ.Imperatoris ut.d.c.cum ad uerum.&.c. nouit.de iudic.
tunc non vr̄ qd̄ unus in interritorio, uel personis alterius
quoquo modo possit intromittere sed requirere ut. d.cle.
pastora.& hoc uult d.cle.romani.dum Imperator in sui co
ronatione permittit nullam iurisdictionē in terris ecclesiæ
exercere.fateri.n.oportet q̄ sub tali prohibitione uniuersa
liter negatiue cōcepta omnis iurisdictio cōtinetur quia iū
omne dicit nihil excludit.l.a procu. C.man. &.d.c.si roma
3 norū. † Præterea in emancipatione uidetur casus q̄ quan-
quā sit uoluntariç iuris. tn̄ non possit fieri apud nō suū iud.
de extraneo.l.j.C.de emācı.libe.facit.l. secundū diui. C.de
don. Et bene ponderandū in casu nostro q̄ iste magnificus
comes legitimauit spuriū propter quā legitimationē ptēe
dit se legitimum quo ad successionem in castris sitis in ter-
ritorio ecclesiæ quibus cohçret iurisdictio & potestas de
publico introducta ut.ff.de iuris.om. iu. sed cum ista iuris-
dictio dependeat a Papa non potuit Imperator per suam
legitimationem habilitare spurium ut succedat in tali iu-
risdictione iure publico pertinente ad papā ad hoc cle. pa-
storalis.Postremo in casu econuerso uidelicet utrum Papa
possit legitimare quo ad temporalia in terris imperij Bar.
tenet quod non.ut in.d.c. uenerabilē.& expressius ibidem
Inn.ut dicit q̄ legitimatus ab uno principe uel in ciuitate
nō obtinebit bona hçreditaria quæ sunt in alia ciuitate uel
sub alio domino quia intelligitur facta quo ad oīa nisi ten
dat in aliorum præiudicium sicut esset auferre bona uenie-
tibus ad intestato.& ita Inn.& Bart.ēt idem tenet.l.j.C.de
sum tri.et Cy.in l.fi.C.si recto: prouinciæ.et.l.qui cōtra de
incest.nupt.in fin.Ioan. An.in. d.c. per uenerabilem. super
uerbo dispensatum. in nouel. in quæstione nostra refert Ia
cob. de bel. qui arguit pro & contra. sed meo iudicio effi-
catiores; sunt rationes quod non legitimatus per rescriptū
principis siue eius communitatis non succedat in terris ec-
clesiæ & præsertim si tam persona legitimata quàm bona
sint extra iurisdictionem legitimantis ut in casu nostro. nā
ratio est super qua se fundat Iac.de bel. & aliqui sequuntur
istam opi. uidelicet quod iste sit actus uoluntariæ iurisdit.
certe ista ratio non uidetur bona cum extendatur ad alia
grauiora siue maiora quam sit successio patris offerentis
preces pro filio spurio ut ad officia publica ad dignitates
& alia spurijs prohibita ut prædictum est. Item est de ca-
sibus principi reseruatis ut dixi ergo prorogare ad istum
casum iurisdictio. uoluntariæ Papæ reseruatum in ter-
ris suis non est tutum dicere uel sentire. Item nec illa mul
tum ualet quòd Imperator in terris de temporali iurisdi-
dictione

4 ctione ecclesiæ hẽt iurisdi. habitu sed non actu † sed secundum naturam & communem opi. præsupposito quod donatio constantini facta ecclesiæ ualuerit ut tenent cõiter & antiqui & moderni nullam iurisdictionem sibi retinuit Imperator ut c. fundamẽto. & ibi concnr. de ele. li. vj. & patet in cle. Romani. ubi prohibet Imperatori exercere iurisdictionem quamcunq;. & dicit ad papam plenissime pertinere unde uerbum plenissime oẽm iurisdictionem includit siue oẽs gradus iurisdi. Item fateri debet dictas iurisdictiones papæ & imperatoris penitus separatas ut d. c. cũ ad uerũ. xcvj. di. & c. solitæ. de maio. obe. in tali aũt sic separatis nec statutum nec consuetudo per quas personas legitimatur siue habilitatur ad actus legitimos & successioñ. trahunt ab bona sita extra territoriũ in quo uiget statutũ. de quo plura exẽpla per Bar. in d. l. j. C. de sum. tri. & in Spe. de le. in materia dispensationum. §. postremo. Ex quib. saluo iudicio saniori ꝯcludo in casu nostro prædictam legitimationem comitis palatini licentiam assecutũ ab imperatore legitimandi & præsupposita oi eius ualiditate ab bo-
5 na sita in terra romanæ ecclesiæ non extendi. † Et p ista superfluum relinquitur quod scd'o quæritur utrũ in priuilegio legitimationis spurij sit facienda mẽtio spãlis de. l. derogatoria an uero sufficiat gñralis clausula non obstante. Et vr̃ ꝙ requirat spãlis postq̃ præcedit lex derogatoria uoluntatis ipsius principis. attestatur. n. se nolle tales legitimare quos ex intãtum prosequitur qd' nollit filios appellate. in aut. qui. mo. effi. sui. §. fi. & in auth. ex complexu. C. de inces. nup. de talib. n. ll. derogatorijs uoluntatis faciẽda est mentio expressa. c. nonnulli. de rescrip. & hoc tenet. Spe. ut refert Io. an. in c. j. de exces. præla. li. vj. & Cyn. in l. j. C. qñ imper. inter pup. & vi. & in isto dubio me amplius non extendo: quia ut dixi non expedit si idem dñs in terris ecclesiæ legitimare non potuit ut in iurib. & rõnib. primi dubij est plene discussum. Sed restat discussio tertij dubij qd' fuit utrũ iste comes uigore priuilegij sibi concessi potuerit legitimare filium suum spuriũ siue bastardum. & vr̃ qd' sic quia si data est sibi ptãs legitimaudi extraneos: ergo proprios filios cum legitimatio sit uolũtariæ iurisdictionis ergo põt in filium exerceri. l. si cõsul. ff. de adop. legitimat. n. ut comes non ut pr̃. c. cum inter uniuersas. de elec. & vr̃ casus. in d. c. per uenerabilem. ubi rex Franciæ uigore potestatis legitimandi legitimauit filium suum spurium. Cõtrarium credo uerum in casu nostro ꝙ in gñali ptãte legitimandi spurios & bastardos non ueniat ꝙ legitimare possit proprios spurios maxime quos suscepit post priuilegium primo quia non est uerisimile nec imperatorem nec comitem intellexisse de filijs ipsius comitis. nam abhorret specialiter & singulariter imperator in personis clarissimis talem prolem oi iure damnatam. c. uenera. ad fi. qui fil. sint leg. ad hoc. l. si qua illustris. C. ad officia. ubi casus. in fin. in l. ex facto. ff. ad treb. & l. generaliter. de constit. & substi. si ergo in alijs dispositionibus sub quibus naturales alias includuntur de istis natis ex illustrib. uel clarissimis non intelligitur iudicatũ ut in iurib. præallegatis: ergo sub gñrali concessione non ueniunt. c. in generali. de re. iu. libr. vj. semper. n. leges cões speciales & priuilegia interpretamur sm intentionem ꝯcedentium. xj. q. j. §. ex his. de uer. sig. ex parte. & c. dilecto. intentio aũt principum in dubio cõcordare præsumitur cũ intentione legis. l. si qñ. de inof. te. C. Itẽ hoc patet apertius: si. n. impator ꝯcederet alicui in spẽ priuilegium qd' possit legitimare spurios quos procreabit istud priuilegiũ eẽt iniquũ quia alliceret ad peccatũ ut no. Bar. in si. in l. testamenti factio. ff. de testa. & dñs Fed. de senis hac rõne motus consuluit non ualere statutũ quo caueť ꝙ filij spurij succedã pr̃i qd' ergo impator nõ potuisset in spẽ ꝯcedere nõ debet intelligi ꝯcessum sub gñralitate uerborũ ut no. dixi in fi. in c. ij. de immu. ec. li. vj. ubi Ioã. an. in nouel. præterea legitimatio debet fieri cũ cãæ cognitione & ꝯsiderare personã pr̃is qui preces porrigit pro filio spurio ipum spuriũ & agnatos pactis quib. posset ex legitimatione afferri præiudiciũ ut dicit tex. in fi. in filiatione p adoptionem in l. si pr̃. §. fi. ff. de adop. sed cum inter preces offerẽtem & legitimantẽ debeat dictis de causis eẽ distinctio personalis nõ vr̃ qd' pr̃ possit sustinere uicẽ pr̃is preces offerentis & iudicis tñi donum & bñficium conferentis. ar.
6 c. si. de iud. & c. per uestras. de iure pa. † Præterea sicut prohibetur quis esse iudex in facto proprio. ut C. ne quis in sua cã. l. j. ita prohibetur in cã filij. l. qui iurisdi. ff. de iurisd. om. iu & ẽt in cã in qua eadem posset nimia affectio naturalis ex qua posset ipsi iudici commodum prouenire. facit. c. accedens. ut li. non conte. sed oĩa ista concurrunt in patre erga filium ergo &c. Postremo istud uitium incontinentiæ & luxuriæ leges & canones prosequuntur in odium patris & in pœnam eius statuunt ne idem succedat nec debeat filius nominari. ut lvj. di. nasci. cum se. pater ergo cũ sit hac de causa odiosus deo & omnibus iuribus non debet priuilegio principis consequi illud commodum quia sic uacando procreationi spuriorum & postea legitimando abuteretur priuilegio & ex pœna consequeretur præmium contra. c. priuilegium. de re iud. xj. q. iij. & c. ex parte. de priui. & c. eum qui. de præb. lib. vj. Ex quibus sine ulteriori prosecutione concludo dictam legitimationem factam a comite de filio eius naturali siue spurio non ualere. non ob. c. per uenera. quia loquitur in rege Franciæ, qui nõ cognoscit superiorem: ut ibi quo casu multa licent quæ alias non licerent de iure. Item glo. ibi sentit quod de ordinata potestate non potuerit illud facere.

CONSIL. CCCXXI.

1 *Qualitates diuersæ quando diuersitatem in substantia inducant.*
2 *Monachi possunt possidere in communi.*
3 *Fratres sanctæ Mariæ seruorũ non dicuntur de ordine mendicantium.*

1 IN CHRISTI nomine amen. Præmittenda sunt quædã in iure & in facto notissima qd' monachi & canonici regulares equiparantur in multis & quod de † alijs statuitur ad alios adaptatur. c. quod dei timore. de sta. mo. sunt tamen diuersi ordinis & professionis quia monachi profitentur regulam beati Benenedicti. Canonici uero regulares regulam beati Augustini. faciunt not. Innoc. ca. sane. de regu. in nouel. ubi de diuersis religionibus quarum quædam ordinantur, ad uitam contemplatiuam quædam ad actiuam quædam ad mixtam. Item etiam diuersificantur secundum diuersitatem operarum ad quas ordinantur siue secundum diuersos actus exercitiorum. Præterea alique ad peregrinos hospitandos alique ad captiuos redimendos alique ad alios pios actus & opera charitatis de quibus in. l. orphanotrophos. C. de episco. & cler. & in clem. j. de reli. do. cum si. in. d. l. etiam. c. ad fi. no. Ioan. an. similitudines inter monachos & canonicos regulares declarando dictum. c. ꝙ Dei timore. & licet religiosi diuersificentur respectu diuersorum exercitiorum ut dixi. tamẽ omnes in fine conueniunt. s. in dilectione Dei & proximi qui propter Deum & charitatem diligitur qui actus charitatis redundat in Deum Matthæi. v. c. in fi. ergo summo qui est charitas per quam Deo coniungitur omnes religiones conueniunt ut in extrauag. ad condito. ver. cum enim conueniunt etiam omnes religiones in tribus substantialibus regulæ, de quibus de sta. mo. c. cum ad monasterium in fi. in quibus potest dici quod prædictæ diuersitates faciunt potius religiones differre in qualitate accidẽtali q̃ in substantia siue essentia. ar. l. ordn. ff. de pu. iud. licet fateri oporteat ꝙ dicta diuersitas accidentiũ siue qualitatũ inducat diuersitatẽ religionũ iuxta no. in cle. j. de ele. Vlterius etiam præmittendum est ꝙ in religionibus obseruantia status regularis ordinatur & fundatur in regula fundatoris religionis a principio ut regula beati Augustini beati. Benedicti, beati Francisci & simi. Qñq; ultra regulã a principio institutã adduñt aliqua per ꝯstõnes singulares ipsorũ ordinum prout beatus Dñicus multa addidit suis fratribus p̃dicatoribus ultra regulã beati Aug. quã profitent, & similiter fratres heremitę & fratres. S. Mariæ quia in substãtia regulæ

secundum constitutinnes beati Augustini oēs conueniunt
& profitentur sed per ꝯstōnes suas multas varietates & dif
ferentias induxerūt & in habitu diuinis officijs & in mō vi
uēdi. Similr̃ & monachi beati Benedicti eius regulā aliqui
restrinxerūt p nouas ꝯstōnes ut illi montis oliueti et quidā
alij iste tñ varietates & drie per ꝯstōnes sunt mutabiles re-
uocādo eas sed nō ita institutio et regula fundatoris. ut no.
Io. an. in. d. c. sane. in nouel. circa prin. facit cle. exiui de pa-
radiso. de ver. sig istis igr̃ sic p̃missis descendo ad primum
quæsitū in quo p̄suppposito pro uero ꝙ fratres seruorū san-
ctæ Mariæ ꝓfiteanẽ regulā canonicorū regularium sancti
Aug. ꝯñter infertur ꝙ de iure cōi succedāt parētibus sicut
alij filij in seculo remanētes in aut. de san. epis. § j. & quod
ibi no. colla. 9. & . 19. q. vl. c. liceat. & . c. fi. & . c. quia ingrediē
tibus. hr̃. n. monasterium loco filij. c. in p̄ntia. de ꝓba. & ex
hoc dico qđ bona ueniunt & deuoluunẽ ad monasterium
2 nō ad ipsum ut ibi & in aut. ingressi. de sac. san. ec. † & hoc
in iure notissimū est qđ monachi et canonici regulares p̄nt
bona possidere in cōmuni nō in singulari. 12. q. j. c. dilectis
simis. c. nō dicatis. c. vidētes &c. habebat cū si. Sed ꝯ dictos
fratres allegaẽ quod ipsi sunt mēdicantes qbus victū p̄bet
incerta mendicitas. ut. no. in c. j. de reli. do. li. vj. ex quo seq
tur quod etiā in cōi nō p̄nt bona possidere sicut nec fratres
minores. c. exiui. ꝑalle. mendicātes. n. videnẽ ipso facto ab-
negare ꝓpriū in cōi. unde sicut p ꝯstōnes suas p̄nt renūcia-
re ꝓprio in cōi. ut. d. c. sane. in nouel. ita & multofortius si
agendo de facto quia plus est facere factū q̄ uerbo. c. dile-
3 cti. & qđ ibi no. de app. † Contrariū est pro ueritate tenen-
dum. s. ꝙ fratres sanctæ Mariæ seruorū nō cōputenẽ in or-
dinibus mendicantiū. & hoc no. Io. an. in. c. j. de reli. do. lib.
vj. in nouel. super verbo confirmatos. nā illi dicunẽ de ordi
ne mendicantiū qbus hr̃e bona regula uel professio inter-
dicit. ut in cle. j. de regularibus. Istis aūt fratribus. S. Marię
non interdicit regula vel professio ꝓfitentur. n. regulā bea
ti Augustini ut patet supra in themate & uidi supra in con
firmatione ordinis eorundē per Papā Benedictū & in om
nibus priuilegijs ap̄licis sic denoiantur ut uidi in multis.
Vnde ut post Paulū de leaza. scripsi in. d. cle. j. de reg. illi q̄
non rōne sue institutionis seu regulę sed ipso facto mendi
cant in totum quia nihil hn̄t uel in parte nō ligātur illa cō
stitutione edita in mēdicantibus quia nō sunt mēdicantes
aptitudine licet actu a quo actu possunt recedere ꝯrium fa
cientes postquā professione uel regula non arctantur. unde
etiam ꝯstōnē suam iurantes super abdicatione possessionis
& bonorū editam reuocare possent. ut not. 11. di. in his. &
dixi plene in. d. cle. j. post Paulū i primo no. & in. j. q. latius
sola. n. mendicitas non facit ordinē mendicantium. sed re-
gula uel professio uel propria constitutio donec durat sed
reuocari p̄ōt facto & uerbo ut dixi, & arg. c. oīs res. de reg.
iur. quinimo sola ꝯstō non ꝯfirmata per Papā super abdica
tione proprietatis in cōi nō facit censeri ordinē mendican
tium. ut dixi post Io. an. in. d. c. j. de reli. do. in quarto not.
Postremo in tota Italia ubi hn̄t loca isti frēs. S. Mariæ hn̄t
possessiones reditas in cōi & sic etiā si hr̃ent ꝯstōnes ꝯrias
uel de facto mendicarent nō uidenẽ debere numerari in
ordinibus mendicantiū quasi pro faciendo ꝯriū sit recessū
a talibus ꝯstōnibus ar. 4. di. in istis & instituta in proemio.
& uidentur redijsse ad statutum suum & regulā beati Au-
gustini quā profitenẽ & sic redirēt ad naturā suā quod fit de
facili. l. j. §. pactus ne peteret. ff. de pac. Ex quibus oībus cō-
cludēdū est tā in. j. dubio q̄ in alijs. dictos frēs habiles & ca
paces successionū ex testō ab intestato & oium relictorū.

Vide consiliū. s. cccviij. quod per istud aliquātulum modi
ficatur & hic in fine in uno corrigitur. Pet. de anch.

CONSIL. CCCXXII.

1 *Sententia sola publicationis possessionem in fiscum non trans-
mittit.*

2 *Fiscus quandoque prius conuenitur & contra eum tanquàm heredem
obligatione personali & hypothecaria agitur.*

IN CHRISTI nomine amen. Visa dicti
facti narratione mihi prima facie videbatur
rite & recte actū hypothecaria p. T. contra
certū possessorē licet nulla præcesserit discus
sio contra. S. principalē debitorē. mouebar
primo quia ista exceptio discussionis principalis debito-
ris est dilatoria. ut no. Cy. in aut. præsente. C. de fideius. &
l. exceptione. C. de proba. ubi plenius de ista quæstione p
eum. & idē Bar. in. l. exceptionū. ff. de excep. Iaco. de are. in
tractatu excussionū. sed in casu nostro non fuit opposita,
nec in primo nec in secundo iudicio, sed in tertia instan-
tia secundæ appellationis ergo nimis tarde quia in causa
appel. dilatorijs in principali causa omissis est uia præ-
clusa. l. ita demum. C. de procur. Mouebar secundo quod
principalis debitor. s. idem. S. erat exbannitus & condem-
natus in ere & persona, & per consequens nudus exulabat
ut deportatus ut no. insti. quib. mo. ius pa. po. sol. §. telega-
ti. per sentētiam ergo quæ facit rem notoriam, ut. c. uestra
de coha. cle. & mu. liquide apparebat de notoria absentia
& inopia debitoris, & per consequens in illo iudicio hypo
thecarie instituto contra tertium possessorem non fuit ne-
cessaria excussio. ut no. Cy. in. d. aut. præsente. & Bar. in. l. x.
de uerb. ob. Sed contra hoc conuētus hypothecaria repli-
cabat quod si erat ita debuit primo agi contra fiscū qui cen
setur hæres dicti debitoris ꝯdēnati, & tenetur ad debita. l.
3. C. ad. l. iul. de ui publica. Rn̄debat quod fiscus nō est pro
priè hęres sed teneẽ ut quilibet possessor usq; ad summā bo
norū. l. j. §. an bona. de iure fisci. Hinc est qđ nō teneẽ ultra
uires hr̃ditarias nec transit in eum instātia iudicij q̄ transi
ret si esset ꝓpriè hæres. l. si eū hoiem. de fideicō. ut no. Bart.
in. l. si ꝯstante. §. si so. ma. & Cy. in. d. l. 3. non ꝓbato igitur
qđ fiscus bona occupauerit incorporauerit tanq̄ obliga-
1 tus ut hæres p̄sonali actione nō poterat conueniri & † sola
s̄nia publicationis non transfundit possessionem in fiscum
sine apprehensione. l. si tibi mandauero. §. si is cuius bona.
ff. man. & l. prætor. §. quod iudi. ff. de re iud. quinimo si pos
sideret uideretur habenda de ipso fisco ratio ut de posses-
sione nō de hærede ut dixi. & per ꝯn̄s non excutiendus ne-
cessario inter possessores singulares tanq̄ potior licet ī ele
ctione creditoris erat positū utrum ipsum uel aliū conue-
nire uoluerit. Et istis rationibus motus ita concluseram. s.
recte & rite actum contra tertiū possessorem & bene fuis-
se bis contra eum pronunciatum. Sed postea facti narratio
ne prolixa diligentius ponderata ex quibusdā in facto pro
ueris præsuppositis etiam per quādam literam intimatam
contrarium de iure est proculdubio concludendum. Pri-
mo quia pro uero præsupponitur quod exceptiones dilato
riæ reseruanẽ per statutum post litē contest. & per conse-
quens potuit iste possessor opponere qūcunq; lite pen. ex-
ceptionē istam excussionis omisse, & sic nō ob. not. p doct.
in aut. præsente, & . l. excep. pręal. Secundo p̄supponitur qđ
opposita fuit ante litē conte. sed nō discussa quia postea re
seruata p statutū ut dixi. lite aūt pēdente fuit ꝯ ipsam repli-
catum de banno absentia & inopia notoria debitoris sed
tunc postea duplicatū fuit quod fiscus qui successerat ei vt
hæres erat præsens idoneus & soluēdo ergo prius ꝯuenien
dus cū possessionē bonorū debitam ꝯdēnari per suos offi-
ciales apprehenderit. & per consequens tanq̄ uniuersalis
successor & obligatus ad debita & soluendo prius uel con
uenientius saltem usq; ad quantitatē bonorū quæ possidet
de bonis debitoris condēnati erat executiendus. Ista prius
in facto uera nō ponderauit sed postea ut dixi diligentius
uisis teneo contrariū & muto consiliū prout beatus Augu-
stinus. 12. q. j. certe nam duplicatio de fisci idoneitate præ-
sentia & successione fuit opposita debito tempore. s. post
replicationē oppositā de notoria inopia & absentia debi-
toris principalis. ante. n. non poterat duplicari q̄ replicare
tur contra exceptionē non factæ excussionis quæ obstabat
donec elisa fuisset p replicationē quæ etiam replicatio eli
ditur p duplicationē prædictā & sic remanet excep. non fa
ctæ excussionis ualida & firma. facit qđ no. in. c. a nobis. de
2 sen. exc. in nouel. dico † ergo qđ cōtra fiscū fuit prius agēdū
tanq̄

tanq̃ contra hæredem & ob lig.personali & hypothecaria.
ut uo.& est casus in prædicta.l.tutoris quæ est.l.3.C.ad.l.
iul.de ui publ.nec credo uidelicet quod teneatur ut singu
laris possessor per.§.an bona. quia tunc teneretur insolidũ
& bypothecaria tantum sed tex. dicit quod tenetur solum
pro parte pro qua successit,ut in.d.l.2.& tenetur ut hæres.
l.cum inter.§.fi.ff.de deicom.licet nõ proprie sit hæres pro
pter aliqua specialia de quibus dixi supra. per illa.n.nõ mi
nus est censendus ut hæres cũ in eum transeat omnis obli-
gatio ciuilis & naturalis quæ erat penes debitorẽ condem
natum,ut.l.si debitori.ff.de fideicom.&.l.quoties.in fin.de
noua.quod nõ esset si cõueniretur bypothecaria prout sin-
gularis possessor quia illa est realis nõ personalis.l.pigno.
C.de pig.per illa nõ ob.§ an bona.quia fateor quod nõ te-
netur ultra uires bonorũ sed prius debuit excuti utrum es-
sent uel nõ bona sicut contra quemlibet vniuersalem suc-
cessorem.ut.d.auth.presente.quod cum factum non fuerit
remanet ualida duplicatio & exceptio excusionis nõ fa-
ctæ.& per consequens iste conuentus hypothecaria est ab-
soluendus per iudicem appellationis pronunciando bene
appellatum per illum tertium possessorẽ & male pronun-
ciatum per primum & secundum iudicem contra ipsum.

CONSIL. CCCXXIII.

1 *Relictũ filiæ iure institutionis factũ pro dote quando purum dicatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Ista om-
nia puto bene & subtiliter cõsiderata & scri-
pta per quæ tamẽ a communi doctrina Bar.
do. Angeli. & antiquorum doct. illustrium
non recedo qui tenuerunt legatum dotis no-
mine uel pro dote factum a patre filiæ qui dotare necessa-
rio tenebatur sit purum.& per consequens transmissibile
per Bar.in.l.titio centum.§.titio genero. ibi sed si alias le-
gitimam non reliquerat &c.ff.de condi.& demon. Sed in
casu nostro reliquerat legitimã ergo purum. Sed ulterius
est ponderandum q̃ pater reliquit pro ipsarum dotibus
quas haberẽt cum nupserint & interim alimenta &c.suc-
cedit ergo illa dos loco legitimæ in qua ab ipso princi-
pio & dilatio & conditio remouentur.l.quoniam in prio-
ribus.C.de inoffi. testa.ibi quasi nihil eorum testamento
additum sit &c.& sic a principio debuit hoc relictum do-
tis censeri purum & transmissibile nec alterari eius natu-
ram licet ex post facto tota hæreditas deuoluatur ad ipsas
filias iure accrescendi quia ex hoc q̃ fuit purum non debet
effici conditionale. Item postq̃ una ex filiabus habuit præ
legatum dotis quia nupsit iustum est quod aliæ quæ mor-
tuæ sunt ante nuptias contractas transmittant ut sic serue-
tur æqualitas inter fratres & inequalitas de iure remoue-
tur.l.iam hoc iure.de vulga.& pup.nam inter eos inequa-
litas odiosa est legibus l.cum pater.§.euicti.de leg.2. Non
ob.quod interim iste defunctæ habebant alimenta iure in-
stitutionis & sic non admouetur conditio de legato dotis
sed debent agere ad supplementum quod modo nõ cadit
cum habeant totam hæreditatem iure accrescendi. ad hoc
dico quod legatũ alimentorũ interim nõ vr̃ iure instõnis
quia est oratio separata a præcedẽti orone p̃ uerbũ diuer-
sum dũ dixit interim alimẽtari uoluit &c. Nã inepta esset
locutio & ĩpropria alimẽtari uoluit.s.iure institutionis &
esset institutio tẽporalis unde tam de ipsa instõne alimen-
torum dies q̃ in præcedẽti relicto dotis debet a principio
conditio uel dies remoueri usq; ad legitimã.ut.d.l.qm̃. Ex
quibus infero q̃d sicut illa q̃ nupsit cõsecuta fuit dotẽ, ita
iste due p̃defunctæ ante nuptias dotes suas transmiserint
ad hæredes suos. Nõ ob q̃ propter caduca instõne postea
facta tota hæreditas iure accrescẽdi deuoluta fuerit ad su-
perstitẽ & hr̃des morientiũ.l.si ex plurib.de suis & le.alias
si diceremus dictã instõnẽ dotis ꝯdõnalẽ expirasse ut ca-
ducã p̃ mortẽ ipsarũ similiter expirauit legatũ alimentorũ
& sic tota hæreditas esset illius sororis quæ nupsit quia in
istis p̃defunctis nõ reperiretur portio quæ accrescit portio
ni.ut.l.si totam.de acqui.hære.quod esset absurdissimũ.

De acquirenda hæreditate.

CONSIL. CCCXXIIII.

1 *Aditio hæreditatis an fiat per exceptionẽ eius q̃d defuncto debebatur.*
2 *Volens unum uult & aliud sine quo illud consequi non potest.*
3 *Iactare suum nemo præsumitur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Pulchrũ
mihi videtur dubium in hoc consistens verũ
portio hæreditatis paternæ delata Guiliel-
mo & transmissa iure suitatis ad tres eius fra
tres superstites coheredes suos trahat ad se
hæreditatẽ ipsius Guilielmi ut sic eius creditoribus dicti
tres eius fratres respondere teneantur tanq̃ eam uidean-
tur adiuisse eo ipso q̃ receperunt ab hæreditario debitore
patris paternũ debitum pro tertia parte quilibet tanq̃ hæ-
res patris pro tertia affirmando & supra pro & cõtra sub-
tiliter est deductũ. Et quod adiuisse uideatur hæreditatem
Guilielmi multum urget mixtura confusionis dictæ quar-
tæ partis paternæ cũ hæreditate Guilielmi ut sic qui attin
git partem hæreditatis Guilielmo delatæ uideatur adiuisse
totum ex necessaria consequentia.l.j.cum.l.seq.de acquir.
2 hære.† Nam qui vult unum uidetur uelle & aliud sine quo
primũ consequi non posset,ut sic unus actus includat plu-
res in se.l.illud.de acqui.hær.&.l.3.§.si debitores.ff.de do
nat.inter vi.& vxo.post quam.n.non possent consequi par
tem delatam Guilielmo consequẽter hæreditatem Giuliel
mi separare non possunt.l.quidam eulogio. de iure deli.
cum ibi no.& uere præsupposita sciẽtia mortis Guilielmi
& alijs quæ requiruntur in aditione de quibus in.l.is po-
test.de acqui. hæred. Pro ista parte dictæ rationes multum
urgent præsupposita etiam cõmuni opi.modernorum pro
uera quia suus hæreditatem patris nõ agnitam transmittit
ad omnes.ll.ex militari.de testa. mili.per Bar. Sed in fauo-
rem dictorũ fratrum q̃ hæreditatem Guilielmi fratris eo-
rum inopis propter dictum actum solum adiuisse non ui-
deantur est considerandum q̃ in aditione animus principa
liter consideratur.l.gerit.de acqui.hære.dicti ergo fratres
ignari.de opi.uarijs doc.super isto iure transmissionis iure
suitatis sic ruditer fratre eorum mortuo crediderunt se hæ
redes patris pro tertia parte quilibet quæ credulitas ex eo
rum uerbis probatur dum tanq̃ paternũ debitum recepe
runt de hæreditate fratris uel de ipso non habita mentione
& sic debet intelligi in dispositione uelut persona extrin-
seca.l ita stipulatus.§.Grisogonus.de uerb.obli. Non ob.
quod eorũ opini fuerit improbabilis quia contra cõem
opi.quia pro se q̃ non iure transmissionis sed proprio ha-
beant illã quarta partẽ hñt Accur.summũ lumẽ iuris Ia.de
bel.& multos alios legũ patres antiquos ex quorũ opi. re-
sultat adeo res dubia q̃ ille qui s̃m alterã opinionẽ actum
gerit debet excusari & nõ laqueari legũ uinculis prout es-
set illud q̃ uideant adiuisse hæreditatẽ fratris inopis & per
3 hnc suis creditoribus obligari † hoc.n.non præsumit̃ quis
uelle.s.suum iactare et alienis debitis implicari.l.filio quẽ
pater.de le.j.&.l.cum de indebito.de p̃ba.facit q̃d not.in.
c.j.de postu.p̃la.li.6.& ibi scripsi.& præcipue iste error to-
lerandus est in casu nostro in quo agitur de dãno uitando.
l.error.de iur.& facti.igno.Et quod aio non implicandi se
hæreditati fratris illud debitũ receperint sed ut patris hæ-
redes pro tertia parte probant uerba probat legum præ-
sumptio de qua supra.iuramẽto ergo proprio coniunctis
dictis probationibus uidetur standũ de eorum animo qui
aliter non potest probari,ut no. insti.de act.§.alie autem,
&.c.præsentiũ.de testi.&.c.signi.de homi.Item istam por-
tionẽ iste Guilielmus transmittit quoddam iure singulari
& satis diuerso a primo & per consequẽs non vr̃ inter hæ
reditates delatas diuerso iure habere locũ ius accrescendi.
l.sed cũ patrono.ff.de bo.pos.&.l.mulieri & titio.de cõdi.
& demõ.Præterea istã separationẽ hæreditatũ posse fierĩ
p̃bãt satis leges de ista materia suitatis loquẽtes.ff.de vul.
& pu.l.filius qui patri.&.l.iul.de acqui.hær.Et maxime q̃a
in ista portione fratri delata dicti tres haberẽt ius accrescẽ

dl eo abstinẽte.unde dicto iure debere eam cõsequi crediderunt.l.si quis hæres.& ibi no.ff.de acqui.hære.et directe sumus in casu illius,l.eũ ibi not.fi.n.istã partẽ transmissam iure singulari uoluissent repudiare & assequi eã iure accrescendi hoc facere potuissent & sic euitare onera fraterne hereditatis.hoc.n.est consiliũ approbatum a iure in.d.l.iul. Et per hoc nõ ob.l.duo fratres.de acq.hære.quia ibi non alio iure q̃ hæreditario poterat interponere diuisionẽ in parte fratris sui defuncti hic uero poterat iure accrescendi repudiãdo paternã,ut dixi.Per ista concludo quod dicti fratres nõ sunt cogendi pro debitis hæreditatis fraternæ,sed paterna pro tertia parte quilibet rationibus supradictis.

Casus talis est. Americus egit contra richebenũ vt sibi uẽderet unum fundũ quẽ sibi vendere promiserat & ad probationẽ promissionis suæ produxit duos testes uidelicet Iacobum curtum & quendam alium contra quem Iacobum opposuit richebenus quod nõ poterat testificari nec eius testimonio debet fides adhiberi quia infamis est infamia iuris quia fuit condẽnatus de falso & de furto & produxit sententiam pro uerificatione exceptionis suæ contra quem richẽbenum fuit replicatum q̃ erat integer homo & quod illa sententia non infamabat quia nulla & quia condemnatus per inquisitionem & quia restitutus ad famã per tunc dominos veronen.s.illos de la scala & his pendẽtibus dictus Iacobus porexit contra dictum richẽbenum libellum in quo petijt pronũciari se integre famę esse & ipsi imponi silentium perpetuum & in hoc iudicio iterum richẽbenus produxit dictam sententiam contra dictum Iacobũ, & in effectu repetijt ea quæ dixerat in causa americi quod plus est extra iudicium plura alia dixit & fecit deturpando personam ipsius Iacobi contra americum etiam posuit positionem per sacramentum q̃ Iacobus fecit contenta in dicta sententia & multa alia potius ad ignominiam dicti Iacobi tendentia q̃ ad ipsius ponentis defensionem post hoc fuit lata sententia pro americo & pronunciatum petita sieri debere non obstantibus exceptionibus oppositis contra testes & maxime contra personam dicti Iacobi a qua richẽbenus appellauit & his pendentibus dictus Iacobus porexit contra dictum richẽbenum libellum in actione iniuriarum ciuiliter post hoc fuit lata sententia pro dicto Iacobo contra dictum richẽbe.s.ipsum Iaco.esse integre famæ & impositionem silentij a qua non appellauit deinde lata sententia in causa appellationis richẽbeni contra americum in fauorem richẽbeni in qua fuit dictum bene appellatum per eum & male iudicatum pro americo & in qua sententia a tertia approbata fuit persona dicti Iacobi expresse & sic in effectu tres sententiæ fuerunt late in fauorẽ personæ & status ipsius Iacobi.Modo quæritur an his stantibus dictus Iaco.rite possit agere actione iniuriarum contra ipsum richenbenum an ne. Item an quia in fine anni a die iniurie talis illatę superuenerunt feriæ repentine quibus durantibus annus finiuit ipse Iaco. potuerit libellum suum porrigere in actis iniuriarũ nõ obstãte lapsu anni. Et quia fuit oppositũ de lapsu anni.& fuit per modum replicationis petita restitutio aduersus illud tẽpus modo quærit si tẽpus ob.ipso iure.& sic an potest restitui ut petitũ,&c.

CONSIL. CCCXXV.

1 *Crimen obijciens in actionem iniuriarum incidit si non probet.*
2 *Crimina falsa in iudicio obijciens grauius punitur quam qui extra iudicium.*
3 *Detractores latronibus sunt deteriores.*
4 *Fama pecuniario commodo est praeferenda.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Super primo dubio subtiliter & ad plenum pro & contra allegatum est & recte cõclusum meo iudicio quanq̃ enim a principio richebenus potuisset recusari a præsumpta calũnia propter autoritatem rei iudi.ar.l.res iudica.de reg.iur. &.c.in præsentia.de proba.tamen postq̃ sibi innotuit,de sententiæ illius nullitate & restitutione ad famã debuit ab illis conuitijs abstinere alias extunc incipit calumniari persistendo exceptionibus cauilosis solum ut alteri noceat non ut causam suam adiuuet.ar.l.in fundo.ff.de rei uend.& ar.ad hoc quod no.Bar.in.l.si quis infeiatus.ff.depo.si.parcitur enim quandoq; desistenti sed pertinaciter perseueranti in obiectione falsorum criminum nõ uidetur ignoscendum.l.qui cum maior.§.accusasse.&.l.seruitutem.§.petijsset.de bo.li. &.l.papinianus.§.meminisse.de inof.test.&.l.alia.C.de his qui.ut indi.& quod no.in.c.si diligenti.de for.cõpe.cedere enim debuit richẽbenus propter illam restitutionẽ factam ab habente potestatẽ in personam Iacobi curti nec in hone stum uocabulum remansisse.l.imperiales.C.de nup.ubi de latissima potestate principis super restitutionem ad famã. sit autem difficultas & dubitatio in casu nostro quia ista crimina falsitatis & furti obiecta sunt per modum exceptionis ad tuendum.unde crimine hoc modo probato Iacobus esset a testimonio repellendus non autem puniendus.c.dilectus,in fin.de ord.cog.ex quo prima facie uideretur q̃ contra excipientem non possit agi iniuriarum quia non obiecit animo iniuriandi nec puniendi sed ius suum tuendi & nemini facit iniuriam &c.e.cum ecclesia.de ele.Ego prout supra post Old.conclusum est contrarium dico in casu nostro facti circunstantijs de quibus in themate diligẽter pen satis,nam ut patet in facti narratione in diuersis instantijs richenbenus dictum Iacobum & eius famam cum uitijs & uerbis contumeliosis denigrare præsumpsit eadem crimina furti & falsitatis temere & sępius repetẽdo & nihil pro banda in effectu.Per ista autem certum est lacessiri et denigrari famam dicti Iacobi saltem apud bonos et graues.l. cognitionem.§.estimatio.de uar.et extraordi.cog. et.l.cassius.de sena.

2 † Et credo grauius puniendum illum qui in iudicio obijcit falsa crimina quam qui extra iudicium quia in iudicio grauatur magis eius opinio et efficitur infamis in facto,ut eo.in.d.e.cum dilectus.et.c.super eo.de ele.un de impunita non debet esse in iudicio licentia mentiendi. 2.q.8.quisquis.l.si.C.de accu.nec proferenda sunt in iurgio cito crimina quæ amici famam habent dehonestare et insidiando falsa obijcere.v.q.v.c.qui ambulant.

3 † Tales enim detractores deteriores sunt illis qui substantias aliorũ prædiãq; diripiunt.c.deteriores sunt illis qui substantiam aliorum.&.c.ex merito.vj.q.j.unde consuluit canon episcopo ne dicat in aliquem quid graue quod non potest conuincere legitimis documẽtis.6.q.2.placuit. Item uerbũ iniuria late patet.l.j.ff.de iniur. & maxime cum illud sit aduersus alium quod bonis moribus improbatur uel ad inualidam alicuius spectat uel pudorẽ ledat uel libello dato alicui famam infectatus alicuius fuerit.l.itẽ apud.§.sed quod adijcitur.&.§.conuitium.&.§.generaliter.&.§.si quis.ff.de iniur. Et maxime ista uera cum opponuntur crimina cõtra personas quæ afficiunt eius statum & famam.Nam tales exceptiones habent uim accusationis & minuunt statum personæ,quia ut dixi si probentur resultat infamia facti quæ est magni effectus.repellit enim a testimonio & dignitate no. in.l.cassius.de sena.&.d.c.super eo.&.c.cũ dilectus.&.c.super his.de acc.facit.l.3.ibi minnẽdę opinionis tuæ cã.&.l. si nõ cõuitij.de iniur.& quod ibi no.in gl.super uerbo probare potes.&.l.2.de obsequi.pat.præst.a libertis. Per prædictas enim leges & canones cohercentur omnes dicere uel pponere illa p quæ detrahit famæ & estimationis hominis integre estimationis siue in iudicio siue extra talia pferent absente uel præsente eo in cuius infamiã tendunt & præcipue illa proponere uel pbari nõ psit uel pbata nõ releuant & proximũ grauãt.tales nãq; detractores uocantur impij.Item homicidæ quia insidiant iustorũ sanguinẽ.ut.d. c.qui ambulat.&.c.summa iniquitas.vj.q.j. Item intererat dicti Iacobi famã eius nõ pollui.ideo tam replicãdo q̃ etiã principaliter agendo se defendit & certe crudelis est ille

4 qui negligit famã suam.1 2.q.j. nolo. † præponenda est fama cuilibet pecuniario cõmodo.l.iuliauus.ff.si quis om. causa te.Richẽbenus autem persistẽdo in dictis exceptionibus

nibus falsitatis & furti contra dictũ Iacobũ uidetur in expressa calumnia postq̃ ex actis causæ non apparet aliquid propter quod possit a præsumpta calumnia excusari ut no. in.d.l.si nõ conuitij.Item obijciens crimina & non probãs punitur c.j &.c.ut circa.de ele.li.6.si ergo illud est punibile quo ad publicã uindictã,ergo etiã quo ad patrẽ cuius fama est læsa & lacessita ut sic ciuilis & criminalis actio oriatur.l.prætor edixit.ff.de iniu.Ex qbus & alijs post Oldr.& Io.an.supra latius relatis ꝯcludo act.iniuriarũ teneri dicto Iacobo richẽbenũ,ita pertinaciter persistentẽ ꝯ dictum Iacobum in persequẽdis dictis exceptionibus criminosis. P. In secũdo quæsito facit dubiũ cõtra Iacobũ quia se actauit ideo sibi imputandũ.l.2.§.si quis tñ.ff.si quis cau. & debuit prouidere quod euenire poterat.de fer.non ordi.c.j.Contrarium credo uerũ quod propter ferias repentinas superuenientes etiam circa finẽ anni non currit sibi præscriptio annalis & multa iura & rationes adducere hic possem sed esset superfluum quia satis copiose superius in allegationibus sunt deducta quibus addo alia quæ allegat Io. an.in.c. imputari.de reg.iur.lib.vj.in mercurialibus.

CONSIL. CCCXXVI.

N CHRISTI nomine amen. Stante casu premisso an agendo uel excipiẽdo de actu turpi & famoso & succumbendo possit is cõtra quẽ est actum agere iniuriarũ. Capio primum.s.agendo. Et reperio in hoc plures opiniones prima quod dicens alicui verbum iniuriosum & uerum non tenetur iniuriarũ siue dicat in iudicio uel extra.l. si non conuitij.&.l.si quidem.C.de iniur.Pet.de anch.

De priuilegijs.

CONSIL. CCCXXVII.

1 *Concessio facta cuidam de decem annis perpetua pro meritis præteritis & futuris ab una cõmunitate an dicatur realis an personalis.*

2 *Vniuersitas & ecclesia quandiu dicantur ad annuas præstationes obligari.*

3 *Concessio semper in dubio realis præsumitur.*

4 *Fauor semper crescere debet in eo qui beneficium concedit.*

1 N CHRISTI nomine amen.† Discurrit materia dubij de quo quæritur super multis iuribus articulis dispositionibus uarijs ut in legibus & edictis pratorũ in quibus est quãdoque dubium utrum verba sint concepta in rem an in personam.ff.quod ui aut clam.l.aut aliter.§.fi.l. si seruum.§.ait prætor.de acqui.hæred.Item in ultimis voluntatibus.l.pater filiæ.de serui.le. Et in stipulationibus. de uerb.ob.l.si sic. Item in pactis.l.iure gentium.§.pactorum.ff.de pac.Et in rescrip.ad lites.c.quoniã abbas.de offi.dele.& in priuilegijs.c.priuilegium.de reg. iur.lib.6. Item in concessionibus & immunitatibus.l.etatem.§.fi.l.formã §.quãq̃.ff.de censi.In prædictis enim & similibus probabiliter dubitatur utrum dispositio sit realis & transitoria in hæredes vel successores in dignitate an vero personalis ut sic persona mortua extinguatur. Supradicta igitur concessio sub qua specie ex prædictis uel alia cadat reuocatur in dubium & merito quia facta sub nomine proprio & dignitate.nam dictum fuit quod.B.comiti supradicto dentur & soluantur perpetuo de redditu.x.flo.boni.auri pro remuneratione laborum & expensariũ in reformatione & conseruatione boni & pacifici status che. & districtus personarũ earundem quas expensas fecit & sustinuit sperat & intendit in conseruatione &c. Et ponderandum etiam ꝙ ultra præfationem & concessionem prædictas erat dictus.B.tũc etatis annorum.17. Verum ergo dicta concessio expirauerit eius morte uel sit transitoria in futuros comites dubitat quia comes che. dicit quod fuit concessio personalis in personam dicti.B.comitis. successor autẽ in comitatu deberi dicit.ut ergo dixi uidendũ est in qua specie contractus cadat illa concessio. Contradicendum uidetur proculdubio quod sit quædam donatio ob causam remunerationis cuius annuus redditus ualet flor.x.quolibet anno ꝑpetuo. Et prima facie posset dici ꝙ sit personalis quia facta.B.comiti & a cõmunitate.unde uidetur personalis in dubio ut not.in.c.possessiones.16.q.j.&.55.quæst.2.in summa. ubi glo.tenet quòd in dubio præsumitur concessio personalis

2 ad idem quod no.in.c.cum uenissent.de insti. | Ad istas n. annuas præstationes non uidetur uniuersitas obligata sicut nec ecclesia nisi donec durat persona cui concessio facta est.c.ueniens &.c. de cetero. de transac. &.c.nisi essent. de præben. &.c.mandata.de præsum. &.d.c.possessiones. ubi casus in ecclesia. Præterea in dicta concessione expressum est nomen proprium quod præcedit & dignitatis quod sequitur quia dictum fuit.B.comiti ergo postq̃ aliud nõ apparet debet in dubio intelligi personalis,ut.d.c.quoniam abbas.no. Postremo quidem hoc probat natura rei in obligatione deducte uidelicet annua præstatio quantitatis quæ ultra uitam hominis illius cui conceditur non se extendit exceptionis ope.l.stichum.§.stipulatio.de uerb.obl.& ibi no.per Bar.l.sancimus.§.si quis autem.C.de dona.Sed habere uidetur ueritas in contrarium pluribus,de quibus in themate diligenter ponderatis ex quibus potest & debet probabiliter præsumi ꝙ dicta possessio annuæ quantitatis fuerit realis & perpetua non autem personalis ad uitam.B comitis. Primo namq; ponderandum est quod ab uniuersitate quæ nunq̃ moritur ista donatio proficiscitur.l.cum proponebatur.ff.de iudi.& in.B.comitem.& sic hominem constitutum in dignitate quæ etiam nunq̃ moritur.c.si gratiose.de rescri.li.6.&.12.q.2.liberti. Item secundo ponderanda est causa concessionis videlicet ꝙ multis laboribus & magnis expensis supportatis & supportandis sic sperat & intendit &c. Ista causa laborum & expensarum in præteritum & futurum tempus concernit dignitatem comitatus principaliter, personam autem comitis incidenter prout representatur in eo dignitas ex cuius prouentibus expresse fieri ꝯsueuerũt nõ ꝑsona comitis annorũ tunc.18.in quo nõ cadũt ista.s.labores expense ꝑꝑ etatis infirmę & imbecillis consilium multis captionibus expositum.l.j.de mino. verisimile enim est quod sui administratores & gubernatores dignitatis & redditũum labores & expensas ipsas supportauerit & de bonis dignitatis.c.grãdi.de sup.neg. præl. Item causa huius concessionis respicit etiam in futurum tempus incertum et perpetuum ibi acceptorũ et acceptandorum &c. Et ibi spectat & intendit sicut ergo de comite cõmunitas sumit spẽ indubiam ꝙ eius onera supportauit & sic ex parte sua debet esse realis & perpetua obligatio, ut.l.proponebatur.ergo ut seruetur equalitas ex parte comitis debet esse perpetua & realis. ar.l.iam hoc iure.ff.de vul.& pup.&.l.si legatarius.§.fin.de le.3. Secundo principaliter hoc probat uerbum perpetuo positum in prædicta concessione quod quidem verbum licet interdum restringatur ad uitam hominis ut in contractu non transmissibili ad hæredẽ.l.j.pro socio tamen prolatum in contractu personarum quæ finguntur semper uiuere ut uniuersitas & comes uidetur ꝙ debeat proprie accipi prout uerbum sonat postq̃ personis & rebus perpetuis adaptatur, ut.c.j.de testa.lib.vj.&.l.non aliter.de leg.3. Tertio hoc suadet latissima interpretatio in beneficijs & donationibus facienda contra ipsam donationem.c.cum dilecti.de dona. de ver. sig.olim.ff.de consti.prin.l.beneficium. Quarto magni doctores sentiunt ꝙ concessio in dubio debeat præsumi realis & non personalis nisi contrarium appareat de intentione concedentis sicut dicimus in pactis,l.iure gentium.§. pactorum.ff.de pact. &.l si pactum. de proba. 16.q.j. placuit & sentit Accur. in.l.forma.§.quanq̃. &.l.etatem.ff.de censi.pro hoc quod not.Bald.in.l.apud iul.§.si quis alicui

3 de leg.j.† ubi dicit quod nisi causa uel natura rei repugnet semper concessio præsumitur realis & ponderandum est potius nomen adiectiuum quàm proprium in dispositione adiectum,in.d.l.si pactum, præsertim ut dixi si apponitur super re concernente potius dignitatem quàm personã ut

labores & onera præterita & futura pro conseruatione statutus unius vniuersitatis a cõmunitate, & hoc etiam.f.quod in dubio præsumatur concessio realis tenet Bar.in.l.pater filiæ,de ser.leg.ubi plene,& idem Spe.in tit.de instru.edit. §.nunc autem. uer.item quod fuit concessum. & idem Io. and.in.c.priuilegium.de re iud.lib.6.in mer.ubi post eum retulit quæstionem disputatam per Pau.de Leaza. ubi ponit plures coniecturas ex quibus possumus colligere utrũ priuilegium uel cõcessio sit censenda realis an personalis. Et primo ex uerbis priuilegij nec ab eis est recedendum si nulla sit in eis dubitatio de deci.ad audientiã,patet quia in quæstione,prædicta est uerbum perpetuum quod propriè refertur ad dignitatem quæ nõ moritur sicut nec nomen comitis episcopi uel abbatis,ut.d.c.si gratiose. Secundo debet hoc intelligi ex intentione concedentis quæ contra ipsum debet latissimè intelligi ut.d.c.cum dilectus. Item in b.beneficium & ita in casu nostro in quo ista annua habet relationem ad obsequia præterita & futura,ut.s.dixi. Tertio debet attendi fauor uel odium personæ uel rei cui priuilegium conceditur & circõstantiæ de quibus de transla. c.si.& de rest.spo.ex literis,sed hic tractamus de remunera-
4 tione beneficij & sic de fauore qui in † dante beneficiũ semper crescere debet.c.j.de dona.omnes igitur prædictæ coniecturæ inferunt ꝙ dicta concessio sit censenda realis & transitoria in futuros comites,& per ista satis apparet responsum ad rationes & iura in contrarium allegata. nam glo.& iura quæ dicunt ꝙ sit concessio in dubio censenda personalis & præsumenda dicunt intelligi ut loquantur in casu dubij, sed nos sumus in casu certo propter plures coniecturas uerisimiles de quibus supra quod talis concessio emanauerit fauore et contẽplatione dignitatis nõ personæ dicti.B.comitis. Secundo nõ ob.quod præcedat nomen proprium & nõ dignitatis, ut.c.quoniam abbas,quia istud non est attendendum ubi ex coniecturis aliis præsumendum sit contrarium, ut no.Ioan.an.in præalle.c.priuilegium.& Bar.in.l.si seruus.de stipu.seruo. Nec ob.l.stichum.§.stipulatio,quia debet intelligi cum concessio uel stipulatio facta est personæ non dignitati sicut facta est in casu nostro,ut plene probatũ est,& ita no. ibi Bar.& post eum dominus Ang. Ex quibus omnibus concludo ꝙ dicta communitas che sit ascripta & obligata solide ad dicta.x. annua præsenti comiti & futuris.

Factum tale est dominus papa cõtulit abbatiam sancti Felicis in ecclesia Valentiñ.de mense iulij anno. 1409.cuidam domino.g. de stallone quam tenuit usq; ad mensem Augusti anno reuoluto.ccccx.in quo mense Augusti decessit ab humanis dictus.g.in quo interuallo sunt. 14. menses uel circa fructus uero anni quadringentesimi non recepit quidam dominus. p. de solute olim abbas dictæ abbatiæ postquam fuit creatus episcopus munaceñ.pro iuribus de episcopis consecran.dictus uero.g.nullos fructus de toto ipso anno recepit sed potuit recipere de illis duobus mensibus sequentis anni incepit quia de primo anno nihil recepit sed episcopus creatus postq̃ uero dicto.g.adhuc uiuente.s.annos.ccccx.collecta fuerunt blada tantum post mortem ipsius obuenerunt fructus nuarum pecuniæ & etiam alij quos fructus uinorum pecuniæ &c.petunt & tenent hæredes dicti.g.asserentes eisdem pertinere a quibus hæredibus petũtur pro prima annata siue pro primis fructibus debitis papæ pro uacante quia fructus primi anni non recepit ut.supra,d.episcopus creatus octuaginta florenos secundum taxationem decime licet receperit fructus primi anni ut supra postea uero anno prædicto.ccccx.& de mense Septembris defuncto præfato.g.dominus concessit prę fatam abbatiã cuidã Francisco de Ferra.qui asserit prædictos fructus sibi pertinere quia post diem concessionis suę gratiæ fructus supradictorum uinorum & pecuniæ &c. obuenerunt supradictis hæredibus in contrarium dicentibus ꝙ fructus non debent recipi nisi a die adeptæ possessionis non autem a die concessionis &c. Item subcollector apostolicus in partibus petit,ut supra prædictos fructus.s.anni decem uel taxam dictæ decimæ quia nõ potuit habere primos fructus.s.anni.cccc.noni cum dictus episcopus ut supra ipsos receperit iure suo & dictos fructus petit ut supra dictis hæredibus. Item plus petit a dicto Francisco abbate moderno primam annatam uel recipere vult primos fructus futuros non ob. illa clausula contenta in reseruatione fructuum ꝙ si per mortem duorum uacauerit beneficiũ eodem anno non debet exigi nisi annata vna uel fructus unius anni tantum quia primus nidelicet.g.tenuit dictam abbatiam magis quam per annum & superioribus præmissis petitur de iure decerni.

De translationibus.

CONSIL. CCCXXVIII.

5 Collectores apostolici si de beneficijs uacantibus debeant habere fructus primi anni an si alij debeantur debeat collector & secundo anno sequenti recipere, & nu.seq.
3 Primum esse quid dicatur.
4 Papa reseruans sibi fructus beneficiorum uacantium an dicatur uelle ius auferre secularibus.
5 Abbati quis succedere possit.
6 Abbatis consanguinei qui de suo pro utilitate abbatia expenderunt repetere possunt.

1 IN CHRISTI nomine amen. † Circa istam perceptionẽ fructuum primi anni est primo discutiendum an pertineat ad collectorem apostolicum tanq̃ abbatia uacare dicatur quia abbas fuit promotus in episcopũ an vero spectent ad prædictum promotum ex eo quod nõdum fuit in episcopum consecratus. & per consequens ante dictum tempus non plene translatus.c.cum in cunctis.& quod ibi not.de elec. Et certè non uidetur dubium quod usque ad tempus consecrationis a canonibus diffinitum non dicuntur vacare priora beneficia promoti. & per consequens donec fuerit promotus iste consecratus in episcopum percipiẽt fructus abbatiæ maxime quia fructus episcopatus primi anni vacationis debentur collectori. Vnde ne remaneat sine fructibus hic promotus retinebit fructus integros abbatiæ quæ non dicitur quo ad hoc uacare postq̃ de episcopatu non potest fructus percipere vt est casus expressus in.c.si tibi concesso.de præben.lib.6. Ex hoc sequitur & infertur quod dicto primo anno vacationis dictæ abbatiæ nulli fructus debentur domino collectori, sed dicto promoto in episcopum tamen prædicti primi anni fructus sui episcopatus vendicet sibi dictus collector ergo debet retinere sibi fructus dictæ abbatiæ quia quo ad illam perceptionem non censetur abbatia prædicta uacare ut.d.c.si tibi cõcesso. Ex hoc etiam sequitur quod.g.infra dictum annum sumptus in abbatem dictę abbatiæ eos ipse percipere non potuit sed dictus in episcopum iam promotus ex eo quia fructus primi anni vacationis episcopatus percepit dictus collector ut dixi. Non ob.si dicatur licet collector receperit fructus primi anni episcopatus p hoc non sequitur quod etiam non debeat simpliciter recipere de abbatia illum eundem annum uacantem per promotionem dicti abbatis in episcopũ. Ad hoc dico quod per prædictam promotionem in episcopum etiam si iam esset consecratus & possessionẽ adeptus sua abbatia nõ uacet postq̃ dicti primi anni fructus non percepit,ut.d.c.si tibi concesso postq̃ enim collector aufert sibi fructus episcopatus iastum est,ut in illo anno nullum ius habeat in fructibus ab-
2 batiæ. † Sed dubium difficile occurrit postq̃ non debẽtur fructus illius primi anni collectori de abbatia ut dixi utrũ debeantur sibi fructus anni sequentis vt sic quo ad collectorem secundus annus subrogetur loco primi anni.& de hoc sunt varie opiñ. quas plene refero in repetitione.c.si propter.de rescrip.lib.6.& teneo ibi opiñ.Archi.nidelicet ꝙ si fructus primi anni beneficij vacantis alicui debeantur ꝙ ueniens aliquo iure extraordinario.i.priuilegio ad prædictos fructus non debet habere nedũ primi anni,ut.d.c.si propter.

propter. sed nec etiam fructus anni sequentis sed petit di-
ctum priuilegium siue ius perceptiōis fructuum in illo be
neficio quo debentur fructus alicui speciali iure & fauora
biliori quàm ipsi collectori qui cōtra ius commune perce
pit fructus illius primi anni beneficii uacātis qui debentur
beneficio seu successori in beneficio. cap. præsenti. de offic.
or. lib. 6. & c. quia sepe. de elec. eo. li. Ista autem. p. de abba-
tia qua dimittit debentur de equitate postquàm fructus be
neficii episcopatus ad quem promotus est consequi nō po
test & est equitas scripta in d. c. si tibi concesso. ut ibi dicit
tex. equum est &c. Vnde ad propositum cum in dicta ab-
batia reperiat fructus primi anni alteri debitos non potest
loco illorum petere fructus anni sequentis sed eius iurisdi
ctio & potestas non extenditur ad secundū annum sed ad
fructus primi anni uacationis tantummodo quos si ex cau
sa consequi nō potest perinde ac si illo anno sterilitate uel
clade alia fructus percipere nequiuisset. nam non debet si-
bi suppleri de anno sequenti quia non possunt in rei ueri-
tate nec etiam fictione iuris dicti fructus primi quia † il-
3 lud dicitur primum quod non habet aliud ante se ut in pri
ma constitutione. ff. & est casus in l. cum certus. de oleo ui.
tri. lega. ubi legatum fructuum primi anni non porrigetur
ad sequentem annum licet in illo primo nihil fuerit recol-
lectum. ad hoc facit. l. cum quasi. §. si hæredi. de fideic. liber.
Item negari non potest quod fructus secundi anni nō sint
penitus diuersi a fructibus primi anni nā differunt in tem
pore perceptionis & in specie ipsorum fructuum. arg. l. an
eadem & l. cum quæritur. de excep. rei iu. sed cum iurisdi-
ctio & potestas collectoris collata super fructib. anni pri-
mi non extendantur ad fructus anni sequentis sicut com-
missio in una re non extenditur in aliam penitus diuersam.
l. si maritus. de don. inter ui. & uxo. & c. t. & glo. de offi. de
lega. nec facta ad tempus limitatum & certum extendun-
tur ad aliud tempus. c. de causis. de offi. dele. & c. si. eod. tit.
lib. 6. Et tenendo contrarium posset sequi magnum absur-
dum si fructus primi anni beneficii uacantis deberētur plu
ribus ex diuersis causis puta collectori regi ratione lega-
lium & fabrice uel alicui sui. Item alii ex priuilegio in il-
lo concursu plurium in eodem anno primo fieret in perso
nam cuiuslibet diffusio in sequentib. annis & sic de uno in
alium successiue tarde multum redirent isti fructus ad na-
turam suam. i. naturalem prælatum ipsius beneficii cui ta-
men in dubio magis esset fauendum quàm istis uenientib.
ex tranuerso speciali iure & extraordinario & ad lucrum
spectantibus cum ipsius beneficii lesione. prælatus autem
certat de damno uitando & fundatur in iure communi ut
dixi quod est fortius quam priuil. in auth. de non alien. §.
quia uerisimile. nec † est uerisimile quòd papa generali-
4 ter reseruando fructus beneficiorum uacantium primi an-
ni in toto orbe uoluerit offerre ius secularib. personis qui
bus ex alia equitate uel priuilegio isti fructus debentur nec
etiam quod in casibus uoluerit fructus anni sequentis arri
pere loco primi in præiudicium successoris. arg. ca. generi.
de reg. iur. lib. 6. & d. c. si propter ubi est casus quod not. in
c. ueniens. de præscrip. & quod no. Inn. ibi. & in ista opi. re
sideo in d. ca. si propter. ut ibi plenius scribo in prima opi-
nione & etiam in i. q. principali posui quasi terminos quæ
stionis nostre. Et habet ista opi. equitatem magnam in the
mate quæstionis nostræ in qua proponitur quòd dictus. gl.
promotus ad dictam abbatiam non habuit fructus primi
anni episcopatus uacantis sed collector rationibus super-
ius assignatis & tandem iste. gl. decessit primo mense anni
sequentis unde cum dicto secundo mense incipiat noua ua
catio abbatie uidentur fructus spectare ad collectorem nō
ad successorem in eadem abbatia & sic ex noua uacatione
non ex subrogatione secundi anni loco primi percipit il-
los fructus collector & eos aufert successori siue nouo ab-
bati sicut. p. promotus in episcopum abstulit dicto. g. nā
si ex subrogatione secundi anni loco primi perciperet simi
liter propter dictam nouam uacationem posset loco secun
di anni recipere fructus tertii anni & illa interpretatio es-
set iniqua & absurda ut nouus abbas duorum annorū fru-
ctibus priuaretur equa est igitur & de iure communi pro-
cedit dicta opi. ut non fiant subrogationes annorū per do-
minos collectores sed pro illo anno primo quo fructus re-
perit alteri debitos nihil ferat in illo nec etiam de sequēti
licet in casu nostro percipiat propter nouam uacationem
per mortem dicti. g. contingente secundo mense anni se-
quentis ut dixi. Super secundo dubio in quo quæritur utrū
hæredes dicti. g. qui ut dixi decessit secundo mense anni se
quentis debeant habere fructus totius secundi anni uel sal
tem usque ad tempus quo nouus abbas. l. dominus Fran-
ciscus fuit adeptus possessionem dictę abbatie. Et in hoc di
co quod termini quæstionis non procedunt duplici ratio
5 ne. † Primo quia dicti consanguinei quantumcunque cō-
iuncti non possunt succedere dicto. g. abbati quia monaste
rium est suus hæres. c. quia ingredientib. de test. & in auth.
ingressi. de sac. san. eccl. & maxime in fructibus monasterii
qui de iure debent successori fideliter custodiri & conser-
uari per illum uel per eum qui interim donec uacat mona-
ste. succedit in iure custodię iuxta not. in c. cum nos. de of.
or. & c. præsenti eo. tit. lib. 6. item alia ratiōe quia dicti fru-
ctus secundi anni pertinent ad collectorem ut dixi cū mo-
dificatione tamen quæ habetur in d. c. pręsenti. ut not. in c.
si propter tua debita. extra de rescri. lib. 6. nullo ergo iure
possunt consanguinei dicti. g. uenire iure aliquo uel petere
6 dictos fructus. † Si tamen de propria pecunia. uel eorum
propria aliquid expendissent necessario uel utiliter pro de
bitis uel oneribus incumbentibus abbatie possent repete-
re a prædicto nouo abbate domino Francisco non pro-
pria autoritate in fructibus uel aliis rebus monaste. sibi ip
sis ius dicere uel retinere iuxta no. in c. cupiens. ad fin. de
elec. lib. 6. & c. præsenti. eo. tit. Ex quibus omnibus liquide
concluditur contra dictū dominum Franciscum nouum ab
batem. s. in fructibus monaste. nam debet habere solūmo-
do fructus anni quo contingit noua uacatio per mortem di
cti. g. & ipsos solum aufert ab abbate nouo domino Fran-
cisco. si qui fructus autē euenerint. g. prædicto in illis duo-
bus mensibus secundi anni pertinent si extant ad prædictū
nouum abbatem per dictum. c. præsenti. consanguinei ue-
ro. g. nil penitus retinere de fructibus abbatie uel petere
possunt nisi expensas si quas necessario uel utiliter fecerint
in negotiis abbatie ut clare probatur iuribus & rationib.
deductis.

Arnoldus parochianus ecclesiæ sanctæ columbæ colonieñ.
fecit testamentum in quo iudicauit corpus suum sepelien-
dum apud ecclesiam fratrum minorum colonien. & in eo-
dem testamento disposuit quod singulis annis perpetuis tē
poribus pro salute animæ suæ & suorum defunctorum ce-
lebrarentur duæ missæ in ecclesia sancti Antoni colonien.
per illos quos nominabit executores sui testamenti & illis
celebrantibus de bonis dicti testatoris detur illa prouisio
quæ uidebitur ipsis executoribus. Deinde mortuo testato-
re & sepulto apud dictos fratres minores pro celebratiōe
fienda illarum missarum & pro prouisione assignātur eis
singulis annis. 40. ducati deinde ut fratres essent magis cer
ti de perpetua prouisione assignātur eis singulis annis. 40.
ducati. & hoc continuando per quatuor annos dando di-
ctos. 40. ducatos. deinde ut fratres essent magis certi de per
petua prouisione executores emerunt quandā turrim quā
assignauerūt dictæ ecclesiæ sancti Antonii cum isto onere
ut singulis annis deberet soluere dictis fratribus pro cele-
bratione dictarum missarum. 40. ducatos in perpetuum.
Parochialis uero sacerdos petit canonicam portionem de
dictis. 40. flo. receptis per fratres & quod singulis annis
de percipiendis etiam persoluant & probat per testes qđ
licet non nominentur fratres pro celebratione dictarum
missarum intentio tamē testatoris fuit quod fratres apud
quos sepeliri uolebat essent illi qui celebrarent dictas mis-
sas & reciperent dictam prouisionem. Quæritur an dicti
fratres debeant soluere canonicam portionē de dicta pro
uisione attento maxime quod quidam dominus Ioannes
molrepes prædecessor præsentis pastoris pro se & ecclesia
sua

sua memorata & contra præfatos guard, & fratres unam sententiam arbitralem & duas alias sententias diffinitiuas successiue per auditores tunc sacri palatii Apostolici causarum obtinuit quæ dudum in rem iudi. transierunt cuius particula sequitur & est talis. Item in his scriptis pronunciamus decernimus & declaramus de omnibus & singulis rebus mobilibus & immobilibus quibuscunque datis & assignatis dandis & assignaodis eisdem fratribus seu pro defunctis qui apud eosdem fratres sepeliantur aut sepulti sunt prima secunda tertia septimana trigesima & aliis diebus & anniuersariis & singulis mensibus & singulis annis etiam promissis celebrandis communiter & singulariter quandocunque & qualitercunque occasione prædicta dictis fratribus prouenerunt & prouenient dentur & assignentur eidem rectori quartam deberi.

De Sepulturis.

CONSIL. CCCXXIX.

1 *Fratres minores an debeant dare quartam de legatis factis occasione missarum quas dicunt pro anima testatoris.*
2 *Actus a causa proxima denominari debet.*
3 *Exequens uel declarans factum alterius nil noui facere dicitur.*
4 *Fraus quando fit de personis ad personas & de loco ad locum.*

N CHRISTI nomine amen. Dubitatione facti dispositio testatoris collata in ecclesia sancti Antonii ubi debent missæ celebrari pro anima testatoris cum prouisione fienda ipsis celebrantibus pro dictis missis, put
1 uisum fuerit suis executoribus. † Istud ergo legatum uidetur concernere ecclesiam sancti Antonij licet executores elegerint fratres minores pro celebratiõe missarum. locus enim ubi missæ celebraotur non persooæ quæ celebrant debent considerari. locus enim est ille qui ex celebratione diuinorum honoratur licet cõmodum ad personas alias deriuetur ut l. ciuitatibus. ff. de leg. 1. sic priuilegium concessum clericis alicuius ecclesiæ quod non possint excommunicari: nam ipsi ecclesiæ concessum uidetur & licet non sit capax excommunicationis est tamẽ capax illius honoris. c. per exemptionem. de priui. lib. 6. sic dicimus quod fugiẽtes ad ecclesiam habent immunitatem illam tamen immunitas uidetur ecclesiæ non personarum ibi fugientium. de immu. ecc. inter alia. & l. præsenti. de his qui ad eccle. cõfu. Item causa proxima celebrationis est locus immutabilis quia cum testator legit causa remota & accessoria sunt clerici celebrãtes nam executores possunt ad hoc eligere hos & illos ex dispositione defuncti ibi per illos quos nominabunt executores &c. Nam & fratres minores & alios pos-
2 sunt eligere per prædicta uerba. † Sed secundum iuristas debet actus semper denominari & attribui causæ proxime non remotæ ff. de cond. ob. tur. causam. l. pen. de ho. c. decætero. & sic litera cedit carte ubi imprimitur inst. de rer. di. §. literæ. Præterea fratres minores electi per executores ad dicendum missas in ecclesia sancti Antoni consequuntur illam eleemosynam quam dant sibi executores cõtemplatione diuini officii & laborum spiritualium non occasione sepulturæ quam eligit apud ipsos fratres minores. quia ergo illi qui ibi celebrant dictas missas recipiunt mercedem de laboribus suis ut extranei conductitii non uidetur quarta deberi dicto rectori parochiali ipsius defuncti. ad hoc. l. si uero. ff. sol. ma. & quod not. in c. cum inter uniuersas. de elec. & c. a collatione. de appel. li. 6. Sed his non ob. contrarium uidetur de iure dicendum. Primo moueor quia declaratio facta ab executoribus ut fratres debeant dicere dictas missas & habere illud annum emolumentum pro ipsis uidetur facta ab ipso testatore ut l. unum ex familia in prin. de leg. 2. ca. literis. de rescrip. & c. nouit. de appel. ubi
3 † qui factum alterius exequitur & declarat nõ dicitur aliquid noui facere. l. hæredes palam. §. sed si notam. ff. de te. & quod no. in cle. dudum. de sepul. §. huiusmodi. super uerbo obuentionibus. ubi glo. de hoc. Sed si testator elegisset ipsos fratres pro dictis missis dicendis in ecclesia sancti Antonii proculdubio de eo perciperent deberetur quarta ut no. Ino. in d. §. huiusmodi. ad fi. in glo. quæro an prædicta res. Non ob. quod in ecclesia sancti Antonij dicantur missæ & ex possessione prædicta debeat solui. Primo quia debet considerari cui quæritur non cui relinquitur. ff. de iur. pa. l. qui contra. & l. quæritur. de bo. lib. & l. cogi. §. hi qui soli. & quod ibi no. ad treb. & alibi dicit tex. quod remota interpositio capientis persona spectatur. l. cum dote. ff. ad l. fal. Secundo pro hoc est tex. in d. §. huiusmodi. ubi non refert utrum ipsis fratribus an aliis fiant huiusmodi relicta dummodo eis commodum applicetur non refert cũ quo quis loquatur sed in quem uoluntatis intentio dirigatur. l. cum patre. §. rogo. alias. & §. donationes. in fi. de leg. 2. Præterea fortius loquitur ibi tex. in d. §. huiusmodi. in uer. factum. & curari quod nec alii nec aliis &c. nam per illũ tex. astringuntur fratres facere & curare ne fiant aliis talia relicta qui soluere non tenentur quartam ipsam ut ad ipsos postea deuoluantur si ergo tenentur prohibere alios ergo multo fortius abstinere se a talibus ar. l. inter stipulãtem. in prin. de uer. ob.
4 † Præterea ista uidetur fraus de personis ad personas & de loco ad locum. nam prohibitus uni loco uel personis relinquere nisi certo modo reliquit aliis locis uel personis ut istis prohibitis postea acquiratur sed qui sic facit dicitur fraudare leges canon. c. quanto cum ibi not. de priui. & l. fraus. ff. de legi. & talibus fraudibus claudenda uia est. c. porro. de diuor. & præsertim quia tex. in d. §. huiusmodi. dicit directe uel indirecte nolo cõmitti fraudem contra illam ordinatis & de persona ad personã hoc expressè prohibet & fraus præsumitur eo ipso quod capere & recipere deprehenduntur ar. l. 2. de natura. li. & l. qui test. ff. de prob. Postremo dicitur quod potest probari legitimè per testes quod licet generaliter in testamento detur executoribus eligendi potestas illorum qui debent dicere dictas missas tamẽ intentio & uoluntas testatoris expressè fuit quod eligerent dictos fratres & sic esset quæstio minus dubia quod fratres soluere tenerẽtur quartã non obst. quod pro labore spirituali fratrum missas dicentium percipiatur dicta sententia: nam pro illo labore funeralia & omnia relicta recipiunt a defuncto & pro animarum salute & tamẽ illa quarta debetur ut in d. §. huiusmodi. Ex quibus concludo quod quarta de dicta assignatione. 40. lib. annis singulis debeatur.

CONSIL. CCCXXX.

1 *Adultus qui cum autoritate curatoris tutorem ab omni administratione liberauit an possit contrauenire.*
2 *Obligatus rationem reddere qualiter hoc facere debeat.*
3 *Verbis partium affirmantium aliquid plenè creditur.*
4 *Iuramenta sine dispendio eternæ salutis sunt seruanda.*
5 *Factum ipsum si requiratur ipsa uerba non sufficiunt.*
6 *Peritis in sua arte committenda sunt suæ artis negotia.*
7 *Iniquitas sententia ipsam annullare ualens quæ dicatur.*
8 *Tutor pecunias pupillares in tuto collocare debet.*
9 *Iuramentum dolo uel metu extortum non præiudicat.*
10 *Dolus ex re ipsa eundem effectum habet sicut dolus ex proposito.*
11 *Stipulatio uel obligatio facta sine causa est ipso iure nulla.*
12 *Arbor mala, bonum fructum non producit.*
13 *Liberatio seu quietatio generalis ad quæ extendi possit.*
14 *Pecunia turpiter data & recepta cui applicari debeat.*

N CHRISTI nomine amen. Visis facti narratione. copiis testamenti nelli de satinellis contractus societatis subsecutæ inter cellũ & aldericum & filios & hæredes dicti nelli & instrumenti liberationis factæ per Stephanum dicto alderico de omnibus & singulis administratis per cellum tam ratione tutelæ quàm dictæ societatis: ac ẽt statutis communis lucani ad materiam facientibus & postremo dubijs super prædictis elicitis quid iuris sit in singulis

lis ordinate descendam. † Et quo ad primum in quo quæritur utrum dicta liberatio facta alderico per stephanum filium & hæredem dicti nelli possit impugnari & argui de nullitate uel saltem de iniquitate ita quod contra ipsam ex hoc capite iniquitatis possit peti restitutio in integ. & prima facie uideretur dicendum quod non possit dici nulla sed aliqua quia interuenerunt iuris solennia uidelicet autoritas iudicis & consensus dicti stephani & curatorum eius unde alde. absolutus de gestis & administratis per cellum eius fratrem tanquam hæredem ipsius uidetur consecutus plenissimam liberationem nec possit contra eum agi ratione societatis & tutelæ ad alia quam ad illa quæ sunt in dicto instrumento liberationis debita & deducta ratione reliquorum ut.l.ait prætor.§.permittitur.ff.de minorib. nam fauor liberationis autoritate iudicis accedente parit debitori plenissimam securitatem ut ibi. & in statuto lucane ciuitatis sub rubrica de his qui soluunt tutoribus pupillorum.96.& insti.qui.alie.licet uel non §. nunc admonendi. Sed his non ob. contrarium est de iure dicendū primo considerata negotij grauitate. Secundo ipsius gratuitæ autoritatis euidenti nullitate. Tertio ex narratis in facto ipsius liberationis manifesta iniquitate. Quo ad primum de negotij grauitate liquet. nam ex publicis instrumentis apparet quod Cellus & Aldericus contraxerunt de nouo societatem in qua pater quòd Stephanus pupillus posuit unum floren.& ipsi ambo duo millia suscipientes in se administrationem dictæ societatis in mercationibus & fideliter cum personis ipsorum operandi & se exercitandi. de ista ergo societate separatam & distinctam debuit Aldericus socius & hæres Celli similiter socio dicto Stephano reddere rationem & in hoc obligatur actione pro socio: ut.ff.pro socio.per.totum: maxime in.l.pro socio arbi.cum alijs multis. Rursus idem Cellus fuit socius dicti Stephani & ipsorum fratrū præmortuorum quibus successit & administrauit tutelam & peruenerunt ad manus suas de bonis dictorum pupillorum primo. xj. millia computatis prædictis quinque millibus in alia parte peruenerunt similiter ad ipsius manus.vj.millia ducati a debitoribus hæreditarijs & sic extra administrationem societatis peruenerunt ad eum. xvij.millia flore. uel circa. Item. exigit fructus & redditus possessionum dicti Stephani Item quædam alia a debitoribus exegit quedam autem exigere neglexit & effecti sunt debitores non soluendo ex prę dictis apparet administrationum grauitas & ponderositas quarum administrationum ratio siue calculus debet per libros siue codices rationum discuti & subtiliter ponderari secundum docto. iurisconsulti in.l.cum seruus.ff.de condi.&
2 demon. † Ibi enim instruit qualiter obligatus reddere rationem eam edere debet primum quidem ipsas legendas offerre deinde computandas probe an improbe referantur accepta recte relata an non recte.ita enim incipit quędam res a sacco.i.ratiocinatione peruenitur autem ad pecuniam nec dicitur rationes reddere qui in folle reliqua obtulerit sed ipsas legere examinare excipere &c. ita est ibi tex.facit.l.quamuis. eod. tit. & alibi dicit l. quod ratio edita intelligitur si a capite edatur.nam nisi ratio inspiciatur a capite intelligi non potest.l.argentarius. §. edi autē. ff.de eden.& eo.tit.l.si quis.ex.§.rationem.ubi etiam habetur qualiter ratio reddi debet. Item ut dixi in casu nostro sunt reddendæ duæ diuersę & distinctæ & separatæ rationes per Aldericum una societatis quæ consistit principaliter in mercationibus siue negotiationibus & solet esse longa implicita & discurrens per multos codices rationum maxime magnæ summæ capitalis.f.vij.florenorum ut in casu nostro. Similiter ac magis implicita & prolixa est ratio tutelæ quæ in casu nostro uersatur circa uaria & diuersa capitula.nam apparent peruenisse ad manus Celli post susceptam tutelam ut dixi.xvij.millia flor.quid autem de ista pecunia factum fuerit non apparet aliter qnam per uerba quædam assertiua in dicta liberatione apposita. Similiter nec apparet ratio redditum & prouentuum possessionū dicti Stephani. Similiter nec quid actum sit de nominibus debitorum ex actis cum tamen tales pecunias sic prouentas collocare debuerit in emptionibus prædiorum uel deponere apud mercatorem ad honestum lucrum.l.tutor qui repertorium.§.competit.de admi.tut.per Bar.&.c.per tuas.de dona.inter uir. & uxo. & in statuto de quo supra sub rubrica de ratione reddenda.94. pertinet etiam ad officium tuto.rationes actus sui conficere & pupillo reddere. l.j.§.officio.de tut.& ra. dist. Coosiderata igitur mente & uerbis prædictorum iurium est uidendum utrum per prædicta uerba assertiua in instrumento liberationis apposita probetur ratio perfecte reddita secundum mentem dictarum legum & uidetur † quod sic quia uerbis assertiuis
3 partium datur plena fides.l.optimam.C.de contrahen. stip.quod enim quis uoce dilucida &c.l.generaliter. C. de non nume.pecu.Stephano enim asserenti se non calculasse rationes non inspexisse codices rationum & non fecisse prout continetur & fatetur in instrumento obuiant uerba sua & asseueratio iuramento uallata & autoritate iudicis & curatorum confirmata igitur non audiendus.j.q. vij.saluberrimum. & maxime quia pro autoritate iudicis præsumitur iuxta no.in.c.innotuit.de eo qui fur.or.suf. Præterea uidetur casus in auth.sacramenta puberum. si aduersus uen. Iuramentum enim purgat omnem defectum solennitatis omisse ut ibi: &.l.si quis pro eo.de fideius. Nec uidetur obstare statutum de quo supra sub rubrica de iuramento præstito a minore. Nam cum iuramentum sit quoddam spirituale & iure diuino canonico & ciuili confirmatum super obseruantia actuum humanorum ut patet in.c. & si Christus. de iureiu. &.d. auth. sacramenta. non uidetur quod per statutum possit annullari cum statutum non sit supra prædicta iura sed infra & per consequens non potest rot leges superiorum dissoluere maxime legem dei .i.diuinam quam non posset tollere imperator condendo legem quod iuramenta non debeant obseruari. c. inferior. 21. dist.et.ix.dist.c.j.et.c.lex imperatorum.x. distin. aperte enim illud statutum uiam periurijs minorum contra pro-
4 pria iuramenta † quæ seruanda sunt semper cum seruari possunt sine interitu salutis æternæ etiam contra legem cōmunem.c.cum contingat.de iureiuran.c. quamuis. de pac. lib.vj.et.c.licet mulieres.de iureiuran. eo. lib. multo ergo fortius contra statutum quod est particula iuris ciuilis.l.omnes populi.de iust.et iure. In contrarium multa faciunt et primo iura prædicta ex quibus patet qualiter obligatus reddere rationem teneatur eam reddere ut contingat libe ratio necessario. requirunt enim factum uidelicet calcularionem ipsi pupillo:ut.d.l.cum seruus.et.l.argentarius. et l.si quis ex argentarijs.et § officio. præallega. sed legibus expresse habet quod ubi illa requiruntur debent explicitè probari et deduci non per simplicem assertionem.l. si forte.et quod ibi no. Bar. de castren. pec. nam ut ibi eleganter dicit uerba enunciatiua contrahentium tunc contra eos plene probant cum contrahentes potuissent super eo principaliter disponere sed si nudis uerbis non potuissent disponere tunc dicta uerba non probant illa interuenisse nisi probentur et ibi bona exempla per eum quo ad casum nostrum et maxime hoc est uerum quando uerba assertiua proferuntur super gestis præteritis non super his quæ tunc temporis potuissent fieri: ut no. Bar. in l. sciendum. de uerbo. obli.et Inno.in.c.quoniam contra falsam.de proba.facit quod no.in.l.si donatione.C.de col.et auten. unde si parens.C.de inoffi. testa. Ad propositum ergo ista obligatio ad reddendam rationem cōsistit in facto implicito et prolixo in casu nostro.f.de duabus grauibus rationibus quæ mature potuissent uideri et inspici in multis diebus ut patet ad sensum et in facto consistit nec potuisset adultus ipsis non inspectis et discussis liberare Aldericum a dictis administrationibus priusquam uidisset et singula calculasset. simplici ergo suæ assertioni referendo se ad tempus præteritum quod omnia plene discusserit uiderit et legerit non
5 uidetur credendum.quia † ubi facto opus est uerba non sufficiunt nec probant factum.c.j. de eo qui mit. in pos. et l.prætor ait.§.si quis paratus.de oper.no.nun. nec probant

rationem redditam,nam alind est reddere aliud redditum
confiteri,ut in simili de dote data uel confessata.l.assiduis.
& ibi no.C.qui po.in pig.ha.&.l.si quis posthac.C.de bo.
dam.& paret hoc.in.c.j.de reb.eccl.nõ alie.lib.vj.& ibi di-
xi. & quod no.per Bart.in.l.a diuo pio.§.sed si emptor.ff.
de re iudi.ubi aliud est recipere, aliud confiteri recepisse,
ut plenius ipse no.in.l.si debitorem.ff.de noua.allegat tex.
cũ glo.in.l.j.§.si mutuam.ff.si quid in fraudẽ pa. ecce ergo
bona iura & exempla,ex quibus patet quod non est eiusdẽ
efficacie simplex asseueratio de qua in hoc instrumento li
berationis cuiᵘ fuisset uisio te inspectio actualis codicis ra
tionum. Vlterius ad instruendam rationem iudicantis su-
per cuius equitate fundatur restitutio concedenda minori
bus.l.j.ff.de minori.&.l.in causæ.§.causa cognita.eo.ti.pon
derãda est qualitas personarum & negotiorum de quibus
agitur.agitur enim de administratione duplici ut dixi im-
plicita & prolixa negotiorum & mercantiarum nomine
debitorum & reddituum possessionum. Ista enim exigunt
magnam experientiã & scientiam,nam est per se ars scili-
cet mercatorum qui sciunt uidere calculos & considerare
utrũ probe an improbe ut dicit tex.in.d.l.cum seruus.nam
calculatio siue computatio sunt quandoq; intricate & con
fuse quod inexperti in arte nescirent discutere uel calcula-
re.& hinc est quod titulus ad legẽ falci.reputatur difficilis:
propter computationem & calculationem quæ difficultas
potest colligi ex gl.propter hoc confusa & obscura in cle.
si plures.de iure pat.&.c.raynucius.de testa. vbi in cõputa-
tione illarum quartarum maxima difficultas quanto ergo
maior in casu nostro ubi diuersi codices rationum merca-
tionum & tutele administrate debent esse confecti in qui-
bus inspiciendis & examinandis sepe cadit error probabi-
6 lis.l.fi.ff.de re iudi.per Bart.&.C.de erro.cal.l.j. † Ex qui-
bus liquide apparet negotiorũ grauitas & per consequens
cõmittenda fuit per iudicem peritum in illa arte prouidis
& expertis quorum relationi debet credi. Et sicut rusticus
de agricultura medicus de medicina matrona de uirgini-
tate uel prægnantia mulieris.l.j.de uen.insp.c. fraternita-
tis.de frigi.cum simi. Sed uidendum est qui sint isti qui asse
runt & testantur se uidisse & calculasse codices rationũ
data & accepta & similia certe primo est ipse adultus. 15.
annorũ cuius ętas exposita est multis captionibus,ut dicit
text.in.l.j.de mino.unus ex tutoribus est prior regularium
sancti Fridiani de Luca cui uerecundia est ostendere se pe-
ritum in negotiationibus secularibus & a iure dictum of-
ficium est sibi interdictum.extra ne cle.uel mona. per to-
tum.&.l.consulta diualia.C.de testa. De tertio.s.Lauren-
tio contutore nescio qualis sit sed postquam prædicti duo
sunt iuris præsumptione inexperti & imperiti penitus in
prædicta arte calculandi rõnes negotiandi & si faciẽdi ap-
paret quod dicta eorum assertio quod diligenter uiderint
inspexerint calculauerint &c. continet in se quandã facti
impossibilitatẽ sicut si legista asseret et se cognoscere vri-
nam infirmi uel rusticus medicinã uel medicamina uel me
dicus rusticana. talibus enim assertionibus nullus iudex
daret fidem.facit quod no.in.c.fi.de confes. ergo nec simili-
ter uiro religioso uel minori asserentibus se uidisse diligen
ter tam implicitos & prolixos codices rationum est credõ
dum propter præsumptam a iure cõtrariam ueritatẽ quin
imo hoc ipso probatur iniquitas & enormis lesio ꝙ cura-
tor & minor eius autoritate fateantur & asserant illa quæ
uerisimiliter non potuerunt cadere in eorum peritiam ut
7 dicimus in testibus. in.c.cum causam.de test. † Potest ergo
ista dici ex hoc capite euidens iniquitas quam natura pro-
bat ex facti de quo agitur qualitate & propter quod etiam
sententia redderetur nulla,ut est text.in cle. pastoralis.de
re iud.ubi delictũ intentatũ quod nõ poterat in delinquen
tem cadere reddit sentẽtiã nullam multo fortius autoritas
& decretum iudicis quod facilius rescinditur,l.cũ uero.§.
subuentũ.de fideicõ.lib.& no.Bar.in.l.iuste.de acqui.pos.
Præterea aduertendũ est quod authoritas & decretum iu-
dicis in casu nr̃o redduntur nulla quia sine causæ cognitio
ne & perperam interposita. Nam de ueritate assertionis tu
torum & minoris nihil inquisiuit & male fecit eis credere
alio de ueritate dictarum assertionũ nõ inuestigato, ut di-
cit tex.no.l.magis puto.§.i primis.de rebus eorũ. debebat
enim iudex perquirere aliquẽ bonũ mercatorẽ qui inqui-
reret an curatores uera referrent similiter necessarios &
coniunctos adulti.& ita dicit ibi. text.iudex antẽm non sic
fecit sed statim dando fidem assertionibus curatorũ autori
tatem interposuit & sic passim et nimis ꝓpere in tam gra
ui facto et per consequens autoritas & decretum nullum.
ut.d.l.magis puto.§.non passim.&.§.prætor.de rebus eo-
rum.facit quod no.Cy.in.l.unica.C.de confes.in.15.q.ubi
dicit tales confessiones administratorũ voluntarie nõ prę
iudicare minoribus & pupillis. esset.n. illa uia spoliandi
minores si uoluntarijs eorũ assertionibus crederetur,ut.d.
§.non passim. Concludendũ est igitur super hoc autorita-
tem iudicis in hoc contractu siue distractu perperam inter
positam & sine aliqua cognitione adhibitam & per conse-
quens non ualere.c.cum ex literis. de resti.in integ. vbi ex
tẽporis breuitate præsumitur nõ adhibita cause cognitio.
Expediuit.n.iudex suum decretum per libellũ cum.s.sim-
plici assertioni curatorũ & minoris fidem dedit quod face
re non debuit ut prædixi,et est tex.in.l.nec quicquã.§.vbi
decretum,de offi. procon.et.leg. nam et in fi. dicit tex.ꝙ
cum aliquid cõmittitur iudici cum causæ cognitione ex-
plicandũ si ea prætermissa illud facit est nullius momenti
l.cum hi.§.si prætor.de transac.ibi prætori enim ea res quę
renda cõmissa est non negligenda nec donanda. Ex istis
proculdubio concludendum est dictam liberationem pos
se argui de nullitate & etiam euidenti iniquitate. Quod cõ
firmo de receptionibus.22.millium flor.de pecunijs pupil
lorum euidenter apparet quod in ratione reddẽda tam so
cietatis q̃ tutele & cure non assignet nomine reliquorum
nisi.13.millia deprehenditur quod non restituit capitale,
sed deficiunt.ix.millia flor.Item deficiunt introitus & red
ditus possessionum & pecuniæ exacte de nominibus debi-
torũ. Conuincitur certè ex his assertio tutoris & curatoris
iniqua postq̃ non exprimit in liberatione quid de tot ma-
ximis quantitatibus residuis actum sit. nam præsumuntur
extare apud eos siue Cellum & eius heredem postq̃ perdi-
te aliter non apparent.l.in pupillo.de sol. Præsumitur etiã
Cellum percepisse eius lucrũ quia in negotiationibus fre-
quenter hoc contingit.ar.sumpto a cõmuniter accidenti-
bus.l.nam ad ea. dele. Restat respondere ad contrarium
de quo dixi de iuramento præstito in prædicta liberatione
ab ipso minore quod quidẽ iuramentũ vr̃ sibi præcludere
oẽm uiam quærelandi & aliquid proponendi in iudicio
contra dictam liberationem & quietationẽ per ea quæ di-
xi supra in uersi. præterea.uidetur casus in aut. sacramenta
puberum &c. Ad hoc respondeo & præmitto regulam il-
lam quod iuramentum non est institutum quod sit vincu-
lum iniquitatis.22.q.4.inter cætera.ubi tex.utitur illo uer
bo iniquitatis. quod multum pondero.rursus iuramentum
debet habere tres comites veritatẽ iudicium atq; iustitiã,
eadem causa & quæstione.c.aduertendum,&.c.quanto. de
iureiur.in casu autẽ huius liberationis & quietationis de
qua agitur euidẽs apparet iniquitas dum ratio seriatim &
explicite reddenda per inspectionẽ librorũ examinanda
calculãda subtiliter per personas in tali arte instructas sim
plici assertione ꝑsonarũ inexpertarũ in tali arte & unico
verbo subuertit ut ꝓbatũ est plene supra in uer.sed uiden-
dum est qui sunt isti &c. Item ex inspectione instrumento
rum & scripturarũ solẽniũ apparet de pecunijs pupilli per
uenisse ad manus Celli flo.22.m.cum quibus debuit ope-
rari negotiari & lucrari ex officio tam tutele q̃ societatis
ex liberatione aũt supradicta apparet nudũ lucrũ nõ perce
ptũ,sed in ipso capitali dãnũ.9.m.flor.ut dixi supra,nõ cõ-
stat etiam aliq̃d ex redditibus possessionũ uel noĩbus debi
8 torũ exactũ uel perceptũ cũ † tñ officio tutoris incũbat pe
cunias pupillares in tuto collocare ne pereant & curare,
ut semper aliq̃d de redditibus annuatim supersit.l.j.ff.ubi
pu.edu.de.&.l.tutor & pecunias pupillaras nõ dẽt in arca
ociosas retinere sed uel in emptionibus ꝓdiorũ ꝯuertere
uel iure

uel iure ueteri sub usuris credere uel in hominibus idoneis collocare,& ita etiā vult statutū de quo supra. 94. In casu aūt nr̄o quid actū sit,de ꝓdictis nō apparet aliter quā per dictam rudē & simplicē ꝯfessionē siue assertionē minoris & curatoris eius quā nō sufficere & ipso iure nullam eē clare ostēsum est sīr fuisse iniquā & nullā etiam demōstratum est.nā de exceptione pecuniarū liquide apparet qualiter aūt sint iuste ꝑdite absq; culpa tutoris vel Alderici eius hæredis nō apparet & quod nō apparet ꝓsumit̄ non esse.l. etiā de ꝯhen.emp.& est aliud uerisimile ꝯtra dictā assertionem.s.ipsum tutele officiū qđ uersat̄ in collocando pecunias pupillares ut prædictū est uerisimiliter ꝯ ipsam assertionē est præsumptio fundata super lucro uerisimili. nā vt dixi supra cōiter & freqnēter mercatores cum pecunijs lucrant̄ uel saluas penes se retinēt,& hoc est potius uerisimile q̃ quod ipsas dilapidēt siue perdant nisi euidēter ostendant ꝑ codices rationū uel aliter & semper in dubijs debemus sequi ꝙ est uerisimilius & sepius frequētandū.de reg. iur.c.inspicimus.lib.vj.quinimo ꝯ id quod est uerisimile qs de facili nō audit̄.capit.quia uerisimile. de præsump. &.c. super hoc.de renun.Ex istis ꝯcludit̄ quod cū dicta quietasio sit fundata super quadā assertioōe personarū & imbecillium in rebus agēdis & non uerisimili multis de causis ut prædixi & ꝯ euidentē ueritatē in opposituū qđ pecuniæ semel ad manus eius peruenerunt debet censeri iniqua, & per ꝯñs iuramētum minoris carere ueritatis iudicio & iustitia,ideo nō ligare minorē cum de natura iuramēti nō sit obligare ab iniquitatē.ut.d.c.inter cætera. &.c.quāto. unde si principale est nullum uel iniquum iuramentū nō ꝯfirmat illud; sed eius naturā ꝯsequitur tanq̃ accessorium.l.nō dubiū. in fi.C.de legi.&.l.qui iuramēto.qui satis.cog. &.l. adigere.§.fi.de iure pat.Sed dices ſm istā opi.aut.sacramēta.quæ confirmat ꝯctus minoris frustra mēbranas occupat contra.c.si Romanorū.19.dist.ad hoc dico ꝙ ꝯfirmat contractū ꝯtra solēnitatē iuris omissam,nō aūt si fraude dolo uel iniquitate euidētissime argueretur ut in casu nostro. nā non est iniquitatis vinculū ut prædixi,& ideo Io. and. post Vinc.in.c.cum contingat.de iureiur.dicit qđ contra iuramentū ꝓstitum super rebus dotalibus debet peti relaxatio ut ibi in nouel.

9 † Vltimo ista quietatio siue liberatio redditur nulla quia iuramētum ꝓsumptione statuti est simulatum & fictū dolo ac fraude præstitum & per metum & minori nō ꝑiudicat quo ad restitutionis beneficiū obtinendū ut supra in statuto præstito a minore &c.187.pōt.n.statutum talem fictionē inducere,& cōmendat eam dñs Bal. in aut.sacramēta puberū.C.si aduer.uen.dicens qđ tale statutum habet in se equitatē & rōnē naturalē quia natura hominū est multū prona ad decipiēdū minores,ideo magna suadet equitas subueniri eis, ut dicit tex. in.l.j.ff.de mino. quāq̃.n.conseruatio sit in præcepto de iure diuino tñ ius diuinū pōt legitima subsistente causa moderari & restringi ut in certis casibus non seruetur. Præterea causa metus uel iniquitas interuenit ut in iuribus præalleg. & hinc est quod lex in multis casibus reprobat iuramenta ex causa et in hoc tenet locum apostoli ut no.in.d.l. adigere. de iure pat.facit quod no.in.c.quæ in ecclesiarū. de consti. ꝑ Inn. Ex quibus oībus proculdubio concludēdo dico dictā quietationē & liberationē fore nullā & ideo ex hoc capite pōt ut declaret ad cautelā si esset aliqua in libello petere quod tanquā ex ea Stephanus enormissime lesus sit per resti. in integ.officio iudicis restituatur, & istæ duæ uiæ possunt sic disiunctæ in libello cumulari.c.constitutus.de rest.in integ. Descendo ad obligationē Laurētij quondā magistri Federici curatoris dicti Stephani qui per stipulationē & cū iuramento solenniter promisit dicto Alderico se facturū & curaturū & qđ faciet & curabit cū effectu quod dictus Stephanus dictū calculum rōnis quietationis & liberationem dicti Alderici oīa & singula ratificabit & approbabit infra unū mensem post cōpletā etatē.18.annorū alias si contrauenerit conseruabit eū & eius hæredes indēnes & noie penæ soluere duplum.13. Mcccc. flor.aurei &c. Verum ergo si Stephanus contrauenerit dicendo et probando dictam quietationē nullam uel iniquam idē Laurentius conueniri possit ex dicta promissione quia sua obligatio est diuersa & separata ab obligatione minoris.l.papinianus.ff man.& nullā in se continet iniquitatē uel nullitatē ergo licet minoris liberatio rescindatur uel nulla declaretur.tamē huic Laurentio ex sua obligatione conuento non proderit sicut nec fideiussori prodesset restitutio minori concessa.l.j.de fideius.mino. quinimo illa obligatio Laurentij accessit in casu scilicet quo Stephanus nō haberet ratum distractum quietationis ergo ſm intētionē & uerba cōtrahentiū operari debet effectū suum.l.non oīs.si cer.pet.Sed his nō obcredo & dico dictū Laurentiū non posse conueniri ex sua promissione.Moueor principaliter quia postquā cōstiterit minoris quietationē fore iniquā & habere in se dolum re ipsa huic obligationi inique nō vr̄ accedere expromissor, nam conuentus ex sua promissione poterit excipere.de dolo & iniquitate obligationis principalis sicut fideiussor cōuentus posset excipere & principaliter agere de rescisso sue fideiussionis si minoris obligatio est propter dolū inita licet alias se iuuare non posset.l.ij.in fi. coniuncta.l.j.C. de fideius.tut.&.l.si minor.ff.de ꝓcur.ubi plene.Non obst. si dicatur hic non apparet Aldericum extorsisse dictā quietationē a minore dolose,ergo supradicta ratio nihil facit ad factū. Respondeo quod probata iniquitate quietationis ex pluribus quæ superius dicta sunt apparet dolus ex

50 proposito uel re ipsa qui † dolus ex re ipsa idem operatur sicut ex proposito,ut.l.si quis cū aliter.de uerb. obl.in fine uel potest hic dici dolus ex proposito quo ad ipsum Aldericum extorquendo dictam quietationē a minore non uisa diligenter ratione & retinente siue habente penes tot reliqua pecuniarū quæ peruenerunt ad manus Celli autoris sui & per consequēs præsumptiuè ad ipsum tanq̃ eius hæredē, ut dictū est plene superius & retinente etiā penes se codices rationū tutele & societatis quos debuit restituere minori,ut.l.j.ff.de tu.& ra.di.de quarū redditione nulla in ipsa quietatione mentio facta est. Sed iterum obijcies iste dolus ex proposito uel re ipsa bene tangunt quietationem factam a Stephano Alderico sed nō tangunt obligationem Laurentij ubi nullus dolus arguitur siue deprehenditur. Respondeo ꝙ illa obligatio trahit originē a dolosa & iniqua liberatione nā promittit et se obligat curaturū sub pœna et iuramēto ꝙ minor seruabit illā quietationē quæ deprehenditur siue detegitur nulla siue iniqua sed expresse super hoc nō potuisset obligatio ꝯhi valet obligatio sine qua minor seruabit ꝯctum ex dolo proposito uel re ipsa initū. Nam fundaret̄ talis obligatio in cā dolosa et iniqua, et sic super causa turpi ꝯ.l.generaliter.de uerb. ob.et iuri gētiū, §.si ob malefi.de pac.et.C.eo.l.pacta quæ contra et ad illū intellectum uerba gñalia apposita in obligatione Laurentij ꝙ Stephanus firma et rata habebit omni tēpore oia et singula asserta depēdētia et ꝯnexa quicq̃d secutū erit et ꝙ ea ratificabit & approbabit infra unū mensem &c.sunt redigēda.s.ꝙ ratificabit & approbabit quæ sunt licita & honesta nō aūt quæ dolū ꝯtinēt uel iniquitatē. ad hoc.c.j.de iureiur.li.vj.sic.n.dicimus in fi.et uerbis appositis in cōpromisso q̃ emologabit et approbabit oē laudū &c. nam dicta uerba gñalia restringunt ad licita & honesta nō illicita uel iniqua.l.si ꝓcur.de ꝯdi.inde.& plene per Dy.in.c.quod se

51 mel.de reg.iu.li.vj. † Vlterius rescissa quietatione ꝓdicta rōne nullitatis uel iniquitatis obligatio Laurētij remanet sine cā & certū in iure ꝙ stipulatio & obligatio sine cā uel q̃ reducit̄ ad nō cām est nulla saltē ope exceptionis.l.1.§.circa.de doli excep.negari.n.nō pōt quin illa obligatio Laurentij sit ꝯnexa & depēdens ab obligatione qua stephanus obligat̄ nō inquietare Aldericū et ad ipsam hēt relationē. sublata ergo principali nō vr̄ ꝙ possit subsistere illa accessoria uel ꝯnexa siue respectiua.ar.c.accessoriū.de reg.iu.li. vj.et.c.translato.de ꝯsti. et vr̄ expresse casus in fi.in.d.l.1. de fideius.tu.ubi obligatio fideiussoris est diuersa ab obligatione minoris obligat efficaciter licet nullum habeat recursum ꝯ minorē.ut.l.j.e.ti.& tñ si minoris obligatio est ꝑ dolū inita ēt fideius. obligatio licet alias de se ualida redit̄

ex hoc

ex hoc nulla uel inefficax prout ibi est tex.facit.c.cũ inter nos.de re iud. Ex quibus liquide ↄcluditur ꝙ dictus Laurẽtius ex sua promissione ↄuentus tueri se posit doli excep. postq̃ stephanus arguit de iniquitate uel iniquitatis libertate quietationẽ Alderici super cuius obseruãtia Laurentius obligauit se & qđ Lauren. qui solẽniter se obligauit posit doli exceptione se tueri alijs rõnib' ultra rõnes alias ꝑ me in ↄsilio ductas manifeste ꝓbat. Et primo q̃a ista exceptio doli mali iniq̃tatis ex proposito uel re ipsa est in rẽ non personalẽ solũmodo minori ↄcessa ergo cõpetit fideiussoribus oĩbus qui prædictæ obligationi accedunt siue in se suscipiunt.l.exceptione.ff.de exce.ubi est casus ꝙ exceptio doli mali est in rẽ siue rẽ.i.q̃etationẽ inficit ut in casu nr̃o ibi etiã dr̃ ꝙ circũscripto dolo beneficio de minoribus uel senatuscõsulti se tueri non posit. Non ob. si dicat ista obligatio Laurentij nõ est fideiussoria siue accessoria principaliter de per se q̃ nullum in se dolũ ↄtinet q̃a dolus ex proposito uel re ipsa inficit & reddit inualidã obligationem siue liberationẽ & quietationẽ Stephani qui nihil cõe habere vr̃ cũ obligatione Laurentij qua principaliter est ascriptus facere & curare ꝙ Stephanus ratificabit dictam quietationẽ & liberationẽ eo facto maiori & nullo mõ cõtrauenire &c.cũ ergo ista sit promissio diuersa & separata a promissione Stephani non debuit argui de una ad reliqua.l.naturaliter.§.nihil cõe. de acquir.poss l.papinianus exuli.de mi ubi delictũ nihil.habet cõmune cum actu ciuiliter celebrato &.l.si maritus.de donatiõe inter vi.& vxo. Ad hoc respondeo & dico quod ista iura loquuntur in obligationibus penitus diuersis se minime contingentibus sed in casu nostro obligationes Stephani & Lauren. sunt multum connexe & una depẽdens & originẽ trahens ab alia.s. obligatione Stephani.nã descendit omnino & originẽ ducit ab ipsa. † Sed canon dicit ꝙ ex infecta radice fructus
12 non producitur nec mala arbor potest fructum bonũ parere uel facere.c.vulnerato.j.q.j.&.c. cũ inter uos. de re iud. ibi quæ inde causam & originẽ habuerunt.&.l.cum principalis. de reg.iur.ubi in glos. exempla q̃ plura. facit.l.non dubium.C.de legi. Item dolus ex proposito producit excep.in rem & ex eo agitur contra tertiũ qui in nullo dolo penitus fuit.l.causæ.§.fin.de mi.&.l.metum.§.si.quod me. causa.&.c.si beneficia.de præben.libr.6.ubi decretũ quod est in rem afficit nõ solum proximũ uel ulteriores etiã usq; ad millesimũ propter infectam radicem ut dixi si ergo affectus doli mali descendit in tertiũ millesimũ qui de ipso nihil percipiant multomagis ex tali dolo se tueri potest ille cuius obligatio est cõtigua & ↄnexa cum obligõne principali dolose extorta.ad hoc.l.si pęnã de ver.ob.ubi si obligatio principis est nulla ergo & pęnalis licet pęnalis alias posset stare sine principali licet nõ ĩ casu ĩ quo principalis obligõ est turpis uel ĩposśibilis siue alias iniqua ut in casu nostro ostendit esse per iam dicta.Item ut tactum est supra in prædicta obligatione Laurentij ꝙ Stephanus habebit rata & firma & ꝙ de nouo ratificabit quę gesta sunt &c.dicta uerba non debent intelligi de illis quæ Aldericus dolo se extorsit & penes se retinuit de reliquis & administratis per ipsum uel per Cellum eius auctorẽ. ut.l.tres fratres ff.de pac. † generalis.n.quietatio & liberatio ad reliqua
13 præsertim dolose & inique retenta & occultata per fraudem vel sciẽter nõ extendit sicut nec gñale mandatũ.l.creditor.§.lucius.ff.mãda. si ergo quietatio facta per Stephanum Alderico ad ista nõ extendit ergo nec per consequens obligatio secundaria Laurentij quod Stephanus ratificabit &c.debet ultra extẽdi quã in quietatione Stephani includat & ueniat per.d.l.cum principalis.de reg. iur.est.n. obligatio. Laurentij relatiua & demonstratiua obligõnis Stephani demonstrata & lata non reperit subesse in rerum natura,ergo ista Laur. quæ ad illam se refert deficit quia deficiente demonstratione deficit demonstratum.l.asse.de hære.insti.&.l.in testõ quidam.de cond.& demon.Ex quibus et alijs in ↄsilio super hoc alias plene reddito idẽ quod ibi ↄcludo dictũ Laur. non teneri siue non obligari ex sua promissione si Stephanus liberationem & quietationem ab eo extortam rescindere & ratam non habere uoluerit ratione iniquitatis et nullitatis ipsius liberationis prout plenissimè demonstratum est in consilio per me dato.Sed occurrit nouum dubium circa istam promissionẽ & obligationẽ Laurentij,nam & si ratione principalis obligationis quæ redarguitur de nullitate & iniquitate Laurentius non teneatur ut patet liquide ex prædictis tñ dicitur ex dicta promissione & obligatione ex eo efficaciter obligari quia ipsam ꝓmissionẽ & obligationẽ fecit & recepit propter ducentos ducatos & ob hoc dictam obligationẽ contraxit & autoritatẽ, Stephano in dicto ↄ̃ctu accõmodauit merito tanquã fuerit particeps doli & culpæ & autoritatem accõmodauerit contractu doloso & iniquo non uidet posse se tueri,ut.co.intelleximus.de adul. nec sic allegaret cõtractũ illum dolosum & iniquũ,quia cõpetet ↄtra eũ replicatio doli.s.tu dedisti causam dicto ↄ̃ctui doloso. unde tanquã particeps culpæ doli & turpitudinis non vr̃ ex eo posse se tueri, ut.c. intelleximus.de adul.&.l.si alterius.C. si mi. se ma. dixerit accõmodando.n.autoritatem perpetuam sub adulto est graue delictum. ar.in.l.eos.ff.de tute. ibi uel consulto in edendo patrimonio quãtitatem minuerit &c.l.tutor quoq; §.non uideamus. de suspec. tuto.ibi aut sordide egerit gl.per pretium. In contrarium quod nõ posit talis dolus & fraus allegari ad ualiditatẽ huius obligationis per Aldericum participẽ huius doli & fraudis ex qua vult lucrari dum agit ex obligatione & promissione in qua dolũ cõmisit & ratione huius doli dicit eam validã cum alias esset nulla,ut probatum est supra.Considerandũ est.n.quod Federicus est actor in isto iudicio contra Laurentium ad fundandam suam intentionẽ oportet incipere a dolo Laurentij uidelicet quod per pecuniã quã eidẽ dedit si promisit & Stephano autoritatẽ accõmodauit cõis ergo malitia siue dolus non debet Federico esse lucrosa et Laurentio dãnosa.l.apud celsum.§.marcellus.ff.de excep. doli,& no.in.c.dilecti.de excep. &.l.cum mulier. sol.mat. & ibi per Bar.& Bal.de Laurentio certũ est quod non possit de sorde & fraude propria excipere allegando ↄtra Stephanum se uelle tueri ex eo quod per pecuniam sic promisit & consensit.allegaret.n.propriã turpitudinẽ & per consequẽs non deberet audiri.c.inter dilectos. de dona.&.l.si seruus pluriũ.§.j.de leg.j.Ex quibus concludo dictũ Laurẽtiũ quantũcunq; pecuniã propter dictã eius obligationẽ re
14 ceperit ↄueniri non posse. † Quid aũt erit de illa pecunia turpiter data & recepta an restitui uel fisco applicari uel lucro eius reddere debet,quia de hoc nihil ad Stephanum nõ declaro nisi quis dixerit applicandã dicto Steph.in cuius damnum iniuriam & perniciem data fuit ut sic habeat suæ iniuriæ ultionem.c.j.in fi.x.colla. quæ fuit prima causa benefi.amit.arg.17.q.4.si quis in atrio. 17.q.j.si quis rapuerit.& in aut. de san.epis.§.si quis autem. in.2.colum.& hoc iuribus & rationibus supradictis.

CONSIL. CCCXXXI.

1 *Obligatus soluere & emptor pretium realiter debet offerre.*
2 *Proxenetis contra alteram partem cunitam non creditur.*
3 *Promitto verbum in dubio qualiter sit intelligendum.*
4 *Promissionis pluralitas ex diuersitate formarum consurgit.*

ISIS diligenter actis & actitatis in causa uentilata inter Americum de merzarijs ex una parte agentem & Richẽbenum ex altera se defendentem discutiendum est quæ debeant partes iudicis de causa cognoscentis esse uidelicet in condemnando uel absoluendo dictũ Richẽbenum.Et ordine regulari principaliter inquirendũ est utrum Americus apte egerit & si agere potuerit & si apte utrũ plene probauerit.si.n.in altero ꝑdictorũ defecerit absoluendus est reus.c.examinata. de iudi.l.qui accusare.C. de eden.&.c.ut nostrũ extra ut eccl.benefi.& idem si actor obscurè ꝓbauerit.c.in pñtia de proba.ubi succubuit qui ꝑ testes ꝓbauit per uerba ambigua quæ poterãt adaptari ad condem-

1 condemnationem & absolutionem. † Ratio quia actor
clare & limitate debet probare intentionem suam sicut &
reus suam exceptionem. l. non solum. §. sed ut probari. ff.
de ope.no.nun & ibi Bar. Revertor ad primum utrum scilicet
cet americus, apte egerit: & uidetur dicendum pro ueritate
te quod non propter pretium non depositum uel realiter
in iudicio non oblatum sed uerbo tenus se obtulit & of-
fert cum effectu se soluere. & l. duobus &c. hoc autem non
sufficit ubi facto opus est. c. j. de eo qui mit. in pos. & ibi no.
unde cum tex. dicat quod debeat offerri pretium ut ex quo
ex empto agatur & glo. suppleat & etiam solui: ut. l. iuli.
§. offerri. de actio. emp. uidetur per hunc tex. quod non suf-
ficiat uerbalis obligatio qui ergo dicit iam se paratum de-
bet ire cum denarijs in manibus: no. Bar. in l. prætor ait.
§. si quis paratus. de ope. no. nun. Idem Bald. in. l. accepta.
C. de usur. dixit enim quod cum debitum est liquidum nõ
sufficit dicere se paratum nisi pecunia sit in conspectu. re-
quiritur enim actus realis uel reali proximus non remotus
a re. C. de pig. l. si prius. nam ubi non est actus realis uerba
a debitore falsa proferuntur quia constat eum non esse
paratum. Præterea ex doctrina alia quã tradunt ibi doc. &
Bal. uidetur Americum inepte egisse ut enim ibi dicitur qđ
ad actionem consequendam non sufficit actori oblatio in
contractibus sed requiritur consignatio & depositio quod
non fecit Americus. Ex quo concluditur quod ad actionem
consequendam debuit realiter offerre & etiam sigillare &
deponere. Ex quibus liquide constat per iudicem minus
prouide actum esse ideo absoluendus Richeu. ut. d. c. exami
nata. & l. j. in fi. ff. si mens. fal. mo. di. & ita obtinui cum hæc
quæstio alias contigisset de facto. Secundo confirmatur
quod dictum ex dispositionibus Iacobi conti. & domi. Ia-
cobi qui deponunt quod ultra dictum pretium uerbaliter
oblatum debebat Americus reddere dictas expensas fa-
ctas in dicta re quæ nedum oblatæ realiter sed nec deductæ
fuerunt in libello Americi unde cum ibi pactum possit di-
ci pars pretij. l. fundi partẽ. de act. empt. patet quod non to
tum pretium obtulit & per ꝯns actionẽ aliquã intẽtare nõ
potuit. ut. d. §. offerri. Item ex dicto domini Iacobi vr̃ col-
ligi quod quo ad expensas fuerit promissio conditionalis
dum dicit ipso tñ Americo dante & soluẽte dicto Richẽ-
beno expen. &c. nam isti ablatiui faciunt conditionẽ. l. cui-
ctis. ff. de usur. & l. a testatore. ff. de condi. & demon. ergo
debuit antequã cõpeteret sibi actio dicta ꝯditio purificari,
& maxime q̃a conditio super incerto super quo requiritur
declaratio anteq̃ agat. ff. de ver. ob. l. hoc iure. & insti. eo. ti.
§. ex ꝯditionali. Præterea subtilius ponderando apparet ex
proxime dictis qđ ꝑdicta ꝓmissio fuerit ꝯditionalis, & sic
diuersa ab illa quæ est deducta in libello quę narrat fuisse
pura, & sic, petit plus causa igitur absoluendus reus. c. j. de
plus petit. & l. grege. §. si sub ꝯditione. ff. de pign. quinimo
ex diuersitate pactorũ põt denotari diuersitas ꝓmissionũ,
ut sic probatio de altera nõ attingat aliã. c. cum Ioãnes. de
fide instr. Tertio aduertendũ qđ sunt x. anni & ultra q̃bus
dr̃ dicta ꝓmissio de uẽdendo facta pro pretio. l. ducato. au
ri. q̃ñcunq; & q̃uocunq; idem Americus daret solueret mu
tuaret dictos. l. duc. Ista uerba interpretatur lex quod detur
quã primũ potuerit sicut cũ esset promissio sub potestati-
ua conditione cõcepta. l. rogo. ff. q̃n di. leg. ce. coniuncta. l.
hæc conditio. de condi. & demon. sed cursu tanti tẽporis ar
guit eum de negligẽtia iuxta no. in fi. de rescrip. c. plerũq;
post terminũ ergo siue mora non vr̃ sibi cõpetere facultas
agendi quia cum cessat facultas vr̃ negata post tp̃s. l. statu-
liberũ. de leg. 2. & cõfirmatur quia per ista uerba vr̃ in eius
uoluntate collata tacite substãtia ꝯtus. s. emptionis & uẽ-
ditionis: quo casu in resolutiõe sic collata. l. statuit. 60. dies
l. quod si nolit. §. si. ff. de edil. edic. multo ergo fortius vr̃ tp̃s
limitandũ in contrahenda obligatione ut sic in ea infinitas
euitet. c. cũ in multis. de rescrip. li. 6. & l. si finita. de dam.
infec. & habet hoc dictũ in se equitatẽ ut qui vult per aliqđ
implementũ a se fiendũ querere cõtra aliũ actionẽ debeat
implere cum primũ põt si sub conditione potestatiua dan-
di uel faciẽdi aliquid sibi vult querere, ut. d. l. hæc conditio.

& istis rõnibus vr̃ idẽ Americus egisse sine actione. Quar
to etiã si recte egisset & aperte quia tñ cõtra est supra ꝓba
tum. tñ non dr̃ probasse suam intentionẽ quia per duos te-
stes principaliter quorũ fides respectu unius in totũ ener-
uatur alterius aliquantulum attenuatur reprobatẽ quidem
fides Iacobi tinchi ex quibusdã subtiliter deductis 10 alle-
gationibus in fauorẽ iustitiæ Richẽbe. factis ex quibus li-
quide apparent multæ coniecturæ & uerisimilia ꝓpter quæ
iudex dicto suo nõ debet adhibere fidẽ & potissime quia
ex longa eius uerbositate deprehendit magna affectio quã
habuit semper ut dicta petia terræ de qua contenditur per
tineret ad dictũ Americum, ista aũt magna affectio ad cãm
& fauor ad personã Americi non carent suspicione, nam
cum ipsis mediantibus videlicet ambobus dictis testibus
dño Iacobo & Iacobo cura & eorũ contemplatione descẽ
deret Richembenus ad dictam promissionẽ prout ambo
testificantẽ utroq; proxenetis non sit fides danda contra al-
2 teram partẽ inuitam deponentibus cum affectionem † præ
sumptam a iure habeant ut ualeat quod fecerunt quæ ra-
tio colligitur ex. §. qui uero io aut. de test. & speciale est in
crimine simonie ut tales mediatores admittantur in testes
c. j. de test. lib. vj. Præterea dispositio Iaco. in iudicio aduer
satur assertio sua de qua testificatur Ni. de goldeo ex cuius
testimonio apparet Richem. præfigere noluisse terminũ
solutioni dicti pretij. s. 15. dierũ & ita remansit in concor-
dia cum dictis dño Iacobo, & sic respondit dicto Ni. Iaco
bus ita fuisse conuentum & firmatum licet ipse esset alte-
rius intentionis ut dicit hoc ibi non erat curandum de sua
intentione, sed de intentione Richemb. uerbis expresse &
firmata non aũt de intentione Iacobi tacitẽ in mẽte reten
ta. l. si repetẽdi. de ꝯdi. ob. cãm, ex quo sequitur qđ in iudi-
cio deponendo aliter quam fuerit confirmatum de termi-
no. 15. dierum nõ est ei danda fides. l. eos. ff. de fal. per Bar.
& maxime quia est hoc magis uerisimile quod uoluerit o-
bligari ad uendendum soluto pretio infra certum terminũ
nõ si perpetuo vsq; ad longum vel longissimũ tempus. 25.
uel. 30. annorũ. hoc enim nõ est uerisimile quẽ uoluisse sta-
re tanto tẽpore in suspenso & in testibus cũ deponunt non
uerisimiliter non debet iudex sequi eorum dicta quæ non
conueniunt huic naturæ negotij cum de tempore uerisimi
li non deponunt & cum amicitiæ suspicione aut gratiæ nõ
carent. l. iul. §. tu magis, & l. ob causam, ad fin. de testibus.
Præterea idem Iacobus deponit non uerisimile inquantum
dicit quod Richembenus uoluit Americo seruire de pre-
tio etiam cum prærogatiua afflictus, & tunc iussus fuit ipse
inducere Richemb. ad emendum & pro se & se obligare
& reuẽdere Americo cum prærogatiua afflictus certe illud
est parum uerisimile quod voluerit seruire Americo cum
prærogatiua afflictus & eandem in effectu uoluerit emere
pro utilitate Americi non propria et contrariã intentionẽ
suam expressit dico Ni. de goldeo iam sunt decẽ anni qui-
bus dixit se emisse ut teneret stimulum in gutture Ameri-
ci & ad hunc finẽ Iacobus turtus hortatus est Richemb. ut
emeret eam et illud est magis uerisimile quod pro se eme-
ret uel ad finẽ ut maius pretium extorqueret ab Americo
cum esset summè necessarium ut deponunt testes et ipse
etiam in articulis hoc deducit et confirmatur hoc quia ip
se Nic. deponit quod pro emendo eam idem Richemb. pe
cuniã pro mutuo recepit, unde est verisimile quod ad suũ
cõmodum emeret ut prædictum est non Americi. ar. l. cum
de indebito. de proba. ista sunt parum verisimilia ex qui-
bus tot non uerisimilibus simul iunctis conuincit, idem Ia
cobus quod uerisimilia non deponit et quod natura nego-
tij non conuenit igitur nõ est sequendum eius dictum vt in
iuribus præalleg. et quod no. Inn. in c. in præsentia, de pro
batio. Postremo apparet dictum Iacobum iam diu fuisse
condemnatum in crimine irrogante infamiam de iure cõ-
muni et ex propria confessione ex quo non potest dici in-
culpate uite sed reprehensibilis et irritate igitur nõ sequen
dum eius testimonium, ut. d. l. 3. de testi. ubi casus. Non ob.
restauratio quam obtinuit ad honorem et ad famam et ad
omnia, nam cum sit de casibus principi reseruatis scilicet
restauratio

restauratio ad famam l.j.§.de qua.ff.de postu. et. c.cum te.
A.B.de re iud.per Inno.non potuit dominus Veroñ.licet
generalis vicarius Imperatoris restituere ad famam quia
in generali cõmissione tales casus non ueniunt.c. cum in
5 generali.de offi.vica. lib. vj.&.l.j.de offi. tius cui manda.
est iurisdi. ex quibus ut conclusi dictum & attestatio eius
totaliter eneruantur. Dictum domini Iacobi etiam repel-
litur ex verbis ipsius dum asserit se amicũ intimum Ame-
rici, tum etiam quia in hoc negotio fuit mediatot & pre-
ces effudit,& per huius rogamina in fauorẽ dicti Americi
apud Richemb. pro huius contractus perfectione institit
ex quibus attestationibus non vr̃ intentio Americi proba-
ta,& ex alijs multominus quia de dicta promissione nihil
deponunt. Quinto & ultimo principaliter ex alio apparet
dictum Americũ non adduxisse in libello nec prædictos te
stes probasse aliquod ex quo possit colligi sibi competere
actionẽ aliquã ad petita. deduxit nanq; qualiter Richẽbe.
sua sponte promisit dicto Americo præsenti & acceptan-
ti dare & uẽdere dictam petiam terræ pro.l.duc.auri &c.
& hoc nituntur probare dicti duo testes do.& Iac.Iac.tur.
Istud autẽ uerbũ promisit est equiuocum.nam referri po-
test ad promissionẽ nudam & ad promissionẽ uestitam.id
est stipulationem uallatam. In dubio igitur si ex declara-
tione libelli aut testium non apparet in qua significatio-
ne sit probatum uel in aliqua parte actorum secundũ com
munem opi. † si dictum verbum promisit proferatur a te-
3 ste debet intelligi de promissione nuda & simplici non ue
stita,ut no.in.l.j.C.de usur.per Cyn.& Bal. qui dicunt ad li
teram quod non sufficiunt si testis dicat promissum esset
nisi dicat interrogationem præcessisse & responsionẽ secu
tam esse & secundum eum hoc tenet etiam Iaco. but. per
aliam rationem.nam verbum promissionis est equiuocum
& informe & generale.unde in dubio dictum testis intel-
ligitur contra producẽtem.extra de proba.c.in præsentia.
ubi casus.licet enim quandoq; admittatur incertitudo de-
bet tamen postea declarari & limitate probari ut dixi. su-
pra in prin.&.l.j.§.si quis argen.& ibi not.ff.depositi.unde
cum dubium est an intentio actoris efficaciter sit probata
uel non debet reus absolui fauore liberationis & obliga-
tionis.c.inter dilectos,ad fi.de fide instru.coniuncta.l.Ar-
rianus.de actio.& oblig.& quod per verbum promisit pro
latum a teste non intelligatur stipulatio si non præcesserit
interrogatio no.glo.insti.de inuti.stip.§.si ita scriptum. Et
licet in domino Iacobo teste cesset ratio quam assignat ibi
glo.de præsumpta peritia notarij & non testis tamẽ etiam
in teste quantumcunq; sit peritus uerbum promisit ab eo
prolatum per stipulationem non intelligitur.& rationem
reddit Bal.in.d.l.j.C.de usur. Præterea in casu nostro non
expedit insistere an præsumi uel non præsumi debeat stipu
latio per uerbum promisit,quia sumus in casu certo scili-
cet quod nulla præcessit interrogatio Americi sed ꝓmis-
sio Richemb.facta Americo præsenti & acceptanti ut di-
cunt testes & libellus ex quibus verbis præsenti & acceptã
ti colligitur quod promissio præcessit placitum & consen
sum Americi subsecutum in incertis &c.l.continuus.§.cũ
ita.de uerb.ob. Non obst. statutum veroneo. quo cauetur
illum qui promisit uendere compelli ad uendendum quia
debet intelligi de promissione solenni cũ uerbũ promisit
sit prolatum a statuto & a iure municipali quod est pars iu
ris ciuilis quia ẽm ius cõe debet interpretari. cũ dilectus.
de consue.&.l.2.C.de noxa.&.l.oẽs populi. de iusti. & iu.
verba.n.duplicia redigenda sunt semper ad intellectũ iu-
ris cõis,ut.d.l.omnes populi,per Bar. Et simpliciter respõ
detur ad.c.j.&.2.de pac.ex quibus quidẽ colligitur quod
ex nudo pacto oritur actio de iure canoñ.sed sic ita ut ser-
uetur in foro suo non in foro seculari & in terris imperij
in quibus præualet lex ciuilis iuxta not.in.c.j.de oper.no.
nun.&.c.2.de reg.iur.lib.vj.eum ibi no.bona.n.tempora-
lia iure fori non iure poli regulantur.8.dist.in.c.quo iure.
de feudis. Vlterius aduertẽdum quod dicti testes de certo
pretio nõ deponunt sed dicunt quod promisit uẽdere pro
eo pretio quod emerat eum.tñ in libello deducat simplici-
ter quod pro pretio.l.duca.& ista sunt ualde diuersa in ef-
fectu dicere de pretio certo & probare de incerto nullam
habente relationem ad certum ex quo deprehenditur
emptio sine pretio & sic nulla.institu.de contrahen.emp.
4 §.pretium.† Item ex diuersitate formarum resultat plura-
litas promissionis nõ enim testes deponunt de illa quam
deducit in libello quia ibi pretium fuit specificatum.secũ-
dum dicta testium non specificatum & sic ut dixi supra in
secunda ratione in diuersis & separatis de una ad aliam nõ
infertur.l.si maritus.C.de dona.inter vir.et vxo. Postremo
non solum circa pretium sed etiam circa rem deductam in
iudicio uersatur incertitudo nam petiã terræ de qua agi-
tũr in suis attestationibus non declarant per confines pro-
ut iura requirunt.ff.de censi.l.forma. Ex prædictis omnibus
& singulis luce clarius manifeste cõcluditur quod dictus
Americus debet succumbere multiplici de causa ex defe-
ctu actionis,ex defectu etiã nõ probate intentionis uel pro
bate sed obscure & incerte,& per testes minus plene de-
ponentes & maxime per Iacob.testem minus idoneum, ut
probatum est.unde si Richemb. fuit condemnatus ex pro-
batis & deductis superius clare patet quod sententia con-
tra eum lata fuit iniusta & iniqua,ideo per iudicem appel-
lationis est pronunciandum bene appellatum & male pro
nunciatum & a petitione per dictum Americum eundem
Richẽb. absoluendũ esse cũ cõdẽnatione expensarũ factarũ
in vtraq; instantia cum eisdem actis succubuerit. capitulo
ignorantia.de regulis iuris,lib.vj.& ibi not.&.l.fi.ff.de re
iudicata.per Baldũ. dominus Petrus de ancha.

CONSIL. CCCXXXII.

1 *Socius ex contractu socij, pater filij, dominus serui an possint conueni-*
ri. & nu.2.
3 *Socius mutuum uel depositum suscipiens socios non obligat.*
4 *Dispositio qualibet secundumquod restringitur expediri debet.*
5 *Socius præpositus in una negotiatione nõ potest socios in alia obligare.*
6 *Actionem contra socium dirigens debet eum probare socium.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Pro cla-
riori decisione dictorum dubiorum præmit-
to quod de omnibus conuentionibus for-
ma & substantia earum sic præsumitur pro-
ut conuentum fuit inter partes.l.in conuen-
tionibus.de uerb.oblig.& præsertim cum dominus ex cõ-
tractu serui uel pater ex contractu filij uel instituentis &
sic de similibus. iuxta enim formam traditam ab homine
uel a iure regulantur & modificantur obligationes tales.l.
diligenter.ff.man.c.cum dilectus.de rescrip.&.l.sed et si pu
pillus.§.conditio.de insti.acti.&.l.j.§.non autem. de exer-
citoria.cum simi.hinc dicitur ꝙ contractus ex conuentio-
ne legem accipiunt.l.j.§.si cõueniat.depositi. Item præmit
to quod societas quandoq; contrahitur omnium bonorũ,
quandoq; certe negotiationis quæstuariæ uel certarũ re-
rum.l.societas.ff.pro socio.&.l.procura.§.si plures.ff.de tri
bu.cum si. His præmissis ponderanda est forma huius so-
cietatis de qua quæritur et oportet primo et ante omnia li
quidẽ probare Iaco. contraxisse dictam societatẽ et adhi-
buisse consensum narratis per Petrum in dicta eius scriptu
ra. frustra enim quæreretur utrum Iac. obligetur ut socius
nisi constaret contraxisse societatem cum Petro et eius fi-
lijs ex quorum cõtractu conuenitur. arg.l.si quæramus. de
testa. et.l.conficiuntur. de iure codicillorũ. et.l.j.§.j.ff.ad
sille. hoc pro tãto dico qa in facto præsupponit ꝙ Iacobus
non subscripsit se illi scripturæ nec filij dicti Petri, attamẽ
2 ꝙ debeant se subscribere continet † in ea quod cũ factum
non fuerit nõ vr̃ talis ꝯtus multa continens a partibus ab
solutus.l.contractus.de fide instru.sed posito sine præiudi-
cio ueritatis ꝙ fuerit absolutus et perfectus cõtractus præ
dictę conuentionis de qua in dicta scriptura utrũ inspecto
diligenter eius tenore Iacobus conueniri possit per pro-
curatore et ꝓcuratorio noĩe dñi archiepiscopi tanquam so
cius ad prædictã summã.v.ducatorum de summa.4.quos-
Gerardus

Gerardus dicit se noie sociorum recepisse in depositũ &c.
prout supra in themate. Et certe ex forma dictę societatis
apparet quod pro suscipiendis pecunijs in depositum ab
alio modo nõ fuerit per pdicta pacta aliqua sibi attributa
potestas sed tantummodo extẽdit se in ministerio cambio
rum:& in isto etiam duntaxat de.xvj.flore.positis in com
3 muni. † Mutuum ergo uel depositum suscipiendo non po-
tuit societatem uel socios obligare:ut.d.l.j.§.non autẽ. de
exercitoria.&.l.sed & si pup.§ conditio.de instit. act.cũ si.
s.alleg.cur.n.societas tãquã in spẽ representatur in 16.du-
catorum cambiorum cã & nõ de omnibus sed in certis lo
cis puta Romæ & Venetijs . ecce.n.modificatio respectu
causæ & respectu locorum reperitur alia modificatio re-
spectu modi cõtrahendi uidelicet quod poneret in literis
cambiorum sub nomine Gerardi Thomasi leuatis socio-
rũ & cũ signo certo figurato in dicta scriptura . est & alia
modificatio de qua in.v.c.uidelicet quod nõ possint face-
re alium transitum nisi ad utilitatem & bonũ dictę socie-
tatis.ecce ergo expressa prohibitio transeundi nisi ad uti-
litatem societatis.uidendũ est ergo si in isto asserto deposi
to archiepiscopi.formæ & modi de quibus supra possint
intelligi obseruati ut sic ad istud depositum Iacob. tanquã
socius pueniri possit. Et luce clarius manifeste patet nedũ
prædicta.v.sed nullum ex his concurrere in prædicto de-
posito nõ quidem super corpore societatis non super cau
sa cambiorũ non respectu locorum non respectu modi &
formæ contrahendi non transitu in conuentione societa-
tis.põt dici illud depositum a Gerardo susceptũ & p con-
sequens nec societas obligatur ad ipsum restituendum q a
4 penitus extra causam societatis ut in iuribus præalle.† di-
spositio.n.restricta ad certũ locum i illis expediri debet.
c.statutũ.§.j.de rescript.lib.vj.c.statuimus.de offi.dele.eo.
lib.per locum a speciali.similiter si ad certas merces in a-
lijs expediri non põt ne fiat confusio negotiationũ diuer-
sarum quia in una habuit mandatum.l.procura.§.non au-
tem.&.§.si plures.de tribu.&.l.habebat.de insti.uer.de lo
cis.a mercibus separatis & diuersis respectu potestatis cõ
trahendi uni certe psonæ date siue cõcesse similiter & mo-
dificatio respectu summæ facit q non in amplius quã in il-
la negotiatione positum fuerit possint præpositi suos do-
minos & socios obligare:& hoc patet i omnibus titulis.ff.
&.C.in quibus lex de istis administrationibus institorum
præpositorum filiorumfa.& seruorum mentionem facit q
non amplius obligant præponentem q̃ sit in illa negotia-
tione repetitum quia vr cõtrahi cum ipsa merce potius q̃
cum domino uel præposito ut est tex.no.in.d.§.si præsby-
teri.ibi unusquisq; enim eorum merci magis q̃ ipsi credi-
derit: sunt enim ista uocabula negotiationum nomina uni
uersitatis relata & restricta ad certa loca & certas species
mercium & cõtinent in se debita credita ut dicimus in uul
gari mensa talis campsoris uel tapeta talis mercatoris nõ
sm de loco taberne sed de rebus creditis & debitis ibi fã-
ctis uidetur dictum & cogitatum . de quo per Bart.in.l.cũ
pater.§.mense negotium.de leg.ij.simile dicimus in mem-
bris mona.habent.n.mona.prioratus ecclesias distinctas
& separatas a monasterio principali ut est monasterium
cruciferorum hic bonon.habẽt enim Venetijs Paduæ Ve-
ronæ & ciuitatibus alijs multa membra obedientialia &
quandoq; mensalia ipsi monasterio principali ex cõtractu
illorum ergo administratorum principali monasterium
non obligatur sed bona illius membri siue loci in quo est
præpositus qui contraxit.extra de fideius.ca. quod quibus-
dam.qui Inno.& quod ipse no.in.c.pastoralis . de priuile.
& hoc uolunt oẽs tituli.de peculio.de in rem uerso. quod
cum eo.instit.C.&.ff.ut uidelicet obligatio cõtra dñm ex
cõtractibus illorũ restringat & modificetur ad peculium
siue ad illam administrationem concessam ut sic non ultra
dñs teneat cũ sicut dixi cum illa mensa cõtractũ uideat ut
d.§.si plures.& ista fuit intentio Petri & Iacobi in ineun-
da ista societate:ut.s.Romæ Venetijs erigerent mẽsam cã-
biorũ:ut patet in.14.c.in qua deputant expense pensionis
domorũ habitationũ.Itẽ apostolicarũ & ministrorũ deser
uientiũ apostolicis & ipsis in domo pp quã erectionẽ mẽ-
sarũ in dictis locis põt pbabiliter dici q antequã eas ere-
xerint sup dictis pecunijs.xv.millia dnc.nõ pñt deputati i
illis locis cãbia facere nec societatẽ uel socios pro talibus
obligare cũ nõ sit tũc dare certũ corpus societatis uel locũ
in quo sine qbus societas repræsentet scdm intẽtionẽ cõ-
trahẽtium ipsam societatẽ. facit.l.in naue sauphelli.ff.lo-
ca.in rõne sui circũscripto.n.loco cãbiorũ librorũ societa
tis cũ ordinato modo cõtrahẽdi nõ põt corpus societatis
repræsentari surget ex pfatis officijs quoddã intellectuale
in quo reputant debita & credita ut.d.§.mense. Et ista etiã
dico propter aliud.nã præsupponit in facto q Petrus & fi
lij de qbus in dicta scripta exercẽt etiã cãbia & negotia. i
dictis locis noie proprio siue cũ alijs sub noie illorũ de ual
latis & illa fuit forte cã & motiuum Iac. & Pet.l.& filio-
rũ paciscentium in præsenti noua societate apponere for-
mã illam in casibus cõtrahendi sub noie Gerardi & Tho-
masij de uallatis & sociorũ cũ certo signo ut per hoc gesta
facta & administrata sub noie ipsius societatis ab alia di-
stinguant & cognoscant & ne possit sic i diuersis admini-
strationibus prouenire ɔfusio & incertitudo:ut probatur
in d.§ si plures.facit.l.titium.& meuium.§.tutor.& l.inter
tutorẽ.ff.de admini.tuto.& Gerardus & deputati ad ad-
ministrationẽ cãbiorũ in dictis locis si nõ erexerunt tabu-
las uel fecerunt alia conuenta de quibus in scripta fuerũt
& sunt in dolo : ut.l.dolus.ff.mandati. & non potuerũt so-
cietatem nondum hñtẽ corpus præfiguratum in dictis pa
ctis obligare cum nondum esset in esse productũ.ar.c.ad
audientiam.de ecc.edi.Non ob.si dicat illud uerũ quo ad
eos siue inter se sed quo ad contrahentes secum iniquũ est
ut.l.sed si pupillus.§ sed si alias. de instit. ad hoc respon-
deo qđ oportet creditorẽ siue eũ q uult cõtrahere cũ istis
institoribus & per hoc mensam illam siue societatẽ & so-
cios obligare: debet etiã quærere diligẽter ante oia de mã
dato & in contrahendo non excedere eius formã ut.d.l.di
ligenter.nam cum negotiationes quæstuariæ sunt diuerse
aliquę super emptionibus aliquæ super uendendis iumen
tis mancipijs & pecoribus aliquæ super pecunijs feneran-
dis aliquæ super cambijs tãtummodo: ut est de illa de qua
5 agit,præpositus † in una non põt societatẽ uel socios obli
gare in alia:ut.l.sed si pupillus.§.aditio.de insti.& ibi exẽ-
pla.&.l.habebat.eo.tit.l.si procura.§.sed si duas . de tribu-
toria.ubi bonus text.de administrationib' separatis ut cre-
ditores similiter separatim cõcurrunt:debuit ergo dñs ar-
chiepiscopus siue eius nuncius ante oia diligenter perscru
tari mandatũ Gerardi & sociorũ utrũ possent recipere in
depositũ alienas pecunias:est.n.expresse prohibitũ omne
aliud trãsitũ quã cambiorum:ut habet i v.c.est ergo æquũ
ut dño archiepiscopo uel suis procura. imputaretur si dili
genter non ponderarunt mandatum ante omnia : ut no.in
fi.in.c.cum in iure de offi.dele.& d.l.diligenter.& certe di
ligentius explorare debuit si Gerardus de uallatis & so-
cij habebant aliam societatẽ quã cum Iacobo & si reperis-
set quod sic & tunc caute deponere & cũ signo huic socie-
tati cõtractę cum Iacobo deputato non cũ sigillo ut fecit:
ex qua sigilli appositione deprehẽdit quod nõ recipit Ge
rardus hoc depositum nomine societatis iã cui nullũ erat
sigillũ deputatũ.dicẽdo ergo posto di sotto il sigillo de la
cõpagnia como debitamente si debe . uincit qđ sensit de
alia societate quã de ista similia nõ seruando formã in ex-
primendo non vr societati attribuere uidelicet Gerardo
Thomasio deleuati & cõpagni:& sic nõ seruauit formam
præfixam societati quæ debuit exacta diligentia obseruari
c.cum dilecta.de rescrip. Quid plura præsupponit in the-
mate quod corpus huius societatis nunquã cepit habere
formã siue essentiã circunscriptis illis de quibus dixi supra
uer.& fuit ita intentio Iaco.& Pet. &c. cum ergo dñs ar-
6 chiepiscopus † uolens dirigere actionẽ suam contra Iaco.
tanquam socium debeat probare eum socium suum ut ex
cõtractu Gerardi super deposito obligati debet docere an
te omnia de mandato societatem in rerum natura fuisse
productam & formam mandati seruatam cuius contra-

tiom statim apparuit ex tenore contractua dictę societatis & per consequens apparet illico Iacob. occasione dicti depositi in aliqua non teneri. nisi enim archiepiscopus probet Gerardum habuisse mandatum ad eum obligandum clarum est ꝙ non potuit eũ obligare. facit quod no. in l.j.ff.de pac. Postremo pręsupposito sine præiudicio ueritatis quod possit conueniri tñ eum ex tali cõtractu non teneaẽ ultra q̃ esset corpus societatis nec in alijs bonis cõueniri possit quia ibi obligatio representatur sol. in corpore societatis ut probaui supra post princip. Item cũ ex contractu societatis appareat Gerardum & Thomasium super cambijs deputatos & ipse Gerardus asserat hoc depositum recepisse ipse tanquam gerens priva debet conueniri & discuti quam non gerẽs iuxta no. in fi.l.j.C.de transact. & maxime quia tota summa.xv.millia duca. quæ fuit corpus societatis cõfitentur Pet.Guli. Thomasius & Francíscus se recepisse. æquum ergo ac iustum eos prius q̃ Iacobum cõueniri cu tam corpus societatis q̃ depositũ prædictum remanserit apud eos. nam cũ ultra quã sit in societate non teneatur Iaco. ut prædictum est perempta tota dicta pecunia.xvj.millia duca. esset Iac. liberatus in totum etiam si fuisset ex tali deposito obligatus ipse & societas: cuius contrarium est supra probatum: ut d.l.in naue saupheli.ff.loca. ubi qui tenetur in genere respectu certe speciei interitu rei liberatur. de leg.j.l.titie tex.§.fi.eodẽ ergo modo si pecunia societatis & depositum probatur per dictam confessionem fuisse & esse penes p̃dictos ipsi sunt conueniendi & non Iaco. nihil habens. Et per ista sunt soluta dubia supradicta excepto de illa scriptura recognita utrum faciat fidem cõtra Iacobum illa publicatio scripture priuate facte ad perpetue rei memoriam per d. auditorẽ camere apostolice & uĩ dicendũ quod non. Primo propter incompetentiam iudicis. debuit.n.fieri coram illo iudice seculari coram quo debuisset Iac. conueniri non corã ecclesiastico: ut no. Bar.in.l.si societatem.§.arbitrorum.ff. pro soc. sed dñs archiepiscopua debuisset agere corã iudice seculari contra laicũ.c.si clericus laicum. de foro cõpe. Præterea in ista publicatione sunt omissę debitę solennitates de quibus in.c.albericus.&.c.significauit.de testi.per doc.& quia hoc est clarum ideo nõ prosequor sed ꝯcludo dictã publicationem dicto Iaco. nullũ afferre p̃iudicium.

De execu.rei iudi.

CONSIL. CCCXXXIII.

1 *Executionem sententia impediturus comparens an sit actor dicendus.*

2 *Forum non declinabit qui ex transuerso ad causam pro sui interesse uenit.*

3 *Clericus contra laicum coram seculari iudice debet litigare.*

4 *Defensio prima si alicui competat si sequentem agere patiatur sibi præiudicat.*

5 *Executionem sententia impedire non poterit qui sciens alium litigare de re sibi pertinente se non opposuit.*

6 *Procurator uis suum dolose subiicens non poterit impedire executionem sententia quam contra se reportauit.*

7 *Titulus & possessio simulata præsumitur si is qui possessionem suam in alium transtulit possidere reperitur.*

1 N CHRISTI nomine amen. Ad dubia quibus quæritur ordinate descendens capio primum in quo clare uĩ † ꝙ dña Dy. qui uenit ad impediendam executionem sentẽtiæ lare ꝯ tertium sit censendua actor quia nõ inuitus trahitur ad iudicium sed se ultro offert ut impediat.

2 l.inter stipu.§.si titium.de uerb.obli. quinimo qui † ueniũt ex transuerso ad cãm pro sui interesse nõ possunt declinare forum & petere se remitti ad suum iudicem sed sub eo debent litem prosequi corã quo se opponũt. l.ueditor.ff.de iudi. Item licet se cõtra executionẽ opponant tñ cum ipsis non potest dici instancia iudicij postquã post rem iudica. se opponunt. uĩ.n. dicta contradictio potius quidam actus extra iudicialis q̃ iudicialis in figurã iudicij explicandus nam priorem causam iam decisam cum tertio nõ põt tangere sed pro suo interesse tñ executioni se opponere & in hoc non est iudicium.&.l.a diuo pio.§.si super rebus.de iudi. Item & si dici posset cũ eo iudiciũ & posset etiã dici defensor iõ non potest negari ut dixi quin sit defensor uoluntarius cũ non coactus sed ultro se offerat ut aliũ impediat: ad hoc quod no. Inno. in.c.cũ inter priorẽ.de exce. Et hinc est quod posset ille tertius se opponẽs repelli tanquã excõmunicatus. Ad hoc quod no. Bart. in.l.de pupillo.§.fin. de oper.no.nun.& l.si prius.in princi.eod.titu. ex eo.n. dicitur sustinere partes actoris quia sibi onus probandi & iustificandi incumbit quod obijcit non petenti executionẽ: ut in d.l.de pupillo.§.cui opus.& quod ibi no. & in c.quoniam frequenter.§.in alijs. ut lite non contesta. in nouel.

3 † Ex quibus in isto primo dubio concludo quod iste dñs Dynus clericus ultro se contra executionẽ opponens debeat in hoc dici actor & per consequens coram iudice seculari coram quo fuit causa & petita executio contra laicũ litigare debet.c.cum sit generale.& ca.si clericus laicũ. de foro competen.& l.iuris ordinem.de iurisdi.oium iudicum. Et dicendo contrarium sequeretur magnum absurdũ quod si plures diuersi fori puta. vj.octo.uel.x.se opponerent quilibet pro suo singulari interesse oporteret qui in causa una obtinuit & qui executionem sententiæ petit corã singulis iudicibus se defendere cõtra.l.nulli.C.de iudi.& cõtra iura quæ uolunt causam plurium etiam cõmunem principaliter ad eũdem iudicem remitti.ff.de qui.re. ad eum.iudi.ea.l.j.& c.dispẽdia.de rescript.lib.vj. hoc autem in pluribus se opponentibus si diuersi fori sunt nõ est reperire unum ad quem omnes remittantur nisi ad papam & hoc absurdum ut causa iam decisa in præiudicium uictoria remittatur ad papã & in plures aduersarios distingatur qui cum uno quasi contraxit in uno iudicio litigando. argum.l.ne in plures.ff.de exerci. Et per ista soluta sunt primum dubium & secundum quod ualeat processus acta & agitata cum eo coram seculari. Descendo ad tertium dubium in quo consistit ius. Et quatenus in facto pro uero supponitur præmittendum est quod super rebus super quibus domina Francisca habuit contra se tres sententias dominus Dynus prætendit titulum & possessionem ab eadem. Item est soror sua. Item pro ipsa domina in omnibus tribus instantijs in quibus ipsas tres diffinitiuas sententias reportauit astitit & defendit dictam dominam tanq̃ dominam & possedicricem dictarum rerum. Item probatum etiam præsupponitur in ista instantia summaria nominẽ suo agitata tanquam ipse sit dominus & possessor dictam dominam ueraciter possedisse a tempore litis mote citra. Quibus in facto pro ueris præsuppositis de iure discutiendum utrum sic assistendo & defendendo sororem suam in prædictis instantijs præiudicauerit sibi in iure suo in tantum quod nõ debeat audiri super iure suo & possessione prout prætendit suo nomine in prædictis rebus super quo dubio dicendo sequar cõmunes regulas & doctrinas

4 doctorum. † Prima est quod ille ad quem primo loco spectat defensio si patitur sequentẽ agere præiudicat sibi.l. sepe.de re iudi.& c.quãuis extra.e.tit. Sed si ita erat q̃d dominus Dynus haberet in possessione & ꝓprietate iura in ipsum translata ꝑ dictam dñam non debuit pati quod ipsa tanq̃ domina & possessor litem assumeret sed ipse eam pro se susciperet. In casu aũt nostro dominus Dynus non solum passus fuit sed autoritatem ut sic dixerim & fauorẽ oẽm dicte domine præstitit ipsam tanquam defendendo unde & si nõ ex capite aduocationis sibi præiudicauerit in dominio ut.l.inter officiũ.ff.de rei uẽdi.&.l.re tua.C.eo. titu. tñ ex capite quod non susceperit in se iudicium cũ deberet sibi præiudicauit: ut d.l.sepe. † Secunda regula est faciens contra eum quia tertius qui super re ad eum pertinẽte scit alium litigare & patitur nisi se opponat & appellando contra sententiam etiam se opponat non potest impedire executionem ut c.cum super controuersia. ubi casus. de re iudi. ubi Innocen. de isto tertio ueniente ad impediendam 5

pediendam executionem sententiæ plene scribit & in om
nibus dictis suis in hoc residet quod sola scia litis sibi præ
iudicet quo ad hoc ne executioné impedire posit quanto
fortius quo ad hoc dño Dyno præiudicare debent tres sen
tentiæ suo facto & interuétione contra suam clientulã &
sororem obtente: maior.n.est culpa in faciendo ą in omit
tendo.l.si seruum.de uer.obli.imo in magno dolo depre-
henditur dñs Dynus qui primo Petrum procuratorem tot
instantijs fatigauit nomine alieno & tacuit ius suũ & post
quam amplius non põt fatigare nititur nomine suo. unde
propter dolum teneretur dicto Petro ad expésas interes-
se illarum instantiarum. sicut.n.est in dolo qui se liti offert
qui nó posidet: ut.l.is qui dolo.de rei uen. ita etiam ille q
dominus & possessor est afferendo se liti pro tertio tanq
ille tertius posideat & non ipse: quod credo uirisimum
ut sic malitijs hominum & dispendijs litium obuietur le-
6 ge in fundo.de rei uen.& c.j.ut lit.pen. Item sicut ille † cõ
tra quem tres sententiæ diffinitiue late sunt non audit exe
cutionem nolens impedire etiam rõne nullitatis nisi prius
fuerint executioni mandate.cle.j.de re iudi.ita nec tertius
qui procurator uel ut aduocatus dictas sententias contra
se reportauit scienter & dolose ius suum subticens siue sup
primens in prædictis instantijs allegat.n.turpitudiné suã
dum primo institit & defendit dñam Franciscam in instã-
tijs: modo nouam litem super iure suo in rebus eisdé fata-
gens. Et pro tanto tex.in.d.l.inter officium & l.re tua . lo-
quuntur de ignorante & errante quasi secus in sciente nisi
quo ad amissionem dominij quod non perdit propter solá
scientiam sed propter scientiam & pertinaciam ut iste fuit
7 illa iura non dicunt. † Tertia regula principalis & doctri
na doct.est quod ille qui possessioné & titulum rei suæ in
alterum confert si postea ipse idé reperitur posidere præ
sumitur titulus & possessio simulata maxime accedétibus
circunstantijs parentele nullitatis compromissi & iurium
quæ prætendit dñs Dy.a dña Francisca sorore sua dictis re
bus.ad hoc.l.sicut.§.superuacaneum.ff.qui.mo.pigno. uel
hyp.sol.&.l.post contractum.de dona. & maxime ipso eo
dem in quem dicitur translata possessio & dominium de-
fendente dicta bona noie sororis & tacito & occultato ti-
tulo & possessione quam cõtra executioné nouiter alleg.
Ex ista.n.perspicua coniectura & alijs prædictis q libet re
ctus iudex præsumeret simulata & ficta iura dñi Dy. & sic
ego præsumo & concludo in tertio & quarto dubio quod
dñs Dyn.sibi præiudicauerit ut executionem sententiæ im
pedire non posit obstantibus sibi superius allegatis & de
ductis & sola possessio dicte Franciscæ iustificat missioné
in possessionem de qua quæritur maxime contra dominũ
Dy & eius colonum Nannem.nam contra ipsam fuit actũ
hypothecaria quæ solam possessioné aduocat sicut rei ué-
dicatio.l.j.C.de ali.iudi.mut.causa facta . Fuit per istã etiã
sic solutum septimum & ultimum dubium. si enim domini
Dy.cõtradictio repellitur rationibus supradictis dicta no
minatio intelligitur reprobata tanquã non legitimi nomi
nati ad executionem impediendam. Super quinto nõ ex-
pedit allegare.concernit enim iudicium proprietatis effi-
cacia uel non efficacia compromissi laudi ideo in iudicio
ordinario non in isto summario discutiendũ de hoc.l.a di-
uo pio,§.si super.&.§.si post aditum.de re iudi. Super sex-
to de fructibus idem est iudicium ꝙ de rebus & possessio
nibus per hypothecariam aduocatis ut in eis fiat missio
ut in rebus principalibus.c.accessorium.de reg. iur.lib.vj.
do.Petrus de Ancha.

Decessit quidam relicta sorore consanguinea ex latere
patris tantum & relicta matre quæ postea trãsiuit ad secũ-
da uota relicto filio patrui, filius patrui dicit quod ipse de-
bet admitti ad hæreditatem quia soror excluditur per ma
trem demum & ipse matrem excludit ex forma statuti er-
go ad ipsum spectat . soror dicit quod ipsa debet admitti
quia mater ex forma statuti excludiť per filiũ patrui & ip-
sa de iure excludit filiũ patrui: ergo ad ipsam spectat . Mo-
do quæriť quid iuris sit & quis præferatur in successione
ipsius. Quidã fratres eorũ filij masculi patrui eorumq; filij
masculi seu ex eis alter pferanť præfatis ascendentibus de
functe personæ fratri: & p fœminã nisi matri uel auiæ pa-
terne patre uero non extante seu extãte & repudiente uel
nó adeunte uel pro auia matre auia paterna non extanti-
bus uel stantibus repudiantibus uel nõ adeuntibus uiduis
ex eo matrimonio immediate ex quo tale filium nepotem
uel neptem proneptem uel pronepotem de cuius successio-
ne agitur habuerit quæ tunc habeant solum usumfructum
uirilis partis si cum dictis fratribus concurrant: & sic cum
filijs cõcurrant ipsi filij fratrum in stirpem & si cũ patruis
uel eorum filijs masculis tunc usumfructũ habeant totius
hæreditatis donec uixerint uel ad alia uota trãsiuerint uel
usus fructus aliter fuit extinctus ita quod satisdare tenean
tur prout & sicut supra ac etiam subire pro rata partis seu
toto quod habuerit ut supra oia onera & grauamina com
munis Bononiæ ipsi hæreditati uel bonis imposita uel im
ponenda quatenus ususfructus patitur & non ultra donec
ipse ususfructus durauerit. Agnati nãq; masculi transuer-
sales seu alter ex illis usq; ad quartum gradum numerãdo
in qualibet parte nostrorum statutorum secundũ ius ciui-
le præferantur in omnibus fœminis transuersalibus agna-
tis etiam infra dictũ gradum existentibus præterquam so-
roribus persone defunctæ similiter coniunctorũ saluis de-
positis in hoc statuto & saluo si ipse uel aliqua earũ cõcur
rant cum patruo seu patruis defunctę persone quo casu cũ
eo seu eis pariter admittantur nisi in bonis ut supra ad de-
functam personam a matre uel coniuncta persona p ma-
trem dictarum sororum uel filiarũ in quibus ius commu-
ne seruetur. Agnatus excludit matrem mater sororem so-
ror agnatum . si ergo omnes tres concurrant in successio-
ne quis eorum alteri præferatur est quæstio prolixa &c.
Petrus de Ancharano.

CONSIL. CCCXXIIII.

2 *agnatus quas excludat personas & a quibus excludatur a successione. & num.2.*
3 *Causa proxima fortius agit quam remota.*
4 *Ordo temporis in quibus attendi debeat.*

1 IN CHRISTI nomine amẽ. † Si ab agna
to.i.filio.patrui incipit idem agnatus exclu-
dit matrem: mater germanam.i.sororem de
functi . ista soror siue germana excludit di-
ctum agnatum & sic beneficio agnati uenit
soror ad exclusioné matris quæ ex persona sua excludere-
tur a matre. Rursus agnatus admittiť matris beneficio cõ-
tra sororem defuncti cum tamen excluderetur ex persona
propria concurrendo cum sola sorore. Iterum mater bene
ficio sororis cui præfertur deberet excludere agnatũ qui
tamen excluditur a sorore. similem intrincationem & per
plexitatem ponit tex.in.l.æquissimum.§.si.ad tertul.& il-
le tex.fauet auo manumissori ut excludat matrem defun-
cti beneficio patris qui excluderet ipsam matré qui patre
2 non existente in medio excluderetur a matre. † Quid er-
go dicemus in prædicto themate ubi ut dixi agnatus ex-
cludit matrem quæ transiuit ad secunda uota nec in dicto
statuto fit métio de sorore in sequẽti parte statuti soror ex
cludit agnatum nec aliquid tangitur de matre ergo & so
rore defuncti coniuncta ex parte patris tantum. ut in ca
su nostro non reperitur prouisio statutaria sed iuris com
munis quo iure mater excludit talem sororem: ut in aut.
defuncto. ad orfi. & in auten. post fratres . de leg. hære.
si ergo superueniens talis dispositio statutaria præfert a-
gnatum matri & aperit ei uiam debet aperire ad suum
commodum non ad commodum sororis defuncti ex uno
latere tãtum. agnatus.n.tollendo gradum proximũ ipsius
matris debet sibi locum facere nõ sorori.ar.l.nã & si sub
pditione.§.si.de iniust.test.ubi tollẽdo primũ locũ sibi lo-
cũ facit nõ sequẽti ut sic q uincit uincat ad suũ cómodum
nõ alienum.l.pater filiũ.de inof. test. Ité eo ipso qđ agna-

to superstite statutũ excludit matrẽ eo ipso vr̃ admittere ipsum agnatum:ut oo.Bar.in fi.in.l.fi.C.ad tertul.licet sequens statutũ siue particula statuti loquatᷣ cum supersunt agnatus & soror non tñ loquitur cũ supersunt agnatus mater & soror quo casu cum statutum non loquatur iustũ est sequi ius præcedens statuti quo specialiter mater excludiẽ per agnatum.in cursu enim trium personarũ matris agnati & sororis statutum non loquitur ergo ad hũc casum nõ debemus trahere in præiudiciũ agnati qui ex speciali prouisione de ipso & matre excludit matrem.ar.l.si uero.§.si de uiro.sol.ma.Item agnatus uenit per exclusionẽ proximę personę.s.matris cuius ius de iure cõmuni erat potentius q̃ sororis & agnati.soror aũt uocatur per exclusionẽ matris beneficio alieno ad exclusionẽ agnati & sic ex cau-
3 sa remota & per circuitum & ex iure tertij † causa aũt proxima & proprium beneficium & uia directa fortius operantur in iure q̃ causa remota & beneficium alienũ & ueniendo per circuitum & ex non iure matris.l.mulier.§.ea rum.rerum amo.&.c.de cætero.de homi.&.l.assiduis.qui po.in pig.ha.& l.dñs testamento.de condi.inde.ad hoc facit quod no.Bal.in.l.si defunctus.C.de suis & legi. ibi solummodo cõsideranda uerba sunt &c.Itẽ agnatus est prima causa exclusionis & uictoriæ excludendo matrem ergo debet excludere sororẽ quæ non põt fundare ius suum nisi ex persona ipsius agnati quẽ si excluderet aperiretur uia matri & non sibi.agnatus ergo debet esse potior q̃ ex sua persona statuti beneficio excludit illam uidelicet matrem quæ excluderet ipsam sororem hoc ergo beneficium non debet soror trahere ad suum compendium nec super
4 iure tertij fundare ius suum. † Postremo ordo temporis debet attendi inter istos respectu iuris cõmunis & statuto rum sicut attenditur in ordine rescriptorum.c.autoritate. de concess.præben.lib.vj. Sed in ordine succedendi prior in tempore est mater quæ uenit per tertullianum ad successionem filij defuncti.ut.d.aut.defuncto.Secundus in tẽpore est agnatus qui uenit ex primo statuto ad exclusionem matris.Tertius in ordine temporis statutorũ est soror quæ uenit ad exclusionem agnati . Sed quia ipsa soror excludit a priori in tempore uidelicet a matre iste secundus surrogatur loco matris in successione defuncti & excludit sororem ex persona matris quod nõ faceret ex persona sua. Et sic secũdus in tẽpore erit prior in prælatione successionis sic ut ibi secundus est potior in præben.Tertio ex persona tertij contra primum & qui est tertius in tẽpore est ibi secundus propter prærogatiuam cõtra primũ sicut ergo ibi secundus in ordine rescriptorũ præponitur siue antefert tertio ex persona prioris in tẽpore non ex persona sua ita hic in ordine iuris cõmunis & statutorum antefert secũdus.i.agnatus tertio.i.sorori nõ ex persona sua sed ex persona matris quæ licet prima in tempore excludatur ab agnato qui debet censeri secundus in tẽpore per statutum & soror cẽsetur tertia per statutum sequẽs ita quod secundus in tẽpore rescriptorum præfertur primo nõ ex persona tertij sed ex sua propria ergo iste tertius.i.soror non debet eum superare ex persona ꝓpria agnati quia si superaret reperiret matrem quæ eã excluderet.Et si dicatur similiter & agnatus excludẽs matrẽ repellit sororẽ ergo similiter nihil ferat. Respondeo quod ex persona matris excludit sororẽ non ex propria hic agnatus qui debet excludere alium ut seipsum includat & sibi locũ faciat non tertio.i.sorori q̃a tũc statuti beneficium contra matrẽ directo quæreret ꝯ agnatũ ipsum cui dictũ beneficium prælationis est ꝯcessum qđ esse nõ debet.l.amicissimos.C.de excu.tuto.l.si iudex circũuento.de mino.Et ista de iure sentio in hac dubia & perplexa qõne & faueo secundo in ordine iuris & statutorum sicut ibi papa fauet secundo in ordine rescriptorum : ut.d.c.autoritate.& ita ut supra scripsi dico & consulo ego Petrus de Ancharano.

CONSIL. CCCXXXV.

1 *Legitimatio facta in terris ecclesiæ a summo pontifice sine clausula non obstan.an valeat.*
2 *Clausula non obstan.quid operetur.*

N CHRISTI nomine eiusq; matris uirginis gloriosę Marię & beati Antonij amẽ.Vi-
1 so † diligẽter tenore indulti apostolici papæ Bonifacij in quo habilitat per dispensationẽ suam Franciscã filiam Ioannis homdedri di rugabio ad successionẽ dicti Io.sui patris ex testõ & ab intestato non obstante defectu natalium &c. Viso etiã testamẽto dicti Io.in quo ipsam instituit pro dimidia in sua hæreditate. Reuocatur in dubium utrũ sit capax dictę dimidie uigore dictę legitimationis & institutionis. Et allegatur quod nõ quia nata est ex damnato coitu uidelicet ex Ioanne coniungato & soluta ex parte : ergo Io.dicta Frãcisca nata est in adulterio & sic ex coitu nephario & tales lex diuina canonica & ciuilis persequitur tñ ut non sint filij nominandi nec alendi.C.de incest.nup. aut. ex cõplexu.& in corpore unde su.& c.per uenerabilẽ. qui filij sint legi. Præterea in dicto indulto apostolico siue dispẽsatione non est facta mẽtio expressa de specialibus legibus quæ expresse prohibent omne beneficium legitimationis talibus odiosis filijs quod fuisset necesse:ut in aut.qui.mo.nat. effi.sui.ad fi.ergo dispensatio nulla in qua non fit mẽtio de l.derogatoria uoluntatis principis.c.quia nonnulli.de rescrip.&.l.quoties.de preci.impe.offe.&.l.si quis in princ. testamenti.de leg.iij. Sed his non ob.cõtrarium est de iure dicendum quia dicta habilitatio & dispensatio est facta ad preces & suppositionẽ Ioannis sui patris qui potuisset illos quos pro alia dimidia instituit præterire & priuare: ergo non põt uoluntatem testatoris impugnare. ar.l.j.§.fi. de leg.iij.ex qua enim persona quis lucrum capit eius factum seruare debet.l.quæ a patre.C.de rest. mi.&.l.ex qua persona.ff.de reg.iur.Itẽ liquide apparet de intentione papæ dum uult eam succedere perinde ac si dictum minime pareret ac si esset de legitimo thoro nata. Cũ ergo papa sit lex animata in terris & possit etiam supra ius dispensare c.proposuit.de concess.præben.non est disputandum circa hoc nec de eius uoluntate de qua ex uerbis expresse liquet nec de potestate.facit.l.ille.aut ille.§.cum in uerbis.de le. iij.Non ob.quod lex ciuilis tales filios odio persequatur: quia in detestationem criminis & fauore castitatis princeps ita statuit sed non ademit sibi & successoribus potestatem illum rigorẽ mitigãdi.c.inoouit.de elect. maxime in fauorẽ ipsius prolis illegitime quæ nõ deliquit.l.vj.dist. nasci.nec dictus rigor inducitur propter filiorũ odium sed maternũ nitiũ.c.p uenerabilẽ.q filij sint legi. & d.c.nasci. cõfirmat hoc ex eo q̃a dispẽsatio papæ in casu nr̃o nõ est ꝯ ius naturale quo iure oẽs liberi & legitimi nascebanẽ in aut.qui.mo.sui effi.le.post prin.pp hoium aũt cõcupiscẽtias & libidinẽ refrenãdã & amãdã castitatẽ hæc iura positiua principũ introducta sunt ꝯ ipsos.igiẽ facilior est potestas papæ & imperatoris ꝯ iura sua uidelicet dispẽsãdi & abstergẽdi maculã geniture ad successionẽ & alia in c.per uenerabilẽ.præal.c.ꝓposuit sunt.n.successiones & dñia rerũ tẽporaliũ legibus & canonibus distributa: & ad ipsa ac quirẽda & retinẽda reddunẽ hoies habiles ꝑut iura ordinãt & disponũt in suis territorijs imperator uel papa.viij. di.quo iure.&.ff.de acq.rerũ do.p totũ.&.d.c. p uenerabilẽ.& cle.Romani.de iureiur.Nõ.obst. qđ dixi supra quod nõ sit facta expressa mẽtio.de legib' derogatorijs : q̃a imo facta est mẽtio expressa licet nõ specifica noiatim : dr̃.n.in dicto indulto nõ obstãtib' apostolicis ꝯstõnibus & legibus
2 imperialibus & statutis & alijs q̃buscunq; ꝯrijs &c. † Ista .n.clausula nõ obstãtibus sufficit ad derogationẽ legum & canonũ ꝯriũ uel aliter disponẽtiũ idẽ etiã operaẽ ista gñalis quo ad oia sub gñe ꝯprehẽsa qđ operaẽ Ipẽs quo ad specie m.l.si dno.de admi.tut.&.l.oẽs.C.de quadriennali præscrip.de officio ordinarij.si sacerdos . Itẽ illud est quoddã priuilegiũ q̃ priuat legẽ sive corrigiẽ in hoc casu. Et idõ tñ est dicere nõ obstãte aliqua lege sicut dicere noiatim non obst.l.tali.ꝑsupposita scia principis omnium legum.l.omniũ.C.de test.& ar.l.j.&.iij de lib.&ꝑosth. papa.n.sic dictã dñã priuilegiãdo uoluit expresse legibus & canonibus derogare:qđ tenet Host.in summa. de rescript.§.quas ui-

rus.uer.si uero sit cõtra ius.& uer.sed nũ quid.& plene per Io.and.in.c.j.de excel.præla.li.vj.in nouel. Postremo præ supposito q in hoc reperit lex derogatoria prohibens expresse hoc a principe impetrari uel eius successionẽ irritã esse q non reperitur nec hoc dicit ille.§.si. in aut. qui. mo. natu.effi.sui. tñ cum hic non simus in terris imperij sed ecclesiæ Romanæ ut est ciuitas rugabina non debet tale indultum apostolicum regulari secundum leges quia neque imperator habet i dicto territorio aliquã potestatẽ:ut clementi.Romani.de iureiurando.nec indulta papæ maxime cũ clausula derogatoria legũ & canonũ legibus subiacere debẽt cũ distincte sint potestates.xcvj.dist.cũ ad uerum.Ex quibus omnibus sine ulteriori prosecutione concludo institutionẽ dictę Franciscę in dimidia hæreditatis paternæ forte de iure ualidam & capacẽ dictę hæreditatis ac si fuisset nata de legitimo matrimonio iuxta formã indulti apostolici.do.Pet.de Ancha.

CONSIL. CCCXXXVI.

1 *Sententia super ætate & super certis casibus contra omnes facit ius.*
2 *Acta omnibus prosunt uel nocent omnibus sicut & sententia.*

IN CHRISTI nomine amen. Præmitto quod sententia lata super ista ætate est generalis ratione generalium effectuũ quos est apta producere tangit enim statum personę agentis. Et præsupposito per sniam quod sit maior ut asserit in iudicio contra Semproniũ instituto necesse est eum dicere maiorẽ cum quocũque alio quia non potest propter repugnantiam esse maior & minor sicut nec liber & seruus sicut nec spurius & legitimus.
2 Et generaliter ubi sententia † tangit statũ personæ & producit effectum generaliter contra multos ibi snia est apta multos lædere quia facit ius ꝫ omnes.ut.l.ingenium.& ibi per Bal.de sta.ho. Itẽ si non tangit statum personæ sed de natura sui multos concernit quia est snia rescissoria alicuius dispositionis multos tangentis ut quærela inoffi.l.posthumus.§.fina.& l.qui repudiantis.de inoffi.testa.Idẽ in restitutione aduersus aditionem hæreditatis. tangit.n.creditores hæreditarios legatarios & similes. auten. si oẽs.C.si ut se ab hære.ab.Idem cum ageretur de statu & libertate prouinciæ.c.humilis.de maio.& obe.per Inno. Idẽ cũ petitur cõfirmari electio prælati contra quã petitionem multi pñt se opponere.c.super his.de accu.per Inno. & etiã ipse no.in.c.cam.qui si.sint leg. In prædictis enim & similibus casibus in quibus sententia tangit multos uel statũ personę snia facit ius si lata fuerit cũ legitimo ꝯtradictore ut.d.l.ingenium.cũ si.præal.& propter magnũ præiudiciũ multorum admittunt oẽs ad cõtradicendum quorũ interest illud non fieri uel cõcedi & scientibus parat præiudicium sicut in alijs specialiter uel generaliter citatis per edictũ.ut.d. aut.si omnes.& quod not.in c.si.de elec.lib.vj.in nouel. &
2 d.c.humilis not. † Et sicut sententia prodest uel nocet omnibus ita & acta ac si fuissent in iudicio.c.cum causam. de testib.in nouel.&.l.sepe.de re iudi.per Bar.præmittẽdum est etiam quod ista sententia productiua generalẽ effectũ fundatur in officio iudicis nobili principaliter implorato in casu nostro.ut not.Bar.in.l.de ætate.in pe.col. de mino. & proceditur seruato iuris ordine & citata parte specialiter uel generaliter ut prædixi.ut in.d.aut.si oẽs.&.l.in causæ.§.causa cognita.de mino.His præmissis facilis est solutio dubij de quo quæritur.nam appellauit dictus.C.a sententia super ætate lata in fauorem.R.tãquã septuagenarij cuius.C.intererat non talẽ pronunciari quia creditor eius erat & poterat eũ facere capi & incarcerari pro dicto suo debito quod non posset de certo si sententia super tali ætate transiret in rem iudicatam & ne talis sentẽtia sibi præiudicet appellauit & bene.c.cum super de re iudic.cap.ueniens. de testi.cum simili. Hoc ergo præsupposito est discutiendum utrum dictus.R.ad probandum ætatem suam. lxx.anno.possit ꝓducere duos testes in causa appellationis ad probandum dictam ætatem & dubium stat in hoc quia.C.appellationem prosequens obijcit quod nõ possit tanquã testificata in causa principali didicerit cle.testibus. de testi.& eo.ti.c.fraternitatis.Ex aduerso dicit.R.qđ nõ didicit & sic offert se iurare.dubitatur utrũ debeat iudex appellationis recipere dictos nouos testes super dicta ętate probanda. Et uidetur proculdubio dicendum quod nõ quia publicatio testium pręsumitur interuenisse cum sit de substantia inquisitionis & indaginis ueritatis qua sublata esset subtracta copia defensionis aduersario.ut no. Barto. in extrauagan.ad reprimendum.super uerbo figura.nõ ergo debet.R.audiri si proponat aliquod propter quod sententia pro eo lata reddatur iniusta uel iniqua.l.si seruus plurium.§.j.de leg.j.uel si deberet super hoc audiri iudex ex hoc solummodo haberet pronunciare iuste appellatũ tanquã ab iniqua sententia qua constat latam fuisse ex attestationibus non publicatis licet ut dixi.R.super hoc non debeat audiri qui asserit sententiam pro se latam fore iustam ex ordine & ex causa.facit.c.cum uenera.de excep.in nouel.post Inno.&.l.post legatum. de his qui. ut indig. ꝑ Barto.Postremo sentẽtia fuit lata dicto.R.pręsente & instante & iudex narratiue deduxit inter cætera in sententia uisis testibus qui dixerunt dictum.R.esse maiorem.lxx. annorum &c.ergo satis potest dici publicatio facta sibi attestationum postquã tam in solẽni actu sentẽtiæ ita iudex asseuerauit quæ asseueratio contra ipsum præsentem facit plenam fidem.l.optimam.de contrahen.stipu.& no. in ca. quoniam cõtra falsam.de prob.per Bar.& l. sciendum.de uerb.obli.per Barto.& c.cum in iure.de offi.dele.ꝑ Inno. Ex quibus conclude dictum.R.tanquã attestationibus publicatis non posse producere nouos testes. ut. d.cle.testib. do.Pet.de Ancha.

De testamentis.

CONSIL. CCCXXXVII.

1 *Voluntas testatoris quando imperfecta dicatur.*
2 *Probationes singulares & uarie non probant.*
3 *Solemnitas testamenti quid requirat.*
4 *Affirmantibus plus creditur quam negantibus.*
5 *Actus nullus defectu consensus confirmatur accedente consensu.*

IN CHRISTI nomine amen. De efficacia siue ualitudine testamenti Francisci non uidetur in dubium posse reuocari quia Ioannem eius filium pure instituit.l.inter cætera. de liber.& posthu. Sed quia in casu quo sine liberis decesserit hospitale construendũ sibi substituit grauans dictũ Ioan.eius filium ne de bonis suis possit disponere ultra.ccccc.flore.in caso. dictę conditionis existẽtia &c.dubitari potest utrum Io.possit detrahere legitimam & trebellianicam non obstante dicta ordinatione Francisci sui patris de.ccccc.flore.solummodo. Circa testamentum Ioannis in quo instituit Baldasarem oritur dubium utrum debeat intelligi reuocatum propter istam superuenientem uoluntatẽ Ioannis quod uoluerit aliter disponere & testari quam fecerit in prædicto primo testamento. Et istud dubium primo capio & vr̃ quod primum testamẽtum non debeat intelligi reuocatum per regulam qua cauetur quod testamentum iure factum non reuocatur per aliud imperfectum.ut insti.qui.mo.te.infir.§.ex eo.& de adi.leg.l.ex parte.Et hinc est quod si ille qui solenniter testatus est uult testamentum reuocare uel de ipso aliquid mutare uel addere omnia ex integro facienda sunt.l.hæredes palam.§.si quid post.ff.de testa.ad hoc.l.si mater.ff.de le.iij.sed in casu nostro nõ reperit scđm testm̃ iure perfectum: sed potius quædã enunciatio alterius & diuerse uoluntatis a testamento primo: quæ quidẽ uoluntas enũciatiue emissa nõ põt dici testamentũ propter defectũ numeri testiũ quia etiam nõ rogati & quia quodãmodo singulares q2 unus quodãmodo de alterius præsentia nõ deponit quodlibet autẽ prædictorũ reddit testamentum nullum.l.

hæredes palam.§.in testamentis.&.§.uno contextu.de te-
sta.&.C.eo.ti.l.si unos.&.l.hac cõsultissima.§.ex imperfe
cto.facit.c.licet cãm.de proba.postq̃ ergo iterum secun-
dum non potest dici testamentum nõ præstat impedimen-
tum.Primo in eius reuocatione debet esse solennitas quæ
d am quæ fuit in eius ordinatione.l.nihil tam naturale.de
re.iur.& extra.eo.ti.c.oẽs res.&.l.si ut pponis.C.de nup.
facit.c.non præstat.de reg.iur.lib.vj. Secundo hoc probaẽ
quia in casu nr̃o non solum fuit imperfectio solennitatis
1 sed etiam fuit imperfectio uoluntatis. † Quod sic probaẽ
tunc dicitur imperfecta uoluntas quando tabellio scripsit
uoluntatẽ testatoris sed testator prius decessit q̃ illam le-
gerit & nõ dicitur testari.ut est casus singu. in.l.fideicom-
missa.§.j.de leg.iij.sed ita fuit directo in casu nr̃o quia ta-
bellio scripsit sed coram testatore & testibus adhibitis ap-
paret q̃ dictam uoluntatẽ non legit neq; publicauit. unde
ex tali uoluntate imperfecta non ualent relicta etiam pro
aĩa.ut no.Bal.in.l.ex ea.de testa.facit.l.si is qui eo.ti. Ter-
tio hoc probaẽ quia primũ testamentũ Ioan. in quo secũ-
da eius uoluntas quod instituit hospitale cõstruendum. ut
Franciscus disponit probaẽ solis tribus aut quatuor testi-
bus ut dixi sed non vr̃ quod dispõ de qua constat per scri-
pturã possit ita de facili reuocari per testes pauciores nu-
mero quã requirat illa dispõ.ut.l.testium.C.de testa. & rõ
huius colligitur in.l.diuus.de test.mi. facile.n.reperientur
tres testes qui dicerent ita testatorem audiuisse dicẽrẽ &
sic uera iudicia testatorũ euerterenẽ & aperireẽ uia falsita-
tibus ꝯ uera testamenta.cũ tñ leges laborent in oppositum
de testamentis.l.hac consultissima.& qui test.fa.pos.l.hac
ꝯsultissima. p leges aũt nõ debet aperiri uia fraudibus.ca.
porro.de diuor.Et iste rõnes & iura faciunt pro primo te
stamento in quo Ioannes instituit Baldasarem.Sed in con
trariũ qđ dictũ testm̃ debeat intelligi reuocatũ multa ur-
gent. Primo quia per septẽ testes productos pro parte exe
cutorũ hospitalis cõstruendi probaẽ quod dictus Ioan.dum
esset infirmus in lecto testari uolebat & pp hoc pro mace
rio dñorũ priorũ & notario missum fuerat & uenerunt &
cũ notarius scripsisset totã eius uoluntatẽ & macerius con
uocaret testes in camera & uenissent septẽ testes numero
& corã eis uellet notarius uoluntatẽ Ioan.legere & publi-
care Paulus Ioldini traxit unũ testẽ extra & Baldasar coe-
pit uociferare ut pbat ser.Ioan.& Petrus de Paulo & Bal
dasar uociferans & dominicus de expulsione unius testis
& dña Antonia de aduentu macerij in auditu rumoris &
de auditu quod Ioan.fuerit impeditus testari. & similiter
dña Dõica de auditu p̃dictorũ & alij deponunt qđ pp re-
cessum testium nõ stetit quin legeret & publicaret. Ex qui
bus oibus i effectu simul cõiunctis apparet q̃ Ioan. habuit
de nouo uoluntatẽ testandi & in scriptis redegerat uolũta
tem suã totam ut ipse notarius & macerius & quã plures
alij testanẽ sed impedimẽto superueniente pp recessum te
stiũ uocatorũ in p̃dictis rumoribus nõ fuit lectũ uel publi-
catũ.Dubiũ ergo remanet in hoc si per p̃dicta primũ testa
mentũ debet intelligi reuocatũ & hospitale ueniat ad hære
ditatẽ Ioannis p̃supposito q̃ ẽt per testes ex dictis testib⁹
pbaẽ quod instituit hospitale ut pbat dictus tabellio qui
scripsit etiã Petrus q etiã testificaẽ quod reuocabat primũ
testm̃ & similiter Iacobus & etiam ser Iacobus dixit Ioan
nẽ dixisse uelle sequi uoluntatem patris sui.Et vr̃ q̃ ista nõ
sufficiant ad reuocationẽ primi testamẽti oi iuris solẽnita-
te uallati per rõnes & iura in cõtrarium superius alle. Itẽ
quia dicte attestationes sunt uarie & diuerse ac etiam sin-
gulares. nam unus de rumore Baldasaris alius de rumore
Baldasaris & Iacobi Saldini duo tãtum q̃ iste Iacobus tra-
xerit testes extra tres tñ quod Ioannes instituit hospitale
& reuocabat primum testamentum. † Iste aũt sunt proba-
2 tiones singulares & uariæ unde non probant.l.eos qui fal-
sa & uaria.ff.de fal.& d.c.licet causam. Et cõfirmatur hoc
quia cum omnes sex dicti testes pducti pro parte dicti ho
spitalis sint contestes in tempore & in loco mirandum est
qđ de rumore & tractione alij nõ sensisset & audiuissent
sicut supradicti . non debet ergo iudex dare fidẽ testibus q

uerisimilia non deponunt & non apta negotio de quo agi-
tur.l.ob carmen.& l.iij.de testa.Sed his non ob.contrariũ
est de iure dicendum & defendenda ueritas quãtum potest
contra illa quæ dolo & malitio gesta sunt super cuius doli
probatione iudex debet cuncta rimari & perspicuius con
iecturis & indicijs informare motũ animi sui.vj.q.i.c.nõ nĩe.
iudicantem.c.in præsentia de renun.&.l.dolum.C.de do-
lo. sed in casu nostro contra Baldasarem sunt probate per
spicue coniecture & indicia constant ex pluribus . Primo
nãque sua intererat primum testamentum Ioannẽ nõ mu-
tare cum esset in eo uniuersaliter institutus & hoc clarũ.
Secundo constat quod Ioannes cum esset infirmus cõmi-
sit sibi per traditionẽ clauium custodiam dicte domus in
qua morabatur infirmus in lecto & de hoc constat liquide
per positiones Baldasaris & pbationes testium super eis.
Item quod Baldasar impediuerit introire notarium scili-
cet Franciscum in camera claudendo ostium & dicendo
qđ uolebat ipse ducere notarium ad suũ sensum.probat Ia
cobus super tertio articulo ubi de uerbis etiam inhonestis
contra dictum testem hac de causa prolatis . Idẽ etiam ser
Iacobus super quarto articulo probat de accessu pro ma-
cerio & de clausura ostij domus in reditu cũ eodem & ac
cessu ad cameram Ioannis infirmi.& de ser Leonardo qui
scripsit totam uoluntatem Ioannis & cũ uellet eam publi
care uociferatione Baldasaris & Pauli impeditus fuit &
idẽ probat Petrus testis.Idẽ uidelicet de rumore probant
dicte dñæ de quibus ut supra dixi.Prædicti.s.ser Iacob⁹ &
Petrus ser Leonardus Macerius & alij probãt de recessu
testium dum ser Leonardus uellet coram eis testamẽtum
publicare siue legere. Ex quibus liquide apparet ex prædi-
ctis actibus Baldasaris quod impedimẽtum istud fuit cau-
satum ab eo dum prohibuit notarium ingredi claudendo
cameram dum rumorem leuauit tempore publicationis
fiende & dum testes tunc & postea recesserunt. & licet te-
stes non deponant quod ipse aliquid fecerit in recessu te-
stium tamen actus eius præambulante recessum præsum-
1 ptiue inferunt quod ipse causam prædictis dederit . nã cũ
2 haberet custodiam domus & liberã administrationẽ de-
buit talia prohibere cũ posset in domo suæ fidei & custo-
die cõmissa.unde nedũ quod phibuerit sed ipse rumorem
fecerit & alia de quibus supra nõ caret scrupulo societatis
occulte cũ tam manifesto facinori desijt obuiare ad hoc.c.
sicut dignũ de homi.cõstitutus.de testi.& j.q.iiij.quia p̃su-
latus.facit.l.j.ff.si quis ali te.prohi. Itẽ præsupposito quod
ipse tale impedimentũ non præstiterit tñ postquã constat
de ipso impedimẽto causato ex recessu testiũ tẽpore quo
debebat publicari & probato p quatuor testes siue tres qđ
uolebat relinquere hæredẽ hospitale in isto ultimo testõ
apparet quod recedere uoluerit a primo testõ quod suffi-
cit qualitercũq; de hoc constet.l.nr̃am.C.de testa. nam si
actus facti hoc operaẽ ut incisio uel cancellãtio primi testa
menti ut ibi.&.l.proxima.&.l.cãcellauerat. de his quæ in
test.delẽ. multofortius actus uerbis ex quo indubitata col
ligitur intẽtio testatoris . ut l.certũ.ff.si cer.pe. Plus forte
posset dici qđ probato tantummodo quod uoluerit idem
Ioannes nouum facere testamẽtum ex eo quod notarium
adhibuit ad scribendum & testes ad interessendũ & ex de
fectu & impedimento Baldasaris non potuerit compleri
hoc ipso debet ab eo auferri hæreditas ut ab indigno &
applicari fisco.ut.d.l.j.in princi.ff.si quis ali.te. prohi. licet
in casu nr̃o ideo nõ sit locus fisco quia expresse ꝯstat Ioan
nẽ uoluisse eius hæreditatẽ deuolui ad hospitale . ut.d.l.j.
§.sed si legatũ. Quinimo si non cõstaret impedimentũ re-
cessus testium processisse a Baldasare tamẽ postquã cõstat
quod de nouo testari uoluit & a testibus taliter impeditus
fuit uidetur ex istis tale testamentũ reuocatum sicut si in-
cidisset uel cancellasset.ar.prædictorũ iurium. Sed contra
ista faciunt fortiter quæ dicta sunt supra pro parte cõtra-
ria.nã ista ultima uoluntas de qua cõstat p testes est imper
fecta quo ad solẽnitatẽ & quo ad uolũtatẽ ergo non debet
tollere testm̃ primũ omni iure pfectũ ut dictũ est supra.nã
uolũtas testatoris nona debet pbari p.vij.testes.l.cũ ppo-
neretur.

heretur.de le.ij.& quod not.in.l.hæredes palã.§.sed si notam.ff.de testa.Sed istud impedimentum causatũ a Baldasare nõ probaĩ nisi duobus contestibus de rumore & uno tm̃ q̃ clauserit ostium & tribus q̃ instituit hospitale sed nõ vr̃ q̃ ex istis probationibus imperfectis q̃ resultet una perfecta maxime factionis testamẽti quod debet fieri uno ɔtextu.ut d.l.hæredes palã.§.uno cõtextu.facit.C.qui mu.tu.l.j.unde non vr̃ recipere probationes semiplenas quæ tẽporibus diuersis interuenisse probenĩ ex testib⁹ maxime extraneis ut in casu nostro.facit.l.antiquitas.C.de testa. actus.n.extranei intermixti uitiant testm̃ & communẽ actũ qui debet fieri uno contextu & non cũ temporis interuallo.ut.l.cõtinuus.ff.de uer. ob.&.l.duos.§.fi.ff.de duo. reis. Ad hoc respondeo quod illa quæ ueniunt extrinsecus nec concernunt factionem ipsius testamenti siue ipsum actum testandi talia possunt probari per numerũ communem testium qui requirũtur in dispositionibus regulariter & duo testes.l.ubi numerus.ff.de testi.etiam si per illam probationem extrinsecam redderetur testm̃ nullũ puta si uolo probare testatorem fuisse minorem.xiiij.annis uel coactus sic testari uel tabellionem qui scripsit testm̃ publicẽ excõmunicatum uel testatorẽ fuisse furiosum tẽpore testamenti. aliquo etenim ex prædictis probato redditur testamẽtum nullũ.l.qua ætate.de testamentis.& l.furiosum.C.qui test. fa.pos.& c.dilectus.de succes. ab inte.c.decernim⁹.de sen. excom.lib.vj.& ad prædicta ꝓbãda sufficiunt duo testes:
3 ut no.Bal.in.l.ij.C.de bo.pos.sm tab. † Quandoq; quærit de ipsa factione testamenti & tunc aut de probatione solennitatis & requiritur numerus septem testium & rũe an sufficiant duo qui deponant de præsentia & rogitu.vij.testium no.in d.l.ij. Quãdoq; quæritur de probatione uoluntatis testatoris & circa hoc aut quæritur de uoluntate noua probanda aut de uoluntate prius disposita.ut.d.§.sed si nota &.l.cum proponeret.ubi uoluntas debet probari septẽ testib⁹ de iure ciuili & sic dicto iure debet regulari dicta institutio hospitalis facta ut prædicit per Ioan. fateri tñ oportet non esse probatam sed quod fuerit impedita ꝑ Baldasarẽ.iste actus extrinsecus probatus est per duos siue tres testes de rumore siue uociferatione sua quæ ꝓbuit tunc eũm recessui testium & per consequens completioni testamenti & isti debent sufficere cõtra eum ne cõmodum sentiat ex primo testamento postq̃ impedit secundũ. ut d. l.j.si quis ali.te.prohi.& forte etiam dicto casu dici posset subueniendum hospitali ut habeatur pro legitime instituto postquam constat ita testatorẽ uoluisse licet non perfecte de iure ciuili propter dictum impedimentum.ad hoc optime.l.quidam cũ filium.de hære.insti. ubi fideicommissum ex testõ quis cõsequitur ex contracto & sic alter q̃ ex actu ipso testandi.nã & alibi propter dolũ iura relaxãt & alleuiant a probatione regulari.l.si qñ.C.unde ui. & c.fin. quod metus cã.in nr̃o tñ casu non est necessaria tam subtilis inuestigatio quia relicta ad pias causas siue pro aia regulanẽ iure naturali & diuino quo iure in ore duorum uel trium stat oẽ uerbum.c.nouit.de iudi.ualde.n.sunt fauorabiliter relicta ecclesijs & pijs locis q̃ in eis sufficiunt duo testes sicut inter liberos.ut.c.cũ esses.&.c.relatũ. de testa. & plene per Bar.in l.habeat.C.de sac. sanc. eccle. Nõ ob. q̃ illud hospitale nondũ sit in esse productum quia nondũ fundatũ autoritate epi quod requirit ut habeat priuilegiũ pie domus.c.de xenodochijs.de reli.do.& futuræ ecclesię non potest donari.c.ad audientiam.de eccle.edi.nam dico sufficit destinatio testatoris ad pium usum per executorem & in ipsorum defunctum per episcopum executioni demandanda.c.si hæredes.de testa.ubi casus in fin.& maxime quia si aliquo impedimento non posset hospitale cõstitui debet dicta hæreditas in aliqm usum conuerti & sic non põt esse caduca.ut.d.c.si hæredes. Vnde ex his omnibus cõcludendo proculdubio uidetur dicendum q̃ dicta hæreditas Io.& etiam hæreditas Francisci integrẽ debeantur dictis executoribus pro implendis pijs uoluntatibus patris & filij testatoris non obstantibus dictis rationibus cõtrarijs quibus per prædicta apparet plenissime responsum . Sed restat respondere quibusdam testibus in oĩbus deponentibus uidelicet q̃ Ioan. semper dixit quod nolebat facere aliud testm̃ & q̃ ita dixit corã massario supradicto cuius cõtrarium testificaĩ ipse massarius & oẽs alij supradicti q̃ sunt cõputato massario numero.vj.Sed ꝓbantes dicta uerba sunt tm̃ quinq; pluribus ergo in dubio standũ est & maxime quia massarius ibi interfuit iãquã persona fidelis & digna a dñis prioribus ciuitatis Florentiæ trãsmissa ut possit libere testari.Itẽ præsbyter Leonardus est persona publica a iure approbata.ecce ergo duo testes publica autoritate sumpti & per ɔñs maioris bonitatis & æstimationis quo ad illũ actũ q̃ cæteri deponentes cõtrarium. Itẽ deponunt magis uerisimilia.ad quid.n.fuissent tot testes tabellio & massarius congregãti si uerum esset quod isti dicunt cum semper dixisse se nolle aliud testm̃ facere imo ex congregatione prædictorũ in unũ præsumitur oppositum: qa facto datur uoluntas intelligi not.in c.dilecti filij.de appel. & l.ij.de insti.& substi.sub condi.fact.Itẽ isti deponũt negatiuam dũ dicunt q̃ semper dixit se nolle aliud testm̃ fa-
4 cere. † Sed prædicti sex de affirmatiua.l.q̃ fecit ex quo infertur quod plus creditur duobus affirmãtibus q̃ mille negantibus no.in.l.item si unus.§ si plures. de arbit. Ex istis oibus simul iunctis apparet quod dictis sex potius lux ueritatis assistit & deponũt apta naturæ negotij igit̃ præferendi l.ob carmen.§.si testis.de testi & extra.eo.ti.c.in nostra.per prædicta declaratũ sit primũ dubium de quo quærit meo iudicio satis plene. Super secundo dubio utrũ consensus aut superueniens confirmet iudicium retro gestũ cũ Baldasare eius nepote & in potestate. & ista qõ plene examinatur in.l.cum non solum.§ necessitatẽ. de bo. quæ lib. & ibi Cy.in.iiij.q.recitat opiniones & tenet quod filiusfa. erat maior & egit sine consensu patris qui postea ratificat & cõsentit ualet iudicium retro gestum. & hoc propter re-
5 gulam generalẽ de qua in.l.fi.C.ad ma. † ubi si actus non deficit nisi ratione consensus qñcũq; consensus superuenit et confirmatur actus.facit.c.j.ij.&.iij.de his quæ fiunt a præla.sine consen.capi.& probat ibi Cyn. quod filiusfam. olim & hodie habet integrã personam in iudicio liceat illa l addat de consensu patris.& idem firmat ibi Bart. si ergo non deficit iudicium in alio quã in defectu cõsensus quãdocuq; ut dixi superueniat satis est. Et confirmatur hoc in casu nostro in quo constat filium adiuisse sed de aditione patris non apparet sed bene constat quod postea repudiauit etiam quo ad usumfructũ:ut patet in copia instrumẽti transmissi.l ita ergo repudiatio habet tractũ retro & ususfructus nunquam fingitur acquisitus sed semper fuisse filij adeuntis.l.hæres quandoque de acqui.hære.Ex quo sequitur quod cum in signum repudiationis fuerit eius consensus necessarius sufficit quandocunque interueniat ut firmat ibi Bart.ex quorum opin.quæ mihi uidetur de iure uerior concludo quod istius aui consensus.l.repudiatio superueniens firmauerit iudicium & omnia retro gesta per regulam.d.l.fi.& doctrinam doctorum tenentium qđ consensus quandocũq; interueniat firmat actũ inualidum ob defectum ipsius consensus solummodo.facit quod no.in c. j.de re.eccle.nõ alie.lib.vj. Ex quibus omnibus late dictis patet responsum ad id quod ultimo quæritur scilicet quæ sunt partes iudicis . nam si est deductum in iudicium possessorium adipiscende & petitæ confirmatio tenute & remissionis in bonis dictorum testatorum patris & filij in fauorem hospitalis & executorum debet dicta tenuta & immissio confirmari per iudicem & prædicto Baldassari perpetuum silentium imponi iuxta tenorem petitionis dictorum executorum porrectæ in iudicio quam nõ uidi sed ad ipsam se iudex referat.l.ut fundus . communi di. &.l.fi.C. de fideicom.liber.&.c.l.licet heli.de simon. cum multis similibus.

De minoribus & de iureiuran.

CONSIL. CCCXXVIII.

1 *Minor quando possit contractum a se initum dicere nullum.*

2 *Confessio de recepto non sufficit ubi solutio actualis requiritur.*
3 *Minoribus aequitate naturali subuenitur.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Visa copia eiusdē instrumenti qualiter nāmus quōdam Iacobi Ioānis chini de portu nouo de dit & uendidit cessit & transtulit laudo oia iura actiones quæ & quas habet in hæredita te monachi pro.cccc.l.ducatis cum donatione si plus uale ret &c.& confessionem & cum iuramento non ueniendi contra ratione minoris ætatis uel alia ratione &c. Reuocatur modo in dubium cū tempore contractus & nūc etiā minor sit.xxv.an.possit rescindere dictum contractū & ue nire cōtra afferendo scilicet quod nihil de pretio recepit. Et uidetur prima facie quod non possit obstante sibi proprio iuramento quod seruare tenetur postq̄ nō fuit ui uel metu extortum sed sponte præstitum nec uergit in dispen dium salutis æternæ.c.cum cōtingat. de iureiuran.& c.mu lieres.eo.ti.li.vj.& in aut.sacramēta puberum.C.si aduer. uen.ibi uidetur casus.est enim maxima autoritas iuramen ti nā firmat quæ alias sunt a iure reprobata.ut patet in præ alle.iuribus.& eo.li.de pac.lib.vj. Cōtrarium uidetur de iure dicendum certū est enim quod circūscripto dicto iuramento iste contractus argui & rescindi potest prætextu nullitatis & etiam iniqtatis:uitio nāq; nullitatis subiacet iure cōmuni & speciali.de iure enim cōmuni contractus cessionis iurium requirit ueram pretij numerationem & re ipsa dicit tex.in.l.ab anastasio.&.l.p diuersas.C.mand. in casu aūt nostro apparet sola confessio non solutio pretij facta & ista non sunt paria re ipsa actum gerere uel fate ri actum sic fuisse patet in multis ss.C.de col.l.si donatione.& aut.unde si parens.C.de inoffic. testa.&.l.si forte.de castren.pecu.& diri in.c.j.de reb.eccle.nō ali.lib.vj.in iqui bus iuribus patet quod ubi requiritur solutio actualis non

2 sufficit confessio de recepto & maxime † in minore q. de facili confitetur & qua facilitate inducitur ad contrahendum eadem facilitate ad confitendum renunciandum .l. doli mali.§.dinersum.de doli excep. facit quod not. Bart. in.l.si debitores de noua.&.l.procurator.de iure fis.De iu te etiam speciali patet quod in alienatione rerū & iurium minorum requiritur autoritas curatoris & decretum iudi cis interponitur cum causæ cognitione.ff.de re.eo.l.ma. gis puta.per totā.l.&.l.j.C.de prædijs mino. at in casu nostro nec curatoris autoritas nec decretum iudicis interuenit in ista translatione cessionis iurium.l.cum hi.§.si ptor. de transac.Ex quibus iuribus clare patet qđ iste cōtractus est ipso iure nullus.Itē etiam iniquus ex quo non apparet aliqua pcij numeratio uel puersio in utilitatē minoris quæ nō præsumit sed potius dilapidatio captio & circūuentio naturali æquitate pp fragile hmōi ætatis pšiliū.l.j.ff.de mi

3 no.† ubi patet qđ subuentio minorū est inducta naturali æqtate.facit l.in pupillo . de solu. Ex istis oībus infert qđ dictus ptractus uenditionis & cessionis laborat uitio nulli tatis de iure cōmuni & singulari.Itē etiam uitio euidētis iniquitatis postq̄ apparet nuda pcij cōfessio & quod de dicto pcio minor fecerit nihil pstat & paria sunt nō esse uel etiā & nō apparere.l.cū in.l.ff.de cōtrahē.emp.Restat mo do discutere utrū iuramentū minoris pstitū in ptractu pur get pdicta uitia nullitatis & iniquitatis.Ad hoc dico & pmitto qđ iuramētū non fuit inuentū ut esset iniquitatis uinculū.22.q.iiij.inter cætera.Rursus iuramentū debet habere tres comites.s.ueritatē iudiciū atque iustitiā. ea.cā.& q. aiaduertendum.&.c.quanto.c.& si Christus. de iureiur. at in casu nr̄o iuramentum reperitur præstitū super eo qđ est a iure reprobatū ergo nullū.l.nō dubium.C.de leg. &.l.si qs inquilinos.de leg.iij.Non ob.si dicat lex canonica pfirmat tales cōtractus iure ciuili dānato si interuenerit iuramentū ut dictis.c.cū contingat mulieres.& aut.sacramēta puberū.C.si aduer.uen.c.ij.de pac. Ad hoc rñdeo & dico quod illa iura loquuntur in casibus in quibus cōtractus de ficiunt in omissa legali solēnitate dūtaxat sed nos loquimur cū contractus arguitur de præsumpta fraude & eui-

denti iniquitate quibus casibus proculdubio non uidetur talis contractus iuramento firmari per iura præallegata. ius enim ciuile præsumit cessionē iurium simulatā nō interueniente re ipsa pretij numeratione. ut.d.l.ab Anastasio.&.l.per diuersas.præsumptio autem fraudis non uidetur purgari simplici iuramēto.ad hoc quod no.Bald. in dicta aut.sacramenta.fundatur.n.dicte.l.præsumptio in equi tate naturali ratione qua natura hominum est multū prona ad decipiendum minores: ideo magna æquitas suadet eis subueniri.ut dicit tex.in.d.l.j & Bal.in.d.aut.sacramen ta puberum.si ergo lex præsumit cōtractum fictum & dolo sum.& per pñs etiam iuramentum tanquā accessorium. ut d.l.non dubium.& in multis casibus lex reprobat iuramēta in quibus lex tenet locum apostolici.l.adigere.ff.de iure pa.facit quod no.in.l.emptione.C.plus ualere quod agi tur. Item deficit dictum iuramentum in ueritate & iustitia postquā uera numeratio non apparet.& ex hoc consequenter deficit iustitia ideo non seruādum.ut.d.c.animaduertendum.Pro confirmatione prædictorum accedat qđ no.Io.an.in d.c.cū contingat.ubi dicit quod contra iuramentum præstitum super rebus dotalibus potest peti relaxatio & sic potest dici in casu ut primo & ante oia petat idem nammus relaxationem huiusmodi iuramenti coram iudice ecclesiastico ad quod tenetur propter iniquitatē & iniustitiam & præsumptam fraudem dicti contractus pro ut ex superioribus clare patet.

De regibus & regnis.

CONSIL. CCCXXXIX.

1 *Regna unde exordium habuerunt & qualiter in eis succedatur.*
2 *Romani bilos fecerunt imperatores.*
3 *Posteritatis nomine qui ueniunt.*
4 *Fœmina non succedunt in feudis.*
5 *Agnationes conseruandas iura curauerunt.*
6 *Fructus non producitur ex infecta radice.*
7 *Mater plus ad fœminas afficitur quam ad masculos.*
8 *Ius commune seruatur in casu omisso.*
9 *Vir cum uxore eadem caro censetur.*
10 *Iura sua remittentibus non est ad illa regressus.*
11 *Iuramentum sine dispendio salutis æternæ est seruandum.*

N CHRISTI nomine amen. Pro maiori intelligentia dicendorum est primo discu tiendum quo iure reges & regna sumpserint

1 exordium & in regnis est † expressum quod regna iure gentiū distincta sunt & reges etiā iure diuino cæperunt. patet in Dauid Salomone Saule & pluribus alijs approbatis a deo . de sacra. unc.c.j.uer. unde.ubi enumerat aliquos reges unctos de mandato dñi.ad idem prouer.viij.Per me reges regnāt.& in psalmo. Deus iudicium tuum regi da. In lege etiam noua siue euangelica habetur de regibus.j.Petri.ij.Deum timete regem honorificate , & alibi . subditi estote omni potestati siue regi tanquam præcellenti siue ducibus tanquam ab eo missis.de maiorita.& obedien.c.solite. Ex quibus sacris testimonijs clare liquet reges in regnis habere uetustissimum titulum uidelicet iure quodammodo naturali & diuina. quadam prouidentia constitutum semper firmum atq; immutabile perseuerat insti.de iur.na.gent.& ciui. Iure etiā romanorum constat regimen regum præcessisse regimen cōsulum & imperatorum.l.ij.§.ex actis deinde regibus & §.nouissime.& §. post originem.ff.de iusti.& iur.& de ori gine iuris, Secundo uidendum est qualiter dicta regna regibus deferantur per successiones. Canon dicit principatū in populos non sanguini deferendum esse sed uitæ.viij. q.j.moyses.& ibi glo.arguit qđ reges debēt fieri p electio nem.xciij.di.legimus sicut papa uel imperator. de elect. uenerabilē.& .viij.q.j.si Petrus.cum.c.seq. Sed ut uidemus de facto uetustissima consuetudine contrarium usurpatū, est in regnis ut deriuentur ad posteros iure sanguinis & sic illis iuribus quod per electionem deferantur consuetudine

dine abrogatum est. ut not. Archid. in. d. c. Moyses. & c. grādi. de supp. neg. prælat. lib. vj. per eundem. Circunscripto ergo iure communi & consuetudinem imitando uidendum est si sunt plures filij uel agnati de domo regia qui succedāt in regno. nam in alijs successionibus prima causa successionis est filiorum nulla habita differentia sexus. ff. unde li. l. scripto. & l. nam & si parentibus. de inoffi. testa. & l. maximum uitium. C. de liber. præte. ipsis deficiētibus ad ascendentes uel collaterales defertur. ut insti. de hære. quæ ab intest. de. per totum. in successione uero regum de generali regnorum consuetudine hoc uidemus quod non ad omnes filios uel gradu proximos sed ad unum ex eis solummodo defertur regnū. & hoc operatur bonū publicum quod uersatur. ut per unum non per plures reipublice & populis consulatur. ut patet in. l. ij. §. deinde. quia difficile. ff. de ori. iur. unde philosophus entia uniuersa nolunt male disponi. pluralitas principatuum non est bona unus ergo princeps. Sicut uidemus etiam in natura quam iura imitantur insti. de adop. §. minorem. In membrorum namq; pluralitate est unicum caput quod si plura in eodē corpore reperirentur esset monstruosum. l. non sunt liberi de sta. ho. sic ecclesia una quæ est in multitudine latius incremento fecunditatis extenditur quomodo multi radij solis sunt sed unum lumen & rami arboris multi sunt sed robur unū tenaci radice fundatum. & de fonte uno plurimi riuuli defluunt unitas tamen seruatur in origine. & hæc & similia habentur. xxiiij. q. j. c. sequitur. sic in generali concilio prohibitum est unam ciuitatem duos habere pontifices tanquam si unum corpus diuersa capita haberet quasi mōstrum esset. de offi. ord. quoniam in plerisq;. Hinc est quod in apibus princeps unus & Roma duo ferre nō potuit. vij. q. j. in apibus. ubi alia exempla de ista unitate capitis. Vnde dominus per Ezechielem dicit seruus meus Dauid rex super eos erit & pastor unus erit omnium illorum. sic una tutela non debet per plures administrari sed uni committi administratio quia segnius expediunt cōmissa negocia pluribus. l. si plures. de admini. tuto. facit. C. quando & qui. quarta pars. de. le. j. lib. x. Item considerationibus boni publici & communis uisum est omnibus fore utilius & sanctius regnum per successionem in plures non diuidi sed ad pacem inducendam nutriendam & conseruandā per unum reipublicæ consuli per quem ipsa multitudo dirigatur. unde prouerb. xj. ubi non est gubernator corruit populus. Vnde
2 legitur in Salustij † catillinario quod Romani binos Imperatores fecerunt hoc modo arbitrantes melius quam per unum reipublicæ consuli sed totum euenit oppositū dum eorum quisque magis se extollere & amicitias quærere cogitabat ideo in breui reuocauerunt ut habetur post principium dicti libri. uerum quia poterat dubitari quis deberet esse iste unus cui rege mortuo cum pluribus forte filijs deberet deuolui regnum & quo iure rationabile uisum est quod in principale caput regiminis primogenitus deberet substitui & quod ipse solus in regno principetur ut sic unitas ipsius regiminis esset in uno solo per quē pax & quies multitudinis & populi in regno consistentium conseruaretur. nam si omnibus filijs deferretur regnum potuisset cito & de facili suboriri discordia quam excitat sepe communio. l. cum pater. §. dulcissimis de leg. ij. & proni sunt homines ad dissentiendum & negligendum quod communiter possidetur. l. itē si unus. §. principaliter. ff. de arbi. & l. j. C. quando & qui. quar. pars de. & rationabilius uisum fuit ad primogenitū potius hoc ius deriuari quàm ad alios & hoc propter ætatem cui iuniores reuerentiā exhibere debēt. c. statuimus. de ma. & obe. Vnde phylosophus. vij. poli. honestum est iuuenibus ministrare & senioribus obedire. facit. ff. de fide instru. l. si. Quo iure autem primogenito deferatur regnum an ut hæredi siue iure hæreditario & utrum posset ex causa dicto iure priuari quia non facit ad factum nostrum non prosequor sed remitto ad not. in. c. licet uniuersis. de uoto. ubi plenè scripsi referēdo Oldra. qui in hoc eodem regno aragone quæstionem habuit. His itaque uelut præludijs sic præmissis quia originaria causa metuenda est tanquam ab ea posterior formetur euentus. l. j. de im po. luc. descri. & de dona. qui id quod. ideo pro principio progressus regalis prosapie sublimia domus regni aragonum in dicto regno & qualiter ad eos peruenerit est præmittendum prout in arbore genealogiæ figurata ut supra continetur & a primo rege usque ad ultimum. viij. sunt generationes lineæ descendentis in quarum ultima fuerunt successiue duo reges primo uidelicet rex Ioannes secundo frater eius. s. Martinus ex ipsis duobus & alijs præcedentibus gradibus superuiuunt masculi & fœminę quorū quilibet dictum regnum ad se prætendit iure hæreditario deuolutum. rex Iacobus quartus rex in dicto ordine duos filios habuit uidelicet alfonsum qui successit in regno & ex sua linea descendente superuiuit Iacobus comes urgueli pronepos suus reliquit aliom filium nomine petrum qui non fuit rex eo superuenit alfonsus dux gandiæ ex rege petro. vij. rege descenderunt dicti ultimi reges uidelicet rex Ioannes & rex martinus & elionora quondam regina castelle ex rege Ioanne superuiuit yolans eius filia & etiam ex ea superuiuit federicus nepos naturalis natus ex martino filio dicti regis martini qui prædecessit: ex elionora superuiuit Ferdinandus infans castelle istorum ergo superstitum qui aspirant ad regnum omnibus repetitis uidelicet Iacobo Alfonso Yolante & Ludouico eius filio Federico ac Ferdinando superius declaratis. Quæritur cui de iure regnum deferatur. Rursus etiam pręmittendum est quod dictū regnum a principio acquisitionis sumpsit exordium in stirpe fœminea quo ad deriuationes supradictas in quadam uidelicet nomine maioralis gleboriensis quæ successit in regno patri suo regi Hyspanię & in regno Aragonū successit Reminus priuignus dictæ Reginæ & fuit primus Rex Aragonū. Ex quo Remino profluxerunt duo filij successiue reges aragonum & quidam alius Reminus monachus & sacerdos qui cum dispensatione apostolica accepit uxorem ex qua suscepit petronillam quę similiter successit in regno quæ nupsit Raymundo bregernensi comiti & marchioni ex quo matrimonio successiue progresse sunt. viij. generationes per lineam descendentem de quibus supra in genealogia. Ex qua arbore apparet dictum regnum fœmineum a principio deriuatum per septem generationes sumentes originem in prædicto Alfonso & in alijs successiue ut dixi. His itaque pro clariori dicendorum intelligentia sic præmissis duo dubia principaliter declaranda occurrūnt. Primum est quod de prole siue stirpe regia superuiuunt tres masculi: uidelicet ꝑdicti Iacobus comes urgueli & Alfonsus dux gandię descendentes ex duobus fratribus filijs regis Iacobi quarti in ordine ut prædixi. superest etiā Federicus nepos naturalis dicti quondam Martini ultimi regis. Verum ergo isti uelut de stirpe regia & agnatione excludant fœminas ex eis descendentes & Yolātem & Ludouicum eius filium ac Ferdinandum filium Elienoræ reginæ quondam castellæ. Secundo si non excludunt. Vtrū exclusis masculis gradu remotioribus ad Yolantem filiam quondam regis Ioannis uel ad Ferdinandum filium quondam Elienoræ reginæ castelle dictum regnum deuoluatur uel ad Federicum filium filij dicti Martini naturalem tantum. Quo ad primum dubium probabiliter dici potest quod prædicti masculi descendentes ex stirpe regia excludant omnino fœminas. Primo quia donatio reginæ Petronillę est concepta qualiter donat Alfonso suo filio
3 dictum regnum & omni eius posteritati. † appellatione autem posteritatis ueniunt masculi non fœminæ. l. j. in fine de iure immu. l. uacatio. de mu. & hon. c. ubicunque de pœnis. libro. vj. ubi glossa dicit omnino uerum ubi agitur de dignitatibus & oneribus. sed sic est in casu nostro in quo quęritur de regia dignitate & onere ergo &c. Secundo quia dicta donatio facta fuit. Mclxiiij. & sic iam sunt anni. cclv. a quo tempore citra semper regnum prædictum deuolutum est ad masculos: ut patet in. viij. generationibus & deriuationibus prædictorum regum quorum ultimus fuit rex Martinus qui proximis diebus debitum naturæ persoluit. Ad cōclusionem igitur fœminarum uidetur sufficere præscriptio

ſcripto tam prolixi temporis quo tempore tollitur omne
ius publicũ & priuatũ & etiam iura Romanæ eccleſiæ.c.j.
de præſcrip. lib.vj.l.omnes.&.l.ſicut.C.de præſcrip.xxx.
vel.xl.anno.obtinet enim uim legis & priuilegij tam uetu
ſta coosuetudo.l.in ſumma.io prin.de aqua plu. ar.&.l.hoc
iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quoti,& eſti.& optima uide
tur exceptio contra fœminas iam ſunt.cc.anni & ultra nõ
ſucceſsiſtis in regno ſed ſemper maſculi per non uſum igi-
tur eſt præſcriptum contra uos.ut not. in.c.Ioãnes.de cle.
non reſi. in nouel. Tertio quia ſimile uidemus in feudis
in quibus non iure ciuili ſed coosuetudinario & irregula-
ri ſucceditur † nam ſtatutum eſt io eis ut fœminæ ad ſuc-
4 ceſsionem feudi aſpirare ooo poſsint ut in uſibus feudo-
rum de his qui in ſeu.da.poſ.c.j.§.hoc autem notandũ.qui-
nimo ſi io feudi conceſsione ſit expreſſum ꝙ maſculi & fœ
minæ ſuccedant intelligitur hoc ordine ſucceſsiuo ut.ſ.pri
mo ſi ſuperſunt maſculi admittantur & in eorum defectu
fœminæ. ut io tit. de ſuc. feu.§ filia uero. & de gra. ſuc. in
feud.§.ad filias uero.cum ergo ſuperſint de ſtirpe regis ma
ſculi ducentes origioem ab Alfonſo primo rege uidetur
proculdubio ꝙ ipſi licet multum remotiores io gradu de-
ficieote linea legitima deſcẽdeote a rege martioo ſint fœ-
minis præferendi ad ſimilitudinem feudorum ut dixi. ut
eſt text. in ſi.io.d.c.j.de gradi.ſuc.in ſeu. Et uidetur maior
ratio excludendi fœmioas a ſucceſsiooe regni quám a
ſucceſsione feudi.ab illa enim ſucceſsione ideo exclodun-
tur quia dominum iuuare noo poſſunt nec pugnam facere
ut noca.in.d.§.hoc autem ootandum.ſed certe in regibus
plures qualitates requiruntur quæ oon ſunt in fœminis.de-
bet enim rex eſſe magnanimus.c.grãdi.de ſup.oe.li.vj.mu-
lierum autem genus eſt auariſsimum.l.ſi ſtipulata ff.de do.
inter uir.& uxo.Item debet eſſe circunſpectus & potens.
ut.d.c.grandi.mulieres aũt imbecillis cõſilij ſuot & ſepe re
periuotur ꝫ propria commoda laborare.l.iij.C.de nupt.
Ideo propter ſexus fragilitatem iura quædam eis indulſe-
runt priuilegia: ut patet in tit.ad uelleia.C.&.ff.& in mul
tis eſt deterior eorum cooditio quam maſculorum & præ-
ſertim io aſſumptione ad regimen populorum ad quod do
minus ooſter Ieſus Chriſtus nõ beatam uirginem ſed Pe-
trũ aſſumpſit ſuper regimẽ dominici gregis.c.noua quæ-
dam.de pe. & remi.&.l.in multis. de ſta. ho. cum ibi oor.
cum ergo qualitates quæ exiguntur in regibus noo poſsint
deprehendi naturaliter in muneribus cooclndendum uide
tur non poſſe eius competere dictum ius ſuccedendi & ad
regimen aſpirare.arg.l.in delictis.§.ſi detracta.ff.de noxa.
Quarto iura prouident ut ordinum dignitas familiarũque
ſalua ſit & qui hoc tuetur dicitur tueri ita rempublicã ſi-
cut ſuam.l.j.§.publicæ.ff.de uen.inſpi.&.l.pronunciatio.§.
5 commuoi.de uerb.ſig. † curauerunt etiam iura in conſer-
uanda agnatione ne aliena foret ſordida ſtirps ſplendidis
& ingenuis natalibus ſurrogetur.l.ſuper ſtatu.C.de quæ-
ſti.hoc autem ioconueniens ſolum poteſt accidere ſi filia
regia ſuccedere uolens in regno eſſet nupta plebeo. nam
eius proles conditionem patris ſequitur & non matris.l.li-
beros.ff.de ſena.cootra.l.cum legitimæ. de ſtatu homi. er-
go modo ſi dicamus fœminas ĩ regno ſuccedere foret poſ-
ſibile deriuari regnum in ſtirpem ſordidã & regale genus
ioclytum in eodem regno deprimi. hoc ergo quod uitupe-
rari poteſt precaueri debet. de ſer. nõ ordi.c.j.quãquã etiã
in præſatis illuſtriſsimis dominabus: de quibus loqui-
mur nuptis inclytis regibns hoc dici non poſsit cum cor-
ruſcant radijs maritorum in auten.de cõſuli.§.hoc itaque.
tamen iura conſiderant quod poſſet abſurditas iſta contin
gere & potins adaptantur ad aptitudinem ꝗ ad actum.l.
labeo.de ſta.lib.&.d.c.j.quia ergo publica regni utilitas ui
detur uerſari in dicta ſucceſsione agnatorũ qui ſuperſunt
de regia ſtirpe aragonum potiuſquam propter ſucceſsionẽ
fœminarum propter periculum deriuationis ipſius regni
ad extraneas familias uidetur potius inclinandum pro ip-
ſis agnatis maſculis: ut debito ordine dictum regnum ad
eos iure hæreditario deuoluatur. Quinto inteotio & uo-
luntas omnium regum prædictorum colligitur ex teſta-
mentis ipſorum in quibus ſemper maſculos in prædicto re
gno inſtituunt: fœminas autem dotari mandant. & quidẽ
rex Iacobus expreſſe prohibuit regnũ prædictum ad fœ-
minas per ſucceſſorem deuolui unde ſi fœminæ excludun
tur.ergo & earum filij per ea quæ dicam infra in uerſu. Et
ex iſtis infertur &c.hic autem tot regum uoluntas tot teſta
mentis declarata uidetur ſufficere ad exclusionem fœmi-
nei ſexus & debere pro lege ſeruari.l.de quibus.ff.de legi.
Et ex iſtis ioſertur quod Ludouicus filius domine Yolan-
tis & Ferdinandus filius quondam domioe Elionore ex p-
6 ſonis matrum excludantur ab iſta ſucceſsione † quia non
debẽt admitti quorum repelluntur autores.c.licet ea qua.
de teſti.ex infecta enim radice fructus oon producitur.c.
uulnerato.j.q.j & quod no. Bar.io ſi.quæſtione de natis ex
fœmina qua per ſtatutũ excluſa a ſucceſsione ſimiliter eius
filij maſculi excluduntur ut ipſe no.in.l.liberorum de uer-
bo.ſignifi.& expreſſum eſt io feu.in.x.col.de gradi.ſuc. in
feu.§.ad filias.iſte ſunt rationes & iura quæ faciunt pro a-
gnatis cootra præfatas illuſtres dominas earumque filias.
Sed dicere & ſentire oppoſitum urgẽt alie rationes effi
caciores meo iudicio. Et primo quia ut ſupra in facto præ-
ſuppouitur quod dictum regnum ſumpſit originem in iſta
inclyta ſtirpe aragonum in fœmina.ſ.in domina maiorali
& ſucceſsiue poſtea in domioa petronilla regina aragonũ
quæ titulo donationis tranſtulit dictum regnum io Alfon-
ſum: alias Raymundum eius filium primum regem arago
num a quo ut dictum eſt ſupra omnes alij deſcenderunt.
hanc igitur obiectionem ꝙ fœmioea proles ad regnũ aſpi
rare non poſsit noo uideotur poſſe obijcere quia a fœmi-
na trahunt omnes originem & ab ea tanquam a radice ha-
bẽt io dicto regno cauſam ſed in iure origioaria cauſa in-
ſpicienda eſt.l.ſi id quod.ff.de doos.l.tutor.de fideiuſ. & ali
bi dicit lex ꝙ a primordio tituli poſterior formatur euen-
tus.l.j.C.de impo.lucra.deſcri.hinc dicitur ꝙ ex infecta ra
dice fructus non producitur.c. uulnerato.j.q j.&.c. cũ in-
ter uos. de re iudi. cum ergo regnum Aragonum dicti re-
ges aragonum aſſecuti ſint ex regia prole fœminea non de
bent ſexus fœmineum impugoare uel dedignare ex quo
tantum honorem ſunt adepti & commodum nam dicent
fœminę & ſi me culpent alij te laudare neceſſe eſt a quo
lucrũ ſentis.l.cum in feudo.ff.de iure dot. uer. & ſi quidẽ.
noo enim debet quis id impugnare ex quo lucrum ſentit.
xix.di.c.j.iiij.q.iij.ſi quis teſtibus.iij.q.viij.cuius in agendo.
&.c.ex eo quod de reg. iu. lib.vj.& ibi concor. &.l.ex qua
perſona.ff.co.Secundo quatenus conſuetudine derogatum
reperitur legibus & iuri diuino circa promotionem regũ
ſtare debemus conſuetudini & in alijs ius cõmune ſequi.l.
de quibus.ff.de legi.facit.l.ſi cum dotem.in princi.ſolu.ma
tri.ſicut eſt etiam in ſucceſsiooe feudi.c.j.de gradi.ſucce.in
feu.ſed in iſto regno aragonum non apparet conſuetudo
quod delatum fuerit agnatis tranſuerſalibus ſed tantũmo-
do deſcendentibus per rectam lineam maſculinam & ſem
per primogenito ut patet in arbore figurata ſupra. ſi ergo
conſuetudo non iuuat agnatos nec fœminas debent ambo
reponi io iure communi. ius autem commune defert ſuc-
ceſsiooem proximioribus deſcendentibus & in eorum de-
fectum tranſuerſalibus inſti. de legi. agna. ſuc. io prin.&.§.
nos uero.& hoc bene ponderandum eſt quod ab origine
huius regni ſemper deriuatum eſt per lineam deſcendentẽ
nullam igitur ut prædixi tranſuerſales duo ſupradicti poſ-
7 ſunt prætendere deriuationem io eos iure cõſuetudinario
remanent ergo dictæ dominæ & prædicti agnati in iure
communi & ſecundum dictum ius inter eos quæſtio deci-
denda poſtquam oiti non poſſunt cõſuetudinario uel alio
ſpeciali iure. facit.l.ſed & milites.in prin.ff.de excu.tuto.
facit.l.omoes populi.ff.de iu. & iur. facit. a ij.diſtin.c.nos
conſuetudinem.&.c.illa.& ſecundum ius commune quo
ſublata eſt differentia ſexus agnationis & cognationis. ut
inſti.de legi.agna.ſuc. poſt prin.nulli dubium quod uel ad
dominam Yolantem uel Ferdinandum uelut proximiorẽ
deuolueretur regnum.ut eo.tit.§.nos uero.& per conſe-
quens non ad dictos agnatos iure agnationis. ut enim ele-

ganter ait Oldr. regnum defertur ad primogenitum non
solum quia de genere sed quia filius. si enim filius huius
patris non esset regnum utique quamuis foret de genere
non haberet. ex quo patet quod de genere esse non est per
se causa ut in regno succedat: sed esse filium est proxima
causa & immediata quare succedat. imo filius de genere
est. non autem omnis qui de genere est filius est nec causa
sola generis ceteros de genere excludere posset. ista sunt
uerba Oldra. q. xcij. alias. xcvij. pe. col. Ex quibus uerbis &
alijs supradictis patet quod præfati duo quanquam de stir-
pe regia geniti tamen quia non filij licet in gradibus distā
tibus & remotis ab ultimo ad prædictum regnum aspirare
non possunt. Et unum non omittam quod prædicti duo. s.
Iacobus & Alfonsus descendunt ex istis regibus per lineā
transuersalem & Iacobus qui descendit ex rege Alfonso.
credo quod diu post mortem dicti regis proaui fuerit con
ceptus & editus idoneoq; ut agnatus ad hæreditatem eius
admitti debet. l. si quis filio. uer. ceterū si postea conceptus.
de iniu. testa. & l. si titius. de suis & legi. si esset ita in Ferdi
nando quod conceptus fuerit ex Elionora post mortem re
gis patris sui aut idem esset dicendum. Tertio quod proles
fœminea capax sit regie dignitatis ut masculi in hoc re-
gno Aragonum ut in prima ratione huius partis probatur
etiam ex donatione regine Petronille collata in eius filiū
Alfonsum. donauit. n. sibi & omni eius posteritati quod
uerbum prolatum a fœmina uerisimile est quod intellexe
rit de utroque sexu & ita dilexit sexum suum fœmineum
7 sicut masculinum † imo propter sexus similitudinem plus
quandoq; mater afficitur ad fœminas quam ad masculos.
unde quia in habentibus symbolum facilior est transitus. l.
nam inutiles. de transac. dicamus uerbum posteritatis se-
cundum intentionem & conditionem persone conferentis
intelligendum. l. plenum. ff. de usu & habi. & c. si de benefi-
cio. de præben. lib. vj. pro hoc facit adiectio nominis uni-
uersalis omnis ut per hoc uerbū masculi & fœminę inclu-
dantur ut sic aliquid operetur. nam qui omne dicit nihil
excludit. l. a procu. C. man. & xj dist. si romanorum. & opti
me quod no. in c. ut circa. de elec. li. vj. uer. aliud est dicere
lego marmor aliud omne marmor. Confirmat istam inter-
pretationem quod filiæ fœminæ sint capaces regni clausu-
la testamenti dicti regis Alfonsi ubi in defectum masculo-
rum uult ad filiam dictum regnum deuolui quod testamen-
tum & contenta in eo confirmat regina Petronilla in eius
testamento & sic patet per uerbum omnis posteritatis etiā
fœminas includere noluisse postquam eas inuitat ad regni
successionem. Super illa successione filiarum in regno &
descendentium Reginæ domus suæ plenè in testamento
prouidit rex Iacobus tertius. primo namq; gradatim uo-
cat masculos successiue in eorum defectum filias eius fœ-
minas ultimo proximiores in linea parentele. prouidit igi
tur iuxta charitatē ordinatam. l. hæredes mei. §. cum ita. ff.
ad trebel. Ex quo possumus coniecturari potiorem esse fi-
liam regis in successione regni quàm illos de genere re-
motiores. Nam uerisimile est quod rex Iacobus prætule-
rit filias in successione remotioribus agnatis dicti generis
quia potestatem habebat testandi & illos excludendi & fi
lias instituendi. sed si regnum debuisset deuolui ad agna-
tos remotiores exclusis fœminis non potuisset eis per suū
testamentum præiudicare. ut est casus in fi. de lega. ij. l. pe-
to. §. fratre. ibi nec tamen ideo sequentium causa &c. facit
quod no. Bar. in. l. j. ff. de interdic. & rele. debemus tamen
præsumere quod potuerit sic testari quia in contractu do-
nationis dicitur & omni eius posteritati. ut intelligantur
dicta uerba secundum naturā regni uidelicet ut primo ad
filios masculos & qui tenet eorum locū ordine geniture
secundo ad filias fœminas: tertio ad agnatos remotiores
deuoluatur. facit. l. & uno. ff. loca. cum simi. & quod not. in
l. gallus. in princi. ff. de libe. & posthu. Postremo in alijs ēt
regnis uidemus regna deuolui ad feminas nō ad masculos
de genere remotiores patet proxime retro temporibus in
regno Hierusalem & siciliæ deuolutis ad illam fœlicis &
recollende memorie reginam Ioannā quæ regna sua. xxx.
annis & ultra salubriter gubernauit cum pace perpetua
populorum. Regina etiam Vngarię filia Pratici illustrissi
mi regis Vngariæ etiam in regno successit: non illi de ge
nere cuius ætas rex similiter & prædictæ Reginæ maior &
Petronilla quæ frequenter principium & origo huius re-
gni aragonum in prædicto ut prædixi fuit: ex quibus ue-
tusta & moderna consuetudine hæc successio in regnis ex
testamento & ab intestato approbata est. Præsupposita igi
tur habilitate & capacitate prolis fœmineæ ad obtinen-
dum regnum aragonum prout superius est clarè probatū
liquido cōcluditur quod Yolans & Ferdinandus uelut gra
du proximiores excludunt dictos Iacobum & Alfonsum
gradibus satis remotiores. deficiente namq; linea descen
dente quæ in regnis admittitur seruato ordine geniture di-
uerti & transgredi oportet ad magis proximos lineæ trā-
suersalis diuersæ. ut est exemplum in. c. j. de gradi. suc. in
feu. facit in ratione sui. l. de quibus. ff. de legi. & si quæ hoc
iure defecerit tunc quod proximum & consequens ei est.
& l. j. §. a sententia. de sum. instru. ibi deinceps in infinitum
primis quibusque proxima copulata procedunt.

Restat respondere rationibus in cōtrarium supra factis
& prima ratio tollitur p ea quæ dixi in prima ratione par-
tis contrariæ: ideo hic non repeto. Ad secundam rationē
dico quod hic non potest allegari consuetudo contraria
in fauorem masculorum qui tanto tempore successerunt
nam illud contingit propter testamenta condita per præta
8 tos reges † nos autem sumus in causa intestati uel in casu
per testamenta non prouiso quare ius commune seruandū
est in casu omisso. l. si cum dotem. in prin. sol. ma. & l. com
modissime. de lib. & posth. non enim consuetudine sed te-
stamentis dictum regnum ad masculos deuolutum est. fru-
stra igitur consuetudine isti masculi de genere nituntur sed
succesio ex testamento fundatur in libera uoluntate testa
toris. l. j. C. de sa. san. ec. & sic est quædam facultas quæ nul
lo tempore præscribitur. ut no. in. l. cum notissimi. de præ-
scrip. xxx. anno. & si uno modo testandi mille annis homi-
nes usi essent si uellent ab eo recedere certū est quod pos-
sent ut ibi. Item uoluntas causæ testati non præiudicat ne-
que tangit causam intestati ut puta prorsus diuersam. ar. l.
pap. exuli. de mino. in hoc autem casu sumus nos uidelicet
causæ intestati in qua consuetudo aliqua non reperitur.
Tertiæ rationi respondetur quod successiones in regnis
aliter regulantur quàm successiones in feudis. Ille enim
successiones in feudis multum exorbitant a iure commu-
ni ideo ad consequentiam non trahēdę. l. q uero. ff. de leg.
Alia inducta ad corroborationem dictæ similitudinis de
regnis. & feudis tolluntur postquam in hoc regno & alijs
uidemus fœminas in alio succedere & remotiores de pro-
le regia omnino excludere. in incertis igitur & non certis
locus est coniecturis. c. continuus. §. cum ita. de uerb. obli.
hoc patet. viij. q. ij. uereor. ubi de regina austri tertij regū.
x. & paralipomenon. vij. & numeri. xxvij. & sic iure diui-
no. iure consuetudinario. & humano fœmine sunt capa-
ces regnorum non ob. ratio in contrarium quia nullo iu-
re cauetur q regna deferantur iure agnationis sed ordine
geniture ipsis filijs. unde psalmista. Deus iudicium tuū re-
gi da & iustitiam tuam filio regis. nam per filium intelligā
& filiam sicut regulariter intelligitur in fauorabilibus. l. si
quis ita de testa. tu. & maxime in materia differenti in qua
masculi & fœminę admittuntur ad successionem regni o-
mni iure ordine successiuo ut dictū est. facit. l. & uno. ff. lo-
ca. & l. damni infecti. ff. de dam. infec. cū si, facit quod dixi
supra post Oldr. uersu. ut enim eleganter ait Old. &c. Non
ob. quod posset fœmina succedens in regno nubere ple-
beo &c. hoc non debemus præsumere cum sit contra bo-
nos mores. arg. l. merito. ff. pro socio. & l. inter stipu. §. sa-
cram. de uer. obl. Item in præteritum cum regna ad fœmi-
nas deuoluta sint acceperunt uiros strenuos & de stirpe re
gia ut patet in prædictis duabus dominabus in quibus rē-
gnum illud sumpsit exordium ut sepius dictum est. ex præ-
terito ergo tempore debemus præsumere in futurum. c. si
scribam. cum si. de præsumpt. Ex quibus omnibus sic dif-
fuse

fuse dictis luce clarius manifestè concluditur præfatam illustrissimam dominam Yolantem regis Ioannis filiam potiorem in regno dictis duobus agnatis gradu ualde remotioribus a dicto rege Ioanne & marito fratre suo postea ultimo rege superstite solum Federico filio naturali Martini dicti regis filij prędefuncti dicto rege uiuente. Superest discutere de secũdo dubio utrum exclusis prædictis duobus agnatis per ea quæ dicta sunt dicti regni successio deuoluatur ad dominam Yolantem uel Ferdinandum filium dominæ Elionoræ filiæ quondam regis Petri & sororis dictorum ultimorum regum Ioannis & Martini. Ferdinandua pro se allegat contra dominum Yolantem sexus prærogatiuam quia masculus licet descendens ex fœmina: tamen præfertur in successione fœminis omnibus licet sint eiusdem gradus ut sunt Yolans & Ferdinandus nati uidelicet ex fratre & uxore. Et hoc est expressum in feudis.x.colla. de suc.feu.§.filia.& de eo qui sibi & hære.suis.c.j.contra filium autem potestate dominæ Yolantis allegat gradum: scilicet prærogatiuam quia uno gradu proximior regi Martino sed certè ut dixi supra successio in feudis est multum exorbitans a iure communi ideo non trahenda ad consequentiam hoc est ad successionem regnorum quæ deficiente cõsuetudine regulari debent iure diuino & humano deferri ut dixi supra. Item pro Ferdinando facit quia postq̃ regnum de rege Ioanne deriuatum est in regem Martinũ ex testamento dicti regis Ioannis iam non debet amplius dici regnum regis Ioannis sed regis Martini. nam mutatione persone permutaĩ qualitas & natura rei.c.j.de iure pa. lib.vj.ergo præfata domina Yolans licet regis filia non potest dictum regnum uendicare iure primogeniture ut regnum patris: quia ut dixi in alium est translatum ideo nõ ut regnũ regis Martini quia masculus sibi par in gradu uidetur eam excludere ut prædictum est & licet non ex similitudine feudorum tamen ex differentia sexus ubi est in gradu equalitas masculi & fœminę uidetur masculus tanquã dignior præferendus.ar.l.si ita scriptum.de leg.ij.& ualde confirmat istam gratificationem & prælationem lineæ masculorum testamẽtum regis Iacobi.in uersi.quo Petro filio nostro & descendentibus ab eo &c.ubi patet quod pręfert prolem masculinam filiarum suarum ut debeant masculi earundem in dicto regno succedere. Sed his non ob. dicendum contrarium concludendum de iure puto pro domina Yolante. Moueor primo propter legem dictam siue traditam in contractu donationis reginę Petronillæ quæ donauit filio suo regnum & omni sue posteritati per quæ uerba masculi & fœminæ includuntur ut dixi supra in tertia ratione secundæ partis. Item dicta uerba & omni suæ posteritati intelliguntur ordine successionum & geniture: non autem quod omnis posteritas simul admittatur quia repugnat natura rei hoc est regni quod non suscipit plurea simul sed unam tantum.c.in apibus.vij.q.j.& dixi supra in prin.uer.fa.in successione uero regni &c.i. Idem dicimus in legato facto familiæ ut non simul sed proximus uideaĩ inuitatus.l.cum ita legatur.§.j.de leg.j.&.l.peto.§.fratre. de legat.ij.facit qđ not.in.l.gallus.in prin.de lib. & posth. His pro ueris ꝓsuppositis uidetur quod mortuo rege Ioanne relictis domina Yolante eius filia & Martino eius fratre regnum ordine geniture deuolui debuerit ad dominam Yolantem non Martinum fratrem dicti regis. nam ut dixi & ordine geniture in regnis & de iure communi prima causa successionis est liberorum. insti. de hære. quæ ab intes.de post principium non habita differentia sexus.l.maximum uitium.de libe. præteri. pro hoc facit quod dixi.s.in secunda ratione secundæ partis ubi dixi quod in transuersalibus ut est iste Martinus non reperitur consuetudo aliqua quod ad eos regnum deferatur ordine geniture sed bene reperitur talis prælatio ex testamento dictorum regum & hoc trahi non debet ad causam intestati in qua sumus ut superius dictum est. Non obst. testamentum regis Ioãnis in quo deficientibus sibi descendentibus substituit fratrem eius Martinum in regno: quia hoc facere non potuit in præiudicium dictæ eius filiæ cui eo mortuo regnum deuoluebatur ordine geniture & ex antiqua donatione reginæ Petronillæ. unde cum hoc regnum deberet ad eam cõfluere iure primogeniture non a patre non potuit pater eã dicto iure priuare. facit quod not. Bart. in.l.j.de inter. & rele. Dyn. in.ca. is qui in ius.de regu.iur.lib.vj. Secundo subtilius aduertendum est quod præsupposito regem Ioannẽ potuisse fratrem suum Martinum præferre in regno dictę eius filię dominę Yolantis tamen non uidetur dicte domine abstulisse ius primogeniture nec illud nomen quod consequitur a natura non ab ipso sic dicimus in suitate ut licet filiua abstineat ab hęreditate paterna non tñ per hoc pereunt ius & nomẽ suitatis.l.si filius qui patrui.de uul. & pu. l.in suis.de li.& po. Ista aũt retentio nominis & iuris primogeniture donec martinus stetit in suspenso quid recuperaret rege Martino sine liberis defuncto ipsis filiis ꝓdesse cum res de facili redeat ad naturam suã.l.si unus. §. pactus ne peteret.ff.de pac.&.l.filio quẽ pater.de li.& po.ibi non translatus sed redditus uideretur &c. Item uerisimile est quod si rex Ioannes de obitu fratris sui sine descẽdentibus cogitasset pretulisset filiã suã prædictã & eius filiũ quibuscunq; alijs sicut fecit rex Iacobus qui in testõ in defectum masculorũ prętulit filios filiarũ suarũ in successione regni remotioribus de genere suo ut dixi supra.& pro hoc optimè facit quod no.in.l.tale pactũ.§.fi.de pac.ubi. gl.dicit qđ idem de iure seruandũ licet non sit statutũ quod uerisimile est statutũ fuisse si hoc quesitũ fuisset.C.de inoffi. do l.si totas.cum alijs si.allegatis ibi in glos. quis autem dubitat q̃ si a rege Ioanne quæsitum fuisset si Martinus frater suus sine prole decesserit ad quemuis regnum deuolui proculdubio respondisset quòd ad filiam suãm dominam Yolantem & filios descendentes ex illustrissimo rege Hierusalẽ & Siciliæ eius uiro de stirpe inclyta regis francorũ. pater enim naturali uoto desiderare præsumitur augmẽtum honoris & glorię filię sicut suum.c.super eo. de testi. Tertio postq̃ super re indiuisibili ut est regnum ambo isti.s.dominus Yolans & Ferdinandus cõtendunt & est æqualitas inter eos in gradu licet pro se alleget qualitatem sexus quia masculi tamen dicta domina habet pro se alias qualitates præponderantes & inter cætera illam summam & præcipuam uidelicet quod filia magni regis & per rectam lineam descendens ab omnibus regibus originem ducens & hæe qualitas filiationis in successione regni attenditur nõ qualitas agnationis uel masculini generis ut supra dixi post Oldra. uersicu. ut enim eleganter ait Oldra. Item si qualitas agnationis sit causa prælationis in regno nulli dubium quod filia regis computatur in numero agnatorum ut.l.meuius.C.de legi.hære. Ferdinandus autem quia descendit ex fœmina computatur in numero cognatorum. & nulli dubium quod agnationi de iure tamen antiquo magis erat fauendum. ut patet institutu.de legi. agnatorũ succes. quasi per totum. qualitas ergo filiationis affixa ossibus dominæ Yolantis & qualitas agnationis præponderant qualitati sexua de qua in hoc regno nõ curaĩ ut sepius dictum est supra proxima ratione præterita. & pro prædicta domina facit quia postquam ad proceres de prole fœminea debet regnum Aragonense deriuari & concurrant duo pares in gradu iustũ est ad illum deferri qui nobilior & sanctior reperitur & maioribua meritia decoratur: ut not. in fi.de ma.& obe.c.sed in inclyto rege Ludouico marito dominæ Yolantis & eius filio concurrunt quamplura prælatione digna. Primo quia rex inclytus Hierusalem & Siciliæ. Item quia de inclyta domo & excelsi regis Frãciæ & Deum habens præ oculis in oĩbus operibus suis pius catholicus & benignus postq̃ igitur in aliud genus oportet regnũ deriuari considerari debent ista & alia q̃ plura propter quę in gubernatione regni iste inclytus rex sanctior & iustior inuenit.ad hoc.viij.q.j.c.unde ipse clemens.ibi gubernatio populi illi tradiĩ quem Deus eligit homini.s.tali qui habet in semetipso spiritũ Dei & ꝑcepta Dei in aspectu eius sunt & q̃ Moysi ualde notus & familiaris eius in quo sit claritas legis & sciẽtia ut possint eum audire filij Israel.
9 † Ipse igiĩ qui cũ eius inclyta coniuge eadem caro censetur

l.rei

l.rei iudicatę.ff.sol.ma.&.l.manifestissimi.in fin.C.de fur.
&.l.j.re.amo.suscipiet nomine dominæ Yolantis regnum
& regni tutelam & gubernationem.ubi autē est conflictus
rationum hiocinde ut est in concursu horum duorum ille
obtinere debet pro quo plures faciunt rationes & ea quæ
minus habēt captionis.l.fi.C.de adop.&.c.nerui.xiij.dist.
&.l.quoties.de re.iur.Quarto & ultimo allegn quod no.
Bar.in fi.q.ff.ad ter.l.fi.nam siue dicas regē martinum po-
tuisse in regno succedere ex testō fratris sui regis Ioannis
cuius ꝯrium est.s̄.probatū in prima rōne huius partis siue
dicas ipsum ab intestato potiorem præfata dña Yolante
ut ibidem etiā tetigi tñ pro uero ꝓsupposito ita esse de iu-
re:ut tñ ꝙ eo sine descendentibus decedente successio re-
uertatur ad illam quę successisset si ipse non fuisset puta ad
dñam Yolantem.& hoc determinat Bar.ibi in fi. qōne de
prælatione masculorum filiabus ꝑ statutum.nam excludū-
tur donec filij uel fratres superuiuunt sed eis deficientibus
filia recuperat ius suum quasi finita finali causa exclusionis
.ſ.filiorum.ar.c.cum cessante.de appel. exclusionē autem
tpalem ad exclusionem perpetuā trahere non oportet.ff.
de pact.l.epistola.§.fi.plus consuluit Bal.quod amoto im-
pedimento masculorū per ipsorū obitum ipsa amotio im-
pedimenti retro fingit impedimentum non fuisse facit.ff.
ad Sillan.l.fi exhæredatum.suspendit.n.interim.i. mascu-
lis filijs uel fratre superstitibus a successione non aūt pri-
uat.porro aliud est suspendere aliud tollere.l.hæreditas.§.
j.ff.de here.insti.ut dicimus in interdicto.c.ad hæc quoniā.
de appel.& ista iura habētia cām ad tēpus ipso iure ex tpe
pereunt.c.cum bone.de eta.& qua.per Inno.& cle.j.de de
ci.facit qđ no.Bal.in aut.cessante.C.de legi.hære. Ex istis
omnibus late dictis liquide cōcluditur quod dicta dña Yo
lans dicto Ferdinando proculdubio præferatur rationi-
bus supra proxime dictis. Restat breuissime de iure Fede
rici nepotis naturalis ex rege martino inquirere & breui-
ter nullo iure potest ad regnū aspirare quia de ipso ad auū
nulla ꝑtia potest esse legitima.casus est in.l.fi.C.de natu.
lib.& hoc uerum etiam si appareret legitimatio quæ in ꝓiu
diciū illorū ad quos regnū ordine geniture deuoluitur nul-
lū operatur effectū: de quo regula sine culpa.de reg.in.lib.
vj.facit.c.naturales.si de feudo fuerit controuer.&c.

Restat ultimo de quodā dubio nouiter incidente inqui-
rere.nam dicitur ꝙ dña Yolans dū esset in regno aragonū
nondum nupta renunciauit dicto regi Martino omni iuri
sibi competenti.regno præfato confirmando dictam renū
ciationem proprio iuramento. Subsequenter etiam idem
fecit postq̄ tradita fuit serenissimo regi Ludouico & ad do
mum suam trāsducta & eo consensum accommodante q-
bus renunciationibus iuramentis eius uallatis obstantibus
contra dictam dñam opponitur quod nō debeat audiri.Ex
aduerso uero dicta dña replicat quod debet audiri cū tpe
utriusq; renūciationis esset minor.xxv.ao.& posito ꝙ utra
que renunciatio esset efficax : tñ non debet extendi ad ca-
sum nr̄m modo quæritur quid iuris.Et primo contra dictā
10 dñam Yolantem faciunt uulgares regulę.† Prima est ꝙ re
mittentibus iura sua non est amplius regressus ad illa.de
edi.edic.l.quæritur.§.si uenditor.& de succes.edi.l.j.§.se-
mel.&.vij.q.j.q̄ periculosum.cum ibi.not. Secundo facit
contra eam autoritas iuramenti quæ firmat ꝯctus minorū
in quibus solēnitas est omissa de iure ciuili.aūt.sacr̄a pube
rum.C.si aduer.uend.de iure canonico firmat cōtractus q̄
iure ciuili prohibentur.de iureiur.c.cū cōtingat.&.c.licet
mulieres.eo.ti.li.vj.Confirmat etiā ꝯctus qui a iure ciuili
prorsus reprobantur.c.ij.de pac.li.vj. Tantam autem auto
ritatem ius canonicum attribuit iuramento quia.l.diuina
præceptū est iurate & reddite domino iuramēta uestra.c.
11 & si Christus.de iureiur.† Unde de iure canonico datur
regula quod omne iuramentum seruandum est quod serua
ri potest sine dispendio salutis æterne: ut.d.c.cum contin-
gat.&.d.c.ij.prælle. In contrarium uidetur ueritas uide-
licet quod non obstante prædicto iuramento uel saltem
petita relaxatione possit tanq̄ minor & enormiter dece-
pta rescindere dictas renunciationes & sibi non obesse in
effectu.Pro cuius fundamento sumo regulā illā ꝙ iuramē
tum nō fuit institutum ut esset iniquitatis uinculum. quod
uerbum iniquitatis multum pondero quo utitur tex.in.c.
inter cetera.xxij.q.iiij.Rursus iuramentum debet habere
tres comites ueritatem iudicium atq; iustitiā.eadē cā.&.q.
ij.c.animaduertendum.&.c.si Chrs.de iureiu.In cā aūt prædi
ctarum renunciationū euidens apparet iniquitas cum mu-
lier & minor renunciat uni regno.nam iuris præsumptiōe
fragile & infirmū est talis etatis conciliū & multorum insi
dijs & captionibus expositum : ideo dicit tex. ꝙ naturalis
equitas suadet talibus subueniri.l.j.ff.de mino. Accedit ad
hoc sexus fragilitas , quia mulier quæ consueuit sepe con-
tra propria commoda laborare.l.iij.C.de nup.accedit etiā
nimia reuerentia quam puella existens in regno & etiam
extra regnum habebat ad patruum. & ista nimia reuerētia
est cā rescindendi ꝯctus sicut iustus metus.l.j.§.quæ hono-
randæ.ff.quarum rerum actio non datur.facit.c.sane.de re
nun.quia ergo ex qualitate facti dolus colligitur.l.j.& ibi
no.ff.de exce doli.proculdubio dicendū hic dolum inesse.
& si non ex proposito saltem re ipsa ratione enormissime
lesionis sicut est renunciare uni regni apparet nāq; ꝙ talia
iuramenta propter nimiam reuerentiam exortam ut prædi
ctum est non habent illos tres comites de quibus supra &
dolus re ipsa idem quod dolus ex proposito operatur ad
rescissionem cōtractus.ut.d.l.ij.de doli excep.nec reitera-
tio iuramenti magis confirmat contractum cui dolus inest
re ipsa. imo magis contractum offendit & iniquitatē mul
tiplicat.ar.l.doli mali.§.diuersis.ff.de doli excep. Non ob.
auten.sacr̄a.&.c.cum contingat.&.c.licet mulieres de iu-
reiu.nam loquuntur cum contractus de se est inualidatus
ratione solennitatis uel alijs rationibus de quibus supra.
non autem si de dolo uel iniquitate contractus euidentis-
sime arguatur quia tunc esset iniquitatis uinculum si tene-
remus debere seruari imo dicendum est debere per iudi-
cem relaxari qui debet in talibus ex officio occurrere ini-
quitati.ut no.Io.an.in.c.cum contingat.de iureiurā.& qđ
no.Host.in.c.quintauallis.eod.tit.& ibi in nouel.præterea
licet formam dictarum renunciationum non uiderim , tñ
credendum est prædictam dñam yolantem renunciasse di
cto regi martino pro se & suis succedentibus successiuo or
dine.l gallus.ff.de lib.& posth.nec est uerisimile quod uo-
luerit stipulari extraneis non hæredibus.l.stipulatio ista.ff.
de uerb.obli.imo ꝙ in casu deficiētis sibi prolis potius uo-
luerit regnum deuolui ad dominam yolantem a qua bene
ficium recipit q̄ ad quēcumq; extraneum.ar.l.ea lege pactū.§.
fi.ff.de pac.&.c.cum in officijs.de testamētis. recuperat igi
tur suum dicta domina yolans postq̄ non est aliquis qui si-
bi possit obijcere de prædictis renūciationibus. Postremo
casus inopinatus & non ꝓmeditatus fuit & est ꝙ rex Mar
tinus decesserit sine prole habili & capace ad successionē
regni.Ad ista autem inopinata & impremeditata & ex fu-
turo pendentia stipulationes pacta renunciationes & simi
lia non extenduntur,ut.l.cum acquiliana.l.qui cum tutori-
bus.de transa.&.l.qui rome.§.duo fratres.de uerborū obli
gatio.& hæc faciunt super isto articulo &c.

CONSIL. CCCXL.

1 *Episcopus an ueniat nomine officialium.*
2 *Voluntarium est ex postfacto efficitur necessarium.*
3 *Commentariensis tenetur ad eandem penam ad quam is qui fugit.*

IN CHRISTI nomine amen. Viso the-
mate prædicto elicio ista dubia. Primo.n.an
isti custodes carcerum teneātur ex forma sta
tuti tm̄. Secundo an uirtute promissionis &
stipulationis factæ dominis de auere. Tertio
an de iure communi attento quod ipsi custodes receperūt
in suā custodiam. Circa primū uidet quod non teneant.nā
si pondero primū statutum ipsum loquitur de consignante
pro parte cōis officialis bonon.sed episcopus nō est offi-
cialis

cialis cõis Bononiæ: ergo nec eius uicarius ergo &c.Secũ
do ad idem inducitur ſecundum ſtatutũ quo diſponitur ut
nõ ſeruatis contẽtis in ſtatuto captio ſequeſtratio & recõ-
mendatio ſit ipſo iure & facto nulla & debeat relaxari. In
ɔ̃rium facit quia eps eſt officialis cõis bonoñ.& ꝑ ɔ̃ns eius
uicarius de cuius mandato fuit incarceratus.nã quicũq; eſt
officialis alicuius officialis dicitur officialis illius cuius eſt
officialis ille cui ſuum officium præbet.ar.ff.nau. cau.ſta.l.
debet.§.ſi ſeruus.&.ff.de pec.le.l.dñs.§.j.& eſt quaſi tex.ff.
de fun.inſtru.l.quæſitum.§.ſed quando inſtrumẽtum. facit
1 l.oẽs.C.de epiſco.& cleri. † Hoc confirmatur, quia præſul
& uicarius cenſetur unum & idẽ tribunal ideo appellans
a uicario appellat ad ſuperiorem ipſius præſulis. ut.C.de
appel.l.aditos.in fi.& l.præcipimus.in princi.quod autem
eps ſit officialis cõis Bononiæ probo quia a cõi Bononiæ
fuit electus & a papa confirmatus ut eſt rei ueritas.ſed præ-
ſuppoſito tñ ꝙ a papa idem eſt dicendũ nã ipſe præeſt uni
uerſo populo ratione diuinorũ & peccati & in multis iuſ-
ſionem habet ſuper laicis ut in delictis eccleſiaſticis & in-
dubitanter ſuper uniuerſo clero & toto populo clericali.
ut.C.de epiſ.audi.l.j..ij.& per totum.cum clerus ſit de po-
pulo & pars populi ciuitatis Bononiæ:licet alium ſpecia-
lem præſidem habeat & alium uel alios habet populos ſe-
culares tñ oẽs ſunt præſides populi cõis Bononiæ licet nõ
ſemper in oẽs iuriſdictionẽ quilibet habeat ſicut uidemus
in iudice mercantiæ & artis lanæ quos nullus dubitat quẽ-
libet eorũ poſſe rõne iuriſdictionis ſibi ſubditũ in carceri-
bus publicis cõis bononiæ poſſe facere carcerari. ergo idẽ
habemus dicere in epo ut poſsit tanq̃ præſul & officialis
cõis bononiæ.i.ſuper aliqua parte populi qui eſt de cõitate
bononiæ. Et ſic ex iſto capite dico ſtatutũ non habere ob-
ſtare & ex his patet rñſio ad obiecta. Venio ad ſcd'm & di
co ꝙ uirtute promiſsionis quam fecerunt dña de auere &
ipſorum notariorum ut publicæ perſonæ ſtipulanti uice &
nomine oĩum & ſingulorũ quorũ intereſſe poſſet uel inte-
reſſe poterit de ſoluẽdo debitum cuicũq; creditori cuiuſ-
cunq; debitorum detenti ſeu dicto tempore detinẽdi in di
ctis carceribus qui fugerit uel fugient uel relaxari ut ple-
nius in inſtrõ publico dictæ promiſsionis cõtinetur. nemo
autem dubitat quod notarius ut publica perſona poteſt al
teri ſtipulari: ut.l.non enim.ff.de adop. & not. gloſ. in.§.ſi
quis alij.inſti.de inuti.ſtipu. & ita ſe habet practica cõis &
uniuerſalis ubiq;. Venio ad tertium & dico ꝙ etiam ſi ſta-
tutum uel promiſsio prædicta non arctaret eos ipſi de iure
cõi tenentur ad intereſſe creditoris ipſius qui fugit & hoc
2 ex eo. † Primo quia regula eſt ꝙ id quod ab initio eſt uo-
luntatis ex poſtfacto efficit neceſsitatis.l.ſicut.C.de actio.
& obli.& l.in commodato.§.ſicut.ff.cõmo.ſi igitur iſti cu
ſtodes receperunt eum cuſtodiendum uolũtarie poſt rece-
ptionem ex tacita conuentione habita cum creditore ipſi
tenentur eum diligenter cuſtodire quod ſi non faciunt ꝑꝑ
quod ille fugerit tenentur ad intereſſe ut eſt caſus.ff.com-
mo.l.ſi ut certo.§.cuſtodiam.ver.non interdũ. & quod ibi
no.glo.ff.cõmo.pro hoc etiam facit quia & bone fidei poſ-
ſeſſor quod eſt fortius quãdoq; tenetur quia diligenter ho
minem petitum non cuſtodiunt cum eſſet talis cõditionis
quod cuſtodia indigebat, ut.C.de rei uendi.l.ſi bone fidei.
uer.ſi uero cuſtodiendus.hoc utiq; eſt in caſu noſtro. nam
perſona erat ſuſpecta de fuga & ob eam cauſam traditus
cuſtodibus carcerum cuſtodiendus: ergo cum diligenter
non cuſtodierint tenentur. Tertio pro hoc facit quod ſe-
queſtrum factum ad petitionem iudicis iuſtum uel iniuſtũ
debet reſtitui iudici uel cui mandauerit, ut.ff.depoſi.l.ei
apud quem.§.j.ſic & in propoſito quia non eſt diuerſa rõ:
imo ſtatutum primum ſupra poſitũ hoc diſponit dum dicit
quod cuſtodes non relaxent carceratos ſine expreſſa licen
tia eius ex cuius parte eſſent carcerati ſiue detenti uel ſupe
riorum uel alterius qui ipſos fecerit detineri &c. Nec huic
obſtat aliud ſtatutũ quo cauetur quod ſequeſtrati uel recõ
mẽdati in carceribus minus legitimè non ſeruata certa for
ma debeãt incontinenti relaxari quia pondero quod non
dicit a quo ideo ſm ius debet intelligi.ſ.autoritate iudicis
qui eum fecit detineri ſequeſtrari uel commendari nõ pro
pria autoritate carcerem cuſtodientium. ſimiliter etiam
iudice in tenutam imponẽte minus inſte.nam quatenus de
facto ꝓceſsit reuocare debet & hoc operatur autoritas iu-
diciaria.& ratio ſuadet ut unũ quodq; diſſoluatur eo uin-
culo quo ligatur. Item quia cuſtodes & iuriſdictionem nõ
habentes non habent iudicare an legitime uel non ſint car
cerati.Quarto pro hac parte induco quod eſt fortius quod
dicunt doc.in quæſtione iſta quod ſi quis ſciens fecerit fuge
re debitorẽ quem creditor facere capi ordinauerat quod
ille qui eum fugere ordinauit tenetur ad reſartionem debi
ti quod propter fugam non poteſt cõſequi. arg.C.de ope.
libe.l.ſi a debitore cũ ibi no. &.C.de aſſeſſo.l.iij.&.C.de
exac.trib.l.quoties. Et ita tenuit Ray.& ꝓ hoc accedat.ff.
3 de eo per quem fac.eſt.l.j.§.j. † Vltimo facit ad prædicta
quia commentarienſis tenetur ad eandem poenam qua te-
netur is qui aufugit.C.de fal.mo.l.j.&.C.de cuſto.reo.l.ad
cõmentarieñ. Ex prædictis ꝯcludo in caſu nrõ cuſtodes te
neri ad intereſſe ſiue debitũ ꝓceptoris pro quo iſte fuit ip-
ſis cuſtodibus uel ab eorũ deputatis receptus in cuſtodiã.

CONSIL. CCCXLI.

1 *Vniverſitas qualibet in tres ſecatur partes.*
2 *Quæſtio dominij non refricatur; prædoni depoſitum repetenti.*

QVAE SVPERIVS dicta ſunt per excel
lentiſsimum mihi patrem & dñm credo de
iure uerisſima. Et quod dñs eps Bonon.offi-
cialis cõis bono.debeat nominari probatur,
commune namq; bonon ſub ſe continet mul
1 ta partes quibus regulatur & regitur.† unde ſm phyloſo-
phum quælibet uniuerſitas diuiditur in tres partes quarum
unã ſacram alteram publicam alteram propriam philoſo-
phus appellat ſecũdo politicorum circa medium.nec mi-
nus in ſacerdotibus q̃ in priuatis incolis ius publicum ciui
tatis conſiſtit.ff.de iuſtitia & iure.l.j.§.ius publicum.&
in autenti.ut liceat matri & auie.§.quia uero.cũ ergo epi-
ſcopus cum clero ſit pars uniuerſitatis & loci nõ debet di-
uerſo iure cenſeri: ut.l.eum qui edes.de uſuca. Item ſicut
res clericorum cenſetur eſſe de territorio ſiue inter territo
rium iudicis ſecularis ita & perſone clericorum inter ter-
ritorium iudicis ſecularis conſiſtentium ſunt cenſendæ de
diſtrictu & territorio: ut.c.accedens.el.ij.ut lit. non con-
teſ.& eſt ratione iuriſdictionis quam exercent laici contra
clericos in certis caſibus ꝑmiſsis. de quibus.xiij.q.v.prin
cipes poſſunt dici ſubiecti. ut no.in.c.ſi. de offi. deleg. lib.
vj.in nouel.pro hoc.xvj.q.j.c.duo ſunt genera. & licet in
multis epiſcopus & clerici ſint multum priuilegiati ꝑ hoc
nõ perditur ciuilitas nec minus ſunt nuncupãdi de cõmu-
ni bonon.nam ſenatores decuriones doctores medici & q̃
plures alij habent plura priuilegia nec minus per hoc ſunt
cenſendi de uniuerſitate. Præterea magna eſt connexitas
inter officiales communis bonon. & officiales epiſcopi ſi-
ue ipſum epiſcopum: quia una poteſtas debet per alterum
adiuuari.ut.c.j.de ope.no.nũ.et.x.diſ.c.ſi in adiutoriũ. un-
de cum in multis caſibus epiſcopus contra laicos iuriſdi-
ctionem exerceat.ut not.in.c.cum ſit generale.de fo.com-
pe.& econuerſo poteſtas ſecularis contra clericos exercea
tur uerisſimile eſt ꝙ ſtatutũ dum loquit̃ de officialibus cõis
bon.contra carcerandos noluerit excludere epm cui in car
ceribus ꝓſtandis debet præbere auxiliũ:ut in cle.j.de heret.
Ex iſtis in primo dubio concludẽdum uidetur ꝙ epiſco-
pus tanq̃ membrum præ ceteris nobiliſsimũ ciuitatis offi-
cialis communis bonon.dici poſsit cum in ipſis ciuibus iu
riſdictionem exerceat in multis caſibus & curã habet ani-
marum: & ciuis etiam dicatur.ut.l.j.ff.ad muni. per Bart.
Super ſecundo dubio ꝙ notarius ſtipulando pro omni-
bus quorum intereſt quærere potuerit nõ uidetur dubium
per iura.ſ.allegata.& per ea quæ no.in.c.quanquã.de uſur.
lib.vj.& gloſſ.hoc tenet inſtit.de inuti.ſtip.§.ſi quis alij.lic&
Dy.& Gul.de cu.ut refert Bart.in.l.ſi pupillus.ff.rem pup.

ff.rem pup.sal.fo. Super tertio idem de iure sentio ut cō-
clusum est.s.nam etiam si in dicta carceratione siue recom
mendatione ad carceres per officialem episcopi fuerit o-
missa omnis solennitas statutaria quæ in multis consistit ta
men non potuerunt sic dimitti culpabiliter scilicet per fu-
gam. Nam episcopus & sua curia non arctatur ad obseruā-
tiam statutorum secularium.c.ecclesia sanctæ Mariæ. de
consti.nec statutum tradendo formam in tertio recipien-
do ad carceres uidetur sensisse de illis qui mittuntur ad car
ceres per episcopum qui ut dixi laicorum legibus non li-
gantur: maxime quia secularis potestas præbet in hoc fa-
cto solum auxilium facto domini episcopi: ut.c.j.de offi.
ordi.& ad hoc ipse tenetur.d.c.j.de ope.noui nunc. Ex q-
bus concludo quod ista cui proponitur receptus per com
mentariensem ad præsentationem officialis episcopi uide
tur receptus ex debito officij ad quod de iure communi te
netur iste commentariensis postq̄ episcopus suum officiū
implorauit & ipse impendit. ut in.c.prætalle. Ex ista etiā
receptione oritur inter eos quidam cōtractus quo ille cō-
mentarien. se obligat diligenter custodire. unde etiam si
præsentatio fuisset legitima tamen postquā recepit obliga
tur ad ipsum exhibendum nec uidetur quod possit oppone
re exceptionem quod præsentatio non fuit legitima quo-
minus restituere tenetur. nam prædoni deponenti locan
2 ti uel commodanti non potest cum suum repetit † quæstio
dominij uel alia refricari.ut in.c.bona fides.depo.C.loca.l.
si quis conductionis.&.c.j.de resti.spo. cum si. Et licet iste
commentariensis possit excipere quod ex forma sue cōdu
ctionis tenebatur suscipere certo modo & forma in statu-
tis comprehensis & non aliter tamen dico quod si etiam ci
uiliter & minus rite recepit tamē teneretur reddere sicut
creditor qui recepit pecuniam reprobam tenetur eam red
dere.ut.l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pig. act. Ex qui-
bus sine ulteriori prosecutione idē quod supra conclusum
est per præfatum excellentissimum legum doctorem pa-
trem meum dn. Pet.de ancha.dico & consulo.

CONSIL. CCCXLII.

1 *Sententia diffinitiua quando dicatur & quando interlocutoria.*
2 *Interlocutoria sententia quæ dicatur.*

VICARIUS potestatis Bononiæ præceden
tibus actis factis per partem in absentia par-
1 tis aduersæ & lit. non contesta. † quia nemo
ad defensam pro ipsa parte aduersa cōparuit
nisi in assumptione estimatorum suam tulit
sententiam qua in effectu sic pronunciauit uidelicet in his
scriptis diffinitiue sententiamus pronunciamus & declara
mus iustum pretium & ueram estimationem fore & fuisse
illud & illam quo & qua estimata fuit dicta peciola terræ
de qua data fuit & est tenuta prædicta per æstimatores ꝓ-
dictos per nos assumptos & electos ad ipsam peciolam ter
ræ estimandam qui ipsam peciolam terræ estimauerūt lib.
xv.Bonon.& licere & licitum esse dictæ dominę Lucię de
butrio & dicto Iac. eius procuratori dicto nomine hr̄e em
ptam dictam peciolam terræ de qua data est tenuta prædi
cta tāquam bona & de bonis prædictis. & hoc pro solutio
ne & satisfactione dictæ quantitatis duodecim librarū bo
noniensium sortis nomine prædictæ in qua dictus Petrus
dictæ dn̄æ Luciæ tenebatur & obligatus erat uigore dicti
instrumenti & ex causis in dicta petitione contentis & etiā
pro solutione & satisfactione expensarum in dicta causa
factarum per dictam dominam Luciam in quibus expensis
uictum uictori condemnamus & quas expensas ex nunc ta
xamus in quantitate & usque ad quantitatem lib.iij.bono
niensium. Primo quæro an dicta sententia sit sentētia dif-
finitiua uel interlocutoria. Secundo si est sententia inter
locutoria & ab ea appelletur quæ instantia in ipsa cā appella
tionis seruabitur seu debeat seruari statuto communis bo-
noniæ dante terminū & instātiam sententijs diffinitiuis &
sententijs interlocutorijs & una instātia est diuersa ab alia
quo statuto cauetur in hac forma uidelicet.causæ uero ap
pellationis ab interlocutoria terminari debeant infra quin
decim dies continuos. Et alios duos dies cōtinuos ex eisdē
actis uidetur ꝙ hæc sn̄ia sit diffinitiua primo ex uerbis sn̄ię
2 in his scriptis diffinitiuæ &c. † & quia interlocutoria est
quæ inter principium & finem causæ profertur cuiusmodi
non est hæc: ut no.de seqnest.pos.& fruc.clemen.j.in Spe.
de sen.ꝓla.in prin.ista est qō uulgata.& Dy.& Ia.de are.&
Bar.ꝙ s̄m decretū est interlocutoria.ut no. de dā.infec.l.si
finita.§.si forte.& est rō:quia ad ipsam de iure procedit in
abs̄tem contumaciter non obstante ꝙ facta nō sit litis cō-
testatio. ad hoc.l.pn̄ti.§.sed si hoc.C.de his qui ad eccle.
confugiunt.de bo.au.iud.pos.si minor.& in.d.l.si finita.§.si
forte de priuile.credi.l.si pater. de bo. au. iudi. pos.l.cum
proponas.hoc etiā fertur Azo.tenuisse Ia. de bel. & tenet
Io.an.post Spe.& loquitur in proprio casu quando proce-
ditur ad uenditionem bonorum & dationem insolutum in
Spec.in.ij.decreto.§.instr̄i propositionis. uersi. sed quærit
iuxta prin.nec ob.si dicatur ꝙ habet uim diffinitiuæ:q̄a ne
gari pōt cum de iure ad reuocandum adiudicationem au-
diatur infra certum tps.C de iure do.impe.l.si.& sic ex to-
to non diffinit nisi dicamus ꝙ ꝓpter uerbum diffinitiue sn̄ię
appositum sententia possit dici habere uim diffinitiue &
intentio fuerit iudicis ex modo sententiandi auferre illud
remedium.l.si.quia sic quicquid uelit hoc proprio uocabu
lo interlocutoria dici potest nec est intentio statuti dare
instantiā solis interlocutorijs non habentibus uim diffiniti
ue quia communiter tales non separant a processu negotij
principalis & sic habēt instantiā principalis mens ergo sta
tuti fuit dare instantiam interlocutorijs: quia loquitur de
interlocutorijs habentibus uim diffinitiue. Nec ob. uerbū
diffinitiue in sententia appositum.quia in lata significatio-
ne omnis interlocutoria potest dici diffinitiua in quantum
articulum diffinit: sed non est sententia strictè diffinitiua.
de qua loqui debet & intelligi statutum. Ex quibus uide
tur concludendum ꝙ expediri debet infra tempus instan-
tiæ determinatę pro interlocutoria &c.

CON̄SIL. CCCXLIII.

1 *Natura rei attenditur quæ in iudicio deducitur.*

IN CHRISTI nomine amen. Præmit-
to in facto prout mihi proponitur ꝙ ꝓ debi
to quo supra in sententia erant bona hypo-
thecata cum constitutione præcarij cū ptāte
ingrediendi propria autoritate & retinendi
tamq̄ empta ꝓ dicto debito eidē creditori. Præmitto ēt ꝙ
iste creditor cum adiuit iudicem super istis.s.super reuoca
tione præcarij apprehendendo possessionem cā retinendi
pro debito & assumēdo estimatores ꝓdixit etiam in sua pe
titione ꝙ ꝓdicta petebat ex urbanitate non ꝙ ad hoc ne-
cessario teneretur ex his satis apparet quod non fuit inten
tio petitoris arctare se ad exactam obseruantiam ordinarij
processus siue iudicij sed ut uerbum sonat ꝙ poterat facere
autoritate propria uoluisse urbanius agere adeundo iudi-
cem non in figura iudicij ꝙ sepe contingit ut no.in.l.j.§.si
causa cognita.de bon.pos. Item ubi est a iure uel ex conuen
tione proditū remediū spāle & magis fauorabile non est
uerisimile ꝙ uoluerit se arctare ad illa quæ sunt magis exa
cta & maiorē exigunt solēnitatē:ut.l.iij. de testa. mil. cum
ergo ex conuentione & simplici uia isti licuerit retinere rē
pro iusto pretio aditio iudicis & estimatorum non debet
sibi esse damnosa ꝙ esset si talis aditio assumeret naturam
iudicij ꝙ habet multas moras & incertum exitum. ut.l.eo.
tempore.§.ꝙ deberet.ff.de pac. Item ista estimatio & ap-
probatio facta per iudicē est potius executio præcedentis
conuentionis q̄ collatio noui iuris: quia a primordio titu-
li posterior formatur euentus: ut.l.j. C. de impo. lucra.
descri.exinde ergo nō ex dicta iudicis interlocutione cō-
sequitur titulum: quia iudex hic exequitur & declarat nō
constituit.facit.c.sepe.de appel. Et si dicatur alia fuit in-
1 tentio iudicis cū dixit diffinitiue &c. † Ad hoc dico quod
non

non iudicis intentio sed natura rei deductæ in iudicio debet cōsiderari quā non mutat nec pōt mutare estimatio iudicis.ut.l.ex diuerso.§.si in iudicio.ff.sol.ma.uel melius dici potest quod uerba iudicis sunt intelligenda secundum subiectam materiam de qua agitur sicut uerba cuinsuis dispositionis etiam impropriè si non possunt propriè ad naturam rei de qua agitur adaptari ut.c.intelligētia. de uerb. sig.& l.si uno.& ibi no.ff.loca. Vltimo ut supra subtiliter allegatur non potest dici illa sententia diffinitiua in qua deficiunt iudicij solennia ut.l.prolatam.C.de sen. ut enim sit diffinitiua requiritur ordo iuris patris præsentia & similia nec sufficit q̄ diffiniat articulum super quo iudex aditur. nam etiam cum non in figura iudicij aditur statuit & decreuit nec per hoc dicitur quod agit sententia diffinitiua sed decretum uel interlocutoria & similia ut.C.cōmi.uel epi. per totum & ad prædicta bene facit quod no. in.c.si.de ap. in cle.in glo.Ex quibus enncludo q̄ ista appellatio nō censetur interiecta ad diffinitiuam: sed a quodam potius grauamine iudicis approbātis estimationem iustam prætij declarati quæ approbatio est ut dixi executio præcedentis conueotionis & quidam actus non figura iudicij per iudicem ministratus rationibus supradictis.

CONSIL. CCCXLIIII.

1 *Conuentio executionē concernens sententiam iudicis meretur.*

N SALVATORIS nostri nomine ac matris eius Virginis gloriosæ Mariæ amen. Confirmando prędicta talem addo rationē.
1 † Iusta conuentio concernens executionem meretur iudicis sententiam pro eius executione.ut.ff.de pac.l.tale pactum.§.qui prouocauit. sed hæc est huiusmodi ergo &c. Tunc si sententia super executione lata est interlocutoria ergo & iste antecedens patet in.l. ab executore. in princ.C.quorum ap. non reci. & ibi per docto.qui ibi colligunt quod ab interlocutoria super executione lata appellatur consequentia bona quia in casu nostro sententia est lata super executione conuentionis iuste & legitime. Secundo ad idem interlocutoria dicitur: q̄a inter duos actus interlocutoria: sed sententia quæ pronunciat estimationem factam fore iustam & legitimam est inter primum actum porrectionis libelli & ultimum adiudicationis pro illo prætio media: ergo dici debet interlocutoria. & hæc sufficiant.

CONSIL. CCCXLV.

1 *Iudex appellationis quando incompetens dicatur. & numero secundo.*

N CHRISTI nomine amen. Iam deserta appellatione iudex ad quem pronunciat bene appellatum & male iudicatum per iudicem & q̄uo ab hac secunda sententia sic lata post desertam appellationem appellatur q̄ritur an hic iudex secundæ appellationis posit cognoscere de iniustitia primæ sententiæ & eam in melius reformare: & etiam de nullitate cognoscere & ut.s̄.pronunciare. Et allegatum est superius pro & contra & tandem cōclusum quod posit autoritate Inno.in pluribus locis & Compo. & quibusdam rationibus prout supra in eis apparet. Quia omnibus ponderatis contrarium mihi de iure uidetur dicendum & inhærēndum cle.si appellanti.de app.coniuncta glo.iij.ex qua elicio decisionem huius dubij.ibi dum dicitur interpositam tertio uel post.x.dies. Ex his enim uerbis apparet quod adhibitio iudicis post desertā appellationē nihil operatur nec potest talis iudex adhibitus rescindere sententiam quæ transiuit in rem iudicatam propter desertionem appellationis & ea deserta a prin. & antequam ad eum causa delata uel postquam est delata deseratur non ualeat quod sufficit. ut est tex.cum gl.ibi fortius in secundo iudice appellationis uel tertio ut appellatio post tempora appellandi post desertionem appellationis interposite nō deuoluat ad ipsum dictam causam ut sic quod in primo iudicio appellationis in secundo & tertio locum habeat cū secundus loco primi & tertius loco secundi in dicta causa surrogetur & eodem iure cēseatur.c.dilecte. de excep. nec in eo in quo fuisset incompetens primus iudex appellationis etiam pronunciando super negocio primi potest esse uel censeri competens iste secundus iudex appellationis.
1 ut.c.olim.de excep.secūdum Pe.& Abb.† postq̄ enim trāsiuit in rem iudicatam per desertionē appellationis interposite uel per lapsum.x.dierum iudex appellationis censetur prorsus iudex incompetens & licet In. esset in sentētia sua tam opinionibus motus q̄ rationibus de quibus supra in contrarium tñ Hostien.renuit id quod dixi ɔ̄rium per illam clem. approbatum est. iura autem siue dicta Inno. locum habent cum iudex aditus erat competens super illa causa licet posset eius iudicium declinari uel si erat incompetens tamen super illa incompetentia fuit cognitum & & discussum pronunciatumque quod in casu isto factū non fuit sed simpliciter fuit processum super appellatione superuacuo interposita quo casu talis appellatio & subsequens super ea sententia non faciunt iudicem qui non erat quia non reperit quid deuoluat & sine deuolutione iudex
2 appellationis prorsus est incompetens.† nec potest cognoscere de causa etiam de consensu partium: ut.c.romana.in princi.de foro competen. Hæc scripta sint quæ uerisima sunt in iure ad uestrā tamē correctionē & suppletionem.

CONSIL. CCCXLVI.

1 *Inutilia non conualescunt ex dispositione generali.*
2 *Priuilegia specialia non reuocantur per legem generalem.*

N CHRISTI nomine amen. Apparet ex themate q̄ due p̄stantie quarū prima unitina altera tinquina uulgariter nuncupatur in unū coniunguntur & qualibet diminuta pro dimidia creata est ex residuo noua præstātia quæ uulgariter appellatur præstantia del regualglo, & q̄a Franciscus & Latinus eius filius deprehenduntur in illa
1 prima de la unitina primo descripti in.xl.flore. secūdo in. xj.quæ ex istis summis accipi debeat in coniunctione cum illa de tinquina quæ est.x.merito dubitatur. Pro cuius euidentia præmittendū est q̄ iura in diuersis materijs faciunt unum mixtum ex duobus simplicibus ex quo mixto oritur noua species de per se quæ participat de utroq; extremorū inter quæ si qua repugnantia deprehendatur mixtum debet sibi assumere q̄ utilius & fauorabilius in altero ex suis simplicibus reperitur: ut.l.j.C.de rei uxo.actio.l.j.cōia de leg.&.c.j.ne sede uacan.cum ibi no. Itē si in eadē dispositione reperitur uarietas quæ non posit sub diutsinne iurari nouissime standum est tam in iuribus q̄ in contractibus & alijs dispositionibus quæ mutari possunt.c.j.de cōst.lib. vj.l.mihi & tibi.§.legatum.ff.de lega.j.&.l.pacta nouissima.C.de. pac.&.c.inter monasterium de re iudi. cum si. Itaque ad propositum applicando ista tertia præstantia creata nouiter ex duabus præcedentibus si reperit in prima.i.in unitina repugnantiam respectu summæ uni impositæ. quia prima uice.xl.secunda uice.xj.certè debet minorem summam sibi assumere in dubio.tum quia in obscuris minimum est sequendum: ut.ff.de regu.iur.&.l.semper.& minimis. de leg.iij.tum quia ultimo ordinata & taxata in. xj.& per consequens a priori summa recessum est.ut in iuribus præall.facit.l.arianus. de actio.& obli. in ratione sui & maxime hoc uerum est in casu nostro in quo ad querelā francisci taxa de.xl.tanquam iniqua reducta est ad taxam. xj.tanquam equam: & ita de iure in istis præstantijs siue publicis functionibus faciendum est: ut.l.forma.§.illam æquitatem.ff.de censi.In præstantia de unitina non possunt dici quòd Franciscus & Latinus districti in.xl.quia ut dixi est ab ista taxatione recessum per superuenientem de xj.
2 uerisimile ergo est quòd præsidentes & statuentes super

illa

illa coniunctione fienda uoluerit prædictos coniungere
& redigere in hac præstantia del regualgio in summa no-
uissima quæ est.xj.non in illa quæ fuerat ex iusta causa ir-
ritata & cassata.arg.eius quod no.in.l.si quis priore.ff. ad
treb. Non ob.si dicatur illa præstantia de la uoitina in per-
sonis prædictorum a prin. fuit in taxa quadragesima de
qua uidentur intellexisse uerisimiliter præsidentes tanquã
de communi & sub generalitate comprehensa non de sin
gulari concessione specialiter in fauorem istius uel illius
arg.l.nam ad ea.ff.de legi.& talis uidetur fuisse ista de. xj.
sed ad hoc dico quod non per modum gratie sed per mo-
dum debiti & iustitie ista moderatio siue diminutio ema-
nauit,unde ista nouissima ut dixi debet dici quo ad franci-
scum & latinum la præstanxa de la unitina non illa a qua
est tãquam ab iniqua discessum.argu.l.ordo.ff.de publ. iu
di.nec debet sumi denominatio de eo quod extinctum est
sed ab eo quod est in obseruantia. l. j. in prin. C.de cadu.
1 tol.& .l.fi.in prin.C.de edic.di.adri. † Quæ enim inutilia
sunt non conualescunt neque resurgunt ex generali dispo
sitione sequenti quæ de illis facit simpliciter mentionem.
c.si gratiose de rescrip.lib.vj.sic ergo coniunctio ista sim-
plex uoitine & tinquine non uidetur coniungere quæ in
ipsis uel eorum altero deprehenduntur inutilia & corre-
cta sed utilia & in esse deducta ut est in casu nostro,de pre
stantia.xj.pernarrata in facto ar l.legata inutiliter de leg.
j. nam in eadem præstantia deprehenduntur descripti in
publicis libris in. xj. flore: & secundum eam soluerunt ut
patet supra in narratione facti uer. & sic prædicta quanti-
tate flore. &c. super firmatis igitur & decisis non debent
officiales noua dubia excitare nam istud non est equita-
tem in medium proponere sed præteritis calumniam in-
uenire.l.fi.C.de decurio. Et per ista etiam clarius respon-
sum apparet ad obiectionem uidelicet quod mens sta-
tuentium coniunctione prædictarum duarum prestantia-
rum uideatur referri ad summam de quadraginta, quam
ad istam de undecim, quasi illa sit prima & sub generali-
tate comprehensa,ista autem quodam singulari fauore &
gratia subsecuta,nam ut dixi non fauore persone sed iusti-
tia cause allegate & per officiales approbate talis mode-
ratio superuenit uti de ipsa debet iudicari ac si a principio
sic egissent officiales nec fauor singularis siue specialis im
partiri dicitur ubi iustitia ministrare ar.l.unum ex familia.
de le.ij.&.l.sicut ditati. de leg.j.facit.c.non debet de con-
san.& affi.Vel si uolumus dicere quod ex quadam singu-
lari gratia concessa fuit ista moderatio Francisci & latini
tunc idem & fortius dici debet quod per nouam & gene-
ralem legem non uidetur adimi quod speciali gratia re-
peritur alicui concessum. c. decet de regu. iur. libr. vj. &
quod no.in.c.j.de consti.c.licet.&. c. alma. de sen. excom.
2 ad fi.lib. vj. † ubi patet specialia priuilegia non intelligi
reuocata per.l.generalem aliter disponentem nisi de ipsis
fiat mentio specialis. Item cõtra iam dicta obijcitur & ui
detur quod ista prouisio de. xj. facta de Francisco & eius
latino filio sit finita & extincta. quia ad presens tẽpus ip
sius prouisionis relata & ad distributionem tunc præsentẽ
& quod ad tempus conceditur post tempus uidetur dene-
gatum.l.statu liber.ff.de leg.ij.&.l.imperator. ff. de postu.
& hoc patet ex uerbis reformationis in uer. & sic ipsos in
dicta quantitate flo.xj.toto tempore præsentis distributio
nis &c.sed ad hoc faciliter respondetur,quia pñs distribu
tio dicitur taxa dicto Francisco & alijs limitata, ut ad ip-
sam mensuram distributionis subeant onera in futurum
donec dicta taxa non mutetur.& hoc liquide sonant uer-
ba decem prouisionis.ibi quod dictus magister Franciscus
& latinus eius filius omnia & singula & quecunque onera
quocunque nomine nuncupentur &c. nam apparet ex uer
bis ibi sequentibus quod illa presena taxa respicit futura
onera,ut ad eius mensuram Franciscus & latinus supradi-
cti subeãt in futurum ipsa onera quorum impositio & euẽ
tus ab illo primordio descendit.sicut leges a prin. promul
gantur.& postea deducuntur in exercitium de quibus dici
mus hodie et a mille annis citra platis. l.hodie. ff. de pen.

pñiom ergo distributionẽ de unitina debemus sumere pro
toto tempore quo uiridis est uidelicet quo sm eius taxatio
nẽ onera imponunt.ar.l.arriani.C.de here. Ex quibus oib'
sine ulteriori execusione & equitate concludo q illa taxa
de.xl.non debet considerari in ista coniunctione p̃stantia-
rũ unitine nec nõ tinqne sed illa.de.xj.q̃ ei' loco surrogat
ut patet i uer.& dictã q̃rientẽ.flore.xl.auri reduxerit.&c.p-
cluditur q ex his duabus debet solui dimidia cuiuslibet
earundem.iuxta prouisionem unitinam de tegualglo.

CONSIL. CCCXLVII.

1 Patruus cum auo ad hereditatem neptis admittitur.
2 Nepotes ueniunt appellatione liberorum.
3 Equalitas in successionibus ab intestato seruanda est.

IN CHRISTI nomine amen. Quia ex fa
cto ius oritur.l.si ex plagijs.§.in cliuo.ff.ad.l
1 aqui.& .l.obligationũ † fere.ff.de acti. & ob-
li.Ideo pro clariori intellectu dicendorum
premitã casum super quo consiliũ postulat
quod est tale. Titius duos habet filios legitimos & natu-
rales qui ab intestato eorum matri quantum ad proprieta
tem heredes extiterunt post certum temporis lapsum ipso
rum pater nuptias secundas contraxit ex quibus alios pro
creauit liberos post hec autem idem pater absq; emanci-
patione uel alio actu facto super remissione usufructus si
bi quæsiti in bonis mr̃is liberorũ prime uxoris. unũ ex eis
a se separauit eidẽ assignando partẽ possessionũ aliarũq;
rerũ dicte sue matris sibi obuentã quẽ passus est per plures
annos usq; ad uite p̃fati filij exitũ pacifice possidere utiq;
& frui pro eius libito uoluntatis quo de hac luce subtracta
relicta unica filia quæ paterna hereditate minime adita in
infantia post patrem subito defuncta est. Dubitatur quis
qualiter & quomodo ad prædicti filij hereditatem uoce-
tur.an uidelicet ipse titius pater an uero superstes frater
ex utroque parente. Item quid de bonis aduenticijs & aliũ
de quæsitis ex sua industria uel ex testamento. Et quod pa
tri defuncti debeatur ista hereditas facit, quia transmissa
est in eius filiam ergo ipso iure sine alia aditione effecta est
heres notanter dicit gl.in.l.j.C.de his qui ante ape.tab.ip-
sa autem filia intestata decedens ipsam hereditatẽ simili-
ter ad superiores transmittit. l. apud hostes. C. de suis &
legit.hoc etiam tenet Specu in titu.de suc. ab inte.§. j. uer
sic.quid si suus.pro hoc etiam regula generalis qua caue-
tur quod proximiores in gradu admittuntur ad successio
nem.ut insti.de legi.agna.suc.in prin.cum si. constat au-
tem quod auus est nepti in secundo gradu & patruus in
tertio.insti.de gradibus.§.j.ff.e.l. iuris consultus. §. gradus
ergo &c.facit etiam ad prædicta quod no.in. l.si infanti.
C.de iure delibe. In contrarium uidetur quod pater non
succedat in totum sed in dimidiam.nam imperator aduer
tit nimiam subtilitatem quæ fuit quod frater fratri in se-
cundo gradu esset ideo statuit fratrem esse fratri in pri-
mo quod pater cum ipsos fratrem & patrem pariter admit
tat.ut in aut. defuncto ad tertu. & in aut. de successione.
C.de legi. here. Et hoc quo totum ad ea quæ prædicti filius
& neptis quæsiuerunt aliunde quam a matre uel materna
linea.in his enim quæ sunt quesita per maternam lineam
dico patrem solum habere usumfructum cum idem in pa
tre iudicari debeat scilicet ut filijs solum quo ad usumfru
ctum succedat ut no. Azo. in summa. C. de secun. nup. &
idem Bart. in. l. femine.eo.tit.& est tex. in aut ex testamẽ
to.eo.ti.Nõ ob.iura p prima parte allegata: quia habẽt lo
cũ non extantibus fratribus defuncti utrinq; coniunctis
ubi autem tractaretur de successione defuncti superstiti-
bus patre & fratre utrinque coniunctis ut est in casu pre-
dicto habent locum iura supra proxime allegata,& sic pa-
tet in casu prædicte correctum esse ius antiquum & nou-
um dum dicitur quo frater fratri in secundo gradu cõiun-
gũt.Nõ ob.q iura p̃dicta.l.aut.ex testõ & aut.defuncto.C
2 ad tertu.& au.de successione.C.de legi.hered.† Primo.q a
iura predicta loquuntur tã de filio q̃ de nepte, cum dicat.

text.liberos quorum appellatione etiam nepotes continentur.l. liberorum. ff. de uerbo. significatio.dicit. n.tex. ex testō mater quidē succedit liberis &c. & post panca dicit.sed abintestato eorum solum usufructum percipit.cum ergo idem fit in patre ꝙ in matre ut dicit ibi glo.per consequens pater in casu nr̄o quo ad proprietatem non succedit in bonis matris defuncti. Non ob. ꝙ dicitur in.d.aut. ibi que ex paterna substantia ad filium peruenerant. quia si loquimur de successione filiorum plana est: si nepotum tunc debemus sic exponere illum tex idest ex substantia patris quo ad filium, an quo ad nepotem & sic aut. illa terminat utrunque casum scilicet cum moritur filius uel nepos: equitas enim suggerit dictum tex. taliter debere intelligi cum hic casus per aliquam legem decisus non reperiatur. facit, quia ubi est eadem ratio ibi idem ius statui debet.l.nam ut ait.ff.de leg.sed eadem & est par rō in hereditate neptis & in hereditate fratris ergo &c. † pro hoc fa-
3 cit,quia in successionibus ab intestato debet esse equalitas ꝙ probatur insti.de legi.agna.suc.cum dicitur ꝙ proximior in gradu ad successionem proximioris admittatur, sed ille cui ego sum proximior similiter & equaliter succedimus eueniente casu.scilicet. ego sibi uel ipse mihi & sic equalitas est seruāda,patet ergo ꝙ frater defūcti idēq; patruus ad hereditatē sui fratris seu eius filie pariter cū patre debet admitti quamuis iste pater ꝙ acquirit seruare dicto filio teneatur,quod sic probo,certū est ꝙ si frater dicti defuncti decessisset superstite nepte ꝑdicta ipsa neptis in sui patris locū poneretur uel patruo succederet in dimidiā & auus in aliā dimidiā.in aut.fratrū filij in prin.& in aut. cessante.C.de legi.here. ut ergo seruetur equalitas dicendum est in casu nostro neptem prædictam in locum sui patris poni uidelicet ut frater idemque patruus superstes sibi nepti cum auo suo.s.patre defuncti succedat nec est attendenda gradus uicinitas cum tractatur de successione defuncti extantibus ascendentibus & fratribus uel filijs fratrum utrinque coniunctis.nepos enim quo ad patruum s̄m iura noua & antiqua est in tertio ipse aute n patruus est proprio fratri in secundo,& tn̄ pariter admittunt nepos & patruus cum tractatur de successione tertij fratris ut in iuribus preallega.ergo gradus uicinitas non est attendenda. Престereà consideramus quæ potuit esse ratio quare frater qui est in secundo gradu pariter cum patre succedat rō est quia sicut nihil est inter patrem & filiū ita nihil est inter fratrem & fratrē,qua ratione attenta imperator dedit fratri quærelam inofficiosi testamenti ad similitudinē filij.l. fratris.C.de inoff.testa.non sic dedit ei successionem fratris ab intestato filijs extantibus,quia quisque sui ascendentis successionē capere debet non sic descendentis ordine enim retrogrado ad descendentium hereditates peruenitur.l.nam & si parentibus.ff.de inoffic.testa.& prædicta ratio coniuncta alia scilicet ut habeant aliquod refrigerium sue tristitie potest habere locum cū tractatur de hereditate aliunde quæsita q̄ a patre uel matre.Est & alia ratio euidens uidelicet ne contingat facto parentis ad alios peruenire ea quæ fuerūt alterius parentis tempore mortis, quid enim perniciosius filijs esse pōt quā eorū pater exteris det ea quæ eorum matris fuerunt.ꝙ esset in casu nr̄o si diceremus prēm quo ad proprietatē succedere filio seu ipsius filij filie,ipso etēn patre mortuo iste frater superstes cogeret bona ꝓprie matris cōmunicare cū fratribus ex secūdo matrimonio procreatis pro quo facit quod habetur iu aut. neque utrunq; ꝙ ex dote.§.fi.n.ex quibus de iure cōcluditur ꝓ dictos patrē & fratrem pariter succedere defuncto in rebus aliunde quæsitis q̄ a matre uel per lineam maternā tā in usufruc.q̄ in proprietatem.in istis autē dicendum est ipsum patrem succedere ipsi filio solum in dimidiam usufructus,nā per assignationē per ipsum factā ipsi defuncto de bonis maternis tpe sue uite uidetur ei remisisse usumfructū sibi quæsitū in dictis bonis ꝙ potuit.l.si quis in conscribendo.C.de pac.cū si.Aliā uero dimidiā in totā proprietatem pertinere ad superstitem fratrem utrinq; coniunctū non ob.quod ipse defunctus fuerit in patris potestate tempore sue mortis,ut in auten. excipitur. C.de bo. quæ libe. do.Pe.de Anchara.

Conductor domus ad modicū tempus habens in introitu dicte domus magnam quantitatē canape iuxta quā canapā continue per dictū conductorē & eius familia habebatur accessus & redditus ad uasa domus stabat in guardia ciuitatis bononie relictis in dcā domo tm̄ duabus puellis etatis duodecim annorū ꝓ qualibet & uno iuuene etatis.xx.annorū qui singulis diebus & noctibus morabantur in dicta domo & iuxta dictā canapā a latere quo habebatur accessus & reditus penes ipsam non erat murus paries uel florium aliquod.Contingit quod ibi secunda hora noctis ex dictis puellis accedens cum lucerna accensa iuxta dictam canapam ex inaduertētia appropinquauit dictam lucernam accensam iuxta dictam canapam qua de causa canapa prædicta incensa fuit & ignis intantum inualuit quod maior pars dicte canape combusta fuit & domus predicta pro parte conbusta fuit nec potuit dictus ignis extingui per uiciniam priusquam predicta combureretur queritur an conductor prædictus teneatur ad refectionem uel emendationem dicte domus combuste.

CONSIL. CCCXLVIII.

1 *Conductor domus an teneatur de incendio ipsius.*
2 *Culpa non dicitur que per consuetudinem admittitur.*
3 *Congruitas loci culpam excludit.*

N CHRISTI nomine amen.Pro decisione quesiti de quo supra vr̄ dictū conductorē teneri ad refectionem dicte domus,quia culpa sua dicitur incendium factum, nam absque culpa patrisfamilias fieri non potest.l.
1 si uendita.ff.de peri. & com. rei uen.nam † incendia plerunque culpa fiunt inhabitantium.l.ij.ff.de offi.prefe.uigi. debet ergo teneri ad damnum culpa sua locatori illatum. l.in iudicio.C.loca.pro hoc etiam facit, quia tenetur conductor pro illis quos in domo conduxit tanquam ex culpa propria.l.uideamus.in prin.ff.locat.nam mala eius electio ascribitur ei ad culpam ut ibi.&.l. si seruus seruum.§. proculus.&.l. si fornacarius.ff.ad. l. aqui. & de nego.ge. l. nam & seruus.§.fi.&.ff. pro socio. l. de illo. §. finali.cum similibus. In contrarium facit, quia in contractu locati uenit dolus lata & leuis culpa tantum non leuissima neque casus nisi id fuerit conuentum. l. si ut certo.§. nunc uidendum.e.l.j.ff.commo. l. contractus.ff.de reg. iur &.d.l.in iudicio, & quod ibi no.sed in casu proposito inaduertenter & sic casu non culpa lata uel leui contingit dictum incendium ergo de eo non tenetur conductor. l.si quis fundum. §. si colonus. ff. loca. Item non conuenit ne ignem haberet in domo ergo habendo ipsum licet ex eo damnum contingerit non tenetur.ut dicta.l.uideamus. §.j.quod intelligo nisi culpa saltem leuis ei possit ascribi per iura supradicta. Videndum est ergo an dictus conductor in leui culpa fuerit.Primo quia personas tales in domo retinuit & eisdem custodiam domus dimisit. Secundo an fuerit dicta culpa ex eo quia canapam prædictam ibi retinuit. Et circa primum dico quod nō quia consueuerunt patresfamilias etiam diligentissimi familiam tam minorum quam maiorum in domo habere uelut in tuto refugio.l.plerique.ff. de in ius uocan. & pater ad sensum ergo talis consuetudo & mox culpam excludit. l. pignus. C.de pig.ac.nam non intelligitur culpa quam cōsuetudo
2 admittit.ut ibi no.glo.& do.†&.l.quid si fugitiuus.§.apud labeonem.ff.de edi.edic.&.l.iij.ff.ad macedo.

Item dimisit in domo predicta uirum discretū iuris presumptione etatis. xx. annorum & sic habilem de iure ad negocia extraiudicialia gerenda licet non ad iudicialia. insti qui ma.non po.§.eadem.&.l.minor & ibi gl.ff. de procu.&.l.eligēdi.C.de procura.& sic nō potest ei imputari

electio

electio mala, quia a iure permissa per supradicta iura. puelle similiter uiri potentes fuere & doli capaces. insti. qui. mo. tut. fini. post princi. ergo non potest ei imputari cur talis in domo dimisit maxime attenta consuetudine a culpa excusante. ut supra dixi. diligentiam namque illam adhibuit quam homines discreti & diligentes solent adhibere ut ex dictis patet ergo ex negligentia familie non tenetur. l. si uendi. ff. de peri. & commo. rei uendi. ubi tex. ualde ad propositum faciens. Circa secundum dico esse considerandum locum ubi canapam prædictam tenebat uidelicet an esset locus idoneus ad illud sicut alius qui esset in domo & penes quem ignis non esset propinquus, nec lumina nocturna. frequentari solita prout potest ex themate percipi quando dicitur fuisse in introitu domus & sic in loco communiter igni non propinquo nec lumine nocturnorum assiduatus uel frequentatus & per consequens casui ignis non supposito uerisimiliter. quo casu non potest conductori culpa leuis ascribi ratione loci alias secus. Pro hac consideratione & digressione bene facit. l. itē queritur. §. j. ff. loca.
3 † congruitas enim loci culpam excludit & incongruitas includit l. si ut certo. §. sed interdum. ff. commoda. Concludit ergo secundum thema propositum conductorem predictum non teneri ad reficiendum domum nisi aliter de eius culpa leui probetur.

Non obst. l. si uendita. in prin. quia intelligitur secundū regulam. l. ij. ff. de offi. prefect. uigi. ut ibi no. glo. & illa lex. ij. non ob. quia loquitur in casu dubio. nam præsumitur in dubio incendium culpa inhabitantium factum hoc uerum nisi appareat contrarium ut fuit hic. quod patet ex facti positione & iuribus allegatis pro secunda parte. Non obstat quod dicitur de mala electione quoniam in casu proposito fuit bona & idonea nisi aliud appareat ut ex prædictis patet. Et hec sufficiunt. Pe. de Anchara.

CONSIL. CCCXLIX.

1 *Dos a patre profecta ad ipsum reuertitur filia mortua.*

IN CHRISTI nomine amen. De iure cōmuni dos a patre pfecta mortua filia etiam extantibus filijs ad patrem redire debet, &
1 hoc ut dixi † de iure communi. de consuetudine succedūt filij excluso patre. l. dos à patre C. solu. ma. ubi plene, ista autem consuetudo tunc solum sibi locum uendicat cum uxor decedit in matrimonio cum liberis & superstite uiro alias dos reuertitur ad patrem ipsa decedēre in matrimonio etiam liberis superstitibus nec habet locum tunc dicta consuetudo ut not. Bar. in. l. post dotem. ff. solu. matri. ubi dicit per octo doctores bonon. sic fuisse obtentum & secundum hoc questio non est dubia quia ad Franciscum patrem Bartholomee debet dos rediru non ad filios dicte Bartholomee deuolui quia philippus uir eius decessit & ipsa postea existente uidua eius ergo filij non impediunt consolidationem dotis in franciscum patrem qui fuit stipulatus sibi reddi si sine liberis &c. & in omnem casum restituende dotis &c. filij ergo eius non sunt in stipulatione comprehensi per modum dispositionis sed per modum conditionis: unde ex tali stipulatione non possunt prætendere aliquod ius quæsitum. ff. si quis. omis. causa test. l. si quis sub conditione. Item alia ratione & indubitabili & unica rediret dos ad franciscum etiam si ludouicus susāna & eius nepotes nati ex dicta Bartholomea eius filia adiuissent postquam decesserunt impuberes etiam si puberes quamquam enim auia ipsorum paterna idest mater philippi sit in eodem gradu cum ipso francisco quia auus maternus est dictorum. l. & scilicet & tamen. l. uule cum nepotes ab intestato moriuntur in bonis quesitis nepotibus ab extra quod auus maternus & auia materna pariter succedant. In bonis autem quesitis ipsis nepotibus ex linea materna uel paterna reuertuntur ad lineam unde orta sunt siue quesita, unde in dote & quæsitis nepotibus ex materna linea prefertur auus maternus & in quæsitis a paterna linea præfert auia paterna. ita notat Bar. in aut. itaq. C. communia de suc. & l. satis. de bo. q. lib. & ibi per Bald. de dicta consideratione habenda in dote ut auus maternus in dote data filie pfertur auo paterno & illud est ęquū ut unde exeunt flumina reuertantur. facit. l. de emancipatis. in fi. C. de legi. hered. eadem consideratio habetur in fratribus uterinis & consanguineis quæ ut dixi trahitur ad auos. Vltra predicta allegata supra in themate quod ista auia paterna assumpsit tutelam & non fecit inuentarium ergo contra iura se immiscuit administrationi & subiacet pęnis, de quibus in. l. fi. §. illo. C. ar. tu. sua ergo aditio maxime quam allegat ad suum commodum fuit nulla, nam adire est administrare quod prohibet illam. l. &c. ar. l. non dubium. C. de legi. Præterea supererat auus maternus ut franciscus & materna auia ut agatella, ipsa ergo auia paterna non facta mentione de predictis ad quos deferebatur tutela & hereditas in bonis impuberis extrinsecus quæsitis in aut. defuncto. C. ad tertul. non potuit petere sibi soli decerni tutelam & administrationem tutele quæ ita competit alijs sicut sibi ut. l. legitimos. ff. de leg. her. & uidetur ex hoc datio nulla. l. tut. de tuto. & cura. da. ab his. Ex quibus infertur quod posito quod fuissent infantes isti impares ista tamē actio fuit nulla maxime ut dixi ad suum commodum nam cum mereatur plures pęnas ex tali temeraria administratione siue inuentarij confectione non debet ex eo quod meretur penam commodum reportare. ut. l. siue hereditaria. de neg. gest. facit quod no. in aut. matri & auie. C. quando mu. offi. tuto. fun. potest. Ex prædictis omnibus proculdubio concludendum uidet dictum franciscum ad dictam dotem quā dedit pro filia recte agere uel iure suo & ex sua stipulatione ut in prima ratione uel ut hres filie in dote ab ea pfecta etiam si impuberes rite adiuissent ut in secūda ratione uel etiam ut heres filie si aditio facta nomine impuberum fuit nulla ut in ratione supra proxima.

CONSIL. CCCL.

1 *Debitum per testes probari potest.*
2 *Casus omissus a statuto remanet in dispositione iuris communis.*
3 *Prouisio in uno casu ratione paritatis ad alium extenditur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. In quæstione prædicta arguit ad partes. † Et primo q cōfessio ista possit probari per testes. Primo qa edictū de testibus est permissoriū. ut. l. j. ff. de testi. igitur si non apparet de opposito admittenda est probatio: sed inspecto statuto nulla fit in casu nostro prohibitio ergo &c. Secundo ad idem casus omissus a statuto remanet in dispositione iuris communis. l. commodissime. ff. de libe. & posthu. & l. quicquid astringende. ff. de uerbo. obl. sed iste casus omissus a statuto ergo &c. Tertio, quia cum prætor in uno casu prohibet in alio in quo nō prohibet uidetur permittere, ut. l. cum pretor. ff. de iudi. &. l. si maritus. C. de procu. sed in casu eē statutum prohibet solutionis uel satisfactionis confessionē probari per testes & in casu probationis debitis nō prohibet cōfessionē debiti probari, ergo &c. Ad oppositum arguit. primo sic casus omissus a statuto habet pro expresso quando est similis alteri casui expresso ut probant omnes. ll. dicentes quod nō refert quid ex equipollentibus fiat. ut. l. si iure. C. de insti. & substi. sub condi. fac. cum concor. ibi positis & de leg. iij. fideicommissaria. §. si cui. sed casus de quo quærimus est similis alteri casui prohibito & probabo ergo &c. minoré probo. nā illa dicuntur in iure similia q regulant per unius & eiusdem rōnis identitaté, ut. l. non pñt. ff. de leg. l. iij. ff. de officio psi. l. j. C. de li. præ; sm ambo isti casus tam ex parte creditoria quā debitoris regulantur a ratione statuti posita in principio eius uidelicet ne falsi testes producant qui faciliter produci psueuerunt. ergo &c. Secundo ad idē nā nedū ubi est eadē ratio idē iua debet statui, sed etiā ubi est maior ratio idem statuendi in casu expresso statutum ad casum omissum extendimus, ut in aut. multomagis. C. de sac. san. eccles. sed in casu confessionis debiti probandi est

major ratio testes non admittendi q̃ in confessione crediti soluti uel satisfacti ergo &c. minor patet quia in casu debiti soluti tractatur de liberatione in alio de obligatione inducenda igitur si prohibētur in casu liberationis fortius in casu obligationis inducende: quia fauores sunt amplian di & odia restringenda & fauorabiliores sumus in liberationibus quam in obligationibus: ut in iuribus uulgo notat. Tertio quia propter maioritatem rationis inducitur correctio: ut nota glo. communiter approbata in aut. prætera. C. unde uir & uxor. & late scripsi in. l. ij. C. de no-

3 xa. †Quarto quia prouisio in uno casu extenditur ad alium ratione paritatis & equalitatis seruande: ut insti. pro soc. §. illud. &. C. de fruc. & lit. expen. l. ti. sed inequalitas insurgeret si talis probatio concederetur actori & non reo ergo &c. Ex istis rationibus patet responsio ad rationes in oppositum superius factas. quinto ego probo ex uerbis ipsis statuti in uersu ex aduerso ubi statutum non admittit actorem ad probandum per testes aliquem debitorem suum ex aliqua causa & facto excedente summam li. c. bon. sed nemini in dubio uidetur esse reuocandum quando creditor uel actor uult probare confessionem ex causis in libello narratis: ergo &c. confessio enim simplex ad obligandum sine causa legitima non ualet ut nota. in. l. j. C. de cōf. & sic causa contractus ex qua insurgit debitum magis debet attendi quia potentius & fortius in hoc agit. ut. l. quæritur. ff. de sta. ho. Quid plura statutum prohibet tale debitum probari in totum uel in partem unde ponderando ista uerba tale debitum quæ in ius sonant & effectum exactionis concernunt. l. j. §. debitum. ij. ff. de consti. pe. & clarius in. l. debitor. ff. de uerbo. signifi. sed in nostro proposito probaē debitū probando confessionē debiti per testes ergo &c. quia illud est pricipale ad qđ cōfessio tēdit ergo &c. alias dareē occasio circūueniendi legē & permittēdi per indirectū quod directo prohibeē & faciliorē modū falsum ꝓbandi q̃ si immediate debitū ꝓbareē per testes cū tales asserte confessiones faciliter reprobari non possunt. Preterea si mentaliter pondereē statutum per ipsum prohibetur ꝓbari ꝯctus uel causa ex quo uel qua debitum resultaret & confessio predicta continet cām & ꝯctum de se obligatorium ut. l. titius. de consti. pe. Vltimo ad corroborationem prædictorum induco quoddam dictum. Bar. & eius rationem positam in. l. quorum. ff. de pig. uidelicet cum quid prohibetur & omne id per quod peruenitur ad illud: ut. l. oratio. ff. de spō. sed mediante pignore ad rei pignori date distractionem peruenitur cum non soluitur & pro tanto inquit ꝙ si res ꝓhibetur uēdi prohibeē pignori cū pp pignus ad uenditionē perueniatur ꝙ ad ꝓpositū deducēdo sequitur quod debitū prohibetur per testes probari ꝓhibetur per cōfessionē ꝓbandā per testes probari: & hec sufficiāt. Per. de Anchar. præstantissimus utriusque iuris interpres.

CONSIL. CCCLI.

1 *Munera personalia & patrimonialia ubi subiri debeant.*

IN CHRISTI nomine amen. Pro intelligentia dicendorum premitto quod in hoc puncto primo fit mentio de statutis prouisionibus & consuetudine antiqua per quas & quæ ciues male enutriti contra ius cōmune erant priuilegiati ut munera subirēt solū cū ciuibus bononie & in ciuitate bonon. ita ꝙ erant penitus exempti ab oneribus comitatus cum de iure communi habitantes in

1 in comitatu debent subire munera personalia in loco † habitationis eiusdē quasi incole & ēt in loco originis. C. de munici. & orig. l. j. & l. ciues de incolis. li. x. & ibi gl. & no. Guil. in. l. memorimus. C. de sacro. ecc. si erant pr̄imonialia persone imposita nulla habita cōtēplatione pr̄imonij ut quæ imponuntur per capita. de quibus in. l. de etate. ff. de cēsi. & & no. C. de anna. tri. super rub. lib. x. Vel si erant patrimonialia inposita personis pro rebus habita contemplatione patrimonij ut collecta & tunc ubi habitant subire debent & unde erant ciues. l. rescripto. in fi. de mune & ho. & ibi no. & l. incola ad municip. ubi gl. sed si erant mere pr̄imonialia in loco ubi est pr̄imonium. C. de mu. & ho. l. j. li. xj. no. plene. per Io. an. in. c. non minus de immu. eccle. in nouel. Secundo fit mentio de quibusdam prouisionibus in Mcccclxviij. per quas firmantes singulares personæ & communitates soluentes pecunias cōponendas & quas composuerint sunt exempti a seruitute firmature priuilegiate in hoc ꝙ ipsi in eorum cōitatibus teneantur conferre ad quecunque onera. sed quod ipsi ꝙ olim firmantes & ciues descendentes inde sint exempti ab oneribus dicti loci pro illo anno quo decesserint & sic in effectu ipsi olim firmantes & ciues male nutriti per ipsas ꝓuisiones redacti sunt ad iuris communis obseruantiam ut prædixi. Tertio in ipso puncto fit mentio de quadam prouisione. v. officialium per quā in cetera compelluntur quicunq; descripti in certis libris ordinatis per ipsos officiales ad subeundum quecunque onera in locis ubi reperiuntur descripti quamuis alibi habitare reperiantur quod est mere contra iuris communis dispositionem & ꝯ statuta & prouisiones subsertas ut. s̄. dixi & contra ꝯctum resultantē ex dictis ꝓuisionibus scilicet inter dominum communis bononie & dictas communitates communitatus & homines exempti a seruitute firmantur & re uera si non fuisset confirmatio specifica dicte prouisionis ut supra fit mentio nulli dubium foret quod dicta prouisio non ualebat & maxime quia ex generali arbitrio dictis. v. officialibus concesso ipsi non potuissent reuocare prouisiones & statuta de quibus erat in alijs statutis & prouisionibus specialiter prouisum per consilium generale. arg. l. si hominem. ff. man. facit: quia hec prouisio de se continet quid inhonestum scilicet quod commune bonon. ueniat contra sua pacta & suam fidem ad quæ non uenit dictum generale mandatum consilij super reformatione &c. quia non esset reformatio imo deformatio: patet ad sensum. Ex his infero ad dubia ꝓposita & primo ad primum: nam ut dixi primum statutum reformationis inducit ad priuilegium ciuibus male nutritis concedendum. scilicet ut conferant ad onera solum cum ciuibus & in ciuitate bonon. sed illud priuilegium potuit tolli per statutum seu prouisionē contrariam. arg. l. uacante. de iure immu. li. xj. & no. insti. de iniur. §. in nostra. unde infero qđ optime uigore dicte ꝓuisionis edite in Mcccl-xxviij. sublatū est dictū priuilegiū posteriori ꝯfirmatione dicte ꝓuisionis facte pacifice p gnale ꝯsiliū in singularib' partibus ipsius ut in themate supponiē: q̃ q̃ in dubio nō uideretur sublata. arg. d. l. si hominē mā. & iuriū predictorū. Ad fm descendendo de quo hesitatio maior uidetur dico quod licet dici possit ius alteri quæsitum posset tolli per. l. generalem uel specialem: ut. l. anthiocensium. ff. de priui. credi. est uerum ubi subest iusta causa. l. uenditor. §. si constat. ff. communia prædio. & no. glo. in. l. pen. ff. de his qui sunt sui uel alie. iur. sed hic nulla subest causa. igitur &c. Preterea clarum est quod communitatibus comitatus bonon. seu singularibus personis communitatis olim firmantibus qui iuxta suas compositiones soluerunt communi bonon. prout dictat dicta ꝓuisio edita in. Mccclxxxviij. quesitum fuit ius ex contractu resultante ex prouisione p̄dicta. s. inter dñm cōmunis bonō. & dictas communitates pro tanto ipsum contractum & ius ipsum quæsita ex ipso contractu ciuitatibus bon. seu eius consilium tollere potuit. l. condendo inuito eo cui est dictum ius quæsitum. ff. de decre. ab. or. fa. l. quædam semel. & ibi glo. & not. Bart. in repeti. l. omnes populi. in. iij. quæstione principali super quibus possint fieri statuta &c. in prima questione an liceat statui super his de quibus in eadem ciuitate sunt statuta. & maxime hec sunt uera: quia per dictam prouisionem editam in. Mccclxxxviij. reditum fuit ad ius commune & sic ad ius quo uiuere debet predicta ciuitas & communitates predicte & de facili res redit ad naturā suam. l. si unus. §. pactus de pac. & pro hoc: quia inferior a principe ius alteri quæsitum tollere non potest. not. Inno. de immuni. ecclesia quia plerique.

Monasterium sancti Michaelis in busco primo habebat monachos dissolutos & regulam non seruantes & profitentes regulam beati augustini. Secundo summus pôtifex in monasterio sancti Michaelis posuit fratres montis oliueti qui profitentur regulam beati benedicti data facultate antiquis monachis ibi existentibus ut ibi possint permanere uel ad aliam regulam parem transire. Quidam frater Franciscus ibi existens de monachis antiquis non ualens durare austeritatem regule illorum fratrum nouiter positorum montis oliueti deliberauit stare extra claustrum sancti michaelis in quodam monasterio monialium olim subiecto dicto monasterio sancti Michaelis & nunc non subiecto cum ex regula illorum montis oliueti sit non habere moniales subiectas ubi non aliter absolutus a monasterio nec aliter intitulatus preitêdens se non absolutum a monasterio sancti Michaelis nec aliter renuncians omni anno recepit pro uictu pensionê a monasterio sancti Michaelis triginta librarum bon.tandem mortuus est pecunia relicta collector pape cepit pecuniam dicês eam fore pape, monasterium Sancti Michaelis dicit eam ad se spectare queritur quid iuris.

CONSIL. CCCLII.

1 *Statu religionis alterato quid iuris de monachis ibi professis.*
2 *Monachi quantumcunque mali non sunt de monasterio expellendi.*

IN CHRISTI nomine amen. Pro clariori intelligentia dicendorum præmitto quod cû sit locorû uel personarum alteratio in loco semper intelligitur fieri sine iniuria & dâno illorum quibus loca illa subiecta forent & etiam sine preiudicio personarum præsentium quæ in loco ipso tempore talis alterationis reperiuntur ut in locis multis probatur. &. c. ij. de religio. do. & quod no. in. c. pastoralis de priui. in nouel. & in personis institutis in loco ut sine ipsorum damno uideatur facta alteratio. est expressum in. c. consultationibus. de dona. &. c. cum uenissent. de resti. spo. &. c. ad audientiam. ij. de ec. edi. ubi uidetur quasi casus in simili. ut. infra declarabo facit. c. de relig. do. li. ulti. Ad hunc igitur intellectum ista ordinatio domini pape est redigenda: ut scilicet concordet cum iure
1 communi & uideatur † facta sine lesione illorum quibus iam erat monasterium obligatum. ar. c. ex iuarum. de auc. & usu pa. &. l. j. §. si quis a principe. &. §. merito. ff. ne quid in loco publico. &. c. fi. de confir. uti. uel inuti. fundatur enim ista obligatio quę est inter professum & monachum super consensu a quo causatur naturalis obligatio. ut. l. j. ff. de pac. non uidetur ergo papam per suam ordinationem uelle illam obligationem dissoluere, ut insti. de iur. natu gent. & ciui. §. sed naturalia. facit. l. quoniens. C. de prec. impe. offe. xxv. q. ij. rescripta. cum. c. se. hoc ergo præmisso infertur clara decisio ad quæsitum eum enim per talem ordinationem & alterationem status monasterij iste frater franciscus non sit liberatus a dicto suo monasterio ergo sibi quærit ut seruus quærit domino. c. non dicatis. xij. q. j. & in præsentia. de proba. & aut. ingress. C. de sacrosan. eccle. Non ob. quod monasterium suum sit reformatum de monachis alterius professionis & arctioris obseruantiæ. & sic propter disparitatem professionis non possit cum eis commorari nec eandem suscipere in legibus disciplinam. xvj. q. ule. in nouatione. &. de sta. mona. c. recolentes. quia respondi potest, ut no. in. d. c. ad audientiam. ubi patet quod contraria non uendicant sibi locum in casu nostro. nam ratione talis reformationis status non sunt iam ibi intitulati ad monendi sed ibi uel alibi dû uixerint sunt uite necessaria eis ministranda directe ergo prouiderunt isti noui monachi sancti Michaelis qui huic antiquo monacho dicti monasterij uite necessaria ministrauerunt. Ex hoc consequenter infertur quod cum non transiuerit ad religionem neque ad aliud monasterium nô desijt esse monachus sui monasterij ꝙ retinet semper iura in monachum nisi alteri acquiratur sicut dicimus in dominio quod nunquâ perditur nisi alteri queratur. l. nec utilem. ff. quib. cau. ma. ibi nec enim intelligitur amissum quod alteri oblatû non est. Non ob. quod posset dici in contrarium uidelicet ꝙ monasterium sancti michaelis uidetur ipsum neglexisse, & per consequens per hoc tanquam habuerit ipsum ꝑ derelicto sibi non quæsiuerit per no. in. c. j. de infan. expo. Respondetur enim duobus modis. Primo quod prębendo sibi necessaria extra locum non habuit eum pro derelicto sed usum monasterium iuris consilio. ut in. d. c. ad audientiam: ex hoc ergo quod iuris prouidentia usum est non meretur penam ꝙ esset si iure ꝙ habet in monachum priuare ar. ꝫ. c. cognoscentes. de consti. &. lxvj. di. satis peruersum. &. l. sancimus. C. de penis. Secundo respondetur per no. in d. c. j. de infan. expo. in gl. pe. & quod super ea. no. Io. an. in nouel. habet enim locum illa priuatio cû Abbas cû conuêtu monachû expulsi uel redire uolês salua ordinis disciplina non fuit admissus inpie alimenta negando: quo etiam casu dicit ibi Io. an. quod non sufficit ad priuationem acquisitionis nisi aliud monasterium fuit ingressus & idem in licentiato a monasterio ut querat sibi aliud monasterium, nam donec aliud reperit querit primo. ratio horum sumitur ex. d. l. nec utilem & uidetur expresse de mente omnium scribentium quod ad priuandum monachum ab isto actu acquirendo monasterio non sufficiat expulsio a monasterio maxime sine denegatione alimentorum. nec etiam solus abbatis. ut no. Host. in summa de infan. expo. ad fin. & hoc eo. ti. c. j. & Spec. in tit. de sta. mon. uersi. xxv. & uersi. xlij. In casu autem nostro non apparet aliqua expulsio sed conformis iuris promisio, ut sit extra monasterium cum exhibitione alimentorum. ut est casus in. d. c. ad audientiam. Item nec negatio sine expulsione priuat monasterium iure suo quod habet in monachum, ut not.
2 Spec. in prealle. ti. uersi. xxiij. † ratio horum est quod monachi quantumcunque mali non sunt de monasterio expellendi & uagantes sunt ad monasterium reducendi. c. de. regula. & transad reli. & no. Spec. in. d. uersic. xxiij. xvij. q. j. abbatês. igitur contrarium faciendo uel negligendo sunt in culpa & ueniunt puniendi. ut. d. c. abbates. non autem ex hoc desinunt esse de monasterio postquam canones mâdant tales ad monasterium reuocari & subijci regulari disciplinę. ut. d. c. fin. Ex quibus liquido infertur ꝙ ex omni capite quicquid iste frater franciscus penes se in pecunijs habuisse deprehenditur debet pertinere ad. monasterium sancti Michaelis siue dicamus ipsum traxisse moram extra monasterium iure permittente in illo casu ut. c. ad audientiam. siue tanꝗ uagabundus, siue tanquam illicite & iniuste expulsus per abbatem uel neglectus, in nullo. n. casu ꝑdictorû monasterium perdidit ius qd habebat in eum in acquisitione & in iniectione manuum & in multis côsistens ut canones hic expræssê probant et doc. omnes sentiunt ꝑ ut patet ex prædictis. do. Pe. de Ancha.

Et ita êt mihi Ant. de bu. uisum est iuris ex hoc maxime intelligo propter; qnia idê iuris foret et si non apparet dicta licentia ut. §. est conclusum, quia papa ut dr dedit Iniam monachis antiquis têpore reformationis regule et ecclesiæ ut si uelint possent stare in. d. monast. uel extra dictâ ecclesiam receptis sumptibus ab ecclesia pdicta et sic fuit intêtio pape ꝙ êt illâ regulâ nô professi remanêt monachi dicti monasterij et tunc de hoc est casus. in. c. ad audientiam. de ec. edi. Non ob. si dicitur illû monachû fuisse priorê monasterij moni aliû, quia quod ibi prior fuerit nô sequitur quod præeminentiam habuit monialium, et ut nocabulum sonat fuit impossibile de iure, commixtio. n. sexuû in eodem monasterio intitulatorû impossibilis et a iure dânata. xviij. q. ij. diffinimus monasteriû in decima. et. c. perniciosam. et. c. dudû. Et ꝗequid sit moniales clericos nô possunt hrê subiectos. de excess. pla. tâia de ma. et obe. dilecta. nô tñ monacho licitû est exꝭ claustrû intitulari maxime in consortio moniaiû cû claustra exire per titulû nô potest permutare cû repugnet obedientie et paup ertati nisi

tũc perficiatur quod hic non eſt.lv.di.præcis.lix.di.c.j.xvj.
q.j.doctos.cum multis ca.ſi.de ſta.mo. ꝙ dei non.de elec.
officij.lxxiiij.diſt.quorundam.per gl.de electionibus. cle.
j.Ex quibus apparet innitulationem ibi monacho fuiſſe im
poſsibilem:illius ergo tituli ratione non potuit dici a pri-
mo monaſterio abſolutus ita quod non poſsit illi querere.
Sic dico & conſulo ego,Antonius prædictus ſaluo ſaniori
conſilio &c.

CONSIL. CCCLIII.

1 *Reſcripta qualiter ſint intelligenda.*
2 *Diffiniri nil debet contra partem inauditam.*
3 *Adiudicatio iudicis ſine traditione corporali non transfert poſſeſsio-
nem.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Oportet
primo inquirere de ſecundo dubio ꝙ propo-
nitur q̃ de primo & ex actis liquidũ depreh ẽ
ditur multiplex nullitas & etiam iniquitas ꝓ
ceſſus & ſententie dationis inſolutum & im
miſsionis in rem hoſpitali &c. Et præmitto quod domi.
Adrianus proceſsit in hac cauſa ut ita dixerim leuato ue-
lo:quia uerba reſcripti magnifici do. Caroli ita ſonare ui-
dentur. Nam ſolum dicitur quod poteſtas omnino cogat
omnibus modis dictos heredes ad ſatiſfactionem dicti de-
biti:per que uerba uidetur ſola executio non cognitio de-
mandata:quia ita uerba ſe habent. ergo non eſt recurren-
dum ad coniecturas poſt quam nulla eſt in uerbis dubita-
tio : ut. l. ille aut ille. §. cum in uerbis de le. iij. & de exer
ci.l.j.§. ſi is qui nauem:& ſi hac ratione motus fuit errauit:
quia uerba reſcripti quantumcunque præciſa debent intel-
ligi ut ſeruetur debitus ordo: ut. c. cauſam. de reſcrip. &.
c.ex parte. de offi. de leg. & cum non ſit ab executione in-
choãdum . ut.l.nimis propere.C.de execu.rei iud.licet ſim
pliciter fuerit commiſſa executio: debet nihilominus an-
te talem executionem precedere cognitio:ut no. Bar. in.l.
a diuo pio.ff.de re iudi.alias niſi ita intelligamus reſcriptũ
2 eſſet nullum.† & contra iura quæ dicunt quod contra par-
tem inauditam nihil poſſumus diffinire:ut.c.j.de cauſa poſ.
& proprie.nec deberet eum iudex exequi. unde dicit lex.
ſcripta contra ius elicita ab omnibus iudicibus precipimus
refutari.ut.l.reſcripta. C. de precibus imp. offe. quinimo
punitur qui nõ commonito & conuincto legitime poſſeſſo
re talem executionem fecit:ut.l.meminerint.& ibi no. per
Bar.C.unde ui.nec eum autoritas iudicis perperã interpo-
ſita excuſat:ut no.Bar.poſt.gl.in.l.iuſte.ff.de acqui.poſ. &
Io.An.in.c.ſi.de elec.li.vj.in nouel. debuit ergo præcedere
ſnĩa ſuper debito dationis inſolutum ut.d.l.nimis propere.
debuit ergo dationem inſolutum ꝑcedere ſubhaſtatio & ſo
lennis diſcuſsio utrum fuiſſet utilius pauperibus dictam rẽ
uel aliam dari ut.l.a diuo pio.ff.de re iudic.&.C.de exc. rei
iudi.l.ordo.ex alio etiam euidens iniquitas pronunciatio-
nis dicti Adriani deprehenditur:quia eodem momento &
inſtancia pronunciauit ſe iudicem competentem. & Nico-
laum agentem nomine catheline eſſe eius legitimum pro-
curatorem & oĩa contenta in reſcripto eſſe executioni mã
danda de bonis hereditatis quondam Iacobucij.Ex iſta ꝓ-
nunciatione deprehenditur quod nullam cauſe cognitio-
nẽ adhibuit:quia de iuriſditione ſua legitimatione pſona-
rũ & debito cognoſcendo ſimul iudiciorũ ordinẽ perturba
uit & confudit:quod facere nõ potuit.ut eſt caſus in.c.exhi
bita de iudici.Nã ẽt ſi mera executio fuiſſet cõmiſſa uel ut
loquar proprius ꝙ ſummarie & ſine figura iudicij proceſsiſ
ſet tñ non debuit ita abbreuiare cãm ſed dilationes compe
tentes ad defendendum hoſpitali concedere & aliq̃ petitio
nem accipere.ut clemen.ſepe.de uerb.ſigni. hic autẽ nulla
petitio:nulla litis coteſtatio nulla debiti liquidatio iſtam
pronunciationem proceſsit igitur ipſo iure nulla.ut.l.pro-
latam.C.de ſen.facit.c.qualiter.infra de acc.Ex quibus infer
tur ꝙ inquantum in alijs uerboſis ſupplicationibus. Nico
laus petit ſe defendi & manuteneri in poſſeſsione tenute
ſibi date inſolutum & inquantum etiam per alios iudices
ſub hoc pronunciatum eſt & iuxta eius petitionem quod
cum trahant originem ab infecta radice. ſcilicet a proceſſu
& pronunciatione domi.Adriani omnia ſunt per iudicem
appellationis retractanda. ut. c. cum inter uos. de re iudi.
Nam a primordio tituli poſterior formatur euentus. ut.
l.j.C. de impo.luc.deſcri.li.x.nam in rei ueritate nulla ap-
paret realis executio ſubſecuta poſt dictam pronunciatio-
3 nem ſuper domo data inſolutum † ſed ſola adiudicatio iu-
dicis non ſecuta corporali traditione non transfert poſſeſ-
ſionem. ut. l. non eſt mirum. ff. de pig. act. & not. in. c.
cum aliquibus. de re indi. & maxime hoc eſt uerum quan-
do quis poſsidet per inquilinum ſiue conductorem : nam
tunc ſi talis conductor de mandato iudicis alteri reſponde
ret ſi pronunciatio fuit nulla non priuatur dominus poſſeſ
ſione:ut no.Io. An. poſt Inno. in. c. quoniam frequenter
ut lite non conteſta. & eſt caſus in. l. fin. C. ſi per uim uel
aliomodo:conſeruari igitur & manuteneri non debuit nec
debet idem Nicolaus:quia nunquam fuit poſſeſsionem ade
ptus imo poſſet econtra ſcilicet hoſpitale agere de turba-
ta poſſeſsione ſi non fineret eum pacifice poſsidere.Secun-
do principaliter opponitur nullitas quæ reſultat ex incom
petentia iudicis ſecularis namquæ iudex utrum ſit compe-
tens ſuper rebus hoſpitalium & miniſtris ipſorum merito
dubitari poteſt.Et breuiter dico quod nõ qñ hoſpitalia ſub
protectione epiſcopi ſiue fuit data eius autoritate talia au-
tem loca & ipſorum bona ſunt de iuriſdirione iudicis ec-
cleſiaſtici & ſub epiſcopi poteſtate conſiſtunt : ut.c.de xeno
dochijs.de reli.dom.itẽ gaudẽt priuilegijs eccleſiarũ cum
bonis ipſorũ ut eſt caſus in.l.omnia priuilegia.C.de epiſco
& cleri.ad idem clem.quia contingit.de reli.do. & quod ꝑ
ſone ſicut bona hoſpitalium ſint de foro eccleſiaſtico not.
Spec.in titu.de ſtatu.mona.uerſi.xxxvj.& dominus Bal. in
aut.hoc ius porrectũ.C.de ſac.ſan.ec. Per iſta confirmãtur
quæ dicta ſunt in præcedenti articulo : nam bona piorũ lo-
corũ uſibus pauperũ deputata cũ urget debitũ dñt uendi cũ
ſolennitate quæ tradit in aut.hoc ius porrectũ prælleg.ni
multa dñt precedere anteq̃ deueniatur ad dationem inſolu
tũ ut ibi patet hoc aũt nullũ interuenit ſed perfunctoria ni
mis & ex abrupto facta fuit ergo nulla.l.cũ hi.§. ſi pretor.
ff.de tranſac.cũ ſi.Ex quibus concludo ſuper exceptione in
cõpetentie ꝙ efficaciter obſtat & reddit iudiciũ nullũ:ut.C
ſi non a compe.iudic.per totum & clemen.paſtoralis.ad ſi.
de re iudi. Tertio hoſpitale nititur concludere contra ſer.
Nicolaum de iure tertij.ſ.ſubſtituti in primo teſtõ quondã.
Iacobi cienziarij ex cuius bonis hereditarijs hec pecunia
depoſita per dominam Luciã redacta fuit : & ſic Nicolaus
eam non recte petit quia ipſo iure tranſlata eſt actio ad ip
ſam repetendam in ulem fideicommiſſarium ſcilicet in ho
ſpitale Sancti Iaco.de Burgo.ut.l.ſi.C.de ſa.ſan. ecl. qđ ho
ſpitale ſubſtitutum eſt in dicto primo teſtamento in defe-
ctum omnium filiarum deſcendentium ex eis uerum quod
dicitur quod dictus Iacobus &c.

Quidam antonius habens uxorem prægnantem conſti-
tutus in ultimo mortis articulo tale condidit teſtm̃ in quo
inter cetera talẽ fecit inſtitutionem.In omnibus autẽ alijs
ſuis bonis pñtibus & futuris filium ſeu filios maſculos naſci
turũ ſeu naſcituros ex dicta eius uxore de ipſo ꝑgnante uni
uerſales heredes inſtituit & eſſe uoluit.ſi uero contingeret
ex ipſa naſci filiam fœminam unam uel plures tunc uoluit
& mandauit iure inſtitutionis ipſas dotari in certa quan-
titate cum nupſerint : & interim ipſas alimentari. Si ue-
ro contigeret ex prædicta nullum filium maſculum na-
ſci ſiue unum : ſiue plures & eum uel eos in pupillari eta-
te decedere uel poſtea quandocunque ſine filijs legitimis
& naturalibus tunc & his caſibus & quolibet eorum pro-
culum ſibi heredem uniuerſalem inſtituit & eſſe uoluit &
dictis eius filijs ut ꝑmittiť maſculis uni uel pluribus naſci-
turo uel naſcituris decedenti ſeu decedentibus in pupillari
etate uel poſtea qñcunque ſubſtituit uulgariter & per fidei
com. &c. Deinde deceſsit teſtator infra paucos dies a die
conditi teſtamenti dicta eius uxore prægnante relicta que
erat

erat in septimo mense cum dimidio & ultra suam grauida
tionem prædictā prædictæ & alias pluries granidata fue-
rat de masculo & fœmina,& tamen nere tunc prægnans
erat de filia fœmina & dicto.P.secundo loco instituto an
tequam prædicta mulier pareret mortuo relicto sibi hære
de ex testamento quodam extraneo sibi coniuncto qui tan
quam hæres ipsius.P.hæreditatem dicti primi defuncti si-
bi uendicare uult attenta quadam forma statuti qua caue
tur quod omnis hæreditas delata alicui ex testamēto uel
ab intestato si moriatur ante hæreditatem aditam uel im-
missionem factam transmittatur ad eius hæredes, & hære
des hæredis in infinitum etiam impropriè sumpto noca-
bulo asserens dictam hæreditatem delatam fuisse dicto.
P.cum tpe eius uitæ iam certa erat in rerum natura mascu
lum ammodo non posse nasci nel generari & sic locum
fuisse delationi & per ɔñs transmissioni. Ex aduerso po-
nitur dictam hæreditatem non fuisse delatam propter cō
ditionem pendentem.Item quia dicta hæreditas non po-
tuit adiri,& sic non fuisse locus delationi per ɔñs nec trā-
missioni,& sic ad dictam hæreditatem hæredem dicti. P.
nullo modo admitti debere. Modo quæritur ex prædi-
ctis utrum dicta institutio dicti.P.dicatur conditionaliter
facta & si conditionaliter nunquid quoad transmissionem
sufficiat conditionem certam esse in rerum natura tēpore
uitæ dicti.P. instituti. Secundo quæritur præsupposito
ꝙ sufficiat quo ad transmissionem conditionem fuisse cer
tam in rerum natura an habet locum dispositio statutaria
prædicta.

CONSIL. CCCLIIII.

1 *Hæreditas non adita indifferenter ad omnes transfertur.*
2 *Institutus sub conditione conditionem impletam esse scire debet.*
3 *Tunc dictio quid significat.*
4 *Opinio uehemens cum ueritate concurrens potentiam adeundi indu-
cit.*
5 *Opinio uehemens ueritati consonans idem quod certitudo operatur.*
6 *Hæreditas hoc ipso quòd defertur adiri potest.*
7 *Conditio certa in rerum natura transmissionem non impedit.*

ISIS diligenter themate & contentis in eo
in quibus de duobus principaliter quæritur.
Et primo an illa institutio dicatur conditio-
nalis de quo nulli dubium absque uerbosita-
te ꝙ est & dici debet cōditionalis.quia adij-
citur & iungitur verbo futuri tēporis, cuius natura est in
casu isto actum facere conditionalem ut clare no. Bart.in
l.j.ff.de condi.& demon. Secundo an si conditionalis est
sufficiat quo ad transmissionem dictam conditionem fuis
se certam in rerum natura tempore uitæ dicti proculi in-
stituti.& sic delata possit uigore statuti & per consequens
in casu proposito locū habeat dispositio statuti prædicti.
Super quo secundo quæsito pro parte negatiua ꝙ ante na-
tiuitatē delata nō fuerit & per ɔñs non potuerit adiri ista
hæreditas Antonij per proculum institutū sub hac condi-
tione si nullum filiū masculum nasci contigerit &c.mani-
festè probatur primo ex generali regula qua cauet ꝙ insti
2 tutus † sub conditione siue substitutus debet scire coditio
nē sub qua institutus est fore amplexā,& sine scientia non
sufficit adimpletam esse,ut l.hæres.ff.de acqui. hęred. nec
enim facto sed omni iudicio certo est implenda conditio
facti,ut l.ij.in fi.& l.multum.de condi.& demon.quæ autē
certitudo haberi potest an mulier sit paritura masculum
uel fœminā certè nulla uř antequam nascatur. & ista est
propriè ɔditio de futuro de qua quantū in natura hominū
est non potest haberi scientia,ut l.respiciendum.ff. si cert.
pet.& quod no.insti.de uer.obl.§.ɔditiones.Secundo con
firmatur,nā ɔdōnes & intentio testatoris uerbis expresso
implendæ sunt in forma & ɔsiderandę ut in facto ɔsistunt,
ut l.mæuius.& l.quib.dieb.§.dñs.ff.de ɔdi.& demon. & l.
in ɔditionib.primū locū.eo.ti.sed testator in casu nostro
retulit & prętendit ɔditionē usq; ad tps natiuitatis dū di-
xit si uero ɔtigerit nullum filiū masculū nasci &c.hoc er-
go tps sm uerba testatoris debet attēdi sicut & uerba .l.ad
certū tps relata,ut l.quid ergo.in prin.ff.de his qui no.infa.
ibi prætor eum ad initium nuptiarū se retulit.ad hoc. l. in
delictis.§.extraneus.ff. de noxa.& c. eam te.de rescript.&
3 eo.ti.c.si eo tpe.li.vj. † Et confirmař hoc ex eo ꝙ apponi
tur in substitutione facta de proculo dictio tunc quæ tem
poris extremitatem significat.ut l.iiij.§.fi.ff. de condic. &
dem.Ex his liquidè inferendū uř ꝙ añ natiuitatē filij uel fi
liæ non potuerit ista hæreditas cēseri delata huic procu-
lo & p ɔñs nec adiri per eum,ut l.delata.ff.de uer.sig.cum
ibi no.Remanemus ergo in regula generali ꝙ hæreditas
non adhibita non transmittiř.ut l.unica.§.in nouissimo.de
cad tollen.nec statutū quo cauet ꝙ hæreditas non adita
transmittař iuuat hæredes proculi,quia loquitur de hære-
ditate delata & in casu nostro antequam mulier peperit
fœminam non potuit dici ɔditionē extitisse.ut s̃. probař.
Ex quo necessario concludendum uř quod dicta hæredi-
tas debet pertinere ad filias testatoris institutas in re cer-
ta,ut l.j.§.si ex fundo.ff. de hær.insti.& quod no.doct. in l.
quotiens.de hær.insti.His licet sic urgentibus pro hac par
te nō obstantib. uř ɔ̃riū de iure dicendū ɔsideratis iuris &
facti circūstantijs quæ in puncto narrant.narrař. n.qđ mu-
lier ipsa iam pluries grauida fuerat & filias fœminas suc
cessiue & filium masculum ex dictis grauidationibus pe-
pererat & quod tpe mortis dicti proculi instituti & substi
tuti.ut s̃.ipsa erat in septimo mense dictæ suæ grauidatio-
nis ex qua prægnans remāserat & per ɔñs iam certa esse
debebat ipsa.& hoc etiam sciri poterat sm eius peritiam
& medicorum scientiam & matronarum etiam peritiam
se fęminā & non masculum in uentre gestare & per ɔñs
nec nasci posse ex eo uentre masculum. Quæ omnia scire
potuit uel debuit dictus proculus tanquam habitans tunc
ut mihi dicitur in eadē domo & familia & ipsius domus
& familiæ gubernator & caput,ut l.consensu.C.de repu.
Huic tñ scientiæ dicti instituti ad præsens non insisto,quia
est satis prolixa materia & non attingit principalem ca-
sum nostrum in quo non attendimus scientiam ipsius,
uel ignorantiam , sed solam declarationem. Sed quan-
tum ad propositum,quia illa mulier iam tempore uitæ di
cti proculi instituti erat in septimo suæ grauidationis mē
se absq; dubio certū fuit & erat tpe ipsius instituti uitæ &
mortis in rerum natura fœminam esse in uentre & p ɔñs
masculum ex eo uentre nasci non posse. & sic conditio di
ci potuit & pōt tunc illo uiuente fuisse purificata & p ɔñs
hæreditas ipsa delata fuit p quod patet quod illam procu
lus institutus adire potuit uehementer opinando fœmi-
nam esse in uentre,si ergo uehementer opinando poterat
adire,sequitur de necessitate quod hæreditas erat delata,
quia nisi fuisset delata hæc uehemens opi.non fuisset suffi-
ciens ad aditionem faciendā cum ipsa non causaretur a po
tentia adeundi,sed potius a pendentia cōditionis quæ nō
sufficit isto casu ideo iam potest dici purificata pro eo q a
iam erat certū in rerum natura non posse nasci nisi fœmi
4 nam. † Et quod uehemens opi. concurrens cum ueritate
inducat potentiā adeundi no. in l.cum quidam. § . ꝙ dici-
tur.ff.de acqui.hær.ego ultra hoc allego gl.in l. si quis ex-
traneus.§.sciendum.uer.ꝙ tñ si ignoret eo.tit.in glo.in ca
suali ibi uel dic ꝙ duplex est ignorātia &c.super quo do.
Bal.dicit ita ibi uidelicet quod utrum gl.dicat uerū quod
5 nesciebat pro certo tamen opinabatur uehementer † quæ
uehemens opi.consonans ueritati idem operatur ꝙ certi-
tudo.& idem dicit glo.infra.ea.l.in repudianda. Et dom.
Bal.exclamabat super ista glo.notanda quod multa sunt
de quibus non potest haberi uera certitudo tamen uehe-
mens opi.iuncta cum ueritate idem operatur quod certitu
do & id scire dicimur quod uehementer opinamur facit.
d.l.cum quidā.& Inno.in.c.cū causam.de iura. calumn. &
ista sunt uerba Roaldi ad literam in d.§.sciendum. Si er-
go iste poterat adire ueritate concurrente uehementi o-
pinione motus sequitur ꝙ impedimentum fuit tantum ex
persona ipsius institu. non autem ex defectu conditionis
cum si uoluisset potuisset certificari per deducta . suprà
prius . & sic potius uitio negligentiæ , uel ignorantiæ

hoc euenit quàm impedimento conditionis quod tamen vitiũ ignorantiæ vel negligentiæ non impedit potentiam delationis vt patet in ignorante cui hæreditas dicitur delata licet adire non possit, ut est tex. in l. hæres institutus cum seq. ff. de acquir. hæred. & tamen ipsi ignoranti hæreditas est delata, vt est tex. in l. si quis extraneus. in fi. eo. tit. & gl. tenet in l. in repudiando. e. ti. Item vitium negligentiæ non impedit delationem quanquam impediat transmissionem de iure communi in casu quo hæreditas non adeatur in extraneo. suus autem siue sciens siue ignorans transmittit. vt l. apud hostes. C. de suis & legit. hær. & not. in l. vnica. C. de his qui ante ap. ta. quòd tamen non faceret nisi esset delata. vt no. in præalleg. l. vnica. Non obs. quod superius obijcit quod testator retulit conditionem ad tempus quo nasceretur fœmina. & sic ad factum quod non videtur posse præueniri &c. quia dico quod eo ipso quod certũ esse cœpit in rerum natura conditionem omnino exituram scilicet fœminam omnino nascituram dicta hæreditas potuit dici delata & tempus prolixius. s. ad natiuitatem relatum non impediret prius delationem: vt l. si quis hæres ita. ff. de acqui. hæred. tempus ergo natiuitatis non debet suspendere cessionem diei sed subduci de medio: vt no. in d. l. si quis hæres per l. hæreditas ad diem. de hæred. insti. Vlterius aduertendum & istud facit principaliter ad nostrum propositum quod latius patet verbum delata & verbum transmittere. de quibus in statuto quàm verbum aditionis & actus adeundi in multis enim casibus est delata de iure hæreditas & tamen adiri non potest propter iuris & facti impedimentum. vt plenè per Bart. in l. ventre. ff. de acqui. hære. vbi patet quod in multis casibus postquam est delata transmittitur etiam non adita: nõ delata autem non transmittitur etiam ad suos vel à suis. vt no. in l. vnica. C. de his qui ante aper. tab. hoc etiam patet quia defertur hæreditas etiam ignoranti: sed non potentia vel facultas adeundi. ad hoc quod no. Bar. in l. ij. ff. de acquir. hære. in ver. tertium. posse principale est posse adire &c. similiter reperitur quòd defertur quandoque petitio. sed non delatio vel transmissio etiam ab ignorante: vt l. hæredis aditio. ff. quando dies leg. ced. & l. pater. §. origo. de le. ij. Ad propositum ergo cum statutum. disponat hæreditatẽ delatam ad quoscunque transmitti etiam non aditam delatam debemus arripere quæ adiri possit. vt dicit text. in l. delata. de uer. sig. potentia autem adeundi intelligo prout ibi dicit gl. s. cum pure & non sub conditione & sic refero verbum pactum ad aptitudinem non ad ipsum actum facti: vt l. labeo. de sta. lib. & c. maiores de baptismo. Item refero ad potentiam iuris non facti: quia in multis casibus censetur delata & cum aliquo facti impedimento adiri
6 non potest vt patet. in d. l. ventre. † Et ex prædictis. s. plenè deductis elicio regulam quod omnis hæreditas quæ est delata potest adiri. & sic glo. in l. is, qui potest. in fin, est uera simpliciter: sed debet intelligi secundum no. per gl. in d. l. delata. s. quod illa sint conuertibilia. s. quando potentia adeundi causatur à conditione apposita per testatorem alias autem secus. Cum ergo suprà sit plenè probatum quod uiuente proculo instituto certum fuit ad rerum naturam fœminã omnino nascituram & sic conditionẽ omnino exituram: & per hoc hæreditatem fuisse delatam dictus proculus institutus etiam ignorans hæreditatem prædictam quantumcunque non aditam attenta forma statuti prædicti transmisit & transmissa ad eius quoque hæredem censeri debet & per consequens potuit & potest libere per dictum ipsius proculi hæredem tanquam delatam & ad eum transmissam uendicare attento maximè quòd statutum æquiparat seu exequat suos & extraneos quo ad transmissionem hæreditatis non aditæ quod patet ex uerbis quibus utitur cum dicit aut hæreditatem aditam uel immissionem factam. adire enim est extraneorum immiscere uero suorum. ut no. ff. de acqui. hære. in rubr. cum ergo sui hæredes hæreditatem non aditam etiam ignorantes transmittunt ad omnes secundum opin. communẽ de qua per Bar. in d. l. uentre. & l. si infanti. C. de iure delibe. ergo idem est dicendum in extraneis ut transmittat ad quemlibet uigore statuti. debet enim uerbum transmissionis ad suos & extraneos relatum omnes uniformiter respicere etiam si aliàs siue in alijs casibus deberent diuerso iure censeri. arg. l. iam hoc iure. ff. de uulg. & pup. & quod not. in l. si legatarius. §. primo. ff. de legat. iij.

Ex istis liquide concluditur reuertendo ad quæsita dictam institutionem factam de dicto proculo fuisse de se conditionalem & conditionem fuisse omnino exituram de fœmina nascitura & non de masculo, quia hoc certum fuit in rerum natura in uita dicti pro-
7 culi instituti. † Et quod conditio quæ est certa in rerum natura non impediat transmissionem & multominus delationem ut probatum est. s. & tex. in l. Neratius. ff. de ma. te. no. Bar. in l. cum sine præsumptione. ff. quando dies le. ced. & sufficit quo ad transmissionem hæreditatis dicti proculi & testatoris uigore dicti statuti dictam conditionem fuisse certam in rerum natura tempore uitæ dicti proculi instituti & quod in themate proposito. supra dictis locum habuit & habet dispositio dicti statuti.

CONSIL. CCCLV.

1 *Ius patronatus ecclesiæ an diuidatur inter heredes in stirpes uel in capita.*

2 *Vitium patris in quibus præiudicet filijs.*

1 IN NOMINE Iesu Christi. † Visis puncto & quæsitis circa principium dubitationem ingerunt primitiua dispositio qua sigillatim non attribuuntur iura patrimonialia, sed nomine stipitũ & correlatiua ad stipites & sic in stirpes uocati uidentur & non in capita per not. xvj. q. si pie mentis. & c. si plures. de iure patrona. c. j. per Inno. & Host. in sum. eo. tit. §. quod iure. ad hoc cle. j. eo. titul. cum ibi no. in gl. nec ob. quod ibi. infrà subijcitur quos Gasparinum &c. quia illa uerba debent ex præcedentibus declarari. ff. de uerb. obli. l. titia. & l. si. ff. de hære. instit. ff. de pac. l. item quia. § item Iuliano. & quia talia vt ad executionem prolata non alterant nim primariæ dispositionis, sed in primo suo intellectu confirmant, ut clem. j. de præb. distributiuum ergo quilibet uel quemlibet recipit intellectum ut cuilibet sit assignatum iuspatronatus & uerum erit quemlibet habere, sed in capita non in stirpes ut filij Gasparini alias Calorij & Iacobi sint in stirpes. i. quilibet eorum erit patronus in dimidia uoce. In contrarium est ueritas si teneremus opi. Ioan. An. quod in dubio iuspat. defertur in capita sicut etiam dicere consueuimus in iurepatronatus personarum. insti. de succes. libertorum §. sed nostra. alias incipit multis quam opi. ponit de iure patron. c. j quæ opi. correcta nõ uidetur quo ad casum nostrum. per clem. j. de iurepat. & per ista res foret expedita. & idem foret si teneremus opi. Archi. in d. c. si plures. cum enim ab eodem prin. unius uere testantis descendatur ad plures uocati secundum eum censentur in capita & non in stirpes. Item quicquid sit de opinionibus illis in casu nostro planum uidetur hos uocatos in capita & non in stirpes ex natura dictionis & quemlibet eorum cuius natura est dispositioni attribuere solide personis seu distributiuè nominatis. l. non distinguemus. §. cum in plures. de arbi. & l. si pluribus. & quod ibi no. ff. de hære. insti. ante enim completam dispositionem uerba illa coniunxit ad declarationem præcedentium. Item quia aliàs illa adiectio quos Gasparinum &c. superflua foret ex præcedenti oratione & uerba exaudienda sunt ut aliquid operentur. de leg. j. si quando de uer. sig. abbate. xviij. di. si Romanorum. & maximè talis interpretatio amplectenda est ut benignior & magis æqua & utilis ecclesijs ut plurimorum approbatio requiratur quàm paucorum. de offi. dele. prudentiam. etenim sicut per capita deberetur ius alimentorum ita & ius uocis dandæ. Ad secundum dubium dico nepotes legitimos non excludi à iurepatronatus & legitimitate matris tum

quia

quia si diceremus iuspatronus deferri ex persona matris non excluderentur filij à successione matris cui sunt legitimi. Item dato quòd deferatur ex persona aui materni adhuc non contrahit ex hoc uitium inquantum ex testamento succeditur & ex uoluntate auita. ut l. si. cum ibi no. C. de natu. lib. sicut uitium deportationis patris non nocet
2 filijs. † Itē quia non nocet uitiū paternū in his quæ aliunde quam ex persona patris deferuntur. ut l. iij. ff. de interdict. & rele. sicut culpa patris in hæresi non nocet orthodoxis. C. de hære. l. cognouimus & auth. idem de Nestorianis sic nec exhæredatio patris nocet nepoti. C. de inoffic. testa. si quis filium per Dyn. in regula non debet de regul. iur. ad hoc l. diui fratres. & l. qui contra de iurepat. ad hoc quod no. Iac. Bal. in l. j. C. de natu. li. Item sufficit cautum non reperiri quod excludatur. ut in auth. quib. mod. nat. effic. sui. §. fi. in fi. ad hoc ꝙ spurius capit à fratre. ff. de vulgar. & pup. si is qui ad hoc faciunt scripta. Bar. in l. gallus. §. quid si is. ff. de libe. & posth. Idem consuluit Iac. de Bel. & But. & Ray. & ibi Bar. dicit non repelluntur filij Calorij quia nati fuerunt ex spuria uel bastarda. Ad ultimum autem dico quod uidentur minores repelli, quia non habent integrum iudicium donec ætatem compleuerint ad hoc. C. de testa. mi. li. l. ulti. Item quia minores sportulas decurionum accipiunt suffragium tamen inter alios nō auferunt. ff. de decu. l. spurij. §. minores. ff. de mu. & ho. l. rempublicam. §. denique. In oppositum est ueritas ex quo proponitur maior. xiiij. quia talis est habilis ad spiritualia: quia contrahit matrimonium de despon. impub. per totum posset ad beneficia sumi. no. de rescri. si eo tempore. lib. vj. eligit. de elect. ex eo. li. vj. & ibi glo. hoc determinat quinimo in maiore infante dicit præferri præsentatus à se præsentato à tutore. & ibi Ioan. And. super gl. Ex quibus concluditur ꝙ licet vtilis foret non est in talibus necessaria superiorum autoritas hoc est tutoris & curatoris si habet ad hoc xvj. q. si. determinatio & quod ibi not. & firmat Fede. suo consi. cxiij. in talibus enim ut publice iuris talis non attenditur potestas sicut & minor ætas de ætat. & qualit. in deb. & ibi no. ad hoc quod not. in c. ex parte. in. de resti tu. spol. ad hoc de iudi. si auum in princ. ad hæc scripta. Lapi de Casti. aduocati Florentini sua alleg. cxx. & alleg. xxvij. ubi in his spiritualibus dicit non attendi, & in prodigo uel minore curatoris autoritatem. Concludo inter filios Iacobi & Calorij iuspatronatus competere in capita, & non in stirpes nec filijs Calorij obstare minime eorum matris spuriositatem nec uni ex filijs Calorij quo ad præsentandi actum obstare minorem ætatem.

CONSIL. CCCLVI

1 *Substitutio uulgaris & pupillaris quæ fit in casu quo masculi nascantur an eos includat qui non nascuntur.*
2 *Substitutio uulgaris casum comprehendit in quo institutio pro non scripta reperitur.*
3 *Agnationis dignitas in successionibus cunctis præferenda est.*
4 *Perseuerantia uoluntatis non præsumitur quæ calore iracundiæ attentatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Ex serie testamenti colligitur magna dilectio huius testatoris ad uxorem quàm si omnes filios masculos nascituros mori contingerit sine filijs tunc & eo casu ipsis sic descendentibus esse substituit uulgariter & pupillariter & per fideicommissum. & subdit quod ubi filios masculos etiam nasci nō contingeret, sed nasci filiam fœminam unam uel plures eo casu dictam eius uxorem uniuersalem hæredem instituit & talibus filiabus iure institutionis pro dotibus reliquit quod uxor sua declarauit & in eo noluit eas esse tacitas & contentas. & in casu natiuitatis masculorum administrationem bonorum latissimam ei dedit & dominā usufructuariam reliquit filijs nascituris absque eius consensu omnem alienationem prohibitam analogistam. esse uoluit & quædam alia certa causa, & in eius fauorem disposuit. fratribus uero suis quinque libr. tantum reliquit. Ex quibus liquide apparet longe maiorem habuisse affectionem ad uxorem quàm ad eius fratres & perseuerauit cū illo testamento annis uigintiduo & ultra quibus uixit. Postea ex quo non mutando uidetur ista uoluntas continuata & fortius cum tempore approbata. l. sancimus. C. de testamen. & capi. maiores. in fi. de baptis. quia ergo nō fuerunt toto illo tempore nati neque masculi neque fœminę. Dubitatur utrū ista dña admittatur ex substitutione facta filijs masculis nascituris cū tñ nati nō sint, an ex institutione facta de ipsa in casu quo filiæ nascerenē cum natæ non sint. an uero ex neutro capite admittatur tanq̃ iste casus sit improuisus & omissus à testatore & per cōsequens iste, B. frater testatoris superstes & ab intestato ueniat ad ipsius hæreditatem ut puta caduca facta substitutione & institutione dictæ uxoris ex defectu conditionis. ut l. unica. §. & cum triplici. & §. pro secundo de caduc. tollend. Et uidetur ꝙ dicta dña admittatur ex substitutione prædicta saltem ex uulgari quæ habet locum etiam si institu-
2 tus nascatur: ut l. penul. ff. de uentre insp. † nam uulgaris substitutio comprehendit casum in quo reperitur institutio pro non scripta uel caduca. ut not. in præalleg. §. per Iac. de Are. in l. thais. §. spendoforus. de fideic. l. ij. per hoc uidetur casus econuerso. in l. fi. C. de insti. & substi. ubi substitutio facta in casu quo posthumus non nascatur includit casum etiam si nascatur & in pupillari ætate decesserit non existente matre in medio ergo similiter concepta econuerso si nascatur debet includere casum quo non nascitur. cum non possit reddi diuersitatis ratio ergo idem ius. l. illud ad l. Aqui. c. inter corporalia. de transl. Tertio hoc confirmat natura uulgaris substitutionis quæ in uno capite uel membro concepta comprehendit omnes casus qui eidem substitutioni possunt adaptari. ff. de liber. & posthu. l. Gallus. §. quid si tantum et casus in effectu conuenientes pro expressis habentur. l. cum proponas. C. de hær. insti. & quod ibi per dom. Bal. Quarto & ultimo. s̄. dicta confirmat uoluntas testatoris quę regit conditiones & in omnibus dominatur. l. in conditionibus. primum locum de condi. & demon. prætulit enim fratribus uxorem in casibus quibus filij nascerentur & morarentur, & si in casu ipso nascerentur filiæ eis eam prætulit in honore uniuersalis institutionis quis dubitat si fuisset interrogatus, quid ordinatis siue dispositis in casu quo masculi et fœminę non nascerentur certè respondisset multomagis ipsam instituo. nam si hæreditatem suam in uxorem contulit filiabus superuenientibus multo fortius eis non natis. superauit enim iste amor uxoris filialem et hoc non est criminosum. ar. l. fi. ff. si quis ali. te. pro. & C. eo. ti. l. fi. facit. quod no. in l. tale pactum. §. ultim. ff. de pact. Et iste sunt rationes et iura quæ multum urgent pro parte uxoris contra istum fratrem. Sed pro fratre sunt aliæ meo iudicio ualidiores et primo æquitas naturalis legibus statutis et mo-
3 ribus roborata. † leges enim dignitatem agnationis in successionibus prætulerunt uxoribus et alijs quibuscunque, ut patet insti. de leg. agna. suc. per totum. et uxorem posuerunt post defectum agnatorum et cognatorum et omniū. ut C. et ff. unde uir et ux. hoc statutis ciuitatis et moribus confirmatum ut fratres in successione fratrum præferanē omnibus transuersalibus et matri et omnibus ascendentibus et descendentibus fœminis quibuscunque. et hoc ita boñ. quinimo de iure licet in fauorem matris lex statuat pupillarem tacitam non admitti contra eam, ut d. l. fin. de insti. et substi. tamen fauore fratris substitutioni lex non præbuit hunc fauorem matri puppilli. l. in testā. C. de testam. mi. et not. in l. pcib. de impu. et al. substi. et licet uoluntas testatoris debeat præ omnibus dominari tanquam lex, ut in auth. de nup. §. disponat. tamen quia ordinatio sua non conuenit æquitati nec bonis moribus nec legibus nec statutis non debet extendi sed solum intelligi in casu quo loquitur. ar. l. cum quidam. de lib. et posth. et c. odia. de reg. iur. lib. vj. et hæc ratio multum confirmat ꝙ statim dicam.

Secun-

Secundo hoc probat natura casus omissi qui relinquitur
dispositioni iuris communis siue omittatur à contrahen-
te siue a testatore siue à principe siue à lege uel canone ꝓ-
batur per ordinem in l.si cum dotem.in prin.sol.mat.l.cō-
modissime.de lib.& posth.c.susceptum.de rescri. lib. vj. l.
si uerò.§.de uiro.solu.mat.de tempe.ordi.c.dilectus de trā
sla.c.ij.§.sed neque.sed iste est huiusmodi nam testator di-
uersimode de uxore disponit in casu quo masculi uel fœ
minæ nascerentur sed sumus in casu in quo nihil prouidit
de ipsa.iste ergo casus omissus iuris communis dispositio-
ni relinquitur quo iure frater admittitur uxore exclusa.
nec ad istum casum improuisum debet ex endi dispositio
testatoris. quia cum deuiet ab omnibus legibus & bonis
moribus non potest dici tanquàm sit fauorabilis extenden
da sed potius restringenda.ar.ca.quamuis.de præben.li.vj.
& præalle.l.cum quidam.& casus contingens præter ordi
nationem disponentis etiam si in eo fuisset maior ratio
disponendi non includitur sub dispositione.ut no.Cyn.in
l.quod fauor.C.de legi. facit.c. cui de non sacerdotali.de
præben.li.vj.& l.commodissime præalle. Tertio hoc pro
bat natura conditionis quæ est ut in forma specifica im-
pleatur.l.qui hæredi. & l. mæuius.ff.de condit.& demon.
sed testator substituit uxorem filijs nascituris tunc & eo
casu quo filij nascerentur.pondero ualde uerba illa tunc
& eo casu &c.nam uidetur excludere omnes alios casus
quos complectitur substitutio uulgaris qui sunt plures ut
in d.l.cum proponas.de hæredi.insti.& hoc fauore fratris
existentis in medio.nam sicut lex interpretatur uulgarem
conceptam in unum casum ut non comprehendat alium si
sit mater in medio.in d.l.si.secundum intellectum Bar.&
Bal.multò ergo fortius sic debet interpretari in fauorem
fratris contra uxorem testatoris ut.s. legis interpretatio
fratrem admittat.& sic à maioritate rationis est casus no
stræ.q.in d.l.si.coniuncta.l.in testamento.de testam. mili.
& quod suprà dixi.Quarto confirma quod no.Bar.& post
eum Bal.in l.gallus.§.& quid si tantum.de libe. & posthu.
ubi tractans illum articulum utrum casus omissus habea-
tur pro expresso distinguit inter casum expressum per mo
dum dispositionis & per modum conditionis & hoc ca-
su subdistinguit inter casum necessarium & uoluntarium
& in uoluntario dicit quod semper impleri debet in for-
ma specifica nec porrigitur ad alium casum non expres-
sum.allegat præalle.l.qui hære.l.mæuius.de condi.& de-
mon.& ille est casus noster in quo ad istam substitutionē
uel institutionem conditionalem & uoluntariam ista u-
xor uocatur in unum casum.s.eo casu quo filij nascantur.
ad casum ergo quo non nascantur non debet extendi.Per
prædicta quasi apparet responsum ad rationes factas in
contrarium. Et primo ad l.pe.de uentre inspi.& §. spen-
dosurus non loquuntur in uulgari concepta simpliciter,
uel etiam si in unum casum tamen non superest persona
cui magis.l.faueat.quàm substitutio tunc enim concepta
in unum includit alium in prædicta.l.si.sed hic superest fra
ter testatoris contra quem legalis interpretatio & exten-
sio in fauorem uxoris nō debet fieri ut prædixi & per hoc
tolluntur tres primę rationes.Non ob.quarta ratio de uo
luntate testatoris ex sua mente coniecturata in casu omis-
so propter omnimodam similitudinem cum expresso in
quo idem statuisset si fuisset interrogatus nam ista simili-
tudo potest hic negari quia in casu quo filij superessent ex
ea & decessissent iam mortuo testatore non fuisset disso-
na testatoris dispositio a dispositione.l. sed conformis q̄ a
uenire eam tunc uoluit ad lucrosam filiorum hæredita-
tem quorum etiam contemplatione uidetur sibi tot lega-
ta fecisse & ista fuit coniectura iurisconsultorum, in d. l.
si.de insti.& substi. Sed in casu nostro filij nulli nati sunt
unde non debemus in illo casu sumere coniecturam q̄ di-
lexerat eam magis quam fratrem in hoc casu & præsup-
posito q̄ appareret eam amplius dilexisse tamen postquā
in hoc casu expresse nō prouidit interpretatio legalis non
debet ad hunc casum inordinatum extendi,ut d.l. q̄ fauo
re per Cyn.& d.c.cui de non sacerdotali.ut s̄.dixi.Præte-
rea tempore conditi testamenti dicitur mihi posse proba
ri q̄ dictus testator cum illo suo fratre superstite erat in
rixa,& discordia & calore quodam iracundiæ contra eum
commotus sic disposuit & iam sunt anni xxij.& ultra,tem
pore uero mortis cum eo ac eius filio reconciliatus erat
unde quia fragilis est hominum memoria & in causa lon
gi temporis uerisimiliter causatur obliuio.l.furtum.§.j.de
4 usuca.& difficile credunt homines se morituros † si ergo
non mutauit testamentum non est præsumenda perseue-
rantia uoluntatis quæ calore iracundiæ quodammodo at-
tentata fuit sed potius mutatio omissa propter obliuio-
nem causatam ex cursu temporis tam prolixi & propter
spem superuiuendi,& ista benignior interpretatio est am
plectenda in fauorem fratris & agnationis.nam ex contra
ria sequeretur de facili q̄ domus & antiquæ possesiones
progenitorum transferrentur uxore eius mortua uel ue-
niente & nubente in extraneam familiam & maiorū ima
gines siue arma euellerentur & abolerentur q̄ l. dicit esse
satis lugubre.l.lex quæ tutorem.§.nec uero domum. ff.de
adm.tu.& alibi dicit lex q̄ publicè interest ut ordinum di
gnitas familiarumq; salua sit.l.j.§.publicè.ff.de uen.inspi.
Ex quibus sequitur q̄ iste testator cum esset de nobili &
antiqua domo ciuitatis Bonoñ.& haberet quamplures de
eius genere satis improuide & amore uxorio superatus in
eam proprietatem bonorum suorum contulit satis enim
fuisset conferre integrum usumfructum donec uiueret ut
communiter fieri solet eius ergo dispositio ad casum aliū
quàm expressum non debet intelligi per interpretationē
legis quæ reputat luctuosas imagines antiquorum euelli
& familiarum & ordinum dignitates per translationes ta
les in extraneos perturbari ut dixi.

Concludo ergo hanc hæreditatem ad istum fratrem
testatoris ab intestato delatam pertinere & substitutionē
& institutionem de uxore conditionaliter factas in casu
existentium liberorum nō extendi,quia non est testamen-
to comprohensus,ut d.l.commodissime.

CONSIL. CCCLVII.

5 *Additio hæreditatis facta uigore testamenti inualidi quando ua-
leat.*
2 *Actus uitiatur si falsa causa & uia incompetens eligatur.*
3 *Multiplicatio uerborum non uitiat substantiam rerum.*
4 *Animus de quo semel constat perdurare præsumitur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Quia
præsupponitur pro ueritate ultimum testa-
mentum dominæ Ceciliæ nullum ratione
præteritionis aui materni & apparet ex eo
Bartholomęum de Raynaldis adiuisse hæ-
reditatem per publicum instrumentum per unum diem
ante eius obitum an perdiderit ius sibi competens ex pri-
mo testamento dictæ dominæ suæ solenniter confecto me
rito dubitatur,hæredes nanque eiusdem Bartholomæi re
perio similiter habuisse animum adeundi & adiuisse sim-
pliciter non declarato an ex primo uel secundo in Mccc-
lxxxiij.die ultimo mēsis Aprilis. Ex quorum aditione in-
ferri uidetur q̄ licet aditio Bartholomæi nō tenuerit sal-
tē suorum hæredum aditio tolleretur & in dubio uidea-
tur facta ex testamento primo solemni ipsius dominæ Ce
ciliæ & uigore iuris deliberandi ad eos transmissi, ut l.cū
antiquioribus.C.de iure delib.& l.quotiens. de reb. dub.
Sed prout solēniter allegatum reperio ex neutra prædi-
ctarum aditionum dictis hæredibus uidetur ius compete-
re.Ex illa enim Bartholomæi ius hæredibus competere
luce clarius probari uidetur,apparet enim eum habuisse
notitiam utriusq; testamenti & satis accipiri animo adiuis
se ex secundo inualido,ergo aditio fuit nulla sublata potē
tia adeundi propter talem dubitationem,ut l.eum qui. ff.
de acqui.hæred.& l.sed si de sui.& l.si is ad quem.eod.ut
cum multis simi.nec solum in materia aditionis hæredita-
tis quæ de multis certitudinem exigit.iuxta no. Bar.post
gloss.

glo.in l.is potest.ff. de acquir. hæred. † sed etiam in alijs materijs hoc contingit quod falsa causa & electio, uie incompetentis uitiat actum qui geritur patet in fundamento iuris di.in.c.cum super abbatia.de offi. dele. in collationibus beneficiorum: ut. c. es parte. de concef. præben in tutorum excusationibus. in.l. qui testamento de escu. tuto.in sententiatum conceptione:ut no. in. l. si is ad quem. de acquir. heredi. &. c. cum berthol. de re iudi. ad idem. l.libellorum §. si libelli. de accu.&. c. examinata. de iudi. &. l. si accusaturus. ff. de adulte. Ex his enim iuribus satis liquet quod licet uere alicui ius competat si per uiam incompetentem ad illud nititur peruenire & nihil agit. & est casus nostræ.q.in.l.Clodius.ff. de acquiren. hered. ubi enim nullus dubitat quod aditio ex secundo testamento inualido primo utiliter facto est nulla & in hoc paulus iurisconsultus aduersatur papiniano qui uoluit lucrum perdi propter iuris errorem:paulus contra. l. quod non perdat.quia talis error sicut impedit aditionem: ita & repudiationem ut ibi per Bart.Hoc ergo pro uero præsupposito quod aditio ex testamento secundo fuerit nulla uidendum est an possit ex eo sustineri quod dicit se uelle esse heredem dictæ eius uxoris omnimodo iure & forma quibus melius potest & ex eo quod in testamento suo de dicta hereditate fibi delata mentionem facit uidetur quod ex istis aditio tolleretur:quia per hec satis liquet ex omni uia uoluisse eius hereditatem consequi:ergo sequenda est talis uoluntas præsertim quia adito consistit & pendet principaliter ex animo adeundi. Allego casum in simili in.l.qui iure.ff.de testame. milit. postquam. n.uere est heres omnimodo quo potuit non debemus curare de modo sed de effectu:ut dicit tex.in si.in.l.gallus.§.si eius. ff. de li. & post. & confirmat hoc: quia si uoluit esse heres ex secundo in quo in tertia parte tantum heres institutus est multomagis uidetur uoluisse esse heres ex primo in quo in dimidia & sine onere institutus fuit.ita arguit iurisconsultus in.l.si qs mihi bona.§.sed si mandatur uersi.at si ex testamento.ff.de acqui.hered.& maxime est dicendum hoc postquam in testamento suo simpliciter se heredem prætendit & disponit ex quo facto est aditio utilis presumenda. ut. l.si quia. C.de iure delib.nam ut dicit tex. semper dubia uoluntas benigne interpretanda est ut ualeat non ut pereat.ut.l. quotiens.ff.de te.dub.Contrarium dico ualet q talis uerborũ conculcatio omnimodo iure forma ratione &c.modicum operatur in casu nostro & magis sibi noceant ista uerba q̃ prosint coniuncta notitia utriusque testamenti.Certum est enim q ex altero tantum potuit esse heres non ex utroque Aut ergo per illã generalitatem uerborum intellexit de aditione ex utroque & aditio fuit nulla:ut.d.l. eũ qui duobus.Aut dicit heres eius ad quem pertinet declaratio dubie uolũtatis defuncti adiuisse ex primo.& hoc dicere nõ põt cum obuiet sibi scriptura ex qua patet quod die. xiij. aprilis multũ dubitauit ex quo testamento deberet adire & dicit merito dubitandum quia apud iuristas dubitabat &c.deinde die.xix.dicti mensis declarando animum suum dicit se fuisse & esse heredem ex secundo & adiuit & adit omni mõ iure & forma quibus melius potest saluo & reseruato omni iure competenti & competituro ex primo. & in hac forma stat eius aditio in effectu. Ex quibus uerbis liquet aditionem factam ex secundo & q illa uerba omni iure &c.superuacuo deprehenduntur apposita cum ex utraque adire nequierit unde non mutat substantiã rerum nõ necessaria uerborũ multiplicatio.ut.l.pediculis.§.

3 labeo.ff.de au.& arg.leg.talis enim uacatio reprobat hoc casu ut in alio ubi si de magno præiudicio agitur, ut. l. idẽ exigit.ff.de dolo.si heredes ergo dicant eum adiuisse ex primo probarẽ debẽt manifestis probationibus:per coniecturas autem aliter declarare uolũtatem eius q̃ appareat per publicum instrumentum nõ possunt.ut.c.faluberrimum. j.q.vij.aliter.n.declarare q̃ semel fuit declaratum ius prohibet.ut no.Bar.l.quicquid astringende. de uerbo. obli. Nã licet Bartholomeus potuisset dum uixit per uiam correctionis & emendationis adire ex primo tñ per uiã declarationis postq̃ de eius aio clare liquet per scripturã nõ potuisset aliter declare sed oẽs actus quos gessisset ut heres essent ad illã aditionem inutilem referẽdi ar. eius quod no. in.l. quædam mulier.ff.de rei uen. ut sic talia sint subiecta qualia prædicata demonstrant.ut ibi no.Et per hoc nõ obdispositio bartholomei de hereditate uxoris sibi delata facientis simpliciter mentionẽ:referenda est.n.ad casum acquisitionis præcedentẽ † quia animus de quo semel patet

4 et quo ad ultimũ iuris exitum p̃sumitur perdurare: ut ca. maiores.in fin.de bapti.& c spi.a nobis.de sentẽ. excom. &.l.sanximus.C.de test.ut sic a primordio tituli posterior formet euentus.ut.l.j.C.de impo.lu.de.f.li.s.propter breue tẽpus inter aditionem & mortẽ eius debemus præsumere perseuerentiã uoluntatis nec est uerisimile q tam cito se correxit ut.l.nsm ad ea.ff.de condi.& demon. Ex prędictis concludo quod licet Bartholomeus potuisset in uia sua omissa uia competenti adire ex testamento ualido per no.in. d.l.Clodius.&.l.mater decedẽs.de inoffi.test.tñ postq̃ non fecit pronuntiatam hereditatem non aditã ex testamento ualido non trãsmisit ut.l.j.§.in nouissimo.de caducis.tol.emendare.n.potest quis q sicit incõpetenter infra tepus in quo possit illũ actum gerere & non ultra sicut & ratũ habere:ut.l.accusaturus.de adulte.ut no.in. l. libellorũ § q si libelli de acc.&.l.bono iu.ff.rẽ ra.ha Sed uidendum restat de aditione dictæ hereditatis dñe cecilie prędictæ facta per heredes bartholomei an aliquid operetur.Et dicendum est q non postq̃ ex prædictis patet bartholomeũ errasse uel dubitasse.alio.n.iure q̃ ex deliberandi eius heredes non potuerunt admitti ad illã actionẽ:ut.d.l. cum antiquioribus.sed illud ius siue beneficium non passim & similiter sed sm quod heredibus hereditario iure concedit. f.si heres sciuit sibi hereditatem delatã & de hoc erat certus ut ibi dicit tex.& Bar.in.l.qui duos.de reb. dub. errantis aũt & dubitantis consensus nullus est:nec scientia:ut.l. ij.ff.de iudi.& dubius equiparatur ignoranti.ut.l.fi. de condi.inde.&.l.manifestissimi.§.si aũt dubius.C. de fur. Præterea ex illa scriptura in qua petunt se mitti in possessionem bonorum domine cecilie pro dimidia non dicitur quod de nouo adeant sed narrant quomodo sunt eius heredes pro dimidia uigore sui testamenti & non dicunt ex quo ideo præsumendum est quod pretendant se heredes es secundo sicut & defunctus cuius sunt heredes cum eius personam representent: & eadem est uoluntas utriusque: ut. l. mortuo de fideiuf. & in aut. de iureiuran.a mo. præsti.in princi. nam ut. supra dixi nisi euidentissime appareat de emendatione & correctione uoluntatis semper illa quæ olim fuit hodie durare præsumitur in defuncto & herede eius per iura superius allegata. quinimo de iure de nouo non potuissent postquam euidenter apparet eorum auctorem dubitasse uel errasse ut prædixi. Et licet ista uideantur prima facie rigorose dicta & sentire contrarium uideatur equius tamen non est ita: quia iste bartholomeus & similiter eius heredes uolunt uenire ad dimidiam uigore prime ut effugiant onus sibi iniunctum secundo testamento quod dicitur fuisse ut alteri restituat si sine liberis decesserit & in illo secundo dicitur sibi relicta tertia non dimidia ut in primo aspirat: ergo ad istam hereditatem contra uoluntatem testatricis & ut iniũctum onus effugiant.merito igitur obuiandum est eis ex predicto capite.Et si uidissem primum & secundum testamentum constare in forma consueta efficacioribus etiam remedijs obuiandum eorum improbe libidini putarem: sed quia ipsa non uidi super facto penitus ignoto allegare de iure quod ex facto nascitur non curaui. Et ista sint dicta ad correctionem & suppletionem cuiuslibet melius sentientis.do.Pet.de.Anch.

CONSIL. CCCLVIII.

1 *Non summatur quia est casus sequentis consilij.*

IN CHRI-

N CHRISTI nomine ameo. Factum super qno consilium petitur tale est: uidelicet ꝙ ser Ioan. bicti recepit ab ecclesia sancti Angeli tit. renouationis & concesſionis in emphyteosim unam domum pro se & suis heredibus uidelicet usque in ipsius tertiam generationem mascu.nam & femininā legibus sitam unum alteri succedendo semper quod masculi & masculina generatio præcedere debeant fœminam ad habendum tenēdum & posſidendum & quiequid ipsi ser Ioanni & suis heredibus usque ad dictam tertiam generationem placuerit faciendum. decesſit dictus ser Ioannes & superstitibus antonio & Paulo suis filijs legitimis & naturalibus & uniuersalibus heredib⁹ relictis ac etiā relictis domina Francisca & domina Martha superstitibus suis filiabus legitimis & naturalibus quibus & cuilibet ipsarum dictus testator iure iostitutionis & pro earum dotibus certam quantitatem reliquit & uoluit quod plus de bonis suis petere nō posſet iure falcidie trebellianice nec aliquo iure & dictos Paulum & Antonium infrascripto modo substituit uidelicet. Et si prædicti Antonius & Paulus nel alter ipsorum decederet sine filio uel filijs legitimis ex eorum uel alterius eorum corpore natis uel nascituris non peruenientibus ad etatem.xxv.ann.succedat unus alteri & alter alteri. Et si predicti paulus & Antonius & uterque ipsorum & eorum utriusque ipsorum filius & filij legitimus ex eorū corporibus natus uel nati non perueniens seu peruenientes ad etatem legitimam.xxv.an.decederet seu decederent relicta certa fecit amore dei. in alijs uero bonis & hereditate prædicta adueniente dicta cooditione reliquit uoluit & mandauit idem testator quod succederent & succedant prædicta Francisca & martha eius filie & earum filij & filie pro medietate tantum dicte hereditatis: de alia uero medietate dicte hereditatis & bonorum dicti Antonius & paulus & uterque ipsorum uel eorum & uterque ipsorum uel cuiuslibet eorum filij & heredes posſint & ualeāt disponere & facere secundum uelle ipsorum & utriusque ipsorum. Deinde decesſit paulus suo condito testamento in quo inter alia sic disposuit: & benedicte eius' filie legitime & naturali & posthume uni uel plutibus nascituræ uel nascituris ex domina gentilina eius uxore pro dotibus earum & quarumlibet earum certam pecunię quantitatem: & in dicta quātitate eas heredes instituit & plus de bonis suis petere non posſent: & dicte benedicte & posthume pupillariter substituit infrascriptos suos heredes. In omnibus aūt alijs suis bonis posthumū unum uel plures nasciturum uel nascituros ex dicta sua uxore uniuersales heredes: & adiecit dictus testator quod si posthumi nascituri ex dicta eius uxore decesſerint in pupillari etate: & postea qñdocūque sine filijs vel cum filijs noo peruenientibus ad etatem xxv.ann.tunc dicto casu eueniente. Antonium eius fratrē carnalem & ipsius heredes si ipse non uiueret sibi heredē uniuersalem substituit in omnibus bonis suis uulgariter & pupillariter: & per fideicommisſum & omni modo uia & iure & forma: & causa quibus melius de iure deberet. Decesſit dictus paulus superstite dicta benedicta & nato posthumo per interuallum temporis moritur dictus posthumus infra mensem superstite dicta benedicta filia dicti pauli & dicta dña francisca & dña martha sororibus carnalibus dicti pauli & antonij heredibus uniuersalibus dicti antonij. Vertitur mō qō inter dictā benedictam filiam pauli ex una parte dicentē ꝙ dicta domus emphyteotica spectat ad eam & dictam dñam franciscam & marthā ex altera parte dicentes: ꝙ imo spectat ad eas tanq̄ ad filias dicti ser Ioannis recipiētis et heredes uniuersales dicti antonij qui antonius fuit heres dicti pauli. Item dicitur et allegatur ꝓ parte dictarum marthe et frācisce: quia filijs masculis qui supersunt et uiuūt ex dicta dña frācisca spectat dicta dom⁹ emphyteotica potisſima rōne ꝯctus emphyteotici per quē apparet quid uoluerint ꝯhētes: et expſſe actum fui: inter eos quod masculi præferant fœminis. Mō quærit quid iuris: & ad quē dicta domus spectat in totum.

CONSIL. CCCLIX.

1 *Masculi preferuntur feminis in emphyteosi.*
2 *Generationis nomine qui ueniant.*
3 *Masculi ex feminis procreati an sint ceteris preferendi.*

N NOMINE Iesu Christi & saluatoris nostri amen. Nos. Pet. de anchara. & Florianus de sancto Petro de bononia iuris utriusque
1 doctores.† Viso diligēter puncto supra scripto: & ipsius facti circunstantijs ponderatis consulimus concorditer prout iofra sequitur & attēta forma dicti cōtractus emphyteotici dictus ser Ioan. reperitur recepisſe pro se & suis heredibus usq; in ipsius tertiam generationem masculinam & femininam saluo semper quod masculi & masculina generatio precedere debeat fœmioeam modo in facto mortui sunt omnes de linea masculina superstitibus dicta domina frācisca & martha & dicta benedicta earū nepte & nepotibus masculis ex una illarum: ad dictam ergo rem emphyteoticam cōcurrunt dicte fœmine concurrunt ēt dicti nepotes filij dicte francisce. Dubitatur in effectu quis prædictorum sit de iure potior: & uidetur dominas potiores exclusis dictis nepotibus. nam ser Ioannus taliū neporū prouidit sibi & suis heredibus preferendo tñ generationem masculinā fœmineæ: sed hic non vr̄ superesſe aliqnis de genere masculino qui antecedere debeat: nec ex ordine affectionis & charitatis qui in talibus & similibus ꝯctibus multū attenditur: ut no. l. gallus. in prin. ff. de lib. & posth. nec ēt tex. signifi-
2 cato & proprietate uerborum. † nam nerbum generatio ab homine uel iure prolatum debet intelligi de descendētibus ex linea masculina non fœminea. patet extra de præben. ubicunque. li. vj. & rō ibi no. & clarius de hereti. statutum eo. li. uerba ergo huius ꝯctus uidentur in dubio redigenda ad intellectum iuris tex. est no. in. l. curatoris. §. fi. ff. de admi. re. ad ci. pert. facit. l. quero. §. inter locatorē. ff. loca. cum si. pro hoc ēt facit: quia uerba dicti ꝯctus dicūt usque in tertiā generationē: sed tales nepotes ex filia nō posſunt dici de eius generatione: quia represēntant stipitem & succesſionem pr̄is sui: ut probat insti. de pa. po. §. fi. & ff. de sta. hom. cū legitime: & de his qui sunt. sui uel alie. iur. l. nam ciuiū romanorū, & quod non uideātur de posteris ipsius aui probatur. ff. de iure immu. l. in factum. Et sic hoc uideretur concludendum pro iure dicte domine francisce & marthe quæ sunt heredes uniuersales dicti antonij ultimi morientis in cuius hereditate hoc ius emphyteoticum repertum uidetur sibi posſe quærere sicut & queuis alia bona hęreditaria ad ꝙ etiam querendum iuuari uidētur per dispositionem dicti ser Io. earum patris qui utroque filiorū suorum masculorū moriente sine filijs &c. cuius hereditatē & bona ad ipsam franciscā & martham expræsſe uoluit peruenire ut supra narratur in puncto. His non obstantibus ex aduerso uidetur potius ius dictorū nepotum pro quibus faciūt uerba supradicte commisſionis ex quibus apparet quod sub uerbo generatio uoluit includi genitos ex linea masculina & feminea dum dicitur generationem masculinam & femineam &c. & hoc est secundum naturam ꝯctus emphiteotici in quo non habetur distinctio inter masculos & fæminas de iure conmuni in aut. de ali. & emphy. §. emphyteosim uero. col. ij. in princi. uero ꝯctus masculi habent ius prelationis per uerba supradi-
3 cta saluo semper quod masculiua generatio &c. † Restat ergo dubiū: an hoc ius p̄lationis habeāt masculi procreati ex fęminis. in quo dubio saluo saniori consi. sic sentimus quod si extarent masculi ex linea masculina: quia uerbū generatio ꝑprie adaptatur ad eos, ut. d. c. ubicūnq;. masculi ex fęminis non uenirent. iuxta no. in fi. per Bar. in. l. liberorū. de uer. sig. sed postq̄ ꝑles masculina deficit masculos feminis p̄ferendos arbitramur, talis. n. uidetur fuisse intentio concedentis dū dixit masculi & masculina generatio &c. per hoc. n. quod dixit masculi, intelligimus de masculis quibuscunque, & dum subdit masculina generatio &c. intelligimus

8 ligimus proprie:ut in.d.e.ubicunque.pro quo facit natura copulę & quæ semper posita in oratione ampliat & exponit uel declarat dispositionem.l. ea tamen adiectio. de leg.iij.& uerbum alias masculini nihil operatur si intelligeremus de progenitis ex masculis:quia quod, subiungitur ex masculina generatio hoc importat expresse. Item postquam supra recepit pro generatione masculina & feminea equa est ista interpretatio ut sub uerbo sequenti masculi &c.includantur masculi ex utraque linea : ut sic talia sint subiecta qualia predicata demonstrant : ut.l.fin.§. cui dulcia.de ni.tri.& oleo lega. pro hoc optime facit interpretatio quæ habetur in materia feudi in hoc casu in. c. j. de eo q sibi &suis here.ma.x.col.ubi masculus genit' ex sorore excludit amitam:& si dicatur speciale est in feudo: quia femine non possunt seruire &c. Ad hoc dicimus qd ipse ibi expresse stipulatus fuit masculis & feminis & sic feminé admittebantur ad illud : licet interpretatio ibi sit quod geniti masculi ex feminis etiam excludunt feminas: nec gl.ibi dicit quod in hoc sit aliquod speciale in feudis: sed est quædam interpretatio sapientium in illo casu dubie conuentionis pactiū.quæ etiam hic vr habere locum cum nō sit dare rationem diuersitatis.præsupposito quod uigore pacti ibi sint capaces feudi femine sicut masculi:licet quodam ordine seccessiuo sm prudentium interpretationem masculi preferantur.argu.l.a ticio.de uer. obli.&. c.inter corporalia. de transla. Et ista interpretatio magis deseruit uerbis appositia in cōtractu quam aliqua alia quæ fundaretur super stricta interpretatione uerbi generatio quæ hic non cadit cum latius pro utraque linea intellexerit contrahentes , & licet quodam ordine succesiuo ut masculi ex linea masculina præferantur : quibus deficiētibus quod ex fæmina masculi præferantur uerba generalia sonant,quibus in dubio est deseruiendum in. l. j. §.si is qui nauem.de exerci.&.c si roma.xix.di.Concludimus ergo pro iure dictorum nepotum in dicta domo emphyteotica exclusis dicta domina Francisca & predicta domina martha ex prædictis patet clare quod etiam conditio dicte benedicte neptis in proposito nihil potest obesse dictis nepotibus si enim sunt potentes excludere matrem & matertetam,& hoc propter qualitatem sexus masculini : ut dictum est,fortius & talem neptem ar.ff.de diuer.& tempo. præscrip.l.de accesionibus.cum si.Ego Florianus de sancto Petro de bononia consulo,& etiam ita dico ergo. Pe. de Anc.iuris utriusque doctor,& ad fidem me propria manu subscripsi & sigillo mei nominis sigillaui. Et ut consuluerunt suprascripti consulentes & maiores sic dico & cōsulo de iure ego Iaco.de marischalchis minimus inter iuris ciuilis bononie doctores , & ad fidem & in testimoniū premissorum manu propria me subscripsi & mei nominis consueto sigillo sigillari mandaui. Et ita ut supra per præfatos doctores, & maxime per dominum Florianum de sancto Petro mihi germanum maiorē consultum est dico & consulo ego Io. de sancto Pe.bononiensis legum doctor,& ad fidē prædictorū me ꝑpria manu subscripsi sigilloq; nominis mei sigillari mādaui.Petrus de Ancha.

CONSIL. CCCLX.

1 *Depositarius ex qua conuentione se tueri possit ne soluere depositum teneatur.*

2 *Assignatio futura loci causam de preterito habet annexam.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Ex serie pacti patet istum.N.suscepisse mandatum & præceptū esse irreuocabile.A.B. de assignādo possessionē loci dicto. A. & in casu quo. B.non seruaret ꝓmissa dicta. A. suscepit idē. N.mandatum de soluendo depositum ducatorum aureorum deponendorum a dicto.B.apud dictum.N.omni cōtradictione remota,penes se habere dictum depositum est confessus,utrum ergo ex eo quod in certis conuentionibus idem.A.postea fregit fidē dicto.B.possit idem.N. solutionem dicti depositi declinare.Et prima facie uideretur quod non.nam ad hoc dictus.N.recepit mandatum irreuocabile,& subsequenter se ad hoc postea obligauit exclusa & remota omni contradictione & prohibitione cuiuslibet persone mundi.seruanda est ergo lex siue conuentio data contractui depositi.est enim contractus depositi præceteris in hoc priuilegiatus ut nullam exceptionem recipiat ex qua depositi restitutio retardetur ne contractus qui ex bona fide oritur ad perfidiam retrahatur, ut.l. pen.C.depositi.&.l. fin.de compē.Et licet.A.uenerit contra promissa dicto.B.tamen ex hoc non uidetur dictus.n. se posse tueri ut pote ex propria obligatione conuentua quin quo ad ipsum dictus.A.liberas edes habeat, ut dicit tex.in.l.loci corpus.§ competit.si ser.uendi. His non obstantibus credo contrarium , pro cuius clatiori decisione premitto quod iste.n.in tradendo locum & etiam insoluēdo depositum ducatorum aureorum est adhibitus ut depositarius & minister nec loci uel ducatorū aureorū dominium est in eum translatum. nec etiam acquisitum dicto. A.ante traditionē secutā ex quo sequitur quod predictorum dominium est adhuc penes dictum.B.ut.l.nec utilem ff.ex quib.cau.ma. Verum ergo possit hoc mandatū ex penitentia reuocare,& certe si nō eēt adiectum in mandato uerbū irreuocabiliter proculdubio uideret quod sic postq̄ sua gratia idem.N.suscepit mandatum & adhuc nō uenit terminus exequendi. ut est casus in. l. si cū fundū. ff.de pac.sed hic est uerbum irreuocabile,& obligatio dicti.N. subs.cuta que quidē duo uidentur impedire reuocationē quasi iam interfit.N.adimpleri ꝯctum illum postquam habet pecuniam depositam penes se,ex quo vr quod.B. possit agere contra.A.de fide mentita.non aūt impedire.B.ꝑ implemento ꝯctus.l.ea conditio.C.de actio. emp. Ad hoc dico quod obligatio dicti.N.nō impedit quin in casu isto se posit defendere,quia ut dixi,est in hoc adhibitus ut minister,& ita est uerisimile suscepisse dictā obligationē super aliena re non super propria interposita.facit.c.literis. de rescrip.&.c.nouit.de app.Ad predictum n.contractum & mandatū dicta eius obligatio habet relationē, & similiter super re dicti.B.ergo talis est eius obligatio qualis precedens conuentio.s.ut predicta exequenda sit suscipiat & ut minister faciat,quod no.Bar.in.l.post mortem ff.qñ ex fal.tut.&.l.cum prost mortē.ff.de admini.tuto.facit.c. intelligentia. de uer.signi.Ex his sequit̄ quod si.B. propter fidē mentitā non tenet̄ dicto. A. tradere dictum locum uel duc.aur.similiter nec minister eius.ar.l.alia.ff.solu.ma.cū si.quod autē idem.B.non teneatur tradere uel soluere dicto.A.probatur:quia uigore dicte liberationis in eū collate per dictū.B.aliqua obseruare promisit quæ minime obseruare,proponitur ergo,nec sibi fides seruanda est ēt iuramento firmata.c.peruenit.de iureiu.† Ista.n.futura assignatio loci habet causam annexā de preterito.s.pp remunerationē ut iste.B.donator asserit habet.n.causas ānexas de futuro.& ob eas etiam ad eam deuentum ut asserit idē A.uigore cuiusdam conuentionis cōtracte &c.quibus uerbis est standum.n.ut.l.optimā.C.de contrahen.stip. dona.ergo facta sub pretextu cause de præterito & ēt de futuro uidetur reuocabilis,si donatarius cesset in implemento cause de futuro ut credo saltem tuendo se per exceptionē doli facit.l.j.C.de dona.que sub mō,& maxime ēt si.uerisimile est donatorē potius motum pp causas de futuro quam de preterito quia magis forte pponderent,ut.l.cum te fundum.C.de pac.inter empt. & uend. Itē ponderanda sunt uerba promisionis dicti.N.ibi quo cessante dicto.B.adimplere promissa &c.nā ex istis uerbis apparet obligatio dicti.N.in soluendo duc.aur.conditionalis.i.si cessauerit dictus.B.adimplere.l.euictis. ff. de usur.sed non dicitur cessare postquam promissa adimplere non tenetur. ut patet per iam dicta. Non obstant uerba præcise & absolute in utraque obligatione apposita. s. uerbū irreuocabiliter & uerba exclusa & remota oi contradictione &c. nā quantūcunq; uerba sint latissime cōcepta dēt tamen ciuiliter intelligi.s.in casu quo alteri contrahentium seruet fidem ex

parte

parte sua,alias Frangenti fidem &c.l.cum proponas. ff.de
transac.Item semper recipiunt tacitam conditionem sci-
licet nisi superuenerit noua causa propter quam posit lici
te a contractu etiam iuramento firmato recedi.c.quemad
modum.& quod ibi no.de iureiur.quid enim si ille cui sol
uere teneor commiserit crimen lese maiestatis uel aliud
crimen quod bona sua sint ipso iure confiscata. certe tali
non teneor soluere nec soluendo liberare,xxv. q. vj. c.nos
sanctorum.&.c.iuratos.& quod not.in.c.significauit.de cē
non ob,quod iste est contractus depositi in quo exuberat
bona fides plusquam in alijs ut pdixi:quia iste,A. nō depo
suit se.B.cui fides est fracta,& penes quē ē adhuc dominiū
loci & pecuniæ;unde sibi potius cuius est quā illi qui fidē
fregisse dicitur est reddenda.facit.l.bona fides.depositi.&
quod no.Bar.in.l.qui rome.§.flauius.de uerbo, obliga. Et
ita de iure sentio ego.Pe.de Ancha.

CONSIL. CCCLXI.

1 *Appellatio potest diebus solennibus & festiuis interponi.*
2 *Exceptio in fine posita refertur ad omnia precedentia.*
3 *Alius dictio quam naturam habeat.*
4 *Notarij dicuntur iudices cartularij quorum officium in iurisdictione uoluntaria consistit.*

N CHRISTI nomine eiusque matris uir
ginis gloriosæ Mariæ & beati Antonij amē.
uisa plena facti narratione de qua supra duo
sunt principaliter inquirenda Primo an ap-
pellatio tenuerit.Secūdo si tenuit uisis actis
& actitatis in prima causa,quod sit officium iudicis appel
1 lationis.† Circa primum de iure communi certum est qd
tempore feriarum solennium ut in diebus dominicis & fe
stiuis potest appellatio interponi & libellus appellatio-
nis offerri,ut.l.j.C.de fer.& ibi per Bal. post Bart.& doc.
dubium ergo facit constitutio de qua in themate. prohi-
bet enim contractum & distractum ac placita tali tempo-
re exercere:nec exceptio quæ subsequitur uidetur ad casū
nostrū referri quia a precedenti capitulo est ualde remota
unde ad proximum statutum est dicta exceptio referenda
ut sic excipiatur a regula quæ conuectitur non a regula po
sita in diuersa & separata oratione iuxta plene no. p Bart.
in.l.pretor.ff.ui bon.rap.contrarium est dicendum de iure
pro cuius ueritatis inuestigatione adduco principaliter ge
neralem regulā & doctrinam doc.& gl.quæ est ut statuta
generalibus uerbis edita recipiant interpretationem restri
ctiuā & declaratiuā,& maxime ne quis damnū indebitum
patiatur,ut.l.si serui uestri.C.de noxa.& no.in.l.fi.§. in cō
putatione.C.de iure delib.Idē de consuetudine est dicen
dū.c.cū dilectus.de consue.ad propositū ergo statutū pri-
mum prohibendo contractus distractus & placita diebus
sollennibus intelligetur,nisi in casibus a iure permissis,ut
sic generale statutū redigatur ad intellectū iuris commu-
nis sicut uerba ɔ̄ctuum & oīm dispositionū generaliter ini
tarum.l.quero.§.inter locatorem.ff.loca.et.l. quidam cum
filium.&.l.si ita stipulatus fuero per te nō fieri.de uerb.ob.
cum multis si.Secundo hoc probat absque alia interpreta-
tione extrinseca ex uerbis ipsius constitutionis dū dicitur
& exceptis alijs causis a iure permissis &c.patet.n.per illā
exceptionē & præcedentē quod in nullo constitutionis p
mulgator uoluit derogare iure cōi. probat hoc copula &
quæ auget & extendit ad alia sub præcedētibus non cōpre
hensa,ut.l.ea tñ adiectio.de le.iij.† Nec ob.quod dixi quod
2 sit ad proxima referenda,quia imo ad omnia precedentia
quæ de eodem iure loquuntur ut.c.super eo.de ap.in mate
ria enim continuata exceptio uel modificatio in fine posi-
ta refertur ad omnia precedentia maxime cum non est da
re rationē quare magis ad pxima quā ad præcedentia re-
ferantur,ut.l.j.C.de libe.prate,Et per hoc non obstāt no.
per Bart.in.d.l.pretor.quia loquitur in orationibus peni-
tus separatis se minime contingentibus,nos autem loqui-
mur in diuersis orationibus de eodem facto in materia di
sponentibus & connexis per dictionem item cuius natura
est repetitiua qualitatum in orationibus annectitur posi-
tarum:ut.l.ea tamen adiectio de leg. iij. si igitur quæ sunt
eiusdem generis & materie in infinitum quibusq; primis
copulata procedunt.l.cum delanionis.§.asinam.infi.ff. de
fun.Instru.Item etiam defendi posset quod appellatio nō
ueniat sub prohibitione,quia non est contractus uel distra
ctus.& hoc clarum.Item non est placitum quod proprie
dicitur cum in figura iudicij explicatur,ut.c.placita. xv.q.
iiij.sed appellatio non explicatur in figura iudicij, & sic
nullum habet in se strepitum,quia potest porrigi in scri-
ptis ubicunque iudici,ut.c.appellatio.de app.lib.vj. & sic
cessat ratio prohibitionis & iuris sub statuto non compre
hensi ergo &c.l.commodissime.de lib.& posthu.Itē quod
subsequitur nec alius &c.debet intelligi alius actus scili-
3 cet similis precedentibus. † nam hec est natura istius di-
ctionis alius ut comprehendat similia expressis non con-
traria uel maiora,ut no.in.l.serui.C.de ser.fugi.&.c.sedes
de rescri.sed actus appellationis nō habet similitudinem
cum contractibus uel quasi nec cum placitis, quia expres-
se permissum est a iure fieri posse tempore feriato quod
in prædictis non fit ut.l.dies festos.C.de ferijs.ubi contra
ctus transactionis & pacis specialiter conceduntur.ut.c.j.
eo.tit.ubi omnia alia dicto tempore appellat opera illici-
ta,& tamen apppellatio reperitur concessa , ut.d.l.de fe-
rijs & sic non ob.dictio alius contractus. Item si dicta ge-
neralitas non recipit interpretationem restrictiuam de iu
re cōmuni sequitur quod causæ pietatis & necessitatis quę
sunt multe non possent dicto tempore agitari,q satis es-
set absurdū,& exceptio casus a iure permissi esset frustra-
toria,debet ergo.d.exceptio generalis & indefinita ad om
nes casus exceptos referri,ut sic indefinita exceptio sicut
indefinita prouisio iuris oēs casus complectatur. xix. di.si
romanorum.&.l.j.§.generale, de leg. præstan. Ex quibus
super primo dubio liquide cōcluditur quod potest dicto
die dominico appellari dicta constitutione non ob. Sed
fortius obijcitur quod presupposito quod potuerit appel-
lari,tamen dicta appellatio non potuit probari per publi-
cam scripturam cōfecta dicto tempore feriato,quia actus
rogandi & conficiendi publica instrumenta uidetur di-
cto tempore interdictus cum non reperiatur permissus,
& sic comprehendatur sub illo generali uerbo , nec alius
actus &c.residet enim iste actus in notario & publica au-
4 toritate conficitur.l.j.C.de tab.li.x.† sunt enim notarij iu
dices cartularij , & eorum officium in uoluntaria iurisdi.
consistit,ut no.in.l.j.ff.de iudi.quam exerceri dicto tempo
re uidetur prohibitum per prædictam constitutionē.Con-
trarium est dicendum & concludendum generaliter quod
in omnibus causis quæ possunt dicto tempore feriarū agi-
tari poterit super his ad scribendum notarius adhiberi.
probatio enim dispositionis est necessaria , quia sine ipsa
apud iudicem parum ualeret ius, ut.l.duo sunt titij.de te-
sta.tu. ad hoc.c.quoniā contra falsam. de proba.permisso
quod principaliter geretur tempore feriato in consequen
tiam uidetur permissum omne genus probandi ipsum pri
cipale,quia hoc spectat ad officium iudicis ut rerum pro-
batio salua sit , & ne angustetur facultas probationis ad
unam speciem. l. curent. ff. de testi. &.l.quoniam. C.de
hereti. nam & alias prohibita cum ueniunt in consequen-
tiam & incidenter ad dispositionem permissam permissa
intelliguntur.l.quoties.C.de iudi.&.c.super eo.de prebē.
li.vj.&.ff.de auc.tu.Esset namque satis absurdum posse cau
sas pietatis & necessitatis dicto tempore agitari & non
posse per omne genus probationis ipsarum acta probari,
sed tantum modo per testes.ar. p alle.c.qm contra falsam.
quod in omnibus causis indistincte statuit adhiberi scriptu
rā tabellionis.Venio ad sm in quo quærit uisis actis & acti
tatis q sit officiū iudicis appellationis in refirmādo uel cō
firmādo sniam iudicis a quo quæ tria ptinent.Primo ad cō
demnationē accusatoris in.lxxv. florenos qua puniuntur
accusantes calumniose. Secundo ad condemnationem in
expensis. Tertio ad condemnationem accusatoris q ac-
cusans

cusatas mulieres de turbata possessione de cetero non molestet. Motus fuit ad hoc faciendum iudex a quo scilicet ad condemnandum dictum accusatorem, quia non nisi per unum testem turbationem probauit alteri idem probanti fidem in nihilo adhibuit, quia uariauit in probando in prima examinatione de alio tempore quam de deducto in accusatione, & in secunda examinatione deponat undecunque uarius & diuersa deponere non uidetur audiendus. l. eos. ff. de fal: unde turbatione non plene probata accusator debuit condemnari pœna non probantis licet probauerit semiplene. ut not. Ioan. an. in fi. in. c. i. de elec. li. vj. in nouel. nã in criminalibus semiplena probatio per unum testem nihil operatur: nec deferendum ẽt iurm uidetur in defectum plene probationis. c. ueniens. &. c. tam literis. de testi. & ibi no. Sed hae rõne non obstante credo plene accusatorẽ probasse in casu nostro. Primo quia istos credo posse dici contestes ex eo ꝙ de eodẽ facto & specie turbationis deponunt. Ex illis. n. actibus & ex uerbis quibus usi sunt iste mulieres satis resultat turbatio, ut. l. ulm facit. ff. de ui & ui arma. Non ob. uariatio, quia patet ex alijs cõicẽtis ꝙ fuit per errorẽ. iste. n. testis qui uariauit in prima disposictione deponit ꝙ hoc fuit in. Maij. ut alius testis dicit & ipse ẽt in secunda depositione, plus ergo quo ad eius uarietatẽ debet attendi tempus ad quod se retulit q̃ ips de quo deponit & diuersitas Inter utrunq; inducit errorem expsse nõ dolosam uariationẽ ad hoc. l. si ita scripsero. de cõdi. & demõ. quod no. ẽt in. c. auditis. de praescri. s. n. una ex demõstrationibus ad quas se refert testis est uera, licet alia sit falsa sufficit ad ualorẽ ei⁹, qñ illa ad quã se retulit alijs ꝓbationibus adiuuat. ad hoc qđ no. Bar. in. l. j. in fine. de dote. prele. Cõfirmat eius dictũ alius contestis qui deponit de tpe turbationis. & ẽt de presentia istius ex quibus rectus et aequus iudex debet potius hũc errorẽ ex errore numeri annorũ dñi praecessisse quã dolose testes iudicare, & sic benignius prout in testibus fieri debet cũ eu filij. de test. & maxime in ꝓbatione tpis est hoc uerũ ꝙ cito labitur de memoria ex quo testes facile excusãtur, ut no. in. c. qualiter & qñ de accu. Itẽ in prima testificatione dixit de mense iunij uel iulij. In secunda de mense iulij, sed ex hoc non infertur uariatio, sed obscuritatis declaratio q̃ in testibus est permissa. c. cum clamor. de test. Preterea aduertendum ꝙ ex alio est probata turbatio, quia positionibus respondendo dicte mulieres expresse dicũt se illud de quo cõtẽditur posidere & ab accusatorẽ potius se turbari q̃ turbare: ex qua responsio ne liquide apparet ꝙ contendunt se posidere, & sic plene ex hoc resultat probatio turbationis, ut expresse no. Bal. in l. ordinarij circa fi. C. de rei uen. unde cũ accusator probauerit de possessione suorũ auctorũ & de sua ac ẽr de legitimo tit. debet uincere in illo interdicto uti posidetis. c. licet cãm. de proba. Nõ ob. si dicatur iste accusator nõ probauit de sua possessione limitatẽ. i. illo tpe quo ille dñe dicũt eũ turbasse sed de possessione anteriori sine tpis limitatione, & sic uidetur quod possessione praeterita non inferat necessario in presenti, sed debuerit probari se posidere tpe litis mote, ut no. in. l. non ignorabit. C. ad exhibẽ. Ad hoc rñdeo ut plene no. Cy. n. in l. siue posidetis de proba. ubi concludit quod ex possessione preterita maxime retenta praesumatur hodie posidere nisi probetur ex aduerso interrupta, & hoc hic non proponitur. Itẽ ꝯ accusatorẽ obijcitur ꝙ ẽt dicte mulieres probãt possessionẽ & titulũ uidelicet se iuisse ad possessionẽ & fruct⁹ collegisse. & si actionẽ similiter & titulũ legati ab illo eodẽ qui donauit illi a cuius ptãte postea auctor istius accusatoris titulũ habuit, & sic uidetur pariter probasse, quo casu debuerũt iste dñe absolui per regulã quae hr. in. c. inter dilectos. de fide instru. Ad hoc rñdeo ꝙ auctor in ꝑequo legauit istis non habebat possessionẽ dicte rei quia in instrumẽto donationis quã prius fecerat con stituit se precario nomine donatarij posidere, & sic alieno nomine posidebat. c. si diligenti. de prescri. Itẽ titulus legati non tribuit possessionẽ, quia debuit ipsam recipere de manu heredis, ut. l. non dubium. C. de leg. eũ si. Nõ ob. probatio quod iuerint ad possessionem & fructus collegerint quia ista non inferunt necessario possessionem, cum alius probat de possessione & ti. antiquiori & iustiori, ut est in casu nostro, inferunt enim illi actus hoc casu possessionem clandestinam. ut est casus in. c. licet causam. de proba. Et mirãdũ est. quod iudex ista nõ prospexerit, & quod peius etiam fecerit pronunciare uidelicet ꝙ dicte domine non debeant de cetero molestari cũ de possessione nihil probauerint nec etiam In hoc accusatorem condemnari petierit quod fuisset necessarium, alias stultus est iudex qui pronũciat super non peti. l. si. C. de fideicom. liber. Ex quibus liquide infertur quod dicte mulieres debuerunt condemnari de possessione turbata probata turbatione dupliciter ut praediai. Ex quo etiam infertur quod in duobus sequentibus capitulis perperam accusatorem condemnauit cum econuerso debuerit condemnare dictas mulieres. scilicet in expensis & quod in posterum a molestatione desistant quod fecisset quod circunspectus iudex atque discretus informando motum animi sui ex argumentis & testimonijs ac responsione partis aduerse. Ex quibus turbatio manifeste resultat. ad hoc. c. preterea. extra de testi. &. l. ob carmẽ. ff. eo. tit. debet ergo iudex appellationis in his dictam sniam iudicis a quo. in melius reformare & corrigere rationibus supra dictis.

CONSIL. CCCLXII.

1 *Pater qui hereditatem filio maiori infante delatam inutiliter adiuit, an eo possit restitutionem petere.*

2 *Restitutio quando peti possit.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † De uiribus aditionis petri adeuntis hereditatẽ Antonij pro dñe nomine filie sue margarete non credo reuocari etiam in dubium ꝙ sit nulla, cum in dicta aditione non appareat filiam consensisse ut debuit, quia infante, & in. l. non solum. §. ubi autem pueriles. C. de bo. quae. facit. l. filio. & l. potuit. de iure deli. Remanet ergo dubiũ, utrum petrus posit petere restitutionẽ aduersus dictã aditionem inutiliter factã. si nõ adiuisset. Et de restõne ista in integrũ dupliciter quaeri põt. Primo an ex clausula gñali. Secundo an ex persona suae filie margarete minoris. Quo ad primũ sine dubio vr dicendum restitutionẽ non cõcedendã petro ex clausula generali, talis. n. restõ fundatur in equitate, ut. l. j. ff. ex qui. cau. ma. In casu autẽ nostro pro parte petri nulla eq̃tas sibest sibi, imo potius culpa & error in iure, sicut. n. adiuit minus solenniter, ita & solenniter potuisset consulendo peritiores, quod si non fecit est sibi imputandũ & a lucro ex successione prouenientẽ repellendus, ut. l. in bonorũ. ff. de bo. pos. ti. generali. plus. n. potest ascribi culpe inepte facere q̃ omnino omittere. ut in cle. constõnem de elec. & ibi no. Itẽ quia iste petrus fuit in negligentia ante mortẽ margarete & fortius post, quia s sm Bar. sciẽtia partis operatur transmissionẽ iuris deliberandi, & sic ius deliberandi fuerit transmissum, si non fuit adita hereditas, fuit ẽt in negligentia. igitur post annũ petita restitutio non est cõcedenda, ideo aduersus omissam aditionem in uno solo cã su reperitur equitas scripta quod sit restitutio concedenda cum scilicet propter absentiam necessariã quis omisit adire ut. l. pe. de aequi. cum ergo in casu nostro non reperiatur scripta, sed in contrarium stet regula generalis ꝙ hereditas non adita nõ transmittitur, ut. l. j. §. in nouissimo. de cadu. tol. standum est huic regule & regule iuris equitas contra ius inducta uno casu non debet extendi ad alium, licet subsit eadẽ rõ. l. quod uero. de legibus. facit qđ no. in. l. j. C. de legi. Preterea non equitas, sed iniquitas uideretur cõcedere huic petro restõnem non concessa portio. Margarete caduca uel uadit ad annã iure accrescendi, & sic ad sororẽ antonij uel pauperes substitutos in testamẽto americi patris Antonij. & sic ꝓ aia testatoris, certũ est autẽ ꝙ ad quemcunque ex istis uadat iustius & sanctius est quam

quam ad Petrum omnino extraneũ americo & Antonio eius filio,& maxime hoc iustius est, quia habent uoluntatem defuncti & eius iudicio ueniunt. Petrus autem casu fortuitu & inopinato, si enim esset impossibile americum interrogari quem uellet habere differentiam illam caducam pro morte margarete, an annam eius filiam uel pauperes, an uero istum petrum,& quis dubitat eum responsurum q̃ anna uel pauperes cristi potiusquã petrus sic enĩ quilibet responderet intentionem ergo morientium & uiuentium iudicio præsumemus.ut.l.quoniam.C.de natu.li. Cõcludo quod ex clausula generali nullo modo petro sit
2 restitutio concedenda.† Ex persona uero ipsius filiæ margarete minoris utrum possit restitui.doc.multum uariant, ut patet in allegationibus copiose super illo dubio transmissis quibus non expedit addere sed opinionem quæ mihi uidetur uerior confirmare & saluo semper iudicio saniori opi. Bar. quę habet quod possit peti restitutio non habet pro se tex.expressum, sed alia opinio uidelicet q̃ non possit peti habet pro primo tex.expressum secundo regulam cui non uidetur posse responderi. habet.n. illa opi. ꝑ se casum in.l.si infanti.de iure delib.ubi ad hereditatẽ non aditam illi uocantur qui uocabantur, si delata nõ fuisset infanti.& idem subdit in maiori infante ibi gl. Item totus titulus de minori loquitur cũ minor fuit lesus in uita sua, quia tunc heres eius restituitur, sed hic nulla potest preteo di lesio conseruatiua inchoata in uita sua, quo iure ergo iste petrus colorate petere poterit nõ uideo, & mirandũ foret q̃ iurisconsulti non potuissent istum casum aditionis omisse, si heredem minorem cogitassent restituendum in casu.n. specialissimo induxerunt.s.in.l.pantonius. si eandem equitatem uoluissent habere locum in infantibus etiam & pupillis non adeuntibus pro certo non dixissent hereditates eis delatas deuolui ad eos ad quos delate nõ fuissent deuoluende,& hanc partem tenet Ba.in.d.l.si infanti. multis rationibus hoc confirmans & quidam alij doct. nouissimi & antiqui a quorum tramitibus cum pro se habeant tex.& coẽs regulas non vr̃ tutum recedere præsertim cum in rei ueritate ad dictam margaretam non fuerit dicta differentia deuoluta, uel si deuoluta per eius obitum sine liberis in pauperes uel annam superstitem deriuatur ut in alio puncto plene dixi. & hac de causa etiam inter hanc doctorum uarietatem super isto dubio adhereo predicte opi. Bal. quæ satis & in consulendo & iudicando continet equitatem & ista ut scripsi & dixi. supra dico & consulo ego. Pet. de ancha.

CONSIL. CCCLXIII.

1 *Decreti primi & secundi materia hic ample declaratur.*
2 *Presumptio fieri debet pro sententia.*
3 *Hipotecaria non agitur antequam bona principalis discutiantur.*

1 IN NOMINE indiuidue trinitatis & gloriose uirginis Marię amen. †Si aduertat thema ꝓpositum plures articuli ex isto themate eliciẽdi uidẽt ut demũ sequatur acta ꝯclusio & responsio ad petita. Primus quidem articulus est de robore prime protestationis facte per dictũ andream procuratorio nomine dicte domine francisce contra dictum Iacobum procuratorem dicte domine Ioannę. Secundus est de robore tenure date dicto Iacobo dicto nomine de bonis dicti anto. Tertius articulus est de robore noue protestationis facte per dictum andream procuratorio nomine dicte domine francisce super qua protestatione ad probationes fuit processum ut in themate proponitur. Quartus articulus est de robore petitionis oblate pro secundo decreto obtinendo coram collaterali domini potestatis dimisso iudice primo coram quo dicta protestatio facta fuerat & qui sententiam dicti decreti protulerat. Quintus articulus est de robore sententie dicti primi iudicis qua pronunciauit contra dictam dominam franciscam agendum hypothecaria per dictum Iacobum seu dictam dominam Ioannam. Sextus articulus est de robore appellationis interpositę ad dictum collateralem aduersus dictam pronunciationem de robore protestationis facte per dominum Iacobum dicto collaterali quod nullam faceret nouitatem in dictis bonis attenta pendentia litis coram eo per uiam appellationis. Septimus articulus est de uiribus sententie confirmatorie prime late ꝑ dictum collateralem. Octauus est de robore appellationis interposite ad potestatem aduersus dictam sententiam confirmantem. Nonus articulus est de uiribus secundi decreti & sententie late adiudicando bona dicte domine frãcisce. Decimus articulus & ultimus est de uiribus appellationis interposite aduersus dictam sententiam dicti secundi decreti. Nunc ergo uenio ad primum ubi notandum q̃d dicta protestatio modo inhibitio fuit facta iudici uel parti uel simpliciter in rem ulla nouitas fiat in bonis protestantis. Et quia in themate forma propria protestationis non deducitur non cauillando ipsam licet fieri posset per.l.aut qui alter.§.j.quod ui aut clam. Sed supponendo pro constanti quod dicta protestatio ualida sit in forma sui. Dico, quod a causa possessionis deriuata fuit iudicio executiuo instrumenti dotalis guarentigiati quo fieri potuit ut in executione sententie quæ transiuit in rem iudicatam.ut.l.a diuo pio.§.si super rebus.& quod ibi no.ff.de re iudic.& per consequens de iure protestantis debuit liquidari & probari,& de ipsius possessione doceri in summaria cognitione quæ exigitur per dictum.§.si super rebus. Et si fuit de iure protestantis doctum & probatum, aut etiam non fuit & ad sententiam primi decreti processum est, & data tenuta dicto Iacobo prædictis bonis concludendum est dictam protestationem in effectu robore caruisse & carere non ex defectu forme & iuris allegari in ea, sed uirtute repellentis dictam protestationem & hoc quantum ad primum. Circa secundum si alia circa processum non obsistunt de quibus ex themate nihil colligo dico dictam tenutam fuisse ualidam & presuml uallatam & latam fuisse iuris præsumptione accedentibus solennitatibus iuris per commu-
2 nem regulam † qua præsumitur pro sententia,ut.l.non uidetur.§.qui iussu.ff.de reg.iur.&.l.iniuriarum.§.is qui.ff. de iniur.& quod ibi no.& per Inn. de proba.c.quoniam contra.& Ber.in.c.ecclesia sanctæ Mariæ.de consti. Et ex hoc concluditur quod uigore dicte tenute & sententie dicti primi decreti fuit quæsitum dicto Iacobo procuratori dicte domine Ioanne possessio uel detentio iure primi decreti in & de dictis bonis iuxta naturam primi decreti quod tribuit ius custodie & detentionis, ut.l.officium. in fi.de rei uen.&.l.properandum.§.si autem.C.de iudi.& sunt iura uulgaria. Circa tertium uero articulum uidelicet noue protestationis facte per dictum andream est aduertendum. nam successit dicta protestatio post dictam latam sententiam primi decreti:& tunc aut in ipsa noua protestatione fuit deductum ius possessionis antique, & eodem modo quo in antiqua protestatione. aut ius nouum uel noue possessionis acquisite ex noua causa. primo casu secunda protestatio non debuit admitti obstante exceptione rei iudicate & repulsa ipsius ut.l.cum quæritur.&.l.an eadem de excep.rei iudi.& per consequens non debuerunt admitti uel fieri probationes,& hoc inquantum dicta protestatio prima fuerat repulsa ut obstans & de ea dicussum. ut.l.si autem.§.si quocunque.de neg.gest.&.l.quod si io diem.§.si rationem.de compen. Secundo casu dicta protestatio si in ea nõ fuit mentio facta noue possessionis & noui iuris nõ debuit admitti, quia indiscrete facta etiam non proposito sigillatim tempore noue acquisitionis post dictam sententiam primam quod fuit necesse, cũ illud tẽpus esset fundamentum intentionis protestantis ergo &c.ut.l. eum actum.& quod ibi not.de neg.gest. quod not.C.de proba.l.matrem. Sed quia prædicta omnia non sunt contra ius legis. sed contra ius litigatoris. Concludendum est quod protestatio & probationes super ea factę ualeant & debuerunt rescindi beneficio appellationis, ut leg.j.§. item cum ex edicto, quæ sententie sine appellatione rescindantur.

daretur.&l.1.&2.C. quando prouoca.non est necess. Ad quartum autem articulum de robore petitionis oblate pro secundo decreto &c. uidetur dicendum dictam petitioné offerri non debuisse coram ipso collaterali ex communi regula: quia ubi cœptum est iudicium ibi terminari debet; sed cœptum fuit coram assessore & coram eo petita executio instrumenti dotalis guarentigij pro parte dictæ dominę Ioanne ab ipso iudice obtentum primũ decretum ergo pro secundo decreto ipse iudex fuit adeundus coram quo fuit cœpta executio: ut.l.cum quædam puella. in prin. de iurisdi.om.iudi.de iudi.l.ubi est cœptum.non ergo debuit diuidi continentia huius causæ executiue in duobus tribunalibus: ut l.quoties &.l.nulli.C.de iudi.præter ea pendebat causa ꝯdictionis seu executionis petite pro parte dicti Iacobi procuratoris dictæ dominæ. Ioanne.&deuentum erat ad primum decretum super eisdé bonis & sic totum negotiũ erat redactum ad examen ipsius iudicis tamé per contradictioné quá de eo fecit dictus Andreas nomine dictæ domine Francisce & per acta inde secuta: tñ per aditionem quá fecit dictus Iacobus & similiter per acta inde secuta:& per acquisitioné primi decreti in eisdem bonis: tamé uigore protestationis inhibitiue factæ dicto collaterali per dictũ Andream. Cócluditur ergo qđ dicta petitio secundi decreti fieri non debuit tunc coram dicto collaterali. Ad quintum uero de robore sententię dicti primi iudicis qui pronunciauit hypothecaria esse agendum contra dictá dominá Franciscá tanquam contra legitime posside té dictã bona:dicendũ est qđ dicta pronunciatio minus legitime emanauit ex pluribus causis. Primo quia erat petita executio instrumẽti per ipsum.Iac.& sic actione persona li actum & ad sniam primi decreti deuentum:& per conse quẽs erat ad ulteriora procedendũ in cõtumaciã debitoris & posito qđ tam ipse quam dictus Andreas nominibus dictarum dominarum sententiã primi decreti obtinuissent a dicto iudice. tamen modus procedendi uel iudicandi de processu debuit esse ille secundũ qđ colligit in l. cũ unus. in prin.ff.de bo.auct.in pos.& l.is cui.§.qui prior.ut in pos. lega.&.l.finita.§.si plures.de dam.infect.& C. de bo.auct.
3 iu.pos.l.si ut proponis.† Præterea non debuit pronunciari esse agendũ hypothecaria antequã fieret discussio bonorũ principalis tam realis quam personalis:& super ipsa discussione pronuntietur: ut.ff. de admini.tuto.l.ult.§.idem rescripserunt.&l.tutores à patruo.de confirmãdo tutore. Ad sextum uero de robore appellationis interpositę a dicta pronunciatione dicendum est quod dicta appellatio tenuit eo quod dicta pronunciatio fuit iniqua ex causis iam dictis supra proxime. Et sic iuxta communem regulam dictus Iacobus pro interesse dictæ domine potuit appellare, ut.l.1.de appell.reci.& ad id quod subiungitur de protestatione facta dicto collaterali dicitur quod ipsa protestatio fuit discreta & nera in se postquam supponitur de iniustitia primæ sententie ut apparet ex iam dictis. ergo dicta protestatio arctauit & arctat iudicem protestatum.ut.d.l. aut qualiter.§.si.&l.non solum.§.pe.de.no.ope.nunc. Ad septimum uero de uiribus sententiæ confirmatorię primo dicendum est quod dicta sententia fuit iniqua & iniusta nec debuit esse prioris confirmatiua ex iam dictis superius arguentibus iniquitatem prioris sententiæ:& sic eadem iniquitas est in ea quæ est in prima. ut.l.si quis prior.in prin. ad trebel. & quod ibi not.& C. de appellat. l. eos. Ad octauum uero de robore appellationis interposite ad dominum potestatem aduersus dictam sententiam confirmantem dicendum est quod dicta appellatio fuit rectè interposita propter iniquitatem ipsius sententiæ de qua supra dictum est:& hoc planum. Ad nonum uero uidelicet de uiribus sniæ secũdi decreti dicendũ est qđ ipsa snia male lata,tum quia hoc spectabat ad primũ iudicem ubi erat cœpta executio: tũ quia utraq; domina habuit primũ decretum idest dicta domina Francisca preuenit non debuit sibi soli fieri adiudicatio sed cõmodũ uictoriæ debuit esse commune.ut.d.l.7.&l.ult.C.de bo.au.iu.poss. Ad ultimũ uero dicendum est dictam appellationem rite interpositam esse per not.io l.si finita.§. Iulianus.de damn. infect. Concludendo ergo ad prædicta respondeo uidelicet ad primum quod dicta sententia confirmatoria fuit male & iniuste lata:& contra ius litigantis & beneficio appellationis per primum iudicem ad quem fore reformandam.ut ff. de appella.l.1. in princip. Ad decimum uero dico dictam sententiam secundi decreti fuisse & esse iniustam & iniquã & similiter dictam sententiam confirmant partes dicti domini potestatis fuisse & esse in pronunciãdo bene appellatum & male iudicatũ per dictũ collateralẽ. Et ad hoc influunt & cõcurrunt iam dicta in præcedẽtibus & cõclusa.

Ego Guilielmus de perusio legũ doctor & ad fidẽ &c. Quæstio talis est. Dominus noster papa Bonifacius Barbolomeo Ioannes Iacobi existenti minoris ætatis concessit literas motu proprio in ciuitate uel dioceſi bononie reseruando suæ collationi in ipsis. 6. beneficia uacantia uel uacatura quæ idẽ Bartholomeus per se uel procuratorem deduxerit acceptanda simul uel successiue etiam si unũ ex ipsis sit curatũ uel dignitatis etiam maior post põtificalem in ecclesia cathedrali &c. non obstante dictæ ætatis defectu in quo defectu quo ad dictum curatum dignitatem uel personatum motu proprio etiam dispensat. Subiungens clarius non obstantibus quibuscunque statutis & consuetudinibus ecclesiæ contrarijs iuramento firmatione apostolica uel quacunque alias firmiter roboratis cum decreto & alijs clausulis multis: sed prædicta clausula & motus proprius faciunt ad propositũ nostrum. Demum post dictam gratiam in ecclesiam sanctæ Mariæ maioris uacauit quædam præbenda sacerdotalis dotata per unum canonicum cum multis cõuentionibus & modis per uicarium capituli sede uacante:& per ipsum capitulum acceptatis & admissis:& inter alia puncta quo ad propositum continẽtur quod ad dictam capellam siue beneficium sic dotatum debeat presentari sacerdos. Itẽ quod quotidie missam dicat & deseruiat in diuinis horis singulis cum alijs intitulatis. Item quod retineat seruitutẽ actu etiam ad seruiendũ in diuinis officijs. Item quod non habeat aliquod beneficium curatum & si adipiscatur ipsum uel aliud quod requirat residentiam sit ipso iure priuatus ista præbenda:& similiter si se absentauerit per decem dies a dicta ecclesia sine causa. Plura alia onera iniungit ut patet in instrumento dictarum conuentionum. His præmissis contingit quod dictam præbendam sic uacantem dictus Bartholomeus acceptauit & executor eius eam sibi contulit. Prior uero ecclesiæ sanctæ Mariæ ad quem spectat præsentatio sacerdotis ad dictã capellam uacantẽ præsentauit alium capitulo ecclesiæ cathedralis.inter ergo istum præsentatum & prædictum Bartholomeum oritur quæstio quis sit potior in dicto beneficio præbendali & sacerdotali. Contra Bartholomeum obijcitur quod nõ sit ad eam idoneus cum non sit sacerdos: nec de proximo esse posit cum sit decem annorum. Ex aduerso ipse replicat quod imo sibi detur propter clausulam motu proprio & propter clausulam non ob.de qua supra quæritur quid iuris & præsupponitur pro ueritate quod uigore dictarum literarum istæ Bartholomeus iam obtinuit plebem curatam &c.

CONSIL. CCCLXIIII.

1 *Prebenda sacerdotalis resistenti ???? requirens an debeatur impetrant minoris ætatis habenti gratiam motu proprio & cum clausulis non obstan.*
2 *Gratia pape ius priuatum concernens quomodo intelligatur.*
3 *Clausula motu proprio non præiudicat tertio.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Viso prædicto puncto elicito ex literis apostolicis & instrumento donationis & fundationis dicti beneficij sacerdotalis & præbendalis diligentius p me uisis & lectis. Decisio huius quõnis multum pẽdet ab his quæ not.in c.ei cui.de præben.lib.6. ubi.& in gl.& nouel.tenet Io.An.quod præbẽda sacerdotalis

talis debetur impetranti non constituto in ætate apta ad sa
cerdotium; si in literis est clausula non obstante Archi. ibi
contradicit enim quod dicta generslis clausula nō sufficit:
nec talis generalitas includit non uerisimilia. de deci. c. 2.
insti. qui ma. non po. §. 1. non est sutem uerisimile quod pa
pa uelit per dictam generalem clausulam fraudare eccle-
siam officio unius sacerdotis ut in alia qōne ibi plene not.
Io. An. nam ab officio sacerdotali pendet tota deuotio fide
lium. Prætcrea officium huius clausulæ non est habilitare
personam inhabilem ad beneficium sed surreptionem lite-
rarum excludere sicut dicimus in clausula motu proprio. c.
si motu proprio. de præben. lib. 6. Sed si uigore dictæ clau
sulæ deberetur ista præbēda sacerdotalis non constituto in
ætate legitima per ipsum habilitaretur inhabilis contra
theoricam prædictam. nec uidetur probabilis responsio
huic rōni quam dat ibi Io. An. quia illud est uerū quando
inhabilitas causatur a iure communi: secus si a consuetu-
dine uel statuto ut in qōne nostra. Nam secundum Lapum
facilius deberet tolli inhabilitas iuris communis quā statu
ti: ut. c. t. de consti. lib. 6. si ergo illa non tollitur multomi
nus ista. Et post tantorū patrum opi. contrarias: refero ibi
Lap. qui reducit eas ad concordiā distinguēdo tam in clau
sula non obstantiū quam in clausula motu proprio. dicit. n.
2 quod † quando papa facit gratiā uel aliquid concedit respi
ciens ius priuatū: aut illud impediens de quo debet fieri
mentio procedit ex facto proprio: ut quia beneficiatus qui
impetrat est defectuosus: & tunc non sufficit mentio siue
clausula generslis: sed debet esse spiritualis. s. qđ specifi-
cando illius defectū pro quo scribitur. & causam illius sta-
tuti consuetudinis uel priuilegij pp quod talis defectuosus
redditur. s. ætatis ordinis uel alterius. & idem si ex facto al
terius publico: alias sibi noto. in isto casu est uera opi. Ar-
chi. secundū Lapum. si aūt ex facto alieno non publico. nec
alias sibi noto tūc uera fit opi. Io. An. ut sufficiat generalis
clausula nō ob. Et secundū istā opi. Lapi quæ nititur æqui-
tati uidetur qđ in qōne nostra dicta generalis clausula nō
obstant nec motus proprius sufficiant ad tollendū defectū
ætatis & ordinis cum causetur ex persona domini Barto-
lomei. Et ista opi. Arch. uidetur mihi æquior & sequenda
& eam sequor in qōne nostra. Aliæ rōnes me urgent. Et pri
mo pia deuotio fundatoris dicti beneficij sacerdotalis qui
tempore dotis assignatæ tot pacta apposuit prout. supra pa
tet in facti narratione de quibus papa certificatus uerisimi-
le quod statutum dicti beneficij noluisset subuertere & eū
conferre puero obtinenti iam unā plebē curatam. retrahe
rentur enim canonici a fundatione beneficiorū uidētes per
papam sic tolli eorum pie uolūtates & pacta habita in fun
datione de quibus ut tollantur debet fieri mentio specia-
lis: ut. c. ex multiplici. de deci. facit quod no. in cle. literas.
de rescrip. Et per hoc non obstat clausula non ob. de qua.
supra ut enim ex ea patet per ipsa tolluntur solūm statuta
& consuetudines ecclesiæ contrariæ: sed non pacta & cō-
uentiones appositæ in fundatione beneficij q̄ apponi pos-
sunt: & hæc uariari non debent. c 9. q. 2. eleutherius & c. ue
rum. de condi. appo. Opin. ergo Ioan. An. non tangit. q. no-
stram: loquitur enim eius opi. de clausula quæ concernit cō
suetudinem & statuta ecclesiæ. nos uero loquimur de pa-
ctis & modis appositis in fundatione beneficij de quibus
subuertendis nulla fit mentio in præfatis literis apostoli-
cis nec in præiudicium ecclesiæ cui per unum sacerdotem
& socium debet assidue seruiri in diuinis papæ uerisimili-
ter: ergo non concessisset tales literas: omnia enim iura
clamant quod non est suæ intentionis per suas literas & re
scripta præiudiciari iuri alterius. ut c. ex tuarum. de aut.
& usu. pa. & l. 1. §. si quis a principe. ne quid in lo. pu. cū io-
3 finitis si. † Item nec clausula motu proprio talem parit effe
ctum. s. præiudicandi tertio uel etiam ampliandi gratiā ad
alia quam expræssa in ea. ut not. in d. c. si motu proprio. Di-
spensatio etiam super ætate non facit factum in casu no-
stro. nam talis dispensatio de qua in literis refertur solū ad
beneficiū curatum uel ad dignitatem non ad alia beneficia
prout patet ex tenore literarum: nec sequitur est dispensatā
super ætate in curato & dignitate: multomagis in benefi-
cio sacerdotali: cessat enim argumentum in dispensationi-
bus quæ sunt odiosæ: & per consequens restringendæ sunt
accedat no. in. c. postulasti. de rescri. Inno. & c. cui de nō de
præben. lib. 6. & c. 1. & 2. de fil. præsby. eo. lib. Non ob. qđ
obijcitur quod iste sit præsentatus post mensem statutum
ad præsentandum in fundatione: nam ut facta fuit mihi
fides. primo fuit unus præsentatus & admissus infra mēsem
deinde renunciauit post renunciationem datur alius mēsis
ad præsentandum de nouo ut. c. si electio. de elect. lib. 6. &
in secunda die sequētis mensis reperitur iste secundus præ
sentatus: & sic satis in tempus. Ex quibus omnibus conclu
do quod postquam de dicta fundatione beneficij & de di-
cta præsentatione est facta fides executori Bartholomæi si
cut sine causæ cognitione ipsum posuit in possessione di-
cti beneficij de facto non de iure ita deberet eum remo-
uere tanquam ad dictum beneficium dicta gratia se non
extendat. facit. l. si minor. ff. de euic. & c. qualiter. el. j
de accus.

CONSIL. CCCLXV.

1 *Pronepos conceptus post mortem auia an ex persona auia ueniat ad hæ
reditatem proauia.*
2 *Ius agendi ad supplementum quando locum habeat.*
3 *Cum dictio quam uirtutem habeat.*
4 *Substitutio fieri potest hæredibus & legatarijs.*
5 *Consentiens oneri sibi per testatorem iniuncto illud implere tenetur.*
6 *Inuentarium non faciens ad omnia onera etiam ultra uires hæredita-
rias tenetur.*
7 *Legitimæ supplementum de quibus & de cuius bonis fieri debeat.*
8 *Dos in legitimam computatur eo modo quo uenit in collatione.*
9 *Aduentitia bona non conferuntur.*
10 *Sequens in gradu quando cum præcedentibus admittatur in successione
ab intestato.*
11 *Consuetudo iuri contraria ad alios casus non extenditur.*
12 *Verba dispositiua & obligatiua principaliter sunt attendenda.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † In thema
te proposito est aduertendum quod Zacha-
rias secundus de quo in themate & quæsitis
principaliter fit mentio nolens agere ad sup-
plementum legitime sine dubio bonorū sub-
sidium contendit cum præcedentibus eum in gradu. ipse
enim fuit filius Magdalenæ filie dicti boni Iacobi. & sic in
tertio gradu descendentium per lineam femininam ad ip-
sum boni Iacobum. dicta uero Lucia fuit filia dicti boni
Iacobi, & sic in primo gradu. dicti uero Guizardus Anto.
& Francisca filij dictæ quondam Margar. filiæ dicti quon-
dam boni Iac. & sic in secundo gradu. patet igitur quod di
ctus Zacha. existens in tertio gradu descendentium per li-
neam fœmininam a dicto boni Iacobo contendit cum exi
stētibus in primo & secundo gradu. Ex hoc infertur quod
cum ipse contendat cum præcedentibus eum in gradu, &
maxime cum dicta domina Lucia quæ est in primo gradu
ipse ad hoc admitti non potest ex persona sua: quia ipse est
in tertio gradu: sed si admitti debet: hoc non potest nisi ex
persona Magdalenæ eius quondam auiæ quæ fuit filia di-
cti boni Iacobi: & sic in primo gradu. instit. de hære. quæ
ab inte. §. cum filius. de exhære. li. §. sed si filius. in auth. de
hære. quæ abintestato. in prin. col. 9. l. posthumorum. & qđ
ibi not. ff. de iniu. te. Ex hoc infertur quod cum dictus Za-
charias conceptus & natus fuerit post mortem dictæ Mag
dalene, nunquàm extitit agnatus neque cognatus: nec in
eius locum potuit nec potest dici succedere. ut. l. titius. ff.
de suis & legiti. in l. 1. §. si quis proximior. ff. unde cogna.
not. per glo. instit. de lega. agna. success. post prin. uer. hi
etiam. & per consequens ex persona dictæ Magdalene
non potest nec debet admitti ad successionem dicti boni
abintestato: & multominus contra testamentum & con-
tra uoluntatem dicti boni Iacobi testatoris. quia licet sit
sublata differentia agnationis & cognationis ac descen-
dentium per sexum uirilem & fœmininum sola naturali
causa

causa inspecta ut in inribus præalle.& l.maximum uitium.
C.de li.prete.uel exhære.tñ hæc differentia non est sublata
ex testõ siue ꝯ testm̃ iux.no.per doc.& maxime dom. Cyn.
in auth.in succesſione.C.de suis & legi.& in auth. ex cã de
2 liber.præter.uel exhær.† Ius.n.agendi ad supplem̃ surroga
tũ in locũ querele locum habet demũ ꝯdito testõ,ut l.om-
nino.C.de inoff.test.hoc clarius & expresſius demonstrat
quod dicta Magdal.ex cuius persona oportet hunc Zacha
riam uenire huic iure petendi aut ꝯsequendi legitimã seu
agendi ad supplementum in bonis dicti boni. Iac. & omni
alij iuri in dictis bonis expresse clare ac solenniter per pa-
ctum expressum solenni stipulatione uallatum renuncia-
uit,& alia plura promisit ut patet in themate & in instrõ
publico inde facto de quo in themate ꝙ quidẽ eidẽ licuit.
l.j.& l.de qõne.C.de pa.l.qui romæ.§.duo fratres.ff.de uer
bo.obl.cum si.Secundo est aduertendũ ꝙ Greg.de quo in
themate fit mentio existens in cõione omnium bonorum
cũ dicto bo.Iac.de quo in themate etiã fit mentio ueniens
ad mortẽ dictũ boni Iac.sibi hæredem instituit uniuersalem
qui boni Iac.adiuit hæreditatem dicti Greg.sine confesſio
ne & beneficio inuentarij & bona hæreditatis dicti Greg.
posſidet & usufructauit.xx.annis,uel circa ut patet ex the-
mate.qui Greg.duas substitutiones fecit dicto boni iaco-
bo.primam de bonis ipsius grego.substituit ipsi boni iaco-
bi,si decesserit sine filijs masculis Bartholomæam sororem
ipsius greg.& Luciam & Margaretam filias dicti boni iaco
bi.æquis portionibus uel earum filios in stirpes & non in
capita,ut patet in themate ibi dictus autem grego.& ibi &
si decesserit sine filijs masculis &c.Secundam uero substitu
tionem dictus grego.de bonis proprijs ipsius boni iacobi
hæredis instituti.ut patet in themate ibi dum dicitur.Et uo
luit dictus greg.testator antedictus quod adueniente casu
mortis dicti boni iacob. dicta Bartholomæa soror ipsius
testatoris uel eius filij æqualiter succedãt in bonis dicti bo
ni iaco.antedictis uel earum filij legitimi & naturales in
stirpes & non in capita.Hinc insurgit dubium, an in hac se
cunda substitutione filiæ dicti boni iacob. uel earum filij
ita sint substitutæ ac substituti per dictum greg.in bonis di
cti boni iacobi quemadmodum dicta domina Bartholo-
mæa soror dicti greg.testatoris.Ad quod sine dubio dicen
dum est,quod sic.Hoc expresse significant mens & uerba
testatoris disponentis in substitutione prędicta quod dicta
Bartholomæa soror dicti Greg.testatoris uel ipsius filij le-
gitimi & naturales succedunt in bonis dicti boni iacob.
cum filiabus dicti boni iacob.æqualiter, uel cum earum fi-
lijs legitimis & naturalibus in stirpes & non in capita.quæ
uerba uel eius filij &c.debent ex ordine intelligi uidelicet
mortuis uel exclusis matribus per not.in l.gallus.in princ.
ff.de lib.& posth.de quo tamen in themate supposito non
reuocatur in dubium.Hic autem ut dixi erat dubium,an fi
liæ dicti boni iaco. uel earum filij comprehendantur in di
cta secunda substitutione quemadmodum dicta Bartholo
mæa soror greg.prædicti.Ad quod sine dubio dicendũ est
qđ sic,nã eas ꝯiunxit greg.testator antedictus cũ dict. Bar-
3 thol. in substitutione prædicta per † dictionem cum quæ
inter personas honoratas prolata coniungit & copulat si-
cut copula,ut l.Titiæ textores.§.nihil.ff.de lega. j. l. si quis
inquilinos.§.si ita.eodem.titul. & l.illi cum illo.ff. de usu-
fruct. legat. & l. si quis Titio. ff. de usufruct. accre-
scend.& hoc uidetur fuisse de mente dicti greg. testatoris
quæ colligitur ex uerbis prædictis quibus stari debet cum
aliter non appareat de mente ut §.disponat.in authenti.de
nup.l.cum uirum.C.de fideicommiss.& l.si alij.de usufruc.
lega.ex quo enim consonant uerba & mens utraque est at-
tendenda.iuxta not. in l.non dubium. C. de leg.& ita con-
suluit Francisc.de Rampo. circa hunc passum per rationes
& iura prædicta.

Item insurgit aliud dubium, an dictus boni Iacobi qui
ut supra dictum est adiuit hæreditatem dicti gregor. sine
confectione ac beneficio inuentarij ut patet in themate
gaudere debuerit siue potuerit beneficio inuentarij, hoc
dico pro tanto, quia dictus gregor.testator antedictus in
dicto suo testamento absoluit & liberauit dictum boni ia-
cob. eius hæredem uniuersalem a confectione inuentarij,
ut patet ex uerbis dicti testamenti post prædictam secun-
dam substitutionem ibi absoluens &c. cuius testamenti co
pia themati mittitur alligata. Ad quod dicendum est
quod non, quamuis enim remisſio necessariæ confectio-
nis inuentarij operetur quandoque in alia materia ut l.
fin.C. arbit. tut. tamen in casu proposito, si ponderetur
mens legum disponentium de inuentario conficiendo ab
hærede si uult gaudere beneficio eius contra creditores
& legatarios hodie quæ fuit ne subtrahant uel occultent
hæredes aliquid de rebus hæreditatis in damnum cre-
ditorum uel legatariorum ut expresse dicit text. in §. hinc
nobis: & in duobus.§.seq.in autenti.de hæredi. & fal. non
habet operari præsumptionẽ aũt & timorẽ occultationis
prædictæ non tollit dicta remisſio testatoris propter quam
præsumptionem lex introduxit confectionem inuentarij
fauore ipsorum hæredum & creditorum & legatariorum
ergo non conficiens non gaudet beneficio:quia cum leges
loquentes de beneficio inuentarij disponant de confectio-
ne ipsius per modum formæ ut.l.fi.§.sin autem dubius.C.de
iure deli.&.in aut.sed cum testator. C. ad l.fal.& d.§.hinc
nobis.cum duobus.§.seq.in auten. de hære. & fal. non po-
tuit testator facere quod non confecto inuentario & serua
ta eius forma legitima posſit hæres beneficio inuentarij
gaudere.argu.l.nemo potest.ff.de leg.j.& hoc tenuit & con
suluit Frãcis.de ramp.per ratiões & iura supra dicta. Quid
plura posito sine præiudicio: non tamen concesſo quod
dicto domino boni Iaco. licuisset uti beneficio inuentarij
ipse hoc beneficio non fuit usus: & si cui competeret hoc
ius utendi nemini competit quam dictis Luciæ guizardo
antoniæ & franciscæ.& Bar.patri domine antoniæ & fran
cisce & dicti quondam guizardi hæredibus dicti quondam
boni Iacobi. Ita de hoc uidetur superfluum quærere uel
dubitare. Istis præmisſis uidendum est de uirtute & effe-
ctu substitutionum fideicommissorum uniuersalium reli-
ctorum & dispositorum in testamento dicti Grego. dicto
boni Iaco.decedente sine filijs masculis. una enim siue u-
num concernit bona dicti Grego. testantis ac substituen-
tis: altera uero siue alterum bona dicti boni Iacob. hære-
dis uniuersaliter instituti a dicto Grego. & utriusque fidei-
commisſi fieri debet restitutio eisdem personis: scilicet
Bartholomeæ sorori dicti Greg. & Luciæ & Margaretæ
filiabus dicti boni Iaco.uel earum filijs & sic dictis Gui-
zardo Antoniæ & Franciscæ filijs dictæ Margaretæ & di-
4 cti Bartholomæi. † Et de illo fideicommisso quod con-
cernit bona siue hæreditatem dicti Grego.non est dubium
quod tenet quia hæredibus & legatarijs potest substitui.
l.ut hæredibus.ff.de leg.ij.leg.j.§.sancimus.de lega.iij.ff.ad
treb.per totum. De fideicommisso autem quod concernit
bona siue hæreditatem boni Iaco. est magis dubium quin
ualeat. grauauit enim boni Iacobum & uoluit quod in bo
nis dicti boni Iaco. æqualiter succederet dicta Bartho. so-
ror ipsius Grego. cum filiabus boni Iaco. antedicti uel ea-
rum filijs &c.ut patet in themate & testamento dicti Gre-
go. quod autem huiusmodi onus non teneat probatur quia
in hæreditate propria potest quis grauari eatenus quate-
nus hæreditas testatoris patitur & non ultra leg.filius.§.ut
quis hæredem.ff.de lega.primo.leg.imperator.§.cum qui-
dam.de leg.secundo.leg. Lucius.§.maritus.in fi.ff. ad treb.
& not. in leg.ille a quo.eo.titu. Ex hoc infertur quod do-
mi.Bartho.& Lucia & filij.domi. Margare. siue Bartholo-
meus hæredes dicti quondam Guizardi filij domi. Marg.
solum posſunt petere retinere aut consequi de bonis dicti
Iac.quantum boni Iacobus ipse perceperit de bonis Gre-
gorij & non ultra per iura prædicta. & sic de residuo po-
tuit boni Iacobus pro libito disponere. & per consequẽs
de toto dicto residuo ueniret detrahenda legitima dicti Za
cha. si & eo casu quo ad petitionem legitime admittatur
siue admitti posſit non obstantibus renunciationibus &
alijs de quibus.supra.in princip. tactum est & ostensum.
Cuius tamen contrarium clare. supra est ostensum. Præ-

dicta aũt uera uidentur si factum sic ruditer & simpliciter ponderatur. Sed duo aut tria in facto supposito occurrunt pp quæ oportet necessario sentire & dicere in oppositũ. Primũ & potissimũ quia hic boni Iac. oneri sibi iniũcto re stitutionis hæreditatis propriæ & d. Greg. patris Bartholomeæ & filiab. boni Iac. uel earum filijs expresse cõsensit. Secundo qđ bona hæreditaria dicti Greg. xx. annis possessit post mortẽ. d. Gre. & fructus percepit. Tertio quod adeundo hæreditatẽ di. Greg. inuentariũ non confecit. Primũ patet ex serie testi Greg. in quo boni Iaco. grauatur per dictũ Greg. qui noluit quod d. Bartholomæa uel eius filij æqualiter succedant in bonis & hæreditate dicti boni Iac. cum proprijs filiab. dicti boni Iac. uel earũ filijs quod intelligitur per fideic. ut d. l. filius. §. ut quis. ff. de leg. j. & l. ex facto.

5 in prin. ff. ad treb. †Certũ est aũt q ille qui sic expresse ꝯsenserit oneri iuncto per testatorẽ obligatur pcisse et fidem susceptam implere cogitur etiam si nihil consecutus esset ex iudicio testatoris. Et hoc consuluit Bar. & consilium incipit. Quidam sibi filios hæredes instituit &c. & tangit in l. cum quis decedens. in prin. ff. de leg. iij. ut eñ ipse dicit iste bo. Iac. uidetur suscepisse mandatum iniunctum per Greg. post mortem suam. Præterea Greg. non fuisset sibi alias relicturus. ut l. si remunerandi. §. si tibi ff. man. ad hoc optime facit. l. quidam cum filium. ff. de hær. inst. Item in multis casibus similibus hoc habemus quod qui consensit uoluntati testatoris tempore ordinationis testamenti cogitur adimplere promissa. l. uxori. §. fi. ff. ad l. cor. de fal. l. ex sententia. ff. de test. tu. l. non putauit. §. si quis sua manu. ff. de ꝯtab. Et aduertendum quod Bar. loquitur in casu fortiori & magis dubio, loquitur enim ubi ille qui consensit oneri sibi iniuncto nihil relinquitur & tñ obligat propter fidẽ accõmodatam. in casu autem nostro est maior & euidentior ratio q̃a Greg. dictum boni Iaco. instituit hæredem uniuersalem & mandauit quod non teneretur substitutis uel alijs reddere aliquam rationem, fortior ergo nasci debet ratio ex cõsensu accommodato maxime quia non grauatur restituere nisi post mortem suam. unde cogitauit multo tempore uiuere & hæreditatem Greg. possidere & fructus ex ea percipere & per ꝯñs non grauari in restitutione hæreditatis propriæ personis præcipue tam coniunctis in quib. sub nomine liberalitatis debitum naturale persoluit, ut l. j. C. de impo. lucra. descri. li. x. Licuit enim ipsi boni Iacobi. per consensum proprium & expressum renunciare iuri quod sibi competebat per iura primo allegata & hoc per regulã generalem. l. si quis in conscribendo. C. de pact. & l. si quis in conscribendo. de epis. & cleri. Et per hoc patet responsio ad iura primo in ꝯtrium allegata quia non attingunt casum nostrum, loquuntur enim simpliciter si quis grauatur nec de implendo tale grauamen fidẽ præstitit testatori hic uero fidẽ præstitit & quod plus est fructus hæreditatis Greg. xx. annis percepit quorum etiam habenda ratio & recompensatio quo ad restitutionem hæreditatis propriæ, ut d. l. cum quidam. §. imperator. ff. de leg. ij. Pro hoc etiam facit aliud quod in testõ. d. Greg. ꝯtinetur ualet quod licet Gre. grauauerit bo. Iac. tñ uoluit Greg. quod boni Iac. toto tempore eius uitæ posset facere de cæteris bonis tam Grego. quam boni Iac. mobilibus & immobilibus quicquid eidẽ Iac. boni Iac. placuerit aliqua cõtradictione uel molestia alicuius personæ ut patet in testamento. d. Greg. cuius copia mittitur themati alligata. unde potuisset ipse boni Iac. tempore uitę suę alienare & consumere de bonis proprijs pro libito uoluntatis & etiam de bonis Greg. indubitanter saltem usque ad tres partes secundum auth. cõtra rogatos C. ad treb. & §. nobis. in corpore unde sumitur de restitutione. coll. ix. propter quam potestatem sibi datam faciendi in uita quicquid uoluerit & sibi placuerit forte pręstitit consensum dicto fideicommisso habituro tamen effectum integraliter post mortem in casu quo non fecerit aliquod uiuens de cæteris suis bonis. Item etiam multum considerandum quod fideicommissum prędictum per dictũ Greg. dicti boni Iac. fuit iniunctum si decesserit sine filijs masculis. unde quia potuit cum filijs decedere, quo casu non habuisset locum fideicommissum prædictum etiam in bonis Greg. & sic etiam considerauit commodum huius euentus dubij. ad quæ facit. l. j. C. de pac. & l. qui romæ. §. duo fratres. ff. de uerb. obl. & l. quidam cum filium. ff. de hære. insti. nequaquam enim tam plene onerasset dictus Greg. di. bo. Iac. in suo testamento nisi præstitisset dictum consensum. Dixit tertio bo. Iacob. ideo insolidum obligari & fideicõmissum uniuersale bonorum dicti boni Iac. iniunctum sibi per dictum Greg. ualere de iure etiam quatenus concernit bona propria & hæreditatem ipsius boni Iac. hæredis instituti. quia dictus bo. Iaco. hæreditatem. d. Greg. inconsulte adiuit. s. sine beneficio inuentarij ex qua aditione se obligauit & obligatus fuit oneribus hæreditarijs ex quasi contractu inito inter ipsum & oneratos in testamento. d. Grego. l. apud iulianum. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & sic quæsitum fuit ius dictis Bartholomææ & Luciæ & filijs Marg. secundum formam dicti fideicõmissi siue substitutionis prædictæ etiam quo ad bona propria ipsius boni Iaco. hæredis instituti a dicto Greg. etiam ultra quam habuerit commodum a dicto Greg. prædefuncto. Certè est enim dictum boni Iaco. hæredem institutum a dicto Greg. ad credita fideicommissa & legata teneri insolidum. ut l. fi. C. de iure deli. & ideo non est tractandum quantum de hæreditate Grego. perceperit.

6 † Nam posito quod hæreditas Greg. ad onera sibi iniuncta non sufficeret nihilominus propter omissum inuentarium ad omnia onera insolidum teneretur. ut d. l. fin. & l. quæ dotis. ff. solu. mat. patet igitur fideicommissa uniuersalia hæreditatis siue bonorum dicti quondam Greg. & hæreditatis siue bonorum dicti quondam boni Iacob. tanquam æs alienum debita dictis Bartholomææ Luciæ & filijs Marga. ante omnia fore detrahenda siue retinenda per d. Bartholomæam & Luciã filias siue hæredes filij Margar. Et hanc partem consulendo tenuerunt & sigillauerunt recolendæ memoriæ. d. Franc. de Rampo. & d. Petr. de Ancha. Facimus igitur de hæreditate & bonis dictorum Grego. & boni Iacob. unum cumulum quem diuidamus in xxiiij. uncias de quibus xxiiij. uncijs dimidia, scilicet xij. unciæ dentur & debentur ante omnia Bartholomææ Luciæ & filijs Marga. uirtute fideicommissi bonorum dicti Greg. iniunctum boni Iac. per dictum Greg. detracta forsan quarta trebellianica & sic capiunt ix. uncias uirtute fideicommissi iniuncti de bonis & hæreditate Grego. ideo dixi forsan quia propter omissum inuentarium a dicto boni Iaco. uidetur sibi competijsse detractio trebellianicæ per §. si uero non fecerit. in auth. de hæred. & fal. Item alias nouem uncias uirtute fideic. bonorum ac hæreditate dicti boni Iaco. & sic in totum capiunt uirtute dictorum fideicõmissorum uniuersalium. xviij. uncias. de xxiiij. uncijs antedictis quæ xviij. unciæ tanquam æs alienum ante omnia debent detrahi. ut l. cum pater. §. Titio. ff. de leg. ij. & l. iij. ff. de dote præleg. cum si. & maxime cum dicta Lucia & Guizardus filius dictæ quondam Marga. hæredes ex testamento dicti boni Iacob. adiuerit hæreditatem dicti boni Iaco. cum beneficio inuentarij, ut patet in themate. Restant ergo vj. unciæ de quibus solũ potuit testari boni Iac. ac disponere & quæ vj. unciæ remansuræ erant & peruenturæ ad uenientes abintestato si decessisset intestatus. de quibus vj. uncijs dictarum xxiiij. unciarum dicta Lucia habitura erat ij. & filij dictæ Margaretæ alias. ij. dictus uero Zacharias alias duas posito tamen sine præiudicio q sibi non obstaret renunciatio auiæ & alia de quibus, supra, in princip. est discussum. Cum igitur dictus boni Iacob. condiderit testamentum, ut patet in themate & dictum Zachariam instituerit in lib. ccccxxv. quas dedit in dotem Magdalenæ olim filiæ dicti boni Iacob. & olim auiæ dicti Zachariæ & insuper dotem. x. duc. auri dictus Zacharias petendo legitimam siue agendo ad supplementum solum consequi debet tertiam partem dictarum duarum unciarum quas habiturus erat abintestato. l. papinianus. §. si quis. ff. de inoffi. test. & l. parentib. C. eo. tit. & no. in auth. nouissima. e tit. in quib. sine dubio sibi computare dẽt dictos. x. duc. auri. l. omnimodo. l. qm̃ in priorib. et l. qm̃ nouella.

nella.C.de inoffic.testa. An autem computare debeat sibi
lib cccxv.quas dictus quondam dixi Iacob.dedit in dotē.
d.magdalenæ ut patet in themate & instrumēto de quo in
7 themate fit mentio. † Et uidetur quod non: quia ut dicunt
aliqui legitima siue supplementum legitime debet fieri de
substantia eius de cuius successione agitur.l. sancimus.§.
repletionem.C.de inoffi.testa.sed ista dos non est de bonis
boni Iaco.aui prædicti quia iam exiuit eius patrimonium
ut.l.pater in prin.ff ad l.fal.& ad treb.l.mulier.§.cum pro-
poneretur.& l filia.de col.dot.l.ergo &c.Præterea ista dos
hoc casu uidetur peruenire ad hunc Zachariam nō ex per-
sona boni Iac.eius proaui sed ex persona magdalenæ eius
auiæ ergo &c.ut d.§.repletionem.Contrarium tenet & ter
minat Bar.in casu fortiori & magis dubio uidelicet quan-
do matrimonium fuit solutum morte mulieris dotate a
patre quo casu loquitur statutum ciuitatis. de quo in prin.
thematis fit mentio & consuetudo seu opi.Martini de qua
in.l.dos a patre profecta.C.solu.ma. secundum quod ipse.
no.in l.in 4.ff.ad l.fal.& idem tenet in quodā suo consilio
quod incipit Guiletus dedit dotem &c. quod ibi probat
8 ipse euidenter rationibus infrascriptis. † Et primo dos eo
dem modo computatur in legitimam quo uenit in colla-
tione.ut.l.quoniam nouella.C.de inoffi.testa. ubi in duob.
locis dicit idem &c.sed dos data magdalenæ filiæ dicti bo
ni Iaco.& auiæ dicti Zachariæ debet ab huiusmodi prone
pote conferri.ut.l.illam.C.de col. ergo concluditur quod
debet in legitimam imputari.ut.d.l.illam coniuncta.l.quo
9 niam præall.. Secundo probat ipse sic. † Certum est quod
aduentitia non ueniunt in collatione sed sola profectitia.
ut.C.de col.l.fi.sed talis dos uenit in collatione. ut.d.l.il-
lam.ergo apparet quod est profectitia & ex bonis dicti bo.
profecta alias non ueniret in collatione.& sic non ob.§.re
pletionem. quia ibi loquitur in his quæ capiuntur quodam
iure aduentitio. Tertio probat ipse sic. Certum est quod
filiafa.iure antiquo non habebat hæredem abintestato.ff.
de ca.pecu.l.j.& ij.cum si.ibi not.& per glo. expresse in l.
post dotem.ff.solu.ma.& l.nupta.§.j.eod.ti sed de iure ho-
dierno est contrarium in castrensi uel quasi & in aduētitio
ergo in profectitio remanent iura antiqua incorrecta. ut
in aut.de hære. abintesta.§.si ergo defunctus.& ibi not. in
gloss. ma. illa ergo magdalena filia boni Iacobi quæ fuit
dotata a patre suo boni Iaco.non transmisit dotem profe-
ctitiam ad suos descēdentes iure hæreditario:cum hæredē
habere non posset de iure communi: sed illa dos quæ secū
dum ueram opi.debet reuerti ad patrem iuxta not.in d.l.
dos a patre profecta præalleg. per consuetudinem. de qua
in l.prædicta siue per statutum prædictum de quo in prin.
thematis fit mentio aufertur patri in casu quo matrimo-
nium foret solutum morte ipsius filiæ dotate a patre & il
li nepoti siue pronepoti daretur non autem a dicta matre
siue auia proficiscitur ergo computatur in legitimam. Hæc
sunt uerba Bar.& eius rōne ad literam in dicto eius consi-
lio. Idem tenuit Iacob.but. in l.sancimus.C. de inoffi.testa.
do.Bal in l.illam.C.de col.nititur reprobare Bar.sed tamen
in casu thematis suppositi tenet idem quod Bart. uidelicet
ubi ille qui ad legitimam contendit cum patruis præcedē
tibus eum in gradu quia tūc ostitur ex eius persona & mul
to fortius in casu nostro. Iste enim zacharias erat in tertio
gradu ad dictum boni Iaco. & pro dicta legitima contēdit
cum lucia filia boni Ia. quæ est in primo gradu & quæ est
amita magna dicti zachariæ & cum filijs marg.quæ sunt in
secundo gradu. & ideo ad hoc admitti non pōt nisi ex per-
sona magdalenæ eius auiæ quæ fuit filia.d.boni Ia. hoc p-
batur quia ut dictum est ius petendi legitimam siue agen-
di ad supplementum his demum competit quibus ius suc-
cedendi abintestato:ut.d.l.Papinianus. & l.cum quæritur.
10 & in aut. nouissima præalle. † In successione autem abin-
testa.sequens in gradu cum precedentibus non admittitur
nisi ex persona alterius præcedentis defuncti. ut.d.§.cum
filios insti.de hære.abinte.cum si.supra. alleg. facit in aut.
cessante.C.de suis & legi.hære. Item in casu nostri thema-
tis concordat Iac.Bu.Bar. Bal.& in casu quo matrimonium
foret solutum morte mulieris uidelicet magdalenæ prædi
ctæ quo casu locum haberet consuetudo. de qua in l.dos a
patre ac etiam statutum de quo in princ.thematis fit men-
tio. Ideo autem dixi in prin.thematis suppositi quia hic cō
tendit zacharias cum præcedentibus eū in gradu ut supra
dictum est quo casu. Bal.cōcordat cum Bar.& Ia. Bu.Sed
aduertendum quod matrimonium contractum inter dictā
magdalenam & primum zachariam auum huius secūdi za
chariæ fuit solutum per mortē zacharię mariti dictæ mag-
dalenæ.ut patet in themate ita quod statutū de quo fit mē-
tio in prin.thematis & cōsuetudo siue opi. Martini de qua
in.l.dos a patre profecta.hic non habet locum. & ideo res
hoc casu uidetur habere paucam aut nullam dubitationē
quia dos profectitia profecta a dicto boni Iaco. pro dicta
magdalena & actio competens pro ea ad ipsum boni Iac.
pertinuit & spectauit & licet uiuente dicta magdalena fo-
ret communis utrique tamen ipse boni Iaco. solus potuis-
set dotem prædictam exigere nisi forte dicta magdalena
causam iustam habuisset contradicendo:ut.l.ij.§.quod si in
patris.ff.solu.ma.mortua autem dicta magdalena & super-
stite dicto boni Iac.eius patre ius ipsius actionis & de do-
te in totum fuit consolidatum in personam ipsius boni Ia.
l.insulam.in princi.ff.sol.mat. & l.si marito.§.si uoluntate.
eod.titu.l.unica §.uideamus.& §.& hoc.C.de rei uxo. act.
hoc tenuit Bar.asserens sic fuisse consulendo decisum bo-
non.per oct.doct.ut ipse no.in l.post dotem ff.solu.mat.in
v.q.principali iuxta finem ibi.Item facit ad aliud pone ma
ritus &c. Non ob.hoc casu statutum prædictum nec opi.
Martini siue consuetudo de qua in l.dos a patre. quæ sine
dubio locum non habet in casu isto: quia loquuntur in ca-
11 su quo mulier decessit in matrimonio. † Præterea cum di-
cta consuetudo siue statutum sunt contra ius commune nō
extenduntur ad alios casus.ut.l.quod ratione.& l.quod ue
ro contra ff.de legib.& ita tenuit Ia.Bu. in.d.l.dos a patre
profecta.Nō ob.si quis diceret quod boni Iac.pater Mag-
dalenæ seu notarius publicus stipulatus fuit dictam dotem
dicto boni Iaco.recipienti pro se & dicta Magdalena &c.
ut patet in themate & instrumento dotali de quo in the-
mate fit mentio per quam stipulationem uidetur quæsitū
ipsius Magdalenæ ius actionis de dotē. ut.l. si cum dotem.
in prin.ff.sol.ma.& l.Pompo.philadelphus.fa.ercisc.quod
tangit Bar. in d.l.post dotem.ff.sol.mat.alle.iura prædicta:
quia iura prædicta & dicta Bar.,& etiam Dy. qui hoc di-
xit in casu prędicto loquuntur in casu quo pater stipulatus
fuit soli filiæ quo casu sibi donasse uidetur.ut ibi nota.Bar.
sed in casu thematis præsuppositi dictus boni Iac.non soli
filiæ sed sibi & filiæ stipulatus est. unde uerba illa secundū
iuris ordinem debent intelligi.Ordo autem iuris est ut sibi
boni Ia.in eius uita competeret dos prædicta eo uero mor
tuo antequam filia competeret filie.ut.l.ij.§.quod si in pa-
tris.ff.sol.ma.& ita no.Bar.ad literā in.l.uxoris.§.testamē-
to.ff.de leg.ij.Hoc fortius & clarius demōstratur:quia si be-
ne inspiciantur forma & uerba stipulationis.c. cōprehensę
in dicto instro dotali licet in uerbis executiuis dicta Mag-
dalena proponatur ipsi bo. Ia. tamē in uerbis dispositiuis
& obligatorijs præponitur boni Iac. ipsi Magdalenæ eius
filiæ quia stipulatus fuit pro se & filia &c. Quæ uerba de-
bent intelligi ſm ordinem iuris. ut supra quæ quidē uerba
12 † dispositiua & obligatoria principaliter debent attēdi &
cōsiderari ſm quod no gl.& Bar.in.l.stipulatio ista.§.si sti-
puler.ff.de uerb.ob.Præterea licet in stipulatione dictæ do
tis sint appositæ personæ dicti boni Iac.& do.Magda.cum
ibi mediate subiecta est clausula illi cui ius & casus dede-
rit p cōiunctionē seu disiunctiuā seu ut patet in dicto instro
& in themate,quæ quidē piunctio sensum cōiunge & om-
nimodo in quolibet casu vendicat sibi locū ut probat tex.
cōiuncta glos.in.d.l.ad protegendum.C.de in litem dando
tuto.ut uerba dicte stipu.semper intelligātur ſm intellectū
iuris ut quandoq; dos & actio pro ipsa cōpetēs quādoq; sit
propria patris,qñq; consolidetur filie qñq; sit cōis utrique
secundum quod casu euenerit quia stipulator se retulit
ad ius & casum cui ius & casus dederit. hoc iudicia domi.

nus Bal. ut ipse not. ad litcrs m. ut l. ex morte. C. de pactis couen. & Bar. in d. l. post mortem. in v. q principali. Ex quibus responsum patet primo secundo & tertio quisitis. De quarto autem & ultimo parum aut nullum uidetur dubiū, quia si bene inspiciantur iura loquentia de collatione loquuntur in his personis quæ sunt hæredes & succedunt ex testamento uel ab intestato, uel contra testm̄ in uniuerso pro toto uel pro coniuncta parte. l. filiæ. & l. ea demum. & l. ut liberis. C. de colla. hic dicta Lucia & dicti Bartholomæus Francisca & Antonia mediante persona dicti Guizardi sunt hæredes in totum ex testamento dicti boni Ia. dictus autem Zacharias nec ex testamento nec ab intestato nec contra testamentum succedere potest dicto boni Iac. in totum nec pro parte quote uel continua sed solum sibi competere posse dicit siue dicere potest actionem personalem uel cōdictionem ex. l. ex omnimodo. C. de inoffic. testam. Præterea sicut patet in themate licet matrimoniū Luciæ prædictæ filiæ dicti boni Iac. fuerit solutum morte Berti eius uiri & sic actio de dote competijt dicto boni Iaco. eius patri tamen quia decessit boni Iaco. superuiuente dicta Lucia ius dotis consolidatum fuit in personam ipsius Luciæ superuiuentis. ut d. l. ij. §. quod si in patris & l. insulam. in prin. & l. si marito. §. si uoluntate præall. ff. solut. mat. dicta uero Margareta in matrimonio extantib. uidelicet dicto Guizardo Antonia & Francisca eius filijs ita qd' ex forma statuti quib. s̄. dos dictæ Margaretæ permanet apud filios eius antedictos & sic iam irreuocabiliter exiuit patrimoniū dicti boni Iac. quo autē iure debeat conferri siue ad mentem reduci in computatione patrimonij dicti boni Ia. non memini cautum aliquo iure quinimo a dicto boni Iac. iubentem dictum Zachariam fore tacitum & cōtentum videtur hoc prohibitum ut patet in themate prædicto quo casu sine dubio cessat coll. ut in auth. ex test. C. de coll.

CONSIL. CCCLXVI.

1 *Exemptio a collectis concessa per commune an possit per idem reuocari.*
2 *Princeps solus tollere potest ius alteri quæsitum.*

1 N CHRISTI nomine amen. † Videtur primo cōitatem Bononiæ habentem saltem ex consuetudine ius collectandi quanquam nobiles & ciues alios in rure habitantes attribuerit ad onus collectarum cum olim firmantibus illos adhuc eximere posse, quia licet quo ad alios non subiectos non possit superior cōitas tollere ius alteri quæsitum ex dispositione cōitatis tn̄ quo ad subiectos potest. ut no. Ion. de iniu. in nostra. quia in subiectos superior ad præiudiciū statuere potest. Item quia hoc ꝯceditur per modū priuilegij quod licet deceat esse remansurum tamē superior uel habens autoritatem ab eo potest illud reuocare ex quo non transiuit in ꝯtum. Tertio quia hoc cōcernit particularem utilitatem unius status, sed propter utilitatē unius cōitatis potest statui in præiudicium illius. ut not. ff. de priuil. credi. l. anthiocensium. & de pollicita. l. toties. & sic & statutum proprium reuocat statuens qn̄ uult. no. Inn. de conuersio. coniu. dudum. Item in. c. quo aggregantur ad onus collectarum nobiles & ciues & forenses excipiuntur habentes uel qui habebunt specialem immunitatem &c. Non obstantibus his præmitto quòd firmantes cōmunitati ut exonerarentur etiam a collectis aliqua potirentur libertate cōmunitati Bon. soluerunt magnas collectas & sic supra præponitur. unde omnia pacta cum eis circa exonerationem alios aggrauando ad onus transiuerunt in contractum et cum ista cōmunitate & alijs ob quæ cōcluditur talem reuocationem fieri non posse ad præiudiciū eius cui est ius quæsitum. ut no. Inno. de tempo. ord. cum dilectus. & de iudi. nouit. & doc. in. l. 2. de iure immu. & l. quod semel. de decre. ab ordi. fa. & l. omnes populi. de iustit. & iu.
2 cum † inferior a principe nō possit tollere ius quæsitū alteri. & no. de ꝯsti. quæ in ecclesiarū. & l. si. C. si ꝯtra ius uel utili. publ. & l. pscriptione. & l. quoties. C. de pci. impe. offer. & no. Cy. in l. rescripta. C. de preci. imp. offe. & in c. qd' plerique. per Inn. de immu. eccl. unde nec ipsa cōitas hoc potuisset supposito quod ex ꝯsuetudine tales ciues soluerint collectas aut nobiles. Itē quia hęc ultima exēptio fuit facta ab habentib. a cōitate ptātem in quorum ptāte nō uenit ut statuant ad alterius præiudiciū. ut no. in d. l. toties. & l. anthiocensium. & ff. qui & a quibus. l. si priuatus. l. ij. §. & merito. & §. si quis a principe. ne quid in loco pub. & not. ff. de decre. ab ordi. fac. l. ambitiosa. & quia nō uenit in dubio in tali mandato illicitum per quod mandans noteur de fide rupta. l. si procurator. ff. de ꝯdi. inde. l. iij. §. si procuratori. ff. qd' quisq; iur. de electio. si compromissarius. lib. vj. de iureiur. uenientes. lib. vj. Item quia in generali mandato non uenit ut quis statuat uel disponat contra se uel contra statutū ciuitatis. C. de offi. præf. prǣt. orient. l. normam. de elect. cle. ne romani. de scisma. c. j lib. vj. ubi gl. ff. man. si cum hominem. cum si. Item quia uerba potestatis collatæ referunt se ad cōpositiones cum confirmantibus cuiusmodi non est exemptio, & sic ptās ad talia se non extendit. Nec obst. illa uerba generalia ibi totum cōitatum regulandi & reformandi quia referuntur ad cōitates non reformatas uel reformatas, sed in capitulis in quibus non sunt reformatæ & sic nō ad regulatas. nam reformatas ex dispositione habentium autoritatem a cōitate semper in facto præsupponendo qd' tantum habuerint potestatem aggregātes nobiles & ciues cum confirmantibus quod hoc facere potuerunt. ad hoc in auth. ut cum de app. cogno. §. j. l. contractus. C. de fi. inst. ff. de transf. l. post rē non aliter alterare. Non ob. dictum Inn. de iniu. in nostra. quia loquitur in cōitate statuente in se ad cuius utilitatem singulare ius quæsitum erat. ideo singuli interessentes possunt sibi præiudicare hoc statuto ad præiudicium cōitatis subiectæ. Non ob. quod concessum hic est p modū priuilegij quia imo per modū ꝯtractus ut est dictū & patet ex forma concessionum. Non obst. tertiū quia hic ut dixi superior cōitas statuit in inferiorem nō in seipsam. Non ob. quod ꝯcessio reseruet nisi æstimantur quia illa restringitur quo ad illos qui propter hoc uenerunt ad habitandū in creualcorio & quia negari non posset immunitatem ualere ubi esset concessa ab habente potestatem de iure. Sic mihi uidetur Anto. de But. & Pet. de Ancha.

CONSIL. CCCLXVII.

1 *Mandatum generale non includit aliquid illicitum per quod mandans contra sua pacta ueniret.*
2 *Mandatum ad iam promissa referri non debet.*

N NOMINE Saluatoris nostri Iesu Christi amen. In quæsito superius posito attento quod cōitas de creualcorio mediante certa solutione iniuit pacta & conuentiones cū habētibus potestatem a communi Bononiæ ut quicunque habitantes ibi siue uocentur nobiles de communitate, siue uocentur ciues malemitati tenerētur ad onera realia & personalia cū alijs de dicto castro, & ita fuit ꝯuentū & ꝯcessum. Ex quo infero quod ex parte cōitatis bonoñ. pacta ista sunt seruāda. ut ff. de pact. l. iurisg. §. prætor ait. & ff. depos. l. j. §. si ꝯueniant. & ff. de decr. ab ord. fa. l. qd' semel. & C. de actio. & obli. l. sicut. Item ex hoc infero qd' ius est ex tali conuentione quæsitum parti. i. cōitati creualcorij, ut dictis. ll. ex quo sequitur q cōe Boñ. ius illud quæsitum non potuit ei auferre, ut ff. de pact. l. si. & de reg. iur. l. id quod nostrū. & d. l. qd' semel. Et sic sequitur quod postea factum in ꝯtrarium etiam si qui fecerunt habuissent in mandatis nō ualuit neq; tenuit. Tertio hoc probo, quia isti omnes sunt redacti ad ius cōmune quo disponitur ut ibi portentur onera realia ubi bona eorum sunt sita & personalia ubi habitant cum persona, ut. l. placet. C. de sacrosan. eccl. & ibi per doc. & l. 2. & aut. ibi posita. C. de episc. & cler. & res de facili redit ad naturam suam. l. si unus. §. pactus. ff. de pac. & ex hoc infero quod ex tali pacto & cōuētione prædicti nō habēt de quo cōquerātur. Non ob. quod postmodum

dum aliqui electi fuerint officiales super reformatione totius cõitatis & disposuerunt totum ꝯrium, quia dico quod non potuerunt quia potestatem non habuerunt, quia potestas reformandi non est data ut difforment sed ut difformatum in formam reducant. sed constat quod nunc d. ffor
mant: quia ꝯ formam a iure communi datam ad quã erant
1 reducti, ut proximo dixi isti faciunt. ergo &c. † Secundo quia
in generali mandato nõn uenit aliquod illicitum per quod mandans contra sua pacta & conuentiones ueniret, & maxime per quod mandans arguatur de fide rupta, ut ff. quod
2 quisque iuris. l. iij. §. si procura. ergo &c. † Tertio quia generale mandatum non debet referri ad iam prouisa ex quo sunt alia in quib. prouisio potest esse necessaria. arg. l. sanctio legum. ff. de pœnis. & l. doli clausula. ff. de uerb. oblig. Quarto quia & ipsimet mandantes non potuissent de iuridica & ordinata potestate hoc facere, ut patet per superius dicta. ergo &c. Ex prædictis concludo quod illa conuentio est seruanda non obstante eo quod fecerunt isti alij ad totum communicatum reformandum electi. Ego Bartholomæus de Saliceto.

CONSIL. CCCLXVIII.

1 *Actio utilis sine cessione an transeat in legatarium usufructus nominum debitorum post satisdationem & nu. 2. & 5.*
3 *Casum specialem allegans probare debet.*
4 *Actiones de una persona in aliam non transeunt sine cessione. & nu. 6.*

DVBIVM principale est an lex ex legato no
1 minis. C. de leg. quæ loquitur † quando nomen debitoris legatur pleno iure & disponit quod utilis actio trãseat ipso iure sine cessione in legatarium habeat locum quando legatur ususfructus nominis debitori prout fieri potest. l. postquam. ff. de usufr. earum rerum. quæ usu consumuntur, uel quando legatur ususfructus omnium bonorum ita quod intelligitur etiam legatus ususfru. nominum debitorum. l. uxori. §. j. & iij. ff. de usufr. leg ubi no. per Bar. Est ergo dubium an tunc fructuario detur utilis actio ipso iure sine cessione contra debitorem postquam ipse usufructuarius præstitit satisdationem, an uero actio sit apud hæredem, cum non transeat in usufructuarium sine cessione. Et omissis argumentis quæ possent fieri pro parte affirmatiua gratia breuitatis dico quod uidetur partem negatiuam esse ueram. s. quod actio utilis ipso iure sine cessione non quæratur fructuario prædicto. Et ad huius euidentiam primo oportet uideri aliud dubiũ quid si testator legat mihi usumfructum talium uestium suarum uilium quæ usu cõsumuntur uel usumfructum talis uini quod est in penore suo, ita quod legauit mihi usumfructum certarum rerum in specie quæ tamen sunt per usum consumptibiles iam post præstitam a me satisdationem quæratur mihi dominium talium rerum sicut si mihi es pleno iure legasset. & uidetur quod sic per l. ij. & l. si uini. ff. de usufru. earum rerum quæ usu ꝯsumuntur. & insti. de usufr. §. constituitur. & §. seq. Contrarium puto. s. quod imo etiam post præstitam satisdationẽ non transeat in me dñium talium rerũ ipso iure. Sed dico bene quod hæres teneatur illas res dare fructuario propter quod debet in eum transferre dñium, quia sufficit hæredi quod sibi caueatur de restituendo tantundem seu æstimationem. ita probatur in d. l. si uini. ff. de usufr. earum rerũ. ibi proprietatis ad legatarium trãsferre debet. s. per dationem & traditionem hæredis, & sic ipso iure non transfert proprietas etiã post præstitam satisdationem, sed transfertur solum per traditionem hæredis. ut ibi idem probatur in d. §. constituatur. & §. seq. insti. de usufr. Non obst. l. a Titio. ff. de fur. & l. si tibi homo. §. cum seruus. ff. de leg. j. cum si. quia ibi loquitur quando legatur res pleno iure, & tunc transit dñium ipso iure in legatarium. secus qñ legatur usufructus rei quæ usu ꝯsumitur, quia tunc ipso iure uigore isti nõ transfertur dñium, quia nõ est eadẽ rõ, quia ille tũc nõ habet tm̃ ius quantũ hẽt ille cui res pleno iure est legata, imo hoc casu legatũ usufructus prima facie uidebatur nullũ, quia nõ põt esse usufructus rei quæ usu ꝯsumitur sed per senatusconsultũ est introductũ quod censeatur quasi usufr. quia præstita satisdatione hæres cogatur illam rem dare fructuario & eius dñium transferre in eum. ut iuribus. s. alleg. Vnde patet quod dictum senatusconsultum nõ introduxit quod ipso iure transferretur dominium dictarum rerũ sed quod hæres cogeretur transferre dñium. ut s. dixi. Et ideo stat regula quod dñium regulariter non transfertur sine
3 traditione. l. traditionib. C. de pac. cum si. Item † pro hoc facit quia ubi quis allegat casum specialẽ ꝯ regulã generalẽ debet illum probare aliàs si non probat standũ est regulæ generali. ueno. gl. no. in rub. de reg. iu. lib. vj. & in c. utile. eo. ti. & li. sed regula generalis est quod dominia nõ trãsferuntur sine traditione rerum nisi in quibusdam casib. specialibus expressis in iure. ut d. l. traditionib. C. de pac. cum si. nec reperio expresse statutũ uel decisum per aliquẽ tex. uel dictũ alicuius gl. uel doc. quod ubi legatur usufru. certẽ rei quæ usu consumitur tunc post præstitam satisdationem ipso iure sine traditione illius rei dominium transeat in legatarium ergo hoc casu debemus stare regulæ generali. d. l. traditionibus. His præmissis reuertor ad primum principale dubiũ & dico quod si legatur ususfructus nomine debitoris quia actio utilis sine cessione non transit in legatarium etiam post præstitam satisdationem. quia hoc non reperitur iure cautum. nam. l. ex legato nominis. C. de leg. loquitur solum quãdo nomen debitoris legatur tunc ego dico actionem esse apud hæredem non autem apud legatariũ sed hæres bene tenetur exigere a debitore & id qđ exiget dare legatario sicut etiã sup. dixi quod si legatur usufr. certẽ rei quæ usu ꝯsumitur non transit dñium ipso iure ẽt præstita satisdatione. sed ipse hæres debet dare & transferre dñium. Ita in proposito dico qđ ipso iure non transit actio in legatarium sed hæres debet in legatarium actionẽ cedere uel per se exigere & id quod exiget legatario dare. & simile habetur in l. Iulianus. §. pẽ. ff. de ac. emp. & l. cum in plures. §. messem. ff. loca. & ita intelligo. l. postquam. ff. de usufr. earum rerum quæ usu consu. Item pro hoc facit il
4 la ratio quã in si. sup. tetigi. s. quia regula gñalis est † quod actiones de una persona non transeunt ipso iure in aliam sine cessione nisi quibusdã casib. spiritualibus in iure expressis. ut l. quis ergo casus. ff. de pecu. & l. iij. & ibi no. ff. pro socio. & no. plene per gl. & doc. in l. j. C. de ac. & obl. sed ego
5 non reperio aliquẽ tex. uel dictum gl. uel doc. quod † qñ legatur usufructus nominis debitoris transeat actio utilis ipso iure in legatariũ post præstitam satisdationẽ. Igitur est standum regulæ generali per gl. sup. allegatas. s. in rubrica, de reg. iu. lib. vj. & in c. utile. eo. tit. per hoc quia. l. ex legato nominis. C. de leg. loquitur qñ nomen debitoris pleno iure legatur nec reperio quod gl. uel doc. ibi illam legem extendant ad casum qñ legatur solus usufructus nois debitoris ergo &c nec est eadẽ rõ in utroq; casu quia plus hẽt ille cui est legatum nomen debitoris pleno iure ita quod ad aliquam satisdationẽ non tenetur quã habeat ille cui est legatus solus usufructus nois debitoris ideo ad hunc casum
6 non debet extendi. d. l. ex legato nois. † Non obs. si dicetur quod circuitus debet euitari. l. dñs testõ. ff. de cond. indeb. quia hæc rõ est multũ generalis & non semper est uera quia & alibi multotiens uidemus ꝙ actio nõ trãsit ipso iure de una persona in aliam sine cessione & sic tunc non euitatur circuitus. l. possideri. §. & si pos. ff. de acq. poss. & l. iij. ff. pro socio. & l. Iulianus. §. pen. ff. de act. emp. & l. cum in plures. §. messem. ff. loca. Præterea hoc casu iste circuitus est utilis hæredi ut si forte ipse erat debitor alicuius sub magna pœna possit exigere ab illo debitore hereditario cuius usufructus alteri erat legatus & illud quod exiget soluet ad euitandam pœnam ut probatur in si. in l. j. §. sed & si. ff. de legat. ij. & quod not. in simili iure in l. j. ff. de legat. primo. Ego Petr. de Mathesi. Quædam druda de linea parochiana Ecclesiæ sanctæ Columbæ Colonieñ. in infirmitate de qua decessit de uniuersis & singulis rebus & bonis per eam relinquendis fecit & ordinauit testamentum seu ultimam eius uoluntatem in quo iudicauit corpus suum

apud ecclesiam fratrum prædicatorũ domus colonien. fore sepeliendum & ibi sepultum fuit quiq; etiam in huiusmodi testamento seu ultima uoluntate nonnulla singularia legata fecit ac legauit ac cetera omnia & singula bona sua quondã fratri Theodrico filio suo spurio naturali duntaxat professo conuentuali dicti ordinis ac domus prædicatorum dedit legauit & reliquit. Et quondam fratrẽ Theodricum executorem dicti testamenti seu ultimæ uoluntatis constituit & deputauit. Deinde post mortem dictæ testatricis idem fratrer Theodricus de omnibus & singulis rebus bonis mobilibus & immobilibus per ipsam relictis uigore dicti testamenti seu vltimæ uoluntatis se intromisit & ea quæ ultra debita & singula legata supererant in suos & dictorum confratrum suorum prædicatorũ usus & uoluntatem conuertit eisdem confratribus præmissa scientibus scire ualentibus & nihil contradicentibus, sed patentibus & consentientibus tacite & expresse in ad, & usq; ad ualorem mille flor. saluo pluri. Quæritur an dicti fratres teneantur soluere quartam canonicam portionem rectori dubitationem facit, quia legatum est factum singulari fratri filio spurio &c. Pet. de Ancha.

CONSIL. CCCLXIX.

1 *Quarta canonica an debeatur de legato fratribus mendicãtibus facto.*
2 *Canonice portionis causa cessante cessat & legis dispositio.*
3 *Monachus in sibi relictis monasterio quærit.*
4 *Fratres singulares nomine fratrum intelliguntur.*
5 *Fratres uel sibi posse appropriare qualiter intelligatur.*
6 *Concedi non debet per obliquum quod directo est prohibitum.*
7 *Peculium regularibus in particulari prohibetur.*
8 *Relictum fratri intuitu animæ & non consanguinitatis relinqui præsumitur.*

N CHRISTI nomine amen. Super isto dubio uarie reperiuntur opi. per doct. Nam Oldra. in q. sua. 234. versic. circa quartum, & Stephanus in cle. dudum. §. huiusmodi. de sepult. super uerbo alijs pro ipsis tenent quod
1 non detrahatur, assignant rationem, quia † de legato facto certe persone canonica portio non detrahitur. de testa. requisisti. in fi. de verb. sig. ex parte. 3. hoc autem legatum est factum certe personæ ergo uerbum enim fratribus ipsis secundum eos positum in. d. cle. dudum. debet intelligi complexiue & collectiue. nisi intelligeretur distributiue insurgeret antiquorum iurium correctio quæ est uitanda. de ele. cum expediat. lib. vj. & quod isto casu uerba debeant sumi potius collectiue quàm distributiue. s. quando insurgeret correctio. est tex. de priui. ut priuilegia. Item ratio quare soluitur canonica portio est receptio sepulturæ, ut patet de sepult. c. j. & c. in nostra. & d. cle. dudum. sed iste actus receptionis sepulture singulis religiosis ut singulis non congruit sed toti conuentui in cuius dispositione est recipere
2 uel non ad sepulturam, ut patet in. c. j. de pac. lib. vj. † cum ergo in legato facto singulari fratri cesset causa canonice portionis cessabit etiam legis dispositio. de appel. cum cessante. cum si. Cessant etiam alie rationes portionis canonice uidelicet iniuria quam facere uidetur recipientes ad sepulturam parochianam alienum. s. remuneratio laboris ipsius parochialis ecclesiæ quæ administrauit sacramẽta quę sunt ratio canonice portionis. patet de sepultu. c. j. & c. in nostra. & d. cle. dudum. sed iste religiosus nullam fecit iniuriam parochiali quia conuentus non ipse recepit ad sepulturã nec sibi relictum est ratione sepulturæ quia ita sibi legasset si alibi fuisset sepulta cum fuisset consanguinea de quo legato parochialis tunc nihil habuisset secundum cõmunẽ opin. positam in. c. j. de sepul. per Archi. in. c. 2. eo. tit. lib. vj. Ex quibus concluditur canonicam non fore soluendam, Contrarium tenet Io. an. in. d. cle. dudum. super verbo indirecte. Motiuum ipsius primum est quædam declaratio Bonifa. viij. qui declarauit de relictis singulis fratribus etiam si concernerent utilitatẽ ipsorum ut pro emptione librorum uel uestium canonicam fore persoluendã quam dicit se uidisse sub bulla. Et talis epistola principis quæ de iure diffinit maxime cum emanaret per uiam declarationis est pro iure seruanda iuxta no. 19. di. in canonicis & per totum ad hoc. de re iudi. c. in causis. est ergo casus istius de-
3 cisus de iure. † Probatur etiam hoc ratione quia religiosus in sibi relictis non quærit sibi sed monasterio. 12. q. j. non dicatis. 18. q. j. c. unico sicut domino per seruum patri per filium. ut insti. per quas personas nobis acqui. in prin. & C. eo. tit. l. j. in fi. & in legato quod fit seruo inspicitur persona domini an sit capax uel non. C. de hære. insti. l. iij. licet ergo verba dirigantur ad fratrem singularem tamen relictis omnibus applicatur. ideo parochialis percipiet. ut dicit. d. cle. dudum. Hæc est conclusio Ioan. andr. Idem firmat Pau. de leaza. super uerbo decesserint in fi. Mouetur per dictam declaratoriam & per rationes etiam assignatas per Ioan. And. Feder. de Sen. in consilio. 4. examinat hoc dubium allegat pro & contra. finaliter concludit canonicam parochiali soluendam etiam si fiat a coniuncto. Et ultra rationes præmissas pro ista parte assignat alias. Vna est quod licet de antiquo iure communi posset dici quartam non deberi tamen hodie negari non potest quin debeat dari per. d. §. huiusmodi. in. d. cle. ibi exigi non debet uel non consueuit de iure & ibi directe & ibi alijs pro eisdem & ibi nec alij nec alijs a quibus quarta huiusmodi minime deberetur. Item inducit. c. requisisti. de test. circa fin. ibi circa eum qui potest proprium possidere a contrario sensu quæ argumẽtatio procedit. de his quæ fi. a pręla. cum apostolica. nam si non defalcatur de relictis personæ quæ potest proprium possidere secus si relinquatur relicta intuitu ecclesiæ non personæ ut possit ex eo detrahi quarta. Item inducit declarationem Bonifa. quia fratres uolentes defraudare parochiales faciebat relinqui singularibus fratribus pro libris & uestibus. & ideo Bonifa. declarauit quod de talibus quarta soluatur, licet dicat Federi. quod huic posset respõderi quod illa legata fiebant pro anima, sed secus in quæstione nostra ubi relinquitur a coniuncto.
4 Item † dicit quod illud verbum fratrem fratres fratribus simpliciter prolatum comprehendit etiam singulares fratres. ad hoc alleg. quod not. gloss. de testa. requisisti. de priuil. c. exemptione, lib. vj. vbi per exemptionem ecclesiæ clerici sunt exempti & interdicto populo singulares interdicti intelliguntur. de sent. excom. si sententia. §. fin. lib. vj. priuilegium concessum anglicis comprehendit singulos. de foro compe. dilecti. ad idem tex. in decre. exijt qui semi-
5 nat. §. porro. de verb. sign. vbi † verbum regulariter quod fratres sibi nihil appropient declarat intelligi collectiue & distributiue, ut intelligatur tam in cõmuni quam in speciali. ad idem de sepul. c. j. lib. vj. & quod ibi not. gl. fi. ubi prohibentur fratres inducere aliquem ad sepulturam eligendum & illa prohibitio includit etiam fratres singulares. Idem dicit Fede. sibi responsum per Cy. ad consultationem suam qui dixit quòd ubi potest haberi mens & ratio legislatoris quod secundum eam est concludendum. ff. de iure pa. l. adigere. §. quamuis, facit. ff. de verb. signifi. intelligentia. vnde dicta cle. loquitur in relictis quæ pertinent ad ultimas voluntates. ff. ad exhi. l. j. Item loquitur de datis uel qualitercunque donatis in morte seu in infirmitate, unde decessit & secuta fuit sepultura unde uoluit concludere omnem capionem causa mortis factam, ubi enim de morte fit mentio dicitur causa mortis fieri. ut. ff. de do. causa mor. l. seya. §. fin. causa mortis capio est genus & complectitur quicquid causa mortis prouenit. ff. de don. causa mor. l. qui præco. Et sic licet dicatur legatum ipsi fratri factum & sui contemplatione tantum, & licet quæratur alijs fratribus præter voluntatem defuncti tamen est mortis causa capio. nam propter mortem ipsius datur & acquiritur fratribus tanquam per seruum ordinis & sic capiunt propter mortem & hoc quare Papa uoluerit satis patet. Et illa causa motiua fecit ipsum sic constituere ut qualitercunque in morte unde sit secuta sepultura defalcentur.
6 † Præterea posset fieri fraus legi & concederetur per obliquum quod

quum quod directo prohibetur, quod esse non debet. ff. de do. causa mor. l. quod conditionis & ita concludit Fede. quartam deberi submittens tamen se correctioni Io. and. qui non uiderat suam gloss. idem cum eo tenentem ut ibi narrat. hanc partem firmat Ia. de leaaa. in d. cle. dudum referens consilium Fede. & Cy. ad literam, & hanc partem puto de iure ueram rationibus supra dictis quam meo uidere irreprobabiliter probat text. d. cle. dudum. Est enim hæc conclusio uera quod de relictis factis per eligentes sepulturam apud fratres prædicatores si eisdem fratribus obueniant indirecte complexiue & collectiue talia relicta subijciuntur defalcationi canonice portionis, hanc conclusionem probat text. d. cle. ubi directe uel indirecte fratribus ipsis, hanc etiam firmant Old. & Steph. qui uolunt restringere cle. tantum ad relicta fratribus complexiue ita quod in hac conditione omnes concordant, sed in terminis nostris relictis isti fratri speciali directe est relictum indirecte fratribus prædicatoribus complexiue & probabo ergo secundum omnium opi. rector ecclesiæ sanctæ Columbæ canonicam percipere debet. quod autem sit relictum fratribus complexiue indirecte patet, nam relictum directe factum fratri speciali est factum indirecte fratribus complexiue quia frater non potest sibi specialiter acquirere sed applicare illud fratribus uel monasterio ut est probatum. s. & no. Innoc. de proba. in præsentia. & sic apparet tale relictum factum fratri speciali dicit debere indirecte factum fratribus. Indirecte enim dicitur de proposito quando uerba diriguntur ad unum: & eorum effectus refertur ad aliũ not. glo. & doc. in cle. constitutionem. §. j. de elec. probatur per text. de priui. quanto. de immu. eccle. c. fi. lib. vj. patet ergo tale indirecte relictum uel datum fratribus subijci canonice portioni ut expresse uult text. & cõmunis doc. opi. Præterea tale datum uel legatum factum singulari fratri uidetur factum in fraudẽ parochialis ut perderet quartum quo casu etiam si alias esset taliter relictum respectu naturæ legati quod quarta non deberetur tamen soluenda esset: ut in c. requisisti. §. fi. & c. fi. de testa. de uerbo. signi. ex parte. iij. & cle. dudum præalleg. uer. scitur. quod autẽ hoc fuerit factum in fraudem apparet ex probabilibus coniecturis quibus fraudes probantur. de renun. c. ij. lib. vj. nã de iure communi est & notorium etiam apud omnes uulgares maxime apud consanguineos qui conuersantur cũ suis fratribus consanguineis quod antequam profiteantur renunciant bonis eorum proprijs. de stat. mon. cum ad monasterium. & quod singulares fratres ordinis prædicatorum. non possunt habere proprium in particulari. & ignorantia iuris non præsumitur nec tolerabilis est etiam in muliere isto casu j. q. iiij. §. notandum. cum ibi not. & similiter eius quod communiter scitur: ut in c. j. de postu. præla. Cum ergo mater reliquerit filio & ipsa saltem iuris præsumptio nesciret filium non posse capere sed fratres uel monasteriũ apparet hoc fuisse factum uel procuratum fieri ad finẽ defraudandi parochialem ecclesiam. Itẽ probatur ex magna quantitate relicti cum ascendat ad quantitatem mille flor: ut in themate præsupponitur quæ quantitas sapit naturam
7 † peculij quod est probibitum regularibus in particulari. de sta. mona. monachi. & c. super quondam. & c. cũ ad monasterium. unde inspecta tam magna quantitate relicti facta ipsi capaci per se fraus præsumitur. arg. de sy mo. c. & si quoties. cum ibi no. quæ fraus non sic præsumeretur in breuiario uel cappa sibi relicta quæ essent parue quãtitatis & res congruentes statui regulari. Quod autem cle. præalle. dudum. §. huiusmodi habeat locum in relictis per consanguineos fratrum probatur manifeste: nam in princi. conceditur fratribus quod omnes recipere ualeant ad sepul. & sic loquitur per uerbum uniuersale quod neminem excludit. de maio. & obe. solite. unde includit consanguineos & alios deinde subdit quod de obuentionibus omnium istorum canonica persoluatur: quia ratio canonice portionis detrahendæ uidelicet propter onus sacramentorũ & cure ita concludit in consanguineos sicut in alijs ergo idẽ iuris erit in illis. de consti. transla. de transla. præla. inter corporalia cum si. siue ergo fuerint consanguinei siue non legata relicta defalcari debent per parochialem. Non ob. prima ratio cõtraria quia c. requisisti. loquitur de legato facto certe personæ quæ põt proprium possidere in particulari. & hæc est ratio Ioan. an. & Pau. in d. cle. dudum. & Fede. ut supra patet. Ex hoc cessat alia rõ ibi addita ut non surgat correctio iurium antiquorum debere intelligi cle. de relictis complexiue fratribus quia põt negari qđ iura antiqua prohiberent quartam solui delegatis in particulari personę factis nõ ualenti proprium possidere ut probatum est supra; & sic non est contra ius antiquum. Vel põt dici quod istud relictum est factum fratrib. complexiue indirecte. ut dixi. s. & in hoc oẽs concordant quod debet solui. Ad fin dico quod fratres accipiunt hoc pp mortem & receptionem sepulturæ & sufficit qualitercunq; fratribus obueniat a talib. ista de causa. vt voluit tex. dictæ cle. & dato quod relinquatur a consanguineo uel amico tamen morte confirmatur. de cele. mis. cum marthæ. & cle. prædicta uult etiam quod in relictis oĩb. soluatur non excludens consanguineos: ut proba
8 tum est. s. † Et si dicatur quod mulier alias fratri non reliquisset nisi propter consanguinitatem illud est diuinare: imo potius debemus præsumere quod reliquerit intuitu animæ suæ licet uerbis expressit quod relinquebat fratri. quia ipsa sciebat uel præsumitur ipsam sciuisse relictum tale applicari fratribus & non fratri. & sic potius intuitu sepulturæ & animæ quam consanguinitatis ex quo cõsanguineo non potest applicari. Et sic etiam rationes quare soluitur canonica portio etiam isto casu cõcludunt cum fratres recipiant complexiue ad sepulturam & etiam relicta fratri singulari saltem indirecte. Et sic de iure puto uerum saluo semper consilio melius sentientis. Et idem ego Dominicus de sancto Geminiano licentiatus.

CONSIL. CCCLXX.

Consors in emendo partem consortis an præferatur extraneo & an consorti alij. & nu. 2.

N CHRISTI nomine amen. Ante omnia uidendum est. † Vtrum domina Bartholomea tanquam habens duas partes dictæ domus possit petere reuenditionem ab eo qui emit dimidiam tertiæ uigore statutorũ præmissorum: nam de iure cõi quilibet põt uendere partẽ quã hẽt in re extraneo cuicunq; irrequisito socio uel condño. C. de cõi. re ali. l. falso. & l. portionem. C. de dona. & l. dudum. C. de contrahen. emp. Et vr̃ quod non possit dña Bartho. hoc petere: quia statutum priuilegiat consortes hoc est condños de quibus in d. l. dudũ contra extraneos ergo non inter se: ut unus non possit petere partem consocij uenditã irrequisito alio consocio. ff. de mino. l. si minor. ubi melior est conditio cõuenti in priuilegij paritate. Itẽ quia isti duo sunt magis cõsortes quia ambo in una tertia & domina in alijs duab. & sic uidentur inter se connexi & disiuncti cum domina. ut l. nemo. de leg j. & ideo si legarentur duę partes huius domus uni & duob. tertia: isti duo in tertia habẽt maiorem coniunctionem. ut ibi & no. Barto. in l. re coniuncti. de leg. iij. In contrarium facit quia statutum loquens de alienatione rerum communium dicit quod consors teneatur requirere consortem suum ut s. dictum est sunt patrimonialia & matrimonialia. Et ista uerba. ut supra dictũ est sunt repetitiua omnium quæ de coniunctis relata sunt. l. j. §. ait prætor. ff. de postul. uer. deinde adijcit. ff. si cer. pe. l. lecta. & l. hac consultissima. §. qui nuncuparus. C. de testa. Et ideo uidentur plura in isto statuto repetita scilicet quod fiat requisitio consortum. Item quod si plures fuerint in pari gradu omnes pariter admittantur. Item si unus est in potiori gradu prius & ipse admittatur. cum ergo domina Bartholomea habeat duas partes in domo & illi duo terciam liquet quod maiorem proximitatem in rem habere uideatur id est maiorem portionem & sic ius potentius ad alienationem sibi fiendam tanquam potentius ius habeat: saltem

saltem quia ratione maioris portionis drbet magis sibi accrescere .ff. de suis & legitim .hæredi. l. si ex pluribus .ff. ad trebellianum. l. ooonunquam . Et ideo non habet obstare quod dicitur de coniunctione io tertia parte. quia ista cõiunctio oon est in re uisibiliter seu per demõstratiooem ad oculum sed intellectualiter hoc modo ut unus habeat dimidiam tertiæ & alius dimidiã tertiæ & alius duas tertias. & sic iotellectualiter uousquisq; hẽt suam partem separatam eorporaliter uero mixtam. quia ioquolibet puncto quilibet hẽt suam portiooem . Et ideo uidetur cooeludendũ quod dicta domina Bartholomea posit petere dictum reuenditum sibi fieri pro illa parte dimidia illius tertiæ tanquam habens ius potentius in dicta domo. Item ex dicta uẽditiooe facta prr dominum cõcessam Nico. ementi pro se & Francisco dicto Franci. nihil fuit quæsitum nisi de ratificatione eius constet. & sic non potest dici consors ipse Frãciscus in aliqua parte dictæ domus. Præterea esto quod esset coosors tamẽ & dicta dña Bartho. io domo ipsa tanquã patrimoniali uel matrimoniali partem habet & maiorẽ. Sed statutum disponit quod incipit. Et si plures &c. quod si sunt plures habentes rem commo iem qood præferatur in recuperatione ille qui partem habet in re ipsa ex successiooe materna uel paterna alijs consortibus ipsius rei ut dicit dictum statutum in fi. ergo ibi clare deciditur quod ex quo dicta Barth. noo fuit requisita quæ in recõpera potior erat in alijs præferebatur q; dicta uenditio debeat rescindi quod debeat dicta Barth. quoad recõperam admitti: quod est satis clarissimum. Petr. de aocha.

CONSIL. CCCLXXI.

1 *Moderator & arbiter in re sua quilibet esse potest.*
2 *Alienatione prohibita non censetur necessaria sed uoluntaria tantum prohiberi.*
3 *Scriptura sequens per præcedentem declaratur.*
4 *Casus legis omnem tollit dubitationem.*

IN CHRISTI oomine saluatoris. Quod dicta dña Barth. non admittatur ad ius recõ
1 pere uidetur ex multis . † Et primo de iure cõi nullum dubium: illo. n. iure in re sua respectu totius uel partis quilibet est moderator & arbiter. C. man. l. in re mandata. unde communio nõ impedit uenditiooem in extraneum penims. C. de contrahen. emp. l. pe. de commu. re. di. l. falso. cum si. Sed & idẽ uidetur secundo attenta ẽt dispositiooe dictorum statutorũ. nam statutum quod in his alienationibus anteponi uoluit cõsortes & commuoionem habentes io re io hoc iuri communi derogatum intelligi debet respectu extraneorũ quia contractu repelluntur stantib. aliquibus ex illis ꝯsortibus de quibus statutum loquitur non autem debet intelligi in ꝯcursu plurium habentium communiooem in eadem re ut uoum alteri præferat ne quod uoi ꝯcedit alteri denegare uideatur. C. qui po. in pig. ha. l. assiduis. & sic statutum iodu ceret absurditatem quæ omnino uitari debet. ff. de bo. libe. l. nam absurdum. Sed in facto supponit Franciscum quondam Bartholomei uandelli emptorem babuisse dimidiam partem integram tertiæ partis pro indiuiso dictæ petiæ terræ cum domo murata. Et sic consortem in relictis ecclesiæ ergo ooo debet iotelligi a dicto statuto prohibitiue comprehensus imo potius etiam præferri non debet in paritate priuilegij ut sic potior sit cõditio conuenti. ff. de mioor. l. si minor. xxv. anno. filiofa. Tertio hoc idem iuuare uidetur consensus præfatus dictæ alienationi præstitus per guiliemum eius sponsum cum renuociatione omois iuris competentis seu competituri & dictæ sponsæ quæ renunciatio sustentatur super futuro iure dummodo tempore renunciationis competat saltem spe. ff. de condi. ob causam. l. quod seruius. Atteoto maxime quod renuntians tempore renũciatiooís cogitare potuit hoc de facili & uerisimiliter euẽturum quod alter ipsorum primorum emptorum qui tertiam partem emerunt domina contissa in aliam transferret partem suam: uel quod in iudicio diuisorio alteri tota ista tertia pars assignabitur quod debet attẽdi sicut plene not.
2 Barto. in l. ioter stipulantem. §. sacram. de uer. ob. † Et hoc uidetur potuisse fieri quia prohibitio alienationis non cõprehendit oecessariam. sed uoluntariam taotum. l. pen. §. j. de leg. ij. Quarto ista domina Bartho. uolens recurrere ad hoc ius recompere sufficit domioę cõtissæ eius matri a qua eã habuit dictus Nicolaus Varduci emptor qui emit pro se & Fraocisco Buriodelli. Sed certum est quod ipsa domina contissa si uiueret noo posset uenditionem a se factam impugnare nec ueoire contra factum suum. l. post mortẽ. ff. de adop. ergo nec ista filia eius bæres quia bæres nõ impugnat factum defuncti imo cõpellitur ei aequiescere. C. de rei uend. oam a matre. His oon obstantibus contrarium dicendum puto io casu proposito. s. q; dña Bartho. uti possit illo priuilegio recompere uirtute præcedentium statutorum. Ad cuius declaratiooem præmitto qnod hic noo quæritur de reuocatiooe alienationis factæ per dominam contissam io dictum Nicolaum ementem unam tertiam partẽ dictæ rei pro se & dicto Francisco eius socio &c. sed solum de reuocatione alienationis postea de dimidia huius tertię factæ per Thomasiom & antoniam dicti quondam Nicolai post mortem dictæ dñæ Contissæ. Secuodo aduertendũ puto circa intellectum dictorum statutorum priuilegiantium ꝯ ius commune consortes in prælatione assecutionis rei quæ uendi debet: nam primo prouident de inquisitione fienda consortum patrimonialium usque ad tertium gradũ cum tractatur de alienatione seu uenditiooe alicuius rei immobilis patrimonialis. i. prouenientis alienare uolenti per paternam lineam admittens tales cõsortes s̃m graduũ prærogatiuam. Secundo in alio. c. prouidet de inquisitione fratrum uterinorum & doscendentium ex eis cum cognatis de alienatiooe rei matrimooialis. i. quæ ad uolentem alienare deuenit ex successione materna aui uel proaui materni ut inquisito eodem ordine procedat quod dictum
1 est de consortibus patrimooialibus. Tertio io alio. cap. latius loqueos prouidet de modo procedendi in alienatione rei communis. Et uult primo consortem requiri ut dictum est supra de re patrimoniali & matrimoniali quasi apertẽ dicat inter consortes attendendum esse ordinem prioritatis secundum quod supta dictum est & eos etiam alijs præ-
3 ferri: † sequens. n. scriptura declaratur per præcedentem. ff. de leg. j. si seruus plurium. in fi. & maxime quando ad illam fit expressa relatio. ut est in casu proposito. Sed magis ad nostrum propositum subdit quod in cõcursu ad eãdem rem quæ uendi debet præferatur consors patrimonialis siue matrimonialis habens partem in re illa habenti solummodo partem qui non sit consors: & quod multum considerandum in casu oostrõ cuius decisio iustissima attento maxime quod in persooa coosortis & communionem habentis duo iura concurrunt quæ sunt fortiora q̃ unum. ut auth. de consang. & ueteri. fra. col. vj. C. communia de succes. auth. itaq;. Et etiam quia consortum respectu parentelę magis interest quia res fuit suorum. ff. de legat. j. l. filiusfamilias. §. diuus. & l. peto. §. frater. ff. de leg. ij. Ex his clare infertur pro iure dictæ dominæ Bartho. io dicta uenditione ooo requisitæ habet. n. inteotionem suam a dicto statuto fundatã quod requiri debeat & quod debeat in emptione præferri: quia communionem habeat in re illa & erat coosors matrimonialis: quia a matre eius in dictam dñam Contissam deriuauerunt res ille & sic si requisita ooo fuit potest priuilegijs statuti prædicti de uenditione facta inquisitione omissa & sic potest illam comperam reuocare &c. ut ibi disponitur. Et ex his etiam patet quod noo obstant. supra in oppositum allegata. nam secunda ratio in oppositum confirmata procederet quando statutum simpliciter proferet in emptione rei communionem habẽtem quasi tunc non esset ratio proferendi unum alteri: sed sic expresse præfert consortem patrimonialem siue matrimooialem habentem partem io re illa alteri qui solũ par-
4 tem habeat seu non sit coosors. ut supra dixi. † Potest ergo dici quod ubi est casus. l. ibi nulla dubitatio. C. de col. l. illam.

lam.& quod ubi lex scripta est seruari debet etiam si esset dura.l.prospexit.ff.qui & a quib.licet ista satis iusta uideatur & magna ratione fundata.ut supra tetigi. Per hoc etiā patet ꝙ non ob.ꝙ allegabatur de paritate priuilegij. cum enim hic est aperta disparitas.l. sic disponente. Non obst. etiam quod allegatum est tertio de consensu Bul. præstito dictæ alienationi. tum quia ut supra tetigi hic non agit de impugnatione illius uenditionis factæ per dominam Contissam cui ipse consensit sed solum illius quæ facta fuit postea per Thomasium & Antonium hæredes dicti quōdam Nicolai ac certum de iure quod cōuentio super una re uel contractu non porrigit effectum suum alias.ff.de pact. l. si unus.§.ante omnia.frustra ergo etiam disputatur an consentiens Gulielmus alienationi debuerit cogitare hoc uerisimiliter quod portio Nicola. potuerit transferri in Franciscum uel ei in iudicio diuisorio adiudicari uel econtra de quo tamen an & quando possibile euenire debeat attēdi plene per Bart.in d.§.sacramenta. Per hoc etiam patet non obstare rationem quarto loco supra in oppositum allegatam: hic enim domina Bartho. non uenit ad impugnationem contractus. Martini cui successit sed illius qui fuit postea celebratus.

Concludo ergo sine alia prosecutione quod dicta domina Bartho. debet admitti, ad ius recompere. Et hoc uidetur de iure clarissimum. Ego Florianus de sancto Petro.

CONSIL. CCCLXXII.

1 *Sententia diffinitiua & etiam interlocutoria errorem expressum continens est ipso iure nulla.*
2 *Sententia excommunicationis errorem continens expressum ipso iure retractatur.*
3 *Opponenti exceptiones quando non praiudicetur etiam si per iudicem non obstan. exceptionibus ad ulteriora procedendum pronuncietur.*
4 *Papa in suis sententijs quare reseruationes faciat.*
5 *Procedendum ad ulteriora & reo seruare exceptionem incompetentia iudicis non debet iudex pronunciare.*
6 *Ignorantia prasumitur etiam si quis per edictum citetur.*

N CHRISTI nomine amen. Pro declaratione istorum trium quæsitorum omissis allegationibus pro & contra gratia breuitatis uidetur mihi saluo iudicio cuiuslibet
1 melius sentientis. † Circa primum dicendum quod illa ultima sententia fuit nulla ipso iure: nam sicut sententia diffinitiua continens expressum errorē est nulla ipso iure.l.ij.C.quando prouo.non est ne. l. si expressim.ff.de ap.& l.j.§.item cum cōtra sacras.ff.quæ sent. sine app.rescin.& in c.j.extra de re iu. Ita etiā est nulla sententia interlocutoria cōtinens expressum errorem quia est eadem rō.& hoc tenet gl.in l.ij.ff.de ap.reci.Item.d.l.si expressim.& d.§. item cum contra sacras loquuntur indistincte.ergo &c.
2 † Item uidemus quod snia excommunicationis continens expressum errorem est nulla ipso iure. ut in c.per tuas.extra de sen.excom.& in c.uenerabilibus. §.pōt quoq;.de sen.exc.lib.vj.cum si. attm illa dicitur potius snia interlocutoria q̄ diffinitiua.ut not.Spec.in tit.de sen. præla.§.j.circa prin.Quod aūt dicta ultima snia contineat errorem expressum & intolerabilem patet quia iudex secundæ appellationis sic pronuntiauit interloquendo pronuntiamus & declaramus bene appellatum & male iudicatū fuisse & esse per dominum Ant, iudicem in ea parte tm̄ in qua circa reseruationem exceptionis lapsus decennij ad appellandum dati in competentiæ iudicis circa nego.ij.principalis formam debitam nō seruauit: & iō eas.d. Martino reseruamus quatenus ei de iure competūt & per eum in principali in quo uerificabuntur &c. uñ iste iudex in prima parte huius sniæ expressæ sensit qđ. d. Ant.iudex grauauerit dictum Marti. non seruando debitam formam circa reseruationem prædictam. Sed reuera dictus.d.Ant.iudex nullo modo grauauit in sua interlocutoria dictum Marti. quod patet quia ipse pronunciauit procedendum esse ad ulteriora prædicta in causa: & in hac parte sanctè & iustè pronuntiauit: nam quotiescunque opponitur ad processum aliqua exemptio oriens ex tali facto quod ex eo iterum potest opponi exceptio ut peremptoria merita causæ tunc nisi opponens se offerat eam incontinenti probaturum uidelicet in modicum tempus arbitratum & infra eam illud probet clare & liquide ita quod nulla sit probabilis dubitatio in iure uel in facto iudex debet pronūtiare procedendum esse ad ulteriora.ut l.nam & postea.in princ.ff. de iureiu.& ibi no. per Bar.in l.fi.ff.pro suo.& pōt poni exēplum in exceptione rei iudicatæ transactionis iusiur.& litis finitæ.ut d. l. nā & postea.& in c.j.de lit.conte. li. vj & patet exemplum in casu proposito.nam hæc exceptio lapsus decennij dati quę opponitur ab appellato contra appellantem uidetur exceptio rei iudicatæ: quia si uera est ex causa cōcluditur quod snia prima transiuit in rem iu. ut in c.quicquid ad consultationē. extra de re iu.Et ideo potest opponi ad processum in uim dilatoriæ ante litem contesta. uel post contesta in causa appellationis. Item in uim peremptoriæ ad merita causæ. Et similiter idem est dicendum in exceptione quod renuntiatum sit appellationi interpositæ expresse uel tacite.ut in l.ad solutionem.C.de re iudi.in c.romana.§.si uero uocatis.extra de appel.li.vj. Et aduertēdum est quod hæc exceptio lapsus decennij ad appellandum dati & exceptio ꝙ renunciatum sit appellationi non sunt proprie directe exceptiones incompetentiæ iudicis etiam si opponuntur coram delegato cui per iudicem ordinarium ad quem est appellatum commissa est appellationis causa quia ex quo commissio & rescriptum quod reuera emanauerit ab ordinario tribuit iurisdictionem delegato & ille est competens iudex: sed indirecte seu in consequentiam possunt dici etiam exceptiones incompetentiæ iudicis. nam si opponantur ad processum & incontinenti probetur iudex debet pronuntiare procedendum non esse ad ulteriora uel appellationi deferendum non esse: ut d.l.nam & postea.& d.c.j.& d.§. si uero uocatus. & sic in consequentiam uidetur pronuntiare se non posse esse iudicem competentem quo ad merita negotij principalis & hoc uidetur fuisse de
3 mente dominorum de rota in consi.cxlviiij. † Item aduertendum est quod ubicunq; tales exceptiones oppositæ ad processum in uim dilatoriæ repelluntur per iudicem tacite uel expresse licet ipse nullam reseruationem fecerit sed simpliciter pronuntiauerit procedendum esse ad ulteriora non obstantibus dictis exceptionibus oppositis tamen non præiudicatur opponenti quominus easdem exceptiones possit opponere ut peremptorias causę. imo etiam si testes producti iurati & examinati & publicati ante lit. conte. ad instantiam opponentis non probauerint dictas exceptiones iterum circa merita causæ oppositis illis exceptionibus ut peremptorijs potuerunt ijdem testes & alij testes ab eodem produci & ad eius petitionem examinabuntur & publicabuntur quia productio & publicatio attestationum facta in iudicio summario non nocet plenario ut in c.ueniens. lo.secundo.extra de testi.& in c. solite. extra de test.spo.& facit.l.si iudex.ff.de his qui sunt sui uel alie. iur. & l.si quis a liberis.§.si parens.ff.de liber.agno.& hæc omnia eleganter uidetur sensisse. Bar.in extrauag.ad reprimendum in uerbo summariæ.uer.quædam sunt emergētes quæ se habent &c, ubi clare decidit qualescunq; qōnes quas insolutas dimiserat in l.eleganter. §. si quis post.ff.de condi. inde. sed ita est quod clarissime constat in casu proposito quod dicta exceptio lapsus decennij ad appellandum dati ex quo sequitur in consequentiam exceptio incompetentiæ iudicis circa merita negotij principalis quæ fuit opposita a dicto Martino appellato ad impediendum processum non fuit per eum clare & liquide incontinenti probata: ut patebit ex infra dicendis circa tertium quæsitum ergo dictus do. Ant.iudex primæ appellationis sanctè & iustè pronuntiauit pronuntiando procedendum esse ad ulteriora in causa prædicta. Et etiam uidetur fuisse de mente iudicis secundæ appellationis qui pronuntiauit bene appellatum

pellatum & male iudicatum fuisse & esse per dictum.d.Anto.iudicem in ea parte tantum in qua circa reseruationem lapsus decennij formam debitam non seruauit unde propter illam dictionem taxatiuam tantum uidetur sensisse eũ bene pronunciatum in prima parte in qua ipse pronunciauit procedendum esse ad ulteriora. & saltem quo ad hanc primam partem sententiæ interlocutoriæ dicti.d.Ant.transiuit in rem iudicatam per lapsum temporis dati ad prosequendum appellationem ab interlocutoria a statuto uel a iure communi cum in hac parte non fuerit reuocata per iudicem appellationis: nec dici potest quod dictus do.Ant.iudex male pronunciauerit non seruando debitam formam dictam reseruationem exceptionem lapsus decennij &c. quia ex quo ipse iuste pronũtiare debebat procedendum esse ad ulteriora non tenebatur facere aliquam reseruationẽ exceptionum ut supra dixi. nam a iure communi tunc uidẽtur sibi reseruare omnes exceptiones tam oppositæ quam non oppositæ si postea opponantur ut peremptoriæ ad merita causæ: ergo illa uerba in quibus reseruauit exceptiones competentes dicto Martino circa appellationem prædictã quæ ex abundãtiori cautela prolata sunt in fauorem dicti Martini appellati non possunt dici graue in aliquo dictum Martinum in hoc regratiare debuit dictus Martinus dictũ iudicem. facit.l.quæ dubitationis.ff.de regu. iu.& l.qui mu-
4 tuam.in princ.ff.man.& l.testamenta.C.de testa. † Et sæpe uidemus quod Papa in suis sentẽtijs facit reseruationes ad cautelam quas facere non erat necessarium.ut in c.querelã. extra de elec.& in c.cum olim. extra de causa pos.cum si. Item si ex omissione alicuius reseruationis exceptionum non posset dictus Marti.appellatus dicere grauatum se: ut supra dixi multo fortius non poterit dicere se grauatum si fuit facta aliqua reseruatio licet in formam inepta.ar.l.j.circa prin.C.de rei uxo.ac.& bene facit quod not. Bart. in l.j. in princi.in pen. q. ff.de eden. Præterea etiam prædicta reseruatio satis habuit dubium appellationis prædictæ. & iõ uidetur sibi reseruasse exceptionem lapsus decennij ad appellandum dati quæ principaliter competit contra appellationem. quia si est uera exceptio appellatio interposita dicitur non rite & non legitime.ut in c.romana. §.si uero uocatis.extra de app.lib.vj. Intelligitur tamen reseruasse eam ita demum si opponatur ut peremptoria: ut d.l. nam & postea. Nam eam non potuit reseruare ut dilatoriam seu tanquam talem ex qua in consequentiam resultat exceptio in-
5 competẽtiæ iudicis circa merita negotij principalis † quia procedere ad ulteriora & non procedere sunt contraria: & absurdum esset iudicem pronuntiare procedẽdum esse ad ulteriora & exceptiones incompetentiæ iudicis reo seruare.ar.l.ij.in prin.ff.si quis in ius uo.non ierit.& l.si quis aliena.ff.de iud.& l.fi.C.de excep. imo etiam plus credo quod per illa uerba reseruatis exceptionibus &c. iudex ad cautelam reseruat & declarat prout facit ius commune. s. ut debeant illa uerba large intelligi.s.de omnibus exceptionib. peremptorijs competẽtib. dicto Martino appellatio circa appellationẽ prædictã.i.circa cãm appellationis prædictæ: nam sæpe appellatio ponitur pro causa appellationis ut in cle.sicut.& cle. quandiu.de app. Ex quib.concluditur dictã ultimam sententiam fuisse nullam ipso iure tanquam continentem expressum errorem & cõtinentem quodammodo sibi ipsi repugnantiam. facit.l.ubi repugnantia. ff.de reg. iu. & l.per seruum.§.si usufructus.ff.de usu.& ha. & c.cum dilectus.extra de purga.ca.& hoc quo ad primum.

Circa uero secundum quæsitum uidetur mihi dicendũ quod de iure ciuili poterit appellari a dicta interlocutoria ea forma qua fuit appellatum. Nam supposito quod dicta ultima sententia fuerit iniusta: constat quod per eam irrogatur grauamen irreparabile per appellationem a sententia diffinitiua prædicto Ioanni. Nam si dicta sententia remaneret firma: & per consequens præsumeretur uerum esse quod iudex primæ appellationis.s.dictus do.Anto.male pronuntiauerit: & quod bene sit appellatum ab eius interlocutoria tunc multabitur iudex: quia totũ negotium principalis causę deuolutum esset ad iudicẽ scd̃ appellationis, ut in c.ut debitus.extra de ap.& no.Bar.in l.eius qui.ff.de ap.reci.& in l.intra utile. ff. de mino. ipsi autem grauamen est duarum & irreparabile. s. quod loco primi iudicis sibi gratiosi qui pro eo pronunciauit haberet iudicem in toto negocio occasione sententiæ iniuste illum qui iniuste contra eum pronunciauit ergo &c. facit.l.apertissimi.C.de iudi.& iij.q.v.suspecti.& facit quod notat. Bart. in l.ij.in ij.q. ff.de appella.reci.ergo de iure ciuili a tali sententia potuit appellari.ut in d.l.ij. Item hinc insurgit aliud magnum grauamen: quia si dicta ultima sententia remaneret firma per consequens sequeretur omnia acta facta coram iudice appellationis post ipsam appellationem esse irrita & nulla ipso iure.ut in c.non solum.de ap.lib.vj.& ita no. glo.in uerbo diffinitiuam.& in c.j.de dila.& in c.significante.& duobus capitulis seq.ex. de rescri.& no.Bar.in d.l.intra utile. si uero fuisset pronunciatum male appellatum & bene iudicatum prout de iure pronunciare debebat tunc firmus remansisset processus factus per iudicem prædictum post appellationem ab eius interlocutoria interposita. ut d.c.non solum.& in cle.j.de dolo & contu.cum si. Si uero dicta ultima sententia interlocutoria fuit nulla ipso iure quod credo uerum.ut supra dixi tunc planum est cõtra etiam de iure ciuili nullitas eis potuit deduci coram superiore in forma prędicta.arg.l.j.§.j.ff.quæ sen.sine ap.rescin.& facit qd̃ no.Bar.in l.expressum.ff.de app.& hoc de secundo.

Circa tertium uero uidetur mihi clarum esse quod per §.narrata non est probata talis exceptio quod dictus Ioannes non potuerit appellare. quod dicto Ioan.uel eius procuratori non fuit porrecta sub scriptura dicta sententia lata per uicarium potestatis floren. nec fuit sibi perlectus tenor totus ille in x.dies præcedentes appellationem interpositam a dicto Ioanne ergo non fuit inducta notitia seu scientia eius.ut in cle.causam.extra de elec. cõiuncto princi.cum si.& in cle.j.de app.cum si.& no.Bar.in l.non solũ.
6 §.tutore.ff.de ope.no.nun. † præsumitur ergo ignorãtia dicti Ioannis licet ipse fuerit citatus per edictum ad dictam sniam audiendam. & idem est si fuisset ad domum nec fuisset inuentus quo ad hoc possit appellare.ut l.j.in fi.ff. quando ap.fit.& l.ab eo.C.quõ & qñ iud.& facit.l.uerius. ff.de proba.& maxime hoc uerum est quando interposita fuerũt iuramenta prædicta de quibus in themate. ar.c.pastoralis. extra de excep.& c.ut circa.& c.nulli.de elect.li.vj.cum si. Præterea si qua intimatio dictæ sniæ fuit facta in casu prædicto reperiuntur facta procuratori generali cum libera dicti Ioannis qui procurator nũquam fuit in illo iudicio agitato coram uicario potestatis flo. ergo non potest nocere dño quo ad hoc ut currat sibi decennium ad appellandũ a die scientiæ sententiæ.ut probatur in d.cle. causam iuncto prin.cum si.& ibi no.gl.in uer.specialiter.& not.Spe. in ti. de ap.§.qualiter.uersi.quid si procurator.in ij.parte.& hoc pro præsenti sufficiat. Pet.de anchara.

CONSIL. CCCLXXIII.

1 *Nepos cum papa dispensatione an possit patrui uxorem sibi accipere.*
2 *Papa in quibus dispensare possit.*
3 *Ius diuinum & naturale per constitutiones humanas modificari & declarari potest.*
4 *Papa in terris qualem & quantam potestatem habeat.*
5 *Papa in quibus casibus dispensare nequeat.*
6 *Papa quid possit.*
7 *Papa quos Deus coniunxit separat sed an licite quæstio est.*
8 *Ius diuinum circa matrimonia papa disponendum relinqui dicitur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Reuocatur in dubium utrum papa posset dispensare quod uxorem patrui defuncti possit nepos.i.filius fratris accipere in uxorem super quo aduertendum est quod prohibitio sanguineorum uel affinium procedit partim ex iure diuino partim ex iure positiuo. unde in secundo gradu equalis lineæ

lineæ transuersam contrahere. possunt iure diuino, unde
filij duorum fratrum contrahunt, sed non patruus cum ne-
pote & sic seruant iudei, ut no. in. c. literas. de restit. spo. in
nouel. super glo. unde ibi subdit post Philippum quod in
secundo gradu descendentium & ascendentium nõ posset
ecclesia dispensare. Et no. etiam Io. an. in summula de spõ.
super arbore affinitatis ad fin. Prohibitio vero de qua su-
pra quæritur descendit a iure diuino ut patet Leuitici. 18.
ibi turpitudinem patrui tui non reuelabis, nec accedas ad
uxorem quę tibi affinitate coniungitur. Ex hoc consequen
ter infertur quod cũ ista sit prohibitio iuris diuini & Dei
Papa eius vicarius non posset rescindere factum domini. l.
si hominem. ff. mandati. facit. c. dudum. de præben. lib. vj.
& non solum prohibita ore Dei ut est istud non uidetur
posse subuertere sed nec etiam quod apostoli & prophetæ
docuerunt. sic enim agendo uideretur errare & legem sol
uere & non implere. Ad quod dominus noster Iesus ait se
non uenisse in mundum, scilicet legẽ soluere sed implere.
Matth. 5. Ad hoc quod arguitur. 25. q. 5. c. sicut quidam, si
enim contra prohibita lege diuina Papa posset dispensare
per consequens uideretur singulariter posse statuendo con
trarium tollere nouum & uetus testamentum & permitte-
re usuras furta adulteria & similia & sic subuertere fidem
nostram quam debet usque ad animam & sanguinem con-
firmare. ut dicto. c. sunt quidam. per corruptionem particu
larium præceptorum quæ contingit per dispensationes de
ueniretur ad corruptionem totius arg l. si chorus. de leg. 3.
& l. si duo. de admini. tuto. facit quod not. Cy. in. l. reos. C.
de accusa. quærens. s. utrum ad unum articulum causæ pu-
blici iudicij possit interuenire procurator. tenet quod non
2 per dictam rationem. † Sed his non ob. contrarium credo
in dubio proposito uidelicet quod Papa possit ex causa, ut
nepos, id est filius fratris accipiat relictam patrui præde-
functi. Et pro huius declaratione circa latissimam Papæ
potestatem credo regulam affirmatiuam videlicet quod
ex ea potest contra ius diuinum siue prohibitiones noui &
ueteris testamenti dispensare, & cum causa dispensando
non dicitur dicta iura dissoluere siue destruere, sed eis de-
seruire, quod probatur per ea quæ not. Ioan. and. in. c. de
multa. de præben. in nouel. ubi post beatum Thoma. di-
cit quod dispensatio est quædam commensuratio commu-
nis ad singula: unde gubernator familiæ dicitur dispensa
tor quod dispensat singula singulis & laborem & premiũ
& tali dispensatore indigemus qui legem uniuersalem in-
terdum relaxet ex causa ut ibi per eum & plenius per Ar-
chidia. xj. distinctio. consequens. ubi de potestate dispen-
sandi circa præcepta diuinæ legis & humanæ. & quod ip-
3 se no. ead. dist. c. in his. † si etiam uidemus ius diuinum &
naturale licet dicatur immutabile. ut instit. de iure natu.
gen. & ci. §. sed naturalia. tamen per constitutiones cano-
num. & ciuilium declaratur modificatur & compillatur iu
xta no. in. c. quæ in ecclesiarum. de consti. per Innocen. &
plenius in c. possessor. de regul. iuris. lib. vj. in mercu. secun
do argu. & c. pactum. eo. titu. in mercuria. articulo quinto.
quod ergo potest Papa supra ius naturale disponere per
generalem constitutionem hoc similiter uidetur posse per
suam dispensationem. s. ius diuinum modificare & mutare
sicut & Christus plura Dei patris præcepta mutauit in no-
4 uo testamento. ut in. c. non debet. de consang. & affi. † pote
stas enim papæ non est ex homine sed ex Deo. c. nouit. de
iudi. & in terris Dei uice fungitur cum plenaria potestate
pascendi oues suas ligandi & soluendi per nota. in. c. per
uenerabilem. §. rationibus. qui filij sint legiti. & hinc est
quod potest supra ius dispensare. c. exposuit. de conces. præ
ben. & contra apostolum. xxxiij. distinct. c. lector. & con-
tra uetus testamentum in decimis non dandis. de deci. ex
parte. cum sequenti. Item in uoto. de uoto. cap. j. & in iu-
ramento. xxv. q. vj. c. ij. & in multis casibus nota. in. d. c. sunt
quidem. xxv. quæstio. j. Et aduertendum quod plures ex il-
lis casibus sunt grauiores isto & præcepti diuini sunt unde
si in illis dispensare potest non est dare rationem quare nõ
etiam in secundo gradu affinitatis lineæ inæqualis. facit. l.
illud. ad. l. aquil. & c. inter corporalia. de transla. prælato.
5 † Item aduertendum ad id quod supra dixi & declaro la-
tius quod sunt certi casus in quibus papa dispensare non
potest quibus exceptis omnia alia eius arbitrio relinquun-
tur. ut. d. c. inter corporalia. & xxij. distin. qualis. ff. de iudi.
cum prætor. Casus autem in quibus non potest dispensare
numerantur in Specu. titulo de leg. §. nunc breuiter. arguen
do ergo a sufficienti casuum enumeratione. ut. l. obligatio-
nũ fere. de actioni. & obli. uidetur dicendum quod in casu
nostro possit cum ibi non enumeretur inter prohibitos: &
sic ratione huius plenitudinis potestatis. ut dixi quia ipse
est successor Petri & uicarius Iesu Christi uicem non pu-
ri hominis sed ueri Dei gerens in terris. ut in. d. c. inter cor
6 poralia. & c. pro humani. de homi. lib. vj. † unde omnia
regit ordinat & disponit prout sibi placet. xj. quæstione ter
tia. cuncta per mundum. & c. per principalem. Et generali-
ter dummodo non faciat contra fidem potest omnia: nec
quisquam potest sibi dicere cur ita facis. xxix. distinctio. in
memoriam. de poeniten. distinctio. iiij. §. ex persona. alias
quamuis. & hoc notat. Specul. in titu. de leg. §. nunc osten-
dendum uersi. lxxxix. & in. d. §. ponuntur. infiniti casus ubi
papa dispensat & dispensando relaxat constitutiones cano
nicas & diuinas ut in iuramento uoto & si. Item de ista la-
tissima papæ potestate quo ad propositum dubium est
sciendum quod potestas eius supradicta uersatur circa ma
trimonia inducendo in ipsis impedimenta uaria per suas
constitutiones canonicas contra quas matrimonialiter ce-
lebrat sunt nulla & separantur similiter matrimonia legi-
time contracta quandoque dissolui. de primo patet per to
tum quartum librum decretal. ubi in singulis titulis impe-
dimenta quæ impediunt contrahenda & dirimunt iã con-
tracta. & instit. de nupt. §. fin. ex quibus apparet quod illa
autoritas quos Deus coniunxit homo non separet. Mat.
xix. & Marci. xj. non est ita iuditer & ad corticem intelligẽ
da. ut dicantur iuncti a Deo omnes qui mutuo consensu cõ
trahunt matrimoniũ, sed qui canonice contrahunt in con-
stitutionibus apostolicis coniunguntur alias sequeretur
quod frater cum sorore & coniuncti in tertio uel quarto
gradu contrahentes matrimonium non possent per illã au-
toritatem per Papam separari quod est absurdum. & c. nõ
7 debet. de consan. & affi. † Item uidemus quod Papa per
suam constitutionẽ separat quos Deus cõiunxit. i. legitime
coniugatos etiã carnali copula si uouentes uouere castita-
tem religionẽ ingredi inuicẽ se absoluerint. de cõuer. coiu.
coniugatus. & c. dudum. imo. dissoluitur. etiam alio remit-
tente. de eo qui duxit in ma. c. j. Item altero ex infidelibus
ueniẽte ad religionẽ christianam de diuor. c. quanto. Item
dissoluit sponsalia de præsenti per ingressum religionis. c.
ex publico, & quod ibi no. de conuer. coniu. Ex quibus iuri
bus & exẽplis patet quod sicut in uoto iurato & alijs præ-
ceptis a lege diuina ita in matrimonio etiam separando la
tissima est potestas Papæ, rõnẽ reddit Io. and. in. d. c. inter.
corporalia. de transla. in nouel. super versi. homo. nam ut
ibi dicit nõ separat hõ carnale matrimoniũ cũ ecclesiasti-
cus iudex, id per ꝯstitutiones pape dissoluit, sed ipse Deus
cuius authoritate ipse cõstitutiones factæ sunt. nã dictã cõ-
stitutionẽ canonicã dũmodo nõ sit cõtra fidẽ ipse Deus fa-
cere intelligit. Et ꝑ ista tollunt ꝯria quod inferior non põt
tollere. l. superioris. 21. dist. inferiorum. nec uicarius irrita-
re statuta dñi sui. l. qui hominẽ. ff. man. nam respondetur ꝑ
proxime dicta quia ipse Deus dñs & redẽptor dr facere qđ
facit eius vicarius cui ut dictũ est amplissimã dedit ptãtẽ li
gandi. & soluẽdi. & cuncta gerendi dũmodo nõ faciat con
tra fidẽ, ut in. d. c. sunt ꝗdem. de cuius etiam potestate circa
votum simplex & solenne not. in. c. rursus. qui cle. uel uo.
ubi aliter constitutio canonica statuit de uoto simplici ali
ter de solenni impediendo & dirimẽdo matrimoniũ post
ꝯtractum cum tñ constitutio Dei dicat vouete & reddite dño
vota uestra. Similiter in iuramentorũ obseruãtia edite sunt
quãplures constitutiones canonicę ad interpretationẽ iu-
ris diuini reddite dño iuramẽta uestra. c. & si Christus. de
iureiur. Itẽ qñq; canon fingit matrimoniũ ubi uere non est
matrimonium

matrimonium ex defectu consensus,et tñ ecclesia habet illud pro matrimonio,& in foro suo iudicat pro illo.de quo facit subtiliter.c.is qui de spon.ubi no.pro ista ptãte papæ matrimonijs inducẽdis & impediendis siue dirimẽdis.& in c.de infidelibus.de consang.& affi.Inn. super verbo non se parat.& de diuor.c.gaudemus.in no.super verbo constitutionibus.Postremo aduertendũ quod ius diuinũ circa matrimoniũ reperitur ꝓcedente tpe variũ & diuersum olim enim propter necessitatẽ frater poterat ꝯhere cum sorore consanguinei cũ consanguineis tm̃ quod in collateralibus nulla erat prohibitio.sed hoc fuit a principio humani generis in filijs cum nepotibus Adam.& hoc etiam fuit in diluuium in nepotibus Noe.In Leuitico vero prohibite fuerunt.12.personæ de quibus.de resti. spo.c.literas, & de diuor.gaudemus.Demum ius canonicũ positiuum multas alias personas prohibuit & prohibitionẽ suã. ad.4.gradum consanguinitatis & affinitatis modificauit cum tñ antea &
8 in ulterioribus gradibus prohibuisset.† Ex quibus apparet quod ius editum circa matrimonia impediẽda nõ est ius quod immobile perseueret imo mutabile prout pape qui in terris Dei uice fungit̃ expedire uisum fuerit. facit quod no.Io.an.in summula.4.lib.de spon.in fi.nõ mirum igitur si in prohibitione Leuitici prohibentis nepotem contrahere cum relicta patrui posiit papa ex causa dispensare,nã maiora siue grauiora facit & generaliter oĩa dum nõ sint contra articulos fidei ut superius dictum est, nã ex causa dispensat quod frater ad fidem conuersus remanet in coniugio cum relicta fratris.c.fio.de diuor.quod non posset si præcisa & indispensabilis esset dicta prohibitio. Concludo igitur ꝙ postq̃ in casu nostro papæ non reperitur expresse prohibitum ex generali potestate sua posiit dispensare quod nepos relictam patrui recipiat in uxorem cum ut superius dixi sumus in regula permissiua qđ quicq̃d sibi nõ reperit̃ ueritum vr̃ fore cõcessum,ut.c.inter corporalia §.1.:d neq;.de transla.præla.& qđ ibi no.do.Pe.de anch.

CONSIL. CCCLXXIIII.

1 *Ius presentandi & committendi regimen hospitalis potest laicis competere.*

N CHRISTI nomine amen. Reuerendissimo sapiẽtissimoq; consilio magnifici & eccellentissimi domini nostri &c. Nos Ant. de But.& Pet. de Anch.utriusque iuris doc. Cum litem causam & quæstione quę uertitur inter nobilem uirum Raynerium de odof.ex vna parte & Iac. Ioannis de feraglo. ex altera super hospitali sanctæ Mariæ de ca.franco nobis cõmittendam duxeritis, & examinandi eam & auditis iuribus utrisq; partis referendi uestris reuerentijs quis ex eis habeat potiora. Nos ad executionem mandatorum uolentes procedere ut tenemur iura prædicta plene discussimus, & examinauimus & cum dictus Rayñe.ad iustificationem sui iuris initeretur ex collationibus retro factis per episcopos bon. & administratores alios præsidentes regimen ecclesiæ bon. nos collationes ipsas retrofactas diligenter respeximus. Et quia reperimus quandoq; per præsidentes regiminum dictæ ciuitatis,quandoq; per præsidentes regiminum dicti episcopatus collationes fuisse factas ad testium antiquorum dicti castri examinationem processimus de cõmuni opi. de fama & ueritate & credulitate super predictis eos interrogari facientes reperimus ita unam col. priorem tempore omnibus alijs factã de dicto hospitali per.d. Thadeum de pepul.ut cooseruatorem pacis & iustitiæ ciuitatis Bon.qui cuidam Egidio Thomasij de thebaldis illud contulit.Vnã etiam aliam factam a quondam præsidẽte bon. pro sancta Roma.eccl.Et nouisse hanc factam dicto Raynerio per magnificum dñm nostrũ. Ex parte uero altera reperimus primo colla.factam per dominum Episcopum Americum ciuitatis Bon. per.16. an. post.colla. domini Thadei aliam etiam subsequenter factam per capitulum Bonon.ecclesiæ se.va.aliam factam per.d. Americũ cardinalem & administratorem Bon.ecc.tanq̃ deuolutum ad apostolicam sedem.Postremo in quodam libro episcopalis ecclesiæ reperitur illud hospitale descriptum inter ecclesias & alia loca pia dyoce.Bon.In hac uarietate & diuersitate collationum examinari fecimus multos testes ab utraq; parte productos quorum attestationibus diligenter uisis & intellectis reperimus per plures & antiquiores fore probatũ quo modo inter homines dicti castri fuit semper fama publica & cõmunis opi.quod hospitale illud ad cõmune Bon. pertineat.Et quibus omnibus de proprietate iuris conferendi dictum hospitale an ad episcopum uel cõe Bon. pertineat potest merito dubitari. Nam pro dño nostro in communi suo facit antiquior collatio cõis opi.& fama.Pro dñino epo uero facit præsens possessio iuris conferendi & iuris præsumptio quæ est ut omoia loca pia sub episcopi
1 gubernatione consistant.† hoc tamen uerum quo ad uisitationem quod bene regantur quantum aũt ad præsentationẽ,& etiam ipsius regiminis cõmissionem ita potest cõpetere illud ius laicis sicut clericis.Et pro tanto in ista dubitatione potius inclinamus quod proprietas dicti iuris spectet in posterũ potius ad magnificum dñm quam ad dñm epm nisi dominus eps aliter de iure suo ꝓbaret & cui præsens relatio nihil debet obesse cum non sit cum eo iudicium agitatum. Verũ quia iste Ia. fuit institutus & facta sibi collatio per capitulum locũ tenentẽ Bon. ecclesiæ tunc uacantis & bona fide,quia credebat capitulum dictum ius conferendi ad episcopum pertinere nõ credimus eum per magnificũ dñm admouẽdum de iure nisi aliter probaretur indignus propter malam administrationem hospitalis uel aliter. Quibus casibus ui diximus si admouendus esset nisi dominus episcopus aliud de iure suo doceret credimus potius,ut diximus oouam institutionem imminentem ad magnificum dominum quam ad dominum episcopum pertinere ut sic pro antiquiori collatione pro cõmuni fama & opi.antiquorum in isto facto vario & dubio pręsumamus. Et ita quod de iure credimus uestris dominationibus duximus referendum. Et ita ad finem,ego Pet.de ancha.propria manu scripsi. Et ego Anto.de But.

Titius decessit instituto sibi hærede ex testõ in quo reliquit seyo suo consorti & eius filijs in perpetuum anno quo libet lib.x.decessit postea seyus superstite męuio eius filio & hr̃de qui factus adultus cũ solẽnitatibus statuti sufficientibus ad priuandum eum restitutione rõne minoris ętatis cõfessus fuit ad petitionẽ hęredis dicti testatoris se habuisse:& recepisse a dicto hærede oẽs & quascunq; quantitates pecuniarũ ei mæuio & dicto quondã eius patri debitarum uigore dicti testamenti & quorumcunq; legatorum in eo descriptorũ.Et ultra ꝑdicta fecit dicto hæredi dicti testatoris finẽ quietationẽ remissionẽ & pactũ gratuitũ de aliqđ perpetuo non petendo de & ab omni eo & toto quod eidẽ deberetur & debebitur pro tempore futuro uigore dicti testamenti & quorumcunq; legatorum in eo contentorũ. Absoluens ẽt ipsum hæredem per aquilianam stipulationẽ & acceptilationẽ per publi.instrumentũ ualidatum ẽt per sacramentũ. Nunc uero dictus mæuius effectus maior iam sunt.x.anni qui pauper est & pauper mansit post mortẽ dicti sui patris & pauper erat dictus seyus ciusi pater uult petere legata ꝑdicta annorũ ꝑteritorum saltem a die dicti celebrati contractus citra non obstante dicto pacto remissione & absolutione tãquã ꝑdicta sint: & intelligat̃ pro alimẽtis relicta super quib.transactũ non fuit nec transigi potuit alio non uiso cognito nec obseruato.Petrus de anchara.

CONSIL. CCCLXXV.

1 *Minor qui in contractu alimenta sibi debita cum iuramento remisit an possit restitutionem petere.*
2 *Iuramentum quare institutum fuerit.*
3 *Alimenta pauperi auferre necare est.*
4 *Transactio super futuris alimentis tunc ualebit cum iudex de pluribus inquisierit.*

IN CHRI-

N CHRISTI oomine eiusq; matris uir
1 ginis gloriosæ Mariæ & beati Ant. amé. † In supradicta quietatione & pacto gratuito interuenit iuramentum cuius solius ratione uŕ iste minor omni iuris auxilio destitutus: nam iuramentú confirmat contractus & dispositiones quæ alias de iure non ualent. ut in aut. sacramenta. C. si aduer. uen. quinimo contractus expresse a iure reprobati de iure canonico iuramento firmantur. ut pactum de futura successione & alienatio rei dotalis. ut. c. licet. de pac. lib. vj. & c. cú contingat. de iureiur. ultra ius canonicum & ciuile quietatio solenitate statutaria roborare: ut patet ex themate. Ex quibus minus intuenti subtiliter uideri posset hunc adultum omni iuris auxilio destitui & excludi a limine iudicij propter iuramentum quod canones inuiolabiliter obseruari præcipiunt si non uergit in dispendiú salutis æternæ. ut. d. c. cum contingat. & 22. q. 4. inter cætera dicendum igitur sibi uidetur redde dño iuramenta tua. de iureiur. c. & si Christus & renunciantibus iura sua nó est amplius regressus ad illa. de edi. edic. l. quæritur. §. si uenditor. & vij. q. j. quam periculosum. cum ibi not. Contrarium dico & sic alias consului in si. q. & quia hæc sunt duo uincula quæ uidentur hác remissionem ualidare ut dixi. s. iuramentum & statutum.
2 † Primo ad obstaculum iuramenti ueniens ōmitto quod canones dicunt iuramentum non fuisse institutum ut esset iniquitatis uinculum quod uerbum iniquitatis multum póndero quo utitur tex. in d. c. inter cætera. Rursus iuramentú debet habere tres comites. s. ueritatem iudicium atque iustitiam. 22. q. 2. animaduertendum. & ca. quanto. de iureiu. In q. aút prædicta euidens apparet iniquitas & deceptio re ipsa cum. s. minor & pauper pacto gratuito alimenta futura remittit ná annuum relictum de quo. s̄. factum pauperi censetur legatum alimétorú. ut. l. cum hi. §. si cum in annos. & ibi la. but. & Bar. ff. de transac. Deceptio. n. in hoc casu etiam ex qualitate personæ renunciantis præsumitur: quia minor hic namq; ætas ut dicit. l. multis insidijs & captionibus exposita est & infirmum eius consilium ideo naturalis
3 suadet equitas talibus subueniri. ut. l. j. ff. de mino. † Item ét ex qualitate rei remissæ & gratis nam auferre alimenta pauperi est necare & donare est dilapidare. ut. l. necessariæ. de lib. agno. & l. si filius. ff. de dona. Ex quibus patenter ostenditur quod dicebam hic esse dolum re ipsa iniquitatem & deceptionem uinculum igitur iuramenti talia non confirmat ut in iuribus præal. uerum quia non propria autoritate debet quis deserere iuramentú. ideo prouisum est a iure ut in talibus casibus in quibus iuramentum dicitur interpositum super actu iniquitatem uel iniustitiam continente debeat adiri superior ut remittat primitus deprehensa iniquitate cognoscens. ut. c. debitores. de iureiurando. & hoc sentit Ioannes an. in fi. in. d. c. cum contingat post V in. super. j. gl. circa fi. ubi dicit quod licet iuramétum obliget mulierem ad obseruantiam contractus debet tamen instare ut absoluatur. & sic innuit quod debeat absolutionem consequi illo casu multo magis in isto in quo qualitas facti & personæ multifariam suadet relaxationem indulgeri ut superius est probatum. Et sic in hoc primo obstaculo iuraménti concludo relaxationem petendam & indulgendam per dñm epm iura præalle. Venio ad submotionem secundi obstaculi de statuto disponente quod initi a minore dicitur cum certa solennitate ualeant nec possint rescindi prætexti minoris ætatis hoc quidem statutum confirmat contractus & dispositiones minoris solummodo cum rescindi possent rõne minoris ætatis. aliam aút nullitatem uel remedium rescissorium quod ex alia parte iuris descenderet nó prohibet allegari & in iudicium deduci. ná & alibi hoc cótingit quod ex pluribus legibus descendunt plures species nullitatis respectu eiusdem dispositionis & una tollitur alia remanente. ut. l. si uero lex. ff. de hære. insti. & l. si domus. ff. de ser. ur. prædio. ex pluribus enim causis descendétibus ex diuersis legibus potest quælibet dispositio esse nulla & una submota non sufficit ad firmandum actum contra nullitatem ex alia. i. descendentem. ut in iuribus præalle. facit cle. pastoralis. de re iudic. & c. constitutus. de resti. in inté. cum si. Ad propositum igitur fatendum est quod rõne minoris ætatis nequit ista remissio & pactum gratuitum rescindi. sed alia specialis lex prodita super materia alimentorum efficaciam & effectum huius pactionis & conuétio
4 nis impedit. s. lex cum hi. ff. de transact. † ubi ut ualeat transactio super futuris alimentis debet iudex de pluribus inquirere alias ipso iure non tenet: nec etiam renunciatione aliqua uel iuramento firmatur: quia illa est solennitas formalis quæ iuramento non tollitur. ut ibi expresse no. Bar. in. §. j. & l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. cum ergo in. q. nostra index aditus non inquisiuerit de modo cá & personis sequitur quod pactum tale gratuitum fuit nullum. ut. d. l. cum hi. §. si prætor. & §. in causa. & §. modus. & §. persona. Et si dicatur illa lex tota loquitur in transactione. sed nos loquimur in pacto gratuito & sic in casu dissimili. Ad hoc dico quod gl. ordi. ibi dicit idem in pacto gratuito qď in transactione numeratur fraus & circumueniatur oratio prohibens ibi remissiones alimentorum & ita dicit in d. l. in princip. super uerbo alimentorú & æquitatem & uideo tem. l. illa gl. considerauit nam si paruo dato. l. prohibuit aliméta futura remitti. ut in. d. l. in priu. multominus nullo dato ut pactum gratuitum præsupponit. Concludo igitur quod statutum nullitatem ex specialis legis capite descendentem non intendit renunciationem confirmare nec de ipsa cogitauit: sed de illa quæ descendit a minori ætate dú taxat qua sublata per remedia adhibita per statutum remaner ista alia specialis & econtra ad quam tollendam requirebatur specialis no. quæ non facta potest dici improuisa & neglecta quia erat speciali nota digna. ut. l. item apud. §. hoc edictum. ff. de iniurijs.

Ex hoc ergo capite concludédum est pro ueritate quietationem & pactum gratuitum de quibus. s̄. quæritur nullius esse momenti rationibus supradictis do. Pet. de ancha. & domi. Ioan. de canetulo. & do. karolus de zamberis iuris utriusque doctores dicimus & consulimus &c.

CONSIL. CCCLXXVI.

1 *Confessio facta in testamento quid operetur.*
2 *Debitor usurarij mutuans facio hoc pacto quod usurario sortem & usuras restituere debeas an dicatur usurarius.*
3 *Mutuans communitati ut durante debito ad collectas non teneatur an sit usurarius.*
4 *Testamentum usurarij non ualidatur si post mortem ipsius cautio debita prestetur.*

ECVNDO dubitatur quid si in testamen-
1 to † quis confessus fuit se usurariú & ad hoc satis responsum est. supra, quia confessio facta in testamento qua quis directo se asseruit usurarium extraiudicialis est nec plus operatur quam cum emanat inter uiuos ut. l. aurelius. §. fin. ff. de libe. lega. & de lega. ij. l. lucius. §. semproniæ. & de condi. & demon. l. cum tale. §. falsam. sed cum emanat inter uiuos non facit eum manifestum. Contrarium uidetur notari secundum Fede. de senis in gloss. ij. ca. quanquam. de usur. lib. vj. quam gloss. approbat Archi. quæ ibi dicit quod confessio extraiudicialis uidetur facere crimen manifestum. Sed dicit Lapus in additione ad Fed. in c. vj. quod illa glo. non probat id ad quod inducuntur leges allegatæ uel illa gloss. est uera quando illa concurrunt de quib. ibi dicitur secundum Lapum. Aduerte tamen quia si sinodali constitutione hæc confessio haberetur pro sufficienti probatione ista confessio licet non probaret eum esse manifestum. & sic annullaret testamentum tñ probaret crimen usurarum. ut compelli possit ad restitutionem earum. ut no. Feder. con. lxij. de quo uide. J. post disputationem in. q. quæ incipit. Nisi emanet coram sacerdote uel testib. uel notario uel iussu ut restituant usuræ & cum exhibitione librorú ergo nec illa quæ emanauerat in ultima uoluntate reddet eum manifestum publicatione facta. poterit tamen episcopus decernere

decernere & publicare eum fuisse publicum usurarium fama publica concurrente sed non puto declarationem talem quantum attinet ad propositum quicquam operari quoniam tempore testamenti non fuit manifestus ergo quilibet potuit suo testamento testis adesse: & sibi potuit licite sepultura concedi. nam dicta qualitas manifesti adesse debet tempore testamenti & sepulture cum de testamento & sepultura tractatur quia qualitas adiecta uerbo significat secundum tempus uerbi. ut. l. in delictis. §. si extraneus. de noxa. uerba decre. quamquàm dicunt testamentis usurariorum manifestorum nullum debere interesse & eis denegandam ecclesiasticam sepulturam. Et sic concluditur qd' confessio manifesti criminis usurarij facta per mortem non facit usurarium manifestum & qualitas manifesti concernit tempus factionis testamenti uel saltem tempore mortis quæ testamenti factionem terminant. ut. l. iij. de adi. le. & l. cum hic status. ff. de dona. inter ui. & uso. pro quo uide glo. 24. q. 2. sane. 2. quæ incipit. sed quid. Item quia. c. quamquam loquitur de manifesto nõ de manifestando. & de hoc uide consil. J. post disputationem in fine. quod incipit. Quæritur etiam si testamentum usurarij &c. Federi. uidetur tenere contra. 7. conclusione. Proderit igitur dicta declaratio quo ad præsumendum contractus mutui esse usurarios secundum quod infra dicam.

2 Ad materiam usurarum quæro de pluribus † Et primo pone quòd debitor usurarij mutuauit socio pecuniam hoc pacto quod ipse restitueret usurario sortem & usuras quæritur an mutuans sit usurarius. Et uidetur quod non cum nihil lucri percipiat ex tali mutuo ergo &c. de usuris. c. nauiganti. 14. q. 3. plerique. & c. seq. Item si soluisset pro utilitate socij posset repetere ab eo sortem & usuras supra de fideiusso. constitutus. & c. peruenit. fortius ergo poterit excipiendo retinere. de reg. iur. qui ad agendum. li. 6. sed ueritas est si iste mutuans fuisset sibi stipulatus usuras indubitanter est usurarius si autem creditori suo non ualeret stipulatio. instit. de inuti. stipul. §. alteri. Damasius reliquit hęc disputationi dicens soluat qui poterit & ob causam dicit quod non potest repetere nisi sortem Bar. Bri. in. q. uenerabili quæ incipit. Aliquis scholaris dixit quod huic competit actio mandati dicit quod si tunc omnino intendebat satisfacere usurario de illa pecunia quam socio mutuauit tũc non est usurarius nec peccat: quia hic non fit stipulatio usurarum sed ut damnũ euitetur nec sibi aliquid accrescit pro hoc facit. 14. q. 4. si quis oblitus ibi aliqua incrementa. &c. & c. quoniam ibi ad quæsitum. eadẽ cã & q. & ꝙ ibi no. non enim cum suo damno tenetur socio subuenire. 24. q. 1. si nõ licet solum damnum euitat & sibi pecunia nihil sibi germinant ideo in eo deficiunt rationes quare usura sit prohibita. ut. supra. dixi. & pro hoc dicto bene facit quod not. Innoc. de usu. c. 1. ubi dicit quod si tu teneris mihi ad certam diem soluere: & quia non soluisti recepi ab alio sub usuris usuras quas alij solui restituere teneris quod fit propter moram debitoris. Facit etiam opti. quod not. Guliel. in spec.
3 tit. de usu. uer. sed pone. † de eo qui mutuauit communitati pacto quod durante debito non teneatur soluere collectas quod talis non sit usurarius. ratio quia lucrum non capit licet damnum euitet cuius dictum sane intelligas qd' tunc tantum sit uerum si collectæ imponende essent incertæ, secus si certe ut ibi not. Ioan. An. & idem dicitur scilicet in. c. consuluit. de usuris. Quæritur etiam si testamentum usurarij de quo non constat per eius confessionem uel probationem per testes uel alias legitime per manifestationẽ uel notorietatem iuris uel facti licet post mortem fuerit probatum ipsum esse usurariũ ꝑ famam uel indicia uel per liberos suos uel familiam eius ex quibus post mortem publicetur & manifestetur usurarius an ualeat necne. do. Angel. de Castellione artium & iuris utriusque doct. dicit qd' testamentum usurarij occulti uel pene occulti qui de restituendis usuris in uita uel in morte non cauit secundum formam. c. quamquam de usur. libro vj. post cuius mortem fuit manifestus ualet & tenet. nec isto respectu annullari etiam si codices rationum suarum post eius mortem reperti sint per quos usuraria prauitas demonstretur. hoc probatur sic nam. c. quamquam de usu. lib. 6. habuit ortum & fundamentum ex concilio Lateranen. extra de usur. c. 3. & patet ex tex. c. quamquam & hoc ostendit gloss. eiusdem. c. quæ incipit dicebat illud consilium. supplet enim & ampliat ut ibi patet sed consilium Lateranen. loquitur quãdo usurarius in peccato manifesto decedit. ergo &c. Hoc etiam demonstratur in d. c. quamquã cum dicitur testamentũ quoque manifestorum usurariorum aliter facta &c. patet enim quod defectus restitutionis usurarum uel prestande cautionis uel qualitas manifesti criminis usurarij concernunt tempus factionis testamenti uel saltem tempus mortis quo testamenti factio terminatur. ut. ff. de adi. le. l. 4. & de dona. inter uir. & uxo. l. cum hic status. §. penitentiam. cum si ergo manifestatio. criminis usarij post mortem facta non uitiat testamentum. Præterea crimen manifestum & defectus restitutionis usurarum uel debite cautionis præstande in annullando testamentũ æqualiter agunt. ut patet in præ-
4 alleg. c. quamquã † sed præstatio debite cautionis facte post mortem non ualidat testamentũ inualidum. ut not. glo. & bene in clemen. 1. de sepult. ergo nec manifestatio criminis facta post mortem inualidabit testamentum inualidum. te net. argu. ab oppositis. C. de sent. pos. l. fi. 33. dist. in. hospitiolum non insisto plus: quia hoc posset probari per infinitas rationes consimiles. Sed non omitto glo. hoc dicentem in canone sane. 2. 24. q. 2. quę incipit sed quid si signata super uerbo librorum. quæ glo. per magne auctoritatis uiros approbata est & seruata. & ibi not. per Archi. nec obst. ille text. q a est ibi speciale odio criminis hæresis. ut ibi not. Archi. hoc etiam tenuit & consuluit Aristodinus de forliuio legum doct. & Pagamus de sala legum doct. & Io. de capitaneis legum doct.

In omnibus autẽ alijs suis bonis. a. b. c. eius filios legitimos & naturales sibi uniuersales hæredes instituit & esse uoluit & si contingat unum ante alios decedere in pupillari ætate uel alias quandocunque alios superstites substituit & uoluit succedere & si contingat duos decedere tertium superstitem substituit, ut supra. deinde autem dicitur omnibus decedentibus sine filijs legitimis: & naturalibus secundum dispositionem iuris successio habeatur & fiat. Modo decesserunt omnes & unus post alium ultimo decedens cõdidit testamentum opponitur per proximiores abintestato quod hoc testamentum ultra legitimam dicti ultimo decedentis non prodest instituto in eius testamento & hoc propter uerba apposita in testamẽto patris supra ibi omnibus autem decedentibus &c. & ibi secundum iuris dispositionem successio habeatur & fiat quasi testator disposuerit ꝙ hęreditas uadat ad uenientes abintestato & qui succedere possent ipsi patri dictorum. a. b. & dicto ultimo decedenti. Per institutum respondetur quod illa uerba operantur ut ultimo decedens posit testari cum eidem aliquem specifice non substituerit. Item quod illa uerba habeatur & fiat hoc uidentur importare: quia uidentur notare ut posit sibi facere hæredem: quia iuris dispositio hæc est ut quis posit sibi hæredem facere quæritur quid iuris.

CONSIL. CCCLXXVII.

1 *Testatore post certas substitutiones dicente: omnibus decedentibus successio secundũ iuris dispositionẽ habeatur: an ultimus poterit testari.*
2 *Testator ultimo decedenti non iniungit onus fideicommissi.*

1 N CHRISTI nomine amen † Saluo sa- niori consilio non credo per dicta uerba ultimo decedenti inductum aliquod onus fideicommissi: sed quod libere potuerit testari & dicta uerba secundum iuris dispositionem successio habeatur & fiat potius sonant in permissionem quã in prohibitionem potestatis testandi quo ad ultimum decedentem sine filijs. hæc est enim iuris dispositio ut de bonis

bonis acquisitis quilibet habeat liberum arbitrium testandi.ut.l.j.C.de sacrosan.eccle. † Item ultimo decedenti nõ uidetur testator uoluisse iniungere onus fideicom. quia hæc est iuris dispositio ut ultimus possit facere quicquid uult.ut.l.cum pater.§.libertis.de leg.ij. & . l. qui solidum. §.etiam.eo.tit. Item licet legatum factum familiæ ualeat: licet incertum : quia uidentur illi de familia inuitati ordine successiuo.ut.l.puto.§.fratre.de leg.ij. tamen si ista uerba secundum dispositionem iuris saperent fideicommissũ non esset dare ordinem successiuum:quia uiderentur inuitati penitus extranei ipsi testatori si ultimus filius habebat fratres uterinos uel alios descendentes siuè transuersales de linea matris suæ : cum enim legata & fideicom.fiãt propter meritum cum dilectione.ut.l.nec adiecit.ff.pro soc.absurdum esset dicere q testator cogitasset per talia uerba ultimo filijs potestatem testandi adimere & penitus incognitos ptulisse.nam hoc esset cõtra ordinem charitatis adimere.s.prioribus & ulterioribus concessisse.arg. l.assiduis.C. qui po.in pig.ha.Et ita credo de iure dicendum. Ego.Pet. de ancha.

In nomine domini amen. Factum super quo petitur cõsilium exhiberi tale est. Quidam caporalis centum lancearũ scriptus ad stipendium cõis Senarum inter quas lãceas fuit scriptus unus nobilis cum una lancea qui seruiuit toto tempore conductionis quo tempore finito iste caporalis centũ lancearum inuenit se etiã obligatum in multis debitis pro emptione equorũ uestimentorũ & cibariorum ultra q̃ debebat recipere a cõmuni. Modo ille caporalis petit suũ stipendium illius lanceæ creditores dicũt quod pecunia quæ retenta est in cõi Senarum istius caporali centũ lancearum debet dari eis, dicit caporalis illius lanceæ qđ primo est obligata sibi seruienti qui seruiuit cum sua lancea: modo quæritur quis est potior in illa pecunia retenta per commune an illi creditores uel caporalis qui seruiuit cum una lancea uel ambo.

CONSIL. CCCLXXVIII.

1 *Caporalis centũ lancearum si debita cõtraxerit:an alius caporalis unius lanceæ stipendium suum petens præferatur cæteris creditoribus.*
2 *Debitum iusti stipendij cæteris debet præferri.*
3 *Causa proxima fauorabilior est causa remotiori.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Viso supradicto themate ex cuius narratione non patet inter creditores contractam aliquã hypothecam ex qua aliquis eorundem nitatur ex quo possit inferri omnes pariter admitti & ꝯcurrere in eo qđ reperit̃ de bonis debitoris prioritate tẽporis nõ attẽta iuxta no.plene in l.priuileg.de priuil.credito.& sm̃ hoc iste nobilis uĩ cum cæteris admittẽdus. In ꝯ.arguit̃ q iste nobilis ꝓ debito suæ lanceæ cæteris creditoribus præferatur † debitum.n.iusti stipendij uĩ non posse
2 per aliquẽ impediri quominus soluat̃.vt.C.de excus.rei iudi.l.stipẽdia. Præterea & hæc me mouet in debito ꝯcto super re quæ petit̃ ille qui petit est cæteris creditorib. ꝑferẽdus ẽt priuilegiatis ut.l.si cum dote.§.si mulier.ff.sol.matr. sed iste nobilis uis seruiuit cum lancea sua cuius lãceæ rõne ꝓ rata ipsam lanceã contingentem stipendiũ debebatur a cõi qđ se illi caporali soluturum promiserat cũ ergo dominiũ illius lanceæ non appareat ad istum caporalem, sed ad istum nobilem pertinere si sibi soluitur nulli creditori irrogatur iniuria ut.est casus in.d.§.si mulier.ibi uel ex dote cõparatæ sunt &c.debitũ enim aliorũ creditorũ non apparet ex qua causa sit contractũ uel si apparet ea causa expensarum est cã nõ proxima sed remota & mediata ex qua
3 stipẽdium percipitur. † vnde fauendũ est magis causæ proximæ quam remotæ.ut.l.si mulier.ff. re. amo. & hanc partẽ credo ueram.s.istũ nobilem præferri cæteris creditoribus pro stipendio lanceæ suæ : hoc probari posset alijs rõnibus gratia breuitatis omissis. Ego Pe.de Anch. utriusque iuris doc.& ita ut cõsultum est per spectabilem & egregiũ uirũ iuris utriusq; doctorẽ.d. Pe. præfatũ dico & consulo ego Benedictus de plũbino legũ doc.licet aliam rationem assignans uidelicet & inquantũ dictus caporalis centũ lancearum cõtraxit & pepigerit cũ cõi tanq̃ caporalis & magister nomine sociorum & societatis suæ prout cõiter fieri cõsueuit:nã ex eius pacto & contractu quærit̃ obligatio & actio ipsis de societate sua cuiusmodi est dictus nobilis caporalis unius lãceæ.ff. de pac.l.itẽ magistri. & ideo ipse nobilis pro ipsa lancea põt petere stipendiũ suum nemini affectum nec obligatũ pro debito proprio dicti magistri caporalis cẽtum lancearũ.ff.pro soc.l.nemo. cũ si. Ioãnes &. P.filij martini necnon. Bar.h.& cãbius fratres & filij christofori filij dicti Marti.habẽtes unã domũ magnã inter alia & certas possessiones ad.J.scriptã diuisionẽ deuenerunt.s. quod dictæ domus magnæ camera in qua consueuerat morari eorũ pater.s.martinus cum tubata antiqua de subtus & desuper cũ caminata magna & cũ cameris superioribus positis intra muros grossos dictæ tubatæ sit in prima parte cum certis possessionibus. In secunda uero parte posuerunt totam domum anteriorem positam infra suos confines usque ad cortille desuper & de subtus cum ambobus coridorijs & cameris existentibus supra cortille prædictũ usque ad domum prædictam uidelicet coridorium quod ꝫ.puteum & aliud usq; ad andronam posteriorẽ seu ad ledilia prout & sicut uadunt & utitur ad præsens Ioã. & certas possessiones. Et in tertia parte posuerunt & designauerunt domum contiguam partibus ipsius domus usque ad murum domus & alios suos confines & certas alias possessiones. Facta dicta diuisione dictæ domus in eius instrõ fuerunt posita infrascripta uerba quæ ponderanda sunt ex quibus decidit̃ ista. q. quia si ita cõia remanserunt clarum est quod quilibet alienare potuit partem suã quam habet pro indiuiso in locis hic nominatis quæ cõia remanserunt. si tamen dicatur quod pars anterior sit libera debet intelligi extra ea quæ in cõi remanent : quia id quod est cõe non computatur in parte. Nec ob. quod de seruitute dicit̃ quia illa uerba & pro eis & eorũ familijs ueniunt adiectiue . ut. l.ea tamen adiectio.ff.de leg.iij.& quæ porta magna anterior dictæ domus & andaneum magnũ & uolte ipsius usq; ad curtile & curtile cum puteo usque ad muros circunstãtes ipsi curtili & loci ipsius curtilis uersus domus Pauli sint & remanent cões & cõia inter eos pro eis & eorum & cuiuslibet ipsarum familijs & rebus ita qđ quilibet prædictorum ipsius & eorum quilibet posset uti cõmodè & cõgrue & decenter absq; læsione alterius occupãdo &c. mortuo dicto Pe.pars eius deuenit ad Bar.& cãbium. & mortuo dicto cambio pars eius deuenit ad ipsum Bartho. qui Barth.hæres prædictorũ recepit ab officialibus artis lanæ. c.lib.bon.& dedit fideiussorẽ.mortuo dicto Bartho dictus fideius.quia coactus soluere dicta.c.cõi.bñ.accepit insolutũ dictas duas partes qui fideiussor est omnino extraneus a familijs dictorũ fratrũ & nepotum diuidentiũ cuius fideiussoris filius postea uendidit oĩa iura cuidam cichino extraneo penitus & non de familijs prædictorum quæ sibi cõpetebant in dictis duabus partibus dictæ domus. Mõ iste cichinus uult uti ista porta magna anteriori dictæ domus & andaneo magnæ uolte ipsius usq; ad curtile & curtili cũ puteo usq; ad muros circunstantes. nepotes Ioan.dicũt qđ non põt uti ꝑdictis non rõne iuris cõis cum pars sua anterior sit libera non rõne dictæ seruitutis impositæ in ipso instrumento diuisionis cum ipse cichinus non sit de familijs prædictorum nec agnatione nec cognatus sed omnino & penitus est extraneus. modo quæritur quid iuris.

CONSIL. CCCLXXIX.

1 *Corrigi non creduntur quæ de proximo dicta sunt.*
2 *Sanguinis & honestatis ratio inter personas familiares attendi debet.*
3 *Verba seruari debent a quibus mens & intellectus dependent.*
4 *Seruitus quomodo intelligatur ut per partem anteriorem domus ad posteriorem transeatur.*

N CHRISTI nomine amen. Dubietas
principaliter ex supraſcripta narratiooe quæ
reſultat io eo iudicio pēdet principaliter ex
his uerbis quæ ponuntur io ſecundæ partis
aſsignatione & ex bis quæ ſubijciuntur infe-
rius io uerſu.& quod porta &c.quæ ſibi uidentur iouicem
repugnare:qoia uidetur in parte ſecuoda anterior pars do
mus libere aſsignata.io clauſula uero finalirer uidetur dici
coorrarium ſcilicet quod porta talis ſit commuois.† Vi-
dendum eſt igitur qualiter hic debeant inuicem coaptari
ut repugnantia ſubducatur : & quia oō eſt uerisimile quod
corrigantur ea quæ de proximo dicta ſuut. ut.l.non ideo.
de coodi.& demon.ideo uidetur quod ſit talis conſonantia
facieoda.ſ.in oerſu.& quod porta dicatur quod ſit com-
muois quo ad ſeruitutem uiæ itineris & uſus in ducendo
utendo coogruenter & coodecenter & pro ſe & pro eorū
familijs ut io inſtr̄o apparet : & ſic erit hic ſeruitus realis:
quia debebitur a re rei.ut.l.qui aliena.§.fi. ff.de neg.geſt.&
erit hic ſeruitus limitata pro eis & eorum familijs ut io
2 uerbis inſtr̄i apparet. † Hic ſuadet ratio ſaoguiois & hone
ſtatis quæ inter tam caras familiaresq; perſonas faciliter
obſeruatur nec ibi cadit ſiniſtra ſuſpicio & ſic vr̄ quod ad
extraoeos ſucceſſores talis ſeruitus ooo traoſibat. Sed his
non obſt. aliter dicendum puto uidelicet quod illa uerba
io uerſu. & quod porta patiuntur proximum intellectum
3 † conſtat.n.quod a uerbis ex quibus mens colligitur rece-
dere noo debemus.ut.l.j.§.ſi is qui nauem.ff.de exerci. iun-
cta.l.labeo.ff.de ſup.leg.ſed io dicto uer.dicitur quod por-
ta & andaneum & alia debent eſſe communia ergo eſt in-
telligeodum ratiooe domioij ideo eſt proditum commu-
ni diuidundo iudicium ut cōia diuidantur. ut.l.per hoc iu-
diciū.ff.cōmu.diui.cum ſi.ideo dicimus qñq; quod id quod
eſt commuoe dicitur eſſe meum intelligeodo ratiooe par-
tis oon pro toto. ut.l.ſerui electione.§.labeo.ff.de lega.j.
4 † Secuodo boc probatur ſic.ubi una determinatio refertur
ad plura ea regulat æqualitate ſeruata. l.iam hoc iure.ff.
de uulgari & pup.ſub.ſed hęc uerba de quibus.ſ.& quod
porta anterior &c.referuotur communiter ad iſtos quibus
partes aſsignatę ſunt ergo debent ipſos equaliter comprę
heodere ſed ſecundum proximum intellectum hoc eſſe oō
poteſt. quia quo ad illum cui domus anterior aſsignatur
in parte non pōt ſeruire iure ſeruitutis, ut io.l.re commu-
ni.ff.de ſer.ur.pred.&.l.quicquid.ff.commuoia prædi. cum
ſi.ergo talis communio inducta ſuaderi noo poteſt. Tertio
hoc probatur: quia præſuppoſito quod dñium partis ante-
rioris remaneat apud eum cui aſsignatur io parte tuoc ip-
ſe haberet facultatem alieoaodi in quem libet alium : quia
præcedens ſeruitos cooiecturata.ut.ſ.ad ipſum extendi nō
poteſt ut ſuperius dictum eſt & ſic inter eos inequalitas re
ſultaret quæ io contractibus improbatur. Dicēdum igitur
quod porta andaneum & curtile ſiot cōmuoia quo ad do-
minum ut ioducaot illa uerba. Nec obſt. quod uideanī cor
rigere id quod proxime dictum erat : quia noo eſt ita imo
præcedentia per ſequeotia reſtrioguntur ut in fi.l.cum in
teſtamento.§.fi.ff.de hære.inſti.&.l.ſi cum fundū. cum ſi.ff.
de uer.ſigni. ita quod declarabitur quod io parte ſecuoda
cū reſtrictiooe ſequenti.Nec.ob.quod dicitur de eorum fa
milijs &c.quia illa uerba oon ueniunt reſtrictiue quod pa
tet ex copula &,quæ ibi ponitur dum dicitur quod pro eis
& pro eorum familijs:argu.l.ea tñ adiectio.ff.de leg.iij.Cō
firmatur hoc quia ſi aliud diceretur morientibus illis ſiue
decedētibus partes poſteriores remanerēt illis inutiles ſi-
ne aditu ad eas quod eſſet iniquū ergo quod ipſe oō uellet
in ſeipſo non debet cootra alios poſtulare.ut.l.pe.C.de ſo-
lu. Noo ob.quod non debent detegi ſecreta domus &c.qa
hic ſolom aditus io loco emioenti petit non per cameras
& alia loca ſecreta. Hæc mihi uidetur fuiſſe magis intētio
diuideotiū & meo iudicio magis equa ſm primam cooſul-
tationem.ſequitur abſurdum quod pars quorum libet eſſet
iouttilis ubi res deueniret ad extraneum ſecuodū ſecundā
cōſultationē & reſponſionem non ſatisfiet menti arbitra-
torum quorum fuit intentus : ut communitas andanei eſ-
ſet tantum communis familie qui cum miniſterio hoc adie
cerunt poderantes quanta poſſent ex cōmixtione extra-
neorum pericula obueoire maxime ubi ſuot mares & fœ-
minæ qui die & nocte baberent ſoli & ſole inſimul conue-
oire : ut.l.non aliter.ff.de uſu & ha. in familijs enim eorū
nihil ſeui ſuſpicati ſunt arbitri diuideodo.io mixtura aūt
extraneorum ſecus & merito non eſt ergo andaneum ſiue
io ſeruitute ſiue io proprietate couſiſtat hooeſte inter ex-
traneos diuiſibile aut communicabile. ot.d.l.nō aliter ob.
puto portiones has uenire in licitationem ſecundum for-
mam.l.j.C.communi diuid.quæ ſi portio in extraneū tran
ſlata non poſsit ſecum trahere communionem andanei aut
diuiſiooem boneſte lex enim dicta ab arbitris uidetur ne
conſortes in extraoeo alieoarent dando commonitatem
andanei ſolum illis de familia.C.de contrahenda emptio.
dudum. Pet. de Anchara.

Cum ex diſpoſitione ſtatutorum ciuitatis Seneñ.cauea-
tur quod ſi mulier deceſſerit ſine filijs ex uiro cui nupta
eſt tempore ſui obitus remaneret dimidia pars ſuarum do
tium apud maritum oon computato io dicta dimidia lu-
cro donationis propter nuptias qua parte maritus priuari
noo poſsit. ſi uero mulier ex oiro præmortuo habens fi-
lias ſecundo nupſerit & ex ſecundo ſuſceperit filium & ip
ſo uiro ſuperſtitę deceſſerit tertia pars dotis ipſius mulie-
ris & donatioois propter nuptias remaoeat penes ipſum
maritum ſuperſtitem : reliqua uero remaoeat penes filios
ſaluo quod in proximo caſu ubi ſecuodo nupſerit poſsit
mulier diſponere ſecundum iura & ſtatuta commuois Se
neō. & hoc eſt totum ſtatutum. Sequitur talis additio no-
ua dicto ſtatuto quod poſitum eſt ſub rubrica quæ pars ce
dat lucro uiri ſol. ma. propter mortem uxoris quæ addi-
tio ſic ſtat. Addiderunt io fi.d.c.hęc uerba uidelicet quod
ſi mulier ſecuodo uiro nubet & filium uoum uel plures ha
buerit ex primo uiro & ex ſecuodo uiro filios ſimiliter ha
buerit quod dictus talis uir nil lucretur ex dotibos.filij ue
ro ipſius mulieris ex utroque uiro & ipſa muliere nati ſuc
cedant in capita ſalua ſemper diſpoſitione dicti ſtatuti.ſe-
quitur ſtatutum ſi qua mulier habens filios uel filias vlti-
mas unum uel plures cuiuſcuoque ſexus fecerit teſtamen-
tum uel codicillos uel dooatiooē oon poſsint relinquere
dooare uel uendere uel alienare ita quod filij eius qui re-
manſerunt poſtea poſsint priuari boois ſuis niſi cauſa ne-
ceſsitatis uel metus ſalua quarta parte bonorū de qua poſ-
ſit pro ſuo arbitrio diſpenſare & de ea diſponere hoc eſt
punctualiter ſtatutū cui ſtatuto facta fuit talis additio poſt
mortalitatem magnam quæ talis eſt. Addiderunt dicto ſta
tuto hæc uerba uidelicet nepos uel nepotes ſiue nepris &
nepotes deſcendentes ex eis obi diſpooit de habente filios
& filias & detraxeruot.d.c.hæc uerba.oidelicet fecit teſtm̄
codicillos uel donationem & addiderunt in fi.d.c.hæc uer
ba uidelicet reliquę tres partes pro rata inter filias diuidā
tur & hæc eſt additio punctualiter ut iacet. His præſuppo
ſitis factum ſuper quod conſilium de iure petitur tale eſt.
quædam domina Berta habens filium ex primo uiro & ha
bens bona q̄ plura uigore & occaſione primi matrimonij
ſibi oon quæſita nupta ſecundo uiro cui qoidem dotis titu-
lo dedit & tradidit poſſeſsiooes & bona eſtimata per.c.lib.
quę ualebaot.cxxv.ſecundum rei ueritatem promittens di
cta Berta dicto ſecūdo uiro dicta bona defendere & deſtri-
gare a quacūq; perſona & ſic ad eſtimationē prædictā di-
ctæ Bertæ ius dotis eſt quæſitum quæ quidem Berta deceſ-
ſit ſuperſtite filio nato ex primo uiro.cui ex bonis ſuis ipſa
mater magnā ſeu maiorē partē ipſorum bonorū nō datorū
in dotem ſecundo uiro cōceſsit & ſuperſtite hoc ſecundo
uiro nullis tñ relictis liberis ex ſecundo uiro nunc cooten-
tio oritē inter dictū filium & maritū ſuperſtitē,nā filius uult
uenire ad reſtitutiooē dicti contractus dotalis dicēs quod
dicta mater cum conſcientia non potuit de bonis ſuis di-
ſponere niſi de quarta parte & allegat ſtatutū. ſ. ſcreptum
de boc loquens cui pro parte dicti mariti filio Bertæ reſpō
detur quod hoc nō uēdicat ſibi locū in dotibus quin poſsit
in dotem

In dotem dare quæcũque bona habet. Et ex hoc est primũ
dubium an dotis traditio si sit restricta mulieri secundo nu
benti de bonis suis uigore dicti statuti. Secundum du-
bium est posito quod filius simul ueniat in capita alijs exi-
stentibus ex secundo uiro pater in nihilum admittatur an
dictus secundus uir dimidiam lucretur cum nullus filius su
sceptus fuerit ex prædicto secũdo uiro & ex prædicta Ber
ta sibi nupta. Tertiũ est si dicta Bertha habet patrimonia-
lia & sic extra doté. an dicta bona sint obligata dicto ma-
rito in totum uel pro quarta parte ad defensionem dicti
contractus dotalis &c.

CONSIL. CCCLXXX.

1 *Statutum an odiosum dicatur quo mulier habens filios ultra quartam disponere prohibetur.*
2 *Moderator & arbiter in re sua quilibet esse potest.*
3 *Lex odiosa dicitur qua liberi disponere & contrahere prohibentur.*
4 *Maritus secundus quando dotem dimidiam lucrari dicatur.*
5 *Viri ad matrimonia contrahenda prouocantur si uxore sine liberis in secundo matrimonio decedente dotis medietatem lucrentur.*
6 *Parafernalia uxoris obligantur marito pro defensione dotis.*

IN CHRISTI nomine amen. Ante de-
terminationem & responsionem ad dubia
proposita in themate sunt euidẽtialiter quę-
dam præmittenda quæ circumferrent ad de
1 terminationem quæsitorum. † In primis igi
tur præmittendum quod lex municipalis communia sen.
de qua in ipso themate fit mentio & per quam mulier ha-
bens filios prohibetur non posse disponere de bonis suis
nolendo alienare nisi dũtaxat de quarta parte ipsorum bo-
norum est respectu ipsius mulieris principaliter odiosa. li-
cet in consequentia sit fauorabilis filijs quorum contẽplá-
tione emanasse uidetur. Odiositatis autem dictæ. l. causæ
2 sunt plures ac demonstratiuæ ipsius odij. † Et primo quia
est contra naturalem equitatem & ciuilem quia licet cui-
cunque domino disponere de suis bonis & ipsis frui ad li-
bitum suũ ut in re sua sit moderator & arbiter: ut. C. man.
l. in re mandata. sol. matri. l. etiam. §. licet. Secundo quia est
contra ordinem a iure communi in honorem lineæ ascen
dentis & in condignam satisfactionem lineę descendentis.
placuit enim legislatoribus quod parentibus liceat de bo
nis suis disponere minisculam partem quæ est legitima iu-
re naturæ relicta liberis ut. l. papinianus. §. quarta. ff. de in-
offi. testamen. l. scimus. §. repletionem. & l. qm. & l. omni-
no. C. eo. titulo. d. l. municip. procedit econtra in proprijs
mulieribus eidem minusculam partem reseruando ad di-
spositionem & tres partes inalienaliter reseruando libe-
ris. Tertio quia eadem. l. est districta in sui dispositione.
non enim separate acquisitiones bonorũ ut puta sint quæ-
sita mulieri mediante matrimonio, unde sunt liberi uel ali-
unde. sed simpliciter loquitur in quo equitas iuris cõmu-
nis aliter disponit, ut. l. fœminæ. C. de secundis nuptijs, tri-
buens ipsi mulieri libertas habenas disponendi inter libe-
ros de bonis aliunde quæsitis quam ex matrimonio. sed re-
spectu secundi uiri limitatiue. s. ut non liceat aliquo titulo
plus concedere quam uni ex liberis qui minus habeat: ut. l.
hac edictali. in prin. de secun. nupt. respectu uero bonorum
quæsitorum occasione alicuius matrimonij uel proxime
uel remote ut per successionem quam mater ipsa fecit ali-
cui ex liberis. l. communis digno iudicio coartauit mulie-
ri liberam disponendi licentiam: ut. d. l. hac edictali. §. his
3 illud. & d. l. fœminæ. cum concor. † Item præmitto quod
omnis lex adimens liberis disponendi & contrahendi licẽ
tiam nisi ex causa iusta fiat odiosa est quasi contra ius natu
rale seu gen. secũdum quod contractui est iniunctum. ut. l.
ex hoc iure. ff. de instit. & iure. hinc est quod facultas iure
ciuili non perijt. ut. l. si pignori rem. & ibi per Bart. ff. de
usucap. Item præmitto quod leges disponentes in lucris
nuptialibus & lucra nuptialia fouentes ut pacta licita ipso
rum lucrorum habent rationem publici iuris & priuati
secundario ut uiri & mulieres promiores sint ad matrimo-
nia contrahenda si in mortalitatis euentum superstes ali-
quod lucri compendium sit habiturus. ut. C. de dona. ante
nup. l. cum multe circa medium. His præmissis descendo
ad quæsita. Et contra secundum uirum ut non lucretur
dimidiam sue dotis principaliter hæc faciunt primo dictę
. l. municip. regiditas quæ prohibet mulierem disponere
uel alienare bona sua nisi dumtaxat usque ad quartam si
filios habeat sed proponit quod ipsa domina Ber. habeat
filium ex primo marito tempore dotis date secundo uiro
qui filius adhuc uiuit ergo sequenda est ipsa lex licet rigi-
da. ut. l. prospexit. qui & a qui. sol ma. l. si uero. §. de uiro.
Secundo facit equitas motiua legislatoris qui per legem
municipalem in additione de qua in themate fit mentio
uidetur noluisse in casu existentium liberorum ex aliquo
matrimonio quod secundus uir nil lucretur. & sic uide-
tur abrogare quod ante erat dispositum in ueteri lege de
lucro dimidio uel tertiæ dotis. Breuiter puto contra ut
latius infra parebit. Suppono tamen primo quod dictum
statutum prohibens mulierem alienare uel de bonis suis
disponere non est intelligendum in muliere quæ alienat
dotando seipsam cũ hic intellectus esset iniquus & impedi
ret liberam licentiam contrahendi matrimonium si non
liceret mulieri secundo nubere uolenti bona sua dare in
dotem propter filios quos haberet ex primo matrimonio
cessaret hic utique præcipua causa fauoris quæ debetur mu
lieribus ex dotibus ut nubere possint. ut. ff. sol. mat. l. 4. &
. ff. de iure do. l. j. nec facit quod mulieri reseruatur quarta
pars bonorum suo arbitrio disponenda: quia non tollitur
quin restringatur libera contrahendi matrimonij licentia.
sub hac enim minuscula parte non est uerisimile incitari ad
matrimonium homines condigne conditionis qui anhe-
lant cum ea matrimo. contrahere sub maiori dotis con-
templu. ergo d. l. municipalis non est intelligenda in hoc
casu & accidit de iure dot. l. siue generalis. §. iste autem cu
rator. & ut mulier in contrahendo matrimo. non deficiat
ob dotis condigne carentiam & sic supradicta interpreta-
tio restrictiua tum ex causis dotis ut in euidentialibus, tum
es præcipuo fauore debito dato mulieribus ut cum doti-
bus nubere possint tum ne pro minuscula parte ipsa lex
municipalis inducat contra ipsas mulieres graue damnum
& iacturam generalem in omnem casum cõtra equitatem
naturalem & regulas iuris communis ut in euidentialibus
tactum est dicta autem lex procedet in alijs alienationibus
& dispositionibus mulierum, arg. l. si serui uestri. & quod
ibi not. C. de noxa. & l. scimus. §. in computatione. C. de iu
re delibe & quod ibi not. Prædictis etiam accedat quæ-
dam consideratio reductiua absurditatis quod nedum in. l.
sed in omni dispositione euitandum est, ponatur enim
quod si mulier habens. xl. in bonis & filios ex præcedenti
matrimo. & nubens secundo det quartam. i. x. in dotem &
ex secundo uiro suscipiens filios iterum nubat non dabit
in dotem nisi quartam quarte & sic de singulis. & hoc mo-
do quasi ad nihilum ueniet sed hoc esset omnino absurdũ.
Et sic contingente casu in alienatione facta per dictam do
minam Bertam ex causa dotis in interpretatione dicti sta-
tuti dico pro dote. ut. ff. de iure dotium. l. in ambiguis. cum
concor. & per hoc concludo dictam dominam Bertam ci-
tra impedimentum. d. l. munici. potuisse dicto secundo ui-
ro dare dotem posito quod transcenderet ultra quartam
bonorum suorum & hunc intellectum puto uerum & con
sonum equitati & per hoc fit responsum ad primum.
4 † Venio ad secundum, scilicet an dictus secundus uir
possit & debeat lucri facere dimidiam dictę dotis & ultra.
Puto quòd sic uigore statuti prædicti loquentis in casu
quo mulier in secundo matrimo. decedat absque liberis
ex eo. Ad cuius casus intelligentiã distinguendi sunt qui-
dam casus. nam quandoq; decedit mulier nullo extante fi-
lio ex primo nec secundo matrimo. & quæritur de lucro
dotis & hic casus non contingit id de quo quæritur. quan-
doque decedit mulier extantibus filijs ex primo, & se-
cundo matrimonio, & hic casus decisus est ex forma. d. l.

muni. primo enim uir lucrabitur tertiam dotis postea
per additionem factam eidem eo deuentum est quod nil
lucretur uir sed ipsa dos inter liberos diuidatur & etiam
iste casus non contingit proponi. quandoque contingit
casus quod liberi supersint ex secundo matrimo. & non ex
primo & ad huc nõ est ad propositũ quãq; supersunt liberi
ex primo nõ ex secundo & hic est casus noster ubi uidet̃ di
cendũ uirum prædictũ lucrari debere dimidiã dotis ex uer
bis primæ. l. municipalis hoc volentis de qua in themate
fit mentio ibi dum dr̃ cũ ex dispositione statutorũ ciuitatis
seneñ. cauetur quod si qua mulier decesserit sine filijs ex vi
ro cui nupta est tempore obitus sui remaneat pars suarum
dotium apud maritũ &c. notanter igitur admittit uirum
secundũ ad dimidiam dotis in casu quo ipsa mulier dece-
dens tempore sui obitus reperit se sine liberis ex eo uiro
secundo. Altera ergo pars eiusdem. l. de lucro tertiæ dotis
proposito nõ potest habere lucrũ: quia loquit̃ in casu existẽ
tium liberorũ ex utroq; matrimo. altera per viã additionis
superueniẽs quæ abstulit lucrum prædictũ tertiæ dotis sitr
non põt habere locũ: quia adhuc loquit̃ in casu existentiũ
liberorum ex utroq; remanet ergo in robore suo alia. l. lo-
quens de lucro dimidie dotis quod. n. non mutatur quare
stare prohibet̃ ut. l. præcipimus. in fi. de app. & l. sancimus.
5 C. de test. † Præterea æquum est. d. l. seruari. quia in ea ser-
uatur publici iuris ratio ut sic contenti lucro dimidie do-
tis muliere decedente in secundo matrimonio sine liberis
ex eo viri magis prouocantur ad matri. contrahenda. & ac
cedat quod dictum est in euidẽtialibus nec est inuidiosum
aut odiosum liberis primi matri. quibus in alia dimidia &
in ceteris bonis si quæstionẽ iure habeat potest esse cõsul-
tum. Et hoc maxime in proposito uerum est quia maiorẽ
partem bonorum suorum contulisse & concessisse propo-
nitur & sic aduersus dispositionem. d. l. uolentis uirum se-
cundum lucrari dimidiam dotis. Et maxime hoc suaderi
potest quia ipsa bona in dotem data secundo viro & bona
alia quæ habebat ipsa mulier non fuerunt quæsita a uiro
primo uel occasione primi matri. & sic non erat effecta pe
nalitati. l. fœminæ. & l. generaliter. & cũ alijs. ll. Nec etiã
ipsa mulier dotem dando dicto secundo uiro excessit di-
spositionem. d. l. hac edictali attenta quantitate bonorum
dictæ dñæ quæ collate fuerunt in dictũ suum filium & attẽ
ta dimidia dotis quæ iure hæreditario pertinet ad eũ & sic
nulli reuocationi locus esse põt cõtra dictum secundũ uirũ
in lucro prædicto per. d. l. hac edictali. §. sui. Nõ ob. ꝙ hoc
mõ esset interpretatio ꝯ dictã. l. hac edictali quia reperire
tur uir habere dimidiam dotis & filij eius unam dimidiam
percipiendam inter omnes & sic quilibet haberet minus
dicto uiro scdõ ergo locus est reuocationi ut uir sit æqua-
lis cum quolibet filiorum: sed dici potest quod. l. hac edi-
ctali loquitur qñ mulieris pacto inducitur inequalitas: sed
hoc casu inequalitas esset sine pacto mulieris ex legis mu-
ni. prouisione quę uoluit sua ratione mora uirum secundũ
lucrari dimidiam circa uoluntatem mulieris & hoc uide-
tur sensisse glo. d. l. hac edictali. §. sui. no. in glo. sed pone. Et
in casu ꝓposito interpretato. d. l. plana. & æqua est vt dixi.
Et ex his apparet conclusum ad secundum quæsitum.
6 † Modo superest tertium quo quæritur an bona parafer
nalia dictæ dñæ sint obligata dicto marito pro defensione
dicte dotis. Circa quod breuiter puto quod sic: cõstat. n. do
tem deberi per euictionem & de euictione agi posse. vt. l.
cum post. §. cum res. & l. quoties. ff. de iu. dot. & l. si mulier
§. j. & . C. e. l. j. Præterea si ipsa mulier circa præiudicium. l.
muni. prohibentis mulierem alienare ultra quartam &c.
potest sua bona dare in dotem etiam ultra quartam: er-
go eadem ratione dando partem possunt obligari cetera
bona mulieris pro euictione cum ueniant in consequentiã
dotis. ex. l. dispositione nec erit alienatio uel obligatio uo-
luntaria. ut. ff. de iure dot. l. titia. & l. item quia & quod.
ibi no. de pac. argu. in. l. j. de fun. do. & hoc puto uerum &
non prosequendo ulterius ad singula ergo quæsita patet
conclusiue esse responsum. ut. s̃. dictum est de præcedenti
materia. do. Pet. de ancha.

CONSIL. CCCLXXXI.

1 *Alienationis nomine continetur omnis actus per quem dominium trãsfertur.*
2 *Alienationis prohibitio in ultima voluntate dotis dationem non impedit.*
3 *Mulier secundo nubens qualiter liberis primi matrimonij prouidere debeat: & qualiter secundis: & an maritus secundus dotem lucretur.*

IN CHRISTI nomine amen. In the-
mate præmisso & dubijs inde sumptis est
aduertendum quod pro parte filij multũ fa-
cit statutũ prædictũ tertij. s̃. in ordine quod
incipit. Si qua mulier habens filios &c. iun-
cta detractione postea facta illi statuto de qua. s̃. illorum
uidelicet uerborum fecerit testamentũ uel codicillos. &c.
& in uerbis illis non possit relinquere donare uel uende-
1 re uel alienare &c. † cõstat enim de iure quod uerbo pro-
hibitionis prædicto alienationis continetur omnis actus
per quem dominium transferatur. ut in. l. j. C. de fun. do. fa
cit. l. statu liberi. §. quintus in fi. ff. de sta. libe. & l. alienatio-
nis uerbo. & ibi no. ff. de uerb. signi. l. fi. & ibi etiam no. C.
de re. alie. non alie. constat autem quod in dotem dare est
alienare cum maritus sit dominus rei dotalis. ut est tex. in
. l. doce. C. de rei uend. & . l. quintus. §. argento. ff. de auro &
arg. leg. & . l. in rem actio. in prin. ff. de rei uendi. & . l. j. C. de
ali. iu. mu. causa fac. pro hoc bene faciunt multum uerba di
cti tertij statuti quod incipit. Si qua mulier &c. nam si te-
net constitutio dotis ultra quartam & maritus lucretur di
midiam ex forma statuti ecce quod mulier alienat taliter
quod filij possunt priuari. ergo prohibitum est uigore dicti
statuti ultra quartam taxationem. Pro hoc accedat opti-
me secundum statutum. s̃. in ordine sine additio facta pri-
mo statuto ibi ꝙ si mulier ex secundo uiro nubet &c. ubi
statutum excludit in totum uirum a lucro dotis si existant
filij a primo uiro: & existant etiam ex secundo: & filios
vócat in capita. nunc autem cum extent filij ex primo solũ
non ex secundo si lucretur dimidiam & ex primo uiro exta
rent duo uel tres uel plures filij quod secundus uir, longe
plus habebit de bonis uxoris solus quam filij mulieris ex
primo uiro & quam haberet ipse secundus maritus & filij
quos haberet uxor ex ipso secundo uiro quod uidetur ab-
surdum & contra mentem statuti quæ semper restrinxerũt
lucrum mariti in dotem prædicte & auxerunt ius filiorum
mulieris ut ex tenore ipsorum apparet ergo uitandum. ar.
l. nam absurdum. ff. de bo. lib. Sed attentis in themate nar
ratis & propositis mihi uidelicet quod dicta bona fuerunt
propria mulieris non de bonis primi uiri & quod ipsa ma-
iorem partem eorum seu magnam dedit huic filio suo &
quamuis secundo uiro dederit ultra quartam non pote-
rat commode & honeste nubere secundum conditionem
sue personæ cum minore dote quam dederit. uidetur di-
cendum etiam quod mulier potuerit facere & uidetur de
iure dicendum quod mulier potuit etiam hoc facere ut
2 uir lucretur dimidiam † ubĩ aduertendum quod prohibi-
tio alienationis facta etiam in ultima uoluntate quæ est fa-
uorabilis non impedit dotis dationem saltem congruam
conditioni personarum. & hoc propter utilitatem publi-
cam quæ præfertur priuate. ut est tex. in autentica. res quæ
subiacet. C. communia delega. & in corpore unde sumi-
tur. §. quamobrem. in auten. de restitu. & ea quæ parit. &
ibi no. multominus in casu proposito intelligetur esse ꝓ-
hibita dotis datio per statuta prædicta uel aliquod ipso-
rum quæ sunt minus fauorabiliora quam ultima uoluntas
quod est stricti iuris odiosa exorbitantia a iure commu-
ni maxime in isto casu per. l. istam. C. de sacr. sanct. eccle.
ergo magis restringenda. argu. l. quicquid astringende. ff.
de uerbo. obliga. & . c. in nostra. de iniurijs. & dam. da. nec
puto certè fuisse de mente statuti prohibere mulierem do-
tare seipsam de bonis suis etiam dicti tertij statuti & e-
tiam cum sua additione & detractione postea facta. sed
solum

solim funerint detracta illa uerba fecerit testamentum uel codicillos, uel donationem ut includeret alias multas species donationis quæ possent fieri non dotis fauore unde non puto ex hoc capite compreheudi dotis dationẽ & esse prohibitum per statuta prædicta solum in calu proposito attento statuto quod dixi in princip. & maxime dicta autentica res quæ, & in corpore unde sumitur.

De lucro autem dotis an iste secundus lucretur dimidiã pondero quod ista est quædam alienatio legslis quam facit.l.municip. prædicta primo posita.s̃.in ordine sicut alibi in simili.in auten. præterea.C.unde uir. & uxor. facit.l. alienationis.uerb.ff.de uerborum significatione. nnde iste non comprehenditur sub uerbis statuti de quibus supra quod incipit. Sed qua mulier &c. ubi uero posset relinquere &c.cum ibi prohibitio concernat personam mulieris alienantis non rem ipsam & sic cum res ipsa nõ sit prohibita alienari sicut alibi fundus dotalis: ut lege prima.ff. de fundo dotali.& lege.j.§.& cum res.C de rei uxo.actio. & tunc est alienatio legalis. ut.l.si fundum.ff.de fun. dota. hic non extendam statutum odiosum. ut dixi.s̃.argument. l.quicquid astringeude.de uerborum obligationibus.&.c. in nostra. de iniur. & dam.da.ad alienationem legalem. & sepe euenerit quod illud quod non possit fieri per pactum uel contractum fit per.l.vt.l.quemadmodum de agrico.& censi. libro undecimo. &.l.longe.ff.de diuer.& tempo. præscrip. & ibi not.& no.in.l.nam satis.§.fi.ff.quemad. ser. amit. unde posito quod illa per uerba quæ sequuntur in.d.statuto quod incipit. Si qua mulier &c.Item quod filij eius qui remanserint &c.non comprehendatur dotis datio per prædicta, scilicet alienatio legalis: quia de illa nõ loquitur & si dictum statutum intelligeretur de dotis datione sequeretur quod mulier ipsa attento dicto tertio statuto & de additione eius facta non posset disponere nisi de.viij.parte bonorum hoc est de dimidia parte quam tamen posset in dotem dare cum aliam lucretur uir reliquas tres partes eius filij attenta additione facta dicto tertio statuto de quo.s̃.argu.C.de sa. sanctis.ec.l.j.ubi tex. uidetur. Et an ex alijs statutis sit prohibita dicta legalis alienatio
3 lucrorum dotis & inquantum. † Et si ponderetur primum statutum loquitur in prin.generaliter & indistincte. unde in casu aliter non prouisn remanet illa prima dispositio. ar.l.si extraneus. de condi.ob causam.&.l.si cum dntem.in prin.ff.so.ma.sed dictnm statutum in secunda parte ibi si uero mulier ex uiro præmortuo &c.prouidet quando mulier secunda nubens habet filios ex primo uiro & suscipit filiũ ex secundo quod tertia pars remaneat penes maritum: hic ergo dicendum quod si ex secundo uiro susceperit filium quãuis non superuixerit matri locus est huic parti statuti qa attẽtis uerbis statuti sufficit quod susceperit quãuis nõ peruixerit aliàs esset secus.ut.l.ex facto.§.si quis aũt.ff.ad trebel.&.l.hæredibus.in princ. & ibi no.eo. ti.si aũt nunq̃ suscepit filium ex isto secũdo uiro nihil prouidet hæc pars statuti, unde remanet in regula præcedenti quod uir lucretur dimidiã.ut in præall.l.si extraneus.ff.de condi. ob cãm. &.l.si eum dotẽ. in princi.ff.so.ma. &.l.commodissime.de libe. & posthu.codẽ modo loquitur in effectu additio præmissa facta primo statuto: quia loquit per hec uerba si mulier habuerit filios ex secundo uiro &c. per quæ uerba uidet̃ sufficere habuisse quãuis non superuixerit. arg.l.hæredibus.& quod ibi no.ff.ad treb. & hoc attento si habuisset aliquẽ filiũ ex secundo uiro quãuis nõ superuixerit locum uideret̃ habere hæc additio & sic uirũ in totum excludi qđ tñ non puto quia ex uerbis quæ sequuntur in dicta additione satis patet quod loqnit qñ superuiuit ut patet ibi filij ipsiua matris ex utroq; uiro ex ipsa muliere nati succedant in capita unde in casu isto locũ habet hæc dispositio dationis. argu.l.mancipia.& quod ibi not.in fi.per glo. & Iaco. but. C.de ser.fugi. Sit ergo ex prædictis ꝯclusio in duobus primis quæsitis quod dicta mulier potuerit reseruando filio primi matrimonij magnam partem suorum bonorum dare in dotẽ secundo uiro tñ quod potuerit cõmode mulier nubere etiã ultra quartã bonorum suorũ: & quod si ex secũdo uiro mulier nullũ suscipit filium quod uir ipse lucretur dimidiam quia sufficit.l.munici.sic scriptã esse & non reperit prouisum per aliam municipalem casum istum.argu.l. prospexit.qui & a qui.& præal.l.si extraneus.ff.de cõdi. ob causam.cum alijs si.superius alleg.q̃uis forte nõ sit de mẽte statuentiũ propter absurdũ quod dicebam.s̃.de casu quo supersint liberi ex utroq; uiro & bene facient alias prouidere sed quo ad casum propositũ satis sufficit dicere quod de illo prouisum est nõ de ista. arg.l.si uero.§.de uiro.ff.so. ma.si aũt habuit filium sed non uiuit: quia supponit quod hodie non habeat puto quod uir lucretur solũ tertiam partem dicte dotis & hoc propter secundam partem primi statuti cuius prouisionem puto hic locum habere non aũt aditionem ei factam quæ priuabat ipsum in totum lucro dotis quod loquitur superstitibus filijs. ex utroq; uiro ut dixi .s̃.& ex his satis sunt decisa omnia quæsita: & patet respõsio ad obiecta. Ego Franciscus &c.

CONSIL. CCCLXXXII.

1 *Iuramentum quod per metum extorquetur propria iurantis autoritate non rumpitur.*
2 *Gesta per metum quando ualeant & quando non.*
3 *Iudex iuramentum relaxaturus an debeat partem citare & de causa cognoscere.*
4 *Pars citatur de cuius interesse & praiudicio tractatur.*
5 *Sententia annullatur si sine causæ cognitione procedatur.*
6 *Relaxatio iuramenti ad quem spectet.*
7 *Pœnas incurrit qui contra transactionem iuramento firmatam uenit.*
8 *Iudex secularis quando debeat ecclesiastico iudici parere.*
9 *Executio sententiæ impeditur euidenti iniquitate.*
10 *Exceptio periurij & agentem repellit & actionem ipso iure perimit.*
11 *Defensio cuilibet competere potest.*
12 *Metus coniecturis probatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Retento ordine dubiorum reassumam singula ut aliquid ultra addam. Et super primo quæsito an scilicet contra iuramentum quod prætenditur extortum per metum possit qui iurauit uenire contra propria autoritate. Et dicendum est pro ueritate quod non imo requiritur absolutio & in hanc opinio. omnes concordant.ut Innocen.in.c.si uero.&.c.uerum.de iureiurando.& utrobiq; in nouel.idem specu. in titu.de leg.§.nunc ostendendum.uersicu.xxiiij.idem Archi.
2 xxij.q.iiij.c.qui sacramento.xv.q.vj.c.autoritate.† regulariter enim gesta per metum ualent licet causa cognita per iudicem rescindãtur.ut.C.&.ff.quod met. causa & no.in c. Abbas.extra quod me. Fallit in certis casibus in quibus gesta per metum obligant sed sunt ipso iure nulla de quibus in.d.c.Abbas.in quibus etiam credo quod requiratur sententia declaratoria ne non possit conuenirl. argumen.cap. cum secundum leges.de hære.libro sexto. & quod no.in c. ij.de præscrip.eo.li.& hoc dico quando uitium est latens secus si appareat ex sui inspectione illicitum & quod eius obseruantia uergat in dispendium salutis æterne quia cum autoritate propria potest deseri. ut.l.quæ sub conditione.§.finali.de condi. insti. & no. Innocen.in cap.uenerabilem.de electio.cognitio autem huiusmodi ideo reseruatur iudici ne quis in his sicut nec in alijs sit iudex in propria cã deferendo iuramentum & promissa quæ prima facie in se nullum continet uitium uisibile igitur eis standum.argu. not.in.l.fina.C.de edic.diui Adria. tol. &.l.cum precibus. C.de probationi. & super hoc non expedit ultra progredi postquam omnes in hanc partem inclinant.

3 Præsupposito ergo hoc pro uero uidendum est an iudex aditus super ista relaxatione iuramenti præstiti in contractum transactionis debeat adhibere causæ cognitionem & sic partem citare. ut.l.fina.C.si per uim uel alio modo. Super quo est aduertendum quod quandoque iuramentum solam personam obligat puta ad non petendum non agendum & si. & de illo per Innocen.in capit.

exceptionis. de lit. contesta.lib. vj. quandoque ad confir-
mationem contractus alias inualidi ut minoris uel mu-
lieris in certis casibus.ut.cap.cum contingat. de iureiurā-
do.c.ij.de pac. lib.vj.in aut. sacramenta.C.si aduer. uendi.
Primo casu quia non est magni præiudicij habilitare per-
sonam solummodo ad actum tunc dicunt quidā quod non
requiratur partis citatio in tali relaxatione, sed certè cum
talis relaxatio ius tribuat inquantum habilem habilitat ad
iudicium non habet in se rationem quod non debeat pars
citari imo contrarium potest colligi ex no.in.l.prima.§.si
causa cognita.ff.de bon.pos.ti.generali. Item non potest
dici modicum interesse excludere aduersarium a limine, iu
dicij propter multas moras iudicij ipsius in dubium euen-
tum & insuper sumptibus & litibus non uexari. ut lege mi
noribus.ff.de minoribus.l.quod debetur.ff.de pecu. & po-
sito quod esset modicum interesse tamen & in minimo nō
debet iudex partem ledere.argu.c.appellationibus. de ap-
4 pellatio. &.C.eod titu.l.& in minoribus. † Ex quo igitur
certum est quod hic uertitur interesse partis: scilicet ad-
uersarium ab agendo repelli ipsum iudex habilitare non
potest parte non citata. nam ut dicit text. contra inauditā
partem nihil possumus diffinire. ut.c.j.de causa possesio.
& proprie.&.c.inter quatuor. de maiori. & obed.& quod
no.in.c.ecclesia sanctæ Mariæ.de constit.etenim hoc iura-
mentum præstitum est parti ergo nō potest remitti per iu-
dicem motu proprio, ut no.in.d.c.autoritate. In secunda
autem specie iuramenti præstiti super ualiditate contra-
ctus uel super maiori efficacia & effectu ut cum transactio
est iurata sicut in casu nostro credo proculdubio necessa-
riam esse omnem causæ cognitionem & per consequens ci
tationem super qua fundatur omne iudicium: ut not.in.d.
c.ecclesia sanctæ Mariæ. &.ff.de iureiur. in rubri. Proba-
tur hoc primo ex eo quod transactio iurata producit mul-
tiplicem effectum. ut patet in.l.si quis maior.C.de tran-
sact.non uidetur ergo permissum iudici ex abrupto ipsius
uires debilitare per relaxationem iuramenti quod cēsetur
pars contractus & concomitancia sicut dies & omnia pa-
cta: ut.l.j.ad fi.ff.de eden.&.l.fundi partem.de contrahen.
emp.&.c.abbate.de re iudi.lib.vi.forme igitur contractus
date a contrahentibus non uidetur permissum iudici de-
trahere: vt.l.conuentionibus.ff.de uerbo. ob. & nedum
iudex sed nec imperator potest sine causa tollere ius alte-
rius maxime quod descendit ex conuentione & sic ex uin-
culo naturali: ut.l.j.ff.de pac.&.c.quæ in ecclesiarum. de
consti. per Inno.&.l.quotiens.de preci.impe.offe.iuramē
tum autē præstitum hōi est huiusmodi & de iure naturali
ut no.per Archi.in.d.c.autoritate. & in spec. ubi.s̄.prete-
rea inter laycos iudex ecclesiasticus cognoscit de uiribus
iuramēti ut de incidenti spirituali sicut in si. de or. cog.c.j.
nulli autem dubium quod dicta spirituali incidenter mota
est cognoscendum parte citata: ut.c.tua eo. ti.&.c.lator.
5 qui fi.sint legi. † Ex istis breuiter concludendum est quod
sicut iudici sententia esset ipso iure nulla super toto contra
ctu non præmissa cognitione & citatione legitima ut.l.ea
quæ.C.quomodo & quando iud.& cle.pastoralis.de re iu-
di.ita etiam debet esse nulla super parte contractus de du-
cta in ecclesiastico foro.ar.l.quæ de dote.ff.de rei uē.facu.l.
prolatam & quod ibi probatur.C.de sen.&.c.cum ex lite-
6 ris.de restitu.in integr. † Præterea aduertendum ad not.
per Innoc.in.c.j.de iureiur.ubi relaxatio iuramenti primo
loco spectat ad partem cui est præstitum & in eius contu-
maciam & contemptum potest iudex ex officio relaxare.
ut.c.debitores.e.ti.in nouel.si igitur ordine successiuo iste
actus spectat ad plures non ualet quod agitur per sequen-
tem in gradu ante deuolutionem ad ipsum argu.l.quan-
diu.de acqui.hære.& quod no.in.c.prudentiam.de offi.de-
le.&.c.ab excommunicato. de rescri. in nouel. & maxime
est uerum cum subrogatur iudicis officium quod non con
currit cū alio.Et ex istis luce clarius manifeste patet q ab-
solutio a iuramento dñi episcopi fuit nulla.& p cōns nec no
mē sententiæ meret habere.ut.d.cle.pasto.ad fi. de re iudi.
ad hoc.l.iij.§.cōdemnatū.de re iudic.&.l.ij.§.testiū quéad-
modum testa.aperiā.&.l.non putauit.§ quæuis. de iudu.
7 † Et ex hoc etiam subsequenter infertur solutio ad secun-
dum quæsitum principale uidelicet q dicta dña.b.ꝯ transa
ctionem fide & iuramento uallatam supplicādo uel aliter
ueniendo contra incidit in pœnas de quibus.in.d.l.si quis
maior.C.de transa.nec episcopi autoritas qui eam temere
& perperam absoluit excusat ipsam a temeritate qua uti-
tur in ueniendo ꝯ dictam transactionem.ut.l.iuste.ff.de ac-
qui.pos.per Bar.&.c.si.de clāde.despō.&.l.meminerint.C.
unde ui. & maximè est hoc uerum quando ipsa procu-
rante & ad eius instantiam episcopus relaxauit uel talē ab-
solutionem factam sub eius nomine alio postulante ratam
habuit tacite uel expresse.c.si.de confes.lib.vj.ad hoc.l.præ
tor.ff.de iudi.& q no.Inn.in.c.ij.de dila. si aūt procurator
ad hoc non habens speciale mandatum supplicauit ut tran
sactio iurata a prædicta dña rescinderetur non debuit audi
ri: quia talem actum per quem dñs incidit in pœnam uel
diminutionem fame & status sui ut est iste per prealle.l.si
quis maior.non potest procurator exequi sine spāli manda
to.ut cle.nō pōt de procu. cū ibi no. Circa tertium quæsi-
tum nō elicio ex puncto ad quē finem quærat an uicarius
episcopi in hac cā censeat ut ordinarius uel delegatus ideo
non examino sed remitto ad gl.sing.in.c.hi qui autoritate.
depreben.lib.vj.siue ut est ordinarius siue ut delegatus cē-
seatur. Videndum de quarto dubio in quo quæritur an iu
dex secularis posit cognoscere de uiribus & effectu iura-
menti appositi in prædicta transactione dum dicitur quod
fuit præstitum per metum. & per consequens non obliga-
torium in effectu. ut.d.c.si uero.&.c.uerum, de iureiur. Et
certè cum in casu isto de quo quæritur sit contentio an iura
mentum sit seruandum uel non uidetur q huiusmodi co-
gnitio specter ad forum ecclesię iuxta plenè not.p Io an.in
c.si.de fo.cōpe.in nouel.nā dictū est.s̄.in primo dubio post
doc.q iurm metu extortum obligat licet posit rescindi
sicut alia quæ per metum gerunt sed quia ista resolutio est
de re spūali uidetur spectare hæc cognitio ad iudicē eccle-
siasticū & non secularem.ut.c.tuā.de or. cog.&.c.decerni-
mus.de iu. Et hoc pro uero supposito uidendū restat si iu-
dex ecclesiasticus ex abrupto & sine causæ cognitione rela
xauit & sic absolutio & relaxatio ipso iure sunt nulla.vt.s̄.
est plene pbatum in uersu psupposito &c. an iudex secula-
ris corā quo de nullitate talis absolutionis cōtendit posit
de ipsa cognoscere uel præcise teneat sequi absolutionē &
relaxationē epi licet nullā.& in hoc recurrendū est ad no.
Io.and.in.d.c,cum in iure. de offi. deleg.&.c.j.de offic.or.
8 in nouel.& † utrobiq; uidetur esse de mente doc. q iudex
secularis non debet obedire iudici ecclesiastico nisi qñ iu-
dex ecclesiasticus procesit seruato iuris ordine ꝯtra illos
qui de facto non de iure sunt rebelles. & ita dicit in.d.c.j.
& expresius in.d.c.cum in iure.dicit q cū unus ordinarius
cōmittit executionem alij ordinario si sciat uel uehemen-
ter suspicet eam iniustā non exequatur. idē si dicat q uult
pbare eam iniq̄.ut.d.c.cum in iure. pro hoc facit palle.c.j.
ibi nō ad piudicandum sed ad ea q̄ Deo sunt placita &c. q
nō contingit in sententia nulla uel iniqua ꝯtra iura igit nō
obedit iudex secularis etiam papæ. c.si quando. de rescrip.
Item canon uidetur innuere q cum implorat ecclesiasticus
auxilium brachij secularis debet antequam impartiatur
adhiberi aliqua causæ cognitio an sit iustum præceptum.
xviij.q.vj.administrator. & ar.ff.ad muni.l.de iur. &.C.de
agri.& censi.l.si coloni. lib.xj.per quæ iura dicunt doc. q
iudex antequam remittat criminosum ad locū delicti de-
bet aliqualiter cognoscere. ut no.in cle.pasto. de re iudi-
ca. Ad propositum cum contra absolutionem a iuramēto
obijciat nullitas corā iudice seculari uidel q non debeat eū
q iurauit audire ueniens ꝯ ꝯtractū pro quo psumit & cui
statur.arg.c.accepimus.de fi.instr. & maximè est hoc uerū
ubi apparet euidēs nullitas ex inspectione auctorū q a pte
9 nō citata. arg. eorū q̄ no. Bar.in.d.§.cōdemnatū. † nedum
.n.euidens nullitas sed etiā euidens iniquitas uidetur impe
dire executionē sententiæ & cuiuscunq; pcepti iudicialis.
iuxta not.in.d.c.ad aures.de eta.& quali. p Inn. p ibi not.
Nec.

Nec.ob.c.fin.de excep.lib.ubi iudex fecularis curat fequi fententiam iudicis ecclefiaftici.nam hoc uerum nifi euidenter appareat nulla uel iniqua.ad hoc facit quod nota.Bart. in.l.diuus.ff.de cufto.& exhi.re. ubi index fecularis non tenetur ftare præcife proceffui iudicis ecclefiaftici & præcipue in cafu noftro in quo de iuramento fponte præftito in contractu liquet expreffe iudici feculari.quod autem fuerit per metum extortum nihil fibi conftat imo eft præfumptio in contrarium in ciuitate ubi iuftitia miniftratur.ut.l.non eft uerafimile.ff.quod me. caufa.quam præfumptionem iudex potius fequi tenetur quàm fententiam ex abrupto latã parte nõ citata.ar.c.quia uerifimile . de præfump.& in hoc refideo. Defcendo ad.v.dubiũ in quo quæritur an dictæ. F.obftat replicatio de periurio quod dicitur incurriffe ueniendo contra fententiam iuramento confirmatam in aliã caufam inter ipfam & dictam.B.& certè ifta materia fubtilis eft & lõga de quo in.l.cum mulier.ff.fol. ma. per Bar. & Bal.plenius in repe.per Io. an.poft Inno. in.c.intelleximus de adul.&.c.cum ecclefiæ. de excep. tamen fpecialiter ad cafum de quo quæritur defcendens dico quod dictæ. F.excipienti de periurio contra ipfam.B.non obftet fibi replicatio.argu.l.apud celfum.§.marcellus.ff.de doli excep. nam circa eandem rem contra doli exceptionem non datur replicatio doli & deterior eft conditio petitoris dolofi ut ibi.& .l.ij.de condi.ob tur.cau.ergo multo fortius circa res diuerfas in quibus regulariter de una ad aliam non infertur.l.papinianus exuli. de mino. &.l.fi maritus.C.de
10 dona.inter uirum & uxo. † Præterea in cafu noftro exceptio periurij non folum repellit agentem.fed perimit actionem ipfo iure.d.l.fi quis maior.C.de trãfac. ergo deducta in iudicium & fi pars effet inhabilis ad opponendum tamẽ poftquam iudici conftat de inhabilitate agentis & defectu iuris ipfius debet ex officio repelli.l. quos prohibet.ff.de
11 poftu.& no.in.l.ubi pactum.C.de tranfac. † Præterea aduertendum quod quãtumcunq; reus fit legibus odiofus & nullius ftatus ut excommunicatus iudeus feruus & fimiles tamen omnis defenfio eis competit & exceptio contra perfonas agentium impugnantium eos. ut.l.hos accufare.§.fi feruus.ff.de accuf.&.c.cum inter priorẽ. de excep.& quod no. in.c.teftimonium.de tefti.in gl. Præfuit ab illa fententia lata per arbitrum receffum per fequentem tranfactionem ergo & a iuramento & omnibus acceflorijs . ut cle. paftoralis ad fi.de re iudi.maximè quo ad ipfam.B.tranfigentem quæ recedendo a fententia & concomitantijs non uidetur audienda fuper replicatione periurij quantũcunq; fubfequens tranfactio non purgaret periurium in quod forte iam inciderat dicta.F.arg.c.licet in beato.de accufa.&.l. fi maritus.§.fi negauerit.ff.de adul.Concludo igitur in hoc quinto quæftio ꝙ cõmunis dolus uel malicia repellit actorem ab agendo non reum ab excipiendo máxime in cafu noftro in quo dicta.B.ultimo tranfigẽdo excludit feipfam fuper exceptionem periurij fibi aliunde competentis per iura prælle. Vltimo difcutiendum effet de fexto dubio uidelicet de metu cuius prætextu dicta tranfactio impugnatur & ifte metus aliter non probat nifi per quãdam ꝓteftationem clandeftine factam ante initiam tranfactionẽ ꝙ per metum & potentiam confilij.d.Marcij ad tranfigendum impellebatur &c.certè alias non probato metu tranfactionis non uidetur ifta præcedens proteftatio aliquid operari quia tranfactio duorum confenfu perficitur non unius tantum.ut no.Bart.in.l.ij.& in alle.§.celfus. de acq. hære.Item fi dicta proteftatio effet ualida prout non eft tamen metus allegatus non eft iuftus fed uanus & contra facrum & iuftum confilium tam excelfi & iufti domini ut eft in fimili cafus in.l.ij.C.de his qui per metum iudi.non ap. Item quia amicis interuenientibus facta , ergo non ualet proteftatio metus.l.tranfactionem.C.de tranfac. Item & fi metus fuiffet adhibitus cõfertur purgatus per fpontaneũ
12 implementum.l.ij.C.quod me.caufa. † Item contra iudicem non fufficit allegare metum nifi probetur per coniecturas de quibus per Bart.in.l.de pupillo.§.fi quis ipfi prætor.ff.de noui ope.nun. non credo autem confilium dicti domini recufantibus tranfigentibus intuliffe metum qui inferat periculum falutis . id eft cruciatũ corporis qui metus eft fufficiens ad refcifsionem actus non autem omnis metus.l.interpofitas.C.de tranfac. Refumendo tamen fingula dubia per ordinem dico quod fine abfolutione a iuramento non poteft quis uenire contra tranfactionem iuramẽto uallatam prætextu metus & hoc de primo. Itẽ quod in tali abfolutione & relaxatione debet pars citari & caufæ cognitio adhiberi : alias ipfo iure non ualet. nec talis abfolutus euitat pœnas . de quibus in.l.fi quis maior ꝑtextu talis abfolutionis inualide & hoc de fecũdo dubio.nec iudex fecularis tenetur fequi talem abfolutionem perperam factam ut in tertio & quarto. Item quod excipiens contra agentem de periurio non repellitur replicatione periurij ut in quinto . Item metus allegatus non uidetur uerifimilis nec fufficiens ut in fexto & ultimo.

CONSIL. CCCCLXXXIII.

1 *Teftatore relinquente fue familie uictum & ueftitum fiue alimenta arbitrio cuiufdam tertij declarãda an ualeat declaratio facta hæredibus ignorantibus.*
2 *Præfentia eius femper requiritur de cuius præiudicio tractatur.*
3 *Alimenta de quibus folui debeant & an pro futuro eftimari debeant.*
4 *Iudex an fuccedat in declaratione alimentorum fienda fi moriatur is qui declarare debuerat.*
5 *Iudex aliter fententiã non feret quàm in proceffu conclufum fit.*
6 *Sententia non fertur fuper eo quod inepte petitur.*
7 *Iudicium nullum redditur fi libellus ineptus offeratur uel fi petitio in iure non fundetur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Primo & ante omnia eft hic confiderandum an declaratio facta per dominam Gifimundam pofsit ut allegatur impugnari . nam dicitur facta abfentibus hæredibus obligatis ad uictum & ueftitum.uidentur autem debuiffe moneri quia de eorum præiudicio agebatur per no.per Bar.in.l.fi quis arbitratu.de uerbo. ob. &.l.theopompus.de do.præle. &.l.j. de le.ij.& maxime in hoc cafu in quo ex natura relicti uictus & ueftitus & etiam uerbi teftamenti dum in eo dicit fecundum ftatutum & conditionem fuam debet adhiberi caufæ cognitio & ex qualitate perfone uiribus patrimonij alijfque circunftantijs confideratis dicta declaratio potuit
2 fieri † ut autem recte fiat uidetur neceffaria præfentia eius de cuius præiudicio agitur ut cõcludit bar.in iuribus prçal. Non ob.ꝙ teftator commiferit illam declarationem confciæ dictæ dominæ fuę quafi per hoc nõ pofsit eius dictum impugnari per ea quæ no.in.c.ftatutum.§.affefforis.de refcrip.li.vj.nam imo poteft fi eius confcientia non fuerit regulata fecundum iura & æquitatẽ prout non fuit ifta huius domine quæ occulte fiue fecrete declarauit nec hæredibus unquam fecit ipfam intimari unde non caret fufpicione fraudis non fuiffet commodius foluere annuatim paruam dicta de caufa quàm unam magnam fummam pro annis pluribus ut nunc ab eis petitur fi fic nimium grauatur ex illa clandeftina declaratione & legatarijs eft imputandum qui hæredibus fecerunt eam non notam.unde cum ante declarationem eis intimatam hæredes non tenerentur foluere & ipfam declarationem leue fuiffe hæredibus annuatim fi fciuiffent adimplere uere uidetur ꝙ iudex illam declarationem nunc ꝙ ex ea petitur ut re ipfa dolofam non teneaẽ fequi.ut no.in fin.in cle.j.de iure pa.quod enim iudicis officio petitur debet multum in æquitate fundari.ut.l.quod fi ephefi.ff.de eo quod cer.lo.omnis autem æquitas hic ceffat quòd familia teftatoris lumptibus uxoris poft mortem mariti alimenta petat pecuniam pro alimentis ab hæredibus . nam per coniunctionem perfonarum de facili præfumitur remifsio fi accedat tẽporis curfus ar.l procula.ff.
3 de proba.† Præterea alimenta funt foluẽda in fpeciebus uidelicet uino frumẽto carnibus & fi.ut no. in.l.j.ff.de ali. & ci le.p.Bar.cũ aiţ iftarũ fpecierũ eftimatio pẽdeat ex futuro & uarietur fm tẽpa ut no. in.l.prætia rerum. ad.l.fal.non

uidetur super eo quod est uariabile & incertum pro futu-
ro tempore certum & rectum arbitrium fieri posse.ar.l.nõ
quemadmo.de iudi.&.c.fraternitatis in fi. de fri. Item ta-
xare pecuniam pro futuris alimentis non dicitur dñam po
tuisse nec sibi a testatore commissum sed solum ut de uictu
& uestitu arbitraretur. unde alteratio & conuersio in pecu
niam non uidetur ad eam pertinere quasi aliud pro alio ar
bitretur ignorante debitore quod fieri non potest hæredi-
bus non adhibitis l.legatum ciuitatis. ff. de usuf. leg. &.l.
ij.si cer.pe. Ea prædictis in hoc puncto concludo quia di-
cta declaratio ex pluribus censetur inefficax & inepta.
Primo quia secreta hæredibus non uocat s clandestina q
nunquam hæredibus intimata & sic suspicione non caret
& grauamen hæredibus modo inferens. Itẽ propter ipsius
rei naturam super qua ueluti ut futura non poterat certum
aliquid arbitrari. Item ea defectu potestatis & prohibitæ
alterationis ut patet ea prædictis. † Hic recte subiungi
4 potest postquàm non tenuit dicta declaratio & amplius
quia mortuus declarare non potest.c.si gratiose. de rescri.
lib. vj. an in declaratione succederet iudex quod uidetur
tanquàm bonus uir.l. j. de lega. ij. Et an ad petitionẽ istius
agentis debeat declarari & quantum dubitari potest. Cir-
ca istum qui egit est aduertendum q posset probabiliter
dubitari utrum posit agere nondum adita hæreditate di-
ctæ ciose. quando enim hæreditas iacet exercitium actio-
num non uidetur cõpetere procuratori qui dominũ non
representat illo casu & sic deficit procuratoris diffinitio.
ergo &c.l.j.de procu.coniuncta.l.j.ff. de dolo.& inquantũ
non teneretur uideretur debere confirmari aditione sicut
illa quæ post mortem conferuntur. l. si nemo. de test.rute.
hoc tamen non firmo maxime quia florentiæ ut audiui de
consuetudine sic seruatur. Posito igitur quod agere ua-
luerit tamen ineptissima uidetur conclusio libelli inquan-
tum petit idem condemnari cogi & compelli ad soluendũ
dictæ Ciose & sibi procuratori dicto nomine. condemna-
tio enim & solutio non cadunt in personam defunctam.ut
.l.paulus.ff.quæ senten.sine appella.re. Item quia iste procu
rator hæreditate iacente nomine hæreditario administra-
uit ista conclusio debuit in personam suam concipi.ut le-
5 ge nulla.C.de procura.per Bald. † Ex ista ergo inepta cõ-
clusione solummodo uidetur quod ex illo iudicio nõ pos-
sit sequi sententia quia aliter quàm conclusum sit non de-
bet iudex sententiare. lege fina.C.de fideicommis.lib. &
capitulo qualiter & quando.de accusa.uidetur etiam con-
clusio dicti libelli inepta ex alio capite quia cumulat actio
nem ex testamento cui dat causam declaratio dictæ domi-
næ & officium iudicis inquantum subiungit dicta alimenta
per iudicem declarari.ista autem alternatio in libellis non
colleratur de iuris rigore nisi ubi iusta causa ignorantiæ fa
cti uel iuris subesse posit iuxta no.in.c.abbate sane. de re
iu.li.vj.&.c.constitutus.de resti.in integr. per Inno.&.c.ut
quis dnas.de elec.lib.vj. Hic autem nõ poterat cadere pro-
babilis causa ignorantiæ & de iure non tenuit declaratio
dictæ dominæ prout.s.est conclusum. debuit ergo præcise
super alimentorum taxatione iudicis officium implorare
non autem uagando aduersarium in incertum relinquere:
ut.l.prætor edixit.ff.de iniu.&.l.idẽ ea igere.de dolo, sunt
enim opposita petere alimenta tanquam declarata & pete
re declarari.non est igitur qui sic petit audiendus.l.j.C.de
6 fur.facit.l.ita fidei. de iure fis. † Per ista superfluo quæri-
tur quãtum debeat per iudicem declarari quia ineptitudo
petitionis non patitur ut feratur sententia super eo q peti
tur sed ad obseruationẽ iudicij.c.examinata.de iu.&.l.j.ff.
si me.fal.mo.dixi. Non ob. statutum quo procedi potest si-
ne strepitu & figura iudicij: quia ista uerba non tollunt iu-
stitiam petitionis. hinc est ut id quod petitur debeatur sed
exactam legum diligentiam ordinis iudiciarij hanc enim
bene tollũt sed non naturalem iustitiam ut no.in cle. sepe.
de uerb.sig.& Bar.in extrauag.ad repri.declaratio aũt di-
ctæ dñæ iustitiæ naturali repugnat per ea quæ prædixi simi-
liter quod soluatur mortuo uel eius procuratori. similiter
contrarietas & repugnãtia quæ uersatur in petendo quod p-
perã declaratũ est & petere declarari iudicis officio.hoc.n.
sine litis dispendio & aduersarij incõmodo non põt cõtin
7 gere. † Ex quo infero quod sicut ineptitudo libelli in ordi
narijs reddit iudicium retro nullum.c.cum dilecti.de emp.
& uendi. Ita in istis summarijs aliqualis petitio quæ requi
ritur per.d.cle.sepe.debet aperte cõcipi & in iure fundari
alias iudicium est nullum.ad hoc optime quod no.Inno.in
c.tua nos.de cohã.cleri.& mu.super uerbo notoriũ & Ioa.
an.co.tit.c.uestra.in ulti.col.gloss.sue magne. Item præsup
posito sine præiudicio quod libellus deberet tolerari in ea
parte qua petitur per iudicem declarari tamen quia iusti-
tia dictæ declarationis ex facto oritur sicut omne ius.l.si
ex plagijs.§.in cliuo ad l.aquil.uidetur debere sequi absolu
tio ea ratione quia in taxatione uictus & uestitus sicut alio
rum qui nomine alimentorum continentur dñt plures cir-
cunstantiæ considerari: inter alias personarum qualitas &
consuetudo regionis: ut.c.ij.de præben. lib.vj. Item facul
tas defuncti.l.cum alimenta.ff.de ali.& ciba.leg.cum si.ille
ergo circunstantiæ quæ habent uariare arbitrium & decla-
rationem iudicis debuerunt clare probari. ut.l.qui accusa-
re.C.de eden.&.c.ut nrũm.ut eccl.bene. alias super incer-
to non põt iudex ferre certam sententiam. 2j. q.iij graue.
Plura alia possent adduci & manifestius ostendi quod di-
ctus procurator inepte egerit & etiam quod sua petitio ca
reat equitate. per ea quæ dixi circa prio. & per cõsequens
iudicem sibi gratiosum & beniuolum non debere præ-
bere in dicta taxatione quia & si talis persona uitiose uiue-
ret aliqualis subesset equitas in taxando ea mortua hoc iu-
re ad personam tam extraneam deuoluto & nomine adeo
debili uidelicet procurationis tantum uidetur deficere oĩs
equitas in condemnando dictos hæredes in aliquo prædi-
cta ratione. Pro modo ergo sufficiat hæredibus quod abso
ui debeant uel ea capite inepte petitionis uel ex capite nõ
pbatæ intentionis p ea q superius scripta sunt. Pe.de anch.

CONSIL. CCCLXXXIIII.

1 *Vxor non ualens sine uiri consensu contrahere an posit causa mortis donare.*
2 *Donatio causa mortis est species ultime uoluntatis in qua locum habet ius accrescendi.*
3 *Donatio causa mortis plus de natura contractus sumit quàm ultime uoluntatis.*
4 *Compositi natura que sit.*
5 *Nocinum in dispositione est attendendum.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Dubium
in ista quęstione facit mixtura donationis cã
mortis quæ percipiat de natura contractus
& ultime uoluntatis.unde prohibitio statu-
ti inhibentis mulieres maritatas contrahere
uel aliquam obligationẽ inire super dote uel rebus alijs a
marito possessis &c. non uidetur includere donationẽ cã
mortis quia mixti ex simplicibus contrariam naturam ha-
bentibus uidentur constituere speciem de per se.hinc est q
in materia stipulationum ubi occurrit ista mixtura consti
tuit nouam speciem & appellantur stipulationes commu-
nes.ut.l.stipulationes alie.de uerb.obli. Item accidit quan
doque ad naturam simplicis dignioris: ut patet in iure pa
tronatus ecclesiæ mixto & spiritualitate & corporalitate.
accedit enim ad naturã spiritualis iure ueluti dignioris.c.
2 quãto.de iudi.facit.l.titie textores.de leg.i. † cum ergo sta
tutum prohibet contractum & obligationem omnem non
uidetur includere donationem causa mortis quia uidetur
species de per se & magis sumere de natura ultime uolun-
tatis. q patet quia in ea habet locum ius accrescendi & nõ
decrescendi.vt.l.si mihi & tibi.de uerb.obli. iuncta.l.j.in fi.
de cadu.tol.quo ad numerum testium & plures alios effe-
ctus. ut.l.si.C.de dona. causa mor. Et licet iste rationes
urgeant pro hac parte credo tamen de iure contrarium
& quod sicut contractus & omnis obligatio interdicitur p
statutũ mulieri nupte sine expresso cõsensu uiri ita & inter-
dicta

dicta intelligatur donatio causa mor. † Moueor ex no.
per Bart.in l.ij.de do.præleg & ibi gl.expressa quod mor
tis causa donatio plus sumit de natura contractus quam
ultimæ uoluntatis. & hoc patet quia requiritur præsentia
utriusq; scilicet donatoris & donatarij. ut no.i.l.ij.in prin.
de don. Item ideo est filio fa. permissa de consensu patris
donatio causa mort.quia contractus nã ultima uoluntas
nõ potest pendere ex alieno arbitrio.ut.l.illa institutio.de
hære.insti.facit quod no.Bar.in.l.qui in aliena.in princ.de
acquir.hære.& maxime est hoc uerũ in casu nostro in quo
per uiam contractus facta est donatio præsenti & ab eo q
non potest aliquã ultimã uoluntatẽ ordinare ut puta a fi-
liofa.ut.l.qui in potestate.de testa. sed cõtrahere põt de iu
re cõi.ut.l.filiusfa.de acti.& obli.põt causa mortis donari
& hac rõne quia contrahere sed dicitur prohibitum p sta-
tutum cõtrahere ergo & donatio cã mor. prohibita vr̃ q a
negari non põt talem donationem esse contractũ maxime
4 quo ad sui ordinationẽ ut patet ex prædictis. † Itẽ natura
cõpositi siue mixti est accedere ad naturã eius de quo ma-
gis participat.ut.l.iiij.de statu ho.sed hęc donatio plus par
ticipat de contractu ut no.d.l.ij.de do. præle. & hoc bene
facit quod not.Cy.in l.senium.C.qui test.fa.pos.ubi prędi
cta confirmat alijs modis in fi. quõibus. Itẽ prohibito con
tractu mulieri nupte non põt donatio causa mor. suscipe-
re formam substantialem.nam quicquid sit de eius effectu
postquã fuerit in esse producta tñ in ipsa productione re-
quiritur præsentia donatarij ut prædixi.ꝓhibita ergo for-
5 ma deficit essentia & effectus ut.l.iul.ad exhiben. † Itẽ qñ
duo in dispositione concurrunt quorum unum prodest al
terũ nocet inspicimus id quod nocet.ut.l.si quis in graui.
in fi.ad sil.& si immiscetur prohibitum cum permisso ui-
tiatur totum.ut.l.j.§.item quia.de aqua quotid.& æstiua.
Ex quibus sine ulteriori prosecutione concludo non po-
tuisse istam mulierem nuper donare causa mortis sine ex-
presso mariti consensu.& per ꝯñs talis nulla.

CONSIL. CCCLXXXV.

1 *Testes contraria uel diuersa deponentes quomodo ad concordiam redu-cantur.*
2 *Testes contrarij ad concordiam sunt reducendi.*
3 *Probatio non releuat probantem.*
4 *Probatio incumbit ei qui factum iniuste aliquid asserit.*
5 *Fraudem allegans illam probare debet.*
6 *Argumentum a communiter accidentibus est in iure ualidum.*
7 *Corrumpens uel falsificans librum uel instrumentum causam perdere meretur.*

N CHRISTI nomine amen. Licet pri
die in causa uertẽte inter Federicum ex una
parte & p.de Manzolis ex altera super ca-
nonicatu & præbenda sancti Antonij fuerit
per aduocatos utriusque partis subtilissime
& pulcherrime allegatum tamen quia remãsi multum du
bius & plus quam primo essẽt propter ipsorum allegatio
nes.iccirco dubia ipsa super quibus cupio informari sub-
iungam.Et præmitto quod duo principalia dubia fuerunt
1 per ipsos aduocatos tacta. † Primũ fuit qui testes debeant
præferri an testes Federici qui sunt duo numero qui clare
deponunt quod die.xij.Septembris Bartholomeus fuit in
firmus cui depositioni adminiculatur mors ipsius scilicet
Bart.quæ secuta est.xv.eiusdem mensis.Item liber aroma-
tarij in quo patet q̃ die dicta.s.xij.Septembris recepte fue-
runt medicine pro ipso Barthol. Item unus testis qui pu-
blicatis attestationibus fuit receptus & clare deponit de
infirmitate prædicti Bart.die prædicta scilicet xij.Septem
bris. An testes Pet.qui sunt tres numero qui deponũt præ
dictum Bar.die.xij.fuisse sanum sed nulla præsumptio ex-
terior adminiculatur. & licet pulcherrime uideatur de-
ductum per aduocatos Federici quod sui testes debeãt præ
ferri tanquã dicẽtes uerisimiliora negotia ut patet ex præ
sumptionibus coadiuuantibus.& ex altera parte per aduo
catum Petri sit subtiliter ostensum quod testes pe.sint præ
ferendi cũ sint plus numero &c.sunt paria mihi vr̃ cum re
uerentia loquendo quod neutra pars sit plene de iure fun-
data nec quod eorum allegationes licet pulcherrime sint
de iure subsistant. nam cum testes aduersa siue diuer-
2 sa deponũt. † Prima regula est quod reducantur ad con-
cordiam si fieri potest.de hoc est gl. magna.iiij.quæst.iij.§.
item in criminali.uer.si testes. & in cap. nostra. de testib.
ubi etiam in materia plene per doc.qui omnes in hoc con
cordant.Item de hoc est casus clarus in præal le. uersi.si te
stes.ubi dicit tex.quod sequenda sunt testimonia. Item est
casus de testibus.c.cum tu.ubi nedum cũ clara est testium
concordia sicut est in casu nostro in quo dicere possumus
& etiam debemus quod die.xij.Septembris Bar fuerit sa-
nus & infirmus.sed etiam ubi nõ nisi de difficili põt testes
reduci ad cõcordiam tñ reducuntur etiam fingẽdo ut ibi.
& pro hoc etiam.s.q̃ testes in tẽpore discordãtes reducen
di sunt ad concordiam est tex.& gl. de pe.di.j periculose.
& adeo clarum mihi videbatur quod nõ hæsitabam de op
posito nisi audiuissem prædictas allegationes quibus tamẽ
non adhæreo.imo adhuc sum in primo meo proposito sci
licet quod debeam præsumere quod dicta die.xij.ut prædi
xi præfatus Bar.fuerit sanus & eger sicut esse potuit & for
te de facto sic fuit. potuit enim de mane esse sanus & de
sero infirmus sicut quotidie cõtingit.pro hoc facit q̃ dicta
testium hoc modo intellecta uera sunt. Itẽ non est dedu-
ctum nec ostensum q̃ ante illã diem.xij.fuerit dictus Bart.
infirmus & post illum diem aut quod fuit infirmus de in-
firmitate de quo decessit infra tres dies colligitur ergo cla
re quod dicta die.xij.dictus Bart. incepit. infirmari. Hoc
præsupposito quod credo uerum nisi aliud mihi ostẽdatur
habeo in dicta cã aliqua dubia pro utraq; parte. Et primo
contra actorem quia cum procuratio ad permutandum &
permutatio facta sit die.xij. Septẽbris qua die ut præsup-
positũ est ille Bar.fuit sanus & infirmus nec est clare ostẽ-
sum an cum ad permutandum constituit procuratorẽ fue-
3 rit sanus uel infirmus & sic non tenuisset & † sic probatio
eius non concludit aperte.imo remanet dubia & sic nõ iu
uat. de proba.in præsentia. Itẽ quia ex quo dicta permuta-
tio facta fuit coram iudice quia coram dño ipso præsentia
ipsius iudicis purgat omnem suspicionem fraudis &c. ad
hoc quod no.i cle.unica de re.permu. Itẽ quia obiecta de-
bent interpretari in meliorẽ partem.de elec.dudum. & su
per uer.obiecta.& no.etiam in cap.j.de ele. li.vj.in.xv.no.
† Item alleganti & dicenti quid iniuste seu non rite factũ
4 incumbit probatio ut not.gl.circa fi.vj.q.ult.actor. ad hoc
de præsum.c.dudũ. sed ita est quod actor dicit ꝑmutatio-
nẽ iniuste factam seu illegitime cum dicat eam esse factã
tẽpore quo permutans erat infirmus ergo probare debet
ipse sed cũ probatio debeat necessario ꝯcludere nec alias
iuuat:ut.l.non ob.C.unde legi no.in præalle.cap.actor de
proba.in præsentia necessario habet probare quod cũ cõ-
stituit procuratorem erat infirmus quod non est factũ er-
go &c.pro hoc facit quia omnia præsumi debent rite acta
nisi contrarium probetur.ut no.gl.de re iu.c.sicut. cũ con
cor. † Item qui allegat dolum uel fraudem debet illum uel
5 illam probare de rescrip.super literis & no.gl.eo.ti.sedes.
& de excep.c.pe.gl.tamen ibi in prin. vr̃ facere cõtra cum
uideatur uelle incumbere onus probandi alicui quod sine
dolo &c. Ad q̃ etiam facit gl.de reg.iur.ca.pe. Item quia
fraus est crimen ergo probationes debent esse luce clario-
res non ergo de contingenti sed de necessario concludere
debent.ad hoc gl.de iudi.at si clerici. Itẽ quia etiam semi
plena probatio rei reddit probationem actoris dubiã quæ
alias clara esset:ut no.de præbeo.si a sede. in princ.& no.
Cy.in l.in bone fidei.C.de iureiur.ubi dicit q̃d sufficit reo
reprobare aliud propter quod probatio actoris remaneat
dubia etiam semiplene probando. Ad prædicta licet subti
liter nisi sactitatis in causa põt de facili rñderi præsupposi
ta doctrina iurisconsulti quã tradidit in adhibenda fide te-
stibus uel non cum sint inuicem contrarij.debet.n.iudex
inspicere quod naturæ negotij conuenit & cõfirmare mo-
tum

tum anni sui ex argumentis & quæ rei aptiora & uero pro
ximiora pnı auerit. Ita dicit tex. ad literam in l. ob carmen
§ si testes. ff. de testi. Item non ad unam spēm probationis
rantū sed ad alia legitima adminicula debet inclinare mē-
tem suam. l. iij. eo. ti. & c. præterea. de testi. Ad propositum
ergo pro parte Fe. sunt quàm plura adminicula ultra di-
ctos tres testes ꝙ illa die. xij. nnn potuerit esse sanus, præsu
mitur quia in libro speciarij apparet ꝙ dicto die. xij. fue-
rit factum & traditum emplastrum siue unguentū pro bū
gno qđ habebat nō est ergo uerisimile qund illo die esset
sanus & superueniret bungnum adeo uehemēs quod tam
repente indiguerit unctione quia non solet porrigi medi-
cina tam cito nec tam cito ordinari † & argumentū a com
6 muniter accidentibus & a uerisimili in testibus est multū
efficax ut. d. § si testes. & c. uerisimile. de præsump. Item ra
ro qois tam cito moritur nisi esset pestis ualida quæ tunc
non erat nec aliqnid allegatum est uel prnbatum in cōtra
rium. Item qund præsumatur facta permutatio ea parte
diei qua fuit infirmus apparet ex instrumento procuratio-
nis facte dicto die. xij. ubi dicitur Bar. impeditus cōstituit
procuratnrem ad permutādum. uerisimile ergo quod fue
rit impeditus propter dictam infirmitatem ex eo maxime
quia instr̄m fuit actum in domo dicti Pe. de Manzolio ubi
erat infirmus & etiam ibi decessit. Itē nō est uerisimile ꝙ
si fuisset sanus permutasset suam præbendam pinguem cū
bñficio tenui & nullius quasi redditus & curato & sic one
rnsn. & præbenda & canonicatus snnt sine onere cure ani
marum. ad hæc. c. super his. de renun. & licet non sit plene
prnbatum de tenuitate redditıuum dicti beneficij permu-
tati tñ per unum testem est probatum clare quod nō sunt
redditus. iiij. libre in anno cū ille canonicatus sit redditus
l. libr. Ex quo solo præsumitur fraus maxime quia cū per-
7 sona domestica & in domo sua. c. ij. de renun. lib. vj. † Item
clare patet ꝙ Pe. siue sui conari sunt corrumpere librum
speciarij suggerēdo sibi quod mutaret diem. xij. in quo ap
paret tradidisse emplastrum & scriberet aliā diem & etiā
aliud nomen ꝗ Bartho. & hoc lite pendente. Ex quo apud
quemlibet bonū iudicem mereretur perdere cām. c. olim.
de præscript. Ex quibus breuiter cnncluditur quod proba
tiones nō sunt ęquales hincinde sed nostre excedunt ī mul
tis argumentis & adminiculis naturæ & uero proximiori
bus & sic nnn sunt ad concordiam reducendi: ut not. in ca.
cum contingat. de offi. dele. & cum iura relinquant iudicis
arbitrio an sit testibus fides adhibenda. ut. d. l. iij. nō debet
dare fidem testibus nnn deponētibus uerisimile naturæ ne
gotij & posito quod uellet iudignare tñ debet præsumere
permutationem factam ea parte diei qua fuit infirmus ex
qualitate beneficiorum permutatorū ex coniunctione per
sonarum permutantium & ex tenore dicti instrumēti quo
narratur de impedimento &c. ut prædixi. Item aduerten-
dum quod dictus Pet. Ioannis Manzoli nnn habebat ali-
quem titulum in ecclesia sancti Ioannis de Casmarijs nec
hoc est probatum uel deductum ergn permutatin fuit nul
la tanquam facta de beneficio nō suo quod est necesse c. j.
de re. permu. lib. vj. in nouel.

CONSIL. CCCLXXXVI.

1 *Iudicium & sententia super libello tanquam fundamento sustentantur.*
2 *Possessorium recuperande contra præstationes denegantem intentari po*
test.
3 *Circuitus inutilis est in iure uitandus.*
4 *Iudicium siue reo uelut in substantia deficiens censetur nullum.*
5 *Condemnatio impersonalis decisoria dicitur.*

N CHRISTI nomine amen. In lite &
quæstione agitata inter Antonium & Chri
stnforum fratres quondam ser Beneuenuti
de Richerijs de pnrtun. ex una parte agen-
tes & ser Inannem de Medano habitationis
in portnn. ex alia se defendentem. Visis iuribus prædicta
rum partium coram nobis Ioanne de canetulo legum do-
ctore dño Floria. de san. pe. utriusq; iuris doc. dño. Io. legū
doc. dicti dñi Flo. Germano. & me Pe. de Anch. iuris utri-
usq; doctore. In tribus sacculis nobis fideliter præsenta-
tis legalisq; & clausulis cum sigillis intactis & integris &
nullatenus uitiatis prout uidimus & prospeximus diligen
ter ante factum cōsilium uisis diligenter actis & actitatis
in dicta causa sequitur in hac forma uidelicet ꝙ primo de
iustitia prædictorum Antonij & Christofo. agētium est in
quirendum de ipsis nāq; uel inepte agētibus uel apte sed
non probātibus ser Ioan. reus etiam si nihil præstiterit ob
tinebit. ut. l. qui accusare. C. de eden. & c. ut nostrum. extra
1 ur eccle. bene. & c. examinata. de iu. & † quia totū iudicium
& sententia sustentatur super libello ueluti sup fundamen
to. ut. l. ut fundus. cōmuni di. & c. licet heli. de si. & C. de si
deicom. lib. l. fi. iden est de ipsius aptitudine primo uiden-
dum. Et in eo breuiter tria in conclusione deducuntur. Pri
mn dominij directi declaratio domorum petitarum. Se-
cundo certe quātitatis de dictis dnmibus ratione pensio-
nis ipsis Antn. & Christofo. annua præstatio. Tertio his
per iudicem declaratis petūt responsiones annuas libella-
rias de prædictis domibus iam præteritas quā etiam in fu
turum soluendas in & de bonis hæreditatis quondam Lu-
ciani & maxime de affictibus & redditibus dictarum do-
morum ut in eo latius patet. sub istis igitur tribus sic in cō
clusione deductis agentium uersatur intentio. Sed an apte
contra ser Io. uideamus. & uidetur ꝙ sic quia in libelln di
citur ipsum pnsidere licet iniuste dictas domos. & ꝑ con
sequens contra ipsum recte petūt dicti Anto. & Christo-
fo. se debere dños declarari. per hoc. n. rei uendi. videt de
ducta in iudicium quæ exigit hæc duo extrema. s. dñium
ex parte agentis & possessionē ex parte cōuicti. ut. l. in rē
act. & l. qui pro petitorio. ff. de rei uen. Item etiam ad pen
siones tam subtractas in præteritum quā soluendas in po-
sterum recte agi uidetur cōtra possessorē rerum ex quibus
pensiones iste perpetue debentur. ut. C. sine cen. uel reli. l.
2 ij. & l. imperator. ff. de publi. † & hinc est quod etiam con-
tra denegantē istas annuas præstationes possessorium re-
cuperande recte intētatur quasi per denegationem talem
spoliare uideatur. ut. c. querelam. de elec. licet Cy. aliter
senserit & non bene in. l. si certis annis. C. de pac. & no.
Bar. in. l. fi. ff. qnorum le. præterea etiam si non ex isto capi
te iuris realis tamen ex capite personalis obligationis ui-
detur contra ser Inan. recte actum: quia nt patet ex com-
positione inita inter ipsum & uerum hæredem Luciani su
toris Christofo. & Ant. suscepit idem ser Ioan. bona hære
ditatis Luciani quæ sunt in foro Iulij siue illa patria ubi
sunt site iste domus cum onere ergo ex hac conuentinne
uidetur obligatus saltem utili actione ad dicta onera sub-
eunda sicut etiam posset agere utili ex hoc pacto inito cū
uero hærede contra hæreditarios debitores. l. emptor hæ-
reditatis. C. de hær. uel act. uen. Item sine dubio ser Io. te-
netur Luciani hæredi. i. dñæ Ant. uigore dicte conuentio-
nis agnoscere ista onera & in alijs oneribus dicte hæredi-
tatis si qua reperirentur defensionem suscipere & indem-
nem causam conseruare: ut. l. inter uenditorē. ff. de pac. l.
epistola. §. pactum. eo. ti. & no. in d. l. imperator. Certū est
etiam quod Christofn. & . s. agere possent contra dictā do-
minam Ant. ut hæredē Luciani ut dictas domos emptas si
ue pstatinnes ex eis libellarias habere liceat: ut. l. emptor.
de act. emp. & l. stipulatio illa. de uer. obli. quia igitur ip-
sa dña obligata est ipsis & ipsa ad istud idem obligatū ha-
bet ser Ioan. recte ordinatum est iudicium postquā ipse
est in effectu & finaliter obligatus uigore pacti prædicti.
nihil. n. prodesset ser Io. absolui ab illo iudicio si alio insti-
tutn per dictam dñam contra ipsum ad hoc idem quod per
istos nunc petitur condemnaretur. æquins ergo est ipsum
ex hac instantia condemnari. & ista rō sumitur in. c. abba-
3 te sane. in fi. de re iudi. lib. vj. † Accedat regula quod cir-
cuitus inutilis est uitandus. l. dñs testamento. de ꝓdi. inde.
& cle. auditor. de rescrip. Iste rōnes in effectu faciunt pro
prædictis. & Christof. Sed his non ob. cōtrarium dicimus
& sentimus rationibus infrascriptis & primo quia ex te-
nore

nore libelli non percipitur actum esse reale quē competit
ad aduocandam possessionem, quia hic non expresse peti-
tur nec etiam tacite. quinimo cōtrarium dum petuntur in
futurum annue pension. præstari ipsasq; omni pēsione pro
futuro tempore sibi solui ac domos ipsas sibi restitui iniu-
ste peterent & essent sibijpsis contrarij dum contractum li
bellarium rescinderent aduocando domos. & ratum esse
uellent dū peterent pro futuro tēpore pēsion. sed allegan
tes cōtraria nō fuissent audiendi. l. j. C. de fur. & c. solitu-
dinē. in fi. de app. Itē non est actum hypothecaria quæ simi
liter ad aduocandam possessionem datur. ut. §. item serui a
na. de actio. Restat igitur ut egerint personali actione ad
istas annuas pensiones & se dños directe tantummodo de
clarari sed utrum sic agere potuerit cōtra ser Io. est discu-
tiendum. Et uidetur certe q non tribus rationibus quarū
prima est quia ad prædictas non simpliciter & directe con
tra ser Ioan. petitionem dirigunt. s. dicti Ant. & Christof.
sed impersonaliter. Item cōcludunt sibi solui debere in &
de bonis hereditatis dicti Luciani & ser Io. dictas domos
tantummodo indebite detinere ex qua narratione cū con
clusione coniuncta colligitur quod ad dictas possessiones
dicta dña est personaliter obligata tāquā hæres insolidum
Luciani: non autem ser Ioan. quia personalis obligatio nō
4 sequitur fundum. l. j. §. si hæres. ad trebel. cū † ergo nō appa
reat ex narratione uel conclusione directa petitio contra
ser Ioan. uel aliam certam personā apparet iudicium defi-
cere in substantia quia sine reo ut. c. forus. de uerb. sign. Itē
sine actione si dicamus ser Ioan. ex eo quod se liti obtulit
reputari reum ut. l. is qui se obtulit. de rei uen. se. n. quia in
dictis domibus prætendit hēre potiora iura ut infra subdā
nec sequitur si se offerat defendere ius suū quod uelit exci
pere actiones quæ cōtra eum non competunt clare patet quia
iste pensiones descendunt ex cōtractu inito cum Luciano
& prædicte sunt actiones personales actiue & passiue se-
quuntur hæredem uniuersalē nō possessorem rei singula-
ris: ut d. §. si hæres. ex quibus apparet q nec iudicium rite
potuisset aperte concipi cōtra ser Ioan. nec est q ineptius
fuisset cōceptū sed impersonaliter actū & impersonalitas
ex parte suscipientis uitiat dispōnē stricti iuris ut stipula-
tionē & per cōns iudicium ut no. in aut. si qn. C. de constit.
pecu. & cū non petatur eū condemnari in aliquo qua fron-
te posset eum iudex condemnare nō uidemus cum super
non petitis iudex nō pronunciet. l. fi. de fideicom. liber. im
personaliter. † autē declarare directū dominium pertine-
5 re ad istos & eisdem pensiones annuas præstari pro tēpo-
re præterito & futuro decisoria foret illa cōdemnatio qa
cōtra neminem directe petitio fuit facta super ea licet ex
uerbis posset concipi q contra dñam an competisset tanq
cōtra hæredem Luciani quæ tamen in iudicio nunquā fuit
citata ergo &c. l. ea quæ. C. quō & qn iudi. Non ob. l. im-
perator. & l. ij. præalle. quia loquuntur in tributis quæ se-
quūtur possessionem nō personalem obligationē nullam.
ut not. in d. l. imperator. Non ob. q ser Ioan. susceperit in
se onera hæreditatis Luciani pro bonis in illa patria sitis:
quia & si hoc uerum est tñ cōtra ipsum creditorē hæredi-
tarij Luciani non recte agunt nisi mandatis sibi actionibus
ab hærede cōtra talē ut est casus ad literā in. l. ij. C. de hæ.
uel actio. uen. per quā. l. manifeste patet cōtra ser Io. iudi-
cium superuacuum & per errorem iuris institutum. Vlti-
mo aduertendum q præcessit cōtractus cū Luciano q iste
domus specialiter essent pignori obligate pro dotibus fi-
liæ ser Io. & pactum cōuentum inter eas ne ipsas posset a-
lienare uel destruere & omnis alienatio ipsarum facta in
præiudicium hypothece prædicte esset nulla ex quo pacto
liquido deprehenditur Lucianum postea nō potuisse uen-
dere supradictis Ant. & Christof. dictas domos nec uen-
dendo dominium siue ius reale fuisset in ipsos translatum
uel constitutum in dictis domibus. ut est casus expressus.
in. l. si creditor. §. fin. de distra. pigno. sm unam literam quæ
est uera. ut no. plene Bar. in. l. si quis ita promiserit. §. ea. l.
de uerb. obliga. Et si ius reale non fuit constitutū lucidius
apparet uerum esse quod superius est conclusum. s. minus
apte contra ser Ioan. actum quia nec reali nec etiam per-
sonali tenetur ad illa quæ in dicto libello continentur. Et
unum postremo nō omittamus q hi cōtractus initi super
rebus immobilibus in quibus uenditores rerum recepto
pretio cōstituunt se annuum redditum solituros non sunt
usq; quaq; liciti apud uiros conscientie timorate. imo doc.
consulunt a talibus contractibus abstinendum a fidelibus
in c. in ciuitate. de usu. in nouel. post Inno. Ex quibus om-
nibus concludendum est pro ueritate partes iudicum esse
q dictum ser Io. absoluant a petitione prædictorum cum
condemnatione expensarum quia iniuste eum uexarunt. l.
properandum. §. si alteruter. C. de iudi.

CONSIL. CCCLXXXVII.

1 *Electio pauperum facta a commissario testamenti post tempus per con-
stitutionem synodalem præfixum executioni an ualeat.*
2 *Antecedens tollitur si consequens auferatur.*

1 N CHRISTI nomine amen. † In the-
mate quædam narrātur quæ electionē istius
cōmissarij suspectam faciunt. eligisse. n. dici-
tur consanguineas & filias quæ electio ut ua
leat euidēs paupertas requiritur alias in ef-
fectu saltem non teneret no. Bal. in. l. habeat. de sacrosa. ec
cle. l. id quod pauperibus. de epis. & cle. Itē instrumētum
electionis prædictorum pauperum est suspectum tā respe-
ctu contentorū in eo quā respectu obiectorū personæ no-
tarij de cuius cōmodo agitur: utrū ergo sibi siue suæ scri-
pturæ sit credendum uel potius Vicario epi uel procurato
ri pauperum cōtrarium asserentibus nō examino mō sed
remitto ad no. per Cy. in fi. in. l. ubi decurio. C. de fal. & c.
ad audientiam. de præscrip. prædictorū aūt discussio non
uidetur in casu nostro de iure necessaria: quia ex alio ca-
pite dicta electio reddit manifeste nulla ut puta facta post
lapsum tēporis cōmissario ad eligendum a synodali con-
stitutione præfixi. quo casu proculdubio electio est nulla
ipso iure: ut. c. ij. de sup. neg. prela. ubi casus & maxime qa
constitutio ipso iure priuat cōmissarium officio post di-
ctum tēpus dum dicit priuamus eo ipso quod denotat ip-
so iure. c. quam sit. de elec. lib. vj. post ius ergo ad aliū ipso
iure deuolutum non habet locum purgatio more. no. in. c.
licet canon. eod. tit. Sed prædictis ob. unum dictum Bart.
in. l. cum quidam. de leg. ij. ubi etiam post dictam priuatio-
nem remanet ius eligendi penes ipsum executorē: quia id
non est proprie exequi sed uerbaliter eligere igit hoc iu-
re non priuatur secundum eū cuius dictum Bal. ibi repro-
bat & ibi etiam Iac. de are. cōtra. tenet & consuetudo quæ
est optima legum interpres illi sue opi. repugnat. secundū
Bal. ibi cuius opi. uerior mihi uidetur. quia electio est præ-
2 ambula ad executionem facti. † unde sublato consequenti vr
etiam sublatum antecedens: ut. l. oratio. de spon. Non ob.
subsecuta confirmatio Vicarij quia tali confirmatione nō
firmatur electio quæ a princi. est nulla: ut no. in d. c. quā sit.
hoc est & satis clarum de iure faciunt no. in ca. quod sicut.
de elec. in nouel. Ex quibus omissis alijs rationibus quib⁹
prædicta latius confirmari possent cōcludo electionē pau-
perum a dicto commissario factam fore nullam & uendi-
tionem & erogationem domini episcopi præualere.

Titius permutauit cū Sempronio canonicatum & præ-
bendam quam obtinebat in ecclesia Florentina cum paro
chiali ecclesia sancti Marci de Flor. & dictus titius deces-
sit infra tres uel quatuor dies post dictam factam permuta
tionem per cuius mortē uacauit parochialis ecclesia præ-
dicta permutata. demum post annum uel circa quidā ha-
bens literas apostolicas ad canonicatum & præbendam in
dicta ecclesia Floren. uacantes uel uacaturos quos infra
mensem a die scientiæ duxerit acceptandos acceptauit di
ctos canonicatū & præben. corā executore suo quos iu-
re facte dicto permutationis dictus Sempronius tenet asse
rens dictam permutationē factā fuisse in fraudē ipsius ex-
pectantis

pectantis ad quem ulgore acceptationis spectant de iure dicta permutatione sic facta non obstante. Et coram dicto executore probatur per Ioan. q die.xij.mensis Septēbris qua constituit dictus titius procuratorem & ad permutandum erat infirmus per duos testes dicens uidisse singulariter ipsum titium infirmum.etiam probat per unum testem qd dicta ecclesia parochialis est & erat parui ualoris &c. Per Sempronium possessorē dictorum canonicatus & præben.probatur per duos testes q dicta die.xij. Septembris dictus titius erat sanus mente & corpore qua die facta fuit permutatio & dicta permutatio fuit ratificata per priorē & unum canonicum ecclesiæ dictæ cū nullus alius esset in sacris tūc in ecclesia Floren.per xv. dies post factā dictam permutationē.Ex aduerso dicit nihil fore probatū & per consequens ex dicta permutatione iuste hre titulum in dictis canonicatu & præben.non ob.dicta acceptatio facta. nā uterq; cōfitetur permutationē factā die.xij. Septēbris: qua die probat Sempronius titium permutātem sanū.m.& eadē die in titium infirmū deducēdo testes ad cōcordiam ne de periurio notent est clarum & manifestū quod dicta die dictus titius potuit esse infirmus & sanus. & sic probatio Ioan.actoris non est de necessario.eo.ti.sed de contingenti attenta probatione rei probantis quod eadē die erat sanus. & sic actore non probāte &c. modo quæritur quis sit potior de iure in dictis canonicatu & præbenda necne. &c.Pet.de Ancha.

CONSIL. CCCLXXXVIII.

1 Permutatio quando in fraudem fieri dicatur.
2 Literæ ad beneficia impetratæ ad beneficia per permutationem uacantia non extenduntur.
3 Renunciare beneficio ualoris magni non præsumitur quis de facili.
4 Fraus coniecturis a iure approbatis probari debet.
5 Præsumptionem uel indicium faciens quid habere debeat.
6 Notorium uel præsumptionem esse nō sufficit nisi allegetur & probetur.
7 Verum esse quando quid præsumatur ex temporis breuitate.
8 Testes ad concordiam reducuntur ne periurio notentur.
9 Iudex in adhibenda fide testibus quid facere debeat.
10 Mori subito nemo præsumitur nisi pestis iam ualida probetur.
11 Libris speciariorum quando sit habenda fides.
12 Hora specifica debet probari quando res ex tempore pōt mutari.
13 Infirmus esse putatur qui impeditus asseritur.
14 Pena non infertur quæ ipso iure non cauetur.
15 Præsumptio est in partem meliorem fienda.
16 Auctoritas iudicis in permutatione omnem tollit suspicionem.

1 IN CHRISTI nomine amen. † In casu præmisso esset ante omnia considerandū An dictus Ioan.impetrans acceptasset infra mēsem a die notitie uel non sm formam cle. cū ei quem.de concess.præben. Et certe ex themate præsupposito vř innui quod non cum dicatur q post annum post permutationē præfatam & mortem subsecutam dicti titij impetrans acceptauit . & sic nedum lapsus erat mensis a tempore quo in ecclesia Floren. publice non fuit prædicta allegata uacatio imo & annus.& per ais uidetur oino dictus impetrans excludendus si præsupponamus in ecclesia prælibata notam publice fuisse prædictam uacationem.Nec ob.si dicatur quod dicto Ioan.adhuc cōferri pōtest quasi adhuc uacet & si non alteri legitime collatus dictus canonicatus cum præbenda: quia hoc non est uerum in forma literarum præmissa.ut not. expresse glo.in cle.prædicta cū ei quē.in uerbo infra mensem.licet Archi. contra.ut ibi refert glo.secus tñ esset in forma literarū de qua in decre.si clericus.de præben.lib.vj.ut infra not. glo. in uerbo alia. Sed præsupposito quod fuisset legitime facta acceptatio inquātum re uera uacasset acceptariq; potuisset est discutiendum an in casu præmisso sit probatum quod taliter uacare potuerit . Et uidetur dicendum quod 2 non † oam literæ ad beneficia impetratæ non extenduntur ad casum in quo permutatione uacent.ut est tex. & ibi no. in.c.j.de re.permu.lib.vj.sed ita fuit in casu proposito ergo &c. In contrarium uidetur dicendum iuribus & rationibus infrascriptis in casu prælibato quia quod dicitur literas non porrigi ad beneficia permutata est uerum nisi permutatio fiat in fraudem impetrantis : ut patet in.d.ca.in fi. de re.permu.lib.vj.sed in casu præfato vř facta permutatio in fraudē impetrantis seu impetratarij uel expectantis. ut probabitur ergo &c.quod aūt in fraudem facta fuerit dicta permutatio ostenditur ex pluribus. Primo ex disparitate nō modica ualoris redditus beneficiorum vř probatum fore quod ecclesia parochialis permutata erat parui ualoris & canonicatus & præbēda magni respectu saltem dictæ ecclesiæ parochialis . & si sic est ergo præsumendum quod in fraudē facta fuerit.ut vř casus expressus in decre.
3 ij.in fi.de renun.lib.vj.pro hoc † quia non est uerisimile qđ quis beneficio magni ualoris renunciet de facili. & maxime pro paruo argu.super hoc dic.decre.ij.de renun. facit. l.cum de indebito.§.j.ff.de proba.& l. cū de in rem uerso. cum glo.sua.& quæ ibi no.per doc.ff.de usur. Secundo vř probata fraus ex eo quia cum dictus titius esset iam infirmus ut allegatum fuit dicta permutatio fuit facta: sed nō vř dubium quod tunc præsumitur in fraudem facta permutatio ut d.c.ij.de renun.ergo &c. His tñ non obstan. in casu præmisso vř dicendum Sempronium prædictum absoluendum ab impedimentis dicti Ioan.ne lut potiorē de iu-
4 re. † Constat.n.quod fraus in dubio non præsumitur nisi probetur ex legitimis coniecturis a iure approbatis. ut.l. quoties.§.qui dolo.ff.de proba.&.l.merito.ff.pro so. cū si. sed fraus in casu præsupposito minime vř legitime probata ut clare ostenditur.ergo &c.quod aūt nō sit probata in casu præsupposito ostenditur euidenter p remotionē obiectorum. Respondeo igitur ad ipsa & primo ad utrūque simul dico .n.quod decre.ij.prælleg.de renunt. ex qua totū sumitur fundamentum superius allegatorū nil habet facere ad propositum.loquitur.n.& habet locū tantum ubi tractatur de peremptione totali iuris.ar. decre. ubi periculū. de elec.lib.vj.& l.j.§.sed si quis.ff.de carbo. & hoc nolut expresse gl.in d.c.ij.in uerbo proxime uacatura. facit optime quod no.Ioan.And.in decre.j.de re.pmu.lib.vj.in nonel.circa fi.in responsione ad.l.filiæ.ff.so lut. matrim. ubi aperte in simili ponit hanc solutionem sed in casu proposito est secus.quia licet non haberet hanc præbendam posset acceptare aliam quæ forte esset melior ista ut patet ex forma gratiæ prælibatæ concessæ dicto Ioan. non.n.habet gratiam ad præbendam proxime uacaturā tm de qua ad literam loquitur decre.ij.de renun.sed habet gratiam ad acceptandi præbendam quam duxerit acceptandam infra mensem ergo hoc casu duriori onere probationis astringitur ȹ tradatur.in d.c.ij.prout aperte nult gl.prælleg.& Ioan. An.in loco prælle. Præterea præsupposito quod dicta decre.ij.haberet locum in præmisso quod tñ nō vř uerum ut est proximē dictum respondeo particulariter ad obiecta præmissa. Et primo ad primū & dico quod nullatenus obstat quia non præsupponitur allegatas nec probatus ualor redditūum canonicatus & præben.& sic necessario nō apparet probata disparitas ualoris redditūum dictorū beneficiorum : quia possibile est quod erant æquales reddi-
5 tus † cum etiam quia ad hoc ut aliquid sufficiat ad præsumptionem uel indicium faciendum quando non directe deponit de eo qđ agimus requirit q sit plene per duos idoneos testes gl.est sing.in.l.fin.C.fa.erc.in uerbo indicij. & no plene per Bar.in.l.fi.ff.de quæst.sed i casu præmisso nō præsupponitur ualorem beneficiorum plene probarū per duos testes sed per unum tantum ergo cū dictus testis non deponat directe & immediate super fraude de qua agim° sed indirecte super eo scilicet ex quo alias psumitur fraus non resultauit aliqua psumptio ex ens dicto ar. prælal. iurium.facit.l.iurisiuran.C.de testi. canonizata.iiij.q.iij.& si testes oēs.§.item iurisiurandi.& decre.ueoiens eo.tit.de testi. Præterea & tertio posito q plene probata esset disparitas ualoris dictorum beneficiorum q tñ nō est ut est proximē ostensum non sufficeret ad probandum fraudem in

caſu premiſſo.ſ.qñ fit permutatio ut tenet expreſſe Ioan.
An.in d.c.j.de re.permu.lib.vj.in fi.in nouel. & tenet etiã
Feder.de ſe.in tractatu ſuo de permu.benefi. in ulti.q̃ô.po
tuit.n.eſſe ꝙ illa eccleſia parochialis erat in loco magis
ameno & delectabili q̃ eſſet dictus canonicatus.& ideo ſi-
bi magis placebat & iſta de cauſa uoluit permutare nõ ut
fraudẽ comitteret facit quod habetur in.§.præterea ſi q̃s
generaliter.inſtit.de ac.& in.l.pe.ff.de cõdi. ob cauſam in
gl.Et per hoc clariſsime patet reſponſio ad primum obie-
ctum. Reſtat igitur reſpondere ad ſecundum & breuiter
dico ꝙ etiam illud non habet obſtare. allegatur.n.fraudẽ
præſumẽdam ex eo quod dicitur probatum ipſum titium
iam infirmum permutaſſe per dictũ.c.ij.de renun. ſed cer-
te ſi diligenter ponderentur uerba dicti.ca.loqnitur pręal.
c.qñ quis graui exiſtens infirmitate detentus permutat ut
ibi expreſſe dicit in tex. licet in caſu propoſito non præ-
ſupponitur articulatum nec allegatum de graui infirmita-
te ergo nulla reſultat præſumptio fraudis uirtute.d.ca.ubi
enim ceſſant uerba iuris ceſſat & iuris diſpoſitio . ut.l.j.§.
ſi is qui nauem de exerci.& l.non aliter.ff.de le.iij.cũ ſi. &
de cre.identitatibus.§.pe.de ele.li.vj. Et ſi dicat̃ licet non
ſit articulatum nec allegatum de graui infirmitate tñ pro-
batum eſt ꝙ graui infirmitate fuit detentus qñ procurato-
rem conſtituit ſaltem præſumptiue eo ipſo ꝙ probatũ eſt
ex infirmitate allegata mortuum infra quatuor dies quaſi
ex temporis breuitate præſumere debeamus infirmitatem
fuiſſe grauem tẽpore permutationis & conſtitutionis pro
cura.ar.de ele.offi.e.ij.de elec. & l. ſi neuter.§.in bonis.ff.
6 de priui.cre.cum ſi. † Reſpondetur primo ꝙ hoc nõ ſuffi-
cit nec etiam proficit quia nõ ſufficit aliquid præſumi niſi
allegetur ut eſt tex.multum notabilis in.l.ſi adulterium cũ
inceſtu.§.idem pollio.ff.de adul.& ibi no.etiam.per Bart.
facit ꝙ dicimus de notorio quia non ſufficit aliquid eſſe
notorium niſi allegetur.ut no.gl.ſing.in cle.appellanti. de
ap.& no.etiam per Ioan.And.in decre.ij.ut. li. non conte.
in nouel.ſed in caſu præmiſſo nullatenus p̃ſupponitur al-
legata grauis infirmitas ꝙ erat neceſſe ut.d.c.ij.expreſſe ꝓ
batur ergo &c.Præterea non ſequitur neceſſario a die per
mutationis ſecuta eſt mors infra quatuor dies ergo graui
infirmitate detinebatur tẽpore permutationis:experientia
enim docet quod multoties quis non ſentit grauiter ſe in-
firmum de mane & tñ de ſero uel die ſequenti grauiter in-
firmatur & maxime contingit hoc tempore peſtis & uidi
etiam de facto in ciuitate iſta tẽpore quo ibi peſtis nõ ui-
gebat notabilem ciuem iuiſſe de mane ad eccleſiam & per
totam diem & tñ de ſero mori ergo apparet quod non ſit
7 neceſſaria id ſequitur ut prædixi. † Et ſi dicatur ex tẽporis
breuitate aliquid præſumendum uerũ eſt his quæ pendent
ex partium poteſtate prout eſt in dictis iuribus cũ ſi. ſicut
eſt quod partio præceſſerit ut eligatur uel ut pecunia ali-
cui detur : ſed ſecus in his quæ non pendent ex partiũ po-
teſtate ſed a natura ſicut eſt ꝙ quis ſit infirm⁹ grauiter uel
non prout quotidie reperimus experientia quæ eſt efficax
rerum magiſtra demonſtrant.ut decre. q̃ ſit de elec.lib.vj.
Item non ob.prædictis gl.l.j.C.de emen.ſeruorum ubi di-
cit præſumi uulnus mortale ſi infra triduum moritur quia
potius facit pro hoc non præſupponit̃ mortuus infra tres
dies ſed infra quatuor.Præterea illa gl.non eſt ſimpliciter
uera imo potius eſt recurrendum ad iudicium medicorũ.
ut not.in.l.ſi.ff.de ſicca.facit optime.l.ſemel.C.de re mili.
lib.12.ergo cum in caſu propoſito non præſupponat̃ pro
batam infirmitatem grauẽ fuiſſe ex indicio medicorũ non
debet dici probatum eſſe grauem infirmitatẽ licet millies
fuiſſet allegata. Præterea põt dici illud uerum in odium
uulnerantis & uiolentiam inferentis.ar.l.ſi quando.C.vñ
ui. & decre.ſuper eo.q̃d metus cã.quæ ratio hic ceſſat:pro
prædictis bene facit quod probatum eſt per duos teſtes q̃-
nimo per tres.ut.j.dicam.& apparet ex actis tẽpore cõſti-
tutionis procuratoris ad permutandum dictũ titium fuiſ-
ſe ſanum.ergo per p̃ns non concluditur quod graui infir-
mitate tunc eſſet detentus.Nec ob. ſi dicatur per alios te-
ſtes probatum eſſe ꝙ tali die erat infirmus : quia illi teſtes
non deponunt de hora:& ſic poſsibile eſt eũ de ſero infir-
mum & tñ quod de mane tẽpore conſtitutionis procurato
ris ad permutandum erat ſanus ſicut alij teſtes dicunt:
8 † & ita debet in dubio præſumi ut teſtes reducantur ad
concordiam ne incidant in periurium uel falſum. ut in.c.
cum tu.de teſti.facit quod no. per Bart. in l.inſulam.ff.ſol.
ma.& in.l.ij.§.ſi.ff.ſi cer. pe. ſic ergo bene apparet ꝙ non
eſt probatum ꝙ tẽpore conſtitutionis procura.ad permu-
tandum eſſet graui infirmitate detentus & erat neceſſe ut
ſepius ſuperius dictum eſt.Et ex his liquide apparet mul-
tiplex reſponſio ad ſecundum obiectum.Sed prædictis ob
uiare vr̃ ꝙ allegatur per partem aduerſam.ſ.ut nõ ſit fien-
9 da cõcordia teſtium in caſu propoſito † quia in adhiben-
da fide teſtibus debet iudex inſpicere ꝙ naturæ negotij cõ
uenit & confirmare animi ſui motũ & ex argumẽtis & in-
dicijs quærere quæ rei aptiora & uero proximiora putaue
rit ut dicit tex.ad literam in.l.ob carmen.§.ſi.ff.de teſti. &
c.præterea.de teſti.ergo cum in propoſito uideantur eſſe
q̃ plura adminicula ultra dictos teſtes ꝙ ille titius nõ po-
tuerit eſſe ſanus uel ſi fuerit ꝙ permutatio facta fuerit ea
parte diei qua fuit infirmus & ſic ꝓbationes non ſint æqua
les hincinde:ideo non debet fieri concordia ſed credi teſti
bus qui alijs præponderant & uериſimiliora dicunt iuxta
no.in decre.cum contingat.de offic.delega.ꝙ autem non
potuerit eſſe ſanus uidetur præſumendum quia in lib. ſpe-
ciarij producto in actis apparet ꝙ fuit miſſum emplaſtrũ
ſeu unguentum pro bungno quod habebat non ergo ue-
riſimile ꝙ illa die eſſet ſanus & ſuperuenit bungnum adeo
uehemens ꝙ tam repente indiguerit unctione quia non ſo
let poni tam cito nec tam cito ordinari & arg. a cõiter ac-
cidentibus & a ueriſimili eſt multum ualidum in teſtibus.
10 ut d.§.ſi teſtes.& de p̃ſum.c.quia ueriſimile. † Itẽ & ratio
quia ſubito nemo moritur niſi eſſet peſtis ualida quæ tunc
non erat nec allegat̃ uel probat̃. Itẽ ꝙ p̃ſumatur facta per-
mutatio ea parte diei apparere uidetur ex inſtrumento ꝓ-
cur.facto eodem die ubi dicitur ꝙ dictus titius impeditus
cõſtituit procur.ad permutandũ ueriſimile ergo eſt ꝙ fue-
rit impeditus propter dictam infirmitatem ex eo maxime
quia inſtrumentum factum fuit in domo in qua fuit infir-
mus & deceſsit. Item non eſt ueriſimile quod ſi fuiſſet ſa-
nus permutaſſet ſuam præbendam pinguẽ cũ beneficio te-
nui & nullius quaſi redditus a curato & ſic oneroſo cũ ca-
nonicatus & præbenda ſint ſine onere curæ animarum ad
hoc decre.ſuper hoc de renun. & licet non ſit plene proba
tum de tenuitate redditũum dicti beneficij permutati ta-
men per unum teſtem eſt probatum clare ꝙ non eſt reddi
tus quatuor librarum i anno cum canonicatus ſit redditus
lx.lib.ex quo ſolo præſumenda uidetur fraus maxime cum
perſona coniuncta & domeſtica in domo ſua ut.d.c.ij.de
renun.lib.vj. Ex quibus omnibus bene concluditur quod
probationes non ſunt æquales hincinde: ſed pro parte im
petrantis inducte excedere uidentur in multis argumẽtis
& adminiculis naturæ & uero proximioribus . & ſic non
ſunt ad concordiam reducendi teſtes prædicti . ut no.in d.
c.cum contingat.de offi.delega.cum iura relinquant arbi-
trio iudicis an ſit fides teſtibus adhibenda:ut d.l.iij. non de
bet dare fidem teſtibus non deponentibus ueriſimile natu-
ræ negotij.& poſito quod uellet iudicare debet præſume-
re permutationẽ factam ea parte diei qua fuit infirmus ex
qualitate beneficiorum permutatorũ & ex coniunctioni-
bus perſonarum permutantium ex tenore dicti inſtrumen
ti procurationis in quo narratur de impedimento ut præ-
dixi. Item obuiat prædictis quia dictus Sempronius non
habebat aliquẽ titulum in eccleſia parochiali . nec hoc eſt
probatum uel deductũ ergo permutatio fuit nulla . ut pa-
tet.in.c.j.de re.permu.lib.vj.in nouel. Prædictis tamẽ nõ
obſtantibus vr̃ uerius fore de iure in caſu pręmiſſo nõ fo-
re fraudem probatam legitime & per p̃ns dictum Sẽpro-
nium ab impetratione dicti Ioannis fore abſoluendũ ut
ex ſuperius dictis ſatis apparet reſponſio ſupra allegata .
Non enim eſt hic ꝓbatus ualor redditus beneficiorũ per
duos teſtes idoneos quod erat neceſſe nec etiam q̃d graui
infirmitate

infirmitate esset detentus tẽpore cõstitutionis procur. ad
permutandum quinimo quod plus est non est allegatũ qđ
erat necesse ut superius dictum est nec est etiam probata
aliqua coniunctio personarum tñ ut clarior pateat respõ-
sio supradictis particulariter respondebo. Non ob. qđ pri-
mo dicitur de libro speciarij quia liber speciarij non pro-
bat cum sit persona priuata nec habet officium de publi-
co. ut not. in l. quædam. §. j. ff. de eden. & in l. admonẽdi. ff.
de iureiu. &. ff. de dona. l. nuda. & aut. & si contractus. C.
de fi. instr. per Bar. & maxime nõ probat ubi aliquid est ad
utilitatem scribentis ut est in casu proposito. probatur. in
l. de ætate. §. j. ff. de interro. act. faciat quod legi. & no. in l.
fi. ff. de test. & de testa. c. romana lib. vj. præterea non sequi
tur misit pro emplastro ergo habebat bungnum quia pos
sibile esset quia alia de cã indigebat. præterea posito quod
probaret hoc tñ non sequitur quod hora constõnis procu-
ratoris ad permutandum habuerit bungnũ quia possibile
est quod sibi superuenit in sero & tunc misit pro unguẽto
cum tñ procuratoris cõstitutio de mane fuisset ut dixi. qa
experientia docet hoc in puncto accidere & de hora i ho-
ram non tantum de die in diem. Constat autem quod ubi
res est ex hora uariabilis & diuersus resultat effect' debet
capitulari & probari de hora specifica. ut legi. & no. in l. si
fundus. §. si duo. ff. de pig. & decre. duobus. de rescri. lib. vj.
facit quod no. Bart. ff. de no. ope. nunc. l. nõ solum. §. sed ut
probari. &. ff. de accu. l. libellorum. præterea posito quod
de hora probaret expresse quod tñ non est nõ sequitur qđ
graui infirmitate tunc fuerit detentus quod requiritur ne-
cessario fore probatum & allegatum. ut d. c. ij. & superius
dixi. Nec est uerum ꝙ non sit uerisimile quod de mane fue
rit sanus & postea in sero superuenerit bungnum uel infir
mitas. quia ut dixi etiam si non sit pestis ualida quotidie in
facto experimur & uidemus contrarium. s. de hora in ho-
ram ꝙ talia superueniunt & diligẽtes cum superuenerũt
statim adhibent remedium unde non mirum si iste tam ci-
to recepit unguentum qđ speciarij semper uel saltẽ ut plu
rimum habent paratum. Cum aũt probatio necessario cõ-
cludi debeat: ut. l. non hoc. C. unde cognati. & decre. i præ
sentia. de proba. patet prædicta non tangere ad propositũ.
Non ob. secundo ꝙ dicitur ꝙ ex instrumento procuratio-
nis quo iste titius asseritur impeditus præsumẽdum est ꝙ
propter infirmitatem fuerit impeditus: quia põt dici ꝙ il-
lud esset uerum ubi sanitas non probaretur cuius opposi-
tum est in casu præmisso præterea non sequitur pro neces-
sario quia multa sunt alia impedimenta quæ potuerũt tũc
subesse: ut. l. ij. per totam. l. ff. si quis cau. &. l. fin. C. de tẽpo.
ap. Et pro iusto impedimento sufficit mera uoluntas in cõ
stitutione procu. l. j. §. fi. ff. de procu. ergo necessario nõ se-
quitur ꝙ tempore constitutionis procu. fuerit infirmus sal
tem graui infirmitate ꝙ est necessarium allegare & proba
re & tamen non est in casu pmisso præterea iste titius scho
laris erat ut apparet ex actis. & per consequens uerisimili-
ter potuit esse impeditus occasione studij & lectionũ sua-
rum quibus quilibet studens insistere debet ut in. §. ecce ꝙ
sacrarum. 16. dist. faciat. de conse. dist. v. nunquam. &. l. pu-
pillus. ff. de his quæ in frau. cre. & sic necessario non sequi
tur ꝙ causa infirmitatis fuerit impeditus. Item non ob. in
secundo ꝙ dicitur si fuisset sanus nõ est uerisimile ꝙ per-
mutasset præbendam suam pinguem &c. quia ad hoc satis
est respõsum uidelicet ꝙ decr. ij. de renu. per quã hoc fun-
datur non habet locum in permutatione. Item quia plene
non est probatum de disparitate ualoris. Itẽ dicta decr. ij.
non habet locum ubi nõ perimitur totale ius impetrantis.
Item quia nil est probatum nec allegatum in actis de ua-
lore redditus canonicatus & præbende & sic possibile est
ꝙ æqualis ualoris ut ecclesia parochialis ut patet ad sen-
sum. Item non ob. prædictis ꝙ dictus Sempronius siue sui
cognati fecerant corrumpere librum speciarij suggerẽdo
sibi ꝙ mutaret diem in quo apparebat tradidisse empla-
strum & scribere alium diem & aliud nomen q̃ dicti titij
& sic debet perdere causam. ar. c. olim. de rescrip. Quia re-
spondetur ꝙ hoc non est probatum nisi per dictum ipsius
speciarij. & per consequens non sufficit: ut d. l. iurisiurandi
C. de test. & quod no. in. d. l. fi. C. fa. erci. ppterea licet hoc
esset plene probatum ꝙ tamen non est non sequitur tamẽ
tẽpore cõstitutionis procurarotis & permutationis facta
fuerit fraus seu cõmissa quia procuratoris cõstitutio & p-
mutatio dudum ante facta fuerũt antequã præsupponatur
aliquid dictum speciario & possibile est ꝙ tunc nulla facta
fuerit fraus & tamẽ pars timens ꝙ hoc sibi noceret id ꝙ in
dicto libro est scriptum illud tẽtasset ut sic defenderet qui
buscunque modis ab eo ꝙ teneret ꝙ licitum esse vr̃. ut no.
gl. in decre. cupient. in uerbo malignantium. in princ. de
elec. lib. vj. facit. iiij. qõ. iiij. c. nullus. lib. j. & 23. q. ij. dñs. Et
per hoc patet quod non ob. l. si quis adulteriũ. C. de adult.
cum si. & quod no. in decre. scribam. de præsum. & 24. q. ij.
cum per bellicam. In quibus ex ultimo actu præsumit do-
lus in præteritũ qñqꝫ in his ultimus actus est illicitus om-
nino hic uero potest dici licitus ut prædixi. & patet ex no.
in præalle. iuribus & ideo nõ infertur necessario dolus in
prædictis. & ideo in dictis iuribus plene & legitime con-
stat de ultimo actu hic secus ut est superius dictum. Præte-
rea licet hoc esset probatum & allegatum tñ non debebat
perdere cãm: quia decre. olim. de rescrip. loquitur in cor-
rũpente literas iudicis. & sic acta iudicialia hic in corrum
pere uolente librum mercatorum quo casu non reperitur
14 dicta pęna in iure cauta † ergo non inferenda cum pænę
sint astringende non laxande. de pe. di. j. pęnæ. & in regula
in pęnis. de regu. iur. libr. vj. Non ob. ꝙ ultimo allegatur
quia non dicitur fore probatum de titulo dicti Sempro-
nij: quia hoc non est necesse cum possessori non incũbat
pbatio tituli ad petitionẽ alterius quã sui ordinarij iuxta
no. per gl. de reg. iur. lib. vj. in rubri. & per Inno. de procu.
ex insinuatione. & Ioan. And. & Host. de simo. licet olim.
Ideo allegans defectum tituli ad suam defensionem fun-
dandam illum debet probare etiam si pponat negatiuam.
iuxta no. per Inno. & Ioan. And. in c. super his. de accu. &
per Bar. in. l. hoc iure. ff. de uerb. ob. Ex prædictis omnibus
clare patet ꝙ probationes dicti impetrantis non excedũt
probationem dicti Sempronij in aliquo nec sunt uerisimi
liores nec aptiores negotio de quo agitur imo utrũque
æque & pariter cõuenit naturę & negotio de quo agimus
cum ut pluries dixi secundum naturam possibile sit & de
facto pluries experimur ꝙ contingit quem una hora diei
fore sanum alia infirmum & per consequens apparet ꝙ re
ducendi sunt dicti testes ad concordiam ut superius est di
ctum ut sic fiat benigna interpretatio ne de reatu periurij
notentur: ut. d. c. cum tu. Ideo cum hæc interpretatio sit be
nignior amplectanda est: ut. ff. de legi. l. benignius. & l. in
ambiguo. ff. de reb. dub. Præterea sunt duo testes tm̃ depo
nentes de die. xij. ex parte allegantis infirmitatem. Tres ue
ro sunt testes deponẽtes de die prædicta ex parte allegan
tis sanitatẽ ut apparet ex actis. ergo si concordia fieri nõ
debet præponderare debent testes qui plures sunt numero
iuxta no. in præallega. c. cum contingat. de offi. delega. &
decre. in nostra. de testi. cum si. Nec est uerum ꝙ præsuppo
nere debeamus ea parte diei factum instrumentum procu
rationis quo probatur infirmitas: sed debemus testes ad
concordiam reducere quia ubicũqꝫ præsumeremus deli-
15 ctum uel dolum præsumimus aliquid fuisse factum † cer-
ta parte diei uel temporis ex qua non resultat delictũ uel
dolus seu fraudis uel doli præsumptio ut est tex. cum gl. in
l. ij. C. de peti. hæred. facit l. merito. ff. pro socio. &. l. quo-
ties. §. qui dolo. cum si. ff. de ope. no. nun. Sed in casu pro-
posito allegatur factum dicta parte diei ad fraudem & do
lum præsumendum ergo &c. Præterea licet non reducen-
tur ad concordiam testes ꝙ tñ est fiendum, tñ non est pro
bata grauis infirmitas nec allegata quod erat necesse ut se
pissime dictum est. & sic fraus nullatenus legitime proba-
16 ta est. † Pro hoc quia autoritas iudicis in permutatione in
teruenicns purgat omnem fraudis suspicionẽ arg. l. nõ est
uerisimile. ff. ꝙ met. cau. &. C. de his qui per me. iudi. l. j. Et
ex prædictis infertur ꝙ cum dictus Ioan. actor clare non
probauerit intentionem suam tũc ex defectu probationis
ualoris

ualdris redditus beneficiorum tum ex defectu probatio-
nis & allegationis grauis infirmitatis tum quia nõ perimi-
tur totaliter ius suum licet hanc præbendam non habeat,
cum etiam ex alijs quæ superius dicta sunt dictus Sempro
nius est merito absoluendus & potissime quia in deciso-
rijs semper fauendum est reo in dubio ut in regula fauora
biliores.ff.de reg.iur.& in regula cũ sint partium.de regu.
iur.lib.vj.& no.de restitu.spolia.cum ad sedem. & in l. de
die.ff.qui satisda.cog.&c.

CONSIL. CCCLXXXIX.

1 *Legitimi et naturales ex spurijs uel bastardis nobilibus descendentes an possint dici nobiles.*
2 *Bastardi siue naturales & spurij de domo nobilium non sunt censendi.*
3 *Nobilitas matris an reddat filios nobiles.*
4 *Munera ciuilia pro fortunarum modo sunt subeunda.*
5 *Inferior ius superioris tangere non debet.*
6 *Confirmatio sequens quando ualidet retro gesta.*
7 *Iudex circumuentus præsumitur qui contra suam sententiam aliquid operatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Visis di-
ligenter iuribus & instrumentis de quibus
supra fit mentio in puncto ad dubia elicita
ordinate descendo quædam ea eis breuiter
quia parum dubia sunt quædã uero plenius
attingẽdo. Et primo paulinus nititur se tueri ab onere col
lectarum quia nobilis quod negatur ex eo quia natus de
naturali siue illegitimo licet ipse sit legitimus & natura-
2 lis. † Super quo dubio vr̃ dicendum ꝙ bastardi siue natu-
rales & spurij non dicantur de domo nobilium siue loqua
mur in fauoribus siue in odiosis. facit quod no. in cle.j.de
baptis.& ita consuluit Dy.dicit enim quod nullam agna-
tionem uel cognitionẽ hñt ex parte patris.ff.unde cogna-
ti.l.si spurius. Et incipit in Christi noie amen. diligenter
considerata &c. Et in spurijs quod nõ participant de hono
re parentum nec reputandi sunt de domo no. Bal.in.l.ex li
bera.C.de suis & legi. Es quo alibi ipse refert quod si nõ
continentur ipsi bastardi multominus cõtinẽtur nepotes
etiam legitimi ea bastardis: quia nulla cõsequentia põt es-
se illegitima ex illicito nascẽdi principio radice corrupta
C.de nat.li.l.fi.unde dicit canon Ex infecta radice fructus
non producitur & non bono peraguntur exitu quæ malo
sunt inchoata principio.j.q.j.principatus. & ca.uulnerato.
ea hoc ergo capite paulinus cũ descenderet de patre natu
3 rali siue spurio non potest se prætendere nobilem. † Nec
ea eo etiã quod ipsius mater sit nobilis quia nobilitas ma-
tris non cõsideratur sed patris.ut.l.cũ legitime.ff.de stat.
ho.quinimo obumbratur nobilitas mulieris si nupserit spu
rio uel plebeo.ut.l.feminæ.de sena.unde si eam perdit ꝙ
filijs conferre non ualeat.ar.j.q.vij.diabertũ. prætextu igi-
tur nobilitatis apparet ꝙ iste paulinus non põt se a mune-
ribus excusari. Secundo principaliter est uidendum utrũ
possit se tueri uigore cuiosdam immunitatis concesse sibi
per syndicum cõmunitatis uilłe uallis anani æ cõfirmate p
dñm epm Tridenti ibi dñm in temporalibus & spirituali-
bus. Et uidet quod sit in dicta libertate tuendus.argu.xxv.
q.ij.ca.j.& ij.& per totum.iiij.dist. priuilegia omnibus.n.
cõcessa priuilegia sunt seruanda.de priui.dilecti filij ad fi.
& c.porro.& c.accipimus.& maxime illi qui illa priuile-
gia concesserit quorum nullitatẽ non uidentur posse alle-
gare ne ueniant contra factum suum. ad hoc.c.cum uenis-
sent.de insti.& l.transactionẽ.C.de transac.& l.post mor-
tem.de adop.uocantur enim tales uideuoci quia quasi qui
busdam legitimis uelamentis conãtur proprium proposi-
tum defraudare.l.si quis argentum.ad finẽ.C.de donat. vr̃
enim allegare turpitudinem suam & dolum ille qui dicit
se emisse uel exemptionem ab alio factam contra iura cõ-
firmasse. Est enim turpe patricio uel epõ ignorare iura.l.
ij.de orig.iuris.j.q.j.conuenientibus hanc igitur turpitudi
nem non uidetur posse allegare epõs uel prædicti de uilla.
ut.l.cum conficiaris.C.de reuo.dona.& extra.de donatio.
c.inter dilectos. His non obstantibus contrarium sentio
de iure ꝙ prædicta immunitas quãtumcũque firmata pau
lino non prosit. Primo quia nulla vr̃ fuisse de iure cõmuni.
Item etiam de iure municipali quo talẽ immunitatẽ spe-
cialiter prohibitum est. De iure nãq; cõmuni liquide appa
ret ꝙ oẽs pro rebus quas possident præstationes seu publi
cas iuitiones tenentur soluere nec possent cõtrarijs adiu-
uari pactionibus. C.sine cen.uel reli.l.fi. Itẽ nec priuilegio
quia nulla etiam pragmatica sanctio quæ generali iure uti
litati publice aduersetur prodest ita ꝙ nec super hoc disce
ptari uel litigari debet etiam si celeste oraculum i medio
proferatur. C.si contra ius uel uti.publi.l.fina.& de sacro
4 san.eccle.l.iubemus.ciuilia † nẽpe munera pro modo for-
tunarum sunt ab omnibus subeũda quæ facilius obsequijs
publicis pareatur. C.de mu.pat.l.ciuilia.& l.fi.li.x. & ideo
in publicis functionibus persoluendis æqua debet esse in-
spectio ut priuilegium contra hoc impetratum nullius sit
momenti. C.de uectig.& cõmi.l.fine.& l.si quicunque qd
plura.l.espressa.ꝙ in talibus priuilegium aliquod non de-
fendit etiam si consenserint conciues. C.de decur.l.uacua
tis.lib.x.& C.de bo.ua.l.j.de peti.bono: subla.l.j.facit qđ
plene legitur & nota.in ca.peruenit.de immu.eccle. in no-
uel. Es istis iuribus manifeste apparet ꝙ ista immunitatis
concessio sit nulla quia multis modis ei ius cõmune resi-
stit ergo &c.c.quæ contra ius.de reg.iur.lib.vj.&.l.nõ du-
bium.C.de legi.resistit eidem etiam cõstitutio epi qui pro
hibet tales immunitates cõcedi ꝫ qđ decretum uenire sub
ditis capitalis pena imminet & qđ agitur nullũ est.ca si q̃s
5 uenit contra decretum episcopi.de maiori.& obe. † uiden-
tur.n.subditi eximendo aliquẽ a collectis debitis dño epi
scopo de iure superioris disponere & minuere quod patet
quia i plures onus diuisum facilius supportatur & plures
espedit habere debitores.l.iij.de libe.leg. Inferior autem
per statutum suum modificare tollere uel tangere ius supe
rioris non põt.c.uenientes.de iureiu.& quod no.in c.a col
latione.de ap.lib.vj.in nouel. Resistit etiam huic immuni
tati forma iuramenti quæ in talib⁹ est exacta diligentia ob
seruanda.c.cum dilecta.de rescr.l.diligenter.ff.man.man-
datum.n.suscepit syndicus ad liberandum paulinum a dua
bus collectis in anno & non ab alijs.ipse aũt formã man-
dati trãsgrediens liberauit ab omnibus: & tã ipsum quam
eius posteros.amissio igitur & trãsgressio modi & formę
uitiat oẽm dispositionẽ.ut.l.qui Romæ.§.flauius. de uer.
6 ob.& c.pisanis.de resti.spo. † Sed hic est uidendum utrum
subsequens epi confirmatio purgauerit ista uitia & defe-
ctus eius in hoc regula iuris est ꝙ cõfirmatio in forma cõ-
muni non tribuit nouum ius no.in.c. quia diuersitatem.de
conces.præben.quinimo est expressus tex. quia principale
priuilegium est nullum omnes confirmationes quę ab illo
causam & originem habuerunt laborant eodem morbo.
c.cum inter uos.de senten.& re.iudi. facit regula accesso-
rium.de reg.iur.lib.vj.& l.cum principalis.ff.eo.tit. Vlte-
rius aduertendum ꝙ quantuncunq; talis immunitas fuerit
ualida de iure & confirmatione etiam legitimẽ roborata.
tamen contra ipsam duæ sententiæ in cõtrario iudicio ob
tentæ sunt & hoc solum sufficit ad dicti priuilegij siue im-
munitatis elisionem: quia eo ipso ꝙ fuit allegata alterius
allegari non potest ut est casus in c.suborta. de re iudic.in
hoc enim maxima est autoritas rei iudi. quia priuilegia
transactiones instrumenta sniæ & alia iura contra ipsum
facientia de cætero allegari contra ipsam non possunt. fa-
cit quod no.in. c. super literis. de rescri. in nouel. & l.j.ff.
quæ sen.sine appel.rescin.& maxime postquam est de iuri-
bus priuilegij uel alterius iuris producti in iudicio cogni
tum & discussum & allegatũ ut fuit in casu nostro in quo
ex tenore sententiæ apparent motiua iudicis proferentis
sententiam ꝙ pluribus de causis dictum priuilegium re-
probauit facit.c. inter monasterium. de re iudi. Præterea
ponderandum ꝙ ante dictam immunitatem & eius con-
firmationem lata fuit sententia contra ipsum paulinum ꝙ
teneretur subire omnia onera sicut alij qui sunt ibi. Cõfir-
matio

matio autem immunitatis subsequens non facit de dicta
sententia mentionem ergo uidetur per surreptionē obten
ta & tacita ueritate.& per pñs ipso iure nulla.ca.cū olim.
de præscri.&.c.ex multiplici.de deci. nā ℨ sententias priui
legia impetrata non tenent.l.fi.C.senten.rescin. nō pos.&
7 † præsumitur circumuentus iudex qui post suam sniam ali
quid cōtra agit.ut.c.cum olim.de re iudi.Ex istis omnibus
clare liquet priuilegij & immunitatis nullitas & subsecu-
te etiam confirmationis. Item & si non nulla a principio
tn̄ per subsequētes duas sententias reprobata a quibus cum
non fuerit appellatum transiuerunt in rem iudi. Nec uide
tur posse obijci de defectu actorū cum præsumātur omnia
solenniter postq̄ præsente parte proponuntur in facto la-
tas fuisse ut no.in.ca.quoniam contra falsam.de probat.&
no.Bar.in.l.sciendum.de uerb. ob. Postremo dicitur pos-
se probari dictum paulinum post ultimam sententiam cō-
tra se latam subiuisse onera & soluisse ut alij & ex hoc so-
lummodo etiam omni sententia circūscripta vr̄ suo priui
legio renunciasse argu.ff.de bo.pos.secundum tab.l.j.§.se-
mel.& de his qui mu.pu.sponte subeunt.l.j.li.x.ubi de taci
ta renunciatione multa iura & no.Io.And.in.d.ca.perue-
nit.de immu.ec.in nouel.&.c.cum accessissent. de constit.
Diminutio aūt unius facta liberaliter & ad preces cōmu-
nitatis siue motu proprio facta per dn̄m epm Trident. nō
opitulatur eidem paulino quia nō pro ipso procurāte uel
causam dante quod fuisset necesse si propter eā uellet im-
munitatem consequi iuxta antiquam conuentionem ut.l.
cum seruus.de uer.ob.nec multum facit ad factum postq̄
apparet ipsam immunitatē tot defectibus subiacere.Con-
cludo igitur paulinum præcise cogendum ad subeundum
onera nō obstante eius priuilegio & ꝯfirmatione p̄dicta.

CONSIL. CCCXC.

1 *Substitutus duabus fœminis hoc modo si ipse non uixerint &c. si altera decesserit an ueniant eius liberi an superstes.*
2 *Pluralitas est in singularitatem resoluenda in substitutione fideicommissaria.*
3 *Conditio apposita debet impleri in forma.*
4 *Substitutus in fideicommissaria substitutione admittitur in portione deficiente.*
5 *Coniunctus ex defuncti uoluntate per fideicōmissum est substituto præferendus.*
6 *Vincens uincentem uictum uincere potest.*

1 IN CHRISTI nomine amē. † Quia He
lisabet & anna sorores fuerunt substitute
Antonio pupillo earum fratri per americū
ipsorum patrem & si ipse non uiuerent tunc
ad earum liberos ex eis legitime descenden
tes &c.& q̄ omnibus deficientibus uel nullis existentibus
tunc bona dicte hæreditatis existentia diuidant̄ inter pau
peres Christi & miserabiles personas. Modo quia Helisa-
beth superstite Margareta sua filia decessit ante dictū An-
tonium pupillum & subsequenter ipse Antonius in pupil
lari ætate & deinde dicta Margareta post tempus infantie
reuocatur primo in dubium utrum dicto Antonio succes-
serit dicta Anna sola superstes an una secum etiam Marga
reta filia Helisabeth prædefuncte ante pupillum. Contē
dit.d.Petrus pater Margaretæ q̄ ad ipsam eius filiam de-
uoluta fuit successio dicti Anto.pro dimidia uigore supra
dictę substitutionis econuerso Anna totam hęreditatē sibi
uendicat quæritur quid iuris. Viso latius pūcto & alijs du
bijs ex eo elicio supradictum dubium q̄ est principale &
a quo alia dependent ut infra patebit. uisis etiam allegatio
nibus subtilissimis pro & contra copiose factis vr̄ primo
inquirēdum de iuribus Margaretæ an superstite Anna ue
niat ad illam substitutionem loco matris suæ Helisabeth,
& uidetur q̄ sic quia dicta uerba . Et si ipse non uiuerent
tunc ad earum liberos &c. uiderentur resoluenda in singu
laritates.ut.l.falsa demonstratio.§.fi.de condi. & demon.
2 † maxime in substitutione fideicommissaria fit illa resolu-
tio pluralitatis in singularitatem.ut.l.lucius.§.gaio.ad tre
bel.& etiam quod plus etiam si plures coniungantur no-
mine collectiuo.ut.l.hæredes mei.§.cum ita ad tre.& uide
tur ista interpretatio siue resolutio iuri conformis in casu
nostro in quo æquum vr̄ filiam succedere loco matris suæ
in successione fratris sicut loco eius ueniret ad successio-
3 nem intestati.ut in aut.post fratres.C.de legi.hære. † Ego
iudicio saniori salno contrarium credo & quod Anna ue
niat in totum.hoc primo probo ex natura cōditionis quæ
est ut in forma impleatur.ut.l.meuius.de cōdit. & demon.
& etiam ut si ad plures referatur requiratur cōcursus om-
nium.ut.lege si hæredi plures.de condi.instit.& ca.ij.de re
scrip.cū si.unde cū testator dixerit si ipse non uiuerēt &c.
uidetur liberos earum inuitasse post mortem ipsarum . Et
uidetur hoc suadere charitas ordinata quæ habetur prius
ad filios quā ad nepotes ex eis.de filijs enim & propter fi-
lios descēdit affectio ad nepotes.ut.l.dedit dotē. de colla.
do.& quod no.in.l.gallus.in prin.de li.& posthu.Et si ad-
mitteremus Margaretā filiā Helisabeth similiter & filiā an
ne si quam habuisset tēpore mortis Antonij admittere de-
beremus postquā dictum fuit ad earum liberos &c. quod
satis uideretur contra mentē defuncti qui eas primo gra-
du substituit & earum liberos in secundo gradu posuit .
Sed dixerit aliquis Anna ad portionē Helisabeth caducā
non uenit iure substitutionis: quia non apparet sibi substi-
tuta sed uenit necessario per ius accrescendi ut.l.pen.ff.de
iniusto testa.ad hoc dico quod cōditio substitutionis Mar
garete nondum extitit: quia exigit mortē utriusq; scilicet
Helisabeth & Anne.uenit igitur Anna per ius accrescēdi
ad portionem Helisabeth deficientem cōsiderata cōditio
nis natura & ordine charitatis ut dixi. Præterea aduerten
dum subtilius q̄ hic Petrus frustra laborare uidetur : quia
etiam si ad Margaretam eius filiā pertinuisset portio hære
ditatis Antonij tn̄ postquam decessit sine liberis hæc por
tio potius deuolueretur ad pauperes Christi q̄ ad ipsum.
& per illa uerba quod oībus deficientibus uel nullis exi-
stentibus &c.licet.n.non oēs defecerint quia Anna super
est tn̄ interim donec uiuit non debet ad Petrū portio su-
pradicta pertinere quia esset expresse contra mentē defun
cti qui uoluit q̄ omnibus deficientibus ad pauperes per-
tineret.in portionem igitur Margarete si nullus ex liberis
superest qui ad ipsam ueniat ex præsumpta mēte defuncti
deberēt uenire pauperes.ut est casus in.d.§ cū ita.ubi sub-
stitutus admittatur licet uerborū significatio faciat cōtra
ipsum & hoc credo uerissimū.s.q̄ in hoc casu in quo Mar-
garetam Anne præferamus quæritur dicamus de iure præ
ferendam esse & ea postea decedente sine liberis nō Pe-
trus sed pauperes admittantur ad dictam dimidiam huic
enim pauperes uoluntate defuncti & per pñs ex testamen
to succedunt igitur præferendi sunt causæ intestati nec de
iure vr̄ q̄ possit esse media causa intestati ut differat siue
protrahat fideicōmissariam sed potius amputatur. ut.d.§.
cū ita.& licet quo ad substitutionē pauperū dicat omnib'
deficientibus &c. tn̄ quia est fideicōmissum quo ad eos in
personā cuiuslibet sine liberis decedentis uidetur resolui.
ut.d.§.gaio.nec nocet uerbū oībus : quia nec uerbū utriq;
q̄ est collectiuū.ut.d.§.cū ita. Credo tn̄ ut supradixi quod
Anna etiā pauperibus præferat̄ quasi pauperes uideantur
in defectum omnium substituti quia ista uerba se clare ha-
bent ibi.Et quod omnibus deficientibus uel nullis extan-
tibus.sed si diceres hoc nō vr̄ bene dictū quia Anna nō ue
nit ad illā portionē iure substitutionis sed iure accrescen-
di ut prædixi pauperes aūt uigore substitutionis ergo p̄-
ferendi.ut.d.l.pe. & ibi no. Ad hoc dico q̄ illud uerū cum
suis est facta substitutio quia tunc substitutionis est potius
q̄ ius accrescendi.sed si facta substitutio omnibus copulati
ue q̄a tunc ius substitutionis est potentius pluribus copu-
latiue uel adiecto noīe collectiuo uel uniuersali tūc an sub
stitutos excludat coniunctum altero ex prædictis modis
est materia dicti.§.cum ita.& l.cū quidā.C.de impu. & a-
lijs substit.cōiter tradit̄ q̄ † in fideicōmissaria substitutus
admittatur in portione deficiente.per.§.gaio.& ideo cum
substitutio

substitutio facta de pauperibus sit censenda fidei cõmissa-
ria præferendi sunt Annæ isti pauperes quod ideo uerum
credo ut dixi. Non ob. cõis doctrina quia fateor naturam
nisi supersit persona quæ ex præsumpta mente defuncti sit
pauperibus præferenda ut est filia in casu nostro cui po-
tius q̃ deo patris hæreditas debetur. ut no. l. si quis ad decli
nãdã. C. de epis. & cle. sanctè igitur & secũdum ordinem
charitatis uocauit testator pauperes in defectum libero-
5 rum. † Ex præsumpta igitur uoluntate defuncti coniunctus
præfertur substituto per fideicõmissum. & hoc expresse di
cit Bal. cum testator dixit. Si hæredes mei decesserint no-
lo quod omnia bona deueniant in tales. vr̃. n. tunc demũ
substitutos uocare cum instituti ambo deficiant. ut no. in l.
quidam testamento. de uul. & pu. cũ ergo Americus pater
Ant. dixerit bona hæreditatis meæ tunc existentia &c. ap-
paret q̃ retulit se ad mortẽ omnium & tũc pauperes inui-
tauit. Sed hic occurrit dubium cũ dicat̃ in puncto Petrum
ut legitimum administratorẽ Margaretæ eius filiæ adimis-
se pro medietate ergo post aditionẽ siue immixtionẽ ius
accrescendi cessat in hæreditate. ut. l. j. in fi. & quod ibi no.
de usufruc. accrescendo. & per ꝯ̃s non vr̃ huic Annæ de-
beri dictã dimidiam iure accrescendi. ut dixi. ad hoc dico
q̃ Petrus adire nõ potuit cũ uiuente Anna nõ fuerit Mar
garetæ delata ut supra probatum est uel ut subtiliter in al-
legationib⁹ est deductũ aditio Petri fuit nulla q̃a filia nõ
consensit. ut. l. cũ non solum. de bo. quæ lib. §. si aũt in secũ-
da ætate. coniuncto. §. ubi autem puerilis ætas. ergo nõ impe
dit ius accrescendi ut in regula oẽ præstat. de reg. iur. li. vj.
si aũt tenuisset aditio tunc magis esset dubium uerũ ad pau
peres an ad Annam pertineret illa dimidia. ad Petrũ aũt
nullo modo pertinere posset. vt. s̃. liquide est ꝓbatũ. nam
si ad pauperes deuoluta est dicta dimidia per obitum Mar
garetæ sine liberis ergo non ad Petrum. Itẽ si Anna exclu-
dit pauperes per ea quæ dicta sunt fortius ipsum Petrum.
6 † Nam si uinco uincentẽ te: multo magis uincam te ut. l. de
accessionibus. de diuer. & temp. præscri. & ca. autoritate.
de conces. præben lib. vj. oportet. n. ista bona americi ad-
ueniente conditione substitutionis in personam Antonij
facere transitum ad secundum gradum & adueniente secũ-
di gradus conditione. s. liberorum facere transitum in tertiũ
. s. in pauperes unius autẽ portio si deficiat ut hic proponit̃
potius ad eos qui uocantur secundum ordinẽ charitatis &
ex defuncti iudicio q̃ ad hæredes extraneos liberorũ quo
ad americũ de cuius bonis quæritur dñt deuolui. nã talis
vr̃ fuisse intentio testatoris quæ satis euidenter constat ex
uerbis testamenti. s̃. relati. Ex quibus supra pro ueritate
concludo quod dictus Petrus dimidiam male petit ex per
sona Margaretæ suæ filiæ quia ad ipsam dicta dimidia non
est delata sed Annæ & posito sine præiudicio q̃ delata fuis
set postq̃ decessisset sine liberis nõ sibi sed pauperibus de
beretur. Non obstante quod Margareta debet succedere
loco matris suæ Helisabeth q̃a hoc uerũ in successio. ab in
test. sed hic loquimur in successione ex testã in qua ad suc
cessionem intestati non habet̃ consideratio nec secũdũ ip-
sam regulatur. ut no. Bar. in. l. nã hinc iure. de uul. & pu. ad
fin. Per ista apparet quod superuacuo quæritur an tenue-
rit aditio dicti Petri nomine filiæ suæ Margaretæ. nã adi-
re eam non potuit utpote non delatam. s̃. probaui. & posi-
to sine præiudicio q̃ esset delata tñ non adiuit cum con-
sensu filiæ prout fuit necesse: ut d. l. non solum. cum pręal.
& alijs rationibus copiose in allegationibus deductis. Ex
quo patet q̃ Marg. decedẽte alia aditione nõ facta solen-
niter ammodo pater iure paterno & pro se adire nõ põt.
Restitutionẽ aũt aduersus omissam aditionem solenniter
utrum posset implorare ex persona dictæ filiæ Marga. quæ
proponit̃ decessisse non multũ post infantiã reuocat̃ in du
biũ nec immerito. nã sub iudice est lis. quidã. n. tenẽt q̃ sic
quidã ꝯ̃ ut plene & subtiliter in allegationib⁹ est deductũ
& quia nõ expedit dubiũ ꝑdictũ latius attingere postq̃ cõ
clusum est dictã hæreditatẽ nõ fuisse delatam Marg. ideo
q̃d de ipso sentiam nõ ꝓsequor licet ꝯcludo ut. s̃. dictum
est. Superfluo etiã quærit̃ an substitutio facta de sororibus
an fuerit pupillaris uel semp fideicõmissaria. hoc. n. discu-
tiat iste pe. nã Annæ pro modo sufficere debeat quod peti-
tio pe. de dimidia sit iniusta. Q̃õ talis est. duę erant soro-
res quarũ unã titius sepe carnaliter cognouit. Alterã po-
stea tractu t̃pis publice in uxorem duxit tãdem intelligẽs
q̃ iure canonico prohibente hoc matrimonium non tene-
bat ipsam a se separauit. Modo quæritur an iste ueniat pu
niendus pœna qua puniunt̃ illi q̃ incestas nuptias ꝯtraxerũt
C. de incest. nup. aut. incestas. uel alia quacunque.

CONSIL. CCCXCI.

1 *Pœna contra nuptias incestas contrahentes edita an locũ habeat in contrahente cum una cuius sororem fornicario coitu cognouit.*
2 *Incestus dicitur quotiescunque matrimonium illicitum contrahit.*
3 *Affinitas per fornicationem non contrahitur.*
4 *Excusatio non admittitur in his quæ iure diuino prohibentur.*
5 *Pœna quando euitari possit.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Vr̃ prima
facie dicendum q̃ iste pęna incestus ueniat
puniendus quia ꝯtraxit matrimoniũ cũ per-
sona prohibita de iure canonico q̃a nõ põt
quis ducere in uxorem illã cuius consangui
neam cognouit: ut. c. distractione. & . ca super eo. de eo qui
cog. consan. uxo. suæ. & incestus † cõmittit̃ qualitercũque
2 illicitũ matrimonium ꝯhat̃. ut. d. aut. incestas. C. de incest.
nup. & ibi no. Itẽ per illicitã cõmixtionẽ præcedentẽ cũ
sorore vr̃ cũ alia ꝯtcta affinitas. ut no. in. d. c. distractionẽ. &
C. de incest. nup. l. liberi. certũ est aũt q̃ incestũ cõmittit q̃
cognoscit affinẽ sicut ille q̃ ꝯsanguineã. ut. l. si adulterium
cũ incestu. in prin. ff. de adul. Ex quibus liq̃ de prima facie
uideret̃ istũ pęna incestus puniendũ nõ minus q̃ si sororẽ
uxoris legitimẽ cognouisset uel si cũ ea ꝯtraxisset ut. d. l. si
adulteriũ. & . l. fin. ff. de ritu. nup. In cõtrariũ mihi vr̃ ueri-
tas. Primo q̃ cesset hic pęna incestus ꝓbat̃ per ea quæ no.
Cy. in. d. aut. incestas. ubi sequendo opi. al. tenet q̃ illa pę-
na locũ hẽt cũ ꝯhitur matrimo. ꝓhibitũ propter cõsangui-
nitatẽ sed dices imo etiã propter affinitatẽ. ut. d. l. si adulte
riũ cũ incestu. ad hoc r̃ndet̃ q̃ illa intelligit̃ de affinitate le
gitima ex iustis nuptijs ꝓueniente. illa. n. ꝓpriẽ affinitas.
ut. l. non facile. §. affines. & . §. sciendum. ff. de gradibus. per
3 † fornicarium aũt coitũ non ꝯhit̃ propriẽ affinitas licet ta-
lem locũ obtineat quo ad prohibẽdũ matrimo. inter ipsos
fornicatores & ipsorũ coniunctos. ut no. in. d. §. sciendum.
super uerbo oemo est. in fi. glo. & sic debet intelligi q̃d no.
in. d. l. liberi. C. de nup. Itẽ aduertendũ quod ista ꝓhibitio
cũ sorore fornicare vr̃ prohibitio canonica non ciuilis. de
iure enim ciuili reperitur prohibitum solum q̃ filius con-
trahat cum patris concubina. ut in. d. l. liberi. nam ut dixi
omnes leges quæ impediunt matrimo. rõne affinitatis lo-
quuntur de affinitate legitima ut patet in. l. adoptiuus. §.
nunc uideamus. de ritu nup. licet ergo canonica constitu-
tio postea ueniẽs prohibeat matrimo. cum sorore eius q̃
quis cognouit fornicario coitu: non tñ vr̃ q̃ pœna iuris ci
uilis antiqua uel noua quæ de tali prohibitione can. nõ co
gitauit ad hoc extendat̃ quia in pœnis extensio ꝓhibet̃. ut
de pe. di. j. ca. pen. & no. Cyn. in d. aut. incestas. nec de men
te iuris canonici etiã vr̃ in prohibitionibus m̃rimoniorũ
nouiter introductis cogitasse de pœnis iuris ciuilis quæ
sunt q̃nq; corporales. de quibus nihil ad ecclesiam ut in c.
in archiepiscopatu. de rap. & hoc est q̃ sentit glo. dũ loqui
tur de ista illicita affinitate quæ ut dicit canõ solũ quo ad
ꝓhibẽda m̃rimonia est inducta quasi nõ quo ad pęnas uel
alia. ut no. in. d. §. affines. & . §. sciendũ. Postremo in ista q̃õ-
ne est ẽt cõsiderandũ q̃d in ꝯhentib⁹ matrimo. quo ad pœ-
nã incestus distinguimus inter m̃rimo. ꝓhibita iure diuino
& prohibita iure positiuo puta iure canonico uel ciuili. ut
no. in. l. si. de ritu nuptia. & . l qui ꝯ legatũ. C. de incest. nu.
4 in † ꝓhibitis nãq; de iure diuino nõ admittitur excusatio
uel allegatio erroris ad euitationẽ pœnæ secus in prohibi
tis iure positiuo quo ad pœnã corporalẽ euitãdã uel quo
ad bona. ut no. Cy. in. d. l. qui contra. & bar. in. d. l. si adulte-

rium cum incestu.sed cū iste de quo quærit̄ proponat po-
stea publice contraxisse præsumitur q̄ errore iuris canoni
ci positiui ad hoc prosiluerit ut no. Bart.in.l.si adulteriū.
& est tex.in.l.fin.de ritu nupt. & probatur hoc etiam ratio
ne quia error iuris est lata culpa ut no.in.l.liberorū. de his
qui no.infa.hic aūt nō punitur pęna corporali: ut no.in.l.
5 actionibus.de in lit.iuran.& ad † euitationē pœnē sufficit
quacūq; rōne quis ductus fuerit iusta uel iniusta ad geren-
dum actum licitum & de genere promissorum est m̄rimo.
ar.l.j.in fin.de ambi.& præsertim est sentiendum in matri
moniorum prohibitionibus iure canon.introductis & ut
dicunt quidam Host.& Ioan.An.& alij doc.parū grata ut
est impedimentum quod prouenit ex adoptione legali &
etiā spirituali in certis personis & impedimentum simili-
ter in certis casibus publice honestatis . nā licet hæc impe-
dimenta sint efficacia ad dirimēdum matrimonium post
contractū:ut.c.j.de spon.li.vj.t̄n quod cōtrahentes ueniāt
puniendi pœna qua puniunt̄ cōtrahentes incestas nuptias
rigorosum esset sentire maxime quia uulgaribus illa im-
pedimenta ut plurimum sunt paru nota . Ex istis omnibus
sine ulteriori prosecutione pro ueritate uidetur cōcluden
dum quod iste titius tanquā contraxerit incestas nup. non
ueniat puniendus licet dictum matrimonium sit dirimen-
dum rationibus supradictis.

CONSIL. CCCXCII.

1 *Substitutus in casu quo masculus non nascitur an possit adire hæredita-
tem a tempore quo fuisse fœminam nascituram.*
2 *Conditio facti est implenda iudicio certo.*
3 *Medicorum & obstetricum fallax est iudicium.*
4 *Hæreditas non adita non transmittitur.*
5 *Futura contingentia ut communiter accidit sciri possunt.*
6 *Opinio uehemens ueritati consonans certitudo quadam dicitur.*
7 *Scire quis dicitur quod uehementer opinatur.*
8 *Mulier prægnans cognoscere potest an masculum sit paritura.*

1 IN CHRISTI ocie amen.† Visis diligen
ter & uarijs cōsilijs excellentissimorū doct.
ipsorūq; motiuis quæstio redditur dubia. Et
pro parte negatiua quod ante procreationē
nō potuerit adiri ista hæreditas Ant. per pro
culum substitutū sub hac cōditione si nullū filium mascu-
lum nasci contigerit &c. manifeste probat̄ primo ex gene
rali regula qua cauetur q̄d institutus sub cōdōne siue sub-
stitutus debet scire conditionē sub qua institutus est fore
impletā & sine scia nō sufficit adimpletam esse:ut.l.hæres.
2 de acqui.hær.nec † enim facto sed cū iudicio certo est im-
plenda conditio facti : ut.l.ij.in fi.& l.multum . de condit.
& demon.quę aūt incertitudo indubitata haberi potest an
mulier sit partura masculum uel fęminā certe nulla v̄r an
tequā nascatur. Et ista est propriē condō de futuro de qua
quātum in natura hominum est non certa haberi pōt scia:
ut.l.respiciendū.ff.si cer.pe.& quod not. instit.de uerb.ob.
§.cōditiones. † Præterea licet possit ex pluribus coniectu
3 ra q̄nq; capi quod sit masculum paritura uel fœminā .put
referunt auctores sciæ medicine tamē & ipsorum in hoc si-
cut & obstetricum iudicium fallax est & contrarium sepe
contingit.27.q.j.nec aliqua.igitur scia ita fallax & dubia
non v̄r sufficere ad implementum cōditionis substitutio-
nis & aditionis quia talis actus aditionis nō cadit in eo q̄
dubitat maxime de facto alieno ut.l.si sua.ff.de acqui.hær.
&.l.cum falsum.co.ti.in ratione sui.nec prodest hæredi af
firmanti se de natiuitate fœminæ certū esse postq̄ certitu-
do nō cadit in tali negotio.ar.c.cum cōtingat. de rescrip.
Tertio hoc confirmat natura cōditionis & intētio testato
ris uerbis expressa.ꝯditiones nāq; implende sunt in forma
& considerande ut in facto cōsistunt:ut.l.meuius. & l.qui-
bus diebus.§.dn̄s.ff.de condi.& demon. &.l.in cōditioni-
bus primum locum.eo.ti.sed testator in casu nostro retu-
lit & protendit condi.usque ad tēpus natiuitatis dum di-
xit . Si uero cōtingerit nullum filium masculū nasci &c.
hoc ergo tēpus secundū uerba testatoris debet attendi si-
cut uerba legis ad certū t̄ps relata:ut.l.quid ergo. in prin.
ff.de his qui no.infa.ibi prætor.n.ad initium nuptiarū se
retulit:ad hoc.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa. & ca.
eam te.de rescrip.co.tit.c.si eo t̄ps.lib.vj. Et cōfirmat hoc
ex eo quod in uno ex punctis apponit in substitutione fa-
cta de proculo dictio tūc quæ temporis extremitatē signifi-
cat:ut l.iiij.§.fin.ff.de condi.& demon. Ex istis liquide infe
rendum v̄r quod ante natiuitatē filij uel filiæ non potuerit
ista hæreditas censeri delata.ff.de uerb.sig. cum ibi no. nec
aditio ante delationē facta sibi prodest quia nec repudia-
4 tio:ut.l.si qui hæres.§.j.de acqui.hær. † Remanemus ergo
in regula generali quod hæreditas non adita nō transmit
titur:ut.l.j.§.nouissimo.de cadu.tol.nec statutū quo cauet̄
quod hæreditas nō adita transmittatur iuuat hæredes pro
culi quia loquit̄ de hæreditate delata at in casu nostro an-
tequā mulier peperit fœminā nō potuit dici proculo dela
ta quia ante non pōt dici conditio extitisse:ut supra proba
tum est. Ex quo necessario concludendum v̄r quod dicta
hæreditas debet pertinere ad filias testatoris institutas in
re certa;ut.l.j §.si ex fundo.ff.de hære.institu.& quod no.
ibi argu.l.quoties.de hære.instit. His licet urgētibus pro
hac parte non ob.uidetur de iure cōtrarium dicendum cō-
sideratis facti circunstantijs quæ in puncto narrant̄.narrat̄
.n.qualiter hæc mulier duas fœminas & unum masculum
successiue prius pepererat qualiter etiā ex signis p̄dictorū
partuū præteritorū percipiebat se gestare in utero fœmi-
nam qualiter quā plures matrone domestice domus illud
idem ex uarijs signis quæ uidebant in ipsa sic prægnante
sic constanter & firmiter asserebant & hæc oia eidem pro
culo nota erāt utpote habitans in eadē familia.l.consensu.
C.de repudijs.quibus motus & pro certo habēs q̄d parē-
ret fœminā tanquam in eum casum hæreditatē ad se deuo
lutā intelligens de ipsius bonis ut de proprijs in testō dis-
posuit & sic v̄r hæreditatem adijsse:ut.l.si auia.C.de iu-
re delibe. Videndum est igitur utrum hæc scia sufficiat ad
aditionē uel trāsmissione iuris deliberādi uel etiā quod
plus est quo ad transmissionē ad quoscūq; licet ipse igno-
raret tāquā tali certitudine præsupposita dicatur delata;
& per consequens per statutum transmissa etiam non adi
ta ad quoscunq; hæredes. Et quod talis scia sufficiat mani
feste probatur.scia nāq; facti alicuius quinq; sensibus cor-
poreis percipit̄.de quibus per Inno.in.c.cum cām.de testi.
percipitur etiam sexto modo iudicio intellectus firmato
rōnibus & iudicijs ac præsumptionib⁹ uerisimilibus licet
non adeo certitudinaliter quod non posset esse contrariū
quod t̄n nō debet attendi ut not.in.c.tua nuper.de his quę
5 fi.a præla, † Licet.n.de futuris contingentibus simus incer
ti tamen de ipsis ut cōmuniter accidit iudicamus. ut c. na-
uigāti.&.c.in ciuitate.de usuris. Hinc est quod iura exper
tis matronis in facto carnalis copule fidem adhibēt: ut.c.
fraternitatis.de frigi.similiter an aliqua sit prægnās uel nō
l.j.ff.de uē.inspi.similiter & medicis & q̄buscūq; peritis i
arte sua.l.septimo mense.ff.de sta.ho.& l.j.ff.si cer.pe.per.
Bar.ex istis resultat uera scia similiter de his quæ non per-
cipiunt̄ aliquo sensu corporis ut per traditiones alicuius
sciæ siue artis sc̄d̄m cōem opinionē & ab antiq̄s ut Chr̄m
crucifixū Cōstantinū fuisse imperatorē Troiā & Cartagi-
nē passas aratrū: & horū scia sumitur pro ueritate & ꝯstan
ter pōt quis asserere ita esse & se pro certo scire . unde di-
cit lex quod illud pōt quis se dicere scire & indubium esse
quod cōi auditu ꝑcipit ab antiquis:ut.l.in summa.§.idē la
bor.ff.de aqua plu.arcen & no.Io.in c.cū in cā.de iur.calū.
Hac ergo multiplici scia præsupposita uidendum restat
utrū ista scia quæ percipit̄ ex cōmuni & uehemēti opinio-
ne sufficiat ad aditionē hæreditatis sicū ipsa cōcurrat ista
de qua appareat postea ut in casu n̄ro . Et q̄d sufficiat cōi-
ter allegatur & recte.l.cū quidā.§.quod dicit̄.uer. quod su
perest.ff.de acqui.hær. Ego ultra hoc allego.gl.in.l.si quis
extraneus.§.sciendū.uer. q̄d t̄n si ignoret.eo.titu.in glo.in
casuali ibi uel dic duplex ignorantia &c. super qua dn̄s
Bal.dicit ita sed q̄d nesciebat pro certo tamē uehementer
opinabatur

6 opinabatur † quæ uehemēs opi.consona ueritati. idē ope-
ratur quod certitudo.& idē dicit glo.j.in.l.in repudianda.
eo.ti.& dñs Bar.exclamabat sup illa gl.notando eā quod
multa sunt de quibus non pōt haberi uera certitudo tamē
uehemens opi.iuncta cū ueritate idē operaẗ quod certitu-
7 do. & † illud dicimur scire quod uehemēter opinamur.fa-
cit eo.ti.cum quidam.§.quod dicit.& quod no. Inno.in.c.
cum causam.de iur.cal.:ista sunt uerba Bald. ad literam in
præalle.§.sciendum. Ex quibus patet quod in q̄one nr̄a ue
hemens opi.& cōis omnium matronarū & ipsius dñe præ
gnantis quod erat fœmina firmiter paritura & sic postea pe
perit fuit sufficiens ut prædictus proculus posset etiā ante-
quā nasceret adire quia ante fuit sibi delata hereditas post
quā certū erat cōi opinione & ipsius etiā mulieris q̄ pare-
ret fœminā in quo casu idē ꝓculus erat uniuersaliter insti
8 tutus. † Non obst.quod illa opinio non possit hoc casu ha
beri & si potest non tn̄ certitudinaliter. nā imo dico quod
pōt haberi sm̄ traditiones artis medicine & percipit mul-
tis signis prout uidi in consilijs doctorum scientiæ medici
næ.& fœminæ ex parte etiam hoc sciunt discernere. & ma-
xime ipsa mulier prægnans quæ pluries pepetit:ut in casu
nr̄o.ipsius.n.consuetudo in hoc debet attendi arg.l.le.uni-
uersorum.ff.de pig.act.& ex perspicuis coniecturis & uici
ne notitiā hn̄tes consuetudinis mulieris pn̄t hoc iudicare
& earū opi.& iudicio est standū . & sm̄ Bart.in d.l.cū qui-
dā.§.quod dicitur. sufficit dicta fama inter uicinos q̄ hoc
scire pn̄t.ar.l.dñs horreorū.ff.loca.&.l.j.§.j.de flumi. & l.
ij.q̄n si.uel pri.Bald.in.d.§.quod dicit.dicit in casu illo fa-
cultatis adeundi hæreditatē sufficit quod ista fama possit
probari per domesticos & familiares: & scd̄m eum ibi est
glo.ordinaria super uerbo dicere ubi etiam dicit quod ta-
lis opin.siue fama debet considerari ubi agit de præsum-
ptione super incerto.ad hoc.l.lucius.ff.de ꝯdit. & demon.
Non obst.quod possit contingere cōtrarium quia hoc nō
debet considerari:ut no.in præal.ca.tua nuper. de his quæ
fiunt a præla.&.l.nam ad ea.ff.de legi.sufficit.n.in casu no
stro quod ueritas cū opi.concurrat & sic ꝯtrarium nō con-
tingat:ut in.d.§.quod dicitur.Per ista patet rn̄sio ad allega
ta in contrarium primo & secundo loco.s.quod scia hic
nō possit habere & si potest nō tn̄ certa sed dubia quæ adi
sionē impedit.Non obst.quod tertio obijcitur quod testa
tor retulit conditionē ad tempus quo nasceret fœmina &
sic ad factum non vr̄ posse præueniri &c. quia dico quod
eo ipso quod certum esse cepit apud dictam prægnantem
matronas & proculum quod pareret fœminam ex tūc hæ
reditas potuit sibi dici delata & tps̄ prolis ius.s.natiuitatē
relatum non impedit prius delationē si certū esse incipit
conditionē omnino exituram:ut.l.si quis hæres ita.ff.de ac-
qui.hęre.postquā.n.certum esse incipit apud rerū naturā
hominum opinio quod mulier sit paritura fœminā potest
dici conditio purificata quod patet quia pōt adiri ut dictū
& probatū est supra.tps̄ ergo natiuitatis non debet suspē-
dere cessionem diei sed subduci de medio etiam quo ad
potestatem adeundi:ut no.in.d.l.si quis hæres per.l.hære-
ditas ad diem.de hære. instit. Ex istis liquide concluditur
quod iste proculus substitutus directe sub ꝯditione si uxor
testatoris pepererit filiam potuisset adire hæreditatē stan-
te tn̄ probabili iudicio ipsius prægnātis & aliarum de ui-
cinia uel de domo quod pareret fœminam per allegata su-
perius.Ex quo etiam consequenter infertur quod si adire
potuisset erant sibi delata:ut d.l.delata.de uerb. signifi. &
per ꝯns uigore statuti transmisit eam etiam non aditam ad
hæredes ipsius licet etiā dici possit ipsum adiuisse eo ipso
quod fuerat sibi notum & intimatum per dictas dominas
& uxorem defuncti quod erat paritura fœminā & de bo-
nis defuncti disposuit in suo testamento:ut.d.l.auia. de iu-
re delib.do.Pet.de Ancha.

CONSIL. CCCXCIII.

1 *Indulgentia apostolica an sit stricte interpretanda.*
2 *Expressum censetur quod sub generali uocabulo continetur.*
3 *Hæredis nomine qui ueniant.*
4 *Rusticitati subuenitur in his quæ omissa reperiuntur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Visa dili-
genter gratia siue indulgentia apostolica &
interpretatione superinde secuta quę præsup
ponitur ualida & incipit. Item interpretaue
rūt & statuerunt &c.nisis etiā & mature pō-
deratis subtilissimis allegationibus & rōnibus supra pro-
ximè deductis nepotibus minoribus & agnitis rusticis vr̄
ex prædictis quod modicā aut nullam dubitationē habeat
ista q̄ō quo ad duas nepotes maxime.Et præmitto pro eui
denti q̄ ista indulgentia debet latissime & benigne inter-
pretari quia nō in eum cui cōfert.s.in dn̄m marchionē &
populū Ferrarien sed in singulos de ciuitate debet cōmo-
dum dicte gratiæ deriuare:ut no.in si.lapus in.ca.dudū.de
præben.lib.vj.facit lex beneficium.de cōsti.prin.&.c.cū di
lectus.de dona.Itē præmitto quod illa gr̄a emanauit per
modum legis localis hoc est ferrariæ locū habentis. nam
& alibi lex & constitutio principis siue papæ ad certa loca
ostēditur & ad certas personas nec minus per hoc dicitur
esse lex.l.cæsar.de publicanis.& l.pe.C.de dona.inter uir.
& uxo,& quod no.in.c.j.de ꝯstit.lib.vj.facit.iiij.dist.priui
legia.Itē p̄mitto quod de iure cōi ad emphyteosim eccle-
siasticā ex natura ipsius ueniūnt masculi & fœminæ & us-
que ad tertiū gradū:ut in aut.de non ali.§.emphyteosim.li
cet per prædictum indultū apostolicū alterata sit ipsius na
tura quia transibilis in quoscūq; successores ex testamēto
& abintest.Itē etiam p̄mittendū est & magis proximè quo
ad casum nr̄m quod p̄dicta interpretatio aliter & fortius
astringit nō expressos quā expressos i stipulatione. expres
sos.n.priuat si nō petant inuestiturā nō expressos qui non
debent cōprehendi eā petere astringunt alias sunt priuati
scd̄m tenorē apostolicæ indulgētiæ. qualiter ergo accipia
mus illud uerbū expressos utrū tm̄ proprijs noībus decla-
ratos an sub generalitate uerborū inclusos an nō inclusos
ex natura uerbi prolati sed ex interpretatione iuris decla-
rata uel extensiua est uidendū. Et breuiter dico q̄d in casu
nr̄o satis uident expressi nepotes sub appellatione filiorū:
ut plene pro allegationibus est supradictū . Itē satis uidet
q̄d nepotes expresse sub noīe heredū & sic ipsi agnati post
quā natura emphyteosis includit neptes de iure communi
& agnatos de iure gratiæ apostolicæ.nā si intelligerent sub
noīe hæredū uenire extranei hæredes nō uenirēt ex stipu.
defuncti cū tn̄ ueniant actiue & passiue i ꝯctibus stricti iu
ris:ut.l.stipulō ista.post prin.&.§.sicut aūt. cōiuncta.l.q̄c-
2 quid astringende.de uerb.obli.expressum † ergo debet in-
telligi quod sub generali uocabulo cōtinet.l.fin.C.q̄d cū
eo.& et q̄d tacite ex natura dispōnis ꝯprehendit:ut no. p
Bar.plene in.l.ij.de uulg.& pup.in.ij.col. ubicūq;.n.requi
rit expressio in p̄sonis uel rebus sufficit eos includi sub na
tura uerbi expressi uel includi de iure cōi ad cuius intelli
gētiā uerba priuilegiorū cōtractuū sentētiarū & omnium
referunt ut.l.si stipulatus.de usur.l.si uno.in prin.&.l.quæ-
ro.&.§.inter locatorē.ff.loca.& q̄d no. in.c.quēadmo. de
iureiur.&.c.cū dilectus.de ꝓue. † q̄d no. Io.An.in.c.duo-
bus.de rescrip.li.vj.in nouel.sup glos.ante pe. Ex qbus sa-
tis liquide patet q̄d stipulatio de qua loquimur sit cōcepta
pro se suisq; filijs & hæredibus &c.debet intelligi scd̄m na-
turā rei super qua interponit quæ cum sit trāsmissibilis ad
neptes de iure cōmuni & ad agnatos uigore indulgentiæ
satis super uerbo hæredibus includuntur & uerbum filijs
satis includit neptes postquam de re ad eas transmissibili
de natura sui loquit facit q̄d no. in.d.l.stipulatio ista.§.hi
quoq;.de uerb.obli.nec occurrit rō q̄d uerbum hæredibus
debeamus restringere ad filios i stipulatione specificatos
quasi ueniat ad ipsorū qualificationē: cōtra.n.istam strictā
3 interpretationem omnia repugnant primo ut dixi † huius
uerbi hæredibus propria significatio . nam positum in di-
spositione transmissibili ad omnes hæredes refertur in in-
finitum:ut.d.l.stipulatio ista . post princ.&.§.sicut autem
.l.in annalibus.C.de legatis . & no. Bald. post Barto. in.

l.gallus §.etiam.de libe.& posthu. Itē repugnat naturę co
pale geminate in casu nostro:& sic auget intellectū dispoſi
tionis non qualificat.l.ea tamen adiectio.de leg.iij.& solet
copulare diuersa ut no.ff.de iur.& fac.igno.in rubri. Item
repugnat talis indulgētiæ latissima interpretatio ut in præ
allegata.l.beneficium.& in.ca.cum dilectus.de dona. Ex
quibus sine dubio concludendum uidetur quod neptes & etiā
agnati ueniant ut expressi & inclusi sub prędicta stipulatio
ne pro se suisque hæredibus &c. Et aduertendum quod in
terpretatio supradicta gratiæ apostolice non loquitur per
uerbum istud de expressis &c. sed dicit quod ipsi recipien
tes huiusmodi concessiones & illi qui quibus taliter stipu
lantur inuestiti intelligantur &c. & quis dubitat quod istæ
neptes ueniant sub uerbo pro quibus taliter stipulant &c.
postquam pro se suisque filijs hæredibus stipulatum fuit.
ueniunt enim neptes appellatione filiorū ex uerbis signifi
catione saltem lata & benigna in priuilegijs & gratijs fa-
cienda ut dixi & ex natura rei i stipulatione deducte & ex
natura uerbi hæredibus ueniunt etiam agnati prædicti.Itē
indultum apostolicum prædictū emanauit in fauorē illo-
rum qui tenent uel de nouo recipiunt ab ecclesijs res ipsas
in emphyteosim & alijs titulis.nam de iure cōmuni habe-
rent strictam naturam quo ad transmissionem quia nō nisi
ad filios & ad nepotes non extraneos.Item quo ad priua-
tionem propter canonem nō solutum in certa alia tñ uigo
re dicte indulgentiæ alterata est talium concessio: nā quo
ad transmissionem in omnes ex testamento & abintestato
& quolibet titulo singulari licito. si ergo hæc indulgentia
ueoit ad augendum ius recipientium non debet operari di
minutionē quod esset si diceremus neptes non includi sub
stipulatione quæ tñ de iure cōmuni includuntur sub nomi
ne hæredum ad hæc.l.legata inutiliter.de leg.j.nō uidetur
ergo dubitandum quod dicte neptes deprehente in stipulatio
ne & ut comprehense debet intelligi & per cōsequens necē
astringūtur aliquam petere inuestituram uigore prædicte
declarationis quod credo uerissimum nec sane quisquam
posset meo iudicio sentire cōtrarium. De agnatis esset ma-
gis dubium.nam certum est eos sub dicta stipu. cōprehen-
di sub uerbis & hæredibus sed prima facie uident de illis
qui non debeant in tali inuestitura cōprehēdi:licet in ipsa
inuestitura cōprehensi fuerint. postquā ante dictum indul-
tum neptes non poterant ad hæc bona de iure cōmuni uo
cari.sic enim uidentur intelligenda hæc uerba declaratio-
nis aut comprehensi nō debeant intelligi supple alias.i.de
iure cōmuni licet ex prærogatione gratiæ apostolice præ
dicte includi possint si de ipsis fuerit facta mentio genera-
lis sub nomine hæredibus ut prædixi & etiam specialis ,p-
uiso testatoris de eis facta.isti ergo licet ueniāt iudicio te-
statoris & uigore etiam stipulationis tñ alias non debe-
bant:& per consequens inuestiturā petere tenebant iuxta
formam dicte gratiæ. Ex quo etiam consequenter infertur
quod si non petierint sunt exclusi ab earum portione nisi
forte iuuentur ea ratione de qua in themate quod sunt ru-
4 stici & rurales istos iuris apices ignorantes. † In his.n.ne-
glectis & omissis iura de facili subueniunt rusticitati.pātet
in.l.si quis id quod.de iurisdi.om.iudi.l.ij.de in ius noc. &
l.j.in fin.de eden.relaxatur.n.circa tales iuris rigor.l.fi.C.
de testamentis. Ex quibus iuribus concludo quod istis ru
sticis illo casu succurrendum sit ex clausula generali si qua
mihi iusta &c.& .l.j.per totum.ff.ex qui.cau.ma.petere nā-
que inuestituram infra annum & mensem in casu descen-
dit a priuilegio apostolico & sic a lege priuata cuius igno
rantia magis est ex casib⁹ q̄ iuris cōmunis.quo iure de ipsis
inuestituris & in rebus emphyteoticis ratio non habetur:
quia igitur ignorantia priuilegij cōsistentis in facto est iu-
sta:ut.c.j.de constit.lib.vj.maxime apud eos qui morantur
in iure:ut.l.titius.§ lucius.de lib.& posthu. & quod ibi per
Bar.no.dico ipsis rusticis succurrendum & adijciendos ad
petendam inuestituram ex clausula generali.dictas aūt ne
ptes a tali petitione petendi inuestiturē ipso iure fore exē
ptas & immunes rōnibus supradictis : & multo magis etiā
istis neptibus minoribus ipsis subueniendum esset ex titu-
lo de minoribus quibus nedum priuilegij sed iuris cōmu-
nis ignorantia tolerantur.l.regula.de iur. & fac ignor. &
etiam ipsis subuentendum esset ex titulo de minoribus.li-
cet enim contractus inciperet a defuncto tamen propter
omissam & neglectam ab eis inuestituram cōtingeret pri-
uato:& sic eis subueniendum iuxta no. per Bart. in.l.cū fi-
lius.§ in hac.de uerbo.obliga. licet ut dixi non indigeant
neptes istis remedijs quia sunt ipso iure immunes per iam
dicta superius.do.Pet.de Anch.

CONSIL. CCCXCIIII.

1 *Societas si contracta sit ad triennium an ipsa per mortem unius dissolu-
ta possit ante triennium capitale repeti.*
2 *Mandatum cessat mandati causa cessante.*
3 *Pacta sequentia contractum tolluntur ipso contractu sublato.*
4 *Pactum quodlibet in se conditionem tacitam continet.*

IN CHRISTI nomine amen, Dubiū est
in hoc quod faciunt quædam leges quæ no-
lunt quod dispō quæ habet diem certam &
conditionem licet prius euenerit adō tō debet
dies expectari : ut.l.in illa stipulatione si ca-
lendis.de uerb.obli.& c.cōmissa.de elec.li.vj.cū ergo fue-
rit cōtracta societas in qua magister Ni. posuit pecuniam &
R.& F.operā postquam conuentio facta fuit quod nō pos
set repeti usque ad tres annos uī ante non posse repeti licet
per mortē R. dicta societas sit finita nec est hoc nouū qđ
finito & extincto cōtractu pecunia occasione talis cōtr⁹ de
bita nō possit statim repeti sed post tēpus ut patet in.l.j.§.
exactio.de rei ux.act.& si illa dilatio dat ex legis dispositio
ne multo fortius hic procedit cum dilatio causatur & de-
scendit a partiū conuentione quæ etiā est lex.l.j.§.si cōueniat
1 ff.depo. † Itē hic sunt duo puncta primū quod societas du
rat tribus annis alterū quod pecunia posita in societate per
dictū magistrū ante dictū terminū non possit repeti.licet
ergo ante triennium non uī qđ possit pecunia repeti.ar.l.
celsus.de arbi.&.c.cū dilectu.de dolo & cōtu. in diuersis.n.
& separatis non infert̄ de uno ad reliquum.l.si maritus. de
donat.inter uir.& uxo. per hoc optime.l.uxori. de usufru.
leg. ubi finito usufructu ante diem nihilominus expectat̄
dies ista sunt quæ faciunt pro hac parte. Cōtrariū de iure
sentio saluo semp saniori iudicio. Moueor primo, dilatio
triū annorū est apposita durāte societate & repetita in re-
stitutione pecuniæ non fiende durāte dicto termino ut er
go pecunia sit in corpore societatis uī sic conuenisse & sic
postquā est extincta societas uī finita cā pp quā non pote-
rat pecunia repeti cessante igit̄ cā dilationis debet cessare
2 dilatio.l.a filia.§.fi.ff.ad treb.sicut † cessante cā mādati ces-
sat mādatū.c.si pauper clericus.de præben.lib.vj.postq̄.n.
principalis cōtus uidelicet societate est extinctus dicta pe
cunia apud hæredē dicti socij defuncti est sine aliqua cau
sa ergo pōt repeti.l.si dos.so.ma.facit.l.j.ff.de cōdi.si cā.&
si diceremus cōtriū sequeret̄ quod altera die societate p obi
tū.R.& F.dissoluta possent corū hæredes usque ad trienniū
dictā pecuniā penes se retinere & cū eo pro se mercari nō
pro Ni.qui ammodo nō est corū socius quod satis esset ab
3 surdū.& ideo dicendū qđ † sublato cōtu principali sublatū
sit illud pactum de pecunia nō repetenda de triennio.ar.c.
si clericus.de præben.lib.vj.sublato.n.principali nō durat
accessorium sed expirat una cū eo:ut.d.c.si clericus.facit.l.
terminato.de fruc.& lit.expē.ad hoc.l.titia seio.§.usuras.
de leg.ij.& c.suggestum.de deci.ubi causa priuilegij finita
finitur ipsum priuilegium : & alterato statu & conditione
rei alteratur eius natura & quo ad tēpus ut.c.j.de iure pa.
li.vj.similiter & mutata conditione personę mutant̄ pacta
& conuentiones sibi cohærentia siue circa ipsum:ut.l.si cū
4 cornelius.de solu.&.c.nulli.de elec.lib.vj. † Et generali-
ter traditur quod oē pactū omnisque dispō hēt tacitā condi
tionē si res in eodē statu permanserit : ut patet per multa
exēpla in.c.quēadmodū.de iureiur.in gl.cps.n.& locus di
cnoi cōcomitantię ad cōtractus:ut.ca.abbate sane.de re iudi.
lib.vj.quo cōtractu perēpto etiam eas perire necesse est &
omne

omne quod sequitur ex eo uel ob id: ut. l. nō dubium. in fi. C. de legi. & cle. pastoralis. de re iudi. ad fin. Praeterea ista pecunia succedit loco opere quo ad magistrū. Ni. & qui eā posuit ut no. in. l. j. C. pro soc. sicut ergo p mortē. R. finita est societas quo ad ipsum nec transit ad eius hæredē: ut. l. actione. §. morte. ff. pro soc. ita nec debet transire pecunia magistri Ni. nec ipsius usus in hæredē suū: ut sicut ille non præbet sibi amplius operā ita iste nō pbeat sibi amplius pecuniā quod est æquissimū alias claudicaret ɔ̄ctus qui generaliter esse nō debet maxime in dissolutione ɔ̄ctus in quo nō pōt abiri siue recedi ab una parte quin & ab altera recedatur: ut. l. ij. ff. de rescin. uen. quæ lex optime facit. nā si p recessum ab una partiū a ɔ̄ctu & substātia dispōnis vr̄ recessum ab alia tacite prout ibi patet multofortius extincto ɔ̄ctu siue dissoluto p p casum in uno ex ɔ̄hentib' vr̄ recessum a cōcomitātiis & accessorijs quæ scd̄m naturā principalis dispōtionis cui adhærēt regulant & pcedunt & in lōgius tēpus perpetuant ut. l. fin. C. de usu. l. lecta. §. sed eū forte. si cer. pe. & c. si sup gratia. de offi. deleg. li. vj. Nō obst. l. i illa stipulatione si caledis. quia loquit cū tota dispō erat collata sub cōdōne potestatiua in diē in quo casu expectat dies sed hic erat societas pure ɔ̄cta duratura triennio ad operā. R. & F. & quo ad pecuniā magistri Ni. dissoluta igit societate p casum quo ad illos respectu opere dēt intelligi dissoluta quoad istū respectu pecuniæ. fuit. n. adiecta dilatio repetioni pecuniæ propter oblationē cōtractā p illos super pseuerantiam societatis triennio nō ut societate dissoluta p eos pecuniā penea se retinerēt qa hoc esset absurdum nō fuit ergo illud tēpus adiectū gratia debitoris quia tūc deberet expectari finis triennij: ut. l. qui hoc anno. de uerb. obl. Sed fuit adiectū gratia utriusq; & pro ɔseruatione ɔ̄ctus societatis quæ sublata pecunia amplius nō duraret. ut no. l. j C. pro so. Itē & si dicamus in illa societate ad tps ɔ̄cta tacite subintelligi ɔdōnē. s. ante per mortē nō fuerit illa dissoluta illa esset ɔdō casualis cuius defectus ante diem operat qđ ante etiam agi pōt: ut. l. hoc iure. de uerb. obli. lex ergo in illa nō obstat qa satis loquit diuerso casu. Similiter nō ob. l. uxor. de usufr. leg. ibi. n. cū illo qui uolebat uenire ante diē nullus erat initus ɔ̄ctus uel dispō cū usufructuario ad quinquenniū qui licet ante quinquenniū moriat nō debet residuū tēporis cedere lucro eius sed hæredis hic uero ɔ̄ctus erat initus cū magistro Ni. in cuius persona postquā nō durat amplius æquū est ut sua pecunia nō duret ammodo in societate. Nō ob. §. exactio. ibi dissoluto ɔ̄ctu matrimonij retinet dos ɔsistēs in pecunia per annū. nā ibi lex illū annum dedit uiro & ipsius hæredib' miserationis cā: ut dicit Bar. in. l. ita stipulatus. de uerb. obli. hic uero dissoluta societate: & sic cā finali pecuniæ retinēde dēt restitui cū petit quia cessat dilationis cā ut dixi supra. Et iccirco pro ueritate cōcludo magistrum Ni. nō expectato fine termini hanc pecuniam posse repetere. Illud aūt nō expedit multum tāgere an finita sit societas: qa certū est quod sic: ut in. §. soluit. insti. de socie. & maxime quo ad ipsum. R. qa mors oia soluit: ut no. in. l. pe. si cer. pe. Nō ob. quod ex eo quod se obligāt ambo ad restōnē pecuniæ insolidū uideat cum ambobus societas ɔ̄cta & sic duret cū F. superstite quia id pactū ɔcernit restitutionē pecuniæ ad quā obligat se insolidū: nō aūt concernit societatē quæ vr̄ ɔ̄cta pro partibus inter eos. ut no. in. d. l. j. ff. pro socio. nec in operis præstandis a pluribus posset cadere obligatio solidi: quia unus qui tenetur per se insolidum nō pōt operari pro defuncto. restat ergo ut societas sit in totum dissoluta & sic possit pecunia etiam ante finē termini repeti: ut præ dixi. dominus Petrus de Ancha.

CONSIL. CCCXCV.

1 *Tempus executori testamenti concessum an confundatur cum tempore quod per synodalem constitutionem confunditur.*

2 *Causa in unum tempus concurrentes non debent una ab altera absorberi.*

3 *Tempora diuersa si uni dentur non plus quàm si diuersis data fuissent operantur.*

1 N CHRISTI nōie amen. † Oretenus mihi dictum est ut solū respondeā quid iuris in secundo dubio quod est pulchrū & prima

2 facie vr̄ quod debeant ista tēpora a cōstōne synodali & a testatrice præfixa executioni testamēti considerari ut distincta & diuersa. ut sic unū post alterū incipiat nō aūt confundat unum in reliquo: nā iste dilationes diuersæ a diuersis descenderunt: nā dilatio sex mensiū a cōstōne synodali dilatio anni a testatrice indulget. cū ergo originē a diuersis trahāt debēt esse diuersæ in prosecutione & effectu. de priua. delic. l. nunquā. & l. si mater. §. j. & §. eadē. de excep. rei iudica. & geminatio causarū geminat ius. de pecu. leg. l. dn̄s. §. dn̄s. de stip. ser. l. iiij. sicut in eodē liberto pōt quis habere duplex ius. s. ut patronus & ut filius patroni. de bo. lib. l. si filius. & de fideicom. libe. & l. si filius. §. hæredi. sicut & in personis pōt quis fungi uice plurium ut præalleg. iuribus. & c. cum inter uniuersas. de ele. & l. si consul. de adop. & sic vr̄ quod tempora a diuersis constitutionibus limitata debeāt ut separata censeri & unū in altero non confundi. ar. l. generaliter. de fideicom. & l. nō est nouū. de act. empt. † Itē ubi plures causæ concurrunt in unum tēpus ne una aliam absorbeat ordinant ex tempore ut. s. una post alterā ordinate procedat: ut. l. operis. ff. lo. & c. si p p. de rescri. lib. vj. scd̄m intellectū Io. And. Pro & ɔ̄ possent adduci multa iura quæ retuli in cle. j. de ɔcess. præben. in qōne illa utrū quilibet expectantium habeat unū mensem ad acceptādū uel successiue sm ordinē tēporū quilibet habeat mensem ad acceptandum. facit. c. si. de cōsue. li. vj. & quod ibi no. Cōtrarium credo in casu nr̄o & dico quod unū tēpus confundit in reliquo: & per ɔn̄s executor non habet plusquā annū. Probo hoc primo ex uerbis cōstitutionis quæ uult quod a die mortis testatoris & sciæ quæ hic interuenisse dicitur incipiāt sex menses & similiter & annus iste limitatus a testatrice deberemus ergo sumere utriusq; tēporis initium & cōstitutio synodalis & hois uoluntas expresse ordinant & disponūt & hæc no. Bart. ponderat. ij. q. ff. ad turpil. l. senatus. & de isto concursu simul diuersorū temporum habemus plura similia in iure ut ecce. cōcurrunt seruitutes re & tēpore & una remanet alia remissa. de ser. ur. pre. l. si domus. Item eiusdē liberi opere diuerse quo ad diuersos patronos etiā in ea hora cōstitui possunt. de oper. libe. duorum libertus. Itē. l. dies qui dantur tutori ad se excusandum cocurrunt circa diuersas tutelas. de excu. l. scire. § quinquaginta. Sic & decē dies ad appellandum circa sententias diuersas currunt eidē in autentica de appella. §. j. ad hoc ad legē aquil.

3 l. ita uulneratus. † Præterea diuersa tēpora data uni ad aliquid explicandū non debent plus operari quam si data fuissent diuersis licet habeo casum quod si diuersis sunt data diuersa tempora ad aliquem actum gerendū utrisq; simul negligentibus illum actum gerere currunt tēpora: ut. l. si maritus in prin. uer. si tñ. de adul. ita hic debent eidē currere plura tempora a diuersis eidem cōcessa ad exequēdam uoluntatem defuncti. Et pro ista parte. s. quod tēpora quæ fundunt in unum confundant in reliquo etiam ɔ̄ culpabiles allego plene no. per Ioan. And. in. c. cum in cunctis. de elec. in nouella. & per illa quæ ipse no. & per id quod ipse etiam not. in cle. j. de mag. & per ea quæ no. Bart. in prædicta. l. senatus. inclino in istam partē quod semestre tempus concessum a constitutione synodali cōfundatur in anno ad eundē effectum a testatore cōcesso & maxime hoc dico quia testator non dat annum executoribus sed prohibet legatarijs ne in annū possint petere legata: & licet per hoc no possit dici executor in mora si illi petere nō pn̄t. l. si pupillus. de uerb. oblig. tn̄ si erat unde soluerēt potuerūt præuenire annum & fuissent cōmendandi. l. post mortem C. de fideicom. cū ergo neglexerint hoc facere frustra petunt semestre tempus cuius principium nō a fine anni sed a die sciæ currit secundum tenorē constitutionis & suadet æquitas sic sentire ut dilationis materia amputetur l. j. C. de dila. Non ob. contraria quæ diuersis casibus loquuntur ut patet intelligenti. do. Pet. de Ancha.

CONSIL. CCCXCVI.

1 *Decedere sine filio dicitur cuius filius frater minor efficitur.*
2 *Deportatus non dicitur uere mortuus.*
3 *Hæredes donatarij non possunt per mortē ciuilem auocare donationem.*

1 N CHRISTI nomine amē. † In unū ca
sum resoluitur dicta donatio si decesserit si-
ne filijs utrum ergo dicatur sine filio deces-
sisse qui decessit superstite filio fratre mino-
rum. Et vř quod dicatur sine filio decessisse
quia per professionem dicitur mortuus mūdo: & per eius
ꝓuersionē est in cęlo translata aĩa. 16.q.j.placuit. & in aut.
hæc cōstitutio innouat cōstitutionē. 10 prin.col.vj.ꝓfessus
.n.statim perdit oēm dignitatem prærogatiuam & hono-
rē. 27.q.ij.scripsit.& multis iuribus & exēplis posset hoc
probari quod mors ciuilis ęquiparatur naturali de quibus
in quadam disputatiooe per Io.cal.sed aduertendum quia
omnia exempla & iura loquuntur quo ad illa quæ possent
cadere siue etiam deberent ipsi monacho siue professo. nā
in eius persona post professionē nō possunt subsistere nec
durare sed qō siue dubium de quo supra non proponiť su-
per iure quod possit cōpetere ipsi filio professo sed de iu-
re quod possit cōpetere donatario ea sine filio decedenti.
nā dicto casu donatio irreuocabiliter deriuať in eius suc-
cessores & pōt disponere prout ipsa uult nō obstante etiā
super existentia filij etiam nō professi.ut.l.lucius. & quod
ibi per Bar.& Bal.ff.de hæred.instit. Dico ergo quod cum
ad cōmodum cōtrahentis apponitur cōditio eo cū filio de
cedente &c.parificatur dispositio irreuocabiliter tali dece
dente cū filio etiam fratre minorū qui naturaliter superui
xit.nam talis nō pōt dici per omnia mortuus imo nō mor
tuus nisi in casibus expressis in iure:ut no.in.ca.susceptum.
de rescri.lib.vj.& d.ca.placuit.resolutio igitur donationis
quæ pendet ex pūcto ea sine filio uel filijs decedētibus non
purificatur in dicto filio nō naturaliter sed ciuiliter tantū
mortuo.l.si ita quis.in fi. de leg.ij.&.C.de his qui ue. æta.
2 impe.l.ult. † unde dicit lex quod rogatus restituere cū mo
rietur si deportatus sit & sic ciuiliter mortuus nō debetur
fideicōmissum sed expectari debet mors naturalis.l.cū pa
ter.§.hæreditatē.de leg.ij.& l.statius florus.§.cornelio.de
iure fisci. Ite illa uerba ea sine filio uel filijs decedente
&c.sonant in cōditionē hoc est si sine filio decesserit.ff.de
usu.l.euictis.&.l.a testatore.de cōdi.& demon. sed imple-
mentū conditionis attenditur respectu facti & naturaliter
nō ciuiliter.l.meuius.ff.de ꝯdit.& demon. certū aūt est qđ
facto cōsiderato frater minor uiuit corpore & sm usum
eorū habet loqui & testificari pōt de testi.ca.nuper. unde
quia monachus comedit non finitur usufruct. per eius ꝓ-
fessionē no.in aut.ingressi.de sacrosan.ecc. & in specu. de
3 sta.mo.§.xlvij. † Conclodo igiť cū prædicto excellentissi-
mo decre.doc.dño Stephano ꝙ ex isto capite mortis ciui-
lis hæredes donatarij nō pñt dictam donationē ad se auo-
care quia non vř dicta dña sine filio decessisse postquā de-
cessit superstite filio licet fratre minore nō pōt etiam rati
ficari ex capite alienationis:tū quia alienatio fuit cōditio-
nalis dū dixit uoluit uim hře siue inquātū accidat &c.sic in
terim dñium & possessionē retinuit.l.cedere diē. de uerb.
sig.sed cū tēpore mortis reperiať hře filium apparet de re
bus donatis potuisse facere quicquid uoluit. ꝓut patet de
tenore ꝯtus donationis in quo apparet donatio nō sortiť
effectū nisi ea sine filiis decedente & in tali casu alienante
in casu uero quo relinquat filiū pōt facere quicqd sibi pla-
cet & si nō cauillando sed sane intelligēdo debet intelligi
uerba cōtrahentium & ad concordantiam reuocari si qua
in uerbis apparet cōtrarietas ut sic uerba semper effectum
operentur.c.si papa.de priuile.lib.vj.&c.

CONSIL. CCCXCVII.

2 *Ordinarius ante consecrationem beneficia promoti in curia conferre nō potest.*
2 *Prouisio est nulla de beneficijs nondum uacantibus facta.*
3 *Uxorem uiuentis accipiens perpetuo cū ea contrahere prohibetur.*

1 N CHRISTI noie amen. † Apparet ex
narratis in themate ꝓmotionē Henrici per
Petrū de Luna tūc pro summo pōtifice se ge-
rentē præcessisse electionē capituli Tholañ.
facta de eodē Hērico. Ex quo paret electio-
nē dicti capituli fuisse nullā tanq̄ papa Hēricū prius pro-
mouendo ad se ꝓuisionē dicte ecclesiæ reseruauerit:& est
clarū quod epatus & maiora bñficia qlibet papæ reserua-
re cōsueuit cū interpositione decreti & alijs clausulis op-
portunis ad ligandā manus ordinariorū collatorū siue de
bētium eligere & similiter ꝯsuetū est reseruare bñficia ta-
liter ꝓmotorū.facit.c.ut nřm.de app.c.j.de ꝯces. pbē. lib.
vj.& cle.j.eo.ti. Ex quo euidētiali pro uero psupposito cō
cludēdū est qđ collator ordinarius bñficiorū dicti Hērici
ꝯferēdi uel disponēdi nō habuit ptārē cū dictus Petrus de
Luna p suas lřas.c.Tholañ.dicta bñficia sic ꝓmoti cōferri
Gerardo cū uacarēt p munus ꝯsecrationis uel p lapsum tē
poris de ꝯsecrādis eps mādauit. Ex qbus inferť qđ ordina
rius collator dictorū bñficiorū ꝯferēdi nullā habuit pote-
statē:& similiter nec ꝯfirmādi post ꝯsecrationē dicti Hen
rici reseruatione & decreto obstātib' supradictis: ac ēt qa
nimis pmaturè facta fuit dicta collatio.s.ante munus ꝯse-
crationis & adeptionē possessionis dicti.H.sic ꝓmoti. Ex
2 † quo seqť qđ dicta collatio & ꝓuisio ordinarij facta fuit
de bñficijs nōdū uacan.& p ꝯñs ipso iure nulla:ut in.c.qui
in uiuorū.de ꝯces.pben.ubi ēt magna pena statuta ꝯ illos
q in talib' beneficijs se sciēter intruserūt prout infra dicā.
Venio ad Gerardū cuius procuratores acceptauerūt bñfi-
cia pdicti.H.promoti tanq̄ uacātia & fecerūt sibi de ipsis
prouideri & in possessionē induci uirtute literarū dicti.P.
de Luna.& hoc ēt pmatore nimis uidelicet añ mun' ꝯsecra
tionis & ante adeptā possessionē dicti epatus quo casu cer
tū est sua bñficia nōdū uacare:& p ꝯñs nec ꝯferri potuisse.
c.cū in cūctis.de elec.&.d.c.q in uiuorū. Ex quo sequiť qđ
pdict' Ger. minus canonice & ut intrusus possidet postq̄
ratā habuit & hēt ꝓuisionē & possessionē adeptā per suos
ꝓcuratores de dictis bñficijs:ut in c.ratihabitionē. de reg.
iur.lib.vj.cū cōcor.ibi positis. Et aduertendū qa ut pdixi
magna pena infligiť a sacris cañ.illis q in uiuentiū bñficijs
se intrudūt siue ad illa se promoueri siue prouideri promit
tūt siue procurāt:ut patet in d.c.q in uiuorū. cū ibi not.nā
ut ibi nota.sunt deponēdi.ij.q.j.c.in primis.& vij.q.j.c.nō
furē.& sunt infames.iij.q.ij.audiuimus.ac ēt ad dictū bñfi
ciū siue ecclesiā perpetuo inhabilis efficiť pp iniuriā quā
3 sibi intulit. † sicut.n.ille q accipit alterius uxorē marito ui
uēte reddiť inhabilis perpetuo ad matrimoniū ꝯhendū cū
ea.de eo q duxit uxorē quā pol.p adul.c.ij.&.ca. ex tuarū,
ita ille q accipit ecclesiā alteri nuptā efficiť inhabilis quasi
p hoc adulteriū cōmittat ut sic de carnali matrimonio ad
spūale licite arguam' in ista matéria vij.q.j.sicut uxor.& de
trāsla.pla.c.incorporalia.sic ēt ad ecclesiā quā qs adeptus
fuit p simoniā reddiť perpetuo inhabilis pp talem offen-
sam.facit.c.pe.cū ibi no.de elec. Nō ob. si dicať qa dictus.
H.erat de proximo ꝯsecrādus ad ecclesiā Tholoñ. & per
ꝯñs sua beneficia erāt de proximo uacatura vř qđ.G.pro-
pter spē uacationis debeat excusari a pena dictorū cano-
nū quasi pro ꝯsecrato habeať qui est de proximo cōsecran
dus sicut habeť pro cincto q de proximo est cingēd': ut.l.
ex eo tpe.ff.de testa.mili.solutio dico quo ad istū effectum
ut pñt sua bñficia occupari uel dicanť uacare. Istud argu-
metū nō procedit ut patet ī d.c.cū in cūctis. unde q̄tūcūq;
subsit spes proximè uacationis interi titulus nō extinguiť
& p ꝯñs alteri acquiri nō pōt.ar.l.nō ideo.ff.de rei.uē. Ex
qbus oibus sine ulteriori prosecutione cōcludendū vř pdi-
ctū.G.& alios qui prædicta bñficia H. fuerunt assecuti de-
bēt dici intrusi & prorsus inhabiles ad bñficia supradicta.d.
Pet.de Anch. Dñs.R.tēpore quo uiuebat archidiacona-
tū.A.in ecclesia certa possidebat qui uacauit per obitum
ipsius anno scđo pōtificis olim bñdicti.xij.xxiiij.Aprilis.

Item

Item uerum est quod dñs Benedictus.xiij.dictũ.R.absen-
tem & penitua ignorantem recepit literatorie in familia-
rem suum secundum formam literatũ infrascriptarum.Itẽ
uerum est quod prædictus.R.de huiusmodi familiaritate
nunquã habuit notitiam nec ipsam ratificauit nec seruitio
uel obsequo papæ instituit ut pote quia tunc habens noto-
riæ erat in partibus suis residens morbo graui diuturno ac
incurabili detentus de quo infra paucos dies.s.24.prædi-
cti mensis Aprilis decessit in quo morbo per annum conti
nuum in antea languebat & per medicos longe ante fami
liaritatem literatoriam quod illa infirmitate decederet in-
fallanter iudicatus.Item uerum est quod dictus archidia-
conatus dum uacanit ut præfertur fuit acceptatus ex parte
cardinalis anficani & plurium aliorum ac de ipso eidẽ pro
uisum extitit uirtute gratiarum apostolicarũ de quorũ al-
tero supponitur quod uirtute præmissorũ ius haberet ces-
sante familiaritate antedicta.Item uerũ est quod pręmissis
non ob.præfatus.B.dictũ archidiaconatum cõtulit magi-
stro.N.tanquã reseruatũ uirtute familiaritatis antedictæ.
Item cũ foret altercatio inter pręfatos magistrũ.N.ex una
parte cardinalẽ & cæteros expectantes prædictos ex alte-
ra qui ui fertur prædictum archidiaconatũ acceptauerũt t
& de ipso fecerant sibi prouideri quis eorũ esset potior in
dicto archidiaconatu.Dñs.B.fecit unã declarationẽ cuius
tenor inferens est insertus.Circa quã materiam oriunẽ du
bia. Primum utrum ex tenore primæ bullæ de qua osten
ditur copia inducatẽ uera familiaritas sufficiens ad inducẽ
dum reseruationẽ considerato maxime quod ut fertur di-
ctus.R.de ipsa nunquam habuit notitiam & alijs circũstan
tijs de quibus supra. Secundo utrum ex hoc posit iudica-
ri surrepticia assumptio in familiarẽ & impetratio subsecu
ta quia status ipsius.R.qui ut præfertur erat omnino impo
tens ad seruiendum non fuit declaratus in eis. Tertio esto
quod creatio & literatoria uel assumptio in familiarẽ non
habuisset effectum inducendi ex tũc unam familiaritatem
nec etiam reseruationẽ utrum saltem declaratio subsecuta
habuerit effectum antedictum. Quarto supposito qđ ha-
beat effectum antedictum:utrum debuerit retrotrahi ad tẽ
pus date primæ bullæ: ut per hoc dicamus quod ille cui ab
bas interim canonice prouiserat de beneficio debeat occa
sione huius ab ipso amoueri.

CONSIL. CCCXCVIII.

1 *Familiaritas quomodo & per qua contrahatur.*
2 *Obligatio quando possit cum absente contrahi.*
3 *Officij nomen per qua tribus dicatur.*
4 *Dispositio uitiatur ex præfatione qua in facto falsa reperitur.*
5 *Papæ intentioni quando standum sit & quando uerbis.*

1 NCHRISTI nomine amen.† Præmitto
pro clariori decisione dubiorũ quod in con-
trahenda familiaritate requiritẽ cõsensus mu
tuus.s.dñi & ipsius familiaris: quia de utrius-
que oblatione tractatẽ. familiaris.n.obliga-
tur dño ad seruitium: dñs ad stipẽdium uel ad aliud iuxta
pactũ conuentum & sic est uel ɔ̃ctus locationis operarum
uel facio ut des de quibus.C.& .ff loc.& de pręscriptis uer
bis.certum est aũt quod sub quacũq; specie ɔ̃ctus cadat re-
quiritur consensua utriusque alias nõ contrahitur obliga-
2 tio aliqua.l.cõsensu.de actio.& obli.† cum absente enim
non ɔtrahitur obligatio nisi interuenerint nuncius uel epi
stola ut ibi no.& hoc uerum etiam in cõtractu donationis
quæ in absentem collata non habet effectum nisi ad eũ con
sentientem peruenerit.l.absenti.ff.de dona.&.l.qui absen-
ti.de acqui.pos.sic & beneficium absenti collatũ nõ acqui
titur nisi consenserit.c.si tibi absenti.de pręben. lib.vj. Ad
propositum igitur ex solo pspæ consensu non potest dici
contracta familiaritas cum absente nisi ille absens postca
consenserit. ad hoc quod no.in cap.j.de conces. præben.li.
vj.in nouel, post Inno.ubi etiam plene scripsi: & maxime
hoc uerum est in casu nostro in quo quondam benedictus
papa recepit eum absentem & ignorantẽ in familiarẽ do-
mesticum & cõmensalem:& talis familiaritas nõ percipi-
tur uerbo sed facto opus est uidelicet usu & exercitio ac
mora cõtinua & expensis dñi.c.si.de uerb.obli.libr.vj.hoc
denotat natura uocabuli cõmensalia quasi ad mensam co-
medena quæ allusio uocabuli debet interim cõsiderari ut
cui non cõuenit careat effectu.t6.q.j.si cupis.&.l.a nullo
C.de ser.nomina.n.debent esse consonantia rebus.institu.
de dona.§ & est aliud. His igitur pro ueritate præsupposi
tis concludo quod dictus.R.non põt dici fuisse familiaris
domesticus cõmensalis ex sola litera & nolũtate dicti quõ
dam benedicti postquã non consensit oee ad eũ peruenit.
3 † sola nãq; nominatio uerbalis & receptio nõ tribuit no-
men officij sed cõsensus exercitium subsequens ut plene p
Bart.in.d.l.absenti.de do.facit quod ipse no.in.l.j.§.fami-
liæ.ff.de pub. Infero etiam ex narratis in facto quod cum
dictus.R esset prorsus impotens ad officium familiaris ex
hoc tunc papa præsumitur circũuentus & errasset in facto
& per ɔ̃ns etiam si ad eũ peruenisset nõ potitus fuisset gra
tijs & cõmodis familiaris cum ad dictũ officium exequen
dum esset prorsus inhabilis nec domesticitatem cõmensa
lem implere potuisset deficiente ergo causa finali ab ipso
principio in personã ipsius deficit & effectus.qui.n.non
exercet officium debet habere beneficium.l.qui sub præ-
textu.C.de sacrosan.ec.&.l.pe.C.de testa.mi.cum si.Ex il-
lo ergo capite impotentiæ gratia prædicta redditẽ surrepti
tia: quia non fuisset intentionis tunc bñdicti recipere im-
potentẽ de cuius salute spes nõ erat ad obsequium suũ.fa-
cit.c.cum olim.de reg.iur.& patet eiua intẽtio cõtraria ex
præfatione bullę in qua præsupponit eum idoneum & ha-
bilem ad prædictũ officium cuius cõtrarium liquide appa
rere dicitur ex facto † præfatio aũt declarat animũ profe-
4 rentis uerba:& si falsa in facto deprehẽditur dispositio ui-
tiatur.l.si.ff.de hære.insti.& l.tutor.de testa. tu. & illa sunt
uera de iure cõi proculdubio.Sed uidendum est utrũ dicti
quondam benedicti declaratio contraria facta post mortẽ
dicti.R.& post acceptationẽ factam de dicto archidiaco-
natu per unum ex expectantibus ut uacanti præiudicet &
deroget iuribus & rationibus superius deductis. Et uide-
tur quod sic postquã declarat fuisse suæ intentionis ex tunc
cum in familiaritatem ipsum.R.recepit gratijs & benefi-
cijs familiarium frui & ex tũc sua beneficia reseruasse &c.
Ex quibus liquide apparet de eius intẽtione aliter infor-
mata quã iura disponãt:& sic est stãdum suæ declarationi
cũ agitẽ de his quæ ɔsistunt in animo:ut no.in ca.præsentiũ.
de test.&.c.statutũ.§.assessorẽ.de rescrip.lib.vj.& qđ ibi
no.& eiua est interpretari cuius est ɔdere:ut no.in c. cũ ue
nissent.de iudi.Cõtrarium dico qđ dicta interpretatio est
iniqua & ɔ̃ iura & in ꝓiudiciũ iuris alteri iam quæsiti.& p
ɔ̃ns nulla & ab oĩbus iudicib' refutanda.l.quoties. &.l.re-
scripta.C.de ꝓci.impe.offe.canonizatis.25.q.j.c.si.§. si.nã
ut dicit lex su p iam statutis legẽ iterũ statuere nõ est æqui
tatẽ in mediũ proponere sed pteritis calumniã inuenire.l.
5 j.C.de decu.lib.x.† Non obst.qđ sequenda sit intẽtio pa-
pæ & stet eius dicto siue assertioni.cle.j.de ꝓba.qa hęc ne
ra ubi expresse non sit ɔ̃ iura ut est in casu nr̃o:& etiã con-
tra ius quæsitũ alteri quod non est suæ intentionis tollere:
ut.l.j.§ si qs a principe.§ merito.ff.ne quid in loco pub. &
c.ex tuarũ de usu pa. Ex quibus sine ulteriori ꝓsecutione
cõcludo dictam iniquam declarationẽ per iudicem nõ se-
quendam sed respuendam ueluti contra iura: ut.d.l.rescri-
pta.&.c.si quando.de rescrip.cum concor.ibi positis.

Item & unione & pace iam in dei ecclesia p ipsius gra-
tiam in capite cõfirmata pax & tranquillitas subditorum
præstantius procuretur & licitum anfractus quorũ dubij
sunt euentus euitentur hoc approbante concilio decerni-
mus & declaramus quod omnes & singuli beneficia eccle-
siastica dignitates & personatus uel officium curatum uel
nõ curatũ titulo ordinario assecuti & possessionẽ pacificã
iam adepti dũtamen canonice & alias q̃ p priuationẽ ad-
hærentium huic sacro concilio & eius determinationi

affecuti fuerint beneficia habẽs libere & pacifice gaudeãt nec in iure titulo seu pro possessionibus suis quomodolibet inquietentur turbentur seu grauentur & si specialiter uel generaliter beneficia prædicta sedi apostolicæ fuerint reseruata. Fe.re.do.Inno.dum Leglarda de Blanchardis præest monasterio dñarũ sancti Pauli ordinis sancti Benedicti cupiens eidem monasterio cũ uacaret per apostolicæ sedis prouidentiam utilẽ perficere personam prouisionem ipsius monasterij dispositioni suę reseruauit ac eidem reseruationi decretũ irritans apposuit. Subsequenter mortua ipsa Leglarda idem Inno.eidem monasterio tanquam uacante per mortẽ ipsius Leglardæ de persona Maristellæ de adigerijs prouidit demum Gregorius.xij. circa princ. suæ assumptionis cum assereretur dictum monasterium nõ per mortẽ sed per liberam resignationem dictæ Leglardæ uacasse decreuit prouisionem prædictam factam de persona ipsius Maristellæ ualere etiam si monasterium ipsum uacasset per talem resignationẽ reperitur quod ante mortẽ dictæ Leglardæ dicta dña Constantia de Torrelis fuit per moniales dicti monasterij electa in abbatissam ipsius monasterij tanquã uacantis per resignationem dictæ Leglardæ & ipsam electionem fuisse cõfirmatam per ordinarium & ipsam Constantiam apprehendisse possessionem & ipsam possessionem cõtinuasse usq; ad hunc diem medio tempore facta fuit determinatio in principio suprascripta dicta Maristella uellet uendicare dictum monasterium ab ipsa Constantia quæritur nunquid possit.

CONSIL. CCCXCIX.

1 *Prouisio papæ an præferatur electioni capituli.*
2 *Papæ declaratio retro fingens contra ius tertij medio tempore quæsitum fingere nequit.*
3 *Dispositio nostra: hæc uerba a papa prolata cum effectu sunt intelligenda.*

IN CHRISTI nomine amen. Intẽtio dominæ Constantiæ vř fundari de iure cõmuni quo iure ad moniales spectat electio abbatissæ sicut ad monachos electio abbatis.c.indemnitatibus.de elec.lib.vj.c.j.e.ti.Item in qua.uis ex generali uel speciali reseruatione ad papã pertinuisset prouisio postquam eadẽ dña Constantia fuit pacifice assecuto titulo ordinario ex electione & confirmatione vř autoritate supradicti cõcilij generalis in sua pacifica possessione tunc data tuenda.per dictam.n.ordinationẽ sacri concilij vř omnibus reseruationibus apostolicis generalibus & specialibus derogatum ut expresse ibi dicitur ex quo infertur quod specialis reseruatio Inno. de dicto monasterio suæ prouisioni postquã non fuit sortita effectum non præiudicat electioni & confirmationi dictæ Constantiæ. Præterea subsistẽte uendo quãtũcunque reseruatio specialis Inno.non esset sublata per prædictã ordinationẽ sacri concilij uidetur tamen e extincta per prouisionem quã fecit de domina Maristella licet dicta prouisio fuerit nulla.quia facta tanquã de monasterio uacante per mortem Leglardæ cum tamen uacaret per eius liberã resignationẽ.c.susceptum.de rescrip.lib.vj.facit.l.tutoribus.ff.de test.tut.& quod not.in fi.in.l.si is ad quem.ff.de acq. 1 hæred.licet † enim prouisio papæ nulla fuerit tñ per eam licet nullã vř expirare reseruatio specialis papæ: nam debet referri ad primã uicem non secundam tertiam & ulteriorẽ ut sic infinitas euitetur & res redeat de facili ad naturam suam arg.cũ uintoniensis.in fi.de elec.& ca.ij.de rescri.li.vj.& l.si unus.§.pactus ne peteret.ff.de pac. Itẽ cõfirmationẽ tunc Gregorij & etiam nouã ꝓuisio nõ vř iuuare do.maristellam:quia tũc tẽporis erat ius iam quæsitum dñæ Constantiæ per canonicam electionẽ & confirmatio- 2 nem de ipsa factas: & sic declaratio † tunc Gregorij retro fingens non põt fingere ꝯ ius tertij quæsitũ medio tempore.l.gallus.§.& quid si tñ.de lib.& posth.per gl.& doc. & maxime qa de hoc iure & possessione dñæ Constantiæ tunc Gregorius nullam fecit mẽtionẽ non vř ergo sua intentionis fuisse uelle præiudicare sed credere monasteriũ adhuc uacare de iure & de facto pro hoc.c.quãuis.de rescrip.lib.vj.&.c.cum nostris.de conces.præben. Et iste rationes possunt allegari pro do. Constantia. Quibus non ob.contrarium vř de iure dicendum & pro clariori decisione præmitto quod uerbis narratiuis papæ de facto suo de quibus desuper fundat intentio sua est adhibẽda plenaria fides nec põt probari contrarium cle.j.de proba. Inno. aũt in prouisione quã facit de dña Maristella narrat se specialiter dictũ monasteriũ reseruasse suæ prouisioni dũ Leglarda abbatissa eius regimini præsidebat. Ex quibus uerbis apparet de reseruatione & præsidentia tunc tẽporis & sic ante renunciationẽ dictæ Leglardæ dicta reseruatio facta fuit & per ꝯñs electio & confirmatio substãtiæ subsecutiue fuerunt atteutate ꝯ reseruationẽ inhibitionẽ & decretum papæ:& per ꝯñs ipso iure nullæ: ut.ca.si beneficia.de præben.lib.vj.ubi scripsi.&.c.si eo tẽpore.de elec.lib.vj.in nouel. Ex quo etiam ꝯñr infertur quod noua prouisio tunc Grego.tanquã facta de monasterio adhuc uacante fuit firma & ualida nec promotio dictæ Constantiæ tanquã nulla habuit impedire.c.nõ præstat.de reg.iur.li.vj.siue.n.monasterium uacauerit per mortẽ Leglardæ siue ex literis & sic uel ex illo capite uel ex isto est abbatissa quod sibi sufficit sic diuersos titulos cumulare ad tuendũ ius suũ iure. ut no.Archi.in.c.ut quis duas.de elec.lib.vj.facit.l gallus §.eius.de lib.& posthu.Non ob.ordinatio cõcilij.imo facit pro inquãtum dicit dũtamen canonice &c. nã põt dici canonice assecuta postquam erat reseruata dicta abbatia & de ipsa alij prouisum uidelicet dñæ Maristellæ: & licet dicta ordinatio deroget reseruationi generali & speciali non tñ derogat reseruationi generali & speciali si ex ipsa reseruatione fuerat subsecuta prouisio ut in casu nr̃o. arg. l.si dominus.de ser.urb.prædi.&.l.si non tex.ff.de hæred. instit.de prouisionibus.n.iam factis etiam hñtibus non loquitur ordinatio ad ipsam ergo nõ debet extendi ut tanq casus omissus remaneat dispositioni iuris cõis.l.si cũ dotẽ.in prin.ff.so.ma.Non ob.alia rõ uidelicet quod reseruatio specialis fuerit sublata per prouisionẽ dñæ Maristellæ factam ex eo quod monasterium uacauisset per morte dominæ Leglardæ per quã prouisionẽ licet nullã ut prædixi vř sublata & extincta dicta reseruatio per iam dicta. Ad hæc.n.dico prouisio papæ nulla quacunque ratione non extinguit reseruationẽ papæ factam nõ pro certa persona prout fuit reseruatio Inno.in casu nostro:& hoc no.in ca. inter dilectos.de exces.præla.& scripsi in c. si beneficia.de præben.lib.vj.& hoc bene approbat uerbũ appositũ in litera Inn.ibi dispositioni nostræ duximus ea uice specialiter reseruandum debet.n.intelligi ea uice.i.in tota illa uacatione.iuxta no.in fi.c.cõmissa.§.porro.in fi. de elec.lib.vj. 3 nam uerbum † illud dispositioni nostræ debet intelligi cũ effectu.l.de prouisione quę ualet nõ quæ nulla secundum c.relatum.de cler.non resi.& l.j.in fi.ff.quod quisq; iuris. facit.l.nõ putauit.§.nõ quæ uis.ff.de cõcra tabu. Et per illã non ob.& pro nulla præsupposita prouisione Inno. quod confirmatio nuper Gregorius nõ potuit retro fingere propter ius ex electione & confirmatione quæsitũ medio tempore dñæ Cõstantiæ.nam dico quod nullum ius potuit sibi quæri ex tali electione & cõfirmatione obstantibus reseruatione inhibitione & decreto Inno. prout i litera sua narrat & super hoc prouisionẽ suã fundat: ut d.cle.j.de ꝓba. Et per istam non obstant no.io.§.& quid si tñ.&.c.quã uis.cũ si. Ex quibus omnibus proculdubio cõcludendum vř dictã Constantiã abbatiam minus canonice possidere ad dñam Maristellam ut pote abbatissam uerã dictũ monasterium pertinere &c.dñs Petrus de Ancha.

CONSIL. CCCC.

1 *Actus uoluntarij in materia societatis non extenduntur ultra quàm geratur.*
2 *Codex rationum indicat quo animo quilibet actum gerat.*
3 *Verbis statutorum in dubio est inhærendum.*

Verba

4 *Verba statutorum sunt ad intellectum iuris communis reducenda.*
5 *Pena suos sequatur autores.*

N CHRISTI nomine amen.. De iure
communi uidetur proculdubio dicendum.
P.& T.& V.non tineri pro debitis.A. & B.
contractis in societate ritagli & lane sed so-
lummodo idem.A. & B. & seius qui dictam
societatem ante modo contraxeruot unde de iure com-
muni ad personas extraneas non extenditur.societas enim
consensu contrahitur tacito uel expresso.iuxta no.plene p
Bar.in l.Titium.§.alter.ff.de admi.tut. Non ob.quod præ
dicti.P.T.V.ac idem.A. B. haberêt communem funditum
in Florentia quia præsupposito quod in illo fundito essent
uere socij tamen illa societas non uidetur extendi ad aliud
2 funditum ritagli & lane.nam ut dicit Bar.† in hac materia
societatis actus nostri uoluntarij non extenduntur ultra
quam geramus.sol.mat.l.fi.& l.j.§.hoc interdicto.de itine.
actuque priua.& neg.ges.l.tutori.sic & quelibet dispositio
regulatur secundum mêtem gerentis.l. non omnis.ff.si cer.
pet.& l.si de certa.C.de transac. Item quantum ad socie-
tatem ritagli & lane inter.A.& B.& seium contractam nô
apparet aliquod negotium gestum per eos cum. P. T. V.
tacite uel expresse obligatio igitur quæ consensu & re con
trahitur cum prædictis cum quibus nullum negotium ge-
stum est non potest dici contracta. nam ex consensu & re
oritur obligatio in contractu pro socio:ut inst.de societate
per totum.nec consensus siue conuentio inter certas perso-
nas extenditur ad diuersas res uel personas in ea compre-
hensas.C.res inter alios ac.per totum. & c. quamuis. de re
iud.l.si maritus.de donatio.inter uir.& ux.facit.l.commo-
dissime.de lib.& posth.& l.si uero.§.de uiro sol. matr. Ex
istis liquide infero quod de iure communi pro debitis cô
tractis in noua societate ritagli & lane inter A. & B. & S.
non possunt inquietari. P. T. V.tanquam socij quia in hac
societate penitus diuersa a societate cômunie funditi om-
nium fratrum negotium gestum est cum eis nec possent ali
quid petere compendium ergo nec debent pati dispendiû.
arg.l.j.§.in primo.de cal.tol.& l.secundum naturam.de re
gu.iur. Istis enim propositionibus quæstuarijs legê & me-
ram imponit uoluntas & intentio potentis.& l.cuicunque
§.non tamen.ff.de inst.nam separatio administrationem &
separat & distinguit obligationem & etiam acti qui ex eis
oriuntur ut una de alia non participet facit quod no.in c.
quod in quibusdam.de fideius.per Inno. & in c.pastoralis.
de priui.Præterea etiam posito quod illa de communi fun
dito omnium posit dici societas inter omnes ipsos tamê
quod ista non extendantur ad societatem ritagli & lane se
cutam postea inter. A. & B. C. manifeste probatur ex eo
quod de communi fundito dictus.A. sumpsit pecuniâ tan-
quam sibi debitam ratione operarum quas perstitit in cô-
muni fundito omnium ut discipulus ibidem & ibi sumpsit
etiam de prædicto fundito aliam pecuniæ quantitatem ut
debitor & in ea ut debitor se describi fecit & posuit in mi
nisterio ritagli & lane ex istis actibus apparet quod societa
tem euidentem inter omnes in communi fundito. A.& B.
non intendebant continuare uel extendere ad hanc nouam
apothecam siue stationem quinimo de iure communi nec
quo ad illud funditum commune omnium potest dici so-
cietas sed simplex communio sicut cum bona aliqua plu-
res communiter possident pro indiuiso licet etiam quili-
bet se in illis exerceat operetur & non tamen expendat p
hoc infertur societas sed communio quædam pro qua non
actio pro socio sed communi diuidundo nascitur pro ex-
pensis & alijs ab uno plus quam alio in communi re expen
sis:ut patet.ff.& C. communi diuid. per totum. ut ergo ex
communione rerû resultet tacita societas necessaria sunt
plura quæ ponit Bar.post Oldra.in d.§.altero.uidelicet in
simul habitatio lucrorum in commune collatio & eius in-
super quod alter lucratur inuicem non reddita ratione ista
enim ut ibi concluditur faciunt præsumi societatem. arg.
ff.de proba.l.procula.de dona.inter uir. & uxo.l.seruus.&
l.quæ dotis. sol. mat. & quod ibi no. Sed in prædicto fun-
dito omnes ut apparet ex themate exercebant se ut disci-
puli & ministri & mercedem pro opera recipiebant de cô
muni & in separatis rationibus mercedes eorum pro ope-
ris faciebant scribi & similiter ut proprium debitum ex-
trahi inde aut summa sibi debita pro mercede & in alia sta
tione sibi posuit:& similiter.B. sub nomine mutui & gene-
raliter postea quod exinde quilibet sed existimabat p suis
necessarijs pro debito communi funditi omnium poneba
tur. Ex quibus ut dixi de iure communi non potest intelli-
gi contracta societas inter eos sed communio indiuisa re
ipsa de dicto communi funduo prout hæc eorum intentio
ex prædictis actibus euidenter ostenditur qui societati taci
te non conueniunt ut prædixi.facit.d.l.procula.& l. nesen
2 nius.de neg.gest. † ubi ex codice rationum percipitur quo
animo quilibet actum gerat.facit.l. non codicillum. C. de
test.& c.quod sicut.de elec.& l.pro hærede.de acquir. hær.
& ista dicta sint de iure communi. Videndum restat quid
de iure communi detrahant statuta municipalia quæ sunt
plura mihi transmissa ad propositum facientia. Et statu-
tum sub rubrica quod filij talium debitorum sint obligati
&c. obligat pro cessante & fallito fratres cum bona & res
ipsorum cum certis modificationibus uidelicet si tales fra
tres tempore contractus uel cessationis stabant simul uel
uiuebant indiuisi in eadem domo cômuniter faciendo ean
dem artem uel eadem negotia uel mercantias &c. idem in
effectu disponit statutum sub rubrica de securitatibus præ
standis &c. a mercatoribus circa princ.ibi uiuebant com-
muniter In una domo morabantur secum uxores & eandê
mercantiam exercebant & uiuebant communiter indiuisi
in domo.statutum autem sub rubrica de officio & balia di
cti officialis &c. dicit contra fratres communiter uiuêtes
& eandem mercantiam uel artem exercentes &c.ijsdê uer
bis utuntur alia statuta sequentia in ordine.Ex quibus om-
nibus uideretur prima facie dicendum quod pro cessatio-
ne.A.& B.teneantur.P.T.& V.eorum fratres & eorum bo
na.propter funditum enim commune omnium dici potest
quod exerceant eandem artem. Item etiam indiuisi uiuant
& maneant in eadem domo.& licet. P. habitauerit aretij
causa mercâturæ in cambio tamen animo & sic ciuiliter mo
rabatur in domo cum alijs quos ibi & in exercitio commu
nis funditi reliquit. nam ibi dicitur quis morari ubi habet
domicilium domum fratres & alia licet alio se ad tempus
conferat.l.ex facto.ff.de hær.inst.cum ergo omnes reperiâ
tur exercere eandem mercantiam & communiter uiuere
in eadem domo liquido infertur quod ex cessatione unius
uel duorum ex fratribus alij & eorum bona teneantur,
3 † quia ista statutorum uerba sic se habent quibus in dubio
deseruire debemus.l.j.§.si is qui nauem.de exerci. Sed has
ratione non ob. facit superius narrati considerato themate
4 iuris contrarium uidetur mihi de iure dicendum † & præ-
mittendum quod uerba statutorum & omnium dispositio
num redigenda sunt ad intellectum iuris communis maxi
me ne quis damnum indebite patiatur.l.ij.C. de noxali. &
l.scimus.§.in computatione.de iure delib.c.cum dilectus.
de consuetu.& c.causam quæ.de rescrip.& l.quæto.§. in-
ter locatorem.ff.loca. cum si. Ex uerbis autem statutorum
de quibus supra aperte colligitur. quod ad hoc ut frater p
fratre uel fratribus cessantibus teneantur requiruntur plu-
ra ex quib. quædam tacita societas designatur sicut est sta
re simul uiuere indiuisi in eadem domo & eandem artem
exercere sed quod in eis deficit per præcedentia suppleri
debet.l.sed & posteriores.ff.de legi. & not. in l.sciendum.
qui satisda. cog. sed etiam siue dicta suppletione uidetur
quod illa uerba communiter uiuere & eandem artem uel
mercantiam facere idem uidentur importare.s.societatem
tacitam inter fratres . & hanc significationem huic uerbo
communiter uiuere siue mori attribuit Bar.in l.quintus.in
prin.ff.de an.leg.ut enim ibi dicit quando dicta uerba refe
runtur ad fratres habentes commune patrimonium ut in
casu nostro debent intelligi quod equaliter fructus recol-
ligantur & equaliter expendantur nec ideo unus plus con
ferre

ferre teneatur quia habeat maiorē familiam quam alius:ut in iuribus superius allegatis. Similiter credo debere intelligi illa uerba eandem artem uel mercantiam facientes ut, §.debeant in cōmune conferre operas suas nec considerari debet utrum unius opera sit maioris æstimationis quam alterius. sic enim debet statutum intelligi ut concordet cum iure communi quo per tales actus inducitur tacita societas ut prædixi post Bar. & Oldra. Item etiam aduertendum quod statutum solum loquitur cum fratres communiter & in eadem domo uiuunt & eandem mercantiam uel artem faciunt:hic uero ita faciunt: tamen quidā ex eis separatim & seorsum pro se aliam artem faciunt.& in casu nostro statutum non loquitur & diuersa iura statuunt in casu unius artis tantum & duarum artium in eodem homine. l. titiæ textoris. de lega. j. in arte enim & mercantia communi si cessatio uel rupta cōtingat uoluit statutum omnes fratres pariter obligari quasi sint omnes participes doli.l.sicut certo.§.unde quæritur.ff.com. quando uero unus uel duo seorsum ab alijs fratribus mercantiam uel artem faciunt quod tunc alij fratres ex cessatione unius uel duorum separatam artem exercētium teneantur omni ratione caret quod unus alterius odio prægrauetur:ut C.ne fil.pro pa. & ne uxo. pro marito. per totum. absurda sunt uitanda in intellectu legis & statutorum.l.diuortia.ff.sol.mat.& l.fi. ad exhi. sano ergo intellectu dicta statuta sunt intelligenda.§.cum cessatio uel ruptura contingit in illa arte quam communiter exercent non in penitus separatis quia quo ad illam non possunt adaptari uerba statuti quod faciunt eandem artē uel mercantiam. non ergo debet intelligi de illa de qua non loquitur.l.si uero.§.de uiro.ff.sol. ma. & si ad istam extenderetur esset iniqua extensio contra ius diuinum & humanū quibus cauetur quod † pœna suos teneat autores nec filius
5 portet iniquitatem patris uel econuerso.c.quæsiuit. de his quæ fi.a ma.par.ca.& l.sancimus.C.de pœ. Præterea ponderato themate propter communem funditum omnium fratrum non potest dici eos facere uel exercere eandem artē nec communiter postquam se quidam ex eis ut discipuli & percepto salario immiscebat se in eo & quod unus de pecunia inde sumebat ponebatur ut debitor in libro communi & si propriam pecuniam ibidem scribebatur pro creditore & si pro suis necessitatibus indumētorum aliquid de fundito sumebat ponebat debitor ut prædixi. Ex quibus actibus apparet eos non communiter uiuere nec eandem artem exercere postquam imputant & in debitis & creditis talia ascribunt quæ uiuentes communiter & in eadem domo indiuisim & eandē artem exercentes deberent sibi compensare secundum propriam significationem dictorum uerborum & mentem etiam statuentium ut prædictū est. Ex quibus omnibus de iure & equitate concludo. P.T. V. ex cessatione A. & B. eorum fratrum in diuersa arte & secuta ab eis contingente nullo modo teneri nec de iure communi nec ex forma dictorum statutorum si ad intellectum iuris communis sane & iuxta mentem statuentium redigantur & non ita latissime ut sonent in absurdum, hoc enim ut dixi est circa intellectum legum & statutorum uitandum.l.scire oportet.ff.de excu.tu.&c. do. Pe.de Anch.

CONSIL. CCCCI.

1 *Spurij dicuntur qui uiuente uxore prima ex secunda nascuntur.*
2 *Filij ex secunda uxore nati uiuente prima ad successionem non sunt admittendi.*
3 *Alimenta spurijs debentur intuitu humanitatis.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Stiposius qui secundam uxorem temere duxit excusari non potest:donec enim uerisimiliter præsumatur uxorem primam non mortuam nō debet cum alia contrahere sed expectare:ut c.in præsentia.de spon.& c.quoniam frequenter. §. si autē. ut lit.non contest. mors autem alicuius in dubio non præsumitur sed uita usque ad centum annos.l.ij.& ibi no.quemadmodum testa.aper.fallit in certis casibus in quib. præsumitur quis mortuus de quibus in d. §. si autem. & debet alias præsumptio coadiuuari aliquo testimonio ducis belli uel alterius in auth.hodie. C. de repu. iste autē Stiposius nec inquisitione præhabita quæ certitudinem induceret tamen cum secunda contraxit nec præsupponitur quod in facie ecclesiæ & per consequens etiā circumscripta sciētia proles illegitima.c.cum inhibitio.de clande.despon. In themate autem de quo supra ponuntur termini magis clari uidelicet quod ante natiuitatem filiorum ex illa superinducta superueniret scientia de uita prioris uxoris quia publice se exhibuit in terra uiri & eam uiuere tunc in loco notorio fuit quo casu statim debuit abstinere uterque a thoro coniugali postquam detegitur fore nullum nec præcedens ignorantia postea excusaret eos etiam quo ad prolē. l.qui contra.C.de incest.nup.& d.c.cum inhibitio.de clande.despon.facit.l.rem non nouam.C.de indi.& l.si quis inficiatus.ff.depo.per Bart. in fi. Ex istis infero quod etiam si secunda superinducta ignoranter contraxisset a prin. tamen post scientiam superuenientem quod prima uxor uiuebat debuit abstinere alias proles nata postea etiam quo ad eam censetur illigitima & etiam nata prius si non probetur in facie ecclesiæ contraxisse per iura prealle. Item infero quod sola fama de morte primæ uxo. etiam accedente licentia episcopi non profuit Stiposio cum alia contrahēti quia dicta licentia fuit contra iura quæ uolunt quod debeat expectare & de morte certificari aliter quam per famam:ut d.auth.hodie.& c.in præsentia. Ad propositum ergo nostrum cum præsupponatur in themate omnes tres filios ex secunda superinducta natos post scientiam & certitudinem quod prima uxor non erat mortua sed uiuebat liquido concluditur quod sint spurij & per consequens nec filij nominandi in auth.ex complexu.C. de incest.nupt.
2 † quinimo quo ad successionem Stiposij temere contrahētes cum alia uiuente prima uidetur quod sint censendi spurij & inhabiles ad ipsius successionem etiam si in facie ecclesiæ contraxisset cum secunda ignorante: ut not. in d. l. qui contra.in fi.glo.mag.& ibi Cy.ut in præcedenti consilio tactum est. Ex prædictis infertur solutio in tertio quæsito uidelicet quod ex testamento Stiposij dicti tres spurij nihil capere possunt nec etiam ab intestato nec titulo inter uiuos ut d.auth. ex complexu.& l.qui testamentum. C. de prob. unde cum sit eorum institutio pro non scripta locus est successioni ab intestato: ut l.fi.ff. de his qui.ut indi. per Bart.& l.hæreditas.C.eod. tit. abintestato autem uenit ad dicta domina Margareta filia legitimata dicti Stiposij imperatoris enim legitimatio uel habentis ab eo autoritatē abstergit omnem maculam genituræ & restituit legitimatum antiquis natalibus.i. ad ius naturale quo omnes liberi & legitimi nascebantur.in auth.qui.mod.na. effi. legi. post prin.cum ergo de legitimatione dictæ dominæ Margaretæ constet per publicum instrumentum debet ut legitima ad totam hereditatem patris admitti non ob. testamento patris in quo testamento ut prædixi est pro non scripta. Item etiam propter præteritionem dominæ Margaretæ est irrita:ut in auth.ex causa. C. de lib.præ. nec ut dictū est in præcedenti consilio clausula codicillaris iuuat dictos filios spurios ex capacitate ipsorum.ut in d. auth.ex cōplexu ex quo ēt infero quod non possent contra legitimationem prædictā se opponere cum eorum non inter sit postquam nihil sunt habituri & admitti ad causam non debet cuius non inter-
3 est.l.non solum.ff.de appel.iure tamen † canonico humanitatis intuitu talibus filijs debentur alimenta a parentibus pro modo facultatum.c.cum haberet. in fin.de eo qui dux.in uxo.quam pol.per adul. Per ista solutum sit etiam secundum dubium in quo dicendum quod dictæ Margaretæ debeatur tota hæreditas Stiposij sui patris.

CONSIL. CCCCII.

1 *Remissio pretij quando fiat gabellarum emptori.*

2 *Coniectura & interpretationi non est locus ubi clara est conuentio seu contractus.*
3 *Ementi spem siue fructus futuros periculum detur.*
4 *Ementi siue contrahenti decepto quando succurratur.*
5 *Emptor differt a locatore pretio & mercedis quantitate.*
6 *Emptor gabellarum qui conuenit remissionem se non petiturum eam petere potest.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Pluri-
bus rationibus uidetur posse probari quod
emptor gabellarum communis pistorij nõ
possit petere remissionem resaluum siue re-
sti.de qua quæritur. Primo obstante expressa
conuentione corroborata statuto dicti communis in quo
clare patet quod prædicta gabella fuit sibi uendita cum
commodis & incommodis & quod ratione alicuius dãni
2 emergentis nulla remissio ꝑtij peti possit. † Cũ ergo dicta
cõuentio clara sit non uidetur recurrendum ad interpreta
tiones siue coniecturas. l. ille aut ille. §. cum in uerbis. ff. de
leg. iij. & l. continuus. §. cum ita. de uerb. obli. contractus
enim ex conuentione legem accipiunt. l. j. §. si conueniat. ff.
depositi. & per pactum certum est quod potest quis in se re
cipere periculum cuiuscunque damni casus fortuiti emer-
gentis iuxta plene no. in l. sed & si quis. §. quæsitũ. ff. si quis
cautionibus. Secundo hoc probatur quia ex forma contra
ctus apparet contractus emptionis & uenditionis nõ loca
tionis dum dicit uendidit monacho ementi & recipienti
pro pretio & nomine pretij lib. xxv. millium &c. nam ubi
est res & pretium numeratum & uerba ita se habent cense-
ri debent contractus emptionis & uenditionis ut insti. de
emp t. & uen. §. pretium. sed natura istius contractus est ut
post emptionem perfectam omne eius periculũ pertineat
ad emptorem. l. necessario. ff. de peri. & com. rei uen. & C.
3 eo. tit. l. j. & ij. † Tertio hoc probatur quia iste emptor ga-
bellæ uidetur quodam modo emere spẽ siue futuros fru-
ctus a futuris uenditoribus uini ad minutum sed lege cane
tur quod qui talia emit si nihil percipit periculum est suũ
sicut ille qui emit iactum retis. & sic ille qui emit nomen
debitoris uel hæreditatis quibus casibus etiam si nihil per
cipitur pretiũ debetur ut. l. si iactum. ff. de ac. emp. & l. si nõ
& l. cum hæreditate. ff. de hær. uel act. uendi. Item qui emit
gabellam uidetur emere usumfructum qui a se percipitur
uel etiam perceptionem emolumentorum ex ea & sic rem
incertam & quæ pendet ex insidijs fortunæ & per conse-
quens omne damnum spectat ad eum: ut d. l. necessario. §.
quod si pendente. nam ut ex forma cõtractus apparet om
nino. cura & diligentia in percipiendo dictam gabellam
per communem pistorij est translata in emptorem & per
consequens uidetur emisse ius usufruc. & l. cum ita. de usu-
fru. leg. & l. idem est. ff. usufruc. quemadmo. ca. in quo casu
certum est quod pertinet ad emptorem: ut d. §. quod si pen-
dente. Quarto & ultimo probatur in l. licet. C. loca. ubi &
si quandoque posset peti remissio propter sterilitatem hoc
tamẽ fallit si aliter actum sit. facit. l. si quis fundum. ff. loca.
Ex quibus uidetur dictum emptorem non excusari licet de
mora longioris temporis domini uostri papæ Alexandri
in pistorio aliter fuerit opinatus quam euenerit. considera
to enim statu uolubili humanarum rerum debuit cogitare
hoc euenire posse: & ideo sic emendo ultra satis consuctũ
modum propter spem longioris more in pistorio uidetur
sibi imputandum tanquam fortunæ insidijs se submiserit.
facit quod no. in l. inter stipulantem. §. sacram. de uer. obli.
& iste rationes multum urgent contra dictum emptorem
in fauorem gentis pistorij. Quibus tamen non obst. con-
trarium credo uerum de iure. Et præmitto quod in perci-
piendis fructibus futuris quantumcunque hoc incertum est
tamen in ista incertitudine iudicamus secundum quod uul
gi opi. & secundum communiter consuetum est percipi. c.
in ciuitate. extra de usur. & ad istum consuctum modum
& communem opi. uulgi de inscientia contractus super di
cta re incerta iudicandum est ut ibi. facit quod no. in c. tua
nuper. de his quæ fi. a ma. par. capi. & l. si a lege. C. de usur.

In casu ergo nostro ista spes residentiæ in pistorio do-
mini nostri papæ erat in mentibus hominum quasi certa
& ista spes & communis opi. induxit istum emptorẽ
ad offerendum pretium gabellarum quasi ultra quadruplũ
quod uendi communiter consueuit. Et subtiliter aduerten
dum quod nisi super iustitia huius spei fundetur iste cõtra-
ctus emptor potest petere eius rescissionem ex alio capite
quam sterilitatis superuenienti uidelicet ex deceptione ne
dum ultra dimidiam iusti pretij sed etiam ultra quadruplũ
pretij consueti & per consequens ex isto capite rescinden
dus: ut l. ij. C. de rescin. uen. & c. dilecti. de emp. & uendit.
oportet ergo communem fundare iustitiam huius contra
ctus super. d. cõmuni opi. uulgi quod propter dictam resi-
dentiam cuicunque tantum fuisset uendita dicta gabella. si
ergo ista fuit causa finalis utriusque contrahentis uidelicet
uerisimilis residentia siue mora longior in pistorio domini
nostri papæ quod ex postfacto apparuit dicta causa non se
cuta debet iste contractus rescindi postquam emptor non
fuisset aliter contracturus: ut l. cum te fundum. C. de pact.
inter emptorem. ubi cessante spe quæ fuit causa ineundi cõ
4 tractum bonefidei rescinditur contractus. † Et per hoc nõ
ob. quod iste emptor uidetur emisse spem: & per conse-
quens imputetur sibi. nam ista spes in mente & opin. com-
muni totius uulgi erat proculdubio siue indubitata proba
bili iudicio quod cum secus euenerit tanquam ex causa ino
pinata superueniẽti est sibi succurrendum. nam regulari-
ter ex causa superueniente receditur a dispositione legiti-
me celebrata quasi sub ea conditione contracta si res remã
serit in eodem statu. ut no. in c. quemadmodum. de iureiu-
rando. l. si cum cornelius. ff de sol. & no. in d. c. tua nuper.
de his quæ fi. a prela. Secundo pro clariori decisione huius
dubij recurrendum est ad quæstionem quam Bar. disputa-
uit quæ incipit publicanus quidam. ubi pro intelligentia
quæstionis in terminis similibus sicut istis reuocat in du-
bium utrum iste sit contractus empt. & ucod. prout uerba
sonant quia fit mẽtio de re & pretio. & in hoc dicit quod
quandoque agitur ut pro certo pretio aliquid tradatur &
transferatur dominium: & tunc constat quod est emptio. l.
conuenit. de contrahen. emp. & sic loquitur totus ille titu
lus. C. & ff. idem si agitur & trãsferatur aliquod ius ut usuf
fructus uel seruitutis: ut l. cum manu sata. §. j. ff. de contrah.
emp. quandoque agitur ut ille qui pecuniam recepit nullũ
ius transferat sed tantum ut aliquid operetur uel faciat
& tunc est locatio & conductio: ut l. cum uenderem. & l.
item si pretio. ff. lo. & iste est casus noster. aliquando conue
nit ut ille qui pecuniam recipit aliquid mixtum faciat. &
de hoc est aliquod quod consistit in dando & faciendo mix
tum. & hoc est aduertendum quia aut datio seu rei transla
tio uenit principaliter. fieri autem uenit per quandam con
sequentiam ut qui edificat in alieno & erit locatio. ff. loca.
l. item si. §. insulam. aliquando dubitatur quod istorũ prin-
cipaliter ueniat: & iste est casus nostræ quæstionis. nam pot
eest dici quod uenit translatio iuris usus fructus. pactum au
tem quæstionis factæ uenit in consequentiam: ut l. iij. §. de
cre. ff. de usufru. & sic fructus faceret suos tanquam fructua
rius & erit emptio. Item potest intelligi econuerso quod
pactum ueniat principaliter. fructus autẽ istos faciet suos
ex quadam consequentia. s. quia domini uoluntate præce-
pit non ex aliquo iure quod habebat in re: ut in simplici co
lono cuius dominus teneatur ad patientiam: ut. l. ex con-
ducto. in prin. & l. si merces. §. si fundum. ff. loca. & tunc se-
5 cundum eos glo. singularis † dat doctrinam scilicet quod
pretium & mercedis quantitas facit discerni emptorẽ a lo
catore: ut no. in l. j. §. j. ff. de superficiebus super uerbo agen-
do. in glo. uult dicere quod pretium est unum & certum
merces non cum per singulos annos soluitur ut not. in l. j.
C. de iure emphy. quod tenet ibi doc. & per hoc Specula-
tor dum ponit formam contractus uenditionis fructuum
se refert ad unum pretium tantum sed cum ponit formam
locationis mercedem annuam ut in Spec. de empt. & uen.
§. j. & §. si autem usufruc. de locato. §. j. secunda forma. Ad
propositum ergo cum in casu nostro ex forma contractus
apparet

apparet quod solutio pretij fieri debet quolibet mense in duabus solutionibus siue magis liquido apparet quod iste est contractus locationis non emptio. & uend. Non obst. quod hic sit uerbum pretij nam quandoque hoc uerbum ponitur pro mercede ut not. Azo in summa locatio §. primo sicut uerbum emere ponitur pro conducere. ut le. qui. C. loca.& ff.eodem.qui insulam.§. qui eadem. Non obst. quod in casu nostro fuerit unum pretium constitutum sed diuersa solutio per tempora quia talis inspectio locum habet in legatis & alijs obligationibus simplicibus sed in obligationibus respectiuis unitas pretij non inspicitur si fuit habitus respectus ad singula ut ecce si plures res emuntur uno pretio dicitur. xx. solut.scilicet.x. pro tali & decem pro tali. & certe debent plures dici uenditiones.ut.ff.de edil.edi. circa fin. in glos. quæ incipit merito. Præterea dicit Bart. posito quod tu uelis inhærere uerbis. contractus quia dicit emi & pro pretio &c. & sic sit emptio tamen remissio deberet fieri postquam debet solui annuatim quod patet in superficie quæ potest trasferri in alium titulo empt.& uend.leg.j.§.fina.ff.de superfic.& tamen si superficiarius non potest uti superficie debet fieri ei remissio eius quod est annuatim soluendum. leg. inter quos.§.damnl. & ibi no.de damn.infecto. similiter in contractu innominato ubi aliquid est soluendum uel dandum fit remissio sicut jn locatione. C.eod.licet.& l.except. tempore.eod.titul. patet hoc etiam in tributis in quibus si fructus excipi non possunt tributum non debetur. ff. de censi. leg.formam.§. illam. Ex quibus similibus & alijs de quibus in prædicta disputatione uidetur liquido concludendum in dubio de quo queritur quod dicto emptori debeat fieri remissio pro illis mensibus pro quibus dominum nostrum papam credebat facere in pistorio residentiam & non fecit & in hoc magis sit fauendum emptori qui certat de damno uitando quam communi quod certat de aduentitio lucro.argum.l.fin.C. de codic. † Non obst.contrarium quod conuentum fuerit remissionem non petere &c.quia debet intelligi rebus sic se habentibus non autem contra utriusque contrahentis & totius uulgi opinione mutationem & uariationem. de hoc enim non fuit cogitatum sed probabili iudicio totum contrarium ut prædictum est.argum.eius quod not.in leg quod seruus. ff. de condic. ob causam. & hinc est quod si papa traxisset moram in pistorio non posset petere dictam remissionem emptor si multominus quam putauerit præcepisset. Præterea ut prædictum est & si non ex isto capite remissionis pretij iste contractus ueniet rescindendus tamen ex capite enormissimæ lesionis negari non potest quin rescindi debeat scilicet quia deceptus ultra quadruplum pretij communiter consueti:ut d.leg.secunda cootractus enim iste ex parte communis petentis dicitur continere dolum re ipsa: quia talis dolus siue insidia a principio siue superueniat ex postfacto reddit contractum inualidum per exceptionem doli: & leg.ij.§.circa.ff.de dol.excep.l.si quis cum aliter. ff. de uerbo. obligat. Et istam partem credo ueram & alias consului in simili quæstione. nam in anno præterito iubilei. MCCCXCV. quidam de eugubio credens transire romipetas multas domos conduxit pro hospitijs retinendis. sed tamen propter guerras nullus potuit transire petebat remissionem consului quòd deberet fieri remissio quasi sterilitas præter spem superuenerit.l.cum in plures. §. j. ff. loca.& quod ibi per Bar.no.ad alia contraria ex prædictis apparet clare responsum.

CONSIL. CCCCIII.

1 *Pactum a duobus quod quicquid de hereditate domini ad alterum peruenerit debeat alteri restitui quomodo intelligi debeat.*
2 *Principale secundum naturam accessorij non regulatur.*
3 *Pactum consensu firmatur.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Viso diligēter tenore donationis facte francisco alias thadeo per antoniam eius sororē de bonis & hæreditate domine biancine auie materne prædictorum ex uerbis donationis late cōtētis dicte antonie etiam iuramēto firmate. Prima facie uideretur dicendum dictam Antoniā obligari dicto eius fratri ad tradendū quicquid de bonis dicte auie titulo p̄legati & institutionis de ipsa postea facte fuerit cōsecuta.ita enim se uerba habent qualiter de notar omnia bona quæ habet vel habuerit in futurum in bonis & hæreditate dicte domine biācine eius auie per quæ uerba spem future hæreditatis acquirende uidetur in eum cōtulisse q̄ fieri pōt.l.spem.C.de dona.& l.nec emptio.de contrahem emp.facit.l.si stipulatus fuerim.&.l.si.a colono.de uerbo.obli.ubi iura competitura in stipulatione possunt deduci & maxime hoc uidetur uerum propter iuramētum qd̄ pōt seruari sine interitu salutis eterne.c.cum cootingat.de iure iu. Item licet domina biancina suum consensum reuocare potuerit per.l. fi.C. de pac.& ar.l.si cum dotem.§.eo aūt tempore.so.ma. tamē principalis contractus donationis celebratus inter antoniam & franciscam non uidetur reuocatus.consensus enim domine biancine uenit accessorie ad contractum donatio-
2 nis. † sed principale non regulatur secundum naturam accessorij maxime ubi inter principale & accessorium est diuersa ratio ad hoc.c.j.de cōle.ec.uel altā.& l.si tibi.§.de pignore. & quod ibi no. ff. de pac.in domina enim biancina consensus est mutabilis siue ambulatorius quia per eius obseruantiā induceretur uotum captande mortis.ut d. l. fi. quæ ratio cessat in antonia donatrice vñ cum non idem iosit uitium debet esse ualida si ad ipsam bona donata fuerunt deuoluta.d.l.specie.diuersorum enim diuersa est ratio & censura iuris.l.si maritus.C.de do.inter ui & uxo. Sed his nō ob. contrarium uidetur de iure dicendum & præmitto q̄ 1
non potest testator facere siue disponere etiam cum iuramento ne sibi liceat reuocare testamentum.ut no.in.c.q̄ semel placuit.de reg. iur.lib.vj.in mer.& Old. in questionib. suis.& est communis op.in.l.si quis.in prin.testi.de le.3.& est hoc uerum etiam quo ad tertios paciscentes super hæreditate alicuius de mente enim dicte. l. fi. C. de. pac.& expræsse uidetur non solum quo ad ipsum qui consensum suum accōmodauit ut reuocare eum posit. sed etiam quo ad ipsos tertios paciscentes quocunque titulo nullum esse q̄ geritur super hæreditate hominis uiuentis & postea reuocantis consensum dicta enim. l. irritat omnes donationes & pactiones & contractus super hæreditate hominis uiuentis nisi in uno casu duntaxat sed si ille de cuius hæreditate agitur consenserit & in consensu perseuerauerit pro ut ibi dicitur ubi quo ad propositum signanter notandum: quia rales pactiōes statuti essent cōtra bonos mores. & p̄ consequens iuramētum etiam de iure canonico.c. non est obligatorium.de reg.iu.&.c.quamuis.de pac.l.vj.iuramentum enim in illis casibus non erat interpositum contra bonos mores sed contra simplicem legis prohibitionem edire in fauorem priuatarum personarum principaliter. iuxta
3 plene no.per Bar.in. l. si quis pro eo. ff. de fideius. † Non ob.quod dixi de principali accessorio &c.quia dico consensum huius de cuius hæreditate agitur censeri quid principale,quia per ipsum firmatur pactio quæ alias esset nulla & pena priuationis digna super hæreditate hominis uiuentis ut ibi.&.l.nec nos.C.de capti.& quod ibi no. non ob.q̄ dominus super iure de futuro posset pacisci quia fateor in alijs casibus quam in illo.s.hæreditate tertij.facit quod no. Bar.in.l.is potest.ff.de acq. hære. Postremo subtiliter aduertendum quòd postquam domina biācina suum consensum in donatione expræsse accommodatum reuocauit & aliter de bonis suis expresse deposuit quadrantem uidelicet domine antonie legādo & in triēte instituēdo uidet expræsse dictam pactionem super suis bonis reprobasse. Franciscus igitur super triente eius heres aduocando a domina antonia coherede sua quadrantem & trientem uidetur uenire contra uoluntatem testatricis & quodammo indirecte

directe

directe denegare super suam hæreditatem liberam testamenti factionem dum reuocæ ordinata ob eo, l. quæ a patre.C. de test.mili. Ex quibus concludo quod non ob. dicta donatione irrita per penitentiam aute testatricis dictæ dominæ antoniæ prælegatum & institutionem saluas fore & posse consequi non ob. dicta donatione &c. do. Pet. de Anchar.

CONSIL. CCCCIIII.

1 *Papa si dispensauerit cum minore ut beneficium curatum obtinere possit an abbas cui licentiam concessit de certa uicaria idoneæ personæ prouidendi utrum prouidere poterit dicto minori.*
2 *Idoneitas personarum ad beneficia curata quæ dicatur.*
3 *Rescriptorum uerba ad limam iuris communis sunt referenda.*
4 *Papa & imperator id possunt per legem priuatam quod & per legem uniuersalem.*
5 *Formam nouam mandato non dabunt si exprimantur quæ tacite insunt.*
6 *Implementum ualeam sufficit ad dissolutionem obligationis.*
7 *Remissio semel facta non tollitur & spes melioris conditionis non admittitur.*
8 *Dispensatio qualiter fiat & quid continere debeat.*
9 *Beneficium principis uolui facto amissum reintegrari debet.*
10 *Legatum auri uel argenti non extinguitur. si postea in massam conflatur.*
11 *Argumentum de uno ad reliquum in separatis non ualet.*

N CHRISTI nomine amen. Tria dubia in causa ulrici contra ernestum & bartungum ex actorū prolixitate elicita sunt per reuerendum patrem & dominum dictæ causæ auditorem: Et quia primo de personis quam de iuris ratione quærendum est.l.si quæramus.de testa.&l.
1 quidam referunt.de iure cod. † In ordine dubiorum. Primo quæritur utrum ulricus dicatur idoneus ad obtinendū ecclesiam curatam siue uicariam perpetuam. Dubium facit quia cum ipso iure in ætatis suæ anno xiii. dispensatum fuit ut non obstante ætatis defectu posset curatum beneficium obtinere abbati etiam sancti alberti cuius abbatiæ ecclesia de qua agitur erat iam unita per papam facultas concessa fuit per eundem papam ut de uicaria dictæ ecclesiæ posset personæ idoneæ prouidere qui prouidet dicto ulrico cum quo per papam in ætate fuerat ut prædicitur dispēsatum. Et allegatur quod non potuerit quia facultas abbati concessa cum dicatur in ea personæ idoneæ prouidere &c. debet intelligi de idoneitate naturali non ciuili.i. de illa quæ statuta est per sacros canones in beneficiis curatis obtinendis non de illa quæ prouenit ex rescripto apostolico. Illa autem est.xxv.annorum non xiii.cap.cum in cunctis.de elec.& cap.licet canon.eod.tit.lib.vi.& pro hoc.l.un.C.de his qui ve.æta.impe.cum materia ibi posita quia uerba in dubio sunt naturaliter non ciuiliter intelligenda c.susceptum.de rescrip.lib.vi. Præterea ista gratia & facultas abbati concessa debet referri ad intellectum iuris com-
3 munis † sicut regulariter uerba quorumlibet rescriptorum & dispositionum omnium.c.causam quæ de rescrip.& cap.cum dilectus.de consue.&l. quæro.§. inter locatorem.ff. loca.& l.2.C. de nota.ad illud enim ius quod papa scire præsumitur se uidetur retulisse dum dixit personæ idoneæ non ad ius singulare dicti indulti quod præsumitur ignorasse.c.1.de const.lib.vi.intentio autem papæ debet præ ceteris dominari & sequi per eum cui aliquid iniungit. c. super literis.de rescript.& c.cui non de præben.lib.vi.& l. diligenter.ff.manda. Præterea quo ad gratiam ulrici sumus in materia odiosa.sicut pueri promoueantur ad beneficia curata.c.indecorum. de eta.& qua.& c.super in ordinato.de præben.debet ergo stricte interpretari ut per eam.l. non possit prouideri uigore gratiæ specialiter alii concessæ secundum formā iuris ut dictum est. sed alias per suum uel alium ordinarium ut sic quantum possumus restringatur gratia odiosa duntamen aliquid operetur quod bene colligitur ex ca. is cui.de preben.lib.vi. Contrarium prædictis non ob.uidetur de iure dicendum. Pro cuius clariori demonstratione præmitto quod modificatio ætatum in beneficiis & aliis dispositionibus est inducta mero iure positiuo.s.canonico uel ciuili quæ iura limitant ætates diuersas iuxta diuersitatem materiarum prout uisum est ipsi iuristatori nec in hoc possumus reddere rationem aliam nisi quia sic principi placuit. l.1.§.1.ff.de constitu.princ.& no. in cle.generalem. de eta.& qualit. Ex quibus patet quod quælibet ætatis modificatio debet dici canonica uel ciuilis non autem naturalis. quia natura ætates non distinguit in actibus hominum sed postquam homines habent intellectum censentur habiles ad acquirendum & retinendum etiam furiosi & dementes ex quibusdam dispositionibus, facit instit.de auth.tut.post princip.&l. pupillus.de acq. hæred.& l.donatarum. C. de acqui.poss. Prædictum ergo argu. de intellectu naturali non ciuili ad propositum non
4 accedit † Item etiam præmittendum est quod illud quod potest papa uel imperator per l.uniuersalem potest per legem priuatam & specialiter concedendo priuilegia & indulta quæ dicuntur leges priuatæ. iiii. distinct. priuilegia sunt enim ambo ipsi leges animatæ in terris,in auth.de consulum.princi. papa igitur habilitando aliquem per rescriptum uidetur quo ad illum derogasse iuri communi quo ad omnia ut l.quidam consulebat in fin. ff. de re iudic.ibi omnia agere decreuit &c. hinc est quod dicit lex sacrilegii instar esse disputare an sit idoneus quem princeps elegit.C.de cri.sac. leg. disputari. dispensatio igitur in ætate henrici quo ad curata beneficia reddit eum ita habilem sicut esset quilibet maior annis quo ad illa ut sic idem operetur specialis prouisio quo ad casum illum. quod operatur generalis quo ad omnia.l.si duo.ff. de admi. tuto. & l. omnes.C. de quadri.præscript. Et per hoc non obst. quod dixi uideri se papam retulisse ad idoneitatem ætatis de iure communi non indultu speciali.nam in quantum ad ulricum postquam semel decreuit eum idoneum ad curatū beneficium debet similiter per ipsius commissarium idoneus reputari & licet de illo indulto ulrici in facultate cōcessa abbati papa non præsumatur habuisse notitiam sed de iure communi tamen implicite & generaliter uidetur se retulisse ad omnes habiles tam de iure communi quam
8 speciali cum quelibet idoneitas descendat ab eodem fonte & ab eadem causa efficiente scilicet tam specialis ulrici quam generalis abbati,papa enim post dispensationem suā interrogatus an ulricus sit idoneus ad curatum proculdubio fateretur quod sic postquam cum eo dispensauit.similiter igitur debet respondere abbas ut d. c. super literis de rescrip. & per illa non ob. ar. in contrarium. de quo supra, uidelicet quod secundum ius cōmune debet uerbum idoneus intelligi. nam quo ad ulricum debet intelligi secundum ius speciale sibi concessum. Præterea si prædictum uerbum idoneé non esset appositum in adulto abbatis nō fieret dubium quod eidem ulrico potuisset prouideri de illa perpetua uicaria postquam censetur iam idoneus ex rescripto papæ generaliter ad quodcunque beneficium curatum.ut d.l.quidam consulebat.& d.l.1.de cri.sa. ex illo ergo uerbo idoneé ingeritur dubium quod de tali idoneitate iuris singularis non debeat dictum uerbum intelligi sed uidetur quod expressio huius uerbi non alteret neque aliquod ultra addat quam si fuisset omissum quia tacite subintelligebatur ex dispositione iuris communis quo cauetur quod beneficiis prouideatur de personis idoneis.ut c.gra-
5 ue.de præben.&.c.causam de elec. † illa autem quæ tacite insunt si exprimantur non dant nouam formam mandato sed personam excitant & mouent cui debeat prouideri.& hæc est doctri.doc.& uera de qua in cle.1.de of.deleg. in fi. per Inn.in c.prudentiam.de offi.deleg.facit quod no. Io. an.in c.1.de const.li.vi.ubi etiam plene scripsi.Non ob. quod dicta gratia abbati concessa non debeat extendi ad ulricū cuius dispensatio debeat ut odiosa restringi quantum plus potest dumtamen aliquid operetur per c.is cui præal. quia hic non quærimus de restringenda uel amplianda gratia ulrici sed abbatis cuius indultum ut possit ecclesiæ de perpetuo

petuo uicario prouidere &c.debet dici siue censeri fauora
bile non odiosum cuius effectus debet in alium deriuari
non apud eum remanere iuxta no.per Lapum & per me in
d.c.is cui.& c.dudum eo.tit.& esset absurdum dicere quod
dictum indultum ita restringatur quòd posit per ipsum
prouideri ulrico per suum uel alium ordinarium de cura-
to & non per illum cui papa fecit gratiam specialem super
prouidendo personæ idoneæ. sic enim interpretando mi-
nor esset potestas illius cui papa facultatem concesit quã
illius cui conceditur per ius commune cum tamen debeat
esse maior quo ad illum casum.c.studuisti.de offi.le. & qđ
no.in c.si de beneficio.de præben.in cle. in ratione sui. Et
per hoc non ob.ultimum ar. contrarium. Secundum du-
bium est quia per dispensationem super defectu ætatis ulri
ci semel obtinuit uicarium dicte ecclesiæ unite utrum po-
stea dissoluta per reuocationem posit abbas cui de nouo
papa concesit facultatem prouidendi dicte ecclesiæ de re
ctore idoneo dicto. v. in dicta ecclesia in qua fuit uicarius
prouidere de rectoria. Dubium facit quia postquam semel
uigore dispensationis fuit dictam uicariam perpetuam as-
secutus uidetur quod dicta dispensatio sit consumpta nec
eius uigore posit amplius aliud uel aliam nouo titulo ob
tinere: & quia super hoc sunt opiniones contrariæ Archi.
& Io.an.ideo quæ sit uerior & probabilior opin.etiã apud
modernos fuit in dubium reuocatum. nam Arch. tenet ꝙ
postquam semel uigore dicte dispensationis fuit assecutus
beneficium per ipsam amplius illo dimisso nõ posit aliud
beneficium obtinere. Io.an.contra quorum rationes & mo
tiua plene habentur.de præben.c.non potest.§. j. lib. vj. in
nouel. In qua quæstione cum legerem dictum librum &
scriberem quid tenendum in prædicta quæstione mihi ui-
sa fuit opi. Io.an. uerior & probabilior & prout tunc scri-
psi ita hic interserendum duxi de uerbo ad uerbum.uersi-
culi uero in d. §. quod dispensatio facta quod posit quis
duo beneficia recipere & licite retinere intelligitur de
duobus primis & glo. quæ incipit ita dicebat ecclesia.alle
gat quatuor. ll. unum c. ad hoc.ad idem allegat in nouel.
ff.de iur.do.l.dotis promisio.& de pac.do.l.inter socerum
§.ult.& qui & a qui.l.matrimonium.de uerbo.sig.l. scien-
dum.& de bo.aut.iu.po.l.ult.& de leg.cum pater.§.certã.
ff.ut leg.causa caua.l.j.§.si cui.omnes enim iste.ll. probant
quod ad dissolutionem obligationis & liberationis sufficit
6 † primum unicum implementum ita quod uigore dispensa
tionis debet sufficere impleuisse semel nec de perseueran-
tia est curandum.sicut in conditione dicimus quod sufficit
impleuisse semel nec de perseuerantia postquam extitit est
curandum etiam si non duretur. l. si quis hæredem. C. de
insti.& substit. sub condi. fac. l. si socius. uers. nec pro eo.
ff.pro socio.ubi conuentio de dando filiam unius ex socijs
de communi refertur ad unam uicem non pluries nec in ca
su huius.c. debet intelligi de duobus primis.si enim intelli
geretur de ulterioribus post duos primus extenderetur in
infinitum. sed infinitas est uitanda in dispositionibus odio
sis.ff.de dam.infec.l.qui bona.§.si.& c.cum in multis. de re
scrip.tacit quod no.in gl. in l. maritus. ff. loca. de medico
qui promisit liberare infirmum a podagra quem liberasse
noscebatur.sed tamen postea superueniu an interim tenea-
tur eum curare ibi arguit pro & contra ex multis iuribus
quorum quædam probant quod sufficit impleuisse semel
alia probant quod non sufficit sed non decidit. Et prædicta
faciunt ad quæstionem quam plene ibi examinat Io.an.di
spensatum est cum illegitimo super beneficio obtinendo si
dimisso primo ꝙ uigore dispensationis obtinuit an pote-
rit recipere secundum Arch.quod non. Pro quo faciunt su
prædicta iura quæ uolunt quod faciat semel tantum.ad idẽ
supra de filijs præsbyterorum.c.j.& quod ibi per Io.an. su
per uers. unicum. Et dicit Arch.ita pronunciasse bonifa-
cium. Dura uidetur Io.an.ista opi.& nimis late officere nã
secundum eam idem esset in quocunque inhabili propter
crimen pp uitium uel irregularitatem cum quo esset circa
habendum beneficium dispensatum ut ad primum tantum
dicta dispensatio restringatur sed id non est uerum secun-
dum eum. Non ob.illud c. & iura prællegata nã aliud est
dispensare super persone inhabilitate prout loquitur præ-
dicta quæstio aliud super beneficiorum pluralitate de qua
loquitur illud.c.prima enim persona respicit. & est perso-
nalis ideo cum persona durat sicut priuilegium personale.
de reg.iur.priuilegium:nec dimisio primi beneficij reddit
eum inhabilem nec reducit ad statum primum.inhabilita-
7 tis quia † remisio semel facta non debet tolli.xxiij. q. ij. si
is qui.nec spes melioris cõditionis debet adimi.C.de nup.
l.imperialis in prin.facit quod no.Io.an.post Inn.supra de
transla.e. si. super uerbo examinari.dispensatio uero super
pluralitate non concernit principaliter personam imo ip-
sam alias habilem præsupponit sed concernit beneficiorũ
numerum quæ iuribus est inimica ut ambitio.ut quis. f. sic
pluralis.ut supra.c. quia in tñ cum si.non mirũ ergo si nu-
merus duorum beneficiorum de primis duobus intelligitur
& ex cã prædicta restringitur ad duo prima sicut nomen
hæredis de sui natura protenditur ad primum qñ.s.deduci
tur in dispositione non transmisibili ad hæredes.ut in usu
fru.& l.antiquitas.C.de usufr.& l. sciendum. de uerb. sig.
Non ob.c.j.de filijs præsby.nam ibi fuit dispensatio super
uno beneficio cum persona inhabili,licet em nõ posit ha
bere nisi unicum ut ibi dicit tñ eo dimisso succesiue unũ
post alterum poterit habere plura ut ibi no. Ioa.mo.in add.
& sic concludit. Et istam opi. Ioa.an.credo ueram nam iu-
ra semper considerant in dispõne causam proximam & nõ
remotam.ut no.in c.ceterum.de hom.& l. similiter. ff. rer.
amo.& l.togasti.in prin.si cer. pet. ubi dispositio iudicatur
ex causa proxima non remota sicut in quæstione proposita
eum papa dispensat cum inhabili super beneficijs obtinen
dis persona uenit principaliter in dispensationem in qua
nullum uenit beneficium sed persona habilitatur ad ipsum
sed cum dispensatur ut posit duo uel tria beneficia obtine
re ista concernit principaliter beneficia non personam ꝙ
paret quia cum iste esset alias inhabilis ad beneficia ꝓpter
crimen uel irregularitatem non posit uigore dictæ dispẽ
sationis talia beneficia consequi quia papa dispensat super
impedimento pluralitatis non inhabilitatis ergo submo-
to uno aliud remanet ut l.& si non lex.ff.de hære.insti. per
hoc facit quod no. Spe. tit. lj. §. nunc ostendendum. uers.
8 xviij. † nam cum dispensatur cum inhabili debet fieri de
hoc expressa mentio nec sufficit generalis maxime quia fie
ri debet cum causæ cognitione aliter potius potest dici fa-
ctum temerarium quod agitur contra iura quam dispensa-
tio etiam facta a sciente & dispensare ualente. ut no. eod.
tit. §. qualiter autem. uers. dicunt autem quidam & uers.
nunquid ergo ista sunt uerba mea post Io.an.in d.cap.non
potest. Ex quibus apparet opin. Ioannis and. melioribus ra-
tionibus corroborari & magnam esse differentiam inter
cãm.c.non põt.& q.nostrã. Io qua etiam ulterius aduertẽ
dũ est.quod quæstio sua loquitur in priuilegiato qui sponte
dimisit primum beneficium quod habebat uigore gratiæ si
bi factæ nos loquimur in ulrico qui dimisit necessario uica
riam propter reuocationem & ista multum differunt fa-
cere actum uoluntarium uel coactum siue necessarium.
istis enim qui necessario actum faciunt semper est a iure
succurrendum ut remaneant sine damno alijs autem non
ita: ut l.fideiussor.§.si necessaria. ff. qui satisd.cog.sic ergo
huic ulrico uidetur a iure subueniendum ut post beneficiũ
ꝙ uigore gratie consecutus fuerat facto legis animate. i.
papæ amisit ad suam gratiam pristinam etiã si extincta fue
rit ipso iure redeat ut seruetur illesus arg.hoc optimum de
præb.c.si beneficia.lib.vj.ubi ad ius etiam per renunciatio
nem extinctum reuertit si illud ꝙ obtinuit facto pape per-
didit siue amisit. pro hoc ẽt facit natura resciscoriorum.qñ
enim facto legis uel iudicis de nouo quæsitũ rescinditur
semper ad antiquũ quis reuertit ipso iure.ut patet in mino
re restituto aduersus traditionem. nam & creditori actio
iam extincta reformatur antiqua:ut l.j.C.si aduer.trans.&
in quolibet iudicio restituto hoc contingit ut in nouel. &
si.item postremo dicit lex ꝙ iuuari non decipi beneficijs
9 nos oportet.l.in commodato.ff.com. † sed si semel benefi-

cio principis beneficium cõsecutus sum & illud facto eius amisso equum est me ad meã gratiam ipso iure reintegrari. nam sicut a beneficio principis receditur cũ incipit esse iniquum. c. suggestum. de deci. & l. ex facto. ff. de uul. & pu. Ita econuerso si reuocatio extinguitur debet beneficium reuiuiscere ut sic contrariorum eadem sit disciplina & sicut propositum in proposito operatur ita oppositum in opposito. xxxij. dist. hospitiolum. & inst. de his qui sunt sui uel alie. iu. in prin. Ex istis apparet q est magna dr̃ia inter terminos quæstionis ulrici & quæstionem Arch. in qua tñ nõ ita subtiliter aduertit sicut Io. an. ut patet ex prædictis. Ex quib. concludo in secundo dubio quod non obst. q ulricus adeptus fuerit uicariam perpetuã uigore dispensationis super etate obtinendi beneficium curatum &c. sũ illa uicaria amissa uigore reuocatorie ipsius pape possit aliud & multo fortius iterum obtinere & per pñs dispensatio non sit extincta. sed duret semper habitu licet non actu do nec eius uigore aliquod curatum possideat fm Io. an. ut dictum est supra. Tertium & disputatiuum dubium est an p ipsam reuocatoriã unionis fuerit reuocata ipsa uicaria ulrici in dicta ecclesia parochiali unita dicto monasterio sancti Lamberti. Ad partem negatiuam q non fuerit reuocata arguitur in plurib. medijs. Primo quia mutatio status rei de qua agit non perimit nec extinguit iura prius in illa acquisita tertiæ personæ siue illa iura competant de iure cõi siue priuilegio spali. lxxxv. di. Arch. in si. xj. q. j. peruenit de aut. & u su pal. c. ex tuarum. de eccl. edifi. c. ad audientiã. ij. non em̃ papa uel princeps ut concedere priuilegium in alterius iniuriã siue dãnum. ix. q. iij. nunc uero. & C. de eman. libe. l. nec auus. & c. quamuis. de rescrip. lib. vj. Ex istis igit̃ apparet q status mutatio dicte ecclesiæ parochialis facto pape contingentis per suam reuocatoriam nõ perimit ius quæsitum ulrico in perpetua uicaria: quia hoc non operat status rei mutatio nec pape intentio ut in iurib. præalleg. facit. l. ij. §. merito & §. si quis a principe. ff. ne quid in loco pub. & alibi dicitur q sedes appostolica vr̃ fauorabilis & non minuit neque consumit cum alterius opprobrio uel iactura. c. ex tenore. de foro comp. xj. q. iij. si quis non obediat. xxij. q. v. q. uero. & de don. inter uir. & uxo. c. nuper. Secundo probat quia stante rei substantia accidẽtis status rei uariano non est hñda consideratio neq; ratio sed cum onere suo prius annexo remaneat hoc mĩ probant plura exẽplã similia in iure. Primo quia terra de quã decimæ ex pascuis soluebant si sit ad frugum fertilitatem redacta de fructib. soluentur quia eadem est terra in substãtia licet ex accidenti fructuum qualitas sit mutata. de deci. c. comissũ.

10 & c. cum in tua. † Item si testator legat aurum uel argentũ qd̃ postea sit conflatũ & ad massam redactum non extinguitur legatum quia licet accedentis fiet mutatio remanet tñ eadem materia sic massa legata debent ciphi postea ex ea facti ff. de leg. iij. quæsitum. §. illud. & generaliter hoc habet locum in omnib. quorũ materia non mutat & ad eandem reduci põt ius in eis quæsitum non extinguit licet per accidens eius status permutetur. ut no. in d. §. illud. Ad propositum ergo licet status huius ecclesię mutetur de uicaria in rectoriam per accidens non per hoc ius quæsitum in ipsius rei substantia. i. ecclesia extinguitur siue tollitur sed alteratur cum dicto onere. & hinc est q si ecclesia uel monasteriũ de nouo quouis titulo ad religiosos peruenit illud debent præstare ad quod primo ipse ecclesiæ uel monasteria tenebantur cle. j. de censi. & gñaliter onus rei annexum cum ipsa re transit pacto contrario non obstante. l. inter debitorem. ff. de pac. xj. q. j. si tributum de pignorib. c. ex literis. hinc est etiam q res obnoxia seruituti transit ad quẽlibet cum sua cond. ff. de ser. ru. præd. l. uia. §. si fundus. quinimo ẽt si in personam priuilegiatã transferatur nõ per hoc uitiatur onus prius iniũctũ. ff. de jur. fis. l. fiscus facit. ff. ad Treb. l. Marcel. Ad propositũ ergo licet status ecclesiæ mutetur uicaria in rectoria non p hoc uicaria ulrico iã quæsita & in qua secundũ appostolũ ppetuo permanere dẽt lex. dist. sanctorũ. dẽt extingui sed durare uelut onus annexum ipsi rei p iura præal. Tertio hoc probat inhabilitatis super

uenientis circa actũ consummatũ non hñda consideratio sicut si a principio affuisset haberet uitiare. patet hoc in matrimonio consummato q superueniẽte fornicatione affinitate cognatione spirituali adoptione uel simili impedimento nõ soluitur q tamen si fuisset a pe contractus matrimonij uitiasset. xxij. q. ij. c. his qui. & c. sequẽti. de cognatione spũali c. ij. de eo qui cogno. consan. uxo. suæ. c. discretione & p totum. Patet ẽt in dño qui non perdit ius in seruo postea facto clerico. liiij. dist. frequens. & c. si seruus sciente. ad hoc facit illa regula q factum legitimũ retractari non dẽt licet casus superueniat a quo potuit inchoari. ut in c. factũ legitime. de re. iu. lib. vj. facit. lv. dist. pcepta. & de his q sunt sui uel alie. iur. l. patre furioso. & l. furiosum. C. qui testa. face. pos. ubi non uitiatur testm̃ licet superueniat furor. si ergo a simili non debet uiciari uicaria iã perfecta & psummata licet ecclesia in qua est dissoluta unione recuperat primũ

1 statum. s. rectoriã. † Quarto probatur sic in diuersis & separatis non arguimus de uno ad reliquũ. l. si maritus. C. de don. inter ui. & uxo. l. papinianus. ff. de mino. sed perpetua uicaria & rectoria in eadem ecclesia sunt iura penitus diuersa nihil inter se cõe habẽtia quod probatur: quia distincti sunt redditus perpetuæ uicariæ & rectoriæ ut in c. extirpandæ. §. qui uero. de præb. distincti tituli quorũ unus non dependet ab alio nã uicarius non recipit titulum a rectore sed ab epo. & penes ipsum dicitur esse cura animarum siue cure exercitium. cle. j. de of. uica. & est in ecclesia ppetuus sicut rector ibi, & hinc est q mortuo uel trãslato principali rectore non extinguitur titulus uicarij q esset si a rectore titulus uicarij dependeret. ut c. j. de of. uica. lib. vj. similiter in exercitio actionum & in curia fori penitẽtialis uicarius præfertur rectori. facit. c. g. perpetuus. de fid. inst. & dixi plene post Io. an. in c. exposuisti. de præb. Ad propositũ ergo cum bonifacius hic reuocauit uniones ecclesiarũ parochialium & nihil dixerit de uicarijs in dictis ecclesijs prius ordinatis non uidetur ipsas uicarias reuocasse quia quod non mutatur &c. C. de appel. l. præcipimus. in fi. &c. d. Pet. de Anch.

CONSIL. CCCCV.

1 *Impetrans literas ad præbendam uacantem an præferatur ei qui ante literas optionis impetrauit.*

2 *Ius suum pro derelicto habere dicitur qui ipsum longo tempore non prosequitur.*

3 *Beneficium non uacans qui occupauerit ad illud redditur inhabilis.*

VIA vt ait lex a primordio tituli posterior formatur euentus. l. j. C. de impo. lucra. descrip. lib. x. ideo uidendum est ante omnia q̃s † a principio in dictis canonicatibus & præben. de gloralanis ius habuerit & tã per præsbyterum an bona qui nititur ex impetrationib. apostolicis quam præsbyterum. Ant. de bertis rubeis in facto præsupponitur uacationem dictarum canonicarus & præben. per mortem salui de saluis traxisse principiũ ex quo principio immediate præsbyter an bona ius prætendit præsbyter aũt Ant. de bertis rubeis ex deriuatione pbyteri Ant. de grauago. & eo postea mortuo bartholini ẽt post defuncti qui post dictam uacationem per mortem salui canonicẽ obtinuerunt successiue nititur se tueri: quis ergo sit in iure potior uideamus. Et super hoc supra plenissime est allegatum & conclusum pro præsbytero Ant. q̃ conclusio vr̃ mihi iuri consona. nã ut s̃. in facto persupponitur die xxj. septemb. obijt dictus saluus & idem præsbyter Ant. de grauago. die. xxiij. eiusdem mensis optauit iuxta consuetudinẽ dicte ecclesiæ & sic ex tempore optionis fuit sibi quæsitũ ius in dictis canonicatu & præben. iuxta c. si. de consue. li. vj. præsbyter autem an. bona impetrauit dictos canonicatum & præben. tanquam uacãtes die. xxiiij. nouemb. sequẽtis & sic postea per mensem & xx. dies quo tẽpore non uacabant cũ esset in eis dicto Anto. de grauago ius quæsitum quod papa in dictis suis literis expresse reseruauit sicut debuit.

bult.c.quamuis.de rescri.li.vj.& c,ex tuarum.de aut.& usu pal. Ex quo etiam circunscriptis alijs surreptionibus literarum dicti Ant.bona de quib.in præcedentibus allegationibus ex illa liquido deprehenditur dicto Anto. nullū ius competere in prædictis can,& præben. Est enim posterior in titulo & possessione,dictus autem præsbyter Anto. de grauago fuit potior in utroque igitur præferendus nedū in beneficialibus sed prophanis.c. enim cui.de præben.lib. vj.& c,tibi qui gratiam.de rescri.eo.li.& l.quoties. C. de rei uen.& quod no.in c. si tibi absenti. de præbend. lib. vj. Præterea apparet ex narratis supra,in facto quod a tēpore primæ prouisionis factæ Ant.bona usque ad tempus literarum suæ confirmationis eundem primæ prouisionis fluxerunt anni.viij.& duæ uacationes. In quarum prima dictus Anto.de grauagn optauit & in secundo bartholinus bonellus similiter optauit & pacifice possedit usq; ad Mccccvj. Et sic a tempore primæ prouisionis dicti Ant. de bon. usq; ad tempus mortis bartholini pacifici possessoris fluxerant anni xiiij. in quibus non apparet Anto. bon. nec primam nec secūdam prouisionem prosecutus ex cursu eius temporis tam prolixi resultat notabilis negligentia quæ facit ut collationes & prouisiones factę ab alijs ualeant licet alias essent nulle decreto & alijs obstan.in posterioribus literis ut.c.tibi qui gratiam in si.præalleg.cap.si clericus. de præ-
2 ben.lib.vj. uidetur enim † quodammodo ius suum habere pro derelicto & pro eo non fuisse scriptum qui tam longo tempore gratiam suam non prosequitur facit quod no. in cap. mandatum. de rescript. per Inno. unde sine præiudicio præsupposito quòd primæ literæ dicti Anto.de bon. præualuissent optationibus prædictis tamen postquam tanto tempore tacuit & neglexit perdidit dicta iura prioritatis:ut in iuribus præalleg . Sed uidendum esse de iuribus secundarum literarum dicti Anto. bona quæ ueniunt ad confirmationem priorum cum clausula quòd habeant tactum retro & perinde ualeant plenamq; obtineant &c. in acquisitione igitur iuris in re ad rem ex illo tempore debet suum principium attendi ut si tūc non sit alteri ius quæsitum dictus Anto. bona cæteris præferatur sed ut dictum est supra illo tempore date priorum literarum erat Anto. de grauago ius quæsitum per optionem per unum mensem & xx. dies antequam primæ literæ emanarent si ergo ex primis nullum ius quæri potuit nec quæsitū fuit ergo nec similiter ex prædictis secundis cōfirmatorijs & habentib. tactum retro usque ad tempus illarum & non ante. in confirmatione em̄ traditur regula ut interposita sup dispōne non plus iuris tribuat q̄ ex confirmata cōpetebat quinimo nec illā reddat ualidam si illa deprehendatur inutilis.cap. quia diuersitatē.de conces.præb.& c.si gratiose.in si. de rescri.li.vj.& c.cū inter eos. de re iud. & quod no.in l.si quis prioris.ad Treb.Non ob. quod in dictis secundis literis ponitur clausula non ob.optionib.&c.quia ut s̄. cōtinetur in allegationib. dicta clausula dēt intelligi de optionib.medij tēporis inter primā prouisionem & secundā confirmatoriā primæ non de optione præcedenti primā prouisionē ut fuit alia optio.Ant.de grauago per quā desijt uacatio prædictorū canonicatus & præb.& fuit per eā ipsi ius quæsitū. papa aūt adhuc de uacante prouidet & confirmat dūmodo non sit alicui ius quæsitū.Ex quib.patenter ostendit quod dicta clausula non obst. optionib. non ostenditur ad optionē nostram præcedentē & primas & secundas. clausula em̄ non ob.non extendit gratiā ad ulteriora tpa quam in literis sit expressum.ar.cle.j.de præb.l. legata inutiliter. de leg.j.Præsupposita igitur prima optiōe an. de grauago ualida q̄ reddit impetrationes Antonij primā & secundam surreptitias utpura concessas super can.& præb.uacan. tūc temporis cum non uacarent necessario inferē quod sequēs optatio bartholini ex uacatione per mortē antonij de grauago facta fuit ualida & firma & consequenter post aliam uacationem per mortē dicti bartolini electio facta de prædicto an.per cap.de bertis rubeis . Ad istas em̄ uacationes literæ dicti an.bona se non extendunt sed ad illā duntaxat per mortem salui & quo ad illā duntaxat literæ illę surreptitie sunt ut prædictū est.facit.c.susceptū.de rescrip.li. vj. Ex prædictis ꝯsñter infertur ꝙ confirmatio iudicis secularis de dictis can.& præb.facta dicto an. de bona licet nulla penitus ex defectu iuris.c.decernimus.de iud. præsupposito fuit nulla quia literæ super quib.fundatur sunt surreptitie & nullius momenti.facit quod no.in c.ad audientiā.& c.ad aures.de rescri.Et nnū ultimo non omittā quod idem An. bona si quod ius habuisset illud perdidit propter talē aditionē iudicis secularis ac perdere debuisset & dēt. c.si
3 diligenti de fo.comp.† Præterea quia occupauit nō uacās de iure uel de facto reddit inhabilis ad bñficia & infamis iuxta no.in c.qui in uiuorū.de conces. præb. Concluditur igitur quo ad quæsita ꝙ Ant. de Bertis rubeis ꝓculdubio cōpetit ius in re in dicto canonicatu & præb. an. aūt bona penitus nullum ius habet prout ex superioribus clare patet &c.Pet. de Anch.

Punctus talis statuimus quod si priorem generalem mori cōtingat socij qui pro tempore fuerint solūmodo hñt generalem cap.congregare pro alterius prioris generalis electione fienda ad quā electionem conueniant illi fratres qui in constitutionib.papalib. nominātur ut priores oēs conuentuales & locales ordinis prælibati. Cōstitutio papalis hæc est:statuimus igitur quod per eosdem frēs per quos omni anno celebrari consueuit dictorum capitulū generale extunc de triennio in trienniū tantū gñrale c. celebreē ad qđ teneantur uenire prior generalis qui est & qui pro tēpore fuerit & oēs prouinciales &c. Contingit quod prior generalis citauit ordinem de mense decembris proxime præterito pro generali capitulo uen.celebrādo pro die.xvj.aprilis. proximæ futuri & interim mortuus est die ij. iannarij. Quæritur utrum dicti socij debeant congregare capitulū & sic ordinem nouiter citare pro noua electione prioris generalis in loco ubi eis placuerit in ordine.Secundo quæritur utrum illa citatio teneat quam fecit prior generalis qui decessit &c.Pe.de Anc.

CONSIL. CCCCVI.

1 *Citatio an expiret per mortem citantis.*
2 *Solummodo & qualibet taxatiua dictio quam naturam habeat.*
3 *Iurisdictio defuncti non porrigit suum effectum post mortem.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Prout superius allegatum est citatio ad unum actū siue articulū nō porrigit effectum ad aliū sed in actu diuerso noua citatio requiritur.c.cōsueuit.de offi.dele.& c.ad petitionem de acc. per Inn.generalis aūt prior citauit ca. generale pro ordinis reformatione non aūt pro futuri prioris gñalis electione.nā hoc non spectat ad eū duplici ratione . Primo quia durante eius generalatu:& sic non uacan.eius dignitate nō est de futuri generalis electione tractādum.c. bonæ memoriæ.s̄.de elec. Secundo quia in casu uacationis per mortē generalis prioris constitutio ordinis supradicta potestate congregandi capitulū generale pro alterius generalis electione attribuit solūmodo socijs qui pro tēpore fuerunt. & sic certis personis sic concedendo istā ptātem uidet alijs
2 ademisse.ar.l.pluralib.ff.de proc. † & maxime quia in constitutione ordinis ponit dictio taxatiua solūmodo &c. cuius natura est alios oēs excludere ꝑterquā de q̄b. loquit. l.j.C.de patri.q. si.di. Præterea aduertendū qđ prior generalis obijt die.ij.Ian. & añ mortē citauerat gñale capitulū ꝓ eo celebrando die xxvj.april.sequentis. s. cū electio noui gñalis debeat celebrari ĩ.tres menses.c. ne pro defectu. de elec.si dicta citatio extēderet ad futurā electionē generalis prioris protenderetur uacatio ultra tres menses cum tñ quælibet uacatio sit animabus & ecclesijs periculosa . c. quam sit.de elec. lib. vj.Ad casum igitur uacationis non intelligitur facta dicta citatio sed requiritur noua per illos quib.dicta constitutio potestatē spāliter attribuit ar.l.maritus.

ritus.C.de procu.Cõcludo igitur quod citatio capituli ge
neralia facta per reformationẽ ordinis nihil habet cõe cũ
citatione ꝑ futura electione prioris qui in separata & peni
tus diuersis non infertur de uno ad reliquũ.l.si maritus.C.
de dona.inter vir.& uxo.&.c.susceptũ.de rescri.lib.6.Ex
quo etiã cõsequẽter inferi qđ socij de qbus loquiẽ ꝯstitu-
tio ordinis debeot uocare generale capl̃m pro futuro ele.
gñalis prioris ita.n.uerba gñalis ꝯstõnis se hñt quibus non
solum ubi sunt certa,sed etiã in dubio est deseruiendũ.l.ille
aut ille.§.cum in uerbis.de leg.3.&.l.j.§.si is qui nauem.de
exerci.Sed uidendũ est de dicta uacatione gñalis capituli,
facta per dictũ priorẽ generalẽ qui obijt utrũ arctet citatos
ut accedere teneant ven̄.die.26.aprilis qui generali caplo
celebraodo super reformatione ordinis.Et vr̃ quod nõ de
necessitate quia talis citatio adhuc integra vr̃ circũdicta,
nec arcet futurũ priorẽ generalẽ si uoluerit mutare locũ.&
hoc aperte ꝓbarur ea supradicta cõstitutione papali ex cu
ius uerbis colligiẽ quod tale capitulũ congregari debet in
uente generali priore dum dicit uenire teneat prior gene-
3 ralis qui etiã pro tpe fuerit † noo.n.uocatio generalis iam
defuncti põt effectũ suum extendere ultra tps sue iurisdi.
siue officij ar.c.præsenti.de offi.le.li.6.&.l.enim qui.§.iudi
care.de iuris.om.iud.& in casu nostro equitatẽ habet ista
opin.nã cũ inter tps dicte citationis facte pro reformatio-
ne ordinis emerserit casus noue uocationis pro electione
gñalis prior poterit post electionẽ dicti generalis in illo ca
4 pitulo generali deliberari & cõcludi loco capli celebrandi
pro ordinis reformatione uel in illo capitulo reformatio
morũ & omnium incumbentiũ experiri absq; alia uacatio
oe,facit quod no.in.c.fi.de ele.li.6.in nouel.& hæc erit uia
expeditior ut sicut in noua uocatione prioris generalis ele-
ctio morum reformatio & criminum correctio expedian-
tur ar.ad hoc cle.audit nr.de elec.&.l.dominus testamen-
to.de coodi.inde.do.Pet.de anch.

CONSIL. CCCCVII.

1 *Institutio filiarum facta pure super re certa & in diem soluenda an impediat transmissionem iure suitatis.*
2 *Patruus & filij patrui defuncti cum auia paterna ueniunt ad successionem.*
3 *Auia habet usumfructum in portione patrui.*

IN primo quæsito modica uidetur dubitatio
2 † quod dicte filie transmiserunt dictas c.li-
bras pro qualibet iure institutionis sibi reli-
cta, nam earũ institutio in prædictis uidetur
pura sed solutio tantum in diem incertum
delata et sic nõ institutioni sed solutioni seruit incerta dies
apposita facit.l.eum qui ita.de uerb.ob.Item posito quod
fuerit et censenda sit institutio conditionalis tñ quia appo-
sita filiabus in ptãte ois conditio & dilatio remouetur a iu
re.l.omnimodo,et.l.scimus.C.de inoff.testa.Item in filia-
bus dilatio nuptiarũ uel cum nupserint non facit conditio
nem saltẽ usq; ad legitimã necessario eis debitã.iuxta no.
plene per Bart.in.l.titio centũ.§.titio genero.de condi.et
demon.et.l.sancimus.C.de nup.per Bal.post Cyn.Ex qui-
bus breuiter concluditur quo ad primũ quæsitum ꝙ dictæ
filiæ transmiserunt ad eorũ hẽdes ab intestato tã p statutũ
de quo supra quã de iure cõi rõne suitatis postq̃ earũ insti
tutiones sunt censendæ pure ut prædixi.facit quod no.Bar.
in.l.ex militari.de testa.mi.ubi plene de illa transmissione
suorũ hæreditatis paterne nõ agnite etiã uigore instõnis
in re certa.ut in casu nr̃o.l.quoties C.de hære.insti.p Bar.
in.l.ex facto.ff.eo.ti.per eundẽ.Venio ad s̃m quæsitum cu-
ius decisio fundaẽ super statuto nõ super iure cõi s̃m quod
uideretur sororẽ superstitẽ auie patruo et filijs alterius pa
trui præferendã licet Io.aliter in aut.defuncto.C.ad tertul.
sed non vr̃ expediens de hoc discutere uidelicet quid de iu
re cõi cũ simus in casu statuti quo aliter regulantur succes-
siones ab intestato et certis casibus prout.s.ex eo patet.
Sed certe et ad ius cõe debemus recurrere in dubio de quo

quæritur ubi aduertendũ ad casus determinatos in statu-
to.nã in nõ decisis remanemus in iure cõi prout in eo di-
2 citur,et.l.quicquid astringendæ.de verb.obli.† In statuto
aũt quo ad nostrũ propositũ deciditur primus casus in quo
patrui et filij patrui prædefuncti ꝯcurrunt cum auia pater-
na sicut est in casu nr̃o in quo casu auia ad integrũ usum-
fru.patruus ad proprietatẽ uenit.Itẽ deciditur casus cũ pa
truus concurrit cum sorore utriuq; coniuncta uel ex uno
latere tantum in quo casu pariter ueniunt sed casus noster
est cum auia paterna cõcurrit cum patruo & filijs alterius
patrui & cũ sorore ad hæreditatẽ unius sororis defunctæ
utriuq; coniuncte & alterius ex uno latere tantũ, pro casu
statutum nihil dispoluit respectu auie et sororis superstitis
& quia soror facit partẽ patruo per statutũ & patruus ex-
cludit auiã a proprietate si concurrant uidetur ergo quod
soror excludit auiã quia uincit patruum in ꝯcursu ergo &
auia quæ ꝯcludit a patruo in ꝓprietate,quia si vinco vincẽ
tẽte uinco te,ut no.in d.aut.defuncto.Cõtrariũ dico & bre
uiter vr̃ qđ ad successionẽ adulte quæ erat coniuncta soro-
ri superstiti ex uno latere tm̃ auia ꝓferaẽ sorori superstiti
ex uno latere tantum uerũ quia superest etiã patruus & filij
alterius patrui respectu istorũ auia succedit tantũmodo in
usumfr.nõ in ꝓprietate per statutũ in qua proprietate vr̃
ꝯcurrere soror superstes ex vno latere tantũ & etiã illa quę
ꝓdecessit & sic in illa portiõe adulte ꝯcludo quod patruus
& filij patrui ueniunt ad proprietatẽ cũ ꝓdictis sororibus.
auia uero ad integrũ usumfr.s̃m formã dicti statuti.In por-
tione aũt alterius sororis defunctæ utrinq; cõiunctæ admic
titur soror superstes & patruus tantũ pro uirili quia sic sta-
tutum dispooit uerũ quia superest etiã auia quæ cõcurrit,
de iure cõi cum sorore utrinq; coniuncta.ut no.in.d.aut.de
functo.vr̃ quod in dcã portione quæ spectat ad sororẽ auia
3 cõcurrat in dimidia quia sic in iure cõi cauet.† In portio-
ne aũt patrui utrũ auia habet vsumfr.credo similiter per sta
tutum quod sic & hoc modo cõcordat cum statuto ius cõe
in hac igitur successione sororis defunctæ utrinq; coniun-
ctæ filius siue filij patrui defuncti nõ uidentur uenire quia
statutum de talibus non loquitur sed de patruo & sorore
tantum,sed certe uerius credo quod ipsi filij patrui præde
functi cũ auia & patruo ueniant in stirpes per aut.post fra
tres.C.de legi.hære.& sic successio huius sororis utrinq;
coniuncte diuidiẽ in quatuor partes quarũ una auie alia so
rori utrinq; coniuncte alia patruo & alia filij patrui præde
functi defertur & ista successio patrui fundatur illo casu in
statuto alias aut.in iure cõmuni per dictam aut.post fratres
cum aut.defuncto præalle.uerũ aduertendum ad portio-
nem quã dixi de auia.nam ut dixi supra in successio.adulte.
ita in illa vr̃ quod propter patruum & filios alterius patrui
prædefuncti auia in prædicta quarta parte habuerit solum
usumfr.& sic cum auia proponatur mortua usufru.suus
& in success.adul.& istis alterius sororis expirauerit & de
bet reuerti ad proprietarios supradictos qui sunt patruus,
item filij alterius patrui prædefuncti.item soror,ita super-
stes & licet soror prædictis patruo & filijs alterius patrui
præferatur de iure cõmuni tñ per statutum cum sorore ad
mittuntur in success.utriusq; sororis.Ex quibus subtiliter in-
tuẽti patet quod soror superstes propter patruum & filios
alterius plus consequitur quã consecuta fuisset si cum auia
tantum concurrisset quia auia habuisset successionẽ adultẽ
integrã & successionẽ utrioq; coniunctæ pro dimidia sed
quia stante patruo & filijs alterius patrui auia nõ debet ha
bere nisi integrum usumf.& soror cum patruis pariter ad-
mittantur extincto usuf.auie vr̃ ꝙ proprietas reuertatur ad
oẽs qui pariter succedant ut sunt prædicti.Vnde in summa
saluo meliori iudicio in computo concludendum videtur
quod de hæreditatibus prædictarum sororũ defunctarum
fiant tres partes quarum una spectat ad patruum alia ad so
rorem alia ad filios patrui defuncti.de auia autem non est
curandum quia cum habuerit usumfruc.tantum propter
concursum patrui & filiorum patrui prædefuncti morte
eius finitus est mihi uidetur ueritas cum labore et tedio ex-
tricata &c.do.Pet.de Ancha.

CONSIL. CCCCVIII.

1 *Vxor nimis dure a uiro tractata an possit licite ab eo recedere.*
2 *Odiosi statutorum premijs non potiuntur.*
3 *Statutorum uerba ad casum uerum & non fictum sunt referenda.*
4 *Gratia dictio quid importet.*
5 *Contumax qualiter pro confesso haberi dicatur.*

IN CHRISTI nomine eiusque matris virginis gloriosæ Mariæ, & beati Antonij amen. † Probata tanti uiri seuitia con-
1 tra suã sororẽ qui cã uerberibus, uulneribus, uulneribus & cũ cicatricibus dehonestãs & alijs
male tractans vr̃ uxori præbuisse iustã cãm fugæ exhibendo se ei ita terribile & crudele, pbent.n.ista iusta cãm sepa
rationis & denegationis restonis.c.literas in fi.de resti.spo.
& ibi no.i aut.de nup.§.si uero mulier col.4.facit.c.j.q͂ me
tus cã est.n.talis metus habitu semper instans & continuatus,iõ iustus,l.nouissime,qd cu sal.tu,facit qd not.Bar.in.l.
de pupillo.§.si quis ipsi ptori.de ope.no.nun.Istis ergo pro
batis vr̃ ex his isurgere quædã inimicitia seu capitale odiũ
inter virũ prædictũ & uxore sua,& per ɔñs nõ fuit idoneus
accusator sed suspectus uelut inimicus cu uxore studens &
facile litigans tendens ad auaritiã & ad quæstum dotis ista
præferens concordiæ maritali, ideo nõ iustus accusator.c.
accusatores,&.c.nullus.3.q.v. Istis ergo pro veris presup-
positis quod a seuitia uiri fuit arrepta vxor de ciuitate &
cum eo inimicitia sua culpa ɔcta quod statutũ disponẽs qd
ɔtumax habeatur pro confesso nõ dẽt intelligi cũ est actũ
cum non iusto accusatore quodãmodo collusore.l.cum nõ
iusto.de collu.dete.Item non dẽt intelligi cũ accusator de
dit cãm absentiæ accusati.talibus.n,dolosis & odiosis iura
non suffragantur nec participant de eorũ beneficijs.ad hoc.l.lucius
§.lucius titius dama.ff.de leg.2.&.c.alma.de sen. excõ.lib.
vj.unde semel in qõne facti fuit obtentũ in fi. Quidã.n.bo-
non.morã trahens & uxorẽ suspectã hñs misit eam ferrariã,
& cum ibi esset hic bonon.fecit eam de furto accusari &
in bano poni reuersam occidit eam credens sibi licere per
statutum quod permittit banitos impune occidi certe ob-
tentum fuit quod cũ ipse hoc bannu fecerit dari quæsitu hu
ius fraudis sibi nõ debuerit proficere nec statutũ sibi opitu
2 lari per regulam prædictã quod in præmijs statutorũ & le
gum non veniant odiosi nec qui procurauerit impedimen-
tum litigantes secum quod non ueniret ad iudiciũ ꝑut iste
uir fecit seuiendo in uxorẽ. arg,ad hoc.ff.si quis cau.l.2.ad
fi.uel fi.nam si hoc ipse affectauit uel cãm præstitit &c.facit
l.1.ff.de eo per que fac.erit,illius.n.edicti equitas inuitum
facit ad casum nostrũ in quo culpa viri factũ præsumitur ne
uxor ueniret ad iudicium facit,l.4.in.fi.ff.de condi,ob tur.
cãm,& hæc est una rõ multũ efficax ne dictę sententiæ pro-
sint hæredibus huius viri qui vxorem suam ita male tra-
ctauit primitus & post fugam de furto & adulterio in ab-
sentia eius dolo & seuitia ɔcta condẽnari fecit, Secunda ra
tio est quare dicta snia non prosit uiro uel hæredibus eius
quia lata est in contumacẽ & ob eam habitam pro confes-
sa & sic ex ficta confessione quia dicta uxor adulteriũ com
miserit condẽnata fuit sed talis confessio non ur sufficere
quo ad lucrũ dotis,quia statutũ requirit uerum adulterium
non fictum dum dicit sua uoluntate per aliũ uirum cogni-
ta fuerit &c. Sed ista verba cognita fuerit denotant quod
uere probetur cõmisisse & sic in dubio ad hunc casum ve-
3 rum & nõ † fictum sunt uerba statutorum referenda.l,3.§.
hæc uerba.ff.de neg.gest. & quod uir habeat probare verũ
adulteriũ est casus in aut.ut lice. mat. & auie.§.si uero do-
tem,ubi etiã aliud speciale quod maritus accusans uxorem
ad amissionẽ dotis debet se inscribere in accusatione quod
non fecit in casu nostro & per consequens accusatio nõ so-
lennis sed inepta igitur sententia super inepta accusatio-
ne nulla.arg.c.cum dilecti.de emp. & uend. &.l.libellorũ.
§.quod si libelli ff.de accu. canonizata.2.q.8.c.fi.§.quod si
libelli.Non ob.si dicatur statutum cuius auctoritate vir ac
cusauerit uxorem & quod pęnam istam imponit non fecit
mentionẽ de solennitate inscriptionis,ergo debet haberi
pro omissa.l.quicquid astringende.de uerb.obl.Ad hoc di
co imo per legem supplendum est quod deficit in statuto.
l.2.C.de noxa.&.c.cum dilectus.de consue.præterea statu
tum quod de ista dotis amissione loquitur nõ tradit formã
aliquã in accusatione instituenda & per consequens vr̃ ut
omissa iuris cõis solẽnitati relicta ar.l.si cũ dote.ff.sol.ma.
&.l.si extraneus.ff.de condi.ob.causam,& maxime quia sta
tutũ disponit in hoc idẽ quod ius cõe,ut.d.§.si uero dotem.
unde potius debet dici ius cõe quã statutũ, ut no. Io.an.in
c.j.de consti.lib.6.Tertio põdero gratiã huic dominę factã
per illustrẽ dñm Marchionẽ, dicit.n.cãcelleñt libere dictę
condẽnationes de gratia facta supplicanti &c. ista verba
verum sonent in simplicẽ indulgentiã quo ad eius redditũ
uel gñaliter quo ad redditum & pęnã oẽm descendentẽ ex
ɔdẽnatione. Et certe nõ vr̃ dubiũ quod extẽdit gratia & in
cludit ea quæ in cõdẽnationibus ɔtineñt quia ista uerba in-
dulti gñaliter concepta sunt dum dicit cancellent libere di
ctæ codẽnationes,gñaliter ergo debent intelligi.c.si roma
norum.xj.dist.&.l.j.§.generaliter.de leg. præstan. pro hoc
etiã verbũ libere ex quo innuit quod nihil uoluerit rema-
nere,ut no.in cle.super cathedrã.de sepul.† Item verbũ can
4 cellentur.& uerbũ gratia.in dubio important plenã restitu
tionẽ non indulgentiã simplicẽ.l.j.§. si quis ultro.de quæst.
per Bar. Non ob.quod debet intelligi restitutio sine iuris
præiudicio alieni cui est postea ius quęsitum.l.gallus.§.&
quid si tm̃.de libe. & posth.c.quãuis.de rescrip. lib.6.nã ut
ibi scripsi illa iura intelligunt cũ acquisitio tertij nõ trahit
cãm & ortum ab ipsa cõdẽnatione alias secus & ita in casu
nostro in quo vtraq; condẽnatio oritur ex eadẽ sententia
puto posse dici quod in eadẽ sententia nõ potuerint cumu
lari ista duo,s.ciuilis & criminalis.l.interdum.ff.de publi.
iudi.quinimo licet ɔtumax debeat haberi pro cõfesso quo
ad pœnã criminalẽ applicandã fisco nõ tamen quo ad pœ-
nam ciuilem applicandã parti uel quo ad eius interesse vt
sic statutum quod exorbitat a iure cõi quo ad fictã confes-
sionẽ cõtumacis quantũ possumus restringamus. ar.c.odia.
de reg.iur.lib.6.huic tamẽ ultime rõni nõ prorsus inhæreo
nec firmo eam. † Quarto principaliter ponderandũ est &
5 subtiliter allegatũ reperi statutũ qđ ꝓuidet ut cõtumax ha
beatur pro confesso intelligitur quo ad delictum non quo
ad qualitatẽ persone aggrauantẽ delictũ persone delinquẽ
tis uel eius in quẽ delinquitur.l.aut facta.§.sunt personæ.
ff.de pœnis. in casu ergo nostro cum qualitas matrimonij
aggrauet delictũ fornicationis debuit mr̃imoniũ uere pro-
bari tanq̃ ex hoc arguerit delictũ.ar.l.si uxor.ff.de adult.&
consuluit hoc in similibus terminis la. but, Postremo quo
ad accusationẽ furti certum est q͂ condemnatio fuit nulla
quia talis titulus criminis non cadit in uxorem.l.manifestis
simi.in fi.C.de fur. &.ff.rerum amo.l.j.& per totum.nulla
ergo põt cadere condẽnatio super crimẽ quod non potuit
cõmittere condemnatus vt est casus no.in cle.pasto.§.rur-
sus.de re iudi.notoria ergo ineptitudo accusationis reddit
sententiam & processum nullum.ut not. Inn.in.c.j.de offi.
vic.&.c.dilecti.de emptio.& uendi. Ex quibus rationibus
concludendum uidetur quod dictæ scientiæ contra dictam
dominam sint nullæ ex multiplici nullitate & si essent ali-
que contra ipsas est plena restitutio & concessa abolitio
per habentem potestatem &c. do.Pet.de ancha.

CONSIL. CCCCIX.

1 *Matrimonium clandestinum ratione consanguinitatis prohibitum non possit post dissolutionem approbari.*
2 *Parentum ignorantia prolem non legitimabit.*
3 *Papa prolem legitimare nequibit si matrimonium extinctum approbare nequiuerit.*
4 *Papa quam potestatem habeat super matrimonijs soluendis uel firmandis,& nume.sequenti.*
6 *Papa deficiente eius iurisdictio ad cardinales deuoluitur.*
7 *Iudice deficiente ad quem deuenitur eius iurisdictio.*
8 *Auctoritas iudicis excusat a pœna iuris.*

IN CHRISTI

IN CHRISTI nomine amen. Viſo & diligenter inſpecto tenore ſupplicationis porrecte ſcilicet d. noſtro pape Alexandro 5. pro parte nobilis domine acclidis de in accea relicte quōdā dñi Io. domini tpalis de ualorano militis leodin. ac triū filiorū ſuorū natorū ex dicto mrīmonio.
1 † Reuocatur in dubiū utrū papa poſsit dictū mrīmonium morte dicti domini Ia. iam ſolutū ratificare quo ad effectus legitimationis dictorū trium filiorū & quo ad ſucceſsionē in bonis tēporalibus dicto eius patri defuncto & alijs agnatis perinde ac ſi de legitimo matrimonio nati eſſent. Viſis diuerſis facti circunſtātijs in dicta ſupplicatione deductis & prima facie uideref quod papa poſt dictū matrimoniū diſſolutū nō poſsit ratū habere quo ad dictos effectus. cōſtat .n. dictū matrimoniū primo contractū fuiſſe clandeſtinum: quia Io. cū duabus conſanguineis ſucceſsiue dictę acclidis in tertio & quarto gradu ꝯtrerat & ut dixi clādeſtine fuit ergo matrimoniū illud nullū: quia in gradibus affinitatis prohibitis conſtitutione canonica. c. nō debet de conſan. & affi.
2 † unde quia clandeſtine contractū ignorātia parentū nō facit prole legitimā. ſed inceſtuoſam. c. cum inhibitio. de clan. deſpon. Approbatio aūt domini electi leodiñ. de dicto matrimonio cōtra iura cōtracto purū imo nihil vr̄ operari: quia diſpenſandi poteſtas in gradibus ꝓhibitis non ſpectat ad eum ſed ſolū ad papā: ut d. c. non debet ergo quod facit iuribus nō ſubſiſtit. c. ea quæ fiunt a iudice de reg. iur. lib. 6. Præſuppoſita igiť nullitate dicti matrimonij & ſobolis illegitimate nō uidetur qđ diſpenſatio pape poſsit tollere nullitatē iſtam quāq̄ enim matrimoniū clandeſtinū & ꝯtractū in gradibus prohibitis poſsit approbare quo ad legitimationē prolis & ſucceſsionē parentū: ut c. quod nobis qui fil. ſint legi. tamē nō uidetur poſſe hoc facere poſtq̄ eſt diſſolutū per mortē alterius coniugatorū: & ſic in re perempta & extincta non uideť eadē ratificatio quæ requirit extrema habilia. ſ. extremū a quo & extremū ad quod: ut. l. ſi. ff. rem ra. ha. primo enim debet cōſiſtere in rerum natura id de quo agitur quā actū ipſum agere ſuper nihilo: ut. c. ad diſſoluendū de deſpō. impub. cum ibi not. poſt mortē enim hominis nō uideť extēdi poteſtas clauiū: unde nū poſſet quis poſt mortē baptizari abſolui uel excōmunicari ex tūc enim dei iudicio reſeruatur 25. diſt. qualis. & c. a nobis. de ſen. excom.
3 † Ex quibus uidetur quod ſi diſpenſatio pape non poſsit dictū matrimoniū iam extinctū approbare per conſequens nec prolē legitimare quo ad ſucceſsionem bonorum temporalium quæ nō ſunt in eius territorio ſiue iuriſdi. tēporali ſicut etiā nec econuerſo Imperator poſſet legitimare ſpurios quo ad ſucceſsionē in terris eccleſiæ ſecundū communem opi. doc. ut no. in c. per uenerabilē qui fil. ſint legi. in nouel. & Bal. in l. eam quā. C. de fidei & maxime quia ſtatim mortuo dicto Ioanne ſuis agnatis proximioribus fuit quæſitū ius adeūdi eius hæreditatē & forte iam adiuerunt, unde papa per ſuam legitimationem & etiā matrimonij approbationē non pōt nec etiā uř uelle tollere ius quæſitū alijs. c. quamuis. de reſcri. lib. 6. & l. gallus. §. quid ſi tantum de lib. & poſth. & c. ex tenarum. de autor. & uſu. pal. & hoc not. Bald. in 1. conſtitutione. Ex quibus prima facie concludendū uidetur quod papa nō poſſit dictum matrimonium approbare nec prolem iam dictā legitimare rōnibus & iuribus ſupradictis. Sed in oppoſitū multa urgent quod dominus noſter papa poſsit dictum matrimonium licet extinctum approbare etiā quo ad legitimationem prolis & ſucceſsionē parētum facti circunſtātijs diligēter ponderatis.
4 † Pro cuius clariori deciſione ꝓmittendum eſt de ptāte pape circa matrimonia ꝯhenda ꝙ in iſtis papa per ſuas cōſtōnes pōt inducere impedimenta quæ impediant contrahenda & dirimant iam ꝯcta ut patet in toto iiij. lib. decretalium. Idem poteſt circa matrimonia initiata ſed non ꝯſummata carnali copula de præſenti quæ papa poteſt diſſoluere per ſuā cōſtōnem & conceſsionē ut not. in. c. ex publico. de conuer. coniug. circa autē matrimonia cōſummata carnali copula nō uř quod papa poſsit illa dirimere quia ſcriptum eſt quos deus coniunxit homo nō ſeparet, niſi in matrimonijs infidelium quæ ſunt uera ſed non rata de quo in c. 5. de diuor. Item per ingreſſum religionis utriuſque uel alterius de quo in c. coniugatus. & c. dudum. de conuer. coniu. ad hoc quod no. qui clerici uel uouen. c. rurſus. in nouel. & quod ibi ſcripſi & hoc de poteſtate pape circa matrimonia. Sed eſt etiam diſcutiendum de poteſtate in legitimatiōe prolis quo ad ſucceſsionē & honores tpales in terris nō ſubiectis ſue iuriſdictioni temporali & in iſtis ut dixi nō extendi uidetur poteſtas pape. ut not. Bal. in 1. conſti. C. & Ber. in c. per uenerabilem. qui filij ſint legi. in 2. gl. ſed Io. an. ſuper ea in nouel. dicit ſubtiliter dictā opi. uera in prole genita ex coitu nō matrimoniali ſaltē ex affectu uel ꝯſenſu. cū enim ibi papa nō poſsit ſupplere matrimonialem conſensū ubi non fuit ergo nec talem prolē legitimare niſi quo ad forum ſuum. Si uero proles genita fuit ex coitu matrimoniali licet de facto tantum ꝯcto tunc diſtingue: quia aut matrimonium eſſe non poterat prohibente lege diuina ut quia uxoratus cum alia contraxit uel contraxit cum nepte uel his ſi. & iſta matrimonia quo ad legitimationē prolis poterit approbare ut ex nunc non ut ex tunc & hoc uerum in caſu quo poſſent in tali gradu a lege diuina prohibito diſpenſare. de quo in c. literas. de reſt. ſpo. Si uero matrimonium eſſe non poterat impediente. l. canonica ut quia contraxit cum conſan. & affi. in 4. gradu contra publicam honeſtatem uel cum conſanguinea ſponſe & ſubdiſtingue: quia aut papa utitur uerbo legitimationis legitimans matrimonium & prolem: & tunc quo ad utrunq; forum eſt proles legitima cum impedimētum. l. canonice inductum papa tollere potuit & aduertendum qa non ſolum tollere pōt ut ex nunc ſicut contracta prohibente. l. diuina ut dixi ſed poterit tollere ut ex tunc. i. a tempore contractus talis matrimonij quaſi plus poſsit contra prohibitionem ſuæ conſtitutionis canonice quā diuine. facit quod no. in c. ex parte. 1. de offi. dele. ſi uero papa utitur uerbo diſpenſationis tunc ſolum ad illa prohibita continetur cum diſpenſationes ſunt odiōſe ut c. 1. de filijs presby. li. 6. & illa no. Io. in c. per uenerabilē. ſuper glo. 2. Quæ ad noſtrum propoſitum applicando dico quod ex dicta doctrina deciditur dubium de quo quæritur utrum papa poſsit legitimare dictam prolem & matrimonium prohibitum ut ex tunc & dicendum eſt quod ſic quia iſti filij ſunt ꝓcreati in figura matrimonij maritali affectu & ſolum. l. canonica ꝓhibente. & ſic dictam cōſtitutionem ipſum matrimonium prohibentem papa poteſt tollere ut ex tunc quaſi ſemper a prin. contractum fuerit matrimonium legitimum. illam. n. fictionem habentem tractum poteſt papa facere ut eſt glo. not. in cle. 1. de immu. ecc.
5 ſic † etiam papa approbat ut ex tunc matrimonium ꝯctum contra interdictum eccleſie ēt quo ad prolē: ut no. in c. ꝙ nobis. qui fi. ſint legi. in nouel. ſimiliter ꝓlem illegitimā dudum & ante natā reddit legitimam per ſequēs matrimoniū. c. tanta. eo. ti. & ꝙ no. in d. c. ſine culpa de re. iur. li. 6. Ec ꝑ iſta nō ob. ꝙ dixi ꝙ fictio nō pōt retro fingere poſt diſſolutū matrimoniū & poſt ius alteri qſitum. l. uenientibus ab inteſta. nam hic nō pōt dici nō fuiſſe mrīmoniū ſaltē in figura & effectu quæ figura multū operať. ut. l. 3. ff. de dona inter uir. & uxo. & in. c. plerunq;. extra. eo. tit. & c. nuper. de biga. canonica igiť ꝯſtō prohibitiua ipſius erat cā deferendi & deuoluendi in alios ſucceſſores. nam de iure ciuili quo ad ſucceſsionē & bona temporalia regulantur 8. diſt. c. 1. quo iure dictum mrīmoniū nō erat ꝓhibitū ſed permiſſum. inſti. de nup. §. duorū. ſine ergo iniuria alicuius papa pōt ſuā ꝯſtōnē tollere & ſic lucrū quo ad ꝯſanguineos impedire & filijs natis in figura mrīmoniū ꝯferre & ad ius ſuū ciuile reducere nature primeuū quo oēs legitimi naſcebantur. ut in auten. qui mo. na. effi. legi. poſt prin. Ex qbus proculdubio ꝯcludendum vr̄ dñm nr̄m papā mrīmoniū de quo qritur approbare potuiſſe & per ꝯn̄s ēt ex eo prolē ſuſceptā ut ex tūc legitimā declarare. Vlterius ēt ꝓbabiliter dici pōt abſq; pape approbatione dictū mrīmoniū fuiſſe tūc legitimū & potiſsime quo ad ꝓlē inde ſuſceptā ex ipē quo. R. p. dñs electus leodiñ. dictū mrīmoniū apꝓbauit & ratū habuit & ex tūc ſtatim fuit i facie eccl̄iæ

causa hinc est qđ uani timoris nulla est excusatio imo ca-
non dicit quod de tali quod est sue facilitati imputandũ.
dicto.c.cum.dilectus.hinc est etiam quod simpliciter alle
ganti metum papa dicit cum inter nim & uim sit differen-
tia nihil tibi certũ possumus respondere.c.de muliere.de
spõ.sic similiter potuerunt huic domino t.dicere capitulũ
& decanus. quælibet enim allegatio siue excusatio debet
necessario concludere non uagari in incerto.c.in pñtia.de
proba.& l.idẽ exigit.ff.de dolo.Itẽ contra metum allega-
tum conuincitur. I.quia post aliquod tẽpus ad ciuitatẽ re-
diuit unde tali allegationi ꝯdiait factum ex quo conuinci-
tur de mendacio per factum ꝓrium igitur repellendus.c.
sollicitudinem.in fi.de app.Præterea metus debuit coram
capitulo & decano aperte deduci & probari tanq̃ coram
iudice & expectari deliberationẽ ipsorum utrũ metus es-
set iustus uel uanus.iste aũt.t.hoc non facto autoritate pro
pria absentauit se quasi iudex in causa propria contra iu-
ra.l.1.C.nequis in sua causa.Postremo conuincitur & præ
sumitur allegatio metus friuola & non uerisimilis ex duo-
bus.Primo quia contra consuetudinem se longius absenta
uit quã in præteritũ consueuerint passi metũ qui proprie
in loco uicino debent morari non uagari in remotis quia
prope moram trahens potest esse utilis ecclesiæ.secus autẽ
si conferat se ad partes remotas.i.ad Romanã curiam pro-
ut iste fecit: imo forte assignare sibi in quo tute moretur
spectat ad capitulũ & decanum qui in hoc ecclesiæ utilita
tem deberet considerare ut sic sit utilis ecclesie in quo po-
test ẽt in absentia sicut dicimus de episcopo qui non põt tu
te morari in diocesi sua debet morã trahere in uicina c.
1.de fo. compe. & in iudice delegato pape qui non potest
cognoscere in loco delegationis cognoscet in proximo.c.
statuimus.de offi. dele.li.6.facit.c. statutum. §. cum uero.
de rescrip.lib.6.Conuincitur ẽt do.Theodo.malitia: quia
cum Gerardus contra quẽ obijciebat metũ hic negaret &
diceret super hoc se uelle stare determinationi capituli
idem.t.hoc facere denegauit & se super hoc uelle stare or
2 dinationi consul.ciuitatis. † Hæc aũt est grauissima culpa
suum iudicẽ recusare & uelle in foraneo litigare:ut.l.fi.C.
de iurisd.om.iu.& c.si diligenti.de fo.compe.ex quo solo ca
pitulum & decanus poterant sibi indicere disciplinam &
correctionẽ magnã. tendunt nempe ista in uilipendiũ &
contemptũ proprij iudicis quod non debet pati sed punire
taliter contemptorem penali iudicio.l.obseruandũ.de offi.
præ.& l.1.ff.si quis ius dic.non obtẽ. Ex quibus super pri-
mo dubio manifeste concluditur dictũ.d.t.correctione di-
gnum ueluti excusationẽ unam & friuolam allegantem iu
dicem contemnentem & iniuste recusantem & in suis ex
cusationibus uarium ut patet ex narratione facti de quo §.
dum transiuit de una excusatione absentie sue ad aliam ut
prædixi. Transeo ad secundum in quo dicitur quod cor-
rectio fuerit excessiua & post legitimã appellationem in-
dicti. Super quo diligenter uisis articulis in quibus idem.
T.dicitur deliquisse coniuncta forma iuramenti canonico
rum quod an sit uerum primo articuli in substãtia referen
di sunt. In primo articulo apparet quod absque rationabi-
li causa contra factũ capituli uenire nixus fuit dum aliud
q̃ nellet capitulũ uidelicet dominum Gerardum ad uica-
riam admisit cum capitulum iam alium recepisset. In se-
cundo capitulo apparet temere & superbe cappam publi-
ce abiecisse chorum dimisisse tempore diuinorum. In ter-
tio apparet mandatũ decani utilitatem ecclesie prosequen
tis pertinaciter contempsisse dum una cum alijs requisitus
accedere coram consulibus recusauit. In quarto apparet
qualiter super quæstione metus parere ordinationi capitu-
li uel eius iudicio stare renuit consilium ciuitatis in iudicẽ
eligendo. Quinto apparet ad capitulum ueniendo dua isse
secum multitudinẽ laicorum & monitus sub uirtute sancte
obedientie & uinculo iuramenti quod ipse in capitulo re
maneret & laicos remoueret ipse uiolenter ostia capituli
aperuit & circa triginta uel quadraginta laicos intromisit
in confusionem capituli & terrorẽ. Istis ergo ponderatis
utrum capitulũ in correctione modum excesserit dum ꝑ
correctione ut iret ad studiũ generale & ibi per triennium
moram traheret reseruatis sibi ꝓbenda prouentibus & a-
lijs iuxta morã concorditer ordinauit. & utrũ appellatio
3 contra istã correctionẽ fuerit legitima uideamus. † Et cer
te de iure ciuili inobedientia & contumacia & irreuerẽtia
uociferando uel seditio erga dominũ suum siue propositũ
grauiter punitur & quãdoq; capite quãdoq; alijs grauibus
pęnis.l.2.§. si in bello.& §.si intra.& §. quia propositum.
de re mili.& l.delictum.§.contumacia.& l.milites.§.irre-
uerentes.eo.tit.ad hoc c.si quis conuenerit.& c.oẽs.de ma
io.& obe.& c.grauamen.de exces.præla.& 11.q.3.qui resi
stit. Et in casu nostro conuincit T.iste trãsgressor iuramẽ-
ti dupliciter.primo quia iurauit se merito metum pati. se-
cundo quia capituli ac decani mandata contempsit contra
iuramentũ suum.lex quibus liquide & patenter ostenditur.
quod in correctione capitulum non excessit modũ sed mi
nuit.cum ex tot irreuerentijs continuatis impunitatẽ deli-
ctorum non emendationi sed consuetudini deputauit. un-
de non uideretur dignus uenia.l.3.C.de epi.audi.Item nõ
debet grauari si tribus annis iussus fuit uacare studio. Ista
enim est honesta & priuilegiata causa absentie uniuersali.
& suæ eccle.fructuosa.c.licet canon.de elec. lib. 6. nam &
iurisconsultus obiurgatus ab alio qui non daret operã stu
dio dedicauit se studio qđ alios excessit. l.2.ff.de ori.iur.
paterna igĩ disciplina fuit ista in qua sibi honor & glo-
ria si superbiam abiecerit consequi potuisset.nam.& Iulia
nus iurisconsl.de se ait quod si unum pedẽ in sepulchro te-
neret non cessaret addiscere annum sexagesimum ingres-
sus.l.apud Iulianum.ff.de fideicom.li.non habet igitur ius
querele.d.t.si sub nomine correctionis ad studium exhor-
tatur & per ꝯñs eius appellationes frustratorie. c.ad hæc.
c.reprehensibilis.& c.cum speciali.de appel. Descendo ad
decisionẽ tertij dubij de quo. s. Et uidet ꝙ dicta secunda
correctio sit nulla qa eam præcessit appellatio & iam per
primam contritus fuerat de eodẽ delicto uidelicet contu-
macie irreuerentie & contẽptus.ad hoc dictum.c. at si cle-
rici.in fi.Sed contrarium est uerum quia ex eo primã corre
ctionẽ capituli humiliter ꝙ iniunctũ fuerat suscipere con-
tumaciter recusauit propter eius proteruitatẽ index potuit
procedere ad aliã quia sic merebat proteruitas ꝯtumacis.
ut in c.qm frequẽter.in fi.ut lit.non contest.est enim regu-
la satis not. ꝙ crescente contumacia crescit pęna & huma-
num est peccare diabolicum perseuerare.l.consentaneum.
C.quo & qñ iud.Non ob.c.at si clerici quia hic non impo-
suit huic.t.capitulum nouã penã ex delictis ꝓcedẽtibus sed
ex nouo quia præceptum sibi factum correctionis humili-
ter non suscepit sed contẽpsit & per consequens nouum de
lictum nouã meretur penã.l. nunq̃ plura de priuatis deli.
Non ob.ꝓcedens appellatio quia tãq̃ friuole nõ fuit defe-
rendũ nec suspẽdit iurisdictionẽ iudicis a quo capitulo ap-
pellationibus.de appel.li.6.imo ipse frustratorie appellãs
alijs uarijs penis punit nã secũdũ cañ. tenet reddere aduer
sario expeñ.in quadruplũ 2.q.6.decret. secũdũ leges puniẽ
in l.libris auri.l.a procõsulibus.C.de app.Ex quibus oĩbus
luce clarius manifeste liquet capitulũ & decanũ ad corre-
ctionẽ istius dñi.t.cũ canonici pro ludi. ac misericorditer
paternaliter in dicta correctiõe processisse & dictũ.t.irre-
uerẽter & ꝑtinaciter ac praue cõtra capitulũ & decanũ ere-
xisse ceruicẽ & uerbo & facto salubria monita contẽpsisse
& ꝙ deterius est ꝯtumaciter ꝑseuerasse.Ex quo nõ absurde
sed ꝓbabiliter dici posset ꝙ ipsũ ut mẽbrũ putridũ posset
capitulũ & decanũ ab eius ꝯsortio separare ꝑꝑ maximũ &
continuatũ contemptũ.facit.c.grauẽ.de sup.ne.prela.

CONSIL. CCCCXI.

1 *Heres qui inuentariũ nõ confecit an teneatur ultra uires hereditarias.*
2 *Filij usurariorum ex districtione coguntur quæ parentes si uixerint.*
3 *Beneficium inuentarij de iure antiquo incognitum fuit.*
4 *Heredẽ cogens de proprio satisfacere dicitur animã defuncti grauare.*
5 *Præsumptio locum non habet quando de salute animæ agitur.*
6 *Iudex non rigorem sed equitatem præoculis habere debet.*
7 *Heres inuentarium non faciens de usuris satisfacere tenetur.*

N CHRISTI nomine amen. Et prima fa
cie uidetur quod sic: certum est.n.ꝙ hęredes
tenentur & cogēdi sunt satisfacere de usuris
& alijs illicite quæsitis. c. in literis de rap.
1 & c.tua.de usur. †Constat ēt quod hæres qui
non facit inuentariū tenetur insolidum omnibus creditori
bus utpote hæreditate ei ex uolūtate infixa: ut.l.sancimus.
§.cū igitur.& §.si uero uel postq̃.C.de iure delibe.ubi red-
ditur rō.s.qđ non debet perfrui legis beneficio quā cōtem
nendā censuit.alia rō redditur in auten.de hære.& fal.§.san
cimus.uidelicet quia forte res hæreditarias surripuit uel a-
liter malignatus fuit: & ideo luet penā malignitatis cum
transcenderit leges. Ex quibus omnia caute agens nihil po
terat dānificari.ut in eodē auten.§. si uerbo nō fecerit hoc
uidetur tenere gl.decreti.15.q.2. si epš qui filios.& Ber.in
d.c. in literis.& Host. in summa de testa.ad quid hæres te-
neatur ubi quid si nō sufficit hæreditas. Io. An.etiā idē sen-
tit in c.quāq̃ de usur.lib.6. Ex quibus breuiter uidetur pro
hac parte concludendū nec tutum maxime consulendo re-
cedere ab opi. prædictorū quorum acutissimis ingenijs ius
canonicum illustratum est. Mihi uidetur saluo consi.sanio-
ri istam quæstionē plenius attingendo esse efficaciter de iu
re canonico contrarium sentiendum & hoc iuribus decre-
torum iure nouo decretalium & nouissimo sexti libri pos-
se aperte demonstrari similiter & doctorū auctoritatibus
hoc tunc posse probari. Primo nanque in ipso principali:
quia illicite extorsit si non habet unde restituat non potest
ei dicere iudex restitue sed solum usque ad quantitatem
facultatis ad hoc eum compellere potest ut est casus.14.q.
6.si res.& in usuris extortis est casus in c. cum tu manife-
stos. de usur. ubi dummodo in facultatibus habeant unde
ipsas possint restituere &c.& in c.quamq̃ de usur.lib.6.ibi
prout patiuntur facultates eorum &c. Ex quibus iuribus
clare patet quod ipsi principaliter delinquentes nō sunt co
gendi ad restōnem ultra facultates in foro canonico. Simi-
liter nec hæres: ut in c.si episcopus qui filios 15.q.2.ibi de
bonis quæ reliquit ab hæredibus eius &c.& c. in literis.de
rap. ibi hæredes eius iuxta facultates &c. Et maior est rō
in hærede maxime filio ut est iste quod debeat conueniri
iuxta facultates quā in defuncto qui uere deliquit dum illi
cite extorsit: hæres aūt deliquit omittendo ex eo ꝙ negle-
xit facere inuentariū sed delictū in committēdo est maius q̃
in omittēdo.l.si seruum.de uer.ob.& pro hoc uidetur tex.
2 expræssus in d. c. tua nos.de usur. † ubi expresse dicitur ꝙ
filij usurariorum ea sunt districtione cogēdi qua parentes
si uixerint cogerentur: sed illi nō cogerentur ultra faculta-
tes ergo nec isti: quia defuncti & hæredis inæqualis nō esse
debet conditio & ex persona hæredis non mutatur condi-
tio obligationis ut.l.5.§.ex his.ff.de uer.ob. Secundo prin-
cipaliter est considerandū ꝙ obligatio quæ descēdit ex de
lictis non transit contra hæredes nisi quatenus ad eos per-
uenit uel nisi fuerit lis contesta.cum defuncto ut.l. 1. ff. de
priua.delic.& l.una.C.ne ex delic.defun.& hoc de iure ci-
uili. De iure uero canonico contrariū est statutum.s.quod
præcise hæredes teneantur satisfacere de delicto defuncti:
ut.d.c. in literis.& c.ult.de sepul. Et ista prouisio canoni-
ca cōtra leges modificata est & restricta usq; ad facultates
defuncti & nō ultra: ut in prealle.iuribus.nō debet ergo cō
stitutio canonica contraria legib. suppleri per legē quæ de
inuentario loquitur & sic equitate iuris canonici in modifi
cando istā obligationē ad facultates defuncti redigere ad
rigorē iuris ciuilis contra mentē iuris canonici quæ sequē-
da est.c.Marchion & Basilides.1.q.1.& c.contra legē.de re
gulis iuris. lib. 6. nec est sumenda interpretatio ex legibus
abrogatis.ut.l.finali.in prin.C.de edi.di.adri.tollen.sed lex
inquantum prouidet non transire istā obligationē ex deli-
cto ad hæredes nisi in duobus casibus ut prædixi est corre-
cta per canones præalleg. ergo non debet sumi interpreta-
tio canonis ex lege quæ de ista canonica æquitate non cogi
tauit præsertim q̃a uerbū prout facultates &c. est in oibus
istis canonicis repetitū & uerba debēt aliquid operari: ut l.
3 si quando. ff.de legatis 1.& c.si papa.de priui.lib.6.† Tertio
istud idē probo de iure ciuili quo certū est quod de iure an
tiquo fforum bñficiū inuētarij erat incognitū & p̃cise tene
bant hæredes insolidū.ut.l.q̃ dotis.ff.sol.ma. & clare colli-
gitur in l.sancimus.C.de iure delibe. Itē certū est ꝙ de iure
antiquo fforū.& C. erāt quædā obligatiōes modificate ad
facultates & quatenus facere pōt in p̃sonas principaliū de
bitorum ut l.sunt quædā cū pluribus seq.ff.de re.indi.simili
ter si modificate transeunt ad filios.ut not.eo.ti.l.sciēdum.
Istarū aūt obligationū naturā nō puto mutatā licet hæres
nō cōfecerit inuētariū: q̃a eius omissio relinquit siue ponit
heredē in iure antiquo: iō nō plus grauat q̃ si dicto iure an-
tiquo teneret̃ ut colligit̃ ex d.l.sancimus.§.si aūt hoc aliq̃d
urgēs rō hoc dicat.s.ꝙ omissio inuentarij nō alterat naturā
actionū a iure eis attributā. vñ eo nō cōfecto in actione ꝓ
dote ꝓ socio ꝓ donato & si.de q̃bus in d.l.sunt q̃dā. hæres
suus ꝑ ꝑ omissionē inuētarij nō cōdēnabit̃ nisi quatenus fa
cere pōt: q̃a reponit̃ in iure antiquo & ꝑdit solū bñficiū in
uētarij: ut in.d.§.si aūt hic aliq̃s.& §.si uero uel postq̃. hoc
enim mō noue leges trahunt̃ ad priores ut l.sed & posterio
res.ff.de legi.& qđ no.in l.sciendū qui satis.cog.& c.statu-
tū.§.j.de rescri.lib.6.in gl. Ad ꝓpositū ergo si canones & ca
nonica cōstitutio inducūt obligationē contra principales
debitores & eius hæredes quatenus patiunt̃ facultates offi
cio inuētarij nō vr̃ alterare naturā huius obligatiōis ultra
facultatē: ꝙ credo uerissimū per dicta superius. Et si dicat̃
ꝙ iuris p̃sumptio cōtra hæredē ꝙ surripuerit & maligna-
tus fuerit in hæredē facit eū teneri insolidū in p̃dictis obli
gationibus solue ut.j̃.dicam. Quarto principaliter ponde-
randa est cā finalis cōstitutionis canonice quare cogit̃ hære
des satisfacere de delictis defuncti.& certe rō est ut aīa de
functi a pctō ualeat liberari.ut dicit tex.in d.c.in literis.de
rap.& c.ult.de sepul. quæ rō aptat̃ ad ipsum principalē de
linquentē quē canones nō astringūt satisfacere ultra q̃ pos
sit ad hoc ut admittat̃ ad ecclesiastica sacra & actus spūa-
les: ut d.c.q̃q̃.& c.si res.14.q.6.recta est ista.moderatio us-
4 que ad facultates q̃a † ultra hæredē cogeret ut de ꝓprio sa
tisfaciat inuitus non esset aīam mortui liberare a pctō sed
grauare: ut d.c.nō est putāda.1.q.1. nec saluti unius cū alte
rius incōmodo cōsulendū est 14.q.5.c.deniq;.& c.districtū.
Quinto ex p̃dicta rōne.s.qđ hic agit̃ de iudicio & salute a-
nimarū tm̃ infert̃ qđ hic cā non est dicēda secundū leges se
culi.sed secūdū legē dei ut dicit tex.i relictis ad pias cās.ut
c.filius. & c.cū esset.& c.relatū.de testamētis.ista .n. spūa-
lia nō regulant̃ iure fori sed iure poli.17.q. ult.c. q̃cūq; &
not.Bar.in l.habeat. C. de sac. san. ec. In hoc ergo iudicio
quo ecclesia cogit hærede satisfacere de delicto defuncti
solū debet attēdi ꝙ aīa defuncti a peccato liberet̃: ut d.c.in
literis. sed hoc non posset contingere si hæres coactus & in
uitus satisfaceret de ꝓprio: ut d.c.deniq;. nec legalis p̃sum
ptio ꝙ hæres surripuerit vr̃ efficax ad cogēdū eū q̃a pōt es
se cōtrarū.l.ꝙ nō surripuit sed in casib. dubijs in q̃bus de sa
5 lute animarū q̃rit̃ abstinēdū † est & nō ex p̃sumptionibus
iudicandū præcipue q̃a delictū p̃sumit̃ cōtra.l.merito.ff. ꝓ
so.& c.iuuenis. de spon. licet ille tex. hoc nō dicat in casu
nostro ut.j̃.subdā. Sexto pōderā da est legis rō qua cauet̃ ꝙ
hæres nō faciēs inuentariū teneat̃ ultra uires hrditarias &
certe est rō q̃a legē contempsit ꝑ ꝑ qđ debet sibi imputare.
ut.d.l.sancimus.§.si uero uel postq̃.& §. sinaūt.& hāc abla
tionē ultra uires dicti tex. ꝙ est pena q̃a trāsgressus est le-
gē in auten. de hære.& fal.§. si uero non fecerit.si ergo so
lutio huius debiti ultra uires hæreditatis est pena ꝯtēptus
uel ēt malignitatis non vr̃ de mēte canonū liberare animas
defunctorū pęnis legalibus sed restitutione male ablato-
rum.c.peccatum.de re.iu. lib.6. & sic in hoc iudicio cano-
nico quo agit̃ de salute animarū principalis q̃ rapuit & sub
traxit nō tenet̃ ultra uires: ut d.c.cū tu.cum si.præalle.mul
tominus hæres qui duntaxat.l. positiuā contēpsit. delinquē
ti aūt naturaliter minus solet parci ut.l. uenia. C. de in ius
uo.& l. 1. ff.de iur. & fac. ign. pęnas enim legales ecclesia
non exigit sed remittit. 12. q.2. c. fraternitatis. Septimo
hoc ꝓbat̃ auctoritatibus illustriū doctorū. Et primo domi
nus Fed. hoc tenuit disputādo ut patet in suis cōsilijs q.21.
& licet

& licet formet quæstionē an teneaſ ultra uires in foro con
ſcientie:tñ inquantū de uſuris loquitur rōnes ſuę inferunt
in foro iudiciali q ultra uires non teneſ maxime illa quod
conſtitutio canonica grauās hr̄des pro delictis defuncto-
rum ultra quam grauant leges reſtrinxit illā obligationem
uſq; ad facultates defuncti nec quo ad hoc de inuētario &
pena non cōficentis conſiderauit quinimo poſtquā contra
legē in uno grauauit uideſ in alio releuare hoc nāq; eſt re-
gulare:ut.l.eū qui.ff.de iureiu.Et certe hoc iudiciū canonū
accedit potius ad iudiciū anime de cuius ſalute ſolū agiſ q̄
6 ad cōtentioſum ideo non rigorē ſolum ſed † æquitatem &
deū ſolum debet habere iudex præ oculis. l. q ſi epheſi. ff.
de eo q certo loco in dubio ideo nō debet male accipere
ut bene diſpenſet:ut d.c.non eſt putanda.cū ſi.Secundo ad
duco pro hac parte q not.Bar.in l.habeat.C.de ſac.ſan.ec.
ubi in quarta parte principali.3.q. quæritur ſi relinquiſ ul-
tra uires hæreditarias ad pias cauſas & hæres nō fecit inuē
tarium an teneatur inſolidū qd̄ vr̄.ut d.l.ſancimus.in con
trarium adducit.d.l.habeat.quæ ſolum ꝑmittit q de bonis
relinquat & hoc putat uerū & eſt ratio ſecundū eum q.a ta
le non eſt debitum de iure naturali.& ideo eccleſia hoc re-
ſpuit.& idē putat ſi pauperes uel eccleſia adeant abſq; be-
neficio inuentarij.nam ut dicit ad ſimilitudinē fiſci nō tene
bitur ultra uires ut.l.1.§.cui bona.ff.de iure fi. Idē ibi Bal.
ad ſimilitudinē militis qui non teneſ ultra licet inuentariū
non fecerit.nam ſecundum eum defunctus ſi uiueret & nō
teneret ultra uires.c.fi.de ſepul. ergo non in plus debet te-
neri hæres q̄ defunctus nec lex quæ ſuper ꝓſumptione ma-
lignitatis hæredis omittentis confectionē inuentarij funda
tur in foro canonico eſt ſequenda. Ex iſtis clare concludiſ
quod ſi in relictis ad pias cauſas quibus oīa iura fauent hæ-
res omittens inuentarium non tenetur inſolidū & ſic etiam
hic omittens etiam non tenetur inſolidū.Similiter in obli-
gatione iſta mere canonica inducta contra hæredem quod
ſatisfaciat pro delictis defuncti non debet ultra facultates
extendi.hoc idem expræſsius tenet Bal.in d.l. ſancimus.in
6. q. ubi in obligationibus deſcendētibus ex delictis in q-
bus de iure ciuili hæres non tenetur niſi quatenus ad eū p-
uenit omittēs inuentariū non tenebitur ultra. ergo nec de
iure canonico tenebitur ultra uires hæreditatis, quia ultra
eas nō obligāt cōſtitutiones canonice ut in præalleg.iuri.
7 †Ex quibus oībus pro hac parte concludo quod hæres non
faciens inuentarium teneſ in foro canonico ſatisfacere de
uſuris prout patiuntur defuncti facultates & non ultra. nō
obſt.q not.Hoſt.in ſumma de teſta.§.ad quid hæres.uer.q
ſi nō ſufficit &c.nam licet ibi in prin.uer.dicat q ſicut de iu
re ciuili ita de iure canonico teneatur inſolidū per c. Ray-
nardus ad fi. de teſtamētis tñ in uer. & hic inuentariū &c.
declarando qd̄ prædixerat reſtringit ſe ad uires hæredita-
tis.& pondero q dicit in iudicio animę nō dicit in foro cō
ſcientie. nam iudicium animę poſt dici ubicunque agiſ de
ſalute animarū & ipſarū liberatione a peccato licet hæc cā
in foro canonico agiteſ.nam iudiciū debet ab eo qd̄ dedu
citur denominari & illius naturā aſſumere ut inſt.de actio.
in prin. & ſic exponit iſtud uerbū Ho. ſ. iudiciū aīæ. ſ. ubi
de animarū ſalute diſcutitur q facit fortiter pro hac parte
q̄ ſupra teneo. Nec ob.c.Raynaldus.ubi de inuētario hr̄dū
hr̄ mentio de iure canonico. nam ibi ꝑꝑ inuentarij confe-
ctionē dicit hæredē poſſe detrahere falcidiam nō aūt dicit
q nō cōficiens teneaſ ultra uires & ſic nihil facit. Non ob.
q ex eo q ꝓſumiſ ſubtraxiſſe lex obligat ipſū inſolidū i §.
ſancimus.nam ille. §. hoc non dicit qd̄ ideo teneatur inſo-
lidum:quia præſumatur ſubtraxiſſe.ſed dicit q ſi omittit fa
cere nō detrahit falcidiā & ſic ꝑꝑ prædictā præſump. pri-
uat eū a lucro nō aūt afficit dāno q inſolidū teneaſ. hæres
enim patiſ pœnā:quia legē cōtempſit ut tex.præalle.expri
munt hāc rōnem ideo in d.§.ſancimus,tex.dum de illa præ
ſumptione loquiſ bis repetit uerbū forte & ſic nō uehemē
ter ſed leuiter fundat ſe ſuper tali præſumptione & merito
quia notabilis ꝓſumptio iuris habeſ in ꝯrium in l. merito.
pro ſocio.& ſi illa eſſet noua ratio ultra rōnem.l.ſancimus
quæ fundaſ in cōtēptu legis milites tenerentur inſolidū ſi
non conficerent inuentariū contra.d.l.ſancimus.in prin.ſi-
militer clerici & eccleſiæ ſimiliter pro relictis eccleſijs ad
pias cās contra illa q̄ ſuperius tacta ſunt cōtra Bar. & Bal.
uera ergo ratio quod iſta eſt pœna contemptus legis ut di-
ctum eſt. Vnum non eſt omittendum q dixi ſuperius obli-
gatum ad reſtitutionē uſurarū teneri ex delicto ideo modi
ficate tranſire ad hæredē.nam imo uideſ quod ex quaſi con
tractu rōne indebiti ſoluti.ut no.in c.Michael de uſur. Ad
hoc reſpondeo q do. Fed. in ſua diſpoſitione & quaſi oēs
alij præſupponunt illā obligationē deſcendere in hæredes
ex delicto defuncti quod ex eo probaſ quia uſura eſt furtū
& rapina & illicita extorſio 14. q. 1. ſi quis uſuram faciunt
not.in c.ſi epm.16.q.6. Præterea & ſi competeret cōdictio
indebiti tamē illa non competit ultra q̄ recipiēs indebitū
eſt effectus locupletior ut no.in l. ſi non ſortem.§.libertus.
& l.in ſumma.§.in frumento. ff. de condi. inde. Ex quibus
infertur & confirmatur mea concluſio de qua ſupra quam
credo quòd fuiſſent ſecuti præfati patres canonum ſi de fa
cto hæc quæſtio occurriſſet eis ut modo occurrit.quæ enim
de facto emergunt ſubtilius a iudicijs ruminantur quam il
la quæ aliter in ſcriptis tanguntur.facit. ff. de li.leg.l.lega-
tu.Pet.de Ancha.

CONSIL. CCCCXII.

1 Executori teſtamentum non exequenti infra annum quando tempus cur rere dicatur.
2 Executio teſtamenti in quo conſiſtat & ad quem ſpectet.
3 Fratres minores non poſſunt eſſe teſtamentorum executores.
4 Prouiſio conſtitutionis ſynodalis prouiſione expreſſa tollitur.

1 N CHRISTI nomine amen. † Contra 2
hæredes & pro curia epiſcopali facit primo
intentio teſtatoris ex uerbis teſtamenti elici
ta prout primo fieri debet ut. l. ille.§.cum in
uerbis.de le.3. Inſtituit enim matrē ſuam ea
uiuente quo ad uſumfructū tantū: & ea mortua quo ad pro
prietatē & uſum.inſtituit.11. pauperes. Ex quibus uerbis
liquide deprehenditur quod tempus electionis pauperum
ceſsit mortuo teſtatore ſtatim licet reſtō ſiue diſtributio
ꝓferaſ in tēpus mortis domine Iſabelle. & iſte intellectus
eſt iuri cōformis ne interim ante mortē dn̄e nuda proprie
tas dn̄o careat & inſtitutio pauperū in diem dilata uideaſ
cōtra.l.hæreditas.ff.de hære.inſtitu.Ex quibus conſequen
ter infertur quod electio & nouatio pauperū fieri debuit.
ſ. ſex mēſes a die mortis teſtatoris ut cōſtitutio ſynodalis.
& p ꝯñs facta poſt ipſo iure nō ualeat: ut c. licet de ſup.ne.
præla. Cōtrariū vr̄ de iure dicendu primo ꝑ ea q̄ not.Bar.
in l.cum quidam.de le.2. ut enim ipſe dicit actus electionis
ſiue nominationis pauperum non eſt executio uoluntatis
2 defuncti. † Conſiſtit nanque executio in actuali exercitio
non uerbali quod patet: quia ad illum ad quē ſpectat exe-
cutio non pertinet declaratio ſed ad iudicem quamquam
functus ſit officio ſuo per ſententiā.ut.l. iudex poſtea.ff.de
re iudi. nec ille qui declarat diciſ aliquid de nouo facere:
3 ut.l.hæredes palam. §. ſed ſi notam.de teſti. † Item fratres
minores non poſſunt eſſe executores teſtamenti ut cle.exi-
ui.de uer.ſig.perſone.& tamē eis permittitur dare conſiliū
in executione & ſic animū ſuum declarare ut cle. exiui. &
ſic patet quod licet quis priuetur iure exequēdi non tñ iure
eligendi quod in ſola animi declaratione conſiſtit. Conſti
tutio ergo quæ de executione loquitur non extenditur ad
diuerſos caſus: ut.l.ſi cum dotem.in prin.ff.ſol.ma.confir-
matur iſta opi.ex uerbis teſtamēti ibi illos uidelicet & non
alios &c.& ibi excludit oēs qui ex alio iure & cauſa &c.ꝑ
quæ uerba patet prohibitū ꝑ quencunq; aliū dictā electio-
nem pauperū fieri & alio iure uel cauſa uenientes pro pau
4 peribus non haberi † Expræſſa ergo prouiſio tollit proui-
ſionē conſtitutionis ſynodalis ut.d.l.ſi cum dotem. & l.cū
ex filio.§.1.de uul.& pu. Itē erogatio & diſtributio eſt de-
lata poſt mortē dictæ dn̄e uel poſtq̄ tranſiuit ad alia uota
ergo electio tanquā præambulū eſt ad illud tēpus referen

da tanquã ad pauperes tũc temporis existẽtes dirigatur in
tentio testatoris non ad pauperes tempore suæ mortis. ut
not. Bar. in l. post mortẽ. C. de fideicom. Et breuiter istã par
tem. l. qđ constitutio quę priuat executorem post tempus
non priuet eum iure eligendi cõsuluit summus doct. Bar. ut
ipse no. in d. c. cum quidam. & solenne suum consilium in-
cipit constitutione canonis episcopi cauetur &c.

CONSIL. CCCCXIII.

2 *Acceptatio non currit super beneficio incerto. & num. 2.*
3 *Acceptare beneficium incertum quis posset.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Vltra rõ-
nes & iura q̃ superius sunt inducta circa nul-
litatem primæ acceptationis latius cõsidero
cõsequenter inferendo quod non a dicto tẽ-
pore sed secũde acceptationis currat iste mẽ
sis ad obtinendũ prouisionẽ ut prouidet supradicta regula
cancellarie dico igitur ꝙ acceptatio præsupponit ueram
scientiam uacationis nec in ignorante põt cadere accepta
tio sicut nec cõsensus: ut. l. si per errorem. ff. de iur. om. iud.
& colligitur ea cle. cũ ei quem. de conces. præbẽ. Ad cuius
confirmationẽ accedit prima regula quæ non est sola acce
ptatione contenta sed prouisionem exigit infra mensem a
tempore talis acceptationis unde cum acceptatio sit præ-
ambula ad prouisionẽ sicut prouisio non cadit super eo be
neficio cuius uacatio est ignota. ut c. 2. de elec. li. 6. & l. nec
nos. C. de capti. Ita non debet cadere acceptatio uel iura-
mentum de acceptando ar. l. oratio. ff. de spon. & in c. acc
sorium. de r.:. iur. li. 6. & l. nec nos. C. de capti. & c. si super
2 gratia de offi. dele. eo. li. † Item sicut multa debent fieri ma
turo iudicio & nõ facto gñaliter ut hæreditatis temporalis
aditio. l. si quis mihi bona. §. sed utrũ. de acqui. hære. ꝓcura
toris constitutio ad ꝯhendum carnale cõiugium. ut. c. fi. de
procu. lib. 6. & qđ no. Bar. in l. multũ de condi. & demonst.
ita uidetˀ dicendũ in acceptatione ut debeat cadere sup cer
to sicut decreti interposito. ut. c. 1. §. subiectum. de conces.
ꝑb. lib. 6. unde cũ gñalis collatio nõ ualeat: ut. d. c. 2. nõ vr̃
qđ debeat attendi gñalis & dubia acceptatio postq̃ ex ea.
infra mensem nõ posset sequi collatio. Ex quo sequitˀ qđ si
ex tali acceptatione nõ põt sequi prouisio nõ debet curre-
re mensis ad prouidendũ nõ habẽti ꝑtãtem prouidendi ut.
c. qui ad diuersitatẽ. de conces. præben. bene facit. l. 2. cũ. l.
seq. ff. de opt. leg. ubi electio nõ consumitˀ de speciebus in-
clusis in iure eligendi si ille qui debet eligere nõ habet no
titiã certã & specificã specierũ. Ita ergo in acceptatione di
camus quæ nõ est aliud quã electio. s. ut haberi debeat cer-
3 titudo uacationis ut in d. cle. cũ ei quẽ. † Itẽ habẽtibus gra
tiam cum bñficio acceptandi prouisum est ꝙ possint ex cã
acceptare primũ incertũ uel ea cã secundũ ut. c. nec captã-
dæ. de conces. ꝑben. lib. 6. Sed qđ habens gratiã ad unã di-
gnitatẽ ꝑsonatũ uel canonicatũ possit in diuersis &c. & in
tota dioecesi acceptare ut fecit iste procu. nõ dicendũ uidetˀ
de iure cũ titulo bñficij qui quæritˀ ex tali acceptatione ut
not. in d. cle. cũ ei quem. & c. 1. de cõces. præben. lib. 6. non
possit haberi in diuersis ecclesijs sed in una tñ debet ergo
certũ acceptari & non in incerto uagari. ut c. quis duas. de
elect. lib. 6. Ex istis ut dixi superius cõsequẽter infertur ꝙ
acceptatio gñalis & uaga nõ tenuit nõ debet ex ea incipe-
re cursus mẽsis datus ad ꝓuidendũ post acceptationẽ. nam
debet regula intelligi de acceptatione quæ sit ualida nõ de
ea quæ sit nulla: ut. l. nõ putauit. §. non quæuis. ff. de ꝯta. & l.
4. §. condemnatũ. de re iud. cũ si. facit qđ no. in c. cũ plures.
de offi dele. lib. 6. in gl. fi. & c. is cui. eo. tit. in glo. pe. & l. ac-
cusaturus. ff. de adul. cũ si. sed posset in dubium reuocari cir
ca secundã acceptationẽ factã die primo februarij qđ pro
uisio subsecuta ut ultra mẽsem quia facta secunda die mar
tij & per cõsequẽs nõ. infra mensem ut prouidet regula er
go nulla. ar. no. in d. c. 2. de sup. ne. præla. facit qđ no. etiã in
c. quam sit. de elec. lib. 6. Sed responde quod prouisio debet
fieri infra mensem a die acceptationis: & sic illa dies non
cõputatur in termino quia dictio. a. denotat separationem
ut. l. 3. ff. de act. emp. & not. in c. statutum de præben. lib. 6.
in gloss. & in nouel. Ex quibus concludo cum præfato do.
Francisco de Zabarellis utriusq; iuris doct. excellentissi-
mo & dilecto mihi compatre. Ego do. Pe. de Ancha.

CONSILIVM. CCCCXIIII.

1 *Emptor datiorum salis cum suis periculis an possit aliquo casu remissio nem petere. & nu. 2.*

IN CHRISTI nomine amen. Viso instru
mẽto uẽditionis cõcessionis & locationis ca
naparũ salis ꝑ certos uiros electos & assum-
ptos in generali parlamẽto comitatus Imole
1 factæ Iac. & ser Aginolpho. † Reuocatˀ in du-
bium utrum debeat eis remissio fieri pretij siue mercedis
pro eo qđ homines castri salaroli & certorũ aliorum loco-
rum dicti comitatus nõ recipiunt salem de prædictis cana-
pis sed aliunde cũ tamẽ ex forma pactorũ instrumenti tene
rentur recipere de ꝑdictis canapis pro certo ꝑtio modera-
to in instrumẽto. Præsidentes comitatui qđ nõ debeat fie-
ri aliqua remissio pro se allegãt pactum expressum qđ ꝑꝑ
aliquẽ casum fortuitũ guerre inuasionis iniurie uiolentie
robarie &c. nulla possit fieri remissio siue peti. licet igitur
hoies salaroli & certorũ locorũ subtraxerint se ab obediẽ
tia dicti comitatus & cõstituerẽt se rebelles hoc factũ de-
bet inter casus fortuitos numerari & ꝑ cõsequẽs remissio
nulla peti. Ex aduerso dicti emptores canaparũ salis pro se
allegant aliud dictũ per qđ dicti homines assumpti relicto
in dicto parlamento promittunt pro omnibus hominibus
& personis dicti comitatus ꝙ ement & recipient de dictis
canapis salẽ necessariũ pro suo usu & familiæ toto tempo
re dictæ cõductionis & qđ hoc facient & curabũt hoc dicti
homines & ꝑsone nõ recipiẽt ab alio & qđ dicti homines
uel ꝑsone uel forẽses cuiuscũq; cõditionis existãt nõ por-
tabũt salẽ aliũde nec uẽdẽt. Cũ ergo in dcõ castro & cer-
tis alijs aliũde portetˀ & sic recipiãt debet eis fieri remissio
q̃d ergo iuris sit quæritˀ. Ad hoc respõdeo & dico ꝙ nõ ex
pedit hic discurrere de spẽ contractus utrũ. s. sit emptio uel
locatio. Circumscripto. n. pacto susceptionis ꝑiculi uideretˀ
sine dubio fore dicendũ remissionẽ fieri debere. ut tenuit
Barto. in disputatione sua quæ incipit publicanus. ubi con-
cludit qđ licet in tali cõductione fuerit expressum uerbũ uẽ
diderunt siue emerunt: tñ est censenda locatio & cõductio
& licet et esset emptio & uẽditio: tñ idẽ esset in remissiõe
fienda ꝑꝑ guerras ut ibi plene ꝑ eum. Quia uero isti Iac.
& Ginolphus receperunt in se periculũ oium casuum for-
tuitorũ uideretˀ prima facie nullã remissionẽ fieri debere:
quia negari non põt istum esse casum fortuitum cum certa
loca & homines sic se subtrahunt ab obedientia suæ uniuer
sitatis cum qua consueuerunt subire onera & ea suscepere.
hoc enim quandoque contingit. ut. l. ij. §. deinde cum esset.
ff. de ori. iur. & quod no. Bar. in l. si quis a filio. l. si scripsi. de
leg. j. licet ergo præsidentes in comitatu tanquam caput ꝑ
miserint pro hominibus & personis sui comitatus & sic ꝑ
membris: tamen postquam membra a capite discesserunt
contra. c. cum non liceat. de præscrip. si non possunt præsi-
dentes comitatui coercere eos hoc debet inter fortuita nu
merari & pro his tanquam perierint & defecerint non te-
neri. ut ar. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de capi. di. ad hũc
enim casum & similes insolitos uidetur pactum susceptio-
nis periculi pertinere ut l. fistulas. §. fi. ff. de contrahen. emp.
ualet enim hoc pactum conceptum ut in instrumento ap-
paret iuxta not. in. l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis cau.
His non obstantibus cõtrarium sentio & dico remissionem
2 fiendam. † Primo propter pactum expressum quo illi ho-
mines electi & assumpti obligant se pro hominib. & per-
sonis sibi subiectis quod possunt ut. l. inter stipulantem. in
prin. ff. de uer. ob. & clausula receptionis periculi non uide
t.:t ad casum pertinere sed ad alios præter factum commu
nitatis & suorum hominum contingentes. pro pacto enim
hominum suorum alia est conditio domini quo ad contra

hentes secum alia aliorum.ut no.l.emptor.C. de acti.emp.
Item cum per illud pactum receptionis periculi obligen-
tur conductores isti ultra ius commune uidetur hoc pactu
restringendu ad alia pericula quam contingentia in perso-
na locatorum & suorum hominum quia alia est habenda
ratio de his casibus in personam locatorum contingentib.
quàm in alijs ut not.l.si uno.§.item cum quidam.ff. lo.Præ-
terea hoc probo euidenti ratione collectio hominum sin-
golorum castrorum illius comitatus imolæ constituunt do
minæ isabellæ.& iste intellectus est iuri conformis ne inte
rim unam uniuersitatem & diuidunt inter se onera hono-
ris & commoda & sic habet artem communem syndicos
præsidentes & alia per quæ cognoscitur quod tanquàm u-
niuersitas congregantur. ut no.Inno.in.c.cum ab ecclesia
rum.de off.or.&.c.cum dilecta.de exces.præla.& c. nobis.
de iure pa.in nouel.si ergo pars huius uniuersitatis diuidit
se ab alia obligationes & actiones quæ eos sic diuisos ab
alijs pro parte tangebant debent eos comitari non alijs ac
crescere.iuxta no.in d.c.cú dilecta.& per Bar.in l.j.de coll.
illi. propter enim istam subtractionem minuuntur onera
quo ad partem remanentem.ergo & commoda ut cle.j.de
censi.& l.secúdum naturam.de reg.iur.facit.c. recolentes.
& c.in singulis.de sta. mo. Nec potest dici quod separaue-
rint se ut singuli sed pars uniuersitatis. & sic non ob.prædi
ctis.l.sicut.§.j.ff.quod cuius.uni.& 12.q. 2. qui manumittit.
faciunt enim partem uniuersitatis qui sic separantur & di-
uiduntur.ut d.§.deinde cum esset.& §.partim. Ex quibus
concludo quòd isti emptores & conductores cum ex con-
tractu prædicto habeant illos obligatos ut partem uniuer
sitatis non solum soluere non tenentur sed possunt contra
eos agere ad suum interesse secundum naturam contractus
conductionis & locationis. Et posito q deberent isti sic re
belles ut singuli non ut pars uniuersitatis reputari tamen
malitia siue dolus ipsorum debet potius nocere domino
ipsorum.i.ipsi domino uniuersitatis quam dictis conducto
ribus per not.in d.l.emptor.& per alia quæ superius dicta
sunt.dominus Petrus de ancharano.

CONSIL. CCCCXV.

1 *Testis ignotus olim uitæ reprehensibilis probatus an possit in testem admitti.*
2 *Mala ex genere malo animo semper fieri præsumuntur.*
3 *Infames qui sint & a testimonio reijciendi.*
4 *Examinatio in terra aliena haberi nequit.*

PRIMVM dubium est tale uidelicet quòd
licet certo tempore sit probatum ipsum bla-
sphematorem eius tamen perseuerantia non
est ostensa cum hoc potuerit accidere ratio-
ne cuiusdá caloris: quia non sequitur blasphe
mauit ergo infamis.item licet uita & mores in testibus cõ
siderentur tamé non est probatum tale quid propter quod
necessario de præsenti in præteritum præsumatur. Tertio
non est simpliciter uerum quod forenses in casu isto ex pri
1 uilegio datij non admittant.nam licet ignotus † non admit
tatur non sequitur ergo forensis est: quia potest esse notus
in causa appellationis primæ & non debuit in expen. con-
2 demnari:quia quilibet fouet iustam causam litigandi. † Itẽ
illa quæ sunt in suo genere mala semper præsumuntur ma-
lo animo perpetrata.unde oẽ male factum praue præsumit
actũ ut no.in c.j.de præsum.& l.si non conuicij. C. de iniu.
sed illud est hmõi: quia grauissimum scelus est offendere
æternam maiestatem taliter blasphemando. & hoc patet
quia tales ultimo supplicio puniũtur.vt no.in c.statuimus.
extra de maledi.nec ad repellendum a testimonio requirit
q sit infamis infamia iuris imo sufficit q sit reprehensibilis
fidei & conuersationis. ij. q. vij. continuationes & sufficit
etiá quod grauata sit eius opi.uel quod nunc per exceptio
nem de ea cõuincatur ut sic repellatur a testimonio in cau
sa criminali.ut est casus in c.fi.de testi. Ad hoc aduertendũ
quod accusatio testimonium & ordo pari passu ambulant
ut quicunque non admittit ad unum nec ad reliquum hanc
regulam tradit gl.decre.ij.q.vij.ipsi apostoli. Ego igit q
probatum non esset ipsum esse ut dicitur tamẽ hoc nõ suffi
cit ad adhibendá sibi fidem nam in accusationibus & in or
dinibus non præsumitur quis dignus & idoneus nisi probe
tur licet regulariter contra.& ista est gl.in.c. querendum.
ij.q.vij. & ideo per prædictá equiparationem idem est di-
cendum in testibus quod expresse uult lex dum dicit q te-
stium fides diligenter examinanda est & plura exploran-
da sunt de personis eorum,ut.ff.de test.l.testium.canoniza
ta.iiij.q.c.fi.§.item in testibus. persona autem huius testis
3 nedú q sit legitima imo est ex pluribus reprobata † appa-
ret enim ex his quæ probata sunt uitæ reprehensibilis &
notatæ quia blasphemator lusor pauper & ignotus lusores
enim tales & mutuantes ad ludum sunt infames & ab acti-
bus legitimis expelluntur & a testimonio:ut.c.licet ex qua
dá.de test.& c.inter dilectos.de exces. præla. & ultra præ-
dicta ex hoc actu denunciationis grauatur eius opi.eo ipso
quod tam ad laudabilem denunciationem instituit ut dicit
tex.in accusatione.q.vij.si quis episcopus. Ad id quod sub-
iungit q probatio talis de tempore præterito non infert
in præsenti. Respondeo per not. per Dy. in regula semel
malus.de re.iu.li.vj. Accidens enim naturæ contractus re-
mouet effectum præsumptionis naturæ & semper iudica-
ri debet tanquam constitutus in quasi possessione malitiæ.
ista sunt uerba sua & iuri consona.illa namque quæ solo
cursu temporis non mutantur ut est excom. infamia & si-
milia præsumuntur hodie durare postquam probatur se-
mel quem in tali statu fuisse ut no.Cy.in l.edicta. in v.siue.
vj.col.vt not.in c.proposuit.de cle.excom. mi. in nouel.v-
bi satis est modo probare qué fuisse ante per plures annos
excommunicatum.emendatus enim quis non præsumitur
nisi probetur quod qualiter probari debeat not. in c. testi-
monium.de test.Per prædicta proxime est responsum ob-
iectionibus.nam dicitur q est de seruitio & ita se asserit in
4 de nuptus & sic ignotus bono.examinatio † enim quę re-
quiritur in teste sicut in promouendo ad dignitates.ut d.l.
testium.non põt haberi in terra aliena ad quam si uenerit
secum ferre debet literas uitę suę alias ad dignitatem ad-
mitti non debet.ut no.in c.cautiones. ij. q. vij. ferre autem
testimonium dignitas est. 32.q.v.pręceptum. & no. in d.c.
testimonium.sic ut ergo in promouendis ad ordines & in
accusationibus instituendis non præsumitur quis idoneus
ut prædixi. Ita nec ad testimonium iuxta regulam not. in
præal.c.ipsi apostoli. Circa aliud quæsitum satis allegaui
pridie super hoc & dixi q conclusio omnium doctorũ an
tiquorum et Mod.est q quando in causa appellationis suc
cubuit ex eisdem actis factis in causa principali debet in
expensis condemnari nec sententia pro se lata præbet sibi
iustam causam litigandi postquam de eius iniustitia appa-
rebat per acta prime causę sicut directo in casu nostro ubi
iudex a quo sequendo unum testem uilissimum & multipli
citer reprobatum sententiam tulit. qui enim tam iniquam
sententiam defenderit & aliter non iustificat errat in iure
& imperitiam iudicis sequitur & sic maior est pertinacia
& reprehensio cum in culpis autoritas usurpatur ut.c.in-
ter dilectos.de.exces.præla.hæc est opi.Inno.Host. Io.an.
& omnium in.c.finem litibus.de dolo & contu.Idem. Cy.
Pe.la.de ra.in.d.l. generaliter.Bar.in.l.fi.de re iu.Io.and.
in.c.ignorantia.de.re.iu.li.vj.impugnando sentẽtiam app.
in tertia instantia dici potest quod humanum est peccare
diabolicum perseuerare quod cum fuit non credo consciẽ
tiæ uestræ dubium. ipsum in expe.condemnandum domi
nus dirigat mentem uestram in iustitia & equitate ut spero
& firmius oro &c.Pe.de Ancha.

CONSIL. CCCCXVI.

1 *Denunciatori quando credatur & an contra eum excipiatur.*
2 *Statutum loquens simpliciter de personis de habilibus intelligi debet.*
3 *Extra hominibus esse nequit qui deo infidelis existit.*

N CHRISTI nomine amen. Plures ex prædictis exceptionibus concernunt personam denunciantis quædã aliæ sententiã iudicis de ipsarum igitur efficacia uideamus. Et pro euidentia præmittendũ est ꝙ statutũ inquantum uult stari dicto denunciationis cum sacramento cõductoris multũ detrahit iuri cõi qđ exigit in criminalibus probationes luce meridiana clariores. ut. l. sciãt. C. de
1 proba. † Stricte igitur est intelligendũ ueluti odiosum ut. l. quicquid astringende. de uer. ob. hoc pro tanto dico: quia processus iste non uidetur fundari super statuto quod exigit dictũ denunciatoris & sacramentũ conductoris. hic aũt conductor nõ solum iurauit sed etiam accusauit. & sic aliter processit q̃ disponat statutũ. formæ ergo statutarie omissio ponit hunc processum extra terminos statuti. ut l. constitutionibus. ff. ad muni. & si ita est patet quod prima sententia fuit iniusta ex defectu probationũ quas ius commune exigit clariores. Secundo præmittendum est qđ denunciator de iure communi debet esse habilis & idoneus sicut etiam accusator ut. c. cum oporteat. & ibi no. extra de accu. & multomagis in casu statuti debet exigi ipsius habilitas in quo unico tantum & denuncianti adhibetur fides tanq̃ plene probanti contra l. diuus. ff. de custo. reo. & c. licet uniuersis. de testi. nam de iure iudicialis denunciatio ut est ista ut uim habeat accusationis requirit in ꝓbationibus & alijs debitum iuris ordinẽ ut not. Io. An. in c. nouit. de iu. in nouel. His ergo præmissis de exceptionibus inhabilitatis obiectis contra ꝓsdocimũ denunciatorẽ utrũ obstent succincte uideamus. Et uidetur ꝙ prima facie nulla obstet: quia statutum simpliciter prouidet standũ dicto denunciatoris nec distinguit qualis sit ergo nec nos distinguere debemus uel ultra progredi. ut. l. 3. ff. de offi. præfi. & l.
2 de prætio. ff. de pub. † Contrarium dico ꝙ statutum loquẽs simpliciter de personis debet intelligi de personis habilibus non a iure prohibitis: ut. l. ut gradatim. §. & si lege. ff. de mu. & ho. ubi est casus. & qđ not. in l. habeat. C. de sac. san. ecc. per Bar. & alios. singulas igitur exceptiones cõtra ꝓsdocimũ oppositas prosequendo dico ꝙ efficaciter obstat. Et primo ꝙ obstat illa qđ sit forensis & alienigena est tex. expressus in c. accusatores. 3. q. 5. in terra enim aliena non habetur scientia siue noticia sui iuris & cõsueuerunt qñq; ꝑꝑ delicta in patria perpetrata alio se cõferre. 19. q. 2. due. & ideo canon uult ꝙ illi qui non sunt eiusdem gentis & quorum uita fides & libertas nescitur non admittantur ad accusationem uel denunciationẽ. ut 3. q. 5. canonica. & c. quærendum. 2. q. 7. & in authen. de testi. §. si uero ignoti. Itẽ quod obstet alia exceptio qđ sua nõ interest probatur: quia illud crimen intentatũ non est publicũ sed priuatum: quia nõ numeratur inter publica crimina de quibus in l. prima. ff. de pub. iudi. in priuatis autem criminibus illa tantum admittitur cuius interest: ut not. in l. finali. ff de priua. delic.
3 & not. 3. q. 2. in summa † Tertia exceptio quod sit blasphemator dei uidetur efficax ex eo maxime quia non põt esse fidelis hominibus qui deo extiterit infidelis. 2. q. 7. non potest. & c. qui sine peccato. & c. in grauibus 3. q. 7. transgreditur enim iste dignitatẽ & religionẽ nominis christiani & sacras regulas ergo ibi non est danda fides. ut c. alicui. 3. q. 4. Quarta exceptio de paupertate quod obstet accusatori cuius non interest tex. in l. nonnulli. ff. de accu. & etiã testi cuius locũ tenet denunciator iste ut. l. 3. in prin. ff. de testi. præsumitur enim quod ꝑꝑ paupertatẽ de facili in casibus si quis delinquat ut ibi. Quinta exceptio de banno post denunciationẽ subsecutis non uidet prima facie obstare quia corrumpi aut mutari ꝙ recte gestũ est nõ debet superueniẽte delicto ut. l. nec enim. ff. de iti. actuq; priuato. Aliud. n. statuitur in iam gestis & inchoatis aliud in gerendis in posterũ ut. l. is qui reus. de pub. iu. Forte contrarium est dicẽdum in casu nostro ubi calumnia denunciãtis depræhẽdit in cã quæ adhuc pendet unde calumnia sic detecta non debet iudex sibi dare fidẽ nec eius dictũ sequi. argu. l. uranius. §. sed cũ duo. ff. de fideius. ibi ut quemadmodũ incipere nõ posset ita nec remaneant. nõ enim nũc noscit ꝓsdocimũ delinquere sed olim deliquisse & calumniosam denunciationẽ instituisse. postq̃ tacite est confessus & de delicto preterito condemnatus siue bannitus. sententia igitur siue bannum qđ reddit testẽ uel denunciatorẽ inhabilẽ nocet parti quæ debet producere testes idoneos non suspectos ut iste est multis de causis & ex prædictis patet. Ex prædictis igitur manifeste concluditur ꝙ quo ad dictũ istius ꝓsdocimi multis rationibus reprobari non debuit iudex ad sententiã condemnatoriã procedere igitur fuit per iudicem appellationis præcisa. Secundo principaliter est discutiendũ qđ dicitur sentẽtia lata ultra terminũ instantie statutarie & ex nouis actis ex quibus breuiter sentẽtia est nulla: tum quia statutũ ipsam sententiã aliter latã statuit non ualere: tum ẽt quia sic est de iure communi ut l. properandũ. in prin. & ibi no. C. de iud. & cle. si appellationẽ. de app. & hoc breuiter de secundo. Cetera suppleat maior prudentia & discretio iudicãtis cuius officiũ est latissimum quo ad casum nostrum in quo quæritur de conditione testis & denunciationis. ut not. in præall. c. quærelam. & l. ob carmen. & l. 3. ff. de testib. ibi tu magis scire potes &c. & confirmando animi sui motum iuxta illa quæ dicta sunt nõ uidetur dubium quod ad dictum talis hominis non debet Iacobum cõdemnare sed absoluere &c.

CONSIL. CCCCXVII.

1 *Sententia diffinitiua quæ dicatur & quæ interlocutoria.*
2 *Sententia interlocutoria dicitur quæ super exceptione præsumptoria fertur.*

N CHRISTI nomine amen. De iuribus prędicte sententie iudicis appellationis nõ reuocatur in dubiũ: quia cum conditio sub qua lata est tangit negotiũ de quo agitur & sic de presenti referat ad acta tũc dicũr doct. uide licet ut no. Ia. Bu. Bar. & Bal. post gl. in l. cũ iudex. C. de sen.
1 † Solũ ergo reuocať in dubiũ uerũ ꝑ illa uerba decernimus dictã quantitatẽ fuisse & esse magnam &c. sit censenda noua sentẽtia diffinitiua ut sic a tali diffinitiua iudicio appellationis possit appellari ad dñm præsentatẽ. Et vr qđ sit cẽsenda noua diffinitiua q̃a super hoc uerũ quãtitas fuerit magna uel parua nõ fuit disceptatũ in priori iudicio, & hoc solũ sufficit ut dicať noua diffinitiua ex uerbis statuti q̃bus in dubio deseruiẽdũ est: ut l. 1. §. si is qui nauẽ. de exerci. itẽ & qđ si nõ est censenda diffinitiua tamẽ habet uim diffinitiue ex eo ꝙ ab ea depẽdet efficacia præsumpte donationis ut colligit ex no. in l. titia. de accus. per Bar. & in cle. si. de appel. ad si. secundæ gl. uerbũ etiã decernimus. prolatum a iudice hoc importat. c. in his. de uer. signi. In contrarium multa faciunt & primo defectus eorũ quæ sunt de substãtia diffinitiue ut est libelli oblatio litis cõtest. & si. de quibus in l. prolatã. C. de sen. & c. 1. de li. cont est. & de li. ob. c. 1. cũ si super hoc enim. s. uerũ fuerit quantitas magna uel parua nõ fuit principaliter disceptatũ in primo iudicio sed petitum solũ ut reponereť hæres in iuribus prædictis &c. Exceptũ aũt fuit ꝙ non debeat reponi quia illa districtio siue ꝑmutatio de ꝑsona uiri in uxorẽ fuit donatio uel ob cãm uel inter uirũ & uxorẽ præsumpta saltem donatio ergo in isto iudicio uenit per modũ exceptionis: ut l. s. ff. de excep.
2 † sententia autem lata super exceptione præsumptoria est interlocutoria ut late disputat & concludit glo. in d. cle. si. de app. Et confirmatur hoc per ea que no. Io. An. in cle. 1. de sequest. pos. & fruc. in gl. super uerbo diffinitiuam ubi illa est interlocutoria quæ fertur super his quæ incidunt uel emergunt in cã sed ista est huiusmodi quia ista donatio incidẽter est deducta in causam ut probaui supra. Ex quibus infertur quod statutũ super potẽtia appellandi a iudice appellationis ad pñtem in diffinitiuis nõ habet locum in casu isto quia de deffinitiua nõ loquimur sed de interlocutoria ut probaui. Præterea officium iudicis appellationis in pronunciando debet habere relationem ad primam sentẽtiam ut pronunciet eam iustam uel iniustam. l. eos. in prin.

C. de

C.de app.super alio enim non ualeret eius sententia cum censeatur incompetens in non deuolutis, ut.c.cum in ecclesia.de appel.sed cum iudex a quo pronunciauerit contra dominam petram. ergo sententia iudicis ad quem in ea parte qua pronunciauit bene iudicatum est censenda diffinitiua ut illa uerba decernimus quātitatem fuisse magnam &c.sumenda sunt per modum causæ finalis ex qua iu stitia pronunciationis sue confirmationis primæ sententiæ subinfertur quod clare colligitur ex illo uerbo & per consequens in dicto casu &c. Ea autem quæ per modum causæ in sententia adijciuntur non patiuntur effectum rei iudi.ut no.Io.an.in.c.cū ecclesia sutrina.de causa possef.& propi.& Cy.in.l.j.C.ubi possi. Præterea negari non potest quin de ista donatione fit in priori iudicio disceptatum ad quam probandum deductum fuit quod Ioannes illis temporibus erat diues homo quantitatis. vj.M.flo.&c.& iuxta formā consilij hoc erat de substantia probationis: quia alias ex descriptione non erat donatio præsumēda. debuit ergo domina de donatione excipiens hoc clare ꝓbare iuxta no.in clemen. litteras.de rescri. & per Bartol. in.l.non solum.§. sed ut probari de ope.no. nun. postquam igitur de.efficacia exceptionis donationis in priori iudicio uidetur excepisse & per consequēs tacita deduxisse omnia quæ erant de substantia donationis efficaciter ad exclusionem agentis.ar.eorum que no.Inno.in fini.in.c fin.de libe. ob. super inclusis igitur sub generali nomine donationis non potest dici non disceptatum sed cognitum & discussum iuxta no.in fi.in.c.fraternitatis de testi.in.iiij. q. in nouel. facit qđ nota.in.l.per hanc.C.de temp.appel.Ex quo consequenter infertur quod non sumus in casu statuti quo permissum est appellare a sententia iudicis appellationis super negotio siue questione de qua non fuit in primo iudicio disceptatum:quia imo fuit de donatione exceptum & cognitum & per consequens de inclusis sub ea ut probatur. potius ergo sumus in casu in quo prohibitum est appellari a iudice appellationis si eius sententia concordat cum prima, quia uere concordat postquam primam sententiam confirmauit adiūcta causa quod quantitas fuit magna.& quod fuerit modica ex circunstantijs allegatis non est probatum ut debeat excipiens probare ut.d.c.clem.litteras.&.§.sed ut probari. Vltimo ad prædicta accedat.l.si cum tibi.& quod ibi per Bar.no.C.de iudi. ut enim dictū est §.ad præsumendam donationem ex descriptione allegata requiritur quod quātitas non sit magna.& hoc an ita sit debet ex qualitate personarum considerari.ut.l.sed si fi sceperit. de iudic.postquam igitur index a quo condemnauit dominam petram in principali uidetur tacite reprobasse & repulisse exceptionem donationis allegate.ut.c. suborta.de re iud.& per consequens reprobasse uidetur appendices & cōcomitantias ipsius donationis quæ ex circūstantijs dicebatur parua. quia ergo huiusmodi cognitio est de appendicijs prosecutorum postquam super principali est prima sententia confirmata propter istam appendicem non debet concedi noua litis prosecutio.ut est casus no. in. d.l.si cum tibi.Ex quibus omnibus concludo ꝙ dicta do.nō potuerit appellare postquā donationis exceptio deducta fuit in primo iudicio tacite & in secundo expresse per iudicem appellationis reprobata rationibus su pradictis.Pet.de ancha.

CONSIL. CCCCXVIII.

1 *Emphiteosis a fratribus recepta cum pacto quod portio decedentis sine liberis ad superstites deuoluatur an una linea finita deuoluatur ad aliam.*

2 *Dispositionum uerba ultra ius commune aliquid operari debent.*

1 N CHRISTI nomine amen. †Quamquam illa uerba in instrumento contractus apposita ita tamen quod portio decedentis. &c.coniuncta alia clausula ibi & post mortē dictorum cōductorum &c.uideantur prima facie uniformiter oēs cōiungere & inuitare ad portiones deficiētium ēt cōsiderata natura contractus ex qua in dubio non procedit ius accrescēdi in talibus portionibus ut.l.si mihi & tibi.de uer.ob.ꝑ Bar.& auth.si quas ruinas. C.de sacrosanctis eccl.& ibi per Bal.in.l.j.§. in primo.de cadu.tol.per Bald.uidetur in dicto quesito prima facie idem ꝙ conclusum est §. per eximium utriusque iuris doctorem dominum Flo.uidelicet ut supradictæ clausulæ referantur ad portionem palmerij pro dimidia & leonardi guidonis & Iacobi pro alia dimidia uidetur enim palmerius sibi & suis heredibus prospexisse in illo iure ac crescēdi in portione quā pro se & suis heredibus stipulatus fuit non autem de portione quam nepotibus ex fratre præmortuo & eorum heredibus stipulatus fuit.nam ut no tabiliter dicit Bal.in dicta auten.si quas ruinas.in fi.ex iuris acquisiti resolutione nunquam procedit ius accrescendi nisi in duobus casibus scilicet in assignatione libertorū & in usufructu formali non autem in dominio directo uel utili.& in assignatione libertorum est ratio specialitatis quia ius patronatus erat prius radicatum habitu in personis omnium licet nō hēret effectū nisi in certis psonis.& iō superueniente casu iuncto cū habitu fiet actus.facit quod not.Azo in sum.de assigna.l.ex qua rōne uideret prima facie cōcludendum ut dixi uidelicet ꝙ deficiente linea palmerij ꝑ mortem Francisci eius portio nō accrescat leonardo q est de alia stipite uidelicet cechi.Sed contra istum intellectum moueor primo:quia secundū hoc illud pactū ita tñ ꝙ portio decedētis &c.nihil operaret cum absq; dicto pacto in portiōe cuiuslibet decedentis alij superstites de stipite succederēt ex tenore stipulatiōis dum palmerius ꝑ se suisq; filijs stipulatus fuerit & similiter ꝑ pdictis tribus filijs ꝑ se eorumq; hæredibus &c.uigore enim talis stipulationis & post quæsitas portiones hēret locum ius accrescēdi inter eos ut no.Bar.in.d.l. si mihi & tibi. frustra igit dictū

2 pactū ita tñ ꝙ portio decedentis &c. fuisset appositū † cū tamen uerba cuiuslibet dispositiōis debeāt ultra ius commune aliquid operari ne frustra mēbranas occupet.l.si qñ. ff.de leg.j.&c.c.si pap.de priui.li.vj.&.l.j.in fi.ff.ad munici. Ex quod talis fuerit mens & intentio contrahentium colligitur ex prima clausula.§.dicta coniuncta cum ultima.prima enim disponit de acquisitione ꝑ ius accrescēdi dū dicit ita tñ ꝙ portio decedētis &c.secūda dispōit de iuria acquisiti resolutiōe dū dicit & post obitum dictorum conductorū &c.& utraq;clausula est indiffinitiue cōcepta & simpliciter & maxime ultima dū in ea dicitur ꝙ post mortē prædictorū pdictæ res ad monasteriū reuertaē &c.nā debet intelligi post mortē oim ut sic idefinita eqpolleat uniuersl.l. necessarias.§.si annua.ff.de pig.act.Itē dicit dictæ res nō dicit dimidia &c.quasi nō ante ft.oīum filiorū nepotū & nasciturorū ad monasteriū reuertanē.Ista uidet ꝑpria significatio & naturalis dictorum uerborum ideo sequenda in dubio ut euitetur communio in eadem re domini & emphyteote.facit.l.non aliter.de legat.iij.

CONSIL. CCCCXIX.

1 *Effectus & substantia in paucioribus consistere debet*

2 *Rei uendicatio contra non possidentem non datur.*

N CHRISTI nomine amen. In cā & q.agitata inter Leonardū nomine suo proprio ac fratris sui Gasparis ex una parte agētes & petrum & dominam concessam ex altera se defendentes. Videndum & discutiendum est de iustitia utriusq; in causa appellationis et etiam quæ sint partes quo ad thomeum filium dicti Pe.qui comparuit in principali causa pro suo interesse et a sententia lata in fauorem leonardi et gasparis die xi. Septembris appellauit.die.xxj.dicti mensis cuius appellationi dominus Vrbanus pcuratorio nomine dominæ concessæ et Ioannis filij et hæredis dicti Pet.postea defuncti dixit se uelle adherere die.x. nouembris. Et uisis diligenter actis in

causa

causa principali prædicta & in dicta cã appellationis q a a primordio iudicij posterior format euêtus. ut l.j. C. de impo.luc.descrip.li.x.uidendæ sunt narrationes in libello dictorũ.L.& fratrum & quæ actis ex eis resultet ut sic ꝯsequenter uideamus an sint probata quæ probanda sunt ẜm spẽm actionis intentatę. Et narrantur in libello quam plura sed quãtũ ad res ipsas de quib. agitur dr̃ andriolũ sub certis conditionib. legasse & conditionẽ extitisse in personã do.Marg.matris pdictorum ex cuius persona ipsis ꝯpetit ius petendi & concludunt decerni & declarari spectasse & pertinuisse & spectare & ptinere ad eos &c. & quod dicti Pe.& dña ꝯcessa iniuste & indebite detinẽt occupata & ꝙ condemnent ad restituendum & condemnandũ &c. Ex qua narratione non põt alia actio resultare quam directa rei uen.uel publiciana quæ possit intentari a legatario ꝯtra tertiũ possessorẽ.ut l.j.C.cõia de le. coniũcta.l.titio.ff.de fur.& l.j.ff.de pub.de dñio aũt uel quasi dominio andrioli non apparet per probationes sed per positionẽ.xxiiij.quæ pronunciatur hẽri pro confessata uĩ ex ea li.ficta ꝯfessione probatum tempore mortis rẽ quę petitur fuisse Andrioli. Et breuiter ex parte dictorũ Leonardi & Gasparis nihil reperio ꝓbatum nisi per istas fictas confessiones inductas ex uarijs pronunciationib.iudicis pronunciantis positionet nunc actoris nũc rei haberi pro cõfessatis & multiplex productin capitulorũ hincinde pro diuersis temporib. & pronunciationes super eis ꝙ habeant pro ꝯfessatis multum confundunt & intricant processum istũ in quo multa superflua gesta sunt. † nã effectus & substan-
x tia in paucioribus. consistit. Et primo uĩ ꝙ pronũciatio iudicis super pluribus positionibus ꝙ habeant pro confessatis sit inualida: cũ tunc demũ sint habende pro confessatis si interrogatus & iussus per iudicem sine causa rñdere recusat. ut c.ij.de ꝯfes.li.vj.& ibi ponunt plures iuste causæ recusandi inter quas satis iuste uidentur cum de facto alieno & longinquo quis interrogetur & præcipue super dominio tertiæ defunctę iam sunt xxx.anni ut est andriolus. facit.l.fi.ff.pro sun.& l.peregre.de acqui.poss.& quod no.in c.cum cãm.per Inn.de testibus. Et confirmat hoc: quia cũ p.& dña concessa pluries interrogatæ negauerint se possidere res de quibus agitur per consequens uidentur negasse se teneri † rei uen.quæ non datur contra non possidentẽ
a ut.l.j.C.de ali.iu.mu.cau.fa.impertinentes sunt ergo positiones super dominio contra non possidentem ergo non poterant cogi ad respondendũ & per consequens habetur pro non responso iuxta no.in c.cũ contingat.de offi.dele. & præsertim quia negauerunt oĩa in libello contenta & per consequens dñium actorũ.l.&.g.Ex quo sequit̃ ꝙ positioni super dominio Andrioli non fuit amplius rñdendum cum fuerit semel negatum in contestatione litis in qua omnia sunt negata.ar.l.si is qui ducenta.§.utrum . ff. de reb. du.circunscripta ergo probatione dominij per dictã confessionem remanet eorum intentio non probata. nihil.n. de dominio andrioli probatur nec probatio solius positionis de pterito sufficit in rei uen.nouiter intentata. arg. c.cum uenerabilis.in fi.de excep. Esto ergo quod rei uendicatio fuisset recte intentata contra Pe. & uxo.eius tamẽ dominium ex parte agentis non apparet quoquomodo ꝓbatum ergo stat regula quod actore non probante reus debet absolui.l.qui accusare. C. de eden. & c. ut nostrum.ut eccl.benefi. Secundo ẽt aduertendum ad formam legati de quo contenditur & in libello dicitur quod Andriolus legauit terram suam positam in massa luce quæ appellatur sanctus laurentius ad uaculas uineatam & arboratã diuersis arboribus &c. & istud est legatum. in fine uero libelli Leonardus quasi declarando quæ sit ista terra deducit plures petias terrarum quæ positæ sunt in cõi sancti laurentij & prætendit ꝙ oẽs istæ terræ ueniant in pdicto legato. & sic unũ & idẽ corpus cũ dicta terra legata & sic ponit positionẽ.xxiij.hoc aũt qualiter esse possit uel ꝓbauerit nõ apparet imo totũ oppositũ patet.n.quod diuerse sunt terrarũ petie & diuersis locis situate.nam in uno loco appellato sub populo noto in alia in loco dicto apelule .noualia ã loco dicto auocale & oẽs iste designantur cum diuersis laboratoribus.licet ergo sit in eodẽ cõi non sequitur quod legando unã rem sitã ad uacuæ ueniant aliæ separatæ & diuersis locis & confinib. designatæ & ridiculũ est hoc sentire ꝙ diuerse res & corpora prætendantur ut unũ corpus nisi qñ gratia melioris culturæ unus fundus siue possessio diuideret̃ in plures. tota tñ esset sub eisdẽ confinib.ut l.gaius.§.j.ff.de leg.ij.& tunc etiam si diuersis uocabulis nominaret̃ uno uocabulo non ueniret in legato nisi ex alijs coniecturis non appareat ad hæc.l.p̃.lijs.§. fi. ff. de le.iij. unde cum inter uarias possessiones quas testator tple habebat in districtu sancti Laurentij si exprimit illã in loco dicto auocale ꝙ alie ueniant rõne caret.facit.l.j.ff.de re.du.& l. si ita.de au.& ar.leg.si aũt dixit lego oẽs possessiones quas habeo in cõi sancti Laurentij uel indefinite possessiones posset illa interpretatio tolerari licet ẽt de hoc sit dubium quia quædã iura uolunt ꝙ debeat exprimi locus loci. l.pupillo.§.nunciationẽ.de ope.no.nuo.& qđ de hoc no.Bar. in l.tuia testõ.§.j.de le.ij.& c.cũ ad sedẽ. de resti. spo. cum ergo hoc dixerit terrã meam &c.& sic in singulari non ueniunt oẽs terræ si ibi plures hẽt imo si non expressisset ad uaculas &c.in dubio deberet minor petia terræ: ut.l.apud iulianum.§.scio.de leg.j. Tertio principaliter aduertendũ ꝙ Pe.& eius uxor negauerunt se possidere ad excludendũ agentes rei uẽ.& recte ut dicta l.j.de alie. iu.& productum fuit instrumentũ emancipationis factæ per Pet.de tomeo filio suo in quo plures petias terrarum quæ situate sunt in cõi sancti Laurentij dedit in premium emancipationis & pro sua legitima prout dicit instrumentũ in quo constituit se precario nomine possidere ex quo patet ꝙ in filiũ transtulit possessionẽ & præscribendi conditionẽ: ut.l.quædã mulier.de rei uen.coniuncta.l.cum qui. de pub. & fuit facta emancipatio & datio.Mccclxxxvj.de mense Iunij . Ex quo sequitur quod tomeus cũ titulo & bona fide præscri-
t psit spacio longi temporis.s.x.inter præsentes. & xx.inter absentes.ut.l.fi.de præscr.lon.tem . et utraq; est completa cum nulla contestatio uel litis motio facta appareat cõna ipsum tomeũ.illud ergo nouũ dominium quod ex præscr. quærit ut in aut.nisi triennalis.C.de bo.ma.præfertur antiquo dominio Andrioli quod probatum esset quod tamen non est. Et per istã possessionem precariã apparet ꝙ testes duo l.et.g.deponẽtes ꝙ Pet. possedit etc. dicunt uerũ quo ad meram possessionẽ facti quæ ꝓ detentatione accipitur. unde debent eorum dicta intelligi ꝙ possedit.i. in possessione fuit.ut l.si quis aote.de acqui.pol.facit qđ no.in.§.stipulatio ista.§.hoc quoq; de uer.obli.et c.cum olim.el.j.de resti.spo.et c.cũ uenissent.eo.ti.per Inn.ibi sed obijcit̃ etc.

CONSIL. CCCCXX.

1 *Emphyteotica iura an transeant in monasterium ipso emphyteota ingrediente.*
2 *Monasterium loco filij habetur.*
3 *Dominus emphyteosis emphiteotam nonsoluentem canonem expellere potest.*
4 *Iura multa cum uniuersitate transeunt que non de per se.*
5 *Res ipsa secundum presentem statum est iudicanda.*

QVIDAM ser antonius linarus inuestitus fuit de una certa petia terræ casalium posita in burgo sancti georgij iure perpetuo locationis pro ficto oim bonorũ ducis bon. in anno et sic idẽ ser Anto.eandem petiam terræ iure locationis tenuit tempore uitæ et mortis suæ.tandẽ uero decessit relictus supra uiuentib. ex sibi hæredibus uidelicet domina Margare.domina sorore amata moniale ĩ monasterio sancti dominici ipsius ser Anto.filiabus legitimis et naturalibus ipsaq; do.Marg.iure hæreditario ut.s.tenuit ꝯtinuo ipsam petiã terrę et ita decessit cui ipsa soror amata successit necnon dictũ monasteriũ sancti dñici contẽplatione dictę sororis amate et eãdẽ petiã terræ ꝯtinuo tenuit et possedit recognoscẽdo eã a dicto monasterio sancti georgij epĩque

ipsiq; monasterio soluit fictũ pdictum & tenuit usq; ad an
num. Mcccxliiij. antea tñ fuerat qõ inter ipsum monaste-
rium sancti georgij ut patet in snijs quæ mittunt interim
uero.s.de.Mccxlv.facta fuit dño economo sancti georgij
per syndicum sancti dñici oblatio de ficto dictorũ annorũ
quibus dictæ moniales sancti dñici omiserant soluere &
quia ipse dñs economus recusauit recipere dictum fictum
pro dictis temporibus idem syndicus sancti dñici fecit de
positum penes idoneam personam & eidẽ dño economo
consignauit. modo duo principaliter reuocant in dubiũ.
Primo nunquid monasterium sancti dñici potuerit suc
cede in utili dñio dictæ perie terræ in qua monasterium
sancti georgij habebat & habet directum dominium. Et
utrum monasterium sancti dñici possit stare in possessio
nẽ uel quasi dicti utilis dñij inuito monasterio sancti geor
gij. & hoc uiso & considerato instrõ dictæ inuestiture pri
mo factæ in personam dicti ser Ant. cui monasterium san
cti dñici successit mediante persona do. Marga. & postea
amate & bñ uideatur ipsum instrm. Secundo est uidendũ
nunquid dato q̃ potuerit succedere intelligatur cecidisse
a iure suo ꝓpter canonẽ nõ solutum an uero anteq̃ subse-
cuta sit aliqua snia uel facti declaratiua uel iuris priuatiua
lata ꝯ ipsum monasterium sancti dñici sufficit q̃ facta sit
consignatio uel depositio ut pdictum est ut sic idem mo-
nasterium sancti dñici debeat in suis iurib. conseruari pro
pter oblationẽ ꝯsignationem & depositionem ut s̃. factã
non obstante q̃ cessatum sit in solutione debiti canonis
1 per vj. uel vij. & ultra. † Circa primum uidebatur contra
monasterium sancti dñici q̃ succedere nõ potuerit in ipso
utili dñio. nã pactũ est in ipso ꝯctu appositum ut cõductor
non possit alienare locis religiosis sicut est in casu nostro
ergo &c. itẽ patet quia emphyteota per ingressum cadit a
iure suo ẽm quosdam ipse enim alienat. C. de iure emphy.
l. ult. sed breuiter rñdetur q̃ per singularem acquisitionem
forte dubium esset sicut est dictum in argumento præmis-
so secus qñ cum uniuersitate fit alienatio puta quia hære-
ditas iure hæreditario transfertur in ipsum monasterium
contẽplatione monachi uel monachæ tunc & utile domi
nium cum uniuersitate bonorum transfertur in monaste-
riũ argu. l. quędã. ff. de acqui. re. do. & l. j. ff. de fun. do. & qđ
not. in l. peto. §. prædium. ff. de le. ij. facit ẽt ꝓ sancto dñico
quia sicut hæres succederet in utili dñio ut no. insti. loc. §.
2 adeo. ita & monasterium debet succedere † cum ꝓ filio ha
beat ut in aut. de san. episc. §. sed hoc præsenti. in feudo ãt
forte foret secus quia de natura sui est ut deueniat ad talẽ
successorẽ qui feudo seruire possit ut in. x. col. hic incipiũt
constõnes regni. c. mutuo. & c. ex hoc & istud includat fo-
re prohibitũ quo ad oẽs clericos cuiuslibet gradus ut in
aut. de sanc. epi. §. alicuius &c. Et ita tenẽt multi doc. iuris
ciuilis & ẽt Accursius q̃ fuit glossator in aut. ingressi. Ad
ẽm uĩ dicendũ q̃ nõ intelligat cecidisse quia inspectis uer
bis ipsius locationis non debet cadere propter cessationẽ
canonis apposita est. n. pena ipsi locatori debenda si cõdu-
ctor non soluerit puta q̃ fictus debeat duplicari. Itẽ q̃ ca-
dat in pęnã. xl. sol. & ideo per appositionẽ pœnæ conuen-
tionalis uĩ recessum a beneficio legis quantũ est de caden
do. ar. l. contractus. in fi. C. de fide instr. l. iij. & l. in rebus.
C. de iur. do. pſertim quia facta est dispõ & consignatio an
tequã pronunciatum sit ꝯ monasterium sancti dñici. potuit
eñ purgare mor. & ad istud faciũt no. in c. potuit. de loc.
& cond. nã per solã cessationẽ debiti canonis cõductor nõ
cadit ipso iure imo requirit snia ut. l. lex uectigalis. ff. de
pig. maxime qñ emphyteota opponit se dño. ar. l. colonus.
de vi & vi ar. cum ibi no. Tertio reuocat in dubiũ quia da
tur tps ad purgandũ moram quantum debeat esse modera
tum arbitrio iudicis ut in gl. c. potuit. quid in casu pmisso
debeat arbitrari iudex & qualiter. Quarto nũquid in oẽm
euentum monasteriũ sancti dñici possit implorare benefi
cium restõnis in integrum aduersus ipsam solutionem nõ
factam a quo iure & de qua cã Cõtra monasterium sancti
dñici in præmissa quæstione faciunt rõnes & iura & quod
non potuerit succedere primo probant uerba contractus

initi cum Ant. principali actore ubi dicitur q̃ non possit
transferri ius suũ in locũ religiosum sicut sunt monasteria
ut in c. grandi. de sup. neg. pla. li. vj. ubi ergo in uerbis nulla
est dubitatio non est recurrendũ ad ꝯiecturas ut. l. ille aut
ille. §. cum in uerbis. ff. de le. iij. & istud pactũ est seruandũ
ut no. Spe. in ti. de loc. §. nunc aliqua. uer. cxvj. in eccłia eñ
ueluti in potentiorẽ siue maiorem non uĩ emphyteota ius
suum posse transferre quia conditio domini. i. monasterij
sancti georgij hoc casu efficeretur deterior: ut no. in c. po
tuit. de loca. in gl. sed quæ personæ itẽ emphyteosis eccłiæ
non uĩ transite in hæredẽ extraneũ sed in suos tantũ & so-
lum in duas successiones suorum derinari debet ut in aut.
de non alie. seu permu. re. ec. §. emphyteosim. col. ij. & no.
in l. ẽt. ff. sol. ma. sed non reperit cautũ q̃ ecclesia siue mo-
nasteriũ habeat loco filiorũ nisi cũ quis religionẽ ingredit
ẽm opi. Ric. malũ. quã refert Cyn. in aut. nisi rogati. C. ad
trebel. ergo in quæstione nřa cũ tractet de successiõe do.
Marga. terminãda in sororẽ suã monialem non põt dici re
cte sororẽ monialẽ succedere sorori filiã sed ut sororem
& legitimã & sic eodẽ iure dicet monasterium succedere
mediante persona monialis quia talis hæres habeor qua-
lis est hic per quẽ hæres efficior. ut. l. si quis filiũ. §. si filius.
ff. de acqui. hær. item in monasterio sancti dñici succedẽte
non esset dare secundã successionẽ sed infinitã & per ꝯñs
non esset spes reuersionis dictæ rei emphyteoticæ in eccle
siã perpetuariam ꝯ mentẽ præallegati. §. emphyteosim. &
3 hoc de primo. † In secũdo dubio simplr uĩ q̃ pęna apposi
ta in contractu emphyteotico contra non soluentẽ cano-
nẽ non præcludat uiam dño quominus emphyteotam pos
sit expellere ẽt si sit apposita clausula rato manente ꝯctu ut
tenẽt Spec. in ti. de loca. §. nunc aliquæ. uer. xxxv. & uersi.
seq. & Cy. in l. ij. C. de iure emphy. & utrobiq; rñdetur ad
contrarium de quo. s̃. In tertio dubio cũ monasterium san
cti dñici cessauerit multis annis soluere uĩ non posse pur-
gare moram. nam qui tanto tẽpore distulit non censet ce-
leriter satisfacere: quod exigit tex. in d. c. potuit & cum. J.
bienniũ soluere teneat ut ibi quis iudex pro celeri satisfa-
ctione quadrienniũ uel quinquenniũ arbitraret q̃ hic pro
ponit exclusiue. ad breue ergo tps est illa celeritas coar-
ctanda ut ibi no. Bar. super uer. celeri. Quo ad quartũ du-
bium ẽt uĩ dicendum monasteriũ sancti dñici ẽt restõnis
beneficio nõ potiri aduersus istã læsionẽ quia a tẽpore læ-
sionis extortæ lapsum est quadriennium ergo &c. ut c. j. &
ij. de resti. in inte. li. vj. nam ista est præscriptio legalis. ut in
ti. palle. c. potuit. & trahit principaliter originẽ ex ꝯctu ꝯ-
uentionali. læsio ergo quæ ex tali cursu tẽporis sequit restõ
nis in inte. remedio submouet. ut ibi plene. facit. l. emilius.
ff. de mi. & l. cum filius. §. in hac. de uerb. ob. Et iste rõnes
prima facie multũ urgent ꝯ monasterium sancti dñici sed
pro eo ẽt faciunt rõnes & iura. Et præmitto q̃ licet mona
chorum seu monialium agnatio & cognatio non dicat es-
se in terra sed in celis. ut in aut. qũo oportet epos. §. non in
grediens. tñ quantum ad succedendũ agnatis et cognatis
ad cõmodũ monasterij eorũ agnatio est ẽt in terra ut no.
in l. deo nobis. C. de episc. et cle. in glo. sed an cæteris. et in
aut. de san. epi. §. nulli uero. col. ix. retinet ergo monachus
iura cognationis quæ multa sunt. ut no. in l. si filius qui pri.
ff. de uul. et pu. et habet oia iura ac si mansisset in seculo ut
no. do. meus. d. Bal. post. O Joff. et Ia. bu. in præal. l. deo no-
bis. facit. xviij. q. ij. statutum. et ibi per Arch. Hoc pmisso ui
dendũ est an ista monialis ueniat ad istã emphyteosim ut
ltima hæres sororis an ut sua. s. patris sui filia. Et certe de-
cisio huius dubij uĩ posse colligi ex no. in l. si mihi et tibi.
ff. de uer. ob. et ibi per Bar. ubi tenet q̃ in patria emphyteo
si ex duobus fratribus altero decedente superstes uenit iu
re accrescendi in portione deficientis quinimo consolida-
tur insolidum in persona superstitis ut sic non iure hære-
ditario fratris sed ex paterna prouisione ipsam consequa-
tur. ut in. x. col. qui feu. da pos. §. cum uero conradus. cum
alijs similibus ibi alle. per eum et sic cum ista monialis ut
sua in hac emphyteosi dicat succedere certum est quod ip
sam consequitur ex iuris prouisione non sororis prouisio-
ne. ista

ne ista ergo canonica & regalis successio quantuncunque rei emphyteoticę sit prohibita alienatio ex cōuētione nō uenit sub prohibitione nec ad istū casum extēditur dicta cōuētio,ut est gl.ordi.in l.si quis ita pmiserit.§. ea lege.de uer.obl.nam prædicta prohibitio de qua instrumento uidetur solum includere alienationem quæ fit titulo singulari quia dicitur quod posſit uēdere donare & pro anima iudicare exceptis &c. ista enim exceptio refertur ad exhibita superius non ad alia ut sic exceptio per regulam declaret ut no.per Dy.de reg.iur.li.vj.in rubrica . in casu aūt qōnis nr̄æ ius emphyteoticum de domina Margareta descendit in monasterium mediante dña amata titulo uniuersali &
4 ultimo non singulari & iure cauet quod † multa transeunt cum uniuersitate quæ non transeunt de per se. de iure pat. ex literis.& l.quādā.ff.de acqu.rer.dom. aut ergo ex hoc capite uidelicet uniuersalis succesſionis aut ex præcedenti scilicet quod ecclesia cum iure legitimo succedit censeatur filia siue sua infertur quod monasterium sancti domini ci in præsenti causa fouet iustitiam.ad hoc facit q not.Spec.u.in præalle.§.nunc aliqua.uerſi.xxvj.ubi tenet q emphyteota ecclesiæ exceptis quibusdam personis potest ius suū uendere donare & hæredem extraneum in ea instituere arg.l.filiusfa.§.si quis.ff.de leg.j.nā si pōt uendere & donare.ut d.c.potuit. ergo & hęreditario titulo trāsferre post quam est perpetua ut in instrumēto dicitur . Nec ob.q nō protendit ultra duas succeſsiones in.§. emphyteosim.quia ēm Spec.est speciale in ecclesia cōstantinopolitana in emphyteota ingrediente religionē q transeat in monasteriū res emphyteotica no.Io.an.in c.in præsentia.de proba.idē ergo si ingressus tā agnato uel cognato succedat in qōne nostra. Venio ad tertiū dubium ex cuius decisione patebit solutio ad secundū dubium & quartum dubium . & super hoc q quærit qn̄ emphyteota dicat sibi celeriter prouidere ut dixi. Bar.titubando loquitur.Spec. dicit q celeriter sibi prouidet qui in iudicio uel extra exactus statim & sine termino uel dilatione persoluit.ar.c.de multa. de præben.& ita vr̄ tenere Inno.& Host.in d.c.potuit. ubi refert Io.an.super glo.& ita ab eorum opi.pſertim in consulendo & iudicando nō est tutum recedere . cū ergo monasterium sancti dnici obtulerit se paratū soluere pensionē pręteriti temporis & ipsam ēt consignauit satis vr̄ tutum tenere eum non incidisse in cōmissum nec per pn̄s indigere restōne & per ista patet solutio aliorum dubiorum.Cōclu ditur ergo ex pdictis uiuente naturaliter armata moniali per monasterium sancti dnici iudicandum:quia nullō iure prohibetur succedere monialis in tali emphyteosi imo in ra suitatis & agnationis & succeſsionis retinet ut prædixi. Ea autem naturaliter mortua utrū emphyteosis sit extincta tanq̄ monasterium censeatur hæres extraneus. & quid iuris apparet ex pdictis iurib.& rationibus pro & ꝯ deductis ex quibus qō vr̄ magis dubia,tn̄ pro decisione considerranda sunt duo. Primo quod tempore quo ante conduxit ædificium positum super solo ecclīæ sancti gregorij erat suū & ut dr̄ mihi terreniū illud sine solo erat & tunc esset modici ualoris. Item secundo considerandum est q ex instrumento non apparet istā esse nouam emphyteosim.a.de nouo creatam in personam antonij imo præsumenda est antiqua ex eo q ædificium super solo ecclīæ tunc tēporis erat alterius & ēt ex alio quia nō interuenit autoritas epi nec tractatus sed solus consensus monachorū quæ duo fuissent necessaria in dicta emphyteosi cōstituenda de nouo. de his quæ fiunt a maio.par.ca.tua nuper.in c. nulli. de re. ecc.non alie.His præsuppositis in facto pro ueritate dicendum est inuicem primo in re modica ecclesiæ concedenda nō habent locū iura quæ de tam exacta solennitate loquūtur.imo fine ea de facili ꝯcedunt.x.ij.q.ij.terulas. & de do. cæterum.item pſumendū istud solū monasteriū fuisse emphyteoticū & solitū sic cōcedi perpetuo ab antiquo postq̄ super eo situm erat alterius ædificium & postquam platus cum capitulo sine alia solennitate concesſit q potuit illo casu.ut.c.ij.de feu. postquam.n. pn̄s status rei sic concessæ erat talis præsumendū est q concesſio fuit lr̄mē facta p

5 præl. † quia ēm pn̄tē statū debet res iudicati ut l.moueor. C.si ser.expor.ve.&c in factis antiquis ut est istud pſumendū est oia solēniter acta.ut no.Inn.in c.innotuit. de en qui fur.or.suscepit.& maxime in hoc casu ubi post ꝯtum prædictum fuit pensio continue soluta annis.lxx. & ultra quę solum.xl.an.facta sufficeret ad ius emphyteoticū præscribendū ut no.Cy.in l.ij.in.x.q.C.de iure emphy.facit.c.cura de iur.pa.q ex tali patientia & receptione pensionis pſumantur solennia præcesſisse.& tex.in fi.in l.v.§. si non aderit.ff.de acq.hær.&.l.si filius.C.de pet.hære.facit l.cum de in rem uerso.ff.de usuris.Concludendum est ex pdictis q monasterium sancti dnici soluendo perpetuo pensionē iuxta formam contractus & petendo infrā.tempora renouationem posse tueri ꝯ monasterium sancti gregorij.nam cum postq̄ ad ipsum reuerteretur alij in emphyteosim potuisset concedere : ut d.c.ij. eā denegando hoc facere monasterio sancti dnici legitimo succeſsori ueri emphyteotæ.s.sororis amate vr̄ sibi facere iniuriam.ut.l. j.§.permittitur.de aqua quo.& æsti.& not.in c. bonæ. de postu.pla. & l.nullus.alias incipit neminem.C.de decurio.lib.x.Pro confirmatione præcedentium alleg.quod no.Spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua.uerſi.vij. ubi dicit q si res ecclesiæ quæ datur in emphyteosim utilis sit & nullos reddit redditus quia datur in emphyteosim qualitercunq; posset in aut.de non alie.re.eccle.col.ij.in j.colum.

CONSIL. CCCCXXI. 1

1 *Statuta ad iuris communis intellectum sunt reducenda.*
2 *Surrogatus naturam sequitur eius in cuius locum surrogatur.*
3 *Matris ad bona filij intestati uenientis conditio alia est quam quando uenit testamento condito.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Præmittendum est q statuta quæ aliter quā ius cōe disponunt in casib.dubijs sunt redigenda ad intellectum iuris communis sicut reſcripta consuetudines & oēs diſpositiones.ut. l.si.§. in computatione.& ibi no.C.de iur.deli.& l.ij. C.de nox. c.causam quæ.de reſcri.c.cum dilectus.de consue.& l. quæ ro.§.inter locatorē.ff.loca.sed de iure cōi non totum q qs caperet abintest. in bonis defuncti capere debet si defunctus fecerit testm̄ sed tantūmodo quartā partē hodie etiā 2 eius q ab intestato potuit ad eum puenire obtinere debet ut l.patentibus.& l.quæ nuper.C.de inoffi.test. & in aut. nouisima.eo.tit.cū ergo statutū de quo.§.consera mri in bonis filij intestati intentio fuit eius non tm̄ sibi cōferre si filius fecerit testamentū sed solum tertiā partē eius quod fuisset habitura abintestato ut sic statutum q loco litiæ sit substantia bonorum surrogat ususfruc. redigatur ad intellectum iuris cōis per iura præalleg.licet.n. statutum in rebus aliter quam disponat ius cōe statuat portionem matris abintestato deducendā tn̄ eandem naturam sibi assumit quā hr̄et si de corpore detrahenda esset & bene pōt statutum aliter quam ius cōe prouideat modificare debitam portionem iuris naturæ sicut est casus in consuetudine quōd hoc posſit ut est casus in.c.raynucius.uer. quia uero.de test.accedat ad prædicta regula magistralis in mate
2 ria surrogationis cuius natura est sequi naturam † eius cuius loco surrogetur loco actionis l.si eum.§. qui iniuriarū. ff.si quis.cau.& l.j.§.hæc actio.si quis testa.li. esse iu.fue.si ue persona loco personæ siue pecunia loco speciei. cod. tit.si donare.§.si sponsus . siue portio loco portionis. ff.de leg.ij.cum pater.§.hæreditatis. & idem in fi. Præterea in casu quo filius uelit testari & agnatos matri præferre si diceremus quōd matri teneretur relinquere usumfructum sicut si abintestato decederet reperiretur mater habere quandoque plusquam legitimam taxatam a iure . plus est enim qnque habere integrum usumf.in uita sine oneribus q̄ totā substantiā nude proprietatis cum oneribus. hr̄ditatis maxime si mater esset iuuenis quæ pſumeretur uiuere longo tpe.ut.l.hæreditatem. ff. ad l. fal. Statuti autem inten

tio nō uidetur fuisse talis sed fauere magis agnatis sicut fa uebat ius uetustissimum ut supra in consilio plenissime est deductum & aliter intelligendo esset restringere liberā re stamenti factionē filiorum si matre superstite non possent testari nisi de nuda proprietate implicita forte onetibus he reditatis & sic qnq; forte non reperiret successorem. ut in §
3 mili dixit tex. in l. Iul. de acqu. hær. alias si pupillus. † Con cludo ergo quod non eadem sed diuersa debet esse matris conditio cum venit ad bona filij intestati q̃ quando venit condito testa. Primo enim casu venit ſm tacitam volunta tem eius ad illud q moderatur statutū. Secūdo casu nititur venire ɔ̄ testm̄ ad supplemētum in casu nostro ɔ̄ filij volun tatem quo casu non ad totum debitum abintestato sed ad tertiam admittitur de iure cōi: vt d. l. parentib. & l. quæ nu per. & l. cū quæritur idem ergo dicam q veniat ad tertiam vsusfructus surrogati loco legitime legalis vigore statuti p ea quæ dicta sunt. Ex quibus etiam consequenter infer tur solutio alterius dubij uidelicet q cum in casu nostro fi lius decessit testatus debeatur legalis legitima cum statutū de vsufruct. disponat in causa intestati quasi in causa testati tanquā in casu omisso a statuto remaneat salua iuris dispo sitio vt l. quicquid astringendæ. de ver. obl. & l. si cum dotē. sol. mat. & c. susceptum. de rescrip. lib. vj. nam cum ista legi tima legalis sit redacta ad vsumfru. per statutum ergo ipsa debetur: vt est casus in d. l. quæ nuper. Et pro confirmatio ne omnium prædictorū adduco quod no. do. Bal. in l. gal lus. §. quid si tantum. de lib. & posthu. Ex quibus idem per omnia sentio q præfatus dominus meus, d. Ang. de peru sio legū doct. illustris consuluit in prædictis.

CONSILIVM. CCCCXXII.

1 *Vicedominus an sit in numero quinque testium in testamento requisito rum computandus.*
2 *Actus ipsi demonstrant quo iure quis intersit.*
3 *Officia singula singulis sunt committenda.*
4 *Transitus facilior fit in habentibus symbolum.*

N CHRISTI nomine amen. Viso pun cto processu & pluribus statutis ad proposi tum facientibus & maxime diligenter inspe cto statuto sub rubrica de forma sacramenti vicedominorum & eorum & statuto sub ru brica de testamentis & modo obseruando in ipsis videret esse efficax & validum de iure. Primo quia verba dicti statuti sub rub. de testamentis ita se habent q in testamētis & codicillis factis in ciuitate tergesti interesse debeant qu que testes absq; notarijs. Et post pauca subdit q omnia testa menta codicilli & aliæ ultimæ voluntates ordinate per ci nes uel habitatores vel districtus tergesti cum solēnitatib. supradictis de bonis suis tm̄ sit firma & rata sicut ordinata
3 sunt &c. † Ecce ergo uerba statuti luce clarius manifesta q̄ non aliam solennitatem exigunt q̄ quinq; testium cum no tarijs. standū est igitur verbis maxime in quibus nulla est du bitatio: ut l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerci. & l. ille aut ille. §. cum in uerbis. de le. iij. Sed in testamento huius dnæ vi cedominus fuit adhibitus tanquam testis q patet; quia in numero quinq; testium est descriptus & rogatus: ergo dēt in numero computari sicut dicimus in notario qui adhibe tur vt testis non ut persona publica ad scribendum q agit̄ inter partes ut not. in l. domitius. de test. per doc. Secundo videtur q etiam si tanq̄ vicedominus esset aditus nihilomi nus tanq̄ testis potuisset rogari quia in multis iuris articu lis hic habet q potest quis fungi duplici officio: ut l. si con sul. & ibi no. ff. de adop. geminatio enim causarum geminat ius. vnde in eadem libertate potest quis habere duplex ius. scilicet ut patronus & ut filius: ut l. filius patroni. de bo. lib. ff. de fideicom. liber. l. si filius. §. erit. & etiam diuersæ sunt in prosecutione & effectu ut l. nunquam plura. de priua. deli. facit quod not. in c. cum inter diuersas. de elect. c. pe. §. potro. de elect. li. vj. & c. scriptum. eod. titu. & quod not. Ioann. And. in c. cum olim. de re iud. in nouel. ad instruen dum igitur id testm̄ uidetur q iste vicedominus potuerit tanq̄ testis & tanq̄ vicedominus adhiberi & maxime quia illud testamentum est factum inter liberos in quo satis mi nor q̄ in alijs solennitas requiritur, ut l. hac consultissima. §. ex imperfecto. & auth. hoc inter liberos. C. de tes. nec sta tutum generaliter tradens formam in testamentis ordinan dis viderur extendi ad testm̄ inter liberos in quibus specia lis promisio est a iure prodita, ut l. doli clausula. de verb. ob. & l. sanctio legum. ff. de pę. cum si. Et licet iste rationes mul tum urgeant tamen de iure cōtrarium sentio. Pro cuius ue ritatis inuestigatione præmitto q statutum prædictum de forma sacramenti uicedominorum specialiter prouidet cū vicedominum requirit ut intersit testis cui per statutū in certum dictum officium deputatur ut scribi faciat ordina te singula per notarium & eo completo perlegi claudi si gillari & sic reponi in vicedominaria communis. Ex his actibus clare patet q interest testamentis ut persona publi
2 ca & præstans autoritatem actui & ualiditatem † ex actib. enim cognoscitur quo iure quis interfit ut in fimi. no. in c. a collatione. de app. li. vj. facit. c. quod sicut. de ele. statutum autem prædictum expresse prouidet q ultra ipsum quinq; testes cū notarijs requirantur ex quo patet q non uult eum in numero computare & recte quia iudicis & testis officio quis fungi non debet ut c. cum a nobis de test. & quod no. in c. qm̄ contra falsam. in nouel. item eum per statuta in so lennitate testamentorum recedatur a forma iuris cōmunis debemus tamen in iudicio quantum possumus reducere ad ius commune ut patet de consuetudine similiter redigenda ad intellectum iuris communis, ut c. cum dilectus. de con sue. sed de iure cum habeamus duas formas testandi p nun cupationem & in scriptis, ut d. l. hac consultissima. & l. hę redes palam. ff. de testi. ita ad istas formas possumus redige re hæc duo statuta. ut l. statutum de testamētis & modo ser uando in ipsis loquatur de test. nuncupatiuis. illud autem de forma sacramenti uicedominorū loquatur de testamen to in scriptis ex eo q magnam in ipso habet similitudinem exceptis præsentia notarij & numero testium. in hoc ergo officio suo uicedominus representat personam illius apud quem de iure communi testamenta in scriptis insinuantur & publicantur de quo in l. consulta diualia. & l. testamenta omnia. C. de test, certum est autem officialem de quo in di ctis. ll. in numero testium non computari. ut l. consulta. & l. testamenta. & l. publicari. eod. titul. ergo nec similiter in casu nostro computari debet. Non obst. si dicatur statu tum de testamentis & modo seruando in ipsis non requirit nisi quinque testes & notarium. & expresse dicit talia testa menta seruanda. ultra igitur requirere præsentiam uicedo mini non ut testis est augeri solennitatem. & sic interpreta ri statutū extensiue cuius p̄rium cauetur statuto sub rubri ca q statuta intelligantur prout iacent. nam in eo dicitur q absq; aliqua glossatione subaudirione interpretatione uel alia extēsione dñt intelligi & rediter ptont iacent. Ad hoc dico q ista uerba non tollunt quin unum statutū per aliud suppleatur ad vitandum inter ipsa statuta repugnantiam & p̄rietatem sic enim euangelia sic leges sic canones sic dicta testes sustinentur ut c. dilectissimi. viij. q. j. cum expedit. de elec. li. vj. & l. j. C. de inoff. do. & c. cū tu. de testi. cum si. & no. Bar. in l. omnes populi. de iusti. & iur. Sed cum statutū de forma sacramenti uicedominorum expresse prouideat q si uicedominus fuerit requisitus debeāt nihilominus in
1 teresse quinq; testes & notarius manifeste patet quod non uult eum in numero cōputari, & merito, nam in ipso actu aliud officium sibi attribuitur vñ non debet testis officium
3 sibi usurpare & singula † officia singulis sunt committenda personis, ut c. cum singula. de præben. li. vj. Ad hoc optime quod no. Io. An. in addi. Spec. tit. de sent. excōm. §. postre mo. ubi si statuto cauetur q sententiæ mandentur execu tioni non obstante aliquo statuto sed reperiatur aliud statu tum quo traditur certa forma in pronuntiando ea non ser uata uigore præcedentis non mandabitur sen. executioni. alleg. C. de fid. instru. & iure haste fil. l. j. & ij. lib. x. ad idem quod no. Bal. in l. j. C. ne li. in una eademq; causa tertio pro uo. in

uo.in quæstione ergo proposita expedit necessario dicere
quaodo præsentia uicedomini cum fuerit requisitus non de
beat derogare numero testium & notario. alias si esset ui-
cedominus & notarius posset tenere locum notarij & ui-
cedomini contra mentem & uerba statuti & cõtra dictum.
c.cum a nobis.& c.quoniam ꝯ falsam.nec esset dare ratio-
nem differentiæ quare magis posset tenere locum testis q̃
notarij.& pariter siue uniformiter ista officia prohibentur
tenenti locum iudicis prout uicedominus retinet in prædi
ctis,ut patet in iuribus præall. Non obst. ꝙ illud testamen-
tum sit factum inter liberos.ergo minus solenne debet ua-
lere nec uerisimile ꝙ statutum de tali testamento cogitaue-
rit &c. ut prædixi. nam postq̃ in casibus prouisis a statuto
est recessum a forma iuris communis in testamentis ordi-
nandis intelligam statutum ruditer prout iacet sine inter-
pretatione uel subauditione restricta ut uult statutum de
quo supra. Et si tu dicis quare magis admittis suppletionẽ
unius statuti ad aliud ut dixi supra & non suppletionem iu
4 ris communis ad statutum. † Respondeo cum phylosopho
ꝙ in habentibus symbolum facilior est transitus.l.sed cú pa
trono.ff.de contrara.l.an inutilis.de accept.Item superstite
filia neptis ex ea non solum liberi possunt namque præteri-
ri ut l.posthumorum.de iniusto rupto & irri.test.l. sed si in
conditione.§.nepotes.ff.de hær.instit.ergo de talibus non
uidetur loqui.§.ex imperfecto. sed de tenentibus primum
gradum in succes.ab intest.ꝙ uerum credo & sine ulterio-
ri prosecutione. Ex prædictis concludo ꝙ illud testm̃ de
quo quæritur non ualeat postqnàm uicedominus requisitus
fuit sigillauit clausit & deposuit & exiode.s. de archiuo pu
blico sumptum aperuit ex subscriptis noui vicedomini per
partem etiam confessatum est.unde ratione defectus vnius
testis testamentum ruit in totum.ut l.si unus. C. de testam.
do.Pet.de Ancha.

CONSIL. CCCCXXIII.

1 *Iudex iurisdictionem contentiosam habens uoluntariam exercere pote-rit.*
2 *Notarius in eodem instrumento potest esse rogatus de contractu & tanquam iudex facere præceptum guarentigiæ.*
3 *Officialis actum exercens in quo certus figitur testium numerus in eodem non computabitur.*

N CHRISTI nomine amen. Viso di-
cto puncto & dictis statutis & processu licet
iste passus sit dubius & subtilis ꝑpter narias
opi.& doctrinas doctorum tñ primo uidetur
ꝙ dictus vicedñs cõputetur in numero testiũ
statutũ enim ꝙ incipit iurabũt uicedomini &c. exceptuat
solummodo notarium qui non potest esse de numero te-
stium,tantum ergo exceptuatio & exceptio personæ nota
rij est confirmatio in cæteris ut plene no.in l.j. de re iud.&
ff.de penu le.l.nam cui liquide. ergo uicedominus potest
computari in numero testium & quia officia ista uidelicet
esse uicedominus & esse testis sunt compatibilia inuicẽ nec
continent repugnantiam ergo possunt in eadem persona
concurrere.ut no.Guliel.Bar.& Bal.ff.de adoptionibus.in
l.si consul.& quia dicit Bar.ibi quod inter iuris.contentio-
sam & uoluntariam hæc est differentia: quia in uoluntaria
potest quis fungi duplici officio sed sub reuerentia impro-
prie & inepte loquitur quia doc.non respiciunt utrum quis
habeat iurisdictionem uoluntariam uel contentiosam sed
respiciunt utrum actus de quo agitur sit iurisdict. uolunta-
2 riæ an contentiose. † nam etiam iudex habens iurisdictio.
contentiosam potest officium suũ in actu uoluntariæ iuris-
dictionis exercere. Pro hac parte facit ꝙ dicitur de nota-
rio ꝙ computetur in numero testium in l. domicius. de te.
ergo sic & uicedominus computetur in numero testium
facit etiam quia dicebatur potest esse testis & debitor, ut
plene not.in l.nec in arbitris. C. de arbit. facit etiam quia
notarius potest fungi duplici officio.quia potest esse roga-
tus de suo testamento & sic est testator & notarius. ut ple-
ne no.Bar.in l.ij.de stip.ser. Præterea pro hac parte facit
practica Iac.pu.in j.consti.C.§.ideoq;. vbi dicit ꝙ quis po-
test uti duplici officio qñ utrunque est sine administratione
ergo cum officium uicedomini sit cum administratione pa
tet ꝙ possunt in eadem persona concurrere & ꝙ una perso
na potest dicta duo officia exercere. Pro hac parte facit qđ
2 notabiliter dicit Bal.in l.j.§.euictiones.ff.de eden.ubi † di-
cit ꝙ notarius in eodem instrumento potest esse rogatus
de contractu & nihilominus tanq̃ iudex ordinarius potest
facere præceptum guarentigiæ & sic fungitur duplici offi-
cio & sic est in practica. Et si bene aduertitur facit contra
dictum Iacob.quia utrunq; officium tabellionatus & iudi.
ordinarij est publicum & habet administrationem.accedit
etiam ad prædicta quæ notabiliter dixit Bar.in l.deferre.§.
item decreuerunt.de iur.fisc.& facit quod no.de testi.c.di-
lecto.cum si.ꝙ iudex finito officio põt esse testis eius quod
in officio gessit.& sic fungetur duplici officio. In ista tñ
materia esset considerandum utrum quis fungitur duplici
officio respectu duplicis actus uel eiusdem de quo habetur
doctrina per Ioã.And.in c.j. de ele.lib.vj. Esset etiam con
siderandum an quis fungatur duplici officio æque principa
liter an uero fungatur uno principaliter & alio in conse-
quentiam.ad quod facit quod no.ff de aut.tu.l.j. esset enim
aduertendũ ꝙ aliqñ quis fungitur duplici officio cum sala
rio.& aliqñ sine eo. essent enim plures casus imaginandi
quos Bar.& etiam alij ponunt in l.si consul.prædicta.& l.si
plures.ff.de pac.quos casus gratia breuitatis omitto.sed ꝑ-
dictis alle.nõ ob.credo quod ille ut uicedñs & ut testis nõ
3 possit nec videatur interuenire quod probo. † Primo quia
qñ certus numerus testium est de substantia ad actum nun-
quã officialis qui exercet actum uel fert sñiam cõputetur
in numero testiũ in actu in scriptis redacto.ista est, doctri.
Bal.in l.domitius.ff.de tes.& quod ipse no.plenius in l. hac
consul.C.qui testa.fa.poss.in lect.sed in casu nostro certus
numerus testium est de substantia videlicet.v.testes ẽm for
mam dicti statuti ergo non potest uicedominus & ut testis
interuenire.hoc etiam probatur ab absurdo. sequeretur.n.
absurdum si iudex uel officialis computaretur in numero
testium quod iudex qui interponit autoritatem uel fert sen
tentiã in scriptis cum uno alio teste probaret sententiã &
faceret eam ualidam & posset ut testis in sua sententia de-
scribi quod est absurdum & contra mentem & intellectũ.c.
qm̃ ꝯ falsam.extra de proba.sic etiam notarius cum uno te-
ste descriptus in instrumento probarent ꝯctum si numera-
retur notarius in numero testiũ quod esset absurdum & ꝯ
mentem & doctrinam legum & doctorum dicentiũ quod
notarius debet apponere suos testes. Secundo quia quando
quis potest interuenire in actu duplici in respectu debet il-
lud exprimere quomodo uelit adesse seu actum exercere
probatur in si.l.j.ff.de iu.ubi de hoc &c.

CONSIL. CCCCXXIIII.

1 *Monachus uagabundus neglectus uel licentiatus an quærat monasterio.*
2 *Dominium non perditur nisi alteri quæratur.*
3 *Vagatio sola non priuat monasterium iure quod habet in monacho.*

N CHRISTI nomine amen. Pro clario-
ri intelligentia dicendorum præmitto quod
qñ fit locorũ uel personarũ alteratio in loco
1 semper intelligitur fieri † sine iniuria & dam
no illorum quibus loca illa subiecta forent
& etiam sine præiudicio personarũ præsentium quæ in lo-
co ipso tempore talis alterationis reperiantur in locis pro-
batur in c.ij. de reli.do.& quod not. in c.pastoralis.de pri-
uil.in nouel.& in personis institutis in loco ut sine ipsorũ
damno uideatur facta loci alteratio est expressum in c. cõ
sultationibus.de do.& c.cum uenissent.de resti.spol.& c.ad
audientiam.ij.de ecc.edi.ubi uidetur quasi casus in simili,
ut J.declarabo.facit.c.j.de reli.do.lib.vj. Ad hunc igitur in-
tellectum ista ordinatio papæ est redigenda ut sic concor-
det cum iure cõmuni & uideatur facta sine læsione illorum
quibus

quibus patet iam erat monachus obligatus ipsi monaste-
rio.ar.c.ex tuarum.de aut.& usu pa. &.l.j.§. si quis a prin
cipe.&.§.merito.ne quid in loco publi.&.c.fi.de consi.uti
uel inuti fundatur enim ista obligatio quæ est inter pro-
fessum & monasterium super consensu a quo causatur na
turalis obligatio,ut.l.j. ff. de pac. non uidetur ergo papa
per suam ordinationem uelle istam obligationem solue-
re ut insti. de iure na. gen. & ciui. §. sed naturalis. facit. l.
quoties.C.de prec.impe.offe.xxv.q.ij.rescripta.cum.c. se-
quenti.Hoc ergo præmisso infertur clara decisio ad que-
situm.cum enim per talem ordinationem & alterationem
status monasterij iste frater Franciscus non sit liberatus
a dicto suo monasterio. ergo sibi quærit sicut seruus suo
domino. c.nō dicatis.xij.q.j.in presentia.de proba.& aut.
ingressi.C.de sacrosan.ecc , Non ob. quod monasterium
suum sit reformatum de monachis alterius professionis
non possit cum eis commorari nec eandem suscipere in le
gibus disciplinam.xvj.q.ul.in nouatione.de sta.mona.c.re
colentes.quia soluetur no.in.d.c.ad audientiam. ubi patet
quod contraria non uendicant sibi locum in casu nostro.
nam ratione talis reformationis status non sunt iam ibi
inticulati admonendi sed uel alibi eisdem dum uixerint
sunt uitæ necessaria ministranda directe ergo isti prouide-
runt isti noui monachi sancti Michaelis qui huic antiquo
monacho dicti monasterij uitæ necessaria ministrarunt.
Ex quo sequitur consequenter quod cum transierit ad
aliam religionem neque ad aliud monasterium non desijt
esse monachus sui monasterij.quod semper retinet iura in
2 monachum nisi alteri acquiratur sicut † dicimus in domi-
nio quod nunquam perditur nisi alteri quæratur.l. nec uti
le.ff.ex qui cau.ma.ibi nec enim intellitur amissum quod
oblatum alteri non est.Non ob.quod dici posset in con-
trarium uidelicet quod monasterium sancti michaelis ui
detur ipsum neglexisse & per consequens per hoc tan-
quam habuerit ipsum pro derelicto sibi non quæsiuerit p
no.in c.j.de infan.expo.Respondetur enim duobus modis
Primo quod prebendo sibi necessaria extra locum non ha
buit eum pro derelicto.sed est monasterium iuris cōsilio
ut in.d.c.ad audiētiam.Ex hoc ergo quod iuris prouiden
tia usum est non meretur pęnam quod esset si iure quod ha
bet in monachis priuaretur contra.c.cognoscentes. de cō
sti.lxvj.di.satis peruersum.&.l.sancimus.C.de pęnis. Se-
cundo respondetur ad id quod no.in.d.c.j.de infan. expo.
in gl.pe.& quod super eo no. Io. an. in nouel. habet enim
locum illa priuatio cum abbas cum conuentu monachum
expulit uel redire uolens salua ordinis disciplina non fuit
admissus impie alimenta denegando quo et casu dicit ibi
Io.and.quod non sufficit ad priuationem acquisitionis ni
si aliud monasterium fuit ingressus & idem dicit in licen-
tiato a monasterio ut quærat sibi aliud monasterium.nam
donec aliud reperit quærit primo.ratio bonorum summit
ex d.l.nec utile.& uidetur esse expressum de mente oium
scribentium quod ad priuandum monasterium ab isto iu-
re acquirendi monasterio non sufficit expulsio a monaste
rio maxime sine denegatione alimentorum nec etiam so-
lius abbatis ut no.Host.in summa de infan.expo.ad fi.eo.
ti.c.uno.& spe.i ti.de sta.mo.uer.xxv.& uer.xlij.in casu au
tem nostro non apparet aliqua expulsio sed conformis iu-
ri permissio ut sic extra monasterium cum exhibitione ali
3 mentorum ut est casus in.d.c.ad audientiam. † Itē nec ua-
gatio sine expulsione priuat monasteriū iure suo quod ha-
bet in monachū ut no.Spe.in præalleg. tit.uer. xxiij. ratio
horum est quia monachi quantumcunque mali non sunt
de monasterio expellendi & uagantes sunt ad monaste-
riū reducendi.c.fi.de re.& trans.ad re.& no.Spe. in. d.uer.
xxiij.&.xviij.q.j.abbates igitur contrarium faciendo uel ne
gligendo sunt in culpa & ueniunt puniendi.ut.d. c. ad au-
dientiam. non ergo ex hoc desinunt esse de monasterio
postq̄ canones mandant tales ad monasteriū reuocari &
subijci regulari disciplinę, ut.d.c.fi. Ex quibus liquido in-
ferē quod ex omni capite quicquid iste frater Frāciscus pe
nes se in pecunia habuisse deprehendiē debet pertinere ad
monasteriū sancti michaelis.siue dicamus ipsum traxisse
morā ex.monasteriū iure pmittente isto casu,ut.d. c.ad au
diētiā siue tāq̄ uagabūd° siue tāq̄ illicite & iniuste expulsus
p abbatē uel neglect° i nullū.n.casuū pdictorū monasteriū
perdidit ius quod habebat in eū in acquisitione in iniectio
ne manuū & in multis consistens ut canones hoc expresse
probant & doc.omnes sentiunt prout patet ex prædictis.

CONSIL. CCCCXXV.

1 *Testamentum usurarij ut ualeat quam formam habere debeat*
2 *Episcopi & superiores constitutiones & iura roborare possunt.*
3 *Autoritas iudicis a dolo presumpto excusat.*
4 *Testamentum an reddatur nullum si forma debita omittatur*

IN CHRISTI nomine eiusq; matris uir
ginis gloriose marie & beati Antonij amē.
Viso & diligenter pōderato tenore cautio
nis prestite per prædictū petrū uidendū est
principaliter an sit satisfactū forme quæ tra-
dit prestanda ista cautione.extra de usur.c.quanq̄.li.vj.Et
formis traditis in constitutionibus prouincialibus siue sy
nodalibus quarū una incipit,quia sepe cōtigit quod ex ta
bellionum simplicitate &c.alia usurarū uoragine utriusq;
testamēti &c.Secūdo uidēdū est an dictarū formarū omis
sio reddat in casu nr̄o testm̄ dicti petri nullū presupposito
1 ut in facto narraē q̄ sit usurarius manifestus. † Quo ad pri
mū non vr̄ dubiū formā traditā in.d.c.non fuisse seruatam
nec respectu personarū quibus dicta cautio erat præstan-
da non sit ordo seruatus na quia primo ipsis qui debet reci
pere si psto sint uel eis qui sibi possunt acquirere est pstan-
da uel eis absentibus loci ordinario & alijs de qbus ibi hr̄
ordo aūt iste vr̄ pertinere ad solēnitatē sicut dicimus in in
uētarij ꝯfectione ubi citādi sunt creditores & legatarij si
sint pn̄tes alias eis absentibus alij surrogant & huiusmodi
forme omissio uitiat inuentariū:ut in aut.de here.&fal. §.
illo adiecto cu.§.se.ꝯiuncto.§.si uero nō fecerit.quia.n.for
tior est ꝓuisio q̄ q̄s facit ex facto ꝓprio,ut.l.fi.C.qui po.in
pi.ba.ideo ordo a iure traditus debet seruari & nō peruer.
ti in p̄iudiciū eius cui ex cautione est actio aquirenda.facit
quod no.Bar.i.l.heredes mei.§.cū ita.ad tre.&.c.cū plures
de offi.dele.li.vj.in præstatione autē huius cautionis nul-
lus de p̄sentibus qui haberet recipere fuit uocatus cū tunc
multi essent in curia episcopali postulātes ꝯ dictū petrum
sup usuris extortis qbus pollicetur se uelle satisfacere. ergo
uiatim fuerāt ad hac cautionē monēdi cū eorū interesset.
ut.l.nā ita diuus.ff.de adop.facit quod no.in.c.fi.de elec.li
vj.&.c.humilis.de ma.& ob.&aut.si oēs.C.si ut se ab here.
absti.Forma ēt sub qua dicta cautio pstari pcipiē non appa
ret seruata sed omissa tā iq̄titate certa i cautione deducta
quā ēt incerta q̄titate nāq; incerta quia nullus exprimiē a
quo ipsas extorsit sed suo iudicio sic taxat.l.liberas.1684.
cum tā heredem suum grauet usq; ad summam trium mil-
lium librarum & non ultra ipse aūt si de infirmitate eua-
serit promisit omnibus integre satisfacere aliter ergo se,
aliter heredem obligat & quasi uacillat cum tamen a faci
li ex libris & codicibus rationum suarū poterit de perso-
nis a quibus extorsit & de summis extractis diligētius ifor
mari qd̄ fieri semp debet cū rationē quis reddere tenet &
nō perfunctorie & in folle dicere suo iudicio restat tantū,
ut.l.cū seruis.ff.de ꝯdi.& demō.Præterea quantitatē incer
tā uult illa constitutio iudicis arbitrio moderari & illā in
cautione deduci.ut in uer.alioquin.in qōne aūt nostra ipse
usurarius moderatus est negari aūt non pōt formā ꝯstitu-
tionis in hoc fuisse omissam q̄a moderationē nō parti sed
iudici cōstitutio cōmisit.sic in simi.ff.de pto.stip.l.fi. requi
rit ēt dicta cōstitutio cautionē idoneā quæ resultat ex da-
tione pignorum uel fideiussoris idonei sufficit hypothe-
ca generalis bonorum.ut no.in.d.c.quanquam super uer-
bo pauperras.in nouel.quia igitur illa constō requirit cau
tionē idoneam hic non resultat ut dixi ex obligatione bo

norum ut no.Io.an.in spe.ti.de pig.in addi. in themate ēt
præsupponitur quod sideiussor non est idoneus prout es-
se debet pro rei qualitate ut.l.si uero. §. pro rei qualitate,
ff.qui satisd.cog.& quod no.in. §. si uero absunt. in aut. de
here.& fal.quia & constitutio synodalis expresse requirit
fideiussorem idoneum ultra quantitatem usurarū ad finē
constōnis quæ incipit quia sepe.Ex quibus liquido appa-
ret quod prouisa per.d.c.quāq̄.circa istā cautionē nō sunt
seruata & per ɔñs uitiose cautū,ut.l.quoties.ff. qui satisda.
cog.Et hęc sint dicta de cautione quā exigit canonica cō-
stō.Circa solēnitatem uero quā requirit constō synodalis
siue prouincialis est diligenter aduertēdū quia per ipsam
debet cautionē recipiens de multis se informare & inqui-
rere anteq̄ recipiat quæ oīa tendunt ad finē ut in cautionē
certa quantitas deducatur & idonee caueatur.& in hoc de
seruit uerbis & menti dict.c.quanq̄.ut patet ex ibi no. in
2 gl.ibi si quantitas manifesta non apparet &c. † Cōstitutio
ēt usurarum uoraginē utriusq; testamenti &c.multa addit
ad fortificandū & corroborandū dictā constōnem quāquā
& hec possunt facere episcopi & superiores.f. ius canoni-
cū roborare.ut.c.fi.de offi.archi.in nouel.de his autē non
apparet uicariū dñi episcopi mutuū. qui cautionē recipit
interrogasse uel inquisiuisse & apparet non ita plene cau-
tionē recepisse ut traditur in prædicta constōne tñ formis
traditis a iure in istis cautionibus recipiendis nihil fit in-
mutandū.ut.l.in conuentionalibus.ff.de uerbo.obli.a for-
ma.n.constōnum non est recedendū.ut. l. constōnibus. ad
muni.&.c.quamuis.coniuncto.c.prouida.de elec.li.vj. Per
ista solutū sit primum dubiū & conclusum quod formis ca
nonice constōnis constōnum prouincialiū siue synodaliū
non sit satisfactum quinimo potius sint neglecta quæ pro-
uide sunt in ipsis constitutionibus prouisa & statuta. Re-
stat discutere breuiter de secundo dubio.f.an omissio p̄di-
ctorū de quibus in prædictis cōstōnibus reddat nullū ipso
iure testm̄ dicti petri manifesti usurarij. Et uidet quod nō
quia oīa quæ traduntur in.d.c.quāq̄.nō uident esse de for
ma substantiali sed de solennitate. ibi.n. dr̄ quod testis cū
recipit cautio debet esse parochianus.Itē ɋ quantitas usu
rarum debet congrue moderari.& tñ si nō ita actū fuerit
nihilominus ad ualorē testamenti sufficit quod cautio corā
idoneis testibus recepta fuerit licet nō parochianus ut ibi
per Ioan.an.& bene ut vī.nā nō oīa sunt censenda de for-
ma quæ in aliqua constitutione ponuntur,ut.c.quia p̄p.de
elec·cōiuncto.c.ecclesia vr̄a de elec.itē in receptione hu-
ius cautionis interfuit dñs uicarius epi & ipsam recipit &
per ɔñs præsumuntur oīa solenniter acta iuxta not.per In-
3 no.in.c.innotuit de elec.&.c.cū iure.de offi.deleg. † Excu
sat.n.a dolo pręsumptio iudicis autoritas ut.c. nisi essent.
de p̄ben.l.furti.§.qui iussu.ff.de his qui no. infa.& quod di
cta cautio non sit de forma substantiali probari vī per no.
in.c.quanq̄.in nouel.ad fi.ubi concludit quod dicta cautio
superueniens post testm̄ firmat ipsum ɔ̄ nullitatē.& ibi di-
sputauit Nico.de mat.quod non esset si esset de sollēnitate
quæ debet adhiberi t̄pe quo actus geritur ut. l. heredes pa
lam.§. uno contextu.ff.de testis.facit.C.de præci.impe.of
fe.l.uniuersa.& quod ibi per bar.His non ob.ɔ̄trium sentio
& dico dictum testm̄ petri irritū ipso iure p̄p cautionē nō
p̄stitam iuxta formam que tradit in.d.c.quāq̄. Primo hoc
probo per tex.d.c.& ibi gl.super uerbo aliter quæ exponi
uerbū aliter facta.i.non facta satisfactione nec præstita ido
nea cautione &c.Secundo pro hoc adduco doctrinā gl.sin
gularis cle.j.de iure pa.super uerbo inhibētes.nā constitu-
tio quāq̄ irritat testm̄ usurarij manifesti nisi præstita fuerit
cautio de qua ibi.quæ ergo circa modū recipiendi cautio-
nē & ipsius qualitatē ibi statuunt sunt censenda de forma
postq̄ nullitas ab eadē constitutione descendit ut ibi gl.&
maxime in decreto quod decernit ipso iure testm̄ nullum
cautione non præstita ut ibi habetur.Item aduertendū qđ
adiectio uel detractio cautionis canonice uel legalis non
potest dici legalis uel canonica p̄p alterationem forme ut
not.in.d.l.in conuentionalibus.&.l.j.§. fi. de preto. stipu.
sed cum negari non possit in cautione quam iste petrus p̄-
stitit non fuisse seruatā formam.c.quanquam. patet qđ nō
fuit p̄stita cautio de qua ibi sed alia facit lex ius ciuile. ff.
de iust.& iure.ex quo concluditur testm̄ nullum quia omis
sio modi & forme uitiat oēm dispōnem.c.pisanis.de re-
sti.spo.&.l.qui rome.§.Flauius hermes.de uer.obli.Ex his
patet quod illa cautio est de substantia & ualeat testm̄ nō
dico de solennitate quā p̄stare debet t̄pe testamenti quia
sufficit quod ante uel post s̄m Io.an.in.c.quanquam. in no
uel.ad fi.sic est in cautione usufructuaria quia est de substā
tia.ut no.in.l.j.C.de usufr.&.l.hac edictali.§.is illud. C.de
4 secun.nup.& utrobiq; per Bal. † Postremo ēt dico quod
omissio forme constitutionis synodalis reddit dictum te-
stm̄ nullum licet Io.an.sentiat ɔ̄trium in.d.c.in nouel super
uerbo absentibus sed dictum eius intelligo cum constō si
nodalis non addit solēnitati canonice sed cū uenit ad cor
roborationē nō est dare rōnem quia eius omissio nō red-
dat ēt testamentum nullum p̄supposita potentia statuētis
in corroborando canones adiectione pęnarū, ut.d.c.fi.de
offi.archi.in no.facit quod no.do.Ange.de perusio moder
no tēpore legū doctor illustris i sua dispositione que inci
pit ascensum.q.ix.Item ut dixi ista qō synodalis uenit etiā
ad declarationem.c.quanq̄.dum instruit iudicem qui cau
tionem recipit de quantitate usurarum inquirere debere
ut eque postea arbitraretur.Certum est autem quod cum
de pluribus inquirendū est & diligentia adhibenda est qđ
omissio taliū reddit dispōnem nullā,ut.l.cū hi.§.si prætor.
ff.de transa.ut.n.ibi ita nec dicere possumus qđ iudici ea
res querenda promissa est non negligenda nec donanda
&c.Ex quibus oībus sine ulteriori prosecutione ɔcludo te
stm̄ dicti Petri esse irritū ipso iure per dictū.c. quāq̄. ad fi.
Et hoc iuribus & rationibus supradictis.do.Pe.de Ancha.

CONSIL. CCCCXXVI.

1 *Lex cum auus & lex cum acutissimi de quibus loquantur.*
2 *Fideicommissarius uniuersalis heres esse censetur.*

1 IN CHRISTI nomine amen † Quod su
pra consultum & cōclusum est per.d.excel-
lentissimos legū doc.dños meos credo uerū
de iure & licet lex cū auus. &.l. cū acutissi
mi.&.l.generaliter.præalleg. loquatur in fi
lio directo instituto onere fideicommissi grauato in idem
puto in casu nostro in quo ad has filias grauatas peruenit
hereditas iure fideicommissi ut in ipsius restitutione fieda
andree habeat locū coniectura pietatis de qua in dictis.ll.
quia eandem est ratio.f.præferendi sobolē ex se descendē
tem alijs quibuscunque ergo idē debet esse ius ut. l. illud.
2 ad.l.aquil.&.c.inter corporalia.de transla.et † fideicōmis
sarius uniuersalis cēsetur heres in effectu.insti.de here.per
fideicommis.re.§.restitutum. Et loquor in filijs bartholo-
mee in cuius personis celsit dies fideicommissi uniuersalis
per mortem francisci & sic transmissi ad filios.Cathelina
autem quæ decessit ante franciscum & sic ante diem fidei-
cō.cedentē an in eodē iure reliquerit filios suos per cōie-
cturā.d.l.cū auus.est dubiū de quo subtiliter querit & ui-
det quod præferantur huic andrę,quia quantū ad tales li-
beros subintellectos presumit minus scriptū quā dictū. Sed
certū est quod si onere fideicom. essent illi filij nominati
per modum prælationis substitutionis in ipso fideicō.ut
dicit tex.in.d.l.cū acutissimi.non obstante morte matris
in uita filij grauati preferent fratri substituto ergo uidet
similiter & isti legali coniectura præferendi & eadem ui-
det ratio preferendi eos extraneis substitutis secundo loco
siue cesserit siue non cesserit in personam matris conditio
fideicommissi per illas.ll. quarum ratio clare est non præ-
ferendi alienam sobolem proprie. His licet subtiliter ta-
ctis non ob.credo & sentio cum predictis dominis meis &
dico quod legis prouidentia circa tacitam coniecturā ne-
potū & descendentiū a filio grauato non includit ipsos de
scendētes per modum substitutionis ipsorum directo uel
per obliquum sed uidetur de ipsis habita mentio subcon
ditione

ditione.i.si filius decesserit sine liberis &c. & per conse-
quens iure fideicom.non ueniunt iure suo sed in trãsmissio
ne quæ hic cessat,quia præcessit mater eorũ scilicet cathe-
lina ut dicit dominus franciscus.supra argu.no.l.lucius de
heret.insti.&.l.si quis omniũ qui re.alias sequeretur quod
filius grauatus restituere extraneo propter legis prouiden
ciam uideretur grauatus restituere ex se descendentibus 3
dictã.l.lucius.Super alio dubio quia optimas leges quę de
materia loquũtur allegauit dominus meus dñs Ioan. ideo
nihil addo sed concludo sicut ipse.Pe.de Ancha.

CONSIL. CCCCXXVII.

1 *Dispensatio in quo differat a legitimatione.*
2 *Papa preces pro natis in adulterio oblatas respicit.*
3 *Princeps ius tertio quæsitum auferre non intendit.*
4 *Legitimatio donũ principis dicitur quod cum iniuria tertij non datur.*
5 *Legitimatio quæ dicitur actus ciuilis naturalem non uinicit.*

IN CHRISTI noie eiusq; matris uirgi-
nis gloriosæ mariæ & beati Antonij amen.
1 † Circa primũ quesitũ fuisset satis expediẽs
uidere formam dictæ legitimationis siue di
spensationis apostolice postq̃ tñ præsuppo-
nitur quod fuerit facta absente & irrequisita domina bar-
tholomea substituta per fideicommissum fratri suo nasten
len.per Io.eorum patrem cum conditione si decesserit si-
ne liberis &c.Et est dubium an præiudicet dicte bartholo
mee & quia est ẽm dubiũ in ordine declarabo statim. Sed
quo ad primum quæsitum quo generaliter queritur de ui
ribus dictæ legitimationis est diligenter aduertendũ an sit
dispensatio,an legitimatio quia prima stricte ueluti odio
sa.secunda large ueluti fauorabilis esset interpretãda.ad
hoc quod no.in.c.ij.de filijs presby.lib. vj. Aduertendũ ẽt
quia dr̃ in facto istũ spuriũ cõceptũ in adulterio & per cõ
sequens odiosum iuribus nec per rescriptũ legitimandum
nisi cũ clausula derogatoria ut in aut.quib.mo.na. effi. le-
gi.ad fi.col.vj.& in aut.qui.mo.na.effi.sui.§ ulti.si quidem
col.vj.certum est quod si ista qualitas damnati coitus non
fuit expressa in dispensatione quod redderet dispensatio
surreptitia & non solum expressio requireretur sed dero-
2 gatio illi legi.† nam & papa repellit preces pro talibus ob
latas quia testamenti utriusque pagina & utrunque ius de
testant talẽ plẽ,ut.d.§.ulti.&.c.per uenerabilem.ad fi.qui
filij sint legi.Sed pręsupposito quod omnia fuerint expres
sa & derogatum illis iuribus restat discutere de secundo
dubio quod fuit an dictus spurius legitimatus excludat
dictam Bartholomeam legitimam & naturalem substitu-
tam nastenlen.si decesserit sine liberis &c.& vr̃ quod ex-
cludat nec fuerit necessaria citatio uel mentio illorũ qui
fuissent successuri aliter circũscripta legitimatione,nã de
tali citatione non hr̃ mentio in iure sed solum quod paren
tes preces offerant & filij hoc ratum habeant.ut in aut.di-
cta qui.mo.na.effi.sui.§.generaliter autem.& hæc consul-
uit do.Fede.de senis ut patet in ordine suorum consiliorũ
lv.consilio.Contrariũ credo in casu,in quo quæritur quod
dicta dispensatio non preiudicet dicte domine in iure fide
commissi debiti ex testamento sui patris filio moriente si-
ne liberis.Primo hoc probo ex natura ipsius legitimatio-
nis quæ quo ad ius succedendi non extenditur ad alium
quam ad patrem qui preces obtulit non ad bona aliorum
de agnatione ut probatur in dictis aut.Item tpe legitima-
tionis huius spurij auus huius spurij Ioannes erat mortuus
& sic in bonis eius ius erat quæsitum fideicõ. filie saltẽ spe
si nastenlẽ.decesserit sine liberis &c.non potuit ergo na-
stenlẽ.ius fideicõ.subuertere per talẽ legitimationẽ filij.
spurij.esset.n.ista quedam species alienationis rerũ fideicõ
misso suppositarum cum per ipsam legitimationẽ in alterũ
deuoluerentur quam testator disposuerit contra aut. ut cę
3 que.C.cõmunia de leg.† Itẽ non uidet̃ fuisse intentio prin
cipis siue pape ius tertio quesitum auferre.ut.c.quamuis.&
§.si pro te.de rescri.li.vj.&.l.j.§.si quis a principe.ff.ne qd
i

in loco publi.Pro hoc specialiter adduco quod no.Io.an
in.c.sine culpa.de re.iur.li.vj.in mer.in.ij.principali.q.ub i
determinat quod legitimatio ẽt per sequẽs matrimonium
non aufert spem successionis quam habet in bonis nondũ
defuncti ordine primogeniture nilominus ergo in bo-
nis iã defuncti si legitimatio superuenit ut in casu nostro
in quo non agitur in bonis nastenlen. preces offerẽtis sed
Ioannis dudum defuncti.facit.l.unum ex familia. in prin.
de le.ij.adduco ẽt quod no.bar.& post eũ Bal.in. l.gallus.
§.& quid si tantum.ff.de li.& post.& Iac. de are. in.l.ulti.
de nata.rest.ubi tenet qđ ad hoc ut legitimatus succedat
requiritur citatio & consensus agnatorũ quibus ius succes
sionis admittitur per perdictam legitimationẽ & intellige
de successione in alijs bonis q̃ patris porrigẽtis preces q.a
quo ad bona ipsius patris non requiritur citatio agnatorũ
quia posset eos expræsse priuare sua successione. & sic in-
telligitur consilium Fed.de se.reperio ẽt præceptorẽ meũ
dominum Bal.sic consuluisse in simili & conclusisse quod
legitimatio successionis radicatas in alium non põt au-
4 ferre ut.d.§ & quid si tantum.&.c.quamuis. † Item legiti
matio est principis donũ ut in aut.qui.mo.na. effi. sui. §. si
uero is solummodo.sed hoc donum nõ debet intelligi cũ
iniuria.& præiudicio tertij.l.cũ auus.de emã.li. postremo
pro hac parte facit intentio testatoris.s.Ioannis quia sciẽs
nastẽlen.eius filium habere spurium tñ substituit filiã legi-
timã & naturalẽ & sic non uidetur de dicto spurio cogi-
tasse in substitutione et plus filiam dilexisse. ar. l. publius.
de condi.et demon.Cõcludo igitur super isto secundo que
sito qđ bona q̃ subiacent restitutioni nastenlen.decesserit
sine liberis etc.d.legitimatio non includit nec ad talia de
liberis spuris quantumcunque legitimatis mortuo testato
re dicta legitimatio se extẽdit iuribus & rationibus supra
dictis.Super tertio dubio utrum bona emphyteotica perti
neant in totum ad dictam.d.bartholomeã &c. Super quo
aduertendum quod bona emphyteotica ecclesiarum ac-
quisita pro se suisque filijs & heredibus de iure cõi habẽt
aliã naturã q̃ alia bona hæreditaria.illa.n.de iure commu-
ni non transeunt ad hæredes extraneos,ut no.in.l.ẽt.ff.so.
ma.&.c.in presentia.de proba.in nouel. Itẽ inter filios &
alios qui succedunt defuncto non succeditur in dicta em-
phyteosi pro portionibus hæreditarijs sed pro uirili, & q
plus est succedunt ut non heredes,ut.l.ut iurisiu. §. j. ff. de
ope.lib.per Bar.qui ẽt hoc consuluit. & hoc de iure com-
muni.de iure uero singulari priuilegij apostolici conces-
sit serratiensibus succedunt ẽt heredes extranei & inter ip
sos extraneos omni titulo transferuntur soluendo certum
quid pro tali translatione.utrũ ergo succedat ille spurius
legitimatus in ipsis tanquam hæres nastẽlen.uel pertineat
ad dñam bartholomeã est dubium in quo dico q postq̃ di
cta bona sũt redacta ad naturã aliarũ in rerũ qbus succedi
tur eodẽ iure uidetur cẽsenda nisi obstaret stipulatio sub
qua sunt concessa.talis.n.stipulatio & conuentio derogat
priuilegio apostolico & ẽt iuris ordinationi,ut.l. si cũ do-
tẽ.in prin.so.ma.&.l.j.§.si conuenit. depositi. Sed cum in
questione nostra principalis auctor.s.Ioannes fuerit stipu-
lans pro se & suis filijs & heredibus & non supersint al.j
filij quã prædicta dña quæ ẽt heres fuit concludo ipsam in
solidũ succedere in prędictis bonis emphyteoticis nec ob.
priuilegiũ apostolicum,quia non tollit pacta & conuẽtio
nes partiũ quæ præcedunt ipsum,ut.c.ex multiplici. de de
ci.nec dictus spurius legitimatus quo a auum potest in-
cludi sub appellatione filij heredis,nam neque filius neq;
heres est sibi maxime quia post mortem eius conceptus
et natus fuit.quod no. Bar.in.l.si quis filio.§.irritũ.de iniu.
test.Super ultimo dubio uidetur dicendum quod stipula-
tio quia fuit limitate concepta.s.donec extarẽt filij et de-
scendẽtes masculi dicti Ioãnis etc.nõ vr̃ per eã cõprehẽdi
iste spurius legitimat⁹ q̃a nec de talib⁹ cogitauit defunctus
sed de legitimis et naturalib. uel de naturalibus tñ iuxta
opi.quorundã.in.l.gñaliter.de insti.et sub. non tñ spurijs
qui nec sunt filii nominandi.C.de incestis nup.aut.ex com
5 plexu.&;† habet equitatẽ ista interpretatio in hoc casu quo

filia legitima & naturalis renūciauit in fauorē filiorū masculorum ipsi patri quæ non est ueri simile prolē adulterinā uoluisse filie antedictę anteferre nec legitimario quæ est actus ciuilis debet uincere naturalē & ciuilē cām q̄ in filia reperiuntur.facit.l.3.ff.de iure.& quod no.in.l.j.§.bestias. de postu. & duo uincula rūpunt unū.l.j.C. de adop. Ex quibus concludo quod dicta renunciatio non extenditur ad hunc casum. Pe.de ancha.

CONSIL. CCCCXXVIII.

1 *Mater instituta in certa quantitate an ad supplementum possit agere.*
2 *Casus a statuto omissus secundum ius commune regulatur.*
3 *Beneficiū intuitu alicuius causæ concessum tollitur ipsa causa sublata.*

1 N CHRISTI nomine amen.† Super casu nuper proposito & transmisso & punctis
ex eo formatis ꝓ parte matris ꝗ possit agere ad supplementū legitime facit primo qđ
statutū transmissum loqnens de exclusione
matris a successione filij loquitur solū abintestato sed hic
filius testatus est ergo &c.cum tale statutū sit odiosum &
restringēdū nullatenus est extendēdū ar.l.quicquid astringende.ff.de uer. obli.&.c.in nostra.de iniu.& dā.da.Itē cū
non sit recedendum a uerbis dicti statuti loquentia abintestato ar.l.j.§.in te igitur dubia.ff.de exer. † Itē cū casus te-
2 stamēti conditi per filium sit omissus a statuto & ꝓuisum
solū abintest. ergo relinqnēdus dispositioni iuris cōis ar.
l.si extraneus.ff.de con.ob cau.&.l.si cū dotē. in pri. ff.so.
ma.Pro hac parte faciunt oēs gl.quæ dicunt quod quāuis
in successione abintestato sit sublata omnis differentia paterne potestatis & emancipationis remanet tñ differentia
cōdito testō ut gl.in.l.si emācipati.C de col.& in.l.si filius
ff.de mino.& in aut.ex cā.C.de li.pte.&.l.gallus.§.& quid
si tm̄.de li.& posth.Ex quibus vr satis clare concludendū
qđ mater dicti patrocij instituta in re ualēte quingētis possit ad supplementū legitime agere quanuis per statutū sit
exclusa a successione abintestato & admissa solū ad quartā partē bonorū exceptis domibus &c.dumodo ipsa quarta non excedat quantitatē quingentarū librarū. In ꝯtrium
pnto esse ueritatem proposito quæ ueritas ut clare appareat est attendenda ratio quare matri ꝯ testamentum filij
sit a iure concessum beneficiū querele cum est exheredata uel prçterita:ut.l.cum filium.C.de inoffic. testa.&.l.j ff.
de inoffi.testa.quæ hodie est aucta per aut.de trien. &.se.§
j. & aut.nouissima.ff.de inoffi. testam. Et rationem ponit
iureconsultus in.l.nā & si parentibus.in prin.ff.de inoffi.testa.nā cū filio succedat abintestato de iure cōmuni deficiētibus descēdentibus,ut.l.j.&.l.3.& aut.defuncto.C. ad tertul.non potest eam filius in totum excludere ut in.§. sed
hoc quidam in cor.ut cum de app.co.& in aut. in testō. C.
ad tertul.& colligitur ex d.l.nā & si parentibus.in prin. de
inoffi.testa.Et no.ēt hæc ratio ibi per glo.unde debet legitimam saltem habere ut dictis iuribus:sed per statutū prędictū apparet correcta & sublata rō prædicta quia nō pōt
mater abintestato legitimā integrā habere,ergo nullā iniuriam infert filius matri attenta forma dicti statuti si relinquit iure institutionis matri rem ualentē quingenta. & sic
tm̄ quātum poterat habere abintestato mater.ergo sublatum & correctum remedium supplemētū dicte in iure cōtemplatione matris a iure collatum ut superius est probatum ar.l.a filio.§.mater ff.de adi.le.non ergo est trahendū
statutum ad casum non prouisum nec a uerbis statuti recedo & omnem casum non prouisum per statutum relinquo
iuri communi quod extenditur ad statutū uisum. ad quid
ius cōmune disponit †quod sublata causa unius beneficij
3 intelligitur esse sublatum beneficium illius causę contemplatione concessum per dictam.l.a filio§. mater.ff.de adi.
leg.& hæc supposita communi opi. pro uera quæ uera est
quod per statutum potuit minui legitima de quo plene per
Cy.in.c.indultum.de re iut.li.vj.nā mens statuti si recte &
sane ponderetur fuit non tollere filio facultatem relinquē-
di matri si uolebat ultra quantitatem quingentarum librarum.& propterea disposuit abintesta.non autem quod filio testante & matri solum relinquente quingenta legitimam habeat mater quam non posset abintestato habere.
Nec ob.glo.superius allegate quia alio casu intelliguntur
& sunt uere in casu uidelicet quo ad remedia annullandi
uel rumpendi testamentum.nam quo ad illa remansit hodie differentia inter suum & emancipatum quanuis in succedendo abintesta.sit sublata.ut no.in aut. de hære. & fal.
§.exheredatus.& sic intelligendo sunt uere ille glo.nō simpliciter indistincte.Pro hac parte facit quod no.Bar.in si.
ratione prædicta.& determinatio quam facit in.l.gallus.
§.& quid si tantum. ff. de lib.& posthu. uidelicet ꝗ nepos
in ptāte aui ex filio emancipato ab auo non dicit hodie te
stm̄ nullum cum emancipatus abintestato succederet per
aut.de hære. quæ abinte.in prin.& hoc de primo dubio &
quæsito.ex quo sic deciso satis apparet rñsio ad ꝯtia & qđ
non expedit discuti quis supplere debeat legitimam matri
cum a nullo supplēda sit in isto casu &c. Fracīscus.Mcccc.
die.xv.mensis iunij bononie.

In Christi nomine amē. Quæstio talis est usurarius manifestus præstitit satisdationem de restituēdis usuris omissa forma.c.quanq̄.de usur.li.vj.deinde condidit testamentum in quo uentrem uxoris hæredem instituit & si nullus
nasceretur uoluit oīa bona sua erogari inter pauperes christi & hoc per certos hospitalarios quos ad hoc deputauit
suos executores deinde perceptis ecclesiasticis sacramētis
decessit nec aliqs posthumus natus fuit.modo hospitalarij
iuxta uoluntatē testatoris nolūt bona pauperibus erogare
quidam proximus defuncto dicit dictum testamentum irritum ipso iure & per ꝯñs ad ipsum successionem delatam
fore hospitaliarii replicant quod illud.c.quanquam non debet intelligi in relictis ad pias causas quæ de iure sunt multum priuilegiata.Queritur ergo quid iuris.

CONSIL. CCCCXXIX.

1 *Vsurario decedente nō præstita cautione an locū habeat.c. quanq̄. de usur.*
2 *Relicta pijs locis ab usurario non possunt dici ad pias causas.*
3 *Ecclesia quare non recipiat ab usurarijs relicta.*
4 *Testandi libertas quo iure inducta fuerit.*
4 *Eleemosynæ animas redimunt.*

N CHRISTI & præfatis gloriosis noibus repetitis † Pro euidētia dicendorū præ
2 mitto quod quātum ad carentiam sepulture
& nullitatem testamenti usurarij manifesti
inutilis siue uitiosa præstatio cautionis & ipsius omisso in totum equipollere uidētur nullum enim &
inutile equipollent in ista materia præstande satisdationis
sicut in multis alijs,ut.l.quoties.ff.qui satisd. cog. &.l.3.ff.
de fideius.&.c.inter corporalia.§.sed neq; . de transla. pla.
& quod legi.& no.in.c.cum plures.ad si.de offi. de leg. lib.
vj.prædicta ergo cautio quæ dicitur nō præstita iuxta formā illius.c. quanq̄. non releuat usurarium manifestū quo
ad prædicta duo.& sic his diebus consului. Remanet ergo
dubium in casu nostro an illud. c. uendicet sibi locum in
relictis ad pias causas.do.Bar.tāgit istā q̄ōnem in.l.habeat
C.de sac. san. eccle.& concludit quod si satisdatione non
præstita uel illa forma nō seruata decessit cū ex hoc cōstet
ipsum decedere in peccato mortali relicta ad pias causas
per eum non sunt excipienda nec ea relicta admittit eccle
2 sia de usu.c.quia in omnibus.unde † quicquid ipse reliquit
uel collegio uel pio loco non posset ad pias causas dici
quando reliquens non est in unitate ecclesiæ. ita dicit ibi
ad literam in primo articulo de personis testantiū ad pias
causas.in.6.q.Ex cuius uerbis apparet quod loquitur de illo q decessit in peccato mortali & sic impenitēs & de tali
loquit.c.qa in oibus ut ibi patet ut si in hoc peccato decesserint &c.i casu uero nr̄o ꝑsupponit in facto qđ iste decessit penitēs qđ apparet ex perceptione sacramentorū & ex
alijs

alijs insignijs iudicantibus contritionem. Ex quibus ẽt in
excõmunicato & quocunque peccatore ecclesia militans
habet eũ pro recoonciliato ecclesiæ unitati, ut in.c. a nobis
de sen.excõ. Et ex hoc ẽt sequit q eleemosinę sunt a tali re
conciliato recipiẽdę quinimo & ab excõicatis & peccato
ribus ut p eas ad penitẽtiã mereant facilius puenire. 26.
di.deide.in fi.facit.lxxxvj.di.nõ satis.in fi. Nõ ob.c.quia in
oibus ꝓhibet oblationes recipi.nã loquit in oblationibus
inter quas & eleemosynas quæ fiunt siue distribuunt inter
pauperes est magna dĩa. nã eleemosyna fit in occulto de
3 quo nihil ad ecclesiã de simo.c.sicut nobis.in fine. † obla-
tio uero fit in publico quod ideo ꝓhibet ne peccatũ illius
uideat ecclesia publice approbare ẽm Inn. qui hoc no. in.
c.cũ uoluntate.de sen.excñi. & ibi in nouel.sup uerbo ele-
emosynas quia ergo i casu nr̃o erogatio & distributio de-
bet fieri iter pauperes nõ per modũ oblationis in publico
vr̃ q nedũ usurarius penitens sed ẽt perseuerans in crimi-
ne nõ ꝓhibeatur ab eleemosynis pauperũ. & hãc diuersita
tem canonistarum bar. magnus licet legista nõ considera
uit & per ꝯñs suã illationẽ q.d.l.habeat non habet locũ
in relictis ad pias causas si fiant in testĩs illorũ qui nõ sunt
recõciliati ecclesiæ unitati nõ credo uerã nã cũ habeãt te-
stamẽti factionẽ ẽt si sint excõicati ut plene legi. & no.i.c.
decernimus.de sen.excõ.li. vj. quod possint libere testari
& nõ possint pro aĩa relinquere ratione caret in manife-
stis tñ usurarijs duo uidentur spãlia statuta in prædicto.c.
quanq̃. quia quantũcunque in eis appareant signa ꝯtritio-
nis & penitentie manifesta eis tñ interdicitur sepultura ec
clesiastica & eorũ testamenta sunt irrita ipso iure nisi præ-
stiterint cautionẽ idoneam prout ibi uidet. Restat ergo ui
dendũ an sit hoc uerũ cũ testat ad pias cãs & quia hoc non
reperio tactũ per aliquẽ nisi per Bar. ubi supra qui tñ nõ
loquit in eo qui decessit penitens & cũ cautione licet nõ
solenniter præstita mihi saluo iudicio melius sentientis
vr̃ q talia relicta facta in testõ usurarij manifesti ad pias
ualeant in casu prædicto. Moueor primo ex no.per Bar.in
d.l.habeat.in.j.q.& sequentibus in quibus concludit quod
alias inhabiles ad testandũ de iure positiuo dũmodo intel
lectu nõ careant & de bonis suis testentur & absq; alterius
iniuria possunt ad pias cãs disponere & tñ eius potissima
est & uera, quia talia relicta regulant iure poli.i. iure diui
no & naturali & nõ iure fori ut.c.fili⁹.de test. & patet hoc
ex eo quia in numero testiũ sufficiunt duo testes & sic iure
diuino & euãgelio continet.c.cũ esses.& c.relatũ.eo.ti.cõ
iuncto.c.in omni.de test.ualet ẽt in talibus relictis dispõ
captatoria.c.cũ inter.de test.& no.Bar.in. d. l. habeat ibi.
Tertio quæro an in relictis ad pias cãs ualeat &c. & ibi ad
fi.efficaciter ostẽdit q sola.l. diuina talia relicta regulant
nõ.l.ciuili uel alia positiua. Ex quibus infero qđ ꝯstitutio
canonica mere positiua & rigorosa irritãdo testm̃ usura-
rij manifesti non uidet de talibus relictis cogitasse sed de
alijs quæ nõ pias cãs respiciunt ut sic constitutio gñaliter
ꝓlata intelligat de alijs casibus cõibus nõ de spãlibus &
in quibus singulr̃ & specialr̃ est ꝓuisum, ut.l. sanctio legũ.
ff.de pę.& ibi concor.in gl.sunt.n.talia relicta speciali oo.
digna oĩs ergo spãliter exprimant sub gñalitate nõ ueniũt
ut ar.l.itẽ apud.§.hoc edicto.ff.de iniur. Et si dicat illud.c.
quanq̃ generaliter loquit nec distinguit inter testamenta
quæ fiunt ad pias causas uel non pias sicut ergo non est no
strũ leges extẽdere sic nec restrin gere sed simlr̃ intellige
re, ut.l.si uero.§.de uiro.ff.sol.ma.& l.de prætio.ff.de pu-
bli.& quod ibi no.in casu aũt nostro iura quæ loquuntur
de relictis ad pias causas singularẽ & precipuũ fauorẽ eis
attribuunt. posterior ergo constõ generalis non uidet istis
iuribus derogare uelle sed per ipsa distingui & modificari,
ut.l.nõ est nouũ.ff.de legi.& l.sciendũ.& quod ibi no. ff.q
4 satis.cog. secũdo principaliter hoc probo sic † libertas te-
standi est inducta de iure naturali. C.de sacrosan. eccle.l.j.
& est liberi arbitrij uel potest dici de iure gentiũ, quia con
sensu perficit & in testamento donationes fiũt insti.de leg.
§.j. potest etiã dici de iure diuino autoritate apostolica di-
cente quod est immutabile.c.cum marthe. de cele. mis. &

hinc est quod ex testõ minus solẽni agit uel orit obligatio
naturalis ut plene not.io.l.cum quis.C.de iur. & fac. igno.
& l.j.ff.de condi.inde.certũ est.n.quod sola naturalis quę
in æquitate fundatur est efficax ad agendum de iure cano-
nico & in eius foro, ut.c.j.de pac.& no. Innocen.in.c. quia
plerique de immu.& Bar.in extrauagan.ad reprimen. su-
per uerbo denunciatis.& quod no. io. c. nouit. de iudi. in
nouel.cum enim ex dispositione minus solenni probetur
intentio testatoris, ut.l.fi.ff.de reb.eo.qui uoluit pro ani-
ma bona sua inter pauperes erogari qua fronte sine con-
scientia potest succedens abintestato usurario manifesto
fraudare pauperes & pro se retinere certe non bona & fa-
ceret contra ueritatem quæ nullo modo est infrigenda.8.
di.ueritate.& c.frustra.& est facere contra christum qui
dixit ego sum ueritas.c.di.si consuetudinẽ.& c.seq.& con
tra christum nihil potest licite attentari etiam uigore con
5 stitutionis humane.viij.di.c.fi.† Itẽ iste erogationes & ele.
emosyne liberant animas ut.c.pro abeuntibus.& c.anime
& c.tempus.13.q.2.satis uideretur iniqua illa constitutio
quanquam si soluisset præferre uenientes abintestato ipsi
usurario manifesto anime ipsius usurarij disponentis de
anime sue remedio ipsam eleemosynis redimendo. ut. d.
c.anime defunctorum ad hunc intellectum absurdum non
debemus iura extendere contra mentem contra etiam eq
tatem, ut.l scire oportet.ff.de excusa.tuto.& l.diuor.ff. so-
lut.matrimo.& quod not.in.c.dudum.de pręben.lib.vj. &
maxime quia ut dixi ecclesia eleemosynas peccatorum ut
a peccatis soluantur non respuit sed commendat.ut no.in.
d.c.cum uoluntate.de senten.excom. Tertio & ultimo cõ
firmat ea q̃ dixi quod iste cõditio testamento tẽpore quo
erat infirmus de eadem infirmitate decessit ut mihi dictũ
est in facto ita esse. Ex quo infero quod etiam de iure ciui-
li testamẽtum illud uidelicet postquam uoluit bona sua in
pias causas erogari quamtumcunque esset per constitutio
nem canonicam inhabilis ad testandũ secundum opi. Bar.
in prædicta.l.habeat. de sacrosanctis ecclesijs. generalis
ergo irritatio testamenti inducta per.c.quanquam.non de
bet extendi ad talia relicta que speciali priuilegio.d.l. ha
beat.sustentantur.sic enim iura iuribus concordant & sal-
uantur, ut.l.j.C.de inoffi.do.& c.cum expediat de elec. li.
vj. Ex quibus omnibus de iure & æquitate concludo dictũ
c.quanquam.non habere locum in relictis ad pias causas
cum usurarius manifestus decessit penitus contritus, licet
cautionem non prestiterit uel præstiterit non in formis ra
tionibus supradictis. do. Pe. de Ancha.

CONSIL. CCCCXXX.

1 *Emancipatio facta a patre quando ualeat & quem effectum produ-
cat.*
2 *Fraudulentus non dicitur qui iure suo utitur.*
3 *Administrationem bonorum suorum quis perdit si de proximo spes sit
deuolutionis in alium.*

N CHRISTI noĩe eiusq; matris uirgi-
nis gloriose marie & beati Antonij amen.
1 † Fuisset expediens uidere instrumentum di
cte emancipationis ex cuius serie apparere
debet an in ista emancipatione interuene-
rint iuris solennia quæ habentur in.l.pe.& fi.C. de eman.
lib. sed ꝓsupposita debita iuris solennitate quæ habetur
2 in.l.pe.& fi.C.de emã lib. uidẽdũ est de quo in pũcto quę
rit uidelicet qđ facta tpe iminẽtis ifirmitatis cũ signo pe-
stilentiali & morte secuta die sequẽti post dictã emancipa
tionẽ & substituto patre in testõ dicta die emancipationis
filie suæ infanti grauatis multis legatis & cui antequã ipse
auus emanciparet filiã fuerat abintestato successurus utrũ
ex his possit dicta emancipatio impugnari tanq̃ in fraudẽ
dictorũ debentiũ succedere in omnibus bonis dicte infan-
ti quæ præsupponitur ẽt decessisse per unum mẽsem post
matrẽ præsupposito qđ tpe dicte emancipationis uigebat
3 ualida pestis in ciuitate. † Et primo vr̃ quod non ex regu-

la gñali qua cauetur quod non uidetur fraudem committe re qui utitur iure suo.c.cũ ecclesia uulterana.de elec.xiij. q.j.quod debet.itẽ pater emãcipauit filiã ut ibi prodesset licet ergo ex hoc actu impediat speciem acquisitionis in alium nõ põt redargui,quia licitũ est facere rẽ suã quæ sibi prodest licet alteri in ↄsequentiã noceat.l.j.§.deniq; & ibi concor.ff.de aqua plu.cum ergo iste actus emãcipationis expediat iure primo accedẽte ↄsensu ipsius filie quęre la tertij aspirãtis ad successionẽ uidet̃ improba,quia in re sua quilibet est moderator & arbiter.l.in re mãdata.C.mã Accedat ad prædicta fauor ultimarũ uoluntatum & libertas de rebus ꝓprijs disponẽdi,ut.l.habeat.C.de sacrosan. eccle.d.l.in re mandata.Ex altera parte uidetur odium cũ quis est solicitus de hæreditate uiuentis.l.ij.de uulg.& pu. & lege ulti.C.de pac.& hæc faciũt pro parte. In ↄ̃rium facit fortiter.l.filie mee.ff.sol.ma.ubi terti⁹ in fraudẽ nõ põt disponere quod acquisitio quæ ex euẽtu proximo debetur & speratur deriuari in unũ in alium deriuet̃ ad idẽ.l.filia. ff.de diuor.quinimo ad cõmodum proprium non vr̃ quod quis possit istã spẽ acquisitionis de proximo fiende tertio
3 impedire.ut.c.ij.de renun.li.vj.† Itẽ de bonis proprijs pedit quis administrationẽ & ptãtem disponendi si de proximo subest spes deuolutionis in aliũ.ut.l.sed si maritus.ad si. ff.qui & a qui.facit.l.post ↄ̃tũ.ff.de dona.& quod ibi per bar.itẽ hr̃ iã pro mortuo qui est de proximo moriturus & habet tractũ qñq; retro ad tp̃s ifirmitatis,ut.l.huic scripturæ.ff.ad.l.aquil.unde alibi dicit gl.quod hr̃ pro cincto qui de proximo est cingẽdus & hr̃ pro perdito quod stati est perdẽdum & pro dato quod paratũ est ad dãdũ ut colligitur hic ex.ll.allegatis in.l.filius de testa.mi. Cum ergo per mortẽ imminentẽ huic filie successio ipsius debet pure & libere deriuari in ipsos filiã infantem & hoc debuerit esse uotũ parẽtis,ut l.nã & si parẽtibus.de inoffi.test. nõ vr̃ qđ ĩdirecte sup emãcipationẽ patris minui illud ius siue successio potuisset maxime ↄferẽdo ipsã successionẽ post mortẽ filie infantis in ipsũ emãcipatorẽ sic priuare uenientes ab intestato ipsi ifanti q̃ bonis deficiẽtibus nõ reperit̃ successorẽ,ut.l.iulia.ff.de acq.he.Cõcludo igit̃ primo qđ si nõ fuerint obseruata solẽnia dicta emãcipatio fuerit nulla uel si fuerit obseruata dicta emancipatio in fraudem ueniẽtium ab intest.ipsi filie & subsequenter ẽt successorum ipsi infanti sit nullius momenti.fraus autem ex his quæ incontinenti subsecuta sunt præsumitur,ut no.in.c.officij.de elec.&.l. uentri.§.in bonis.ff.de priui.cre.&c.Pe.de.Ancha.

CONSIL. CCCCXXXI.

1 *Instrumentum an possit releuari per chartulam apud notarium repertam cum interlineaturis in locis suspectis.*
2 *Notario asserenti se rogatum non semper creditur.*
3 *Scriptura testamenti qualis esse debeat.*
4 *Instrumentum ob interlineaturas suspectum redditur.*

1 IN CHRISTI noĩe amẽ.Præmissa sine allegationibus in facto narratis optimis rõnibus & iuribus põt corroborari.† Pro quarũ clariori intelligentia p̃mittẽdũ est quod prothocollũ est scriptura primaria de qua sumũt̃ origina lia instra partibus assignanda inter quæ si uarietas aliqua reperitur ad prothocollum recurritur & eidẽ statur.ut in aut.de tabel.§.pe.&.c.qm̃ ↄ̃ falsam.de proba.& no.bar.& post eum Bal.de le.ij.l.sempronio.scriptura aũt de qua petit̃ releuari nõ potest dici prothocollũ sed quedã chartula quæ si caret die & signo tabellionis & alijs solennibus est penitus uitiosa & reprobata expresse a iure.ut.d.
2 §.pe.nec † credendũ est notario asserẽti se rogatũ de his q̃ in ea ↄtinent̃ postq̃ scriptura sol lẽni eius assertione nõ firmat̃ ad similitudinẽ iudicis aliquid asserẽtis in grauamine partis,ut.d.c.qm̃ ↄ̃ falsam.eius nanq; asseueratio accedit potius ad naturã simplicis testis q̃ publice persone postquã de eius asseueratione scriptura aut.uel imbreuiatura nõ apparet.facit.quod no.doc.in.l.domitius.de testa.& p bar.l.

l.si librarius.de re.iur.Secundo ex deductis in facta superius dicta scriptura multipl̃r reddit̃ suscepecta ut.J.probabo.Ex quo infero qđ cũ ipsa rogatio siue prothocollũ sit fons & origo unde sumitur instr̃m si sibi nõ est credendum multominus in instr̃o releuãdo qđ trahit originẽ ab eodẽ ar.c.cũ inter uos.de reg.iur.& quod legit̃ & no.ix.di.ut ueterũ.xxvj.di.c.ieiuniũ.facit regula eũ principalis.de re.iur hic est ꝙ dicit canon.Ex infecta radice fructus nõ produci
3 tur.j.q.j.uulnerato.& alibi † dicit lex qđ scriptura testamẽti debet apparere nõ abolita nõ cãcellata nec ex quacũq; sue forme parte uitiata.& in prima figura sine oi uituperatione,ut.l.fi.C.de edi.diui adri.tol. Et aduertendũ qa ibi loquit̃ solũ de possessorio adipiscẽde ubi de modico pindicio agit̃ multomagis i petitorio qđ cãm possessionis ad se trahit.c.cũ dilectus.de cã pos.& ꝓprie. Descẽdo ergo singul̃r ad narrata superius ex quibus dr̃ qđ scriptura uitiosa & suspecta dr̃ ex eo qđ additũ appparet cũ in causa adiuncto nouo quat̃r testes fuerunt rogati magnã inducit suspitionẽ recens litera q̃ ↄformis reliquo addimento inducit suspitionẽ sicut cũ in uetusta charta recẽs litera reperit̃ ut sil̃r nõ uetustate ↄfecta t pe tã antiquo.c.iter dilectos.uer. secunda quia.& uer.rursum.de fi.instru. Secũdo reddit suspecta ex eo quod ĩ margine reperit̃ factũ legatũ magni p̃iudicij & sic nõ ꝓbat ut no.do.bal.in.l.si unus.C.de te.Ex
4 istis.n.interlineaturis instr̃m redditur suspectũ si sunt i reliqua parte substãtiali ut in facto proponit̃.ut no.in.l.j.ff.de his q̃ in test.de rasura ẽt reddit istr̃m suspectũ p̃cipue i parte ita substantiali qa per eã uniuersalis institutio in oĩbus bonis ad rẽ certã & quod plus est redigit̃ testm̃ ad nihilũ iõ nõ vr̃ dubiũ ut no.plene bar.in.d.l.si unus.& est glo.in. c.uenerabilis.de reli.do.sicut.n.testi qui uaria deponit nõ credit̃.ut.l.eos ff.de fal.ita nec notario qui mutata prima figura per abrasionem aliã apponit & in loco maxime ubi est tota substantia qõnis.ut no.Bal.in.l.fi.de edic.diui adri. tol.in.x.op.itẽ ut subtil̃r est deductũ supra de nomine infra scripto sunt rase due ultime litere.s.t.&.a.& in loco ẽt se abrasa est positionẽ domus.dũ ergo iubet hæredes esse contentos infrascripta domo congruentius & uerisimilius ibi erat scriptũ infrascriptis bonis.nam in p̃cedenti parte testi instituerat eos hæredes uniuersales. nullo igitur alio instituto inepte & fatue restrinxisset se.quod essent ↄtenti domo.ut ergo talia sint subiecta qualia prædicata demonstrãt.l.si.de ui.tri.& ole.leg.&.c.solite.de maio. & obe.ut apta sit continuatio testamenti dicemus quod ibi in loco rasure fuit primo scriptũ infrascriptis bona ꝙ ita in loco rasure poterãt dicte litere cõuenire sicut ille ca domo nec illud occupat maiorẽ locũ q̃ istud,& sic coniecturauit alibi iurislator in.d.c.inter dilectos.& in dubijs quod uerisimilius est sequimur.c.in obscuris.de renun.lib.vj.&c.

CONSIL. CCCCXXXII.

1 *Testator post institutionem & substitutionem si dicat omnibus autem deficientibus succedatur secundum formam iuris an ultimus possit extraneum instituere excluso proximiori primo.*
2 *Ius ipsum disponit ut patre mortuo bona ad filios deueniant.*
3 *Filius decedens hereditatẽ non aditã ad quoscunq; transmittere potest.*

IN CHRISTI nomine amen.B.filijs masculis institutis & inuicem si sine liberis decesserint substitutis ita secundo substituit.
2 † omnibus decedentibus sine liberis sm̃ dispositionem iuris successio habeatur & fiat. contingit ꝙ omnes sine liberis decesserunt & ultimus ↄdidit testamentum in quo sibi quosdam hæredes extraneos instituit proximiores defuncto per substitutionem prædictam petunt bona ex fideicõmisso tanquã p̃dicta uerba fuerint substituti excipitur quod dicta uerba nõ sapiunt neq; sonant in substitutionẽ aliquam quæritur quid iuris. Proximiores dicto.B.pro se allegant quod dicta uerba oĩbus autẽ &c. si non haberent uim substitutionis nihil operarentur,quia sine ipsis potuisset ultimo decedens disponere & testari

testari ut ergo uerba ista aliquid operentur.l.si quãdo. de
le.j.c.si papa.de priui.li.vj.concludunt pro se quod debeãt
dicta uerba importare substitutionem & maxime quia illa
uerba secundum dispositionem iuris &c. hoc sonant. nam
ista est iuris dispositio ut ordine successiuo ueniant pro-
pinqui ad successionem sed si iste ultimus potuisset testari
ista successio non esset secundum dispositionem iuris sed
hominis.Item pone quod pater scilicet iste.B. habebat fi-
lios matrem sorores uel multum coniunctos qui uel quæ
masculis deficientibus debeant ipsi.B. succedere ęquius er
go uidetur magis proximum intentioni testatoris quod ta
liter substituendo prędicto præferre uoluerit institutis ab
illo filio ultimo morienti forte extraneis & incognitis te-
statori idest.B.patri. In contrariũ allegant instituti in testa
mento ultimo morientis pro se uerba ſm dispositionem
2 iuris &c.† nam ut dicunt iuris dispositio est ut mortuo pa
tre bona ad filios libere deuoluantur,ut.l.nam & si paren-
tibus.de inoffi.testa.Item iuris dispositio est ut ultimus ex
grauatis onere fideicommissi reciproco possit disponere
prout sibi libet.l.cũ pater.§.liberis.de le. ij. l. qui solidum
§.etiam.e. ti.† Item iuris dispositio est ut filio decedente
3 transmittat hæreditatem paternam etiam non aditam ad
quoscunque ex testamento & abinte.l.ex militari.ff. de te
sta.mi.per bart.item si diceremus contrarium sequeretur
absurdum pone quod idem.b.habebat coniunctum unum
de genere cognatorum in septimo gradu uel nullum habe
bat sed uxorem.certe cum isti succedant de iuris dispõne
in defectum proximiorum ipsi uenirent uigore fideicom-
missi & qđ absurdũ esset succederet fiscus q ultimo admit
titur secundum iuris dispositionẽ.præferre autem istos cõ
sanguineis & coniunctis ipsi filio ultimo decedenti cũ te-
stamento uel sine qui habebat forte matrem fratres uteri-
nos auunculum uel alios de materna linea satis uidetur ab
surdũ ex eo maxime quod fideicõmissa & legata fiunt ꝓꝑ
merita & affectionẽ ut.l.nec adiecit. ff. pro so. ad fiscũ aũt
uxorem uel cognatos multum remotos ut dixi non exten
ditur ista affectio.ista igitur uaga & effusa uerba non dire
cta ad familiam uel agnatos sed ad personas penitus incer
tas non uidentur sapere substitutionem sed permissionem
facultatis testandi filio ultimo decedenti uel ut sibi succe-
dant qui sibi fuerint propinquiores si decesserit intestatus
qui ẽt si uixerit longo tpe post patrẽ non est uerisimile qđ
pater uoluerit filio ptãtem disponendi adimere & incer-
tis & sibi penitus incognitis reliquere & pręferre uideat
quid uobis uidetur.nã ex utraq; parte possunt superesse ꝑ-
sone incognite & extraneæ uel maxime coniuncte ipsi pa-
tri.B.& aliæ ipsi filio ultimo morienti quas admitterę uel
excludere per prædicta uerba potest sonare in absurdũ ut
patet in exemplis prædictis dicere etiam quod certis per
sonis extantibus de cõiunctis & certis nõ extãtibus fit mo
do cẽsenda substitutio & modo nõ bene resonat intelligẽ
ti cũ non debeat uniformis dispositio uariari cũ sit genera
liter cõcepta ſm dispositionẽ iuris &c. & sic ſm qualitatẽ
personarũ proximorũ uel pris.B.uel eius filij ultimo dece
dens uelletis diuersum ius iducere placeat allegare ut hic
unica substitutio ut uerborũ effusa & uaga ꝓlatio uariet
ex qualitate personarũ & quarũ cũ in casu nro supersint
duę filię dicti.B.quæ ut ꝓximiores petunt bona dictorum
uerborũ tãq̃ per ipsa uideant substituti per fideicõmissum
heredes dicti ultimi filij & ex eius testõ sunt de agnatio-
ne & in tertio gradu ſm ius casu prædicto ultimo moriẽti
& alijs ita quod filiabus facit ius commune quod fauet fe-
minis sicut masculis.Pro istis agnatis facit generalis affe-
ctio quæ habetur ad agnatos per quos extra domũ & ipsa
bona non exeunt ad quod tendunt antiqua iura ſorũ per
consuetudines & statuta italię renouata quæ filias non ad-
mittunt nisi ad dotẽ & similia quod pater in ultimo filio
qui prætulit agnatos dictis suis sororibus successiones sua
quilibet de nobili domo ita facere ne possessiões antiquo
rũ in extraneos deuoluantur per fœminas ut contingit sæ-
pe.In hoc ergo dubio ponderatis superius pro & contra
deductis cui magis fauendum uel iure communi uel com
muni opinioni & affectioni hominũ est non modicum co
gitandum mẽo paruo iudicio.Item nõ vř noua dispositio
quæ idem continet quod ius commune sed hęsitatio quæ-
dã.c.licet.de offi.or.c.j.de consti.lib. vj.& est fortis ratio.

CONSIL. CCCCXXXIII.

1 *Filia dotata an possit succedere in bonis emphiteoticis ecclesiarum.*
2 *Recipiens emphyteosim pro se & filijs suis ordine successiuo recipere in telligitur.*
3 *Bona ecclesiarum an possint ligari statutis laicorum.*

1 N CHRISTI nnie amen.† Postquam
ista domina fuit patre dotata & per conse-
quens ex dispositione statuti patri extanti-
bus filijs masculis non succedit in bonis prę
dictis emphytenticis quæ tenebat pater ab
ecclesia rauennate quasi statutũ quod inhabilitat filias do-
tatas extantibus masculis ad successionem intelligatur in
distincte de quibuscunque bonis postq̃ generaliter loquiť
l.iij.ff.de off.præfi.aix.di.si romanorum.& maxime hoc ue
rum in hęreditate eiusdem hominis quæ cũ una sit non de
bet diuerso iure & modo in ipsa succedi. l. eũ qui edes de
usuca.&.c.cũ in tua.de deci.quanquam enim in emphyteo
si ecclesię succedant pariter masculi & feminę.ut in aut.de
non alie.emphyteosim ut.l.maximum uitium.de li.præte.
tñ postquam per statutũ est a iure cõi recessum uideť reces
sum similiter & in bonis emphyteoticis predictis sicut in
alijs ut sensit Bar.in.l.ut iurisiurandi.§.si liberi. de ope. li.
& maxime si pater recepit ab ecclesia sub forma ꝓ se suis
2 filijs & hęredibus.nam † intelligitur recepisse ordine suc-
cessiuo ſm formam statuti uidelicet pro masculis si extãt
alias ad fœminas deuoluatur ut sic stipulatio & pactum
informatur a consuetudine & statuto ubi uigent sicut in-
formatur a iure communi ubi nõ uiget.& facit. l. prius.de
aqua plu.ar.& quod no.in.l.excepto.C.loca.&.c. quod di
lectio.de cõsan.& affi.ubi priuilegium recipit potius inter
pretationem a consuetudine loci quam a iure cõmuni.Nõ
3 ob.† quod bona ecclesiarum non ligentur statutis laicorũ
ut.c.ecclesia sanctæ Mariæ.&.c.quæ in ecclesiarũ. de con-
sti.quia hoc est uerũ quo ad ipsas ecclesias uel earũ iure se
cus in iure concernente ipsos laicos ut est utile dominium
in ipsis rebus de illo.n.dominio nihil ad ecclesiã quis suc
cedat in eo cũ in eo nullũ ius habeat ideo in eo iuxta for-
mã statuti succedatur non dicitur per hoc statutũ dispone
re super rebus ecclesiarũ sed de iure personarũ sibi subdita
rũ quo ordine admittãtur quod no.Ioã.an.in.c.sine culpa
de reg.iu.li.vj.i mercu.ubi per ꝯsuetudinẽ qua primogeni
tus succedat & excludit alios extenditur tã ad clericos q̃
ad laicos ꝓut ibi patet ad finẽ & hæc sint dicta de exclusio
ne filiarũ quæ sunt dotatę descẽdẽte cãta ex statuto terre
argente.Sed fortius uidetur excludi per suã renunciatio-
nẽ factã fratribus suis de prædictis bonis roborata uinculo
iuramenti quod nõ præstitũ ui uel dolo & nõ uergens in
dispendiũ salutis ęternæ ualet & seruandũ est ẽt super ꝓhi
bitis a iure ciuili ut in alienatione fundi dotalis in renũcia
tione successionis paterne & similibus.c.cũ ꝯtigat.de iure
iur.&.c.quamuis.de pac.li.vj.&.c.licet mulieres.de iureiu.
eod.li.Itẽ ẽt de iure ciuili illud iuramẽtũ est expresse ap-
probatũ.ut in aut.sacramenta.C.si aduer. uen. dũ ibi dicit
tex.iuramenta puberũ sponte facta super contractibus re
rũ suarũ inuiolabiliter custodiri præcipimus.Põdero ualde
uerbum inuiolabiter per quod datur intelligi peti non
posse aliquam relaxationem postquam metus uel dolus
non opponitur interuenisse.nam si posset peti relaxatio a-
periretur uia periurijs ȝ.c.si uero.de iureiur. Item relaxa-
re idem est quod remittere & sic non irreuocabiliter ser-
uaretur ȝ illum tex.& præalle.c.quæ esset ludibrio porre
cta, & non rebus sed uerbis ȝ.l.ij.c.commissa. de elec. li.
vj.& maxime hoc uidetur,quia in instrumẽto renũciatio-
nis ꝑdictę asserit se dotatã a patre suo & ẽt reseruat sibi ius
in dictis bonis in casu quo fratres quibus renunciat sine
liberis decesserint.ipsam ergo dotem & ad ius succeden-

di arbitrata est suam congruam portionem quinimo & si ultra ius haberet remittit fratribus suis liberaliter & hoc non uidetur prohibitum sed concessum omnibus renunciare iuribus suis, ut. ff. de edil. l. quod si nolit. §. si quid uenditor. & c. quam periculosum vij. q. j. facit. l. in re mādata. & pro hac parte. l. quod ista renunciatio. C. manda. sit inuiolabiliter obseruanda. idest teneo quod erat iam proxima. xxv. an. distabat enim tunc per tres annos. Item habitabat seorsum a fratribus & cum uiro suo unde non debet presumi a fratribus seducta uel reuerentia uel timore alligata ad illam renunciationem, quia iuris præsumptione sagax præsumitur post tantam etatem accedente etiam iudicis autoritate uidetur tolli etiam omnis dispositio & presumptio fraudis postquā publice & non clandestine facta fuit Et si diceremus contrarium sequeretur quod omnis donatio facta a mulieribus cum iuramēto posset reuocari prætextu enormis lesionis per relaxationem iuramēti quod uidetur contra dictā aut. quæ irreuocabiliter statuit contractus ualere. Ex quibus concludo quod iuramentum confirmatum de iure diuino canonico & ciuiliter nō posset per iudicem relaxari pretextu lesionis, quia anima quæ ex trāsgressione lederetur mortaliter esset cūctis alijs rebus prę ferenda. l. fi. C. de sacrosan. eccle.

CONSIL. CCCCXXXIIII.

1 *Dos sororis in matrimonio cum liberis decedentis an reddatur fratri qui dotans eam stipulatus fuit sibi reddi.*
2 *Dos redire ad patrem impeditur per existentiam liberorum.*
3 *Onus dotandi filias ad heredes pertinet.*
a

IN CHRISTI nomine amen.† Ex narratis superius in facto uidetur prima facie do. Bartholomeum quondam maritum precise ad dotis restitutionem fore obligatum uigore supradictę stipulationis quia dicti fratres pro sorore sua promittentes dotem stipulati sunt bartholomeo quod reddēdo ipsam ipsis fratribus exponeret cautionem in omnem casum dotis restituēde secundū formam iuris & statutorum. dicta igitur domina in matrimonio premortua & ipso bartholomeo confitente se dictam dotem recepisse uideretur quod predictis fratribus eā restituere teneatur, quia iam extitit casus nedum interponende cautionis de restituendo fratribus sed etiam restitutionis re ipsa propter matrimonium dissolutum. nec uidetur ad cautionem agendum contra bartholomeum sed ad restitutionem realiter postquam confessus fuit se dictam dotem recepisse & matrimonium est solutum. facit quod no. in. l. si quis accepto. de condi. ob causam. Constat. n. patrē fratrem extraneos quoscunque dantes dotem posse stipulari eam soluto matrimo. sibi reddi. l. quoties. ff. solu. ma. & l. unica. §. accedit. C. de rei uxo. acti. nam in confessione uiri sequenti uidetur procedens conuentio repetita & fingi soluto tempore pactionis inite a principio a quo posterior formatur euētus. l. j. C. de impo. lu. des. facit. l. itē quia ff. de pac. & quod no. in. d. l. accedit. in glos. incontinenti. Nec uidetur obstare fratribus quod soror nupta & dotata relinquit filios quasi in ipsa dote filie preferantur fratribus & eorum stipulationi. nam talis superexistentia filiorū nō reperitur obstare nisi patri simpliciter danti dotem pro filia. impedit. n. tunc dicta super existentia filiorum consolidationem† in patrē ne dos ab eo profecta ad eum reuertat
2 & hoc ex consuetudine non de iuris rigore iuxta no. in. l. dos a patre. C. so. ma. patre autem stipulante sibi reddi fratre uel alio extraneo dante dotē non uidetur dubiū quod liberi non impediunt patrem fratrem uel extraneos repetentes dotem quā sibi reddi stipulati fuissent. ad hoc quod no. Bar. in. l. post dotem. ff. so. matri. in ij. q. nam tenor stipulationis expresse impedit consolidationem in filiam & ēt acquisitionem ex consuetudine propter filios. ut ēt ibi sentit Bal. & doc. in. d. §. uideamus. de rei uxo. act. Ex quibus ut dixi prima facie uideretur dicendum quod iste bartho. propter filios superstites uel alia ratione non uideť se posse tueri quominus restituere teneatur dictis fratribus postquam sibi eam reddi fuerunt expresse stipulati. Ego de iure contrarium sentio & dico quod propter filios superstites tempore mortis matris sororisque prædictorum mari-
3 tus tanque heres dictorum filiorum possit se tueri. † Certū est. n. q̄ quicūque sint heredes patris siue fratres siue extranei siue fiscus onus dotandi filias ad prædictos pertinet quinimo si pater dotando filiam fuerit stipulatus sibi reddi heres patris dictam stipulationem tenetur filie remittere. ut ista no. Bal. in. l. fi. C. de dotis promi. Item ēt frater tenetur dotare sororem utriusque coniunctam. ut ēt ibi not. & l. cum plures. de admi. tuto. §. cum tutor. cū ergo fratres isti essent ut heredes patris obligati ad sororem suam dotādam postquam igitur promiserunt dotem licet stipulati sibi fuerint reddi dictam stipulationem tenentur sorori remittere quia uidētur persoluisse naturale debitum ad qđ duplici uinculo tenebuntur ut dixi. facit. l. j. in fi. de impo. lu. de. lib. x. Præterea aduertendum quod iura quandoque ex uno facto præsumunt aliud consequenter inde descendere licet nihil exprimatur. ut not. in. c. officij. de elec. & l. uenti. §. in bonis. ff. de priui. cre. sed hic uno die soror renūciauit hereditati paterne materne & patrui ipsi fratribus & sequenti die pro ipsa constituerunt dotem uiro futuro. ex proximitate igitur predictorum contractuum uidentur se obligasse ad ipsam dotandam ex preambula conuentione expressa uel præsumpta & ad dictam dotem stipulādā adhibitos ut ministros a sorore ar. l. quæ dotis. & quod ibi no. Bal. ff. so. ma. nec est uerisimile ipsam uoluisse remanere indotatam abdicando a se hereditatem paternam maternam & patrui. & hanc presumptionem corroborāt duo. primo ut dixi dotis constitutio subsecuta incontinenti secundo genus mulierum auarissimū. l. stipulata. de iure do. & no. in. d. l. quæ dotis. re enim ipsa uideretur dolus & deceptio ex parte fratrum si dotem quæ est patrimonium mulieri. l. iij. §. sed utrum. ff. de mino. uiderentur stipulati sibi & ad suam utilitatem cum ab ea omne ius sororis in tot hereditatibus consecuti fuerunt ne ergo presumatur dolus & deceptio in ipsis presumamus eos ad stipulādum adhibitos ut ministros facit. c. cum tu fili. de testi. & l. marito. ff. pro socio. accedit huic presumptioni quod sol. iam matrimonio per mortem mulieris maritus cōficetur se dotē a dictis fratribus recepisse. & ideo uoluit per nouum instrumentum cancellari. licet enim dictis fratribus sol. ma. dotem restituere erat obligatus tunc uerisimiliter non soluissent uiro cum esset eis restituenda ab eo. & est ista urgens præsumptio postquam so. ma. soluerunt quod crederent teneri te se ad soluendū tanquam ad stipulationē prædictam adhibitos ut ministros alias frustra soluissent si se non teneri a matrimonio per dissolutionem matrimonij credidissent omnis aūt actus debet aliquid operari. & nō debet inaniter factum præsumi. l. si quando de leg. j. c. si papa. de priui. lib. vj. Postremo & si nō ut ministros fuisse adhibitos ad stipulandum presumamus, negari tñ non pōt stipulationem fuisse conceptā super re mulieri debita ab ipsis fratribus ex obligatione hereditaria & ex propria quibus obligationibus tenebantur obnoxij ad dotandam sororem suam ut predixi. super re igitur non sua sed aliena fuerunt sibi stipulati. ergo tenentur actionem super re aliena sibi quæsita reddere & cedere mulieri. l. si absentis cum sua materia. C. si cer. pe. ęquum enim & bonum est quod ex re debita ad te peruenit mihi restitui. l. si me & titium. & l. si eum seruum. ff. si cer. pe. Ex quibus concludo quod dicti fratres obligati marito reddere quod ex stipulatione recepissent tanquam heredi mulieris mediante persona filiorū multofortius agendo ꝯ̄ ipsum ex ipsa stipulatione postea per exceptionem possunt repelli frustra petis quod restituturus es. l. si soror. ff. so. ma. & cui dareť actio multofortius exceptio in regula cui damus. de re. iur. Vltimo non est ꝓtereundum quod in facto mihi proponitur receptionem a bartholomeo aliter non probari nisi quod notarius rogatus de constitutione dotis in margine ꝓthocolli ubi est dictum

Cum instrumentum promissionis dotis narrat de licentia bartholomei egerit se cassasse, quia dixit a dictis fratribus sibi fuisse satisfactum de dicta dote.&c.hanc autem cancellationem & assertionem fecit notarius absque aliqua solennitate probatoria & absque presentia predictorum fratrum & absque aliqua stipulatione ipsorum nomine de eis restituendo iuxta preambulam conuentionem. Ex quibus apparet dictos fratres ex dictis uerbis narratiuis notarij non posse agere, quia emisis ipsis absentibus & nullo pro eis recipiente.c.si cautio.de fide instru.in.l. cum de inde.de proba.item quia emisis absque solennitate probatoria puta sine testibus & rogatione notarij & absque loco ex quibus nec actionem uel exceptionẽ ex talibus uerbis eis competere iuris est &c.

CONSIL. CCCCXXXV.

1 *Patruus neptem diuitem recipiens & alimenta ministrans an ex maiori effecta possit imputare sibi alimenta.*

2 *Pietas in recepto necessitatem & misericordiam in recipiente presupponit.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Premittẽdum est quod ubi potest esse aliqua probabilis coniectura nunquam presumitur animus donãdi.l.si cum aurum. de solut. similiter in administratione siue ille qui necessario actũ gerit.l.post.mortẽ.ff.quãdo ex facto tu&.l.cum post de administra.tuto.patruus aũt postquam mater infantis transiuit ad secunda uota sub eius cura & gubernatione tenebat necessario recipere neptem suam infantẽ quod nullus sit proximior post matrem ad hoc. s. recipere infantẽ in eius domo erat astrictus ex sanguinis charitate similiter & ipsius bona administrare facit.lxxxvj.distin.non satis. prebere autem alimenta de suo infante existente diuite non tenebatur aliqua sanguinis necessitudine quia ipsa infans de suo proprio alere se tenebatur & nõ patruus cui satis fuit implere officium charitatis in ipsam suscipiendo & eius bona sub sua cura & sollicitudine nec dictum officiũ onerosum debet esse sibi dãnosum.ff.quemad.test.ape. l. si q̃s ex signatoribus.fundatur enim petitio & repetitio alimentorum super officio iudicis quod uersatur in equitate nature ut patet.ut.l.si quis a liberis.per totã.l.ff.de lib.agno. facit.l. si ephesi. ff. de eo quod cer.lo. nulla autem equitas persuadet quod patruus suscipiens per se onus neptis uideatur facere expensas de proprio nec posset neptis sibi honeste dicere postquam per se sufficit ad expensas sed satis esse debet & gratias referre patruo quod benigne eã nutrire fecit & bona eius cõseruari:sufficit enim si cui uel in paucis &c.l.si.C.de neg.gest.species enim lucri est cũ aliena iactatura uelle a patruo uel eius heredibus omnes fructus sibi restitui & integra assignari & de expensis in eam exhibitis rationem non haberi ueluti factis ex officio pie-

2 tatis.† pietas enim necessitatem & misericordiam in recipiente presupponit quod in pupilla diuite perficitur & impletur nutriendo personã eius & bona prout fecit patruus gratis autem ministrare expensas diuiti & locupleti excedit officium misericordie non potest numerari in officio pietatis,ut.d.c.nõ satis.Et istam partem quod patruus frater & alij administrãtes bona nepotũ & sororum & filiũ non uideantur fecisse expensas animo donandi sed potius animo repetendi tenent doct.& maxime Bal.in.d.l. nesennius.ff.de neg.gest.quod etiam ibi glo.sentit & credo uerũ & equũ in predicta nepote postq̃ sibi sufficit ad expensas.

CONSIL. CCCCXXXVI.

1 *Executor testamenti an possit distribuenda inter pauperes in filios siue nepotes testatoris & sororum erogare.*

2 *Possumus cum alijs quod soli nequimus.*

3 *Eleemosina uerecundis in secreto fienda est.*

4 *Rationem reddere de secretis nemo cogitur.*

5 *Administrator qua intentione administrare & dispensare presumatur*

6 *Mors naturalis expectatur antequam de bonis professi disponatur.*

1 IN CHRISTI noĩe amen.† In his dubijs decidendis succincte procedam & conclusiue Primo igitur aduertendum est q̃ testator iste erogationem & dispensationem in executorum potestate reliquit non dispositionis substantiam quo casu ualet quod testator disponit. ut. l.capetatorias.C.de testa.mi.per Cy. in. l. illa institutio. de here.insti.per Bar.& Bal.in.l.utrũ.de re.du.declaratio. n. tantumodo personas quas testator asseruit in secreto se executoribus commisisse pendet ex arbitrio executorum non substantia dispositionis & talis declaratio est a iure permissa.l.lucius.de le.j.§.j.nam & electio personarũ hac ratione cõmitti in testamento potest arbitrio tertij.l.unũ ex familia.de le.ij.quinimo etiam dispositionem totalem uidetur dicere tex.i.c.cum tibi de testa.quod intellige ut ibi per Inno.sed non est casus nostri quo ut dixi commissa est solummodo specificatio & expressio personarũ inter quas testator distribui uoluit bona sua. Premissa itaq; ualiditate & efficacia dispositionis ad ipsa dubia singulariter ordinate descendentes super primo dubio quod in Io. & christoforũ filios burgij executores potuerit fieri p burgũ patrem eorum distributio quia pauperes & de domo siue agnatione ser andreę testatoris.ordo enim charitatis suggerit ut prius nostris quam extraneis pauperibus subueniamus.lxxxvj.di.c.non satis.& credendum est testatorem de ipsis sensisse & executoribus cõmisisse postquam ita attestantur quorum dicto standum est,tamen testator decreuit tum quia eorum declaratio de prædictis filijs burgij concordat cum charitate ordinata ut dixi.& nõ solum potuit hoc burgius declarare cum ser benedicto pariter executore cum eo sed etiam ipse solus.ut no.Bal.in.l.illa instõ. de here,insti.& multofortius simul cum collega suo.i.ser be-

2 nedicto.† nam multa possumus cum alio quæ non soli.ad hoc quod no.in.l j.C.de contrahen.emp.&.l. si in emptione.§.si.de contrahen.emp.&.c.cum in iure.de cle. licet ut dixi solus ipse burgius potuisset in filios erogare si erant pauperes.ut.in. l.illa instõ. per Bal. & cõmendandi sunt dicti executores erogando inter sorores testatoris & eius nepotes idest Ioan.& christofo.pauperes quam in alios extraneos ut predixi.dicit enim canon.proximos seminis tui ne despicias si egere eos cognoscas melius est eni ut tu ipse tuis subuenias quibus pudor est ab alijs sumptum deposcere aut postulare subsidium necessitatis.ut.d.c. non satis

3 † Et forte ex causa hanc erogationem cõmisit testator in secretum alienę uoluntati quia si eleemosynæ maxime uerecundis faciẽdę sunt & pro anima talia relicta in alterius uoluntate collata uidẽtur facta.ut.d.cum tibi de testa. per Inn.ex quibus concludo in primo dubio distributionem & erogationem in sororem & Io.ac christofo.fieri potuisse et cum canone præal.concordare.hęc de primo quæsito .Venio ad secũdum in quo proculdubio est dicendũ quod siue isti.s.burginus et ser benedictus fuerit executores meri ut verba sonant siue loco hęredum uniuersalium habeãtur vt uult Bar.in.l.centurio.in.ij.q.ff.de vulg.et pu.potuit burgius de dicta hęreditate legatũ sibi factũ retinere.nam alij administratores bona fide possunt sibi soluere qđ eis debetur.l.quoties.ff.de admi.tu.et.l. fistulas.§ fundum. ff. de contrahen.emptio.Prętereã dũ testator mandauit oĩa bona suę hęreditatis dispensari et erogari per suos fideicõmissarios prout tacite habuerunt in mandatis etc.uidetur intellexisse de dispensatione bonorũ hęreditatis exceptis legatis particularibus alijs personis relictis ut est illud legatum.c. duc. de quo quærit,nã illud et alia alijs facta nõ debent peruenire ad manus istorum quibus bona hereditatis debet distribui in secreto sed remanere penes executores qui censentur heredes directo. nam specialis prouisio fienda de talibus derogat generali erogationi fiẽde de bonis oĩbus hęreditatis arg.c.generi.de re.iur.li.vj. nihil.n. ad personas secretas post ea specificatas delegatas alijs de

bitis

bitis & non eis penes hæredes directo debet remanere & per eos solui ut testatot disposuit ad hoc q no.in. §.si quis titio de le.ij. Ex pdicta pxima ratione respondet ad tertium dubiú utrum.s.filij dicti burgij petétes declarari quibus personis ser benedictus executor erogauerit centú libras.nam non potest petere quia nihil ad eos ná & si dispensata siue erogata non essent non cederent eorú lucro, ut.d.l.si quis titio, Item essent eroganda adhuc per franciscum hæredem ser benedicti qui ser benedictus non est censendus merus executor sed ut hæres & ut ex testó commodum percipiens ergo ui eiusdem obligationis hoc officiú ad hæredem transmitti.l.a filio.§.idem quæsijt.de ali & ci.le. Preterea probabiliter dici potest quod hæres ser benedicti non teneatur ad istam declarationé personarú quibus fuerint ista centú erogata quia testór cómisit in secreto hoc ser benedicto ex quo vr quod nulli ser benedictus si uiueret teneretur de hoc reddere rationé quia mete sue fidei hoc mandauit testator. unde nullus vr sibi de hoc posse qóné refricare sicut nec posset cum testór committeret hoc dicto uel conscie alicuius.ut.l.theopompus. de dote præle.& no.in.c.statutú.§.assessoré.de rescrip.li.vj Prætcrea præsumendum est ex pluribus ser benedictum erogasse dictas centum libras. Primo quia reliqua fideliter erogasse apparet.nam omnia bona hæreditatis una cum alio executore burgio dispensauit dimidiam sororibus testóris aliam dimidiam filijs burgij erogando. Item ut audio erat ditissimus bone uite & fame insuper sunt.xv. anni a morte testóris elapsi ex quo tépore erogari debuerunt. Et istis uidelicet ex fide eius in maioribus patefacta ex persone qualitate ex téporis lóginquitate & adhuc ét ex tá longa taciturnitate filiorú dicti burgij quod in uita ser benedicti de hoc sibi uerbú non fecerunt præsumenda est dispésatio iá facta arg.l.procula.ff.de proba.† Fráciscus

4 enim hæres ser benedicti redditur excusatus si de secreto cómisso patri nescit reddere róné quia secretorú cordis solus deus est cognitor & scrutator.c. ut nostrú. ut ec. bene. Ex istis igitur inferédum uidetur de prædictis centú libris franciscú non teneri reddere rónem dictis Io.& christofo. sed oino posset imputare hæreditati tanq fideliter dispensata ut reliqua. Venio ad quartú dubiú in quo quærit utrú ser benedictus distribuédo domú ut hæreditaria quá habebat cómuné cum testator præiudicauerit sibi in portione sua. Ad hoc dico quod falsa demonstratio nó mutat dominiú nec substantiá ueritatis.ut.l.cum falsa.C.de iur. & fac. igno. licet ergo ser benedictus domú communé causa habitandi assignauerit sororibus testatoris post earú morté & deuolui uoluerit ad filios burgij intelligit in dubio solúmodo de parte testatoris cogitasse nó de propria. ut no.

5 Baldus post Dy.in.l.serui electione.§.fi.de leg.j. † semper enim executor & quilibet administrator disponendo de rebus sue administrationi commissis uidetur in dubio uoluisse de illis disponere prout spectant ad administrationé non de iure suo proprio quod haberet in illis, ut.l. cum post.§.j.de admi.tu.ná illa uerba domú magná hæreditatis dicti testatoris &c.debent intelligi id est quatenus erat dicti testatoris &c.quæ ét poterat dici recte sua postq pro indiuiso erat cómunis cú dicto executor.ut.d.l.serui electione.de le.j.& l.stichú qui meus erit.e.ti. Præterea dicta uerba hæreditatis dicti testatoris &c.quo ad parté ser benedicti non possunt transire ad aliqué pctum, quia prolata fuerunt absentibus dictis Io.& Christofo.quorum præsentia fuisset necessaria ut quereretur eis aliqua actio, ut.l.consensu.de acti.& ob. Item dicta uerba hæreditatis dicti testatoris debent sane intelligi & referri ad portionem testatoris non executoris. & est casus in.d.l.serui.§.fin.gerendo enim tunc negotium hæreditarium & cómissum fidei sue non est uerisimile cogitasse de iure suo sed de iure hæreditario super quo dispositio fundatur. facit.l.qui taberná de contrahen.emp.& ista est benigna interpretio ne officium suum sit sibi dannosum, ut.l. si quis ex signatoribus. quemad.testa.ape. Venio ad quintum dubium in quo quæritur quia due ex tribus sororibus sunt defuncte tertia est professa utrum propter istam professionem censeatur etiá ipsa mortua ut sit domus prædicta deuoluenda ad prædictos filios burgij post mortem omnium tantum debeatur eis & modo possit ipsum agere. Et uidetur quod sic, quia sicut naturaliter in mortuis ita in ista professa similiter mortua finita est causa legati scilicet habitationis ipsarú. cessante ergo causa finita cessat legatum. c. cum cessante. de app.& l.cum illud legatum.§.legato.de condi. & demon. professa enim non potest de iure sibi amplius habitare sed sub claustro in monasterium manere.c.j.de testa.re. lib.vj. Contrarium credo duabus rationibus, quia in uita ipsarum uidetur eis assignatum dominium dicte domus licet de habitatione ut de causa impulsiua fuerit expressum. ad hoc, l. donationes. §. species. de do. & l.iij.cum.l.se.ff.de ali.& ci.le. Secundum quia posito quod esset relicta mere habitatio non extingueretur per ingressum religionis, quia licet ea existe monacha non possit ibi habitare tamen poterit monasterium dum ipsa naturaliter uiuit eam alteri locare & sic pensionem percipere ut est casus in.l.cum antiquitas.C.de usuf.dum uiuit professus durat.& est penes monasterium.c. in sententia. de proba.in nouel.† Concludo igitur quod debet expectari mors na-

6 turalis ipsius professe antequam filij burgij petere possint. ut.l.statius florius.§.cornelius.de iure fi.ubi mors ciuilis non equiparatur naturali quantum ad fideicommissi petitionem sicut nec quoad testamenti confirmationem, l. j.ff. de testa.per Bar. nec similiter quo ad omnia nisi in casibus expressis in iure.xvj.q.j.placuit.& no.in.c.susceptum. de rescrip.lib.vj.loquor cum fuerit professa in monasterio quod potest habere proprium in communi ut sunt nia monasteria monialium etiam sancte clare.c.le.j. de sen.ex. Omisso.vj.uenio ad septimum dubium & nonum utrum etiam adueniente morte naturali dicte monialis filij burgij excludantur a petitione dicte domus & nulli dubium est quod sic quia uenditioné factam de ipsa per benedictú ratam habuerunt, unde in rei uen.& omni iure competente eis in prædicta domo præiudicauerunt sibi. l. maiet. C. de rei uen.& l.si fundum per fideicómissum in pr.in.de le.j. Item ex alio capite non uidentur posse petere quia data fuit potestas dictis tribus sororibus uendendi dictam domú & de prætio eis iniunctú fuit emendi aliam domú quæ loco dicte uendite deberet pro filijs burgij retineri. cú igit ipsam uendiderint tutus est emptor aduersus eos licet ipsi ad prætium & ad interesse cótra dictas sorores habeant regressum. tenentur. n. filij burgij stare dicte ordinationi executorú quia nó aliúde q ab eis habent titulú siue cám in p dicta domo ex qua igitur persona lucrum sentiunt eius factum seruare debent ut in reg.iur.& maxime quia disposita ab executore circa eos uidentur disposita ab ipso testatore ar.l.unú ex familia.de le.ij.cú.n. tépore quo extiterit conditio sub qua domus est eis erogata.s. post morté oim trium sororum reperiant dictam domum iá districtá a dictis sororib' nec ad ipsam pciú aliqd possunt agere nec eorum ratihabitio produxit róné eis ad pcium aliquod post q tépore quo eis cópetit ius succedendi reperiút ea extra bona deuolutioni subiecta. Ex quibus proculdubio pcludendú vr nec ad domú nec ad pciú illú posse agere nullo tépore p dictú franciscum hæredé ser benedic. p ipsas aút sorores siue heredes eorum quia nó emerút aliam de pcio dicte domus dirigat suo tépore actiones suas &c.

CONSIL. CCCCXXXVII.

1 *Sententia an diffinitiua dicatur qua super dubium an causa inter consanguineos sit committenda fertur.*

2 *Verba statutorum proprie debent intelligi.*

3 *Iurisdictio super conuentionibus & pactis fundata nó extéditur ad alia.*

1 IN CHRISTI nomine amen. † Ista snia debere uel nó debere committi qa talis interlocutoria quæ absorbet id de quo contenditur uidelicet committi debeat hæc tangit negotium principale ió mihi vr potuisse appellari diffinitiua iuxta formam dicti statuti. facit q no. in aut.

aut.habita.C.ne filius pro patre in fi.ex eo.n.pôt dici diffi
nitiua quia post ipsam alia nô speratur per magistratû si ꝓ-
mittat.ut no.ĩ cle.j.de seqꝫ.pos.& fruc.& Bar.quasi hoc ex
ꝓsse dicit in.l.titia.de accu.In hoc ergo prio dubio me nô
extẽdo ulterius quia credo proculdubio potuisse appella-
re.sed utrû dicta appellatio sit iusta uel iniusta est plenius
2 discutiendû ꝑ illa quæ allegata superius pro & ꝯ † Et mi
hi uĩ ꝙ iniusta moueor prio quia uerba statutorû quæ lo
quuntur de ianuensibus simpl̃r debẽt intelligi in propria si
gnificatione ut illi dicanĩ proprie ianuẽses qui sunt ianuẽ
ses domicilio.ut in.l.prouinciales.ff.de uer. sig. licet.n.tã
ex origine q̃ ex domicilio possit quis dici bonnniensis ia-
nuẽsis & florẽtinus in dubio debemus intelligere de illo q̃
sit talis domicilio.ut no.in.c.statutû.§.cû uero.de rescript.
li.vj.&.Bar.in tractatu represaliarû·Ille ergo sempronius
de sctõ romulo domicilio nô pôt dici ꝓprie ianuensis de
quo intellexit statutû.s.de ianuen.domicilio.facit qđ not.
in.l.j.§.qui in perpetuum.ff.si ager uecti.uel emphy.pe.nô
ob.ꝙ illi de côitatu ianue sunt proprie ianuen.l. qui ex ui-
co.ff.ad muni.&.l.urbis appellatione.ff.de uer.si.nã dñia ẽ
inter illos qui sunt de territorio ciuitatis & illos qui spãli
pacto recognoscunt ciuitatem in superiorẽ & dñã quo ad
quædam capitula tñ est castrum de sancto romulo in quo
côe ianuense limitatam iurisdictionẽ acquisiuit quæ ad ali
qua ut ꝓdixi uenit ergo manuatiua ianuensiû certo federe
licet in equali dictû côe ianue recognoscit in superiorẽ nô
ꝑ hoc tñ dicitur deserere libertatẽ suã casus est in.l.nô du
bito.de cap.Plura,n. retinet de primo statu suo uidelicet
oĩa ꝑter concessa iure igitur inter dictû côe ianuẽ.& istos
de sancto romulo non fundãtur super territorij unione ut
cû castro dicatur unicum & confusum cû territorio ianue
quia tûc idem iuris esset in augmento quod in aucto. ut. l.
inter socerum.§.cum inter.de pac.do. &. c. quia circa. de
priuil. &.l.etiã.C.de iure do.& habet locum.l.qui ex uico
3 & no.in.l.urbis appellatione.præallegata côcludo † ꝙ iu
risdictio quæ fundatur super conuentionibus & pactis nô
debet extendi ad alia quam in pactis expressa & maxime
in casu nr̃o in quo ius utriusque fundatur in sñia quæ est
stricti iuris & per ꝯñs quæ in ea non exprimitur pro omis
so habenda sunt.l.quicquid astringende.de uer.ob.facit ꝙ
no.Bar.in.l.j.§.si quis hoc iterdicto.de itine. actuq; priua.
facit quod no.in c.nimis.de iureiu.i nouel.post Inn. nihil.
n.ob. ꝙ unum castrum sit infra territorium ianuen. nô tñ
de territorio sicut loca exempta sunt in dioce.nô tñ de dio
ce.c.si propter.de rescrip.li.vl.in nouel.Ex quibus sine ul-
teriori prosecutione concludo illos de castro scti romuli
non censeri in iannen. ſm leges & statuta ianuen. nec qđ
ad alia in sñia non expressa & maxime quia suis statutis &
iure communi romanorum debent regi & gubernari ſm
formam sñie statutis ergo ian.quibus illi de eius territorio
obligantur non debent gaudere postquam cum comitatẽ
sibus ianuẽ.recusant suscipere eandẽ in legibus disciplinã.
c.recolentes.de sta.mo.bene igitur fuit ꝓnunciatû dictam
causam non debere committi rationibus supradictis.

CONSIL. CCCCXXXVIII.

1 *Maritus an lucratur dimidiam dotis ipso & uxore concorditer professis[?] tentibus.*
2 *Mors ciuilis non æquiparatur naturali ultra casus in iure expressos*
3 *Decedere uerbum de morte naturali intelligi debet.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Ego aût at
tenta forma statuti aliter sentio & pro euidẽ
tia pręmitto quod statutum disponens ꝙ si
mulier in matrimonio post annum decesserit
uir lucreĩ duas partes dotis &c.loqĩ de mor
te naturali & uera non aût de ciuili & ficta.nã uerba statu-
ti in casu ficto nô uerificanĩ nec ad casum uel actû fictû ex-
tenduñ nisi ad hoc spãlis mẽtio.ut.l.iij.§.hæc uerba.& ibi
tex.& gl.ff.de neg.ge.& ibi.& in.l.oẽs ppli.in materia iter
ꝓtationis extensiue no.Bar. patet. rõ quia nunq̃ naturalis
casus côprehendit ciuilẽ ex propria significatione uocabu
li sed ex interpretatione extẽsiua.ut.l.gallus.§.& quid si tñ
&§.q d sis.& §.nûc de lege ualleia.ff.de li.& post.nr̃m aũt
nô est.l.sic extẽdere ut qđ appellatione in dubio intelligaĩ
de naturali qñ tale uerbû a lege profertur patet in.l. ex ea
parte.§.in insulã.ff.de uer.obli.&.l.sed & si mors.§.tã igiĩ.
de do.cã mor.&.l.cû pr̃.§.hæreditatem.ff.de leg.ij. ubi est
2 tex.& gl.† Promitto ẽt ꝙ mors ciuilis nunq̃ ęquiparaĩ nã
turali nisi in casibus iure expræssis hoc ẽt tenuit Dyn. in.
d.§.in insulã.sed hodie est gl.ordi.in.c.susceptû.de rescrip.
li.vj. Præmitto ẽt ꝙ casus omissus a statuto .i.non speci-
ficatus uel côprehensus relinquiĩ dispôni iuris côis.l. si cû
dotẽ.in prin.ff.sol.ma.l.si extraneus.de condi. ob cãm igiĩ
in themate nr̃o cû isti ambo simul ingressi fuerût monaste
riû & sic mortui sunt ciuiliter & ficte dico qđ ex dispositio
ne statuti uir nil pôt lucrari,quia hoc nô disponit statutum
neque ad hunc casum potest extẽdi.ut patet ex premisis.
sumus ergo in dispône iuris cômunis.Sed hoc non uult ius
commune,imo ius decidit contrarium.scilicet quod uter-
que suum retineat ut sine damno remaneat. ut in aut. de
sanc.epis.§ si uero constante.uer.ambobus.& gl. in. l. deo
nobis.C.de epi.&.cle.& ibi etiam no.doc.nec teneor pa-
cto in casu nostro ꝙ in aliquo huic decisioni refragatur,
nam aliquod pactum de aliquo lucrando in casu mortis ue
re uel ficte amborum coniugum non interuenit inter con-
iuges præfatos.nam si pactum in contrarium interuenisset
recessum esset a dispône iuris communis & pacto esset stã
dum.ut.l.si.C.de pac.conuen.& hoc uoluit tex.in.d.§. si cô
stante.uer.ambobus igitur & Cy.Io.fre.pe.in.d.l. deo no-
bis.cessante igitur hoc pacto in contrarium & statuto hûc
casum non etiam comprehendente ut non comprehendit
decisa est hæc.q.s iure côi per casum dicti.§.si uero constã
te.turpe igitur est de casu legis claro & aperto dubitare.
ut.l.ancille.C.de fur.&.l.ij.§.denique.de ori. iur. adeo aût
quod uir uel uxor aliquid per mortem ciuilem alterius lu
cretur oportet lucrantem naturaliter & ciuiliter superuĩ-
uere & in seculo remanere.ut in aut.de nup. §. distrahun-
tur.uer.ſm occasionem.in.fi.&.d.l.deo nobis.alias non ut
patet in iuri. præal. Et ex prædictis satis & abunde patet
responsum ad allegata per ꝓcedentem doctorem cuilibet
intelligenti tñ euidentius declarando rñdeo ut lumen gen
tibus reueletur.& primo dico quod in.§.si maritus. est ca-
sus ꝯ allegantem eum ibi. n. est casus quod si uir uel uxor
fuerint pacti de dote lucranda uel restituẽda si mulier de-
cesserit ipsa naturaliter moriẽte ex illo.c. mortis naturalis
pôt agere sed non ex alio.c.s.si aliter q̃ per mortẽ natura-
lẽ soluatur.i.ipsis ambobus simul ingredentibus monaste-
riû.& ita no.in glo.multis.n.modis & articulis dissoluitur
3 matrimoniû de iure ciuili.ut.d.§.distrahuntur.† Itẽ & per
mortẽ naturalẽ.ut eo.ti.§.deinceps.& hoc ultimo casu di-
citur decedere quia uerbum decesserit mortẽ naturalem si
gnificat ut ibi est tex.&.gl.& in.d.c.susceptû.& in concor
ibi allę.ut.l.interdicit.ff.de condi.inde. & tunc per mortẽ
dissoluitur mr̃imonium sed per ingressum monasterij di-
citur dissolui in uita.ut expresse dicit tex. in.d.§.distrahun
tur in prin.lex uero quod de pariter. nil faciat ad casum
propositum preallegatum sed potius contra quia ibi atten
ditur qui superuixit & ita hic quo ad lucrû sed hic neuter
superuixerit.& no.quod.l.si duos.§.si maritus.cum.l.quod
de pariter.cum materia loquuntur in casu dubio quando
plures naturaliter moriuntur quis primo mortuus præsu-
matur & attenditur & côiecturatur debilitas nature. nos
autẽ sumus in casu certo mortis ciuilis quia pariter simul
in eodem tempore intrauerunt monasteriû nec est hic quę
stio de puncto & in certis nô est locus coniecture.ut.l. con
tinuus.§.cum ita.ff.de uerbo.obli.&c.Pe. de Ancha.

In.Mccccv. die ultima mẽsis septẽbris firmata fuit pax
& côcor.inter.R.in christo patrẽ.&.d.dñm de alcosia san-
cti eustachij &c.b.&c.in spiritualibus & tẽporaribus uica
riû generalẽ ex una parte & comitẽ manfredû de comiti-
bus de cumulo suo noie & procu.noie mani côtestabilis cû
sufficienti mandato,quia in effectu per ipsum dominum lę-
gatum

gatũ fuit prefatus comes manfredus noĩbus prædictis in
uestitus & uicarius cõstitutus per sanctã rõ.ec. de quibus-
dã castris & terris de quibus in instrumento super hoc cõ
fecto fit mentio cũ pactis & modis de quibus in cõcessio
ne uicariatus a'r factis ipsi magno contestabili plenius
continet. Promisit etiam idem do. ca. apostolice sedis
legatus noxiã uel nouitatẽ uel offensam quoquo mõ non
inferre aduersus ipsum magnũ contestabilẽ & uersa uice
præfatus comes manfredus noĩbus prædictis solenniter ꝓ
misit p̃fato dño legato noĩe sancte matris ecclesie recipiẽ
ti qđ ipsi & oẽs alij de domo sua erũt fideles & obediẽtes
& præfato do.legato & suis successoribus obedientijs &
parebunt in singulis & ꝯ statutũ dicte ecclesiæ dñi legati
& suorũ subditorũ nec ꝯ ciuitates terras & castra nec sub
ditos ecclesiæ & legati prædicti unquã aliquid attentabũt
uerbo uel opere sed suis totis uiribus & bona fide & sine
fraude ꝯ quoscunque iuuare & conseruare curabunt &c. ꝓ
ut in dicto instrumento super hoc confecto seriosius conti
net. Quo stante prefatus. R. legatus ad ipsius pacis sincerã
cõseruationẽ anhelans ad bonũ statũ præfatorũ comitũ uc
qđ corde gerebat interius per actus facti demõstraret exte
rius. In. Mccccvij. de mẽse septẽbris præfatũ comitẽ man-
fredũ tanq̃ sibi fidũ & summa dilectione coniunctũ ut qui
libet ex qualitate attributi ei honoris põt clare discernere
fecit cõstituit & ordinauit suũ generalẽ capitaneũ gentiũ
armorũ cũ assignatione baculi & plenaria potestate q̃ in si
milibus talibus capitan. cõcedi cõsueuit & cũ ꝓuisione in
stipẽdio adinnicẽ ꝯueniẽs durãte aũt eius capitaneatu ꝑ ca
rolũ de malatesta scriptũ fuit de annit domini. Mccccviij.
& mensis ian. unũ breue de millesimo presato dño legato
in quo in effectu significabat ei q̃uo senserat in bononia ui
gere magnũ tractatũ & uideret bene & aduerteret & ꝓui
deret prout. p. fuerat uideret. aliud simile scripsit dñs Iaco
bus de isolanis. s. quod sentiebat infallibiliter tractatũ esse
ꝯ eum & propterea haberet bonam diligentiam ad perso
nã & ad statum suum scribebat ẽt suis qui morabantur cũ
eo aliud simile scripsit ratel de atrio de tractatu quem
sentiebant & de bona custodia demũ de mense martij in-
timauit dominus pandulphus præfato. R. domino legato
quod sentiebat quod dominus otto debebat equitare sta
tim cũ herbe essent magne sup̃ territorio bononiẽ. & qđ
uolebat ẽt ire uersus romandiolã. Itẽ ẽt eodem temporẽ
intimauit Hug. de contrarijs. idem ẽt quod præfati scripse
rant sensit præfatus dñs legatus ꝯfessatũ fuisse per quẽdam
qui captus in cremona sponte confessus fuit ꝙ currere de-
bebat cũ ipso dño ottone super territorio ipsius dñi legati
ueniente statim t̃pe herbarũ. demũ contingit quod dũ p̃-
fatus dñs legatus nõ aduerteret cãm doloris excrescẽtis in
terius preter oẽm curã eius diligentiã & cogitatũ solũ oĩ-
potentis dei gr̃a qui ip̃m quotidie ad sue ciuitatis curã pij
p̃ris more sollicite uigilantẽ noluit sua cura frustrare sup-
uenit a casu qđ se sponte eius p̃sentie præsentauit mense
aprilis maynardus de itinere ciuis bonon. notificãs se req
sitũ de quodã tractatu se uolebat idẽ maynardus ꝙ a req-
rẽte eũ plenioreẽ informationẽ recipere & propterea talẽ
requirẽtẽ indicauit qui stati canto modo introductus fuit
in palatiũ & ad p̃ntiam dicti dñi legati cui cognito qđ idẽ
maynardus icusauerat eũ dixi quæ dixerit maynardo alijs
pro parte do. frãcisci de galutio et idẽ cõiti manfredo pro
parte dñi ottonis ut J. et corã potestate confessus est. Qui-
bus auditis dñs legatus cognouit graue imminere posse si
bi periculũ et ciuibus bõ. si hæc patefierẽt maxime ꝑꝑ po
tentiã tunc dñi ottonis qui statim re patefacta encurrisset
in territoriũ bon. nec poterat idẽ do. legatus prouidere per
capturã comitis quia per hoc non habuisset terras eius in
quibus receptate fuissent gentes dñi ottonis, ideo statim se
crete ad castrũ dicti dñi legati in bon. facit eũdem duci et
ibi custodiri ut nullus ei loqueret nec de eius captura scire
tur, tñ post aliquos dies nolens idẽ dñs legatus experiri si
talis homo perseuerabat in his quæ sibi dixerat eum secre
te duci ad dominũ guidonem tunc potestatẽ bon. qui mo
nitus per eundẽ potestatem ut puram diceret ueritatẽ con
fessus est se requisiuisse quosdam ciues bon. et prefatum co
mitem manfredum ꝯ statum præfati dñi legati quæ confes
sio infra seriatim scribet quã ẽt p̃dictus sine aliqua uaria
tione sponte fecit coram nouo potestate bon. quæ confes
sio diligenter aduertatur dominus legatus talibus nõ mo
dicũ ut quilibet arbitrari potest cõmotus interius anxia-
batur a cura continua non audens hoc quouis modo exte
rius propalare ꝑꝑ imminẽtia pericula quæ statui ecclesiæ
et sibi uidebat incũbere hostilitatẽ et inuasionem eiusdem
domini ottonis ꝯ ipsum in territorio bonon. pertimescens
deliberauit pro tunc nihil penitus innouare contra aliquẽ
ciuẽ bon. uel ipsum comitẽ manfredũ aut aliũ huius scele-
ris participem sed aliter cauto modo prouidere ne dictus
dominus otto sic guerris et inuasionibus aliunde fatigaret
ita quod ad dãna ciuium bon. et contra statũ ecclesiæ ter-
ritorium bon. inuadere non posset et ita fecit licet cũ gra-
uibus expen. ut infra dicet. Veritatẽ tanti sceleris adiuuat
contra eos comitem manfredum quia tunc tẽporis ipse co
mes fraternitatẽ & amicitiã magnã tenebat cũ domino ot
tone prefato imo & compater eius effectus est. Et sepius in
tempore prædicto misit ad dominum ottonem cancella-
rium suum & secretarium. s. ser antonium de barbaiano
quæ ad præsumptionem non modicam inferunt ꝯ eũdem
comitem manfredum. Huius rei ueritatem dilucidat ex-
pressio eorum quæ præfatus comes dixit gatto socio nan-
nis domini spinelli & ipsi nanni dum post prædicta missa
fuissent ad ciuitatem aretij in subsidium communis flo-
ren. declarauit enim & aperuit idem comes præfato gatto
& naturam sue intentionis esse non redire ad ipsum domi
num legatum licet esse stipendiarius & capitaneus suus
sed potius redire ad terras suas & eundem nannem requi
siuit contra eundem dominum legatum quæ omnia aper-
te demonstrant attentata et tractata per eundem comitem
contra ipsum dominum legatum. Ex quibus concluditur
ruptura pacis prædicte facta et tractatibus eiusdem comi
tis et sic ipsum non posse uti beneficio pacis et concordie
de qua supra in prin. breuis habetur mentio et sic eundem
dominum legatum ab obseruantia contentorum in pace
prædicta penitus solutum. Illa autem quæ dixit præfatus
gatto & nanni clare apparet in confessione & assertione
ipsius nannis quæ infra de uerbo ad uerbum ordinate de-
scribuntur. Predicta adimplere uolens idem comes man-
fredus reuersus de aretio iuit ad terras suas ut se facturum
prædixerat dictis gatto & nanni & requisitus a præfato
domino legato: ut ueniret bonon. denegauit uelle uenire
sine saluo conductu quem non solum in forma communi
sed cum tot suppletionibus ipsum uoluit & petijt quod
non modicam illud scientibus dubietatem & admiratio-
nem incussit. Perseuerans idem comes in suo proposito
contra eundem dominum legatum cum fuit bon. cum di-
cto saluo conductu & durante stipendio & capitaneatu
prædictis putans quod episcopus forlinien. esset male ꝯtẽ
tus de ipso domino legato aperuit eidem episcopo quod
intendebat capere eundem legatum in castro bon. cum trã
siret de bon. forliuium & si contingeret eum non transire
per dictum castrum aiabat & inducerẽ uolebat eundẽ ip-
sum ut cum potẽtia patris sue ipsum caperet in forliuium
considerato quod idem dominus legatus satis domestice
& sine gentibus armorum solebat ire sociatus solũ cõci-
uibus bon. persuadebatq; idẽ comes & eidẽ ep̃o quod sic fa
ciendo poterat se facere dñm forliuij & extorquere ab eo
dẽ dño legato multas pecunias & cum ipse episcopus re-
spõderet ipsi comiti quomodo posset habere rochas licet
haberet terram comes respondit non dubitetis quia cum
feceritis actũ ero ibi cũ tot gẽtibus qđ subito habebimus
rochas. cum. n. habebitis cardinalem in manibus & gentes
armorum ad seruitia uidebitis quod roche statim ueniẽt
ad obedientiam uestram. Et quia idem episcopus sup̃ hoc
dixit fore cogitandum idem comes statim infra mediam
horam recessit de bon. nulla licentia petita a dicto domi-
no legato uel officialibus conducte stipendiariorum ꝯ cõ
suetudinem aliorum stipendiariorum & suã qui alias cũ re
cedebat

cedebat de bon. semper de recessu suo conscientiam faciebāt dictis officialibus quæ idem eps statim retulit eidem. d. car. hæc nedum suspitionem imo apertissimam probationem inducebant ipsi domino legato de rupta fide & de ruptura pacis & de tractatu & conspiratione & contra eum nemo creditur dubitare. Ex hac narratione & facti contingentia sic quæritur utrum præfatus comes per prædicta si contrauenerit quod se indignum reddiderit ab obseruantia promissorum sibi & parti sue in cōuento dicte pacis & contentorum in illa ita quod dictus dominus legatus licite potuerit contrauenire & apprehendere supradictas terras & rochas pro sancta ro. ec. quæ & quas idem comes & manfre. tempore dictorum tractatuum tenebat.

CONSIL. CCCCXXXIX.

1 *Feudatarius quæ seruare debeat domino suo & quando periurus efficiatur.*
2 *Titulus criminis ex facti contingentia ex utroque iure oritur.*
3 *Discedens malo consilio & proditorio animo sub numero hostium computatur.*
4 *Voluntate sola contrahitur seu committitur crimen læsæ maiestatis.*
5 *Citatio species defensionis dicitur quæ ab imperatore uel ipso papa nō tollitur.*
6 *Testes singulares non probant.*
7 *Testis unus de mutuo si deponat & alius de confessione mutui an probent.*
8 *Gradus consanguinitatis per duos testes probatur.*
9 *Ius ex facto oritur.*
10 *Voluntas mala coerceri debet.*
11 *Arma quando licite capiantur.*

N CHRISTI noīe eiusq; matris uirginis gloriosæ mariæ & beati Antonij amen. Ex prędicta facti narratione quis titulus criminis siue quod crimen oriatur & qua pena dignū. primo est discutiendū. secundo si ex probationibus sic receptis aliqua resultat efficax probatio per quā iuste iudex moueri potuisset ad inquirendū ꝯ dictū dominū comitē. tertio. utrū absq; alia inquisitione ordinarie formāda attentis diligenter oībus quæ in facto narranť de periculis imminētibus potuerit dñs legatus incipere ut sic discrim ab executione apprehendendo castra ꝑdicta prius concessa in fauendo ut prædeciť eidē comiti. Quo ad primū vř quod ex facto narrato oriať duplex titulus criminis Primus descendens ex. l. feudali. Secundus descendēs ex. l. canonica & legali. Cautū nanq; est lege feudi
1 satis clare quæ ueniant in fidelitate. & dicit tex. qđ † feudatarius sex debet habere in memoriā. s. incolume tutū honestū utile facile possibile quorū quodlibet tex. seipsum declarando prosequiť in. x. col. de forma fidelitatis. c. j. in pri. ubi subdit quod ille qui i prædictorum præuaricatione deꝑhēdiť cēseri debet ꝑfidus & piurus & ad ꝑpositū pōderari debet expositio de uerbo īcolume uidelicet ne sit in dāno dño suo de corpore suo & subdit quod nunq̄ debet esse in cōsilio uel in facto ꝑꝑ quod dñs amittat uitā uel membrū aliquod uel honorē. quē tunc habet uel haberet in posterū Itē dicit ibi tex. quod si scit grandē domini iacturā mouentē debet suphoc quā citius pōt dñm certiorare ut perinde dominus sciēs prudēsq; picutū ualeat declinare qđ si forte fidelis qs esse debuerit dolusus aut negligēs inuētus fuerit se beneficio carīturū agnoscat. Itē tex. in. c. j. in rir. quę fuit prima causa beneficij amittēdi. ponit plures cās igratitudinis ꝑꝑ quas uasallus priuať feudo & inter alias cū fuerit insidiatus qualitercūq; ꝯ dñm & gnaliter dicit ꝙ multe cause nō expresse possunt occurere grauiores expressis quas discreto & solerti iudici arbitrandas relinquit. q̇ aūt posset esse grauior cā q̄ ꝯ statum pacificū. R. p. & dñi. d. car. talia machinari. uidelicet eū ꝑditorie capere ad hoc in casu quo non posset ipse alium uidelicet. d. epm incitare & ꝑuocare ad capturā rebellionē ciuitatis forliuij & cū pentē. d. & gentibus armorū amicitia copulare & ordinare cū eo hostilē impetū & incursum sup territorio bon. hic mō cogitās terras aliquas territorij occupare. & in super qđ horrendū est hæc oīa machinādo dū esset suus capitaneus generalis & sic ex alio capite q̄ e a lege feudali eidem. d. l. erat obnoxius ad fidelitatē. maxime igiť & abhominabilis conspiratio erat illa prohibita & dānata non solū inter christianos sed ēt inter ethnicos & publicanos qui non malefaciunt his quibus benefecerint, & ideo talis conspiratio seuerissime legibus & canonibus punienda est. xj. q. j. c. cōiurationē. & c. conspiratione. Ex istis liquido apparet ex titulo criminis quod descendit ex lege feudali eundē dñm comitē insidiando uitę domini legati & non reuelando q̇ a prædictis assenserat a prædictis tractatibus dicto feudo reddidit se indignū. † Dixi ulterius quod ex prædicta fa-
2 cti contingentia oriť titulus criminis ex utroq; iure canonico & ciuili. & duplex inspecta qualitate persone & criminis attentati. e a qualitate. n. persone apparet quod ꝯ personā et statum cardinalis et legati et ꝯ suum propositū ratione stipendij cuius ratione ꝯmitur militare delictū multifarie multisq; modis & augeť dignitate præpositi in gradu militie ut plene patet. ff. de re mili. l. 2. §. his qui ab hostibus. & §. qui seditionem. & §. qui propositū. & l. omne delictū. §. exploratores. & §. qui propositū suum. & § proditores. nam dicit ibi tex. ꝙ tales habenť pro hoste nō pro milite. Itē qualitate solius cardinalatus conspiratio ꝯ ipsū facit crimē atrocissimum & puniendū ad exēplū criminis lesę maiestatis. c. felicis. de pęnis. li. vj. talis. n. ubi dicit tex. habeť ut diffidatus & baonitus. et de feudis ibi subdit tex. quod ipso iure adeo priuatus et quod ad eclesias a quibus obtinent sic libere reuertunť quod earū rationes de ipsis pro sua uolūtate disponāt et nocanter pondero quo ad casum nostrū glossam ibi positā super uerbo disponāt. dū dicit illis non uocatis ēt si de facto possiderent quæ gl. fortiter facit quod dño legato licuerit dicto comite nō uocato occupare sua castra feudalia. et ratio est in promptu postq̄ tex. ibi habet eum pro diffidato et bannito. nā talium bona possunt inuadi et occupari. c. ꝑ humani. ad fi. de homi. li. vj. ubi tex. in simili & minori delicto dicit quod sufficit constare de illo scelere probabilibus argumentis nec alia sñia depositionis requiriť ut ibi dicit litera. in fi. c. & sic ēt ratio in casu nostro quia iure militari præpositus ꝯ suum dñm talia attentabat. unde numero hostiū debuit cū haberi do. car. ut. d. l. omne delictū. §. proditores. & per ꝯñs bonorum suorū uelut hostium occupatio permissa, nam ēt ut in facto narrať missus aretium cum gentibus non rediuit recta uia ad dñm sed ad terras suas se contulit nec absq; saluo conductu ad dñm redire uoluit & postq̄ redijt non accepto commeatu ꝯ morē solitū discessit unde ēt trāsfuga
3 ex hoc dici debet de quo tex. sic j dicit qui malo consilio & proditorio aio discessit in hostiū numero haberi debet. l. postliminiū. §. transfuge. ff. de capti. pro hoc optime quod no. Bar. in dicta extrauagāti qm. sup uerbo rebellando in uersu circa fm. s. de pena. ubi dř ꝙ ēt si occulte rebellis est imperij licitum est ipsum occidere nā ipso facto pęnā incurrit & in iudicio quo proceditur de homicidio hoc liquidabitur an fuerit rebellis, ut ar. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. si quis. & §. toties. Ita dicit ibi ex quo possumus in casu nostro per maioritatē rationis inferre quod si est licitū talem occidere ante reliquā sñiam multomagis bona feudalia romane ecclesiæ statim inuadare postea cognoscere utrum dictū delictū commiserit necne de quo infra latius dicam. facit. l. nec in ea. ff. de adul. ibi qui occidere pōt adulterū multomagis iure contumelia poterit afficere &c. Postremo ex dicta facti contingentia oritur titulus criminis lese maie. est. n. dominus cardi. legatus in prouincia unde trahit originem idē comes et domus sua tota et castra sua & alia quæ apprehendit dominus legatus sunt feudalia ecclesie romane & infra terminos dicte prouincie ex quibus idē comes est de iurisdictione dicti legati tam ratione feudorū ut dictū est q̄ ēt ratione legationis in prouincia Ita quod iure cōi habet super ipsum et domum suam fundatā iurisdictionem de iure communi. xvj. q. vij. c. omnes basilice. et c. nimis. de iureiuran. per Inno. et quod no. in cle. ne romani.

romani.de elec.delinquendo igit idem comes ut in thema
te prȩsupponitur deliquisse non est dubiū incidisse in cri-
mine læse maiestatis quia ↄ pacificū statum terrarū roma.
eccle.& ↄ personam legati apostolice sedis dñi sui talia
attentauit & scelestam iniuit factionē quod sufficit ad præ
dictum crimeo ↄhendum : ut.l.quisquis.C.ad.l.iul.maie.
ibi eadem.n.seueritate uoluntatem sceleris qua effectū pu
niri iura uoluerint,& in.l.fi.eo.tit.ibi ex quo sceleratissi-
mū quisq; consilium cepit exinde quodammodo sua men-
te punitus est.† Ex quibus legibus clare patet quod sola
4 uoluntas declarata per aliquem actū ut in casu nostro suf-
ficit ad hoc crimen læse maiestatis ↄhendū tā ↄ principem
q̄ ↄ illos qui sunt pars sui corporis ut cardinalis legatus
apostolice sedis.facit vj.q.j.c.si quis cum militibus.& no-
uissima constitutio extrauagans imperatoris henrici de
crimine maiestatis loquēs clarius hoc dicit quȩ īcipit qm̄
nuper ubi dicit declaramus ꝙ oēs illi & singuli sint rebel
les & īfideles imperij qui quocunq; modo publice uel oc
culte ↄ nostrum honorem infidelitatis & rebellionis ope-
ra faciunt & contra nostram & imperij prosperitatē aliq̄d
machinantur ↄ nos siue officiales nostros in his quæ eis ad
commissum officium pertinent &c.& tales reputantur ho
stes & rebelles ēt antequam fuerint per sñiam condemna-
ti ut ibi dicit tex.facit cle.pastoralis.in prici.de re iudi.ubi
super delictis tantummodo attentatis non consummatis
contra imperatorem procedebat ipse contra regem rober
tum sed dici posset leges prælle.loquuntur in crimine lȩ
se maiestatis quod committitur ↄtra imperatorem uel eius
officiales non aūt loquuntur cum delinquitur ↄ papam uel
eius legatum unde ad eos pȩnæ non sunt extendende.l.in-
terpretatione.ff.de pȩ.&.c.pȩnis.de re.iu.li.vj.so.dico qđ
d.ll.trahuntur ad papam & eius rectores nam si in perse-
cutione uel machinatione contra unum cardi.dicimus qđ
punitur ad exemplum criminis læse maiestatis.c.felicis.
de pȩ.li.vj.multofortius si contra statum romane ecclesiæ
machinantur talia uel contra legatum car.apostolice se-
dis ut in casu nostro.Itē satis uidet̄ fieri contra statū impe-
rij & tranquilitatem si fit ↄtra roma.eccle.cuius est aduoca
tus & defensor & sic iutat cle.j.de iureiu.est.n.magna con
iunctio inter ecclesiam & imperiū in aut.quomodo opor-
tet.epi.in prin.& hoc tenet Bar.in extrauagan.præal.qm̄
super uerbo rebellando.sumit.n.ecclesia sibi leges in adiu
toriū ubi deficiunt canones.x.dist.si in adiutorium.Ex his
omnibus clare patet decisio quo ad primum dubium.nam
ex narratis in themate resultant plures tituli criminum &
per consequens pluribus legibus fit reus idem comes.pri-
mo ex lege feudali.secundo ex can.felicis qui persequitur
crimen contra car.commissum ad exemplum criminis læ-
se maiestatis.tertio ex lege militari multipliciter ut predi
xi.quarto directe ex crimine læse maiestatis.& hæc clare
probantur in prȩlleg.ll.& rationibus.Descendo ad sm̄ du
bium in quo quæritur an resultet aliqua efficax probatio
ex probationibus sic receptis per quas dominus legatus iu
ste moueri potuisset ad inquirendum contra prȩfatum co
mitem.& uidetur quod nulla resultet cōtra ipsum efficax
probatio duabus rationibus. Primo ratione omissȩ solen
nitatis in eorum exceptione.Secūdo ratione singularitatis
in eorum ratificatione.Prima ratio probatur per regulam
generalē in.l.nō ita.diuus de ado.l.ea.C.quo& qñ iu.&.c.
5 in nomine dñi.de testi.&.c.nos in quēquam.ij.q.j.† citatio
enim est species defensionis quam non posset tollere impe
rator uel papa.cle.pasto.ad fi.de re iu.ubi sñia imperatoris
est ipso iure nulla propter minus legitimā citationē.si igi-
tur eo nō citato uel monito.d.legatus ad examinationē te
stium processit nullū eidē domino comiti præiudiciū gene
rauit.ut.d.c.in nomine do.ibi admonēdus est semꝑ aduer
sarius ut ad audiendū testes ueniat. & quia hoc omissum
est necessariū est ut quia ↄ legē actū est non habet firmita-
tē.ecce ergo casus expressus quod attestationes prȩdictorū
testium nulle sunt & per ↄñs nihil probant.ad hoc.3.q.ix.
certe.& non solum in receptione testium sed ēt in accusa-
tione & in sñia & generaliter in omnibus est dicendum si
aduersus absentes non per contumaciam statuuntur sñie ip
so iure irrite sunt & non ualent.3.q.ix.oia.&.c.d.l.ea quæ.
&.c.j.de causa poss.& proprie.ibi nec nos ↄ inualidam par
tem aliquid possumus diffinire.Secundo quod nullam fa-
ciunt fidem probatur ratione singularitatis in eorum testi
6 ficatione.certum † est.n.quod testes singulares non probāt
cum diuersitas temporis inducat diuersitatem actuū sed
in casu nostro maynardus testificatus de alijs actibus quā
nānes:nānes de alio q̄ gatus & eius socius & dominus epi
scopus de alio quam prædicti & sic de nullo actu est plene
probatum quod fieri debet ad minus per duos iuxta illud
in ore duorum &c.de testi.c.in omni.unus aūt singularis
in facto non probat.c.ut nuens.de testi.&.4.q.3.iureiuran-
di.j.quod autem duo saltem testes debeant interfuisse si-
mul facto de quo agit̄ patet.C.de codi.l.fi.§.fi.de testa.l.fi.
2.q.ix.nihilominus.4.q.3.in testibus.de electio.bone uersu
quamuis.& de proba.c.licet.uer.quanquam hoc optime de
monstrat testimonium.illorum sacerdotum quos daniel
7 examinauit.xiij:hinc est quod † si unus testis probat de mu
tuo alius de confessione mutui ueluti singulares non pro-
bant,nam licet concordent in iure quia dicunt obligatio-
nem esse tñ non concordant in facto.i.in numeratione iō
non probāt.ad hoc quia no.in Spe.de teste.§.j.uer.sed po
ne egi de suc.ab intest.c.fina.& hac ratione dixit Pe.de bel
quod testes singulares non probant consuetudinem.ut no.
Cy.C.quæ sit lon.con.l.j.&.l.consuetudinis.ergo in casu
nostro cum deponat de diuersis locis & temporibus non
uidentur probare ueluti singulares. His non ob.aliter &
subtilius est dicendum & præmittendum ꝙ do.legatus in
prouincia romandiole sibi decreta & in alijs habet genera
lem iurisdi.ratione legationis & maiorem oibus alijs post
papā.c.si abbatem.de elec.li.vj. Eius officium sicut omniū
præsidentium principale est curare ut pacata atque quieta
prouincia sit quam regit quod no.difficile obtinebit si sol-
licite agat ut malis hominibus prouincia careat eosq; cō-
quirat.Ex ista.l.patet quod preses prouincie pōt generali-
ter inquirere ↄ delinquentes pro quiete prouincie & est ca
sus in quo inquisito promittitur. Ad propositum ergo cū
sollicite ageret do.legatus ut pacata & quieta esset prouin
cia uel ēt nunciata esset illa de quibus in themate turbatio
nis prouinciȩ & totius status ecclesiæ tacite & occulte te-
stes prædictos recipit qui deponunt ↄ comitem ut ex di-
ctis eorum patet certe non potest dici nulla imo contra co
mitē commouere do.legatum iuste potuerunt ad eius ca-
pturam & specialem inquisitionem formandā si ex his ma
ius scandalum nō timuissent.ad hoc no.Bar.in.l.iij.§.si pu
blico.de adul.&.c.dudum.de elec.per Inno.& maxime in
crimine læse maiestatis in quo coniurationem lucij catili
ne nisia mulier detexit & marcum tullium consulem iudi-
cem eius instruxit ut dicit tex.in.l.in quæstionibus.ff.ad.l.
iul.ma.Itē est tex.expressus in sūi delicto.§.hæresis in quo
si ex publicatione testium posset periculum imminere pos
setis non citata parte testes in occulto recipere adhibitis
quibusdam uiris prouidis & honestis & ualent dicte atte-
stationes ac si citata parte recepte fuissent.tex.est in.c.fi.
de here.li.vj.& si sunt ista delicta heresis & læse maiestatis
c.uergentis.de hære.Nō ob.secundum contrarium de sin-
gularitate testium in quo aduertendum quod quandoque
deducitur unum factum quo perficitur uno loco & tēpo-
re & unum homicidium adulterium uel una obligatio ex
consensu ut mutuum commodatum uel depositum & hoc
casu si testes deponunt de diuersis locis & temporibus ue-
luti singulares non probāt identitatem facti ex quo nasci-
tur obligatio & actio quæ deducte sunt in iudicio.& ita in
telligitur exēplum de susanna.& alia iura quæ de singula-
ritate loquunt.quoddā est factū quod non capit essentiā in
momento tēporis uel in uno loco ut est conspiratio coniu
ratio & tractatus de quo queritur in themate cōficitur.n.
una commotio rebellio ex uarijs apparatibus siue præpa-
ramētis ut erat in castro in quo unus uolebat inuadere ho
stiliter territoriū,alius occupare illud castrum alius illud
alius capere dominiū lega.&c.Ex istis tam uarijs & singu-
laribus

läribus actibus ut dixi.perficitur unus tractus una rebellio & commotio ꝯ̃ statutũ & quilibet testis deponens de actu singulari & diuerso ab alio deponit de tractatu & conspĩratione & eam perficit & hoc casu singularitas testiũ probantium licet singulariter hoc & illud nõ uitiat. quod uidetur de mente glossatorũ & doctorũ in similibus casibus not.xvj.q.4.nolumus in glo.ecce.iij.q. ix. nihilominus.per Inn.de accusa.c.qua liter & qñ.p Accur.ff.de testi. ob carmen.per Guiliel.in spe.de testi.§. iam de interrogatorijs. uersi.item.de tempẽ.& in uersi.quid si unus.& in uersi. denique.§.j.uer.quid si unus.&.§.nunc tractemus.uer. quid si ille.& uer.item no.Ex quibus omnibus colligitur quod si uolo probare aliquod quod habeat continuationem & tẽporis perseuerantiam siue sit totum unũ siue habeat actus & partes distantes & separatas singularitas testium respectu temporis & loci non uitiat.alias se astringeret ad impossibile de facto si uellet oia continuata & distantia siue separata per eosdem testes probari ꝯ̃.c.nemo põt.de re.iur lib.vj.Sed contra prędicta obijcit & ṽr quod licet pluralitas diuersorum actuum ex quibus coniuratio & tractatus perficiũtur non requirat cõcordiam singulorũ actuũ in oĩbus testibus.tñ ṽr exigi necessario quod quilibet actus singularis probetur per duos testes.quod uideť tenere in si.q.

8 † Inn.in.c.series.extra de testi.ubi dicit quod quilibet gradus debet probari per duos testes qñ nolo probare consanguinitatem in certo gradu.idẽ dicit de p̃sump. c. illud.ubi dicit quod si uolo probare famam non sufficit ꝙ unus testis dicat esse in una parte ciuitatis alius in alia.idẽ ṽr placere. Archi.in præalle.c.nihilominus.ubi dicit quod si uolo probare me possedisse.x.annis & unus deponit de certis annis alius de alijs & tertius de alijs non sufficit, quia quilibet facto probando per testes requiritur pluralitas.ad hoc respõdeo post Pau.de leaza.ex cuius disputatione habentur hmõi quæ proxime dixi quod qñ est aliquod quod non pp se sed pp illud quod ex eo eliciť est finalis intentio ꝓbare uolentis qñq; est aliquod quod per se & pp se est ꝓbandũ.Primo casu quæ proxime dixi post Archi. Inn. & Vin.secũdo casu qñ.s.per se & pp se est aliquod probandũ dixi & habet locũ doctrina p̃dictorum glo.& Spe. de quibus.s̃.primo casu ponit exẽpla in consuetudioe quæ eliciť ex actibus in tm̃ quod ipsi actus per se non sunt ipsa consuetudo quicunq; fuit sed ex eis elicitur pp tacitũ consensum populi tunc non sufficiunt testes singulares quia testis de actu deponens eoipso nõ dicit de consuetudine cũ unũ nõ sit aliud.sic est ẽt de consanguinitate.nã aliquis gradus nõ facit me consanguineũ iõ quilibet gradus debet ꝓbari per duos testes sed si ex dictis sigulorũ nõ resultat aliud nisi ipsum factũ quod deduciť ut me iurisdi.exercuisse.nõ si unus de una causa, alius de alia unus de cã titij alius de cã martini singuli ex his dictis de iurisdi.deponũt siľr quod possedi si unus dicit ꝙ collegi frumentũ alius hordeũ alius uinũ ex his dictis resultat possessio quia quibet actus est possedisse.idem de extare memoriã alicuius facti si unus ab una alius ab alio audiuit ꝓbatũ est memoriã extare. ex istis in prædicta disputatione concludit qđ qñ actus plures habẽt unã originẽ & unã cãm illa origo probať per testes singulares respectu sed ubi actus sunt separati dicuntur tm̃ iterati pp expręssam similitudinem non identitatẽ requirũť tunc plures testes alias nõ ꝓbant.Ista est theorica sua quæ ad propositum applicata concludit quod in casu nr̃o non noceat singularitas in testibus quia quilibet ex eis probat actũ licet diuersum quia sonant in conspirationẽ & tractatũ ꝯ̃ statũ & personã dñi legati ex dicto.n.cuiuslibet testis resultat actio cõspirationis sicut ex ꝓbatio cuiuslibet actus iurisdictionalis resultat iurisdictio uel ex recollectione fructuũ diuersorũ resultat possessio uel ex auditu diuersorum resultat memoriã extare.ex illa ergo disputatione solenni substineri dicta dictorũ testiũ ne sint ꝯtestes in ꝓbando tractatũ & cõspirationẽ & incipit qõ ꝯ̃ instr̃m debiti opponiť quod est usurariũ. Venio ad tertiũ & ultimũ dubiũ utrũ licuerit dño legato dicta castra apprehẽdere,& sic ab executione incipere põderatis diligẽter in facto causis ex qbus motus fuit de periculis uitandis. Et quod sibi non licuerit ꝓbatur quia oia iura uulgaria sunt ꝓ ista parte qđ debeat procedi seruato iuris ordine nõ a spoliatione incipere.c. conquerente.de resti.spol.C.de execu.rei iu.l.nimis propere marcelle.Item prohibita uideť sibi iniurie proprie prosecutio & esse iudex in facto ꝓprio maxime occulto. c. ex parte.de ue.sig.per Inno.l.j.C.ne quis in sua cã.iõ.n.rigor iudiciorũ iurisq; publici tutela in mediũ constituta est neqs sibi ipsi ꝑmittere ualeat ultionẽ.ut.l.nullus.C.de iudeis. Item ẽt præsupposito hoc fuisse crimẽ læse maiestatis & notoriũ debuit p̃cedere processum & sñia non aũt ex abrupto ad arma ꝓrũpere ut cle.pastoralis. de re iudi. nec sue assertioni credendũ uideť si dicat quod imminebant pericula & scandala si a ꝓcessibus & sentẽtia incepisset.c. quoniam ꝯ̃ falsam de ꝓba. &. c.a nobis.de testi.si.n. assertioni iudicis super scandala imminentia credẽdũ foret semper posset hinc sumpta occasione ab executione incipere.talibus autẽ figmentis & fraudibus obuiandũ est. c. porro. de diuor.Item sm̃ rectũ ordinem procedẽdi gladius spiritualis debet pręcedere gladium temporalem.de here.c.excõmunicatus.§.j.de homi.postulasti.de iudi. cum non ab homine.io nouel.per Host.in summa.de treug. & pa. §. quid sit iustum bellum.His non obꝯ̃rium uidetur de iure dicẽ-

9 dum facti circunstantijs diligenter põderatis. † nam ex facto ius oritur.l.si ex plagijs.§.in cliuo.ff.ad.l.aquil. Et præmitto pro clariori intelligentia dicendorum quod ex prædicta inuestigatione & informatione a tot uiris fide dignis potuisset de iure dominus legatus formare specialẽ inquisitionem contra dictum comitem. Item etiam ad torturam ponere propter tam urgentia indicia contra ipsum quinimo ex tot testibus ipsum ẽt præsentem condemnare si se aliter non purgasset per ea quæ dixi super.ij.dubio facit ad hoc quod no.Inn.d.c.dudum.preal.&.C.ad.l.iul. maic.l.si quis.sunt enim tot manifesta indicia de tractatu & rebellione ex dictis testum fide dignorum habita.nam ut dictũ est sola mulier marcum tullium consulẽ de coniuratione catiline mouit ad inuestigandum de dicto crimine contra eum & secrete quantum potuit,ut.d.l.in quæstionibus. Ad propositum igitur dominus legatus cum isto comite uolẽs dimicare cum minori detrimento sue reipublice & subditorum quam posset noluit eum capere quia per eius capturam alij de domo remansissent in castris & terris prædictis feudalibus & alij mouissent bellum.ex alia parte dominus otto multis gentibus primunitus territoriũ inuasisset & auxilia p̃buisset.& hec erant uerisimiliter pp simplicem capturam dicti comitis.Siľr si per uiam iustitie seruato iuris ordine processisset ꝯ̃ ipsum abñtẽ & in castris degentem nam fortius & audacius restitisset in libello. cogitauit igiť sapienter dñs legatus eripere sibi peccandi audaciam dum uoluit præuenire in occupatione terrarum p̃di

10 ctarũ.nã ut dicit † canon mala uoluntas cohibenda est & debilitare quæ nocitura sunt laudabile ac piũ ṽr. xxiij.q. iij.c.si quis fortitudinẽ.&.c.si potest.nam admiť sic agendo malis ptãs delinquendi & bonis consuliť ut in pace uiuať. eãdẽ cã & qõne.c.ab imperatoribus.cũ ergo dñs legatus probabili iudicio crediderit se & sua offendi nõ potest dici culpabilis si preuenit hostẽ.nam hostis merito dici potest ex quo sceleſtã iniuit factionẽ & sceleratissimũ consiliũ cepit ut dictis.&.l.si quis.&.l.fina.ad.l.iul. ma. Probať hoc fortius per uiam iuris cõmunis ꝯ̃ futurum grauamen uerisimile inferendũ potest quis sibi prospicere preueniẽdo in appellatione.c.bone. de ap. ergo uidetur similiter ꝓ quod uiam facti resisti possit si mora interpellandi uel adeundi iudicem est allatura periculum,ut. l. ait prætor.§. si debitorem.ff.de his quæ in frau.cre.nam contemni potest statutum legis & canonis si in eius obseruantia mora afferat periculum.lege.pupillo.§. præterea generaliter. ff. de ope. no. nun.&.c.fin.de iu.&.c.licet.de ferijs. Et maxime hoc uerum illis qui se parant ad bellum inferendum a principe non inductum.tales.n.latrones appellantur.l. hostis.ff.de cap.contra latrones autem publicos dicit tex.cuncti ius sibi sciant pro quieta communi exercendi publice

ultionis

ulcionis indulcũ & nullus ei pereat cui obuiare telo opor
teat ur latroni.& quod seuum est punire iudicio subiuga-
mus edicto.ista sunt uerba in.l.j.&.ij.C.qñ liceat se sine iu
dicio uin.His bene concordat quod scribit Valerius li.3.
c.de fortitudine cum tiberius gracchus profusissimis largi
tionibus fauore populi occupatã rẽpublicã & oppręssam
teneret conuocatis patribus conscriptis in ędem fidei a ɔ-
sule mutio sceuola quid nam in tali tempestate faciẽdum
esset deliberabant cunctis censentibus ut consul armis rẽ
publicam tueretur, sceuola negauit se quicquam esse actu-
rum tunc scipio affrica.quoniam inquit consul dum iuris
ordinem sequitur id agit ne cum omnibus legibus roma-
num imperium corruat ego memet ipsum priuatum no-
stre ducem offero ac deinde leuam manũ aperte toge cir-
cundedit sublataque dextra proclamauit qui rempublicã
saluam esse uolunt me sequantur eaq; uoce cunctatione
bonorum ciuium discussa gracchum cum scelerata factio-
1 ne quas meruerat pænas persoluere coegit hæc ille.† Ex
isto exemplo notabili romanorum patet q̃ ubi quies pa-
trie infestari timetur omisso iuris ordine ad arma recurri
tur quibus delatis ruit imperium cum omnibus legibus,
nunc non debet quis expectare primum ictum unde teren
tius.malo nos ante prospicere quam ulcisci acceptã iniu
ria.& in.l.dicitur melius est ante tempus occurrere quam
post causam uulneratam remedium quærere.l.fi.C.in qui
cau.in integ.re.est ne.& canon dicit quod pro necessita-
te uel utilitate ecclesiæ mutilantur & laxantur precepta ca
nonica.j.q.vij.& si illa & maxime super illis quę recepi fi-
ne manifesta decoloratione non possunt eadem causa. &c.
q.dispensatione & quod sit licitum preuenire cum armis
cum probabili iudicio quis timet non præueniri, tenui di-
sputãdo & incipit orta graui discordia &c.facit l.fi. quod
met.cau.ubi executio facta minus legitima non retracta-
tur si suberat uerum debitum pro quo facta fuit sed hic su
best uerũ debitũ quia p̄p crimen q̄d intendit feuda & om
nia perdidit ipso iure quæ uera fuisset per eosdẽ testes de
facili repetendos liquide apparebit. Per prædicta satis re-
sponsum apparet contrarijs quæ procedunt ubi non timẽ
tur talia pericula turbationis status & quietis prouincie
quiescere debet seueritas discipline & aliter contra futu-
ra pericula prouidere ut.c.in nomine domini. xxiij. di, &
probant iura prædicta.Non ob.quod credi non debeat do
mino legato asserenti imminere pericula sed secundum
uiam iuris prouidere debuit,nam imo credendum ea præ-
dictis uerisimilibus & urgentibus rationibus quibus mo-
tus fuisset quilibet circunspectus & prudens rector pro
communi quiete omnium & salute patrie &c. Ex quibus
omnibus clare patent soluta dubia de quibus quæritur ui-
delicet dictum comitem reddidisse se indignum pacis be-
neficio & de feudis & licuisse domino legato conuenire
et apprehendere supradictas terras & loca pro sancta ro-
mana ecclesia.

CONSIL. CCCCXL.

1 *Substituti uulgariter pupillo an excludantur per uenientem ex perso na eius qui tutorem non petijt eo tempore quo eum petere tenebatur.*
2 *Etatem minorem allegans illam probare debet.*
3 *Datio substituti uulgaris omnem tollit effectum suitatis.*
4 *Compensatio negligentie ad negligentiam fit & doli cum dolo & culpe cum culpa.*
5 *Testatori succeditur ex uulgari.*
6 *Prouisio testatoris prefertur ordinationi legis.*

1 N CHRISTI nomine amen.† In questio
ne que uertitur inter egregiam dominã xer
mondiam ex una parte agentem & nobiles
uiros dominum georgium militem & ioan-
nem fratrem eius ac petrum & antoniũ fra-
tres nepotesque dictorum domini georgij ioannis idest
ex eorum fratre natos ex alia parte se defendentes. uisis a-
ctis & actitatis in prædicta causa & questione mihi trans-
missa ac etiam allegationibus iuris & scriptis similiter de
stinatis oibus & singulis diligenter & mature sepius recẽ
sitis & discussis. Primo de iustitia domine xermon.agẽtis
Secundo de iustitia predictorum se defendentium inquirẽ
dum est non per modum disputatiuum, sed ut moris mei
est consilij decisiuum dicta itaque domina in effectu petit
a predictis.ij.M.florẽ.Item floren.ccccc.Item.cl. florẽ.ex
causis in libello suo deductis & petit predicta tanquã he-
res benedicte defuncte in pupillari etate mediante perso
na domine philippe sororis sue matrisque dicte benedi-
cte pupille cui benedicte licet prædicti.g.Io.pe.&.an. es-
sent uulgariter & pupillariter substituti dicit tñ eos fore
priuatos propter negligentiam non petiti tutoris nedum
in annum sed etiam in biennium facta maior tutelam as-
sumpsit.pro fundamento itaq; sue intentionis dicta domi
na zermon.plura habet necessario probare. Primo q̃d do
mina philippa mater dicte benedicte pupille fuerit minor
ut sic excusetur & ipsa a negligentia siue culpa qua ĩsgit
p̄dictis G.Io.Pe.& An.uul.& pu.substitutus.matris.n.pie
sas sic urgebat eã ad petitionẽ tutoris ĩ.an. p̄dictos substitu
tos.ut.l.ij.§.cõfestim.ff.ad ter.& l.sciant.de legi here. quã
q̃.n.probabiliter reuocet in dubium utrũ matri & substi- 2
tuto pupillariter pupillo eodem concursu temporis negli
gentia imputetur an non.Primo substituto negligente per
annum petere tutorem & sic excluso a pupillari substõne
incipiat sequens annus matri maiori,ut sentit Bar. in di-
sputatione quam ponit in.l.ij.ff.qui pe.tu.in casu autem no
stro narrat domina zermon.dictam benedictam pupillam
biennio caruisse tutoribus. & sic non solum substitutorũ
sed etiam domine philippe negligentia ex hoc deprehen-
ditur nisi minoris etatis beneficio excusetur.ut.l.ij.C.si ad
uer.delic.ex quo cum dicta zermon.† uelint eam excusare
5 debuit minorem etatem probare quia est causa defensio-
nis circa negligentiam quam impingit substitutis iuxta do
ctrinam Bar.in.l.non solum.§.sed ut probari.de ope. no.
nuncia.&.cle.literas.de rescripr.facit quod not.in capi.ue
nerabilibus.de senten.excommunicatio.libro.vj.ad fi.mi-
norem autem etatem domine phylippe non reperio pro-
batam in aliqua parte actorum ex eius ergo persona quæ
fuit in pari negligentia cum substitutis non uidetur domi
na zermon posse niti nec plus iuris in ipsam dominã phi.
transiuisse quam habuerit & quod illi si uiueret potuisset
obijci ad eius exclusionem si ageret posset similiter & he-
redi suo est enim eadem persona cum eo.ut in autenti. de
iureiurando.a mo.præst.post principum. &.ff. de regulis
iuris in heredem in fi.ergo.negligentia & delicto in dete
riori loco est qui petitoris partes sustinet.l. apud celsum.
§.marcel.ff.de excepti. doli. &.c. delicti. de exceptio
frustra enim domina zermon ex persona autricis sue
legis auxilium inuocat quæ commisit in legem c. fru-
stra. & quod nota. Innocen. in capitu. intelleximus de
adul.&.l.cum mulier.soluto matrimonio. per Bar. & Ba.
Secundo pro fundamento sue intentionis debuit duo alia
probare.primo dominam phi.legitime se immiscuisse he
reditati delate dicte benedicte,& successiue eadem bene-
dicta predefuncta dominam phi. hereditatem eius adiuis-
se. Circa primum est aduertendum quod in instrumen-
to additionis.d.phili.asserit benedicto eius filiam pupillam
& tamen non apparet in dicta aditione interuenisse con-
sensum ipsius pupille.Ex quo sequitur quod sola non po-
tuit pupille querere hereditatem.l. potuit. de iure delibe.
& ibi text.cum glo.&. l. si pupillus. ff. de acqui. heredita.
ex inspectione igitur instrumenti apparet aditio siue im-
mixtio non solennis igitur pro non adita & per conse-
quens pupilla defuncta non transmittit ad matrem per
regulam generalem hereditas non adita non transmitti-
tur. l. j. §. in nouissimo. de cadu. tolle. Non obst. quod
in positionibus & libello philip.dicat benedictũ infantem
quasi per hoc sola & sine consensu poterit adire per.l.si in
fanti.C.de iure delib.& not.in dictis iuribus.nam cũ talis
etas

ætas allegata esset causa suæ intentionis & ualidandę adi-
tionis debuit de dicta ætare infantuli limitate ꝓbare alias
succumbit.ut est tex.in fi.in c.in præsentia.de proba. & qđ
not.Bart.in d.§.sed ut probari. Non obst. quod filia ista.s.
benedicta beneficio suitatis transmiserit hæreditatem siue
partē suæ hæreditatis ad matrem etiam nō agnitā iuxta.l.
3 si filius q patri.de uulga.& pupilla. nam † datio substituti
uulgaris tollit omnē effectum suitatis ut i repetitione.d.
l.per dūm argentinum in fi. sed supradicti fuerunt substitu
ti huic filiæ pupillariter ergo transmissio iure suitatis lo-
cum habere non potest nec ex illo capite agit dña Zermo.
sed ex capite priuationis propter non petitum tutorem.
Præterea non absurde dici posset quod postq̄ dña phili.
dum uixit non inuit litē substitutis de ista priuatione pro
pter tutorem non petitum hæres eius domina Zermon
non possit istam quæstionē priuationis refricare sic in fin.
per ingratitudinem donatarij potest donatio reuocari.ca.
fi.de dona.sed si donator dum uixit de hoc quæstionē non
retulit non poterit eius hæres referre: ut.l.his solis & l.fin.
C.de reuo.dona.certum est enim quod priuari successio-
ne dicta de causa est pęna quasi cuiusdā ingratitudinis ad
pupillum quod probat tex.in.l.ij.§.sed si mater.ff.ad treb.
ubi pluries text.utitur hoc uerbo punitur. si ergo ille cui
ex illa ingratitudine cōpetit hoc ius tacet uidetur remitte
re.facit.l.filio præterito.de iniusto testa. in rōne sui.& ma
xime quia utrum illa priuatio fit ipso iure uel per senten-
tiam tex.non declarat & in dubio sentiendum esse quod
per sententiam ut not.in c.ij. de hæretic.libr.vj.sicut cum
aufertur hæreditas ab indigno.l.his. consequenter.ff.fam.
ercisсun.illud ergo ius non uidetur transmissibile ad hæ-
redes postquā ille tacuit cui cōpetebat ut in iuribus pręal.
hoc tamen pertinaciter non tueor quia mihi nouum dictū
benigna tamen in pęnis interpretatione sic dicere & con-
sentire in dubio esset potius laudabile quam reprehensibi-
le.arg.c.odia.de reg.iur.lib.vj.facit quod not.in l. rei iudi
cate.§.j.in fi.ff.solut.mat. Item dictam dominam aliter adi
uisse hæreditatem dicte filiæ suæ benedictæ non apparet
nisi ex dictis trium testium qui deponunt de quibusdā uer
bis ab ipsa prolatis.s.quod uolebat bona dicte filiæ suæ si
de iure debebat habere quæ uerba non sonant in aditione
quia nō deliberato animo prolata ut requirit aditio. nam
& alia requiruntur de quibus in.l.is potest. de acqui.hęre.
& unus testis dicit quod dixit ego ipsa bona nolam. alij di-
cunt quod dixit uolo & habere intēdo si de iure debeo. &
alius dicit quod uolebat habere si aliquid de iure specta-
bat &c. Ex quibus uerbis ut dixi nō resultat aditio q̄a de-
bet esse pura non per uerba suspensiua cōditionalia & in-
certa cum sit actus legitimus:ut.l.quod si dubitetur de ac-
quir.hære.&.l.actus legitimi.de re.iu.cum si. Ex prædictis
apparet dictam dñam Zermon non probauisse incūbentia
suæ intentionis imo circa prædictorum substitutorum ne-
gligentia in petendo pupillæ tutores ꝓbauit ex cursu bien
nij ita negligentiam dominæ phi. sicut ipsorum. ut igitur
dixi frustra auxilium legis inuocat &c. nā negligentia † cū
4 negligentia compensatur: dolus cum dolo: culpa cum cul
pa.l.si ambo.de compe.l.uiro atque uxore sol.ma. cū alijs
si.supra al. Ex aditione etiā quā fecit domina phili. de hæ-
reditate pupillæ nō potest uti quia nulla ut dixi similiter
nec aliqua sequenti aditione quam fecerit domina phi. de
hæreditate suæ filiæ benedictæ & per consequens ad eius
hæreditatē ueluti non transmissam mediante persona dnę
phi.uenire non potest ut nititur & multominus ad hæredi-
tatem siue bona delata benedictæ ex hæreditate Federici
patris sui postquā dicta benedicta relicta sibi a patre per
se uel matrem eius legitime non apprehendit ut superius
probatum est. remanent enim contenta hæreditate suę so-
roris dominæ Philippæ ad hæreditatem autem Federici
ex persona pupillæ & ad hæreditatem ipsius pupillæ ex
persona sororis ueluti a sorore eius non aditam. non aspi-
ret. Ex istis elici possunt quædam defensiones contra ip-
sam dominam Zermon in fauorem substitutorū. nam in-
ferri consequenter posset quod de hæreditate pupillæ de-

lata nō legitime per matrem eius agnitam ad dictam pu-
pillæ institutionem dicti substituti ueniant ex uulgari de
5 ipsis pupillæ facta in testamento Federici. † Nec eis ob.
exceptio non petiti tutoris pupillæ quia ex uulgari suc-
ceditur testatori. ut.l.fi.C de instit.& substit.priuatio au-
tem propter non petitum tutorem respicit successionem
& hæreditatē pupillæ non patris: ut.l.sciant.C.ad Tertul.
coniuncta.l.credendum.§.pe.qui pe. tu. Item ex prædi-
ctis descendit defensio consimilis culpæ & negligētiæ im
putandæ matri sicut eis quo casu ut dixi in deteriori loco
est qui petitoris partes sustinet sicut in pari causa turpitu-
dinis. Sed ultra prædicta alijs defensionib⁹ quæ ex actis col
ligi possunt se tueri possunt dicti substituti. Primo quia
nō apparet pupillam aliquid habuisse in bonis mobilibus
uel immobilibus nisi.ij.M.flo.pro dote.&.ccccc.pro orna
mentis relictis sibi ex testamento patris & interim alimen
ta ante nuptias siue matrimonium non uidētur illa esse in
administratione & expressione dicte causæ uidetur dilata
solutio in id tempus quo potest casus uel conditio purifi-
cari:ut.l.nec semel.ff.quando di. leg. ced. Non obst. quod
dicta institutio in dote succedat loco legitime & per con-
sequens debeatur pure & submoueatur omne grauamen
etiam dilationis in tēpore ipso iure: ut.l.quoniam in prio
ribus.&.l.quæ nuper.C.de inoffic. test. &.l.scimus.eo.ti.
ubi glos. dicit quod licet ipso iure fiat repletio eius quod
deest tamen debet hoc allegari per filium sicut nullitas
quæ descendit ex eius præteritione:ut.l.filio præterito. de
iniu.test.in compensatione.l.fin.de compen.sed in casu no
stro illa domina non egit ut de legitima subducatur gra-
uamen conditionis uel dilationis appositum ipsi filiæ sed
simpliciter omnia quæ relicta sunt filiæ benedictæ in testa
mento Federici quæ possunt esse tantum ultra legitimam
quod grauamen illud potuerit tolerari & compensari
cum dicto pluri. quod satis uidetur præsumi ex eo quod
interim antequam nuberet uoluit alimenta de bonis dicti
testatoris penes matrem pupillæ cui pupillæ est uerisimi-
le uoluisse interim tantam summam solui ipsius gratia ut
in tuto saluam eam habebat super tota substantia testato-
ris. quod tutius est quam habere eam separatam in mani-
bus mercatoris. in fauorē ergo pupillaris ętatis uī testator
dictā dilationē apposuisse.l.in fidei cōmissi.§.cū pollidius
ff.de usur.&.l.si ita relictū.§.pegasus.de leg.ij.nam ut dicit
tex.in.d.§.cū pollidius. ne filiæ tutoribus sed potius neces
situdini propinquorū res cōmitterent retentionē.n.dicte
pecuniæ uidet testator prætulisse fratres & nepotes quos
instituit & pupillariter pupillæ substituit ipsi matri cui
tantum filiæ gubernationē commisit. ex præsumpta ergo
mēte defuncti gratia & fauore filiæ pupillæ uī testator di
lationem siue conditionē apposuisse ne anteq̄ nuberet de
suo patrimonio separetur dicta quantitas quod tutius est
pupillæ ut dixi & per consequens nō onus sed prouisio di
ci debet sicut substitutio pupillaris.c.si pater. de test.li.vj.
nec est uerisimile cogitasse patrē de lucro honesto uel fru-
ctib⁹ pcipiendis ex pdijs emendis de dicta pecunia: tū q̄a
erat nobilis nō solitus mercari sciebat hæredes suos forte
paratas pecunias nō hre pro tali emptione ac etiam quia
in ipsa pecunia tēpore nubilis ætatis noluit dotē & orna-
menta præstari nō in pdijs emendis de dicta pecunia: tum
q̄a erat nobilis nō solitus mercari & sciebat hæredes pro
tāto forte loco fructuū siue lucri q percipi de dicta pecu-
nia potuissent interim uoluit alimēta præstari. Ex quibus
liquide infertur quod nō debet tale onus dilationis & cō-
ditionis reijci quia non pōt dici onus sed prouisio filiæ &
sic cessat amotio ut pdixi ad hoc quod not. Bart.in.l.cum
ex filio.ff.de uulg.& pupilla.hoc ergo præsupposito quod
nō amoueatur dicta conditio uel dilatio in tempus nuptia
rum apposita consequenter infert q non fuit expediens
substitutis petere tutorē benedictæ impuberi cū nihil ha-
beret in administratione patrimonij præcipue ex uolūtate
defuncti:ut.l.ij.§.tractari.uer.& si forte.&.§.si mater. uer.
quod si penitus egenis.ad tertu. infertur etiam quod dicta
domina Zermon petendo dicta relicta pupillæ similiter

tanquã pura quasi per l.onere dilatiõis amoto ipso iure in
legitima q̃ quanta esse debuerit oportuisset in processu de
clarari & a principio peti. nã hæc subductio & replemẽti
suppletio surrogat loco quærelæ ut l.si quis filiũ.in prin.C.
de inof.test. Ex qua surrogatione posset ẽt plus inferri ui-
delicet quod sicut quærela non põt agi post quinquenniũ
ita nec ad illud supplementũ potuisset agi in casu nostro
post quinquenniũ quod hic lapsum fuisse apparet quod te-
net ibi Bar. quod an sit uerũ non insisto neq; expedit quia
uere illam dilationem in tempos nuptiarum in fauorẽ filiæ
pupillæ uidetur pater apposuisse uerisimilib. coniecturis
supra relatis.Ex quib.concludo non esse remouendã & po
sito quod remouenda esse deberet ut purum relictum ipso
iure censeri,tamen non debuisset interim a bonis alijs te-
statoris separari ut probaui s̃. & per consequens ipsa defun
cta in pupillari ætate substituti prædicti in casu quo noie
pupillæ fuisset hæreditas adita solenniter ut non fuit ueni
rent es pupillari exclusa matre.ut c.si pater.de test.li.vj.&
l.precib. de impu.& alijs substi.Vlterius ad exclusionẽ do-
minæ zermon inquantum ex priuatiõe hæreditatis pupillę
propter non petitum tutorem nitit a dictis nobilib. hære-
ditatẽ pupillæ uẽdicare reperio allegatũ quod unus ex sub
stitutis uulgariter & pupillariter erat minor.xxv.annis ui-
delicet añ a tempore delatæ hæreditatis & tutelæ. & pro-
batũ ex confessione procuratoris partis aduersæ confirma
ta multis testib.istud idem deponentib.ex qua minori etate
ab ista petitione excusat etiam si durante pupillari ętate
ipsius pupillæ efficeret maior & petere neglexisset:ut.l.ij.
C.si aduersus delic.quod tenet & consuluit Bal.ut ipse re-
fert in l.precib.C.de impu.& alijs substi. & Specula. in tit.
de resti. in integ. & idem ipse ibi firmat in certis suis add.
hoc ergo pro uero pręsupposito inferunt alij substituti qđ
etiã ipsi substituti essent exclusi a cõmodo pupillaris substi
tutionis.tamen cum ad eorum portiones non uenisset do
mina Phi.mater pupillæ.licet ipse anto.ex iure accrescen
di quod utrũ bene dicat probabiliter dubitari põt in casu
tũ quo dictæ dominæ Phi.non posset obijci de simili negli
gentia prout põt sicut patet ex iã dictis.Sed præsupposito
sine præiudicio quod non possit quod ad ipsam iste portio
nes substitutorum negligentium deferant probatur quia
lex dicit quod defert ad sequentes in casu proximos.l.ij.
§.fi.ad tertullia.& l.ij. qui pe. tu. sed hic superest antonius
non exclusus propter etatẽ consobrinus pupillę defunctę:
i.ex alio fratre natus.Itẽ matertera.i.soror matris uideli-
cet domina zermon.& hæc proximior uno gradu.l.aunn-
culo.C.cõmunia de succes.Igitur præferenda.Item ant. be
neficio speciali.s.minoris etatis retinet partẽ suã .ergo nõ
habet ius accrescendi.l.iij.§.sed si consequenti.de leg.præ-
stan.& l.filium.§.si legatã.eo.tit.Non obst.quod hoc dicen
dum uideretur hæreditas pupille pro parte aduenĩẽtis ab-
intestato deuolui & pro parte ex testõ contra.l.ius nostrũ.
de reg.in.nam hoc põt contingere ex post facto.l.circa.de
inof.test.& etiã legis autoritate.l.j.de sec.nu. In contrariũ
& hoc credo uerius quod deuoluatur ad ad antoniũ nõ
ad matrem uel ad materterram pupillam.quia tex. in d.l.
ij.§.fi.dicit hæreditatem deuolui ad alios perinde ac si per
sona deliquit in non petendo tutore non fuisset quasi uelit
eam haberi pro non scripta uel caduc. & sic stante iuris re-
gulæ quod talia caduca uel pro non scripta remanẽt apud
cohęredem uel substitutum.l.j.§.in primo.& §.pro.ij.& §.
in nouissimo.de cad.tol.sic in simili ex priuatione & negli
gentia aliquorũ inducens defert eorum portiones ad alios
ordine successiuo qui ueniunt ex eodẽ testõ. nec occurrit
ratio quare iste portiones caducæ siue pro non scriptæ non
deferatur ordine uulgari sicut in alijs casib. sed bene ratio
6 in oppositũ † quod prouisio testatoris præualet dispositio
ni & ordinationi legis & ius accrescen. & substitutionis in
testatoris uoluntate fundat.l.in testõ.ff.de uulg. & pup.&
l.si tatio.§.meuius & §.Iul.de leg.ij.nec est uerum quod an
tonius retineat suam portionem iure singulari imo cõmu-
ni quo cauet minores nõ teneri petere tutorẽ.l.ij.si aduer.
delic. uerisimile est eñ federicum ex quacunq; cã aliquas
portiones defectas uoluisse potius pertinere ad fratres &
filios fratris quos uulgariter & pupillariter filiæ substituit
quã ad matrẽ pupilli.& hæc coniecturata uoluntas sufficit
ad exclusionem matris q̃ ex.l. maxime priuatiua & exclusi
ua substitutorũ nititur. facit quod no. in l. in testõ. C. de
mil.test.& l.precib.de impub.& alijs substitutioni. Ex qui
bus omnib.quantũ potui succincte & conclusiue relatis &
multis subtiliter & diffuse allegatis hincinde collectis:con
cludo dictos substitutos nobiles a petitionib. dictæ domi-
næ zermon absoluendos excepto quod a petitione alimen
torũ quæ dominam Phi.exhibuit benedictæ suæ filiæ.ut p-
bauit in quibus iuxta taxationem condignam iudicio arbi
tratorum debent dici nobiles condemnari dictæ dominæ
zermonis.ut hæredi dñe Phi.suæ sororis postquã eñ in te-
stamento patris fuerunt eidem pupillæ alimenta relicta &
sub gubernatione matris non vr̃ mater exhibuisse animo
donandi sed repetendi.l.nesennius.cum materia sua. ff. de
neg.ge.do.Pet.de Anch.

CONSIL. CCCCXLI.

1 *Gradum doctoratus an possit quis assumere uigore cuiusdam indulgen tia in cuius supplicatione se peritum asseruit.*

1 IN CHRISTI nomine amen.† Oritur du
biũ ex prædicta indulgentia utrũ iste possit
in phisica uigore huius indulgentiæ gradom
doctoratus uel priuatæ licẽtiæ post examina
tionẽ solennẽ recipere.dubiũ facit q̃a in hac
indulgentia de his gradib. assumendis mẽtio non habet &
tanq̃ stricti iuris a iure cõi exorbitãs nõ dẽt extendi.l. qc-
quid astringendæ.de uer.ob.& ar.c.q̃uis.de pręb.li.vj.& c.
odia.de re.iu.en.li.Ego contrariũ credo ea rõne q gradus
doctoratus uel licẽtię nihil addit.sed declarat eũ fore peri
tũ:ut in prædicta supplicatione se asserit . qui añt declarat
nihil de nouo facit sed factum significat.l. hæredes palã.§.
sed si notã.ff.de test.& c.noui.de ap.ex quo patet q ex hoc
gr̃a nõ dicit extendi. sed declarari talẽ ipsum cẽ ut asseruit.
Præterea Greg.uoluit hunc debere pro casib.in quib. ma-
gna requirit experientia habere recursum ad petitores per
quorũ peritiã posset perfectius operari.ex quib.uerbis ap-
paret sibi consensum per maiorẽ peritiã aliorum q possit
suã peritiã augere. nec mirũ quia oẽ artificiũ per exercitiũ
suscipit incremẽtũ.l.legatis.§.ornatricib.de le.3.per quod
in fero studere in dicta facultate ẽt vr̃ sibi concessum.quia
hoc non uenit per modũ diuersæ materiæ ad indulgentiã
sed ad maiorẽ perfectionẽ ad ipsam & sub eadẽ concessiõe
& ex mente cõcedentis inclusam . & qđ ex mente uenit dr̃
uerbis expressum.habet.l.nominis & rei.§.uerbũ ex legib.
ff.de uer.si.& c.si postquã.de elec.li.vj. Ex quib.concludo
q gradum licentiæ & doctoratus habere ac etiam studere
licite possit in dicta facultate uigore dictæ indulgentiæ .

CONSILIVM CCCCXLII.

CVM lis & q̃ô uerteretur & esset inter mona-
steriũ & ecclesiam sanctæ Mariæ in gosmadi
de rauẽna seu syndicũ dicti monasterij ex vna
parte & cõe imole seu syndicũ dictu cõis imo
le ex altera de massa sancti pauli & eius perti
nentijs & fundis quæ hodie appellatur massa lombardorũ
factum fuit generale compromissum per dictos syndicos
dictis nominibus in religiosos uiros & abbates dominum
Rodulphum abbatẽ galliati & dominũ And.abbatẽ sancti
Petri in sala & tanq̃ in arbitros & arbitratores ac amicabi
les cõpositores de omnib.litib.& quæstionib.uententib. &
q̃ uerti possent inter dictũ mona. & cõe imole & maxime
de massa p̃dicta sancti Pauli & ptinẽtijs & fundis eiusdẽ di
cti arbitri facto processu corã eis de p̃dictis laudauerũt &
sñiauerunt inter alia qđ monasteriũ prædictũ & eius c. fa-
ceret certã pacti concessionẽ & instrumentũ de dicta mas-
sa sancti pauli & eius pertinẽtijs in censũ annis ad renouã
dum

dum dicto syndico communis imole pro ipso calu recipiendo nomine pensionis omni anno unum Venetianum grossum in mense Martij uel in iudicio a cōmuni imole excepto quod de eo quod habent comites de bagnacauallo in melletulo & picatexe. Item laudauerunt q̄ tempore dicte renouationis fiende teneatur dare & soluere dictū cōmune imole monasterio sanctæ Mariæ prædicte cētum soli. Rauennatis per Renouati. & non plus. & dictum monasterium teneatur pro dicta solutione centum soli. renouare commune imole de dicta massa sancti Pauli & eius pertinentijs in fine centum annorum saluo iure dictorū comitū de bagnacauallo. Item laudauerūt quod dictum commune imole pro dicta prima renouatione seu prima inuestitione teneatur dare dicto monasterio sanctæ Mariæ lib. M. Rauennatis & non plus uel minus li. xij. in certis terminis prout de prædictis omnibus latius continetur pub. instrumento scripto & publicato manu. ser Guidonis Blanci de anno. Mcxxv. & die. ij. Nouembris: quod instrumentum nobis transmittitur postea demū de anno. Mccxxxv. & mensis Martij syndicus monasterij prædicti sanctæ Mariæ in Gosmadi nomine dicti monsterij præsentialiter & in ueritate non spe futuræ numerationis fuit contentus & confessus sibi numerari a syndico communis imole & pro ipso communi dictas libras. M. Rauennatis minus. xij. lib. & terminis quibus fieri debebat dicta solutio in quibus dictū cōmune imole tenebatur dicto monasterio uigore dicti laudi pro ꝯcessione & renouatione dicte masse & eius pertinentijs: renunciauitq; exceptioni non numerate pecunie seu non solute non recepte seu tradite exceptis & in utilitatem dicti monasterij non fore uerse. sed noie dicti monasterij expen. in empti. possessionū factis pro ipso monasterio a Galnano Samuelle & in fratribus & filijs quondam Mihilini capitanei & abonato positarū in territorio Rauen̄. in plebanatu sancti Petri in concula prout prædictis patet pub. instrumento scripto ma. dicti ser Guid onis Blanci quod etiam nobis transmittitur. Contingit q̄ postmodum de anno. Mccxxxv. & de mense Nouembris do. Manfredus abbas dicti monasterij sanctæ Mariæ in Gosmadi una cum consensu suorum monachorum & etiā capituli nomine pacti dedit & concessit. & largitus fuit syndico & procuratori communis Imole & pro ipso cōmuni recipiens totam massam sancti Pauli cum pertinētijs & fundis ad eam spectantibus & pertinentibus saluo iure comitum de bagnacauallo quod habēt in fundis meletule & picatexe sitis in dictam massam & eius pertinētijs nominando omnes fundos & pertinētias dicte massæ in instrumento dicte concessionis in annis aduenientibus cētum ad renouandum & dictam concessionem fecit quod dictus syndicus communis imole & pro ipso communi possit dicto domino abbati dare & soluere omni anno pro dicto monasterio de mense Martij uel infra abbati illius anni unum Venetianum grossum tantum noie census & pensionis & in tempore renouationis promisit dictus syndicus noie dicti cōmunis dare dicto dn̄o abbati uel suis successorib⁹ nomine dicti monasterij solid. centum Rauen. & hoc est quia dictus syndicus nomine dicti communis dedit & soluit libras. M. minus. xij. li. Rauen. ut §. dictum est. Et insuper dictus dominus abbas nomine dicti monasterij promisit dicto syndico cōmunis prędicti autorizare & defensare &c. & dedit cessit & mandauit dicto syndico oē ius actiones petitiones utiles & directas reales & p̄sonales quę & quas hēt dictū monasteriū saluo iure dicti monasterij & dictorū comitū et ꝯstituit se noie dicti cōmunis pacti p̄carij possidere &c. ut patet publico instr̄o manu dicti Guidonis Blanci. Itē apparet per plura et plura instr̄a qualiter cōe imole soluit libras mille minus. xij. libras Rauen. ut. s̄. est dictum & insuper dn̄s abbas noie dicti monasterij ut præmissum est confessus fuit se eas recepisse. Demū contingit q̄ de anno. Mccxix. et mense Augusti factus fuit tractatus per dn̄m abbatē sanctæ Mariæ in Gosmadi & monachus & capitulū quod cū q̄ō fuisset diutius uentilata sup castro massæ sancti Pauli et terreno et iuribus et fundis ad ipsam spectantibus et per instr̄m locationis antiquæ deberet fieri cōi imole innouatio de centū annis in centum annos & tēpore innouati deberent centū solidi persolui et pēsionis noie tātum dari et solui dicto mona. et unū Venetia. grossum et nunc posset p̄ innouationes hr̄e lib. mille quinquaginta boñ. et posset ipsum castrū terrā et fundos cōcedere innouandos de. lx. in. lx. annis. et quod tēpore dicte innouationis deberent solui libras. xxv. boñ. dicto monasterio. duo Veneti annuatim gros. unū pallium ualoris octo lib. bon. si esset bonū sic fieri qui tractatus & partitus obiētus fuit per dictum dn̄m abbatē monachos & capitulū ut patet publ. instr̄o scripto manu fratris Iacobi Notarij. quo obtēto de licētia dicti ep̄i Rauen. dictis anno & mense. d. Henricus abbas dicti monasterij sanctæ Mariæ in Gosmadi cū ꝯsensu & uoluntate monachorū dicti capituli & monasterij & de consensu præsentis et autoritate & uoluntate dn̄i opitionis dei gratia ep̄i Rauen̄. dedit ꝯcessit & locauit & innouauit in emphyteosim Raynaldo quondā fratri Guidonis progne syndico p̄cur. cōis imole. et pro dicto cōi recipit totā et integrā massam sancti Pauli cū fundia et p̄tinentijs suis cū noiatione fundorum. excepto & saluo iure quod comites de bagnacauallo hn̄t a dicto monasterio in fundis picatexe et meletulo satis iuxta dictā massam ad habendū tenendū utendū &c. in annis aduenientibus sexaginta ad teuncandū saluo iure dicti monasterij in pensione et renoua. et in iure patronatus ecclesiæ sancti Pauli dare et soluere p̄misit dicto dn̄o abbati uice et noie dicti monasterij et suorū successorū omni anno ī festo sancti Cassiani duos Venetianos grossos noie pensionis ut dictū est. et palliū unū ualoris octo lib. bon. monete bo. uel octo lib. bon. ut p̄missum est in ecclesia sanctæ Mariæ i regula de imo. syndico dicti monasterij sanctæ Mariæ i Gosmadi et i tēpore renouationis. 25. lib. bo. et p̄ eo q̄d dictus syndicus noie dicti cōis dedit et soluit dicto dn̄o abbati libras mille quinquaginta bon. quā mercedē ꝯfessus fuit dictus dn̄s abbas fuisse et esse solutā sibi & in utilitatē dicti monasterij esse ꝯuersam. s. in soluendis debitis ꝯtractis occasione decimi soluti de mādato dn̄i papæ et in emptione frumēti empti p̄ dictum monasteriū quo caruerat propter guerrā et propter quatuor iuga bouū ipsi monasterio necessaria pro terris colēdis dicti monasterij et pro paramētis et thesauris emēdis. et renūciauit dictus dn̄s abbas exceptioni nō numerate pecuniæ nō tradite nō date nō solute pecunie &c. quā pecuniam ꝯfessus fuit dictus dn̄s abbas uersam fuisse ī utilitatē et benefi. dicti monasterij et dictus dn̄s abbas dicto noie dedit cessit et trāstulit dicto syndico dicto nomine omnia iura actiones utiles et directas quas habebat dictū monasteriū saluo iure dn̄ij dicti monasterij et paramētis et thesauris emendis et dictorū comitū cū pacto ꝯstituti. Quib⁹ oīb⁹ sic peractis dictus dn̄s archiepiscopus interposuit suā autoritatē et ꝯsensum p̄ut de p̄dictis latius ꝯtinet in instr̄o publico scripto manu fratris Iacobi de præite nota. publi. Demum contingit de anno. Mccclviij. et mēsis Augusti Ven. p. d. do. Raynerius abbas monasterij sanctæ Marię in Gosmadi cū ꝯsensu fratrū suorū in dicto instr̄o noiatorū et ipsi fratres et monachi una cū dicto dn̄o abbate noie pacti dederunt et innouando cō cesserunt sapienti uiro. d. Conrando Iannis de Ruguglosijs de imola syndico & p̄curatori cōis imole et p̄ ipso cōi recipienti totā et integrā massam scti Pauli cū suis fundis et p̄tinētijs excepto et saluo iure q̄d comites de Bagnacauallo hn̄t in fundo meletui et picatexe posita iuxta dictā massam specificādo oēs fundos p̄ noia dicte ꝯcessionis ad habēdū tenēdū &c. in annis uenientib⁹ sexaginta ad renouādū saluo iure dn̄ij et renouati. dicti monasterij et saluo iure patronatus q̄d habet dictū monasteriū in ecclesia sancti Pauli de la massa & saluo iure dictorū comitū. & hoc ideo q̄a dictus syndicus dedit et soluit dicto dn̄o abbati p̄senti et recipiēti p̄ dicto monasterio li. 25. bo. corā me notario & testib⁹ ꝯtentis in dicto instr̄o uidelicet pro grano confitendo dictum dn̄m abbatem et monachos dictam quantitatem. xxv. lib. bon. conuersam in utilitatem dicti mona

sterij uidelicet pro grano & uictu ipsorũ cũ nõ haberẽt qd manducarent & pro eo ẽt quod dictus syndicus noie dicti cõmunis proximo dicto dño abbati dare & soluere omni anno in festo sancti cassiani in ecclesia sanctæ Mariæ in regula in ciuitate imolæ seu syndico dicti monasterij sanctæ Mariæ in gosmadi noie pensionis duos uenetos grossos & palliũ libra. viij. bon. soluere tenet. ideo dictus syndicus p̃dicta obtulit ac soluit dicto dño abbati qui teneat soluere numerare & tradere in monasterio prædicto sanctę Marię in regula & insup dictus dñs abbas & cõfratres dicti monasterij confessi fuerunt eidẽ integre præsente dicto syndico fuisse dicto monasterio satisfactũ de prædictis pensionib. & dictũ cõmune imol. occasione præteritarum pensionum & præsentis & pro oĩs aliqualiter non teneri unde de prædictis fecerunt dicto sydico generalem absolutionem usq; in diẽ præsentẽ dicti instrumenti confecti & quod dicta concessio nõ est facta de nouo per dictum dominum abbatẽ. sed immutauit aliã concessionem alias factam syndico dicti cõmunis per uenerabilẽ uirum dominũ benricũ abbatem dicti monasterij de qua supra fit mentio ut de prędictis patet scripto publico instrumento manu ser beneuenuti quondã margaretæ notarij publi. Demũ de anno Millesimo trecentesimo octuagesimooctauo apparet publicũ instrumentũ scriptũ manu ser ioannis magistri petri quo continetur quod cũ ab anno Millesimo trecẽtesimoseptuagesimosexto usq; ad annum Millesimũ trecẽtesimũ octuagesimumoctauum aliquis abbas uel syndicus dictæ ecclesiæ sanctæ Mariæ in gosmadi non fuerit nec qui se præsentauerit in ecclesia sanctæ Marię in regula de imola in festo sancti cassiani annis singulis ad recipiẽdum duos uenetos gros. & pallium unum ualoris octo librarũ uel ipsas octo librarũ bononiensium nomine pẽsionis & census qui solui dẽt in dicta ecclesia sanctæ Mariæ io regula abbati seu syndico dicti monasterij sanctæ Mariæ in gosmadi per cõcessi prædictis pro singulis annis a dicto. Mccccxxxviij. in dicto festo sancti cassiani syodicus cõmunis imole requisiuit præsentiã dicti domini abbatis & syndici prædicti sanctæ Mariæ in gosmadi solenniter & legitime noie dicti cõmunis ideo nullo legitime cõparente soluit tradidit & deposuit noie emptionis & census prædicti omniũ dictorum annorũ. & ad resolutionẽ & depositionẽ prædictã elegit duos legitimos & idoneos cãpsores imolen. in depositum noie dicti monasterij & pro ipso mon. & Abbate seu abbatib. sanctæ mariæ in gosmadim prout de prædictis solutionib. & depositionib. factis penes dictos cãpsores specificat in dicto instrumento manu pub. notarij scrip. & prout dictus initus dominus mattheus abbas sanctę Mariæ in gosmadim & syndicus cõmunis imolæ uicissim concessi fuerũt. Quare uenerabilis pater præfatus dominus Mattheus abbas dicti monasterij sanctæ Mariæ in gosmadi nup creatus per sanctissimũ in Christo patrem & dominum. d. urbanum papam. vj. ob priuationem domini Antonij monachi & olim abbatis dicti monasterij. sanctæ Marię in gosmadim factis ex causis max. insertis i literis apostolicis creationis & promissionis factæ de ipso dño Mattheo in Abbatem prædictũ per præfatum papã urbanũ prout de dictis priuati & creatione latius continet in literis apostolicis quarũ copia uobis transmittit & non ualens dictus dominus Mattheus in dicta ecclesia habitare sita in ciuitate rauennæ nec residere propter notitiã fautoriã. & admi. quã dicta ciuitas rauennensis dñs dictæ ciuitatis & ciues dictæ ciuitatis rauennen. pręstãt & faciunt schismaticos & uelut schismatis & hæreticos condemnat præfatũ dñm urbanũ prædictum ut in dictis literis apostolicis fit mentio. & casu quo dictus dñs Antonius & monachi qui erat in & de dicto monasterio morentur & stent in dicta ciuitate rauẽne extra obediẽtiã præfati domini Matthei & Abbatis prædicti in fautoriã & admi. supradictã existant in p̃sentia uenerabilis patris dñi Vberti de nouaria abbatis sanctæ Mariæ in regula de imo uic. reuerendi in Christo patris & dñi. d. emanuelis de fisco epi imolen. pro tribun. & dictus dominus Mattheus abbas prædictus locum prædictũ elegerunt pro idoneo ad dictũ actum noie suo & dicti monasterij & capituli sãctæ Mariæ i gosmadim renouauit & annullauit oẽs & singulos actus & contractus uniuscuiusq; condizio. & qualita. & die de quibuscunq; iurib. & reb. ad dictũ monasteriũ pertinentib. factis tẽpore quo præfatus dñs Anto. se gessit pro abbate prædicto & maxime in præiudicium dicti cõmunis imole & maxime de dicta terra masse sancti Pauli & eius pertinentijs & fundis dixit & cognouit nil fuisse omissum imo plene seruatum ex parte cõmunis imole oẽe id ad quod tenebatur dictum cõmune imole ecclesiæ sanctæ Mariæ in gosmadim pro obseruati. & sol. censuũ prædicto. & soluti. præfat. omnimodo uia iuris & forma quib. melius potuit dictas depositiones & soluti. pensio. & cẽsus prædictos factos in s. est dictũ a dicto Millesimo trecentesimo septuagesimosexto actis usq; ad annũ Millesimũ tricentesimũ octuagesimũnctauũ approbauit acceptauit & ratificauit pro debitis satisfactis & depositis factis pro censu & pensione prædictis. & confessus fuit habuisse & recepisse noie dicti monasterij a dictis depositarijs & quolibet eorum et dicto monasterio fore integraliter solutum & satisfactũ de prædictis solutionib. & dispositionib. & de omnibus istis quæ dictum commune imole facere & obseruare tenebat dicto monasterio sanctæ Mariæ in gosmadim pro dicta concessione masse prædictæ absoluit & liberauit syndicum communis imole pro ipso cõmuni recipientem & nomine & uice dictorum depositariorum. & insup dictus dominus mattheus abbas prædictus inherens alijs concessionib. factis pro censu & pensione prædictis per suos prædecessores cõmuni imole seu syndico pro dicto cõmuni de prædicta terra masse & eius fundis & pertinentijs & maxime factis per uenerabilem uirum dominum fratrem raynerium olim abbatem dicti monasterij de quo supra fit mẽtio ratificauit approbauit emologauit. & de nouo dedit & inouando concessit synodico procuratori communis imola. pro ipso communi recipienti totam & integram massam prædictam cum suis & pertinentijs excepto & saluo iure communis imole comitum de bagnacauallo quod habent in supradictis fundis. Et nominando fundos pertinentes ad dictam massam ad habendũ tenendum & possidendum &c. in annuis & pro annis quæ restant de dictis sexaginta annis inceptis io dicto Millesimo trecentesimo quinquagesimonono. de mense augusti. & pro alijs sexaginta annis aduenientibus post prædictos ad renouandum saluo iure dicti monasterij in pensionem & renouatio. & saluo iure patronatus quod habent dicti comites de bagnacauallo. & hoc ideo fecit quia dictus syndicus dicti communis promisit dicto domino Abbati omni anno in festo sancti Cassiani dare & soluere in ecclesia sanctæ Mariæ in regula. in ciuitate imole syndico dicti monasterij sanctæ Mariæ in gosmadim duos uenetos gros. nomine pensionis & pupillum unum quod offerret cõmune masse prædictæ cõmuni imole quod debet eẽ ualoris. viij. lib. bonon. & si tantum non ualeret quod supplerent: uel si ob guerrã uel aliam cãm non daret cõmune masse prædictæ dictum palium dictum cõmune imole octo lib. bono. tunc dare teneatur dicto syndico sanctæ Mariæ in gosmadim in monasterio antedicto sanctæ Mariæ in regula: & quod tempore renouationis fiendæ commune imole pro noua innouatione teneatur soluere dicto monasterio lib. xxv. bon. seu abbati tunc existenti in dicto monasterio sanctæ Mariæ in regula prout de prædictis latius contineatur publ. instrum. scripto manu ser Ioa. quondã magistri Petri notarij publici. Item quod omni anno in festo sancti Cassiani syndicus cõmunis imole requisiuit communem masse ut deberet præsentare dictum pallium dicto cõmuni imole ualoris dictorum. viij. lib. bonon. & quod ab annis triginta & ultra & continue ab inde circa dictũ commune masse denegauit dare & præsentare dictum palium. Item quod ab anno Mccclxxxvij. citra usque in præsentem diem syndicus communis imole omni anno in festo sancti Casiani requisiuit abbatem & syndicum sanctæ Mariæ in gosmadim in ecclesia sancte Mariæ in regula cã soluendi sibi nomine

dicti

dicti monasterij duos gros. venetos & lib.8. bon.pro censu & solutione faciẽda pro dicta massa quibus nõ parentibus nec aliquo ipsorum soluit deposuit & tradidit dictus syndicus cõmunis Imolæ nomine dicti cõmunis pro censu & pensione solutionis dicti cõis massæ prædictæ super altare sanctæ Mariæ in regula & penes legitimos cãpsores & argentarios ciuitatis Imolę duos venetos grossos & lib. octo bononien.noie dicti monasterij & pro ipso monasterio & abbate seu abbatibus recipientibus ut de prædictis patet publicis instrumẽtis &c. deide post inuestitiones ꝑdictas & maxime post tres ex eis ꝑ abbatẽ seu per gerentẽ se pro abbate prout dr̃ quidã alij fuerunt licet de facto de dictis terra massæ & pertinentijs inuestiti &c. post tot inuestitiones ꝑdictas quarũ inuestitionẽ etiã finito tpe earũ debent de iure & uigore pactorũ de sexaginta in sexaginta annos noue inuestitiones alie renouari. Modo quæritur ex prædictis vtrũ cõmune Imolæ de iure debet præferri quibuscunq; hñtibus inuestitiones & alias post ꝑdictas quas primo ipsum cõmune Imolæ fuit ut præmittitr cõsecutus.

CONSIL. CCCCXLIII.

1 *Monachus nec uelle nec nolle dicitur habere.*
2 *Monachus pro mortuo habetur.*
3 *Emphytheosis ecclesiasticæ temporalis esse debet.*
4 *Confiteri se recepisse differt ab eo quod est uere & realiter aliquid solutum esse.*
5 *Ius directum habens præfertur iura utilia habenti.*
6 *Abbates possunt esse arbitri & arbitratores.*
7 *Ecclesia non debet locupletari cum aliena iactura.*
8 *Emphyteosis ecclesiastica in perpetuum concedi potest.*
9 *Emphyteosis ecclesia in quibus in perpetuum concedi possit.*
10 *Pensio in emptionibus & locationibus secundum subiectam materiam statuitur.*
11 *Possessio naturalis animo retineri potest.*
12 *Præscriptio quando iuste dormire seu cessare dicatur.*
13 *Possessor ex seipso contra emphyteotam de canone non soluto non opponet.*
14 *Ius reale habens præfertur utile tantum habenti.*

IN CHRISTI nomine amen. Primo eli ciamus dubia quæ possunt insurgere contra imol.ex causa inuestiturarum prædictarũ super eo ubi ipsum cõmune Imol.uellit prosequi ius suum in prædicta terra massæ & suis pertinentijs contra aliquos possessores uel detentores, & si prædicti prætendere uellent se habere ius nouiter acquisitis in monasterio prædicto tenentes &c. Et primo potest fieri dubiũ quia inuestitiones prædictæ habitæ per ipsum cõmune imo.a monasterio prædicto uidentur habuisse fundamentum & originẽ uigore cõpromissi & sentẽtiæ arbitralis quæ emanauerunt tẽpore dicti abbatis Manfredi. in. Mccxxxv.an.ut profertur quod cõpromissum factũ extitit in dictos religiosos viros & abbates uidelicet dñm Rodulphum abbatem & Galea.& And.abbatẽ sancti petri in sala. Nam primo põt dubitari si ipsi uiri religiosi monachi & abbates prædicti potuerunt de iure rem arbitrari & per consequens nunquid dicta eorũ sententia arbitralis tenuerit de iure.
1 † nam monachus nõ dr̃ habere uelle vel nolle ut.12.q.1.non dicatis.& autentica hæc constitu. interpre. primã cõstitu.colla.6.& cõparatr seruis, ut.54.dist. multos, & per Inno in.c.cũ olim propter.de priuil. & pro hoc.ff. de verb.sig.l.illa verba.&.ff.de arbi.l.pedius.§.in seruum.
2 † Item habetr pro mortuo,ut.C.de episc.& cler.l.Deo nobis.de sacrosan.eccl.auten. ingressi.cũ ibi not.ergo &c. vt l.arbitri calendis.ff.de arbi.& extra de offi.deleg.c.uno de legatorũ.no.de hoc in.d.l.pedius.§.in seruum. Item in dicto cõpromisso vr̃ quod debuisset interuenisse autoritas superioris,puta episcopi aut archiepi & solẽnis tractatus cũ capitulo & sm quosdã & iuramentũ quod nihil fiat in dãnum ecclesiæ & maxime ad hoc qđ potuerit ualere huiusmodi inuestitio per emphyteosim in rpe aliorũ successorũ quia agebat de alienatione rerum immobiliũ prætextu talis cõpromissi ut in.c.præsentata.extra de testi. per Bar.& Ioan.an.& de arbi.in.c.peruenit.& in specu. de arbi.§.restat.uer.sed nunquid clericus.§.finitur.uersi.quod si prælatus.& per hoc etiã quia talia arbitramẽta dicunt transactio quædam,ut in autent.ut differentes iudices.§.si uero.coll. 9.& per Inn.in.c.quintauallis.de iureiur. in quã transactione est opus ut adsint solẽnitates quæ requiruntur in alienationibus rerũ ĩmobiliũ,ut not.in.l.j.C.si aduer.transactionem.& ibi hoc per dñm Bald.in.l.præses.C.de transac. Itẽ secundo põt dubitari circa inuestitionẽ secundam factam tẽpore abbatis Henrici & consequẽter hoc idem dubium procedere vr̃ quo ad oẽs alias inuestitiones postea subsecutas.nam specialiter circa alienationes quæ fiũt per emphyteosim ecclesiasticam requiritur iuramentum prædictum quod nihil fiat in lesionẽ ecclesiæ,ut in autentica.de alie.& emphy.§.licentiã.col.9.& requiruntur alia ut tractatus solennis & cõsensus superioris &c.de quibus in spec. de loc. §.nunc aliqua uers.6.quæritur de rerum permut. ad finem. Item pro hoc quod legitur & nota.c.12.q.2.abbatibus. & c.sine exceptione.&.10.q.2.hoc ius porrectum. & 17.q.4. in uenditionibus.huiusmodi cum solennitates nõ interuenerunt maxime in alijs inuestitionibus. nã & in ipsa secunda inuestitione facta tẽpore dicti abbatis Henrici nõ intercessit aliquod iuramẽtum. Item in alijs Inuestitionibus postea subsecutis tẽpore abbatis Raynerij & tẽpore abbatis Manfredi non intercessit solennis tractatus & consensus ac autoritas superioris &c.ut iuribus prædictis. & .c.dudũ. de reb.eccl.non alie. lib.6. & per ibi no.&.c.j.eod. titu.in clem.& quod not.per Ioã.an. in gl.super uerbo nõ habet. Tertio dubitari potest maxime circa primas duas inuestitiones prædictas uidelicet circa eam quæ fuit tẽpore dicti abbatis Manfredi in dicto anno. 1235. & illa quæ fuit facta tẽpore dicti abbatis Henrici,in. 1299. nã pretium pro ipsa prima inuestitione vr̃ fuisse de mille lib.de quibus pretijs nõ apparet numerationẽ & exbursationẽ realiter fuisse factam sed confessionẽ tñ emanasse super receptione preciorũ prædictorum ut ex instrumentis ipsarũ inuestitionum apparet uidelicet quo ad primã inuestitionẽ ex instrumento scripto manu dicti Guidonis blanci & quo ad secũdam ex instrumento scripto manu fratris Iaco. quondam præite.ut dictũ est in puncto præmisso nam de iure vr̃ qđ prælatus uel alius puta syndicus aut economus non possit confiteri receptiones talium preciorum ut fiant hmõi alienationes seu emphyteoticationes nisi uere realiter pecunia exburset et numeretẽ in pñtia ipsorũ tabellionis & testium, & ꝑ hoc.ff.de admi.tut.l.lucius.§.tutele,et ibi per Bar.ff.si cer.pet.l.2.§.uerbis ꝑ Bar.& do.Bald.& de pecunia accepta.ff.de iureiu.l.duobus.§.a fideiussore per Accur. & hoc etiã si accedẽte consensu capituli fieret confessio quod vere ipsa pecunia accepta sit & conuersa in utilitatẽ ecclesiæ ut no.in auten.de alie.& emphy.§.quæ aũt.& ibi per Iaco. de bel.& per Bart.de hoc in.d.aut.hoc ius porrectum. de sac.san.ecc.& not.etiã de hoc in specu.de loca.§.sequitur uer.porro,& de emp. & uend.§.nunc dicendũ restat. uer. ceterũ si res eccl. Quarto põt dubitari q̃a hmõi emphyteosis vr̃ fuisse facta in ꝑpetuũ uidelicet de cẽtũ in cẽtũ annos ad renouandũ attenta prima inuestitione uel de sexaginta annos in sexaginta annos ad renouandũ attenta cõpositione ut fertur,et sic vr̃ fuisse facta perpetuo,id est in infinitũ quousq; pensio solueretẽ & sic hoc posset esse usq; quo cõe imo.extaret in secula seculorũ,ut.l.proponebat.ff.de iud.
3 † cum tñ emphyteosis ecclesiastica de iure videal ꝙ nõ debeat esse perpetua sed temporalis.i.usq; tñ ad duos successores mares uel fœminas,ut in aut.de nõ alie.§.emphyteosim,no.&.§.alienationes.col.2.& de alie.emphy.§.emphyteosis no.co.9.propter quòd uidetur cum bona ecclesiastica concedantur in emphyteosim alicui ciuitati quòd deberet res huiusmodi temperari & modificari taliter ꝙ non esset transitus in perpetuum & in infinitum, & sic ut euitemus infinitum, ut.l.cui usufructus &.l.fi.C. de sac. sac.eccle.contra iura specialiter ad hoc superius alleg.præterea ex hoc lederetur ecclesia quia non posset sperare

quod hæc possent reuerti ad ipsam ecclesiam quod alias
euenire de facili posset linea duorum successorum finita,
ut.d.§.emphyteosis. Non obst.l.si ususfructus ciuitati.ff.
quib. mod.ususfruc. amit.quia illud non euenit nisi rarissi-
me, & nisi ex iussu principis ergo &c.ut l.nam ad ea.ff.de
legi. & de leg.1.l.apud iul.§.finali. & per Dynum in.c.se-
mel Deo.de regu. iur. libro sexto. & pro hoc in specu de
loca.§.nunc aliqua uersi.cxxj.ibi nec res igitur de facili in-
cideret in cõmissum. Præterea conditio ecclesiæ, uidetur
fieri deterior quia commune Imol. cum sit ciuitas dicitur
potens nec dicitur posse de facili conueniri, ut.l.s.cum ibi
no.ff.qui satis. cog. ergo &c.ut.c.potuit.de loca.in verbo
minime prohibentur.cum glo.ibi posita.& facit quod not.
ff.de verbo.oblig.in.l.si ita quis.§.ea.l. Item quinto dubi-
tari potest circa inuestitiones prædictas & hoc propter
tam modicam pensionem pro tanto castro & pro tanta ter
ra quanta est terra massæ prædictæ cum pertinentijs & fun
dis prędictis.nam pro tot & tantis bonis uř quod dicto mo
nasterio fuit pensio modicissima constituta uidelicet de
duobus venetis cum pallio precij lib. viij. aut loco ipsius
pallij lib.viij. annuatim præstando & hæc attenta dicta se-
cunda inuestitione & alijs postea subsecutis.nam secundũ
primam inuestitionem erat pensio adhuc in modico uide-
licet de uno ueneto tantum ut est dictum in puncto pro-
pter quod uidetur resultare magnum dãnum ecclesiæ præ
dictæ ac etiam uidetur huiusmodi talis attenta tam modi-
ca pẽsione fuisse nugatoria quasi quęlibet petia terræ fun-
dorum prædictorum uideatur fortasse uno nũmo locata.
ut.ff.loca.l.si quis conduxerit uno nũmo. & de dona. inter
vir.& uxo.l.3.§.circa. Præterea ex causa modica pensione
uidetur resultare euidens damnositas ipsius ecclesiæ vltra
dimidiam iuste pensionis,& per consequẽs tales inuestitio
nes etiã ex causa emphyteotica nõ uidentur sortiri debe-
re effectum de iure in tam graue damnum ecclesiæ, ut.c.2.
de re.permu.&.c.2.de dona.&.l.item si pretio.§.fi.ff.loca.
& in Spe.de loca.§.nunc aliqua.uer.9.& quod no.Bart.in
l.si quis cum aliter.de uerb. ob. & do.Bald.in.l.2.C.de rei
uen. Sexto potest dubitari circa iura dicti cõmunis imol.
pro dicta terra massę pertinentijs ac fundis prædictis qua-
tenus ipsum cõmune imol. non fuerit in possessione loco
rum & iurium prædictorũ seu etiam si alias fuisset in pos-
sessione dum tamẽ diu ex magno uel maximo tẽpore non
possedisset. nam si non fuisset in possessione corporali di-
ctæ terræ massæ & fundorũ prædictorum non uidetur ius
acquisitum iure dominij seu quasi dominij alicuius etiam
utilis,ut.l.si posset.§.in uectigalibus.ff.de pub.&.l.traditio
nibus.C.de pac.& in vsi. feu.in tit.quid sit inuestitura.c.1.
cumq; habuisset ti.posteriorẽ sed prius habuisset possessio
nem uel aliter prius fuisset facta traditio.l.quoties. de reĩ
ven.&.ff.de do.l.ad eum.§.lucius.nec obstare uidet̃ quod
dicitur de condi.quia uera possessio vř præualere ficte se-
cundum quosdã etiam oporteret apparere quod ipsa ec-
clesia sanctæ Mariæ in gosmadin tunc possidebat, ut not.
in.l.2.C.de acquir.pol.Item etiã si cõmune imo. prius pos
sedisset sed postea possidere desijsset potest dubitari pro-
pter præscrip.x.uel.xx. an.titulo & bona fide. ut.l.ult.C.de
præscrip. lon.temp. & de præscrip. xxx. uel.xl.an.l.si quis
emptionis.uel etiã sine titulo ex lapsu.xxx.an.ut.l. sicut.&
l.oẽs.&.d.l.si quis emptionis.de præscri.xxx.uel. xl. an.&
C.de bo.mat.aut.nisi tricenale.& quod ibi no.nam huius-
modi iura emphyteotica uidẽtur posse præscribi etiã ad-
uersus ueros emphyteoticarios nec vř curandum de lapsu
xl.an.cum non præscribatur aduersus.ec.sed aduersus per-
sonas laicas seu colligiũ representatum ex personis laicis,
ut.d.l.vlt.de præscrip.lon.tẽp.& quod no.Dy.in.c.posses-
sor.de reg.iu.li.6.& per Bar.in.l.3.§.unde ui.de ui & ui ar
ma.nec obstare vř.l.ult.C.de sac. san.ec.tum quia illa lex
loquitur in quatuor casibus tantum ut ibi patet,tum etiam
quia quod dř de præscri.c.an.tantum non procedit in sin-
gularibus successoribus ut ibi in uer.contra primas perso-
nas,& ibi no.de hoc nec etiã ob.aut.quas actiones ibi po-
sita quia illa aut.non habet locum in ciuitate licet in cer-
tis casibus sint in legibus. C.cõmparatę.ecclesia.& ciuitas.
ut not.in.d.aut.quas actiones, in glos.magna uer. item an
idem in ciuitate. Septimo posset dubitari ex eo quia uel-
let dici non fuisse factas solutiones debiti canonis seu de-
bite pensionis personis legitimis uidelicet abbati pro tem
pore dicti monasterij seu alij legitime ad hoc constituto,
& dubium potest insurgere quia multæ & plurimæ solutio-
nes pro multis & plurimis annis posterioribus nõ uidẽtur
realiter & uere fuisse facte licet allegentur quædam depo-
sita de ipsis pensionibus fuisse facta, ac etiam allegentur
quædam confessiones quæ dicuntur fuisse facte pro multis
ex dictis annis per dictum abbatem Matthæum qui dictã
vltimam inuestitionẽ fecit.nam primo quo ad ipsa deposi
ta uidetur quod debuerint citari hi quorum intererat, ut.l.
fi.ff.de nata.resti &.l.nam ita diuus.de adop. Item quo ad
confessionẽ dicti abbatis Matthæi factam super receptio-
ne dictarum possessionum uidetur quod illa confessio non
4 sufficeret quia aliud † est confiteri se recepisse & aliud est
uere & realiter aliquod solutum esse, ut.ff. de uerb. oblig.
l.si diuortio. & quod not. ibi per Barto.C.qui po. in pig.
hab.l.assiduis in gloss.non ergo., &.ff.de iureiur. d.l.duo-
bus.§.a fideiussore cum glo. &.d.l.2.§.uerbis,si cer. per. &
de admi.tut.l.lucius.§.tutele.per Bar.& faciunt ea quæ su-
perius dicta sunt circa secundum dubium. Octauo potest
dubitari nunquid abbates singuli pro parte & succedẽtes
possint requirere ab ipso communi imol.quod fiat reno-
uatio inuestitionis & hoc ne ipsa ecclesia nimium lædi
posset propter difficultatem probandi de iure suo,ut.l.plu
res apochis.C.de fi.instru.& sic uidetur quod tempore cu
iuslibet abbatis possit peti dicta renouatio Inuestitionis &
hoc ne ipsa ecclesia nimium lædi posset propter difficulta-
tem probandi de iure suo & pro hoc quod no.in autentica
si quas ruinas.C.de sac.san.eccl. Nono potest dubitari si
ecclesia prædicta seu abbas dicti monasterij cum capitulo,
& interuenientibus solennitatibus opportunis alienaret
ad aliquem alium integraliter omne totale ius ad plenum
& liberũ allodium bona prædicta cum pertinentijs & fun-
dis prædictis nunquid ex hoc inferri potest præiudicium
ipsi communi imol. dubium facit quod ipsum monaste-
rium ex eo quod dederit in emphyteosim dicta bona non
tamen transtulit omne dominium imo secundum quosdã
transtulit tantum utilem actionẽ ut.l.2.C.de iure emphy.
& de loca.c.potuit iuxta ea quæ notauit Dy.in.c.possesso-
re.de reg.iur.lib.6.in ultima,quæstio.& pro hoc.ff.si ager
necti.uel emphy.pe.l.j.& maxime secundum illos qui di-
cunt quod non est dare nisi unũ de quo per Bart.in.l.si quis
vi.§.differentia .ff. de acquiren. possessio.& per alleg.in.l.
5 ex hoc iure.ff.de iusti. & iure. & pro hoc quia † haben-
tes iura directa uidentur præferri habentibus iura utilia,
ut.l.tertia.C.de do. ex quo aliqui dubitarent contra ipsum
commune imol. ne posset se tueri contra alium habentem
in dictis bonis suis dominium ita plenum ar.l.fi.C.de edi.
diui Adri. toll. &.d.l.tertia. C. de noua. & per.l.empto-
rem.C.loca.&.ff.eodem.l.qui fundum & de leg. primo.l.
qui proponitur. Decimo & ultimo posset dubitari
contra ipsum commune imol. si ualeat obijci quod ce-
ciderit a iure suo propter alienationem quàm fortasse fe
cerit in aliquas personas dando & concedendo dicta bo-
na uel partem ipsorum alicui personæ in emphyteosim
ecclesia sanctæ Mariæ in gosmadi non requisita & uide-
tur quod sic nam concedendo in emphyteosim uidetur
alienare, ut.l.fin. C.de re.alie.& hoc habetur in autentica
tica de non alienan.§.alienationis. col.secunda,& per Dy-
num in.l. codicillis.§.instituto. de legatis secundo. & de
hoc habetur in Speculo. de loca.§. nunc aliqua versicu.
cxxv. quæritur ergo &c. &. l. ulti. de iure emphyteo. &
extra. de loca.c.potuit.

Sed in contrarium videamus sustinendo & de-
fendendo ius & intentio-
nem communis imolæ ex causa inuestitionum prædicta-
rum, & maxime inspecta secunda inuestitione præ-
dicta

dicta ac etiam attentis alijs inuestitionib. postea subsecutis
et est dicendū quod sic et hoc iospecta deliberatione quæ
cempore ipsius inuestitionis secundæ fuit adhibita. Scien-
dum est quod non est expediens ut laboremus multū cir-
ca defesionem dictæ primæ inuestitionis factæ & babite p
cōmune imo.tēpore dicti abbatis Manfredi : quia post &
ultra ipsam primam inuestitionem partes prædictæ in cōi
concordia & quasi per oīa mutatis qualitatib. & modis
primæ inuestitionis deuenerunt ad ipsam secundā inuesti
cionem factā & habitā tempore dicti abbatis Henrici : &
sic cōe imol. non habet necesse facere magnū fundamentū
super ipsa prima inuestitione sed magis super dicta mue-
stitione ac super alijs postea subsecutis. Illud tamen dubiū
primo factū de cōpromisso facto in abbates uiros religio-
sos monachos &c.non obstaret quia ipsi abbates non sunt
simplices monachi sed sunt prælati io dignitate positi, &
quicquid sit de compromisso in arbitros tñ de compromis
so ut in arbitratores sicut hæc fuit nō est dubitandum circa
6 abbates.nā & sēm quosdam † abbates possunt esse arbitri ne
dum arbitri & arbitratores & maxime boc casu ubi fuerāt
apostolici delegati ut extra de ar.c.pe.& de pb.c.nisi essent
& in spec.de ar.§.sequitur. uer.sed diligēter quæro.imo &
monachus simplex de licētia abbatis posset esse arbitrator
& amicabilis copositor & ēt sine aliqua licentia si haberet
administrationem seu priora. extra monasteriū quia uide-
retur quasi manumissus.& pro hoc de test.c. religiosus. li.
vj.& l.ult.C.de ser.& quod no.Io.an.& Paul.de leaza in c.
& si principalis.de rescri.io cle.& ꝙ not. in spe. de ar.d.§.
sequit.uer.sed diligenter quæro an in abbatē & uer.seq. &
per Odofr.in l.si qui ex consensu.C.de episc. aud. & p do.
Bal.in l.pedius.§.io seruū.de arb.ad illud autem ꝙ diceba
tur de effectu solennitatis in hōmi compromisso non expe
dit respondere:quia cōe imol.oon nititur tñ ipsi primæ io
uestitiōi.sed magis se fundat in secunda inuestitione prædi
cta & in alijs subsequentib.ut est dictū.de his aūt solenni-
tatib.& de remotione obiectiōis circa eos quatenus expe-
dit quo ad inuestitiones in quib. commune imole magis sē
fundat. J. pxime uidebimus. & hoc sufficiat quo ad primū
dubiū. Consequenter secundo pro remotione secundæ du
bitationis superius factæ circa dictam secundā inuestitio-
nē & alias subsequentes est aduertendū ꝙ cum olim in tpe
abbatis manfredi pria inuestitio esset de centū in centū an
nos facta ad renouandū cum pensione unius ueneti & cum
alijs modis & qualitatib. de quib.in ipsa inuestitione patet
fuit recessum an ea in cōi concordia & per legitimos tra-
ctatus & legitimas conuentiones cū cōsensu & autoritate
superioris fuit habitus transitus ad dictā aliam secundā in-
uestitionē factā & habitā tpe dicti abbatis henrici in mo-
nasterio anno. Mccxcix. cū pensione duorum uenetorum
& pallij & prædicti se octo li. pro eo & cū alijs modis &
qualitatib.in ipsa inuestitione contentis & in ipsa secunda
inuestitione interfuit cōsensus & autoritas superioris uide
licet.d. opici archiepi rauennatis & affuit solenois tracta-
tus & licet ooo intercesserit iuramentū tñ apparet ꝙ ipse
dñs eps compertū habuit quod ipsa emphyteosis fiebat in
utilitatem ecclesiæ & monasterij prædicti ut apertē liquet
ex publicis documentis in quib.de his fit mentio.nā primo
fuit factus solennis tractatus super hoc per ipsum abbatē
henricum cū eius capitulo ut patet pub.instrum.scrip. ma-
nu fratris Iacobi quondā præianæ.Mcclxxxix.die.xij.aug.
Item patet de deliberatiooe alia per ipsum abbatē & cap.
cum d.archiepo rauen. super bis habita & de cōsensu & de
autoritate ipsius domini archiep. ad quē peruenit notitia
causarum legitimarū & uerisimiliū io quibus fuerant con
uerse ille mille.li.& de hoc etiā constat publico instro ma
nu eiusdem prænoīati notarij scripto eodem anno mense
die.xvij.eiusdē mēsis augusti & quāuis nō interuenit iura-
mētū ꝙ hec fierēt in utilitatē eccle hoc tñ nō vr remouere
uel īpedire solēnitatē q̄ in his requirit per iura canōica de
q̄ solēnitate hr.xij.q.ij.abbatib.&.c.se.et.c.placuit.et.xvij.
qō.iiij.in uenditionibus.& in.d.c.dudū.de.re. ec. non alie.
lib.vj.& quod no.per.Io.and.in.d.c. monasterium. e. ti.in
cle.super uerbo non habet.præterea nec etiam ex ꝯsuetudi
ne obseruat.ꝙ dicitur de iure prędicto.& ideo ꝯcludendū
est ꝙ hmōi inuestitio scđa habuit debitā solennitatē & sup
portabilem de iure.Nec ob.ꝙ dicit de inuestitionib' alijs
factis tpe dicti abbatis raynerij in anno.Mccclix.Item ab-
batis matthei in Mccclxxxviij. quia post secundam bona ꝑ
dicta saltē post dictā secundā inuestitionē nō erat amplius
de mensa sed erāt & sunt extra mensam quasi essentiā em-
phyteotica.ideo non fuit nec est dictæ solēnitatis opus cū
iam essent facta alienabilia ex causis legitimis & ēt supe-
rius tpe secundæ inuestitionis fuerit debita solennitas ob-
seruata.& pro hoc in Spe.de loc.§.sequit.uer.cæterū in for
ma ibi posita.& per Inn.& Io.an.c.ut super. de reb. eccle.
non alie.Itē pro hoc no.ff.de re.corū.l.si pupillorū.§. si pu
pillus.& qđ ibi habet per Dy.& d.Bal.& facit de le. iij. l.
pater.§.uxo.& quod no.Gui.& Iac.bu.io l.illa.C. qui pro
sua iurisdictione.& illa obseruat ex facto. & iō si ante oēs
inuestitiooes prædictas fuisset solita dari in emphyteosim
alicui personæ prorsus dicta solennitate non esset opus. ut
in c.ij.de feu.& per do.Bal.de hoc io d.aut.hoc ius porre-
ctū.uer.iuxta hęc quærit si eps.& probat in aut.qui uen.eo.
tit.& in hoc bona aduertentia est habeoda. Ad tertiū du
binm ueniēdo dicendū est quod iuxta ea q̄ dicta sunt circa
primā dubitationē oon habemus facere hic hæsitationem
circa primā inuestitionē : quia in illa non stat proprie fun-
damentum hōmi iuris emphyteotici in terris et locis præ-
dictis quod prætendit cōe imn. sed magis stare uidet in di
cta inuestitinne secunda & alijs subsequentib. ut est dictū
tēpore cuius inuestitionis secundæ & in q̄ plurib.& pluri
es & multiplicitet facta fuit melior conditio monasterij
prædicti ut inferius patebit. Videamus ergo utrū sit staodū
confessioni prædictæ q̄ fuit facta tēpore dicti abbatis heo-
rici.et non obstantib. in contrariū allegatis est dicendum
quod sic & hic inspecta deliberatione q̄ tempore ipsius in
uestitionis secundæ fuit adbibita circa cās modos & quali-
tates ipsius innestitionis ex quib. apparet euidenter quod
ista emphyteosis fuit reformata & concessa propter utili-
tatē dictæ ecclesiæ & meliorē conditionē monasterij præ-
dicti.nā dum cōe imole fuisset inuestitū ab aotea. per l.an.
& plus de ipsa terra masse pertinentijs fundis &c.& usque
nunc a dicto tpe corporalē possessionē habuisset bonorū
prædictorū et fuit res tandē deducta & in magnū litigiū &
partes essent in maximis uexationib. occupationib.et ex-
pen.deuentū fuit ad cōcordiā cū maxima ꝑrogatiua ipsius
monasterij ut dictū est tā circa augmentū prætij seu merce
dis pro principio inuestitionis quia cū primo essēt lib. mil
le minus s ij. in tpe huius secundæ inuestitiōis fuerunt mil
le.l.& ubi prio renouatio fieri debeat solū de centūio cētū
an.et tunc debebant tpe cuiuslibet renouatiōis præstari li
bre.v.tpe dictæ secundæ inuestitionis fuit actū quod reno
uatio fieret de lxv.an. et quod tempore cuiuslibet renoua-
tionis præstarent.lib.xxv.et ubi primo annuatim pro pen-
sione soluebat unus uenetus grossus tantū fuit actū tpe hu
ius secundæ inuestitionis quod soluerent duo ueneti gros-
si annuatim et ultra hoc solueretur illud palliū quod præ-
stabat commune masse communi imo.aut lib. viij. pro eo,
Itē sciente et consentiente per solennem tractatū capit.di.
mona.et sciente et assentiente et licentiā & autoritatē præ
stante dño archiepiscopo rauen. tunc cōpertū fuisse uidet
ꝙ ob cās utiles et necessarias ille mille quinquaginta per-
uenerant et conuerse fuerant in utilitatem et necessitates
dicti mon.uidelicet pro soluendis debitis contractis occa-
sione decimæ solutæ de mandato dōi pape et occasiōe fru
menti empti propter indigentia monasterij propter guer-
rā et propter quatuor iuga boum ipsi monasterio necessa-
ria propter terras colendas ipsius monasterij et pro certis
paramentis emendis ad cultū diuinū pro ipso monasterio,
cunq; hæc oīa singula et alia fuissent circa hoc cōperta et
ad notitiam ipsius dñi archiepiscopi deducta ipse dñs ar-
chiepiscopus dictæ secundæ inuestitioni suam autoritatē
licentiā et assensum præstitit seu dictis abbati cū capitulo
& syndico cōmunis imol.pro ipsa secūda inuestitione ꝑdi-

cta propter quæ apparet satis euidêter quod ista côfessio
de receptione dictarum librarum mille quinquaginta &
de integra satisfactione ac etiam conuersiôe in utilitatem
& necessitates ipsius monasterij fuerit consona ueritati &
per consequens est acceptâda & supportanda de iure pro-
pter similem coniecturam & præsumptionem quod sic ip-
se libre mille. l. conuerse fuerint in utilitatem & necessita
tes dicti monasterii attento dicto solenni tractatu & solê-
ni notitia ac de deliberatione super prædictis habita per
ipsum abbatem & capitulum primo per se deinde postea
simul cum præfato domino episcopo rauennatæ circa tem
pus & tempore dictæ inuestitionis secunde. Ille enim in-
digentiæ omnes uerisimiliter eo tempore affuerunt quia
sunt & erant indigentiæ secundum naturâ & conditionê
ipsius monasterij & secundum causas & onera naturali ra-
tiôe & ex debito tunc incumbentia monasterio prædicto.
Et primo quo ad onus decime solute istud potest constare
iuxta id quod solitum est fieri. Item quo ad indigentiam
frumenti pro monasterio hoc etiam potest constare atten
tis hostilitatibus & guerris sic communiter & communi-
bus inualescentibus in hac regione & prouincia roman-
diole & quia est indigentia naturalis. nec enim abbas mo-
nachi aut conuersi & cæteri seruientes pro ipso monaste-
rio deputati possunt uiuere de uento. ut l. fi. C. de ali. pub.
præstan. pro expensis etiam propter prædicta iuga boum
stat præsumptio propter guerras prædictas. & quia etiam
naturaliter sine ipsis bobus terræ laborari & cultiuari non
possunt. ut leg. quidam fundum. ff. de in rem uers. & leg.
cum quidam. ff. de fundo instruc. & instrum. legat. & sic
notorie de facto uidemus. Et idem dicendum est circa pa
ramenta & uasa ecclesiastica & similia ad thesaurum eccle
siæ & cultum diuinum pertinentia quibus ecclesiæ indi-
gent. ut extra de of. archi. c. ea quæ. de offi. arch. c. j. & C. de
sac. san. eccle. l. sancimus. & quia forte ipsum monasterium
ipsa paramenta seu uasa propter necessitates sibi incûben
tes uêdiderat aut impignorauerat oportebat alia de nouo
acquiri aut pignorata redimi. nam uerisimiliter prædictis
attentis causæ aderant propter quas ipsum monasteriû pe-
cunias non habuerat aliunde nec tunc habebat ex quib. di-
ctis suis necessitatibus & utilitatibus prouidere potuisset
attentis hostilitatib. & guerris prædictis uerisimiliter exi-
stentib. tunc a sic q ex uicino fuerant attêta maledicta côsue
tudine regionis etiâ maxime attento quod tot & tot annis
tunc proxime decursis & currentibus ipsum monasterium
fuerat in maximo litigio cum. d. communi ciuitatis imol.
in quo litigio uidetur quod onerose & sumptuose steterat
quasi continue per septem aut octo an. sub expensis impe-
trationis rescriptorum apostolicorum & sub expensis de-
legatorum & subdelegatorum apostolicorum & proces-
suum dispendiosorum quibus de causis sumptuose expen-
ditur in aduocatis procuratoribus syndicis ac notarijs &
similibus & hoc experti sciunt & sæpe in tâtum sciunt rem
quod inde consumptionem incurrunt. ut l. si procurator. ff.
ra. ha. in uerbis illis q litigat qd aduocat qd consumit &c.
& per consequens quia aderunt & aderant causæ uerisimiles
prædictæ conuersionis in utilitatem & necessitates prædi
ctas monasterii ante dicti. & quia super prædictis emana-
uit diligês & solennis tractatus ac præhabita uidetur fuis-
se diligens notitia & comperientia per præfatum dominû
archiepiscopum rauen. iuxta tenorem instrumentorum
prædictorum sane concludi potest quod sit habenda præ-
sumptio de conuersione & satisfactione in ipsas utilitates
& necessitates prædictas. & pro hoc. d. l. fin. de ali. pu. præ-
stan. quod not. do. Bald. in d. authen. hoc ius porrectum. de
sacro. sanc. eccle. & quod not. Barto. in l. cum seruus. ff. de
uerbo. obliga. Item pro hoc quod not. Cy. in leg. unica. C.
de confes. in xiiij. & v. quæst. & pro hoc etiam notabiliter
facit quod not. in l. ij. C. de prædi. cur. lib. x. & in d. l. lucius
§. tutelæ. de adm. tu. per gl. ibi quæ gl. saluari sane pôt intel
ligendo secundum huiusmodi uerisimiles coniecturas. ne-
que enim est abnegandum quando prælati cum capitulo
& diligêti notitia & comperientia superioris puta episco-
pi aut archiepiscopi possint conferri etiam ante recepta
& expensata in necessitates & utilitates suarum eccle-
siarum uerisimiles nam huiusmodi concessiones tunc reiji-
7 cere esset facere ecclesiam † locupletari cum aliena iactu-
ra & eis pateretur iniquum compendium in graue dam-
num & dispendium aliorum secum contrahentium quod
permitti non debet: ut c. locupletari. de reg. iur. lib. vj. & l.
ult. C. de usur. & maxime hoc permitti non debet. ut c. lo-
cupletari. de re. iur. lib. vj. & l. ult. C. de usu. in ipsa. ecclesia
quæ est & esse debet altrix & cultrix iustitiæ & quæ in se
& in alium pati non debet iniustitiam locum habere. ut in
usi. feu. in tit. de alie. feu. c. j. §. sed diuersis. Præterea cum a
tempore dictæ secundæ inuestitionis effluxerunt plures
quam centum anni. nam quod ut dicitur. cvij. anni sunt ela-
psi abinde citra & sic per tempus antiquissimum omnino
standum uidetur talibus tractantibus & talibus instrumen
tis tam antiquissimis & his quæ exprimuntur in eis. hoc
namque modo aliter probato nedum esset difficile sed êt
impossibile propter tanti temporis lapsum: & ideo debet
sufficere huiusmodi præsumptiua & adminicularis proba
tio: ut ff. de bono. pos. secundum tabu. l. qui ex liberis. in
prin. & ff. de proba. l. census & monumenta. & quod ibi no.
& extra de censi. c. cum olim. & de proba. c. cum causam.
cum uti obique no. per Inno. in c. ueniens. de uerbo. sig. qd
no. do. Bal. in l. cum aliquis. C. de iure delib. & in aut. quas
actiones. C. de sacrosan. ecc. in ult. q. Item quia solennita-
tibus assertis in instrumento pub. quando res est de longin
quo est credendum: ut no. Azo. de notario in sum. tit. de fi.
instru. & Spec. de fi. instru. §. restat. uer. sed quid si habet fa-
cit c. omni causa. extra de officio dele. Ex quibus apparet
quod hæc tertia dubitatio non habet obstare iuri & defen-
sioni communis imol. & de hoc etiam apparebit ex dicen
dis in proxima reuersione quæ fiet ad quartam dubitatio-
nem præmissam superius. Item ex his quæ dicentur circa
responsionem ad quintam dubitationem prædictam. Ve-
niamus modo ad quartam dubitationê quæ fit ratione per
petuæ concessionis in emphyteosim factæ de bonis prædi
ctis in commune imol. &c. & dicendum est quod hæc dubi
8 tatio non ob. † nam secundum communem opinio. & ue-
ram emphyteosis etiam ecclesiastica potest concedi in per
petuum non solum temporaliter usque ad suos successores
uel similiter. ut in aut. de alie. emphy. §. licentiam. col. jx. &
aut. si quas ruinas. de sa. san. ec. cum ibi no. per Pet. & Cy.
in v. q. et patet de hoc expresse in cap. potuit. extra de loca.
Nec ob. §. emphyteosim. no. præal. cum si. quia id speciale
est in ecclesia constantinopolitana secundum Pe. & Cy. in
d. aut. si quas ruinas. Nec etiam ob. §. emphyteosim. & §. alie
nationis & de non alie. & §. sequen. quia corriguntur per di
ctum. §. licentiam. & ita determinatur. in d. §. alienationis.
& in §. neque illud eod. tit. & utrobique per Iac. de bel. qui
idem sentit. Preterea attendenda est consuetudo ecclesia-
rum circa hoc ut no. per Inno. in c. nulli. de re. ec. non alie.
& per doc. aut. si quas ruinas. Præterea secundum eundem
do. Bal. & de iure communi uerisimiliter utilitas ecclesiæ
hoc importat tunc in perpetuum potest concedi & dura-
bit emphyteosis etiam in extraneo hærede quandiu pensio
soluetur: ut d. §. licentiam. & dicit Bal. in auten. si quas rui-
nas. q iste est uerus intellectus in hac materia & pro eo qd
dictum est de consuetudine ecclesiæ obseruâda quo ad hoc
in hac materia. facit de agri. & censi. l. domini prædiorum
lib. xj. & pro hoc êt facit quod no. spec. in ti. de loc. §. nunc
aliqua. uer. vj. & uer. vij. quæritur. q autem hôni emphy-
teusis concessa côi imo. uerisimiliter cesserit in utilitatem
dictæ ecclesiæ seu monasterij sanctæ mariæ in gosmadim
apparuit euidenter superius & maxime attentis dictis pa-
ctis & conuentionib. consecutis per ipsam ecclesiam super
augmento pretij & super augmento eius quod soluit tem-
pore cuiuslibet inuestituræ & super augmento annuę pen-
sionis. Item super eo q renouatio est fiêda de lx. in lx. ann.
ubi olim actû erat & firmatû p dictos arbitros seu arbitrato
res q fieret solum de centû in centû annis. Item apparet ec
clesię utilitas ex eo q ipsa ecclesia seu monasteriû pdictum
iam

iam autem per legem annos & plures fuerat & erat extra possessionem corporalem dicte terre masse pertinentiarum & fundorum prædictorum quæ omnia ipsum cōmune imole possederat per dictum tempus amplius quam. l. annorum: ut ex publicis documentis apparet cōfectis tempore huiusmodi secundæ inuestitionis prædicte & etiam confectia de ipsa corporali possessione tempore primæ inuestitionis quæ quidem instrumenta apprehense possessionis confecta fuerunt in dicta terra masse & locis & fundis pertinentibus ad eam ut ex ipsis instrumentis colligi uidetur satis aperte. & quia ut superius dictum fuit ipsum monasterium seu abbas eiusdem cum capitulo in maxima lite pro dicta terra masse & pertinētijs ac fundis prædictis cum ipso cōmuni imo. possessore ut fertur coram delegatis apostolicis seu certis subdelegatis ab eis ꝙ apparet per magnos & amplos processus perinde factos ut patet ex tenore ipsorum processuum per publicas scripturas confectas in. Mccxcij. & in. Mccxciij. propter quæ apparet euidenter de utilitate ipsius ecclesiæ quia cū tanta prærogatiua maximè ut est dictum recessit a tam sumptuosa lite & conuentionem ac compositionem firmauit cū tot melioribus conuentionibus & auentagijs. & pro hoc. d. l. si procura. rem ra. ha. & l. minoribus. ff. de mino. ut dictum fuit in superiori proxima responsione. † Præterea attenden-
9 dum est quod lex concessit perpetuam emphyteosim nō solum in ruinosa: sed etiam in alijs ruinosis dummodo uerisimiliter fiat in utilitatem ecclesiæ. ut. d. aut. si quas ruinas. & aut. perpetua. eo. tit. & d. §. licentiam. sed uerisimiliter apparet utilitas ecclesiæ in casu nostro non solum ex prædictis prærogatiuis seu auētagijs & ex eo quod recessit a dicta lite in qua erat implicita in uexationibus & expensis: sed etiam ex eo quia erat dubius euentus litis. ut. ff. de pecu. quod debetur. ff. ad treb. l. quia poterat. l. lucius. §. fina. in gloss. notabiliter ibi posita. facit quod no. in d. l. minoribus. Præterea attenta cōditione dictorum locorum seu loci ubi dicta bona in terra situata sunt in quibus locis & eorum territorijs sepe insurgunt & solite sunt insurgere socialitates & compagnie armigerorum deuastantium terras & loca prædicta apparet euidens utilitas in prædictis. & pro hoc quod not. ff. so. mat. in. l. ij. §. nec cogit. post medium columnæ magnæ in eo quod ibi dicitur de uiro qui habet res suas in loco periculoso. nam ex eo tolerabilis est suspicio inopie & est iusta sumendæ prouidentiæ ut ibi dicitur & ibi etiam de hoc per Bart. & alios notabiliter & maxime etiam hoc ex eo quia ipsum cōmune imol. suis expen. ante ipsam secundum inuestitionem fieri fecerat fortalicium dicte terre attentis etiā necessitatibus quę tempore prædicto incumbebat ipsi monasterio ac abbati & monachis prædictis occasione dicti decimi & frumenti & aliorum necessariorum tunc uerisimiliter pro ipso monasterio ac personis ad id pertinentib⁹ ut. d. l. si. de uh. pub. præstan. & quod no. Bar. in d. l. cū seruus. & d. Bal. in aut. hoc ius porrectum. Nec etiam ob. quod dicitur qđ ex hoc lęderetur ecclesia quia de facili emphyteosis perpetua reuerti non posset ad ipsam ecclesiam: quia prædicte utilitates quæ ex hoc ipsi monasterio obuenerunt tollit hoc dubium per allegata superius in hac met responsione ad hanc partem dubitationis & per ea quæ etiam plene dicta sunt in proxima præcedenti responsione ad tertiā dubitationē. Præterea nec ex hoc uidet̃ ecclesia ledi: quia magis ex hoc uideretur tractare de pœna & lucro q̃ de intrusione damni. ut. l. apud celsum. §. de auctoris in & super uerbo noxe ff. de excep. do. & l. qui autem. in princ. quæ in fraud. credi. Item nec ob. quod dicitur de potentia communia imol. ex eo quod sit ciuitas: quia illud bene consideratur ne fiat alienatio in potentem personam si fieret alienatio per emphyteotam contra uoluntatē domini siue ecclesiæ sed nō est prohibitū ipsi ecclesiæ uel alij domino dare in emphyteosim alicui licet potenti uel alicui æquitati etiam si sit ciuitas quāuis etiam super hoc quod quis sit potens nisi alia indicia adsint non ex eo præsumitur esse malignus. ut. l. ad inuidiam. C. quod met. causa. & pro hoc. l. ulti. C. de sacro san. ecc. in Specu. de loca. §. nunc aliqua. uer. xvij. quæritur quid de ciuitate. præterea monasterium prædictum non tractat de retinendo huiusmodi terras & bona in eius mēsa. sed intendit alijs ut in emphyteosim perpetuam concedere contra iuris & iustitiæ debitū uolendo ipsa bona & terras & bona eius mensę ipsi communi imol. auferre. Ex quibus concluditur ꝙ huiusmodi emphyteosis potuit in perpetuum fieri. & dicit Spe. quod de hoc est casus in d. c. potuit. de loca. & hoc dicit in. d. §. uidendum. & etiam in. d. §. nunc aliqua. in. d. uer. xvij. quæritur quid de ciuitate. Nec ob. prædictis quod no. de uerbo. oblig. in d. l. si ita quis. §. ea lege quinimo facit pro & non contra attenta uoluntate & cōsensu ecclesiæ proprietariæ iuxta prædicta & sic intelligit illam glos. do. Bal. in aut. ingressi. C. de sacro san. eccle. uer. quid in emphyteosim. Modo ueniamus ad quintam dubitationem in eo quod est dictum de modica pensione &c. ubi aduertendum est quod omissa pensione quæ erat de uno Veneto tempore dicte primæ inuestitionis quia de ipsa prima inuestitione non agitur sed tantum de secunda ut est dictum sed attenta dicta secunda inuestitione & attentis suis causis modis & qualitatibus supradictis est dicēdum ꝙ ista pensio duorum Venetorum annuatim cum pallio prædicto seu cū lib. 8. pro eo. non est modica nec uilis pensio sed sufficiens attento ꝙ pro ipsa inuestitione principali uideretur solutum fuisse lib. mille & quinquaginta quæ fuerunt uerisimiliter conuerse in utilitatem & necessitatem dicti monasterij iuxta dicta superius quin etiam dici potest ꝙ ultra dictas mille quinquaginta lib. ad ipsum monasterium & in eius utilitates peruenerunt ille aliæ mille lib. minus. xij. & hoc attentis expressis in instrumento dicte primæ inuestitionis cū ibi expresse dicatur ꝙ ille mille lib. minus. xij. lib. fuerunt exbursate in emptione certarum possessionum emptarum pro ipso monasterio a Galuano Samuello & Ioanne fratribus & filijs quondam Michilini capitanei & a bonato quondam positarū & iacentium in territorio Rauenne & plebanatu sancti Petri in concula & hoc constare dicitur publicis instrumentis scriptis manu dicti ser Guidonis Blanci ut superius in puncto præmittitur. Et ex hoc patet ꝙ etiā si respectu aliquo non apparet sufficere tempore dicte secundæ inuestitionis prouisum fuisse utilitatibus prædicti monasterij tamē coadiuuari o sumi posset ex peruētione dictarum possessionum ad ipsum monasterium tempore ipsius primæ inuestitionis etiam si ipsa prima fuerit inualida. & pro hoc notabiliter. ff. de transl. l. & post rem. §. j. uer. casus naturalis ad propositum. Ex quibus apparet quod huiusmodi pēsio non dicitur utilis neque nugatoria attento casu tante quātitatis pecuniæ pro qua uidentur facte inuestitiones prædicte. nam etiam si non fuissent conuersæ in utilitatē monasterij nisi decem mille libre & quinquaginta pro quib⁹ fuit facta inuestitio secunda de qua agitur deberet sufficere attentis necessitatibus & commoditatibus ipsius monasterij ex causis & conditionibus prædictis quæ suberant ue-
10 risimiliter tempore dicte secundæ inuestitionis. nā † sicut etiam in iure secundum subiectam materiam & subiectos casus in locationibus & in emptionibus quandoq; statuitur pensio modica ut. ff. de iure do. l. si ususfructus. & maxime hoc communiter euenit in emphyteosi ecclesiastica cū procedit aliqua necessitate aut utilitate ecclesiæ suadente ubi uidemus sepe quod solum statuitur pro pēsione annuatim soluendo unus soli. aut etiam quandoq; unus denarius tantum & sic ponitur in forma quam ponit Spe. in ista materia ubi ponit de uno Turonense tantū annuatim soluendo pro ipsa emphyteosi ecclesiastica ut in Spe. de loc. in d. §. sequitur. uer. porro. & per Ioan. an. in addi. in d. §. nec aliqua. super uersi. iij. quæritur. & ibi refert opi. Rnf. qui tenuit ꝙ si quis conduxerit nummo uno præal. nō habet locum in contractu emphyteotico. & per hoc etiam ꝙ no. in Spe. de emp. & uen. §. nunc dicendum. de rescindendis uenditionibus. uer. quid de concessione in emphyteosim. sed licet aliter uideatur dicere in d. §. nunc aliqua. uersic. xc. in quo concor. uidetur d. Bal. in. l. ij. de rescin. uen. sed dicendum

dum est quod consuetudo approbat opi.Ros.cũ qua trãsit
Ioan.And.in d.cap.uer.iiij.quæritur.& cum qua etiã trã-
sit.Spe.dum ponit formas in hac materia ut d.§.sequitur.
uer.porro.& patet in casu nostro hoc etiam de iure atten-
ta uerisimili utilitate dictæ ecclesiæ & monasterij prædicti
per ea quæ superius dicta sunt: & maxime etiam attento
tanto temporis effluxu cuius initij memoria non existit
iuxta ea quæ superius dicta sunt.nam tam longissimi tem-
poris effluxus æquiualet priuilegio ut.l.hoc iure.§.ductus
aque.de aqua quot.& esti.& extra de uerb. sig. super quib'
& ibi no.Præterea in casu nostro non põt prætendi læsio
ꝙ ecclesia sit decepta ultra dimidiam iusti pretij seu iustæ
pensionis & hoc propter litem maximam quæ adhæreat
dicto tẽpore super istis bonis & terris prædictis a qua lite
tam sumptuosa & quæ tãdiu durauerat per compositionẽ
& transactionem quondam fuit recessum ex causis etiã ra-
tionibus tendentibus in utilitatem ipsius mona. ut est di-
ctum & per consequens ipsa compositio ac transactio ex
prætextu huiusmodi prætensæ læsionis retractari nõ potest
cum tñ reuera non affuerit aliqua læsio sed maior utilitas
ut fuit superius declaratum.& pro hoc.d.l.lucius.§.fin. ad
trebel.& d.l.minoribus.de minor.utrobiq; not.&.d.l.si ꝑ-
cu.rem ra.ha.ubi text.no.ad hæc. Nunc ueniamus ad sex-
tam dubitationẽ quæ circa possessionẽ dictorum bonorũ
ac circa periculum scriptionis &c.ubi dicendum est quod
ipsum cõmune imo. reuera fuit diutissime ac longissimo
tempore perseuerauit in corporali possessione uel quasi ꝑ
se seu alios suo noïe & hoc ius reale uidelicet dominium
utile in dictis bonis fuit translatum in ipsum cõe imo. ut
in.Spe.de loc.d.§.nũc aliqua. uer.xlv.quæritur.&.ff.de rei
uend.l.superficiario.&.d.l.si sponsus.§. in uectigalibus . &
in usi.feu.de feu.cogni.c.sciendum.& in ti.quid si. in prin.
& quod ibi per do.Bal.& ti.de consue.recti feu.ca.j.& ibi
plene per glo.& do.Bald.de dicta possessione cõis imo.ap
paret per instrumenta de quibus patet in instrumentis in-
uestitionum prædictarum ut de hoc superius in puncto fit
mentio & etiam de hoc apparet quod ipsum cõe imo. us-
que in tempore primæ inuestitionis fuit positũ incorpora
li possessione dictæ terræ massæ & pertinentiarum sua-
rum & fundorum prædictorum ut apparet ex pub. instru-
mento scripto manu boniuerebari notarij filij Petri cor-
nariæ anno.Mccxxv.die secundo exeunte Nouemb. ꝙ in-
strumentum fuit factum in dicta terra massæ & pertinen-
tijs prædictis.Ex quo probatur ipsa possessio ut no. ꝑ Cy.
in.l.ij.C.de acqui.pos.& Bar.ff.eo.in.l.prædia. & in Spec.
de emp.& uen.§.j.& uer.sed quid si in instrumento. Itẽ pa
tet de possessione ipsius communis imole de dicta terra
massę per quamplura instrumenta nõ solum locationũ fa
ctarum per ipsum cõmune imo. seu eius syndicũ dictæ ter-
ræ hominibus massæ qui eligebantur & ordinabantur per
collonelos seu fumantes: sed etiam inductionis in posses-
sionem ac recognitionis eorum . Item de possessione fun-
dorum & poderiarum pertinẽtiarum eiusdem terræ mas-
sæ &c.Item apparet publicis & diuersis instrumẽtis & spe
cialiter quodam exemplo antiquissimo sumpto manu ra-
mengi de moretano & rogato prius manu grandei de yse.
Mcclj.&c.& quodam publi.instrumento rogato ꝑ ser Do
minicum de Butriga.Mccxlvj.& exẽplato ex iudicis cõ-
missione per ser Sto.de Cutri.eius filium notariũ de imo.
& apparet etiam de ipsa possessione non tñ territorij sed
etiam de possessione iurisdictionis & iurium ipsius terræ
massæ.& apparet per sententias & banna multiplicia lata
in dicta terra massæ per officiales ibi positos per ipsum cõ
mune imo.& de his liquet per multa documenta antiqua
quibus publicis documentis standum uidetur etiam si non
per omnia liquide probatio fieri posset propter tam lon-
gissimum tempus.ut.c.cum causam . de probat.&.l.census
& monumenta.ff.eod.ti.& pro hoc quod no. Inno. in cap.
dilectus.de capel.mo.Circa id autem quod dicitur de pe-
riculo obiectus præscriptionis super hoc non uidetur hæsi
tandum: tum quia modicum tẽpus est quod ipsum cõmu-
ne imo. seu rectores ipsorum desierunt possidere terram

& bona prædicta.nam est sciendum ꝙ licet cõmune imo.
uideatur solum habuisse naturalem possessionẽ pro pꝛędi
ctis bonis & terris ex iure emphyteotico ad ipsum perti-
11 nentibus: tñ ista naturalis possessio † æque retinetur ani-
mo quemadmodũ dicimus de ciuili possessione quia hu-
iusmodi naturalis possessio emphyteote & similium habet
effectum ciuilis possessionis quæ animo retinetur ut.ff.de
acqui pos.l.j.§.per seruum qui in fuga.& l.quemadmodũ.
& l.iij.§.in amittenda.ff.eo.& no.de hoc.ff.de ui & ui ar.
in.l.iij.§.uim ui.C.de acqui.pos.in.l.licet i fi. glos.magne.
&.ff.e.in.l.j.in prin.per.G.& Bart.nam licet in centum an
nis non possit operari retẽtionem duarum possessionum
ut.l.licet.tamen põt operari retentionem unius possessio-
nis uel ciuilis tantum uel naturalis tantum ut in.§.prælle
gato.& maxime in.l.j.in prin.ff.de impu.& quicquid sit si
quod tempus sit elapsum postquam ipsum commune imo
se desijt possidere aut est ita modicum tempus ꝙ nullate-
nus sufficiens est ad præscriptionem inducendã aut si quo
casu uideatur sufficiens ratione temporis tamen cessarent
aliæ concomitantiæ uidelicet titulus & bona fides . & ma-
xime cum sumus in terris ecclesiæ ubi non procedit præ-
scriptio absq; bona fide ut.c.si diligenti.&.ca.ulti.de præ-
scrip.&.c.possessor.de re.iu.lib.vj.ac etiam si quo casu præ
supponeretur inesse sed præsupponi non possit casus præ-
scriptionis prædictæ: tamen ipsum cõmune imo. sine cul-
pa & præter eius scientiam grauiter læsum ueniret resti-
tuendum in integrum.C.qui.ex cau.ma.l.respub.& C.de
iure rei pu.l.rem publicam ut pupillam.lib.xj.& in spe. de
loca.d.§.nunc aliqua.uer.xvj.quæro . & uer.xvj.quæritur.
& quod no.ff.de iti.actuq; priua.l.j.§.si quis propter. Et ad
uertendum est quod non incontinenti per ipsum cõmune
imo.fuit in corporali possessione dictæ terræ massæ & per
tinentiarum ac fundorum prædictorum debet dici perdi-
disse possessionem prædictarum sed demum lapso deinde
decennio secundum communem opi.glo. & Dy. & no. in
l.j.C.de ser.fu.in fi.gl.& Dy.ut no.in.l.j.glo.magne.& per
Dy.in c.fine possessione.ad fi.de re.iu.lib.vj.uel secundum
Inno.& alios moder.ad arbitrium iudicãtis. & per Inno.
in.c.quærelam.de ele.& per Bart.in.l.de eo.§.si forte.ff.de
12 acquir.poss.& per do.Bald.in d.l.j.C.de ser.fu. † Item est
aduertendum circa tempora in quibus iusta rõne suadẽte
cessat seu dormit præscrip.uidelicet ꝙ in tempore guerre
& magnæ hostilitatis ipsa præscriptio dormit & maxime
de iure canonico ut extra de præscrip.ca.ex transmissa.&
idem uidetur de iure ciuili ut ibi per Inno. & probatur in
l.fi.de fundo limitro.lib.xj.& habemus hodie casum ex-
pressum in consti.Fed.imperatoris.de pace constan.§ pos.
& idem potest dici eadem æquitate de mortalitate magna
quando fuerit tanta pestilentia ꝙ moriuntur infinite per-
sone & uix iura in ciuitate & terris redduntur ut illo tem
pore dormiat ipsa præscriptio.ar.d.c.ex transmissa. Et est
aduertendum quod licet alias ubi quis impeditur agere
propter aliquem casum præscriptio tamen currit sed resti
tuitur iuxta ꝑdicta & per l.sed & si pro peccatore.in prin.
& in.§.si serie.quibus ex causis maio.tñ in casibus istis ma
gnæ guerre seu hostilitatis ac etiam ut est dictum tempore
magnæ mortalitatis ipso iure ipsa præscriptio non currit
sed dormit sicut & ĩ alio casu uidemus in.l sicut.C.de præ
scri.xxx.uel.xl.an.& est notabile.& per Bart.de hoc.ff.de
usu.in.l.naturaliter.in ulti.col.& per hoc ipsum cõmune
imo.a metu & periculo dictæ pręscriptionis uidetur esse
tutum.& uidetur quod de ipsa præscriptione nihil possit
timere de iure quinimo si de præscriptione quæratur ius
ipsius communis imo.si etiam aliquo respectu non uidere
tur ualidum respectu ueri & legitimi tituli suæ respectu
legitimè inuestitionis quod tamẽ superius plene dictum
fuit nõ posset allegare ius sibi ex præscriptione seu sibi ex
præsumptione esse quæsitum attento tam longissimo tem
pore quod effluxit postquam fuit incorporali possessione
bonorum & terrarum prædictarum ut superius dictũ fuit.
nam ut est dictum ipsum commune naturalem suam pos-
sionem in bonis & terris prædictis non solũ corpore sed
etiam

etiam potuit animo retinere ut no.i d.l.licet.C.de acqui.
pos.&.ff.eod.l.j.in princi.per glo.& Barto. & dicemus de
hoc etiam inferius in responsione ad nonam dubitationē.
Circa aūt septimam dubitationem ubi dicebatur nō uide
ri sufficere confessiones quæ dicuntur factæ de & super re
ceptione pensionum prædictarum annuatim recipienda-
rum &c.& quod in dispositionibus quæ dicuntur factæ ui
debatur debuisse requiri eos quorū intererat &c. Ad hoc.
responderi potest & primo circa cōfessiones factas & ma
xime per dictos abbates raynerium & Matthæum atten-
to quod in tempore suo non agebatur de alienatione rerū
immobilium ecclesiarum cum iam in tēpore prædecesso-
rum & saltem in tempore dicti abbatis Henrici esset fa-
cta alienatio & facta esset principalis & solennis inuesti-
tio dictorum bonorum & per consequēs in tempore isto-
rum abbatum successorum tam tēpore renouationum fa-
ctarum per eos q̃ etiam tempore quo fieri debebant solu
tiones dictarum pensionum annuatim nō fuit opus uti tan
ta solennitate quanta opus est uti tempore principalis in-
uestitionis.& ideo ipsi maxime posteriores abbates proxi
me dicti potuerunt cōfiteri se recepisse pecunias pro præ-
dictis annuis pensionibus exsoluendis & hoc agnoscendo
bonam fidem nec uidetur quod i his seu pro his opus fuit
deliberationem seu tractatum aliquē facere ad probatio-
nem quod omnino tales pecuniæ fuerint conuersæ in uti-
litatem ecclesiæ quia in talibus uidetur ipsos abbates con-
fessionem posse facere de recepto & quod huiusmodi cō-
fessionibus stare habēt successores cum nō sit summa ex-
cessiua ultra centum aureos sed ualde.i.ut per Inno.habe
tur in c.grauis.extra de deposito.& in c. quod quibusdam
de fideius.& per d.Bal.in d.aut.hoc ius porrectum . de sa.
sanc.ec.nec enim hoc casu tractatur de alienatione rei im
mobilis sed magis mobilis uel quasi & nō seruabilis & de
eo quod dicto tempore spectare debet ad ipsum abbatem
cōfitentem ergo &c.per not.in c.hac consultissima. de re.
ec.non alie.lib.vj.uer.si uero immobilia. & per not.in l.j.
§.fuit contractum.ff.ad treb.& in.l.si ad resoluendum.C.
de prædi.mi.& pro hoc etiam quod not.in.l.quærelā . ne
prælati uices suas per Bar.& Io.An.Præterea affuit in prę
dictis consensus capituli quātum fuit possibile & aliquan-
do partis maioris ut ex puncto apparet . Ad id quod dici-
tur de citatione fienda tempore depositionum prædictarū
respondetur quod non fuit opus facere citationem quicq̃
quia ex tenore pactorum in dicta die sancti Cassiani & in
dicto loco seu monasterio sanctę Mariæ in regula de imo.
debet se præsentare syndicus dicti mona.sanctę Mariæ in
Gosmadim ad recipiendum dictos duos Venetos & dictū
pallium seu lib.viij quod eo.& ideo quia dies & locus ex
forma pactorum fuit apposita non est opus facere aliā ci-
tationem sed sufficit q ipsum cōmune imol.seu alij legiti-
mè constituti pro eo se præsentauerint seu se præsentēt di
cto tempore & loco in dicta ecclesia sanctæ Mariæ in regu
la in ciuitate imol.& ibi perquirant & perquiri faciant se
ipsos tempore & loco in dicta ecclesia sanctę Mariæ ut di
citur si aliquis præsentauerit noīe dicti mona. sanctæ Ma-
riæ in Gosmadim seu abbatis eiusdem occasione prædicta
quod cū fuerit obseruatū & factū q̃ plurimis annis & usq;
in tēpus præsens hoc sufficere debet absq; alia citatione.&
pro hoc.C.de iure emphy.l.ij.& extra de loc.ca.potuit. in
fi.Item pro hoc.ff.de consti.pecu.l.itē illa. & quod ibi per
glo.& Gul.de accu. & Barto.& quod notat. idem Barto.
ff.de uerb.ob.in.l.si seruum.§.nunc uideamus. nam in tali-
bus maxime attendenda est forma pactorum in hmōi cō-
tractu emphyteotico ut.l.j.&.l.ij.circa prin.C.de iure em
phy. Aduertendum tamen ubi per tertium possessorē qui
non haberet refirmationem huius emphyteosis a mona-
sterio prædicto fierent oppositiones prędictę de quibus in
huiusmodi sexta dubitatione dicitur tunc prorsus quæ di-
13 cuntur in ipsa sexta dubitatione cessarent † quia tertius
possessor ex seipso nullo modo potest opponere contra
emphyteotā de canone non soluto ut not. in l.ij.ff.si ager.
uecti.aut emphy.pe.& in.l.his consequenter.§.j.ff.fa.er. &
per Bart.in.l.ij.de excep.rei iudi. & in consilijs suis consi-
lio quod incipit Martinus Franconus.& de hoc in Spe. de
loc.d.§.nunc aliqua.uer.lxvj.quæritur.Item etiam si habe-
ret refirmationem aut etiam dictę oppositiones fierent ab
abbate ipsius monasterij tamen pro toto tempore quo ip-
sum cōe imo.sine dolo & culpa sua non possederit ipsa bo
na & terras prædictas nō poterit eidē imputari de mona-
sterio nec dici poterit cecidisse a iure suo.& pro hoc in usi
bus feu.de feu.sine cul.non amit.c.j.&.ij.de ꝓhib.alie.feu.
per Lotha.c.fin.& de hoc in spe.de loca.d.§.nunc aliqua.
uersi.54.quæritur & per Gul.de accu. & do.Bal.in.l.solen
nibus.C.de rei uend. Circa octauam dubitationē quæ fit
utrum abbas pro tempore dicti monasterij seu alius loco
sui teneatur prorsus stare in inuestitionibus prædictis i di-
ctum cōe imol.per dictos abbates Henricum Raynerium
& Matthæum & maxime quo ad illas inuestitiones post
quas nondum effluxit tēpus.lx.anno.an non possit requi-
rere non obstantibus dictis inuestitionib' pro inuestitio dē
beat fieri de nouo &c. Ad hoc rñdet quod abbas qui pro
præsenti fit uel quicunq; alius loco sui tenet stare ipsis in-
uestitionibus: tñ quia ipsę inuestitiones ꝓcesserūt & origi
nē sumpserūt propter utilitates dicti monasterij & q a ipsi
cōi imol.acquisitū est ius reale in bonis ꝓdictis ut est di-
ctū superius . & pro hoc quod no.ff.sol.ma.in.l.si filio.§.si.
per Bar.& Bal.& per Cy.in. l.emptorē.C.loca.& hoc quo
ad hoc ut nō possit priuari ipsum cōe imol.iure dictę em-
phyteosis: sed si quærit nūquid possit requiri p ipsum ab-
batē præsentē aut alium loco sui q recipiat inuestitio dē
nouo,tunc dicendū vr quod si quidem hoc petatur ut sol-
uatur laudimium seu pensitatio lib.25 . quæ debet solui
tempore cuiuslibet inuestiture de.lx.in.lx.annos . tūc hoc
peti non possit.nā ipse.xxv.lib.iam suis tēporibus & ante
solute sunt sed si forte hæc peterent ad finē facilioris pro
bationis sue quia diceret ipse abbas uel alius pro eo qđ nō
haberent copiam inuestitionū prædictarū tunc potest di-
ci quod debeat fieri renouatio instrumenti ipsius emphy-
teosis ut d.l.plures apochis.C de fid. instrum. & ar.C.de
li.cau.l.sicut datam . & quod no.in.l.ij.in princ.ff.sol.ma.
&.l.ita tamen.§.si pater.ff.ad Treb.& per Bart.in.l. si fini-
ta.§.eleganter.ff.de dam.infe. Finaliter tamen dicendum
est in hoc standum esse consuetudini & uidendum est de
hoc.C.de sac.sanc.eccle.in.d.aut.si quas ruinas. per domi-
num Bal. & in spe.de loca.d.§.sequitur.uer.porro.& uer.
cæterum . & facit quia ut dictum est in huiusmodi contra-
ctu emphyteotico attendenda multum sunt pacta quæ in-
ter partes fuere facta ut.d.l.j.&.ij.C.de iure emphyteo.
&.ff.depo.l.j.§.si conuenerit.Ad nouam dubitationē bre-
uiter respondetur q dictus emptor etiam emphyteota po-
sterior habet necesse stare ipsi communi imole .& ipsum
commune imole debet eidem præferri † cum habeat ius
14 reale uidelicet dominij utilis in bonis prædictis & non so
lum utilem actionem in rem ut in spec.de loca,d.§.nūc ali
qua.uer.45.quæritur.&.l.ij.C.de iure emphy. sed quia ha
bet pro tuitione sui iuris obligata bona monasterij ut pa-
tet ex tenore inuestitionū prædictarū & sic non ob.d.l.em
ptorē cū si.quia loquitur in colono simplici qui nullū ha-
bet dñium in re nec aliquod ius reale.alias esset secus ut p
Iac.de are.& Cy.in.d.l.emptorē.& per Bar.& do.Bald in
d.l.si filio.§.si uir in quinquenniū solu.mat.Præterea huius
dñm licet utile tātum præfertur dominio directo hoc es-
set ut.ff.ad Treb.l.j.§.quōquā.& not.in l.inde.§.sed si mini
mi.ff.de condi.inde.Itē ipsum cōe imo.attento lapsu tanti
tēporis & maxime cuius initij memoria non existit etiam
si de nullo titulo seu de nulla inuestitione appareret cum
tāto & tā longissimo tēpore possiderit bona prædicta &
in forma iuris emphyteotici ipsa bona tenuerit & tot suc-
cessiuas inuestitiones habuerit.& tot solutiones ac depo-
sitiones fecerit ut ex quāplurimis instrumētis apparet etiā
ius dominij utilia ex præscriptione seu præsumptione
uiolenta & uiolentissima deberet habere & ex hoc per
huiusmodi iura.& etiam si nō appareret ipsum huius dñij
recta uia a monasterio acquisiuisse ipsum cōmune imole
præferri

præferri deberet cuilibet alij emptori aut posteriori emphyteote ut in spe. de loca. d. §. nunc aliqua. uer. liij. & uer. lxvj. quæritur. & uersi. lsiij. & uer. cxlij. & quod no. in d. l. ij. C. de iure emphy. in gl. magna in fi. & pro hoc etiã i usi. feu. in ti. de feu. da. in uicē. l. cõmissoriæ. c. j. §. quidã obligauit. & pe. glos. magnã. in fi. & pro hoc etiã in usi. feu. in ti. de feu. da. in uicē. l. cõmissoriē. & do. Bal. in titu. si de feud. fue. ꝯtrouer. inter dñm & agnatos. c. si quis ꝑ. 30. annos. ꝑ quæ iura põt dici quod nõ solũ ipsum cõe imo. ꝑscripsisset respectu dicti monasterij sed etiã respectu dictæ terræ massæ & personarũ ibi habitantiũ attentis multiplicibus inuestitionibus quas fieri fecit ꝑ legitimos syndicos ipsis hominibus terræ massæ & recognitionib' inde secutis de quibus apparent plura publico instrumento. Ad decimum & ultimum dubium ueniendo dicendũ quod ea eo quod emphyteota dedit sibi res emphyteoticas cõcessas alijs in emphyteosim etiã dño irrequisito qđ per hoc cadit a iure suo. & maxime si sic concedendo exprimat quod sic concedit saluo iure dominij seu ecclesiæ ut. l. si domus. §. fi. de le. j. & quod ibi ꝑ Ia. de are. & do. Bal. & quod no. C. de iure emphy. in. l. ij. in fi. gl. magnæ. & hoc nisi forte fieret i fraudē ut per hoc pararet materia ꝑscribendi aut malignandi ꝯ ipsam ecclesiam ut. C. ne rei dominice uel tēplorũ. l. uniuersitas. quæ. ll. sic necessario debent intelligi ut ꝑ. d. Bal. in. d. l. si domus. §. fin. & probat hoc in l. j. C. de fun. pat. lib. xj. cũ ibi no. ꝑ glo. & Bar. licet ipse d. Bart. aliter intelleait in. d. l. si domus. §. fi. coniuncta. l. fi. C. de sacrosan. eccle. & d. l. j. de. fun. recte intuendo in text. & glos. & secũdũ quod ibi dicit ipsemet Bar. & pro hoc intellectu Iaco. de are. & do. Bal. quē etiã sentit Barto. in dicta. l. j. de fun. pa. optime facit in usib. feu. de prohi. alie. feu. per Fed. l. imperialis. §. callidis. & de capitulis coradi. ca. j. §. præterea. & quod ibi plene per glo. Iaco. de bel. & do. Bald. & maxime hoc i casu nr̃o ubi uel quod de huiusmodi alienatione per emphyteosim seu simili modo facta per cõe imol. & per dictos homines terræ massæ constiterit & notum fuerit ipsis domino abbati ac eius capitulo ac etiam dño archiepiscopo Rauen. recte inspiciendo instrumēta dictæ inuestitionis secundæ in quibus apparet qũo ipsum cõe imo. percipiebat & percipere debet annuatim ab hominibus dictæ terræ massæ dictum pallium quod pallium seu dicte lib. viij. cum duobus Venetis debent solui annuatim ꝑ ipsum commune imole & maxime attentis instrumentis dicto monasterio propter quod euidenter cõcluditur quod per hmõi dationem in emphyteosim non potest aliquid imputari ipsi communi imole: & maxime attentis instrumentis prædictis de hoc cum peruenerit ad notitiam dictorum abbatũ & capituli ac domi. archiepiscopi qui erant pro tempore quin etiam de hoc apparet per instrumenta aliarum duarum inuestitionum uidelicet per instrumentum inuestitionis facte per dominum abbatem Raynerium ac etiam facte post modum per dictum abbatem Matthæum ut ex tenore ipsarũ inuestitionũ manifeste perpēdi potest. Ea quibus omnibus aperte responsum est oĩbus prędictis dubitationibus & per consequens iura & defensiones dicti communis imo. sunt ualida contra dictum monasterium sanctæ Mariæ in Gosmadi & contra quēcũque alium tertium etiam possessorem & si prætenderet habere cãm uel titulum quemcunq; ab ipso monasterio uel rectore eiusdē exequatur cum autoritate superioris ac etiam consensu capituli: quia ius acquisitum ipsi cõmuni. imol. non debet sine causis legitimis uel sine eius consensu eidem auferri posse ut. d. ti. de feu. sine cul. non amit. c. j. & ij. de probi. feu. alie. per Lotha. d. c. fi. & C. de fun. pat. l. fundi patrimonialis. li. xj. & in Spec. de loca. §. nũc aliqua. & uer. 53. & 56. & uer. 64 ubi etiam. clxxviij. quæritur. & ff. de noua. l. si sciatum. §. fi. & de regu. iur. l. id quod nostrum. & ff. de decre. ab ordi. facien. l. quid. n. semel. & quod ibi per Dy. & Bart. & consequenter ipsum commune imol. de iure uenit præferendum prædictis qui habuerunt inuestitionem post inuestitiones ipsius communis imo. & sic declarandum uenit de iure quacunque alterius inuestitione quæ ut firmet constat ex prædictis de iure fuit inualida prorsus seu effectualiter non obstante.

Ego Zihiolus de canitellis de Cremona legum doc. ac. M. & P. d. d. Lodebici de Alidoaa imole & c. uicarius in puncto & dubijs supradictis sicut superius per me dictũ & cõclusum est dico & ꝯsulo etiam ac fiendũ fore de iure & ad fidē manu propria me subscripsi & sigillũ meũ apponi feci.

Ego Bartholo. de salice. legum doc. prædicta cõfirmo & approbo de iure ciuili ideo in testimoniũ me hic subscripsi & sigillari feci.

Ego Franciscus de Zabarellis iuris utriusque doctor idē consulo & quia copiose. s. super sigillis dubijs allegatum est non uidetur pluribus instandum sed maxime urget quod supra dicitur quod commune imole possedit per tempus cuius contrarij non est memoria. hoc enim tempus habet uim tituli & si agatur de præscribēdo rem ex toto de præscrip. ca. j. lib. vj. Quanto ergo fortius hoc casu quo agitur non de aduocando totam rem ab ecclesia sed solum utile dominium pro hoc quod no. Io. And. de his quæ fi. a præla. cum apostolica. ubi dicit quod laicus præscribit decimas si probat se possedisse iura feudi per tempus de cuius contrario memoria non existit. Et quod sit cõmunis opi. quod habuit ante concilium quod ultimum hoc casu non est necessarium cum non agatur de decimis & licet cõtra concessiones primas possint fieri aliquæ obiectiones secundum ea quæ supradicta sunt tamen non expedit in hoc instare. nam titulus etiam minus iustus dat causam præscribendi. de consue. cum dilectus. in gloss. iiij. & de præscript. de quarta. in gloss. fin. & facit de iure pa. cu. & licet contrarium uideatur notari de his quæ fi. a præla. cap. ij. in gloss. pe. Tamen standum est primis glossis quando erratur probabiliter in facto. d. c. cura. ubi datur causa præscriptione ex titulo putatiuo ut quia putatur interuenisse consensum episcopi qui non interuenit. nam & alius titulus ciuilis qui apparet aliquis dat causam præscribendi. ff. pro empto. quod uulgo. ff. pro legato. l. pro legato. & l. ulti. secus si erratur in iure. ff. de usuc. nunquid. in princ. sic loquitur gloss. in præalle. c. ij. de his quæ fi. a præla. de hoc. ff. de usuc. celsus per gl. & Barto. hic autem non potest dici quod fuerit error iuris ex quo per multa temporum curricula possedit commune imole ita quod iam longo tempore defuncti sunt hi quibus facta est concessio arg. regu. cũ quis in ius. li. vj. Et in testimonium hæc scripsi & sigillo muniui.

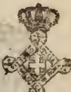
Et ita ego Signorinus de Homedijs legum doctor ut supra plenissime est consultum per subtilissimum et famosum utriusque iuris doctor do. Zihiolum dico & consulo: & in signum huius me subscripsi & sigillum meum apposui maxime quia nulla causa apparente ex longeua posses. & pensionis solutione præsumeretur tam ualida si allegaretur præcessisse quanto magis si apparet causa inuestitionis in quibus fit mentio de solennitatibus debitis ex tam longissimo tempore & longissima solutione debēt præsumi solennitas attestata præcessisse certe multo magis & facilius debet præsumi qualitas q̃ sub statu tituli. Pro quo facit. l. cum de in rem uerso. & quod ibi not. ff. de usuris. l. qui alieno. §. j. ff. de acqui. hære. & licet alias sollennitates quæ non possunt interuenire tempore instrumenti nõ præsumantur licet instrumentum attestatur de his maxime in prelatis ecclesiæ ut not. Bar. in. l. sciendum. de uer. ob. tamē solennitates tales attestate in instro cognita tam longissima possessione & tã longissima solutione allegata præsumeretur argumento iurium supra allegatorum & pars sit cauta ad tollendum oē dubium quod allegat solennitates assertas eo tempore reuera interfuisse. Signorinus.

Et idem uidetur mihi Raphaeli Fulgosio iuris utriusque doctori secundum quod supra elegantissime conclosum & consultum

conſultum eſt per excellentiſsimos doctores tam ſcribentes q̃ ſubſcribentes & quoniam plenitudo nõ recipit adiectionem ut.§.pleniſsime prout oportuit allegatũ eſt nihil mihi adijciendum apparuit & i teſtimonium ſubſcripſi & ſigillum meum imprimi iuſsi. me tamen illud mouet potiſſimum.§.relatu communi.ſ.imole inconcuſſa poſſeſsio tã longiſsimi temporis & quod uitæ hominum menſurã exceſſerit cuius temporis uetuſtiſsimi præſcriptio etiam cõtra Romanam obtineret eccleſiam quæ centum annorum prærogatiua lætatur ut in aut.ut eccleſia Romana §.j.nec de tituli inutilitate tractandum eſt cum & ſi nullus titulus acceſsiſſet ſola tamen per ſe poſſeſsio continua atque ita uetuſtas ſufficeret cum ius commune contra poſsidentem non faceret ut in.l.j.extra de præſcrip. libr. vj.&.d.aut.ut Roma.eccle.ſpa.cen.anno. Si itaque nullo penitus titulo procedente commune imole ex ea poſſeſsione ius ſoli. acquiſiuiſſet multo magis inutilis titulus ex ipſa poſſeſsione iuuabitur.argu.C.de rei uxo.act.in princip.

Et ita etiam prout ſcriptum & cõcluſum eſt per præfatos elegãtiſsimos doctores ſub plena & diffuſa iurium allegatione uidetur mihi Benedicto de plumbino legum doctori hac potiſsima ratione adiecta quia cum cõſtat ex præpoſitis conceſsionem & inueſtituram ſecundo ſiue tertio loco factam ſyndici communis imo.per præfatum dominũ abbatem hen.cum ſolenni tractatu monachorum mona. ſui de licentia ſua & conſenſu domini epiſcopi ſiue archiepiſcopi Rauennatis pro utilitate ipſius mona. & ſic apparet ſeruatum fuiſſe ſolennitatem de qua habetur in.c.dudum. de reb.ec.non alie.lib.vj.in cle.monaſteriorum . eo.ti.lib. vj.cum his quæ ibi plene no.quæ etiam ex lapſu diuturni atque longiſsimi temporis ſeruata intelliguntur iuxta no. plene per Cy.& alios.C.de fide inſtru.l.emancipatione. habemus propoſitum quod eſto quod eſſet uel dicitur finita ipſa emphyteotica conceſsio & inueſtitura & renouationes poſtea facte de ea certe in tractatu noue renouationis & cõceſsionis faciende debet præferri ipſe primo emphyteota & ſic ſyndicus dicti cõmunis imo qui poteſt hoc de iure impetrare.& idẽ debet concedi & ſimiliter ſi contrarium fieret diceretur ei iniuria fieri ob quẽ poſſet querelare & appellare ut plene legitur & not.in text. gloſſ. & per Barto.ff.de aqua quo.& eſti.l.j.§.præmittitur. ubi per Bartolum dicit quod ſi emphyteoſis ſit finita generationẽ in ea comprehẽſam poſſunt decedentes poſtea petere pro eis ut firmatio fiat & appellare ad ſuperiorem pro hoc quod refirmatio fiat quod ualde facit ad propoſitum noſtrum. & ita tam per ualentes uiros uidi eſſe conſultum & ad fidem prædictis propria manu ſubſcripſi & cõſuetum ſigillum mei nominis apponi feci.

FINIS.

Regiſtrum

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z, Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg.

Omnes ſunt quaterniones.

VENETIIS,
Apud Nicolaum Beuilaquam. M D LXVIII.

OMNIS FORTVNA

Simulatio quomodo [illegible] cons. 226. n° 3. 4. fol. 121.

Causa civilis an sit extendenda [illegible]

Criminalis [illegible] in cons. 62 [illegible] fol. 30

Commissio [illegible] an sit [illegible] in cons. 331. n° 3. et seq. fol. 176.

Dos ubi debet esse ubi sunt onera

Matrimonii ut in cons. 238. n° 2. fol. 126.

Promissio [illegible] in cons. 33 [illegible] 17.

Renunciatio [illegible] de [illegible]

[illegible] etiam ut in cons. 30. n° [illegible] 21.

[illegible]

[illegible] ut in cons. 108. n° 4 [illegible]

[illegible]

[illegible]

Consuetudo [illegible] ut in cons. 414. [illegible]

Remissio [illegible] 221. [illegible] in alio casu consultum

[illegible] ut in cons. 402. [illegible] fol. 214.

[illegible] transactionis [illegible]
[illegible] fol. [illegible]

[illegible]

[illegible] fol. 270
[illegible] inter [illegible] communem [illegible]
[illegible] in tom. 333. n. 3. fol. [illegible]

[illegible]

[illegible] fol. 14 n. 7 [illegible]

[illegible] 8.

Societatis [illegible]
[illegible] 302. fol. 4. 16.
[illegible]
[illegible] 303 [illegible]
fol. 162.

Oblationes [illegible] et [illegible]
[illegible] 331. [illegible] fol. 176. et in tom. 86. fol.
[illegible] fol. 42.
[illegible] 27. n. 6. fol. 15.
[illegible]
[illegible] transactione [illegible]
[illegible] tom. 5. 278. n. 3. fol. 146.
[illegible]
[illegible] fol. 10.

[illegible] ... licet ... [illegible]
... [illegible] ... restitui ...
... [illegible] ... ut in ...
42 nº 2 fol. 23.

Accidens
Pollutionem ad
Usuras

et alteri mutuans eam cum pacto [illegible] sortem et usuras non dicuntur ut in cons. 376. nº [illegible] fol. 200.

Gemin[illegible] ut in cons. 44. nº [illegible] fol. 23.

Emptores

[illegible] aliquid [illegible]
Soli[illegible] [illegible] ut in cons. 376 ...
... 200

Sententia [illegible] ... ut in cons. 250. nº 4. 5. fol. 137.

Debitor non [illegible] ut in cons. 200. nº 3. fol. 202.
Conditionem [illegible] et
Iuramento [illegible]
[illegible]
[illegible]
Obligatione [illegible]
Alie ut in cons. 280. nº 2 fol. 257.

[illegible]
[illegible] ... 349 ...
[illegible]

